W 684

Ex Libris Fris Antonii Metter Minoritæ Conv̄tlis
Domū

CONSILIORVM

ſiue Reſponſorum,

D. IACOBI MENOCHII
PAPIENSIS.

DIVINI ATQVE HVMANI IVRIS
SCIENTIA PERITISSIMI;

Et in nobiliſsim. Gymnaſio Patauino Iuris Cæſarei interpretis primarij horis matutinis,

Ego Fr. Antonius Metter Minorita Conventualis emi Romae

Liber Quintus.

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITVS.

Quorum quidem Reſponſorum (ea ſunt argutia, eruditione, atque elegantia) velut ex oraculo prudenter, integreque dicta, facilè quiſque legendo iudicabit. Et ſi quis libri vtilitatem, vel ſcriptoris vim ingenij atque ſolertiam ſpectet, nulla certè Reſponſa inueniet, aut pauca, quæ cum his conferre queat.

CVM RERVM SVMMIS, ET INDICE LOCVPLETISSIMO.

Cum Priuilegijs Summi Pontificis, Cæſareæ Maieſtatis, Regis Chriſtianiſsimi, Senatus Veneti, & aliorum Principum.

VENETIIS, Apud Hæredes Franciſci Ziletti. 1587.

ILLVSTRISSIMO AC REVEREN-MO IO. HIERONYMO ALBANO CARDINALI SAPIENTISSIMO.

Iacobus Menochius Iuriſconſultus Fœlicitatem.

NEMO CERTE EST, Cardinalis ſapientiſſime, qui tuam erga me filiumq; meum beneuolentiam ſtudiumq́; nouerit, quin exiſtimaturus ſit, me hoc Quintum Reſponſorum volumen his de cauſis incitatum, tuo inſignitum nomine emittere voluiſſe: ſed hos ſummo in errore verſari iudicabunt hi, qui non ignorant viros virtute præſtantes, non ob priuata commoda obſeruandos colendosq́; eſſe: ſed quod eorum opera & exemplo vniuerſus hominum cœtus ad res *præclarè* gerendas, & ab eis ad publicam omnium vtilitatem geſta imitanda *incitatur* atque impellitur. Quæ cum in te maxima eſſe iam intelligerem multis abhinc annis, dum ius Pontificium, & deinde Cęſareum interpretari cœpiſſem, mea ſponte ad te obſeruandum & colendum incitatus ſum: Et cum vel ætas, vel munus, quod ſuſtineo, non ferret, vt iſthic eſſem, meq́; totum ad laudabilem tui imitationem formarem, volui ſaltem Franciſcum filium tuarum maximarum virtutum ſpectatorem eſſe. Nec enim alium te ipſo in omnium bonarum artiũ ſtudijs maiorem, quem admiretur, habere poſſe iudicaui. Nam tu ab ineunte ipſa ætate, & optimis humaniorum ſtudiorum literis abundè eruditus fuiſti: & deinde ita in iuris prudentia profeciſti, vt Paulus III. Pontifex Maximus, te inter alios delegerit, qui cameræ Apoſtolicæ eſſes à Conſilijs. Quod munus digniſſimum, licèt magna cum tui nominis gloria ſuſtinere facillime poſſes, tamen tua ſponte reliquiſti; quòd Bergomum honorificentiſſima tua patria, ac nobiliſſima familia opera tua & auxilio indigebat, vt patrios ipſos lares repeteres, vbi e caſtiſſima Veneta patricij ſanguinis matrona fato deinde functa, egregiam, & præſtantis indolis prolem, ſuſceperas, præſertim Io. Baptiſtam Patriarcham Alexandrinum optimè meritum: & Io. Dominicum Comitatus dignitate perilluſtrem, quos & animi magnitudine ac virtutum ſplendore patri non diſſimile, noſtra hæc ætas ſummopere ſuſpicit, & admiratur. Deinde cum iuriſconſulti perſonam ſuſtineres, totiusq́; patriæ tuæ, imò, & vniuerſæ Italiæ oraculum ita es habitus, vt ampliſſima tui nominis fama omnium non modò priuatorum: ſed & ſummorum principum aures

impleuerit. Quo factum eſt, vt & Carolus V. Imperator Inuictiſſimus cum Bononiam veniſſet, te Comitatus ac Equeſtri dignitate exornauerit; & Sereniſs. hæc Reſpub. Veneta, quæ te in rebus omnibus publicis priuatisq; obeundis ac pertractandis prudentiſſimum, & patrem tuum virum pacis & belli temporibus clariſſimum nouerat, vltro tibi detulerit Collateralis generalis munus longe honorificentiſſimum. Cæterum cum diuina ipſa prouidentia, qua inferiora hęc omnia gubernantur, te pro ſingulari tua virtute probitateq; ad longè maiora vocaret, Pius V. Pontifex ſanctiſſimus, quem tu (dum Bergomi, ſacræ inquiſitionis officio fungeretur,) omni opera & ſtudio illis in perturbationibus, quibus vexabatur, ſumma cum charitate & pietate fouiſti, non ita primum ad excelſam illam euectus eſt dignitatem, quo te euocari fecit, vt vnà cum eo Reipub. Chriſtianæ clauum teneres. Quare te ſedis Apoſtolicæ prothonotario creato, illicò Vmbrię ac Picæni ſummo cum imperio Præfectum conſtituit. Quo in officio ac dignitate talem te præſtitiſti, vt Pium ipſum cum alijs multis prudentiæ ac ſapientiæ laudibus omnes efferrent, tùm maxime quòd in te vno ex omnibus, quem tantis rebus præfeciſſet, eligendo, minime opinione & iudicio lapſus eſſet. Tu enim peruigiles omnes cogitationes, curasq; quotidianas ad populorum pacem & tranquilitatem conferebas. Tu in iure dicundo, (quo optimè inſtructus es,) ſummam æquabilitatem obſeruabas. Tu demum in ſubleuanda annonæ caritate ſedulitatem penè incredibilem adhibebas. Hinc euenit, vt idem Pius tuarum laudum ſummus ac æquiſſimus æſtimator, quod multò antea ſtatuerat, te excelſa iſta Cardinalatus dignitate exornauerit, quæ etſi per ſe admirabilis eſt, tu tamen admirabiliorē reddis, dum quotidie te ipſum uincis benè agendo. In conſilio grauitatem, in laboribus patientiam & erga omnes æquanimitatem ita adhibes, vt nihil in poteſtate inſolens, nihil in opum abundantia diſſolutum reprehendi in te iure poſsit. Continentiæ legibus ſeueriſſimis ita omnia adſtringis, vt ab eius perſonæ, quam ſuſtines, dignitate, nunquam oculos deflectere: ſed illius perfectum abſolutumq; decorem aſſiduè ſpectare videaris. Hæc & longè maiora de tuis laudibus prædicare ſolent rerum, quæ à te quotidie præclarè geruntur, ſpectatores. Ego vero quæ ſempiterno æuo conſecraſti monumenta non modò admirari, & celebrare mea pro tenuitate ſoleo: ſed & quantum per me licet, omni adhibito conatu, imitari contendo. In reſponſis reddendis, ad tua illa delphica me confero; in explicandis iuriſprudentiæ nodis, ob oculos habeo, tuas illas ad interpretum principem Bartholum conſcriptas, lucubrationes. De Conſtantini donatione, quam à pientiſſimo Imperatore factam ualidiſſime defendiſti: De immunitate eccleſiarum, quam inuiolatam ſemper obſeruari voluiſti: De Cardinalatus dignitate, quam tua ipſa virtus iam tunc tibi pollicebatur, Commentarios aſſiduè præ manibus habeo. Et demum, quæ de ſumma Pontificis poteſtate, quam pro vniuerſa Reipub. Chriſtianæ ſalute aliquando exercebis, tam piè & doctè conſcripſiſti, non deſino peruigili ſtudio lectitare. Effecerunt hæc in te ſumma, vt pro incredibili quadam erga te obſeruantia hoc mearum vigiliarum munus, ad te mitterem: & ſi quid honoris inde ac laudis ad me peruenire poteſt, honeſtiſsimo tuo nomini conſecrarem: quę ſi probabis, ſi induſtriæ fauebis, omnia quæ ſumma ſunt, mihi polliceri poſſe confidam. Vale ex vrbe Patauio. Decimo Calend. Octobris. M D LXXXVII.

INDEX LOCVPLETISSIMVS MATERIARVM, DECISIONVMQVE MEMORABILIVM.

AC OMNIVM, QVAE IN QVINTO HOC Reſponſorum Volumine continentur.

SCRIPTVS SERIE ALPHABETICA, ET NVMERORVM ratione fideliter ſubducta, diligenter ordinatus.

A

ABBAS prodeſſe, non autem nocere abbatię poteſt. conſ.409.nu.82 fol. 44

Abbatiui abſoluti important diſpoſitionē quo ad ſe, ſed conditionem quo ad aliud. conſilio 494.nu.25 fol.295

Abſoluere & reſtituere pertinet ad eum, qui condemnare potuit. conſ.484.n.31.fol.270

Abſurdum vt vitetur accipiendus eſt ſenſus, qui vitio careat. conſil. 459.nu.23 fol.202

Accuſatio criminalis in ciuilem mutari non poteſt. conſ.406.numero 70 30

Actor iure in ſua propria perſona reſidenti vti debet, non iure tertij conſ.447.nu.43 fol.170

Actore non probante abſoluitur reus, etſi ad probandum is ſe aſtrinxerit. conſ.410.nu.51 fol.48

Actio quem de euictione tenet, eundem agentem repellit exceptio. conſ.456.nu.18 fol.193

Actio qua petuntur bona quæ in commiſſum inciderunt quanto tempore extinguatur. conſ.409.nu.87 fol.44

Actus vt valeat, non vt pereat interpretandus. conſ.451.num.3. fol. 175

Actus ſecundum qualitatem rei ſuper qua conficitur geſtus præſumitur. conſ.406.nu.61 fol.30

Actus in dubio, factus ob præcedentē cauſam præſumitur. conſ.409. num.54 43

Actus & verba in dubio, referenda ſunt ad licitum, & permiſſum. conſil.431.nu.51 117

Actus mentem agentis declarat. conſ.401.nu.65 6

Actus nullus ratificari non poteſt. conſil.442.nu.34 149

Actus in caſu magis neceſſario factus præſumitur. conſ.478. nu.39. fol. 249

Actus vel res ſi deueniat ad eum caſum, à quo incipere non poteſt vitiatur. conſil.444.nu.53 162

Actus ſubſequutus, in exequutionem cauſæ præcedentis cenſetur. conſ.431.nu.8 113

Actus futurus verba præſentis vel præteriti temporis ad futura tantum trahi efficit. conſ.494.nu.26 295

Actus qui ſine certa ſolennitate nequit expediri, non inducitur tacito conſenſu. conſ.495.nu.24 297

Exempla in locatione & emphyteuſi.nu.25.& 26.fol.298. Idem in ſocietate.nu.27

Actus quando vel iure communi, vel ſpeciali præſumatur confectus conſ.421.nu.47 82

Actus in continenti factus poſt alium, præſumitur ob præcedentem geſtus. conſ.484.nu.28 269

Actus pro validitate in dubio pronunciandum. conſil.468.num.15. fol. 226

Actus nullitatem opponi poſſe etiam à tertio, de cuius intereſſe ageretur. conſ.478.nu. 41 250

Imo & eam aliquando, quam non poſſet ipſe principalis. nu.42

Actui nullo, contrauenire quando poſſit, is qui illum fecit conſil. 424. num.14 98

Actum inutilem facere velle, nemo præſumitur. conſil.423.num.28. fol. 95

Actum palam faciens in bona dicitur fide. conſ.446.nu.28 166

Actum ex neceſſitate faciens, non dicitur proprie cōſentire. conſ.415 num.18 68

Actum ſolennem eſſe, qui pro tali fuit obſeruatus. conſ.423.num.20. fol. 94

Actum vnicum collationis, quaſi poſſeſſionem probare. conſ.402.nu. 35 18

Idem in electione.nu.36

Præſentatione.num.37.& 38

Item in actu depaſcendi.nu.39

Et ſeruitute ducendi aquam.nu.40

Item iuriſdictione.num.41

Actum faciens, ſecundum eius naturam facere velle præſumitur. cōſ. 406.nu.60 30

Actum etiam mutilum quaſi poſſeſſionem Eccleſiæ demonſtrare. conſil.402.nu.53 19

Actu conceſſo, conceſſa cēſentur ea, ſine quibus actus redderetur inutilis. conſ.422.nu.107 91

Actus geſti tanquam ab emancipato, patri non præiudicant. conſ.451 num.36 177

Actus agentium, ſecundum conſuetudinem recipiunt interpretationem. conſ.478.nu.32 249

Actuum correſpectiuorum, quis effectus. conſ.426.nu.24 103

Actus remotos non probare poſſeſſionem. conſ.402.nu.33 18

Actus duos geſtos incontinenti, cenſeri correſpectiuos. conſ. 426.nu. 23 103

Acta authentica quæ dicantur. conſ.410.nu.34 47

Acta geſta coram prædeceſſore, cur coram ſucceſſore non ſint reproducenda. conſ.421.nu.75 84

Acta publica probant non ſolum inter partes, ſed etiam contra quemlibet. conſ.484.nu.22 269

Acta publica, edere contra ſe non teneri accuſatum. conſ.405.nu.15. fol. 26

Idque nec in defectum aliarum probationum.nu.16

Actorum quædā productio generalis, quæ dicatur. conſ.421.n 76. 84

Adiectiuum ſuum præſupponens ſubſtantiuum dicitur qualificare & reſtringere. conſ.461.nu.5 208

Adminiſtrare dicitur is, qui aliena tractat. conſ.451.nu.12 176

Adminiſtrationē bonorū filio pater concedens, cum facultate diſponēdi de bonis ſibi aſſignatis, nihilominus vſufructum eorū habet. conſ.451.nu. 39 177

Adulterium, & machinatio de occidēda legitima vxore impedit matrimonium. conſ.414.n.33 67

Aequales in gradu, ſuccedunt æqualiter. conſ.500.nu. 12 325

Aequalitatis ſeruandæ cauſa, teſtatoris diſpoſitio extenditur. conſ. 452.nu.21 180

Aequalitatem ſeruare voluiſſe inter hæredes, teſtatorē præſumimus. conſ.489.nu.12 280

I N D E X

Aequalitatem inter filios fratrum, quos teſtator æque dilexit, ſeruãdam eſſe. conſ. 404. nu. 7 24

Aequitas ĩ re dubia, iudices plurimũ mouere debet. cõſ. 488. n. 19. 278

Aequitas vbi ſola ſpectatur reductio ſeu appellatio à ſententia laudi admittitur. conſil. 406. nu. 41 29

Aequum eſt lites & contentiones ſopiri. conſ. 488. nu. 20 278

Neminem expenſis fatigari.

Et vt iudicia non reddantur cluſoria.

Aetas pupillaris quomodo probetur. conſ. 427. nu. 21 108

Aetatis conſideratio, in decernendo tutelæ onere, præcipua eſſe debet. conſ. 478. nu. 1 246

Aetatis venia ſimpliciter conceſſa, minor quo ad omnia effectus dicitur habilis excepta bonorum immobilium alienatione & hypotheca. conſ. 478. nu. 46 250

Aliud ſi conceſſa ſit venia in reſcripto, in omnibus, & per omnia. nu. 48

Et quid ſi ad certum actum obligationis vel alienationis. nu. 49

Aetatis veniam qui impetrauit, an bona ſua immobilia ſine decreto poſſit alienare. conſ. 478. nu. 25 248

Aetatis ſuper defectu, principem poſſe diſpenſare. cõſ. 478. n. 19. 248

Aetate minor, de re à ſe poſſeſſa, vtrum tranſigere poſſit, & quæ requirantur. conſ. 439. nu. 24 139

Affectio patris maior, erga natum ſe viuo, quam natum ſe mortuo. conſ. 432. nu. 19 120

Affectio maior, erga magis coniunctũ ſanguine, præſumitur. conſ. 407 num. 11 275

Affectio & dilectio teſtatoris, etiam inde colligitur ſi plus vni quã alteri tribuerit. conſ. 434. nu. 41 128

Item ex maiore & diligentiori cura adhibita. nu. 42

Affectio teſtatoris, arguitur etiam ex teſtamento prius facto etſi deinde reuocato. conſ. 424. nu. 40 128

Affectionem ad perſonas, non cognitas, teſtator an præſumatur habuiſſe. conſ. 452. nu. 45 182

Affectionem parem erga nepotes nondum conceptos non præſumitur teſtator, aut natos, atque erga filium habuiſſe, quando nulla extat vrgens coniectura. conſ. 421. nu. 12. f. 80. & nu. 52. 83

Affirmans eum cui mutuare volebã, idoneum eſſe, an teneatur de dolo. conſ. 406. nu. 107 32

Affirmanti & non neganti probatio incumbit. conſ. 419. nu. 13 75

Agens in extremis, non præſumitur immemor ſalutis æternæ. conſ. 459. nu. 36 204

Agere differens, donec aduerſario probationes pereant, magnam aduerſus ſe habet præſumptionem. conſil. 422. nu. 38. & n. 41. f. 87

Agnatio alicuius an dupliciter poſſit conſiderari. conſ. 424. nu. 19. & num 20 99

Agnationis conſeruandę ratio, operatur vt fideicommiſſum conditionale fiat tranſmiſſibile. conſ. 452. n. 57 183

Agnationis & familiæ conſeruandæ ratio tanta habenda non eſt, vt diſpoſitio extendatur ad caſum omiſſum. conſ. 489. nu. 7 280

Agnationis nomen & vocabulum, latius quã familiæ patet. conſ. 424 num. 11 98

Agnationis nomen non conuenire deſcendentibus. conſ. 424. nu. 17. & nu. 23 99

Agnationem & familiam voluiſſe teſtatorem conſeruari vnde colligatur. conſ. 432. nu. 6 119

Agnationem per fœminas non conſeruari. conſ. 458. nu. 14 199

Agnationem dici illam, quæ collateralibus, & tranſuerſalibus conficitur. conſ. 424. nu. 4 97

Agnationes & familias conſeruari publice intereſt. conſ. 427. nu. 13. fol. 107

Agnatus vel pater, teſtamento ſuo præiudicare nequit filio vel agnato in his, quæ ex prouidentia principis ad eos debent peruenire, præſertim ſi conceſſio ſit antiqua. conſ. 414. nu. 26 66

Et quod id nequeat fieri etiam principe conſentiente. nu. 27

Agnatus ſuper feudo in præiudicium aliorum nequit tranſigere. conſ. 442. nu. 30 149

Agnatum eſſe ſufficit tempore conditionis euenientis, vt in agnatorũ vocatione dicatur comprehenſus. conſil. 413. nu. 23 62

Agnati nati tempore conditi teſtamenti, vel mortis teſtatoris, admitti debent prius in fideicommiſſo conditionali, quam nati tempore conditionis exiſtentis. conſ. 413. nu. 14 61

Agnatorum & cognatorum quoad ſucceſſionem, iure communi nulla eſt differentia. conſ. 485. nu. 7 271

Agnatorum vel agnationis appellatione, tranſuerſales proprie contineri, & magis quam deſcendentes. conſ. 424. nu. 2. & n. 3 97

Agnatos vocante teſtatore diſpoſitiue eorumq; deſcendentes, onus reſtitutionis fideicommiſſi, primo iniunctum, repetitum cẽſetur in omnibus. conſil. 458. nu. 21 199

Alia, dictio, ſimilitudinis eſt nota. conſil. 401. nu. 72 6

Alia, dictio, ſignificat diuerſa ab expreſſis. conſil. 409. nu. 51 42

Alijs dictio ſimilium eſt ſignificatiua. conſ. 407. nu. 4 33

Alijs dictio diuerſitatem notat. conſ. 401. nu. 71 6

Alienare prohibitus extra familiam, nec propriam filiam hæredem facere poteſt. conſ. 481. nu. 13 260

Alienare quæ propria non ſunt, eſt quodãmodo delinquere. conſ. 476. num. 18 244

Alienaſſe fraude nõ præſumitur, agens in extremis. cõſ. 422. n. 19. 86

Alienans contra legis prohibitionem, peccare dicitur, nec iuramẽtum eam alienationem confirmat. conſil. 469. nu. 3 227

Alienans bona ſua clam & ſecreto, ob inimicitias quas habet præſumitur in fraudem fiſci alienare. conſ. 422. nu. 101 90

Secus eſt in eo, qui nulla exiſtente inimicitia vel cauſa delictũ cõmittendi, ſecreto donat vel alienat. nu. 103

Alienatio tam quæ cõtra legis fit prohibitionem, quàm principis, nulla eſt. conſil. 426. nu. 26 103

Alienatio bonorum prohibita filijs, nepotes non comprehendit ſi perſonalis ſit, ſecus ſi realis. conſ. 444. nu. 46 161

Alienatio prohibita vſq; ad 30. annos, cauſa familiæ conſeruandæ an ad eum caſum tantum, reſtringatur. conſ. 484. nu. 7 268

Et an prohibitio facta vni nominatim ad alios extendatur.

Alienatio inter plures cohæredes prohibita, quomodo intelligenda. cõſi. 489. nu. 5 280

Alienatio prohibita in vita ob conſeruationem familię extenditur et poſt mortem. conſ. 497. nu. 13. f. 313. Idem ſi ad certũ tps. n. 14

Vel ſi nominatim vni fiat, vt eã ob cãm ad aliũ extẽdatur. n. 15

Alienatio aut conceſſio iurium, alicuius ciuitatis, quid requirat. conſ. 447. nu. 16 169

Alienationis facta prohibitione verbis diſpoſitiuis, fideicommiſſum inductum cenſetur, nõ ſolum in caſu alienationis, ſed etiam mortis. conſ. 484. n. 15. f. 268. Idq; ſi adiecta ſit ratio, vt bona conſeruentur in familia. nu. 16

Alienationis prohibitio collata in vitam tantum, quando tamen extẽdatur. conſil. 493. nu. 16 293

Alienationis bonorum prohibitio, acceſſoria diſpoſitionis, ſecundum illam regulatur. conſ. 420. nu. 32 78

Alienationis prohibitio, vtrum inferat dominij tranſlationẽ. conſ. 45. nu. 21. Et dato quod inferat, id ſolum procedere in conceſſione facta in vltima voluntate. nu. 22 176

Alienationem bonorum prohibens teſtator, quando abſolutum fideicommiſſum cenſeatur induxiſſe. conſ. 481. nu. 12 260

Alienationẽ in fiſci fraudẽ factã eſſe cõiecturæ ſufficiũt. cõſ. 430. nu. 1 fol. 111. Eas tamen vrgentes eſſe debere. num. 2

Alienatione prohibita, quando in ſuccedentes ab inteſtato poſſit alienari. conſ. 443. nu. 84 159

Alienatione vniuerſali, omnium bonorum, contineri quoq; ius patronatus Eccleſiaſticum. conſ. 401. nu. 129 9

Alienatione prohibita, vt bona perpetuo deueniant ad filios, admitti etiam nondum conceptos tempore mortis. conſ. 413. n. 62. f. 64

Et quid de non conceptis tempore alienationis. nu. 63 65

Alienatione poſſeſſori prohibita, bona eius ob delictum, fiſco non deferuntur. conſ. 451. nu. 37 177

Alienatione bonorum prohibita extra familiam, poſſe alienari in filiam nuptam. conſ. 420. nu. 31 78

Alienationes factæ à minoribus nullæ ſunt ipſo iure, valent tamen ſi minorib. eas ſeruare placuerit. conſ. 478. nu. 40 249

Alienã rẽ emẽs ſcienter, cur pretium non recuperet. cõſ. 418. n. 17. 74

Alere ſororem an teneatur frater magis, quam maritus vel hæredes vxorem aut uiduam. conſ. 433. nu. 19. & nu. 23 124

Alimenta debita filijs naturalibus vel ſpurijs poſſe peti etiam coram iudice ſeculari. conſ. 461. nu. 22 209

Ali-

Alimenta quæ in conſtitutione maioratus, filijs vel nepotibus aſſignã tur, qualia eſſe debeant. conſ.411.n.9 50
In quorum conſtitutione, iudex filiorum fauori potius, quàm maioratus conuerſationi propenſior ſit. nu.10
Alimenta præſtare domino principique ſuo, ſubditi tunc demum tenentur, cum ex proprijs reditibus nil habet. conſ.437.nu.9. 134
Alimenta vt non facile decernenda ſunt petentibus ita tamen neque deneganda, certis caſibus. conſ.491.nu.35 288
Alimenta magis filio debentur à patre, quàm è contrario. conſ.433. num.17 124
Alimentorum cauſa fauorabilis. conſ.440.nu.4 142
Alimentorum legatum non eſſe ad hæredes tranſitorium. conſ.421. nu.1.& nu.4 79
Altari ſeruiens de eo viuere debet. conſ.436.nu.17 132
Alter, dictio, ſimilium de quibus dictũ eſt, an repetitiua ſit. conſ.485. num.1.f.270.& n.13 271
Allodialis & libera res quæuis præſumitur. conſ.409.nu.66 43
Allodialia eſſe prædia probationes præſumptiuas ſufficere.. conſi.409. num.65 43
Allodialium in ſucceſſione frater vtrinque coniunctus, excludit fratrem conſanguineum. conſ.498.nu.1 315
Diuerſum an ſit, in feudis vt æqualiter admittant, n.2. et 10. 316
Conſtituta nimirum differentia inter hæreditarium uel mixtum, & id quod ex pacto & prouidentia appellatur. nu.22 317
Allodialibus & liberis in bonis, tàm fœminæ ſuccedunt, quàm maſculi. conſ.443.nu.23 155
Idem in bonis à principe donatis. nu.24
Alloquutio, & ſalutatio intermiſſa, ſimultates arguit. conſ.431.num. 26 114
Amicitiæ vinculum, inter eos qui ad tyrannidam aſpirant facile diſſoluitur. conſ.438.nu.13 136
Animus præcedens ex his quæ ſubſequuntur declaratur. conſ.406.nu. 84 31
Animus dubius declaratur ex facto ſubſequuto. conſ.438.nu.7 136
Animę de periculo vbi agitur, tutior eligenda pars eſt. conſ.401.nu. 163.fol.12. Et conſ.412.nu.59 56
Antecedenti conceſſo, dicitur concedi conſequens neceſſarium. conſ. 478.nu.30 249
Etiam in his, quæ ſtrictam recipiunt interpretationem. nu.31
Appellante non proſequente appellationẽ appellatus ab obſeruatione iudicij in effectu cenſetur abſolutus. conſ.477.n.15 246
Appellatio quibus caſibus reijcitur, non cenſetur reiectus ad principem aditus. conſ.406.nu.26 29
Appellatio & nullitas in dubio admitti debet. conſ.415.nu.32 69
Appellatio à ſententia in cauſa momentaneæ poſſeſſionis etſi non admittatur non prohibetur tamen recurſus. conſ. 406.nu.29.f.29
Appellatio ad Imperatorem, medio omiſſo, qui immediatus ſit appellationis iudex, nulla eſt. conſ.466.nu.32 223
Appellatio ſecundum vſum & ſtilum fori interponi debet. ibi. nu.33
Appellatio præſupponit ſententiam iure validam ſed tamen minus iuſtè latam. conſ.495.nu.16 297
Sic reductio ad arbitrium boni viri, præſupponit laudum validũ quidem, ſed iniquum. nu.17
Appellatio vel reductio ad boni viri arbitrium conceditur ab illius ſententia, cui liberum arbitrium commiſum eſt, ſi enormis adſit læſio. conſ.406.nu.34 29
Appellatio, quando medio intermiſſo, deferri poſſit ad principem. cõſ. 415.nu.34 69
Appellationis proſequendæ terminus annus eſt, à die interpoſitionis conſ.477.nu.16 246
Appellationem coram iudice interponendam, nec ſufficere ſi coram honeſtis perſonis id fiat, niſi iuſta ſubſit cauſa. conſ.466.nu.36. fol. 223
Appellationem prohibens ſtatutum, non habet locum vbi euidens ad eſt grauamen, vel notoria nullitas. conſil.415.nu.29 69
Appellationem non admitti à ſententia iudicis qui pro arbitrio ſuo procedere poteſt. Reuiſionem tamen per recurſum ad principẽ. conſ.406.nu.30.& nu.38 29
Appellationem non admittens ſtatutum, non excludit principis aditum, vel reuiſionem. conſ.406.nu.27 29
Appellatione deſerta, nõ dicitur deſerta nullitas. conſ.495.n.21.f.297
Appellatione pendente nil innouandum, & facta vel attentata reuocatur. conſ.477.nu.17 246
Appellatione reiecta à ſtatuto, intelligitur de leui & friuola. cõſ.415. num.31 69
Appellatione remota, non cenſetur remota reuiſio ex recurſu. conſil. 406.nu.28 29
Aqua quæ in riuo naſcitur, tacite lucrifit ab eo, qui ducit. conſil. 447. num.40 170
Aquæ ductus vt præſcribatur, plura requiruntur. conſ.447.nu.19.& nu.20.29.30.& 34 fol.169.& 170
Aquam ducere ex flumine publico, requirit præſcriptionem tanti tẽporis, cuius initij memoria non ſit in contrarium conſ.447.nu. 17 169
Aquam ducere per locum publicum, eſt vnum ex principi reſeruatis. ibi. nu.18.& nu.24.& 33 170
Aquæ quæ iure facultatis defluunt, an & quando non poſſint auerti à patiente. conſ.447.nu.41.& 42 170
Arbitrium conceſſum, præſumitur viro bono conueniens. conſ. 422. num.65 88
Arbitrium & facultatem concedendo princeps, de regulato non abſoluto eſt intelligendum. conſ.411.nu.21 51
Et concedendo abſolutum, ſi de tertij præiudicio agatur, ad boni viri arbitrium reduci. nu.22 eodem folio
Arbitrium liberum qui habet, ſine reprehenſione quod lubet magis, facere poteſt. conſ.408.nu.16 35
Arbitrium regulatum quæ verba ſignificent. conſ.408.nu.19 36
Arbitrio, & dicto alicuius ſtare promittens, & iurans, non tamen tenetur ſi lædatur enormiter. conſ.412.nu.18 54
Arbitrio regulato commiſſo alicui, niſi id ex iuſta cauſa recuſet, ad bonum virum recurritur. conſ.408.nu.20 36
Arbiter quia iuriſdictione caret, iudex haud quaquam dicitur. conſ. 406.nu.12 28
Arbiter vel tanquam arbitrator quis proceſſerit, exorto dubio, præſumitur eo modo quo acta valere poſſunt proceſſiſſe. conſ.406. num.10 28
Arbiter an arbitrator quis fuerit, ex modo & forma procedendi cognoſcitur. conſ.406.nu.19 28
Arbitri à ſententia regulariter vetita eſt appellatio, niſi tamen in ea enormiſſima ſit læſio, aut euidens iniquitas. conſ. 406.num.32. fol. 29
Neque reductio ad boni viri arbitrium ſubtilitate verborum poteſt impediri. nu.33
Arbitri à ſententia admittit appellationem ius Pontificium, ne quis opprimatur. conſ.406.nu.42 29
Arbitri de cauſa reſtitutionis in integrum non cognoſcunt. conſ.479. num.35 256
Arbitri & arbitratores æquitatem ſpectare debent. conſ.483.nu.17 fol. 267
Arbitri & arbitratores quibus partium compromiſſo iudicandi facultas datur, æquitatem & benignitatem, non rigorem iuris ſequuntur. conſ.434.nu.20 126
Arbitris & arbitratoribus tanta facultas, tribui non poteſt, cum pleniſſima renunciatione, vt ob enormiſſimam leſionem non petatur reductio. conſ.406.nu.62 30
Arrendator etſi clericus eſſe nequeat, arrendatori tamen ſuccedens, in ea conductione ad tempus præfinitum poteſt conſiſtere. conſ. 444.nu.29 160
Argentarius non edit argentario. conſ.405.nu.20 26
Argentaria mulier ex perſona ſua, eſſe nequit, ſuccedẽs tamen argentario edere tenetur. conſ.444.nu.30 160
Argumentari à ſenſu contrario licet. conſ.413.nu.11 61
Argumentatio à veroſimili, in interpretandis vltimis voluntatibus plurimum valet. conſ.434.n.43 128
Argumentum à ſenſu contrario in vltimis voluntatib. an admittatur conſ.421.n.35.& n.36.f.81. Et qñ illud ſumi nõ debeat. nu.37
Argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius, quando non procedat. conſ.406.nu.44.& nu.47 29
Argumentum à delictis ad contractus, & è cõtra ualidum. conſ.466 num.10 222

Argumentum à contractibus ad vltimas voluntates & è contrario, non valere quando diuerſa extat ratio.conſ.474.nu.9 240
Arma & probationes de domo rei, iniquum eſt ſumere.conſ.405.nu. 10.fol.26.& nu.31 27
Aſſertio & confeſſio non acceptata non nocet aſſerenti . conſil.409. num.56 43
Aßertioni iudicis de facto partium non credi.conſ.410.nu.15 46
Aſſertioni iuratæ de his quæ ab animo alicuius pendent ſtandum eſt conſil.422.nu.139 93
Aſſertioni noſtræ tribuenda fides in his, quæ ab animo noſtro pendent conſ.438.nu.14 136
Niſi aliqua obſtet præſumptio.nu.15
Aßertionem erroneam, in cõtinenti poſſe reuocari.conſ.409.n.62.43
Aſſertionem factam in ſententia contra tertios, probare, in antiquis. conſ.402.nu.51 19
Aſſertiones, atque atteſtationes extraiudiciales , cum ſumus in antiquis, probare.conſ.402.nu.29 17
Aßertiones antiquæ permultæ, vt variorum inſtrumentorum verba enunciatiua, probant contra tertium.conſ.402.nu.30 17
Aſſignare per modum prouiſionis, non donationem, ſed peculij adminiſtrationem, ſignificat.conſ.451.nu.9 175
Attentans aliquid , appellatione à ſe interpoſita, dicitur appellationi renunciaße.conſ.466.nu.38 224
Idq; etiam verum eſſe, ut poſt purgationem dicatur pemta.n.39
Attentata contra appellationem non dici, quæ conſuetudine permiſſa ſunt.conſ.466.nu.35 223
Atteſtanti de facto proprio, non credi.conſ.410.nu.18 46
Atteſtationi extraiudiciali, non creditur in iudicio.conſ.410.n.14.46
Atteſtationi vnius tantum tamquam teſtis ſingularis, non haberi fidem.conſ.410.nu.16 46
Authenticæ præterea.C.vnde vir & vxor, vt locus ſit quæ requirantur.conſ.433.nu.1 122
Autoritas ſuperioris bonam fidem inducit.conſ.446.n.26 166

B

BAnnitus beneficio ſtatutorum ciuitatis, nõ autem iuris communis priuatur.conſ.492.nu.15 289
Excepto bannito ab Imperatore.nu.16
Et an ſicut poteſt Imperator vel expreſſe vel tacite priuare bannitum commodo iuriſgentium. ita poſſit inferior priuare beneficio iuris communis.nu.17.290
Bannitus è ciuitate, etſi iura communia non amittat: illa tamen ſtatutis poßunt obſcurari in eius detrimentũ.conſ.492.nu.18.290
Bannitus qui per ſtatutum excluditur ab omni actu legitimo dicitur excluſus à beneficio iuris communis.conſ.492.nu.3 288
Bannitus qui poteſt impunè offendi, bona perdit, & capite dicitur minutus.conſ.492.nu.1 288
Bannitus qui diſponẽte ſtatuto poteſt offendi realiter & perſonaliter deportato æquiparatur, & bona amittit, nulla facta publicatione expreſſa.conſil.492. nu.23 290
Bannitus vt reddatur inteſtabilis, an neceſſario requiratur bonorũ publicatio & confiſcatio.conſ.492.n.21.& nu.24 290
Banniti teſtamentum confectum extra territorium, ſecundum ius coe vel conſuetudinem loci vbi teſtatur, valet quidem. ſed non comprehendit bona exiſtentia in loco ſui bãni.conſ.492.nu.4 f.289
Et vide ſex caſus.n.6.7.8.9.10.& 13.
Bannitum ex dominio alicuius, cenſeri bannitum ex locis ipſi confœderatis.conſ.492.nu.20 290
Bannitum ob graue delictum, rerum ſuarum dominium amittere.conſ. 482.nu.17 264
Bannitũ poſſe hæredẽ inſtitui à non bannito teſtante ſecundũ diſpoſitionẽ iuris cõis, non ſecundũ ſtatuta ciuitatis.cõſ.482.n.11.289
Bannitum promouens ad honores princeps, ad quos aßumi nõ poterat dicitur habilem reddidiſſe.conſ.478.nu.11 247
Bannitum qui nequit interficere, an poſſit bona eius occupare.conſ.492 nu.25.& 26 290
Beneficium conferre vni, & fructus reſeruare alteri, non ſolum Pont. Max. ſed & Epiſcopus poteſt ad tempus ex iuſta nimirum cauſa.conſil.436.nu.3.fol.131.& nu.23 132
Beneficium datur propter officium, & officio priuatus, priuatur beneficio.conſ.436.nu.14 132
Beneficium infanti Papa conferendo , diſpenſare & habilem reddere cenſetur.conſ.478.nu.12 247
Non tamen vt illud adminiſtret.nu.20 248
Beneficium in inuitum non cõfertur.conſ.460 nu.7 205
Beneficium Papa conferendo, non videtur voluiſſe præiudicare iuripatronatus.conſ.402.nu.64 20
Beneficiũ principis lata admittit interpretationẽ.cõſ.486.n.20.f.273
Beneficij detentorem ex titulo inualido, nõ iuuari poßeſſione antiqua. conſ.402.nu.70 20
Beneficii in Romana curia vacantis , collatio ſpectat ad Pontificem. conſ.402.nu.95 22
Beneficij ſtatus vltimus attenditur.conſ.402.nu.62 19
Beneficio translato, dicitur & traslatũ officiũ.conſ.436.n.15.fol.132
Beneficia eccleſiaſtica, non eſſe conferenda, vt vnus nudũ officium, alter vero prouentus habeat & reditus. conſil.436.nu.20.f.132
Bonam fidẽ cauſari, aſſertione cuiuslibet viri boni. cõſ.491.n.10.285
Bonam fidem habere dicitur filius & præſcribere , cum a patre quod emerit audiuerit.conſ.446.nu.25 166
Bona cameræ ſeu fiſci, à patrimonialib. principis differunt. conſil.421. num.16 80
Bona conceſſa familiæ ex pacto & prouidentia Imperatoris , vtrum poſſint fideicommiſſo ſubijci.conſ.443.nu.85 159
Bona delinquentiũ publicare, percipere vectigalia, & pedagia, iuriſdictionis sũt exercitia, reditus, et emolumẽta feudi.cõſ.401.n.61.6
Bona fideicommiſſi data libera alienandi facultate, cenſetur remiſſum fideicommiſſum ipſum.conſ.476 nu.14 244
Bona fides cauſatur, ex eo, quando quis facit aliquid ſuaſionibus viri probi & legalis.conſ.446.nu.23 166
Bona fides non dicitur adeſſe, vbi titulus euidenter eſt iniuſtus , & à lege reprobatus.conſ.439.nu.22 139
Bona fides titulo etiam putatiuo cauſatur.conſil.439.nu.3 137
Bona pupillorum, & minorem, non niſi cum decreto prætoris, adhibitiſque ſolennitatib. alienari poſſe, alioquin alienationẽ eſſe nullã. conſ.404.nu.12 25
Bona vtrum ipſo iure, ob delicta atrocia cenſeantur publicanda. conſ. 430.nu.21 112
Bonorum paternorum, & maternorum appellatione, contineri quoq; feudalia.conſi.401. nu.66.f.6.& nu.88 7
Bona patris, & bona fratris vel ſororis diuerſa sũt.cõſ.412.n.116.60
Bonis renuncians, dicitur renunciare emphyteuſi & feudo, ſecus ſi renunciet hæreditati.conſ.401.nu.67 6

C

CAducitatem declarandi facultas, non tranſire ad hæredes.conſil.460.nu.21 206
Caducitatem vt poſſit remittere procurator, ſpeciale mandatum requiritur.conſ.460.nu.14 206
Caducitate declarata, aliquid in bonis emphyteuticis incidens, dolo dicitur feciße.conſ.460.nu.17 206
Cancellationem & apoſtillarum vitia, non reddunt ſuſpectum inſtrumentum, niſi ſint in partibus ſubſtantialibus. conſ.409.n.47.42
Canonica monitio, trinam requirit denunciationẽ.conſ.476.n.38.167
Capacitatẽ tpe aditionis hæreditatis adeẽ ſufficit.conſ.473.n.18.239
Capitulum perpetuo durat.conſ.402.nu.32 18
Captare quid ſit.conſ.408.nu.3 35
Captatoria diſpoſitio cur improbetur, conſ.408.nu.4 35
Captatoria non dicitur voluntas, quãdo ſola perſonarum electio alteri mandata eſt.conſ.408.nu.26 36
Nec ex quo ſola declaratio, nõ autem inſtitutionis ſubſtantia alicui committitur. nu.28 36
Caritas ordinata, incipit à ſe ipſo.conſ.457.n.13 195
Neque alijs quis prius, quã ſibi ſoluere velle pſumitur.n.14.196
Charitatis & affectionis ubi non cadit ordo, proximitas teſtatoris intenditur.conſ.434.nu.52 129
Caſſetur, verbum, de quo actu intelligatur.conſ.422.nu.133 92
Sic & uerbum, annulletur.nu.134
Caſus omißus habetur pro omiſſo, & quãdo.cõſ.432.n.16.17.18.120

Caſus dubius ab obſeruantia declaratur.conſ.494.nu.24 295
Caſus vnus dicitur ſimilis alteri, quando ratio vnius militat etiam in alio.conſ.432.nu.2 119
Idem, ſi idem oriatur defectus.nu.5
Caſu in indiuiduo expreſſo, an permittatur de caſu ad caſum extenſio. conſ.432.nu.29.& nu.30 121
Caſtrum vel curia nomen vniuerſale, iuriſdictionem continens non prædia ſub eo ſita.conſi.498.nu.36 318
Caſtrum conceſſum tamquam res libera, & ab omni ſuperioritate exempta patrimoniale effectum cenſetur. conſ.414.nu.8 65
Caſtri appellatione, ſolum ipſum ędificium quod muris cingitur continetur.conſ.498.nu.34 318
Itaque non prędia, ſed ſolum iuriſdictio & imperium.nu.35
Caſtri ſocium, recuſantem reſtituere ei à quo metuebat expelli, non præſumi eſſe in culpa.conſ.406.nu.88 31
Caſtrum recognoſcens in feudum cum ſuis pertinentijs, non dicitur fateri prædia feudalia, ſed aliter id conſtare debet.conſ.498.num. 38 fol.318
Caſtro conceſſo cum pratis, terris, vineis, nemoribus, illa non præſumuntur de pertinentijs vel feudalia, niſi fines ſint expreſſi. conſil.498.nu.37 318
Caſtro conceſſo, quando cenſeatur conceſſum territorium.conſil.401. num. 58 5
Caſtro conceſſo cum pertinentijs, quando conceſſa præſumuntur prædia ſub ipſo ſita.conſ.498.nu.28 318
Caſtro recognito tamquam principali, an cenſeatur etiam recognitum territorium, velut acceſſorium.conſil.498.nu.43 319
Caſtro conceſſo cum omnibus iuribus & pertinentijs, quando molendina dicantur conceſſa.conſ.437.nu.15 134
Caſtro conceſſo pro ſe & filijs naturalibus & legitimis, naturales tantum excluſos eſſe.conſ.414.nu.30 67
Caſtra, oppida et ciuitates, infeudare principes poſſe inuitis etiam ſubditis.conſ.426.nu.2 102
Caſtris conceſſis cum iuriſdictione, & dignitate Comitatus, non admittuntur fęminæ. conſ.414.nu.22 66
Caſtrenſis vel quaſi caſtrenſis peculij, filius dominus dicitur, nec in ijs patris conſenſus neceſſarius.conſ.451.nu.17 176
Cauſa grauis & diu pertractata præſumitur innotuiſſe omnibus quib. potuit nocere.conſ.421.nu.69 84
Cauſa falſa adiecta actui, illum quidem dubium reddit, falſitatem tamen non arguit.conſ.422.nu.123 91
Cauſa & ratio requiſita certo tantum tempore, ſufficit vt illo tempore adſit, licet poſtmodum ceſſet.conſ. 486.nu.15 273
Cauſa limitatæ, limitatus eſt effectus ſic & promiſſionis. conſ.416. nu.4.& nu.6 69
Cauſę piæ fauendum in dubio.conſ.456.nu.30 194
Cauſam grauem dici, arbitrio iudicis, rei & perſonæ qualitate inſpecta.conſ.466.nu.30 223
Cauſam tertij comparentis pro ſuo intereſſe, dici connexam cum cauſa principalis.conſ.421.nu.66 83
Cauſam vel nullam, vel friuolā allegare, paria ſunt. cōſ.466.n.37.223
Cauſa graui, requiritur ſcientia certa & clara.conſ.446.nu.36.f.166
Cauſa finali ceſſante, ceſſare debet diſpoſitio. conſil. 486.nu. 14.272
Cauſas cœptas vel coram ordinarijs vel delegatis, Imperator ad ſe reuocare poteſt.conſ.466.nu.40 224
Cautum cenſetur & id, quod veroſimiliter reſpondiſſent ſtatuentes, ſi fuiſſent interrogati.conſi.427.nu.10 107
Cautio Mutiana, in conditione reſolutiua, neceſſaria non eſt.conſ.494 num.5 294
Cautionem Mutianam antequam præſtet mulier, hæreditatem nequit adire.conſ.494.nu.2 294
Cautionem Mutianam non habere locum, in diſpoſitione negatiua modali.conſ.494.nu.11 294
Et quamuis pro implemento cautio requiratur, nō tamen ea Mutiana eſt ſed alia.nu.12
Cautionem Mutianam non eſſe neceſſariam, quando hæreditas vel legatum fuit relictum vxori, donec & quamdiu vitam vidualem vixerit.conſ.494.nu.31 296
Cæcum aliquem aſſerens, probare debet.conſ.468.nu.2 225
Cedens participium, exponi per verbum præſentis temporis, & rei demonſtratæ quantitatem ſignificare.conſ.416.nu.23 70
Cedens omnia iura & actiones ſibi competentes & competituras ſiue per hæreditate, non dicitur cedere & transferre hæreditatem, ſed ſolum iura actiua, non paſſiua.conſ.416.nu.16 70
Cenſus in dubio potius quam emphyteuſis præſumitur. conſ.409.nu. 53 43
Cenſus fructuum loco eſt.conſ.445.nu.13 163
Cenſus in conſtitutione, quod dicatur iuſtum precium, & à iure permiſſum.conſ.445.nu.4.11.& 19 163
Cenſus præſtationem iuſto precio redimi debere.conſ.445.nu.10.163
Cenſus penſionem commenſurari debere ad rationem fructuum, qui perciperentur ex re, ſuper qua cenſus fuit conſtitutus. ibi.nu.12
Cenſus conſtitutionē fæneraticiam argui, quando pactum eſt de eo redimendo, poſt certum tempus tantum.conſ.445.nu.14 163
Cenſus præſtatio quanti eſſe debeat, iure communi non reperitur ſtatutum.conſ.445.nu.20 163
Cenſualem rem, non incidere in commiſſum, etſi inconſulto directo domino cenſuarius alienauerit.conſ.414.nu.16 66
Cenſualem vel feudalem rem alienans in ſcientem, non tenetur de euictione ad damna, & intereſſe niſi ſpeciali ſtipulatione id cautum ſit.conſ.418.nu.13 73
Cenſuaria bona iure communi inſpecto, ob non ſolutum cenſum nō incidunt in commiſſum, ſed ſolum compellitur ad ſolutionem cenſuarius.conſ. 414.nu.15 66
Certanti de damno vitando fauendum eſt.conſ.412.nu.33 55
Cæſarea Maieſtas deum refert in terris.conſ.406.nu.117 32
Cæſarea coram Maieſtate, & per ſuprema eius tribunalia de æquitate proceditur, omni iuris rigore reiecto. conſ.406.nu.39.fol.29
Ceſſio vbi per partium confeſſionem tantum, non etiam precij numerationem conſtat, ficta potius quàm uera præſumitur.conſ.456. num.29 194
Ceſſionis & renunciationis reuocādæ facultas, prætextu læſionis enormiſſimæ beneficio legis competit.conſ.412.nu.109 59
Ceſſionem & remiſſionem iurium & actionum, verbis factam vniuerſalibus comprehendere ea, de quibus nulla erat controuerſia, & de quibus non fuerat cogitatum.conſ.496.nu.60 305
Ceſſionem iurium & actionum, factam coniunctis, fauorabilem eſſe. conſ.496.n.72 306
Ceſſiones, renunciationes, facta præſertim à minore reſpectu læſionis enormiſſimæ, aut nullas eſſe aut reſcindi.conſ.412.nu.3 53
Ceſſionarius hæreditatis, loco hæredis ſuccedit, & tenetur vt cedens. conſi.416.nu.21 70
Citatio per edictum, vim habet citationis ſingularis & perſonalis. conſ.421.nu.70 84
Citatio ad locum non tutum, adeo nulla eſt, vt neceſſaria non ſit appellatio.conſ.466.nu.4 221
Ciuitates, oppida vel caſtra inuitis & reluctantibus ſubditis, vtrum alienare, vel infeudare ſolum principi liceat.conſ.426.nu.1. 102
Coactio reuerentialis, præcedens compromiſſum facit admitti appellationem a laudo ſeu reductionem.conſ.406.n.36 29
Coadiutoris officium quale ſit.conſ.477.nu.18 246
Codices rationū exhibere inperfectos dolum arguit.cōſ.406.n.108.32
Codicilli, à diſpoſitis in teſtō recipiūt interpretationē.cōſ.452.n.1.178
Codicillos vbi teſtator conficit, nulla inter natum & naſciturum an differentia ſit, quoad præſtanda legata.conſ.499.nu.6 320
Differentia tamen & inter legata particularia, & fideicommiſſa vniuerſalia.nu.7
Codicillis tolli ea tantum in teſtamento diſpoſitas, quæ codicillans expreſſe mutauit, reliqua firma manere.conſ.452.nu.11.f.179
Codicillaris clauſula, multū in teſtamētis operatur. conſ.453.n.9.185
Codicillaris clauſula efficit teſtamentum non reddi caducum, hærede etiam prius teſtatore moriente.conſ.500.nu.4 324
Codicillaris clauſula quos producat effectus, & quibus in caſibus.conſi.499.nu.11 321
Codicillaris clauſula operatur, vt extenſio de caſu ad caſum permittatur.conſ.500.nu.6 325
Codicillaris clauſulæ effectus.conſ.432.nu.15 120
Cognatos ſubſtituens teſtator, ſecundum communem opinionem, intelligitur vocaſſe tantum eos, qui tempore conditi teſtamenti, nati erant vel concepti.conſ.496.nu.14 301

Vide tamen declarationem.num.17 fol. 302

Cohabitatio longæua inter virum & mulierem, inſpecto iure pontificio, an ad præſumēdum matrimoniũ ſufficiat conſ.490.nu.7.fol.285. Idq; in præiudicium alterius matrimonij.nu.8

Et quid ſit, quoad filiorum legitimitatem.nu.9

Qualis autem ea cohabitatio eſſe debeat.nu.10

Coire non poſſe, ictu percuſſum.conſ.480.nu.25 258

Collationes, & prouiſiones ſummi Pontificis, an mutent ſtatum beneficij, & quomodo patronis aut ius conferendi habentibus, præiudicent.conſ.402.nu.63 19

Collata in piam cauſam, per ſubſequentem alienationem reuocabilia non eſſe, conſ.422.nu.78 89

Collectæ diutina præſtatio facta à ſubditis pro emendis lignis & palis pro vſu domus domini, vim priuilegij habet ſi immemorabilis eſt.conſ.437.nu.26 135

Quibus autem teſtibus probanda ſit.nu.27

Collectam ſubditis indicere an belli cauſa princeps poſſit. conſ.437.num.10 134

Collectarum oneribus, ut grauari non poteſt Eccleſia; ſic neque coloni illius, vel emphyteutæ.conſ.444.nu.27 160

Collectas imponere ſubdittis, quemadmodum pro priuata utilitate dux nequit, ita neque illud ius transferre in uaſallum à ſe de feudo inueſtitum.conſ.437.nu.16 134

Commedere, & conuerſari ſimul, amicitiæ & beneuolentiæ ſigna ſunt conſ.431.nu.29 114

Comitis Palatini priuilegio de legitimando, adiecta clauſula: vt legitimationes faciendæ, non præiudicent filijs & hæredib.legitimis quid operetur.conſ.459.nu.39.40.& 41 204

Comitem Palatinum, Pontificium, vel Cęſareum, in Ducatu Ferrarienſi, non poſſe legitimare, abſque licentia Ducali, neque conſentiente patre.conſ.459.nu.26.& 28 203

Comitem creari, & feudum habere, ſed nõ ſub titulo comitatus ſimul poſſunt conſiſtere.conſ.401.nu.32 4

Comitatus diuidi, ſecundum Italiæ conſuetudinem in aliquibus locis tantum.conſ.401.nu.23 3

Idque ſi nulla alia extet patris diſpoſitio.ibid.nu.26 3

Commodum ab onere regulatur, conſ.447.nu.8 168

Commodum ſentiens, ſentiat & onus vel incommodum. conſil.436.nu.12 132

Compenſatio non liquidi, cum liquido non admittitur. conſ.460.nu.5.fol. 206

Compenſationem ad euitandam caducitatis pęnam admitti.conſ.460 nu.3 205

Compromittere, nemo iure communi cogitur. conſ.479.nu.22.f.254

Compromittere quando compellere poſſit princeps contendentes.conſi.406.nu.3 28

Compromittere in iudicem ordinarium, iure non eſt permiſſum. conſ.495.nu.1 296

Compromittere in ordinarium tamquam arbitrum partes nõ poſſunt ſi tamen velint, poſſunt ſe obligare ad ſtandum ſententiæ & ſic renunciare appellationi.conſ.406.nu.57 30

Compromitti de cauſa criminaliter intentata non poſſe. conſ.406.nume.5 28

Compromitti non poteſt in iudices ordinarios.conſ.406.nu.2 28

Compromittentem iuri de petenda reuiſione, poſſe renunciare. conſ.406.nu. 52 30

Atque etiam læſioni enormi vel enormiſſimę ſecundum aliquos. numero 53

Vide tamen poſt.nu.64

Compromiſſum vbi eſt ſimpliciter cenſetur partes ea facere voluiſſe, quæ poſtulat ipſius compromiſſi natura.conſ.406.num.58.f.30

Compromiſſum requirit ſpeciale mandatum. conſ. 495. nu.9.fol.297

Compromiſſum neque fieri poteſt, vbi in iudicio criminali pæna pecuniaria imponeretur.conſi.406.nu.6 28

Compromiſſum nullum redditur, defectu mandati compromittentium.conſ.495.nu.2 296

Compromiſſum ſi penam non contineat, appellationi & reductioni ad viri boni arbitrium locus eſt.conſil.406.num.35 29

Compromiſſi natura quæ ſit.conſ.406.nu.59 30

Compromiſſi nullitas ex mandati defectu, ſemper poteſt opponi. conſ.495.num.11

Compromiſſo pæna adiecta, in iudices tamquam arbitros conſenſum dici, ſine pæna, tamquam in ordinarios.conſ.406.num.17.fol.28

Compromiſſo facto in iudicem ordinarium, qui de cauſa cognoſcat & procedat, cenſetur procedere tamquam iudex ordinarius. conſ.406.num.16 28

Compromiſſo facto ſine pæna, arbitri cenſentur delegati, & iuriſdictionem quaſi delegatam habent.conſil.406.nu.18 28

Compromiſſariæ cauſæ: quæ ſit natura.conſ406.num.51 30

Concedens rem principalem, cenſetur & illi concedere vnitam.conſ.401.num.56 5

Concedens aliquid, dicitur concedere illi annexum.conſ.436.num.16 folio 132

Conceſſio facta patri per modum beneficij, realis eſt, & tranſit in filios.conſ.486.num.3 272

Conceſſio aut actus ſi non niſi magna cum ſolennitate fieri poteſt, prima conceſſione finita, ea non dicitur renouata, etſi is cui conceſſio facta eſt, in ea perſeueret.conſ.447.num.15 169

Conceſſio facta in perpetuum, extendit ſe in infinitum.conſ.414.nu.7 fol. 65

Conceſſio limitata, limitatum producit effectum. conſil.414. num.1. fol. 65

Conceſſio in præiudicium tertij, ſubreptitia eſſe præſumitur.conſ.426 num.27 104

Conceſſionis cauſa durante, durat conceſſio.conſ.486.num.10 272

Conceſſione facta pro ſe & poſteris, fæminas comprehendi. conſ.443.num.26 155

Conceſſum vni, alteri cenſetur ademtum.conſ.447.nu.12 169

Conceſſo quid à principe, conceſſum cenſetur omne id, quod eſt de natura illius conceſſionis.conſ.478.nu. 27 248

Conceptus pro nato habetur, quoad commodum & vtilitatem ſuam. conſ.413.nu.16 61

Concubinatus non ſolum hodie iure pontificio, ſed etiam ciuili damnatur.conſ.461.nu.20 209

Condemnatus poſt latam ſententiam in ciuitate toleratus, an reſtitutus præſumatur.conſ.484 nu.20 269

Conditio nil ponit in eſſe.conſi.413.nu.4 61

Conditio alia ſuſpenſiua, alia reſolutiua, & earum definitio.conſ.494.num.1.& nu.3 fol.294

Conditio reſolutiua à modo nun differat.conſ.494.nu.6 294

Conditio non dicitur, niſi adſit aliquid, quod neceſſario illam importet. conſ.494.nu.17 294

Conditio appoſita hæredi inſtituto, non cenſetur in ſubſtituto repetita conſ.414.nu.25.f.66. Et conſ.462.nu.1 212

Conditio in inſtitutione & ſubſtitutione prima poſita, in ſecunda non cenſetur repetita.conſil.475.nu.6 241

Conditio in forma ſpecifica adimpleri debet.conſ.432.nu.22 121

Poteſt tamen etiam per caſum ſimilem.nu.24

Conditio adimplenda ab eo cui iniuncta eſt, non poteſt adimpleri per alium ſibi maxime ſimilem.conſil.416.nu.9 70

Conditio expreſſa in perſonam primi inſtituti, cẽſetur repetita in ſecũdum ſubſtitutum.conſ.435.nu.10 130

Conditio primis hæredibus adiecta, quando cenſeatur repetita in filijs & deſcendentibus.conſ.428.nu.5 109

Conditio miſta, ſi à tertio iuſtè impediatur, ad commodum implere debentis habetur pro impleta conſ.425.nu.12 100

Conditio iniqua, alteri per alterum afferri non debet. conſ.406.num.110 32

Conditionis implementum ſufficit tempore delatæ ſucceſſionis exiſtere.conſ.413.nu.26 62

Conditionem non præſumi in dubio, ſed modum, conſ.494.n.18 294

Conditionem cum verba aliquando ſignificat, ea tamen diem vel quid ſimile important, quando teſtator inſtitutum à ſe plurimum diligeret.conſ.494.nu.19 295

Conditionem perſonæ ſatis inueſtigaſſe dicitur, qui ſecutus eſt præſumptionem ex quaſi poſſeſſione ſtatus illius. conſil.406.num.104 32

Conditionem implens nomine obligati, repetit mercedem vel impenſas, niſi appareat animo donandi factum.conſilio 436.num.33.folio 133

Con-

Conditionem adiectam executioni, non impedire acquiſitionem. conſi. 473. num. 9 fol. 238

Conditione pendente, nullum dicitur ius quęſitum. conſil. 459. nu. 42. fol. 204

Conditione non impleta, diſpoſitio conditionalis non ſortitur effectum conſ. 471. nu. 22 232

Conditionibus etiam in uoluntarijs, fit extenſio de caſu ad caſum ex mente teſtatoris. conſ. 432. nu. 25 121

Eamque non dici extenſionem, ſed interpretationem intellectiuam. num. 26

Conductor domus ad nouennium vendens ſcienti, non tenetur ad euictionis pœnam, illa, reſtitutionis caſu eueniente, ſubſequuta. conſ. 418. nu. 7 73

Conductori ob ſterilitatem cur mercedis remiſſio fiat, non item & emphyteutę. conſ. 444. nu. 3 159

Conductionis tempore finito, in conductione permanens, recõduxiſſe uidetur, & pignora remanent obligata. conſ. 447. nu. 9 169

Idque in alijs etiam conceſſionibus ad tempus videri locum habere. num. 10

Quod tamen negatur. num. 13

Imo nec locum habere in conceſſionibus ad longum tempus, nec in emphyteuſi. nu. 14

Conferre pro eligere, vel præſentare ſumitur. conſ. 402. nu. 4 16

Conferendi iure ad Abbatiſſam, & Decanum ſpectante, ſi ſemel conferre Papa vel Decanus eam impediat, non tamen perdit ius ſuum. conſ. 402. nu. 65 20

Confeſſus in iudicio per errorem iuris, rem propriam eſſe alterius ſibi an præiudicet. conſ. 498. nu. 4 315

Confeſſio in re clara, nil nocet confitenti, conſ. 442. nu. 10 148

Confeſſio facta in tranſactione, fidem facit contra confitentem, et illius hæredem. conſ. 476. nu. 5 242

Confeſſio geminata, vtrum admittat probationem erroris. conſi. 459. num. 25 203

Confeſſio; probationum præſtantiſſima. conſ. 480. nu. 5 256

Non tamen in criminalibus. nu. 6

Confeſſio facta in libello confitenti nocet. conſ. 496. nu. 7 301

Confeſſio minori non nocet, ſi curatore carens fatetur deliquiſſe. conſi. 480. num. 7 256

Nec ullum currit tempus minori, ut de nullitate conqueratur. num. 8

Confeſſio erronea procuratoris reuocatur facilius quam propria. conſ. 409. nu. 64 43

Confeſſio ſimulata nil prodeſt. conſ. 476. nu. 10 243

Confeſſio damnati ad mortem, ſuper extorſione vſurarum fiſco præiudicat. conſ. 422. nu. 17 86

Confeſſio ſacramentalis detegi non debet à ſacerdote. conſ. 431. nu. 56 fol. 118

Confeſſio tutoris, facta per modum cõtentioſæ iuriſdictionis ligat etiã ipſum minorem. conſ. 479. nu. 1 252

Idem in procuratore vel ſyndico. nu. 2

Quid in prælato Eccleſię. nu. 3

Confeſſio autoris, non nocet ſucceſſori ſingulari, poſt ius ſucceſſori quæſitum. conſ. 446. nu. 9 165

Confeſſionem erroneam anteceſſoris, ſucceſſor poteſt reuocare. conſil. 409. nu. 63 43

Confeſſionem erroneam, errore detecto non præiudicare. conſil. 476. num. 8 243

Imo nec factam in iudicio cum iuramento. nu. 9

Confirmatio ius iam competere præſupponit. conſ. 402. nu. 27 17

Confirmatio nil tribuit de nouo. conſ. 414. nu. 14 66

Confirmationem & conſenſum principis, non præiudicare ijs quibus ſpe probabili ius eſt acquiſitum. conſ. 442. nu. 35 149

Coniunctum facta coniuncti ſcire, preſumptio eſt. Et adeo potens quidem, ut vbi de præiudicio alterius agitur, ne tollatur quidem iuramento. conſ. 406. nu. 98. fol. 31. & nu. 99

Coniecturata teſtatoris mens, quibus in caſibus ſpectanda. conſi. 242. num. 3 147

Coniuges ſe inuicem nominantes, vel maritum, & uxorem, præſumũtur matrimonium contraxiſſe. conſ. 490. nu. 11 283

Idem ſi filios natos, legitimos nominent. nu. 12

Connexa dicuntur, quorum vnum ſine altero ſtare nequit. conſ. 421. num. 64 83

Conſenſus patris nocet filijs heredibus. conſ. 470. nu. 14 229

Conſequi ex perſona ſua quod quis non poteſt, poteſt tamen ex perſona eius cui ſucceſſit. conſ. 444. nu. 36 161

Conſuetudo quia facti eſt, probari debet. conſ. 498. nu. 41 318

Et quod illa plurimum poſſit, in diſcernendis caſtri pertinentijs. Idem in communi loquendi vſu. nu. 42

Conſuetudo patriæ, uim legis obtinet. conſ. 442. nu. 76 152

Conſuetudo facti eſt, & ab allegante deducẽda. conſ. 426. nu. 32. 104

Conſuetudo localis, de loco ad locum non trahitur. conſ. 401. nu. 25. fol. 3. Et conſ. 486. nu. 23 273

Conſuetudo quod in ſucceſſionibus ab inteſtato fœminæ excludantur à maſculis attendenda eſt. conſ. 414. nu. 20 66

Conſuetudo in feudis plurimum operatur. conſ. 498. nu. 29 318

Conſuetudo in feudis, uincit legem & ciuilem & canonicam. cõſ. 467. num. 4 224

Conſuetudo & vſus excuſat etiam ab his, quę alioqui lege naturali prohibita ſunt. ibi. nu. 5

Conſuetudinem introductam eſſe, ſaltem duo actus requiruntur. conſ. 428. nu. 6 109

Conſuetudinem loci princeps ſcire præſumitur, eique conſentire. conſi. 459. num. 34 203

Conſuetudinem ad inducendam, loca inuitis ſubditis alienandi, quid requiratur. conſ. 426. nu. 33 104

Conſilium patris in contrahendo matrimonio, non afferre poſſe malitioſum impedimentum. conſ. 446. nu. 2 164

Conſilium vbi utile datur, non poteſt conſiderari dolus. conſ. 431. nu. 34 115

Conſilium bonum ſumere pro filia, pater præſumitur. conſi. 412. num. 97 59

Conſilium generale totam repreſentant vniuerſitatem. conſi. 426 nume. 4 102

Conſcientia non cogit vel prodere vel confiteri delictum, eum, contra quem nec fama laborat, nec crimen eſt notorium. conſi. 405. nume. 12 26

Conſcientia forum eſt æquitatis. conſ. 405. nu. 11 26

Conſtitutum operari tranſlationem poſſeſſionis, etiam uniuerſitatis bonorum. conſ. 443. nu. 12 154

Conſtitutum in donatione poſt mortem collata, nil operatur. conſ. 465 num. 1 219

Conſtitutum adiectum actui nullo, & ipſum eſt nullum. nu. 2

Nec aliquid operatur contra ſingularem ſucceſſorem vel poſſeſſorem ex interuallo. nu. 3

Conſtitutum eſt tranſactionis acceſſorium. conſ. 443. nu. 14 154

Conſtitutum factum ab emphyteuta uel vaſallo, quemadmodum non nocet domino, ita nec alteri, ab eodem domino inueſtito. conſil. 443. nu. 17 154

Conſtituti clauſula, adiecta donationis inſtrumento quod operetur. conſil. 430. nu. 15 112

Conſultus quid pro veritate & iuſtitia ſentiat, non tenetur ſententię ſuę rationes proferre. conſ. 472. nu. 1 236

Copula, & quid repetere dicatur. conſ. 413. nu. 57 64

Copulatiuæ ad ueritatem, neceſſe eſt verificari utrumque. conſil. 440. num. 14 142

Contendentes ita in iudices conſentire poſſunt, vt eorum conſenſus appellationis remiſſionem operetur. conſ. 406. nu. 4 28

Contrahens cum conſumpturo, quando dicatur dolo agere. conſil. 401. num. 213 14

Contrahẽtes præ oculis habentes conſuetudines & ſtatuta loci ſecundũ illa preſumuntur contraxiſſe. conſ. 454. nu. 27 189

Contractus ſecundum leges loci regulatur. conſ. 410. nu. 41 48

Contractus omnis iuſtus præſumitur & legitimus. conſ. 445. nu. 1. fol. 162. niſi contraria appareat coniectura. nu. 17 163

Contractus illicitus infert delictum.

Contractus quoties inutilis eſt, conſtitutum tamquam illius acceſſoriũ nil operatur conſ. 443. nu. 16 154

Contractus minoris interueniente dolo ob ſuperuenientem ætatem maiorem, non dicitur ratificatus. conſ. 412. nu. 101 59

Contractus dolo initus, neque firmatur iuramento. conſ. 412. nu. 7. 53

INDEX

Contractus, cum alterius iactura, tamquam dolo initur, reſcinditur. conſ.412.nu.30 54
Idem ſi fraude initus. nu.31
Contractus cum conſumpturo geſtus inualidus eſt ob malam fidem. conſ.412.nu.25 54
Neque validatur iuramento.nu.26
Contractus factus ſecundum loci conſuetudinem, legitimus cenſetur. conſ.445.nu.5 163
Contractus ſui natura nullus, interueniente tamen iuramento confirmatur.conſ.401.nu.170 13
Contractus vel quaſi inter abſentes nullus eſt, niſi interueniente organo repreſentante abſentem.conſ.413.nu.3 67
Contractus effectum, non denominationem ſpectandam. conſil.444.num.10 160
Contractus forma, mentem contrahentis arguit.conſ.412.nu.83.f.58
Contractum cum cōſumpturo, inualidum eſſe, malæ fidei, vt pote per dolum commiſſum, neque confirmari iuramento. conſ.401.nume.211.& nu.212
Contractum à carcerato vel eo qui ſub cuſtodia eſt, initum, non valere.conſ.410.nu.13 46
Contractum ſui natura, nullum ipſo iure, firmari tamen iuramento.cōſil.412.nu.53 56
Contractum talem cenſeri, qualis nominatur à partibus. conſil.444.num.7 160
Contractu ſemel geſto cur non liceat recedere. conſ.412.nu.49.f.56
Contractus plures facti vno & eodem die coram iiſdem teſtibus correſpectiui ſunt, & alter alterius gratia factus cēſetur.conſ.456.num.11 192
Contractus fictos, ſimulatos atque fœneratitios, coniecturis, & præſumptionibus detegi & probari poſſe, conſ.445.nu.6 163
Maxime coram iudicibus qui procedere poſſunt ſola facti veritate inſpecta, nu.7
Item in foro animæ.nu.8
Contractibus cognoſcendis, effectum magis quam verba ſpectari conſil.444.nu.8 160
Contumacia fictam & tacitam quandam inducit confeſſionem, nec nocere debet tertio.conſ.430.nu.17 112
Conuentionem ex parte ſua, qui non impleuit, ſibi ut impleatur petere non poteſt.con.443.nu.8 154
Clandeſtinitas omnis vtrum dolum arguit.conſi.422.nu.94 90
Vide diſtinctionem paulo poſt.nu.97.& 102
Clandeſtinitas etſi dolum quandoq; arguit, no tamen præſumptio eſt tam violenta, vt falſum ex ea arguatur.conſ.422.num.108.f.91
Clandeſtinitas arguit malam fidem.conſ.491.nu.9 285
Clam fieri dicitur, quod ad notitiam eorum peruenire non poteſt quorum intereſt.conſ.422.nu.30 86
Clarum dicitur & illud, quod præſumptionibus fit manifeſtum. conſ.450.nu.16 174
Clauſula acceſſoria, quando demum nil operetur. conſ.484.nu.4.f.268
Clauſula precedens refertur ad ſubſequentia ſeparata.conſi.415.nu.6.fol. 68
Clauſula annullatiua: ſi aliter factū fuerit, cuius ſit effectus.conſ.443.num.11 154
Clauſula generalis poſita in fine refertur ad omnia præcedentia conſi.487.nu.3 275
Clauſula: ex nunc, prout ex tūc, quid operetur. conſ.443.nu.13.f.154
Clauſula: omni meliori modo, quid operetur.conſ.453.nu.5 184
Clauſula, omni meliori modo, quid operetur in ſententia.conſ.415.nu.19.20.& 21 68
Ea quod defectum conſenſus non ſuppleat.nu.22
Clauſula, omni meliori modo, in diſpoſitione dubia, nō autem clara, operatur.conſ.415.nu.25 69
Et nullius eſt effectus, vbi adeſt defectus poteſtatis.nu.26
Idem ſi modus ineptus ſit expreſſus.nu.27
Clauſula omni meliori modo extendi poteſt arbitrio loquentis. conſil.409.nu.57 43
Et operatur vt narrata confitenti non præiudicent.num.58
Reſtringitur autem ſecundum naturam actus cui adiicitur. numero 49
Clauſula renunciationis enormiſſimæ læſioni, ex ſtylo potius notarij, quam uoluntate renunciantis adiici ſolet, ideo nil operatur. conſi 412.num.77 57
Clauſula inſolita illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum & conſuetudinem. conſ.422.nu.114 91
Clauſula generalis non comprehendit ſpecificata.conſ.423.n.51.f.96.
Et conſ.456.nu.1 191
Clauſula generalis refertur & reſtringitur ad expreſſe ſpecificata.cōſi.496.nu.54 304
Clauſula in fine diſpoſitionis poſita, refertur ad omnia antecedentia. conſi.452.nu.16 180
Clauſula ſingula ſingulis referendo, quid ſignificet conſil. 435. nume. 11 fol.130
Clauſula codicillaris adiecta in teſtamento, quem effectum ſortiatur. conſ.420.nu.17 77
Clauſula codicillaris adiecta in teſtamento ſubſtitutionem efficit fideicommiſſariam, quando ea iure directo valere non poteſt. conſ. 496.nu.11 301
Clauſula codicillaris nil operatur contra mentem teſtatoris. num.12. ibidem
Clauſula ne donatio manifeſtetur, in donationibus adhiberi utrum cōſueuerit.conſ.422.n.110 91
Et quid de clauſula euictionis.nu.111
Vide num.114.116.& 117
Clauſulæ ſummarie procedatur, & clauſulæ, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, differentia eſt. conſ.415.nume.7 68
Clauſula, motus proprij & ſimiles, in tertij præiudicium nil operari. conſi.411.nu.23 51
Clericus mercedem laboris conſequi debet ex reditibus eius Eccleſiæ, cui ſeruit & è conuerſo.conſ.436.nu.18 132
Clerico à ſacris ſuſpenſo, claudi an debeat eccleſia.conſil.436.num.9. fol. 132
Clerici & prælati, de patrimonialibus ſuis libere diſponunt.conſ.423.num.31 95
Clerici & prælati, non ſolum minores, ſed etiam maiores, de bonis eccleſiæ poſt mortem ſuam non donare poſſunt.conſ. 423. nume.49 95
Creditor non præſumitur, qui petere per longum tempus diſtulit.conſ.457.nu.1 194
Creditor habens in manu ſua, debitoris bona omnia, preſumitur ſibi integrum ſoluiſſe.conſ.457.nu.3 195
Idem eſt in adminiſtratore, preſertim inuentarium non conficiente.num.4
Creditor in exigendo diligentiſſimus; bona alicuius apprehendendo plene ſibi preſumitur ſatisfeciſſe.conſ.457.nu.6 195
Creditor debitoris bona occupans, dominium tamen in ſe non transfert niſi uel à debitore uel hæredibus ipſi traduntur inſolutum. conſ.457.nu.12 195
Creditor in iure pignoris non ſibi præiudicare dicitur, ſi præſente ſe illud debitor alienat.conſ.499.nu.24 323
Creditori legans teſtator, pro omni & toto eo, quod habere debet & poteſt, dicitur feciſſe animo compenſandi, cum credito tam voluntario quàm neceſſario.conſ.496.nu.62 305
Creditorē ſe aſſerens, & differēs petere donec debitor vita fungatur habet contra ſe preſumptiones.conſ.422.nu.42 87
Creditorem ſibi in caſu magis neceſſario prouidere uoluiſſe, præſumptio eſt conſ.450.nu.6 174
Credulitas probabilis, a viri probi & bonæ famę aſſertione, cauſatur. conſ.406.nu.82 31
Credulitatem probabilem aliquid faciendi a dolo excuſare. conſ.406.num.81 31
Cridæ perſonis certis non nocent quæ ſpecialiter citandę ſunt. conſ.449.nu.4 172
Criminis occulti reus, de ſociis interrogari poteſt; eius tamen confeſſio non facit indicium vrgens ad torturam. conſ.480.nu.15.f.257
Concurrere item debere ſeptem requiſita.nu.16
Culpa facilius quam dolus præſumitur.conſ.406.nu.86 31
Culpa non præſumitur, in lucri & damni ſocio. conſ.406.nu.87.fol.31
Culpa ceſſat in eo; qui quod debuit & potuit, fecit.conſi.406.num.89. fol. 31

Culpa

Culpa quæ alias contra quem præſumeretur, ceſſat eius probata induſtria. conſ.406.nu.90 31
Cultum diuinum non tollere ſed augere potius Pontifex præſumitur. conſ.406.nu.11 132
Cum, dictio, copulat uæ loco accipitur. conſ.486.nu.4 272
Cura dominio caret. conſ.451.nu.11 175
Curatoris autoritas multum operatur. conſ.412.nu.79 58
Cuſtodiam adhibere ęgroto, qua de cauſa poſſint agnati. conſ.431.nu.30 117

D

DAre nemo poteſt quod non habet. conſ.401.num.101. fol. 8
Datum ſub conditione, cenſetur ademptum ſub contraria. conſ.497.nu.10 312
Datum ſponte à debitore ſortis, vtrum vſura ſit. conſ.441.nu.33 145
Datoris iure reſoluto, cenſetur reſolutum ius acceptoris. conſ.443.nu.15 154
Debitum filij ergo matrem, & fratris erga ſororem reſpectu ſucceſſionis procedunt à pari. conſ.433.nu.27 124
Debitis duobus pœnalibus extantibus ſolutio facta, cedit in dubio in illud debitum cuius pœna non eſt commiſſa. conſil. 460.nume.2. fol. 205
Debitorem prima vice fidem fallere nolle, cur & quam ob cauſam veriſimile ſit. conſ.450.nu.7 174
Declaratio non dicitur, quæ ſubſtantiam mutat & alterat. conſ.443.nu.71 158
Decretum principis, vſu receptum à ſubditis aſſerens, id probare debet. conſ.459.nu.33 203
Decretum iudicis efficit, vt dolus vel deceptio non præſumatur. conſ.412.nu.78 58
Decretum quo puniri debet afficiens iniuria doctorem, intelligitur quando conuitium dicitur doctori, circa exercitium aduocationis, ſicque quando tamquam doctor iniuriatur. conſilio 403. numero 5 23
Decretum repertum in archiuo, quo ſolet referri publica proclamata an temporis lapſu, præſumatur publicatum. conſ.459.num.30. fol. 203
Decretum in alienationibus minorum, à quo prætore interponi debeat conſ.439.nu.25 139
Et quæ debeat eſſe forma illius decreti.nu.26
Decimæ ad Eccleſiam pertinent, & laicus eas ſuo nomine nequit poſſidere. conſ.498.nu.31 318
Decimarum portionem uarie præſtari. conſ.402.nu.21 17
Decimas regulariter ad eccleſiam parochialem loci pertinere. conſil. 402.nu.20 18
Decimas aliquando etiam laici habent, non tamen ſunt eccleſiarum patroni. conſ.402nu.19 17
Decimas qui obtinet, in dubio præſumitur etiam Eccleſiam obtinere. conſ.401.nu.20 17.
Decoctores infames ſunt & faciles ad mentiendum. conſ.410.nu.19 fol. 46
Decoctores mentiri conſueuerunt, & rationum libros, negotiaque ſua intricare, vt veritas à creditoribus ſciri nequeat. conſ.410 num.22 46
Decoctionis in caſu, omnes ſocij tenentur inſolidum, decreto Mediolanenſi. conſ.410.nu.40 47
Deo deputatus locus, à miniſterio diuino vacans diu permanere non debet. conſ.436.nu.7 132
Defectus verborum, ex expreſſis, & veroſimili teſtatoris mente ſuppleri debet. conſ.420.num.9 76
Deficeret, verbum, reſpicit tempus mortis abſolute. conſi.482.nu.12. fol. 263
Deinceps & de cætero, dictiones futurum tēpus ſignificant. conſ.461. num.11 208
Delegatus à principe, vt perſonaliter cognoſcat alteri nequit ſubdelegare. conſ.416.num.10 70
Delegatus non ſuo, ſed delegantis nomine, iuriſdictione fungitur. conſ. 421.num.71 84
Delegati à ſententia ad quem appelletur. conſilio. 421. nu. 72. f.84
Delinquens in loco, quaſi contrahere ibi dicitur, & proprio conſenſu ſubijcere ſe illi foro, in quo deliquit. conſilio 466.numero 8. & 9. fol. 222
Delinquens fori prærogatiuam non habet. conſ.466. num.18.fo.222
Delictum leuius in dubio præſumendum. conſilio 439. numero 9. folio 136
Delictum vt euitetur, in dubio præſumendum eſt. conſ.422. num.121 folio 91
Delictum patris filio non nocere. conſ.413.nu.42 63
Delicti cogitatio generalis ad arguendam fraudem in donatione vtrū ſufficiat. conſ.430.nu. 6 111
Delicti pro qualitate, plagarum ſit modus. conſilio 471. numero 14. fol. 232
Delicto ex preſenti non præſumitur in præteritum. conſ.406.nu.112 folio 32
Delictis atrocibus ſufficere leuiores probationes: conſilio 480. numero 17 258
Demanij vel domanij homo quis dicatur. conſilio 426. numero 8. folio 102
Demanalia bona ſeu de menſa, aſſignata domino feudi dicuntur, vt ex eis viuat. conſ.437.nu.14 134
Demonſtrationis cauſa dictum, non reſtringere diſpoſitionem teſtatoris. conſ.421.nu.56 83
Denunciationes in aliena parochia, cur fieri non poſſint. conſ.446.nu.15 165
Depaſcendi ius in paſcuis vniuerſitatis ſolo iuriſdictionis reſpectu dominus non habet. conſ.437.nu.5 133
Diſpoſitum integre factum non præſumitur, cui aliqua pars deeſt. conſ. 460.nu.8 206
Deſcendentes non dicuntur agnati. conſ. 424.nu.21 99
Deſcendentium & liberorum nomen, non differunt inter ſe, ſed ambo collectiua ſunt. conſ.420.nu.16 77
Deſcendentium nomen omnes in infinitum gradus comprehendit. conſilio 420.numero 6. folio 76. Et numero 11. Item conſilio 454.num.20. folio 188. Et conſ.458.nu.17.f.199. & conſ.481. num.11 260
Deſcendentium nomine, tam fęminas contineri quàm maſculos. conſ. 420.nu.18. & nu.24 77
Deſcendentium appellatione, non ſolum nepotes, ſed & pronepotes intelligi. conſ.435.nu.23 132
Deſcendentium nomine fęminæ in ſucceſſione feudi vel fideicommiſſi non comprehenduntur. conſ.463.nu.10 215
Deſcendentium nomine filias non contineri, ſtante ſtatuto, quod aſcendentibus vel deſcendentibus exiſtentibus non ſuccedant fœminę. conſ.420.nu.29 78
Niſi tamen adſit coniectura quod teſtator etiam voluerit vocare filias.nu.30 78
Deſiderium ne teſtamentum immutetur, in quo quis ſit inſtitutus hæres, à lege non eſt improbatum. conſil.431. numero 53 117
Detentor bonorum feciſſe præſumitur, quod veroſimiliter feciſſet alij conſ.457.nu.5 fol. . . .
Determinatio reſpiciens plura determinabilia, æqualiter determinat. conſ.486.nu.21 273
Determinatio vna, diuerſa reſpiciens determinabilia, æqualiter non determinat, quando adeſt ratio diuerſa. conſ.497.num.6. folio 311
Vel quando æqualiter determinari nequeunt.nu.7
Dictum teſtis in quantitate deficiens, cuius iuramento, aut quomodo ſuppleatur. conſ.457.nu.57 196
Dictum teſtis à ſe producti & approbati impugnare quis non poteſt. conſ.431.nu.30 114
Dictio omnino, præciſam habet naturam. conſilio 412. nume. 42. fol. 56
A iure tamen communi recipit interpretationem. nu. 46
Dies & pœna obligationi appoſita, non relinquit locum purgationi moræ. conſ.410.nu.26 47

Diſſi-

Diffinitiua ſententia vnde dicta.conſ.406.nu.55 30
Dignitas non moritur.conſ.423.nu.12 94
Dilectus in ſubſtitutione, cenſetur dilectus in fideicommiſſo quando teſtatoris præſumpta voluntas nõ repugnat.cõſ.434.n.46. 128
Dilecti equaliter cenſentur,qui æqualiter uocati ſunt, aut ſubſtituti. conſ.452.nu.20 180
Dilectionem maiorem argui,ex maiori vtilitate & commodo,à teſtatore collato.conſ.463.nu.5 214
Item ex arctiore ſanguinis vinculo.nu.6.ibi.
Diminutionem operari non debent,quę ad augmentum inducta ſunt. conſ.414.nu.11 65
Diſpenſare poteſt inferior à principe ſuper aliquo defectu, habita tamen cauſę cognitione.conſ.478.nu.14 247
Diſpenſare poſſe principem ſuper his,quæ iuris poſitiui ſunt.conſ.478. num.22 248
Diſpenſare ſuper ſubdiaconatu,tamquam ſuper voto continentiæ eſt vnum ex reſeruatis ſummo Pontifici. conſ.442.nu.39 150
Idem ſuper periurio.nu.41
Diſpenſatus ad aliquem actum, cenſetur etiam diſpenſatus ad omnia quę veniunt in conſequentiam ipſius:conſ.478.nu.29 248
Diſpenſatio & priuilegium ſtrictam recipit interpretationem. conſ. 474.nu.14 240
Diſpenſatio facta,non obſeruata reſcripti ſolennitate,inualida eſt.conſil.442.nu.65 151
Diſpenſatio ſuper matrimonio conceſſa,ſi inualida ſit,an matrimoniũ ſaltem ex parte vnius contrahentium ualidum ſit, & ex eo natus ad fideicommiſſi ſucceſſionem reddatur habilis. conſil.442. num.67 151
Diſpenſationem conceſſam,non probatis neceſſario requiſitis,ſubreptitiam cenſeri & nullam.conſ.442.nu.51 150
Diſpenſationem ſuper ſubdiaconatu,non poſſe concedi in tertij pręiudicium,cui queſitum ſit ius.conſ.442.nu.46.fol.150.Sic in diſpenſatione ſuper periurio. num.47. Vel alio quouis crimine. num.48
Diſponere quilibet de rebus ſuis ad libitum poteſt. conſ.401.n.10.f.3
Diſponendi verbum ita ad contractus,ſicut ad vltimas voluntates adaptatur.conſ.476.nu.13 244
Proprie tamen ſignificare alienationem factam in ultima voluntate.num.15
Diſpoſitum cenſetur etiam id,de quo ſi teſtator fuiſſet interrogatus veroſimiliter reſpondiſſet.conſ.424.nu.15 98
Et conſ.452.num.24 180
Et ob hanc præſumptam mentem concedi extenſionem de perſona ad perſonam.ibid.num.25
Et conſ.458.nu.28 200
Et conſ.487.nu.15 276
Et conſ.496.nu.36 303
Diſpoſita in teſtamento,quando prorſus cenſeantur ſublata per diſpoſita in codicillis.conſ.452.nu.12 179
Diſpoſita à patre in teſtamento præſumitur filius ignorare.conſ.425. num.16 101
Diſponentis de mente vbi dubitamus, ad rationem ab eo expreſſam recurrimus.conſ.497.nu.16 313
Diſpoſitio magis certa & clara,retinenda eſt.conſ.442.nu. 24.f.149.
Diſpoſitio & conuentio.vbi æquitas ſuadet etiam de ſecundo actu intelligenda.conſ.450.nu.10 174
Diſpoſitio pura,& diſpoſitio conditionalis purificata, æquiparantur. conſ.413.nu.21 62
Diſpoſitio uniuerſalis vel indefinita,non in primo actu tantum,ſed omnibus poſtea futuris intelligitur conſ.450.nu.4 174
Diſpoſitio ſequens,alio non apparente, vtrumque cenſetur derogare diſpoſitioni præcedenti,etiam ſubſecuta ex interuallo.conſ.452 num.39 181
Diſpoſitio patris,non reliquentis filio legitimam inſtitutionis iure,etſi ſit inualida,approbatione tamen filij corroboratur. conſil.401. num.59 3
Diſpoſitio teſtatoris ſtatuto æquiparatur, ut ita intelligendo vt minus corrigat quam ſit poſſibile.conſ.497.nu.18 313
Diſpoſitio teſtatoris ita debet interpretari, ne circa impoſſibilia videatur diſpoſuiſſe.conſ.454.nu.21 188
Diſpoſitio teſtatoris veniens ad diſpoſitionem legis,eo modo debet intelligi quo & legalis,& è contra.conſ.459.nu.20 202
Diſpoſitio teſtatoris,commiſſa conſilio ſapientis, quomodo poſſit extendi.conſ.408.nu.32 37
Diſpoſitio teſtatoris permiſſa conſilio ſapientis, relicta ſimpliciter filio,titulo inſtitutionis relicta eſſe capit interpretationem.conſ. 434.nu.14 126
Diſpoſitio facta de caſu miſto,trahitur etiam ad caſum ſimplicem & è contrario.461.nu.25 209
Diſpoſitio.l.cum auus.ff.de condi.& dem.& l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.quando ceſſet.conſ.458.nu.11 198
Et licet ea tam de filiabus quam filijs intelligatur,ob coniecturas tamen ab illa recedi.nu.12
Diſpoſitio,l.1.C.de ſent.& interloc.om.iud.quando habeat locum.conſil.415.nu.15.& 16 68
Diſpoſitionis verba,cui conueniunt, eidem & diſpoſitio. conſil.463. num.3 214
Diſpoſitionis pro validitate pronunciandum in dubio, non ſolum cum de heredis inſtitutione,ſed etiam de fideicommiſſaria dubitatur ſubſtitutione.conſ.433.nu.9 126
Diſpoſitionem teſtatoris interpretari debere ut ualeat æquitas ſuadet.conſ.434.nu.21 126
Diſpoſitionem ſuam iuri communi conformẽ eſſe, preſumitur teſtatorem voluiſſe.conſ.420.nu.23 77
Diſpoſitionem.l.bene à Zenone.C.de quadr.præſcrip.continere iniquitatem,& ceſſare inſpecto iure pontificio, etſi res agatur inter laicos.conſ.421.nu.57 83
Diſpoſitione à generali, ſi aliquis caſus ſpecialis excipitur diſpoſitio ad omnes alios,trahitur in quibus ſpecialis expreſſio neceſſaria eſt.conſ.401.nu.78 7
Diſpoſitione facta ab imperito & literarum ignaro, non verba ſcripta,ſed mens ſola attenditur.conſ.408.nu.58 38
Diſpoſitione patris extante illa ſequenda eſt.conſ.401.nu.21 3
Diſpoſitione in quacumque generaliter inſpicitur habilitas, tempore quo caſus contingit.conſ.413.nu.27 62
Diſpoſitiuo in ſermone generali, loquentis perſona non includitur.conſil.423.nu.10 94
Diſtantia decem miliarium non dicitur modica conſ.402.n.93.fol.22
Diſtributiones ſolum & non præbendas eccleſias habere, ſæpe contingit.conſ.436.nu.26 132
Diuerſitas manus & atramenti in libro conſcripto niſi probetur non præſumitur,ad inducendam falſi ſuſpicionẽ. conſ.409.n.33.f.42
Et quando ea diuerſitas conſiderabilis ſit ibidem.nu.34
Diuidens cum fratre,et alijs conſanguineis bona quæ putabat communia non ſibi prɇiudicat.conſ.418.nu.27 74
Diuiſio erronea,non infert præiudicium.conſ.498.nu.27 318
Diuiſiones prębendarum, & eccleſiarum inter canonicos, quaſi poſſeſſionem eorum ſatis probare.conſ. 402.nu.54 19
Diuina celebrari debere in eccleſijs,lex pontificia imponit,nec Pontificem hoc onus tollere voluiſſe, præſumendum eſt.conſ.436.nu. 5.fol.132.& nu.30
Diuitię nobilitatem illuſtrant eamque tuentur.conſ.487.nu.12.f.276
Diuitiæ patris filio proſunt, & eum diuitem conſtituunt. conſ. 433. num.22 124
Doctoris opinio duobus in locis affirmata.ſequenda potius, quam quę in uno tantum.conſ.459.nu.14 202
Doctoris dictum.ſecundum iura ab eo allegata intelligi conſ. 401.nume.113 8
Et conſ.471.nu.39 235
Doctoribus de communi loquendi vſu atteſtantibus,vtrum credatur. conſ.407.nu.24.25.26 34
Dolus quid ſit.conſ.471.nu.6 231
Dolus frauſque non præſumitur in ignorante.conſ.405.nu.25 26
Dolus non præſumitur & maximè in viro probo.conſ.406.n.72.f.30
Dolus in tutore non præſumitur,ubi conſilio coniunctorum pupilli, aliquid agit.conſ.406.nu.80 31
Dolus veritati repugnat,nec dicitur committi, vbi id quod uerum eſt dicitur aut aſſeritur.conſ.431.nu.36 115
Dolus non arguitur, quando ei qui doli arguitur, damnum inferretur, conſ.431.nu.35 115

INDEX

Dolus aſcribi non poteſt, ei, qui etſi voluiſſet, neceſſitati tamen ſuccurrere non potuiſſet. conſ. 431. nu. 57 118
Dolus in ſubdito opulentiſſimo, cur non præſumatur aduerſus magiſtratum commiſſus. conſ. 406. num. 74 31
Dolus contra maiores ſuos, principem, patriam, & ſimiles commiſſus non præſumitur. conſ. 406. num. 73 31
Dolus in iuramento intelligitur exceptus. conſ. 412. num. 62 56
Dolus ex læſione enormiſſima præſumitur. conſi. 412. num. 4 53
Dolus ex læſione enormi præſumptus dicitur, ex enormiſſima vero dolus verus, & ex propoſito. conſi. 412. nu. 102 59
Dolus non poteſt argui in eo, cui ex actu conficiendo, damnum obueniret, vel etiam lucrum tenue. conſi. 406. nu. 83 31
Dolus verus ex mendacio oritur. conſ. 439. nu. 32 139
Dolus in faciendo quomodo conſiſtat. conſ. 439. nu. 51 141
Doli præſumptionem, tollit bona fides. conſ. 471. nu. 8 231
Doli ſuſpicionem tolli ex ſubſequutis. conſ. 406. num. 85 31
Doli ſuſpicio purgata cenſetur, probata fama & bona conditione. conſil. 406. nu. 39 31
Dolo ex propoſito, ſicut nequit renunciari, ita neque læſioni enormiſſimæ. conſ. 412. nu. 76 57
Dolum, & læſionem enormem, re ipſa idem eſſe. conſ. 412. nu. 5. fol. 53
Dolum præſumi in aſſerente id quod ignorabat, ſi ſcienter id & callide faciat. conſ. 406. nu. 105. & nu. 106 32
Dolum in iuramento interuenientem obligare neminem. conſ. 401. nu. 193 14
De quo tamen dolo intelligendum. ibid. nu. 194
Dolum arguere multas perſuaſiones. conſ. 406. nu. 94 31
Dolo in præſumpto verſari dicitur, qui quod pro officio facere debuit non fecit. conſ. 406. num. 101 32
Dolo excuſare etiam cauſam iniuſtam. conſ. 406. nu. 91 31
Dolo initus omnis contractus actusue reſcindi debet. conſ. 412. nu. 6. fol. 53
Dolo & fraude carere dicitur, qui facit quod conſuetudo permittit. conſ. 467. nu. 6 224
Dolo feciſſe non creditur, palam & publice negotia pertractans. conſ. 406. nu. 75 31
Domeſticum teſtimonium reijcitur. conſ. 491. num. 18 286
Dominium iuriſdictionis probari aſſertione facta à principe, qui de re illa diſponendi habeat facultatem. conſ. 402. nu. 24 17
Dominus rei effectus, non apparente alio poſſeſſore, poſſediſſe præſumitur. conſi. 402. nu. 42 18
Dominus iuriſdictionis affectus iniuria, non poteſt ſibi ipſi ius dicere, mediante perſona ſui delegati vel auditoris, circa iniuriam ſibi illatam. conſil. 403. nu. 13 23
Dominus caſtri quando offenditur à ſubdito iniuria perſonali, non ipſe affectus iniuria cognoſcit de cauſa, ſed dominus ſuperior. conſ. 403. nu. 1 22
Domini ſi duo ſint caſtri alicuius, alter alterum delinquentem punire nequit, niſi alter ſit ſuperior delinquente. conſil. 466. num. 25. fol. 223
Domini duo, in ſolidum vnius rei eſſe nequeunt. conſ. 422. nu. 88. f. 90
Dominium rei, in aere ſtare nequit. conſ. 413. nu. 24 62
Dominium & poſſeſſio dicitur transferri, quando alienās reſeruat ſibi vſumfructum. conſ. 495. num. 32 298
Dominium vtile de iure ciuili, princeps pro ſua voluntate tollere poteſt. conſ. 443. nu. 36 155
Dominium, vt in legatarium recta via tranſit à die mortis teſtatoris ita & in donatarium cauſa mortis. conſ. 423. nu. 37 95
Dominium antiquum probari fama. conſ. 495. nu. 38 298
Dominij proprium eſt, vt de eo libere diſponatur. conſ. 492. num. 12. fol. 289
Dominij acquirēdi modi iuris ciuilis quidem ſunt, dominium autem iā queſitum iuris eſt gentium. conſ. 443. nu. 79 158
Dominio bonorum in filium tranſlato, is ſine patris conſenſu, poteſt eſſe in iudicio. conſ. 451. num. 16 176
Dominia rerum ſubditorum, ſeparata ſunt a iuriſdictione & imperio. conſi. 437. num. 3 133
Domum quæ intra aliquot annos reſtituēda eſt, ſcienter emens, ad precy reſtitutionem non agit. conſ. 410. n. 19 74
Donare pater filio iure commum prohibetur. conſ. 451. nu. 26 176
Donandi actus ſui natura non eſt prohibitus. conſ. 422. nu. 104. fol. 90
Donans omnia bona vel eorum partem maiorem exiſtente inimicitiæ vel cauſa ſimili, in fiſci fraudē facere præſumitur. conſ. 430. numero 8 111
Idque præſertim ſi breue tempus delictum & donationem factā interceſſerit. num. 9
Cuius tamen temporis breuitas iudicis relinquitur arbitrio. n. 10
Donator perſeuerans in poſſeſſione bonorum donatorum fraudem arguit. conſ. 430. nu. 14 112
Idque maxime ſi fructus percipiat. num. 16
Donatorem de euictione non teneri, an ſit verum. conſ. 422. num. 112. 118. & 119 91
Donatore ſeu fundatore primogenituræ viuo, decedens is, cui maioratus conceſſus eſt, prouiſio & maioratus conceſſio incipit habere locum in perſona nepotis primogeniti alijs reſeruata legitima. conſ. 411. nu. 2. & nu. 30 fol. 50
Donatarius donationi renunciare poteſt. conſ. 422. nu. 142 93
Donatarius de manu hæredis, capit tamquam legatarius. conſ. 423. numero 38 95
Donatio non præſumitur. conſ. 482. nu. 25 264
Donatio in dubio non præſumitur, cum alia ſumi poteſt coniectura error que præſumitur potius. conſi. 451. nu. 1. & 2 175
Donatio ob amorem, & beneuolentiam acile preſumitur. conſi. 401. nu. 185 13
Et conſ. 412. nu. 84 58
Donatio potius, quām delictum præſumitur, et quomodo intelligendus Cæphalus contrarium conſulens. conſ. 422. nu. 6 85
Donatio perfecta nec principis reſcripto reuocari poteſt. conſ. 496. numero 104 308
Neque admittit conditionem & qualitatem nouam, donatario inuito. nu. 105
Donatio diu obſeruata facile non retractatur. conſ. 422. nu. 37 87
Donatio clam facta & ſecreto, doloſa preſumitur. conſ. 422. num. 96. fol. 90
Donatio effectum non ſortitur, niſi donatario ratificante. conſ. 443. num. 4 154
Donatio facta abſenti, quibus caſibus valida fiat. conſil. 489. num. 17. fol. 281
Donatio facta ſub modo, quando poſſit reuocari, modo non impleto, conſi. 489. nu. 20 281
Donatio ſummam quingentorum aureorum excedens, inſinuari debet conſ. 423. nu. 15 94
Id autem fallere in principe. nu. 16
Donatio remuneratoria inſinuationem non requirit. conſ. 496. nu. 93. fol. 307
Donatio facta contemplatione donatarij tantum, non tranſit ad heredes. conſ. 421. nu. 9 79
Donatio inter viuos, cur fideicommiſſo validior. conſil. 499. num. 4. folio 320
Donatio vel cauſa mortis vel inter viuos, eo modo quo ſuſtineri poteſt facta præſumitur. conſ. 451. nu. 4 175
Idque etiam impropriando verba. nu. 5
Donatio facta in recompenſationem mutui, an excuſet recipientem. conſ. 441. nu. 34 145
Et quod vſura ſit, & præſumatur facta, vt ſortis exactio retardetur. nu. 35
Donatio inofficioſa, reſpectu præſcriptionis ſimilis eſt querelæ inofficioſi teſtamenti. conſ. 411. nu. 34 52
Donatio inter patrem & filium non conſiſtit. conſ. 451. nu. 6. fol. 175
Donatio excedens ſummam quingentorum aureorum, inſinuanda. ibi. num. 7
Donatio inter viuos facta à patre filio, vel à marito vxori, caduca redditur, præmoriente donatario. conſ. 411. nu. 1 50
Donatio patris facta filio inter viuos, eo præmoriente nulla redditur. Idem in donatione inter virum & vxorem. conſil. 451. nu. 32. fol. 177
Donatio patris facta filio reuocata cenſetur, ſi teſtamento inſtitutus filius onere fideicommiſſi grauatus ſit. ibi. nu. 37
Donatio coniunctæ perſonæ facta inimicitia exiſtente, vel cauſa ſimili fraudem arguit. conſ. 430. nu. 11 111

Dona-

I N D E X

Donatio facta a minore 25.annis nulla eſt,etiamſi decretum prętoris autoritas curatoris,vel affinium conſenſus acceſſerit.conſi.465 num.6 220
Nec illa valida redditur, etſi quis tamquam maior ſit pronunciatus.nu.7
Aut etiam adhibitum ſit iuramentum.nu.9
Donatio facta ab vxore marito iure probibita. conſil.496.num.106. fol. 308
Secus in ea quæ ante matrimonium contractum.nu.107
Imo ipſa die ſponſaliorum.nu.108
Donatio cauſa mortis,inſtar legati redacta eſt, & præſertim quoad effectum & executionem.conſil.423.num.36.fol.95.& num.47 96
Donatio quæ poſt mortem alicuius facta eſt, donatario prædecedente nulla redditur.conſ.442.num.32.fol. 149. Et quod idem ſit de ceſſione.ibi.
Donatio propter nuptias regulatur ſecundum dotem datam.conſ.433 num.10 123
Donatio omnium bonorum,quare dicatur contra bonos mores. conſ. 496.num.115 309
Donatio omnium bonorum,futura non comprehendit,niſi id exprimatur.num.116
Donationis inofficioſæ querela,intra quinquennium à filijs proponi debet.conſ.411.nu.33 52
Donationis reuocatio a fiſco ob quod delictum poſſit fieri. conſ.430. num.7 111
Donationis cauſa mortis, proprium eſt, vt reconualeſcentia reuocata dicatur.conſ.423.nu. 35 95
Donationis ratihabitio,ex ſola ſcientia arguitur. conſ.489.nu.19.281
Donationem non præſumi quomodo intelligendum.conſ.422.num 81. fol. 89
Donationem inter patrem,& filium iuramento confirmari,ſecundum ſententiam multorum,quomodo accipiendum. conſ.451.nu.27. fol. 176
Donationem ſuſpectam fieri,falſa cauſa adiecta.conſ.422.nu.122 f 91
Donationem ab auaro factam non præſumi,& ob id neque in muliere conſil.422.nu.74 89
Donationem cauſa m rtis factam a Pontifice,validam eſſe,etſi teſtibus,& notarij rogatu careat.conſ.423.nu.1 94
Donationem ob ſolam ſanguinis coniunctionem nō præſumi.conſ.422. num.75 89
Donationē approbaſſe & ratificaſſe cenſetur quis ad ſui commodum, ſi poſtquam illam factam ſciuit, rei donatæ poſſeſſionem cæpit. conſ.496.nu.101 308
Donationem partium conſenſu non poſſe reuocari,in præiudicium tertij,cui ex ea ius fuerit quæſitum.conſ.489.nu.22 282
Donationem omnium bonorum vel maioris partis ob liberorum ſuperuenientiam reuocari.conſ.406.nu. 11 308
Eamque reuocationem dari donantis hæredibus vel liberis.num. 114.f.309.Id tamen quando fallat.nu.112
Donationem inter maritum & vxorem iuramento firmatam valere ex excepta opinione.conſ.496.nu.110 308
Donatione onerosa, & remuneratoria, ceſſare diſpoſitionem legi fęminæ C.de ſecun.nupt.conſ.496.nu.117 309
Item in donatione facta cauſa nuptiarum.nu.118
Donationes in Ducatu Mediolanenſi, omnium bonorum vel non minoris parte dimidia,voce præconia, intra menſem ad loca ſolita,ſub vitio nullitatis,publicari debent.conſ.465.nu.14 220
Dos deſeruit matrimonij oneribus, quæ communia tam viri quam vxoris eſſe dicuntur.conſil.412.nu.57 56
Dos matrimonio conſtante, apud maritum etiam quoad dominium cenſetur.conſ.431.nu.9 113
Dos dici non poteſt,ſi matrimonium non conſiſtat. conſil.469. nu. 7. fol. 227
Dos legata filiæ cum nupſerit,legatum conſtituit conditionale. conſ. 455.nu 10 190
Dos tenuis,quę dicatur.conſ.433.nu.3 122
Dos an tenuis ſit,quod tempus inſpiciatur.conſ.433.nu 4 122
Dos vt dicatur congrua,duo conſiderantur tempora. conſ. 433. num. 11 123
Dos ſecundum facultatem illius tēporis conſideratur, quo conſtituitur conſil.412.nu.100 59
Dos relicta pupillæ.pro elocanda ea,conditionalis dicitur,nec ante legitimæ ætatis tempus petitur.conſ.455.nu.12 190
Dos quando legitime loco non ſuccedit,nulla eſt inter patrem & extraneum differentia.conſ.455.nu.7 190
Dotis de augmento,idem quod de dote ipſa iudicamus.conſ.453.nu.6. fol. 185
Dotis legatum factū ab extraneo, ſui natura cōditionale eſt.conſ.455 num. 8 190
Secundum aliquos modale.nu.9
Dotis legatum conditionale,non tranſmittitur.conſ.455.nu.1 190
Imo nec dos relicta ſub modo,muliere antequam nubat moriente num.2
Dotis ex reditibus an mulier viuere poſſit,coniungendas eſſe & conſiderandas eius operas.conſ.433.nu.14 123
Dotem totam reſtituere promittens maritus,nil lucrari poteſt ex diſpoſitione ſtatuti.conſ.496.nu 61 305
Dotem legans,& donec adueniat nubendi ætas, alimenta relinquens, dotem ſub conditione,ſi nupſerit,dicitur legaſſe. conſ. 455. nu. 14 191
Et quo caſu intelligendus Ancharanus contrarium conſulens. num.15
Dotem opulentam marito indigno conſtituens mulier,accedente iuramēto,nequit contrauenire.conſ.401.nu.172.f.13.Et conſ.412. num.55 56
Dotalis rei alienatio lege prohibita, iuramento tamen interueniente valet.conſ.401.nu.171 13
Dotalis res alienari prohibita, accedente tamen iuramento,fit alienabilis. Cuius tamen iuramenti poteſt abſolutio peti. conſ. 412.nu.54.& nu.55 56
Eique recte contraueniri.nu.60
Dubium a futuro euentu,diſpoſitione & renunciatione generali comprehendi.conſ.496.nu.70 306
Duæ perſonæ conſiderantur in principe,perſona ipſa principis quando agit tamquam princeps.& ibi datur exemplum,& perſona priuata ut ibi.conſ.403.nu.6 23

E

Ecclesia dupliciter,quoad perſonam ſcilicet & bona conſideratur.conſ.444.nu.35 161
Eccleſia laico ſuccedens, vtitur iure laici, & è conuerſo.conſ.444.nu.22.& 24 160
Eccleſia deſtrui potius, quam ſine clericorum miniſtratione relinqui debet.conſ.436.nu 8 132
Eccleſiæ vnitæ alteri ſeparatio. quomodo fieri debeat.conſil.477.numero 6 245
Eccleſiæ bona altero de duobus modis conſiderantur. conſ.436.num. 24 132
Eccleſiæ quin donetur legiſlator nec expreſſe poteſt prohibere. conſ. 456.nu.26 194
Eccleſiam lædere,nec directò nec per indirectum eſt commiſſum.conſ. 444.nu.26 160
Eccleſiam nouam in eadem parochia ædificari poſſe:ob nimiam diſtantiam, eidemque aſſignari certam portionem ab antiqua Eccleſia.conſ.477.nu.1 245
Eccleſiarum erectionis cauſa quæ.conſ.436.nu.6 132
Eccleſiarum ſeparatio ex cauſa iuſta fieri quidem poteſt, ea tamen allegari debet & probari.conſ.477.nu 5 245
Eccleſiarum reditus,quomodo diuidendi, & impendendi. conſ.436. num.19 132
Edere actori reus non tenetur regulariter, ad intentionem ſuam probandam. Id tamen in fiſco non procedere. conſil.405.num.7. fol. 26
Edere rationes & inſtrumenta reus actori ad fundandam intentionem non cogitur, nec in ijs quibus ſummariè proceditur.conſ. 405.nu.8 26
Edere actorem reo,ut reum actori debere, quibus caſibus verum ſit. conſ.405.nu.19 26

dere

Edere fiſco ad fundandam intentionem, reum debere, quomodo ſit intelligendum, aut quibus caſibus. conſ. 405. nu. 30 27
Editio fruſtratoria & inutilis non admittitur. conſ. 405. nu. 21. fol. 26
Editio librorum redditur inutilis, vbi propter confuſionē ſciri nequit veritas. conſil. 405. nu. 27 27
Effectus cum ſequitur, de modo non curamus. conſ. 436. nu. 4 131
Et quomodo id accipiendum, nu. 22 132
Eligi quando debet vnus ex pluribus in vltima voluntate, ſi is non eligatur, omnes admittuntur. conſ. 474. nu. 1 239
Electio verbum large ſumptum, comprehendit collationem, interdum præſentationem, & aliquando poſtulationem. conſil. 402. nu. 2. fol. 16
Electio & præſentatio in eccleſiaſticis nihil differunt. conſ. 402. nu. 1 fol. 16
Electio conceſſa dicitur, quādo vnum ex pluribus fieri permiſſum eſt. conſil. 408. nu. 29 37
Electio data perſonæ incertæ de incertis, incerta manet nulla electione facta. conſ. 474. nu. 10 240
Electione perſonarum certi generis commiſſa, non inualidatur ob id diſpoſitio quaſi captatoria. conſ. 408. nu. 53 38
Emancipatio ob ſeparationem diutinam, aut quot annorum, præſumatur. conſ. 451. nu. 34 177
Emancipatio facta à patre de filio, non tollit immunitatem patri vel filiјs conceſſam. conſ. 486. nu. 26 274
Emancipatus non cenſetur filius, cui motalite, pater in iudicio conſentiat. conſ. 451. nu. 35 177
Emens ſcienter rem pupilli ſine ſolennitatibus, pretium non recuperat, nec actionem euictionis habet. conſ. 404. nu. 14 25
Emphyteuſis perpetua eſt, locationis autem id naturæ repugnat. conſ. 444. nu. 1 159
Emphyteuſis conceſſa pro ſe & filiјs, in detrimētum filiorum nequit alienari. conſ. 442. nu. 28 149
Emphyteuſis conceſſa pro ſe & filiјs maſculis, feminis item vſque in tertiam generationem non tranſit in extraneos. conſ. 409. nu. 92 44
Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſimpliciter conceſſa, non tranſit ad extraneos. conſ. 474. nu. 11 240
Emphyteuſis ſolum inſtrumentum, præſumptionem facere pro concedente quod rei dominus ſit. conſ. 409. nu. 13 40
Emphyteuſin à locatione diſcernentes, effectum magis quam verba ſpectamus. conſ. 444. nu. 11 100
Emphyteuſin etſi contrahentes nominent, precio tamen cum natura emtionis intercedente, emtio dicitur non emphyteuſis. ibidem num. 12
Emphyteuſin volens pater peruenire ad vnum ex filiјs, ſi eum non nominet ad quem pertineat electio. conſ. 474. num. 2. & nu. 8. fol. 239. & 240
Emphyteuſi pro alienata quicquid præſtatur, non ex partium conuentione uenit, ſed diſpoſitione & laudemium dicitur. conſ. 444. nume. 14 160
Emphyteuticus contractus, nullam habet regulam & naturam, niſi eam quam partes ei imponunt. conſ. 444. nu. 54 162
Emphyteutica res etſi in præiudiciū aliquādo ſucceſſurorum, nequeat alienari, fructuum tamen commoditas diſtrahi poteſt. conſ. 418. nu. 22. 74
Emphyteuti cam rem ob finitam generationem poſſe Eccleſiam vel prælatum pro ſe retinere. conſ. 409. nu. 96 45
Idem ſi non ob ſolutum canonem, vel aliam cauſam inciderit in commiſſum. nu. 97
Emphyteutica bona ſcienter emēs euictionis caſu ſecuto, agere nequit contra venditoris hæredes. conſ. 418. nu. 1 73
Emphyteutica bona diuidentes, & de euictione promittentes, non tamen tenentur, illa ex natura rei ſubſequuta. conſ. 418. nu. 4. fol. 73. & nu. 11. & nu. 18 74
Emphyteuta ceſſans per annum tantum, emphyteuſi priuari poteſt, ob iuramenti vinculum conſ. 460. nu. 10 206
Emphyteuta ob canonem non ſolutum, tunc demum ipſo iure cadit ab emphyteuſis commodo, quando dominus id declarat. conſ. 453. num. 15 185
Emphyteuta ob non ſolutam penſionem etiam melioramenta dicitur amittere. conſ. 460. num. 19 fol. 206
Emphyteutam quælibet cauſa colorata, à pena caducitatis excuſat. conſil. 460. nu. 4 205
Emphyteutam ob deteriorationem rei, poſſe priuari emphyteuſi. conſ. 460. nu. 16 206
Enunciatiua ſeu narratiua verba, probationem admittunt in contrarium. conſ. 401. nu. 57 5
Enunciatiua verba probare in antiquis. conſ. 476. nu. 3 242
Error nocere non debet. conſ. 418. nu. 25 74
Error potius quam falſum præſumitur. conſ. 422. nu. 3 85
Error in facto potius, quam dolus præſumitur. conſ. 471. nu. 2 231
Error quicunque ad euitandam pœnam ſufficit. conſi. 405. nu. 23. fol. 26
Error probatur, cum rem aliter ſe habere conſtat, quàm actum fuit. conſ. 491. nu. 32 287
Error in facto proprio non præſumitur. conſ. 410. nu. 23 46
Et conſ. 454. num. 7 187
Error propriæ confeſſionis, non detegitur contrario iuramento, ſed probando rem aliter ſe habere. ibi. nu. 8
Errorem allegans, illum probare debet. conſi. 401. nu. 41 4
Et, dictio, copulare debet æqualiter. conſil. 435. nu. 12 130
Et, dictio: copulatiua eſt, & ſubſequentia nectit antecedentibus. conſi. 497. nu. 17 313
Etiā dictio, implicatiua eſt, & continuat clauſulam præcedentē. conſ. 415. nu. 5. fol. 68. Et conſ. 496. nu. 65 305
Euentus mali non ſunt in conſideratione. conſ. 401. nu. 99. f. 8. Et conſ. 499. nu. 17 322
Euictionis caſum qui præſtari ſibi ſtipulatur, quomodo adiunetur beneficio. l. ſi fundum ſciens. C. de euictionibus. conſ. 418. num. 10. fol. 73
Et quod ſimplex promiſſio non ſufficiat, ſed ſpecifica requiratur. num. 12
Euictione ſequuta ex rei natura à ſciente emptæ, an pretium à venditore ſit reſtituendum. conſ. 418. nu. 14 73
Euictione ex natura rei ſubſequuta, non tenetur venditor ad euictionis pœnam. conſi. 418. nu. 2 73
Euicta re ex ſui natura, ad cuius precij reſtitutionem venditor teneatur. conſi. 418. nu. 21 74
Euocatio, defectu iuſtæ cauſæ, nulla redditur, conſ. 466. nu. 43 224
Euocatio odioſa cenſetur, & in contumeliam vergit, iudicis, qui iam cognoſcere cœpit. ibi. nu. 44
Euocationes cauſarum, non niſi iuſtis de cauſis, concedere boni principes ſolent. conſ. 466. nu. 41 224
Et quæ ſint cauſæ iuſtæ. nu. 42
Ex, dictio, cuius ſit naturæ. conſ. 482. nu. 1 262
Exceptio dici non poteſt clara & notoria, quando in eius cognitione vertitur iuris ſubtilitas. conſ. 478. n. 55 251
Exceptio diſpoſitionem cui adijcitur, non extendit aut ampliat, ſed ſolum declarat, conſi. 416. nu. 25 70
Exceptio litis finitæ, impedit litis ingreſſum. conſ. 443. nu. 10 154
Exceptio nullitatis notoriæ, & euidentis, contra exequutionem ſententiæ poteſt opponi. conſ. 415. nu. 30 69
Exceptio nullitatis non impedit exequutionem ſententiæ latæ à ſupremo iudice. conſ. 478. nu. 56 251
Exceptionem falſi tutoris, in quacumq; parte litis opponi poſſe. conſ. 478. nu. 24 248
Exceptionem non numeratæ pecuniæ lapſo biennio, calumnioſè cenſeri oppoſitam. conſ. 478. nu. 59 251
Idem in exceptione contractus vſurarij, poſtquam obijcitur facto præcepto de exequendo inſtrumento contractus. nu. 60
Et quid in exceptione falſi, lata iam ſententia. nu. 61
Exceptiones declinatorias vel dilatorias non opponens minor, etiam læſus, non reſtituitur. conſ. 479. nu. 17 154
Excipiendi ius in ſingularem tranſit ſucceſſorem. conſ. 456. num. 19. fol. 193
Excuſſio in decoctore neceſſario prius non eſt facienda. conſ. 410. nu. 47 48
Præſertim ſi inter mercatores ſocios agatur. nu. 48
Et ſi is ſocius decoctor longe abſit. nu. 49
Excluſio perſonæ ex diſpoſitione ſtatuti, eſt quædam exhæredatio. cōſ. 485. nu. 9 271

Et

Et tam vna quam altera, nominatim fieri debet.nu.10
Excluſo aliquo tamquam inhabili, excluſi cenſentur omnes ab eo deſcendentes.conſ.442.nu.12 148
Exemplo non creditur, niſi de originali conſtet. conſ.457.nu.20.f.106
Exemplis iudicandum non eſſe, niſi tamen ea principis ſint vel ſenatus.conſ.412.nu.39 55
Exemtio ſtrictè interpretanda.conſ.466.nu.14 222
Exemtionis priuilegium quid operetur in delictis. conſ.466.num. 17. fol. 222
Exemtionis fori criminalis priuilegium, nec quidem concedi poſſe. conſ.466.nu.19 222
Exemtionis fori priuilegium, non præterita, ſed futura tantum reſpicere.nu.20
Exequutor ſententiæ, de quibus exceptionibus cognoſcat.conſ.479.nume.34 256
Exhæredari non poſſe filiam ob delictum cuius pater quodammodo cauſa ſit.conſ.480.nu.20 258
Exhæredandi poteſtatem ſine legitima cauſa filios principem dare, & ſacris Imperatorum conſtitutionibus repugnat & æquitati. conſ.411.nu.14 50
Exhæredatio vel inſtitutio, falſam ob cauſam facta non valet. conſ. 484.nu.18 269
Exhæredationis cauſas probandas eſſe ab hærede. conſ.428.nu.2.folio 108. & nu.8 109
Expectatiuas & officia Veneta Reſpub. non concedit vt fratribus communicentur vel filijs.conſ.419.nu.8 75
Expreſſum dici, quod præſumptionibus colligitur.conſil.459.num.9. folio 201
Expreſſum dicitur, quod ex natura verbi continetur.conſ.459.num. 11 201
Expreſſum quod à teſtatore non ſit, pro omiſſo haberi, ſecundum reg. l. vnicæ. §.ſin autem ad deficientis, quando locum non habeat. conſil.452.nu.26 180
Et vbi regula hæc fundata ſit.nu.27
Expreſſionem eius quod tacitè ineſt nil operari.conſ.421.nu.38.fol.81
Exponens apertius id quod iam eſt, rem nouam non facit. conſil.408. num.33 37
Expulſionis pœnam ratione facti, quantacumque ſit, imponi poſſe & valere.conſil.456.nu.16 193
Extenſio non dicitur ſed comprehenſio, vbi eadem militat ratio.conſ. 427.nu.7 106
Etenſio lata, quomodo etiam fiat in correctorijs. conſil.461.num.30. fol. 209
Extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, fit ob rationẽ legis expreſſam.conſ.484.nu.9 268
Extenſio de caſu ad caſum non permittitur in pœnalibus. conſil.432. nu.31 121
Tunc & eo caſu, verba hæc, an reſtrictiua ſint, & impediant extenſionem de caſu ad caſum.nu.32
Et vtrum taxatiua ſint.nu.33
Vel potius ſignificent exaggerationem quandam voluntatis teſtatoris tantum.nu.34
Et conceſſo taxatiuas eſſe eas dictiones, non tamen excluderent caſus ſimiles.nu.35 122

F

FAcere quod à lege prohibetur, nemo velle præſumitur. conſ.423.nu.39 95
Facere vel feciſſe nemo præſumitur, quod iure facere non poſſet.conſ.478.nu.17 247
Faciens, quod de iure facere non debet, præſumitur in dolo.conſ.460.nu.18 206
Faciens quod fieri non conſueuit, ſuſpectum ſe reddit.conſ.422.nu.128 fol. 92
Factum proprium ignorare non dicitur faciens. conſil. 402. num.77. fol. 21
Factum alterius ignorare quis præſumitur.conſ.476.nu.19 244
Factum non tam quam facti cauſam ſpectandam eſſe. conſ.438.nu.2. fol. 136
Factum de præterito, ſi expectet perfectionem & complementum à facto futuro lex noua illud comprehendit. conſil.461.num.33. fol. 210
Facta non præſumuntur.conſ.445.nu.21 164
Facta verbis anteponuntur.conſ.490.nu.16 283
Facta vel dicta ex quibus præſumptiones vel ſuſpiciones oriuntur, teſtimonio duorum probari debere.conſ.422.nu.91 90
Falcidia legitimæ loco quando accipiatur.conſ.408.nu.31 37
Falcidia relicta filio inſtitutionis titulo ab imperito de legitima intelligitur.conſ.434.nu.13 126
Falſa cauſa, legatum vitiat, ſi finalis eſt.conſ.459.nu.24 203
Falſum quod veriſimile non eſt, præſumitur.conſ.422.nu.73 89
Falſum qui ſemel commiſit ſemper præſumitur falſarius.conſ.422 nu. 125 92
Falſum non præſumitur.conſ.422.nu.2 85
Falſi crimen veneficio ac homicidio deteſtabilius. conſ.422.num.1.85
Falſi in crimine, ſola præſumptione iuris conuictum condemnari poſſe conſ.422.nu.61 88
Falſi querelam diu differens, fit præſumptiuè ſuſpectus. conſ.422.nu. 39 87
Falſi ſuper exceptione ſemel cognitum, & iudicatum, amplius de ea quæri non debet.conſil.422.nu.27 86
Et quod in cauſa ciuili de ea cognitum, neque in criminali poſtmodum poſſit de ea quæri.nu.28
Falſi ſuſpicio, in nobiliſſimo & ſummę probitatis viro ceſſat.cõſ.422. num.9 85
Item in notario & teſte.nu.81 89
Falſi ſuſpicionem omnem purgat, ſponte coram iudice comparens.cõſ. 422.nu.11 86
Falſitas dolo carere non poteſt.conſ.422.nu.113 91
Falſitas in ciuitate inclita non præſumitur committi. conſ.422.nu.7. fol. 85
Falſitas non pręſumitur, & integritate & probitate ſcribentis vel producentis diluitur. conſ.446.nu.16.& 18 165
Falſitas ob fidem notarij non præſumitur, immo tollitur.conſ.422.numero 8 85
Falſitas vt euitetur, in dubio facienda interpretatio.conſ.422.num.4 fol. 85
Immo & aliquantum extranea.nu.5
Falſitas vt euitetur, perſonarum pluralitas præſumitur.conſ.422.nume.131 92
Falſitatis exceptionem, non admitti, in iudicio poſſeſſorio, adipiſcendę vel recuperandæ.conſ.422.nu.29 86
Quando tamen fallat.nu.31
Fama inquiſitionem procedere debet.conſ.431.nu.21 114
Fama & uox communis, inducit ſolum ſcientiam, qui cum alijs verſantur, alijs non item.conſ.446.nu.33 166
Fama vel vox communis, ſuperueniẽs poſt filium iam conceptum vel natum, non reddit eum illegitimum.conſ.446.nu.37 166
Fama publica, vim aliquam habet, quando de ea legitimè conſtat.cõſ. 480.num. 27 258
Et originem habeat à perſonis fide dignis.nu.28 259
Et omni exceptione maioribus nu.29
Reddantque ſui teſtimonij, rationem etiam non interrogati.numero 30
Fama communis, & vox publica attenditur. conſ.409.num.69.f.43
Fama & vox publica vt dicatur probata, quæ requirantur.conſ.431. nu.16.fol.114.& nu.17.cum ſeqq.& nu.47 116
Fama in criminalibus, vt inquiſitus vel accuſatus damnetur non ſufficit.conſil.431.nu.23 114
Fama bona probata teſtimonio multorum fide dignorum omnem tollit doli ſuſpicionem.conſ.431.nu.55 117
Fama probat plenè dominium, in antiquis.conſ.409.num.10 40
Fama etſi non probet regulariter: in his tamen quæ difficilis ſunt probationis fidem facit.conſ.491.nu.25 287
Famæ & vitæ honeſtas fraudis tollit ſuſpicionem. conſ. 405.nu.26. fol. 26
Famam probare difficile eſt.conſ.409.nu.71 43
Et quæ requirantur ad illius probationem.nu.71
Famam probari, plura requiruntur.conſ.446.nu.31 166

Famam publicam conſtantemque rumorem ſequutus, nequit de dolo argui.conſ.406.nu.78 31
Famam publicam probare volens, vnum tantum teſtem producendo cum multos poſſet, ſuſpectus fit.conſ.422.nu.126 92
Famam bonam poſt mortem negligere velle, vir nobilis non eſt præſumendus.conſ.422.nu.137 93
Familia vna quidem exiſtente in genere, ſub diuerſis tamen appellationibus quomodo teſtator de familia loquens, intelligendus ſit. conſ.458.nu.1 197
Familiæ nomen in genere & in ſpecie poſt conſiderari.conſ.424.num. 22 99
Familiæ nomine, à teſtatore etiam tranſuerſales intelligi.conſ.424.nume.12 98
Familiæ nomine, quomodo etiam comprehendantur fœminæ, & quando non.conſ.420.nu.27.fol.77.& nu.31 78
Familiæ appellatione continentur omnes ex eodem ſanguine nati. conſi.486.nu.5 272
Familiæ conſeruandæ fauor, conſideratur tantum in caſu à teſtatore expreſſo.conſ.462.nu.22 214
Familiæ conſeruandæ ratio, in ſuo caſu tantum locum habet, idque quo modo procedat.conſ.484.nu.6.& nu.11 268
Familiæ & agnationis conſeruandæ ratio, non efficit teſtatorem diſpoſuiſſe, quod vere non diſpoſuit.conſi.475.nu.13 242
Familiæ à maſculis conſeruantur.conſ.462.nu.21 213
Familiaritas quæ intercedit inter donatorem, & notarium nō arguit falſi ſuſpicionem.conſ.422.nu.120 91
Fauoris cauſa principalis, non ſecundaria conſideranda in ſtatuto. cōſ. 427.nu.9 107
Fœmina per ſtatutum excluſa maſculis exiſtentibus, eueniente ſucceſſionis caſu, ſola exiſtens & admiſſa, amplius ob maſculos ſuperuenientes, non deſinit hæres eſſe.conſ.413.nu.30 62
Fœminam agnatam, dici ex teſtatoris familia.conſ.463.nu.1 213
Fœminam poſſe reddi habilem, vt ſuccedat in feudo nouo vel antiquo ob patris vel mariti benemerita.conſ.443.nu.35 155
Fœminę dicuntur finis familiæ.conſ.439.nu.11 138
Fœminæ per ſtatutum à ſucceſſione excluſæ tunc intelligunt ſi ſucceſſionis tempore maſculi ſuperſtites ſint, & ſucceſſibiles. conſilio 434.nu.26 127
Fœminarum genus auariſſimum.conſ.482.nu.26 264
Fœminas habilitari vt in feudis ſuccedāt, non poſſe à principe in agnatorum præiudicium, æquior eſt & uerior opinio.conſ.443.num. 77 158
Fœminas in feudo non ſuccedere iuris eſt regula, eiq; ſtatur donec probetur exceptio.conſ.443.nu.37.& nu.38 156
Fœminas ſubſtituens teſtator, caſu quo non extent maſculi, noluit maſculos tranſmittere.conſ.417.n.10 72
Fœminis non ſuccedentibus, nec maſculi ab eis deſcendentes ſuccedūt. conſ.443.nu.81.& 82 158
Fœnus & vſura, tam in legato quàm in alijs contractibus committitur.conſ.441.nu.1 142
Ferrariæ Dux, ſua in ditione & Ducatu, ſummam habet poteſtatem, conſil.459.nu.27 203
Feudum dignitatis vnitum manet quoad ſtatum, ſed vſus & exercitium diuiditur.conſi.439.nu.16 138
Feudum in dubio cenſetur maſculinum.conſ.443.nu.39 156
Feudum, ſecundum ſui naturam præſumitur conceſſum. conſi.443.nume.41 156
Feudum paternum, quod proprie dicatur.conſ.464.nu.17 217
Feudum ſi conceſſum ſit à Principe duobus vel pluribus fratribus, vno ſine filijs moriente, portionum accreſcat reliquis.conſ.464. nu.1.4.5.6.& 7 216
Et opinio affirmans, quod accreſcat, dubia eſt, nu.14 215
Niſi tamen conceſſio à principe ſupremo fiat.nu.15
Item ſi motu proprio.nu.16
Feudum antiquum, ſi alio quam hæreditario iure deferatur, in eo non cadit ius legitimæ.conſ.401.nu.48 5
Feudum francum quod dicatur.conſ.401.nu.33 4
Feudum conceſſum in dubio pro maſculis, arguit fidelitatis iuramentum.conſi.443.nu.48 156
Feudum paternum vel antiquum ob non petitam inueſtituram intra annum & diem, non ad dominum directum, ſed filios aut agnatos vaſalli deuoluitur.conſi.467.nu.15 225
Feudum in dubio non præſumitur eſſe primogenituræ, & qua de cauſa. conſ.439.nu.4 138
Feudum quod diuidi prohibetur, an vni tantum, & quidem primogenito deferatur.conſ.439.nu.1.f.137.& nu.15.& 17 138
Feudum acquiſitum communi ſeruitio vel pecunia a pluribus fratribus, vno eorum ſine filijs decedente, reliquis accreſcit.conſ.464 num.3 216
Feudum nouum ex pacto, & prouidentia, conſentiente principe, vni filiorum prælegari poſſe.conſil.401.nu.47 5
Feudum antiquum ex pacto & prouidētia, vni filiorum patrem prælegare non poſſe.conſ.401.nu.3 3
Feudum hæreditarium vni filiorum poſſe patrem, alijs reluctantibus relinquere.conſ.401.num.16 3
Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus, hæreditarium omnino dici. conſ.439.nu.8 138
Feudum vel totum, vel partem illius inuito domino, vaſallus nequit alienare.conſ.426.nu.20 103
Idem in domino, ſi præſertim inferiori eos ſubijcere vellet.nu.21
Feudum hæreditarium ex vſu & conſuetudine familiæ cenſeri. conſi. 454.nu.16 188
Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus maſculis miſtum cenſeri. cōſ. 464.nu.29 219
Feudum dignitatis ex prouidentia legis, reſpicere primogenitum. cōſ. 401.num.19 3
Feudum hęreditarium eſſe, quod pro ſe, & omnibus hæredibus maſculis conceſſum eſt.conſ.498.nu.5 315
Vel pro ſe, hæredibuſque ex ſuo corpore legitime deſcendentibus. num.6
Feudum conceſſum pro ſe, fratribus, & eorum heredibus maſculis, hæreditarium eſſe, & ad extraneos tranſire. conſ.401.num.7. fol. 3
Et in eo conſtitui primogenituram.nu.20 3
Feudum à principe conceſſum, pro ſe, filijs, & hæredibus, patrem vni filiorum aſſignare poſſe.conſ.401.nu.14 3
Feudum conceſſum pro ſe & poſteris, tranſire ad fœminas. conſ.443. num.27 155
Feudum conceſſum pro ſe, & poſteris hæreditarium dici. ibid.nu.28
Feudum emtitium etſi ad fœminas quoque pertineat, id tamen demū maſculis deficientibus.conſ.443.nu.63 157
Feudum primogenito poſſe concedere principem, in aliorum præiudicium.conſ.439.nu.2 137
Si id nimirum ex certa ſcientia faciat.nu.20
Feudum in remotiorem alienatum, agnatus vel filius intra annum reuocare debet.conſ.401.nu.42 4
Feudum francum obtinens, ad quid tamen teneatur. conſil.401.num. 34 4
Feudum dignitatis ex voluntate principis diuidi. conſ.401.num.27. fol. 3
Vtrum autem ſemper maneat diuiſibile.conſ.401.nu.28 3
Feudum miſtum dici ob vocabulum; ſucceſſoribus, in inueſtitura poſitum.conſ.401.nu.54 5
Idque hæreditarium dici, & in extraneos poſſe alienari.cōſ.401. num.55
Feudum antiquum aſſignando vni, non poſſe patrem alijs filijs præiudicare.conſ.401.nu.2 3
Feudum dignitatis, ad vnum tantum, & ſic primogenitum ſpectare. conſ.401.nu.18 3
Feudum conceſſum pro ſe, & filijs maſculis, & hæredibus, miſtum dici.conſ.401.nu.12 3
Feudi natura, verborum naturæ accedit, & ab ea regulatur.conſ.464 num.19 218
Feudi miſti quæ ſit natura.conſ.401.nu.13 3
Feudi hæreditarij vel miſti natura eſt, vt in illo ſuccedēs, ſit etiam hæres in bonis allodialibus defuncti cui ſucceditur. conſil.498.n.8. fol.315.& nu.11.& 12 316
Feudi naturam non immutari, etſi bona illius fideicommiſſo per prędeceſſores ſubiecta fuerint.conſ.454.nu.19 188
Feudi conceſſio, eſt quidam contractus, ideo in eo iuri accreſcendi non eſt

eſt locus.conſ.464.nu.8 216
Feudi vel emphyteuſis in recognitione vtrum neceſſarium ſit mandatum ſpeciale.conſil.409.nu.52 43
Feudi ſucceſſio regulatur ſecundum ius commune, niſi expreſſius d iure feudorum determinatum ſit.conſ.498.nu.9 316
Feudi ex pacto & prouidentia ſucceſſione, patruus nepotem ex fratre excludit, vbi de ſuccedendo fratri agitur. conſ. 498. num.19 317
Feudi partem alienans vaſallus, ea ſolum, non toto feudo priuatur.conſi.471.nu.15 232
Feudi diuiſione facta inter fratres, ſi vni concedatur facultas adminiſtrandi, cum promiſſione de non contraueniendo, poſſe tamen facultatem illam reuocari.conſ.451.nu.24 176
Feudi in ſucceſſione quod filijs & agnatis ſine qualitate hæreditaria non defertur, conſanguineum excludi, per vtrinque coniunctu: conſ.498.nu.13 316
Niſi tamen feudum id ſit primogeniture.
Hæreditaria autē illa qualitas, reſpectu allodialium intelligitur. num.14
Feudo aperto & ad ſe deuoluto, legem & nouam naturam dominus imponere poteſt.conſ.439.nu.7 138
Feudo hæreditario ſuccedens, obſeruare debet omnia per prædeceſſorem geſta, nec poteſt acceptato feudo, eius hæreditatem repudiare.conſ.454.nu.18 188
Feudo miſto ſucceſſurus, quas debeat habere qualitates.conſ.454.nu. 15 188
Feudo paterno vno ex fratribus renunciante, vtrum per mortem fratris alterius, admittatur deinceps ad portionem vacantem. conſ.401.nu.90 7
Feudo dignitatis & iuriſdictionis fœminæ non admittuntur, etſi in inueſtitura omnes poſteri ſint vocati.conſ.443.nu.43 156
Idque etiamſi feuda hæreditaria ſint.nu.45
Feudo hæreditario ſuccedunt etiam fœminæ.conſ.443.nu.29 155
Idem eſt in emtitio.nu.32
Alijs tamen id negantibus.nu.69
Et quomodo intelligenda prior opinio.nu.70 157
Feudo vel emphyteuſi vſque ad tertiam generationem conceſſis, vltra illam neceſſaria eſt inueſtituræ renouatio.conſ.414.num.2. fol. 65
Feudo dignitatis diuidi prohibito realis ē prohibitio, & ſemel diuiſione facta, nō ꝑpetuo remanet diuiſibile.cōſ.401.n.30.& n.31.4
Feudo hæreditario poſſe conſtitui primogenituram.conſ.401.nu.9.f.3
Feudo hæreditario, ſemel primogenitura conſtituta, illud non æqualiter ad omnes, ſed ad ſolum ſpectat primogenitum. conſ.401.nu. 22 fol.3
Feudo de hæreditario, teſtamentum condi & legata poſſe conſtitui. conſ.454.nu.12 187
Aliud in feudo ex pacto & prouidentia.nu.17 188
Feudo hæreditario ſuccedere volens, debet eſſe morientis hæres.conſ. 464.nu.11 217
Feudo ſuccedens frater fratri, in alijs bonis debet eſſe hæres.num.30. fol. 219
Feudo hæreditario, agnatum non ſuccedere, niſi etiam ſit hæres vltimi vaſalli defuncti, de cuius ſucceſſione agitur.conſ.464.nu.31. fol. 219
Feudo hæreditario, uel habente illius qualitatem, tam concedens quā recipiens, præſumitur iuris communis diſpoſitioni ſe voluiſſe conformare.conſ.498.nu.10 316
Feudo quod iure hæreditario non defertur, nepos ex fratre, non repræſentat patrem ſuum, vt cum patruo concurrat. conſ.498.nu.20 fol. 317
Aliquibus tamen in hac opinione nutantibus.nu.21
Feudo etiam ſui natura fœmineo, maſculus tamen exiſtens fœminam excludit.conſ.443.nu.64 157
Feudo ſi fœminæ admittantur, tunc demum intelligitur, vbi nulli extent maſculi.conſ. 443.nu.60.Et num.62.& 66 157
Nec gradus conſideratur proximitas.nu.61
Feudo admittitur fœmina, pro quo præſtatur ſeruitium, quod decēter a fœmina præſtari poteſt.conſil. 443.nu.46 156
Feudo quo nullum præſtatur ſeruitium, admitti fœminam in præiudicium domini, non autem maſculorum exiſtentium. conſil. 443 num.68 157
Feudo ſemel admiſſa fœmina, à maſculis ſupernaſcentibus non excluditur.conſ.413.nu.31 62
Feudo à patre relicto iure primogenituræ vni filiorum, alter intra annum conqueri debet.conſ.401.nu.43 4
Feudo in paterno, iuri accreſcendi locum eſſe.conſ.464.nu.2 216
Feudo in nouo, ex pacto & prouidentia, pater libere non diſponit, vni filiorum prælegando.conſ.401.nu.46 5
Feudo in nouo, quando frater fratri ſuccedat.conſ.464.nu.26 218
Feudo in franco liberè diſponit vaſallus, illud etiam cuicumque alienando.conſ.401.nu.35 4
Feudo emptitio, pecuniaque acquiſito, filij & deſcendentes, tamquam in re patrimoniali & hæreditaria ſuccedunt, conſ.498. nu.15. fol. 316
Et in illo empto ex communi patrimonio, frater fratri ſuccedit. num.16 317
Et admittitur in illo fœmina quoque.nu.17 317
Illudque regulatur legibus, quibus regulatur patrimoniū & hæreditas.nu.18 317
Feuda in renunciatione vniuerſali comprehendi. conſ.401.nu.84.f.7
Feuda franca quæ dicantur.conſ.443.num.30. & num. 67.fol. 155. & 157
Et quod in ijs ſuccedant fœminæ.nu.31
Feuda miſta, ex pacto & prouidentia hæreditaria.conſ. 401.nu.82.7
Feuda & bona emphyteutica, ad ſedem Apoſtolicam reuerſa, ex bulla Pij V. non amplius conceduntur.conſ.414.nu.6 65
Feudorū ſeruitia, à fœminis regulariter præſtari nonpoſſunt.conſ.443 num.46 156
Feudis excludi fœminas, antiquiſſima etiam conſuetudo efficit. conſil. 443.nu. 59 157
Feudalia bona, proprie non dici paterna vel materna. conſ.401.num. 80 7
Feudalia eſſe bona, probari fama.conſ.409.nu.70 43
Feudalia bona, domino inconſulto nequeunt alienari. conſ.451.numero 8 175
Feudalia à patrimonialibus diuerſa ſunt.conſ.401.nu.74 6
Fictio probationem in contrarium non admittit. conſil.459.num.6. folio 201
Fictio ſuper certo, præſumptio ſuper dubio.conſ.432.nu.7 119
Fidem adhibens viro bono & præſtanti, & ſequendo eius aſſertionē aliquid agens, de dolo non arguitur.conſ.406.nu.79 31
Fidelitatis iuramentum à patre præſtitum, filium non ligat.conſ.451 num.15 176
Fideiuſſor eiſdem exceptionibus vti poteſt, quibus ipſe principalis, conſ.412.nu.105 59
Fideiuſſor, principalis ſui naturam ſequitur, & in tantum obligatur, inquantum ipſe principalis.conſ.450.nu.2 174
Fideiuſſoris in obligatione interpretanda, non creditoris intentio, & interrogatio, ſed reſponſio fideiuſſoris conſideranda. conſ.450. num.11 174
Fideiuſſoris obligatio ſtrictè interpretatur.conſ.450.nu.15 174
Fideicommittentis de voluntate quando conſtat, fideicommiſſum longam habet interpretationem.conſ.458.nu.33 200
Fideicommiſſum onus eſt, & grauamen, vt in dubio ſit pronunciandum id non extare.conſ.424.nu.23.& nu.25.fol.99. Item cōſ. 439.nu.12.f.292.Item conſ.475.nu.10 124
Fideicommiſſum extare non præſumitur in dubio, & bona libera eſſe pronunciandum eſt.conſ.458.nu.9 198
Et conſ.462.nu.17 213
Fideicommiſſum eſſe quid odioſum.conſ.487.nu.9 275
Fideicommiſſum fauorabili de cauſa relictum fauorabile & extenſibile iudicandum.conſ.432.nu.1.fol.119.& nu.10 120
Fideicommiſſum an valeat, non expreſſa perſona, cui facienda ſit reſtitutio.conſ.434.nu.4 125
Fideicommiſſum conſiſtere, quando aliquo modo appareat cuius gratia factum ſit.conſ.434.nu.6 125
Fideicommiſſum conditionale, quando etiam ad hæredes tranſmittitur.conſ.421.nu.32 81
Fideicommiſſum perpetuum vbi conſtitutum eſt, reſtitutionis actus ſucceſ-

ſucceſſiuus requiritur.conſ.458.nu.22 199
Idque extenditur ad vltimum agnationis gradum à perſona teſtatoris numerandum.nu.23
Fideicommiſſum perpetuum ordinatum eſſe, & datam liberam teſtādi facultatem, an repugnet.conſ.497.nu.11 313
Fideicommiſſum conſtitutum pro conſeruatione agnationis & familiæ fauorabile dici.conſil.432.n.8 119
Et conſ.458.nu.34 200
Fideicommiſſum relictum deſcendentium fauore, ab vltimo poteſt alienari.conſ.489.nu.15 281
Fideicommiſſum purificatum tranſmitti ad hæredes.conſ.421.nu.34 fol. 81
Fideicommiſſum ad filios in conditione poſitos tranſit. conſ.421.nu.27.& nu.30 81
Fideicommiſſum vtile dici, quando teſtator pluribus inſtitutis, vnius fidei commiſit, vt cum moreretur cui vellet ipſe ex cohæredibus reſtitueret.conſ.408.nu.43 37
Fideicommiſſum factum dici, ſi teſtator bona ſua ſubiacere illi voluerit, nulla etiam de reſtitutione facta mentione. conſ. 434.nu.1. fol. 125
Idem ſi ſolum maſculos inſtituendo, filias dotando excluſerit. num.2
Fideicommiſſum nouum non cenſeri inductum ab eo, qui dixit bona ſubiacere debere, fideicommiſſo facto per patrem vel anteceſſorem.conſ.459.nu.21 202
Fideicommiſſum reciprocum non induci in ſubſtitutione facta de fratribus, etiamſi teſtator bona conſeruari uoluerit in agnatione & familia.conſ.475.nu.12 242
Fideicommiſſum conditionale, regulariter non tranſmitti . conſ. 452. num.52 183
Ex coniecturata tamen mente teſtatoris.num.53
Et quæ poſſint ſumi coniecturæ.nu.54.55.& 56
Fideicommiſſum conditionale purificatum, nil à puro differre. conſ. 413.nu.19 61
Fideicōmiſſum cenſeri remiſſum à renunciante omnibus iuribus, quo modolibet ad ſe ſpectantibus.conſi.476.nu.7 243
Fideicommiſſum remiſſum cenſeri, per verba multum generalia, in diuiſionibus bonorum & tranſactionibus adhibita. conſi.476. num. 12 243
Fideicommiſſum cenſeri remiſſum, ſi in diuiſione facta uni libera & allodialia, alteri vero fideicommiſſo ſuppoſita, bona obuenerint accedente promiſſione euictionis.conſ.476.nu.16 244
Et hunc maxime ſi per dolum, vni fideicommiſſi bona tantum, fuerint aſſignata.nu.17
Fideicomiſſi onus ſui natura odioſum, reale tamē ad quemcumq; grauati ſucceſſorem tranſit.conſi.444.nu.45 161
Fideicommiſſi ſucceſſio in dubio regulatur ſecundum ſucceſſionem ab inteſtato.conſ.482.nu.3 262
Fidei commiſſi onus regulariter, à primo vocato in ſecundum, non cēſetur repetitum.conſ.458.nu.8 198
Fideicommiſſi ad ſucceſſionem, ita conſanguineum, ſicut vtrinque eon iunctum admitti, vno ex vtrinque coniunctis decedente, ex multorum ſententia.conſ.434.nu.48 128
Fideicommiſſi onus in filios & ſubſtitutos repetitum cenſetur, quando teſtator illud reſtrictiuè & limitate, primis inſtitutis iniunxiſſet.conſ.462.nu.16 213
Fideicommiſſi conditionem non præſumi repetitam, quando teſtator eam uni perſonaliter iniunxit.conſ.458.nu.30.& 32 200
Fideicommiſſi conditionalis ad tranſmiſſionem, ſufficere coniecturatam teſtatoris voluntatem. conſ.452.nu.62 183
Fideicommiſſi conditionalis ius, ante conditionis euentum non tranſmitti, recepta eſt omnium pene ſententia.conſ.487.nu.7 275
Tranſmittitur tamen, ex coniectarata teſtatoris voluntate. nu. 10.& 16 276
Fideicommiſſi in reſtitutione, bona acquiſita à grauato aliunde, quā ex bonis teſtatoris, non comprehendi.conſ.492.nu.29 264
Niſi id teſtator diſpoſuerit, nu.30
Fideicommiſſi ſucceſſione fratrem vtrinque coniunctum excludere cō ſanguineum tantum, tres tantum doctores aſſeruerunt.conſ.434 num.55 129
Fideicommiſſi in ſucceſſione, an ſpectanda ſit proximitas, ex perſona vltimi defuncti, an uero ex perſona teſtatoris, opiniones duæ ſunt, maximè controuerſæ.conſ.482.nu.14 263
Fideicommiſſo cenſeri renunciatum, quando diuidentes renunciant iuribus quouis modo ad ſe ſpectantibus.conſ.456.nu.9 192
Fideicommiſſo rem ſuppoſitam emens ſcienter, an eueniente reſtitutionis caſu conſequatur pretium.conſ.418.nu.15 73
Fideicommiſſo, rem liberam ſuppoſitam eſſe, aſſerendo quis ſibi non præiudicat.conſ.418.nu.26 74
Fideicommiſſo purè relicto, admituntur ſolummodo tunc nati & concepti. Sic etiam fideicommiſſo conditionali purificato, ſolummodo tunc exiſtentes admittendi ueniunt. conſ.413.nu.51 63
Fideicommiſſo non facta mentione perſonæ, cui fieri debeat reſtitutio an fœminæ ſimul cum maſculis admittantur . conſ.434. nu.23. fol. 127
Fideicommiſſo aut legato purè liberis relicto, ſuccedunt ſolum illi qui tales ſunt tempore ſucceſſionis, reliquis excluſis. conſil.413.nu. 18 61
Fideicommiſſo uocatus filius proprio nomine expreſſo, nepos illius locum non ingreditur.conſ.417.nu.6 72
Fideicommiſſo omnium bonorum conſtituto, non expreſſo nomine, quibus facienda ſit reſtitutio, cenſentur vocati venientes ab inteſtato.conſ.434.nu.5 fol.125.& nu.8 126
Fideicommiſſo grauatus pendente conditione dicitur dominus. conſ. 454.nu.6 187
Fideicommiſſo grauatus, in præiudicium hæredis ſui, alienare poteſt, & qua de cauſa.conſ.489.nu.16 281
Fideicommiſſo conditionali, locus eſt tranſmiſſioni, quādo teſtator bona in familia voluit conſeruari.conſ.487.nu.13 276
Fideicommiſſo conditionali, admittuntur illi qui nati & concepti, ſunt vel tempore mortis, vel conditionis euenientis, non autem nati poſt conditionis & ſucceſſionis euentum. conſ.413.nu.17. fol. 61
Ficeicommiſſo conditionali duo conſiderari tempora, vnum pendentis conditionis, aliud caſus ſucceſſionis.conſ.413.nu.20 61
Fideicommiſſo conditionali relicto liberis, vel agnatis, eueniente conditione exiſtentes admittuntur, excluſis ijs qui poſt nati ſunt aut concepti, etſi pari in gradu ſint aut etiā propiori.conſ.413 num.33 62
Fideicommiſſo conditionali, an eadem ſit teſtatoris affectio, erga cōceptos & natos tempore conditionis euenientis, quam erga natos & conceptos eo tempore teſtamenti.conſ.413. num.52.& num.53 64
Et conceptum poſt conditionis euentum reputari inferioris gradus.nu.54
Fideicommiſſo conditionali, abſolutè & irreuocabiliter admittuntur qui reperiuntur nati & concepti tempore conditionis euenientis.conſ.413.nu.55 64
Et quando admittendi ſint, nati vel concepti. poſt cōditionis euentum.nu.56
Fideicommiſſo conditionali, nondum conceptum & natum tempore conditionis euenientis, præferri tamen iam concepto & nato ſi in gradu propiori ſit.conſ.413.nu.71 64
Fideicommiſſa etiam coniecturis & præſumptionibus inducuntur. conſ. 475.nu.1 241
Fideicommiſſa pro conſeruatione agnationis & familiæ an ſoleant cōſtitui.conſ.434.nu.24.& nu.27 127
Fideicommiſſa in principio ſubſtitutionis plerumq; fiunt, non in prohibitione alienationis.conſ.493.nu.17 293
Fideicōmiſſa coniecturis & præſumptionib. induci & demonſtrari. conſ.484.n.1.f.267. Idq, & in fideicōmiſſo reciproco.n.13.268
Fideicōmiſſa & legata quod procedant à pari, & in quo differant pura a conditionalibus.conſ.413.nu.3 61
Fideicommiſſorum ſucceſſione vocatos maſculos cenſeri quidem, comprehendi tamen fœminas etiam, ſi verba illas comprehendere apta ſint.conſ.434.nu.25 127
Fideicommiſſorum ſucceſſione non grauato, ſed teſtatori ſucceditur. conſ.442.n.17.f.148. Nec ueram eſſe opinionem, eorum, qui in fideicōmiſſis volūt ſpectādā eē proximitatē ultimi grauati.n.18
Filius alicuius nemo, niſi probetur præſumitur. conſ.491.nu.22.f.287

Filius naturalis quis proprie dicatur.conſ.461.nu.17 209

Filius in bonis patris ius quoddam habere dicitur, & patre viuo quodammodo dicitur dominus.conſ.433.nu.21 124

Filius in legitima ſua grauari non poteſt.conſ.496.nu.53 304

Filius hæres patris, non poteſt reuocare bona fideicommiſſi alienata, alioqui ſibi reſtituenda.conſil. 476.nu.23 244

Idem in feudalibus.nu.24

Filius quando in diſpoſitione conſideratur, ratione conſeruandæ agnationis & familiæ, illius appellatione continetur & nepos.conſ. 452.nu.33 181

Filius filia ve renunciando hæreditati paternæ, in illa deinde ab alijs fratribus adita, nunquam ſuccedit ſi ea renunciantis mens fuerit.conſ.401.nu.111 8

Filium vnius ac alterius vxoris æquè præſumitur pater diligere.cõſ. 434.num. 47 128

Filium excludere velle, & admittere extraneum, aduerſatur paternæ pietati.conſ.499.nu.14 321

Filium ex matrimonio putatiuo legitimum debere dici, vt in fideicõmiſſo ſuccedat vel primogenitura ad quam ſolum legitimi admittuntur, opinio dubia eſt.conſ.442.nu.78 152

Filij obligatio reſpectu alimentorum maior eſt erga matrem quam fratris erga ſororem.conſ.433.nu.28 124

Filio naturali, vnicam bonorum ſuorum pater relinquere poteſt, naturales & legitimos ſi is filios habeat.conſ.421.nu.17 80

Filio ex pecunia patris ſuo nomine negotiante & acquirente vna pars induſtriæ, altera pecuniæ aſſignatur quæ communis eſt.cõſ. 419.nu.11 75

Filio præterito acceptante, legatum factum cum clauſula ne plus petat, teſtamentum firmum manet.conſ.453.nu.16 185

Filio defuncto ſine liberis frater & mater æquis ſuccedunt portionibus.conſi.427.nu.1 106

Filium quem conſtat illegitimè natum pro naturali habemus ſi à patre talis nominetur.conſil.421.nu.40 82

Filium hæredem patris, alienatum a patre non poſſe reuocare quando alienatio eſt nulla, & contra legis diſpoſitionem. conſi.404.nu. 11 25

Filium renunciantem bonis paternis, ipſo patre viuente, excludi etiã à legitima.conſ.496.nu.78 306

Filij patris reliquiæ ſunt, & in ijs memoria patris conſeruantur.conſ. 486.nu.8 272

Filij fideicommiſſo grauati ne detrahant aliquam legitimam approbando teſtamentum patris, ſibi præiudicant.conſ.401.nu.141. fol. 11

Filij alias ab inteſtato non ſucceſſuri, in teſtamento in conditione poſiti cenſentur ad ſucceſſionem vocati. conſ. 421.nu.28.& n.31. fol. 81

Filij tanquam hæredes patris, ipſius facto nõ cõtraueniunt. conſ.401. num.17 3

Filij nati ante ſententiam diuortij facti inter eos, qui matrimonium contrahere non poterant, legitimi cenſentur. conſ.446. nu. 44. fol. 167

Imo & concepti poſt ſententiam, pendente appellatione.nu.47

Filij nati ex muliere quam quis maritali affectu tractet, etſi extra domum dicuntur ſimpliciter naturales.conſ.461.nu.9 208

Filij conſentientes ſecundis nuptijs matris, an cenſeantur ius ſuum remittere. conſ.469.nu.19 228

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati ex teſtamento, quo teſtator bona in familia conſeruari diſpoſuerit.conſ. 481.nu.3 259

Vtrum autem vocati cenſeantur per vulgarem vel fideicommiſſariam.nu.4.6.8.& 14 260

Filiorum appellatione continentur nepotes, ex coniecturata præſumptaque mente teſtatoris.conſ. 452.nu.34 181

Filiorum appellatione, non continentur nepotes in odioſis. conſ. 487. num.8 275

Filiorum appellatione in fideicõmiſſis non contineri nepotes.conſ.493 nu.9.10.& 11 292

Filiorum nomine, ſecundum ſermonis proprietatem, nepotes non continentur.conſ.487.nu.1 274

Receditur tamen ab ea regula coniecturis & ſignis.nu.2

Filiorum appellatione in materia teſtamentaria & fauorabili, contineri nepotes.conſ. 496.nu.5 301

Filiorum nomen collectiuum eſt, & plures continet gradus. n. 6.ibid.

Filiorum appellatione nepotes non contineri, niſi quando pluralis ſermo, n ſolo filio verificari non poteſt.conſ.404.nu.4 24

Filiorum appellatione contineri filias ex ſermonis proprietate. conſ. 496.nu.37 303

Filiorum nomen comprehendit etiam filias, quando teſtator inſtituit extraneum qui non ſit de familia ſua, & eius quoq; filios. conſ. 496.nu.47 303

Filiorum appellatione filias contineri, ordine tamen ſucceſſiuo, in fideicommiſſis.conſ. 435.nu.4.fol.130.& nu.24 131

Filiorum & deſcendentium noĩe ſolos maſculos intelligi. conſ. 414. num.18 66

Filios, nepotes, & pronepotes ex filijs ſuis deſcendentes plus dilexiſſe præſumitur teſtator quam fratrem & eius deſcendentes, licet maſculos.conſ.420.nu.22 77

Filijs in conditione poſitis, eorum appellatione venire omnes deſcendentes.conſ.414.nu.29 67

Filia dotata à patre, & renuncians ſucceſſioni eius, quando demum non poſſit conqueri.conſ.412.nu.98 59

Et quando dicatur à patre dotante, enormiſſimè læſa. nu.99

Filia dotata excluſa per ſtatutum, quia dos legitimæ loco ſuccedit, auget numerum liberorum, ad cõſtitutionem legitimæ.conſ.401 num.142 10

Aliud ſi ſimpliciter excludatur propter maſculos, & deinceps mandetur dotari ibid.nu.143 11

Filia dote recepta, cum iuramento bonis paternis, maternis, & fraternis renuncians, non contrauenire poteſt, quantumuis enormiter læſa.conſil.401.nu.174 13

Nec à iuramento concedi abſolutionem.ibi.nu.175

Filia dotata ex bonis ſolum maternis, petit portionẽ ex bonis patris, etſi cum iuramento renunciaſſet.con.412.nu.40 55

Filia in dote quãdo læſa dicatur enormiſſimè. conſ.401.n.155.12

Filia renunciationi iuratæ nec contrauenire, nec de ea conqueri poteſt etſi multum læſa fuerit.conſ.401.nu.177 13

Filiæ naturali, dotem ex proprijs bonis pater conſtituere poteſt. cõſi. 421.nu.39 82

Filiam nomine deſcendentium contineri in fideicommiſſo. conſ.420. num.25 77

Item nomine liberorum.nu.26

Idque etiam intelligi de filia nupta.nu.28

Filiam dotatam, excludens ſtatutum ab hæreditate patris, non excludit à ſucceſſione fratris, qui mortuo patre fuit hæres.conſ. 416. num.30 71

Et ipſa renũcians paternæ hæreditati aut maternæ, fratri tamẽ ſuccedit, etſi alia quam paterna aut materna bona in eius hæreditate non ſint.ibi.nu.31 71

Filiam quæ renunciauit iuri ſibi competit, & ꝙ cõpetere poſſet omnino ab hæreditate patris, excludi ad quoſcumq; deinde deuenerit.conſi.401.nu.118 9

Filiationis ſolus tractatus ad inducendam filiationis quaſi poſſeſſionẽ ſufficit.conſi.490.nu.22 283

Filiationis in quaſi poſſeſſione conſtitui aliquem ob famam.conſ.491. num.26 287

Fine prohibito cenſetur prohibitum principium, & omne mediũ per quod ad finem peruenitur.conſ.488.nu.11 277

Fines cuius ſunt, præſumuntur & eſſe illa, quæ intra fines ſunt. conſi. 498.nu.40 318

Fiſcus de iure tertij, quando opponere poſſit.conſ.409.nu.90 44

Fiſcus in bonis delinquentis ſuccedẽs dicitur eius ſucceſſor extraneus ſaltem, improprie.conſ.409.nu.1 39

Fiſcus habetur extranei ſucceſſoris loco.conſ.409.n.93 44

Fiſco in dubio non deferendum.conſ.451.nu.40 177

Fonte cõceſſo, non conceſſum ſolum circũiacens.cõſ.498.n.45 319

Forma donationis à ſtatuto requiſita, non obſeruata, corruit donatio, conſ.451.nu.29 177

Formæ omiſſio, in quolibet minima parte, ipſum actum uitiat.cõſ.443 num.2 154

Formã publicã ex notula imperfecta, rõne uoluntatis, releuari nõ poſſe, probationẽ tamẽ facere ſemiplenã. conſ.402.n.57.et n.58.19

Forum

Forum conſcientiæ,forum æquitatis eſt.conſ.483.nu.16 267
Forum ſortiri,& ſtatutis ligari paria ſunt. conſil. 454.num.23 188.
Foro exemtus,tam in criminali quam pecuniaria cauſa,an intelligendus.conſ.466.nu.1.6.7.& 16. 221.& 222
Forenſem non allibratum ſtatutum non admittens ad hæreditatem, non intelligitur de eo,qui antequam adeat, offerat ſe allibrari velle,etſi interim moriatur,vt locus ſit transmiſſioni. conſilio 473.nu.16 239
Fortuiti caſus non præſumuntur,ſed ab allegante probandi ſunt.cõſi. 410.nu.21 46
Funeris impenſa,non dicitur debitum verè & propriè cauſatum ab ipſo defuncto,ſed dicitur debitum hæredis,qui id contraxit.cõſ. 416.nu.1 69
Funeris impenſam filius faciens,non adhibita proteſtatione, pietatis cauſa dicitur impendiſſe.ibi.nu.2
Funeris impenſa inter debita hæreditaria habetur, & abs hærede ſoluenda eſt.ibi.nu.3
Funeris impenſam ſoluere hæres vniuerſalis,non ſucceſſor certæ partis bonorum debet.ibi.nu.12 70
Funeris impenſa, vt æs alienum hæreditatis perſoluendum. ibidem num.27 71
Eam tamen diuerſam eſſe à debito contracto per defunctum. num.28
Furtum non manifeſtum dupli pœna punitur.conſ.471.nu.31 233
Futuri temporis verbis teſtator vtens,quomodo intelligendus in ſucceſſionibus.conſ.442.nu.6 148
Frumentum inter mobilia connumerari.conſ.407.nu.28 34
Fructus ad rem principalem acceſſorij ſunt.conſ.418.nu.23 74
Fructuum vtilitas conceſſa à Papa, intelligitur deductis expenſis. conſ.436.nu.27 132
Fraus & dolus nõ præſumitur,vbi actus palam conficitur.conſ.405. num.22 26
Neque in eo qui fecit,quod fieri conuenit.nu.24
Fraus ex clauſulis inſolitis in contractu adhibitis arguitur. conſ.412. num.32 54
Fraudibus & malitijs occurrendum.conſ. 405.nu.1 26
Frater ſororem dotatam a bonis patris excludens,non tamen excludit à bonis fratris præmortui uel ſororis.conſ.412.nu.115 59
Fratri liberum eſt quemcumque inſtituere,excludendo fratrem,excepta turpi perſona.conſil.483.nu.5 266
Florentino,Ferrarienſi,Mantuano,& ſimilibus Ducatibus ſolos primogenitos ſuccedere.conſil.401.nu.24 3
Flumine conceſſo,conceſſam non dici ripam illius. conſi.498.nu.46. fol. 319

G

Abellas non ſoluente Eccleſia, vtrum teneantur laici in bonis Eccleſiæ ſuccedentes.conſ.444.n.48 161
*Geminatio plurimum operatur.conſ.496.nu.68.*305
Geminatio multum operatur,ad oſtendendum enixã voluntatem agentium.conſ.450.nu.13 174
Geminatio verborum vniuerſalium quid operetur.conſ. 401. nu.76. fol. 6
Generatio ita in matre, vt in patre conſideratur,& in ea comprehẽduntur à fœmina deſcendentes.conſ. 487.nu.4 275
Generalitas comprehendit omnes caſus, licet maior ſit in uno quam in alio ratio.conſ.499.nu.12 321
Geſta à defuncto,ſuo & hæredum ſuorum nomine,non requirere nouã hæredum ratihabitionem conſ.496.nu.99 308
Geſta cum tutore vel curatore, qui ſufficienter non ſatisdedit ualent nihilominus.conſ.478.nu.44 250
Gladio proprio ſe confodere,nimis eſt durum.conſ.405.nu.29 27
Gradibus in remotioribus æqualiter vocans tam maſculos quam fœminas, intelligitur multo magis in proximioribus.conſ.482. num.10 263
Grauans magis dilectos,minus etiam dilectos grauare voluiſſe præſumitur.conſ. 458.nu.24 199
Aliquibus tamen diſſentientibus.nu.25

H

Abitans cum aliquo, præſumitur ſcire quæ ab eo geruntur.conſ.446.nu.42 167
In quibus tamen factis verum ſit.nu.43
Hebræis facta conceſſio, vt ad certum tempus poſſint exercere fœnus, renouata cenſetur, ſi tempore illo lapſo,princeps paſſus ſit,eos ſub fœnore mutuo dare. conſ.447. num.11 169
Hæres eadem perſona cum defuncto,licet non propriè, iuris tamen interpretatione.conſ. 444.nu.49 162
Hæres vbi datur vniuerſalis,alter cui titulo inſtitutionis quid relictũ eſt dicitur legatarius.conſ.429.nu.13 110
Hæres anteceſſoris factum nequit impugnare.conſ.443.nu.56 157
Et id neque hæredi hæredis liberum eſſe.nu.86 159
Hæres regulariter non poteſt, nec debet venire cõtra factum eius,cui hæres extitit.conſ.404.nu.10 25
Hæres factus vel dominus ſemel,irreuocabiliter cenſetur dominus.cõſ. 482.nu.18 264
Hæres voluntatem minus ſolennem cenſetur approbaſſe, præſtando legata.conſ. 423.nu.22 94
Hæres filius,voluntatis paternæ præſumitur conſcius, eiuſque interpretationi ſtatur,maxime in ſui præiudicium. conſ.459. nu.18. fol. 202
Eamque interpretationem nec hæredes poſſe impugnare.nu.19
Hæres vt impenſam non deducit, ſi res in ualore non eſt aucta reſtitutionis tempore:Ita etiam lucrum conſequi debet,aucto rei ualore.conſ.454.nu.5 187
Hæres etiam doloſe omittens rem deſcribere in inuentario, non totũ inuentarij beneficium amittit,ſed in duplicatæ tantum rei,punitur reſtitutione.conſ.471.nu.9.f.231.& nu.17 232
Et manet inuentarium validum, nec ultra vires hæreditarias creditoribus tenetur nu.10 232
Hæredis nomen,quem propriè ſignificet.conſil.489.num.1.folio 279.
Et quid in fideicommiſſis.nu.4 280
Hæredis nomen, feudorum iure maſculum ſignificat, ad fœminarum excluſione.conſ.443.nu.40 156
Hæredis facta mentio in feudo, ſemper de maſculo accipienda.conſ. 498.nu.7 315
Hæredis inſtitutio non inducitur coniecturis, nec extenditur de caſu ad caſum vt ſubſtitutio.conſ.432.nu.9 119
Hæredis inſtitutio,nuda teſtatoris voluntate annullari nõ poteſt.cõſi. 429.num.11 110
Et conſ.422.num.97 90
Hæredis inſtitutionem,ita tacite ſicut expreſſè induci, ſi id teſtatorẽ voluiſſe coniecturæ adſint.conſ.408.nu.44 37
*Hæredem habere vel fiſcum,nemo non poteſt.conſ.434.nu. 10. f.*126
Hæredem facto anteceſſoris ſui contrauenire non poſſe. conſ.439.nu. 12 138
Hæredem faciendi,vbi neceſſitas adeſt, voluntas in arbitrium alterius collata non dicitur.conſ.408.nu.51 38
Hæredem occultantem aliquam rem in cõficiendo inuentario amittere falcidiam non in re occultata tantum,ſed in omnib. Barto. eſt contra Cynum opinio.conſ.471.nu.40 235
Hæredem doloſè omittentem aliquas res deſcribere in inuentario,totum ipſius beneficium amittere,aliquorum fuit opinio.cõſ.471. num.37 234
Contraria tamen ſententia magis recepta eſt.nu.38
Hærede inſtituto filijs relictis decedente, euaneſcit fideicommiſſum nec onus illius cenſetur in filijs repetitum. conſ. 420. nume. 1. fol. 76
Hærede vniuerſali mortuo teſtatore viuo, hæreditatem accreſcere ei qui in re certa inſtitutus eſt.conſ.483.nu.2 266
Siue ij inſtituti ſint ex filijs,ſiue extranei.nu.3
Hæredum verbo filios intelligi.conſi.401.nu.1 2
Hæreditas & ſucceſſio, aliquo tempore in ſuſpenſo manere an poſſit. conſ.473.nu.5.& nu.19 238.& 239
Hæreditas eſt quoddam corpus mixtum, corporalia comprehendens, & incorporalia.conſ.416.n.14 70

Hæreditas adita non amplius defuncti ſed hæredis proprium patrimonium dicitur.conſi.416.nu.29 71
Hæreditas vendita vel caſſa quando dicatur. conſ.416.nu.13 70
Hæreditas patris per filios adita, non deſinit eſſe patris hæreditas. conſ.401.nu.112 8
Hæreditatis venditio vel ceſſio ab actionis venditione & ceſſione differt.conſ.416.nu.15 70
Hæreditati paternæ renuncians filius, non dicitur renunciare feudis, ſecus ſi renunciet bonis paternis,& maternis. conſ.401.num.68 6
Hæreditatem non poſſe ſtare in aere,quomodo intelligendũ.conſ.473.num.21 239
Hæreditatem adeundo,dicitur hæres cum legatarijs contrahere.conſ.416.nu.32 71
Quid autem de creditoribus ex contractu cum defuncto inito. num.33
Hæreditatem tanquam ab indigno fiſcus auferre volens non criminali,ſed ciuili iudicio experitur.conſ.431.nu.3 113
Hæreditate adita omnia iura in adeuntem tranſeunt.conſ.416.nu.36 fol. 71
Hæreticus de præſenti non præſumitur de præterito fuiſſe.conſ.406.nu.113 32
Homagium quid ſit proprie.conſ.426.nu.9 103
Homicidij cauſam,non ſolum homicidium ipſum,eſſe ſpectandam.conſil.438.nu.1 136
Idem in alijs delictis ibidem multis declaratum exemplis.
Homines ad diſſentiendum faciles ſunt.conſ.413.nu.1 60
Hoſpitale inſtitutum ſub conditione,vt intra annum capellam edificet poſt annum tamen poſſe reſtitui in integrum. conſ.425.nu.18 101

I

Identitas rationis detegit, & demonſtrat mentem,& animum diſponentium.conſ.401.nu.107 8
Identitas in ijs rebus non præſumitur,quæ pro arbitrio alicuius mutari & variari poſſunt.conſ.409 num.42 42
Identitas rei quomodo probetur.conſ.409.nu.84.& nu.85 44
Identitas rei probari debet ab eo qui in ea fundamentum facit. conſ.495.nu.41 298
Identitas nominis etiam ſingularis,in rebus immobilibus,an concludat idemtitatem rei.conſil.409.nu 86 44
Ignorans rem ſuum remittere non dicitur,illique renũciare.conſ.412.num.10 54
Ignorans ius dicitur conſentire etiam accedente iuramẽto.conſ.412.num.12 54
Ignorans pœnam euitat.conſ.425.nu.15 101
Ignorantia iuris allegari poteſt aliquando.conſ.483.n.9 266
Ignorantia facti alieni præſumitur.conſ.428.nu.4 108
Et conſ.496.nu.56 304
Ignorantia facti alieni præſumitur, niſi probetur ſcientia. conſ. 402.num.75 21
Ignorantia non præſumitur, vbi quid publico notum eſt, conſ. 446.num.30 166
Ignorantia in minore præſumitur.conſ.412.nu.11 54
Ignorantiam probari iuramento aſſerentis. conſ.422.num.140.f.93.
Ignorantiã facti alieni,non excuſare eum,qui debuit inueſtigare. conſ.406.nu.97 31
Imperare ſibi ipſi nemo poteſt.conſ.423.nu.9 94
Imperator dominus totius orbis,non tamen eſt dominus rerum ſubditorum ſuorum.conſ.437.nu.4 133
Impeditus agere & iure ſuo experiri,ob bellum & alia impedimenta in integrum poteſt reſtitui.conſ.426.nu.44 105
Impedimenti cauſa ceſſante,ceſſat impedimentum. conſ.442.nu.72. fol. 152
Impedimenti ratione qui ſe vult excuſare,probare debet, actum ſubſecutum fuiſſe,niſi illud extitiſſet.conſ.469.nu.18 228
Immobili re conceſſa, cenſeri conceſſam illi annexam. conſ.401.nu.57 fol.5
Immunitas ob duodecim liberos conceſſa, parum vtilis eſſet niſi ad filios extenderetur.conſ.486.nu.9 272
Tranſit itaque de iure communi.nu.16 273
Et quomodo intelligenda.l.eos.C.qui num,liber.ſe excuſ. num.17
Immunitas conceſſa ob 12.liberos durat etiam aliquibus ex ijs mortuis.conſ.486.nu.24 273
Et quid ſi patre mortuo,non perſiſtant in communione. num.25. fol. 274
Immunitatis Eccleſiæ ſpe.præſumi ocidiſſe eum,qui delicto animo deliberato commiſſo ad Eccleſiam confugit.conſ.438.nu.8 136
Immunitatis conceſſæ ob 12.liberos rationes & cauſæ duæ ſunt. cõſ.486.nu.11.f.272.& nu.27 274
Immunitatem conceſſam patri ob numerum 12.liberorum, competere & prodeſſe filijs,etiam mortuo patre.conſ.486.nu.1 272
Et eſſe beneficium principis,non autem priuilegium, cum ſit ſecũdum ius commune,non contra illud.nu.2
Immunitatem patri conceſſam,continuari in filios.conſ. 486. nu.12. fol. 272
Immunitatẽ cõcedens princeps,ex proprio detrahere debet. conſ.486 num.19 273
Immunitatem alicui conceſſam,comprehendere eius familiam. conſ.486.nu.22 273
In infinitum,dictio,denotat perpetuitatem.conſ.413.nu.59 64
Incirca, dictio,quid comprehendat in diſpoſitione teſtis.conſ.460.nu.22 206
Inceſtas nuptias cum conſanguinea publice contrahens,à pœna excuſatur.conſ.406.nu.76 31
Inconſtantia in iudicibus,viriſque bonis,maxime damnari ſolet. conſ.488.nu.17 278
Incluſio vnius alterius eſt excluſio.conſi.409.nu.77 43
Incluſio vnius,non eſt excluſio alterius,vbi eadem adeſt ratio.conſ.439.nu.10 138
Indefinita,vniuerſali in probationibus non æquipollet. conſil.409.nu.60 43
Indefinita vniuerſali æquipollet.conſil.450.nu.3 174
Indefinita non æquipollet vniuerſalli,ex ſermonis proprietate. conſ.496.nu.20 302
Indignationem Pontificis incurrens,priuatur beneficijs ab eo obtentis.conſ.419.nu.2 74
Idem in vaſallo incurrente indignationem domini.nu.3
Infans quidquid videt ignorat.conſ.459.nu.35 203
Infeudandi certo modo conſuetudo,quomodo probanda. conſ.464.nu.28 218
Infra dictio eſt incluſiua termini ad quem.conſ. 410.nu.28 47
Infra,dictio,idem ſignificat quod poſt.conſ.445.nu.15 163
Infra ſex menſes non intelligendum poſt ſex menſes. conſil.410.n.27. fol. 47
Inhabilem ad officium princeps ſcienter promouens,ſuper inhabilitate dicitur diſpenſare.conſ.478.nu.6 247
Neque neceſſariam eſſe clauſulam:ex certa ſcientia.nu.7.& 13.
Inhabilem promouendo princeps dicitur derogare legi, quæ inhabilitatem induxit.conſ.478.nu.15 247
Inhibitioni non contradicens,illi dicitur conſentire.conſi.449.nu.11. fol. 173
Inimicus amici mei præſumitur & meus inimicus. conſ.431.nu.25. fol. 114
Inimici teſtimonio fidem non dari.conſ.413.nu.24 114
Inimicitiæ capitales,donationem factam in fiſci fraude,ſequuto delicto arguunt.conſ.430.nu.3 111
Inimicitiæ perduraſſe præſumuntur,quando de reconciliatione nõ apparet.conſ.430.nu.4 111
Iniquum quod eſt,nullum etiam dicitur,& è contra. conſi.422.num.129 92
Iniurians rectorem,qui rectoris inſignia non fert, ſed vt priuatus incedit,non dicitur iniuria affeciſſe rectorem. conſil.402.num.4. fol. 23
Iniuria fratri illata afficit etiam alios fratres.conſ.403.nu.3 23
Imo etiam affines,vſque ad quartum gradum.ibi.
Iniuria illata patri à muliere ſecundo nubente,expreſſe pot ab eo vel etiam tacite remitti.conſ.470.n.8 229

Et

Et quando expreſſe, quando tacite remiſſa dicatur. nu. 9. & 10.
Iniuriæ illatæ patri, in conſequentiam dicuntur illatæ filys, & alys ſanguine iunctis. conſi. 470. nu. 7 229
Et ſublata iniuria patris, per illius remiſſionem, ſublata dicitur iniuria filij. nu. 11
Iniuriam principaliter etiam filio illatam, pater an remittere poteſt. conſi. 470. nu. 13. f. 229. & nu. 20 230
Iniuriam illatam filio à coniuncto ſanguine, patrem remittere poſſe. conſi. 470. nu. 20 230
Iniuria affectus, conqueri non poteſt aut debet, quando præſtitit cauſam, ut ſibi inferretur iniuria. conſ. 403. nu. 11 23
Iniuſtitia nulla maior, quam nullitas eſſe poteſt. conſ. 422. num. 130. fol. 92
Iniuſtitia notoria & euidens, ſententiam nullam reddit nec ſententia exequenda eſt. conſ. 495. nu. 13. & 14 297
Innocentiæ magnum argumentum, ſi ſuſpectus ſua ſponte venit in iudicium. conſ. 421. nu. 12 86
Inquiſitio ſolum criminali in iudicio proponitur. conſ. 431. nu. 5. 113
Inſinuatio donationum, ad falſitates euitandas, inuenta. conſ. 423. num. 17 94
Inſinuatio per iuramentum non ſuppletur, quando intra certum tempus illa fieri debet. conſ. 465. nu. 15 200
Et quo caſu illa ſuppleatur per iuramentum. nu. 16
Inſinuationis defectum tolli per iuramentum donatoris, quomodo verum ſit. conſ. 451. nu. 28 176
Inſtitui quando debet ex certis vnus, non dicitur collata libera voluntas. conſ. 408. nu. 52 38
Inſtituens filium, etſi is decederet, iubens bona ſua diſtribui pauperibus, dicitur pauperes inſtituiſſe. conſ. 408. nu. 42 37
Inſtituus ſub conditione, non eſt hæres niſi ea impleta. conſ. 494. nu. 15 294
Aliud in ſubſtituto ſub modo affirmatiuo vel negatiuo. nume. 16
Inſtituti vel ſubſtituti filios, quemadmodum teſtator ob eandem dilectionem, vocare voluiſſe præſumitur, ita etiam ſub eadem conditione, vel onere. conſ. 458. nu. 19. & 27 fol. 199. & 200
Inſtitutio & captatoria quæ ſit & cur ita dicatur. conſ. 408. num. 2. fol. 35
Inſtitutio collata in alterius voluntatem, vel ideo non valet, quod facile poſſit teſtator decipi. conſ. 408. nu. 11 35
Inſtitutio collata in voluntatem alterius, quibus verbis dicatur. conſ. 408. nu. 13. & nu. 15. f. 35. Item nu. 18. 21. 22. 25. & 27. fol. 36
Inſtitutio, & ſubſtitutio directa, ita coniecturis & præſumptionibus inducitur, quemadmodum ex verbis expreſſis. conſ. 408. nu. 45. fol. 37
Idque præſertim ſi ex ſcriptis in teſtamento reſultet. ibid. nu. 46
Inſtitutio hæredis, fauore piæ cauſæ valet etiam in alterius collata arbitrium. conſ. 408. nu. 55 38
Et idem dici in milite. ibi. nu. 56
Inſtitutionis duæ ſpecies ſunt. conſ. 408. nu. 1 35
Inſtitutionis tacitæ vim habere verba illa, volo contentam eſſe filiã parte relicta vel legata. conſ. 453. nu. 3 184
Inſtitutioni adiecta conditio, non cenſetur repetita in ſubſtitutione. conſ. 493. nu. 1 291
Inſtitutionem in alterius voluntatem collatam non valere. conſ. 408. num. 7 35
Inſolita arguere fraudem, & dolum. conſil. 422. nu. 109 91
Inſuper dictio poſita in fine, ampliat diſpoſita. conſ. 416. nu. 22 70
Inſtrumentum publicum, præſumptionem pro ſe habet, quod confectũ ſit de contractu licito. conſ. 445. num. 3. f. 102. Contraria extet præſumptio. nu. 18
Inſtrumentum antiquum an dominium probet. conſ. 495. num. 36. fol. 298
Inſtrumentum antiquum famæ æquiparatur. nu. 37
Inſtrumentum tranſumptum ſine autoritate iudicis & parte non citata, nullam fidem facere. conſi. 409. nu. 43 42
Inſtrumentum facit probationem manifeſtam, claram & probatam. conſ. 422. nu. 127 92
Inſtrumentum locationis iunctis alijs adminiculis probat dominium locatoris contra conductorem. conſ. 495. nu. 39 298
Inſtrumentum emphyteuſis facere præſumptionem per concedente quod ſit dominus, & transferre onus probandi in aduerſarium num. 40
Inſtrumentum habens exequutionem paratam, patitur tamen exceptionem defectus implementi. conſ. 443. nu. 9 154
Inſtrumentum antiquum locationis, locatoris poſſeſſionem probare, etiam contra tertium. conſ. 402. nu. 16 16
Inſtrumentum corroſum, & vetuſtate corruptum, fidem facere ſi diu ita obſeruatum fuit. conſ. 422. nu. 36 87
Inſtrumentum ſuſpectum redditu, cum ex duobus teſtibus in eo deſcriptis, vnus inſtrumento contradicit. conſ. 422. nu. 91 90
Inſtrumentum defectuoſum probare ſemiplene, quando notarius eſt mortuus. conſ. 402. nu. 58 19
Inſtrumentum falſum ſe ſcripſiſſe, neque notario aſſerente credi. cõſ. 422. nu. 71 88
Inſtrumenti fidem, ſuſtineri teſtibus mortuis, licet viuentes contradicant. conſ. 422. nu. 15 86
Inſtrumento notary mortui, maiorem quam viuenti, fidem adhiberi. conſ. 422. nu. 14 86
Inſtrumento habente alias præſumptiones coadiuuantes, pro ipſo iudicandum eſt. conſ. 422. nu. 47 87
Inſtrumenta quæ probant contra principales, probant etiam contra eorum hæredes. conſ. 476. nu. 6 243
Inſtrumenta, & libri rationum, vel aliæ ſcripturæ priuatæ, fidem faciunt etiam contra hæredes contendentium. conſ. 409. n. 2 39
Idque locum habere etiam in fiſco ſucceſſore. nu. 3
Inſtrumẽta antiqua plurima, habent vim probationis famæ. conſ. 409. num. 9 40
Inſtrumenta locationum, emphyteuſium & ſimilium non probant cõcedentis dominium contra tertium. conſ. 409. nu. 14 40
Id autem quomodo limitetur. ibi. num. 15
Inſtrumentorum, & dictorum pluralitas, famam efficit quæ ad probandam poſſeſſionem, & dominium ſufficit in antiquis. cõſ. 402. num. 59 19
Inſtrumentis locationum, emphyteuſium & ſimilium, non probari dominium quando verum non ſit. conſ. 409. nu. 11 40
Intentio qualis in vno diſpoſitionis loco, talis videtur & in alio. cõſi. 442. nu. 37 181
Intentio diſponentis circa ſubſequentia ſumit interpretationem ex præcedentibus. ibi. nu. 38
Interdicti de itinere actuque priuato, duo ſunt capita. conſ. 448. nu. 1. fol. 171
Interpretatio in benigniorem facienda partem. conſ. 424. nu. 24 99
Interpretatio ea ſumenda eſt, quæ recto ſermoni conuenit, & quæ repugnat reijcienda. conſ. 463. nu. 14 215
Interpretatio alla ſumitur in dubio, qua vtrique partium conſulitur. conſ. 494. nu. 23 295
Interpretatio in dubio ſumitur contra legatarium. conſ. 423. n. 30. 95
Inueniatur verbum inueſtigationem ſignificat, & futuri temporis. conſ. 433. nu. 5. & 6 123
Inuentarium conficere curatores tenentur, alias de dolo arguuntur. conſ. 439. nu. 31 139
Inuentarium conficere dolo differens, punitur grauius, quam vnam rẽ tantum occultans. conſ. 471. nu. 13 232
Inuentarium vel non confectum, vel minus ſolenniter, paria ſunt. ibi. num. 19 232
Inuentarium vel nullum vel minus ſolenne confectum eſt, diuerſum eſt ab eo, quod res aliqua fuerit abs hærede occultata, & nu. 26. & 29 233
Inuentarium conficere hæres cur teneatur. ibidem nu. 28 233
Inuentarium legitime confectum quando dicatur. ibidem. nume. 36. fol. 234
Inuentarium non conficiens hæres, oneribus tamen hæreditarijs, non tenetur, ſi creditores & legatarij alia bona non ad fuiſſe confitentur. ibi. nu. 34 233
Inuentary confectio proprium eſt hæredis onus. conſilio 416. nu. 24. fol. 70
Inuentary forma eſt, vt ſingulæ res hæreditariæ deſcribantur. cõſ. 471. num. 23 233
Inuentary requiſita alia ſunt, quæ totum reſpiciunt inuentarium quibusque omiſſis illud corruit. ibi. nu. 24. & nu. 35 233

Alia vero quæ partem tantum, & quibus omiſſis, hæres tamen inuentarij beneficio non priuatur nu.25
Inuentarij ſolennitates cur conſtitutæ.ibi.nu.32 233
Inuentario non deſcriptis bonis, vt hæres priuetur, dolum eius proba re neceſſe eſt.conſil.471.nu.1.& nu.4 231
Inuentario de conficiendo, pro tempore uaria fuerunt conſtituta iure Digeſtorum, Codicis, & nouiſſimo.conſil.eodem num.18 232
Inueſtiri de re propria, eamq; in emphyteuſim recipere, ſcienter quis poteſt.conſ.443.nu.54 156
Inueſtitura prima attendenda, & obſeruanda.conſi.401.nu.8.fol.3.et num.53 5
Et conſ.454.nu.13.f.187.Et conſil.464.nu.13 217
Inueſtitura vocãs ad feudi ſucceſſionem tam maſculos quàm fœminas intelligenda eſt ordine ſucceſſiuo.conſ.427.nu.13 107
Inueſtitura & conceſſio in falſa cauſa fundata, non valet, & ſuccedere debentibus non præiudicat.conſ.439.nu.19 138
Inueſtituræ antiquæ ſtandum eſt.conſ.443.nu.49 156
Inueſtituræ diſpoſitiua verba non narratiua attendenda, & obſeruãda.conſ.401.nu.51 5
Inueſtituræ tenor conceſſioni legem præbet, & à verbis illius non recedendum.conſil.474.nu.3 240
Inueſtituram primam attendendam eſſe, quomodo accipiendum.conſ. 439.nu.18 138
Inueſtituram antiquam mutare, & præiudicare alijs, princeps non niſi publica, & vrgenti de cauſa poteſt.conſ.439.nu.21 139
Eaque deducenda, & probanda eſt, ijs citatis quorum intereſt.
Inueſtituras antiquas, à nouis poße declarari.conſ.443. nu.51.f.156
Inueſtituras & conceſſiones feudorum, ad libitum nequit princeps reuocare.conſ. 443.nu.75 158
Inueſtituræ antiquæ mutari poßunt voluntate principis concedentis & ipſorum vaſallorum.conſ.443.nu.52 156
Inueſtiturarum & recognitionum inſtrumenta, an probent concedentis dominium.conſ.409.nu.16 40
Inueſtituris probari dominium directum.conſ. 409.nu.6 39
Ipſe, dictio, perſonaliſſima eſt.conſ.452.nu.44 182
Iudicari ab arbitris, plus periculi habet, quàm à iudicibus ordinarijs. conſ.479.nu.21 254
Iudicium ſubterfugiens de ſua iuſtitia præſumitur diffidere. conſ.457, num.2 195
Iudicium poßeßorium oppoſita exceptione, & poſtquam diu ſuper ea fuit diſputatum, incipit habere admixtam cauſam petitorij.coſ. 422.nu.24 86
Iudicium ſi nequit ſuſtineri, tamquam ab ordinario tractatum, habetur is & dicitur delegatus.conſ.406.nu.9 28
Iudicio per procuratorem geſto, quid dicatur acquiſitum principali, & an ex geſtis per procuratorem condemnandus ſit.conſ.415. num.12.& nu.13 68
Iudicio poſſeſſorio reintegrandæ, an leues probationes ſufficiant. conſ. 402.nu.13.& nu.14 16
Iudex ex officio, priuatim & ſecreto ſumere poteſt informationes ut veritatem magis detegat.conſ.422.nu.34 87
Et in quibus iudicibus id habeat maxime locum, etiam poſt concluſũ in cauſa.nu.35
Iudicis aſſertio, quando probet.conſ.476.nu.4 242
Iudicis pro ſententia præſumendum.conſ. 448.nu.14 172
Iudicis officium eſt, quod ordinario vel delegato conuenit. conſ.406. num.11 28
Iudicis officium, obtinere meri imperij adminiſtrationem. conſ.406. num.13 28
Iudici de adhibita cauſæ cognitione in alienationibus minorum, alijs ue ſolennitatibus non dari fidem, ſed ſeparatam eſſe ſcripturã conficiendam.conſ.439.nu.28 139
Iudicem ſe nominans, cum poßet eße vel iudex vel arbiter, quam facultatem cenſeatur elegiſſe.conſ.406.nu.15 28
Iudices dicuntur qui magiſtratum obtinent.conſ.406.nu.14 28
Iudicibus atteſtantibus de teſtibus viſis credendum eſſe. conſ.422. num.20 86
Iuramentum triplex.conſ.454.nu.9 187
Iuramentum neceſſarium quando deferatur.ibi.nu.10
Et quod non, in re magni ponderis.nu.11
Iuramentum in litem quando deferatur legatario & fideicommiſſario contra hæredem.conſil.457.nu.16 196
Iuramentum fidelitatis, præſtitum à ſubditis, correſpectiuum dici. conſ. 426. nu.25 103
Iuramentum fidelitatis nomine alterius, ſine ſpeciali mandato eius ne quit præſtari.conſ.426.nu.38 104
Iuramentum fidelitatis requirit conſenſum omnium, alioqui minor pars impedit.ibi.nu.37 104
Iuramentum fidelitatis in cenſuario quid operetur.conſ.414.num.17. fol. 66
Iuramentum principaliter in deum dirigitur, & legibus humanis ſubiectum non eſt.conſ.401.nu. 162 12
Iuramentum, quod ſine ſalutis æternæ interitu ſeruari poteſt, omnino ſeruandum eſt.conſ.401.nu.161 12
Iuramentum ſeruandum, niſi contractus iniquus ſit & dolo re ipſa confectus.conſ.401.nu.166 12
Dolum autem illum ex propoſito interuenire debere. conſ.401.num. 167.
Iuramentum non debet eße iniquitatis vinculum, ſed tres habere comites, veritatem, & cum iuſtitia iudicium. conſ.401. nu. 198. fol. 14
Iuramentum obligat etiam minores.conſ.439.num.36 140
Non tamen pupillos.nu.38
Iuramentum in contractu adhibitum tollere reſtitu. in integrum remedium.conſ.401.nu.221 15
Iuramentum interpoſitum moræ purgationem impedire. conſ.410. num.25 47
Iuramentum ætatis defectum ſupplet vbi is ſolus eſt, ſecus ſi aliud ſit ei vitium coniunctum.conſil.465.nu.10 220
Iuramentum minoris, non impedire reſciſſionem immenſæ donationis.num.11
Nec confirmare alienationem ipſo iure nullam.nu.12
Iuramentum ſupplet defectum autoritatis curatoris, & decreti iudicis ex recepta DD. ſententia.conſ.478.nu.37 249
Idque tam in contractibus improprijs quam proprijs.nu.38
Iuramentum non ſupplet defectum ſolennitatis. conſil.451.num.30. fol. 177
Iuriſiurandum purgationis quid operetur.conſ.406.nu.92 31
Iuramentum non firmare tranſactionem vel alium contractum in quo adſit læſio enormiſſima.conſ.439.nu.39 140
Iuramentum metu extortum eſſe ipſo iure nullum.conſ.426. nu.36. fol. 104
Iuramentum dolo extortum non valere.conſ.412.num.45.& nu.58 fol. 56
Iuramentum in læſione enormiſſima interpoſitum, dicitur dolo extortum.conſ.412.nu.51 56
Iuramentum à deliberato conſenſu pendet, nec iurare dici poteſt ignorans.conſ.412.nu.13 54
Iuramentum vbi adeſt non conſideratur læſio. conſ.401. nu.173.13
Iuramentum habet vim clauſulæ, omni meliori modo, neque tamen ſupplet conſenſus defectum.conſ.415.nu.23 69
Et naturam actus ſequitur.nu.24
Iuramenti vinculum perſonale eſt.conſ.439.nu.37 140
Iuramento fidelitatis præſtito à primo inueſtito pro ſe, ſuiſque hæredibus, eoque per inueſtientem ſimili modo recepto, non eſt neceſſaria inueſtituræ renouatio, nonnunquam fidelitatis iuramẽtum.conſ.467.nu.7 224
Iuramenta obſeruanda, quæ iura volunt, ita intelligenda ſunt, niſi in contractu adſit enormiſſima læſio.conſ.412.nu.61 56
Ius ſummum, ſumma iniuria appellatur. conſ.467. nu.100 225
Ius iam acquiſitum, auferri non poße.conſ.442.nu.27 149
Ius nondum quæſitum, remittitur facilius quam iam quæſitum. conſ. 411.nu. 29 51
Ius alterius tollere Pontifex non præſumitur.conſ.436. nu.10. 132
Ius accreſcendi eſſe quandam ſubſtitutionem vulgarem tacitam, à lege immediate deſcendentem.nu.12
Id autem ceßare, vbi tacita & præſumpta teſtatoris mens deficit.num.13
Ius accreſcendi in feudo nouo ceſſare. conſi.464.num.10.fol.216.& num.22 218

Ius accreſcendi,prohiberi à teſtatore an poſſit. conſ.483.num.11.fol. 266.& nu.15 fol.267

Ius faciens pro aduerſario ſuo,nemo docere tenetur.conſ. 405.nu.17 fol. 26

Ius Canonicũ in contrahendis matrimonijs ſpectari debere.conſ.425 nu.5 100

Ius vtile inſtantiæ,domino acquiri per procuratorem,abſque ceſſione dubitabile eſt.conſ.415.nu.14 68

Ius poſitiuum vſu & conſuetudine tolli poteſt. conſilio 466. numero 34 223

Ius patronatus quibus modis acquiri dicatur.conſ.402.nu.5 16

Ius patronatus priuilegio acquiri.ibi.nu.6 16

Ius patronatus habenti,quando Papa alteri conferendo cenſeatur præiudicare voluiſſe.conſ.402.nu.90 21

Ius patronatus feudo annexum,ad eos ſpectat ſolum, qui in feudo ſuccedunt.conſ.401.nu.123 9

Ius patronatus à laico conſtitutum hæreditarium eſſe, & ad vniuerſales ipſius hæredes tranſire.ibi.nu.124 9

Ius patronatus ab hæreditate regulatur.ibi.nu.125 9

Ius patronatus,non tranſire ad hæredem particularem. ibid.nu.126. fol. 9

Ius patronatus ſoli hæredi vniuerſali defertur.ibi.nu.128 9

Ius patronatus ſine conſenſu, & autoritate Epiſcopi ceſſione in alium non transferri,quomodo intelligendum.ibi.n.130.fol.10.& eodem folio.nu.131.& 133

Ius patronatus ceſſione vniuerſali omnium & quorumcumque iurium & bonorum,tranſire.ibi.nu.132 10

Iuris patronatus Eccleſiaſtici,eſt ius præſentandi, & proceſſionis.cõſi.401.nu.62 6

Iuris patronatus ceſſio,& renunciatio gratuita eſſe debet. conſ.401. nu.135 10

Iuris plus in cauſato nequit eſſe,quam in influenti potẽtia cauſæ.conſ. 442.nu.15 148

Iuri patronatus clericorum præſertim , titulum ſufficientem tribuit tempus immemorabile,ex Concilij Tridẽtini diſpoſitione. conſ. 402.nu.11 16

Iuri patronatus clericorum,difficilius derogat Pontifex, quàm Epiſcoporum,niſi verbis vtatur generalibus. conſ. 402.num.83. fol. 21

Iuri accreſcendi locum non eſſe,nec in emphyteuſi nec feudo.conſ.464 num.9 216

Iuri alteri quæſito,princeps nõ dicitur voluiſſe præiudicare.conſ.482. num.24 264

Iuri & fauori ſuo,quem poſſe remittere.conſ.456.nu.27 194

Iure familiaritatis potius,quàm tamquam cohæres, quando quis ad bona cenſeatur admiſſus.conſ.484.nu.32 270

Iure ſuo priuari nemine, niſi expreſſe id caueatur . conſ.467.num.1. fol. 224

Iure datoris reſoluto , reſolutum dicitur ius acceptoris.conſi.447.nume.1 168

Iura ſua ignorans , renunciando ſibi non præiudicat . conſ.401.nu.39 fol. 4

Aliud in ſciente, idque iuramento confirmante. conſ. 401.numero 40

Iura omnia defuncto competentia,tranſeunt ad hæredes.conſ.412.nu. 108 fol.59

Iura realia, rem ad quẽcumque tranſeuntem ſequuntur.conſ.444.nume.19 160

Iuriſdictio & imperium domini,non tribuit dominium in nemoribus & paſcuis ſubditorum.conſ.437.nu.1 133

Iuriſdictio extra territorium non extenditur. conſil. 492. num.19. fol. 290

Iuriſdictio quæ iure hæreditario competit, ad fœminas etiam tranſit. conſ.443.nu.25.& 44 fol.155.& 156

Iuriſdictio conceſſa alicui,reſpectu cauſarum futurarum non præteritarum intelligitur.conſ.466.nu.23 222

Iuriſdictio conceſſa duobus eodem tempore , cumulatiuè intelligitur non priuatiuè.conſ.479.nu.11 253

Iuriſdictio competens ſuperiori, conceſſa autem inferiori fauore perſonarum,intelligitur cumulatiuè. conſ.479.nu.13 253

Contraria refutatur opinio.nu.14

Iuriſdictio conceſſa ſecundo iudici, non derogat iuriſdictioni maioris & ſuperioris,ſed ſolum æqualis & inferioris. ibidem num. 15. fol. 254

Iuriſdictionis fœmina non eſt capax,vt eam exercere poſſit.conſ.443 num.42 156

Iuriſdictionem vel poteſtatem princeps tribuens iudici uel magiſtratui cumulatiuè dicitur,non priuatiuè quoad ſe ipſum, concedere. conſ.479.nu.9 253

Iuriſdictionum in conceſſionibus,concedentis autoritas,cenſetur præſeruata illæſa.conſ.479.nu.10 253

Iuriſdictionales actus exercere permittens aliquem abſq; vlla contradictione,vtrum ſibi præiudicet.conſ.442.nu.36 149

Iuxta dictio,quid ſignificet.conſ.482.nu.33 265

L

LAicum ſuccedentem Eccleſiæ, in bonis ſubiectis laudemiorum præſtationi, laudemia exigere poſſe. conſ. 444.nu.32 fol.161

Laici quomodo cogere poſſint & compellere perſonas Eccleſiaſticas,pro ſolutione onerum.cõſ.444 num.23 160

Laici ne conducant bona Eccleſiæ, cur ſtatui non poſſit . conſ.444.nume.28 160

Laicorum ſtatuta,non ligant nec comprehendunt bona Eccleſiæ, nec principaliter,nec in conſequentiam,quoad deciſoria ſcilicet,non autem quo ad ordinatoria.conſ.444.nu.52 162

Laicorum ſtatutum ſuper iuramento diſponere non poſſe , quomodo accipiendum.conſ.451.nu.31 177

Laicos non prohiberi vti commodis ſuis,contra alios laicos conducentes aut ementes bona ab Eccleſijs. conſ.444.n.47 161

Latinitas falſa,quando arguat ſcripturam falſam.conſ. 409.nu. 39.42

Laudum arbitri,quo vna partium enormiter læditur, reſcindi poteſt, etiamſi iuramento ſit firmatum.conſ.412.nu.14 54

Laudi de nullitate,ſemper poſſe opponi.conſ.495.nu.19 297

Laudo reclamans in vna parte tantum,in alia qua tacet cenſetur approbare.conſ.409.nu.78 43

Laudo ſtare promittens,cum renunciatione læſionis enormis , non tamen intelligitur de enormiſſima.conſ.412.nu. 73 57

Laudo prolato, duo dantur remedia illi , aduerſus quem pronunciatum fuit.conſ.495.nu. 15 297

Laudemium pro ſola emphyteuſi præſtatur,non locatione . conſ.444. num.5 160

Laudemium lex appellat quinquageſimã, & quam ob cauſam præſtetur.conſ.444.nu.15 160

Laudemium non ſolum ob locationem,ſed nec ob feudum ſoluitur.ibi. num.16

Laudemium a quo ſoluatur,& cui.nu.17

Laudemij onus reale & bonis emphyteuticis annexum. conſi.444.nume.18 160

Vulgari ſermone capſoldum dicitur.nu.20

Laudemij quantitas in renouationibus facile ex aliqua parte remitti ſolet. conſ.409.nu.83 44

Laudemij ſoluti quantitas , arguit quæ prædia ſint emphyteutica. conſ.409.nu.81 44

Laudemia non priuilegio perſonæ,ſed ratione prædiorum præſtantur. conſ.444.nu.51 162

Laudemia exigendi,eſt quoddam ius conditionale.conſi.444.num.40. fol. 161

Item odioſum.nu.41.& 43

Id tamen negatur.nu.42

Cum a pacto & conſenſu emphyteutæ proueniant.nu.44

Laudemia exigendi ius,reale eſſe,ex communi iuris diſpoſitione.conſ. 444.nu.34 161

Laudemiorum pro præſtatione, prædia emphyteutica hypothecata eſſe.conſ.444.nu.21 160

Lædendi cauſam non habens, non præſumitur læſiſſe. conſi.438.nu.5. fol. 136

Læſus enormiter præſumitur iuſtum rei valorem ignorare.conſ.412. num.8 fol.54
Læſu enormiſſimè etiam non obſtante ſpeciali renunciatione poſſe cõtrauenire.conſi.412.nu.74 fol.57
Læſio in contractu venditionis conſiderari nequit, quando vterque rei venditæ valorem ſciuit.conſ.496.nu.88 307
Læſio enormiſſima quæ dicatur.conſ.412.nu.1.& 2 53
Læſio enormiſſima quæ multum eſt exceſsiua.conſ.401.nu.154.fol.12
Læſio enormiſſima dolum ex propoſito arguit, & annullat tranſactionem.conſ.439.nu.29.& 30 139
Læſio enormiſſima, inualidam reddit tranſactionem, etiam iuramento firmatam à muliere renũciante bonis patris, patrui, fratris vel ſororis.conſ.439.nu.44 140
Læſio enormiſſima quæ in tráſactione dicatur, et quid probare debeat eam reſcindi petens.conſ.401.n.156 12
Læſio enormiſſima, quãdo minus triplo vel quadruplo datur.cõſ.401. num.153 12
Læſio enormis dicitur, quæ iuri quæſito detrimentum adfert.conſ.412 num.43 56
Læſioni enormiſſimæ in compromiſſo, renuntiari non poſſe. conſ.406. num.63 30
Læſioni enormi renuncians, non dicitur renunciare enormiſſimæ.conſ. 412.nu.19 54
Læſionem ob enormem, in facto proprio ignorantiam præſumi etiamſi iuramentum adſit.conſil.412.nu.9 54
Læſione facta in contractu, præſumitur etiam dolus contrahentis.cõſi.401.nu.199 14
Legati à latere ſumma poteſtas.conſ.442.num.68.151.Et conſ.477. nu.10 245
Non tamen tollere poteſt iura communia.nu.11
Nec ordinem iudiciarium.nu.12
Aut agere aliquid in præiudicium alterius.nu.13
Vel auferre ius vnius Eccleſiæ, alterique concedere.nu.14
Legato à latere vel ſummo pænitentiario, non cenſentur conceſſa, ſummo Pontifici reſeruata, niſi ſpeciali conceſſione id expreſsũ ſit.conſ.442.nu.40 150
Lego verbum & relinquo, vtrum differant.conſ.453.nu.8 185
Legare & dare alteri permiſſum eſt, quod quis Eccleſiæ relinquere ſcripſerat.conſ.422.nu.85 89
Legans aut concedens ius, quod in re aliqua habet, quale id ſit probare debet.conſ.447.nu.39 170
Legatum in dubio præſumitur contemplatione legatarij factum, niſi aliæ extent coniecturæ.conſ.421.nu.11.fol.79.nu.52 82
Legatum factum contemplatione perſonæ, ipſi cohæret & cum ea extinguitur.conſ.421.nu.8 79
Legatum factum natu maximo, ſi duo ſint pares ætate, neutri debetur conſ.474.nu.5 240
Idem in libertate.nu.6
Et vſufructu.nu.7
Legatum nuda voluntate tolli poteſt.conſ.429.nu.12 110
Legatum vt dicatur vſurarium, an in pænam moræ hæredis relictum eſſe debeat.conſ.440.nu.12.& nu.13 142
Legatum vel diſpoſitio duabus de cauſis extinguitur.conſ.429.nu.9. & nu.10 110
Legatum acceptans, voluntatem diſponentis cenſetur approbaſſe. conſi.456.nu.28 194
Legatum de vna re factum, in alia poſſe præſtari.conſ.421.nu.15.f.80
Legatum conditionale, iiſdem coniecturis, quibus fideicommiſſum tranſmittitur.conſ.421.nu.55 83
Legatum conſequi, in arbitrio legatarij poſito, quando vſuram committat id non exigendo, ſed percipiendo penſionem annuam. conſ.441.nu.26.28.29
Et quæ requiratur exactio.nu.30.& 31 145
Legatum ademptum cenſetur à primo legatario, etſi tranſlatio facta in ſecundum ſit inutilis.conſ.428.nu.10 109
Legatum ademptum & reuocatum non præſumitur.conſ.453.nu.17. fol. 186
Et huic præſumptioni ſtatur, donec probetur contrarium. nu. 18
Legatum alimentorum, & vſusfructus, an fæneraticia dici poſſint. conſ.441.nu.32 145
Legatum factum ſpurio cauſa alimentorum, non tranſire ad hæredes. conſ.421.nu.6 79
Id autem non procedere in principe, nu.50 82
Legatum annuum factum vxori, donec dotem non repetat tanquam vſuram continens, non valere.conſ.440.nu.6 142
Et teneri vxorem computare in ſortem id quod recepit.nu.7
Legatum annuum factum pauperi, dicitur relictum cauſa alimentorũ conſ.421.nu.3.fol.79.& nu.49 82
Legatum annuum excedens legitimum modum vſurarum, quando neque iure ciuili valeat.conſil.441.nu.9 143
Et quid eo caſu quo legitimum modum non excedat, collata nimirum ſoluendi facultate in arbitrium hæredis.nu.10.f.144.& num.20.& 25 145
Legatum annuum pro primo anno purum eſt, conditionale pro alijs, nec ad hæredes tranſit. Niſi adſit coniecturata teſtatoris mẽs & voluntas.conſi.421.nu.13.fol.80.& nu.54 83
Legatum annuum teſtatoris, donec ſors ſoluatur, quando dicatur fæneraticium.conſ.441.nu.27 145
Legatum dotis filiæ ſpuriæ relictum, eius morte ad patrem redire.cõſi.421.nu.5 79
Legatum rei certæ, teſtatore viuente per alienationem cenſetur reuocatum. conſ.429.nu.4 110
Legatum nominis debitorum, exactione cenſeri reuocatum, niſi contrarium probet legatarius.conſ.429.nu.2.fol.109.& num.16. fol. 111
Legati nominis debitorum reuocatio, facilius præſumitur, quàm certæ rei legatæ & alienatæ.conſ.429.nu.3 109
Legatum nominis debitorum, non cenſeri reuocatum, debitore ſua ſpõte ſoluente. conſ.453.nu.21.& nu.22 186
Legatum vſusfructus, factum vxori donec dotem non petat iure ciuile validum eſſe.conſ.440.nu.10 142
Non tamen iure canonico.nu.11
Legatum vſusfructus factum vxori donec vidua vixerit, purum eſſe, ſed reſoluendum ſub conditione ſi illa nubat. conſ.464.nu.4. fol. 294
Legatum mobilium quoad pecuniam, & legatum mobilium, quoad venalia procedunt à pari.conſ.407.nu.12 33
Legatum piæ cauſæ, ob alienationem non cenſeri reuocatum ſecundũ quoſdam.conſ.429.nu.8 110
Legati cauſa ceſſante, ceſſare & legatum.conſ.469.nu.17 228
Legati puri dies à morte teſtatoris cedit.conſ.413.nu.6 61
Legato in teſtamento facto, adiecta dilatio, cenſetur repetita in legato facto ſimpliciter in codicillis.conſ.452.nu.2 178
Legato familiæ relicto, quomodo cenſeantur vocati non ſolum illi qui de familia ſunt tempore teſtamenti, ſed etiam qui ſuperueniunt conſ.413.nu.45 63
Enumerantur ibidem caſus.nu.45.& ſeqq.
Legato ab hærede non ſoluto, pœnam poſſe recipi abſque vſuraria prauitate.conſ.440.nu.17 143
Legato omnium bonorum ſimplici non contineri pecuniam mutuo dari ſolitam.conſ.407.nu.14 33
Legato generali, de eo quod mihi debet Titius, quando comprehendatur ſub conditione debitum.conſ.401.nu.87 7
Legato generali non contineri res venales, ſecus in vniuerſali.cõſ.401. num.85 7
Idem ſi in domo nulla alia bona quam venalia reperiantur. conſ. 401.nu.86 7
Legato generali, quando contineantur etiam res venales. conſ. 407. num.10 33
Legata conditionalia, ad deſcendentes legatarij non tranſire.conſ.421 num.14 80
Legata teſtamento minus ſolenni, deberi ab hærede ab inteſtato ſuccedente, ſi voluntatem diſponentis approbet. conſ.401.num.147. fol. 11
Legata ſoluens, coniecturam vrgentem præbet ſcientiæ teſtamenti.cõſi.476.nu.20 244
Legatorum & fideicommiſſorum verba, in proprio ſuo ſignificatu intelligenda, etſi teſtatorem aliter ſenſiſſe aliqua extet præſumptio.conſ.424.nu.1 97
Legatorum repetitio facta venientibus ab inteſtato, vires habet etiã

rupto

rupto teſtamento natiuitate poſthumi præteriti. conſ.499.nume.8 fol.320
Legatam rem alienando teſtator, quando tamen non cenſeatur legatũ reuocaſſe.conſ.453.nu.19.& nu.20 186
Legatarius acceptando legatum, diſpoſitionem cenſetur approbaſſe, vt nil petere poſſit amplius.conſ.453.nu.10 185
Et tenetur obſeruare voluntatem teſtatoris, eum grauantis vltra legati valorem.nu.11
Legitima ſucceſſio dicitur, quæ à lege defertur.conſ.413.nu.34 62
Et in ea potiores ſunt, defuncto in gradu propiores.nu.35
Legitima correſpondet ſucceſſioni ab inteſtato. conſ.455.nu.4.190
Legitima parentibus adhuc viuis, filijs non debetur.conſ.456.nu.17 fol. 193
Legitima vel eius portio, patre viuo, filio non debetur. conſ.496.nu. 87 307
Legitima tolli in totum, pacto, renunciatione, aut ſtatuto non poteſt, imminui tamen.conſ.401.nu.49 5
Legitima filijs in parte minui, in totum tolli non poteſt. conſil.411. num.13 50
Legitima ſicut onere aliquo grauari nequit, ſic nec alimenta quæ eius loco ſubrogantur.conſ.411.nu.8 50
Legitimæ fructus etiam deberi ante moram. conſil.412.nu.111.f.59
Idem de fructibus ſupplementi.nu.112
Et eodem in libello, cum legitima peti.nu.113
Legitimæ loco ſi filius recompenſationem habeat, ab eius petitione excluditur.conſ.496.nu.79 306
Legitimæ detractionem prohibere pater voluiſſe dicitur, in re illa quam alteri legauit, aut fideicommiſſo ſubiecit. conſ.401.num. 140 10
Legitimæ quæ repugnant.conſ.455.nu.6 190
Legitimæ petitionem quinquennio tolli vna eſt opinio.conſil.411.nume.36 52
Legitimæ onus impoſitum, reijcitur ipſo iure, filio ſcilicet id petente & volente.conſ.453.nu.14 185
Legitimæ ad conſequendum ſupplementum duæ actiones perſonales dantur, imo & hypothecaria ſecundum quoſdam. conſ.411.nu. 38.& nu.39 52
Legitimæ conditio & modus nequeunt apponi. conſil.455.nu.3.190
Legitimæ loco rem aliquam pater relinquere filio poteſt. conſ.401.nume.139 10
Legitimæ ſupplemento non præſcribi ſolo curſu quinquennij ſed 30. annorum.conſ.411.nu.37 52
Legitimæ propriæ filium renunciare poſſe, & qua de cauſa.conſ.411. num.28 51
Legitimæ ſolo 30.annorum curſu præſcribi; illud autem tempus vtile eſſe, nec currere ignoranti, aut agere non valenti.conſ.411.nu. 40.& nu.41 52
Legitimam liberam cõſequi filia debet, nec in ſolo vſufructu aſſignari poteſt illi inuitæ.conſ.476.nu.1 242
Legitimam eligere ſibi poteſt filius, in ea re, quæ magis placeat.conſ. 476.nu.2 242
Legitimam non poſſe deducere filium ex legato, fideicommiſſo, aut re prohibita alienari, ſi commode ex alijs bonis hæreditarijs eligere poſſit.conſ.401.nu.138 10
Legitimam filio filiæuè, inſtitutionis iure relinquendam eſſe, iure nouiſſimo.conſ.453.nu.1 184
Idque etiam in teſtamento condito inter liberos.nu.2
Legitimam filij pater grauare non poteſt.conſ.472.nu.10 237
Legitima vel eius ſupplemento excludi filium, vbi aliquid à patre acceepto, pactum fecit de non petendo.conſ.411.nu.30 51
Legitimare non poſſe comitem Palatinum, vt in fideicommiſſo legitimati ſuccedant, niſi expreſſe ipſius in priuilegio hoc cautum ſit. conſ.461.nu.4 208
Legitimari poteſt filius ab Imperatore vel eius comite, ad ſubſtituti excluſionem, in defectum legitimorum vocati. conſ.459.nu.38. fol. 204
Legitimari faciens pater quoad ſui ſucceſſionem, illegitime natum, nõ tenetur citari facere alios filios legitimos.conſ.459.nu.46.204
Nec facere eorum mentionem, in petitione legitimationis. nume.47
Legitimari petens pater filios illegitimos, nec narrando omnes qualitates requiſitas, inualida redditur legitimatio. conſ.461.nu.1. folio 208
Legitimandi ſpurios facultas conceſſa, intelligitur etiam de ſpurijs inceſtuoſis.conſ.461.nu.26 209
Legitimus quis ſit an illegitimus, in dubio, legitimus præſumitur.conſ. 421.nu.41 82
Legitimus quis probatur ex confeſſione patris facta in teſtamento, quo naturalem eum & legitimum nominat. conſ.490.num.13. fol. 283
Legitimus an communi loquendi vſu is tantum dicatur, qui legitimo matrimonio natus eſt.conſ.459.nu.15 202
Legitimum eſſe, & hæredem eſſe, ſeparata ſunt. conſil.490.num.23. fol. 283
Legitimum reddere dicitur pater eum, quem in teſtamento nominat & inſtituit vt filium.conſ.490.nu.14 283
Legitimi hæredes, an ſolum dicantur ſucceſſores ſanguinis. conſ.454. num.13 187
Legitimorum nomine comprehendi legitimatos de voluntate teſtatoris, ab Imperatore vel Comite Palatino.conſ.459.nu.2. f. 201
Legitimos vocans, dicitur etiam vocaſſe legitimatos de ſua voluntate.conſ.459.nu.37 204
Legitimatus per ſubſequens matrimonium, nil differt à nato poſt contractum matrimonium.conſ.490.nu.24 283
Legitimatus quem ſubſtitutum excludat.conſ.461.nu.41 210
Legitimatum ex teſtatoris voluntate, excludere ſubſtitutum his verbis: ſi filius meus ſine legitimis & naturalibus deceſſerit.conſ. 459.nu.1.f.201.& nu.43 204
Legitimatum de voluntate teſtatoris, lex vere & proprie cenſet eſſe legitimum.conſ.459.nu.5 201
Legitimatum non contineri legitimorum appellatione, ſi teſtator erat vir ſpectatæ vitæ, ex communi opinione. conſ.459.nu.12.201
Quæ tamen reijcitur.nu.13 202
Legitimatum excludere regulariter ſubſtitutum, ex voluntate teſtatoris fideicommittentis.conſ.461.nu.31 210
Niſi tamen ipſius præſumpta voluntas repugnet.nu.32
Legitimati in bonis parentum ſuccedere bulla Pij V. prohibet. conſi.428.nu.1 108
Legitimatio alienationis eſt ſpecies quędam.conſ.461.nu.44 211
Legitimatio à legitimitatis abſentibus ratificari quidem, eo tamen tempore, quo ipſa legitimatio fieri poteſt. conſ.461.nu.46.211
Legitimatio etſi à principe concedi poſſit, nil tamen operatur contra eum, cui iam ſit ius quæſitum.conſ.442.nu.49 150
Legitimatio facta tanquam de naturali, qui tamen ſpurius ſit, ſubreptitia cenſetur.conſ.461.nu.2 208
Legitimatio ſpurij ob inhabilitatem excluſi, non tollit ius legitime natis. conſ.442.n.70 151
Nec trahitur retro, in alicuius præiudicium.nu.71
Legitimationem cenſeri factam contra teſtatoris voluntatem, ſi dixerit ſubſtituo ſine filijs legitimis & ex legitimo matrimonio natis, decedenti.conſ.459.nu.3 201
Legitimatione naturaliũ citandos eos, quorum intereſt. conſ.459.nu. 44 204
Legitimatione ſpurij ſeu adulterini, requiri citationem eorum qui pretendunt intereſſe.conſ. 459.nu.48 204
Legitimationes in præiudicium fideicommiſſorum, lege Veneta, non valere, fallit, ſi legitimatus ſecundum teſtatoris voluntatem ſuccederet.conſ.459.nu.3 201
Legitimitas filij probatur, quod is tamquam legitimus ſit factus hæres patris.conſ.490.nu.21 273
Lex diffinit futura non præterita.conſ.499.nu.23 323
Lex vbi habet plures lecturas, illa videtur verior quæ magis conuenit rubricæ.conſ.485.nu.12 271
Lex aliquid ſubintelligens in diſpoſitione hominis, id facit, quia hominem ita voluiſſe præſumitur.conſ.459.nu.8 201
Lex facta aliquo caſu, ratione frequentioris vſus, non excludit caſus alios.conſ.461.nu.24 209
Lex ſcripta contraria conſuetudine poteſt abrogari.conſil. 467.nu.3. fol. 224
Lex non promulgata non obligat.conſ.459.nu.29 203

Lex nec publicata,nec uſu recepta,non obligat.conſ.461.nu.13.f.208

L.2.C.de reſcin.vend.quomodo intelligenda.conſ.412.nu.51 56

L.cum auus.ff.de cond.& dem.& l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.non ſolum in filijs maſculis, ſed etiam fœminis habet locum,ad excludendum ſubſtitutum.conſ.475.nu.3 241

L.vlt.C.ſi maior factus de iure canonico non habet locum, ob malã fidem impedientem.conſ.412.nu.103 59

Illius autem remedium cur ſit introductum.nu.104

L.vnica.§.ſin autem ad deficientis.C.de cad.toll.locum quando non habeat.conſ.482.nu.9 262

Legis natura eſt futura reſpicere, non præterita. conſ.466.num.22 fol. 222

Legis & ſtatuti verba ita interpretari debere, vt ſtent cum miſterio & virtute operandi.conſ.463.nu.13 215

Legis vt pars vna,ſic & teſtamenti,partem alteram declarat. conſ. 496.nu. 42 303

Idque multo magis in ſubſtitutionibus.nu.43

Legis beneficium allegans probare debet,ſe conditioni adiectæ paruiſſe.conſ.471.nu.21 232

Legis auxilium fruſtra inuocat,qui in eam delinquit.conſ.466.nu.11. fol. 222

Legis auxilio frui non debet,in eam qui delinquit. conſ.471.num.30. fol. 233

Legis tranſgreſſor non dicitur, vbi nulla lex extat. conſ. 467.nu. me.2 224

Legis ſi unquam C. de reuoc. donat. remedium tollitur 30. annorum præſcriptione. conſ.496.nu.113 308

Legi vel ſtatuto priori,nunquam cẽſetur derogatum per poſterius,niſi id exprimatur.conſ.479.nu.12 253

Legem à principe editam, non ligare ſubditos, ſi vſu recepta non ſit. conſ.459.nu.32 203

Leges dare formam futuris non præteritis negotijs. conſ.461.nu.10. fol. 208

Leges Pontificias ſatis eſſe,ſi Romæ publicentur. conſil.461. nu.39. fol. 210

Leges latas & promulgatas ab hominibus vſu receptas præſumi. ibi.num.40

Liberi poſiti in conditione cenſentur vocati.conſ.421.nu.26 80

Liberorum appellatione venire nepotes.conſ.421.nu.43 82

Liberorum nomen plures gradus continet.conſ.420.nu.7 76

Liberorum nomen,æque fœminas ac maſculos comprehẽdit.conſ.475 num.4 241

Liberos in conditione ponens teſtator,cenſetur eos vocaſſe & ſubſtituiſſe.conſ.420.nu.12 76

Liberum eſſe quid dicatur.conſ. 425.nu.13 100

Liberatio facta cauſa dirimendarum litium fauorabilis eſt, & extendenda.conſ.496.nu.69 306

Liberatione generali non liberatur,qui reſtituere aliquid cuipiam tenetur.conſ.496.nu.57 305

Liberationes & quietationes quæ fiunt aliquid dato, inſinuationem non requirere.conſ.496.nu.94 307

Liberationes & quietationes,quas filij faciunt parentibus largam admittunt interpretationem.conſil. 496.nu.71 306

Liberationes & renunciationes quantumvis generales & conceptæ amplis verbis,nõ extendantur ad incognita & minime cogitata.conſ.496.nu.55 304

Vide affirmatiuam.nu.58.73.& 75 306

Liber priuatus continens quæ modici præiudicij ſunt,præſumitur ſecundum veritatem conſcriptus.conſ.409.nu.26 41

Liber habitus pro vero & legitime conſcripto, facit ceſſare ſuſpicionem falſi.conſ.409.nu.36 42

Liber rationum qui ſemel fuit apud aliquem, adhuc eſſe præſumitur niſi probetur amiſſio.conſ.410.nu.32 47

Ita quod nec credatur iuramento negantis apud ſe extare.nu.33

Liber rationum pro ſcribente non probat in magna ſumma.conſ.457 num.18 196

Sic neque illius exemplum,ab eo deſumptum.nu.19

Liber decoctoris habet contra ſe præſumptionem. conſ.410.num.29. fol. 47

Liber ob manus diuerſitatem ſuſpectus in aliqua parte, an vitietur in totum.conſ.409.nu. 35 42

Liber eius,fidem maiorem facit,de cuius intereſſe non agitur, quam conſcriptus ab eo,de cuius commodo agitur,licet ſit antiquus. conſ.402.nu.50 18

Libelli permutatio poſt litis conteſtationem permiſſa non eſt. conſ. 496.nu.8 301

Libro rationum confecto à pluribus fides datur. conſ.409.nu.28.f.41

Libro mercatoris,vt fides detur,multa requiri.conſ. 410.nu.30 47

Librum eccleſiæ non niſi ſemiplene probare, quando de graui præiudicio agitur,quomodo accipiendum.conſ.409.nu.25 41

Librum priuati cõtinentem veroſimilia,fidem etiam facere.conſ.409 num.30 41

Libri diuerſa manu & atramento conſcripti, vtrum de falſo ſuſpecti ſint.conſ.409.nu.32 41

Libri rationum,in emphyteuſim concedentis,probant contra eos qui canones perſoluiſſe deſcripti reperiuntur. conſ.409.nu.20.f.41

Libri à perſonis religioſis conſcripti,poſt mortem earum,probant etiã contra tertium.conſ.409.nu.29 41

Librorum falſitatem,non argui ex mala latinitate,ſed ex perplexitate verborum & clauſularum.conſ.409.nu.38 42

Libris priuatis antiquis,fidem adhiberi etiam contra tertiũ.conſ.409 num.24 41

Libros eccleſiæ in quibus deſcriptæ ſunt ſolutiones cenſuum & canonum,probare contra emphyteutas & cenſuarios deſcriptos.cõſi.409.nu.21 41

Et præſumi confectos voluntate cenſuariorum & emphyteutarum.num.22

Lignorum incidendorum facultatem præſcribi tempore immemorabili.conſ.437.nu.19 134

Linea propriè vnde incipiat.conſ.482.nu.2 262

Linea paterna quæ dicatur.conſ. 427.nu.3 106

Linea paterna duobus modis intelligitur.conſ.427.nu.5 106

Linea paterna in ſtatutis fœminarũ excluſiuis, quomodo intelligatur. conſ.427.nu.6 106

Linea agnatorum quos comprehendat.conſ.427.nu.16 107

Lineæ nomine,ex communi loquendi vſu,contineri tranſuerſales.cõſi. 424.nu.8 97

Lineæ nomen collectiuum eſt,& multorum graduum.conſ.497.nu.1. fol. 310

Liquidatio de proximo fieri iudicis arbitrio dicitur. conſ. 460.nu.6. fol. 205

Literas Papæ conferentis nunquam derogare electoribus,niſi exprimatur.conſ.402.nu.92 11

Litigans contra eum,quem ſcit non eſſe procuratorem,exceptionem quod non ſit procurator,quandocumque opponere poteſt. conſ. 495.nu.12 297

Litis impenſæ & alimenta quando filio decernendæ ſint, tres ſunt opiniones.conſ.491.nu.33 287

Litis euentus dubius,& iudicium fortunæ dicitur. conſil.479.nu.19. fol. 254

Locatio ſi perpetua ſit,& penſio parua,præſumitur emphyteuſis.cõſ. 444.nu.2 159

Locatio quando dicatur,& quando emphyteuſis. conſil.444.num.4. fol. 159

Locationis commodo cadens ob penſionem non ſolutam,vtrum cadat commodo redimendi.conſ.456.nu.10 192

Locationis & conductionis contractu, ſi actum ſit expreſſe, ut non ſoluendo penſiones cadat conductor à facultate redimendi, pactum valere.conſ.456.nu.15 193

Locus non tutus reo principali,odio perſonæ ſuæ, poteſt tamen dici tutus procurarori vel excuſatori.conſ.466.nu.28 223

Locum non tutum dici poſſe, ob graues inimicitias. conſil.466.nu.5. fol. 221

Locum non tutum, delinquentem non poſſe allegare. conſil.466.nu. 29 223

Locupletetur ne aliquis,cũ aliena iactura lex naturalis, & ciuilis prouidet.conſ. 412.nu.27 54

Nec unquam reiecta eſt hæc exceptio.nu.28

Et officium ſuum iudex impartitur non requiſitus.nu.29

Loquendi vſus communis vt dicatur probatus, quæ requirantur. conſil.407.

conſil. 407.nu.27.fol.34.Et conſ.455.nu.16 fol.191
Loquendi communis vſus,maximè conſideratur in vltimis volnntatibus.conſ.424.nu.7 97
Loquendi modum rudiorem,leges in aptiorem: partem interpretantur.conſ.408.nu.34 37
Et conſ.434.nu.16 126
Loquendi communem vſum obſeruandum magis quam ſermonis proprietatem in teſtatoris diſpoſitione interpretanda. conſil.407. num.22 34
Lubricum lingue non facile ad pœnam trahi.conſ.402.nu.9 23
Qui leuitate & linguæ lubrico maledixit principi non punitur aliqua pœna ibi.nu.9
Etiamſi protulerit verba iniurioſa, quinimo abſolutus dimittitur.ibid.nu.9
Tamen princeps pro ſua iuſtitia,facti & perſonæ qualitate penſata indicit pœnam,vel remittit.ibi.
Lucrum dotis quod ſtatutum defert vxore prædecedente , tranſmittitur ad hæredes,etſi id maritus non acceptarit . conſ.412.nu. 110 59
Lucri ſpe ad matrimonia vir & mulier initari poſſunt cogi metu dãni nequidquam.conſ.425.nu.1 100
De quo autem lucro id accipiendum.nu.7
Lucri ſpe,ad adoptandum quem poſſe inuitari,in filio non procedere conſ.425.nu.3 100

M

MAchinatio ſcientiam præſupponit, & ſine ea non conſideratur dolus.conſ.471.nu.7 231
Maieſtas Imperialis iure ſuo quenquam priuari , re quam optime non cognita , ne quidquam patitur. conſ.406.nu.1 28
Maior factus,quando donationem habuiſſe ratam,& cuius temporis lapſu dicatur.conſ. 465.nu.13 220
Maiorem natu vocari,vel primogenitum vocari diuerſa ſunt . conſ. 442.nu.19 149
Et ſi aliqui hac ab opinione diſſentiant.nu.20
Quo autem caſu nulla ſit differentia.nu.21
Et quo caſu magna.nu.22
Maiore 25.annis,patiente præterlabi quinquennium, omnis contractus alias nullus redditur ubi duæ ob ratihabitionem.conſ.439 num.47 140
Illud tamen tempus non tollit defectum iuſtæ cauſæ.nu.48
Nec procedit quando alienatio bonorum minoris fuit facta dolo vero.num.49 141
Et quid de dolo præſumpto.nu.52 141
Tolli autem vitium quidem nullitatis,non tamen leſionis. nu.53
Idque tunc demum,quando ſcientiam & noticiam alienationis cum omnibus qualitatibus habuit.conſ.439.nu.54 141
Maiorum exemplis quomodo iudicandum ſit.conſ.486.nu.28 274
Maioratus in conſtitutione principum conceſſiones quantumvis generales reſtringi debent ad ea quæ de iure poſſunt concedi.coſi. 411.nu.18 51
Maioratus & primogenituræ conſtitutionem valere , etiam abſque principis licentia,ſi filius grauamini aſſentitur, & patris voluntatem ſponte approbat.conſ.411.nu.31 51
Maioratum ſeu primogenituram conſtituens,tam pater, quam auus, aut proauus,item & mater, reliquis deſcendentibus alimenta præſtare,& dotes legitimas,tenetur.conſil.411.nu.4 50
Maioratum conſtituendi licentiam,ſublata in totum aliorum filiorum legitima aut alimentis,concedere principem non poſſe.conſ.411 num.17 50
Maioratum in teſtamento conſtituens pater, reliquis filijs nõ relictis alimentis,ij non per querelam aut contratabulas diſpoſitionem impugnare queunt,ſed ſola ad alimenta agunt. conſ.411.nu.27 fol. 51
Malus ſemel,in eodem delicti genere ſemper præſumitnr talis . conſ. 422.nu.124 91
Et conſ.480. nu.19 258
Malis duobus,id quod minimum eſt,præſumitur.conſ.480.nu.21.258
Mala fides omnem impedit præſcriptionem.conſ.409.nu.88 44
Mala fides præſumitur etiam poſt longiſſimi temporis curſum, quando apparet titulum,contra legis diſpoſitionem eſſe . conſ.439. num.22 139
Mala fides præſumpta,curſu 20. annorum dicitur ſublata . conſ.447. num.27 169
Mala fides multis probatur modis.ibi.nu 28 170
Mandatum cum ratificatione procedit à pari.conſ.443.nu.6 154
Mandatum procuratoris an longo temporis curſu præſumatur. conſi. 484.nu.23 269
Mandatum etiam mille annorum curſu non præſumi.conſ.409.n.17 fol. 40
Et conſil.495.nu.3 297
Marchiam & Comitatum,iure proprio,tamquam proprium patrimonium haberi poſſe.conſ.414.nu.9 65
Maritus faciens legatum vxori ſi iterum nubat , cenſetur remiſiſſe iniuriam non ſolum ſibi ſed & filijs illatam . conſ.470. nu.15. fol. 229
Mariti & vxoris loco ſe tractantes,præſumuntur matrimonium contraxiſſe.conſ.490.nu.15 283
Marito conſentiẽte impunè nubit mulier,ſi ſolum offendat maritum, ſecus ſi ſimul & liberos.conſ.469.nu.14 228
Et quomodo intelligenda ſit,conceſſa à marito nubendi licentia num.15
Marito moram paſſo ob dotem non ſolutam,vſuræ debentur tamquã intereſſe.conſ.440.nu.3 142
Maſculinum regulariter an fœmininum comprehendat. conſ.414.nu. 19 66
Maſculinum concipit fœmininum, etiam in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs.conſ.435.num.5 130
Maſculinum concipit fœmininum in vltimis diſpoſitionibus.conſ.472 num.2 236
Etſi præſumptionibus ab hac regula diſcedatur,vrgentes,eſſe debent.nu.3
Maſculinum quando fœmininum non concipiat , etiam in teſtatorum diſpoſitionibus.conſ.414.nu.21 66
Maſculinum non comprehendit fœmininum,quando teſtator diſcretiuè de maſculis & fœminis loquitur.conſ.463.nu.11 215
Maſculinum vt fœmininum concipiat triplici tantum de cauſa à lege permiſſum eſt.conſ.496.nu.24 302
Et quando illa extenſiua , præſumptiua ſit vel comprehenſiua. num.25
Maſculinum continet fœmininum,ut non è contrario . conſ.487.nu.5. fol. 275
Niſi tamen eadem ſit ratio.nu.6
Maſculinum non concipit fœmininum ex proprietate ſermonis.conſ. 496.nu.19 302
Eaque opinio communior & receptior.nu.21
Vide tamen infra nu.48 304
Maſculinum non concipit fœmininum,quando teſtator pro conſeruatione familiæ fideicommiſſum conſtituit.conſ.472.nu.5 236
Item ſi teſtator conſtituit differentiam inter maſculos & fœminas.nu.7
Maſculinum concipere fœmininum in teſtamentis & ſubſtitutionibus ex multorum opinione.conſ.496.nu.38 303
Idque iure regulari.nu.39
Maſculinum non continet fœmininum , quando teſtator,inter maſculos & fœminas conſtituit differentiam . conſ.496.nu.44.f.303
Quid dicendum,ſi nullam conſtituat nu.45
Maſculinum continet fœmininum,quando nulla inter maſculos & fœminas differentiæ ratio aſſignari poteſt.nu.46
Maſculinum abſolute & regulariter , non concipit fœmininum in diſpoſitione ſtatuti.conſ.496.n.31 302
Niſi forte materia & diſpoſitio indifferens ſit, & tam fœminis quam maſculis conueniens.nu.32.& nu.48.49 304
Maſculinum in officijs non concipit fœmininum. conſil. 414.num.23. fol. 66
Nec in rebus ab eccleſia conceſſis.nu.24
Maſculum plus quàm fœminam in dubio teſtator diligere præſumitur.conſ.482.nu.7 262

Maſculum

Maſculum vocans teſtator fœmina excluſa, ſignificat in poſterum ſub maſculino fœmininum non velle comprehendi. conſ.496.nu.33. fol. 302
Maſculi familias, non fœminæ conſeruant. conſ.496.nu.28 302
Maſculorum vocatio non ſolum primos, ſed & ulterioris gradus continet. conſ.452.nu.18 280
Idem ſi uocentur antiquiores de familia. nu.19
Maſculorum filiorũ mentionem faciens teſtator, in una parte teſtamẽti & in alia filiorum ſimpliciter, de maſculis ſemper præſumitur intellexiſſe. conſ.420.nu. 19 77
Diſtinguendo tamen duos caſus. nu.20.& 21
Maſculorum incluſione, fœminas excludi, ex natura feudi. conſil.443. num.53 156
Maſculorum vocatio, ſignificat teſtatorem voluiſſe conſtituere fideicommiſſum. conſ.458.nu.15 199
Maſculorum & fœminarum in ſucceſſione parentum vel agnatorum nulla conſtituitur differentia iure communi. conſ.496.num.41 fol. 302
Maſculos plus diligere in dubio teſtator præſumitur. conſ.435.nu.14 fol.130.& nu.25 131
Et conſ.496.nu.27 302
Maſculos vocans teſtator in vna teſtamenti parte, in aliàs filios ſimpliciter, an comprehendere etiam voluerit fœminas. conſil.500. num.7 325
Maſculos teſtator vocans excluſis fœminis, dicitur fideicommiſſum inducere etſi non exprimat, bona ſ. ſua in agnatione conſeruare velle. conſ.463.nu.7 215
Mater adminiſtrans tutelam autore iudice, qui ſolennitatem aliquam omiſerit excuſatur. conſ.478.nu.45 250
Mater in ſucceſſione filij, æqualiter cum alij liberis admittitur. conſ. 470.num.1 228
Mater ſecundo nubens, poſt mortem etiam filij ſolummodo vſumfructum bonorum illius obtinet. conſ.417.nu.17 72
Matris ſecundas nuptias, quado cenſeantur filij approbaſſe. conſ.470 num.17 230
Et vtrum reſtituantur in integrum ætate minores, aduerſus illius iniuriæ remiſſionem. nu.18
Matrem & filium, pro vna & eademmet perſona cenſeri iure non reperitur cautum. conſ.417.nu.8 72
Matre à ſucceſſione excluſa, multo magis excluditur filius ex perſona matris volens ſuccedere. conſ.413.nu.38 63
Matrimonium triplex eſſe. conſ. 490.nu.1 282
Matrimonium verum quid. ibi.nu.2
Matrimonium præſumptum quid, & an differat a vero. nu.3
Matrimonium putatiuum quid. nu.4
Et an eoſdem habeat effectus, reſpectu legitimitatis filiorum, quos habet verum. nu.5
Matrimonium duobus modis deduci conſueuit in iudicium, nu.6
Matrimonium quid facti eſt, nec præſumitur. conſ.491.nu.12. fol.285
Matrimonium inter pares vt præſumitur, ſic è contrario, inter impares non. nu.13 286
Matrimonium probatur quidem teſtibus qui in illius contractu iure fuerunt: non minus tamen etiam coniecturis & præſumptionibus. conſ.490.nu.19 283
Idem dicendum de inſtrumentis. nu.20
Matrimonium primum per ſententiam diffinitiuam validum pronunciari debet, vt ex ſecundo natus habeatur per illegitimo, conſ. 446.nu.39 167
Matrimonium contrahens mulier, abſque debitis ſolennitatibus excuſatur tamen, præſertim ſi admodum ſit adoleſcens. conſil.446. num.48 167
Matrimonium contrahi & denunciari, quo in loco debeat. conſ. 446. nu. 11 165
Matrimonium à furioſo vel ebrio contractum qua de cauſa nullum ſit conſ.446.nu.6 164
Matrimonium manifeſtum, vt per aliud non manifeſtum irritetur, de primo perfecte, & plene apparere debet. ibi.nu.7
Et teſtes in illo, omni exceptione maiores eſſe debet. nu.8 165
Matrimonium putatiuum, quoad prolis legitimationem, iuris diſpoſitione verum & legitimum cenſetur. conſ.442.nu.69 151
Et vt dicatur putatiuum duo requiruntur. nu.73 152
Matrimonium putatiuum, legitimitatem filiorum cauſat. conſil.446. num.20 105
Et communem opinionem hominum ſufficere. nu.21
Matrimonium putatiuum quando cauſetur. ibi.nu.22
Matrimonium ex tractatu cohabitantium, quando facile præſumatur. conſ.490.nu.17 283
Matrimonium metu contractum ipſo iure nullum eſſe. conſil.491.nume.1 285
Et iterum ſecundo contrahens cum alia, ad ſecundum non primũ obligatur. nu.2
Matrimonium interdictum & reprobatum, clam contrahentes ruſticus vel mulier, prætextu ignorantiæ, non excuſautur. conſ. 422.nu.98 90
Matrimonium palàm contrahi quando dicatur. conſ.442.num.74.& ſeq. 152
Matrimonium palàm contrahi, quando dicebatur ante Concilium Tridentinum. conſ.491.nu.7 285
Matrimonium etiam coràm teſtibus contractum, non tamen dicitur palàm contractum, ſi ipſis dictum ſit, ne matrimonium publicarent. nu.8
Matrimonium clam contrahentes, in mala fide conſtituuntur. conſ.442 num.77 152
Matrimonium clam contrahendi, licentia non niſi iuſtis de cauſis datur. conſ.446.nu.1 164
Matrimonium ſecundum contrahens, non obſtante quod fama ſit de priori, filios non procreat legitimos. conſ.491.nu.11 285
Matrimonij in corpus conuerſum, non dicitur conſumptum. conſ.429 num.6 110
Matrimonij ſciens impedimentum Pontifex, dicitur diſpenſare, ſi illud contrahi permittat. conſ.478.nu.8 247
Matrimonij libertatem conditione adiecta teſtator nequit impedire. conſ.458.nu.3 197
Prohibere tamen ne certo perſonarum generi mulier nubat. n.4
Matrimonij irritandi, cauſa grauis. conſ.446.nu.34 166
Sic & cauſa ſtatus nu.35
Matrimonij modus impeditiuus omnis, iure canonico damnatur. cõſ. 425.nu.6 100
Matrimonio perſeuerans per aliquod tempus, non poteſt allegare, animum contrahendi ſe non habuiſſe. conſ.442.nu.63 151
Matrimonio cum filia contracto, fidem dari parentum teſtimonio, quando maritus eſt æqualis vel inferioris conditionis. conſ.446. num.19 165
Matrimonio primo exiſtente, certum eſt, ſecundum non poſſe contrahi. conſ.446.nu.5 164
Matrimonio ex putatiuo nati, vt legitimi cenſeantur & ſucceſſibiles duo requiruntur. conſ 491.nu. 6 285
Matrimonio ſoluto per mortem mariti, nullam pecuniam deberi uxori ſuperſtici propter dotis reſtitutionem dilatam quando verũ ſit. conſ.440.nu. 1 142
Matrimoniale exercitium ſuſpendi non debet, lite ſuper impedimento pendente. conſ.446.nu.44 167
Medij inhabilitas, quando operetur inhabilitatẽ in extremo. cõſ.413. num.37 62
Mediorum non adhibens laboranti morbo incurabili, utrum ſucceſſione priuandus. conſ.431.nu.58 118
Meum & tuum proprie id dicitur cuius dominium irreuocabile eſt. conſ.456.nu.6 192
Melioramenta vel vtiliter vel neceſſario facta in bonis fideicommiſſi deduci debere, receptiſſima eſt omnium ſententia. conſ.454.nume.1 186
Idem in bonis feudalibus. nu.2 187
Melioramenta conſiderari non ſolum ad detrimentum ſed etiam ad commodum grauati, tempore reſtitutionis faciendæ. conſ.454. num.4 187
Melioramenta neceſſaria & vtilia deducuntur, à grauato. conſ.496. num.51 304
Item quod ſoluit creditoribus hæreditarij. nu.52
Melioramentorum exceptio, opponi poteſt etiam in exequutione ſententiæ. conſ.454.nu.3 187

Mens

Mens & intentio ſatis conſtat,ſi coniecturis appareat . conſ.450.nu. 12 174
Mend.icium ſine dolo non datur.conſ.439.nu.50 141
Mendaces,colluſores,fraudatores,fide digni non ſunt.conſ.410.nu.20. fol. 46
Mercatoris liber fidem an faciat contra tertium . conſ.460. num.11. fol. 206
Mercatores plures,per ſemetipſos , exercentes ſimul negociationem, teneri pro rata tantum,ex communi opinione.Quæ tamen quomodo procedat.conſ.410.nu.35.fol.47.& nu.42 48
Mercatorum in matricula poſitus,habetur vt maior, & tanquã minor non reſtituitur.conſ.478.nu.33 249
Meretricis filij ſeu vulgo concepti,difficulter legitimantur.conſ.461. num.3 208
Meretricem ducere,inter pietatis officia,quando referatur.conſ.446 num.3 164
Meretricio quæſtu fœdatam mulierem,ducere in vxorem , facti infamia grauis eſt.conſ.446.nu.4 164
Metus illatus fuiſſe,non præſumitur.conſ.491.nu.3 285
Metus illatus non præſumitur,nec ab eo qui magiſtratum obtinet.conſil.443.nu.58 158
Metus quare non præſumatur ab aliquo illatus . conſ.410.nu.1.f.45
Metus in ciuitate,& loco celebri non præſumitur illatus . conſ. 410. num.3 45
Metus probari poteſt coniecturis & in dicijs.conſ.410.nu.8 46
Metus iuſtus is dicitur,qui in conſtantem virum cadit.conſ.410.nume.7 45
Metus iuſtus dicitur,quando de amiſſione, vel de impedimento recuperationis bonorum dubitatur.conſ.412.nu.17 54
Metus reuerentialis vna cum læſione enormi,an tranſactionem faciat reſcindi.conſil.496.nu.90 307
Et an ſolus ille metus.nu.93
Metus reuerentialis in filio filiauè, quæ ſuæ libertatis eſt , non præſumitur.nu.91
Metus reuerentialis quomodo præſumatur.conſil.401.nu.206 14
Metus reuerentialis in quo conſideretur.conſ.401.nu.207 14
Metus reuerentialis in fratre erga fratrem regulariter non præſumitur.conſi.401.nu.208 14
Et quando dicatur purgatus.conſ.eod.nu.209.& 210
Metum illatum deducens,probare debet.conſ.410.nu.2 45
Metum paſſus non præſumitur,qui præſentibus amicis qui id paſſuri non erant,ſeſe obligauit.conſ.410.nu.4 45
Idem ſi antequam ex illo loco diſcederet , de metu illato non ſit conqueſtus.num.5
Metum allegare non poteſt amplius,qui conqueri potuiſſet,ſponte tamen ſoluit.conſil.410.nu.6 45
Metum iuſtum inferre,bonorum priuationem poſſe. conſ.442. nu.55. fol. 150
Non tamen alicuius partis ſolum.nu.56 151
Metum illatum matrimonium contrahentibus, ex diuturna cohabitatione,purgatum præſumi.conſ.491.nu.4 285
Et quanti temporis cohabitatio eſſe debeat.nu. 5
Metum à veriſimili probari.conſ.410.nu.10 46
Item præſumptionibus prouenientibus à iudicio naturali. nu.11
Item ex enormi læſione.nu. 12
Metum reuerentialẽ ad reſciſſionem contractus ſufficere.conſ.412.nu. 16 54
Metu reuerentiali an contractus initus reſcindatur.conſ. 401. num. 205 14
Miles quando priuilegio militari vti voluiſſe præſumatur . conſ.421. num.48 82
Militis in teſtamento,ſola mens,etiam impropriando verba,eſt conſideranda conſ.408.nu.30 37
Militi permiſſum eſt liberam facultatem diſponendi conferre in commiſſarios.conſil.408.nu.54 38
Milites noſtri temporis quomodo fruantur priuilegijs militibus conceſſis.conſ.408.nu.57 38
Militiam ſibi a patre emptam , aut aliud officium, quod vendi vel ad hæredes tranſmitti non poteſt,mortuo patre filius communicare non tenetur.conſ.419.nu.7 75
Minimum in dubio ſequimur in contractibus.conſil.416.nu.20 70
Minor quem lex vel ſtatutum fingit maiorem, indulgendo ætatis veniam adeo cenſetur factus maior,vt valeat contractus & alienatio,nec detur in integrum reſtitutio.conſ.478.nu.50 250
Et quid ſi ſimpliciter limitet ætatem ſeu tempus ætatis . nu. 51. fol. 251
Aut permittat contrahere maiorem 18.annis, minorem tamen 25.num. 52
Minor ius dicens principe ſciente,habilis dicitur redditus. conſ.478. nu.5 247
Minor vt reſtituatur,conſtare debet vel de dolo aduerſarij,vel quod ſui facilitate minor læſus ſit.conſ.479.nu.16 254
Minor dum iure communi vtitur,non reſtituitur. conſ. 479.num.23. fol. 255
Nec aduerſus diſpoſitionem ſtatuti,quo ipſe ligatur.nu.24
Aut ſi ſororem à ſtatuto excluſam , ad ſucceſſionem admiſerit. num.25
Item non reſtituitur , vbi pecuniarium damnum non imminet. num.26
Minor aduerſus ſententiam à principe latam, non niſi magna ex cauſa reſtituitur,quæ & exprimenda eſt & probanda . conſ. 479. num.28 255
Minor maiorem ſe iurans,& cum iuramento vendens , donansque ſi quid plus eſt,læſionis prætextu non poteſt contrauenire. conſil. 401.num.176 13
Et conſ.412.nu.64 57
Niſi tamen ænormiſſima adſit læſio.nu.65
Minor contrahens cum eo cui reuerentiam debet,videtur ob metũ reuerentialem contraxiſſe,aliqua præſertim coniectura accedẽte. conſ.412.nu.15 54
Minor ob lucrum deperditum reſtituitur,niſi tamen iuramentum interueniat.conſ.412.nu.44 56
Minor & mulier qua facilitate enormiſſime læduntur,eadem etiam, eidem læſioni renunciant. conſ.412.nu.75.fol.57.& num.93. fol. 58
Minori cõceſſa facultate à principe,obligandi & alienandi bona,ſine vllo alio prætoris decreto id facere poteſt.conſ. 478. num. 34. fol. 249
Minori læſo exceptiones competentes,eadem ſuo competunt fideiuſſori.conſ.412.nu.106 59
Minorem vigintiquinque annis tranſigentem,& bonis cum iuramento renunciantem,ob ſolam læſionem enormen reſtitui.conſ.401 num.202 14
Minorem vigintiquinque annis etiam pronunciatum maiorem,nõ tamen poſſe bona immobilia , vel donatione, vel alio titulo alienare.conſ.465.nu.8 220
Miſſio in poſſeſſionem quando non admittat exceptionem petitorij. conſ.439.nu.14 138
Miſta in cauſa compromitti non poſſe.conſ.406.nu.8 28
Miſtam cauſam dici ubi partim fiſco partim aduerſario pœna defertur conſ.406.nu.7 28
Miſtum ex duabus ſpeciebus quæ ſimul ſtare queant conficitur.cõſil. 461.nu.16 209
Mobilia dicuntur,quæ de loco ad locum moueri poſſunt. conſi. 407. num.6 33
Mobilia certi loci ſi teſtator legauerit , vtrum contineatur pecunia vel res venales.Diſtinctionem vide.nu.16.conſi.407.nu.15. 34
Mobilium appellatione gemnas quoque & res pretioſas contineri. conſ.407.nu.7 33
Mobilum nomine,ſuppellectilem ſolum non autem pecuniam contineri,vtrum verum ſit.conſ.407.nu.23 34
Modus quis ſit ſecundum Bar.conſ.494.nu.7 294
Modus à conditione ſuſpenſiua in quo differt.& nu.9
Modus ſignificatur his verbis:donec,quamdiu,quouſque &c. conſilio 494.nu.21 295
Modi & conditionis uera differentia.conſi.494.nu.10 294
Modum qui vult impleri,petere debet.conſi.494.nu.14 294
Moneta antiquæ & egregiæ à diuitibus non niſi debitorum & præſiij

ſidij cauſa in arca cuſtodiuntur.conſ.497.nu.3 fol.33
Moram ob modicu tempus purgari poſſe,ratione æquitatis.conſ.410 num.24 47
Mores boni aliter iure ciuili, aliter de iure canonico conſiderantur. conſilio 401.nu.195 14
Et quando dicatur quid fieri contra bonos mores iure canonico. conſ.401.nu.196
Mori in peccato capitali nemo velle præſumitur.conſ.422.nu.13.f.86
Mors ciuilis,æquiparatur naturali.conſ.402.nu.16 264
Mors vt omnia ſic & pudorem tollit.conſ.422.nu.136 93
Mulier fulget radijs & ſplendore dignitatis mariti, non è conuerſo. conſ. 496.nu.26 302
Mulier contra propria commoda laborare conſueuit.conſ.412.nu.21 fol. 54
Habetque conſilium,varijs ſubiectum ſeductionibus.nu.22
Minis & blanditijs vel pollicitationibus facile decipitur. numero 23
Mulier conſilium inualidum,minor imperfectum habet. conſ.401.nu. 204 14
Mulier aut vir in viduitate permanentes, dicuntur in matrimonio permanere.conſ.433.nu.9 123
Mulier & minor,non præſumuntur valorem rei ſuæ ſcire. conſ.412 num.85 58
Mulier conſtante matrimonio, non eſt domina rerum dotalium,& ideo ob mariti negligentiam,non currit ei præſcriptio.conſ.439 num.45 140
Mulier habens alimenta ab extraneis, non repellitur à ſucceſſione in quarta bonorum mariti.conſ.433.nu.16 124
Mulier inops ſuccedens in quarta,vna cum filijs quando vſumfructū tantum,vel proprietatem obtineat.conſ.433.nu.26 124
Mulier ætate minor,læſa enormiſſimè,in contractu ceſſionis,renunciationis,tranſactionis initæ cum ſanguine iunctis,non obſtante iuramento,reſciſſionem petere poteſt.conſ.412.nu.34 55
Idque etſi deceptio,ſit reipſa non dolo ex propoſito.nu.35
Non obſtantibus clauſulis vrgentibus,de non cotraueniendo, ob enormem læſionem,nu.36
Mulier intra annum luctus nubens,quas pœnas ferat. conſ.470.nu.4. fol. 229
Et quid ſi poſt annum.nu.5
Mulier ſecundo nubens duo dicitur negligere. conſilio 470.num.6. fol. 229
Mulier non petito tutore liberis iterum nubens, quando tamen euitet priuationem ſucceſſionis eorundem.conſ.470.nu.13 229
Mulier iterum nubens poſt annum luctus, de licentia mariti, omnes euitat pœnas l.1.& 2.C.de ſecun.nupt.conſ.470.nu.16 230
Mulier tranſiens ad ſecunda uota, quam dotem poſſit conſtituere filijs primi matrimonij extantibus.conſ.469.nu.2 227
Mulier iterum nubens,non petito tutore liberis, & reddita ratione adminiſtrationis tutelæ,priuatur legato à primo marito relicto conſ.469.nu.9.& nu.12 227
Mulier tranſiens ad ſecunda uota poſt annum luctus,tenetur referuare proprietatem rerum donatarum à marito, primi matrimonij filijs ſolo vſuſfructu retento.conſ.469.nu.10 227
Etiamſi liberam diſponendi facultatem liberi dediſſent. num.11
Mulieri & minori enormiſſime læſis,conuenit iuri & æquitati,vt ſuccurratur.conſ.412.nu.24 54
Mulierem donare,miraculoſum cenſeri.conſ.482.nu.27 264
Mulierem ex eo concepiſſe præſumptio eſt,cum quo diu & aſſiduè cōſuetudinem habuit.conſ.491.nu.24 287
Mulierem renūciare gratis bonis paternis,diuerſum eſt,quàm ſi quid recipiendo id faciat.conſ.412.nu.47 56
Mulierem renunciantem bonis paternis,maternis,fraternis,& ſimilibus,non obſtante quauis læſione,teneri adhibito iuramēto,vna eſt opinio.conſ.412.nu.63 56
Muliere habente patrem diuitem,vel alios à quibus poſſit ali, vtrum ceſſet diſpoſitio Auth.præterea.C.vnde vir.& vxor.conſ.433. num.20.& 29 124
Mulieribus præſertim minoribus, iura maximè fauent.conſ.412.nu. 20 54
Mulieribus ſecreta non committenda.conſ.422.nu.141 93
Mutatione perſonæ,quando dicatur mutari ius & ceſſare priuilegiū. conſ.444.nu.36 161
Mutatio quouis in caſu,lite conteſtata prohibetur.conſil.406.nu.71. fol. 30
Mutuum palliatum quod dicatur.conſ.441.nu.19 144

N

Narratiua & enūciatiua non probare, etiamſi prolata ſint in iudicio. conſ.409.nu.55 43
Natus ex alia quam vxore, non filius naturalis,ſed ſpurius præſumitur.conſ.428.nu.7 109
Et conſ.461.nu.28 209
Natus in matrimonio cōtracto,præſumitur natus legitime.conſ.491 num.28 287
Natura hominibus nouerca eſſe non conſueuit.conſ.468.nu.1 225
Naturæ vitium an tolli poſſit. conſ.418.nu.18.& nu.20 248
Naturalis vt quis dicatur plura concurrere debent. conſ.461.nu.29. fol. 209
Naturales propriè,hodie nulli reperiuntur.conſ.461.nu.23 209
Naturalibus tantum & ſpurijs,ab inteſtato ſucceditur ex ſtatuto Bononienſi, perinde ac ſi legitimi eſſent ac naturales. conſ. 500.nu.13 325
Negare quæ ad ſenſum patent infirmitas eſt intellectus. conſ.468.nu me.4 225
Negatiua potentius negat quam affirmatiua aſſerit.conſ. 401.num. 180 13
Et conſ.412.nu.67 57
Negatiuæ vis maior quàm affirmatiuæ.conſ.499.nu.13 321
Nemora & paſcua ad vniuerſitatem pertinent,& in eius ſunt dominio.conſ.437.nu.2 133
Nepos ſub filiorum nomine an contineatur. conſ.435.nu.3.f.130.& num.22 131
Nepoti ex filio ſpurio,teneri auum ad alimenta. conſil.421.num.44. fol. 82
Nobili & probo uiro credendum.conſ.446.nu.27 166
Nobili pro viro magna eſt præſumptio.conſ.422.nu.10 85
Nobiles nec mentiri,nec fidem fallere præſumuntur. conſ.466.num. 32 223
Nomen ſingulare non verificatur in plurali,quando diuerſa militat ratio.conſ.474.nu.4 240
Nominis aſſumptionem melius maſculi faciunt, quam fœminæ. conſ. 482.nu.8 262
Nomine claro & certo,recedendum non eſſe.conſ.444.num.6 160
Nomina diuerſa arguunt diuerſitatem rerum.conſ.409.nu.76 43
Nominatus de tranſmiſſionis iure contendere, non habet neceſſe ſed ex perſona propria ſuccedit.conſ.452.nu.61 183
Nominatum & expreſſum aliquid multis dicitur modis. conſ. 452. num.47 182
Nominatorum & vocatorum primo loco, maior præſumitur teſtatoris affectio.conſ.434.nu.38 127
Nominatio patris in teſtamento facta,facit præſumptionem vehemētem.conſ.414.nu.32 67
Nominatio à lege ſuppletur, ex coniectura ta mente teſtatoris.conſil. 458.num.31 200
Nominatione patris,vt filius cenſeatur legitimus factus, multa debere concurrere.conſ.414.nu.31 67
Non veroſimilia dicuntur,quæ iure communi non conueniunt, veroſimilia e contrario. conſ.422.nu.79 89
Noſtrum quod eſt,ſine facto nobis noſtro auferri non debet.conſ.477 num.7 245
Notarius nemo præſumitur.conſ.409.nu.40 42
Notarius habitus pro tali & toleratus, rectè inſtrumenta conficit. conſ.409.nu.50 42
Notarius in inſtrumento aliquid omittens,errore nō dolo feciſſe præſumitur.conſ.471.nu.3 231
Notarius de falſo condemnatus ſemel, in reliquis arguit ſuſpicionem. conſ.422.nu.66 88

Notarij

Notarij qualitas temporis antiquitate præſumitur.conſi. 409.num. 41 42
Notarij inſtrumenta, qui in officio ſuo non deliquit, non poſſunt dici ſuſpecta.conſ.422.num.68 88
Notarij rogitus non præſumitur, ſi in protocollo ſuo ordinario, teſtamentum non deſcripſerit.conſ.431.nu.38 115
Notarium de falſo damnatum non poſſe amplius inſtrumenta conficere.conſ.409.nu.48 42
Et circa quos actus falſum id commiſſum eſſe debeat.nu.49
Notario tanquam teſte de falſo condemnato, eius inſtrumenta non redduntur ſuſpecta.conſil.422.nu.69 88
Et conceſſo ſuſpecta fieri, ſuſpicio tamen illa violenta non eſt. num.70
Notorium aliquid dici, ſententia declaratoria requiritur. conſ. 459. num.16 202
Nullum dici, quod iniuſtum eſt & falſum.conſ.422.num.135 92
Nullitas tam in ſententia, quam in laudo, præſupponit illa minus recte prolata fuiſſe.conſ.495.nu.18 297
Nullitate ſententiæ cognita executor non debet mandare eam executioni.conſ.495.nu.30 298
Numeri diuerſitas arguit rerum pluralitatem. conſ.457.n.22.f.196
Nummos in arca repoſitos, vt mutuo darentur non contineri legato vſusfructus omnium bonorum mobilium.conſ.407.nu.2 33
Nuptiarum ſecundarum pœnam euitandi, duo remedia. conſil.470. num.19 230

O

Obligationis qualitas ex perſona hæredis non immutatur.conſ.444.nu.50 162
Obligatio dubia, interpretari debet ſecundum id, quod eſt magis veroſimile.conſ.450.nu.5 174
Obſeruantia diſpoſitionem interpretatur. conſ.423. nu.33.f.95.Et conſi.436.nu.21 132
Obſeruantia interpretatur omnes actus, tam inter uiuos, quam in vltimis voluntatibus.conſ.451.nu.14 176
Obſeruantia contra ius diuinum & canonicum non admittenda.conſ. 440.nu.15 143
Vt autem approbata, in foro contentioſo, à crimine & pœna excuſat.num.16
Occidere ſocium aſpirantem ad principatum, et tirannidem delictum eſt leuius, quam ob priuatam cauſam. conſil.438.nu.10.f.l 136
Odium capitale, & malum animum, detegi ex his quæ apparent.coſi. 438.nu.4 136
Odio & inimicitia ſuperueniente, legatum factum, ademtum conſeri conſ.483.nu.14 267
Officia & præbendæ conceſſa à ſummo Pontifice, non communicantur.conſ.419.nu.9 75
Omiſſus caſus non dicitur, qui expreſſo ſimilis eſt, & vbi eadem militat ratio.conſ.452.nu.28 180
Omnino, dictio præciſam habet naturam.conſ.401.nu.169 13
Onus adiectum hæredi inſtituto magis dilecto, cēſetur adiectum etiā ſubſtituto minus dilecto.conſ.435.nu.9 130
Onus reciprocum fauorabilius, quam uni tantum impoſitum.conſ.452. num.50 183
Onera odioſa ſunt.conſ. 436.nu 2 131
Operæ conſiderari in ſene non poſſunt.conſ.433.nu.15 124
Opinioni quæ æquitatem habet deferendum eſt.conſ.401. nu.219.15
Opinioni eorum, quorum ſcripta non habeantur, an deferendum.conſil. 499.num.16 321
Ordinario committens cauſam princeps in forma iuris communis, non dicitur is effectus delegatus, ſed excitata ſolum eius iuriſdictio.conſ.406.nu.56 30
Ordo ſucceſſiuus duobus conſideratur modis.conſ.413.nu.60 64
Ordinibus in ſacris diu perſeuerans, non dicitur caruiſſe animo in ijs permanendi.conſ.442. nu.62 151
Ordinibus ſuſceptis metu & timore, utrum concedatur diſpenſatio. conſil.442.nu.45 150

P

Pactum tribuit legem actui, & tanquam lex obſeruatur.conſ.477.num.2 245
Pactum dubium eſt interpretandum contra venditorem.conſ.416.nu.18 70
Pactum aut renunciatio generalis legitimum non comprehendit.conſ.469.nu.5 227
Pactum executiuum nil operatur, adiectum contractui nullo. conſil. 465.num.5 219
Pactum patri factum à filia vt dote contenta nullum ad bona paterna regreſſum habeat, à lege ciuili improbatur. conſil.412. numero 41. 56
Pactum de futura ſucceſſione, cur ſtatuto vel conſuetudine non poſſit confirmari.conſ. 456.nu.21 193
Pactum de futura ſucceſſione & hæreditate, non eſſe punibile, vt paciſcentes poſſint inquiri.conſ.431.nu.1 113
Pactum ut primogenitus ex matrimonio ſuccedat, intelligi ſi p. c. ſ e. tes in eadem voluntate perſeuerent conſ.489.nu.21 281
Pactum factum in contractu matrimonij, vel ante, ut reſeruata ſit facultas donandi inter ſe poſt matrimonium, an valeat. conſilio 496.nu. 109. 308
Pactum de reuendendo, contractum arguit fictitium & ſimulatum, & ſi clam adhibeatur dolus præſumitur. conſilio 422. numero 99. 90
Pactum de plus non petendo, tollere etiam læſionem enormiſſimam. conſ.412.num.81. 58
Quomodo id autem procedat.num.82.
Pactum de non petendo faciens filia etiam indotata, ex bonis patris nil conſequitur.conſ.401.nu.189 13
Pactum de non petendo, non continet donationem vt neceſſaria ſit inſinuatio.conſ. 401.nu.190 13
Pactum de non redimendo cenſu, niſi decennio lapſo, modico precio concurrente, contractum arguit fœneraticium. conſil.445.numero 16 162
Pacti de non petendo vis maior, quam ceſſionis & renuntiationis iurium.conſ.401.nu.188 13
Et conſ.412.num.90 58
Eius tamen eadem ratio eſt, quæ renunciationis & ceſſionis in contractibus minorum, & mulierum.nu.91.
Pacti, conuentionis, & contractus verbis obſcuris & generalibus, interpretatio fit contra illum ad cuius commodum & vtilitatem vergit.conſ.416.num.19 70
Pacta ſeruare viris bonis conuenit.conſ.477.nu.3 245
Pacta dubia interpretationem recipere à iure communi. conſil.416. num.11 70
Papam de bonis ſuis patrimonialibus recte teſtari. conſilio 423.numero 32 95
Papa habente liberam diſponendi facultatem, ſi conſtet eum præiudicare alicui voluiſſe, non eſt neceſſaria citatio. conſil.443.numero 76 158
Par, in parem non habet imperium.conſ.423.nu.11 94
Et conſ.466.num.2 221
Paraphernalium bonorum fructus omnes, maritus lucratur ex ſtatuto Patauino.conſ.454.nu.26 189
Paraphernalium bonorum fructus qualeſcunque, tempore matrimonij ſoluti, mulieri reſtituendi.conſ.454.nu.28 189
Quid in conſumptis contra voluntatem mulieris.nu.29
Et quid in conſumptis, vxore volente & conſentiente ubi tres recitantur opiniones, quo ad fructus induſtriales.nu.30.
De fructibus naturalibus diſtinguit Bart.nu.31
Quid demum ſit in dubio, vbi non apparet, vel conſenſiſſe, vel contradixiſſe mulierem.nu.32
Particellis aliquibus ex deſcriptis in libro rationum probatis, & iuſtificatis, alijs non probatis, fides plena adhibetur. conſil. 402. nume.52 19
Particellis libri priuati permultis iuſtificatis, reliquis fides datur. conſil.409.nu.27. 41
Parricidij crimen atrociſſimum, claras & indubitatas requirit probationes.conſ.480.num.1. 256

Et cur nulla in parricidas lex à Solone lata.nu.2
Participia præteriti temporis in legis diſpoſitione cur futura dicantur comprehendere.conſi. 494.nu.27 295
Participia futuri temporis conditionem ſignificare.nu.28
Conſiderandam tamen teſtatoris mentem coniecturatam.nu.29 fol. 296
Parochus & ſacerdos,mercatoris & peregrini, quis ſit. conſ.446. num.14 165
Parochia alicuius,quæ dicatur. conſ.446.nu.12.& 13 165
Pater ſine dolo & fraude,de bonis ſuis diſponere, eaque diſtrahere poteſt,etiam in filiorum præiudicium.conſ.411.nu.32 51
Et conſ. 470.nu.21 269
Pater licet legitimus bonorum filij adminiſtrator, ſine decreto tamẽ prætoris,neceſſitate non vrgente,non alienat.conſi.442.nu.31 fol. 149
Pater legitimando filios etiam ſpurios per ſubſequens matrimonium ſua confeſſione ſibi quoad ſucceſſionem nocet, non autem ſubſtituto per fideicommiſſum.conſ.461.nu.43 211
Patris perſona,ſancta & honeſta filio videri debet. conſ.446. nu.24 fol. 166
Patrem non poſſe præiudicare filio in fideicommiſſo,ipſi filio reſtituẽdo.conſ.476.nu.21 244
Patrem diligere filios æqualiter,præſumit lex, & inter eos æquitatẽ velle ſeruari.conſ.434.nu.34 127
Patre excluſo,non datur repreſentatio in filio. conſil. 442.num. 14. fol. 148
Parentes luctuoſa filij hæreditate priuari,iniquum viſum eſt legislatori.conſil.470.nu.2 228
Parentum in bonis ab inteſtato decedentium, tam fœminarum quam maſculorum filiorum prima eſt cauſa.conſ. 469.nu.1 227
Parentibus deberi legitimam ex bonis filij abſq; deſcendentibus morientis.conſ.470.nu.3 228
Paternis in bonis,nulla inter utrinque coniunctum,& conſanguineũ tantum,differentia eſt,conſ.434.nu.44 128
Patientia & taciturnitas non inducit conſenſum in his, quæ magni ſunt præiudicij conſi.484.nu.34 270
Patientia vaſalli,an curſu tẽporis immemorabilis,operetur cõtra dominium directum,eiusque præſumatur aſſenſus. conſ. 437.numero 31 135
Pauper aut inops quis dicatur,iudicis relinquitur arbitrio.conſ.433. num. 12 123
Paupertatem iuſtam cauſam eſſe,quominus digne nubatur.cõſ.425 num.9 100
Sic & minorem nobilitatem.nu.10
Item diſſimilitudinem morum, ætatis,ſanitatis et pulchritudinis num.11
Pœna mitior vt imponatur,in dubio retinenda opinio.conſil.472.numero 16 232
Pœna duplex pro eodem delicto non cenſetur impoſita. conſ. 471. num.11 232
Pœna indicenda non eſt,niſi expreſſo iure caueatur.nu.12
Pœna ex eo quod legitime factum eſt,procedere non debet.conſ.446 num.46 167
Pœna adiecta in tranſactione, iudicis arbitrio quadruplum excedere poteſt.conſ.456.nu. 14 192
Pœna indignationis eſt,vt qui eam incurrit, priuetur commodo & beneficio,quod eſt ab eo conſecutus,cuius indignationem incurrit.conſ.419.nu.1 74
Pœna puniendum neminem,niſi id expreſſo iure cautum ſit.cõſ.431 num. 2 115
Pœnæ ſuos debent tenere autores.conſ.488.nu.3 276
Pœnarum interpretatio fieri ſemper debet potius ut minuantur quã augeantur.conſ.456.nu.13 192
Pœnas ſecundò nubentium, quæ filiorum fauorem reſpiciunt,nec hodie ſublatas eſſe.conſ.469.nu.13 227
Pœnitentiarius ſummus,vel à latere legatus in uoto continentiæ diſpenſare nequit.conſ.442.nu.42 150
Peculij adminiſtrationem, filij & ſerui habere dicuntur. conſ. 451. num.13 176
Peculij conceſſio potius,quam donatio præſumitur in dubio.cõſ.451. num.18 176
Peculij conceſſio ad libitum concedentis reuocabilis eſt. conſil.451. num. 23 176
Pecunia in legato mobilium quando comprehendatur vel non. conſ. 407.num.11 33
Pecunia Apoſtolica,eſt Eccleſiæ, non Pontificis poſt mortem eius. conſ.423.nu.44 96
Pecunia venalis dicitur,& rebus venalibus æquiparatur.conſ. 407 num.17 34
Pecunia in arca repoſita vſu & vſufructu quomodo non careat.conſi.407.nu.21 34
Pecuniam minoris ſine decreto alienari.conſ.407.nu.9 33
Pecuniam connumerari inter mobilia.conſ.407.n.5.& nu.8 33
penſio & cenſus quo monetæ genere promiſſa ſint,obſeruantia attendenda.conſ.423.nu.34 95
penſionis perceptio,non inducit poſſeſſionis acquiſitionem,niſi voluntate poſſidentis fiat.conſ.409.nu.18 41
penſionem præſtitiſſe,vltra emphyteuſis inſtrumentum, eſt adminiculum probationis non mediocre.conſil.409. nu. 12 40
penſionem ſolui non petens,aut negligens declarare caducitatem,nõ efficit, vt bona dicantur libera. conſilio. 409. numero. 80. fol. 44
permiſſum ad tempus,poſt illud dicitur prohibitum. conſ.443.nu.5. fol. 154
Et conſ.447.nu.2 168
permiſſo aliquo, permiſſa cenſentur ad effectum illius neceſſaria. conſ.431.nu.52 117
perpetuò,aduerbium:ſecundum ſubiectam materiã ſumitur.conſ.451 num.25 176
per ſe qui non poteſt,nec ex perſona alterius poſſe, quomodo intelligendum.conſ.444.nu.39 161
perſona rebus dignior eſt. conſil.426.nu.15 103
perſonæ mutatio,non infert mutationem qualitatis diſpoſitionis. cõſi. 452.nu. 4 178
perſonam alicuius ad demonſtrandum,vnam qualitatem adhiberi ſufficit.conſ.422.nu.138 91
perſonarum diuerſitas inter inſtitutos & poſitos in conditione efficit conditionem adiectum uni, non cenſeri repetitam in alia. conſil.493.nu.4 292
perſonaliter aliquid facere qui tenetur,non ſatisfacit obligationi,per alium faciendo.conſ.416.nu.8 70
peritis in arte credendum.conſ.480.nu.3 256
peritorum numero maiori deferendum.conſ.480.nu.4 256
perſuaſio metum non infert.conſ.442 nu.58 151
perſuaſionem requirere mendacium.conſ.406.nu.103 32
perſuaſionem nimiam,coactionis haberi loco.conſilio 406.nu.95.f.31
perſuaſiones quando demonſtrent dolum.conſ.406.nu.102 32
pertinentiæ caſtrorum aliæ proximæ aliæ remotæ ſunt.conſ.401.nu. 148 11
Et quæ illæ dicantur.conſilio 401.nu.149.& 150
pertinentiæ caſtri vel oppidi multis probantur modis,& qui ſint iſti. conſ.401.nu.151 11
peruenire, verbum:aptum eſt tam comprehendere fideicommiſſariã quam directam.conſ.497.nu.4 311
petens ex una cauſa,non poteſt obtinere ex alia. conſ. 476. num.11. fol. 243
petitorium iure communi & fortiori nititur, quam poſſeſſorium. conſ.488.nu.18 278
petitorio intentato, ſuper eo pronunciandum eſt, poſſeſſorio omiſſo. conſ.437.nu.25 135
plenitudini adiungi aliquid non poteſt.conſ.496.nu.63 305
præbenda quid ſit & diſtributio quid.conſ.436.nu.25 132
præceptum pœnale inducit iuſtum metum in Tyranno & principe illo,qui minas conſueuit exequi.conſ.443.nu.57 157
preces principum minæ dicuntur.conſ.431.nu.31 115
Et quando dicantur mandata & coactiones.nu.32
precibus fruſtra impetratur,quod iure conceditur.conſ.442.n.9.148
prædia ſui natura libera creduntur.conſ.449.nu.2 172
prædia cohærentia alijs liberis & allodialibus, & ipſa præſumuntur talia.conſ.409.nu.73 43

Id

Id autem quando procedat.nu 74.
Prædia libera & allodialia eſſe præſumi ex obſeruantia, qua nullæ ſint receptæ pro illis inueſtituræ.conſi.409.nu.75. fol.43
Prædia cenſeri de caſtri pertinentijs, quando in conceſſione illius, prædia ab alio non poſſidebantur.conſ.498.nu.39. 318
Prędia, quæ ſuis impenſis ſubditi colere tenentur, non ob id feudalia cenſeri neceſſario.conſ.498.nu.47 319
Prædilectum teſtatori admitti ſolum ad fideicommiſſum, niſi uerba repugnent, & ęquè dilectos pariter admitti.conſi.434.nu.33. fol.127
Præfationum verba, finalem cauſam notare.conſ. 486.nu. 13. 272
Præiudicare alicui, princeps in dubio uelle no præſumitur.conſ.448. nu.16. 172
Præiudicium uel ante iudicatum à ſe factum per interloquutoriam iudices ſequi debent.conſ.488.nu.16 278
Prælegata quando veniant in fideicommiſſi reſtitutione. conſi. 482 nu.31 265
Præpoſiturarum in Eccleſiis, non ſolum diuina celebrari, ſed permanere aliquos etiam intereſt, qui religionem repręſentent.conſ. 436.nu.28 132
Et neceſſario quot requirantur.nu.29 133
Præpoſitorum ordinem tollere, aliud eſt, aliud tollere celebrationem diuinorum, conſ.436.nu 31 133
Præſens quis in patria ſua præſumitur.conſ.491.nu.23. 287
Præſenti ad præteritum infertur: Et quando id fallat. conſilio 406. nu.109.& nu. 111 32
Prięſentia præſumitur, niſi probetur abſentia.conſ.491.nu. 27. 287
Præſentatio clerici, vim habet electionis.conſ.402.nu.3 16
Præſcribentis mala fides arguitur, ſi fama ſit in vicinia, rem ab eo poſſeſſam, eſſe alienam.conſ.447.nu.23 169
Præſcribente vniuerſitate, ſola vnius ſcientia ſufficit, ad arguendam malam fidem, in tota vniuerſitate.conſi.447.nu. 25 169
Præſcriptio cum mala fide non currit.conſi.426.nu.41 105
Eamque impedit contradictio, & proteſtatio.nu.42
Præſcriptio quadragenaria, tutum reddit poſſeſſorem. conſi. 426. nu.6 102
Præſcriptio nulla decurrere dicitur, durante tempore alicuius conceſſionis.conſi.447.nu.3 168
Præſcriptio eius temporis, quod excedit hominum memoriam præſumi facit pro principe, ſuper exactionibus, & iuribus, quæ iure communi domino à vaſallis non deberentur. conſilio 437. num. 18 134
Præſcriptionem. 40. annorum requiri cum titulo, & bona fide, aduerſus Eccleſiam.conſ.402.nu.71 20
Præſcriptione decurſa contra Eccleſiam, datur in integrum reſtitutio.conſ.409.nu.89 44
Præſumptio probandi onus reijcit in aduerſarium.conſi.419.nu.12 fol.75
Præſumptio & coniectura ex apparentibus ſumenda. conſi. 438. num.3 136
Præſumptio triplex eſt.conſ.422.nu. 58 88
Præſumptio iuris & de iure quid ſit.conſi.422.nu.59 88
Præſumptio iuris tantum quid ſit, & quod violenta dicatur, aut manifeſta, & liquida probatio.conſi.422.nu.60 88
Præſumptio iuris admittit probationem in contrariu conſ. 459. nume.7 201
Præſumptio hominis quæ, & quomodo à Baldo diuidatur, & alijs. conſ.422.nu.62 88
Pręſumptio quæ facit actu ualere, alijs præfertur.cóſ.468.n.16. 226
Præſumptio temeraria ſicut & ſuſpicio, à iure non recipitur & peccat iudex ſecundum eam iudicans.conſ.422.nu 50 87
Præſumptio de caſu ad caſum non ſumitur.conſ.459.nu.31. 203
Pręſumptio efficacior tollit minus potentem.conſi.409.nu. 67. 43
Idem in probationibus claris, quæ tolluntur, etiam præſumptionem à lege approbatam.nu.68
Præſumptiones efficaciores præualent.conſ.438.nu.16 136
Præſumptiones præſertim legis, anteponuntur ſuſpicionibus.conſi. 422.nu.44 87
Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt in his quæ difficilis ſunt probationis.conſ.422.nu.22 86
Præſumptionum in conflictu abſoluendus eſt reus.conſi.422.nu.46. 87.
Præſumptionibus pluribus concurrentibus illa præualet quæ delicti excluſiua eſt.conſ.422.nu.80 89
Prætor interponens decretum in alienatione vel obligatione bonorum minoris, quid facere debeat.conſ.478.nu.36 249
Præteritionem matris, exhæredationis eſſe loco.conſi.499. nu. 26. fol.323
Piæ cauſæ & religioni in dubio fauendum eſt. conſ. 429.num. 15. folio 111.
Non tamen vt teſtatoris hæredibus fiat iniuria, num.16
Pignus & hypotheca in propria re, quomodo conſtitui poſſit. conſil. 456 num.7 192
Piſcandi ius publici iuris eſt, & inter regalia principis connumeratur.conſ.498.nu.30 318
Primipilius olim quis diceretur.conſi.429.nu.5 110
Primogenitus non ſolum primò natus, ſed & ſecundo genitus, primo ſublato dicitur.conſi.442.nu.23 149
Primogenitus diuidens cum ſecundogenito, feudum non diuidendum vtrum ſibi præiudicet.conſi.498.nu.26 317
Primogenitus in maioratu ſuccedens, alijs fratribus alimenta præſtare, & ſorores dotare debet, conſ.411.nu.5 50
Et procedere, licet aliunde vt ſe alant habeant.nu.6
Quæ alimenta non in vſufructu ſed in proprietate quæ ad hæredes poſsit transmitti præſtanda ſunt.nu.7.
Primogenitum ignoranter diuidentem feudum primogenituræ, cum ſecundo genito, ſibi non pręiudicare.conſ.484.nu.33. 270
Primogenito ex natura primogenituræ incluſo, cenſentur incluſi omnes ab eo deſcendentes, excluſis ſecundo genito, cum eius poſteris.conſi.442.nu.11.& 37. 148.& 150
Primogenitorum maior, quam ſecundogenitorum affectio, dilectioque.conſi.434.nu.37 127
Primogenitura eſt quid à iure communi exorbitans, imo odioſum, & ratione carens.conſi.439.nu.5 138
Primogenituræ & maioratus duplex conſideratur ſucceſſio. conſil. 442.nu.38 150
Primogenitura ius conſtitutum, maior factus intra quinquennium aut decennium non impugnans, præſumitur ratificaſſe. conſil. 401.nu.44 4
Primogenituram in feudo antiquo conſtitui non poſſe. conſi. 401. num.4 3
Idque extendi quoque ad feudum nouum.conſi. 401. num.5. fol. 3
Primogenituram in fraudem legitimæ, aliorum filiorum, non conſtitui.conſi.401.nu.6 3
Primogenituram parens in bonis hęreditarijs conſtituit, alijs filijs legitima reſeruata.conſ.401.nu.11 3
Primogenituram in feudo iuſto conſtitui poſſe. conſi. 401. nu. 15. 3
Primogenitutam in feudo conſtitutam impugnare nequit filius, patris teſtamentum qui approbauit.conſi.401.nu.36 4
Primogenituram conſtitutam aſſerens in alijs quam Marchia, Ducatu, uel Comitatu, quomodo probare debeat.conſ.439.nu. 6. f.138.
Primogenitura in caſtro vel oppido conſtituta cum pertinentijs illius, comprehendi molendina, cenſus, reditus & ſimilia. conſi. 401.nu.152 11
Primogenitura ſeu maioratu conſtitutis, cenſentur gradatim uocati omnes primogeniti.conſi.442.nu. 26 149
Princeps iuſtitia plenus, aduerſus legum ſanctiones quid admittere nō præſumitur.conſi.431.nu.12.f.113.& nu.33 115
Princeps fidem frangens quouis priuato peccat grauius. conſi. 426. nu.13 103
Princeps eſt ſupra ius poſitiuum.conſi.421.nu.20 80
Princeps lege poſitiua non ligatur. & quam ob cauſam. conſi. 423 nu.3.f.94.& nu.8
Eſt ſupra leges.nu.4
Lex animata in terris.nu.5
Et de eius poteſtate diſputare ſacrilegij eſt inſtar.nu.6
Princeps lege a ſe lata, vel lata à ſubditis non ligatur, nec vxor illius conſi.454.nu.25 189

Princeps concedere plura non intelligitur, quam ea quæ ſunt iuſta & æqua. conſi.411.nu.19 51
Princeps vel dominus, ſicut vult honorari, & revereri tanquam princeps & dominus, ita ipſe debet habere ſubditos loco filiorum, & vt tales eos tractare. conſi 403.nu.14 23
Princeps cauſa remunerationis benemeritorum, proprio contractui poteſt contrauenire. conſi.426.nu.3 102
Et quomodo id accipiendum. nu.34 104
Princeps in reſcripto dicens, ſit finalis determinatio inſtar compromiſſorum, quomodo intelligendus. conſi.406.num.48. & 49. & 54. 30
Princeps promittens expreſſè non alienare ſubditos nec caſu quidē alias licito id facere poteſt. conſi.426.nu.31 104
Princeps filio tam illegitimo quam legitimo legare, quare poſſit. conſ.421.num.18 80
Principis aſſertioni credi de facto alieno, quando ſumus in antiquis. conſi.402.nu.25 17
Principis aduerſus voluntatem & poteſtatem non eſt diſputandū. conſi.495.nu.29 298
Principis teſtimonium valere plus, quam notarij in publico inſtrumento. conſ.404.nu.25 269
Principis in curia, & coram ſupremo tribunali, nullus iudicij ordo obſeruatur, & tanquam coram deo proceditur. conſ.415.nu. 10.fo.68.& nu.11.
Principi atteſtanti aliquem delictum commiſiſſe, fides datur. conſil. 484.nu.24.fo.264. Idem in actis coram eo. nu.27
Principi potenti magnoque ſubijci, vtilius eſſe quam minori, & debili. conſi.426.nu.22 103
Principem iuſtum præſumitur voluiſſe, legibus ſuam voluntatem eſſe conformem. con.411.nu.15 50
Principem contra iuris poſitiui diſpoſitionem ſe ſtatuere ſcire ſufficit, nec clauſula opus eſt derogatoria. conſ.421.nu.21 80
Principem contrahentem ligari eiſdemmet legibus, quibus ligātur priuatæ omnes perſonæ, ex quo, tunc non principis ſed priuati perſonam ſuſtinet. conſi.403.nu.7 23
Principem nolle quempiam iure ſuo priuari præſumptio iuris eſt. conſi.411.nu.11 50
Et ſi illud in ſpe tantum conſiſtat. nu.12
Principe faciente aliquid ex certa ſcientia, nō eſſe neceſſariam clauſulam non obſtante. conſ.478.nu.16 247
Principes ſupremi cognoſcere & iudicare debent, ut cognoſceret & iudicaret ipſe Deus. conſi.406.nu.40 29
Principes huius ſeculi vt iuſtitiam adminiſtrent à Deo electi ſunt, conſ.411.nu.20 51
Principe reſcribente, vel ſtatuente aliquid, ex cauſa, contra ius diuinum, naturale, aut gentium, caſu quod id facere poteſt, obſeruanda conſtitutio. conſi.421.nu.25 80
Principatus bona ſine conſilio procerum per principē non poſſe ab alienari. conſ.426.nu.29 104
Principalis comparens in iudicio, vt poſitionibus reſpondeat, non dicitur reuocare procuratorem. conſi.415 nu.17 68
Principium primæ exiſtentiæ in conditionibus conſideratur, non id quod ex poſt facto ſuccedit. conſi.413.nu.25 62
Priuatio habitum præſupponit. conſi.442.nu.8.fo.148.& conſ.466. nu.26.fo.223.& conſ.484.nu.17. 268
Priuatio vnius non infert priuationem alterius. conſi.402. numero 28 17
Priuilegium eſt lex ſingularis conſi.466.nu.21 222
Priuilegium ſapiens naturam pacti, ad ſucceſſores tranſit. conſi 444 num.31. 161
Priuilegium conceſſum perſonis uel generi, tranſit ad filios. conſil. 486.nu.6 272
Priuilegium familiæ conceſſum, aſſerens ſibi competere, quid probet. conſi.458.nu.2 197
Priuilegium, quo unus pro altero grauatur, tanquam odioſum, & rigoris plenum, ſtrictè interpretari. conſi.486.nu.18 272
Priuilegium principis, non immutat teſtamenta. conſ.461.num.42 fo.211
Priuilegium cohærens rei, tranſit ad ſucceſſores, aliud in cohærente perſonæ. conſ.444.nu.37 161
Priuilegium principis, quando modificatur contra apertum eius tenorem, citanda pars eſt ſecus ſi interpretatio, eſt ſolum declaratoria dubij. conſi.443. nu.72 158
Priuilegium amitti ob delictum commiſſum. conſi. 466.num.12.fol. 222. Illud interpretari debere, ne delinquendi anſam præſtet. num.13
Priuilegium concedere, quo teſtatoris diſpoſitio locum non habeat, iniuſtum eſt. conſi.461.nu.37 210
Priuilegium alioqui nullum, poſſe principem ad libitum reuocare. ibid.nu.38
Priuilegium titulo oneroſo à principe conceſſum, non poſſe ab eo reuocari. conſ.461.nu.12 208
Quod negatur ſi iuſta reuocationis cauſa ſubeſt. nu.35 210
Priuilegij verba in dubio contra priuilegiatum interpretanda. cōſ. 466.nu.15 222
Priuilegij conceſſio quæ lędere alium poteſt, non facile ſed magnæ cauſæ cum cognitione fieri debet. conſ.426. nu.28 104
Priuilegij ad conceſſionem, alicuius citationem nō requiri. conſ.443 nu.73 158.
Idem in diſpenſatione & habilitatione.
Niſi tamen aliquibus ius iam ſit quæſitum. nu.74
Priuilegij aut conceſſionis quando pater eſt cauſa remota, illud reale eſt, & ad hæredes tranſitorium. conſi.485.num.7. 272
Et quid ſi cauſa proxima.
Priuilegio conceſſo filio, nepotem comprehendi. conſi.486. numero 29.fo.274
Priuilegia perſonalia, in ſucceſſores non tranſeunt. cōſ.444.n.33.61
Priuilegiatus contra priuilegiatū, an priuilegio aliquando utatur. conſi.447.nu.37 170
Podere, nomen quid ſignificet. conſi.409.nu.61 43
Pontifex omnia iura in ſcrinio pectoris habere dicitur. conſil. 423 nu.45 96
Pontifex maximus adminiſtrator eſt beneficiorum. conſ.436. num. 1 131
Pontifex diſpoſitionem ſuam iuri communi conformem velle præſumitur. conſi.436.nu.22 132
Pontificis factum nemo iudicat. conſ.523.nu.7 94
Pontificem de bonis eccleſiæ teſtari, lex prohibet. conſ.423. numero 43 95
Pontificem ſecundum terminos iuris diſpoſuiſſe præſumitur. conſil. 461.nu. 14 208
Pontificem ſummum, alterius iuri præiudicare voluiſſe, non eſt præſumptio. conſ.402.nu.91 21
Pontificem ſtatim ſe uoluiſſe corrigere, & voluntatem mutare nō eſt præſumendum. conſi.414.nu.12 65
Imo neque ex interuallo. nu.13
Portio debita alicui, tempore tranſactionis conſideratur, non reſpectu temporis futuri. conſ.496.nu.86 307
Poſſidere ſe qui melioribus probationibus demonſtrat, in poſſeſſione manutenendus. conſ.449.nu.6 173
poſſidens auctore iudice, rem tanquam priuatam, in ea poſſeſſione manutenendus. conſ.449.nu.5 173
poſſidens cum titulo, & bona fide, præſumitur ignorare, quod res illa pertineat ad alium. conſ.402.nu.76 21
poſſidens autore magiſtratu, iuſtè poſſidet. conſ.449.n.7.& 10.173
poſſeſſio antiquiſſima, vim priuilegij obtinet, & efficit ne aduerſus vaſallos & ſubditos, præſumatur uis principis, metusve aut concuſſio. conſ.437.nu.17 134
poſſeſſio antiquiſſima prodeſt in iudicio poſſeſſorio tantum, in cauſa petitorij. conſi.437.nu.21 134
poſſeſſio uel quaſi, probatur inſtrumentis, ſicut & teſtibus. conſ.402. num.12 16
poſſeſſionem probari per inſtrumentum antiquum, in quo dicitur talem poſſidere. conſi.402.nu.15 16
poſſeſſionem ob antiquiſſimam, præſumitur iuſta cauſa, & iuſtus titulus. conſ.437.nu.20 134
poſſeſſione verbis aſſertiuis principis probari, ēt in præiudiciū tertij quando ſumus in antiquis conſ.402.nu.23 17
poſſeſſione ingrediendi propria autoritate, pactū factū, ēt cū clauſula cōſtituti, poſt poſſeſſiōis interuerſionē, nil operatur. cōſ.465.n.4.219
poſſeſſio-

INDEX

Poſſeſſione manutenendus, qui in ea reperitur bona fide, & iuſtis titulis. conſ. 472. nu. 15 237
Poſſeſſione priuatus culpa ſua non venit reſtituendus. conſ. 460. nu. 26 207
Poſſeſſor malæfidei iure Pontificio inſpecto, nullo vnquam tempore præſcribit. conſ. 402. nu. 69 20
Poſſeſſorem pacificum aliquem declaratum eſſe per ſentẽtiam cuius ſit effectus. conſ. 437. nu. 11 134
Poſſeſſorium an ſit intentatum, vel petitorium proſequuta iudicij attenduntur. Conſ. 437. nu. 24 135
Poſſeſſorij remedium ſummariũ, hiſpani nominant. Interim conſ. 448 num. 17 172
Poſſeſſorio ſummario ſufficere leues probationes. conſ. 449. nu. 15. fol. 137
Poſſeſſorio in iudicio, qualiſcumque titulus ad iuſtificandam quaſi poſſeſſionem ſufficit, etſi ſit coloratus. conſ. 402. nu. 7 16
Poſſeſſoria cauſam proprietatis, & dominij admixtã habere dicũtur quando ad eius victoriam requiruntur probationes tituli ſeu dominij. conſ. 422. nu. 25 86
Poſiti in conditione cenſentur vocati vt ex teſtamento ſuccedant. conſ. 420. nu. 4 76
Poſiti in conditione, uocati cenſentur, ſecundum veriorem & receptiorem ſententiam. conſ. 481. nu. 1 259
Idque præſertim, ſi ſub qualitate maſculinitatis. nu. 2
Poſiti in conditione ſub qualitate quod legitimi ſint & ex legitimo nati matrimonio, excludunt legitimatos, qui tamen iure cõmuni ſuccederent. conſ. 420. nu. 13 76
Et cenſentur ij ſucceſſiuè vocati & grauati per fideicommiſſum. num. 14 77
Poſitos in conditione in legatis, vocatos quoq; cenſeri verius demõſtratur. conſ. 421. nu. 29 81
Poſitos in conditione expreſſè non cenſeri ex teſtamento vocato ſecundum communem opinionem, fallit quando cõiectura extet in contrarium. conſ. 458. nu. 13 199
Poteſtas patria, cauſa eſt vnitatis filij cum patre, eaque in matre ceſſat. conſ. 417. nu. 9 72
Poteſtatis plenitudine princeps non præſumitur vſus, quando illius diſpoſitio potuit alio modo valere. conſ. 421. nu. 46 82
Poſterorum nomine, in feudis fęminas non contineri. conſ. 443. num. 65 157
Probare volens contra id quod veriſimile eſt, adferre debet probationes validiores. conſ. 410. nu. 9 46
Probatio vna leuis, in re magni præiudicij, non probat contra tertiũ etiam in antiquis, ſecus vbi multæ ſunt. conſ. 402. nu. 31 17
Probationes validas requiri, ad probandum aliquid quod non eſt veroſimile. conſ. 468. nu. 3 225
Probationes qui occultare quærit, de eo male præſumitur. conſ. 410. num. 53 48
Probationes ſemiplenæ; ſiue coniecturæ, & præſumptiones, ſimul iunctæ, plenam faciunt probationem, cum tendunt ad idem. conſ. 402. nu. 60 19
Probationes in criminalibus manifeſtæ debent eſſe. conſ. 431. nu. 15. fol. 113. & nu. 43 116
Probationes partium non nocere tertio, quomodo intelligendum. cõſi. 409. nu. 5 39
Probationum ſpecies plures imperfectæ, ad faciendam probationem plenam coniungendæ ſunt in antiquis. conſil. 402. nu. 61 19
Procedendi modus effectus & forma, magis attenditur quam denominatio. conſ. 406. nu. 20 28
Procurator ſine mandato ſpeciali, iuri ſuo principali competenti nequit renunciare. conſ. 406. nu. 66 30
Procuratoris confeſſio quando non noceat. conſ. 491. nu. 31 287
Procuratore litis domino effecto, ſententiæ verba in ipſum, non principalẽ concipi debent, alias nulla eſt ſententia. conſ. 415. n. 2. 67
Prohibitio geminata quid operetur. conſ. 426. u. 17 103
Prohibitio facta filijs, quando eorum perſonam non egreditur. conſil. 424. nu. 18 99
Prohibitio de non alienando facta hæredi proprio nomine expreſſo, non tranſit ad hæredem hæredis. conſi. 417. n. 5 72
Prohibitionis cauſa ceſſante, ceſſare prohibitionem ipſam. conſ. 484. num. 19 269
Promittens pro cauſa certa & determinata, non ſolum pro prima, ſed ẽt ſecũda vice promiſiſſe pſumitur. conſ. 450. num. 9. 174
Promittens non cõtrauenire ex quacumq; cauſa, dicitur promittere verbis valdè prægnantibus. conſ. 412. nu. 66 57
Promiſſio ſecundum naturam actus intelligitur. conſ. 469. nu. 16. 228
Promiſſio de communicando rem incertam, quomodo interpretanda conſ. 419. nu. 10 75
Promiſſa non implens, tranſactioni dicitur contrauenire, & inter alias pęnas, actione priuatur conſ. 443. n. 18 155
Idque etiam extenditur ad hæredes tranſigentes. nu. 19
Promiſſa & conuentiones anteceſſorum ſuorum violare, principi nõ eſſe permiſſum. conſ. 443. nu. 80 158
Promiſſa, & fidem, tam princeps quàm ſucceſſor eius ſeruare tenetur, ſiue is bonorum, ſiue dignitatis ſolum ſit ſucceſſor. cõſ. 426 num. 12. & nu. 14 103
Proneptis melioris condõnis ipſa nepte eſſe nõ dẽt. cõſ. 458. n. 18. 199
Pronomen: eiſdem, ſignificat perſonalitatem. conſ. 420. nu. 3 76
Pronomen ſuus, dominium ſignificare. conſ. 451. nu. 19 176
Aliquando tamen ſolam poſſeſſionem. nu. 20
Idque ſecundum ſubiectam materiam. ibi.
Pronomen ipſis, eſt reſtrictiuum & limitatiuum præcedentium. conſ 409. nu. 94 44
Pronomina, ipſis, eis, &c. perſonalia ſunt. conſ. 447. nu. 7 168
Pronunciandum in dubio pro poſſeſſore. conſ. 462. nu. 18 213
Item pro reo. nu. 19. Et conſ. 475. nu. 11 242
Propalare ſeipſum nemo tenetur, etiam emiſſis monitorijs excommunicationis contra non propalantes. conſ. 405. nu. 13 26
Proprium non dicitur, ꝙ vendicari ab alio poteſt. conſ. 459. n. 8. 192
Propoſitum in propoſito idem operatur quod oppoſitum in oppoſito conſ. 471. nu. 33 233
Proximior in gradu magis eſt dilectus. conſ. 435 nu. 8 130
Proximior ab inteſtato ſuccedit. conſ. 435. nu. 2 130
Proromixioris nomen, collectiuum eſſe. conſ. 482. nu. 11 262
Proximioris, verbum, tam feminis conuenire quã maſculis. cõſ. 463. nu. 2. & 8. f. 215. Non tamen in materia differenti. n. 9 215
Proximiores magis dilecti præſumuntur. conſ. 452. nu. 9 179
Proximiores & magis ſanguine coniuncti excludunt remotiores. cõſi. 413. nu. 15 61
Proximiores ſi teſtator vocauerit, iuri interpretationis, non datur locus, conſ. 482. nu. 15 263
Publicatio bonorum non comprehendit futura. conſ. 492. nu. 14. 289.
Pupillus nec per ſe, nec tutorem, curatoremue poteſt remittere ius ſuum aut conſtituere procuratorem ad id remittendum. conſi. 468. nu. 15 206
Pupilli cauſa, ſub protectione principis dicitur, & eius qui principis tenet locum. conſ. 479. nu. 5 252
Pupillum teſtari non poſſe, manifeſtiſſimi iuris eſt. conſi. 427. num. 20 108
Pupilli quicquid vident ignorant. conſ. 425. nu. 17 101
Pupillaris tacita, etiam matrem à legitima excludit aliquibus coniecturis antecedentibus. conſ. 427. nu. 19 108
Pupillarem tacitam, ineſſe quidem vulgari expreſſæ ab initio, eius tamen effectum ſtare in ſuſpenſo. conſi. 472. nu. 9 236
Pupillarem expreſſam dici; quæ ex præſumptionibus & coniecturis colligitur. conſ. 459. nu. 20 201
Pluralem numerum in uno ſolo minimè verificari. conſ. 404. nu. 2. 24
Limita vt ibi, & num. ſequenti. Vide nu. 9

Q

Qualitas adiuncta verbo aut participio, regulatur ſecundum tempus uerbi conſilio 242. numero 4. fol. 147
Qualitas iuncta verbo regulari debet ſecundum tẽpus uerbi. conſ. 73. nu. 2 238
Qualitas ſi eſt fundamentum alicuius actus, de ea conſtare debet conſi. 495. nu. 10 297

Quando dictio,temporis ſignificat dilationem.conſ.473.nu.6 238
Eaque ſumenda ſecundum ſubiectam materiam.nu.8
Quantitas ſoluenda pœnæ nomine,ſub temporum dinumcratione,capitali non ſoluto,quando cenſeatur vſuraria.conſ.441.num.21. fol 244
Quantitas ſui natura reiterabilis eſt,& ſimpliciter promittens,intelligitur tàm pro ſecunda,quàm prima vice. conſ.450.nu.8. 174
Quartesia quæ dicantur.conſ.402.nu.22 17
Quarta debita Epiſcopo ex legatis factis ad pias cauſas,nec prohiberi poteſt,nec minui per teſtatorem.conſi.453.nu.12 185
Acceptando tamen legatum,quo contentus eſſe iuſſus ſit, ſibi is præiudicat.nu.13
Quæſita à filio ex bonis patris præſumuntur acquiſita . conſ.451.nu. 38 177
Querela non preparata non tranſmittitur.conſ.412.nu.107 59
Quinquennium proponendi querelam inofficioſi, à quo tempore currere incipiat.conſ.428.nu.3 108
Quouis modo,& quocumque modo,dictiones ſunt vniuerſales,& includunt ſimiles & diſſimiles,æquales & maiores expreſſis. cõſi.496.nu.66.& 67 305

R

Radice excluſa,excluditur quidquid ab ea prouenit.conſi.442.nu.15 184
Raſuram in inſtrumento longo tempore obſeruato, non arguere falſitatem.conſ.409.nu.37 42
Ratio vbi eadem eſt, ius non extendi ſed enucleari dicitur.conſ.401.nu.108 8
Neque dicitur extenſio de caſu ad caſum, vel perſona ad perſonam ſed comprehendit.conſ.401.nu.109
Et tanquam genus ſpecies ſuas, & generalis ratio diuerſos caſus complectitur.conſ.401.nu.110
Ratio generalis, facit dictum extendi ad caſum,ad quem aliàs verba in materia ſtricta,non adaptarentur.conſ.474.nu.8 268
Ratio vbi par ibi ius idem ſtatuendum eſt,& non extenſio,ſed comprehenſio dicitur.conſ.432.nu.3.& 4 119
Ratio generalis deponit de lege,non lex de ratione. conſ. 484.nu.10. fol. 268
Rationes & inſtrumenta occultans, præſumitur fraudulentus & in dolo conſ.460.nu.9 206
Rationes & cauſæ diſpoſitionis vbi duæ ſunt,vna ceſſante non ceſſat diſpoſitio.conſ.486.nu.27 274
Ratificatio mandato æquiparatur.conſ.426.nu.5 102
Ratificatio non cadit in ignorantem.conſ.439.nu.55 141
Imo nec in dubitantem.num.56
Ratificatio non minus facto,quam verbis inducitur. conſi.496:num. 102 308
Ratificatio fieri non poteſt,cum res non eſt in primæuo ſtatu. cõſ.442 num.33 149
Ratificatio à maiore 25.annis facta quæ dicatur. conſ.401.nu.45. 5
Ratificatio ut valeat in trãſactione,requiritur vt ratificans,verã perfectamque habeat tranſactionis ſcientiam, eiuſque qualitates non ignoret.conſ.439.nu.41 140
Nec ſufficit habere noticiam in genere, accedente etiam curſu temporis nu.42
Ratificatio vt valeat, debet interuenire noticia, quod alienatio, vel actus non valuerit.conſ.433.nu.43 140
Ratificationem tempore congruo fieri debere.conſ.443.nu.7 154
Ratificationem, eandem ſolennitatem requirere, quam expoſtulat actus ipſe principalis.conſil.404.nu.13 25
Recipere vltra ſortem licere,à ſponte dante.conſ.440.nu.9 142
Recognitio in emphyteuſim,probat dominium concedentis,contra recognoſcentem. conſ.409.nu.7 39
Idque maxime locum habere in Eccleſiaſticis,etſi de laicis poſſit dubitari.nu.8 40
Recognitiones confirmatæ ſolutionibus, probant dominium in antiquis etiam contra tertium.conſ.409.nu.19 41
Reconciliatione ſubſequuta,odij cauſam,& animum malum ceſſare. conſ.431.nu.28 114
Recuſari non poſſe,qui credit,habere velle non cenſetur . conſ.439. num.67 141
Redintegrandæ poſſeſſionis remedium,conceditur aduerſus titulo poſteriori poſſedentem.conſ.402.nu.67 20
Redintegrandæ remedium dari contra nouum bonæ fidei poſſeſſorẽ habentem cauſam,& titulum à bonæ fidei autore. ibi.num.68. fol. 20
Reditum annuum recipere ad vitam nõ eſſe vſuram, ex quo capitale non debeat reſtitui,& quomodo id accipiendum, conſ.441.numero 17 144
Reditus an inter mobilia cenſeantur vel immobilia.conſ.482.nu.32. fol. 265
Reditus & liuellos connumerari inter mobilia, quando eorum cauſa ſoluuntur.conſ.498.nu.32 318
Reditus non eſſe ex pertinentijs caſtri neque feudales, niſi qui cauſa iuris dictionis præſtantur.nu.33
Redituum perceptio, tranſactionis ratificationem non arguãt in eo, qui ſcientiam perfectam,& cognitionem tranſactionis non habuit.conſ. 439.nu.46 140
Reditibus ſuis qui uiuere non poteſt, dicitur vnde ſe alat nõ habere. conſ.433. num.13 123
Reductio uel appellatio à laudo,mediante ſaltem libello ſupplici conceditur.conſ.406.nu.37 29
Reductionem ad viri boni arbitrium de laudo lato ab arbitratore,intra 30.annos poſſe peti.conſ.495.n.22.f.297.& nu.45 299
Referenti,niſi de relato conſtet,non credi.conſ.460.nu.12 206
Et conſ.495.nu.6 297
Regula Cancellariæ de triennali, quomodo tuetur ſpoliatorem tanto tempore poſſidentem.conſ.402.nu. 72 20
Regula l.vnicæ.§.ſin autem ad deficientis.C.de cad.toll.quando ceſſet conſ.427.nu.15 107
Regula l.cum prætor.ff.de iudicijs quando ceſſet.conſ.406.num.45. fol. 29
Regulæ ſtatur, donec appareat de fallentia & exceptione. conſ.405. num.9 25
Reinueſtire deſcendentes emphyteotæ dominum teneri, quando non procedat.conſ.409.nu.95 45
Reiteratio,& geminatio renunciationis,doli & fraudis vtrum tollit ſuſpicionem.conſ.412.nu.87 58
Et an impediat reſciſſionem ob læſionem enormiſſimam . nu.88. & num.89
Relatio,omnes qualitates ſubſtantiæ adiectas,refert. conſ.452.nu.15. fol. 179
Relatio non fit,quando actus infringeretur.conſ.459.nu.22 202
Relinquo,verbum,verbis particularibus adiectum,non ſignificare hæredis inſtitutionem.conſ.408.nu.36 37
Relinquo,verbum adiectum rebus particularibus hæredis inſtitutionem ſignificare,quando apparet, ſic loquentem voluiſſe teſtamentum condere.conſ.434.nu.18 126
Reliquit & legauit:verba obliqua ſunt, nec trahi ad inſtitutionem poſſunt.conſ.483.nu.6 266
Relinquens filio pater in teſtamento, videtur eo titulo relinquere, quem neceſſitatis & obligationis ratio expoſtulat . conſ.453. num.4 184
Relictæ rei qualitas,oſtendit quod quis ſit legatarius, alio hærede vniuerſali exiſtente.conſ.483.nu.4 266
Item qualitas perſonæ.ibi.
Relicta in teſtamento ob piam cauſam, non cenſentur reuocata donatione,aliaue alienatione.conſ.422.nu.77 89
Id quomodo accipiendum.num.86
Religionem profitentes ſolent eſſe diligentiſſimi rerum ſuarum adminiſtratores.conſ.422.nu.43 87
Remedium,quod vtilius prouidet, præualere debet.conſ.433.nu.24. fol. 124
Idque etſi extraordinarium ſit, cum ordinario concurrens . numero 25
Remedium.l.2.C.de reſcind.vend.vbi datur,ceſſat reſtitutio in integrum.conſ.401.nu.220 15
Remedium l.vlt.C.de edict.D.Hadri.toll.conceſſum eſſe ſolis hæredib. ſcriptis in teſtamento.conſ.443.nu.20 155

Neque

Neque datur fœminis vel deſcendentibus ab eis, quando agnati iam in poßeßione reperiuntur.nu. 21
Aut ſi agnati obijciant probationes in continenti ſuper petitorio num.22
Remedia vbi diuerſa ſunt, vno remiſſo non cenſetur remiſſum aliud. conſ.495.nu.20 292
Remotiorem magis proximiore diligi, non eſſe incoueniens. conſ.458 nu.26 199
Remotiorem nō ſemper grauatum dici, etſi proximior grauatus reperiatur. conſ.462.nu.20 213
Renuntiare iuri competenti eſt ſpeties donationis. conſ. 406.nu.67. fol. 30
Renunciare iuri quod quis ignorat, nemo dicitur. conſ.423.num.50. fol. 96
Renunciare iuri ſuo ne in compromiſſo futuro comprehendatur, etiā clàm licere. conſ. 423.nu.105 90
Renuncians omni iuri ſibi competenti, uel competituro, quomodo intelligendum ſecundùm quoſdam. conſ.401.nu.91 7
Renuncians ſemel iuri ſuo, regreſſum ad id non habet amplius. conſ. 401.nu.100 8
Renuncians filia omnino hæreditatibus competentibus, & competituris, perinde eſt ac ſi renunciet ſucceſſioni. Vnde liberi, vnde agnati, & unde cognati. conſ.401.nu.104 8
Renuncians iuri quod quis prætendit uel prætendere poſſet in bonis alicuius, intelligi ob cauſam quam habeat renunciationis tempore, ſecus ſi fiat his uerbis, renuncio iuri, quod habeo vel habere ſpero in futurum in bonis illis. conſ.491.n.116. & 117.9
Renuncians etſi quod ſit reſiduum donans, titulo donationis irreuocabilis, enormem imo & enormiſſimam tollit læſionem. conſil. 401.nu 184 13
Renuncians minor uel mulier ei, à quo regitur, & cui reuerentiam debet, reſtituitur tunc demum, ſi enormiſſima læſio eſt. conſ.401. num.214 14
Et ſi renunciatio facta eſt ſimpliciter cum iuramento, ſecus ſi verbis valde generalibus & prægnantibus. conſil.401.nu.215 fol. 15
Vel in ſpetie læſioni renunciatum ſit. conſ.401.nu.216 15
Aut ſciens donauerit reſiduum.nu.217
Aut pactum de non petendo fecerit.nu.218
Renuncianti iuri ſuo, non conceditur regreſſus ſine iuſta cauſa. conſ. 412.nu.48. & nu.50 56
Renunciantem exceptioni doli, actioni in factū reſtitutioni in integrū & omni alij legum auxilio, non poſſe læſionis prætextu contra uenire, iuramento obſtante, quomodo ſit accipiendum. conſ.412 num.68.69.71.72 57
Renunciatio ſtrictè interpretanda, nec vllo modo extenditur. conſ. 423.nu.49 96
Renunciatio geminata, maximè ex interuallo plurimum operatur. conſilio 496.nu.89 307
Renunciatio pluries geminata, doli & fraudis ſuſpicionem tollit, & enormen læſionem. conſ.401.nu.187 13
Renunciatio negatiua verbis generalibus, an comprehendat etiam læſionem enormiſſimam. conſilio 412.nu.70 57
Renunciatio liberatio & quietatio, verbis facta ampliſſimis, cuius ſit effectus. conſ.496.nu.77 306
Renunciatio facta mediante tranſactione, vtrum prætextu læſionis enormiſſimæ poſſit reſcindi. conſ.412.nu.94. & nu.96 58
Renunciatio facta patri ab vno filiorum, quando demum proſit alijs conſ.496.nu.80 306
Renunciatio facta his verbis, renunciat iuribus quæ ſibi competere poſſent, de futuris quoque intelligitur. conſ.401.nu.106 8
Renunciatio ſpecialis in feudo tollendo requiritur. conſ.401.n.77.7
Renunciatio facta in ſpecie læſioni enormi & enormiſſimæ, an ſuſtineatur. conſ.401.nu.183 13
Renunciatio facta feudo ſimpliciter, realis eſt, vt ab eo ſemel excluſus, perpetuo excluſus remaneat. conſ.401.nu.102 8
Renunciatio realis, afficit rem ipſam, & ad quemcumque tranſit. conſ.401.nu.103 8
Renunciatio generalis, non reſtringitur ad ſpecificata, quando ratio recti ſermonis, id non concedit. conſ.496.nu.74 306
Renunciatio generalis ad fortuitum caſum extenditur, quando aliàs nihil operaretur. conſ.401.nu.69 fol.6
Renunciatio bonorum generalis, quando feuda includat vel non. cōſi. 401.num.81 7
Renunciatio generalis, feuda merè hæreditaria cōprehēdit. conſ.401. num.83 7
Renunciatio generalis, dicitur includere, ſcientiam, & cognitionem implicitè. conſ.401.nu. 120 9
Extenditur quoque ad incogitata. ibi.nu.121
Renunciatio generalis, non reſtringitur ad ſpecificata, quando recti ſermonis ratio id non patitur. conſ.401.nu.122 9
Renunciatio exceptioni doli, actioni in factum, reſtitutioni in integrū quid operetur. conſ.401.nu.181 13
Renunciatio verbis maximè generalibus facta, tollit læſionem enormem. conſ.401.nu.182 13
Renunciationis verba generalia, intelligi reſpectu cauſæ de præſenti non de futuro. conſ.401.nu.93 7
Renunciationis verba generalia, ad quæ futura extendantur, ex quorundam opinione. conſ.401.nu.95 7
Renunciationis, & ceſſionis inſtrumento adiecta clauſula, quod ſciens & non per errorem fecerit, quia notarij de ſtylo eſt, nil operatur. conſ.412.nu.86 58
Renunciationis quantumuis verbis generalibus, non intelligi quem renunciaſſe iuri, quod nec ſpe, nec re, competebat. conſil. 401 num.96 8
Renunciationis verba generalia, quamcumque cauſam comprehendere. conſ.401.nu.178 13
Renunciationi perſonali adiecta verba quantumuis generalia vel vniuerſalia, ad illam ſe reſtringunt. conſ.401.nu.114 8
Secus in renunciatione reali. ibi.nu.115 5
Renunciationem iuris, verbis factam vniuerſalibus trahi ad omnia etiam valde grauia & præiudicalia. conſ.456.nu.3 191
Renunciationem intelligi debere, rebus ſic ſtantibus, & ſecudū quoſdam etiam adhibito iuramento. conſ.401.nu.97 8
Renunciationem quantumuis generalem, ad incogitata non extendi. conſ.401.nu.98 8
Renunciationem iuratam, non obſtante læſione enormiſſima, omnino ſeruandam. conſ.401.nu.168 13
Renunciationem & tranſactionem, multos annos tacendo & acquieſcendo, irreuocabilem facit renuntians. conſ.401.nu. 191. fol. 13
Limitari autem ſi dolus verus interuenerit, non autem ſi præſumptus. ibi.nu.192
Renunciatione bonorum generali non veniunt bona, quæ renuncianti alia de cauſa obueniunt, quam ex cauſa, cui renunciauit. conſil. 401.nu.79 7
Renunciatione generali, apta comprehendere ius de futuro, cenſeri quoque renunciatum iuri, quod nec re nec ſpe competit. conſil. 401.nu.119 9
Renunciationes ſtricti iuris eſſe, & propterea non poſſe extendi. cōſ. 401.num.89 7
Renunciationes cenſentur donationes, quæ factę abſenti non ſecuta ratihabitione inualidæ ſunt conſ.496.nu.96 308
Vbi tamen diſtingue duos caſus.nu.97. & 98
Repetitio deliberatam arguit voluntatem. conſ.421.nu.10 79
Repetitio qualitatis & verborum, de vna perſona ad aliam diuerſam non admittitur. conſ.500.nu.8 325
Idem ſi diſpoſitiones ſeparatæ ſint, nu.9
Repræſentatio & tranſmiſſio præſupponunt ius extare in repræſentato. conſ.413.nu.36 62
Repræſentatio & tranſmiſſio ſunt quędam ſubrogatio, quæ fit de perſona filij ad perſonam patris. conſ.413.nu.39 63
Res acta inter alios, præſumptionem facit. conſ.449.nu.8 173
Res acta inter alios, non nocet alteri. conſ.472.nu.14 237
Res adiecta & unita alteri, aſſumit eius naturam cui adijcitur. conſ. 453.nu.7 185
Res iudicata pro veritate habetur. conſ.477.nu.4 245
Rei emptor, quā diſpoſitione ſtatuti proximior retrahere poteſt, non agit de euictione aduerſus venditorem. conſ.438.nu.9 173
Rem petens ſimpliciter, totam petere dicitur. conſ.457.nu.11 195

Rem communem ſcienter emens, de euictione ſequuta, pro parte non poteſt agere contra venditorem. conſ. 418. nu. 3 fol. 73
Rem alienari prohibitam, ſemel factam alienabilem, talem perpetuo conſiſtere qua in prohibitione verum ſit. conſ. 401. nu. 29 3
Rerum pluralitas cum præſumitur, identitatem aſſerens probare debet. conſ. 457. nu. 21 196
Rebus grauiſſimis, exactiſſima adhibenda cura & diligentia. conſ. 406. num. 118 32
Reſeruatio iuris nil noui tribuit. conſ. 495. nu. 35 298
Reſeruatio de vno caſu & perſona, operatur vt aliæ perſonæ & caſus in diſpoſitione dicantur compræhendi. conſ. 463. n. 16. 215
Reſeruationem iurium, factam in ſententia, quæ tranſiuit in iudicatū non impedire ſententiæ exequutionem. conſ. 422. nu. 32 86
Nec alterare ſententiam in caſu expreſſo. nu. 33
Reſeruationes exceptionum ad finem litis, intelligi de tempore, ferendæ ſententiæ. conſ. 488. nu. 15 278
Reſignatio præſupponit ius, & poſſeſſionem & dominium reſignantis. conſ. 402. nu. 43 18
Reſciſſionem renunciationis in qua adeſt enormiſſima læſio impedire nec poſſe prætoris decretum, nec curatoris autoritatem. conſ. 412. nu. 80 58
Reſcripta & ſtatuta à iure communi recipere interpretationem. conſ. 461. nu. 15 208
Reſcripta principum ſecundum iuſtitiam fori & poli ſemper intelligenda eſſe. conſ. 411. nu. 16 50
Reſtituere grauatus in neceſſarium antecedens, cenſetur alienare prohibitus. conſ. 497. nu. 5 311
Reſtitui petēs minor ob omiſſam allegationem, quid probare debeat. conſ. 479. nu. 18 254
Reſtitutus ex iuſticia, quid recuperet. conſ. 482. nu. 19 264
Et quid reſtitutus ex gratia. nu. 20
Reſtituendum tanquam ſpoliatum non eſſe eum, qui iudicis autoritate ſua poſſeſſione priuatus fuit. conſ. 460. nu. 23 207
Idque etiamſi iudex nulliter ob aliquam ſolennitatem omiſſam proceſſerit. nu. 24
Reſtitutum ex gratia non recuperare bona, in quorum poſſeſſionem alius per ſententiam miſſus ſit. conſ. 482. nu. 22 264
Reſtitutio quia facti eſt probari debet. conſ. 484. nu. 29 270
Reſtitutio idem quod appellatio operatur, & quomodo. conſ. 479. nu. 31. f. 255. Quid item ſi doloſe petatur. nu. 32
Reſtitutio in integrum ceſſat, vbi extat remedium ordinarium. conſ. 479. nu. 27 255
Reſtitutio in integrum conceſſa à ſententia lata à principe, non impedit executionem ſententiæ conſ. 479. nu. 29 255
Etſi impediat ante executionem impetrari debet. nu. 30
Reſtitutioni rem ſubiectam emens ſcienter, etſi de euictione ſtipulatus ſit, re ſecundum ſui naturam euicta, ad euictionis pœnam non agit. conſ. 418. nu. 5 73
Idem in re feudali vel cenſuaria. nu. 6. 8. & nu. 20 74
Reſtitutioni rem ſuppoſitam ſcienter emens, cur non omnino verſetur in mala fide. conſ. 418. nu. 17 74
Reſtitutionem etiam quoad bona alienata, & in alium tranſlata, princeps ex iuſta cauſa concedere poteſt. conſ. 482. nu. 21 264
An autem ad ea, quibus ob delictum, teſtator priuari aliquem uoluit. num. 23
Reus & accuſatus aut inquiſitus, contra ſeipſum probationes non tenetur edere. conſ. 405. nu. 14 26
Reus aſtringens ſe ad onus probandi, ſub pœna amiſſionis cauſæ ſi non probet condemnandus eſt. conſ. 410. nu. 54 49
Reus excuſatur, ſi ad locum vbi conuenitur, tutus nō detur acceſſus. conſ. 466. nu. 3 221
Reuiſio ſententiæ maioris iudicis, nō impeditur per recurſum ad principem ſupremum. conſ. 406. nu. 24 28
Reuiſionem & recurſum à ſententia ſenatus Cameræ Imperialis admitti, conſ. 406. nu. 31 29
Reuiſionem à laudo arbitri ſupplici libello petitam, facilius quam appellationem admitti. conſ. 406. nu. 46 29
Reuiſiones concedi à ſententijs in Imperiali Camera latis. conſ. 406. num. 43 29
Rex faciens iuris mētionē, intelligitus de iure regio. cōſ. 424. n. 6. 97
Rigor Tyranni, æquitas æqui & boni principis eſt. conſ. 467. nu. 9. fol. 225
Rixoſus & factionibus deditus, facile præſumitur de delicto cogitaſſe. conſ. 430. nu. 5 111
Rogitum teſtium non requiri in codicillis. conſ. 423. nu. 18 94
Sic & in cauſa mortis donationibus. num. 19
Rota Genuenſis, maxime verſatur in mercatorum iudicijs, cuius autoritati in illis tribuendum eſt plurimum. conſ. 410. nu. 38. 47
Rotarum auditores pro bono & æquo iudicare debere. conſ. 434. numero 22 126
Ruſtici præſtantes ſeruitia non debita domino metu præſumuntur feciſſe. conſ. 437. nu. 23 134

S

SAbaudiæ Comes ſciēter concedens feudum ſpurio dicitur cum eo diſpenſare. conſ. 421. nu. 24 80
Sacerdotis teſtimonium alijs præualere ſolet. conſil. 491. nu. 14 286
Sacerdotis virique religioſi teſtimonium, ob præſumptionem maioris bonitatis, & integritatis, cuius anteponitur conſ. 457. nu. 10 195
Sacerdotem accuſans quod ſacramenta in aliena parrochia adminiſtrauerit, non obtinet, niſi probet, id eum ſine licentia feciſſe. conſ. 471. nu. 5 231
Salutis æternæ nemo præſumitur immemor. conſ. 491. n. 15 286
Salutis æternæ memor præſumitur agens in extremis. conſ. 441. numero 14 144
Sanguinis coniunctio fraudis tollit ſuſpicionem. conſ. 401. n. 186. 13
Sanguinis coniunctio vbi maior, præſumitur & affectio maior, et vbi eadem, ibidem & par affectio. conſ. 434. nu. 35. & 36 127
Semel malum ſemper talem præſumi, reſpectu futuri temporis non præteriti intelligi. conſ. 406. nu. 115 32
Semper, dictio, in perpetuum intelligitur, & omne tempus, omnem que caſum ſignificat. conſ. 475. nu. 2 241
Sententia ſtricti iuris eſt nec extendenda. conſ. 495. nu. 42 298
Idem in laudo, nu. 43. & 44 299
Sententia multos tangens omnes afficit. conſ. 423 nu. 24 95
Sententia lata contra aliquem, quomodo non noceat alijs. conſ. 421. num. 59 83
Sententia multos tangens, nocet omnibus, ſcientibus litem tractari. conſ. 421. nu. 64 83
Sententia diſceptationi finem imponit, nec eluſoria eſſe debet. conſ. 479. nu. 33 255
Sententia iudicis habentis liberum arbitrium inappellabilis eſt. conſ. 408. nu. 17 35
Sententia ſi ab ea non appelletur, tranſit in iudicatum. conſi. 449. numero 9 173
Sententia præfecti prætorio inappellabilis eſt, non impeditur tamen ad principem recurſus, conſ. 406. nu. 25 29
Sententia lata contra fiſcum, nocet ab illo cauſam habenti. conſ. 421. num. 60 83
Sententia nocet alijs qui habent ius connexum cum eo, contra quem lata fuit. conſ. 421. nu. 63 83
Sententia etiam tertio ad iudicium citato nocet. conſ. 421. num. 67. fol. 83
Sententia tertio nocet, ſaltem quoad ſemiplenam probationem quæ operatur vt iuramētum ſuppletorium deferatur. conſ. 421 num. 74 84
Sententia principis uel ſenatus, quādo etiam tertiò noceat. conſ. 424. num. 26 99
Sententia contra contumacem lata creditori non nocet. conſil. 430. num. 18 112
Idem in donatore ſua confeſſione damnato, ut non præiudicet donatario. num. 19
Sic nec cedens nocet ceſſionario. nu. 20
Sententia lata à Senatu, nomine principis, dicitur lata ab ipſo principe. conſ. 478. nu. 53 251
Sententia lata contra pupillum defenſum à tutore non legitimo ipſo iure nulla eſt. conſil. 478. nu. 23 248

Sen-

Sententia lata ſuper validitate teſtamenti, prodeſt omnibus de quorum intereſse agitur.conſ.423 .nu.23 fol.94
Sententia contra hæredem lata nocet ſubſtitutis, & è contra pro ipſo lata prodeſt illis.conſ.423.nu.25 95
Sententia lata à principe non recognoſcente ſuperiorem nocet etiā tertijs non uocatis,nec citatis.ſic etiam prodeſt . conſ.423.numero 27 95
Sententia contra electorem vel collatorem lata , nocet electo vel ei cui beneficium eſt collatum.conſ.421 .nu.61 83
Sententia ſuper validitate teſtamenti lata, non ſolum hæredi,ſed & alijs nocet,qui intereſſe poſſunt prætendere. conſ.421 .n.62.83
Sententia lata contra autorem, ſucceſſori nocet , & ei qui ab autore eſt aliquid conſequutus.conſ.421. nu.58 83
Sententia lata cōtra principalem,nocet tertio poſſeſſori de cuius prę iudicio non principaliter ſed in conſequentiam agitur,etiam nō citato.conſ.421 .nu.73 84
Sententia in contumaciam lata , præſumitur ob inobedientiā potius, quam quod quis delictum commiſerit.conſ.422.nu.67 88
Sententin lata contra aliquem , nocet tertio cauſam ab eo habenti. conſ.437.nu.12 134
Sententia lata ab inferiori iudice, appellatio conceditur , lata vero à maiori reuiſioni locus eſt.conſ.406.nu.23 28
Sententia de exequendo,interloquutoria eſt,conſ. 415.n.33 69
Sententia lata in poſſeſſorio, habente admixtam cauſam dominij,obſtat in petitorio.conſ.422.nu.26 86
Sententia in iudicio, quaſi contrahitur.conſi.415.nu.2 67
Sententiæ Cæſareæ exemplum ſequendum,& ſecundum illud iudicādum.conſ.437.nu.13 134
Sententiæ pro ſolennitate latæ præſente parte & non contradicente cur non præſumatur.conſ.499.nu.25 323
Sententiæ iudicis ſtare velle partes promittentes intelliguntur, ſi rectè iudicauerit.conſi.406.nu.64 30
Sententiæ conceptio in perſonam principalis, quando ſolus procurator fuit in iudicio,eſt ineptus iudicandi modus. conſ.415.numero 28 69
Sententiæ exequutio impediri non poteſt,quando nullitatis exceptionem eſt adeo clara,vt de ea ſtatim poſſit apparere. conſ.478. num.54 251
Et multo minus,ſi calumnioſè illa obijciatur.nu.58
Sententiam à principe latam,nocere etiam tertio. conſ.402.n.46.18
Sententiam latam contra anteceſſorem,nocere hæredi vniuerſali.conſi.421 .nu.68 84
Separatorum ſeparata ratio eſt.conſ.438.nu.7 133
Sermo generalis non compræhendit ea,quæ non ſunt de mente diſponentis.conſ.499.nu.15 321
Sermo uniuerſali geminatus compræhendit ea , quæ aliàs etiam non compræhenderentnr.conſ.456.nu.5 191
Sermonis a proprietate non recedendum.conſ.496.nu.18 302
Etſi adſit mens præſumpta diſponentis,in contrarium.nu.22
Vel actus reddatur nullus.nu. 23
Sermonem aptum,rudes proferre nequeant.conſ.434.nu.15 126
Sermone ſimplici,non compræhenduntur ea , quæ ſunt notatu digna. conſ.478.nu.47 250
Seruire duobus magni eſt præiudicij.conſ.426.nu.10 103
Seruire non dicitur res propria.conſ.495.nu33 298
Item nec communis.nu.34
Seruitus neque præſcripta præſumitur.conſ.449.nu.3 172
Seruitutis conſtitutio,arguit dominium in conſtituente.conſ.495.numero 31 298
Seruitutis ad præſcriptionem,non requiritur titulus.conſ.447.nu.31 fol. 170
Niſi tamen præſcribens habeat contra ſe ius commune. nu.32.
Seruitute itineris,qui dicit ſe eſſe in poſſeſſione,quid probare debeat conſ.448.nu.2.3.4.5.6.& 7 171
Seruitutum & rerum incorporalium præſcriptione requiri bonam præſcribentis fidem. conſ.447.nu.21 169
Idque etiam in præſcriptione annorum 40.& vlterioris temporis.num.22
Seruitutum præſcriptio, quibus actibus interrumpatur . conſil.447. num.38 170
Si,& cum,dictiones,non differre.conſ.455.nu.11 190
Si declarauerit,idem eſt,quod:ſi noluerit. conſ.498.n.24 36
Simile non eſt idem. conſ. 406.nu.50 30
Simile non eſt idem,ſed ab eo cui aſſimilatur diuerſum. conſ.401 .numero 73 6
Similitudo non arguit eum eſſe filium illius,cui aſſimilatur.conſ.491. num.29.& nu.30 287
Simoniam non committi,recepto precio,vbi in generali ceſſione, & vniuerſali,ius patronatus quoq; continetur.conſ.401 .nu.136. fol. 10
Quemadmodum nec in generali venditione. conſ.401. nu.137
Simplicitatem præſumi in minore, & iuramentum præſtitum ei non nocere,& tanquam captioſum ab Epiſcopo remitti. conſ.401. num.203 14
Singula & quælibet,dictiones,vniuerſalitatem notare. conſ.457.numero 4 191
Syndicus utrum appellationi,reductioni,aut nullitati poſſit renunciare ſine ſpeciali mandato.conſ.495.no.28 298
Socius criminis contra ſocium non probat.conſ.431.nu.7 113.
Socius ledere ſocium & iniuria afficere non præſumitur . conſil.438. num.6 136
Socium non teneri niſi pro quantitate in ſocietate poſita,an in primitiua obligatione tantum procedat non in ſecundaria , quæ ratione doli & culpæ contrahitur.conſ.410.nu.42.& 43 48
Socium pro ea tantum ſumma teneri, quam in ſocietate habuit.conſ. 410.nu. 36 47
Socij contrahendo inuicem dicuntur fideiuſſiſſe ad effectum vt teneātur inſolidum.conſ.410.nu.44.& nu.45 48
Socij qui inuicem ſunt,alter pro altero dicitur fideiubere;& in ſolidū tenetur pro geſtis ab vno ex ſocijs.conſ.410.nu.39 47
Socij negotia tractantes per complementarium vel inſtitorem tenentur in ſolidum.conſ.410.nu.50 48
Sociorum vnus , emens prædium ex communi pecunia nomine proprio ad ſolius pretij partem tenetur,non autem ad prædij communicationem.conſ.419.nu.5 75
A qua tamen opinione diſſentiunt nonnulli.nu.6
Sociorum vnus , quando ex contractu alterius in ſolidum teneatur. conſ.410.nu.37 47
Socios in diſſolutione æris alieni teneri pro ſua portione tantum vt principales,in ſolidum autem tanquam fideiuſſores. conſ.410. num.46 48
Solennitas l.hac conſultiſſima.C.qui teſta.fac.poſſ. cur introducta ſit à Iuſtiniano.conſ.468.nu.6 226
Solicitatorem cauſæ & victoriam affectantem, non eſſe teſtem idoneum.conſ.491.nu.19 286
Soluere ſibi totum qui poterat, non præſumitur partem tantum ſoluere voluiſſe.conſ.457.nu.7 195
Solutio ad fauorem ſoluentis , ſemper in duriorem cauſam imputanda.conſ.460.nu.1 205
Somnum & quietem capere poſſe in loco , eum , vbi graue delictum commiſit,non eſt ueroſimile.conſ.480.nu.24 258
Soror ad commodū fratris renuncians bonis paternis,et maternis cū decreto prætoris,autoritate curatoris,conſenſu propinquorum, & marito,interueniente iuramento , ob enormiſſimam tamen læſionem contrauenire poteſt.conſ.412.nu.37 55
Et ſi geminatæ ſint renunciationes.nu.38
Soror iure communi inſpecto , ſorori pro ſua portione contingenti, ſuccedit.conſ.412.nu.114 59
Sororis nomine,tam utrinque coniuncta,quam conſanguinea,vel uterina tantum continetur.conſ.424.nu.10 98
Sortem præſtare dum eſt in hæredis facultate,ſoluendo potius annuā penſionem,uſura dicitur.conſ.441.nu.24 145
Sorte & fortuna læſus,non reſtituitur in integrū.conſ.479.nu.20 25?
Subditus aduerſus principem ſuum, fraudem committere voluiſſe nō præſumitur.conſ.405.nu.27 27
Subdito magis,quam fiſco,in re dubia princeps fauere debet. cōſ.467 num.11 225
Subdiaconum effici laicum amplius non poſſe.conſ.442.nu.7 148
Subreptio eſt,cum ea quæ dicenda erant,ſubticentur conſ.477.nu.8 fol. 245

Subreptio in beneficialibus operatur, vt conceſſio ipſo iure vitietur. conſ.477.nu.9 245
Subrogatus plus iuris obtinere nequit, quam is cuius in locum ſubrogatus eſt. conſ.413.nu.40 63
Subrogatum vt teneat locum eius, cui ſubrogatur, eiuſdem debet eſſe qualitatis. conſ.427.nu.8 106
Subſtantia ubi certa eſt, de eius quantitate in litem iurari poteſt contra doloſum detentorem. conſi.457.nu.15 196
Subſcriptio eandem habet vim, quam principalis ipſa ſcriptura cui adiecta fuit. conſ.450.nu.1 174
Subſtituo uerbum, directam ſubſtitutionem ſignificat. conſ.496.nu.13 301
Subſtituere per fideicommiſſum nō poteſt pater in dote filiæ data, reciprocam tamen facere poteſt inter plures filias. conſ.452.nume.51 183
Subſtitutus ſemel ſuccedens, nullo alio exiſtente idoneo ſucceſſionis tempore, extinguitur ſubſtitutio & vocatio. conſi.413.nu.28. fol. 62
Subſtitutus filio extraneus, excluditur per liberos ei ſupernaſcentes. conſi.458.nu.6.& 10 198
Et procedere id, tam in fideicommiſſaria quam vulgari. nu.7
Subſtitutum in defectum prolis legitimæ, non eſſe citandum in legitimatione filij, grauato & inſtituto adhuc uiuente. conſ.459.nu.45 204
Subſtitutis ijs qui conſeruare non poſſunt familiam, ſub illis verbis: hi inſtitutus decedat ſine filijs, etiam fœminæ comprehenduntur. conſ.472.nu.4 236
Subſtitutis hæredi filijs duobus, facienda reſtitutio primogenito. conſ.434.nu.11 126
Subſtitutio ſemel extincta nunquam reuiuiſcit. conſ.413.nu.29.f.62
Subſtitutio de te non loquitur, ergo excluderis. conſ.445.nu.83. 158
Subſtitutio dubia, interpretationem recipit ab inſtitutione. conſ.452.num.7 179
Subſtitutio vna interpretatur aliam, ibi.nu.8
Subſtitutio vulgaris expreſſa, non continet tacitam pupillarem quando teſtator expreſſè prouidit. conſ.417.nu.11 72
Subſtitutio facta in vno caſu, dicitur facta ſub conditione, ſi ille caſus eueniet. conſ.432.nu.23 121
Subſtitutio vbi conditionalis eſt, futurum expectans euentum, non ſolum nati & concepti tempore teſtamenti, ſed & poſtea naſcituri ſub ea comprehenduntur. conſ.496.nu.15 301
Subſtitutio extranei, facta filio, intelligitur, ſi is filius ſine liberis deceſſerit. conſ. 482.nu.5 262
Subſtitutio in dubio directa, non fideicommiſſaria præſumitur. conſ.496.nu 10 301
Subſtitutio vbi dubia eſt, vulgaris & directa non fideicommiſſaria cenſetur. Subſtitutio compendioſa continet fideicommiſſariam. conſ.481.nu.5.& 7 260
Subſtitutio directa facta in vno caſu ad alium extenditur non tamen ad contrariam vel diſſimilem. conſ.432.nu.28 121
Subſtitutio de caſu ad caſum extenditur, quando eadem eſt in vtroque caſu ratio. conſ. 458.nu.29 200
Subſtitutio compendioſa, continet pupillarem expreſſam verbis generalibus, quæ matrem à legitima excludit. conſ.427.nu.18. 108
Subſtitutio facta de deſcendentibus differt ab ea quæ fit tranſuerſalibus. conſ.489.n.8 280
Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria difficilius inducitur inter plures inſtitutos, quàm fideicommiſſaria inter vnum inſtitutum eiuſque deſcendentes. n.9
Et ut inducta cenſeatur inter plures, multa requiruntur. nu.10
Aliud in fideicommiſſo ſucceſſiuo de inſtituto, in filios & deſcendentes. nu.11
Subſtitutio fideicommiſſaria, facta in uno caſu, non extenditur ad alium. conſ.458.nu.5 198
Subſtitutio fideicommiſſaria quando admittat extenſionem de caſu ad caſum. conſ.432.nu.13 120
Et quando de perſona ad perſonam. nu.14
Subſtitutio cenſetur fideicommiſſaria, quæ fit à teſtatore ſubſtituendo deficientibus inſtitutis eorumque liberis, non referendo ſe ad mortis vel aliud tempus. conſi.481.nu.9 260
Subſtitutio fideicommiſſaria, de perſona ad perſonam nō extenditur conſ.462.nu.2 212
Et ſi præſumpta mens teſtatoris & uoluntas ſit in contrarium. num.3. Et quæ huius cauſa ſit. nu.4
Subſtitutio fideicommiſſaria reciproca, vt cenſeatur inducta multa concurrere debent. nu.5
Subſtitutio reciproca cenſetur facta etiam inter eos, qui in conditione poſiti ſunt, ex aliquorum opinione, cuius tamen contraria verior. nu.6. Imo quod nec ſufficiat virtualis vel interpretatiua vocatio. num.7
Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria, ut coniecturis inducatur, illæ vrgentes eſſe debent. ibi. nu.8
Subſtitutio fideicommiſſaria de perſona ad perſonam nō extenditur. conſ.475.nu.8 241
Etiam quando eadem militaret ratio ſecūdum quoſdam. num.9
Subſtitutio reciproca vt dicatur inducta, quo requirantur. conſ.452.num.48 182
Subſtitutio reciproca vt inter aliquos facta dicatur, tria requiruntur conſ.475.nu.7 241
Subſtitutio reciproca, cauſa æqualitatis ſeruandæ facta cenſetur. conſ.452.nu.22 180
Subſtitutio quæ ut directa tantum valeret, ſuſtinetur ut fideicommiſſaria, cauſa ſeruandæ æqualitatis. ibi.nu.23
Subſtitutio reciproca, facta non præſumitur, quando inter hæredes reſultaret inæqualitas. conſ.489.nu.13 281
Subſtitutionis verba directa & ciuilia, an trahi ad fideicommiſſariā poſſint. conſ.497.nu.2. & 3 310
Subſtitutionis vnius verba, declarationem recipere à verbis alterius quando eodem modo concepta ſunt. conſ.497.nu.8 311
Subſtitutionis fideicommiſſariæ extenſionem admitti, ob rationem conſeruandæ familiæ. conſ.452.nu.31 181
Subſtitutionis conditionalis euentus, expectandus eſt. conſi.500.n.10 fol.325. Et hæreditati iacenti curatores dandi. nu.11
Subſtitutionem extendi trahique non debere, ut includat alias perſonas quam expreſſas. conſil.452.nu.29 181
Admitti tamen extenſionem, quando eadem adeſt ratio, vel teſtatoris coniecturata uoluntas. nu.30
Subſtitutionem factam eſſe verbis, ſi extabit, idem eſt ac ſi ſub nomine proprio. conſ.417.nu.3 72
Subſtitutionem factam ſi filius in rerum natura non extitiſſet, extendi ad caſum, quo extitiſſet, ſed in pupillari ætate deceſſiſſet. cōſ.432.nu.12 120
Subſtitutionem fideicommiſſariam reciprocam, inter tranſuerſales non induci conſ.452.nu.49 183
Subſtitutionem ad fideicommiſſariam inducendam, præſumptiones ſufficiunt & coniecturæ. conſ.452.nu.5.& 13.fol. 178.& ſeq.
Subſtitutionem fideicommiſſariam reciprocam, vbi verba expreſſa non ſignificant ea, nec ex tacita mēte infertur. cōſ.489.n.6. 280
Subſtitutione repetitum cenſetur, quod in inſtitutione dictum eſt. cōſ.462.nu.9.f.212. Et quando id ſit accipiendum. nu.20 213
Subſtitutione fideicommiſſaria, an proximitas grauati, vel teſtatoris attendatur. conſ.434.nu.49.50.& 51 129
Subſtitutionem exemplarem factam in vno caſu furoris ad alium extendi. conſ. 432.nu.11 120
Subſtitutione fideicommiſſaria ſuccedens, dicitur ſuccedere teſtatori & in eius bonis. conſ.434.nu.28 127
Subſtitutione ſub nomine proprio facta, tranſmiſſioni non eſt locus. conſil.417. nu.4 72
Subſtitutione & vocatione collectiua aliquorum, quia tractus temporis ſucceſſiuus requiritur, non ſolum nati, ſed & naſcituri cōtinentur. conſ.496.nu.16 302
Subſtitutione fideicommiſſaria, facta de tranſuerſalibus & eorum filijs, an filiorum appellatione contineantur nepotes nondum nati uel concepti, tempore mortis teſtatoris vel confecti teſtamēti. conſ.452.nu.32 181
Subſtitutionum plures gradus teſtator faciens, poſitos in conditione cenſetur uocaſſe. conſ.455.nu.16 199
Et onus reſtitutionis omnib. gradatim et ſucceſſiue iniūctū. n.20
Subſtitutionum ad plures gradus digreſſio, fideicommiſſum arguit. conſ.481.nu.10 260

Subſtitutionum gradus ubi plures teſtator fecerit, onus fideicommiſſi omnibus gradatim & ſucceſſiue iniungere velle præſumitur. conſ.493.nu.15 293

Subſtitutionum gradus plures teſtator faciendo, onus inſtituto iniunctum repetitum cenſetur in ſubſtituto. conſ.462.nu.23 214

Subſtitutionum in materia, ſufficit dicere: hic caſus non continetur. conſ.475.nu.5 241

Subſtitutionũ plures gradus faciens teſtator, poſiti in conditione, cẽſentur ex teſtamento uocati. conſ.420.nu.5 76

Subtilitas à lege excogitata quando ſit obſeruanda. conſ.415.n.9. 68

Subtilitatem non eſſe excogitatam ab Imperatore in l.1.C. de ſent. & interloc. om. iud. ſed æquitatem potius. conſ.415.n.8 68

Succedat verbum futuri temporis eſt. conſ.442.nu.5 148

Succedere uolens tanquam agnatus, aut cognatus ex fideicommiſſo puro, talis eſſe debet tẽpore mortis illius de cuius ſucceſſione agitur vel tempore conditi teſtamenti. conſ.413.n.8.& 9. 61

Succedere volens ex fideicommiſſo conditionali ſufficit ſi talis ſit tẽpore quo ſucceſſioni factus eſt locus. conſilio 413.n.12 61

Succedẽs in ius alterius, vtitur iure anteceſſoris. conſ.444.n.25. 160

Succeſſor melioris conditionis non debet eſſe quam is cui ſucceſſit. conſ.413.nu.41 63

Succeſſor, beneficium, priuilegium, & omnem titulum lucratiuum: anteceſſoris declarare poteſt. conſ.443.nu.33 155

Succeſſor principis, legem obſcuram anteceſſoris ſui declarare poteſt ibid.num.34

Succeſſorem in dignitate, poſſe declarare & interpretari, actum dubium ſui anteceſſoris, conſ.443.nu.50 156

Succeſſio ex teſtamento, regulari ſolet ſecundum ſucceſſionem ab inteſtato. conſ.413.nu.7 f.61. Et conſilio 473.nu.15 238

Succeſſio ex teſtamento, quomodo & quando recipiat interpretationem à ſucceſſione ab inteſtato, & ſecundum eam reguletur. conſ.434.nu.53.& 54 129

Succeſſio fideicommiſſi, regulatur eo modo & ordine, quib regulatur ſucceſſio ab inteſtato. conſ.404.nu.8 24

Succeßio ex fideicommiſſo, in dubio regulatur à ſucceſſione ab inteſtato. conſ.463.nu.12 215

Succeſſio quando in pœnam adempta eſt, nunquam dicitur data ſub contraria conditione. conſ.494.nu.30 296

Succeſſio delata certo perſonarum generi, ad omnes peruenire debet, donec omnes deſinant. conſil.482.nu.4 262

Succeſſio ab inteſtato ex magis recepta DD. ſententia non connumeratur inter alienationes. conſ.497.nu.9 312

Succeſſio patris, filio quaſi debita, & eius dominium in eum continuatur. conſ.425.nu.2.& nu.4 100

Succeſſionis qualitatem habentium incluſio, eſt non habentium excluſio. conſil.413.nu.10 61

Succeſſionis tempus ut inſpicitur in vocatione pura, ita tempus purificatæ conditionis, in uocatione conditionali. conſ.413.nu.22. 62

Succeſſioni inteſtati, ingratitudinis ratione nemo priuatur. conſ.431 num.60 118

Succeſſioni paternæ, & maternæ renuncians filia ſuccedit tamen fratri, etſi in bonis illius, nulla alia, quam paterna, & materna cõtineantur. conſ.401.nu.91 7

Succeſſionem ex teſtamento regulari ſecundum ſucceſſionem ab inteſtato, quando non aliter conſtet de teſtantis voluntate. conſ.435.nu.1.f.130.& nu.21 131

Succeſſorum appellatione fiſcum contineri. conſil.409.num.91 44

Summarÿs in cauſis diſpoſitionem l.1.C. de ſen. & interloc. om. iud. non obſeruari. conſ.415.nu.4 67

Seperioritatis, & dominÿ ius, aduerſus ſubditos alterius principis, & in detrimentum eorum, præſcribi etiam curſu triginta annorum tantum. conſ.426.nu.7 102

Superioris verbum habens, non indiget verbo inferioris. conſ.478 num.35 249

Suppletio permiſſa tunc eſt, quando congrue fieri poteſt. conſ.462.nu.12 213

Suppletio eſt quædam interpretatio extenſiua, quæ in ſubſtitutionib. fideicommiſſarÿs permiſſa non eſt. ibi.nu.14

Suppletio non admittitur, niſi in caſu valdè neceſſario, & quando congruè fieri poteſt. conſ.493.nu.5.& nu.6 292

Suppletio eſt quædam interpretatio extenſiua.
Et in ſubſtitutionibus fideicommiſſarÿs non permiſſa. nu.8

Supplicatio porrecta principi loco exceptionis nullitatis nõ impedit ſententiæ executionem. conſ.478.nu.57 251

Supplicium pro ueritate pati potius eſt, quam pro mendacio beneficium. conſ.405.n.5 26

Suſpicio quid ſit ſecundum diuum Thomam, & quot habeat gradus. conſ.422.nu.49.& nu.51.55 87

Suſpicio quid ſit ſecundum Baldum. conſil.422.nu.48 87

Suſpicio præſumptione debilior. conſ.422.nu.45 87

Suſpicio verisimilis à præſumptione differt. conſ.422.nu.52 87
Et ex multis conficitur præſumptio. nu.53
Nec ſufficit ad fidem inſtrumento adimendam. nu.54

Suſpicio violenta, fidem & credulitatem cauſat, & fidem inſtrumento adimit. conſ.422.nu.56 88
Operatur quoq; vt cauſa criminaliter tractata, carcerari poſſit conficiens inſtrumentum, vel confici mandans. nu.57

Suſpicio vel præſumptio hominis, niſi violenta ſit fidem inſtrumento non adimit. conſ.422.nu.63 88

Suſpiciones aut præſumptiones hominis violentæ quæ dicantur quib. falſum conuinci poteſt, iudicis poſitum eſt in arbitrio. conſ.422. num.64 88

Scandalum permitti potius, quam ut occultetur veritas. conſi.405. num.4 26

Scire, & ſcire debere, idem quoad effectum. conſi.406.nu.96 31

Sciens, & tacens in maximè præiudicialib. non habetur pro conſentiente. conſ.402.nu.78 21
Idem quando contradicendo actum impedire nequit. nu.79

Scienti & volenti nullam fieri iniuriam. conſ.401.num.197.& nu.200. 14

Scientem, & tacentem uideri conſentire. conſ.402.nu.74 21

Scientia in his præſumitur, quæ magiſtratus ex officio ſuo gerere debet. conſ.478.nu.3 247

Scriptoris nobilitatem ad fidem ſcripturæ augendam, magni eſſe ponderis. conſ.402.nu.48 18
Idem ſi mors illius acceſſerit. nu.49

Scriptura priuata ſemiplene probat, temporis antiquitate concurrente. conſ.402.nu.47 18

Scriptura carens ſigno tabellionatus, in publicam formam nõ poteſt redigi. conſ.409.nu.45 42

Scriptura leuari non poteſt, niſi conſtet manu notarÿ mortui ſcripta eſſe. ibi.nu.46

Scriptura reperta quidem manu notarÿ, ſed non in protocollo, non præſumitur facta à notario rogato. conſ.495.n.4 297
Quamuis ſe rogatum eſſe, notarius ibidem exprimat. nu.5

Scriptura in protocollo non deſcripta, in authenticam formam redigi non poteſt. conſi.431.nu.39 115

Scripturæ defectum, per obſeruatiam ſubſequutam, ſuppleri. conſ.423 num.21 94

Scripturam eſſe vnius manus, facile quis poteſt decipi, conſ. 410.nu. 31 47

Scripturam priuatam, contra ſcribentis ſucceſſorẽ probare. conſ.409 num.4 39

Scripturam uita functi probare, etſi ei nulla adhiberetur fides eo viuo. conſ.422.nu.18 86

Scriptis ineptè benignam adhibendam interpretationem. conſ.434. num.19 126

Spolians nullo unquam tempore præſcribit. conſi. 447.nu.26 169

Spolians quempiam ſuis bonis iniuſtè, grauem iniuriam infert, & cauſam præſtat de ſe malè loqui, & maledictionis. conſ.403.num. 12 23

Spoliatus ante omnia reſtituendus. conſ.488.nu.2 276

Spoliator exceptionem petitorÿ opponens, quodammoo dactor dici poteſt. conſ.402.nu.73 21

Spoliatoris odio, & ob vitium illius delicti, exceptio petitorÿ non admittitur, in iudicio poſſeßorio. conſ.488.nu.12 277
Tertio igitur interueniente in quo uitium id ceßat, omnino prius de petitorio, vel ſaltem ſimul cognoſcendum. nu.13
Idque præſertim cum iura ſua ſuper dominio deducta & receptafuerint. nu.14

Spo-

Spoliationis factæ à iudice, & factæ à priuato differentia conſ.460 nu.25. fol.207

Sportulæ à iudicibus ordinarijs accipi prohibentur.conſ.406.nu.21 fol:28.

Sportularum acceptatio, non immutat formam & modum proceſſus iam obſeruatum ibid. num.22. fol:28

Spurius quis dicatur conſ.461.nu.18. 209

Spurius & naturalis procedunt à pari in his,quæ lex canonica pietatis cauſa conſtituit conſ.461.nu.21 209

Spurius ſimpliciter conſtitutus à patre, intelligitur, ſi in vita patris legitimabitur.conſ.473.nu.11. 238

Inſtitutus autẽ his verbis,ſi legitimabitur,intelligitur etiam poſt mortem.nu.12.

Et conditione pendente.ſpurius ille datur curator bonis,vel illi decernitur bonorum poſſeſſio.num.13.

Spurij nomen in genere ſumi pro nato ex quouis coitu. conſilio 461.nu.27. 209

Spurij inſtitutionem factã à principe ſupremam poteſtatem habente,valere.conſ.421.num.19. 80

Spurio ſolus vſusfructus relinqui poteſt. conſ.421.nu.7 79

Spurio filio ſolum alimentorum cauſa poſſe legari.conſ.421.nu.2.79

Spurio alias incapaci feudum concedens princeps, cum eo dicitur diſpenſare conſ.478.num.9. 247

Spurio ſuo relinquens aliquid princeps, eum habilem dicitur reddere conſ.478.num.10. 247

Spurio pater in teſtamento nec donare,nec legare poteſt,prole legitima exiſtente, illa tamen conſentiente valere diſpoſitionem conſ.401.num.146. 11

Spurium legitimari non poſſe, vt in feudo ſuccedat,in præiudicium agnatorum quib. ſpe probabili, ſit ius adquiſitum cõſ.442 nu.50. 150

Spurij à naturalibus origine & effectu differunt.cõſ.461.nu.8.208

Spuriorum & naturalium iure pontificio nulla differentia conſtituitur conſ.461.nu.19. 209

Spuriorum legitimatione vocandos eſſe eos,quibus præiuditium fieri poteſt conſ.442.nu.66. 151

Spurijs ne quid relinquatur,an ſolum iuris poſitiui, vel etiam diuini ſit.conſ.421.num.22. 80

Statutum magis vltimæ voluntati, quã cõtractui conuenit.conſ.496 nu:30. 302

Statutum ex rubrica ſua interpretari poteſt.conſ.485.nu.2.270.& nu.11. 271

Statutum vel pactum negatiuum vtrum neceſſario includat affirmatiuum conſ.456.nu.24. 193

Statutum liberã teſtandi facultatem auferens non valere conſ.456 nu.20. 193

Statutum prohibens dominum re ſua ad libitum diſponere odioſum eſt.conſ.496.nu.103. 308

Statutum de compromittendo,odioſum conſ.479.num.7. 252

Statutum admittens certum perſonarum & genus,dicitur alios excludere.conſ.416.num.7. 70

Statutum ſtatim corrigere ſe voluiſſe non præſumitur. Statutum includens vna perſonam aliam videtur excludere conſ.485. num.5.& 6. 271

Statutum de lucro dotis, comprehendit ſolum bona exiſtentia in loco ſtatuentium, non autem ſita alibi.conſ.469.nu.8. 227

Statutum prohibens mulierem teſtari ſine conſenſu duorum propinquorum inualidat teſtamentum antea factum,ſi poſt ſtatutum conditum mulier decedat.conſ.461.nu.34 210

Satutum quo mulier poſſit omnia bona ſecundo uiro in dotem dare, in præiuditium filiorum primi matrimonij,an valeat.conſ.469 num.6. 227

Statutum tribuens iuriſdictionem conſulib.mercatorum, inter mercatores,intelligitur, quando agitur de re ad mercaturam pertinenti conſ.479.num.4. 252

Statutum ſimpliciter excludens forenſes,non dicitur excludere filios forenſes,ſucceſſuros ab inteſtato.conſ.469.nu.4. 227

Statutum excludens à ſucceſſione vnius,non dicitur excludere à ſucceſſione alterius conſ.463.nu.4. 214.

Satutum excludens vnum à ſucceſſione, dicitur includere alios conſ. 463.num.15 fol.215

Statutum valere, quo mater prohibetur vltra quartam bonorum relinquere extraneis.conſ.456.nu.22 193

Et an etiam extendatur ad piam cauſam.nu.25 194

Statutum excludens matrem exiſtentibus filijs, excludit etiam auũ maternum.conſ.427.nu.11 107

Statutum fœminarum excluſiuum,iuri communi repugnat, & ſtrictiſſimè intelligendum.conſ.427.n.2 106

Statutum excludens filiam,exiſtente filio,aut ſororem exiſtente fratre,excludit etiam neptes eorum.ibi.nu.12 107

Statutum fœminas excludens,maſculis extantibus, an fauorabile ſit vel odioſum.ibi.nu.14 107

Statuti legiſque verba interpretantur,ne ſuperflua ſit diſpoſitio.conſil. 485.nu.3. 271

Statuti à diſpoſitione licet argumentari ad diſpoſitionem teſtatoris. conſ.496.nu.29 302

Statuta iuris communis correctoria,ita interpretanda,quo minus lædant ipſum ius commune.conſil.485.nu.8 271

Statuta confirmata à ſummo Pontifice,pro legibus haberi.conſ.402. num.45 18

Statuta Capituli quo caſu probent poſſeſſionem.conſ.402.nu.44.f.18

Statutis duobus extantibus,illud magis attenditur,quod minus iuri communi repugnat.conſ.469.nu.6 252

Item quod maiorem continet utilitatem.nu.8

Stellionatus natura quæ ſit.conſ.406.nu.68 30

Stellionatus pœna extraordinaria plectitur.ibi.nu.69 30

Stellionatus crimen vt ſubſidiarium,arguit nullam aliam accuſationem extare vel actionem. ibi.nu.16 32

Stylus & conſuetudo quia facti eſt,non præſumitur, ſed probanda. conſ.464.nu.27 218

Stylus ad ſui probationem multa requirit.conſ.480.nu.9 257

Stipulari poſſe patrem filio.conſi.489.nu.18 281

Stipulare frater pro fratre in feudis poteſt & tam ſibi quam fratribus quæritur æqualiter.conſ.464.nu.18.f.217.& nu. 20. 218

Et decedente vno alter in ſtipulatione nominatus admittitur. num.21

Stipulari frater fratri in feudo poteſt,quoad partem ſcilicet ei contingentem.conſ.464.nu.23 218

Niſi expreſſum fuerit,quod in ſolidum ſtipuletur.nu.24

Stipulatio facta a notario nomine quorumcumq, intereſt,prodeſt abſentibus quorũ præſentia uel ratificatio requirebatur.conſ.496. num.100 308

Stipulationis verba ſtrictè accipienda.conſ.456.nu.12 192

Stuprum committens vidua, non præſumitur de præterito adulteria. conſ.496.nu.114 32

T

Tabellionatus ſigno in inſtrumento deficiente non præſumi notarium rogatum.conſ.409.nu.44 42

Taciturnitas longi temporis, cum actu poſitiuo arguit expreſſum conſenſum.conſ.442.nu 64 151

Taciti & expreſſi eandem eſſe rationem, quando nõ procedat.conſ.461.nu.45 211

Tale non dicitur proprie,quod non eſt ſimpliciter tale.conſ.461.numero 7 208

Tantum,dictio,non excludit caſus ſimiles.conſi.432.nu 36 122

Tempus non eſt modus tollendæ vel inducendæ obligationis. conſ. 437.nu.22 134

Tempus incertum loco conditionis eſt.conſ.455.nu.13 191

Tempus implendi conditionem,grauato non niſi a die ſcientiæ currit conſ.425.nu.14 101.

Tempus centum annorum in materia probationum antiquum dici. conſ.409.nu.23 41

Tempus 46. annorum in materia probationum etſi non dicatur antiquum leuiores tamen admitti probationes efficit.conſ.474.numero 26 269

Tempus & præſcriptio,non currit contra ignorantes ſibi ius competere.conſ.482.nu.28 264

Temporis interuallum,ſignificare verba,poſt eos.conſ.413.nu.58.64

Tem

Temporis ſola circumuentione aliquem iure ſuo priuari,iniquum cenſeri conſ.467.num.13. fol.225

Territorium caſtro annexum, non comprahendi in conceſſione de caſtro facta.conſ.498.nu.44. 319

Territorij quod intra limites ſitum eſt, de eo quoad iuriſdictionem, non proprietatem dominus habet intentionem fundatam. conſ.437.num.8. 134

Tertiorij & diſtrictus appellatione,non contineri proprietates conſ. 437.num.6. 133

Tertius qui non ſpoliauit,nec ſpoliũ ratũ habuit,pro ſuo intereſſe in iudicio recuperandæ poſſeſſionis audiri debet.conſ.488.nu.1.276

Tertius interueniens lite iam inter duos cœpta, ſecondario pro iure ſuo,habet cauſam annexam, cum iure eius cui aſſiſtit, nec illa diuidenda eſt conſ.488.nu.4. 276

Atque poteſt is probare & allegare omnia,quæ nec principalis probauit uel allegauit nu.5 277

Liti autem aſſiſtere debet in eo ſtatu,quo reperitur,tempore,quo uenit ad iudicium nu.6

Quid autem ſi interueniat poſt latam ſententiam, ad impediendam executionem nu.7

Et quid in eo quinon ſecundariò,ſed principaliter ingreditur iudicium,inter duos iam collitigantes cœptum.nu.8.& 9.

Tertius interueniens lite cœpta inter ſpoliatum & ſpoliatorem iure que dominij ſibi rem petens reſtitui, impedit ſententiam ferendam inter illos duos litigantes, donec vel ante de iure ſui dominij cognoſcatur, vel ſimul contentio petitorij & poſſeſſorij diffiniatur.conſ.488.nu.10. 277

Theſaurus eſt quoddam corpus mortuum, inutile, & infrugiferum conſ.407.num.20. 34

Theſauri nullus eſt vſusfructus.conſ.407.num.19. 34

Teſtari poſſe no ſemper in noſtra eſt poteſtate.conſ.499.nu.22. 322

Teſtari aliquem cogere delictum eſt punibile conſ.431.num.14.113

Teſtari aliquem prohibens quas pœnas luat.conſ.eod.num.42 116

Teſtari aliquem quis prohibuiſſe dicatur, aut quando. conſ.eodem num.54. 117

Teſtandi facultatem tolli,lex communis,& æquitas,naturaliſque ratio non admittit conſ.456.nu.23 193

Teſtandi facultas conceſſa grauato per fideicommiſſum, an ad extraneos,vel ſolum eos de familia, intelligatur.conſ.497.nu.12 313.Vide nu.19.

Et vtrum inſtituendi proximiores tantum nu.20.ibid.

Teſtandi prohibitionem quæ impedimenta inferant.conſ.431.num. 44.f.116.& num.49. 117

Teſtabilis vel inteſtabilis vt quis dicatur, non bona conſiderantur ſed perſona.conſ.492.num.22. 290

Teſtator voluntatem ſuam ſtatuto conformem eſſe,velle præſumitur.conſ.496.nu.34. 302

Teſtator id voluiſſe præſumitur, quod interrogatus vero ſimiliter reſpondiſſet.conſ.421.num.45. 82

Teſtator præſumitur,voluntatem ſuam voluiſſe talem ne à ſapientibus reprehendatur.Conſ.423.nu41. 95

Et quod diſpoſitioni legis conformis ſit.num.41

Teſtator,quod non expreſſit,noluiſſe dicitur conſ.439.nu.9 138

Teſtator clàm, & ſecreto teſtamentum faciens, non præſumitur in dolo.conſ.422.nu.106. 90

Teſtator ſuperuiuens multos annos poſt conditum teſtamẽtũ,ratione ſolennitatis inualidum, id non mutando, dicitur voluiſſe cum eo decedere conſ.468.num 11. 216

Teſtator poſt teſtamentum conditum decennio ſuperuiuens,nec illud immutans,præſumitur cum illo decedere velle conſ.499.nu. 18. 322

Aliquib. tamen ab ea opinione diſſentientib.nu. 19.idque à iuditis arbitrio pendere nu.20

Teſtator de re ſua diſponere ad libitum nequit,ſed à lege ſancita debet obſeruare.conſ.441.nu.12. 144

Teſtator vtrum iuri communi vel ſtatutis ſuam voluntatem conformem eſſe voluerit.conſ.427.nu.4. 106

Teſtator caſui neceſſario præſumitur voluiſſe prouidere.conſ.421 num.42. 82

Teſtator quos vocare voluerit conſideratur affectio illius.conſ.452 num.6. fol.178

Teſtator quem plus diligat, ex hæredibus, relictæ portionis indicat quantitas.conſ.417.num.15. 72

Teſtator iuris præſumptiono, tam fœmellam quam maſculum uocare voluiſſe præſumitur.conſ.496.nu.41. 303

Teſtator quos in inſtitutione prædilexit,eoſdem etiam, in ſubſtitutione prædilexiſſe præſumitur.conſ.489.nu.2. 279

Teſtator vocans filios minus dilectorũ, à fortiori cenſetur vocare etiam filios magis dilectorum conſ.452.nu.10. 179

Teſtator hæredi decedenti ſine filijs, ſubſtituens alterius filios cenſetur ſubſtituiſſe illos filios tantum, qui tempore teſtamenti extabant, vel tempore mortis, vel conditionis conſ.404 num.1. 24

Et ibi redditur ratio.

Teſtator filiæ in pupillari ætate decedenti,ſubſtituens maſculos ſi extabunt, nullum ius habere voluit præmorientem, aut illud tranſmittere.conſ.417.num.2. 72

Teſtator inſtituendo filios duos,& inuicem ſubſtituendo, ſi ſine liberis alter decedet, illi liberi in conditione poſiti, cenſentur vocati.conſ.420.num.8 7L

Et ipſorum quoque deſcendentes.numero.10.

Teſtatorum filijs ſuis,ſine liberis decedentibus,ſubſtituens filiam & eius liberos,cenſetur eos ſubſtituiſſe per fideicom miſſum.coſ. 420.num.15. 77

Teſtator vocans aliquem, ſub qualitate, intelligitur de illo qui eam habeat tempore conditi teſtamenti & mortis ſuæ quãdo nulla alia coniectura extat.conſ.442 nu.1. 147

Aliud ſi coniecturę adſint,quibus conijci poſſit,teſtatorem intelligere voluiſſe de eo, qui tempore ſucceſſionis eam habeat nu.2

Teſtator dicens ſe bona ſua alicui aſſignare, intelligitur titulo inſtitutionis.conſ.408.num.35. 37

Teſtator ſi ſuperſtites vocauit ad partem decedentis,videtur & filiam cum filio vocaſſe,licet fœminam in certa re inſtituerit, fratribus vniuerſaliter inſtitutis, ſi alter deceſſerit,conſ.404. num.3. 24

Teſtator vocans duos fratres & eorum filios, intelligitur eos vocare reſpectiuè quo ad portiones patrum ſuorum. conſ. 452.nu 17. 180

Teſtator inſtituendo,& loco delinquentium ſubſtituendo non delinquentes, alienationem in fiſcum prohibere voluit conſ.484 nu.2. 267

Teſtator,ſi prohibeat bona alienari,vt ad filios filiorum peruenirent, tunc admittuntur, tam nati poſt alienationem quam ante conſ.404.num.5. 24

Teſtator diſponens per hæc verba vt bona in familia conſeruentur, idem eſt ſi dicat,uolo vel iubeo illa cõſeruari.584.nu.14.268

Teſtator ſi filios quorundam vocauerit, ſi ſine filijs decederet, an nati conditionis tempore, vel poſtea cenſeantur vocati.conſ. 404.num.6. 24

Teſtator limitatè & reſtrictè loquens de primo hærede ſuo, eique iniungendo onus, illud non cenſetur in ſubſtituto repetitum. conſ.420.num.2. 76

Teſtator legans quod ſibi debebatur, exigendo cenſetur legatum reuocaſſe.conſ.429.num.1. 109

Teſtator legans rem alienam ſcienter,dicitur voluiſſe vt eam hæres redimat præſtetque legatario.conſ.423.num.46. 96

Et quid etiam in ignorante legante perſonæ proximiori. ibi.

Teſtator qui rem piæ cauſæ legatam alienauerat eam redimendo legatum facit reconualeſcere.conſ.429.num.7 110

Teſtator illis verbis,ſi non valeat iure teſtamenti,valeat iure codicillorum an præſumatur in genere cogitaſſe de poſthumo conſ.499.nu.9. 321

Teſtatoris voluntas vſque ad mortem ambulatoria.conſ.428.num 8. 109

Teſtatoris voluntas in ſuſpenſo ſtare non debet, effectus tamen voluntatis poteſt.conſ.472.nu.8. 236

Teſtatoris mens quam verba potius ſpectanda cõſ.452.nu.41.182

Teſtatoris uerba, hæredis inſtitutionem importare ſufficit.conſ.434 nu.17. 126

Teſtatoris

Teſtatoris verba ita interpretanda,ne ab eo fruſtra dicantur prolata.conſ.484.nu.3 267

Teſtatoris à verbis recedendum non eſſe vbi de mente eius non conſtat.conſ.432.nu.27 121

Teſtatoris diſpoſitio ne inualida reddatur,etiam cum violentia verba interpretanda ſunt.conſ.408.nu.39 37

Teſtatoris diſpoſitio ne reddatur cluſoria,ſumenda interpretatio eſt. conſ.482.nu.34 265

Teſtatoris voluntas prædominatur tanquam lex. conſ.432.num.37. fol. 122

Ac ut tali tamen,bonis moribus,legibus aut ſtatutis non conueniens,ſolum in quo caſu loquitur,intelligenda ibi.

Teſtatoris voluntas præſumitur talis,qualis de iure eſſe debet, & iuri communi conformis.conſ.496.nu.40 303

Teſtatoris voluntas,non ab euentu,ſed ab initio & conditi teſtamenti tempore conſideratur.conſ.417.nu.13 72

Teſtatoris voluntatem non attendi ſi ex diſpoſitione non deprehendatur,quando verum ſit.conſ.452.nu.14 179

Teſtatoris voluntatem quoad eſſentiam non poſſe eſſe in ſuſpenſo ſed tamen quoad exequtionem.conſil.473.nu.20 239

Teſtatoris præceptum,de nubendo certo perſonarum generi, intelligendum,dummodo honeſtè nubere poſſit.conſ.425.n.8 100

Teſtatori vt ſuccedatur vbi agitur , verbis claris non extantib. eius ſpectatur affectio.conſ.434.nu.29 127

Idque etiam in ſubſtitutione vulgari.nu.30

Vel etiam fideicommiſſaria.nu.31

Aut pupillari.nu.32

Teſtatorem elegiſſe viam qua teſtamentum ſuũ nullum redderetur, non præſumitur.conſ.408.nu.41 37

Teſtatorem præſumimus, voluntatem ſuam voluiſſe legi conformem eſſe.conſ.473.nu.4.& nu.14 238

Et conſ.487.num.14 276

Teſtatorem grauare minus quam poſſibile ſit, hæredem voluiſſe interpretatio fieri debet.conſ.423.nu.29 95

Teſtatorem in dubio de filijs naſcituris cogitaſſe non præſumitur. conſil.499.nu.10 321

Teſtatorem de perſonis non nominatis,non cogitaſſe,quomodo intelligendum.conſ.452.nu.46 182

Teſtatorem virum prudentem in eodem actu ſibi aduerſari voluiſſe abſurdum eſt.conſ.452.nu.36 181

Teſtatorem vocatem maſculos, ſignificare quod fideicommiſſum pro conſeruatione familiæ voluerit conſtituere.conſ.435.n.13.130

Teſtatorem allicere precibus,& blanditijs, ad ſe inſtituendum, cuilibet licitum eſt.conſ.431.nu.40 115

Teſtatore aliquid relinquente liberis,agnatis,aut familiæ,is qui ſuccedere vult,probare debet ſe habere requiſitam à teſtatore qualitatem. conſ.413.nu.2 60

Ea autem qualitas aliter in fideicommiſſo puro, aliter in conditionali requiritur.nu.5 61

Teſtatore limitate & reſtrictè de primo hærede loquente, & onus fideicommiſſi & perſonaliter iniungente,illud in ſubſtitutos non cenſetur repetitum.conſ.493.n.2 292

Et quæ ſit ratio.nu.3

Teſtatore aliquem & filios eius diſpoſitiuè vocante in locum demortui,onus fideicommiſſi primo iniunctum,cenſeri repetitum in ſecundum.conſ.492.nu.13 292

Fallit tamen quando teſtator reſtrictè & limitatè diſpoſuit. num.14 293

Teſtatore vltra dodrantem legante,quomodo hæredi ſuccurratur.conſil.423.nu.48 96

Teſtatore legante vltra dodrantem , fit legatorum reſecatio à lege Falcidia.conſ.472.nu.13 237

Teſtatore uocante & ſubſtituente filios,non contineri filias ex multorum opinione.conſ.496.nu.36

Contraria opinio.num.5 303

Et quomodo procedat vtraque. 304

Teſtatore inſtituente filium ſuum Caium, & eius filios,ordine ſucceſſiuo id factum intelligitur,ex communi opinione. conſ.496.nu. 1. fol.300

Item per modum directæ ſubſtitutionis.nu.2

Et quid ſit in inſtituto extraneo eiusque filijs.nu.3

Vbi declaratur eo in caſu Baldi opinio.nu.4

Et quod cenſeatur uocati ordine ſucceſſiuo per vulgarē.n.9.301

Teſtatore dicente:& eo ſine filijs decedente intelligendum,tam nullis natis quam natis,& ante ipſum teſtatorem decedentibus.conſil.500.nu.5 324

Teſtamentum conficere eſt actus legitimus.conſ.492.nu.2 288

Teſtamentum non poteſt pro parte valere,& pro alia non.conſ.423. num.36 95

Teſtamentum quid ſit.conſ.408.nu.9 35

Teſtamentum perfectionem à morte teſtatoris recipit . conſ. 413. num.13 61

Teſtamentum à die mortis teſtatoris valere incipit. conſ.422.num. 84 89

Teſtamentum vt habeat effectum duo concurrere debent.conſ.492. num.5 289

Teſtamentum bene conditum & diſpoſitum, diluit ſuſpicionem inſanæ mentis.conſ.498.nu.5 225

Teſtamentum nouum feciſſe,& primum reuocaſſe, non dicitur quis ex ſolo deſiderio & voluntate teſtandi.conſ.496.n.81 307

Idque etſi coram ſeptem teſtib.dixerit,ſe nolle illud primum valere.num.82

Niſi dicat expreſſe,ſe inteſtatum velle decedere.nu.83

Vel decurſum ſit decennium ab eo tempore.nu.84

Teſtamentum ruptum natiuitate poſthumi ignoranter præteriti,an ſuſtineatur ut fideicomiſſum,ob vim clauſulæ codicillaris,inter Doctores eſt ingens diſceptatio.conſ.499.nu.1 319

Et referre utrum verbis præſens tempus ſignificantibus concepta ſit.nu.2

Aut etiam illa referantur ad futurum,non tamen fideicommiſſum importent.nu.3 320

Teſtamentum factum ante ius nouum conditum,quod certam formã requirit,valere tamen,etſi teſtator ſuperuixerit, & id mutandi tempus habuerit,conſ.499.nu.21 322

Teſtamentum patris,tacitè etiam filius approbando, ne quit contrauenire etiam in his,de quib. pater diſponere non poterat. conſ. 401.num.37 4

Teſtamentum patris etiam nullum,filius poteſt approbare. conſ.cod. num.38 4

Teſtamentum patris à filio approbatum,etſi nullum fuerit,de æquitate prætoria ſubſiſtit.conſ.401.n.127 9

Teſtamentum priuati,confectum coram principe, valet abſque teſtibus.conſ.423.nu.13 94

Teſtamentum principis carens ſolennitatib. valere.conſ.423.n.14.94

Teſtamentum militis non cogitantis de poſthumo, illo præterito,per clauſulam codicillarem nam ſuſtineatur.conſ.499.nu.5 320

Teſtamentum caducatum in primo gradu,incipit à ſecũdo.conſ.500. num.3 324

Teſtamentum caducum fit,hæredibus in eo ſcriptis ante teſtatorem decedentib.conſ.483.nu.1 265

Teſtamentum non facere aliquem rogans,videtur rogare de reſtituēda hæreditate venientibus ab inteſtato. conſ.434.nu.7 126

Teſtamentum ſecundum,declarari ex diſpoſitis in primo iam reuocato, niſi contrarium diſpoſuiſſe teſtatorem ſpecificè appareat. conſ.408.nu.47 37

Teſtamentum in quo quis hæres ſcriptus ſit , qui falsò credebatur filius non conſiſtere.conſ.473.nu.8 266

Teſtamentum producere differens,quo ſe hæredem ſcriptum aſſerit, præſumptionibus contra ſe locum facit.conſ.422.nu.40 87

Teſtamentum non lectum eſſe teſtibus , qualis dicatur eſſe defectus. conſ.431.nu.37 115

Teſtamentum fauore piæ cauſæ,coram duobus teſtibus valere.conſ. 431.nu.48 116

Teſtamenti pars vna declarat aliam.conſ.434.nu.39.f.127. Et conſ. 435.nu.6 130

Sic & conſtitutio vna.nu.7.Item conſil.472.nu.6 236

Teſtamenti conditi ſcientiam,fama & voce communi,argui in filijs & hæredibus.conſ. 476. nu.21 244

Teſtamenti ſingulæ paginæ ſubſcriptæ à teſtatore, verum ſunt ſigna deliberati teſtantis animi conſ.468.num.8. fol.226

Et eo maxime ſi dilecti & ab inteſtato ſucceſſuri, in eo ſint inſtituti.nu.10.
Teſtamenti exequutor ſuſcepto munere exequi compellitur vt quilibet mandatarius.conſ.408.num.50 38
Teſtamenti inofficioſi querelam.tolli quinquennio. conſ.411.nu35. 52
Teſtamento exiſtente penes omnes hæredes, vnus ex ijs ignorantiã allegare non poteſt.conſ 419.num.4. 74
Teſtamento conſcripto ab ignaro & imperito preſbitero interpretatio, ad fideicommiſſum ſuſtinendum ſumenda eſt conſ.432. num.12. 126
Teſtamento etiam ex imprefecto & nullo, ſumi tamen declarationẽ mentis teſtatoris.conſ.483.num.10. 266
Idem ex codicillis imperfectis, circa ea quæ in teſtamento ſunt diſpoſita.ibid.
Teſtamenta ad alterius interrogationem, cur non poſſint confici conſ. 468.nu.7.226. Et quando ceſſet in eo, falſitatis ſuſpicio nu.9
Teſtamentorum iura firma per ſe eſſe debere, non pendere ex arbitrio alieno conſ.408.num.8. 35
Teſtamentorum in cauſa, non eſſe deſcendendum ad definitionem conſ.408.num.38. 37
teſtis unicus in cauſis ſummarijs & leuis præiuditij probat, ſi omni exceptione maior eſt.conſ.491.nu.34. 288
Teſtis de auditu, & ſingularis, non probant regulariter.conſ.431 num.45. 116
Teſtis de auditu, quandam præſumptionem ſolummodo facit.conſ. 422.num.93. 90
Teſtis qui deponit per uerbum uidetur, nõ probat.cõſ.422.nu.92.90
Teſtis infamis, bannitus ob homicidia, non eſt idoneus. conſ.491 nu.20 fo.286.Sic & inops, magna iunctus amicitia ei, pro quo fert teſtimonium nu.21. 287
Teſti ſingulari fides non datur.conſ.491.nu.16. 285
Teſti ſingulari etiam in dignitate conſtituto non credi. conſ. 410 num.17. 46
Teſti uili & abiecto, ſubdito, debitori, modica datur fides conſ.437 num.28. 135
Item non confeſſo eo anno.num.29.
Teſti extra capitula deponenti, non dari fidem.conſ.495.nu.8.297
Teſti producto & approbato, aduerſus producentem datur fides. conſ.437.num.30. 135
Teſti exiſtenti in extremis, non haberi fidem ſi aſſerat ſe falſum teſtimonium contra aliquem dixiſſe.conſ.422.num.72. 89
Teſtem producens non quidem perſonam, dicta tamen eius poteſt improbare conſ.446.nu.32.166. Et conſ.495.nu.7. 297
Teſte uno pro inſtrumento deponente, requiruntur tres omni exceptione maiores, qui contrarium atteſtentur & reddant ſciẽtiæ rationem, etiam non interrogati.conſ.422.nu.23. 86
Teſtes inter alios examinati probãt in antiquis.con.402.nu.34.18
Teſtes minus ſolenniter examinati concludunt tamen apud bonos uiros, qui iudicãt ſola facti ueritate inſpecta.cõſ. 422.n.21.86
Teſtes examinati extra cauſam, fidẽ non faciunt.conſ.402.n.55.19
Fallit in antiquis, quia tunc ſemiplenam faciunt fidem num.56.
Teſtes plures defectus patientes, omnino repelluntur, etſi cauſa aliàs eſſet priuilegiata.conſ.431.num.27 114
Teſtes adhiberi in donationibus cauſa mortis, codicillis, & alijs diſpoſitionibus, iuris eſt poſitiui.conſ.423.num. 2. 94
Teſtes, de auditu quando præſumptionem faciãt.cõſ.431.n.46.116
Teſtes de ſolo auditu auditus qui examinari facit, redditur ſuſpectus, cum extiterint alij, qui uel uiderint ipſi, uel audierint.conſ. 410.num.53. 48
Teſtib. deponentib. de confeſſione extraiudiciali alicuius, fidem dari conſ.457.nu.8.195.imo & ſingularib.nu.9
Teſtibus nõ ueroſimilia deponentib. fidẽ nõ dari cõſ.468.n.12.226
Et magis credi ijs, qui ueroſimilia aſſerunt.& naturæ conſona nu.13
Idem in nobilioribus, & in dignitate conſtitutis nu.14
Teſtimonio ſingulari, etiam exiſtentis in magna dignitate non haberi fidem conſ.431.num.6 113
Timor reuerentialis, non uitiat matrimonium tẽporale: ita nec ſpirituale idque etſi de eo, proteſtati ſint contrahentes.conſ.442 nu.61 151
Tyramum interficere iuſtius eſt quam ei parere.cõſ.438.n.11.13
Tyrannis nullã ſeruadam fidem vel amicitiam.cõſ.438.nu. 12.136
Titulus probatur curſu temporis longæui, atque cum notus ſit minimè neceſſe eſt allegare.conſ.402.num.8.& num.9. 16
Titulum dominij, & iuriſdictionis probari curſu longiſſimi temporis, qui tituli uim habet.conſ.402.num.10. 16
Torturæ ut ſubijciatur inquiſitus, requiruntur indicia probabilia & urgentia.conſ.480.num.12.13.& 14. 257
Torturæ iudicium non ſumitur, quod delinquens aliud delictum diſſimile commiſerit.imò nec ſimile, alijs adminiculis deficientib. conſ.480.nu.18 254
Torturre indicium non facere ſolam famam, etiam in ijs, quæ ſunt difficilis probationis.conſ.eod.num.26. 258
Tutelæ adminiſtratio, habet annexam obligationem omnium bonorum tutoris conſ.478.num.28. 248
Tutelam decernere, adhibita diligenti inquiſitione, pertinet ad officium magiſtratus conſ.478.nu.2. 246
Tutelam alterius gerere, olim minori permiſſum erat. conſ.478 num.21 248
Tutor facta pupilli eius bona adminiſtrat, ſcire præſumitur conſ.478 num.4 247
Tutor cum pupillo palam contrahens, non eſt in fraudis ſuſpicione. conſ.406.num.77. 31.
Tutor pupilli rem palam emens, non fit ſuſpenctus.conſi..431. nu. 11. 113
Tutor alias prohibitus res pupilli emere ſi palam id faciat, excuſatur, ſin clàm, in dolo præſumitur.conſ.422.num.100. 90
Tractantes ſe & nominantes tanquam coniuges, & tales habiti ab alijs, quoad filiorum legitimationem bona fide conſtituuntur conſ.446.nu.29. 166
Tranſigere non poſſe patrem, in detrimentum iuris filiorum conſ. 442.nu.29. 149
Tranſigi etſi de incognitis non poſſit: ea tamen per modum tranſactionis in conuentione poſſunt deduci.conſ.496 nu.59. 305
Tranſigentium aſſertioni, quod adſit timor litis, non credendum, niſi manifeſtè appareat.conſ.439.nu.27. 139
Tranſactio vim ſententiæ habet, & rei iudicatæ inſtar eſt conſ.412 nu.95.f.58. Et conſ.439.nu.40. 140
Tranſactio pactum ſpeciale dicitur.conſ.416.num.5. 69
Tranſactio non ratificata, nullum operatur commodum conſ.443 num.3 154
Tranſactio firma & ſolennitate non obſeruata, corruit conſ.443 num.1. 153
Tranſactionem iudicati obtinet, nec retractatur, etſi inſtrumenta de nouo reperiantur.conſ.496.nu.76. 306
Tranſactio maiorem vim quam pactum de non petendo habet.conſ. 412.num.92. 58
Tranſactio facta ſuper teſtamento, non inſpectis vel conſideratis illius verbis, nulla eſt, licet facta ſit multis cum clauſulis.conſ. 439.num.33. 139
Tranſactionem prætextu læſionis dimidiam iuſti precij excedentis non reſcindi.conſ.401.num.157 12
Imo neque ob enormiſſimam ſecundum quoſdam ibid.num.158
Diſtinguitur ſecundum aliquos ibid.num.159.
Tranſactionem ob læſionem enormiſſimam reſcindi, dubia admodum eſt opinio.conſ.eodem num.160. 12
Tranſactionem iuratam ob læſionem enormiſſimam reſcindi fuit aliquorum opinio.conſ.eod.num.164. 12
Huic alia eſt contraria ibidem.num.165.
Tranſactione celebrata, conſenſu & autoritate ſanguine coniunctorum cum decreto magiſtratus, omnia ſolenniter acta præſumuntur. conſ.439.num.34 139
Contrarium tamen probari poſſe.num.35.
Tranſactiones & renunciationes ob enormiſſimam læſionem reſindi conſ.496.num.85. 307
Transactiones & renunciationes firmatas iuramento, non vitiari ob defectum inſinuationis.conſ.496.nu.95. 307
Tranſmittere quod non habet, nemo poteſt.conſ. 442.nu.25. 149
Tranſmiſſio quæ propriè dicatur, & quæ ſit inter tranſmiſſionem & vocationem differentia conſ.452.nu.58 183

Tranſmitio

I N D E X

Transmiſſio præſupponit ius acquiſitum, etſi cum effectu apprehenſũ non fuerit.conſ.473.nu.10 283
Transmiſſio in perſonis iam excluſis locum non habet. conſ.452. nu. 63 183
Transmiſſio, ab animo & voluntate teſtatoris pendet . conſ.417.nu. 12 72
Transmiſſio impeditur quando minus dilectus magis dilecto anteponeretur.conſ.eod.nu.14 72
Transmiſſio ad eum fit, qui tranſmittentis hæres eſt.conſi. eodem.numero 16 72
Transmiſſionis materia tota coniecturalis eſt.conſi.417.nu.1 72
Transmiſſioni non eſſe locum, quando teſtator nomine proprio aliquẽ ſubſtituit.conſ.417.nu.7 72
Transmiſſionem fieri ad perſonam in uocatione omiſſam . conſ. 452. num.60 183
Tranſuerſalium in ſucceſſione, filius non repreſentat patrem.cõſ.442. num.16 148
Trebellianica fideicommiſsum præſupponit.conſ.496.nu.64 305
Trebellianica deducitur ſolum ab hærede vniuerſali per fideicommiſſum grauato non ſingulari aut in re certa inſtituto . conſ. 401. num.141 10
Trebellianicæ detractio prohibita, fideicommiſſum conſtitutum eſse, arguit.conſ.424.nu.16 98
Trebellianicæ detractionem paternum poſſit prohibere . conſ.472. num.11 237
Trebellianicæ beneficium perdit hæres inuentarium non conficiens. ibid.num.12
Trebellianicę detractionem in primi gradus filijs non poſſe prohiberi in fideicommiſſo, approbando tamen teſtamentum præiudicare ſibi filium.conſ.401.nu.146 11
Trebellianicæ prohibitio, fideicommiſſum conſtitutum arguit. conſ. 434.nu.3 125

V

Valor rei ob pactum de redimendo extenuari poteſt.cõſi.445.nu.9 163
Valorem rei ſuæ non ignoranti, ſi minori pretio alienet non conceditur beneficium reſciſſionis contractus.conſ.401.num.201 14
Variatio, vacillacio, & mendacia, indicium torturæ an præbeant.conſi.480.nu.22.& 23 258
Vaſallus & dominus duo correlatiua ſunt, & in vno diſpoſitum, habet locum in altero.conſ.426.nu.19 103
*Vaſallus vaſalli mei, non dicitur vaſallus meus. conſ.426.nu.30.*104
Vaſallus inconſulto domino, liberè in alterum ex conuaſallis alienat. conſ. 401.nu.134 10
Vaſallus de re feudali teſtari non poteſt.conſ.443.nu.87 159
Poteſt tamen de feudo miſto.nu.88
Vaſallus dominum vulnere læthali ſaucium derelinquẽs an feudo priuetur.conſ.431.nu.59 118
Vaſallus ad purgandum moram ex quacumque cauſa admitti poteſt. conſ.467.nu.8 225
Vaſallo ius vtile quæſitum, principem non poſſe ad libitum ſuæ uoluntatis tollere.conſ.443.nu.78 158
Vaſallo aufferre ius quæſitum ex inueſtitura & conceſſione, à ſe uel ſuis anteceſſoribus facta, principem non poſſe ſine iuſta cauſa. conſ.443.n.55 156
Vaſallo quemadmodum ſine culpa, præiudicium in bonis nequit inferre princeps, ſic neque in perſona.conſ.426.nu.16 103
Vaſallo cõceſſa teſtandi licentia quomodo intelligenda ſit. conſ.414. num.28 66
Vaſallum feudo priuari ob non petitam inueſtituræ renouationem rigoris & odij plenum eſt.conſ.467.nu.22 225
Vaſallos ſub demanio princeps recipiendo, quid dicatur promittere. conſ. 426.nu.11 103
Vaſallos non perdere quemadmodum intereſt dominorum, ita nõ perdere dominos refert vaſallis.conſ.426.nu.18 103
Vaſallis ſi doloſè & in contemtum non deliquerint, domini fauere debent conſ.467.num.14. 225
Vel dictio inter diuerſa ponitur.conſ.416.num.16. 70.
Velle, qui ignorat, non dicitur, nec ad ignorata voluntas extenditur. conſ.402.num.82. 21.
Venales res, quomodo non dicantur conſiſtere in domo.conſ.407. num.18. 34.
Vindicare quid ſit.conſ.431.num.4. 113
Venditionis contractus ob modicam læſionem non reſcinditur.conſ. 401.num.179. 13.
Veneni dati delictum ex his eſt, quæ ſecretò ſolent committi cõſ.480. num.10. 257.
Veneno qui tentauit & conatus eſt patrem necare, parricidij pœna plectitur.conſ.480.num.11. 257.
Verbum, habere poſſet, extenſiuum eſt, & futurum reſpicit.cõſ.401. num.105. 8.
*Verbi qualitas, ſecundum uerbi tẽpus intelligitur cõſ.461.n.6.*208.
Verba intelligẽda ſecundum ſubiectam materiam cõſ.444.n.9. 160.
Verba ſecundum qualitatem perſonæ loquentis intelliguntur.conſ: 424.num.5 97
Verba contra eum interpetranda, qui legem apertius dicere potuit, iuxta l.veterib. ff.de pactis.conſ.450.nu.14.idquè quomodo accipiendum nu.17.& 18. 175.
*Verba cui non conueniunt, nec conuenit diſpoſitio.cõſ.422.n.132.*92.
*Verba ſuppleri non debere, niſi in caſu valde neceſſario conſ.462. num.11.*213.*Et de diſponentis mente conſtare debere.nu.13.*
Verba in fideicommiſſis interdum ſuppleri:conſ.462.nu.15. 213.
Verba ad præſens referuntur regulariter, inſtitutionis tamen fauore trahuntur ad futurum.conſ.429.num.14. 111.
Verba ſimpliciter prolata, intelligi debent ſecundum legis diſpoſitionem conſ.466.nu.24. 123
Verba generalia, reſtringuntur ad cauſas præcedentes, & quib.magis conueniunt, nec derogant expreſſè diſpoſitis. conſ.452 num.35. 181.
Verba generalia, prout magis congruunt, ad vnam potius perſonam, quam ad aliam trahenda ſunt.conſ.452.nu.40. 182.
Verba generalia in quauis diſpoſitione, ita interprætari, ne cõtineat, quod quis in ſpecie diſponere non poſſet conſ.454.n.22. 188.
Verba communia adiecta certæ rei, nec inſtitutionẽ nec ſubſtitutionem inducunt, ſed legatum tantum.conſ.483.num.7. 266.
Id tamen intelligendo in extraneo, non in filio.
Verba iniurioſa. calore iracundiæ proferens non debet puniri.conſ. 403.num.10. 23.
Verba ſuperflua potius eſse debere, quam vt indebitè quis damnum patiatur conſ.401.num.70. 6
Verba enunciatiua in inſtrumentis etiam antiquis, contra tertium non probare.conſ.402.nu.17. 17.
Verba enunciatiua ſola principis, in antiquis probant. conſ.402. num.26. 17
Verba poſita in executiuis, declarant mentem diſponentis cons. 484.nu.5. 268.
Verba obligatiua & executiua, conferuntur in recipientem. conſ. 464.num.25. 218.
Verba: de hærede in hæredem quomodo accipienda conſil.489.nu.3. 279.idque in materia fideicommiſſaria.nu.14. 281.
Verba teſtatoris vulgari ſermone loquentis, redacta in ſcriptis per tabellionẽ latius ſcribentẽ, ſecundũ iuris interpretationẽ, nõ vulgarem loquendi, modum capienda.conſ.459. nu.17. 202.
Verba: ex nunc pro ut ex tunc, quid efficant.conſ.460.nu.20 206.
Verba, pronuncietur quod iuris eſt, quid inferat.cõſ.406.n.65.fol.30.
Verba: quibuscunque & quomodocunque pertinentibus, & ſpectatibus, latiſſimam habent ſignificationẽ et vniuerſalia ſunt conſ. 401.num.63.fol.6.& num.75.
Verbis iniurioſè prolatis, ſi proferens ſtatim ea reuocet, debet abſolui.conſ.403.num.16. 23.
Veriſimile quod non eſt, falſitatis habet ſpeciem.conſ.409.num. 100.32.Et conſ..439.nu.13.138.item conſ.496.nu.92. 307.
Veriſimilitudo ſpectanda.conſ.409.num.79. 44.
Veriſimile quod non eſt, non tamen falſum eſt, ſed habet quandam eius imaginẽ, onere probandi contrarium aggrauat.conſ.422. nu.89. 90.
Et quando eſſet ſuſpicio falſi. num.90.

Veritas

Veritas ſuper omnia diligen da.conſ.405.num.3. 26
Veritas famæ præualet. conſ.432.num.22. 114
Veritas rei,falſa denominatiōe nō pōt immutari cōſ.444.n.13. 160
Veritatis proditor nemo eſſe debet.conſ.405.num.2. 26
Veritatem occultari,iniquum eſt.conſ.405.num.6. 26
Veritatem tacere, vbi in foro conſcientiæ cogi quis non poteſt eam propalare,non eſt peccatum.conſ.405.num.18. 26
Via publica alio nomine regalis dicitur conſ.448.nu.8. 171
Via publica vt dicatur,quæ debeat concurrere ibid.nu.9.
Via publica regalis, propria principis eſt,nec datur in ea quaſi poſſeſſio alicuius certæ perſonæ,ſed bonis eſt communis.nu.10
Via publica vēdi alienariq;,nō niſi ab ipſo principe poteſt.n.11.172
Via vicinalis,quomodo publica dicatur,nu.12.
Via vicinalis dupliciter ſumitur.num,13.
Via non præſumitur publica,ſed priuata, predijs circumiacentib.priuatis exiſtentib.conſ.449.num.1. 172
Via publica per aliquem impedita, propria autoritate impidimentū tollinequit,ſed agendum interdicto:ne quid in loco publico cōſ. 449.num.14. 173
Viam publicam, nullo tempore nullaque ex causa priuata,poſſe impediri conſ.449.num.12. 173
Viam publicam eſſe, non ſufficit probare per teſtes, quod publicè omnes tranſierint per longum tempus ibid.nu.13.
Viam eligere velle nemimem, qua ſua diſpoſitio inualida reddatur, iuris eſt præſumptio.conſ.411.num.24. 51
Id quod,& in his quæſtrictā recipiunt interpretationem.nu.25
Nec refert ſi verba improprientur.num.26.
Viæ vicinales,vicinis ſemper patere debent conſ.448.n.15. 172
Vicariatus ſui natura, cum perſona illius cui conceſſio facta eſt,extinguitur.conſ.414.num.3. 65
Vicariatus perpetuus, à principe concedente reuocari non poteſt. conſ.414.num.10. 65
Vicarij officium, extinguitur morte vicariatum concedentis.conſ. 414.num.5. 65
Vicario pactum legatum, non tranſit ad ſucceſſorem in officio.conſ. eod.num.4 65
Vitricus pro priuigno,nec ſocer pro genero, ferre poteſt teſtimonium.conſ.491.nu.17. 286
Vir ſummæ integritatis & bonitatis,non præſumitur falſam apochā & fidem produxiße.conſ.446.nu.17. 165
Virum eligens mulier, de eius conditione perſcrutaße præſumitur. conſ.446.nu.40.167.Filia tamē,voluntati patris aquieſcens, in bona fide conſtituitur.nu.41.
Vis metuſue non præſumitur,ſed coniecturis à lege probatis,demonſtari debet.conſ.442.nu.57. 151
Vitam vidualem obſeruando : verba hæc per gerundium,conditionem an modum.potius ſignificent.conſ.494.nu.20. 295
idque ex coniecturata mente teſtatoris.nu.22
Vocabulum, quod ſecundum ſui proprietatem plura ſimul poteſt continere,omnia comprehendit,etiam in materia odioſa.conſ. 424.num.9. 97
Vocatus ſub conditione vt ſuccedat, demonſtrare debet cueniſſe conditionem tempore, quo venit ſucceſſionis caſus.conſ.473. num.2. 238
Vocati plures poſt mortem alicu us,ſi æquè proximi ſint, nec inter eos affectio cadat,pariter admittuntur.cōſ.434.num.45.128
Vocatorum primo gradu, ante conditionis euentum deficiente, qñ tamē nō dicatur,caducatus ſecūdus gradus.cōſ.482.n.13.263
Vocatis his qui ſunt de familia,ij admittuntur prius,qui tales erant tempore teſtamenti conditi, ſucceſſiue qui tempore mortis teſtatoris.conſ.413.num.32. 62
Vocatio prior,maiorem arguit dilectionem vel affectionem.conſ.482 nu.6. 262
Vocationem aut ſubſtitutionem ad inducendam, quæ coniecturæ non ſufficiunt,ſufficiunt tamen ad inducendam tranſmiſionem.cōſ. 452.num.59. 183
Voluerit, verbum:liberum abritrium notare.conſ.408.num.14.35
Voluntas quid dicatur.conſ.408.nu.10. 35
Voluntas in criminalibus facto potuis quam verbo declaratur.conſ. 401.num.65. 6
Voluntas collata in arbitrium alienū, vtrum poſſit dici captatoria conſ.408.num.6. 35
Voluntas velata toleratur.conſ.eodem.num.23. 36
Voluntatis mutatio non præſumitur.conſ.422.num.76. 89
Niſi quid appareat in contrarium.num.83.Et conſ.452.nu.3. 178
Item conſ.485.num.4. 271
Voluntatem mutare qui potuit, & non fecit,an & quando valere vel non valere voluerit.conſ.483.num.18. 267
Voluntatem patris ſemel approbatam,filius impugnare amplius non poteſt conſ.401.num.60. 6
Voluntatibus in vltimis,mens quam verba potius attenditur, aut proprietas eorum.conſ.408.nu.37. 37
Votum religionis & ingreſſum non omnis metus vitiat, ſed is ſolum qui in conſtantem cadat virum conſ.442.nu.52.Et nu.60.150 & 151
Itaque non leuis num.53
Non reuerentialis num.54.& 59
Voto ſuper continentiæ, ſine iuſta cauſa, pontifex nequit diſpenſare conſ.442.num.43. 150
Et quæ ſint cauſæ iuſtæ nu.44.
Vox & fama cōis, matrimonium contractum fuiße,ad legitimitatē filiorum ex cohabitantib.natorum,ſufficit.490.nu.18. 283
Vulneratus lęthaliter, ſi quem excuſet, quod ab eo vulneratus non ſit,torturæ non dari locum.conſ.422.num.16. 86
Vbi dictio, an conditionem ſignificat.conſ.473.num.1.&.17.237. & 239.
Vbi,dictio,pro quando vel poſtquam exponēda.conſ.eadem.n.6.238
Vnire Eccleſias Papa poteſt.conſ.402. num.81. 21
Vnio duarum eccleſiarum probatur,ſi vnus illis rector præfuit.cōſ. 401.num.50. 5
Vnio odioſa eſt,ob id trictiſimè interpretanda.conſ.402.num.84.21
Vnio ſeruitutis ſpecies,graue præiudicium inferens Eccleſiæ vnitæ. ibidem.num.85. 21
Vnio Eccleſiæ non fit,niſi neceſſitatis vel euidentis vtilitatis cauſa. ibidem.num.86. 21
Et quæ ſint neceſſitatis cauſæ.num.87.
Quæ item vtilitatis.num.88.
In quibus cauſis perno ſcendis adhibenda cognitio.nu.89
Vnionis in impetratione, vtriuſque beneficij valor exprimendus. conſ.402.num.94. 22
Vnionem ius patronatus præſertim tollere.conſ.402.num.66. 20
Vniones perpetuæ à 40.annis citra factæ, ab ordinarijs examinari, an obreptitiæ vel ſubreptitiæ ſint poſſunt,ex diſpoſitione Tridentini concilij:conſ.402.num.80 21
Vniuerſalia nihil excludunt conſ.456.num.2. 191
Vniuerſitas aduerſus præſcriptionem etiam quadragenariam reſtituitur.conſ.426.num 43. 105
Vniuerſitas pro pecunia mutuo accepta, vtrum conſtituere poſſit reditum annuum in pecunia.cons.441.num 23. 144
Vniuerſitas cur non poſſit niſi magna cum ſolennitate compromittere.conſ.495.nu.2. 297
Vniuerſitates caſtrorum,villarum,reſtitui aduerſus præſcriptionem, etiam longiſſimi temporis,ex capite iuſtæ ignorātiæ conſ.447.n 35. 170
Vniuerſitates caſtri vel ciuitatis, æquiparari minorib. furioſis & eccleſie ibid.num.36
Vniuerſitatis partem maiorem conſentire non ſufficit in his quę magni ſunt præiudicij.conſ.426.num.39. 104
Idem vbi de auferendo aliquo iure ſuo ageretur.num.40
Vſu probando qui iuri comuni repugnet,efficaces requirūtur probationes conſ.445.nu.22. 164
Vſufructuarius durante vſufructu,cur proprietatem non præſcribat conſ.447.nu.4.ſic neque conductor nu.5.
Item & creditor.num.6. 168
Vſumfructum pecuniæ contineri in legato vſufructus omnium bonorum,conſ.407.num.13. 33
Vſufructu omnium bonorum mobilium legato, contineri vſumfructum omnium bonorum.conſ.407.num.13. 33
Vſufructu omnium bonorum mobilium legato,contineri vſufructum pecuniæ in arca repertæ.conſ.407.nu.1. 33

Vſura

Vſura quid ſit conſ.441.nu.4.143.& num.11.&.16 144
Vſura eſt cum pecunia pecuniam parit.conſ.441.nu.22. 144
Vſura vt committatur tria debere concurrere.conſ.441.nu.5.143
Vſura eſt etiam, quicquid ex legato vel pacto annuatim debetur, donec ſors ſoluatur conſ.440.num.5. 142
Vſura in legato indirectè,& alijs contractibus mutuo excepto committitur.ibid. num.2 143
Vſura in alijs cõtractibus palliata,in mutuo vera dicitur.ibi.n.3.143
Vſura requirit,vel mutuum verum vel fictum.ibid.num.18. 144
Vſura eſt promittere decem annua donec ſoluatur ſors, tam in contractibus quam teſtamentis.conſ.440.num.2 142
Vſura iure pandectarum quomodo permiſſa Iuriſconſultorum reſponſis,& Imperatorum conſtitutionibus.conſ.441.n.6.143
Et quid de iure nouiſſimo num.7.
Vſura iure pontificio penitus prohibita eamque permiſſam eſſe aſſerens,hæreditus habetur.ibidem.nu.8. 143
Vſura in legato alternatiuo an poſſit conſiderari.con.eod.n.15.144
Vſura committ i in mutuo vero vel palliato. conſ.440.num.8.142
Vſuram in vltima voluntate præſumi,ſola temporum dinumeratio non facit conſ.441.nu.13. 144
Vt ſupra: verba,quomodo intelligenda conſ.452.nu.42 & 43.182
Vt ſupra:dicto eſt reſtrictiua ſecundum præcedentia.conſ.424.num 13 98
Vt ſupra,dictio, relationem omnium antecedentium facit.conſ.43[…] num.15. 130
Idque multis declaratur exemplis num. 16. & multis ſeqq.
Vt ſupra,dictio,eſt relatiua ſubſtantiæ & qualitatis antecedentis di[…]ſpoſitionis.conſ.484.nu.12. 268
Vtilitas publica iuſta eſt cauſa reuocationis priuilegij conſ.461.nu. 36. 210
Vtilitatis publicæ cauſa, non poſſe principem auferem auferre rem a domino,ſi poſſit alio modo prouidere.conſ.426.num.35. 104
Vxor inter perſonas coniunctas numeratur.conſ.430.num.12. 11[…]
Sic & amicus.num.13. 112
Vxor forum viri ſequitur,& fruitur commodis illius conſ.454.nu. 24. 189
Vxor inſtituta vſufructuaria, non vt hæres ſed vt legataria conſideratur.conſ.500.nu.1. 324
Itaque decedens ante teſtatorem,non efficit teſtamentum fieri caducum.nu.2.
Vxorem conſequi quartam partem bonorum mariti debere,tam locum habere vbi dos tenuis,quam ſi nulla conſtituta ſit.conſ. 433.nu.2. 122
Idem etiam in viro coſtitutum.nu.7.& qua de cauſa num.8. 123.
Vxores duas retinentes,quib:plectantur pœnis conſ.446.nu.10.165

F I N I S.

CONSILIORVM
ſiue Reſponſorum,
D. IACOBI MENOCHII,
DIVINI ATQVE HVMANI
IVRIS SCIENTIA PERITISSIMI

Et in nobiliſſimo Gymnaſio Patauino Iuris Cæſarei interpretis primarij, horis matutinis.

VOLVMEN QVINTVM.

SVMMARIVM.

1 *Hæredum verbo, filios intelligi.*

2 *Feudum antiquum aſsignando vni, non poſſe patrem alijs filijs præiudicare.*

3 *Feudum antiquum ex pacto & prouidentia, vni filiorum patrem prælegare non poſſe.*

4 *Primogenituram in feudo antiquo conſtituitur non poſſe.*
Idque extendi quoque ad feudum nouum num. 5.

6 *Primogenituram in fraudem legitimæ, aliorum filiorum, non conſtitui.*

7 *Feudum conceſsum pro ſe, fratribus, & eorum hæredib. maſculis, hæreditarium eſse, & ad extraneos tranſire.*
Et in eo conſtitui primogenituram. nu. 20.

8 *Inueſtitura prima attendenda, & obſeruanda & num. 53.*

9 *Feudo hæreditario conſtitui poſse primogenituram.*

10 *Diſponere de rebus ſuis quilibet adhibitum poteſt.*

11 *Primogenituram parens in bonis hęreditarijs conſtituit, alijs filijs legitima reſeruata.*

12 *Feudum conceſsum pro ſe, & filijs maſculis, & hęredibus, miſtum dici.*

13 *Feudi miſti, quæ ſit natura.*

14 *Feudum a principe conceſsum, pro ſe, filijs, & hæredibus, patrem vni filiorum aſsignare poſse,*

15 *Primogenituram in feudo miſto conſtitui poſse.*

16 *Feudum hæreditarium vni filiorum poſse patrem, alijs reluctantibus relinquere.*

17 *Filij tanquã hæredes patris, ipſius facto non contraueniunt.*

18 *Feudũ dignitatis, ad unũ tantũ, & ſic primogenitũ ſpectare.*

19 *Feudum dignitatis ex prouidentia legis, reſpicere primogenitum.*

21 *Diſpoſitione patris extante, illa ſequenda eſt.*

22 *Feudo hęreditario, ſemel primogenitura conſtituta, illud non æqualiter ad omnes, ſed ad ſolum ſpectat primogenitum.*

23 *Comitatus diuidi ſecundum Italiæ conſuetudinem, in aliquib. locis tantum.*
Idque ſi nulla alia extet patris diſpoſitio. num. 26.

24 *Florentino, Ferrarienſi, Mantuano & ſimilib. Ducatib. ſolos primogenitos ſuccedere.*

25 *Conſuetudo localis, de loco ad locum non trahitur.*

27 *Feudum dignitatis ex voluntate principis diuidi.*
Vtrum autem ſemper maneat diuiſibile. num. 28.

29 *Rem alienari prohibitam, ſemel factam alienabilem, talem perpetuo conſiſtere, qua in prohibitione verum ſit.*

30 *Feudo dignitatis diuidi prohibito, realis eſt prohibitio, & ſemel diuiſione facta, non perpetuo remanet diuiſibile. nu. 31*

32 *Comitem creari, & feudum habere, ſed non ſub titulo comitatus ſimul poſſunt conſiſtere.*

33 *Feudum francum quod dicatur.*

34 *Feudum francum obtinens, ad quid tamen teneatur.*

35 *Feudo in franco liberè diſponit uaſallus, illu d etiam cuicunque alienando.*

36 *Primogenituram in feudo conſtitutam impugnare nequit filius, patris teſtamentum qui approbauit.*

37 *Teſtamentum patris, tacitè etiam filius approbando, nequit contrauenire etiam in his, de quibus pater diſponere non poterat.*

38 *Teſtamentum patris etiam nullum, filius poteſt approbare.*

39 Iura ſua ignorans, renunciando ſibi non preiudicat.
Aliud in ſciente, idque iuramento confirmante nu. 40.
41 Errorem allegans, illum probare debet.
42 Feudum in remotiorem alienatum, agnatus vel filius intra annum reuocare debet.
43 Feudo a patre relicto iure primogenituræ uni filiorum, alter intra annum conqueri debet.
44 Primogenituræ ius conſtitutum, maior factus intra quinquennium aut decennium non impugnans, præſumitur ratificaſſe.
45 Ratificatio a maiore 25. annis facta quæ dicatur.
46 Feudo in nouo, ex pacto & prouidentia, pater liberè non diſponit, uni filiorum prælegando.
47 Feudum nouum ex pacto, & prouidentia, conſentiente principe, vni filiorum prælegari poſſe.
48 Feudum antiquum, ſi alio quam hereditario iure deferatur, in eo non cadit ius legitimæ.
49 Legitima tolli in totum, pacto, renunciatione, aut ſtatuto, nō poteſt, imminui tamen.
50 Vnio duarum Eccleſiarum probatur, ſi unus illis rector præfuit.
51 Inueſtituræ diſpoſitiua uerba non narratiua attendenda, & obſeruanda.
52 Enunciatiua ſeu narratiua verba, probationem admittunt in contrarium.
54 Feudum miſtum dici ob vocabulum. ſucceſſoribus, in inueſtitura poſitum.
Idque hereditarium dici, & in extraneos poſſe alienari numero 55.
56 Concedens rem principalem, cenſetur concedere, & illi vnitam.
57 Immobili re conceſſa, cenſeri conceſſam illi annexam.
58 Caſtro conceſſo, quando cenſeatur conceſſum territorium.
59 Diſpoſitio patris, non relinquentis filio legitimam inſtitutionis iure, etſi inualida ſit, approbatione tamen filij corroboratur.
60 Voluntatem patris ſemel approbatam, filius impugnare amplius non poteſt.
61 Bona delinquentium publicare, percipere vectigalia, & pædagia, iuriſdictionis ſunt exercitia, reditus, & emolumenta feudi.
62 Iuris patronatus Eccleſiaſtici, eſt ius præſentandi, & proceſſionis.
63 Verba: quibuſcunque & quomodocunque pertinentibus, & ſpectantibus, latiſſimam habent ſignificationem, & vniuerſalia ſunt num. 75.
64 Actus mentem agentis declarat.
65 Voluntas in criminalibus, facto potius quam uerbis declaratur.
66 Bonorum paternorum, & maternorum appellatione, contineri quoque feudalia. num. 88
67 Bonis renuncians, dicitur renunciare emphyteuſi & feudo, ſecus ſi renunciet hæreditati.
68 Hæreditati paternæ renuncians filius, non dicitur renunciare feudis, ſecus ſi renunciet bonis paternis, & maternis.
69 Renunciatio generalis ad fortuitum caſum extenditur, quando alias nihil operaretur.
70 Verba ſuperflua potius eſſe debere, quàm vt indebitè damnū quis patiatur.
71 Alijs dictio, diuerſitatem notat.
72 Alia, dictio, ſimilitudinis eſt nota.
73 Simile non eſt idem, ſed ab eo cui aſſimilatur diuerſum.
74 Feudalia a patrimonialibus diuerſa ſunt.
76 Geminatio verborum vniuerſalium quid operetur.
77 Renunciatio ſpecialis in feudo tollendo requiritur.
78 Diſpoſitione a generali, ſi aliquis caſus ſpecialis excipitur, diſpoſitio ad omnes alios trahitur, in quibus ſpecialis expreſſio neceſſaria eſt.
79 Renunciatione bonorum generali non ueniunt bona, quæ renuncianti alia de cauſa obueniunt, quam ex cauſa, cui renunciauit.
80 Feudalia bona, propriè non dici paterna vel materna.
81 Renunciatio bonorum generalis, quando feuda includat vel non.
82 Feuda miſta, ex pacto & prouidentia hæreditaria.
83 Renunciatio generalis, feuda merè hereditaria comprehendit.
84 Feuda in renunciatione vniuerſali comprehendi.
85 Legato generali non contineri res venales, ſecus in vniuerſali.
Idem ſi in domo nulla alia bona quam uenalia reperiantur. num. 86.
87 Legato generali, de eo quod mihi debet Titius, quando comprehendatur ſub conditione debitum.
89 Renunciationes ſtricti iuris eſſe, & propterea non poſſe extendi.
90 Feudo paterno uno ex fratribus renunciante, utrum per mortem fratris alterius, admittatur deinceps ad portionem vacantem.
91 Succeſſioni paternæ, & maternæ renuncians filia, ſuccedit tamen fratri, etſi in bonis illius, nulla alia, quam paterna, & materna contineantur.
Idque etiamſi promiſerit non habere regreſſum quocunque iure, actione uel cauſa. num. 92.
93 Renunciationis verba generalia, intelligi reſpectu cauſæ de præſenti non de futuro.
94 Renuncians omni iuri ſibi competenti, vel competituro, quo modo intelligendum ſecundum quoſdam.
95 Renunciationis verba generalia ad quæ futura extendantur, ex quorundam opinione.
96 Renunciationis quantumuis uerbis generalibus, non intelligi quem renunciaſſe, iuri quod nec ſpe nec re competebat.
97 Renunciationem intelligi debere, rebus ſic ſtantib. & ſecundum quoſdam etiam adhibito iuramento.
98 Renunciationem quantumuis generalem, ad incogitata non extendi.
99 Euentus mali non ſunt in conſideratione.
100 Renuncians ſemel iuri ſuo, regreſſum ad id non habet amplius.
101 Dare nemo poteſt, quod non habet.
102 Renunciatio facta feudo ſimpliciter, realis eſt, ut ab eo ſemel excluſus, perpetuo excluſus remaneat.
103 Renunciatio realis, afficit rem ipſam, & ad quemcumque tranſit.
104 Renuncians filia omninò hæreditatibus competentibus, & competituris, perinde eſt ac ſi renunciet ſucceſſioni. Vnde liberi, vnde agnati, & vnde cognati.
105 Verbum, habere poſset, extenſiuum eſt, & futurum reſpicit.
106 Renunciatio facta his verbis, renunciat iuribus quæ ſibi competere poſsent, de futuris quoque intelligitur.

107 *Identitas rationis detegit, & demonſtrat mentem, & animũ diſponentium.*

108 *Ratio vbi eadem eſt, ius non extendi ſed enucleari dicitur.*

Neque dicitur extenſio de caſu ad caſum, vel perſona ad perſonam ſed comprehenſio num. 109.

Et tanquam genus ſpecies ſuas, & generalis ratio diuerſos caſus complectitur nu. 110.

111 *Filius filiaue renunciando hæreditati paternæ, in illa deinde ab alijs fratribus adita, numquam ſuccedit, ſi ea renunciantis mens fuerit.*

112 *Hæreditas patris per filios adita, non deſinit eſſe patris hæreditas.*

113 *Doctoris dictum, ſecundum iura ab eo allegata intelligi.*

114 *Renunciationi perſonali adiecta verba quantumuis generalia vel vniuerſalia, ad illam ſe reſtringunt.*

Secus in renuntiatione reali num. 115.

116 *Renuncians iuri quod quis prætendit vel prætendere poſſet in bonis alicuius, intelligi ob cauſam quam habeat renunciationis tempore, ſecus ſi fiat his verbis, renuncio iuri, quod habeo vel habere ſpero in futurum in bonis illis nu.* 117.

118 *Filiam quæ renunciauit iuri ſibi competenti, & quod competere poſſet, omnino ab hæreditate patris, excludi, ad quoſcunque deinde deuenerit.*

119 *Renunciatione generali, apta comprehendere ius de futuro, cenſeri quoque renunciatum iuri, quod nec re nec ſpe competit.*

120 *Renunciatio generalis, dicitur includere, ſcientiam, & cognitionem implicite.*

Extenditur quoque ad incogitata. nu. 121.

122 *Renunciatio generalis, non reſtringitur ad ſpecificata, quando recti ſermonis ratio id non patitur.*

123 *Ius patronatus feudo annexum, ad eos ſpectat ſolum, qui in feudo ſuccedunt.*

124 *Ius patronatus a laico conſtitutum hæreditarium eſſe, & ad vniuerſales ipſius hæredes tranſire.*

125 *Ius patronatus ab hæreditate regulatur.*

126 *Ius patronatus, non tranſire ad hæredem particularem.*

127 *Teſtamentum patris a filio approbatum, etſi nullum fuerit, de æquitate prætoria ſubſiſtit.*

128 *Ius patronatus ſoli hęredi uniuerſali defertur.*

129 *Alienatione uniuerſali, omnium bonorum, cõtineri quoque ius patronatus Eccleſiaſticum.*

130 *Ius patronatus ſine conſenſu, & autoritate Epiſcopi, ceſſione in alium non transferri, quomodo intelligendum num.* 131. & 133

132 *Ius patronatus ceſſione vniuerſali omnium, & quorumcunque iurium & bonorum, tranſire.*

134 *Vaſallus inconſulto domino, liberè in alterum ex conuaſallis alienat.*

135 *Iuris patronatus ceſſio, & renunciatio gratuita eſſe debet.*

136 *Simoniam non committi, recepto precio, vbi in generali ceſſione, & uniuerſali, ius patronatus quoque continetur.*

Quemadmedum nec in generali uenditione. nu. 137.

138 *Legitimam non poſſe deducere filium ex legato, fideicommiſſo, aut re rophibita alienari, ſi commodè ex alijs bonis hęreditarijs eligere poſſit.*

139 *Legitimæ loco rem aliquam pater relinquere filio poteſt.*

140 *Legitimæ detractionem prohibere pater uoluiſſe dicitur, in re illa quam alteri legauit, aut fideicommiſſo ſubiecit.*

141 *Trebellianica deducitur ſolum ab hęrede uniuerſali per fideicommiſſum grauato, non ſingulari aut in re certa inſtituto.*

142 *Filia dotata excluſa per ſtatutum, quia dos legitimæ loco ſuccedit, auget numerum liberorum, ad conſtitutionem legitimæ.*

Aliud ſi ſimpliciter excludatur propter maſculos, & deinceps mandetur dotari. nu. 143

144 *Filij fideicommiſſo grauati, ne detrahant aliquam legitimã approbando teſtamentum patris, ſibi præiudicant.*

146 *Trebellianicæ detractiouem in primi gradus filijs non poſſe prohiberi in fideicommiſſo, approbando tamen teſtamentũ præiudicare ſibi filium.*

146 *Spurio pater in teſtamento nec donare, nec legare poteſt, prole legitima exiſtente, illa tamen conſentiente, ualere diſpoſitionem.*

147 *Legata in teſtamento minus ſolemni, deberi ab hærede ab ineeſtato ſuccedente, ſi uoluntatem diſponentis approbet.*

148 *Pertinentiæ caſtrorum aliæ proximę aliæ remotæ ſunt.*

Et quæ illę dicantur. num. 149. & 150.

151 *Pertinentiæ caſtri uel oppidi multis probantur modis, et qui ſint iſti.*

152 *Primogenitura in caſtro uel oppido conſtituta cum pertinẽtijs illius, comprehendi molendina, cenſus reditus & ſimilia.*

153 *Lęſio enormiſſima, quando minus triplo uel quadruplo datur.*

154 *Lęſio enormiſſima, quę multum eſt exceſſiua.*

155 *Filia in dote quando lęſa dicatur enormiſſime.*

156 *Læſio enormiſſima quæ in tranſactione dicatur, & quid probare debeat eam reſcindi petens.*

157 *Tranſactionem prætextu lęſionis dimidiam iuſti precij excedentis, non reſcindi.*

Immo neque ob enormiſſimam ſecundum quoſdam. nu. 158.

Diſtinguitur ſecundum aliquos num. 159.

160 *Tranſactionem ob læſionem enormiſſimam reſcindi, dubia ad modum eſt opinio.*

161 *Iuramẽtum, quod ſine ſalutis æternæ interitu ſaluari poteſt, omnino ſeruandum eſt.*

162 *Iuramentum principaliter in deum dirigitur, & legibus humanis ſubiectum non eſt.*

163 *Animæ de periculo vbi agitur, tutior eligenda pars eſt.*

164 *Tranſactionem iuratam ob lęſionem enormiſsimam reſcindi, fuit aliquorum opinio.*

Huic alia eſt contraria. nu. 165.

166 *Iuramentum ſeruandum, niſi contractus iniquus ſit, & dolo re ipſa confectus.*

Dolum autem illum ex propoſito interuenire debere. numero 167

168 *Renunciationem iuratam, nõ obſtante læſione enormiſsima, omnino ſeruandam.*

169 *Omnino, dictio præciſam habet naturam.*

170 *Contractus ſui natura nullus, interueniente tamen iuramento confirmatur.*

171 *Dotalis rei alienatio lege prohibita, iuramento tamen interueniente, valet.*

172 *Dotem opulentam marito indigno conſtituens mulier, accedente iuramento, nequit contrauenire.*

173 *Iuramentum ubi adeſt, non conſideratur lęſio.*

174 *Filia dote recepta, cũ iuramento bonis paternis, maternis, & fraternis renuncians, non contrauenire poteſt, quantumuis enormiter læſa.*

Nec a iuramento concedi abſolutionem num. 175.

176 *Minor maiorem ſe iurans, & cum iuramento uendens, donanſque*

nanſque ſi quid plus eſt, læſionis prætextu contrauenire non poteſt.

177 *Filia renunciationi iuratę nec contrauenire, nec de ea conqueri poteſt, etſi multum læſa fuerit.*

178 *Renunciationis verba generalia, quamcunque cauſam comprehendere.*

179 *Venditionis contractus ob modicam læſionem non reſcinditur.*

180 *Negatiua potentius neget, quam affirmatiua aſſerat.*

181 *Renunciatio exceptioni doli, actioni in factum, reſtitutioni in integrum, quid operetur.*

182 *Renunciatio uerbis maxime generalib. facta, tollit læſionem enormem.*

183 *Renunciatio facta in ſpecie læſioni enormi & enormiſsimæ, an ſuſtineatur.*

184 *Renuntians etſi quod ſit reſiduum donans, titulo donationis irreuocabilis, enormem imo & enormiſsimam tollit lęſionem.*

185 *Donatio ob amorem, & beneuolentiam facile pręſumitur.*

186 *Sanguinis coniunctio fraudis tollit ſuſpicionem.*

187 *Renuntiatio pluries geminata, doli & fraudis ſuſpicionem tollit, & enormem lęſionem.*

188 *Pacti de non petendo uis maior, quam ceſsionis & renuntiationis iuri um.*

189 *Pactum de non petendo faciens filia etiam indotata, ex bonis patris nil conſequitur.*

190 *Pactum de non petendo, non continet donationem, ut neceſſaria ſit inſinuatio.*

191 *Renuntiationem & tranſactionem, multos annos tacendo & acquieſcendo, irreuocabilem facit renuntians.*

Limitari autem ſi dolus uerus interuenerit non autem ſi pręſumptus. nu. 192.

193 *Dolum in iuramento interuenientem, obligare neminem.*

De quo tamen dolo intelligendum. num. 194.

195 *Mores boni, aliter iure ciuili, aliter de iure canonico conſiderantur.*

Et quando dicatur quid fieri contra bonos mores iure canonico. nu. 196.

197 *Scienti & uolenti nullam fieri iniuriam & num.* 200.

198 *Iuramentum non debet eſse iniquitatis uinculum, ſed tres habere comites, ueritatem, & cum iuſtitia, iudicium.*

199 *Lęſione facta in contractu, pręſumitur etiam contrahentis dolus.*

201 *Valorem rei ſuę non ignoranti, ſi minori precio alienet, non conceditur beneficium reſciſsionis contructus.*

202 *Minorem vigintiquinque annis tranſigentem, & bonis cũ iuramento renunciantem, ob ſolam lęſionem enormem reſtitui.*

203 *Simplicitatem præſumi in minore, & iuramentum præſtitum ei non nocere, & tamquam captioſum ab epiſcopo remitti.*

204 *Mulier conſilium inualidum, minor imperfectum habet.*

205 *Metu reuerentiali an contractus initus reſcindatur.*

206 *Metus reuerentialis quomodo præſumatur.*

207 *Metus reuerentialis in quo conſideretur*

208 *Metus reuerentialis in fratre erga fratrem regulariter non præſumitur.*

Et quando dicatur purgatus. num. 209. & 210

211 *Contractum cum conſumpturo, inualidum eſse, malę fidei, vt pote per dolum commiſsum, neque confirmari iuramẽto num.* 212.

213 *Contrahens cum conſumpturo, quando dicatur dolo agere.*

214 *Renuntians minor uel mulier ei, a quo regitur, & cui reuerentiam debet, reſtituitur tunc demum, ſi enormiſsima lęſio eſt.*

Et ſi renunciatio facta eſt ſimpliciter cum iuramento, ſecus ſi uerbis ualde generalibus, & pręgnantibus numero 215.

Vel in ſpecie lęſioni renuntiatum ſit. nu. 216.

Aut ſciens donauerit reſiduum. nu. 217

Aut pactum de non petendo fecerit. nu. 218.

219 *Opinioni quę ęquitatem habet deferendum eſt.*

220 *Remedium l. 2. C. de reſcind. uend. ubi datur, ceſsat reſtit. in integrum.*

221 *Iuramentum in contractu adhibitum tollere reſtitu. in integrum remedium.*

CONSIL. CCCCI.

Initium à Domino.

DVBITATIONES permultæ; quę explicandæ ac diſcutiendæ proponũtur, graues & difficiles admodum ſunt, & grauiſſimis de rebus in eis agitur: eapropter non mediocri ſtudio & diligentia ita pertractabo, ut obſcura ta ab aliis, qui de his reſponderunt, ueritas in lucem prodeat. Et quod attinet ad primam, quæ cæteris difficilior eſt, reſpondendum uidebatur, Illuſtriſſimum D. Aloyſium iure multis de cauſis & rationib. poſſe impugnare primogenituram conſtitutam in Oppidis Mirandulæ & Concordiæ, ſicuti partes has, defendere conatur Excellentiſſimus atque eruditiſſimus Paacirolus, in conſ. 1. in primo dubio, quod reſponſum tota hac in cauſa reddidit, pro ipſo Illuſtriſs. D. Aloyſio.

Primò itaque mouetur excellentiſſimus Pancirolus, in d. conſ. 1. nu. 9. eo argumẽto, quod feudum hoc Mirandulæ, eſt feudum antiquum, conceſſum pro ſe & hæredibus legitimis & naturalibus, prout apparet ex inueſtitura Federici Imperatoris, conceſsa anno. 1469. & refert Alex. in cõſil. 30. col. 1. lib. 1. Quod ſanè uerbum, hæredibus

1 †intelligitur, filijs, vt notat Baldus in l. etiam. in fine principij. ff. ſol. matr. Calder. in conſ. 15. titu. de verborum ſignific. Decius in conſi. 185. nu. 3. verſ. vlterius etiam. & Pariſ. in conſ. 11. num. 24. lib. 1. Curtius iunior in conſil. 103. num. 6. Gozadin. in conſi. 26. nume. 30. Rubeus in conſil. 154. nu. 13. & Iulius Clarus in §. feudum. quæſtio. 83. verſi. ſed quid ſi feudum conceſsum ſit, qui penè omnes affirmant, hanc communem ſñiam. Cum ergo ſit hoc feudum ex pacto & prouidentia cõcedentis, non potuerunt Illuſtr. D. Galleotus primus, nec Galleotus. 2. totum ipſum feudum vni

filiorum

filiorum nempè primogenito relinquere,atque
ita primogenituram de eo conſtituere. Cum de
2 his feudis ita diſpon ere,non valeat † pater in prę
iudicium aliorum filiorum.iuxtà cap.1.de ſucceſ
ſione feudi, vbi dicitur nullam defuncti ordina-
tionem in feudo ſubſiſtere. Quod procedit etiã
ſi pro anima diſpoſuerit. c. 1.§. donare, qualiter
feudum aliena.pot.

Secundò accedit auctoritas multorũ,qui ſcri-
pſerũt,† patrem non poſſe prælegare uni filiorũ
feudum antiquum ex pacto, & prouidentia. Ita
ſcribunt(inquit Pancirolus in d. conſi.1.nu.11.)
Alex.in l.apud Iulianum. §. ſi quis alicui.nu.4.de
leg.1.& in conſi.89.num.11.& in conſi.106. col.
vlt.lib.4.Ruin.in conſi.9.in fin.in conſ.25.nu.13.
lib.1.Socin.iunior in conſi.72.num.40.lib.1.& in
conſ.160.nu.44.lib.2.Tiraq.in Tract.de iure pri-
migen.q.6.nu.35.& q.77.num.3.& Iulius Clarus
in §.feudum.q.40.uerſicu. quæro nunquid poſſit
uaſallus.& verſi.quæ omnia de plano. Et in indi
4 uiduo,quod primogenitura † in hoc feudo con-
ſtitui non potuerit, reſponderunt Alex. in conſi.
10.nu.11.li.1.& Pariſ.in conſ.10.lib.1.quos com
memorauit Pancirolus in d.conſi.1.nu.12. verſi.
& in comitatu. His addo Crottum in cõſ. 217.nu.
4.lib.2.

Tertiò mouetur Pancirolus in d.conſ.1. nu.13
5 admiſſo quod hoc feudũ ſit nouum, † ideſt acqui
ſium ab ipſo.D.Galleoto ſecundo : attamen ad-
huc non potuiſſet ipſe.D. Galleotus feudũ ipſum
uni filiorum prælegare, atque ita conſtituere pri-
mogenituram ad commodum.D.Ludouici & in
detrimentum.D.Aloyſij. Ita cenſuit Soci. iun.in
cõſ.72.nu.35.li.1.qui hanc eſſe dicit cõem opin.

Quartò & ultimò ea ratione vſus eſt Panciro-
lus in d.conſi.1.nu.14.quod ſaltem primogenitu
6 ra hæc conſtitui non potuit † in præiudicium,&
fraudẽ legitimæ debitæ alijs filijs, ut tradunt Bal.
in conſ.451.nu.7.li.1.& in cõſ.356.nu.2.lib.5.&
Tiraq.in Tract.de retractu conſang.§.11. in gl.6.
nu.25.verſi.nec deſunt.Hæc me dubium,& anci-
pitem reddebant, vt pro. D. Aloyſio reſponderẽ.

Retamen ipſa diligentiſſimè perpenſa, atque
benè enucleata,contraria ſententia viſa eſt, & ve-
rior & probabilior,qđ ſcilicet Illuſtr.D.Aloyſius
nullo iure vel modo poſſit impugnare primoge-
nituram in hoc feudo Mirandulæ,& Concordię
conſtitutã.Et vt huius ſim ſnĩæ,me multa mouẽt.

Primò mouet me nõ parum, quod hæc Caſtra
& oppida conceſſa fuerunt ab antiquis Imperato
rib.& maximè a Federico Imperatore ann. 1469
in feudum, Galleoto primo eiuſque fratrib. pro
ſe & eorũ hæredib.maſculis. Quæ ſanè verba, ex
multorũ ſnĩa,ſignificant hoc feudũ eſſe merè hę-
7 reditarium, † ita vt ẽt ad extraneos hęredes fuerit
tranſitoriũ. Hãc traditionẽ affirmarunt permulti
congeſti a Deciano in cõſ.24.nu.67.li.1. qui aſſe
ſerit hanc eſſe cõem, reiecta opin. Raynerij & ſe-
quacium in l.Gall.§.ẽt.ff.de libe. & poſth. vbi Iaſ.
nu.22.& Bello.in cõſ.33.nu.2. ac Clari in §.feu-
dum.q.9.verſi.itẽ quæro,quid ſi acceptum fuerit.
Et in claris nřis terminis huius feudi, ita ſenſit
Ruin.in cõſ.7.nu.8.li.4. Nec huius inueſtituræ ac
conceſſionis natura fuit immutata,ab inueſtitura
deinde cõceſſa a Maximiliano Cæſare,ann.1494.
& ẽt quando D. Ludouicum primum,ad ſua iu-
ra reſtituit,cum ipſe Maximil.conceſſerit inueſti-
turas his adiectis uerbis: Ipſum & hæredes ſuos
legitimos maſculos.Et prætereà admiſſo citra ve
ri præiudiciũ, quod Maximiliani inueſtituræ di-
8 uerſæ eſſent ab ea Federici: attamen † illa prima
attendenda,& obſeruãda eſt, vt tradũt poſt alios
Curt.iun.in Tract.feud.part.2.q.2.& Iul. Clar.in
§.feudũ.q.13.verſ.ſcias tamen.Et quib. accedunt
Zaſius in Tract.feud.par.6.nu.22.Bero.in cõſ.95
nu.14.li.1.& alios retuli in cõſ.191.num.44.lib.2.

Cum itaque hoc feudũ fuerit merè hęredita-
9 rium,† iure potuit. D. Galleotus D.Aloyſij pater
conſtituere primogenituram in his Caſtris, & op
pidis,ad commodum.D. Ludouici primogeniti.
10 Quandoquidem põt † vnuſquiſque de reb. ſuis
ad libitũ diſponere,iux.l.in re mandata. C.mãda-
11 ti.Et in ſpecie primogeniturã † poſſe conſtitui a
patre in bonis ſuis hęreditarijs, reſeruata alijs fi-
lijs legitima,affirmarunt Old.in cõſ.224.& Ferdi.
Vaſquius in li.3.de ſucceſsio.creat.§.26.limit.31.
nu.95.&96.quos ſecutus ſũ in cõſ.158.n.32.li.2.

Secundò,admiſſo citrà veri præiudiciũ, quod
illa verba inueſtituræ Federici, pro ſe & eorũ hæ-
redib.maſculis.&c.ſignificent, feudũ hoc nõ eſſe
merè hęreditariũ,ſed potius ex pacto,& prouidẽ
tia; Attamẽ negari nõ põt, quin ſaltẽ dici debeat,
feudũ ex pacto & prouidẽtia hæreditariũ, atque
12 ita miſtũ. Ita in ſpecie, quod feudũ † cõceſsũ pro
ſe & filijs maſculis,& hęredib.dicatur eſſe miſtũ,
nẽpe,quod ſuccedere debentes,ſint filij ſeu deſcẽ
dentes inueſtiti,ſint ẽt hęredes, affirmarunt Belui
ſius, Bal.Alex.Iaſ.Gratus, Ruin.Curt.iun. Pariſius
Socin.iunior Lofredus.Brunus, Crauetta, Dida-
cus, & Clarus, & Pinellus, quos congeſſi & ſe-
cutus ſum in conſ.104.num.15.lib.1.Et his addo
Thomam Marinum in commentarijs feudorum,
lib.1.tit.10.de feudo miſto. Oſaſcum in deciſio.
161.nu.1.Decianum in conſ.24.nu.70.lib.1.Hu-
13 ius autem feudi † ea eſt natura, vt pater poſſit de
eo diſponere,& teſtari,relinquendo vni filiorum,
alijs excluſis.Ita reſpondit Alex.in cõſ.29.nu. 19.
14 lib.5.Cùm dixit,patrem † poſſe aſſignare vni filio
rum feudum,a principe conceſſum,pro ſe,filijs &
hęredib.quod(vt diximus)dicitur feudum miſtũ.
Idem apertius reſpondit Crauetta in conſil. 256.
col.2.verſi.tamen in caſu noſtro, qui in terminis
15 cenſuit,primogeniturã † cõſtitui potuiſſe a pa-
tre, in feudo conceſſo pro ſe filijs,& hæredib. Idẽ
affirmarunt Cur.iun.in Tract.feudorum in 4. par
te.num.132.in fin. Modernus Pariſien.in annota.
ad Alex.in conſi.8.lib.1.in additione,quæ incipit,
legare & Oſaſcus in deciſi.161.nu.6. quos quidẽ
in ſpecie conſtitutionis primogeniturę ſecutus
ſum,in conſi.158.nu.65.lib. 2. Et prædictis nunc
addo Cæpollam in conſi.31.nu.12.in ciuilib.So-
cin.ſen.in conſi.127. nu.10.uerſi. quinimò in ca-

ſu.lib. 3.Barb.in conſ.66.col.9.li.4. Crottum in l. qui Romæ.§.duo fratres.nu.143.de verbo.obl.& Clarum in §.feudum.q.40.uer.aut verò & ſecundò.Crauettam in conſ.501.nu.4.& 5.& in conſi. 509.nu.2.9.10.in tertia parte, quæ quidem reſpõſa nunc in lucem prodierunt. Reſpondit illis in locis Crauetta,hoc feudum eſſe ex pacto, & prouidentia ſecũdum quid,nempè hæreditarium: & proptereà patrem poſſe illud relinquere vni filio-
16 rum,inuitis † & reluctantibus alijs, qui nec contradicere nec feudum reuocare, mortuo patre, poterunt.Et huius ſententiæ ea eſt ratio:quia aut alij filij non ſunt hęredes ipſius patris, nec illius primi inueſtiti, & tunc ſuccedere non poſſunt in ipſo feudo,ex quo deficit hęc qualitas hæreditaria. Aut ſunt hęredes ipſius patris qui alteri filio-
17 rum prælegauit,& hoc in caſu non poſſunt † ij filij contrauenire facto ipſius patris.l.cum a matre. C.de rei vend.Ita rationem hanc in ſpecie perpẽdunt præcitati interpretes penè omnes, præſertim Craue.in d.conſi.256.nu.3.in fi.& in d.conſi. 501.& in conſi.509.num.8.9.lib.3.

Cum itaque noſtro in caſu.D.Aloyſius non ſit hæres titulo uniuerſali.D.Galleoti ſecundi patris ſui:nec etiam ſit hæres primi inueſtiti, ut manifeſtum eſt,ſequitur dicendum, non poſſe ſuccedere in hoc feudo, & conſequenter non poſſe impugnare,& reuocare ipſam primogenituram.

Tertiò non parum ſuffragatur, quod feudum hoc Mirandulę,& Concordię eſt feudum digni-
18 tatis,† hoc eſt Comitatus, quemadmodum idem Federicus Cæſar,ſic in Comitatum erexit. Quo fit,ut ad unum tantum primogenitum peruenire debeat.c.1.de feudo Marchiæ. Ita reſponderunt Oldra.in conſi.238.Curt.ſen.in conſi.69.Rubeus in conſi.133.col.4.quos ſecutus eſt Crauc.in cõſ. 135.num.1. Idem reſpondit poſt alios Pariſius in
19 conſi.23.nu.137.lib.1.Eſt enim feudum † dignitatis ex legis prouidentia, ad fauorem ipſius primogeniti.Ita poſt Iſernium in c.1.§. hoc quoque col.3.de ſucceſſ.feudi, ſcripſit Camerarius in c.1 §.prætereà.§.765.uerſi.rurſum, ſi cõſiderabimus. de prohib.feudi alien.per Feder. Et idem affirmarunt Pariſ.in d.conſ.23.nu.112.poſt Afflict. in deciſ.112.& 248.& Vaſquius in Tract.de ſucceſſionum creatione.§.26.Limit.31.nu.93. & in indiuiduo huius feudi ita clarè reſpondit Iaſ.in conſilio 236.col.pen.uerſi.pro eod.lib.2. Cum ergo iure ipſo cõi inſpecto,feudum hoc eſſet deferendum Illuſtr.D.Comiti Ludouico,& nunc Illuſtr.dom. Comiti Galleoto iuniori,ſequitur dicendũ, multo fortius ad eos pertinuiſſe, & nũc pertinere ex diſpoſitione paterna, quę ſanè diſpoſitio iuri conſentanea ualet,ſicuti in ſpecie reſpõderunt Barb. in conſ.55.lib.4.quem refert & ſequitur Ruin. in conſ.25.nu.12.libr.1. Et in ſpecie hoc argumento vſus ſum,in conſi.158.nu.71.lib.2.

Non obſtant nunc aliquæ conſiderationes eruditiſs.Panciroli,in d.cõſ.1.nu.21.& 22.Et primò, quod cum hoc feudũ fuerit conceſſum pro ſe hæredib.& deſcendentib.æqualiter ipſi deſcendentes ſuccedere debent,ut tradit Iſernia in d. §.prætereà,& Tiraq.in Tract.de iure primigen. q.4.nu. 56.Reſpondetur,retorquendo argumentum; quod cum hoc feudum conceſſum pro ſe, & hæredib. maſculis deſcendentib.ſit feudum hæreditarium,
20 † vel ſaltem miſtum,potuit(vt diximus) conſtitui primogenitura,reliquis filijs excluſis.Et doctrina illa Tiraquelli in d.q.4.nu.56.poſt Bar.Alex.Cur. ſen.& Socin.ſen.procedere poteſt, quando nulla eſt facta expreſſa patris ordinatio,quod ſolus primogenitus debeat ſuccedere.Cum.n.extat patris
21 † diſpoſitio& ordinatio,illa obſeruanda eſt oĩnò. Et prætereà ceſſat traditio, illa qñ in feudo cõceſſo pro ſe,& hæredib.maſculis, & deſcendentibus erecta deinde fuit primogenitura. Nam tunc nõ
22 amplius feudũ † illud pertinet æqualiter ad oẽs deſcendentes,ſed ad unum tñ primogenitũ. Cũ illa prima feudi natura fuerit alterata, ſicuti contigit in caſu nr̃o.Secundò ſubiungit Pancir.ex conſuetudine Italiæ Comitatus diuidi, ut tradit Tiraq.in Tract.de iure primigen.q.4.nu.37.& in ſpecie huius feudi reſpondendo idẽ cenſuit Pariſ.in conſ.10.nu.15.li 1.Reſpondetur primò, relatã cõſuetudinẽ procedere ſolùm in aliquibus Italiæ lo-
23 cis,† in quib.ita fuit obſeruatum. Non tñ infert quod generaliter in oĩb.ita factũ ſit. Imò contrarium re ipſa obſeruari videmus plurib.in locis, in quib.ſoli primogeniti ſuccedũt in feudis digni-
24 tũ,ſicuti in Ducatib.Florẽtiæ,† Ferrariæ, Mãtuæ, & ſimilib. Et proptereà allegata a prædictis Do-
25 ctorib.cõſuetudo † localis eſt, & ob id de loco ad locũ non trahiť.Ita in ſpecie reſponderunt Dec. in conſ.389.col.pen.uerſic.non obſtat, quod ex. Goz.in cõſ.84.nu.16.Pariſ.in conſ. 2. nu. 12.l.4. Iul.Clar.in §.feudum.q.44.uerſi.ſcias tñ.& Cau. in reſponſo pro Genero.nu.317.Et prætereà hęc
26 conſuetudo † poſſet obſeruari,quãdo nulla adeſſet contraria diſpoſitio patris,qui iure potuit feudum dignitatis prælegare primogenito. Id quod non contingit nr̃o in caſu.Tertiò conſiderat Pãcirolus in d.cõſ.1.nu.22. quod feudũ Comitatus
27 † ſicque dignitatis diuidi põt ex voluntate Principis Nã ſemel factũ diuiſibile ſemper poſtea diuidiť.vt cenſuerunt Soci.ſen.in cõſ.67.col.1. li.1. & in cõſ.165.col.8.verſ.6.reſpõdeť li. 2.& Tiraq. in Trac.de iure primigen.q.4.nu.58. Cum autem Galleotus primus & eius fratres, diuiſerint feudum hoc, uoluntate Maximiliani Cæſaris,vr̃ intellexiſſe Imperator,quod hoc feudũ permaneat diuiſibile,ſicuti erat ex antiquis inueſtituris.Immo ſubiungit Pãcirol.ex ſnĩa Pariſij in cõſ.10.nu.16. lib.1.hoc feudũ ſemper diuiſum fuiſſe ab eo tpe, cuius memoria nõ extat.Reſpondeť primò traditionẽ illã Socini ſen.in d.cõſ.67.& 165.non eſſe
28 † veram,quandoquidẽ moueť Socin. argumẽto. l.pater.filiũ.§.quindecim.de leg.3.ubi res alienari
29 prohibita † ſi ſemel alienata fuit, perpetuò manet alienabilis,ſanè argm̃ non conuenit caſui nr̃o,cũ illud procedat in prohibitione perſonali, ſicuti poſt alios declarant Dec.in cõſ.69.& in cõſ.88.in fi.& in conſ.181.in fin.& Alc.in reſp.136.num.2.

& in

& in reſpon. 565. ad finem. ſecundum primam impreſſionem Lugdunenſem. Diuerſum eſt in
30 caſu noſtro, vbi prohibitio † de diuiſione feudi dignitatis, eſt prohibitio realis. dicto capitul. primo, de feudo marchiæ. & tradunt omnes in d. cap. 1. §. præterea Ducatus. de prohib. feudi alien.
31 per Feder. Et ſi ergo ſemel † diuiſum fuerit hoc feudum: attamen non debet cenſeri perpetuò diuiſibile. Reſpondetur ſecundò, diuiſionem illam effectum non habuiſſe: quandoquidem ipſi diuiſioni non acquieuerunt nec Anton. Maria Galleoti primi frater, nec Ioan. Franc. primogenitus prædicti Galleoti: nec etiam Ludo. & Federicus *Io.* Franc. fratres: quemadmodum multa diſſidia, & bella inter eos geſta ſignificant. Non etiam obſtat quarta conſideratio Panciroli in d. conſil. 1. num. 23. poſt Pariſium in d. conſ. 10. numero 13. Cùm dixerunt, quod prędicta argumentatio poſſet procedere, quando hæc oppida fuiſſent conceſſa in feudum comitatus ſimpliciter. Cum ſtet
32 ſimul, quod *quis* creatus ſit comes, † & feudum habeat, ſed non ſub titulo, & dignitate Comitatus. Quam quidem ſententiam ego pariter probaui in conſ. 2. num. 271. lib. 1.

Reſpondetur, quod immo Federicus Cæſar *erexit* hæc *oppida* in feudum Comitatus, ſicuti *aperta verba* inueſtituræ ſignificant. ibi, In noſtros, & *Imperij* ſacri nobiles Comites Caſtri, & terræ Concordiæ &c. Et multò clarius ibi; Quod Caſtrum, & terram Concordiæ, cum omnibus ſuis dominijs, iuribus, iudicijs, & pertinentijs quibuſcumque, quocumque vocabulo nuncupentur, in Comitatum *etiam* confirmamus, & tenore præ*ſentium inſignimus*. Et ipſis fratribus della *Mirandula*, & *eorum* hæredibus, eundem Comitatum *in feudum* nobile ſacri Imperij confirmamus. &c. Hęc verba adeò clara, & manifeſta ſunt, vt mirari non deſinam, Pariſium, & Pancirolum alſos fuiſſe aliter ſcribere.

Quartò confert, quod hoc feudum dicitur feu
33 dum francum, † ex quo fuit conceſſum ſine ſeruitij præſtatione. Non enim in ea inueſtitura Federici reſeruatum fuit aliquod ſeruitium Cęſareę maieſtati præſtandum, ex quo ſequitur feudum dici francum, vt reſpondit Ruinus in conſil. 18. num. 13. & apertius in conſ. 38. nu. 7. in fine. lib. 1. & Alciatus in reſp. 160. incipit, pro declaratione dubitationum. num. 24. ſecundum primam impreſſionem Lugdunenſem. Idem ſenſit Rebuffus in arbore feudorum, in 14. diuiſione, dum declarat, quid ſit feudum non francum. Et quamquã dictum ſit in ea inueſtitura, quod ipſi domini Comites tenerentur ad debita iuramenta fidelitatis, id quod ſignificare videtur præſtandum eſſe iuramentum fidelitatis, iuxtà formam cap. 1. de noua forma fidelit. attamen id non efficit, quin feudum dici poſſit francum, vt appoſitè reſpondit Ruinus in d. conſi. 18. nume. 13. & 14. lib. 1. & auctoritate multorum comprobaui in conſ. 65. nu. 33. lib. 1. ubi dixi, quod is, qui obtinet feudum francum, † tenetur ad ea, quæ continentur in titulis de forma fidelitatis. & de noua forma fidelitatis. Qua ex re ceſſat quod poſt Alexandr. in conſilio trigeſimo, columna penultima, verſicul. ad ſeptimum, libro primo, dicebat Pancirolus, in dicto conſilio primo, numero 25. uerſ. ad tertium reſpondetur; quod feudum hoc dici non poteſt francum, ex quo expreſſim dictum non fuit, qđ eſſet francum. Hoc itaque poſito, quod ſit feudũ Francum, ſequitur dicendum, licuiſſe dom. Galleoto ſecundo, conſtituere in eo primogeniturã atque ita illud relinquere. dom. Ludouico primo genito, excluſis alijs filijs. Quandoquidem de
35 feudo franco † diſponere poteſt vaſallus, illud etiam alienando cuicumque, ſicuti tradunt, Hoſtien. & Ioan. Andreæ in cap. vlt. de reb. eccle. non aliena. Baldus in authẽ. niſi rogati. num. 15. C. ad Trebell. & idem in præludijs feudorum. colu. 16. Quos quidem ſecuti ſunt in ſpecie hac Alex. in d. conſi. 30. num. 4. lib. 1. & Pancirolus in dicto conſilio primo, numer. 3. ex quo eorum traditionem non improbarunt.

Quintò, quod dom. Aloyſius nullo modo impugnare poſſit hanc primogenituram conſtitutã a dom. Galleoto ſecundo, eius patre, vel ex eo demonſtratur, quod ſolemniter ipſe dom. Aloyſius
36 comprobauit teſtamentum † ipſius dom. Galleoti patris: ſicuti manifeſtè apparet ex tranſactione inter eum & dom. Comitem Ludouicum facta; in quo quidem enixè approbauit ipſius D. Galleoti patris diſpoſitionem; præſertim quò ad huius primogeniturę conſtitutionem; verba ipſius approbationis hæc ſunt. Pro bono pacis ac totius Reipub. & pro cõſeruatione ſtatus, quod honoratum dominium terræ Mirandulæ, & Cõcordiæ eorumque diſtrictus, & territorij vnà cũ mero & miſto imperio alijſque regalib. honorib. oneribus, reditib. prouentib. & emolumentis, & quibuſcumque ad dictum honoratum dominiũ pertinentib. & quomodocumque ſpectantib. ſit & eſſe debeat prædicti Illuſtr. D. Ludouici, eorum primogeniti, & maioris fratris eiuſque filiorum maſculorum ex legitimo matrimonio procreatorũ, & procreandorum. In hoc etiam prædicti Illuſtr. eorum genitoris iudicium & voluntatem approbantes. Declarans, & intẽdens ipſe Illuſtr. D. Aloyſius, approbare voluntatem patris in hac parte tãtùm, videlicet quantum ſit pro perſona ipſius Illuſtriſs. D. Ludouici & eius filiorum maſculorum, legitimorum, & naturalium, ut ſup. & non aliter; & ita proteſtatus fuit & eſt. Habito etiã reſpectu ad meliora, & potiora iura, quæ ipſæ Illuſtriſs. D. Ludouicus habet in dicto honorato dominio Mirandulæ, & Concordiæ &c. de quib. iurib. ſe plene informatos aſſeruerunt. &c. Hac ſolenni & efficaciſſima approbatione ita ſtante, ſequitur dicendum, prædictum D. Aloyſium nullo modo poſſe amplius impugnare huius primogenituræ conſtitutionem, ab ipſo. D. Galleoto eius patre factam, iuxtà. l. Papinia. §. ſi conditioni. ff. de inoff. teſta. & tradunt Bald. in c. 1. §. donare. qualiter olim feud pot. aliena. & in cap. imperialem. de prohib. feudi

aliena.per Feder. & alij congeſti a Iaſone in conſilio 57.col.4.verſi.& vltimo lib. 1.qui reſpondit,
37 approbantem teſtamentum etiam tacitè, † non poſſe amplius ei contrauenire : etiam ſi teſtator diſpoſuit de his rebus, de quibus diſponere non poterat. Eiuſdem opinionis alios commemorat Iulius Clarus in §.teſtamentum.q.43.uerſicul.ſed quid ſi ipſe filius, qui ſcripſit, ſilium poſſe appro-
38 bare † patris teſtamentum, etiam ſi nullum ſit, quod amplius impugnare non poterit. Alia his ſimilia adferam infrà in ſexta dubitatione, dum demonſtrabo legitimam aliquam deduci nō poſſe ex oppidis Mirandulæ, & Cōcordiæ, ob diſpoſitionem. domin. Galleoti approbatam ab ipſo. Aloyſio.

Nec hic obſtat conſideratio Panciroli in dicto conſi.1.num.29.hanc approbationem, & renuntiationem nocere non poſſe do.Aloyſio, ob id quod ignorabat ius ſibi competens:Cum crederet ipſam primogenituram rectè fuiſſe conſtitutam:cuius contratium verius eſt; dicebat Pancirolus. Eſt autem certum quod is, qui ignorat
39 † iura ſua, ſi eis renuntiat, ſibi non præiudicat.l. mater decedens.C.de inoff.teſta. Et in dubio (inquit Pancirolus) error prę̄ſumitur, vt tradit glo. in cap.1.§.præterea, quibus modis feudum amitta.vbi Baldus.num.37.Alex.in conſi. 87.num.17. lib.6.Iaſon in conſilio 107.num.2. lib. 4. & Tiraquellus in Tractat.de iure primigeniorum. q. 26. nume.7.qui ſcribit, eum, qui ignorans, renuntiat primogenituræ, ſibi non præiudicare; quia non dicitur conſentire. Et hoc maximè procedit in dom. Aloyſio eo tempore minore, qui (vt ait ipſe Pancirolus ibidem.num.33.) præſumitur igoraſſe ius ſuum, atque ita erraſſe; vt reſponderunt Aret.in conſi.67.uerſic.quintò & vltimò. Decius in conſilio.151.in fine.& Craue.in conſi. 142. numero vndecimo. Huic conſiderationi reſpondetur, hic nullam uel ignorantiam vel errorem conſiderari poſſe in dom. Aloyſio, qui ſuo iuramen-
40 to aſſeruit, ex certa ſcientia, † & non per errorem ſe ita agere, & ſe ſcire patris diſpoſitionem, & ius competens Ludouico. Et cum reliqua bona mobilia, & immobilia adhibita ſumma diligentia æſtimari fecerit, vt inde poſſet deducere, & conſequi ſuam legitimam; ſequitur dicendum, ipſum dom.Aloyſium nec ignoranter, nec per errorem approbaſſe patris diſpoſitionem, & iuri omni ſuo renuntiaſſe. Ita ſane ſcientia iuris proprij ex hoc arguitur, ut tradunt Bartol.in l.qui Romæ.§.duo fratres.q.4.& q.5.ff.de verb.oblig. Alex. in conſi. 39.col.2.lib.2.Craue.in conſ.245.nu.1.& Siluan. in conſ.57.num. 27. Et prætereà quod de errore ſcripſit Pancirolus verum non eſt:ſed qui errorē̄
41 † allegat probare debet.Ita glo.in l.rura.C. de omni agro deſerto.lib.10.Caſtre.in l.2.C. de iuris, & facti igno.& poſt alios Siluanus in dicto conſ.57 numero 27.

Nec error aliquis deprehenditur (ait Pancirolus) ex eo, quod aſſeruit. dom. Aloyſius, ſe plenè informatum fuiſſe, do.Ludouicum habere potiora iura in dominio Mirandulæ, & Concordiæ: cum tamen falſum ſit (inquit Pancirolus) quia inueſtitura omnes vocat:nec teſtamento conſtitui potuit primogenitura. Hæc conſideratio facilè diluitur; quando quidem ſupra demōſtrauimus, inueſtituras impedire non potuiſſe primogenituræ conſtitutionem, & teſtatoris diſpoſitionem; non repeto iam dicta.

Sextò, admiſſo citrà ueri præiudicium, quod aliquando potuerit. dom. Aloyſius conqueri atque ita petere huius primogenituræ reſciſſionem reuocationemque : attamen hodie non poteſt. Quandoquidem D. Aloyſius factus maior pete-
42 re hoc debuit intra annum. Nam annus † conceditur filio vel agnato, ad reuocandum feudum ad ſe pertinens alienatum in remotiorem. capit. 1.§. Titius filios. ſi de feudo fuerit controuerſ. inter dom.& agna. Et in ſpecie clariſque his terminis,
43 nempè ſecundogenitum † debere intra annum conqueri, & reuocare feudum primogenito a patre relictum, & iure primogenituræ, ei cōceſſum reſpondit Craue.in conſ.624.nu. 11. parte quarta, quæ reſponſa nunc in lucem prodierunt. Et in hanc ſententiam citat Crauetta Caſtren. in conſilio 84. Quæſtio iſta.num.2.lib.2.Iaſ. in l. Prætor ait.§.ſi aliquando.col.vlt.ff. de operis noui nunt. & Decium in conſ. 389. numero ſeptimo, verſic. ulterius tamen, qui ita in ſpecie primogenituræ, affirmarunt. His accedunt alij commemorati a Tiraquello in Tract. de iure primigen. quæſt. 26, numero 2.

Septimò, admiſſo citra veri præiudiciū, quod curſu anni ſibi non præiudicauerit. D. Aloyſius, dicendum eſt, quod curſu quinquennij, vel ſaltem decennij, poſt maiorem eius ę̄tatem omninò fuerit excluſus. Cum enim dom. Aloyſius iam fa-
44 ctus maior † intra quinquennium, vel ſaltem intra decennium conqueſtus non fuerit, atque ita non petierit eam a ſe approbatam primogenituræ conſtitutionem, reſcindi atque reuocari, dicitur adeo eam ratificaſſe, vt nullo modo poſit nunc reſciſſionem hanc petere. Ita in claris termi nis conſtitutionis, & approbationis primogenituræ reſpondit Craue.in d.conſ.624.in fine. Qui quidem diſtinguit iuxta text.l.ult. C. ſi maior factus aliena.ſine decreto fact. rata. hab. quod aut tranſactio atque ita alienatio facta eſt titulo lucratiuo, & tunc curſu decennij maior factus dicitur eam ratificaſſe:aut tit. oneroſo, & tunc ſufficit curſus quinquennij. Et in ſpecie huius ſententiæ adducit Caſtren.in conſ.305.Notandum eſt, quod ſi non interueniſset.in fine.lib.2.& Decium in conſ.209.num.4.verſi.prætereà etiam dato, & in conſ. 232.nume.4.His accedunt idem Decius in conſ.245.col.vlt.verſ.non obſtat.Patiſ.in conſilio 33.num.29.& conſilio 49. numero 20.lib.1. Curtius iun. in conſilio 50. numero ſecundo, & Alba in conſ.11.num.19.

Octauò & vltimò ſuffragatur, quod immo ipſe. domin. Aloyſius ſtatim quo factus fuit maior, dicitur approbaſſe hanc primogenituræ, conſtitu-

conſtitutionem & tranſactionema, deius confirmationem initam. Si quidem effectus maior petijt ſibi numerari ſummã illam decem millium aureorum, cuius creditor extitit, cauſa ſuę legitimę ſeu portionis ſibi debitæ, & quam ſummam Dominus Ludouicus in eo tranſactionis inſtrumento promiſerat numerare ipſi Domino Aloyſio intra annum 1568. quæ ſumma, re vera numerata fuit ipſi Domino Aloyſio imò factus maior percepit fructus decimarum, quæ ei hypothecatæ fuerunt, donec debita ſumma pro ipſa legitima numeraretur. Quibus ex actibus dicitur Dominus Aloyſius ratificaſſe ſtatim primogenituræ conſtitutionem & tranſactionem, ſicuti in claris his terminis reſpondit Craue. in d. conſ. 624. in fine, auctoritate Anchara. in conſil. 34. colum. vlt. ver. poſtremò. Hæc enim cenſetur ratificatio
45 † facta a maiori. 25. annis, quæ ſtatim ſuum effectum parit; ſicuti ſimilibus in caſibus reſponderunt Alex. in conſ. 117. num. 2. lib. 5. Decius in conſ. 132. num. 5. Pariſ. in conſi. 49. nu. 17. lib. 1. Bellonus in conſ. 18. nu. 17. Craue. in conſ. 237. nu. 2. & 3. & in conſ. 276. nu. 6. & Natta in conſil. 341. nu. 4. lib. 2.

Non obſtant nunc adducta in contrarium.

Nam ad primum reſpondetur ex dictis ſupra in primo argumento, vbi demonſtrauimus hoc feudum fuiſſe merè hæreditarium, & propterea primogenituram in eo potuiſse conſtitui. Præterea negari non poteſt, quin ſaltem dici debeat feudũ miſtum, ideſt, ex pacto & prouidentia hæreditarium, vt diximus ſupra in ſecundo argumento, vbi pariter oſtendimus auctoritate multorũ primogenituram de eo conſtitui poſſe. Non repeto iam dicta, ne nimius ſim.

Non obſtat ſecundum argumentum; quia eadem reſponſione tollitur; quod illud procederet quando fuiſſet merè ex pacto & prouidentia: ſed contrarium eſt verius, cum fuerit vel merè hæreditarium, vel ſaltem miſtum, ut diximus. Et Alex. in d. conſi. 30. num. 11. lib. 1. ac Pariſius in d. conſi. 10. num. 13. lib. 1. qui in ſpecie huius feudi reſponderunt, eſſe ex pacto & prouidentia, aduerſus magis receptam & veram aliorum ſententiã reſponderunt.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõ-
46 detur, illud procedere quando feudum nouum† eſt ex pacto & prouidentia. Nam de eo pater diſponere non poteſt prælegando illud vni filiorũ Ita loquitur Socin. iunior in d. conſ. 72. num. 35. lib. 1. qui vere præſupponit illud fuiſſe feudum ex pacto & prouidentia. Præterea reſpondetur, feudum nouum ex pacto & prouidentia prælega-
47 ri poſſe vni filiorum, conſentiente principe; † ſicuti ſcripſerunt poſt alios Alex. in conſi. 18. num. 5. & num. 8. lib. 5. Cæpolla in conſilijs ciuilibus, in conſi. 31. num 9. & num. 11. Iaſon in l. 2. nu. 214. C. de iure emph. Gozad. in conſi. 75. num. 13. Afflict. in deciſ. 112. num. 6. & in deciſ. 138. num. 5. Alciatus reſp. 481. num. 23. Brunus in conſ. 115. num. 8. & in terminis primogenituræ, Natta in conſi. 501. num. 9. in fine. lib. 3.

Non obſtat quartum argumentum; quia reſpõdetur primò ex ſententia ipſiusmet Pãciroli, qui in d. conſi. 1. num. 9. affirmat hoc feudum eſſe feudum antiquum, & idem repetit. num. 20. quo lo-
48 ci ſubiungit, quod cum hoc feudum † alio iure quam hæreditario deferatur, in eo non cadit ius legitimæ: ſed quod proprio iure pertinet ad omnes filios, iuxta tradita a Baldo in conſi. 33. in fin. verſ. ex his lib. 3. Crotto conſi. 217. num. 96. in fi. Decio in conſi. 299. num. 15. & a Rolan. a Valle in conſi. 71. num. 58. lib. 2. Si ita eſt, vt Pancirolus concedit, fruſtra ipſe argumentatus eſt, primogenituram conſtitui non potuiſſe a Galleoto ſecũdo, in præiudicium legitimæ eorum filijs debitæ: cum nulla (ut ipſe admittit) ex hoc feudo deduci poſſit legitima. Præterea admiſſo citra veri prǫiudicium, quod legitima fuerit debita ex hoc feudo ipſi Domino Aloyſio. attamen ex quo tranſigendo approbauit ſolenniter patris teſtamentũ, & cõtentus extitit ea portione legitimæ, ex aliis bonis vere hæreditarijs, dicendum eſt, eum eſſe omninò excluſum a iure impugnandi primogenituram a Domino Galleoto ſecundò eius patre conſtitutam,

49 Etſi enim legitima † tolli non poſſit in totum pacto, renuntiatione, vel ſtatuto: attamen certũ eſt, poſſe minui. vt tradunt Barto. in l. Titio centum. §. Titio genero. nu. 6. ff. de cond. & demonſ. Iaſon in auth. nouiſſima. nu. 56. in fin. C, de inoff. teſta. Socin. ſen. in conſi. 150. colum. 2. lib. 1. Curtius iun. in conſi. 101. num. 9. in fin. Ruinus in cõſi. 52. nu. 9. lib. 2. Cęteros ſciens prętereo. Rurſus in ea tranſactione promiſit ſolenniter Dominus Aloyſius, adhibito etiam iuramento, ſe nihil amplius velle petere, vnquam, & quod omni iuri ſuo competenti & competituro ex quacumque cauſa renuntiat. Ex quo ſequitur ſublatũ eſſe omne ius petendi aliquod legitimę ſupplementum, ſicuti in ſpecie reſpondit Curtius iunior in conſi. 101. num. 9. in fin. & extant alia multa verba, quę adeo ſunt vniuerſalia· & cenſeatur ſublatum omne ius petendi ſupplementum legitimę iuxta ea, quę copioſe diſſerui in conſ. 71. lib. 1. quo in loco multa congeſſi, quę ad rem hanc maximè pertinent. Cum ergo ſublatum ſit omne ius reſpectu legitimę, ſequitur dicẽdum ea de cauſa primogenituram impugnari non poſſe. Hęc ad primam dubitationem ſufficiant.

Secunda eſt dubitatio, quę diſcutienda proponitur: an Illuſtriſſimus Dominus Aloyſius conſequi poſſit partem aliquam Caſtri Sancti Martini, cuius nulla facta eſt mentio in teſtamento Illuſtriſſimi Domini Galleoti ſecundi, eius patris; nec etiam in tranſactione deinde facta inter ipſum Dominum Aloyſium, & Illuſtriſſimum Dominum Ludouicum eius fratrem primogenitum? Et dicendum eſt, nullum ius competere ipſi Domino Aloyſio. Quo autem hęc veritas facilius elucere poſſit; prius dicendum, atque explicandum eſt, feudum hoc Sancti Martini ſemper

per

per fuiſſe unitum atque annexum Caſtris & oppidis Mirandulę & Concordię. Quandoquidem inueſtiturę conceſſę ab Epiſcopis Regienſibus directis dñis dicti feudi S. Martini, ſemper fuerunt conceſſæ Comitibus Mirandulæ & Concordiæ. Et ipſi Comites ſemper uoluerũt Caſtrũ Sancti Martini regulari legibus Oppidi Mirandulæ, & quod magiſtratus ab ipſis Comitibus electi vt ius dicerent in Oppido Mirandulæ, præeſſent etiam Caſtro Sancti Martini. Ex quibus colligitur, quod Caſtrum Sancti Martini fuit vnitum & pro vnito ſemper habitum Oppido Mirandulæ, vt probat tex. in §. illud in auth. vt iudices ſine quoquo ſuffra. quo adductus egregiè reſpondit Oldradus in conſi. 296. de iure dominij nume. 1.
50 & 2. quod unio † duarum eccleſiarum probatur, quando vnus Rector vtrique pręfuit.

Eſt etiam ſciendum, hoc feudum Sancti Martini eſse feudum miſtum, nempè ex pacto & prouidentia hæreditarium. Nam verè conceſsũ fuit, pro ſe & hæredibus legitimis maſculis: quemadmodum conſtat ex inueſtituris conceſſis. anno 1380. & 1389. Quæ ſanè verba ſignificant, feudũ eſse miſtum, ſicuti ſupra in præcedenti diſputatione diximus, ex ſententia multorum, quos & ego ſecutus ſum; in conſi. 104. num. 15. lib. 1. & in conſi. 158. nu. 5. lib. 2.

Nec obſtat quod in prædictis inueſtituris narratum ſit, quod hoc feudum fuit conceſſum anteceſſoribus, pro ſe & eorum filijs maſculis, legitimis & naturalibus, quæ verba (vt alias diximus) oſtendunt feudum eſſe ex pacto & prouidentia. Nam reſpondetur, quod non uerba ipſa narrati-
51 ua, ſed diſpoſitiua † attendi obſeruarique debent vt tradunt Docto. in l. ex hac ſcriptura. ff. de donat. & in l. ex his verbis. C. de teſta. milit. Et ideo reſpondit Caſtren. in conſi. 407. ſatisfaciendo. in ſecundo dubio. libro 1. quod verba enunciatiua
52 ſeu narratiua admittunt probationem in contrarium: non autem diſpoſitiua. Et præſertim, quia facile error apparet in ipſis verbis narratiuis: ſicuti facile conſtare poteſt, ex ea inueſtitura anni 1389. vbi Franciſcus Pauli filius narrat, quod ipſe Paulus pater fuit inueſtitus pro ſe, & eius filijs maſculis, legitimis & naturalibus, & tamen ex inueſtitura anni. 1380. quæ ipſi Paulo fuit conceſſa apparet, feudũ fuiſse ei conceſſum pro ſe & eius hæredibus legitimis. &c. Quo fit, ut idem credendum ſit de verbis narratiuis dictæ inueſtituræ anni. 1380.

Non etiã obſtat, quod inueſtitura anni 1494. conceſſa fuerit, pro ſe & eius filijs, ex eo legitime deſcendentibus, quia reſpondetur primam inue-
53 ſtituram † eſse ſpectandam, atque obſeruandam, vt diximus ſupra ex ſententia Curt. iun. in tract. feud. parte 2. q. 2. & aliorum, quos congeſſi in cõſi. 191. nu. 44. lib. 2.

Et ſi obſeruandæ ſunt poſteriores inueſtiturę primis omiſſis, manifeſtè apparet inueſtituram anni. 1515. fuiſse conceſsam pro ſe, filijs & hæredibus, & ſucceſsoribus maſculis legitimis. Quæ quidem verba ſine controuerſia ſignificant, feu-
54 dum eſse miſtum, ob eam dictionem, † ſucceſsoribus, quæ hoc operatur, vt tradunt Alex. in conſi. 193. colum. 1. lib. 2. Socin. ſen. in conſi. 257. colũ. penul. & in conſi. 266. num. 37. lib. 2. & Decius in conſi. 171. num. 5. verſi. vel pro ſucceſsore: cum dixerunt, uerba hæc, & pro ſucceſsoribus, ſimpliciter appoſita in inueſtitura ſignificare non ſo-
55 lum feudum † eſse hæreditarium, ſed etiam poſſe in extraneos alienari.

His ita explicatis; dicimus nunc multiplici ex capite, ac multis rationibus Dominum Aloyſiũ nullum ius penitus habere in hoc feudo.

Et primum quidem caput eſt ex teſtamento. Domini Galleoti eius patris, qui primogeniturã conſtituit in Oppido Mirandulæ, ſub quo continetur & feudum Caſtri Sancti Martini ob id, ꝙ (vt diximus) fuit, eſtque ei vnitum & annexum.
56 Et certum eſt, quod concedens † rem principalem, cenſetur concedere & eam, quæ illi unita eſt cap. translato. de conſtit. Et in ſpecie ſcribit Baldus in cap. 1. num. 11. ver. quædam ſe habent, ut cõnectẽs, de Capitaneo, qui curiam vend. quod
57 conceſsa † re immobili dicitur etiam conceſsa res ei connexa. Et ibidem verſ. & ideo ſi ex ſtatuto,
58 ait, quod ſi ex conſuetudine territorium † eſt acceſsorium Caſtro, quod Caſtro conceſso continetur & territorium: cum itaque conſuetudine antiquiſſima huius familię Caſtrum Sancti Marni, ſit vel connexum, uel acceſsoriũ Oppido Mirandulę, diſpoſitio facta de ipſo Oppido cõtinet & ipſum Caſtrum.

Et rurſus ipſe Dominus Galleotus pater atq; teſtator nulla bona patrimonialia reliquit ipſi Domino Aloyſio, quia dixit, ſe ei prouidiſſe de epiſcopatu Lemoniacenſi, ex cuius reditib. poſſet viuere. Noluit ergo ipſe teſtator relinquere Domino Aloyſio partem aliquam dicti feudi Sancti Martini, & conſequenter voluit illud pertinere ad Dominum Ludouicum hæredem vniuerſalem.

Nec obſtat ſi dicatur hanc Domini Galleoti
59 diſpoſitionem eſſe nullam ob id, quod † non reliquit legitimam præſertim titulo inſtitutionis ipſi Domino Aloyſio, quia huic obiectioni reſpõdebimus infra, demonſtrando confirmatum fuiſſe hoc teſtamentũ approbatione ab ipſo D. Aloyſio facta.

Non etiam obſtat quod Dominus Galleotus teſtari non potuerit de feudo, hoc Sancti Martini, in præiudicium ipſius Domini Aloyſij, cui iã fuit quæſitum ius ex inueſtituris antiquis, quia reſpondetur ex dictis ſupra, quod hoc feudum ẽ miſtum, hoc eſt, ex pacto & prouidentia hæreditarium, & propterea potuit Dominus Galleotus de eo teſtari, quandoquidem vel Dominus Aloyſius vult dici hæres Dom. Galleoti patris, & tũc eius factum impugnare non poteſt, aut non eſt hæres: & tunc nec etiam poteſt ſuccedere in ipſo feudo miſto, ſicuti diximus in præcedenti dubio ex ſententia eorum, quos commemoraui in conſil. 104.

ſil. 104.nu.15.lib.1.& in conſ.158.nu.5.lib.2. Et infra repetam.

Secundum caput, quo ab hoc feudo Sancti Martini excluditur Dominus Aloyſius, eſt, qđ prouenit à tranſactione & renũtiatione facta ab ipſo D.Aloyſio.Id quod multis rationibus & argumentis demonſtratur.

Primò,quia in ea tranſactione aprobauit Do. Aloyſius diſpoſitionem voluntatemque patris. quiquidem(vt ſupra demõſtrauimus)voluit feudum hoc peruenire ad Dominum Ludouicum primogenitum,atque ita ab eo excludere Domi-
60 num Aloyſium, qui ſemel † approbatam patris voluntatem,improbare amplius non poteſt.ca.q ſemel,de reg.iuris in 6.

Secundò accedit,quod in ea tranſactione voluit Dominus Aloyſius,quod dominium Mirandulæ & Concordiæ earumque diſtrictus & territorij,vna cum mero & miſto imperio, alijſque regalibus,honoribus,oneribus,reditibus,prouentibus,& emolumentis &c.Inter reditus autem prouentus & emolumenta Mirandulæ & Concordiæ,habitum ſemper fuit feudum Sãcti Martini, tum quia Comites Mirandulæ & Concordiæ, ſemper obtinuerunt reditus,Sancti Martini:tum etiam, quia exercentes iuriſdictionem in Oppido Mirandulæ, ius dixerunt ſemper in homines
61 Sancti Martini, publicando bona delinquentiũ, quod quidem iuriſdictionis exercitium,reditus, & emolumenta feudi dicitur, ſicuti & perceptio vectigalium & pedagiorum,vt tradit Bartol. in l. cotem ferro.§.qui maximos.nu.5. ff. de publica. & vectigal. Sicuti & publicatio, ſeu confiſcatio bonorum,vt tradunt Barto.in l.vlt.num.2.ff. ſoluto matrimo.Boer.q.180.num.4.Caſſaneus conſ. 61.in fi.Capicius in deciſ.27.num.14.& 15. Modernus Pariſienſis in commentarijs, ad conſtitutiones Pariſien.tit.1.§.1.glo.1.num.51.& 52.vbi de alijs agit.Ita etiã dicimus, fructus iuris patro-
62 natus † eccleſiaſtici, eſſe ius præſentandi & proceſſionis,vt ſcribunt Caſtren.in conſi.361. Venerabilis.num.2.lib.1. Felinus in c. cum Berthol. nu.29.de re iud. & Rochus Curt. in tract. de iure patrona.in verbo.ipſe.q.26.

Tertio nõ parum ſuffragantur verba,quæ prædictis annectuntur,ibi, Et quibuſcumque ad prædictum honoratum dominium pertinentibus, & quomodocumque ſpectãtibus, ſit & eſſe debeat, prædicti Illuſtriſſimi Domini Ludouici.&c. Voluit itaque Dominus Aloyſius, quod quæcumq; & quomodocumque pertinentia & ſpectantia, ad dominium Mirandulæ, eſſent Dom. Ludoui-
63 ci. Eſt autem certum hæc verba, quibuſcumq; † & quomodocumque pertinentibus & ſpectantibus,habere latiſſimam ſignificationem. Verba illa quibuſcumque & quomodocumque eſſe ampliſſima, ſcribunt infiniti propè congeſti à Tiraquello in tract.de retractu.conſang.§.1.gloſſa.7. num.20.22.

Ita pariter verba illa, ſpectantibus & pertinenbus, amplam latamque ſignificationem habere clarum eſt.l.verbum pertinere.ff.de verb.ſign.vbi Alciatus,& Rebuffus.

Hac ergo tam ampla,lataque prædictorũ verborum ſignificatione inſpecta, negari minime poteſt,quin feudum Sancti Martini,comprehendatur ſub dominio Mirandulæ & Concordiæ: cum(vt diximus)Comites Mirãdulæ, ſemper obtinuerint hoc feudum Sancti Martini, & qui ius dixit in Oppido Mirandulæ, ius dixit etiã in homines Sancti Martini.

Quartò confert non parum, quod poſteaquã in ea tranſactione;dictum fuit, quod dominium Mirandulæ & Concordiæ,cum ſuis territorijs, diſtrictus,ac alijs ad eum ſpectantibus & pertinẽtibus,eſſent Domini Ludouici, ſubiecerunt ipſi tranſigentes hæc uerba:De reliquis autem bonis in dicta hæreditate tẽpore mortis prædicti, olim Illuſtriſſimi eorũ genitoris repertis, ita prædicti omnes tres fratres conuenerunt,& conueniunt: quod facta diligenti æſtimatione omniũ, & quorumcumque bonorum,mobilium,quam immobilium,detractis detrahendis,prædicto Illuſtriſſimo Domino Aloyſio , aſſignetur eius legitima portio,ſibi iure natura debita.&c. Voluerunt itaque tranſigentes,ex omnibus alijs quibuſcumq; bonis relictis ab eorum patre, excepto dominio Mirandulæ & Concordiæ,deberi legitimam ipſi Domino Aloyſio,atque ita quãdo ſub dominio Mirandulæ non fuiſſet comprehenſum, feudum Sancti Martini, ex eo legitima fuiſſet debita Domino Aloyſio:tum quia eſt feudum miſtũ,ſicque hæreditarium ſecundum quid: tum etiam ob illã verborum generalitatem. Et tamen verum non eſt, quod voluerit Dominus Aloyſius aliquid conſequi ex feudo Sancti Martini:quia quando curauit bona omnia æſtimari, vt inde ſua legitima deduceretur,nonegit,vt feudum Sancti Martini æſtimaretur, quod feciſſet, niſi intellexiſſet illud comprehenſum fuiſſe ſub dominio Mirandulæ & Concordiæ, quod voluit eſſe Domini
64 Ludouici. Actus † enim iſte,ſatis ſuperque declarauit mentem , & voluntatem Domini Aloyſij, iuxta tex.l.Paulus.ff.rem ratam hab.& cap.dilecti filij.il 2.de appella.vbi Decius in ſecundo notab. & tradunt Ancha.in conſi.302.colum.1. & Socinus iunior in conſi.98.num.13.libro primo.Imò ſcripſit Gramma.in conſi. 13.num.3.in crimina-
65 libus,voluntatem † magis declarari ex facto,quã ex verbis.

Quinto hanc ſententiam maxime confirmant verba hæc renuntiationis atque liberationis, ita in ea tranſactione adſcripta. Et hoc ideo fecerunt ipſi Illuſtriſſimi Dominus Ludouicus, & Dominus Hippolitus,quia econuerſo,prædictus Illuſtriſſimus Dominus Aloyſius, vt ſupra,obligando,dedit,ceſſit, tranſtulit, renuntiauit atque mandauit,datque,cedit,transfert, mandat,& renuntiat,prædictis Illuſtriſſimis eius fratribus præſentibus & recipientibus,pro ſe & ſuis hæredibus omnia & ſingula ſua iura,omneſque actiones reales & perſonales,vtiles & directas, tacitas, & ex-

preſſas

preſſas ſiue iniuſtas,& alias quaſcumque, quæ & quas ipſe Illuſtriſſimus Domin. Aloyſius habet, habebat,haberet, vel habere poſſet, ſeu in futurũ ſperaret in dictis bonis, tam paternis quam ma-
66 ternis. &c. Hæc bonorum † appellatio continet etiam bona feudalia; ſicuti in ſpecie affirmauit omnium Specula.in tit.de locato.§.nunc aliqua. verſi.156.in fine qui apertè cenſuit,quod renun-
67 tians bonis † dicitur renuntiare etiam emphyteuſi & feudo: ſecus ſi renuntiaret hæreditati. Et apertius Speculatorem ſecutus declarauit Iaſon in l.ſi non ſortem.§.libertus.columna pen. verſi. ego limito.ff.de cond.indeb.in l.Gallus.§.quidã rectè.num.44.ff.de lib.& poſth.in auth.vnde ſi parens.col.2.C.de inoff.teſt.in præludijs feudo.nu. 45.ver.limita tamen.idem in conſi.152. & in cõſi.207.lib.2.qui ſemper dixit,quod ſi filius renun-
68 tiat†hæreditati patris & matris, intelligitur ſolũ renuntiaſſe patrimonialib. non autem feudalib. ſecus ſi renuntiat bonis paternis & maternis.Idẽ in ſpecie reſpondit Decius in conſi.389. in fine. Idem affirmaunt Afflictus in deciſ.14.columna vlti. Cattelianus Cotta in ſuis memoralibus in verbo,filius renuntians.Petraſancta in ſingu.89. & Thomas Feratius in cautela.37.colum.penult. qui quidem in fine atteſtatur,ita aliquando fuiſſe iudicatum hic Paduæ per celebres Doctores,

Nec obſtat, quod dictum ſit, in dictis bonis, quaſi quod illa dictio,dictis, reſtringat ſecundũ ſuam naturam.vt reſponderunt Corneus in conſilio 315.nu.10.lib.1.Ruinus in conſi.181.nu.2.libro 2.Socin.iun.in conſil.22.nume.30.libr.3,& Craue.in conſi.98.num.2.Reſtringat inquam ad bona patris ſupra commemorata,nempèad verè patrimonialia, quæ voluerunt ipſi tranſigentes æſtimari,& ex eis legitimã Domino Aloyſio debitã detrahi. Nam reſpondetur,non referri hæc verba ad bona ipſa patrimonialia tantum, quandoquidem,iam deducta legitima,nullum ius amplius competere potuiſſet Domino Aloyſio, & ideo non fuiſſet multum neceſſaria ipſa renuntiatio,ſed verba illa,dictis bonis, referuntur ad vniuerſitatem bonorum quorum ſit mentio in prohemio tranſactionis:dum in eo dicitur, Dominũ Galleotum patrem Dominij Aloyſij, de ſuis bonis diſpoſuiſſe,& nihil reliquiſſe ipſi Dom. Aloyſio.Quæ quidem diſpoſitio D.Galleoti comprehendit, (vt ſupra demonſtrauimus) tam feudalia quam allodialia.

Sextò,admiſſo citra veri præiudicium, quod prædicta verba,in dictis bonis tam paternis quã maternis,ſignificent ſolum bona verè libera & allodialia,attamen idẽ dicendũ eſt,ob illa verba,q̃ deinde ſubijciuntur. Et in alijs ſibi quomodocumque & qualitercumque de iure debitis. &c. Quæ quidem verba niſi referantur, ad bona feudalia:ſunt omninò ſuperuacanea, & ſine effectu aliquo,contra textum.l.ſi quando. in princ.ff.de legatis primo, & doctrinam Baldi in rubr. C. de contrah.empt. Et in claris terminis renũtiationis ſic reſponderunt Socinus ſenior in conſi.34.nu. 5.lib.4.& Caſſaneus in conſi.39.num. 97. verſic. contrarium tamen.& nu.98. Ita etiam in ſpecie ſimilis tranſactionis & renuntiationis, conſuluit idem Socinus ſenior in conſi. 103.nume.5.lib.3.
69 Ita quoque in ſimili dicimus,quod generalis† renuntiatio extenditur ad caſum fortuitum,quando alias nihil operaretur,vt tradunt Bart. in l.ſed etſi quis.§ quæſitum.ff.ſi quis cautio. Curtius iunior in conſi.68.colum.vlt.& Craue. in conſilio 135. nu. 24. & in renuntiationibus ſimilibus idẽ Craue.in conſi.272.num.7. & in conſil. 294. numero 3.

Nec eſt quod obijciatur, verba potius eſſe de-
70 bere ſuperflua † quam vt quis indebite damnum patiatur.vt tradunt Alex.in conſil.36.num.15.libro 4.& Dec.in conſi.445. num.5. Nam falſum eſt,quod indebitè damnum patiatur D. Aloyſius ex quo ſua ipſa voluntate voluit ab his bonis excludi.

Septimo confirmantur pręmiſſa ex illis verbis
71 & in alijs ſibi. &c. Illa dictio alijs, † ſignificat diuerſitatem,non autem vnitatem ſeu idemtitatẽ.
72 Nam dictio alia,eſt nota ſimilitudinis † l. ſi fugitiui.vbi Dec.num.33.C.de ſeruit.fug.& in l.quicumque in ſecunda lectura in fin. C.qui admitti Calcaneus in conſi.14.num.2.Ruin.in conſil. 73. num.20.lib.3.Socinus iunior in conſi. 160.num. 13.lib.2.&Gramma.deciſio.59.numero decimo quarto,& alibi ſæpe Doctores. Quod autem eſt
73 ſimile†non eſt idem,ſed diuerſum ab eo cui aſſimilatur.l.quod Nerua. ff.depoſiti vbi gl. Bart. & reliqui,& ſcribit Euerard. in argum.ſeu in loco a ſimili.

Cum itaque iam ſupra renuntiatio facta bonis paternis & maternis,quæ libera & allodialia, eſſe intelliguntur,ſequitur dicendum, quod hæc
74 dictio alijs,ſignificet bona feudalia † quæ diuerſa ſunt à patrimonialibus. Sicuti ſimili in caſu reſpondit Caſſan.in d.conſi.39.nu.99.

Octauò comprobantur prædicta ex illis verbis,quomodocumque & qualitercumque de iu-
75 re debitis.&c.Illa verba, quomodocumque † & qualitercumque,ſunt vniuerſalia, & ob id comprehendunt omnes & quaſcumque ſucceſſiones, atque ita omne ius quod in poſterũ poſſit competere. Ita in ſpecie prope reſpondit Crauet. in conſi.294.colum.5.verſic. ad idem adduco, qui de dictione quouis modo differit,& reſponderũt Dec.in conſ.599.nu.3.& Gozad.in conſ. 14.nu. 22.dictionem quomodocumque,eſse vniuerſalẽ & omnia comprehendere.

Ita etiam Ruin.in conſi.98.nu.11.lib.2.reſpondit de dictione quoquõ vniuerſali. Et dictionem quibuſcumque,eſſe adeo uniuerſalem, vt ẽt impropria comprehendat latiſſimè comprobat Tiraq.in tract.de retract.conſang.§.1.gloſ. 1. nu. 20.Et accedit, quod verba hæc vniuerſalia fue-
76 runt geminata. Quæ ſanè geminatio † operatur, vt comprehẽdãtur etiam diſſimilia;& maiora expreſſis. Ita ad rẽ prope rñdit Crau. in d. cõſ. 194. nu.7.poſt Calca.Soc.ſen.& Iaſ.quos cõmemorat

Nono

Nonò & ultimò perpẽdenda ſunt illa uerba. Exceptis tamen hæreditatibus quibuſcũque ab inteſtato ſibi uenientibus.&c. Aut enim conceditur, quod illis uerbis generalibus ſupra relatis comprehenditur & hoc feudum Sancti Martini, ſicuti contineri demonſtrauimus. Et tunc exceptio de hæreditatibus facta, confirmat ipſam regulam, ſicque renũtiatione illam generalem cõprehendẽtem & Caſtrũ Sancti Martini, iuxtà doctrinam, Anch. in conſ. 433. Poſtquam iſta domina, prope finem, quem ſic declarat & intelligit in his penè terminis Dec. in conſ. 379. nu. 8. uerſic. non obſtat illa ſpecialis.&c. Aut uerò volumus (quod tamen falſum exiſtimo) ſub illa generali renuntiatione non contineri feudum Sãcti

77 Martini, ob id, quod ſpecialis † renuntiatio reqritur in tollendo iure feudi. Et tunc dicimus, ꝙ exceptio facta de hæreditatibus, ampliat & extẽdit præcedentem illam renuntiationem, ut comprehendat etiam prædictum feudum. Hoc uel

78 ex eo demonſtratur, quod quando † à generali diſpoſitione & regula excipitur aliquis caſus ſpecialis, tunc diſpoſitio trahitur ad omnes alios caſus, in quibus ſpecialis expreſſio eſt neceſſaria, vt tradunt Geminianus & Lap. in c. qui ad agendũ §. 1, de proc. in 6. & declarat Deci. in l. 1. nu. 25. ff. de regu. iur. in ſpecie renuntiationis & liberationis egregiè reſpondit Crau. in conſil. 294. col. 9. verſ. nonò arguitur. Ita etiam Soc. iun. in conſil. 34. nu. 7. lib. 1. & in conſ. 50. nu. 13. lib. 3. Eſt autẽ

79 certum, quod ſub generali renũtiatione † bonorum, non ueniunt bona, quæ aliundè ex alia cauſa obueniunt renuntianti, quàm ex bonis eius, & cauſa, cui fit renuntiatio. Sed requiritur ſpecialis remiſſio, vt tradunt poſt alios Soc. ſen. in l. 1. §. veteres. nu. 3. ff. de acqu. hæredit. Dec. in conſil. 266. col. 1. & in conſil. 310. col. 1. Gozad. in conſil. 9. nu. 60. Curt. iun. in conſil. 52. colum. vltim. & in conſ. 101. num. 3. & nu. 6. & Pariſ. in conſil. 49. num. 41. lib. 3. Cum ergo ab ea generali renuntiatione exceptus fuerit hic caſus ſpecialis, ſequitur dicendum, generalem illam renuntiationem comprehendere cæteros caſus ſpeciales, atque ita caſum feudi Sancti Martini.

Non obſtant nunc aliqua, quæ pro Domino Aloyſio conſiderari poſſunt. Et primò generalis renuntiatio facta de bonis paternis, mater-

80 nis & ſimilibus non comprehendit bona † feudalia, cum dici non poſſint bona paterna, uel materna, ſed propria filiorum, Ita arguit in caſu noſtro Pancirollus in dict. conſilio. 1. numero 43. ex ſententia Bartoli in l. item videndum. in fine. ff. de petitione hæreditat. vbi Baldus & Angelus, & latè diſputat Albericus in l. tres fratres. ff. de pactis, quem ſecuti ſunt Iaſon in præludijs feudorum. numero 45. verſiculo limita tamen. Decius in l. prima numero quadrageſimoquinto. ff. ſi certum petat.

Reſpondetur primò, quod generalis renuntiatio bonorum non comprehendit feuda, quando

81 feuda ſunt ex pacto † & prouidentia, ut concedit ipſemet Pancirolus præcitato in loco: ſecus eſt quando ſunt hæreditaria, vel hæreditati annexa:

82 ſicuti ſunt feuda miſta, † nempè ex pacto & prouidentia hæreditaria. Nam quemadmodum ge-

83 neralis † renuntiatio, comprehendit feuda merè hæreditaria, vt affirmat poſt alios Craue. in conſilio 256. numero quarto. in fine. & numero quinto. qui multis rationibus comprobat: Ita dicendum eſt de feudis miſtis: quia is, qui renuntiat hęreditati eius, cui in feudo hoc ſuccedit, non poteſt eſſe illius hæres, & conſequẽter excludendo ſe ab hæreditate, ſe excludit etiam ab ipſo feudo.

Reſpondetur ſecundò, quod licet in generali renuntiatione non comprehẽdantur feuda, attamen continentur in renuntiatione vniuerſali: ſicuti in terminis reſponderunt Corneus in conſi. 321. in fine. libro quarto. Iaſon in conſilio 234. columna ſecunda, verſic. tertio iſtud ſtatutum, libro ſecundo. Decius in conſilio ſeptuageſimoſexto, columna ſecunda, & apertius in conſilio 379. numero vndecimo. Ita enim in ſimili dici-

85 mus, quod licet in legato generali † non contineantur res venales. l. generali. §. uxori. ff. de vſufructu lega. ſecus eſt in vniuerſali, vt declarat Bartolus in dicto §. vxori, quem ſecuti ſunt congeſti à Decio in cap. ſedes. columna ſecunda: de reſcriptis; in conſilio vigeſimoſeptimo, columna vlti. & in conſilio 295. numero ſecnndo, in fine, & idem in l. prima, numero decimooctauo. ff. de regulis iuris. Ruinus in conſilio trigeſimotertio, numero nono, libro ſecundo. Curtius iunior in conſilio quadrageſimoquinto, nu. quarto. Rubcus in conſilio 135. numero ſecundo, & Gozadinus in conſ. 14. nu. 22.

Reſpondetur tertiò, illa verba. Et alijs ſibi quomodocumque & qualitercumque de iure debitis &c. non poſſet verificari in alijs bonis, quàm in his feudalibus, ut demonſtrauimus ſupra in quinto argumento. Ex quo ſequitur, ſatis dici expreſſe & ſpecifice renuntiatum ipſi feudo. Ita in terminis reſpondet Decius in conſilio 379. columna ultima, uerſic. Et expreſſum etiam ex eo, arg. l. ſecundę. ff. de liber. & poſthu. & ex traditione Socinis ſenioris in conſilio 150. uerſic. pondero etiam libro primo, & Caſtren. in conſilio ſexageſimoquinto, ſuper puncto. in fin. Et huc facit, quod egregie ſcribunt Baldus, & Angelus in l. prima. ff. de ſtatu homin. quod licet in legato generali non comprehenduntur uenalia, dicta l. generali. §. uxori. ff. de uſufructu lega.

86 & diximus ſupra: Attamen ſi in domo † nulla alia bona reperiuntur quam uenalia, ea dicuntur in generali legato comprehenſa. Hinc etiam dixit Bald. in l. quibus dieb. §. dom. ff. de cond. & demon. quem ſecutus eſt Alexan. in l. creditori. de lega. primo, quod ſi teſtator fecit executorem pro ſatisfaciendis debitis ſuis, & ſi ſub eo generali nomine debitorum, non contineantur

debita

debita iam præſcripta: attamen continentur, ſi nulla alia reperiuntur. Ita etiam Baldus in l.ſi ita ſcripſiſſet.de leg.2.docuit,licet in legato generali,de eo,quod Titius mihi debet,non comprehen
87 datur debitum conditionale:† attamen tunc continetur,quãdo Titius nil aliud debet, quam ſub conditione.His ſimilia omitto.

Reſpondetur quartò,renuntiationem factam fuiſſe his verbis,in dictis bonis tam paternis quã
88 maternis.&c. Hæc bonorum † appellatio comprehendit etiam bona feudalia: Ita Decius in d. conſil. 389. in fine, ex ſententia Specula. quem commemorat,& alios recenſui ſupra in ſexto argumento.

Non obſtat ſecundo,quod dixit Pancirolus in d.conſi. 1.num.45.ver. & hoc præſertim, renun-
89 tiationes † eſſe ſtricti iuris, & propterea extendi non poſſe,vt reſpondit Decius in conſil.376.nu. 3.idem in conſi.495.num. 19.& in l.poſtquam liti.num.15.C.de pactis & copioſe Crauc.in conſ. 242.num.6.& in conſi.251. colum.3. ver. rurſus eccleſiæ.& Pariſ.in conſi.49.nu.90.lib.3.

Reſpondetur, nullam hic fieri extenſionem, cum ſui natura renuntiatio hæc, tum ob uerba vniuerſalia,tum ob alia ſupra conſiderata,comprehendat etiam feudalia, vt ſupra demonſtrauimus.

Tertia eſt dubitatio, quæ nunc proponitur explicanda:admiſſo,quod Dominus Aloyſius renuntiauerit feudis a patre poſſeſſis,an nihilominus conſequi poſſit partẽ eorum feudorum, ob mortem Domini Hippoliti fratris ſui. Et poſſe conſequi,pro abſoluto habet Pancirolus in d. cõſi. 1.nu.46.ver.quod vero lib. 1.

Primò ex ſententia Doctorum,qui ſcripſerũt, quod licet vnus ex fratribus renuntiauit feudo
90 † paterno;& deinde feudum,mortuo patre, perueniat ad fratres, poſtea decedat unus illorũ fratrum,certe filius, qui renuntiauit, põ tvenire ad ſucceſſionem illi feudi, vacantis per mortem dicti fratris. Ita Baldus in l.1.q.50.ff. de rerum diuiſio. Alua.in cap. 1.de eo,qui finem fecit agna. Alexan.in l. 1.§.veteres.nu. 7.ff.de acq.poſſeſ.& in l. qui Romæ.§.duo fratres.num. 60. de verborum obligat. Iaſon in d.§.veteres. num.24 & idem in conſi.84.num.8.lib.1. Tiraquellus in tract.de iure primigen.q.86.nu.7.& idem ſenſit Iulius Clarus in §.feudum.q.77.uerſ.ſed pone,qui quidem ſic intelligunt.d.cap.1.de eo,qui finem fecit.

Secundò comprobari poſſe videtur prædicta opinio,doctrina Angeli.in conſi.52.dominus Gilius,cum dixit, quod ſi filia renuntiauit ſucceſſio
91 ni† paternæ & maternæ,quod non obſtante ipſa renuntiatione poteſt ſuccedere fratri, tametſi in bonis fratris non reperiantur alia bona,quam illa patris.Quandoquidem mortuo ipſo patre,aditaque hæreditate per filium, non amplius dicitur hæreditas patris,ſed filij,ſicque fratris dictæ renũtiantis, quæ non dicitur renuntiaſſe bonis fratris Et Angelum ſecuti ſunt Rom.in conſ. 168.nu.1. Aret. in conſi. 161.colum.vlt. & in l. 1.§. ueteres primo notab.& ibidem Iaſ.numer.23. ff.de acq. poſſ.& Socin.ſen.num.3.Curt.iun.in conſ.52.colum.vlt.& in conſ. 102.nu.6.

Tertiò ſuffragari videtur, quòd docuit Areti. in l.Paul.col. 1.uerſ. ſed remanet dubium. ff. de acq.hæred.cum dixit, ſe aliquando conſuluiſſe, (verè enim ſic conſuluit in conſ. 191.col.vlt.) qđ cum filia renuntiaſſet bonis paternis,promittẽs
92 non venire vel habere regreſſum ad ea † quocunque iure,actione uel cauſa. potuit ipſa filia ſuccedere fratri,ad quem bona ipſius patris peruenerant. Ea ratione, quia etſi verba renuntiationis erant multum generalia,attamen cẽſentur reſtricta ad cauſam,ob quam ſunt prolata.l.cum pater §.cui ctis.& §.dulciſſimis de leg.2.& l.ſi de certa. C.de tranſact. Et inquit Aret.ita ſenſiſſe Angelũ in d.conſ.52.Dominus Zilius. Et Aretinum ſecutus eſt Socin.ſen.in d.l.1.§.ueteres.nu.3.de acquir.hæred.qui adiungit rationem, quod uerba
93 renuntiationis † generalia,intelligũtur reſpectu cauſę de præſenti,non autem de futuro. ex ſententia Barto.in l.qui Romæ.§.duo fratres.q.6.ff. de verb.obl.Eandem opinionem probarũt Dec. conſ.266.col.1.& conſ.310.col. 1. Rubeus in cõſil.71.nu.1.& conſ. 150.nu.1.Gozad. conſ.9.nu. 60.Curt.Iun.in conſ.52. col.vlt. & in conſ.101. nu.3.& nu.6.& Pariſ.in conſ.49.& 41.libr. 3. Ita ergo noſtro in caſu verba ipſa generalia huius renuntiationis, vidẽtur reſtricta ad ſuam cauſam, nempe ad ſucceſſionem bonorum.

Quartò comprobantur prædicta traditione
94 eorum,qui ſcripſerũt,quòd ſi quis renũtiat † omni iuri quod ſibi competit, vel competeret etiã ex cauſa de futuro:attamen intelligitur quando huiuſmodi ius habet cauſam de pręſenti,non autem de futuro.Ita poſt alios Cagnolus in l.1.nu. 80.C.de pactis,& ibidem Zuchardus.nu.159.& reſpondit Curt.iun.in conſ.101.nu.7.poſt Abb. in c.cum inter.nu.6.11.& nu.28. de renuntiatia. Capra in conſ.12.in fi.Pariſ.in conſ.49. nu. 42. lib.3. Curt.iun.in conſ.52.col.vlt.& Tiraq.in l.ſi vnquam in præfatione.nu.149. C.de reuoc. do-
95 nat. quod verba quantumuis generalia † ſint & trahant ad futura iura; attamen reſtringunt ad illa iura futura,quæ poſſunt competere ex cauſa de præſenti.Cum autem caſus iſte noſter non cõprehendatur ſub ea cauſa conſiderata tempore renunciationis. Ergo &c.

Quintò vrgere videtur,quod tempore renuntiationis factæ,nullum ius nec re,nec ſpe competebat D.Aloyſio in bonis & hæreditate D.Hyppoliti,ex quo ipſe D.Hippolitus erat in humanis & ideò renuntiatio facta ab ipſo D.Aloyſio,nõ videtur ſe extendere ad hęc bona.Ita tradũt Bar. in l.qui Romæ.§.duo fratres,q.6.nu. 19.de verb. obl.& ibid.Rip.nu.77.Rom. conſil. 22. Ruin. in conſ.7.nu.34 lib. 1.Curt.iun.in conſ.23.nu.2. & in conſ.49.nu. 14.& Crau.in conſ.105.nu.4. Et clare cenſuit idem Bart.in l.poſt emancipatione. §.il-

§.illud.ff.de libera.lega.quod per uerba quantũuis generalia, non intelligitur quis renuntiaſſe
96 iuri † quod ſibi non competit,nec re,nec ſpe,idẽ Bart. in l.quod Seruius.vbi Iaſon num.8. ff.de cõdic.ob cauſam.cum dixerunt renuntiationes† intelligi debere rebus ſic ſtantibus, Id quod procedit, ſecundum prædictos,etiamſi adhibitum ſit iuramentum. cap. cum inter P. de renuntia. vbi Butrius & Imola,& tradũt Iaſon in d.l.quod Seruius num.10.Dec.in conſi.408.num.11.Pariſ.in conſi.77.num.46.lib.1.Craue.in conſi.95.nu.4. & Tiraquel.in l.ſi vnquam in præfat.nu. 166.C, de reuoc.dona.

Sexto & vltimò huc pertinere videtur, quod
98 renuntiatio † quantumuis generalis,non trahitur ad incogitata.l.qui cum tutoribus.ff. de tranſact. & l.ſi de certa.C.de eo.&vtroque in loco Doctores,& aperte reſponderunt Socin, ſen. in conſi. 214.colum.4.verſ.circa ſecundam.lib.2. & in cõſil.103.num.5.lib.3.& Curtius ſen. in conſil. 43, ſuper contingentia.col.9.verſ.iuramentũ; Quod autem cogitatum nõ fuerit,vel eo apparet, quod nullum vnquam verbum in tranſactione factum fuit de caſu contingentis ſucceſſionis,alterius ipſorum fratrum,ſed ſolum de bonis & hæreditate tunc vacantis,& per mortem Domini Galleoti patris.

Non enim crediderunt ipſi fratres trãſigentes, quod eorum alter eſſet moriturus ſine filijs, qui
99 ſibi poſſent ſuccedere; cum mali euentus † non ſint in conſideratione.l. inter ſtipulantem. §. ſacram.de verborum obliga. Hæc dubitationem mouebant.

Re tamen diligentiſſime examinata atque diſcuſſa, *contraria ſententia viſa eſt verior* & probabilior,*quod ſcilicet* non poſſit D, Aloyſius conſequi portionem aliquam bonorum feudalium ex perſona D.Hippoliti fratris defuncti.

Primò, quia prædicti duo fratres. Dominus Aloyſius & Hippolitus tranſigendo cum Domino Ludouico eorum fratre primogenito,voluerunt quod dominium Mirandulæ & Concordię ſub quo(vt ſupra abundè demonſtrauimus) continetur feudum Sancti Martini, vnà cum eorum reditibus& emolumentis,ac alijs quibuſcumquę pertinentibus ad dictum dominium,eſſet dicti Domini Ludouici,& eius filiorum,approbantes diſpoſitionem Domini Galleoti eorum patris, qui reliquerat feuda prædicta ipſi Domino Ludouico. Hæc igitur eſt feudorum renuntiatio, quam fecit Dominus Hippolitus, cui per mortẽ Domini Ludouici ſuccedere non potuit,ex quo Dominus Ludouicus reliquit filios.Et quia Do-
100 minus Hippolitus ſemel renuntiauerit †iuri ſuo non amplius habere potuit regreſſum ad illud, iuxta.l. quæritur.§.ſi venditor,ff.de ædilitio.edicto.& l. 1.§.qui ſemel.ff.de ſucceſs,edicto.& poſt alios reſponderunt Pariſius in conſil. 26.nu.44. lib.3.Craue.in conſi.290.nu.2.ver, ſecundò,nos, & Cæphalus in conſi.137.num.5.lib.1.

Ex quo ſequitur, quod ſi ipſe Dominus Hippolitus, vel viuo, vel mortuo Domino Ludouico, nullum ius habuit in feudis:non etiam potuit aliquod transferre in dominum Aloyſium, quia
101 nemo†dat,quod non habet.l.traditio.ff. de acqrer.dom.& l.nemo plus iuris. vbi Dec. & reliqui. ff.de reg.iur.

Secundò, admiſſo citra veri præiudicium, qđ dominus Hippolitus habuiſset ex ſua perſona ius in his feudis, attamen, mortuo ipſo domino Hippolito, nihil acquiſitum fuit domino Aloyſio. Quandoquidem renuntiauit (vt diximus)dominus Aloyſius ipſis feudis,quæ renũtiatio ſimpliciter facta eſt, cum dictum non ſit feudis paternis,atque ita realis eſt,quo fit,vt ſemel exclu-
102 ſus † perpetuo maneat excluſus. Ita in terminis cenſuit glo.in cap.1.de eo.qui finem fecit agna. quam ibi ſecuti ſunt reliqui interpretes, qui declarando textum illum,dixerunt,quod ſi filius renuntiauit feudo realiter, hoc eſt non dicendo feudo paterno,ſed ſimpliciter,vt hic contigit, illa dicitur realis renuntiatio, quæ excludit ipſum renuntiantem,tametſi feudum perueniat ad aliũ quemcumque,cui is filius renuntians alias deberet ſuccedere. Et idem apertius reſponderunt Alex.in conſi.13.num.5.lib.5.Ruinus in conſilio 1.num.8.verſ.ſecundo pro iſta parte.& num. 20. lib.1.& Iaſon in conſi.7.col.2.verſi. ſecundò reſpondetur.lib.3. Et huius ſententiæ ea eſt ratio,
103 † quod renuntiatio realis afficit rem ipſam,vt cũ ea obligatione reſpectu renuntiantis ſuorumque hæredum,tranſeat ad quemcumque. Et ad rem confert,quod ſcribit Afflictus in d. ca. 1. nu. 11.de eo,qui finem agnatis fecit, quod ſi filia re-
104 nuntiat † omninò hæreditatibus competentib. & competituris,perinde eſt,ac ſi renuntiaſſet ſucceſſioni vnde liberi,vnde agnati,& vnde cognati: atque ita ſemper excluditur ab ea hereditate, ad quemuis deinde peruenta. Idem ſcripſit Decius in l.quoties duplici iure numero 2. de regu. iuris, poſt Angelum in l. ſuum, ff. de acquiren, hæredit.

Tertiò ſuffragatur, quod dominus Aloyſius renuntiando bonis paternis & maternis,vſus eſt his verbis: Et quas ipſe Illuſtriſſimus dominus Aloyſius habet,habebat,haberet,vel habere poſſet in dictis bonis, tam paternis quam maternis.
105 &c. Illud verbum poſſet,† eſt extenſiuum,& ſui natura efficit,vt cenſeatur iuri futuro renuntiatũ l.ſi ita ſcripſiſset.de leg.2.&in ſpecie reſponderũt Alex.in d.conſi.13.nume.6. lib.5.& Ruinus in d. conſi.1.num.20.lib.1.quod renuntiatio facta his
106 verbis,† renuntiat iuribus, quæ ſibi competere poſſent,intelligitur renuntiaſſe iuribus etiam de futuro competentibus, & renuntiationem illam eſſe realem, & propterea renuntiantem excludi a rebus illis,etiamſi perueniant ad alium quemcumque, cui alias ipſe renuntians fuiſſet ſucceſſurus.

Quartò, dato citra veri præiudiciũ, quod prędicta uerba non intelligantur de feudis peruentis ad dominum Hippolitum,(ſi modo dici põt,

eum

eũ in feudis ſucceſſiſſe, quod omnino negatur) attamen ſubſequentia hæc verba comprehendere poſſunt. Et in alijs ſibi quomodocumque & qualitercumque de iure debitis, & tam cognitis præſentibus & competentibus, quàm incognitis & futuris. &c. Hæc ſanè verba comprehendere poſſunt bona, & ſucceſſiones ex perſona Domini Hippoliti:tũ quia alioqui verba ipſa eſſent ſupuacanea & ocioſa, ſi acciperent̃ de bonis paternis & maternis, quib. paulo antea fuerat renuntiatũ: tum quia reſpiciunt ius competiturum in poſterum, quod conuenit bonis & ſucceſſioni domini Hippoliti: non autem ſucceſſioni paternæ, vel maternæ, quod eſt ius de pręſenti. Cum enim verba hæc nõ conueniant ſucceſſioni paternæ vel maternæ, nec ẽt conuenit diſpoſitio, iuxt. l. 4. §. toties. ff. de dam, infe. & tradunt, ibi Alexan. & reliqui.

Quintò cõprobantur prædicta ex verbis his, quæ iam relatis ſubijciuntur. Exceptis tamen hæreditatibus quibuſcumque abinteſtato ſibi venientibus. &c. Hæc verba non poſſunt intelligi, ſecundum aduerſarios de feudis, cum illa non ſint, vt ipſi dicunt hæreditaria, ſed ex pacto & ꝓuidentia, id quod nos nõ cõceſſimus. Cum ergo Dominus Aloyſius excipiat hæreditates, ideſt, non feudalia, ſignificat ſe omninò renuntiaſſe feudalibus, quæ ex pſona domini Hippoliti ſibi obuenire poſsẽt. Nam excluſio vnius eſt incluſio alterius, vt econtra. l. cum prætor. in prin. ff. de iudi. & dixi ſupra.

Sextò & vltimò comprobatur hæc ſententia argumento ducto ab idemtitate rationis, quæ ſolet detegere † & demonſtrare mentem & animum diſponentium, aliquidvè agentium. Cum enim eadem adeſt ratio, idem ius locum habet. l. illud in prin. ff. ad l. Acquil. & l. à Titio in princ. ff. de verborum obligat. & quando adeſt eadem ratio, ius non dicitur extendi † ſed enucleari. l. ſi poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit. ff de adulte. Oldrad. in conſi, 185. in fine. Et cum adeſt eadem ratio non dicitur fieri extenſio † de caſu ad caſum, vel de perſona ad perſonam, ſed potius comprehenſio. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. de verborum ſignific. Et eadem ratio decidit omnes caſus, non quidem per extenſionem, ſed ſicuti genus comprehendit † ſpecies & generalis ratio diuerſos caſus. Ita poſt Baldum Caſtren. & alios reſpondit Craue. conſi. 183. nume. 3. qui multis ſimilibus confirmat: idem in tract. de antiq. temp. in prima parte. numero trigeſimoquinto. & latè Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo. libert. nu. 45. C. de reuo. dona.

107 (line "let detegere")
108 (line "tio, ius non dicitur")
109 (line "non dicitur fieri")
110 (line "genus comprehendit")

Huius autem renũtiationis ratio & cauſa fuit, pro bono pacis, ac totius reipub. ac pro conſeruatione ſtatus: quemadmodum in ipſa tranſactione dictum fuit. Hæc ratio & cauſa locum habet etiam mortuo domino Hippolito, vt ſcilicet feuda prædicta de cauſa & ratione conceſſa & aſſignata, domino Ludouico conſeruentur. Non ergo ob mortem domini Hippoliti poteſt dominus Aloyſius prætendere aliquam ſucceſſionem. Et ad rem noſtram confert quod reſponderunt Socin. ſen. in conſ. 113. num. 33. lib. 1. & Caſſaneus in conſi. 39. num, 97. in fine, cùm dixerunt; quod
111 ſi filius filiavè renuntiauit † bonis paternis, & pater moriatur, & per alios filios adita ſit hæreditas deinde vnus illorum filiorum moriatur, quod ille qui iam renuntiauit, non poteſt fratri ſuccedere, ſi apparet de mente renuntiantis & recipiẽtis renuntiationem, quod voluerint bona illa, numquam poſse peruenire ad ipſum renuntiãtem, &
112 quod hæreditas † patris per eius filios adita, nõ deſinat eſſe patris hæreditas, ſic declarando l. 1. §. veteres. de acq. poſſeſ. De mente autem & volũtate partium, ſatis ſuperque apparere dicitur, ex idẽditate rationis.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur ex his, quę dixi ſupra in primo argumento, quod ſcilicet hæc renuntiatio eſt realis, & ob id perpetuo excludit dominum Aloyſium, ab huius feudi ſucceſſione. Et Baldus in d. l. 1. q. 50. ff. de rerum diuiſione, verè loquitur, quando filia renuntiauit bonis paternis, atque ita renuntiatio erat reſpectu perſonæ patris, ſicque perſonalis: nimirum ſi deinde poteſt ſecundum Baldum, ſuccedere in feudo, quod ex perſona patris peruenit in fratres. Id quod oſtendit tex. cap. 1. de eo, qui finem fecit agna. allegatus a Baldo, quemadmodum omnes à me ſupra commemorati, eum intelligunt. Et dicere ſole-
113 mus; quid dictum doctoris † intelligitur in dubio ſecundum iura ab eo allegata, vt ſcribit Bartolus in l. non ſolum. §. liberationis. num. 10. ff. de libera. lega.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, Angelum in d. conſ. 52. loqui, quando filia ſimpliciter renuntiauit ſucceſſioni paternæ: & non apparet nec ex verbis, nec ex mente, quod voluerit renuntiare iuri, quod habet in re ipſa, ut ſi ad alios peruenerit, quod non impediatur illis præmorientibus ſuccedere. Et uerè ita etiam loquuntur illi omnes, qui Angelum ſecuti ſunt, ut Roma. in d. conſi. 168. num. 1. Aretin. in l. 1. §. ueteres, in primo notab. ff. de acquiren. poſſeſſio. & ibidem Socin. ſen. num. 3. & Iaſon nu. 23. & apertius Caſtren. in conſi. 152. Viſo puncto ſupraſcripto. colum. vlt. lib. 1. quem ſecutus eſt Tiraquellus in tract. de iure primigen. q. 86. num. 6. Diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo & ex verbis ex mente apparet d. Aloyſiũ voluiſſe renũtiare feudis realiter atque ita perpetuò, & conſequenter ſucceſſioni domini Hippoliti, ſi ad eum perueniſsent.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõdetur, Aret. in d. l. Paulus de acquir. hæred. loqui quando ſimpliciter filia renuntiauit bonis & hæreditati patris; atque ita ſua in renuntiatione nõ eſt complexa hæreditatem aliorum deſcendentium a patre. Nam renuntiatio illa reſpicit tantũmodo perſonam patris, ſicque perſonalis eſt: & ob id non egreditur perſonam, vt comprehendat
114 aliorum ſucceſſiones. Quocirca uerba † quamtumuis

tumuis generalia, vel vniuerſalia, adiecta ipſi per
ſonali renuntiationi, adeam ſe reſtringunt, iuxta.
dicta l.cum pater §.euictis & §.dulciſſimis de le-
gatis ſecundo.& l.ſi de certa.C. de tranſactio. ſe-
115 cus vero, quando verba† renuntiationis ſunt rea
lia & omnium hæreditates,& ſucceſſiones in fu-
turum deferendas reſpicit, ſicuti in caſu noſtro.
Nam tunc renuntians excluditur non ſolum ab
ea hæreditate patris peruenta deinde ad fratres,
& fratrum filios, ſed etiam ab hæreditate aliunde
peruenta ad ipſos fratres, & eorum deſcenden-
tes ſicuti ſupra declaraui in præludijs & in con-
futatione aliarum argumentationum. Ita etiam
declaratur doctrina Bartoli in dicta l. qui Ro-
mę.§.duo fratres.quęſt.ſexta.de verborum obli-
gatione. Verè enim loquitur Bartolus, quan-
do renuntiatio facta eſt de bonis patris tantùm,
adiectis quidem verbis generalibus. Nam illa
verba generalia, non extendunt renuntiationem
ad hęreditatem alterius, ſed ad illam patris reſtrin
guntur.

Diuerſum eſt (vt diximus) quando renuntia-
tionis verba, complectuntur aliorum hęredita-
tes & ſucceſſiones, vt in caſu noſtro. Ita etiam lo-
quuntur Capra in conſilio duodecimo, in fine &
clare Decius in conſilio 230. columna vltima,
verſic.nec obſtat, & apertiſſime idem Decius in
conſil. 379. numero primo, & alij in argumento
congeſti.

Non obſtat quartum, quia reſpondetur, quod
116 quando quis renuntiat † iuri quod pręten-
dit, vel prætendere poſſet in bonis alicuius, intel-
ligitur quidem ex cauſa ipſa ob quam deprę ſenti
ſicque tempore renuntiationis habet, & ideo ius
ſuperueniens ex noua cauſa, non comprehen-
ditur ſub illa renuntiatione. Et hic caſus noſtro
non conuenit, ſed de eo loquuntur Doctores
in argumento allegati. Aliquando vero quis
ita renuntiat bonis, exiſtentibus eo renuntiatio-
nis tempore apud aliquem, vt ſi ea ad alium per-
ueniant, quod adhuc ſub ea renuntiatione con-
tineantur. Quę ſane renuntiatio concipi ſolet
117 his uerbis,† renuntio iuri quod habeo vel habere
ſpero in futurum, in bonis illis. Et hoc in caſu
qui noſtro adaptatur, renuntiatio illa comprehẽ
dit & bona illa, poſteaquam ad illum peruene-
rint, iſque decedat: Cum hic ſua renuntiatione
voluerit, perpetuo excludi a bonis illis: ita tradũt
Bartolus in l.prima.numero 4.C.de pactis,& ibi-
dem Iaſon numero decimoſeptimo. Decius nu-
mero 12.Idem Decius in conſi.379. nume.9.qui
& eiuſdem opinionis recenſet Romanum in cõ
ſilio 22.& alios. Eandem ſententiam ſecutus eſt
Pariſius in conſilio 26.numero vigeſimoquarto,
44.lib.3. Et in claris terminis reſpondit Socin.
ſenior, in conſilio 34. numero quinto, libro 4. fi-
118 liam † quę renuntiauit iuri ſibi competenti, & ꝗ.
competere poſſet, excludi omnino ab hęreditate
patris, peruenta deinde ad fratres uel alios, cum
cenſeatur perpetuo excluſa a bonis illis.

Non obſtat quintum, quia reſpondetur, quod
etſi tempore renuntiationis, nullum ius nec re,
nec ſpe, competeret ipſi Aloyſio in bonis, & hæ-
reditate domini Hippoliti. Attamen verba renũ-
tiationis adeo generalia imò vniuerſalia ſunt, &
adeo clare concepta, vt manifeſte appareat, domi
num Aloyſium, voluiſſe comprehendere hunc
ſucceſſionis caſum. Ita enim doctrinam Bartol.
in d.l.qui Romæ §.duo fratres.q.6.de verborum
obligat. & eorum qui illum ſecuti ſunt, egregie
declarant ibidem Ripa nume. 77. Iaſon in d.l.1.
num.17.C.de pactis.Socin.ſen.in conſi.34.nu.5.
lib.4.ij enim ſcribunt, quod quando verba renũ-
119 tiationis † ſunt generalia,& apta cõcepta, ius de
futuro comprehendere, quod cenſetur renuntia
tum iuri, quod nec re, nec ſpe competit. Et ſcri-
bunt Cagnolus in d.l.1. numero 83.& ibidem Zu
chardus nu.109. quando expreſſe fuit renuntia-
tum iuribus etiam ex noua cauſa ſuperuenienti-
bus, dicitur omnino excluſus. Ergo idem eſt di-
cendum, quando verba ſunt adeo generalia, &
ampla, vt poſſint comprehendere omnino ius de
futuro ſuperueniens.

Non obſtat vltimum, quia reſpondetur, quod
imò dominus Aloyſius, cogitauit de his feudis
& perpetua ſui excluſione: tum quia in ſpecie
eis renuntiauit, tum etiam quia verbis non ſolùm
generalibus, ſed & vniuerſalibus voluit excludi a
quouis ſuo iure, tam cognito, quam incognito,
vt manifeſtè in ipſa tranſactione ſcriptum eſt.
120 Eſt autem certum, quod generalis † renuntiatio
dicitur includere ſciẽtiam & cognitionem impli
cite, id quod ſufficit, ne dicatur incogitate renun
tiaſſe, ſicuti in ſpecie reſpondit Romanus in con-
ſi.22.num.3.in fine. Præterea generalis liberatio
121 & renuntiatio extenditur † etiam ad incogitata
vt in ſpecie reſpondit Crauet.in conſilio 209.nu
122 me.6.qui dixit, quod renuntiatio generalis † nõ
reſtringitur ad ſpecificata, quando ratio recti ſer-
monis, id non patitur. Et idem affirmarunt Alex.
in conſi.46.lib.1.Iaſon in l.ſi de certa.nume.3. C.
de tranſact.Ruin.in conſ.210.col.vlt.lib.1.&.Go
zad.in conſi.94.nu.21. Pariſ.conſi.150.nu.11.li-
bro 4.Craue.conſ.227.nu.11.& Cæphalus conſi.
463.nu.29.lib.4. Ratio autem recti ſermonis nõ
patitᷣ in caſu noſtro, vt ad ſola ſpecificata reſtrin-
gatur renuntiatio hæc, tam amplis verbis facta; ſi
cuti abunde ſupra demonſtrauimus.

Quarta eſt dubitatio nũc ꝑtractãda, an Illuſtr.
D. Aloyſius ius aliqđ obtineat, in iure patronatus
eccleſiæ? Et verè rñdendũ eſt, nullum ius habere.

Primò, quia hoc ius patronatus, ita inſtitutum
fuit, vt perueniret ſemper ad eos, qui eſſent Comi
tes Mirandulę & Concordiæ, ſicuti manifeſte le
gitur in bullis Eugenij 4.ac Pauli Pontificũ, qua
rũ verba hæc ſunt: Et nihilominus, ſi erectionẽ,
vnionẽ, annexionẽ, & incorporationẽ ꝑdictas ꝑ
te vigore pſẽtiũ fieri cõtigerit, vt pfertᷣ ius patro-
natus, ac pſentãdi ſingulas ꝑſonas idoneas, tã ad
ppoſiturã q. ad ſingulos canonicatus & pbẽdas

ſingulaque erigentia beneficia, præfata tam prima uice, quam quotiens ea pro tempore vacare contigerit, Galleoto & Antonio Mariæ præfatis, ſi tamen prius eis in dictis vniendis Eccleſijs competebat, & non alias eorumque hæredibus, dicti Caſtri dominis, pro tempore exiſtentibus, eadem auctoritate perpetuo reſerues, atque concedas. Et in euentu reſeruationis, ac conceſſionis huiuſmodi ſingulos canonicatus, & præbendas, ac ſingula beneficia erigenda huiuſmodi pro hac uice ſingulis per ipſum Galeottum & Antoniū Mariam & vel ipſius Caſtri dominio ſucceſſores vt præfertur tibi præſentandis perſonis idoneis. &c.

Hæc verba adeò clare diſponunt, ius patronatus debere peruenire ad Caſtrorum Mirandulæ & Concordiæ dominos, vt nulla eſſe poſſit dubitatio, iuxta. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. de lega. 3. & egregie poſt Baldum & alios reſpondit Craue. in conſilio 47. numero 2. & in conſi. 150. numero 2.

123 Hoc ergo ius patronatus † dicitur annexum atque cōiunctum ipſi feudo, vt pertinere debeat, ad eum tantum, qui ſuccedit in feudo, ſicuti in claris & manifeſtis his terminis tradit Modernus Pariſienſis, in commentarijs ad conſuetudines Pariſienſes. tit. 1. §. 37. num. 5. & num. 6. Idem ſenſit Natta in conſi. 505. num. 22. lib. 3. Cum autem certum ſit Dominum Aloyſium ſua ipſa voluntate in tranſactione expreſſe voluiſſe oppida ipſa Mirandulæ & Concordiæ, eſſe domini Ludouici ac eius filiorum, ſequitur neceſſario concludē dum, ipſum D. Aloyſium nullū ius habere, in hoc iure patronatus.

Secundò accedit, quod ijdem Pontifices voluerunt hoc ius patronatus, eſſe debere hæreditarium: ſicuti oſtendunt, verba iam ſupra relata, ibi eorumque hæredibus. & c. Id quod conuenit iuri

124 communi, quo cautum eſt, ius patronatus † Laico conſtitutum, eſſe hæreditarium, vt ſcilicet trāſeat ad hæredes vniuerſales ipſius patroni. capit. cum ſeculum. de iure patron. Abbas in cap. 1. nu. 5. de iure patrona. Iaſon in l. prima, numero ſeptuageſimoprimo. de lega. primo. Decius in conſilio 149. columna ſecunda. Tiraquellus de iure primig. quæſtio, 36. numero primo, qui in ſpecie

125 poſt multos ſcribit, ius patronatus † regulari ab hæreditate, vt ſcilicet ad eum perueniat, qui hæres extitit. Et iō ſi ſolus primogenitus ſuccedit ad eum peruenire debet. Et Didacus libro ſecundo, variarum reſolutio. capit. decimooctauo, numero ſexto, qui eiuſdem ſentētiæ commemorat Rochum Curtium, Lambertinum & alios, quos hic non repetam. Cum autem Dominus Aloyſius, non ſit hæres vniuerſalis, domini Galleoti patris, ex quo legitimam ſolummodo ex eius teſtamento eſt cōſecutus, ſequitur dicendum, nec in hoc iure patronatus poſſe ſuccedere. Cum ius

126 patronatus † non tranſeat ad hæredem particularem, ſicque in re certa, ſed ad hæredem vniuerſalem: quemadmodum tradit poſt alios Didacus in d. c. 18. nu. 7. & 8.

Nec obſtat conſideratio Panciroli in dicto cōſilio primo, numero quadrageſimonono, quod dominus Aloyſius pro ſua terria portione extiterit hæres, Domini Galleoti patris: ab inteſtato: quippe quod teſtamentum ab ipſo domino Galleoto conditum nullum fuit, ex quo ipſe dominus Galleotus non reliquit legitimam, ipſi domino Aloyſio titulo inſtitutionis, ſicuti relinquere tenebatur, iuxta. §. aliud quoque capitulum, in auth. vt cum de appella. cogno. & eſt communis opinio, vt atteſtantur Alex. in l. inter cætera. numero ſecundo, ff. de liber. & poſthum. & Iulius Clarus. in §. teſtamentum. q. 8. verſic. ſed pone. & quæſt. 38.

Huic conſiderationi reſpondetur primò, teſta

127 mentum fuiſſe approbatum ab ipſo dom. Aloyſio, & ideo etiamſi fuiſſet nullum: attamen, de æquitate prætoria reconualuit. iuxta traditionē Bartoli in l. filio præterito. numero vigeſimo. ff. de iniuſto rupto, & irrito teſta. & communem eſſe opinionem, teſtatur Clarus in dicto. §. teſtamentum. q. 43.

Nec verum eſt, quod dicebat Pancirolus in d. conſ. 1. num. 49. approbationem hanc cenſeri factam, quoad perſonam do. Ludouici tantùm, & eius filiorum, & quo ad dominium Mirandulæ: non autem quo ad alia. Nam reſpōdetur primò, quod ſi D. Aloyſius approbauit teſtamentum patris quò ad dominium Mirandulæ, dicitur etiam approbaſſe, quò ad ius patronatus, quod eſt illi dominio vnitum & annexum, iuxta. c. cum ſeculum. de iure patrona. vbi gloſſa, Abbas & reliqui interpretes: & in claris terminis ita decidunt Decius in conſ. 149. col. 2. ver. nam Caſtrum. Modernus Pariſienſis in cōmentarijs ad conſuetudines Pariſienſes. tit. 1. §. 37. gl. 10. nu. 3. qui oīno videndi hac in re ſunt. Præterea & ſecundò reſpōdetur, ꝙ cum D. Aloyſius in ea tranſactione cōtentus fuerit, conſequi ſolam legitimam, atq; ita effici hæres in re certa, ſequitur dicendum (vt dixi ſupra) eum non poſſe ſuccedere, in hoc iure pa-

128 tronatus, quod defertur † ſoli hæredi vniuerſali; ſicuti multorum auctoritate ſupra comprobaui.

Tertiò ea ratione, & cauſa excluditur, D. Aloyſius a ſucceſſione huius iuris patronatus, quia in ea tranſactione renuntiauit, bonis paternis & maternis, & alijs quomodocumque & qualitercumque, ſibi competentibus, retenta ſolum legitima iure ſibi debita. Qua ſane vniuerſali renuntiatione, dicitur remiſiſſe ius patronatus, illudque tranſtuliſſe in Dominum Ludouicum, ad cuius commodum & beneficium renuntiatio facta fuit. Eſt enim certum, quod in alienatio-

129 ne † vniuerſali omnium bonorum, continetur & ius patronatus eccleſiaſticum, vt tradunt poſt alios Rochus Curtius in tracta. de iure patronat. in verbo. ipſe vel is, quæſtio. vigeſimaſecunda. Didacus libro primo, varia. reſol. capi. 13. numero 4. & lib. 2.

& lib.2.cap.18.numero.8.verſicu. quartò conſtat qui eiuſdem ſententiæ, alios plures commemorat.

Nec obſtat conſideratio Panciroli in d.conſil.
130 1.num.50.& num.52.quod ius patronatus† non poteſt ceſſione transferri in alium, ſine auctoritate & conſenſu Epiſcopi.cap.illud. cap. curæ & c. ſuggeſtum, de iure patrona. & tradunt Abbas in q.4.incipit, Augerio.colum.3. & 4. Rochus Curtius in tract.de iure patron.in verbo, ipſe vel is a quo . num. 15. qui ſcribit, nec primogenito cedi ita poſſe.

Nam reſpondetur primò, Abbatem & Curtiũ
131 loqui de ceſſione ſingulari,† facta ſcilicet de ſolo ipſo iure patronatus, quod quidem titulo ſingulari, ſine epiſcopi conſenſu transferri non poteſt, ſicuti tradunt Baldus in conſi. 32. Quidam nobilis. libro primo.& in conſi.1.an mulier.lib. 3.Abbas in cap.illud.num.4.& in capi. ex literis. num.7.de iure patrona.Felinus in cap. cum Bertholdus.colum.vl.de re iud.Paulus de Cittadinis in tract.de iure patronatus.parte nona. q.15.Rochus Curtius in tract.de iure patronatus, in verbo, ipſe.q. 13. & Didacus in lib.1.varia.reſol.cap. 13 num.3.& Modernus Pariſienſis in commentarijs ad conſuetudines Pariſienſes.tit.1.§.37.numero 7.& 8.qui conſtituit differentiam inter donationem particularem bonorum, vt tunc ius patronatus non comprehendatur, & donationem omnium bonorum, quia tunc vere continetur.

132 Diuerſum eſt ceſſione vniuerſali omnium † & quorumcumque bonorum & iurium. Nam tunc ius patronatus tranſit, ſicuti præcitati Doctores declarant. Et in ſpecie reſpondit Decius in conſil.127.num.2.& ſecutus eſt Didacus in d.capit. 13.num.4.& idem manifeſte explicat Lambertinus in tract.de iure patronatus, parte ſecunda libri primi.art.2.q.2.&q.22, Ex quo ſequitur, verum non eſſe, quod dixit Pancirolus in d. conſil. num.53.in fine, ius patronatus tranſire, quando ceditur res vniuerſalis, vt puta villa: ſecus quando generaliter renuntiatur omnibus bonis. Eſſet enim id uerum, quando eſſet renuntiatio particularis bonorum. vt dixi ſupra.

Præterea & ſecundò reſpondetur, quod tunc
133 demum ceſſione † ſingulari, non poteſt ſine conſenſu epiſcopi transferri ius patronatus, quando ceſſio fit in extraneum, ſecus ſi in alterum ex cõpatronis.

Nam tunc opus non eſt conſenſu & auctoritate epiſcopi. Ita Iaſon in l. voluntas. numero octauo.C.de fideicommiſ.&in l.qui Romæ.§ duo fratres, numero ſeptuageſimoſexto. vbi Ripa. numero octuageſimoſeptimo, verſi. quartò facit.de verbo.oblig.

Comprobatur hæc doctrina eo ſimili, quo di
134 cimus, quod etſi vaſallus † non poteſt alienare feudum inconſulto domino: attamen poteſt libere alienare in alterum ex cõuaſallis ipſius feudi, ut tradunt Iaſon & Ripa in d.§. duo fratres, ille numero ſeptuageſimoquinto, iſte numero octuageſimoſeptimo, verſ. quinto facit. Quibus accedunt Brunus in conſilio 38.colum.2.Pariſ.in conſi.1.nu.131.& conſ.2.nu.40.lib.1.& Craue.in cõſi.303.nu.4.

Præterea & tertiò reſpondetur, quod imò Epiſcopus Regienſis conſenſit, dum poſtea admiſit pſentationes factas a d. Ludouico, & inſtituit ipſos præſentatos, vt fieri ſolet.

Non etiam obſtat, quod dicebat idem Pancirolus in dicto conſilio primo, numero quinquageſimoquarto, ceſſionem & renuntiationem factam a domino Aloyſio, nõ comprehendere hoc ius patronatus, quia alioqui diceretur commiſſa ſimonia, ex quo intelligeretur facta ceſſio, accepto pretio, nempe portione illa legitimæ. Et ta-
135 men ceſſio & renuntiatio † iuris patronus debet eſſe gratuita.capit.quia clerici.& cap. quia de iure, de iure patro. & tradit Abbas in c.ex inſinuatione. in primo notab.de iure patro.

Reſpondetur primò, nihil hic fuiſſe numeratum, vel datũ a domino Ludouico, ipſi domino Aloyſio, cauſa huius renuntiationis & ceſſionis, ſolum enim dominus Aloyſius conſequutus eſt legitimam, quæ eius erat propria, a iure ita ei debita, vt nec a patre quidẽ auferri potuerit, vt manifeſtum eſt.

Reſpondetur ſecundò, prædicta iura, & doctrina Abb.in d.cap.ex inſinuatione, procedit in ceſſione particulari iuris patronatus, ſecus vero eſt
136 in vniuerſali ceſſione† & renuntiatione omniũ bonorum. Nam in illa nõ committitur ſimonia, etſi ſub ea, facta numerato pretio, continetur ius patronatus, quemadmodum non committitur
137 in† venditione omnium bonorum, ſub qua ius patronatus comprehenditur; vt tradunt Paulus de Cittadinis in tracta. de iure patronatus, parte nona, in tertia quæſtio. Curtius in eodem tracta. in verbo, Ipſe.quæſtio.vigeſimaquinta. & Redoanus in tract.de ſimonia.parte ſecunda. quæſt.37. num.14.

Quinta proponitur dubitatio, an Illuſtriſſimus dominus Aloyſius, conſequi poſſit partem legitimę & trebellianicę debitæ (ut aſſeritur) Illuſtriſſimo olim domino Hippolito; ex prædijs Arzenoni? Et quod attinet ad legitimam (vt de ea, prius diſſeramus) dicendum eſt, non deberi: cum legitima ex bonis pa tris debita Domino Hippolito ex his prædijs, detrahi non poſſit.

Nam Dominus Hippolitus hæres particularis, inſtitutus ab Illuſtriſſimo domino Calleoto patre, multis certis in bonis & præſertim in prędijs his Arzenoni grauatus fuit, ſi ſine liberis legitimis & naturalibus deceſsiſſet, ea reſtituere Illuſtriſſimo Do. Ludouico, ergo non potuiſſet deducere legitimam ſuam, nec ex his prædijs Arzenoni.

138 Cũ receptiſſima ſit omnium ſnĩa, filium† non poſſe eligere, atque ita deducere legitimam ſuam

ex re aliqua, vel legata, vel fideicommiſſo ſuppoſita, vel aliter alienari prohibita, ſi commodè poteſt eam eligere atque deducere, ex alijs bonis hæreditarijs. Ita omnium primus docuit Bald. in rub. ff. de rerum diuiſio. colum. 1. ver. ſed pone quem ſecuti ſunt Alexan. in l. non amplius. §. vlt. in fine. de lega. 1. in l. ratione la 2. colum. 2. verſic. & adde inquantum. ff. ad l. Falcid. & in l. Marcellus. §. res quę. colum. penult. ff. ad Trebell. idem in conſi. 12. num. 2. lib. 5. & in conſi. 117. colum. vlti. lib. 6. Corneus in conſ. 106. colum. penul. lib. 2. & in conſi. 180. in quarto dubio, libro quarto. Ruinus in conſi. 27. in fine. libro primo. & in conſilio 57. num. 23. lib. 2. & in l. filiusfam. §. diui. nu. 65. de lega. 1. Iaſon in l. filium, quem habentem. num. 17. C. famil. erciſcun. & in l. Marcellus. §. res quę. colum. vltim. ad Trebellia. Socinus ſenior in conſi. 75. colum. 4. libro 1. Decius in conſi. 81. nume. 7. Gratus in conſi. 17. num. 7. lib. 1. & in conſilio 65. num. 36. lib. 2. Picus in l. in quartam. nu. 53. ff. ad l. Falcid. Fabianus de Ciochis in authen. nouiſſima. num. 120. C. de inoff. teſtam. Rubeus in conſi. 156. num. 12. Ripa in l. filiusfamil. §. diui. num. 29. de leg. 1. Natta in conſi. 199. nu. 6. lib. 1. & in conſi. 238. num. 5. lib. 2. Craue. in conſi. 19. num. 14. & in conſi. 119. numero. 6. Rolandus in conſ. 12. nume. 4. in conſi l. 65. in fine. & in conſ. 78. lib. 1. & in conſi. 23. num. 41. lib. 4. Grammat. deciſio. 93. num. 7. Didacus Couuarr. in cap. Raynaldus §. 2. num. 5. de teſta. Antonius Gabriel in ſuis concluſionibus libro ſexto, titu. de legitima, concluſio. 6. M. Antonius Cuchus in tract. de legitima, in tit. Vtrum contra legatarios ad legitimam agi poſſit. num. 2. Eandem ſententiam ego pariter probaui, in commentarijs de arbitrarijs iudicum, libro ſecundo, caſu 163. numero vigeſimo. Et huius ſententiæ ea etiam adduci poteſt ratio, quod cum ſit in facultate patris relinquere
139 rem† aliquam filio pro eius legitima, l. ſcimus. §. repletionem. C. de inofficio. teſta. & ſcripſi in d. caſu 163. numero primo. inde ſequitur, quod le-
140 gando† rem vnam alteri, vel grauando hæredem alteri eã reſtituere, dicitur voluiſſe rem illam eximere ab hoc onere, ne eligatur a filio pro ſua legitima, atque ita ſenſit, legitimam ipſa debere eligi ex alijs rebus.

Quod vero attinet ad trebellianicam dicendũ eſt, dominum Aloyſium nullum ius penitus obtinere. Quandoquidem domino Hippolito non licuit deducere aliquam trebellianicam, cauſa reſtitutionis horum prædiorum Arzenoni, cum
141 trebellianica † ſolum deducatur ab hærede vniuerſali, grauato per fideicommiſſum, non autem ab hærede ſingulari, atque ita ab inſtituto in re certa, & grauato eam reſtituere. Ita ſcripſerunt Baldus in conſilio 281. Viſo teſtamento in fine. lib. 1. & in conſil. 221. ſuper primis. libro quinto. Guido Papæ. quæſtio. 466. Pater filiam. Abbas in cap. Raynutius numero vigeſimoſeptimo, de teſta. Iaſon in l. Lucius columna duodecima. ff. de vulga. in l. filium, quem habentem. numero 10. famil. erciſcun. in l. quoties, numero 3. C. de hæredit. inſtit. & in auth. res quæ. in ſecundo nota. C. communia de lega. Cremen. in ſingu. 73. Fabianus de Ciochis in auth. nouiſſima. nu. 250. C. de inoff. teſta. Socinus iunior in conſi. 122. numero 7. libro 1. qui aſſeruit, ſe non uidiſſe aliquem huic ſententiæ contradicentem. Purpura. in conſilio 421. numero ſeptimo, libro ſecundo. Bero. in conſilio 76. numero quinto, libro ſecundo. Pariſius in conſilio 52. numero 32. libro 2. & in conſilio 43. numero 45. libro 3. Craue. in conſilio 19. numero 14. & in conſilio 131. nume. 13. & fuſius in conſilio 186. colum. 1. & 2. vbi reſpondet argumentis Curtij iunioris in conſilio 160. qui a communi receſſit. Eandem communem opinionem probarunt noue, Ioſeph Ludouicus in deciſionibus Peruſinis, deciſ. 39. numero 24. Riminaldus iunior in conſilio 168. numero 3. libro ſecundo. & inſignis Decianus, in conſilio 18. numero 25. libro 2.

Sexta eſt, & vltima dubitatio propoſita, an trãſactio inita inter Illuſtriſſimos dominos Galeotum & Aloyſium, contineat læſionem enormiſſimam, vel enormem ſaltem, in detrimentum ipſius domini Aloyſij, cui legitima tantum a patre relicta fuit? Et cum iure optimo exiſtimem nullam continere læſionem, prius dicendum atque explicandum eſt, quæ portio, legitimæ nomine, ipſi d. Aloyſio præſtari debuit, an ſcilicet ſemis, uel triens.

Deinde calculum conficiemus, pro bonorum paternorum valore & æſtimatione, vt cognoſcamus, quanta fuerit illa ſumma, quæ ipſi domino Aloyſio aſſignanda erat, nomine *prædictæ* ſuæ portionis legitimę. Quo ad illud primum, nulla uidetur eſſe probabilis dubitatio, poſteaquam excellentiſſimi illi iuriſconſulti, qui pro domino Aloyſio reſpõderunt, facile imò conſtanter concedunt, portionem huius legitimę eſſe trientem. Ita ſanè manifeſte affirmauit excellentiſſimus Pancirolus, in conſilio primo, numero centeſimo quarto. ſecutus opinionem Baldi in authen. nouiſſima. quęſtio. octaua. C. de inofficio. teſtam. quam ipſe Pancirolus. numero centeſimoſecundo, aliorum plurium auctoritate comprobauit, & communem eſſe dixit. Et ſubiungit ipſe Pancirolus in dicto numero centeſimoquarto, idem eſſe dicendum, ſi ſequimur opinionem Socini ſenioris in conſilio ſeptuageſimoquinto, libro tertio, qui conciliando interpretum opiniones di-
142 cebat, quod aliquando ſtatutum † excludit filiam dotatam, & tunc loco legititimę dos ſuccedit, & filia auget numerum liberorum, vt puta ſi maſculi ſunt quatuor, & vna ſit fęmina, hęc fęmina connumeretur cum maſculis, vt ſint quinque, & conſequenter legitima ſingulorũ, ſit ſemis, ſicq; dimidiũ eius ꝙ cõſecuti fuiſſent ab inteſtato, iuxta auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta. ſi vero (dicebat Socin.) ſtatutũ ſimpliciter excludit filiam

143 † filiam propter maſculos,& mandat deinde eã dotari, hæc filia non connumeratur in numero filiarum, & ideo ſi maſculi ſunt quatuor & fæmina vna ; Hæc fæmina non efficit, vt cenſeantur quinque filij,ſed remanent quatuor tantum,atq; ita legitima erit triens, hoc eſt,quatuor vnciæ eius partis, quam fuiſſet habiturus ab inteſtato.

Inter nos itaque conuenit, quod portio legitimæ domini Aloyſij fuerit triens ſicque quatuor vnciæ eius partis,quam aliàs fuiſſet habiturus ab inteſtato. Illud etiam facile concedimus,quod affirmat idem Pancirolus in dicto conſilio primo,colum.penult. verſ.tertia igitur fuit opinio, quod quatuor hæ vnciæ fuerunt debitæ ex tota hæreditate, hoc eſt, quod prius detrahi debuit omne æs alienum,& dotes etiam filiabus relictę, & deinde ex reſiduo patrimonij,dominus Aloyſius conſequi debuit legitimam, iuxta opinionẽ Baldi & aliorum in l.Papinianus §. vnde ſi quis. ff.de inoff.teſta.quam & veriorem & magis receptam aſſeruit Socinus iun.in conſilio vigeſimo quinto,numero decimotertio,libro primo.Idem affirmarunt Alcia.in reſpõ.479.ſecundum primã impreſſionem Lugdunenſem.

Videamus nũc,quantus fuerit valor illorũ bonorum,relictorum ab Illuſtriſſimo domino Galleoto ſecundo, patre dicti domini Aloyſij, e quibus ſanè bonis deduci potuit legitima. Cum autem ipſe dominus Galleotus pater,reliquerit ſuis in bonis oppida & Caſtra,nempè Mirandulæ,& Concordiæ, & Sancti Martini, reliquerit etiam prædia ruſtica,bona emphyteotica, molendina, decimas,& multa bona mobilia,prius extrahenda ſunt bona illa, de quibus nulla legitima fuit debita ipſi domino Aloyſio, deinde de reſiduo calculum conficiemus. Extrahi itaque prius debent oppida & Caſtra Mirandulę & Concordiæ,quippe quod conſtituta eſt in eis primogenitura ab Illuſtriſſimo domino Galleoto primo, confirmata a Maximiliano Cæſare: Deinde nouo etiam conſtituta a prædicto domino Galleoto ſecundo,domini Aloyſij,& domini Ludouici patre. Ex quibus ſequitur primò,quod nulla legitima detrahi poteſt,tamquam ex primogenitura antiqua, vt diximus ſupra in prima dubitatione,in reſponſione ad vltimum argumentum ex ſententia ipſiusmet Panciroli, in dicto conſilio primo, numero decimonono, poſt alios a me eo in loco adductos. Rurſus & ſecundo ſequitur, quod hæc primogenitura,iterum renouata a domino Galleoto ſecundo,& approbata ab ipſomet domino Aloyſio filio, ad commodum domini Ludouici primogeniti facta fuit. Qui quidem dominus Aloyſius, noluit ſibi præſtari aliquam legitimam ex dictis oppidis & Caſtris, ob hæc approbationẽ,ſequitur, vt diximus,quod nunc nullo modo dicere poteſt dominus Aloyſius,ſe velle deducere legitimam ex ipſis oppidis & Caſtris,ex quo iam ea approbatione diſpoſitionis paternæ,excluſus eſt. Ita dicimus, quod

144 quando pater † in ſuo teſtamento conſtituit fideicommiſſum,& grauat filios,ne detrahant aliquam legitimam,& filij ipſi approbant teſtamentum ipſum patris, non amplius poſſunt detrahere portionem hanc. Sic in ſpecie reſponderunt Ruinus in conſi.56.num.9. & 10.lib.2. Pariſius in conſ.1.num.104.lib.3.Rubeus in conſi.73.numero quinto.Socinus iunior in conſi.122. num. 9.in fine.& nu.21.22.lib.1.& de eadem facti ſpecie eum ipſo Socino, ſic reſpondit Curtius iun. in conſi.159.num.6.& 7. Idem ſenſit idem Curtius iunior in conſi.10.colum.1.ver.& ſi quiſpiã. Et horum quidem ſententia comprobatur traditione valde ſimili,eorum, qui ſcripſerunt, quod

145 etſi teſtator † non poſſit in filijs primi gradus ꝓhibere detractionem quartæ trebellianicæ,deducendæ ex fideicommiſſo eis iniuncto:attamen ſi teſtator eam detractionem prohibuit, & filius approbauit patris teſtamentum, ſimplici etiam aditione hæreditatis, non amplius poterit eam quartam detrahere.Ita reſponderunt Ancharan. in conſilio 151.Plura ſunt.num.8.Decius in conſilio 257.columna ſecunda,verſi.præterea etiam, Gozad.in conſilio 97.numero primo. Pariſius in conſilio decimoſexto, numero 60.in conſilio 17.numero 19. in conſilio 18. numero 99.& in conſilio 26.numero 32.libro ſecundo. Et quando expreſſa eſt approbatio, ſine controuerſia admittit etiã Curtius ſenior in conſilio 76. dom, Ludouicus,columna quinta.verſic.ſed præmiſſis non obſtantibus.

His etiam accedit quod reſpondit Romanus in conſilio 43.numero tertio, quod etſi pater

146 † donare vel teſtamento relinquere aliquid non poſſit filio Spurio,exiſtente prole legitima, attamẽ ſi proles ipſa legitima renuntiat iuribus ſuis, atque ita ſi approbat diſpoſitionem patris, ualet donatio vel legatum. Huc etiam facit,quod etſi

147 legata † relicta in minus ſolenni teſtamento,nõ debeantur ab eo hærede, qui ſuccedere poterat ab inteſtato,attamen ſi hæres ille approbat teſtamentum,legata debentur.l.non dubium. verſicu. illud.C.de inoff.teſta.& ibidem Salicet. Alex. & Iaſ.num.3,

His planum fecimus, legitimam non deberi Domino Aloyſio ex bonis primogenituræ, atque ita oppidorum Mirandulæ, & Concordiæ. Et quod de ipſis oppidis & Caſtris diximus, idem dicendum eſt de his, quæ ad ipſa Caſtra & oppida pertinent, cum in ea approbatione primogenituræ, facta a domino Aloyſio ita dictum ſit, Quod honoratum dominium terræ Mirandulæ & Concordiæ, eorumque diſtrictus & territorij, vna cum mero & miſto imperio aliiſque regaliis, & honoribus, oneribus, reditibus, prouentibus & emolumentis, & quibuſcumque addictum honoratum dominium, pertinentibus, & quomodocumque ſpectantib. ſit & eſſe debeat, prædicti Illuſtriſſimi domini Ludouici.&c.

148 Pertinentiæ † autem Caſtrorum aliquæ ſunt proximæ, aliquæ remotæ. Proximæ ſunt illæ, ſine
149 quib. † res principalis, vix ſtare poteſt: quemadmodum arma bellica, tormenta, annona, & his ſimilia exiſtentia in Oppido, Caſtro, & ciuitate. Ita reſpondit Decius in conſil. 516. nume. 26. ex ſententia Baldi in cap. 1. §. ſi de manſo. num. 4. ſi de inueſtitu. fuer. contro. & ibidem Afflictus. numero 3. & Iaſon in l. vlt. num. 3. & num. 5. ff. de cõſtit. princip. & in ſpecie noſtra admittit Domini Aloyſij conſultor, nempe Pancirolus in dict. conſi. 1. num. 91. Inter has pertinentias proximas connumeranda ſunt omninò melioramenta oppidorum & Caſtrorum, quæ effecta ſunt vnum corpus cum ipſis oppidis, vt manifeſtè & ad ſen-
150 ſum patet. Remotæ † pertinentiæ ſunt, quæ ita habitæ ſunt, etſi ſine eis res principalis ſtare poteſt: ſicuti molendina & paſcua, eſſe de pertinentijs oppidi & Caſtri reſponderunt Calcaneus in conſi. 90. num. 6. Decius in d. conſi. 516. num. 24. Pariſius in conſi. 27. numero. 14. libro. 1. Ita & nemora eſſe de pertinentijs oppidi, vel Caſtri, cẽſuit Socin. iunior in conſi. 106. nume. 4. lib. 2. & idem ſenſit Socinus ſen. in conſ. 47. colum. 3. ver. poſtremò poſſet lib. 1. Imò & prædia adiacentia oppido & Caſtro, cum pro pertinentijs habita ſunt, de pertinentijs eſſe dicuntur, ut reſponderunt Curtius iunior in conſil. 41. num. 3. Crauetta in conſi. 54. num. 9. qui multis comprobant. & Natta in conſi. 505. num. 23. lib. 3. qui in ſpecie primogenituræ ſic reſpondit. Et cum ambigitur, quomodo aliquid eſſe de pertinentijs Caſtri uel
151 oppidi probari † poſſit, dicere ſolemus: multis modis probari. Et primò ſtatuto, ſecundo conſuetudine, vt ſcribunt permulti ex relatis doctoribus, & manifeſtè Crauet. in conſil. 234. num. 2. Tertiò denominatione eorum, qui poſſederunt, ſecundum Socin. ſen. in conſi. 47. colum. 3. verſi. poſtremo. lib. 1. Quartò verbis inſtrumentorum antiquorum, vt locationum & ſimilium. Calcan. in conſilio 90. numero 6. & Crauet. in conſilio 54. numero 10. Quintò verbis ſententiæ, uel laudi; Craue. in d. conſi. 54. nu. 11. Sextò probantur verbis diſponentis, Craue. in conſi. 234. num. 4. Septimò aſſertione principis, Curtius iunior in conſi. 41. numer. 4. Octauò & nunc vltimò deſtinatione & uſu loquendi. Calcaneus in d. conſilio 90. nu. 6. Cũ itaque molendina, decimæ & bona emphyteotica, conſuetudine, denominatione, ac aſſertione anteceſſorum, inter pertinentias horũ oppidorum ac Caſtrorum habita fuerint, ſatis dicitur probatum ex parte Illuſtriſſimi domini Galleoti nunc domini, hæc eſſe de pertinentijs prædictorum oppidorum.

Et eo magis hoc dicendum eſt, quia eſt in poſſeſſione ſeu quaſi, harum rerum, tamquam de pertinentibus ipſorum Caſtrorum & oppidorum, ſicuti in ſpecie reſponderunt Natta in conſilio 505. numero vigeſimotertio, libro tertio, & Crauet. in reſponſo pro Genero, numero quadringenteſimo vigeſimo ſexto, verſic. ſecundus caſus, qui ambo dixerunt, quod hæc quaſi poſſeſſio præſumptionem vrgentem facit, res eſſe de pertinẽtibus Caſtri, & ob id onus probandi contrarium pertinere ad aduerſarium. Præterea accedit auctoritas eorum, qui in ſpecie primogenituræ re-
152 ſponderunt, quod ſi primogenitura † eſt conſtituta in Caſtro, vel oppido, cum eorum pertinentijs, inter ipſas pertinentias connumerari, & molendina, cenſus, reditus & ſimilia. Ita ſanè reſponderunt Cæphalus in conſilio tertio, numero quadrageſimoſecundo, libro primo; qui de eadem facti ſpecie reſpondit cum Natta in d. conſilio 506. numero vigeſimoſexto. & Rolandus in conſilio decimo, numero trigeſimoquinto, libro tertio. His intelligimus, idem eſſe dicendum de Caſtro Sancti Martini, quod ſemper fuit prædictis oppidis Concordiæ & Mirandulæ vnitum. Nam (vt in facto præſupponitur) dominij Mirandulæ & Concordiæ, ſemper Caſtrum illud Sancti Martini obtinuerunt, & ad quos peruenerunt oppida Mirandulæ & Concordiæ, ad eoſdem etiam peruenit prædictum Caſtrum: quo fit, vt dicendum ſit, illud habitum ſemper fuiſſe pro membro dictorum oppidorum. Et præterea Caſtrum hoc Sancti Martini paret, paruitque ſemper maiori magiſtratui oppidi Mirandulæ. Id quod ſignificat ipſum Caſtrũ eſſe de ptinentijs ad ipſum dominium Mirandulæ, atque ita ei vnitum & annexum: ſicuti diximus ſupra ex ſententia Oldradi in conſilio 296. De iure domini. numero primo. & ſecundo.

Ex prædictis conſtat, legitimam debitam fuiſſe ſolùm ex reſiduo bonorum patrimonialium, hoc eſt. ex prædiis ruſticis, & vallibus, quæ ex cõputatione & calculo, conſultorum domini Aloyſij, ſunt valoris aureorum quadraginta duorum millium. Ita dixit Pancirolus in dicto conſilio primo, numero nonageſimo. Et dato citra veri præiudicium, quod inter hæc bona patrimonialia. connumerari debeant molendina, quæ ſecundum prædictum Pancirolum, ſunt valoris aureorum decem & ſeptem millium, decimæ valoris aureorum quindecim millium, & bona emphytheotica valoris aureorum quindecim millium: Verum tamen hæc omnia conſtituunt patrimonium valoris aureorum centum millium tantum modo. Imò addamus, quod ex bonis mobilibus pecunia, & creditis, ad fuerit etiam ſumma quinquaginta millium aureorum: atque ita fuerit valor omnium bonorum patrimonialium, centum quinquaginta millium aureorum, portio, quæ fuiſſet debita ipſi Domino Aloyſio, ſi ab inteſtato ſucceſſiſſet, fuiſſet quinquaginta millium aureorum, cuius triens, ideſt tertia pars, quæ portio legitimæ dicitur, erit ſolum ſexdecim milliũ & ſeptingentorum aureorum, vt manifeſtum eſt.

Cum autẽ d. Aloyſio numerata fuerit ſumma aureorũ quĩdecim milliũ, ſeptingẽtorũ, & octuaginta

ta nouem, clare apparet eum non fuiſſe aliquo
153 modo læſum enormiſſimè, cum læſio † tunc dicatur enormiſſima, quando datur minus triplo, vel quadruplo, quàm dari debuit. Ita in ſpecie enormiſſimam læſionem conſiderant Caſtren. in conſi. 174. contra ſuperius conſulta. num. 1. & colum. 2. lib. 1. Corneus in conſi. 133. num. 8. in fi. & in conſi. 161. num. 6. & 7 & in conſi. 214. nu. 4. & in conſi. 288. num. 16. lib. 3. & in conſi. 258. nu. 4. lib. 4. qui ſemper reſpondit, læſionem enormiſſimam conſiderari, quando tantum non datur, quantum valet quarta pars rei, quæ alteri remittitur. Ita & Crottus in conſi. 120. num. 26. & num. 35. lib. 1. Idem cenſuit Bero. in conſi. 50. nu. 1. in fine. & num. 18. 43. lib. 1. & in conſil. 127. nu. 15. lib. 3. Ita Purpura. in conſilio 21. num. 3. reſpódit, enormiſſime læſam fuiſſe eam, quæ cum mille habere debuiſſet, habuit tantum centum & triginta, atque ita Purpura. uoluit, quod enormiſſi-
154 ma † læſio dicatur, quando eſt multum exceſſiua. Id quod reſpondit, & Craue. in conſi. 221. in fine, ſicuti contingit, quando non datur quarta pars eius, quod iure dari debuit. Ita & Arius Pinellus in l. 2. parte tertia, ca. 1. nu. 7. C. de reſcind. vend. ſcripſit. Et eo loci poſt alios ait, enormem dici, quæ partum excedit dimidiam iuſti valoris Ita & noue Marzarius in conſi. 19. colum. 12. ver.
155 concluſione ita firmata: reſpondit, filiam † in dote cenſeri enormiſſimè læſam, quando pro ducatis quatuordecim millibus & ducentum accepit ſolum ducatos quatuor mille, atque ita triplo minus eo, quod conſequi debebat. Idem ego reſpódi in conſi. 1. num. 494. lib. 1.

Quinimò ex iam dictis apparet dom. Aloyſiũ nec enormiter læſum fuiſſe. Nam in contractu tranſactionis, de quo nos agimus, læſio enormis
156 † dicitur, quando illa multum excedit dimidiam iuſti valoris, non quidem ſecundum veram æſtimationem rerum, de quibus tranſactum eſt, ſed conſiderato dubio litis euentu. Exempli gratia, ſi res ſecundum iuſtum valorem ſuum, valet centum, & ſuper ea tranſigatur pro viginti quinque etſi tranſigens ſecundum verum & communem valorem dici poſſit læſus enormiter vltra dimidiam: attamen non poterit reſcindere tranſactionem, quia poſteaquam res effecta eſt litigioſa, nõ ſequitur, quod fuerit læſus vltra dimidiam, cum ita potuerit in lite ſuccumbere, ſicut & obtinere. Et ideo qui vult prætextu enormis læſionis reſcindi facere, probare debet, quod ius ea tranſactione remiſſum, conſiderato litis euentu, nec non laboris & expenſarum, communi æſtimatione fuiſſet venditum ſexaginta. Ita poſt alios tradunt Cagnolus in l. 2. num. 78. C. de reſcind. vendit. & ibidem Arius Pinellus in ſecunda parte. capit. quarto, nume. 16. & præter eos Crauett. in conſi. 151. num. 27. Natta in conſil. 548. num. 12. lib. 3. Rolan. in conſi. 28. nu. 27. lib. 4.

Cum itaque ſupra demonſtratum ſit, dominũ Aloyſium nil minus citra dimidiam, & maxime conſiderato dubio litis euentu, conſecutum fuiſſe, ſequitur omninò dicendum, ipſum D. Aloyſiũ non fuiſſe enormiter læſum.

Septima & vltima eſt dubitatio, quæ nunc diſcutienda proponitur, dato citra veri preiudiciũ, quod Illuſtriſſimus dominus Aloyſius fuiſſet læſus enormiter (læſionem enormiſſimam, quæ verè non adfuit, concederem numquam) an locus ſit reſciſſioni ipſius tranſactionis? Et quamquam excellentiſſimus Pancirolus in dicto conſilio primo, in quarto dubio, multis argumentis conatur demonſtrare locum eſſe huic reſciſſioni: attamen contrarium uerius eſſe exiſtimo. Quã quidem ſententiam multis confirmabo rationibus, & Doctorum auctoritatibus; deinde mea pro virili, confutabo ipſius Panciroli argumentationes.

Primò mouet me, quod magis recepta & ve-
157 rior eſt interpretum ſententia, tranſactionem † non reſcindi prætextu læſionis, quæ multum excedit dimidiam iuſti pretij, atque ita enormiſſima eſt. Ita ſcripſerunt glo. in cap. cum cauſam. de emptio. & vendit. quam ibi ſecuti ſunt Inno. Vicent. Ioan. Andreæ, Ancharan. & Barba. gl. in l. Lucius. §. vlt. ff. ad Trebell. & ibi Dynus Specul. in tit. de empt. & vend. §. nunc dicendum. verſic. quid de tranſactione. Cynus, Petrus, Ricardus, Salicetus in l. 2. C. de reſcind. vendit. Guielmus, Cuneus in l. ex cauſa. ff. de vſucap. Baldus in l. 1. colum. 1. C. communia. de lega. & in l. ordo. C. de execut. rei iud. Tancredus & Vicen. in cap. ad noſtram. de emptio. & vend. Dynus, & Petrus in l. ſi quis cum aliter. de verborum obligatione. Angelus in l. in ſumma. ff. de condic. indebiti. & ibidẽ Iaſon, & idem Iaſon in d. l. ſi quis cum aliter, poſt Alexan. Comenſ. & Aretinum ibi, qui communẽ eſſe aſſeruit. Guido Papæ in ſingu. 376. Curtius ſenior in conſilio ſexageſimo quinto, columna penultima, verſic. & hinc dicimus. Abbas in capit. primo. de tranſact. & in conſilio 12. colum. 1. libro ſecundo, Barba. in conſilio 41. colum. antepenult. libro primo. Petrucius in l. prima, numero 412. ff. de iureiuran. Corneus in conſilio vndecimo, colum. 3. libro tertio. Alexander in conſil. quadrageſimoſecundo, libro tertio. qui dixit, in iudicando non eſſe recedendum ab hac opinione. Idem in conſilio 118. colum. ſecunda, libro ſeptimo, Ruinus in conſilio 132. numero tertio, libro primo. Decius in conſilio 216. num. 4. & in conſilio 474. colum. 2. Gomeſ. in commentarijs ad regulam cancellariæ, de annali poſſeſſore. q. ſecunda, verſic. nam ob eam. Gramma. deciſio. 66. num. 47. Pariſ. in conſi. 96. numero 61. lib. 1. Zaſius in conſilio 18. colum. 5. libro 1 qui ſcripſit quod recedere a tam communi opinione, eſt infructuoſum. Berous in conſi. 176. num. 25. libro primo, qui teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem Legiſtrarum & Canoniſtarum. & ibi
158 dem. nu. 31. poſt alios ſcripſit, nec ob † enormiſſimam læſionem reſcindi. Idem ſenſit Roland. in cõſilio vigeſimooctauo, nu. 25. lib. 4. quem & infra cõmemorabo. Soc. iun. in conſ. 32. col. 2. lib. 1.

Alciatus in l.quamuis.C.de tranſact. & in reſpō. 124.num.3.& Alba in conſil.11.num.22.Craue. in conſi.151.num.26. Et hos à me meliori ordine enumeratos,recenſet maiori ex parte Anton. Gabriel in ſuis concluſionibus.lib.1.tit.de empt. & venditio.concluſio.1.num.68.& alios addit& ſequitur Rolandus in conſi.38.num.24.verſic. nonò quod.lib.4. Et his accedunt Panthaleon Cremen.in d.l.2.num.43,C.de reſcidn.uend. Afflictus in decíſio.220.Gratus in conſil.118.nu.9. lib.2.Alba in conſi.89.num.4. Socin.iun.in conſil.32.in fine.lib.3.Bertrandus in conſil.225.lib.j. Ioan.Mauritius in tract. de reſtitutio.capit.210. Catelianus Cotta in ſuis memor.in verbo, venditor.qui teſtatur hanc eſſe communem opinionē. Aemilius Ferrettus in l.in ſumma.ff.de cond.indebi.Connan.lib.7.comment.iuris ciuilis. cap.9. in fine.

His conſtat hanc eſſe magis receptam opinionem,etſi contrariam affirmauerunt permulti,cōmemorati a Rolando in d.conſi.28.num.1. lib.4. & ab Ario Pinello in d.l.2.parte.2.cap.4.nu.14. & Antonius Gabriel in d.concluſ.1.nu.68.verſ. contrariam.

Et præterea conciliando has opiniones mul-
159 ti diſtinguūt,quod aut læſio† vltra dimidiā eſt in modico exceſſu, & tunc procedit opinio ſupra commemorata,quod ſcilicet tranſactio reſcindi non debeat. Aut eſt in magno exceſſu,& tunc reſcindatur.Ita diſtinguunt plures relati a Gabriele in d.concluſ.1.numer.69.& a Pinello in d.cap.4. num.26. qui dixit, hanc diſtinctionem habere æquitatem,etſi credat iure non probari. Cum autem noſtro in caſu non appareat de aliquo magno exceſſu,læſionis ultra dimidiam, ſequitur dicendum, locum non eſſe reſciſſioni huius tranſactionis.

Nec obſtat conſideratio Panciroli in d.conſi. 3. nume.88. cùm dixit, quod hæc non fuit vera tranſactio, quia nunquam fuit relicta legitima domino Aloyſio,nec vnquam de hoc fuit litigatū,nec poterat,ei denegari legitima,iure naturæ debita.

Nam reſpondetur, quod etſi dominus Galleotus teſtator,non reliquerit ipſi domino Aloyſio legitimam:attamē de futura lite, eam ob cauſam maxima erat dubitatio, ſaltem ſuper quantitate, & calculi computatione. Nam dubitatio probabilis eſſe potuit,an plus vel minus,pro ipſa legitima præſtandum eſſet:ob feuda & alia bona, e quibus legitima deduci non debuit, & ſufficit ꝙ adſit timor futuræ litis, ad ſuſtinendam tranſactionem, vt poſt alias tradit Oſaſcus in deciſio. 91.numero 13. Propterea rectè fuit tranſactum. Et tranſactio ſic ab ipſis partibus fuit nominata, a qua quidem nominatione, recedendum non eſt.

Non etiam obſtat, quod ait idem Pancirolus vbi ſupra, quod hic adfuit læſio enormiſſima,ob quam reſcinditur tranſactio. Sicuti affirmarunt permulti commemorati a Cagnolo in d.l.2.nume.80.C.de reſcind.vend. & idem in l.ſi quis maior.nu.37,C.de tranſact.& Craue.in d.conſ.151. num.26.

Nam reſpondetur noſtro in caſu non ad fuiſſe læſionem enormiſſimam vt ſupra demonſtrauimus.

Et præterea dubia eſt admodum opinio eorū,
160 qui exiſtimarunt † tranſactionem reſcindi ob læſionem enormiſſimam, quandoquidem diſſentiunt multi commemorati a Bero.in conſil.176. nu.31.lib.1.& a Rolando in d.conſi.28.num.25. libro 4.

Secundò accedit, ꝙ tranſactio fuit iuramē-
161 to firmata,quod ſanè iuramentum † ſeruari pōt ſine interitu ſalutis ęternæ, atque ita omnino ſeruandum eſt,ca.cum contingat.de iureiura. Et
162 quia iuramentum † principaliter dirigitur in Deum,ideo legibus humanis non eſt ſubiectum, nec ab eo peti poteſt abſolutio,cap. licet de regula.Romanus in conſi.437.columna vltima.& Caſtren.in l.ſi quis pro eo.num.6.de fideiuſſo. Et præterea cum in tranſactione aliovè contractu adeſt iuramentū, obſeruari illud debet;quia vbi
163 agitur de periculo animæ† tutior pars eſt eligenda.capit.iuuenis.de ſponſal.cap.primo,de ſcrutinio.& apertius in clemen. exiui. de verborum ſignificatio. Cum itaque noſtro in caſu verſetur animæ periculum,ob iuramenti obſeruationem, dicendum eſt,tranſactionem hāc prætextu enormis læſionis nō eſſe reſcindendā.Et quāquā Doctores permulti affirment, tranſactionem iura-
164 tam,† reſcindi ob læſionem enormiſſimam, vt poſt alios reſponderunt in ſpecie Iaſon in conſilio 144.columna decima,verſi.non obſtat etiam libro quarto. Berous in conſilio 39. numero 17. libro ſecundo. Marzarius in conſil. 19. columna penulti.& Oſaſcus in deciſio.41. numero ſecundo,& tertio. Attamen & ijdem interpretes,& alij plures ſcripſerunt, ob læſionem enormem tantū, trāſactionem iuratam non reſcindi.Imò a fortiori Doctores multi ſcripſerunt, nec quidem ob læ-
165 ſionem † enormiſſimam reſcindi tranſactionē iuramento firmatam, quemadmodum horum auctoritates ſuo loco infra commemorabo.

Nec hic obſtat conſideratio Panciroli in dicto conſilio primo, numero octuageſimoſecundo, verſicu. ſupereſt nunc, dum reſpondendo huic primæ agumentationi dixit, iuramentum
166 † eſſe ſeruandum niſi iniquus fuerit contractus & dolo re ipſa confectus,iuxta capit.cum contingat.de iureiuran.& capitu. quamuis, de pactis in ſexto. Et paria ſunt(inquit Pancirolus) hoc caſu dolum ex propoſito, aut re ipſa interuenire.l. ſecunda.§.ſi quis ſine.ff.de exceptio.doli,& in l.ſi quis cum aliter. ff. de verborum obligatione.

Nam reſpondetur dictū capitul. cum contingat,& dictū capitul. quamuis, loqui quando ad-
167 eſt dolus ex propoſito,† non autem re ipſa, vt ſcripſerunt Imola in dicto capit. cum contingat. col.25.in tertio membro,& in c.quintauallis.col. pen.de iureiura.Alex.in conſi.42.nume.20.& in conſi.125.

conſi. 125.nu.9.li. 1.& Rubeus in conſ. 12.nu. 17.

Non etiam obſtat quod præcitato in loco dicebat Panciroluſ,hic dolum præſumi interueniſſe;quia cum minor renuntiauerit fratri dominãti,& cui reuerentiam habebat, metu extorta præſumitur renuntiatio. Nam huic cõſiderationi, ſatisfaciam infra ſuo loco.

Tertiò confirmatur hæc ſententia ex.d.c.quãuis.de pactis in 6.cuius verba hæc ſunt.Quamuis pactum patri factum a filia,dum nuptui tradebatur, vt, dote contenta, nullum ad bona paterna regreſſum haberet,improbet lex ciuilis, ſi tamen iuramentum non vi,nec dolo præſtitum firmatũ fuerit,ab eadem omninò ſeruari debebit.&c.loquitur hæc conſtitutio in filia minore,quæ nihil, vel modico accepto, renuntiauit hæreditati paternæ,ſicuti interpretati ſunt Roma. & Aretin.in l.qui ſuperſtitis.ff.de acq.hered.Et ita;non obſtã

168 te † læſione enormi, renuntiatio iurata obſerua-

169 ri præcisè debet;ſicuti ſignificat illa dictio † omnino,quæ præciſam habet naturam, glo. in c.vlt. de off.leg.in 6.& in ſpecie,Geminia. Natta & reliqui in d.c.quamuis,& alios citat Pancirolus in d. conſi.1.numer.51. Non ergo reſcindi poteſt hæc tranſactio,& renuntiatio prætextu enormis lęſionis.Nec obſtat reſponſio, & conſideratio Panciroli in d.conſi. 1.num.85.Cum non ſit contra bonos mores, ut ius ipſum pontificium conſiderat, & ut infra ſuo loco declarabimus. Non etiam cõtinet dolum,cum non ſit dolus ex propoſito, de quo(ut diximus ſupra)loquitur tex.d.c.quamuis Non etiam adfuit metus, ut infra demonſtrabimus.

Quartò ſuffragatur, quod etiam ſi contractus

170 † ſui natura ſit nullus ipſo iure, ob id quod ſit cõtra legis diſpoſitionẽ:attamen ſi iuramentum interuenit,ceſſat prohibitio, ſicuti euenit in alienatione rei dotalis,quæ alienari non poteſt,lege Iulia de fundo dotali prohibente,toto tit.ff.de fundo dotali.& l.unica,§. item.cũ lex.C. de rei vxor, actio.ubi glo.& docto. Et tamen cum accedit iu-

171 ramentum,ualet † alienatio, atque ita reſcindi illa non poteſt:cap.cum contingat de iure iura. Et ibidem Doctores.Et huc facit,quod docuit Bald, in l.nulli.q.pen.C.de iure dotium, cùm dixit qđ

172 ſi mulier † dotem opulentam conſtituit marito indigno adhibito iuramento,non poteſt contrauenire:quia (inquit Bald.) ubi adeſt iuramentũ

173 † ibi non conſideratur læſio, Ergo idem videtur dicendum in caſu noſtro,quod & ſi contractus in quo interceſſit læſio enormiſſima,reſcindi regulariter poſſit:non tamen videtur id permiſſum, quãdo acceſſit iuramentum.

Quintò comprobantur prædicta auctoritate

174 eorum,qui affirmarunt,quod quando filia, † dote accepta,renuntiauit cum iuramento bonis paternis,maternis,& fraternis, etiamſi læſa ſit enormiter,non poteſt illi renuntiationi contrauenire, Ita Baldus in auth.ſacramenta puberum.col.pen. C.ſi aduer.vend.Cùm dixit,renuntiationes quas faciunt ſorores fratribus de hæreditate paterna, vel materna adhibito iuramento adeò ualidas eſſe,ut ab eis recedi non poſſit, † nec concedi abſo-

175 lutionẽ a iuramento.Ita ẽt Imola in c. cum contingat.num.48.de iureiura.affirmat filiam quæ renuntiauit cum iuramento hæreditati paternæ, quamuis reperiatur deinde decepta vltrà dimidiam, non tamen poſſe illi renunciationi contrauenire.Et inquit Imola permultos Doctores noluiſſe ſubſcribere reſponſo Ancharani, qui cõtrarium reſpondit. Idem cum Imola ſcripſit Geminia.in cap.quamuis.nume. 12.in fine de pactis in 6.Idem reſponderunt Alex.in conſi.42.nu.18. verſi.poſtremo,& in conſi.125.nume,9. lib. 1.vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem. Ita ẽt ſenſit Corne.in repet. auth. ſacramenta puberum num. 104.c.ſi aduerſus vend. Barba. in conſi. 53. col.8.lib.2.Idem aperitus reſpondit Curt. ſen. in conſi.44.ſuper contingentia.col.3.uerſicu.ſed ad iſta omnia,& idem in conſi.66.ſuper præmiſsa in vltimo dubio.Soc.ſen.in conſi.115.num. 6. lib. 1. Georgius Natta in d.c.quamuis.col. 8. uerſi.ſexto limita.num.21.de pactis in 6.Iaſon in l. ait pretor il 2.§.ſi minor,num. 2, de iureiura. Iacobinus de S.Georgio in d.auth.ſacramenta puberum.numero 48.qui ait ſe ita conſuluiſse. Ita etiam Abbas in conſi. 12,col.ult.& in conſi.71.lib.1. reſpõ

176 dit,quod ſi minor † iurauit ſe maiorem, & vendidit cum iuramento,& ſi quid plus eſt donauit, non poterit contrauenire prætextu alicuius læſionis.idem reſpondit Rubeus in conſi,22.nu.17 Ita etiam Bero.in conſi,49.num,22. lib. 1. qui ſecutus Imolã, Caſtren,& alios nonnullos,reſpon

177 dit filiam † conqueri non poſse, nec contrauenire renuntiationi iuratæ, factæ de bonis paternis, & maternis,& ſi læſa multum fuerit.Et ibi,nu.23. ſubiungit diſpoſitionẽ cap,quamuis de pact.in 6. excipere quidem dolum ; ſed debere intelligi de dolo ex propoſito,non autem de dolo re ipſa,qui ex læſione enormi dicitur prouenire.Ita etiam reſpondit idem Bero.in conſi.50.num.25.lib.1.Idẽ ſenſerunt Hier.Gabriel in conſi.127.num. 27.& 28.Alba in conſi.11.nu.7.

Sextò mouet me multum, quod do. Aloyſius promiſit verbis valdè generalibus,&(ut noſtri dicere ſolent)pręgnantibus, adhibito etiam iuramẽto,non contrauenire.Nam promiſit non contrauenire, quacumque ratione,vel cauſa.Quæ ſanè

178 uerba generalia,comprehẽdunt † quamcumque cauſam, atque ita cauſam læſionis enormiſſimæ. Quandoquidem ſi aliter diceremus, iuramentum nihil operaretur,quod dicendum non eſt,arg.l.ſi quando.in prin.de leg. 1. Et in contractibus verba ſtare cum effectu operandi, docuit Baldus in rub.C.de contrah. empt. q. 9. quem paſſim ſecuti ſunt Docto.

Rurſus renuntiatio uerbis tam generalibus facta,nihil operaretur:quia pro tenui læſione nõ reſcinderetur renuntiatio,ſicuti ob modicam læ

179 ſionem † non reſcinditur contractus venditionis,ut tradunt omnes in l.2.C.de reſcind.uendit. vbi Cagnolus.nu.94.& Panthaleõ Crem. nu. 65.

Et

Et præterea, ſi promiſſio, renuntiatioque generalis affirmatiua, complectitur omnia remedia, vt inquit gloſſ. in l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſſo. edicto. multò magis comprehendit renuntiatio
180 negatiua: Cum negatiua, † plus neget, quàm affirmatiua affirmet, iuxtà glo. l. hoc genus. ff. de cōd. & demon. & ſcribunt Dec. in conſi. 490. num. 6. & latiſſimè Tiraquellus in l. boues. §. hoc ſermone. limit. 7. de verb. ſignifi. & egregie Craue. in conſi. 294. nume. 6. & in ſpecie ſic docuit Imola in cap. cum contingat. num. 56. de iureiura. Et tandem renuntiauit. D. Aloyſius exceptioni doli, actioni in factum, reſtitutioni in integrum, & omni alij
181 iuris & legum auxilio &c. Quæ renuntiatio † operatur, ut non poſſit prætextu alicuius læſionis cōtrauenire, vt in ſpecie reſponderunt Bero. in conſilio 49. numer. 31. lib. 1. & Purpur. in conſi. 510.
182 num. 17. uerſ. tertiò. Et quod læſio † enormis tollatur per renūtiationem verbis tam generalibus conceptam, clarè affirmauit Alciatus in cap. cum contingat. nu. 83. uerſi. amplia hanc communem, de iureiura. etſi ipſe Alciatus neget tolli læſionē enormiſſimam, de qua nos non loquimur.

Septimò confert non mediocriter, quod in ſpecie renuntiatum eſt læſioni enormi, ac etiam enormiſſimæ. Quæ ſanè renuntiatio, ſuſtinetur
183 † ſine controuerſia quò ad læſionem enormem. Immo & quò ad enormiſſimam ſuſtineri clarè affirmarunt Imola in d. cap. cum contingat. nu. 56. de iureiura: & apertius Bero. in conſ. 51. num. 16. verſi. reſpondeo, & aliter. lib. 1. & in conſi. 174. in fine. lib. 2. Pariſ. in conſi. 20. nume. 36. lib. 1. & Alciatus in reſp. 123. num. 6. Et quamquam quò ad læſionem enormiſſimam, diſſentiant Corneus in conſi. 179. col. vlt. lib. 4. Alciatus in reſp. 496. nu. 9. uerſi. ego tamen. & Craue. in conſi. 142. nu. 23. & in conſi. 192. num. 10. Attamen quando adeſt ſola enormis læſio non diſſentiunt, quin renuntiatione ſpecifica illa tollatur.

Octauò plurimum ad rem facit, quod D. Aloyſius ſcienter, & certior factus valoris bonorum, acceptauit hanc ſummam pro ſua legitima, & re-
184 ſiduum donauit † titulo donationis irreuocabilis. &c. Quæ ſanè clauſula operatur, ut ſublata cenſeatur læſio enormis, immo & enormiſſima, ſicuti poſt Abbatem docuit Alciatus in cap. cum contingat. num. 89. uerſi. limitatur hæc concluſio de iureiura. & idem reſponderunt Purpur. in cōſ. 510. num. 13. uerſi. ſecundò principaliter. Bero. in conſi. 50. num. 32. lib. 1. & Alba in conſi. 11. nu. 7. Et Abbas ac Alciatus præcitatis in locis, volunt conſiderandas eſſe circumſtantias, quibus appareat, veriſimile eſſe, quod donare ita voluerit: & inter alias circumſtantias hanc perpendunt, quādo quis renuntiat, & contrahit cum valdè con-
185 iuncto. Nam ob † amorem, & beneuolentiam facilè præſumitur donatio: & tunc coniunctio ſan-
186 guinis † tollit fraudis ſuſpicionem, ut ſcribunt Alber. in l. patrem. ff. de his, quæ in fraudem credit. Salicetus poſt Cynum in l. 1. C. ad l. Iuliam repet. & latè Tiraq. in l. ſi unquā. in præfatione. numero 22. C. de reuo. donat. cum itaque noſtro in caſu, tranſactio inita fuerit inter fratres, qui mutua beneuolentia ſe proſequebantur: ſicuti ipſimet in eo tranſactionis inſtrumento affirmarunt, ſequitur dicendum, clauſulam hanc donationis, operari effectum prædictum, ut nulla læſio enormis allegari poſſit.

Nonò accedit: renūtiatio hæc, & iuris proprij remiſſio, eſt pluries geminata. Quæ quidem gemi-
187 natio † operatur, ut omnis ſuſpicio doli, fraudis, & conſequenter læſionis ceſſet, vt in ſpecie reſpōdit Decius in conſi. 181. col. 3. uer. ſecundum eſt, quem ſecutus fuit Alciatus in cap. cum contingat num. 89. uerſi. limitatur ſecundò, de iureiurand. idem in reſp. 123. num. 7. Idem reſponderunt Rubeus in conſi. 133. num. 9. Crauet. in conſi. 54. nu. 7. & in conſi. 160. num. 3. & Roland. in conſi. 59. num. 34. lib. 1. Et quamquam diſſentiant aliqui, quando adeſt læſio enormiſſima, ſicuti Craue. in conſi. 142. num. 13. & alij nonnulli: attamen quando adeſt ſola enormis læſio, nemo repugnat.

Decimò reſciſſionē huius tranſactionis, & renuntiationis, impedit ſolenne pactum de non pe-
188 tendo adiectum. Nam maior † eſt uis huius pacti, de non petendo, quàm ceſſionis, & renuntiationis iurium, cum excluſus pacto hoc, nil amplius petere poſſit, prætextu cuiuſuis læſionis. *Ita in* ſpecie argumentatur Bero. in conſi. 51. nume. 17. lib. 1. auctoritate Baldi, & Alex. in l. ſi actione. C. de pactis. Cùm dixerunt, filiam etiam indotatam
189 † nil penitus conſequi poſſe, ex bonis patris, cui fecit pactum, de aliquid non petendo. Nec (ait
190 Bero.) pactum hoc † continet donationem, vt neceſſaria ſit inſinuatio, id quod ipſe Bero. multis comprobat. Et idem Bero. in conſi. 176. num. 51. lib. 1. in ſpecie reſpondit, hoc maximè procedere quando pactum de non petendo non eſt de ſe, ſed adiectum ad alterius actus confirmationem, ſicuti contingit noſtro in caſu.

Vndecimò & ultimò accedit, quod do. Aloyſius iam effectus maior, multos, & multos annos acquieuit huic tranſactioni, & renuntiationi, ex quo ſequitur, eum adeò ratificaſſe, & approbaſſe
191 † tranſactionem, & renuntiationem hanc, vt ab ea recedere amplius non poſſit, iuxtà l. vltim. C. ſi maior factus aliena. factam ſine decreto ratum hab. lib. 5. & in ſpecie ita reſpondit Purpur. in cōſ. 510. num. 19. verſi. quintò hic ultra. Nec hic repugnat, quod ſcripſerunt Oſaſcus in deciſi. 179. nu. 13. & num. 18. & Marzarius in conſi. 19. colu. 2. & 3. cum in his terminis dixerunt, diſpoſitionem d. l. vlt. non habere locum, quando in contractu a minore geſto, interuenit dolus. Nam tunc ex ſuperuenienti ætate, non dicitur ratificatus. Dolum aūt ob enormem læſionem præſumi, diximus ſupra, cum appelletur dolus re ipſa.

Reſpondetur, d. l. vlt. loqui, quando dolus eſt
192 verus, † non autem ſi præſumptus, ut reſpondit Pariſius in conſi. 49. num. 30. lib. 1. quem ſecutus ſum in Tract. de recuperanda poſſeſſione, remedio decimoquinto. nu. 179. vbi ratione ſatis vr-

genti

genti comprobaui. Cum autem dolus, qui ex læſione enormi prouenit, ſit præſumptus, vt omnes concedunt, obiectio ceſſat.

Nunc ſupereſt, vt diluamus atque confutemus rationes, & argumenta, quæ pro D. Aloyſio adferuntur, præſertim a Pancirolo in d. cõſi. 1. nu. 67. cum ſubſequentibus.

193 Primò adducitur, quod dolus † in iuramento interueniens, neminem obligat. c. non eſt obligatorium. de reg. iuris in 6. c. ſi uerò. de iureiuran. & c. quãuis. de pactis in 6. At hic interuenit dolus, etſi non uerus, ſaltem præſumptus, qui re ipſa appellatur, de quo loquitur expreſsè. l. ſi quis cum aliter. ff. de uerb. obliga. Et vbi dolus iſte dicitur interuenire, & rei ineſſe, contractus eſt iniquus, veluti quando quis decipitur ultrà dimidiam iuſti pretij, vt ibi gloſſa, Bart. Caſtren. & omnes exẽplum adferunt. Etſi ergo contrahens hic non decipiatur, quia tamen iniquus eſt contractus, dolum re ipſa continere dicitur, & ob id iuramentũ non obligat contrahentem, quia dolo nõ adſiſtit d. c. non eſt obligatorium.

Huic argumentationi reſpondetur. d. l. ſi quis cum aliter, & illi ſimiles, loqui de dolo ex propo-
194 ſito † ideſt, de dolo vero, vt ex ſententia Imolæ, Alexandri, & Rubei diximus ſupra, in fine primi argumenti. Noſtro verò in caſu, etiam præſuppoſita læſione enormi, dolus ſolùm præſumptus dicitur, non autem verus, vt iam diximus. Nec repugnat. d. c. non eſt obligatorium cum illi ſimilibus, quia intelligitur de pacto turpi, & inhoneſto, vt declarant Dynus in c. indultum de reg. iuris in 6. Angelus in auth. ut factæ nouæ conſtitut. Decius in l. pactum, quod dotali. num. 2. verſi. ſecundò reſponderi poteſt. C. de pactis. & Didacus in capit. quamuis, parte 2. in initio. nume. 1. de pactis in 6.

Præterea & ſecundò reſpondetur, quod boni
195 mores † aliter conſiderantur de iure ciuili, aliter de iure canonico. Ita Baldus, Caſtren. & Decius in l. pacta quę contra. C. de pactis. idem Dec. in l. vlt. nu. 31. in fine. C. eo. & in conſi. 345. col. 2. Curtius iunior in conſi. 25. numer. 4. & Socin. iun. in conſi. 65. num. 49. lib. 1. Nam de iure canonico di-
196 citur quid contra bonos † mores, quando inducit peccatum, non ita de iure ciuili. Quocirca læſio enormis non inducit peccatum, quando ſubſecuta eſt, ſciente, & volente ipſo læſo. Cum ſcien-
197 ti † & uolenti, nulla inferatur iniuria. c. ſcienti. de regulis iuris in 6.

Secundò mouetur Pancirolus in d. conſi. 1. nu
198 mero 69. quod iuramentum † non debet eſſe vinculum iniquitatis, ſed habere tres comites, veritatem, iuſtitiam, & iudicium. c. animaduertendum. 22. q. 2. c. etſi Chriſtus, de iureiura. & notat glo. in auth. quod eis. C. de nuptijs. ſed vbi quis decipitur vltra dimidiam iuſti pretij, non adeſt iuſtitia, ſed iniquitas, & ideò iuramentum non eſt ſeruãdum, & tantò magis ſubiungit Pancirolus, quia
199 ubi quis læditur † in contractu, præſumitur etiã dolus contrahentis, vt ait Barto. in l. ult. ff. de preto. ſtipul.

Verùm reſpondetur, noſtro in caſu iuramentum non fuiſſe vinculũ iniquitatis: cum tres ſuos illos comites habuerit, nempè veritatem, iudiciũ & iuſtitiam. Habuit ſanè veritatem, quia re vera portio legitimæ. D. Aloyſij non fuit maioris ſummæ, illa a ſe acceptata: Habuit & veritatem, quia optime ſciebat. D. Aloyſius quod agebat. Iudiciũ quoque adfuit, cum appareat quàm pẽſatè, & deliberatè trãſegit: & iam erat maior viginti annis, ita quod iudicio, prudentia & ſagacitate emine-
200 bat. Et demum adfuit iuſtitia, quia ſcienti † & volenti non fit iniuria, cap. ſcienti. de regu. iuris in 6. Cum itaq; d. Aloyſius optimè ſciens valorem bonorum, & iuris ſui trãſegerit, ea ſumma accepta, non poteſt dici iniuriam ei fuiſſe illatam. Et hinc
201 dicimus, quod illi, qui ſciens † valorem rei ſuæ, eam multo minori pretio quàm par erat, alienauit, non conceditur remedium reſciſſionis contractus, ut poſt alios reſponderunt Ruinus in conſilio 167. nu. 24. lib. 2. & Rolandus a Valle in cõſ. 59. num. 30. lib. 1.

Tertiò argumentatur Pancirolus in d. conſi. 1. num. 70. quod. D. Aloyſius erat minor. 25. annis
202 † quando tranſegit, & bonis renuntiauit. quo caſu renuntiatio etſi iuramento firmata. reſcinditur ob ſolam læſionem enormen; vt hanc eſſe communem opinionem teſtatur Cagnolus in l. 2. nu. 103. & num. 111. C. de reſcind. vend. Quandoquidem præſumptio eſt, minorem ex fragilitate, facilitate, & ſimplicitate feciſſe. l. cum de indebito. § ſin autem. ff. de probatio. & tradit Baldus in rubr C. de rerum permuta. num. 4. uerſi. item quare do-
203 natio; qui docuit, ſimplicitatem † in minore præſumi, qui ſi ob ſimplicitatem iurat, ei nihil nocet: quia iuramentum ut captioſum, & iniuſtum ab epiſcopo eſt remittendum. Et licet iuramentum eum maiorem repræſentet; non fingit prudentẽ vel diligentem. Id quod Bald. affirmauit auctorita-
204 te Ariſtotelis, qui dixit, mulierem habere † conſilium inualidum, minorem verè imperfectum.

Reſpondetur huic argumento, noſtro in caſu nec enormem quidem læſionem adeſſe, ſicuti ſuprà demonſtrauimus.

Præterea & ſecundò, dato, citrà veri præiudicium, quod alias dici poſſet hic adfuiſſe læſionẽ enormem: attamen non eſt hic locus reſciſſioni, quia ipſe. D. Aloyſius non erat in ea minori ætate, quæ facilè decipitur. Nam eo tranſactionis tẽpore, erat maior viginti annis, qui ſecundum ſtatuta Mirandulæ habetur pro maiori vigintiquinque annis. Erat etiam rerum ſuarum maximè cõſcius, quemadmodum apparet ex ſumma diligentia adhibita in bonorum æſtimatione, facta tempore ipſius tranſactionis. Ex quibus ceſſant coniecturæ, & præſumptiones omnes fragilitatis, & facilitatis. D. Aloyſij, & conſequenter ceſſat omnis coniectura fraudis.

Quartò accedit ſecundum Pancirolum in dicto conſi. 1. nu. 74. uerſi. prętereà. &c. quod. dom. Aloyſius præter id quod erat minor. 25. annis, ẽt ob reuerentiam, quam erga fratrem maiorem habebat,

bebat,& qui principem agebat, creditur conſen-
205 ſiſſe:& ideo ob metum,† quem reuerentialem appellant,contractum reſcindere poterit, iuxtà.l. 1. §.quæ onefandæ,vbi Bart.ff.quarum rerum actio non datur;& facit.l. 1. C. ſi quacumque præditus poteſta.

Cæterùm reſpondetur primò,metum reueren-
206 tialem † non præſumi ex ſola maioris præſentia, niſi læſio interceſſerit, vel minæ, vel verbera præceſſerint.Ita Socin.iunior in conſ.77.nume. 154. lib.1.& in conſi.67.num.39.lib.2.Boer. q.100.nu. 11.ubi teſtatur hanc eſſe communem opinionē; & eam auctoritatibus permultis confirmat.Cum autem noſtro in caſu,nec læſio, nec verbera, nec minæ adfuerint, ceſſat præſumptio huius metus. Prætereà Illuſtriſſimus D.Ludouicus frater dicti dom.Aloyſij,dici non poterat ita maior dignitate,& ſuperioritate in ipſum dom.Aloyſium,vt ob reuerentiam metu affici potuerit. ſi quidem me-
207 tus reuerentialis † conſideratur in domino erga ſubditum,vt loquuntur præcitati Docto.& quando quis non eſt in ſua libertate vt declarat Crau. in conſi. 114.num.7.poſt Bald.& Cæpollam. Ita conſideratur metus reuerentialis in filio ob reuerentiam,quam patri præſtat,ut tradunt Aretin.in conſ.24.num.9.Socinus iunior in conſi.47.num. 33.lib.3.Ita in ſorore erga fratrem maiorem.vt reſpondit Aret.in d.conſi. 24.num. 6. quando eius eſt ætatis,qui a Sorore reuereri debet. In fratre
208 † verò erga alium fratrem,non præſumitur regulariter metus reuerentialis, Nec obſtant auctoritates Socini ſen.in conſi.263.col. 2.verſic.confirmantur premiſſa.lib.2.& Ruini in conſ.140. colu. pen.verſi.nec prædictis obſtat.li. 4. quos recenſet Pancirolus in d.conſ. 1.nu. 77. quia reſpondetur, prędictos loqui, quando contractus eſt initus inter patrem & filiam,vel fratrem,& ſororem,& adfuit euidens,enormiſque læſio.

Et in caſu noſtro eſt clarum,quod iam tempore tranſactionis,ipſe.D. Aloyſius auſus fuit dicere ſe læſum ex diſpoſitione patris, & ob id velle litem intendere,contra ipſum.D. Ludouicum, id nō dixiſſet,ſi metu reuerentiali perterritus fuiſſet ab ipſo.dom.Ludouico. Prætereà metus iſte
209 præſumitur † purgatus, curſu tanti temporis, quod elapſum eſt a die confectæ tranſactionis hactenus,& nunquam conqueſtus eſt.D.Aloyſius, vt in ſpecie reſponderunt Decius in conſilio 232.col.2.& Socin.iun.in conſ.67.num.43.lib.2. idem ſenſit Craue.in conſ. 114.nu.8. Et prætereà dicitur purgatus omnis metus,ob id, quod ipſe.
210 D.Aloyſius,nulla adhibita † proteſtatione,recepit ſummam ſibi pro ipſa legitima promiſſam, vt in terminis reſpondit Alex.in conſi. 127.nume.5. uerſi.denique.lib.5. Et in terminis Alexandrum ſecutus,reſpondit Pariſ.in conſ. 10.nume. 58.qui & num.48.lib. 1.dixit omnem metus ſuſpicionē, quæ dicebatur illata a dom. Galleoto ſecundo, eius patruo.dom.Ioan.Franc.fuiſſe purgatam per actum contrarium deinde ſubſecutum. Pariſ. in conſ.5.numer.206.in fine.lib.4.Rolan.a Valle,in conſi.83.in fine.lib. 2. Et hoc maxime procedit, quia.do. Aloyſius multos poſt annos ,recepit penſiones, & extra patriam commorabatur in plena libertate,ex quo ſequitur metum fuiſſe purgatū, cum non fuerit proteſtatus de adhibito metu , ut in ſpecie reſpondit Pariſ.in d. conſi. 10.num.46. libro 1.

Quintò vrgere videtur ſecundum Pancirolum
211 in d.conſi.1.nu.79.quod contractus † cum conſumpturo inualidus eſt,ex quo malęfidei eſt,cum dolus commiſsus ſit.l.quod ſi minor.§.reſtitutio. ff.de mino.25.annis.l.ſi verò.§,ſi adoleſcens luxurioſus.ff.mand.l.& mulieri.ff.de curato.furio.& l. ſi quis cum ſciret.ff.de uſucap. pro empto. Et reſponderunt Comenſ.in conſi.180.Videtur.col.1 & Socin.ſen.in conſi.263.col.2.uerſi.ad præmiſſa etiam adduco.lib.2.Imò (vt & hoc addam præ-
212 ter ipſum Pancirolum) nec iuramento † conualidatur contractus iſte.l.is,cui bonis.de verbo.obl. vbi Bar.num.12.& Ripa.nu.57.& Didacus in cap. quamuis.parte.2.§.3.num.8.de pactis in 6.Ergo a fortioti cenſeri debet inualidus contractus celebratus cum eo,qui in ipſomet actu conſumit, dū enormiſſimum damnum fert.Et odio ipſius recipientis,qui dum malè recipit,dolo agit,dum efficit, vt renuntians rem ſuam male conſumat; ſicuti in ſpecie arguunt Corneus in conſi. 128.col.2. lib. 3.Craue.in conſi.142 num. 16.& Alciatus in reſp.97.nu 4.& in reſponſo.496.nu. 9.

Reſpondetur primò, negando. do. Aloyſium enormiſſimè læſum fuiſse, cum nec etiam enormiter læſus fuerit,vt ſupra demonſtrauimus.

Prętereà & ſecundò reſpondetur, quod tunc
213 demum is dicitur dolo agere, † qui contrahit cū conſumpturo,quando certum eſt, ſaltem vrgentibus coniecturis,eum eſse conſumpturum, vt loquuntur d.l.quod ſi minor.§.reſtitutio. ff.de min. & alia ſupra allegata.Id quod non contigit in caſu noſtro,in quo apparet do. Aloyſium, tamquā prudentem & uerſutum,bene, & diligenter rem ſuam geſiſse.

Sextò motus eſt Pancirolus in d.conſi.1.num. 79.uerſi.hec pars,auctoritate multorum, nempè Butrij,Abbatis,Ancha.Soc.ſen.Alex.Hier. Buttigelę,Crotti,Aretini,Comenſis, Fulgoſij Federici de ſenis, Calderini, Cyni,Caſtrenſis, Barbatiæ, Cornei.Petrucij,Capræ,Decij,Iaſonis, Ruini,Pariſij,Georgij Nattæ,& Franchi, Socini iun.Rola. Rubei,Alciati,Albæ,& Cagnoli,quorum ſingula loca,infra in reſponſione recitabo. Et hæc quidē opinio(ait Pancirolus) verior eſt, & recepta, & pręſertim quando renuntians eſt minor vel mulier,& immodice læditur : & renuntiat ei, a quo gubernatur, & cui ueriſimiliter reuerentiam debet.

Verùm reſpondetur primò, prędictos Docto-
214 res magna ex parte loqui,quando renuntians † illeſuit enormiſſime leſus,id quod hic non euenit. Ita uere loquitur Ancha. in d.conſi.39.num.2.in fine,dum reſpondit pro filia illa,quæ renuntiauerat quinque hereditatibus, tenui dote tantùm accepta.

cepta. Et exemplum quod ſubiungit ipſe Ancha. declarat, eum verè ſenſiſſe de enormiſſima læſione. Idem ipſe ſenſit in conſi. 180. dum. num. 6. & nume. 11. ait, eo in contractu adfuiſſe euidentem iniquitatem, ſic etiam voluit dicere Butrius in c. cum contingat. col. 5. uerſi. fateor, quod, de iureiura. qui etſi nomine appellet eã, læſionem enormẽ: attamẽ effectu ſenſit de enormiſſima; ex quo dicit eam cõtinere dolum, qui læſioni enormiſſimæ conuenit, ut diximus ſuprà. ſic etiam loquitur Crottus in l. ſtipulatio hoc modo concepta. num. 40. de verb. obligat. dum dixit, iuramentum non obligare filiam, quæ nulla dote accepta, renuntiauit hæreditati patris. Ita & ibidem Buttigella. num. 35. cùm dixit, eam non ligari iuramento, quæ acceptis centum, renuntiauit hæreditati valoris quatuor centum, quæ læſio, (vt diximus ſupra) appellatur enormiſſima, etſi Crottus hoc nomine enormem eam appellet. Ita etiam ſenſit Aretin. in conſ. 93. col. 2. uerſi. cum enim, & c. dum reſpondit, filiam illam non ligari iuramento, quæ acceptis octingentis tantùm, multis millibus renuntiauit. Et eo in loco ſequitur Ancharanum, qui de enormiſſima ipſa læſione reſpondit, Federicus de ſenis in conſi. 199. nec declarat quo in caſu loquatur, an ſcilicet ibi eſſet læſio enormis, vel enormiſſima. De enormiſſima verò læſione loquitur Abbas in conſi. 107. nu. 7. lib. 2. Caſtren. verò in conſi. 174. Contra ſuperius conſulta. li. 1. quem allegare voluit Pancirolus, dum allegauit Caſtren. in conſi. 114. Is inquam Caſtrẽſis loquitur manifeſtiſſimè, de enormiſſima læſione. Barbatia verò in conſ. 21. lib. 1. loquitur in læſione enormiſſima, quia ibi minor pro altero fideiuſſerat, atque ita nihil ipſe acceperat, & tamen pro altero ſe obligauerat, & ibidem col. 5. ſecutus eſt ſemper opinionem Ancharani, quẽ diximus de enormiſſima læſione reſpondiſſe. Ita etiam loquitur Barba. in conſ. 53. col. 2. lib. 2. Et Corneus in cõſi. 11. num. 5. lib. 3. affirmat, ſuo illo in caſu fuiſſe læſionem enormiſſimam. Idem etiam aſſeruit ipſe Corn. in conſ. 124. nu. 1. eod. lib. 3. Et idem Corn. in conſ. 224. eo. lib. 3. allegatus a Pancirolo nullũ hac de re verbum facit. Et Dec. in conſi. 86. nu. 6. etſi appellet læſionem illam hoc nomine enormem: attamen fuit enormiſſima, quia ille ingreſſurus religionem, renuntiauerat bonis matris, nulla re accepta. Et illæ auctoritates allegatæ a Decio loquuntur de enormiſſima læſione. Ita etiam ſenſit ipſe Dec. in conſi. 180. col. 2. vbi auctoritatem Caſtrẽſis, & Ancharani allegat. Ita etiam de enormiſſima læſione loquitur Iaſ. in conſ. 133. nu. 7. & 8. lib. 4. & Pariſ. in conſ. 26. nu. 80. lib. 3. diſtinguit inter enormem, & enormiſſimam læſionem. Et in enormi non admittit reſciſſionem renuntiationis iuratæ.

Præterea, & ſecundo loquuntur prædicti Doctores a Pancirolo allegati, quando ſimpliciter
215 fuit renuntiatum læſioni † cum iuramento: ſecus verò quando verbis valdè generalibus, & prægnãtibus, adhibito etiam iuramẽto, promiſit non cõtrauenire, vt demonſtraui ſuprà in ſexto noſtræ ſententiæ argumento. Ita etiam quando in ſpecie
216 fuit renuntiatum † læſioni enormi, & enormiſſimę, vt dixi ſupra in ſeptimo argumento, & ibidẽ in octauò ſubiunxi idem eſſe, quando renuntians vere ſciuit valorem bonorum, & aliquid accepto,
217 donauit † reſiduum. Et ibidem in argumento decimo dixi, idem eſſe, quando renuntians fecit pa
218 ctum † de non petendo reſiduum. His enim in caſibus non loquuntur Doctores allegati a Pancirolo.

Septimò arguit Pancirolus in d. conſ. 1. nu. 79. in fine. verſicu. ſed dato etiam, argumento ducto ab æquitate. Inquit enim Pancirolus ſtandum eſſe huic opinioni, quia omnes, qui etiam contrariam tenent, fatentur hanc eſſe æquiorem: ſicuti affirmarunt Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, in tertia limit. ff. de verbo. obligat. & Cagnol. in l. 2. q. 9. C. de reſcind. uend. Et in dubio ab ea
219 opinione, † quæ æquitatem habet, recedendum non eſt, ut docuit Caſtren. in l. placuit. in fine. C. de iud. & reſponderunt Anchar. in conſ. 220. nu. 3. & Soci. ſen. in conſ. 150. col. pen. uerſi. finaliter.

Reſpõdetur, prædictos Doctores, nempe Alexandrum, & Cagnolum loqui, quando læſio eſt enormiſſima, in eo maximè, qui ignorabat valorem bonorum, quibus renuntiauit: Diuerſum eſt ceſſante læſione enormiſſima, & quando is, qui renuntiauit ſciuit valorem bonorum, & nihilominus renuntiare uoluit verbis valdè amplis, & prægnantibus: & expreſſim donauit reſiduum, adiecitque pactum de non amplius aliquid petendo, ut hic. Nam tunc nulla ſubeſt æquitas, cum ſcienti, & volenti, nulla inferatur iniuria. ca. ſcienti. de reg. iuris in 6.

Octauò, & ultimò (inquit Pancirolus in d. conſilio 1. num. 82.) poteſt. do. Aloyſius, petita abſolutione a iuramento, petere reſtitutionem in integrum, ob minorem ætatem, & læſionem enormiſſimam, vt poſt alios tradunt Decius in conſi. 31. in conſ. 45. in conſ. 203. in conſ. 245. & in conſil. 551. & Cagnolus in l. 2. num. 100. C. de reſcind. vend.

Cæterùm reſpondetur primò, hic nullam (vt ſępè diximus) extare læſionem enormiſſimam.

Prætereà, & ſecundò, iam non amplius domi. Aloyſius eſt minor 25. annis: ſed imò exceſſit trigeſimum, & octauum annum, imò forte, & quadrageſimum: cum in eo inſtrumento tranſactionis confecto anno. 1561. ſuo iuramento affirmauerit, ſe eſſe tunc maiorem viginti annis. Qua ex re ſequitur, ceſſare omne remedium reſtitutionis in integrum, etiam computato quadriennio, qđ alias concedi ſolet ad petendum reſtitutionem ipſam, iuxta. l. ult. C. de tempo. in integr. reſt. peten. & tradunt multi, quos congeſſi, & ſecutus ſum in conſ. 100. num. 191. lib. 1. Rurſus, & tertiò locus eſſe non poteſt reſtitutioni in integrum, ſi exiſtimat. D. Aloyſius, quemadmodum eius conſultores contendunt; tranſactionem reſcindi poſſe remedio. l. 2. C. de reſcind. uend. Quandoquidem

vbi

220 vbi dat illud remediũ,† ceſſat hoc extraordinariũ reſtitutionis in integrum. Ita poſt alios reſponderũt Craue. in conſ. 7. num. 2. & in conſi. 151. nu. 2. & Rolandus in conſi. 59. nu. 3. lib. 1.

Præterea, & quartò, reſpondetur, ſublatam eſ-
221 ſe omnem reſtitutionem † in integrum, ob adhibitum iuramentum; vt latiſſime diſſerit Craue. in d. conſi. 7. num. 4. & 5. His concludo, Illuſtriſſimũ dom. Aloyſium non poſſe prætextu læſionis, cõtrauenire renuntiationi a ſe tam ſolenniter adhibitoque iuramento, factæ.

SVMMARIVM.

1 *Electio, & præſentatio in Eccleſiaſticis nihil differunt.*
2 *Electio verbum largè ſumptum, comprehendit collationem, interdum præſentationem, & aliquando poſtulationem.*
3 *Præſentatio clerici, vim habet electionis.*
4 *Conferre pro eligere, vel præſentare ſumitur.*
5 *Ius patronatus quibus modis acquiri dicatur.*
6 *Ius patronatus priuilegio acquiri.*
7 *Poßeßorio in iudicio, qualiſcunque titulus ad iuſtificandam quaſi poßeſſionem ſufficit, etſi ſit coloratus.*
8 *Titulus probatur curſu Temporis longæui, atque cum notus ſit, minimè neceße eſt allegare ibidem num. 9.*
10 *Titulum Dominij, & iuriſdictionis probari curſu longiſſimi Temporis, qui tituli vim habet.*
11 *Iuri patronatus clericorum præſertim, titulum ſufficientem tribuit tempus immemorabile, ex Concilij Tridentini diſpoſitione.*
12 *Poßeßio vel quaſi, probatur inſtrumentis, ſicut & teſtibus.*
13 *Iudicio poßeßorio redintegrandæ, an leues probationes ſufficiant. & nu. 14.*
15 *Poßeßionem probari per inſtrumentum antiquum, in quo dicitur talem poſſidere.*
16 *Inſtrumentum antiquum locationis, locatoris poßeßionem probare, etiam contra tertium.*
17 *Verba enunciatiua in inſtrumentis etiam antiquis, contra tertium non probare.*
18 *Decimas regulariter ad Eccleſiam parochialem loci pertinere.*
19 *Decimas aliquando etiam laici habent, non tamen Eccleſiarum patroni ſunt.*
20 *Decimas qui obtinet, in dubio præſumitur etiam Eccleſiam obtinere.*
21 *Decimarum portionem variè præſtari.*
22 *Quarteſia quæ dicantur.*
23 *Poßeßionem verbis aßertiuis principis probari, etiã in præiudicium tertij, quando ſumus in antiquis.*
24 *Dominium iuriſdictionis probari aſſertione facta a principe, qui de re illa diſponendi habeat facultatem.*
25 *Principis aßertioni credi de facto alieno, quando ſumus in antiquis.*
26 *Verba enunciatiua ſola principis, in antiquis probant.*
27 *Confirmatio ius iam competere præſupponit.*
28 *Priuatio vnius, non infert priuationem alterius.*
29 *Aßertiones, atque atteſtationes extraiudiciales, cum ſumus in antiquis, probare.*
30 *Aſſertiones antiquæ permultæ, ut variorum inſtrumẽtorum Verba enunciatiua, probant contra Tertium.*
31 *Probatio vna leuis, in re magni præiudicij, non probat cõtra tertium, etiam in antiquis, ſecus vbi multæ ſunt.*
32 *Capitulum perpetuò durat.*
33 *Actus remotos non probare poſſeſſionem.*
34 *Teſtes inter alios examinati probant in antiquis.*
35 *Actum Vnicum Collationis, quaſi poſſeſſionem probare.*
Idem in electione. nu. 36.
Præſentatione. nu. 37. & 38.
Item in actu depaſcendi. num. 39.
Et ſeruitute ducendi aquam. num. 40.
Item iuriſdictione. nu. 41.
42 *Dominus rei effectus, non apparente alio poſſeſſore, poſſediſſe præſumitur.*
43 *Reſignatio præſupponit ius, & poſſeſſionem, & dominium reſignantis.*
44 *Statuta capituli quo caſu probent poſſeſſionem.*
45 *Statuta confirmata a ſummo Pontifice, pro legibus haberi.*
46 *Sententiam a Principe latam, nocere etiam tertio.*
47 *Scriptura priuata ſemiplenè probat, temporis antiquitate cõcurrente.*
48 *Scriptoris Nobilitatem ad fidem ſcripturæ augendam, magni eſſe ponderis.*
Idem ſi mors illius acceſſerit. nu. 49.
50 *Liber eius, fidem maiorem facit, de cuius intereſſe non agitur, quàm conſcriptus ab eo, de cuius commodo agitur, licet ſit antiquus.*
51 *Aſſertionem factam in ſententia contra tertios, probare, in antiquis.*
52 *Particellis aliquibus ex deſcriptis in Libro rationum probatis, & iuſtificatis, alijs non probatis, fides plena adhibetur.*
53 *Actum etiam mutilum quaſi poſſeſſionem Eccleſiæ demonſtrare.*
54 *Diuiſiones præbendarum, & eccleſiarum inter Canonicos, quaſi poſſeſſionem earum ſatis probare.*
55 *Teſtes examinati extra cauſam, fidem non faciunt.*
Fallit in antiquis, quia tunc ſemiplenam faciunt fidem. numero 56.
57 *Formam publicam ex notula imperfecta, ratione voluntatis, releuari non poſſe, probationem tamen facere ſemiplenam. num. 58.*
58 *Inſtrumentum defectuoſum probare ſemiplene, quando Notarius eſt mortuus.*
59 *Inſtrumentorum, & dictorum pluralitas, famam efficit, quæ ad probandam poſſeſſionem, & dominium ſufficit in antiquis.*
60 *Probationes ſemiplenæ, ſiue coniecturæ, & præſumptiones, ſimul iunctæ, plenam faciunt probationem, cum tendunt ad idem.*
61 *Probationum ſpecies plures imperfectę, ad faciendam probationem plenam coniungendæ ſunt, in antiquis.*
62 *Beneficij ſtatus ultimus attenditur.*
63 *Collationes, & prouiſiones ſummi Pontificis, an mutent ſtatum beneficij, & quomodo patronis aut conferendi ius habẽtibus, præiudicent.*
64 *Beneficium Papa conferendo, non videtur voluiſſe præiudicare iuripatronatus.*
65 *Conferendi iure ad Abbatiſſam, & Decanum ſpectante, ſi ſemel conferre Papa vel Decanus eam impediat, non tamen perdit ius ſuum.*
66 *Vnionem ius patronatus præſertim clericorum tollere.*

Redin-

67 *Redintegrandę poſseſsionis remedium, conceditur aduerſus titulo poſteriori poſsidentem.*

68 *Redintegrandæ remedium dari contra nouum bonæfidei poſſeſsorem, habentem cauſam, & titulum a bonæfidei autore.*

69 *Poſseſsor malæfidei iure Pontificio inſpecto, nullo unquam tempore præſcribit.*

70 *Beneficij detentorem ex titulo inualido, non iuuari poſseſsione antiqua.*

71 *Præſcriptionem 40.ann.requiri cum titulo, & bonafide, aduerſus Eccleſiam.*

72 *Regula Cancellariæ de triennali, quomodo tueatur ſpoliatorem tanto tempore poſsidentem.*

73 *Spoliator exceptionem petitorij opponens, quodãmodo actor dici poteſt.*

74 *Scientē, & tacentem videri conſentire.*

75 *Ignorantia facti alieni præſumitur, niſi probetur ſcientia.*

76 *Poſsidens cū titulo, & bona fide, præſumitur ignorare, quod res illa pertineat ad alium.*

77 *Factum proprium ignorare non dicitur faciens.*

78 *Sciens, & tacens in maximè prędiudicialibus non habetur pro conſentiente.*

Idem quando contradicendo actum impedire nequit. nu. 79.

80 *Vniones perpetuę a 40. annis citra factæ, ab ordinarijs examinari, an obreptitiæ vel ſubreptitiæ ſint poſsunt, ex diſpoſitione Tridentini Concilij.*

81 *vnire Eccleſias Papa poteſt.*

82 *Velle, qui ignorat, non dicitur, nec ad ignorata voluntas extenditur.*

83 *Iuri patronatus clericorum, difficilius derogat Pontifex, quàm Epiſcoporum, niſi uerbis utatur generalibus.*

84 *Vnio odioſa eſt, ob id ſtrictißimè interpretanda.*

85 *Vnio ſeruitutis ſpecies, graue præiudicium inferens Eccleſiæ vnitæ.*

86 *Vnio Eccleſię non fit, niſi neceſsitatis vel euidentis vtilitatis cauſa.*

Et quæ ſint neceſsitatis cauſæ. num. 87.

Quæ item vtilitatis num. 88.

In quibus cauſis pernoſcendis adhibenda cognitio nu. 89.

90 *Ius patronatus habenti, quando Papa alteri conferendo cenſeatur pręiudicare voluiſse.*

91 *Pontificem ſummum, alterius iuri pręiudicare voluiſse, non eſt pręſumptio.*

92 *Literas Papę conferentis nunquam derogare electoribus, niſi exprimatur.*

93 *Diſtantia decem miliarium non dicitur modica.*

94 *Vnionis in impetratione, vtriuſque beneficij valor exprimendus.*

95 *Beneficij in Romana curia vacantis, collatio ſpectat ad pontificem.*

CONSIL. CCCCII.

Initium à Domino.

IN iudicio poſseſsorio reintegrandę moto a Reuerendis admodum dominis Canonicis Taruiſinis, aduerſus Reuerendos fratres ſancti Chriſtophori, Ciuitatis Venetiarum, ſuper poſseſſione ſeu quaſi, eccleſię parochialis Meduli, tria ab ipſis. do. Canonicis deducta fuerunt, nempè antiqua eorum quaſi poſseſſio huius eccleſię, titulus, quo ipſam quaſi poſseſſionem iuſtificarunt, & recentem nouamque ipſorum Reuerendorū fratrum quaſi poſseſſionem. Quæ ſanè omnia ipſi do. Canonici optimè probarunt. De quaſi poſseſsione, noua & recenti fratrum, eſt certū: De alijs itaque duobus tantùm ſupereſt diſserere. Titulum ſuæ quaſi poſseſſionis iuſtificatiuū, iuxtà ea, quæ poſt alios ſcripſi in Commentarijs de recuperanda poſseſſione, remedio. 15. nu. 407. & nu. 458. deduxerūt ipſi do. Canonici, quod facultatem habent eligēdi, præſentandi, conferendi ac inueſtiendi, ſeu inſtituendi, ob quæ & in litis progreſsu hoc ius appellarunt ius patronatus Capituli, in ea eccleſia parochiali Meduli. Quę quidem non inter ſe diſcrepant, ſed, referendo ſingula ſingulis, optimè conueniunt. Quod equidem facile affirmaſsent, & pręſtantiſſimi dom. Aduocati Reuerendorum fratrum, ſi modum, & ordinem antiquum ac recentem, quo ipſi do. Canonici prouidere huic eccleſiæ ſolent, cognouiſsent, qui uerè ita ſe habet: Vno canonicorum decedente, ille qui eſt tempore proximior ſicque antiquior Canonicus. optat ius patronatus ad eccleſiam, quod ipſe defunctus obtinebat. Et deinde eueniente caſu mortis præsbiteri, qui ad illam eccleſiam fuerat electus, pręſentatus, & inſtitutus, Canonicus ille, qui optauit, eligit idoneum, quem præſentat Capitulo, cuius Decanus, vel antiquior Canonicus, nomine ipſius Capituli inueſtit, ſeu inſtituit ipſum præſentatum. Euenit tamen aliquando quod nō ſunt reſidentes omnes Canonici, & tunc vacante eccleſia, nulla fit optio, ſed capitulum fungitur officio pręſentantis, & inſtituentis, conferendo libere eccleſiam vacantem, adiecta clauſula, ſecundū formā ſtatutorum, & antiquę conſuetudinis eccleſię Taruiſinę.

Hęc ſi referimus ſingula ſingulis, conſtat Reuerendos do. Canonicos recte appellaſse ius conferendi, eligendi, præſentandi, & inſtituendi, ac etiam ius patronatus. Eſt enim electio, & præſentatio, quando Canonicus, qui optauit, nouum pręsbiterum eligit, illumque capitulo pręſentat.
1 Et † in eccleſiaſticis nulla conſtituitur differen-
tia inter electionem, & pręſentationem: ſicuti tra
dunt Abbas c. cum autem, in tertio notab. de iure
patro. Felinus in c. cum Bertoldus. num. 7. de ſen-
ten. & re iud. Lambertinus in Tract. de iurepatro
natus lib. 2. parte prima. art. 4. primæ quęſt. princ.
nu. 7. & Io. de Selua in Tract. de beneficio in ter-
tia parte. quęſtion. 11. nume. 93. qui ſcribit, quod
2 † verbum, electio, large ſumptum, comprehendit
etiam collationem, & interdum pręſentationem,
& aliquando poſtulationem. & nu. 95. ſubiungit,
3 quod pręſentatio † Clerici, habet uim electionis.
Porrò quādo ipſummet capitulum eligit ſibique
quodāmodo præſentat, collatio appellatur, nec
4 quidem iniutia, cum ob iuris conſonantiam, † cō
ferre

ferre ſumatur pro eligere, vel pręſentare.Ita enim decidit Rota in deciſ.17.de præbē.in nouis;quę dixit, quod interdum præſentatio patronorum appellat̃ collatio;vt euenit in caſu noſtro; in quo etiam appellata eſt inſtitutio, reſpectu illius electi,præſentati, & inſtituti in ea eccleſia. Quibus conſtat nil ad rem pertinere,quod unus do. Aduocatorum partis aduerſæ obijcit; hoc dici non poſſe ius patronatus,Cū non conſtet de dotatione,fundatione uel conſtructione,quibus ſolis ius
5 † patronatus conſtituitur. Non enim hoc obſtat, cum hoc dici poſſit ius conferendi, & prouidendi,uel ius patronatus quæſitum priuilegijs Pōtifi
6 cum,de quibus ſuo loco dicemus,ſicuti † priuilegio acquiri ius patronatus,poſt alios copioſè ſcribit Lambertinus in Tract.de iure patronatus lib. 1.parte prima,in 4.art.10.q.princi. Rectè itaque dixerunt.D.Canonici, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione eligendi,præſentandi,inſtituendi, & conferendi. Et verè cum nunc non ſit diſputatio ſuper ipſo titulo,ſicque in iudicio petitorio, ſed ſolum in poſ
7 ſeſſorio, ſufficit † qualiſcumque titulus ad iuſtificandam ipſam quaſi poſſeſſionem,vt tradūt Caſſiodorus in deciſ. 1. in fine. de reſt. ſpolia. Benintendi.in concluſ.23.num.5.& 6.& Oſaſcus in deciſ.16.num.7.qui uno ore affirmant, ſufficere titulum coloratum.& in ſpecie Putheus in deciſ.436 lib.2.aſſerit hoc caſu ſufficere,allegare quemcunque titulum.Hunc autem non modò coloratum, ſed & verum titulum prouidendi huic beneficio deduxerunt,& probarunt ipſi D.Canonici:Cùm dixerunt,ſe eſſe in quaſi poſſeſſio ne antiquiſſima, & longæua eligendi,præſentandi, & conferendi ex ſtatutis,priuilegijs conceſſionibus ſummorum Pontificum;ac ex antiquiſſima ipſius Capituli cō
8 ſuetudine.Qui quidem † tam longæuus temporis curſus titulum extare probat.l. hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.& æſtiua,vbi glo. & Bar. Et in ſpecie de titulo iuris eligendi,& præſentandi,ſcribunt Abbas in cap.querelam.num.9. de electio.& alij permulti, quos commemoraui in cōſ. 90.num.64.& 65.& ibidem num.66.poſt Bero.in
9 conſi.6.nume.9.lib.1.dixi; † titulum hunc in iure patronatus ſufficere,& neceſſe minimè eſſe,illum allegare,cum ſatis ſit notus,tanti temporis curſu. Et illis a me allegatis accedit Lābertinus in Tractat.de iure patronatus parte ſecunda lib. 1.in 7. art.11.q. principalis. accedunt etiam Aretinus in conſ.42.in fine.& Alba in conſi.64.num. 59. qui
10 reſponderunt, † quod in probando titulo dominij,iuriſdictionis,ſufficit probare longiſſimum tēporis curſum, cum talis credulitas tituli uim habeat. Et huc pertinet conſtitutio ſacri Concilij Tridentini ſeſſ.25.c.9.de reformatione, qua cau-
11 tum eſt,quod † in iure patronatus præſertim clericorum,immemoriale tempus titulum ſufficientem tribuat.Hanc ſacri Concilij conſtitutionem ſi rectè perpendiſſet excell. D. Aduocatus Reuerendorum fratrum, non dixiſſet repugnare Reuerendis D. Canonicis. Concilij verba hæc ſunt. *Siue etiam ex multiplicatis præſentationib. per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliasvè ſecundum iuris diſpoſitionem.* His intelligimus, ſacrum Cōcilium idem ſtatuiſſe,quod ipſum ius commune,quo diximus ſancitum,ſola allegatione cum longiſſimi temporis curſu, titulum iuris patronatus probari. De hoc titulo uel præſentandi, vel eligendi, vel conferendi,ſatis, & abunde dictum.

Nunc diſſerendū eſt de tertio,nempe de quaſi poſſeſſione ipſorum. do. Canonicorum,prouidendi uno vel altero ex commemoratis modis. Hanc quaſi poſſeſſionem, multiplici probatione obtinuiſse tempore ſpolij, demonſtrarunt dom. Canonici.Verùm priuſquam ſpecies ipſas proba
12 tionis enumerem,ſciendum eſt, poſſeſſionem † vel quaſi,ita probari inſtrumentis, ut teſtibus. Et ſi enim poſſeſſio ipſa creata, ſeu in eſſe deducta, & continuata,probari non poſſit inſtrumentis:at tamen actus ipſi, ex quib. reſultat ipſa poſſeſſio, illis ſatis probari poteſt.Ita Oldrad. in conſi.119. Pro fundamento.col.2.uerſi.ſecundum verò.Socin.ſen.in conſi.205.verſic.nam inter cæteros.li. 2.Craue.in conſi.54.nu.11.& in conſ. 411.nu.64. Alba in conſ.64.nu.16.& Rola.in conſ.46.nu.18 verſi.3.ex acquiſitione.lib. 2.

Secundò præmittēdum eſt, quod licet magna
13 ſit diſputatio inter Doctores, an † in iudicio poſſeſſorio reintegrandæ quo ſpoliatus reſtitui ad priſtinam ſuam poſſeſſionem petit, ſufficiant leues probationes, ut puta unius teſtimonio, vel potius requiratur plena probatio,de qua quidem controuerſia,ſcripſi in commentarijs, de recuperanda poſſeſſione,remedio decimo quinto. num. 408.quo loci dixi communem, & veram eſſe ſententiam requiri plenam probationem. Nihilomi-
14 nus uera eſt traditio eorum,qui ſcripſerunt † poſſeſſionem hanc ſatis plene probari, quando duæ ſemiplenæ probationes ſimul concurrunt, & ex uno teſte, & fama publica, vel ex vno teſte, & alijs indicijs,& pręſumptionibus. Ita in ſpecie reſpondit Bero.in conſi.43.num.53. lib. 3. Et hoc maxime procedit, quando agitur de probanda poſſeſſione antiqua, in qua ſufficit probatio leuior, puta per ſolam aſſertionem factā,in aliquo inſtrumento antiquo,vt infrà dicemus.

His pręmiſſis dico nunc, hanc quaſi poſſeſſionem Dominorum Canonicorum, multis modis probatam fuiſse.

Primò inſtrumento pacti, & conuentionis initæ,anno 1135. inter Dominos Canonicos, & Vencelinum quendam conductorem ad longū tempus decimarum,quas obtinebant ipſi Canonici in Medulo.Quod quidem inſtrumentum ſatis probat quaſi poſſeſſionem ipſorum Canonicorum.Ita egregie reſpondit Caſtrenſ.in conſi.81 In cauſa quæ vertitur inter Reuerendum patrem
15 col.2.verſi.patet etiam li.2.cum dixit, quod † poſſeſſio probatur per inſtrumentum antiquum, in quo dicitur talem poſſidere.Et Caſtrenſem ſecutus eſt Decius in conſi.302.col.3.uerſic. non ob-
16 ſtat quod apparet. Et in terminis, quod † inſtrumentum

mentum antiquum locationis probet poſſeſſio-
nem ipſius locatoris,etiam contra tertium, affir-
mant Socin.ſen.in conſilio 187.numero 16. ver-
ſicul.confirmantur.lib.2.& apertius Craue. in cõ
ſilio 54. numero 11.& in conſilio 411. numero
63.& in conſilio 434.numero quinto, & nume-
ro duodecimo,& Alba in conſi. 64. numero 5.&
nume. 16. Nec obſtat quod ſit inſtrumentum in-
ter alios confectum,quod tertio non nocet: Et
17 quia † verba enuntiatiua in inſtrumentis etiam
antiquis,non probãt contra tertium, vt poſt ali-
os ſcribit Craue.in Tract.de antiq.tempo. in pri-
ma parte.num.24.vſque ad num. 30.

Nam reſpondetur,quod immo illa verba dicti
inſtrumenti,non ſunt enuntiatiua, ſed aſſertiua,
& diſpoſitiua: Cum Canonici ipſi locationis ti-
tulo,concedant decimas dictæ eccleſiæ. Et ver-
ba diſpoſitiua cenſeri illa,quæ in locationum in
ſtrumentis hoc modo ponuntur, tradunt Socin.
Craue.& Alba præcitatis in locis; qui loquuntur
quando quis locat rem tamquam ſuam, dicitur
de ea diſponere, & ad tertij præiudicium etiam
plenè probat. Horum auctoritates, ſi uidiſſet.do
min. Aduocatus ipſorum Reuerendiſſimorum
fratrum,non forte ſcripſiſſet, quod ſuis in allega-
tionibus legitur.

Non etiam obſtat, quod in hoc inſtrumento
non legitur, quod hæ decimæ locatæ a Canoni-
cis,eſſent decimæ eccleſiæ Meduli,quia facile re-
18 ſpondetur,† regulariter decimas pertinere ad ec
cleſiam parochialem loci,vt probat tex. in capit.
ſtatuimus.16.quæſtion.prima, & cap. cum con-
tingat,vbi gloſ. de decimis.& tradunt Rebuffus
in Tract.de decimis.q.6.nu. 12.& Craue. in con-
ſilio 258.num.14.verſi.ſecundo principaliter. Et
Canonici nullas alias habent decimas, nec un-
quam habuerunt præter has,ob id dicendum ne-
ceſſariò eſt,quod hæ decimæ erant Eccleſiæ Me-
duli, & conſequenter Canonicos fuiſſe eo tem-
pore in quaſi poſſeſſione dictæ eccleſiæ. Et hoc
ſine controuerſia procedit, cum permultæ ex-
tent atteſtationes conductorũ,qui atteſtati ſunt,
& demonſtrarunt, has decimas eſſe dictæ eccle-
ſiæ Meduli:vt conſtat illo inſtrumento propalla-
tionum anni. 1178. Et de his decimis mentio-
nem facit Bulla,quam infra referam.

Nec obſtat conſideratio.dom. Aduocati Re-
uerendiſſimorum fratrum, cum dixit, prædictũ
argumentum nõ concludere:quia alioqui ſeque-
retur,quod in quibuſcumque parochijs, vbi Ca-
pitula Cathedralium poſſident decimas, poſſide-
rent etiam eccleſias ipſas parochiales, quod eſt
(inquit dom.Aduocatus) notoriè falſum. Nam
& pleræquæ eccleſiæ parochiales, non habent de
cimas, ſed quarteſia,præſertim eccleſia iſta, de
qua agitur,& ſunt nihilominus in ſtatu libertatis,
& ſepartæ a menſis Capitulorum, ac etiam Epi-
19 ſcoporum,qui poſſident decimas. Et † decimas
habent etiam laici aliquando, gloſſ. in capitulo
quamuis.de decimis:& nihilominus non ſunt pa
troni illarum eccleſiarum. Non inquam obſtat
hæc conſideratio, quandoquidem argumentum
a me deductum,procedit in dubio, quando ſcili-
cet non conſtat de ſtatu libertatis eccleſiæ, & a
quo poſſideatur: & quod decimæ alia de cauſa
percipiuntur. Nam poſſideri ab eo præſumitur,
ſi ad poſſidendum habilis eſt, a quo percipiun-
tur decimæ in loco ipſius eccleſiæ, cum decimæ
ſint annexæ ipſi parochiali, & ideo, qui decimas
20 † obtinet, præſumitur etiam obtinere ipſam ec-
cleſiam. Conſideratio verò dom.Aduocati pro-
cedit in caſu, in quo conſtat vnum poſſidere ec-
cleſiam,& alterum poſſidere decimas. Non enim
tunc ſequitur argumentum,qui obtinet decimas,
ergo, & eccleſiam obtinere dicitur, uel præſumi-
tur, cum iam conſtet apud quem ſit unum, & al-
terum. Sed quando non conſtat, præſumitur eſ-
ſe totum apud eum, apud quem eſt pars. Quod
verò de quarteſijs ſcribit domin. Aduocatus,ne-
ſcio quorſum:Exiſtimo ſcire noluiſſe, hoc loco
quarteſia a decimis, niſi quantitate, nil differre:
21 Cum † aliquando decima, hoc eſt ex ſingulis de-
cem, unum,præſtari ſoleat: aliquando duodeci-
ma,aliquando vigeſima, & ſimilis alia quota, &
ſemper nomine decimæ venit, ut ſcribit Rebuf-
fus in Tract.de decimis.quæſtion.quarta,nume-
ro tertio.Et quod hæc quarteſia hic ſint loco de-
cimarum, & eo ſub nomine comprehendantur
22 ex eo patet, quod quarteſia † ſunt propriè quæ
Epiſcopo debentur, decimę verò quæ parocho,
ut poſt alios reſpondit Ioan. Baptiſta Ferrettus
in conſilio 123.numero ſecundo. Cum ergo ſit
certum, eccleſiam Meduli quæ parochialis eſt,
percipere hæc quarteſia,dicendum eſt, illa conti-
neri ſub nomine decimarum.

Secundò probatur hęc quaſi poſſeſſio multis
aſsertionibus ſummorum Pontificum,qui in bul
lis a ſe conceſſis canonicis atteſtati ſunt, eos eſse
in quaſi poſseſſione huius eccleſiæ. Verba bullæ
poſterioris conceſsæ anno. 1187. ab Vrbano
Pontifice hæc ſunt. *Plebem de Medulo cum decimis,*
23 *quas poſsidetis &c.* Eſt autem certum † poſseſſio-
nem probari uerbis aſſertiuis Principis, etiam in
præiudicium tertij, quando ſumus in antiquis.
Ita glo.in capitul.ſi Papa de priuileg.in ſexto.Bu-
trius in capitulo vltimo,de ſucceſſion.ab inteſta.
& Angelus in l. officium. ff. de rei vend. quos ſe-
cutus eſt Socinus ſenior in conſilio centeſimo-
octuageſimo ſeptimo, libro ſecundo,qui reſpon
24 dit,† dominium(quod fortius eſt) iuriſdictionis,
probari aſsertione atque nominatione facta a
principe, qui alioquin facultatem habet diſpo-
nendi de re illa. Et de poſseſſione hoc idem ſcri
bit ipſe Socinus ibidem. numero decimo ſepti-
25 mo.in fine. Ita dicimus,quod † etiam de facto
alieno creditur aſsertioni principis, quando ſu-
mus in antiquis,ſicuti ſcribunt Geminian. in di-
cto capitulo ſi Papa,columna ſecunda, de priui-
leg.in ſexto. Alexand.in conſilio ſexto, columna
ultima,libro primo. & Decius in conſilio 146.
columna penultima,uerſi. quintò prædicta con-
cluſio,quos ſecutus eſt. Craue.in Trac.de antiq.

tempo. in prima parte. num. 8. Quam quidem au-
ctoritatem Crauettæ, pro ſua opinione. do. Ad-
uocatus Reuerendiſſimorum fratrum, minus re-
ctè allegauit. Nam Crauetta ita ad literam ſcri-
bit. Quod non ſolum procedit in verbis enuntia-
tiuis priuatorum contrahentium, ſed etiam in
priuilegijs aut reſcriptis principis, in quib. uerba
enuntiatiua etiam facti alieni, emiſsa propter
aliud, probant in antiquis. Hæc Crauetta, qui
Geminianum, & alios ſupra allegatos recenſet.
26 Immo † ſola verba enuntiatiua, probant poſſeſ-
ſionem in antiquis. Ita in ſpecie reſpondit Crau.
in conſ. 434. num. 11. Nec hic obſtat conſidera-
tio. dom. Aduocati Reuerendiſſimorum Fratrũ,
cùm dixit, Pontifices nil de nouo conceſſiſſe: ſed
confirmaſse iura pertinentia ipſis canonicis, iux
tà eorum aſsertionem. In ipſis enim priuilegijs
ſic legitur. *Eccleſias, terras & poſseſſiones, quas aſseritis*
poſſidere, vobis prout illas poſſidetis, tenore præſentium con
firmamus. Nam reſpondetur; quod in Bullis Lu-
cij, & Vrbani, extant verba affirmatiua ipſorum
Pontificum atteſtantium, Canonicos ipſos poſ-
ſidere dictam eccleſiam Meduli. Ita enim legitur.
Item plebem de Medulo cum decimis, quas poſsidetis in ea-
dem villa. Et Vrbanus in ſua Bulla atteſtatur, Eu-
genium, Alexandrum, & Lucium Pontifices, idẽ
prius conceſsiſse. Et ſub pęna excommunicatio-
nis prohibet Canonicos in ea plebe Meduli mo
leſtari, Quod verò dicitur, prędictos Pontifices
non conceſſiſse: ſed confirmaſse, fauet ipſis Ca-
27 nonicis, cum † confirmatio præſupponat iam ius
competere, capitul. inter, uerſic. cæterum. de fide
inſtrum. & ſcribunt omnes in l. more. vbi Decius
numero trigeſimoſecundo, de iuriſd. omn. iud. &
in capitul. primo de confirma. utili, vel inutili. Et
in ſpecie reſpondit Cardinalis Zabarella, in con-
ſilio 118. incipit, Monaſterium ſancti Iuliani. co-
lumna ſecunda, verſi. in contrarium pro monaſte
rio, qui uidendus erit. Non etiam obſtat leuis il-
la conſideratio prædicti. dom. Aduocati, quod
multæ ſunt eccleſię nominatæ in illis Bullis, qua
rum tamen collatio minime pertinet ad ipſos ca
nonicos, ſicuti ſunt eccleſię ſancti Antolini, ſan-
ctę Chriſtinæ, & ſanctæ Agnetis. Nam reſponde
tur, præter dicta in oppoſitionibus factis iuribus
deductis, nomine Reuerendorum fratrum, quod
argumentum non concludit. Quandoquidem
fieri poteſt, quod Põtifici placuerit ex certa ſciẽ
tia, & plenitudine poteſtatis, uel iuſtis de cauſis
auferre a Reuerendis dom. Canonicis eccleſias il
las, & alijs concedere, non tamen inde ſequitur,
quin do. Canonici retinuerint hanc Meduli. Nõ
28 enim amiſſio, & priuatio † unius, infert priuatio
nem alterius, & ius in ea non competiſſe ac com
petere.

Tertiò probatur hęc quaſi poſſeſſio, multis il
lis propalationibus atque atteſtationibus quas fe
cerunt permulti anno 1178. 1233. & 1335.
dum atteſtati ſunt, Canonicos poſſidere quaſdã
decimas, & quarteſia a ſe enumerata in oppido
29 Meduli, Et dicunt eſse decimas, & quarteſia San
cti Ioannis de Medulo, de ratione Canonicorum
29 Taruiſij. Quæ quidem † aſſertiones atque atteſta
tiones, etſi extra iudiciales ſunt, nihilominus, cũ
ſimus in antiquis, ſatis probant. Ita Alexandr. in
conſilio decimoquinto. columna ſecunda, uerſi.
vbi autem, libro tertio, in terminis probandę poſ
ſeſſionis reſpondit Socin. in conſilio 187. nume
ro decimoquarto, libro ſecundo, qui hoc modo
arguit. res inter alios acta aliqualem probationẽ
facit, ergo in antiquis debet plenè probare. Cũ
in antiquis ſufficiat talis qualis probatio. Hoc
etiam arguendi modo, vſus eſt Corneus in conſ.
247. columna vndecima, verſicul. & licet poſset
dici, libro ſecundo. Idem reſponderunt Iaſon in
conſil. 65. columna ſecunda, libro tertio, & De
cius in conſilio 13. columna penul. verſicul. nam
30 per inſtrumenta. Et quando † permultę ſunt aſ
ſertiones antiquæ; ut puta ſi plurium inſtrumen
torum verba enuntiatiua extant, quod illæ ple-
nè probant contra tertium. Aret. in conſi. 42. co-
lumna prima, verſicul. tertio per rationem, & So-
cin. ſen. in conſilio 86. columna prima, libro pri-
mo, quos ſecutus eſt Craue. in conſi. 317. colu. 2.
in fine. Nec hic obſtat auctoritas Crauettæ in
Tract. de antiq. temporum, in prima parte nume
ro ſexto. cum ſubſequentibus, quam auctoritatẽ
pro reſponſione adducit dom. Aduocatus partis
aduerſæ.

Nam reſpondetur, Crauettam loqui, quando
31 extat una ſola leuis † probatio antiqua, quæ qui-
dem in re magni præiudicij nõ facit plenam pro
bationem cõtra tertium, ſecus eſt in caſu noſtro,
in quo plures extant aſſertiones antiquiſſimæ,
quæ ob id in re etiam magni præiudicii, plene
probant etiam contra tertium, ſicuti multi Do-
ctores ſupra commemorati ſcribunt.

Nec repugnat, quod obiici intelligo, quod il-
lis temporibus, in quibus factæ fuerunt prędictæ
atteſtationes, Bullæ, & inſtrumenta, canonici vi-
uebant in communi, & poſſidebant reditus eccle
ſiæ Meduli, non autem ius præſentandi, vel con-
ferendi. Nam reſpondetur, quod diuiſiones præ-
bendarum deinde ſubſecutæ, auctoritate ſummi
Pontificis, non mutarunt ordinem, & dignita-
tem vel corpus ipſum canonicorũ, nec ſuſtulerũt
illius capituli Canonicorum quaſi poſseſsionẽ,
alioqui idem eſset dicendum, quod quando plu-
res fratres diuidunt bona communia, quod deſi
nant eſse fratres, & quod perdant illorum bono
rum poſseſsionem, id quod eſset abſurdiſſimum:
cauſa quidem poſſidendi, ſeu modus dici poteſt
mutatus, cum ex vniuerſali efficiatur particula-
ris. ſed tamen non dicitur amiſsa poſseſſio. Non
etiam obſtat ſi dicatur, quod prædicta non pro
bant Capitulum eſse in quaſi poſſeſſione confe
rendi hanc eccleſiam, cum eſse poſſit, quod ipſi
capitulo fuerit a Pontifice collata hęc eccleſia,
& tamen capitulum ipſum ius conferendi nõ ha
beat, nec ſit in quaſi poſseſsione ita conferendi.
Nam reſpondet, hoc nil eſse, quia poſteaquã ca-
pitulũ obtinuit ſemel hãc eccleſiã, nunquã dr̃ po

32 tuiſſe exire ipſum † capitulũ, qđ perpetuò durat iuxtà capitul. quoniam Abbas, de offic. delegati vbi Doctores. Nec quidquam obſtat conſideratio domin. Aduocati partis aduerſæ: Cùm dixit,
33 eſſe actus † remotos, qui non probant quaſi poſſeſſionem, & quod eſt res inter alios acta.

Nam reſpondetur, quod immo nõ ſunt actus remoti, ſed proximi, & optimè probantes quaſi poſſeſſionem, vt ſuprà demonſtraui. Nec ob id, quod teſtes illi ſint inter alios examinati, efficit,
34 quin † in antiquis plenè probent, ſicuti ſuprà oſtendi multorum auctoritatibus, quibus non vidi reſponſum.

Quartò hæc quaſi poſſeſſio, probatur inſtrumento anni 1308. in quo conſtat Capitulum Canonicorum contuliſſe atque conceſſiſſe præsbitero Antonio de Taruiſio, curam dictæ eccleſiæ Meduli, & in ea conceſſione dicitur dictam eccleſiam pertinere pleno iure capitulo Taruiſino. Extat & alia prouiſio ſeu collatio, & conceſſio facta ab ipſo Capitulo, Reuerendo dom. Rolando anno 1346. quo tempore ipſe domin. Rolandus optauit præbendam canonicalem, & inueſtitus fuit per Decanum, nomine capituli de Eccleſia hac Meduli. Extat & collatio facta mediante reſignatione ad fauorem domin. Ioannis anno. 1465. qui Ioannes ſequenti anno reſignauit in manibus capituli. Et deinde capitulum anno. 1466. prouidit, & contulit præsbitero Iacobo de Venetijs, qui anno. 1470. litigauit tamquam plebanus dictæ eccleſiæ. Et alia ſimilis prouiſio facta anno 1513. in perſonam domin. Vincentij Quirini: Quæ quidem collationes, & conceſſiones, manifeſtè ſignificant, ipſum capitulum fuiſſe in quaſi poſſeſſione conferendi dictam eccleſiam. Quandoquidem non tantum
35 † duo actus, ſed etiam unicus collationis ſufficit ad probandam quaſi poſſeſſionem hanc, vt ſcribit Abbas in capitu. cum eccleſia Sutrina. nume. 23. de cauſa poſſeſſ. & proprie: & ibidem Ripa nu
36 mero 52. cum dixerunt, quod vnicus actus † eligendi, vel dandi vocem in capitulo, conſtituit illum in quaſi poſſeſſione votandi, & eligendi: & idem Ripa præcitato in loco. nume. 92. in ſpecie
37 iuris patronatus, ſcibit, ſolum actum † præſentandi, conſtituere aliquem in quaſi poſſeſſione. Et idem affirmarunt Decius in conſi. 129. num. 2. & Didacus libro pract. queſtion. capitul. 14. num. 2. Ita etiam reſpondit Barbat. in conſi. 68. colum. 2. & penul. lib. 3. quod vnicus actus præſentationis
38 † conſtituit præſentantem in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, & ibi ſimilia recenſet: ſic & Ruin. in conſ. 106. num. 9. lib. 5. reſpondit, quod vnicus
39 actus depaſcendi † in paſcuis, cõſtituit quaſi poſſeſſionem ita depaſcendi. His accedit Craue. in conſi. 124. numer. 7. qui idem reſpondit, de quaſi
40 poſſeſſione ſeruitutis ducendi † aquam, quæ ex vnico actu acquiritur. Ita quoque Rolandus in conſilio quadrageſimoſeptimo, numero 27. lib. primo, de actu præſentationis reſpondit. Idem conſuluit Alba in conſi. 64. numero 19. qui dixit,
vnico actu iuriſdictionis † eius quaſi poſſeſſionẽ acquiri. Ita pariter Decianus in conſi. 37. nu. 57. lib. 3. ſcripſit, ſufficere hunc unicum, actum etſi modico tempore duret. 41

Nec huic argumento obſtat conſideratio do. Aduocati partis aduerſæ, dum inquit, ꝙ ad hoc, vt conſtet de quaſi poſſeſſione iuris conferendi, non ſufficit producere collationes ſeu alias diſpoſitiones, & prouiſiones de beneficijs factas: ſed probandum eſt, diſpoſitiones, & collationes ipſas factas effectum realem, & verum fuiſſe ſortitas, & prouiſos ſeu inſtitutos, habitos fuiſſe tam quam Rectores ipſarum eccleſiarum, & in quaſi poſſeſſione Rectoriæ extitiſſe; vt reſpondit Calderin. in conſi. ſexto titul. de cauſa poſſeſſ. & proprie: & in conſi. 12. in titu. de iure patro. quem ſecuti ſunt Decius in conſ. 117. & in conſi. 124. & alij congeſti a Lambertino in Tracta. de iure patrona. art. 10. quæſt. 3. princip. primæ partis libri. ſecundi, & alios congerit Ripa in cap. cum eccleſia Sutrina. num. 93. uerſi. quinto requiritur. de cã poſſeſſ. & proprie. Cum autem non conſtet prædictos prouiſos a dom. Canonicis re uera poſſediſſe, ſequitur dicendum, ex illis collationibus nõ probari quaſi poſſeſſionem ipſorum canonicorum. Nam reſpondetur iam conſtare, dom. Canonicos iam de hoc beneficio prouidiſſe, ſicque illud conceſſiſſe prædictis Antonio, Rolando & alijs, & non apparet, quod alij illis temporibus poſſederint ſeu obtinuerint hanc eccleſiam, ob id præſumendum eſt; quod in illius quaſi poſſeſſione fuerint illi prouiſi. Ita enim dicimus, quod effectus dominus rei, non apparente alio poſseſſore; eam poſsediſse præſumitur, atque ita dici-
42 mus quod ex dominio † prẹſumitur poſſeſſio. ſic ſcribit Baldus in l. 2. C. de acquiren. poſſeſs. & ibidem Bart. num. 3. idem ſenſit. Et in terminis poſſeſſionis reſpondit Craue. in conſi. 434. nu. 12.

Et Calderinus, Decius & alij ſuprà allegati, loquuntur, quando apparet aliũ quàm ipſum prouiſum uel præſentatum poſsediſse. Ex quo enim conſtat de contraria poſſeſſione alterius, detegitur aliam prouiſionem effectum non habuiſse. Diuerſum autem eſt (vt diximus) in caſu noſtro, in quo non apparet, alios quàm hos prouiſos poſſediſse.

Prẹtereà, & ſecundò reſpondetur, quod immo ſatis conſtat prouiſos illos quaſi poſsediſse hanc eccleſiam & beneficium. Nam concedit dominus Aduocatus partis aduerſæ, Thealdinum, qui a do. Canonicis prædictam eccleſiam obtinuerat, eam reſignaſse Illuſtriſſimo dom. Cardinali Cornelio. Ergo Thealdini prouiſio habuit effectũ, & is fuit in quaſi poſſeſſione, alioqui nõ
43 potuiſset reſignare: Cum † reſignatio præſupponat ius, & poſſeſſionem, & dominium reſignãtis, vt ſcribit Rebuffus in praxi beneficiorum, in titu. de reſignat. in prin. dum diffinit; quod ſit reſignatio. & apertius Gomeſ. in regula Cãcell. de annali

poſſeſſore.q.56. Præterea, quod Thealdini quaſi poſſeſſio ſortita fuerit effectum ex eo apparet, ꝙ anno 1508.die vltima Ianuarij, Reuerendiſſimus dominus Bernardus de Rubeis Epiſcopus Taruiſinus cupiens vnire beneficium campeſtre poſitum in Martilia, monaſterio monialium Sancti Maphęi de Muriano, ob id quod dictum monaſterium erat membrum huius eccleſię Meduli requiſiuit conſenſum prædicti Thealdini, quem conſenſum non requiſiuiſſet, quando ipſe Thealdinus non extitiſſet in quaſi poſſeſſione dictæ eccleſiæ. Imò requiſiuit & conſenſum Reuerendi Capituli aſſerens, quod collatio & prouiſio dictæ eccleſiæ Meduli pertinebat ad ipſum capitulum.

Prædicta comprobantur ex reſignatione Ioãnis facta anno 1466.ad commodum domini Iacobi de Venetijs, qui anno 1470. litigauit tamquam plebanus prædictæ eccleſiæ. Hoc inquam ſignificat ipſum Iacobum fuiſſe in hac quaſi poſſeſſione huius eccleſiæ, tamquã prouiſum ab ipſis dominis Canonicis. Et demum accedunt duæ illę viſitationes, factæ anno 1474. & 1493. quibus probatur præsbyteros illos extitiſſe in quaſi poſſeſſione huius, mediante prouiſione dominorum Canonicorum. Nam in ipſis viſitationibus dicitur, quod pręsbyter Iacobus de Venetiis & præsbiter, exiſtentes curati illius eccleſiæ Meduli, atteſtati ſunt, ſe fuiſſe ad eam promotos & inſtitutos a Reuerendo ipſo capitulo Taruiſij.

Quintò hęc quaſi poſſeſſio probatur ſtatutis ipſius capituli dominorum Canonicorum, in quibus legitur. eccleſias permultas pertinere pleno iure ad ipſum Capitulum, inter quas enumeratur

44 eccleſiæ hæc Meduli. Quæ ſanè ſtatuta † probant quaſi poſſeſſionem, vt in ſpecie reſpondit Socinus ſenior in conſilio centeſimooctuageſimoſeptimo, numero ſeptimo, & numero decimoſeptimo, verſic. confirmantur prædicta, libro ſecundo & Socini immemor idem reſpondit Alba in cõſil.64.num.9.

Nec obſtat conſideratio, domini Aduocati partis aduerſæ, quod prædicta ſtatuta tertio non nocent: quia reſpondetur primo ex ſupradictis: ꝙ cum ſimus in antiquis, imò & tertiò nocẽt.

Reſpondetur ſecundò, † ſtatuta pręadicta fuiſſe confirmata a ſummis Pontificibus, & ob id leges ſunt, & etiam tertio nocent, vt ſcribit Alexand. in l.ſę pe, numero ſeptuageſimotertio. ff. de re iu-

46 dicata. Cum † dixit, ſententiam latã a principe nocere etiam tertio, cum obtineat uim legis, quę omnes ligat.

Sextò hęc quaſi poſſeſſio, probatur ex libro priuato Clariſſimi domini Pancratij Capelli, cõſcripto anno 1453. vſque ad annum 1453. Quo ſane in libro relatum eſt, quoddam inſtrumentũ confirmationis, locationis factę a pręadicto capitulo cuidam pręsbytero Iacobo, de pręadijs quibuſdam dictę eccleſię Meduli. Et ibi dicitur, dictam eccleſiam pertinere ad pręfatum capitulum à quo, dicta pręadia ipſum pręsbyterum poſſidere affirmat.

Huic aſſertioni adhibenda eſt fides, etſi non tamquam publico inſtrumento facta, ſaltem tamquam ex priuata ſcriptura. Quæ quidem plenã fidem facit, etiam contra Reuerendos fratres aduerſarios, qui pariter produxerunt partem eiuſdem libri, & ob id impugnare amplius illius fidẽ non poſſunt.l.ſi quis teſtibus. C. de teſtibus. vbi glo.& Doctor. Et tradunt Innoc. in capit. cum olim. in fine. de cenſibus. & Veſtrius in praxi libro ſexto, capit. primo, numero quarto, cum agatur de re antiqua, & alia adminicula concurrunt: ſicuti in ſpecie reſpondit Socinus ſenior, in conſilio centeſimooctuageſimoſeptimo, numero de-

47 cimoſexto, libro ſecundo. Nam hic † concurrit temporis antiquitas, quæ (vt Socinus dicebat) efficit, vt priuata ipſa ſcriptura ſemiplene probet, vt ſcribunt ſpeculator, Ioan. Andreæ, Butrius, & Abbas relati a Socino. Et his accedunt Iaſon in l.cum aliquis. columna vltima. C. de iure deliberan. Decius in cap. cum cauſam. columna ſecunda, verſic. ſecundo limitatur. de probat. & alij relati a Craue. in tract. de antiquit. tempor. in quarta particula primæ partis principalis, incipit. Viſo de verbis. numero primo. Concurrit etiam adminiculum illud cõſideratum ab eodem Socino

48 nempe † ſcriptoris nobilitas. Quæ quidem magni eſt ponderis ad augendam fidem, vt tradunt, Baldus, Butrius, & Abbas, ab ipſo Socino commemorati. Et idem reſpondit Berous in conſ. quadrageſimotertio, numero quinquageſimoquarto, lib. 3.

Concurrit quoque aliud adminiculum, hoc

49 eſt mors ipſius † ſcriptoris, quæ quidem auget fidem ſcripturę, vt tradunt glo. & ibi Bartolus in l.rationes. C. de probat. & Bartolus in l. nuda. ff. de donatio. quos præcitato in loco refert, & probat Socinus: & prædictis addo Caſtren. in conſilio trecẽteſimoprimo., Ad bene examinandum, in tertio dubio, libro primo. Decium in l.prima. in ſecundo nota. C. de eden. Afflictũ in deciſio. quadrageſima, in fine. Cappellã Toloſanã, in queſtione quadringenteſimanonageſimaſexta. Boeriũ in quęſtione centeſimaquinta. columna prima. & Crauettã in conſilio ducenteſimoſeptuageſimoquarto, numero quarto. Concurrit & illud, quod hic liber fuit conſcriptus ab eo, de cuius comnodo & intereſſe non agebatur, quique potius odio proſequebatur prædictum capitulum, quam, quod ei prodeſſe cuperet. Quod ſanè adminiculum eſt maxime conſiderandum.

50 Nam liber tertij de cuius intereſſe non agitur, maiorem fidem facit, quam liber antiquus conſcriptus ab eo, de cuius commodo agitur ſicut tradunt in ſpecie Craue. in tracta. de antiquit. temporis, in octaua particula primæ partis principalis, incipit vidimus & abunde nu.21. Quibus conſtat nil ad rem pertinere cõſideratione D. Aduocati Reuerendorũ fratrum, ex doctrina eiuſdẽ

Crauettæ

Crauettæ in dicto Tractat. de antiquitat. tempo. prima parte, numero decimoquarto, quia loquitur de aſſertione principis in nõ antiquis; ſentiẽs in antiquis probare. Et certè miror qđ afferãtur hæc tam leuia, quibus reſpondere ſuperuacaneũ, qui loca ipſa videbit, & conſiderabit, dubio procul iudicabit. Concurrit quoque in caſu noſtro, quod illud inſtrumentum confirmationis factæ dicto præsbitero Iacobo, relatum in dicto libro, confirmatum legitur in vetuſto, corrupto illo inſtrumento authentico. Quod quidem, etſi maiori ex parte legi minimè poſſit: attamen quibuſdam ex verbis ſatis clare colligitur, hoc eſse illud met inſtrumentum confirmationis, quod materno ſermone præfatus dom. Pancratius deſcripſit ſuo illo in libro. Concurrit demum quod in eodem libro refertur quædam ſententia, quæ lata fuit inter prædictum præsbiterum Iacobum, & Reuerendiſſimum dom. Hermolaum Barbarum epiſcopum tunc Taruiſinum. Qua quidem in ſententia legitur, prædictam eccleſiam Meduli eſse membrum præfati capituli, & pleno iure per-
51 tinere ad ipſum capitulum. Et † aſsertionem factam in ſententia, probare poſseſſionem in antiquis, etiam contra tertium, in terminis reſpondit Alba in conſil. ſexageſimoquarto, numero quinto. Et hæc quidem ſententia ita in libro priuato relata, confirmatur ex relatione facta, in quodam memorabili antiquo, conſcripto in pergameno, in quo legitur inter ſcripturas, quæ ſub illo memorabili continebantur, extitiſse confirmationem quandam authenticam prædictæ ſententiæ. Et idem legitur in ſimili alio memoriali, in quo quidem refertur hęc ipſa ſententia. Et demum in quadam authentica ſentẽtia, anno 1470. lata a dom. Prętore Taruiſij, refertur prędicta ſententia lata inter dictum pręsbiterum Iacobum, & pręfatum Reuerendiſſimum Epiſcopum. Quę quidem relatio ita legitur: Poſtremo uiſa quadam ſententia lata per dom. Ioannem de Armano, olim canonicum Taruiſinum, & tunc Vicarium, & nomine Reuerendi in Chriſto patris do. Hermolai Barbari Epiſcopi tunc Taruiſini, ſcripta per ſer Hieronymum filium, ſer Liberalis de Pinidello notarium anno 1453. indictione prima die 20. Februarij Taruiſij, in fauorem Rectoris dictę Eccleſiæ &c. Cum itaque conſtet verè, & cum effectu latam fuiſse prędictam ſententiam, & ſic tam ex his, quam ex alijs ſcripturis authenticis nominatis, in eodem libro uerificetur aliqua ex parte relatio facta a domin. Pancratio, dicendum eſt, quod eius relatio vera ſit, & in alia parte, nempè in eo quod legitur, in dicta ſententia Capitulum eſse in poſseſsione dictę eccleſię
52 Meduli. Ita enim in ſimili dicimus, quod † quando aliquę parcellę ex deſcriptis in libro rationũ probantur, & iuſtificantur, alijs non iuſtificatis, plena fides adhibetur, vt ſcribunt permulti congeſti a Crauetta in conſilio centeſimo quinquageſimo octauo. num. 6.

Septimò hęc quaſi poſſeſſio probatur ex collatione ſeu pręſentatione ab ipſo Capitulo facta, anno Milleſimo quingenteſimo tertio, de domino Paride Canonico Taruiſino cui conceſsa fuit dicta Eccleſia de Medulo. Et anno 1513. idem capitulum pręſentauit ſeu conceſſit, dictam Eccleſiam Meduli domin. Franciſco Pampano Canonico Taruiſino. Et in prouiſione illa clarè dicitur, dictam eccleſiã eſſe iuris patronatus præfati Capituli, Qui quidem actus conceſſionis, & præſentationis, clarè oſtendũt ipſum Capitulum eſſe in quaſi poſſeſſione huius eccleſiæ, ſicuti diximus, ſuprà in quarto argumento.

Nec obſtat quod hæc prouiſio, & conceſſio ſortita non fuerit effectum, quia euenit ob id, quod iam ex reſignatione antefacta a Rectore illius eccleſiæ, ſummus Pontifex eam contulit alijs
53 Non tamen fit, quin capitulum † ex actu hoc mutili demonſtrauerit, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione dictæ eccleſiæ. Ita Doct. in lege tertia, in princ. ff. de acquiren. poſſeſſion. & apertè Caſſiadorus in deciſion. ſecunda, titul. de obſeruatio. & Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſilio 220. numero decimooctauo. Has auctoritates, & deciſiones non vidiſſe, uel uidere noluiſſe, dom. Aduocatum partis aduerſæ exiſtimo; cum eadem ſimplici reſponſione effugerit vim argumenti, quod ſcilicèt hæc præſentatio ſeu collatio ſortita non ſit effectum.

Non etiam obſtat, quod poſtremo loco obijcitur, non ſatis conſtare quod ius ſit hoc dom. Canonicorum: Cum & a me, & in ſcripturis ſupra relatis, appellatur aliquando collatio, aliquãdo conceſſio, aliquando ius patronatus.

Nam reſpondetur, & dictis ſupra in præmiſſis, vbi explicaui dictorum verborum conuenientiam, & quomodo unum alium comprehendat: & ipſemet dominus Aduocatus agnoſcit in his non verſari huius cauſæ diſceptationem.

54 Octauò accedit quędam † diuiſio prębendarum, & eccleſiarum, facta anno 1531. inter dominos Canonicos prædicti Capituli. Qua quidem in diuiſione legitur, quod dicta Eccleſia Meduli obtigit domin. Hierony. Menegaldo. Et hæ diuiſiones ſatis probant hanc quaſi poſſeſſionem; vt in ſpecie diuiſionis reſpondit Caſtren. in conſilio octuageſimoprimo. In cauſa quæ vertitur inter Reuerendum domin. Epiſcopum colu. ſecunda, uerſicul. patet etiam lib. 2.

Nec obſtat reſponſio. dom. Aduocati, qui eodem ſemper collyrio (vt eſt in prouerbio) omnium oculorum morbis medetur, cum dixit, ſcripturas has non probare contra tertium. Nam diximus in antiquis probare; & reſpondendum erat auctoritati Caſtrenſis, non autem nuda reſponſione, nulla ratione uel auctoritate fulcita, argumenti uim euitare.

Non etiã obſtat alia alterius. D. Aduocati conſideratio, dicentis hanc diuiſionem eſſe nouum quemdam modum, diſponẽdi de hoc beneficio, & deſtruere ipſum ius patronatus, quod dom. Ca-

nonici fabricare volunt:& eſſe errare in terminis. Nam reſpondetur, non eſſe nouum modum, nec deſtruere, nec terminorum errorem continere, ſi rectè conſiderentur, quæ explicauimus ſupra in præmiſſis, ubi retuli quo ordine, & modo ſoleāt dom. Canonici de his beneficijs diſponere, & prouidere.

Nonò probatur hęc quaſi poſſeſſio, teſtimonio octo teſtium, coniunctis ſtatutis ipſius Capituli. In ſtatutis enim dicti capituli extat illud, de quo diximus ſuprà in quinto argumento, in quo legitur dictam eccleſiam Meduli pertinere ad præfatum capitulum pleno iure. Prędicti autem octo teſtes examinati anno 1541. in quadam cauſa vertente inter dom. Iacobum Zambellum, & do. Marinum de Podio, coram Reuerendo dom. Petro Menochio Lucenſi, generali auditore Reuerendiſſimi dom. Legati Veneti, vno ore atteſtati ſunt, præfatum Capitulum habere ius pręſentandi, in omnibus beneficijs deſcriptis, in prædictis ſtatutis, & quod ita de eis diſponere ſolent. Quæ ſanè atteſtationes, ſatis clarè probant hanc quaſi poſſeſſionem ipſius capituli.

55 Nec obſtat ſi dicatur, quod ij † teſtes fuerunt examinati inter alias perſonas, & ob id quod tam quam examinati in alia cauſa, nullam fidem faciunt in hac, iuxta textum in capitul. inter dilectos. §. porrò. verſicul. nec atteſtationes, de probat. & tradunt Decius in l. ſecunda, numero quadrageſimoquarto. C. de eden. & Pariſ. in conſil. 80. numero 50. lib. 1.

56 Nam reſpondetur, quod † cum ſimus in antiquis, faciunt ſemiplenam probationem. Ita in claris his noſtris terminis poſſeſſoriis, reſpōdit Crauett. in conſilio 358. numero decimo ſexto, in fine.

Decimò probatur hæc quaſi poſſeſſio, ex multis optionibus factis a Dominis Canonicis præſertim anno 1547. quo tempore capitulum conceſſit dictam eccleſiam Meduli domin. Iulio Aduogario Canonico Taruiſino. Extat & alia prouiſio eiuſdem capituli anno 1564. Et licet hæc prouiſio ſortita non ſit effectum, ob id quod dom. Rambertus, qui dictam eccleſiam obtinebat, quique mortuus credebatur, ſuperuixit: attamen (vt etiam dixi ſuprà in ſeptimo argumento) ij actus ſignificāt, præfatum capitulum eſſe in quaſi poſseſsione conferendi hanc eccleſiam.

Vndecimò extat & indicium non leue, huius quaſi poſſeſſionis, ex notula illa inſtrumenti reſignationis, dictæ eccleſiæ Meduli in manibus pręfati capituli. Quæ ſanè notula (vulgo appellatur, la Vacheta) reperta eſt inter alias notulas cuiuſdam notarij authentici Taruiſini. Et quanquā
57 notula † hæc, non poſſit releuari in forma publica & authentica, ex quo eſt imperfecta ratione voluntatis vt ſcripſi in commentarijs de arbitr. iudicum. lib. 2. caſu 187. numero trigeſimo: Nihilominus indicium aliquod facit, dictæ quaſi poſ-
58 ſeſſionis. Immo † videtur facere ſemiplenam probationem, iuxtà ea, quæ ſcribit Bartol. in l. admonendi. numero trigeſimoquarto. ff. de iure iuran.
58 cum dixit, † inſtrumentum defectuoſum ſemiplene probare, quando notarius eſt mortuus. Idem affirmant Alexan. in l. de pupillo. §. qui nunciat. colum. 2. de operis noui nunt. & in conſilio 59. num. 6. in fine libro ſecundo, & Corne. in conſilio 22. numero octauo, lib. 3. Ruin. in conſi. 134. numero quinto, libro quinto, & Crauett. in conſilio 274. numero quarto, qui quidem Crauetta alijs ſimilibus probat.

59 Duodecimò accedit quod † pluralitas dictorum inſtrumentorum, & actorum, inducit famā, quæ ſufficit in antiquis ad probandam poſſeſſionem, immo, & dominium. Ita poſt alios in ſpecie reſpondit Craue. in conſi. 258. numero 17. in conſilio 411. numero 63. verſicu. ſextò reſpondeo, & conſi. 434. num. 3. Et accedit in terminis Rota in deciſi. 3. in tit. de probatio. in nouis, quæ decidit, per uocem, & famam, & reputationem probari ius conferendi pertinere ad aliquem, & illum cōferre conſueuiſse.

60 Decimotertiò, & vltimò coniungendo prædicta omnia, ſiuè ſemiplenæ probationes † ſint, ſiue coniecturæ, & pręſumptiones, dicendum eſt, efficere plenam probationem, ex quo ad idem tēdunt, ſicuti diximus ſuprà in præmiſſis. Et in ſpecie reſponderunt Bero. in conſi. 43. num. 53. & nu
61 mero 54. uerſi. idem fuit productum, † & nu. 60. & num. 62. lib. 3. & Craue. in conſi. 434. nu. 14. Et accedit Aret. in conſi. 42. nume. 3. qui reſpondit, quod in antiquis ſunt coniungendæ plures ſpecies probationum imperfectæ ad faciendum plenam probationem, etiam ad probandum dominium. His manifeſtè conſtat de quaſi poſseſſione ipſorum do. Canonicorum.

Nunc ſupereſt reſpondere nonnullis leuibus obiectionib. conſideratis pro parte Reuerendorum Fratrum, qui conantur demonſtrare, nō modò Reuerendorum D. Canonicorum interruptā ſublatamque iam fuiſse quaſi poſseſſionem, ſed ēt extinctum ſublatumque eſse omne eorum ius.

Primò, quod interrupta ſublataque fuerit quaſi poſseſſio. D. Canonicorum, ex eo opinātur Fratres, quod bis ſummus Pōtifex de ipſo beneficio
62 diſpoſuerit. Et vltimus † ſtatus beneficij attenditur. Rota in deciſ. 14. de iure patro. in antiquis. Feder. de ſenis in conſi. 234. Oldra. in conſi. 202. Calder. in conſi. 23. de præben. & in conſ. vlt. de iure patro. Et ſufficit, quod ultimus ſtatus durauerit per decem annos. Rota in deciſi. 22. de probat. in antiquis. & in deciſion. 2. de præbend. in nouis & Felyn. in capitul. in noſtra in 4. corellario, de reſcrip. Ergo tanto magis in caſu noſtro, in quo ultimus iſte ſtatus durauit quadraginta annos, quo curſu temporis mutatur ſtatus ipſe beneficij, ut tradunt poſt alios Decius in conſ. 126. num. 4. & Io. de Selua in Tract. de benefi. par. 3. q. 11. num. 40.

63 Reſpondetur, † collationes, & prouiſiones ſummi

mi Pontificis,non mutare ſtatum beneficij, nec patronis, minus vè habentibus ius conferendi perpetuò præiudicare:ſed pro ea vice tantùm. Ita ſenſit Bellamera in concluſ. 107. in princ. & paulò apertius reſpondit Decius in dicto conſi. 126.num.4.qui in verſi.confirmatur; dixit, quod
64 ſicuti Papa conferendo beneficium † patronatum,non videtur voluiſſe derogare ipſi iuri patronatus,ita nec videtur derogare quaſi eius poſſeſſioni.Et apertius ſcriptum reliquit Lambertinus in Tract.de iure patronatus lib.3. in 7. art.ſeptimę quæſt.princip.num.4.& num.5. ex ſententia Feder.de ſenis in conſi.102.in fine,quod ſi Papa pluries contulit,& prouidit,&eccleſia multos annos non uacauit,poſteriores uel filij, uel alij, ad quos ius patronatus pertinet,adhuc dicuntur eſſe in quaſi poſſeſſione ipſius iuris patronatus, quando vacare contingit.Et ideò ſi Papa confert beneficium, derogando iuri patronatus pro ea vice tantùm : ſi inter vacationem prouiſam mediante præſentatione patroni, & ſecundam prouiſam per Papam,&nouam vacationem,multum temporis decurſum eſt, vel quia tanto tempore uixit prouiſus per Papam, vel quia ſucceſſiuis vacationibus,Papa derogauit patrono : & ideo nec ipſe,nec ſui hæredes, nec hæredes hæredum præſentarunt, non per hoc amiſerunt ius patronatus, nec eius quaſi poſſeſſionem. Et ſubiungit manifeſtius ipſe Lambertinus ibidem, numero ſexto,concluſionem his uerbis. Quod quantocumque tempore patronus nec eius hæredes, & hæredum hæredes,non præſentauerint, quia ſemper vixit *Rector,vel Papa eis derogauit,* & ipſe *vocando prouidit,* nunquam patronus nec eius *hæredes,&* hæredum hæredes, dicuntur amittere ius patronatus, immo nec quaſi poſſeſſionem.*Hactenus* Lambertinus cuius deciſio in terminis totam hanc controuerſiam dirimit.

Et in ſpecie magis accedit Rota in deciſio. vigeſimaprima,in titul.de præben.in antiquis, quæ
65 decidit,quod † ſi ius conferendi pertinet ad Abbatiſſam, & Decanum, & ipſa Abbatiſſa impediatur ſemel conferre,vel a Pontifice, vel ab ipſo Decano,non tamen perdit ius ſuum, quominus denuò vacante ipſo beneficio,poſſit illud conferre. Et apertius teſtatur Putheus in deciſion. 188. libro ſecundo.Rotam ipſam Romanam decidiſſe, quod cum canonici eccleſiæ Mediolanenſis, præſcriptione quindecim annorum eſſent in quaſi poſſeſſione conferendi canonicatus:& Vicarius Archiepiſcopi,in ipſorum Canonicorum detrimentum,& præiudicium contuliſſet, collatioque,effectum fuiſſet ſortita,ob id etiam, quod ipſi Canonici receperunt illum prouiſum,nihilominus quò ad alias futuras collationes Canonicis præiudicatum non fuit. Et inter alios refert Putheus Decium in capitul. Cum acceſſiſſent. columna penultima, uerſicul. quintò intelligitur:de conſtit. qui poſt Butrium in capitul. accedentibus,de priuileg. ſcripſit, quod ſi Canonici habentes ſtatutum de certo canonicorum numero recipiendo, ad mandatum ſummi Pontificis recipiant aliquem ultra numerum, non videntur hoc feciſſe, ut ſtatutum tollatur, ſed potius,ut mandato Papæ obtemperarent. Ita ergo & noſtro in caſu,collationes illæ factæ a Pontifice non ſuſtulerunt ius, vel quaſi poſſeſſionem dominorum Canonicorum : atque ita non dicitur mutatus ſtatus beneficij, per collationes Pontificum.

Nec hic repugnant auctoritates illæ Rotæ, Federici de ſenis, Calderini, Oldradi, & aliorum, cum ad rem noſtram non pertineant. Nam Rota in ea deciſion.deciſion. decima quarta,in titul.de iure patrona.in antiquis, loquitur de præſentato ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſionē præſentandi : ſic & Feder. de ſenis in dicto conſilio ducenteſimo trigeſimoquarto, numero quarto,verſicul.ad ſecundum.Ad auctoritates Oldradi,& Calderini,non eſt,quod reſpondeam, cum nil hac de re habeant. ſed diuerſum eſt in caſu noſtro,in quo ſummus Pontifex, & ſi bis contulit, vel etiam ter, non tamen dicitur mutaſſe ſtatum ipſius beneficij,atque ita non dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione,conferendi in præiudicium Canonicorum, quorum iura, & quaſi poſſeſſio illæſa manet, finitis illis collationibus factis ab ipſo Pontifice,qui dicitur eis voluiſſe præiudicare pro illis vicibus tantùm.

Secundò obijcitur pro ipſis Reuerendis fratribus, quod eorum titulus,hoc eſt vnio effectum habuit. Et ideò de iure Dominorum Canonicorum vlterius quærendum non eſt. Quando-
66 quidem † vnio tollit ius patronatus præſertim Clericorum,vt tradit Lambertinus in d. artic. 10. ſupra allegato.

Reſpondetur, quod in caſu noſtro non eſt diſputatio de iure proprietatis, ſicque dominij, cum non ſit intentatum iudicium petitorium a Dominis Canonicis, ſed poſſeſſorium tantum
67 ex remedio reintegrandæ. Quod quidem † remedium, conceditur aduerſus titulo poſſidentem,qui poſt antiquiorem aduerſarii poſſeſſionē effectus eſt poſſeſſor,& titulum etiam deinde acquiſiuit, ſicuti in caſu hoc noſtro præſupponitur eueniſſe.Ita ſcripſerunt Baldus in diſputa. Accuſatus de vi turbatiua. columna ultima, uerſicul. tertio modo. Alexandr.in conſilio octuageſimo octauo, numero primo, verſicul. plus dicit,libro quinto. Decius in conſilio 303. numero octauo. Gozadin.in conſilio octuageſimoſexto, numero decimonono.Bellonus in conſilio vndecimo. numero quarto.Curtius iun.in conſil. 108.numero 25.in fine,& Crauet.in conſil.158.numero 21.in fine. Quorum quidem ſententiam dixi communem, & in foro obſeruari,in commentarijs de recuperanda poſſeſſione, remedio decimoquinto, numero 71. & 72. & ſi eo loci dubitationem, quandam excitauerim. Imò permulti ea in opi-
68 nione ſunt, quod hoc † remedium reintegrandæ

detur contra poſseſsorem nouum bonæ fidei, habentem titulum, & cauſam a bonæ fidei auctore, ſicuti hanc eſse receptam opinionem teſtatur: Nicolaus Ant. Grauatius in annota. ad Veſtrium libro 7. c. 3. num. 41. & huius opinionis alios quamplures ego recenſui in præcitatis commentarijs de recuperanda poſseſsione, remedio. 15. nu. 80. quo tamen in loco. num. 89. uerſicul. contrariam itaque, a prædictis diſcedi. Verumtamen prima illa opinio iure procedit quando titulus ipſe eſt inualidus. Nam tunc perinde eſt ac ſi nullus extaret titulus, quo in caſu remedium reintegrandæ, ſine controuerſia datur, aduerſus eo titulo ſic poſſidentem, ut ſcribunt Bart. Alex. Socin. ſen. & Socin. iun. a me probati in d. remedio 15. nume. 68. quo loci num. 70. in fine apertè dixi, aduerſus hũc poſseſsorem vt vitioſum, reddi hoc reintegrandæ remedium. Quod autem titulus unionis, quo vtuntur Reuerendi fratres ſit omninò inualidus infra demonſtrabimus.

Tertiò obijcitur pro Reuerendis fratribus eorum poſseſsio, decem & nouem annorum, ac pacifica fructuum perceptio, quæ eos reddere videtur tutos in ſua ipſa poſseſsione. Nam extat regula cancellariæ de triennali poſseſsore, quæ poſſeſsores triennales tutos, & ſecuros facit.

Reſpondetur, quod aut conſideramus ius ipſum commune, aut prędictam regulam cancellariæ. Quòd attinet ad ius commune dicimus primum, quod ſuppoſita mala fide ipſorum Reuerẽdorum fratrum, qui iniuſte curarunt eam vnionẽ fieri, vt mox explicabimus, dicendum eſt, eos non dici tutos curſu temporis, etiam ſi mille annorũ
69 eſset, cum † malæ fidei poſseſsor, iure pontificio inſpecto, nunquam pręſcribat. cap. vlt. de præſcription. & in ſpecie poſseſsorij iudicij recuperandæ, ſcripſi in cõmẽtarijs de recuperãda poſseſſio
70 ne, remedio 15. nu. 415. Et † antiquam poſseſſionem non iuuare detentorem beneficij ex titulo inualido, affirmat Craue. in Tract. de antiq. temp. in quarta particula, quartæ partis principalis. numero 77. poſt Calder. in conſi. 9. tit. de rerum permut. Et admiſso citrà veri præiudicium, quod ij Reuerendi fratres habeant, & titulum, & bonam fidem: attamen aduerſus Dominos Canonicos, non potuerunt preſcribere, niſi curſu viginti annorum, ex quo ipſi Domini Canonici, dici non poſsunt pręſentes, ſed abſentes reſpectu eccleſiæ, de qua eſt contentio, ſicuti poſt Baldum Ruinũ, & Rolandum ſcripſi in d. remedio 15. num. 425.
71 immo ibidem. nu. 427. dixi † aduerſus eccleſiam requiri curſum quadraginta annorum, in habente titulum, & bonam fidem, ibique huius ſententiæ commemoraui Caſtrenſem Balbum, & Bertrandum.

Præterea admiſso quod decurſa eſset præſcriptio, attamen ob ignorantiam Dominorum canonicorum, eis concedenda eſset reſtitutio, in integrum, iuxtà ea quæ ſcribunt Specul. in tit. de pręſcript. §. 1. verſi. ſed pone Abbas, Felynus, & reliqui in cap. ad audientiam de præſcript. Rom. in conſi. 166. Ruin. conſi. 26. nume. 11. in fine lib. 1. Quò verò ad regulam cancellariæ, dicimus pari-
72 ter eam non obſtare. Quandoquidem regula † illa cancellarię de triennali, tuetur quidem ſpoliatorem tanto tempore poſſidentem, quando aduerſus eum agitur petitorio iudicio: Secus ſi poſſeſsorio, ex remedio reintegrandæ. Ita in ſpecie declarat Gomeſ. in regula cancellariæ, de triennali poſseſsore. q. 11. ver. circa ſecũdum caput, qui recenſet multos affirmantes, ita Rotam Romanã obſeruare conſueuiſse. Et quod ita obſeruet Rota præter Putheum, quem mox referam, idem teſtatur noua deciſio, coram Reuerendo domino Seraphino.

Nec repugnant auctoritates Felini, in ca. ſicut, nu. 31. de ſent. & re iud. & Caſſiodori in deciſionibus, ſuper regulis cancellarię deciſi. 8. nu. 3. & deciſio. 11.

Nam reſpondetur, Felynum, & Caſſiodorum intelligi, & defendi forte poſſe, quando agitur cõtra poſſeſſorem, qui non ſpoliauit, alioqui vterq; eorum male loqueretur; tum quia verè idem qđ Gomeſius teſtatur Putheus in deciſ. 36. num. 15. lib. 1. tum quia rationes conſideratæ a Gomeſio vrgentes admodum ſunt. Et accedit quod Gomeſius ipſe affirmat, caſum hunc explicatum non fuiſſe a Caſſiodoro. Immo refert Paulum Capiſcuum, cuius meminit, & ipſe Caſſiodorus, atteſtãtem, quod Rota ſeruare ſolet, quod regula de triẽnali, non habet locum, in iudicio poſſeſſorio, contra ſpoliatorem. Non etiam obſtat deciſio Puthei lib. 2. deciſi. 421. Nam, præter id quod dici poteſt adeò obſcure loqui eo in loco Putheum, vt intelligere vix poſſimus, quid ſenſerit, dicimus diuerſum valdè eſſe, caſum illum a noſtro. Illo enim in caſu Didacus quidam reſignauerat in fauorem Petri; qui reſignationem acceptauit. Verùm cum ipſe Didacus adhuc beneficium ipſum detineret ſicque eſſet in detentatione, ſpoliatus fuit a Thoma, Deinde Petro ſucceſſit Alphonſus. Cauſa fuit commiſſa inter Didacum ſpoliatum, & Thomã ſpoliatorem: Poſtmodum Bertrandus quidam tamquam tertius venit ad iudicium, agendo aduerſus Didacum (hoc colligo ex eo, quod Putheus appellat Alphonſum mediatum ſucceſſorem Didaci reum conuentum) iudicio petitorio: atque ita inter Didacum, & Thomã erat iudicium poſſeſſorium ſuper ſpolio, exiſtente actore ipſo Didaco; ſed inter Didacum, & Bertrandum erat iudicium petitorium, exiſtente actore Betrando. Inquit ergo Putheus, quod regula de triẽnali, ſuffragatur reo, ideſt Alphonſo. Rectè quidem; quia aut conſideramus iudicium inter Didacum ſeu eius ſucceſſorem Alphonſum, & Bertrandum illum, & tunc cum iudicium ſit petitorium, dicendum eſt regulam de triennali, optimè defendere ipſum Alphonſum: cum (vt diximus cum Gomeſio ſupra, quem & Putheus citat) regula illa in petitorio locum habeat. Aut conſideramus iudiciũ

inter

inter Didacum ſeu Alphonſum, eius mediatum ſucceſſorem,& Thomam illum ſpoliatorem, qđ judicium erat poſſeſſorium, & tūc cum Didacus ſeu Alphonſus,prætenderet ſe ſpoliatum,etiamſi
73 Thomas † ſpoliator oppoſuiſſet exceptionem pe titorij,ob quam dici potuiſſet actor,& ille Didacus ſeu Alphonſus reus,iuxta.l.2.ff. de exceptio: adhuc dicendum eſt,quod regula de triennali ſuf fragatur Alphonſo.Nam reſpectu poſſeſſorij ipſe non erat ſpoliator,ſed ſpoliatus,reſpectu vero pe titorij,iam diximus regulam de triennali in petitorio locum non habere.Nec obijci poterat contra Alphonſum ex perſona Petri ſui anteceſſoris, quod is Petrus ingreſſus fuiſſet poſſeſſionem affectam, uitio litigioſi, pendente ſcilicet lite inter illos tres,quia ipſe Petrus veniebat tamquam tertius,ex quo ei facta fuerat reſignatio ante litē cæptam inter illos tres,& regula de triennali red debat tutum ipſum Petrum, & eius ſucceſſorem Alphonſum,iuxta id quod ſcribit Sarnenſis,hoc eſt Gomeſ.in d.reg. de triennali.q.21.quem locū forte allegare voluit Putheus. Ita explicando(vt verè exiſtimò ita eſſe) euitatur repugnantia, quæ alio qui in ipſo Putheo argui poſſet.

Quartò obijcitur, pro prædictis Reuerendis fratribus,quod taciturnitas, Reuerendorum D. Canonicorum,per dictos annos, ſignificat eos tacitè cōſenſiſſe, quod vnio a ſummo Pontifice
74 facta valeat.Nam † is,qui ſcit, & tacet,conſentire dicitur cap.is qui tacet, vbi Dynus de regu.iur. in 6.& ſcribunt omnes.in l.quæ dotis.ff.ſolut.ma trim.& in cap. nonne de præſumptio. Et ad rem prope ſcribit Abbas in cap.2.col.vlti. de his quæ fiunt a prælato ſine conſenſu capitula, quod ſi prælatus contulit beneficium alicui præſente capitulo & non contradicente, capitulum tacens habetur pro conſentiente.

Reſpondetur & negatur, quod ipſi Domini Canonici ſciuerint vnionem prædictam a Ponti
75 fice factam. Nam † ignorantia facti alieni præſumitur,niſi probetur ſcientia.l.verius,ff. de probat.l.hac autem.ff.de adm.tuto.& cap. præſumitur de regu.iuris in 6.& ibi late glo. & Dynus, & ſcribit Baldus in l.quicumque,nume.2.in fi.C.de ſeruis fug.quod allegans hoc in caſu ſcientiam eā probare debet, comprobatur hæc præſumptio ignorantiæ ea coniectura,quod anno 1566. Reuerendum capitulum,ipſorum Dominorum Canonicorum credens,hoc beneficium Meduli vacaſſe per mortem Reuerendi Domini Ramberti ad illud præſentauit, & inſtitui fecit Reuerendū Dom.Marcum Auogarium qui quidem Auogarius,nemine cōtradicente, accepit poſſeſſionem ſpiritualem ipſius Eccleſiæ.Id quod iuſtam cau-
76 ſam omnino tribuit ignorantiæ.Nam † poſſidens cum titulo & bona fide præſumitur ignorare, qđ res illa ad alium pertineat.Ita ſcribunt Barto.in l, Celſus col,pen.ver. ſecundo contra.ff.de vſucap. Felin.in cap.ſi diligenti.colum.2.de præſcript.& Alex.in conſil.71.colum.penul.libr.4. cum ergo Domini Canonici iure, poſſiderent hoc beneficium, & impluresad illud curſu temporis, præſentaſſent,& reſpectiue inſtituiſſent,probabiliter ignorabant ius Reuerendis fratribus competere cauſa prætenſæ vnionis. His tollūtur generales illæ reſponſiones domini Aduocati Reuerendorum fratrum, quod ſcilicet ſcientia præſumitur, & præſertim in notarijs.Hæc læuiſſimam eſſe, nemo non videt.Cum de hoc notario non conſtet. Et magis ridicula eſt illa conſideratio, quod hic agebatur de ipſorum Canonicorum facto, quod
77 † ignorare non præſumitur faciens.l.fi.ff.pro ſuo Eſt ſane riſu digna, cum Canonici ipſi vnionem non impetrauerint:ſed fratres.

Reſpondetur ſecundò admiſſo quod Domini Canonici ſciuerint & tacuerint,attamen non di-
78 cuntur ſibi præiudicaſſe, cum in maximè præiudicialibus ſciens,& tacens non habeatur pro cōſentiente.l.pen.ff.de furtis.glo.in l.2.C.de acqui. poſſeſ.Bartolus in l.quæ dotis. ff.ſol.matr.& ibidem Iaſon nume.104. qui ſubiungit, quod in arduis explicandis requiritur expreſſus conſenſus, & ob id tacitus nō ſufficit. Cum autem hæc vnio ſit maximi præiudicijs ipſis Dominis Canonicis qui ob eam perpetuo eſſent priuati beneficia dictæ Eccleſiæ,non infertur ex eorum taciturnitate aliquis cōſenſus,ex quo patet, nil obſtare doctrinam illam Abbatis in d.cap.2.de his,quæ fiūt a prælato ſine conſenſu capituli. Nam loquitur Abbas in collatione,quæ leuis eſt detrimenti,cū ad tempus ſolum auſſerat commodum beneficij, quod præſertim erat conferendum. Diuerſum in vnione, quæ (vt diximus) perpetuò priuaret
79 hos dominos Canonicos. Præterea † ſciens & tacens, non præſumitur conſentire, quando non poteſt impedire actum. Ita poſt alios tradunt Iaſon in d.l.quæ dotis.num.95.ff. ſolut.matrimo. Decius in cap.cauſam matrimonij.num.7.de off. de leg.& Pariſ.in conſ.93.num.45.lib.1. cum ergo Domini Canonici impedire minime potuiſſent ſummum Pontificem,qui eam vnionem fecit, præſumitur: quod eius facto non conſenſērint,& præſertim accedente reuerentia quam ea debebant,vt ſubiungit Iaſon ibidem.nu.96.

Reſpondetur tertiò, quod neceſſaria minimè fuit contradictio Dominorum Canonieorum, cum iam ſcirent conceſſum ſibi eſſe tempus,quadraginta annorum ad irritandum vnionem hanc ex conſtitutione ſacri Concilij Tridentini ſeſſio.
80 7.cap.6.quo cautum eſt, quod † vniones perpetuę a quadraginta annis citra factæ examinari ab ordinarijs poſſunt & obreptitias ac ſubreptitias, eſſe irritandas. Quæ ſane conſtitutio comprobata fuit,& in ſeſſione 24.cap.13.de reformatione.Cum autem his reſponſionibus nil a D.Aduocato Reuerendorum fratrum viderim replicatū: quippe qui forte nouit obijci nil poſſe,non eſt ꝑ plura ſcribam.

Quinto obijcitur pro prædictis, Reuerendis fratribus,quod mens & intentio ſummi Pontificis vnientis parochialem,hanc monaſterio dictorum fratrum fuit velle præiudicare iuri conferendi,

di,vel eligendi, vel præſentandi ipſorum Dominorum Canonicorum. Eſt enim certum, quod
81 Papa poteſt † vnire, ſicuti admittunt omnes, & præſertim Caccialupus in tract.de vnionibus. q. 4. & Rebuffus in praxi beneficiorum in titu. de vnionibus.

Reſpondetur primò, exceptionem hanc reſpicere iudicium petitorium,& propterea impedire non poteſt hoc iudicium poſſeſſorium, quo Domini Canonici ſpoliati,ad ſuam quaſi poſſeſſionem reintegrari debent.

Reſpondetur ſecũdo,quod etſi ſumma fuerit Pontificis, poteſtas & facultas in hac vnione facienda:attamen non affuit voluntas præiudicãdi
82 Dominis Canonicis. Nam uelle non dicitur,qui ignorat,ex quo ad ignorata voluntas non porrigitur.l.mater decedens.§.vlt.ff.de inoff.teſta.vbi glo.& Docto.ſcribunt,copioſe Decius in conſil. 530.num.11.Socinus iunior in conſi. 128.num. 119.lib. 1.Craue.in conſil.257.num. 2. & Tiraq. in legibus connubial. in gloſſa ſexta, nume. 176. Cum ergo ignoraret Põtifex hanc parochialem eſſe iuris patronatus Dominorum Canonicorũ, dici non poteſt,quod eis præiudicare voluerit. Quod ignorauerit Pontifex, vel ex eo colligitur, quod in vnione dixit, quod fratres acciperẽt poſſeſionem prædicti beneficij de Medula,irrequiſito Diocæſano loci, & nullum verbum de Canonicis fecit, credens nullum ius eos habere in beneficio ipſo,alioqui dixiſſet irrequiſitis etiam Canonicis.

Nec repugnat,quod ſi Põtifex voluit derogare iuribus Reuerendiſſimi domini Epiſcopi, qđ pari modo creditur voluiſſe derogare iurib.Dominorum Canonicorum.

83 Nam reſpondetur† Pontificem max.difficilius derogare iuri patronatus clericorum,quam Epiſcoporum,niſi verbis generalibus vtatur, ſicuti quando reſcribit Papa, quod prouideatur alicui de beneficio, ſpectante ad cuiuſcumque ordinationem,vel inſtitutionem, vel prouiſionem. Ita declarat poſt Barba.in conſi.23.colum.7. libro j. Lambertinus in tractat.de iure patronatus lib.2. parte.3.q.9.art.4.num. 2.Idem ſcribit. Io.de Selua in tract de beneficio in parte 3.q.11.num.44. Et accedit deciſio Thomæ Faſteli in quinto dubio,qui decidit,quod ſi Papa reſcribit Epiſcopo vt poſſit vnire menſæ Decanatus quodcumque beneficium,ſpectans ad collationem pręſentationem.&c.non intelligitur voluiſſe præiudicare capitulo,quod ius habet,vel collationis,vel præſentationis.Et idem in dubio ſubſequenti in vltimis verbis ſentit,quod etſi in collatione beneficij iuris patronatus clericorum,non ſit neceſſaria ipſorum clericorum citatio, ob id quod leuis eſt detrimenti collatio, ſecus verò eſt in vnione. Et
84 rurſus,quia † vnio eſt odioſa,& ob id ſtrictiſſime interpretanda,& facile impeditur, vt reſpondit Calderinus in conſil.13. in tit.de rebus Eccleſiæ non aliena. Et idem reſpondit Anchar. in conſil. 514.colum. 2.uerſic.item vniones. Et præterea ſcripſit Decius in conſ.233.num.3.vnionem eſſe
85 † ſeruitutis ſpeciem,& graue inferre præiudiciũ Eccleſiæ vnitæ,quia eius rectore priuatur. Et ad rem hanc alia plura tradit Craue.in conſ. 258.numero 10. Comprobantur prædicta,quod vnio Eccleſiarum non fit, niſi iuſta ſubſiſtente cauſa
86 nempe † neceſſitatis vel euidentis vtilitatis. cap. expoſuiſti.de præben. Guido Papæ in conſ. 134. Decius in d.conſ.233.num.3.& Rebuffus in praxi beneficiorum in tit.de vnionibus.num.44.cau
87 ſa autem neceſſitatis † adeſſe dicitur,quãdo duæ ipſæ eccleſiæ vniendæ,ſunt adeo pauperes,vt nõ ſufficiant reditus ad victum duorum,vel ſi eccleſia deſtructa aut deſolata eſt.cap.2. de religio.domi.vel ob populi decrementum. cap. ad audientiam.il 2.& cap.vlt.de eccleſ.ædifica.Euidens ve-
88 rò † vtilitas tunc adeſſe dicitur,cum tenues adeò ſunt redditus,vt non reperiatur aliquis idoneus qui Eccleſiæ velit deſeruire,cap. 1.& capit.expoſuiſti;vbi Abbas, ne ſede vacan. Et in pernoſcen
89 dis his cauſis,adhiberi † debet cauſæ cognitio. Cauſæ cognitio multa expoſtulat,& præſertim partis citationem, vt eius iura audiantur diſcutianturque: ſicuti ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum lib. 1.q.13.Et in ſpecie tradunt Rebuffus prædicto in loco nume.43.& in regula cancellariæ de vnionibus in glo.vndecima.num. primo. & ibidem num. 6. affirmat eſſe vocandos patronos. Eſt autem certum,vnionem hanc factam fuiſſe,non citatis monitiſque Dominis Canonicis,imò apparere,nullam affuiſſe,vel neceſſitatis v,el vtilitatis cauſam. Erit ergo vnio hæc declaranda nulla,vt tradunt Decius in conſil. 233. num.5.& in conſi.275.num.8. Pariſius in conſil. 128.num.38. lib. 1. & egregie Rubuffus in praxi beneficiorum in regula cancellariæ de vnionib. in glo.9.in tit. de reuocatione vnionis, vbi commemorat multa,quibus vniones reuocantur atq; annullantur.

Et ex prædictis ceſſat,quod obijci poteſt, non eſſe neceſse,quod in literis Papę fiat mentio iuris patronatus clericorum.cap.dilectus de officio lega.& ibi Abbas & tradit Io. de Selua in tractat. de beneficio.parte 3.q.11. num. 59. poſt Rotam in deciſio.69.in antiquis. Nam reſpondetur, d. cap.dilectus & præallegati Doctores loquuntur in collatione, quæ parum detrimenti affert iuri patronatus,ſed diuerſum eſt in vnione, quæ perpetuum præiudicium facit,ſicuti ſupra declarauimus. Et rurſus loquuntur Doctores,& Canones, quando Papa ſciuit clericos habere illud ius pa-
90 tronatus.Nam tunc † conferendo beneficium alteri,voluit præiudicare ipſis patronis, cum aliter conferre non poſſet.

Diuerſum eſt quando Papa ignorat ipſum ius patronatus clericorum, quia ſi ſciuiſſet, vel non contuliſſet alteri,vel ſaltem difficilius, cum præ-
91 ſumptio ſit ipſum ſummum † Pontificem, nolle iuri alterius præiudicare. Et accedit,quod ſcribit Ioan.de Selua in d.q.11.num.81. poſt Cardi.
92 & Felinum,cũm dixit, quod literæ† Papæ nunquam

quam derogant electoribus,niſi exprimatur. Id quod inquit Selua poſt Felinum,eſſe annotãdũ, quia per hęc poterunt infringi mille expectatiuę in illis eccleſijs in quibus de conſuetudine capitulum eligit Canonicos,& epiſcopus confirmat, prout eſt conſuetudo hæc in eccleſia Ferrarienſi & in Piſana. Et idem ait quando Canonici eligunt in plena forma,ſicuti quando non requiritur confirmatio epiſcopi. Nam & adhuc dicitur beneficium electiuum,quod non dicitur in literis Papæ comprehenſum,niſi exprimatur. Id qđ conuenire ſatis poteſt caſui noſtro,in quo (vt diximus ſupra) Domini Canonici eligebant pſbyterum, qui deſeruiret in hac eccleſia, nulla alterius ſuperioris cõfirmatiõe requiſita. Præterea,& ſecundò nullitas huius vnionis detegitur ex eo, quod iniuſtæ cauſæ narratæ fuerunt ſummo Pontifici:atque ita impetrata vnio fuit, eſtque obreptitia & ſubreptitia. Nam narrarunt prædicti fratres inopiam proprij monaſterij Sancti Chriſtophori, malam ipſius monaſterij aeris temperiem, bonamque oppidi Meduli, & modicam diſtantiam ipſius oppidi Meduli a monaſterio Sancti Chriſtophori. Hæc omnia falſo narrata fuerunt: cum verius ſit monaſterium Sancti Chriſtophori pro numero fratrum, qui eo habitare & eſſe ſolent,eſſe opulẽtum,habereque reditus maximos ſicuti probatum fuit, Eſt etiam verius,bonam eſſe aeris temperiem ipſius monaſterij Sancti Chriſtophori,& e conuerſo malam illam oppidi Meduli. Eſt demum falſum, quod modica ſit diſtãtia a monaſterio ipſo ad locum Meduli, cum diſtent per decem milliaria, quæ diſtantia dici non
93 poteſt † modica:ſed magna. Eſt etiam ſubreptitia hæc unionis impetratio:cum fratres ipſi non expreſſerint valorem ipſius eccleſiæ Sancti Ioannis Meduli,cum tamen neceſſaria ſit expreſſio ualoris,ut tradunt Felinus in cap. ad aures colum. 2. uerſi.tertia concluſio.de reſcrip.& Rebuffus quẽ mox referam. Cum itaque obreptitia ſit impetratio hęc vnionis,redditur omninò nulla,vt ſcripſit Rebuffus in praxi beneficiorum in titulo,de vnionibus.in glo.5.poſt Calderinum, quem commemorat,& ibidem in glo.8.affirmat,quod in im
94 petratione vnionis † exprimẽdus eſt valor vtriuſque beneficij. Nec ad rem quidquam facit,quod objicitur ex Gomeſ.in regula cancellarię de Triẽnali.q.51.tum quia non habet locum illa regula in cauſa poſſeſſorij, vt diximus ſupra, tum quia non erat difficile,imò facile ipſis fratribus exprimere valorem eccleſiæ Meduli, & facilius exprimere valorem ſui monaſterij.

Sextò objicitur, beneficium prædictum Sancti Ioannis Meduli,fuiſſe affectum reſeruatione: quandoquidem Reuerendus ille Rambertus,qui beneficium ipſum reſignauit ad fauorem Reuerendorum fratrum,illud reſignauit in Curia Ro
95 mana:atque ita vacauit in ipſa † Curia, & conſequenter dicitur eius collatio & prouiſio reſeruata ſummo Pontifici.cap.2.de præben.in 6. Et cõſtare hoc dicitur ex verbis expreſſis vnionis. Et propterea potuit ſummus Pontifex de eo beneficio diſponere, tam per uiam unionis, quàm ſimplicis prouiſionis.

Reſpondetur primò, Rambertum illum reſignaſſe ſub conditione,nempe prædictæ vnionis, & penſionis ſibi reſeruandæ. Porrò cum appareat,nullã ei reſeruatã fuiſſe penſionẽ, collatio ſeu unio facta mediãte illa reſignatione,eſt nulla ex quo facta fuit contra formam mandati, vt de collatione poſt alios tradit Rebuffus in praxi beneficiorum.in titu.de reſignatione conditionali. num.3.

Pręterea ex alio reſeruatio hęc non eſt conſiderabilis,cum nulla eius facta ſit(ut audio)mentio in ipſa unione, id quod erat neceſſe facere, alioqui collatio,& quęuis alia prouiſio redditur nulla.Ita Aeneas de Falconibus in tract. de reſer tio.in 4.effectu.

Septimò & ultimo objicitur a poſtremo Domino Aduocato partis aduerſę, fortiſſimum argumentum,quod Reuerendum capitulum & Canonici,nullam adminiſtrationem in hac eccleſia Meduli habent, & multò minus ius conferendi; quia nunquam eccleſia hęc fuit uiſitata ab ipſis Canonicis,ſed pluries a Reuerend. D.Epiſcopo Taruiſino.

Reſpondetur uno uerbo; D.Aduocatum facile errare potuiſſe,cum male fuerit a ſuis principalibus in facto inſtructus, & ob id de eo dici poteſt, quod de alijs ipſe ſcripſit, meras nugas attuliſſe. Eſt enim in facto certum,extare ſtatutum ipſius Reuerendi Capituli, quo ius uiſitandi eccleſias ipſius capituli reſeruatum fuit:leuiſſimum itaque non autem fortiſſimum hoc eſſe argumentũ, nemo eſt,qui non intelligat.

SVMMARIVM.

1 Dominus Caſtri,quando offenditur a ſubdito iniuria perſonali,non ipſe affectus iniuria cognoſcit de cauſa, ſed Dominus ſuperior.

Defenſor Ciuitatis offenſus nõ iudicat ipſe, ſed querelam porrigit ſuperiori.ibidem.

2 Sicut dominus Caſtri eſt ſuſpectus,ita etiam eius delegatus.

3 Iniuria fratri illata,afficit etiam alios fratres.

Imò etiam affines,vſque ad 4 gradum.ibidem.

4 Iniurians Rectorem,qui Rectoris inſignia confert,ſed vt priuatus incedit,non dicitur affeciſſe iniuria Rectorem.

5 Decretum quo puniri debet afficiens iniuria doctorem,intelligitur,quando dicitur conuitium doctori circa exercitiũ, aduocationis,ſicque quando tamquam doctor iniuriatur.

6 Duæ perſonæ conſiderãtur in principe, perſona ipſa principis quando agit tamquam princeps,& ibi datur exemplum,et perſona priuata ut ibi.

7 Principem contrahentem ligari eiſdemmet legibus, quibus ligantur priuatæ omnes perſonæ,ex quo,tunc non principis ſed priuati perſonam ſuſtinet.

8 Lubricus linguę non facile ad pęnam trahitur.

Qui leuitate & linguæ lubrico maledixit principi non punitur aliqua pęna ibidem.

Etiam ſi protulerit verba iniurioſa, quinimo abſolui

di-

dimittitur.ibidem.num.9.

Tamen princeps pro ſua iuſtitia, facti & perſonæ qualitate penſata indicit pœnam,vel remittit.ibid.

10 *Verba iniurioſa, calore iracundiæ proferẽs non debet puniri.*

11 *Iniuria affectus,conqueri non poteſt aut debet, quando præſtitit cauſam,ut ſibi inferretur iniuria.*

12 *Spolians quempiam ſuis bonis iniuſte, grauem iniuriam infert,& cauſam præſtat de ſe male loqui,& maledictionis.*

13 *Dominus iuriſdictionis affectus iniuria non poteſt ſibi ipſi ius dicere,mediante perſona ſui delegati uel Auditoris,circa iniuriam ſibi illatam.*

14 *Princeps uel Dominus, ſicut vult honorari & reuereri, tanquam princeps & Dominus,ita ipſe debet habere ſubditos loco filiorum,& vt tales eos tractare.*

15 *Si quis fecit actum iniuriam alicui inferentem, ſi tamen declaret,ſe id non feciſſe animo iniuriandi,ſuæ declarationi ſtandum eſt,& excuſatur.*

16 *Verbis iniurioſis prolatis,ſi proferens ſtatim ea reuocat, debet abſolui*

FACTI SPECIES.

ILLVSTRISSIMVS dominus Cæſar vnus ex Condominis oppidi N.cum domino Antonio prædicti oppidi habitatore, ſicque cum eius ſubdito, ſocietatẽ iniuit, de quibuſdam officijs exiſtentibus in Curia Romana: Et cum dictus dominus Cæſar prætenderet ſe creditorem dicti domini Antonij pro ſatis egregia ſumma, commiſit ſuo Auditori, vt curaret bona ipſius domini Antonij ſubhaſtari. Et cum tandem citatus eſſet dominus Antonius, comparuit, aſſerendo conſtare ex calculo confecto inter dictum dominum Antonium & dominum Hippolitum negotiorum geſtorem dicti domini Cæſaris, debitorem non eſſe ipſius domini Cæſaris, uel ſi quid debebat, id eſſe adeo tenue, ut non deberent aliquo modo ſubhaſtari bona ſua. Et ad tollendam omnem dubitationem, dictus dominus Antonius fecit depoſitum cuiuſdam certæ ſummæ, cuius uidebatur debitor, ex confectione calculi. Et proteſtatus eſt dictus dominus Antonius, quod dicta ſumma relaxaretur dicto domino Cæſari, & quod ulterius non progrederetur in bonorum ſubhaſtatione, proteſtando de nullitate commiſſionis, tamquam factæ a perſona priuata, non autem à principe & domino. Verum prædictus dominus Auditor, ſpretis omnibus iuribus & rationibus domini Antonij, eum condemnauit ad ſatis egregiam ſummam, ob quam ſubhaſtari fecit ipſius domini Antonij bona. Quam ob cauſam cum ipſe dominus Antonius exiſtimaret ſe affectum graui iniuria, calore iracundiæ permotus, dum in foro eſſet, & cum amicis verba faceret, dixit, hæc verba; Sono ſtato aſſaſsinato dal Signor Ceſare. *Quæ ſane verba, tamquam ualde iniurioſa, ad animum reuocauit, dictus dominus Cæſar, & ob id conſtituit commiſſarium ſeu iudicem, qui aduerſus dictum dominum Antonium inquireret de illata iniuria.*

Dubitari nunc contingit, an ad aliquam pœnam condemnari poſſit dictus dominus Antonius.

CONSIL. CDIII.

Initium à Domino.

RESPONDENDVM eſt iure optimo, dominum Antonium condemnari non poſſe, ob id, quod aſſeritur protuliſſe verba iniurioſa aduerſus Illuſtriſſimum dominum Cæſarem, vnum ex ſuis Cõdominis.

Primò, quia hoc iudicium non pertinet, ad ipſummet dominum Cæſarem, qui ſe affectum iniuria prætendit, ſed pertinet ad Principem ipſo domino Cæſare ſuperiorem. Eſt enim vera illa
1 ſententia, quod † quando dominus Caſtri offenditur à ſubdito iniuria perſonali, nõ ipſe affectus iniuria cognoſcit de cauſa, ſed dominus ſuperior Ita probat text. in §. ſi vero egerunt. in authen. de defenſ. ciuit. vbi defenſor ciuitatis offenſus non iudicat ipſe, ſed querelam porrigit ſuperiori. Et eo textu adductus in ſpecie docuit Bartolus in l. qui iuriſdictioni. num. 3. ff. de iuriſd. om. iudicum quod dominus offenſus a ſubdito, non ipſe cognoſcit. Et Bartolum ſecuti ſunt Salicetus in l. 1. colum. pen. C. ne quis in ſua cauſa iudicet, vel ius dicat, Brunus in conſi. 30. num. 2. & in conſil. 31. colum. 1. & 2. Rolandus in conſi. 16. num. 16. & 17. & in conſi. 48. num. 8. lib. 2. Et ſcribit Iaſon in d. l. qui iuriſdictioni. num, 7. ſententiam latam ab iſto ſuſpecto, eſſe nullam ipſo iure.

Nec obſtat ſi dicatur, quod licet ipſe dominus Cæſar offenſus non poſſit eſſe iudex huius cauſę, potuit tamen conſtituere iudicem, atque ita delegare cauſam, ſicuti eam delegauit Doctori al-
2 terius ciuitatis; Nam reſpondetur, quod † ſicuti ipſe dominus Cæſar erat ſuſpectus, ſic & eius delegatus. Ita Bartolus in d. l. qui iuriſdictioni. numero 4. Capicius in deciſ. 124. colum. 2. Brunus in d. conſi. 30. nume. 2. Rolandus in d. conſil. 16. colum. 1. & num. 23. lib. 2. Imò nec iudicium huius cauſæ pertinere potuit, poteſtue, ad dominũ Carolum fratrem dicti domini Cæſaris, tamquã ad Condominum, iuxta traditionem Barto. in d. l. qui iuriſdictioni. num. 3. quem ſecuti ſunt Brun.

in d.

in d. conſi. 31. num. 3. quia reſpondetur Bartolū loqui, ſi in alio Condomino ceſſat ſuſpicio, ſicuti quando nulla inter ipſos Condominos intercedit conſanguinitas, & ſimul non habitant. Ita in terminis reſpondit Rolandus in d. conſi. 16. in fi. lib. 2. ex ſententia Abbatis in cap. accedens. il 2. colum. penul. vt lite non conteſta. & Franchi Peruſini in cap. poſtremò in 18. ſuſpicione. de appella. Porrò cum dominus Carolus non ſolùm una ſimul habitet, cum domino Cæſare offenſo, ſed etiam ſit eius frater, dicendum eſt proculdubio, quod ſuſpicio, quæ repellit ipſum dominum Cæſarem, repellit etiam dominum Carolum, cum

3 † iniuria illata fratri, alios fratres afficiat. Decianus in conſi. 80. num. 31. lib. 3. imò iniuria afficit affines, vſque ad quartum gradum, vt poſt alios reſpondit Marſil. in conſi. 31. num. 17.

Secundò dato citra veri præiudicium, quod dominus Cæſar ſeu eius delegatus, non ſit iudex ſuſpectus huius cauſæ: attamen punire ea pæna non debet, tamquam affecerit dominum ſuum. Nam diſpoſitio. d. l. 1. C. ſi quis Imper. male dixerit, præſupponit quod maledicentia ſit contra ipſum principem, tamquam principem, non autem tamquam contra priuatam perſonam. Sicuti di-

4 cimus † de eo, qui iniuriam facit Rectori, qui Rectoris inſignia non fert, ſed vt priuatus incedit. Non enim is iniurians, dicitur affeciſſe iniuria Rectorem. ſic tradit Albericus in tract. ſtatutorum part. 1. q. 43. Confert etiam quod ſcripſit Boſſius in tract. cauſarum criminal. in tit. de iniurijs. nu.

5 35. in fine. Cum dixit, † Decretum quo puniri debet afficiens iniuria doctorem, intelligitur, quando dicitur conuicium doctori circa exercitium aduocationis, ſicque quando tamquam dolor iniuriatur. Et in ſpecie clariſque his terminis, poſt alios reſpondit Rolandus in conſil. 48. nu. 11. & 12. lib. 2.

Atqui noſtro in caſu, quod dixit dominus Antonius, fuit aduerſus dominum Cæſarem tamquam perſonam priuatam: non autem tamquam contra principem. Ergo dominus Antonius non incidit in pœnam. d. l. 1. C. ſi quis Impera. maledixe. Illa minor propoſitio ſic uera demonſtratur.

6 In principe duæ perſonæ conſiderantur, perſona ipſa principis, quando agit tamquam princeps, ſicuti cum leges cōſtituit, populo ius dicit, iuſtitiā que adminiſtrat, & alia his ſimilia peragit. Ita in terminis de pſona iudicis rñdit Oldrad. in cōſ. 7. Altera eſt perſona, quę in principe conſideratur, nempe perſona priuata; ſicuti quando contingit eum contrahere, & negotiari cum aliquo etiam ſubdito.

Nam tunc non tamquam princeps, ſed tamquam priuatus habetur, ita tradunt Baldus & alij

7 in l. digna vox. C. de legibus. Cùm dicunt, † principem cōtrahentem legari illiſmet legib. quibus ligantur priuatæ omnes perſonæ: ex quo tunc nō principis, ſed priuati perſonam ſuſtinet. Et manifeſte reſpondit Curtius iunior in conſil. 1. nu. 9. & in conſi, 142. num. 7. principem in contractib. conſiderari, vt perſonam priuatam. Et de perſona iudicis iniuria affecti, ſic diſtinguit Oldradus in d. conſil. 7.

Tertiò, admiſſo citra ueri præiudicium, quòd verba illa prolata fuerint tamquam contra principem: attamen pęna aliqua imponi non debet:

8 quandoquidem † lubricus linguæ, non facile ad pęnam trahitur. l. famoſi. ff. ad l. Iul. maieſta. Et ꝙ ille, qui leuitate & linguæ lubricu, maledixit principi, non puniatur aliqua pæna, ſcripſerunt, Bald. in l. vnica. C. ſi quis Impera. maledixerit. & ibidē Azo in ſumma: Franciſcus Lucanus in tracta. de priuilegio fiſci. parte ſecunda, num. 34. quem expreſſim ſecutus eſt Franciſcus Auilenſis Hiſpan. in tract. de prætore. cap. 25. num. 4. Idem ſenſerūt Decius in conſi. 256. num. 6. Iaſon in conſil. 167. in princip. lib. 4. & Boſſius in tract. cauſarum criminalium in tit. de iniuriis. num. 34. ſcribit, quod

9 † abſolutus dimittitur, qui leuitate ductus ꝓtulit verba iniurioſa. Quibus conſtat hanc eſſe magis receptam opinionem: etſi ego ipſe ſcripſi in lib. 2. de arbitrariis iudicum. caſu 377. nume. 11. quod imò linguæ lubricus, puniri poteſt arbitrio iudicis.

Verum ibi dixi, principem pro ſua iuſtitia, facti & perſonæ qualitate penſata, indicere, vel remittere pœnam. Hic ſecundum qualitatem perſonæ domini Antonii ac ipſius facti remittenda eſt pæna: ſi quidem dominus Cæſar præſtitit cauſam, ut dominus Antonius in ea verba prorumperet. Et tamquam de perſona priuata, protulit do. Anto. verba illa. Et declarauit dominus Antonius, nō dixiſſe verba illa, vt inferret iniuriam ipſi domini Cæſari, ſed ut ſignificaret; *Che gl'era fatto* (ut eius verbis utar) *torto* quod dicere permiſſum eſt. Et accedit bona fama ipſius domini Antonij & obſeruantia qua coluit ſemper dictum dominum Cæſarem, cum quo ſocietatem non contraxiſſet, niſi eum dilexiſſet, & obtinuiſſet.

Quartò accedit, quod prędicta verba fuerunt prolata eo tempore, quo ipſe dominus maxime vexabatur ea lite contra eum indebitè inſtituta.

10 At qui † verba etiamſi alioqui eſſent iniurioſa, at tamen cum prolata ſunt calore iracundiæ, puniri non debet is, qui ea protulit. Ita ſcripſerunt Lanfrancus Orianus in cap. quoniam contra. cap. 7. de confeſſione. nu. 11. de probatio. Felinus in c. dilecti filij. numero decimoſexto. de exceptio. & Marſil. in ſingu. 626. Quibus addo Afflictum in commentarijs ad conſtitutiones Neapolitanas in tertia parte, rubrica quinquageſimaquarta, numero ſexto, qui ſcribit ita fuiſſe deciſum. Ergo & noſtro in caſu dominus Antonius, ob prædicta verba caloræ iracundiæ prolata, puniri nō debet.

Et hęc opinio tamquam mitior retinenda eſt: quod ſi concedimus, iniuriantem calore iracundiæ debere puniri, ut aliqui ſcripſerunt: attamē leuis admodum pœna imponenda erit.

11 Quintò ſuffragatur, quod † tunc demum affectus iniuria, conqueri non poteſt aut debet, quā do præſtitit cauſam ut ſibi inferretur iniuria. l. ſi quis

quis debilitate. ff. de iniurijs, iuncta. l. ſi qua per calumniam. C de Epiſcopis & cleric. vbi glo. in fin. Et in ſpecie ſic tradunt Beluiſius in practica iudiciaria, nu. 22. & in ſpecie magis ſcribit Auffrerius in additione ad Cappellam Toloſanam in q. 410. verſic. intellige tamen, quod ſi Titius facto meo prouocatus eſt ad iram, propter quam a me commotam, ea durante, aliquid iniurioſum dixerit mihi, non tenebitur actione iniuriarum.

At qui dominus Cæſar cauſam præſtitit domino Antonio, vt verba illa proferret, Ergo dominus Cæſar conqueri non debet. Illa minor propoſitio probatur. Nam conſtat dominum Cæſarem curaſse, D. Anton. inique condemnari ſoluere ingentem illam pecuniarum ſummam, cuius cauſa bona indebite ſubhaſtata fuerunt. Non enim debebat dominus Cęſar ea agere, ſi nolebat de ſe ipſo verba illa proferri. Intulit
12 equidem dominus Cęſar † grauem iniuriam domino Antonio, dũ curauit eum ſuis bonis ſpoliari, iuxta ea, quę docuit Baldus in l. illicitas. §. ne potentiores. num. 2. ff. de off. Pręſid. dum ait, ꝙ pauperib. maxima & capitalis iniuria eſt, auferre illud modicum quod habent. Idem tradunt Beluiſius in praxi iudiciaria. num. 32. & Blancus in tract. de indicijs. nu. 95.

Et quod inique ſuis bonis ſpoliatus fuerit dominus Antonius, vel ex eo conſtat, quod domi-
13 nus Cęſar † non potuit ſibi ipſi ius dicere, mediãte perſona ſui Auditoris. l. qui iuriſdictioni. ubi Bartolus Iaſon & reliqui. ff. de iuriſd. om. iud. & dixi ſupra in primo argumento.

Sexto confert, quod ſicuti princeps vult ho-
14 norari & reuereri tamquam princeps, † ita ipſe debet habere ſubditos loco filiorum, & vt tales eos tractare. l. ſi quis filium, vbi Iaſon C. de inoffic. teſta. & reſpondit Craue. in conſi. 9. nu. 37.

At qui dominus Cęſar tamquam princeps non habuit nec pertractauit dominum Antonium vt filium, cum eum tam inique curauerit ſuis bonis (vt diximus) ſpoliari. Ergo conqueri non debet dominus Cęſar, ſi & ipſe tractatus non fuit a domino Antonio tamquam princeps.

Septimò ſuffragatur, ꝙ dominus Antonius in ſuo cõſtituto dixit, quod licet protulerit illa verba, attamen id non fecit animo iniuriandi dictum dominum Cęſarem. Quę ſane confeſſio qualificata prodeſse debet, dicto domino Antonio. Ita in ſpecie reſpondit Guido Papę in conſi.
15 lio 223. num. 2. Cum dixit, quod † etſi quis fecit actum, iniuriam alicui inferentem: ſi tamen declaret, ſe id non feciſse animo iniuriandi, ſuę declarationi ſtandum eſt, & excuſatur. Et Guidonem Papę ſecutus eſt eruditiſſimus Andreas Gailius Germanus, in libro pract. obſerua. cap. 106. nu. 7. Nec dicatur prędictos loqui, quando verba ſunt dubia, non autem clare conſtat eſse maniſte iniurioſa, quia reſpondetur, imò Guidonem Papę pręſupponere pro conſtanti, quod actus, de quo ipſe reſpõdit, ſui natura fuerit iniurioſus Et præterea reſpondetur, quod etiam in caſu noſtro, dici non poſſunt verba illa manifeſtè iniurioſa, cum dicta nõ fuerint in eo ſenſu, vt ſignificaret dominus Antonius aſſaſſinium, quod eſt delictum grauiſſimum, vt ſcripſi. lib. 2. de arbitrarijs iudicum: caſu. 360. num. 40. fuiſſe a domino Cæſare commiſſum, ſed (vt vtar verbis D. Antonij) *Che gl'era fatto torto.*

Octauò, admiſſo citra veri pręiudicium, quod
16 prædicta † verba fuerint iniurioſa: attamen ex quo ipſe dominus Antonius ſtatim ferè ea reuocauit, abſolui debet. Ita ex ſententia Saliceti ſcribit Boſſius in tract. cauſarum criminalium, in tit. de iniurijs. num. 22. qui affirmat, quod aliquando traditio hæc in cauſa ardua, demulſit aures Senatus Mediolanenſis. Et hanc eſſe opinionem teſtatur Ioan. de Arnono in epitome 58. His exiſtimo abſoluendum omnino eſse prædictum D. Antonium.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator hæredi decedenti ſine filijs ſubſtituens alterius filios, cenſetur ſubſtituiße illos filios tantum, qui tempore teſtamenti extabant, vel tempore mortis, vel conditionis.*
Et ibi redditur ratio.

2 *Pluralem numerum in Vno ſolo minime uerificari.*
Limita vt ibi. & nu. ſeq.
Vide nu. 9.

3 *Teſtator ſi ſuperſtites vocauit ad partem decedentis, uidetur & filiam cum filio uocaße, licet fœminam in certa re inſtituerit, fratribus vniuerſaliter inſtitutis, ſi alter deceßerit.*

4 *Filiorum appellatione, nepotes non contineri, niſi quando pluralis ſermo, in ſolo filio uerificari non poteſt.*

5 *Teſtator, ſi prohibeat bona alienari, ut ad filios filiorum peruenirent, tunc admittuntur, tam nati poſt alienationem quam ante.*

6 *Teſtator ſi filios quorundam vocauerit, ſi ſine filijs decederet, an nati conditionis tempore, vel poſtea cenſeantur vocati.*

7 *Aequalitatem inter filios fratrum, quos teſtator æque dilexit, ſeruandam eße.*

8 *Succeßio fideicommiſsi, regulatur eo modo & ordine, quibus regulatur ſucceſsio ab inteſtato.*

10 *Hæres regulariter non poteſt, nec debet uenire contra factum eius, cui hæres extitit.*

11 *Filium hæredem patris, alienatum a patre non poße reuocare, quando alienatio eſt nulla, & contra legis diſpoſitionem.*

12 *Bona pupillorum, & minorum, non niſi cum Decreto Pratoris, adhibitisque ſolennitatibus alienari poße, alioquin alienationem eße nullam,*

13 *Ratificationem, eandem ſolennitatem requirere, quem expoſtulat actus ipſe principalis.*

14 *Emens ſcienter rem pupilli ſine ſolennitatibus, pretium non recuperat, nec actionem euictionis habet.*

Facti

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS Iuriſconſultus dominus Ioannes Baptiſta Magre Vicentinus a patre iam emancipatus, anno 1540. Condidit teſtamentum, in quo hæredem inſtituit dominum Thomam proprium eius patrẽ & eius filios legitimos & naturales &c. Et ſi aliqui filij legitimi non extarent, ſubſtituit filios naturales: & eis non exiſtentibus, vocauit adoptatos ab ipſo domino Thoma. Si vero aliquis filius adoptiuus non extaret, tunc & eo caſu ſibi ſubſtituit in bonis ſuis & hæreditate filios legitimos & naturales, dominæ Philippæ ſororis ſuæ & vxoris magnifici domini Bernardini de Muſto Vicentini. Et deficientibus maſculis ſubſtituit filios ipſius do. Philippæ.

Deceſſit dominus Thomas hæres inſtitutus, nullis relictis filijs. Ita quod euenit caſus fideicommiſſi ad commodum filiorum maſculorum dominæ Philippę. Quæ quidem domina Philippa reliquit duos filios maſculos, hoc eſt dominum Antonium natum tempore quo deceſſit dictus dominus Thomas hæres inſtitutus eſt do. Cecilium, qui conceptus & natus eſt, mortuo dicto do. Thoma.

Poſtmodum deceſſit dominus Antonius, ſuperſtitibus domino Bernardino patre, ac dom. Cecilio fratre.

Prædictus dominus Bernardinus, uendidit prædium quoddam ſexaginta camporum, quod quidem prædium, ſibi eſſe reſtituendum contendit nũc dominus Cecilius, & ob id vendi ab eius patre nõ potuiſſe: Et præſertim cum ipſe dominus Cecilius eo tempore eſſet minor vigintiquinque annorum. Ex aduerſo obijcitur, quod cum ipſe dom. Cecilius non modo natus non eſſet, ſed nec conceptus tempore illo, quo per mortem dom. Thomæ euenit caſus reſtitutionis fideicommiſſi, ſed natus eſt ſolus do. Antonius, quod totum fideicommiſſum fuit deuolutũ, & acquiſitum do. Antonio, cui ipſe do. Bernardinus pater ſucceſſit, tamquam in bonis liberis, extincta conditione, ob exiſtentiam ipſius dom. Antonij. Et rurſus, quod etiamſi bona hæc fuiſſent tamquam fideicommiſſaria, reſtituenda ipſi d. Cecilio, quod cum ipſe ſit hæres dicti do. Bernardini patris ſui, non poteſt eius factum improbare, & tanto magis, quia ex multis actibus cenſetur approbaſſe atq; ratificaſſe dictam alienationem.

Dubitari itaque contingit, an poſſit do. Cecilius recuperare prædictum prædium.

CONSIL. CDIIII.

Initium à Domino.

DVAE ſunt dubitationes, quæ diſſoluendæ proponuntur, quarum prima eſt, ad ſucceſſionem fideicõmiſſi admitti debuerit, debeatque, dominus Cecilius cõceptus & natus mortuo do. Thoma hærede grauato. Secunda eſt dubitatio, admiſſo, quod admittendus ſit, an poſſit nunc contrauenire facto domini Bernardini patris, cui hæres extitit, cuiuſque factum approbaſſe & ratificaſse dicitur.

Primæ dubitationi reſpondendum videbatur dominum Cecilium admittendum minime fore ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem. Quandoquidem vera eſt illa ſententia Lambertini Ramponi, quem refert Ioan. Andreæ in additionibus ad Specul. in titu. de teſtam. in rub. in verſi. item Lambertinus, quem ſecuti ſunt Alexander in conſi. 26. num, 14. lib. 3. Ruinus in conſi. 96. colum. pen. lib. 2. Decius in conſi. 254. num. 6. & in conſi. 299. num. 8. Curtius iunior in conſil. 58. nu. 5. Pariſ. in conſi. 31. nu. 41. & in cõſi. 36. nu. 10. lib. 2. & Alba in conſi. 106. nu. 3. & 4. Scripſerunt
1 iſti; ꝙ qñ teſtator hæredi decedenti ſine filijs ſubſtituit alterius filios cẽſet ſubſtituiſſe filios illos, tantum, qui extabunt tempore conditi teſtamenti, vel ſaltem tempore mortis ſuę, vel demum qui extabunt tpe euenientis conditionis. Ea ratione adducti ſunt, quod concepti & nati mortuo ipſo teſtatore, habentur pro non ſcriptis, ex quo præſumptio eſt, quod illos tamquam a ſe nõ cognitos, & ſibi non coniunctos, vocare & ſuccedere noluerit ex. l. ſi cognatis. ff. de rebus dubijs. l. 1. §, ſi quis proximior. ff. vnde cognati & l. Titius. ff. de ſuis & legitimis. Hæc dubitationem faciebant.

Cæterum, re ipſa longe melius & diligentius perpenſa atque examinata, contraria ſententia viſa eſt uerior & probabilior, quod ſcilicet admitti debeat do. Cecilius, ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem.

Primò, quia intentio, domini Cecilij eſt ſatis ſuperque fundata, cum fuerit filius legitimus & naturalis, dictæ dom. Philippæ ſororis teſtatoris, qui quidem vocando & ſubſtituendo filios dictæ dom. Philippæ, vocaſse dicitur tam ipſum dominum Cecilium, quam dominum Antoniũ: Cum æque vnus ac alter fuerit filius ſororis ſuæ, & ſic iure ſanguinis æque ſibi conuinctus, & conſequenter par affectio (vt infra dicemus) teſtatoris fuit, tam erga do. Cecilium, quam erga do. Antonium.

Secundò accedit, quod niſi admittitur dominus Cecilius, non erit ſatisfactum diſpoſitioni ipſius teſtatoris, qui quidem ſub numero plurali vocauit filios dom. Philippæ. Eſt ergo dicendum,

quod

quod uocauerit etiam dominum Cecilium, cum
2 † numerus ille pluralis in ſolo domino Antonio verificari minime potuerit. Ita in ſpecie prope docuit Bartolus in l. qui filiabus. num. 5. ver. item quando teſtator. de leg. 1. Cum dixit, quod etſi teſtator legando filijs, non intelligatur legaſſe poſthumis, ideſt natis poſt mortem ſuam, ſed ſolum iam natis & exiſtentibus tempore conditi teſtamenti: attamen hoc non procedit, quando eo teſtamenti tempore vnus tantum extabat filius, & teſtator numero plurali legauit filijs. Nam tunc vt numerus pluralis verificetur; legaſſe dicitur et filijs poſt mortem ſuam natis. Et cum Bartolo ſentiunt reliqui Doctores ibi, dum cum eo tranſeunt, & apertius Bartolum ſecutus eſt Imola in conſi. 112. num. 7. Et adductus eſt Bartolus ex l. vlt. ff. ad Trebell. vbi ipſemet Bartolus num. 2. Similem facti quæſtionem explicauit. Teſtator
3 † tres habens filios, duos maſculos & tertium fæminam, filiam in certa quantitate hæredem inſtituit, & filios maſculos hæredes vniuerſales ſcripſit: Deinde ita ſubiecit, ſiquis eorum deceſſerit, eius pars ad ſuperſtites deueniat, Deceſſit vnus fratrum: Dubitatum eſt, an alter frater ſolus admittendus eſſet, vel vnà etiam ipſa fæmina. Et videbatur dicendnm debuiſſe admitti ſolum maſculum, vtpotè re & verbis defuncto fratri coniunctum, & ob id fæminam diſiunctam ſub ea vocatione maſculina non contineri: attamen contrarium decidit Bartolus, etiam fęminam hoc caſu eſſe vocatam, atque ita vna cum fratre admitti ad ſucceſſionem defuncti fratris. Ea ratione vſus eſt Bartolus, quia illa verba, ad ſuperſtites deueniat, pluralis numeri, in ſolo fratre ſuperſtite verificari non poſſunt. Bartolum ſecuti ſunt Comenſ. in conſi. 13. Ruinus in conſil. 158. nu. 9. & in conſi. 168. lib. 2. Curtius iunior in conſi. 22. num. 8. & in conſi. 69. num. 2. Hieronymus Gabr. in conſi. 121. num. 20. & Iulius Clarus in §. teſtamentum. q. 76. in fine. Eſt ſimile, quod reſpondit Cæphalus in conſi. 262. num. 14. lib. 2. cum di
4 xit, quod etſi † appellatione filiorum non continetur nepos: attamen quando ſermo pluralis in ſolo filio non poteſt verificari; tunc continetur nepos.

Tertiò ad rem optimè confert; quod egregiè reſpondit Caſtren. in conſil. 247. In quæſtione, quæ vertitur Sauonę. colum. 5. verſic. illud autē.
5 lib. 1. Cum dixit, quod † ſi teſtator prohibuit bona ſua alienari, vt peruenirent ad filios filiorum ſuorum, admittuntur ad reuocationem rei alienatæ, tum illi nati poſt alienationem factam, ſicq: tempore euentus conditionis, quam nati ante factam ipſam alienationem.

Ea ratione vſus eſt Caſtrenſis, quod par affectio teſtatoris fuit, tam erga deinde natos; quam erga exiſtentes eo alienationis tēpore. Et cōfert, quod reſpondit Alciatus in reſponſo. 484. num. 12. verſi. quartò &c. cum ſcripſit, teſtatorem cenſeri uocaſſe tam nepotes ſuperexiſtentibus filijs, quam non ſuperexiſtentibus: cum (ait Alciatus) par ſit affectio teſtatoris erga omnes.

Quartò in ſpecie & claris his terminis, diffinitur hæc diſputatio, ex reſpōſo Socini iunioris in conſi. 172. lib. 2. & Pariſij in conſi. 71. lib. 4. qui ambo de hac facti ſpecie idem reſponderunt. Teſta
6 tor † inſtituit hæredes filios ſuos naſcituros: etſi nullos habere contingeret, inſtituit filios Ludouici, Alexandri & Ioan. Franciſci. Eo teſtamenti tempore, ſolus Ludouicus habebat filios: Deceſſit deinde teſtator nullis relictis filijs, atque ita euenit conditio, ſub qua filij dictorum trium fratrum vocati fuerunt. Deinde aliquot poſt annos Alexander ſuſcepit filios. Dubitatum fuit, an ij filij Alexandri, qui nō extabant tempore quo euenit conditio, deberent admitti vna cum filijs dicti Ludouici? Et reſponderunt Pariſ. & Socin. admitti debuiſſe. Et inter multas rationes cōſiderat
7 Soci. ibi. nu. 20. ꝙ † teſtator noluit eſſe inæqualitatem inter filios fratrum, quos æque dilexit, nō propter ſe, ſed propter fratres, & cauſa conſeruandæ agnationis. Quæ ſanè rationes ad caſum noſtrum maxime pertinent, cum & hic veriſimile non ſit, quod voluerit teſtator do. Ceciliū æque ſibi nepotem; ac do. Antonium eſſe ſubſtitutū, vt æqualitas inter eos ſeruaretur.

Quintò exiſtimo controuerſiam hanc, decidi diſpoſitione ſtatuti Vicentiæ. lib. 2. ſub rubr. De teſtamentis. verſ. item in omnibus prædictis. &c. Cuius uerba hæc ſunt: Itē quod in omnibus prædictis caſibus & capitulis, frater & ſoror, & huiuſmodi perſonæ propinquæ: agnatæ ſiue cognatæ, quæ conceptæ & natæ fuerint, etiam poſt mortē eorum, per quos media dicta agnatio, vel cognatio facta eſt, perinde habeantur ac reputentur & ſint, ac ſi forent conceptæ & natæ tempore vitæ dictorum mediosum &c. Hoc ſtatutum non ſolum ſucceſſionem ab inteſtato, de qua ſupra proxime dixerat, ſed etiam ex teſtamento, de qua in prima, ſecunda & tertia parte ipſius ſtatuti, reſpicit & complectitur, ſi ergo & in diſpoſitione teſtamentaria habetur do. Cecilius, ac ſi conceptus & natus fuiſſet tempore quo viuebat dominus Ioannes Baptiſta, eius auus maternus teſtator, cuius medio cognatio cauſata fuit inter eum & dominum Ioannem Antonium fratrem, ſequitur dicendum, quod æque ipſe dominus Cecilius cenſeatur vocatus, admittique debeat ad *huius* fideicommiſſi ſucceſſionem, vt & ipſe dominus Antonius.

Prętерea, dato citra veri præiudicium, quod dictum ſtatutum reſpiciat ſolummodo cauſam ſucceſſionis inteſtatæ: attamen adhuc idem dicendum eſt, quod ſcilicet ob eius diſpoſitionem admitti debeat dominus Cecilius, ad hoc fideicom
8 miſſum. Nam † ſucceſſio fideicommiſſi regulatur eo modo & ordine, quibus regulatur ſucceſſio ab inteſtato, ſicuti poſt gloſſam in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. tradunt Corn. in conſi. 131. in fine libro 2. Ruinus in conſi. 144. num. 13. libro 3. Decius in conſ. 186. colum. 2. Pariſius in conſi. 37. nu. 42. lib. 2. & Socinus iunior

in con ſi.126.num.25.*lib.* 2. Et in ſpecie noſtra
ſic argumentati ſunt Alexan. in dicto conſilio
26.numero 14.lib.3. Ruinus in dicto conſil.96.
colum.pen.lib.2. & alij, qui ſecuti ſunt illam Lam
bertini opinionem, vt ſupra in argumento partis
contrariæ retuli. ij ſane argumentati ſunt ex text.
l.primę.§.ſi quis proximior.ff.vnde cogn.& l.Ti-
tius. ff. de ſuis & legit. quæ loquuntur de ſucceſ-
ſione ab inteſtato, & dicunt, quod ſicuti nondũ
conceptus & natus tempore agnati. vel cognati,
de cuius ſucceſſione ab inteſtato agitur, non ad-
mittitur cum alijs, tunc cõceptis vel natis, ita etiã
non admittitur ad ſucceſſionem fideicommiſſi,
quod ob cauſam ipsã agnationis, vel cognatio-
nis fuit a teſtatore relictum. *Sicuti* ergo dominus
Cecilius, diſpoſitione dicti ſtatuti corrigentis di
ctam l.primã.§.ſi quis proximior & d.l.Titius, ad
miſſus fuiſſet ad ſucceſſionem ab inteſtato domi
ni Ioan. *Baptiſtæ aui* materni, ita pariter admitti
debet ad ſucceſſionem huius fideicõmiſſi, quod
regulatur (vt diximus) ſecundum ſucceſſionem
ab inteſtato. Et rurſus cum ſtatutum hoc corri
gat tollatque rationem illam, in qua fundata eſt
opinio Lambertini & ſequacium, dicendum eſt,
ceſſare *opinionem* illam, & conſequenter nullã
eſſe *differentiam* inter do. Cecilium, & dominũ
Antonium.

Sextò & vltimò non parum me mouet, quod
videam non ſolum dominum Bernardinum pa-
trem dictorum dominorum Antonij, & Cecilij,
ſed etiam aduerſarios ipſos conceſſiſſe, quod præ
dicta fideicommiſſi ſucceſſio, pertineat tam ad
dominum Cecilium, quam ad dominum Anto-
nium. Nam *anno* 1554. die 18. Maij prædictus
dominus *Bernadinus* tamquam pater & admini
ſtrator domini *Antonij*, qui iam anno 1542. na-
tus *erat, alienauit* pdictũ pdiũ ſexaginta cãporũ
Deinde anno 1557. die vigeſimaquinta. Februa-
rij natus eſt dominus Cecilius, quo nato ipſe do-
minus Bernardinus eodem anno die 19. Aprilis,
in inſtrumento inter eum & dominum Victorẽ
de Boncrientibus confecto, & ratificato ab Ori
gliano & Broia aduerſarijs, aſſeruit, ſe nomine fi-
liorum ſuorum, alienationem illam & liuellum fe
ciſſe. Atque ita numero plurali, hoc eſt, filiorum
aſſeruit alienaſſe. Et licet ille illa verba relata ad
ipſum inſtrumentum, anni Milleſimi quingenteſi
mi quinquageſimi quarti, in ambobus filijs ueri
ficari non poſſint verè & proprie, ex quo vnus tan
tum dominus Antonius extabat, attamen prædi
cta verba ſignificant animum ipſius domini Ber-
nardini fuiſſe, quod prædictum prædium, perti-
neret non ſolum ad dominum Antonium iam na
tum, ſed etiam ad filios, quos ſperabat ſuſpicere.
Et hoc maxime comprobatur ex eo, quod in di-
cto inſtrumento anni Milleſimi quingenteſimi.
quinquageſimi ſeptimi. acceptauit ipſe dominus
Bernardinus a dicto domino Victore, pro ſum-
ma ducato. ducentum, & ſeptuaginta, diminutio-
nem dicti liuelli, pro ſe & filijs & hæredibus &c.
Atque ita ſub plurali numero, pro filijs, compre-
hendo tam dominum Cecilium, quam domi-
num Antonium, acceptationem illam fecit, quæ
quidem ſignificauit prædium illud venditum &
liuellatum, æqualiter pertinuiſſe ad dictos eius
filios.

Non obſtat nunc illa traditio & doctrina Lam
bertini & ſequacium, quia ex iam dictis conſtat
ad rem noſtram nõ pertinere. Loquitur enim Lã
bertinis, quando teſtator uoluit plures ſuccede-
re, & pluralis ipſe numerus verificatur in pluribus
ipſis filijs, qui reperiũtur tempore euenientis cõ
9 ditionis, ſed diuerſum † eſt in caſu noſtro, in
quo pluralis ipſe ſermo, verificari non poteſt, niſi
etiam comprehendatur dominus Cecilius. Et
ob id comprehendi dicitur ex illa doctrina Bar-
toli in l.qui filiabus. in princip. numero quinto,
de lega. primo. & Imolæ in dicto conſilio centeſi
modecimotertio. numero ſeptimo. Et rurſus
non habet locum illa opinio Lambertini, ſtante
ſtatuto Vicentiæ. Non repeto iam dictæ.

Quo ad ſecundam dubitationem, exiſtimo rẽ
eſſe ſatis certam & claram, nempe domin. Ceci-
lium poſſe contrauenire facto domini Bernar-
dini patris, etſi hæres ei extiterit. Et ſi enim
10 † hæres regulariter contrauenire non poteſt fa-
cto eius, cui hæres extitit. l. cum in matre. C.de
rei uendicat. & in ſpecie alienationis bonorum fi
deicommiſſi reſtituẽdi filijs, quod ſi pater ea alie
nat, non poſſint filij hęredes patris ea reuocare
atque ita eius facto contrauenire, reſponderunt
Romanus in conſilio decimooctauo, numero
octauo. Alexander in conſilio vigeſimotertio.
in fine, libro tertio. & Ruinus in conſilio ſepti-
mo, numero trigeſimonono, libro primo, & in
conſilio vigeſimoquinto, numero undecimo, li-
bro ſecundo.

11 Attamen tunc † filius hæreſque patris reuoca
re poteſt alienata a patre, quando alienatio eſt
nulla & contra legis diſpoſitionem, ſicuti re-
ſponderunt Guido Papæ in conſilio centeſimo-
octuageſimo, columna ultima. Corneus in con-
lio trecenteſimoprimo, numero ſecundo. libro
primo. Socinus ſenior in conſilio ſeptuageſimo-
nono, numero quadrageſimoſeptimo, libro quar
to, Gratus in conſilio nonageſimoprimo, nume-
ro vigeſimoſexto, libro primo. Pariſius in con-
ſilio trigeſimotertio, numero nonageſimoſepti-
mo, libro tertio. Socinus iunior in conſilio ſe-
ptuageſimoſeptimo, numero centeſimotrigeſi-
moquarto, libro primo. Craue. in conſilio du-
centeſimo, numero quinto, & Grammat. in deci
ſio. 93. num 8. qui eiuſdem opinionis refert Iſer-
niam. Porro dubium non eſt, qnin hæc alienatio
facta a domino Bernardino, fuerit ſitque nulla:
Cum tamquam adminiſtrator bonorum filiorũ
12 ſuorum alienauerit. Et certum eſt, † bona
pupillorum & minorum, alienari non poſſe
ſine decreto prætoris, adhibitiſque illis mul-
tis ſolennitatibus, quas ex multis legibus ti-

tulorum.

tulorum. ff. de rebus eorum, & C. de prædijs minorum, ac ex traditionibus Doctorum congeſſi in commẽtarijs de arbitrarijs iudicum, libro ſecũdo, caſu cẽteſimoſeptuageſimoprimo. Et Vicentiæ extat ſtatutum libro ſecundo, ſub rubrica. de bonis puberum non aliena, quo cautum eſt, quod bona minorum non poſſint alienari ſine præſentia duorum propinquorũ & decreto iudicis. Et liuelli fieri non poſſint ſine præſentia duorum propinquorum. Quæ etiam ſolennitas obſeruata non fuit.

Quæ ſane ſolennitatum inobſeruãtia reddit alienationem omnino nullam, ſicuti probant l. 1. ff. de rebus eorum, & l. 2. C. de prædijs mino. & ſcripſi poſt alios in tract. de recuper. poſſeſ. remedio decimoquinto. num. 109. Et accedunt Caſtren. in l. 1. in fin. C. ſi maior factus ratum hab. lib. 2. & Anto. Gomez. in tit. de contractib. ca. 14. nu. 11. Imo idem eſt, quando factum & alienatio non eſt omninò nulla, ſed contra legis diſpoſitionẽ; ſicuti poſt alios ſcripſerunt Gramma. in d. deciſ. 93. num. 9. & Natta in conſi. 289. nu. 6. lib. 2. Nec obijci poteſt do. Cecilium ratificaſſe alienationẽ prædictam, cum ab anno 1571. quo tempore deceſſit d. Bernardinus eius pater, receperit reditus liuelli a prædictis Broia & Origliano. Quæ ſane receptio ratificationem inducit, ſicuti affirmarũt Brunus in conſ. 51. nu. 4. ver. cæterùm Pariſ. in cõſi. 33. & in cõſi. 49. nu. 17. li. 1. & alios retuli in tracta. de recuper. poſſ. remedio decimoquinto. nu.
13 120. Nam reſpondetur, † ratificationem requirere eandem ſolennitatem, quam expoſtulat actus ipſe principalis, vt rũdit Calca. in conſi. 57. nu. 6. qui loquitur in terminis alienationis bonorũ minoris. Et præterea ratificatio nil operatur, niſi conſtet ratificantem, habuiſſe plenam & perfectã cognitionem ipſius actus, vt egregie & in ſpecie reſpondit Crauc. in conſi. 197. in fin. Et præterea
14 cum Broia & Origlianus † ſcienter emerint rem pupillorum, non obſeruatis ſolennitatibus, dicũtur in mala fide, & conſequenter ceſſat actio euictionis ad damna & intereſſe, ſed ſolum cõſequi poſſunt pretium ab eis numeratum, iuxta. l. ſi fundum ſciens. C. de euictio. & poſt alios ſcribit Didacus lib. 3. varia. reſol. c. 17. nu. 2. ver. ad eam quæſtionem. Et hoc maxime procedit in caſu noſtro, in quo expreſſe conuentum fuit de ſola pretij reſtitutione in cauſa euictionis. Concludo itaque pro D. Cecilio eſſe pronuntiandum.

SVMMARIVM.

1 *Fraudibus & malitijs, occurrendum.*
2 *Veritatis proditor nemo eſſe debet.*
3 *Veritas ſuper omnia diligenda.*
4 *Scandalum permitti potius, quam ut occultetur veritas.*
5 *Supplicium pro ueritate pati potius eſt, quam pro mendacio beneficium.*
6 *Veritatem occultari, iniquum eſt.*
7 *Edere actori reus non tenetur regulariter, ad intentionem ſuam probandam. Id tamen in fiſco non procedere.*
8 *Edere rationes & inſtrumenta reus, actori ad fundandam intentionem non cogitur, nec in ijs quibus ſummarie proceditur.*
9 *Regulæ ſtatur, donec appareat de fallentia & exceptione.*
10 *Arma & probationes de domo rei, iniquum eſt ſumere, & num. 31.*
11 *Conſcientia forum eſt æquitatis.*
12 *Conſcientia non cogit uel prodere vel confiteri delictum, eum contra quem nec fama laborat, nec crimen eſt notorium.*
13 *Propalare ſe ipſum nemo tenetur, etiam emiſſis monitorijs excommunicationis, contra non propalantes.*
14 *Reus & accuſatus aut inquiſitus, contra ſe ipſum probationes non tenetur edere.*
15 *Acta publica, edere contra ſe non teneri accuſatum. Idque nec in defectum aliarum probationum. nu. 16.*
17 *Ius faciens pro aduerſario ſuo, nemo docere tenetur.*
18 *Veritatem tacere, ubi in foro conſcientię cogi quis nõ poteſt eam propalare, non eſt peccatum.*
19 *Edere actorem reo, ut reum actori debere, quibus caſib. uerũ ſit.*
20 *Argentarius non edit argentario.*
21 *Editio fruſtratoria & inutilis non admittitur.*
22 *Fraus & dolus non præſumitur, ubi actus palam conficitur. Neque in eo qui fecit, quod fieri conuenit. nu. 24.*
23 *Error quicumque ad euitandam pęnam ſufficit.*
25 *Dolus frauſque non præſumitur in ignorante.*
26 *Famę & vitæ honeſtas fraudis tollit ſuſpicionem.*
27 *Subditi aduerſus principem ſuum, fraudem committere uoluiſſe non præſumitur.*
28 *Editio librorum redditur inutilis, vbi propter confuſionem ſciri nequit veritas.*
29 *Gladio proprio ſe confodere, nimis eſt durum.*
30 *Edere fiſco ad fundandam intentionem, reum debere, quomodo intelligendum ſit, aut quibus caſibus.*

CONSIL. CDV.

Initium à Domino.

TAMETSI neſcius non ſum, ſuperuacaneum eſſe, hac de re verba facere & diſſerere, vel apud Sereniſſimum D. D. Archiducem Ferdinandum, principum omnium, qui hac viuunt ętate ſapiẽtiſſimũ, gratioſiſſimũ atque æquiſſimum, uel apud excelſum eius conſilium, in quo extare ſcio uiros optimos & conſultiſſimos, tum quod nil à me dici poteſt, ꝗ non ſit eis maximè cognitum atque explorarum, tum etiam, quod dubitandum minime eſt de eorum ſumma, ſingulari atque incomparabili bonitate & iuſtitia, quam ſibi adminiſtrari ſperãt, magnifici ſocij mercatores nemorum, lignorumque. Verum tamen, vt demandato muneri, pro bono

bono & æquo ſatisfaciam, non grauabor meum
qualecumque iudicium interponere in enodan
da hac, quę nunc proponitur dubitatione. Ambi
gitur enim, an ij ſocij teneantur edere & copiam
facere illorum librorum, rationum, & priuatarum
ſcripturarum, in quibus deſcriptam habent om-
nem ſummam & quantitatem lignorum in nemo
rib. inciſorum, iuxta illam dinumerationem &
calculum, ab ipſis mercatoribus ſocijs factam, in
loco ſerræ Feltrenſis, vt ſciri & cognoſci poſſit,
an ipſi mercatores fraudauerint vectigal ipſius
do. Archiducis? Qua quidem de dubitatione re-
ſpondendum videbatur, hos mercatores teneri
edere, & copiam facere prædictarum ſcripturarũ.
Et hoc quidem multis rationibus & argumentis.
1 Primo, quia hominum malitijs † fraudibus, do
liſque occurrendũ eſt. l. *in fundo. in fi.* ff. de rei vẽ
di. & ſcribũt Dec. *in l. ea eſt natura cauillationis.*
nu. 2. ff. de reg. iur. Alcia. in tract. de præſump. reg.
2. præſumpt. 31. *in fi.* & Craue. in conſ. 283. col. 2.
qui plura ad rem congerit. Atqui niſi hoc in ca-
ſu cõpellantur ij mercatores edere has ſcipturas,
malitiæ, doli & fraudes ab eis forte commiſſę, de-
tegi non poterunt. Ergo cogi debent harum ſcri
pturarum copiam facere.

Secundò vrgere videtur, quod nemo veritatis
2 *proditor eſſe* debet, cum ſuper omni diligenda
3 † *illa ſit.* Imo ſcandalum potius permittitur quã
4 quod veritas † occultetur, teſte Diuo Thoma in
4. ſententia. diſtinct. q. 3. 21. arti. 9. & fuit. dictum
Beati Bedæ in Homelijs ſuper Matt. c. 9. relatum
in c. qui ſcandalizauerit, extra de reg. iuris. Et me
5 lius eſt pro *veritate † pati ſupplicium*, quàm pro
mendacio *beneficium*. c. nemo peritorum. 11. q.
3. & propterea eſſe iniquum veritatem occultare,
6 † probat tex. in cap. 1. de crimine falſi. At qui ſi
mercatores non edent, copiamvè harum ſcriptu
rarum non facient, veritas ipſa occultabitur: cum
ſciri minime poterit lignorum quantitas & nu-
merus. Ergo cogendi uidentur ij mercatores, ad
editionem hanc.

Tertiò aduerſus mercatores dubitationẽ mo-
uet, quod aut hæ ſcripturæ conueniunt cum li-
bris publicanorum, ſicque vectigalium ipſorum
lignorum, ita quod nil plus continent quam ipſi
libri & tunc ſe difficiles reddere non debent ipſi
mercatores, in libris his edendis. Aut diſcordant
mercatorum libri & ſcripturæ ab illis vectigaliũ,
ob id quod maiorem quantitatem & ſummam li
gnorum continent, quam ipſi vectigaliam libri.
tunc iam dici poſſunt mercatores de dolo & frau
de conuicti. Cum dolo recuſent editionem hanc
facere.

Quartò & ultimo huc facere non parum uide
7 tur, quod etſi regulariter reus † non teneatur ede
re actori rationes, inſtrumenta, & libros rationũ,
vt is ſuam probet intentionem. l. 1. & l. qui accuſa
re. C. de eden. vbi Docto. Attamen fauore fiſci
conſtitutum eſt, vt reus ipſi fiſco actori edat pro-
bationes, quibus intentionem ſuam fundare poſ
ſit l. 2. §. Diuus *Adrianus*. ff. de iure fiſci. Ergo & ij
mercatores rei cõuenti, a fiſco Archiducalis Cæ
meræ, edere debent has ſcripturas & libros, vt ip-
ſe fiſcus ſuam intentionem probare poſſit. Hæc
pro ſereniſſima Archiducali Camera aduerſus
mercatores, dubitationem non mediocrem face-
re videbantur.

Re tamen ipſa longe melius atque diligentius
perpenſa, contraria ſentẽtia uiſa eſt verior & pro
babilior, quod imò ij domini mercatores non te
nentur edere ſcripturas & libros ſuarum rationũ
in quibus deſcriptam habent ſummam, & quan-
titatem lignorum, quam in loco ſerræ Feltrenſis
dinumerarunt atque deſcripſerunt. Et ut huius
ſim opinionis & ſententiæ, mouent me rationes
& argumenta permulta.

Primò, quod iuris eſt regula, reum conuentũ
8 non teneri † edere rationes & inſtrumenta acto-
ri, ad fundandam eius intentionem. l. j. l. qui accu
ſare. & l. vlt. C. de eden. & illis in locis Doctores
& cap, 1. de proba. Et inquit Baldus in l. 1. §. edi-
tiones ff. de edend. quod in hac concluſione om
nes Doctores conueniunt. Et procedit etiam in
illis cauſis, in quibus proceditur ſummarie & de
plano, vt ſcripſit Bart. in l. 1. col. 4. C. de eden. &
in extrauag. ad reprimendum, in verbo, ſine figu-
ra. col. pen. quem in ſpecie ſecutus eſt Decianus
in conſ. 61. nu. 1. lib. 3. Eſt autem certum, quod re
gulæ † ſtandum eſt, donec vſque de exceptione
& fallentia demonſtretur, vt ſcribunt Bartol. in
l. 2. nu. 1. in fin. ff. ſi quis in ius uoca. non ierit. De
cius in l. 1. nu. 7. ff. de reg. iur. & Tiraq. in tracta. de
retractu conſang. §. 1. in glo. 2. nu. 209. Porro cũ
in caſu noſtro non oſtendatur exceptio & fallen
tia, ipſi regulę ſtandum erit, quod ij mercatores
rei conuenti, non teneantur edere has ſcripturas
& libros. Et hoc genere argumẽti in his terminis
vſus eſt Decianus in d. conſiſ. 61. nu. 1.

Secundo accedit, quod aut hæ ſcripturę & li-
bri, non plus continent quam libri publicanorũ
& vectigalium, & tunc fruſtra requirit fiſcus Ar-
chiducalis has ſcripturas ſibi edi. Aut hę ſcripturę
plus continent quam libri illi uectigalium, ita ꝙ
argui poſſet fraus horum mercatorum. Et tunc
iniquũ eſſet, cogere ipſos mercatores ad edendũ
has ſcripturas. Lex enim, quę tota in ęquitate fũ
10 data eſt, † exiſtimat eſſe nimis graue, ſumere pro
bationes & arma, de domo rei. l. de minore. §. tor
menta. ff. de quęſtio. cuius uerba hæc ſunt. Nec
debet initium ꝓbationũ, de domo rei accuſator
ſumere. Idẽ probat tex. l. nimis graue. C. de teſtib.
qui ita ſcriptus eſt. Nimis graue eſt, ꝙ petitis urge
geri partẽ aduerſã ad exhibitionẽ eorũ ꝑ quos ſi
bi negotiũ fiat. Vnde intelligitis ꝙ intentionis ue
ſtrę proprias afferre debetis probationes, nõ ad-
uerſus ſe ab aduerſariis adduci.

Tertio cõfirmantur prędicta ea ratione
quod ſi fiſcus Archiducalis exiſtimat, his ſcri-
pturis & libris probare poſſe dolum & fraudem
horum mercatorũ, male certe, & aduerſus omnẽ

æquitatem ageret, ſi compelleret ipſos mercato-
res edere, atque exhibere hos libros. Id quod ſic
11 demonſtratur. Conſcientia † eſt forum æquita-
tis. Bald. in l. vnica. col. 3. C. de confeſſis. Iaſon in
12 §. ſed iſte. nu. 108. in inſtit. de actio. At cõſciẽtia †
non cogit delinquentem inquiſitum, cõtra quẽ
fama non laborat, nec crimen eſt notorium, vt ſe
ipſum prodat, delictumque fateatur. Ergo nec
æquitas cõpellit hos mercatores edere libros. Illa
minor probatur auctoritate c. 3. de confeſſis. Are
tin. in c. qualiter & quando il 2. §. debet. de accu-
ſa. Prępoſ. in c. de accuſatione. nu. 90. 2. q. 8. Geor
gius Natta in clem. ſæpe. §. & quia. col. 7. de verb.
ſignific. Angelus Clauaſius in ſumma, in verbo,
Confeſſio delicti. nu. 2. Syluestri. in ſumma in ver
bo, confeſſio multiplex. nu. 1. & Neuiza. in lib. 3.
Syluæ nuptia. num. 41. prope medium, qui ob id
ſcribit, poſt Ambroſium de Vignate & alios, qđ
13 non infamatus † non tenetur ſe ipſum propalare
etſi emiſsæ ſint monitoriæ excommunicationis
ferendæ, contra non propalantes. Et in ſpecie
magis hac ratione & argumento vſus eſt Purpur.
in l. qui accuſare. nu. 3. C. de eden. qui manifeſtè
14 dixit, reum accuſatum † vel inquiſitum, non tene-
ri ſecundum ęquitatẽ edere probationes, cõtra
ſe ipſum. Et idẽ in ſpecie docuit Alcia. in d. l. qui
accuſare. nu. 6. Idem ſenſit Decianus in conſ. 61.
nu. 8. lib. 3.

Quartò confert, ꝙ fortiori in caſu ſcribunt
Bart. in l. 2. num. 7. C. de eden. & ibidem Alex. nu.
9. Iaſon nu. 6. Decius nu. 20. Purpur. nu. 15. verſi.
tertia concluſio. qui cõmunem opinionem eſſe
15 teſtatur, accuſatum non teneri edere † acta publi
ca contra ſe. Ergo multo minus priuata, cum faci
lius editio publicorum quam priuatorum conce
datur. d. l. 2. C. de eden. & ibi Docto. Imò nec in
16 defectum aliarum probationum, † accuſatus iſte
tenetur acta hæc edere. Ita docuit Purpu. in d. l.
qui accuſare. nu. 22. C. de edend. Ergo a fortiori,
non tenentur mercatores iſti edere hos libros, cũ
fiſcus Archiducalis probationes aliunde habere
poſſit, nempe a publicanis, qui lignorum uectigal
exigunt.

Quintò ad rem hanc pertinet, quod docuit Fe
linus in cap. ſi duobus. in fine. de appella. cum di-
17 xit, quod quis non tenetur † docere de iure, fa-
ciente pro ſuo aduerſario. Et ſubiungit, quod ta-
18 cere veritatem, † quando quis in foro contentio
ſo cogi non poteſt eam propalare, non eſt pecca
tum. Et Felinum ſecutus eſt Neuiz. in d. lib. 3. ſyl
uæ nuptia. nu. 44.

Sextò non parum ad rem facit, quod etiam
19 illis in caſibus, in quibus actor † tenetur edere reo
& e contra intelligitur, niſi is reus, uel actor, qui ſi
bi edi petit, habet apud ſe inſtrumenta, libros ra-
tionum & ſimilia, quibus intentionem ſuam pro
bare poteſt. Sicuti probat textus. l. ſi quis ex ar-
gentarijs. §. prætor ait. ff. de edendo. vbi argenta-
20 rius † non edit argentario, quia & ipſe inſtructus
atque ita rationes apud ſe habere creditur.

Atqui noſtro in caſu, fiſcus Archiducalis apud
ſe habet libros rationum publicanorum, qui ve-
ctigal lignorum exigunt, in quibus quidem li-
bris deſcripta eſt ipſa lignorum quantitas. Ergo
cogi non debent ij mercatores, ſuos ipſos libros
& ſcripturas exhibere.

Septimò & vltimò confert, quod admitti nõ
21 debet editio, † cum inutilis eſt & fruſtratoria. l. ſi
quis ex argentarijs. §. exigitur. ff. de edend. ibi, ne
forte uel ſuperuacuas rationes. Atqui in caſu
noſtro erit inutilis. Ergo non debet fieri: Illa
minor probatur, quia etiamſi conſtaret ex his li-
bris maiorem fuiſse lignorum quantitatem &
ſummam in loco ſerræ, quam in loco vectigalis,
attamen nec dolus, nec fraus argui in his merca-
22 toribus poteſt. Nam dolus & fraus † non præ-
ſumitur, quando actus palam conficitur, vt in ſpe
cie fraudis aduerſus fiſcum probat. l. non intelli-
gitur. in princip. ff. de iure fiſci. & confert. l. vlt. ff.
de ritu nuptia. & l. non exiſtimo. ff. de adminiſtra.
tuto. & reſpondit Craue. in conſilio trecenteſimo
decimonono, numero octauo. Porro cum ij mer
catores ita palam habuerint communem hanc li
gnorum ſummam & quantitatem, in loco vecti-
galis iuxta pacta & conuentiones, vt uideri &
numerari potuerit a publicanis vectigal exigenti
bus, imo ab ipſis publicanis enumerata fuerint li
gna ipſa nullus dolus & fraus adſcribi põt ipſis
mercatoribus, ſed vel minus accurratę diligentię
ipſorum publicanorum, vel probabili errori com
miſſo, in dinumeratione tam ingentis numeri.
23 Et ad euitandam pęnam † ſufficit error quicum-
que, l. 1. in fine, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. &
reſpõdit Old. in conſi. ducẽteſimo nonageſimo
primo. Hę ſunt rõnes, in fi. quem ſecutus eſt Cra
uet. in dict. conſilio 319. numero decimonono.
24 Et rurſus fraus & dolus † non præſumitur in eo,
qui fecit, quod fieri conuenit. l. 3. ff. ad Macedo.
l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil.
edict. vt reſpondit Craue. in conſi. 270. numero
ſecundo, verſi. nec obſtat. in d. conſilio 319. nu-
mero decimoſeptimo, verſic. decimoquarto.
Cum ergo ij mercatores conſignauerint omnem
lignorum quantitatem in loco ſoliti uectigalis,
non eſt præſumendum, quod fraudem commi-
ſerint.
25 Pręterea dolus & fraus † non p̄ſumitur in eo,
qui ignorat, l. ex maleficijs. §. lõge minus. ff. de act.
& oblig. & l. genero. ff. de ijs, qui nota. infamia. &
reſpondit Craue. in d. conſi. 319. nu. 9. ver. ignorã
tia autem. Porro certum eſt hos mercatores, qui
per eorum miniſtros & negotiatores exercent
hanc lignorum mercaturam, ignari fuerunt
conſignationis quantitatis lignorum, & propte-
rea nulla fraus & dolus adſcribi eis poteſt. Et
eo magis ꝗa cõſtat mercatores ipſos eſſe uiros
honeſtos, ac bonæ illęſæq; famę, ob q̃ tollitur oĩs
26 ſuſpicio † doli & fraudis, vt reſponderunt Alex.
in conſ. 50. in fine. lib. 1. & Craue. in d. conſil. 319.
nu. 17. verſi. duodecimo, ubi alias. Et rurſus tollit̃

omnis

27 omnis ſuſpicio † fraudis & doli:cum mercatores ij magna ex parte ſint ſubditi ſereniſſ. D.D. Archiducis,aduerſus quem fraudem & dolum commiſiſſe non præſumuntur.Sicuti poſt Iaſonem in conſi. 168.col.5.lib.4.reſpondit Craue.in d.conſ. 319.nu.6.Et demum tollitur omnis fraus & do-
28 lus,†imò ex toto redditur inutilis editio horum librorum & ſcripturarum Quandoquidem(vt in facto præſupponitur)in loco Serræ Feltrēſis admiſti fuerunt his lignis anni 1583. alia plura anni 1582. ita quod nullo modo ſciri poteſt veritas quantitatis,dicti anni. 1583.

Nonobſtant nunc adducta in contrarium.Nā ad primum reſpōdetur ex dictis ſupra, quod nulla hic fraus,vel dolus præſumitur:Et vbi commiſſa fuiſſet(ꝙ omninò negatur):attamen ęquū non eēt,ꝙ ipſi mercatores ſuis ipſis ſcripturis & libris rationum,eam proderent atq; detegerent, vt ſupra demonſtrauimus.Eſt enim nimis durum pro
29 prio gladio † ſe confodere, & illud Poetæ exclamare.

Heu patior telis, vulnera facta meis.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondeť,negando minorem illam propoſitionē, ꝙ ſcilicet,niſi edantur ij libri & ſcripturæ,ſciri nō poterit veritas quantitatis lignorum, quia imò ſciri pōt ex libris vectigalium & miniſtrorum Sereniſſ.do. Archiducis.Rurſus ex his libris ſciri nō poterit quantitas lignorum anni. 1583. ob id ꝙ miſti fuerunt cum illis anni. 1582.vt diximus ſupra.Et admiſſo ꝙ ſciri non poſſet, non tñ ex hoc ſequitur,ꝙ ij mercatores teneantur contra ſe ipſos ſuis libris eam detegere,ſicuti diximus ſupra. & in ſpecię ſic reſpondēt & declarant Decius in c.1.nu.31.ver.concludēdo breuiter,extra.de probatio.Alcia.in l.qui accuſare.nu.6.C. de eden.& Decianus in conſi.61.nu.11.verſ. præterea.lib.3. Non enim cauſa veritatis inueniendæ præualet
30 æquitati,quæ ſuadet, probationes non eſſe † de domo rei ſumendas.

Non obſtat tertium,quia reſpōdeť, admiſſo ēt citra ueri præiudicium,ꝙ libri & ſcripturæ mercatorum,non conueniant cū libris publicanorū: attamen non inde neceſsario ſequiť,ab ipſis mercatorib.commiſsam eſse fraudem,cum id uel errore, vel ignorantia, vel alia ſimili cauſa euenire potuerit, vt ſupra demonſtrauimus in vltimo argumento,vbi multis oſtendimus, nullam hic fraudem,uel dolum præſumi poſſe.

Non obſtat vltimum,quia reſpondetur primò d.l.2.§.Diuus Adrianus.ff. de iure fiſci. loqui de
31 inſtrumentis,quæ erant propria† fiſci,& quæ credebātur ab ipſo fiſco ſubtracta. Diuerſum eſt in caſu noſtro,vbi hi libri,& ſcripturę deſcriptionis lignorum factæ in loco Serræ Feltrēſis, ſunt ſcripturæ propriæ & priuatæ ipſorum mercatorū:& propterea ab eis edi & exhiberi nō debent. Præterea & ſecundò loquitur.d.§.Diuus,quando veritas aliter haberi non poteſt:. Hic autem poteſt ſciri ex libris publicanorum. Rurſus & tertiò reſpondetur d.§.loqui,quādo cauſa ciuilis & pecuniaria agitur inter fiſcum & priuatum, vt puta ſi contentio eſt de bonis vacantibus & fiſco delatis, vel de bonis clam incapaci relictis, vel alia ſimili de cauſa,ſecus verò ſi cauſa criminalis ſit:atq, ita de pęna agatur , ſiue pæna ipſa ſit ſanguinis corporiſque afflictiua,ſiue ſit pecuniaria. Ita egregie declarat eruditiſſimus Alcia.in l.iuſtum. nu. 4. C. de eden.& idem affiemauit Purpur.in l.2.nu.27. C.eo.de eden.& illo in loco etiam Alciat.nu.13. & Io.Bologne.nu.46.teſtantur communem eſse opinionem.Concludo itaque hos dominos mercatores,cogi non debere,ad exhibendam eorum ſcripturas,& libros rationum.

SVMMARIVM.

1 *Maieſtas Imperialis iure ſuo quemquam priuari, re quam optime non cognita,ne quidquam patitur.*
2 *Compromitti non poteſt in iudices ordinarios.*
3 *Compromittere quando compellere poſsit princeps contendentes.*
4 *Contendentes ita in iudices conſentire poſsunt, ut eorum conſenſus appellationis remiſsionem operetur.*
5 *Compromitti de cauſa criminaliter intentata non poſse.*
6 *Compromiſsnm neque fieri poteſt, ubi in iudicio criminali pęna pecuniaria imponeretur.*
7 *Miſtam cauſam dici ubi partim fiſco partim aduerſario pęna defertur*
8 *Miſta in cauſa compromitti non poſse.*
9 *Iudicium ſi nequit ſuſtineri,tamquam ab ordinario tractatū habetur is & dicitur delegatus.*
10 *Arbiter uel tamquam arbitrator quis proceſserit, exorto dubio,preſumitur eo mō quo acta ualere poſsūt proceſsiſse.*
11 *Iudicis officium eſt,quod ordinario uel delegato conuenit.*
12 *Arbiter quia iuriſdictione caret,iudex haudquaquā dicitur.*
13 *Iudicis officium,obtinere meri imperij adminiſtrationem.*
14 *Iudices dicuntur qui magiſtratum obtinent.*
15 *Iudicem ſe nominans, cum poſset eſse uel iudex uel arbiter, quam facultatem cenſeatur elegiſse.*
16 *Cōpromiſso facto in iudicē ordinariū,qui de cā cognoſcat & procedat,cenſetur procedere tamquam iudex ordinarius.*
17 *Compromiſso pęna adiecta, in iudices tamquam arbitros cōſenſum dici,ſine pęna,tamquam in ordinarios.*
18 *Compromiſso facto ſine pęna,arbitri cenſentur delegati, & iuriſdictionem quaſi delegatam habent.*
19 *Arbiter an arbitrator quis fuerit,ex modo & forma procedendi cognoſcitur.*
20 *Procedendi modus effectus & forma,magis attenditur quā denominatio.*
21 *Sportulæ a iudicibus ordinarijs accipi prohibentur.*
22 *Sportularum acceptatio, non immutat formam & modum proceſsus iam obſeruatum.*
23 *Sententia lata ab inferiorri iudice,appellatio cōceditur, lata vero a maiori,reuiſioni locus eſt.*
24 *Reuiſio ſententiæ maioris iudicis, non impeditur per recurſum ad principdm ſupremam.*
25 *Sententia prefectī pretorio inappellabilis eſt,non impeditur tamen ad principem recurſus.*
26 *Appellatio quibus caſib.reycitur, non cenſetur reiectus ad principem aditus.*

27 Appellationem non admittens ſtatutum, non excludit principis aditum, vel reuiſionem.
28 Appellatione remota, non cenſetur remota reuiſio ex recurſu.
29 Apellatio a ſententia in cauſa momentaneæ poßeßionis etſi non admittatur, non prohibetur tamen recurſus.
30 Appellationē nō admitti a ſentētia iudicis qui pro arbitrio ſuo procedere poteſt. Reuiſionem tamen per recurſum ad principem. nu. 38.
31 Reuiſionem & recurſum a ſententia Senatus Cameræ Imperialis admitti.
32 Arbitri a ſententia regulariter vetita eſt appellatio, niſi tamen in ea enormiſſima ſit læſio, aut euidens iniquitas.
Neque reductio ad boni uiri arbitrium, ſubtilitate verborū poteſt impediri. nu. 33.
34 Appellatio uel reductio ad uiri boni arbitrium conceditur ab illius ſententia, cui liberum arbitrium commißum eſt, ſi enormis adſit læſio.
35 Compromißum ſi penam non contineat, appellationi & reductioni ad uiri boni arbitrium locus eſt.
36 Coactio reuerentialis præcedēs compromiſſum, facit admitti appellationem a laudo ſeu reductionem.
37 Reductio uel appellatio a laudo, mediante ſaltem libello ſupplici conceditur.
39 Cæſarea coram maieſtate, & per ſuprema eius tribunalia de æquitate proceditur omni iuris rigore reiecto.
40 Principes ſupremi cognoſcere & iudicare debent, vt cognoſceret & iudicaret ipſe Deus.
41 Aequitas vbi ſola ſpectatur reductio ſeu appellatio a ſententia laudi admittitur.
42 Arbitri a ſententia admittit appellationem ius Pontificiū, ne quis opprimatur.
43 Reuiſionis concedi a ſententijs in Imperiali Camera latis.
44 Argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius quando non procedat num. 47.
45 Regula l. cum prætor. ff. de iudicijs, quando ceßet.
46 Reuiſionem a laudo arbitri ſupplici libello petitam, facilius quam appellationem admitti.
48 Princeps in reſcripto dicens, ſit finalis determinatio inſtar compromißorum, quomodo intelligendus. & numero 49. & 54.
50 Simile non eſt idem.
51 Compromißariæ cauſæ, quæ ſit natura.
52 Compromittentem iuri de petenda reuiſione, poße renunciare.
Atque etiam læſioni enormi uel enormiſſimæ ſecundum aliquos. nu. 53.
Vide tamen poſt nu. 64.
55 Diffinitiua ſententia unde dicta.
56 Ordinario committens cauſam princeps in forma iuris cōis, non dicitur is effectus delegatus, ſed excitata ſolum eius iuriſdictio.
57 Compromittere in ordinarium tamquam arbitrum partes non poſsunt, ſi tamen uelint, poſsunt ſe obligare ad ſtandum ſententiæ, & ſic renunciare appellationi.
58 Compromiſſum vbi eſt ſimpliciter, cenſetur partes ea facere uoluiſſe, quæ poſtulat ipſius compromiſſi natura.
59 Compromiſſi natura quæ ſit.
60 Actum faciens, ſecundum eius naturam facere uelle præſumitur.
61 Actus ſecundum qualitatem rei ſuper qua conficitur geſtus præſumitur.
62 Arbitris & arbitratoribus tanta facultas, tribui non poteſt, cum pleniſſima renuntiatione, vt ob enormiſſimam læſionem non petatur reductio.
63 Læſioni enormiſſimæ in compromiſſo, renuntiari non poſſe.
64 Sententię iudicis ſtare uelle partes promittētes, intelligūtur ſi recte iudicauerit.
65 Verba, pronuntietur quod iuris eſt, quid inferant.
66 Procurator ſine mandato ſpeciali, iuri ſuo principali competenti nequit renuntiare.
67 Renuntiare iuri competenti eſt ſpecies donationis.
68 Stellionatus natura quę ſit.
69 Stellionatus, pęna extraordinaria plectitur.
70 Accuſatio criminalis, in ciuilem mutari non poteſt.
71 Mutatio quouis in caſu, lite conteſtata prohibetur.
72 Dolus non pręſumitur, & maxime in uiro probo.
73 Dolus contra maiores ſuos, principem, patriam & ſimiles nō, pręſumitur commiſſus.
74 Dolus in ſubdito opulentiſſimo, cur non pręſumatur aduerſus magiſtratuum commißus.
75 Dolo feciſſe non creditur, palam & publice negotia pertractans.
76 Inceſtas nuptias cum conſanguinea publice contrahens, a pęna excuſatur.
77 Tutor cum pupillo palam contrahens, non eſt in fraudis ſuſpicione.
78 Famam publicam conſtantemque rumorem ſequutus, de dolo nequit argui.
79 Fidem adhibens uiro bono & pręſtanti, & ſequendo eius aſſertionem aliquid agens, de dolo non arguitur.
80 Dolus in tutore non pręſumitur, ubi conſilio coniunctorum pupilli, aliquid agit.
81 Credulitatem probabilem aliquid faciendi, a dolo, excuſare.
82 Credulitas pobabilis, a uiri probi & bonæ famę, aſſertione cauſatur.
83 Dolus non poteſt argui in eo, cui ex actu conficiendo, damnū obueniret, uel etiam lucrum tenue.
84 Animus pręcedens ex his quę ſubſequuntur declaratur.
85 Doli ſuſpicionem tolli ex ſubſequutis.
86 Culpa facilius quam dolus pręſumitur.
87 Culpa non pręſumitur, in lucri & damni ſocio.
88 Caſtri ſocium, recuſantem reſtituere ei a quo metuebat expelli, non pręſumi eſſe in culpa.
89 Culpa ceſſat in eo, qui quod debuit & potuit, fecit.
90 Culpa quę alias contra quem pręſumeretur, ceſſat eius probata induſtria.
91 Dolo excuſare, etiam cauſam iniuſtam.
92 Iuſiurandum purgationis quid operetur.
93 Doli ſuſpicio purgata cenſetur, probata fama & bona conditione.
94 Dolum arguere, multas perſuaſiones.
95 Perſuaſionem nimiam, coactionis haberi loco.
96 Scire, & ſcire debere, idem quo ad effectum.
97 Ignorantiam facti alieni, non excuſare eum, qui debuit inueſtigare.

Con-

98 *Coniunctum facta coniuncti ſcire, præſumptio eſt. Et adeo potens quidem, vt vbi de præiudicio alterius agitur, ne tollatur quidem iuramento. nu. 99.*

100 *Veriſimile quod non eſt, falſitatis habet ſpeciem.*

101 *Dolo in præſumpto verſari dicitur, qui quod pro officio facere debuit, non fecit.*

102 *Perſuaſiones quando demonſtrent dolum.*

103 *Perſuaſionem requirere mendacium.*

104 *Conditionem perſonæ ſatis inueſtigaſſe dicitur, qui ſequutus eſt præſumptionem ex quaſi poſſeſsione ſtatus illius.*

105 *Dolum præſumi in aſſeren te, id quod ignorabat, ſi ſcienter id & callide faciat num.* 106.

107 *Affirmans eum cui mutuare uolebam, idoneum eſſe, an teneatur de dolo.*

108 *Codices rationum exhibere imperfectos, dolum arguit.*

109 *Præſenti ad præteritum infertur. Et quando id fallat. numero* 111.

110 *Conditio iniqua, alteri per alterum afferri non debet.*

112 *Delicto ex præſenti non præſumitur in præteritum.*

113 *Hæreticus de præſenti non præſumitur præterito tempore fuiſſe.*

114 *Stuprum committens vidua, non præſumitur de præterito adultera,*

115 *Semel malum, ſemper talem præſumi, reſpectu futuri temporis non præteriti intelligi.*

116 *Stellionatus crimen vt ſubſidiarium, arguit nullam aliam accuſationem extare uel actionem.*

117 *Cæſarea Maieſtas Deum refert in terris.*

118 *Rebus grauiſsimus, exactiſsima adhibenda cura & diligentia.*

CONSIL. CDVI.

Initium à Domino.

NON poſſum nõ ſummopere probare, acutam, doctã, ac bene eruditam cõſultationem, quampro bono & æquo, in præſtantiſſimi Bromij defenſionem redditã, ab eruditiſſimo V.I. licentiato do. Vvernerio Breiterio Germano, conſpexi: ac non mediocri ſtudio perpẽdi. Nec dubito, quin ſacra Cęſarea Maieſtas, vel illuſtriſſimi ſapientiſſimiq; illi iudices, qui Maieſtatis ſuæ nomine iudicaturi ſunt Bromio aduerſus latam ſnĩam, huius iuſtiſſimam controuerſiæ reuiſionem concedendam fore, declaraturi ſint. Cum Imperialis† Maieſtas patiatur numquam, iure ſuo quemquam re nõ optime cognita, priuari. Eſt enim & apud me (vt aliqua copioſo eruditoque rẽſponſo addam) certũ atque exploratum, quod in prima reſponſi parte fuit a conſultore acute diſputatum, iudices illos alioqui ſapientiſſimos, qui de cauſa hac ſententiã tulerunt, non arbitros, vel arbitratores ex compromiſſo, ſed ordinarios, vel delegatos, quos iuris arbitros; alio nomine appellare ſolemus, extitiſſe.

1

Primò ea me mouet ratio, quod ſi admittimus arbitros ex compromiſſo illos extitiſſe, plane nullitatis iudicium & ſententiã arguimus: cum in

2 iudices ordinarios† compromitti minime poſſit, quemadmodum præter in reſponſo commemoratos idem affirmarunt Roma. in ſingu. 161. ſi cõpromittitur. Guid. Papæ. q. 69. copioſe & egregie diſputat Marcus Antonius Blancus in tracta. de compromiſſo. q. 2. num. 41. qui legibus, rationib. ac permultis Doctorum auctoritatibus ualidiſſime comprobat. Et idem ſcripſit Maſsuerius in pract. titu. de arbitris. num. 8. Hanc quoque eſſe commuuem teſtantur Curt. iun. in l. 1. num. 30. & Ludouicus Burgheſius num. 50. ff. de iudicijs. Et quamquam illi diſputando diſſentiant: attamen Burgheſius ipſe. num. 64. inquit, quod in foro ab hoc non eſt recedendum. Nec quemquam moueat, quod Blancus præcitato in loco. nume. 42. quinque ſubijciat declarationes, Quandoquidẽ earum nullæ adaptari hic poſſunt. Nam (vt omittam ſecundam & quartam, quæ longe a re noſtra ſunt remotæ) illa prima non conuenit, dum ait, tunc demum in iudices ordinarios non poſſe cõpromitti, cum actu & habitu vtriuſq; partis, actoris ſcilicet, & rei conuenti cauſa iudices exiſtũt. Non inquam declaratio hæc conuenit, cum (ut in facto mihi præſupponitur) iudices ij actu & habitu, iudices huius cauſæ inter ipſos contendentes extiterint. Non etiam conuenit tertia Blanci declaratio, quod poſſit princeps compellere contendentes ad compromittendum. Nam loquitur Blancus, cum vult princeps, in ſe ipſum

3 compromitti,† quod hic minime factum cernimus. Cum non in Cæſaream ipſam maieſtatem ſed in ordinarios iudices actum id appareat. Non demum adaptatur poſtrema declaratio Blãci. numero quadrageſimo ſexto. Cum ſcripſit,

4 poſſe contendentes † in iudices ita conſentire, vt eorum conſenſus operetur appellationis remiſſionem.

Non equidem ad rem noſtram pertinet declaratio hæc, cum huiuſmodi conſenſus datus non ſit, ſed contrarius potius, cum voluerit Bromius ab his iudicibus iudicari, quod iuris erit. Nec a commodo vel appellationis, vel reuiſionis, vel reductionis ad boni uiri arbitrium, receſſiſſe Bromium tam ſimplici conſenſu exiſtimare poſſum. Et præterea alia iudicij ac ſẽtẽtiæ nullitas hinc inſurgeret, ſi hos iudices ex compromiſſo diceremus, nempe quod cum cauſa hæc criminaliter

5 pertractata fuerit, de ea compromitti † minime potuiſſet. Ita enim ſe habet recepta ſententia, quam præter in reſponſo relatos, firmarunt Romanus in conſilio centeſimodecimoquinto, numrro pժimo. Alexan. in conſilio octuageſimoſecundo, in fine. libro primo. Afflictus in deciſ. 84. Maſsuer. in pract. tit. de arbitris. nu. 11. Et idem eſt

6 qñ pęna pecuniaria † eſt imponẽda cõpromiſſũ fieri nõ poteſt. Ita Io. Baptiſta Peruſinus in tract. de arbitris. lib. 3. ca. 10. num. 2. Quod ſi dicatur cauſam hanc merè criminalẽ non eſſe, ſed potius

7 miſtam, cum pæna partim fiſco † partim aduerſarijs deferatur, iuxta ea, quæ ſcribunt omnes in

rubr.extra de iudicijs, ibi Butrius, Abbas, Decius num.25. Ripa.num.100.poſt Alexandrum in con ſil.66.colum.1.& idem Alex.in conſi.82.nu.6.in fi.eo.lib.1.

Reſpondemus idem eſſe, cum & de cauſa ipſa
8 miſta † compromitti minime poſſe, cenſuerint Barto.in l.non diſtinguemus.§.Iulianus.ff. de arbitris. Alex.in d.conſi.82.in fine. lib.1. Blancus in tract.de compromiſſis.q.4.num.26. Ripa in d. rub.extra de iudicijs.num.101.& Borellus in cõmentarijs. ad conſtitutiones Neapolitanas. §.2. glo.1.num.63.& num.377. Ne ergo dicamus duplici hac nullitate laborare iudicium, atque ſententiam, affirmandum eſt, hos iudices non arbitrorum ex compromiſſo perſonam, ſed ordinariorum iudicum ſuſtinuiſſe. Ita enim quando dubitarunt, an iudex, qui de cauſa cognouit & iudicauit, ordinarius, vel delegatus extiterit, di-
9 ſtinguere ſolemus, quod ſi iudicium † ſuſtineri non poteſt, tamquam ab ordinario pertractatum dicetur ille delegatus, Ita Abbas & Butrius in ca. cum ex officij.de præſcriptio.ille.num.32.iſte.nume.27.& ibidem Pariſius. num. 33. Et illo in loco Felinus.num.31. huius ſententiæ commemorat Romanum in conſi.320.in fine. Et num.32. in ſpecie de arbitro ſcribit, quod ſi eſt dubium, an
10 quis proceſſerit † in cauſa tamquam arbiter, vel tamquam arbitrator, præſumitur eo modo proceſſiſſe, quo acta valere poſſunt. Et idem multis ſimilibus comprobarunt Alciatus in tract.de præſumpt.reg.3.præſumpt.35.& Vantius in tracta.de nullita. in ti.de nullitate, defectu ex iuriſd. ordinariæ. num. 172. Et in ſpecie, magis idem ſenſit Io.Baptiſta Peruſinus in trac.de arbitris lib. 12.cap.6.

Secundò accedit, quod ipſimet iudices non ſemel dixerunt ſe officio iudicis fungi. Eſt ſane
11 iudicis officium † quod ordinario vel delegato conuenit, non autem arbitro, qui iudex, ex quo
12 iuriſdictione † caret l.2.§. vlt. ff. de iudicijs. l. ait prætor.in prin.de re iud. Iaſon in l. arbitro. num. 9.ff.qui ſatiſd.cog. dici minime poſſit. Ita bene eruditus Claudius Cantiuncula in tract.de offic. iudicis cap.7.num.19.cùm dixit, officium iudicis
13 meri imperij adminiſtrationem † obtinere. Et di
14 cuntur iudices, qui magiſtratum † obtinent. Idẽ Claudius præcitato in loco.cap.1.nume.4.& in ſpecie, quod nominans † ſe iudicem cum poſſet eſſe iudex vel arbiter, dicatur elegiſſe facultatem arbitri, tradit Ioan.Baptiſta Peruſinus, in tract.de arbitris lib.12.cap.3.

Tertiò ſuffragatur, quod in ſpecie tradit Camillus Borrellus in ſæpius citatis commentarijs ad conſtitutiones Neapolitanas de arbitris & cõpromiſſis.§.2.glo.4. num.57. Cum ſcribit, quod
16 ſi compromiſſum † eſt in iudicem ordinarium, qui de cauſa cognoſcat & procedat, cenſetur procedere tamquam iudex ordinarius, non autem tamquam arbiter. Et idem cẽſuerunt Bernardus Vurmſerus & Hartmannus in cõmentarijs Practicarũ Foreſiũ Germaniç.li.j.tit. de iudicib.c.5.

Quartò confert, quod ſcribunt prædicti Ber-
17 nardus Hartmanus quod ſi pœna † adiecta eſt in conſenſu adhibito iudicibus, vt ꝓcedat, ſignificat, in illos tamquam in arbitros conſenſum, innuens a contrario, & recte, quod ſi deeſt pęna, in ordinarium conſenſiſse. Et apertius ſcribit Franciſcus Aretinus in l.nemo poteſt. colũ. antepen. verſ.dubitatur tamen.de leg.1.ex ſententia Imolæ & aliorum in cap.cum dilectus, de arbit. quod
18 quando compromiſſum † eſt factum ſine pæna, quod illi arbitri cenſentur delegati. Et ſubiungit Aret. quod indubitanter ij habent iuriſdictionem quaſi delegatam. Idem ſenſit eruditiſſimus Alciatus in rub. extra, de officio ordinarij.nu.26. verſ.fallit, ſi ſtatutum.

Quintò & vltimò non parum viget, quod ij iudices obſeruarunt formam & modum procedendi, obſeruari ſolitum a iudicibus ordinarijs, vel delegatis, non autem ab arbitris. Ergo dicuntur extitiſse iudices, non aũt arbitri. Ita in ſpecie tradit Io.Bapt.Peruſinus in tract. de arbitris lib.
19 12.c.3. Ita in ſimili dicimus, ꝙ ex modo † & forma procedendi cognoſcitur, an quis fuerit arbiter, vel arbitrator, vt tradunt Bartol. in l. ſocietatem. §.arbitratorum.nu.12.ff.pro ſocio. Alex.in l.ſi ſeruius plurium. §.vlt.de leg.1. Feli.in c.cum ex officij.nu.30.de præſcrip.& eruditiſs. Andr. Gaillius lib.1.pract.obſerua.c.150.nu.5. Et idem reſpõdit Craue.in d.conſi.20.nu.6. Non obſtat nũc, quod obijcitur ex reſcripto Cæſareo, in quo ij iudices appellati ſunt compromiſſarij. Nam reſpõdetur vocem illam ſatis poſse verificari in his iudicib. qui alioqui iuris arbitri appellari poſsent, iuxta.l.
20 vlt.C.de iud. Et propterea effectus & forma † modusque procedendi magis attenditur, quã denominatio, iuxta ea, quæ ſcribunt Ripa in tracta.de peſte.tit. de priuileg.contractuum.nu.47.& Craue.& in conſi.20.nu.5.qui alios commemorauit.

Non etiam obſtat, quod ij iudices acceperint
21 ſportulas, quæ accipi prohibentur † a iudicib. ordinarijs, prohibente conſtitutione Cęſarea. Nam reſpõdetur, ꝙ ſicuti errore de cauſa criminali eſt compromiſſum, ſic & errore datæ ſunt ſportulæ.
22 Et rurſus acceptatio † ſportularum non immutat formam & modum proceſsus iam obſeruatum, quib. diximus demonſtraſse hos iudices tamquã iudices, non vt arbitros cognouiſſe & iudicaſſę.

De ſecunda propoſita iuris quæſtione, cum præſtantiſsimo cauſę conſultore idem ſentio, vel reuiſioni cauſæ & ſñiæ, vel appellationi locũ fore. Nã cũ ij iudices (vt demõſtrauimus) tamq̃ ordinarij vel delegati iudices, de cã cognouerint & pronũtiauerint, dubitandũ nõ eſt, quin reuiſioni locus ſit. Qñ quidẽ ſi cã hæc à iudicib. inferiorib.
23 † quorum tenuis extitiſſet iuriſdictio & poteſtas, iudicata fuiſſet, appellatio concederetur. Ita ergo & reuiſioni factus eſt locus, dum a maiorib. iudicibus prolata fuit ſententia. Non enim ſen-
24 tentię iudicis maioris † reuiſio, impediri unquã ſolet per recurſum ad Principem ſupremum ſic

Sic etenim iure ſancitum eſt; quod & ſi a ſenten-
25 tia † Præfecti Prætorio, conceſſa non eſt appel-
latio, nihilominus non impeditur ad principem
recurſus. l. ſi qui aduerſus. & auth. quæ ſupplica-
tio. C. de precib. vbi admittitur recurſus ad prin-
cipem aduerſus ſententiam Præfecti prętorio, &
ſi ab ea appellare, permiſſum non eſt. Et illis in lo
cis copioſè declarat Iaſon, & reſpondit Ruinus
in conſi. 157. num. 16. lib. 5. Ita & alijs in caſibus,
26 in quibus reijcitur appellatio † non tamen cenſe
tur reiectus recurſus ad principem, ſicuti in ſpe-
cie Iaſon in conſi. 16. in fine. libr. 1. reſpondit de
recurſu aduerſus ſenatus ſententiã, a qua appella
re non licet. Et idem reſpondit Natta in conſil.
614. num. 3. ſic & Decius in conſi. 533. nu. 2. cum
dixit, communem eſſe ſententiam, quod etſi ſta-
27 tutum non admittit † appellationem, non tamen
cenſetur excludere, recurſum ad principem: ſic-
que reuiſionem. Et idem reſponderunt Ruinus
in conſ. 157. numer. 6. lib. 5. Pariſius in conſ. 118.
col. 1. lib. 1. & Rolandus in conſ. 94. num. 3. lib. 1.
28 & manifeſtè, quod remota appellatione † non cẽ
ſeatur remota reuiſio ex recurſu, ſcribit doctiſs.
Gaillius lib. 1. pract. obſeruatio. cap. 135. in fine.
29 Et huc pertinet, quod etſi appellatio † prohibe-
tur, a ſententia prolata in cauſa poſſeſſoria mo-
mentaneæ poſſeſſionis, iuxtà. l. unicam. C. ſi de
mom. poſſeſſ. Non tamẽ prohibetur recurſus. Ita
Decius in l. ult. num. 50. C. de edicto Diui Adria.
tollen. Ripa in c. 1. nume. 3. de reſcrip. Pariſius in
conſ. 54. num. 9. lib. 3. Afflictus in deciſ. 341. & de
ciſ. 356. & Gramma. in deciſ. 35. num. 4. Et ad rẽ
magis confert, quod etſi appellatio non admitti-
30 tur a ſententia † illius iudicis, qui pro ſui arbitrio
procedere, & iudicare poteſt, attamẽ admittitur
reuiſio & recurſus ad principem. Ita ſcripſerunt
Baldus in l. 2. col. ult. C. de ſenten. ex breui. recita.
Roman. in conſ. 27. col. 2. Curtius ſenior in l. ad-
monendi. num. 379. ff. de iurei urand. & alij, quos
infra commemorabo. Et demum exiſtimo con-
trouerſiam hanc diffinitam, eſſe conſtitutione Cę
ſarea, in tertia parte ordinationum Imperialis ca-
meræ cap. 53. Qua conceſſum eſt, quod a ſenten-
31 tia ſenatus † Cameræ, admittatur recurſus, & re-
uiſio. His itaque concludendum eſt, quod cum ij
ſapiẽtiſſimi iudices cognouerint, & iudicauerint
hac de cauſa tamquam ordinarij, uel delegati, ab
eorum ſententia conceſſa ſit ſaltem reuiſio.

Cæterùm admiſſo citrà ueri præiudicium, ſa-
pientiſſimos hos iudices non ut ordinarios, vel
delegatos de cauſa cognouiſſe, & iudicaſse, ſed vt
arbitros ex partium compromiſſo, adhuc tamen
dicendum eſt Bromio ſuccurſum eſse, medio ap
pellationis, reductioniſque ad arbitrium boni vi
ri. Appellationi locum fore multa oſtendunt.
32 Primò, quod etſi regulariter † a ſententia ar-
bitri, permiſſa non eſt appellatio. l. non diſtingue
mus. §. cum quidam, uerſic. & idem. ff. de receptis
arbitris, & l. 1. C. eo. attamen quãdo ſententia ſeu
laudum ipſum arbitri, continet enormiſſimam lę
ſionem, vel manifeſtam, & euidentem iniquita-
tem, ſicuti hic extare demõſtrabimus, appellatio
admittitur. d. l. non diſtinguemus. §. cum quidam
arbiter. ff. de recep. arb. & l. arbitrorum. C. eod. &
reſponderunt Baldus in conſi. 380. Prẹmitto,
quod iſta. lib. 1. Iaſon in l. nemo poteſt. in ſecun-
da lect. numer. 74. de leg. 1. Socin. ſen. in conſ. 24.
num. 8. lib. 1. Decius in conſi. 533. num. 1. qui te-
ſtatur hanc eſse receptam opinionem Doctorũ.
33 Nec reductionem † hanc ad ad arbitrium boni
viri, poſse aliqua uerborum ſubtilitate impediri.
Hos ſecutus eſt doctiſſimus Gaillius lib. 1. pract.
obſerua. cap. 150. num. 9. & num. 10. quo loci te-
ſtatur, in camera Imperiali obſeruari, vt in libel-
lo ſupplici allegata enormiſſima lęſione, vel eui-
denti nullitate, concedatur appellatio, ſeu ad bo-
ni uiri arbitrium reductio.

Comprobatur hęc opinio traditione eorum,
qui ſcripſerunt, quod etiamſi conceſsum eſt ali-
34 cui liberum arbitrium, † ab eius ſententia conce
ditur appellatio ſeu ad uiri boni arbitrium redu-
ctio, ſi enormis adeſt læſio. ſic ſcribunt Baldus in
l. 1. col. 2. uerſi. ſed pone, quod per ſtatutum. C. de
rebus cred. & in l. 1. C. de his, quæ penę nomine.
Ioan. de Anna. in conſ. 34. num. 7. Alex. in conſi.
166. num. 14. lib. 3. & alij, quos congeſſi, & ſecu-
tus ſum lib. 1. de arbitra. iudicum. q. 70. nu. 16.

Secundò dato citrà ueri præiudicium, quod
hic non extet enormiſſima læſio, uel euidens nul-
litas: attamen admitti adhuc debet appellatio at-
que reductio. Quandoquidem hic conſtat com-
promiſsum eſse factum, nulla appoſita pęna. At-
qui certum eſt, quod vbi compromiſsum non cõ
35 tinet † pœnam, ad quam agi poſſit pro laudi ob-
ſeruatione, locus eſt appellationi, & reductioni
ad arbitrium boni uiri. Ergo & noſtro in caſu ap
pellare, reductionemque petere, permiſsum eſt. Il
la minor probatur in l. cum antea. C. de receptis
arbitris. ubi Doct. & ſcribunt Bar. in l. 2. num. 3. ff.
de arbitr. Abbas in cap. per tuas. nume. 9. de arbi-
tris, Maranta in Tracta. de ordine iudiciorum, in
titu. de appellationibus. nu. 251. quos ſecutus eſt
Gaillius in d. lib. 1. pract. obſerua. c. 150. nu. 13.

Nec repugnat quod a Bart. & ſequacibus, diſ-
ſentiant permulti congeſti a M. Antonio Blan-
co in Tract. de compromiſso, q. 10. num. 3. uerſi.
contrarium tenent. &c. qui communem eſse opi-
nionem aduerſus Bart. teſtatur. Nam reſponde-
tur deferendum magis eſse Bar. & eius ſequacib.
cum rationes, & argumenta receptę opinionis,
non ſatis firma, & ſolida ſint. Et quæ quidem hic
confutarem, ſi locus, & tempus pateretur.

Tertiò ſuffragatur, quod noſtro in caſu extat
coactio reuerentialis quædam iudicum, erga Cę
ſaream maieſtatem, quę mandauit cauſam diffini
ri, inſtar compromiſſi inter Francfortanos, &
Bromnium, ſicuti acta teſtantur. Eam enim Cę-
ſareæ Maieſtatis voluntatem contemnere, auſus
non eſt Bromius: qui ob id ſua ſponte compro-
miſſiſse dici non poteſt. Atqui quando ſimilis ex-
tat ad compromittendum coactio: permiſsa eſt
36 a laudo appellatio † ſeu reductio. Ita poſt Ioan.
Andreæ

Andreæ,docuit Angelus Aretinus in l.ex conſenſu.num.2.ff.de appella. Sic etiam reſpon.Barb.in conſi.40.col.14.lib.4. Idem affirmauit M. Antonius Blancus in Tract de compromiſſis. q. 10.numero 5. quo loci ex ipſo Aretino commemorat rationem,quæ huc maximè pertinet. Inquit ille, ob id appellationem hoc in caſu eſſe permiſſã, quia arbiter datus a tali iudice cogente, licet de conſenſu partium, dicitur quoddamodo arbiter iudiciarius,& magis dicitur arbiter iuris, quàm meri facti,& propterea mirum nõ eſſe, ſi ab eius laudo conceditur appellatio.l.vlt. C.de iudicijs. Cum & nos demonſtrauerimus ſuprà hos iudices fuiſſe uel ordinarios, vel delegatos, vel arbitros iuris,non autem facti:cum verè nil de facto,ſed de iure pronuntiauerint, Bromium teneri nimirum rependere illatum damnum Francfortanis.

Quartò appellatio reductioque hęc,ſaltẽ me-
37 diante ſupplici libello † & precibus porrectis cõcedi debet · cum permiſſum id iure ſit, ſicuti in ſpecie ſcripſerunt gl.& Bartol in l.arbitro.ff. qui ſatiſd.cog.Idem affirmarunt,Cardinalis in clem. & ſi principalis. q. 7. & alij congeſti a Blanco in Tract.de compromiſſis.q.10.num.7. qui & hanc ſecutus eſt. Et hæc ſententia uel ex eo ualidè cõfirmatur,quod etſi permiſſa non eſt appellatio a ſententia iudicis, qui poteſt pro ſui arbitrio cognoſcere,& iudicare, attamen conceſſa cenſetur
38 reuiſio † per recurſum ad principem. Ita dixi ſupra ſcripſiſſe Baldum in l.2.colu.2.C. de ſenten. ex breui.recita.Roman.in conſi.27.col.2.& Curtium ſen.in l.admonendi.nume.379.ff.de iureiurando,& illis accedunt Calcaneus in conſil. 38. num.8.& Ludouicus Bolog. in additio. ad Ioa. de Anna.in conſi.34.numer.14.verſic.nec obſtat vnum,quos ſecutus ſum in commentarijs de arbitrarijs iudicum,lib.1.q.70.num.18.& 20.

Quintò vel ea ratione concedenda omninò eſt appellatio ſeu reductio hæc,quod coram Cæ
39 ſarea Maieſtate † & per ſuprema eius tribunalia proceditur de æquitate, reiecto omni iuris rigore.ut reſpondi in conſ.202.num.18.libr.3. Et de alijs principibus,& qui principum perſonam ſuſtinent,ſicuti ex Baldi, & aliorum ſententia decidit Gramma.in deciſi.62. col. vlt. Et debent ſu-
40 premi principes † cognoſcere, & iudicare, vt cognoſceret,& iudicaret ipſe Deus opt.max. vt ſcribunt poſt alios Decius in conſi. 463. in fine. Bellonus in conſi.63.num.8.& Craue.in conſi.318. num.5.

Eſt autem certum, quod quando ſola ſpecta-
41 tur æquitas, † admittitur appellatio, & reductio a ſententia,ſeu laudo arbitri, ſicuti ob æquitatẽ, ne quis opprimatur, a laudo arbitri admittit ap-
42 pellationem ius † pontificium,ſicuti ſcribunt Baldus,& Angelus in l.ſi ſeruus plurium.de legat.1. Salicetus in l.1.C.de arbitris,Angelus Aretinus in l.ex conſenſu.num.6.ff. de appella.communẽ eſſe,& quod in foro ſeruaretur, affirmat Alexan. l.nemo poteſt.num.21.de leg.1. & ibidem Ripa. num.91.in fine.Præpoſ.in rub. extra de appellatio.num.59.& hos ſecutus eſt Blancus in Tract. de compromiſſis.q.10.num.9. qui & alios plures commemorat. Et hanc ęquitatis rationem conſiderant Caſtren.in l.arbitro.num.4.ff qui ſatiſd. coga.& inter alios Prępoſitus in d. rub. de appellatio.num.59.

Non obſtant nunc aliqua,quæ obijciuntur ad impediendum appellationem, ſeu reductionem reuiſionemque huius laudi.

Primò obijcitur conſtitutio Cæſarea,parte.3. c.53.qua cautum quidem legitur, a ſententijs la
43 tis ab Imperiali Camera † reuiſiones concedi,de laudis verò ab arbitris pronuntiatis, nullum verbum. Vnde fit,vt incluſio vnius nempè reuiſionis a ſententijs iudicum, excluſio ſit alterius,hoc eſt a laudis arbitrorum,iuxtã legẽ cum Prętor. in prin.ff.de iudicijs,& ca. nonne.de pręſump.Quæ quidem excluſio ſpecialis, & expreſſa dicitur, vt ſcribunt Curtius iunior in conſi.159.num.10.& Ripa in l.1.num.61.ff.de vulg.& pup. ſubſt.

44 Reſpondetur primò argumentum † ab incluſione vnius ad alterius excluſionem non procedere,quando illud,quod non eſt expreſſim incluſum,eandem rationem habet, quàm & ipſum clarè expreſſum,ſicuti declarãdo regulam. d. l. cum pretor,reſpondit Ruinus in conſi.111.num.39. lib.1.quem ſecutus ſum in conſ.106.nu.316.li.1. & accedunt Felynus in d.cap.nonne.num.15.de pręſump.& Gratus in conſi.5.nume.48.lib.2. Ita
45 etiam dicimus,quod † regula.dict.l.cum prætor, ceſſat,quando adeſt mens veriſimilis diſponentis,quod voluerit includere etiam caſum non expreſſum,ut tradunt Iaſon in l.1.§.adipiſcimur.numero 4.ff.de acq.poſ.Gratus in conſi.5.num.83. lib.2.& Soc.iunior in conſi.121.num.22.lib.1.& in conſi.5.nu.12.lib.2. Hic autem eadem ſubeſt ratio,in reuiſione reductioneque laudi,lati ab arbitris,quę eſt in ſententia a iudicib. cameræ pronuntiata:adeſt etiam mens veriſimilis. Nam Cæſarea conſtitutio rationem, & cauſam exprimit, ne quiſquam a Camerę iudicio iniuria afficiatur. Et vt cogitent iniqui iudices,ad pęnã, & iniquę ſententiæ reformationem.Hæc ſanè ratio locum habet,& in laudo iniquo,vt ſatis manifeſtum eſt. Sequitur ergo dicendum,conſtitutionem *prædi*ctam etiam in laudo locum obtinere.Immo ſi re
46 ctè conſideramus,facilius admittitur reuiſio † a laudo arbitri,ſi ſupplici libello petatur, quàm appellatio, ex his,quæ tradit Ioã. Baptiſta in Tract. de arbitris lib.7.cap.13.& lib.9.cap.15.num. 17.

Reſpondetur ſecundo, argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius non admitti,
47 † quando illud quod excluſum videtur a lege, vel conſtitutione illa,apparet incluſum ab alia lege,vel conſtitutione. Ita declarant Decius in l.1. in tertia lectura.numer.84.ff.ſi certum peta.& in conſi.11.num.18.& in conſi.516.num.18.quem ſecutus ſum in conſi.106.num.231.lib.2. Atqui, ſi rectè aduertimus, extat alia Cęſarea conſtitutio, in prima parte Imperialium ordinationum.

cap.

cap. 30. quæ ſatis manifeſtè indicat, idem eſſe de arbitrorum laudis, quod de iudicum ſententijs conſtitutum, Ordinationis verba hæc ſunt. *Vt primum Archiuum contineat omnes, nec dum expeditas cauſas fiſci, mandatorum, fractæ pacis, violentiæ, & ſpoliatorum; tam eccleſiaſticorum quam ſecularium, omnium, aut maiorem partem ſuorum bonorum, poßeßionum, iurium & conſuetudinum, &c. ſimplicis querelæ, compromißorum aut conſenſuum ad Imperiale iudicium cameræ: Inuocationis Brachij ſecularis, aut executionum eccleſiaſticorum, item executionum compromißariarum ſententiarum, & aliorũ, quæ non per appellationem, ſed alijs modis & vijs illi accreuerunt, &c.* Huius ordinationis poſtrema verba ſatis manifeſtè (vt diximus) indicant, remedium dari aduerſus ſententias ab arbitris latas; id quod eſt reductionis, & reuiſionis,

Reſpondetur & tertio, quod etiam ſi admittimus, nec expreſſe, nec tacite comprehenſum eſſe in prædicta ordinatione. cap. 53. de admittenda reuiſione a ſententia ſeu laudo arbitri, atque ita quod omninò hic caſus ſit ab ea ordinatione omninò omiſſus: attamen cum ſubſequens ordinatio cap. 54. ſtatuit, quod in caſibus non diffinitis ab ipſis conſtitutionibus Imperialibus, obſeruetur ius ipſum commune; dicendum eſt, hic debere admitti vel appellationem, vel reuiſionem reductionemque, ab hoc arbitrorum laudo: cum & ius ipſum commune (vt demonſtrauimus) hoc admittat.

Secundò obijcitur reſcriptum Cæſareum, cuius poſtrema verba hæc ſunt; ſit finalis determi-
48 tio † inſtar compromiſſorum, &c. Quibus quidẽ, verbis, ſignificaſſe videtur Imperator; quod cauſa hæc ita diffiniretur, vt locus amplius non eſſet alicui appellationi, vel reuiſioni inſtar ſententiarũ, quæ a compromiſſarijs ſicque ab arbitris ferri ſolẽt. Nam ſi admitteretur reuiſio vel appellatio, non eſſet finalis determinatio: & nihil prædicta verba operarentur. contra tex. c. ſi Papa. de priui leg. in 6. & tradunt omnes ex illo tex. in l. ſi quando. in prin. ff. de leg. 1. & alibi ſæpe.

Reſpondetur primò, verba illa reſcripti Cæſarei, non modo non reijcere atque excludere reuiſionem vel reductionem, ſed potius admittere, Cum voluerit Imperator cauſam finali determi-
49 natione, † hoc eſt ſententia diffinitiua, inſtar compromiſſariæ, id eſt, ea breuitate, & reiectis iuris apicibus, diffiniri. Hic concedit Cæſarea Maieſtas cauſam diffiniri inſtar cauſæ compromiſſariæ. Non ergo compromiſſaria eſt: ſed ordinaria ſeu
50 delegata. Cum id quod eſt ſimile, † non ſit idem. l. quod Nerua. ff. depoſiti. ſi ergo cauſam hanc inſtar, hoc eſt ad ſimilitudinem compromiſſariæ, voluit diffiniri, conſtat ordinariam vel delegatã fuiſſe, & conſequenter reuiſionem admittere. Et prætereà, admiſſo citrà ueri præiudicium, quod non extet in reſcripto Cæſareo dictio illa, inſtar, atque ita ſit cauſa compromiſſaria, dicimus, Cæſaream Maieſtatem noluiſſe immutare naturam
51 ipſius † cauſæ compromiſſariæ, quam eſſe ſuprà demonſtrauimus, quod admittatur vel appellatio, vel reuiſio, ſeu reductio.

Tertiò obijcitur, quod in precibus Cæſareæ, Maieſtati oblatis, obtulit Bromius ſtare velle determinationi iudicum, ſicuti ſignificat illud verbum, finaliter.

Et rurſus Hochelius Bromij procurator, in precibus eidem Cæſareæ Maieſtati porrectis ita locutus eſt. *Veſtra Clementia dignetur ſuper actis productis, vti iudices compromißarij, cùm primum in cauſa iudicare, & diffinire, quod iuris eſt. Ex qua cauſa hiſce me obligo, id quod veſtra Clementia decernet, & iudicabit, pro mea parte ſine tergiuerſatione implere atque perſoluere, &c.* Hæc ſanè verba duo ſignificare videntur, expreſſum ſcilicet conſenſum de compromittendo, & renuntiationem vlterioris recurſus, querelæ, reuiſionis, & reductionis ad arbitrium boni viri. Et
52 dubium non eſt, quin poſſit † compromittens renuntiare iuri de petenda reuiſione, & reductione ad arbitrium boni viri, ut ſenſit Blancus in Trac. de compromiſſis. q. 2. nume. 46. Cùm dixit, compromittentes poſſe ſe ipſos obligare ad ſtandum laudo, & ſententiæ arbitri. Et læſioni enormi,
53 † ac enormiſſimæ renuntiari poſſe, reſpondit Burſatus in conſ. 176. num. 61. qui huius opinionis commemorat Siluanum in conſ. 71. nu. 6. & Antonium Gabrielem in concluſionibus lib. 2. titul. de arbitris concluſ. 3. num. 29. Et ait Burſatus eſſe communem opinionem.

Reſpondetur primo, quod illa verba, ad finalẽ
54 determinationem, † poſita in reſcripto, non ſignificant, mutuam conuentionem de ſtando arbitrio, & laudo, reiecta omni reuiſione, ſed ſolùm ſignificant, ſententiam diffinitiuam. Quę quidem dicitur finem imponere liti, & controuerſiæ, ad
55 differentiam interlocutoriæ, cum diffinitiua † a diffiniendo dicatur, Et hanc interpretationem confirmant illa verba requiſitionis Bromij, quæ ita ſcripta leguntur: Diffinire & iudicare quod iuris eſt Hæc ſane uerba ſignificant, iuriſdictionem ordinarium horum iudicum, non alteratã, & immutatam fuiſſe, ſed potius excitatam, iuxta ea, quæ ſcribunt Baldus, & Iaſon in l. ius ciuile. col. 1. ff. de iuſt. & iure, Lapus alleg. 88. numero 4. Angelus in conſ. 214. numer. 2. Boerius in q. 151. num. 5. & nu. 6. & Alciatus in Tract. de præſump. reg. 3 præſump. 35,

Cum dixerunt, quod ſi princeps committit,
56 † cauſam ordinario, in forma iuris communis, non dicitur facta noua commiſſio: atque ita is ordinarius, non eſt effectus delegatus, ſed manet ordinarius, eiuſq. iuriſdictio dicitur excitata. Nec quidquam urget illa traditio Blanchi in dicto Tract. de compromiſſis. q. 2. nu. 46. quandoquidem ipſe ſolùm ſcribit, quod etſi non poſſunt
57 partes † compromittere in iudicem ordinarium tamquam in arbitrum, attamen poſſunt partes per conuentionem ſe obligare, ad ſtandum ſentẽtiæ iudicis, quæ obligatio habebat uim renuntiationis appellationis. Non affirmat Blãcus quod compromittentes in ordinarium, eo ipſo, quod compromittunt, cenſeantur renuntiaſſe appellationi,

tioni,vel reuiſioni reductionique,ſed quod ſi volunt, poſſunt ipſę partes ſe obligare ad ſtandum ſententiæ illius. Præſupponit itaque Blancus, q̃d verba apta,& idonea ad concipiendum conuentionem,& obligationem illam adhibeantur, nõ autem concedit,quod ex ſolo compromiſſo conuentum ita ſit. Vbi enim eſt ſimpliciter compro-
58 miſſum,† cenſentur partes voluiſſe ea facere, & obſeruare,quę natura ipſa compromiſſi poſtulat.
59 Quod quidem eſt, ut † admittatur appellatio,vel reductio reuiſioque, quando vel enormiſſima adeſt læſio,uel euidens nullitas. Ita ſane dicimus,
60 quod faciens actum † dicitur velle ſecũdum eius naturam facere.l. quæro. §. inter locatorem vbi in ſpecie Bar.de arbitr.notat.ff. locati. & ſcribũt Iaſon in l.non omnis.nu.2.ff.ſi certum peta. Decius in l.in omnibus obligationibus.num.5.ff.de reg.iuris.& apertius Alciatus in Tractat.de præſump. reg. 2. pręſumpt.ult. Et actus præſumitur
61 geſtus † ſecundum qualitatem rei,ſuper qua conficitur.Alex.in conſ.26.in fi.lib.4.

Reſpondetur ſecundo,quod nec Bromij, nec Hochelij procuratoris verba, quidquã nocent. Quandoquidem etſi ampliora eſſent, non tamẽ impediunt petitionem reuiſionis ac reductionis ad arbitrium boni viri.

62 Non enim arbitris , & arbitratoribus † tribui poteſt tam ampla facultas,etiam cum pleniſſima renuntiatione, quin ſemper peti poſſit reductio hæc,quando enormiſſima extat læſio. Et quod nulla uerborum cautela effici poſſit, vt renuntietur huic reductioni,late tradit Anton. Gabriel in concluſionibus lib.3.titul.de arbitris,concluſ. 3. num.4 ..& ibi.num. 44.inquit ex multorum ſen-
63 tentia,quod læſioni enormiſſimæ,† in compromiſſo renuntiari non poteſt. Item latiſſime comprobat Siluanus in conſi.71.num.6.Idem reſpõdit Bero.in conſi.68.col.ult.lib. 2.

Et hinc reſpondit Socin.ſen.in conſi.24.nu.2
64 libro 1.quod ſi partes promiſerunt † ſtare iudicis ſententiæ,qualiſcumque illa fuerit,intelligitur,ſi ſecundum iuſtitiam iudicauerit. Quibus conſtat,nil obeſſe auctoritatem illam Burſati in dict. conſi.176.nume. 61. Nam illa repugnat receptæ ſententiæ, & Gabriel ab eo relatus, contrarium affirmat,Siluan verò in d.conſ.71.num.6.in fine id ſenſit ſolum,quando clauſulæ renuntiationis ſunt ampliſſimæ , Quæ etiam opinio repugnat communi,ab eo ibi commemoratæ.

Et hoc quidem ſine controuerſia locum habet noſtro in caſu,in quo verba promiſſionis Ho-
65 chelij hæc ſunt,† quod iuris eſt. Quibus quidem verbis ſignificauit, Bromium obſeruaturum ea, quæ ſecundum iuris diſpoſitionem pronunciata erunt.

Reſpondetur tertiò, Bromium nullum ſpecificum mandatum Hochelio procuratori dediſſe, quo preces illas Cæſareæ Maieſtati offerret, offerretque ſe iudicato ſine tergiuerſatione obtemperaturum. Hic etenim requirebatur certum,& ſpe-
66 cificum mandatum, † quo poſſet Hochelius renuntiare iuri competenti Bromio , quemadmodum ſcribunt Barto.in l.vlt.ff.de his, quæ in fraudem credito. Alex.in conſi. 12.nu.7.lib. 1. & apertius in conſi.115.num. 1.li. 5.& Bero. in quæſtionibus familiaribus.q.33.num.3.

67 Eſt enim renuntiare iuri competenti † ſpecies quædam donationis,quam procurator ſine ſpeciali mandato facere non poteſt, vt ſcribunt Bar. & reliqui in l.filiusfam.ff.de donatio. Hæc habui, quæ de ſecunda iuris dubitatione ſcriberem.

Tertia eſt principalis dubitatio,quæ circa cauſæ merita verſatur , an ſcilicet iure damnatus ſit Bromius? Qua de dubitatione reſpondendũ eſt, minus recte damnatum eſſe : cum accuſatio vel actio aduerſus eum propoſita,minime probata fuerit. Eſt enim clarum,actionem vel verius accuſationem,doli& criminis ſtellionatus,inſtitutum aduerſus Bromium fuiſſe. Nam in libello narratum fuit, Bromium dolo perſuaſiſſe ſocietatem ineundam eſſe, & fidem datam in negotio pertractando,fideliter non obſeruaſſe. Et in libelli concluſione petitum fuit, Bromium damnari ad pœnam extraordinariam, & ad reſarcienda illata damna Francfortanis. Quæ ſane narratio, & concluſio,manifeſte ſignificant,fuiſſe propoſitã
68 ſtelliona tus accuſationem, † cuius natura eſt, vt dolum contineat.l.3.ff.de crimine ſtellio. & poſt alios,ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum,lib.2.caſu.381.nu.5.

69 Et dicitur crimen † quod pęna extraordinaria plectitur.l.2.&l.3.ff.de crimine ſtellio:& ſcripſi in d.caſu.381.num.4.poſt Comenſem in conſilio 42.Viſo proceſſu in fin. & Boſſium in Trac. cauſarum criminalium,in tit.de crimine ſtellionatus.num. 1.

Nec quidquam obſtat,quod iam lite ipſa conteſtata,Francfortani accuſatores actionem mutare tentauerint,petendo indemnitatem a Bromio promiſſam præſtari.

Nam reſpondetur , id permiſſum non fuiſſe
70 Francfortanis,cum actio ſeu accuſatio † criminalis,in ciuilem mutari minime poſſit:ſicuti Bar. in l.edita.num. 12.C.de eden. & ibidem Curtius iunior.num.150.& Purpur.nu. 138. qui & Baldum ibi refert & reliqui oẽs. Et accedit,quod ſi dabatur Francfortanis alia actio ex pacto,& conuentione,hac ſtellionatus agere minime potuerunt, vt multorum auctoritate ſcripſi in d.caſu.381.numero 5.Et propterea actionem mutare non po-
71 tuerunt Francfortani. Et præſertim † lite conteſtata,ob quam prohibetur,& quouis in caſu mutatio ipſa , vt communem eſſe opinionem teſtatur Curt.iun.in d.l.edita.nu. 151.

Eſt ergo hic videndum,an Bromij dolum, qui in crimine ſtellionatus requiritur, probauerint Francfortani? Et uere conſtat non probaſſe, immo de ipſius Bromij bona fide, quæ dolo repugnat, apparere.

Primo pro Bromio ſtat iuris præſumptio , q̃d
72 dolus non præſumatur , † ſed bona fides. l.quoties.§.qui dolo.ff.de probatio. Alciatus in Tract.

de

de præſumptio.reg.3.præſump.4.num.1.& multis alijs comprobat Craue.in conſi.319.nu.1.qui ad rem noſtram ſcribit, hoc maximè procedere in uiro probo, de cuius dolo non pręſumitur:ſed omninò excuſatur.Id quod multis ſimilib. Crauetta ipſe comprobat.

Secundò accedit, quod dolus non præſumitur
73 tur commiſſus † cõtra maiores ſuos, vt puta principem, patriam & ſimiles, qui facilè vlciſci poſſunt.Ita reſpondit Craue.in d.conſi.319.nu.6.ex ſententia Iaſonis in conſi.167.col.5.lib.4.& ſubiungit Crauet. tantò minus dolum præſumi con
74 tra † ſubditum opulentiſſimum, qui non ignoraret maximam ſibi imminere iacturam, ſi dominũ offenderet.

Non ergo credendum eſt, Bromium doloſè quidquam moliri voluiſſe, aduerſus Francfortanos, quorum ciuis eſt, & ſubditus, & apud quos opulentiſſimum habet patrimonium.

Tertiò ſuffragatur, quod dolo is aliquid feciſ
75 ſe † non creditur, qui palam, & publicè negotia pertractauit, & de re publicè cognita, & apparen
76 ti.l.vlt.ff.de ritu nuptia.ubi excuſatur a pęna † inceſtarum nuptiarum, qui palã contraxit nuptias
77 cum conſanguinea, & ſimile eſt de tutore, † qui palàm contrahit cum pupillo, vt nulla ſit ſuſpicio fraudis.l.non exiſtimo. ff. de adminiſtra.tut. & ſimile in l.non intelligitur.ff.de iure fiſci.& in ſpecie huius reſpondit Crau. in conſi.319.nu. 8. Et accedit quod ad rem hanc comprobandam ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum, lib.2.caſu.244.col.1.& in conſi.98, num.35, li.1. Et in ſpecie doli idem ſcripſit Felynus in capit.ſi autem.colu.1.verſi.tertiò fallit. de reſcrip. Atqui Bromius conſilium Francfortanis dedit, de coeũda ſocietate cum Steinachianis, quorum negotiatio manifeſta erat, & publice eorum bona fama volitabat.

Ergo doli Bromius argui minime potuit, poteſtquè.

Quartò ſuffragatur, quod is de dolo reprehen
78 di, & argui non poteſt, † qui ſecutus famam publícam conſtantẽque rumorem aliquid egit, vel agẽdum perſuaſit. Ita Bart. in l.cum quidam.§.quod dicitur.col.2.uerſi.et ſic facit.ff.de acquirend.hæred.& in l.1.col.2.ff.ad Turpill. Oldradus in conſilio 304.col.2.Baldus in conſi.289.Quia conſuętudo.lib.4.Guido Papæ.in q.301.in 4. effectu.& in q.446.Calcane.in conſi.100. col. 3.Et hos ſecutus eſt Craue.in conſi.319.num.4. Quibus accedit Franc.de Marchis in q.175.num.1.parte 1.

Atqui noſtro in caſu grãdis egregiaque fama publica erat, de ſocietate Steinachiana, quod ſcilicet negotiationem artis metallicæ magno cum emolumento ſingularique ſtudio, & probitate exerceret atquę pertractaret. Ergo doli argui nõ poteſt Bromius; ſed omninò excuſatur.

Quintò confert non mediocriter, quod do-
79 lus argui † in eo non poteſt, qui viro bono, & præſtanti fidem adhibuit, illiuſque aſſertionem ſecutus aliquid egit.Ita in ſpecie dati conſilij, docuit Baldus in l. 2. C. de his, quibus ut indignis.
80 Cùm dixit, tutorem non præſumi † dolo verſatum, quando aliquid egit conſilio cõiunctorum pupilli. Et Baldum ſecuti ſunt Iaſon in l.1.in fine C.de tranſact.& Craue.in conſi.319.numer. 14. qui ſubiungit ex ſententia Decij in conſil. 188. col.3.generalem hanc propoſitionem; quod ha-
81 bens probabilem credulitatem † aliquid faciendi, excuſatur a dolo. Credulitas autem probabi-
82 lis cauſatur † ab aſſertione uiri probi, & bonæ famæ, ut inquit glo.in l.Titio fundus.ff.de cond.& demon.quam ſecuti ſunt infiniti prope congeſti a Tiraquello in Tract.de pænis legum.& c.cauſa. 51.num.26.& multis ſequentib. & ab Anto. Gabriele lib.7. concluſio. in criminalib. concluſ. 2. num.36.& Craue.in conſi.277.col.3.uerſi. quod autem. Atqui Bromius credidit fidemque adhibuit, non modò uni, ſed multis uiris bonis, & pręſtantibus de ſocietate Steinachiana, quod eſſet (vt diximus) ſummè vtilis, & proba.credidit inquam Bromius, Merenburgo, & Rauſcherio viris ſummæ integritatis, & probitatis. Et re ipſa cognouit Bromius ex rationibus Rauſcherij, qui ſocer ei erat, magnos fructus, & prouentus, qui ei ex ſocietate illa Steinachiana obuenerunt. Ergo ab omni dolo abfuit Bromius.

Sextò mouet me non parum, quod dolus ar-
83 gui † non poteſt in eo, cui ex actu conficiendo obueniret detrimentum, damnum, vel etiam tenue lucrum, & commodum. Ita reſponderunt Feder.de ſenis in conſi.125.ſuper eo, in fine, Bald. in conſi.250. In quæſtione. col.3.lib.1.Imola in conſi.129.in fine.Alex.in conſi.127.col.3. lib.4. & Iaſon in conſi.167.col.2.lib.4.quos ſecutus eſt Craue.in conſi.319.num.13. Et ita accedit Ruinus in conſi.8.in fine.lib.4. Atqui Bromio damnum obueniſſet ex hac ſocietate Steinachiana, cuius & ipſe effectus fuit ſocius una cum Francfortanis. Ergo nõ poteſt in Bromio argui dolus, quod malo, & peruerſo animo perſuaſerit conſiliumque dederit Francfortanis de ſocietate cum Steimachianis coeunda. Nec obijci hic poteſt; quod potuit colludere Bromius cum alijs ſocijs in damnum Francfortanorum.

Nam reſpondetur, eſſe falſum; quia extabant, & alij multi ſocietatis adminiſtratores, qui calculos conficiebant, videbant, & data, acceptaque in rationum libris referebant.

Septimò huc pertinet, quod dolus in Bromio argui non põt, qui contracta ipſa ſocietate cum Steinachianis, in negotio ipſo pertractando ſucceſſiue, & pro tempore dum negotia pertractabantur, ſumma fide Francfortanis referebat, quę geſta actaque fuiſſent: nec in eius relationibus fraus dolus, uel culpa etiam leuis deprehẽſa fuit. Eſt ergo credendum, quod & in perſuadenda ſocietate, caruerit omni dolo, & fraude:cum ex his,
84 quæ ſubſequuntur † declaretur præcedens animus.l.ſi ventri.in fine.ff.de priuil.cred. Ita ab ſub
85 ſecutis † doli ſuſpicionem omnem tolli argumẽtatur Craue.in conſi.319.num.10.uerſicu.15. & num.

num. 17. uer. decimoquintò, qui excuſaret etiam a culpa, vt ſtatim dicemus.

Octauò ad demonſtrandum Bromij dolum, argui hic non poſſe, a fortiori duci argumentum
86 ſic poteſt: culpa tamquam leuius delictum † præſumi facilius poteſt quàm dolus, vt in ſpecie ſcribunt Bar. in l. quoties. §. 1. ff. de hæred. inſtitut. & Craue. in conſi. 319. num. 1. Atqui Bromius culpa argui non poteſt. Ergo minus dolo. Quod culpa caruerit patet. Nam culpa in eo nõ præſumit,
87 † qui lucri & damni ſocius eſſe voluit: & qui in re communi aliquod egit. l. hæredes. §. non tantùm. ff. famil. erciſ. l. ſi ſocius ſocio. ff. pro ſocio, & l. ſi conſtante. §. ſi maritus. ff. ſoluto matr.

Quibus adductus ſic in ſpecie reſpondit Craue. in conſi. 319. nume. 15. verſi. ſecundò poſito:
88 Cùm dixit, culpam non præſumi † in ſocio Caſtri, qui recuſauit illud reſtitui illi, a quo expelli metuebat. Et ibidem. num. 16. uerſic. quintò ceſ-
89 ſat. &c. Subiungit, ceſſare culpam in eo, † qui fecit quod debuit, & potuit. Et idem reſpondit ipſe Craue. in conſi. 233. num. 4. verſi. ſextò, in fin. & in conſi. 247. nume. 6. verſ. quintò reſpondeo Baldum, Romanum, & alios commemorat: Et ſcribit idem Craue. in d. conſi. 319. num. 17. ver. duodecimo, &c. ex Alexandri ſententia; quod
90 culpa, quæ alias contra aliquem pręſumitur † ceſſat, ſi probetur eius diligentia, & vigilantia, quod conſueuerit eſſe diligens, & vigilans. Cum autem Bromius adhibuerit ſtudium, & diligentiam in cognoſcenda ſocietate Steinachiana, ex aſſertionibus probatiſſimorum virorum, ac libris rationum eorum, qui cum ea negotiabantur, nempe ex codicibus Rauſcherij, ſequitur dicendum feciſſe quod debuit, & potuit, & conſequenter culpa prorſus caruiſſe, carereque: atque ita multò magis carere dolo.

Nonò negari hic non poteſt, quin multæ extent cauſæ, & quidem iuſtæ, quæ mouerunt Bromium ad conſulendum, & perſuadendum Francfortanis, vt ſocietatem cum Steinachianis inirẽt: aſſertio Merinburgi, & Rauſcherij, libri rationũ ipſius Rauſcherij, fama publica de magno emolumento, quod ex illa quotidie proueniebat, ac quod ipſemet Bromius ſocietatis particeps eſſe voluit. Hæ ſane cauſæ etſi iniuſtę extitiſſent, cum tamen iuſtæ fuerint, excuſare Bromium a dolo debent. Ita enim cauſam etiam ſolam iniuſtam
91 † a dolo excuſare, affirmarunt glo. in l. igitur. ff. de liberali cauſa. Alex. in conſi. 75. col. 3. lib. 5. & Socinus inter conſilia Curtij ſen. in conſi. 20. col. 2. Quos ſequit in ſpecie Crau. in cõſi. 319. n. 14. verſ. uigeſimoprimò. Et his accedunt alij permulti, quos congeſſi in commentarijs de recuperanda poſſeſſione, in remedio quinto. num. 49. & 50.

Decimò, & vltimò, dato citra veri præiudiciũ, quod aliqua doli ſuſpicio extitiſſet in Bromio: at tamen illa omnis extincta atque purgata fuit, ob iuſiurandum purgationis ei a iudicibus dela-
92 tum. Quod ſane iuramentum † operatur, vt reus abſoluatur. l. admonendi. ff. de iureiura. & reſpondit Bart. in conſi. 104. Viſis teſtibus. in fine. lib. 1. & idem in l. ſi maritus. in fine. ff. de quæſtio. laſ. in l. 3. in prin. nu. 21. de iureiuran. & ibidem Soc. num. 7. teſtatur communem eſſe opinionem. Lãfrancus Orianus in d. l. admonendi. nume. 30. de iureiuran.

Idem quoque tradit Maranta in Tract. de ordine iudiciorum, parte ſexta, actu. 9. titu. de iuramento, differentia, & eius vſu. nume. 17. Et hanc eſſe communem opinionem, & obſeruari ſic vidiſſe, teſtatur Boerius. in q. 86. numer. 5. qui alios
93 plures commemorat. Et cenſetur purgata † ſi in ſpecie, vt credo, probata fuit bona vox, fama, & cõditio ipſius Bromii, iuxta ea, quæ copioſe poſt alios reſpondit Craue. in conſi. 244. num. 6.

Non obſtant nunc aliqua, quæ obiiciuntur, ad demonſtrandum Bromij dolum, vel ſaltem culpam, quibus iuſte damnatum fuiſſe contenditur.

Primò obijcitur, quod Bromii dolus arguitur ex conſilio, & multis perſuaſionibus ab eo factis, de contrahenda ſocietate cum Steinachianis, quorum malam conditionem, & ſtatum ſciebat.
94 Eſt enim certum multas perſuaſiones † dolum arguere. l. cum quis, vbi Bart. ff. de dolo. & multis comprobauit Craue. in conſi. 192. nume. 12. qui
95 ſubiungit, nimiam perſuaſionem † loco coactionis haberi, ex ſententia Caſtren. Calcanei, Socini & aliorum, quos commemorat. Quod autem Bromius ſciret malam conditionem, & ſtatum ſocietatis Steinachianæ multis conſtare videtur. Et primùm, quod multo tempore prius, quàm Frãcfortenſes in ſocietate fuerit. Eſt ergo veriſimile, quod ſciuerit dictæ ſocietatis ſtatum: Et ſi non
96 ſciuit, ſcire debuit, † quod idem eſt quò ad effectum. l. ſi duo. ff. de acquirend. hæred. l. ſi ex duobus. ff. de duobus reis, & l. quiſquis. C. de reſcind.
97 vend. & accedit, quod ignorantia † circa factum alienum non excuſat eum, qui inueſtigare debuit. Ita Caſtren. in l. 1. §. nonautem. verſi. item alias conſului. ff. de exercito. actio. Anch. in conſi. 333 Et ſimilia ſcribunt Decius, & Cagnolus in l. qui cum alio. de reg. iuris, ille num. 2. iſte. nu. 3. Secũdum ſcientiæ Bromij argumentum, ſumitur ex eo, quod eſſet ſororius, & ſumma familiaritate coniunctus Hieronymo Rauſcherio, qui iã multos annos ante, erat ſocius illius Steinachianę ſocietatis. Eſt autem clarum, coniunctum præſumi
98 † ſcire facta coniuncti, & præſertim eius, cũ quo familiariter conuerſari ſolet. l. conſenſu. §. ſuper ſeruis. C. de repud. Baldus in l. quidquam. C. de ſeruis fug. & ſcribunt omnes in l. 1. ff. ſi certum peta. & in fortioribus caſibus reſpondit Craue. in conſi. 220. num. 12. & in conſi. 249. nume. 4. in
99 fine. Et præſumptio hæc adeò potens eſt † quando agitur de præiudicio alterius, vt ne iuramento quidem aſſerentis ſe ignoraſſe, tolli poſſit, vt egregie docuit Gemin. in cap. eos, de tempo. ordina. in 6.

Tertium argumentum ſcientiæ Bromij ducitur ex eo, quod ipſemet Bromius anno. 1555. & poſt, interfuerit rationibus ſocietatis, redditis

ab adminiſtratoribus. Et ſtatus ſocietatis ex confectis calculis detectus atque manifeſtatus fuit, Et ideò veriſimile non eſt, qđ ignorauerit ſtatũ
100 ipſum ſocietatis. Quod enim veriſimile † non eſt, habet falſitatis ſpeciem, vt poſt Baldum, & alios docuit Iaſon in l. ſi extraneus. num. 6. ff. de cond. ob cauſam, & multis comprobaui in commentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu. 85. Et prætereà Bromius fuit mandatarius Francfortenſium, debuit ergo ſcire ſtatum, & conditionem dictæ ſocietatis, alioqui de culpa, & negligentia admiſſa tenetur. l. Si procuratorem. §. vl. ff. mand. & l. a procuratore. C. eo. & l. contractus. ff. de reg.
101 iuris. Et in dolo præſumpto † verſari is dicitur, qui nõ facit quod pro ſui officio facere debet. Ita ex. d. l. procuratore. §. vlt. reſponderunt. Soci. ſen. in conſi. 46. num. 4. lib. 1. & Crauc. in conſil. 115, num. 2.

Reſpondetur primò, Bromij perſuaſiones eiuſmodi non fuiſſe, vt dolum arguere in eo poſſint.
102 Nam tunc perſuaſiones, † dolum demonſtrant, quando perſuaſus fuit talis, cui facilè perſuaderi, & ea perſuaſione quodammodo cogi ad ita faciendum: ſicuti loquitur Crauet. in d. conſi. 192. num. 12. qui de minore, & muliere perſuaſis ſcri-
103 bit. Et eo loci, num. 13. ſubiungit † mendacium in perſuaſione requiri. Quæ ſanè omnia deficiũt hoc in caſu. Non enim Francfortenſes tales fuerunt, ſuntque, quibus perſuaderi aliquid falsò, poſſit: vel qui perſuaſionibus cogi quodammodo valeant. ſunt enim prudentes, verſuti, & in negotijs pertractandis diligentiſſimi. Nec hic Bromij mendacium aliquod detegitur; id quod & infrà comprobabimus.

Reſpondetur ſecundo, negando ſcientiam illã Bromij vel affuiſſe, vel eiuſmodi fuiſſe, vt eius dolum arguere poſſit. Nam etſi Bromius antea fuit ſocius: attamen negotia non adminiſtrabat, ſed ad adminiſtratores ſe referebat. Et iuſtè credidit ſocietatem fuiſſe magni lucri, & emolumenti, ex fama publica, & ex libris Rauſcherii; quib. cauſata in eo fuit probabilis ignorantia, quæ excuſat; & ob quam ceſſat regula. d. l. qui cum alio, vt ibi declarat Decius. nu. 3. verſi. & iſta regula. & Cagnolus ibidem. nu. 11. multis comprobat, & confert quod tradit Alciatus in Tractat. de præſump. reg. 2. præſump. 2. num. 5. verſic. Nec obſtat quid. &c. Cum dixit, illum ſatis dici inueſtigaſſe
104 † conditionem perſonæ, qui ſecutus eſt præſumptionem, ex quaſi poſſeſſione ſtatus illius. Ita & hic dicitur excuſatus Bromius, dum ſecutus eſt, præſumptionem ſtatus dictæ ſocietatis, ſecundũ bonam vocem, & famam illius.

Præterà ſi ſtatus illius ſocietatis attenditur, ante communicationem cum Francfortanis factã, clare conſtat, ex ea Rauſcherium, & Bromium ipſum multum lucri, & emolumenti fuiſſe conſecutos. & propterea Bromii conſilium, & perſuaſiones viri boni, & prudentis fuiſſe. Qua ex re ceſſat & illud ſecundum ſcientiæ indicium, ſumptum ex eo, quod eſſet coniunctus ſanguine Rauſcherio, ſocio eiuſdem ſocietatis. Hoc ſanè indicium (vt ſuprà attigimus) pugnat aduerſus Francfortanos. Cum ex rationibus ipſius Rauſcherii appareat eum ex ſocietate illa multum lucri, & emolumenti percepiſſe. Non etiam obſtat tertium ſcientiæ Bromii indicium, quod equidem nil ad rem hanc pertinet. Illud enim reſpicit tempus iã contractæ ſocietatis inter Frãcfortanos, & Steinachianos, hoc eſt poſt annum. 1554. Nos verè diſputamus de Conſilio, & perſuaſionibus Bromii, vt eo anno ſocietas contraheretur. Et propterea argui non poteſt Bromius doli vel negligentiæ, tamquam mandatarius ſocietatis: cum mandatum ei datum fuerit poſt contractam ipſam ſocietatem. Et poſt contractam hanc ſocietatem admiſiſſe Bromium, quod vel fraudem vel dolum poſſit arguere probatum demonſtratumque minime fuit.

Secundò obiicitur, admiſſo, quod ignorauerit Bromius ſtatum, & conditionem Steinachianæ ſocietatis: attamen adhuc dolus, & fraus in eo ar-
105 guitur, quod aſſeruerit † quod ignorabat: iuxtà l. ſi quis affirmauit. ff. de dolo. & l. Iulianus. §. 1. ff. de act. empt. & ſcribunt Ancha. in conſi. 226. col. 2. verſi. & bene aduertendum. Caſtren. in conſil. 136. Viſis & conſideratis. lib. 1. Alex. in conſi. 42. num. 6. lib. 1. quos ſecutus eſt Craue. in conſ. 249. num. 6. in conſi. 255. nu. 4. verſi. iſta autem. in cõſilio 282. nu. 8.

Reſpondetur, primò quod tunc demum affir-
106 mans † quod ignorauit, dolum commiſit, quando ſcienter, & callide id aſſeruit. Ita. d. l. ſi quis affirmauerit. ff. de dolo, interpretati ſunt Bar. & alij ibi. Et recte quidem ex illis verbis Vlpiani, ſi callide feceris. Huc pertinet quod tradit idem Bar. in Tract. de teſtib. nu. 102. cum dixit, quod ſi affir-
107 maſti eum, † cui mutuare volebam, idoneum eſſe; cum non eſſet, non teneris de dolo: Quandoquidem (inquit Bart.) actio hæc non datur niſi ex magna euidentique cauſa: & niſi perſpicuis probetur indiciis, vt ſi probem te ſciuiſſe illũ idoneum non eſſe: & tamen idoneum lucri cauſa affirmaſti. Et Bart. ſecutus eſt Felinus in cap. ſi autem. nu. 2. de reſcrip. Quos quidem in hanc ſententiam retulit do. Conſultor. Idem reſpondit Caſtren. in conſi. 429. In quadam informatione. nume. 3. in fine. lib. 1. qui in hanc ſententiam perpendit. l. Iulianus. ff. de act. empt. Hoc non contigit in Bromio, qui vere nil callide, & ſcienter cõſuluit vel ſuaſit, quod ignoraret. Immo ſciuit, & tamquam ſocius, & teſtimonio probatiſſimorũ hominum, & fama ipſa, Steinachianam ſocietatem, plurimum lucri atque emolumenti attuliſſe ſocijs, antequam Francfortani cum ea ſe coniungerent.

Reſpondetur ſecundò, negligentiæ Francfortenſium eſſe adſcribendum, cum ab aliis quam a Bromio reddi potuerint certiores de ſtatu, & cõditione ſocietatis Steinachianæ. Ita declarando. d. l. Iulianus. ff. de act. empt. tradit Caſtren. ibi in prin. numero quinto. Et certe in re grauiſſima.

qualis

qualis hæc, adhibenda erat omnis diligentia.

Tertiò obijcitur, quod Bromij dolus detegitur ex eo, quod Moſchauuer ſocietatis inſtitor, à Bromio approbatus, libros, & codices rationum
108 mancos, & mutilatos exhibuit. Exhibere † Codices rationum imperfectos dolo fieri certum eſt.

Ex hoc itaque actu doloſè facto, poſt contractam ſocietatem arguitur dolus commiſſus tempore quo ſocietas erat contrahenda. Nam
109 ex præſenti † infertur ad præteritum. l. ex perſona. vbi Doct. C. de probatio.

Reſpondetur primò, ex facto Moſchauuerij inſtitoris ſocietatis, argui nõ poſſe dolum Bromij, quem non conſtat illi ſuaſiſſe, vt libros mancos, & mutilatos conſcriberet atque exhiberet. Eſt
110 enim, certum quod alteri per alterum † iniqua conditio afferri nõ debet. l. alteri de reg. iuris, vbi Decius. & reliqui.

Et accedit quod fuit in facultate Francfortẽſium petere integras rationes a Moſchauuerio exhiberi, vel illum condemnare; quod cum non petierint, infertur eos approbaſſe rationes illas ſic confectas & exhibitas.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium; quod factum Moſchauuerij fuerit factum Bromij, & quod factum illud nempe librorum mutilatio, arguere potuerit aliquem dolum Bromij illo tempore, non tamen inde fit, quod ex eo, argui poſſit dolus in præteritum.

111 Nam ex præſenti non infertur † ad præteritũ, quando ſumus in caſu contigibili, & præſens ſtatus non ſe habet vt finis præteriti. Ita aduerſus Baldum in d. l. ex perſona, ſcribunt Bart. ibi. nu. 6. verſi. primo caſu, & Florianus in l. non eſt neceſſe. num. 3. ff. de probatio. & Alciatus in Tract. de præſump reg. 2. præſump. 26. num. 1. Et hoc maxime procedit in delictis. Nam ex præſenti deli-
112 cto † non preſumitur in præteritum Ita dici mus
113 quod hæreticus † de præſenti, non præſumitur, quod fuerit hæreticus præterito tempore, vt ſcribunt Bart. in l. ex perſona. in 2. lect. num. 6. verſ. & eſt in argumentum. C. de probat. egregie Baldus in l. non ignorabit. in fine. C. ad exhiben. Floria. in l. non eſt neceſſe. nume. 2. ff. de probatio. Iaſon in l. ſi prius. num. 45. ff. de operis noui nuntia. Alcia. in Tract. de præſump. reg. 2. præſump. 26. numero 1. Euerardus in centuria legali in loco a tempore ad tempus. num. 19. Et huc pertinet qđ
114 mulier, quæ mortuo viro ſtuprum commiſit † nõ tamen præſumitur quod tempore præterito ſicque viuente marito adulterium perpetrauerit. Ita communem eſſe ſententiam teſtantur Roland. in conſi. 87. lib. 2. & Iulius Clarus, in pract. Criminali. §. ſtuprum verſi. ſed nunquid. Et hinc dicunt Docto. præſumptionem illam, quod ſemel ma-
115 lus † præſumatur ſemper malus, cap. ſemel de regul. iuris in 6. intelligitur reſpectu temporis futuri, non autem præteriti, ſicuti poſt alios declarat Alciatus in Tract. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 7. verſi. 4. intellige.

Quartò obijcitur, Bromium dolum commiſiſſe non nominando perſonas eorum ad quos tres illæ ſummæ, in quibus fuit condemnatus, peruenerunt, atque ita dolum in ſocietate commiſit.

Reſpondetur vt dicebat dom. Conſultor huius cauſæ, quod ſi agitur aduerſus Bromium ex hoc facto ob culpam, & negligentiam, præſupponenda eſt alia actio, in quam venit culpa, & negligentia, vt puta, mandati, pro ſocio, quod iuſſu. Quæ tamen actio non fuit propoſita, immo nullam extitiſſe ipſimet Francfortani actores ſignificarũt, dum intentarunt accuſationem criminis Stellio
116 natus, quod, vt † ſubſidiarium, præſupponit, nullam aliam extare vel accuſationem, vel actionẽ, ſicuti ſcripſi poſt alios in commentariis de arbitrariis iudicum. lib. 2. caſu. 381. num. 5.

Reſpondetur ſecundò, quod etſi admittimus aliquam ſuſpicionem doli in Bromio ob has parcellas minus recte conſcriptas: attamen hic dolus eſt commiſſus poſt contractam ſocietatem inter Francfortanos, & Steinachianos: & propterea ex præſenti (vt diximus) non infertur ad præteritum.

Quintò, & vltimò obijcitur, quod ſaltem Bromius damnari potuit pro ſimplici conſilio, & culpa. Nam culpa in eo argui poſſe videtur; quod non omnem diligentiam adhibuerit in perſcrutando ſtatu, & conditione illius ſocietatis, & qđ tam anxiè perſuaſerit Francfortanis vt ſe coniũgerent cum Steinachianis.

Reſpondetur, præter id, quod conſiderauit. do. Conſultor, nec culpam quidem conſiderari poſſe in Bromio: ſicuti demoſtraui ſuprà in Octauo argumento. Non repeto, ne nimuis ſim. His exiſtimo abunde ſatis demonſtratum de bono iure præſtantiſſimi Bromii, cuius cauſam ſacra Cæſarea Maieſtas, pro eximia ſingularique eius boni-
117 tate, qua † in terris Deum Opt. Max. referre ſolet, ſi reuideri, & iterum cognoſci iudicarique, quod boni omnes ſperant, concedet, ita efficiet, vt nil de Francfortenſium iure, ſi quod habent, nil pariter, de iure Bromii, quod optimum credimus, detractum ſublatumque dici poſſit. Et nemo certe eſt, qui non laudat, & probat ſapientiſſimi iuſtiſſimique principis conſilium, vt grauiſſi
118 mis, † maximiſque in rebus, exactiſſima adhibeatur cura, & diligentia, vt iuſtitia, virtutum omniũ præſtantiſſima, ſuum teneat locum.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructu omnium bonorum mobilium legato, contineri vſumfructum pecuniæ in arca repertæ.*

2 *Nummos in arca repoſitos, vt mutuo darentur, non contineri legato vſusfructus omnium bonorum mobilium.*

3 *Monetæ antiquæ, & egregiæ, a diuiti bus non niſi deliciorũ, & preſidij cauſa, in arca cuſtodiuntur.*

4 *Alijs dictio, ſimilium eſt ſignificatiua.*

5 *Pecuniam connumerari inter mobilia, & num. 8.*

6 *Mobilia dicuntur, quæ de loco ad locum moueri poſſunt.*

7 *Mobilium appellatione, gemmas quoque, & res precioſas contineri.*

Pecuniam

9 *Pecuniam minoris ſine decreto alienari.*

10 *Legato generali, quando contineantur etiam res venales.*

11 *Pecunia in legato mobilium quando comprehendatur, vel non.*

12 *Legatum mobilium quoad pecuniam, & legatum mobilium quo ad uenalia procedunt a pari.*

13 *Vſufructum pecuniæ, contineri in legato vſufructus omnium bonorum.*

14 *Legato omnium bonorum ſimplici, non contineri pecuniam mutuo dari ſolitam.*

15 *Mobilia certi loci, ſi teſtator legauerit, utrum contineatur pecunia vel res uenales. Diſtinctionem vide. nu. 16.*

17 *Pecunia venalis dicitur, & rebus uenalibus æquiparatur.*

18 *Venales res, quomodo non dicantur conſiſtere in domo.*

19 *Theſauri nullus eſt vſusfructus.*

20 *Theſaurus eſt quoddam corpus mortuum, inutile, & infrugiferum.*

21 *Pecunia in arca repoſita, vſu & vſufructu quomodo non careat.*

22 *Loquendi communem vſum, obſeruandum magis, quàm ſermonis proprietatem in teſtatoris diſpoſitione interpretanda.*

23 *Mobilium nomine, ſuppellectilem ſolum non autem pecuniã contineri, utrum uerum ſit.*

24 *Doctoribus de communi loquendi vſu atteſtantibus, utrum credatur. nu. 25. & 26.*

27 *Loquendi vſus communis vt dicatur probatus, quæ requirantur.*

28 *Frumentum inter mobilia connumerari.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS dom. Capitaneus Franc. Vicus, nobilis Maceratenſis ampliſſimum habẽs patrimonium, valoris vltra octuaginta millium ſcutorum, iam annis pluribus interiectis teſtamentum condidit in quo inſtitutis ſibi hæredibus uniuerſalibus, pluribus neptibus, & pronepote ex dom. Maria ſorore prædefuncta progenitis; inter cætera per eum diſpoſita, legauit, & reliquit dom. Bernardinæ eius coniugi Florenos quinquemille, computata in his eius dote, detrahendos de poßeſſione Gabbiani ipſius teſtatoris. Item eidem legauit, & reliquit vſumfructum integrum ſupradictæ poſſeſſionis Gabbiani, dum vixerit, & vitam vidualẽ ſeruauerit, & cum quibuſdam oneribus, vt in teſtamento exprimitur, ſpecifice declarans, quod in d. relicto florenorũ quinq; millium, nõ intendatur fieri præiudicium, ſed illud ſemper ſit ſaluum, & poſſit detrahi de dicta poſſeſſione. Et deniq; D. Teſtator reliquit eidem do. Bernardinæ uxori, habitationem domus ipſius teſtatoris poſitã in Ciuitate Maceratæ donec vixerit, & ſteterit in viduitate, & etiam vſumfructum omnium ſuorum bonorum mobilium, exiſtentium in domo dicti teſtatoris, ſub eadem conditione viduitatis.

Deinde præfatus teſtator, prædecedente prædicta do. Bernardina coniuge, matrimonio ſe copulauit cum Magnifica do. Clelia de Amicis nobili Maceratenſi ex Illuſtri Picchcolhominum Senenſium genere oriunda, condidit, ac fecit poſtea codicillos, in quibus ſpecifice omnia & ſingula cantantia, & facientia ad fauorem prædictæ dom. Bernardinæ in dicto eius teſtamento reuocat, & annullat, & pro reuocatis, & annullatis haberi uoluit, & mandauit in omnibus, & per omnia quoad fauorem dictæ do. Bernardinæ, ſeu illa omnia, & ſingula eodem modo, & forma, pro ut in d. teſtõ apparet legauit, & legat & deuenire vult, & mandat do. Cleliæ, de Amicis, eius ſecundæ uxori nihil minuẽdo; ita quod ipſa do. Clelia poſt mortem ipſius Capitanei Franciſci teſtatoris, & Codicillatoris habeat, & habere debeat, de bonis ipſius teſtatoris in primis & ante omnia dictos Florenos. 5000 & ſucceſſiue gaudeat, & potiatur omnib. alijs legatis factis in perſonam prædictæ do. Bernardinæ ſuæ primæ uxoris præmortuæ, transferendo in dictam domi. Cleliam ſecundam uxorem.

Nonnullis poſtea interiectis annis, obijt prædictus teſtator & codicillator; Inter alia potiſsimum dubitari contingit, num in d. legato uſusfructus omnium bonorum mobilium exiſtentium in domo ipſius teſtatoris ueniant & includantur pecuniæ omnes in auro, & argento repertæ tempore obitus in domo dicti teſtatoris, aſcendentes ad ſummam quatuor millium ſcutorum in circa, ac etiam frumentum omne in eadem domo repertum.

CONSIL. CDVII.

Initium à Domino.

RESPONDENDVM eſt, pro Magnifica D. Clelia legataria, vt ſub eo noĩe vſusfructus oĩum bonorum mobilium legatorum, conti
1 neatur vſusfructus pecuniæ † repertæ in archa. Nam iura & rationes, & Doctorum auctoritates extãt multæ, quæ me in hanc adduxerunt ſententiam.

Primò mouet me reſponſum Celſi in l. ſi chorus. §. 1. de leg. 3. quo loci teſtator his verbis legauerat. Quæ ibi mobilia mea erunt, do lego. Et cũ dubitatnm eſſet; an illis verbis comprehenſa eſſet pecunia numerata, reſpondit Celſus, ex Proculi ſententia. Nũmos ibi repoſitos, vt mutui da-
2 rentur † non eſſe legatos: At eos, quos præſidij cã repoſitos habet, legato contineri. Noſtro in caſu certũ eſt (vt in facto pſupponit,) pdictũ teſtatorẽ nõ habuiſſe has pecunias in archa, vt eas huic &

illi mutuo daret, vel negotiaret: ſed habuiſſe prę ſi dij cauſa: cum maxime ſint hi nūmi monetæ quædam egregiæ antiquæ, magni ualoris, quæ ſolent ab his opulentis, & diuitibus in archa haberi, uel
3 in † delitijs, uel præſidij cā, ut ſcilicet deficiente omni alia pecunia, neceſſitatis quodam tpe his uti poſſint, atque ita eorum uſus eſt maxime conſiderabilis. Eſt ergo dicendum, has pecunias contineri ſub hoc legato rerum mobilium.

Secundò confert tex. notab. in §. & quia parū. uerſi. ſi uerò uniuerſa. in authē. de nuptijs, cuius uerba hæc ſunt. ſi uerò uniuerſa cōſtituta eſt forte in pecunijs, aut alijs mobilibus reb. &c. Illa di-
4 ctio, alijs, † eſt ſignificatiua ſimilium gl. l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fug. & ibidem Dec. nu. 33. & idem Dec. in l. quamdiu. in ſecunda lectur. in fin. C. qui admitti Ruin. in conſ. 86. num. 18. li. 3. & Pariſ. in conſ. 20. nu. 54. lib. 3. alios ſciens omitto. Signifi-
5 cauit ergo manifeſtè Iuſtinia. inter mobilia † cōnumerari pecuniam. Ex quo ſequitur, ſub hoc legato uſusfructus bonorum mobilium, contineri etiam uſumfructum pecuniæ huius repertæ in archa.

Tertiò ſuffragatur ratio, & argumentum, qđ
6 mobilia † ea eſſe dicuntur, quæ de loco ad locum moueri poſsunt. l. a Diuo Pio. §. in uenditione. ff. de re iud. l. mouentium, & ibidem Bar. Alcia. Rebuffus, & reliqui. ff. de uerb. ſigni. Atqui pecunia hæc moueri de loco ad locum facillime poteſt. Ergo hac mobilium appellatione, continetur & pecunia, ſicque eius uſusfructus.

Quartò accedit, quod (ut attigimus ſupra) teſtator iſte retinebat has pecunias in archa tamquam res pretioſas, & ueluti gemmas. Atqui ap-
7 pellatione rerum mobilium † etiam gemmæ, & res pretioſæ continentur, vt ſcribunt glo. in c. is, cui. de elect. in 6. & in c. 1. de clerico ægrota. in 6. Tiraquellus in Tractat. de retractu conſang. §. 1. glo. 7. num. 99.

Quintò auctoritate multorum diffinitur hæc controuerſia. Ita enim mobilium appellatione
8 † contineri pecuniam numeratam, affirmauit Angelus in d. §. & quia parum. in authen. de nuptijs, qui dixit, pecuniam dici rem mobilem, & propte
9 rea ſi minoris † eſt, alienari ſine decreto poterit. Et in ſpecie magis reſpondit Dec. in conſ. 381. num. 4. & in conſi. 472. nu. 6. quod in legato mobilium continetur pecunia. Idem docuit ipſe Decius in l. ſingularia. nu. 21. ff. ſi certum peta. ſic & manifeſte reſponderunt Curt. iun. in conſi. 183. Pariſ. in conſi. 67. nu. 12. & in conſi. 79. nume. 45. lib. 2. Natta in conſ. 117. nu. 5. lib. 1. Tiraq. de retractu conſang. §. 1. glo. 7. num. 102. Idem ſcripſerunt Arius Pinellus in l. 1. in ſecunda parte. num. 45. C. de bonis mater. & Rebuffus in l. mouentiū. col. 2. uerſi. ſecundò mobilium. ff. de uerb. ſignifi. & Caualcanus in Tract. de uſufructu mulieri relicto. num. 82. uerſi. ueniunt etiam pecuniæ.

Sexto hanc ſnīam optime corroborant atque confirmant illa uerba, oīum bonorum mobiliū. Illa. n. uniuerſalis, ſignificat legatū ēt fuiſſe vſumfructum prædictę pecuniæ. Ita in ſpecie reſpōdit Dec. in d. conſ. 472. nu. 8. & apertius idē cōſuluit Curt. iun. in d. conſ. 183. num. 4. qui probat ſimili admodum egregia traditione Bar. in l. gñaliter. §. uxori. ff. de uſufructu leg. cum dixit, quod licet in
10 legato gñali res uenales † non cōprehēdant: attñ ſi teſtator dixit, ſe legare oēs res, intelligitur legaſſe ēt illas uenales. Et Bar. ſecuti ſunt magis cōiter Doct. ut teſtantur Neguſant. in Tracta. de pignorib. in 2. par. in 2 membr. nu. 16. & li. 2. uaria. reſolut. c. 5. nu. 1. & ad rem nr̄am Dec. in cōſ. 472 in fi. & egregie ſcripſit Paul. Picus in l. Titia. §. Titia cū nuberet. nu. 112. in fi. de leg. 2. ex ſnīa Alex.
11 pecuniam non contineri in legato, ſi legatum eſt eiuſmodi, ut in eo uenalia comprehendi non poſſint. Et ſic econtra ſenſerunt Alexan. & Picus, in legato mobiliū contineri pecuniā, qñ eiuſmodi eſt legatum, ut poſſit cōprehendere uenalia. atq.
12 ita a pari procedit legatū mobilium † quò ad pecuniam, & legatum mobilium, quò ad uenalia. Et ſubiungit magis in ſpecie Picus, qđ ſi teſtator le-
13 gat † uſumfructum oīum bonorum, cōtinet uſuſfructus pecunię. Et Picum ſecutus eſt Pinellus in l. 1. in 2. par. nu. 47. C. de bonis mater.

Non obſtant nunc aliqua, quæ prædictæ firmatæ ſententiæ repugnare uidentur.

Primò obſtare uidetur text. lege quæſitum. §. primo de leg. 3. teſtator legauerat filio fundum cum ſuis habitantib. ideſt familia, & quæ ibi erāt, dubitatum fuit, an noīa debitorum, & pecunia ſub eo legato contineret. Reſpondit Paulus, non uideri comprehenſa, niſi clare probetur.

Reſpondetur primò ſecundum Decium in d. conſi. 472. nu. 8. d. l. quæſitum. §. 1. loqui in ſimpli
14 ci legato mobilium, † ſub quo non continetur pecunia mutuo dari ſolita. Nos verò loquimur in legato uniuerſali omnium mobilium, ſub quo maxime continetur pecunia, non ſolita mutuo dari, ut diximus ſuprà. Præterea & ſecundò reſpondet præcitato in loco Decius, quod in d. §. 1 ſicuti non continentur nomina debitorum, ita nec pecunia, ut æqualis ſit determinatio. l. iā hoc iure. ff. de vulg. & pup. ſubſt. Rurſus, & tertio reſpōdetur ſecundum Arium Pinellum in l. 1. in ſecunda parte. num. 47. uerſi. quam reſolutionem. C. de bonis mater. cum dixit. d. l. quæſitum. §. 1. loqui de legato reſtricto ad locum. Id quod prius docuit Bar. in d. §. 1. Porrò cum eo in fundo a teſtatore legato, non extaret pecunia, uel ſi extabat, non erat ibi permanſura, ea propter non potuit dici in eo legato comprehenſa.

Secundò repugnare vr̄. l. ſi mihi Męuia. §. ult. de leg. 3. teſtator legauerat domū, cū oī inſtrō, & repoſitis oīb. Dubitatū fuit, an & pecunia ſub illo legato contineret. Et reſpōdit Paul. nō cōtineri.

Reſpondetur ex ſnīa glo. Bar. & aliorum in d. §. ult. pecuniam ea in domo, repoſitum non fuiſse, ut ibi eſset, ſed ſolum ut mutuo daretur uel alio modo expenderetur, & propterea in legato omnium repoſitorum, non potuit dici comprehenſa, ſicuti ſuprà declarauimus.

Tertiò

Tertiò vrgere hac pro opinione videtur, quod teſtator limitatè atque ita reſtrictè legauit vſum fructum mobilium, nempe mobilium in domo
15 exiſtentium. Atqui qñ teſtator legat † limitate, & reſtricte mobilia certi loci, tunc non continetur pecunia, ſicuti nec continent̄ res venales, ēt ſi teſtator dixit, ſe legare oīa mobilia. Ita declarando traditionē Bar. in l. generali. §. vxori. ff. de vſufructu leg. & in l. Diuus. ff. de bonis damna. & Baldi in rub. C. de ver. ſign. ſcripſit Picus in d. §. Titia. §. Titia cum nuberet. nu. 112. & præſertim ibi in fi. de leg. 2. Et idem eo prius ſic reſpondit Corn. in conſ. 49. num. 10. & 11. lib. 3.

Reſpondetur primò ex declaratione eiuſdē Pi
16 ci præcitato in loco, qui diſtinguit † aliquot caſus poſt Alex. quem recenſet. Primus eſt caſus, qñ legauit certum genus bonorum mobilium, adiecto ēt vniuerſali ſigno, vt ſi dixit, lego omne argētum, vel lego oēs veſtes. Hoc ſanè caſu in hoc legato non continet̄ argentum venale, nec veſtes venales: ſicque nec in legato argenti continetur pecunia venalis, ſeu quæ mutuo dari conſueuit. Ita (inquit Picus) loquuntur Bar. & Bal. prçcitatis in locis, quos ēt ſic intellexit Did. in li. 2. varia. reſolut. c. 5. nu. 1. verſi. ſecunda concluſio. Et iō ſubiungit Picus, ſi teſtator legauit vſum vel vſumfructum oīum veſtiū ſeu pannorū, vel argenti nō cōtinet̄ vſusfructus veſtiū, & pannorū venalium, vel venalis argenti ſicque pecuniæ. Hic caſus nr̄o nō conuenit. Secundus eſt caſus quando teſtator legauit bona ſua mobilia, vel vſumfructum bonorum mobilium: atq. ita teſtator nō adiecit ſignū vniuerſale vniuerſalitati bonorū. Hoc ēt caſu nō veniunt bona venalia, & conſequenter nec pecunia. ita ēt loquitur Bar. in d. §. vxori. Hic ēt caſus noſtro non adaptat̄. Tertius eſt caſus, qñ teſtator appoſuit ſignum vniuerſale vniuerſalitati bonorū, vt ſi dixit, lego oīa bona mea mobilia, vel vſūfructum oīum bonorum meorum mobiliū. Hoc caſu continentur ēt res mobiles venales, & conſequenter pecunia, quæ (vt diximus) venalis dr̄,
17 † & reb. venalib. æquiparatur. Ita ēt loquit̄ Bar. in d. §. vxori, quem ſic declarant Picus præcitato in loco. & Didac. in d. c. 5. nu. 1. verſi. prima concluſio. Hic caſus aliqua ex parte conuenit, huic nr̄o, vt inf. attingemus. Quartus eſt caſus, qñ teſtator appoſuit quidem ſignum vniuerſale vniuerſitati bonorum, ſed tñ ſe reſtrinxit ad bona exiſtentia certo in loco, vt ſi ita dixit, lego omnia bona mea mobilia, vel vſumfructum oīum bonorū meorū mobilium, exiſtentium in domo mea. Hoc ſanè caſu concludit Picus, non contineri res venales, ſicque nec pecuniam expendibilem. Rō eſt, quia
18 res ipſæ venales nō dicunt̄ exiſtere in domo: † cū ibi non ſint, vt ibi permaneant, ſed ad tp̄s donec vendant̄, ſic ēt pecunia non dr̄ eſſe, & ſtare in loco, ex quo quotidie impendit̄, & erogat̄. Et hoc in caſu ita ēt vere loquuntur Corn. in d. conſ. 49. nu. 11. li. 3. & alij relati a Didaco in d. c. 5. num. 1. ver. 4. concluſ. & Ario Pinello in l. 1. in 2. par. nu. 46. C. de bonis maternis. Hic ēt caſus noſtro nō conuenit: cū pecuniā hanc, non vt expendibilem, ſed theſauri, ſeu præſidij loco habuerit teſtator in archa. Quartus & vltimus eſt caſus, quando teſtator vt ſup. appoſuit ſignum vniuerſale, & ſe reſtrinxit ad bona mobilia exiſtentia in certo loco, ſed in eo extabat pecunia repoſita non vt expendibilis, ſed vt theſaurus atq. ita loco præſidij. Hoc ſane caſu, qui nr̄o adaptat̄, in eo legato continetur, & ipſa pecunia: cū ceſſet rō p̄cedens. Nā dr̄, & hæc ipſa pecunia exiſtere in ipſo loco, cum expendibilis non ſit. Ita concedunt Corne. in d. conſ. 49. in fi. li. 3. & alij ſup. allegati.

Quartò dubiū facere vr̄, qđ aut dicimus hanc pecuniā fuiſſe repoſitā in ea archa, vt eā teſtator ipſe expenderet, mutuo daret, & erogaret in ſuos vſus, Aut vt eā loco theſauri haberet: ſi habebat vt expēderet, nō continet̄ pecunia hæc ſub ipſo legato, ex quo reſtrictū eſt ad locū, iuxt. quartum caſum ſup. declaratum ex ſn̄ia Corn. in d. cōſ. 49. nu. 11. & ſequaciū. ſi uero habebat loco theſauri, iux. d. l. ſi chorus. §. 1. de le. 3. dicendum adhuc nō cōtineri, cū teſtator reliquerit uſumfructū bono
19 rum mobiliū: at † theſauri nullus eſt uſusfructus,
20 cū ſit theſaurus corpus † quoddā mortuū, inutile & infrugiferū. Ita Ang. in §. & quia parū. in fin. in aut. de nupt. cum dixit, nullū eſſe vſumfructū rei precioſæ. Reſpondet̄ primo, pecuniā † ſic in archa repoſitā non carere vſu, & uſufructum. Nā eo in loco repoſita dr̄ p̄ſidij cā, vt. ſ. alia deficiēte, poſſit dn̄s ipſe illa uti, ut reſpōdit Celſ. in d. l. ſi chorus. §. 1. Et p̄pea uoluit teſtator, D. Cleliā cōſequi debere hāc pecuniam, ut ea uti poſſit eo mō, quo uſus fuiſſet ipſemet teſtator, ſi eueniſſet ei caſus, quo ea pecunia opus habuiſſet. Prçtereà & ſecundò reſpondet̄, qđ etſi hæc pecunia otioſa fuerit apud ipſum teſtatorē, ob id, qđ admodum diues erat, attamē eā legādo. D. Cleliæ, ſenſit eā fructus & reditus ex illa p̄ciper̄ poſſe. legatū. n. hoc oīum mobiliū in domo exiſtentiū, cōprehendit ſui natura ēt hāc pecuniā, ut ſup. demōſtrauimus. Voluit ergo teſtator qđ pecunia illa nō eſſet amplius otioſa, ſed quod dom. Clelia ea uti, & frui poſſet, atque ita ex ea uſumfructum percipere.

Quintò, & ultimò dubium facere vr̄, qđ cōis lo
22 quendi uſus † obſeruandus magis eſt, q̄ ſermonis proprietas in interpretatione diſpōnis teſtōris. l. liberorū. §. qđ tñ Caſſius. de leg. 2. & ſcribunt Bar. in l. Labeo. ff. de ſuppellectili leg. Abb. & reliqui ī
23 c. quāuis. de uerb. ſign. Atqui ſecundū cōem † loquēdi vſū, mobiliū nomē ſignificat ſuppellectilē tantummodo, nō aūt pecuniā. Ergo in hoc legato uſusfructus mobiliū nō cōtinet̄ pecunia hçc. Illa minor propoſitio probat̄, auctor. Oldr. in cōſ. 219. in fi. & Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de fructib. & intereſſe. §. 1. uerſi. ſed pone, quos inſecutus eſt. Nat. in cōſ. 117. nu. 6. lib. 1. & Doctorib. de
24 cōi loquendi uſu † atteſtantib. credendum eſt: ſicuti ſcribunt Bar. & Iaſ. in l. de quib. ff. de legib. ille. nu. 21. iſte. nu. 35. Cùm dixerunt, credi doctoribus atteſtantibus de conſuetud.

Reſpondetur primò ſecundum Deciū in cōſilio

lio 472.nu.16.verſi.ſecundò reſponderi poteſt;
25 qui in ſpecie ſcripſit, veriorem eſſe † Doctorum
opinionem, non credi Doctori aſſerenti, cōem
ita eſſe loquendi vſum, vel cōſuetudinem. Et hu-
ius opinionis recenſet Aret. Alexandrum, Corn.
& Curt.ſen. Et his accedunt alij relati ab eodem
Dec. in conſi.286.in fi.a Socin. iun. in conſi.60.
num.10.lib.Neuiz. conſ.45.nu.7.& quamplures
alios congerit Ant. Gabr. in ſuis concluſionibus
lib.1.in tit.de prob.cōcluſ.4.verſi. contrariū Bal.

Reſpondetur ſecundò, quod etiam ſi concedi
26 mus credi Doctorib.† atteſtantib. de cōi vſu lo-
quendi: attamen intelligitur quando atteſtantur
vel de cōmuni loquendi vſu illius loci, vbi actus
geſtus eſt, aut de communi loquendi vſu uniuer-
ſali. Ita ſanè loquūtur, Doctores ſup. commemo
rati, & in ſpecie declarat Dec. in d. conſi.472.nu.
16.verſi.non obſtat. Durans in Tract. de arte te-
ſtandi.in ti.de ſubſt.caut.35.& Anto. Gabr. in d.
concl.4.num.3. Porrò cum noſtro in caſu nullus
ſit Doctor, qui atteſtetur de communi vſu loquē
di Ciuitatis Maceratæ; ſequitur dicendum, non
conſtare de communi ipſo loquendi vſu. Oldra.
enim & Io. And.ſolùm atteſtantur de cōi vſu lo-
quendi Galliæ. Et Nat.in d.conſi. 117. nu.6.atte-
ſtatur de cōi vſu loquendi regionis Mōtisferrati.
27 Reſpondetur tertiò, plura requiri † vt dicatur
probatus cōis loquendi vſus: Requiritur enim.

Primò, quod is vſus inoleuerit per decē an-
nos ante diſpoſitionem, & actum confectum.

Secundò, quod is vſus communis loquendi
ſit in eo loco, in quo confectus fuit actus ille,
vel verba prolata.

Tertiò, quod teſtes atteſtantes de ſic commu-
ni vſu loquendi, affirment, ſe ita audiuiſſe a mul-
tis, ſi factum eſt quotidianum, ſi vero non, audi-
uiſſe ab alijs.

Quartò, quod teſtes atteſtentur de communi
vſu loquendi illius generis hominum, cui conue-
nit actus ille, vel illa uerba, vt puta ſi agatur de ne
negotiationibus mercatorum, & allegetur cōis vſus
loquendi, debent teſtes deponere de vſu commu
ni ipſorum mercatorum. Ita quatuor hæc requi-
ſita, enumeraui in lib.2. de arbitrarijs iudicum, ca
ſu.489. vbi multorum auctoritates congeſſi. No-
ſtro in caſu exiſtimo hæc probata non fuiſſe, nec
probari poſſe; & proptereà leue eſt argumentum
hoc, a communi loquendi uſu ductum.

Quod attinet ad frumentum idē dicendū eſt,
quod.ſ.D.Clelia conſequi debeat vſumfructum,
ipſius frumenti reperti in domo teſtatoris, cum
28 (vt manifeſtiſſimum eſt) inter † mobilia debeat
connumerari. Et quamquam frumentū hoc fue-
rit venale, & uenalia contineri non ſoleant in le
gato generali.d.l.gñali.§.vxori,ff.de uſufructu le
gato, attamen hoc in caſu continet, qñquidē eſt
frumētum hoc collectum ex prædijs ipſius teſta-
toris, qui negotiationis cā venale illud habebat.
Verùm quia erat uendendum ob id, quod ultra
quotidianum eius, & familię uictum abundabat,
dici poterat uenale. Id quod tñ non efficit, vt in
legato mobilium dici non poſſit comprehēſum.
Ita in ſpecie reſpondit Dec.in d.conſ.472.in fin.
quem ſecutus eſt Didac.in lib.2.uaria.reſolut.c.
5.num.3.in fin. Concludo itaq. D.Cleliā cōſequi
poſſe, & debere, uſumfructum tam pecuniæ quā
frumenti.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutionis duæ ſpecies ſunt.*

2 *Inſtitutio captatoria quæ ſit, & cur ita dicatur num.* 30.

3 *Captare quid ſit.*

5 *Captatoria diſpoſitio, cur improbetur.*

6 *Voluntas collata in arbitrium alienum, vtrum poſsit dici captatoria.*

7 *Inſtitutionem in alterius voluntatē collatam non valere.*

8 *Teſtamentorum iura firma per ſe eſſe debere, non pendere ex arbitrio alieno.*

9 *Teſtamentum quid ſit.*

10 *Voluntas quid dicatur,*

11 *Inſtitutio collata in alterius voluntatem uel ideo non valet, quod facile poſsit teſtator decipi.*

12 *Inſtitutio collata in voluntatem alterius, quibus verbis dicatur num.* 13.15.18.21.22.25.27.

14 *Voluerit, verbum: liberum arbitrium notare.*

16 *Arbitrium liberum qui habet, ſine reprehenſione quod lubet magis, facere poteſt,*

17 *Sententia iudicis habentis liberū arbitriū inappellabilis eſt,*

19 *Arbitrium regulatum quæ verba ſignificent.*

20 *Arbitrio regulato commißum alicui, niſi id ex iuſta cauſa recuſet, ad bonum uirum recurritur,*

23 *Voluntas velata toleratur,*

24 *Si declarauerit, idem eſt, quod, ſi voluerit.*

26 *Captatoria non dicitur uoluntas, quando ſola perſonarum electio alicui mandata eſt.*

Nec ex quo ſola declaratio, non autem inſtitutionis ſubſtantia alicui committitur.nu. 28.

29 *Electio conceſſa dicitur, quando vnum ex pluribus fieri permiſſum eſt.*

30 *Militis in teſtamento, ſola mens etiam impropriando uerba, conſideranda eſt.*

31 *Falcidia legitimæ loco quando accipiatur.*

32 *Diſpoſitio teſtatoris, commiſſa conſilio ſapientis, quomodo poſsit extendi.*

33 *Exponens apertius id quod iam eſt, rem nouā non facit.*

34 *Loquendi modum rudiorem, leges in aptiorem partem interpretantur.*

35 *Teſtator dicens ſe bona ſui alicui aſsignare, intelligitur titulo inſtitutionis.*

36 *Relinquo uerbum, uerbis particularibus adiectum, non ſignificare hæredis inſtitutionem.*

37 *Voluntatibus in ultimis, mens quàm uerba potius attenditur, aut proprietas eorum.*

38 *Teſtamentorum in cauſa, non eſſe deſcendendum ad definitionem.*

39 *Teſtatoris diſpoſitio ne inualida reddatur, etiam cum uiolentia uerba interpretanda ſunt.*

41 *Teſtatorem elegiſſe uiam, qua teſtamentum ſuum nullum redderetur, non præſumitur.*

42 *Inſtituens filium, & ſi is decederet, iubens bona ſua diſtribui pauperibus, dicitur pauperes inſtituiſſe.*

Fidei-

43 *Fideicommiſſum vtile dici, quãdo teſtator plurib. inſtitutis, vnius fideicommiſit, vt cum moreretur, cui vellet ipſe, ex cohæredib. reſtitueret.*

44 *Hæredis inſtitutionem, ita tacite ſicut expreſſe induci, ſi id teſtatorem voluiſſe coniecturæ adſint.*

45 *Inſtitutio, & ſubſtitutio directa, ita coniecturis & præſumptionibus inducitur, quemadmodum, & verbis expreſſis.*

Idque præſertim ſi ex ſcriptis in teſtamẽto reſultent. nu. 46

47 *Teſtamentũ ſecundum, declarari ex diſpoſitis in primo iã reuocato, niſi cõtrariũ diſpoſuiſſe teſtatorẽ ſpecifice appareat.*

48 *Teſtamento primo deinde reuocato, fides accommodata, cenſetur in ſecundo repetita.*

49 *Militis in teſtamento, hęredis inſtitutionem ſolis coniecturis induci.*

50 *Teſtamenti exequutor ſuſcepto munere exequi compellitur vt quilibet mandatarius.*

51 *Hęredem faciendi, vbi neceſsitas adeſt, voluntas in arbitriũ alterius collata non dicitur.*

52 *Inſtitui quando debet unus ex certis, non dici poteſt collata libera voluntas.*

53 *Electione perſonarum certi generis commiſſa, non inualidatur ob id diſpoſitio tanquam ſit captatoria.*

54 *Militi permiſſum eſt liberam facultatem diſponendi conferre in commiſſarios.*

55 *Inſtitutio hæredis, fauore piæ cauſæ valet etiam in alterius collata arbitrium.*

Et idem dici in milite. num. 56.

57 *Milites noſtri temporis, quomodo fruantur priuilegijs militibus conceſsis.*

58 *Diſpoſitione facta ab imperito, & literarum ignaro, non verba ſcripta, ſed mens ſola attenditur.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS do. Alexander Solimeus Bononienſis, cum anno 1571. *Venetijs eſſet, & in procinctu conſcendendi claſſem, vt aduerſus Turcas pugnaret, ſua manu teſtamentum condidit; in quo factis prius nonnullis legatis, ita diſpoſuit.* Et il reſto della mia robba la laſcio al primo figliuolo ch'hauera mio Cugino Bernardino *Solimeo*, e che s'habbia a chiamar Aleſandro *Solimeo* & che ſij obligato, &c. *Et paulò inferius ita ſcripſit.* E non naſcendo figliuoli doppo la morte mia al detto Bernardino mio Cugino, ſij rimeſſo alli miei Comiſſarij, che laſciò mio padre, far hærede vno de detti figliuoli del ditto Bernardino parà lorò, con le medeſime conditione ſopradette.

Præſupponitur in facto, quod eo tempore conditi huius teſtamenti, prædictus D. Bernardinus habebat quatuor filios maſculos. Præſupponitur etiã, quod poſt mortem ipſius teſtatoris, nullus filius. dom. Bernardino natus eſt.

Dubitari nunc contingit; an prædicta inſtitutio facta de vno ex filijs natis dicti. D. Bernardini, ſit captatoria, vel ſuſtineri poſſit.

CONSIL. CDVIII.

Initium à Domino.

NON eſt captatoria (mea quidem ſententia) nec alijs de cauſis inualida, huius teſtatoris voluntas, & diſpoſitio, cuius rei declarandæ gratia, præſcien
1 dum eſt, duas eſſe ſpecies † inſtitutionis ſicque diſpoſitionis teſtatoris, quarum prima eſt, quando teſtator ita diſpoſuit. Inſtituo te, vel illum hæredem, ſi a te, vel ab illo hæres inſtituar. Hæc pro
2 priè dr̃ diſpoſitio Captatoria: † ſicuti doctiſſimè explicarunt Alc. li. 2. parerg. iuris c. 31. Ant. Auguſtinus li. 4. emend. c. 15. Io. Coraſius li. 5. miſcella. c. 13. Fran. Sarmientus li. 2. ſelect. interpreta. c. 6. Fran. Conna. li. 10. Comment. c. 6. nu. 5. Ferãdus Vaſq. in Tract. de ſucceſſionum creatione li. 2. §. 17. requiſito 27. nu. 79. Soci. iun. in l. 2. num. 10. ff. de vul. & pup. ſubſt. & in l. ſi quis arbitrum. nu. 13 ff. de ver. obl. Decian. in conſ. 70. nu. 24. li. 3. & Didac. Couarr. in c. cum tibi. nu. 2. de teſt. qui quidẽ ſcribit, hanc prius fuiſſe ſnĩam Raphaelis Comẽ. in l. vtrũ. §. cum quidã. col. 4. ff. de reb. dubijs. qui meo in codice nil hac de re ſcribit. Niſi allegare voluerit ipſum. Comens: in l. captatorias. ff. de hæred. inſt. & idẽ verè ſcripſit Dec. in l. captatorias. nu. 14. C. de teſt. mili. Qui quidem ſic interpretati ſunt. l. illæ aũt inſtitutiones. l. captorias. ff. de hær. inſt. Et probant verbis. d. l. illæ inſtitutiones, vbi Paul. ita reſpondit. Illæ aũt inſtitutiones captatoriæ non ſunt, veluti, ſi quis hæredem ita inſtituat: Qua ex parte Titius me hæredem inſtituit, ex ea parte Mæuius hæres eſto. Non eſt inquam hęc inſtitutio captatoria, quia in præteritum, nõ aũt in futurum collata eſt. l. hoc articulo. ff. de hæred. inſtit. & l. mulier. in fi. ff. de cond. inſt. ſi igitur in prę teritũ concepta non eſſet, ſed in futurũ, vt in exẽplo ſuprà poſito, captatoria eſſet. Eandem ſnĩam probat. l. Clemens. in fi. ff. de hæred. inſtit. & l. 1. ff. de his, quæ pro non ſcriptis hab. Et egregius eſt locus Conſtantini Harmenopuli li. 5. promptuarij iuris ti. 8. de hæredib. cuius meminit Ant. Auguſtinus præcitato in loco, & in meo codice latinè reddito a Io. Mercerio ita legit. Captatoriæ inſtitutiones, quæque gratiam reſpondunt, non valent. Vt ſi quis ita dicat. Pet. ex qua parte me hæredem ſcribet, ex ea mihi hæres eſto. Valent tamẽ quæ in præteritum tp̃s cõferunt: vt, quæ ex parte me Petrus hæredem ſcripſit, ex ea parte mihi Paulus hæres eſto. Non ſolùm aũt in teſtõris, ſed & in aliã quampiam perſonã captatio dirigit, vt ſi Petrus hęredẽ Paulũ ſcripſerit, mihi hæres eſto. Hęc Conſtãtinus. Captatoria dr̃ diſpoſitio hęc, ob id,
3 † quod ita ibſtituens captare velit alterius hæreditatem, quaſi venari illius ſucceſſionem videat, eũ inuitando, & alliciendo ad ſe inſtituendũ, ea,

ſub cautela, quod eũm pariter hæredẽ ſuis in bo-
4 nis faciet. Eſt enim proprie captare,† dolis, & il-
lectamentis quibuſdam, lucrũ alterius, gratia au-
cupari. Id quod auctoritate multorum cõproba-
uit, Coraſius in d.c. 13. nu. 4. & 5. Improbat̃ itaq.
5 diſpoſitio,† hæc captatoria, quia dolis, & technis
plena eſt, ut Alciat. & reliqui ſup. commemorati
ſcripſerunt. Quocircà ſi his dolis, & technis care-
ret diſpoſitio, ſicuti caret illa, quæ præteritum re-
ſpicit, ſine controuerſia valeret. Hoc noĩe capta-
toriæ dici non põt diſpoſitio huius teſtatoris. qđ
adeò manifeſtũ ẽ, vt neceſſe minime ſit explicare

Secunda eſt ſpecies inſtitutionis, quãdo teſta-
tor ſuam ipſam voluntatem in alterum confert,
atque ita vult ex alieno arbitrio pẽdere. Hæc ab
Accurſio in d. l. captatorias. ff. de hæred. inſt. & in
l. captatorias. C. de teſt. mil. alibi ſępe appellat̃ ẽt
captatoria, & paſſim reliqui Accurſium ſecuti, ſic
eam noĩarũt. Verùm Alc. Ant. Auguſt. Coraſius,
& Didacus, & alij ſup. commemorati, captatoriã
6 † non dici ſcripſerunt, ſed ſolùm non valere a le-
geque improbari. l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſt.
Illi verò, qui hanc diſpõnem appellarunt captato
riã, dixerunt id factum, quia captat ſeu decipit te
ſtatorẽ, committentem, qui confiſus de illo, ſuã
ei committit voluntatem, & teſtamenti factionẽ,
& forte is non faeiet teſtm̃, vel non diſponet, vt
ei fuit cõmiſſum. Ita gl. in l. captatorias. ff. de hær.
inſt. Alij dixerunt dictã fuiſſe captatoriam, i. adu
latoriam, ſic ſcribunt Zabarella, & Barb. in c. cum
tibi. de teſt. & Suares præcitato in loco. nu. 5. ver.
ſed melior. Multi. n. infirmitate turbati committe
bant amicis factionẽ teſtamẽti, credentes illos di
ſpoſituros ſecundum mentem ipſius committen
tis, forte prout inter eos aliquando fuerat cõica-
tum, & tñ illi aliter, vt ſibi placebat, diſponebant.
7 Et inſtitutionem in alterius voluntatem † colla-
tam, iure ciuili non valere, vno ore oẽs affirmant
in d. l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſt. vbi Caius ita
reſpondit. Illa inſtitutio, quos Titius voluerit, iõ
vitioſa eſt, quod alieno arbitrio permiſſa eſt. Ra-
tionem ſubiungit. Nam ſatis conſtanter veteres
8 decreuerunt, teſtamentorum iura † ipſa per ſe fir
ma eſſe oportere, non ex alieno arbitrio pẽdere.
Et accedit rõ ſecund. Bal. & Imolam in d. l. illa in
ſtitutio. quia vltima voluntas ex mero arbitrio
nr̃o, abſtracto ab oĩ facto hoĩs depẽdet: licet eius
ordinatio habeat certam formam. Et iõ eius ſub
ſtantia non magis põt per alienum arbitrium ex-
plicari, quam quis põt per procuratorem, vel per
nuntium adire hæreditatem. l. Paul. ff. de acq. hęr.
9 Et præterea, cum teſtm̃ † ſit voluntatis noſtræ iu-
ſta ſnĩa. l. 1. ff. de teſt. impoſſibile eſt, quod volũtas
vnius, ſit voluntas alterius, quia cum voluntas
10 † nil aliud ſit quam aĩa volens, (vt ſcribunt Bald.
& Ang. in l. captatorias. C. de teſta. milit. & idem
Ang. in l. illa inſtitutio. ff. eo. impoſſibile eſt dice-
re, quod anima vnius ſit anima alterius, vna &
eadem in ſubſtantia. Has rationes probarũt etiã
Rodericus Suares in Tract. de captatoria volun-
tate, num. 1. Pariſ. in d. conſi. 38. num. 39. lib. 3. &
Petrus PeKius in Tract. de teſtamentis coniugũ
lib. 1. c. 12. num. 3. in fine, & alij, quos infra referã.
Afferri etiam ſolet ratio, qua dicitur inſtitutio
hæc improbata, quia facile eludi poſſet teſtator
11 † ab eo, cui ſuam diſpoſitionem commiſit, cum
ille poſſet non diſponere, & hæredem declarare.
Hanc rationem perpendunt Dec. in l. captato-
rias. num. 10. C. de teſta. milit. Bero. conſi. 23. lib.
ſecundo. Pariſ. 38. num. 50. lib. 3. & num. 58. Præ-
tereo hic alias rõnes, quas conſiderauit gl. in d. l.
illa inſtitutio, cũ a reliquis interpretib. reijciant̃.

Cæterùm dubitatio tota in eo verſatur, quan-
12 do, & quibus uerbis † dicatur inſtitutio ita colla
ta in alterius voluntatem, vt non valeat. Hac in
re diſtinguam aliquot caſus, vt intelligamus in
quo noſtra verſetur diſputatio.

Primus eſt caſus, quando teſtator ita dixit. In-
13 ſtituo illos; quos † Titius voluerit. Hoc ſane in ca
ſu inſtitutio, dicitur collata in liberam volunta-
tem Titij, & propterea non ualet. Ita probat. d. l.
illa inſtitutio. ff. de hæred. inſt. Et caſum hunc ad-
mittunt ibi Bar. Baldus, Caſtren. & Imola, & glo.
in l. captatorias. C. de teſta. mil. & ibidem Alex. Ia
ſon, & Dec. num. 11. Rodericus Suares in Tract.
de captatoria voluntate, numer. 2. & 4. Pariſius
conſ. 38. num. 37. lib. 3.

Hic ego conſidero, inſtitutionem hanc *nõ va*
lere duplici ratione, quarum prima eſt, quia col-
lata eſt in liberum, & abſolutum arbitrium illius
14 Titij. Illud enim verbum, voluerit, † liberum arbi
trium ſignificare, ſcripſi in lib. 1. de arbitrarijs iu-
dicum. q. 7. nume. 2. Eſt & altera ratio, quia non
incertum de certis, ſed omninò incertum voluit
eſſe heredem. Dixit enim illos, quos Titius volue
rit. Quæ ſane omnimoda incertitudo officit, vt
nihil penitus diſpoſitum ſit, ab ipſo teſtatore, ſed
totum repoſitum in liberam voluntatẽ illius Ti-
tij: Bar. in l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſt. Dec. in
d. l. captatorias. nu. 12.

Secundus eſt caſus, qñ teſtator ita dixit, Inſti-
15 tuo Caium, ſi † Tit. uolet. Hoc ẽt caſu inſtitutio
collata dr̃ in liberã arbitriũ ipſius Titij. Et ꝑpeà
non valet. Ita ſcripſerunt Bal. in l. executorẽ. nu. 4
ver. reſtat videre. C. de execu. rei iud. Ang. in cõſ.
201. Inter cætera. nu. 2. Zabarella in c. cũ tibi. &
ibid. Abb. de teſt. Dec. in d. l. captatorias. nu. 2. C.
teſt. militis. Suares de captatoria uoluntate. nu. 3.
& Petr. PeKius in d. c. 12. nu. 2. Exiſtimo hanc in
ſtitutionẽ non valere ea rõne, quia dr̃ repoſita in
libero arbitrio ipſius Titij, vt ſignificat illud ver-
bum, volet, quemadmodum dixi ſup. Quocirca
ſine reprehenſione dicere poſſet Tit. nolo Caiũ
16 heredem eſſe. Qui. n. liberũ † habet arbitriũ, libe-
re põt ſine reprehenſione facere, qđ ſibi magis
placet, vt ſcrip. in d. li. 1. de arbitrarijs iudicũ. q. 70
17 nu. 7. vbi ſcripſi a ſnĩa iudicis † liberũ arbitriũ ha-
bentis appellari non poſſe, cũ argui reprehẽdiq.
nõ poſſit. Et cõfert. l. cũ quidã de leg. 2. quã in ſpe
cie ſic ꝑpendũt PeKius in d. c. 12. nu. 5. ver. prima
aũt. Et idẽ eſt in legatis, & fideicõmiſſis particu-
larib. l. vtrũ. §. cum quida. Soc. nu. 1. ff. de reb. dub.

Tertius

18 Tertius eſt caſus quando teſtator † ita dixit. Inſtituo Caium, ſi Titio videbit, vel ſi Titio placuerit. Hoc enim caſu valet hæc inſtitutio: cũ collata non ſit in liberum arbitrium Titij, ſicuti præcedens; ſed in arbitrio regulato: vt ſignificant illa
19 verba, ſi uidebitur, vel ſi placuerit, † quæ arbitriũ regulatum ſignificant, quemadmodum ſcripſi in lib. 1. de arbitrarijs iudicum. q. 8. nume. 2. & nu. 7. vbi & alijs ſimilibus diſſerui. Ita in ſpecie caſum hunc firmarunt Caſtren. in l. captatorias. nu. 3. C. de teſta. militis. Franc. Capiliſtius inter conſilia Calcanei in conſi. 107. num. 1. & ipſemet Calcaneus in conſi. 108. num. 4. Idem affirmauit Rodericus Suares de captatoria voluntate. numer. 17. verſi. fallit ſecundo, Eſt ratio, quia quando com
20 mittitur arbitrio regulato, ſi ſine iuſta cauſa † recuſabit eligere, & arbitrari, recurretur ad arbitriũ boni viri. Quod non contingit, quando liberæ voluntati commiſſum fuit, vt diximus ſuprà.

Cæterùm ab hac opinione diſſentiunt Decius in d. l. captatorias. nume. 7. C. de teſtam. militis & Franc. Sarmientus in lib. 2. ſelecta. interpreta. c. 6. num. 4.

21 Quartus eſt caſus, quando teſtator, † ita dixit. Volo quod Titius poſſit teſtari de bonis meis: & illud ſit teſtamentum meum. Hoc etiam caſu ſubſtitutio dicitur collata in liberum arbitrium ipſius Titij, & ideò non valet. Ita ſcripſerunt Bald. in d. l. executorem. numer. 4. C. de execut. rei iud. Angelus in d. conſi. 220. idem in l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſt. & ibidem Imola colu. 2. uerſic. in eadem glo. & in verſi. dicas tamen. Pariſius in cõſilio 38. num. 33. verſi. & Angelus. & num. 45. li. 3 vbi Rodericus Suares in d. Trac. de captatoria voluntate, num. 3. Petrus PeKius in d. c. 12. nu. 2. Huius caſus ratio illa creditur, quia adeſt omnimoda incertitudo hæredis. Et rurſus, poſſet hic Titius diſponere pro ſui libito, & cõtra ipſius teſtatoris animum. Eſſe enim poteſt, quod (vt Zabarella in d. c. cum tibi. & ibidem Barbat. ſcribunt) quod teſtator morbo grauatus commiſerit teſtamenti factionem Titio amico, exiſtimans illum ſecundum ſuam voluntatem diſpoſiturum de bonis ſuis, ſicuti inter eos fortè aliquando actum fuit: & tamen is, teſtatore mortuo, multò aliter diſponat.

22 Quintus eſt caſus, quando teſtator † ita dixit. Inſtituo illum hæredem, quem Titius elegerit, vel declarauerit. Hoc etiam in caſu collata dicitur inſtitutio in liberum arbitrium Titij, non quidem directè, ſed per indirectum. Ita Bar. in l. vtrũ §. cum quidam. num. 6. ff. de reb. dubijs, & ibidem Soci. nu. 6. Idem ſcripſerunt multò clarius Pariſ. cõſ. 38. nu. 31. lib. 3. & nu. 46. Dida. c. ſi tibi. nu. 11 verſi. hoc tamen. Petrus PeKius in d. c. 12. nu. 5. & eo prius Rodericus Suares de captatoria voluntate num. 4. verſi. alio modo. nu. 16. qui dixit, nullam eſſe differentiam inter hæc verba, inſtituo illos hæredes, quos Titius declarauerit, ſeu quos voluerit. Non enim (ait ille) hæc verba, quò ad effectum inter ſe differunt. vt probat. l. ſi ita legatũ. §. illi ſi volet. de lega. 1. vbi, hæc verba, ſi uolueris, faciunt legatum conditionale, & intelliguntur, ideſt, ſi declaraueris, te velle. Et hanc ſententiam comprobauit Suares auctoritate Angeli, in conſ. 220. Eſt ratio, quia adeſt omnimoda hæredis incertitudo: cum incertum de incertis, eligendum reliquerit. Et propterea Titio non eligente, nullus erit hæres vocatus. d. l. vtrum. §. cum quidam. vbi Bar. nu. 4. de reb. dubijs. Et caſum hunc probari etiam eo text. l. illa inſtitutio. ff. de hæredib. inſtit. exiſtimauit PeKius præcitato in loco. Cũ enim (dicit PeKius) dixit teſtator, inſtituo illos, quos Titius voluerit, non inſtitutionem, ſed perſonarum declarationem, poſuit in voluntate Titij. Et propterea eo nõ declarante, inſtitutio erit nulla, ex quo eſt de herede incerto ex incertis.

Cæterum diſſentire videntur Angelus, & Caſtren. in l. Centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. colu. 2. de verb. obl. cum dixerũt, quod licet legatum factũ alicui, ſi hæres, aut tertius voluerit, non teneat, quia voluntas eſt captatoria: attamen ſi legatum eſt factum ſub conditione, ſi hæres, aut tertius declarauerit ſe velle; valebit legatũ, ſicut ſi ſub alia quauis conditione poteſtatiua hæredis relictum eſſet. Ea ratione motus eſt Ang. quia hæc dicitur
23 quædam voluntas velata, quæ † toleratur. l. ſi q. Sempronium. ff. de hæred. inſt. & l. non nunquã. ff. de cond. & demonſt. Verùm ab Angelo, & Caſtrenſi, diſſentiunt ibi Imola, & Alexã. & ſecutus eſt Suares citato in loco. num. 16. quia (vt dictum
24 fuit) illa verba, ſi † declarauerit, idem ſignificant quod illa, ſi voluerit. Idem ſcripſit Iaſon in l. captatorias. num. 7. C. de teſta. milit.

Sextus eſt caſus, quando teſtator † dixit. Inſtituo vnum ex fratribus meis, quem Titius elegerit, vel inſtituo pauperes, quos Titius elegerit. Hoc caſu non dicitur collata inſtitutio, & ſic ſubſtantia diſpoſitionis in arbitrium, & voluntatem Titij: cum iam ipſe teſtator fecerit inſtitutionem: ſed ſolum teſtator electionem vnius incerti ex certis, committere voluit. Ita Iacobus Butrig. & Cynus in l. captatorias. C. de teſta. milit. Bart. in d. l. illa inſtitutio in fine. ff. de hæred. inſt. Imola in l. captatorias. ff. eo. Alex. in l. captatorias. C. de teſta. milit. Soc. in l. vtrum. §. cum quidam. num. 7. ff. de reb. dubiis. Dec. in d. l. captatorias. nume. 12. & ibidem Corneus. nu. 19. Suares de captatoria voluntate. num. 6. verſi. quod intellige, qui communem eſſe teſtatur PeKius in d. c. 12. col. pen. uerſi. ſecunda concluſio. Didac. d. cap. ſi tibi. num. 11. Craue. in conſi. 363. in fine.

Et hic caſus probatur in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcopis, & cleric. ubi ualet inſtitutio de pauperibus in genere facta: & ibi lex ſe intromittit ad faciendum pauperum electionem, ſi teſtator nemini electionem conceſſit: quaſi dixerit, quod ſi teſtator alicui electionem conceſſiſſet, ceſſaret electio a lege introducta, & inſtitutio valeret. Et accedit ſecundum Angelum in d. conſilio 220. quod captatoria (vt hoc nomine nunc cum illis vtar) non dicitur voluntas, quando

26 † ſola electio perſonarum alicui eſt mandata, vt probat. d. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de rebus dubijs. Et tex. eſt ſingularis in l. pater ex prouincia. ff. de manumiſſ. vindicta, vbi pater ſolam electionem filio reſeruauit: ſed ipſe tamen manumiſit. Ex quo (inquit PeKius præcitato in loco) colligere licet, per modum electionis, in arbitrium alterius committi quid poſſe: quia vtrum dandũ ſit, vel non ſit, vtrum hæres inſtituendus ſit, vel non ſit, non committitur volontati alterius: ſed cui dandum, vel diſtribuendum ſit: aut quis præferendus ſit inter certos, in certo tamen genere.

Septimus eſt caſus, quando teſtator, ita dixit:
27 remitto † Titio facere hæredem vnum ex fratribus meis, quem ſibi videbitur. Hunc caſum non vidi hactenus ſatis manifeſtè a noſtris diffinitum. Et is eſt, qui noſtro conuenit, vt infra demonſtrabimus. Et valere hanc diſpoſitionem, ſuadet præcipua hæc ratio, quia ſubſtãtia diſpoſitionis, hoc eſt ipſa hæredis inſtitutio, collata eſt in voluntatem ipſius Titii: cum teſtator ipſe nullum hæredẽ inſtituerit, ex quo non dixit: Inſtituo vnum ex fratribus meis, quem Titius voluerit, vel elegerit, vel declarauerit. Sed ipſam inſtitutionem commiſit voluntati ipſius Titii. ob id non valet: ſicuti ſcripſi Rodericus Suares in Tract. de captatoria voluntate. num. 14. verſic. concluſiuè autem. Cum dixit, quod principalis diſpoſitio, & eius ſubſtantia a teſtatore fieri debet, ita quod commiſſario non eligente, nec declarante, nihilominus diſpoſitio, & inſtitutio remanet firma, vt in caſu (ait ille.) l. vtrum. §. cum quidam. & in l. cum quidam. ff. de reb. dubiis. & in l. ſi quis. Titio. §. 1. de leg. 2. vt des vni ex liberis, cuis voles, ſeu quẽ elegeris, vel vni ex cohæredibus, quem declaraueris. vt in l. vnum ex familia. de legat. 2. Ita quoque (ait Suares) in inſtitutione facta de pauperibus, ſi teſtator ita dixit: Inſtituo pauperes, quos Titius elegerit. His enim caſibus diſpoſitio principalis, & eius ſubſtantia facta eſt certa, ſaltem reſpectu certi generis perſonarum, nempe pauperum, cohæredum, &c. Licet inter eos declaratio ſeu electio Titio commiſſa ſit, quia (ſubiũgit Suares) vtrum ſit dandum vel ne, non committitur in voluntate alterius, ſed cui dandum, vel diſtribuendum ſit. Et hanc traditionem Roderici probauit Petrus PeKius, in d. Tracta. de teſtamentis coniugum. cap. 12. col. pen. verſi. ex quo colligere. Et accedit auctoritas Baldi in d. l. executorem numer. 4. C. de execut. rei iud. Cùm dixit, quod ſi teſtator ita diſpoſuit. Volo, quod Titius poſſit teſtari de bonis meis, & illud ſit teſtamentũ meũ, non valet hæc diſpoſitio, quia (ait Baldus) debet teſtari animo ſuo, & non alieno. Et Baldum ſecuti ſunt alii, quos retuli ſupra in quarto caſu. & accedit Corne. in l. captatorias. num. 20. C. de teſt. militis. Cum dixit, inſtitutionem hæredis nõ poſſe committi alterius arbitrio, ex quo nutu fieri nõ poteſt: ſed requiritur expreſſa ipſa nominatio. l. iubemus. C. de teſta. Confert etiam traditio Bar. in l. quidam relegatus. num. 6. ff. de reb. dubiis, cum docuit, quod ſi teſtator dixit, facio talem fideicommiſſarium, & ſi ille nolit, vel non poſſit, do ei poteſtatem ipſi faciendi alium, non valet hæc diſpoſitio, cum ſubſtantia ipſa vltimæ huius voluntatis, collata ſit in arbitrium illius commiſſarii. Et Bar. ibi ſecutus eſt Socin. nume. 16. Idem ſcripſerunt Baldus in l. 1. in prima lectura. col. pe. C. de ſacroſanct. eccle. & in d. l. executorem. col. 2. C. de execut. rei iud. & alii, quos refert, & ſequitur Rodericus Suares in d. Tracta. de captatoria voluntate. num. 9. His accedit Decius in conſilio 494. num. 5. verſi. quia reſpondetur: Cum reſpondit, quod teſtator, qui commiſit quibuſdam fratribus, vt ipſi diſponerent de facultatibus ſuis, non valet teſtamentum, ex quo ſubſtantia inſtitutionis fuit commiſſa voluntati alterius: Et Decium ſecutus eſt Craue. in conſi. 512. nu. 1. lib. 3.

Præterea extat egregia deciſio Mohedani in deciſi. 358. qua deciſum fuit, quod illa diſpoſitio non fuit captatoria, ſeu collata in liberum arbi-
28 trium alterius, ex quo ſola † declaratio, non autem ſubſtantia ei fuerat commiſſa.

Et illa deciſio fuit in ea cauſa, de qua reſpondit Berous in conſi. 23. libr. 2. aduerſus Pariſium in conſi. 38. libro 3. quemadmodum ex ipſa facti ſpecie ab vtroque propoſita, & ex perſonarum nominibus, facile eſt colligere. Et ſecundum cõſilium ipſius Beroii fuit pronuntiatum. Nam & ipſe Bero. in d. conſ. 23. num. 28. idem quod Mohedanus ſcripſerat. Hæc non mediocrem dubitationem faciebant.

Cæterùm, re ipſa longe melius perpenſa, & cõſiderata, contraria ſententia viſa eſt probabilior, & verior. quod immo diſpoſitio non eſt inualida cum eius ſubſtantia, ideſt, hæredis inſtitutio collata non fuerit in voluntatem, & liberum arbitrium dictorum commiſſariorum. Nam do. Alexander teſtator, feciſſe dicitur tacitam inſtitutionem filiorum. do. Bernardini. & deinde contuliſſe electionem vnius eorum in illos Commiſſarios. Hoc demonſtratur, præmittendo prius, qđ ſi teſtator ita dixiſset: *sij rimeßo alli miei commißarij eleggere herede vno de i figliuoli*, &c. res eſſet clara, quia conferendo facultatem eligendi, diceretur in neceſsarium autecedens (vt infra dicam) inſtituiſse ipſos filios, ſeu illum deinde eligendum. Porrò cum teſtator vſus non ſit verbo illo, elegere, ſed hoc, fare, dico verbum hoc eſse impropriandum, & ſumendum pro eligere: tum quia ipſa ſubiecta materia hoc ſuadet, ſicuti infrà dicemus, tum vt diſpoſitio ſuſtineatur, quemadmodum oſtendemus. Et hæc quidem interpretatio probatur primò tex. l. ex facto in prin. vbi annotarunt omnes, præſertim Ripa. nu. 2. & num. 4. ff. ad Trebell. dum Vlpianus reſpõdit, rogari quẽ non poſse, vt alium hæredem faciat. Et ideò ſi teſtator ita rogauit, interpretatio ſumitur, quod rogauerit reſtituere hæreditatem. Ibi ſubiecta ipſa materia demonſtrabat illud verbum, facere, ſtare pro reſtituere. Idem ſuadebat. ratio, quia alioqui diſpoſitio non valuiſset: Ergo idẽ, & in caſu nro.

Nam

Nam & hic (ſi modò aduerſarijs credimus) diſpoſitio non valeret, ſi verbum facere, pro eligere nõ ſumeretur. Idem ſuadet ſubiecta materia, quia ele
29 ctio † dicitur conceſsa, quando vnum ex plurib. fieri poſse permiſsum eſt.

Secundo ſuadetur hęc interpretatio, quia hoc teſtamentum fuit conditum, a milite & uiro literarum & ſignificationis verborum penitus igna-
30 ro † & ideo non ipſa proprietas verbi ſpectanda eſt, ſed ſola mens impropriando verba. Ita enim
31 dicimus, quod ſi teſtator imperitus dixit, † ſe relinquere filio titulo inſtitutionis falcidiam ſuam, fit interpretatio, falcidiam, ideſt legitimam ſic pariter, ſi ignarus legitimam dixit, ſe relinquere filio legitimam titulo reſtitutionis, fit interpretatio, ideſt, titulo inſtitutionis. Ita ſcribũt poſt alios Iaſon in auth. nouiſſima num. 35. C. de inoff. teſta. Decius & Cagnolus in l. ſi librarius. num. 1. & 2. ff. de regu. iur. Et in ſpecie ac ad rem maximè docuit Baldus in l. captatorias. nu. 4. C. de teſta.
32 milit. quod ſapiens † conſilio cuius extendenda eſt teſtatoris diſpoſitio, poterit, ſimpliciter relicta a patre filio, extendere, ſeu illis verbis addere verba hæc, iure inſtitutionis, vt verba (inquit Baldus) quæ neſciuit teſtator apte proferre, notarius apponat de mandato iuriſperiti. Et huius ſentẽtiæ multos ex antiquis recenſet Baldus, qui aduerſus Bartolũ in l. illa inſtitutio. ff. de hęred. inſtitu. quod etſi hic ſuppleatur quodammodo ſubſtantia, nempe hæredis inſtitutio, contra. l. iubemus. C. de teſta. attamen hoc permiſſum eſt, quãdo ex diſpoſitis a teſtatore colligitur, vt quia illa diſpoſitio habet implicitam ipſam hæredis inſtitutionem, ſicuti habere hanc noſtrã, infra demon
33 ſtrabimus. Non enim rem nouam † facit (inquit Baldus) qui quod eſt, apertius exponit. Et quia neſciunt (ſubiungit Baldus) rudes aptum proferre ſermonem l. quoties. C. fam. erciſcun. & l. vlt. in princ. C. de teſta. ideò indigent ope interpretantium & ſapientium. Nam (addit Baldus) leges ip-
34 ſæ groſſum modum † loquendi, ſemper in aptiorem partem interpretantur. l. ſi cum ante. C. de dona. ante nupt. & ibi Cynus & Baldus, & idem Baldus in l. quoties. num. 2. C. fami. erciſc. ſcripſit
35 quod ſi teſtator conficiens teſtamentum † dixit, ſe aſſignare bona ſua uni uel pluribus, dicitur illum uel illos hæredes inſtituiſse, quia non omnis teſtator ſcit dicere, hæredem inſtituo, ſed ſufficit (ait Baldus) quod verba ipſius poſſint importare hæredis inſtitutionem. Illam Baldi traditionem probauit Barba. in ca. cum tibi, nume. 18. de teſta. Et idem Baldus in l. inter omnes. num. 10. C. eo. famil. erciſc. fortius docuit, quod licet verbum re
36 linquo, † adiectum rebus particularibus non ſignificet hæredis inſtjtutionem, attamen ex æquitate canonica eam oſtendit, quando apparet teſtatorem voluiſse condere teſtamentum, & ſcribit Socinus in l. cum in teſtamento, num. 1. ff. de rebus dubijs, in ineptè ſcriptis, adhibendam eſse benignam interpretationem. Eſt ergo quod idem dicamus in caſu noſtro, ut ſcilicet illud uerbum, far quod imperite & groſso modo prolatum fuit a teſtatore, exponatur pro eligere, cum conſtet eũ voluiſse teſtari, & unum ex pluribus do. Bernardini filijs, hæredem ſibi eſse.

Tertiò & vltimò confirmantur prędicta, quod
37 in vltimis voluntatibus † attenditur magis mens quam proprietas verborum. l. cum de lanionis. §. aſinam. ff. de fundo inſtru. & c. ibi. optimum ergo eſse, non proprium verborum ſignificatum ſpectari: ſed inprimis quid teſtator demonſtrare uoluerit; deinde ex qua præſumptione ſint, qui in quaque regione commorantur. Ita quoque in l. non aliter. §. primo, de leg. 3, ita reſpondit Vlpia.
38 Nam in cauſa teſtamentorum † ad diffinitionem vtique deſcendendum non eſt, cum plerumque, abuſiue loquantur, nec proprijs nominibus ac vocabulis ſemper utãtur. Et in l. 3. C. de lib. præter. ſcriptum eſt, quod nuſquam uerborum proprietas ita attendenda eſt, ut melior ſenſu exiſtat. Quocirca vulgatum eſt illud, quod legitur in l. in conditionibus primum locum. ff. de condit. &
39 demon. quod mens † teſtatoris principem locum obtinet. Et recte admonet Baldus in conſi. 46. Verba inſtitutionis. colum. 1. lib. 3. quod ire non debemus per apices verborum, ad ſubuertendas teſtatorum congruas volũtates, quia intellectus prior & potior eſt, quam verba. Quod maxime locum habet, quando alioqui diſpoſitio nulla & inualida redderetur. Nam tunc etiam cum uiolen-
40 tia † uerba teſtatoris ſunt interpretanda, ut reſpõdit Corneus in conſi. 273. num. 6. lib. 4. Et in ſpecie hiſque claris terminis, ſcripſit Bero. in conſil. 23. in fine. lib. 2. quod cum Reuerendiſſimi domini Patres de Rota, ſoliti ſint æquitati & veritati adhærere, reiectis apicibus & ſubtilitatibus, debent illam ſequi opinionem, quæ vltimæ voluntati, & validitati diſpoſitionis defunctorũ fauet. Porrò quod ea fuerit dom. Alexandri teſtatoris mens & voluntas, vt voluerit commiſſarios non facere, ſed eligere hæredẽ vnũ ex filijs D. Bernar
41 dini, ſatis conſtat, quia præſumitur † teſtatorem non elegiſse viam, quę ſuum teſtamentum redderet nullum, vt in ſpecie teſtamenti a milite conditi probat vulgatus textus. l. 4. ff. de milita. teſta. Idem ſuadet, quia (vt infra demonſtrabimus) teſtator iſte iam vocauerat, hæredemque inſtituerat omnes ipſos do. Bernardini filios iam natos.

Verum quia uolebat nomen ſuum Alexandri renouari, aduertens non ita proprie id fieri poſſe in vno iam nato & baptizato, deleuit illam iam a ſe ſcriptam inſtitutionem, omnium illorum fratrum, & vocauit naſciturum ex ipſo domino Bernardino ea ratione, vt in ſacro baptiſmate imponeretur ei nomen Alexandri, Deinde volens ſibi prouidere, caſu quo nullus fuiſſet natus filius ipſi domino Bernardino, ſtatuit vnum ex iam natis, hæredem eſſe debere, qui ſuum ferret nomẽ. Voluit ergo vnum ex illis quatuor a commiſsarijs eligi, non autem fieri hæredem.

Hoc ita demonſtrato, quod ſcilicet uoluerit teſtator conferre commiſſarijs facultatem eli-

gendi

gendi hæredem, non autem faciendi, dicimus
nunc, hanc eligendi poteſtatem præſupponere
in neceſſarium antecedens ipſam hæredis inſti-
tutionem: Id quod multiplici argumēto demon-
ſtratur.

Primò, quia ita in his terminis dicimus, quod
42 quando teſtator dixit † inſtituo Caium filium
meum, etſi Caius deceſſerit ſine filijs, bona mea
diſtribuantur pauperibus. Etſi enim his in ver-
bis nulla facta eſt mentio inſtitutionis: attamen
pauperes dicuntur inſtituti. Ita tradunt Bartolus
in l. Centurio. num. 22. ff. de vulga. & pupil. ſubſt.
Baldus in l. ſi quis ad declinandam in princ. num.
7. C. de epiſco. & cler. Socin. ſen. in conſi. 116. co-
lum. 2. lib. 1. Ruinus in conſi. 103. nume. 11. & in
conſi. 71. num. 14. lib. 2. & in conſil. 4. num. 16. li-
bro 3. & omnes in d. l. Centurio, licet inter eos ſit
diſputatio, an pauperes directe ſint vocati an per
fideicommiſſum. Hoc unum eſt, quod illos voca
tos eſſe in neceſſarium antecedens admittunt. Ita
ergo & noſtro in caſu dicendum eſt, filium a cō-
miſſarijs eligendum, cenſeri in neceſſarium ante-
cedens inſtitutum a teſtatore, perinde ac ſi ſic di
xiſſet, inſtituo filium illum do. Bernardini, quem
eligendum meis commiſſarijs remiſi.

Secundò accedit text. in l. vtrum. §. cum quidā
ff. de rebus dubijs, cuius verba hæc ſunt. Cum
43 quidam pluribus † hæredibus inſtitutis, unius fi-
dei commiſiſſet, ut cum moreretur uni ex cohæ
redibus, cui ipſe uellet, reſtitueret, eam partem
hæreditatis, quæ ad eum perueniſſet, utile eſſe fi-
deicommiſſum. Hic conſtat, quod ille cohæres,
cui a grauato erat portio ſua reſtituenda, non fue
rat ad eam portionem vocatus. Non enim te-
ſtator dixerat. Et cohæredem illum in ea portio-
ne vacanti ſubſtituo: ſed ſolū direxit verba in gra
uatum, dicendo, quod reſtitueret. Et tamen ſub-
intelligitur in neceſſarium antecedens uocatio
ſicque ſubſtitutio. Et perinde eſt ac ſi dixiſſet.
Inſtituo Caium, Sæium, & Sempronium: Et de-
cedente Sempronio, ſuperſtitibus prædictis Ca-
io, & Sæio, ſubſtituo vnum eorum, quem Sem-
pronius volet. Idem probant textus l. cum pater.
§. hæreditatem. l. vnum ex familia. §. ſed etſi fun-
dum. l. ſi quis Titio. §. 1. & l. cum quidam. la. 2. ff.
de legatis. 2. Et confert tex. notab. l. cum in teſta-
mento. in prin. ff. de hæred. inſtit. ubi ſi teſtator
ita ſimpliciter dixit, ſi filius meus me viuo morie
tur, nepos ex eo poſt mortem meam natus, hæ-
res eſto, duo gradus hæredum ſunt. Dixit eſſe
duos gradus, nempe primę inſtitutionis & ſecun
dæ, Et tamen in perſona filij nullum verbum de
inſtitutione fecit, cùm ſolū dixerit, ſi filius meus
me uiuo morietur. Voluit ergo teſtator hunc fi-
lium eſſe hęredem, ſi mortuo ſe teſtatore erit ui-
uus, atque ita ibi ſubintelligitur hęredis inſtitutio
Et textū illū ſic illo in loco annotarūt Doctores:
& perpendit Socinus iun. in l. Gallus. in princip.
num. 36. ff. de lib. & poſthum. qui num. 35. ex aliò
44 rum ſententia ſcripſit, † hęredis inſtitutionem ita
tacitè induci, ſicuti expreſſe, quando extant ali-
quę coniecturę, quibus conſtare poteſt, teſtatorē
voluiſſe hęredem facere, ſicuti eſt (ait ille) quan-
do teſtator, vult unum, quod aliud requirit. Nam
tunc dicitur uelle illud, ſine quo id quod facit,
ſtare, & eſſe non poteſt. l. illud. ff. de acquiren. he-
red. Id quod hic cōuenit, ubi electio hęredis eſſe
non poteſt, niſi hęres ipſe iam ſit uocatus. Et ſub
iungit Socinus ſuam coniecturam, quia teſta-
tor pręſumitur uoluiſſe ita diſponere, ut ſua ipſa
diſpoſitio ualeat. d. l. 3. ff. de milita. teſtam. & cum
Socino ipſo credo eſſe receptam ſententiam, qđ
45 inſtitutio † & ſubſtitutio directa hęredis, ita con
iecturis & prę ſumptionibus inducatur, ſicuti ēt
uerbis expreſſis. Ita ſanę ſcripſerunt Baldus &
Imola in l. Titia Sęio. §. Sęia libertis. de leg. 2. Ale
in conſi. 91. num. 9. lib. 1. Corneus in conſil. 320.
num. 2. lib. 4. Iaſon in l. ſi pater impuberes. ad finē
ff. de vulg. & pup. ſubſt. & in l. pen. nu. 9. C. de im-
pub. & alijs ſubſtit. Socinus in l. qui duos. in quar
to notab. ff. de rebus dubijs, Decius in d. l. pen. in
quarto notab. C. de impuberum. Alciatus in l. vel
ſingulis. colū. 2. ff. de vulga. & Craue. in conſi. 62.
nu. 15. Quæ ſanè ſententia maxime procedit, quā
46 do coniecturæ † & prę ſumptiones inſtitutionis
reſultant ex ſcriptis in ipſo teſtamento; ſicuti de-
clarat Baldus in l. captatorias. num. 4. C. de teſta.
milit. Et in caſu noſtro ex ſcriptis in teſtamento
reſultare coniecturas diximus, & mox alia conſi-
derabimus.

Tertiò; quod debeat ſubintelligi hoc in caſu
hæredis inſtitutio, ſatis clare ſignificat, quod te-
ſtator ipſe iam illam ſcripſerat antequam ſcripſiſ
ſet illam filij naſcituri. Et quam quidem deleuit
non ob id, ne amplius vnum illorum inſtitueret;
ſed ut illi anteponeret inſtitutionē naſcituri, cui
(ſicuti ſupra declaraui) commodius imponi po-
terat nomen ipſius teſtatoris. Illa ergo pars teſta-
menti, illaque verba etiam ſic cancellata, arguūt
& declarant ſubſequentem partem, ut a fortiori
reſpondit Corneus in conſi. 275. nu. 5, lib. 4. cum
47 dixit, ſecundum teſtamentum † declarari ex di-
ſpoſitis in primo iam reuocato, niſi appareat in
ſpecie teſtatorem contrarium diſpoſuiſſe. Idem
reſpondit Socin. iun. in conſ. 170. num. 2. qui ver.
demum & quintò. lib. 2. Et in ſpecie magis idem
reſpondit Angelus in conſi. 201. Inter cætera. ad
finem. ver. arbitror enim. Cum dixit, quod fides
48 commodata in primo teſtamento, deinde reuo-
cato & annullato, cenſetur repetita in ſecundo,
ex l. ſtatus. in princip. ff. de iure fiſci.

Quartò accedit, quod hic agitur de teſtamen-
to condito a domino Alexandro milite, & ob id
49 inſtitutio † ipſa hæredis ſolis coniecturis ſine cō-
trouerſia inducitur. Ita Angelus in l. Gallus. in
princi. numero tertio. ff. de liberis & poſth. & ibi
dem Imola numero ſexto, & ſi alia ratione in-
terpretetur Angeli traditionem; quam pro-
bauit Martinus Laudenſis in tract. de principali-
bus. q. 447.

Præterea admiſſo citra veri præiudicium, qđ
prædicta interpretatio, quam ueriſſimam exiſti-
mo,

mo, recipienda non ſit: Nihilominus adhuc credo, hanc teſtatoris diſpoſitionem ualidam eſſe: tum quia non repoſuit in liberum arbitrium, & voluntatem commiſſariorum, facere hæredem, tum quia etiam ſi repoſuiſſe dicatur, adhuc valet hæc remiſſio.

Primò itaque teſtatorem hunc non ita repoſuiſſe, in arbitrium & uoluntatem commiſſariorum, hanc facultatem faciendi hæredem, ut fuerit, ſitque in eorum libera poteſtate, facere uel nõ facere: iuxta ea, quæ diximus ſupra ex Baldo & Angelo in l. captatorias, C. de teſta. militis. Hic etenim dixit teſtator, *Su rimeſſo alli commiſſarij far hærede uno de i figlioli, di miſſer Bernardino*. Illa verba, far herede, latine ita ſonant (vt diximus ſupra) facere hæredem. Quæ quidem ſunt verba infinitiui, & ob id reſoluuntur in imperatiuo, hoc modo, qđ faciant, uel in ſubiunctiuo hoc modo, vt faciant. Ita enim Grammaticos reſoluere certum eſt. Et iure noſtro probatur, vt in §. 1. in auth. quib. modis natura. efficia, legit. vbi infinitiuum, naſci, reſoluitur in ſubiunctiuo, ut naſcatur. Et hoc affirmauit Albericus in dictionario in verbo, Infinitiuum, qui ſcribit idem ſe dixiſſe in l. 5. §. j. de verb. obli. Si prædicta verba ſtant imperatiue, apparet manifeſte id non fuiſſe collatum in liberum arbitrium & uoluntatem commiſſariorum, ſed coactos eſſe facere, vt unus dictorum filiorum ſit hæres. Ita enim eſſet, ſi teſtator diceret, remitto cõmiſſarijs, quod diſtribuant bona mea pauperib. Nam dicitur eis imperaſſe, non autem eorum uoluntati & arbitrio committere. Idem quoque dicendum eſt, ſi reſoluuntur in ſubiunctiuo, quia teſtator appponit modum, ſicuti ſignificat illa dictio, vt. Dat ergo modum quid agendum ſit, nullo nato filio domino Bernardino, poſt mortem ipſius teſtatoris, ut ſcilicet commiſſarij faciant heredẽ vnum ex illis filijs iam natis, dicti domini Bernardini, ſi ergo commiſſarij acceptarunt hoc munus, exequendi diſpoſitionem huius teſtatoris, dicendum eſt, ſeruare debere hunc modum a

50 teſtatore eis præſcriptum. Ita enim executor† ſicque commiſſarius teſtamenti, ſuſcepto munere, exequi compellitur, vt quilibet mandatarius: quẽadmodum ſcribunt Zabarella in ca. Ioannes. de teſta. Bonus de curtili. in tracta. de nobilitate parte 7. num. 17. & Iacobus de Canibus in tracta. de execut. ultima. voluntatũ. num. 35. 38. & 40. Et ad rem optimè confert, quod a fortiori ſcripſit Ripa in l. ex facto. in principio. num. 4. ff. ad Trebell. cum dixit, quod ſi teſtator dixit. Volo, quod hæres meus, ſi moriatur ſine liberis poſſit vnum ex fratribus ſuis hæredem facere, dicitur is hæres poſitus in neceſſitate reſtituendi, ſed in libertate quem ex fratribus eligat. Non ergo dici poteſt hæc diſpoſitio collata in arbitrium & voluntatẽ commiſſariorum, cum a ſua ſubſtantia deficere non poſſit ut reſpondit Bald. in conſi. 302. colũ. pen. uerſ. preterea cum hoc lib. 2. & Baldum ſecutus eſt Pariſius in conſil. 38. nume. 1. in fine. lib. 3.

51 Et quando adeſt neceſſitas faciendi † hæredem, voluntas non dicitur collata in alterius arbitriũ. Ita in ſpecie reſpondit Berous in d. conſi. 23. nu. 28. lib. 2. Cùm dixit, quod non dicitur captatoria hoc eſt collata in arbitrium alterius, quando nõ eſt poſita in libera poteſtate, ſed in quadã neceſſitate ſic faciendi. Idem cenſuit Pariſius in d. conſilio 38. num. 31. cum ſcripſit, quod quando non eſt demandatum, an uellet, ſed ſolum cui & quẽ eligeret, non cenſeri ei datum arbitrium, ſed neceſſitatem impoſitam. Prædictis accedit Crauet. in conſi. 440. num. 15. qui reſpondit, non dici ſubſtantiam inſtitutionis commiſſam alterius arbitrio, quando teſtator ita dixit, uolo, quod cognati mei poſſint & valeãt diſponere de bonis meis in proximiores in gradu ſuccedendi & idoneiores. &c. Non enim (inquit Crauetta) commiſſa eſt ſubſtantia inſtitutionis: ſed electio, ex quo uoluit diſponi in incertum de certis.

Secundò uel ea ratione dici non poteſt captatoria ſeu inualida ob id, quod in alterius uoluntate fuerit repoſita, quia commiſſio facta fuit eis, de quibus teſtator multum confidebat. Ita reſpõdit in ſpecie Berous in d. conſi. 23. num. 34. uerſi. poſſet etiam. libro. 2. ea ratione uſus eſt Berous quia non eſt ueriſimile, quod tunc aliqua deceptio interueniat. Porrò dubium non eſt, quin do. Alexander teſtator plurimum confideret de fide & bonitate illorum commiſſariorum, quos eius pater iam approbauerat ſuo in teſtamento, & ipſemet do. Alexander forte eorum legalem & diligentem executionem, fuerat expertus.

52 Tertio ceſſat hic captatio † ſeu libera uoluntas & arbitrium: quia inſtituẽdus eſt unus ex certis. Ita Pariſius in dicto conſilio 38. numero decimo, libro 3. qui auctoritate multorum dixit, qđ

53 quando committitur † electio perſonarum certi generis, talis limitatio pſonarũ ceſſare facit captionem & inualiditatem diſpoſitionis. Hęc ſanè ratio ita locum habet quando committitur ſubſtantia, ſicuti, quando mandatur electio & declaratio.

Quartò admiſſo citra ueri preiudicium, quod hęc heredis inſtitutio repoſita fuiſſet in arbitriũ & voluntatem commiſſariorum, attamen ex quo ipſi (vt exiſtimo factum) elegerunt unum ex filijs dicti domini Bernardini, dicendum eſt, hanc diſpoſitionem teſtatoris eſſe ſeruandam. Ita cenſuit Berous in dicto conſilio 23. numero 31. uer. ſecundo uidetur. libro ſecundo. Nam (inquit Berous) ceſſat ratio, qua inualida reddi ſolet inſtitutio collata in alterius arbitrium, quę quidem eſt, quod declaratio ſequi non poſſet, & ita diſpoſitio poſſet reddi inanis & fruſtratoria. Hęc ſanę ratio ceſſat, ſecuta ipſa heredis electione.

Quintò & ultimò admiſſo, quod hęc heredis inſtitutio fuerit repoſita in arbitrium & uoluntatem commiſſariorum, & nulla hactenus ſecuta fuerit declaratio, uel factum, attamen adhuc dicimus, dominum Alexandrum conferre potuiſſe

hanc

hanc liberam facultatem in dictos commiſſarios
54 ex quo erat miles,cui† permiſſum hoc eſt,fauore
& cauſa militiæ: ſicuti in ſpecie docuit Angelus
in l.captarariæ in fine. & in l.illæ inſtitutiones.
nume.2.ff.de hæred.inſtit. cùm dixit,quod ſicuti
55 valet † hæredis inſtitutio collata in arbitrium &
voluntatem alterius,fauore piæ cauſæ. Id quod
etiam late probat Tiraquellus in tract.de priuilegijs piæ cauſæ priuileg.56.Ita etiam fauore† militis valet,cum teſtari is poſſit quoquo vult modo. l.1.ff.de milita.teſta.vbi Bartolus Imola & reliqui omnes.

Nec repugnat.l.captatorias. C. de teſta. milit. quia loquitur de voluntate captatoria proprie, de qua ſupra in initio huius reſponſi.Non autem loquitur de diſpoſitione collata in alterius arbitrium.

Non etiam obſtat, milites noſtri temporis nō frui priuilegijs conceſſis militibus,quia reſpondetur,communem eſſe ſententiā, quod imò fruū
58 tur † quando ſunt parati ad bellum, vt tradit Decius in rub.C.de teſt.militis.nu.5.qui in ſpecie de milite in bello nauali idem affirmat. & idem Decius in conſ,578.num.2. alios omitto. Id quod contingit in domino Alexandro teſtatore,qui vt ipſe ſuo ipſo in teſtamento affirmauit, erat in procinctu conſcendendi claſſem,vt aduerſus Turcas pugnaret.

Non obſtant nunc adducta in contrariū,quia ſatis ſuperque reſoluta ex iam dictis apparent. Nam ex dictis ſupra, ſatis ſuperque reſponſum eſt,cum noſtro in caſu conſtet dominum Alexā drum inſtituiſſe vnum ex filijs domini Bernardini eligendum ab illis commiſſarijs, atque ita ſolā eligendi,& declarandi facultatem in eos contuliſſe, non autem ſuæ diſpoſitionis ſubſtantiam. Et admiſſo,quod ſubſtantiam contuliſſet,priuilegio militis defendi id poteſt. Et cum agatur de
58 diſpoſitione† facta ab imperito,&omnino literarum ignaro,non ipſa verba ab eo ſcripta,ſed mēs & ſola voluntas attendi obſeruarique debet. Concludo itaque,eligendum eſſe unum ex filijs dicti domini Bernardini, qui hæres ſit domini Alexandri.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus in bonis delinquentis ſuccedens,dicitur eius ſucceßor extraneus ſaltem improprie.*

2 *Inſtrumenta,& libri rationum,uel aliæ ſcripturæ priuatæ,fidem faciunt etiam contra hæredes contendentium.*

Idque locum habere etiam in fiſco ſucceſſore.nu.3.

4 *Scripturam priuatam, contra ſcribentis ſuceſſorem probare.*

5 *Probationes partium non nocere tertio, quomodo intelligendum.*

6 *Inueſtituris probari dominium directum.*

7 *Recognitio in emphyteuſim,probat dominium concedētis,cōtra recognoſcentem.*

Idque maxime locum in eccleſiaſticis obtinere, etſi de laicis poſſit dubitari.nu.8.

9 *Inſtrumenta antiqua plurima, habent uim probationis famæ.*

10 *Fama probat plene dominium,in antiquis.*

11 *Inſtrumētis locationum,emphyteuſium & ſimilium,non probari dominium, quando uerum non ſit.*

12 *Penſionem præſtitiſſe,ultra emphyteuſis inſtrumentum, eſt adminiculum probatio non mediocre.*

13 *Emphyteuſis ſolum inſtrumētum, pręſumptionem facere pro concedente quod rei dominus ſit.*

14 *Inſtrumenta locationum,emphyteuſium & ſimilium,non probant concedentis dominium contra tertium.*

Id autem quomodo limitetur num.15.

16 *Inueſtiturarum & recognitionum inſtrumenta, an probent concedentis dominium.*

17 *Mandatum etiam mille annorum curſu non præſumi.*

18 *Penſionis perceptio, non inducit poſſeſſionis acquiſitionem, niſi uoluntate poſſidentis fiat.*

19 *Recognitiones confirmatę ſolutionibus,probant dominiū in antiquis etiam contra tertium.*

20 *Libri rationum,in emphyteuſim concedentis,probant contra eos,qui canones perſoluiſſe deſcripti reperiuntur.*

21 *Libros eccleſię,in quibus deſcriptæ ſunt ſolutiones, cenſuum & canonum, probare contra emphyteutas & cenſuarios deſcriptos.*

Et præſumi confectos uoluntate cenſuariorum & emphyteutarum num.22.

23 *Tempus centum annorum,in materia probationum antiquū dici.*

23 *Libris priuatis antiquis, fidem adhiberi etiam contra tertium.*

25 *Librum Eccleſiæ non niſi ſemiplene probare,quando de graui pręiudicio agitur quomodo accipiendum.*

26 *Liber priuatus continens quæ modici pręiudicij ſunt, pręſumitur ſecundum ueritatem conſcriptus.*

27 *Parcellis libri priuati permultis iuſtificatis, reliquis fides datur.*

28 *Libro rationum confecto a pluribus,fides datur.*

29 *Libri a perſonis religioſis conſcripti,poſt mortem earum,probant etiam contra tertium*

30 *Librum priuati continentem ueroſimilia, fidem etiam facere.*

31 *Probationis ſupplementum inducitur facilius,quam tota ipſa probatio.*

32 *Libri diuerſa manus,& atramento conſcripti,utrum de falſo ſuſpecti ſint.*

33 *Diuerſitas manus & atramenti in libro conſcripto,niſi probetur non pręſumitur,ad inducendam falſi ſuſpicionem*

Et quando ea diuerſitas conſiderabilis ſit.nu.34.

35 *Liber ob manus diuerſitatem ſuſpectus in aliqua parte,an vitietur in totum.*

36 *Liber habitus pro uero & legitime conſcripto, facit ceſſare ſuſpicionem falſi.*

37 *Raſuram,in inſtrumento longo tempore obſeruato,nō arguere falſitatem.*

38 *Librorum falſitatem,non argui ex mala latinitate,ſed ex perplexitate uerborum & clauſularum.*

39 *Latinitas falſa,quando arguat ſcripturam falſam.*

40 *Notarius nemo pręſumitur.*

Nota-

41 *Notarij qualitas temporis antiquitate præſumitur.*

42 *Identitas in ijs rebus non præſumitur, quę pro arbitrio alicu ius mutari & uariari poſsunt.*

43 *Inſtrumentum tranſumptum ſine auctoritvte iudicis & par te non citata, nullam fidem facere.*

44 *Tabellionatus ſigno in inſtrumento deficiente non præſumi notarium rogatum.*

45 *Scriptura carens ſigno tabellionatus, in publicam formam non poteſt redigi.*

46 *Scriptura leuari non poteſt, niſi conſtet manu notarij mortui ſcriptam eſse.*

47 *Cancellationum & apoſtillarum uitia, non reddunt ſuſpectũ inſtrumentum, niſi ſint in partibus ſubſtentialibus.*

48 *Notarium de falſo damnatum non poſse amplius inſtrumenta conficere.*

Et circa quos actus falſum id commiſſum eſſe debeat. num. 49.

50 *Notarius habitus pro tali & toleratus, recte inſtrumenta conficit.*

51 *Alia, dictio, ſignificat diuerſa ab expreſſis.*

52 *Feudi uel emphyteuſis in recognitione, utrũ neceſſarium ſit mandatum ſpeciale.*

53 *Cenſus in dubio potius quam emphyteuſis præſumitur.*

54 *Actus in dubio, factus ob præcedentem cauſam præſumitur.*

55 *Narratiua & enunciatiua non probare, etiamſi prolata ſint in iudicio.*

56 *Aſſertio & confeſſio non acceptata, non nocet aſſerenti.*

57 *Clauſula omni meliori modo &c. extendi poteſt arbitrio loquentis.*

Et operatur ut narrata confitenti non præiudicent. num. 58

Reſtringatur autem ſecundum naturam actus cui adijcitur. num. 59.

60 *Indefinita, uniuerſali in probationibus non æquipollet.*

61 *Podere, nomen quid ſignificet.*

62 *Aſſertionem erroneam, in continenti poſse reuocari.*

63 *Confeſſionem erroneam anteceſsoris, ſucceſſor poteſt reuocare.*

64 *Confeſſio erronea procuratoris, reuocatur facilius quam propria.*

65 *Allodialia eſse prædia probationes præſumptiuas ſufficere.*

66 *Allodialis & libera res quæuis præſumitur.*

67 *Preſumptio efficacior tollit minus potentem.*

Idem in probationibus claris, quæ tollitur etiã preſumptionem a lege approbatam. nu. 68.

69 *Fama communis, & uox publica attenditur.*

70 *Feudalia eſse bona probari fama.*

71 *Famam probare, difficile eſt.*

Et quę requirantur ad illius probationem. nu. 72.

72 *Prędia cohęrentia alijs liberis & allodialibus, preſumuntur & ipſa talia.*

Id autem quando procedat. nu. 74.

75 *Prædia libera & allodialia eſse, præſumi ex obſeruantia, qua nullæ ſint receptæ pro illis inueſtiturę.*

76 *Nomina diuerſa arguunt diuerſitatem rerum.*

77 *Incluſio unius, alterius eſt excluſio.*

78 *Laudo reclamans in una parte tantum, in alia qua tacet cenſetur approbare.*

79 *Veriſimilitudo ſpectanda.*

80 *Penſionem ſolui non petens, aut negligens declarare caducitatem, non efficit, ut bona dicantur libera.*

81 *Laudemij ſoluti quantitas, arguit quæ prædia ſint emphyteutica.*

82 *Abbas prodeſse, non autem nocere abbatię poteſt.*

83 *Laudemij quantitas in renouationibus, facile ex aliqua parte remitti ſolet.*

84 *Identitas rei quomodo probetur & nu. 75.*

86 *Identitas nominis etiam ſingularis, in rebus immobilibus an concludat idemtitatem rei.*

87 *Actio qua petuntur bona quę in commiſsum inciderũt, quã to tempore extinguatur.*

88 *Mala fides omnem impedit præſcriptionem.*

89 *Præſcriptione decurſa contra Eccleſiam, datur in integrum reſtitutio.*

90 *Fiſcus de iure tertij, quando opponere poſsit.*

91 *Succesſionum appellatione fiſcum contineri.*

92 *Emphyteuſis conceſsa pro ſe & filijs maſculis, fœminis item uſque in tertiam generationem, non tranſit in extraneos.*

93 *Fiſcus habetur extranei ſucceſsoris loco.*

94 *Pronomen ipſis, eſt reſtrictiuum & limitatiuum pręcedentium.*

95 *Reinueſtire deſcendentes emphyteotę, dominum teneri, quando non procedat.*

96 *Emphyteuticam rem, ob finitam generationem poſse eccleſiam uel prælatum pro ſe retinere.*

Idem ſi ob non ſolutum canonem, uel aliam cauſam inciderit in commiſſum nu. 97.

FACTI SPECIES.

REVERENDVS dominus Nicolaus Dragus, Abbas & perpetuus commendatarius Abbatiæ ſancti Chriſtophori, anno 1474. in emphyteuſim conceſſit, domino Julio filio quandam domini Antonij de ſtatis de Montebello, fundum deſcriptum in inueſtitura, cuius copia trãſmittitur. Poſtea idem Abbas anno 1483. eundẽ fundum in emphyteuſim reconceſſit & renouauit dom. Fabricio dicti domini Iulij. Deinde præfatis domino Iulio, & domino Fabritio uita functis, Reuerendus dominus Guidus Antonius de Bonauenturis, ſucceſſor præfati Reuerẽdi domini Nicolai in abbatia, anno 1538. in emphyteuſim conceſſit prædicta bona domino Iulio iuniori filio prædicti domini Iulij Senioris. Qui dominus Iulius reliquit do. Ant. filium & hæredem. Is autem aliquot poſt annos, ob grauia delicta perpetrata, in pœnam capitis condemnatus fuit: & eius bona fiſco deuoluta ſunt. Fiſcus ſereniſſimi domini Ducis Vrbini, ingreſſus eſt poſſeſsionem ut omnium aliorum bonorum, ita etiam præfati fundi. Et quoniam prædicti inueſtiti ab anno 1569. uſque ad annum 1580. debitum canonem pro re emphyteotica non ſoluerunt, ſed tantum quidam eorum generales procuratores & negotiorum geſtores canonẽ illum Abbati obtulerunt, & reiectum, præmiſſam ſolita proteſtatione depoſuerunt. Nunc Illuſtriſſimus

mus dominus Iulianus a Ruuere, ſucceſſor domini Guidi Antonij in abbatia tam ex capite canonis nō ſoluti, uel ſaltem minus competenter, quam lineæ finitæ in perſonam præfati domini Antonij ultimum ſupplicium paſſi, nullo eius deſcendente ſuperſtite agit & experitur aduerſus præfatum fiſcum Ducalem.

Dubitari nunc contingit de pluribus.

Primo, an dominium ipſius abbatiæ fuerit probatum inſtrumentis & libris rationum ipſius abbatiæ ita quod appareat dictum prædium eſſe emphyteoticum abbatiæ. Non obſtantibus contrarijs fiſci probationibus, quibus conatur demonſtrare, quod imo eſt prædium liberum & allodiale.

Secundò, an probata ſit idemtitas ipſius prædij, quod ſcilicet hoc nūc petitum ſit illud idem, quod continetur in inueſtituris & libris.

Tertio, an ob caducitatem propter non ſolutum canonem, uel ob finitam generationem, ita deuolutum ſit hoc prædium ad ipſam abbatiam, ut vendicari poſſit a fiſco ſucceſſore dicti domini Antonij.

CONSIL. CDIX.

Dominus mihi adiutor.

PROPOSITIS dubitationib. ex ordine, quantum per me licebit, ſatisfaciam, etſi ſcio a præſtantiſſimi Illuſtriſſimis domini Iuliani à Ruuere aduocatis, docte & acute permulta fuiſſe conſiderata. Et quod attinet ad primam dubitationem, exiſtimo abunde ſatis Illuſtriſſimum dominum Agētem, probaſſe dominium abbatiæ in prædictis bonis, inſtrumentis inueſtiturarum & libris rationum ipſius abbatiæ, ac etiam illo inſtrumento oblationum, depoſitionum proteſtationumque. Et hoc quidem non ſolum contra dominum Antonium, ſed etiam contra fiſcum ſucceſſorem ipſius do. Antonij.

Præmittenda tamen ſunt prius aliqua, quæ faciliorem huius veritatis explanationem reddunt:
1 Et primum, quod fiſcus ſuccedens † in bonis delinquentis, dicitur effici eius ſucceſſor & hæres extraneus, ſaltem impropriè. Quod ſit hæres extraneus, probant. l. iura liberorum. vbi Bartol. ff. de iure patro. l. eorum. ff. ad l. Iul. maieſt. & l. cū qui. ff. de interdictis & relega. & affirmarunt Butrius in conſil. 61. in fine. Alexan. in conſil. 83. nu. 1. lib. 7. Socin. ſenior in conſi. 121. num. 17. lib. 4. Decius in conſi. 171. colum. 1. & in conſi. 442. numero 31. Aegidius Boſſius in tract. cauſarum criminal. in tit. de bonorum publica. num. 16. Alciatus in reſpon. 522. num. 6. & Bernardus Diaz in practica canonica criminali. cap. 124. Et quod fiſcus hoc in caſu dicatur ſucceſſor, & quidem proprie dicti domini Antonij, manifeſte affirmauit præſtantiſſ. do. Aduocatus fiſci in vltima alllegationum ſuarum parte.

2 Præmittò, & ſecundò, quod † inſtrumenta, libri rationum, ſcripturæ aliæ priuatæ, quæ probant inter eos, qui principales ſunt, fidem etiam faciūt contra eorum hæredes, vel ſucceſſores. Ita reſpōdit Aret. in conſi. 36. conſi. 112. colum. vlt. verſic. de ſucceſsore etiam. qui in ſpecie emphyteuſis loquitur, ita quoque. Socinus ſen. in conſi. 11. colū. 1. lib. 3. qui in terminis, probationis dominij per inſtrumenta locationum reſpondit.

Et in ſpecie magis reſpondit idem Socinus in conſi. 266. colum. 3. verſ. ex quibus etiam. lib. 2. q
4 inſtrumenta † quæ probant contra eum, cū quo fuit confectum, probat etiam cōtra fiſcum illius ſucceſsorem.

Et quod ſcriptura priuata † probet contra ſucceſsorem ſcribentis, aliorum auctoritate egregie reſpondit Craue. in conſi. 434. num. 9. qui in claris terminis emphyteuſis conceſsæ ab abbatia reſpondit, quod ſicuti inueſtituræ probant dominium abbatiæ contra inueſtitum, ita etiam probant contra ſingularem ipſius inueſtiti ſucceſsorem. Ita quoque idem Craue. in tract. de antiqu. tempo. in prima parte principali, in quarta particula, quæ incipit, Ampliatur. num. 22. ſecundum impreſſionem Lugdun. ī ſpecie ſcribit, quod ea,
5 quæ dicuntur † de tertio, vt probationes partiū ei non noceant, intelliguntur de tertio illo, qui non habet cauſam a contrahente, ſeu vno dictarum partium, ſecus ſi eſt hæres, vel ſingularis etiā ſucceſſor. Quocirca in caſu noſtro dicimus, quod illis in caſibus, in quibus libri rationum, inſtrumenta, & ſimilia, fidem faceret pro Illuſtriſſimo domino Iuliano Abbate, ſicque pro ipſa abbatia contra dominum Antonium, cui fiſcus ſucceſſit, eiſdem caſibus probabunt fidemque facient contra ipſum fiſcum domini Antonij ſucceſsorem Eſt ergo videndum, an prædicta inſtrumenta inueſtiturarum, libri rationum abbatiæ, nec non & inſtrumentum illud oblationum, diſpoſitionum & proteſtationum, fidem faciant contra dominū Antoniū, & eius anteceſsores, emphyteotas, ad fauorem ipſius abbatiæ, quod ſcilicet probent directum eius dominium in his bonis, de quibus eſt diſputatio.

Et quod attinet ad inueſtituras, ſine contro-
6 uerſia dicendum eſt, illis probari † directum hoc dominium, contra ipſum do. Antonium, & conſequenter contra fiſcum eius ſucceſsorem.

Primo, quia in prima illa inueſtitura conceſsa anno 1474. ille dominus Iulius de ſtatis ſenior, non ſolum ſimpliciter recepit prędicta bona in emphyteuſim, ſed etiam affirmauit, quod illa antiquitus fuerunt, & quod eo etiam tempore erant
7 ipſius abbatiæ. Quæquidem recognitio † & confeſſio

feſſio probat dominium abbatiæ contra ipſum dominum Iulium recognoſcentem. Ita ſcribunt Bartolus in l.ſi rem aliquam.ff.de acquir. poſſeſſ. Baldus in l.cum falſa.colum.3.C.de iuris & facti ignor.Iaſon in l.2.num.177.C.de iure emphyt.& Afflictus in deciſ.164.Et non ſolum his recognitionibus probatur dominium directum iam extare apud eum,a quo fit recognitio,ſed etiam de nouo in eum transfertur.Ita reſpondit Dynus in conſi.48.num.12.ver. ſuper eo vero. Quæ ſane Dyni ſententia,etſi dubia in laicis videatur,atta-
8 men in eccleſia † dubio procul procedit,quando recognitio fit verbis diſpoſitiuis,ſicuti factū hic fuiſſe conſtat. Sic tradit Caſtren.in l.cum falſa. colum.2.in fine. C.de iuris & facti ignor.quem ſecuti ſunt Ruinus in conſi.14.num.9.lib.4.Boerius in q.211.in fine.& Craue.in conſi.434 nu.1. qui quidem Crauetta reſpōdit in claris terminis inueſtituræ recognitionis conceſſæ ab abbatia Sancti Apollinaris Rauennæ cuiuſdam emphyteuſis.

Nec repugnat,quod reſpouderunt idem Crauetta.in conſi.157.nu.7.& Burſatus in conſil.26. num.25.lib.2.cum dixerunt,quod etiam ſi quis *fatetur rem ſuam eſſe alterius*, quod tamen in il*lum non tranſit dominium*, atque ita non efficit *illum eſſe dominum*. Nam reſpondetur prædictam opinionem poſſe procedere, quando recognitio & inueſtituræ ſuſceptio,facta fuit ignorāter,alioqui recepta magis ſentētia repugnat, quā & ipſemet Crauetta ſibi parū conſtans in ſpecie probauit in dicto conſilio 434.nu.1. Et teſtatur Guido Papæ in q.172.colum.3.verſi. ſed præmiſſis,quod *ita pluries fuit iudicatum* in ea Curia Gratianopolitana, & quod in recognitionibus factis ab eccleſia ꝓcedit hæc opinio ſine dubio & Guidonem ſecutus eſt Alcia.in reſp. 9. in fine.

Secundò,admiſſo citra ueri pręiudiciū, quod hic non eſſet facta tam expreſſa & diſpoſitiua recognitio,ſed extarent ſolę conceſſiones & inueſtituræ emphyteuſis, attamen adhuc illę probāt dominium ipſius abbatię. Nam tres hic extant inueſtiturę antiquę,quarum duę excedunt tēpus centum annorum. Eſt autem certum,quod plu-
9 ra inſtrumenta † antiqua habent uim probationes famę,vt ſcribunt Baldus,Salicetus & Caſtrē. in l.cum aliquis.C.de iure delibe.Aretinus in cōſi.42.colum.1.Alex.in conſi.90.colum.2.lib.6.& Crauet.in tracta.de antiq. tempo. in prima parte num. 74.

10 Atqui fama in antiquis † dominium plene probat.Inno.in cap.ueniens. de verborum ſignifica. Baldus in l.proprietatis.in fin.C.de probatio.Socinus ſenior in conſi.187.num.5.lib.2. Decius in cap.cum cauſam in ſecundo notab. de probatio. & in conſi.428.num.3.& Boerius q.42.num.32. Ergo his inſtrumentis probatur dominium. Ita in terminis hoc genere argumenti vſus eſt Craue.in conſi.54.numero decimo,& in conſil.411. num.63.uerſi. ſexto reſpondeo. & in conſil.434. nu.& 3. Et vere ita etiam argumentati ſunt Socin.ſen.in d.conſ.187.nu.5,Ruin.in conſ.14.nu. 7.lib.4.& Alba in conſ.64.nu.21.& 22.

Tertiò,dato citra veri pręiudicium,quod hęc inſtrumenra non eſſent antiqua, attamen adhuc his probaretur abbatię dominium. Nam regula,
12 † quę habet,inſtrumentis locationum,emphyteuſium,& ſimilium non probari dominium,nō habet locum, quando cum illis concurrunt alia adminicula. Ita Angelus in l. officium.ad finem.ff. de rei vend.Socin.ſen.in conſi.187.colum.2.lib. 2.Iaſon in l.quoties.num.5.in fine. C.de rei ven. Sic etiam inſtrumentis locationum concurrentibus alijs adminiculis,probari dominium locatoris,ſcripſerunt Bart.in l.ad probationem.C.locati & in l.non ab re.C.vnde vi. Alexander in conſ. 12.in princip.lib.4. Socin.ſen.in conſilio octuageſimonono,colum.5.ver. ſecundo ponderandum libro primo,in d.conſ.187.colum.2.libro 2.& in conſi.11.colum.1.lib.3.Dec.in conſ.146.nu.14. qui quidem Decius dixit,hoc procedere ſine dubio in antiquis.

At qui noſtro in caſu,cum his inſtrumentis in ueſtiturarum concurrunt alia adminicula. Ergo his ipſis inſtrumentis probatur dominium abbatię.Illa minor propoſitio probatur,quia extat ad
22 miniculum non mediocre, cum appareat prędictos inueſtitos præſtitiſſe promiſſas penſiones. Hoc eſſe adminiculum vrgens in terminis noſtris,reſpondit Craue.in conſilio 434 nu.5.Idem affirmarunt Alcia.in reſp.9.nu.12.& Pariſ. in cōſ. 104 nu.82.lib.1.

Quartò & vltimò negari non poteſt, quin ſaltē prędicta inſtrumenta faciant pręſumptionem, quę transfert onus probandi in fiſcum, vt in claris terminis reſpondit Socinus iunior in conſil. 128.num.16.libro ſecundo,cum dixit,inſtrumē-
13 tum ſolum † emphyteuſis pręſumptionem facere,pro concedente ipſam emphyteuſim, quod is ſit rei dominus,& pręſumptionem illam transferre probandi onus in eum, qui emphyteuſim recepit, qui quidem ſi nil aduerſus ipſam pręſumptionem probauerit,ſuccumbet. Cum vero & noſtro in caſu non probauerit fiſcus,quod eo tempore confecti inſtrumenti emphyteuſis,alter eſſet horum bonorum dominus,pro ipſa abbatia erit pronuntiandum. Et idem ſcripſit Boerius in q.211. ad finem.Idem reſpondit Roma.in conſi.127.numero primo.qui quidem Rom.ſcribit, quod hęc pręſumptio hoc ſaltē operatur, vt ipſi actori perſonę religioſæ deferri poſſit iuramentum in ſupplementum probationum

Non obſtant nunc quę aduerſus prędicta inſtrumenta obijciuntur pro parte fiſci.

Primò obijcitur,quod cum Illuſtriſſimus dominus Iulianus abbas,egerit rei uendicatione aduerſus ipſum fiſcum,pro recuperatione dictorum bonorum,inſtrumenta illa conceſſionum & recognitionum in emphyteuſim,non probant dominium ipſius abbatię; ut hanc communem eſſe opinionem teſtatur Ripa in l.ſi aliquam rem.nu. 39.ver.aut recognouit.de acq.poſs.

Nec

Nec etiam illa inſtrumenta confecta anno 1474.& 1483.probant dominium abbatiæ contra dominum Antonium,& conſequenter cõtra fiſcum, cum dominus Antonius non fuerit hæres, vel ſucceſſor illorum Comitum Iulij & Fabritij, quibus factæ fuerunt illæ conceſſiones.

14 Non enim inſtrumenta † emphyteuſium, locationum & ſimilium, probant dominium concedentium contra tertiũ, vt tradunt Roma. in conſ. 127.col.1.Alex.in conſ.112.nu.4.lib.4.Riminal. ſen.in conſ.47.nu.6.lib.1. Rip.in d.l.ſi aliquam rẽ nu.40.41.de acq.poſſeſ.Curt.iun. in conſ.41.nu. nn.8.& in conſ.158.nu.6.Alcia.in reſp.178.nu.2. Rolan. in conſ.2.nu.21.lib.3.Craue.in reſponſo pro Genero.nu.431.& 432.Riminal.iun.in conſil.432.num.6.lib.4. Magonius in deciſionibus Lucenſibus,deciſio.38.nu.31.& 12. qui teſtatur, opinionem hanc paſſim obſeruari. Et quam quidem ego ipſe probaui in conſ. 252. num.24. lib. 3.Imò procedit etiam in antiquis,ut tradunt Barba.in conſi.50.lib.1.Ruinus in conſi.161. numero 10.lib.1.Ripa in d.l. ſi aliquam rem.nu.40. de acquiren. poſſeſſio. Riminaldus iunior in d. conſi.432. & Putheus in deciſion. 454. numero ſecundo.qui teſtatur ita fuiſſe a Rota ipſa Romana deciſum.

Reſpondetur ex iam dictis:quod etſi inſtrumẽtum conceſſionis in emphyteuſim,non probat dominium concedentis ut ſcribunt Doctores ſupra commemorati, attamen id non procedit

15 quando is recipiens † ex certa ſcientia confeſſus eſt,rem illam eſſe ipſius concedentis, vt diximus ſupra in primo argumento. Et rurſus non procedit prædicta doctorum traditio qñ inſtrumẽta ſunt antiqua, vt demonſtrauimus ſupra in ſecũdo argumento.

Præterea & in tertio diximus non procedere, quando concurrunt alia adminicula cum ipſis inſtrumentis, ſicuti concurrit noſtro in caſu vrgens illud,quod factæ fuerint penſionũ ſolutiones,vt dicemus infra.

Secundo obijcitur, dato quod inſtrumenta

16 † inueſtiturarum & recognitionum,probare ſoleant dominium concedentis; attamen noſtro in caſu hæ inueſtituræ non probant; Quandoquidem effectum ſuum non ſunt ſortitæ. Nam et ſi eo anno 1474.& 1483.& 1538.conceſſa fuerit inueſtitura,illis domino Iulio,& domino Fabritio de ſtatis : nihilominus non fuit creata aliqua partita ſuæ emphyteuſis,in libris ipſius abbatiæ, atque ita deſcripti non fuerunt ipſi dominus Iulius & Fabritius in illis libris,tamquam emphyteotę, ſicuti ſolent deſcribi emphyteotę & cenſuarij. Nec conſtat,quod ipſe dominus Iulius & Fabritius, ſoluerint promiſſam penſionem. Et hæc quidem negatiua, quod ſcilicet non ſoluerint, ſatis probatur ex inſpectione ipſorum librorum abbatiæ, iuxta ea, quę tradunt Craue.in conſi.111.numero decimotertio. Natta in conſi. 627.nu.4.& Hercula.in tract.de probanda negatiua.nu.171.

Reſpõdetur primò, in facto mihi pręſupponi, quod imò conſtat ex ipſis libris abbatiæ prædictos dominos Iulium & Fabritium ſoluiſſe penſiones illas. Et quantum colligere potui,etiam ex allegationibus fiſci,id conſtat ex ſolutionibus factis anno 1480.& alijs ſubſequentibus,nec verum eſſe exiſtimo, quod ſolutiones illæ reſpiciãt ſolùm prædia Bagnoli,atque ita ſe reſtringant ad illa prędia tantum. Et admiſſo ita eſſe,iam conſtat quod prædia Bagnoli ſunt illa,quæ conceſſa fuerunt,in inueſtitura anni 1474.cuius verba hęc ſunt. Vnam petiam terræ ſyluatæ & buſcatæ, ſitam in curte Caſtri Bagnoli Montisbelli. &c. Et quæ quidem conceſſa etiam fuerunt in inueſtituris anni 1483. & 1538. ſicuti & infra dicemus.

Reſpondetur ſecundò,admiſſo citra ueri præiudicium,quod in libris abbatiæ prædicta prędia non fuiſent deſcripta, nec pro eis ſolutæ penſiones,attamen ſatis conſtat prędictas inueſtituras fuiſſe obſeruatas, cum in eis conuentum fuerit iuxta diſpoſitionem legis,quod emphyteutis illis non ſoluentibus penſiones,a iure ſuo caderẽt ſicuti deinde caducitas fuit declarata, & conceſſio ſeu renouatio deinde facta, do. Iulio patri dicti do. Antonij.

Nec etiam obſtat,quod obijcitur:non conſtare,quod dominus Iulius iunior aliquid ſoluerit, cauſa dictæ ſuæ inueſtituræ, anni 1538. quia reſpondetur,quod in facto præſupponitur,imò extare ſolutiones factas a dicto domino Iulio. Et admiſſo,quod nullæ extent, attamen extant illæ factæ a do.Antonio eius filio; cuius quidem perſona magis inſpicienda eſt: cum eius cauſa bona hæc ſint ad abbatiam nunc deuoluta.Quod autẽ is do. Antonius ſoluerit dictas penſiones ſatis cõſtat primum ex ſolutione facta Nicolao Chartario do. Magdalenæ tutricis ipſius do. Antonij: Et quæ quidem ſolutio comprobatur ex alijs deinde ſubſequentibus.

Nec obſtat, quod obijcitur, non conſtare de quo Antonio intellexerit ille Nicolaus Chartarius, & quod perſonæ idemditas erat probanda. Nam reſpondetur, hęc non carere aliqua cauillatione,quandoquidem ſatis manifeſte conſtat de idemditate nominis,cum alijs qualitatibus,quod ſcilicet hic do. Antonius erat ſub tutela dictę do. Magdalenę,& nõ apparet,quod alius Antonius, obtineret hæc prędia ab ipſa abbatia.

Non etiam obſtat quod obijcitur, non conſtare de mandato illius Nicolai,ad ita ſoluendum:

17 & mandatum non pręſumi † etiam curſu mille annorum,vt tradit Antonius Gabriel in ſuis concluſionibus lib. 1.tit. de procurat. concluſ. 1.& 2. Nam reſpondetur,ꝙ imò hic pręſumitur ita mandatũ in Nicolao,ex quo conſtat eũ feciſſe impenſam,vt tradit Anto.Gabr.in concluſion. lib. 2. in tit.de procur.concluſ.1.nu. 22. Nec repugnat qđ reſpondit Cephalus in conſ.441. nu.74. lib. 3. id procedere in impenſa conſiderabili, & cũ adeſt ſciẽtia eius,pro quo fit ſolutio,& qñ quis ẽ obligatus

gatus facere, & ꝙ is veriſimiliter mãdauerit. Que ſane omnia hic ceſſant, cum tenuis fuerit impenſa, non affuerit ſcientia ipſius d. Antonij, qui tũc non erat doli capax, & conſequenter non eſt veriſimile, ꝙ ita mandauerit, cũ nec eſſet obligatus ita ſoluere. Nam reſpondetur, ꝙ imò impẽſa erat conſiderabilis, inſpecta perſona illius Nicolai, ꝗ cum eſſet adminiſtrator & procurator, veriſimiliter erat homo tenuis fortunæ, cui res parua dici poterat magna, iuxta tex. l. illicitas. §. ne tenuis, & ibi gl. ff. de off. pſid. & de mandato ueriſimili pręſumendum eſt ex perſona tutricis, ad quam pertinebat ſolui facere, cum conſtaret ipſum do. Antonium ſucceſſiſſe do. Iulio patri, de his bonis inueſtito. Nec dici poteſt, ꝙ illæ recognitiones factæ a do. Magdalena tutrice, do. Antonio præiudicare non potuerint, iuxta ea, quæ ſcribunt Doctores in l. bonorum. C. qui admitti, Angel. Aret. in §. neque. in inſti. de aucto. tut. Bellonus in conſil. 24. num. 16. & Caualca. in tract. de uſufructu. nu. 237. Nam reſpõdetur, quod ipſa do. Magdalena nullum intulit præiudicium ipſi dom. Antonio, cum iam conſtaret eum fuiſſe obligatum, ex quo fuit hæres do. Iulij patris inueſtiti, atque ita de antecedenti obligatione conſtat. Imò niſi ipſa do. Magdalena ſolui feciſſet penſiones damnum aliquid graue intuliſſet ipſi do. Antonio, qui ob nõ ſolutas penſiones, cecidiſſet a commodo emphyteuſis.

Non etiam obſtat, quod obijcitur, ſolutiones factas ab alijs non præiudicaſſe ipſi do. Antonio tamquam tertio, iuxta l. quamuis. §. ſi conductor. ff. de acq. poſſ. & egregie ſcribunt Franc. Aret. in l. quivniuerſas. §. qui per colonum. ff. de acq. poſſ. & Imola in c. cum veniſſent. col. vlt. de reſti. ſpol.
18 vbi inquit, quod perceptio penſionis, † non inducit acquiſitionem poſſeſſionis, niſi fiat voluntate poſſidentis. Boer. q. 150. nu. 15. Crottus in conſi. 29. lib. 1. & Natta in conſ. 636. nu. 84. Nam reſpõdetur, imò do. Antonium dici non poſſe tertium ex quo ſuo nomine & ſua cauſa, factæ ſunt illæ ſo-
19 lutiones. Et rurſus recognitiones † ſolutionib. cõfirmatę, probant in antiquis dominium etiam cõtra tertium, vt dicemus infra.

Reſpondetur tertiò, de ſolutionib. factis nomine D. Antonij, ſatis ſuperq; conſtare ex inſtrumento oblationum & proteſtationum recepto a D. Laurentio Anneſutio notario, in quo conſtat Vicẽtium Bartolucium, & Zanobium Sernadeũ obtuliſſe dictas penſiones, & proteſtatos fuiſſe ꝑ eos ſtare, quominus ſoluerent. Et D. Abbatem recuſaſſe eas recipere, ex quo prætendebat bona ipſa, ob caducitatem fuiſſe deuoluta ad ipſam abbatiam.

Nec hic obſtãt ſeptem illæ obiectiones conſideratæ a pręſtantiſſimo do. Aduocato fiſci. Nam de his dicemus infra ſuo loco.

Quod verò attinet ad libros rationum ipſius abbatiæ, dicendum eſt pariter, ꝙ optime eius dominium probant, id ꝙ multis rationib. & argumẽtis ſic demonſtratur.

20 Primò libri abbatiæ fidẽ † plenam faciunt contra D. Antonium & alios eius anteceſſores, qui ꝓ his bonis, canones & penſiones ipſi abbatiæ perſoluiſſe dicuntur, ex eo conſtat, ꝙ in his libris ſcriptum legitur, ꝓdictum Antonium & alios præſtitiſſe dictas penſiones & canones. Quare libri ij contra illos, ſi nunc in humanis eſſent & cum abbatia contenderent, fidem facerent. Ita reſpõdit Roman. in conſ. 127. col. 1. ver. quinimò. &c. qui affirmauit, libros eccleſiæ, in quib. deſcripti ſunt cenſus eccleſiæ, plene probare contra emphyteotas, & vaſallos, & fidem facere, eccleſiam ipſam eſſe proprietariam, ſicque obtinere dominiũ directum. Idem reſpondit Abbas in conſi. 74. in prin. lib. 1. qui manifeſte dixit, libris rationum eccleſiæ
21 † in quibus deſcriptæ ſunt ſolutiones cenſuum & canonum. fidem adhiberi contra illos emphyteotas & cẽſuarios, in eis deſcriptos. & ob id probare directum dominium ipſius eccleſiæ: ita ꝗd non poſſunt illi cenſuarij & emphyteotæ ſe amplius ſubtrahere, a dominio ipſius eccleſiæ. Ita quoque in ſpecie reſpondit Ancha. in conſil. 44. nu. 5. qui aperte inquit, ꝙ ij libri cenſentur confe-
22 cti † voluntate ipſorum cenſuariorum & emphyteotarum, & ſic faciũt plenam fidem inter canonicos & emphyteotas. Et Ancharanum, ac Romanum ſecuti ſunt Felyn. in c. ad audientiam nu. 16. de præſcr. & Dec. in conſ. 146. nu. 14. ver. quartò iſta concluſio & Boerius in q. 105. nu. 13. & ibidẽ nu. 15. poſt Baldum & Abbatem ſcribit ꝙ ſolutio penſionis probat in præiudicium ſoluentis, & cõſenſum ac auctoritatem ſolutioni præſtantis. Et quamquam Felinus viſus ſit ſentire, hoc locum habere, quando liber ipſe rationum eccleſiæ fuit conſeruatus in archiuio, attamen reliqui omnes commemorati Doctores, abſolute ſcribunt de quouis libro, modo libri formam habeat. Et prædictis accedit Caſſaneus in conſ. 16. nu. 12. qui declarando traditionem Specul. & Aretini, ſcribit, quod libri eccleſiæ, reperti apud Canonicos ipſius eccleſiæ, probant dominium directum eccleſiæ contra cenſuarios & emphyteotas in eis deſcriptos, ex quo non agitur de commodo particulari ipſorum canonicorum, ſed eccleſiæ.

Secundò, quod prædicti libri fidem faciunt contra dominum Antonium & alios anteceſſores emphyteotas, ex eo conſtat, quod libri illi ſũt adeo antiqui, vt hominum memoriam excedant.
23 Imò in probationum materia tempus centum annorum dr̃ antiquum, ſicuti poſt alios ſcripſi in cõmentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu 3. nu. 6. quo loci num. 7. dixi, tempus immemoriale excedere centum annos. At qui recepta eſt docto-
24 rum ſententia, quod libris priuatis antiquis † fides plena adhibetur etiam contra tertium. Ita Baldus in l. exemplo. nu. 3. C. de probatio. Sic ẽt rñdit in ſpecie Abb. in cõſ. 74. in fi. primi dubij. lib. 1. quẽ ſecutus ẽ Crau. in cõſ. 158. nu. 4. Idẽ rñdit Caſſa. in cõſ. 16. n. 5. ꝗ in ſpecie dixit his libris eccleſiæ antiquis, ꝓbari dñiũ directũ eccleſiæ, ꝯ deſcriptos emphyteotas & cenſuarios. Ita quoque

Burſatus in conſ.330.nu.101.lib.3. qui eiuſdem ſententiæ & alios commemorat.

Nec obſtat ꝙ ſcripſit Decius in c.cum cauſam col.2.ver.ſecundò limitatur.de probat.cùm dixit

25 ꝙ vbi agitur † de graui præiudicio: liber eccleſiæ non probat, niſi ſemiplene. Nam reſpondetur Decium loqui, quando agitur contra tertiū, non autem contra ipſum deſcriptum, ſic declarat Craue.in tract.de antiq.temp. in prima parte principali.in ſeptima particula, quæ incipit. Quid in libro.nu.8.qui etſi dubitat, hanc traditionem procedere in ſolo curſu triginta & quadraginta annorum, attamen hoc concedit in curſu longioris temporis.

Tertiò accedit, quod in his libris ſcripta fuerunt multa, quæ modicum prejudiciū afferunt, nempe tenues penſiones perſolutas. Atqui quan

26 do liber priuatus † continet ea, quę modici prejudicij ſunt, pręſumptio eſt, quod ſecundum veritatem conſcripta illa fuerint; Et propterea fides ei adhibetur, Ita in ſpecie reſpondit Ancharan. in conſi.44.num.6.ver.quartò, quia, cum dixit, ꝙ cum de his minutis ſolutionibus confici non ſoleant inſtrumenta, libris ipſius eccleſiæ fides adhibetur. Craue.in tract.de antiq. tempo.in prima parte principali, in ſeptima particu la, quę incipit Quid in libro officialis, num 4.idem ſenſit Cephalus in conſi.508.num.27.lib.4. Ergo dicendum eſt, quod ij libri probant dominium ipſius abbatię, cum ueritatem contineant.

Quartò ſuffragatur, quod permultæ ex parcel

27 lis † in libris his deſcriptis uerificatæ atque iuſtificatæ fuerunt. Ergo in cæteris omnibus adhibēda eſt fides. Ita reſpondit Caſtren.in conſ.301. Ad bene examinandum.colum.1.lib.1. quem ſecuti ſunt Iaſon in repe.l.admonendi. num.75.ff. de iureiuran.Craue.in conſi.158.num.6.& in cōſilio 198.num.6.in conſ.275.num.5. verſ. quintò confirmatur, & in conſi.350.nume.15. Decianus in conſ.48.num.34.lib.3. Cephalus in conſi.508. num.34.& 36.lib.4.& Riminal.iun.in conſ.132. num.3.& nume.18.lib.1. & in ſpecie Burſatus in conſ.330.num.103.& num.110.lib.3. Et confert quod reſpondit Ancharanus in conſi.436. In his dubijs.col.2.ver.præterea pręſumendum, cùm dixit, credendum eſſe ſummam quandam pecuniarum fideliter erogatam fuiſſe, ex quo conſtabat aliam ſummam hic fideliter fuiſſe impenſam. Nec repugnat, quod ab hac opinione diſſentiant Ripa in l.admonendi.num.125.ff. de iureiura. & ibidem Purpur.num.130.Decius in c.2.col.5.de fide inſtr.& Craue.ſibi parum in hoc conſtans, in tract.de antiq.temp.in prima parte principali, in ſeptima particula.nu.12. quia reſpondetur primò communem opinionem eſſe aduerſus Ripā, Purpuratum & Crauettam. Rurſus & ſecundò reſpōdetur, ex ſententia eiuſdē Crau. pręcitato in loco nu.24. ꝙ pdicta opinio Caſtrenſis & ſequacium procedit, quando liber continet ueritatem, non quidem in aliquibus partitis tantùm: ſed in quam plurimis, ſicuti cōtingit in caſu noſtro. Et in ſpecie ſic quoque Caſtrenſem declarauit Pariſius in conſ.90.nu.4.lib.1.

Quintò confert, ꝙ ij libri conſcripti fuerunt a diuerſis miniſtris & officialib. Abbatum, qui pro tpe abbatiam hanc obtinuerunt. Atqui quando

28 liber rationum † confectus conſcriptusque fuit à plurib. ſcriptoribus, fides ei præſtanda eſt, ut in ſpecie ſcripſit Craue.in tract.de antiq. tempo. in dicta prima parte principali: in ſeptima particula nu.23.idem reſpondit Burſatus in conſ.330. nu. 109. qui in claris terminis librorum abbatiæ ita pariter cenſuit. Ergo & his libris abbatiæ adhibēda eſt fides. Et hoc magis comprobatur, quia prædicti omnes illorum librorum ſcriptores deceſſerunt, & propterea eorum fides magis augetur, ſicuti in ſpecie ſcripſit Craue. pręcitato in loco.nu 13.& in conſ.158.num.7. poſt Soc. ſen. in conſil. 295.nu.3.lib.2.qui quidem Socin.reſpondit, ꝙ libri conſcripti † a perſonis religioſis: quę deinde ſunt mortuę, fidem faciunt etiam contra tertium. His accedunt Affli.in deciſ.40.in fin. Capella Toloſan.q.496.& in ſpecie, & in claris his terminis Boer.in q.105.nu.5.& 6.Ita quoque in ſpecie ꝓbandi dominium monaſterij in re aliqua emphyteotica, reſpondit Cephalus in conſ.508. nu. 26. libro 4.

Sextò cōprobantur pdicta ex eo, ꝙ ij libri con

29 tinēt† veriſimilia. Nam ſi procuratores & officiales illi abbatię, qui hos libros conſcripſerunt, inique & maligne in conſcribendis his libris uerſari voluiſſent, & mendacia ſcribere, dubio procul maiori diligentia conſcripſiſſent, & curaſſent eos magis conuenire cum inſtrumentis, de quib. dicemus infra ſuo loco. Ita in ſpecie reſpondit Crau.

30 in d.conſ.158.nu.9.qui ait, ꝙ etiam liber† priuati fidem facit, quando continet uerifimilia, ex ſententia Baldi, Cornei, & Decij, quos recenſet. Et hæc quidem ſententia, multis ſimilibus confirmari poſſet, quę breuitatis cauſa omitto.

Septimò & ultimò horum librorum fides, magis & magis cōfirmatur & augetꝰ trib. illis inueſtituris antiquis, conceſſis emphyteotis in eis deſcriptis. De quibus quidem inueſtituris dicemus infra. Hæ ſane inueſtituræ demonſtrant fidem dictorum librorum, cum earum executionem & obſeruantiam ſignificent. Ita in ſpecie reſpondit Craue.in conſ.434. numero 21. qui ait, quod his ſolutionum libris, non agitur de inducenda probatione per ſe, ſed de ſupplenda & coadiuuāda probatione pręcedentium inueſtiturarum.

31 Quod quidem probationis† ſupplemētū, faciliùs inducitur, q̃ tota ipſa probatio, ut poſt alios ſcribit Dec.in l.certi condictio.§.qm̃. nu. 7. uerſi. & idem.ff.ſi cer.pet.& eum ſecutus eſt Craue.in cōſi.195.nu.3. Et in terminis noſtris prius ipſo Craue.reſpondit Dec.in conſ.146.nu. 14, verſi. & in hoc propoſito.

Non obſtant nunc aliqua, quę aduerſus prædictos libros obijciuntur.

32 Primò, quod prædicti libri ſint de falſo ſuſpecti cū ſolutiones illę penſionū factę a cenſuarijs, vel

em-

emphyteotis conſcriptę ſint diuerſa manu,& diuerſo atramento,id ꝙ ſuſpicionē falſi arguit,vt reſponderũt Ancha.in cõſ.431.col.2.ver.deſcēdo. Ruinus in conſi.68.num.5.lib.4. Curtius iunior in conſi.52.in fin.Pariſ.in conſ.28.nu.12.lib.2.& Craue.in conſi.134.nu.27.

Reſpondetur primò,non conſtare(vt in facto mihi ſupponitur)de hac diuerſitate manus & atramenti. Quæ quidem probare & demonſtrare de-
33 bebat fiſcus, cum alioqui diuerſitas hęc † non pręſumatur,ad inducendam falſi ſuſpicionem. Ita reſponderunt Dec.in conſ.447.nu. 8.in fine. Cephalus in conſ.170.nu.45.lib.1.

Reſpondetur ſecundò, quod etiamſi adeſſet diuerſitas manus & atramenti,attamen hoc in caſu nullam falſi ſuſpicionem argueret. Quando-
34 quidem diuerſitas manus † & atramenti, conſideratur in una eademque ſcriptura,vt puta ſi vno in inſtrumento extent literę aliquæ ſcriptæ manu unius& uno atramento,& alię literę manu alterius & alio etiam atramento. Hoc enim caſu arguitur ſuſpicio falſi,quemadmodum loquuntur Doctores in argumento allegati.Porrò aliud eſt,quando uariæ ſunt ſcripturæ,diuerſis uarijſq; temporibus confectæ. Nam tunc pro uarietate temporis uariant ſcriptores, & atramentum quo ſcripturæ illę conſcribuntur, ſicuti contingit in libris his ſimilib. emphyteoſis,cenſuum uel locationum.Quiquidem ſingulis annis modo ab vno modò ab alio diuerſis manib. tempore quo fiunt ſolutiones,conſcribi ſolent.

Reſpondetur tertio, ob id omnem falſi ſuſpicionem ceſſare, quod in calce cuiusuis paginæ ipſorum librorum adeſt ſubſcriptio notarij. Ita reſpondit Decius in conſi.447.num.9. poſt Ancharanum in conſ.243. & Alexander in conſilio 14.lib.6.Et Decium ſecutus ſum in commentarijs,de arbitrarijs iudicum. libro 2. caſu 187. numero 39.

Reſpondetur quartò, quod etiamſi concedimus,hos libros eſſe aliqua in parte uitiatos,atque ita ſuſpectos,ob diuerſitatem manus & atramen-
35 ti.† non tamen hinc fit, vt in totum vitiati & ſuſpecti dici debeant,ſed ſolum in ea parte, in qua de uitio ipſo apparet. Ita reſpondi in conſilio quadrageſimooctauo,num.duodecimo, libr. primo.poſt Salicetum in l.ſi ex falſis. columna pen. C.de tranſact.& Iaſonem ibidem nu.11. & Curt. ſ.n.in fin.

Reſpondetur quinto,hic ceſsare omnem falſi ſuſpicionem, cum libri ij habiti iam diu ſint pro
36 ueris † & legitime conſcriptis, atque ita obſeruatum fuit vt pro talibus haberentur.Quæ quidem obſeruantia & executio, omnem falſi ſuſpicionē diluit, vt reſpondit Ruinus in conſ.217.numero 14.verſ.ex omnibus igitur prędictis libro primo.
37 cum dixit,raſuram non arguere† falſitatem in inſtrumento longo tempore obſeruato. Idem reſponderunt Ancharanus in conſil.242.col. 1.Fulgoſius in conſi.78.col.vlt.Craue.in conſ. 65.nu. 11.cum dixerunt,obſeruantiam inſtrumenti , ut quia longo tempore habens inſtrumentum pro ſe,ſtetit in poſſeſſione,tollere omnem ſuſpicionē falſi.Idem reſpondit ipſe Craue.in conſ.266.col. vlt.verſ.reſpondeo etiam.

Secundò obijcitur, ipſorum librorum falſa latinitas,quæ alioqui ſolet arguere falſi ſuſpicionem,vt copioſe ſcribit Felin.in c.ad audientiam. nu.1.de reſcrip.

38 Reſpondetur primò,quod mala latinitas † nõ arguit ſcripturam eſſe falſam, vel falſi ſuſpicione laborare:ſed perplexitas verborum & clauſularũ, quę a falſa ipſa latinitate prouenit. Ita ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum.lib.2. caſu. 187. numero 46. poſt Alciatum in reſponſ.495. num.3.

Reſpondetur ſecundò, quod falſa latinitas in
39 ſcriptura arguit falſum , quando alioqui is † qui conſueuit ſcripturas illas conficere, erat vir doctus & eruditus. Nam tunc falſa illa latinitas coniecturam facit, quod non ſcriptor ille,ſed falſarius aliquis conſcripſerit. Ita declarant Bartol. in l.Plautius in fine.ff.de auro & argen.lega.& Felinus in dict.capit.ad audientiam.num.1.verſ.amplia ſecundo,& num.4. verſi.limita quarto,de reſcriptis.

Diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo apparet hos libros fuiſſe conſcriptos ab his, qui nec mediocriter quidem eruditi erant.

Tertiò obijcitur,quod Ser Franciſcus de Mercatello & alij notarij, qui ſubſcripſerunt prædictis libris, eſſent publici notarij,ſicuti aſſeruerũt ſe tales eſſe. Quæ ſanè qualitas probanda eſt ab
40 eo,qui eam deducit,cum notarius† nemo præſumatur,vt poſt alios reſponderunt Craue.in conſilio 72.nume.2.Rolandus in conſilio trigeſimoſecundo,numero tertio,libro ſecũdo.qui quidem. numero ſeptimo, poſt Alexandrum in conſilio 166.columna ſecunda,libro ſeptimo, ſubiungit ſimplicem probationem nil operari, niſi etiam probetur,eum fuiſſe notarium tempore confecti inſtrumenti.

Reſpondetur primò, noſtro in caſu ſatis dici
41 probatam qualitatem hanc notariatus † temporis antiquitate,qua illa præſumitur, vt reſpondit Crauet.in conſilio 274. numero decimoquarto, qui huius ſententiæ recenſet quamplurimos. Et illis accedunt Alciatus in tractat. de pręſumptionibus,regula tertia,præſumptione decimatertia. & Didacus Couuarr.libro practica. quæſtio.ca. 21.numero ſexto,verſi.ſecundus caſus,qui alios refert.

Quartò obijcitur,ꝙ probatũ non fuit pro parte Illuſtr.do.Iuliani actoris,librũ ꝑdictũ eſſe eũdē librũ,qui dr̃ deſcriptus illo tpe annotato, qm̃
42 in reb.q̃ pro arbitrio † alicuius mutari & uariari pñt,nõpſumit̃ idẽditas,niſi probet̃.Caſtr.c.in cõſ. 158.nu.2.lib.2. Rñdet, leuiſſimã quidẽ eſſe obiectionẽ hãc,q̃ facile diluit̃ libro ipſo inſpecto, cuius antiquitas & rerũ ac bonorũ deſcriptorũ ordo & facile demõſtrauit,eũ eſſe, in quo abbatiæ bona deſcripta olim fuerũt. Qđ attinet ad tertiũ

hoc eſt ad inſtrũ oblationũ & ꝓteſtationũ, quod rogatum fuit a dom. Laurentio Anneſutio, dicimus, illud probare dominiũ ipſius abbatie, aduerſus do. Antonium, & cõſequenter contra fiſcum ipſius do. Antonij ſucceſsorem. Quandoquidem ex illo conſtat ipſum dominum Antonium non ſemel obtuliſſe & depoſuiſſe penſionem a ſe debitam cauſæ prædictæ emphyteuſis. Et cum abbas recuſaſſet recipere, ob id, quod diceret illum iã à commodo emphyteuſis cecidiſſe, proteſtatus ẽ non ſemel dominus Antonius per ſe non ſtare, quominus ſolueret. Hæ itaque recognitiones, oblationes, depoſitiones, & demum proteſtationes manifeſte probant dominium ipſius abbatię ſicuti de libris abbatiæ, in quibus ſolutiones & recognitiones continentur, diximus ſupra. Cum eadem ſit ratio, imò & maior in hoc publico inſtrumento.

Non obſtant nunc ſeptem illæ obiectiones, aduerſus prædictum inſtrumentum conſideratæ, a d. Aduocato fiſci.

Primò, quod prædictum inſtrumentum oblationum & proteſtationum, tranſumptum atque ita exemplatum fuerit, a Ioã. Baptiſta Zampeta ſine auctoritate iudicis, & parte non citata. Et pro-
43 pterea † nullam fidem facere, ut ſcribunt omnes in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. Boer. in q. 37 Didacus libro practicarum quæſtio. capi. 21. nu. 4. qui alios recenſent. Nec atteſtatus eſt Zampeta ſe illud originale ſine uitio uidiſſe, ſicuti atteſtari debuit, vt præcitato in loco tradit Didacus. Imò (inquit dominus Aduocatus) in hoc inſtrumẽto plura extant uitia, nempe cancellationes & apoſtillæ multis in partibus. Nec inſtrumentum illud originale fuit repertum in protocollis illius Laurentij Anneſutij. Non etiam cõſtat de rogitu
44 cum deficiat ſignum tabellionatus †: Et propterea non præſumitur is Laurentius de eo rogatus vt ſcribunt Alexan. in conſi. 153. lib. 2. Decius in cap. 1. num. 15. de fide inſtru. & Purpur. in conſi. 85. nume. 2. & in conſil. 581. libr. 2. Et ſcriptura
45 † carens ſigno tabellionatus in publicam formã redigi nõ põt. Alexan. in conſ. 14. num. 8 lib. 6. & Dec. in conſi. 447. nu. 4. non ẽt facta fuit recognitio dictarum ſcripturarum comparatione aliarum eiuſdem notarij, vt tradunt Doctores ſupra allegati, & reſpondit Ancharanus in conſi. 432.
46 Non enim leuari poteſt ſcriptura, † niſi conſtet, quod ſit ſcripta manu illius notarij mortui. Baldus in rub. C. de fide inſtru. colum. 10. Vaſquius in tract. de reſolu. ſucceſſio. §. 17. num. 33. Et prædicta quidem diſcutienda erant. Quare perpendere det iudex, an ſit danda auctoritas vt copioſe ſcripſi in lib. 2. de arbitrarijs iudicum caſu 187. nu. 25. & 27.

Reſpondetur, quod imò prædicto inſtrumento exemplato, adhibenda eſt fides, cum (ut exiſtimo) fuerit recte exemplatum adhibitis neceſſarijs ſolennitatibus. Et uitia illa cancellationum &
47 apoſtillarum † non reddunt ſuſpectum ipſum inſtrumentum, niſi ſint in partibus ſubſtantialibus. Et hoc totum eſt relinquendum arbitrio iudicantis, qui re diligenter perſpecta, iudicabit, an adhibenda ſit fides, uel non.

Secundo obijcitur, ꝙ prædicto inſtrumento oblationum & proteſtationum nulla eſt adhibẽda fides, ex quo fuit receptum atque rogatum ab illo Laurentio Anneſutio infami, ob id, quod publicis de criminibus, & præſertim falſi fuit damnatus.

48 Non enim notarius ſic damnatus † poteſt amplius conficere inſtrumenta, vt tradunt Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogantur. ff. de eden. & in l. ſi aliquid. C. de ſuſcepto. & Arca. lib. 10. & Corſetus in ſingulari, in verbo, Tabellio, incipit, ſi notarius. Marti. ſing. 593. & Neuiz. in cõſ. 27. nu. 21.

Reſpondetur primò, non conſtare, ꝙ hic notarius fuerit declaratus & condemnatus tamquam falſarius, ſicuti aſſeritur, miſcendo aquam oleo, & falſificando libros communitatis Portus Noui. Et ideo cum ſubſecuta non fuerit ſententia cõdemnatoria, dici non potuit priuatus facultate conficiendi inſtrumenta. Ita tradit Iaſon in l. Barbatius. nu. 58. ver. ſecũda limitatio ff. de off. ꝑtor.

Reſpondetur ſecundò, dato citra veri præiudicium, commiſſum ita fuiſſe falſum, nihilominus non amiſit notarius ille facultatem conficiẽdi inſtrumenta, ex quo falſitas † illa commiſſa non dicitur in conficiendo inſtrumento, ſed in alijs actibus. Ita poſt Baldum, Angelum, & Imolã egregie declarat & limitat Iaſon in d. l. Barbarius num. 58. ver. quartò limita.

50 Reſpondetur tertiò, ꝙ notarius † iſte habitus ẽ & toleratus pro notario, ob id inſtrumenta ab eo confecta valent. Ita Alex. in additio. ad Bartolũ in l. vlt. ff. ad l. Iul. repetun. & Neuiz. in d. conſ. 27. nu. 3. & nu. 23. ver. non obſtat tertium.

Tertiò obijcitur, ꝙ nominati in illis proteſtationibus & annuis ſolutionibus, nullum habebãt mandatum a dicto do. Antonio. Et propterea recognitiones, oblationes & proteſtationes illæ, non præiudicant ipſi do. Antonio.

Reſpondetur, ꝙ imò ſatis conſtat de mandato illius Zanobij, qui oblationes & proteſtationes fecit. Nã extat generale eius mandatũ rogatũ a Ioan. Sfortia Piſaurenſi anno 1574. Quo quidẽ tributa ei fuit ampla facultas, agendi & ꝓtractandi negotia ipſius do. Antonij, cum plena & libera poteſtate, q̃ ampla & libera facultas oĩa vere complectit̃, nec ſe reſtringit ad aliquos actus expſſos ſupra, cũ ita dictũ ſit: Et ad alia pagendũ. Illa di-
51 ctio, alia † ſignificat diuerſa ab expſſis, vt ſcribunt Dec. in l. ſi fugitiui. n. 33. C. de ſeruis fug. Calca. in cõſ. 14. nu. 2. & Rui. in cõſ. 86. nu. 18. lib. 3. Nec repugnat traditio Bart. in cõſ. 67. li. 2. Caſtren. in cõſi. 335. lib. 1. Alex. in l. reſcriptũ. §. plerũq;. nu. 8. ff. de pact. Rui. in cõſ. 67. nu. 7. & in cõſ. 91. nu. 5. lib. 5. & Pariſij in cõſ. 45. lib. 1. q a rñdet, eos loq. q̃n nõ ſunt appoſita aliqua verba, quib. demonſtrat̃, alia diuerſa negotia ab expſſis fuiſſe mãdata, id ꝙ non contingit (vt diximus) in caſu noſtro.

Nec obſtat quod neceſſarimu erat mandatum ſpe-

52 ſpeciale † imò indiuiduum in recognitione hac emphyteuſis, ſicuti in terminis recognitionis feudi ſcripſit Siluan. in tract. de recognitione feudi. q. 7. in fi. quia reſpondetur, Siluanum loqui, quando nulla alia extat antecedés recognitio, vel obligatio, ſed recognitio de nouo fit, ſecus quando iam præcedit uel alia recognitio, vel obligatio, ſicuti in caſu noſtro, vbi do. Antonius tamquam filius & hæres patris iam tacitè, ſuccedendo patri, dicitur eius recognitionem & inueſtituræ ſuſceptionem approbaſſe.

Quartò objjcitur, ꝙ etſi cócedimus prædictos procuratores obtuliſſe, ſeu ſoluiſſe prædictam pẽſionem & Laudemia pro pdijs Montis abbatis: attamen ex hoc inferri non poteſt, ꝙ ſoluerint in recognitionem dominij dictæ abbatiæ, & tãquã de bonis emphyteoticis, cum hoc non expreſſerint. Nam poteſt & debet (ait do. Aduocatus fiſci) potius intelligi, ꝙ ſoluerint pro cenſu † qui in
53 dubio magis præſumitur, quam emphyteuſis, vt poſt alios ſcribunt Natta in conſil. 3. & Didacus lib. 3. varia. reſolu. c. 17. col. 2.

Reſpondetur, quod imò oblationes & ſolutiones præſumuntur factæ pro ipſa emphyteuſi, cuius cauſa & obligatio antecedebat. Eſt enim certi iuris, ꝙ actus † in dubio factus præſumitur ob
54 cauſam antecedentem. l. quædam mulier. ff. de rei vend. & l. 2. C. de acq. poſſ. & reſpondit Craue. in conſi. 135. nu. 11. & in conſ. 284. nu. 6.

Quintò objjcitur, ꝙ dicta in illis proteſtationib. & ſolutionib, ſunt verba narratiua † & enun
55 tiatiua, quæ non probant etiamſi in iudicio prolata fuiſſent, vt ſcribunt Bart. in l. ex hac ſcriptura in fin. ff. de dona. & Socin. ſen. in conſil. 264. nu. 11. lib. 2. Et rurſus verba illa acceptata non fuerunt a do. Abbate, cui oblationes & proteſtatio-
56 nes factæ fuerunt. Ea propter confeſſio † & aſſertio illa, nil nocet cõfitenti & aſſerenti, ut poſt Baldum & alios reſpondit Pariſ. in conſ. 115. nu. 30. lib. 1. & tradit Anto. Gabr. in ſuis concluſionibus in tit. de confeſ. concluſ. 4. nu. 18.

Reſpondetur, ꝙ imò verba non ſunt ſimpliciter narratiua & enuntiatiua, ſed aſſertiua, cũ procurator ille affirmauerit, eſſe bona abbatiæ, pro quibus obtulit ſoluere penſiones & Laudemia. Et hæc quidem aſſertio, non fuit reiecta ab illo Abbate, cui facta fuit, ſed ſolum acceptata non fuit oblatio & ſolutio, ob id, ꝙ iam a ſuo iure D. Antonius ceciderat.

Sextò objjcitur, ꝙ in illo inſtrumẽto oblationum, ſolutionum & proteſtationum, adeſt clauſula, vt in prædictis. &c. & omni meliori modo.
57 &c. Quæ quidem clauſula † omni meliori modo, poteſt extendi arbitrio ipſius loquentis, ut conſuluit Neuizanus in conſi. 94. nume. 14. Poteſt igitur procurator iſte declarare hanc clauſulam hoc modo, in parte & paſſibus &c. Atqui hæc
58 clauſula, in parte & paſſibus, operatur † ut ipſa narrata non præiudicent confitenti, ſicuti hanc eſſe communem Doctorum opinionem teſtatur Anton. Gabriel in d. tit. de confeſſis cõcluſ. 4. nu. 31. Ergo narratio & aſſertio huius procuratoris nõ nocet do. Antonio.

Reſpondetur, ſubtilia, ne dicam leuia, hæc nimis eſſe. Illa enim clauſula omni meliori modo
59 † &c. intelligitur atque reſtringitur ſecundum naturam actus, cui adijcitur; Baldus in capit. 1. §. item ſacramenta. nu. 10. de pace iuram. firma. cũ dixit, hanc clauſulam nil operari, quando non eſt facta expreſſio clara, certa & indubitata.

Et ideò prædicta clauſula intelligitur, & ſe reſtringit ad actum oblationis & proteſtationis, vt ſcilicet illæ cenſerentur factę omni meliori modo, ad euitandam caducitatem, quæ dicebatur cauſata contra ipſum dominum Antonium. Nõ enim clauſula illa reſpicit aſſertionem & confeſſionem ipſam, ꝙ bona eſſent ipſius abbatiæ, cum de hoc non eſſet tunc dubitatio, & pro conſtanti habebatur, alioqui factæ non fuiſſent oblationes & proteſtationes.

Septimò objjcitur, quod in dictis proteſtationibus & oblationibus, ſeu ſolutionibus, fit ſolum mentio de podere Montis abbatis. Nec dicitur an in parte, vel in totum. Et ex hoc non probatur, quod totum podere ſit emphyteoticum, qa
60 in probationibus † indefinita non æquipollet vniuerſali. Oldradus in conſi. 100. Felinus in cap. auditis. num. 30. de præſcript. & Didacus lib. 1. varia. reſolut. ca. 13. ver. undecimò ex his. Et prẹſertim in caſu noſtro, in quo expreſſi nõ fuerunt confines, & ideo remanet probatio incerta, & nihil releuans; cum verificari poſſit in vno palmite terrę. Ripa in l. ita ſtipulatus. num. 31. de verborũ obligat.

61 Reſpondetur uno verbo, nomen podere, † eſſe nomen vniuerſitatis, ſignificans plura prẹdia; atque ita vniuerſitatem agrorum. Ita in terminis ſcripſit Baldus in l. in legatis. numero primo. C. de legatis, qui dixit, hoc eſſe nomẽ vulgare apud Tuſcos.

Octauò & ultimò objjcitur, quod aſſertiones
62 † illę factę in dicto inſtrumento oblationum & proteſtationum ſunt erroneę, & ob id potuiſſe reuocari in continenti. l. error. C. de iuris & facti ignoran. vbi copioſe Iaſon & reliqui, & tradit Tiraquellus in tracta. de retractu conuentio. §. primo, gloſſa quinta, numero decimotertio. Hanc autem reuocationem fecit fiſcus ſtatim quo ſucceſſit dicto domino Antonio, & cogno-
63 uit errorem ipſum. Et iure poteſt ſucceſſor † reuocare confeſſionem erroneam ſui anteceſſoris. l. non idcirco. C. de iuris & facti ignor. Et faci-
64 lius reuocatur confeſſio erronea † procuratoris quam propria, ut ſcribunt Cynus in l. vnica. q. 14. C. de confeſſis. Butrius & Felin. in ca. 1. vt lite non conteſta.

Reſpondetur, confeſſionem non fuiſſe erroneam. Non enim de errore aliquo fuit probatum, imò confeſſio ipſa ueritatem continet, ex quo conuenit cum inueſtitura conceſſa do. Iulio patri dicti d. Antonij, ad quam quidẽ inueſtiturã ſe refert dictum inſtrumentum proteſtationum,

ſicuti etiam concedit dominus Aduocatus fiſci. Nec verum eſt, ꝙ obijcitur, in illa inueſtitura nõ contineri prędia, de quibus eſt nunc contentio: quia imò comprehendũtur, vt dicemus infra ſuo loco.

His abunde demonſtratum eſt, dominium directum abbatię in his bonis, quę vere emphyteotica apparent.

Non obſtant nunc aliqua, quibus nititur dominus Aduocatus fiſci demonſtrare, ꝙ imò prædia hæc fuerunt, ſuntque libera & allodialia. Ad hoc demonſtrandum (inquit dom. Aduocatus)
65 ſufficiunt probationes † pręſumptiuæ & coniecturales, vt reſpondit Alex. in cõſi. 129. col. 1. li. j.

Primò affertur generalis illa regula & præſum
66 ptio, ꝙ quælibet res † præſumitur libera & allodialis, non autem emphyteutica, uel feudalis, ſicuti reſponderunt Alex. in conſ. 129. col. 1. lib. 1. Ruinus in conſi. 155. nu. 1. & in conſ. 156. nu. 1. lib. 1. Boer. in q. 28. Natta in conſ. 514. nu. 6. lib. 3. & idẽ ego ipſe reſpondi in conſi. 252. nu. 1. lib. 3.

Reſpondetur, ꝙ in caſu noſtro, non ſolum extant contrarię pręſumptiones & quidem validiores: ſed etiam probationes manifeſtę, ꝙ hęc bona ſunt emphyteotica, ſicuti de dominio abbatię demonſtrauimus ſupra, aperte conſtare inſtrumẽtis & libris rationũ. Et clarum ẽ, ꝙ quemadmo-
67 dum efficacior pręſumptio † tollit minus efficacẽ l. Diuus. ff. de in integr. reſt. & ſcribunt poſt alios Curtius iun. in conſi. 35. nu. 6. Socin. iun. in conſ. 76. nu. 66. lib. 1. & Alcia. reſponſ. 684. nu. 5. Ita ẽt
68 multò magis probatio † clara, tollit ipſam pręſumptionem, etiamſi a lege ſit approbata. Ita reſponderunt Abbas in conſ. 61. col. vlt. verſic. item antiquitas. lib. 1. Dec. in conſ. 400. nu. 8. & Craue. in conſ. 258. nu. 13.

Secundò adducitur fama & uox communis, ꝙ hęc bona ſint libera & allodialia, quę quidem
69 fama † ſpectanda eſt, ut in ſpecie reſpondit Natta in conſi. 446. num. 11. lib. 3. ſicuti a fortiori dici-
70 mus, fama † probari, bona aliqua eſſe feudialia, vt reſponderunt Alex. in conſi. 15. nu. 7. lib. 5. Dec. in conſi. 269. nu. 4. Natta in conſi. 460. nu. 15. lib. 3. & Silua. in conſi. 58. nu. 13. Et fama hæc dicitur probata multorum teſtimonio, qui dixerunt pro prædijs Montis abbatis, nunquam fuiſſe ſolutam aliquam penſionem, ſed ſolum pro illis prędijs Vignalium.

Reſpondetur, famam hanc non fuiſſe probatam: ſicuti in facto mihi pręſupponitur. Et vere
71 difficile † eſt, quod probata dici poſſit, cum plura debeant concurrere, vt in terminis poſt alios reſpondi, in conſi. 252. nu. 26. lib. 3. vbi dixi debere
72 concurrere, † primò, quod ſit apud maiorem partem ipſius populi, ſecundò ꝙ teſtes reddant rationem ſui teſtimonij, tertiò ꝙ fama hęc originẽ habeat a fide dignis, quartò, ꝙ teſtes ſint omni exceptione maiores. Addo nũc quartò, ꝙ hęc fama debet eſſe temporis antiquiſſimi, vt in terminis reſpondit Curt. ſen. in conſ. 83. col. 2.

Tertiò mouetur pręfatus do. Aduocatus fiſci
73 ea coniectura, ꝙ alia p̃dia † his cohærentia ſunt libera & allodialia. Ergo & hęc eiuſmodi pręſumuntur. Ita affirmant Iſernia in c. 1. nu. 3. ver. quidam tamen. de controuerſ. inueſt. & ibidem Aluaro. nu. 5. & Afflict. nu. 6. Curt. iun. in tract. feudo. in ſecunda parte. q. 6. & Natta inter conſilia Siluani in conſi. 59. nu. 4.

Reſpondetur, hoc probatum nõ fuiſſe a fiſco: Et admiſſo, ꝙ fuiſſet probatum: attamen procede
74 ret † quando eſſemus omnino in dubio, vt quia nullę penitus extarent probationes, vel coniecturę contrarię, ſecus verò quando extant pręſumptiones & probationes in contrarium, ſicuti contingit in caſu noſtro.

Quartò adducitur obſeruantia diuturna, q̃d
75 hęc prędia ſint libera † & allodialia, quæ quidem obſeruantia ex eo ſumitur, ꝙ nullę ſuſceptę ſunt pro his prædijs inueſtiturę. Ita in ſpecie reſponderunt Curt. iun. in conſ. 41. nu. 15. & Alcia. in reſpon. 199. nu. 28. & idem ego cenſui in conſi. 191. nu. 19. lib. 2.

Reſpondetur, ꝙ imò contrarium appareat verius, cum conſtet de tribus commemoratis inueſtituris, hoc eſt anni 1474. 1483. & 1538.

Quintò perpenditur, ꝙ in libro ueteri deſcripta eſt partita ſub anno. 1468. in qua deſcripta leguntur tria prędia, quorum primum eſt Montis abbatis, & in margine illius partitę dicitur, ꝙ *illud* poſſidet Angelus de Vecchio. Ergo conſtat, ꝙ hoc prędium, de quo eſt contentio, non poſſidebatur a dicto d. Antonio, tempore mortis ſuæ. Ita & aliud prædium in ea partita deſcriptũ, poſſidebatur ab Alexandro de amicis de Exio. Et hoc confirmat̃ ex eo, ꝙ in inueſtitura anni. 1538. conceſsa do. Iulio patri dicti do. Antonij, ſit mentio unius prædij tantum, & fuerunt omiſsa duo illa prima poſseſsa ab illis Angelo & Alexandro.

Nec tria hæc prædia dici poſsunt eadem, cũ
76 diuerſa † ſint noĩa. l. ſi idem. C. de codicillis. Et q̃ vult dicere oĩa contineri ſub uno nomine, & ſub eadẽ inueſtitura, probare debet. Ita reſponderũt Craue. in reſponſo pro Genero. nu. 425. & Rolã. in conſi. 2. nu. 19. lib. 3. Et tria hæc prædia tam in libro illo antiquo, quam in inueſtituris ponuntur pro diuerſis & ſeparatis. Et cõprobat̃, quia ab eo anno. 1538. hactenus fuerũt factæ recognitiones ſolũmodò ꝓ dicta petia terræ deſcripta in dicta inueſtitura dicti anni 1538. Imò pro ea ſola petia terrę, factæ ſunt ſolutiones penſionũ ab eo anno. 1483. citra. Hæ itaque recognitiones & ſolutiones, ꝓ vno ſolo p̃dio factæ, arguũt duo alia eẽ libera & allodialia, cum incluſio unius † excluſio
77 ſit alterius. arg. l. cũ p̃tor. in prin. ff. de iud. & egregie rñdit Corn. in cõſ. 131. col. vlt. li. 2. ꝙ ille, q̃ re-
78 clamat † aduerſus vnã partẽ laudi, & in alia tacet, dicit̃ approbare laudum in ea parte, in qua tacet.

Reſpondetur, quod imò prædicta prædia, de quib. eſt contentio, cõprehenduntur tam in antiquis q̃ in nouis inueſtituris. Nã (vt in facto p̃ſupponitur) multorũ teſtimonio fuit probatũ & demõſtratũ, ꝙ illud nomẽ Montis abbatis in curia

Mon-

montisbelli his prædijs conuenit, & quod ſub eo nomine omnia ipſa prędia continentur. Et propterea corruit tota prædicta argumentatio. Et hæc quidem reſponſio magis comprobatur ex his quę diſſeremus infra, de horum prędiorum idemditate.

79 Sexto vrgere videtur veriſimilitudo † quę ſpectanda eſt.l.ob carmen.§.vlt. ff. de teſtib.cum ſit cognata naturæ, vt inquit Baldus in conſil. 180. Mortuo filio.lib.3. At qui veriſimile eſt, quod ſi hęc prędia eſsent emphyteotica abbatię, non tacuiſsent tam diu abbates ea vendicare, & conſequi tamquam deuoluta ad ipſam abbatiam. Ergo non ſunt bona emphyteotica, ſed libera.

Reſpondetur argumentum nil concludere.cũ
80 negligentia † abbatum non petentium ſibi ſolui penſiones, uel non declarantium caducitatem, non inferat bona eſse libera & allodialia. Non enim ſua ipſa tacita confeſſione nocere potuerunt ipſi abbatię, cui nec confeſſione expreſsa nocuiſsent, ſicuti multorum auctoritatibus reſpõdi in conſi.39.nu.54.lib.1.

Septimò & vltimò conſideratur quãtitas Laudemij ſoluti dictę abbatię. Nam anno 1474.ſoluti fuerunt duo floreni tantum, quod quidem tenue admodum eſt, & ob id demonſtrat, quod ſi prędia hęc, de quibus eſt contentio, fuiſsent emphyteutica, maior quantitas nomine Laudemij numerata fuiſset. Ex quantitate enim Laudemij
81 ſoluti † arguitur quę prędia ſint emphyteutica. Ita Baldus in conſ.107.Ad,ſciendum, quæ lib.4. dicit, quod ex quantitate pretij, ſumitur coniectura, quę & quanta ſit res emphyteotica, vel libera.

Reſpondetur, quod actus ille receptionis Laudemij tam tenuis non attulit preiudicium abba-
82 tię, cui Abbas † prodeſse quidem poteſt, ſed non nocere. Et pręterea tollitur argumentatio hęc ex eo, quod anno 1483. nomine & cauſa Laudemij pro renouatione inueſtituræ fuerũt numerati floreni quadraginta quinque, quorum ſinguli erant eiusdem valoris, quo unicus ducatus, nempe quadraginta bononeorum. Pręterea Baldus in d.conſi.107.non loquitur de quantitate Lau-
83 demij, † quæ facile ſolet aliqua ex parte in renouationibus remitti: ſed loquitur de ipſomet pretio, quo res conceſsa fuit in emphyteoſim.

Secunda eſt principalis dubitatio, an Illuſtriſſimus dominus Iulianus actor, probauerit idemditatem prediorum, quod ſcilicet hęc a ſe petita ſint illa, quæ continentur in inſtrumentis & libris? Et reſpondendum eſt, ſatis ſuperque probaſse.

Primò rei idemditas probatur duabus demõ-
84 ſtrationibus, † ſeu duobus confinib.l.forma.ff.de cenſibus.& ſcribunt Bart.in l.demonſtratio falſa. in prin.nu.14.ff.de cond.& demonſtr. Decius in conſi.13.in fi.Socin.iun.in conſi.127.num.28.libro 3.& Hiero.Montanus in tract.de finib.c.22. Atqui noſtro in caſu non modo duabus, ſed etiã pluribus demonſtrationibus ſeu confinib. fuit demonſtratum & probatum, hæc petita prædia eſſe illamet deſcripta in inueſtituris & libris prædictis. Nã in facto præſupponitur, fuiſſe probatũ quatuor confines horum prædiorũ petitorũ, conuenire cum illis deſcriptis in prædictis inſtrumẽtis & libris. Ergo abunde ſatis dicitur probata ipſa idemditas.

Secundò idemditas probatur etiam ſola ali-
85 qua qualitate, † quæ rei conuenit ſingulariter. Ita Bart.in l.demonſtratio falſa.in prin.nu.4 ff.de cõdi.& demon.Alex.in conſ.133.nu.5.lib.1.Dec. in cap.prudentiam.§.ſexta.nu.10.de off.deleg.& Craue.in conſ.198.nu.2.qui in verſ. fortius ſcribit.&c. ſubiungit, probari idemditatem etiamſi confines diuerſi ſint, modo rei conueniant. At qui noſtro in caſu illa qualitas ſingularis nominis Montis abbatis, expreſſa in antiquis illis inueſtituris & libris, permanet & verificatur in his p̃dijs petitis: Ergo dicendum eſt, ſatis dici probatã eſſe idemditatem.

Nec obſtat, ꝙ obijcitur, non ſufficere ad probandam idemditatem, ꝙ verificatum fuerit nomen ſingulare Montisabbatis, ſed etiam requirebatur probatio confinium, vt in terminis tradit Aret.in l.ſi quis in fundi vocabulo.nu.4.de lega.1.qui dixit, quod in rebus immobilibus ſola nominis etiam ſingularis idemditas, non concludit idemditatem rei.Nam reſpondetur contra Areti
86 num eſſe † communem ſententiam, vt ex relatis, cõſtat. Et ab Aretino expreſſe diſſentire Ruinum ibi.nu. 22. qui inquit Aretini diſtinctionem non eſſe ueram.

Non etiam obſtat, quod adhuc obijcitur, hoc nomen Montis abbatis, non eſſe nomen ſingulare cum in multis alijs regionib. reperiantur loca eiuſdem nominis. Nam reſpondetur, quod etſi forte in alijs regionib. extent prędia, oppida, & loca huius nominis, non tamen hic reperitur in aliqua parte territorij & diocæſis Fori Sẽpronij, ſub qua ſitus eſt locus iſte Montis abbatis. Et territorium ipſum fori Sempronij ſpectandum eſt, non autem conſiderandæ ſunt totius terrarum orbis regiones, quemadmodum & Doctores ſupra commemorati loquuntur, alioqui nunquam dici poſset aliquod nomen ſingulare, cum non omnes mundi regiones, in quibus extare poſſunt ſimilia nomina, cerni queant.

Non ẽt obſtat, ꝙ dr̃, ꝙ hoc nomen & uocabulum Montis abbatis, nõ eſt nomẽ ſingulare vnius loci & prędij, ſed generale, ꝙ comprehẽdit plura p̃dia ẽt diuerſorum: ſicuti teſtes ꝓ parte fiſci examinati teſtantur. Et ideo appellatione Montisabbatis, cõprehenduntur terræ oẽs, a laboratoribus Montis abbatis. Et hoc idem demõſtrari dicitur ex inueſtitura illa rogata a Matthæo Ciccho, in qua ſic legitur. Renouauit de vno tenimento terrarum, ꝙ vulgariter appellat̃ Mõtis abbatis; in fũdo Vignalium.&c. Ex quibus verbis expreſſe colligitur, fundum Vignalium comprehendi ſub nomine & vocabulo Montis abbatis.

Reſpondetur, quod hoc nomen Montis abbatis (ita colligo ex ſcriptis præſtantiſſimi domini

Aduocati Illuſtr.do.Iuliani) duplex eſt, generale ſcilicet & ſpeciale, generale eſt illud, ſub quo cõprehenduntur illa prędia, quę Vignalium, & Cotigliani, & alia aliorum dominorum continentur Et de quoquidem generali nomine, loquitur do. Aduocatos fiſci, cuius conſiderationes verificari in hoc poſſunt: ſpeciale vero nomen eſt, de quo nos loquimur. Et quod differt a nomine fundi Vignalium, & Cotigliani, quę & ipſa ſunt prędia diuerſa ab illo Montis abbatis, ſicuti tamquã diuerſa nominantur in inueſtituris pręſertim in illa vltima, ibi, Montis abbatis, Vignalium, Cotigliani. Cũ verò noſtro in caſu (vt in facto pręſupponitur) probatum fuerit ſingulare hoc nomen ſatis dicitur probata idemditas.

Tertia eſt dubitatio, quę explicanda proponitur, an prędicta bona ita deuoluta ſint ad ipſam abbatiam ob caducitatem, cauſatam a non facta canonis ſolutione, vel ob lineam finitam, ut vendicari nunc poſſint ab Illuſtriſſimo domino Iuliano nouo Abbate? Et dicendum eſt deuoluta eſſe, ex primo illo capite, quod ſcilicet non fuerit ſolutus debitus canon, ſicuti oſtendit inſtrumentum illud oblationis, & proteſtationum, in quo conſtat eo tempore D. Antonium voluiſſe ſoluere, & Abbatem illius temporis recuſaſſe recipere ſolutiones canonum pręteriti temporis, ob id, ꝙ iam cauſata erat caducitas, ſicque inciderat in cõmiſſum. Et hoc idem ſatis manifeſte apparet, cũ non probauerit fiſcus do. Antonij ſucceſſor ſolutum fuiſſe canonem, ſicuti probare debebat, ex quo fundata eſt intentio abbatię, cui ſufficit negare, canonem ſolutum fuiſſe.

Nec obſtat, quod obijcitur lapſu quinquennij intra quod abbatia non vendicauit hęc bona, ex-
87 tinctam eſſe † actionem hanc, vt in ſpecie tradit Rom.in ſing.477.incipit.Ius petendi, cum dixit, curſu quinquennij tolli actionem, qua peti poterant bona, quę in commiſſum inciderunt. Et idẽ affirmarunt Alex.in conſi.216.nu.6.lib. 6. Marſilius in ſingu.307.& Boer.q.263.num.18. Nam reſpõdetur, quod cum iam ſciret do. Antonius, ob non ſolutum canonem bona hęc incidiſſe in cõmiſſum, & obtulerit ſoluere, iſque Abbas recuſauerit, quia voleba bona reſtitui ipſi abbatię, ſicuti forte requiſiuit, dicendum eſt cauſatam fuiſſe ma-
88 lam fidem, † quę impedit omnem pręſcriptionẽ. c.vlt.de præſcrip.in 6.& poſt alios ſcribunt Ripa in c.cum eccleſia. nu.39.de çauſa poſſ. & poprie. Craue.in tract.de antiq. tempor. in quarta parte principali.& Rolan.in conſi.6.nu.42, lib. 3. Et hac etiam conſideratione tollitur id, quod obijcitur de pręſcriptione quadraginta annorum. Prætera & ſecundò reſpondetur, quod etiamſi conce-
89 dimus decurſam eſſe pręſcriptionem † attamen concedenda eſt ipſi abbatię in integrum reſtitutio, ſicuti communis eſt Doctorum ſententia; de quo atteſtantur Iaſon in auth. quas actiones. num.23.& nume.31.C.de ſacroſan.eccleſ. Mandoſius in additio.ad Roma.in conſ.123. Cephal. in conſilio quadrageſimo, numero ſexageſimo primo, libro 1.& latiſſimè Rolandus in conſ.68. num.10.lib.3.

Secundum eſt caput, quod iure contendit illuſtriſſimus domin. Iulianus Abbas hęc bona eſſe deuoluta ab abbatiam, nempe ob lineam finitam prędicti domini Antonij, cum notorium ſit do. Antonium, nullã reliquiſſe prolem. Eſt enim clarum ex inueſtitura poſteriore anni 1538. conceſſam fuiſſe hanc emphyteuſim do. Iulio patri dicti domini Antonij pro ſe & filijs maſculis, & maſculis deficientibus pro fæminis ex ipſo d. Iulio deſcendentibus, vſque in tertiam generationem Nec repugnat, ꝙ do. Catherina de ſtatis, prætendat ſe eſſe comprehenſam in inueſtituris, & ob id olim petijſſe ſe inueſtiri, quia reſpondetur, fi-
90 ſcum † non poſſe opponere de hoc iure tertij, hoc eſt dominæ Catherinæ, cum non ſit ius certum & clarum, de quo alioqui obijci poteſt, vt tradũt Barto.in l.2. & ibidem Socin.num.7.ff.de excep. rei iud.& Tiraquellus in l.ſi vnquam.in verbo, reuertatur.num.358.C.de reuoca.don. Non enim conſtat, quod dicta domina Catherina ſit ex deſcendentibus, & linea dicti domini Iulij vltimi inueſtiti.

Non etiam obſtat, quod dicitur, fiſcum ipſum effectum eſſe ſucceſſorem, prædicti domini Antonij, & propterea eſſe inueſtiendum atque ita in eum eſſe renouandam emphyteuſim, cum inueſtitura poſtrema promiſerit Abbas ille in ſucceſſo-
91 res renouare. Et ſucceſſorum appellatione † cõtinet fiſcus.l.3.C.ad l.Iuliam de vi.A ret.in l.ſi quis mihi bona.ff. de acq. hered. Et tantò magis hoc dicendum eſt, quod cum hæc prędia olim eſſent inculta & ſterilia, effecta deinde ſunt optimè culta & fertilia impenſis ipſorum emphyteotarum, & ideo æquitati conuenit, vt renouatio concedatur ſucceſſoribus.ne alioqui fraudentur laboribus & vigilijs ſuorum anteceſsorum, vt ſcribunt Bartolus in l.quicumque.C.de omni agro deſer. libro decimo. Ripa in l.prima, numero decimoquarto.ff.de priuileg. cred. & in tract. de peſte in tit. de priulegijs contractuum.nume.355. & Berous in c.in præſentia.nu. 379. de probatio.& in conſi.83.lib.1.

Reſpondetur, quod imò conceſſio fuit facta
92 dicto domino Iulio, & eius filijs maſculis, † & deinde fæminis vſque in tertiam generationem. Et ideo emphyteuſis hęc tranſire non poteſt ad extraneos, & conſequenter nec ad fiſcum, qui
93 dicitur † eſse loco extranei ſucceſsoris. Sicuti in ſpecie auctoritate aliorum, reſpondit Socinus ſenior, in conſilio centeſimouigeſimoprimo, numero decimoſexto, & decimoſeptimo, lib. quarto. Et ideo illud verbum, ſucceſsoribus poſitum in prædicta inueſtitura, intelligitur de ſucceſsoribus ſanguinis, hoc eſt de illis deſcendentibus vltra tertiam generationem. Id quod confirmat illud pronomen, ipſis, dum inquit ipſis ſucceſsoribus, quod quidem pronomen
94 eſt reſtrictiuum † & limitatiuum ſignificans ſucceſsores ſupra nominatos, iuxta ea, q̃ tradunt

poſt

poſt multos Ripa in l. filiusfa. §. Diui.num. 111, de leg. 1. & Tiraq. in Tract. de retractu conuentio.§. 1.gloſſ.6.num. 125. alios ſciens omitto. Et prætereà reſpondetur, quod Abbas ille, qui conceſſit inueſtituram dicto dom. Iulio, patri dicti. dom. Antonij, non potuit alterare† & mutare antiquam inueſtituram, vt tradunt Bar. in auth. qui rem. in fine. C. de ſacroſanct. eccle. Alex. in conſi. nono, num. 2. lib. 3. Curtius iunior in Tract. feudorum. in ſecunda parte. q. 6.& Iulius Clarus. in §. feudum. q. 13. verſic. ſcias tamen. Porro cum in antiqua illa inueſtitura anni. 1483. conuentum fuiſſet, quod finita tertia generatione, emphyteuſis reuertatur ad ipſam abbatiam; quæ quidem poſſet pro ſe retinere; ſequitur dicendum Illuſtr. dom. Iulianum nouum Abbatem, cogi nunc nō poſſe, concedere renouationem aliquam Sereniſſimo do. Duci ſucceſſori dicti dom. Antonij, cuius bona confiſcata fuerunt. Illa enim Doctorū
95 traditio, quod dominus teneatur † renouare, atque ita reinueſtire deſcendentes emphyteotæ, de qua apud Bart. in l. 1.§ permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiua, Iaſonem in l. 2. num. 23. C. de iure emph. & Deciumin conſi. 53. & in conſi. 131. columna 1. Hæc inquam traditio locum nō habet, quando aliter fuit pacto conuentum; quod ſcilicet poſſit abbatia ꝑ ſe retinere. Nam tunc pactū obſeruandum eſt: cum legem contractui tribuat, l. 1.§. ſi conueniat. ff. depoſiti; & præſertim, quia hoc pactum eſt conſentaneum legi, qua permiſſum eſt, quod eccleſia, & prælatus poſſit retinere
96 pro ſe, rem † emphyteoticam ad ſe deuolutam ob finitam generationem, cui fuerat conceſſa: ſicuti tradunt Abbas in cap. bonæ. il 2. num. 28. de poſtula præla. Nicolaus Milis in repertorio, in verbo, emphyteuſis finita. Curtius ſen. in conſil. 47. ſuper controuerſia, num. 10. Ruinus in conſi. 152. lib. 1. Gozad. in conſi. 35. col. pen. & Ripa in l. 1. col. 2. verſi. declara. ff. de priuileg. cred. Prætereà doctrina illa Bar, & ſequacium non habet lo-
97 cum, quando res emphyteotica † reuerſa eſt ad eccleſiam, ob non ſolutum canonem, vel quādo ob aliam cauſam incidit in commiſſum. Ita declarant Roman. in conſi. 212. Alex. in l. ſi mihi, & Titio. col. pen. verſi. & ſimiliter dico. de verbor. obl. Socin. ſen. in conſi. 167. num. 23. lib. 2. Iaſon in l. 2. num. 21. C. de iure emph. Decius in conſi. 323. in fine Ripa in d. l. 1. col. 3. verſi. quartò intellige. de priuil. cred. Gozad. in conſi. 46. num. 16. & Pariſius in conſi. 101. nume. 132. lib. 1. His exiſtimo ſatis ſuperque ſatisfactum eſſe, omnibus excitatis dubitationibus aduerſus Illuſtriſſimum. dom. Iulianum Abbatem, pro quo aduerſus fiſcū Ducalem, intrepidè pronuntiandum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Metus quare non præſumatur ab aliquo illatus.*

2 *Metum illatum deducens, probare debet.*

3 *Metus in ciuitate, & loco celebri non præſumitur illatus.*

4 *Metum paſſus non præſumitur, qui præſentib. amicis qui id paſsuri non erant, ſeſe obligauit.*

Idem ſi antequam ex illo loco diſcederet, de metu illato non ſit comqueſtus. num, 5.

6 *Metum allegare non poteſt amplius, qui cum conqueri potuiſſet ſponte tamen ſoluit.*

7 *Metus iuſtus is dicitur, qui in conſtantem virum cadat.*

8 *Metus pnbari coniecturis poteſt, & indicijs.*

9 *Probare volens contra id quod veriſimile eſt, afferre debet probatones validiores.*

10 *Metum veriſimili probari.*

Item præſumptionibus prouenientibus a iudicio naturali. num. 11.

Item ex enormi læſione. num. 12.

13 *Contractum, a carcerato vel eo qui ſub cuſtodia eſt, initum non vaere.*

14 *Atteſtatoni extraiudiciali, non creditur in iudicio.*

15 *Aſſertioni iudicis de facto partium non credi.*

16 *Atteſtaioni vnius tantum, tanquam teſtis ſingularis, non haberi fidem.*

17 *Teſti ſingulari, etiam in dignitate conſtituto non credi.*

18 *Atteſtanti de facto proprio, non credi.*

19 *Decoctores infames ſunt, & faciles ſunt ad mentiendum.*

20 *Mendices, colluſores, fraudatores, fide digni non ſunt.*

21 *Fortuiti caſus non præſumuntur, ſed ab allegante probandi ſun.*

22 *Decotores mentiri conſueuerunt, & rationum libros, negociaque ſua intricare, vt veritas a creditoribus ſciri nequat.*

23 *Error in facto proprio non præſumitur.*

24 *Moram ob modicum tempus purgari poſſe, ratione æquitati*

25 *Iurmentum interpoſitum, moræ purgationem impedire.*

26 *Des, & pæna obligationi appoſita, non relinquit locum purgationi moræ.*

27 *Intra ſex menſes, non intelligendum, poſt ſex menſes.*

28 *Intra, dictio, eſt incluſiua termini ad quem.*

29 *Liber decoctoris habet contra ſe præſumptionem.*

30 *Libro mercatoris, vt fides detur, multa requiri.*

31 *Scipturam eſſe vnius manus, facilè quis poteſt decipi.*

32 *Liber rationum, qui ſemel fuit apud aliquem, adhuc eſſe præſumitur, niſi probetur amiſſio.*

Ita quod nec credatur iuramento negantis apud ſe extare. num. 33.

34 *Acta authentica quæ dicantur.*

35 *Mercatores plures, per ſemetipſos, exercentes ſimul negociatonem, teneri pro rata tantum, ex communi opinione. Quæ tamen quomodo procedat. num. 42.*

36 *Soium pro ea tantum ſumma teneri, quam in ſocietate habuit.*

37 *Sociorum unus, quando ex contractu alterius in ſolidum teneatur.*

38 *Rota Genuenſis, maxime uerſatur in mercatorum iudicijs, cuius autoritati in illis tribuendum eſt plurimum.*

39 *Socij qui inuicem ſunt, alter pro altero dicitur fideiubere, & inſolidum tenetur pro geſtis ab vno ex ſocijs.*

40 *Decoctionis in caſu, omnes ſocij tenentur inſolidum, decreto Mediolanenſi.*

41 *Contractus ſecundum leges loci regulatur.*

43 *Socium non teneri niſi pro quantitate in ſocietate poſita, an in primitiua obligatione tantum procedat, non in ſecundaria,*

via, quæ ratione doli, & culpæ contrahitur.

44 *Socij contrahendo inuicem dicuntur fideiuſſiſſe, ad effectum vt teneantur inſolidum num. 45.*

46 *Socios in diſſolutione æris alieni teneri pro ſua porione tantū ut principales, inſolidum autem tanquam fideiuſſores.*

47 *Excuſsio in decoctore, neceſſario prius non eſt facinda. Præſertim ſi inter mercatores ſocios agatur. nu. 48. Et ſi is ſocius decoctor longè abſit. nu. 49.*

50 *Socij negotia tractantes per complementarium ue inſtitorem, tenentur inſolidum.*

51 *Actore non probante abſoluitur reus, etſi ad probandum is ſe adſtrinxerit.*

52 *Probationes qui occultare querit, de eo male præſumitur.*

53 *Teſtes de ſolo auditu auditus qui examinari facit, redditur ſuſpectus, cum extiterint alij, qui vel viderint ipſi vel audierint.*

54 *Reus adſtringens ſe ad onus probandi, ſub pœna amiſsionis cauſæ, ſi non probet, condemnandus eſt.*

CONSIL. CDX.

Dominus mihi adiutor.

PLVRA ſunt, quæ in cauſa Magnifici dom. Candiani dubitationem facere videntur: primū q᷑ do. Ioã. Baptiſta magnacaballus metu compulſus eam promiſſionem, quæ in inſtrumēto legitur, fecerit, ſecundum, quod etiam ſi ſpōtè dici poſſit facta promiſſio, quod eam obſeruauerit.

Tertium, quod Magnacaballus inſolidum cōueniri non potuerit.

Quartum, quod dom. Candianus obtinere nō poſſit, ex quo non probauit do. Magnacaballum fuiſſe ſocium Gualteroti.

Quod attinet ad primam dubitationem, verè exiſtimo, nullum dici poſſe illatum fuiſſe metum do. Magnacaballo.

Primò ſatis ſuperque fundata eſt intentio do. Candiani, quod nullum incuſſerit metum. don.
1 Magnacaballo: Quandoquidem † metus ab aliquo inferri non præſumitur. l. 2. C. de his, quæ vi metuſvè cauſa. vbi gloſſ. Bald. & reliqui. Et ratio eſt, quia metum incutere eſt delinquere: delictū autem non præſumitur. l. merito. ff. pro ſocio. Et hanc quidem rationem cōſiderauit Alciatus, in Tract. de præſump. reg. 3. præſump. 7. num. 1. poſt Inn. in c. cauſam matrimonij, de officio delegat. Cum ergo. do. Magnacaballus ſeu illius fideiuſſo
2 res, deducant † illatum metum, probare debent. Cum præſumptio, quæ eis repugnat, in eos transferat onus probandi. l. generaliter. §. ſi petitum. in fine. ff. de fideicom. lib. 1. cum illi ſimilibus.

Secundò maximè comprobantur prædicta,
3 quod † metus illatus non præſumitur in ciuitate & loco celebri, qualis eſt Magnifica inclitaque vrbs Mediolani, in qua non ſolùm adſunt magiſtratus inferiores ordinarij: ſed etiam Excellentiſſimus Senatus: nec non, & Illuſtriſſimus Gubernator totius ſtatus. Ita probat tex. manifeſtus in l. vlt. in prin. ff. quod metus cauſa. Cuius verba hæc ſunt. Non eſt veriſimile compulſum in vrbe iniquè indebitum ſoluiſſe eum, qui claram dignitatem ſe habere prætendat: cum potuerit ius publicum inuocare, & adire aliquem poteſtate præditum, qui vtique eum pati prohibuiſſet: ſed huiuſmodi præſumptioni debet apertiſſimas probationes violentiæ opponere. Et huc etiam facit tex. in l. ſi ſeruus. C. quod cum eo. & ſcribunt Iaſ. Decius, & reliqui in l. ſi ſuper poſſeſſione. C. de transactio.

4 Tertiò accedit, quod † non præſumitur metu compulſus do. Magnacaballus, ex quo conſcribi fecit inſtrumentum in domo amici, & præſentibus amicis, qui paſſi non fuiſſent ipſum do. Magnacaballum metu perterreri, & indebitè obligari. l. tranſactionem vbi Iaſon. num. 1. C. de tranſa. & tradunt Marſilius in ſing. 417. Præſentia. Pariſius in conſi. 10: num. 53. & nu. 56. lib. 1. Alciatus in Tract. de præſump. reg. 3. præſumpt. 21. Gramma. in deciſi. 66. numer. 9. & Craue. in conſi. 114. numero tertio.

5 Quartò confert, quòd † ipſe do. Magnacaballus confecto ipſo inſtrumento promiſſionis, antequam exiret ciuitate Mediolani, non eſt conqueſtus, vel proteſtatus illatum ſibi fuiſſe metū: Nec etiam poſteaquam exiuit e ciuitate Mediolani, & fuit in locis alterius principis, nec etiam poſteaquam peruenit Londram, de illato ſibi metu conqueſtus, & proteſtatus fuit: Et tamen neceſſariū illud fuit ad ſignificandū, metum ſibi illatum; ut tradunt poſt alios Iaſon in l. qui in aliena. §. Celſus. num. 26. ff. de acquiren. hæred. & in l. non ſolùm. §. morte. num. 17. in fin. ff. de operis noui nunt.

Quintò ſuffragatur, quod ipſe dom. Magnacaballus dicitur ſuam hanc promiſſionem do. Candiano factam, ratificaſſe tempore quo fuit in plena, & omnino libera ſua poteſtate, hoc eſt poſteaquam Londram peruenit, ubi curauit tranſmittere probationes, quibus poſſet conſtare, ſe non fuiſſe ſocium. do. Gualteroti, ſed quoſdam alios in ea ſocietate negotiationis extitiſſe, atque ita curauit dom. Magnacaballus ſoluere ſeu ſatisfacere promiſſioni a ſe factæ. Eſt autem cer-
6 tum, † quod ſi is, qui potuiſſet dicere ſe metu coactum promiſiſſe, ſponte ſoluit, non amplius metum allegare poteſt: cum metus ille omnis ceſſatur purgatus. l. 2. C. de ijs, quę vi metusve cauſa. ubi Baldus, & tradunt egregiè Afflictus in deciſ. 336. nu. 5. & 6. & Pariſius in conſi. 10. numer. 58. lib. 1.

Sextò & vltimò, dato citra veri præiudicium quod do. Candianus dixiſſet. do. Magnacaballo, habere paratos foris Satellites, qui eum prehendiſſent, & carceri incluſiſſent, niſi promitteret:
7 attamen hic non potuit dici † iuſtus metus, qui talis eſſe debet vt cadere poſſit in virum conſtantem, ad hoc ut contractus metu factus reſcindi poſſit. l. metum. ff. quod metus cauſa. l. interpoſitas.

tas.C. de tranſact.ubi glo.& Docto. Alex. in cõſ. 99.num.2.lib.3.& in conſi.156.num.6.& nu.20. lib.5.& Pariſ.in conſi.26.num.64.lib.3. & Alba. conſi.77.nu.2. Noſtro in caſu nemo prudens dicere iure poteſt,hunc metum talem fuiſſe : tum quia non ita facile debebat. D. Magnacaballus credere ſimplici aſſertioni dom. Candiani : tum etiam quia poterat ſibi ipſi conſulere, dato fideiuſſore de iuri ſtando,& accedere deinde ad magiſtratũ vel ad principem,& ſe ipſum defendere, & de illato metu conqueri.

Non obſtant nunc ea, quæ pro dom. Magnacaballo adducuntur,ad demonſtrãdum, metum ei fuiſſe illatum.

8 Primò, quod † metus coniecturis, & indicijs probari poteſt,& ſolet.Cynus in l. carcerem. C. de ijs,quæ vi metuſve cauſa.Bar. in l.ſi ob turpẽ, num.5.& 7.ff.de cond.ob turpem cauſam.Anch, in conſi.299.nu.1.Alex.in conſi.98,num.6.lib.3. Dec.in l.in omnibus cauſis pro facto, nume. 6.& 7.ff de reg.iuris,& in conſi.219.num.2.Alciatus in Tract. de præſumptio.reg.3.præſump.7. & Rolandus a Valle.in conſi.100.num.141.lib.4.coniecturæ autem illati metus hic ſunt;quia.D.Candianus dixit.dom.Magnacaballo,ſe foris habere paratos Satellites, quibus eum prehendi, & carcerari feciſſet.

Reſpondetur vno verbo, non fuiſſe (vt facto mihi præſupponitur) probatum, quod vere do. Candianus haberet paratos Satellites,nec dom. Magnacaballus debuit ita facile credere.Et præſertim in caſu iſto, in quo requiruntur apertiſſimæ probationes, d. l. vlt.in prin. ff.quod metus cauſa.quo adducti ſcribunt ibi Bar.num. 1,Iaſon in l.ſciendum.num.10.ff. de verbor. obl, Curtius iunior in conſi.52.num.7.& Galliaula in l. Centurio.num.305.ff.de vulg.& pup. ſubſt. quod vbi

9 quis vult aliquid probare † contra id,quod eſt veriſimile,debet afferre probationes validiores, & opus eſſe teſtimonio trium teſtium, qui ſint omni exceptione maiores.

Præterea ex alijs ſupradictis reſpondetur,metum hunc non fuiſſe iuſtum, quia cadere non potuiſſet in virum conſtantem, qui ſibi conſulere, & prouidere potuiſſet,auxilio magiſtratus, & amicorum.Et rurſus,quia nullam adhibuit proteſtationem,nec querelam poſteaquam fuit extra ciuitatem Mediolani.

10 Secundò conſideratur,quod† metus ſatis probatur a veriſimili, quando ſcilicet aliquid fit, qđ non eſt veriſimile.Alba in conſi.77.num. 24.Crauett,in conſi.49.num.5. & Rolandus in conſilio

11 100.num.112.lib.4. Et rurſus † probatur metus, quando extant præſumptiones prouenientes a iudicio naturali.Caſtren.in conſi.174. contra ſuperius.num.2.in fine.lib.1.& Alba in d. conſ.77. num.24.Atqui veriſimile non eſt, quod do. Magnacaballus eam promiſſionem ſua ipſa ſponte fecerit,ex quo nulla ſuberat cauſa, qua moueri debuerit ad ita promittendum. Ergo metu compulſus id egit.

Reſpondetur, quod immo multæ adfuerunt rationes,& cauſæ,quibus adductus ipſe. do.Magnacaballus,promiſſionem illam fecit dom. Candiano.Nam ipſe.D.Ioã. Baptiſta Magnacaballus erat frater,& ſocius omnium bonorum dominorum Petri Antonij,& Hortenſij, quos manifeſte conſtat fuiſſe ſocios Gualteroti, ſicuti confeſſus eſt ipſe.D.Magnacaballus: Et præterea hic ipſe D. Magnacaballus, erat complementarius, hoc eſt,ille,qui exequebatur mãdata ſocietatis,tranſmittendo pannos, & merces mercatoribus aliarum regionum.Et demum hic ipſe. D.Magnacaballus is fuit,qui literas dedit D.Candiano vt numeraret ſummam hanc aureorum tercentum & quadraginta nouem. De cuius ſummæ numeratione,dixit ſuis literis D.Gualterotus,ſe nil ſcire. Non ergo credẽdum eſt,nec veriſimile eſt, quin ipſe D.Magnacaballus fuerit ſocius D. Gualteroti:& ſaltem ſi non fuit ſocius, negare non potuiſſet reſtitutionem dictorum aureorum.349. cum ſuo mandato fuerint numerati.

12 Tertiò adducitur,quod † ex læſione ipſa enormi,quam paſſus eſt D.Magnacaballus, ſatis ſuperque probatus eſt metus, vt tradunt Caſtren. in d.conſi.174.num.2.lib. 1. Alciatus in reſp.57. num,5.tomo.3.lib.8. Quod læſus enormiter fuerit,apparet,quia cum.d. do, Magnacaballus non eſſet ſocius. D. Gualteroti,vt ſemper fuit proteſtatus,attamen promiſit ſe velle teneri tamquam ſocium, ſi non tranſmiſiſſet probationes, quibus conſtaret,ſe ſocium non fuiſſe.Reſpondeo & miror certe, quod hæc in medium afferantur : cum vere nulla hic adſit læſio. Non enim aliquid ipſe D.Magnacaballus numerauit, & ex ſuo dedit. Solùm promiſit, quod volebat teneri tamquam ſocius,niſi tranſmiſiſſet probationes, quibus cõſtaret,ſe ſocium non fuiſſe:Et hoc quidem iuſte factum fuit, poſteaquam tot, & tantæ extabant coniecturæ,& præſumptiones, quibus conſtare poterat,eum fuiſſe ſocium. Quinimo iure poterat.D.Candianus compellere ipſum D. Magnacaballum ad reſtitutionem huius ſummæ aureorum tercentum quadraginta nouem, quam eius mandato numerauerat, & de quibus ſe nil ſcire aſſeruit D.Gualterotus,Non ergo læſionem allegare poteſt do. Magnacaballus, qui ſi læſus fuiſſet,poterat,& proteſtari, vel magiſtratum adire, & petere illius promiſſionis reſciſſionem.

13 Quartò, & vltimò conſideratur,quod † contractus factus a carcerato, vel ab eo, qui eſt ſub cuſtodia, atque ita qui libera poteſtate non vtitur,non valet,l.qui in carcerem. ff. quod metus, cauſa.Comenſ.in conſi.68.colum.1.Fulgoſius in conſi.5.col.vlt.& Decius in conſi.219. nu. 5. Atqui quando D. Magnacaballus promiſit facere inſtrumentum in domo.D. Cigalini,illi appoſita erat cuſtodia Satellitum, qui nõ permiſiſſent eũ recedere,non confecto inſtrumento. Ergo promiſſio non tenet.

Reſpondetur, quod non conſtat adhibitam fuiſſe hanc cuſtodiam, nec illatum aliquem metum.

tum. Et præterea poſteaquam. D. Magnacaballus fuit in domo. D. Cigalini, fuit in ſua facultate proteſtari de illato metu, vel offerre cautionem, & fideiuſſores de ſtando iuri, & adire magiſtratum, & de illato metu conqueri. Et præterea certum eſt, quod D. Candianus non alio modo potuiſſet habere Satellites, quibus prehendi, & carcerari feciſſet D. Magnacaballum, niſi facultas ita faciendi conceſſa fuiſſet a magiſtratu. Non ergo iſtud fuiſſet factum. D. Candiani, ſed magiſtratus. Quo fit, vt conqueri nō poſſit D. Magnacaballus illatum ſibi fuiſſe talem metum, vt contractus ſit nullus, vel ipſo iure, vel cum effectu, vt poſt alios docuit egregiè Iaſon in l. qui in alienæ. §. Celſus. num. 28. ff. de acquiren. hæred. & idem reſpondit Pariſ. in conſi. 5. num. 176. lib 4. Et demum cum dom. Magnacaballus perſeuerauerit in ea promiſſione, & illi ſatisfacere tentauerit, dici non poteſt, quod carceris metu promiſerit, vt tradunt glo. & Docto. in d. l. qui carcerem, & reſpondit Caſſaneus in conſi. 27. nume. 9. Eſt ergo concludendum, nullam eſſe habēdam rationem confictæ huius exceptionis illati metus.

Quod attinet ad ſecundam dubitationem, dicendum eſt, D. Magnacaballum non ſatisfeciſſe promiſſioni a ſe factæ: Quandoquidem non trāſmiſit probationes, quæ in iudicio fidem faceret, ſe non fuiſſe ſocium D. Gualteroti: ſed illius ſocios fuiſſe, Dominos Petrum Antonium, & Hortenſium. Quod autem tranſmiſſæ atteſtationes in iudicio non probent, demonſtratur. Et quò ad aſſertionem, & atteſtationem D. Gualteroti (ut de ea primum dicā,) clarum eſt, fidem aliquā in iudicio non facere.

Primò, quia eſt atteſtatio † extraiudicialis, cui in iudicio non creditur, nec aliquid operatur, iuxtà. l. certum. §. ſi me abſente. ff. de confeſſis. Imò
15 dicimus † non etiam credi aſſertioni iudicis de facto partium, vt poſt alios reſpondit Craue. in conſ. 265. num. 3. & idem cenſuit Gramma. in deciſ. 36. num. 28. qui intelligit, niſi ſint plures iudices id aſſerentes.
16 Secundò, quia hæc eſt † ſola atteſtatio vnius tantum: cui tamquā teſti ſingulari, fides non adhibetur. l. iuriſiurandi. verſi. ſimili modo. C. de teſti
17 bus. Immo teſti ſingulari non creditur † etiam ſi ſit in dignitate conſtitutus, vt in epiſcopo, uel ēt Cardinali, vt tradunt Barb. in conſi. 29. colu. pen. lib. 1. & Plotus in l. ſi quando. nume. 762. C. vnde vi. Nec ob id teſtimonio D. Gualteroti adhiben-
18 da eſt fides, ex quo † atteſtatur de facto a ſe ipſo, quia magis communis, & verior ſententia eſt, qđ perfecte non credatur, vt ſcripſi lib. 2. de arbitrarijs iudicum. caſu. 92. num. 17. Et rurſus hoc in caſu requiritur, quod teſtis ſingularis ſit vir probus, & perſona honeſta, vt ibidem dixi. numer. 12. id quod non contingit in D. Gualteroto decoctore, atque ita infame.
19 Tertio eſt † atteſtatio D. Gualteroti, qui decoxit, & propterea infamis habetur. vt reſpondit Baldus in conſi. 400. In libris theſaurariæ. col. 1. libro 5. quem ſecuti ſunt Cacialupus in Tractat. de debitoribus fugitiuis. q. 1. num. 13. Ruinus in conſi. 90. num. 13. lib. 1. Boer. in q. 315. & Pariſ. in conſi. 94. num. 10. lib. 1. qui & illud dicunt, deco-
20 ctores iſtos eſſe † faciles ad mentiēdum. Et ideò teſtimonio decoctoris, fides non adhibetur, vt in ſpecie reſpondit Pariſius in conſi. 43. nu. 26. li. 4. cui quidem magis crederem quàm Socino iun. in conſi. 61 num. 14. lib. 2. aliter reſpondenti.
20 Nam cum mendaces, † colluſores, & fraudatores ſint, nemo eſt, qui non exiſtimet eos indignos eſſe fide. Nec obſtat quod ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum. libro 1. q. 90. num. 19. intelligi prædicta de decoctoribus, qui ſua culpa & dolo decoxerunt, non qui fortuitò. Nam reſpondetur præſumptionem eſſe contra ipſum
21 D. Gualterotum. Cum caſus † fortuiti non præſumantur, ſed ab allegante probari debeāt. Anch. in conſi. 316. nume. 4. Socin. ſen. in conſi. 24. nu. 40. lib. 1. Dec. in conſi. 552. num. 7. & Gozad. in conſilio 63. nu. 2.

Quartò accedit quod atteſtatio hæc repugnat aſſertioni ipſius. D. Magnacaballi, qui quidem in inſtrumento promiſſionis factæ erga. D. Candianum dixit, & proteſtatus eſt, quod in ipſa ſocietate D. Gualteroti aderat etiam. D. Petrus Antonius Magnacaballus frater ſuus, & tamen ipſe D. Gualterotus in ſua atteſtatione, aſſeruit, quod in ſua ſocietate aderant D. Hiero. & eius fratres de Morarijs Veronenſes, & do. Hortenſius Magnacaballus, & nullus alius, atque ita excludit dom. Petrum Antonium. Hæc repugnantia arguit. do. Gualterotum decoctorem, eſſe mendacem, & indignum, cui fides adhibeatur. Nam, vt dicebant
22 Baldus, & reliqui ſupra allegati, † decoctores iſti ſolent mentiri, & libros rationum, & omnia eorū negotia intricare, vt a creditoribus ſciri non poſſit veritas.

Quintò dato citra veri præiudicium, quod atteſtationi. do. Gualteroti adhiberi debeat fides, adhuc dicitur do. Magnacaballum non ſatisfeciſſe promiſſioni. Nam cum duo facere promiſiſſet, hoc eſt oſtendere, ſe non fuiſſe ſocium dom. Gualteroti, & fidem facere D. Hiero. morarium nec non dom. Petrum Antonium & do. Hortenſium Magnacaballos fuiſſe ſocios, ſolum atteſtari fecit, Morarios, & D. Hortenſium in ea ſocietate fuiſſe. Atque ita non fecit atteſtari de do. Petro Antonio. Id quod multum intereſt do. Can-
23 diani. Nec allegari hic poteſt error. † qui non pręſumitur in facto proprio. Eſt enim proprium factum, quia ipſe Magnacaballus erat ille, qui libros negotiationis adminiſtrabat, & erat complementarius. Debuit ergo iſte error manifeſte probari, quod hic non fuit. Nam D. Gualteroti atteſtatio caret fide, vt diximus, & præſumitur colluſoria, ſicuti dicebant Baldus, & alij ſupra allegati, conſueuiſſe hos decoctores inter ſe colludere, in detrimentum creditorum.

Sextò, & vltimò non ſatisfecit. dom. Magnacaballus ſuę promiſſioni, ex quo promiſit infrà ſex menſes

menſes a die illa promiſſionis tranſmittere prædictis fides,& acta authentica. Et tamen tranſmiſit poſt aliquot dies ipſius termini; quo caſu incidit in moram,atque ita non ſatisfecit ſuę promiſſioni.Nec dicendum eſt,locum eſſe purgatio
24 ni moræ † ob æquitatem, quæ in foro mercatorum obſeruari ſolet,ut tradunt Ripa in l. ſi inſulam.num.94.in fi.de verb. obl.

25 Nam reſpondetur, † iuramentum ſub quo promiſit.do.Magnacaballus, impedire moræ purgationem,ſicuti. Ripa in d.l.ſi inſulam.num.90.

25 Item † appoſita dies,& pœna, ob id non eſt locus purgationi moræ. Ripa in d. l. ſi inſulam. nu. 37.& num.44. Et quamquam ex quadam ęquitate permiſſa ſit moræ purgatio,attamen id intelligitur quo ad pœnam legalem, non quò ad conuentionalem.Ripa ubi ſupra.num. 93. poſt Corneum in conſi. 121.col.vlt.lib. 1.

27 Non etiam dicendum eſt,quod illa verba, † infra ſex menſes, ſignificent tempus poſt,ac ſi dixiſſet, poſt ſex menſes, ut tradunt Cardinal. in prohem.clem.§.hæc ſanè· & idem in Clemē. 1.§. præfatæ,de ſtatu mona.& Abbas in ca. ex parte. num.3.de reſtit.ſpolia.

28 *Nam reſpondetur*,quod immo † dictio, infra, *incluſiua eſt termini ad quem*; vt ſcribunt Oldra. *in conſi.49*.num.5.& Pract.Papien.in forma reſponſionis rei conuenti,in uerbo,in termino.numero 4. Et in caſu noſtro exiſtimo rem eſſe claram;quia alioqui ſequeretur abſurdum, quod tēpus ad tranſmittendum fidem,& *acta publica* incepiſſet ſolùm elapſo *ſemeſtri*, & *nullus* deinde præfixus *fuiſſet terminus*,*ad id præſtandum*, qđ valde abſurdum, & in maximnm detrimentum. do.Candiani vergeret.

Quo etiam ad atteſtationem factam ex libro ration*um ipſius*.dom. Gualteroti dicendum eſt non probare.

Primò, quia non conſtat, quod liber ille talis ſit,cui fides adhiberi poſſet in iudicio. Nam cum
29 ſit liber decoctoris † habet præſumptionem contra ſe,ſicuti diximus ſuprà. Et ideò opus erat coram iudice,& magiſtratu fidem facere, quod ille liber erat liber ſocietatis, & quod talis eſt, cui & nunc adhibetur fides, tā pro ſe quàm inter ſe, &
30 alios mercatores,& negotiatores.Cum, † adhoc vt libro mercatoris fides adhibeatur,plura debeant concurrere,vt poſt alios latè tradit Benuenutus Stracchain Tract.de mercatura,parte ſecunda.num.56.cum multis ſubſequentibus,& aliqua ſcripſi lib.2.de arbitrarijs iudicum.caſu.91.& 92.

Secundò notarius,qui atteſtationem hanc fecit,non potuit atteſtari illum eſſe librum ſocietatis,& ſcriptum manu vel ſociorum, vel præpoſiti ab eis,ex quo non vidit,quis ſcripſerit parcellam illam,in qua fit mentio eorum, qui in ſocietate erant,iuxta ea,quæ ſcripſi lib.2. de atbitrarijs iudicum.caſu. 114.nu.22.cum dixi,† facile aliquem poſſe decipi, aſſerendo ſcripturam eſſe munus vnius cum ſit alterius. Nec obſtat quod dicitur,hunc librum tationum pręſumi fuiſſe apud notarium, tempore quo hanc atteſtationem fecit:quam alioqui non ita feciſſet.

Nam reſpondetur,quod immo præſumitur librum fuiſſe apud dom.Gualterotum eius dominum:cum non appareat,traditum ipſi notario, &
32 † liber rationum, qui ſemel fuit apud aliquem præſumitur adhuc eſſe, niſi probetur amiſſio.l.ſi quis ex argentarijs. §. an verò nec hæredi. ff. de
33 eden.Immo nec iuramento, † dicentis librum ipſum amplius non eſſe apud ſe, licet alias fuerit, creditur.Ita gloſſ.in clem. 1.§. cæterum, in verbo, compellendos.de vſuris.vbi Imola.num. 21.Baldus in l.prætor ait,ſecunda lect.col.ul.verſi. in gl. ibi,nota.ff.de eden. & Abb.in conſi.4 .col. 1.li. 1

Tertiò ſuffragatur, quod nec ille liber rationū concludit neceſſariò.dom. Magnacaballum non fuiſſe ſocium domin.Gualteroti.Nam ſtat ſimul, quod in eo libro rationum,& negotiationum anni. 1575.die primo Iulij oſtenſo notario, non eſſet deſcripta perſona.domi. Magnacaballi, & tamen quod poſt fuiſſet deſcriptus in alio libro,vel in banco publico, vel quod etiam ſine ſcriptura fuiſset receptus in ſocietate, & quod negotia ſimul cum eo,tamquam cum ſocio tractarentur, præſertim anno. 1578. tempore quo dom. Candianus,numerauit prædictam pecuniarum quantitatem, quod quidem tempus ſpectādum atque attendendum eſt,iuxta tex.l.in delictis. §. ſi damnum extraneus.ff.de noxa.actio.& tradunt Dec. in conſi.37.num.8. uerſi. quartò principaliter, & in conſi.443.num. 16.Paril.in conſi. 62. num.37. lib.4.& Gomeſ.in §.rurſus.num. 25.inſt.de actio. Et in hoc quidem eſt maxime aduertendum, quia dolus,& fallacia in hoc eſſe videtur, quia dixit dom.Magnacaballus, do.Petrum Antonium fuiſse ſocium, & tamen dom. Gualterotus ex libro prædicto negat. Nam fieri poteſt, quod eo tempore nec ipſe dom.Petrus Antonius,nec ipſe domin.Ioan. Baptiſta fuiſsent comprehenſi in ſocietate,& quod poſt annum illum. 1576. eam ſocietatem ingreſſi ambo fuerint.

Quartò vel ex eo etiam conſtat. dom. Magnacaballum non ſatisfeciſse promiſſioni, quia promiſit tranſmittere fides,& acta authentica. Acta
34 † authentica illa eſse dicuntur,quæ fiūt ab actuario publico coram iudice, vt declarant Cardinalis Zabarella in clem.ſæpe.§. & quia.q.7. de verb. ſignifi.& Robertus Maranta in Tract. de ordine iudiciorum,parte ſexta, in decimo actu. nu. 8.in meo Codice impreſſionis Lugdunenſis, eſt ſub pagina.476.Cum ergo dom. Magnacaballus trāſmiſerit ſolam illam atteſtationem dom. Gualteroti,& aſsertionem notarij,deſumptam ex libro eiuſdem Gualteroti,non ſatisfecit promiſſioni. Nam magni refert,quod ſint acta publica,vel ſola atteſtatio dom.Gualteroti.ſi enim coram iudice in actis publicis exhibiti fuiſsent libri omnes rationum Gualteroti,& producti teſtes, vel aliæ probationes ad demonſtrandum dom.Magnacaballum non fuiſse ſocium, ſed ſocios fuiſse dominos Petrum Antonium, & Hortenſium eius fratres,

fratres, & Morarios illos, iudex ille adhibuiſſet diligentiam, in inueſtiganda veritate, an ita eſſet vel non: & fidem feciſſet de ipſa veritate, quæ obfuſcari, & tegi non ita facilè potuiſſet, ab ipſis Gualteroto, & Magnacaballo, ſicuti fortè tecta, & obſcurata fuit iſto in caſu, ſolius atteſtationis ipſius Gualteroti, & notarij.

Eſt Prætereà aduertendum, quod etiam ſi hac in parte tranſmiſſionis actorum authenticorum ſatisfeciſſet do. Magnacaballus: non tamen dici poteſt liberatus, reſpectu illarum ballarum quinque panni, de quibus agitur, ſi iudicabitur per magnificos dominos Abbates mercatorum: nec ẽt poteſt dici liberatus reſpectu illius ſummę aureorum. 349. a dom. Candiano, vltra pretium pannorum numeratæ, ſic mandante ipſo do. Magnacaballo. De qua quidem ſumma ipſe ſolus habet reddere rationem, poſteaquam D. Gualterotus atteſtatur ſine ſuo mandato, ita ſcriptum fuiſſe ab ipſo D. Magnacaballo. Id qđ exiſtimo carere oĩ dubitatione. Cũ duo hæc ſeparatim promiſerit ipſe D. Magnacaballus, primò ſoluere pretiũ ballarũ quinque panni, & aureos. 349. ſi condemnabitur a magnificis dominis Abbatibus: ſecundo promiſit tranſmittere fides, & acta authentica, quibus conſtaret, eum non fuiſſe ſocium D. Gualteroti. Admiſſo ergo quod ſatisfecerit. do. Magnacaballus illi primo, non tamen ſatisfecit ſecundo. Quocircà concludo condemnandum eſſe D. Cigalinum prædicti dom. Magnacaballi fideiuſſorem.

Quò ad tertiam dubitationem, an dom. Magnacaballus inſolidum conueniri potuerit a D. Candiano? reſpondendum videbatur, conueniri inſolidum nullo modo potuiſſe.

Primò quidem quod recepta magis ſit opinio
35 eorum, qui ſcripſerunt, quod vbi † ſunt mercatores, qui ſimul per ſemetipſos exercent negotiationem aliquam, ſinguli pro rata, & portione ſua tantum, non autem inſolidum teneantur, & conueniri poſſint. Ita Bart. in l. eandem in prin. num. 9. ff. de duobus reis, & in authen. hoc ita, num. 11. verſi. nonò quæro. C. eod. Baldus in l. cum te. C. ſi certum peta. alios refert, & communem teſtatur Iaſon in l. ſi unus in prin. num. 2. ff. de pactis; & copioſè Ronchegallus in d. l. eandem in prin. num. 186. cum ſubſequentib.

Secundò vrgere videtur, quod reſpondit Anchara. in conſi. 332. Pro clariori. col. vlt. verſi. po-
36 ſtremò, cum dixit, † ſocium pro ea ſumma tantũ teneri, quam in ſocietate habuit, atque ita pro ea ſocietatis parte, qua contraxit. Et Ancharanum ſecuti ſunt Decius in l. ſi ſocius in prin. num. 4. ff. ſi certum peta. Pariſius in conſi. 93. num. 29. & in conſi. 94. num. 25. lib. 1. Ronchegallus in d. l. eandem. in prin. num. 201. ff. de duobus reis. Benuen. Stracha in Tract. de mercatura in titu. de contractibus mercatorum. num. 15. & Paſchetus in cõſilio 199. nume. 5. Rota Genueſ. in deciſ. 104. nu. 111. & 121. & Oſaſcus in deciſ. 150. nume. 8. Pro ea ergo portione, & quantitate, quam habuit Magnacaballus in ſocietate conueniri poteſt, & nõ vltra. Hæc aduerſus dom. Candianum dubitationem mouere videbantur.

Cæterum, re ipſa longè melius, & diligentius conſiderata, contrarium viſum eſt verius, quod ſcilicet, Magnacaballus potuerit inſolidum conueniri.

Primò, quia (vt audio) & communis ita ſe habet mercatorum uſus, negotia, quæ a Magnacaballo, & Gualteroto ſocijs ſimul pertractabantur, ita ſe habebant, vt negotiatores modò cum vno, modo cum altero contraherent. Ex quo ſequi-
37 tur, quod † vnus ex contractu alterius inſolidum tenetur. Ita docuit Ronchegallus in l. eandem. in prin. num. 187. ff. de duob. reis, qui inter alios refert ibidem Aret. colu. pen. verſi. circa ſeptimam. Idem nouè decidit Rota Genuenſis in deciſi. 14. num. 127. & apertius in deciſ. 97. nu. 7. & in deciſ. 176. num. 8. prope medium, & deciſio. 185. nu. 2. Et hac in re multum ego tribuerem auctoritati
38 Rotæ † Genuenſis, tamquam ei, quæ maxime verſatur in his mercatorum iudicijs.

Secundò accedit, quod Magnacaballus in cõtractibus celebratis in ſocietate, expendebat nomen ſocietatis, & proptereà tenetur inſolidum. Ita Rota Genuenſis, in deciſi. 15. num. 10. in deciſi. 140. nume. 3. deciſ. 165. num. 8. & deciſ. 166. numero 1.

Tertiò confert, quod ipſe Magnacaballus ratificauit geſta Gualteroti; & econtra, & propterea vterque eorum inſolidum potuit conueniri. cum teneantur tamquam fideiuſſores; ſicuti in ſpecie decidit Rota Genuen. in d. deciſi. 15. num. 10. verſi. altera, & confert doctrina Baldi in rub. C. de exercito. actio. num. 14. verſic. item intelli-
39 ge, cum dixit, † quod vbi inuicem ſunt ſocij, unus pro altero dicitur fideiubere: & ob id tenentur in ſolidum.

Quartò ſuffragatur quia (vt audio) libri rationũ illius ſocietatis, erant inſcripti. Gualterotus & ſocij: ex quo ſequitur, quod ſocij ipſi omnes obligati ſunt inſolidum, pro geſtis ab vno ex ſocijs. Ita Bar. in l. pen. num. 4. ff. de ſtipula. ſeruo. quem ſecuti ſunt Socin. ſen. in conſi. 108. col. 2. verſicu. octauo pro iſta parte. libr. 3. & Aret. in l. eandem. in fi. prin. ff. de duob. reis.

Quintò, & vltimò confirmãtur præmiſſa ex eo,
40 quod Decreto Mediolanenſi † cautum eſt, quod omnes ſocij in caſu decoctionis teneantur inſolidum: Quæ ſane lex obſeruari omninò debet, cũ etiam ſit æquitati conformis, vt ſcilicet euitentur fraudes, & doli, qui ab his decoctoribus committuntur. Nec repugnat quod obijcitur, Decretum hoc non ligare Gualterotum, & Magnacaballum qui non contraxerunt ſocietatem in ciuitate Mediolani, ſed Londræ. Nam reſpondetur, quod inter Magnacaballum, & Candianum contractus fuit celebratus in ciuitate Mediolani, vbi ipſe Magnacaballus cum ipſo Gualteroto tranſmittere atque ita ſoluere pannos debebant: & vbi Candianus iam pretium numerauerat, qua quidem

ex

ex ſolutione dicitur contractus celebratus, & perfectus. ſicuti in terminis decidit Rota Genuẽſis in deciſ. 161. num. 4. Et propterea Decretum
41 hoc Mediolani obſeruari debet: cum † cõtractus reguletur ſecundum leges loci. l. ſi fundus. ff. de euictio. & in his prope terminis decidit Rota Genuenſis in deciſ. 93. num. 1.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nã ad primum reſpondetur, quod illa communis
42 opinio, procedit † inter ipſoſmet ſocios, quorum vnus erga alterum non tenetur, niſi pro ſua rata, & portione, non autem procedit, reſpectu contrahentium cum vno ex ipſis ſocijs: quia erga ipſum contrahentem quilibet ſociorum obligatur inſolidum. Ita in ſpecie declarat Rota Genuenſis in deciſ. 97. nume. 7. & 8. Et rurſus non procedit dicta opinio, quando quilibet ex ſocijs expendebat nomen ſocietatis in contractibus, quos conficiebat; vt diximus ſuprà in ſecundo argumento; reſpondetur etiam ex alijs ſuprà deductis. Ita pariter diſſoluitur ſecunda argumentatio, quę eo dem tendit.

Et vltimò loco dixi, Decretum illud Mediolani, quod omnes ſocij in caſu decoctionis teneantur, maxime ſuffragatur Candiano. His & aliis rationibus, alijs in reſponſis hac de controuerſia redditis; non obſtant nunc aliæ dubitationes, quæ noue excitantur quia exiſtimo partim verſari circa diuerſos terminos; partim verò faue re Candiano, non autem ius ſuum oppugnare. Ita enim primo obijcitur, & dubitatẽ, an conclu-
43 ſio communis, quod † ſocius non teneatur, niſi pro quantitate per eum poſita in ſocietate, procedat in primitiua obligatione tantùm: non autem in ſecundaria, quæ contrahitur ratione doli, vel culpæ, argumento tex. & ibi Doct. in l. ſi vt certo, §. vlt. ff. commodati. Hæc ſane dubitatio habet diuerſos terminos a noſtris, vt facile eſt colligere ex traditionibus Bart. in l. eandem. in pri. num. 3. verſi. 2. quæro. iuncto. num. 9. ff. de duobus reis, Nam ſub illo. num. 3. explicat. d. l. ſi vt certo. §. vlt. ff. commod. & intelligit procedere, cum agitur de reſtitutione certæ rei, duobus commodatæ: Deinde num. 9. declarat, quando duo ſocij negotiando obligentur vel inſolidum, vel pro contingẽti portione. Ita quod caſus ſunt valde diuerſi: &, ideo de vno ad alium non fit bona illatio. l. vlt. C. de calum. Dato autem citra veri præiudicium, quod caſus nõ ſint diuerſi, dicimus, traditionem illam fauere. D. Candiano. Nam ſi conſideramus ſecundariam obligationem (vt ab hac incipiam) quæ contrahitur ratione doli, vel culpæ, dicimus Magnacaballum Gualteroti ſocium, teneri inſolidum, ſicuti in caſu d. l. ſi vt certo. §. vlt. vbi ſi duobus commodatum fuit vehiculum, & culpa, vel dolo eorum perijt vehiculum, vterque inſolidum tenetur. Ita enim hic dolus, & culpa vtriuſque arguitur in decoctione. Et hac ſola ratione, & argumento, eſt dubio procul condemnandus inſolidum ipſe Magnacaballus. Si verò conſideramus obligationem primitiuam, hoc eſt contractum celebratum inter Candianum, & dictos Gualterotum, & Magnacaballum ſocios, idem dicendũ eſt, quod ſcilicet inſolidum teneantur. Nam etſi in caſu. d. §. vlt. ille, qui duobus commodauit vehiculum, agere ſolum poſſit ad reſtitutionem cõtra vnum pro parte, & contra alterum pro altera parte, ex quo inſolidum ad vtrumque peruenire non potuit vehiculum, attamen locum non habet illa diſpoſitio, quando aliter fuit actum inter ipſas partes, ſicuti declarat Bar. in d. §. vlt. nu. 2. in fine, & num. 9. uerſi. primo caſu. Et ibidem Comens, num. 11. & num. 19. Et idem Bar. in d. l. eandem. in prin. num. 3. ff. de duobus reis. adducti ex. l. ſi diuiſa. C. locati. Atqui noſtro in caſu actum fuit inter ipſum Candianum, & dictos ſocios, vt quilibet eorum teneatur inſolidum. Ergo inſolidum tenetur Magnacaballus. Illa minor probatur ex eo, quod Candianus contraxiſſe, & pepigiſſe dicitur, cum dictis Magnacaballo, & Gual-
44 teroto ſocijs, qui † contrahendo dicuntur inuicem fideiuſſiſſe, vt infra dicemus. Et ideò dicuntur pepigiſſe egiſſeque cum Candiano, vt ſinguli inſolidum tenerentur, ſicuti annotauit Baldus in d. l. ſi diuiſa. in additione. nu. 1. verſi. fallit in pluribus. Et præterea egiſſe etiam dicitur Cãdianus vt prædicti inſolidum teneantur, quia contraxit cum prædictis ſocijs, ſecundum eorum qualitatẽ & conditionem, & vt cum alijs negotiari conſueuerunt, l. vel vniuerſorum. ff. de pign. act. Dec. in conſi. 441. num. 9. Ruin. in conſi. 93. lib. 5. & Benuenutus Stracchain Tract. de mercatura. in titu. mandati. num. 20.

Qualitas autem, & conditio iſtorum, ac negotiandi modus fuit, vt negotiarentur modò vnus, modo alter cum mercatoribus. Qui negotiandi modus operatur, vt ſinguli inſolidum teneantur, ſicuti alias reſpondi ex ſententia Ronchegalli in l. eandem in prin. numer. 87. ff. de duobus reis, & Rotæ Genuen. in deciſ. 14. num. 127. & in deciſi. 97. num. 7. & alibi. Et rurſus (vt attigi ſupra) Magnacaballus in contractibus, quos conficiebat, expendebat nomen ſocietatis, & ideò volebat teneri inſolidum, vt dixi decidiſſe Rotam Genuenſem in deciſ. 15. num. 10. & alibi. Et præterea, cũ ij mercatores nempe Magnacaballus, & Gualterotus ſocij eſſent, dicuntur inuicem fideiuſſores
45 † ad effectum vt inſolidum teneantur. Ita Baldus in rub. C. de inſtito. actio. quem ſecutus eſt in ſpecie Ronchegallus in l. eandem. in prin. num. 187. verſi. ſecunda eſt limitatio. ff. de duobus reis, qui ſic declarant traditionem illam cõmunem, quod ſocij mercatores teneantur ſinguli pro contingenti portione, ad ſolutionẽ æris alieni. Illa enim procedit, vt teneantur pro ſua portione tamquã
46 † rei principales, non autem tamquam fideiuſſores, Idem ſcripſit ipſemet Ronchegallus in l. reos, in prin. num. 36. & 37. eo. tit. ex multorum ſententia, & eo ſub. num. 37. ait, hoc maxime procedere, vbi ſocij ex cauſa oneroſa, vt puta, ob pecuniã mutuo ſuſceptam, tenentur. Et hoc in caſu ceſſat diſpoſitio, d. l. ſi vt certo. §. vlt. ff. commo. Cum illi non

non eſſent ſocij negotiationis;nec inuicem fideiuſſiſſe cenſeantur, vt hoc noſtro in caſu. Nec obſtat,ſi dicatur,quod ſi Magnacaballus tenetur inſolidum tamquam fideiuſſor portionis Gualteroti, prius facienda eſt excuſſio bonorum ipſius Gualteroti. Nam reſpōdetur multis de cauſis nō eſse faciendam Gualteroti excuſſionem. Et pri-
47 mò, quia decoxit, & conſtat † notorie effectum eſse non ſoluendo,iuxtà quæ ſcribunt Decius in l.vlt.in prin.num.11.ff.ſi certum petat. Marſilius in rub.ff.de fideiuſso.num.10.Capicius in deciſi. 54.Pariſius in conſi.50.num.51.lib.1.& in conſi. pen.num.54.lib.3.& Rolandus in conſi. 79.num.
48 26.lib.1. Eſt & ſecunda † ratio,& cauſa, quia res agitur inter mercatores nempè Candianum, & Magnacaballum,&ideò neceſsaria non eſt excuſſio Gualteroti,vt tradunt in ſpecie poſt alios Decius in d.l.ult.in prin.nume.23.ff. ſi certum peta. Marſilius in rub. ff. de fideiuſso.& alij congeſti a Benuenuto Straccha in Tractat.de mercatura.in tit.de exceptionibus.num.5.
49 Tertia † eſt ratio, quia Gualterotus abeſt remotis valde in regionibus,hoc eſt in Anglia, & ideò ceſsat exceptio excuſſionis,authen. præſente. C. de fideiuſso.& ſcribunt Decius in d.l.vlt.in prin. num.26.Marſilius in d.rub.ff.de fideiuſso.nu.45. & Craue.in conſi.201.nume.45.& in conſil.272. in fine.

Secunda dubitatio his verbis proponitur, an ſocij teneantur inſolidum cum negotiationem per complementarium exercent. Rota Genuen. in deciſi.135.num.1.& in deciſi.166.nume.1. Et ſic Magnacaballus,qui erat complementarius,cū voluerit teneri uti ſocius,poſſit inſolidum conueniri,non attenta quantitate per eum ex poſita in ſocietate? Hæc dubitatio excitari poterat aduerſus Magnacaballum,cui maxime obſtat. Nam de
50 cidit Rota , quod quando † ſocij negotiationis per complementarium,atque ita per inſtitorem tractant negotia, tenentur ſinguli inſolidum , id quod & alias in reſponſis hac de cauſa editis,nō ſemel affirmaui verum eſse.Cum ergo Magnacaballus, & Gualterotus alijque eorum ſocij , tractarent negotia,mediante perſona ipſius Magnacaballi complementarij , & ipſe Magnacaballus tamquam ſocius obligatus fuerit, dicendum omninò eſt,eum teneri inſolidum.

Quò ad vltimam dubitationem, quæ proponitur quod ſcilicet & ſi D.Magnacaballus reus cōuentus non probauerit,ſe non fuiſse ſociū Gualteroti,nihilominus condemnari non debeat:Cū
51 iuris regula ſit,quod † actore non probante reus debeat abſolui.l.qui accuſare. C. de eden. Quæ ſane regula locum habet etiam ſi reus aſtrinxit ſe ad aliquid probandum,vt poſt alios declarant Iaſon in d.l.qui accuſare.num.5.verſic.extende. & ibidem Dec.num.15.& Mattheſ.notab.17.col.2. verſi.uel ſi reus. Et ſi ergo Magnacaballus reus aſsumpſit in ſe onus probandi, ſe non fuiſse ſocium Gualteroti:attamen ab eo onere probandi, immo fuiſse ſocium,non videtur ſubleuatus Candianus actor. Huic dubitationi altero de duob. modis reſpondetur.

Et primò,quod cum Candiani actoris intentio ſatis ſuperque fundata ſit,multis præſumptionibus,quod Magnacaballus fuerit ſocius Gualteroti tempore quo a Candiano pecuniam pro pannis tranſmittēdis accepit, nullum aliud onus probationis ei incumbebat: Cum præſumptiones illæ ſufficiant,ſicuti in ſpecie declarando.d.l. qui accuſare,ſcribunt ibi Salicetus. col. vlt. uerſi. oppono,quod actore. Albericus.nume.1.verſic. item vbi eſt præſumptio,& Iaſon num.5. verſi.& inter cæteras. Et egregiè Specul.in tit. de probationibus.§.probare.nume.11.Quod autem præſumptiones multæ extiterint, Magnacaballum fuiſse Gualteroti ſocium apparet ex narratis in inſtrumentis & actis.Nam aſseruit Magnacaballus ſe fratrem eſse dominorum Hortenſij, & Petri Antonij,quos Gualteroti ſocios eſse affirmauit:ſe vere inſtitorem,& librorum ſcriptorem extitiſse.Quæ aſsertio præſumptionem non leuem facit,quod & ſi ipſe fuerit ſocius , cum veriſimile non ſit,quod duo alij fratres fuerint ſocij , & ipſe non,& tāto magis,quia ipſe Magnacaballus reus negotiabatur cum ipſo Gualteroto. Extat & alia præſumptio,quod ipſe Magnacaballus fuit complementarius,(vt mercatores appellant,) qui cōmiſſiones mercatorū exequebatur , eſt ergo credendum,quod fuerit etiam ſocius. Et tamquam complementarius cogi poterat a creditorib.reddere rationem ſuæ adminiſtrationis,atque ita tāquam vere ſocius,a Candiano potuit conueniri , & ideo ſi ipſe Magnacaballus volebat ſe tueri, neceſse habebat,probare ſe non fuiſse ſocium, & nihil ad ſe pertinuiſse negotium illud. Extat & præſumptio inſurgens ex ſubſecutis. Cum enim curauerit Magnacaballus a Gualteroto tranſmitti atteſtationes,& fidem , quod non fuerit eius ſocius,& tranſmiſsa fuerit cauilloſa , & Sophiſtica quædam atteſtatio , præſumptio inſurgit , quod Magnacaballus fuerit ſocius, alioqui claram , & dilucidam probationem , & atteſtationem fieri
52 curaſset. Eſt † enim male præſumendum de eo , qui probationes quærit occultare, vt ad rem pro pe ſcribit Craue.in Tract.de antiq. tempo. in vndecima particula primæ partis principalis. nu. 8.
53 Cùm dixit, † præſumptionem eſse contra eum, qui examinari fecit teſtes , deponētes de ſolo auditu auditus,cum potuerit examinari facere teſtes,qui vel oculis proprijs viderunt,uel ſuis ipſis auribus audiuerūt, incipit illa particula. Viſo de fama.

Secundò reſpondetur dubitationi , quod illa doctrina Iaſonis, & ſequacium , quæ fuit prius Bar.in l.circa.ff.de probatio. locum non habet, quando reus expreſse aſsumpſit in ſe onus probandi id,quod probare debebat ipſe actor. Ita, declarando prædictam traditionem, manifeſte ſcripſerunt Baldus in d.l.qui accuſare. num.4.Alber.num.1.verſi.& vbi reus Riminal.ſen. num.5. Curtius iunior nu. 9. qui omnium clarius explicat.

cit. & eum ſecutus eſt Bolognetus. num. 8. verſi. ampliatur quintò. & Purpur. nume. 17. Et his addo Specula. in titu. de probationibus. § probare. nume. 12. & licet ibi Ioan. Andreæ in additione aduerſus prædictos ſentiat: attamē fatetur; quod
54 † ſi reus ſe aſtrinxit ad onus probandi, ſub pœna amiſſionis cauſæ, condemnari debet, ſi non probat. Et idem repetit ipſe Ioan. Andreæ ibidē numer. 17. in additione; quæ incipit, obtinuit. in fine. Id quod contigit in hac promiſſione facta a Magnacaballo, qui ſoluere promiſit creditum Candiani, vbi non probaſſet, ſe non fuiſſe ſocium Gualteroti.

Nouè obijcitur aduerſus Magn. Candianum deciſio Pedemontana, Oſaſchi in deciſ. 150. numero 8. qui dixit communem eſſe Doctorum ſententiam, ſocium non teneri erga creditores ſocietatis inſolidum: ſed ſolùm pro ea quantitate, quam in ſocietate poſuit, habetque. Hæc obiectio, & alias excitata fuit, & cui reſpondi in allegationibus, quæ incipiunt, Duo præcipua ſunt; vbi in ſecundo argumento, quod pro Magnacaballo adducebatur, relatæ ſunt auctoritates Ancha. Decij, Pa iſij, & Stracchæ, quas Oſaſcus ipſe, prædicto in loco adducit, Immo vltrà prædictas adductæ fuerunt, & illæ Ronchegalli, Paſethi, & Rotæ Genuenſis. Hæc libenter hic repeto, vt intelligat excellentiſſimus dom. Iudex huius cauſæ, nil noui nunc ex Oſaſco afferri. Huic autem obiectioni prædictis in allegationibus multis modis fuit reſponſum. Et inter alias reſponſiones, attuli ſecundam illam, quam video nunc probari a Clariſſimo iuriſconſulto domin. Saluatorino, quod ſcilicet Magnacaballus teneatur inſolidum, ex quo expendebat nomen ſocietatis, quæ erat ſub nomine vnius Gualteroti, qui potuit obligare ſingulos ſocios in ſolidum, Et in hanc ſententjam allegaui Rotam Genu. in deciſ. 15. num. 10. quæ quidem refert multos hoc affirmantes, præſertim Bartol. in l. ſi cum plures. ff. de exercito: (corruptus eſt locus, cum allegare voluerit Bartol. in l. 1. §. ſi plures. qui & a dom. Saluatorino adducitur.) Refert etiam Rota Baldum in conſi. 262. & 263. lib. 5. quem, & ipſe dom. Saluatorinus adducit. Immo refert alio in loco Baldum, nec non Straccam, & Nattam, quos breuitatis ſtudio nolui tunc recenſere: cum in manibus omnium, ſciuerim verſari deciſiones illas Rotæ Genuenſis.

Præterea in tertio argumento prædictarum allegationum adduxi Baldum in rub. C. de exercito. actio. num. 14. uerſi. item intellige. quem do. Saluatorinus pariter allegauit. Illo enim in loco rectè, & verè docuit Baldus, quod ubi inuicem ſunt ſocij, unus pro altero dicitur fideiubere, & ob id tenentur inſolidum. Immo dixi idem affirmare Rotam Genuen in deciſion. decima quinta, numero decimo, verſicul. altera. Qua auctoritate adductus dixi, quod cū Magnacaballus ratificauerit geſta Gualteroti, quod omnino inſolidum teneatur. Quod Magnacaballus ratificauerit, habui pro abſoluto, cum ex actis conſtet, Magnacaballum ſubſcripſiſſe literis auiſij, ſicuti etiam aduertit. dom. Saluatorinus. Dixi præterea in prædictis allegationibus in reſponſionibus, communem illam opinionem, quod mercatores ſocij teneantur pro rata, & portione ſua, non autem inſolidum: Dixi inquam, hoc procedere inter ipſoſmet Socios, non autem erga contrahentes cum eis, quibus ſinguli inſolidum obligantur. Ita dixi decidere Rotam Genuenſem in deciſion. nonageſima ſeptima, numero octauo, quæ mouetur auctoritate Caſtrenſis. Et Rota ibi numero ſeptimo, decidit, quod quando duo negotiantur, tenentur tamquam duo rei inſolidum, & in hanc ſententiam adducit textum. in l. Creditor. §. duobus. ff. mand. qui ſane text. etiam a dom. Saluatorino conſideratus eſt. Et refert Rota eiuſdem ſententiæ Albericum, & Aretinū. Et idem decidit eadem Rota in deciſion. 176. numero octauo, quæ loca videnda, & conſideranda omninò ſunt: Cum totam hanc controuerſiam dirimant. Nec dubito, quin excellentiſſimus dom. Iudex, poſt tot ſuſceptos labores, & diſputationes, ſit tandem ſic pronuntiaturus.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos facta a patre filio, uel a marito uxori, caduca redditur, præmoriente donatario.*

2 *Donatore ſeu fundatore primogenituræ viuo decedens is cui maioratus conceſſus eſt, prouiſio & maioratus conceſſio, incipit habere locum in perſona nepotis primogeniti, alijs reſeruata legitima num, 3*

4 *Maioratum ſeu primogenituram conſtituens, tam pater, quam auus aut proauus, item & mater, reliquis deſcendentibus alimenta præſtare, & dotes legitimas tenetur.*

5 *Primogenitus in maioratu ſuccedens, alijs fratribus alimēta præſtare, & ſorores dotare debet.*

Et procedere, licet aliunde vt ſe alant habeant. numero 6.

Quæ alimenta non in vſufructu, ſed in proprietate quæ ad hæredes poſſit tranſmitti. præſtanda ſunt. nu. 7.

8 *Legitima ſicut onere aliquo grauari nequit, ſic nec alimenta, quæ eius loco ſubrogātur.*

9 *Alimenta quæ in conſtitutione maioratus filijs uel nepotib. aſſignantur, qualia eſſe debeant.*

In quorum conſtitutione, iudex filiorum fauori potius, quam maioratus conſeruationi propenſior ſit num. 10

11 *Principem nolle quempiam iure ſuo priuari, præſumptio iuris eſt.*

Etſi illud in ſpe tantum conſiſtat. num. 12

13 *Legitima filijs in parte minori, in totum tolli non poteſt.*

14 *Exhæredandi poteſtatem, ſine legitima cauſa filios, principem dare, & ſacris Imperatorum conſtitutionibus repugnat, & æquitati.*

15 *Principem iuſtum, præſumitur voluiße, legibus ſuam voluntatem eße conformem.*

16 *Reſcripta principum, ſecundum iuſticiam fori & poli, ſemper intelligenda eſſe.*

17 *Maioratum conſtituendi licentiam, ſublata in totum aliorum filiorum legitima aut alimentis, concedere principem non poſſe.*

18 *Maioratus in conſtitutione, principum conceſſiones quantũuis generales reſtringi debent ad ea, quæ de iure poſſunt concedi.*

19 *Princeps concedere plura non intelligitur, quam ea quæ ſunt iuſta, & æqua.*

20 *Principes huius ſeculi, ut iuſtitiam adminiſtrent, a deo electi ſunt.*

21 *Arbitrium, & facultatem concedendo princeps, de regulato non abſoluto eſt intelligendus.*

Et concedendo abſolutum, ſi de tertij præiudicio agatur, ad boni uiri arbitrium reduci. nu. 22.

23 *Clauſulas motus proprij & ſimiles, in tertij præiudicium nil operari.*

24 *Viam eligere velle neminem, qua ſua diſpoſitio inualida reddatur, iuris eſt præſumptio.*

Id quod, & in his quæ ſtrictam recipiunt interpretationem. num. 25

Nec refert ſi verba improprientur. num. 26

27 *Maioratum in teſtamento conſtituens pater, reliquis filijs nõ relictis alimentis, ij non per querelam aut contratabulas diſpoſitionem impugnare queunt, ſed ſola ad alimenta agunt.*

28 *Legitimæ propriæ filium renunciare poſſe, & qua de cauſa.*

29 *Ius nondum quæſitum, remittitur facilius, quam iam quæſitum.*

30 *Legitima uel eius ſupplemento excludi filium, vbi aliquid a patre accepto, pactum fecit de non petendo.*

31 *Maioratus, & primogenituræ conſtitutionem valere, etiam abſque principis licentia, ſi filius grauamini aſſentitur, & patris voluntatem ſponte approbat.*

32 *Pater ſine dolo, & fraude, de bonis ſuis diſponere, eaque diſtrahere poteſt, etiam in filiorum præiudicium.*

33 *Donationis inofficioſæ querela, intra quinquennium a filijs proponi debet.*

34 *Donatio inofficioſa reſpectu præſcriptionis, ſimilis eſt querelæ inofficioſi teſtamenti.*

35 *Teſtamenti inofficioſi querelam, tolli quinquennio.*

36 *Legitimæ petitionem quinquennio tolli, una eſt opin.*

37 *Legitimæ ſupplemento, non præſcribi ſolo curſu quinquennij, ſed 30. annorum.*

38 *Legitimæ ad conſequendum ſupplementum, duæ actiones perſonales dantur, imò & hypothecaria ſecundum quoſdam. num. 39.*

40 *Legitimæ ſolo 30. ann. curſu præſcribi: illud autem tempus vtile eſſe, nec currere ignoranti, aut agere non valenti. numero 41.*

FACTI SPECIES.

ILLVSTRISSIMVS domi. Adam Centurionus, Marchio Lauullæ, cum domi. Marcum filium vnicum, & ex eo quatuor nepotes iam natos haberet, Aſtapæ, & Pedúræ oppida Hiſpaniæ prouinciæ, cum vniuerſis earum ditioni ſubiectis, magna pecuniæ quantitate, hoc eſt, ſeptingentis quinquaginta millibus aureorum nummum, ab Inuictiſſimo Philippo ſecundo Hiſpaniarum Rege emit, habitaque libera facultate ab ipſo Rege conſtituendi primogenituram, quam maioratum Hiſpani vocant, dictorum oppidorum dominium in primogenituram inſtituit, & erexit dans & tradens dominium, & poſſeſſionem dictorum oppidorum titulo donationis irreuocabilis inter viuos, dom. Marco filio præſenti, & acceptanti, & ſucceſſoribus eius, cuius & quorum nomine ſe poſſeſſorem conſtituit, reſeruatis tamen pro ſe fructibus, & adminiſtratione dictorum oppidorum quo ad viueret, & primogenitis tantum proximioribus gradatim ad eius fideicommiſſi, ſiue maioratus ſucceſſionem vocatis, & ſubſtitutis.

His ita diſpoſitis, & ſolẽni ſtipulatione vallatis domin. Marcus filius moritur, nepos maior natu patri nominatim ſubſtitutus, in maioratu ſuccedit. dom. Adam per triennium domin. Marco filio ſuperſtes, ipſe item moritur; nepotes cæteri, qui per mortem patris, auo ſui hæredes extiterunt, damnoſa eius hæreditate adita, vix fuit ut ſe ex beneficio Inuentarij a creditoribus auitis explicarent.

Primò quæritur, an dictis tribus nepotibus, qui mortis aui tempore, iam (vt ſupra dictum eſt) in ſuorum locum fuerunt agnati, ius ſit ad petendam legitimam, ſupplementum legitimæ, vel loco legitimæ, alimenta in ſupradictis oppidis tanquam ab auo in eorum fraudem, & præiudicium vinculatis.

Secundò quæritur, an dici poſſit, facultatem Regiam ab auo impetratam, ad uinculanda dicta oppida, & ſic res certas, non quotam bonorum, eſſe accipiendam, vt non in omnem caſum conceſſa videatur, ſed ſub tacita conditione ſi fuiſſet ſatisfactum legitimæ, iure naturali ſuis hæredibus debitæ; cum præſertim nulla mentio in eiuſmodi facultate reperiatur, de adimenda legitima his, quibus deberi potuiſſet; (quod minime credendum eſt iuſtum Regem fuiſſe facturum) ſi de ea minuenda quidem (quod & ſi fieri Regia fortaſſis auctoritate potuerat) non tamen facturũ fuiſſe, eſt intelligendum, niſi id fuerit ſpecialibus, & apertis verbis ſignificatum.

Tertiò quæritur, an eadem ratione dicendum ſit,

ſit, Auum fundatorem, qui inſtituit tum de re certa, non de quota bonorum, ſub eadem tacita, & iuriconſulta conditione diſpoſuiſſe, nec quicquam cogitaſſe de adimenda legitima nepotibus, vel quibus iure naturæ debita fuiſſet.

Quartò quæritur, an dici poſſit talis donatio inter viuos facta filio, inofficioſa, reſpectu nepotum, etiamſi tempore, quo contractus donationis fuit celebratus, non haberent ij nepotes ullum ius ad petendam legitimam, quia eo tempore a patre in ſtirpe præcedebantur, nam cum talis donatio facta fuerit cum reſeruatione adminiſtrationis & fructuum, pro tempore vitæ ipſius fundatoris, videtur executio & effectus ipſius donationis eſſe collatus poſt mortem, quo tempore iam debebatur nepotibus, legitima iure naturæ, & ſic diſpoſitionem, & ſubſtantiam obligationis, tamquam collatam in tempus inhabile, reddi vitioſam.

Quintò quæritur, an dom. Marcus, filius dicti domin. Adam potuerit conſentire huiuſmodi donationi, tanquam grauamini in ſua legitima in præiudicium filiorum iam natorum, & an ex eo capite huiuſmodi diſpoſitio vitietur.

Sextò quæritur, an poſt quinquennium a lege conceſſum ad inſtituendam querelam inofficioſæ donationis, aliqua alia actio vel ius relinquatur fratribus, ad petendum legitimam vel alimenta.

CONSIL. CDXI.

Dominus mihi adiutor.

DE peregregijs propoſitis iuris quæſtionibus, omni ſtudio, & diligentia, quantum per me licebit, dicam pro bono, & æquo, quod libere ſentio. Eſt autem prius ſciendum, donationem, quam Illuſtriſſimus domin. Adam Marchio fecit Illuſtriſſimo dom. Marco filio, effectam fuiſſe caducam & nullam: propterea quòd ipſe dom. Marcus prædeceſſit patri donatori. Recepta enim magis eſt Doctorum ſententia, donationem inter viuos † factam a patre filio, vel a marito vxo-
1 ri nullam reddi, ſi ante donatorem moritur donatarius. Ita reſponderunt Baldus in conſilio vigeſimonono, caſus vir donauit, columna ſecunda, verſicu. teneo igitur, libro quinto, & in conſilio 352. donatio cauſa mortis, libro ſecundo, repetito in conſilio 294 libro tertio. Decius in conſilio 240. numero tertio, & in conſilio 586. numero octauo. Et in ſpecie donationis a patre factæ, ſic egregie reſpondit Decius in conſil. 659. in fine. & Decium ſecuti ſunt Pariſ. in conſil. 86. numero quadrageſimo octauo, libro tertio. Alc. reſpon. 442. in fine, Portius Imol. in conſi. 112. numero 46. Silua. in conſilio quadrageſimo, numero uigeſimo, & Mantua in conſilio 243. libro ſecundo. Idem decidit Gramm. deciſion. 103. numero ſeptuageſimoſecundo. Ex quo ſequitur, quod hæc ipſa donatio non ſumit vires in perſonam dicti dom. Marci, ſed ſolum in perſonam primogeniti ipſius dom. Marci, cui, præmoriente ipſo do. Marco, præfatus domin. Adam donare voluit, ſicuti ex verbis ipſius donationis domin. Marci colligitur dum diſpoſuit, quòd præmoriẽte ipſo dom. Marco, eius primogenitus de gradu in gradum ſucceſſiue admitteretur, ad hunc maioratum, ſiue primogenituram. Et ſecundum iuris communis diſpoſitionem, idem exiſtimo dicendum: quandoquidem in ſpecie ſcribit Melchior Palaez Hiſpanus in Tract. maioratuũ. par. prima, quæſtion. decimaquinta, & numero vigeſimoprimo, in fine. & in parte ſecunda, quæſtion. decima, in fine. Quod ſi donatore, ſeu fundato-
2 re † maioratus uiuo, deceſſit filius ille, cui maioratus fuit conceſſus, ſeu donatus, prouiſio, & conſtitutio maioratus, locum habere incipit in perſonam nepotis. Hoc ita ſtante dicimus, quod
3 donatio, & conſtitutio maioratus facta † a dicto dom. Adamo, intelligitur reſeruata legitima alijs nepotibus, qui vnà cum ipſo primogenito ingreſſi ſunt locum patris, & conſequenter illis debita fuit legitima, ſicuti clari iuris eſt, & ſcribit Bartol. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, numero octauo. ff. de liber. & poſthum. quem ſecuti ſunt Fabianus de Chiocchis in repe. authen. nouiſſ. C. de inoffi. teſtam. & Marcus Antonius Natta in conſilio 199. numero ſecundo, libro primo. Porrò quod in conſtitutione primogenituræ, ſeu maioratus, dicatur reſeruata legitima ipſorum filiorum, vel eius loco alimenta, affirmant multi Doctores, & iuris interpretes commemorati a Tiraquello in Tract. de iure primigen. quæſtion. quarta, numero trigeſimo tertio, & Lud. Molina Hiſpanus in Tractat. de Hiſpano. primogen. libr. ſecundo capitul. decimoquinto, numero quarto & quinto, qui ſcribit, quod in erectione maiora-
4 tus, & primogenituræ, non ſolum pater, † ſed etiam auus, & proauus, nec non etiam mater, a quibus legitima debita eſt, teneãtur alimenta, & dotes, ſuis legitimis deſcendentibus præſtare. Cum enim (ait Molina) ab his omnibus filijs, ac deſcendentibus legitima debeatur, conſequens eſt, ut ſimiliter ſi ij maioratum inſtituant, teneantur deſcendentibus dotes, ſeu alimenta præſtare, cum hæc in locum legitimæ ſubrogentur. Immo ſubiungit idem Molina. num. 58. ex ſententia Roderici Soarez, in l. quoniam in prioribus. in ſecũda limit. legis fori. C. de inoff. teſta. quod ſi vnus
5 fratrum † hoc eſt primogenitus ſuccedit in maioratu, tenetur præſtare alimenta alijs fratribus, & ſorores dotare. Quam ſententiam eſt in ſpecie ſecutus Anton. Corduba in l. ſi quis a liberis. §. ſi mater. numero 54 & 59. propè fin. dum Afflict. & alios refert. ff. de liber. agnoſcen. Et adiungit.

idem Molina in d.capitu.15.num.6. quod etiam
6 filijs vel nepotibus, habentibus † vnde ſe alant,
præſtanda ſunt hæc alimenta. Nec repugnat ſta-
tutum Genuæ.lib.4.c.27.ſub rub. de diuer.& uar.
alimen.verſic.ſi uero filius &c.quo cautum eſt, ꝙ
filio præſtanda non ſunt alimenta a patre, cum
aliunde illa habet.

Nam reſpondetur, ſtatutum hoc non loqui de
alimentis ſubrogatis in locum legitimæ, de qui-
bus agitur in caſu noſtro, ſicuti recte loquitur
Molina præcitato in loco; qui quidem nume.10.
adiungit, quod alimenta hæc præſtanda ſunt nõ
7 in † vſufructu bonorum, ſed in proprietate, quæ
tranſmitti poteſt ad hæredes, prout legitima, in
cuius locum alimenta hæc ſubrogantur, & huius
ſententiæ commemorat Rodericum Soarez in
rep.l.quoniam in prio.ſecunda limit.ad l.fori,nu
mero 12.C.de inoff. teſtam. Ioannem Lupum in
capitul.per veſtras.§.24.numero ſeptimo, & Di-
dacum Couarruuiam de ſponſa.par. 2. capit.8.§.
6.num.15.& alios nonnullos. Idem Molina. nu-
mero vndecimo, ſubiungit, quod ſicuti legitima
8 † grauari non poteſt aliquo onere vel conditio
ne, ita nec alimenta, quæ legitimæ loco ſubrogan
tur. Hæc autem alimenta, quæ in maioratus inſti-
9 tutione filijs, uel nepotibus aſſignanda ſunt, † cõ-
grua atque competentia eſſe debent, conſiderata
parentum facultate, ac dignitate, atque etiam pa-
triæ conſuetudine, quod iudicis arbitrio relin-
quitur. Ita in claris his terminis ſcribit Molina
in præcitato.cap.15.numero 39.qui numero 40.
ſubiungit, arbitrium hoc latiſſimum, non autem
ſtrictum ac tenax eſſe debere: ita vt in hoc iudex
10 fauori filiorum † potius, quam maioratus conſer
uationi propenſior ſit, Et teſtatur ſic a rectiſſimis
peritiſſimiſque Iudicibus frequenter obſerua-
tum vidiſſe. Hęc dicta ſint quoad primam propo
ſitam quæſtionem, cui ſatisfactum eſſe exiſtimo.

Secundæ quæſtioni reſpondendum eſt, facul
tatem Regiam a dom. Adamo impetratam, taci-
tam conditionem adiectam habere, quod ſcili-
cet ipſe dom. Adamus poſſet conſtituere primo-
genituram, ſeu maioratum, reſeruata tamẽ prius
legitima, vel ſaltem alimentis debitis filijs, vel ne
potibus. Nam iuris eſt præſumptio, ꝙ Princeps
11 nolit † iure ſuo quenquam priuari. l. item verbe-
ratum.§.ult.vbi glo.& Docto.ff.de re iud.& ſcri-
bunt Baldus in cap.ſuper eo.in vlt.notab. de off.
deleg. Iaſon in l. ex facto. in quarto notab. ff. de
vulga.& pupill. ſubſt. & in conſilio 57. columna
penultima, libro tertio, & Dec. in conſilio vnde-
12 cimo columna quinta. Id quod procedit † etiam
ſi ius in ſpe ſolum conſiſtit. Nec enim illud tolle-
re voluiſſe principem præſumitur. Ita reſpondit
Aret. in conſilio ſeptimo, columna ſecunda ver-
ſicul. propterea, quem ſecuti ſunt Cagnolus in l.
vlt.nume.284.C.de pactis, & Socin.iun.in conſi.
95.num.34.lib.3.

Quod autem ſit tollere ius ipſorum filiorum,
13 & nepotum, manifeſte patet: quia licet † legitima
minui poſſit in aliqua parte; in totum tamen tol-
li non poteſt, cum iure naturæ vel ratione natu-
rali illis debita ſit, vt ſcribunt omnes in authen.
nouiſſima.C.de inoffi.teſtam. præſertim Fabian.
ibid.numero 184. Et accedit quod egregie ſcri-
bit Baldus in lege vltima, columna ſecunda. C.
de fructibus, & litium expenſis, quod licet prin-
ceps concedere poſſit alicui teſtandi, facultatem
diminuta aliqua in parte filiorum legitima; non
tamen in totum ea ſublata.

Præterea accedit, quod ſi diceremus Princi-
pem concedendo facultatem patri, conſtituendi
primogenituram, ſeu maioratum, id intelligere,
ſublata aliorum filiorum legitima, eſſet dicere:
14 Principem ipſum dediſſe poteſtatem † exhære-
dandi filios ipſos, ſine aliqua iuſta cauſa, Id quod
repugnat ſacris Imperatorum conſtitutionibus,
hoc eſt, §. aliud eſt quoque capitulum, in authen.
vt cum de appellatione cognoſcitur, repugnaret
etiam æquitati, quæ ſuadet, neminem priuari poſ
ſe iure ſuo, abſque legitima cauſa, ſicuti ſupradi-
ximus.

15 Et demum accedit, principem iuſtum † præſu
mi, voluntatem, & conceſſionem ſuam uelle le-
gibus eſſe conformem, iuxta ea, quæ tradunt Do
ctores in l. digna vox ex illo.tex.C.de legibus. Et
accedit glo. in capitul. paratus. 33. quæſtion. pri-
ma. dum inquit, verba reſcriptorum uel conceſ-
ſionum Principis, conformari debere iuri, & æqui
tati, eſt ſi ipſorum verborum natura non pa-
tiatur: Et idem ſcripſit Oldrad. in conſilio 268.
col.3.et Abbas in cap.cauſam, quæ, numero 1. &
ibidem Felyn. num.5. de reſcriptis. Et rurſus re-
16 ſcripta † Principum ſecundum iuſtitiam fori, &
poli, ſemper eſſe intelligenda atque interpretan-
da, docuit Baldus in l. 1. numer.6. ff. de conſtitut.
Princip.& in l. ex facto in pr. ff. de vulgar.& pup.
ſubſt.& in ſpecie, quod Princeps non poſſit con
17 cedere † facultatem patri conſtituendi maiora-
tum ſublata in totum aliorum filiorum legitima,
vel alimentis in eorum locum ſubrogatis, egre-
gie tradit Ludou. Molina in Trac.de Hiſp. primo
gen.lib.2.cap.1.nume.10. ex multis ſubſequenti-
bus, vbi eiuſdem ſententiæ recenſet inter alios
Rodericum Soarez in l. quoniam in priorib. in
declaratione l. Regni, limit.2.num.14.C.de inof.
teſta. ubi in fine inquit, clauſulam illam, quæ ad-
hiberi aliquando conſueuit ex ſtylo potius Can
cellariæ, quam ex mente Principis, quod poſſit
pater conſtituere primogenituram de omnibus
ſuis bonis, eſſe iniuſtiſſimam, & ob id conſilium
præbet Regibus Hiſpaniarum Catholicis, quorũ
Zelus eſt iuſtitiam miniſtrare ex recta voluntate
ſua, vt dictam clauſulam de cætero amoueri faci-
ant, in facultatib. concedendis. Idem cõſulit Do
minis, qui præſunt in Regis Conſilio, vt non ſi-
gnent facultates cum dicta clauſula: Cum ab eis
(inquit ille) in ſimilibus dependeat exoneratio
conſcientiæ Regalis. Et præterea ſcribit Molina
in d.c.1.nu.13. in fi. cõceſſiones pdictas neci iure
fori, nec iure poli, hoc eſt, in cõſcientia ſecuras eſ
ſe: Idẽ hoc repetit ipſe Molina eodẽ in loco, n.24
in

in fin. ex ſententia Vaſchij Menchachæ in repet.authen.nouiſſ.numero 308. C. de inoffic.teſtam.& ſubiungit, hoc veriſſimum eſſe,& ſic obſeruari,& practicari conſueuiſſe, & numero 25. ſcribit, quòd nunquam hucuſque viſa eſt facultas, qua Reges Catholici parentibus conceſſerint,vt primogenia inſtituere poſſint in omnibus ſuis bonis,nullis relictis alimentis cæteris filijs, nec ſimpliciter,nec etiam in caſu,quo ipſi aliunde,ea alimenta ſibi miniſtrare poſſent. Nec(inquit ille) credendum eſt, Chriſtianiſſimos Hiſpaniarum Principes,ſimiles facultates abſque magna,& legitima cauſa conceſſuros. Eandem ſententiam probauit Anton. Corduba Hiſpan. in l. ſi quis ex liberis.§.ſi mater.numer. 55. ff. de liber. agnoſcen.cum dixit, quòd ſi pater conſtituit primogenituram,Principis indulgentia ac beneficio, in omnibus ſuis bonis relinquere debere cæteris filijs alimenta, quibus nec pater nec princeps ipſe priuare eos poteſt; cùm ſint iure naturæ debita,& ibidem num. 59.alios plures eius ſententiæ commemorat.

Non obſtat ſi diceretur, Regiam Maieſtatem tribuiſſe prædicto dom. Marchioni Adamo,ampliſſimam facultatem conſtituendi hunc maioratum,adiecta hac clauſula,quod aduerſus ipſam conſtitutionem,nulla allegari poſſit impotentia, ſed quod ipſe dom. Marchio nomine Regio vti poſſet omni auctoritate,vſu regio, & tanquam eſſet dom. naturalis,nullum recognoſcens ſuperiorem in temporalibus, adiecta etiam clauſula derogatoria legum fori,ordinum, ſtatutorum pragmaticæ ſanctionis, tam iuris communis, quam Regni. Nam reſpondetur ex dictis ſupra, quod cum adimere alimenta, quæ loco legitimæ ſubrogata ſunt,iniuſtum et iniquum ſit, generalis ipſa
18 clauſula tributæ facultatis,reſtringi debet † ad ea,quæ de iure concedi poſſunt, non autem valet comprehendere ea,quæ ſunt iniqua.Quandoquidem princeps ipſe non plus concedere po-
19 teſt aut intelligitur,† quàm ea, quæ ſunt iuſta,& æqua;cum non ſit potentiæ defectus, nolle iniqua,& iniuſta,vt egregie reſpondit Craue.in conſilio 241.num. 20.verſic. non obſtant illæ clauſulæ,Nam & Deus ipſe Opt. Max. non poteſt ea, quæ mali,& peccati ſunt,cap.vlt.de pęnit. diſtin. ſecunda,hinc ſcriptum eſt Ioannis cap. 1. ſine eo factum eſt nihil, quod factum eſt,hoc eſt peccatum ſine Dei voluntate factum eſt:& Theologorum recepta eſt ſententia; Deum peccare non poſſe, ut ſcribit Cardinalis Zabarella in conſil.
20 142.col. 1.Idem de Principibus huius † ſeculi dicendum eſt;cum vt iuſtitiam adminiſtrent,a Deo ipſo electi ſint,vt in auth.de armis in pr. Quocirca dicere ſolemus, Principes abſoluta aliqua poteſtate, nulla ratione regulata tempeſtate crudeli vti,ut ait Præpoſ.in clem. paſto. de re iud. quem ſecuti ſunt multi congeſti a Crauet. præcitato in loco.Et præterea prædicta ampla facultas reſtringi debet ad arbitrium regulatum,iuri & æquitati conſentaneum,iuxta ea,quæ ſcripſi in Tracta. de Arbitra.iud.libro primo,queſtion.nona,ubi numero primo, dixi ex aliorum ſententia, quod
21 quando Princeps concedit † arbitrium & facultatem,in dubio intelligi debere,de arbitrio regulato,non autem de libero & abſoluto, immo ibidem numero octauo, ex ſententia Butrij, Baldi, Lapi,Decii,& aliorum cōplurium ſcripſi, quod etiam ſi Princeps conceſſit liberum,&abſolutum
22 arbitrium, † illud reduci ad arbitrium uiri boni, & regulatum, quādo agitur de præiudicio tertij. Dixi quoque illo in loco, clauſulas motus pro-
23 prij, derogatorias, & his ſimiles † nil operari in præiudicium tertij, ſicuti in caſu noſtro dicendum eſt, ne nepotes debitis ſibi alimentis priuentur.

Tertiæ dubitationi paucis reſpondetur,prædictum do. Marchionem Adamum maioratus fundatorem, minime cogitaſſe de adimenda legitima,ſeu alimentis dictorum nepotum : nam cum facultatem hanc ſuo iure non habuerit, ſed impetrauerit ab Inuictiſſimo Rege, & facultas illa intelligatur (vt diximus ſupra) non diminuta legitima,vel alimentis;ſic pariter intelligenda eſt ipſius do.Adami voluntas & diſpoſitio, quæ alioqui non valeret, ſicuti Molina,& reliqui Doctores ſupra allegati ſcribunt : Et iuris eſt præſump-
24 tio,neminem † eligere velle viam, qua ſua ipſa diſpoſitio nulla,& inualida redditur.l.3.ff. de militari teſtamento,& l.quoties.ff.de reb.dubijs. Et reſpondit poſt alios Socin.iunior in conſi.94.numero 21.lib. 3. ſumendam eſſe interpretationem actus,vt quis ſibi proſpexiſſe dicatur, Quinimò
25 procedit hæc præſumptio etiam in his,quæ † ſtrictam interpretationem tantum admittunt: ſicuti in renuntiatione proprij iuris, donatione, & ſimilibus,vt tradunt Bartol. in l. liberti. columna penultima. C. de operis liber. Decius in l. ſi donatione.numero 22.& 23.C. de collation.& Petraſancta in ſing.35.Et rurſus procedit hæc præ
26 ſumptio etiam ſi verba † improprientur, ſicuti ſcripſerunt Angelus in l.ſi tam auguſti. ff. de ſeruit.Iaſon in l.quoties in ſtipulationibus. numero ſecundo.ff.de uerbor.obligation. Decius in lege in contrahenda. numero quinto.ff. de regul. iuris,& Crauett.in conſilio quinquageſimo ſecundo.num.6.

Quartæ dubitationi reſpondetur, donationem a prædicto Illuſtriſſimo dom. Marchione Adamo factam dici non poſſe inofficioſam, atque ita contratabulari non poſſe. Ita in ſpecie penè tradit Ludouicus Molina in ſæpius allegato Tractat.de Hiſpan. primogen. libro ſecundo, capitul.decimoquinto,numero vigeſimoquarto.
27 Cum ſcribit,quòd ſi pater ſuo in teſtamento † inſtituit maioratum, nullis relictis alimentis reliquis filijs, non poſſunt illi contratabulare patris teſtamentum, ſed ſolum petere ipſa alimenta, id quod ait,probari eo ſimili, quòd cum filiæ excluſę per ſtatutum a ſucceſſione parentum, debeatur dos,ſeu alimenta, vt ſcribit poſt alios Tiraquellus in tracta. de iure primigen. quæſt. 4.

numero trigeſimo tertio, & idem ſcribit ipſe Molina in præcitato tract. libro ſecundo, cap. 1. num. 12, non poteſt paternum teſtamentum contra tabulare, ſeu nullum dicere, ſed a fratrib. dotẽ ſeu alimenta petere debet, vt ſcribunt Alexand. in l. filia dotem. num. 6. C. de collat. & alij allegati a prædicto Molina in d. cap. 15. num. 25. Et idẽ lib. 2. cap. 11. num. 15. 16. Idem ego ipſe reſpondi poſt alios in conſi. 71. num. 25. lib. 1. Et prędictis addo nunc Fabianum, in auth. nouiſſima. nu. 177. C. de inoff. teſt.

Nec ad rem pertinet, quòd donatio hæc facta fuerit cum reſeruatione adminiſtrationis & fructuum, quaſi quòd hæc clauſula ſignificet donationem collatam fuiſse poſt mortem, quo tempore iam debebatur nepotibus legitima, et ſic in tẽpus inhabile, nam ex prædictis apparet, clauſulã illam nil ad rẽ pertinere. Et præterea ubi cõcedemus ad rem ſpectare non tamen immutat naturam ipſius donationis interuiuos factam, ſicuti ſcribunt Baldus in conſil. 107. anno Domini, lib. 2. Romanus in conſ. 513. num. 20. conſi. 282. nu. 55. lib. 1. Decius in conſi. 305. colum. vlt. Gratus in conſ. 111. num. 18. lib. 1. Boer. in q. 353. nu. 12. & egregie ac late Craue. in conſ. 214. nume. 11. copioſe pariter idem in ſpecie affirmat Rolandus in conſ. 61. numero 13. num. 36. & 42. lib. 2. Non erit itaque (meo quidem iudicio) diſputandum, nec quærendum, an donatio hæc ſit inofficioſa, vel non, ſed potius inſiſtendum in aſſignatione alimentorum, quæ iure optimo his nepotibus debẽtur, quemadmodum ſupra demonſtraui.

Quintæ dubitationi, an dominus Marcus conſentire potuerit huiuſmodi donationi tamquam grauamini ſuę legitimę, in præiudicium filiorum iam natorum.

Reſpondetur primum dominum Marcum cõſentire potuiſſe huic donationi, etiam in præiudicium filiorum ſuorum. Ita in ſpecie probat text. & ibi Bartolus in l. cum donationibus. C. de inof. donat. & reſpondit Berous in cõſilio 174. numero 23. & numero 26. libro ſecundo. Et quod filius poſſit renuntiare etiam propriæ, probat. l. ſi quando. §. generaliter. C. de inoffic. teſta. quo in loco Docto. omnes admittunt, filium poſse re-
28 nuntiare propriæ † legitimæ, tum quia unuſquiſque proprio iuri renuntiare poteſt. l. penult. C. de pactis, tum etiam quia uiuente patre, iure nõ debetur legitima filio, l. prima. §. ſi impuberi. ff. de collat. bonorum, & facilius remittitur ius † non dum quæſitum, quam iam quęſitum, & cum reſiduo patrimonij coniunctum. l. qui autem. in princip. ff. quæ in fraudem cred. & late ſcribunt Decius in conſilio ducenteſimoſexageſimonono, numero nono. Gozadinus in conſilio vigeſimoſexto, numero decimoquinto. & Tiraquellus in tract. de retractu conſangu. §. primo, gloſſa nona, num. 123.

Qua propter ſi congruis uerbis utatur filius in renuntiatione legitimæ, ab ea excluditur, ſicuti quando renuntiat omnib. bonis paternis, integraliter & ſine diminutione, dicitur etiam renuntiaſse ipſi legitimę uel eius ſupplemento, quemadmodum de eadem facti ſpecie interrogati, reſponderunt Socinus iunior in conſilio 136. numero decimoſexto, libro primo, & Rubeus in cõſilio quadrageſimotertio. columna vlt. ver. replicari poteſt, quos ſecutus ſum in conſilio ſeptuageſimoprimo, numero vndecimo, ubi numero decimotertio, & decimoquarto, ex ſententia Ca-
30 ſtrẽ. & aliorum ſcripſi, filium excludi a legitima † vel eius ſupplemento, quando aliquid recepto a patre, promittit nil plus petere. Idem illo in loco cenſui, quando alijs ſimilibus uerbis utitur filius.

Non hic repetam illo in loco ſcripta, ne ex ſcriptis ſcripta conficiam; Et ad rem noſtram pertinet, quod in ſpecie tradit Ludouicus Molina, in libro ſecundo. de Hiſpanorum primogen cap. tertio, numero ſeptimo, cum ait, ualere conſtitu-
31 tionem† primogenituræ & maioratus, etiam quo ad legitimam, & abſque Regia facultate conceſſioneque, quando filius ipſe expreſſe conſentit grauamini, & approbat propria atque ſpontanea voluntate maioratum a patre factum, & inſtitutũ ac onus & conditionem ſibi appoſitam, ex hoc enim (inquit ille) maioratus firmus remanebit, nec poterit filius ipſe, illum impugnare.

Hoc idem ſcripſit ipſe Molina in eodem libro ecundo, cap. 11. num. 9. qui paulo ſupra, numero. 8. affirmauit, quod ſi pater filio relinquit aliquid vltra legitimã, & filius illud acceptat, cenſet renuntiaſſe propriæ legitimæ. Quod vero attinet ad D. Marci filios, idẽ fortius dicendũ eſt: qa ſi nullum ius, nullaue legitima debita erat ipſi D. Marco, viuẽte adhuc. D. Adamo eius patre, multo minus erat aliquid debitum his filijs D. Marci, & propterea illa D. Marci renũtiatio nocere potuit dubio procul his filijs, ſicuti de querela inofficioſę donationis, diximus ſupra cum Bart. & Bero. Et prętèrea accedit, ꝙ pater poteſt † ſine dolo & fraude de bonis ſuis diſponere, illaque diſtrahere etiam in præiudicium filiorum vt declaraui in tracta. de recuperanda poſſeſſio. remedio nono, numero centeſimoſeptuageſimotertio, cum ſubſequentibus, & illis accedunt Fabianus de Chiochis in repet. authen. nouiſſima, numero 161. C. de inofficio. teſta. & Ludouicus Molina in ſpecie maioratus & primogenituræ. lib. 1. cap. 16. num. 11. & 12. & num. 18. Ita potuit dominus Marcus acceptando maioratum & primogeniturã ipſi legitimę renũtiare, illamq; quoquomodo diſtrahere, quippe qui quodammõ in ipſius legitimæ recompenſationẽ conſecutus ſit ipſum maioratũ, iuxta ea quæ reſpondit Soc. iun. in conſ. 122. nu 24. lib. 1. cum dixit, filium renuntiare potuiſſe ac uoluiſse, cũ in eius recõpenſationem aliquid a patre accipit. Quapropter concludo, hos dom. Marci filios, contendere minime debere, ꝙ eius pater potuerit, vel non, in eorum præiudiciũ ſuæ legitimæ renuntiare, ſed poſteaquam ipſa primogenitura & maioratus initium accepit ab ipſorũ filiorum primogenito, ꝙ reliqui ipſi filij petant ali-

ali menta tibi iure debita; quemadmodum ſupra abundè demonſtrabimus.

Sexta & vltima eſt dubitatio, qua ambigitur,
33 poſt quinquennium † a lege conceſſum ad inſtituendam querelam inofficioſæ donationis aliqua alia actio, vel ius relinquatur fratribus ad petendam legitimam vel alimenta? Huic dubitationi reſpondendum videbatur curſu quinquennij, ſublatum eſſe omne ius horum nepotum præfati D. Adami ad impugnandam donationem ab eo factam tanquam inofficioſam, vel ad petẽdum legitimam ſibi debitam, vel ſupplementum ipſius legitimæ. Et primò ſi hic agitur de querela inofficioſæ donationis, clari, & certi iuris eſſe videtur, illam eſſe ſublatam lapſu quinquennij; cum inof
34 ficioſa † donatio reſpectu præſcriptionis ſimilis ſit querelæ inofficioſi teſtamenti, vt manifeſtè cõſtitutum eſt in l. vlt. C. de inoffi. dona. Atqui que
35 rela inofficioſi † teſtamenti quinquennio tollitur. l. ſi quis filium, in fine, & in l. contra maiores, C. de inofficio. teſta. & vtroque in loco ſcribunt Doctores, ergo pari ratione dicendum videtur, lapſu quinquennij ſublatam eſſe querelam inofficioſæ donationis. Et in ſpecie ſic affirmarunt Caſtren. in d. l. vlt. C. de inoffi. donat. Salicetus in d. l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſta. Alex. in conſilio 128. numer. 5. in fine. lib. 1. & Bero. in conſi. 174. num. 29. lib. 2.

Secundò dubitationem mouet, quod etiam ſi hic ageretur ad conſequendam legitimam, atta
36 men adhuc petitio ipſius † legitimæ tollitur lapſu quinquennij, vt docuit Barto. in l. ſi quis filium in fine. C. de inoff. teſtam. & in conſi. 14. incip. an ius agendi ad ſupplementum, lib. 1. quem ſecuti ſunt Roma. in l. certi conditio in prin. ff. ſi certũ peta. Ang. in §. 1. in auth. de trig. et ſi miſſe, & Rode. Soarez in l. quoniam in prio. in 3. limi. declar. l. regni in fi. C. de inoffi. teſt.

Tertiò ſi hoc in caſu apparet, D. Adamum reliquiſſe aliquid nomine, & cauſa ipſius legitimæ, & nunc agatur ad ſupplementum ipſius legitimę, adhuc reſpondendum videtur, lapſu ipſius quinquennij ſublatum eſſe omne hoc ius, ſicuti ſcripſit Bart. præcitatis in locis, & cum eo etiam Roman. in l. certi condictio. in prin. ff. ſi certum petat. Guido Papæ in conſi. 170. colum. vlt. Socin. ſen. in conſi. 150. col. 14. verſi. ſeptimò firmatur. lib. 1. Hæc dubitationem faciebant aduerſus hos dom. Marci filius, ut videantur ab omni ſuo iure excluſi.

Cæterùm, re ipſa longe melius, & diligentius perpenſa, contraria ſententia viſa eſt uerior & probabilior, quod immo curſu quinquennij ſublatum non fuerit omne ius horum nepotum. Eſt enim hic primum conſiderandum, de inofficioſa donatione diſputandum non eſſe, ſicuti ſupra demonſtrauimus, ſed ſolum agi oportere, vel ad totam ipſam legitimam, vel ad ipſius legitimæ ſupplementum; ſi enim fuit aliquid relictum a domino Adamo ſuis his nepotibus, agendum
37 erit ad ſupplementum legitimæ, † cui non præſcribitur ſolo curſu quinquennij, ſed triginta annos, quemadmodum affirmarunt Baldus, Ange. Salicet. Florian. & Alexand. in l. ſi quis filium, C. de inoffic. teſtamen. ubi Iaſon numero ſexto, alios refert, & ſequitur, teſtaturque communem eſſe opinionem. Et prædictis accedit Guido Papæ quæſtion. 82. qui affirmat, ita obſeruari conſueuiſse in Curia Delphinatus. Idem quoque reſponderunt Capra in conſi. 40. numero quarto. Ruin. in conſil. 26. numero quinto. & numer. 27. lib. 3. Idem pariter affirmarunt Cremen. in ſing. 128. Franc. Balbus in tract. de præſcript. in quarta par. quartæ partis princ. q. 23. Ripa in l. vlt. numero 235. C. de reuo. donat. & alios plures commemorant, & probant Boer. quæſt. 250. nume. 3. & Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur. nu. 396. C. de reuocan. donat. & nouiſſime Decian. in conſi. 6. num. 56. lib. 1. Et ij quidem ea ſolida
38 ratione vſi ſunt, quod ad conſequendum † legitimæ ſupplementum datur petitio hæreditatis, vel condictio ex lege, quæ ambæ ſunt actiones perſonales, & propterea non niſi curſu triginta annorum tolluntur. Immo excommemoratis Do
39 ctoribus nonnulli ſcripſerunt, dari actionem † hypothecariam, cui non præſcribitur, niſi curſu annorum quadraginta. ſi verò nihil fuit relictum a dom. Adamo his ſuis nepotibus, agendum erit
40 ad totam ipſam legitimam, † cui pariter non præſcribitur lapſu quinquennii, ſed triginta annorum, quemadmodum in ſpecie reſpondit Baldus in conſilio 23. ſi pecunia erat, in fine. lib. quarti, & idem affirmarunt Caſtrẽ. in l. ſi quis filium. C. de inoff. teſtamen. Angel. in lege Papinian. §. ſi conditioni. ff. eod. Capra in conſilio quadrageſimo, numero quinto. Alexand. in conſilio octauo, columna ultima, libro tertio, & Franc. Balbus in dicto Tractat. de præſcriptio. in dicta quarta p. quartę. par. principalis, quæſtio. uigeſima tertia numero tertio. Qui quidem interpretes omnes eadem ratione moti ſunt, qua & Doctores ſupra commemorati, dum affirmarunt, legitimæ ſupplementum petitione hæreditatis uel condictione ex lege peti, & ob id non tolli, niſi curſu triginta annorum. Et ex his ſatisfactum eſse exiſtimo duobus poſterioribus argumentis ſupra in contrarium conſideratis, dum diximus, Bartoli, & aliorum quorundam opinionem fuiſse, quod ſupplementum legitimæ, & legitima ipſa tollitur ſolo curſu quinquennij.

Nam aduerſus Bartolum, & ſequaces ſatis ſuperque intelligimus receptam magis eſse ſententiam, uſu forenſi comprobatam. Non obſtat nunc etiam illud argumentum, quia reſpondetur, (ut attigi ſupra) non eſse hic diſputandum de inofficioſa donatione, ut iam ſuo loco dixi. Erit præterea hic animaduertendum, tempus
41 hoc triginta annorum † a lege conceſsum ad petendum legitimam, uel legitimæ ſupplemẽtum, eſſe tempus vtile. & propterea nõ currit ignoranti pupillis minorib. ac reliquis, qui agere minime poſſunt. Ita tradũt ex aliorũ ſñia Alex. in

cõſ.128.nu.5.li.2.Rui.in cõſ.5.n.18.li.3.& Boer. in q.250.num.3. in fi. Et propterea erit conſiderandum, quod donec vſque nepotes ij D. Adami fuerunt ætate minores, nullum eis tempus dicitur decurſum. Hæc habui, quæ de propoſitis quęſtionibus reſponderem, quod ſi in dubium aliquid reuocabitur, nouam meam qualemcumque operam, in veritatis elucidatione polliceor ſpondeoque.

SVMMARIVM.

1 *Lęſio enormiſſima quę dicatur. & nu. 2*

3 *Ceſſiones renunciationes, factas pręſertim a minore, reſpectu læſionis enormiſſimæ aut nullas eſſe, aut reſcindi.*

4 *Dolus ex læſione enormiſſima præſumitur.*

5 *Dolum, & læſionem enormem re ipſa idem eſſe.*

6 *Dolo initus omnis contractus actuſve, reſcindi debet.*

7 *Contractus dolo initus, neque firmatur iuramento.*

8 *Læſus enormiter, præſumitur iuſtum rei ualorem ignorare.*

9 *Læſionem ob enormem, in facto proprio ignorantiam præſumi, etiamſi iuramentum adſit.*

10 *Ignorans ius ſuum remittere non dicitur, illique renunciare.*

11 *Ignorantia in minore præſumitur.*

12 *Ignorans non dicitur conſentire, etiam accedente iuramento.*

13 *Iuramentum a deliberato conſenſu pendet, nec iurare dici poteſt ignorans.*

14 *Laudum arbitri, quo vna partium enormiter læditur, reſcindi poteſt, etiam ſi iuramento ſit firmatum.*

15 *Minor contrahens cum eo cui reuerentiam debet, videtur ob metum reuerentialem contraxiſſe, aliqua præſertim coniectura accedente.*

16 *Metum reuerentialem ad reſciſſionem contractus ſufficere.*

17 *Metus iuſtus dicitur, quando de amiſſione, vel de impedimento recuperationis bonorum dubitatur.*

18 *Arbitrio, & dicto alicuius ſtare promittens, & iurans, non tamen tenetur, ſi lædatur enormiter.*

19 *Lęſioni enormi renuncians, non dicitur renunciare enormiſſimæ.*

20 *Mulieribus pręſertim minoribus, iura maxime fauent.*

21 *Mulier contra propria commoda laborare conſueuit.*

Habetque conſilium, uarijs ſubiectum ſeductionibus. nu. 22

Minis, & blanditijs uel pollicitationibus facile decipitur. numero 23

24 *Mulieri, & minori enormiſſime lęſis, conuenit iuri, & æquitati, ut ſuccurratur.*

25 *Contractus cum conſumpturo geſtus, inualidus eſt ob malam fidem.*

Neque ualidatur iuramento. nu. 26.

27 *Locupletur ne aliquis, cum aliena iactura lex naturalis, & ciuilis prouidet.*

Nec unquam reiecta eſt hęc exceptio. nu. 28.

Et officium ſuum iudex impartitur non requiſitus. nu. 29.

30 *Contractus, cum alterius iactura, tanquam dolo initur reſcinditur.*

Idem ſi fraude initus. num. 31

32 *Fraus ex clauſulis inſolitis in contractu adhibitis arguitur.*

33 *Certanti de damno uitando fauendum eſt.*

34 *Mulier ætate minor, lęſa enormiſſimè in cõtractu ceſſionis, renunciationis tranſactionis, initæ cum ſanguine iunctis, non obſtante iuramento, reſciſſionem petere poteſt.*

Idque etſi deceptio ſit re ipſa, non dolo, ex propoſito. nu. 35.

Non obſtantib. clauſulis urgentibus de non contrauenierdo ob enormem lęſionem. nu. 36.

37 *Soror ad commodum fratris renuncians bonis paternis, & maternis cum decreto prætoris, autoritate curatoris, conſenſu propinquorum, & marito, interueniente iuramento, ob enormiſſimam tamen lęſionem, contrauenire poteſt.*

Et ſi geminatæ ſint renunciationes. nu. 38.

39 *Exemplis iudicandum non eſſe, niſi tamen ea principis ſint uel ſenatus.*

40 *Filia dotata ex bonis ſolum maternis, petit portionem ex bonis patris, etſi cum iuramento renunciaſſet.*

41 *Pactum patri factum a filia, ut dote contenta nullum ad bona paterna regreſſum habeat, a lege ciuili improbatur.*

42 *Dictio omnino, præciſam habet naturam.*

A iure tamen communi recipit interpretationem. nu. 46

43 *Lęſio enormis dicitur, quæ iuri quęſito detrimentum adfert.*

44 *Minor ob lucrum deperditum reſtituitur, niſi tamen iuramẽtum interueniat.*

45 *Iuramentum dolo extortum non ualere, & nu. 58.*

47 *Mulierem renunciare gratis bonis paternis, diuerſum eſt, quam ſi quid recipiendo id faciat.*

48 *Renuncianti iuri ſuo, non conceditur regreſſus, ſine iuſta cauſa num. 50*

49 *Contractu ſemel geſto, cur non liceat recedere.*

51 *Iuramentum in lęſione enormiſſima interpoſitum, dicitur dolo extortum.*

52 *L. 2. C. de reſcind. uend. quomodo intelligenda.*

53 *Contractum ſui natura, nullum ipſo iure, firmari tamen iuramento.*

54 *Dotalis res alienari prohibita, accedẽte tamẽ iuro, fit alienabilis. Cuius tamen iuramenti poteſt abſolutio peti. nu. 56.*

Eique rectè contraueniri. num. 60.

55 *Dotem opulentam conſtituens mulier uiro indigno, accedente iuramento, nequit contrauenire.*

57 *Dos deſeruit matrimonij oneribus, quæ communia tam uiri quam uxoris dicuntur.*

59 *Animæ periculum ubi uerſatur, tutior eligenda pars eſt.*

61 *Iuramenta obſeruanda, quę iura uolunt, ita intelligenda ſunt, niſi in contractu adſit enormiſſima læſio.*

62 *Dolus in iuramento intelligitur exceptus.*

63 *Mulierem renunciantem bonis paternis, maternis, fraternis, & ſimilibus, non obſtante quauis lęſione, teneri adhibito iuramento, una eſt opinio.*

64 *Minor maiorem ſe iurans, & cum iuramento uendens, donans etiam ſi quid plus eſt, prætextu alicuius lęſionis non poteſt contrauenire.*

Niſi tamen enormiſſima adſit lęſio num. 65.

66 *Promittens non contrauenire ex quacunque cauſa, dicitur promittere uerbis ualde prægnantibus.*

67 *Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet.*

68 *Renunciantem exceptioni doli, actioni in factum reſtitutioni in integrum, & omni alij legum auxilio, non poſſe lęſionis pretextu contrauenire, iuramento obſtante, quomodo ſit accipiendum. num. 69. 71. & 72*

70 *Renunciatio negatiua uerbis generalibus, an comprehendat etiam læſionem enormiſſimam.*

Laudo

73 Laudo ſtare promittentes cum renunciatione læſionis enormis, non tamen intelliguntur de enormiſſima.

74 Læſum enormiſsimè etiam non obſtante ſpeciali renunciatione, poſſe contrauenire.

75 Minor & mulier qua facilitate enormiſsimè læduntur, eadem etiam, eidem læſioni renunciant. & num. 93.

76 Dolo ex propoſito, ſicut nequit renunciari, ita neque læſioni enormiſsimæ.

77 Clauſula renunciationis enormiſsimæ læſioni, ex ſtylo potius notarij quam voluntate renunciantis adijci ſolet, ideo nil operatur.

78 Decretum iudicis efficit, ut dolus aut deceptio non preſumatur.

79 Curatoris autoritas multum operatur.

80 Reſciſsionem renunciationis in qua adeſt enormiſsima læſio impedire nec poſſe prætoris decretum, nec curatoris autoritatem.

81 Pactum de plus non petendo, tollere etiam læſionem enormiſsimam.

Quomodo id autem procedat. num. 82.

83 Contractus forma, mentem contrahentis arguit.

84 Donatio ob amorem, & beneuolentiam facile præſumitur.

85 Mulier & minor, non præſumuntur valorem rei ſuæ ſcire.

86 Renunciationis, & ceſsionis inſtrumento adiecta clauſula, quod ſciens, & non por errorem fecerit, quia notarij de ſtylo eſt, nil operatur.

87 Reiteratio, & geminatio renunciationis, doli & fraudis ſuſpicionem vtrum tollat.

Et an impediat reſciſsionem ob læſionem enormiſsimam, num. 88. & 89.

90 Pacti de non petendo vis maior, quam ceſsionis, & renunciationis iurium.

Eius tamen eadem ratio eſt, quæ renunciationis, & ceſsionis in contractib. minorum, & mulierum num. 91.

92 Tranſactio maiorem vim quam pactum de non petendo, habet.

94 Renunciatio facta mediante tranſactione, vtrum prætextu læſionis enormiſsimę poſsit reſcindi num. 96

95 Tranſactio vim ſententiæ habet, & rei iudicatæ inſtar eſt.

97 Conſilium bonum ſumere pro filia, pater preſumitur.

98 Filia dotata a patre, & renuncians ſucceſsioni eius, quando demum non poſsit conqueri.

Et quando dicatur a patre dotante, enormiſsimè leſa. numero 99.

100 Dos ſecundum facultatem illius temporis conſideratur, quo conſtituitur.

101 Contractus minoris interueniente dolo, ob ſuperuenientem ætatem maiorem, non dicitur ratificatus.

102 Dolus ex læſioni enormi præſumptus dicitur, ex enormiſsima vero dolus uerus, & ex propoſito.

103 L. vlt. C. ſi maior factus, de iure canonico non habere locum, ob malam fidem impedientem.

Illius autem remedium cur ſit introductum. nu. 104.

105 Fideiuſſor eiſdem exceptionibus uti poteſt, quibus ipſe principalis.

106 Minori læſo exceptiones competentes, eędem ſuo competunt fideiuſſori.

107 Querela non prępatata non tranſmittitur.

108 Iura omnia defuncto competentia, tranſeunt ad hęredes.

109 Ceſsionis & renunciationis reuocandæ facultas, prætextu læſionis enormiſsimæ, beneficio legis competit.

110 Lucrum dotis quod ſtatutum defert marito vxore prædecedente, tranſmittitur ad hæredes etſi id maritus non acceptarit.

111 Legitimæ fructus deberi, etiam ante moram.

Idem de fructibus ſupplementi. nu. 112.

Et eodem in libello cum legitima peti. nu. 113

114 Soror iure communi inſpecto, ſorori pro ſua portione contingenti, ſuccedit.

115 Frater ſororem dotatam a bonis patris excludens, non tamen excludit a bonis fratris præmortui, vel ſororis.

116 Bona patris, & bona fratris uel ſororis diuerſa ſunt.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRISSIMVS. D. Antonellus Zapeſchius, cũ ex duab. uxorib. ſex haberet liberos vnum maſculum, hoc eſt dom. Brunorum, & quinque fœminas; inter quas extitit D. Cleopatra; cumque in bonis liberis, & allodialibus haberet ſummam centum millium aureorum, ac plus, & ex bonis feudalibus reditus duorum millium aureorum quotannis; matrimonio collocauit. d. D. Cleopatram Illuſtriſſimo do. Iacobo Malateſtæ marchioni, dote ei conſtituta trium millium aureorum. Quæ quidem ſumma præſupponitur data pro dote materna, quæ ad ipſam. do. Cleopatram pertinebat. Prædictus verò do. Antonellus, condidit teſtamentum, in quo iure inſtitutionis reliquit ex bonis ſuis aureos ducentum dictæ domin. Cleopatræ, iubens eam eſſe debere tacitam, & contentam, pro omni, & toto eo, quod potuiſſet conſequi.

Mortuo præfato. dom. Antonello, & prædicta ſumma trium millium, & ducentum aureorũ numerata ipſi dom. Cleopatræ, & dom. Iacobo eius viro; promiſit, & conuenit. d. dom. Cleopatra nihil vlterius petere, adiectis clauſulis renuntiationum, beneficio minoris ætatis, læſionis enormis, & enormiſſimæ. Verum cum dom. Lucretia vxor prædicti. do. Antonelli nomine dom. Brunori filij, occuparet Caſtrum Ronchifrigidi, quod pertinebat ad ipſam dom. Cleopatram, cum eſſet ex bonis matris ſuæ; litigarunt aliquot annos, tandem amicorum ſuaſionibus tranſigerunt atque conuenerunt; quod dom. Brunorus, ſeu dom Lucretia eius mater, reſtitueret dictum Caſtrum Riuifrigidi præfatæ. dom. Cleopatræ, Et vice verſa, quod do. Cleopatra ratificaret, & approbaret priorem illam conuentionem, & liberationem. Et denuò liberauit ipſa. dom. Cleopatra. d. dom. Brunorum, tam pro dote, & legato quàm etiam de omni, & toto eo, ex quauis cauſa cogitata, & non cogitata, & pro legitima vel ſup-

plemento legitimæ, quæ prætendere poterat ipſa domina Cleopatra in bonis paternis & maternis. Et adiectæ ſunt clauſulæ efficaces admodum, nec non & iuramenta de ea tranſactione obſeruanda.

Et dominus Iacobus Marchio, dictæ dominæ Cleopatræ maritus ætate tunc minor, decreto ei curatore in eodem tranſactionis actu conſtituit procuratores ad approbandum, & ratificandum dictam quitationem, liberationem, & tranſactionem renuntiauitque dictus dominus Iacobus beneficio minoris ætatis, ac omni iuris beneficio auxilioque. Promiſit etiam ipſe dominus Iacobus, quod dicta domina Cleopatra uxor, quæ tunc erat minor uigintiquinque annis, effecta maior, ratificaret dictam liberationem & tranſactionem ſub pęna decem millium aureorum.

Dubitari nunc contingit, an prædictus Illuſtriſſimus dominus Iacobus Marchio, vel Illuſtriſſima domina Leonida filia quondam dominæ Cleopatræ, poſſit prætextu læſionis contrauenire, atque reſcindi facere prædictas conuentiones, tranſactiones, & ceſſiones.

CONSIL. CDXII.

Initium à Domino.

EXISTIMAVERIM iure optimo, tranſactiones, ceſſiones ac renuntiationes factas ab Illuſtriſſima domina Cleopatra, ob læſionem, quam paſſa eſt, vel annullari, vel ſaltem reſcindi poſse. Et priuſquam hac de re diſseram, facile demonſtrabo, ipſam dominam Cleopatram fuiſſe enormiſſimè læſam. Hoc ſatis clare conſtat. Nam in facto præſupponitur, valorem bonorum Illuſtriſſimi domini Antonelli patris, dictæ dom. Cleopatræ, fuiſse centum millium aureorum, vltra bona emphyteutica, & feudalia. Et cum haberet ipſe dominus Antonellus tempore mortis ſuæ ſex liberos, hoc eſt, maſculum unum, & quinque fœminas, legitima ipſi dominæ Cleopatræ ex bonis patris debita, erat dimidia eius portionis quę ipſi obtigiſset, ſi inteſtatus deceſſiſset dominus Antonellus, auth. nouiſſima, & ibi glo. & Docto. C. de inoffic. teſta. ſi deceſſiſſet inteſtatus dominus Antonellus, domina Cleopatra conſecuta fuiſset ſexdecim millia aureorum, eius ergo legitima erat octo millium aureorum. Cum autem ipſa domina Cleopatra ex bonis paternis ſit ſolũ conſecuta ducentum aureos, eſt plus quam manifeſtum, eam fuiſſe enormiſſimè lęſam. Lęſio enim
1 enormiſſima † dicitur, quando duplo, vel triplo, & ad ſummam quadruplo minus datur, quam dari debuit.

Ita in ſpecie enormiſſimam lęſionem conſiderãt Caſtren. in conſ. 174. contra ſuperius conſulta. num. 1. & colum. 2. lib. 1. Crotus in conſ. 120. nu. 26. & 35. lib. 1. Corneus in conſi. 161. nu. 6. & 7. lib. 3. & in conſi. 258. num. 4. lib. 4. Soc. ſen. conſi. 263. num. 2. lib. 2. Berous conſ. 50. num. 1. in fine. & num. 18. num. 43. lib. 1. & conſ. 127. nu. 8. lib. 3.
2 Et lęſionem enormiſſimam† alij eſse ſcripſerunt, qñ multum excedit dimidiũ iuſti valoris & pretij ſic Curt. iun. in conſ. 141. num. 5. Cagnolus in l. 2. num. 100. & ibidem nouè Pinellus in tertia parte, cap. 1. num. 7. C. de reſcind. vend. & Crauet. in conſ. 221. in fine. Ita quoque Marzar. in conſ. 19. colum. 12. ver. qua concluſione ita firmata, idem reſpondit, filiam cenſeri læſam enormiſſimè, cũ pro ducatis 14265. ſolum habuit ducatos 4000. atque ita triplo minus eo, quod conſequi debebat. Et idem reſpondit Purpur. in conſi. 21. numero tertio. in filia, quę accepit centum triginta cum tamen ex bonis paternis mille ei eſſent debita. Qua quidem lęſione enormiſſima ſic ſtante
3 dicimus ceſſiones & renuntiationes † prędictas a domina Cleopatra, tũc ætate minore, eſſe nullas uel ſaltem reſcindendas. Et quod reſcindi debeat ceſſio ac renuntiatio, ſeu tranſactio iſta quamq̃ iuramento & multis clauſulis roborata, multis rationibus, argumentis & Doctorum auctoritatibus demonſtrabo. Deinde contrarijs argumentationibus ſatisfaciam.

Primò ea me mouet ratio, quod ex lęſione
4 enormiſſima † dolus præſumitur. l. omnes. §. Lucius. ff. quę in fraudem cred. & l. ſi ſuperſtite patre. in fine. C. de dolo, vbi Fulgoſius, & tradunt Bartol in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. num. 24. in fine. ff. pro ſocio. Curtius iunior in conſ. 141. num. 10. & alij permulti ex his, quos in fra ſtatim commemorabo. Et hinc dicimus lęſionem enor
5 mem† & dolum re ipſa idem eſſe. l. 2. §. ſi quis ſine ff. de except. doli, & l. ſi quis cum aliter, de verbor. obligat. & reſponderunt poſt alios Iaſon in conſi. 133. colum. 10. verſi. non obſtat etiam, dum dicebatur, quod tex. lib. 4. qui teſtatur eſſe communem opinionem. Pariſ. in conſi. 12. nume. 82. in conſi. 20. num. 105. & in conſ. 89. num. 68. libro 1. Socin. iun. in conſ. 77. num. 132. lib. 1. & in conſi. 47. nu. 40. lib. 3. Cephalus in conſ. 34. num. 25. lib. 1. Craue. in conſ. 142. num. 21. & in conſ. 192. nu. 8. qui idem eſse aiunt, quando adeſt lęſio enormis. In enormiſſima enim habetur pro indubita-
6 to. At qui contractus, † actuſque omnis dolo initus reſcindi debet. l. & eleganter. ff. de dolo. l. apud. §. ſi quis. ff. de except. doli. l. 2. in prin. ff. de iure fiſci. & l. vlt. §. ſi quis. C. mand. & illis in locis Docto. & reſponderunt Oldrad. in conſ. 37. in fi. Caſtren. in conſ. 385. ſiue dicamus. lib. j. & Socin. ſenior in conſilio 263 colum. vlt. lib. 2. Nec con-
7 tractus dolo initus † iuramento firmatur. ca. cum contingat. de iureiuran. & cap. quamuis de pact. in 6. Ergo &c.

Nec repugnat, quod dicta iura loquuntur de dolo ex propoſito, non autem de dolo re ipſa, vt opi-

opinati ſunt Imola in d. capit. cum contingat. col. 25. in tertio membro, & in cap. quintauallis, colum. penul. de iureiuran. Alex. in conſil. 42. nu. 20. & in conſ. 125. num. 9. lib. 1. & Rubeus conſ. 12. num. 17. Nam reſpondetur, immò intelligi ẽt de dolo re ipſa, ſicuti communem hanc eſſe ſentẽtiam aſſeruit Iaſon in d. conſ. 133. colum. 10. Et pręterea adeſt & hic dolus ex propoſito, ob lęſionem enormiſſimam, vt poſt Corneum reſpondit Craue. in conſ. 142. nu. 22. & in conſil. 192. nu. 2. vbi & alios recenſet Bero. in conſ. 37. num. 30. in conſ. 57. numer. 7. libro 1. idem in conſ. 39. nu. 2. & in conſ. 127. num. 7. lib. 3. Pancirolus in conſil. 44. num. 26. clariſſimè Cephalus in conſi. 405. num. 23.

8 Secũdò accedit, ꝙ is, qui enormiter læditur, † ignorare præſumitur iuſtum rei valorem, & quid conſequi debeat. l. quiſquis. C. de reſcind. vend. & ibi glo. & *Bart.* & *in ſpecie* magis Butrius in cõſi. 52. in fi. Alex. *in* conſ. 1. colu. 1. lib. *6.* & apertius ad rem noſtram Corneus in conſ. 11. col. 5. nu. *6.* & Latius in conſ. 140. nu. 5. lib. 3. Immo ob enor-
9 mem leſionem, præſumitur ignorantia † in facto proprio, etiam ſi adſit iuramentum. Ita Corneus *in conſ. 258. columna.* 4. lib. 4. Decius in conſ. 158. *num. 3. late* Craue. in conſ. 192. num. 5. Nec *dici poteſt*, quod domina Cleopatra fuerit certiorata, a notario, & a iudice iuxta reſp. Purpu. in conſ. 510. nu. 18. Nam reſpondetur, hic non fuiſſe certioratam dominam Cleopatram de valore bonorum patris, ſed ſolum forte in genere de iure ſibi competenti in *bonis patris. Nec a notario* vel iudice, *qui & ipſi pariter ignorare* præſumuntur, certiorari *potuit. Et hic requiritur* uera ſcientia valoris bonorum, vt reſponderunt Aret. in cõſi. *92. col.* 2. Iaſon *in* conſ. 133. num. 10. lib. 4. Curtius *iunior in conſ.* 141. num. 10. & alia ſcribit Cephalus in conſ. 405. num. 42. & nume. 56. lib. 3. cũ
10 itaque ignorans † non dicatur ius ſuum remittere, illique renuntiare; Idem hic eſt dicendum. l. inter decedens. ff. de inoff. teſta. & ibi Bartolus, Baldus, Iaſon, & reliqui & reſponderunt Alexã. in conſi. 14. colum. pen. lib. 2. Socin. iun. in conſi. 37. num. 20. lib. 1. & Pariſ. in conſ. 12. nu. 77. lib. j.
11 Et † ignorantia præſumitur in minore. Ita in terminis reſpondit Cephalus in conſ. 34. num. 39. libro primo. Nam ignorans non dicitur conſen-
12 tire. l. cum Aquiliana. ff. de tranſact. & apertius in l. ſi per errorem. ff. de iuriſdic. om. iud. vbi Docto. Quæ ſane doctrina procedit, etiam ſi adhibitum fuit iuramentum, vt noſtro in caſu: Quandoquidem nec iuramentum obligat ignorantem capi.
13 breui. de iureiura. Cum enim iuramentum † pendeat a deliberato conſenſu, ignorans dici non poteſt iurare, vt reſponderunt Baldus in conſ. 312. ſi ita eſt lib. 2. Caſtren. in conſi. 465. Viſo cõpromiſſo, colum. vlt. lib. 1. & in terminis noſtris Decius in conſ. 180. in fi. & Alcia. reſp. *96.* num. 5. & Craue. in conſ. 192. nu. *9.* ver. quarto docto. & cõſi. 257. num. 2.

Terti ò ſuffragatur argumentum ductum a laudo arbitri, ad *tranſactionem* & renuntiationem iuris ſui, quod quidem genus argumenti in iure noſtro recipitur, vt tradũt Alex. & alij in l. ſi quis cum aliter. ff. de verborum obliga. Atqui laudum
14 arbitri † quo vna partium fuit enormiter læſa, reſcindi poteſt, etiam ſi ſit iuramento firmatum. l. ſi libertas ita. ff. de operis liber. & cap. quintauallis. ff. de iureiuran. & reſponderunt Abbas in conſi. 77. colum. pen. in quinto dubio, lib. 2. Bellamera in conſ. 24. colum. 4. ver. in tertio uero caſu. Dec. in conſi. *6*0. nu. 3. & Craue. in conſ. 142. nu. 22. in fi. & communem aſſerit, Auffrerius in annota. ad deciſiones Capellæ Toloſanæ. q. 268. num. 2. Bero. in conſ. 33. colum. 1. lib. 3. Alciatus reſpon. 97. num. 5. Silua. in conſi. 71. num. 2. Pancirolus in conſi. 44. num. 23. & Riminal. iun. in conſ. 144. num. 31. & 33. & in conſ. 178. num. 5. lib. 2. Ergo multo magis idem dicẽdum eſt in hac tranſactione, ceſſione & renuntiatione iurium, vt reſcindi poſſit, prętextu læſionis enormiſſimę.

Quartò accedit, quod in caſu noſtro non ſolũ domina Cleopatra, ſed & dominus Iacobus eius uir, erant minores 25. annis. Eſt autem certum, ꝙ
15 minor contrahens † cum eo, cui reuerentiam pręſtare tenetur, videtur contraxiſſe ob metum ipſũ reuerentialem, accedente pręſertim aliqua coniectura metus. l. 1. §. quę onerandæ. ff. quarum rerum actio. non datur. & in ſpecie reſponderunt Alcia. in reſp. 97. num. 5. ver. ſexto adducitur. Alba in conſ. 77. num. 21. & Cephalus in conſ. 405. nu. 3*6*. lib. 3. *qui* alios commemorat. Hic autem plures extant conicctura metus. Vna eſt, quæ colligitur ex eormiſſima *ipſa* lęſione, ut in ſpecie dixit Alciatus pręcitato in loco: quãdoquidem donatio non pręſumitur. l. cum de indebito. ff. de probat. & ſcripſi in commentarijs, de arbitrarijs iudicum lib. 2. caſu *68*. num. 1. Præterea adfuit
18 metus reuerentialis, qui hoc in caſu ſufficit † ad reſciſſionem contractus. cap. ſuper hoc de renun. & reſponderunt in ſpecie Caſtren. in conſ. 174. contra ſuperius. num. 2. lib. 1. Soc. ſen. in cõſ. 263. colum. 4. ver. præterea facit. lib. 2. idem ſimili in caſu docuit Decius in ca. cauſam matrimonij. de off. deleg. & alibi ſępe. Quod hic extiterit metus reuerentialis, vel ex eo apparet, quod ceſſio & tranſactio facta fuit, ita urgente ſumma auctoritate duorum Illuſtriſſimorum Cardinalium Sarmonetę & Sabelli, qui ambo non ſolum erãt magna affinitate coniuncti domino Brunorio, ſed & validiſſime eius partes tuebantur, eique ſuis pro uiribus fauebant. Et accedit alia coniectura, ꝙ ipſe dominus Brunorius occupabat Caſtrum Rõchifrigidi, quod omninò pertinebat ad ipſam dominam Cleopatram. Quod quidem Caſtrum recuperare non poterat domina Cleopatra, niſi tranſigeret, & cederet eo modo quo fecit. Et iu-
17 ſtus metus † dicitur inferri quando dubitatur vel de amiſſione uel de impedimento recuperationis bonorum, ut late reſpondi in conſ. 1. nu. 280. lib. 1. poſt alios plures. Et pręterea facile hic metus pręſumitur ob ſexus & ętatis fragilitatem, ut in

In ſpecie reſpondit Alciatus in reſp. 97.num.11. idem cenſuit Cephalus in conſ.54.num.31.lib.1.

Quinto ad rem hanc facit, quod ſi quis pro-
18 miſit & iurauit ſtare† dicto & arbitrio alicuius, at tamen, ſi enormiter læditur, ſtare non tenetur. Ita tradunt Bartolus in l.1.in fin.ff. de prætor. ſti pula. Baldus in capit.1.§.item ſacramenta. q.4.de pace tenenda, in vſibus feudo. Iaſon in conſ.123. num.9.lib.4. Bellamera in conſ.24.col. 3. verſ.reſpondeo Berous in conſ. 33. num. 1. & 2.libro 3. Et accedit, quod etiam ſi iſte promiſſor renuncia
19 uit læſioni enormi† non tamen dicitur renunciaſſe enormiſſimæ. Ita tradunt Bartolus in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.num.24.ff. pro ſocio. Angel. in ſua diſputatione, quæ incipit, duo litigantes Imola in cap.cum contingat.nu.56.ver.ſed iuxta prædicta poteſt, de iureiuran. & ibidem Alciatus num.86.idem in conſ.96.num.6.ver.ſeptimo facit.& Berous in conſ.53.num.2.lib.3.

20 Sextò confert, quod iura maximè † fauent mulieribus, & præſertim, quando ſunt ætate minores, cum conſuerit mulier laborare contra pro-
21 pria † commoda. l.ſi pater.in fine.C.de ſponſal.& tex.notab.in l.imperialis.C.de nuptijs.ibi, lapſus mulierum ſexus imbecillitate. Habet & mulier
22 † infirmum & inualidum conſilium, varijs ſeductionibus ſubiectum. l. cuius bonis. ff. de curato. furio.& ſcripſit Baldus in l.cum multæ.C.de donat.ante nupt.& in cap.2.colum.2.verſ.item hoc ſtatutum.de probat.& in conſ.115.Verba dicunt lib.1.idem Baldus in l.2.q.9.C. de reſcind. vend.
23 ſcribit mulieres † & minores facile ſeduci vel minis, vel blandicijs, vel pollicitationibus. Et latiſſime comprobat Tiraquellus in tract. de legib.cõnubial.lege prima.num.71. conuenit ergo & iuri
24 & æquitati, ſuccurrere † mulieri minori, quæ enormiſſime læſa fuit. Et hoc genere argumenti in noſtris his terminis vſi ſunt, Iaſon in conſilio 233.num.8.lib.4.& Socinus ſenior in conſ.263. col.4.lib.2.

Septimò mouet me, quod contractus geſtus
25 † cum conſumpturo inualidus eſt, ex quo malæ fidei eſt. l.quod ſi minor.§.reſtituere.ff.de minor. & l.ſi verò.§. ſi adoleſcens luxurioſus. ff. mand. l. & mulieri.ff.de curat.furio.& l.ſi quis cum ſciret. ff. de vſucap.pro emptore. & reſponderunt Comment.in conſ.180. Videtur.colum.2.& alij, quos
26 ſtatim referam. Imò nec iuramento † conualidatur contractus iſte. l.is, cui bonis. ff. de verborum oblig. vbi Barto.num.12.& Ripa num.57.& Didacus in ca.quamuis.parte.2.§.3.nu. 8. de pactis. Ergo a fortiori cenſeri debet inualidus contractus celebratus cum eo, qui in ipſomet actu conſumit, dum enormiſſimum dãnum fert. Et odio ipſius recipientis, qui dum malè recipit, dolo verſari dicitur, dum efficit, vt renuntians rem ſuam male conſumat, vt in ſpecie arguunt Corneus in conſ.128.colum.2.lib.3.Craue.in conſi.142. numero decimoſexto.& Alciatus in reſp.97.nu.4.& in reſp.406.nu.9.

27 Octauo facit, quod lex naturalis & ciuilis † prouidet, ne quis cum alterius iactura locupletetur. l.nam hoc natura.ff.de condict. indeb.& hæc dicitur quædam æquitas naturalis. Et propterea ex
28 ceptio hæc† nunquam dicitur reiecta. Barto.in l. plane.in ſi.ff.de petitio.hæred. Et iudex imparti
29 tur † officium ſuum, etiam non requiſitus. Ita Barba.in conſ.36.in fin.& in conſ.38.col.5.lib.1. Et
30 cum contractus † cum alterius iactura eſt initus, reſcindi ille debet; ac ſi dolo fuiſſet celebratus. l. 1.§.an in pupillum.ff. depoſiti.in illis verbis: Si apud doli capacem depoſueris, agi poſſe, ſi dolũ commiſit. Nam inquantum locupletior factus eſt, datur actio in eum, etiam ſi dolus non interuenit. Et in ſpecie noſtra ſic arguit Calcaneus in conſ.25.colum.4.& alijs in locis commemoratis a Craue.in conſ.142.num.17. Niſi ergo tranſactio & ceſſio hæc reſcinderetur, locupletatus fuiſſet dominus Brunorius, & nunc illius hæredes cum iactura D. Cleopatræ, & nunc hæredum ſuorum id quod dicendum non eſt,

Nonò huc pertinet, quod quando fraude ini-
31 tus † eſt contractus reſcindi debet, l. iuriſgentiũ. §.ſed ſi fraudandi.ff.de pactis. vbi Docto. & ſcribunt permulti, quos ſtatim commemorabo. At qui noſtro in caſu, ex tot cautelis & clauſulis in-
32 ſolitis † in hac tranſactione adhibitis, ſatis manifeſte arguitur fraus, iuxta.l.cum ij.§. modus.ff.de tranſact. vbi Angelus & late Corneus in conſil. 128.colum.2.verſ. tamen reſpondetur. lib. 3. Iaſ. in l.teſtamentum.num.4.C.de teſta.&in conſilio 170.colum.1.lib.2.Decius in conſ.448. num.23. & latiſſime Tiraquellus in tract.de retractu conuentio.in prohem.num.32.Crauet. in conſ. 192. num.10.ver.quintò reſpondetur. Quod autem in hoc contractu adhibitæ ſint multæ cautelæ, & clauſulæ inſolitæ, vel ex eo apparet, quod adhibitæ ſunt tot ceſſiones, & renuntiationes, tot geminatis duplicatiſque uerbis, quæ non ita in cæteris tranſactionibus & ceſſionibus ſolẽt adhiberi, & quæ quidem maiorem fraudem arguunt, ſicuti reſponderunt Corneus in d.conſ.178.colum.2 verſic.tamen reſpondetur.lib.5. & Craue. in cõſ. 192.num.10.ver.quintò reſpondeo. Rurſus adhibita fuit illa cautela arctiſſima, ſub obligatione, quod dominus Iacobus dictæ dominæ Cleopatre maritus, teneretur factus maior ſub pœna aureorũ decemmillium, ratificari facere hanc tranſactionem & ceſſionẽ ab ipſa domina Cleopatra, poſteaquam effecta fuiſſet maior. Id quod fieri in ſimilibus ceſſionibus & renuntiationibus, quæ a ſimilibus mulieribus fiunt, nunquam conſueuit. Nam ipſæ ſolæ, adhibito quidem conſenſu mariti, ac auctoritate affinium, ceſſiones cũ renuntiationibus faciunt, non autem mariti promittunt tam ſolenniter, quod ipſę mulieres effectę maiores, ratificabunt.

Preterea adhibita fuit ſtipulatio nomine Illuſtriſſimorum Cardinalium Sarmonetę & Sabelli cum tamen de ſuo intereſſe non ageretur. Quod quidem inſolitum eſt. Et tandem adhibita fuit promiſſio, quod dominus Iacobus, maritus dictę

Dom.

Dominę Cleopatrę pręſentaret coram prædictis dominis Cardinalibus, inſtrumentum prædictæ tranſactionis & ceſſionis, cùm omnibus clauſulis in forma Cameræ Apoſtolicæ, etiã cum cẽſuris & brachij ſecularis inuocatione. Quæ ſane nimia diligentia, adhiberi communiter non ſolet in cęteris ceſſionibus & tranſactionibus.

Decimò, admiſſo, citra veri pręiudicium, qđ hęc diſputatio ſit dubia, quam ad fauorem dominæ Cleopatræ claram eſſe exiſtimo, attamen in dubio pro ipſa domina Cleopatra ſeu eius hęredib. pronuntiandum erit, cum ipſa tractet de dãno † euitando, hoc eſt de euitanda hac læſione
33 enormiſſima, non autem eſt fauendum domino Brunorio, ſeu eius hęredibus, cum ipſi agant de lucro captando, iuxta. l. vlt. §. ſi vero. C. de iure delibe. & tradunt ibi Bald. & reliqui. & Neuiz. lib. 2. ſyluæ nupt. nu. 47. prope fin. verſi. item in dubio fauemus.

Vndecimò, vt huius ſim opinionis, mouent me auctoritates multorum, qui in ſpecie clariſq; his noſtris terminis affirmarunt, mulierem, pręſertim † ętate minorem, quę enormiſſimè lęſa
34 fuit in contractu ceſſionis, renuntiationis & tranſactionis initę maxime cum patre, vel patruo, vel fratre, & his ſimilibus ſanguine coniunctis, poſſe eam reſcindi facere, etiamſi adhibitum fuit iuramentum. Ita ſane omnium primus docuit Ancharanus in repe. ca. canonum ſtatuta. colum. 86. ver. Quęrit tamen, de conſtit. qui dixit, ſe reſpondiſſe Senis, quod etſi neptis renuntiauerit ad commodum patrui, bonis paternis & maternis, dote recepta, & ipſam renuntiationem iuramento confirmauerit, quod nihilominus ob lęſionem enormiſſimam, cum valor bonorum excederet quadruplo, dotis ſummam, ſicuti excedit & noſtro in caſu, potuit contrauenire, atque ita abſolutione à iuramento petita, reſcindi facere ipſam renuntiationem. Et vere ſic ſemper reſpondit Ancharan. in conſi. 38. colum. 2. in conſi. 82. ad finem. in cõſil. 180. & in conſ. 340. & in conſ. 376. Idẽ docuit ipſe Ancharanus in cap. ea, quę & in cap. acceſſorium. de reg. iuris in 6. & alibi. Ancharanum ſecuti ſunt Abbas in cap. cum contingat. colum. 16. num. 21. de iureiuran. Idem in conſil. 8. in ultimo dubio. num. 7. & in conſi. 107. num. 6. lib. 2. Areti. in conſ. 92. colum. 2. verſi. cum enim. Alexander in l. ſtipulatio hoc modo concepta. columna 6. num. 10. verſi. limitatur tertio. de verborum obligatione, qui ait, hanc deciſionem Ancharanni eſſe multum ſuſtentabilem & ęquam. Et idem ꝙ Ancharanus reſpondit Caſtren. in conſ. 174. Cõtra ſuperius. libro. 1. qui ſcripſit, puellam, dote accepta triplo minus, valoris hęreditatis paternę & maternę, ob eam enormiſſimam lęſionem, potuiſſe contrauenire renunciationi. Idem vere reſponderunt Calder. in conſ. 8. tit. de iureiura. Barba. in conſ. 21. col. 4. & in conſ. 53. col. 3. lib. 2. Imò fortius ſcripſit Butrius in ca. cum contingat numero 12. ver. quartus caſus. de iureiura. quod etiam ſi deceptus re ipſa, † etſi non dolo ex propoſito, iurauit non contrauenire cauſa lęſionis enormis, nihilominus contrauenire poterit etiam nõ petita aliqua abſolutione a iuramento, quando lęſio eſt enormiſſima. Idem Butrius in conſ. 40. incipit, Domina Orabilis, qui reſpondit idem, qñ appoſitę ſunt clauſulę vrgentes, † de non contra
36 ueniendo, ex cauſa alicuius lęſionis etiam enormis. Et Butrium ſequitur Comen. in conſ. 140. colum. 2. verſi. & hanc ſententiam ſequitur Antonius de Butrio, & loquitur Comenſis quando appoſita fuit clauſula reuuntiationis, etiam ratione enormis lęſionis. Idem reſpondit Socin. ſen. in conſ. 263. nu. 4. lib. 2. Quod quidem reſpõſum ſubſcribendo comprobauit Corneus in conſilio 124, lib. 3. Qui quidem Corneus in conſ. 11. nu. 6. eo. lib. 3. idem affirmauit. Et multò fortius reſpondit ipſe Corneus in conſ. 214. & in conſilio 236. & in conſi. 291. lib. 3. quod ſoror † quę ad cõ
37 modum fratris renuntiauit bonis paternis & maternis, cum decreto iudicis & auctoritate curatoris (ſicuti contingit noſtro in caſu,) conſenſu propinquorum & mariti, & adhibito iuramẽto: attamen contrauenire potuit, ob enormiſſimam lęſionem, cum triplo minus datum fuiſset. Et eo loci Corneus commemorat, ſic Petrutium & Caprã reſpondiſſe. Idem conſulit ipſe Corneus in conſil. 6. lib. 1. in conſ. 45. lib. 2. conſ. 147. & in conſil. 258. num. 5. lib. 4. Eandem ſententiam probauit Iaſon in conſi. 160. num. 4. lib. 2. & copioſius in conſ. 133. lib. 4. & in auth. ſacramenta. puberum. num. 43. C. ſi aduerſ. vend. Ita etiam reſpondit Riminal. ſen. in conſ. 39. & in conſ. 139. lib. 1. Idem conſuluit Ludouicus Bologninus in conſ. 33. num. 15. idem cenſuit Calcaneus in conſi. 32. Idem perſępe affirmauit Decius in l. pactum, qđ dotali. nume. 7. verſ. & iſta erit tertia limitatio. & verſ. quartò limitatur. C. de colla. in cap. in pręſentia. colum. 16. verſ. in hoc breuiter communis opinio eſt, de probat. Idem in conſi. 180. qui reſpondit in illa, quæ renuntiauerat bonis paternis. & maternis, & fraternis, vt poſſit contrauenire ob enormiſſimam læſionem, tametſi adhibitum fuerit iuramentum cum clauſulis geminatis & (vt dici ſolet) prægnantibus. Idem in conſ. 349. col. 3. ver. ſecundo principaliter. in conſ. 379. nu. 13. & in conſ. 616. in fine. Idem cenſuit Ruinus in conſil. 60. num. 24. lib. 3. in conſ. 212. eo. lib. 1. qui reſpondit de eadem facti ſpecie cum Decio, in d. conſ. 349. Et illorum reſponſis ſubſcripſit & Socinus iunior in conſ. 53. lib. 1. Et quiquidem Socinus iunior in conſ. 48. num. 23. in conſ. 77. nu. 132. & in conſ. 129. num. 40. in conſ. 144. nume. 24. lib. 1. in conſi. 47. num. 40. in conſi. 50. num. 4. libro tertio, & conſil. 20. nume. 35. lib. 4. ſemper eiuſdem opinionis fuit. Idem reſponderunt Gratus in conſ. 109. num. 15. librò primo, Crottus in cõſilio 120. numero decimonono, libro primo. & in conſ. 321. num. 31. lib. 3. Curtius iunior in conſ. 53. num. 9. in conſ. 141. num. 5. qui communem eſſe teſtatur. Rubeus in conſ. 101. & in conſilio 139. Gozadinus in conſ. 9. num. 64. & in cõſilio 97.

ſilio 97.num.14.Idem ſcripſit Marſilius in ſingu. 673.Idem reſpondit Pariſius in conſil.96.nu.65. lib.1.conſ.12.num.65.& 101.& in conſ. 26. nu. 77.lib.2.& in conſ.75.num. 18.lib.3. Ripa lib. 3. reſp. cap.15. qui loquitur in renuntiatione facta ampliſſimis verbis & geminatis,prætextu doli,læſionis,& deceptionis, accedente etiam decreto iudicis,& præſentia conſanguineorum.Idem reſponderunt Siluanus in conſ.13.num.7.ver. attamen crebrior & magis communis. & in cõſi. 71. num.4.Boerius in conſ.38. num. 6.& in conſilio 39.qui reſpondit etiam idem eſſe, quando renun
38 tiationes † geminatæ ſunt.Idem cenſuit Bertrandus in conſ.162.num.6.lib.1.in conſil.12. nu.5. lib.2.& in conſi.97. num. 2. lib. 3. Idem ſcripſit Caſſaneus in commentarijs ad conſuetudines Burgundiæ,in rub.de ſucceſſionibus.§.12. num. 37.& idem in conſi.vlt.num.13. Ita etiam Guielmus Benedictus,in cap.Raynutius in verbo,duas habens filias.num.264. de teſta. Durans in tract. de arte teſtandi.in tit.de acquiren. vel repud.hæred.cautela 9.num.9.Euerardus in conſi. 48.ver. præterea Purpur.in l.cum poſteaquam. num.39. & num.41.C.de pactis.Idem in conſ.21. num.4. Cagnolus in l.ſi quis maior.num.37.& 38. C. de tranſact.& in l.2.num.80. verſi. quod confirmari poteſt.& num.98.& num. 109.C.de reſcind. vendi.Feronus in commentarijs ad conſuetudines Burdegalen.tit.5.de teſtam.§.13.& 14.Berous in q.125.num.2.& idem in conſi. 57.num. 7. lib.1. qui communem eſſe aſſeruit. & idem in conſilio 39.num.13.lib.2.Alciatus in l. pacta quæ contra C.de pactis.in capit. cum contingat.num.87. de iureiuran.in reſpon.97.num.2.& num. 24. in reſpõ.266.num.2.& in reſp. 496. num.9. Natta in conſi.166.& 167.li.1.Portius in conſi. 19.nu.39. Rolandus a Valle in conſ.59.num.25.lib.1. Vaſquius in tract.illuſtrium controuerſiarum.cap.2. num.17.Craue.in conſ. 142.num.21. & in conſi. 192.num.2.& num. 10.Mantua in conſi. 132.nu. 26.lib. 1.Didacus Couuarr.in cap.quamuis. parte tertia.§.4.num.7. ver. vndecima concluſio. de pactis in ſexto.& idem lib. 2.varia. reſolut.cap.4. num.11.verſ.quoties vero læſio . Idem affirmarũt Moder. Pariſien. in additionibus ad Alexandr. in conſil.42.lib. 1.& in conſilio 29.lib.3.Maranta in ſua diſputatione decima.nu.52. Marzarius in conſ.29.col.antepen.& vlt.vbi penè oẽs ſupra relatos commemorauit.Illis tamen ego alios plures & ordinat ius adiunxi. His etiam accedunt Guido Papæ, Afflictus, Grammaticus; Caſſiadorus,Staphileus & Rebuffus,quos in ſubſequenti argumento commemorabo. Eiuſdem opinionis & nouè fuerunt Grammaticus in conſ. 128. num. 10.in ciuilibus: Clariſſimi compatres mei Cephalus & Decianus, Cephalus inquam in cõſil.34.nu.20.conſ.142.lib.1.in conſ.405.nu.22. lib.3.& in conſ.592.lib.4.Decianus in conſil.39. nu.149.lib. 2.& Oſaſcus in dec.179.nu. 6. Hiero. Gab.in conſ.127.nu.26.verſic. vel qualitate.& in conſ.156.nu.26.in fi.Simon de Prætis in conſi. 150.nu.29.Siluanus in conſil.13.num.7.& 8. Pãcirolus in conſ.44.nu.22.& 25.Riminaldus iun. in conſ.66.nu.25.lib.1.Alba.in conſ.89.nu.7.Burſatus in conſ.75.nu.6.lib.1.

Duodecimo mouet me plurimum argumentum ductum ab exemplo. Et ſi enim reſponſum ſit à Iuſtiniano.in l.nemo. C.de ſentẽ.& interlocut.omnium iud.exemplis iudicandum non eſſe
39 † Cum ſpectandum non ſit,quod actũ geſtumvè fuerit;ſed quod agi fierivè debuit, Attamen quãdo exempla ſunt vel Principis,vel ſenatus,ſequẽda illa ſunt,vt tradunt Afflict.in deciſ.383.nu.8. Zaſius in rub.ff.de exceptio.num. 6.& Plotus in l.ſi quando.nu.156.C.vnde vi.Cum itaque multa extẽt iudicati exempla,apud plures ſupremos magiſtratus,pluraque ſint ſenatuſconſulta, quibus declaratum atque pronuntiatum fuit,has renuntiationes & ceſſiones,quas faciunt vel fæminæ cum nubunt,vel alij cum ius ſuum remittũt, ſi enormiſſime ij læſi ſunt,reſcindi; non impediẽtibus vel iure, uel alijs clauſulis. Ita ſanè deciſum aliquando fuit,a ſacra illa Rota Romana,vt teſtantur Caſſiadorus in ſuis dec.in titu.de empt. dec.1.nu.4.verſ.ideo Rota, vbi ait,eſſe opinionẽ æquitati conſentaneam.Gomeſ. in compendio vtriuſque ſignaturæ.& in regula Cancellariæ, in tit.de non tollendo iure quæſito.q.15.verſ.& cõcluſerunt Domini. Et Staphilæus in tractat.de commiſſionibus,& literis iuſtitię. in verbo: Et primo ſciendum eſt.Idem deciſum fuit in conſilio Neapolitano,vt atteſtatur Affl.in dec.322.numer. 8.qui ſcribit, antiquiores illius ſenatus affirmaſſe,ſua ſemper ętate obſeruatam fuiſſe in eo ſenatu, Ancharani,Butrij,& ſequacium opinionem.Idem quoque atteſtatur Grammaticus, in deciſ.101.nu.53.& nu.104.& in fine. Et loquitur Grammaticus in fortioribus terminis,quando ſcilicet filia renuntiauit bonis patris adhuc viuentis,atque ita hæreditati nondum delatæ. Hanc quoque opinionem obſeruari in Gallia affirmauerunt Rupellanus in Enchiridio iuris ſcripti Gallię,in cap.filia minor.verſicu.poſtea verò quam.& verſicu.vſus noſter forenſis. Ita etiam Rebuff. in commentarijs ad conſtitutiones Regias Gallię,tomo primo,in prohem. gl. 5.nu.5. verſic.inſuper non ſeruant Galli, ubi teſtatur ita obſeruari vidiſſe.Idem tomo ſecundo in titul.de reſtitut.art.1.glo.1.nu.4.verſic. vnde releuari uidi.& in tit.de reſciſſio.contractuum.gl.15.num. 42.Ita etiam obſeruari in Regno Hiſpaniæ, teſtatur Didacus lib.2.varia reſolu.c 4.nu.5.

Vltimo hec controuerſia videtur diffinita,auctoritate Nattæ in c.quamuis.num.23.de pactis in 6.poſt Caſtrenſem,quem recenſet, ait ille, q̃d
40 ſi filia ſit ſolùm dotata † de bonis maternis. ſicuti contingit in ca ſu noſtro,poteſt petere portionem ex bonis patris,etiamſi ei renuntiauerit adhibito iuramento. Non enim dici poteſt dotata de bonis patris, cum nil ex eis ſit conſecuta. Nunc ſupereſt , ut diluamus atque confutemus rationes & argumenta, quę aduerſus Dominam Cleo-

Cleopatram vrgere videntur.

Primò adduci poſſe videtur tex.in cap. quamuis.de pactis in 6.cuius verba hæc ſunt. Quãuis
41 pactum † patri factum a filia, dum nuptui tradebatur,vt dote contenta nullum ad bona paterna regreſſum hẽret, improbet lex ciuilis:ſi tamen iuramentum non vi,nec dolo præſtitum firmatũ fuerit ab eadem,omninò ſeruari debebit. Cum non vergat in æternæ ſalutis diſpendium, nec redundet in alterius detrimentum. Loquitur hic tex.in filia minore,quæ vel nihil,vel modico accepto renuntiauit hæreditati paternæ, ſicuti interpretati ſunt Roma. & Aret.in l. qui ſuperſtitis. ff.de acq.hæred.Et ita non obſtãte quãuis læſione iuramento firmata,renũtiatio obſeruatur præ
42 cisè ſicuti ſignificat illa dictio,†omninò,quę pręciſam habet naturam.glo.in cap.vlt.de off.deleg. in 6.& in ſpecie perpendunt Imola, Gem.Natta & reliqui in d.c.quamuis.

Reſpondetur primò, textum illum loqui in renuntiatione facta a filia patri viuenti, de ipſius patris hæreditate,quæ adhuc acquiſita nondum erat filiæ,atque ita ibi filia ſolùm remiſit ius, qđ in ſpe obtinebat. Et facile erat, quod nil etiam fuiſſet conſecuta,vel quia poterat pdecedere patrem,ordine(vt dici ſolet)turbato, iuxta.l.nã etſi parentibus.ff.de inoff teſta. Vel etiam quia pater antequam moreretur,conſumere potuiſſet ſuam omnem ſubſtantiam, vel maiorem eius partem. Et propterea dici non poterat læſa enormiter fi
43 lia illa.Cum enormis læſio† dicatur illa, quæ iuri quæſito detrimentum adfert,non autem iuri quęrendo. Nam facilius remittitur ius quærendum quã quæſitũ,arg.l.ſi ſpõſus.§.ſi maritus.&§.vlt.ff. de donat.inter virum & vxor. Hinc videmus,ꝙ
44 licet minor reſtituatur † propter lucrum deperditum.l.ait prætor,§.vlt.& l.verum. §. ſi locupleti. ff.de mino.& reſponderunt Comenſ.in conſilio 114.in tertio dubio.Afflictus deciſ.340.nume.1. & Didacus lib.1.varia.reſol.cap.5.num.2. Attamen quando interuenit iuramentum,non poteſt reſtitui.auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduerſus vend.Ita in ſpecie reſpondet Alciat.in c.cum cõtingat.nu.83.de iureiuran.

Reſpondetur ſecundò d.cap. quamuis, ſe ip-
45 ſum declarare,† cum dixit,iuramentum illud debere omninò ſeruari,niſi ſit dolo extortum:cum autem noſtro in caſu adſit dolus, ob læſionem enormiſſimam,vt dixi ſupra in primò noſtrę opinionis argumento,&in ſpecie ſic reſpondet Corneus in conſi.258.num.12.lib.4. ſequitur dicendum,d.c.quamuis,nil obeſſe do.Cleopatræ.

46 Nec obſtat illa dictio omninò, † quia recipit interpretationem a iure communi,l.cum ſtipulatus ſim.de verborum oblig.&tradunt Anto. Corſetus in ſuis ſingula.in verbo,omninò,qui multis comprobat.

Reſpondetur tertiò,ex ſententia Crotti in cõſil.120. num.37. lib.1.& in conſi.321.nu.32.lib.3.poſt Bartolum in conſ. 90. lib. 1.& Corneum in conſi.258.num.12.lib.4. aliud eſſe, quod mu-
47 lier † gratis renuntiet bonis paternis, aliud quod renuntiet aliquid accipiendo. Nam quando gratis renuntiat, nulla poteſt conſiderari læſio, ex quo donare verè voluit,& ideo iuramentum cõfirmat ipſam renuntiationem.Ita procedit. d. ca. quamuis, ſed quando aliquid accipiendo renuntiauit,non dicitur voluiſſe gratis renuntiare,ſed reſpectu partis ſibi debitę,&ideo illa portio, quę ei datur, debet correſpondere valori hæreditatis,cui renuntiatur.

Secundò vrgere videbatur, quod ei, qui iuri
48 ſuo†renuntiauit;non amplius conceditur regreſſus.l.quęritur.§.ſi venditor,ff.de ędil. edicto.l.ſi iudex circumuento.ff.de mino.l. 1.§. qui ſemel. ff.de ſucceſſo.edicto.& l.pen.C.de pactis, & reſponderunt ex recentioribus Pariſius in conſilio 69.num.20.lib.3.& Craue.in conſil.227.num.1. Non enim a cõtractu ſemel geſto licet recedere,
49 †cum ab initio ſit voluntatis,ex poſt facto verò neceſſitatis.l.ſicut.C.de actio.& obliga.cum vulgatis ſimilibus. Quę iuris ſententia multò magis procedit, quando adhibitum fuit iuramentum, iuxta auth.ſacramenta puberum.C. ſi aduerſus vend.Et confert, quod tradunt pene omnes in l. 2.de reſcind.vend.cùm dicunt.d.l.2. non habere locum, quando facta eſt renuntiatio adhibito iuramento.

Verum reſpondetur, pręḍicta procedere,quã-
50 do † nulla ſubeſt iuſta cauſa,qua permitti debeat regreſſus ad iura,quibus fuit renuntiatum, ſecus ſi iuſta cauſa adeſt,vt eſt quando adeſt lęſio enormiſſima.Ita in ſpecie reſpondet Iaſon in conſilio 133.colum.9.in fine.verſi. non obſtat ergo.lib.4.

Nec repugnat. d. auth. ſacramenta puberum, quia illa non procedit in iuramento minoris lęſi, ſicuti declarant ibi Iaſon num.45.verſ.ſed aduer-
51 te.Nam quãdo adeſt læſio enormiſſima † dicitur iuramentum dolo extortum, & dicitur deficere conſenſus,& propterea non obligat.

Non etiam obſtat illa traditio Doctor. in l.2.
52 C.de reſcind.vend.† quia reſpondetur, verum eſſe, quod ſtante promiſſione iurata de non contraueniendo venditioni factę, non poteſt venditor agere aſſerendo ſe deceptum, & petere venditionem reſcindi, ſed debet, vel petere abſolutionem à iuramento, vt iure ei permiſſum eſt:ſicuti tradunt Socin. ſenior in conſilio 263. columna ſecunda,lib. ſecundo.Iaſon in auth.ſacramenta puberum.num.45. C. ſi aduerſus vend. & idem in conſi.133.colum.10.verſ.tertiò reſpondetur. lib.4. Vel etiam alio modo agere poteſt, hoc eſt,ſimpliciter allegare ſe fuiſſe deceptum & deinde dicere, propter dolum iuramentum non tenere,aque ità vendicare rem,tamquam venditio ſit nulla,vt potè facta ſine debitis ſolẽnitatib, & quę ob id iuramento confirmari non potuit, vt in ſpecie declarat Comenſ.in conſ.180.in fin. Et illum ſecutus eſt Alciatus in cap. cum contingat. num.83.ver.ad notata.de iureiuran.Et pręterea reſpondetur, pręḍicta procedere,quando lęſio fuit tenuis,vltra dimidiam iuſti pretij, ſecus

eſt

eſt, quando enormiſſima eſt. Ita traditionem doct.in d.l.2.C.de reſcind.vend. declarat in ſpecie Iaſon in conſ.133.colum. 10. verſi.reſpondetur. libro 4.

Tertiò ſuffragari videtur, quod etiam ſi con-
53 tractus ſui natura ſit nullus ipſo iure, ob id quod ſit contra legis diſpoſitionem, attamen ſi iuramẽtum interuenit, ceſſat prohibitio, ſicuti euenit in
54 alienatione rei dotalis,† quæ alienari non poteſt lege Iulia de fundo dotali prohibente.toto.titu. ff de fundo dotali, & l.vnica. §. item cum lex.C. de rei vxo.actio.vbi glo.& Docto. Et tamen cum accedit iuramentum, valet alienatio, atque ita reſcindi illa non poteſt. cap. cum contingat.de iureiuran.& ibidem Doctores. Et huc facit, quod docuit Baldus in l.nulli.q. pen. C. de iure dotiũ,
55 cum dixit, quod ſi mulier dotem †opulentam cõſtituit marito indigno.adhibito iuramento, non poſt contrauenire, quia (inquit Baldus) vbi adeſt iuramentum ibi non conſideratur læſio. Ergo idem videtur dicendum in caſu noſtro, quod etſi contractus, in quo interceſſit læſio enormiſſima reſcindi regulariter poſſit, non tamen videtur id permiſſum, quando acceſſit iuramentum.
56 Reſpondetur, quod alienatio fundi dotalis † accedente iuramento non poteſt reſcindi, ipſo iuramento firmo manente: attamen permiſſum eſt illi alienanti, petere contractus reſciſſionem, vt reſponderunt Federicus de Senis in conſilio 272. Abbas in conſ. 107. in quarto dubio. libro 2. & alij ſupra commemorati. Ita & noſtro in caſu, etſi non eſt permiſſum recedere a contractu, in quo adeſt læſio enormiſſima, impediente vinculo iuramenti, attamen petita abſolutione ab eo contraueniri & reſcindi poteſt.

Nec repugnat illa traditio Baldi in d.l.nulli.q. pen.C. de iure dotium, quia ibi non poteſt conſiderari læſio enormis, & multo minus enormiſſima, quippe quod non eſt illa perfecta alienatio,
57 cum dos† deſeruiat oneribus matrimonij, quæ communia tam viri, quam vxoris eſſe dicuntur.l. ſi pro oneribus. ff. de iure dot.& tradunt omnes in l.1.ff.ſol.matr.

Reſpondetur ſecundò, iuramentum nil opera
58 ri † quando fuit dolo extortum, qui dolus re ipſa hic extat ob læſionem enormiſſimam. Ita reſpondet poſt Alexandrum, Iaſon in auth. ſacramenta puberum. num. 44. Et idem reſponderunt Imola in conſ.1.& Antonius Burgos in cap.pen. de emptio.& vend.cum dixerunt iuramentum nil efficere, quando adeſt læſio enormis, & multo magis cum eſt enormiſſima.

Quartò ad rem hanc pertinere videtur, quod cum hæc ceſſio, renuntiatio atque tranſactio, firmata ſit iuramento: non videtur poſſe reſcindi, ꝙ
59 vbi agitur de periculo† animæ, tutior pars eſt eligenda.cap.iuuenis.de ſponſal.cap. 1.de ſcrutinio & apertius in clem.exiui.de verborum ſignificat. Cum autem hic verſetur animæ periculum, ob iuramenti obſeruationem dicendum videtur, ꝙ obſeruari debeat ipſum iuramentum, & conſequenter contractus. Et inquit Præpoſ. in cap.j.§. item ſacramenta.colum. 1.de pace iura.firm. hãc opinionem eſſe obſeruandam, ob vinculum iuramenti: tametſi contraria ſententia humanior ſit. Et hoc genere argumenti, paſſim vtuntur illi oẽs, qui ab Ancha.diſſentiunt, & poſtremo loco Purpur.in conſ.510.nu.13.lib.2.

60 Cæterum reſpondetur, iure permiſſum † eſſe contrauenire huic iuramento, petita prius abſolutione, quoad forũ conſcientiæ, & vt in iudicio agi poſſit, & propterea pœnam non meretur, iuxta.l.Graccus.C.ad l.Iul.de adulte. Nec ob id recedi tur a iuris cenſura, vt reſpondit egregie Corneus in conſi.201.in fine.lib.2.dum reſpondit diſpenſatos, vt poſſint contrahere matrimonium, debere deponere ſcrupuloſam conſcientiam, & diſpenſationi fidem adhibere, cum ex ea, a legis cenſura non dicatur receſſum. Rurſus, non ipſa domina Cleopatra ſeu eius hæredes, peccare dicuntur contraueniendo huic contractui iurato, ſed ipſe dominus Brunorius, ſeu eius hæredes dicuntur peccare, dum retinendo, quod iure hæredibus dominæ Cleopatræ debetur, locupletari volunt cum alterius iactura. Nam naturæ hoc repugnat.l.nam hoc natura.ff.de condict.indeb. & reſponderunt Butrius in conſ.45.colum.2. verſi. item negari non poteſt. Corneus in conſ.293. colum.vlt.lib.4.& alios in claris his terminis cõmemorat & ſequitur, Crauc.in conſi.192.nu.11.
61 Et iura omnia, quę uolunt,† iuramenta obſeruãda eſſe, intelliguntur, niſi in contractu adſit læſio enormiſſima. Ita ad rem declarant Iaſon in conſ. 144.col. 10.ver.non obſtat etiã.lib.4. & poſt alios multos Oſaſcus in deciſ.41.nu.2. Et ibidem.nu.
62 3.poſt alios inqt, ꝙ in† iuramẽto ſit exceptus dolus, quem diximus ſupra ex propoſito, vel ſaltem re ipſa adeſſe, in hac læſione enormiſſima. Idẽ reſpondit Bero.in conſ.39.nu. 17.lib.9.

Quinto dubitationem aduerſus dom. Cleopatræ hæredes mouet auctoritas multorũ, qui ſcri-
63 pſerunt, mulierem, quæ adhibito iuramento† ceſſit & renuntiauit bonis paternis, maternis, fraternis & ſimilibus, non poſſe contrauenire, tametſi læſa ſit enormiter & enormiſſimè. Hac in opinione viſi ſunt fuiſſe. Ita Bald.in auth. ſacramenta puberum.col.pen.C.ſi aduer.vend.cum dixit, renuntiationes, quas faciunt ſorores fratrib. de hæreditate paterna, vel materna, adhibito iuramento, adeo validas eſſe, vt ab eis recidi non poſſit, nec concedi abſolutionẽ à iuramento. Ita ẽt Imola in c cum contingat.nu.48. de iureiur.affirmat filiam, quę renuntiauit cum iuramento hęreditati paternæ, quamuis reperiatur deinde decepta vltra dimidiam, non tamen poteſt illi renũtiationi contrauenire. Et inquit Imola, permultos Doctores noluiſſe ſubſcribere reſponſo Ancharani, qui contrarium reſpondit. Idem cum Imola ſcripſit Geminianus in cap.quamuis.nu.12.in fin.de pactis.in 6. Idem reſponderunt Alexan. in conſ.42. numero 28.ver.poſtremo.& in conſ.125.num.9. lib.1.vbi teſtatur, hãc eſſe communem opinionẽ.

Ita

Ita etiam ſenſit Corneus in repet.auth.ſacramẽta puberum.num. 104.C. ſi aduerſus vend. Barb. in conſ.53.colum.8.lib.2. Idem apertius reſpondit Curtius ſenior in conſ.44.ſuper contingentia.col.3.verſ.ſed ad iſta omnia. & idem in conſ. 66.ſuper promiſſa,in ultimo dubio.Socin.ſen.in conſil.115.num.6.lib.1. Georgius Natta in d.ca. quamuis.col.8.ver.ſextò limita.nu.21. de pact.in 6.Iaſon in l.ait prætor.il 2.§.ſi minor.nu.2.de iureiuran. Iacobinus de Sancto Georgio in d. authen.ſacramenta puberum.num.48.qui ait,ſe ita conſuluiſſe. Ita etiam Abbas in conſ. 12. col.vlt. & in conſ.71.lib.1.reſpondit,quod ſi minor iu-
64 rauit † ſe maiorem & vendidit cum iuramento, & ſi quid plus eſt donauit,non poterit contrauenire prætextu alicuius læſionis. Idem reſpondit Rubeus in conſ.12,num.17. Ita etiam Berous in conſ.49.num.22.lib.1.qui ſecutus Imolã,Caſtrẽſi.& alios nonnullos, reſpondit,filiam conqueri non poſſe, nec cõtrauenire renuntiationi iuratę factæ de bonis paternis & maternis,et ſi læſa multum fuerit.Et ibi numero vigeſimotertio.ſubiungit,diſpoſitionem cap.quamuis.de pactis in 6.excipere quidem dolum,ſed debere intelligi de dolo ex propoſito, non autem de dolo re ipſa, qui ex læſione enormi dicitur prouenire. Ita etiam reſpondit idem Berous,in conſilio quinquageſimo,num.25.libro primo. Idem ſenſerunt Hiero, Gabriel in conſ.127.& 28. Alba in conſilio 11. num.7.

Reſpondetur prædictis auctoritatibus, quæ
65 vere procedunt, † qñ vel nulla, vel tenuis, uel enormis adeſt læſio:ſecus vero qñ extat enormiſſima. Ita Bald.in d.auth.ſacramenta puberum.columna penultima, vere intellexerunt Barbatius in conſilio quinquageſimotertio:columna octaua,libro ſecundo. Iaſon in conſ. 133. columna decima,verſic.Non obſtat etiam illud. libro 4. Ita quoque de ſola læſione enormi loqui Imolã, Geminianum & alios,ſenſit Alciatus in dicto capitu.cum contingat.numero octuageſimoſecundo,verſic.vnde merito.de iureiurando,Ita etiam loquitur Corneus in repe.dict.authen. ſacramenta puberum. numero centeſimoquarto. C. ſi aduerſus vend.ſicuti indicant aperta eius verba ibi. numero centeſimotertio.Cum dixit,qnod etiãſi renuntiatum eſt cum iuramento enormi læſioni, attamen ſi læſio ſit exceſſiua, contrauenire poterit: Ita pariter de ſola enormi læſione loquitur Iaſon in d. §.ſi minor, numero ſecundo. Non etiam repugnat auctoritas Nattæ in dicto capit. quamuis, numero vigeſimoprimo, quia uerè is ſentit cum Ancharano, & ſequacibus.& ibidem numero vigeſimotertio, in ſeptima limita. poſt Caſtren.ſcribit,filiam dotatam ex ſolis bonis maternis, poſſe contrauenire iuratæ renuntiationi de bonis paternis,cum ex illis nil fuerit conſecuta.Ita etiam loquuntur Iacobinus & Rubeus,præcitatis in locis.

Non etiam obſtat auctoritas Beroij in dicto conſ.49.num.22.& 23.lib.1.quia ipſe reſpondit, quando filia vel nil læſa fuit,vel ſi læſa enormiter tantum,nõ autem enormiſſimè. vt uerè ſe ipſum ibi declarat, numero 26. & nume. 36. dum citat Decium in conſilio 181,qui quidem Decius reſpondit in ea, quæ læſa nec enormiter quidem fuerat. Sic pariter intelligi debet Berous ipſe in d.conſ.50.numero 25.eo. libro primo. Nam vere loquitur in filia,quæ congrue fuit dotata a patre,& propterea dici verè non poterat læſa enormiſſime,tametſi ipſe Berous eo nomine appellet. Id quod & idem met,num.33.corrigit, dum aperte dixit, filiam illam congrue dotatam ſecundũ morem patriæ,dici non potuiſſe læſam nec enormiſſimè, nec enormiter. Et præterea loquitur ſemper Berous in filia, quæ erat maior ætate, & conſcia ſui iuris,ac valoris bonorum patris,ſecus verò in minore & ignara, vt ipſemet fatetur, ſicuti noſtro in caſu contingit. Non quoque repugnat auctoritas Hieronymi Gabrielis in d.cõſil.127. numero 27. & 28. quia reſpondetur &c. quia ſi conſiderentur eius verba ibidem, nume. 26,verſ.vel qualitate facti,uere ſenſit, quod data læſione enormiſſima, renũtiatio facta reſpectiue, vt portionem ſibi debitam conſequeretur, reſcinditur. Et Alba in d.conſilio 11. num.7. non ſe firmat in ea opinione, ſed ſubiungit,quod ſuo illo in caſu non aderat læſio enormis, atque ita multo minus enormiſſima. Et ipſemet Alba in conſil.89.num.7.reſpondit, quod vbi adeſt læſio enormiſſima, reſcinditur ẽt renuntiatio facta a muliere per modum trãſactionis, licet adhibito iuramento.

Sextò videbatur vrgere, quod domina Cleopatra promiſit verbis valde generalibus,&(vt noſtri dicere ſolent) prægnantibus, adhibito etiam iuramento non contrauenire. Nam promiſit
66 non contrauenire aliqua de cauſa.† Quæ ſane verba generalia comprehendere videntur quamcũque cauſam,atque ita cauſam læſionis enormiſſimæ. Quandoquidem ſi aliter diceremus, iuramẽtum nihil operaretur, quod dicendum non eſt, argum.l.ſi quando.de lega.primo. Rurſus renuntiatio verbis tam generaliter cõceptis,nihil operaretur,quia pro tenui leſione,non reſcinderetur renuntiatio,ſicuti nec reſcinditur contractus vẽditionis ob modicam læſionem, vt tradunt omnes in l.2.C.de reſcind.vendic. ibi poſt alios Cagnolus num.... Et præterea ſi promiſſio renuntiatioque generalis affirmatiua,complectitur omnia remedia,vt inquit glo.in l.1.§. ſed videndum. ff.de ſucceſſ.edicto, multò magis comprehendit
67 renuntiatio negatiua,cum † negatiua plus neget quam affirmatiua affirmet,iuxta glo.l.hoc genus. ff.de condit.& demonſt. Hæc ergo negatiua renuntiatio videtur comprehendere etiam cauſam enormiſſimæ læſionis. Et in ſpecie ſic docuit Imola in ca.cum contingat.numero quinquageſimo ſexto. Et in ſpecie, quod filia renuntians † exceptioni doli, actioni in factum, reſtitutioni in integrum, & omni alij iuris & legum auxilio, non poſſit prætextu læſionis,contrauenire renũtiationi

tiationi,reſponderunt Purpur.in conſ.510.num. 17.verſi.tertio.Berous in conſilio 49.nume. 31. libro primò.Idem ſcripſerunt multi in l.ſecunda. C.de reſcind.vend.cùm dixerunt, remedio illius legis locum non eſſe, quando adhibita fuit hæc generalis clauſula, quod venditor non contraueniat ipſi alienationi,quacumque de cauſa. Ita in ſpecie annotarunt in d. l. 2. Panthaleon Cremen. numero ſexageſimoquinto. & Cagnolus numero 94.

Reſpondetur, quod imò prædicta clauſula ét
69 adhibito iuramento nõ operatur, † quin ob enormiſſimam læſionem,recedi ab ea renuntiatione & ceſſione poſſit:ſicuti in ſpecie docuit Alciatus in cap.contingat.num.83.verſic.amplia hanc cõmunem.de iureiuran.qui ita conciliando opiniones intellexit Butrium & Abbatem. Nõ enim(ait Alciatus) verborum generalitas,tollit læſionem enormem ſeu enormiſſimam,ex quo dolus ex ea præſumitur, vt diximus ſupra, & idem in ſpecie reſponderunt Grammatic.in conſilio 128. num. 11.in ciuilibus. Siluanus in conſilio 13. numero 9. verſ. ex quibus omnibus,& apertius Simon de pratis in conſilio 150.nu.32. Et verba generalia & prægnantia non impedire reſciſſionem renuntiationis,ob læſionem enormiſſimam,reſpondit poſt multos Alciatus reſp.496.in fine. Idem ſimili in caſu cenſuit Berous in quæſt. 125. numero ſecundo.

Nec repugnat,quod alioqui iuramentum, vel clauſula tam generalis,nihil operarentur. Nam (vt Alciatus ſcribit) ſatis operatur iuramentum, ex quo addit forum foro.cap.vlt. de foro comp. in 6. Ita etiam illa verborum generalitas, ſatis operari dicitur,vt tollat læſionem enormem,nõ autem enormiſſimam.

70 Non etiam obſtat,quod renuntiatio † negatiua,verbis generalibus concepta,videatur comprehendere etiam læſionem enormiſſimam. Nã reſpondetur hoc falſum eſſe, quia vt dicebat Alciatus præcitato in loco, quod ob dolum non præſumitur de ea actum;arg.l.creditor.§. Lucius ff.mand.& l.actione.C.de tranſact.

Non etiam obſtat clauſula,quod renuntiauerit
71 exceptioni doli mali, † metus.&c. quia nec illa clauſula impedit reſciſſionem,prætextu læſionis enormiſſimæ,vt in ſpecie reſpondit Cepha.in conſ.405.nu.65.lib.3.

Nec obſtat auctoritas eorum, qui ſcripſerunt,
72 locum non eſſe remedio† l.2.C.de reſcind.vend. quando adiecta fuit generalis hæc clauſula.Nam reſpondetur, illorum traditionem procedere quando læſio fuit vltra dimidiam iuſti precij, in aliquo modico, uel etiam quando fuit enormis, ſecus quando fuit enormiſſima,quemadmodum in ſpecie.d.l.ſecundæ.ſcripſerunt ibi permulti, & ſupra commemoraui Iaſonem in conſ. 133.columna decima.verſicu.ſecundò reſpondetur. libro quarto,idem affirmãtem.Ita etiam videmus,
72 quod ſi compromittentes promittunt † ſtare laudo,renuntiantes læſioni enormi:non tamen cenſentur renuntiaſſe enormiſſimè,etſi uerba renuntiationis ampla ſint, vt diximus ſupra in quarto noſtræ opinionis argumento.

Nec repugnant auctoritates Imolæ & Purpurati quia illi loquuntur in læſione enormi, non autem in enormiſſima.

Septimò maiorem mouet dubitationem, quòd domina Cleopatra renuntiauit etiam læſioni enormiſſimæ. Quæ ſane renuntiatio iure ſuſtineri videtur,& operari, ne tantæ læſionis cauſa recedi poſſit,ab ipſa renuntiatione & ceſſione. Ita ſcripſerunt Imola in dict. capit. cum contingat, numero quinquageſimoſexto, & manifeſte reſponderunt Berous in conſilio quinquageſimoprimo,numero decimoſexto, verſic. reſpondeo & aliter.libro primo,& in conſilio 174.in fine,libro ſecundo. Pariſius in conſilio vigeſimo. numero 36.libro primo. & Alciatus in reſponſo 123.num.6.

Reſpondetur,quod imò læſus enormiſſimè po
74 terit † contrauenire,non obſtante ſpeciali hac renuntiatione: ſicuti in ſpecie affirmarunt Butrius in conſilio quadrageſimoquinto, in fine. Corneus in conſilio 179.colum.vlt.lib.4. Alciatus in d.cap.cum contingat.numero octuageſimoſeptimo.idem in conſilio 97.numero quarto. Craue. in conſilio 142. numero 23. & in conſilio 192. numero decimo,& Cagnolus in l.ſecũda,numero 98.C.de reſcind.vend.& nume. 109. Et ſi prædicta locum habẽt in maſculis ætate maioribus, quanto magis in mulieribus,ætate minoribus,vt arguit Crauet.in d. conſilio 142. numero vigeſimoquarto.& Caſſiadorus in deciſion.prima, numero ſecundo,in titu.de emptio.& vend. Alciat. in reſponſ.496 numero 9.verſic. ego tamen. Ea
75 eſt ratio, quia qua facilitate minor † vel mulier paſſi ſunt ſe lædere enormiſſimè, eadem etiam adducti ſunt,vt renuntiarent ipſi læſioni,& adijcerent quaſcumque clauſulas,quibus ſibi præiudicare voluerint.argum.l.doli.§.diuerſum. ff. de nouat.vbi gl.confert,quod docuit Bart.in l.vlt.§. idem quæritur.ff.de cõd.indeb. Cùm dixit, quòd eadẽ ratione,qua quis promittit indebitum,eadem ét ratione apponit clauſulam,qua renuntiat condictioni indeb. Et Bart.ſecuti ſunt Dec.in conſil. 475.nu.29.Rui.in conſ.106.nu.10.lib.1.& Marſ. ſing.18.Et pterea eſt ratio,quia ſicuti dolo † ex ꝓpoſito renuntiari nõ poteſt,ita nec læſioni enormiſſimæ,cum & illa idem ſit quòd dolus ex propoſito, ut diximus ſupra; & in ſpecie ſic reſpondit Craue.in d.conſ.192. nume. 10. verſ. quarto reſpondeo. Rurſus reſpondetur huic argumento, quod nil operatur clauſula renuntiationis enor-
77 miſſimæ læſionis. † Nam. illa videtur potius adiecta ex ſtylo notarij,quam voluntate ipſius renuntiantis: id quod ipſe Alciatus comprobat. in reſponſo.496. numero nono. verſicul. fortius ſentit. Et in ſpecie idem reſponderunt Corneus in conſ.288 colum.9.lib. 3. in conſ.47. col.2.& in conſ.258.col.4.lib.4.& Crau.in conſ. 192.nu.10.ver.tertio reſpondeo.

Octauò

Octauò videtur ad rem hanc facere, quòd no-
ſtro in caſu interuenit curatoris auctoritas, nec
non & Prætoris decretum. Quę quidem multum
78 operari ſolent. Nam decretum efficit, † ut non
præſumatur aliquis dolus, vel deceptio, iuxta. l.
ſed etſi præſes. & l. ſi quidem. C. de prędijs mino.
Baldus in l. magis puto. §. ſi prętor. ff. de rebus eo
rum, & alibi ſępe. Ita quoque multum operatur
79 auctoritas † curatoris, iuxtà. l. ſi curatorem habẽs
C. de in integrum. reſtitut. minor. & alibi ſępiſ-
ſimè.

Non ergo videtur reſcindenda hæc renuntia-
tio & ceſſio. Et in ſpecie reſpondit Socinus ſe-
nior in conſilio 115. numero quinto, libro 1. &
apertius Purpura. in conſil. 510. num. 19. Bero. in
conſ. 50. nu. 34. lib. 1.

Reſpondetur, nec decretum Prętoris, nec cu-
ratoris auctoritatem impedire, reſciſſionem hu-
ius renuntiationis & ceſſionis, in qua enormiſſi-
80 ma † extat lęſio. Ita in ſpecie decreti reſponde-
runt Caſtren. in conſi. 174. contra ſuperius, libro
primo. Corneus in conſi. 214. num. 6. lib. 3. quos
ſecuti ſunt Cępolla. in conſi. 17. in ciuilibus, qui
Alciatus in dict. capitu. cum contingat. numero
89. de iureiuran. Idem affirmarunt Ripa libro 3.
reſponſorum. capit. 15. Marzarius in conſil. 19.
columna vltima. Et decretum nil operari quàdo
conſtat de euidenti lęſione, reſponderunt Cepha
lus conſ. 405. num. 62. lib. 3. & Riminaldus iunior
in conſilio quinto, numero 183. libro primo. Ita
pariter curatoris auctoritas, non impedit reſciſ-
ſionem huius renuntiationis: ſicuti auctoritate
tutoris reſpondit Fulgoſius in conſ. 33. Dynus
in fine, qui rationibus comprobat. Et illum ſecu-
tus eſt Alciatus in reſponſ. 496. in fin. & apertius
Alciatus in d. capit. cum contingat. numero 89.
ver. & idem videtur. Nam quando lęſio enor-
miſſima apparet. ceſſat omnis pręſumptio bona,
quæ ex prętoris, ac curatoris pręſentia exoritur.
Ita Ruinus in conſi. 170. nu. 17. lib. 1. & Boer. q.
100. num. 9.

Nec repugnant auctoritates Socini ſenioris
in dicto conſilio 115. numero quinto, libro pri-
mo. & Purpurati in dicto conſilio 510. nu. 19.
quia illi loquuntur in lęſione enormi, non autem
in enormiſſima.

Nono vrgere nõ parum videtur clauſula illa,
qua promiſit domina Cleopatra, ſe nolle quid
81 plus petere, † ſed quod omne ius ad ſe ſpectans
& pertinens, donabat titulo donationis irreuoca
bilis. &c. Quæ ſane clauſula operari uidetur, ut
ſublata cẽſeatur omnis læſio, etiam enormiſſima.
Ita Abbas in cap. cum contingat. nu. 30. de iureiu
ran. & ibidem Alciatus. num. 89. verſic. limitatur
hæc concluſio, & idem viſus eſt ſentire Purpura,
in conſ. 510. num. 13. verſ. ſecundo principaliter.
Et apertius idem reſponderunt Berous in conſi.
lio 50. numero trigeſimoſecundo, lib. 1. Alba in
conſ. 11. nu. 7.

Reſpondetur primò prędicta poſſe procedere,
82 † quando ex circumſtantijs apparere poteſt, ma-
iorem renuntiantem uelle donare. Ita decla-
rant Abbas & Alcia. præcitatis in locis q̃ tres cir
cumſtantias conſiderauit. Nam quando voluit
donare nulla lęſio poteſt conſiderari, ex quo gra
tis voluit remittere, ſecus quando mulier vel al-
ter quiuis renũtiauit reſpectu alicuius rei uel p̄tij
ſibi dandi, Quia tunc noluit gratis remittere, &
debet renuntiatum ius correſpondere pretio, ſeu
valori rei acceptę. Ita in ſpecie declarat Crottus
in conſ. 120. num. 37. lib. 1. & in conſ. 321. num.
32. lib. 3. poſt Bartolum in conſ. 90. lib. 1. & Cor-
neum in conſ. 258. lib. 4. Cum itaque noſtro in ca
ſu, domina Cleopatra voluerit reuuntiare bonis
paternis ob id, q̄ ſibi daretur debita illorum por-
tio, ſequitur dicendũ noluiſſe donare. Et ideo de
buit datum correſpondere iuri ſuo; quid in bonis
patris obtinebat. Nec hic conſiderari poſſunt illę
circumſtantię, conſideratę ab Alciato. Quarum
prima eſt, quando natura contractus & ſolenni-
tas ipſa in eo obſeruata, ſignificat, illum donare
83 voluiſſe, cum forma contractus † arguat mentem
contrahentis. l. j. §. ſi quis ita ubi Aret. ff. de verbo.
oblig. Hæc forma contractus, non extat noſtro
in caſu, in quo nulla ſolennitas, quę ſolet obſer-
uari in donationibus, adhibita fuit. Alia eſt circũ
ſtantia (inquit Alciatus) quando quis cum valde
coniuncto contraheret. Nam tunc ob amorem
84 † & beneuolentiam, facile pręſumitur donatio.
Et tunc coniunctio ſanguinis tollit fraudis ſuſpi
cionem, vt ſcribunt Alber. in l. fratrem. ff. quę in
fraudem cred. Salicetus poſt Cynum in l. 1. C. ad
l. Iulia. repet. & late Tiraquellus in l. ſi vnquam
in pręfatione num. 26. C. de reuocan. donat. Hęc
pariter circumſtantia ceſſat in caſu noſtro, cum
hic non modo intercedebat amor & beneuolen
tia, inter do. Cleopatram & do. Brunorium eius
fratrem, uel do. Lucretiam eius nouercã, ſed ma-
ximum odiũ, ſicuti ſignificant graues ipſæ lites,
quas inter ſe habuerunt tempore factę ceſſionis
& renuntiationis. Et cum ipſi D. Brunorius & D.
Lucretia occuparent Caſtrum Ronchifrigidi, q̄
erat hęreditarium D. Cleopatræ, aperte demon-
ſtratur odium inter eos fuiſſe. Nam (vt ait Poeta
ille) *Non eſt amicus noſter, qui noſtra bona tollit.* Tertia
eſt circũſtantia, qua conſiderat Alcia. p̄citato in
loco, qñ renuntians habet certã cognitionẽ valo
ris ipſius rei & iuris quib. renunciat, vt puta ſi q̄s
renuntiauit agro, quẽ colebat. Hęc circumſtãtia
non ẽt adaptatur caſui noſtro, cum hic non con-
ſtet D. Cleopatram habuiſſe eo tempore renũtia
tionis, uerã ſcientiam & cognitionem, valoris bo
85 norum patris. Nam & mulier & minor † erat, quí
nõ p̄ſumuntur huiuſmodi ſcire, vt tradunt Bald.
et Salic. in l. 2. C. de reſcind. vend. ille. q. 4. iſte. q. 7.
& ibidem Cagnol. nu. 125. Nec ſufficit illa clauſu
la adſcripta in inſtrumento ceſſionis & renuntia-
86 tionis, quod ſciens † non per errorem iuris, uel
facti renuntiat &c. Nam hęc eſt clauſula, quam
ex ſtylo adſcribere ſolent notarij, & propterea
nil operatur, ut in ſpecie declarat Alciatus
in dicto. capitu. cum contingat, uerſic. idem etiã

& Berous in conſ.39.num.16. lib. 2. & q.125.nu. 3. Et hoc maxime ꝓcedit noſtro in caſu, in quo extant (vt dixi) vrgentes coniecturæ ex qualitate perſonæ, quod ſcilicet ipſa domina Cleopatra ignorauerit iuſtum valorem bonorum patris. Et in ſpecie, quod hæc clauſula donationis non tollat læſionem enormiſſimam: reſpondit Corneus conſi. 180. num. 9. lib. 1. & conſ. 288. nu. 7. lib. 3. Idem affirmarunt Caſſiado. in deciſio. 1. num. 1. tit. de empt. & vend. & Boerius in q. 142. num. 10. & Marzarius in conſil. 19. colum. vlt. Et rurſus ad miſſo citra veri præiudicium, quod hæc clauſula poſſet operari donationem, attamen illa adhuc effectum habere non poſſet, ob defectum inſinuationis, vt in ſpecie reſpondit Angelus in conſil. 59. Quidam paterfaml. colum. vlt. Alexan. in l. ſi quis cum aliter. de verborum obligatione. Socin. ſen. in conſ. 215. lib. 2. Berous conſi. 57. num. 4. lib. 1.

Decimo non leuem dubitationem mouet, ꝙ ceſſio & renuntiatio hæc, geminate facta fuit. Nā aliquot menſes vel annos, ante hanc renuntiationem factam, anno 1557. altera facta eſt. Hæc itaque
87 reiteratio † & geminatio operatur, vt omnis ſuſpicio doli & fraudis ceſſet, ſicuti in ſpecie reſpondit Decius in conſ. 181. colum. 3. verſ. ſecundum eſt, quem ſecutus eſt Alciatus in d. cap. cum contingat. num. 89. verſi. limitatur ſecundo. de iureiur. idem in reſp. 123. num. 7. Craue. in conſ. 54. num. 7 & in conſ. 160. num. 3. Rubeus in conſilio 133. num. 9. & Rolandus in conſ. 59. num. 34. lib. 1. Et ij quidem Doctores ſcribunt, geminatam renuntiationem, impedire reſciſſionem contractus ex diſpoſitione. l. 2. C. de reſcind. vend.

Verum Reſpondetur, quod cum *& illa prima*
88 ceſſio † & renuntiatio reſcindi debeat, ob enormiſſimam læſionem, ita hæc ſecunda confirmare illā nō potuit. Ita in ſpecie rñdit Craue. in conſ. 142. num. 13. Et geminationem hanc non tollere enormiſſimam læſionem, reſpondit in ſpecie Marzarius in conſ. 19. colum. vlt. Ita nec geminatam renuntiationem impedire remedium. l. 2. C. de reſcindic. vend. ſcripſit ibidem Pinellus in ſecunda parte. cap. 1. in fin. Et accedit, quod hic adfuit metus & timor tum reuerentialis, tum ob dubitationem amiſſionis Caſtri Ronchifrigidi, ſicuti diximus ſupra, in quarto noſtræ opinionis argumento. Ex quo ſequitur quod renuntiatio
89 † quantumvis geminata. reſcindi debet Ita in ſpecie reſpondit Alciatus in reſp. 97. nu. 10. vbi nu. 11. conſiderat in muliere ætate minori ob ſexus, fragilitatem, facile metum præſumi.

Vndecimò reſciſſionem huius renuntiationis impedire videtur pactum de non petendo, quod expreſſim adiectum fuit. Nam maior eſt uis huius pacti de non petendo, quam ceſſionis & re-
90 nuntiationis iurū, cum excluſus ꝑ pactum hoc † de non petendo, nil amplius petere poſſit pretextu cuiuſuis læſionis. Ita in ſpecie argumentatur Berous in conſ. 51. nu. 17. lib. 1. auctoritate Baldi & Alex. in l. ſi actione. C. de pactis. cum dixerunt filiā etiam indotatā nil penitus conſequi poſſe ex bonis patris, cui fecit pactum de aliquid non petendo. Nec (ait Berous) pactum hoc continet donationem, vt neceſſaria ſit inſinuatio. Id quod ipſe Berous multis comprobat. Et idem Berous in conſi. 176. num. 51. lib. 1. in ſpecie reſpondit; hoc maxime procedere quando pactum de non petendo non eſt de ſe, ſed adiectum ad alterius actus confirmationem, vt hic.

Verùm reſpondetur, nullam eſſe conſtituen-
91 dam † differentiam hoc in caſu, inter renuntiationem & pactum de non petendo. Quandoquidem & in eo pacto verſatur eadem ratio, ne mulieres, præſertim minores fraudentur. vt ſcribunt Bartolus in l. tranſactione. ff. de tranſactio. Baldus in l. 2. ver. nota hanc rationem. ff. de adoptio. Bartolus, Baldus, Angelus, Alexander, Iaſon & reliqui in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. & poſt alios in ſpecie tradit Tiraquellus in tract. de legibus connubial. *in glo.* 3. numero quarto. Et his addo Alexandrum in conſilio centeſimononageſimo. in fine, libro ſecundo. & Ruinum in conſilio centeſimoquinquageſimonono, col. 2. lib. 5.

92 Et præterea ſi tranſactio, † quę maiorem vim habet, quam pactum de non petendo, reſcinditur prætextu læſionis enormiſſimæ, vt dicemus infra, multo magis pactum ipſum de non petendo, quod regulatur a contractu principali, cui adijcitur, ſicuti faciunt & cæteræ omnes clauſulæ, quæ ad confirmationem adijci ſolent, vt dixi *ſupra, in reſponſione ad ſeptimum argumentum,*
93 cum dixi, quod eadem *facilitate*, qua † *quis renuntiat iuri ſuo, & detrimentum ſibi adfert*, eadē facilitate adhibet quaſcumque clauſulas & propterea renuntiatione ipſa reſciſſa, clauſulę *ipſę* tolluntur.

Duodecimò repugnare videtur dominę Cleopatræ ſeu eius hæredibus, quod hæc ceſſio & re-
94 nuntiatio† facta fuit mediante tranſactione, quę etiam prætextu læſionis enormis & enormiſſimę, non poteſt reſcindi, ſicuti in ſpecie reſpondit Berous in cōſilio 176. numero vigeſimoquinto, libro primo, ex opinione multorum, quos recenſet. Et ibidem, numero vigeſimoſexto, & vigeſimoſeptimo, comprobat, quia tranſactio habet
95 vim ſnīę† & rei iudicatę, aduerſus quam cōtraveniri non poteſt, ob læſionē ēt enormiſſimam. l. 2. in fi. C. qñ prouoca. non eſt neceſſe, & c. 1. & ca. vlt. de re iud. Et ꝑcitato in loco Bero. nu. 31. commemorat multos, affirmantes, tranſactionem ob læſionem enormiſſimam non reſcindi.

96 Ceterū reſpondetur, ꝙ imò † & tranſactio reſcinditur, qñ læſio interceſſit enormiſſima. Ita in claris noſtris terminis reſpondit Corn. in conſil. 166. li. 1. quem ſecutus eſt. Dec. in cōſ. 60. nu. 4. in cōſ. 203. & in cōſ. 216. nu. 4. & in cōſ. 479. nu. 11. Cagnol. in l ſi quis maior. nu. 37. C. de tranſact. & in l. 1. nu. 80. C. de reſcind. Craue. in conſ. 151. nu. 26. Grāma. in deciſ. 66. nu. 48. Socinus iun. in cōſ. 129. num. 48. & in conſ. 144. num. 8. libro 1. & in

conſ. 98.

conſi.98.nu.18.lib.2.& Modern. Pariſien. in additio.ad Alexan.in conſ.42.nu.11.lib.1.& Arius Pinelus in l.2. parte prima.capit.4.num.26.C.de reſcind.vend.qui dixit,hanc traditionē æquitate muniri. Et huius ſententiæ addo ſibi parum conſtantem Berou m,in conſilio 39.num.13. libro 2. Idem reſpondit Hierony. Gabriel in conſi.154. colum.vlt.

Decimótertiò obſtare videtur dominæ Cleopatræ,ſeu eius hæredib. quod nullo iure conqueri poſse videatur, atque ita non videtur poſse contrauenire dictæ ceſſioni & renuntiationi, cū nulla læſio hic videatur conſiderabilis, quandoquidem domina Cleopatra dotata fuit a patre. Et ideo dicere non potuiſset, ſe incongrue fuiſſe dotatam. Nam pro patre extat iuris pręſum-
97 ptio,quod ſumat bonum conſilium† pro filia,iuxta l.nec in ea.ff.de adult. Et in ſpecie filiam conqueri non poſse de dote data a patre, reſponderunt Caſtren.in conſi.275. ſuper primo quæſito. in ſeptimo dubio & in conſi.400. Viſis & ponderatis omnibus lib.2.Alex.in conſ.33.lib.4.Craue. in conſ.114.num.13. qui in ſpecie poſt alios multos reſpondit,læſionem enormiſſimam conſiderari minime poſse in filia, quæ dote a patre accepta,renuntiauit illius ſucceſſioni, cum in bonis patris ſpem tantum haberet, & bona patris eo uiuo ita minui,ut augeri poterant. Et ipſe pater viuens poterat pro ſui libito ea conſumere.

Cæterum facile reſpondetur, quod tunc de-
98 mum filia dotata a patre,non poteſt conqueri, † quando dos eſt condecens, non autem quando eſt nimium tenuis & ualde incongrua. Ita declarat & intelligit ipſemet Caſtren. in dicto conſilio ducenteſimoſeptuageſimoquinto.quem poſt Alexandrum ſecutus eſt in ſpecie, & claris his terminis noſtris,Iaſon in conſilio 133. columna decima, uerſic.non obſtat etiam dum dicebatur. libro quarto. Et eandem Caſtrenſis declarationem,ſecuti ſunt permulti a me congeſti in commentarijs de arbitrarijs iudicum. libro ſecundo. caſu 149.num.15.Et in terminis noſtris eam probauit Berous in conſ.39.num.16.lib.2.qui in ſpecie ſimilis renuntiationis enormiſſimæ læſionis reſpondit. Idem cenſuit Simon de prætis in conſil.138.num.50.& idem in conſil.150. nume.54. verſi.Octauum:poſt Corneum in conſi.291. col. vlt.verſic.etſi dicatur.lib.4.Ruinum in conſ. 140. colum.vlt.lib.4.& Craue.in conſi.142.num.28.fi-
99 liam cenſeri læſam † enormiſſimè, quando pater conſtituit dotem filię,pro maiori ſumma in bonis maternis ipſius filiæ, & ex ſuo proprio quid minimum dedit, ſicuti uere contingit noſtro in caſu.

Nec repugnant illæ rationes, quod bona patris ita minui poſsunt,ſicut augeri, quia reſpōde-
100 tur, dotem conſiderandam † eſse ſecundum facultates illius temporis, quo ipſa dos conſtituitur,ut ſcripſi poſt mnltos in d.caſu 149.num. 15. Et propterea futurus euentus non eſt conſiderādus. Et præterea ratio hęc omninò ceſsat in caſu noſtro, in quo dos hęc conſtituta fuit à patre in teſtamento,& qui paulo poſt deceſſit. Et ideò ceſsat ratio diminutionis bonorum.

Decimoquartò videtur obſtare, quod domina Cleopatra poſteaquam effecta eſt maior,nunquam contradixit, ex quo ſequitur dici poſſe eā ratificaſse renuntiationem & ceſſionem iam a ſe factam,iuxta.l.vltim. C. ſi maior factus alienan. factam ſine decreto,ratum hab. libro quintò. Et in ſpecie ita reſpondit Purpuratus in conſilio 510. numero decimonono, verſicu. quintò hic vltra.

Cæterum reſpondetur,ſecundum Marzarium in conſ.19. colum.2. & 3. & Oſaſchum in deciſ. 179.num.13.& num. 18. qui in claris his terminis dixerunt,diſpoſitionem.d.l.vlt. C. ſi maior fa-
101 ctus,non habere locum,quando in † contractu à minore geſto,interuenit dolus. Nam tunc ex ſuperuenienti ętate maiori,non dicitur ratificatus. Et huius opinionis recenſent illi Roma.in conſ. 54.col.2.Corneum in conſ.207. lib.3. Ruinum in conſ.179.num. 29. lib. 1. Pariſ. in conſil. 100. num.70. lib. 1. & Nattam in conſ.295. columna prima.lib.1.Cum autem dixerimus ſupra,ex læſione enormiſſima dolum non ſolùm re ipſa, ſed & ex propoſito argui, ſequitur dicendum, ceſſare diſpoſitionem d.l.vltim.Nec hic repugnant quæ ſcripſi in tract.de recuperanda poſſeſſione remedio decimoquinto.num.177.& 178. Cùm dixi, d.l.vlt.non procedere quidem,quando dolus eſt verus,ſecus verò ſi eſt præſumptus: ſicuti eſt dolus, qui ex læſione prouenit, Nam id eo loci dixi
102 de dolo qui p̄ſumitur ex lęſione enormi,† qui dolus eſt ſolum præſumptus,ſed dolus,qui ſumitur ex læſione enormiſſima, dicitur verus dolus ſeu ex propoſito,quemadmodum multorum auctoritate ſupra comprobaui.

Reſponderi etiam poteſt ſecundo,ex multorū
103 auctoritate, qui dixerunt.l.vlt.non habere † locū hodie iure canonico impediente,ob malam fidē. Ita Butrius in conſ.45.Ruin.in conſ.41.nu.51.& in conſ.170.nu.29.lib.1.Pariſ.in additio. ad Barto.in d. l. vlt. Verùm reſponſionem hanc non ita facilè admiſerim, ob ea,quæ ſcripſi in d.tract.de recup.poſ.remedio decimoquinto.nu.187.

Reſpondetur tertiò, quod diſpoſitio d.l. vlt.
104 ſolùm induxit,† quod ætas maior ſuperueniens cum illo curſu decennij, vel quinquennij,tollat remedium vel nullitatis, vel reſtitutionis in integrum, quod minoribus prætextu ætatis conceditur:Non tamē diſpoſitio illa tollit remediū læſionis enormis,& multò minus enormiſſimæ.Ita probat.l.prima. C. ſi maior factus alien. &c. ubi Baldus in ſpecie annotauit, Panthaleon Cremenſ.in l. ſecunda, numero nonageſimooctauo. C.de reſcind.vend.quos ſecutus ſum in dicto remedio decimoquinto.numero centeſimooctuageſimoquarto. Et in claris noſtris terminis,ſic etiam reſpondet Marzarius, in dicto conſilio decimonono, columna tertia. verſicul.præterea eſto.

Reſpondetur quarto,& tollitur omnis difficul
tas, quod imò nulla ſecuta eſt ratihabitio curſu
temporis.iuxta d.l.vlt. quia requiritur ibi curſus
decem annorum inter præſentes,& viginti inter
abſentes,vt declaraui etiam in d.Tract.de recup.
poſſeſſio.remedio decimoquinto.num. 176.poſt
Curtiũ iuniorem in conſi.141.num.21.&idem
in ſpecie nouè reſpondit,Simon de pratis in con
ſil.156.num.30. Quod ſane tempus hic non eſt
decurſum,cum(vt in facto præſupponitur) dom.
Cleopatra,paulo poſt hanc renuntiationem de-
ceſſerit.

Decimoquintò, non parum vrgere videtur,
quod ſaltem hæredes dominæ Cleopatræ, non
videntur poſſe contrauenire huic renuntiationi
& ceſſioni, ob id, quod dominus Iacobus eius
vir promiſit, quod ipſa Domina Cleopatra po-
ſteaquam facta fuiſset maior,ratificaſſet ipſam re
nuntiationem, alioqui in pœnam decem milliũ
aureorum incideret, Ne igitur locus ſit pænæ,
ob quam deinde daretur actio domino Iacobo,
aduerſus hæredes.do. Cleopatræ,dicendum eſt,
hos hæredes non poſſe recedere, ab illa ceſſione
& renuntiatione.

Reſpondetur, quod cum hoc renuntiationis
& ceſſionis negotium principaliter pertinuerit
ad dominam Cleopatram,ipſe dominus Iacobus
qui promiſit, quod ita D. Cleopatra effecta ma-
ior ratificabit, promiſiſſe dicitur tamquam fide-
iuſſor, iuxta gl.l.ſed duos ff.mand.& late declarat
Caſtren.in conſilio 332.In cauſa Syluestri con-
tra,libro primo.quem in terminis his noſtris ſe-
cutus eſt Iaſon in conſil.133.colum.pen. nu. 18.
libro 4.

Cum autem domina Cleopatra potuerit con
trauenire huic renuntiationi; poſſintque nunc
eius hæredes, dicendum eſt, nec dominum Ia-
105 cobum fideiuſſorem teneri, cum fideiuſſor †
eiſdem vti poſſit exceptionibus, quibus ipſe prin
cipalis.l.conſtitutionibus, & ibi Baldus C.de vſu
ris.& l.tam mandatori. C. de non numera.pecu.
& ibidem Baldus. & idem ſcripſerunt Bartolus
in l.vbicumque.ff.de fideiuſſ.& apertius in l.om-
nes exceptiones.ff.de exceptio.& plura congerit
Neuizanus in conſilio quinquageſimoprimo,nu
mero vigeſimoſeptimo. Et hoc præſertim pro-
cedit, quando in contractu minoris interceſſit
dolus,ſaltem re ipſa ex læſione enormiſſima. Nã
106 tunc exceptio competens ipſi minori † læſo,
competit etiam & ipſi fideiuſſori.l. ſecunda.ad fi-
nem Ruin.conſ.132.in fi.C.de fideiuſſ. min. & in
ſpecie ſic reſpondet Iaſon in d.conſ. 133. colum.
penul.numero decimonono, libro quarto, quo
loci numero vigeſimo, multis ſimilibus com-
probat traditionem hanc, quod vbi principa-
lis, non manet obligatus, quod nec etiam eius
fideiuſſor.

Decimoſextò &vltimò dubitationem mouet,
quod hæredes dominę Cleopatræ, ea de cauſa
non videntur poſſe reſcindi facere hanc renun-
tiationem. Quandoquidem mortua eſt ipſa
domina Cleoparra, querela reſciſſionis adhuc
non præparata, & ob id ipſa querela & ius agen-
di, non videtur tranſmiſſum ad hæredes, ſicuti
dicimus in querela inofficioſi teſtamenti,quę niſi
107 præparata fuit ante mortem filij, qui † querelare
poterat,non tranſmittitur.l.poſthumus. §. vlt. ff.
de inofficio.teſta.

Verùm reſpondetur,ex ſententia Crauettę in
conſilio 142. in fine. poſt Decium in conſilio
203.ante finem,verſic.ex quibus omnibus,hęre-
des ipſius dominæ Cleopatræ, ſicque dominam
Leonidam,poſse impugnare ceſſionem & renũ
tiationem hanc,cum certum ſit,omnia iura com
108 petentia † defuncto,tranſire ad eius hæredes. l.ſi
pactum.ff.de probatio. Et hæc facultas reuo-
109 candi † ceſſionem & renuntiationem,prætextu
læſionis enormiſſimę competit beneficio *legis*,&
propterea tranſmittitur ad hæredes,iuxta ea,quæ
tradit Iaſon in l.ſi arrogator,num. 14. ff. de ado-
ptio.cùm dixit,ius competens *diſpoſitione* legis
tranſmitti ad hæredes,etiamſi acceptatio ab ipſo
defuncto facta non fuit,dum viueret. Et ſubiun-
git Iaſon ibidem. nu.15.quod ſi ſtatutum defert
110 † lucrum dotis marito,p̃decedente vxore,ſi ma-
ritus viuens lucrum illud non acceptauit,ad hæ-
redes tamen tranſmittit,Et huius ſententiæ alios
commemorat Rolãdus à Valle in tract. de lucro
dotis.q.74. Cõcludo itaque renuntiationem ceſ
ſionemque hãc a D.Cleopatra factã reſcindi poſ
ſe & debere,ad commodum do.Leonidæ eius fi
liæ, ac etiam Illuſtr.D.Marchionis Malateſtę,vſu
fructuarij bonorum ipſius Do. Cleopatræ olim
vxoris *ſuæ*.

111 De fructib.† *legitimæ, dicẽdum eſt ſine cõtro*
uerſia deberi.l.Papinia, §. ſi cõditioni.ff.de inof.
teſt.gl. in l. in fideicommiſsariã.ff.ad Treb.Ruin.
in conſ.53.nu.10.li.2. Natta in conſ.156.nu.7.li.
112 1.qui dicũt,deberi ẽt ante morã.Ita ẽt deberi †fru
ctus ſupplementi legitimæ, affirmarũt Fabian.de
Giochis in repe.auth.nouiſs.q.7.C.de inof.teſta.
Rip.in d.l.in fideicõmiſsariã.nu.46.& Tiraq.in l.
ſi vnq̃.in verbo,ſuſceperit liberos.nu.97.C.de re-
113 uo.don.Et hi fructus peti pñt † una ſimul eodem
in libello,cum ipſa legitima. Ita Boſsius in tract.
cauſarum crim.in tit.de publica.bono.nu.7.

Quod uerò attinet ad illã dubitationẽ,an do.
Cleopatra,vel D.Leonida eius filia,conſequi poſ
ſint aliquid ex bonis duarum ſororũ defunctarũ
Et quò ad illã q̃ deceſſit viuente ipſa D. Cleopa-
tra,res eſt clara,ꝙ ipſa D.Cleopatra pro ſua con-
114 tingenti † portione ei ſucceſſit. Cũ iure cõi inſpe
cto,nulla ſit differẽtia inter maſculos & fęminas.
l.maximum uitiũ. C.de liber.p̃ter. Nec extat ali-
quod ſtatutum patriæ, quo ſoror excludatur per
fratrẽ à ſucceſſione bonorum p̃mortuæ ſororis.
115 Nam etſi frater † excludat ſororẽ a bonis patris,
dote ei a patre cõſtituta, non tñ excludit a bonis
alterius fratris p̃mortui, & multo minus ſororis.
Ita Angelus in conſi.52,Dominus Gilius.Roma
nus in conſi.168,nu. 1. Aret.in conſ.161. col. vlt.
& in l.Paulus.colum.1.ff,de acq.hæredit. Iaſon in

l.3.§.

l.3.§.veteres.num.23.ff. de acq. poſſeſ. & ibidem Socin.num.3.Curtius iunior in conſi.52.colum. vlt.& in conſi.101.num.6.& Pariſius in conſilio 49.numero 41.libro tertio. Nam alia ſunt bo-
116 na† patris, alia fratris, vel ſororis. Et propterea excluſus vel ſtatuto, vel renuntiatione a ſucceſſione bonorum patris, non eſt (vt diximus) excluſus à ſucceſſione bonorum fratris, vel ſororis.

SVMMARIVM.

1 *Homines ad diſſentiendum faciles ſunt.*

2 *Teſtatore aliquid relinquente, liberis, agnatis aut familiæ, is qui ſuccedere vult, probare debet ſe habere requiſitam a teſtatore qualitatem.*

Ea autem qualitas aliter in fideicommiſſo puro, aliter in cōditionali requiritur. nu. 5.

3 *Fideicommiſſa & legataq; procedāt a patri, & in quo differant pura a conditionalibus.*

4 *Conditio nil ponit in eſſe.*

6 *Legati puri dies, a morte teſtatoris cedit.*

7 *Succeſsio ex teſtamento, regulari ſolet ſecundum ſucceſſionē ab inteſtato.*

8 *Succedere volens tamquam agnatus, aut cognatus ex fideicōmiſſo puro, talis eſſe debet tempore mortis illius, de cuius ſucceſſione agitur, uel tempore conditi teſtamenti. numero 9.*

10 *Succeſſionis qualitatem habentium incluſio, eſt non habentium excluſio.*

11 *Argumentari a ſenſu contrario licet.*

12 *Succedere uolens ex fideicommiſſo conditionali, ſufficit ſi talis ſit tempore quo ſucceſsioni factus eſt locus.*

13 *Teſtamentum perfectionem a morte teſtatoris recipit.*

14 *Agnati nati tempore conditi teſtamenti, vel mortis teſtatoris, admitti debent prius in fideicommiſſo conditionali, quam nati tempore conditionis exiſtentis.*

15 *Proximiores & magis ſanguine coniuncti, excludunt remotiores.*

19 *Conceptus pro nato habetur, quo ad commodum & utilitatē ſuam.*

17 *Fideicōmiſſo cōditionali, admittuntur illi qui nati & cōcepti ſunt uel tempore mortis, uel conditionis euenientis, non autem nati poſt conditionis & ſucceſsionis euentum.*

18 *Fideicommiſſo aut legato pure liberis relicto, ſuccedunt ſolū ij qui tales ſunt tempore ſucceſsionis, reliquis excluſis.*

19 *Fideicommiſſum conditionale purificatum, nil a puro differre.*

20 *Fideicommiſſo conditionali, duo conſiderari tempora, vnum conditionis pendentis, aliud caſus ſucceſſionis.*

21 *Diſpoſitio pura, & diſpoſitio conditionalis purificata, æquipantur.*

22 *Succeſsionis tempus ut inſpicitur in uocatione pura, ita tempus purificatæ conditionis, in uocatione conditionali.*

23 *Agnatum eſſe ſufficit tempore conditionis euenientis, ut in agnatorum uocatione dicatur comprehenſus.*

24 *Dominium rei, in aere ſtare nequit.*

25 *Principium primæ exiſtentiæ in conditionibus conſideratur, non id quod ex poſt facto ſuccedit.*

26 *Conditionis implementum, ſufficit tempore delatæ ſucceſſionis exiſtere.*

27 *Diſpoſitione in quacumque generaliter inſpicitur habilitas, tempore quo caſus contingit.*

28 *Subſtitutus ſemel ſuccedens, nullo alio exiſtente idoneo ſucceſsionis tempore, extinguitur ſubſtitutio & uocatio.*

29 *Subſtitutio ſemel extincta non reuiuiſcit.*

30 *Fœmina per ſtatutum excluſa maſculis exiſtentibus, eueniente ſucceſsionis caſu, ſola exiſtens & admiſſa, amplius ob maſculos ſuperuenientes, non deſinit hæres eſſe.*

31 *Feudo ſemel admiſſa fœmina, a maſculis ſupernaſcentibus non excluditur.*

32 *Vocatis his qui ſunt de familia, ij admittuntur prius, qui tales erant tempore teſtamenti conditi, ſucceſsiue qui tempore mortis teſtatoris.*

33 *Fideicommiſſo conditionali relicto liberis, uel agnatis, eueniente conditione exiſtentes admittuntur, excluſis ijs qui poſt nati ſunt aut concepti, etſi pari in gradu ſint aut etiā propiori.*

34 *Legitima ſucceſsio dicitur, quę a lege defertur.*

Et in ea potiores ſunt, defuncto in gradu propiores. numero 35.

36 *Repræſentatio & tranſmiſsio præſupponunt ius extare in re præſentato.*

37 *Medij inhabilitas, quando operetur inhabilitatem in extremo.*

39 *Matre a ſucceſsione excluſa, multo magis excluditur filius ex perſona matris uolens ſuccedere.*

39 *Repræſentatio & tranſmiſsio ſunt quędam ſubrogatio, quę fit de perſona filij ad perſonam patris.*

40 *Subrogatus plus iuris obtinere nequit, quam is cuius in locū ſubrogatus eſt.*

41 *Succeſſor melioris conditionis non debet eſſe, quam is cui ſucceſſit.*

42 *Delictum patris, filio non nocere.*

43 *Legato familię relicto, quomodo cenſeantur uocati non ſolū illi qui de familia ſunt tempore teſtamenti, ſed etiam qui ſuperueniunt. nu. 44.*

Enumerantur ibidem caſus num. 45. & ſeqq.

51 *Fideicommiſſo pure relicto, admittuntur ſolummodo tunc nati & concepti. Sic etiam fideicommiſſo conditionali purificato, ſolummodo tunc exiſtentes admittendi ueniunt.*

52 *Fideicommiſſo conditionali an eadem ſit teſtatoris affectio, erga conceptos & natos tempore conditionis euenientis, quam erga natos & conceptos eo tempore teſtamenti. num. 53.*

Et conceptum poſt conditionis euentum, reputari inferioris gradus. num. 54.

55 *Fideicommiſſo conditionali, abſolute & irreuocabiliter admittuntur, qui reperiuntur nati & concepti tempore conditionis euenientis.*

Et quando admittendi ſint, nati uel concepti, poſt conditionis euentum nu. 56.

57 *Copula, &, quid repetere dicatur.*

58 *Temporis interuallum, ſignificare uerba, poſt eos.*

59 *In infinitum, dictio, denotat perpetuitatem.*

60 *Ordo ſucceſsiuus duobus conſideratur modis.*

61 *Fideicommiſſo conditionali, nondum conceptum & natum tempore conditioois euenientis, præferri tamen iam concepto & nato, ſi in gradu propiori ſit.*

62 *Alienatione prohibita, ut bona perpetuo deueniant ad filios, admitti etiam nondum conceptos tempore mortis.*
Et quid de non conceptis, tempore alienationis. nu. 63.

FACTI SPECIES.

ILLUSTRISSIMUS D. Hector Scottus, Comes, ac eques Placentinus anno. 1517. condidit teſtamentum in quo ſcripſit hæredes illuſtres eius nepotes ex quondam illuſtri dom. Alberto filio, hoc eſt do. Hieronymum, Ludouicũ, Iacobum Antonium, Alexandrum, Galeatium & Franciſcum. Deinde ita dixit. Et poſt eos & quelibet eorum, & quandocumque deceſſerint, ſeu bona mea quouis modo retinere non poterint, filios eorum & cuiuslibet eorum maſculos, legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio procreatos, & procreandos, quandocumque naſcituros, & poſt eos, eorum filios & nepotes, & ſucceſsiuè alios omnes deſcendentes meos, ab ipſis deſcendentibus meis, maſculos ordine ſucceſsiuo vſque in infinitum, ita & taliter, quod bona omnia mea ſemper maneant apud deſcendentes meos maſculos, in infinitum tempus, & in quaſcumque generationes, quos inuicem quandocumque deceſſerint, ſeu bona mea, uel parte eorum retinere non poterint, quo meliori modo fieri poteſt, ſubſtituo, ſeruata ſemper inter eos legitima ſucceſſione. &c.

Poſt multa ſubiunxit idem teſtator, quod cum finalis ſua eßet intentio, conſeruandi perpetuo bona ſua in agnatione & familia, ſi aliquis ex dictis hæredibus alienaret bona, ſtatim & mox abſque alia expectatione mortis illius alienantis, illa applicentur, & ipſo iure applicata eſſe intelligantur alijs non alienantibus. Et rurſus ſubiunxit idem teſtator, quod ſi aliquis hæredum committeret aliquod delictum, quo bona eſſent publicanda, quod ille non cenſeatur admiſſus ad ſucceſſionem, & quatenus eſſet admißus, dicatur priuatus, & ea in portione ſuccederent alij.

Mortuo prædicto domino Hectore teſtatore, deceſſit etiam dominus Hieronymus primus eius filius, facto ſimili teſtamento, in quo hæredes inſtituit, illuſtres dominos Ludouicum, Albertum & Hectorē eius nepotes ex fratre d. Galeatio, præ defuncto, (reliqui enim fratres ipſius do. Hieronymi iam ſine filijs deceſſerant.) quibus fecit ſubſtitutiones, cum ampla prohibitione de non alienandis bonis.

Præſupponitur etiam in facto, quod dominus Albertus adhuc ſine filijs exiſtens, commiſit graue delictum, quo fuit bannitus & eius bona fiſco delata. Verum Domini Ludouicus & Hector uigore fideicommisſi, tam aui quam patrui, excluſo fiſco bona ipſa conſecuti ſunt. Poſtmodum dominus Albertus exiſtens in banno, procreauit illuſtrem dominum Galeatium filiũ qui patre defuncto, petijt ſe admitti ad ſucceſsionem fideicommiſſorum, aſſerens, quod patre ſuo excluſo ob delictum, admitti prius ipſe debet.

Verum obijciunt Domini Ludouicus & Hector, ipſum Dominum Galeatium non eſſe admittendum, ex quo tempore banni & publicationis bonorum, domini Alberti patris ſui atque ita tempore, quo euenit caſus ſucceſsionis, ſecundum diſpoſitiones aui & patrui, ipſe nondum erat natus, imò nec conceptus, ſed quod conceptus, & natus eſt, exiſtente in banno ipſo patre, qui quidem bannitus, impune offendi poterat.

Dubitari itaque nunc contingit, an ipſe do. Galeatius admitti debeat, uel non.

CONSIL. CDXIII.

Initium à Domino.

CVM hac de graui controuerſia doctè & acutè reſponſum pro illuſtri. D. Galeatio reddiderit, Excellentiſſ. D. Hippol. Rimi. in cõſ. 564. lib. 4. qui commemorat ſic etiam reſpondiſſe præſtantiſ. D. Vldaricum Roſcium Placentinum, tantorum patrum opinioni, acquieſcendum videbatur. Verũ
1 cum ad diſſentiendum † faciles ſint homines, tũ maxime in re difficili & perplexa, ita mihi viſum eſt, potiores eſſe partes illuſtrium, dominorum Ludouici, & Hectoris, cum quibus exiſtimo. D. Galeatium concurrere non poſſe, in horum fidei commiſſorum ſucceſſione, ſed eum iam excluſum perpetuo excluſum manere debere, Quo autem facilius intelligantur quę ſum dicturus, pręmittẽda duxi nonnulla.

Præmitto itaque primò, quod quando teſtator relinquit † aliquid liberis, agnatis, familiæ, & ſimilibus, is qui vult ſuccedere, & conſequi relictum, probare debet, ſe habere a teſtatore requiſitam qualitatem, nẽpe ſe eſſe ex illis agnatis, vel ex liberis, uel familia. Ita tradunt

Ale-

Alexan.in conſi.82.lib.1.Dec.in conſi. 13.col.2, verſi.difficultas eſt. & Decianus in conſi. 1. num, 593.lib.1.

3 Præmitto ſecundò, fideicommiſſa † vel legata hæc a pari procedere, probat.l.1.ff.de leg. 1.pura in hoc a conditionalibus differunt, vt tempus, quod ſucceſſionis dicitur, in puris ſit dies mortis teſtatoris. Eo enim mortuo, ſtatim tranſit legati vel fideicommiſſi dominium, in ipſum legatariũ. l.a Titio.ff.de furtis.& ſcribunt Socin.ſen.in con ſilio 78.num.6.lib. 4. & egregie Ruinus in conſi. 123.num,2,lib.3.& in claris terminis noſtris Alciatus in reſp.594.num.6. uer. nec operæ pretiũ, In conditionalibus verò tempus ſucceſſionis, eſt poſt conditionis euentum. Nam ante nec ſuccedere nec adire hæreditatem, vel legatum aut fi-
4 deicommiſſum peti poteſt. Cum conditio † nihil ponat in eſſe.l.ſi quis ſub conditione.ff.ſi quis om.cau.teſta.& probat tex, auth, cui relictum.C, de indicta vid. tollen. quod pendente conditione, adiri non poteſt hæreditas, & infrà alijs comprobabimus.

Præmitto tertiò, quod prædicta qualitas, qđ
5 ſcilicet volens † ſuccedere ſit ex liberis, vel agnatis, vel familia aliter requiritur in legato, & fideicommiſſo, aliave ſucceſſione pure delata: aliter in conditionali. Et propterea duo caſus ſic ſolẽt diſtingui.

Primus eſt in legato vel fideicommiſſo aliavè (vt diximus) ſucceſſione pura. Hoc ſanè in caſu ſufficit, quod prædicta qualitas adſit tempore conditi teſtamenti. Si enim teſtator legat liberis, vel agnatis, vel cognatis ſuis, ſufficit, quod is, qui vult admitti ad legatum, probet, ſe eo teſtamenti tempore fuiſſe ex agnatis, vel cognatis, vel liberis. ſicuti manifeſtè reſpondit Vlpianus in l. ſi cognatis.ff.de reb.dubijs, cuius verba hęc ſunt, ſi cognatis legatum ſit, & ij cognati quidem eſſe deſierint, in ciuitate autem maneant, dicendum eſt, deberi legatum. Cognati enim teſtamenti facti tempore fuerunt. Et hoc quidem ſine controuerſia admittunt interpretes omnes, quos ſtatim referam. Sufficit etiam quod prædicta qualitas adſit tempore mortis teſtatoris, quod tempus (vt diximus ſuprà in præcedenti præmiſſo) eſt tempus ſucceſſionis. ſic etiam reſpondit Vlpianus in d.l.ſi cognatis.verſic.certè, cuius verba adſcripſi. Certè ſi quis teſtamenti facti tempore, cognatus non fuit, mortis autem tempore factus eſt per arrogationem, facilius legatum conſequitur. Idem probat.l.interuenit.ff.de legatis præſtan, Interuenit (ait Triphonius) illa quæſtio, quando numero liberorum eſſe debeat, cui legatum datum eſt, vt id ferre poſſit a filio contra tabulas bonorum poſſeſſionem accipiente, & placet ſufficere, in ea neceſſitudine tunc eſſe, quando dies legati cedit.
6 Hęc Triphonius. Dies autem legati † puri ſtatim (vt diximus ſupra) cedit mortuo teſtatore. Ita dicimus in ſucceſſione ab inteſtato, quæ pura eſt, &
7 ſecundum quam † regulari ſolet ſucceſſio ex teſtamento, vt tradunt gl.& Doct.in l. cum ita.§.in fideicommiſſo.de leg.2.dicimus inquam, quod
8 is, qui vult ſuccedere tamquam agnatus, † vel cognatus, vel ut nepos, debet eſſe talis tẽpore mortis eius, de cuius ſucceſſione agitur, probat.l.ſi quis filio exhæredato.in prin.uerſi.ſed hæc ita.ff. de iniuſto rupto, irritoque teſta.ſed hæc (inquit Vlpianus) ita, ſi mortis aui tempore, in utero nepos fuit. Cæterùm ſi poſtea conceptus eſt; Marcellus ſcribit, neque vt ſuum, neque ut nepotem, aut cognatum ad hæreditatem vel bonorum poſſeſſionem poſſe admitti. Et ſimilis tex. in l.Paulus.§.pen.ff.de bonis libert. Et manifeſtius probant.l.1.§.ſi quis proximior.ff.vnde cogna.l.1.§. ſciendum, & l.Titius.ff.unde legit. & text.§.cum autem.in inſtit.de hæred.quæ ab inteſta. deferuntur. Et ſententiam hanc vno ore affirmant interpretes noſtri. Ita Alex.in conſi. 183.colu.1.lib.2. in conſi.26.lib.3.Socin.in l.ſi cognatis.col.2.numero 30.ff.de reb.dubijs, & in conſi.10.colu. vlt. lib.3.manifeſte Ruin.in conſi.36.num.10.in cõſilio 96.num.17.& in conſi.160.numer. 15. lib.2, Curtius iunior in conſi.57.num.12. Tiraquellus in Tract.de retractu conſang.§.1.glo.9.num.82. Alba in conſi.106.num.1.& 2. Cæphalus in con ſilio 262.num.14.& 15, lib.2. Eruditiſſimus Ludouicus Molina Hiſpanus lib.3. de Hiſpanorum primogenijs, cap.10.num.24.& num.35. Et hoc noſtro de caſu reſpondens admittit Rimi.iunior in d.conſi.564.nume.13.Idem ego ipſe reſpondi in conſi.106.num.21.lib.2.Qui itaque uel condi
9 ti teſtamenti, † vel mortis teſtatoris tempore ex liberis, vel agnatis, vel cognatis, vel familia ſunt, admitti poſſunt ad legati, uel fideicommſſi puri ſucceſſionem. Qui verò prædictis temporibus tales non ſunt, excluſi omninò ſunt, ſicuti ſatis manifeſtè probat.dicta.l.ſi quis filio exhæredato, in prin.uerſi.ſed hęc ita, & d.l.1.§.ſi quis proximior.
10 Et quia incluſio † habentium qualitatem illis tẽporibus eſt excluſio non habentium, iuxtà.l.cum prætor.in prin.ff.de iud.& capit. non ne. de præſumpt. Et quia argumentari licet a ſenſu contra-
11 rio † præſertim ad limites verborum.l.1.§. huius autẽ.ff.de officio eius, ubi late Decius in vltimo notab.& Euerardus in centuria legali in loco, a ſenſu contrario. Cum ergo præcitatis in iuribus dicatur, ſufficere, quod uolens vt agnatus ſuccedere in legato, vel fideicommiſſo puro, ſit agnatus tempore conditi teſtamenti, uel mortis teſtatoris. Ergo a ſenſu contrario non ſufficit, ſi poſt illa tempora agnatus efficiatur. Hoc in caſu nos non uerſamur, quia clarè conſtat hoc fideicommiſſum non fuiſse purè relictum, ſed ſub conditione, vt infrà dicemus.

12 Secundus eſt caſus, † quando fideicommiſſum eſt conditionale. Hoc ſanè in caſu ſufficit, qđ volens ſuccedere, vt ex liberis, vel agnatis, vel familia, ſit talis tempore quo euenit conditio atq. ita tempore, quo factus eſt locus ſucceſſioni, Et ideò agnatus natus tempore conditi teſtamenti, hoc ſucceſſionis tempore exiſtens admittitur. Idem quando extat natus tempore mortis teſtatoris.

toris.Ita Socin.in d.l.ſi cognatis. num. 5.verſi.& ideò.& num.16.& num.27.& 28. & paſſim omnes ſupra relati admittunt.& clare probat. l. cum ita.§.in fideicommiſſo.de leg.2.ibi.Qui ex nomine defuncti fuerint eo tempore,quo teſtator moreretur; Et huius quidem ſententiæ ratio eſt; qđ
13 cum teſtamentum ſuam † recipiat perfectionem a morte teſtatoris.l.1.ff.de teſta. cum teſtator eo tempore,illum habeat in cognatorum vel liberorum numero, cum demonſtraſſe, & vocaſſe verè dicitur. Et rationem hanc ſic conſideraui,in conſilio 106.num.5.& 6.lib.2. Idem quando extat agnatus,natus tempore quo euenit conditio: & ſi non extitit tempore conditi teſtamenti, nec mortis teſtatoris. Ita Lambertinus de Ramponibus,quem refert,& ſequitur Io.Andreæ in additio:ad Specula:in ti.de teſtam.Et idem affirmant Caſtren.Alexan.Ruinus,Iaſon,Decius, Pariſius, Curtius iunior, Alciatus,Soci.iunior, Alba, Euerardus.& Tiraquellus, quos congeſſi in conſilio 106.num.78.& 79. Et iilis accedunt relati a Ludouico Molina lib. 1. de Hiſpanorum primog.c. 6.num.49.& a Riminal.iuniore in d. conſil.564. num.13.& num.32.& 33.lib.4.

Verùm in d.conſi. 106.num. 81.recenſui a Lãbertino,& ſequacibus diſſentire multos Et numero 82. conciliando opiniones ex ſententia, Alexandri,Iaſonis,Socini, Crotti, Ruini, Decij, & Curtij iunioris,ſcripſi,quod ij agnati nati tempore euenientis conditionis, admitti quidem debent: ſecundum Lambertinum, & ſequaces: ſed tamen intelligitur obſeruata gradus prærogatiua a lege conſtituta, ut ſcilicet admittantur prius
14 illi agnati † nati tempore teſtamenti vel mortis teſtatoris, deinde illis extinctis, ij nati tempore euenientis conditionis, ſecundum opinionem diſſentientium a Lambertino. Et manifeſtè ſic poſt alios ſcripſit Tiraq.de retractu conſang. §.1. glo.9.num.99.& clare Curt. iun. in conſi.57.nu. 12.& 13. Nunc addo,quod ſine controuerſia ex agnatis omnibus natis tempore euenientis conditionis,uel tempore teſtamenti mortisvè teſta-
15 toris,admitti debēt † prius illi, qui ſanguine ſunt magis coniuncti, ij enim remotiores excludunt Ita reſpondi in d.conſi.106.nume.71.& in conſi. 281.num.16.lib.3.ex ſententia Caſtrenſis,Ruini Grati,& aliorum,quos ibi commemoraui. Et hic quidem caſus, locum habet non ſolum in natis; ſed etiam in conceptis tempore euenientis conditionis. Nam & ij,proximiores tamen, admittũ
16 tur. Cum conceptus † quo ad ſui vtilitatem, & commodum,pro nato habeatur, l.qui in vtero.ff. de ſtatu hom. Et in ſpecie ſic tradunt congeſti a Molina,& Riminaldo præcitatis in locis, & idẽ ego ipſe ſcripſi in d. conſi. 106.num. 29.& in d. conſi.281.nume. 17 Hic caſus conuenit noſtro, de quo agitur. Nam tempore quo euenit conditio,& ſic caſus ſucceſſionis ob bannum,& publicationem bonorum dom. Alberti, extabant domini Ludouicus, & Hector, qui admiſſi ad ſucceſſionem fuerunt. Deinde conceptus, & natus eſt do. Galeatius. His itaque præmiſſis, dicimus nunc dom. Galeatium,qui(vt diximus) cõceptus fuit poſtquam euenit conditio, caſuſque ſucceſſionis,non debet admitti,ut concurrat cum prædictis dominis Hectore,& Ludouico.

Primò mouet me certum, & clarũ hac in ſpecie argumentum, quod ad ſucceſſionem fideicõ-
17 miſſi † conditionalis,admittuntur illi ex liberis, vel agnatis,uel familia,qui nati ſunt vel concepti tẽpore cõditi teſtamẽti, vel mortis teſtatoris,vel euenientis cõditionis, ſicque caſus ſucceſſionis: concepti uerò,& nati poſt euentum conditionis, & ſucceſſionis non admittuntur, ſicuti Lambertini,& ſequacium auctoritate, ac iuribus probauimus. Ergo domin. Galeatius conceptus, & natus poſt bannum dom. Alberti eius patris, & ſic poſt quam euenit caſus ſucceſſionis, admitti non debet,& conſequenter concurrere non poteſt,cum dominis Ludouico, & Hectore patruis iam admiſſis.

Secundò non parum ſuffragatur, quod in le-
18 gato,vel fideicommiſſo purè † relicto liberis, vel agnatis,illi tantum ſuccedunt,qui ſunt ex liberis, aut agnatis tẽpore ſucceſſionis, reliqui verò, qui deinde ſuperuenerunt,omninò excluduntur, ſicuti abundè ſupra demonſtrauimus. Atqui lega-
19 tum,vel fideicommiſſum conditionale † purificatum, hoc eſt poſtquam euenit conditio *ipſa*, æquiparatur atque ita non differt a fideicommiſſo pure relicto. Ergo & in fideicommiſſo conditionali purificato,admitti ſolum debēt liberi, vel agnati eo tempore nati,vel concepti, non autem qui deinde ſuperuenerunt. *Illa* minor propoſitio probatur in l.ult.§.*Titius.ff.de vulga.* & pup.ſubſtit.& ibi Iaſon in ſecundo notab. & in ſpecie noſtra ſic ſenſit Alba in conſi. 106.nu.4. Duo *enim*
20 tempora † in fideicommiſſo conditionali conſiderantur,quorum primum eſt ipſius vocationis, & donec eueniet caſus ipſius uocationis, & appellatur tempus pendentis conditionis. Secundum tempus eſt,poſtquam euenit conditio,& ſic caſus ſucceſſionis. Exempli gratia dixit teſtator: Et ſi filius meus deceſſerit ſine filijs,& illi ſine liberis,tunc ſuccedant agnati mei, quos ſubſtituo. ij agnati quo ad uocationem dicuntur vocati ſub conditione,hoc eſt, ſi is filius deceſſerit ſine filijs,& illi ſine liberis. Donec ergo extant aliqui ex filijs, agnati non poſſunt ſuccedere; cum adhuc pendeat conditio,quæ(vt diximus ſuprà) nihil ponit in eſſe,& impedit aditionem ſucceſſionemque, atque ita effectus uocationis manet in ſuſpenſo. Et hoc quidem dicitur primum tempus. Secundum uerò eſt,quando euenit cõditio, quod quidem appellatur tempus ſucceſſionis. Et ſucceſſio ipſa non amplius manet in ſuſpenſo, ſed dicitur purè delata, cum nullum amplius ſubſit impedimentum,ſicuti in caſu propoſiti exempli, quando eſſe deſierunt omnes filij, & eorum liberi, dicitur eueniſſe caſus ſucceſſionis, ut agnati admittantur. Nam poſt euentum conditionis, diſpoſitio deſinit eſſe cõditionalis, atque ita pu-

ra

ra efficitur, & perinde eſt ac ſi illi agnati purè ab initio vocati fuiſſent. Et hoc illud eſt quod ſole-
31 mus dicere, diſpoſitionem puram † & diſpoſitionem conditionalem purificatam, æquiparari. d. l. vlt. §. Titius. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & in ſpecie reſpondit Caſtren. in conſi. 247. In cauſa quæ vertitur Sauonæ. col. 5. verſic. non debent ergo. lib. 1. Vocatio itaque dicitur conditionalis: ſucceſſio verò poſtquã euenit conditio dicitur pura. Quocircà rectè, & acutè dicebat Alba in d. conſi. 106
32 num. 1. & 2. quod ſicuti in vocatione pura, † inſpicitur tempus ipſius ſucceſſionis; vt ſcilicet admittantur illi tantùm, qui habiles reperiuntur ad ſuccedẽdum; vt diximus ſuprà in primo caſu: Ita quoque in vocatione conditionali, inſpicimus tempus purificatæ conditionis, nempè vt admittantur illi, qui tunc ad ſuccedendum extant idonei. l. cum pater. §. hæreditatem. il 1. de legat. 2. de quo dicemus infrà. *Et hoc illud eſt*, quod dicebant Lambertinus, *& ſequaces* ſuprà relati; ſuffi-
33 cere quod agnatus *quis ſit* † tempore euenientis conditionis, vt dicatur comprehenſus in vocatione agnatorum facta ſub conditione. Non autem ſufficit, ſi deinde ſuperueniat: Id quod ſtatim cõfirmabimus.

34 *Tertiò accedit*, quod rei dominium † in aere ſtare *minime* poteſt. l. ſi ex duobus. §. ſed & Marcellus. ff. de in diem adiect. glo. & Doct. in l. ſi ego, ff. de ſolutio. Et hoc maximè locum habet in diſpoſitionibus morientium, arg. l. vlt. in fin. ff. commun. prædio. At qui ſi dom. Galeatius conceptus poſt euentum conditionis ob *bannum patris*, atque ita *poſt delatam purificati fideicommiſſi* ſucceſſionem, *dominis Ludouico*, & Hectori poſſet concurrere, atque ita cum *illis* ſuccedere, *dominium* ſtetiſſet in aere *illo* tempore, quod interceſſit *inter euentum* conditionis, & conceptionem ipſius *dom.* Galeatij: cum eam partem ad dom. Galeatium pertinentem, nec ipſe, nec domini Hector, & Ludouicus ſuam feciſſent. Ergo dicendum eſt, dom. Galeatium admitti non debere: Et hoc argumenti genere vſi ſunt, etſi ſubobſcurè Caſtre. in conſi. 16. *Viſo dicto puncto*, & dubijs elicitis. num. 5. col. 4. uerſi. ſuper quarto. lib. 2. Alexan. in conſi. 13. num. 5. in fi. lib. 4. & Alba in dict. conſ. 106. nu. 6.

Nec repugnat conſideratio eruditiſſimi Ludouici Molinæ, libro tertio, de Hiſpanorum primogenijs. c. 10. num. 35. cum ad rem propè noſtram ſcripſit, quod in diſpoſitione conditionali dominium non ſtat in aere: cum vel ſequenti ſucceſſori reuocabiliter deferat, uel donec purificetur conditio dentur curator bonis Bal. in l. Gallus. §. inſtituens. in ult. notab. ff. de liber. & poſth.

Nam reſpondetur, in caſu noſtro non poſſe dici diſpoſitionem eſſe conditionalem, ſed purã, poſtquam per conditionis euentum eſt (vt diximus ſuprà) purificata, & ad rem ſic declarat Alc. in reſponſ. 594. num. 4. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem, ſic etiam tollitur conſideratio Ruini in conſ. 160. nu. 15. & 16. lib. 2.

Quartò confert, quod in conditionibus con-
25 ſideratur principium † primæ exiſtentiæ, non autem id, quod deinde ex poſt facto ſuccedit. Ita Bald. in authẽ. ſed etſi quis. num. 6. C. de ſecund. nuptijs, & in l. precibus. nume. 6. C. de impub. &
26 alijs ſubſt. ſufficit enim, quod implementum † cõditionis, tempore delatæ ſucceſſionis exiſtat, etſi ex poſt facto non durat. l. ſi quis hæredem. C. de inſtit. & ſubſt. & ibi poſt alios Iaſon, nu. 6. & Dec. in conſ. 63. num. 2. Cum ergo noſtro in caſu tempore quo euenit caſus ſucceſſionis, domini Hector, & Ludouicus ſoli extiterint ad ſuccedendũ idonei, & habiles, ſequitur dicendum, non eſſe conſiderandum, quod deinde concepto, & nato. dom. Galeatio, eſſe deſierint ſoli: ſed, & alium cæperint habere, qui cum ipſis deberet ad ſucceſſionem concurrere. Et hanc argumentationem ſenſit Alba in d. conſi. 106. num. 12. cum dixit, ge-
27 neraliter † in quacunque diſpoſitione, inſpici habilitatem tempore quo cõtingit caſus, quidquid inde eueniat, ex ſententia poſt alios Decij in conſilio 40. col. 2. & ex. l. eum, qui. ff. de cond. & dem. Nec dici hic poteſt, diſpoſitionem eſſe conditionalem, vt ſuo in caſu dicebat Molina in d. c. 10, num. 35. verſ. non obſtat etiam quintum, & quod ob id ſucceſſio nõ defertur niſi tempore quo natus ſit vltimus agnatus proximior, vel æquè proximus. Nam in caſu noſtro verius eſt, immo ſucceſſionem delatam eſſe ſtatim, poſt euentum cõditionis, cum pura ſit diſpoſitio ſeu ſucceſſio.

Quintò ſuffragatur, quod ſtatim bannito. do. Alberto eiuſque bonis publicatis, admiſſi fuerũt domini Hector & Ludouicus, & excluſus dom. Galeatius, ex quo nondum conceptus eo tempo-
28 re fuerat. Atqui quando vocatus † & ſubſtitutus ſemel ſuccedit, nullo alio exiſtẽte idoneo, ad ſuccedendum eo ſucceſſionis tempore, vocatio &
29 ſubſtitutio extinguitur. Et ſubſtitutio † ſemel extincta, non reuiuiſcit. Ergo dom. Galeatius iam excluſus, admitti nunc non poteſt. Illa minor propoſitio probatur ab Alex. in d. conſi. 13. nume. 6, lib. 4. & ab Alba in d. conſi. 106. numer. 7. qui hoc genere argumenti uſi ſunt, probatur iuquam. l. cũ in teſtamento. in prin. ff. de hæred. inſt. & l. ſi mater. §. 1. ff. de vulg. & pup. ſubſt. ubi Bar. & Alexan. confert ſimile, quo dicere ſolemus, quod etſi ſta-
30 tutum † excludit fæminas, maſculis exiſtentibus, attamen ſi tempore euenientis caſus ſucceſſionis exiſtat fæmina, nulli verò maſculi, nec nati nec concepti, fæmina ſuccedit, & licet deinde naſcãtur maſculi, illa non amplius deſinit eſſe hæres. Ita Corn. in conſi. 314. col. ult. uerſi. poſtremò. li. quarto, & Brunus in Tract. Quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant, art. 12. q. 32. quos ſic in hanc ſententiam recenſuit Alba in d. conſ. 106. num. 10.

Eſt etiam ſimile (ſubiungit Alba in d. conſilio
31 106. num. 11.) quod fæmina † ſemel admiſſa ad feudum, nõ amplius excluditur a maſculis ſuper naſcentibus. ſicuti tradunt Beluiſius, & Baldus in c. 1. de eo, qui ſibi, & hæred. ſuis, & eo in loco ſequitur

quitur. Aluaro. col. 4. affirmans eſſe communem, Curtius iunior in Tract. feudorum. in prima parte, tertiæ partis principalis. q. 28. num. 33. Ruinus in conſi. 151. num. 4. & in conſi. 154. num. 3. lib. 2. Iacobinus in inueſtitura feudali, in verbo, & fæminis. num. 7. Brunus in Tractat. quod ſtantibus maſculis; art. 10. q. 10. nume. 1. Nec hic repugnat, conſideratio doctiſſimi Ludouici Molinæ, in d. cap. 10. num. 36. Cùm dixit, prædicta procedere, quādo ſucceſſio peruenit irreuocabiliter ad eos, qui ſucceſſerunt: ſecus ſi reuocabiliter; ſicuti contingit in fideicommiſſo conditionali, cuius conditione pendente, acquiritur dominium reuocabiliter: & conditione purificata ad ſuperuenientes defertur, excluſis iam admiſſis.

Nam reſpondetur, nil hoc repugnare caſui noſtro, in quo conditio eſt purificata, & propterea ſucceſſio fuit irreuocabiliter acquiſita, prædictis dominis Hectori, & Ludouico.

Sextò huc etiam facit argumentum ductum a tex. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de lega. 2. ubi ſi
32 teſtator vocat eos, † qui ſunt ex familia, admittũtur quidem omnes, qui reperiuntur eſſe ex familia tempore mortis teſtatoris: ſed tamen hoc ordine; vt prius ſuccedant illi, qui erant ex familia tẽpore conditi teſtamenti: deinde qui eſſe cœperunt tempore mortis teſtatotis, cũ teſtator plus illos, quam hos dilexiſse præſumatur. Ita ſanè. d. §. in fideicommiſso declaraui in conſi. 106. num. 82. & manifeſte Curt. iun. in conſ. 57. num. 11. & 12. quem ſecutus eſt Riminal. iun. in conſi. 75. numero 34. & 36. lib. 1. & attigi etiam ſuprà. Noſtro in caſu, ſic etiam a fortiori admitti prius debent nati tempore euenientis conditionis, deinde his non exiſtentibus, alij poſtea concepti, & nati. Ita voluit argumentari ex hoc textu Alba in d. conſi. 106. num. 8. Rectè igitur admiſſi fuerunt domini Ludouicus, & Hectòr, qui tempore quo euenit conditio, erant ex deſcentibus aui teſtatoris, & ex agnatis patrui, qui pariter teſtamentum confecerat.

Septimò me multum, ut ſim huius opinionis mouet, auctoritas quamplurium, qui ſic in ſpecie reſponderunt, quod ſcilicet in fideicõmiſso con
33 ditionali relicto † liberis, uel agnatis, ſi tempore quo euenit conditio reperiuntur aliqui ex liberis, uel agnatis, & ij admittantur; reliqui deinde cõcepti, & nati etiam ſi ſint paris gradus, uel proximioris, non admittuntur, ut excludant iam admiſſos, vel vt cum eis concurrant. Ita quidem manifeſtè reſponderunt Caſtren. in conſi. 16. Viſo puncto, & dubijs elicitis. numero 5. lib. 2. ſic & Alexan. in conſi. 13. numer. 5. lib. 4. Socin. ſen. in conſi. 73. nu. 27. lib. 4. & Caſtrenſem in d. conſil. 16. ac Alex. præcitato in loco, ſecutus eſt Craue. in conſi. 212. num. 6. & apertius ſententiam hanc probarunt Alciatus in reſp. 594. Circa fideicommiſsum. num. 5. & 6. Alba in conſi. 106. num. 3. & 4. Petrus Ant. Auguſola in conſi. 67. num. 7. & 8. libr. 6. alios nonnullos recenſet Molina in d. lib. 3. de Hiſpano. primogenijs, capit. 10. num. 13. etſi illi non ſatis ad rem noſtram loqui videant.

Octauò in ſpecie noſtri caſus accedit, quod teſtatores prædicti diſpoſuerunt, quod ſi aliquis ſuorum hæredum alienaſset aliqua ex bonis fideicommiſſi, tunc ſtatim abſque alia expectationis mortis ipſius alienantis, ipſo iure eorum dominium eſset acquiſitum obſeruantibus. &c. Noluerũt ergo teſtatores, alienatione facta, expectari tempus aliquod, ut obſeruantibus acquiratur dominium, ſed uoluit ſtatim acquiri, quare dom. Galeatius conceptus poſt alienationem, quæ dicitur mediante delicto perpetrato facta, expectari non debuit. Ita ad rem eſt argumentatus Paulus Caſtren. in d. conſi. 16. num. 5. uerſic. pro hoc etiam facit. lib. 2. qui dixit, teſtatorem his verbis ſignificare voluiſse, quod dies ceſſionis fideicommiſſi, non ſtaret in pendenti.

Nonò & vltimò, hoc ſolido, & uero vtor argumento a partium enumeratione. Aut dom. Galeatius vult admitti ad hanc ſucceſſionem ex propria perſona, aut ex perſona. dom. Alberti patris ſui. Ex propria perſona ſuccedere, & admitti non poteſt, ut concurrat cum prædictis dominis Hectore, & Ludouico, cum ſit ab eis gradu inferior. Ita ad rem reſpondi in conſi. 106. num. 82. ex ſententia Ruini in conſi. 36. num. 10. verſi. his tamen non obſtantibus. lib. 2. & Socin. iun. in conſi. 172. num. 24. lib. 2. Et manifeſtè ita diſpoſuit dom. Hector primus teſtator: cum dixit, quod ſi ob delictum alicuius ex ſuis hæredibus, bona eſsent publicanda, & fiſco deferenda, quod inquam eo caſu ſuccederent alij, ex ſuis deſcendentib. ſibi proximioribus. &c. Et paulo poſt dixit, quod ſuccederent prædicti ex ſuis deſcendentibus, ſeruata ſemper legitima ſucceſſione. Et his verbis uſus eſt etiam dom. Hierony. ſecundus teſtator. Quæ
34 ſane legitima † ſucceſſio proprie eſt illa, quæ a lege defertur ab inteſtato. l. lege obuenire. ff. de verbor. ſignifi. & l. 3. §. de illo. ff. pro ſocio, & illis in locis Doct. In legitima autem ſucceſſione, certum
35 eſt proximiores † defuncto de cuius bonis agitur ſuccedere. §. proximus, & §. proximi. in inſtitu. de legit. agna. ſucceſ. & l. 1. §. ſi quis proximio. ff. vnde cognati, cum ſimilibus. Aut verò dom. Galeatius vult admitti, & ſuccedere ex perſona domin. Alberti patris ſui, quod non alio quam duobus modis contingere poteſt, nempe vel iure repræſentationis, vel iure tranſmiſſionis. Et clarum eſt, eũ neutro iure admitti poſse. ex quo dom. Albertus eius pater, ob perpetratum delictum amiſit omne ius, omnemque ſucceſſionem, ſicuti re ipſa cõ
36 ſtat. Ceſsat ergo † repræſentatio, & tranſmiſſio, quæ præſupponunt ius extare in repræſentato, & tranſmittente, ſicuti in ſpecie ſenſit Socin. iunior in conſi. 2. num. 25. lib. 3. cùm dixit, inhabili
37 tatem medij, † operari inhabilitatem in extremo, quando illud extremum uenit non de ſe, ſed per repræſentationem, vel iure tranſmiſſionis medij. Hoc idem apertius reſpondit ipſe Socinus iun. in conſi. 69. numer. 27. lib. 3. quem ſecutus ſum in conſi. 172. num. 5. in fi. lib. 2. & illo in loco alia ad

rem

rem ſcripſi, præſertim. num. 7. vbi dixi, quod exclusa matre† a ſucceſſione, dicitur multò magis exclusus filius, qui ex perſona ipſius matris vult ſuccedere. l. ſi viua matre. §. non licet. C. de bonis mater. ſic eo textu adducti in ſpecie ſucceſſionis fideicommiſſi, affirmarunt Baldus in conſilio 40. Quidam magnus. col. vlt. lib. 3. Caſtren. in l. Gallus. §. nunc de lege. in fine. ff. de liberis, & poſthu. & Pariſius in conſi. 72. nume. 89. lib. 4. Et accedit ratio, quod repræſentatio, & transmiſſio † nil aliud eſt, quam quædam ſubrogatio, quæ fit de perſona filij, ad perſonam patris; ſicuti ſatis manifeſtum eſt. Porrò cum ſubrogatus † nil plus obtinere poteſt quã habebat is, cuius loco eſt ſubrogatus. l. eum, qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio: ſic dicimus, quod ſucceſſor † non debet eſſe melioris conditionis, quam is, cui ſucceſſit. l. ex qua perſona, & l. quod ipſis. ff. de regul. iuris. vbi Decius, & reliqui. ſi ergo do. Galeatius vult ſuccedere, ex perſona patris, manifeſtè conſtat patrem ipſum iam fuiſſe his bonis priuatum, & propterea ad illa admitti nec poſſe ipſum. dom. Galeatium. Et ex his conſtat nil obeſſe, quod in ſpecie huius noſtri caſus reſpondit Riminal. iun. *in d. conſi. 564. num. 69.* cum ſecutus declarationem *Angeli in* §. reliquum. in auth. de hæred. ab *inteſta. venien. ſcripſit*; quod aut pater, & anteceſſor, excluditur a ſucceſſione alia de cauſa quàm delicti, & tunc excluſo ipſo patre, excluditur etiã filius, qui caſus noſtro non conuenit. Aut pater excluditur ob ſuum delictum, & tunc *filius* non excluditur, cum delictum *patris* † *nocere minime* debeat filio. *Ita ergo hic delictum & banum* dom. Alberti *patris, obeſſe non* debet dom. Galeatio filio. *Nil* certè hoc repugnat, quia hoc locum *haberet*, quando ipſe dom. Galeatius poſſet & *vellet ex ſua propria* perſona ſuccedere, quemadmodum *declarando* egregiam illam doctrinã & diſtinctionem Bart. in l. liberorum. nume. 16. ff. de verb. ſignifi. copioſè ſcripſi in conſi. 172. nu mero 32. lib. 2. ſed in caſu noſtro dom. Galeatius nec ex ſua ipſa perſona ſuccedere poteſt: tũ quia (*vt* multis argumentis demonſtrauimus ſupra) conceptus, & natus fuit, poſtquam euenit caſus ſucceſſionis, tum etiam quia eſt remotior gradu ab eius patruis; quos teſtatores vocarunt ſub nomine proximiorum, & ſecundum legitimam ſucceſſionem, vt diximus ſuprà.

Hactenns demonſtrauimus dom. Galeatium conceptum, & natum poſt delictum, & bannum patris, atque ita poſtquam euenit caſus ſucceſſionis, admitti non debere, ut concurrat cum dominis Ludouico, & Hectore eius patruis.

Nunc ſupereſt, ut diluamus atque confutemus rationes, & argumenta, quæ pro ipſo dom. Galeatio afferuntur.

Primò adducitur tex. iuncta glo. & declaratione Baldi ibidem in l. peto. §. fratre, de leg. 2. in legato familię relicto † cenſentur vocati non ſolũ illi, qui ex familia ſunt tempore teſtamenti, ſed etiam qui ſuperueniunt. Et ideò Baldus, ibi ſubiungit, quod ſi tempore quo moritur teſtator reperitur unus tantum proximior in familia, ſed ſperatur, quod in futurum poſſit eſſe par cum illo in eodem gradu, quod licet is proximior admittatur, non tamen admittendus erit ſimpliciter, ſed præſtita cautione, de reſtituendo pari, qui naſcetur. Et Baldum ſecuti ſunt congeſti a Tiraquello in Tract. conſang. §. 1. glo. 9. num. 88. & ad rem noſtram Ludouicus Molina in præcitato libro tertio, de Hiſpanorum primogenijs. c. 10. numero 21. Hoc itaque noſtro in caſu, & ſi admiſſi fuerunt domini Hector, & Ludouicus, attamen videtur etiam admittendus dom. Galeatius, qui deinde ſuperuenit.

44 Reſpondetur primò, Baldum & ſequaces loqui, quando ſuperueniens † eſt par in gradu, ſicuti etiam declarat ibidem Florianus. Nos verè loquimur in eo, qui remotior eſt, & propterea concurrere non poteſt.

Reſpondetur ſecundò, nos non verſari in caſu. d. §. fratres, nec traditionis Baldi, & aliorum, qui a Tiraquello præcitato in loco, enumerantur. Id quod facile oſtendo, diſtinguẽdo aliquot

45 caſus. Primus eſt quando relictum eſt † fi deicommiſſum filijs, & deſcendentibus in infinitum, & adiecta eſt expreſſa prohibitio alienationis bonorum, nõ tamen eſt dictum, quod ſtatim facta alienatione, deſcendentes ſuccederent in alienatis. Et euenit, quod filij omnes alienarunt, vel unus alienauit partem ſuam, & alij ipſi alienationi conſenſerunt. Et dubitatur, an, his filijs adhuc viuis, *illi deſcendentes* reuocare poſſint prædicta bona alienata? Et dicitur, non poſſe. Ratio eſt, quia adhuc non euenit caſus reſtitutionis fideicommiſſi, quæ *fieri* debet ſolum poſt mortem ipſorum filiorum. Ita loquitur tex. l. ult. §. ſin autem ſub cõditione. C. communia de legat. & fideicom. & ibi tradunt Bar. Baldus & reliqui. Hic caſus nil ad rẽ noſtram pertinet.

46 Secundus eſt caſus, quando relicto† fideicommiſſo, vt ſupra, & alienatione etiã facta vt ſupra, dubitatur, an deſcendentes omnes etiam non cõcepti tempore alienationis, reuocare poſſint alienata poſt mortem ipſorum filiorum, qui alienarunt? Hoc caſu, poſſe dicimus, ſicuti affirmãt Fulgoſius, Io. Annania, Bologninus, Iaſon, Decius, & alij relati a Tiraquello in d. glo. 9. num. 88. Eſt ratio, quia cum teſtator vocauerit deſcendentes in infinitum, & reſpexerit tempus euenientis cõditionis, uoluit ſibi ſuccedere omnes deſcendentes, dummodo tempore mortis filiorum, & ſic euenientis caſus ſubſtitutionis, eſſent concepti. Et hoc ſufficit, licet non fuerint concepti tempore alienationis. Ita manifeſte ſenſit Decius in cõſilio 38. col. 4. uerſi. tertiò conſiderãdum eſt. Hic etiam caſus noſtro non conuenit, ut ex infra dicendis conſtabit.

Tertius eſt caſus quando relicto fideicommiſ-

47 ſo, † & facta alienatione vt ſupra, & mortuis illis alienantibus, ij deſcendentes ſucceſserunt, & reuocarunt etiam alienata, & dubitatur, an ij ipſi deſcen-

deſcendentes in uita ſua, teneantur reſtituere aliqua pro parte hæc bona a ſe reuocata, alteri ex deſcendentibus, qui poſt ſucceſſionem prędictorum, & reuocationem ab eis factam, conceptus, & natus eſt? Et dicendum eſt, non teneri reſtituere, quia iſte conceptus, & natus poſt illorum ſucceſſionem non poteſt ex ſubſtitutione admitti: ex quo non erat conceptus tempore, quo euenit caſus ſucceſſionis, iuxtà ea, quæ diximus ſuprà in præmiſſis in ſecundo caſu. Et præterea non etiã reperitur iſte conceptus tempore alienationis; cuius tempus ſi ſolum ſpectaretur (vt in caſu ſubſequenti) hic non poſſet dici habilis, ad reuocandum alienata, vt demonſtrabimus infrà. Hic etiã caſus non conuenit noſtro, & ſi poſtrema ratio ad rem præſentem pertineat.

Quartus eſt caſus, quando relictum eſt fidei-
48 commiſſum, † filijs, & deſcendentibus in infinitum, & adiecta eſt expreſſa prohibitio alienationis bonorum, cum facultate, quod ſi dicti filij, uel aliqui ex deſcendentibus alienarent, alij non alienantes, ſtatim poſſent reuocare alienata, & quæ ipſis non alienantibus cenſeantur acquiſita: perinde ac ſi illi alienãtes eſſent mortui. Deinde contingit, quod alienatione ipſa ab aliquibus facta, alij eam reuocarunt, atque ita in ipſis bonis ſucceſſerunt, & dubitatur, an iſti teneantur reſtituere poſt mortem ſuam, alijs futuris deſcendentibus, etiam conceptis poſt prędictam reuocationem? Hic caſus differt a præcedentibus, quia in hoc ſucceſſio defertur tempore alienationis, atque ita conditio purificatur, ſtatim alienatione facta. In præcedentibus verò ſucceſſio defertur tempore mortis illorum filiorum, vel deſcendentium antea vocatorum, atque ita *purificatur* conditio in illis tempore mortis. Hoc itaque quarto in caſu dicendum eſt, hos reuocantes teneri poſt mortem ſuam, eueniente ſcilicet caſu ſubſtitutionis aliorum deſcendentium, etiam non cõceptorum tempore alienationis, & reuocationis, dummodo fuerint concepti, tempore euenientis conditionis ſubſtitutionis. Non enim ij poſtremi deſcendentes, volunt ſuccedere ob caſum alienationis, & reuocationis: ſed ob ipſam ſubſtitutionem in caſu mortis factam. Ita intelligo, l. peto. §. fratre. de legat. 2. in illis verbis: Quid ergo ſi non ſint eiuſdem gradus? Ita res temperari debet, vt proximus quiſq; primo loco videatur inuitatus. Nec tamen ideo ſequentium cauſa, propter ſuperiores in poſterum lædi debet. Sed ita proximus quiſque admittendus eſt, ſi paratus ſit cauere, ſe familiæ domum reſtituturũ. His ſanè verbis ſignificat Papinianus, proximiores admitti ad reuocandum; & eos teneri in futurum, ideſt, poſt mortem ſuam, reſtituere remotioribus, atque ita reſtitutio fit, eueniente caſu ſubſtitutionis, ſicque vocationis. Et hoc in caſu ſic etiam intelligi poſſunt Fulgoſius Io. de Annania, Iaſon & reliqui, quos retuli ſuprà in ſecundo caſu, qui non differt ab hoc ipſe, quo ad effectum ſucceſſionis poſtremorum deſcendentium. Et hoc in caſu de feudi poteſt Caſtren. in conſi. 247. In cauſa, quæ vertitur Sauonæ. num. 3 lib. 2. de quo dicemus in ſequenti caſu. Et manifeſte ſic reſpondit Ruin. in conſi. 22. num. 13. lib. 2. qui ſic intelligit, & declarat d. §. fratre. Ex quo infertur in caſu noſtro, quod ſi contingeret, dominos Hectorem, & Ludouicũ decedere ſine filijs, & deſcendentibus, dom. Galeatius admitti poſſet: tametſi ipſi domini Hector & Ludouicus fuerint conſecuti hæc bona non vigore ſubſtitutionis principalis: ſed ob publicationem ipſam bonorum, factam propter delictum. D. Alberti. Hic tamen caſus non eſt ille, qui nunc venit in controuerſiam.

49 Quintus eſt caſus, † quando fideicommiſſum eſt relictum ut ſupra, & facta eſt alienatio ab *illis* agnatis tunc exiſtentibus, qui tempore ſuæ mortis reliquerunt ſolùm agnatos, qui eo tempore alienationis nondum erant concepti, & dubitatur, an ij reuocare poſſint alienata. Et dicitur, poſſe. Ita loquitur Caſtren. in d. conſi. 247. ſicuti eũ intellexit Alciatus in reſp. 594. num. 6. uerſi. tertiò reſpondetur. Ita quoque loquuntur Natta, Roland. & alij, quos referam infra in ſecunda reſponſione ad vltimum argumentum, quod pro dom. Galeatio adducitur.

Sextus, & vltimus eſt caſus, quando relictum
50 eſt fideicommiſſum, † vt ſuperiore caſu: & facta eſt alienatio, & reuocatio, ut ibidem: ſed dubitatur, an illi, cõcepti, & nati tempore alienationis, qui reuocarunt, teneantur in vita communicare, & participare cum alijs deſcendentibus paris gradus, conceptis tamen, & natis poſt prædictam alienationem, & reuocationem? Hic caſus propriè mihi videtur *ille Ruini in* d. conſi. 22. nu. 11. & 12. lib. 2. Et qui conueniret cum noſtro, ſi do. Galeatius eſſet quò ad ſanguinis coniunctionẽ paris gradus cum dominis Hectore, & Ludouico. Et hoc quidem in caſu exiſtimo ſine dubio; quod illi, qui reuocarunt, & ſic domini Hector, & Ludouicus, non teneantur communicare, & participare cum. dom. Galeatio concepto, & nato, poſt ipſam reuocationem; illis rationibus, quibus vſus ſum ſupra. Et nil urget, immo retorquetur, ratio præcipua, qua motus eſt Caſtrenſis ibi. col. 5. verſi. non debet ergo eſſe deterioris, quod ſcilicet per alienationem purificata eſt conditio: atque ita euenit caſus reuocationis, & ſucceſſionis: Et ideò ſicuti in legato, & fideicommiſſo purè relicto, ſi tempore, quo ceſſit dies ſucceſſionis, non eſſent nati, non noceret eis; ita nec in caſu purificatæ diſpoſitionis. cum (inquit Caſtrenſis) diſpoſitio purificata in omnibus æquiparetur puræ. l. ſed etſi de ſua. ff. de acq. hæred. Hæc ſanè ratio retorquetur contra Caſtrenſem. Nam diximus ſupra in tertio pręmiſſo, in primo caſu; quan-
51 do legatum, & fideicommiſſum † eſt purè relictũ; ſolum admittuntur illi, qui ſunt nati vel concepti tunc. Ita & purificata diſpoſitione conditionali, quæ illi puræ (ſecundum Caſtrenſem) æquiparatur, ſolum admitti debent, qui eo tempore concepti erant. Nil etiam vrget, alia ratio Caſtrẽ-

ſis,

ſis, quam magnifacere videtur Ruinus in d. cõſi. 22. num. 12. lib. 2. quæ ſic pro ſecundo argumento pro. D. Galeatio, adduci poteſt.

Secundò itaque adducitur argumentum ductum ab affectione teſtatoris, quæ in fideicom-
52 miſſo conditionali † eadem eſſe præſumitur, tam erga conceptos, & natos poſtquam euenit ipſa conditio, quàm erga iam conceptos, & natos eo tempore, Cum non vnum magis quàm alium cognouit, iuxta. l. qui filiabus. de leg. 1. Ergo præſumitur teſtatorem ita ſenſiſſe de do. Galeatio, ſicuti de dominis Hectore, & Ludouico.

Reſpondetur, legem ipſam præſumere maiorẽ
53 eſſe teſtatoris affectionem † erga natos, vel conceptos tempore euenientis cõditionis, quam erga deinde conceptos: ex quo hos deinde conceptos non admittit: ſicuti ſuprà demõſtrauimus. Et admiſſo citra veri præiudicium, quod par eſſet affectio: attamen repugnant aliæ rationes, ſup. commemoratæ; nempe in conditionibus conſiderari principium primæ exiſtentiæ; & quod rei dominium ſtare non poteſt in aere, & quod con
54 ceptus † poſt euentum conditionis reputatur inferioris gradus: ſicuti etiam in ſpecie conſiderauit Ruin. in d. conſi. 22. num. 13. lib. 2.

Tertiò pro. D. Galeatio facere non parum videtur *tex. c. 1. de eo*, qui ſibi, & hæred. ſuis; vbi gl. in verbo, pro maſculo; ubi ſi feudum eſt conceſſum pro maſculis, & fæminis; & illud tranſiuit ad fæminas, ob maſculorum defectum; deinde naſcatur maſculus ex fæmina, feudum ipſum reſtitui debet ipſi maſculo: cum fæminæ fuerint ad tempus, atque ita *reuocabiliter admiſſæ*; nempè donec ſuperueniſſet maſculus. *Ita* ergo & noſtro *in* caſu, domini *Hector*, & Ludouicus admiſſi fuerunt ſoli ad reuocandum bona fiſco delata; vt in eis *ſoli, ſuccederent* ad tempus, hoc eſt, donec. D. Galeatius *ſuperueniret*.

Reſpondetur primò. d. c. 1. loqui in caſu ſpeciali ipſius feudi: ſicuti tradunt Baldus ibi. numer. 2. verſi. argumento contra, & Afflictus. numer. 6. & gloſſa eodem in loco ſcribit, eſſe mirum, quod ibi ſtatutum eſt. Et hos ſecutus ſum in conſi. 315 num. 39. in fi. lib. 4.

Reſpondetur ſecundò, ex declaratione Baldi in auth. ceſſante. col. vlt. verſic. dicas, quod. C. de legit hæred. dum ſcriptum reliquit. d. ca. 1. loqui, quãdo in ueſtitura ponit omnes maſculos ex parte, quos fæminis præfert. Et ideò (ait Baldus) nõ eſt mirum, ſi non eſt locus fæminis. Voluit dicere Baldus; quod inueſtitura illa volebat, quoſcunque maſculos ſiue natos ex maſculis, ſiue ex fæminis, præferendos eſſe ſemper fęminis. Et ideò ſemper & quouis tempore, quo extitiſſet atque ſuperueniſſet maſculus, fæmina excludebatur. Et idem, quod Baldus, ſcripſit Cur. iun. in Tract. feudorum, parte ſecunda. q. 5. principali. num. 8. verſi. hoc tamen nõ obſtante; Et hos ſecutus ſum in conſi. 172. num. 36. lib. 2. & in d. conſi. 315. nu. 40. lib. 4. ubi dixi, quod illæ fœminæ fuerant admiſſæ in ſubſidium, atque ita ad tempus; donec ſcilicet ſuperueniſſent maſculi, quod contingit
55 in caſu fideicommiſſi conditionalis † in quo admittuntur abſolutè, & irreuocabiliter illi tãtum, qui reperiuntur vel nati, vel concepti tempore euenientis conditionis, ſicuti ſupra abundè demonſtrauimus.

Quartò non mediocriter urgere uidetur argumẽtum, quod in ſpecie huius noſtri caſus, conſiderauit eruditiſſimus Riminaldus iunior, in d. conſi. 564. num. 14. & multis ſequẽtibus, & quod quidem ſic ergo clarius deduco. Quando conie-
56 cturis † conſtat teſtatorem voluiſſe vocare non ſolum natos, uel conceptos tempore teſtamenti, ſed etiam conceptos aut natos tempore mortis teſtatoris; vel poſt eius mortem, vel conditionis euentum: illi concepti poſt euentum conditionis, admitti debent. Ita Socin. in l. ſi cognatis, numero 30. ff. de rebus dubijs, & apertius Socinum ſecutus, ſic reſpondit Ruin. in conſi. 22. nume. 11. & num. 12. lib. 2. qui pariter refert Caſtrenſ. in d. conſi. 247. col. 5. Idem affirmarunt Natta in conſ. 675. num. 7. & alij congeſti a doctiſſimo Ludouico libro tertio, de Hiſpano; primogenijs. cap. 10. num. 23. Atqui noſtro in caſu (inquit. D. Riminaldus) coniectura eſt vrgens, vtrumque teſtatorem vocare voluiſſe, etiam conceptum poſt euẽtum conditionis. Ergo cenſetur hoc in caſu noſtro vocatus dom. Galeatius conceptus, & natus poſt mortem ciuilem, dom. Alberti patris ſui. Illa minor propoſitio probatur, ſecundum. D. Riminaldum in d. conſi. 564. numero 16. verſi. probatur, nam. & c. primum, quia D. Hector primus teſtator inſtituit nepotes ex filio prædefuncto: & poſt eos & quemlibet eorum, quandocumque deceſſerint, ſeu bona ſua quouis modo retinere non potuerint, filios eorum, & cuiuslibet eorum maſculos, & procreandos quandocunque naſcituros, ſicque (inquit D. Riminaldus) vocauit hic teſtator. D. Albertum, pronepotem de quo agitur, & fratres ſuos. Deinde ſubiunxit teſtator. Et poſt eos, eorum filios, ſicque ſubſtituit (inquit. D. Riminaldus) do. Galeatium, D. Alberti filium, eodem ſcilicet modo, quo vocauerat dom. Alber-
57 tum eius patrem. Cum illa copula, &, † qua pronepotes, & abnepotes vocati ſunt, repetere dicatur qualitates ſupra adiectas. Bart. l. Sæiæ. §. Caio ff. de fundo inſtructo, inſtrumentoque lega.

Prætereà, & ſecundo conſiderat. do. Riminaldus in d. conſi. 564. nume. 19. verba illa, poſt eos, quibus uſus eſt teſtator, quæ quidem ſignificant
58 temporis † interuallum. Riminal. ſenior in l. petens. in vltimo notab. C. de pactis. Quod ſanè tẽporis interuallum eſt incertum. & a futuro pendet, vt in propoſito, quando concepturus, & naſciturus foret D. Galeacius. Rurſus & tertiò (ſubiungit. D. Riminaldus) digreſſi ſunt teſtatores ad plures gradus ſubſtitutionum, dicentes. Et ſucceſſiuè alios omnes deſcendentes, ab illis deſcendentibus ſuis, maſculos, ordine ſucceſſiuo, & in
59 infinitum. & c. Illa dictio, in infinitum, † denotat perpetuitatem, ac ſi dixiſſet, ſemper. l. apud Celſum.

ſum.§.in hac exceptione.ff. de doli except. Pariſius in conſi.74.num. 25, lib. 3. Quod ſanè tempus eſt incertum. Demum & quartò (dixit dom. Riminaldus ibidem num.20.verſi. quartò) dixerunt prædicti teſtatores; Et in quaſcunque generationes; quod nomen idem ſignificat, quod poſteros, quo docuit Socin.in d.l.ſi cognatos, num. 30, & reſpondit Ruinus in d. conſi. 22. num. 10. cenſeri vocatos etiam conceptos, & natos poſt euentum conditionis.

Reſpondetur, negando minorem illam propoſitionem, quæ non probatur prædictis conie-cturis. Nam facilè concedimus, prædictos teſtatores voluiſſe relinquere perpetuum fideicommiſſum, & vocare voluiſſe omnes deſcendentes, & agnatos in infinitum; ſed tamen ordine ſucceſſiuo, vt manifeſtè ipſimet teſtatores dixerunt. Et retulit præfatus do. Riminaldus, ſucceſſiuus

60 autem ordo † conſiderari ſolet duobus modis, quorum primus eſt ratione ſanguinis, vt ſcilicet proximiores ſemper ſuccedant, excluſis remotioribus; ſicuti latiſſime declarat Marzarius, in epitome. de fideicom, qō. 16. & in ſpecie reſpondit Ruin.in conſi. 22. num, 13. lib. 2. & in his terminis pariter ego ipſe ſic ſcripſi in conſi. 106. num. 71. lib. 2. Secundus verò eſt ordo ſucceſſiuus, qui a lege, ratione conceptionis, & natiuitatis ſuccedere debentium, conſideratur, vt ſcilicet nati vel cōcepti tempore teſtamenti præferantur natis, vel conceptis tempore mortis teſtatoris: ac etiam conceptis tempore euenientis conditionis: quēadmodum ſcripſi in d.conſi, 106. num. 82. & retuli ſuprà in fine tertij præmiſſi. Voluerunt ergo teſtatores, in infinitum ſuos ipſos deſcendentes, & agnatos ſuccedere, hoc modo, ut gradu proximiores ſuccedant, & concepti tempore euenientis conditionis. Et his deficientibus, remotiores, & concepti poſt euentum cōditionis: ſicuti Ruinus in d.conſi, 22. num. 13. viſus eſt declaraſſe: ſiue ergo in caſu noſtro conſideremus vnam, vel alteram proximitatem, ſemper conſtabit do. Galeacium admitti non poſſe, vt cōcurrat cum prædictis eius patruis.

Quintò, & vltimò adducuntur hac pro opinione multorum auctoritates, hoc eſt Caſtren. in d. conſi, 247. lib. 1. Ruini in dicto conſi. 22. num. 10. 11. & 12, lib. 2. Natta in conſi. 675. num. 6. Rolandi in conſi. 70. num. 47. lib. 3. Socini iunio. in conſilio 172. numer. 11. lib. 2. & Zanchi in l. hæredes mei. §. cum ita. num. 262. ff. ad Trebell. Et hos quidem recenſet. D. Riminal. in d. conſi. 564. nu. 23. 24. & 25. Quibus, accedunt & alij congeſti a Doctiſſimo Molina in d. lib, 3. de Hiſpanorum primogen. cap, 10. nume. 25. qui quidem recenſet ēt Roma. in conſi. 134. col. 3. uerſ. quò ad quartum, & in conſi, 438. nu. 10, Anch. in conſi. 220. col. 2. Guidonem Papæ. q. 511. & q. 612. Socin. ſen. in conſi. 86. num. 12. lib. 3. & in conſi. 51. numer. 42. lib. 4. Boerium in q. 172. num. 6. & Socinum iun. in conſi, 126. num. 53. lib. 1, quos ipſe Molina ſequitur, & manifeſtè dicit, quod nondum conce-

61 ptus † tempore quo euenit conditio, & ſic caſus ſucceſſionis, ſi eſt ſanguine proximior illo iam nato, ſuccedere debet, remoto illo iam nato, & admiſſo.

Reſpondetur primò, prædictos Doctores loqui in caſu, a noſtro longè diuerſo, nempè quando deſcendens uel agnatus ſuperueniens eſt ſanguinis gradu proximior, vel par illi iam nato, & admiſſo. Nos verò uerſamur eo in caſu, in quo dom. Galeatius eſt gradu inferior, ſicuti diximus ſupra, & ideò etiamſi concederemus, cōceptum, & natum poſt euentum conditionis admitti debere: attamen non eſſet admittendus dom. Galeacius, qui etiam ſi natus fuiſſet eo tempore euenientis conditionis, non tamen potuiſſet admitti, ſicuti ſuprà demonſtrauimus veram non eſſe opinionem illam Caſtre. in d, conſi, 247. ſecutam a Ruino in d. conſi. 22. Nam eam in ſpecie reiecit Alciatus in reſp. 594. circà fideicommiſſum. num. 5. Immo ipſemet Caſtren. ſibi parum conſtans, contrarium reſpondit in conſi. 16. Viſo dicto puncto.

Reſpondetur ſecundò Caſtrenſem in d. conſilio 247, loqui eo in caſu, in quo, tempore quo bona alienata recuperari poterant, ſolùm aderant deſcendentes, vel agnati illi, qui concepti, & nati erant poſt factam alienationem. Ita Caſtrenſem intellexit, & declarauit Alciatus in d. reſpō, 594. num. 6. uerſi. tertio eſt aduertendum. Ita ēt hoc in caſu loquuntur Natta in d. conſi, 675. col, 1. 2. & 3. & Roland. in d. conſi. 70. lib. 3. qui ambo de eadem facti ſpecie interrogati idem reſponderunt. Et quod ita prædicti loquantur colligitur ex facti ſpecie, propoſita ab ipſo Rolando in dicto conſi. 70. col. 2. uerſi, per actorem replicatur, Ita etiam Socin. iunior in d. conſi. 172. nume, 24. & 28 qui manifeſtè ſic declarat: & illum deduxi in conſi. 97. num. 1. lib. 1. Et Socinus prædictis in locis, ſic intellexit Roman. in d. conſi, 134. Non enim prædicti loquuntur, quando agnatus exiſtens tempore alienationis factę ab agnato recuperat alienata, quod deinde teneatur reſtituere vel participare cum ſuperuenienti agnato, poſt alienationem concepto, & nato. Et his etiam cōſtat nil ad rem facere reſponſum Roma. in dicto conſi. 438. num. 10. cum & ipſe affirmet, requiri, quod ſaltem is deſcendens, uel agnatus, ſit conceptus tempore euenientis conditionis, ſicuti eum intellexit, & declarauit ipſemet Riminal. in d. conſi. 564. num. 35. immo ſi adduci ad rem poteſt, urget contra dom. Galeacium, quia reſpondit Roman. quod vocatis duobus antiquioribus, de domo, intelligitur gradatim, ſicuti Romanū retuli, & declaraui in conſi, 85. num. 26. & in conſilio 97. num. 19. lib. 1. ſi ergo gradatim hic ſuccedi debet, conſtat, D. Galeatium (vt etiam dixi ſupra) excludi a dominis Ludouico, & Hectore. Socin. uerè ſen. in d. conſi. 86. nume. 12. lib. 3. allegatus pariter a Molina, ſimpliciter, & obiter ſcribit,

62 quod alienatione prohibita, † vt perpetuo ad filios bona deueniant, admitti debent nondum

concepti

concepti tempore mortis. Non enim dicit Socinus, admitti etiam non conceptos tempore
63 †alienationis; & præſertim, quando extiterunt alij tempore illo alienationis, qui admiſſi fuerunt ad recuperandum. Nil etiam repugnat reſponſum eiuſdem Soc.ſen.in conſi.51.num. 42. lib.4. quia ipſe ſecutus Lambertinum ab eo ibi nu. 40. relatum, reſpondit, deſcendentes conceptos poſt mortem teſtatoris admitti ad fideicommiſſum perpetuum: non tamen negat, quin is, qui vult ſuccedere, debeat eſſe conceptus tempore euenientis caſus conditionis. Ita etiam loquuntur Guido Papæ in d.q.511. & in d.q.612. Soc. iun. in d.conſi. 126.nu.53,lib.1. Boerius verò in d. q. 172.nu.6. nil ad rem ſcripſit. Ex præcitatis itaque Doctoribus nullus eſt, qui D. Galeacio faueat, excepto Ruino in d. conſ.12.lib. 2. cui aduerſus tot alios interpretes, nil eſt deferendum: cum maximè nullo iure, ſolidavè ratione motus ſit. Concludo itaque. D.Galeacium eſſe omninò excluſum à prædictis Dominis Hectore & Ludouico.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſio limitata, limitatum producit effectum.*

2 *Feudo vel emphyteuſi vſque ad tertiam generationem conceſſis, ultra illam neceſſaria eſt inueſtituræ renouatio.*

3 *Vicariatus ſui natura, cum perſona illius cui conceſſio facta eſt, extinguitur.*

4 *Vicario factum legatum, nō tranſit ad ſucceſſorem in officio.*

5 *Vicarij officium, extinguitur morte vicariatum concedentis.*

6 *Feuda & bona emphyteutica, ad ſedem Apoſtolicam reuerſa, ex Bulla Pij. V. amplius non conceduntur.*

7 *Conceſſio facta in perpetuum, extendit ſe in infinitum.*

8 *Caſtrum conceſſum tanquam res libera, & ab omni ſuperioritate exempta, patrimoniale effectum cenſetur.*

9 *Marchiam & comitatum, iure proprio, tamquam proprium patrimonium haberi poſſe.*

10 *Vicariatus perpetuus, a principe concedente reuocari non poteſt.*

11 *Diminutionem operari non debent, quæ ad augmentum inducta ſunt.*

12 *Pontificem ſtatim ſe voluiſſe corrigere, & voluntatem mutare, non eſt præſumendum.*

Imo neque ex interuallo num.13.

14 *Confirmatio nil tribuit de nouo.*

15 *Cenſuaria bona iure communi inſpecto, ob non ſolutum cenſum, non incidunt in commiſſum, ſed ſolum compellitur ad ſolutionem cenſuarius.*

16 *Cenſualem rem, non incidere in commiſſum, etſi inconſulto directo domino cenſuarius alienauerit.*

17 *Iuramentum fidelitatis in cenſuario quid operetur.*

18 *Filiorum & deſcendentium nomine ſolos intelligi maſculos.*

19 *Maſculinum regulariter an fœmininum comprehendat.*

20 *Conſuetudo quod in ſucceſſionibus ab inteſtato fœminæ excludantur a maſculis, attendenda eſt.*

21 *Maſculinum quando fœmininum non concipiat, etiam in teſtatorum diſpoſitionibus.*

22 *Caſtris conceſſis cum iuriſdictione, & dignitate comitatus, non admittuntur fœminæ.*

23 *Maſculinum, in officijs, non concipit fœmininum.*

Nec in rebus ab Eccleſia conceſſis. num. 24.

25 *Conditio appoſita hæredi inſtituto, non cenſetur in ſubſtituto repetita.*

26 *Agnatus vel pater, teſtamento ſuo præiudicare nequit filio vel agnato in his, quæ ex prouidentia principis ad eos debent peruenire, præſertim ſi conceſſio ſit antiqua.*

Et quod id nequeat fieri, etiam principe conſentiente, numero. 27.

28 *vaſallo conceſſa teſtandi licentia, quomodo intelligenda ſit.*

29 *Filijs in conditione poſitis, eorum appellatione venire omnes deſcendentes.*

30 *Caſtro conceſſo pro ſe & filijs naturalibus & legitimis, naturales tantum excluſos eſſe.*

31 *Nominatione patris, vt filius cenſeatur legitimus factus, multa debere concurrere.*

32 *Nominatio patris in teſtamento facta, facit præſumptionem vehementem.*

33 *Adulterium & machinatio de occidenda legitima vxore, impedit matrimonium cum adultera contrahi.*

CONSIL. CDXIIII.

Initium à Domino.

CVM permultæ ſint dubitationes, quæ pro Illuſtriſſimo D. Iacobo Malateſta Marchione, diſſoluēdę ſunt; de ſingulis ex ordine diſſeram. Quod enim primùm attinet, ad renouationes inueſtiturarum Caſtrorum; dicam ante omnia de Caſtro ſancti Ioannis in Gallilea Romandiolæ; quod conceſſum fuit à Pio.II.Pontifice max.Illuſtriſſimo.do. Carolo Malateſtæ, pro ſe & ſuis filijs, ac eorum nepotibus, ab eis legitimè deſcendentibus, ſub annuo cenſu, vnius pateræ argenti; Dicendum itaque eſt; quod etſi conceſſum fuerit Caſtrum hoc in vim contractus & conuentionum: Nihilominus conceſſio fuit limitata, pro ſe & ſuis filijs, ac nepotibus ipſorum filiorum. Et ideò nō ſe extendit vltra nepotes filiorum D.Caroli: Cum autem prædictus D. Iacobus Marchio, ſit nepos ipſius D Caroli; quippè genitus fuit à D.Leonida filio D.Malateſtæ ſecundogeniti, dicti dom. Caroli; ſequitur dicendum, quod conceſſio extinguitur in eius perſona. Et propterea neceſſe erit ſuſcipere renouationem inueſtituræ & conceſſionis, pro ipſius domini Iacobi filio.

1 Cum enim conceſſio prædicta ſit limitata † vſque ad perſonam nepotum ipſorum filiorum D. Caroli, limitatum etiam producit effectum; iuxtà.l.in agris, ff. de acquiren.rerum. dom. Hinc dicimus, quod quando emphyteuſis, vel feudum
2 † conceditur vſque ad tertiam generationem, vltrà illam neceſſaria eſt renouatio inueſtituræ. Cum prima dicatur extincta & finita. Ita tradit Clarus in §.emphyteuſis. quæſt.28. numero 3.& quæſtio.43. verſic. aliquando eſt conceſſa in tertiam. Et tanto magis ita dicendum eſt in ca-

ſu noſtro, in quo caſtrum hoc fuit conceſſum
3 in Vicariatum, qui ſui natura † extinguitur cum perſona eius, cui facta eſt conceſſio, ſicuti docuit Bartol. in l. quod principi in fine. de leg. ſecundo
4 cum dixit, quod legatum factum vicario † non tranſit ad eius ſucceſſorem in officio. Et idem ſcripſerunt Bertachinus in Tractat. de epiſcopo, parte. 7. num. 23. & Decius in conſi. 501. num. 4.
5 Immo morte concedentis † vicariatum, extinguitur ipſum officium uicarii. capitul. Romana. de officio uicarii in 6. clemen. ult. in fine. ubi glo. de procura. Doct. in c. quoniam Abbas. de offic. deleg. Geminia. in capit. ſi epiſcopus. de ſupplen. negligen. prælato. in ſexto. Decius in conſi. 404. colum. vlt. & Reſtaurus Caſtaldus in Tractat. de Imperatore. q. 115. num. 5.

Et ſi quæratur, an ſedes Apoſtolica teneatur renouare inueſtituram in hos deſcendentes, iuxta reſponſum Decii in conſi. 131. num. 3. Reſpondetur, ex Bulla Pii V. conſtitutum eſſe, quod feu
6 da † & bona emphyteotica deuoluta, & reuerſa ad ſedem Apoſtolicam, denuò non concedantur. Quocirca ſi ſedes Apoſtolica vult hęc apud ſe retinere, renouatio obtineri non poterit, iuxta doctrinam Abbatis in capit. bonæ. il ſecundo numer. 28. de poſtula. prælato. & tradunt Ruinus in conſi. 152. lib. 1. Gozad. in conſi. 39. colum. penultima, & Iulius Clarus in §. emphyteuſis. q. 43. in fine.

De Caſtro verò Montis Cogrutii conceſſi a Xiſto quarto Pont. Max. in perpetuum vicariatum præfato do. Carolo pro ſe, & hęredibus legitimè deſcendentibus in perpetuum, dicendum eſt, neceſſariam non eſſe alicuius inueſtituræ re-
7 nouationem. Nam conceſſio facta † fuit in perpetuum, quod tempus ſe extendit in infinitum, atque ita ultra tertiam, & quartam generationē, vt eſt clariſſimum. Et præterea conceſſum eſt
8 hoc caſtrum tamquam res libera, † & exempta ab omni ſuperioritate ſedis apoſtolicæ, ita quod cenſetur effecta res patrimonialis, quę non ſubiaceat alicui recognitioni; ut in ſpecie ſcribunt Brunus in conſilio 44. in fine. & Modernus Pariſienſis in commentariis ad conſuetudines Pariſienſes. tit. ſecundo §. 51. glo. ſecunda nume. 1. Nec obſtat, quod prædictus dom. Carolus creatus fuerit comes dicti Caſtri ab ipſo Pontifice, quia reſpondetur, ex hoc non inferri, quod Caſtrum ſit conceſſum in feudum, vel cenſum comitatus, ita quod recognoſci, & nouæ inueſtituræ ſuſcipi debeant, a deſcendentibus dicti dom. Caroli, iuxta ea, quæ ſcribunt Hoſtien. & Ioan. Andreę in cap. vlt. de iudiciis. & Alciatus in Tractat. de præſumpt. reg. ſecunda præſump. 3. num. ſecundo, & in reſp. 119. nume. 36. cum dixerunt;
9 Marchiam & Comitatum † iure proprio tamquā proprium patrimonium haberi, poſſe. Et ad rem magis Socin. ſen. in conſilio 67. colum. 4. verſic. nec obſtat, quod prædicti nobiles libro primo, reſpondit, non eſſe bonam conſequentiam, conceſſus eſt Comitatus, & effectus eſt Comes. Ergo eſt datum feudum in vim comitatus. Non etiam obſtat, quod conceſſum ſit Caſtrum in Vicariatum, qui ſui natura extinguitur cum perſona eius, cui facta eſt conceſſio, vt diximus ſuprà. Nam reſpondetur, conceſſionem hanc fuiſſe fa-
10 ctam in Vicariatum perpetuum, † qui reuocari non poteſt a principe, qui illum conceſſit, vt in ſpecie tradit Iacobinus de ſancto Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, Vicarius perpetuus. numero quinto. Idem in Vicario perpetuo eccleſiæ uel ſimili dicimus. cap. ad hæc, de officio Vicarii, & ſcribunt Reſtaurus Caſtaldus in Tract. de Imperatore. q. 114. num. 16. & Rebuffus in praxi beneficiorum in tit. de Vicariis perpetuis, numero decimoquinto, qui quidem ſubiungit, Vicariam eſſe beneficium, & ob id perpetuum, & quod datur in titulum. Non etiam obſtat conceſſio ſeu confirmatio Innocen. octaui, qui viſus eſt concedere, & confirmare Caſtrum hoc, dom. Ramberto primogenito D. Caroli, pro ſe & eius nepotibus, & pronepotibus. Nam reſpondetur, quod conceſſio, ſeu confirmatio eſt facta his uerbis. Et poſtremò nos ex certis cauſis tunc expreſſis, ipſum Carolum quamdiu viueret, & eo cedente, vel decedente, tuoſque filios, & illis non exiſtentibus, ipſius Caroli nepotes, pronepotes, & alios ex te, & illis. &c. Quæ uerba, & alios, ſignificant, ultrà pronepotes factam eſſe conceſſionem. Et quamquam idem Innocen. octauus, in eadē confirmatione, cōfirmando teſtamentum do. Caroli, viſus ſit concedere, & cōfirmare Caſtrum hoc Montis Cogrutii, pro ſe, filiis, & nepotibus, attamen eam confirmationem intelligerem reſpectu diſpoſitionis teſtamentariæ, non autem quo ad conceſſiones factas a ſe, & a Xiſto quarto, alioqui inducta ad augmen-
11 tum † operarentur diminutionem, contra regulam. l. legata inutiliter. ff. de adimen. legat. Nam Innocen. ipſe ad commodum, & beneficium ipſius dom. Ramberti ac aliorum deſcendentium a dom. Carolo confirmauit, & propriam, & Xiſti quarti, conceſſionem, quę ſe extendebat vltrà pronepotes. Non ergo eſt dicendum, quod per nouam illam confirmationem voluerit eas imminuere. Et accedit, quod ſi aliter diceremus, ſta-
12 tim ipſe Pontifex, ſe correxiſſet † ſeu uoluntatem mutaſſet, quod dicendum non eſt. iuxta *glo. l. nā* ad ea. ff. de cond. & demon. & tradunt Decius in l. pacta nouiſſima. nu. 10. C. de pactis, & Alciat. in Trac. de præſump. reg. 2. præſump. 28. Immo nec
13 ex † interuallo preſumitur mutata voluntas, vt poſt multos reſpondit Pariſ. in conſi. 67. nu. 25. & in conſi. 97. nu. 13. lib. 3. Nō etiam obſtat, quod Clemens. 7. Pont. Max. exiſtens clauſus in Caſtro ſancti Angeli, confirmauerit prædictam conceſſionem Caſtri Montis Cogrutii, prædicto dom. Carolo, per ſe & ſuos filios, & nepotes, uſque ad tertiam ætatem. Nam reſpondetur, hanc confirmationem quantum in ſe eſt, ſolum operari vſq; ad tertiam generationem, non tamen tollere ius iam quęſitum ex prima conceſſione: Cum

confirma.

14 confirmatio † nil de nouo tribuat, quando confirmat actum iam validum. Ita tradunt Decius in l.more.num. 29.ff.de iuriſd. omn. iud. Gozad.in conſ.8.num.20. Rubeus in conſi.146. num.6.& Pariſius in conſi.33.nu.50.lib. 3.

De Caſtro Talamelli conceſſo ab Inno. 8.D. Carolo, & deinde dom. Ramberto pro ſe filijs, nepotibus,pronepotibus, & alijs &c.dicendum eſt,non eſſe neceſſe ſuſcipere aliquam inueſtituræ renouationem. Et eo magis,quod idem Inn. confirmando teſtamentum dom.Caroli, ita dixit: Excepto dumtaxat dicto Caſtro Talamelli, quod ad hæredes, & ſucceſſores in perpetuum tranſire volumus. &c. Quæ quidem verba,manifeſtè comprehendunt omnes deſcendentes in infinitum:& propterea(vt diximus) non eſt neceſſaria renouatio inueſtituræ. Et accedit quod idē Innoc.octauus,conceſſit eidē Ramberto, & eius deſcendentibus,quod ſemper teſtari, & diſponere poſſent de hoc Caſtro, inter ſuos tamē. Id qđ ſignificat voluiſſe,quod perpetuò ſit in ipſa familia Malateſta;vt ſatis clarum,& manifeſtum eſt.

Quo ad ſecundam dubitationem, an prædicta Caſtra inciderint in commiſſum,ob non ſolutum,cenſum?Et reſpondendum eſt, non incidiſſe. Nam iure ipſo communi inſpecto,bona cen-
15 ſuaria † non incidunt in commiſſum, ob non ſolutum cenſum:ſed ipſe cenſuarius ſolum compelli poteſt,præteritos cenſus non ſolutos præſtare. cap.conſtitutus,vbi gloſſ.de religio.dom. & tradunt Io.Fabri in §.adeo.col.pen.in inſtit. de locato,& conducto. Albericus in l.2.nume. 13. C.de iure emph.qui dixit,ſe reſpondiſſe, quod ſi ruſticus, promiſit præſtare ſingulis annis decem ſextaria frumenti pro fundo, cum hic cenſus ſit,[in] commiſſum fundus non incidit, etſi multos annos cenſum ipſum non perſoluerit. Et Albericū ſecutus eſt Iaſon in d.l.2.nume.41.& in l.1.nu.49. C.eod.de iure emph. Ruinus in conſi.42.num.8. & in conſi.160.nume.5.lib.1. Decius in conſilio 164.num.2.& Marſilius in conſi.95.incipit,contractus.Immo Ruinus in d.conſi.42.num.9. Decius in conſi.164.col. 4. & Capicius in deciſion. 103.num.7.ſcripſerunt, rem cenſualem non in-
16 cidere in commiſſum, † etiam ſi cenſuarius eam alienauerit,inconſultò directo domino. Eſt itaque ſolum videndum, an ſecundum formam inueſtiturarum,& conceſſionum,bona hæc inciderint in commiſſum. De Caſtro Montis Cogrutij non eſt quærendum:quia diximus ſuprà,illud fuiſſe conceſſum tamquam rem liberam, & non ſuppoſitam alicui recognitioni, nec cenſus præſtationi. Pro Caſtro verò ſancti Ioannis de Gallilea præſtatur quidem cenſus pateræ argenti: ſed non præſtatur iuramentum fidelitatis. Pro Caſtro itaque Talamelli tantummodò præſtatur iuramentum fidelitatis,in forma ſolita: Et deinde promiſſa eſt præſtatio cenſus; unius ſcilicet pateræ argenti. Quod quidem iuramentum non effi-
17 cit, † vt cenſuarius ſic iurans, incidat in pœnam priuationis. Ita reſpondit Alex.in conſi.103.nu. 15.lib.1.quem in ſpecie ſecutus eſt Caſſiodorus in deciſio.ſecunda, numero ſexto,in titu. de iure iuran. qui dixit,quod adhoc,vt propter iuramentum cenſuarius incidat in pænam commiſſi, debet eſſe iuramentum ſpecificum. Et ſubiungit, quod huiuſmodi iuramentum,non obligat ſucceſſores.

Quò ad tertiam dubitationem, quæ verſatur circa modum ſucceſſionis inſpecto teſtamento. D.Caroli:qui quidem inſtituit hæredem domin. Rambertum primogenitum, adiecta cōditione, quod ſi ipſe moreretur ſine filijs; peruenirent dicta Caſtra ad filios,& deſcendentes. dom.Malateſtæ,filij ſui ſecundogeniti.Dubitatur hic,an illa uerba, filijs, & deſcendentibus, intelligantur de maſculis tantùm;an etiam de fœminis?Et reſpō-
18 dendum eſt, intelligi debere, de maſculis † tantum. Etſi enim regulariter maſculinum compre-
19 hendat atque ita concipiat † fœmininum;vt ſcribunt Iaſon in l.ſi quis id,quod.colum.1.ff. de iuriſd.omn.iud.& in conſi.140.col. 2. & Tiraquellus in Tract.de retractu conſang.§.1.glo.9. num. 177.Id quod procedit etiam in reſcriptis, & priuilegijs. ſicuti auctoritate multorum affirmauit Antonius Gabriel lib.6.concluſionum,in titu.de verb.ſignifi.concluſ.6.num.15.& 16. Verùm tamen in caſu noſtro,maſculinum non comprehēdit fœmininum.

Primò,quia extat huius familiæ conſuetudo,
20 quod in ſucceſſionibus † ab inteſtato, fęminæ a maſculis excludantur. Quæ ſanè conſuetudo valet,& obſeruanda eſt, ſicuti valent ſimiles conſuetudines inter eos de familia, vt certo modo ſuccedant,vt perplures huius opinionis Doctores,commemorat Anton.Gabriel lib.6. concluſio.tit.de conſuetudine,concluſ.5.qui inter multos recenſet Ioan. Andreæ ita in ſpecie affirmantem,ualere conſuetudinem unius familiæ, quod maſculi tantum pro conſeruatione familiæ ſuccedant.Et apertius refert Boer.in q.155.num.29. Cum autem in ſucceſſionibus ab inteſtato fœminæ non admittuntur,ſtantibus maſculis;tunc
21 etiam in diſpoſitionibus † teſtatorum,maſculinū non concipit fœmininum, ſicuti poſt alios affirmant Iaſon in l.ſi quis id,quod.numero 18. ff. de iuriſd. omn.iudic. Tiraquellus in l.ſi vnquam. in verbo,ſuſceperit liberos.num.102. C. de reuoca. dona.& in Tract.de retractu conſang.§. 1.glo.9. num.196.& Antonius Gabriel lib.6. concluſ.tit. de uerborum ſignification.concluſ. ſexta,numero 78

Secundò accedit, quod hæc Caſtra ſunt con-
22 ceſſa † cum iuriſdictione, & dignitate Comitatus, ad quæ regulariter fœminæ non admittuntur; ut ſcribit Decius in lege fęminæ. numero
23 tertio.ff.de regul.iuris. Ita & in officijs † maſculinum non concipit fœmininum, vt tradit Gabriel in dicta concluſ. ſexta,numero quinquageſimoquinto, qui eiuſdem ſententiæ Baldum, Ancharanum, Iaſonem & Tiraquellum commemorat.

Tertiò, & vltimò ſuffragatur, quod dom. Carolus teſtatus eſt de Caſtris, conceſſis a ſummis
24 Pontificibus: atque ita agitur de rebus, † quæ ab eccleſia prouenerunt. Et propterea cum de ipſius eccleſiæ præiudicio agi poſſit, maſculinum non concipit fœmininum. Ita tradit Gabriel in dicta concluſ.6.numero 102. poſt Baldum in l.2. colum.2.C.de iure emph.Alexan.in conſi.61.columna ſecunda, libr. 1. & Iaſonem in l. ſi quis id, quod, num.22.ff.de iuriſd.omn.iud. & reſpondit Socin.iun.in conſi.168.nu.27.lib. 2.

Quo ad quartam dubitationem, an. D. Pandulphus poſſit de his caſtris teſtari, & ea relinquere extra familiam Malateſtam? Et dicendum videbatur; libere teſtari poſſe. Quandoquidem dom. Carolus eius pater cum hæredem in his inſtituit, adiecta conditione; quod ſi decederet ſine filijs, ſuccederet dom. Malateſta eius ſecundo genitus. Quam quidem diſpoſitionem confirmauit Innoc. octauus. Cum autem. dom. Rambertus deceſſerit, relicto dom. Carolo patre. domin. Pandulphi, uidebatur dicendum, quod expirauerit illa conditio, nec repetita ſit in perſonam dom. Caroli, & deinde domin. Pandulphi. Nam
25 conditio appoſita † hæredi primo inſtituto, non cenſetur repetita in ſubſtitutum. l. ſub conditione.ff.de hæred.inſtitut. & l. ſi quis hæres ita. ff.de acq.hæred.& tradunt Socinus in l. quæ conditio num.4.ff.de condition.& demonſt. & Pariſius in conſi.38.numer. 24.lib.2. Et confert illud vulgatum, egregium tamen reſponſum Oldradi in cõſilio 21.in quo reſpondit, hac de facti ſpecie. Teſtator fratrem habebat, & ex altero fratre præmortuo nepotem, ac etiam ex tertio defuncto fratre, tres alios nepotes. Hos omnes hæredes fecit in ſtirpes. Deinde dixit, ſi aliquis hæredum meorum ſine filijs, aut deinceps deſcendentibus maſculis decedat, eius portio deuoluatur ad cohæredes, dummodo maſculi ſint, & ex maſculis ſecundum rectam lineam deſcendentibus, excludendo ſemper fœminas, quas dotauit, & deſcendentes ex eis. Deinde cauit idem teſtator, quod ſi præfati omnes hæredes nollent prædictas dotes ſoluere, quod tunc ea portio deuolueret̃ ad eccleſiam Romanam, quam cum onere illo ſubſtituit. Rurſus & tertiò ſtatuit, quod ſi nec hæredes maſculi, nec eccleſia ſoluerent dictas dotes, portio illa deuolueretur ad fœminam, quæ cum ea portione, in qua eam ſubſtituit, nuberet. Demum, ordinauit idem teſtator, quod ſi dicti omnes hæredes ſine filijs, & nepotibus, & deinceps maſculini ſexus deſcendentibus decederent, bona ad ipſam eccleſiam Romanam deuoluerentur. Euenit poſtmodum, quod mortuo teſtatore vnus nepotum deceſſit, relictis quatuor filijs maſculis, quorum duo ſine filijs deceſſerunt, tertius verè ſola filia ſuperſtite: quartus quoque ſine prole, inſtituta nepte. Maſculi deſcendentes ex maſculis, bona ex ſubſtitutione, dote oblata, vindicabant. Conſultus Oldrad. reſpõdit, proneptem illam abſoluendam eſſe: & integram illam ſubſtitutionem expiraſſe in perſona aui, ipſius neptis, qui deceſſit, quatuor filijs ſuperſtitibus; quidquid poſtea de illis contigerit, cum verum non ſit inſtitutum deceſſiſſe ſine liberis maſculis: atque ita cenſuit Oldradus, onus fideicommiſſi non eſſe repe titum in perſonam ſubſtitutorum. Et Oldradum ſecuti ſunt permulti, quos retuli in conſilio octuageſimoquinto, numer. quadrageſimoſexto, & 47. libro primo. Hæc dubitationem faciebant.

Cæterùm, re ipſa diligentius perpenſa atque conſiderata, contrariam ſententiam veriorem eſſe exiſtimo; quod ſcilicet, non poſſit dom. Pandulphus, de his Caſtris teſtari. Nam Innocentius octauus, confirmauit conceſſiones ſuorum anteceſſorum, & præſertim illam Xiſti quarti. Et ſecundum illarum formam, & tenorem, conceſſit hæc Caſtra prædicto domin. Carolo teſtatori; & eo decedente dom. Ramberto, & eius filijs, & deſcendentibus: Et his deficientibus alijs deſcendẽtibus ab ipſo. dom. Carolo; hoc eſt, filijs & deſcẽdentibus domin. Malateſtæ, ſecundogeniti; adeò quod deſcendentes ipſius dom. Malateſtæ, ſunt vocati ab ipſis conceſſionibus, & inueſtituris Põtificum. Et propterea hæc Caſtra ex pacto, & prouidentia principum, peruenire debent in deſcendentes ab ipſo dom. Malateſta. Eſt autem cer
26 tum, quod nec pater † nec agnatus poteſt ſuo teſtamento pręiudicare filio, uel agnato in his, quę ad eos peruenire debent, ex pacto, & prouidentia principis concedentis, præſertim quando cõceſſio iam antiqua eſt, ut puta, facta ab auo, uel auo, aut ſimili. Ita tradunt Baldus in authẽ. quas ruinas, numero ſexto. C. de ſacroſan. eccleſ. apertius Iſernia in capitul. primo. §. Titius. numero 1. ſi de feudo ſit coutrouerſ. inter domin. & agna. Alexand. in conſilio octauo, numero decimoquinto, libro tertio, & in conſilio 106. libro quarto. Corneus in conſilio 199. numero quinquageſimo primo, libro ſecundo. Iaſon in conſilio ſexto. numero ſeptimo, lib. 3. qui manifeſtè reſpon-
27 dit, nec adhibito principis conſenſu † id licere. Idem reſponderunt Pariſius in conſi. 10. nume. 5. lib. 1. Natta in conſi. 501. numero 23. lib. 3. Soci. iun. in conſi. 160. num. 44. lib. 2. Crauetta in conſilio 256. numero ſecundo, uerſicul. rurſus. & Cæphalus in conſilio tertio, numero quadrageſimo primo, libro primo, & tradit Iulius Clarus in §. feudum. q. 40. uerſi. quæ omnia. Et quamquam Innoc. ipſe octauus, conceſſerit dicto. D. Carolo
28 facultatem teſtandi: † attamen illa intelligitur, non quo ad extraneos: ſed inter maſculos ſuos ex familia tantum, ſecundum naturam ipſorum bonorum; quæ diximus pertinere ad maſculos, non autẽ ad fœminas. Et ideò illa conditio adiecta a D. Carolo, ſuo in teſtamento, quod decedente dom. Ramberto ſine filijs, ſuccedant deſcendentes dom. Malateſtæ, dicitur etiam repetita in perſonam dom. Caroli. 2. ac eius filiorum, hoc eſt dom. Pandulphi, & do. Io. Baptiſtæ. Quandoquidem præſumitur. do. Carolum teſtatorem,

voluiſſe

voluiſſe teſtari ſecundum formã,& facultatẽ ſibi conceſſam a Pontificibus, qui voluerunt, quod poſt deſcendentes.D. Ramberti,ſuccederent deſcendentes.D.Malateſtæ. qui quidem non ſuccederent,ſi illa conditio non intelligeretur repetita in perſonam dicti.D. Caroli,& filiorum ſuorũ. Ex quo apparet non obſtare illud argumentum ſuprà commemoratum;quod ſcilicet extincta ſit conditio,atque ita quod non ſit repetita in perſonam ſubſtitutorum,ſicq;.D.Pandulphi.Et præterea noſtro in caſu multis rationibus, & cauſis locum non habet illud reſponſum Oldradi in d. conſi.21.Et primò quia hæc Caſtra non conſueuerunt tranſire ad extraneos,nec ad fæminas:ſed peruenire ſolent ad eos,qui ſunt de familia,agnatione,& deſcendentib.Et propterea locus eſt repetitioni conditionis:ſicque locum non habet illud reſponſum Oldradi. Ita Oldradum declarat Crauetta inter conſilia Marzarij in conſi.5.num. 18.uerſi.3.ex Caſtrenſi.&c.quo loci huius ſententiæ recenſet Caſtrenſem, & Curtium iuniorem. Præterea,& ſecundò reſpõdetur,quod in his Caſtris,& bonis,ſoleant ſuccedere maſculi tantum; vt diximus ſup.ſatis apparet id obſeruatum fuiſſe pro conſeruatione agnationis,& familiæ,ex quo ſequitur,quod nõ eſt locus doctrinæ Oldradi in d.conſi.21. ſed conditio dicitur repetita in alios deſcendentes ſucceſſiuè. Ita declarãt Pariſius in conſi.57.nu.10.li.2.& in conſi.50.nume.19.& in conſi.53.nu.26.lib. 3. & apertius poſt alios inter conſilia Marzarij in d.conſi.5.nu.29. & ibidẽ.nu.
29 35.idẽ eſſe reſpondit, quando filij ſunt poſiti † in conditione: quia tunc appellatione veniunt alij deſcendentes; & ipeò repetita eſt cõditio in oẽs ipſos deſcendentes: & ſic ceſſat reſponſum Old.

Quo ad quintam dubitationem, an D.Rambertus relinquere potuerit Caſtrum...... filijs ſuis naturalib. ſuſceptis ex quadam Angelina? Et reſpondendum eſt,relinquere non potuiſſe.Quandoquidem Pontifices, qui conceſſerunt dictum
30 Caſtrum.D.Carolo,pro ſe † & filijs legitimis, & naturalib.conceſſerunt:atque ita excluduntur il legitimè nati.Et accedit,quod cum, mortuo ipſo.D.Ramberto, exorta fuiſſet lis inter prædictos illegitimos,& D. Carolum filium legitimum ipſius.D.Ramberti,& cauſa fuiſſet compromiſſa in Reuerendiſſimum dom. Præſidem Romandiolæ,ipſe dom.Præſes declarauit, quod prædictis illegitimis numerarentur quatuor mille,& octuaginta aurei, & ipſi relaxarent Caſtrum dicto. D. Carolo : ſicuti ſumma ipſa fuit vere numerata. Quæ quidem ſententia,arguit filios iſtos fuiſſe, & eſſe incapaces ſucceſſionis huius Caſtri.

Nec obſtat,quod dom. Rambertus horum illegitimorum pater,eos nominauerit ſuo in teſtamento legitimos: quæ ſanè nominatio arguere ſolet filios ipſos eſſe legitimè natos: quia reſpondetur, hanc ipſam nominationem non potuiſſe præiudicium afferre, ſuccedere debentibus in hoc caſtro. Nam ut ex nominatione patris cenſeatur filius effectus legitimus,atque ita ſucceſſi-
31 bilis,plura debent concurrere.† Et primò, quod mulier adhuc viuat,& talis ſit, cum qua pater ille poſſit contrahere matrimonium. Ita Bart. in diſputatione. 11.incipit. Habeo filium.in ſolutione.colum.1.ex auth.item, ſi quis.C. de natural. liberis. Et Bartolum in hoc ſecuti ſunt permulti commemorati a Boerio in quæſt.240.nume.16. qui eſſe communem ſententiam atteſtatur. In caſu autem noſtro, tempore huius nominationis, illa Angelina iam deceſſerat, & ideò nominatio patris nil operatur.

Secundò requiritur, quod illa mulier talis ſit cum qua contrahi poſſit honeſtè matrimonium ſecundum mores ciuitatis. Et ideò ſi eſſet perſona uilis, uerecundia eſſet, inſpecta nobilitate, & diuitijs uiri, eam habere in uxorem, & nominatio non redderet, filios legitimos.Ita Bartol. in d. diſput.11.in ſolutione.colum. 2. uerſic.ſecundò ſciendum eſt, quem ſecuti ſunt Ludouicus de Sardis in Tract.de legitimat. in tit. de legitimatione per patris nominationem. & Boer. in d. q. 240.num.16.propè medium.Dubium autem nõ eſt in caſu noſtro,quin illa Angelina fuerit inops & uilis,& maxime indigna, quæ nupſiſſet prædicto dom.Ramberto.

Tertiò requiritur, quod verba nominationis ſint prolata principaliter hanc ob cauſam: Et iõ non ſufficeret (vt in caſu noſtro) quod pater relinquendo aliquid ipſi filio,ita diceret, lego filio meo legitimo.&c.Ita Bartol.pręcitato loco. columna ſecunda, uerſicu.tertiò ſciendum.Hoc tamen in requiſito non cõſtituo ſolidum aliquod
32 fundamentum : Cum nominatio † hæc facta ſit in teſtamento, in quo pater hæredes fecit hos filios,eos nominando legitimos, quo caſu nominatio præſumptionem vehementem facit, ſicuti tradunt Anton.Roſellus in dicto Tract.de legitimatione.libro primo,in tit. de matrimonio pręſumpto.numero decimo,& Pariſius in conſ.13. num.29.lib.2.

Quartò requiritur,quod mulier fuerit concubina viri, hoc eſt retenta in domo loco vxoris. Ita Bartol.in d.diſputatione vndecima,columna ſecunda,verſicul.quartò ſciendum eſt, quem ſecutus eſt Roſellus in dicto titul. de matrimonio præſumpto. numero ſeptimo. Cum autem hic non conſtet,hanc Angelinam ita fuiſſe habitam a dom.Ramberto,ſequitur dicendum, hanc nominationem nil operari.

Quintò & vltimò requiritur, quod is pater nullos alios filios legitimos habeat. Ita Bartol.in dicta diſputatione undecima, columna ſecunda verſicul.quintò eſt ſciendum.poſt Hoſtien. & Io. Andreæ,quos ibi recenſet. Et idem affirmarunt alij relati a Boerio in dicta quæſtion.240.numero decimo octauo, qui dixit, communem eſſe cum Bartol. Porrò cum noſtro in caſu extiterit eo tempore nominationis, dominus Carolus filius legitimus do. Ramberti, hæc nominatio nil prodeſſe potuit his illegitimis. Et demũ dicendũ eſt, quod noĩatio hæc nil penitus proſit his filijs ille-

illegitimis: quandoquidem etiam ſi appareret cõ tractum fuiſſe matrimonium, inter dictum. dom. Rambertum & dictam Angelinam, ij filij nõ fuiſſent legitimati: cum matrimonium inter eos legitimè conſiſtere non potuerit, ſi quidem. D. Rambertus viuente legitima eius vxore, ad Angelinã
33 accedebat: & cum ea adulterium † committebat; & machinatus eſt de ipſa vxore occidenda, Id qđ impedit matrimonium poſſe contrahi, cum ipſa adultera. c. 1. de eo, qui dixit in matrimon. quam cogno. per adulter. vbi Abbas. num. 3. in fine. ſcribit, quod machinatio de vera vxore occidenda, coniuncto adulterio, efficit, ne mortua uxore, illa adultera duci poſſit. Idem affirmauit ipſe Abb. in c. ſuper hoc. nu. 3. & in c. ſignificaſti. num. 1. eo. tit. Concludo itaque D. Rambertum relinquere nõ potuiſſe Caſtrum hoc, his filijs ex prædicta Angelina natis.

SVMMARIVM.

1 *Procuratore litis domino effecto, ſententiæ verba in ipſum, non principalem concipi debent, alias nulla eſt ſententia.*

2 *Sententia in iudicio, quaſi contrahitur.*

3 *Contractus vel quaſi inter abſentes nullus eſt, niſi interueniẽte organo repræſentante abſentem*

4 *Summarijs in cauſis diſpoſitionem l. 1. C. de ſent. & interloc. om. iud. non obſeruari.*

5 *Etiam dictio, impticatiua eſt, & continuat clauſulam præcedentem.*

6 *Clauſula præcedens, non refertur ad ſubſequentia ſeparata.*

7 *Clauſulæ: ſummariè procedatur, & clauſulæ, ſine ſtrepitu, & figura iudicij ſola facti veritate inſpecta, differentia eſt.*

8 *Subtilitatem non eſſe excogitatam ab Imperatore in l. 1. C. de ſent. & interl. omn. iud. ſed æquitatem potius.*

9 *Subtilitas a lege excogitata, quando ſit obſeruanda.*

10 *Principis in curia, & coram ſupremo tribunali, nullus iudicij ordo obſeruatur, & tanquam coram Deo proceditur. num. 11.*

12 *Iudicio per procuratorem geſto, quid dicatur acquiſitum principali, & an ex geſtis per procuratorem condemnandus ſit num. 13*

14 *Ius utile inſtantiæ, domino acquiri per procuratorem, abſq; ceſſione, dubitabile eſt.*

15 *Diſpoſitio. l. 1. C. de ſent. & interloc. om. iud. quando habeat locum, num. 16.*

17 *Principalis comparens in iudicio, ut poſitionib. reſpondeat, non dicitur reuocare procuratorem.*

18 *Actum ex neceſſitate faciens non dicitur proprie conſentire.*

19 *Clauſula, omni meliori modo, quid operetur in ſententia. nu. 20. & 21.*

Et quod defectum conſenſus non ſuppleat. nu. 22.

23 *Iuramentum habet uim clauſulæ, omni meliori modo, neque tamen ſupplet conſenſus defectum.*

Et naturam actus ſequitur. num. 24

25 *Clauſula, omni meliori modo, in diſpoſitione dubia, nõ autẽ clara, operatur.*

Et nullius eſt effectus, ubi adeſt defectus poteſtatis. numero 26.

Idem ſi modus ineptus ſit expreſſus. nu. 27.

28 *Sententiæ conceptio in perſonam principalis, quando ſolus procurator fuit in iudicio, eſt ineptus iudicandi modus.*

29 *Appellationem probibens ſtatutum, nõ tamen habet locum, vbi euidens adeſt grauamen, vel notoria nullitas.*

30 *Exceptio nullitatis notoriæ, & euidentis, contra exequutionem ſententiæ poteſt opponi.*

31 *Appellatione reiecta a ſtatuto, intelligitur de leui, & friuola.*

32 *Appellatio, & nullitas in dubio admitti debet.*

33 *Sententia de exequendo, interloquutoria eſt.*

34 *Appellatio, quando medio intermiſſo, deferri poſſit ad principem.*

CONSIL. CDXV.

Dominus mihi adiutor.

DE tribus propoſitis dubitationibus, adeò doctè, & acutè reſpondit præſtantiſſimus atque eruditiſſimus. do. Antonius Quetta, quem honoris cauſa nomino, vt ſuperuacaneum videri poſſit, plura ſcribere. Ne tamen conſulentem Spe de me concepta fallam, paucula quædã, ſapientiſs. D. Quettæ reſponſo addam. Et quod attinet ad primam dubitationem, intentio D. Hieremiæ ſatis ſuper-
1 perque fundata eſt; ꝙ † ſcilicet ſententia pro D. Ludouico Gallo contra ipſum D. Hieremiam lata ſit nulla, ob id, quod eius verba concepta fuerũt in perſonam ipſius D. Hieremiæ principalis, cum tamen concipi debuerint in perſonam ſui procuratoris, cum quo lis fuit conteſtata, quique effectus fuit litis dominus; ſicuti conſtitutum eſt in l. 1. C. de ſenten. & interlocut. omn. iud. & ibi ſcribunt gloſſa, Bar. num. 5. Baldus. num. 2. Inn. in c. querelam. nu. 7. de elect. & ibidem Butrius. nu. 4. & Abb. num. 50. & reſpondit egregiè Angel. in conſi. 98. incipit, Procurator &c. quẽ ſecuti ſunt Alex. in conſi 202. in fin. lib. 2. Guido Papæ. in q. 86. & in 431. Et huius conſtitutionis ea eſt ratio, ſecundum Angelum in d. conſi. 98. colum. 1. quia
2 † in iudicio quaſi contrahitur per ſẽtẽtiam. l. 3.
3 §. idem ſcribit. ff. de peculio. Sed contractus, † vel quaſi contractus, inter abſentes non interueniente aliquo organo repræſentãte perſonam abſentis, eſt nullus. l. conſenſu. ubi glo. ff. de act. & obl. Ergo & ſententia lata contra principalem non interueniẽte organo procuratoris, cum quo cauſatus fuit quaſi contractus, proſequẽdo iudiciũ. Poteſt, & alia ratio afferri: ſecundum Baldum in d. l. 1. nu. 3. uerſi. item quia ſententia. quoniam iudicium, & inſtantia, cui ſententia debet eſſe conformis, concepta, & ratificata dicitur in perſonã procuratoris. Et ideò cõdemnari nõ poteſt alius, qui in iudicio non fuit.

Nunc ſupereſt, vt ſatisfaciam rationib. & argumentis acutè perpenſis atq; deductis, in motiuis.
4 Primò adducit argm; ꝙ † in cauſis ſummarijs non obſeruat diſpõ. d. l. 1. C. de ſent. & interlocut. omn. iud. ſed ſententia concipi poteſt, etiam in perſo-

perſonam domini, & ſi lis pertractata fuit cum eius procuratore, ſicuti declarat Maranta in Tractat. de ordine iudiciorum, diſtinct. nona, numero 25. ex ſententia Bartol. in extrauagan. ad reprimendum in verbo. Et figura. in fin. Atqui noſtro in caſu, iudicium hoc fuit ſummarium, tum quia agitata fuit cauſa penſionis, locationis factæ a dicto Gallo dom. Hieremiæ; quæ ſanè cauſa ſummariè pertractari debuit, ſecundum ſtatutum Tridentinum lib. 1. cap. 56. tum etiam quia ipſe do. Hieremias in inſtrumento contractus confecto cum dicto Gallo renuntiauit omnibus iuris ſolennitatibus, & ordini. Ergo ſententia hæc non eſt nulla.

Reſpondetur primò, quod immo hæc cauſa non fuit ſummaria: Cum (vt in facto præſupponitur) actum non fuerit ſolùm de ſolutione ipſius penſionis factæ locationis, ſed etiam de proprietate ipſa, petendo ſibi reſtitui capitale. Et ipſemet Gallus libellum porrexit, atque ita effecit cauſam ordinariam, vt ſenſit Iaſon in l. ſi unus. §. pactus ne peteret. numero ſeptimo. ff. de pactis, & manifeſtè Maranta, de ordine iudiciorum. diſtinct. 9. nu. 41. Nec uerum eſt, quod in eo inſtrumento contractus renuntiauerit. do. Hieremias ſolennitatibus iudicij, eiuſque ordini, quia manifeſte conſtat clauſulam illam referri, & intelligi ſolum reſpectu ſolennitatis, quæ obſeruari debebat in ipſo contractu ex diſpoſitione ſtatuti Tridentini, cap. 5. ac etiam iuris communis, ex titul. ff. de rebus eorum, & ex tit. C. de prædijs mino. Id quod ſignificant illa verba continuatiua præcedentium, & eorum implicatiua, cum dictum ſit.

5 Prætermiſſa etiam, &c. Illa † dictio etiam, eſt implicatiua, ut ſcribunt Decius in l. qui ſe patris. numero 11. C. unde lib. & in conſi. 466. numero 17 Socin. iunior in conſi. 30. num. 41. lib. 1. & Crauett. in conſi. 294. numero ſeptimo, verſic. ſeptimò pondero. Et dicitur continuare præcedentem clauſulam, ut ſenſit præcitato in loco Crauetta, cum dixit, dictionem etiam, augere diſpoſitionem, cui adijcitur. Et conſtat, quod clauſula hæc referri non poteſt ad ſubſequentia, vbi agitur de promiſſione euictionis, quæ reſpicit lites, & iudicia, cum ſit clauſula illa omninò ſeparata, & inceptiua, cum ita ſcriptum ſit. Promitto inſu-
6 per. &c. Eſt enim certum, quod † clauſula præcedens, non refertur ad ſubſequentia ſeparata, vt ſcribunt Bartol. in l. vlt. in fine. ff. de reb. dubijs, & ibidem Socin. & Ruinus in conſi. 121. numer. 3. lib. 2. & in conſi. 112. nume. 12. lib. 5. Et verè miror, quod ad rem hanc adducatur, renuntiatio facta in hoc inſtrumento, cum nil ad propoſitum conferat.

Reſpondetur ſecundò a Bart. & Maranta, diſſentire Alex. & Iaſonem in l. furioſo. in fine. ff. de re iudic. Et forte conciliando opiniones dicere poſſumus: Bar. loqui, quando in cauſa proceditur ſine ſtrepitu, & figura iudicij, & ſola facti veritate inſpecta, ſicuti Bartol. ipſum intellexerunt Boer. in q. 285. nu. 2. Aſinius in praxi iudiciorũ.
7 §. 3. c. 12. Et magna † quidem eſt differentia inter hanc clauſulã, ſummariè procedatur, & illam, ſine ſtrepitu, figura iudicii, & ſola facti ueritate inſpecta procedatur, vt ſcribit Aſinius in praxi iudiciorum. §. 3. c. 26. in fi. Et cum proceditur ſola facti ueritate inſpecta, ſolennitates omnes, omniſque ordo, & ſubtilitas iuris ciuilis ceſſat, ut reſpõderunt Oldrad. in conſi. 115. & Corn. in conſ. 54. col. 2. lib. 2. & egregiè Zabarella in clem. diſpendioſam. q. 40. de iudicijs.

Secundò affertur argumentum, quod hæc eſt quædam iuris poſitiui ſubtilitas, excogitata ab Imperatore in d. l. 1. C. de ſent. & interlocut. Quę ſanè ſubtilitas nuſquam obſeruatur. Nõ in curia Imperiali, teſte Andrea Gaillio lib. 1. pract. obſerua. c. 111. Non in Gallia, auctore Boerio in q. 285 nu. 8. Non in curia Neapolitana, referente Marãta, de ordine iudiciorum; in diſt. 9. num. 25. Non demum in curia Romana, affirmante Vantio in Tract. de nullitate, in titul. de nullitate ſententiæ, defectu citationis. num. 85.

8 Reſpondetur, hanc non eſſe † ſubtilitatem iuris, ſed æquitatem, cum æquum ſit, quod ſi procurator totam litem, & cauſam pertractauit, & de ea informatus eſt, & eius factus eſt dominus, qđ ipſe citetur, & in eum feratur cõcipiaturque ſententia, ne alioqui principalis ipſe dominus ignarus eorum, quæ in iudicio fuerunt pertractata, indebitè condemnetur. Et admiſſo citra ueri pre-
9 iudicium, quod † ſubtilitas dici poſſit, obſeruari tamen debet, niſi expreſſim ei derogatum reperiatur. glo. in clem. diſpendioſam. in verbo, ſubtili. de iud. & ſcribit Abb. in c. dilecti num. 11. de iudicijs, cum dicit, ſubtilitatem iuri contrariam nõ ſeruari. Ergo ſi a lege recepta eſt, ſeruanda eſt. nu. 11. Nec repugnat, quod non obſeruetur hæc ſolennitas in curijs prędictis, quãdo quidem diuerſam habet rationem. Id enim factum eſt, uel noua lege contraria, uel ſtilo, & uſu fori, permittente principe, ſicuti præcitati Doctores ſcribunt. Extat, & alia rõ, quã doctè conſiderauit. D. Quet-
10 ta, quia in curia principis, & † coràm ſupremo tribunali, nullus iudicij ordo obſeruať, & ob id nullitates non attenduntur, vt teſtatur Gaillius in d. li. 1. pract. obſerua. c. 75. nu. 5. 6. Et accedit, quod
11 coram † principe proceditur tãquã apud Deũ, ubi ſola ipſa ueritas conſideratur, ſicuti poſt alios ſcripſi in conſ. 92. nu. 83. li 1. & in ſpecie ſic Are. in c. dilecti. de iud. Alex. in cõſ. 6. col. 2. li. 3. & Iaſ. in l. iuſtitia. col. 1. de iuſt. & iure. Et in curia Põtificia id factũ. eſt, cum ibi obſerueť ius pontificiũ, quo derogatũ eſt iuri Cæſareo, ſicuti teſtanť Angelus in d. conſ. 98. col. vlt. Vantius in d. tit. de nullitate ſenten. ex defectu citationis. nu. 86. & Gaillius in d. c. 111. nu. 4. Ita ẽt in curia Neapolitana extat conſtitutio, qua ſublata eſt diſpoſitio. d. l. 1. C. de ſent. & interlocut. iud. quemadmodũ ipſemet Maranta præcitato in loco atteſtatur. Quocirca infertur, quod cum in curia Tridentina, & præſertim in cauſis delegatis, nulla extet lex, nulla obſeruantia, nullus ſtylus aduerſus diſpoſi-

ſpoſitionem. d.l. 1. obſeruari illa debuit in feren da hac ſententia.

12 Tertiò ſic arguitur, ex iudicio † geſto per procuratorem, dicitur ius vtile inſtantiæ acquiſitum ipſi domino principali, etiam ſine ceſſione; vel ſaltem cum ceſſione. Et ex hoc ſententia formata in perſona principalis tenet. vt latè ſcribit Aſinius in praxi iudiciorum. §. 2. c. 13. num. 18. ex ſententia Angeli in d. conſi. 98. poſt medium. Et tantò magis in caſu noſtro, in quo diſpoſitione ſtatuti lib. 1. ciuil. cap. 117, quis acquirit alteri, etiam ſine ceſſione. Potuit ergo dominus principalis condemnari ex geſtis per procuratorem.

13 Reſpondetur, † hoc argumentum repugnare diſpoſitioni d.l. 1. C. de ſenten. & interl. om. iud. quæ, non obſtante quod per procuratorem lis fuerit agitata, & quodamodo acquiſitum ius vtile inſtantiæ ipſi domino, ſtatuit, cõcipiendam eſſe ſententiam in perſonam ipſius procuratoris; qui litem pertractauit. Nec Angelus in d. conſi. 98. propè, cuius dicitur eſſe ratio hæc, ita loquitur: ſed ſolùm ſcribit, quod ſi dominus eſt præſens, & lis iam cum eo fuit conteſtata: vel dicit ſe velle litigare, & in inſtantia ius habere; quod poteſt diuerſimode, ſcilicet nomine ſuo, repetendo omnia acta facta per procuratorem in ſuam perſonam, iuxtà l. quæ omnia. ff. de procura. quo caſu ſuo nomine efficitur dominus inſtantiæ directò. d.l. quæ omnia, & l. mutari. ff. eo. Poteſt etiam (ait Angelus) id efficere, ex perſona procuratoris, faciendo ſibi per procuratorem cedi ius inſtantiæ, iuxta l. in cauſæ. §. ſi ex parte. ff. de procurato. quo caſu ſibi etiam ſibi quæritur ius inſtantiæ: vel vtiliter nomine ſuo, ex illo capite: quia ex actibus iudicialibus domino vtile quæritur ſine ceſſione. l. in omnibus. ff. de prætor. ſtipulat. Et tunc (inquit Angelus) ſententia lata in dominum valet. His intelligimus auctoritatem Angeli potius repugnare: cum defendendo opinionem Azonis, vult ſententiam tunc ferri poſſe in dominum cum ſaltem præſens eſt, & apud tribunal iudicis. Et hæc quidem fuit diſtinctio, & declaratio Bartol. in l. 1. num. 6, & 7. C. de ſenten. & interlocuto. om. iud. quem ſecuti ſunt alij ibi, & Herculanus in l. ſi furioſo. nume. 19. ff. de re iud. & ibidem Ripa. num. 11. Cum ergo dom. Hieremias nec præſens, nec citatus fuerit, ſententia in eum ferri nõ potuit. Nec ad rem quidquam pertinet, allegatũ ſtatutum Tridentinum. capit. 117. quia admiſſo, quod etiam in iudicialibus procurator acquirere poſſit domino, vt in contractibus, attamen nil illud operatur, niſi tempore ſententiæ dominus

14 præſens ſit in iudicio. Præterea † opinio illa, ꝙ ius utile inſtantiæ acquiratur domino, per procuratorem ſine ceſſione; eſt ualde dubitabilis. Nam permulti commemorati ab Aſinio in d. ca. 13. num. 19. & 20. diſſentiunt.

15 Quartò ſic argumentatur: † diſpoſitio. d.l. 1. C. de ſenten. & interlocut. om. iud. locum habet, quando dominus numquam comparuit in iudicio, ſecus ſi aliquando comparuit. Ita declarat gl. in d.l. 1. in verbo, fuit. quam alij ſecuti ſunt. Atqui D. Hieremias perſæpè in iudicio comparuit. Ergo in eum ferri potuit ſententia. Quod pluries comparuerit, uel ex eo conſtat, quod iudicialiter reſpondit poſitionibus, recognouit quaſdam ſcripturas.

Reſpõdetur primò, declarationem illam gloſ-

16 ſæ in d.l. 1. procedere, quando † dominus ipſe principalis, ſua ipſa ſponte comparuit, vt cauſam, & litem pertractaret; Nam tunc dicitur reuocare procuratorem, vt ſcribunt Iaſon in l. procuratoribus. num. 1. C. de procura. Soc. ſen. in conſi. 17. num. 9. verſi. nec probatur. lib. 3. Rota in deciſ. 20 tit. de procura. in nouiſ. & velle per ſe ipſum litigare, ſecus verò quando coactè comparuit, quò ad vnum, vel duos actus. Hoc ſanè caſu non dicitur reuocare procuratorem, & in ſe transferre inſtantiam litis: ſic declarant Rota in deciſ. 22. in tit. de procurat. in antiquis, & Felinus in c. ex parte Decani. col. pen. verſi. & nota quod. de reſcrip. qui in ſpecie loquuntur de ipſo principali domi-

17 no, qui † comparendo in iudicio, ut reſpondeat poſitionibus, non dicitur procuratorem ipſum reuocare. Idem eſt quando ex alia cauſa compulſus fuit comparere, ut decidit Rota in deciſ. 25. eod. tit. Et accedit ratio, quam doctè conſiderauit

18 D. Quetta, quia † qui actum facit ex neceſſitate, non dicitur propriè conſentire. Dec. in conſi. 22. numero 2. Et in ſpecie ita ſenſit Baldus in d.l. 1. num. 15. C. de ſenten. & interlocut. om. iud.

Reſpondetur ſecundo, admiſſo citra veri præiudicium, quod voluntaria fuerit. D. Hieremiæ comparitio, attamen illa non ſufficit, ſed requirebatur eius præſentia, uel contumacia, quando ferebatur ſententia, quemadmodum ſcribunt omnes in d.l. 1. C. de ſenten. & interlocut. omnium iudicum.

Quintò, & ultimò conſideratur argumentum,

19 quod in ſententia, de qua agitur, adeſt † clauſula, omni meliori modo. &c. quæ operatur, vt non intelligatur facta reſtrictio, ad modum ſpecificatum, ſed etiam ad quemcumque alium modum, qui aptior eſſe poſſit, Craue. in conſi. ult. num. 15. lib. 2. & Riminal. iunior in conſi. 23. num. 147. li. 1 Ergo intelligi debet, vt procurator ſit condemnatus, cum ſit aptior modus ſententiandi.

Reſpondetur primò, ut uere, & doctè reſpondit dom. Quetta, ꝙ clauſula, omni meliori modo

20 apta † eſt ſupplere modum, & qualitatem, vt præcitati Doctores ſcribunt, ſed non ſubſtantiam, vt ſenſit Ancha. in conſi. 357. Quoniam quærebantur.

21 col. 2. cum dixit, † clauſulam hanc nil operari, quando conſtat de voluntate eius, qui actum confecit. Atqui hic agitur de ſubſtantia ſententiæ, vt clare docuit Baldus in d.l. 1. numer. 4. C. de ſentent. & interlocut. om. iud. Ergo circa hoc nil operatur clauſula, omni meliori modo.

Reſpondetur ſecundo, vt etiam conſiderat. D.

22 Quetta, ꝙ † clauſula omni meliori modo, non ſupplet defectum conſenſus, quemadmodum nec clauſula codicillaris, quæ eandem vim cum

ea

ea habet. Ita ſanè de clauſula codicillari, ſcribunt multi commemorati à Couuar. in cap. Raynald. §. 3. nu. 10. ver. & tertiò. de teſta. & Burſat. in conſi. 307. nu. 3. 4. 5.

23 Sic † & iuramentum, quod vim clauſulę, omni meliori modo, obtinet l. cum patrem. §. filius matrem vbi Bartolus de lega. 2. non ſupplet defectũ conſenſus, vt ſcribunt Docto. in ca. etſi Chriſtus. 24 de iureiura. Nam † iuramentum ſequitur naturã actus. l. vlt. C. de non numer. pecun. Et non trahitur ad incogitata. Tiraquellus in l. ſi vnquam in præfatione num. 170. C. de reuoc. donat. At noſtro in caſu clarum eſt, iudicem non ſenſiſſe de perſona procuratoris, cuius nullam penitus mentionem in ipſa ſententia fecit. Non ergo clauſula, omni meliori modo, eum comprehendit.

Reſpondetur tertiò, vt etiam attigit idem do. 25 Quetta, quod † clauſula, omni meliori modo, operatur in diſpoſitione dubia & ambigua, non autem in clara. vt decidit Capicius in deciſ. 96. numero 8. qui huius opinionis commemorat Maria. Socinum ſeniorem. in cap. 2. in 13. principali. art. de libelli oblatio. At ſententia hæc nec ambigua, nec aliquo modo in hac, parte dubia, dici poteſt, cum manifeſte conſtet, conceptam fuiſſe in ſolam perſonam do. Hieremię. Ergo clauſula hęc omni meliori modo, nil operatur.

26 Reſpondetur quartò, † clauſulam, omni meliori modo, nil operari, cùm adeſt defectus poteſtatis. Ita declarant Ancharanus in conſ. 358. Felinus in cap. cum ſuper num. 11. verſ. tertius inſtitutus. de officio delegati, & Caſſiadorus in deciſ. 7. num. 7. in tit. de appellatio. At qui noſtro in caſu deficit poteſtas iudicis, qui in perſonam dominæ Hieremiæ concipere non potuit ſententiã Ergo clauſula illa nil operatur.

27 Reſpondetur quinto & vltimò, quod † clauſula, omni meliori modo. &c. nil operatur, quando modus ineptus fuit expreſſus, & aptus ex expreſſo deſcendere non poteſt. Ita Caſſiadorus in deciſio. 7. num. 7. & idem ſcripſit Vantius in tracta. de nullitate, in tit. de nullitate ex defectu iuriſdictionis ordinariæ. numero 174. At qui con- 28 ceptio † ſententiæ in perſonam domini principalis, ſi ſolus procurator fuit in iudicio, ineptus eſt iudicandi modus. d. l. prima. C. de ſenten. & interlocuto. omn. iudic. Ergo clauſula illa nil operari debet.

Quoad ſecundam dubitationem, an appellari potuerit ab executione conceſſa dictæ ſententiæ nullę, non obſtante ſtatuto Tridentino, capi. 48. quo eſt ita cautum, quod ſententiæ, vel præcepta inter confitentes, ſeu earum, vel eorum executiones, nõ poſſint dici nullæ, nec ab eis aliquatenus appellari, nec ab executionibus aliquarum ſentẽtiarum, ſiue executio ſit iuris, ſiue ſit facti? dicendum eſt, appellari potuiſſe, ſicuti doctè & acutè reſpondit dominus Quetta. Et ſi enim concedimus † diſpoſitione ipſius ſtatuti prohibitum eſſe appellare, vel dicere de nullitate in executione ſententiæ, attamen non cenſetur prohibita, quãdo adeſt euidens grauamen, vel euidens nullitas. Ita tradunt infiniti propè congeſti à Vantio in tract. de nullitate. in titu. Quis poſſit dicere de nullitate. num. 5. Ita etiam reiecta appellatione à ſtatuto, non dicitur reiecta illa, quæ eſt euidens & notoria, ut ſcribunt Ruinus in conſi. 106. in fine. libro 4. & in conſi. 81. columna prima, lib. 5. & Rolandus in conſ. 29, num. 36. & 43. lib. 1. Et in
30 terminis, quod † exceptio nullitatis notoriæ & euidentis, opponi poſſit contra executionem ſententiæ, reſponderunt Romanus in conſilio 323. in fine. & Barba. in conſ. 38. colum. 3. verſic. tertio adduco. lib. 2. Atqui hæc nullitas euidens & notoria eſt, ex quo de ea conſtat manifeſte ex actis, vt poſt alios ſcribit Vantius in tract. de nullitate. in tit. Quid ſit nullitas. numero quinto. Ergo reiecta dici non debet appellatio, & nullitas
31 hoc in caſu. Et accedit quod † appellatione reiecta a ſtatuto, intelligitur de leui & friuola. Ita tradunt Zabarella in conſi. 120. nume. 1. Iaſon in conſ. 55. columna ſecunda. & in conſ. 63. colum. 2. lib. 3. Gratus in conſ. 109. num. . . lib. 2. Alba in conſ. 14.

32 Et rurſus dicimus, quod in dubio admitti † debet appellatio & nullitas, ſicuti ſcribunt glo. in l. qui reſtituere. ff. de rei vend. Socinus ſen. in conſ. 39. numero primo, lib. 4. Dec. in conſ. 34. num. 5. & in conſi. 356. colum. 1. & Crauetta in conſilio 203. num. 24.

Quod verò attinet ad tertiam dubitationem, an omiſſo medio adiri poſſit Cęſarea Maieſtas, in cauſa hac appellationis & nullitatis? dicendum eſt cum domino Quetta, adiri poſſe. Nam hæc
33 † ſententia de exequendo, eſt interlocutoria, vt poſt alios ſcribunt Ruinus in conſ. 78. colum. 1. libro 5. Capicius in deciſ. 34. nume. 9. & Craue. in conſ. 273. in fi. Et certum eſt, quod vbi ab interlocutoria appellari poteſt, ſicuti hic poſſe diximus, & quia lata eſt poſt diffinitiuam. Rebuffus in tracta. de execut. ſenten. artic. decimo, gl. 1. num. 10.
34 appellatio deferri poteſt ad principem, omiſſo medio. Ita ſcribunt Angelus Aretinus in l. Imperatores. colum. 2, verſ. dici poteſt. ff. de appellat. Ruinus in conſ. 69. num. 12. lib. 5. Soci. in tracta. fallen. regu. 23. incipit, appellatio ad principem: fallen. prima. & late Neuizanus in conſil. 44. col. 1. His cenſui ſubſcribendum eruditiſs. D. Quettę reſponſo.

SVMMARIVM.

1 *Funeris impenſa, non dicitur debitum verè & proprie, cauſatum ab ipſo defuncto, ſed dicitur debitum hæredis, qui id contraxit.*

2 *Funeris impenſam filius faciens, non adhibita proteſtatione, pietatis cauſa dicitur impendiſſe.*

3 *Funeris impenſa inter debita hæreditaria habetur, & abs hærede ſoluenda eſt.*

4 *Cauſæ limitatæ, limitatus eſt effectus. Sic & promiſſionis. num. 6.*

5 *Tranſactio pactum ſpeciale dicitur.*

Sta-

7 *Statutum admittens certum perſonarum genus, dicitur alios excludere.*

8 *Perſonaliter aliquid facere, qui tenetur, non ſatisfacit obligationi, per alium faciendo.*

9 *Conditio adimplenda ab eo cui iniuncta eſt, non poteſt adimpleri, per alium ſibi maxime ſimilem.*

10 *Delegatus a principe, ut perſonaliter cognoſcat, alteri nequit ſubdelegare.*

11 *Pacta dubia, interpretationem recipere a iure communi.*

12 *Funeris impenſam ſoluere hæres unuerſalis, nō ſucceßor certæ partis bonorum, debet.*

13 *Hæreditas uendita, uel ceßa quando dicatur.*

14 *Hæreditas eſt quoddam corpus mixtum, corporalia comprehendens & incorporalia.*

15 *Hæreditatis uenditio, uel ceſſio ab actionis uenditione & ceſſione differt.*

16 *Cedens omnia iura & actiones ſibi competentes & competituras ſuper hæreditate, non dicitur cedere & transferre hæreditatem, ſed ſolum iura actiua, non paſſiua.*

17 *Vel, dictio, inter diuerſa ponitur.*

18 *Pactum dubium interpretandum eſt contra uenditorem.*

19 *Pacti, conuentionis, & contractus uerbis obſcuris & generalibus, interpretatio fit contra illum, ad cuius commodum & utilitatem uergit.*

20 *Minimum in dubio, ſequimur in contractibus.*

21 *Ceſſionarius hæreditatis, loco hæredis ſuccedit, & tenetur ut cedens.*

22 *Inſuper dictio poſita in fine, ampliat diſpoſita.*

23 *Cedens participium, exponi per verbum præſentis temporis, & rei demonſtratæ quantitatem ſignificare.*

24 *Inuentarij confeſſio, proprium eſt hæredis onus.*

25 *Exceptio diſpoſitionem cui adijcitur, non extendit, aut ampliat, ſed ſolum declarat.*

26 *Hæreditate adita, omnia iura in adeuntem tranſeunt.*

27 *Funeris impenſa, ut æs alienum hæreditatis perſoluendum. Eam tamen diuerſam eße a debito contracto per defunctum num. 28.*

29 *Hæreditas adita non amplius defuncti ſed hæredis proprium patrimonium dicitur.*

30 *Filiam dotatam, excludens ſtatutum ab hæreditate patris, non excludit a ſucceſſione fratris, qui mortuo patre fuit hæres.*

Et ipſa renuncians paternæ hæreditati aut maternæ, fratri tamen ſuccedit, etſi alia quam paterna aut materna bona, in eius hæreditate non ſint. nu. 31.

32 *Hæreditatem adeundo, dicitur hæres cum legatarijs contrahere.*

Quid autem de creditoribus, ex contractu cum defuncto inito.

CONSIL. CDXVI.

Initium à Domino.

IN eadem ſententia ſum cum uiris illis prѥſtantiſſimis, qui iure exiſtimāt Illuſtriſſimam dominam Marchioniſſam. Iuliam Rangonam Vrſinam, non teneri ſoluere debitum illud, contractum p impenſa funeris Illuſtriſſimi olim domini Marchionis Balthaſſaris viri ſui. Nam, ſicuti ab alijs ſcriptum legi, ſatis ſuperque fundata eſt intentio præfatæ dominæ Iuliæ, ex ſexto conuentionum capitulo, in quo ipſa domina Iulia promiſit, ſoluere omnia debita facta a prædicto domino Balthaſſare eius viro. Hæc promiſſio non comprehēdit debita contracta ab Illuſtriſſimo domino Marchione Guido, vel ab Illuſtriſſima domina Blanca filijs heredibusque dicti domini Balthaſſaris, poſt eius mortem, pro funeris impenſa; Id quod facile demonſtrari poteſt: prius tamen præ
1 mittendo, quod debitum contractum† pro funeris impenſa, non dicitur debitum vere & propriè cauſatum ab ipſo defuncto, vt eſt notiſſimum, & ſi ipſe reuiuiſceret, non teneretur illi ſatisfacere, ſed dicitur eſſe debitum proprium filij, qui illud contraxit, & in eam cauſam impendit, quique, ſi hæres defuncti patris non efficeretur, non poſſet repetere ab hærede patris, quod eam ob cauſam
2 impendit, quia filius † ita impendēdo, nulla adhibita expreſſa proteſtatione, ſe animo repetendi impendere, pietatis cauſa impendiſſe dicetur, atque ita repetere non poterit, ut clare probat textus in l. at ſi quis. §. ſed interdum, & §. plerique. ff. de religio. & ſump. fune. ibi Plenius igitur eos teſtari oportet, vt & ſumptus poſſint ſeruare. &c. Et verba ſubſequentia clare etiam hoc ſignificāt. & illo in loco annotauit Ioan. Baptiſta Aſinius. Quę ſane proteſtatio neceſſaria non eſſet, quando debitum hoc cenſeretur factum ab ipſo defuncto.

Quocirca Caſtren. in l. ſi quis ſeruum. §. ſi cui certam. numero 2. de leg. 2. vno verbo dixit, debi
3 tum † ob impenſam funeris non eſſe ab ipſo defuncto factum, etſi inter debita hæreditaria habeatur, cum ſcilicet ad hæredem pertineat illud ſoluere. Et Caſtrenſem nouè ſecutus eſt ibidem Petrus Peralta Hiſpanus. colum. tertia. verſic. rationem. Hoc præmiſſo, multis rationib. demonſtratur, do. Iuliam non debere ſoluere hoc debitum, etſi ceſſa ei fuerint iura omnia hæreditaria ab Illuſtriſſima domina Blanca eius filia.

Primò, quia ipſa domina Iulia limitatè & reſtrictè promiſit ſoluere omnia debita facta a do. Balthaſſare eius viro. non autem dixit, uelle ſoluere etiam debita facta a dom. Guido, & dom. Blanca filijs & hæredibus dicti domini Balthaſſaris, qualis eſt funeris impenſa, & quæuis alia facta poſt mortem ipſius domini Balthaſſaris. Hæc ita
4 que limitata † cauſa, limitatum effectum parit. Ita in ſpecie tranſactionis quam pactum ſpecia
5 le alioqui† appellare ſolemus, vt limitatā cauſam effectum limitatum parere probat textus notabil. l. 3. C. de tranſactio. ubi tranſactio ſubſecuta ſub vna ſpecie adminiſtrationis tantum, quo ad eam ſolum operatur. Et illo in loco Iaſon in ſecundo notabili, plura ſimilia congerit. Sic & promiſſio
6 † limitata reſpectu certarum perſonarum, effectū limitatum parit, vt alias non comprehendat. Socinus ſenior in conſi. 83. colum. 2. verſ. ex quibus infero. lib. 3. Sic & de limitata cauſa ceſſionis, renuntia-

nuntiationis & ſimilibus: late ſcribit Tiraquellus
in trac. Quod ceſſante cauſa ceſſet effectus, in pri.
parte. num. 147.
Secũdò accedit, q̃ do. Iulia promiſit ſoluere de
bita contracta à do. Balthaſſare, dum ergo in hac
promiſſione includit ſolum prędicta debita, exclu
dere dr alia debita contracta a do. Guido, & do.
Blãca filis, cũ incluſio vnius, ſit excluſio alterius.
l. cum prætor in prin. ff. de iud. & capit. nonne de
præſumpt. Ita in ſimili dicimus, quod ſtatutum
7 admittens † certum genus perſonarum, dicitur
alios excludere. Sicuti quando ſtatutum uocat
agnatos, excludit cognatos, vt tradunt Bartolus
in *l. 2. §.* vlt. num. 2. verſ. non obſtat. ff. ad S.C. Ter-
cul. Ruinus in conſi. 107. num. 6. lib. 3. Pariſius in
conſi. 23. num. 24. lib. 2. Et hæc dicitur ſpecialis
quædam excluſio, vt reſpondit Curtius iunior in
conſ. 159. nu. 10.
Tertiò ſuffragatur, quod promiſſio hæc reſpi-
cit immediatè *factum* ipſiusmet domini Bal-
thaſſaris, & ideo non verificatur in perſonam al-
terius, qui feciſſet cauſa & nomine dicti domini
Balthaſſaris, & ita non verificatur in facto domi-
ni, Guidonis & dominę Blancæ. Ita enim dici-
8 *mus*, quod ille, qui perſonaliter † aliquid facere
tenetur, *non ſatisfacit* obligationi, etſi per alium
facit, l. inter artifices. ff. de ſolutio. & l. vnica. §. ne
autem. C. de cad. tollen. & declarat Dynus in ca.
qui per alium, num. 5. de reg. iur. in 6. Ita dicimus
9 quod cum conditio † impleri debeat ab eo, cui
iniuncta eſt, non poterit, is implere per alium *ſibi*
maxime ſimilem, hoc eſt per *filium, vel e contra*
per patrē, d. l. *vnica. §. ſin autem. C. de cad. tollē.*
vbi Baldus. & *in l. ſi ita legatum. §. 1.* de leg. 1. Sic
10 quoque dicimus, quod delegatus † a principe, vt
ipſe perſonaliter de cauſa cognoſcat & iudicet,
nō *poteſt munus illud*, per aliũ explere, atque ita
ſubdelegare, *vt ſcribunt* omnes in cap. vltim. de
off. deleg. & *in* l. à iudice. C. de iudicijs.
Quartò confert, quod cum non conſtet ali-
quam factam fuiſſe proteſtationem a domino
Guido & dom. Blanca, filijs dom. Balthaſſaris, qđ
eam impenſam funeris faciebant, non animo
donandi, ſed repetēdi, ſi hæredes non extitiſſent,
iuxta d. l. at ſi quis. §. plerique. ff. de religio. & ſum
ptus funer. exiſtimare iure potuit do. Iulia, quod
hereditas dom. Balthaſſaris, non teneretur ad hoc
debitum, ſed quod pietatis cauſa filius impende-
rit ex proprio, ſcilicet ex ſua legitima. Et ideo ad
illud debitum ſoluendum, non extenditur. D. Iu-
liæ promiſſio.
11 Quintò mouet me non parum, quod pacta †
ſicuti & alij contractus ubi dubij ſunt, recipiunt
interpretationem ſecundum ius ipſum commu-
ne, cui paciſcentes ſe conformare præſumuntur.
Ita Bartolus & reliqui in l. quod dicitur. ff. de ver
borum obligat. Alexan. in conſi. 127. & 129. lib. j.
quos ſecutus eſt Zancus in l. hæredes mei. §. cum
ita. in 9. parte. num. 37. ff. ad Trebel. At ſecundum
ius commune certum eſt, quod ad ſucceſſorem
hæreditatis in vniuerſum, vel quotæ, non autem

ad ſucceſſorem certæ partis bonorũ, tranſit onus
12 † ſoluendi impenſam funeris l. ſi quis ſeruum. §. ſi
cui certam. iuncta. l. ſequen. de leg. 2. & ibi decla-
rant Bartolus, Caſtren. Comenſis & reliqui. Nõ
ergo ad dominam Iuliam ceſſionariam partis bo
norum, non autem hæreditatis, pertinet onus ſol
uendi impenſam hanc funeris. Quod autem do-
mina Iulia ſucceſſerit ſolùm in certa parte bono-
rum, non autem in hæreditate in totum, vel in
quota, ſatis conſtat. Nam tunc dicitur vendita,
13 † vel ceſſa hæreditas, cum ius vniuerſale venditũ,
vel ceſſum fuit, hoc eſt iura actiua & paſſiua, &
bona mobilia & immobilia, vt ſi dico, vendo, vel
cedo tibi hæreditatem. Eſt enim hoc quoddam
14 corpus mixtum, corporalia & incorporalia com
prehendens. Ita ſatis manifeſte ſcripſit Baldus
in rub. C. de hęred. vel actio vend. cum diſtinguit
venditionem corporalium, a uenditione incor-
poralium, & mixtorum, & inquit, tunc dici vendi
mixtum, cum hereditas ipſa uenditur. Et ipſe Bal
dus in l. 1. num. 2. & num. 3. & l. 2. num. 1. & 2. C.
de hæred. vel actio. uend. ſemper poſuit ex ẽplũ,
quando quis uendidit hæreditatem. Et clare hæc
ipſa ſententia probatur in l. venditoris actionis.
in prin. ff. de hered. uel act. vend. vbi colligitur ma
15 nifeſta differentia † inter uenditionem hęredita-
tis, & venditionem actionis. Nam qui actionem
vendit, dubium eſt, an etiam uendat actionem cō
tra fideiuſſores, vt ibi iuriſconſultus ſentit eſſe du
bitationem, quę tamen dubitatio omnino ceſſat
vendita hereditate, ut clarum eſt. Sed in caſu hoc
noſtro, dominæ Iuliæ ceſſa non fuit hæreditas in
totum, nec pro quota, ſed ſolum certa bona. Nã
ceſſa illi fuerunt bona omnia mobilia, & deinde
immobilia certi loci, hoc eſt Romandiolæ, & ea
quidem reſtricta ad ſummam aureorum duorum
millium. Atque ita hactenus non eſt ceſſum quid
mixtum, ideſt hæreditas. Non etiam ex illis ver-
16 bis, cedens † inſuper eidem dominæ Iuliæ omnia
iura, & actiones ſibi competentes & competitu-
ras, in & ſuper hæreditate paterna. &c. dicitur ceſ
ſa & tranſlata hæreditas, ſed ſolùm iura actiua,
non autem paſſiua, cum dixerit domina Blanca
ſe cedere iura ſibi competentia, quæ verba non
conueniunt actionibus paſſiuis, quę non ſibi, ſed
contra ſe dicuntur competere. Non ergo dicitur
ceſſa hæreditas, quę comprehendit actiones tam
paſſiuas, quàm actiuas. Et dixi ſupra eſſe differen
tiam inter venditionem, ſicque ceſſionem hęre-
reditatis & actionis. Quam differentiam ſignifi-
cant & rubricæ ipſæ titulorum. ff. & C. de hæred.
17 vel act. uend. Illa enim dictio, vel, † ponitur inter
diuerſa, ut tradit Baldus in l. filię. C. fam. erciſcũ.
Sextò, admiſſo adhuc, quod res ſit dubia, etſi
nos exiſtimamus eſſe ſatis claram pro domina Iu
lia, attamen in dubio, pactum & promiſſio inter-
pretari debet contra dominam Blancam ceden-
18 tem, ſicuti pactum dubium † & ambiguum, inter-
pretatur contra venditorem, a quo non diſtat
cedens ipſe. Ita de uenditore reſpondit in l. vete-
ribus. ff. de pactis, vbi glo. & Docto. Et in pactis
con-

conuentionibus & contractibus, quando verba ſunt generalia & obſcura, ſemper interpretatio debet fieri contra illum, ad cuius commodum & vtilitatem pactum ipſum fuit factum, non attendendo quis proferat verba pacti. Ita egregiè tradit Albericus in d.l. veteribus. colum. 1. quem ſecutus eſt Iaſon in conſi. 39. num. 2 lib. 1. qui ſimilibus cõprobat. Cum ergo hoc pactum factum ſit ad commodum & vtilitatem dominæ Blancæ, contra eam eſt interpretandum, tum maxime, q͂a in eo intentionem ſuam fundat, iuxta declarationem traditionemque Bart. in d. l. veterib. propè medium, quam probauit etiam Iaſon p̄ecitato in loco.

Septimò & ultimò comprobantur p̄edicta, ꝙ
20 cum hic ſcimus in pactis † & contractibus, id ꝙ minimũ eſt, in dubio ſeq debemus. l. ſi fideiuſſor. la. 2 ff. mand. l. inter ſtipulantem. §. ſtipulante & l. ſi ſtipulatus fuero decem. de uerbor. obligatio. & tradit Dec. in l. ſemper in obſcuris. num. 7. ff. de reg. iuris; Eſt ergo dicendum, quod D. Iulia teneatur ad id, quod eſt minimum, nempè ad ſola debita contracta ab ipſomet D. Balthaſſare, dum in humanis egit.

Nunc ſupereſt, ut ſatisfaciam acutis motiuis & dubitationibus, excitatis a præſtantiſs. eruditiſſimoque D. arbitro, qui ambigit aduerſus prædictam. D. Iuliam, ut teneatur etiã ſatisfacere debitis contractis cauſa funeris D. Balthaſsaris.

Primo ſic argumentatur, contractus iſte ceſſionis bonorum & h̨ereditatis confectus inter D. Blancam cedentem & D. Iuliam ceſſionariã, aſsumpſit uim contractus innominati, ut reſpondit Bero. in conſil. 188. nume. 16. lib. 1.

21 Et ceſſionarius † h̨ereditatis, loco h̨eredis ſuccedit, & tenetur ut tenebatur h̨eres cedens. leg. ſi ager. in fine. ubi Bart. ff. de rei uend. & tradit Dynus in cap. pro poſseſsore. de regu. iuris in 6. Imò ut debita per hæredem cedentem prius ſoluit. l. 2. §. vlti. ff. de h̨eredi. vel act. uend. quo textu adductus ſic decidit Boer. in quæſt. 204. nume. 41. Et quod D. Iulia locum hæredis ſubintrauerit,
22 ſuadetur ex uerbo illo, inſuper † poſito ad finẽ inſtrumenti ceſſionis; cuius ſanè uerbi ea eſt vis, vt ampliet diſpoſita, & idem operatur ac ſi dixiſſent, vltra prædicta. Ita Bero. in conſi. 89. num. 5. lib. 2. Eſt ergo dicendum, quod vltra conuenta in ſexto capitulo cõuentionum, aliquid aliud cedere uoluerit D. Blanca: ne alioqui uerba ſtent ſine virtute operandi, ut ſcribunt Baldus in rub. C. de contrah. empt. qu̧eſt. 9. Angelus in l. idem C. locati, & Pariſius in conſi. 100. nu. 9. lib..... debemus itaque fateri (inquit D. Arbiter) quod ultra prædicta aliquid fuerit ceſſum, quàm in prioribus dictis, & uerbis expreſſum fuerat, ſtante par
23 ticipio, cedens, † quod exponitur per uerbũ præſentis temporis. Riminaldus ſenior in conſil. 737. nume. 5. lib. 4. Et idem eſt ac ſi fuiſſet dictũ, vltra prædicta cedit: facit gloſ. in clem. 1. in uerbo, ſi dignitatis, depr̨ehen. Et natura illius participij eſt, ſignificare quantitatem rei demonſtratæ. l. demonſtratio falſa. ff. de cond. & demonſtr. Alex. in conſi. 119, nume. 3. lib. 1. ſi ergo deſignat quantitatem uniuerſam; ergo hæreditas paterna; ſaluis exceptis, ceſſa dicitur ipſi. D. Iuliæ.

Reſpondetur ut dixi ſupra in quinto argumẽto, quod imò D. Iulia effecta non eſt loco hæredis dicti. D. Balthaſſaris: ſed ſolum in eã tranſlata fuerunt bona mobilia, & quædam immobilia: nec non & iura actiua, non autem paſſiua ipſius hæreditatis. Non repeto iam dicta. Vnum tamen prædictis addo, quod ex ipſomet inſtrumẽto conuentionum colligitur, in D. Iuliam tranſmiſſa non fuiſse iura omnia hæreditaria: atque ita ſubrogatam nõ fuiſse loco hæredis dicti. D. Balthaſsaris. Nã eo in inſtrõ inter alia ita ſcriptũ legitur. Acto etiam pacto inter dictas partes, q͂d ſaluis ſemper prædictis creditoribus teneatur ipſa Illuſtriſſima D. Iulia agens, ut ſupra, ſoluere omnia debita dicti olim D. Balthaſsaris, abſque alio inuentario & calculo amplius faciendo, de hæreditate paterna: Promittens manutenere immunem dictam Illuſtriſſimam dominam Blancam, nec non & dictum dominum Iulium a ſolutione dictorum aliorum debitorum, & vt clarius in dicto capitulo ſexto, capitulorum &c. Hic conſtat dominam Blancam nolle teneri conficere amplius aliquod inuentarium de hæreditate paterna. Quod ſane pactum fuiſset eſsetque omnino inutile & ſupervacaneum, ſi ipſa domina Blãca tranſtuliſset totam ipſam hæreditatem, in dictam dominam Iuliam. Retinet itaque domina Blanca hæreditatem ipſam, ſed uoluit eſse libera tam a cõfectione inuentarij, & a calculis denuo faciendis. Quorſum enim uoluit domina Blanca exonerari a munere conficiendi inuentarium, ſi tranſtulit hæreditatem in dominam Iuliam? Et mea quidem ſententia, ſi partium mens hæc fuiſſet, conuentum potius inter eas extitiſset, quod ipſa domina Blanca conficeret tamquam effecta hæres inuentarium. Voluit ergo do. Blanca eſse
24 liberatam ab eo onere, ꝙ eſt proprium h̨eredis, † ne conficeret inuentarium.

Secundo mouetur dominus Arbiter, quod per exceptionem factam, in illo capitulo vndecimo conuentionum, omnia alia iura hæreditaria ceſsa cenſentur. l. nam quod liquide. ff. de penu legata. Alexander in conſ. 38. nu. 6. lib. 3.

25 Reſpondetur, quod exceptio † non ampliat nec extendit diſpoſitionem, cui adijcitur, ſed ſolum iſtam declarrt. Ita ſcribunt poſt alios Decius in l. 1. num. 22. & 23. ff. de regu. iuris, egregie Stephanus de Federicis in tracta. de interpretatione iuris, parte ſecunda, numero centeſimovigeſimo quinto. Caſsaneus in conſilio 8. numero 48. & latiſſime Tiraquellus in tract. de retractu conſang. ad finem, numero nonageſimoquarto. dum itaq; domina Blanca reſeruauit ſibi iura, quæ haberet in feudis Romandiol̨e, confirmat ceſſionem aliorum bonorum allodialium Romandiolæ, & ita reſtringitur ad certum illud genus bonorum.

Et

Et pro pterea quemadmodum in eo capitulo vndecimo, ceſſio fuit particularis certi generis bonorum, ita pariter particularis fuit reſeruatio ipſa, ex quo ſequitur, ex hac ipſa reſeruatione inferri non poſſe hęreditatem ipſam fuiſſe translatam in ipſam dominam Iuliam, imò retentam apud prædictam dominam Blancam, Id quod etiam ſignificant illa verba dicti cap. 11. *Cedendole eſſa ogni ragione ch'haueſſe, ò poteſſe hauer nella hæredità paterna &c.* Hic cedit domina Blanca iura, quæ habet, vel habere poteſt, in hæreditate paterna, quo ad illa bona omnia mobilia, & quò ad immobilia Romandiolæ, cedit iura particularia, retinendo apud ſe ius ipſum vniuerſale, quod iam penes eam extabat, propter hæreditatis aditionem. Eſt
26 enim clarum, quod adita ipſa hæreditate † per dominam Blancam, in eam tranſiuiſſe iura omnia actiua & paſſiua: atque ita in ius ipſum vniuerſale ſucceſſiſſe, & apud ſe adhuc habere, niſi oſtendat illud tranſtuliſſe in dominam Iuliam. Quæ quidem vniuerſalis translatio non infertur ex prædicta tranſlatione iurium certorum bonorum. Cedit itaque ac transfert domina Blanca iura particularia, & apud ſe retinet iura ipſa vniuerſalia, ſicque nomen & ius hæreditatis, ſicuti & oſtendunt illa verba, *Ch haueſſe o poteſſe hauer nella heredita paterna &c.* Quæ verba perſonam dominæ Blancæ reſpiciunt, & ſignificant in futurum hæredem patris.

Tertiò mouetur dominus Arbiter, quod impē
27 ſa funeris † vt æs alienum hæreditatis ſoluendum eſt. l. impenſa. ff. de religio. & ſumpt. funerum vbi impenſa funeris & dotis appellatur æs alienum. Si ergo æs alienum hæreditatis eſt, ad illud vti ad debita teſtatoris, dominam Iuliam teneri dicendum videtur. Et eo maxime, cum in omnem euentũm vltra uires hęreditarias, conuentione ipſa ſic dictante, teneatur.

28 Reſpondetur hæc duo † eſſe longe diuerſa, ꝙ impenſa funeris ſit æs alienum hæreditarium, & quod impenſa funeris ſit debitum contractum factumque ab ipſo defuncto. Quod ſit debitum hæreditarium concedimus ex d. l. impenſa: ſicuti etiam probat textus. l. ſi quis ſeruum. §. ſi cui certam. de leg. 2. Quod verò ſit debitum contractum a defuncto, negatur ſicuti ſupra demonſtrauimus Cum ergo domina Iulia promiſerit ſoluere debita contracta a domino Balthaſſare, non dicitur promiſiſſe ſoluere hanc funeris impenſam, ab hæredem factam. Nec ad rem pertinet, quod dicitur dominam Iuliam non teneri ultra vires hæreditarias, vt in cap. 6. legitur, ſi quidem hoc intelligitur reſpectu ipſorum debitorum contractorum a domino Balthaſſare, & habita ratione bonorum aſſignatorum ipſi dominæ Iuliæ, quam domina Blanca, cedens noluit eſſe grauatam vltra eorum valorem. Et ideo illa verba eiuſdem capituli ſexti, *Ma ben ſgrauando la Signora Biança, coſi da detto carico, come da ogni altro danno, che perciò poteſſe uenirle.* Hæc omnia verba ſunt reſtrictiua ad debita contracta a domino Balthaſſare, quæ ſoluere promiſit ipſa domina Iulia, ſicuti reſtrictionē ſignificat illa dictio, *da detto*, vt ſcribunt Decius in conſi. 218. num. 19. verſ. cum ergo factæ. Ruin. in conſi. 39. num. 11. verſ. nec obſtat. lib. 1. & Craue. in conſi. 98. num. 8. Ita & illa dictio, *per ciò*, reſtrictionem demonſtrat, cum latine ſonet, per hoc demonſtrando id, quod paulò ſupra dixerũt vt ſcribunt Docto. in l. 1. in princ. ff. de operis noui nunt. Et ſenſus eſt clarus, quod domina Iulia exonerabat, dominam Blancam, tam ab omnib. debitis a do. Balthaſſare, quam a damnis, quę ea de cauſa euenire poſſunt.

De alijs debitis ab hæredibus contractis, vel ante, vel poſt mortem teſtatoris reliquiſque hæreditarijs oneribus, res caret apud me probabili dubitatione. Exiſtimo enim dubio procul, dominam Iuliam ad perſoluenda illa non teneri. Nam aut debita aliaque onera prędicta a domino Guido, vel a domina Blanca, ita fuerunt cauſata & contracta, non ut ab hęredibus, ſed ex ſua eorum propria perſona, ſicuti fuerunt illa contracta uiuente domino Balthaſſare, & tunc res eſt manifeſtiſſima, quod domina Iulia non tenetur, ex quo nihil ab eis eſt conſecuta, ex proprijs eorum bonis. Et nil egit cum domina Blanca, niſi tamquã cum hærede domini Balthaſſaris eius patris, mediante ſubſtitutione de ea facta, decedente domino Guido filio maſculo ſine filijs, ſicuti uerè deceſſit. Nec etiam extitit, extatque domina Iulia hæres domini Guidi filij, ob id quo ad debita per eum ſpecialiter contracta, nullo modo tenetur ipſa domina Iulia. Et quamquam nil pertineat ad dominam Iuliam, demonſtrare quis teneatur ſoluere debita dicti dom. Guidi, ex quo ſatis ei eſt, quod ipſa non tenetur, ut diximus, attamen, ut ex abundati hoc dicamus, clarum eſſe credimus, pertinere ad dominam Blancam, ad quam peruenit legitima & trebellianica, debita ipſi domino Guido, ex bonis patris, ſicque eius hæres in his extitit. Aut uero debita prædicta fuerunt cõtracta a dicto domino Guido, vel domina Blanca effectis hæredibus patris. Et tunc idem dico, quod domina Iulia ad illa perſoluenda non tenetur, vigore pactorum & conuentionum. Si quidem admiſſo etiam, citra tamen veri præiudicium, & quod omninò negamus, dominã Iuliam effectam fuiſſe hæredem domini Balthaſſaris, mediante prædicta ceſſione, nihilominus non tenetur ſoluere hæc debita contracta ab his hæredibus, adita ipſa hæreditate, cum adita ipſa
29 hæreditate † non amplius dicatur hæreditas defuncti patris, ſed propria bona filiorum. Ita in ſpecie imo in fortioribus terminis, probat textus. l. 2. §. illud poteſt. ff. de hæred. vel actio. vend. ubi ſi quis vendidit hereditatem teſtatoris, non tamen dicitur vendidiſſe hęreditatem pupilli, cui ipſe venditor fuerat ſubſtitutus. Rationem reddit Vlpianus his verbis. Licet enim unum teſtamentum ſit (ita equidem lex habet) pro uno teſtamento patris teſtamentum, in quo pupillariter ſubſtituendo, ꝓ filio diſponit. l. patris & filij. ff. de vulg. & pup.

& pup.ſubſt.& in §.1.in inſt. de pup. ſubſt.) atta-
men alia atque alia hæreditas eſt.&c.clarè, & ma
nifeſtè cenſuit Vlpia. aliam eſſe hæreditatem te-
ſtatoris,& aliam pupilli,qui tamen iam patri ſuc-
ceſſerat. Et qđ adita hæreditate patris per filiū,
non dicatur amplius hæreditas patris, ſed patri-
monium filij, latiſſimè poſt alios ſcribit Iaſon in
l.1.§.ueteres.num.14.ff.de acq.poſſ.qui:num.20.
30 egregiè infert,quod ſtatutum † excludens filiam
dotatam a patris hæreditate,non dicitur exclude
re filiam a ſucceſſione fratris, qui mortuo patre
hæres fuit:Cum tunc non dicatur amplius hære
ditas patris,ſed fratris. Et præter Iaſonem, & ab
eo allegatos,eandem ſententiā probarunt Fran.
Cremen.in conſi.127.ſtatuto, Decius in conſil.
230.num.3.Socin.iunior in conſi.11.nu.8.lib.1.
& Alciatus in reſp.162.nu.20. Ita quoque ex ſen
tentia Angeli ſcribit idem Iaſon: in d. §. ueteres.
31 num.23.quod ſi filia † renuntiauit ſucceſſioni pa
ternæ,& maternæ,non obſtante hac renuntiatio
ne,poterit ſuccedere fratri,& ſi in hæreditate fra
tris,non reperiantur alia bona quàm illa paterna
Et Angelum, Iaſonemque ſecuti ſunt Decius in
l.hæreditas.in fine.ff.de reg.iuris,& in conſi. 260.
col.1.& 2.& in conſi.379.colu.1.Socinus iunior
in conſi.20.num.25.lib.1. & alios plures comme
morant Tiraquellus in Tractat. de retractu con-
ſang.§.1.gloſſ.9.num.44.& Didacus Couuarr. in
cap.quamuis.parte 3.§.3.numer.2. de pactis in 6.
Quemadmodum ergo defuncto D. Balthaſſare,
adita eius hæreditate per D. Guidum, & deinde
per D.Blancam,deſijt illa eſſe hæreditas D.Bal-
thaſſaris, & effectum patrimonium prædicti do.
Guidi,& deinde.D. Blancæ, ita pariter debita ab
eis contracta,dici non poſſunt debita hæredita-
ria,ſed eorum propria. Quibus infertur dom. Iu-
liam non teneri ad prędſtationem legatorum a D.
Balthaſſare teſtatore relictorum: cum non dica-
tur æs alienum,ſicque debitum ab eo contractū:
ſed contractum ab ipſis hæredibus,qui adeundo
32 † hæreditatem, dicuntur quaſi contrahere cum
ipſis legatarijs.l.ex maleficijs.§.hęres. ff. de act.&
obliga.& §.hæredes.in inſt.de oblig.quæ ex quaſi
contractu. Et in ſpecie quod iſte quaſi contra-
ctus,non cauſetur inter teſtatorem, & legatarios
ſed inter hæredem adeundo hæreditatem, & ip-
ſos legatarios,affirmat glo.in l.vnica.C.ubi fidei-
com.peti oportet, & ibi eam ſecuti ſunt Bald. &
Salicetus,idem ſenſit Bart.in l. apud Iulianum.§.
ſi pupillus.num.1.Quibus ex cauſis in poſſ.catur.
Idem quoque ſenſit Decius in l.qui cum alio. nu
mero 7.ff.de reg.iuris, dum ex ſententia Comeſ.
in conſi. 176. ſtatuto Papienſi. colu. 2.conſtituit
differentiam inter creditores teſtatoris, & legata
rios, ſcribit, quod hæres adeundo hæreditatem
dicitur quaſi contrahere cum ipſis legatarijs, nō
33 autem cum † creditoribus, quibus hæres non ex
ſuo actu obligatus eſt,ſed ex contractibus a teſta
tore cum illis geſtis.

SVMMARIVM.

1 *Tranſmiſſionis materia,tota coniecturalis eſt.*

2 *Teſtator filiæ in pupillari ætate decedenti,ſubſtituens maſculos ſi extabunt,nullum ius habere voluit præmorientem, aut illud tranſmittere.*

3 *Subſtitutionem factam eſſe uerbis: ſi extabit, idem eſt,ac ſi ſub nomine proprio.*

4 *Subſtitutione ſub nomine proprio facta,tranſmiſſioni non eſt locus.*

5 *Prohibitio de non alienando facta hæredi proprio nomine expreſſo,non tranſit ad hæredem hæredis.*

6 *Fideicommiſſo vocatus filius proprio nomine expreſſo, nepos illius locum non ingreditur.*

7 *Tranſmiſsioni non eſſe locum, quando teſtator nomine proprio aliquem ſubſtituit.*

8 *Matrem & filium,pro vna,& eademmet perſona cenſeri, in re non reperitur cautum.*

9 *Poteſtas patria,cauſa eſt unitatis filij cum patre, eaque in matre ceſſat.*

10 *Feminas ſubſtituens teſtator caſu quo non extent maſculi,noluit maſculos tranſmittere.*

11 *Subſtitutio vulgaris expreſſa, non continet tacitam pupillarem,quando teſtator expreſſe prouidit.*

12 *Tranſmiſsio,ab animo,& voluntate teſtatoris pendet.*

13 *Teſtatoris voluntas,non ab euentu,ſed ab initio, & conditi teſtamenti tempore conſideratur.*

14 *Tranſmiſsio impeditur quando minus dilectus,magis dilecto anteponeretur.*

15 *Teſtator quem plus diligat,ex hæredibus, relictæ portionis indicat quantitas.*

16 *Tranſmiſsio ad eum fit,qui tranſmittentis hæres eſt.*

17 *Mater ſecundo nubens,poſt mortem etiam filij, ſolummodo vſumfructum bonorum illius obtinet.*

CONSIL. CDXVIII.

Dominus mihi adiutor.

EXISTIMO veram, & iuri conſentaneam eſſe ſentētiam, quam rationibus, & multis Doctorum auctoritatibus doctè,& acutè firmauit,pręſtantiſſimus, atque eruditiſſimus dom. Angelinus Ceſennas,quem ob ſingularem eruditionem fratris loco habeo. Eſt inquam verum, Ioā Mariam poſthumum non tranſmiſiſſe ad do. Iuliam matrē ius ſubſtitutionis pupillaris, qua Leonidæ, ſi ei ſuperuixiſſet,erat ſucceſſurus. Et ſi enim recepta eſt opinio cum Angelo in l. qui patri. num.12.ff. de acq. hæred. cuius traditio caſui noſtro maxime conuenire videtur, cum dixit, quod ſi filius eſt inſtitutus hæres uniuerſalis, & filia in re certa, & huic filiæ ſubſtitutus ſit pupillariter ipſe filius, qui deinde decedat ante filiam illam,deinde decedat ipſa filia in pupillari ætate,hæredes illius filii inſtituti, conſequantur bona illa pupillæ inſtitutæ in re certa,cum is filius inſtitutus tranſmiſerit ius ſuccedendi,ex pupillari ſubſtitutione ad

ſuos

ſuos ipſos hæredes. Et Angelum ſecuti ſunt ibidem Caſtren. Imola. & Alex. num. 11. Et idem reſpondit Baldus in conſilio 9. lib. 2. & ſecuti ſunt Anto. Gabriel lib. 4. concluſionum tit. de hæred. inſtit. concluſ. 2. num. 55. Natta in conſi. 68. num. 8. lib. 1.

Verùm tamen hæc ipſa Angeli, & ſequacium traditio, locum habere nõ poteſt in caſu noſtro, cum repugnent coniecturæ, & rationes, quibus dicendum eſt, locum non eſſe tranſmiſſioni. Hęc
1 tota tranſmiſſionis † materia coniecturalis eſt, & quando coniecturæ ſunt, quod tranſmiſſioni nõ ſit locus, illa oĩno ceſſat; ſicuti auctoritate multorum ſuo in reſponſo demonſtrauit D. Angelinus, & illi addo illos multos, quos congeſſi in conſi. 200. nu. 81. lib. 2. & in conſi. 273. nume. 20. lib. 3.

Prima eſt coniectura, quam perpendit idem
2 D. Conſultor: *quia teſtator* † Leonidę decedenti in pupillari ætate ſubſtituit, maſculum vel maſculos, ſi extabunt, hoc eſt, ſi aliqui naſcentur, & tempore euenientis conditionis erunt in rerum natura. Requirit ergo teſtator exiſtentiam ſubſtituti, vt impuberi decedenti ſuccedat, ex quo ſequitur, cum præmorientem (vt hic euenit) nullum ius habere: & conſequenter nil poſſe transmittere. *Ita Baldus in l.* quidam eulogio. num. 22. verſi. ſed nonne. C. de iure deliber. qui ſic explicat. d. l. qui patri. de acq. hæred. Et Baldum ſecuti ſunt multi ab ipſo D. Conſultore relati, ac etiam a me congeſti in d. conſi. 200. nu. 93. 110. & 107. lib. 2. quo loci. nu. 114. verſi. non obſtat tertium, demõſtraui auctoritates, *quæ in contrarium afferri ſolent* præſertim a Zancho *in d. l. hæredes mei. §.* cum ita. in quarta parte. num. 139. ff. ad Trebell. *nihil* obeſſe: tum maxime, quia Doctores illi, qui pro *parte contraria* allegari ſolent, loquuntur quando *aliæ contrariæ* vrgent coniecturæ: quæ hic deficiunt. Et Doctoribus illis a me commemoratis nunc accedunt Gozad. in conſi. 29. numero 17. & Riminaldus iun. in conſi. 476. nu. 63. lib. 4. Comprobatur prædicta coniectura ex eo,
3 quod paria ſunt, quod † ſubſtitutio facta ſit ſub proprio ſubſtitutorum nomine, vel his verbis, ſuperſtitem, vel ſi extabit: ſicuti reſponderunt Decius in conſi. 79. nu. 1. & apertius Pariſius in conſilio nono, num. 24. & in conſi. 37 num. 53. lib. 2. qui eiuſdem ſententiæ alios recenſet, & admittit Zancus in §. cum ita. in quarta parte, numer. 142.
4 Atqui quãdo teſtator ſubſtituit † ſub proprio nomine, vt quia dixit; & ſi filius meus deceſſerit in pupillari ætate, ei ſubſtituo Caium; locus nõ eſt tranſmiſſioni. Non enim is Caius tranſmittit ad ſuos hæredes. Ita reſponderunt Curtius iunior in conſi. 69. in fine, & Socin. iun. in conſi. 14. nu. 8. uerſ. quinto ſtrictius. lib. 4. quos ſecutus ſum in conſi. 200. nume. 96. lib. 2. & in conſi. 273. nu. 18. lib. 3. & in d. conſi. 200. nu. 97. confirmaui eo ſimili, quod quando quis vocatur per nomen proprium, non habetur reſpectus ad perſonam ſucceſſoris. l. cum ita datur, in prin. & in fi. ff. de condit. & demon. & cap. quoniam Abbas. de officio
5 deleg. Et hinc dicimus, quod vbi prohibitio † de non alienando, eſt facta hæredi proprio nomine expreſſo, illa non tranſit ad hæredem hæredis; vt probat tex. in §. manifeſtum, in auth. de reſt. fideicom. & ſcribunt multi, quos retuli in d. conſ. 200 nu. 98. vbi inter alios commemoraui Ripam in l. filiusfam. §. Diui. num. 110. & 111. Et eodem in
6 loco ſcripſi ſimile eſſe; quod quando filius † eſt vocatus ad fideicommiſſum, expreſſo proprio nomine, tunc nepos non ingreditur locum ipſius filij: cum fideicommiſſum perſonale cenſeatur.

Nec hic repugnat conſideratio Riminaldi iunioris in conſi. 476. nu. 62. & 63. lib. 4. cum dixit,
7 quod etſi locus non eſt tranſmiſſioni, † quando teſtator nomine proprio aliquẽ ſubſtituit, quippè quod vocando nomine proprio, alios excludere voluerit, ſicuti dicitur excluſiſſe, quando vocat ſuperuiuentem, attamen inquit Riminaldus auctoritate Baldi, Alex. & Zanchi, quos recenſet, intelligitur quò ad hæredes extraneos; ad quos tunc non fit trãſmiſſio: ſecus verò eſt quò ad ſuos puta filios. Et adiungit Riminaldus rationem, quæ (ſi uera eſt eius conſideratio) ad rem noſtrã confert, quia filij idem ſunt cum patre, & matre (pro matre enim reſpondit eo in loco Riminaldus aduerſus reſponſum quoddam a me eadem in cauſa redditum.) l. vlt. C. de impub. & alijs ſubſtit. ſicuti ergo non excluduntur filij, a trãſmiſſione ſubſtitutionis, factæ ſub nomine proprio, ita nec ab hac facta his verbis, ſi extabunt. Ita e contra non excluduntur pater, & mater: ex quo eadem eſt ratio vnitatis perſonarum conſiderata a Riminaldo. Reſpondetur veram non eſſe Riminaldi conſiderationem: cum iure cautum non ſit,
8 quod mater, & filius † cenſeantur vna, & eadem perſona: ſicuti in ſpecie ſenſit Io. Coraſius in d. l. vlt. nu. 20. C. de impuber. & alijs ſubſt. qui dixit, ſe non audere affirmare, quod. d. l. vlt. etiam locũ habeat in matre. ſed certè poterat Coraſius ſine dubitatione dicere d. l. vlt. ceſſare in matre, ſicuti affirmauit Gomeſ. in §. actionum autem. nu. 9. & in §. fuerat. nu. 37. verſic. in filio verò. in inſtit. de
9 actio. ceſſat enim in matre † patria illa poteſtas, quę in cauſa eſt illius vnitatis: quemadmodum ẽt dicimus in filio emancipato, in quo ceſſat patria poteſtas, non habere locum. d. l. vlt. vt ibi declarant Iaſon num. 3. uerſi. intellige ſecundo, & Coraſius num. 13. In matre ceſſare patriam poteſtatem eſt clarum, & copioſè diſſerit Aſcanius Clemens in Tract. de patria poteſtate cap. 4. num. 13. & 18.

Secunda eſt coniectura quæ, (vt acutè conſiderauit D. Conſultor) impedit hanc tranſmiſſionẽ.
10 Nam teſtator caſu, quo maſculi † non extarent, ſubſtituit fęminas. Noluit ergo teſtator maſculos præmorientes tranſmittere: cum expreſſe prouiderit. ſicuti declarando. d. l. qui patri, ſcripſerũt ibi Caſtren. verſi. nec obſtat. Imola. nu. 4. verſi. eſt tamen, Alex. nu. 12. verſi. aduerte; Decian. in cõſ. 61. numero 42. lib. 2. & idem ego ipſe ſcripſi in

conſ.

conſ.220.num.133. lib. 3. & alios recenſuit ipſe D.Conſultor. Et horum ſententia eo ſimili com
11 probatur,quod etſi regulariter ſubſtitutio † vulgaris expreſſa,continet tacitam pupillarem. attamen tunc non continet, quando teſtator expreſſe prouidit.Ita probat.l.cum ex ilio.§.1.ff. de vul. & ſcribunt Bal.in l.in teſtamento. in ſecunda oppo.C.de impuberum , & alijs ſubſt.& prius Bart. in l.1.num.34.& ibidem Socin. ſen. nu.38.uerſi. quartò limitat.ff.de vulgar.& pup.ſubſtit.Iaſ. in l. quamuis.col.2.verſi.ſecundò limita.C.de impuberum,& alijs ſubſt.& ibidem Dec. nu.2.uerſi.& ſimiliter,& Ruin.in conſi.103.in fi.lib.2.

Et quamquam nullæ natæ fuerint fœminæ, atque ita locus eſſe non potuerit ſubſtitutioni, nihilominus ad excludendum tranſmiſſionē(vt dicebat D. Conſultor) ſufficit, quod potuerint adeſſe ſubſtituti.ſicuti conſiderant Caſtren. in d. l.qui patri.nu.6.in fine.& Imola.num.4. verſi. eſt etiam;Decia.in d.conſi.61.num. 42. & a fortiori idem ſenſit,& Cæphalus in conſ.16.num.46.li. 1 a D. Conſultore perpenſus. Et horum traditio
12 confirmatur ea ratione,quod tranſmiſſio † pendet ab animo,& voluntate teſtatoris , vt diximus
13 ſupra. Qualis autem fuerit animus † & voluntas teſtatoris,non ab euentu , ſed ab ipſo initio atq; ita tempore conditi teſtamenti conſideratur: vt egregiè reſpondit Socin.ſen.in conſi.6. nu.2.li.1. quem ſecutus ſum in conſi.95. num. 150.lib.1.& in conſi.106.nu.229.lib.2. quo loci recenſui etiā eiuſdem ſententiæ Goffredum,in l. interuenit.ff. de legatis preſta.cum ergo teſtator de ſubſtitutis prouiderit, ſequitur dicendum, noluiſſe locum eſſe tranſmiſſioni.

Tertia eſt coniectura,quæ ſignificat, tranſmiſſioni locum eſſe non poſſe. Nam illa impeditur,
14 † quando alioqui minus dilectus anteponeretur magis dilecto.Ita ſcripſerunt Iaſ. in conſ. 52. in fi.lib.2.Socin.ſen.in conſi.6.nu.13.lib.2.Ruin. in conſi.178.col.2.lib.2.Crauetta in l. cum filiof. in prima parte.nu.349.de leg.1. & Zancus in d.l. hæredes mei.§.cum ita.in quarta parte. nu. 376. & 395.ff.ad Trebell. & horum ſententiam ſecutus ſum,in conſ.200.num.34.li.2.& in conſ.273. nu.19.lib.3. Atqui noſtro in caſu, ſi tranſmiſſioni locus eſſet, D. Iulia minus dilecta a teſtatore,admitteretur ad excluſionem D. Violantis magis dilectæ ab ipſo teſtatore. Ergo ceſſare debet trāſmiſſio. Illa minor propoſitio , quod ſcilicet D. Violanta,fuerit magis dilecta,quam D.Iulia a teſtatore,hoc in caſu vel ex eo demonſtratur,quia
15 certum eſt,teſtatorem † reſpectu portionis relictæ vni hæredum,magis eum & ſuos hæredes diligere,quam alterum cohæredē, & eius heredes. Ita ſcribunt Corn.in conſ.202.nu.5 in conſ.230. nu.6.& in conſi.258.in fi.lib.3.Alex. in conſ.204 col.2.lib.2.Ruin.in conſ.159.num. 11. & in conſ. 191.nu. 13.lib. 2. & Cæphalus in conſ.46.nu.33. lib.1. Quò ergo ad octingentos aureos relictos D. Leonidæ,magis eam , & eius heredes,hoc eſt D. Violentam dilexit, quam Io. Mariam poſthumum,& eius heredes,ideſt D.Iuliam, ſi modò illa heres eſſe potuit dicti poſthumi , qua de re ſtatim dicemus.

Quarta, & vltima eſt coniectura , immo concludens ratio,& argumentum,quo,ni fallor,manifeſte demonſtratur, tranſmiſſioni locum eſſe
16 non poſſe. Tranſmiſſio † enim fit ad eum, qui tranſmittentis heres eſt:ſicuti ſcribunt Caſtren.in l.ſi quis filium.C.de inoff.teſt.& ibidem Iaſ.col.2 verſi.6.limita.Ripa in l.heredes mei.§.cum ita.numero 63.ff.ad Treb.Craue.in l.cum filiofam.in 2 parte.num.340.ff.de lega. 1. & in conſ.131.nu.7. & hos ſecutus eſt Zancus in d.§.cum ita.in quarta parte.num.108.& numer.439. Atqui D.Iulia heres eſſe non potuit Io.Mariæ poſthumi. Ergo tranſmiſſioni locus eſſe non poteſt. Illa minor propoſitio probatur ex eo , quod D. Iulia mortuo D.Io.Maria,tranſiuit ad ſecundas nuptias,& propterea ſolum vſumfructum bonorum ſuorū conſequi valet,auth.ex teſtamento. C. de ſecun. nupt.quo in loco ſcribit egregiè Io. de Garroni-
18 bus,num.38.quod etiam ſi mater † nupſit ſecundo poſt mortem filij, nihilominus ſolùm obtinet vſumfructum bonorum ipſius filij. Nec obſtat ſi dicatur, D. Iuliam nupſiſſe ſecundo viro , nullis alijs ex ſe,& D. Io. Maria marito ſuperſtitibus filijs,& propterea non amiſiſſe proprietatem , & vſumfructum bonorum filij , iuxta ea,quæ ſcribunt Bar.Baldus & alij in d. auth.ex teſtamento, & latè Ant.Gabriel lib.3.concluſio,in titu.de ſecundis nuptiis.concluſ.3.num.29.

Nam reſpondetur,ſatis eſſe,quod fuerit eo tēpore ſuperſtes Leonida neptis ex D. Achille fratre,conſanguineo dicti Ioā. Mariæ poſthumi,cui ab inteſtato ſuccedebat , ex quo de bonis patris agebatur,ſicuti de nepotibus ſcribunt Io. de Ripa in l.feminæ.q.6. C. de ſecund. nuptijs.& Bertrandus in conſi.166.lib.1.relati a Gabriele in d. tit.de ſecundis nuptijs.concluſ. 1.numero 8.dum æquiparant filios, & nepotes cum ergo D. Iulia heres eſſe non potuerit Io. Mariæ filij ſui poſthumi , ſed ſolum vſufructuaria , ad eam tranſmitti non potuit ius ſuccedendi ex pupillari,facta Leonidæ. His cenſui ſubſcribendum eſſe eruditiſs D.Angelini reſponſo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteutica bona ſcienter emens, euictionis caſu ſequuto, agere nequit contra uenditoris heredes.*

2 *Euictione ex natura rei ſubſequuta , non tenetur uenditor ad euictionis pœnam,& num. 24*

3 *Rem communem ſcienter emens , de euictione ſequuta, pro parte non poteſt agere contra uenditorem .*

4 *Emphyteutica bona diuidentes , & de euictione promittentes,non tamen tenentur,illa ex natura rei ſubſequuta , & num. 11.& 18.*

5 *Reſtitutioni rem ſubiectam emens ſcienter, etſi de euictione ſtipulatus ſit,re ſecundum ſui naturam euicta,ad euictionis pœnam non agit.*

Idem in re feudali uel cenſuaria num.6.8.& 20

Conductor

Idem in re feudali vel cenſuaria. num. 6. 8. & 20

7 Conductor domus ad nouennium, vendens ſcienti, non tenetur ad euictionis pœnam, illa, reſtitutionis caſu eueniente, ſubſequuta.

9 Rei emptor, quam diſpoſitione ſtatuti proximior retrahere poteſt, non agit de euictione aduerſus venditorem,

10 Euictionis caſum qui præſtari ſibi ſtipulatur, quomodo adiuuetur beneficio l. ſi fundum ſciens. C. de euictionib.

Et quod ſimplex promiſſio non ſufficiat, ſed ſpecifica requiratur num. 12

13 Cenſualem vel feudalem rem alienans in ſcientem, non tenetur de euictione ad damna, & intereſſe, niſi ſpeciali ſtipulatione id cautum ſit.

14 Euictione ſequuta ex rei natura a ſciente emta, an precium a venditore ſit reſtituendum.

15 Fideicommiſſo rem ſuppoſitam emens ſcienter, an eueniente reſtitutionis caſu conſequatur precium.

16 Alienam rem emens ſcienter cur precium non recuperet.

17 Reſtitutioni rem ſuppoſitam ſcienter emens, cur non omnino verſetur in mala fide.

19 Domum quæ intra aliquot annos reſtituenda eſt, ſcienter emens, ad precij reſtitutionem non agit.

21 Euicta re ex ſui natura, ad cuius precij reſtitutionem venditor teneatur.

22 Emphyteutica res etſi in præiudicium aliquando ſucceſſurorum, nequeat alienari, fructuum tamen commoditas diſtrahi poteſt.

23 Fructus ad rem principalem acceſſorij ſunt.

25 Error nocere non debet.

26 Fideicommiſſo, rem liberam ſuppoſitam eſſe, aſſerendo quis ſibi non præiudicat.

27 Diuidens cum fratre, & alijs conſanguineis bona quæ putabat communia, non ſibi præiudicat.

FACTI SPECIES

EXCELLENTISSIMVS. D. Hieronymus Gigas iureconſ. vnà cum magnifico D. Latino eius fratre, vendidit quædam bona emphyteotica D. Theſeo Giganti, ſcienti eſſe emphyteotica, pretio florenorum centum, & octuaginta, cum promiſſione euictionis in ampla forma. Deceſſerunt prædicti D. Hier. & D. Latinus ſine filijs legitimis, & naturalibus; relicto ſolo Eccellenti dom. Ioanne, filio adoptiuo ipſius D. Hieronymi.

Reuerendus dom. Oliuerius, & do. Antonius de Gigantibus, agnati dictorum dominorum Hieronymi, & Latini: tamquam vocati, & comprehenſi in inueſtitura, & conceſſione dictæ emphyteuſis, litem inſtituerunt aduerſus dictum. do. Theſeum emptorẽ dictorum bonorum emphyteoticorũ pro eorum recuperatione. do. Theſeus denuntiauit litem præfato do. Ioanni filio adoptiuo do. Hieronymi, eiuſque hæredi, ac etiã tamquam donatario bonorum dicti do. Latini. Prædicti domini Oliuerius, & Antonius actores, tribus ſententijs cõformibus euicerunt dicta bona, hæredes dicti do. Theſei, pro euictione ſecuta, agunt aduerſus hęredes dicti do. Ioannis, tamquam poſſeſſores bonorum obligatorum, cauſa venditionis factæ: atque ita pro euictione.

Dubitari nunc contingit, an prædicti hæredes do. Hieronymi, mediante perſona do Ioannis, teneantur pro euictione ſecuta dictorum bonorum, ad ipſius euictionis pœnam, nec non ad damna, & intereſſe, reſtitutionem expenſarum in cauſa factarum; ac etiam pro fructibus ab ipſo emptore reſtitutis, prædictis dominis Oliuerio, & Antonio.

CONSILIVM CDXVIII.

Initium à Domino.

RESPONDENDVM eſt priore loco, ſine dubio Magnificos hos hæredes Excellentiſſimi do. Hieronymi Gigantis ac dom. Latini non teneri ad euictionis pęnam, damna, & intereſſe, pro euictione hac ſecuta. Eſt enim certum, prædictum dom.
1 Theſeum emptorem, ſciuiſſe † bona hæc emphyteotica fuiſſe; cum etiam in ipſo venditionis inſtrumento expreſſum id fuerit. & conſequenter ſcire, & cogitare debebat, quod aliquando euenire potuiſſet caſus, quo bona hæc poſſent deuolui ad agnatos dictorum dominorum Hieronymi, & Latini venditorum, præſertim cum ambo, filijs legitimis, & naturalibus tunc carerent: Ex quo ſequitur; quod dicti hæredes dominorum Hieronymi, & Latini, non tenentur de euictione, hoc in caſu ſecuta. Nam dictus D. Theſeus ſcienter emit rem ſuppoſitam reſtitutioni, eueniente caſu, quod dicti venditores deceſſiſſent ſine filijs legitimis, & naturalibus. Et clarũ
2 eſt, quod quando euictio † ſequitur ex natura ipſius rei, venditor non tenetur ad euictionis pœnam, damna, & intereſſe, pro ipſa euictione ſubſecuta, ſicuti quando res ſuppoſita fideicom miſſo, alienatur ſcienti. Ita probat tex. notab. in l. vlt. § vlt. C. communia de legatis, & fideicõ. & affirmarunt glo. in l. ſi familiæ. vbi Baldus. num. 7. C. comm. utriuſque iud. Aret. in conſi. 3. numer. 2. Roma. in conſi. 396. nu. 3. eum reſpondit emptorem
3 ſcienter ementem, † rem cõmunem, de euictione ſecuta pro parte agere non poſſe contra venditorem, vt ſoluat damna, & intereſſe, & idẽ conſi. 503. num. 13. & Alex. in conſi. 21. nu. 7. lib.
4 5. qui reſpondit, quod etiam ſi diuidentes † inter ſe bona emphyteutica promiſerint de euictione, nihilominus, ſecuta euictione natura rei, vt quia euenit caſus deuolutionis, ad dominum directum, promiſſor ille euictionis, non tenetur hoc caſu ad pœnam, & ad damna, & intereſſe. Cũ

(inquit Alex.) promiſſio illa euictionis, intelligatur facta, quando euictio ipſa aliter ſequeretur quàm natura ipſius rei. Idem reſpondit Curtius ſen. in conſi. 64. Antiquiſſima. col. antepen. uerſi. ſi autem aliquis ſciret. &c. Ita quoque Iaſon in d. l. vlt. §. vlt. num. 2. C. communia de lega. & fideic. ſcriptum reliquit, quod emens † rem ſubiectam
5 ſcriptum reliquit, quod emens † rem ſubiectam
restitutioni, & ſi ſtipulatur de euictione; attamē, eueniente caſu ipſo reſtitutionis, atque ita re euicta, ſecundum ſui naturam, non agit ad duplam, ideſt, ad pęnam euictionis. Sic etiam de re feudali
6 li † vel verius cenſuaria alienata, reſpondit Ruin.
in conſi. 42. num. 19. lib. 1. qui dixit, quod etiam ſi facta ſit promiſſio de euictione: attamen ſecuta euictione natura rei, venditor ille non tenetur ad damna, & intereſſe; & ad pœnam euictionis. Idem cenſuit ipſemet Ruin. in conſi. 7. num. 10. in conſi. 11. num. 11. & in conſi. 14. nume. 5. verſi. ſed contrarium. eod. lib. 1. & in conſi. 72. numero quinto, lib. 5. Ita pariter Gozad. in conſilio 24. col. 2. uerſic. quarto; reſpondit, quod condu-
7 ctor † domus ad nouennium, vendens ſcienti,
cui de euictióne promiſit, non tenetur ad pęnã euictionis, ea ſecuta natura rei, hoc eſt, eueniente caſu reſtitutionis ipſius domus, ſicque finito nouennio: cum (inquit Gozadinus) is venditor cenſeatur vendidiſſe ſolùm ius qđ habebat in ip-
8 ſa domo. Ita quoque de euictione feudi † ſecuta
natura ipſius rei, reſpondit Ripa in lib. 1. reſponſorum. c. 1. num. 62. ſic & Natta in conſi. 181. numero 8. lib. 1. qui fortius negat hunc venditorem teneri ad reſtitutionem pretij; qua de re infrà dicemus. Ita quoque Tiraquellus in Tractã. de retractu conſang. §. 1. glo. 9. num. 35. ſcripſit, quod
9 euicta re † diſpoſitione ſtatuti, permittentis pro
ximiori ratione ſanguinis retrahere ab emptore rem alienatam, non poſſe emptorem illum, ſi ſcienter emit, agere de euictione contra emptorem. Nec obſtat ſi dicatur; quod etſi dom. Theſeus emptor, ſciret bona hęc eſſe emphyteotica atque ita ſubiacere reſtitutioni, attamen ſibi prouidit pacto expreſſo euictionis. Ex quo ſequit; quod pro ipſa euictione agere potuit: ſicuti probat. d. l. ſi fundum ſciens. C. de euiction. in illis verbis. Neque quidquam de euictione conuenit. &c. Et ibi annotauit gloſſa, quam Baldus, Salicetus, & reliqui illo in loco ſecuti ſunt. Et idem tradunt Bartol. in l. quemadmodum. num. 10. C. de agr. & cenſ. libro vndecimo, & Craue. in conſilio 64. num. 4.

Nam reſpondetur, prædicta intelligi, quan-
10 do † expreſſim, & in ſpecie promiſſum eſt de eui
ctione, caſu quo euincantur bona ex natura ipſius rei, nempè ab his, quibus facienda eſt reſtitutio. Ita manifeſtè declarat Baldus in l. ſi familiæ. nume. 8. C. famil. erciſcundæ. quo loci huius opinionis, commemorat fuiſſe Suzariam, Malumbram, Cynum & Bartol. Idem ſenſit Abbas in conſi. 30. numero ſecundo, in fine. libr. 2. qui de re emphyteotica alienata ſcienti reſpondit, & requirit, quod ſpecialiter paciſcatur de euictione hoc in caſu. Ita quoque Franc. Aretin. in conſilio tertio, numero primo, cenſuit, quod ſi
11 fratres † diuidunt bona feudalia, & emphyteoti-
ca, & promittunt de euictione, quod ſi euictio ſequitur natura rei, alter ſocius, uel frater non tenetur de euictione. ſentit ergo Aretin. quod ſim
12 plex † promiſſio euictionis non ſufficit, ſed quod
ſpecificè promitti debet, caſu quo euictio ſequatur natura ipſius rei. Idem reſpondit Alexan. in conſi. 21. nume. 7. lib. 5. qui manifeſtè ſecutus eſt Baldum, & Salicetum in d. l. ſi familiæ. Et verè idem ſenſit Craue. in conſi. 64. num. 4. dum conſiderat promiſſionem illam; vt is, qui euincere poterat, contractum ipſum ratificaret. Id quod ſignificat ſpecificam promiſſionem euictionis illo in caſu. Et apertius ſententiam hanc probauit Ruinus in conſi. 42. numero 19. lib. 1. quire-
13 ſpondit, quod alienans † rem feudalem, uel ve.
rius cenſualem, ſcienti eam eſſe feudalem, vel cēſualem, non tenetur de euictione ad damna, & intereſſe, re ipſa euicta natura ipſius rei, niſi ſpecialiter ſtipulatione ſibi cauerit. Et huius ſententiæ recenſet Alexan. in d. conſi. 21. nume. 7. lib. 5. Cum itaque noſtro in caſu, non adſit ſpecifica hęc ſtipulatio de euictione ex natura rei; ſequitur dicendum, hos venditores nullo modo teneri.

Secunda eſt dubitatio, an Saltem ij hæredes dictorum dominorum Hieronymi, & Latini uenditorum, teneantur ad reſtitutionem pretij a ſe accepti? Et reſpondendum videbatur, tene-
14 ri. Nam euictione † ſecuta natura rei, emptæ etiã
a ſciente, pretium emptori reſtitui a venditore debere, ſcripſerunt Franc. Aretinus in l. ſi aliquã rem. numero quinto ff. de acquirend. poſſeſſion. Iaſon in l. ultima. §. emptor. numero ſecundo. C. communia de legatis, & fideicom. poſt Baldum, & Salicetum ibidem. Comen. in conſilio trigeſimotertio, columna ſecunda, & in conſilio 170. columna ultima, & Didacus libro tertio, variar. reſolut. capitul. 17. numero ſecundo, verſ. ad eam quæſtionem. Et prædicti quidem omnes adducti ſunt illo textu. d. l. vlt. §. emptor. C. communia
15 de lega. ubi ſcienter emens rem ſuppoſitam † fi-
deicommiſſo, ſi euenit caſus reſtitutionis fideicommiſſi, atque ita res euincatur natura ipſius rei, ideſt fideicommiſſi, venditor tenetur ad reſtitutionem pretij. Ergo pari modo idem videtur dicendum in hoc emptore, qui ſcienter emit rem ſuppoſitam reſtitutioni, eueniēte caſu mortis dictorum venditorum, ſine filijs.

Cæterùm, re diligentius perpenſa, contrarium verius eſse exiſtimo, quod immo hæredes dicti domin. Theſei emptoris, recuperare non poſſint pretium ab hæredibus dictorum venditorum.

Nam prędictus domin. Theſeus in mala fide verſatus eſt. Sciebat enim dicta bona eſse emphyteotica, & caſum deuolutionis euenturum in perſonam agnatorum, comprehenſorum in inueſtitura, ex quo uidebat prædictos dominos

dominos Hieronymum, & Latinum vẽditores, eo alienationis tempore carere filijs, & nullam ſpem procreandæ prolis extare, & propterea ipſe dom. Theſeus dicitur emiſſe rem alienam, nempe omninò agnatis reſtituendam; ex quo ſequitur, quod re ab agnatis illis euicta, recuperare non potuit dom. Theſeus pretium ipſum. Ita cenſuit gloſſ. in dicta lege vltim. §. emptor. C. cõmunia de lega. dum diſtinguit inter emptorem rei alienæ, & emptorem rei ſuppoſitæ reſtitutio-
16 ni: vt is, qui rem alienam † ſcienter emit, non recuperet pretium, re euicta: quia in mala fide verſatur, ex quo certò ſciebat, ſe teneri ad eius reſtitutionem. Is verò qui emit rem ſuppoſitam reſti-
17 tutioni † non verſatur omninò in mala fide, ex quo (vt ibi ſentiunt gloſſ. & Doctores) cogitare potuit, non euenturum caſum fideicommiſſi. Et huc multum facit, quod reſpondit Decius in cõſilio 411. numero quarto. Cùm dixit, quod fra-
18 ter † ſcienter in ſua portione bonorum acceptat rem emphyteoticam, ſi illa euincatur natura ipſius rei, agere non poterit contra fratrem, vt rei euictæ pretium conſequatur: ex quo ſcienter habere voluit rem illam, quam ſciebat aliquando debere reſtitui. Idem in ſpecie ſcripſerunt Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres. numero nonageſimonono. ff. de verborum obligation. & ibidem Alcia. numero trigeſimoſexto, verſic. rurſus. &c. qui hanc eſſe communem opinionem teſtantur. Idem quoque reſpondit Gozad. in conſil. vigeſimoquarto, numero ſeptimo verſicu. quartò eſt text. qui in ſpecie loquitur de eo, qui ſcienter
19 † emit domum, quæ intra aliquot annos reſtituenda erat locatori. Et ea ratione, quæ huc pertinet, vſus eſt Gozadinus, quia is venditor dicitur uendiſſe ſolum ius, quod habebat in ipſa domo. Ita & noſtro in caſu dicendum eſt, domin. Hieronymum, & dom. Latinum, vendidiſſe ſolum ius, quod in his bonis emphyteoticis obtinebant, & propterea, eueniente caſu reſtitutionis rei, non tenebantur ipſi reſtituere pretium.
20 Idem de ſcienter † emente rem feudalem, reſpõdit Natta in conſilio 181. numero octauo, libr. 1. Nec obſtat tex. dicta l. ultima §. emptor. C. communia de legatis, & fideicom. Nam loquitur in caſu dubio, quando ſcilicet eſt incertum an eueniat, uel non eueniat caſus reſtitutionis fideicommiſſi. Nos verò loquimur eo in caſu, in quo manifeſtè conſtabat, quod mortuis dictis dominis Hieronymo, & Latino. bona hæc erant reſtituenda agnatis.

Tertia eſt dubitatio, admiſſo citrà veri præiudicium, quod ij hæredes dominorum Hieronymi, & Latini, teneantur reſtituere pretium, intelligatur de pretio numerato tempore alienationis, vel de pretio ſecundum valorem bonorum, tempore euictionis? Et dicendum eſt, teneri ſolum reſtituere pretium receptum tempore alienationis, atque ita illos florenos centum octuaginta tantummodò.
21 Nam venditor, † re euicta natura ipſius rei, ſolum tenetur reſtituere illudmet pretium, quod ipſe tempore venditionis, ab emptore ipſo accepit: cum augmentum nec diminutio conſideretur, ſed bonitas, & ſtatus temporis contractus. lege bonitatis. ff. de euictio. & in ſpecie reſtitutionis pretij, poſt Modern. Pariſien. & Igneum ſic ſcripſit bene eruditus Caballinus in Tractat. de euiction. in additio. pagin. 279. uerſicul. his ergo caſibus.

Quarta eſt dubitatio, an ij hæredes dominorum Hieronymi, & Latini, teneantur ad reſtitutionem pretij fructuum, quod domin. Theſeus emptor perſoluit, prædicto domin. Oliuerio, qui bona euicit? Hic diſtinguendum eſt. Aut loquimur de fructibus perceptis a domin. Theſeo emptore donec vſque vixerunt domini Hieronymus, & Latinus venditores, vel eorum vno. Aut de perceptis illis uita defunctis. Primo caſu certum eſt, quod dom. Theſeus non tenebatur reſtituere fructus illos: cum iure ſuos fecerit. Nam ſicuti emptores ipſi, ſi non vendidiſſent bona hæc, iure percepiſſent prædictos fructus; ex quo domini ipſorum bonorum erant; Ita etiam potuit illos percipere domin. Theſeus emptor, qui illorum loco ſucceſſit. Eſt enim certum, quod
22 etſi res emphyteotica † alienari non poteſt, in præiudicium eorum, ad quos aliquando deuolutura eſt, attamen commoditas fructuum diſtrahi poteſt, ſicuti a fortiori de commoditate fructuum feudi, affirmarunt Ruinus in conſilio 176. numero decimotertio, & numero decimooctauo, & in conſilio 213. numero tertio, libro primo. Iulius Clarus in §. feudum quæſtion. 31. uerſi. ſucceſſiuè quæro. & Roland. in conſil. 80. num. 35. lib. 1.

Secundò verò caſu, hoc eſt, ſi loquimur de fructibus perceptis ab hoc emptore, mortuis venditoribus, & lite cæpta, adhuc dicendum eſt, hæredes venditorum non teneri ad eorum ſolutio-
23 nem. Nam cum fructus † ſint acceſſorij ad rem principalem, vt manifeſtum eſt, & probat text. in §. item ea, in inſtitut. de rerum diuiſio. quemadmodum ergo reſpectu rei principalis euictæ natura ipſiuſmet rei, non tenetur venditor, ita nec etiam reſpectu fructuum. Et accedit quod culpa adſcribi debet ipſi domin. Theſeo emptori, qui cum uideret, bona hæc debere reſtitui, dicto domin. Oliuerio, & fratri comprehenſus in inueſtitura, debebat fructus illos ſine controuerſia reſtituere, vel ſaltem deponere, ut ſalui eſſent. Et rurſus, ſi concedunt Doctores allegati ſupra
24 in prima dubitatione; quod euicta † re natura ipſius rei, non tenetur venditor ad damna, & intereſſe emptoris, ſic dicendum eſt, quod non tenetur pro ipſis fructibus, reſtitutis euincenti.

Quinta, & vltima eſt dubitatio, an ij hæredes dictorum dominorum Hieronymi, & Latini teneantur reſtituere litis expenſas, quas fecit dictus dominus Theſeus, in defenſione cauſæ aduerſus dictum domin. Oliuerium, &

fratrem? Et dicendum eſt, non teneri, cum (vt di
ximus) non teneantur ad damna, intereſſe, &
fructus. Nam eadem militat ratio in his expen-
ſis, quæ eſt in fructibus, damnis & intereſſe. Nec
hic obſtat, quod dom. Ioannes filius adoptiuus
dom. Hieronymi, tamquam eius hæres, ac vt do-
natarius bonorum dom. Latini ſuſceperit litem
defendendam, poſteaquam ei fuit denuntiata a
domin. Theſeo: atque ita tacitè confeſſus fuerit
ſe teneri defendere dictum dom. Theſeum a li-
te ei mota, per dictum dom. Oliuerium, & fra-
trem: quia reſpondetur; quod cum in initio ip-
ſius litis motæ, ſcire non poſſet dictus dom. Ioã-
nes quorſum res euaderet; & dubitaret, an eſſet
locus euictioni, natura ipſius rei, neceſse ei fuit
ſuſcipere litem, cum in inſtrumento ipſo vendi-
tionis promiſsa fuiſset defenſio: ſed poſtquam
cognitum fuit, dom. Oliuerium, & fratrem euin-
cere bona prædicta natura ipſius rei, non tene-
batur ulterius proſequi litem: Et ideò quod pre
ſtitit, errore deceptus præſtitit: Qui ſanè error
25 † nocere non debet. l. error & l. poſt diuiſionem,
vbi Doctor. C. de iuris, & facti ignor. & confert
quod reſpondit Socin. iunior in conſi. 112. nu-
mero ſecundo, & 3. libr. 1. Cum a fortiori dixit,
26 quod ille, qui expreſſè † fatetur rem liberã ſup-
poſitam eſſe fideicommiſso, ſibi non præiudicat
cum erronea confeſſio detrimentum non affe-
rat. Et ſimile ſcripſit Alexand. in conſi. 137. nu-
mero 21. libro ſecundo, quod is, qui cum fratre
27 † & alijs conſanguineis diuiſit bona, quæ com-
munia eſse exiſtimabat, cum verè non eſsent, ſi-
bi nõ præiudicauit. Concludo itaque, hos hære
des dominorum Hieronymi, & Latini, non tene
ri reficere prædictas litis expenſas.

SVMMARIVM.

1 *Pœna indignationis eſt, ut qui eam incurrit, priuetur com-*
modo, & beneficio, quod eſt ab eo conſequutus, cuius indi
gnationem incurrit.

2 *Indignationem pontificis incurrens, priuatur beneficijs ab*
eo obtentis.

Idem in uaſallo incurrente indignationem domini, nume-
ro 3.

4 *Teſtamento exiſtente penes omnes hæredes, unus ex ijs igno*
rantiam allegare non poteſt.

5 *Sociorum unus, emens prædium ex communi pecunia, nomi*
ne proprio, ad ſolius precij partem tenetur, non autem præ
dij communicationem.

A qua tamen opinione diſſentiunt nonnulli. num. 6

7 *Militiam ſibi a patre emtam, aut aliud officium quod uendi*
uel ad hæredes tranſmitti non poteſt, mortuo patre filius
communicare non tenetur.

8 *Expectatiuas, & officia, Veneta Reſpub. non concedit, ut fra*
tribus communicentur uel filijs.

9 *Officia & prebendę, conceſsæ a Summo Pontifice, non com-*
municantur.

10 *Promiſſio de communicando rem incertam, quomodo inter*
pretanda.

11 *Filio ex pecunia patris ſuo nomine negotiante, & acquiren*
te, una pars induſtriæ, altera pecuniæ aſſignatur, quæ com
munis eſt.

12 *Præſumptio, probandi onus reijcit in aduerſarium.*

13 *Affirmanti, & non neganti probatio incumbit.*

CONSIL. CDXIX.

Initium à Domino.

SVNT permulta, quę me in hanc
ducunt ſententiam, vt iure exiſti
mem Magnificum D. Valerium
Diplouatarium, non teneri com
municare Mag. do. Mutio fratri
ſuo, commodum, & beneficium
quod eſt conſecutus a Sereniſs. Repub. Veneta
ob præſentationem duorum librorum, olim de
rebus Venetis conſcriptorum a Clariſs. iuriſcõ-
ſulto dom. Thoma diplouatario eorum auo.

Primò quia poſteaquam ipſe D. Mutius aliena
uit, & diſtraxit plures libros bibliothecæ ipſius
D. Thomæ, cõtra eius voluntatem, & diſpoſitio
nem, effectus eſt indignus omni commodo, qđ
ex rebus D. Thomæ prouenire poterat. Quando
quidem ſuo in teſtamento iuſſit D. Thomas ſub
pœna ſuę in dignationis, ne quis filiorum deſcẽ
dentiumque ſuorum, diſtraheret libros dictæ bi
1 bliothecæ. Pæna autem indignationis † ea eſt, vt
qui eam incurrit, priuetur eo commodo, & bene
ficio, quod eſt cõſecutus ab eo, in cuius indigna-
tionem incidit. Ita *Bald. in* ca. 1. §. porrò. num. 6.
quæ fuit prima cauſa benefi. amittẽ. Cùm dixit,
2 quod *incurrens † indignationem Pontificis*, pri
uatur beneficijs ab eo obtentis: innuitq; Bal. idẽ
3 eſſe in † vaſallo, qui feudum amittit, ſi *indigna-*
tionem domini, a quo illud obtinuit, incurrit. Et
Bal. ſecuti ſunt Iaſ. in l. 1. nu. 12. ff. ſi quis iuſd. nõ
obtemp. & Marſil. in ſing. 559. ſæpe, qui alios re-
fert. Nec obſtat, quod ipſe D. Mutius ignoraue-
rit prohibitionem factam a D. Thoma auo ſuo
in teſtõ, quia in facto præſupponitur, quod imò
ipſe D. Mutius id ſciuit. Et præſumptio ei repu-
4 gnat, quia teſtamentum † prædictum fuit, & eſt
in domo tam ipſius D. Valerij, quam D. Mutij, &
ideò præſumitur, quod ſciuerint in eo a teſtato-
re ordinata, vt tradunt Abb. in conſi. 19. in fin. &
in conſi. 54. in fi. li. 2. Anch. in cõſ. 170. nu. 6. Dec.
in conſilio 267. Afflictus in deciſio. 13. num. 11.
Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres. numer. 56. de
verb. oblig. & Craue. in conſi. 193. num. 7. uerſi.
ſimiliter.

Secundò dato citra ueri præiudiciũ, quod D.
Mutius non ſit effectus indignus beneficio pro-
uenienti ex rebus teſtatoris, attamen, non po-
teſt iſto in caſu conſequi partem aliquam priui-
legij obtenti a D. Valerio, vt ſcilicet in eo priui
legio, & ipſe D. Mutius deſcribatur. Nam etſi li-
bri præſentati traditique Sereniſsimæ Reipubl.
fuerint communes inter ipſos fratres, nihilomi-
nus beneficium, & lucrũ, qđ ex eis ſua induſtria
conſecutus

conſecutus eſt D.Valerius,eius proprium eſt;& ipſe tenetur ſolùm præſtare ſeu reſtituere pretium, & valorē portionis ipſorum librorum, dicto dom. Mutio fratri.Ita enim dicimus, quod
5 ſi vnus † ex duobus ſocijs, particularis ſingulariſque ſocietatis,ex communi pecunia emit prędium ſuo proprio nomine,dominium prædij ſibi ſoli emptori acquiritur;in eumque ita translatum cenſetur; vt nec compelli poſſit,rem ipſam communicare, ſed ſolùm pretij partem, quæ ex eius pecunia fuit,reſtituere.ſic glo.in l.ſi quis ſocietatem contraxerit. ff. pro ſocio, vt eam ſic ibi intellexerunt Baldus, & Fulgoſius: & apertius Petrus de Vbaldis in Tract. de duobus fratribus,parte quinta.colum. 1.uerſ. aduerte,quia. Idem manifeſtè ſcripſerunt Bart.in l.Titium, & Mæuium.§.altero.nume.6.verſi. & ideò ſi forte. ff.de adm.tuto. & Baldus in l. ſi fratres. in prin. col. 1.verſi. ſed quid ſi ſunt duo.ff.pro ſocio.ſic. quoque egregiè reſpondit Collegium Patauinum inter conſilia Cardinalis Zabarellæ,in cōſilio 27.Orta lite.col.pen.verſi. ſed non obſtantibus.Immo fortius reſpondit Rom. in conſ.3. col.2.& in conſi.291.nume.5. quod etiam ſi res fuit empta ex pecunia ſocij ſocietatis ſingularis,res ipſa non efficitur communis,ſed emptor tenetur reſtituere tantundem pecuniæ ipſi ſocio.Eandem ſententiam probarunt Ioan.de Anna.in conſi. 65. Viſo puncto in ſecundo dubio. Ludou.Bolog.in conſ.7.colu.pen.in fine, & Riminal.ſenior in conſi.300.num.92. lib. 2.Et hęc
6 quidem ſententia communis eſt,etſi ab ea † nōnulli diſſentiant,vt Baldus,& Salicetus in l.pen. C.ſi quis alteri uel ſibi. Angelus in conſ.174.Filius Vgonis.num.2.& Anch.in conſ. 149.nu.4. & in conſ.302.nu.3.

Tertiò ad rem maximè confert, quod ſcribunt *Bartol.in* l. 1.§.nec Caſtrenſe. columna 2. uerſi.dico ergo.ff.de collatio.bono.Baldus in l. omnimodò.§.imputari.C.de inoffic.teſta. & Iaſon in l.illud.nume.5.C. de collatio.quod ſi pa-
7 ter † emit filio militiam,ideſt officium, quod alteri vendi,vel ad heredes tranſmitti non poteſt; mortuo ipſo patre,filius iſte non tenetur conferre,atque ita communicare hoc officium cum alijs fratribus ſuis:tametſi emptum fuerit ex pecunia,quæ poſt patris obitum futura erat communis. Ratio eſt, quia hæc officia ſunt perſonalia; & ideo communia cum alijs eſſe non poſſunt. Ita & noſtro in caſu dicendum eſt,quod D.Valerius non tenetur communicare D. Mutio fratri, officium & expectatiuam obtentam a Repub.Veneta,cum perſonalis facta ſit conceſſio,in perſonam ipſius D.Valerii uel vnius ex filijs ſuis.

Quartò quod hæc expectatiua non ſit a do. Valerio communicanda dom. Mutio fratri,vel
8 ex eo apparet,quod ipſa Reſpub. Veneta † non conſueuit cōcedere has expectatiuas, & officia, vt communicentur fratribus vel filiis: Cum vni ſoli perſonæ concedere ſoleat:& hoc quidem ea ratione, vt quam primum ad ſe reuertatur: id quod nō eueniret, ſi duobus, vel pluribus ſimul facta eſſet conceſſio:quia per vnius mortem,officium non reuerteretur ad ipſam Rempub. ſed permaneret apud ſuperſtitem.Hæc conſuetudo & obſeruantia Reipub. manifeſtè probatur ex conceſſione iam facta Clariſſimo dom. Thomę auo dictorum dominorum Valerij, & Mutij, quæ ſane conceſſio facta ei fuit,pro vno ex filiis ſuis tantum. Non ergo eſt communicabile hoc officium:ſicuti communicabilia non ſunt officia
9 † & præbendæ,quæ a ſummo Pontifice conceduntur,ut tradunt Bartol.Baldus,& Iaſon ſuprà commemorati. Ex quo infertur,nihil imputari poſſe dom.Valerio,quod non curauerit domin. Mutium æqualiter nominari in ipſa conceſſione,& priuilegio conceſſo a Repub. Nam etſi curaſſet omni ſtudio,& diligentia vt ipſe dom.Mutius nominaretur, non tamen obtinere potuiſſet,id quod ſatis clarè apparet, quod nec etiam conſequi potuit, ut ipſe unà cum filiis ſuis nominaretur. Eſt ergo maximè uериſimile,quod nec pro dom.Mutio obtinere potuerit.

Nec hic obſtat,quod dom. Valerius promiſerit ipſi dom. Mutio,quod communicaſſet id totum,quod a Repub. Veneta impetraſſet, & obtinuiſſet:quia reſpondetur, quod cum incertum omnino eſſet,quid impetrare,& obtinere potuiſ-
10 ſet,intelligenda eſt promiſſio † hoc modo, quod ſi impetraſſet rem communicabilem, illa communis omninò eſſet, ſi verò communicabilis nō fuiſſet,quod reditus,& prouentus ex ea venientes communicarentur. Et ſi aliter diceremus, ſequeretur quod domin.Valerius voluerit promittere impoſſibilia, quod dicendum non eſt.

Eſt itaque concludendum, domin. Valerium teneri ſolummodo communicare reditus expectatiuæ impetratę: Id quod intelligitur, uel non æqualiter: cum maior portio tribui debeat ipſi domin. Valerio,reſpectu ſuæ induſtriæ. Et crediderim æquum eſſe, quod duæ partes reditus conſtituantur, quarum vna tota aſſignetur do. Valerio ob ſuam induſtriam, altera uerò pars ſubdiuidatur,& vna aſſignetur domin. Valerio, altera domin. Mutio, ob librorum portionem.
11 Ita dicimus,quod ſi filius † ex pecunia patris ſuo nomine negotiatur, & multa acquirit, illorum acquiſitorum pars aſſignatur induſtriæ, quæ tota eſt negotiatoris, altera aſſignatur pecuniæ, quæ communis eſt,& ob id in duas alias partes diuiditur,& vna vni, altera alteri aſſignatur. ſic tradunt poſt alios Iaſon in lege illud,numero ſeptimo.C.de collatio.& ibidem Decius numero duodecimo Socin.ſenior,in conſilio centeſimo ſexageſimo ſecundo, columna prima,in fine.libro ſecundo,& Crauett.in conſilio centeſimo uigeſimo quinto, in fine. & in conſilio centeſimoſexageſimoquinto,num.1. Erit etiam habenda ratio expenſarum,quas erogauit dom. Valerius,dum Venetiis fuit hanc ob cauſam, ob quā ſolam ibi fuiſſe,& tam diu moram traxiſſe,credi-

 tur.

tur. Et ſi D. Mutius credit ipſum D. Valerium alia de cauſa fuiſſe Venetijs, probare id debet:
12 tum quia ei repugnat præſumptio; † quæ onus probandi in eum transfert. l. generaliter. §. ſi petitum. in fine. ff. de fideicom. liber. & tradunt glo. & omnes in l. vlt. ff. quod metus cauſa, Decius in cap. nouit. in fine. de iudicijs, & in conſ. 540. nu. 11. & Brunus in conſ. 109. num. 1. Cæteros ſciens omitto; tum etiam quia alioqui D. Valerius cogeretur probare negatiuam, quod ſcilicet non alia de cauſa quàm hac, Venetijs tam diu permanſerit. Eſt autem certum quod non
13 neganti, ſed affirmanti † incumbit probādi onus l. ei qui. ff. de probatio. & l. actor. C. eo. & tradunt omnes in l. in illa. ff. de verbo. oblig. & latiſſime Herculanus in tract. Quomodo probetur negatiua. Ita iuris ſic concludo.

SVMMARIVM.

1 *Hærede inſtituto filijs relictis decedente, euaneſcit fideicommiſſum, nec onus illius cenſetur in filijs repetitum.*

2 *Teſtator limitate & reſtrictè loquens de primo hærede ſuo, eique iniungendo onus, illud non cenſetur in ſubſtituto repetitum.*

3 *Pronomen: eiſdem, ſignificat perſonalitatem.*

4 *Poſiti in conditione cenſentur uocati, ut ex teſtamento ſuccedant.*

5 *Subſtitutionum plures gradus faciens teſtator, poſiti in conditione cenſentur ex teſtamento uocati.*

6 *Deſcendentium nomen, omnes in infinitum gradus comprehendit. & nu. 11.*

7 *Liberorum nomen plures gradus continet.*

8 *Teſtator inſtituendo filios duos, & inuicem ſubſtituendo ſi ſine liberis alter decedat, illi liberi in conditione poſiti, cenſentur uocati.*
Et ipſorum quoque deſcendentes. nu. 10.

9 *Defectus uerborum, ex expreſſis, & ueroſimili teſtatoris mente, ſuppleri debet.*

12 *Liberos in conditione ponens teſtator, cenſetur eos uocaſſe & ſubſtituiſſe.*

13 *Poſiti in conditione ſub qualitate quod legitimi ſint & ex legitimo nati matrimonio, excludunt legitimatos, qui tamen iure communi ſuccederent.*
Et cenſentur ij ſucceſsiuè uocati, & grauati per fideicommiſſum, num. 14.

15 *Teſtator filijs ſuis, ſine liberis decedentibus ſubſtituens filiam & eius liberos, cenſetur eos ſubſtituiſſe per fideicommiſſum.*

16 *Deſcendentium & liberorum nomen, non differunt inter ſe, ſed ambo collectiua ſunt.*

17 *Clauſula codicillaris adiecta in teſtamento, quem effectum ſortiatur.*

18 *Deſcendentium nomine, tàm fœminas contineri, quàm maſculos. & num. 24.*

19 *Maſculorum filiorum mentionem faciens teſtator, in una parte teſtamenti, & in alia filiorum ſimpliciter, de maſculis ſemper præſumitur intellexiſſe.*
Diſtinguendo tamen duos caſus. num. 20. & 21.

22 *Filios nepotes, & pronepotes ex filijs ſuis deſcendentes, plus dilexiſſe præſumitur teſtator, quam fratrem & eius deſcendentes licet maſculos.*

23 *Diſpoſitionem ſuam, iuri communi conformem eſſe, præſumitur teſtatorem uoluiſſe.*

25 *Filiam, nomine deſcendentium contineri in fideicommiſſo.*
Item nomine liberorum num. 26. Idque etiam intelligi de filia nupta. nu. 28.

27 *Familiæ nomine, quomodo etiam comprehendantur fœminæ, & quando non, nu. 31.*

29 *Deſcendentium nomine filias non contineri, ſtante ſtatuto, quod aſcendentibus uel deſcendentibus exiſtentibus, nō ſuccedant fœminæ.*
Niſi tamen adſit coniectura, quod teſtator etiam uocare uoluerit filias num. 30

31 *Alienatione bonorum prohibita extra familiam, poſſe alienari in filiam nuptam.*

32 *Alienationis bonorum prohibitio, acceſſoria diſpoſitionis, ſecundum illam regulatur.*

FACTI SPECIES.

Magnificus do. Scipio Fracaſtorius Veronenſis, filius do. Auantini anno. 1505. condidit teſtamentum, in quo hæredes ſcripſit do. Auantinum & Leonellum filios ſuos æquis portionibus: Deinde ſic ſubſtituit.

Et ſi contingat alterum dictorum filiorum ſuorum, quandocumque decedere ſine deſcendentibus, legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, ſubſtituit vulgariter & per fideicommiſſum expreſſe.

Et ipſis ambobus filijs dicti teſtatoris quandocumque deficientibus, ſine deſcendentibus legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, vt ſuprà, eiſdem ſic decedentibus ſubſtituit nobilem do. Jo. Baptiſtam, fratrem dilectum dicti teſtatoris: & eo tunc forte præmortuo eius deſcendentes maſculos legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio natos, vulgariter, & per fideicommiſſum &c.

Prohibens & vetans idem teſtator, dictis eius hæredibus, tàm inſtitutis quàm ſubſtitutis, venditionem & aliam quamcunque alienationem poſſeſſionis ſuæ, de Oppedano, cum omnibus & ſingulis domibus &c. Cum intentio & firmiſſimum propoſitum, ſit dicti teſtatoris; quod dictæ poſſeſſiones ſint & perpetuò remaneant dictis eius hæredibus tàm inſtitutis quàm ſubſtitutis, nec non & familiæ, & agnationi dicti teſtatoris.

Præſupponitur in facto, quod ex do. Auantino primogenito dicti dom. Scipionis, ortus eſt domi. Paulus, qui ſine prole deceſſit, natæ etiam ſunt duæ filiæ. Ex dom. Leonello verò ſecundogenito

natus

natus eſt do. Scipio iunior. Ex quo procreati ſunt dom. Annibal & do. Alexander. Ex do. Annibale, nata eſt dom. Victoria, qua ſemper mortis patris nondum nupſerat, dom. Alexander verò deceſſit ſine liberis.

Præſupponitur etiam in facto; quod ex dom. Ioan. Baptiſta fratre prædicti teſtatoris, extant nunc domini Camillus, & Ludouicus eius nepotes; qui prætendunt ſuccedere ex fideicommiſſo dicti dom. Scipionis teſtatoris, excluſa dom. Victoria, filia dicti do. Annibalis.

Dubitari nunc contingit; an prædicti domini Camillus, & Ludouicus ſuccedere debeant in hoc fideicommiſſo, excluſa dicta do. Victoria.

CONSILIVM CDXX.

Initium à Domino.

HAC de diſputatione, & graui controuerſia reſpõdendum eſt, dominos Camillum, & Ludouicum admitti minime debere, ad huius fideicommiſſi ſucceſſionẽ, excluſa D. Victoria, cuius potiora iura eſſe exiſtimo. Et quo clarius eluceſcat hec veritas, quatuor ſtatuo concluſiones; quarũ prima eſt, cõditionem illam, *ſub qua vocati fuerunt prædicti domini Camillus*, & Ludouicus poſt D. Ioan. *Baptiſtam eius* patrem, defeciſſe, ex quo domini Leonellus, & Auantinus filij hæredeſque inſtituti a *D.* Scipione patre, deceſſerunt relictis deſcendentibus, qui grauati non fuerũt reſtituere d. D. Io. Baptiſtæ uel eius filijs.

Secunda eſt concluſio; deſcendentes illos in conditione poſitos a teſtatore, cenſeri ex teſtamento vocatos.

Tertia eſt concluſio, prædictos deſcendentes ſic ex teſtamento vocatos cenſeri vocatos ſucceſſiuè per fideicommiſſum, ita quod vnus alteri reſtituere grauatus dicitur.

Quarta, & vltima eſt concluſio; ſub illo nomine deſcendentium, ita contineri fœminas vt maſculos. Quod attinet ad primam concluſionem, credo illam reddi ſatis clarã ex his, quæ reſpondi circa teſtamentum D. Auantini patris huius D. Scipionis, Illo enim in reſponſo demonſtraui;
1 quod decedente hærede inſtituto † relictis filiis, ſubſtituti non poſſint ſuccedere ex fideicommiſſo, quod euanuiſſe dicitur; nec poteſt dici illud onus repetitum a perſona ipſius inſtituti, in perſonam filiorum, ſicuti dixi probari in l. ſub conditione. ff. de hęred. inſt. cum aliis allegatis in primo argumento illius reſponſi. Et in ſecundo argumento recenſui, egregiam illam a reliquiſque receptam, auctoritatem Oldradi in d. conſil. 21. quæ & caſui noſtro optimè conuenit. Et præter ibi allegatos, addo in claris his noſtris terminis Pariſium in conſi. 51. num. 30. lib. 2. qui reſpondit, quod ſi teſtator ſubſtituit hæredi a ſe inſtituto, ſi continget eum decedere ſine deſcendentibus, ſi is hæres reliquit filios, uel filias, nepotes, uel neptes, & deinceps ſiue maſculos ſiue fęminas, conditionem dici extinctam, & ſubſtitutum omnino excludi. Quemadmodum etiam manifeſtè adaptatur vrgens illud tertium argumentum, quo vſus ſum; cum dixi, quod quando, te-
2 ſtator † limitate, & reſtrictè loquitur de primo ſuo hærede, ei perſonaliter iniungendo onus reſtitutionis fideicommiſſi, illud onus illaque conditio, non cenſetur in ſubſtitutos repetita, ſicuti dixi reſpondiſſe auctoritate multorum Crau. in cõſi. 98. nu. 5. Quod verò & noſtro in caſu D. Scipio reſtrictè & limitate impoſuerit onus reſtitutionis filiis ſuis, ſatis manifeſtè conſtat, ex quo dixit. Et ipſis ambobus filiis, quandocumque deficientibus ſine deſcendentibus legitimis, & eiſdem ſic decedentibus, ſubſtituit dom. Io. Bapti-
3 ſtam. &c. Illud pronomen, † eiſdẽ, ſignificat perſonalitatem, & reſtricte ac limitate factam eſſe ſubſtitutionem, ipſis tantum duobus filiis oſtendit: quemadmodũ dixi in prædicto tertio árgumento in ſpecie reſpondiſſe Ruinum in conſi. 99. num. 16. & in conſi. 101. nume. 9. lib. 2. quem ſecutus eſt Cæphalus in conſi. 16. num. 21. lib. 1. Et præterea eodem in reſponſo comprobaui ſententiam hanc aliis argumentis, quæ caſui noſtro conueniunt: ſicuti quartum, & quintum, quæ cum ibi legi poſſint, exiſtimaui non eſſe hic repetenda. Ibidem etiam confutaui ea, quæ huic ſententiæ repugnare videntur. Eſt itaque hac prima concluſione dicendum, dominos Camillum, & Ludouicum ſuccedere non poſse, cum prædicti domini Leonelli, & Auantinus, deceſſerint relictis deſcendentibus, qui grauati non fuerunt eis reſtituere.

Secunda eſt concluſio, qua affirmamus, deſcendentes illos dom. Auantini & Leonelli poſitos in conditione, cenſeri vocatos a teſtatore, vt ex eo teſtamento ſuccedant. Hæc concluſio multi argumentis, & rationibus facilè vera demonſtratur.

Primò auctoritate eorum, qui affirmarunt, hanc eſſe ueram, & receptam ſententiam; quod
4 poſiti in conditione † cenſentur uocati, ut ex teſtamento ſuccedant. Ita ſane affirmarunt infiniti prope illi Doctores, quos longa ſerie congerunt Boer. in quæſtion. 155. numero decimoſeptimo, Socin. iunior in conſilio 158. numero 70 & in conſilio 174. numero uigeſimoprimo, libr. ſecundo, qui ait, hanc hodie eſſe magis probatam. Et eſse æquiorem, & frequentiorem aſſeruit Pariſius in conſilio ſexto, in fine, & in conſilio ſexageſimoſexto, numero decimoquinto libro 3. idem reſpondit Crau. in conſ. 776. num. 9. uerſi. 2. ad ſententiam: lib. 5.
5 Secundò accedit, qđ qñ teſtator † eſt digreſſus ad plures gradus ſubſtõnum, tunc poſiti in

conditione cenſentur vocati.Ita reſpondit Ancha.in conſi.74.quem ſecuti ſunt alij commemorati a Boerio in d.q.155.nu.22.Et illis accedunt ex recentioribus Bero.in conſi.11.num. 18.li.2. Gozad.in conſi.64.num.10.Curtius iun. in cõſ.16.num.7.Pariſ.in conſi.31.num.24.& in conſi. 37.num.37.lib.2.Socin.iun.in conſi.141.nu.19. lib.1.& in conſi.168.numer.75.lib.2.Rubeus in conſi.28.colu.ult.Purpur. inter conſi. Siluani in conſi.53.col.pen.Alba in conſ.87.numer.12.& Craue.in conſi.878.num.10. Atqui noſtro in caſu teſtator iſte,digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum.Ergo deſcendentes illi poſiti in cõditione cenſentur ex teſtamento vocati. Illa minor propoſitio probatur.Nam teſtator,decedẽte vno filiorum ſine deſcendentibus,ſubſtituit alterum ſuperſtitem,vel eius filios;& ambobus ipſis filijs decedentibus ſubſtituit D. Io.Baptiſtam fratrem:ſi ergo inſpicimus perſonam ipſius teſtatoris,ſubſtituentis, duo ſubſtitutionis gradus explicitiexpreſſique conſiderantur.Impliciti verò atque ita taciti,plures dici debent.Nam cum no-
6 men deſcendentium † comprehẽdat gradus omnes in infinitum propè,vt dicemus infra ; ſequitur dicendum tot gradus perſonarum fuiſſe in conditione poſitos,quot nomen illud deſcendẽtium comprehendit,ex quo,& illud in conſequẽtiam venit,tot factos fuiſſe gradus ſubſtitutionũ: cum alioqui non poſſet conſiderari poſitio in conditione.Eſt enim perinde ac ſi teſtator *dixiſſet.Et ſi filius meus deceſſerit relicto filio, illum ſubſtituo, etſi nepos ille meus deceſſerit relicto filio,eum ſubſtituo:atque deinceps, donec vltimus deſcẽdentium decedat ſine filijs. Et ſi rectè* conſideramus,ita reſpondit Decianus in conſi. 41.num.24.lib.1. cum dixit, filios cenſeri uocatos,ex quo teſtator in conditione poſuit nomen
7 † liberorum,quod plures gradus continet.

Tertiò ſuffragatur, quod quando teſtator in-
8 ſtituit † duos, & eos inuicem ſubſtituit, ſi alter eorum decedet ſine filijs, illi filij ſic in conditione poſiti,cenſentur vocati. Ita reſpõderunt Corneus in conſi.146.num.10.lib.2.Riminaldus ſen. in conſi.78.num.10.lib.1.Gozad.in.conſi. 64. num 12.& Pariſius in conſ.37. nume.38.lib.2.& Zancus in l hæredes mei.§. cũ ita.in ſeptima parte.num.70.ff.ad Trebell. Atqui noſtro in caſu teſtator iſte inſtituit D.Leonellum,& Auantinum filios ſuos,& eos inuicem ſubſtituit, ſi alter eorũ decederet ſine deſcendentibus.Ergo deſcendẽtes illi cenſentur vocati. Nec dicatur non legi ſcriptam hanc reciprocam eo in teſtamento : cũ eius verba hæc ſint. Et ſi cõtingat alterum dictorum filiorum ſuorum, quandocumque decedere ſine deſcendentibus legitimis, ſubſtituit vulgariter,& per fideicommiſſum expreſſe.Hic non dixit teſtator,quem ſubſtituebat, cum non expreſſerit aliquem. Nam reſpondetur,quod,(ſi originale huius teſtamenti ita ſe habet, vt exemplum mihi exhibitum,) adeſt defectus verbo-
9 rum,† qui ſuppleri neceſſariò debet ex expreſſis, & veriſimili mente ipſius teſtatoris, qui dum dixit ; quod altero eorum decedente ſine deſcendentibus, voluit dicere quod ſubſtituebat alterum ſuperſtitem,vel eo præmortuo eius deſcendẽtes:id quod etiam colligitur ex ſubſtitutione, quam deinde ſic ſubiunxit: Et ipſis ambobus filijs quandocumque deficientibus ſine deſcendentibus legitimis,&c. eiſdem ſic decedentibus ſubſtituit D.Io.Baptiſtam, & eo tunc forte præmortuo, eius deſcendentes maſculos.&c.

Quartò mouet me,quod (vt dixi ſtatim) teſtator iſte alteri filiorum decedenti ſine deſcendentibus, ſubſtituit ſuperſtitem, vel eo præmortuo eius deſcendentes. Atqui quando teſtator ſic
10 ſubſtituit,filij illi poſiti † in conditione cenſentur vocati.Ergo & ij deſcendentes, dici debent vocati. Illa minor propoſitio probatur auctoritate multorum,nempè Socin.ſen. in conſi. 116. col.4.verſi.tertium colligunt.lib.3. Ruini in conſilio 40.num.4.in conſi.99.num. 13. in fine. li. 1. & in conſi. 198.nume.6.lib.2. Grati in conſi. 32. num. 15.lib.2.Curtij iun.in conſi. 16.num.7.Pariſij in conſi.66.num.33.lib.3.Socini iun.in conſilio 68.num.78.& in conſi.181.num.39. lib.2.& Craue.in conſi.130.num.6. & in conſi. 776.nu. 10. Et huius ſententiæ ea eſt ratio, ne ſequatur abſurdum;quod teſtator prouidere atque ita vocare voluerit, tranſuerſalium deſcendentes minus a ſe dilectos, & non a ſe ipſo deſcendentes magis dilectos.

Quintò *confert nõ parum*, quod hic teſtator *poſuit in conditione filiorum ſuorum deſcendẽ-*
11 tes,† ſub quo nomine (*vt diximus ſuprà*) continentur nepos,pronepos, & alij in infinitum propè.Et proptereà non prius ſuccedere uoluit *do.* Io.Baptiſtam,& eius filios,quàm deceſſ*erint* prędicti omnes deſcendentes filiorum inſtitutorũ. Euenire autem hoc non potuiſset in vita dictorum filiorum inſtitutorum,quorum vita tam lõgæua eſse non potuiſset, ut viderent mortẽ nepotum,pronepotum,& totius deſcendentiæ.Et ideo ſi poſt eorum mortem debet conſiderari, neceſse eſt dicere,quod filij.& alij deſcendentes dictorum inſtitutorum,vocati fuerint,vt ſcilicet vnus alteri ſuccederet, & vnus alteri reſtitueret. Ita ex ſententia Caſtren.& aliorum quorundam declarant.M.Anto.Baueria in §.hæres. in inſtit. de hæred.inſt.& Zancus in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebell. ſecundum primam editionem eſt.num.1298.Et his accedit, Decianus in conſ. 41.num.24.lib.1.qui in ſpecie reſpondit, quod ſi
12 teſtator † poſuit liberos in conditione,quorum ſub nomine continentur nepotes, & pronepotes ac alii.l.liberorum.de uerbo. ſignifi. cenſetur eos uocaſse,& inuicem ſubſtituiſse.

Sextò & vltimò ad rem optimè facit, & illa coniectura,quæ ducitur ex eo, quod teſtator iſte poſuit in conditione prædictos deſcenden-
13 tes † ſub ea qualitate,quod eſsent legitimi, & naturales,& ex legitimo matrimonio nati. Quibus quidem verbis excluduntur legitimati,qui tamẽ ſucce-

ſuccederent ab inteſtato, de iure cōmuni, ut notiſſimum eſt. Ergo, vt verificentur illa verba, & ex legitimo matrimonio natis, dicendum eſt; deſcendentes ipſos ex legitimo matrimonio poſitos in conditione, cenſeri vocatos. Ita in ſpecie coniecturam hanc probarunt Socin. iun. in conſilio 110. num. 25. & in conſi. 145. num. 39. lib. 3. Craue. in conſi. 885. col. 2. & in conſi. 917. num. 1. lib. 5. & Decianus in conſ. 41. num. 30. lib. 1. & in conſi. 34. num. 118. in fi. lib. 3.

Tertia eſt concluſio; prędictos deſcendentes
14 † ſic in conditione poſitos, & conſequenter, ex teſtamento vocatos, cenſeri vocatos ſucceſſiuè per fideicommiſſum, ita quod vnus alteri reſtituere grauatus dicitur. Hæc concluſio probatur.

Primò auctoritate multorum, qui in ſpecie ſic ſcripſerunt. Ita ſanè Caſtren. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. num. 2. de leg. 2. & apertius Socin. ſen. in l. Gallus. §. quidā rectè. nu. 9. verſicul. quartus caſus, & ibidem Alciatus. num. 49. verſi. idem ſi dictione; Idem ſcripſit eodem in loco Rubeus. nu. 49. & 50. Et in ſpecie magis, nempe quando vocati, & ſubſtituti ſunt deſcendentes, *quod cenſeantur* vocati ſucceſſiuè per fideicom*miſſum*, reſpondit Dec. in conſi. 425. num. 4. Ita *quoque manifeſtè* reſpondit Craue. in conſ. 22.
15 nu. 4. cum dixit, quod ſi teſtator † filijs ſuis inſtitutis decedentib. ſine liberis, ſubſtituit eius filiā, & ſuos, ideſt liberos, intelligitur ſubſtituiſſe liberos illos per fideicommiſſum, *ita quod ſucceſſiuè* vnus alteri *gradatim reſtituere tenetur*. Et idē Craue. *in conſ.* 131. *nu. 2. & num.* 10. qui loqui-
16 tur de hoc *nomine deſcendentium*, † ac de *nomine* liberorum, quæ inter ſe non differunt. ſunt *enim* ambo collectiua, & ſignificant filios, nepotes, *pronepotes*, & deinceps alios. Et inquit illos cenſeri *vocatos* per fideicommiſſum. Idem in ſpecie immo fortiori in caſu, reſpondit Ruinus in conſ. 139. num. 22. lib. 3. teſtator inſtituerat filios, quibus his verbis ſubſtituerat. Et ſi omnes filij mei decedent ſine filijs, vel eorum filij maſculi ſine filijs maſculis in infinitum. Reſpondit inquam Ruinus, quod cum teſtator dixerit, vel eorum filij maſculi ſine filiis maſculis uſque in infinitum, hæc ſanè verba, ſine filiis vſque in infi*nitum*, idem ſignificare ac ſi dixiſſet, ſine deſcendentibus. Et propterea cum ſub nomine collectiuo, poſiti ſint in conditione, & conſequenter vocati, intelligūtur, quod per fideicommiſſum fuerint inuicem, & ſic ſucceſſiuè vocati, & grauati. Idem Ruinus in conſi. 143. nu. 9. lib. 3. cenſuit, quod ſubſtitutione facta his verbis. Et hoc locum habeat in deſcendentibus vſque in infinitum; quos ſibi ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum. &c. cenſuit inquam Ruinus, deſcendentes illos dici ordine ſucceſſiuo inuicem vocatos, & grauatos per fideicommiſſum. Idem Ruinus in conſ. 167. numer. 13. lib. 3. His quoque accedunt Bero. in conſ. 102. nu. 25. lib. 2. Natta in conſ. 531. num. 24. lib. 3. & Decianus in conſ. 1. num. 232. & in conſ. 41. nume. 26. lib. 1.

Secundò accedit, quod etſi concedimus prædictam interpretum opinionem eſſe dubiam, ex quo ab ea multi diſſentiunt: attamen in caſu noſtro, locum omninò ea ratione habet, quod teſtator iſte per fideicommiſſum vocauit D. Ioan. Baptiſtam fratrem, eiuſque deſcendentes ipſi teſtatori minus dilectos: Ergo multo magis vocare voluit per fideicommiſſum deſcendentes filiorum ſuorum, magis dilectos. Ita in ſpecie conſiderationem hanc facit Craue. in conſ. 532. nu. 3. & in conſ. 537. nu. 3.

Tertiò, & vltimò omnem difficultatem tollit
17 clauſula codicillaris † adiecta ab ipſo teſtatore hoc in teſtamento, quæ quidem operatur, vt prędicti deſcendentes cenſeantur inuicem, & ſucceſſiuè vocati per fideicommiſſum. Ita reſpondit in ſpecie Craue. in d. conſi. 22. num. 8. & in d. conſi. 532. numer. 3.

His itaque concludendum eſt, dom. Leonellum grauatum fuiſse reſtituere, domin. Scipioni iuniori filio ſuo, & ipſum D. Scipionem D. Annibali, & demum do. Annibalem grauatum fuiſſe reſtituere dom. Victorię, quæ pariter continetur ſub illo nomine deſcendentium, ſicuti ſtatim demonſtrabimus.

Quarta, & vltima eſt concluſio, ſub illo nomi
18 ne † deſcendētium, contineri tam fæminas quā maſculos: & conſequenter dom. Victoriam cenſeri vocatam. Hæc ſanè ſententia probatur ex verbis ipſiuſmet teſtatoris, qui in reciproca ſubſtitutione, quam fecit inter dominos Leonellū, & Auātinum filios ſuos, a ſe hæredes inſtitutos, ita dixit. Et ſi continget alterum dictorum filiorum ſuorum, quandocumque decedere ſine deſcendentibus legitimis. &c. Dixit hic abſolute, ſine deſcendentibus, non autem dixit, maſculis. Idem quoque dixit, dum ſubiunxit aliam ſubſtitutionem his verbis. Et ipſis filiis quandocumq. deficientibus, ſine deſcendentibus legitimis. &c. Et tamen ipſe teſtator quando prædictis filiis ſubſtituit dom. Io. Baptiſtam, & eius deſcendentes, vocat illos ſub qualitate maſculinitatis. Ita enim dixit. Et ipſis ambobus filiis quandocumque deficientibus ſine deſcendentibus legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, eiſdem ſic decedentibus, ſubſtituit domin. Ioan. Baptiſtam fratrem dilectum dicti teſtatoris; Et eo tunc forte præmortuo, eius deſcendentes maſculos. &c. ſi ergo intellexiſſet teſtator deſcendētes illos filiorum ſuorum eſse debere maſculos, ita ibi expreſſiſset, ſicuti expreſſit, vocando deſcendentes dom. Ioan. Baptiſtæ, Voluit ergo eo ſub nomine deſcendentium, comprehendere ēt fęminas. Ita reſpondit Io. de Anna. in conſi. 22. numer. 3. quem ſecuti ſunt. Iaſon in l. qui filiabus num. 3. de leg. 1. & in conſ. 142. col. 6. uerſi. octauò. lib. 2. Ruinus in conſi. 93. num. 15. in conſ. 140 num. 6. in conſ. 144. num. 17. & in conſ. 152. nu. 6. lib. 2. Ita quoque Pariſius in conſi. 38. numer. 27.

& nu.

& num.32.& in conſ.39.num.3.lib.2. & in cōſi. 35.num.19.in conſ.56.numer.10.& in conſ. 72. num.50.lib.3.& in conſi.74.nu.14.lib.4. ſic etiā Socinus iunior in conſ.3.nu.42.& in conſ.100. num.20.lib.1.in conſi. 158.nu.40. in conſi. 170. num.29.lib.2.in conſ.13.num.26.in conſi.71.numero 14.in conſi.72.& in conſi. 136.nu.39.li.3.

Verùm non ignoro ab hac opinione receſſiſſe Abbatem in conſ.37.col.vlt.lib.2.dum reſpon
19 dit, quod ſi teſtator † in una parte teſtamenti mētionem facit filiorum maſculorum,& in alia ſimpliciter filiorum,de maſculis ſemper intellexiſſe præſumitur. Et Abbatem ſecuti ſunt alii multi nempe Curtius ſen.in conſi.52. ſuper teſtamentis.col,5.verſi.in terminis,& in conſ.76.D.Ludouicus.col.9.Curt.iun.in conſi.112.num. 4. Ripa in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.il 1.nume. 17.ff. ad Treb. Alciatus in reſp.638.num.2.Neuiz. in conſilio 33.num.9.& Rubeus in conſi.141.numer.4. Quare ad rem noſtram, conciliando opiniones Ruinus.in conſi. 140.num.6.lib.2. & apertius in conſi.168.nume.13.lib.3. & AEmilius Ferretus in conſ.11.num.9. diſtinguit duos caſus, quorū
20 primus † eſt, quando agitur de iiſdem perſonis, exempli gratia teſtator inſtituit filios ſuos, & illos ſic inuicem ſubſtituit,etſi alter eorum deceſſerit ſine filiis maſculis, alter ſuperſtes vel eo præmortuo eius filii, ſuccedat, uel ſuccedant: ſi verè ambo deceſſerint relictis filiis. & deinde eorum unus deceſſerit ſine filiis, alter, vel alii ſuperſtites ſuccedant. Hoc in caſu illa uerba, *ſine filiis*, intelliguntur de maſculis: ex quo teſtator ſemper locutus eſt de iiſdem perſonis a ſe deſcendentibus. Hic caſus noſtro non conuenit.

Secundus eſt caſus, quando agitur de diuer-
21 ſis † perſonis, nempe de deſcendentibus ab ipſo teſtatore,& de extraneis,exempli gratia teſtator ita dixit.Inſtituo filios meos,& ſi alter eorum deceſſerit ſine filiis maſculis, ei ſubſtituo ſuperſtitem,vel eius filios maſculos:ſi verò ambo deceſſerint ſine filiis maſculis, eis ſubſtituo Caium fratrem meum,& eo præmortuo,eius filios. Vel econtra ſic dixit.Inſtituo filios meos, & ſi alter eorum deceſſerit ſine filiis,ei ſubſtituo alterum ſuperſtitem,ſi verò ambo ſine filiis deceſſerint, eis ſubſtituo Caium fratrem meum, vel eo præmortuo eius filios. Hoc in caſu, qui noſtro conuenit,illa verba,ſine filiis, ſimpliciter prolata,intelligi debent tam de fæminis quàm de maſculis.Nec recipiunt interpretationem ab aliis prolatis in perſonam alterius.Cum ipſa perſonarum diuerſitas,diuerſam rationem, & interpretatio-
22 nem arguat. Eſt enim uериſimile, † & iuri communi conſentaneum,teſtatorem dilexiſſe magis filias,neptes,& proneptes ex filiis ſuis deſcendētes,quam fratrem,& eius deſcendentes. quamuis maſculos.l.cum acutiſſimi.& ibidem Doc. C.de fideicom.Et propterea ita fæminas ac maſculos a ſe deſcendētes voluit anteponere fratri,& eius deſcendentibus.Quæ ſane dilectio non conſideratur,erga fæminas ipſius fratris.

Secundò comprobatur hæc ſententia, ex eo,
23 quod præſumitur † teſtatorem voluiſſe ſuam diſpoſitionem eſſe conformem iuri communi, vt poſt alios ſcribunt Ripa in l.hęredes mei.§.cum ita.num.74.& 75.ff. ad Treb. & ibidem Zancus in nona parte.num. 5. & Alciatus de præſumpt. reg.3.præſumpt. 32. Atqui ius ipſum commune
24 ſtatuit ſub nomine deſcendentium † ita contineri fæminas,vt maſculos.l.ult.C.de ſuis, & legit. & l.1.C.de cond.inſertis. Et in ſpecie reſpondit Roman.in conſi.457.num. 3. filiam ſub nomine
25 † deſcendentium in fideicommiſſis contineri. Idem cenſuit Pariſius in conſi.51.num.30.lib.2. Cum dixit,quod ſi teſtator ſubſtituit hæredi a ſe inſtituto,ſi contingeret eum decedere ſine deſcendentibus,filiam uel neptem, & ſimilem contineri ſub eo nomine deſcendentium,ad excluſionē (vt dixi etiam ſupra) ſubſtituti,eamque ex ipſo teſtamento admitti.Ita etiam dicimus, ſub nomi-
26 ne liberorum † contineri fæminas, vt late tradit Tiraquellus in Tractat. de retractu conſang.§.1. glo.9.num.209. Quod ſane nomen liberorum,a nomine deſcendentium nil differt. Et ſub nomine deſcendentium,contineri etiam fęminas,reſponderunt Pariſi.in conſi.81.numer. 20.& 24 lib.3.& Bero.in conſi.120.num.6.lib. 2. Ergo & in caſu noſtro,teſtator iſte ſenſit, quod ſub eo nomine deſcendentium,contineatur D.Victoria fæmina deſcendens a maſculo, ideſt a dom. Annibale.

Tertiò accedit,quod a fortiori reſpōdit *Corneus in conſi.229.colu.ult.uerſi.tertia via. lib.3.*
27 *cum dixit,quod ſi teſtator † voluit bona ſua peruenire debere ad ſuam familiam*; ſub eo nomine familiæ,contineri etiam filiam. Ergo idē dicendum eſt in caſu noſtro, cum nomen deſcendentium proprius contineat filias, & neptes diſponentis, quam nomen familiæ, quod etiam tranſuerſalibus, ut puta fratribus, & ſororibus conuenit.

Quartò accedit auctoritas eorum,qui ſcripſe-
28 runt,ſub nomine deſcendentium † contineri et filiam nuptam, ut ſi priuilegium conceſſum ſit alicui pro ſe,& eius deſcendentibus,comprehēduntur etiam filiæ nuptæ. Ita ſane affirmarunt multi congeſti a Tiraquello in Tract. de legibus connub.in l.1.num. 35. Quibus accedunt Catelianus Cotta in Memorab.in uerbo,Epiſcopalis dignitas,Cagnolus in l.cum quædam puella.nu. 12.ff.de iuriſd.omn.iud.& Caſſanens in conſuetud.Burgundiæ in rub.4.§.1.num.4.Et admiſſo, quod contraria opinio ſit magis recepta, ſicuti Tiraquellus,& Cotta præcitatis in locis ſcribūt: attamen adhuc urget argumentum a ſenſu contrario, nempe filiam non nuptam,cenſeri ex deſcendentibus,& familia eius, cui conceſſum eſt priuilegium.Cum ergo tempore mortis domin. Annibalis, & ſic tempore quo euenit caſus ſucceſſionis fideicommiſſi, dom. Victoria adhuc nupta non eſſet,ſequitur dicendum,eam fuiſſe cōprehenſam illo nomine deſcendentium.

Non

Non obſtant nunc aliqua, quæ huic ſententię obſtare videntur. Et primò, ſub nomine deſcen-
29 dentium † non continentur fœminæ, qñ in ciuitate extat ſtatutum, vel conſuetudo, quod ſtantibus aſcendentibus, vel deſcendẽtibus fœminæ non ſuccedant. Ita *Baldus* in l. tres fratres ff. de pactis, Alexan. in l. Gallus. §. 1. ff. de lib. & poſth. & Iaſon in l. qui filiabus. num. 15. ff. de lega. 1. At qui in ciuitate Veronæ dicitur extare, & conſuetudo hæc, atque etiam ſtatutum prædictum. Ergo ſub eo nomine deſcendentium non continẽtur *fœminæ.*

Reſpondetur primò, non conſtare de his ſta. *tuto* & conſuetudine, quæ cum facti ſint, proba*ri* debent ab ipſis actoribus.

Reſpondetur ſecundò, prædicta poſſe habere
30 locum, quando nulla adeſſet coniectura, † qua conijci poſſet, teſtatorem vocare voluiſſe etiam fęminas. Nam tunc ſub illo nomine, deſcendentium, continentur ſolummodo maſculi, iuxta ſtatuti & conſuetudinis diſpoſitionem, ſecus eſt quando adeſt coniectura, vt in caſu noſtro, in quo ſi voluiſſet ſub eo nomine deſcendentium contineri maſculos tantum, ita id expreſſiſſet, ſicuti expreſſit, quando ſubſtituit deſcendentes do. *Io. Baptiſtæ* fratris, vt diximus ſupra.

Secundò vrgere videtur; teſtatorem hunc vo*luiſſe* bona ſua perpetuò conſeruari debere in agnatione & familia ſua: quemadmodum manifeſte diſpoſuit in ea prohibitione alienationis, ibi. Cum intentio & firmiſſimum propoſitum ſit dicti teſtatoris, quod *dictæ poſſeſſiones ſint* & perpetuo *remaneant, dictis eius hæredibus tam inſtitutis*, quàm *ſubſtitutis, nec non* & *familiæ* & agnationi ipſius *teſtatoris*. At qui quando te-
31 *ſtator* † vult bona conſeruari in agnatione & fa*milia, ſub nomine* ipſius familiæ, quod latius patet nomine *deſcendentium*, non continetur etiã filia teſtatoris. Ergo ſub illo nomine deſcendentium non continetur domina Victoria abnepitis ipſius teſtatoris. Illa minor propoſitio probatur auctoritate multorum, hoc eſt Cornei in conſi. 26. num. 6. lib. 4. Crotti in conſi. 48. nume. 39. lib. 1. Iaſonis in conſi. 108. colum. ante penul. verſi. Non quoque obſtat. lib. 4. Idem reſponderunt Ruinus in conſi. 150. num. 17. verſi. ſecundo probatur. lib. 2. & in conſi. 168. num. 16. & num. 26. verſic. non obſtat. lib. 3. Pariſius in conſil. 26. num. 16. lib. 2. & in conſi. 1. num. 59. lib. 3. Socin. iun. in conſi. 158. num. 44. in conſi. 168. num. 50. num. 58. & in conſi. 181. num. 40. lib. 2. & Hieronymus Gabriel, in conſi. 132. q. 4. num. 36. & q. 9. num. 69.

Reſpondetur primò, præcitatos Doctores loqui eo in caſu, quando teſtator uocauit deſcendentes maſculos, & proprias filias excluſit, qui ſanè caſus a noſtro multum differt, cum hic in ſubſtitutione, uocauerit ſimpliciter deſcendentes.

Reſpondetur ſecundò, a prædictis diſſentire multos affirmantes, imò prohibita alienatione
32 † bonorum, vt illa permaneant in familia, poſſe alienari in filiam etiam nuptam. Ita ſane reſpondit Alexander in conſi. 56. num. 4. lib. 1. Socinus ſenior in conſi. 227. num. 4. & num. 5. lib. 2. Curt. ſen. in conſi. 64. Antiquiſſima. colum. 16. verſic. quid plura. Ruinus in conſi. 153. num 9. & in cõſil. 203. num. 15. lib. 2. & apertius idem reſpondit Decius in conſi. 287. num. 12. qui dixit, quod prohibitus alienare extra familiam, non prohibet relinquere filiæ. Sic etiam reſpõderunt Gozad. in conſi. 34. num. 17. Pariſius in conſi. 88. nume. 20. lib. 2. in conſi. 35. nu. 5. in conſ. 47. nu. 55. & in conſi. 81. nu. 20. & 24. lib. 3.

Reſpondetur tertiò, ſicuti alias declaraui in conſilio à me reddito ſuper teſtõ dom. Auantini
32 ſenioris, clauſulam illam † prohibitionis, eſſe acceſſoriam diſpoſitionis, ſicque inſtitutionis & ſubſtitutionis, & propterea ab illa regulari, & declarari, ſicuti eo in reſponſo demonſtraui auctoritate multorum, nempe Alexan. in conſ. 59. col. vlt. lib. 3. Ruini in conſi. 134. num. 15. & 16. lib. 3. Decij in conſi. 636. nume. 17. Cępollæ inter conſilia Alexandri de Neuo, in conſi. 81. colum. pen. verſi. Nec obſtant rationes, Cardinalis Albani in conſi. 1. num. 9. & in conſi. 21. num. 8. & Hieronymi Gabrielis in conſ. 132. num. 21. Cum ergo in caſu noſtro, teſtõr in ſubſtitutione facta inter filios ſuos, & ambobus ipſis decedentibus, in cõditione poſuerit & conſequenter (vt demonſtrauimus) uocauerit, tam fęminas quàm maſculos *ſub illo* nomine deſcendentium comprehenſos, ſequitur dicendum, ſic declarandam eſſe clauſulam illam prohibitionis alienationis.

Ex prædictis intelligimus primum, dominos Camillum & Ludouicum admitti non debere ad ſucceſſionem fideicommiſſi ex teſtamento prædicti d. Scipionis ſenioris, cũ (vt ſupra in prima concluſione demonſtrauimus) non euenerit conditio & ſic caſus, cum domini Leooellus & Auantinus filij & hęredes dicti teſtatoris, deceſſerint relictis deſcendentibus. Intelligimus etiam deſcendentes illos domini Leonelli fuiſſe grauatos inter ſe reſtituere, & conſequenter dominum Annibalem, patrem dominæ Victoriæ, grauatum pariter fuiſſe, reſtituere prædictæ do. Victorię, ex quo & illud conſequitur, ipſum dominũ Annibalem teſtari non potuiſſe de bonis illis fideicommiſſi, ea relinquendo domino Alexandro fratri, quem hęredem ſuo in teſtamento inſtituit. Nec dubito quin ęquiſſimi pręſtantiſſimiq; huiuscauſę iudices, pro bono & ęquo ſint ita iudicaturi.

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum legatum, ad hæredes non eſſe tranſitorium & num.* 4.

2 *Spurio filio ſolum alimentorum cauſa poſſe legari.*

3 *Legatum annuum factum pauperi, dicitur relictum cauſa alimentorum & nu.* 49.

5 *Legatum dotis filiæ ſpuriæ relictum, eius morte ad patrem redire.*

6 *Legatum factum ſpurio cauſa alimentorum, non tranſire ad hæredes.*

Id autem non procedere in principe. num. 50,

7 *Spurio ſolus vſuſfructus relinqui poteſt.*

8 *Legatum factum contemplatione perſonæ, ipſi cohęret & cũ ea extinguitur.*

Fallere tamen poſt legati acceptationem num. 51.

9 *Donatio facta contemplatione donotarij tantum, non trãſit ad hæredes.*

10 *Repetitio deliberatam arguit uoluntatem,*

11 *Legatum in dubio præſumitur contemplatione legatarij factum, niſi aliæ extent coniecturæ. nu. 52.*

12 *Affectionem parem erga nepotes nondum conceptos aut natos, non præſumitur teſtator, atque erga filium habuiſſe quando nulla extat urgens coniectura. nu. 53.*

13 *Legatum annuum, pro primo anno purum eſt conditionale pro alijs, nec ad hæredes tranſit. Niſi adſit coniecturata teſtatoris mens & voluntas num. 54.*

14 *Legata conditionalia, ad deſcendentes legatarij non trãſire.*

15 *Legatum de una re factum, in alia poſſe præſtari.*

16 *Bona cameræ ſeu fiſci, a patrimonialib principis differunt.*

17 *Filio naturali, unciam bonorum ſuorum pater relinquere poteſt, naturales & legitimos ſi is filius habeat.*

18 *Prĩceps filio tã illegitimo, quã legitimo legare, quare poſſit.*

19 *Spurij inſtitutionem, factam a principe ſupremam poteſtatẽ habente, ualere.*

20 *Princeps eſt ſupra ius poſitiuum.*

21 *Principem contra iuris poſitiui diſpoſitionem ſe ſtatuere, ſcire ſufficit, nec clauſula opus eſt derogatoria.*

22 *Spurijs ne quid relinquatur, an ſolum iuris poſitiui, vel etiã diuini ſit.*

23 *L. quidam conſulebat ff. de re iud. an locum habeat ſolum, in principe non recognoſcente ſuperiorem, an etiam inferiore.*

24 *Sabaudiæ comes ſcienter concedens feudum ſpurio, dicitur cum eo diſpenſare.*

25 *Principe reſcribente, vel ſtatuente aliquid ex cauſa, contra ius diuinum, natutale, uel gentium, caſu quod id facere poteſt, obſeruanda conſtitutio.*

26 *Liberi poſiti in conditione cenſentur uocati.*

27 *Fideicommiſſum ad filios in conditione poſitos tranſit & num. 30.*

28 *Filij alias ab inteſtato non ſucceſſuri, in teſtamento in conditione poſiti, cenſentur ad ſucceſſionem uocati, & nu. 31*

29 *Poſitos in conditione in legatis, uocatos quoque cenſeri, uerius demonſtratur.*

32 *Fideicommiſſum cõditionale, quando etiam ad hæredes trãſmittitur.*

23 *Legatum alimentorum factum ſpurio, ad hæredes quando tranſeat.*

34 *Fideicommiſſum purificatum tranſmitti ad hæredes.*

35 *Argumentum a ſenſu contrario in ultimis uoluntatibus an admittatur. nu. 36.*

Et quando illud ſumi non debeat nu. 37.

38 *Expreſſionem eius quod tacite ineſt nil operari.*

39 *Filiæ naturali, dotem ex proprijs bonis pater conſtituere poteſt.*

40 *Filium quem conſtat illegitime natum pro naturali habemus, ſi a patre talis nominetur.*

41 *Legitimus quis ſit an illegitimus, in dubio legitimus præſumitur.*

42 *Teſtator caſui neceſſario præſumitur uoluiſſe prouidere.*

42 *Liberorum appellatione, uenire nepotes.*

44 *Nepoti ex filio ſpurio, teneri auum ad alimenta.*

45 *Teſtator id uoluiſſe præſumitur, quod interrogatus uerosimiliter reſpondiſſet.*

46 *Poteſtatis plenitudine princeps non præſumitur uſus, quando illius diſpoſitio potuit alio modo ualere.*

47 *Actus quando uel iure communi, uel ſpeciali præſumatur confectus.*

48 *Miles quando priuilegio militari uti uoluiſſe præſumatur.*

55 *Legatum conditionale, iiſdem coniecturis, quibus fideicommiſſum tranſmittitur.*

56 *Demonſtrationis cauſa dictum, non reſtringere diſpoſitionẽ teſtatoris.*

57 *Diſpoſitionem l. bene a Zenone C. de quadr. præſcript. continere iniquitatem, & ceſſare inſpecto iure pontificio, etſi res agatur inter laicos.*

58 *Sententia lata contra authorem, ſucceſſori nocet, & ei qui ab authore eſt aliquid conſequutus.*

59 *Sententia lata contra aliquem, quomodo non noceat alijs.*

60 *Sententia lata contra fiſcum, nocet ab illo cauſam habenti*

61 *Sententia contra electorem uel collatorem lata, nocet electo uel ei cui beneficium eſt collatum.*

62 *Sententia ſuper ualiditate teſtamenti lata, non ſolum hæredi ſed & alijs nocet, qui intereſſe poſſunt prætendere.*

63 *Sententia nocet alijs qui habent ius connexum cum eo, contra quem lata fuit.*

64 *Sententia multos tangens, nocet omnibus, ſcientibus litem tractari.*

65 *Connexa dicuntur, quorum unum ſine altero ſtare nequit.*

66 *Cauſam tertij comparentis pro ſuo intereſſe, dici connexam cum cauſa principalis.*

69 *Sententia etiam tertio ad iudicium citato nocet.*

68 *Sententia lata contra anteceſſorem, nocere hæredi uniuerſali.*

69 *Cauſa grauis & diu pertractata, præſumitur innotuiſſe omnibus quibus potuit no ere.*

70 *Citatio per edictum, uim habet citationis ſingularis & perſonalis.*

71 *Delegatus non ſuo, ſed delegantis nomine, iuriſdictione fungitur.*

72 *Delegati a ſententia, ad quem appelletur.*

72 *Sententia lata contra principalem, nocet tertio poſſeſſori de cuius præiudicio non principaliter, ſed in conſequentiam agitur, etiam non citato.*

74 *Sententia tertio nocet, ſaltem quoad ſemiplenam probationem, quæ operatur ut iuramentum ſuppletorium deferatur.*

75 *Acta geſta coram prædeceſſore, cur coram ſucceſſore nõ ſint reproducenda.*

76 *Actorum quædam productio generalis, quæ dicatur.*

FACTI SPECIES.

Illuſtriſſimus atque excellentiſſimus dominus Ludouicus Maria, Dux Mediolani, ſuo in teſtamento inter multa, ita diſpoſuit. Ordinamus

quoque

quoque ac uolumus, quod illuſtr. Io. Paulo filio noſtro naturali, donec ad ætatem quatuordecim annorum peruenerit, idem ſucceſſor & hæres noſter ſingulo anno prouiſionem trium millium ducatorũ dare teneatur. Et peracto quartodecimo anno, idem ſuppleat uſque ad ſummam quinque millium ducatorum annuorum, ita ut peracto ipſo quartodecimo anno, omnibus prouentibus computatis, quę ei data erunt, habeat quinque millium ducatorum ſummam, ſingulis annis a camera noſtra: ſi uerò contigerit alterum ex filijs noſtris legitimis ac naturalibus decedere ſine liberis, uolumus, ut Io. Paulo prouiſio eius, quæ ad eam diem habuiſſe inuenietur computatis, vſque ad ſummam decem millium ducatorũ annuorum augeatur. Et hoc etiam fieri in prouiſione inſtruſſi. Cæſaris filij noſtri naturalis ſuperius dicti, ſi de beneficijs ei vſque ad ſummam decem millium ducatorum prouiſum non fuerit, ſi uero acciderit, ut Io. Paulus ſine liberis decedat, prouiſiones eius, cum omnibus redditibus firmis quæ a nobis, aut a Camera noſtra habuiſſe inuenietur, ad filium noſtrum hæredem & ſucceſſorem perueniant. Et idem obſeruari, decedente in ſimili caſu illuſtr. Cæſare prædicto pro his, quæ vltra beneficia ei per nos, aut hæredem noſtrum, data fuerint &c.

Præſupponitur in facto, quod illuſtr. dominus Cæſar filius naturalis dicti domini Ducis deceſſit ſine filijs, ſuperſtite præfato illuſtriſſimo domino Io. Paulo fratre, qui deinde relicto Illuſtriſſimo domino Mutio filio mortuus eſt. Qui quidem dominus Mutius declaratus Marchio Carauagij litem mouit anno. 1546. aduerſus Schineros, Biliam & Furnarium tertios poſſeſſores bonorum patrimonialium præfati domini Ducis teſtatoris; & egit dictus domino Marchio, actione hypothecaria pro conſecutione dicti legati decem millium aureorum. Perdurauit lis hæc, uſque ad annum 1554. quo tempora bona Furnarij publicata fuerunt, & poſita ad cridas. Quibus contradixit præfatus dominus Marchio. Atque ita nouum iudiciũ cæpit tractari inter ipſum dominum Marchionẽ & fiſcum Regium ſolum, eadem actione hypothecaria. Quo quidem in iudicio ſolicitatores quidam (Schineri ij erant, qui ſuppoſitis illis ſolicitatoribus, cauſam pertractabant) petierunt admitti ad ſubminiſtrandum iura fiſco, & citari ad ſingulos actus. ſicuti factum fuit. Eo in iudicio multa prædicti ſolicitatores oppoſuerunt; nempe teſtamentum illud domini Ducis non eſſe, & etſi eſſet, imperfectum & nullum eſſe. Legatum domino Io. Paulo factum non deberi. Et demum, caſu quo debeatur, non tamen eſſe ad hæredes tranſitorium. Diſputationib. tandem habitis, ſenatus excellentiſſimus Mediolani retulit ſacræ Regiæ maieſtati, ſubſcriptionem illam adhibitam teſtamento, eſſe manu ipſius domini Ducis: atque ita ſuum eſſe teſtamentum. Rurſus legatum domino Io. Paulo factum ei deberi eius vita durante. Et prædictum creditum ſpectare ad Illuſtriſſimum dominum Franciſcum, d do. Io. Pauli ex præfato illuſtriſſimo domino Mutio filio nepotem. Reſeruato iure ipſi domino Franciſco experiendi quandocumque de iuribus ſuis circa dictum legatum, an ei debeatur poſt mortem illuſtriſſimi dom. Ducis Franciſci, & ipſius do. Io. Pauli.

Hac facta relatione, præfatus dominus Marchio Franciſcus proſecutus eſt primum iudicium cõtra Schineros, (omiſſis Bilijs & alijs.) Quod quidem iudicium ſiluerat pendente lite ſuper bonis Furnarij confiſcatis. Hoc in iudicio petijt dictus dominus Marchio Franciſcus declarari, prædictum legatum fuiſſe tranſitorium ad ſe, poſt mortẽ d. dom. Ioan. Pauli aui, & do. Mutij patris. Hoc iudicium pependit vſque ad annum 1574. quo tempore domini Fiſcales Regij, obtinuerunt literas a ſereniſſimo Rege, quod ſeparatim cognoſceretur, an contra illam relationem & ſententiam excellentiſſimi ſenatus, pro præfato domino Marchione Franciſco latam, competeret fiſco remedium reuiſionis, nullitatis, reſtitutionis in integrũ, vel aliud Et propterea neceſſe fuit domino Marchioni, ſuperſedere à iudicio contra Schineros, contra quos poſtmodum continuatum fuit iudicium: Et tandem anno 1581. retulerunt ſingula tribunalia, fiſco nullum remedium cõpetere. Anno deinde 1583. Sereniſſimus Rex, mandauit excellentiſſimo ſenatui, & perilluſtri Magiſtratui extraordinario, ut auditis partibus referrent ſuæ Regiæ Maieſtati, an prædictum legatum, præfato domino Io. Paulo factum, ſit ad hæredes tranſitorium, vel non?

Dubitari nunc contingit. *Primò, an prædictum legatum ſit ad filios & deſcendentes do. Io. Pauli tranſitorium?*

Secundò, an ſententia lata contra fiſcum in eo iudicio contradictionis, cridarum factarum pro bonis do. Furnarij publicatis, qua fuit pronuntiatum teſtamentum d. Ducis Ludouici ualidũ eſſe, & legatũ do. Io. Paulo fuiſſe debitũ, an in quã prædicta ſñia noceat Schineris, qui aſſerunt, ſe in hoc iudicio cridarum citatos non fuiſſe, & propterea eſſe audiendos, ſuper ualiditate dicti teſtamenti.

CON-

CONSILIVM CDXXI.

Initium à Domino.

DE prima propoſita dubitatione reſpondendum videbatur, prædictum legatum. domino Ioan. Paulo factum, non eſſe ad eius deſcendentes & hæredes tranſitorium.

Primò ea ratione, quod legatum hoc annuũ, filio ſpurio factum, pro alimentis dicitur factum.
1 Atqui legatum alimentorum † non eſt ad hæredes tranſitorium. Ergo legatum hoc annuum nõ eſt tranſitorium ad deſcendentes & hæredes do. Io. Pauli. Illa maior propoſitio vel ex eo probari creditur, quod cum do. Io. Paulus eſſet filius ſpurius do. Ducis Ludouici, legari ei ſolùm po-
2 tuit † alimentorum cauſa. Caſtren. in conſil. 5. Quidquid dicit. lib. 1. Corneus in conſi. 217. colum. 1. lib. 3. Ruinus in conſi. 124. nume. 9. lib. 1. Afflictus in deciſ. 99. nu. 2. Petrus Beneintend. in deciſ. 22. num. 3. Natta in conſi. 402. num. 49. Craue. in conſi. 219. num. 6. verſ. ad quartum. Et ſententiam hanc ſecutus ſum in commentarijs. De arbitrarijs iudicum li. 2. caſu. 169. nu. 8. addo nunc eundem Craue. in conſi. 958. num. 8. Cum enim aliam ob cauſam legare non potuerit, præſumitur ob illam legaſſe, vt valeat legatum. l. quoties. ff. de rebus dubijs. Et quia hic ſuadet perſonæ qualitas, iuxta. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu & hab. Et accedit, quod legatum hoc eſt annuum
3 factum † pauperi & inopi, ob id dicitur alimentorum cauſa relictum. Bartolus in l. ſi ſtichum. §. 1. de verborum obligat. & ibidem Angelus. Sic & Baldus in l. codicillis. & in l. ſi cui. ff. de annuis lega. & in l. antiquitas. num. 6. C. de vſufr. Io. Lupus in cap. per veſtras. in tertio notab. §. 24. nu. 6. de donatio. inter virum & vxor. & Tiraquellus in tract. de iure primigen. q. 75. num. 2. Et ſcribit Bart. in l. ſi cum annuum. ff. de annuis lega. paria eſſe, quod teſtator fecerit legatum cum expreſſione alimentorum, vel quod ex perſona legatarij, eam ob cauſam factum præſumatur. Et Bartolum ſecuti ſunt Alber. in l. illud. C. de ſacroſ. eccl. Barba. in conſ. 79. colum. 4. in princ. lib. 3. & Tiraquellus in tract. de priuilegijs piæ cauſæ. in præfatione. verſi. ſed hoc intellige. Illã vero minorẽ propoſitionẽ, ꝙ ſcilicet, legatum alimentorum
4 † non ſit tranſitorium ad hæredes affirmant Baldus in d. l. antiquitas. num. 6. C. de vſufruct. & in auth. cui relictum. colum. vlt. C. de indict. uid. tollen. & in l. vlt. in 6. oppo. C. de hæred. inſt. & Tiraquellus de iure primige. q. 74. num. 6. Et ad rem ſcripſit Bartolus in l. vltim. §. ſi a genero. ff. de his, quæ in fraud. cred. & in l. eam quam. num. 41. C.
5 de fideicom. legatum dotis † filiæ relictum, eius morte ad patrem ipſum reuerti: non autem ad hęredem filiæ tranſire. Ea ratione vſus eſt Bartolus quia dos alimentorum loco relicta fuit. Et illum ſecuti ſunt Abbas in conſ. 115. colum. 2. lib. 2. Baldus Nouellus in tract. de dote parte ſeptima, priuileg. 16. Capicius in deciſ. 181. nu. 3. 4. & 5. Ioã. in Lupus in d. cap. per ueſtras. in tertio notab. §. 24. num. 4.

Secundò vrgere videtur traditio eorum, qui
6 ſcripſerunt in ſpecie, legatum factum ſpurio † alimentorum cauſa, non tranſire ad eius hæredes, cum ſuadente æquitate canonica præſtari illa ſoleant, iuxta cap. cum haberet. de eo, qui duxit in matr. quam polluit per adulter. Ita tradunt, Bartolus in d. l. vlt. num. 7. ff. de ijs, quib. vt indig. in l. non intelligitur. ff. de iure fiſci. Baldus in l. 1. C. de natura. lib. & ibidem Salicetus. Idem Baldus in l. ſi pater. C. de hæred. inſtit. & in l. eam, quam. num. 41. C. de fideicommiſſis. Barba. in conſilio 46. colum. 3. lib. 1. Decius in conſil. 311. colum, vlt. Ruinus in conſi. 103. in fine. lib. 3. Ripa in l. j. num. 67. ff. ſolut. matr. Io. Lupus in capit. per veſtras. §. 24. de donatio. inter virum & uxorem. Palæotus de nothis ſpurijſque filiis. ca. 5. Craue. in conſi. 186. num. 16. & in conſ. 219. num. 8. Rolan. in conſi. 74. nnm. 49. & num. 51. lib. 1. quos ſecutus ſum in commentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu 169. num. 10. Non enim proprie-
7 tas ſpurio † relinqui poteſt, ſed uſusfructus, qui morte ipſius ſpurij extinguitur. §. finitur. inſtitu. de vſufructu.

Tertiò ſic pro fiſco Regio duci poteſt argu-
8 mentum; legatum † contemplatione perſonæ factum, ipſi perſonæ legatarij, cohæret, & conſequenter perſona ipſa extincta, dicitur quoque extinctum legatum. l. ſi quis vſumfructum. ff. de vſufructu lega. vbi Bart. Et legatum factum contemplatione legatarij, extingui cum eius perſona ſcribunt Abbas in cap. 3. in fi. de teſta. & ibidẽ Imola, num. 19. & idem tradit Simon de pratis in tract. de interpretatione vltimarum voluntatum. lib. 4. ſolut. 7. num. 12. & ego ipſe in conſil.
9 84. num. 15. reſpondi, quod donatio † facta contemplatione donatarij tantùm, non tranſit ad eius hęredes, ſed cum eius perſona extinguitur. Sic etiam reſponderunt Decius in conſi. 470. numero 14. & Bertrandus in conſil. 161. nu. 2. lib. 8. At qui noſtro in caſu do. Dux legatum hoc fecit dom. Io. Paulo filio, ſui contemplatione tantùm. Ergo mortuo ipſo d. Io. Paulo, expirauit legatũ. Illa minor propoſitio probatur ex eo, quod teſtator ſemper locutus eſt de do. Io. Paulo filio, & non de alijs. Quod pluries repetijt, quæ ſane re-
10 petitio † arguit deliberatam voluntatem. l. Baliſta. ff. ad Trebell. & tradit Bartolus in l. cum ſcimus. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. Et accedit, qđ
11 in dubio † legatum præſumitur contemplatione perſonę legatarij factum. l. pater filium. §. Tuſculanos. ff. de leg. 3. vbi Bartol. in fin. Ruinus in conſi. 75. num. 8. lib. 2.

Præterea ſi teſtator voluiſſet legatum ad nepotes ex legatario tranſire, hoc ſciuiſſet exprimere: & cum non expreſſerit, dicendum eſt noluiſſe. l. 1. §. ſi autem ad deficientis. C. de cad. tollen. & in

& in ſimili ſic argumentati ſunt Iaſon in conſil. 108. in prin. lib. 1. & in conſil. 140. num. 17. lib. 2. & Decius in conſi. 416. num. 17. Et demum teſtator non præſumitur habuiſſe eandem affectionē
12 † erga nepotes nondum natos, imò nec conceptos, quam habebat erga filiū, iuxtà ea, quæ ſcribunt omnes in l. qui filiabus. de leg. 1. & reſponderunt Corneus in conſi. 204. col. 2. lib. 4. Curt. ſen. in conſi. 52. ſuper teſtamentis. colum. 4. verſi. corroborantur Curtius iunior in conſilio 57. Alciatus in reſpon. 99. nu. 24. & Craue. in conſi. 173. num. 12.

Quartò accedit, quod hoc legatum eſt temporale ſeu annuum: ſicuti manifeſta ipſa verba ſignificant, ibi, ſingulo anno, & ibi, ſingulis annis. At
13 qui legatum annuum † eſt pro primo anno purum, pro alijs verò conditionale. l. in ſingulis. & l. cum in annis. & glo. in l. legatum. ff. de annuis legatis. l. cum in annos. ff. quando dies legati cedat. l. ſi ſtichum. in fine. & l. ſi cum. § ſtipulatio. ff. de verborum obliga. Et ideò moriente ipſo legatario extinguitur legatum quò ad ſubſequentes annos, atque ita ad hæredes legatarij nō tranſit. d. §. ſtipulatio, & probat. l. cum in certis. ff. de annuis legatis, & tradunt Bartolus in l. ſi cum præfinitione. ff. quando dies legati cedat Baldus in cō ſi. 147. lib. 2. Decius in conſi. 621. num. 1. Rubeus in conſi. 23 num. 4. & Socin. iun. in conſil. 155. num. 4. lib. 2. & in conſi. 157. num. 4. lib. 2. Alciat. in reſpon. 667. num. 2. Natta in conſi. 548. nu. 5. Riminaldus iunior, in inſtit. in titulo de donationibus. in princ. num. 1166. Burſatus in conſi. 32. nu. 55. lib. 1. & Zancus in repet. l. hæredes mei. §. cum ita, in quarta parte. num. 57. ff. ad Trebell. & ibi. num. 89. ſcripſit, non tranſire etiam ad deſcē
14 tes. Idem in alijs legatis † conditionalibus, vt nec ad deſcendentes legatarij tranſeant, poſt alios reſpondit Cephalus in conſi. 56. nu. 20. lib. 1. Et eſſe legatum vſusfructus, quod cum vita legatarij extinguitur. Burſatus in conſil. 82. num. 57. libro 1.

Quintò & vltimò, admiſſo, quod prædictum legatum ſit ad hæredes tranſitorium, attamen dicendum videtur, quòd ij hæredes agere minime potuerint, poſſintque, ad bona Caſolij, & Villænouæ, ſicuti egerunt. Nam certum eſt, quod le
15 gatum † de vna re factum, in alia repeti vel præſtari poteſt. Bartolus in l. Lucius. nu. 2. & 3. ff. de alim. & ciba. lega. & reſpondit Ruin. in conſi. 65. num. 2. lib. 2.

Atqui dom. Dux Ludouicus teſtator, legauit dom. Ioan. Paulo ſummam aureorum quinque millium, quotannis præſtandam a camera ſua. Non autem legauit bona immobilia, præſertim Caſolij & Villęnouæ, quę erāt patrimonialia ip-
16 ſius Ducis. Eſt enim certum bona † camerę ſeu fiſci, differre a patrimonialibus principis, vt ſcribit Boſſius in tractat. cauſarum criminalium in tit. de iure & priuilegijs fiſci. num. 3. Ergo dicendum videtur, hos hęredes dom. Io. Pauli agere minime potuiſſe, ad hæc bona Caſolij & Villęnouę. Ex quo & illud etiam ſequitur, quod do. Io. Paulus, experiri debuit contra fiſcum, quod cum non fecerit, excluſus dicitur pręſcriptione quadriennali. l. bene a Zenone. C. de quadr. pręſcrip. Sic egregiè reſpōdit Alciatus in reſp. 382. num. 8. Et ſicuti hęres dom. Ducis, eſt tutus hac exceptione pręſcriptionis, ita etiam tuti ſunt tertij poſſeſſores. Hęc dubitationem hac in cauſa non mediocrem facere videntur.

Re tamen ipſa diligentiſſime perpenſa, accuratoque ſtudio diſcuſſa, contraria ſententia viſa eſt verior & probabilior, nempe legatum hoc tranſitorium eſſe ad hæredes, & deſcendentes dicti Illuſtriſſimi domini Io. Pauli, & conſequenter peti potuiſſe, ab illuſtriſſimo dom. Franciſco eius nepote.

Præmittendum tamen prius eſt, patri datam eſſe a lege noua Iuſtiniani, facultatem relinquen
17 di filio ſuo naturali, vnciam † ſuorum bonorum ſi filius habet legitimos & naturales. Ita ſanè cōſtituit Iuſtinianus in §. nos igitur. in auth. quibus modis natura. efficiantur ſui, & poſt alios tradit Palæotus in tracta. de nothis ſpurijſque filijs. capit. 38.

Præmitto ſecundò, nullam eſſe differentiam
18 quod princeps leget † filio ſuo legitimo; vel leget illegitimo, legatum enim vtroque caſu æque valet. Nam quādo legat filio illegitimo, dicitur velle recedere a legis diſpoſitionę, & reddere filium illum legati capacem, iuxta. l. quidam conſulebat. ff. de re iud. & ſcribit ad rem prope Baldus in l. eam quam. nu. 39. C. de fideicom. quod ſi Comes ſubaudiæ, ſcienter concedit feudum ſpurio, præſumitur cum eo diſpenſare, vt feudum retinere poſſit, quod alias non poſſet. Idem Baldus in conſi. 248. Quæritur, vtrum. lib. 1. reſpondit, dominum Bernabonem principem Mediolani, donando propriæ concubinæ, cenſeri diſpenſaſ ſe, vt illa capere poſſet. Et ad rem noſtram ſubiū-
19 git, quod ſi princeps habens ſupremam † poteſtatem, inſtituit hæredem ſpurium ſuum, valet inſtitutio, quia quod ſpurio relinqui non poſſit ē
20 iuris poſitiui, ſupra quod dicitur † eſſe princeps. Et idem Baldus in conſi. 262. Recolo. colum. 1. ver. ſequens quæſtio. lib. 1. reſpondit, prædictum Bernabonē potuiſſe legare filiabus ſuis ſpurijs, & ita eū cēſeri ſic interpretatū eſſe leges & iura. Et Baldum ſecutus manifeſtius reſpondit Crauetta in conſi. 958. num. 2. & num. 7. do. Ducem Mantuę, legando filio ſpurio diſpenſare voluiſſe vt is capere poſſet legatū. Et illo in loco exactè & diligenter ſententiam hanc tuetur aduerſus Nattam in conſi. 402. & 420. qui de eadem facti ſpecie contrarium reſponderat. Idem quoque in eadem facti ſpecie cum Crauetta, reſpondit Socinus iun. in conſ. 60. nu. 22. lib. 4.

Nec requiritur hoc caſu clauſula derogatoria
21 cum ſufficiat † principem ipſum ſcire, ſe diſponere contra iuris poſitiui diſpoſitionem. Illa enim ſciētia uim habet clauſulæ derogatorię, ſicuti ſcribunt Oldradus, Balbus, Rota Romana, Geminianus,

nus, Alexander, & Felinus, quos in ſpecie refert & ſequitur Craue. in d. conſi. 958. nume. 15. qui num. 16. & ſubſequentibus, multis rationibus & argumentis, reiecta opinione Nattæ in conſilio 402. & 420. comprobat. Et illis accedunt in ſpecie Socinus iunior in conſi. 60. nu. 13. lib. 4. qui in eadem caſu conſuluit cum Crauetta. Ita & Bellamera in concluſ. 333. in conſi. 795. col. 2. verſi. patet primum. & in concluſ. 797. num. 6. verſic. ſed vnum. Roman. in conſi. 216. num. 7. verſi. aliquando verò. Abbas in cap. cum in cunctis. §. inferiora. colum. 3. de elect. Alexã. in d. l. quidam conſulebat. num. 10. ff. de re iud. Felinus in cap. præterea. num. 9. de teſtib. cogen. Iaſon in l. Barbarius. num. 10. ff. de off. præfer. Ruinus in conſi. 85. num. 9. lib. 3. & Pariſ. in conſi. 44. num. 15. & num. 18. lib. 4. & Didacus in cap. peccatum parte 2. §. 8. verſi. hinc etiam expendi. de reg. iuris in 6. Et cum vitium illegitimitatis fuerit expreſſum ab ipſomet do. Duce, dicitur, eo non obſtante diſpenſare, vt admittit Natta in d. conſ. 402. num. 29. alios refert Gabriel in tit. de præſumpt. concluſ. 8. num. 2.

Nec repugnat, quod hæc prohibitio, ne quid
22 ſpuriis † relinquatur, ſit non ſolum iuris poſitiui ſed etiam diuini, vt probari videtur ex illo Geneſ. capitu. 51. eijce ancillam, & filium eius. Non enim erit hæres filius ancillæ, cum filio liberæ. Quam quidem legem diuinam receſet & Diuus Paulus ad Galatas cap. 4. & propterea non poſſit princeps diſpenſare, ſicuti in ſpecie docuit Barba. in cap. 1. num. 192. de conſtitu. quem ſecutus eſt Caſſaneus in conſuetud. Burgundiæ. in tit. de ſucceſſionib. §. 3. nu. 14.

Nam reſpondetur, quod imò hæc prohibitio non eſt de iure diuino, nec naturali, ſed poſitiuo tantùm, vt reſpondit Baldus in conſi. 248. Quæritur vtrum. lib. 1. & in conſi. 456. Ad euidentiam præmitto. colum. 2. verſ. tertium concluſio. lib. 5. & tradit Guielmus Maynerius in l. quoties idẽ ſermo. num. 89. & num. 90. ff. de regu. iur. & ſecutus eſt in ſpecie Socinus iunior in conſil. 60. nu. 8. lib. 4. qui reſpondit, dominũ Ducem Mantuæ relinquere abſolutè potuiſſe filio ſuo ſpurio, ex quo erat princeps habens iura imperij, & in ſuo Ducatu ſupremam obtinens poteſtatem. Et reſponſum illud fuit à Socino redditum aduerſus conſilia Nattæ, in conſi. 402. & in conſi. 420. Et cum Socino idem eodem in caſu reſpondit Craue. in conſi. 958. qui num. 1. auctoritate multorũ affirmat, Principem poſſe diſpenſare & habilem reddere ſpurium, ut ſuccedere poſſit. & præter Crauetta & ab eo relatos, idẽ affirmarunt Boer. in q. 127. num. 17. & Petrus Duenas, in reg. 366. fallen. 7. Non etiam repugnat, quod diſpoſitio illa l. quidam conſulebat. ff. de re iud. locũ habeat,
23 ſolum in principe † non recognoſcente ſuperiorem, ſicuti in Pontifice max. in Imperatore & Regibus, ſicuti in ſpecie reſpondit Natta in conſil. 402. num. 6. & num. 25. verſ. ex prædictis. qui huius opinionis fuiſſe Baldum & alios nonnullos commemorat.

Nam reſpondetur, verius eſſe, diſpoſitionem illam locum habere, etiam in inferiore à principe qui tamen facultatem habeat diſpenſandi inhabilem, ſi expreſſe vellet diſpenſare. Ita de capitulo canonicorum, quod certis in caſib. poteſt diſpenſare, ſcripſit Specula. in tit. de diſpenſatio. §. ſunt quoque in fine. Idem de Epiſcopo & capitulo reſpondit Oldradus in conſil. 329. nume. 4. & 5. & in conſi. 331. num. 3. Et in ſpecie magis docuit Baldus in l. cam, quam. num. num. 39. C. de fideicom. quod ſi Comes Sabaudiæ ſcienter concedit feudum Spurio, dicitur cum eo diſpẽſare, vt feudum retinere poſſit. Idem Baldus in conſi. 248. Quæritur vtrum. lib. 1. reſpondit (vt dixi ſupra) dominum Bernabonem Ducem & Principem Mediolani, potuiſſe diſpenſare, cum eius concubina, vt illa eſſet capax donationis, quam ei fecerat, & allegat. d. l. quidam conſulebat, quam ſenſit habere locum in eo Duce & Principe.

Idem in eadem facti ſpecie cenſuit ipſe Bald. in conſi. 262. Recolo. lib. 1. quod repetitum legitur in conſi. 456. lib. 5. Reſpõdit inquam Baldus de eadem facti ſpecie domini Bernabonis, & ibi. colum. 1. ver. ſequens quæſtio, affirmauit illum donare & legare potuiſſe, filiab. ſuis ſpurijs, quia (dixit Baldus) tantus princeps potuit iura condere & interpretari. Et Baldum ſecutus eſt Corneus in conſi. 200. colum. 1. lib. 1. & in conſ. 127. num. 7. verſ. quod & ſecundo. lib. 2. Sic & prædictos ſecutus Crauetta in conſi. 958. num. 7. apertius reſpondit, Ducem Mantuæ potuiſſe & voluiſſe diſpenſare cum eius filio ſpurio, vt legatũ ſibi relictum caperet. Et de eadem facti ſpecie idem reſpondit Socinus iunior in conſil. 60. lib. 4. Et præterea accedit, quod ſaltem ipſius dom. Ducis teſtatoris voluntas & diſpoſitio obſeruari debet de facto, in ipſo Ducatu, nec quis debet poſſe contrauenire. Ita in claris his terminis reſpondit Socinus iunior in d. conſ. 60. num. 24. libro 4. ex ſententia Cyni in l. reſcripta. in 3. & 4. quæſtione C. de precibus Imper. offeren. qui do
25 cuit, quod quando † princeps reſcribit vel ſtatuit aliquid ex cauſa, contra ius diuinum, vel naturale, vel gentium, contra quę ex cauſa diſpenſare poteſt, obſeruari ita debet, vt ſtatuit & reſcripſit, nec quid vltra quærendum eſt. Et idem reſpondit ipſe Socinus iunior in conſi. 49. nu. 35. lib. 1.

His præmiſſis, ſupereſt vt demonſtremus, dominum Ducem teſtatorem voluiſſe, legatũ hoc eſſe tranſitorium ad filios & hæredes do. Io. Pauli. Id quod multis rationibus & argumentis ſic demonſtratur.

Primo ſententiam hanc probant manifeſta illa verba teſtatoris, dum dom. Io. Paulo decedẽti ſine liberis, voluit legatum ei relictum, peruenire debere ad dominum Maximilianum hæredem vniuerſalem. Illi enim liberi dom. Io. Pauli
26 poſiti fuerunt † in conditione, & conſequenter vocati. Ita Angelus in l. in legatis. C. de legatis, & ibi-

& ibidem Corne.Iaſon in l.ſi pecuniam.in ſecundo notab.ff de cond.ob cauſam,& in cōſi.4.col. 4.lib.1.Petraſancta in ſingu.61. & cōem teſtatur Socin.iun in conſi.158.num.76.lib.2.& ſi ab ea diſſentiāt nonnulli,quos refert,& ſequitur Zancus in l.hæredes mei.§. cum ita. in 7.parte.ff.ad Trebell.Eſt ergo dicendum;quod filij,& deſcendentes D.Io.Pauli iure propriæ vocationis conſequi debeant hoc legatum.

Secundò confirmantur prædicta,ex eo,quod ſic dicimus in fideicommiſſis, in quibus obſeruatur,
27 † ut ad filios in conditione poſitos tranſeat. Ita ſanè Iaſon in conſi.233.colu.1.lib.1. Ruin.in conſi.140.num.14.& nu.15.lib.2.Craue. in cōſi. 306.col.3. Natta in conſi.ult.nu.3.& Cæphalus in conſi.16.num.2.& in conſi.283.nu.24.& hos ſecutus ſum in conſi.95.nu.3.lib.1.Et hec quidē eſt communis ſententia, & ſi diſſentiunt nōnulli congeſti a Zanco in d.l.hæredes mei.§.cum ita. in quarta parte.num.325.ff.ad Treb.

Tertiò,quod ij filij.D.Io.Pauli in conditione ſic poſiti,cenſeantur uocati, uel ex eo comprobatur.Eſt certum,quod filij,& deſcendentes.D.Io. Pauli,iei non ſucceſſiſſent ab inteſtato, quò ad hoc legatum.Nam reſpectu perſonæ.do.Io.Pauli legatum eſt perſonale:tum quia annuum ; tum quia alimentorum , ſecundum Fiſcum Regium, & aduerſarios. ſicuti diximus ſupra, & infra de-
28 clarabimus.Atqui quando filij poſiti † in conditione,non erant quò ad bona illa ſucceſſuri patri,& hæredi ab inteſtato, cenſentur ex ipſo teſtamento vocati.quia alioqui fruſtra fuiſſent poſiti in conditione.Ita affirmarunt.Comenſis,Alexāder,Corneus,Ruinus,Gratus,Socin.iunior, Cæphalus,Crauetta,& Albanus nunc meritiſſimus Cardinalis,quos retuli, & ſecutus ſum in conſi. 393.num.70.lib.4.quo loci hanc ipſam ſententiam,latè defendi,ab impugnationibus Hieronymi Zāchi in l.hæredes mei.§.cum ita,in ſeptima parte.num.69.ff.ad Treb.diſſentientis. Non hic repeto quæ illo in loco ſcripſi : Cum facilè legi ibi poſſint.

Nec obſtat,quod immo magis vera, & communis ſit opinio Doctorum,quod ſicuti in fideicommiſſis,filij poſiti in conditione,non cenſentur uocati,atque ita non admittuntur. Ita etiam in legatis non ſuccedunt.ut ſcribunt Didacus in capitul.Raynutius.§.3.num.6.de teſtam.& Zanchus in l.hæredes mei.§.cum ita in prima editione,numero 787.& in ſecunda editione, in ſeptima parte,numero ſeptuageſimo octauo. ff. ad Trebell.

Nam reſpondetur, eſſe falſum,quod commu-
29 nis ſit ſententia,in legatis † poſitos in conditione,non cenſeri vocatos,quia ex auctorum dinumeratione,quos ſupra recenſui,contrarium conſtat eſſe uerius. Et quod in hac obiectione dictum fuit,in fideicommiſſis poſitos † in conditione,non cenſeri uocatos,vel falſum eſt, cum in conſilio 152.numero decimotertio, libro ſecundo,demonſtrauerim,receptam magis, & veram eſſe,quod immo dicantur vocati vel aliud eſt in fideicommiſſis vniuerſalibus,aliud in particularibus.

Non etiam obſtat, quod etſi concedimus, filios in conditione poſitos,cenſeri vocatos, attamen non intelligitur de conceptis poſt mortem, qui non poſſunt dici poſiti in conditione,vt ſuccedere poſſint,excluſis ſubſtitutis,quoniam illius excluſio non poteſt prodeſſe filiis uocati,vt ſcribit Zuchardus in l.1.numero 80. C.de pactis.Et tantò magis ſic dicendum videtur hoc in caſu, in quo filii dom.Io.Pauli legatarij non poterant ab inteſtato ſuccedere do. Duci teſtatori ob id, quod domin.Ioan.Paulus eorum pater erat ſpurius.

Nam reſpondetur, quod immo quando filii
31 † non ſucceſſuri ab inteſtato ſunt poſiti in conditione,dicunt uocati,ſicuti ſup.demōſtrauimus & propterea cum in caſu noſtro,filii nondum nati nec concepti non eſſent ſucceſſuri ab inteſtato ipſi teſtatori l.1.§.ſi quis proximior. ff.vnde cogna.& l.Titius.ff.de ſuis & legit. ſequitur dicēdum aduerſus Zuchardum , quod immo ij nondum concepti,nec nati dicunt vocati. Non etiā quod hoc legatum ſit perſonale ; ex quo nulla habita eſt mentio nepotum, & ideo ad eos non potuit tranſire,quia reſpondetur ex his, quæ infrà dicemus.

Quartò ſuffragatur, præſumi teſtatorem magis dilexiſſe filios,& deſcendentes.do. Io.Pauli, quo ad legatum ipſi.do.Io. Paulo factum, quam do.Maximilianum,heredem uniuerſalem,iuxta. l.cum auus.ff.de cond.& demo.l.cum acutiſſimi. C.de fideico.& l.generaliter.§. cum autem.C.de inſt.& ſubſt,& in ſpecie ſic reſpondit Socin.iun. in conſi.60.num.28.lib.4. Atqui teſtator uoluit, quod decedente do.Io. Paulo ſine liberis,legatū perueniret ad ipſum domin. Maximiliani Ergo multo magis uoluiſſe præſumitur,quod tranſiret ad proprios filios,ipſius.D.Ioā.Pauli,magis quò ad ipſum legatum dilectos. Et hoc argumenti genere,utuntur Ruin.in conſi.178.col.2.in fine. lib.2.Socin.ſen.in conſi.6.col.3.uerſi.ſed in caſu noſtro.lib.3.Iaſon in conſi.52.in fin.lib.3.& Craue.in l.cum filiofam.in 2.parte.nūm.349.de leg.1.Et hos ſecutus eſt Zancus in rep.l.hæredes mei.§.cum ita.in 4.parte.numero 376.ff.ad S.C. Trebell.ij ſanè ſcripſerunt, quod etſi fideicom-
32 miſſum conditionale non † tranſmittitur ad hæredes,attamen locus eſt tranſmiſſioni, quando alioqui minus dilectus,præferretur magis dilecto,ſicuti contingeret noſtro in caſu.

Quintò confert,quod legatum etiam alimentorum factum ſpurio, eſt tranſitorium ad eius
33 hæredes, † quando adeſt coniecturata uoluntas teſtatoris.Ita in ſpecie reſpondit Socinus iun. in conſilio ſexageſimo, numero uigeſimoſexto, libro quarto.Et idem ſenſit Ioan. Lupus in capit. per ueſtras.§.uigeſimoquarto. numero ſeptimo. in fine.& num.8.

Noſtro in caſu adeſt coniectura efficax:quia vo-

luit teſtator, quod decedente ipſo. D. Ioã. Paulo ſine filijs, legatum perueniret ad do. Maximilianum hæredem uniuerſalem: Porrò cum deceſſerit do. Io. Paulus, relicto filio D. Mutio, ſequitur dicendum reſolutam fuiſſe conditionem, atque ita legatum peruenire non debere ad hæredem vniuerſalem, ſed tranſiuiſſe ad ipſum. D. Mutium Nam reſoluta conditione, legatum manet purũ. Decius in l. pecuniam in ſecundo notab. ff. ſi certum peta. Craue. in conſi. 62. colu. 1. & in ſpecie Socin. iunior in conſi. 141. num. 27. lib. 2. reſpon
34 dit, † fideicommiſſum purificatum, ideſt, poſtquã euenit conditio, tranſmitti, etiam ſi nõdum facta ſit eius reſtitutio ab hærede grauato. Nec repugnat, quod imò pater non poteſt relinquere alimenta ſpurio, ut illa tranſeant ad ipſius ſpurij hęredes: quia infra ſuo loco reſpondebimus.

Non etiam obſtat quod dicitur, prædictũ argumentum ſumi a ſenſu contrario, hoc modo; teſtator uoluit legatum peruenire ad hæredem, decedente legatario ſine filijs: Ergo a ſenſu contrario, legatario decedente cum filijs, noluit per-
35 uenire. Quod ſanè † argumentum non admittit in ultimis uoluntatibus. Iaſon in l. 1. §. huius rei. num. 56. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdict. & in l. 1. nu. 11. C. de pactis. Corſetus in ſingulari in uerbo argumentum. Et idem ſcribunt gl. & Bar. ac alij in l. Lucius. la 2. ff. de hære. inſt. & in d. l. 1. C. de pactis. Nam reſpondetur, quod immo Corſetus cõtrarium præcitato in loco dicit. & Dec. in d. l. 1. nu. 47. ff. de officio eius, admittit,
36 ſumi poſſe † argumentum a ſenſu contrario in ultimis uoluntatibus; & recenſet huius opinionis alios interpretes. Et accedit quod ſicuti recepta magis eſt Doctorum ſententia, poſitos in cõditione cenſeri vocatos, ſicuti ſcripſi in d. conſi. 152. nu. 13. Ita quoque recepta eſt opinio, quod argumentum a ſenſu contrario, ualidum ſit in vltimis uoluntatibus. Nõ etiam obſtat quod obij-
37 citur, argumentum prædictum a † ſenſu contrario. non debere ſumi; cum tendat ad derogationem expreſſæ diſpoſitionis ipſius teſtatoris. l. vlt. in prin. ubi Barto. ff. de leg. 2. Iaſ. in d. l. 1. §. huius rei. num. 54. ff. de officio eius, Decius in conſi. 38. nu. 4. & Alciatus in reſp. 78. nu. 4. li. 9. Nam reſpõdetur, quod nulla hic fit derogatio voluntatis teſtatoris: cum teſtator nullum protulerit verbum, quo excludere uoluerit filios. D. Io. Pauli, a ſucceſſione legati. Doctores enim ſupra commemorati loquuntur, quando teſtator in aliqua parte teſtamenti uſus eſt aliquibus verbis claris, & manifeſtis, quę deinde non admittunt argumentũ a ſenſu contrario ſumptum, ab alijs eiuſdem teſtamenti verbis. ſic etenim loquitur Barto. in d. L vlt. in prin. numer. 1. de leg. 2. ſic Dec. & Alc. cum dixerunt, per argumentũ a ſenſu contrario ſumptum a uerbis præcedentibus, non tolli diſpoſita in ſubſequentibus.

Non etiam repugnat quob obijcitur, prædictã clauſulam, ſi deceſſerit ſine filijs, nullius eſſe conſiderationis. cum potius iuuet intentionem Fiſci
38 Regij. Nam teſtator † expreſſit ad maiorem declarationem id, quod tacitè inerat: & ideo nil operatur: ſed adiecta cenſetur cã dubitationis tollẽdę. l. cum quid. ff. ſi cert. pet. l. quæ dubitationis. ff. de reg. iur. & tradit Bar. in l. 3. ff. de leg. 1. Et in his terminis, conſuluit Soci. ſen. in conſi. 102. nu. 11. li. 3. Et ſimile eſt quod ſcripſerunt Iaſ. in conſi. 154 col. vlt. lib. 4. Crottus in l. re coniuncti. nu. 115. ff. de leg. 3. Pariſ. in conſi. 214. nu. 94. li. 2. Crau. in l. cum filio f. num. 261. & 352. de leg. 1. Nam reſpondetur, quod imò prædicta clauſula, ſi deceſſerit ſine filijs, fuit cũ miſterio adiecta à teſtatore, vt ſignificaret; quod decedente ipſo. D. Ioan. Paulo cum filijs, illi legatum haberent. Nec repugnat illud reſponſum Socini ſen. in d. conſi. 102. nu. 11. quia loquitur, quando teſtator dixit, quod poſt mortem legatariæ, cui reliquerat vſumfructum, reuerteretur vſusfructus ad hæredem, & eo non ſuperſtite, ad hæredem ipſius hæredis. Hoc etenim ex natura ipſius conſolidationis vſusfructus cum proprietate inerat. ſed non ita eſt in caſu noſtro, in hac clauſula, ſi deceſſerit ſine liberis: imò eſt in totũ cõtraria expreſſio naturæ vſusfructus. Alia ſimilia ex Iaſo. & alijs, nil ad rem pertinent. Nil etiam officit quod obijcitur, prædictum legatum permanere temporale, non obſtante prædicta ſubſtõne: ut ſimili in caſu reſpondit Soc. ſen. in d. conſi. 102. nu. 11. lib. 3. & tradunt Corn. in l. ult. C. de legatis. Cæphal. in conſi. 158. nu. 37. li. 2 Burſ. in conſ. 86. nu. 6. li. 1. & Zanchus in d. §. cum ita, in prima editione. nume. 167. & in 2. editione. *in quarta parte. nu. 38.* Nam reſpondetur, caſum noſtrum eſſe longe *diuerſum ab illo* Socini ſenioris, & ſequacium. Cum enim teſtator diſponit, quod poſt mortem vſufructuarij reuertatur vſusfructus ad hæredem, & eo non ſuper*ſtite, ad* hæredem hæredis, nil plus concedit *uſufructua*rio, nilque quo ad ſui commodum uel a ſe deſcẽdentium, addit, uel immutat. Imò vr̃ ſignificare, quod omninò uſusfructus debeat extingui cum perſona ipſa vſufructuarij, quem noluit opinari ſe eſſe liberatum onere reſtõnis ipſius vſusfructus, ob id, quod hęres ipſe eſſet præmortuus, ſed uoluit, quod hoc non obſtante, deberet reſtituere ſaltem hæredi hæredis. Diuerſum eſt in caſu nr̃o, in quo ponendo filios legatarij in conditione, ſignificauit, nolle legatarium teneri poſt mortem ſuam reſtituere legatum ipſi hæredi, ſed uoluit permanere apud ipſius legatarij filios.

Sextò accedit, quod D. Dux teſtator, relinquere potuit. D. Io. Paulo tamquã filio naturali, vnciã bonorũ ſuorũ, ex quo habebat. D. Maximilianũ filium legitimum, iuxta conſtitutionem Iuſtiniani in §. nos igitur. in auth. quib. modis natura. efficia. ſui. & diximus ſupra in primo p̃miſſo, ex hoc ſequit̃ dicendũ, ipſum. D. Ducem reliquiſſe hãc ſummam decem millium aureorum quotannis, pro vncia illa ſuorum bonorum. Immo exiſtimo legaſſe minus ea uncia: cum annui ipſi reditus. dom. Ducis, excederent ducenta milia aureorũ. Porrò cum eam vnciam ſic relinquere potuerit, & re-

& reliquerit dom. Dux, præſumitur reliquiſſe nõ tamquam alimenta, ſed ut legatum liberum, & abſolutum. Ita in ſimili omninò caſu, docuit Bulgarinus in repet. l. 1. num. 35. & 37. ff. ſoluto matrimon. quem ſecuti ſunt ibidem Camillus Viſitarinus. num. 114. & Io. Lupus in repet. capit. per ueſtras. in tertio notab. §. 24. num. 10. verſicu. ſed vbi eſſemus. Scripſerunt ij, quod cum pater naturalis, poſſit ex proprijs bonis conſtituere dotem † filiæ naturali: ſi ei dotem conſtituit, etiam ſi ſin
39 gulis menſibus, vel annis quid uoluit præſtari, illa conſtitutio, uel legatum, non ob cauſam alimentorum factum dicitur, ſed tamquam dos vera & propria, & conſequenter, ut tranſeat ad hæredes ipſius filiæ naturalis. Quod uerò dom. Ioã. Paulus fuerit filius naturalis do. Ducis, ſatis probatur aſſertione ipſiuſmet do. Ducis, qui in ſuo ipſo teſtamento, eum naturalem nominauit. Ita in ſpecie reſponderunt Ancha. in conſi. 225. Videtur prima facie dicendum. num. 5. verſi. ſuper alio dubio. & Alciatus in reſp. ultimo. num. 1. Secundum impreſſionem antiquã Lugdunenſem, qui manifeſte dixerunt, quod quando conſtat filium † eſſe illegitime natum, ſed non apparet,
40 an ſit ſpurius uel ſimpliciter naturalis, ſi a patre nominatur naturalis, talis eſſe præſumitur. Et ſaltem præſumptio hæc, trãsfert onus (ait Alciatus) probandi, in aduerſarium Barto. in l. 1. §. ad quæſtionem. in fine. ff. de quæſtio. Nec ab hac opinione diſſentit Pariſius, in conſi. 80. nu. 52. lib 2. qui in contrarium allegatur. Non enim loquitur Pariſius, quando conſtat filium eſſe illegitime natum: & dubitatur de qualitate illegitimitatis: ſed loquitur, quando dubitatur, an ſit legitimus, uel illegitimus, non apparente matrimonio parentũ Qui ſane caſus, eſt a noſtro longe diuerſus. Et eo
41 in caſu, quando ambigitur, an ſit legitimus, † vel illegitimus, in dubio præſumitur legitimus. Ita enim ſe habet recepta magis Doctorum opinio, ſicuti eam probarunt Cæpolla in cautela. 118. Socin. ſen. in conſi. 23. num. 19. li. 1. Catelianus Cotta in memoral. in uerbo, filius præſumitur legitimus, Galliaula in rub. ff. de uerb. oblig. num. 161. & eruditiſs. Cardinalis Palæotus in Tract. de nothis ſpurijſque filijs. cap. 28. num. 3. verſi. mihi inter tot. Ex quo ſequitur, multo magis hoc locũ habere, quando ſic pater nominauit filium illum legitimum, & ob id Pariſius male reſpondit. Nõ etiam obſtat, quod dom. Dux appellauerit hunc filium, ob communem ipſum loquendi uſum, quo appellare ſolemus ſpurios naturales ut tradunt Socinus ſen. in conſilio 47. numero 46. lib. quarto. Capicius in deciſio. 32. numero ſeptimo Palæotus de nothis ſpurijſque filijs. capitul. duodecimo, & Marzarius in conſilio nono. colum. duodecima, verſi. venio ad ſecundum. Nam reſpondetur, non conſtare de hoc communi loquendi vſu, qui probari debuit a fiſco Regio, ex quo eſt quid, facti ut latè rñdi in conſi. 266. nu. 63. lib. 5. Nec deferendum eſt Alciato in reſp. 52 lib. 5. ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunẽſem, & in reſpõ. 269. dum atteſtatur, in inclità ciuitate Mediolani, extare hunc communem loquendi vſum, ſi quidem reſpondetur, quod ſingulare eſt Alciati teſtimonium.

42 Septimò confert, quod teſtator † præſumitur voluiſse prouidere caſui neceſsario. l. in his. §. ſed ſi forte. ff. de ſolutio. & reſpondit Crauetta. in cõſilio 135. num. 34. & in conſi. 149. numero duodecimo, & ſcripſi in commentarijs, De arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu. 199. nume. duodecimo. Atqui dom. Dux teſtator non ſolum habuit neceſse relinquere debita alimenta, dom. Io. Paulo filio, ſed etiam dom. Mutio nepoti. d. capit. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. quam polluit per adult. ibi liberis ſuis: appellatione enim libe-
43 rorum, † ueniunt & nepotes. l. liberorum. ff. de verb. ſignifi. & tradunt Baldus in l. pen. ff. de lib. agno. Socin. ſen. in conſi. 161. num. 1. lib. 2. & Palæotus de nothis ſpurijſque filijs. cap. 38. num. 5. & cap. 47. num. 6. Didacus in epitome de ſponſalibus, in ſecunda parte. cap. 8. §. 6. Roland. a Valle in conſi. 54. num. 61. 62. lib. 2. Duenas in reg. 367 in 7. ampl. & Antonius Corduba in l. ſi quis ex liberis. §. idem reſcripſit. numero 20. ff. de liberis agno. Nec repugnat auctoritas Rubei, in conſil. 23. num. 3. in fine. quia uel male loquitur, uel intelligi debet de hærede extraneo filij naturalis.

Ergo præſumendum eſt, ipſum dom. teſtatorem uoluiſse hoc legatum tranſire debere ad do. Mutium nepotem. Et in ſpecie clariſque terminis ſic reſpondit Ruinus in conſi. 124. numer. 11. lib. 1. qui dixit, cenſeri duplicem diſpoſitionem unam fauore filij ſpurij, alteram fauore nepo-
44 tis cui auus † tenebatur relinquere alimenta. Et ideo inquit Ruinus, is nepos capit ex perſona propria, non ex perſona patris, quæ diſpoſitio ꝑ ipſo patre facta erat perſonalis. & cum eius perſona finiebatur. Et in ſpecie Ruinum ſecutus eſt Palæotus, de nothis ſpurijſque filiis. capitul. 51. in fine.

Nec repugnat, quod. D. Mutius non erat in rerum natura, tpe conditi teſtamenti, & ob id nõ tenebatur. D. Dux ei relinquere alimenta, quia reſpondetur, ut dixi ſup. quod cum legatum eſſet pro futuris annis conditionale, cenſentur vocati ēt filij nondum concepti, uel nati, tempore teſtamenti, ut latiſſime tradit Zancus in l. heredes mei §. cum ita in 4. parte num. 219. ff. ad S. C. Trebell. Non etiam obſtat, quod obijcitur, teſtatorem nõ teneri præſtare alimenta, nepotibus ex filio ſpurio, quia imò contrarium eſt uerius, vt demonſtrauimus. Nil ēt obſtat, quod teſtator iam reliquerat alia bonę ipſi. D. Io. Paulo, & quod ob id dici non potuerit inops, & alimentis carens pro ſe, & filijs, quia inf. ſuo loco reſpondebimus.

Octauò, & ultimò uoluntas hæc. D. Ducis teſtatoris, oſtendi põt illa vulgata regula, quæ dr̃, te-
45 ſtatorem † pſumi uoluiſse id, quod interrogatus uериſimiliter reſpondiſset, iuxta glo. l. tale pactũ. §. ult. ff. de pactis, ubi poſt alios Iaſon ſcribit, fortiori rõne procedere in teſtamentis, cũ diſpoſita

in eis, à ſola teſtantium voluntate pendeant. Atqui veriſimile eſt, quod ſi teſtator fuiſſet interrogatus, an vellet hoc legatum peruenire ad filios, & nepotes do. Io. Pauli, certè reſpondiſſet, quod ſic, cum eos iuris præſumptione dilexerit. l. cum auus. & quia eis tenebatur prouidere, ſi ab eorũ patre nihil fuiſſet relictum. Ergo dicendum eſt, hoc legatum eſſe ad prædictos filios, & nepotes tranſitorium. Ita in ſpecie hoc argumento vſus eſt Socin. iunior in conſi. 60. nu. 32. lib. 4. Et cum hic aliæ extent coniecturæ ſupra relatæ, ceſſat id quod dicebant Ruin. in conſi. 181. num. 6. lib. 2. & Dec. in conſi. 55. num. 8. verſ. ſed ad hoc.

Non obſtant nunc adducta in cõtrarium, quibus ſingulatim omni meo ſtudio, & diligentia ſatisfaciam. Et ad primum reſpondetur, negando maiorem illam propoſitionem argumenti, quod ſcilicet do. Dux teſtator, non potuerit aliã ob cauſam, quam alimentorum legare. do. Ioan. Paulo filio, quia immo legare ei potuit ratione vnciæ, ei tamquam filio naturali debitæ, iuxta. §. nos igitur. in auth. quib. mod. nat. efficiantur ſui, & diximus ſupra in ſexto argumento.

Præterea potuit do. Dux diſpenſare, & ſua poteſtate abſoluta legare D. Ioã. Paulo, etiam tamquam ſpurio, ſicuti demõſtrauimus ſuprà in præmiſſis. Nec hic repugnat, quod cum ipſe. D. Dux legare potuerit in cauſam alimentorum, nõ præſumitur uoluiſſe, abſolutè legare, ex quo abſolutè legando, uti debuit plenitudine poteſtatis,
46 qua quidem princeps non præſumitur † vſus, quũ eius diſpoſitio aliquo alio modo valere potuit. vt tradunt Baldus in l. bonorum. numer. 2. C. qui admitti, Caſtre. in l. princeps. num. 2. ff. de legib.

Nam reſpondetur, præſumi do. Ducem vti voluiſſe iure ſpeciali, ſicque plenitudine poteſtatis, ex quo vſus eſt verbis ſignificantibus, cum legare uoluiſſe iure ſpeciali, non autem ſecundum ius commune. Ita Alciatus in Tract. de præſumptionibus reg. 3, præſump. 36. num. 4. verſi. ſecundò limitatur, ex ſententia Cyni, & Alexandri, quibus accedunt Paulus Leonius, in Tractat. de ſubſtitutionibus, in tit. de compendioſa ſubſtitutione. num. 227. & Sfortia Oddo in Tract. Compendioſæ ſubſtit. in quinta particula, in quinto præmiſſo. col. 2. uerſi. ſecundus eſt, quando. &c. ſcripſerunt ij interpretes, quod quando actus poteſt ualere, tam de iure communi quam ſpeciali, & non extet aliqua differẽtia uel minoris utilitatis, uel æquitatis, quod uno, vel altero modo valeat, ſed tamẽ ex uerbis colligitur, quo iure actũ is conficere uoluerit, hoc caſu præſumitur actus
47 † confectus de iure ſpeciali, uel de iure communi, ut ſignificant magis ipſa uerba, ſicuti præcita-
48 ti Doctores dixerunt, militem † præſumi vſum priuilegio militari, quando vſus fuit verbis directis, quæ ex ſermonis proprietate, priuilegium ſignificant. Et ſimile tradit idem Alciatus in d. præſumptio. 36. in fine, poſt Aretinum in l. 1. §. ſi quis ita. num. 18. ff. de uerbor. obligat. cum dixit, quod quando actus geſtus habet formam iuris ſpecialis, præſumitur, quod is, qui actum fecit, vſus fuerit iure ipſo ſpeciali. Porrò noſtro in caſu verba ipſa legati a dom. Duce relicti, eiuſque forma, ſignificant ipſum dom. Ducem uti voluiſſe iure ſpeciali, nempe reliquiſſe legatum abſolute, non autem cauſa alimentorum. Hoc ſanè ſignificant illa uerba, quib. uoluit legatum ipſum tranſire debere, ad hæredes do. Ioã. Pauli legatarij, vt demonſtrauimus ſupra. Id quod non eſt proprium, & regulare legati alimentorum. Non etiam repugnat illa coniectura, qua dictum fu-
49 it, præſumi legatum † factum cauſa alimentorũ, ex quo pauperi, & inopi factum eſt, ſicuti ſcribũt Baldus in d. l. antiquitas. num. 6. C. de uſufructu, & reliqui ſupra allegati. Nam reſpondetur primo, quod immo. dom. Ioan. Paulus, dici non poterat pauper, & inops, ex quo habebat multa alia bona, & reditus, iam antea ei donata, & conceſſa ab ipſo dom. Duce Ludouico patre, ſicuti colligitur ex uerbis prædicti teſtamenti. Ibi. Vt Ioan. Paulus ſine liberis decedat, prouiſiones eius, cum omnibus reditibus firmis, quæ a nobis & a Camera noſtra habuiſſe inuenietur &c. Non ergo præſumitur, quod dom. Dux reliquerit cauſa alimentorum, ſicuti in ſpecie reſpondit Natta in dicto conſi. 402. numero 48. & 49.

Reſpondetur ſecundò, illam Baldi, & ſequaciũ opinionem locum habere, quando nulla alia extat coniectura quam inopiæ, & paupertatis, ſed in caſu noſtro diuerſum eſt, cum hic extiterit cõiectura affectionis, & paternę charitatis, quemadmodum ipſemet dom. Dux teſtator, teſtatus eſt his uerbis. *Ne naturalium quoque curam negligamus, paterna charitas impellit.* &c.

Non obſtat ſecundum argumentum, ductum ab auctoritate eorum, qui ſcripſerunt, *legatum factum ſpurio, non tranſire ad eius hæredes.*

Nam reſpondetur primò legatum non fuiſſe factum ſpurio, ſed filio naturali.

Reſpondetur ſecundò, ſententiam illam nõ ha-
50 bere † locum in principe legante, qui dicitur legaſſe non in cauſam alimentorum, ſed liberè & abſolutè, ſicuti diximus ſupra.

Reſpondetur & tertiò, legatum factum ſpurio cenſeri perſonale, eius perſona inſpecta, & propterea non tranſire ad eius filios, ut illi ex patris perſona habeant. ſed dicimus, filium ipſius ſpurij cenſeri vocatum, ex propria ſui perſona, cui ſuus ipſe tenebatur relinquere alimenta, quemadmodum oſtendimus ſupra, in ſeptimo argumento, auctoritate Ruini in dicto conſi. 124. numer. 11. lib. 1. & Palæoti, de nothis ſpurijſque filijs capit. 51. in fine. Et alijs rationibus demonſtrauimus, dom. Ducem teſtatorem, uocare uoluiſſe filios, & deſcendentes dicti. D. Io. Pauli filij.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpondetur primò illi maiori propoſitioni argumẽti, quod legatum factum contemplatione perſonę, extinguitur perſona ipſa extincta, ante pſius legati acceptationem, atque ita acquiſitionem: Cũ tunc legatum efficiatur caducum. Ita loquuntur

Abbas

Abbas in d.cap.3.in fine.de teſta. & ibidem Imola.num.19.& Bart.in d l.pater filium.§.Tuſculanus.de leg.3.ſed diuerſum eſt,quando ipſe lega-
51 tarius † acceptauit legatum. Nam tunc cum effectus fuerit ipſius legati dominus, illud ad ſuos hæredes tranſmittit:ſicuti in caſu noſtro.in quo (vt ſtatim dicemus)extant multæ vrgentes coniecturæ,quibus intelligimus, teſtatorem voluiſſe,hoc legatum peruenire debere ad filios,& deſcendentes.D.Io.Pauli.

Reſpondetur ſecundò, negando minorem illam argumenti propoſitionem,quod ſcilicet teſtator legauerit.D.Ioan.Paulo,contemplatione ſuæ perſonæ tantum. Eſt enim verius legaſſe ēt contemplatione, & reſpectu deſcendentium ab ipſo do.Io.Paulo.cum ponendo eos in conditione,dicatur vocaſſe,ſicuti diximus ſupra in primo & in tertio argumēto.& deinde in quarto,quinto & alijs ſubſequentibus,adduximus alias vrgētes coniecturas,quibus manifeſte conſtat, teſtatorem voluiſse hoc legatum tranſire etiam ad filios & deſcendentes ipſius dom.Io.Pauli.Et proptereà ceſſat illud,quod dicebatur in argumento ex traditione Bart.in d.§.Tuſculanus, & ſequacium, quod legatum in dubio præſumitur factū contemplatione perſonæ legatarij.Hoc ſanè ceſ-
52 ſat in caſu noſtro, in quo † extant coniecturæ, quibus diſpoſitio teſtatoris redditur clara. Nec ad rem pertinet,illa repetitio nominis. do. Ioan. Pauli,quia ſignificant voluiſſe legare,, primum do.Ioan.Paulo, deinde eius filijs, ponendo eos in conditione. Nil etiam vrget,quod teſtator nō habuerit eandem affectionem erga nepotes,quā erga dom.Io.Paulum filium, quia hæc maioritas affectionis eſt conſiderabilis, quando ageretur de concurſu inter ipſum filium,& nepotes, quia tunc filius, vt magis dilectus,anteponendus eſſet, ſecus hoc in caſu, in quo dicimus, nepotes ſuccedere poſt filium.Et præterea coniectura il-
53 la affectionis eſt conſiderabilis, quando † nulla alia extaret urgens coniectura in contrarium, ſicuti hic multæ extant vocationis, & ideò ceſſat etiam illa conſideratio,ex vulgata illa regula. l.unicæ,§.ſin autem ad deficientis.C.de caducis tollen.

Non obſtat quartum argumentum, quia reſpōdetur,primo,quod cum do. Dux teſtator potuerit relinquere D.Io.Paulo,vel tamquam filio naturali,uel tamquam ſpurio, hæc diſtributio facta in ſingulos annos,non arguit ei legare voluiſſe loco alimentorum,ſed ut prouideret,ne ſi integram quantitatem reliquiſſet,is eam dilapidaſſet.& propterea legatum eſt ad hæredes tranſitorium. Ita egregiè declarat Camillus Viſitarinus in repet.l.1.num.118.ff. ſoluto matr.dum explicat,an dos relicta a patre filiæ,etiam ſi diſtributa ſit ſolutio in ſingulos menſes, dicatur loco alimentorum relicta,& ſic non tranſmiſſibilis: uel dicatur data ut dos,atque ita cenſeatur tranſmiſſibilis.

Reſpondetur ſecundò, quod & ſi regulariter legatum annuum, tamquam cōditionale pro futuris annis,non tranſmittitur ad hæredes pro ipſis ſubſequentibus annis,attamen tranſit ex con-
54 iectura ta mente † & uoluntate ipſius teſtatoris. Ita multorum auctoritate affirmat Riminaldus iunior,in inſtitu.in tit.de donationibus. in prin. num. 1173. & nu. 1174. & idem ſcripſit Zancus in d.§.cum ita.in quarta parte.nu.103.qui.nu.11 & num.83.admonuit, nullam eſſe conſtituendā differentiam,quò ad tranſmiſſionem. inter legatum conditionale,& fideicommiſsum conditio-
55 nale:Cum eiſdem † coniecturis ita tranſmiſſibile reddatur legatum,ſicuti fideicommiſsum. Porrò noſtro in caſu iam multis coniecturis demōſtrauimus,teſtatorem uoluiſse hoc legatum trāſire debere ad filios,& deſcendentes do.Io.Pauli,ſicuti diximus in tertio, quartò & alijs ſubſequentibus argumentis,noſtræ ſententiæ.

Non obſtat quartum,& ultimum argumentū, quia reſpondetur primò, ueram non eſse minorem illam argumenti propoſitionem, quod ſcilicet do. Dux teſtator,voluerit legatum illud annuum præſtari.do. Ioā. Paulo ex bonis cameræ, quia immo ſimpliciter grauauit do. Maximilianum hæredē vniuerſalem,præſtare legatū ipſum, & conſequenter bona omnia ipſius.do.Maximiliani,prẹſertim patrimonialia,erant obligata pro ipſius legati ſolutione, ſicuti manifeſtum eſt. & proba.l.1.C.communia de legatis.Et quod ſubiunxit teſtator;quod eam ſummam quinque millium aureorum habeat do. Io. Paulus a Camera Ducali,dixit cauſa facilioris ſolutionis; ut ſcilicet oſtēderet, unde facile ſolui poterat legatum, quod cum in pecunia numerata ſingulis annis eſset præſtandum, facilius a Camera ſeu ærario Ducali,in quo quotidie inferebantur pecuniæ, fieri poterat.& proptereà quod a camera legatū annuum pecuniarum ſolueretur, dictum a teſta-
46 tore fuit,cauſa demonſtrationis, † id quod non reſtringit diſpoſitionem, quominus legatum peti potuerit prẹſtari,ſuper alijs bonis.l.cum certus ff.de tritico, vino, oleoque leg.quam ſic declarat Bart.in d.l.Lucius.nu.3.in fine.ff.de alim.& ciba. legatis. Nec repugnat illud reſponſum Ruini in d.conſi.65.nu.3.li.2. quia loquitur Ruin. quādo conſtat teſtatorem voluiſse præſtari legatū immediatè de bonis ſuis,vt in alia re peti, & præſtari non poſſit,quam ex bonis ipſis. Id quod non euenit in caſu noſtro.

Præterea & ſecundo reſpondetur, quod imò nec do.Dux Maximilianus hæres, nec tertij poſſeſsores,curſu tpis tuti effecti ſunt ex d.l. bene a Zenone.C.de quadr.præſcript. quia conſtitutio illa nil ad rem noſtrā pertinet, nec pro fiſco hoc in caſu allegari meruit. ſi quidem locum habet, quando Princeps alienat rem alterius, quam propriam eſse exiſtimabat, & adhibita fuit ſubhaſtatio ſolennis,ſicuti declarant Franciſcus Balbus in Tract.de præſcriptionibus, in quinta parte principali,in ſecunda particula. quæſtio.octaua, uerſicul. ſeptimò limita. Curtius iunior, in

in conſil.vlt.num.8.lib.2.& Gramma. in deciſio. 65.nu.68.qui hanc eſſe ueram, & receptam Doctorum interpretationem multis affirmauit. Et
57 præterea † diſpoſitio.d.l.benè à Zenone,iniquitatem quandam continet, ob id ſaltem iure Pontificio inſpecto,ceſſare debet,etiam ſi inter laicos res agatur.Ita clarè reſpondit Socynus iunior in conſi.69.nume.60.lib. 1. De prima dubitatione ſatis.

Secunda eſt dubitatio, quæ enucleanda proponitur,an ſententia lata contra fiſcum,in eo iudicio contradictionis cridarũ factarum pro bonis D.Furnarij publicatis; quib. fuit pronuntiatum,teſtamentum prædictum D. Ducis Ludouici validum eſſe; & legatum D.Io.Paulo fuiſſe debitum; an inquã prædicta ſententia noceat Schineris,qui aſſerunt,ſe in hoc iudicio cridarum citatos non fuiſſe: & propterea eſſe audiendos,ſuper validitate dicti teſtamenti. Hac de dubitatione dicendum eſt,prædictam ſententiam nocere Schineris.

Primò certum & clarum eſt;Schinoros eſſe ſingulares ſucceſſores Regiæ Cameræ : atque ita
58 habuiſſe cauſam ab ea. Atqui ſententia † lata contra auctorem,nocet ſucceſſori; & ei, qui ab auctore illo aliquid eſt conſecutus.Ergo hæc ſententia nocet Schineris.Illa minor propoſitio probatur in l.ſi mater §.vlt. ff.de except. rei iud.& in l.2.§.ſolet quæri. ff.de petitio. hæred.vbi ſententia lata cõtra venditorem hæreditatis, nocet emptori. Et illo textu & alijs, adductus Alex.in l.ſæpe.num.62.ff.de re iud.docuit, quod illa regula,
59 qua dicimus,ſententiam latam † contra aliquem non nocere alijs,intelligitur quando illi ſint omninò alij:ſecus ſi non omninò,vt puta ſi ſunt ſucceſſores vniuerſales, vel ſingulares illius,contra quem lata fuit.Ita quoque Anchar.in conſil. 44. col. 3. verſ.ipſis ergo.Roman. in conſil.311. nume.5. ſic & Socyn.Sen. in conſ.50. num.8.lib.4. & Craue.in conſil.217.num.7.in fin.Et in ſpecie ac claris his terminis, Afflictus in deciſ. 396. nu.
60 quarto decidit, quod ſententia † lata contra fiſcũ,nocet ei, qui cauſam habuit,ab ipſo fiſco. Et manifeſtè magis Crauet.in conſ.481.nu.113. reſpondit, ſententiam latam contra Camerã Ducalẽ Mediolani,nocere ei, qui cauſam habuit ab ipſa Camera.& ibidem.numero uigeſimotertio, repetit idem de camera Marchio ali Montisferrati. Ita quoque dicimus, ſententiam latam con-
61 tra † electorem,vel collatorem,nocere ei,qui electus fuit,vel cui collatum eſt beneficiũ,& ſic ſucceſſori. Baldus, & Salycetus in l.2. C. quibus res iud.non nocet. Alex.in l.ſæpe.num.54. ff.de re iudi.Felynus in cap.pen.num.11.de re iudi.& in c. ad petitionem.num.18.de accuſa. & Lambertinus in tract.de iure patro. lib.2. parte 2.quæſtio. 11.artic.9.

Secundò accedit,quod hic lata fuit ſententia, ſuper veritate illius teſtamenti D. Ducis Io. Ludouici,an ſcilicèt eſſet verũ,vel falſum.Atqui ſen-
62 tentia † ſuper validitate teſtamenti,prodeſt vel nocet,nõ ſolum hæredi, ſed etiam alijs,qui ex eo teſtamẽto pt̃edere poſſunt aliquod intereſſe. Ergo hæc ſententia nocere debet non modò fiſco Regio:ſed ẽt Schineris, quorũ intereſt,ne ſubſiſtat illud teſtamentum.Illa minor propoſitio pbatur. l.Papinianus. §. ſi ex cauſa. & in l. poſthumus.§.ſi quis ex his. ff.de inofficioſo teſta. & docuit poſt alios Alex.in d.l.ſæpè. nu.24.25.& 26. ff.de re iudicata.Sic & Alba.in conſ.101.nume.6. & Federicus Scottus in conſ.4.nu.35.lib.1.Tomo ſecundo.

Tertiò confert, quod ſententia nocet alijs,
63 † qui habent ius connexum cum eo, contra quẽ iudicatum fuit. Ita glo.in cap.pen.81. diſtinct.& in cap.ad petitionem.de accuſa.Alexã.in l.ſæpe. num.54.de re iudi. Abbas in cap.pen. col. 11.verſ. ſeptimus.de ſenten.& re iud.quos recenſet,& ſequitur Tiraquellus,in tracta. res inter alios acta limit. 22.& accedit Ancha.in conſi.336. num.1.
64 Cum reſpondit,quod quando † ſententia tangit multos,vt puta multos creditores,vel legatarios, electores & ſimiles,dicitur nocere omnibus ſciẽtibus litem tractari. Nam ius omnium ſimul connexum quodammodo vr̃. Atqui noſtro in caſu ius ſchinerorũ connexũ eſt & fuit,cum iure fiſci Regij.Ergo ſententia lata cõtra fiſcũ,nocet Schineris. Illa minor probatur ex eo,quod connexa
65 † illa eſſe dicuntur,quorum vnum ſine altero ſtare non poteſt. Are.in cap.translato, in primo notab.de conſtit.& in conſi.29.num.20.verſic. his breuiter, qui reſpondit, connexa illa dici, quorũ vnum pendet ab altero. Et Aretinũ ſecutus ſum in tract.de arbitrarijs iudicum.lib.2.caſu.95.nu. 8. Cum ergo ius Schinerorũ pendeat à iure fiſci Regij, a quo cauſam habuit, dicendum eſt, ius ei connexum habere. Præterea effectum eſt ius cõnexũ:quia eodẽ iudicio,corã eodem iudice fuit vtriuſq.cã nẽpè fiſci,& Schinerorũ agitata: ſicuti inf.dicemus.Et quod dicat̃ ius connexum,qđ vnà fuit agitatum, coram vno iudice,proba; l. nulli.C.de iudi. & ſcripſit Andreas Gailius Germanus in lib.1.pract.obſerua.cap.70.num. 2.cau
66 ſam tertij † cõparentis pro ſuo iure, & intereſſe dici connexam,cum cauſa illius principalis in iudicio conuenti:ſicuti contingit hoc in caſu.
67 Quartò ſuffragatur,quod ſententia nocet † ẽt tertio, q fuit citatus ad illud iudiciũ. Ita ſcribit Dec.in l.2.nu.45.C.de edẽ.& in cõſ.187.nu.2.& in cõſ.348.nu.5.in fi.Imò nocet ẽt ei,qui notitia litis habuit,& ei ſe nõ oppoſuit, vt tradũt Anch. in conſ.336.nu.1.Alex.in l.ſæpe.nu.36.& 108.ff. de re iud.Fely.in c.pen.col.pe.de ſenten. & re iudi.Craue.in conſ.845.nume.2. Didacus in libro practicar.quęſtion. capit.15.numero octauo,ad fin.& Andreas Gailius Germanus li. 1.pract.obſeruat.c.70.nu.25.Atqui noſtro in caſu,prędicti Schineri tertij poſſeſsores,non ſolũ habuerunt notitiam iudicij petractati inter Fi cum Regiũ & Illuſtriſſimum Do. Mutium,filium Io. Pauli: ſed etiam fuerũt in eo citati:Imò compararerũt, & defenſiones,iuraque ſua produxerunt Ergo ſenten-

ſententia lata inter ipſum Fiſcum, & prædictum Dom. Mutium, nocere debet Schineris. Illa minor propoſitio probatur. Nam ex actis conſtat, quod eo anno 1546. cæpta fuit lis inter ipſos Schineros, & Illuſtriſſimum Do. Mutium, filium d. Dom. Io. Pauli, & illorum Schinerorum hæredes, qui nunc contendunt. Et propterea perinde eſt, ac ſi cum his tractata agitataque fuiſſet lis: cum in hæredes tranſeat litis inſtãtia. l. hæres abſens. ff. de iudi. & in ſpecie, quod inſtantia cæpta cum fiſco, tranſeat in eius ſucceſſorem reſpondit Pariſ. in conſ. 108. nume. 2. lib. 1. Et ideo
68 *diximus* ſupra, ſententiam latam contra † ante-*ceſſorem*, nocere hæredi vniuerſali. Præterea ij *ipſi* Schineri nunc contendentes, comparuerunt in hoc iudicio: Sicuti conſtat ex eorum precib. porrectis Sereniſſi. Regi Catholico, anno 1573. Quarũ *verba* hæc *ſunt*. Nuper eſt referenda in Excellẽtiſſimo *Senatu* Mediolani per Illuſtrem Senatorem D. Scipionem Simonetam ſuperinde delegatum, cauſa mota noĩe agentiũ Illuſtriſs. D. Marchionis Carauagij, contra fideliſſimos M. V. Seruitores, cõſortes de Schineris tertios poſſeſſores. &c. Et hæc quidẽ ſupplicatio fuit his verbis. *Ego Matthæus* Schiner noĩe proprio, & nomine *aliorũ de* Schineris ſubſcripſi. Et hic ipſe *Do. Matthæus* ille eſt, qui nunc contendit. Et accedit, quod etiam magna eſt præſumptio, Schineros ſciuiſſe cauſam illam inter Fiſcũ Regium &
69 D. Mutium tractari: cum eſſet cauſa † tam grauis & diu pertractata, quæ præſumitur *innotuiſſe* omnibus, quibus aliquo modo *nocere potuit*: vt in ſpecie *reſpondit* Craue. in conſil. 845. nu. 2.

Et tanto magis *ſic præſumendum* eſt, in caſu no*ſtro*, in quo diſpẽſatione habita à Senatu Excel*lentiſſimo* citati fuerunt oẽs intereſſe prætendẽ-
70 tes *per edictũ generale*. Quæ ſanè † citatio ſic ꝑmiſſa, vim habet citationis ſingularis, & perſonalis. Et ex his ẽt intelligimus, fruſtrà nunc diſputari, an ij Schineri citari ad hoc iudicium debeant, vel non. Nam citari poſſunt: cum in eos lis & inſtantia pertranſierit.

Quintò vel ex eo ſententia hæc nocet Schineris, ẽt ſi citati non fuiſſent, nec eis iudicium prædictum innotuiſſet. Nam hæc eſt ſententia lata ab Excellẽtiſſimo Senatu, ſpecialiter delegato à *Regia* Maieſtate: & propterea dicitur ſententia
71 ipſiuſmet Regis: cum delegatus † non ſuo, ſed delegantis noĩe iuriſdictione fungatur. l. 1. §. qui mandatam. vbi Docto. ff. de officio eius, & ideo
72 † à ſententia delegati appellatur is, qui appellaretur, ſi ſententia lata fuiſſet ab ipſomet delegante. L. 2. ff. quis & à quo appell. vbi latiſſime Socinus. Atqui ſi ſentẽtia lata immediatè à Rege ſupremoque Principe fuiſſet, noceret ipſis Schineris tertijs poſſeſſoribus, etiamſi nec citati nec moniti fuiſſent. Ergo etiam eis nocere debet, ſententia Senatus delegati ab ipſo Rege. Illa minor propoſitio probatur auctoritate Alexand. in l. ſæpe. numero 73. ff. de re iudi. Afflicti in deciſio. *96.* in fine. & in deciſione *190.* in fin. Tiraquelli in tracta. res inter alios acta. limit. *29.* Rebuffus in commentarijs ad Regias conſtitutiones Galliæ. tomo primo. in titu. de reſcriptis. in præfatione. numero 12. Plotus in l. ſi quando. num. 156. C. vnde vi, & in conſil. 3. num. 3. Federicus Scottus in conſilio 4. lib. 1. tomo 2. qui ſic reſpondit de ſententia lata a delegatis Ducis Mediolani, & ipſo Duce deinde confirmata. Et in terminis quod ſententia Senatus, tanquam ſententia Principis noceat tertijs non uocatis, docuit Baldus in l. 2. num. 5. C. quibus res iud. non noceat, quem ſecutus ſum in conſi. 390 num. 39. lib. 4.

Sextò ad rem pertinet, quod vbi agitur de pręiudicio
73 † tertij poſſeſſoris, non principaliter, ſed in conſequentiam, ſententia lata contra principalem ei nocet, etiam ſi citatus non fuerit. l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. ff. de inofficioſo teſtam. & l. ex contractu. ff. de re iudi. vbi ſententia lata contra hæredem, nocet ſubſtituto, & tradunt multi congeſti à Rolando in conſil. 92. nume. 19. lib. 4. & alij relati à Crauetta in conſil. 481. in fin. & in conſ. 845. num. 1. qui quidem affirmant, huic tertio ſaluam eſſe facultatẽ appellandi ab ea ſentẽtia, modò ſit intra tempus appellandi. Porrò noſtro in caſu, præiudicium Schinerorum uenit in conſequentiam, non autem principaliter: cũ ipſi ius habeant à Fiſco Regio, cuius ius ſi nullũ eſt, efficit, vt & nullum ſit illud translatum in ipſos Schineros. Et hoc in ſpecie admittit Craue. in d. conſ. 481. in fin. dum reſpondit, ſentẽtiam latam contra Camerã *Ducalem*, nocere donatario, cui Camera ipſa Ducalis donauit. Sic etiam ius emptoris eſſe conſiderabile in conſequentiam tantùm, *reſpondit* idem Craue. in d. conſi. 845. num. 1. Eſt ergo ſic dicendum in caſu noſtro, vt ſentẽtia lata contra Fiſcum Regium, nocere debeat Schineris, qui à Fiſco ipſo emerunt bona hæc, quæ in controuerſia ſunt.

Septimò & vltimò, admiſſo citrà veri præiudicium, quod hæc ſententia non faceret ius abſolutè, & in totum contra hos Schineros tertios poſſeſſores: attamen negari non poteſt, quin inducat pręſumptionem contra eos, qua Senatus ipſe Excellentiſſimus facilius aduerſus illos iudicabit. Ita docuit Alexand. in l. ſæpe. numero 70. verſicu. ſed videndum. ff. de re iudi. Tiraquellus in tracta. res inter alios acta. limita. 19. quos ſecutus ſum in conſilio 350. numero 40. & in conſilio 390. numero trigeſimonono, verſicu. reſpondetur quartò, vbi numero 40. adiunxi,
74 quod imò † ſententia nocet tertio, ſaltem quò ad ſemiplenam probationem, quæ operatur, vt deferri poſſit iuramentum in ſupplementum. Et illo in loco, huius egregiæ traditionis auctores recẽſui *Butrium*, Alexandrum, & alios, quos hic non repetam, cum illo in loco legi facilè poſſint.

Quod verò attinet ad dubitationem illam, an acta facta coram excellentiſsimo Senatu, ſuperioribus annis, ſint reproducenda nunc coram hoc ſenatu? nil eſt quod ſcribam: cum probabili

dubitatione careat. Eſt enim recepta ſententia Doctorum: acta † coram prædeceſſore magiſtra-
75 tu geſta, non eſſe reproducenda coram ſucceſſore: cum ſit idem magiſtratus, tribunal, & officium Baldus Caſtrenſis, Fulgoſius & Alex. in l. 2. C. de eden. vbi Iaſon num. 14. & Decius numer. 33. & Purpura. num. 79. qui eiuſdem opinionis recenſet Roman. in conſi. 100. in ſecundo dubio, & Felinum in c. imputari. col. vlt. de fide inſtrum. Et admiſſo, quod neceſſaria eſſet reproductio: attamen illa ſufficeret, facta ſola actorum exhibitione: vel breui repetitione; & hæc dicitur generalis
76 † quædam actorum productio: vt ſcribunt Felinus & Purpura. præcitatis in locis. Id quod obſeruatum fuiſſe intelligo hoc in caſu, dũ coram illuſtri, & ſapientiſſimo dom. Ludouico Aymo ſenatore, huius cauſæ relatore, exhibita fuerunt prædicta acta omnia, quod fieri placuit ipſi ſenatui excellentiſſimo, qui literas dedit ipſi Illuſtri. dom. Aymo, vt reaſſumptis legitimè agitatis, procederet in cauſa. Et omnem tollit dubitationem ſtatutum ipſum Mediolani c. 37. quo cautum eſt, omnia acta in eadem, & ſecunda inſtantia, pro reproductis haberi. Hæc habui, quæ hac de graui, & maximi ponderis cauſa ſcriberem; & ſi paucioribus forte agendum mihi erat, quod ſciam coram eruditiſſimis uiris eam petractari.

SVMMARIVM.

1 *Falſi crimen veneficio ac homicidio deteſtabilius.*

2 *Falſum non præſumitur.*

3 *Error potius, quam falſum præſumitur.*

4 *Falſitas vt euitetur, in dubio facienda interpretatio. Immo & aliquantum extranea num. 5*

6 *Donatio potius, quam delictum præſumitur, & quomodo intelligendus Cæphalus contrarium conſulens.*

7 *Falſitas in ciuitate inclita, non præſumitur committi.*

8 *Falſitas ob fidem notarij non præſumitur, immo tollitur.*

9. *Falſi ſuſpicio in nobiliſſimo, & ſummæ probitatis viro caſset Item in notario, & teſte num. 81*

10. *Nobili pro viro magna eſt præſumptio.*

11 *Falſi ſuſpicionem omnem purgat, ſponte coram iudice comparens.*

12. *Innocentiæ magnum argumentum, ſi ſuſpectus ſua ſponte venit in iudicium.*

13 *Mori in peccato capitali, nemo uelle præſumitur.*

14 *Inſtrumento notarij mortui, maiorem quam viuentis, fidem adhiberi.*

15 *Inſtrumenti fidem, ſuſtineri teſtibus mortuis, licet viuentes contradicant.*

16 *Vulneratus lethaliter, ſi quem excuſet, quod ab eo vulneratus non ſit, torturæ non dari locum.*

17 *Confeſſio damnati ad mortem, ſuper extorſione vſurarum fiſco præiudicat.*

18 *Scripturam uita functi probare, etſi ei nulla adhiberetur fides in viuo.*

19 *Aliquem in fraude non præſumitur, agens in extremis.*

20 *Iudicibus atteſtantibus de teſtibus uiſis, credendum eſſe.*

21 *Teſtes minus ſolemniter examinati, concludnnt tamen apud bonos viros, qui iudicant ſola facti veritate inſpecta.*

22 *Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt, in his quæ difficilis probationis ſunt.*

23 *Teſte uno pro inſtrumento deponente, requiruntur tres omni exceptione maiores, qui contrarium atteſtentur, & reddant ſcientiæ rationem, etiam non interrogati.*

24 *Iudicium poſſeſſorium oppoſita exceptione, & poſtquam diu ſuper ea fuit diſputatum, incipit habere admixtam cauſam petitorij.*

25 *Poſſeſſoria cauſam proprietatis, & dominij admixtam habere dicuntur, quando ad eius victoriam requiruntur probationes tituli ſeu dominij.*

26 *Sententia lata in poſſeſſorio, habente admixtam cauſam dominij, obſtat in petitorio.*

27 *Falſi ſuper exceptione ſemel cognitum, & iudicatum, amplius de ea quæri non debet. Et quod in cauſa ciuili de ea cognitum, neque in criminali poſtmodum poſſit de ea quæri. nu. 28*

29 *Falſitatis exceptionem, non admitti, in iudicio poſſeſſorio, adipiſcendæ uel recuperandæ. Quando tamen fallat num. 31*

30 *Clam fieri dicitur, quod ad noticiam eorum peruenire non poteſt, quorum intereſt.*

32 *Reſeruationem iurium, factam in ſententia, quæ tranſiuit in iudicatum, non impedire ſententiæ exequutionem. Nec alterare ſententiam in caſu expreſſo. nu. 33*

34 *Index ex officio, priuatum & ſecretò ſumere poteſt informationes, ut ueritatem magis detegat. Et in quibus id iudicibus maxime habeat locum, etiam poſt concluſum in cauſa. num. 35*

36 *Inſtrumentum corroſum, & uetuſtate corruptum, fidem facere, ſi diu ita obſeruatum fuit.*

37 *Donatio diu obſeruata facile non retractatur*

38 *Agere differens, donec aduerſario probationes pereant, magnam aduerſus ſe habet præſumptionem & nu. 41*

39 *Falſi querelam diu differens, fit præſumptiue ſuſpectus.*

40 *Teſtamentum producere differens, quo ſe hæredem ſcriptum aſſerit, præſumptionibus contra ſe locum facit.*

42 *Creditorem ſe aſſerens, & differens petere donec debitor uita fungatur, habet contra ſe præſumptiones.*

43 *Religionem profitentes ſolent eſſe diligentiſſimi rerum ſuarum adminiſtratores.*

44 *Præſumptiones præſertim legis, anteponuntur ſuſpicionibus.*

45 *Suſpicio præſumptione debilior.*

46 *Præſumptionum in conflictu abſoluendus eſt reus.*

47 *Inſtrumento habente alias præſumptiones coadiuuantes, pro ipſo iudicandum eſt.*

48 *Suſpicio quid ſit ſecundum Bald.*

49 *Suſpicio quid ſit ſecundum D. Thomam, & quot habeat gradus num. 51. & 55*

50 *Præſumptio temeraria ſicut & ſuſpicio, a iure non recipitur, & peccat iudex ſecundum eam iudicans.*

52 *Suſpicio uериſimilis a præſumptione differt. Et ex multis conficitur præſumptio. nu. 53 Nec ſufficit ad fidem inſtrumento adimendam num. 54*

56 *Suſpicio uiolenta, fidem & credulitatem cauſat, & fidem inſtrumento adimit.*

Operatur

Operatur quoque ut cauſa criminaliter tractate, carcerari poſſit conficiens inſtrumentum uel confici mandans. numero 57

58 Præſumptio triplex eſt.

59 Præſumptio iuris & de iure quid ſit.

60 Præſumptio iuris tantum quid ſit, & quod uiolenta dicatur, autem manifeſta, & liquida probatio.

61 Falſi in crimine, ſola præſumptione iuris conuictum, condemnari poſſe.

62 Præſumptio hominis quæ, & quomodo a Baldo diuidatur, & alijs.

63 Suſpicio, uel præſumptio hominis, niſi uiolenta ſit, fidem inſtrumento non adimit.

64 Suſpiciones aut præſumptiones hominis uiolentæ quæ dicantur, quibus falſum conuinci poteſt, iudicis poſitum eſt in arbitrio.

65 Arbitrium conceſſum, præſumitur uiro bono conueniens.

66 Notarius de falſo condemnatus ſemel, in reliquis arguit ſuſpicionem.

67 Sententia in contumaciam lata, præſumitur ob inobedientiam potius, quam quod quis delictum commiſerit.

68 Notarij inſtrumenta, qui in officio ſuo non deliquit, non poſſunt dici ſuſpecta.

69 Notario tanquam teſte de falſo condemnato, eius inſtrumẽta non redduntur ſuſpecta.

Et conceſſo ſuſpecta fieri, ſuſpicio tamen illa uiolenta non eſt. nu. 70

71 Inſtrumentum falſum ſe ſcripſiſſe, neque notario aſſerenti credi.

72 Teſti exiſtenti in extremis, non haberi fidem, ſi aſſerat, ſe falſum teſtimonium contra aliquem dixiſſe.

73 Falſum, quod ueriſimile non eſt preſumitur.

74 Donationem ab auaro factam non preſumi, & ob id neque in muliere.

75 Donationem ob ſolam ſanguinis coniunctionem non præſumi.

76 Voluntatis mutatio non præſumitur.

Niſi quid appareat in contrarium nu. 83

77 Relicta in teſtamento ob piam cauſam, non cenſentur reuocata donatione aliaue alienatione.

Id quomodo accipiendum num. 86

78 Collata in piam cauſam, per ſubſequentem alienationem reuocabilia non eſſe.

79 Non uerosimilia dicuntur, quę iuri communi nõ conueniũt, uerosimilia e contrario.

80 Præſumptionibus pluribus cõcurrentibus, illa preualet, quę delicti excluſiua eſt.

82 Donationem non præſumi, quomodo intelligendum.

84 Teſtamentum a die mortis teſtatoris ualere incipit.

85 Legare & dare alteri permiſſum eſt, quod quis Eccleſię relinquere ſcripſerat.

87 Heredis inſtitutionem nuda teſtatoris uoluntate non annullari.

88 Domini duo in ſolidum unius rei eſſe nequeunt.

89 Veriſimile quod non eſt, non tamen falſum eſt, ſed quandam eius habet imaginem, onere probandi contrarium aggrauat.

Et quando ceſſet ſuſpicio falſi nu. 90

91 Inſtrumentum ſuſpectum redditur, cum ex duobus teſtibus in eo deſcriptis, unus inſtrumento contradicit.

2 Teſtis qui deponit per uerbum uidetur, non probat.

93 Teſtis de auditu, quandam preſumptionem ſolummodo cit.

94 Facta uel dicta, ex quib. preſumptiones uel ſuſpiciones oriũtur, teſtimonio duorum probari debere.

95 Clandeſtinitas omnis, utrum dolum arguit.

Vide diſtinctionem nu. 97. & 102

96 Donatio clam facta & ſecretò, doloſa preſumitur.

98 Matrimonium interdictum & reprobatum, clam contrahẽtes ruſticus uel mulier, pretextu ignorantię non excuſantur.

99 Pactum de reuendendo, cõtractum arguit fictitium & ſimulatum, & ſi clam adhibeatur dolus præſumitur.

100 Tutor alias prohibitus res pupilli emere, ſi palam id faciat, excuſatur, ſin clam in dolo præſumitur.

101 Alienans bona ſua clam & ſecretò, ob inimicitias quas habet. præſumitur in fraudem fiſci alienare.

Secus eſt in eo, qui nulla exiſtente inimicitia uel cauſa delictum committendi, ſecretò donat uel alienat nu. 103

104 Donandi actus ſui natura non eſt prohibitus.

105 Renunciare iuri ſuo, ne in compromiſſo futuro comprehendatur, etiam clam licere.

106 Teſtator clam, & ſecreto teſtamentum faciens, non præſumitur in dolo.

107 Actu conceſſo, conceſſa cenſentur ea, ſine quibus actus redderetur inutilis.

108 Clandeſtinitas etſi dolum quandoque arguit, non tamen præſumptio eſt tam uiolenta ut falſum ex ea arguatur.

109 Inſolita arguere fraudem, & dolum.

110 Clauſula, ne donatio manifeſtetur, in donationibus adhiberi utrum conſueuerit.

Et quid de clauſula euictionis. num. 111

Vide num. 114. 116. & 117

112 Donatorem de euictione non teneri. an ſit uerum. 118 & 119

113 Falſitas dolo carere non poteſt.

115 Clauſula inſolita illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum & conſuetudinem.

120 Familiaritas quæ intercedit inter donatorem, & notarium, non arguit falſi ſuſpicionem.

121 Delictum vt euitetur, in dubio præſumendum eſt.

122 Donationem ſuſpectam fieri, falſa cauſa adiecta.

123 Cauſa falſa adiecta actui, illum quidem dubium reddit, falſitatem tamen non arguit.

124 Malus ſemel, in eodem delicti genere ſemper præſumitur talis.

125 Falſum qui ſemel commiſit, ſemper præſumitur falſarius.

126 Famam publicam probare uolens, unum tantum teſtem producendo, cum multos poſſet, ſuſpectus fit.

127 Inſtrumentum facit probationem manifeſtam, claram & probatam.

128 Faciens quod fieri non conſueuit, ſuſpectum ſe reddit.

129 Iniquum quod eſt, nullum etiam dicitur, & econtra.

130 Iniuſtitia nulla maior, quam nullitas eſſe poteſt.

131 Falſitas ut euitetur, perſonarum pluralitas præſumitur.

132 Verba cui non conueniunt, nec conuenit diſpoſitio.

133 Caſſetur, uerbum, de quo actu intelligatur.

Sic & uerbum, annulletur. nu. 134

135 Nullum dici, quod iniuſtum eſt & falſum.

136 Mors ut omnia, ſic & pudorem tollit.

137 Famam bonam poſt mortem negligere uelle, uir nobilis non eſt præſumendus.

Perſo-

138 *Perſonam alicuius ad demonſtrandum, unam qualitatem adhiberi ſufficit.*

139 *Aſſertioni iuratę de his quæ ab animo alicuius pendent, ſtandum eſt.*

140 *Ignorantiam probari, iuramento aſſerentis.*

141 *Mulieribus ſecreta non committenda.*

142 *Donatarius donationi renunciare poteſt.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXII.

CVM falſi crimen deteſtabilius
1 exiſtimetur,† veneficio ac homi
cidio, ſi credimus Angelo in §.
minoré in auth.de nuptijs. Caſ-
ſaneo in conſi.44.nu. 16.& alijs
congeſtis a Portio Imolen. in cō
ſilio 6.num.22.& num.42.ob id non ſolum gra-
uiſſimis pœnis puniri ſolet; vt copioſè ſcripſi in
lib.2.de arbitrarijs iudicum,caſu.306.col.1.& 2.
Ea propter diligentiſſimè ac accuratiſſimè con-
ſideranda ſunt,quæ hac in cauſa aduerſus Illu-
ſtriſſimum quondam dom.Franc.Eſtenſem,per
Reuerendos fratres Seruitas actores,fuerunt ad
ducta,ad demonſtrandum ipſum do. Franc. cu-
raſſe confici inſtrumentum illud donationis;
quam falſam eſſe ipſi Seruitæ aſſerunt. Quod vt
omni meo qualicumque ſtudio,& diligentia prę
ſtem;recenſebo prius rationes,& argumenta,qui
bus oſtendi facilè poteſt, donationem hanc nō
falſam,ſed veram eſſe: Deinde mea pro uirili di-
luam atque confutabo quæ ad impugnandam
hanc donationem adducta ſunt.

Primo ſatis ſuperque fundata eſt intentio Il-
luſtriſſimi dom. Franciſci quod ſcilicet hæc do-
2 natio non ſit falſa, ſed uera: cum falſum † non
præſumatur.l.cum precibus. C. de probation.&
copioſè tradit Socin.iunior in conſi. 45.nu.5.6.
& 7.lib.3.& confert tex.l.penul.C.de ijs, qui ſibi
3 adſcrib.in teſta.ubi Baldus annotauit,† errorem
potius præſumi quàm falſum. Et Baldum ſecuti
ſunt Comen.in conſi.135.colu.1. Aret.in conſi.
47.numer.3.Zuchardus in rub.ff. ſi certum peta.
num.11.& in l.ult.nume. 177. C. de edicto Diui
Adria.tollen.& Gramma.in conſi. 23.num.4.in
criminalib. Et hinc dicimus, quod in dubio fit
4 interpretatio,ut falſitas † euitetur.Ita glo. in l.iu
riſgentium.§. quod fere. vbi copioſe Iaſon.ff.de
pactis,Cæpolla in conſi.21.num.28.in criminal.
Ruinus in conſi.14.num.3.lib.5.Marſilius in cō-
ſilio 7.num.21.Ripa in l.2.nu.108.ff. ſoluto ma-
trim.Pariſius in conſi.169.nu.17.lib.4.& Gram-
ma.in conſi.30.num.8.& in conſi.41.nume.9.in
criminalib.Immo ſumitur interpretatio aliquan
5 culum † extranea,vt falſitas euitetur; ut ſcribunt
omnes inl.1.in prin.ff.de operis noui nunt. & re
ſpondit Gramma.in d.conſi.30.nu. 8. in fine; &
in conſ.33.num.4. Et demum accedit,quod po
tius præſumitur † donatio quam delictum, & ſic
quàm falſitas.Ita Alciatus in reſp.2.nume.16.ſe-
cundum antiquam impreſſionem Lugdunēſem
Nec obſtat,quod aliter reſponderit Cæphalus in
conſi.137.in fine.& in conſi.142.num.52.lib.1.
cum dixit, quod præſumitur potius fraus,quam
donatio,quia loquitur Cæphalus, quādo ſumus
in dubio,an donauerit, vel non: ſicuti in mulie-
re, quæ accepta aliqua tenui & modica dote,
opulento patrimonio renuntiauit. Hoc ſane ca-
ſu,præſumitur potius fraude decepta, quam qđ
reſiduum ad ſe pertinens uoluerit renūtiare. Di-
uerſum eſt in caſu noſtro, in quo apparet,ipſum
dom.Albertum donaſſe. Et ſi diceremus, frau-
dem præſumi ob id ſolum,quod bona omnia eſ-
ſent donata, ſuſpectæ forent omnes donationes
omnium bonorum, cum tamen a lege recipian-
tur.

Secundò comprobatur magis, & magis hæc
præſumptio,quod in ciuitate maxime celebri,ſi-
cuti eſt inclita illa Ferrariæ, non præſumitur cō-
7 mitti † falſitas. Ita reſponderunt Ioā. Iacobus de
Leonardis inter conſilia Socini iunio. in conſil.
39.num.32.lib.2.& Craue.in conſi.75. nume.8.
quos ſecutus ſum in conſi.221.nu.4.lib.3. Et ac-
cedit Burſatus in conſi.311.nu.60

Tertiò ſuffragatur,quod ob fidem, integrita-
tem,& probitatem notarij,qui cōſcripſit inſtru-
8 mentum,non ſolum non præſumitur † falſitas:
ſed etiam, ſi qua de ea extat ſuſpicio tollitur, vt
in ſpecie reſponderunt Socin. iun. in conſi. 45.
num.12.lib.3.& Neuiz.in conſi.25.num.20.& in
conſi.68.num.31.Porrò notarium hunc, qui cō-
ſcripſit hoc donationis inſtrumentum,fuiſſe pro
batæ uitæ,& famæ,dum in humanis fuit,ſatis te-
ſtimonio multorum video probatum.Ita ſane at
teſtati ſunt ſexdecim teſtes, & quatuor magiſtra
tus,prę ſertim illuſtris.dom. Criſpus, cuius inte-
gritas, & uitæ morumque probitas,iam omnib.
ſatis cognita,& perſpecta eſt.Huius enim ſummi
uiri teſtimonium,ſolum abūde ſufficere deberet.

Quartò accedit urgens præſumptio ducta a
perſona præfati Illuſtriſſimi dom.Franciſci, qui
dicitur ad ſui commodum curaſſe committi fal-
9 ſum:Cum enim is eſſet nobiliſſimus, † & ſummę
probitatis, ceſſare debet omnis ſuſpicio. Ita de
viro nobili,in ſpecie reſponderunt Crottus in
conſi.200.num.37.Craue. in conſi. 56.num.14.
qui de Doctore reſpondit, ſicuti etiam Socinus
iun.in conſi.39.nume.27.lib. 2. ſic & Cæphalus
in conſi.652.numer.29.ac Burſatus in conſi. 75.
num.21.& in conſi.311.numer.68. Idem cenſuit
Gramma.in deciſ.60.numer.13. qui loquitur de
perſona illuſtriſſima. Eſt enim magna præſum-
10 ptio, quæ pro uiro † nobili ſumitur. vt ſcribunt
gloſſa in c.illud.40.diſtinct.Roman.in ſing.723.
Scis hac.Petraſancta in ſing.30.Alciatus in Tra-
ctat.de præſumptio.regul.1.prę ſump.48.& alios
plures commemorat Tiraq. in Tract. de nobili-
tate.c.20.num.20.

Immo in ſpecie,quod dom. Franc.eſſet proba
tæ uitę, & ſummę integritatis,atteſtati ſunt per-
multi

multi teſtes,quos referre longum nimis eſſet. Il-
li ſanè affirmarunt,ipſum dom.Franc. fuiſſe equi
tem honoris;: & quod nil agebat niſi honore di-
gnum:& quod pluris faciebat ipſum honorem,
& bonam famam,& ante illa, animam propriã,
quam res omnes,& bona & diuitias.

Quintò, quod nulla hic pręſumi poſſit com-
miſſa falſitas,ex eo demonſtratur,quod non mo
dò.Dom.Franciſc.auffugit hoc iudicium, ſed ét
cauſam ipſam ciuilem donec vixit pertractauit:
& ſemper in Ciuitate ipſa Ferrariæ fuit; ex quo
ſequitur,tolli omnem falſitatis ſuſpicionem:ſicu
ti in ſpecie reſpondit. Io. Iacobus de Leonardis
inter conſilia Socini Iunio.in conſi.39.num.35.
lib. 2. Cum reſpondit, quod quando accuſatus
11 de falſo ſua ipſa ſponte comparet † coram iudi-
ce,purgat, & diluit omnem falſitatis ſuſpicionẽ.
12 Ita etiam dicimus, innocentiæ † magnum eſſe
quo uis de crimine argumentum:Cum is ſuſpe-
ctus ſua ſpõte, in iudicium venit. Ita tradunt Ce
polla in conſ.31.num. 8.in criminal.Mar.Anton.
Blancus,in practica criminali.in prima parte de-
fenſionis.num.131.& Marſilius in pract.Crimi-
nali.§.diligenter.num. 204.Et celebris egregiuſ-
que eſt locus Ciceronis,in oratione pro Milone
cuius verba hæc ſunt.

Quod ſi nondum ſatis cernitis, cum res ipſa tam claris argumentis ſignisque luceat,pura mente atque integra,Milonem nullo ſcelere imbutum, metu perterritum,nulla conſcientia exanimatum,Romam reuertiſse: recordamini per Deos immortales, quæ fuerit celeritas reditus eius, qui ingreſsus in forum quæ magnitudo animi, qui vultus quæ oratio. Neque verò ſe populo ſolum, ſed etiam Senatui tradidit;neque Senatui mòdò, ſed etiam publicis præſidijs,& armis &c.

Sextò, quod non ſit falſa, ſed vera hæc dona-
tio,coniectura ſumitur ex eo,quod Dom.Franc.
donatarius, poſt diu agitatam cauſam deceſſit,
nulla facta declaratione, aut ꝓteſtatione, quod
falſa eſſet:vel aliquid dicto,quo ſui hęredes a cau
ſæ huius proſecutione deſiſterẽt. Quod quidem
veriſimiliter feciſſet,ſi crimẽ ipſum perpetraſſet:
13 cum non præſumatur quis velle mori † in pecca
to capitali.l.vlt.in fin.C.ad l.Iul.repet. & cap.ſan
cimus. 1.q.7.& pluribus ſimilibus,traditionem
hanc comprobauit Alciat. in tracta.de pręſump.

Et reſpondit Decius in conſ.42. col. 3. verſic.
ſextò & vltimò, maiorem fidem adhiberi inſtru-
14 mento † notarij mortui,quàm uiuentis. Et idem
Decius in conſ.101.col.2.verſ.quartò conſiderã
dum,reſpondit ad rem propè noſtram,inſtrumẽ
15 ti fidem † ſuſtineri teſtibus mortuis;licèt uiuẽtes
contradicant. Confert quod ſcripſit Baldus in l.
vlti. C. communia de legatis, quod ſi læthaliter
vulneratus excuſat aliquem, quod ſcilicèt ab eo
16 non fuerit vulneratus, † ille non poterit torque-
ri:cum huic confeſſioni credatur.

Huc pertinet quod reſpondit idem Baldus in
conſ.476.teſtamentum.libro 5.Cùm dixit,quod
17 cõfeſſio damnati † ad mortem,ſuper extorſione
vſurarum,præiudicat fiſco;quia moriens nõ pręſumitur mentiri. Idem prope ſimili in caſu,re-
ſpondit Calder.in conſ.15.in titu.de vſuris. Et ac
cedit quod docuit Bart.in l.admonendi. nu. 27.
18 ff.de iureiuran.cùm ſcripſit, ſcripturam vita † fun
cti probare, & ſi nulla ei adhiberetur fides,ſi ille
viueret, & Bartolum ſecuti ſunt Afflictus in de-
ciſio.40.in fin.& Craue.in conſ.6.num. 61. & in
conſ.287.col.6.verſ.ſimiliter uidemus. Ita quo-
que reſpondit Pariſ.in conſi.13.nume.67. lib. 1.
19 non præſumi fraude eum alienaſſe, qui † in extre-
mis agens alienauit;Cum non præſumatur ſalu-
tis æternæ immemor.

Septimò vehementem ac violentam præſum-
ptionem pro ipſa donatione faciunt,duo illi te-
ſtes inſtrumentarij, hoc eſt Do.Cornelius & do.
Vincentius examinati,ex officio,in iudicio poſ-
ſeſſorio,qui donationem ipſam affirmarunt uerã
& nõ falſam:ſicuti de illorum teſtium depoſitio-
nibus, atteſtati ſunt ſua in ſententia iudices ip-
ſius cauſæ poſſeſſorij. quibus quidem iudicibus
20 † adhibenda eſt fides,cùm in ſententia dixerunt,
viſis teſtibus &c. ſicuti poſt Specul. & alios tra-
dunt Felynus in cap.licèt cauſam.num. 28. verſi.
ſecunda concluſio.de proba.& Pract.Papienſ.in
forma ſententiæ diffinitiuæ.in verbo. Viſaque.
num.1. Nec repugnat,quod ij teſtes fuerint exa-
minati parte non citata:quia reſpondetur,quod
nihilominus magnam præſumptionem faciunt:
ſicuti tradunt Decius in cap.2.num. 18. de teſti-
bus. Alex.conſi.24.num.40.lib.2.& Curtius Iun.
in conſ.106.num.3. Et reſpondit Decius conſil.
54.colum.2.verſ.poſtremò, quem ſequitur Cra-
uet.in conſi.198.in fin.quod teſtes minus ſolenni
21 ter examinati,† debet concludere apud bonos
viros, qui iudicant ſola facti veritate inſpecta.
Et hoc maximè procedit in his, quæ ſunt diffici
22 lis † probationis, in quibus ſufficiunt præſum-
ptiones & coniecturæ. Ita Decius in d.cap.2.nu.
27.de teſtibus. Et horum teſtium atteſtationes,
cõfirmant permulti teſtes,pro ipſo Illuſtriſs.Do.
Franc.ſeu Illuſtriſſima Do. Iſabella,examinati in
hoc iudicio petitorio, qui atteſtati ſunt, ſe extra
iudicium audiuiſſe à prædictis Dominis Corne-
lio,& Vincentio, ſe fuiſſe præſentes illi inſtrumẽ
to donationis. Cum itaque atteſtationes, dicto-
rum teſtium inſtrumentariorum,conueniant cũ
ipſo inſtrumento, adeò eius fidem & veritatem
confirmant,vt præualeant, non ſolùm contrarijs
pręſumptionibus:ſed etiam duobus teſtibus,qui
expreſſim ipſi teſtamento contradicerent.Ita do
cuit Imola in cap.cum Ioannes.de fide inſtrum.
quem ſecuti ſunt Alex.in conſi.93.nume.10.lib.
5.& Decius in conſ.101.col.pen.Et accedit qđ
etiam eo caſu,quo vnus ex teſtibus inſtrumenta-
23 rijs depoſuit † pro ipſo inſtrumento, requirũtur
ſaltem tres teſtes omni exceptione maiores, qui
contrarium atteſtentur:& rationem ſciẽtiæ red-
dant,& ſi de ea non interrogentur. Ita Salyce.in
l.in exercendis.col.pen. C. de fide inſtr. Alex.in
d.conſ.93.nu.10.Fely.in d.c.cum Ioannes.num.
42.& Craue.in conſ.657.num.34.

Octauò

Octauò ſuffragatur non parum præſumptio, q̃
ſumitur à ſententia lata in iudicio poſseſsorio, q̃
cum fundata fuerit in hoc inſtrumento donatio-
nis, dr declaraſse, eſse verum, non autem falſum
quia ſi donationem falſam iudices illi cognouiſ
ſent, pro ipſo d. Frãc. donatario ſic nõ pronũtiaſ
ſent. Imò ſñia illa lata ĩ poſſeſſorio, præiudicium,
hoc eſt, ante iudicatum, adeò fecit petitorio, ꝙ
amplius de ipſa exceptione falſi, non erat in ipſo
iudicio petitorio diſputandum. Nam poſt quam
24 in eo iudicio † poſſeſſorio fuit oppoſita exceptio
hæc falſitatis, & ſuper ea diu diſputatum: quem-
admodum acta ipſa & Doctorum allegationes
oſtendunt; cauſa illa poſſeſſoria, cæpit habere ad
mixtam cauſam petitorij. Ita tradunt Baldus in
rub. extra de cauſa poſſeſſ. & proprietatis. num. 6.
Alexan. & Ripa in l. naturaliter. §. nihil commu-
ne, ille. num. 76. iſte num. 41. ff. de acquir. poſſ. &
Cæſar Contardus in l. vni. C. ſi de momen. poſſ.
fuerit appell. in ſecunda limit. §. 7. num. 12. & 13.
25 qui ſcripſit, illa † poſſeſſoria dici habere admix-
tam cauſam proprietatis & dominij, quando ad
eius victoriam, requiruntur probationes tituli
ſeu dominij. Porrò ſententia lata in iudicio poſ-
ſeſſorio, habente admixtam cauſam dominij &
26 proprietatis, de qua fuit plenè diſputatũ, obſtat †
& præiudicium facit in petitorio. Ita ſcripſi in
Tract. de retinenda poſſeſſ. remedio quinto. nu.
122. verſ. tertius eſt caſus. vbi retuli huius opinio-
nis Abbatem, Salicetum, Angelum, Ripam, Ru-
beum, & Socinum iuniorem. Et mecum deinde
ſenſit Contardus in d. §. 8. num. 10. & nume. 17.
Et comprobatur, ex eo, quod quando in primo
27 iudicio cognitum & iudicatum fuit ſuper † exce
ptione falſi, amplius de ea quæri, & diſputari nõ
debet. Ita glo. & Bart. in l. 1. C. ſi ex falſis inſtr. &
apertius Baldus & Caſtren. in l. vlt. ille. nu. 4. iſte,
num. 11. C. de fide inſtr. ſcribunt, quod quando
cognitum fuit de falſitate, quæ arguebatur, vel
ex vitio ſcripturæ, vel ex alijs extrinſecis: & iudi
catum ſuper ea fuit, non eſt amplius de ea alio iu
dicio diſceptandum. Et apertius Socin. in l. qui
agnitis. nume. 6. verſ. aliquando & ſecundò. ff. de
except. ſcribit, quod quando quæſtio falſi fuit
propoſita & tractata in cauſa ciuili. & lata fuit
ſententia, qua ipſa inſtrumenta videntur appro-
bata, non amplius illa falſi quęſtio poteſt deduci
28 in alia cauſa ciuili. imò † nec criminaliter agi. Et
Socinum ſecutus eſt Curt. iunior in conſil. 318.
colum. 2. & in conſi. 350. num. 9. Et ad rem dixit
ipſe Curtius in d. conſi. 318. num. 3. verſ. non ob-
ſtat etiam, & num. 5. non eſſe neceſſe, quod in eo
primo iudicio dicatur expreſsè, quòd quæſtio
falſitatis proponitur, ſed ſufficit, quod appareat
fuiſse oppoſitum, inſtrumentum non eſse verum
& quod ſuper eius veritate ſint facta capitula, &
examinati teſtes, & ſuper ea diſputatum: ſicuti
animaduerti factum hoc in caſu. Nam & tunc
dicitur plenè de ipſa quæſtione falſi cognitum.
Et accedit, quod etiam quando de aliquo inci-
denti eſt plenè cognitum, & tractatum in alia cã
principali, ſententia lata ſuper illo incidẽti, parit
exceptionem rei iudicatæ, periade ac ſi princip
liter de eo actum fuiſset. Ita poſt Abbatem in
conſi. 50. num. 3. lib. 1. reſpondit Decius in conſ.
96. num. 2. & idem in cap. at ſi clerici. in princip.
num. 14. verſ. & ſecundum hoc. de iudicijs. Con-
fert, quòd etiam ſi cauſa veritatis vel falſitatis in
ſtrumenti, fuit tractata inter alios, & pronun-
tiatum fuit inſtrumentum non eſse falſum, ſed
verum, illa ſententia nocet etiam tertio, non cita
to. Ita Alba in conſil. 101. nume. 6. & Federicus
Scottus in conſi. 4. num. 35. lib. 1. tomo. 2. Nec re
pugnat, quòd ſententia lata in poſseſsorio, nullũ
præiudicium attulit petitorio, ex quo in ea adie-
cta fuit clauſula reſeruationis, quod plenius in
petitorio cognoſcatur, intelligendo de cauſa fal
ſitatis, quod ea ratione uidetur factum, quia in
29 iudicio † poſseſsorio, vel adipiſcendæ vel recupe
randæ, non admittitur exceptio falſitatis, vel q͂a
in eo iudicio poſseſsorio, non fuerunt examina-
ti & diſcuſſi teſtes, iuxta traditionem Imolę in ca
pit. 2. de ord. cognit. quem ſecutus eſt Contardus
in d. l. vnica. limit. 2. §. 5. num. 27. ver. poteſt enim.
C. ſi de mom. poſs. fuerit appell. Et rurſus, quia il
la teſtium interrogatio, & iuramentum eis dela-
tum eo in iudicio, potius augent, quàm tollunt
ſuſpicionem, cum clàm facta fuerint, non cita-
tis Reuerendis fratribus. Dicitur enim fieri clàm
30 † quod peruenire nõ poteſt ad notitiam eorum,
quorum intereſt. Bartolus in l. 2. num. 1. C. de ijs,
qui ex pub. ratio. lib. 10. Nam reſpondetur, quod
etſi regulariter exceptio falſi, requirens altiorem
indaginem, non admittitur in iudicio poſseſso-
rio adipiſcendæ, vt ſcripſi in Tract. de adipiſcen
da poſseſs. remedio quarto. num. 716. *attamen*
ibidem. num. 734. declaraui ex *Baldi &* Neuiza-
ni ſententia, regulam *illam* locum non habere,
31 quando † falſitatis exceptio admiſsa fuit a iudice,
ſicuti eam admiſerunt ipſius cauſæ iudices, & ſu
per ea fuit (vt diximus) diſputatum. Et tantò ma-
gis, quia *ipſimet* Reuerendi fratres, hanc exce-
ptionem eo in iudicio oppoſuerunt. Nec quid-
quam repugnat illa reſeruatio, facta in ipſa ſentẽ
tia poſseſsorij. Nam illa nil operatur, quo ad falſi
exceptionem, circa quàm nullum extitit ius, q͂d
reſeruari potuerit, ex quo de ea fuit cognitum
& iudicatum. Ita reſpondit Baldus in conſi. 100.
Egregie & honorande. lib. 1. cùm dixit, reſerua-
32 tionem *iurium* † factam in ſententia, quæ tranſi-
uit in iudicatum, non impedire ipſius ſententiæ
executionem, cum nil operetur, ex quo nil affuit
quod reſeruaretur. Et Baldum ſecutus eſt Soci-
nus iunior in conſi. 67. num. 19. lib. 1. *Sic* pariter
Gratus in conſi. 139. num. 20. lib. 1. reſpondit, re
33 ſeruationem iurium factam in ſententia, non † al
terare ipſam ſententiam in caſu expreſſo, quia in
telligi debet de iuribus aliunde competentibus
quàm ex iuribus iam viſis, & deductis in iudicio;
vt puta ex inſtrumentis de nouo repertis. *Idem*
ſenſit Ruinus in conſilio 114. nume. 11. *libro 5.*
cùm dixit, reſeruationem cenſeri factam, vt alio
modo

modo & iure, quàm ex deductis agatur. Nec verum eſt, quod dicitur ī motiuis, teſtes illos clàm cenſeri examinatos, & ob id augere ſuſpicionem:
34 cùm verius ſit iudicem† poſſe ex officio priuatim & ſecretò ſumere informationes, vt veritatem ipſam, magis & magis detegat: ſicuti tradunt Bartolus in l. 3. § lege Iulia. nu. 3. ff. de teſtib. Decius in conſi. 447. num. 10. & num. 11. Ruinus in conſil. 144. num. 14. lib. 4. & Socinus iunior in conſi. 128. num. 9. lib. 2. Et hoc maxime permiſſum eſt
35 iudicibus ſupremis† poteſtatis arbitrium habentibus, qui poſſunt ex officio, etiam poſt cōcluſionem in cauſa, vt ſcripſi lib. 2. de arbitrarijs iudicū caſu. 51. num. 40. & idem cenſuit Oſaſcus in deciſ. 1. num. 10. Et quando iudex has aſſumit informationes, non requiritur partium citatio. Sicuti ſcribunt Bartol. in extrauag. ad reprimendum. in verbo. Et per edictum, colum. 1. & alii quamplures, quos refert Antonius Gabriel lib. 2. concluſionum. tit. de citationibus, concluſio. 1. nu. 329. Quare ex prædictis, ceſsat illa traditio Contard. in d. l. vnica limit. 2. §. 5. num. 27. ver. poteſt enim; quia etſi hoc in iudicio ſumptæ fuerint prædictę informationes: attamen Iudices ipſi plenè & perfecte cognouerunt de veritate huius exceptionis: *Cum in ſententia* dictum fuerit expreſse; *Viſo inſtrumento* donationis, & eius protocollo, *& Scheda*: & ſumptis informationibus à teſtib. ipſi inſtrumento adhibitis: & viſis teſtium depoſitionibus.

Nonò præſumptionem violentam, atque adeò admodum efficacem hac pro donationis veritate facit, quod ab eo anno. 1558. quo lata fuit ſententia in poſseſsorio, non ſolùm Illuſtriſſimus quondam dominus Franciſcus donatarius: ſed etiam eius filij, & deinde Illuſtriſſima domina Iſabella eius vxor, poſsederūt bona hæc donata, pacifice, tres & viginti annos. Quæ quidem tam longi temporis poſſeſſio, ſuſtulit omnem ſuſpicionem falſitatis. Ita in ſpecie Baldus in conſilio 37. Quidam tabellio. in fin. lib. 1. qui manifeſtè dixit, accuſatorē ſic diu diſtuliſse dolo, vt perirent probationes ipſi accuſato, ne veritatem inſtrumēti poſset comprobare. Et Baldū ſecutus eſt Crauetta in conſi. 65. num. 11. in conſi. 158. nume. 1. in fine. & in conſi. 276. colum. vlt. ver. reſpondeo etiam. Et his accedunt Marſilius in pract. criminali. §. diligenter. nu. 201. Petrus Follerius in practica criminali. in glo. item, quod commiſit falsū num. 37. & Franciſcus Becius in conſil. 103. nu. 26. & Ioſeph Ludouicus in concluſ. 38. colum. 3. verſ. Infertur ſextò. Ita quoque Ruinus in conſil. 217. num. 14. verſ. ex omnib. igitur. lib. 1. reſpōdit, inſtrumentum corroſum† & vetuſtate corruptum, fidem facere, ſi diu ita obſeruatum fuit. Et accedit, quod donatio † diu obſeruata, facilè retractari non poteſt. Decius in conſil. 448. nu. 18. & Pariſius in conſ. 88. nu. 47. li. 3. qui ambo de eadem facti ſpecie idem reſponderunt.

Decimò & vltimò, magna vrgensque præſumptio eſt pro veritate huius donationis, & aduerſus Reuerendos fratres Seruitas; quia die latæ ſententiæ in poſseſsorio, ad fauorem Illuſtriſſimi domini Franciſci donatarij, tres & viginti annos diſtulerunt agere petitorio. Quo ſanè tempore deceſſerant ipſe dominus Frāciſcus, teſtes inſtrumentarij, ac etiam notarius. Eſt ſane magna præ-
38 ſumptio aduerſus eum, qui diſtulit† agere, donec aduerſarij probationes perirent. Ita glo. in clem. ſæpe. §. & quia. in verbo. non obſtante in fine. de verbo. ſignif. Et in ſpecie criminis falſi, quod prę ſumptio ſit contra eum, qui diu differt propone-
39 re † querelam falſi, reſpondit Baldus in d. conſil. 37. Quidam tabellio. in fine. lib. 1. quem in his terminis ſecuti ſunt Aegidius Boſſius in tract. cārū criminalium. in tit. de falſis. nume. 27. Crauet. in conſi. 75. num. 9. & in conſ. 298. num. 17. Franc. Beccius in conſi. 103. num. 27. & Ioſeph Maſcardus in concluſ. 740. num. 17.

Et hanc ſententiam confirmat, quod reſpondit Craue. in conſ. 28. num. 6. verſ. ex qua etiam; cùm dixit, ex ſententia Oldradi & Caſtrenſis, præſumi contra eum, qui diu diſtulit producere
40 † teſtamentum, quo ſe hæredem factum aſserebat. His ſimilia congeſſit idem Crauet. in conſil. 65. num. 8. in conſi. 112. num. 16. & in conſi. 134. num. 17. Oſaſcus in deciſ. 117. num. 9. Ita quoq; decidit Afflictus in deciſ. 13. num. 21. verſi. nona coniectura; præſumi cōtra eum, qui cum potuiſſet agere, tempore quo factum erat recēs; & extabant probationes, voluit tamen differre donec perirent probationes. Idem Afflictus in deciſio. 58. num. 8. verſi. item conſidero. ſcribit, præſumi contra eum, qui octo annos diſtulit† petere, expectata morte notarii, qui inſtrumētum diuiſionis bonorum ſcripſerat, nec non & expectata morte aduerſarij, qui deceſserat relictis filiis, rerum ſuarum ignaris. Ita quoque reſpondit Pariſius in conſi. 83. num. 27. lib. 1. præſumi contra eum, qui
42 cum aſſereret† ſe creditorem, diſtulit petere donec debitor eſset uita functus. Et celebris atque egregius valde eſt locus Ciceronis, in oratione pro P. Quintio; cuius hæc verba ſunt. *In hac re te in quam teſtem Næui citabo. Annum & eo diutius poſt mortem C. Quintij fuit in Gallia tecum ſimul Quintius, doce te petiſse ab eo iſtam, neſcio quam, innumerabilem pecuniam: doce aliquando, mentionem feciſse, dixiſse deberi, debuiſse concedimus. Moritur C. Quintius, qui tibi, ut ais, certis nominibus grandem pecuniam debuit, hæres eius P. Quintius in Galliam ad te ipſum uenit, in agrum communem; eo denique, vbi non modo res erat, ſed ratio quoque omnis & omnes literæ. Quis tam diſsolutus in re familiari fuiſset? quis tam negligens? quis tam tui Sexte diſſimilis? qui cum res ab eo qui cum contraxiſset, receſſiſset, & ad hæredem perueniſſet, non hæredem, cum primum uidiſset, certiorem faceret? appellaret? rationem afferret, ſi quid in cōtrouerſiam veniret, aut intra parietes, aut ſummo iure experiretur? Ita ne eſt?* Hactenus Cicero, qui & alijs multis inuehebat in Sextum Næuium: ſed hæc paucula tantùm voluì afferre, quæ ad rem noſtram pertinent. Non enim præſumendum atque credendum eſt, Reuerendos fratres Seruitas, qui, ſicuti & alij religionem

43 gionem † profitentes ſolent eſse diligentiſſimi re
rum ſuarum adminiſtratores, quod ſi donationē
hanc exiſtimaſsent falſam, nō tā diu diſtuliſsent,
nec expectaſſēt mortem omnium, qui eam pro
bono & æquo tueri poterant, nempe notarij, qui
inſtrumentum conſcripſerat, teſtium, qui illi
interfuerunt, ac deinum ipſius Illuſtriſſimi do-
mini Franciſci donatarij, qui ſi viuens in ius vo.
catus fuiſſet hac de cauſa, multa potuiſſet dedu-
cere & probare, quæ non potuit Illuſtriſſima do.
Iſabella rerum ignara; iuxta l. qui in alterius. de
reg. iur. & c. cum quis. de reg. iur. in 6. illis in locis
Doctores plura ſcribunt.

His intelligimus, noſtro in caſu concurrere
plures præſumptiones, ad demonſtrandum, do-
nationem hanc nō eſſe falſam, ſed veram; ex quo
conſequitur, quod ad probandum, quod imò
falſa ſit, neceſſariæ ſunt multò plures vrgentiores
præſumptiones. Baldus in l. non ignorat. num. 5.
C. qui accuſa. non poſſ. Alexan. in conſil. 30. nu.
12. lib. 7. Decius in conſi. 470. num. 10. & in con-
ſil. 619. colum. vlti. & Socin. iun. in conſ. 36. nu. 7.
lib. 2. ij ſane affirmant; quod duę pręſumptiones
tollunt ſine dubio vnam ſolam. Et accedit, quod
ea, quæ adducuntur aduerſus hanc donationem
ſunt ſolummodo ſuſpiciones: quæ verò pro ipſa
44 donatione iam conſiderauimus, ſunt † præſum
ptiones, & magna quidem ex parte legis; ob id
hæ præſumptiones anteponi debent illis ſuſpi-
cionibus. Ita reſpondit Decius in conſ. 575. nu.
45 5. cum ſuſpicio † ſit minor, & debilior pręſumptio
ne. Eſt etiam illud annotandum ex Bald. in rub.
de controuerſ. inueſtituræ. num. 7. in fine. quod
46 vbi adeſt † conflictus præſumptionum, reus ab-
ſoluendus eſt: & rurſus, quando extant aliæ præ-
47 ſumptiones coadiuuantes ipſum † inſtrumentū;
pro illo eſt iudicandum, vt poſt alios tradunt Ri
pa in cap. 2. nu. 36. de reſcriptis. & Craue. in cōſil.
28. num. 9.

Supereſt nunc, vt diluamus atque cōfutemus
coniecturas & præſumptiones, quæ a Reueren-
dis fratribus Seruitis adducuntur, ad oſtenden-
dum, donationem hanc falſam eſſe. Verum priuſ
quam eo deueniam, præmittendum eſt primò,
quid ſit ſuſpicio, & quid præſumptio: & qualis
eſſe debeat ſuſpicio, vel præſumptio ad conuin-
cendum inſtrumentum eſſe falſum. De ſuſpicio-
ne primum diſſeremus · deinde de præſumptione
ſuſpicio ſolet multismodis a noſtris diffiniri, ſeu
deſcribi. Baldus enim in Rubr. C. de probatio.
48 num. 4. ſic deſcripſit. ſuſpicio † eſt paſſio animi
aliquid firmiter non eligentis. Et idem Baldus
in l. ea quidem. num. 3. C. de accuſa. ſic aliter dixit
ſuſpicio eſt animi motus, ad aliquid, cum vehe-
menti titubatione. Nec aliter ſenſit Barto. in l. ad
monendi. num. 21. ff. de iureiuran. cùm docuit, ſu
ſpicionem eſſe, quæ animum iudicis aliquo leui
argumento, in aliquam partem inclinat: etſi non
omnem excludit dubitationem. Paucioribus ſic
deſcripſit Diuus Thomas, in 2. 2. q. 60. arti. 3. ſu-
ſpicio † eſt opinio mali, ex leuibus indicijs proce
dens. Verum tamen ipſemet Diuus Thomas di-
xit, ſuſpicionem tres habere gradus, Quorum pri
mus eſt, quando homo ex leuibus indicijs dubi-
tare incipit. Cum enim nulla adeſt ratio, nullaq;
cauſa, qua iudex magis in vnam quàm in alteram
inclinet, eum dubitare dicimus. Ita glo. in l. de ſta
tu. ff. de iuris & facti igno. Et ſuſpicio hæc leuib.
cauſata indicijs, temeraria dicitur, & ob id reijciē
da. l. 1. §. ſi ſuſpicio. ff. de incendio, ruina & nau-
fragio, cap. tua. de ætate & qualitat. & docuit Ri-
pa in l. admonendi. num. 89. de iureiuran. Non
enim hæc ſuſpicio, aliquem probationis gradum
facit: cum ſit quædam animi paſſio, cum mera
ignorantia: ſicuti ſcribunt Salicetus in rub. C. de
proba. & Guielmus Maynerius in l. in *obſcuris*.
num. 3. de regu. iuris. Et temeraria hæc ſuſpicio,
nil differt à temeraria præſumptione: vt inquit
Baldus in l. ſiue poſſidetis. num. 5. C. de probatio.
50 Quæ quidem præſumptio † temeraria, à iure pa-
riter non recipitur, vt cenſuit Specul. in titul. de
pręſumptionibus. §. ſpecies. numero primo. Imò
mortaliter peccaret iudex, qui huic ſuſpicioni,
vel pſumptioni temerariæ, ita firmiter crederet,
vt ſecūdum eam iudicaret: quemadmodum ſcri-
pſit Diuus Thomas in 2. 2. q. 60. art. 3. Hæc ſuſpi-
cio ſeu præſumptio temeraria, cum (vt diximus)
nullum probationis gradum faciat, ſequitur di-
cendum, nil operari, vt adimat fidem inſtrumen-
to; quod habet duas præſumptiones pro ſe, nem
pe, quod ſit verum & ſit ſolenne. Baldus in ca. 1.
§. *ſi inſtrumentum*. de nota. feud. & latiſſime cō-
probat *Hercul.* in *Tract.* de probanda negatiua.
colum. 1.

51 Secundus eſt *ſuſpicionis* † gradus, cùm iudici
fortiora argumenta apparent, & incipit opinari
& vni parti adhęrere, aliquod tamen dub*ium mo*
dicū adhuc remanet. Et hæc app*ellatur* opinio,
ſicuti poſt alios ſcribunt Ripa in d. l. admonendi
num. 91. & ibidem Coraſius, in prima parte. nu.
105. ff. de iureiuran. Et hæc quidem ſuſpicio,
52 † quæ à noſtris appellari ſolet veriſimilis, differt
à præſumptione; cum ex multis ſuſpicionibus
53 conficiatur † præſumptio: vt tradunt Baldus &
Salicetus, in auth. ſi quis ei in fine. C. de adulter.
Brunus in Tract. de indicijs & tortura. parte ſe-
cunda. q. 8. num. 4. & Ripa in d. l. admonendi. nu
mero 90. Hæc quoque ſuſpicio veriſimilis non
54 ſufficit ad adimendam † fidem inſtrumento, qđ
(vt diximus) eſt probatio probata, & magnam
præſumptionem pro ſe habet. Cum non poſſit
etiam dici vera præſumptio, quæ (vt ſtatim dixi)
multis ſuſpicionibus cauſatur. Et ideo de hac ſu-
ſpicione non loquitur illa traditio Archid. in c.
in memoriam. 19. diſtinct. & ſequacium, cum di
xerunt, ſuſpicionem falſi ſufficere, ad adimen
dam fidem inſtrumento: cum cauſa ciuiliter tra-
ctatur, & in ſpecie ſic ſenſit Natta in conſil. 933.
num. 16. dum declarat traditionem Inno. in c. 1.
col. vlt. de fide inſtr.

55 Tertius eſt ſuſpicionis gradus, quando † iudi-
ci, poſt a ſe conceptam opinionem, alia vrgentio

ra

ra ita ſuperueniunt argumenta, vt conſtanter & ſine dubio vni parti adhæreat. Hanc violentam ſuſpicionem appellant Ripa & Coraſius, in d. ad monendi. ille num. 92. iſte in prima parte. nume.
56 106. qui ſcribunt, hanc cauſare † fidem & credulitatem. De ſuſpicione hac violenta, intelligendi ſunt Archid. in d. cap. in memoriam. Ioã. de Anna. in rub. de crimine falſi. colum. vlt. & alij multi congeſti ab Antonio Gabriele libr. 2. concluſionum. in tit. de criminalibus, concluſ. 6. numer. 1. Et illis accedunt Curtius iun. in conſil. 64. nu. 5. & in conſ. 132. nume. 10. Crauc. in conſ. 28. nu. 9. & in conſ. 56. num. 20. Decianus in conſ. 100. numero 9. lib. 2. Cùm dixerunt in cauſa ciuili, hoc ẽ ad adimendũ fidem inſtrumẽto, vel alteri actui, ſuſpicionem falſi, pro ipſa falſitate haberi, ij ſanè loquuntur de hac ſuſpicione violenta: cùm (vt ſuprà demonſtrauimus) duæ illæ, nempe temeraria, & veriſimilis, nullum, adhoc efficax probationis genus conſtituant. Hæc etiam violenta ſu-
57 ſpicio operatur, vt cum cauſa † criminaliter tractatur, is qui ſcripturam confecit, vel qui eam confici curauit, vel ea vtitur, prehendi & carcerari poſſit. Ita poſt alios reſponderunt Alexan. in conſi. 205. num. 1. lib. 1. Decius in conſil. 175. numero 24. & in conſ. 448. numero 28. Gratus in conſi. 34. nume. 15. & Socinus iunior in conſ. 61. num. 11. lib. 2.

De præſumptione nunc dicamus: quæ quidẽ
58 triplex eſt, † iuris & de iure, iuris tantum, & ho-
59 minis tantùm. Præſumptio † iuris & de iure, illa dicitur, quæ a lege eſt ita approbata, vt contraria probatio reijciatur. Ita Baldus in l. ſiue poſſidetis num. 6. C. de probatio. Felinus in cap. quanto. colum. 2. verſ. & dicitur, de iure. de præſump. & Alexander in l. inter ſtipulantem. §. 1. num. 3. de verb. obliga. Hæc præſumptio non cadit noſtro in caſu, cum verè non legerim hactenus iure cautum eſſe, vt præſumptiones ſeu ſuſpiciones hę, aduerſus hoc inſtrumentum conſideratæ & adductæ, ſint ita à lege approbatæ, vt contrariæ probatio-
60 nes non admittant. Præſumptio verò iuris † tantum eſt, quàm lex ipſa facit, non reijciẽdo tamẽ contrariam probationem. Et propterea Baldus in Rub. C. de probat. dixit, præſumptionem hãc iuris, eſſe animi legiſlatoris ad veriſimile applicationem. Et idem Baldus in l. ſiue poſſidetis. nu. 5. C. de probat. appellat hanc præſumptionem iuris violentam præſumptionem. Ita enim lex eam pro veritate habet, vt dicatur manifeſta ac liquida probatio. l. licet Imperator, vbi Iaſon nu. 10. ff. de lega. 1. Et ob id hæc præſumptio, ſuf-
61 ficit in crimine falſi, † vt hac ſola præſumptione conuictus, pęna falſi puniri poſſit. Sicuti reſponderunt Decius in conſ. 189. colum. 1. verſ. ſecundò reſpondetur. & in conſ. 615. num. 10. Gratus in conſi. 60. num. 18. lib. 2. & Iulius Scarlatinus in conſ. 118. nu. 38. verſ. ſecundo, quod ẽ inter conſilia criminalia diuerſorum, tomo primo. De hac præſumptione iuris, nõ agitur in caſu noſtro: cum nulla ex his, quæ hic obijciuntur, reperiatur ſcripta in lege aliqua. Præſumptio demum homi
62 nis † eſt illa, quæ nulla lege expreſſim confirmata reperitur, vt ſcribunt Baldus in rub. C. de proba. in fine. & in rub. extra de præſumpt. nu. 3. Felinus in cap. quanto. colum. 2. de præſumpt. & Berous in rub. extra de proba. num. 42. Et hæc quidem præſumptio hominis, diuiditur à Baldo in d. rub. C. de probat. nu. 4. in vehementem, ſiue maiorem, & in nõ vehementem, ſiue minorem. Alij verò, vt Felinus in cap. afferte. num. 8. & 9. de præſumpt. & alij, quos ſtatim referam, diuiſerunt hãc hominis præſumptionem, in leuem, vehementẽ, violentam & violentiſſimam. Præſumptio leuis non operatur, vt iudici poſſit aliqua pœna. Dec. in cap. porrecta. colum. 1. verſ. ſecundo illud. de confirma. vtili vel inutili. Imò nec vehemens, ſecundum Baldum in l. ſiue poſſidetis. colum. vlt. verſ. quæro nunquid ſit. C. de probat. & Boſſium in tract. cauſarum criminalium in tit. de conuictis. num. 48. Violenta verò pręſumptio hominis efficit, vt imponi poſſit pęna extraordinaria. Inno. in cap. quia veriſimile. in fine. de pręſumptio. Baldus in l. vlt. num. 8. & ibidem Caſtren. num. 5. C. de proba. Felinus in d. c. afferte. nu. 8. in fine. & alij congeſti à Gramma. in conſ. 42. numero 6. Idem multo magis operatur, pręſumptio hominis violentiſſima: ſicuti præcitati Doctores ſcribunt.

63 Ex his præmiſſis intelligimus, hominis † ſuſpicionem, vel præſumptionem, non adimere fidem inſtrumento, niſi ſit violenta. Nec vna quidem ſufficit, quando pro ipſo inſtrumento aliæ extãt præſumptiones: ſicuti admonui ſupra.

Præmitto ſecundò, quod et ſi in iudicis arbi-
64 trio poſitum eſt, quæ dicantur violentæ † hominis ſuſpiciones & præſumptiones, quibus delictum, præſertim falſi conuinci poteſt: cùm hoc iure diffinitum non ſit: nec ob varietatem diffiniri potuit. Attamen cum arbitrium hoc, non reperiatur a lege conceſſum, abſolutum & liberum, dicendum eſt, regulatum eſſe debere: cum in dubio
65 præſumatur † conceſſum arbitrium, viro bono conueniens, vt latè auctoritate multorum ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 1. q. 9. nume. 1. In arbitrio autem regulato, ſcripſi in prædicto. lib. 1. quæſt. 13. num. 15. iudicem ſequi debere canones, ideſt regulas iuris, rationis & æquitatis.

His præmiſſis, videamus nunc quæ ſuſpiciones & præſumptiones afferuntur, ad detegendũ huius donationis falſitatem.

Prima ſuſpicio & pręſumptio falſi, ducta fuit ab eo, quod dominus Vincentius Bondenarius notarius, qui hac de donatione inſtrumentum confecit, cõdemnatus fuit de falſo anno. 1553. & officio notariæ priuatus; ob id oritur præſumptio, quod confecerit hanc donationem falſam. Ita in ſpecie conſiderat Specul. in titu. de inſtru. editione. §. inſtrumentum. verſ. item opponitur, quod notarius: & manifeſtius Ruinus in conſilio 35. nu. 10. lib. 4. & Caſſaneus in conſi. 63. nu. 31. verſ.

66 verſ.& adhuc. Et ſaltem † ſuſpicionẽ arguit,vt rñ
derũt Alex.in conſ.133.nu.9.li.7.Crau.in conſ.
862.nu.6.in fin. & in indiuiduo huius noſtri ca-
ſus,Paſethus in conſ.8.nu.8.

Reſpondetur primò, ſententiam illam latam
contra Bondenarium fuiſſe in eius contumaciã,
ob id non nocet validitati inſtrumenti. Ita Bald.
in l.vlt.nu.6.C.de fide inſtr.Bartol. in conſi.173.
num.3.lib.1.Felinus in cap. fraternitatis. num.9.
de hæret.Iaſon in l.Barbarius num. 58. verſ.vltra
Baldum.ff. de officio Prætoris. Marſilius in conſ.
10.num.13.& in conſ.82.num.12 & in ſing.604.
Rolandus in conſi.31.num.13.lib.1.& in conſil.
29.nu.27.lib.3.

Et huius traditionis ea eſt ratio,quod ſenten-
67 tia† lata in contumaciam,præſumitur lata potius
ob ipſam inobedientiam , quàm ob id , quod is
commiſerit delictum :ſicuti tradunt Bartolus in
l.Papinianus.§.meminiſſe.num.3.ff.de inoff.teſt.
& in l.ſi ideo.ff.de euict.Alex.in conſil.4.colum.
1.lib.3.Felinus in cap.fraternitatis.nu.10.de hæ-
ret.Marſil.in d.ſing.604.Alciatus in tract.de prę
ſumpt.reg.3.præſumpt.22.Rubeus in repe.l. non
ſolum.§.morte.num 469.ff.de operis noui nunt.
& Tiraq.in tract.Quod ceſſante cauſa ceſſet effe
ctus,parte prima.num.63.

Reſpondetur ſecundò,admiſſo citra veri præ-
iudicium,ꝙ Bondenariuus condemnatus fuerit,
ob illud delictum,de quo fuerat accuſatus: atta-
men non fuit delictum falſi commiſſi ab ipſo
in ſuo officio & munere : ſed ſolum ob id,quod
conſilium præbuit alteri,cuidam notario, vt fal-
ſificaret quoddam inſtrumentum rogatum à do
mino Cæſare de Piolis.Cum itaq; non delique-
68 rit ipſe Bondenarius † in ſuo officio tanquam
notarius, ſed tamquam quilibet alius, qui man-
daſſet,vel conſuluiſſet falſum committi, eius in-
ſtrumenta non poſſunt dici ſuſpecta.Ita declarãt
Barto.in l.Barbarius.num. 17. in fine. ff. de offic.
Prætor.Abbas in cap.fraternitatis num.4. & ibi
dem Felynus num.6.de hæret.Caſtren. in conſi.
103.Ponitur in facto.colum.1.verſ.ſed ſi foret li-
bro 2.Alex.in conſilio 111.num.34. lib. 6. & Ia-
cobinus a ſancto Georgio in l. ſi quis ex argenta
rijs.§.cogentur.nu.14. ff. de eden. Et ad rem do-
cuit Iaſon.in d.l.Barbarius num.58.ff. de officio.
69 Præto.quod ſi notarius † tamquam teſtis condẽ
naretur de falſo,non propterea eius inſtrumen-
ta redderentur ſuſpecta.

Reſpondetur tertiò , admiſſo etiam citra veri
præiudicium,quod hic Bondenarius,fuiſſet con
demnatus ob aliquod inſtrumentum à ſe falsò
conſcriptum:attamen hoc inſtrumentum dona-
tionis iam duos annos ante confectum , non
redditur ita ſuſpectum,vt redigi non poſſit in au
thenticam formam,& fidem faciat. Ita Bartol.
in d.l. Barbarius. num. 16. ff. de officio Prętor.&
ibidem Iaſon numero 58. & idem Iaſon in l. ſi
quis ex argentarijs.§.cogentur.num. 18.in fin. &
ibidem Iacobinus.num. 13.ff.de edend.Felynus
in d.cap.fraternitatis. num. 12. de hæret. Marſil.
in ſing.593.& Neuiz.in conſi.27.num. 1.& 2.&
in ſpecie inſtri donationis Alex. cõſil. 133.n.13.
& 14.li.7.Crau.ĩ d.cõſ.862.n.6.ĩ fi.Marzarius in
cõſ.22.n.17.qui & in indiuiduo huius cãꝫ,ſic re
ſpondit.Proſper Paſettus in conſ.8.num.8.& 10.
Eſt enim ſatisſuperque,quod eo tempore confe
ctorum inſtrumentorum,notarius eſſet bonæ fa-
mæ,Iacobinus in d.l.ſi quis ex argentarijs . §. co-
gentur.in fine.ff.de eden.Craue.in conſil. 75.nu.
8.Alciatus in d.reg.3.præſump.13.num.11. Fol-
lerius in conſ. 78. numero ſecundo , in ſecundo
tomo conſiliorum crim.& Cæphalus in conſilio
179.num.24. Et quamquam Craue. in d. conſil.
862.numero 6.ſcripſerit,inſtrumenta hæc reddi
ſuſpecta, attamen ipſemet fatetur ; non *ita reddi*
ſuſpecta quin fidem faciant.Comprobantur prę
dicta ex eo, quod illuſtres Domini Iudices cauſę
poſſeſſoriæ, ſæpius viderunt inſtrumẽtum ipſius
donationis, illiuſque protocollum , & ſchedam
ipſius Bondenarij,& tamen admiſerũt pro vero;
reiecta hac ſuſpicione.

Præterea admiſſo,quod ob delictum illud Bõ
denarij inſtrumenta ab eo antea confecta,reddi
70 ta fuerint ſuſpecta : attamen † ſuſpicio illa dici
non poteſt violenta : ita vt tollatur fides inſtru-
mento,ſicuti in ſpecie reſpondit Craue.in conſi.
862.num.6.Et nemo eſt,qui ſcripſerit , hanc eſſe
violentam ſuſpicionem. Non ergo ſuſpicio hæc
operari poteſt,vt adempta ſit fides ipſi inſtrumẽ-
to,vt diximus ſupra in pręmiſſo primo.

Secunda ſuſpicio & pręſumptio, ducitur ex
eo,quod mortuo domino Alberto donatore,Bõ
denarius notarius cępit latitare, *ſicuti* multi te-
ſtes pro Reuerendis *fratribus* examinati depo-
nunt. Eſt enim credendum latitaſſe,ne dete-
cta falſitate,prehenderentur, & carceri in*clude-*
retur .

Reſpondetur primò, quod eo tempore, quo
Bondenarius latitabat,iam fuerat lata ſententia
condemnationis in contumaciam.ob illam ſua-
ſionẽ factam domini Cęſari , vt falſificaret illud
inſtrumentum,de quo diximus ſupra .

Non ergo latitabat metu & timore,quia con-
ſcripſiſſet hanc donationem Domini Franciſci
factam.

Reſpondetur ſecundo , quod etiamſi Bon-
denarius latitaſſet hac de cauſa, nihilominus
non inferretur aliquod detrimentum huic do-
71 nationi : cum à fortiori,nec ipſi notario † ad-
hiberetur fides,etiamſi affirmaret expreſſim, ſe
falſum illud inſtrumentum ſcripſiſſe . Ita Spe-
cul.in titul.de inſtrumentorum editione . §. po-
ſtremo. verſiculo, item nunquid. Baldus in l. ge-
neraliter. columna prima . C. de non numerata
pecunia. Angelus in conſilio trecenteſimonono
columna ſecunda. Angelus in l. Lucius. ff. de ijs,
qui nota.infam. Caſtren.in l.Seia. numero ſecũ-
do.ff.ad ſenatuſconſ. Velleia. Alexander in con-
ſilio centeſimotrigeſimotertio, in fine,libro ſe-
ptimo. Boerius q. ducenteſimaquinquageſima-
quinta,in fin. Petrus Antonius Anguſola,in cõ-
ſil.3.

ſilio 3.num. 14.lib. 1.& in conſi. 73.num. 8.lib. 6.
72 ſic quoque dicimus, fidem non adhiberi teſti† exiſtenti etiam in extremis, ſi affirmauit, ſe aliqñ falſum teſtimonium aduerſus aliquem dixiſſe. Non enim nocet cauſæ eius, pro quo eſt atteſtatus. Bartolus in l. ſi quis in graui §. ſi quis morieñs. ff. ad Syllania. de his, quib. vt indig. & ibidem Angelus, Alex. in conſi. 124. colum. vlt. lib. 6. Corneus in conſi. 261. num. 29. lib. 4. Berous q. 58. & Didacus lib. 2. varia. reſolut. c. 13. nu. 7. Cæteros ſciens omitto.

Tertia ſuſpicio & præſumptio, ſumitur ex eo,
73 quod falſum † præſumitur id, quod non eſt veriſimile. Baldus in l. ſi extraneus, & ibi Iaſon. nu. 6. ff. de condict. cauſa data, latè ſcripſi in commentariis, de arbitrarijs iudicum. libr. 2. caſu 85. Et in ſpecie reſponderunt Ruinus in conſil. 35. numero 11. verſi. octaua præſumptio lib. 4. Neuiza. conſi. 8. num. 66. & Craue. in conſi. 134. num. 36. & in conſi. 862. num. 9. & Natta in conſ. 633. nu. 13. 14. & 15. & Tiraq. in l. ſi vnquam in præfatio num. 44. & num. 48. C. de reuoc. donat. At qui veriſimile ex multis non eſt, quod D. Albertus donator, donauerit. Illuſtriſſimo D. Franc. donatario. Ergo donatio hæc præſumitur falſa. Illa minor probatur. Nam primò veriſimile non eſt qđ Dominus Albertus auarus & ſenex, donare voluerit: quia ſi regulariter donatio non præſumitur. l. cum de indebito. in princ. ff. de proba. & tradunt multi à me congeſti in lib. 2. de arbitrariis iudicum caſu 88. num. 1. multo minus præſumi-
74 tur† in auaro: Sicuti exemplum afferunt Doctores in muliere, quæ ob id, quod genus mulierum dicitur auariſſimum, donatio à muliere facta non præſumitur. l. ſed ſi ego. in fine. ff. ad Velleia. & l. ſi ſtipulata. in fine. ff. de donat. inter virum & vxor. & in ſpecie reſpondit Craue. in conſi. 862. num. 3.

Præterea & ſecundò non eſt veriſimile, quod Dominus Albertus voluerit donare Domino Franciſco, de ſe non ſolum non benemerito: uerum etiam nec amicitia & aliqua beneuolentia
75 coniuncto. Si enim ob ſolam † ſanguinis coniunctionem, & amicitiam non præſumitur donatio, vt ſcribunt multi à me congeſti in commentariis, de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu 88. numero decimo. Multò minus debet præſumi, vbi nec conſanguinitas nec beneuolentia intercedit.

Rurſus & tertiò non eſt veriſimile, quod dominus Albertus, qui iam confecerat teſtamentũ & hæredes fecerat Reuerendos fratres mutare
76 voluerit ſuam voluntatem; cum mutatio† voluntatis non præſumatur. l. 3. & l. eum, qui. ff. de probat. & l. ſancimus. C. de teſta. & tradunt Alciatus in tract. de præſumpt. reg. 3. præſump. 16. & Craue. de antiq. temp. in prima particu. primæ partis princ. nu. 60.

Quartò nõ eſt veriſimile, quod ipſe dominus Albertus, poſt dictam donationem feciſſet codicillos, in quibus confirmauit ipſum teſtamentum.

Quintò non eſt veriſimile, quod dominus Albertus donare voluerit, in præiudicium eccleſiæ, cui pro bonæ animæ ſuæ, rebus omnibus anteponendæ, reliquerat. l. omnes. C. de ſacroſ. eccleſ. & §. ſi vnum occaſione. in auth. vt cum de appellat. cogno. & tradunt glo. & Bartolus in l. ſi quis. de leg. 2. & reſpondit Caſtren. in conſi. 167. num. 4. lib. 2. Et accedit (vt dicitur in motiuis) quod re-
77 licta† in teſtamento ob piam cauſam, non cenſentur reuocata donatione aliavè alienatione. l. qui poſt teſtamentum. C. de legatis, vbi Iaſ. numero 3. ad finem. Bartolus conſilio 26. libr. 1. Catelianus Cotta in memorab. in verbo. Eccleſia, verſi. quintò ex his. & Tiraquellus in tract. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 41. Quæ enim (vt in eiſdem
78 motiuis dicitur) in piam cauſam † conferuntur, reuocabilia non ſunt per ſubſequentem alienationem. l. cum is. §. ſi in ea. ff. de condict. indeb. & reſpondit Signorolus in conſil. 25. Quæſtio talis numero ſecundo; verſic. præterea; quem ſecutus eſt Tiraquel. in dicto Tract. de priuil. piæ cauſæ, priuil. 119. Cum itaque tot non veriſimilia, hoc in caſu concurrant, non præſumitur Dominum Albertum reuocaſſe prædictum teſtamentum: ſed falsò confictam fuiſſe donationem illam; ſicuti ſimili in caſu (vt in motiuis habetur) tradit Martinus Lauden. in Tract. de principe. q. 356. cum poſt Iacobum de Arena, & Ricardum Malumbram. in l. nolumus. C. de teſta. ſcripſit, quod ſi quis prius fecit teſtamẽtum, & poſtea dicatur, quod illud reuocauit, inſtituto principe, et adſint teſtes, qui ea de reuocatione atteſtentur, præſumitur, quod teſtes illi falsò ita atteſtentur, metu, vel ambitione. Et propterea debent adeſſe teſtes omni exceptione maiores.

Reſpondetur primò, prædicta adducta pro non veriſimilib. verè dici non poſſe non veriſi-
79 milia. Nam ea dicuntur eſſe non veriſimilia, †quę iuri communi non conueniunt, & e contra illa quę adaptantur ipſi iuri communi dicuntur veriſimilia. Ita declarant multi relati à Tiraquello in d. l. ſi vnquam. in præfatione. num. 60. C. de reuo. donat. & à Ruino in conſil. 12. nume. 3. lib. 5. quos ſecutus ſum in lib. 2. de arbitrariis iudicum caſu 85. ad finem. Porrò in caſu noſtro illa ſupra conſiderata, ſatis iuri communi, conueniunt. Et quo ad primum, dicimus facilius donationem præſumi, quam crimen falſi. Nam quando con-
80 currunt plures † præſumptiones, illa præualet quæ eſt excluſiua delicti. Ita Bartolus in l. non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de operis noui nuntiat. Roman. in conſi. 68. num. 8. & in conſil. 353. in fine. & Gramma. in deciſ. 18. num. 5. qui ea ratione comprobat: quia nemo delinquere præſumitur. l. merito. ff pro ſocio. Cum ſimilibus.

Et quod præſumatur potius donatio, quàm delictum, in ſpecie reſpondit Alciatus in reſpon. ſecundo, numero decimoſexto. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem, & in claris non eſt opus coniecturis. iam enim hic conſtat factam eſse donationem, quorſum ergo de ea

præſumenda, vel non præſumenda diſputare?

Nec obſtat, quod in auaro non præſumatur
donatio: quia reſpondetur, quod nec in viro † no-
bili, ſicuti erat Illuſtriſſimus dominus Franciſcus
nec in notario, nec in teſtibus præſumatur crimē
falſi. Et rurſus dicimus, non præſumi donationē
82 quando † nulla adeſt coniectura, vel præſumptio
quod illa facta fuerit, atque ita ſumus in dubio:
ſed noſtro in caſu verſamur in re clara, cum hic
appareat factam eſſe donationem. Cauſa autem
& ratio, quæ mouit ipſum dominum Albertum
ad donandū ē illa, quæ expreſſa fuit in inſtrumē-
to, nempè beneuolentia, qua proſequebatur ip-
ſum dominum Franciſcum donatarium. & quia
ſic ſibi placuit donare. Cum enim quilibet ſit rei
ſuæ dominus & moderator. l. in re mandata. C.
mand. cum conſtat eum de illa diſpoſuiſſe, non
eſt quærendū quare ſic diſpoſuerit. ſtat enim pro
ratione voluntas.

Non etiam repugnat, illud tertium, quod non
præſumitur dominum Albertum voluiſse muta-
83 re voluntatem: quia id procedit, quando † non
apparet aliquid in contrarium. Nam coniecturis
& præſumptionibus receditur ab ea regula. Ita
Alciatus in tract. de præſumptionibus, regula ſe-
cunda, præſumptione decimaſexta, & præſumpt.
vigeſimaoctaua. Ita etiam quando adeſt actus
contrarius. ſic Decius in l. pacta nouiſſima. num.
10. C. de pactis.

Porro in caſu noſtro non ſolum adſunt præ-
ſumptiones & coniecturæ, ſed etiam clara & ma-
nifeſta probatio, nempe ipſummet donationis
inſtrumentum. Rurſus extat coniectura & præ-
ſumptio, quia noua cauſa ſuperuenit, nempe qđ
dominus Albertus cœpit odio proſequi Reueren-
dos fratres Seruitas, ob turpia in eius domo cō-
miſſa, Sicuti multorum teſtimonio, dicitur pro-
batum. Cauſa itaque hæc inimicitiæ & odij, con-
iecturam facit, voluntatis mutatæ, Alciat. d. præ-
ſumpt. 16. num. 2. verſic. limitatur iſta. poſt De-
cium in capit. primo, numero ſexto. de iudiciis
confert text. l. rem legatam. ff. de adimen. lega. &
quod reſpondit Craue. in conſilio 264. numero
quinto.

Præterea non dicitur dominus Albertus mu-
taſſe voluntatem. Nam in teſtamento dicitur re-
liquiſſe omnia ſua bona, quæ ſuæ mortis tempo-
re reperientur, his Reuerendis fratribus Seruitis;
84 cum teſtamentum, † a die mortis teſtatoris vale-
re incipiat: l. prima. ff. de teſta. vbi Bartolus & re-
liqui. Et ideo cum quæritur quibus in bonis hæ-
res ſuccedere debeat, tempus mortis teſtatoris
inſpicitur. vt vulgata eſt diffinitio teſtamenti.
dicta l. prima. ff. de teſta. & tradunt omnes in l. vl-
ti. C. de edicto Diui Adrian. tollend. & ſcripſi in
tract. de adipiſcenda poſseſsio. remedio quarto,
numero 913.

Cum ergo dominus Albertus, non reliquerit
ſpeciatim hæc; vel illa bona, ſed ſimpliciter eos
inſtituerit, atque ita dicatur eis reliquiſſe bona,
quæ ſua erunt tempore mortis, non dicitur mu-
taſſe voluntatem: ſed deductis his domino Frā-
ciſco in vita donatis, reſiduum illi conſequi ex
eo teſtamento poterunt. Et his tollitur etiam
illud quartum non veriſimile, quod ſcilicet do-
minus Albertus, ſuis codicillis poſt donationem
confectis, teſtamentum ipſum confirmauerit.
Nam (vt diximus) confirmauit teſtamentum, vt
Reuerendi fratres capiant, quod erit ipſius teſta-
toris, ſuæ mortis tempore. Et præterea accedit
quod cum dominus Albertus iuſtis de cauſis, de
quibus infra, voluerit donationem a ſe factam
domino Franciſco, occultari, ſicuti ea in dona-
tione actum fuit, quo melius illam tegeret, codi-
cillis confirmare voluit teſtamentum: ſic etenim
futurum exiſtimauit, vt ſe donaſſe, a quoquam
reſciri, nunquam poſſet. Ex quo ſequitur, nil ad
rem pertinere, quod dominus Albert. ſi donatio-
nis eū pœnituiſſet, in illis codicillis fuiſſet con-
queſtus; ſicuti ſimilem coniecturam facit Decia-
nus, in conſilio trigeſimoſecundo, numero trige-
ſimoſeptimo, verſic. vndecima coniectura, libro
tertio. Nil inquam ad rem facit, quia ſi dominus
Albertus voluit donationē valere, nō erat opus
quod de ea conquereretur. Voluit ſanè donationē
valere, & reſiduum bonorum ſibi reſeruatorum
eſſe eccleſiæ, ut teſtamento diſpoſuerat. Et re-
ſponſum illud Deciani, ad rem nō pertinet, quia
ibi conſtabat, illam donatricem donare noluiſſe:
ob id eſt proteſtata. Nil etiam repugnat illud
quintum non veriſimile, dum dictum fuit, non
eſſe veriſimile, dominum Albertum donare vo-
luiſſe in animæ ſuæ detrimentum: ex quo prius
reliquerat eccleſiæ. Nam pręter iam dicta re-
ſpondetur, quod non dicitur teſtator in animæ
ſuæ detrimentum facere, ſi mutata voluntate,
quod ſemel eccleſiæ reliquit, alteri nouo con-
dito teſtamento, vel alia diſpoſitione facta, con-
cedit: alioqui lex impediret ei voluntatis muta-
85 tionem: cum tamen permiſſum ſit † legare, &
dare alteri, quod eccleſiæ relinquere ſcripſerat?
Ita Baldus in capitu. primo, §. primo, numero ſe-
cundo. de feudo dato in uicem legis commiſſ.
& in ſpecie magis aduerſus Bartolum in dicto
conſilio vigeſimoſexto. reſponderunt Ruinus
in conſilio ſeptuageſimoquinto, libro ſecundo.
Socinus iunior in conſilio centeſimoſexage-
ſimoſecundo, libro ſecundo. Natta in conſilio
ſexcenteſimodecimotertio, numero tertio. & Al-
ciatus in reſponſo ſexcenteſimoquinquageſimo
primo. Cum teſtator. Sic etiam ſenſit vno verbo
Ferandus Vaſquius in tract. ſucceſſionum, in ter-
tia parte. de ſucceſſionum reſol. lib. 1. §. 1. nu. 17.

Nec repugnat, ꝙ relicta in teſtamento ob piā
cauſam, non cenſentur reuocata donatione, alia-
vè alienatione. Bart. in d. conſ. 26. quem Iaſ. Cor-
ta, & Tiraq. ſunt ſecuti ꝑcitatis in locis. Nam re-
86 ſpondetur Bart. loqui, quando † loco rei alienatę
fuit alia ſubrogata, quę locū primę tenere dr̄. Di-
uerſum ē ī caſu nr̄o, ubi bona ipſa fuerūt donata
nec eorū loco alia ſubrogata. Et p̄terea Barto. lo-
quit̄ ī reuocatione tacita. Nā inter alia argumēta

quibus

87 quibus motus eſt, illud attulit, quod † hæredis in-
ſtitutio nuda teſtatoris voluntate annullari non
poteſt. l. hæreditas. C. de ijs, quibus, vt indig. &
tradit ipſe Bartolus in l. ſi iure. deleg. 3. quę nuda
voluntas eſt tacita ipſa diſpoſitio. Non ergo ne-
gat Bartolus, quin expreſſe adimi poſſint bona
eccleſiæ relicta, Sicuti expreſſe noſtro in caſu
cẽſetur facta ademptio: quia dominus Albertus
expreſsè donauit domino Franciſco, non ergo
poteſt ſe compati donatio cum ipſo teſtamento,
ad hoc ſcilicet, vt Reuerẽdi fratres bona omnia
conſequantur: & illa quoque habeat dominus
88 Franciſcus, cum duo † inſolidum vnius rei domi
ni eſſe non poſſint. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehi-
culum. ff. commodati. Et rurſus Bartolo & ſequa
cibus, repugnat auctoritas Baldi, Ruini, Socini
iunioris, Alciati, Nattæ & Vaſquij, quos retuli ſu
pra. Non etiam repugnat illa traditio Martini
Laudenſis, in *dicto tract.* de principe q. 356. quia
reſpondetur primo, Laudenſem & Doctores in
d. l. nolumus. C. de teſtam. loqui, quando dicitur
inſtitutus princeps, vel alter, cuius potentia faci-
le poteſt incutere metum teſtib. vel eos ambitio-
ne impellere ad ferendum falſum teſtimonium.
Ita declarant in d. l. nolumus Baldus, Caſtrẽ. Iaſ.
Ita *quoque* Alex. in conſ. 105. num. 21. lib. 4. Ho-
rum *in numerum* referri nõ poterat Illuſtriſſ. D.
Franc. qui princeps non erat, nec ita potens, vt
metum potuerit incutere, cum & ipſe ſubeſſet iu
ſtiſſimo Duci, & Principi ſereniſſimo Ferrarienſi,
apud quem nulla eſt perſonarum acceptio. Præ-
terea & ſecundo reſpondetur. d. l. nolumus, & illã
traditionem *Laudenſis*, non habere locum, quã-
do reuocatio *teſtamenti & inſtitutio* principis
probatur inſtrumento ipſo reuocationis. Ita de-
clarant Baldus in l. nolumus. & Iaſon. Nam tunc
ceſſat *omnis ſuſpicio*. Cum itaque noſtro in caſu
appareat *inſtrumentum* clarum donationis, quod
iam oſtendimus, & infra demonſtrabimus carere
probabili ſuſpicione falſi, ſequitur dicendum, lo
cum non eſſe illi traditioni Laudenſis.

Reſpõdetur ſecundo principaliter, quod ẽt ſi
concederemus prædicta non veriſimilia: attamẽ
non inde inſurgeret violẽta aliqua ſuſpicio, qua
dici debeat falſa donatio hæc. Non enim Bald.
9 & reliqui affirmantes, id, quod non eſt † veriſimi
le, habere ſpeciem falſi, dicunt eſſe falſum: ſed ha-
bere quandam falſi imaginem. Ita ſane multi ſcri
bunt, quos congeſſi in lib. 2. de arbitrarijs iudicũ
caſu 85. nu. 1. Quæ quidem ſolùm operatur, quã-
dam præſumptionem contra eum, vt grauetur
onere probandi contrarium. Ita ſane tradunt gl.
Bart. & reliqui in l. vlt. ff. quod metus cauſa, & in
cap. quia veriſimile. de præſumpt. vbi Felynus &
reliqui. de præſumpt. Socin. ſen. in conſ. 126. col.
2. lib. 3. Decius in conſ. 177. col. 1. & alios refert
Tiraq. in l. ſi vnquam in pręfatione. nu. 3. C. de re
uo. donat. Quare cum ex parte domini Franciſci
donatarij eiuſq; hæredum, comprobatum fuerit
inſtrumentum donationis, vt diximus ſupra, ceſ
ſat omnis difficultas.

Reſpondetur tertio, quod etiã ſi concedimus,
non veriſimile inducere falſitatis præſumptio-
90 nem: attamen illa † ceſſat, quando cum eo actu
non veriſimili, concurrit aliqua alia præſumptio
vt puta fama vel quid ſimile. Ita Abbas & Feli-
nus in d. cap. quia veriſimile. in fine. de præſump.
quem ſecuti ſunt multi congeſti à Tiraquello
in loco ſupra allegato. numero 44. Porrò in caſu
noſtro iam conſtat, plures eſſe hac pro donatio-
ne pręſumptiones. Non ergo allegata veriſimilia
reddere eam poſſunt de falſo ſuſpectam.

Quarta eſt ſuſpicio & præſumptio falſitatis,
quæ ſumitur ex eo, quod dominus Cornelius
vnus ex teſtibus inſtrumentarijs, negauit, ſe ali-
quid hac de donatione ſcire: ſicuti depoſuit do-
minus Ludouicus Cremona. Ex quo ſequitur,
inſtrumentum ipſum dicit vacillare. Eſt enim
91 multorum opinio inſtrumentum † reddi ſuſpe-
ctum, cum ex duobus teſtibus in eo deſcriptis,
vnus contradicit ipſi inſtrumento. Ita ſanè poſt
alios decidit Boerius in q. 118. numero 27. quem
retuli & ſecutus ſum in commentarijs, de arbi-
trarijs iudicum, lib. 2. caſu 105. nu. 13.

Reſpondetur primò, prædictum dominum
Ludouicum Cremonam, non affirmare, quod il
le dominus Cornelius id dixerit: ſed ſolum atte-
ſtatus eſt D. Ludouicus ꝙ ſibi videtur ita audiuiſ
92 ſe à dicto D. Cornelio. Et teſtis, qui † deponit per
verbum, videtur, non probat. Sicuti tradunt Bal-
dus in l. de quibus. colum. 2. ff. de legibus, Cam-
pegius in tract. de teſtibus, regula. 210. Alexã. in
conſ. 74. num. 6. lib. 1. Crottus in tract. de teſtibus
nu. 314. Iaſ. in rub. ff. de iureiuran. nu. 3. verſ. adde
etiam.

Reſpondetur ſecundò, prædictum dominum
Ludouicum, fuiſſe reprobatum tamquã teſtem
minus idoneum. Nam tamquam nepos D. Alber
ti donatoris, prætendebat ſucceſſionem ipſius
D. Alberti ſibi deberi.

Reſpondetur tertiò, admiſſo quod nõ fuiſſet
is D. Ludouicus reprobatus, & quod depoſuerit
ſe audiuiſſe firmiter ab ipſo D. Cornelio, dicente
ſe nihil ea de donatione ſcire: attamen nihil pro-
bat, cum ſit teſtis ſingularis, iuxta. l. iuriſiurandi
C. de teſtib. & multorum auctoritate in terminis
ſcripſi in commentarijs de arbitr. iudi. lib. 2. caſu
475. num. 13.

Et accedit, quod cum teſtis de auditu ſolum-
93 modo † præſumptionem quandam faciat, vt
ſcribunt permulti à me congeſti libro ſecundo,
de arbitrarijs iudicum. caſu quadringenteſimo-
ſeptuageſimoquinto, num. 5. ille auditus teſti-
monio duorum probari debuit, ſicuti alia facta,
94 † vel dicta, ex quibus præſumptiones, vel ſuſpicio
nes, vel indicia colliguntur. Ita ſcribunt Barto-
lus in l. vltima, numero ſeptimo. ff. de quæſtion.
Angelus in l. vltima. ff. quod metus cauſa. Ale-
xander in conſilio decimooctauo, numero ſex-
to, libro primo. Marſilius in ſingulari. 269.
Rolandus in conſ. 24. nu. 4. lib. 1. Cæphal. in con-
ſi. 135. nu. 46. lib. 1.

Quinta ſuſpicio,& pſumptio cōmiſſæ falſitatis,ducitur ex eo,quod donatio hæc fuerit clam & ſecreto facta. Eſt enim certum,quod omnis
95 clandeſtinitas † arguit dolum.l. non exiſtimo. ff. de adm.tut.c.vlt.de cland.deſponſa.gl.in l.cum à iudice.§.obſeruari.C.de iureiuran.propter calū.dando.Baldus in l.ſicut §.ſupervacuum. ff. quib. mod.pig.vel hypo.ſoluitur. Et in ſpecie, quod
96 donatio † clàm & ſecreto facta,præſumatur doloſa tradunt Baldus in l.poſt contractum. ff. de donat.Iaſon in §.item,ſi quis in fraudem. nu.43. in inſtit.de actio.& Decianus in conſi. 32. num. 17.lib. 3. Imò quod ſit ſuſpecta de falſo,reſponderunt Ruin.in conſ.35. num. 11. verſi. quarta coniectura.lib.4.& Crauett.in conſilio.862.numero 4.

Reſpondetur primò,non ſemper clandeſtinitatem
97 tatem arguere dolum: ſunt enim † diſtinguendi duo caſus;quorum primus eſt,quando is,qui clā actum confecit, non poterat illum liberè facere. Nam tunc fraus & dolus præſumitur:nec aliquo ſub prætextu ignorantiæ excuſatur.

Exemplum eſt in muliere & ruſtico, qui etſi
98 prætextu ignorantiæ excuſantur, † quando contrahunt matrimonium interdictum,& a lege reprobatum:attamen non excuſantur ſi clàm contrahunt:Cum illa clandeſtinitas arguat, ſcienter illos contraxiſſe.Ita ex l.vltim.ff.de ritu nupt.tradunt gl.in l.qui contra.in verbo,errore. C.de inceſtis nupt. & in l. 1. C. de interdicto matrimo. Bartolus in l.ſi adulterium. *in princ.* colum.pen. ff.de adulter.Felinus in cap.*conſuluit*.col.penul. de officio deleg. & alios plures congeſſit Tiraq. in tract.de pœnis legum, &c. cauſa vndecima.numero vndecimo.

Eſt ſimile ſecundum exemplum, in pacto de
99 retrouendendo, † quod arguere ſolet contractū fictitium & ſimulatum. Si clàm adhibetur magis præſumitur dolus & fraus.l.pen.C.de reſcind.vend & l.ab Anaſtaſio. vbi Baldus in quinto notab.C.mand.& latiſſimè ſcribit Tiraq. in tract.de retractu conuentionali. in præfatione. numero 13.

Eſt & tertium exemplum in tutore,qui cùm non poſſit liberè emere a pupillo;cuius gerit tu-
100 telam.l.non exiſtimo.ff.de adm.tut.ſi † manifeſte & palam emit excuſatur: ſi verò clàm,dolo & fraude emiſſe præſumitur.d.l. nō exiſtimo, & ſcribūt Decius in l. ſingularia. numero. 8. & Cagnolus. numero 8 ff. ſi certum petatur. & reliqui recentiores.

Quartum etiam exemplum eſt in eo, qui ob inimicitiam grauem, quam habet cum aliquo clàm & ſecreto donauit omnia bona ſua, vel ea
101 vendidit. Hoc ſanè caſu præſumitur † dolo & fraude alienaſſe, ne perpetrato poſtmodum à ſe crimine,ad fiſcum peruenirent. Ita tradunt Bart. in l.poſt contractum.numero 7.in fine. ff. de donat. Picus ibidem.num.54.Ioan. Annibal. num. 158.& Alciatus num.48.verſi.hinc conſequens Ita quoque ſcripſerunt Decius in conſilio 235.

columna ſecundò,verſic.quarta eſt præſumptio. Blancus in tract.de indiciis. numero quadrageſimooctauo. verſicul. quarta eſt, & Boſſius in tract.cauſarum criminalium.in tit.de publicatione bonorum.numero quinquageſimoprimo.Et hoc in caſu loquuntur Decianus in d. conſil.32. num. 17.lib.3.Hic caſus noſtro non conuenit:cū dominus Albertus poſt conditum a ſe teſtamentum,potuerit etiam liberè donare, ſicuti ſtatim dicemus.

Secundus eſt caſus;quando quis de re ſua po-
102 teſt † libere & abſque aliquo impedimento diſponere, actum vè aliquem gerere. Hoc ſanè caſu,nullus dolus,nullavè fraus argui poteſt,etſi diſpoſuit,actumvè clàm & ſecreto confecit.Poteſt
103 afferri primū exemplum in eo, qui nulla † exiſtēte inimicitia, vel cauſa committendi delictum, donat bona ſua clàm & ſecretò. Hoc ſanè caſu, non præſumitur aliqua fraus vel dolus. Ita Bartolus in d.l.poſt contractum, numero 7. & ibidem Picus numero 55,& *alij ſupra relati*,qui rationē
104 reddunt,quia actus † donandi,non eſt ſui natura prohibitus. Qui ſanè caſus noſtro optime conuenit:cum dominus Albertus,potuerit libere donare & reuocare in totum ipſum teſtamētum, quo ipſos Reuerendos fratres Seruitas,hæredes fecerat,vt etiam ſtatim dicemus.

Eſt & ſecundum exemplum in eo, qui clàm
105 renuntiauit † iuri ſuo,ne illud ius comprehenderetur in compromiſſo facturo. Non enim dolo *id egiſſe præſumitur,* etſi clàm fecit, quia licuit ei renūtiare iuri ſuo. *Ita* reſpondit Corneus in conſilio quinquageſimoſecundo, *numero* vigeſimo, libro ſecundo, quem ſecutus eſt Alciatus in tract. de præſumptionibus regu.4.præſumpt. 27.num.2.

Tertium eſt exemplum in *teſtatore, qui* cum de rebus ſuis ad libitum poſſit diſponere & teſta-
106 ri,ſi clam † & ſecretò teſtamentum conficit,dolus, vel fraus non præſumitur: ſed iure valet ipſum teſtamentum. Ita Boerius quæſtio. decimaquarta,numero decimooctauo. & Rolandus conſilio trigeſimoſexto,columna ſecunda, libro primo. Et ſi Baldus in conſilio vigeſimooctauo, libro tertio,diſſentiat. Et experientia ipſa docet quod quotidie teſtatores, ſe aliquo in loco ſecreto conferunt,vt in monaſterio, ſimilive loco, & ibi clàm & ſecreto ſolis adhibitis teſtibus & notario, teſtantur. Id quod obſeruauit & hic dominus Albertus,qui teſtamentum confecit in monaſterio Reuerendorum Seruitarum & eos ſolos adhibuit teſtes. Quo circa & in caſu noſtro, præſupponamus, quod dominus Albertus clàm & ſecreto, adhibitis tamen reliquis ſolennitatibus,confeciſſet teſtamentum poſt iam cōditum pro Reuerendis fratribus, & in ſecundo ipſo teſtamento, reuocato illo primo,hæredē feciſſet D.Frāc. poſsēt ne dicere Reuerēdi fratres, dolo & fraude præſumi factū hoc ſecundū teſtamentum? Certe mea quidem ſententia, ſtultior ſtultiſſimo eſſet, qui auderet dicere, dolum & fraudem

fraudem præſumi, cum liberum ei fuiſset ſic te-
ſtari. Eſt ergo idem dicendum in hac donatio-
ne;ex quo ſola clandeſtinitas,arguere non poteſt
dolum in eo, qui libere facere & diſponere pôt.
Et his tollitur etiam illa leuis conſideratio,& ſu
ſpicio,quod pacto actum fuit inter ipſos Domi-
nos Albertum & Franciſcum,quod donatio hęc
non publicaretur. Hæc ſanè ſuſpicio tollitur,
quia, ſi licuit domino Alberto clàm & ſecreto
donare,ei etiam permiſſum fuit apponere pactũ
ne donatio publicaretur. Cum conceſſum eſt
quod eſt principale,nempè ſecreta donatio, cõ-
ceſſum etiam eſſe dicitur acceſſorium & conſe-
quens,hoc eſt,pactum ne publicetur, alioqui ſu-
peruacaneum & inane fuiſſet ſecretò & clàm do
nare:ſi deinde non fuiſset conuentum,ne publi-
caretur. Eſt enim vulgata iuris ſententia, quod
107 conceſſo † actu,cenſentur conceſſa ea, ſine qui-
bus actus ipſe redderetur inutilis.l.2.ff. de iuriſd.
om.iud.& tradunt ibi late Iaſon, Curtius iunior
& reliqui omnes. Et ex prædictis ceſsant illę le-
ues admodum conſiderationes, quod donatio
hæc non fuerit inſinuata, ſed occultata per ſe-
ptennium. Hæc ſane leuia ceſſant; quia ſi pacto
actum ita fuit ne detegeretur,non erat inſinuan-
da, ſed tegenda & occultanda,donec vixit ipſe
donator. Eadem ratione non fuit gabellatori
denuntiata.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præ
108 iudicium,quod clandeſtinitas† arguat fraudem
& dolum:non tamen eſt adeo violenta præſum-
ptio,vt ex ea argui poſſit falſum,iuxta dicta ſupra
in præmiſſis.

Sexta eſt ſuſpicio atq; præſumptio falſitatis,
quę ſumitur ab inſolitis adhibitis in hac donatio
ne. Eſt enim multorum opinio, inſolita arguere
109 † dolum & fraudem.Ita tradunt Bartol.& reli-
qui in l.ſi quis ſub conditione.ff.de conditio.in-
ſtitutio.Aretin.in conſi. 16. num. 7. Curtius ſen.
in conſi.73.num.33.verſi. decimo redditur nul-
la.Socin.iun.in conſi. 77.num.47.lib. 1.& Alcia-
tus in reſp.162.num. 10. qui de eadem facti ſpe-
cie reſponderũt. Et in terminis donationis Cra
ue.in conſi.862.num.7.& alijs contractibus Ne-
uiz.in conſ.8.nu.63.

Porrò hac in donatione multa inſolita appo-
ſita videntur.Nam adiecta fuit clauſula,ne dona
tio manifeſtaretur, viuo ipſo domino Alberto
110 donatore:quæ ſane clauſula † adhiberi non cõ-
ſueuit in donationibus,ſicuti poſt alios ſenſit De
cianus in conſi.32.num.17.lib.3. Et rurſus adie-
111 cta etiam fuit clauſula promiſſionis † de euictio
ne,quę adhiberi non ſolet in donationibus:cum
112 donator † non teneatur de euictione: quemad-
modum tradũt Iaſon in conſ.73.in tertio dubio.
lib.1.Riminal.ſenior in conſ.409.num.21.lib.3.
Ruin.in conſ.184.nu.8.libr. 1. Curtius iunior in
conſi.174.num.34.& Boerius q.67.nu.1.Et prę-
ſertim quando donata ſunt omnia bona,præſen-
tia & futura, vt hic. Nam ex quo donator nihil
retinuit,inanis fuiſset donatarij actio.

Reſpondetur primò, quod etiam ſi concedi-
mus prædictas clauſulas eſſe inſolitas: attamen
non poteſt ex eis argui dolus, vel fraus: ſed ſolũ
quædam ſuſpicio.Ita reſpondit Alexander in cõ
ſil.28. num.9. lib.5. qui dixit, non ſufficere pro
plena probatione.Cum ergo dolus nõ arguatur,
ſequitur dicendum,nec falſitatem: cum falſitas
113 † dolo carere non poſſit,vt ſcripſi in li.2.de arbi
trarijs iud.caſu.194.nu.58.

Reſpondetur ſecundò, non ſatis certum eſſe,
114 quod prædictæ† clauſulæ ſint inſolitæ.Nam qui
clauſulam aliquo in inſtrumento adſcriptam,eſ-
ſe inſolitam aſſerit, probare debet, vt reſpondit
Alex.in d.conſil.28.num.8.libr.5.qui ſubiunxit,
difficilis admodum probationis eſse,cum ſit ne-
gatiua nullo modo coarctata. Et vere neſcio vi-
dere,quomodo in caſu noſtro Reuerendi Serui
tæ actores,qui hoc inſolitum deduxerunt, illud
probauerint: cum in toto proceſſu non conſtet
articulatum & probatum.

Reſpondetur tertiò, prædictas clauſulas,non
eſse inſolitas adhiberi in donationib. Illa enim
115 dicitur clauſula † inſolita,quæ eſt vel contra na
turam contractus,vel contra conſuetudinem &
ſtylum.Ita Iaſon in l.teſtamentum.num.4. C. de
teſtam.qui quamplura exempla affert.Porro nec
naturæ nec ſtylo donationis ſecretæ repugnat,
116 ſed † conuenit,vt in ea agatur, de illa non dete-
genda. Ita Picus in l. poſt contractum num.55.
de donat.cùm dixit,ſolam clandeſtinitatem,non
arguere donationem,dolo & fraude factam. Et
quod Dominus Albertus donator,mandauerit
ipſi domino Franciſco donatario, & non teſtib.
non inconuenit. Nam dominus Franciſcus man
dare id potuit,cum in caſu inobedientię priuare
eum potuerit donatione iam ſibi facta. Notario
& teſtibus mandare non potuit, ſed tamen eſt ve
riſimiliter credendum, quod eos rogauerint tàm
donator quam donatarius, vt donationem reti-
cerent: alioqui fruſtra actum fuiſſet,inter ipſos
donatorem & donatarium, vt donatarius non
detegeret.

117 Non etiam inſolita † eſt illa clauſula euictio-
nis:cum nec naturæ donationis, nec ſtylo no-
tariorum repugnet. Non inquam repugnat na-
118 turæ donationis, quia multis in caſibus † dona
tor de euictione tenetur, ſicuti quando euictio
promiſsa fuit per ſtipulationem, vt tradunt Bar-
tolus in l.Ariſto.§.vlt.ff.de donat.Abbas in conſi
lio 43.columna prima, libro 1. Ruinus in conſi
lio 184.columna prima.lib.1. Dec.in conſil.323.
numero 4. Boerius q. trigeſimatertia, columna
prima, & quæſt. ſexageſimaſeptima. in princ.&
alij relati ab eruditiſſimo Riminaldo iuniore,in
§.primo,numero 186.in inſtitut.de donatio.Ita
119 quoque de euictione tenetur† donator,quando
fit in remunerationem ob benemerita. vt multis
comprobat Riminal.in d.§.1.nu.169.qui & alios
caſus recenſet.Non ergo promiſſio de euictione

eſt contra naturam ipſius donationis: quia alioqui adhiberi non poſſet, vel pacto, vel ſtipulatione, vel alio quouis modo: cum immutari natura contractus non poſſit. l. cum manu'ſata. §. vlt. ff. de contrah. empt. & latè declaraui in conſil. 37. num. 11. cum ſubſequentibus. lib. 1. Et quod multis in donationibus adhiberi conſueuerit ꝓmiſſio de euictione, præſupponunt Comens. in conſi. 173. colum. 3. verſ. quin etiam. Corneus in conſi. 343. num. 9. lib. 1. & in conſ. 8. num. 7. & in conſ. 141. lib. 2. Gozad. in d. conſ. 60. num. 16. Boerius in dict. quæſtio. 67. colum. 1. & alij ſupra commemorati.

Septima eſt ſuſpicio & pręſumptio, commiſſę falſitatis, quæ ſumitur ex eo, quod dominus Frãciſcus donatarius, vſus fuerit opera Bondenarij notarij ſibi maxima familiaritate coniuncti. Quę ſuſpicionem arguit, ſicuti manifeſte reſponderunt Craue. in conſilio 862. numero 9. ver. octauo parui. & Marzarius in conſil. 22. num. 4. verſi. poſtremò. Et ſuſpicio augetur, quia non conſueuerat is Bondenarius, exercere artem notariæ: nec eius opera vſus vnquam fuerat D. Franciſc. donatarius.

Reſpondetur primò, non conſtare, quod eo tempore rogitus, is notarius, eſſet familiaris ipſius domini Franciſci donatarij; id quod ab actoribus erat probandum, cum hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum. l. ei, qui. ff. de probat. cum ſimilibus.

Ita quoq; verum non eſt, quod Bondenarius non conſueuerit exercere artem notariæ. Nam conſtat ex actis, quod imò exercebat, cum appareat illum conſcripſiſſe permulta *inſtrumēta* maxime vſque ad annum. 1553.

Eſt etiam falſum, quod D. Franc. non conſueuerit eo donationis tempore, vti opera Bondenarij. Nam in proceſſu apparet, quòd imò eius opera vtebatur.

Reſpondetur ſecundò, iure nō probari, quod
120 magna † familiaritas, quæ intercedit inter donatarium & notarium, arguat falſi ſuſpicionem. Et Craue. in d. conſ. 862. num. 9. ver. octauò parui; nec lege, nec ratione, ſuam illam traditionem probat. Et in caſu noſtro affuit cauſa, qua dominus Franciſcus donatarius, vti debuit opera Bōdenarij eius domeſtici, vt ſcilicet ſecundum deſiderium donatoris, donatio eſſet ſecreta.

Octaua ſuſpicio & præſumptio falſitatis, ex eo ſumitur, quod in hac donatione adhibiti fuerunt duo teſtes nulla fide digni: tum quia erant valdè domeſtici & familiares D. Franc. tum etiã quia non erant ſatis bonæ famæ.

Reſpondetur, quod etſi cōcedimus, prędictos teſtes fuiſſe domeſticos & familiares D. Franc. non tamen inde argui poteſt aliqua ſuſpicio, præſertim violenta, falſitatis: cum nullo iure, vel ratione hoc probetur. Et iuſta affuit cauſa adhibēdi teſtes domeſticos, vt ſcilicet faciliuſtegeretur donatio, quam occultari voluit donator. Et in
121 dubio ita præſumendum eſt, ad † euitandum delictum. Quod verò prædicti teſtes fuerint bonæ famæ, ſatis clarè probatum fuit multorum teſtimonio. Ita ſanè ſunt atteſtati permulti teſtes examinati, tam in iudicio illo primo poſſeſſorio, quàm in hoc ſecundo petitorio.

Nona ſuſpicio & præſumptio falſitatis, colligitur ex falſa cauſa, qua dicitur facta donatio, nempe quia ſumma amicitia, fuit coniunctus auo paterno dicti D. Franciſci donatarij, & ob merita ipſius aui &c. Quæ ſanè cauſa, dicitur eſſe falſa, cum nulla vnquam intercesſerit amicitia & beneuolentia, inter ipſum D. Albertum donatorem, & dictum auum. Id quod ex eo, etiam colligitur, quia ſi tam ſingulari beneuolentia *D. Albertus* fuiſſet proſecutus dominum Franciſcū, ei aliquid reliquiſſet in ipſo teſtamento, vel ſaltē in codicillis. Non ergo cauſa amicitiæ & beneuolentiæ inducere potuit, ipſum dominum Albertum, ad ſic donandum, poſt iam conditum teſtamentum ad pias cauſas. Et falſam cauſam, ar-
122 † guere † donationem ſuſpectam, reſpondit Craue. in conſ. 862. num. 11. poſt Ruinum in conſil. 35. nu. 11. lib. 4.

Reſpondetur; quod imò cauſa illa fuit vera. Nam multorum teſtimonio probatū fuit, quod D. Albertus donator, ſuo ore confeſſus eſt, ſe inſeruiuiſſe Illuſtriſſimo D. Raynaldo Mariæ, auo paterno dicti D. Franciſci, & quod valde eam ob cauſam diligebat ipſum Dom. Franciſcum. Nec quidquam vrget, ꝙ D. Albertus aliquid reliquiſſet, vel in teſtamento, vel in codicillis, ipſi D. Frãciſco, ſi eum dilexiſſet. Nam *reſpondetur*, ꝙ aut conſideramus teſtamentum, aut *codicillos*. Si teſtamentum, dicimus, quod cum Do. Albertus in memoriam reuocaſſet, accepta beneficia *ab auo* Do. Franciſci, & beneuolentiam, *qua ipſum* Do. Franciſcum proſequebatur, pęnitentia ductus diſpoſitione teſtamēti ſic relicta, donationē oĩum bonorum fecit ipſi D. Franciſco. Aut conſideramus codicillos: & tunc dicimus, quod cum ipſe D. Albertus iam donationem ipſi D. Franciſco feciſſet; neceſſe non erat, quod ei deinde in codicillis aliquid relinqueret.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod prædicta cauſa fuiſſet falſa: non tamen ex eo arguitur, quod donatio ſit falſa.
123 Nam falſa † cauſa deſcripta in aliquo actu, vt in donatione, legato, & ſimili, reddit quidem dubium, an valere debeat is actus, vel non, vt latè ſcripſi in conſilio nonageſimoprimo, numero quadrageſimo, libro primo. Non tamē arguit, ꝙ falsò actus ille fuerit confectus: cum iure hoc cautum hactenus non legerim.

Decima ſuſpicio & præſumptio falſitatis, colligi dicitur ex eo, quod dominus Franciſcus donatarius, aliàs curauerit conſcribi ab Vrſino notario aliam falſam donationem; qui cum recuſaſſet cōſcribere, fuit mãdato ipſius d. Fran. veneno necatus. Qua ex re ſumitū ſuſpicio & ꝓſūptio hęc:
124 cū ſemel † malus ꝓſumatū ſemꝑ malus, in eodē genere mali. c. ſemel de reg. iur. in 6. & cōfert tex. l. ſi cui.

cui.§.ijsdem.ff.de accuſ.vbi ille, qui ſemel eſt calumniatus præſumitur, quod in futurum etiã calumniari. Et in ſpecie magis,quod falſum præſu
125 matur † commiſiſſe,qui ſemel falſarius fuit, tradunt Salicetus & Aretinus in l.ſi ex falſis.col. 1. C.de tranſact. Ruin.in conſil.135. nu.10.lib. 4. & Caſsan.in conſ.63.nu.31.

Reſpondetur primò, quod imò teſtibus aliisvè probationibus,probatum non fuit,quod dominus Franciſcus,tentauerit prædictum Vrſinũ notarium, vt falſam donationem conſcriberet. Nam hac de re examinati teſtes,pro parte Reuerendorum Seruitarum actorum,ſolùm deponũt de auditu,quod ſcilicet audiuerunt dicere, Dominum Franciſcum tentaſſe Vrſinum , illum, vt conſcriberet donationem falſam. Quæ ſanè atteſtationes de auditu non probant, vt aliàs dixi ſupra. Nec in his concurrunt illa; quæ neceſſario requiruntur, in teſtibus deponentibus de auditu,vt certis in caſibus probationem faciant ſicuti illa requiſita recenſui,in libro ſecundo. de arbitr. iudicum. caſu quadringenteſimoſeptuageſimoquinto, numero 12. cum ſubſequentib.

Præterea probatum fuit, prædictos teſtes mẽdaces eſſe,cùm dixerunt Vrſinum fuiſſe mandato dom. Franciſci veneno necatum, ob id ꝙ recuſauerat conſcribere prædictam falſam donationem. Nam non ſolùm medicus, qui curam ſuſceperat Illius Vrſini,ſed & permulti alii teſtes atteſtati ſunt, ipſum Vrſinum deceſſiſſe ex quadam cordis palpitatione. Rurſus producta fuit fides Dom. Thomæ Villaferæ, notarij Ferrarienſis, atteſtãtis de morte ipſius Vrſini, & ipsũ fuiſſe rogatum de quodam inſtrumento à ſe recepto anno 1557. Ex quo apparet non eſſe veriſimile,quod dominus Franciſcus donatarius,requiſierit ipſum Vrſinum, vt donationem falſam conſcriberet, quia aut dominus Franciſcus tentauit Vrſinum ante annum 150. quo tempore fuit facta hec donatio:& tunc non eſt veriſimile, quod ipſe dominus Franciſcus diſtulerit octo aut plus annos, occidi facere veneno, vel aliter, ipſum Vrſinum: cũ intra tot annos ipſe Vrſinus detexiſſet domini Franciſci conatum. Et ideò non eſt credendum, quod dominus Franciſcus voluiſſet tam diu ſubiacere huic periculo. Aut verò dicimus dominũ Franciſcum tentaſſe dictum Vrſinum poſt annum illum.1550. Et tunc non eſt veriſimile,quia cum ipſe dominus Franciſcus iam in manu habebat donationem rogatã à Bondenario, & de qua nunc eſt diſputatio, quorſum,aliam perquirere? Et ſi diceretur,forte hæc recepta à Bondenario habebat plura vitia, vel facta fuit ante codicillos deinde a domino Alberto confectos,& ſi noua donatio fuiſſet recepta ab Vrſino, non affuiſſent prædicti defectus; reſpondetur, quod ſi dominus Franciſcus falsò rogari feciſſet,dictam donationem à Bondenario,potuiſſet etiam emendari facere illa vitia, & immutare tempus ipſius rogitus. Præterea admiſſo,quod Vrſinus ipſe affirmaſſet, ſe ita fuiſſe à Domino Franciſco tentatum, ei nulla adhibita fuiſſet fides, ergo nec teſtibus de auditu deponentibus, etiamſi dixiſſẽt, ſe immediatè ita audiuiſſe ab ipſo Vrſino.

Vndecima ſuſpicio & præſumptio falſitatis commiſſæ,ſumi creditur ex eo, quod cum duo extiterint teſtes inſtrumentarij, qui examinari potuerunt, ad demonſtrandum veritatem donationis, non tamen curauit, vel verius noluit, dominus Franciſcus donatarius, nec etiam eius hæredes,quod illi examinarentur. Id quod non alia de cauſa opinatur factũ, quàm vt tegeretur falſitas. Probabilis ſanè videtur ſuſpicio,quod donatarius timeret, ne teſtes iſti aliter eſſent dicturi,quàm continetur in ipſo inſtrumento donationis, iuxta id, quod reſpondit Aretinus in conſilio decimotertio,columna ſeptima;verſicul. præterea cum matrimonio. & in conſilio octuageſimoſecundo,columna ſecunda,verſiculo,ſicut dicit, cùm ſcripſit, ſuſpectum reddi illũ,
126 qui volens probare † famam publicam, vnum tantum teſtem induxit, cum multos adducere facile potuiſſet. Eſt ſimile, quod ex Aretino pręcitatis in locis annotauit Crauetta,in tract. de antiquitate temporis, parte prima, numero trecenteſimooctauo.ſuſpectum reddi illum, qui examinari fecit teſtes de auditu; cum potuerit interrogari facere illos,a quibus auditum id fuiſſe dicitur.

Reſpondetur primò, leuiſſimam eſſe hanc conſiderationem. Non enim donatarius eiuſque ſucceſſores tenebantur examinari facere teſtes ipſos inſtrumentarios, cum ſatis ſuperq; eius intentio, eſſet fundata, ex ipſo donationis inſtrumento, quod habet præſumptionem pro ſe, l.cum precibus. C.de probatio. & dicitur in-
127 ſtrumeutum† facere probationem manifeſtam, claram & probatam. Ita Baldus in l. Imperator. columna ſecunda.ff.de ſtatu homin.& alios plures refert Tiraquellus in ttact. de retractu conſang.§.ſecundo,gloſs.prima, numero vigeſimo. Et accedunt Socin. iun.in conſilio centeſimoſeptuageſimooctauo,numero ſecundo, libro ſecũdo.& Crauetta in conſilio decimo, numero ſeptimo.Non ergo neceſſe habuit dominus Franciſcus donatarius, examinari facere teſtes hos; ſed ad ipſos actores pertinebat munus hoc, ſi exiſtimabant falſam eſſe donationem. Et propterea retorquetur argumentum contra ipſos actores, qui dum non curarunt examinari prædictos teſtes,ſed diſtulerunt mouere hoc iudicium donec illi deceſſerunt, dolo & fraude id feciſſe præſumendum eſt, vt veritas ipſa quantum per eos fieri poſſet, occultaretur, ſicuti diximus ſupra.

Reſpondetur ſecũdo, ꝙ nullo modo D.Frãc. donatarius,nec eius ſuceſſores curare debuerũt examinari teſtes ipſos inſtrarios, q̃ verè ſe reddi
128 diſſẽt ſuſpectos.Nã q̃ facit† ꝙ fieri nõ cõſueuit ſuſpectũ ſe reddit, vt tradunt ſupra cõmemorati in ſexta ſuſpicione,vbi de clauſula inſolita egimus.

cum ſcripſerunt, dolum præſumi in eo, qui fe-
cit, quod alij facere non ſolent. Eſt enim cer-
tum, quod nemo imprudens admodum ſit, qui
dum habet inſtrumentum, quo ſuam probet in-
tentionem, probare eam velit teſtibus: Imò ſe ſu-
ſpectum redderet. l. ſi aduerſantis. C. de fide in-
ſtru. & l. falſos. C. de falſis, & in ſpecie, ſic reſpon
dit Curtius iunior in conſ. 64. num. 5. quem ſecu
tus eſt Craue. in conſi. 134. num. 30. & 35. & in
conſ. 178. nu. 5.

Nec ad rem pertinẽt illa reſponſa Aretin. in d.
conſi. 13. & in d. conſ. 82. & traditio illa Crauettę
in d. tract. de antiq. temp. Quandoquidem loquũ
tur Aretinus & Crauetta, illis in caſibus, in quib.
quis non habet probatam intẽtionem ſuã; ſed eã
ꝓbare debet. Quæ ſanè probatio ſi fit minus ple
nè & legitimè cũ plenè & legitimè fieri potuerit,
ſuſpecta reddit. Diuerſum eſt in caſu nr̃o, in quo
dom. Franciſcus donatarius; habebat intentio-
nem ſuam ſatis ſuperque fundatam, & optimè
probatam, ex ipſo inſtrumento. Et cum nulla vr-
gens eſſet ſuſpicio aduerſus hoc inſtrumentum;
fruſtra obijcitur, imputandum eſſe do. Frãciſco,
quod non remouerit illas ſuſpiciones & conie-
cturas, ſi eas teſtium inſtrumentariorum exami-
natione remouere potuit, ex illa traditione Ro-
ma. in l. 2. in fin. ff. de re iud. Hoc ſanè fruſtra obij
citur; cum nulla vrgens eſſet, nec ſit ſuſpicio &
coniectura, contra hoc inſtrumentum; vt iam de
monſtrauimus. Et actores ipſi, qui tot cauillatio
nibus & tergiuerſationibus tentarunt detegere,
huius donationis falſitatem, debebãt examinari
facere, teſtes ipſos inſtrumẽtarios, & intentionẽ
ſuam plana hac probatione demonſtrare: &
non ad coniecturas & ſuſpiciones confugere:
atque ita per tot (vt dici ſolet) anfractus am-
bulare.

Duodecima ſuſpicio atque præſumptio falſi-
tatis, ducitur ab aſſertione & diſpoſitione, facta
ab ipſo Illuſtriſſ. D. Franciſco donatario, ſuo in
teſtamento Romæ condito, dum in eo diſpoſuit
quod caſſaretur & annullaretur, inſtrumentũ cer
tæ poſſeſſionis cuiuſdam ſenis, quem ſenem di-
xit cognoſci, & de eo omnia ſciri, per Illuſtriſſ. D.
Iſabellam eius vxorem. Hæc ſanè aſſertio & di-
ſpoſitio ſignificare videntur, ipſum D. Franciſcũ
pęnitentia ductum, voluiſſe donationem illam
falsò confectam extingui & annullari: Cum de
alio ſene, quam de domino Alberto, intelligi nõ
poteſt. Nam dixit, inſtrumentum annullandũ,
ſentiens eſſe iniquum ob falſitatem. Quod enim
129 iniquum † eſt, nullum etiam dicitur, & econtra
l. ſcire oportet. §. vlt. & l. qui teſtamento. vbi Bal-
dus. ff. de excuſat. tutorum. & tradit Vantius in
tract. de nullitate. in tit. coram quo nullitas pro-
poni poſſit. numero quinto. & nulla maior eſſe
130 poteſt iniuſtitia † quam nullitas, vt decidit Ae-
gidius Bellamera, in concluſione trecenteſima-
quadrageſimatertia. Cum ergo Dominus Fran-
ciſcus iuſſit annullari inſtrumentum certæ poſſeſ
ſionis, intellexit, de iniquo, & digno annullatio
ne. Quoquidem in genere videtur eſſe dona-
tio omnium bonorum, præſentium & futurorũ,
cum donatio non preſumatur vt dictum fuit ſu-
pra. Et quia appellauit ſenẽ, quod nomen con
uenit ſoli domino Alberto, & non Aromatello,
de quo ſi ſenſiſſet, eum appellaſſet vel clericum,
vel canonicum, cum is ita ſacris eſſet initiatus.
Et ipſe dominus Albertus erat notus Illuſtriſſi-
mæ dominæ Iſabellæ, vxori ipſius domini Fran-
ciſci, Aromatellus verò ignotus.

Reſpondetur primo, dominum Franciſcum
non ſenſiſſe, de domino Alberto, ſed de Aroma
tello Rauennate, a quo ipſe dominus Franciſcus
conſecutus fuerat poſſeſſionem quandam, in em
phyteoſim. Hoc ſuadent rationes & cauſæ per-
131 multæ. Et primo, quia ad euitandam falſitatẽ †
præſumitur perſonarum pluralitas. Ita Comens.
in conſilio nonageſimoprimo, columna ſecũda,
verſic. cæterum. Felinus in cap. cum tu. columna
prima de teſtibus. Craue. in conſilio 244. num. 5.
Gramma. in conſ. 23. nu. 1. & in conſ. 47. num. 1.
in criminal.

Etſi ergo dominus Albertus donatarius fue-
rit ſenex: attamen cum & ille Aromatellus ſenex
eſſet, vt euitemus omnem ſuſpicionem, intelligi
debet de ipſo Aromatello.

Secundò, quia dixit dominus Franciſcus, de-
bere caſſari & annullari, inſtrumentum certæ
poſſeſſionis; numero ſingulari; qui conuenit
poſſeſſioni Aromatelli, quæ vna tantum erat.
Non autem conuenit domino Franciſco do-
natori, *cuius poſſeſſiones duæ erant*, & alia bo-
132 na. Et propterea cui nõ conueniunt verba; † non
etiam conuenit diſpoſitio. l. quarta. §. toties. ff. de
damno infecto, quam iuris ſententiam copioſe
exornat Tiraq. in l. ſi vnquam. in verbo. *libertis*
nu. 2. C. de reuo don.

Tertiò, quia dixit Dominus Franciſcus, quod
caſſaretur & annullaretur prædictum inſtrumen
133 tum, quòd ſanè verbum, caſſetur, † intelligitur
de actu valido. Dec. in auth. caſſa. num. 6. C. de ſa-
134 croſ. eccl. Ita quoque dixit, † annullari, intelligẽs
de valido: cum actus nullus, non ſit annullandus
ex quo iam nullus eſt. *l.* nam etſi ſub conditione
verſ. poſt defectum. ff. de iniuſto rupto teſtam.
& tradit Vãtius in tract. de nullitate. in tit. Quot
& quibus modis nullitas proponi poſſit. numero
quadrageſimoſeptimo. Ex quibus ceſſat, quod in
135 motiuis dicitur, nullum † dici, quod eſt iniuſtum
& falſum. Nam ſi ita eſt, de eo non intellexit D.
Franciſcus, quia ſatis illud diceretur nullum; nec
opus eſſet, aliqua caſſatione & annullatione.

Quartò, ſequentia declarant præcedentia. §.
pauonum. in inſtitut. de rerum diuiſ. Cum er-
go dominus Franciſcus ſuperuixerit multos an
nos, poſt illud à ſe conditum teſtamentum, & nõ
caſſauerit, vel annullauerit hanc donationem,
vel ſupprimi & comburi eam non fecerit: ſicuti
(ſi falsò fuiſset confecta) facilè ei erat id fa-
cere, ſequitur dicendum non ſenſiſse hac de
donatione: ſed de illo inſtrumento Aromatelli.

Nec

Nec urget quod in motiuis dicitur; dom. Franc. non caſſaſſe uel annullaſſe, dum ſuperuixit: quia putauit ſibi, & rebus ſuis, optimè conſuluiſſe, ſi iuſſiſset annullari poſt mortem, quo tẽpore nul-
136 lo rubore ſuffundi poterat. Cum mors † omnia ſoluat, etiam pudorem noſtrum. §. deinceps. in auth. de nuptijs.

Nam reſpondetur, nõ eſse ſatis pium, & Chriſtianæ religioni conſentaneum cogitare, & aſſerere, quod uir nobiliſſimus ac eques illuſtriſſimus, qui iam mortis periculum ſubiuit, & in illis extremis agens, memor fuit vitæ æternæ, deinde priſtinæ ſanitati Dei bonitate reſtitutus, voluerit eodem in errore perſiſtere, & obliuiſci illius pertremendi mortis periculi, ſed pium eſt credere, quod ſi falſa fuiſset hæc donatio, eam omninò, in memoriam accepti a Deo beneficij, caſſaſset. Nec in uiro nobili, qui honorem, & bonam no-
137 minis † famam, ſemper viuens maximi fecit, credendum eſt, quod eam neglexerit poſt mortem. Cum non minus ſit exiſtimanda bona nominis fama, & honor poſt mortem quam in vita. Nam (vt dicebat M. Cicero in tertio de finibus) *eſt hominis ingenui, & liberaliter educati, uelle bene audiri a parentibus, a propinquis, a bonis etiam uiris; & futuræ poſt mortem famæ, etiam detracto vſu conſulendum eſt.*

Et prædicta ex eo comprobantur, quod ipſe dom. Franc. poſt reſtitutam ſibi ſanitatem, compoſuit negotium illud poſseſſionis Aromatelli cum liuellarijs, & inueſtitis, ſicuti deponunt. Et ſi dom. Franc. reſtituit illis inueſtitis ab Aromatello, aduerſus quos ius aliquod prætendebat, quanto magis caſsaſset donationem hanc, cum præſertim ageretur de utilitate, & commodo eccleſiæ.

Non etiam urget quod in motiuis dicitur, qđ ſi dom. *Franc.* ſenſiſset de Aromatello, eum appellaſset Clericum uel Canonicum.

Nam reſpondetur, ſatis eſse, quod ad demon
138 ſtrandam unius † perſonam, adhibeatur vna qualitas, qua oſtendi illa poſſit, cum perſonæ idenditatis, facilis ſit probatio, ut reſpondit Crau. cõſ. 198. num. 2. uerſi. facit.

Et tantò magis hoc in caſu, in quo do. Franc. eo tempore forte immemor nominis, & cognominis dicti Aromatelli, eum ſub illa qualitate, & demonſtratione ſenis cogniti a prædicta dom. Iſabella, nominauit quę quidem ita cognoſcebat illum Aromatellum, ſicuti & do. Albertum.

Et confirmatur, quia ipſa do. Iſabella affirmauit ſuo iuramẽto, ſe nihil ſciuiſse eo tẽpore hac de donatione. Cui quidem aſsertioni iuratæ
139 † adhibenda eſt fides, cum ſit de his, quæ pendent ab animo ipſius do. Iſabellæ, iuxta ea, quæ tradunt Barto. & reliqui, in l. omnes. §. rectè. ff. de furtis.
140 Et ignorantia probatur etiam iuramento † ipſius ſic aſſerentis, ut tradunt a me congeſti lib. 2. de arbitra. iudicum. caſu. 316. num. 3. verſicu. primus eſt. Nec dici poteſt, quod domin. Iſabella ſit ſuſpecta, ex quo de ſuo intereſse agitur, quia reſpondetur, immo nõ agi de ſuo commodo, cum non poſſideat hæc prædia, ut hæres do. Franc. & ſic titulo lucratiuo, ſed cauſa ſuæ dotis, atque ita titulo oneroſo. Et ſi prædia hæc ſibi euincerentur, ſalua ei eſset actio in reliquis bonis ipſius dom. Franc. Quæ ſententia vel ex eo comprobatur, quod veriſimile non eſt, quod ſi. dom. Fran. confici feciſset falſam hanc donationem, communicaſset hoc delictum do. Iſabellæ eius vxori.
141 Cum ſecreta † committenda non ſint mulieribus, ſicuti poſt alios ſcripſi in conſi. 65. num. 26. lib. 1.

Reſpondetur ſecũdò, etiam ſi admitteremus, quod tamen omnino negamus, dom. Franciſcũ mandaſse caſsari & annullari donationem hanc, nihilominus, mea quidem ſententia, colligi non poſset ſuſpicio vrgens, quod illa falſo fuiſset cõ-
142 fecta. Nam donatarius † poteſt ipſi donationi, ſicque ſuæ utilitati renuntiare, iuxta. l. ult. C. de pactis. & ibi tradunt Doctores omnes.

His manifeſte conſtat, nullam ſubeſse ſuſpicionem, uel preſumptionem, qua argui poſſit donatio hæc falſa. Quare pronuntiandum eſt, hactenus male fuiſse iudicatum, & conſequenter abſolui debet Illuſtriſſima dom. Iſabella, ab hac tam graui moleſtia.

SVMMARIVM.

1 *Donationem cã mortis factam a Pontifice, validam eſſe, etſi teſtibus, & notarij rogitu careat.*

2 *Teſtes adhiberi in donationibus cauſa mortis. codicillis, & alijs diſpoſitionib. iuris eſt poſitiui.*

3 *Princeps lege poſitiua non ligatur, & quam ob cauſam. num. 8*

Eſt ſupra leges. num. 4

Lex animata in terris. nu. 5

Et de eius poteſtate diſputare, ſacrilegij eſt inſtar. nu. 6

7 *Pontificis factum nemo iudicat.*

9 *Imperare ſibi ipſi nemo poteſt.*

10 *Diſpoſitiuo in ſermone generali, loquentis perſona non includitur.*

11 *Par in parem non habet imperium.*

12 *Dignitas non moritur.*

13 *Teſtamentum priuati, confectum coram principe, ualet abſque teſtibus.*

14 *Teſtamentum principis carens ſolennitatibus, ualere*

15 *Donatio ſummam quingentorum aureorum excedens, inſinuari debet.*

Id autem fallere in principe. nu. 16

17 *Inſinuatio donationum, ad falſitates euitandas, inuenta.*

18 *Rogitum teſtium, non requiri in codicillis.*

Sic & in cauſa mortis donationibus. nu. 19

20 *Actum ſolemnem eſſe, qui pro tali fuit obſeruatus.*

21 *Scripturæ defectum, per obſeruantiam ſubſequutam, ſuppleri.*

22 *Hæres volũtatem minus ſolemnem cenſetur approbaſſe, præſtando legata.*

23 *Sententia lata ſuper validitate teſtamenti, prodeſt omnibus, de quorum intereſſe agitur.*

24 *Sententia multos tangens, omnes afficit.*

Sententia

25 *Sententia contra hæredem lata, nocet ſubſtitutis, & econtra pro ipſo lata, illis prodeſt.*

26 *Teſtamentum non poteſt pro parte ualere, & pro alia non.*

27 *Sententia lata a principe non recognoſcente ſuperiorem, nocet etiam tertijs non uocatis, nec citatis: hic etiam procedit.*

28 *Alium inutilem facere uelle, nemo præſumitur.*

29 *Teſtatorem grauare minus quam poſſibile ſit, hæredem uoluiſſe, interpretatio fieri debet.*

30 *Interpretatio in dubio ſumitur contra legatarium.*

31 *Clerici & prælati, de patrimonialibus ſuis libere diſponunt.*

32 *Papam de bonis ſuis patrimonialib. recte teſtari.*

33 *Obſeruantia diſpoſitionem interpretatur.*

34 *Penſio & cenſus quo monetæ genere promiſſa ſint, obſeruãtia attendenda.*

35 *Donationis cauſa mortis, proprium eſt, ut reconualeſcentia, reuocata dicatur.*

36 *Donatio cauſa mortis, inſtar legati redacta eſt, & præſertim quo ad effectum & executionem. nu. 47*

37 *Dominium, vt in legatarium recta uia tranſit a die mortis teſtatoris, ita & in donatarium cauſa mortis.*

38 *Donatarius de manu hæredis, capit tanquam legatarius.*

39 *Facere quod a lege prohibetur, nemo uelle præſumitur.*

40 *Clerici, & prælati non ſolum minores, ſed etiam maiores, de bonis Eccleſiæ poſt mortem ſuam non donare poſſunt.*

41 *Teſtator præſumitur, uoluntatem ſuam voluiſſe talem, ne a ſapientib. reprehendi mereatur.*

Et quod diſpoſitioni legis conformis ſit nu. 42

43 *Pontificem de bonis Eccleſiæ teſtari, lex prohibet.*

44 *Pecunia Apoſtolica, eſt Eccleſiæ, non Pontificis, poſt mortẽ eius.*

45 *Pontifex omnia iura in ſcrinio pectoris habere dicitur.*

46 *Teſtator legans rem alienam ſcienter, dicitur uoluiſſe ut eã hæres redimat, præſtetque legatario.*

Et quod etiam in ignorante, legante perſonæ proximiori ibid.

48 *Teſtatore ultra dodrantem legante, quomodo hæredi ſuccurratur.*

49 *Renunciatio ſtricte interpretanda, nec ullo modo extenditur.*

50 *Renunciare iuri quod quis ignorat, nemo dicitur.*

51 *Clauſula generalis non comprehendit ſpecificata.*

FACTI SPECIES.

SANCTISSIMVS *Pius quartus. Pontifex Max. Fælicis recordationis, anno 1564. condidit teſtamentum, in quo hæredibus inſtituit Illuſtriſſimis atque Reuerendiſſimis do. Cardinalib. Borromeo, & Altaemps nepotibus: ac Illuſtriſſimo do. Auguſtino Medice, ipſius ſancti ſ. teſtatoris, fratre, legauit Illuſtriſſimæ do. Ceciliæ Medices nepti; his uerbis. Item legat Illuſtr. do. Ceciliæ Medici, filiæ legitimæ, & naturali Illuſtriſſimi do. Io. Auguſtini, ipſius ſanctiſſimi nepti ſcuta duodecim millia auri in auro, ſibi pro ſua dote danda & perſoluenda, tempore quo maritabitur, computatis tamen ſcutis ſeptem millibus auri, aut alia quacumque re, aut ſumma eidem quomodolibet relictis, ſeu debitis (ſi modò debentur) ex contractu, donatione, ſiue teſtamento, aut codicillis factis per dictum bonæ memoriæ Illuſtriſ. Marchionem Melegnani; ita vt præfata. dom. Cecilia, nihil amplius ultra dictam ſummam ſcutorum duodecim millium, petere poſſit, vigore alicuius fideicommiſſi, aut donationis, uel legati, aut aliorum quorumcumque iurium, quæ ipſa prætendere poſſet in hæreditate, & bonis præfati Illuſtr. dom. Marchionis, & ipſius ſanctiſ. teſtatoris.*

Anno deinde. 1565. Idem ſanctiſ. Pius Põtifex cum infirmus iaceret in lecto, adſtantibus multis Illuſtr. & Reuerend. Cardinalibus, rogante Illuſtriſ. atque Reueren. Cardinali Morono, nomine omnium Illuſtr. ac Reuerend. Cardinalium ibi aſtantium, inter multas donationes. quas in diuerſas perſonas contulit; donauit Illuſtr. do. Annibali Altaemps nepoti ſuo, ſcuta centum millia, & Illuſtr. do. Ceciliæ fratris ſui filiæ, ſcuta quadraginta millia, ut commodius nubere poſſet. Deinde dixit ipſe ſanctiſ. teſtator. Quod ſi ſuperuiueret, nolebat, quod dictæ donationes procederent; ſed ſoluerentur, ſi moreretur. Quæ quidem verba; vulgari ſermone per ſanctitatem ſuam prolata fuere, hoc modo: Auertite, che ſe non moriremo, nó volemo, che levadi no inanzi: ma ſe le diano, ſe moreremo.

Mortuo ipſo Pontifice max. teſtatore, relictis ſeptem centum millib. ſcutis in Caſtro ſancti Angeli, ac multis bonis patrimonialibus; Illuſtriſ. do. Annibal Altataemps, conſecutus eſt a Camera Apoſtolica, partem dictorum ſcutorum cẽtum millium ſibi a Pontifice donatorum. Nihil autem ex bonis patrimonialibus ipſius ſummi Pontificis habuit: cum tamquam forenſis, incapax ſit immobilium ſtatus Mediolani, ſic diſponentibus nouis Cõſtitutionibus ipſius ſtatus in tit. de pænis. §. Collegijs. Illuſtr. uerò do. Cecilia, nullam ſummam ex dictis quadraginta millibus ſcutis eſt conſecuta.

Anno. 1575. nupſit præfata Illuſtr. do. Cecilia Illuſtr. do. Octauio Gonaghæ, cui dotis nomine promiſit Illuſtr. do. Io. Iacobus, dictæ do. Ceciliæ frater ſummam ſcutorum uigintiquatuor millium, & pro eius ſolutione data fuerunt in ſolutum, cum conſenſu Regiæ Maieſtatis, prædia, quæ appellatur del Cerro. Et in ea datione inſolutum, ſcripta leguntur hæc verba.

Quæ quidem bona, cedant præfatæ Illuſtriſ. dom. Ceciliæ inſolutum, & pro completa ſolutione

dictorum

dictorum ſcutorum vigintiquatuor millium, per præfatum Illuſtr.do.Iacobum præfatæ Illuſtr.do. Ceciliæ,habita inter prædictos fratrem, & ſororem,ratione veri pretij,& valoris dictorum bonorum,& pro omni,& toto eo,quod præfata Illuſtr. do.Cecilia petere, & conſequi poſſet,contra dictũ Illuſtr.eius fratrem,& in & ſuper bonis ſuis,tam occaſione, hereditatis paternæ, quam legatorum, vel aliter diſpoſitorum,per dictos quondam fælicis recordationis ſanctiſſimum Pium quartum Papam,& Illuſtr.do.Io.Iacobum ſeniorẽ. Quibus uiſis,& eidem lectis,per unum ex nobis notarijs infraſcriptis,renuntiauit.

Ceſſit præterea prefata Illuſtr. do.Cecilia cum conſenſu prædicti Jlluſt.fratris ſui,præfato Illuſt. do.Octauio viro ſuo, ius exigendi ſummam ſcutorum octo millium,& ſexcentum, quæ ei debentur a Reconica,& Vicecomite, ordine & mandato præfati ſanctiſſimi Pij quarti. Pontificis. Ceſsit etiam præfata domina ius exigendi, & conſequendi ſummam ſcutorum,quadraginta millium, donatam cauſa mortis ſeu legatam,& relictam, pro vt in facto(ſicuti ad literam in ea ceſſione legitur) reperietur,per prælibatum ſanctiſs.recordationis Papam Pium quartũ,patruum ſuum,ipſi Illuſtr.do. Ceciliæ in cauſam dotis.

Vita functus eſt ſuperiore anno,præfatus Illuſtriſs.dom.Octauius, qui dum vixit, non exegit prædictam ſummam ſcutorum quadraginta millium,relictorum,ſeu donatorum a præfato Pontifice max.

Nunc præfata Illuſtr.do.Cecilia,cupit prædictam ſummam, ſibi ſolui, & præſtari, a præfato Illuſtr.do.Io Iacobo eius fratre & hærede præfati ſanctiſs. Pij quarti Pontificis. Quare de pluribus dubitari contingit.

Primò,an illi codicilli, uel verius illa donatio, cauſa mortis facta, a præfato Pontifice max. poſt confectum teſtamentum,& ſic eo anno. 1565. ſit iure valida,ex quo caret teſtibus, & alijs ſolennitatibus.

Secundò, admiſſo, quod iure ualeat prædicta donatio;an ipſe ſummus Pontifex, dicatur donaſſe ſummam illam ex ærario apoſtolico, ita quod præfata Illuſtr. dom. Cecilia,petere eam debeat a camera apoſtolica;vel potius cenſeatur donaſſe, ex bonis ſuis proprijs patrimonialibus, ita vt præfatus dom.Io.Iacobus heres præſtare,& ſoluere eam debeat.

Tertio,admiſſo, quod prædicta ſumma ſcutorum quadraginta millium,fuerit donata ex bonis patrimonialibus ipſius ſanctiſsimi teſtatoris,an illa donatio comprehendatur in generali renuntiatione,quam præfata Illuſtr. dom Cecilia fecit, in inſtrumento aſsignationis dotis, ſibi & Illuſtriſs. eius viro confecto eo anno. 1575.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXIII.

De prepoſitis tribus egregijs dubitationibus, reſpondebo paucioribus,quam per me licebit: cum & de eis doctè, & accuratè reſponſum ſciam, a præſtantiſſimo ac Reuerendo admodũ. dom. Octauio Bartholaſio canonico Mediolanenſi,quem uiginti ſex ab hinc annis, dum Papiæ docerem, inter aſſiduos meos auditores habui. De prima enim dubitatione,reſpondendum eſt ſine magna controuerſia; prædictam donationem cauſa mortis factam, a ſummo Põtifice
1 Pio.4.eſse † iure ualidam, tametſi caret teſtibus, & notarij rogitu.

2 Primò,quod teſtes † adhiberi debeant in donatione cauſa mortis, uel codicillis,aliovè actu, & diſpoſitione tam inter viuos quàm in vltima voluntate,iuris poſitiui,Pontificij, uel Cæſarei eſt,ſicuti fatentur omnes in inſtit.de teſtamen.in principio,& in rub.extra de teſtam. dum diſputant,an teſtamentum ſit de iure diuino,naturali, vel ciuili; & admittunt ſolennitates eſse iuris ciuilis hoc eſt poſitiui. Et conſtat nec iure diuino, nec naturali ſancitum fuiſse, quod teſtes in his
3 diſpoſitionibus adhibeantur. Atqui † princeps, ſicuti eſt ſummus Pontifex,principum max.non ligatur lege aliqua poſitiua. Ergo Pius.4. Pontifex,nullis adhibitis teſtibus donare potuit cauſa mortis.Illa minor probatur in l. Princeps. ff. de legibus, & apertius in capit. propoſuit. de con-
4 ceſs.præben. ubi etiam dicitur quod † princeps eſt ſuprà leges, ſic & in auth.vt præponatur nomen Imperatoris.propè mediũ. Et dicitur prin-
5 ceps † lex animata in terris.§.ult.in auth. de cõ-
6 ſulib.Quocirca inſtar ſacrilegii eſt,de eius † poteſtate diſputare.l.2.C.de crimine ſacrilegii. ſic dicimus, nemini licere factum ſummi Pontificis
7 † iudicare:cum ipſe iudicare, & a nemine iudicari poſſit cap.nemo & cap.cuncta per mundum.9. q.3.& cap.per uenerabilem.qui filij ſint legiti.& alia congerit Decius in conſi.603.colu. 1. Et in ſpecie,quod princeps non ligetur lege poſitiua, & ſi obſtringatur lege naturæ,& honeſtatis,ſcribunt Craue.in Tract.de antiq.tempo.in principio.num.38.& Coraſius lib.2.miſcella:iuris cap.
8 ult.num,4. Et huius ſententiæ † ea eſt ratio, quia ſi lex poſitiua lata eſt ab eodemmet principe, is
9 non ligatur, cum nemo ſibi ipſi † imperare poſſit.l.pen.ff.de receptis arbitris, & l. Prætor. ff. de

tuto.

tuto.& cura.datis ab his. Et quia in ſermone, &
10 diſpoſitione generali,non includitur † perſona
loquentis.l.inquiſitio. C. de ſolutio. Et ad rem
reſpondit Brunus in conſi.35.num.16. quod iu-
rans ſeruare ſtatutum, non intelligitur promiſiſ-
ſe contra ius ſuum. ſi verò eſt lex condita ab an-
teceſſorib. ipſius principis,ob id hic nouus prin-
11 ceps non ligatur: cum † par in parem non habe-
at imperium.l.ille a quo.§.tempeſtiuè.ff.ad Tre-
bell. Quod ſi dicimus hunc nouum principem
12 eſſe eundem cum anteceſſore,quia dignitas † nõ
moritur,ſed continuatur.c. quoniam Abbas.de
officio deleg.dicendum eſt, habere locum ratio-
nem primam ſupra conſideratam.

Secundò accedit, quod ſicuti teſtamentum
13 †priuati,confectum coram principe nullis adhi-
bitis teſtibus,ualet,vt tradunt Caſtren. & Fulgo
ſius in l.omnium.in ſecundo notab. C. de teſta.
& ibidem Iaſ.num.15.Idem aſſirmarunt Corn.in.
conſi.200.col.2.lib.1.Ruin. in conſi. 135.nu.16.
lib. 1.& Boer.in q.228.nu.3.Qui ea ratione moti
ſunt:quia præſumitur, quod apud ipſum princi-
pem extent proceres, vel nobiles alij aulici : vel
verius, quod ſufficiat principem atteſtari ſic co-
ram eo actum:cum eius fides ſit omnium inſtar,
& propterea ei credi debet, ut tradit Crauett.in
Tract.de antiq.tempo.in principio.nu. 10.verſi.
ſed intellige. Eadem ratione idem quoque di-
cendũ eſt de teſtamento condito ab eodemmet
principe,ut mox dicemus.

Tertiò ſententiam hanc in ſpecie confirmat
14 auctoritas multorum,qui affirmarunt,valere † te
ſtamentum principis carens ſolennitatibus. Ita
Caſtren.in l.ſi quis Imperatorem.C.qui teſta.fa-
cere poſſ.& in l.ex imperfecto.C. de teſta. & ibi-
dem Iaſon.num.2.uerſi.adde, quod ſimiliter. Et
his accedunt Alex.in l.centurio.nume.26.& ibi-
dem Galliaula.nume.59.& Ruinus in conſi. 23.
num.3.& num.11.li. 2. qui ſcripſerunt,principis
teſtamentum ualere, nullis adhibitis ſolennitati
bus. Et inter alia ſimilia, afferunt illud ex Baldo
in l.ſancimus.C.de donatio.cum ſcripſit,Bartol.
reſpondiſſe,quod teſtamentũ confectum a quo-
dam ex Vrſinis,qui illo in loco habebat merum
& miſtum imperium,iure validum fuit;& ſi care
ret inſinuatione coram ſuperiore,uel apud acta.
Id quod recenſet,&probat Iaſon in d.l.omnium
num.15.verſi.ad,quod facit.& in d.l.ex imperfe-
cto.num.2.uerſi.adde,quod ſimiliter.&c.Et illo
in loco.num.1.uerſi.hinc uidemus,& num.2.alia
ſimilia recenſet, inter quæ illud ad rem noſtram
15 facit, quod etſi † donatio excedens ſummam
quingentorum aureorum,debet inſinuari. l. ſan-
cimus.C.de donat.non tamen neceſſe eſt, quod
16 confecta † a principe inſinuetur, ſicuti præter
congeſtos a Iaſone in d.l. ex imperfecto. num 2.
ſcripſerunt etiam alij,relati a Tiraquello in Tra-
ctat.de nobilitate.cap.37.num.55. Quæ quidem
17 † inſinuatio, requiri in donationibus prædictis
ſolet,ad euitandas falſitates.d.l.ſancimus, & ibi-
dem Doctores. ſic & in teſtamentis teſtium nu-
merus eadem ratione requiritur. l.vlti.§. lex. C.
de fideicom. Cum ergo conſtat principem ita
donaſſe, uel teſtamento diſpoſuiſſe, non eſt ha-
benda ratio defectus teſtium, ſatis enim eſt, qđ
de eius voluntate appareat.

Quartò ceſſare mihi videtur hæc diſputatio:
cum conſtet coram ipſo ſummo Pontifice Pio
quarto, extitiſſe quamplures Illuſtr. atque Reue
rendiſſimos Cardinales,cum ipſe Pontifex codi
cillos,uel donationem cauſa mortis confecit.Et
rogante Illuſtr.ac Reuerendiſs.D.Cardinali Mo
rono, nomine aliorum Cardinalium, ſanctitas
ſua donauit ſummam prædictam Illuſtr.D Ceci
liæ.Nec obſtat,quod prædicti Cardinales,roga-
ti non fuerint ab ipſo Pontifice, ut eſſent teſtes,
ſicuti neceſſarium videtur, iuxta text.l.hæredes
palam.§.in teſtamentis.ff.de teſta. Nam reſpon-
detur,d.§.in teſtamentis,loqui ſolum in teſtamẽ
tis, in quibus pro ſolennitate requiritur rogitus
teſtium:ſecus in alijs actibus, ut ibi declarant gl.
18 Bart.& reliqui.Et ideò in codicillis † non requi-
ritur hic teſtium rogitus.l.ult. in fine. C. de cod.
glo.& Bart.in d.§.in teſtamentis, & late Boerius
in q.34.numer. 9. ſic ergo,& in donatione cauſa
mortis:cum præſertim quò ad ordinationem; &
ſolennitatem, ſequitur naturam cootractuum.l.
2.ubi omnes.de legat. 2. Et in caſu noſtro. ceſſat
omnis difficultas, cum hæc fuerit donatio facta
à principe,qui non ſubijcitur huic legi poſitiuæ;
vt diximùs ſupra.

Quintò & vltimò,vel ex eo etiam ceſſat omnis
dubitatio,quòd iam ſuperioribus annis,declara-
tum fuit a ſancta ſede *Apoſtolica*, prædictam
ſummi Pontificis Pij quarti diſpoſitionem, iure
validam eſſe:cum ipſamet ſancta ſedes Apoſtoli-
ca,numerari fecerit (vt in facto mihi *præſuppo-*
nitur) Illuſtr. do. Annibali Altaemps, partem il-
lius ſummæ ſibi ab ipſo Pio.4.donatæ, in eadem
met donatione, in qua donauit etiam Illuſtr.do.
Ceciliæ. Cum itaque pro legitima diſpoſitione
obſeruata hæc fuerit, non eſt quod amplius du-
bitetur. Nam obſeruantia plurimum poteſt, ad
20 ſignificandum actum † eſſe ſolennem, cum pro
ſolenni ſic fuit obſeruatus. Ita poſt alios reſpõ-
dit Craue.in conſi.158.numer.1.& in conſ.274.
21 num.7. ubi dixit, defectum ſcripturæ † ſuppleri
per obſeruantiam ſubſecutã. Et in ſpecie magis
idem Craue.in conſi.277.col.5.uerſi.& quod ex
22 obſeruantia;reſpondit,† hæredem cenſeri appro
baſſe diſpoſitionem teſtatoris minus ſolennem,
ob obſeruationem factam,præſtando legata.
Nec eſt dicendum,quod declaratio,& obſerua-
tio illa,facta ad commodum, & fauorem Illuſtriſ
ſimi do. Altaemps,prodeſſe minimè poſſit Illu-
ſtriſſimæ do.Ceciliæ,cum ſit res inter alios acta
iuxta.l.vnicam.C.res inter alios acta :quia reſpõ-
23 detur, quod † ſententia lata ſuper validitate te-
ſtamenti, & diſpoſitionis, prodeſt omnibus,de
quorum intereſſe agitur.l.Papinianus.§.ſi ex cã.
& l.poſthumus.§.ſi quis ex his.ff.de inoff.teſta.&
tradunt Alex.in l.ſæpe.nume.24.25. 26. & 27.ff.

de

dere iud. Alba in conſi. 101. num. 6. & Federicus
Scottus in conſi. 4. nume. 35. lib. 1. tomo. 2. Et ad
rem reſpondit Ancha. in conſi. 336. nu. 1. quod
24 quando † ſententia tangit multos, vt puta mul-
tos creditores, vel legatarios, uel ſimiles, dicitur
afficere omnes. Huc pertinet quod reſponderũt
poſt alios Rolandus a Valle in conſi. 92. num. 19
lib. 4. & Craue. in conſi. 481. in fine; & in conſilio
845. numero 1. Cum dixerunt, ſententiam latam
25 † contra hæredem, qua pronuntiatum ſit teſta-
mentum eſſe nullum, nocere etiam ſubſtitutis. ſic
econtra, ſententia lata pro herede, quod valeat te
ſtamentum, prodeſt etiam ſubſtitutis. Et huius
ſententiæ ea poteſt eſſe ratio; quia teſtamentum,
26 † vel alia ſimilis diſpoſitio, non poteſt valere pro
parte, & altera parte non. l. pen. ff. de iniuſto ru-
pto irritoque teſta. Niſi diuerſi iuris ſint perſonę
vocatæ in ipſo teſtamento, aliavè diſpoſitione. l.
circa. ubi glo. & *Doct. ff.* de inoff. teſtam. Et acce-
dit, quod cum auctoritate, & conſenſu ſucceſſo-
rum Pij. 4. executa fuerit donatio prædicta, ad fa
uorem Illuſtr. do. Annibalis Altaemps, cui pars
illius pecuniæ ſibi donatæ, numerata fuit a Ca-
mera Apoſtolica: eadem ratione dicendum eſt,
quod exequi debeat ad commodum, & fauorem
Illuſtr. do. Ceciliæ; ne alioqui ſit exceptio perſo-
*narum, con*tra cap. nouit. de iud. cum ſimilib. Et
27 *ſicuti ſententia* † lata a principe non recogno-
ſcente ſuperiorem, nocet etiam tertiis non voca-
tis, nec citatis, ut poſt alios tradunt Alex. in l. ſæ-
pe. num. 73. ff. de re iud. *Afflictus in deciſ. 96. in*
fine, & in deciſ. *190 in fine, Tiraquellus in Tract.*
res inter *alios acta. limit. 29.* & *Rebuffus in* com-
mentarijs ad *regias conſtitutiones* Galliæ. tomo
primo in tit. de reſcriptis. in præfatione. nu. 152.
Ita quoque multo magis ſententia principis de-
bet *prodeſſe alijs* non citatis. Et ideo in caſu no-
ſt[illegible] *declaratio*, & executio facta ad fauorẽ
dicti. D. Altaemps, prodeſſe ita debet etiam do.
Ceciliæ, ut ualida cenſeri debeat ea donatio, ſibi
facta a Pio. 4. & ei quoque numerari debeat le-
gata quantitas.

Secunda eſt dubitatio, quæ enucleanda pro-
ponitur, an ipſe ſummus Pontifex, dicatur do-
naſſe ſummam illam ex ærario apoſtolico, ita qđ
præfata Illuſtriſ. D. Cecilia petere eam debeat a
Camera ipſa apoſtolica, uel potius cenſeatur do
naſſe ex bonis ſuis patrimonialibus ita ut præfa
tus Illuſtr. do. Io. Iacobus hæres, pręſtare & ſolue
re eam debeat? De dubitatione hac reſponden-
dum uidebatur, multis rationibus, & argumẽtis,
Pium 4. Pontificem max. donare uoluiſſe ſummã
illam, ex ærario apoſtolico.

Primo, quia nemo præſumitur velle facere,
28 † actum inutilem. l. quoties. ff. de rebus dubijs,
cum ſimilibus, & confert. tex. l. 3. ff. de milit. teſta.
& alijs infra comprobabimus. Atqui ſi intellige-
remus Pium quartum donare voluiſſe ex bonis
patrimonialibus, eius diſpoſitio redderetur inu-
tilis: cum Pontifex ipſe, tot non reliquerit in bo-
nis patrimonialibus, quot ſatis eſse poſset ad ſo-
lutionem legatorum in teſtamento, & donato-
rum, in ea deinde donatione cauſa mortis. Ergo
non ex patrimonialibus, ſed ex apoſtolicis do-
naſse videtur.

Secundò vrgere videtur, quod illa ſumi ſolet
29 interpretatio, qua dicimus, præſumi † teſtatorẽ
velle minus grauare hæredem quam ſit poſſibi-
le. l. unum ex familia. §. ſi rem. de leg. 2. & tradunt
ibidem Bar. & reliqui. Decius in conſi. 465. num.
14. & Pariſius in conſi. 79. num. 25. lib. 2. Et ob id
30 in dubio ſumitur interpretatio † contra legata-
rium. Neuiz. in lib. 6. Syluæ nuptia. num. 47. verſi.
item in dubio, pro hærede. Eſt ergo præſumen-
dum, ipſum ſummum Pontificem donare uoluiſ
ſe ex ærario apoſtolico, ut minus grauaret ipſos
ſuos hęredes.

Tertiò huic opinioni videtur ſuffragari, quod
cum iam ingentem pecuniarum ſummam repo-
ni fecerit ipſe Pontifex in Caſtro ſancti Angeli,
& illam quodammodo præ oculis haberet, de
illa donare uoluerit, tam ipſi Illuſtr. do. Ceciliæ,
quam Illuſtr. dom. Annibali Altaemps. Non au-
tem legare voluit ex pecunia patrimoniali: cum
nullam haberet: Et ſi intellexiſset de patrimonia
li, legatum fuiſset inutile, nulla ibi reperta pecu-
nia. l. 1. §. ſed etſi dotem. ff. de dote præleg. & l. le-
gaui. ff. de libera. leg.

Quartò coniecturam quoque non leuem, hac
ꝓ opinione facere videtur, quod ſi ſummus hic
Pontifex, intellexiſset donare ex patrimonialib.
& non ex apoſtolicis, neceſse minime habuiſset
rogare hac de re, congregationem illam Illuſtriſ-
ſimorum atque Reuerendiſſimorum Cardina-
lium. Nam ſuis de bonis patrimonialibus, ad ſui
31 libitum diſponere poterat: Cum clerici † & ec-
cleſiæ Prælati, de rebus ſuis patrimonialibus ab-
ſoluti, & liberi domini, teſtari poſſint de illis, ac
de a ſe acquiſitis, glo. Archidia. Gemin. & alij in
cap. epiſcopus, qui filios. 12. q. 1. Baldus & reliqui
in auth. licentiam. C. de epiſcop. & cler. & late tra
dunt Didacus in cap. 1. num. 11. de teſtam. Iulius
clarus. in §. teſtamentum. q. 27. & Nauar. in apo-
logia libri de reditibus eccleſiaſticis. q. 1. monit.
32 22. Et in ſpecie, quod Papa † teſtari poſſit de bo
nis ſuis patrimonialibus, ſenſerunt gl. & Bald. in
l. cum hęredes. C. qui teſta. facere poſſ. & mani-
feſtius Martinus Laudenſis in Tract. de principi
bus. q. 13. Lancellotus Conradus in templo om-
nium iudicum, lib. 2. capit. 1. q. 11. & Nauarrus in
Apologia libri de reditibus. q. 3. monit. 6. nu. 2.

Quintò & ultimò, dubitationem hanc diſſol-
uere videtur obſeruantia ſubſecuta. Nam ſedes
ipſa apoſtolica, ſoluit atque numerauit, pręfato
do. Annibali Altaemps, partem illius ſummę in
eodem actu donationis ſibi donatæ, ab ipſo ſum
mo Pontifice. Hęc ergo obſeruantia interpreta-
tionem tribuit huic donationi, quod ſcilicet ip-
ſe Pontifex, donare uoluerit ex pecunia ærarij
apoſtolici, non autem ex patrimoniali. Et ex ob
33 ſeruantia, † ſumi interpretationem diſpoſitionis
præter Craue. in conſi. 158. nu. 1. & in conſ. 274.
num.

num. 7. ſupra allegatum, tradunt in ſpecie magis
Baldus in l. ſi certis annis. num. 9. C. de pactis, &
Martinus Laudenſis in Tract. de monetis, cum
dixerunt, quod quando dubitatur, quo genere
34 monetæ promiſſa fuerit † penſio, & cenſus, intel
ligitur de ea moneta, quæ deinde fuit aliquo tē-
pore ſoluta. Quam traditionem ego pariter ſecu
tus ſum in conſi. 49. nume. 20. lib. 1. Hæc dubita-
tionem facere videntur, ut ſit reſpondendum,
Pium. 4. donare uoluiſſe ex pecunia ærarij apo
ſtolici.

Re tamen ipſa diligentius, & accuratius per-
penſa, contrarium uerius eſſe exiſtimo, nempe,
Pium. 4. Pontificem Max. donare ſeu legare vo-
luiſſe Illuſtriſſimæ dom. Ceciliæ, ſummam prædi
ctam ex bonis patrimonialibus, non autem ex
eccleſiaſticis. Et ut huius ſim ſententiæ, multa me
mouent. Verum priuſquam illa recenſeam, præ-
mittendum duxi, hanc ſummi Pontificis diſpo-
ſitionem, ſonare in donationem cauſa mortis, ac
etiam in legatum: Et ſi admittimus eſſe donatio
nem cauſam mortis, eandem eſſe eius vim, & ef-
fectum, qui eſt legati. Quod ſit donatio cauſa
mortis id ſignificat, quia primum appellata eſt
ab ipſo Pontifice donatio: & poſtmodum dixit,
quod ſi non deceſſiſſet, nolebat ſummam illam
donatam numerari, ſi verò deceſſiſſet, præſtari
35 volebat. Hoc proprium eſt † donationis cauſa
mortis, quæ donantis reconualeſcentia reuoca-
ta dicitur, l. non omnis. ff. de donat. cauſa mortis
& §. 1. in inſt. de donatio. & ibidem gloſa, & Do-
ctores omnes.

Verùm quod ſit legatum id oſtendit, quia ab-
ſenti facta eſt, ſicuti docuit Bar. in l. 1. ad finem. ff.
de .... Imola in l. ex hac ſcriptura, in prin. ff. de do
natio. & Ruinus in l. 2. num. 79. ff. de legat. 1. qui
cōprobat. Et admiſſo, quod donatio cauſa mor-
tis ſimpliciter dici debeat, eandem tamen vim, &
effectum habet, quam habet ipſum legatum, cum
36 per omnia ad † illius exemplum redacta ſit. §. 1.
verſi hæ enim. in inſtit. de donatio. Et donatio-
nem cauſa mortis æquipararì legato quò ad effe
ctum, ſcribunt Bartol. Baldus, & alij congeſti a
Ruino in d. l. 2. num. 79. ff. de leg. 1. & ibidem Ri-
pa. num. 15. teſtatur communem eſſe opinionē,
37 qui ob id affirmant, quod ſicuti in legato † domi
nium recta uia, mortuo teſtatore, ſtatim tranſit
in legatarium. l. a Titio. in prin. ff. de furtis. Idem
quoque eſt dicendum, in donatione cauſa mor-
tis. Et alios quamplures effectus longa ſerie recē
ſet Ruinus, precitato in loco. num. 79. 80. & ſub-
ſequentibus. Et propterea iure ſtatuit Impera-
tor in l. vlt. in fine. C. de donation. cauſa mortis.
quod donatio hæc ipſa, habet omnes effectus le-
gati. Ex quo infertur, quod ſicuti hæres tenetur
ſua manu preſtare legatum. §. 1. in inſt. de legatis,
dum Iuſtinia. diffiniēdo legatum, dixit, legatum
eſt donatio quædam a defuncto relicta ab hære-
38 de præſtāda: ita quoque † donatarius cauſa mor-
tis, capere debet de manu ipſius hæredis. Et ſicu-
ti hæres tenetur emere, rem alienam a teſtatore

legatam. §. ſi rem in inſt. de legat. & dicemus in-
frà. Ita quoque hæres tenetur emere rem alienā
a donatore ſic donatam. His ſic præmiſſis, argu-
mentor nunc.

Primò, quod Pius 4. Pontifex maxim. donare
uel legare voluerit ex bonis patrimonialibus, ex
hoc demonſtratur, quod nemo præſumitur velle
39 † facere id, quod a lege fieri prohibetur, quia eſ-
ſet offendere legem, atque ita delinquere. l. non
dubium. C. de legibus, quod ſane delictum non
præſumi, probat. l. meritò. ff. pro ſocio, cum vulga
tis ſimilibus.

Atqui non ſolum clerici, & prælati eccleſiæ
minores, ſed etiā maiores, & maximi, ſicuti ſunt
Cardinales, & ſummi Pontifices. non poſſunt te
40 ſtari † & poſt mortem ſuam donare bona eccle-
ſiæ, cum lex ipſa maxime prohibeat. Ergo præſu
mendum non eſt, quod Pius. 4. voluerit donare
ſeu legare Illuſtriſs. Ceciliæ nepti, ex pecunia ęra
rij apoſtolici. Illa minor propoſitio probatur in
cap. apoſtolica. §. his omnibus. ubi glo. vlt. 8. q. 1.
& ibidem Archidia. Geminia. Præpoſitus, & Tur
re cremata. Francus in rubr. de teſta. in 6. in q. 10.
Et manifeſte Nauarrus in Tract. de reditibus be
neficiorum eccleſiaſticorum. q. 3. numer. 18. qui
num. 19. ſubiungit, Pontificum ſucceſſores non
conſueuiſſe exequi teſtamenta ſucceſſorum, qui
de bonis apoſtolicis diſponunt ad pios uſus, ſed
quod pro ſua auctoritate mutare poſſunt ad ali-
os uſus pios. Et idem repetit ipſe Nauarrus in
apologia libri de reditibus eccleſia. q. 3. monitio
ne ſexta. num. 2.

Secundò huic ſententiæ ſuffragatur, quod iu-
re præſumitur, teſtatorem uelle ſuam uoluntatē
41 † & diſpoſitionem eſſe talem, ne a ſapientibus re
prehendi mereatur, & poſſit. l. Saluius Ariſt. ff. de
legatis præſtan. & egregie reſponderunt Socin.
ſen. in conſi. 27. nu. 8. lib. 4. Socin. iun. in conſil. 1.
num. 128. lib. 1. & Crauc. in conſi. 3. nu. 23. Atqui
ſi diceremus, Pium. 4. legare uoluiſſe ex pecunia
apoſtolica, eius diſpoſitio poſſet, & mereretur re
prehendi à ſapientib. boniſque uiris, quod ſcili-
cet diſponere uoluerit de his, quæ alienare pro-
hibebātur, atque ita uoluerit contrauenire legi.
Ergo dicendum eſt, ipſum Pium 4. non de pecu
nia apoſtolica, ſed de patrimoniali diſponere
voluiſſe.

Tertiò confert, quod preſumitur teſtatorem
velle, ſuam uoluntatem, & diſpoſitionem eſſe de
42 bere conformem diſpoſitioni † legis, ut ſcribunt
Barto. & reliqui in l. hæredes mei. §. cum ita ff. ad
Trebell. ubi late Ripa. num. 74. & 75. Et accedit
43 quod ſumitur interpretatio, † quæ iuri commu-
ni magis conſentanea eſt. l. ſi ſtipulatus. ff. de uſu
ris, & reſpondit Brunus in conſi. 35. numer. 10.
43 Atqui lex ipſa prohibet Pontificem † teſtari de
rebus eccleſię, concedit autem diſponere poſſe
de bonis ſuis patrimonialibus, ſicuti demonſtra
uimus ſupra. Ergo preſumendum eſt, Pium. 4. vo
luiſſe donare ſeu legare, ex bonis patrimoniali-
bus, non autem ex eccleſiaſticis.

Quartò

Quartò comprobatur hæc ſententia, quod
44 pecunia † apoſtolica eſt ipſius eccleſiæ, & non Pontificis poſt eius mortem, vt diximus: atque ita dicitur res aliena. Porrò teſtator de re aliena difficilius diſponit, quam de re ſua, vel hæredis, id quod probatur manifeſte in l.unum ex familia.§.ſi rem tuam.ff.de leg.2. Eſt ergo præſumendum, quod Pius 4.teſtator voluerit legare ex bonis patrimonialibus, non autem ex apoſtolicis. Et confert quod ex dict.§. ſi rem, reſpondit poſt Baldum Craue.in conſi. 144. nu. 8. quod in dubio etiam *in* diſpoſitione generali non cenſentur *res* legatæ, quæ mortuo teſtatore deſinūt eſſe *ſuæ*: ſicuti pecunia hæc apoſtolica, mortuo Pontifice deſinit eſſe ipſius Pontificis.

Quintò & ultimò, admiſſo citrà ueri præiudicium; quod Pius. 4. voluerit legare ſeu donare cauſa mortis ex pecunia apoſtolica; dicimus, Illuſtriſſimum dom.Io. Iacobum hæredem, teneri pecuniam illam exigere, & prętare ipſi Illuſtriſs. dom.Ceciliæ. Eſt enim certum, quod Pius ipſe. quartus, non ſolum quòd eſſet iuriſcō. ſed etiam
45 quòd eſſet Pontifex † maxim. qui iura omnia in ſcrinio pectoris habere dicitur. cap. 1. de conſtit. *in 6. præſumitur* ſciuiſſe, pecuniam ærarij apoſtolici, *etſi eo in loco* ſuo iuſſu, & mandato repoſitam, *poſt* mortem ſuam ad ſe non pertinere, ſed ad ſucceſſorem, ut diximus ſupra. Atqui quando
46 teſtator † ſcienter legat rem alienam, dicitur uoluiſſe, quod hęres illam redimat, & legatario pręſtet.§.non ſolum in inſtit.de legatis. Immo idem quando ignorat rem eſſe alienam, *ſed eam legat* proximiori *perſonæ.l.cum alienam.*C.de leg.vbi Baldus, & reliqui, *& manifeſte* Bellonus in con*ſilio* 9.num.8. Et quamquam de legato loquantur *prædicta* iura, & Doctores: attamen locum habent *etiam in do*natione cauſa mortis, quę (vt
47 diximus *ſupra in* præmiſſis) quò † ad effectum, & executionem, eſt omninò ſimilis ipſi legato vt ſcilicet quemadmodum legatum eſt ab hærede præſtādum legatario, ſic & donatum cauſa mortis. Ergo dicendum eſt, do. Io.Iacobum hæredē teneri exigere pecuniam hanc, & eam præſtare. dom.Ceciliæ.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, quod immo Pius quartus teſtator, non dicitur feciſſe actum, & diſpoſitionem inutilem, legando vltra vires hæreditarias, quia vbi ita eſſet, hæredi ſuccurſum erit remedio reſecationis ex lege falcidia; qua ſtatutum eſt, ne teſtator leget ultra dodrantem, & ſi
48 ultra † dodrantem apparet legatum, ſingula ipſa legata reſecantur, ut eſt notiſſimum ex.§.vlt.in inſtit.de lege falcidia.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, tex. d. l. unum ex familia. §. ſi rem.de lega.2.probare contrarium, nempe, teſtatorem præſumi difficilius diſponere de re aliena, quàm de propria, ſicuti diximus ſupra in quarto argumento: cum ſit magis grauare hęredem, qui propterea tenetur rem illam redimere, & legatario præſtare, quemadmodum in vltimo argumento probauimus.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpōdetur, quod argumentum poſſet procedere, quādo legaſſet pecuniam patrimonialem, & nulla fuiſſet reperta in patrimonio. Hoc ſane caſu legatum eſt inutile. Ita loquuntur. d.l.1.§.ſed & ſi dotem.ff.de dote præleg. & d. l.legaui.ff.de lib.lega. Idem probant tex.l.ſi ſeruus legatus. §. qui quinque.& l.ſi ſic legatum.§.1.de legat. ſed diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo pecunia fuit legata ſimpliciter, nullo loco, ubi eſſet pecunia, demonſtrato.

Non obſtat quartum argumentum, quia reſpondetur, Pium quartum, feciſſe donationem illam cauſa mortis, ſeu ſic legaſſe, præſentibus Illuſtr.Cardinalibus caſu, & nō quod data opera, eò fuiſſent hanc ob cauſam vocati. Quare nec eorum conſenſum, nec conſilium habere uoluit. Et ideò ipſi Cardinales, fuerunt potius teſtes, quam donationis ſuaſores, uel conſultores. Et prætereà, ſi concedimus ipſos Cardinales conſenſiſſe donationi, facilior erit do. Ioan. Iacobo hæredi exactio, quam (vt diximus) ipſe facere debet, & ſummam illam ſic exactam, dom. Ceciliæ præſtare.

Non obſtat quintum, & vltimum argumentū, quia reſpondetur, non ſatis certum eſſe, quod camera apoſtolica numerauerit ſummam illam, ſeu partem donatam ab eodem Pio 4.D.Annibali Altaemps, vigore & cauſa dictæ donationis. Et admiſſo, quod ita ſit, dicimus, quod ob id facilior erit exactio parata ipſi do.Io. Iacobo. hæredi, ut diximus ſtatim ſupra. Eſt itaque hac in tertia dubitatione concludendum, uel Pium. 4. Pōtificem Max. uoluiſſe legare ex bonis patrimonialibus, uel ſi ex ærario apoſtolico, onus exigendi pecuniam, pertinere, ad Illuſtr. dom. Ioan. Iacobum hæredem, & ſic exactam præſtare Illuſtr. dom. Ceciliæ.

Tertia eſt dubitatio, quæ enucleanda proponitur, admiſſo, quod ſummus Pontifex Pius. 4. donare, ſeu legare uoluerit ex bonis patrimonialibus, an illa donatio comprehendatur in generali renuntiatione, quam præfata Illuſtr. do. Cecilia fecit, in inſtrumento aſſignationis dotis ſibi, & Illuſtr. do. Octauio eius uiro confecto eo anno. 1575. Et ſine controuerſia reſpondendū eſt, non comprehendi.

Primò, quia verba illa renuntiationis, ſupra in facti ſpecie relata, ſolum reſpiciunt bona paterna, ac etiam legatorum, factorum actio.4.& a domino Io.Iacobo ſeniore patruis ipſius dom.Ceciliæ in eorum teſtamentis, quæ quidem teſtamēta fuerunt tunc uiſa, & lecta ipſi.domin.Ceciliæ. Eſt autem certum, quod inſtrumentum illius donationis factæ a Pio ipſo.4.poſt conditum teſtamentum non fuit lectum, nec legi potuit do. Ceciliæ, cum eius authenticum, & copia haberi nō potuerit, niſi permiſſione, & benignitate Xiſti V. nunc Pontificis max. Conſtat ergo renuntiationem

nem illam a do. Cecilia factam, non comprehendere donationem hanc cauſa mortis. Eſt enim
49 renuntiatio † ſtricte interpretanda, ob id nullo modo extenditur. ita latè tradunt Decius. in l. poſtquam liti. num. 16. C. de pactis, Crauc. in cõſilio 251. colu. 3. verſi. rurſus eccleſiæ; & Pariſius in conſi. 10. num. 23. lib. 4.

Secundo accedit, quod cum Illuſtr. do. Cecilia ignorauerit donationem prædictam, quo ſcilicet modo facta fuiſſet a Pio. 4. cum eius copiam eo renuntiationis tempore non habuiſſet, dici non poteſt; quod illi renuntiauerit. Quandoquidem
50 nemo dicitur † renuntiare, iuri quod ignorat. l. mater decedens. vbi Bartol. Iaſon & reliqui. C. de inofficioſo teſt. & clare probant. l. qui cum tutoribus. ff. de tranſact. & l. ſi de certa. C. eo. ubi tranſactio, & renuntiatio, non extenditur ad incognita. & reſponderunt Socin. ſen. in conſ. 214. col. 4. uerſi. circa ſecundam. lib. 2. Curtius ſenior in conſi. 43. ſuper contingentia col. 9. verſi. iuramentum, & Crauc. in conſ. 257. num. 2. qui dixit, habere locum, etiam ſi renuntiatio fuiſſet iuramento confirmata.

Tertiò, & vltimò omnem dubitationem tollit illa ceſſio, & aſſignatio dotis, facta a prædicta Illuſtr. dom. Cecilia præfato quondam Illuſtriſſimo dom. Octauio eius marito dum ita ceſſit, & aſſignauit: Item in alia parte de quacumque donatione cauſa mortis, ſeu quocumque legato, ſeu relicto, prout in facto reperietur, per prælibatum ſanctiſsimæ recordationis Papam Pium quartum, patruum ſuum ipſi Illuſtr. do. Ceciliæ factæ ſeu facto, de ſumma ſcutorum quadraginta mille, in cauſam dotis, uel aliter erogãdorum &c. His uerbis clare conſtat, Illuſtriſſimã dom. Ceciliam, noluiſſe in ea generali renuntiãtione comprehẽdere hanc ſummam, ſic a Pio. 4. donatam, ex quo manifeſte eam aſſignauit, & ceſſit præfato dom. Octauio eius marito. Et certi iu-
51 ris eſt, quod clauſula generalis † non comprehẽdit ſpecificata. l. doli clauſula. ff. de uerb. obl. & l. ſanctio legum. ff. de pœnis, & tradunt Decius in rub. ff. de reg. iuris. num. 2. & in ſpecie magis Iaſon in l. ſi de certa. num. 2. ff. de tranſact. Et prædicta ceſſionis uerba, præſertim illa, prout in facto reperietur, aperte ſignificant, ipſam. do. Ceciliam ignoraſſe, quomodo ei facta fuiſſet ipſa donatio. Cum itaque conſtet præfatam Illuſtr. dom. Ceciliam, non renuntiaſſe huic donationi cauſa mortis, ſeu legato, ſupereſt, vt Illuſtr. do. Io. Iacobus eius frater, & hæres ipſius ſanctiſs. Pij. 4. Pontificis max. uel ex bonis patrimonialibus. vel ex pecunia apoſtolica a ſe ſuis impenſis exigenda, præſtet ſummam hanc ſic donatam, ſeu legatam.

SVMMARIVM.

1 *Legatorum & fideicommiſſorum verba, in proprio ſuo ſignificatu intelligenda, eſti teſtatorem aliter ſenſiſſe, aliqua extet præſumptio.*

2 *Agnatorum uel agnationis appellatione, tranſuerſales propriè contineri, & magis quam deſcendentes. nu. 3.*

4 *Agnationem dici illam, quæ collateralibus, & tranſuerſalib. conficitur.*

5 *Verba ſecundum qualitatem perſonæ loquentis intelliguntur.*

6 *Rex faciens iuris mentionem, intelligitur de iure regio.*

7 *Loquendi communis uſus, maxime conſideratur, in ultimis voluntatibus.*

8 *Lineæ nomine, ex communi loquendi vſu, contineri tranſuerſales.*

9 *Vocabulum, quod ſecundum ſui proprietatem plura ſimul poteſt continere, omnia comprehendit, etiam in materia odioſa.*

10 *Sororis nomine, tàm utrinque cõiuncta, quam conſanguinea uel uterina tantum continetur.*

11 *Agnationis nomen & vocabulum, latius quam familiæ, patet.*

12 *Familiæ nomine, a teſtatore etiam tranſuerſales intelligi.*

13 *Vt ſupra: dictio, eſt reſtrictiua ſecundum præcedentia.*

14 *Actui nullo, contrauenire quando poſſit is, qui illum fecit.*

15 *Diſpoſitum cenſetur etiam id, de quo ſi teſtator fuiſſet interrogatus, uero ſimiliter reſpondiſſet.*

16 *Trebellianicæ detractio prohibita, fideicommiſſum conſtitutum eſſe, arguit.*

17 *Agnationis nomen, non conuenire deſcendentibus, & numero 23.*

18 *Prohibitio facta filijs, quando eorum perſonam non egreditur.*

19 *Agnatio alicuius an dupliciter poſſit conſiderari nu. 20*

21 *Deſcendentes non dicuntur agnati.*

22 *Familiæ nomen in genere, & in ſpecie poteſt conſiderari.*

23 *Fideicommiſſum onus eſt, & grauamen, ut in dubio ſit pronunciandum id non extare. nu. 25*

24 *Interpretatio in benigniorem facienda partem.*

26 *Sententia principis uel Senatus, quãdo etiam tertio noceat.*

FACTI SPECIES.

MAGN. I.C. D. Baltheſar Aymus Cremonenſis anno 1488. condidit teſtamentum, in quo inſtitutis heredibus filijs ſuis maſculis legitimis & naturalibus, fecit ſubſtitutionem, & fideicommiſſum in hæc verba. *Item præfatus dom. Balthesar teſtator dixit, & ordinauit, quòd dicti eius filij & heredes inſtituti ut ſupra, nullo unquã tempore poſsint uendere, ſeu quouis modo alienare, etiam per uiam teſtamenti, & cuiuſlibet alterius ultimæ uoluntatis, aliquid de bonis & hereditate prædictis, nec ad aliquem actum alienationis prædictæ deuenire, niſi in caſu neceſsitatis, quæ neceſsitas non proueniat ex culpa nec facto ipſorum. Et, ſi ipſam alienationem fecerint, ſeu ad aliquem actum alienationis deuenerint, talis alienatio & actus alienationis, ipſo iure & facto ſit nulla, & nullus, & nullius ualoris, & momenti. Et hęc omnia ad hoc, ut bona ipſius teſtatoris conſeruentur* iis

in agnatione dictorum de Aymis in perpetuum. Item præſ. do. Baltheſar teſtator dixit, & ordinauit, q; ſi aliquis ex dictis eius filijs et hæred. inſtitutis vt ſup. decederet ſine filijs maſculis, ex legitimo matrimonio procreatis, alius & alij ſuperuiuentes et eorũ filij & deſcendẽtes maſculi, ex legitimo matrimonio procreati, & deſcendentium deſcendentes ſuccedant & ſuccedere debeant, illis ſic decedẽtibus, quos in caſu prædicto eidem ſic decedenti ſubſtituit, & in caſu prædicto habeant, & recipere poſſint dictam hæreditatem, ſua propria auctoritate, & abſque alicuius iudicis vel perſonæ licentia, & quod bona ipſius d. teſtatoris, non poſſint quoquomodo alienari ſeu piæ cauſæ relinqui, ſiue applicari, nec in caſu prædicto aliqua trebellianica detrahi; adhoc ut bona ſua remaneant in dicta agnatione ſua, vt ſupra in perpetuum.

Is teſtator, inter cæteros filios, reliquit poſt ſe ſpect. I.C. D. Chriſtophorum (alij omittuntur quia ſine filijs deceſſerunt, dempto D. Auguſtino qui genuit Do. Baltheſarem II. ſine filijs vita functum).

Ex D. Chriſtophoro natus eſt D. Io. Maria, pater Dom. Nicolai II. ex Dom. Nicolao nati ſunt D.D. Paulus, Io. Maria & Bernardinus.

Deceſſerunt autem Paulus & Bernardinus ſine filijs; ita ut ex deſcendentibus do. Baltheſaris teſtatoris, ſolus remanſerit Io. Maria II qui antequam initiaretur religioni Reuer. Canonicorum regularium S. Auguſtini, in qua deinde profeſſionem emiſit, omnia eius bona nobili do. Liuiæ Aymæ, eius amitæ irreuocabiliter inter viuos donauit vt conſtat publico inſtrumento, confecto anno 1557. die 28. Maij.

Teſtatoris verò agnati proximiores extant Mag. DD. Camillus, Ludouicus I.C. Io. Paulus Vicentius Phyſicus, & Io. Baptiſta, nati ex q. Mag. I.C. D. Melchiore, filio d. Nicolai primi quem genuit do. Melchior eius nominis primus, frater ipſius teſtatoris.

Inter cætera teſtatoris bona, adeſt domus in vrbe Cremon. ſita, quam do Nicolaus teſtatoris pronepos, in quibuſdam precibus Excell. Senatui porrectis. pro ea alienanda, fideicommiſſo proauito ſubiectam eſſe confeſſus fuit, idque aliàs præcipue in cauſa confiſcationis bonorum, dicti do. Nicolai probatum fuit, nomine dictorum Pauli & fratrũ eius filiorum, ad quorum fauorem iudicatum fuit, ab Illu. Magiſtratu red. extraor. dominij Mediolani, facta eis dictæ domus, uti fideicommiſſo ſubiectæ, relaxatione.

Hæc domus fuit deinde vendita do. Gulielmino Paletto, per do. Paulam Auguſtã, auiam paternam dictorum Pauli & fratrum, diſpenſatam ab ampliſſimo Senatu Mediol. oblatis ab ea precib. in quibus inſeruit verba fideicommiſſi, ſecundo loco facti, omiſſa prima parte, in qua continetur prohibitio alienationis cum illa clauſula (. Et hæc omnia ad hoc, vt bona ipſius teſtatoris conſeruentur in agnatione, dictorum de Aymis inperpetuum.) Quæ quidem diſpenſatio cõceſſa fuit, cum hac qualitate inter alias, vt interuenirent duo agnati proximiores, ipſorum minorum ſanguine coniunctorũ. Sed hæc qualitas non fuit ſeruata, quia adhibiti fuerunt do. Palamedes & Thomas fratres Aymi, ut proximiores dictorum minorum, cum proximiores eſſent Magn. I.C dominus Melchior & filij, non autem dict. dom. Palamedes & Thomas.

Et propterea do. Liuia uti donataria antedicta, prætendens alienationem fuiſſe nullam, ut pote factam abſque conſenſu duorum proximiorum, inſtituit iudicium contra d. Palettum de anno 1560. ad recuperationem domus prædictæ, & in eo iudicio, ut fertur ſuccubuit, eo quia compertum fuerat eam ratificaſſe dictam alienationem, matrique etiam ſucceſſiſſe, quæ nomine minorum alienauerat, & de rato promiſerat.

Videntes autem domini fratres de Aymis, qui à modico tempore citra de prædictis notitiam habuerunt ſibi ipſis apertam eſſe viam, ex capite fideicommiſſi prædicti, habito recurſu ad Sen. Excellent. obtinuerunt ſuper mutuis precibus, Cauſam euocari ad Excell. Senatum, & aduocatos audiri, ſuper puncto diſpenſationum & fideicommiſſi: & ſuperinde etiam deputatus fuit Illuſtriſſ. dom. Bellonus, coram quo iura partium exhibeantur referenda, tempore audientiæ. Aduerſantes in eo potiſſimum nituntur, quod fideicommiſſum ſit extinctum in linea deſcendentium, & ad tranſuerſales minime porrigatur, idque aſſerunt fuiſſe alias in hac cauſa declaratum per Excellent. Senatum, in quadam diſpenſatione per Nicolaum obtenta, qua tamen uſus non eſt, & in omni caſu alienationem retractari non poſſe, cum facta ſit in exequutione literarum patentium.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXIIII.

CVM illuſtri atque excellentiſſ.
Regio Ducalique Senatore Me
diolanenſi,optime merito, do-
mino Ludouico Aymo, qui do
ctè & acutè admodum propria
de cauſa reſponſum reddidit,
verè ſentio,nempe ei reliquiſque eius fratribus,
ius competere, recuperandi domum fideicom-
miſſo ſuppoſitam, a præſtantiſſimo iuriſconſul
to domino Balthaſsere Aymo:qui quidem non
ſolum filios proprios,& ex eis deſcendentes,ſed
etiam agnatos ipſos tranſuerſales, quorũ ex nu-
mero ſunt ipſi dominus Ludouicus & fratres,
in caſu alienationis uocauit, & recuperare poſ-
ſe voluit:cum enim teſtator tam in primo quam
in ſecundo capite ſubſtitutionis & prohibitio-
nis dixerit,ſe ea ratione prohibere bonorũ alie-
nationem,ut bona in agnatione conſeruarentur
non ſolum comprehendere uoluit filios ipſos,
& eorum deſcendentes: ſed etiam hos collatera
les. Quam quidem ſententiam multis una cum
illuſtri ipſo domino Conſultore comprobabo,
deinde diluam, qua pro contraria opinione af-
feruntur.

Primo, verba in teſtamentis, præſertim in le-
1 gatis † & fideicommiſſis,ſunt intelligenda in ,p-
prio ſuo ſignificatu.l. non aliter.ff. de leg. 3. Et
locum habet,etiam ſi aliqua extet præſumptio,
teſtatorem aliter ſenſiſſe:vt reſpondit Crauet. in
conſil. 161.nu. 13.

2 Atqui appellatione † agnatorum,vel agnatio
nis,proprie continentur tranſuerſales.l. penulti.
ff.vnde legitimi.& in inſtitu.de legitima agnato
rum tutela:& de legit.agna.ſucceſ.in princip.vbi
dicitur: ſunt autem agnati, cognati per virilis ſe
xus cognationem coniuncti,quaſi a patre conna
ti,veluti frater,fratris filius,nepos ex eo. Item pa
truus,fratris filio , & inuicem is illi agnatus eſt.
Item fratres patrueles.Item probat textus in l.2
§.agnati.ff.de ſuis & legit. Ergo ſub illis verbis;
vt bona conſeruentur in agnatione, intelligi de-
bent etiam de ipſis agnatis tranſuerſalibus , ut
ſcilicet teſtator vocare voluerit etiam dominũ
Melchiorem fratrem,eiuſque filios, & ab eis de
ſcendentes.

Secundo comprobatur ex eo, quod proprie
3 magis † dicuntur agnati illi, qui tranſuerſales
ſunt,quam deſcendẽtes. Si quidẽ deſcendentes
hoc nomine deſcendentium,appellari ſolent:ut
in §. 1.in auth.de hæredibus ab inteſtat. venient:
vel nomine liberorum , vt in l.liberorum. ff. de
verborum ſignificat.Et ideo videmus,quod Iu-
ſtinianus in inſtitutionibus, vbi agit de ſucceſ-
ſionibus deſcendentium & liberorum, eos recẽ
ſet in titulo,de hæred.quę ab inteſta.deferuntur
Deinde deſcendit ad ſingularem tractatum,& ti
tulum,de legitima agnatorum ſucceſſione,inter
quos non connumerat deſcendentes. ſed ſolum
tranſuerſales.Ita quoque idem Iuſtinianus in au
then.de hæred.ab inteſta.venien.in principio di
xit ſucceſſionem ab inteſtato tribus gradib. co-
gnoſci, hoc eſt, aſcendentium, deſcendentium:
& ex latere;qua(dixit Iuſtinianus)in agnatos&
cognatos diuiditur. Et deinde ipſe Iuſtinianus
proſequendo ſingulos gradus.in §. 1. & 2.ſtatuit
quid obſeruandum in ſucceſſionibus deſcendẽ-
tium & aſcendentium. Deinde ſeparatim in §.ſi
igitur defunctus,neque deſcendentes: explicat,
quomodo tranſuerſales atque ita agnati ſuccede
re debeant. Ex quibus intelligimus,agnatos pro
4 priè dici tranſuerſales,& agnationem † eſſe illã,
quæ collateralibus & tranſuerſalibus conficitur.
Eſt ergo credendum, quod teſtator præſtantiſſi
mus iuriſconſultus , cui cognita fuit hæc nomi-
num proprietas & ſignificatio,voluerit ſecundũ
5 eam diſponere:cum verba † intelligantur ſecun
dum qualitatẽ perſonæ loquentis.l.ſi miles vnũ.
ff.de milita.teſta.& ſcripſit poſt Baldum Decius
in l.& militibus.num.4.C.de teſta.militar. quod
6 ſi Rex † facit mentionem iuris, intelligitur de iu
re Regio. Qui etiam dixit aliter intelligi verba à
doctis,aliter ab ignaris & idiotis prolata.

Tertiò accedit, quod teſtator præſumitur vo
luiſſe diſponere & intelligere verba ipſius ſuæ di
ſpoſitionis,ſecundum communem loquendi v-
7 ſum ; † qui maxime ſolet conſiderari in vltimis
ipſis voluntatibus,& proprietati ſermonis ante
ponitur.l.librorum.§.quod tamen Caſſius.de le
gat.3.l. cum de lanionis.§.aſinam, ff. de fundo in
ſtru.inſtrumentoque legato. cum ſimilibus. At
qui communi loquendi vſu, appellare ſolemus
agnatos ; & agnationem *tranſuerſales coniun-
ctos* ex maſculis : ſicuti in ſpecie teſtatur Manti-
ca in tract. de coniecturis vltimarum voluntatũ.
lib.8.tit. 12.num. 12.verſ.ſed in propoſito.Et eo
prius Ancha.in conſil. 152.Plura dubia nume.5.
Quod à fortiori comprobatur, reſponſo Comẽ
8 ſis in conſi. 2.num.6.cùm dixit, nomine † lineæ,
quod eſt ſtrictius,nomine familiæ, ex communi
loquendi vſu,contineri tranſuerſales: cum tamẽ
linea in dubio intelligatur de illa aſcendentium
& deſcendentium.Ergo dicendum eſt,teſtatorẽ
hunc ſub eo nomine agnationis voluiſſe com-
prehendere hos tranſuerſales.

Quartò ſuffragatur, quod etiamſi concedi-
mus, appellatione agnationis contineri quidem
tranſuerſales,ſed tamen larga ſignificatione; de-
ſcendentes verò ſtricta comprehendi: Nihilomi
nus hæc teſtatoris noſtri diſpoſitio, tam vnam
quam alteram complectitur, ex quo & tranſuer
ſalium gradus(vt diximus ſupra) eſt ,ppriè agna-
tio.Ita ſimili in caſu tradit Aretinus in l.cum le-
ge.num. 1.verſ.nos poſsumus.ff. de teſta.cùm di-
9 xit, quod etiam in materia odioſa,ſi † vocabulũ
poteſt ſecundum ſui proprietatem plura ſimul
continere,ea omnia comprehendit,ſicuti verbũ
inteſtabilis,quod ſui proprietate comprehendit

& ſi-

& ſignificat non ſolum eum, qui non poteſt condere teſtamentum; ſed etiam eum, qui non teſtificari pro alio: nec alter pro eo. Lex etenim (inquit Aretinus) videtur in dubio voluiſſe, quod omnia complectatur, ex quo proprietas verborum hoc ſignificat. l. non aliter. de leg. 3. Et Aretinum ſecuti ſunt Decius in ca. ſedes. de reſcrip. & in conſi. 5. in fine. & in conſil. 76. Pariſius in conſil. 83. num. 12. lib. 3. & Craue. in conſi. 118. num. 12. & in conſil. 308. num. 8. His accedit Gozad. in conſi. 82. num. 4. qui reſpondit, quod ſi teſtator legauit pannos laneos & lineos, quæ ad ad vſum legatarij erant, comprehendit & quędã *alia, quæ* propria ſignificatione etſi larga ſub il*lis* continebantur. & in ſpecie ac claris his terminis noſtris, Aretinum ſecutus eſt Laurentius de Pinu in conſil. 12. num. 4. quem mox referam. Alciatus in lib. 1. de verborum ſignifica. num. 7. verſi. idem quoque, dixit idem de nominibus, quæ variam ſignificationem alicuius ſpeciei habent; & non magis proprie, vno quam alio mo-
10 do accipiuntur vt ſoror, ſignificat† enim vtrinq; coniunctam: ſignificat etiam conſanguineam tantum; itemque vterinam tantùm. Cum igitur *ſororis* (inquit Alciatus) mentio fiet, quæ quoquomodo *ex ſuprascriptis caſibus coniuncta ſit continebitur, idque* proprie. Ita noſtro in caſu, *concedendo*, quod agnationis nomen variam ſignificationem habeat, vt ſcilicet ſignificet agnatos tranſuerſales: & etiam deſcendentes: & id quidem propriè, dicendum eſt, teſtatorem ſub illis verbis, vt bona in agnatione conſeruentur, voluiſſe comprehendere etiam tranſuerſales agnatos.

Quintò mouet me argumentum ſic a fortiori
11 *ductum*. Agnationis† nomen & vocabulum latius *patet; quam nomen* familiæ: ſicuti in ſpecie reſpon*dit Decianus* in conſ. 86. num. 29. lib. 3. & accedit Ancharanus in conſil. 95. colum. penul. verſi. ex hoc infertur; qui dixit, agnationis vocabulum eſſe latiſſimum. Atqui quando teſtator vo-
12 cat† familiam, ſignificans ſe habere rationem ipſius familię, & non perſonarum; continentur nõ ſolum deſcendentes ab ipſo teſtatore: ſed etiam tranſuerſales: vt in ſpecie auctoritate multorum reſpondit Hieronymus Gabriel in conſil. 132. num. 59. Ergo multo magis ſub hoc agnationis nomine, continentur agnati tranſuerſales: cùm & hic rationem habuerit teſtator ipſius agnationis, in qua voluit bona conſeruari. Quæ ſententia confirmatur auctoritate in his terminis Laurentii de Pinu in conſil. 12. num. 3. qui reſpondit agnationis nomen eſſe commune, tam quò ad agnatos prouenientes ex linea collateralium quam ex linea deſcendentium. Imò magis conuenire ipſis collateralibus. Id quod etiam affirmauit Mantica in tract. de coniecturis vltimarũ voluntatum. lib. 8. tit. 12. nu. 12. verſ. ſed in propoſito. Et illo in loco diſſentit Mãtica à Ruino, in conſi. 153. num. 10. lib. 2. dum reſpondit, quod quando teſtator ita dixit; Ita quod dicta bona remaneant in illis de agnatione ipſius teſtatoris, intelligitur teſtator, vocaſſe ſolummodo ex ſe deſcendentes. Imò (ait Mantica) dicitur vocaſſe etiam tranſuerſales: qui proprie ſunt agnati. Et præterea in caſu noſtro Ruini auctoritas retorquetur. Is enim ſcripſit, quod ſi teſtator voluit bona conſeruari in ſui ipſius agnatione, intelligit vocaſſe ſolum deſcendentes. Ergo ſecus eſt, quando teſtator vſus nõ eſt hoc pronomine, ipſius, vel ſui: ſed abſolute vocauit agnatos: ſicuti fecit in caſu noſtro, dum in primo capite prohibitionis dixit, bona conſeruentur in agnatione dictorum de Aymis, atque ita comprehendit omnes agnatos etiam tranſuerſales. Nec dicatur quod ipſe teſtator in ſecundo capite prohibitionis dixit, vt bona conſeruentur in agnatione ſua atque ita reſtrictè de ſuis deſcendentibus ſenſit: quia reſpondetur, teſtatorem retuliſſe ſe ad præcedentia: ubi dixit, in agnatione ſua, vt ſupra. Il-
13 la dictio, † vt ſupra, eſt relatiua & reſtrictiua ſecũdum præcedentia. vt in ſpecie reſpondit Decianus in d. conſi. 86. num. 25. lib. 3. Et idem affirmarunt permulti, quos congeſſi in conſ. 124. nu. 59. & nu. 74. & in conſ. 166. nu. 11. lib. 2.

Sextò vrget ſummopere (ni fallor) quod teſtator duo vocationis & prohibitionis capita cõſtituit atque ordinauit; Quorum primum ita legitur ſcriptum.

Item præfatus domin. Baltheſar teſtator dixit, iuſſit, uoluit & ordinauit, quod dicti eius filij & hæredes inſtituti, vt ſupra, nullo unquam tempore poſſint uendere, ſeu quouis modo alienare etiã per uiam teſtamenti, & cuiuslibet alterius ultimæ uoluntatis, aliquid de bonis & hæreditate prædictis, nec ad aliquem actum alienationis prædictę deuenire, niſi in caſu neceſſitatis, quæ neceſſitas non proueniat ex culpa nec facto ipſorum. Et ſi ipſam alienationem fecerint, ſeu ad aliquem actum alienationis deuenerint, talis alienatio, & actus alienationis, ipſo iure & facto ſit nulla & nullus, & nullius ualoris & momenti. Et hæc omnia adhoc ut bona ipſius teſtatoris conſeruentur in agnatione dictorum de Aymis in perpetuum.

Hactenus primum caput, ſubſequitur ſecundum his uerbis ſcriptum.

Item præfatus dominus Baltheſar teſtator dixit, voluit, iuſſit & ordinauit, quod ſi aliquis ex dictis eius filijs & hæredibus inſtitutis ut ſupra, decederet ſine filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatis, alius & alij ſuperuiuentes & eorũ filij & deſcendentes maſculi ex legitimo matrimonio procreati, & deſcendentium deſcendentes ſuccedant & ſuccedere debeant illis ſic decedentibus. quos in caſu prædicto eidem ſic decedenti ſubſtituit Et in caſu prædicto habeant & recipere poſſint dictam autoritatem ſua propria auctoritate &

abſque alicuius iudicis; vel perſonæ licentia. Et quod bona ſua ipſius domini teſtatoris nō poſsint quoquo modo alienari, ſeu piæ cauſæ relinqui, ſiue applicari, nec in caſu prædicto aliqua trebellianica detrahi; ad hoc ut bona ſua remaneant in dicta agnatione ſua ut ſupra in perpetuum.

Hæc de ſecundo capite. Illo primo in capite voluit teſtator prouidere agnationi, eo in caſu, quo filij omnes inſtituti exiſtentes ſine filiis alienaſsent. Nam eo in capite, nullam fecit mentionem nepotum, & deſcendentium ex filiis inſtitutis: ſed ſolum ipſorum filiorum. Quod comprobatur ex ſecūdo ipſo capite, in quo vocauit nepotes & deſcendentes ex ipſis filiis inſtitutis. Prohibuit itaque illo in capite, ſuis omnibus filijs & hæredibus alienationem. Et hoc (dixit teſtator) vt bona in agnatione conſeruentur. Præſupponamus ergo, quod ſtatim mortuo ipſo teſtatore ij filij vna ſimul alienaſsent bona hæc. Qui nam ex agnatione potuiſſent alienata recuperare, & ea in agnatione conſeruare? certe non alij, quam ipſi agnati tranſuerſales. Non enim ipſimet alienantes potuiſſent, ſicuti dicemus infra, Non etiam filii, cum nulli eo tempore extitiſſent. Soli ergo agnati tranſuerſales, cum ipſi agnationi conſulere voluerit teſtator, in caſu nō exiſtentium nepotum, & deſcendentium, quos in ſecundo capite tantum (vt nunc ſubijciam) vocauit. Eſt ergo dicendum, teſtatorem vocaſſe agnatos tranſuerſales. In ſecundò verò capite conſulere & prouidere voluit teſtator agnationi eo in caſu, quo deſcendentes ex ipſis filiis inſtitutis alienaſſent. Eo enim in capite, dixit; ꝙ ſi aliquis ex dictis eius filiis & hæredibus inſtitutis, vt ſupra, decederet ſine filiis maſculis. &c. alius & alii ſuperuiuentes, & eorum filii & deſcēdentes maſculi: & deſcendentium deſcendentes ſuccedant, &c. His conſtat teſtatorem hoc in capite vocaſſe deſcendentes filiorum inſtitutorū. Quæ ſane vocatio ſuperuacanea fuiſſet, ſi diceretur, quod cenſentur vocati in primo illo capite, ſub illis verbis. Et hæc omnia adhoc, vt bona ipſius teſtatoris conſeruentur in agnatione &c. Et in his terminis ſic ſenſit Laurentius de Pinu in d. conſi. 12. num. 3. verſic. & ideo ſi præfatus. His autem omnibus deſcendentibus prohibuit deinde teſtator, alienationem bonorum his verbis. Et quod bona ipſius teſtatoris, non poſſint quo quo modo alienare, ſeu piæ cauſę relinquere. &c. Et ſubiungit teſtator rationem: Ad hoc vt bona ſua remaneant in dicta agnatione ſua, vt ſupra in perpetuum, ſupponamus, ergo (vt diximus ſuperiore caſu) quod illi omnes filii inſtituti, alienaſſent bona, quibus permiſſum fuiſſet, ea recuperare? Et vere dicendum eſt, quod primū nepotes vel alii deſcendentes ex ipſomet teſtatore, potuiſſent recuperare, ex quo uocati expreſſe fuerunt. Illis vero non exiſtentibus, vel recuſantibus, licuiſſet agnatis his tranſuerſalibus.

Nec dicatur, quod etiam ipſimet alienantes recuperare potuiſſent, ex quo teſtator declarauit, qđ ſi contigiſset fieri alienationē, illa eſſet ipſo iure nulla. Et contra factum † nullum, venire
14 poteſt illemet qui actum ipſum fecit. Bartol. in l. poſt mortem. ff. de adoptio. Afflictus in deciſ. 335. num. 11. & Iaſon in conſil. 87. nu. 2. in fine. lib. 1. Nam reſpondetur, quod tunc demum is, qui actum fecit, poteſt illi contrauenire, quando actus eſt nullus, vel fauore publico, vel proprio. Nam tunc contrauenire poteſt: ſecus ſi eſt nullus fauore alterius, de cuius commodo & vtilitate agitur. Ita ſcripſi in conſ. 89. nu. 87. libr. 1. poſt Bart. & Alex. quos ibi retuli.

Septimò & vltimò accedit, quod pro cauto &
15 diſpoſito † habetur id, de quo ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimiliter diſpoſuiſſet. vt tradūt glo. & Docto. in l. tale pactum. §. vlt. ff. de pactis. & poſt alios Craue. in cōſ. 98. n. 2. At qui ſi interrogatus fuiſſet teſtator, an ſi contigiſſet caſus, ꝙ exiſtente ſolo vno ex filijs ſuis, vt puta do. Chriſtophorò, reliquis iam ſine prole defunctis; & is ſolus dominus Chriſtophorus filiis carens alienaſſet bona; an inquam voluiſſet teſtator, quod dominus Melchior eius frater poſſet bona ipſa recuperare? certè veriſimile eſt, quod reſpondiſſet, ita velle. Hoc ſane colligitur, quia enixa fuit eius voluntas, conſeruandi perpetuo agnationē Aymam; cum gemninata prohibitione ſtatuerit ne bona ex agnatione exirēt: Id quod ſignificat conſtituiſſe fideicommiſsum perpetuum, vt dicemus infra. Et præterea prohibuit detractionē
16 trebellianicæ, † quod ē indicium fideicommiſſi: Ita Caſtren. in conſi. 343. Quia ex allegationib. col. 1. ver. hoc etiam patet. lib. 1. & Guido Papæ. q. 531. col. vlt.

Eſt ergo dicendum haberi pro expreſsè diſpoſito; quod ius recuperandi alienata, competat his Dominis Aymis. Et in ſpecie ſic argumentatus eſt Rolandus in conſi. 23. nume. 29. lib. 4. ad demonſtrandum, teſtatorem vocando deſcendentes de linea ſua, comprehendere voluiſſe trāſuerſales & ſic deſcendentes ex linea fraterna.

Nunc ſupereſt, vt diluamus atque confutemus ea, quæ adducuntur & conſiderantur pro contraria opinione ad demonſtrandum, imo his Dominis non competere ius recuperādi hęc bona alienata.

Primo adducitur, quod in illa prima prohibitione alienationis nulla facta eſt diſpoſitio, qua agnati tranſuerſales cenſeantur vocati. Nam cū præcedens prohibitio tamquam nuda, non valeret. l. filiusfam. §. Diui. de lega. 1. l. pater. §. Iulius Agrippa. de leg. 3. Alex. in l. qui Romæ. §. cohæredes. num. 4. in fine. & ibidem Socin. ſen. nu. 12. ff. de verborum obligatione, adiecit teſtator cauſam, nempe vt bona conſeruentur in agnatione. Hæc ſane cauſa, nudam illam præcedentem prohibitionem conualidat, non autem ampliat fideicommiſsum, vltra perſonas ipſorum filiorum expreſſe nominatas, cum ſint verba enunciatiua cuiuſdam futuri euentus, quem teſtator futurum

ſperabat,

ſperabat, propter ſuam diſpoſitionem. Nō ergo verba illa diſponunt, vt cenſeantur uocati illi de agnatione: ſicuti manifeſte docuit Bartolus in d.l.pater.§.fundum.de leg.3.&reſponderunt Romanus in conſilio 457.num.1. Iaſon in conſilio 96.colum.3 verſ.prædicta optime.lib.4.& in terminis Cæphal.in conſ.510.nu.6.lib.3.

Reſpondetur, quod imo præcedens alienationis prohibitio valebat: quia ſatis dicebatur veſtita ſua cauſa, nempe quia bona erant ipſius teſtatoris & ſuorum anteceſſorum: ob id dicitur iuſta cauſa conſeruandi ea in agnatione. Ita docuit Ripa in l.filiusfam.§.Diui num.3.ff.de leg.1. Et præterea teſtator dicitur vocaſſe ipſos agnatos, ex quo dixit, quod bona ſua in agnatione cōſer

17 uarentur, quod nomen agnationis, † cum non conueniat deſcendentibus, ſed tranſuerſalibus, ſequitur dicēdum, agnatos ipſos eſſe diſpoſitiue vocatos: ſicuti ſupra demonſtrauimus. Et rurſus, cum in caſu noſtro agatur de domo pulchra & egregia, ſita in ciuitate Cremonæ, quæ antiquitus fuit in hac illuſtri familia Ayma, ſequitur dicēdū, prohibitionē alienationis ſatis dici veſtitam cauſa iuſta, ut in terminis reſpōdit Rubeus in conſi.53.nu.5. idem docuit Ripa in d.§. Diui. nu.4.& idem decidit Capicius in deciſ. 108.nu. 4. alios ſciens omitto.

Secundo affertur, quod per illa verba: Dicti eius filij & hæredes, inſtituti vt ſupra, cenſentur filii nomine proprio prohibiti alienare: ſicuti in inſtitutione nominatim ſunt honorati; iuxta ea, quæ ſcribunt Bartol.in conſil.7.lib. 1. Docto.in l.vlt.C.de hæred.inſtit.& Craue.in conſi.98. nu. 8. Vnde & dictio illa, relata ad filios, reſtringitur ad filios tantum primi gradus, ſupra nominatos & nomine proprio inſtitutos; & excludit nepotes, etiam in caſu, quo appellatione filiorum cōprehenderentur. Alex.in conſi.140.num.3.lib.6. Decius in conſil.465.nume. 8. & 9. Socin.iun.in conſi.111.num.28.lib.1. & Craue.in d.conſ.98. numero nono. Et ideo in propoſito, prohibitio

18 † facta filiis, eorum perſonam non egreditur. gl. in §.nos igitur.in auth.de reſtit.fideicom. Barto. & alii in d.§.Diui. Alex.in conſ.56.num.1.lib.5. & Decius in conſi.218.nu. 13. Quod procedit etiam ſi prohibitio facta ſit cum ratione, non enuntiatiue vt in caſu noſtro, ſed diſpoſitiuè prolata. Quia vult bona perpetuo remanere in agnatione, vt probat textus in d.§.nos igitur, ubi prohibitio, quæ alias erat realis, quia facta in perpetuum, non extenditur ad nepotes, ex quo fuit relata ad filium ſub nomine proprio, & ita latè reſpondit Berous in conſil. 86. num 38. & num. 57.lib.2.

Reſpondetur, argumentum hoc quod ex reſponſo aduerſarii ad literam retuli, nil ad rem noſtram pertinere. Si quidem eo ſolum [illegible]ndit, vt demōſtret, filios teſtatoris tantummodō fuiſſe fideicommiſſo grauatos. Quæ varia eſt contētio; quia conſtat ipſius aduerſarii auctorem, nēpe dominum Nicolaum pronepotem teſtatoris impetraſſe diſpenſationem à Senatu excellentiſſimo, vt poſſet alienare hęc bona fideicommiſſi. Eſt enim confeſſus, ſe tamquam pronepotem teſtatoris, eſſe grauatum eo fideicommiſſi onere Et fruſtra impetraſſet alienandi licentiam, ſi fideicommiſſum fuiſſet ſolum reſtrictè impoſitū filijs teſtatoris, Et præterea deſtruitur facile argumentum. Nam etſi teſtator in primo capite ꝓhibitionis, ſolummodo locutus ſit & grauauerit filios à ſe inſtitutos, atque ita nullum verbum nepotum & aliorum deſcendentium fecerit: attamen deinde in ſecunda parte vocauit nepotes, & alios omnes deſcendentes. Et ſi dicatur, illa verba, Quod ſi aliquis ex dictis eius filiis & hæredibus inſtitutis vt ſupra, decederet ſine filijs maſculis, &c. ſignificare, quidē filios hos maſculos eſſe poſitos in conditione, atque ita vocatos actiuè, non autem paſſiuè: & ſic non fuiſſe grauatos onere reſtitutionis, cum onus non videatur repetitum à perſona patrum ſuorum inſtitutorum, in propriam ſuam perſonam: Reſpondetur, quod imò repetitum dicitur onus. Si quidem voluit teſtator relinquere perpetuum fideicommiſſum, & omnem alienationem prohibuit: ac ēt detractionem trebellianicæ. Quæ quidem ſunt vrgentes coniecturæ, quod voluerit onus fideicommiſſi eſſe repetitum à perſona filiorum inſtitutorum in nepotes, & alios deſcendentes, ſicuti declarando reſponſum illud Craue.in d. conſil. 98.nu.8.latè ſcripſi in conſi.117.num. 17.18.& 21. & ſecundum illud reſponſum audio iudicaſſe excellentiſſimum ipſum Senatum Mediolanenſem.

Tertio ſic aduerſarij conſultor argumētatur; In caſu noſtro manifeſte apparet, teſtatorem reſtrinxiſſe fideicommiſſum, ad ſolos agnatos ex deſcendentia filiorum, per ea verba. In agnatione dictorum de Aymis &c. Quæ ad filios ſupra nominatos & inſtitutos referuntur, per ea, de quibus ſupra; Et ſic agnationem ab ipſis filiis prouenientem demonſtrant. Cum enim agna-

19 tio † alicuius poſſit dupliciter conſiderari. Primo in ſpecie, intelligendo de deſcendentia ipſius teſtatoris. Secundò in genere de tota familia non ſolum deſcendentium, ſed etiam tranſuerſalium, dum teſtator locutus eſt de agnatione ſua & filiorum ſuorum, non intellexit de generali agnatione etiam tranſuerſalium, ſed ſolum de agnatione deſcendentium ex ſe, quia de illis tantum inſtitutis & ſubſtitutis loquitur. Et ita conſiderant, diſtinguendo familiam deſcendentium à familia tranſuerſalium, in terminis prohibitæ alienationis, cum ratione illa, vt bona remaneant in familia, Socin.ſen.inter conſilia Curtii Senio.in conſ.40.num.14. Pariſius in cōſil.51.num.10.lib.2.& alibi ſæpe, vt retuli in conſil.233.num.14.verſ.ſextò confirmatur. lib.3.& de eadem facti ſpecie interrogatus idem reſpondit Cæphalus in conſi.510.num. 13. Et accedit, quod cum in caſu noſtro (inquit dominus Cōſultor partis aduerſæ) teſtator uocauit agnatio-

nem ſuam, atque ita uſus hoc nomine poſſeſſiue, ſeu pronomine, intellexit de ſuis deſcendẽtibus tantum, ut reſponderunt Baldus in conſil. 311. lib. 1. Ruinus in conſi. 153. num. 10. lib. 2. Socinus iunior in conſil. 97. num. 64. & 65. lib. 2. & idem ego ipſe affirmaui in d. conſi. 233. num. 20. & 21.

Reſpondetur, quod cum (vt ſupra demonſtrauimus) agnationis nomen & vocabulum, latiſſimũ ſit, vt dicebat Ancharanus in d. conſ. 95. nec
20 in † ſpecie & in genere conſideretur, ſicuti conſideratur nomen familiæ, vt dicebat Decianus in d. conſi. 85. num. 29. lib. 3. ſequitur dicendum in caſu noſtro, teſtatorem qui agnationem vocauit, intellexiſſe de tranſuerſalibus. Quinimò de eis principaliter intellexit, cum deſcendentes
21 † non dicantur eſſe agnati. vt ſupra demonſtrauimus. Quo circa nil ad caſum noſtrum pertinent, quæ ex Socino ſeniore, & alijs adducta sũt. Cum illi loquantur de nomine † familiæ quod in genere & in ſpecie poteſt conſiderari. Et in dubio teſtator dicitur ſenſiſſe & vocaſſe familiam in ſpecie, & ſic ſuos deſcendentes. Diuerſũ autem eſt in nomine agnationis, quæ teſtatoris propria eſſe dicitur tranſuerſalium, cum alij certo nomine deſcendentes appellentur.

Quartò motus eſt partis aduerſæ conſultor ex ſecundo capite teſtamenti, in quo principaliter factum eſt fideicommiſſum, & ſoli deſcendẽtes ſubſtituti ſunt, vbi aliquis ex filiis inſtitutis decederet ſine filiis maſculis, nulla tranſuerſaliũ mentione facta, perquod oſtenditur, teſtatorem de eis non ſenſiſſe. arg. l. vnicæ. §. ſinautem ad deficientis. C. de cad. tollen. Et ex hoc prohibitio alienationis ſubſequens & præcedens declaratur, ut reſpectu fideicommiſſi principalis, quod ſolum inter deſcendentes inſtitutum fuit, facta intelligatur, vt in terminis reſponderunt Alex. in conſi. 139. lib. 6. Decius in conſil. 636. & alii, quos ſecutus ſum in d. conſi. 233. num. 27. lib. 3. quo loci etiam ſcripſi, rationem conſeruandæ agnationis attendi in caſibus a teſtatore expreſſis.

Reſpondetur, quod imò in caſu noſtro, teſtator uocauit etiam tranſuerſales, cum † agnatio-
22 nis nomen non poſſit adaptari deſcendentibus a teſtatore, ſicuti multis argumentis ſupra demonſtrauimus. Et ideo prohibitio alienationis ita reſpicit ipſos tranſuerſales, ſicuti ipſos deſcẽdentes expreſſe uocatos in ſecundo ipſo ſubſtitutionis capite.

Quinto, admiſſo, quod (inquit partis aduerſæ Conſultor) etiamſi concedimus ex illa prohibitione inductum eſſe fideicommiſſum in fauorẽ tranſuerſalium, attamen illud extendi nõ poſſet iſto in caſu, vltra quartum gradum, quemadmodum communem hanc eſſe ſententiam demonſtraui in d. conſi. 233. num. 22. & 23. libro tertio. cum itaque in caſu noſtro ii agnati ſint ultra quartum gradum, ſequitur dicendum admitti non debere.

Reſpondetur uno uerbo, quod imo ii agnati non ſunt vltra quartum gradum cum ipſo teſtatore, ſi recte gradus computentur. Nam teſtator fuit frater domini Melchioris, proaui horum agnatorum, atque ita duo illi fratres fuerunt in primo gradu, dominus Nicolaus filius dicti domini Melchioris in ſecundo, dominus Melchior ſecundus filius dicti do. Nicolai in tertio. Et demum ii filii dicti do. Melchioris ſecundi, in quarto.

Sextò motus eſt partis aduerſæ Conſultor,
23 quod cum fideicommiſſum † ſit onus & grauamen. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulga. & reſpõdit Socinus iunior in conſ. 29. num. 18. lib. 4. &
24 cum interpretatio † fieri debeat, in benigniorem partem. l. proxime. ff. de his, quæ in teſta. debentur, ſequitur dicendum, in dubio pronuntiandũ eſſe fideicommiſſum non extare, & agnatos nõ comprehendere: ſicuti in ſpecie reſpondit Socinus iunior in d. conſi. 97. num. 64. lib. 2. ſub nomine familiæ contineri ſolùm deſcendentes, nõ autem tranſuerſales. Et hoc ad euitandum onus fideicommiſſi. Et in dubio ſemper eſſe iudican-
25 dum contra † fideicommiſſum, reſponderunt Socinus ſenior in conſilio 113. col. penult. lib. 1. Decius in conſil. 465. num. 15. & Craue. in conſil. 180. num. 1.

Reſpõdetur primò, quod imò in caſu noſtro, ſatis clarum eſt teſtatorem uocaſſe agnatos, ſicuti multis argumentis ſupra demonſtrauimus.

Reſpondetur ſecundò, manifeſte conſtare teſtatorem uoluiſſe inducere fideicõmiſſum, pro conſeruatione, agnationis ob id dr̃ fauorabile, & extendendũ. Ita poſt alios tradit Marzarius in epitome fideicommiſſorũ, in ſecunda parte. quæſtio. prima, num. 8. verſ. aut ſumus *in fideicommiſſo*.

Septimò & vltimò obiicitur, ꝙ iã olim ſenatus excell. declarauit, hoc fideicõmiſſum non extendi ad tranſuerſales, ſed ſolũmodo cõprehendere deſcendentes ipſius teſtatoris. Quæ ſane declaratio omnib. ẽt non vocatis præiudicium facit. l. vlti. vbi Bald. C. de leg. & Affl. in dec. 383. nu. 8. Et in ſpecie, ꝙ ſnĩa ſenatus, qui principis perſonã ſuſtinet, noceat tertiò, docuit Bald. in l. 2. nu. 5. C. quib. res iud. non noceat, quẽ ſecutus ſum in conſ. 390. nu. 39. lib. 4. Reſpondetur, ſententiam
26 principis, uel ſenatus nocere † ẽt tertio, quando lata fuit, re cognita & bene diſcuſſa, non aũt, ꝙ incidenter fuerit facta declaratio. Ita in ſpecie declarat Baldus in d. l. 2. num. 4. C. quibus res iud. non noceat, dum recenſet requiſita, quæ debent concurrere adhoc, vt ſententia inter alios lata noceat tertio. Et Baldi doctrinam late explicat Alexan. in l. ſæpe. nume. 77. 78. & 79. ff. de re iud. Prædictis itaque argumentationibus reiectis, cõcludendum eſt, nil impedimento eſſe, quin illuſtres domini Aymi, tamquam adhoc fideicommiſſum uocati, vendicare & conſequi debeant domum, de qua contenditur.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Lucri ſpe ad matrimonia vir & mulier inuitari poſſunt, cogi metu damni nequidquam.*

De quo autem lucro id accipiendum. nu. 7

2 *Succeſſio patris, filio quaſi debita, & eius dominium in eum continuatur. nu. 4.*

3 *Lucri ſpe, ad adoptandum quem poſſe inuitari, in filio nõ procedere.*

5 *Ius canonicornm in contrahendis matrimonijs ſpectari debere.*

6 *Matrimonij modus impeditiuus omnis, iure canonico damnatur.*

8 *Teſtatoris præceptum, de nubendo certo perſonarum generi, intelligendum, dummodo honeſtè nubere poſſit.*

9 *Paupertatem cauſam iuſtam eſſe, quo minus dignè nubatur.*

Sic & minorem nobilitatem. nu. 10.

Item diſſimilitudinem morum, ætatis, ſanitatis & pulchritudinis. nu. 11.

12 *Conditio miſta, ſi a tertio iuſte impediatur, ad commodum implere debentis, habetur pro impleta.*

13 *Liberum eſſe quid dicatur.*

14 *Tempus implendi conditionem, grauato non niſi a die ſciẽtiæ currit.*

15 *Ignorans pœnam euitat.*

16 *Diſpoſita à patre in teſtamento, præſumitur filius ignorare.*

17 *Pupilli quicquid uident, ignorant.*

18 *Hoſpitale inſtitutum ſub conditione, ut intra annum capellã ædificet, poſt annum tamen poſſe reſtitui in integrum.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXV.

EGREGIA ac celebris eſt dubitatio quæ ſupra in conſ. 313. in facti ſpecie propoſita mihi fuit, & impreſſoris incuria omiſſa deinde fuit, an ſcilicet filiæ excluſæ ſint à ſucceſſione bonorũ patris, excepta legitima, ob id, quod contra patris diſpoſitionem nupſerunt extra familiam Ganaſſonam. Et reſpondendum eſt, excluſas non eſſe.

1 Primò, quia etſi ſpe lucri † ad matrimonia inuitari poſſint vir, & mulier; non tamen metu dãni cogi poſſunt, l. Titio centum. §. 1. vbi Bartolus ff. de cond. & demon. & l. 1. vbi Decius. num. 4. & in l. 2. num. 1. C. de inſtit. & ſubſt. Fulgoſius in cõſi. 61. col. 2. ver. in diuerſam partem & Crauet. in conſ. 80. num. 11. Et his accedit Iaſ. in l. Titia. in prin. nu. 9. ff. de verb. oblig. Atqui noſtro in caſu hæ filiæ metu damni iuſtæ ſunt à patre teſtatore nubere in familia Ganaſſona. Ergo pręceptum non valet. Illa minor propoſitio probatur ex eo, quod patris ſucceſſio † eſt quaſi debita filio. l. ſi quis legatum. §. vltimo. ff. de falſis, & leg. ultima. C. de codicill. & l. prima. ff. de bonis damnat. & tradit Bartolus. in l. ſi quis in teſtamento. ff. de cond. inſtit. qui ob id docuit, quod licet aliquis poſſit inuitari ad † adoptandum ſpe lucri ex d. l. Titio centum. §. 1. de cond. & demonſt. attamen fallit in filio: quia (inquit Bartol.) ſi filius non implet conditionem non dicitur amittere lucrum, ſed damnum pati, cum hæreditas ſit ei, quaſi debita. Et hinc dicimus, quod dominium

3

4 bonorum patris † continuatur in perſonam filiorum. l. in ſuis. ff. de liberis & poſth. vbi Iaſ. nu. 12. aliis iuribus probat, bona patris eſſe quaſi debita filio. & ad rem hanc alia permulta congerit Tiraquellus in l. ſi vnquam. in præfatione. nu. 19. C. de reuoc. donat. Et in claris noſtris terminis, quod pater non poſſit priuare filiam ſucceſſione, ſi contrahat cum alio genere perſonarum, quàm cum ab eo nominato, affirmarunt Franc. Aretinus in l. Titia. in princ. colum. 3. ver. ex qua uidetur. ff. de verbo. obligat. Ruinus in l. Titio cẽtum. §. 1. num. 3. ff. de cond. & demonſt. & (horum immemores) idem reſponderunt Crottus in cõſil. 275. num. 13. lib. 2. & Cephalus in conſi. 319. num. 29. lib. 3. Quibus conſtat, non ſatis verè, cõtrarium reſpondiſſe Oldradum in conſil. 16. nu. 2. quem quidem ſecuti ſunt Albericus in l. vlt. numero 12. C. de ſponſal. Ancharan. in cap. nemo poteſt. colum. 3. de reg. iuris in 6. Iaſon, in d. l. Titia. in prin. num. 9. de verb. obliga. Io. Lupus in repe. cap. per ueſtras. in tertio notab. §. 21. & Didacus Couuar. in epitome de ſponſal. in ſecunda parte. c. 3. §. 3. nu. 7.

Secundo, admiſſo citra veri præiudicium, qđ verior ſit Oldradi & ſequacium opinio: attamen illa locum habet inſpecto iure ciuili, ſecus eſt de

5 iure canonico, † quod in contrahendis matrimoniis ſpectari omninò debet. Eo enim iure damna

6 tur omnis conditio, & modus, † quibus matrimonia impediri poſſunt. Ita in terminis reſponderunt Alex. in conſ. 97. col. pen. ver. præterea illa ẽ lib. 1. & Crottus in conſ. 275. num. 8. lib. 2. qui ſic declarant. l. cum ita. & l. hoc modo. ff. de cond. & demon. quam ſententiam ſimilib. comprobant. Et idem ad rem noſtram reſponderunt Cephalus in d. conſi. 319. nu. 12. lib. 3. & Plotus inter conſilia matrimonialia in conſi. 87. numero. 13. libro. 1.

Tertiò, admiſſo citra veri præiudicium, quod hic uerſetur ſolùm cauſa lucri, & quod ius pontificium non repugnet, attamen adhuc idem dicendum eſt: Quandoquidem hic agitur de maximo lucro, cuius cauſa inuitari mulier non poteſt ad contrahendum matrimonium, quia metu cõtrahere diceretur, ne ſcilicet tam grande lucrum perderet. Ita in ſpecie docuit Iaſon in d. l. Titia. in princ. nu. 9. verſ. ſecundo notabiliter. de verb. obliga. ex ſententia Cyni in l. interpoſitas. C. de tranſact. & Ancha. in cap. 1. ad finem. quod met. cauſa.

Quartò, dato citra veri præiudicium, quod p̃dicta ceſſẽt. Nihilominus dicẽdũ adhuc eſt in caſu noſtro, has filias non priuari bonis paternis, & ſi non nupſerint in familia Ganaſſona,

quandoquidem præceptum teſtatotis, quo man
dauit, vt filia nubat certo perſonarum generi, in-
8 telligitur, dummodo † digne & honeſte nubere
poſſit: alioqui ſi minus digne & honeſte nuberet,
reiiciendum eſt præceptum & conditio. Ita pro
bat tex. l. cum ita, verſ. videamus. ff. de cond. & de
mon. cuius verba hæc ſunt. § Videamus, etſi ita
legatum ſit, ſi Titio nupſerit. Et quidem, ſi ho-
neſte Titio poſſit nubere, dubium non erit, quin
niſi paruerit conditioni, excludatur à legato. Si
vero indignus ſit nuptiis eius, iſte Titius: dicen-
dum eſt, poſſe eam beneficio legis ciuilibet nu-
bere. Quæ enim Titio nubere iubetur, cæteris
omnibus nubere prohibetur. Itaque ſi Titius in-
dignus ſit, tale eſt, quale ſi generaliter ſcriptum
eſſet: ſi non nupſerit. imò (ſi verum amamus) du-
rior hæc conditio eſt quàm illa, ſi non nupſerit.
Nam & cæteris omnibus nubere prohibetur &
Titio, cui in honeſte nuptura ſit, nubere iubetur.
Et hoc textu adducti, ita ſcripſit ibi Caſtrenſ. &
prius Bart. in l. edicimus. in fin. C. de murileg. lib.
11. Idem affirmarunt Calcaneus in conſi. 3. num.
19. Plotus inter conſilia matrimonialia. in conſ.
87. nu. 10. lib. 1.

In caſu noſtro hæ filiæ digne & honeſte nube
re non potuiſſent in familia Ganaſſona. Nam ne-
mo ex ea familia extabat, qui paris eſſet conditio
nis ipſis filiabus: cum illi omnes eſſent valde pau-
9 peres. Quæ † cauſa iuſta eſt, vt minus digne, mi-
nuſque honeſte nubi poſſit; ſicuti in terminis cō
ſiderat Calcaneus in d. conſi. 3. num. 18. verſi. in
muliere autem; qui conſiderat etiam indignita-
10 tem reſpectu maioris † nobilitatis, & aliarum cō
ditionum. Ita quoque indignitatem a pauperta-
te conſiderant Io. Iacobus de Leonardis inter
conſilia Bruni in conſi. 114. num. 531. in fine. &
Io. Lupus in repe. cap. per veſtras. in tertio notab.
§. 7. nu. 12. de donatio. inter virum & vxor. & Pa-
riſius in conſi. 29. num. 22. & num. 24. lib. 3. &
idem ſenſit Crauc. in conſ. 796. nu. 7. Conſiderāt
etiam prędicti Doctores indignitatem & inho-
11 neſtatem reſpectu † morum, ætatis, ſanitatis &
pulchritudinis. Quæ (vt in facto præſupponitur)
qualitates in maſculis familiæ Ganaſſonę defi-
ciebant tempore quo hæ filiæ nupſerunt. Nam
maſculi illi partim pueri erant, & partim morbo
gallico laborabant.

Nec obſtat, quod extiterint extentque alij de
Baytellis & de Cerrutis, qui re vera ſunt de Ga-
naſſonibus, quia reſpondent & recte domini Cō
ſultores, teſtatorem conſideraſſe familiam de
Ganaſſonibus ſimpliciter, non autem ſecundū
quid, quales ſunt illi de Baytellis, de Cerrutis, de
Ganaſſonibus ex ſententia Socini ſenioris inter
conſilia Curtii ſen. in conſi. 40. colum. 8. quem
in ſpecie ſecutus ſum in conſil. 30. nu. 13. li. 1. vbi
eiuſdem opinionis commemoraui & Pariſium
in conſi. 51. nu. 10. & in conſi. 88. nu. 36. lib. 2. &
in conſil. 1. nu. 59. lib. 3.

Quintò, admiſſo citra veri præiudicium, quod
prædicta omnia ceſſarent, adhuc tamen dicen-
dum eſt, has filias non eſſe excluſas, à ſucceſſione
omnium bonorum patris, quandoquidem con-
ditio ſub qua filiæ hæ vocatæ ſunt, ad ſucceſſio-
nē omnium bonorum, eſt conditio miſta, ideſt
partim poteſtatiua, et partim caſualis: cum ſcili-
cet penderet à volūtate ipſarum filiarum, & à vo
luntate eorum, quibus erant nubendæ, vt probat
tex. clarus in l. in teſtamento ita & ibidem Bart.
& Caſtren. ff. de cond. & demonſtr. Decius in l. 1.
num. 5. C. de inſtit. & ſubſt. & reſpondit Berous
in conſi. 45. numer. 5. lib. 2. conditio autem mi-
12 ſta ſi impeditur † iuſte a tertio, habetur illa pro
impleta ad commodum eius, qui implere eam
tenebatur. Ita tradunt Bart. in d. l. in teſtamento
ita. col. 1. verſic. dic, quod & ibidem apertius Ca-
ſtren. num. 5. verſ. quarta regula, & Socin. ſen. in
conſi. 44. num. 6. lib. 1. In caſu autem noſtro hæ
filiæ impeditæ fuerant nubere in familia Ganaſ
ſona facto matris, ac etiam facto illuſtris domi-
ni Comitis Antonii Martinenghi. Nam domi-
na Iulia, nupſit uoluntate matris ipſius teſta-
toris prædicto domino Comiti Antonio, &
quidem iuſte duplici ratione, quarum prima eſt,
quod teſtator noluit filias has poſſe nubere præ-
ter voluntatem, licentiam & liberum conſenſum
prædictæ matris ſuæ. Dedit ergo teſtator liberā
facultatem matri ſuæ, nuptum collocandi has fi-
lias, iuſte ergo potuit ipſa mater impedire nè nu-
berēt filiæ Ganaſsonibus, ſed nuberent alijs: alio
qui libera illa facultas nil profuiſſet. Altera eſt ra
tio, quod uidebat mater ipſa neminem extare in
familia Ganaſsona, qui paris eſset conditionis
vt honeſte & digne nubere poſsent, ſicuti ſupra
demonſtrauimus. Et hæc poſtrema ratio demō-
ſtrat, ita pariter iuſte egiſse dominum Comitem
Antonium, qui iam effectus ſororius dominæ
Medeæ, ei ſuaſit, vt nuberet illuſtri domini Co-
ti Ludouico Martinengho.

Nec obſtat, quod teſtator viſus ſit hac in re,
contraria & pugnantia diſpoſuiſse, dum ſcilicet
voluit filias ſuas nubere debere, ex libero conſen
ſu matris ſuiipſius teſtatoris; & nubere in familia
Ganaſsona. Nam reſpondetur debere ſic conci-
liari, quod viuente matre teſtatoris, nuberent ex
libero conſenſu ipſius matris, ea verò mortua,
nuberent, ſua voluntate, in familia tamen Ga-
naſsona. Nec dicatur, poſse etiam ſic conci-
liari, quod libera eſset facultas matri elocandi fi
lias, quibus vellet ex familia Ganaſsona, ut puta
ſi quatuor, vel ſex extitiſsent, qui vxores ducere
potuiſsent; tunc mater prædicta haberet liberam
facultatem eligendi duos ex illis multis, quia re-
ſpondetur, quod quando teſtator dedit liberam
illam facultatem eius matri, eam omninò ſepara
tim dedit ab ea conditione, filiabus deinde adie
cta de nubendo in familia Ganaſsona: ita quod
poteſt dicì hæc facultas coniuncta cum illa con
ditione, de nubendo in familia Ganaſsona. Et
præterea non poſset dici libera facultas: ex quo
eſset reſtricta ad certum genus perſonarum. Li-
13 berum † enim illud eſse dicitur, quod nullum ha

bet impedimentum, vt ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum.lib. 1.q.7.nu.35.

Sextò hac quoque ratione demonſtratur, has filias excluſas dici non poſſe a ſucceſſione omnium bonorum patris. Nam tempus † implendi
14 conditionem non currit grauato, niſi a die ſcientiæ.l.2.ubi glo.ff.de cond.& demonſt.Bald. in l.1.num.20.C.de inſt.& ſubſt.& in auth.cui relictum.num.12.C.de indicta uid.tollen.Imò idẽ & in conditione caſuali ad pœnam priuationis euitandam, vt ignorans excuſetur.Ita reſpondet Ruinus in conſilio 184.numero 10.libr.2. Nam
15 † ignorans pœnam euitat.l.3.§. ſi quis ignorans. ff.ad S.C.Sylla.& reſponderunt Craue. in conſ. 6.num.73.& Cephalus in conſi.390.num.11.lib. 3.& plura ſcribit Tiraq.in tract. de pœnis legum. &c.cauſa vndecima.In caſu noſtro clarum eſt, ꝙ hæ filiæ ignorabant patris diſpoſitionem.Primò pro eis extat iuris præſumptio.Præſumitur enim
16 filium ignorare diſpoſita a patre in teſtamento. l.eius,qui in fine.ff.ſi certum petatur. & tradunt omnes in l.qui Romę.§.duo fratres. de uerborũ obliga. ibi poſt alios Crottus.num.99.Ripa nu. 50.& communem eſſe affirmant Crauet. in conſil.193.num.6.& reliqui a Dominis Conſultoribus allegati.

Secundo, quia hę filiæ erant ætate minores, quæ ignorare præſumuntur cæteris cognita. l. ſi quis patrem.ff.ad Macedo.& reſponderunt Baldus in conſi.440.colum.vlt.lib.1.Craue.in d.conſi.193.num.6.

Tertiò, *quia (vt dicebant ijdem domini Conſultores) erant ſub cura auiæ paternæ;* & ideo æquiparabantur *pupillis.l. ſi curatorem habens.* C. de in integr.reſtit. mino. & manifeſte tradit *Ripa in l.prima.§.fuit* quæſitum.nume.14. ff. ad
17 Trebell.*Pupilli †* autem quidquid uident ignorant.l.prima.impuberes.C.de falſa moneta.& reſpondit Curtius iun.in conſ.8.num.4.& 5.quod pupillus ſemper præſumitur ignorans.Et prædicta quidem ſcientia in minoribus,vera & certa eſſe debet,non autem ſufficit præſumpta, vt reſpondit Baldus in conſi.440. Factum proponitur.ad finem.lib.3.qui reſpondit, non ſufficere ſcientiam præſumptam minoris, cum agitur de iuris ſui remiſſione.& alios congerit Tiraq.in *l.ſi vn*quam.in prin.num.76.97.& num.98.C.de reuo.donatio.& Franciſ. Beccius in conſi. 111. num.15.

Septimò & vltimò, admiſſo citra veri præiudicium,quod hæ filiæ ſciuerint & debuerint implere conditionem; atq, ita nubere familia ĩ Ganaſſona, attamen adhuc dici non poſſunt excluſæ a ſucceſſione omnium bonorum patris, quandoquidem in integrum reſtitui poſſunt aduerſus conditionem non impletam. Ita probat textus in l.3.§.& ſi hæres ſic inſtitutus. ff. de minor. ubi ſi minor inſtitutus ſit, ſi curauerit emancipari à patre,reſtituitur in integrum,ſi omiſit certiorare patrem, vt emanciparetur. Quod reſponſum ſingulare dixit Roman.in ſingu.93.Pridie habui qui poſt Baldum in l. ſi pupillorum.num.4. C.de
18 de repud. hæred. ſcripſit, quod ſi † Hoſpitale ſit inſtitutum ſub conditione, ſi intra annum capellam ædificaſſet;alioqui alter ſuccederet:ſi elapſo anno Hoſpitale non ædificauit capellam,in integrũ reſtitui pôt. Et ibi inquit Rom an.minorem & pium locum æquiparari.Idem docuit ipſemet Romanus in l.ſi inſulam num. 45. de uerborum obligatione. ubi in fine. allegat d. §. etſi hæres ſic etiam Fulgoſius in l.vlt. num.7. C. in quibus, cauſ in integrum reſtit.non eſt neceſſa. ſcriptum reliquit,quod ſi teſtator inſtituit minorem hæredem,ſi intra certum tempus aliquid feceris,ſi elapſum eſt tempus implendi conditionem, datur reſtitutio in integrum. Ita quoque in ſpecie reſpondit Franciſcus Aretinus in conſil.67.nu.8 & 9. quod ſi filia ætate minor nupſit contra diſpoſitionem & uoluntatem patris,atque ita nõ impleuit conditionem in integrum reſtituitur. Et inter multa adducit Aretinus textum d.§.etſi hæres ſic inſtitutus,quã quidem Aretini ſententiam ſecuti ſunt Ruinus in conſi. 33. num. 8. lib. 3.Crauetta in conſi.204.num.23.qui alios congerit.

Nec obſtat quod textus d.§.etſi hęres,ac Baldus,Romanus, & alii multi ex ſupra allegatis loquantur, quando conceſſa reſtitutione in integrum, conditio adhuc impleri poteſt, ſicuti in eo exemplo.d.§. etſi hæres quando filius poteſt adhuc emancipari & in eo commemorato à Baldo,Romano & alijs, de capella ædificanda quæ etſi intra tempus diſpoſitum,à teſtatore nõ fuit ædificata,attamen ædificari adhuc poteſt. Diuerſum autem uidetur in caſu noſtro, in quo,etiam ſi concedatur reſtitutio in integrum; attamen conditio impleri non poteſt. Non enim quod iam factum eſt,retractari poteſt,& in ſpecie ſic intelligit.d.§.etſi hæres.Fulgoſius in conſi.61. col. pen.uer. quod autem nouiſſime; dum reſpondit de filia, quæ nupſit alteri contra patris teſtatoris diſpoſitionem. Nam reſpondetur ex ſententia in claris his terminis, Aretini in d.conſi.67.nu. 8.& 9.qui conſuluit eo in caſu,in quo pater prohibuerat filiam maritari intra decimumquintũ annum;& filia non obſeruata patris diſpoſitione nupſit,& ob id hæreditate priuanda erat,nihilominus reſpondit Aretinus,quod filia reſtitui debebat in integrum,ne hæreditate priuaretur. Et adducit Aretinus textum l.Iulianus.§. vlti. ff.ex quib.cauſis maior.quem etiam perpendit Ruin. in d.conſi.33.num.10.ver.& quamuis, qui quidẽ Ruinus ſimili in caſu, in quo amplius conditio impleri non poterat,reſpondit. Quibus intelligimus, ueriorem eſſe hanc ſententiam aduerſus Fulgoſium in d.conſ.61.colum.pen.Et præterea accedit, quod cum filiæ hæ fuerint impeditæ facto auiæ paternæ,ac etiam affinium,nulla eſt dubitatio,quin reſtitui in integrum debeant,aduerſus non impletam hanc conditionem.Ita docuit Romanus in l.ſi inſulam.num.45. verſi. ſecundò quia.de uerborum oblig.poſt Baldum in l. quod

ſi minor

ſi minor.§.Scæuola & l.ſed & ſine.§.ſed quia pupillus ff.de mino.& præter ipſum Baldum adducit Roma.cōſ.noab.in l.ſi quis Titio. ff.ex quib.cauſ.maio. Et demum dicimus, quod ſaltem ex capite ignorantiæ, ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa, reſtitui debent hæ filiæ. Quandoquidem reſtitutio concedi debet ex cauſa ignorantiæ, ne ob non implementum conditionis, damnum quis patiatur. Ita reſpondit Ruinus in conſi.c8.in fine.lib.2.

Concludo itaque illuſtres Dominas Comitiſſas, Iulium, & Medeam non cenſeri excluſas a ſucceſſione omnium bonorum patris.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates, oppida vel caſtra, inuitis & reluctantibus ſubditis, vtrum alienare, uel infeudare ſolum principi liceat.*

2 *Caſtra, oppida & ciuitates, infeudare principes poſſe, inuitis etiam ſubditis.*

3 *Princeps cauſa remunerationis benemeritorum, proprio cōtractui, poteſt contrauenire.*

Et quomodo id accipiendum. nu. 34

4 *Conſilium generale totam repręſentat vniuerſitatem.*

5 *Ratificatio mandato æquiparatur.*

6 *Præſcriptio quadragenaria, tutum reddit poſſeſſorem.*

7 *Superioritatis, & dominij ius, aduerſus ſubditos alterius principis, & in detrimentum eorum, præſcribi etiam curſu 30.ann.tantum.*

8 *Demanij uel domanij homo quis dicatur.*

9 *Homagium quid ſit propriè.*

10 *Seruire duobus magni eſt præiudicij.*

11 *Vaſallos ſub demanio princeps recipiendo, quid dicatur promittere.*

12 *Promiſſa, & fidem, tam princeps, quàm ſucceſſor eius, ſeruare tenetur, ſiue is bonorum, ſiue dignitatis ſolum ſit ſucceſſor. num. 14*

13 *Princeps fidem frangens, quouis priuato peccat grauius.*

15 *Perſona rebus dignior eſt.*

16 *Vaſallo quemadmodum ſine culpa, pręiudicium in bonis nequit inferre Princeps, ſic neque in perſona.*

17 *Prohibitio geminata quid operetur.*

18 *Vaſallos nō perdere quemadmodum intereſt dominorum, ita non perdere dominos refert uaſallis.*

19 *Vaſallus, & dominus duo correlatiua ſunt, & in uno diſpoſitum, habet locum in altero.*

20 *Feudum uel totum, uel partem illius, inuito domino nequit uaſallus alienare.*

Idem in domino, ſi pręſertim inferiori eos ſubijcere uellet num. 21

22 *Principi potenti magnoque ſubijci, utilius eſſe, quàm minori, & debili.*

23 *Actus duos geſtos incontinenti, cenſeri correſpectiuos.*

24 *Actuum correſpectiuorum, quis effectus.*

25 *Iuramentum fidelitatis, pręſtitum a ſubditis, correſpectiuum dici.*

26 *Alienatio tam quæ contra legis fit prohibitionem, quàm principis, nulla eſt.*

27 *Conceſſio in præiudicium tertij; ſubreptitia eſſe pręſumitur.*

28 *Priuilegij conceſſio quę lædere alium poteſt, non facile ſed magna cauſa cum cognitione fieri debet.*

29 *Principatus bona, ſine conſilio procerum, per principem non poſſe alienari.*

30 *Vaſallus uaſalli mei, non dicitur uaſallus meus.*

31 *Princeps promittens expreſſe non alienare ſubditos, nec caſu quidem aliàs licito id facere poteſt.*

32 *Conſuetudo facti eſt, & ab allegante deducenda.*

33 *Conſuetudinem ad inducendam, loca inuitis ſubditis alienandi, quid requiratur.*

35 *Vtilitatis publicæ cauſa, non poſſe principem auferre rem a domino, ſi poſſit alio modo prouidere.*

36 *Iuramentum metu extortum eſſe ipſo iure nullum.*

37 *Iuramentum fidelitatis requirit conſenſum omnium, alioqui minor pars impedit.*

38 *Iuramentum fidelitatis, nomine alterius, ſine ſpeciali mandato eius nequit præſtari.*

39 *Vniuerſitatis partem maiorem conſentire non ſufficit in his quæ magni ſunt pręiudicij.*

Idem ubi de auferendo alicui iure ſuo ageretur. nu. 40.

41 *Præſcriptio cum mala fide non currit.*

Eamque impedit contradictio, & proteſtatio. nu. 42

43 *Vniuerſitas aduerſus pręſcriptionem etiam quadragenariā reſtituitur.*

44 *Impeditus agere, & iure ſuo experiri, ob bellum, & alia impedimenta, in integrum poteſt reſtitui.*

FACTI SPECIES.

SERENISSIMVS Henricus Romanorum Rex anno. 1311. in gratiam ſuam, & benouolentiam recepit, & ad Cameram Imperij applicauit, nobiliſſimum oppidum Soncini Ducatus Mediolani; ita quod ab inde pertineret immediate ad ipſam Cameram: & non teneretur in aliquo, alicui alteri Communi, vniuerſitati, aut ſingulari perſonæ ratione dominij, vel quaſi; vel ſubiectionis, vel ſubmiſſionis temporalis, prӕterquam ipſi Regi, & Imperio Romano.

Priuilegium hoc obſeruatum fuit vſque ad tempora Illuſtriſſimi do. Ducis Franciſci Sfortiæ 2. qui legatis Soncinatuum promiſit, ſe numquam cōceſſurum alicui in feudum prӕdictum oppidum. Et fama fertur Illuſtriſſimo do. Duci Vrbini petenti oppidum hoc ſibi concedi, negaſſe. Mortuo Duce Franc. anno. 1536. illi in Ducatu Mediolani ſucceſſit Diuus Carolus. V. Imperator, qui ob benemerita perilluſtris. do. Comitis Maximiliani Stampæ, ei in feudum cōceſſit prædictum oppidū; ignarus priuilegij Henrici, adiecit tamen clauſulam; ſaluo iure tertij. Conceſſio prædicta fuit confirmata ab excellentiſſimo Senatu Mediolani, ob atteſtationem ſibi factam a Reuerendiſſ. dom. Cardinali Carreiolo, generali Ducatus Gubernatore, qui affirmauit ipſi Senatui, Cæſaream Maieſtatem optime edoctam fuiſſe, de qualitate ipſius oppidi;

oppidi, & quod ea non obſtante, voluit conceſſionem a ſe factam ſortiri debere effectum. Quare ſenatus ipſe eo anno. 1536. die 19. Decembris approbauit conceſſionem, & die. 21. eiuſdem menſis adeptus eſt ipſe. dom. Maximilianus poſſeſſionem; mandante ipſo. dom. Gubernatore Prætori, & Decurionibus ipſius oppidi, vt in poſſeſſionem oppidi mitterent ipſum dom. Maximilianum, ſub præcepto, & comminatione; quatenus gratia Cæſarea eiuſque propria, illis chara foret. Eademque die 21. Decembris. Conſilium generale ipſius oppidi præſtitis iuramentum fidelitatis ipſi dom. Maximiliano; Qui quidem eo tempore erat iam penè ſenio confectus, & malæ valetudinis, carens prole. Et dom. Hermes eius frater iam fuerat electus ad epiſcopatum Nouariæ, ſpeſque erat, quod ad Cardinalatum promoueretur. Verùm cum in conceſſione ipſa feudi data fuiſſet facultas præfato. dom. Maximiliano, vt poſſet intra annum, ſibi nominare hæredem, & ſucceſſorem in ipſo feudo; nominauit primum dom. Iacobum Maximilianum Stampam infantem: deinde pœnitentia ductus nominauit dom. Hermetem fratrem, qui a Pontifice obtinuerat diſpenſationem, ut poſſet uxorem ducere. Hanc nominationem Carolus. V. Imperator anno. 1544. confirmauit: (cum tamen ipſemet Imperator ſuperiore anno hoc eſt. 1543. confirmaſſet priuilegium ab Henrico Socinatib. conceſſum; hac tamen adiecta clauſula; pro ut in eius poſſeſſione, uel quaſi ſunt.

Anno. 1552. deceſſit dom. Maximilianus, cui ſuccedens præfatus. dom. Hermes curauit mitti in poſſeſſionem dicti oppidi. Quare ſenatus excellentiſsimus Mediolani miſit vnum ex ſecretarijs, qui præfatum dom. Hermetem induceret in poſſeſſionem. Verum cum Soncinates omnem adhiberent conatum, vt id impedirent, & iam publico in conſilio datis ſuffragijs ordinaſſent, ſe ſe non recognituros dom. Hermetem in dominum, nec ei fidelitatem iuratoros, miſit idem ſenatus Capitaneum iuſtitiæ cum eius militibus; qui nonnullis ex primoribus Soncinatuum carceratis, minatus eſt, quod niſi recognoſcerent ipſum domin. Hermetem in dominum, eique fidelitatis iuramentum præſtarent, incendio, & ruina oppidum ipſum conſumeret. & cum ea de cauſa miſſi eſſent quinque oratores Mediolanum, illi iuſſu ſenatus carcerati fuerunt, & propterea coacti recognouerunt, & fidelitatem iurarunt, reuocata illa conſilij ordinatione de non recognoſcendo ipſum domin. Hermetem. Hoc facto, ſtatim Soncinates miſerunt Cremonam, & habilitationem a prædictis iuramentis impetrarunt. Deinde oblatis precibus Illuſtriſſimo domin. Ferando Gonzaghæ Gubernatori Ducatus Mediolani obtinuerunt, vt mitteret Soncinum Secretarium, qui aſſiſteret Communi, vt eius præſentia ceſſaret omne impedimentum, vt poſſet ipſa vniuerſitas renouare mandatum, quod irritauerat Capitaneus iuſtitiæ, Miſit domin. Gubernator domin. Auguſtinum Mentium ſecretarium; quo præſente vniuerſitas fecit mandatum, conſtituendo quatuordecim procuratores inſolidum, qui nomine ipſius vniuerſitatis adirent Cæſaream Maieſtatem, & iudices ab ea delegatos, vt graue hoc iugum ab eis aufferent. Verùm graui bello vrgente inter Cæſarem & Regem Gallorum; & alijs impedimentis detenta atque occupata adeò fuit ipſa Communitas, vt negotium infectum coacta ſit relinquere. Nunc quæritur, an iure poſsit ipſa vniuerſitas petere liberari a ſubiectione hac, & priſtinæ libertati reſtitui.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXVI.

PERMVLTAE ſunt rationes, & argumenta, quibus reſpondendum videbatur, non licere nunc Socinatis, excutere graue hoc ſubiectionis iugum, quo premuntur ab Illuſtriſſimo do. Marchione, & ſe in priſtinam libertatem ſeu ſolam ſubiectionem Sereniſſimi Regis Catholici Ducíſque Mediolani vendicare. Et ſi enim antiquiſſimum extet illud Imperatoris Henrici priuilegium, quo Imperator ipſe, ipſos Soncinates ad ſuam gratiam, & beneuolentiam recepit; & quo noluit alteri quam Imperio ſubijci: Attamē dicendum videtur; quod Diuus Carolus. V. potuerit oppidum ipſum infeudare dom. Comiti Maximiliano, & ſucceſſoribus, atque ita eis ſubmittere ipſos Soncinates.

Primò, quia etſi ex multorum opinione per-
1 miſſum non eſt principi alienare ciuitates, † oppida, vel Caſtra, inuitis & reluctantibus ſubditis: attamen non prohibetur infeudare, vel ſubinfeudare. quemadmodum in terminis ſcripſerunt Baldus in prohemio feudorum, in tertia diuiſione. Iaſon in conſi. 227. col. 2. verſi. quinto facit. lib. 2. Afflictus in præludijs feudorum. numero 63. Sigiſmundus Lofredus in Paraphraſi ad cap. Imperialem. §. Prætereà, de prohibita feudi aliena. per Fede. Idem reſpondit Cæphalus in conſilio 155. numero duodecimo, lib. ſecundo, & mani-

& manifeſtè Crauett.in conſi.411.nume.23. qui conſuluit,licuiſſe Duci Mediolani Philippo Mariæ,ſeparare Caſtrum Scandiani,iam unitum Ciuitati Regij, & illud inuitis ſubditis infeudare Comiti Scandiani.

Secundo ſuffragari videtur, quod generalis conſuetudo principum hæc eſſe creditur, vt libe
2 re poſſint Caſtra, † oppida & ciuitates ſuorum principatuum infeudare,quibus magis placet, etiam inuitis ſubditis.Ita Baldus in capit. 1.§.ex eadem,de lege Corradi in uſibus feudo: Guido Papæ in q.560.colum.4.uerſi.præterea de generali,Iaſon in conſi.227.colu.5.uerſicul.ſecundò facit.lib.2.Decius in l.debitorum. C. de pactis, & Cæphalus in conſi.155.num.12. lib. 2. qui teſtatur auctoritate Iaſonis præcitato in loco, ſic conſueuiſſe obſeruari in Sabaudia.

Tertiò urgere videtur, quod conceſſio & infeudatio hæc facta dom. Comiti Maximiliano facta fuit ob eius benemerita: cum ipſi Cæſari ſeruauerit Caſtrum illud munitiſſimum Mediolani,quod eſt ſingulare benemeritum, vt ſcripſi in conſi.112.numer.11.lib.2. poſt Rebuffum in Commentarijs ad concordata Franciæ, in præfatione ad Rubricam.ad finem:verſi.item quan-
3 do priuilegium.Atqui princeps cauſa † remunerationis benemeritorum poteſt contrauenire proprio contractui: atque ita aufferre feudum a ſe iam conceſſum vni,& alteri dare. Ita in terminis reſponderunt de eadem facti ſpecie interrogati Iaſon in conſi.227.col.6.verſi.octauò facit. & col.7.uerb.nono pro iſta. lib. 2. & Socin. ſen. in conſi.4.num.10.& 11.lib. 3. Ergo licuiſſe videtur Diuo Carolo.V. in præiudicium Soncinatuum concedere hoc oppidum do. Comiti Maximiliano.

Quartò dubitatione carere videtur res hæc ob conſenſum ipſorum Soncinatuum, qui conceſſione prædicta facta,eam acceptarunt, & iuramentum fidelitatis præſtiterunt: ob id dicendum videtur,quod conqueri non poſſint. Ita in in ſpecie reſpondit Socin. ſenior in d. conſi. 4. nume.7.& 8.lib.3.ſic etiam Pariſius in conſi. 12. num.98.& in conſi. 23.num. 102.lib.1.& Socinus iunior in conſi.94.nu.30. lib. 2. immo videtur ſufficere tacitus conſenſus, vt ſtatim dicam. Et quamquam iuramentum ipſum, non fuerit præſtitum ſolummodo a conſilio ipſo generali:
4 attamen ſufficere videtur: cum Conſilium † generale repræſentet totam ipſam vniuerſitatem, vt poſt multos reſpondit Craue. in conſilio 195. num.7.

Quintò comprobari vidētur prædicta, ob ſubſecutam ratificationem,dum Socinates ipſi obedientiam præſtiterunt, non ſolum ipſi D.Comiti Maximiliano,ſed & eius ſucceſſorib. Nā duo alia fidelitatis iuramenta dicūtur præſtitiſſe,nempe do. Hermeti ac do. Maximiliano eius filio,& ſucceſſori. Hæ ratificationes oēm dubitationem
5 excludere videntur.Cum ratificatio † æquiparetur mandato.c.ratihabitionem.de reg.iuris in 6. & illo in loco Dynus.nu.7.declarat.Immo quando expreſſe non recepiſſent D. Maximilianum, & eius ſucceſſores in dominos, ſed tacitè tantū, illa taciturnitas ſufficeret, vt tradit Capicius in inueſtitura feudali. in verbo, Imperator. col. 6. uerſi.limitari poſset hæc declaratio.

Sextò & vltimò,ſaltem præſcriptione tutus eſſe videtur dom.Maximilianus,nunc Marchio,& dominus huius oppidi: cum hactenus decurſi ſint quinquaginta ferè anni,ab ea conceſſione facta a Carolo.V.D.Maximiliano ſeniori. Eſt au-
6 tem certum, quod curſus & præſcriptio † quadraginta annorum,reddit tutum,& ſecurum poſſeſſorem.l. omnes & l. ſicut. C. de præſcript. 30. uel 40.anno. Et in ſpecie,quod ſufficiat etiam ſo-
7 lus curſus triginta annorum † ad præſcribendum ius ſuperioritatis, & dominij aduerſus homines, qui alteri principi ſubſunt, in ipſorum hominū detrimentum, affirmarunt Iſernia, & Afflictus in cap. Imperialem.§.præterea. de prohib. feud. aliena. per Feder.Ille.nu.47. iſte in tertio notab. num. 30. Hæc me reddebant dubium, vt aduerſus Soncinatos reſponderem.

Cæterum, re ipſa diligentiſſime perpenſa atque conſiderata; contraria ſententia uiſa eſt mihi probabilior, & verior; quod ſcilicet non potuerit nec voluerit Diuus Carolus concedere, & infeudare hoc oppidum prædicto dom. Comiti Maximiliano; & nil eſſe nunc impedimento quominus petere,& conſequi poſſint Soncinates liberari ab hoc ſeruitutis graui iugo. Et vt huius ſim ſententiæ,mouent me multa.

Præmitto tamen prius, quod hoc nobiliſſimum oppidum Soncini,effectum eſt quid patrimoniale, & (vt Doctores noſtri appellant) de domanio,vel(vt alij dicunt)de demanio,vel (vt nonnulli vocant)de corona:*aliqui etiam appellant* de menſa, vt apud Iſerniam, Afflictum, & alios,quos infrà referam,Sereniſſimorum Imperatorum,ex illo priuilegio Henrici, qui applicauit atque recepit ipſum oppidum, & homines Soncini, in Cameram ſuam Imperij: Ita quod ad ipſum Imperatorem, & cameram ſuam Imperij immediate pertineret: Et quod non teneretur in aliquo alicui alteri Communi,vniuerſitati,aut ſingulari perſonæ, ratione dominij, vel quaſi,vel alicuius ſubiectionis, vel ſubmiſſionis temporalis,præterquam ipſi do.Regi, & imperio Romanorum.Hoc ſanè priuilegium (vt diximus) ſignificat, oppidum hoc eſſe effectum de domanio, ſeu demanio, ſeu Corona ſeu menſa Regis,& Imperatoris,ſicuti in ſpecie docuit Afflictus in capitul.primo.§.præterea,in tertio notab.numero vigeſimo, uerſic.in contrarium tamen.de prohibit. feudi alienat. per Feder. dum
8 dixit,hominem † demanij dici illum, qui ſoli Regi, & Principi, & non alteri ſubiectus eſt. Idem manifeſtè poſt Iſerniam in dicto.§. præterea, reſpondit Neuizanus inter conſilia Bruni in conſilio duodecimo, numero octuageſimoquarto.

Hoc

Hoc idem ſignificat illa recognitio homagij, quam Soncinates fecerunt erga ipſum Henricū.
9 Eſt enim † homagium proprie ſubiectio, qua qs ſe ſubmittit Imperatori, vel alteri ſupremo principi non recognoſcenti ſuperiorem, & quo efficitur homo recipientis, & ligatur ei contra omnes, nemine excepto; ſicuti tradit Abbas in cap. ex diligenti. de ſimo. quem ſecutus eſt Modernus Pariſien. in commentarijs ad conſuetud. Pariſiēſes. §. 1. glo. 3. num. 14. Et hoc appellatur homagium ligium. Ita ex ſententia Specula. Baldi & aliorum *ſcribunt* Iacobinus a Sancto Georgio in *tract.* de homagijs. num. 3. 4. & 5. Iaſon in *præludiis feudorum*. in ſeptima diuiſio. nume. 106. *Bertrandus* in conſi. 163. num. 1. & 2. lib. 7. & reſpondi in conſi. 32. nu. 6. lib. 1. vbi alios eiuſdem opinionis commemoraui.

His præmiſſis, dicimus nunc multis rationib. & argumentis, oppidum hoc Soncini non potuiſſe à Diuo Carolo V. concedi Domino Maximiliano, in detrimentum ipſorum Soncinatuū qui erant, ſuntque de dominio Imperij, vel Ducis Mediolani.

Primò mouet me ratio & argumentum, quo *vſus eſt in ſpecie Afflictus* in d. cap. 1. §. præterea *Ducatus in tertio* notab. num. 20. ver. in contrarium *tamen*. de prohib. feud. aliena. per Feder. *Nemo plus* iuris in aliū transferre poteſt quàm *ipſe* habeat. l. traditio. ff. de acqu. rerum dom. & l. nemo. ff. de regu. iuris. Atqui Diuus Carolus V. tamquam Imperator; vel Dux Mediolani, ſic obtinebat oppidum Soncini, & *ipſos Soncinates, vt nulli alteri iubeſſent & ſeruirent, quam ſibi ipſi Imperatori, cui immediate ſuberant*, vt in præmiſſis diximus. Ergo non potuit concedere ipſum oppidum domini Comiti Maximiliano, & ei *ſubijcere* ipſos Soncinates. Et huius concluſionis *ac argumenti* ratio eſt, ſecundum ipſum Afflictum quia hoc modo ij ſeruirent duobus, nempe primo & ſecundo domino, quod magni
10 eſt † præiudicij ſeruire duobus arg. l. non tantum C. de appella. & cap. vlt. de maio. & obed. Et rurſus (inquit Afflictus) Vaſalli demaniales ſubijcerentur nouæ ſeruituti, & nouis ac maioribus oneribus, quàm tenebantur erga primum ipſum dominum. Hanc argumētationem pluribus quàm opus ſit, explicat Afflictus, vt apud eum.

Secundo argumentor, una cum Afflicto præcitato in loco, quod Princeps recipiendo vaſal-
11 los † ſub demanio, dicitur promiſiſſe eos tenere ſub ipſo ſuo demanio, atque ita nulli alteri eos ſubmittere, ſicuti vere promiſit Henricus Sōcinatib. vt ſignificant illa verba priuilegij, ibi. Et quod non teneantur in aliquo, alicui alteri communi, vniuerſitati, aut ſingulari perſonæ ratione dominij, vel quaſi, vel alicuius ſubiectionis, vel ſubmiſſionis. &c. Atqui Princeps eiuſque ſuc-
12 ceſſor † tenetur obſeruare promiſſa & fidem. Ergo non potuit Carolus V. ſubmittere Soncinates do. Maximiliano. Illa minor propoſitio probatur auctoritate multorum, nempe Baldi in cōſil. 327. Pridie. colum. 2. lib. 1. & in conſi. 343. col
13 2. verſ. ex iſta lib. 2. qui etiam dixit, † Principem frangentem fidem, grauius quouis priuato peccare. Ita quoque Caſtren. in conſi. 318. Viſo & examinato. colum. penul. verſi. his non obſtantibus. lib. 1. reſpondit, sereniſſimam Rempublicā Venetam obſeruare debere pacta & promiſſa Patauinis, qui ipſi Reipub. ſe ſubmiſerunt, ne ſub ſpe datæ fidei maneant decepti. Et plura alia ad rem ſcribunt Tiraquellus in tract. de nobilitate. cap. 20. num. 24. & Rolandus in conſi. 2. num. 153. li. j. Et non ſolum ipſe Princeps, qui promiſit, ſed & eius ſucceſſor obſeruare debet promiſ-
14 ſa, ſiue ſucceſſor ſit & hæres bonorum, ſiue † ſolius dignitatis. De ſucceſſore dignitatis & bonorum, reſpondit Socin. iun. in conſi. 60. num. 19. libro 3. De ſucceſſore dignitatis idem reſponderunt Socinus iunior in d. conſi. 60. num. 29. lib. 3. & Berous in conſi. 138. num. 9. lib. 3. qui ambo de eadem facti ſpecie interrogati reſponderunt, Ducem Ferrariæ obſeruare debuiſſe geſta & cōtractus Ducis anteceſſoris ſui. Idem de Duce Sabaudiæ reſponderunt Rubeus in conſ. 146. numero 8. Craue. in conſi. 241. num. 17. qui in claris his noſtris terminis conſuluit. Ita quoque manifeſtius Iaſon in conſi. 1. num. 2. lib. 2. reſpōdit, conuentiones & pacta Philippi Mariȩ, Ducis Mediolani cum oppido Burgi franchi obſeruari debuiſſe à ſucceſſoribus dignitatis Ducalis.

Tertiò mouet me & ratio illa, qua argumentatur *Afflict. in dicto* tertiò notab. num. 22. poſt
15 Iſerniam ibi. nu. 47. Perſona † eſt dignior rebus. l. iuſtiſſime. ff. de ædil. edicto. Atqui Princeps nō
16 poteſt præiudicium inferre vaſallo † in bonis, vt puta aufferendo ei feudum ſine culpa. cap. 1. de natura feudi, & cap. 1. de feudo ſine culpa amittendo. Ergo multo minus poteſt princeps præiudicium afferre vaſallo in eius perſona, eam ſubiiciendo ſeruituti alterius.

Quartò affert Afflictus præcitato in loco. nu. 22. verſic. accedat adhoc, egregiam traditionem Hoſtien. & Abbatis in capit. dilecti. de maior. & obed. cum dixerunt, quod ea ratione nō poteſt princeps inuitis ſubditis & uaſallis oppidum & locum alteri concedere & ſubijcere, ne vaſalli habeant plures dominos. Et præter Hoſtienſem & Abbatem, idem ſcripſerunt Oldradus in conſilio 231. in fine. Baldus in conſi. 97. Proponitur colum. 1. lib. 3. Iaſon in l. debitorum. nu. 7. C. de pactis, & ibidem Curtius ſen. num. 8. Decius in conſi. 689. num. 5. Ruinus in conſi. 7. num. 12. libro 1. & in conſi. 1. num. 9. lib. 4. Curtius iunior in conſi. 174. num. 17. Pariſius in conſil. 22. num. 70. & in conſi. 23. num. 91. lib. 1. Cratus in conſi. 147. num. 7. lib. 2. Ripa lib. 2. reſponſorum ca. 25. numero 3. qui multis iuribus, rationibus & argumentis probauit, Socinus iunior in conſilio nonageſimoquarto, numero 29. lib. 2. Alciatus in reſponſo. duc enteſimoſexageſimoſeptimo.

num. 7.

num.7.ſecundum antiquam impreſſionem Lug
dunenſem. Neuiz.in conſi.12.nu.64. num.93.&
num.108. Io. Iacobus de Leonardis inter conſi-
lia Bruni in conſi.114.nu.58. Craue.in conſi.54.
num.3.& in conſi.241.num.15.& in conſi. 314.
col.4.verſi.quæ ipſa proteſtatio. Boſſius in Trac.
cauſarum Criminalium in tit. de principe. num.
290.qui teſtatur, Bernabonē Vicecomitem, cui
Dux Mediolani donauerat oppidum Variſij, ob-
tinere illud non potuiſſe, ob id quod homines
ſibi habitantes conſentire noluerunt. Eandem
ſententiam probarunt Moderni Pariſienſes in
commentarijs ad conſuetud. Pariſien. titu.1.§.1.
num.23.& §.35.nu.8. & Petrus Duenas in reg.
215. Et hęc quidem ſententia maxime procedit
in caſu noſtro, in quo præter iuris cōmunis pro-
hibitionem, adeſt & illa pacto expreſſo facta. Et
17 ita geminata eſt prohibitio, † quæ omnino im-
pedit alienationem; vt in ſpecie reſponderunt.
Curtius iunior in conſi.154.num.18. Ripa in d.
lib.2. reſponſorum.ca.25.num.21.& Craue. in d.
cōſi.241.col.pen.verſi.quartò, & vltimò.

Quintò motus eſt Afflictus in d.num.22. uer.
quinto & vltimo, traditione, & doctrina Innoc.
in cap.auditis.de præſcript. qui dixit quod ſicuti
18 intereſt † domini, non perdere vaſallos ſeu ſub-
ditos: ita intereſt vaſallorum ſeu ſubditorum nō
perdere ſeu mutare dominos; præſertim bonos
& iuſtos. Et hoc genere argumenti vſus eſt etiā
Ripa in d.lib.2. reſponſorum. capitu.25.num.7.
qui in his terminis, quod princeps non poſſit
ſubditos, & vaſallos ſuos demaniales alteri ſu-
19 bijcere, dixit; quod cum dominus & † vaſallus
ſint duo Correlatiua, diſpoſitum in vno cenſe-
tur etiam ſtatutum in altero. Id quod etiam in
ſpecie ſcripſerunt Iſernia, & Alcia. in capitu.1.§.
præterea ille.nu.47. iſti in ſecundo notab. Quid
20 ſit inueſtitura, ſicuti vaſallus † inuito domino nō
poteſt totum, vel partem feudi alienare. cap.1. de
prohib. feudi aliena. ubi Docto. & latè poſt alios
Iulius Clarus in §. feudum. q.31. verſic. ſed pone
vaſallus, ita pari ratione dicendum eſt, non eſſe
permiſſum domino alienare, & in alium tranſ-
ferre oppidum, & ciuitatem inuitis ſubditis-eos
ſubijciendo alterius dominio. & in his terminis
ſic argumentantur Iſernia, & Aluaro. præcitatis
in locis. Et accedit, quod cum Soncinates effe-
cti fuerint homines ligij Imperij, vt diximus ſu
pra, ipſi non potuiſſent, nec poſſent in præiudi-
cium Imperij pænitere, vel renuntiare ipſi ho-
magio, vt poſt Baldum tradunt Iacobinus a
ſancto Georgio in Tract. de homagijs. numer.5.
uerſi. ſecundus effectus. & verſic. tertius effectus,
& Bertrandus in conſi.163.num.2.li.7. Ita econ-
tra non potuit Imperator pænitere, & renuntia-
re huic homagio, transſerendo ipſos homines,
in alium dominum. Et hoc maxime, quando ſub
21 diti ipſi ſubijcerentur (vt dixi ſupra) domino † in
feriori, vt deciſum eſt in capitul. primo. §. ex en-
dem. de lege Corradi. vbi in dominio Mediola-
ni alienari non poteſt feudum inuitis ſubditis in
dominos inferiores. Cum vtilius ſit ſubijci ma-
22 gno, & potenti † principi, quàm minori, & de-
bili. ſicuti in ſpecie reſpondit Natta in conſilio
506. numero duodecimo, in fine. libro tertio, ſic
etiam ſcripſerunt Modernus Pariſienſis in con-
ſuetud. Pariſ. titul. primo. §. primo. gloſſ. quarta.
numero 44.& Cur. iun. in conſilio 174. numero
decimoſeptimo, & idem ego reſpondi in conſi-
lio 32. numero 16. libro primo. Et in ſpecie ma-
gis reſpondit Neuizanus. inter conſilia Bruni in
conſilio duodecimo, numero 102. qui refert
multa incommoda, quæ ſuſtinent ſubditi his
inferioribus dominis, vt his Comitibus, & *Mar-
chionibus*. Non hic illa repeto, cum legi apud
eum poſſint.

Sextò prædictis accedit, quod Soncinates eo
tempore, quo ſe ſubmiſerunt. Henrico & ſic Im-
perio erant liberi: quemadmodum colligitur ex
verbis priuilegij; ibi, *Et in ſignum ſubmiſſio-
nis. &c.* Quam quidem ob ſubmiſſionem, Impe-
rator vice verſa promiſit; quod ipſi Soncinates
in futurum non tenerentur alicui · ſed immedia-
tè eſſent ſubditi ipſi Imperarori. Et ideo dicitur,
hæc conuentio correſpectiua; iuxtà ea, quæ tra-
dunt Decius in l. petens. C. de pactis, & in conſi.
336. num.3.& Craue. in conſi.153. num.8. & la-
tè in conſ.198. num.13. Cùm dicunt, duos actus
23 † incontinenti vnum poſt alium factos, cenſeri
correſpectiuos: atque ita vnum alterius cauſa fa-
24 ctum. Porrò in correſpectiuis † clarum eſt, quod
ille, qui vult ſibi obſeruari pactum, & conuentio-
nem, debet & ipſe alteri obſeruare, alioqui eo
non obſeruante, *alter non tenetur: ſicuti* tradunt
prædicti Doctores, & manifeſte idem Decius in
conſi.282. colum.2.& in ſpecie Craue. in conſi-
25 lio 463. num.9. reſpondit, iuramentum † *fidelita*
tis a ſubditis præſtitum, dici *correſpectiuum* cū
promiſſionibus factis a principe, de conſeruan-
dis iuribus ipſorum ſnbditorum. Et propterea,
ſi princeps ipſe non obſeruat promiſſa, nec ipſi
ſubditi obſeruate tenentur. Cum ergo Soncina-
tes ſe ſubmiſerint Imperatori, eique fidelitatis
iuramentum præſtiterint ob id, quod ita recepti
fuerunt ab ipſo Imperatore, vt immediate ſubeſ-
ſent Imperio, & non alteri, ſequitur dicendum,
obſeruari eis debuiſſe ac debere promiſſa, atque
ita transferri non potuiſſe in dom. Maximilia-
num eiuſque ſucceſſores.

Septimò confert, quod cum Henricus ipſe
Imperator promiſerit, quod Soncinates alte-
ri non ſubeſſent quam Imperio, ob id dicendum
eſt, quod translatio facta a Carolo. V. tamquam
aduerſus prohibitionem factam a principe ſuo
anteceſſore reddiderit nullam, & inualidam præ
dictam translationem. Nam ſicuti alienatio, quę
36 fit contra † legis prohibitionem, eſt nulla, ita
etiam redditur nulla, quæ fit contra prohibitio-
nem factam a principe. Ita ſcribunt in ſpecie *Bal*
dus in l. ſi creditor. §. vlt. ff. de diſtr. pig. Claudius
Seyſellius

Seyſellius in l.ſi ita quis.§.ea lege.de verbo.obl. Opizonius in l.filiusfamilias. §. Diui.nu. 150.ff. de leg. 1.& ibidem Loazes.nu. 175. & Ripa.nu. 92.verſi.& prætereà.Et in ſpecie ſic argumentatur Crauetta in conſi. 241.col.pen.verſi. ad ſextum; qui reſpõdit, Sereniſſimum Ducem Sabaudiæ, alienare, & transferre non potuiſſe oppidũ Brigæ, inuitis ipſis ſubditis, quibus promiſſum fuerat, quod in alium non transferrentur. Sic in ſpecie magis Ripa in lib.2.reſponſorum.cap.25. incipit. *In effectu* quæritur.num.21.ſecutus Baldum,& *Opizonium* ſupra relatos, reſpondit, Comitem *V*alidi montis, alienando, & transferendo Orgonenſes ſibi ſubditos, quibus ſuis priuilegijs,& promiſſionibus promiſerat, quod non alienaſſet in aliumque tranſtuliſſet; alienationẽ & translationem illam nullam, & inualidam feciſſe; vt pote factam cõtra promiſſionem,& prohibitionem a ſe firmatam. & illo in reſponſo Ripa num.20.appellat, ſubditos illos Orchonenſes, eſſe de demanio ipſius Comitis Validimontis,& eius Comitatui incorporatos dici. Ita quoque noue decidit Conſilium Neapolitanum teſte *Vincentio Franco* in deciſ. 17.nu.4.& nu 16. *qui de feudo*, & hominibus demanij loquitur. *Et verè hæc fuit* aliorum quamplurium ſententia: ſic etenim Iſernia in capit. 1. §.nec dominus feudi.num.43.& 44. de prohib. feud.aliena.per Feder.& apertius ibidem Afflictus in §.præterea in tertio notab.num.20.verſi. In contrarium tamen, &c. manifeſtè & *in ſpecie affirmant, principem non poſſe feudum demanij*, & *eius ſubditos alienare*, & *in dominum inferiorem transferre*, eis inuitis. Idem pariter Neuizanus inter cõſilia Bruni in conſi. 12.num.84.iuncto. nu. 109. & 110. *qui alios plures* recenſet.

Octauò prædicta ſententia multo magis locũ habet in hoc oppido Soncini, quod eſt poſitum in confinio Ducatus Mediolani,& Dominij Veneti. Et propterea alienari, & in inferiorem dominum transferri non potuit, inuitis ipſis ſubditis. Ita in ſpecie docuit Ioannes Igneus in repe. l.donationes, quas diuus.nume.40.C.de donat. inter virum, & vxo. adductus textu cap.intellecto.iuncta gloſſa de iureiura. & cap. quod quis. 35.q.9. cum gloſſa ibidem; & auctoritate Baldi in l.1.in fine.C.de petitio.bono.ſubla.lib.10. & in l.bene a Zenone.C. de quadr.præſcript.

Nonò vel ea ratione conceſſio hęc facta do. Maximiliano redditur nuda, quia eſt ſubreptitia.
7 Nam præter id, quod a iure † præſumitur ſubreptitia, vt in terminis docuit Iſernia in d.ca 1.§. nec dominus.num.44.verſi. & ex his. de prohib. feudi aliena. per Feder. Et apertius Neuizanus inter conſilia Bruni in conſi.12.nu.16.& 17.reſpondit, ſubreptionem vitiare cõceſſionem feudi demanij factam inſcijs ſubditis,& non cognitis eorum iuribus, & priuilegijs. Porrò in caſu noſtro non narrauit dom. Maximilianus Diuo Carolo.V.oppidum hoc Soncini fuiſſe receptũ, & effectum quid patrimoniale Imperij, & ei immediatè ſuppoſitum, priuilegio Henrici Imperatoris, Et eſſe oppidum poſitum in limitibus, & confinibus Ducatus Mediolani: Et ultra ducentũ,& plures annos, Soncinates non recognouiſſe alium dominum quàm Imperatorem, tamquã Ducem Mediolani,& deinde ſolum ipſum Ducem. Hęc ſi Diuo Carolo narraſſet do. Maximilianus, non quidem inuitis ipſis Soncinatis obtinuiſſet conceſſionem illam.

Decimo,& vltimò ex eo etiam corruit, & nulla redditur conceſſio hæc, quod facta eſt, nulla adhibita cauſæ cognitione,& ſolennitate. Quæ quidem adhibenda erat, quemadmodum in ſpecie reſpondit. Neuizanus in d.conſi.12.nu. 150. Eſt enim vera illa ſententia Baldi in l. iudex.C.
28 comminat.& epiſtol. quod ubi priuilegij † conceſſio poteſt aliquem lędere, non debet facilè cõcedi: ſed adhibita magna cauſæ cognitione. Erat itaque neceſſarium, quod Soncinates citarentur, ſicuti multis probat in ſpecie Neuizan. in d. conſi.12.num.151.& nu.152. Neceſſarium quoque erat conſilium Procerum ipſius Imperij, ex quo negotium erat graue, & maximi momenti: vt cenſuit Neuizanus præcitato in loco.nu.156. qui auctoritate multorum oſtendit, Principes
29 non poſſe alienare bona principatus † ſine conſilio procerum. Et præter eum in ſpecie ita reſpõdit Caſtren. in conſi. 70. Quia fruſtra, numer. 6. lib.1.

Non obſtãt adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, multos diſsẽtire a Baldo, Iaſone, Cæphalo & Crauetta in argumento allegatis. Ita ſanè diſsentiunt congeſti a Curtio iuniore in Tract.feudorum in ſecunda parte.q.23. & a Neuizan.inter conſilia Bruni in d. conſi. 12. num.63.& nu.108. Idem quoque ſenſerunt Iſernia,& Afflictus in d.cap.1.§. præterea Ducatus, de prohib.feudi aliena.per Feder. dum ea ratione vſi ſunt, ne ſubditi cogantur habere duos dominos, ij ſanè ſentiunt, principem non poſse infeudare inuitis ſubditis: quia ſi locuti eſsent de alienatione omnimoda, & ſic directi dominij, eorum ratio conueniret.

Pręterea reſpondetur, admiſsa citrà veri præiudicium opinione Baldi,& ſequacium, illa poſſet procedere, quando ipſe Princeps non promiſiſset expreſse non alienare,& ipſos ſubditos alteri non ſubijcere, ſed maxime diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo Henricus promiſit, quod Sõcinates alteri non tenerentur; ſed ſubeſsent immediatè ipſi Imperio. Hoc enim caſu non poteſt ipſe Princeps infeudare oppidum, Caſtrum, vel ciuitatem, quia non obſeruaret promiſſionem: cum per infeudationem ſubditi ſubijciantur immediatè ipſi uaſallo, non autẽ principi: ſicuti manifeſtum eſt, & auctoritate multorum in terminis reſpondi, in conſi. 32.nume.38.
30 lib.1.ubi dixi, quod vaſallus † mei uaſalli non dicitur meus vaſallus, nec mihi immediatè ſubditus. Et rurſus in ſpecie demonſtraui ſupra in ſeptimo argumento, auctoritate Baldi in l. ſi creditor.

ditor.§.vlt.ff.de diſtract.& aliorum, quos ibi re-
31 tuli, quod quando princeps expreſſe † promiſit
ſubditis & vaſallis, quod non alienabit, nec eos
alteri ſubiiciet, alienatio omninò nulla eſt, etſi
alienaret in caſu alias permiſſo: ſicuti maniſeſte
reſpondit Ripa in dicto lib. 2. reſponſorum. cap.
25. num. 21. Et accedit, quod Dux Franciſcus
Sfortia ſecundus, ſucceſſor in Ducatu Mediolani
promiſit Soncinatis, quod eos non infeudaſſet alicui.

Non obſtat ſecundum argũ, quia reſpondetur, vt in ſpecie reſpondent Ripa. in d. capit. 25.
num. 18. Neuizan. in d. conſi. 12. num. 112. verſi.
Non obſtat, quod prædicta. & Craue. in conſil.
241. colum. 10. ver. ad tertium de conſuetudine;
& in conſi. 692. num. 85. Quod conſuetudo eſt
32 † quid facti, & propterea probanda eſt ab eo, qui
illam deducit. Bartolus in l. de quibus. in fine. ff.
de legib. & Bald. in conſi. 269. Quidam nomine.
col. 5. li. 1. Nec hoc in caſu ſufficeret, ſi Marchio
nunc Soncini dominus, allegaret & probaret cõ-
ſuetudinem generalem: cum neceſſe ſit probare
ſpecialem, ideſt, quòd conſueuerit Princeps, nẽ-
pè Diuus Carolus V. alienare, ſeu infeudare oppida
Ducatus Mediolani, non obſtantibus conuentionibus,
pactis, priuilegijs, & confirmationibus de eis factis: ſicuti iu claris his terminis reſpõ-
det Craue. in d. conſi. 241. colum. 10. verſic. ſecũ-
do reſpondeo, qui multis confirmat. Et ibidem
in ver. tertio reſpondeo, ſubiũgit, quod ad inducendam
coſuetudinem, alienandi loca inuitis
33 † ſubditis, requiritur contradictio, ſaltem extraiudicialis
ipſorum ſubditorum; & quod ea non
obſtante, ſubſecutę ſint alienationes. Et eodem
in loco ver. quartò re pondeo, ſubiungit: conſuetudinem
hanc eſſe odioſam. & ob id ſtricte interpretandam,
ne egrediatur loca illa, quę princeps
ipſe alienare conſueuit. Idem reſpondit ipſe Craue.
in conſi. 592. nu. 85.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõ-
detur, quod hæ alienationes & infeudationes
ꝑmiſſæ ſunt principi cauſa remunerationis, quã-
34 do † alio modo remunerare non poteſt illum de
ſe benemeritum: ſecus ſi aliter poteſt. Ita in ſpecie
tradũt Hernia in cap. Imperialem. §. præterea
num. 49. de prohib. feudi aliena. per Feder. & in
cap. 1. num. 23. quę ſint regaliæ, Claudius de Seyſellio
in tract. feudorum. colum. 4. verſi. iſtud tamen.
& Neuizanus inter conſilia Bruni in d. conſil.
12. num. 92. verſi. item & tertio reſpondetur.
idem affirmauit Gomeſ. Hiſpanus in §. item ſeruiana.
num. 44. in inſtit. de actio. Et hoc comprobatur
auctoritate Ancha. in conſi. 162. Felini in
cap. quæ in eccleſiarum. num. 53. verſic. ſecundo
nota. de conſtitu. Iaſonis in l. Barbarius. num. 36.
ff. de officio prætor. Ruini in conſi. 46. nu. 14. lib.
1. Grati in conſi. 147. in fine. lib. 2. & Antonij Capicij
in deciſ. 166. num. 6. cùm dixerunt, principẽ
35 non poſse publicæ † vtilitatis cauſa, aufferre rem
a domino, eumque priuare ſi poteſt alio modo
prouidere. Debet enim princeps prius ex ꝓprio
ærario neceſſitati & publicæ populorum vtilitati
conſulere, vt reſponderunt Alciatus in reſpõſ.
161. num. 12. ſecundum antiquam impreſſionẽ
Lugdunenſem, & Socin. iunior in conſil. 98. nu.
10. lib. 3.

Non obſtat quartum argumentum, quia reſpõ-
detur primò prædictum conſenſum ꝓſumi metu
ꝓſtitũ, ob mãdatũ Diui Caroli V. ac ſenatus Mediolani.
Ita in ſpecie reſpõdet Neuiz. in d. cõſ. 12.
num. 115. auctoritate Caſtren. in conſi. 70. Quia
fruſtra. num. 6. lib. 1. qui ſic in terminis conſuluit
Et de metu in caſu noſtro ſatis cõſtat, ob *literas*
illas minatorias Cardinalis Caracioli *Guberna*toris
ipſius Ducatus Mediolani. Ex quo *ſequitur*
36 illud iuramentum † ſic metu extortum, eſſe ipſo
iure nullum, ſicuti multorum auctoritate probaui
in conſi. 1. nu. 302. lib. 1.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra ueri prę-
iudicium, quod nullus extitiſſet metus, attamen
ille conſenſus, & illud iuramentum fuit ſolummodo
præſtitum a conſilio generali repræſentã-
te totum oppidum Soncini, id quod non ſufficit,
37 quia in hac † iuramenti præſtatione & conſenſu
requiritur conſenſus omnium, alioqui minor
pars poteſt impedire. Ita in claris terminis reſpõ-
dit Neuizanus in d. conſi. 12. num. 116. qui ſimilia
retulit ex Anchar. in conſi. 10. ac etiam ex Iaſone
in l. iuriſgentium, §. hodie autem. nu. 8. verſ.
decimotertiò limita. ff. de pactis, quæ infra referam,
& ex Decio in conſi. 151.

38 *Reſpondetur tertio, iuramentum fidelitatis †*
præſtari non poſse nomine alterius, ſine ſpeciali
eiùs mandato. cap. primo. §. vtrum. per quos fiat
inueſtitura, Iacobinus a Sancto Georgio, in inueſtitura
feudali, in verbo. Qui quidẽ inueſtiti præſtiterunt
iuramentum fidelitatis. *nume. 10.* Iate
Moderni Pariſienſes in *commentariis* ad conſuetudines
Pariſienſes in tit. 1. §. 49. & Franciſcus
de Marchis. in q. 1215. parte prima, & hos ſecutus
ſum in conſi. 1. num. 78. lib. 1. Et huius quidẽ
ſententiæ ea eſt ratio, quod hic agatur de graui
præiudicio eius, qui fidelitatem promittit, cum
ſubiectioni ſe ſupponat, & ad multa teneatur, vt
in cap. 1. de forma fidelit. & in ca. 1. de noua forma
fidel. Porro in his, quæ grauis ſunt ꝑiudicii,
vt eſt quando agitur de ſubiiciendo aliquem ſeruituti,
non ſufficit, quod maior pars vniuerſitatis
39 † conſentiat, ſed ſingulorum conſenſus requiritur.
l. ſi quis hac lege. §. quoties. ff. qui & a quibus
vbi in accuſatione liberti, vt in ſeruitutem reuocetur,
omnium patronorum conſenſus requiritur.
quem textum ſic interpretantur ad rem noſtram
Iaſon in l. iuriſgentium. §. hodie autem nu.
8. uerſi. 13. limita. ff. de pactis. Decius in cap. cum
omnes. num. 6. verſic. primo tex. de conſtit. & Gomeſ.
in §. item Seruiana. num. 41. in fine inſtit. de
actio. Et præterea, quando agitur de auferendo
40 † alicui ius ſuum, non ſufficit maior pars vniuerſitatis:
ſed ſinguli conſentire debent. ſicuti glo. in
l. 2. C. quę ſit longa conſuetud. Ang. in conſ. 270.
Viſis & examinatis, uerſi. ſecundo principaliter,

& Felinus

& Felinus in cap.cum omnes. num. 12. de conſtit.& ſi in illo loco Decius colum.6. verſ.ſeptimo fallit,diſſentiat . Cum ergo hic ageretur de auferenda libertate ſingulis Socinatib.eos ſubijciendo nouo inferiori domino;dicendum eſt,ꝙ requirebatur ſingulorum conſenſus. Etrurſus, cum arduum eſt & graue negocium,non ſufficit quod maior pars conſentiat:ſed omnes omninò conſentire debent.Ita Antonius Corſetus in ſingulari,in verbo,compromiſſum. incipit. Cópromiſſum. Porrò dubium non eſt,quin arduum ſit negotium,quando agitur de ſe ſubijciendo alteri,cum(vt dicebat Poeta ille). *Non bene pro toto libertas uendit ur auro*,ſequitur ergo dicendum quod omnium conſenſus erat neceſſarius.Et accedit auctoritas Iſerniæ in cap.1.§.præterea Ducatus,num.47.verſ.Imò videtur.de prohib.feudi alien. per Feder. cum in ſpecie dixit, agi hoc in caſu de intereſſe ſingulorum ipſius vniuerſitatis Non ergo ſufficit cóſenſus maioris partis,ſed ſingulorum.

Reſpondetur quartò, admiſſo citra veri præiudicium,quod illi,qui iurarunt fidelitatem prædictis dominis Maximiliano & Hermeti dicātur ſuo conſenſu præiudicaſſe: attamen non dicuntur præiudicaſſe eius poſteris,qui non ab illis patribus ſuis habuerunt hoc priuilegium , vt eſſent homines demaniales,hoc eſt ſubiecti immediate imperio,ſed habuerunt a ſuis illis antiquis,vel verius a prouidentia & liberalitate Henrici Imperatoris. Ita egregie in terminis reſpondit Caſtrenſ.in conſi.70.Quia fruſtra.num.6.verſi.plus dico.lib.1.quem uno verbo ſecutus eſt in ſpecie Neuiz.in d.conſi.12.num.115.

Non obſtat quintum argumentum, quia reſpondetur, quod illud iuramentum præſtitum domini Hermeti,fuit magno metu præſtitum. Nam ſenatus Mediolani miſit Soncinum,Capitaneum iuſtitiæ,vna cum magna eius militum cohorte;vt cogere Soncinates recognoſcere dictū dominum Hermetem in dominum,eique fidelitatem iurare. Et Capitaneus ipſe, compulit Soncinates reuocare ordinationem quam iam in publico conſilio fecerant;de non recognoſcēdo ipſum dominum Hermetem in dominum;& quod ei fidelitatis iuramentum non pręſtaretur, Deinde coegit eos iurare fidelitatem . Nulla itaque ac inualida omninò fuit hæc recognitio, ob adhibitum metum,vt diximus ſupra. Præterea conſtat Soncinates non ratificaſſe,ex quo ſtatim præſtito illo iuramento,petierunt ab illo habilitari,& obtinuerunt ab Illuſtriſſimo Gōzaga Mediolani gubernatore,vt poſſent renouare mādatum,quo conſtituerent procuratores,qui Cæſaream Maieſtatem adirent , vt graue hoc iugum auferret.

Non obſtat ſextum & vltimum argumentum quia reſpondetur primò,ꝙ imò nulla eſt decurſa præſcriptio,impediente mala fide do. Maximiliani,qui metu compulit,(vt diximus)ipſos Sóncinates, præſtare illud fidelitatis iuramentum.
41 Eſt enim certum,† præſcriptionem non currere ſi mala fides adeſt.c.vlt.de pręſcr.ubi Doctor.

Reſpondetur ſecundò,ꝙ cū Soncinates eo tēpore conceſſionis factæ do.Maximiliano,& tpe ſucceſſionis do.Hermetis, contradixerint ac proteſtati fuerint,ꝙ cum eſſent ſub Imperio ſeu ſub Duce Mediolani immediate, atq; ita eſſent homines demaniales ſupremi principis & domini, nō intendebant ſubijci D.Maximiliano inferio-
42 ri domino . Hæc ſane contradictio & † proteſtatio operata eſt,vt pręſcriptio nulla cōtra eos dici poſſit decurſa. Ita in claris his terminis ſcripſerunt Iſernia in d.c.1.§.pręterea Ducatus.nu.48. ver.ſed ſi cum receperunt.& ibidem Afflictus,in tertio notab.nu.30.ver.vnum tamen. de prohib. feud.alien.per Feder.

Reſpondetur tertiò,ꝙ etiamſi cōcedimus decurſam eſſe pręſcriptionem:attamen ſuccurſum eſt ipſis Soncinatib.remedio reſtitutionis in inte-
43 grum,quia eſt vniuerſitas,†quę ſolet & debet reſtitui aduerſus pſcriptionem,ētſi ſit 40.annorum ſicuti poſt alios reſponderunt Socin.ſen.in conſ.60.nu.13.lib.4.Alciat.in reſp.167.nu.5.& Rolandus in conſ.68.nu.28.lib.3.quos ſecutus eſt Oddo Sfortia in tract.de in integr.reſti.q.90.n.32. Reſtitui ēt dēt ob id,ꝙ impedita fuit agere & de iure ſuo experiri,ob vrgens bellū & alia impedimenta.Quę quidē impedimēta pſtāt iuſtam cām petendi & cōſequendi reſtitutionē in integrū.l. non.n.ff.ex quib.cauſ.maio.&late diſſerit Oddo Sfortia in d.tract.de reſtit.in integrū.q.20.Concludo itaq; nullā eſſe rationē, vel cauſam,quib. impediri poſſint Soncinates,quominus iure priſtinę libertati,ſeu ſoli ſubiectioni ſupremi principis , nēpe vel Imperatoris, vel Ducis Mediolani immediate,reſtitui debeant.

SVMMARIVM.

1 *Filio defuncto ſine liberis,frater & mater æquis ſuccedunt portionibus.*

2 *Statutum fœminarum excluſiuum,iuri communi repugnat, & ſtrictiſſime intelligendum.*

3 *Linea paterna quæ dicatur.*

4 *Teſtator vtrum iuri communi vel ſtatutis ſuam voluntatē conformem eſſe voluerit.*

5 *Linea paterna duobus modis intelligitur,*

6 *Linea paterna in ſtatutis fœminarum excluſiuis, quomodo intelligatur.*

7 *Extenſio non dr ſed comprehenſio, vbi eadem militat ratio.*

8 *Subrogatum vt teneat locum eius,cui ſubrogatur, eiuſdem debet eſſe qualitatis.*

9 *Fauoris cauſa principalis, non ſecundaria, conſideranda in ſtatuto.*

18 *Cautum cenſetur & id , quod veroſimiliter reſpondiſſent ſtatuentes,ſi fuiſſentinterrogati.*

11 *Statutum excludens matrem,exiſtentibus filijs,excludit etiā auum maternum.*

12 *Statutum excludens filiam exiſtente filio, aut ſororem exiſtente fratre,excludit etiam neptes illorum.*

13 *Agnationes & familias conſeruari publicè intereſt.*

14 *Statutū fœminas excludens,maſculis extantib.an fauorabile ſit,vel odioſum.*

15 *Regula.l.vnic.c.§.ſinautem ad deficientis.C.de cad. toll.quādo ceſſet.*

16 *Linea agnatorum quos comprehendat.*

17 *Inueſtitura vocans ad feudi ſucceſſionem tam maſculos quā fœminas intelligenda eſt, ordine ſucceſſiuo.*

18 *Subſtitutio compendioſa, continet pupillarem expreſſam verbis generalibus, quæ matrem a legitima excludit.*

19 *Pupillaris tacita etiam matrem a legitima excludit aliquib. coniecturis accedentibus.*

20 *Pupillum teſtari non poſſe, manifeſtiſſimi iuris eſt.*

21 *Aetas pupillaris quomodo probetur.*

FACTI SPECIES.

DO M. Laurentius de Lorenzinis de Polſchiane habitator Vicentiæ, anno 1578. *cōdidit teſtamentum, his verbis.*

Item ſtatuiſſe & ordina, che madonna Lucretia, ſij donna & madonna & vſufructuaria, de tutti i beni d'eſſo teſtatore tutto il tempo della ſua vita, tenendo vita viduale. Et in caſo, che ſi uoleſſe maritare, ſtatuiſſe & ordina, che per ragion di legato eſſa madonna Lucretia debba conſeguire, ducati ducento de ſuoi beni, oltra la ſua dote: & oltra di queſto li ſuoi veſtimenti & ori, che ſi ritrouerà hauere, & ogni altra coſa, che gl'ha fatto eſſo teſtatore per ſuo vſo.

In tutti li beni d'eſſo teſtatore li ſuoi vniuerſali hæredi, hà inſtituito Antonio & Bernardino ſuoi figliuoli, ciaſcaduno per la ſua portione, è mancando vno, che l'altro debba ſuccedere, & in caſo, che mancaſſero tutti' doi, ſenza figliuoli legitimi, e naturali, che in tal caſo debbano ſuccedere, li ſuo i piu propinqui parenti, coſi maſchi come femine; remettendoſi ſempre in tal caſo à quello, che diſpongono le leggi & ſtatuti, della magnifica Città di Vicenza. Et perche la ſua conſorte facilmente puo eſſer grauida; naſcendo un maſchio ſucceda nella portion de'beni come gl'altri. Et ſe partoriſce una femina, ch'habbi la dote ſecondo le ſue facoltà &c.

Præſupponitur in facto, quod mortuo teſtatore, prius deceſſit Bernardinus in pupillari ætate: Deinde deceſſit Antonius in pupillari etiam ætate, condito teſtamento, inſtitutis hæredibus matre & Anna ſorore. Cuius quidē teſtamēti vigore, mater & ſoror iſta miſſæ fuerunt in poſſeſſionem bonorum dicti Antonij.

Verùm Ioannes & Bernardinus, patrui dicti Antonij vltimo loco defuncti, petierunt declarari eueniſſe caſum ſubſtitutionis, ſecundum diſpoſitionem Laurentij patris dicti Antonij, & ob id requiſiuerunt, quod annullato teſtamento dicti Antonij mortui in pupillari ætate, & excluſis matre & ſorore ipſius Antonij, ob diſpoſitionem ſtatuti Vicentiæ ſub rub. De teſtamentis *& vltimis voluntatibus: & de ſucceſſionibus ab inteſtato, mitteretur in poſſeſſionē bonorū dicti Laurentij.* E *contra verò Anna ſoror dicti Antonij prætendit, ſe a patruis his non excludi. Et quatenus excludatur ipſa Anna, aſſerit domina Lucretia dicti Antonij mater ſibi prius deberi legitimam ex bonis ipſius Antonij, cum ſe excluſam nō eſſe credat, a tacita pupillari comprehenſa in illa cōpendioſa ſubſtitutione facta à, domino Laurentio teſtatore filijs ſuis. Prætendit etiam dicta do. Lucretia dotis ſuæ detractionē, & ēt detractionē dotis Annæ filiæ ex cumulo oīum bonorū, relictorū a D. Laurētio teſtōre. Quinq; itaq; proponūtur diſſoluēdæ dubitationes; Quarū prima eſt, an ſtāte teſtō et ſtatuto Vicētiæ, propatrui ij admitti debeant excluſa matre & ſorore.*

Secūda, an do. Lucretia mater poſſit detrahere dotem ſuam vltra alimenta ſibi legata.

Tertia, an do Lucretia, mater dicti Antonij poſſit detrahere legitimam alioqui ſibi debitā per mortem Antonij filij.

Quarta, an dos Annæ relicta in teſtamento, deducenda ſit nunc.

Quinta & vltima eſt dubitatio, an teſtamentum conditum ab Antonio ſubſiſtat.

VERBA PRAEDICTI STATVTI Vicentiæ.

Item quod ſi quis ab inteſtato deceſſerit ſine liberis extantibus aſcendentibus maſculis ex linea paterna, & agnatica, uel collateralib. maſculis, per lineam maſculinam, paternam & agnaticiam procedentibus, vſque ad tertium gradum incluſiue, de iure canonico, vel etiam extantibus ſimul dictis aſcendentibus & collateralibus, mater & alij aſcendentes per lineam maternam, & collaterales fæminæ etiam agnatæ, & ex dictis fæminis procedentes etiam maſculi, & omnes vtrunque ſexus cognati per lineam maternam coniuncti, ab inteſtato dictæ perſonæ defunctæ non ſuccedant: ſed detur, & aſſignetur ipſi matri

& alijs

& alijs prædictis per lineam maternam cõiunctis & collateralibus, fœminis, & ex dictis fœminis procedentibus, etiam maſculis & vtriuſque ſexus cognatis omnibus, qui vel quæ, ſalua gradus prærogatiua extiterint, tertium eius, quod de iure communi ab inteſtato habituri, vel habituræ fuiſſent de bonis eius, de cuius hæreditate agitur &c.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXVII.

PRopoſita facti ſpecies, plures habet dubitationes, quarum prima eſt, an ſtante ſtatuto Vicentiæ & diſpoſitione teſtatoris, admitti debeãt domina Lucretia mater & Anna ſoror Antonij præmortui, *vel potius ſuccedant* domini Ioannes & Bernardinus *dicti* Antonij patrui magni? Et reſpondendum videbatur, admittendam eſſe Annam ſororem.

Primò ea ratione & argumento, quod mater & ſoror defuncti, habent intentionem *fundatã* de iure communi, quo cautum eſt, *quod* defun-
1 cto filio, † *ſine liberis, ſuccedant frater* & mater. æquis portionibus, *auth. defuncto*. C. ad S. C. Tertull. Cum ergo *nec ſtatutum* Vicentiæ, nec *diſpoſitio* teſtatoris expreſſe excludat has matrẽ ſcilicet & ſororem, *dicendum* videtur, eſſe admittendas. *Nam hic* dicitur caſus a ſtatuto omiſſus qui ob id remanet in diſpoſitione iuris communis. l. ſi extraneus. ff. de condict. ob cauſam. l. ſi cũ dotem in principio. ff. ſoluto matrimonio. & l. maritus. C. de procurator. Quod ſane ius commune (vt diximus) has fœminas cæteris anteponit.

Secundò ſuffragari videtur, quod cum hoc ſta
2 tutum ſit excluſiuum fœminarum, † dicitur repugnare iuri communi, quo æque fœminæ, ac maſculi admittuntur. l. maximum vitium. C. de liberis præter. & ob id debet intelligi ſtricte, imò & ſtrictiſſime. l. quod vero. ff. de legibus vbi Baldus in ſpecie ſcribit. Et ſequuntur multi, in l. venia. C. de in ius voca. Cum ergo hoc ſtatutum expreſſe non loquatur de repellendis atque excludendis matre & ſorore, ob perſonam propatruorum, dicendum videtur, ſtatutum ad hũc caſum non debere extendi.

Tertio comprobari poſſe videtur, ratione ducta a veriſimili, quod ſcilicet veriſimile ſit, ſi ſtatuentes voluiſſent intelligere ſororem & matrẽ excludi debere a ſucceſſione fratris filijque ob perſonam propatrui, ita id expreſſiſſent, quẽadmodum expreſſerunt caſus alios, in ipſo ſtatuto enumeratos. Cum ergo hic caſus non fuerit expreſſus, dicendum eſt, ſtatuentes non ſenſiſſe, quod hæ ſoror & mater, excludantur, iuxta regulam. l. vnicæ. §. ſin autem ad deficientis. C. de cad. tollend. & ca. ad audientiam. de decimis. Et ſimili in caſu arguit Pariſius in conſ. 49. num. 24. libr. 3.

Quarto maiorem dubitationem mouet, quod ſtatutum vocat maſculos ex linea paterna. Pa-
3 terna † autem linea ea eſſe dicitur, cuius caput & principium eſt pater, vt tradunt omnes in l. prima. C. de ſucceſſo. edict. & poſt alios Socin. ſen. in cõſilio trigeſimotertio, numero octauo, libro tertio. & idem in l. Gallus. §. nunc de lege. numero tertio. ff. de libe. & poſthu. Decius in conſilio trecenteſimoſeptuageſimonono, numero quarto. & Crauet. in conſilio ducenteſimoquinquageſimo, numero quinto. Cum ergo ii propatrui nõ ſint ex linea patris dicti Antonij, videtur dicendum, non debere admitti ad excluſionem matris & ſororis dicti Antonii defuncti.

Quinto vrgere videtur, quod ipſe teſtator, decedentibus filijs ſuis ſine filijs, vocauit propinquiores tàm maſculos quàm fœminas, remittendo ſe ſemper eo in caſu diſpoſitioni legum & ſtatutorum Ciuitatis Vicentiæ. Quibus ſane verbis, iam conſtat teſtatorem nullam adhibuiſſe differentiam inter propinquos maſculos & fœminas, ſed ſolum rationẽ habuiſſe propinquorũ Et illa verba quibus ſe remittit ad ſtatuta Vicentiæ eum ſenſum habere videntur, quod propinquiores eſſe intelliguntur, ſecundum computationem, quam faciunt ſtatuta Vicentiæ. Cum ergo ſine controuerſia, mater & ſoror ſint propinquiores ipſis propatruis, dicendum videtur, eas non excludi a propatruis.

Sexto & vltimo dubitationem mouet, quod cum ii propatrui non ſint ciues Vicentini, ſed originarij oppidi Polſolani, quod eis prodeſſe non poſſint ſtatuta Vicentiæ, ſtante maxime ſtatuto Vicentiæ ſub rub. Quod quiſque iuris. Hæc obſtare videbantur his propatruis, ne excluderẽt matrem & ſororem.

Cæterum, re ipſa diligentius perpenſa, ac bene diſcuſſa, contraria ſententia viſa eſt verior & probabilior, quod ſcilicet propatrui ij admittantur ad hanc ſucceſſionẽ, excluſis matre & ſorore, dicti Antonij. Prius tamen, quam rationes & argumenta; quibus noſtra hæc ſententia munitur, commemorem, præmittendum eſt primo, teſtatorem voluiſſe ſuam ipſam voluntatem & diſpoſitionem, eſſe debere conformem iuri municipali, ſicque ſtatutis Vicentiæ: non autem iuri communi, ſicuti ſignificant manifeſta hęc teſtatoris verba. *Remettendoſi ſempre in tal caſo à quello, che diſpongono le leggi è ſtatuti della Magnifica Città di Vicenza.* Quib. ſane verbis tollit illa Doctorũ diſputatio, an teſtõr in dubio voluerit ſuã uolũtatem eſſe debere conformem iuri comuni,

vel ſtatuto ſuę ciuitatis. Multi enim ſunt, qui
4 † affirmant voluiſſe, quod ſit conformis ſtatuto.
Qua in opinione fuerunt multi commemora-
ti à Ripa.in l.hæredes mei.§.cum ita numeto 75.
ff. ad Trebell. Quibus accedunt Iaſon in conſil.
137.nume. 2. libro quarto. Ruinus in conſi.90.
numero 2, libro ſecundo. & Alciatus in reſpon.
776.num.2.
Alii verò multi exiſtimarunt, voluiſſe confor-
mem eſſe debere diſpoſitioni iuris communis.
Ita poſt alios Decius in conſi. 153.in fine. Soci-
nus ſen. in conſilio 51. numero 35. libro 4. Rui-
nus in conſil. 168. numero 15. libro 2. Gratus in
conſilio 32.numero 4.libro 1. Rubeus in conſil.
45.numero 2.& in conſilio 70, numero 1. Alcia
tus in tracta. de præſumptionibus, regula tertia,
præſumptio 32.& Gomeſ.in §.in perſonam. nu-
mero vigeſimoquinto, in inſtit. de actio. Hæc in-
quam diſputatio ſublata eſt, & ob id tantum de
voluntate teſtatotis iudicandum eſt, quantum
diſponit ipſum ſtatutum, cum teſtatoris diſpoſi-
tio reſtricta ſit ad limites ſtatuti: ſicuti in ſimili di
cimus, quod quando quis aliquid concedit, pro-
vt tali in diſpoſitione, vel priuilegio continetur,
illæ qualitates, & illa forma, modusque diſpoſi-
tionis & priuilegij, ad quæ fit relatio, comprehē-
ſæ ſunt in hac, quæ ad ea ſe refert. Ita tradunt Bar
to.in l.admonendi.num.7. ff. de iureiuran. Dec.
conſ.402.nu.10.Curt.iun.in conſ.97.nu.4.Boer.
q.247.nu.2.
Præmittendum eſt ſecundò, quod linea pa-
5 terna, altero de duobus modis intelligitur, † nem
pe effectiue, & contentiue. Effectiuam illam ap-
pellamus, cuius caput & principium eſt ipſe pa-
ter, quaſi quo pater eam efficiat. Contentiua
verò dicitur linea, quæ aſcendentium & deſcen
dentium eſt, & ſub qua & pater ipſe comprehen-
ditur & includitur. Ita declarant Salicetus
inter conſilia Baldi in conſilio 534. In nomine
patris & filij.col.3.lib.3. & inter conſilia Ancha.
conſilio 95. quem ſecutus eſt Socin.ſen.in l.Gal-
lus.§. nunc de lege.numero tertio. ff. de liber. &
poſthum.& alij, quos ſtatim commemorabimus.
Et quamquam in hac ſtatutorum diſpoſitione,
qua fęminæ excluduntur per maſculos, ſoleat
6 † linea paterna iutelligi de effectiua, cuius (vt di-
ximus) caput eſt ipſe pater, vt reſponderunt So-
cinus ſenior in conſi.33.num.9.verſ. confirman
tur prædicta. & numero 10. libro 3. Ruinus in
conſilio 98.numero 4.libro 1. & Decius in con-
ſilio 379.numero 4.& 5.& Craue.in conſil. 250.
numero 5.& in conſi.950.numero 3. Attamen
horum ſententia procedit, cùm verè in dubio ſu-
mus, nec aliquibus coniecturis conſtare poteſt,
teſtatorem, vel ſtatutum ſenſiſſe de linea conten
tiua, quemadmodum ſic vere loquuntur Docto
res, ſupra commemorati. Et in caſu noſtro mul-
tę ſunt rationes & coniecturæ, quibus conſtat
ſtatutum intellexiſse de linea paterna contenti-
ue, vt infra dicemus. His præmiſſis, moueor
nunc his rationibus & argumentis.
Primò, quod ea fuerit mens teſtatoris & ſta-
tuti, vt per maſculos excluſis fęminis, conſerua-
rentur bona in agnatione & familia, ſicuti tra-
dunt Cynus in l.prima.C.ad l.Iul.de adulter. Rui
nus in conſilio vigeſimoquarto, numero 7.lib.2.
& in conſilio decimonono, numero tertio, libro
tertio. Iaſon in conſilio 205.columna prima, li-
bro ſecundo. Pariſ. in conſilio vigeſimotertio,
numero quadrageſimoquinto, libro primo. Et
hanc eſse communem ſententiam, teſtatur Bru-
nus in tracta. Quod ſtantibus maſculis fæminæ
non ſuccedant. artic.3.numero duodecimo. Et
quamquam ratio hæc non ſit expreſse ſcripta *in*
ipſo ſtatuto, attamen pro expreſsa habetur, ex
quo vnica eſt, vt ſcripſerunt Salicetus in l.ſecun
da. C. de noxa. actio. Imola in l.vltim.columna
quinta.ff.de hæred. inſtit. Alexan.in l. ſi conſtan-
te.in prin.columna quarta.ff. ſoluto matrimon.
& alios plures commemorat Brunus in d.art. 3.
numero decimoſexto, qui numero decimoſepti-
mo, ſubiungit ex ſententia multorum, ex ea ratio
ne argui poſſe, ac ſi eſſet liberaliter ſcripta in ipſo
ſtatuto. Et idem latiſſime tradūt Socinus iunior
in conſi.1.numero 44.lib. 1.& Tiraquellus in tra-
cta.quod ceſſante cauſa ceſset effectus, limit.21.
num.7.qui quidem ſubijciunt poſt multos, locū
etiam hoc habere in correctoriis. Hæc autem cō
ſeruandæ agnationis & familiæ ratio, cum locū
habeat in his propatruis, dicendum eſt habere ēt
locum *ſtatuti diſdoſitionem; vulgata. l. illud in*
princ.ff.ad l.Acquil.cum ſimilib. Et quando mi-
7 *litat* † eadem ratio, *non dicitur fieri* extenſio de
caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam: *ſed*
dicitur comprehenſio. Ita in ſpecie docuit Bald.
in l.quod verò.colum.prima, *verſi.*item, quia.ff.
de legibus. Quocirca dicendum ſequitur, hos
propatruos admittēdos fore, excluſis his matre
& ſorore.
Secundò huic ſententiæ adſtipulatur, ratio
hęc, quod aut hęc proneptis *vult venire* ex
perſona ſua: & tunc non poteſt, quia fęmina
eſt, atque ita tamquam inhabilis ad conſeruan-
dam agnationem & familiam excluſa. Aut
vult venire ex perſona patris, tamquàm *eius*
loco ſubrogata, & non poteſt, quia non *eſt*
eiuſdem *qualitatis*, ex quo fęmina eſt, *ſic & de*
matre dicimus, vt nec ex ſua perſona, nec ex
8 perſona *filij* venire poſſit. Nam vt † ſubro-
gatum teneat locum eius, cuius loco ſubroga-
tur, eiuſdem qualitatis eſſe debet. Ita Alexan-
der in conſilio centeſimoſexto, numero deci-
moſeptimo, libro tertio. alios plures congeſſi
in commentarijs, de arbitrariis iudicum, libro
primo, quęſtione quinquageſimaquarta, nume-
ro trigeſimo, & numero trigeſimoſecundo. Et
ad rem noſtram propè hoc argumēti genere vſi
ſunt Alexan.in l. venia. numero 6. & Iaſon nu-
mero 9.verſicu.ſecundum fundamentum. C.de
in ius voca.

Tertiò

Tertiò accedit, quòd in hoc ſtatuto duæ per-
ſonæ conſiderantur, hoc eſt, perſona maſculi
vocata, & perſona fœminæ excluſa. Illa perſona
maſculi eſt principaliter conſiderata, vt pote illa,
cuius fauore & commodo ſtatutum eſt, vt ſuc-
cedat, excluſis fœminis. Illa vero perſona fœ-
minæ conſideratur ſecundariò: cùm ſtatutum
non ſit conditum principaliter eius odio, ex
quo nihil demeruit. Atqui in diſpoſitione legis,
cauſa principalis fauoris † debet conſiderari; nō
autem ſecundaria. l. ſed ſi hac. §. vlt. ff. de in ius vo
ca. & ad rem prope noſtram tradit Bald. in l. qđ
verò. colum. 1. verſ. nam perſona, quæ includitur
ff. de legibus, qui hac argumentatione, ſimili om
ninò in caſu uſus eſt. Ergo ſiue fœmina ſit v-
nius, ſiue alterius gradus, excluditur à maſculo,
ne vna cum eo ad ſucceſſionem tranſuerſalis cō-
currat.

Quartò confert, quod ſi ſtatuentes hoc de ca
ſu fuiſſent interrogati, certe reſpondiſſent, ſe vo-
luiſſe, quod propatruus excludat matrem & pro
neptem: ſicuti excluderet eam alius agnatus,
ex quo ſemper eadem adeſt ratio conſeruandi
10 agnationem & familiam. Atqui cautum † cen-
ſetur, quod veriſimiliter reſpōdiſſent ſtatuentes,
ſi de eo fuiſſent interrogati, iuxta. l. tale pactum.
§. vltimo. ff. de pactis. Ergo ſtatutum hoc ita ex-
cludit matrem, & proneptem ob perſonam pro-
patruorum, ſicuti excluſiſſet proximior agnatus.
Et hoc genus argumenti ad rem prope probauit
Baldus in d. l. quod verò. columna prima, verſic.
item veriſimile eſt. ff. de legibus. Et accedit, ꝙ
ex regula. d. l. tale pactum. §. vlti. dixit Brunus in
tract. Quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuc-
cedant. articul. quinto, numero ſeptuageſimo-
nono. quod ſtatutum excludens ſororem à ſuc-
ceſſione fratris, dicitur etiam eam excludere a
ſucceſſione ſororis, quia ſi de hoc fuiſſent in-
terrogati ſtatuentes, ita veriſimiliter reſpon-
diſſent.

Quintò ſuffragatur non parum egregia do-
ctrina Iacobi de Arena in quæſtione per eum di-
ſputata, quę incipit, ſtatutum eſt, vel conſuetu-
do, quem refert & ſequitur Ioan. Andreæ in ad-
ditionibus ad Specul. in titu. de ſucceſſionibus
ab inteſtato, ſuper rubrica, columna prima, & ſe
cunda. Dicebat Iacobus ille, quod ſi ſtatutum
diſponat ſororem excludi a fratre, diſponere ēt
quod frater patruelis excludat ſororem patrue-
lem: cum & hoc in caſu militet eadem ratio ſta-
tuti, quæ fuit conſeruandi agnationem, & fami
liam. Efficit enim vnitas rationis, vt licet verba
diſpoſitionis ſint vno de caſu & perſona, quod
& de alio caſu, & alia perſona cēſeantur. Et Iaco.
de Arena ſecuti ſunt in ſpecie Baldus in l. ſcimus
in princ. q. 7. num. 12. C. de inoff. teſta. Roma. in l.
1. num. 5. C. de ſucceſ. edicto. Iaſon in conſil. 67.
Perſpectis accurate ad finem lib. 1. qui quidē pau
lo ante in verſ. confirmo ex eo &c. Commemo-
rat Angelum in conſi. 344 quod nunc eſt in con
ſil. 389. incipit totum dictum ſtatutum, reſpondē
tem, ꝙ ſi ſtatutum excludit ſororem per fratrem,
excludit etiam ſororem patruelem remotiorem.
Et Angelum quoque ſecutus eſt idem Iaſon in
l. 1. nu. 12. C. de ſucceſ. edict. ea ſane adductus eſt
ratione Angelus, quia eadem ratio conſeruandę
agnationis, militat contra ſororem patruelem,
quę contra ſororem ipſam.

Sexto confirmat ſentētiam hanc noſtram, do
ctrina Bart. in l. 2. §. uidendum. nu. 1. ff. ad S. C.
11 Tertul. cum dixit, ſtatutum † excludens matrem
exiſtentibus filiis, excludit etiam auum maternū:
etſi verba ſtatuti ſcripta ſint tantum de ipſa ma-
tre. Nam (ait Bartolus) ſufficit, quod eadem ſit ra
tio excluſionis in auo materno, quæ eſt in matre
nempe quia nec auus maternus aptus eſt conſer
uare agnationem & familiam, demortui nepotis
ex filia. Et adiungit Barto. quod quando diſpoſi
tio fit alicuius contemplatione, licet expreſsè ver
ba ad eum non dirigantur, attamen ei competit
actio. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. de leg. 1. cum er
go ſtatuti diſpoſitio ſit condita contemplatione
filij, & ſi inſpecta perſona aui materni ad eum ver
ba non dirigantur, attamen ipſi filio contra auū
maternum, ſicuti contra matrem competit actio
qua eum excludat à ſucceſſione filii demortui.
Et Bart. ſecuti ſunt Ang. in d. conſ. 389. in fin. Ro
ma. in l. 1. nu. 4. C. de ſucceſs. edict. & ibidem Iaſ.
nu. 9. Abbas in conſi. 75. nu. 6. lib. j. Pariſ. in conſ.
31. nu. 2. lib. 3. & alij plures, quos non commemo
ro, Ita noſtro in caſu verba ſtatuti excludunt ma
trem & ſororem ob propatruos, cum militet ea-
dem ratio conſeruandæ agnationis.

Septimo & vltimo, comprobātur prædicta ex
recepta & vera illa Doctorum opinione, in l. ve-
nia. C. de in ius voca. ibi omnium primus Fulgo-
ſius. colum. 2. ver. mihi tamen Alex. num. 6. Iaſon
nu. 6. Decius col. 3. verſi. ſecundus caſus eſt, ii ſa-
12 ne manifeſte ſcripſerunt quod ſi ſtatutum † ex-
cludit ſororem exiſtente fratre, ſeu filiam exiſtē
te filio, excludit etiam neptem ex filio, atq; ita fi-
liam fratris. Et hāc doctrinam probarunt etiam
Iaſon in conſi. 221. colum. 3. verſi. ſed quamuis.
lib. 2. Ruinus in conſ. 140. num. 16. lib. 3. Curtius
iunior in conſil. 111. num. 17. verſi. Nec obſtat
dictum Baldi, Socini iun. in conſi. 168. num. 45.
li. 2. qui communem eſſe opinionem aſſeruit. idē
Socin. iun. in conſ. 10. nu. 17. lib. 4. Brun. in tract.
Quod ſtantib. maſculis fœminę non ſuccedant.
art. 6. n. 142. & art. 12. nu. 234. & cōem ēt atteſta
tur Roland. in conſ. 82. col. antepe, ver. nec obſtat
quod, libr. 3. Et horum traditionem ego pariter
aliquando probaui in conſi. 95. nu. 48. lib. 1.

Non obſtant nūc adducta in contrariū. Nam
ad primū reſpondetur, quod ob diſpoſitionem à
teſtatore factam, non amplius verſamur in iure
communi, quo defertur ſucceſſio ab inteſtato,
ſed controuerſiæ diffinitio pendet a ſtatuto ipſo
ſecundū ꝙ teſtator voluit proximiores ſuos ſuc-
cedere. Et ſupra demonſtrauimus ex ſtatuti di-

ſpoſitione eſſe admittẽdos hos pro patruos; ex cluſis matre & ſorore.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, quod imò hoc ſtatutũ quo fęminę excluduntur à maſculis eſt fauorabili, ex quo pu
13 blicè intereſt agnationes † & familias conſeruari. Ita infinitis prope Doctorum auctoritatibus congeſtis ſcripſit Brunus in tracta. Quod ſtantibus maſculis fęminæ non ſuccedant arti.4.nu.6. Et accedunt Curtius ſenior in conſi.9. & in conſil.81. Curtius iun. in conſi.150.nu.6. Rubeus in conſi.16. Pariſius in conſi.85.num.28. libr.2. & Socin.iun. in conſi.3.num.20.lib.1. & quamquã ipſemet Socin. in conſi.1.num.46. verſi. ſecunda opinio eod. libro primo, ſenſerit, quod imò ma-
14 gis communis opinio ſit, hoc † ſtatutum cenſeri odioſum, ex quo fæminas excludit, attamen ibidem in verſic. quarta & vltima opinio; concilian do opiniones ex ſentẽtia Baldi & aliorum, quos recenſet, ait, quod aut agitur de excludenda filia a ſucceſſione patris: & tunc ſtatutum dicitur odioſum aut agitur de excludendo fœminam a ſucceſſione tranſuerſalis, & tunc ſtatutum eſt fauorabile. Cum itaque noſtro in caſu agatur de excludenda filia fratris, a ſucceſſione bonorum patrui, ad commodum patrui ſuperſtitis: dicendum eſt etiam ex ipſius Socini ſententia, hoc ſtatutum eſſe fauorabile, ex qua ſequitur non eſſe ſtrictè & ſtrictiſſime (vt dicebatur in argumento) intelligendum, ſed late & latiſſime, ſicuti pręcitati interpretes ſcripſerunt.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõdetur, quod imò ſtatuentes ſatis expreſſerunt hunc caſum in hoc ſtatuto, ob rationis vnitatem ſicuti diximus ſupra, & infra ſuis locis repetemus. Nec hic locum habet regula d. l. vnicæ. §. ſin autem ad deficientis. C. de cad. tollen. quia illa ceſſat, quando in caſu qui videtur omiſſus ad eſt eadem ratio. Ita declarat poſt alios Crauet. in conſil.62.num.14. in conſil.130.num.7. & in cõſil.297.col.pen.verſ. ſeptimò reſpondeo, & Socinus iunior in conſi.77. in fine. lib.3. Et præterea non dicitur omiſſum, ne inducta ad effectum cõſeruandi agnationem, ſicque inducta ad augmẽtum operentur diminutionem. Ita declarat Crauc. in dicto conſil.297.colum.vlt.verſ. octauò reſpondeo.

Non obſtat quartum argumentum, quia reſpondetur, quod etſi in dubio linea paterna intelligitur de effectiua, ideſt de ea, cuius caput & principium eſt pater, vt diximus ſupra; attamen noſtro in caſu, ob verba ſtatuti, intelligi debet de linea paterna contentiue, hoc eſt, ſub qua pater continetur, atque ita de ea; quæ ſe extendit vltra patrem. Hoc autem colligitur ex verbis ſtatuti, dum vocatur aſcendens tertij gradus ergo vocantur non ſolum pater, qui lineæ ſuæ caput eſt: ſed etiam auus & abauus: & propterea hæc linea paterna non poteſt intelligi de effectiua, quia alioqui vltra patrem, nullus alius aſcendentium contineretur. Et præterea ſtatutum, non appellat hanc lineam ſimpliciter paternam, ſed & agnatitiam; quæ ſane agnatorum
16 linea comprehendit omnes aſcendentes & deſcendentes ex linea maſculina: nec non & omnes tranſuerſales agnatos, & ob id comprehẽdit etiam tranſuerſales, qui deſcendunt ab antiquis ſupra partem.

Non obſtat quintum argumentum; quia reſpondetur, teſtatorem vocaſſe tam maſculos quàm fęminas, ſecundum tamen diſpoſitionem ſtatutorum Vicentiæ, quibus ordo præſtituitur vt maſculi prius, deinde fęminæ admittantur: & propterea illa verba, tàm maſculi quàm fęminæ, intelliguntur ordinatim & ſucceſſiuè. Quemad-
17 modum dicimus, quod quando † inueſtitura feudalis, vocat ad feudi ſucceſsionem maſculos & fęminas, intelligitur ſucceſsiuo ordine vocaſſe, hoc eſt, prius maſculos deinde fęminas. Ita probat textus in cap. primo. quibus modis feudum amitta. & ibidem Doctor. & ſcribunt Romanus in conſilio trigeſimotertio. Socinus ſen. in cõſilio ducenteſimoquinquageſimoſeptimo. columna tertia, libro tertio. & Afflictus in capi. primo, §. & quia vidimus. numero vigeſimotertio, de ijs, qui feudum dare poſſunt. & in cap. 1. in principio, numero 17. de natura ſucceſſionis feudi.

Non obſtat, quod in argumento fuit dictum, teſtatorem remittentem ſe ad diſpoſitionem ſtatutorum Vicentiæ, intellexiſſe reſpectu computationis graduum, ad cognoſcendum proximitatem: quia reſpondetur, quod imò teſtator ſe remiſit ſimpliciter ad ſtatuta Vicentiæ, vt ſecundũ ea ſui propinquiores ſuccederent: hoc eſt prius maſculi quàm fęminæ: Deinde maſculi illi intelligerentur proximiores, qui eſſent vſque ad tertium gradum incluſiue. Et principalis quidem intentio teſtatoris fuit, conſeruare agnationem & familiam. Id quod apparet ex excluſione fęminarum, ideſt filiarum, & admiſsione maſculorum, vt ſupra demonſtrauimus.

Non obſtat ſextum & vltimum argumentum, quod ſcilicet, ſtatutum Vicentiæ, quo maſculi excludunt feminas, non proſit forenſibus, quia reſpondetur primò dubitationem hanc manifeſte diſſolui ex verbis ſtatuti Vicentiæ ſub rubrica de bonis immobilibus non transferendis in forenſes &c. Quodquidem ſtatutum prohibet legari, relinqui, alienari ac transferri quouis titulo bona immobilia in forenſes. Deinde excipit ſtatutum perſonas eccleſiaſticas: ac etiam aſcendentes, vel deſcendentes ac collaterales, agnatos, ſiue cognatos ex utraque linea paterna vel materna, vſque ad quartum gradum incluſiue, dinumerando gradus ſecundum ius canonicum, & non ciuile Quibus (inquit ſtatutum) dari, vel relinqui poſsit a quocumq; vt capaces ſint. Cum ergo ij propatrui ſint intra quartum gradum, ſecundum ius canonicum

vt

inquit; quod ſi ea pecunia exacta deponatur, vel res aliqua ematur, duret legatum.

Quartò a fortiori probatur ſententia hæc eadem. l. fideicommiſſa. §. ſi rem ſuam. de lega. 3. ſic conſiderando.

Reuocatio legati nominis debitorum facilius
3 † inducitur atque præſumitur, quàm reuocatio certæ rei legatæ poſtmodum alienatæ. Quandoquidem re legata alienata, manet ipſa ſpecies eiuſque ſubſtantia. Credito verò exacto, non amplius manet illa ſubſtantia ſeu illud eſſe crediti, ſicuti manifeſte dixit Vlpianus in d. §. ſi rem ſuam. verſ. niſi forte. Atqui † re certa legata ſi illa alie-
4 netur a teſtatore viuente, legatum cenſetur ademptum. d. §. ſi rem ſuam. & l. rem legatam. l. cum ſeruus. & l. legatum. §. 1. ff. de adim. lega. & illis in locis ſcribunt gloſſa. Bartolus & reliqui. Ita etiã Baldus, Caſtren. Salicetus, Corneus, Alexan. & Iaſon in l. 3. C. de legatis. Alexan. in conſi. 167. lib. 6. & in conſi. 157. lib. 2. quos ſecutus eſt Socin. iunior in conſi. 162. num. 1. lib. 2. Ergo a fortiori dicendum eſt & noſtro in caſu, quod exactione huius ſummæ, cenſetur extinctum legatum.

Quintò, huc pertinet text. l. pater inter filios. ff. de adim. legatis. quo loci teſtator legauit tercentum ex pecunia filii ſui primipili: (dicebatur
5 olim Primipilus † Centurio decimæ legionis, auctore Vegetio lib. 2. de re milit. & explicat Alciatus in cap. pen. lib. 12. Cod.) deinde ex illis pecunijs emit poſſeſſionem. Dubitatum fuit, an legatum hoc factum filiæ cenſeretur reuocatum. Et reſpondit Papinianus quod non. Et reddit rationem, quia non dicitur conſumptum, quod
6 in corpus † matrimonij verſum eſt. Et textum hunc in hanc ſentẽtiam annotauit Bartolus ibi. Et ſingularem eſſe dixit Romanus in ſing. 439. Quæritur, an teſtator. Extat tamen ſimilis text. in d. l. fideicommiſſa. §. ſi rem ſuam. ver. paulatim igitur. de lega. 3. Quæ ſane iura in ſpecie ſic intellexerunt Baldus in l. qui teſtamentum, nume. 10. C. de legatis, & ibidem Iacobinus. num. 4. & Hieronymus Gabriel in conſi. 103. num. 13. Et egregie in terminis his noſtris, reſpondit Alex. in conſi. 157. num. 2. lib. 7. quod cum quædam mater tutrix legaſſet filio reditus, quos habebat ſuper monte Florentiæ, & deinde illos reditus vendidiſſet, & pecuniam depoſuiſſet apud quoddam hoſpitale, legatum non cenſetur reuocatum. Ita etiam Iaſon in additionibus ad Portium in §. ſi rem. in inſtitut. de legatis, Ita quoq; Baldus in d. l. qui teſtamentum. numero duodecimo. C. de legatis, docuit, quod ſi teſtator legauit pecuniam ſibi debitam, & is debitor dederit tot bona inſolutum, & bona illa teſtator conſeruauerit, non præſumitur reuocatum legatum. Idem reſpondit Romanus in conſilio ducenteſimo vigeſimo nono, numero tertio. verſic. vltimo præſuppono. Ergo à ſenſu contrario, quando exacta eſt pecunia a debitore, & illa nõ fuit nec depoſita, nec aliquid ex ea emptum, legatum cenſetur omninò reuocatum, ademptumque.

Sextò confert argumentum a ſpeciali, quod
7 ſcilicet ſpeciale eſt, quod † ſi teſtator alienat rem piæ cauſæ legatam, & deinde eam redimat, legatum reconualeſcit, fauore ſpeciali ipſius piæ cauſæ. Ita Baldus & Iaſon in l. qui poſt teſtamentũ. C. de legatis, & alios commemorat Tiraquellus in tract. de priuilegiis piæ cauſæ, priuilegio 41. ex l. verum. ff. de manumiſſis. teſta. ſi ergo eſt ſpeciale in caſu redemptionis, ſequitur, vt ſi nulla ſecuta ſit redemptio, legatum remaneat extinctũ. l. ius ſingulare. ff. de legibus. Ita in ſpecie rei certę legatę pię cauſę, argumentatur Natta in conſilio ſexcenteſimodecimotertio, numero quartò. ſi ita eſt in re certa legata deinde alienata, vt nullum piæ cauſę priuilegium conſideretur, idem à fortiori dicendum eſt, in legato nominis debitoris facto pię cauſę, & deinde exacto, vt ſcilicet ita cenſeatur legatum illud extinctum, ſicuti ſi legatum fuiſset priuatę perſonę.

Septimò & vltimo mouet me auctoritas Ruini in conſilio ſeptuageſimoquinto, libro ſecundo. Socini iunioris in dicto conſilio centeſimoſexageſimoſecundo, libro ſecundo. & Nattæ in conſilio ſexingenteſimodecimotertio, numero 3. Reſpondit Ruinus & Socinus de eadem facti ſpecie, quod cum teſtator ordinaſset certo in loco eccleſiam ædificari, deinde locum illum alienaſset, legatum cenſeri ademptum, tametſi pię cauſę factum fuerit. Ita quoque cenſuit Natta, quod cum teſtator legaſset vineam fratribus ſanctę Crucis pro miſſis celebrandis, & deinde viuens vineam illam alteri donaſset, legatum cenſeretur ademptum. Idem quod Natta reſpondit Alciatus in reſponſ. ſexingenteſimoquinquageſimoprimo. Cum teſtator. Quemadmodum ergo nullum conſideratur priuilegium pię cauſę in legato rei certę, deindę alienatę, ita pari ratione imò fortiori dicendum eſt, nullum priuilegiũ extare in legato nominis debitorum, exactione facta.

Non obſtant nunc, quæ pro is Reuerendis fratribus legatariis conſiderari & adduci poſſunt, & pręter tim quod ſcribunt Iaſon in l. qui teſtamentum, numero tertio, in fine. C. de legatis, Cattellianus Cotta in memoral. in verbo, eccleſia. verſiculo quintò. & Tiraquellus in tracta. de priuilegiis pię cauſę, priuilegio quadrageſimoprimo. Quiquidem ſcripſerunt, qđ
8 † propter alienationem rei legatę pię cauſę non cenſetur ademptum & reuocatum legatum Et huius opinionis recenſent fuiſse Bartolum in conſilio vigeſimoſexto. Teſtator numero ſenu. 2. & 3. lib. 1. Qui de hac facti ſpecie reſpondit, Teſtator mandauerat eccleſiam conſtrui in domo, quam in caſtro habebat: Deinde domum illam permutatione alienauit, & aliam ex permutatione ipſa acquiſiuit. Dubitatum fuit, an reuocata cenſeretur diſpoſitio atque ordinatio hac? Et inter cætera pro ratione dubitandi, dicebat

Bart.præſumi reuocatam, ex quo alienatio domus fuit voluntarie facta. l. fideicommiſſa. §. ſi rem.de leg.3.Deinde contrarium reſpondit Bar. quod immo diſpoſitio non cenſetur reuocata: ſed quod eccleſia debuit ædificari,in loco deinde permutatione acquiſito a teſtatore: etſi non in eo ædificari potuit in alio,pro epiſcopi voluntate.

Cæterùm cum non modo caſus Bart.ſit a noſtro ualdè diuerſus: ſed & eius rationes partim veræ non ſint,& partim ad rem noſtram nõ pertineant,dicendum eſt, nil traditionem hanc ſuffragari his Reuerendis fratribus.

Primò motus eſt Barto.quia inſtitutio illa facta fuerat in honorem Dei. Etſi ergo eccleſia illa non reperiretur, valeret tamen inſtitutio. §.ſi quis in nomine.& §. ſi quis vnum. in authen.de eccleſia.tit.Nam Deus vbique eſt. Hæc ratio nõ concludit, diſpoſitionem ſeu legatum non eſſe

8 reuocatum.Nam extinguitur † diſpoſitio vel legatum duabus de cauſis.Et primò, quando legatarij,ſeu perſona eius, ad cuius commodum facta eſt diſpoſitio exrincta eſt, viuente ipſo teſtatore.Hoc enim caſu legatum & diſpoſitio caduca efficitur.l.vnica.§.& cum triplici,verſi. vel viuo teſtatore.C.de caducis tollen. Hac de cauſa non extinguitur legatum ſimpliciter, & abſolutè factum eccleſiæ:Cum hoc modo caducum illud non efficiatur. Ita probat text.in l. ſi cui.vbi Bart.notat.ff.de annuis legatis.Idem in l.quidam de leg.2.& in l.pater.§.Tuſculanus.de leg.3.Bar. in l.ita ſtipulatus.in 4.oppo.primæ partis. de verbo.oblig.& ibidem Alex.& Iaſon & Ripa. num. 19.& idem ſcripſit Roman.in authen.*ſimiliter.in* 27.ſpeciali.C.ad legem Falcid. Et hos retulit ac ſecutus eſt Didacus in capit.nos quidem.in fine. de teſta. Et illi addo Tiraquellum in Tractat.de priuilegijs piæ cauſæ. priuil. 37. qui alios recenſet.& in terminis noſtris Ruin.in d.conſi.75.numero 8.lib.2.De hac cauſa loquitur Bartol.in d. conſi. 26. Quæ quidem nil ad rem noſtram pertinet.

Secunda eſt cauſa, quare legatum extingui-

10 tur,nempe,† quando res legata voluntariè ſeu titulo lucratiuo alienatur ab ipſo teſtatore. d. l. fideicom.§.ſi rem,de lega.3.& l. rem legatam.ff.de adim.lega.vel ſi nomen debitoris legatum ab ipſomet teſtatore exigitur. d. l. fideicommiſſa. §.ſi rem.verſi.ergo etſi. Hac de cauſa nos loquimur; in qua quidem demonſtrauimus ſupra nullum eſſe pię cauſę priuilegium.

Secundò ea ratione vſus eſt Barto. quòd licet diſpoſitio,quę fit in perſonam vnius, contemplatione alterius, ſi ille, in cuius perſonam verba conferuntur, extinguatur: remaneat tamen ille cuius contemplatione facta eſt, diſpoſitio valet. l.peto.§.mater.verſi.ſed nec intereſt.de leg.2.vbi pp mortem tutoris, non extinguũtur relicta facta ab eo, cui relinquebatũ cõtẽplatione pupilli. Ita & hic(dicebat Bart.)hæreditas non relinquebatur reſpectu eccleſiæ conſtruendę,in tali loco: ſed ob reuerentiam Diuinam.Hęc conſideratio diluitur ſicuti pręcedens; quod ſcilicèt diſpoſitio non cenſetur reuocata,& extincta, reſpectu perſonæ legatarij:ſed ex cauſa rei, quę alienata fuit,ſeu ob exactum debitoris nomen.

Tertiò ea ratione argumentabatur Bar. quod

11 illa fuit hęredis inſtitutio, † quę nuda teſtatoris voluntate annullari non poteſt.l.hęreditas.C.de his,quibus vt indig.& l. 1.C.de edicto Diui Adr. tollen.& ſcribunt Barto. & reliqui in l. ſi iure.de leg.3.Dec.in conſi.582.col. 1.Pariſ.conſi.46.nu. 26.libro tertio. Socinus iunior in conſilio centeſimoquadrageſimoquinto.libro.2. & Berous. in conſi. 4. lib. 2. Hęc argumentatio nil ad rem noſtram pertinet:cum nos loquamur in legato;

12 † quod nuda voluntate tolli poteſt. l. 3. §. vlt.ff. de adimen.lega.& d.l.ſi iure.ubi Barto. de leg.3. Quod autem hic factum ſit legatum, non autem relicta hęreditas,vel ex eo apparet,quod hic relicta eſt ſola quantitas pecuniarum,atque ita res certa. Et ideò licet titulo ſubſtitutionis relicta fuerit:nihilominus dicitur legati.Quandoquidẽ

13 vbi datur hęres † vniuerſalis,vt hic, ſi alteri titulo inſtitutionis res certa relinquitur, is legatarius dicitur.l.quoties.C.de hæred. inſtitu. & ibidem tradunt Bart.Baldus, Alexan.& Iaſon.& latiſſime Tiraq.in Tract.le mort à Saiſit le viu.parte.2.declar.4.

Quartò adducebatur ea ratione Bar.quod teſtator duo iuſſerat;eccleſiam Conſtrui;& in tali loco conſtrui.ſi ergo non poteſt conſtrui in illo loco,debet conſtrui in alio. arg. l. legatum.ff.de vſufructu legato.l.legatum. ff. de adminiſtr.rerũ ad ciuit.pert.l.ſcriptura.ff.de cond. & demon.& l.Celſus.ff.de recept.arbitr.

Verùm reſpondetur;quod vel nil ad rem noſtram pertinet hoc argumentum:*vel minimè verum eſt*.Nil ad rẽ facere vel ex eo *conſtat*,quod nos verſamur in ſimplici legato nominis debitoris,ſeu certæ quantitatis certo in loco exiſtentis:Bart.verè loquitur in legato, quod duas partes continet; nempe ædificare; & certo in loco ędificare.

Pręterea & ſecundo, admiſſo quod ad rem pertineat argumentatio, dicimus idem eſſe reſpondendum de hoc legato. Nam & legatum factum de ea ſumma,quę in montibus reperitur; duo quodammodo continet, nempe legatum quantitatis,& illius quidem quantitatis, quę reperitur in montibus. Et tamen vera eſt hęc ſententia,quod exactione huius ſummę,legatum extinguitur;vt ſuprà abundè demonſtrauimus.

Reſpondetur ſecundò, quod.d.l. legatum.ff. de vſu,& vſufructu legato.& alię pręallegatę loloquuntur,quando perdurat teſtatoris voluntas quę tamen impedimento iuris, vel facti exequi non poteſt. Ita declarat in terminis Ruinus in conſi.75.num. 7.verſi.ſi ergo lib.2. Diuerſum eſt in caſu noſtro(vt idem Ruinus ait)in quo alienatione rei legatę cenſetur mutata uoluntas,atque ita ademptum legatum. Id quod late explicat

plicat Ruinus illo in loco. ¶ Quintò dicebat Bart. quòd etſi eccleſia ædificari non poterat in loco a teſtatore deſignato in teſtamento, ædificari poterat in loco acquiſito ex permutatione. argumento.l.Imperator.§.vlt.de lega.2. Et optimè facit(inquit Bart.)tex.l.placet.ff.de liberis &
14 poſth.ubi licet alias †verba referantur ad tempus pręſens,hoc eſt teſtamenti:attamen fauore inſtitutionis trahuntur ad futurum;vt intelligatur de primo nato ex ea,quæ non erat vxor tempore teſtamenti.Ita hic(ait Bart.) debet intelligi, quod referantur etiam ad domos ſuas poſt teſtamentum acquiſitas.

Reſpondetur primo, hoc argumentum ad rẽ noſtram non pertinere. Nam in caſu noſtro pecunia exacta non dicitur exiſtere:ſed conſumpta præſupponitur.Immo ſola ipſa exactio efficit,vt dici debeat extincta ſubſtantia, vt in ſpecie probat tex.d.l.fideicommiſſa.§.ſi rem ſuam.verſ. niſi forte.de leg.3.& diximus ſupra. Et idem pariter eſt,quando res legata alienatur. Eo etiam caſu, niſi eius loco altera empta ſit ex illo pretio, cenſetur ademptum legatum.

Sextò & vltimò vrgere videtur; quod in du-
15 bio fauendum eſt† piæ cauſæ,& religioni.l.ſunt perſonę.in fine.ff.de religio.& ſump.fune. & ſcribunt poſt alios Neuiza.lib.5.Siluæ nuptia. num. 73.& lib.6.num.28.& num.47.& Gomeſ.in §.ex maleficijs.nu.49.in inſtit.de actio.

Reſpondetur,quod in caſu noſtro res dici nõ poteſt dubia : ſed clara contra hos Reuerendos fratres:*Cum certa ſit iuris regula*, quod exactio
16 ne† nominis debitoris, ademptum cenſetur legatum de eo factum,vt ſupra oſtendimus.Et ab hac regula non reperitur excepta pia cauſa; ob id ipſi regulæ ſtandum eſt. Ita in ſpecie ſenſit Socin.iunior in conſi.162.num.33.verſi. poteſt primò dici.li.2.Et apertius poſt Albericum, & Aretinum affirmauit Pariſius in conſi. 77. num. 42. lib. 1.& in ſpecie magis egregiè Natta in conſi. 613.num.7. Et ex prædictis ſequitur, quod fauendum non erit piæ huic cauſæ, vt teſtatoris
17 hæredibus† fiat iniuſtitia; cap. nuper de donat. inter virum, & vxorem. & ſcribit Tiraquellus in Tract.de priuilegijs piæ cauſæ. priuil. 121. ad finem.& præter eum Decius in conſi.474.nu.1.& Pariſius in conſi.86.nu.71.li. 2.

Concludo itaque, legatum hoc non deberi his Reuerendis Fratribus.

SVMMARIVM.

1 *Alienationem in fiſci fraudem factam eſſe, coniecturæ ſufficiunt.*
Eas tamen vrgentes eſſe debere.nu.2.
3 *Inimicitiæ capitales,donationem factam in fiſci fraudem,ſequuto delicto arguunt.*
4 *Inimicitiæ perduraſſe præſumuntur, quando de reconciliatione non apparet.*
5 *Vitioſus,& factionibus deditus, facile præſumitur de delicto cogitaſſe.*
6 *Delicti cogitatio generalis,ad arguendam fraudem in donatione vtrum ſufficiat.*
7 *Donationis reuocatio a fiſco,ob quod delictum poſſit fieri.*
8 *Donans omnia bona vel eorum partem maiorem, exiſtente inimicitia vel cauſa ſimili,in fiſci fraudem facere præſumitur.*
Idque præſertim ſi breue tempus, delictum & donationem factam interceſſerit,nu.9
Cuius tamẽ temporis breuitas,iudicis relinquitur arbitrio. num.10
11 *Donatio coniunctæ perſonæ facta, inimicitia exiſtente, vel cauſa ſimili fraudem arguit.*
12 *Vxor inter perſonas coniunctas numeratur.*
Sic & amicus.nu.13
14 *Donator perſeuerans in poſſeſſione bonorum donatorum, fraudem arguit.*
Idque maxime ſi fructus percipiat nu.16
15 *Conſtituti clauſula, adiecta donationis inſtrumento quid operetur.*
17 *Contumacia,fictam & tacitam quandam inducit confeſſionem,nec nocere debet tertio.*
18 *Sententia contra contumacem lata,creditori non nocet.*
Idem in donatore ſua confeſſione damnato, vt nõ præiudicet donatario nu.19
Sic nec cedens nocet ceſſionario. nu 20.
21 *Bona vtrũ ipſo iure,ob delicta atrocia cenſeantur publicata.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXX.

CVM alijs præſtantiſſimis iuriſcõſultis,qui ante me hac de dubitatione doctè, & acutè reſpõderunt,ſentio; Donationes ſcilicet factas a do.Fran. Galiardo do.Flauiæ eius vxori, & a dom. Raynaldo Chiauena do. Dominicæ eius matri tamquam factas in fraudem fiſci,eſſe reuocandas.Nam multæ extant hìc coniecturæ, & præſumptiones commiſſæ fraudis. Quæ ſanè conie-
1 cturæ ad detegendam fraudem alienantis† in fraudem fiſci ſufficiunt;vt tradunt in ſpecie Bar. in l.poſt contractum. num.1.& 3.ff.de donat.& ibidem apertius Paulus Picus.num.19.& quamquam ſcripſerunt multi, vt Ancha.in conſi.251. col.2.Alciatus in d.l.poſt contractum. num.34. verſi.ſed etſi.Natta in conſi. 212. num.1.lib.1 & Cæphalus in conſi.325.num.1.lib. 3.has conie-
2 cturas & præſumptiones† eſſe debere vrgentes & dilucidas:attamen noſtro in caſu ſatis clarę,& manifeſtæ mihi videntur. Verùm priuſquam eas recenſeam ac explicem; præſciendum eſt, ante donationem hãc extitiſſe cauſam, qua veriſimiliter eſt præſumendum; quod voluerit committere delictum, extabant enim capitales cũ mul-
3 tis †inimicitiæ;ſicuti hanc eſſe efficacem vrgentemque cauſam ſic præſumendi, affirmarunt in ſpecie Bar.in d.l.poſt contractum.num.2.verſic. dico,quod,& num.7.verſic.& ſemper,& ibidem

Picus

Picus.num.36.verſi.ego ſic dicerem.& Alciatus num.40.Decius in conſ.235.num. 1.uerſi.prima eſt,& alij,quos infra referam,& præſertim Ant. Gomezius.in Commentarijs varia. reſolutio.tomo.3.cap.14.De confiſcatione bonorum.nu.4. verſic.& adde, qui dixit,quod præcedere debet inimicitia capitalis,uel alia ſimilis cauſa,qua prę ſumatur voluiſſe committere delictum. Hāc cauſam hic extitiſſe certum eſt:quandoquidem non ſolum eo donationis tempore, ſed & ante, ipſe Galiardus cum multis inimicitiam contraxerat, hoc eſt cū illis de Zachis,de Veggijs, & de Che-
4 rijs.Et prædictæ inimicitiæ † perduraſſe præſumuntur,ex quo de reconciliatione non apparet l.in ipſius.C.fam.ercil.& ibi Baldus, Alcia.de prę ſumpt.reg.2.prę ſump.11.& Blancus in Tract.de indicijs.nu.134. Et conſi.dom. Herculem Cherium fuiſſe occiſum conſenſu dicti Galiardi.Extitit & cauſa , quia cum eſſet homo factioſus, ri-
5 xoſus † & facinoribus ac maleficijs (vt in facto præſupponitur)deditus,veriſimile eſt,vt ſubſecuti effectus ſignificarunt,quod delinquere, & facinora committere excogitauerit:ſed,vt ſine patrimonij iactura ea perpetrare poſſet,donare bona omnia voluit prædictæ eius vxori. Nec dicatur,hanc cogitationem delicti committēdi fuiſ
6 ſe generalem, quæ non † ſufficit, vt præſumatur fraude deinde donatum, ſicuti ſcribit Alciat.in d.l.poſt contractum.num.37.verſic.Cæterùm.ff. de donat.Cum in ſpecie inquit, quod cum iuuenis male moratus,dubitans ne aliquando ſibi cō tingeret aliquod crimen committere, donaſſet amico,reſpōſum fuit,fiſcum non potuiſſe donationem illam reuocare.Cum(ait Alciatus)reuo-
7 catio,† quæ fit a fiſco,in pęna ſpecialis, & diluci dè probati delicti, fieri debeat, non autem cùm in genere tantum de delicto eſt cogitatum.Nam tunc cauſa proxima non eſt delictum,ſed naturę facilitas,aduerſus quam prouiſionem, illam donationis adhibere voluit. Huic ſanè obiectioni reſpondetur, hanc Galiardi cogitationem non fuiſſe in genere(vt loquitur Alciatus) ſed in ſpecie,tum quia iam extabant inimicitiæ, tùm etiā, quia in ſpecie cogitabat,cum ſe ſe obtuliſſet occaſio,male agere,& delinquere :ſicuti ipſi ſubſecuti effectus demonſtrarunt: Et ipſemet Alciatus fatetur,quod quando cum ea generali cogitatione concurrit alia coniectura, vt ſi is donator clam donauit,præſumptio inſurgit, quod in ſpecie cogitauerit committere delictum.His ſic explicatis,dicimus nunc plures ſic adeſſe coniecturas, quibus detegitur prædictum Galiardum in fraudem fiſci donaſſe.

Prima eſt coniectura, quia donauit omnia
8 † bona,vel ſaltem maiorem partem eorum:ſicuti manifeſtum eſt, ex quo conijcitur id fraude factum,ſicuti de donante omnia bona , exiſtente inimicitia,vel alia ſimili cauſa,etiam ſi multo tēpore ante donationem extare cæperit; ſcripſerunt Bar.in d.l.poſt contractum.num.2. & apertius ibidem Picus.num.36.ver. ego ſic dicerem, & Alciatus.nu. 40.& præter eos Decius in conſi. 235.col.1.verſi.prima eſt.Boſſius in Tract. cauſarum Criminal.in tit.de publicatione bonorum. num.45.& Natta in conſi.549.nume.6.lib.3.Et idem eſſe,quando facta eſt donatio maioris partis bonorum,affirmarunt Alciatus præcitato in loco,& Io.Annibal.num. 90. & idem reſponderunt.Socin.ſen.in conſi.264.col. 1.verſi.2.arguitur,& Dec.in loco ſupra allegato .

Secunda eſt coniectura, quæ colligitur a temporis breuitate, quæ interceſſit inter contractas inimicitias,donationem,& ſecuta delicta : ſicuti in facto prę ſupponitur. Hæc ſanè breuitas tem-
9 poris † arguit fraudem.Ita Bar.in d.l.poſt contractum.num.8.verſi.quartò præſumitur. ff. de donatio.& ibidem Picus.num.36. Alciatus. nu.52. & Io.Annibal.nu. 163. Et his accedunt Dec. in conſi.235.col.2.uerſi.quintò præſumitur. Natta in conſ.549.nu.4.lib.3.& Boſſius in d. tit.de publicatione bonorum.nu.51.uerſi.quinta eſt. Et
10 quamquam hęc temporis breuitas † iudicis arbitrio adijudicanda relinquatur, vt ſcribunt Alciatus.d.num.52.Ioan.Annibal.nu. 177. & Decius qui ſupra : attamen nō dubito, quin prudens iuſtuſque huius cauſæ iudex, æſtimaturus ſit, hoc fu iſſe breue tempus, ſi octo vel decem menſium tantùm(vt audio)fuit.

Tertia eſt coniectura fraudis , quæ colligitur ex qualitate perſonæ,cui donatio facta fuit,quæ quidem eſt perſona coniuncta ipſius Galiardi, cum eius vxor ſit.Eſt enim recepta ſentētia Do-
11 ctorum,quod exiſtente cauſa,vt † inimicitia, vel alia ſimili,donatio facta coniunctæ perſonę fraudem arguit.Ita Bar.in d.l.poſt contractum.nu.3 ff.de donatio.& ibidem Picus.num.46. Alciatus num.41.& Io.Annibal.num. 105. & idem Alciatus in Tract.de prę ſump.regu.3.prę ſump.29.nu. 4.& in reſp.125.num. 8. Et his accedunt Dec.in conſi.235.col.1.verſi.ſecunda prę ſumptio , & in conſ.587.nu.9.verſi. quarto mouetur. Natta in conſi.549.nu. 11.lib.3.& Boſſius in d.titu. de publicatione bonorum.num.46. Et inter perſonas
12 coniunctas † connumeratur etiam vxor:ſicuti in ſpecie ſcripſerunt Alciatus in d.l.poſt contractū. num.42.& Boſſius præcitato in loco. nu. 52.ver. ſecundò limitatur.Eſt ſanè vxor coniuncta perſona marito , cum ſint duo in carne una.Et prætereà vxor ſubdita eſt ipſi marito,qui ei imperare poteſt,vt habetur Geneſ.cap.4.& Plautus in Aſinaria in perſona Demeneti ſenis ſic conqueritur:Argentum accepi, dote imperium vendidi. Ex quo ſequitur,quod cōiuncta perſona in ſpecie noſtra dici debet , ex ſententia Imolæ in d.l. poſt contractum.nume.5.Cum dixit,coniunctā perſonam in caſu noſtro cenſeri eam , cui donator imperare poteſt,iux.l.pen. ff. de bonis libert. Et rurſus ꝙ vxor amica mariti dicatur, copioſè probat Tiraq.de legib. connubial. lege quar. ta.num.16.ſunt enim ſocij eiuſdem domus. l. ſi vxor.C.de crim.expil.hęred.Quo fit,quod coniuncta perſona in ſpecie noſtra dici debet, ſicuti

tradunt

tradunt Picus in d. l. poſt contractum nu. 46.& ibidem Alciatus.num.42.& Io.Annibal.nu. 118. qui dixerunt; quod inter perſonas coniunctas
13 connumeratur & † amicus, cui donans dicitur ita per fraudẽ donare:ſicuti ſi donaſſet verè ſanguine coniuncto.

Quarta eſt coniectura,quæ ſumitur ex eo, qđ
14 ipſemet Galiardus donator,perſeuerauit †in poſſeſſione ipſorum bonorum donatorum; id quod arguit,donationem factam fuiſſe ad fraudandũ fiſcum:ſicuti in ſpecie affirmarunt Bar.in d.l.poſt contractum.nu.4.ff.de donatio.& ibidem Picus num.47.& 49.Alciatus.num.43.& Ioan.Annib. num.119.Quibus accedunt Socin. ſen. in conſi. 264.colum.2.verſi.ſeptimò,& vltimò,Decius in conſi.235.col.2.verſi.tertia præſumptio, & Boſſius in d.tit.de publicatione bonorum. num.48.
15 Nec hic repugnat clauſula illa † conſtituti, adiecta in ipſo donationis inſtrumento; quæ ſui natura operatur translationem poſſeſſionis:quia reſpondetur,illam nil operari, nec tollere præſumptam hanc fraudem:ſicuti ſcripſerunt Bar.in d.l. poſt contractum.nu.4.verſ. ſed quid ſi venditor; & reliqui omnes, vt communem teſtatur ibi *Ioã.Annibal.nu.126.*& illis accedunt Boſſius in *d.tit.de publicatione* bonorum.nu.49. in fine.& *Tiraquellus* in Tract.de iure conſtituti, in tertia *parte limit.9.num.6.*Non etiam repugnat,quod ipſa do.Flauia donataria,fuerit miſſa in poſſeſſionem actualiter,& de ea miſſione confectum fuerit publicum inſtrumentum : quia reſpondetur, etiam miſſionem illam,*fraude factam fuiſſe:*ſicuti ipſa *donatio. Et eadem militat* ratio in hac actuali miſſione, *quæ in clauſula* ipſa conſtituti.

Et fraus hæc maxime ex eo detegitur,quod ſem*per* bona hęc permanſerunt in regiſtro, & æſtimo *bonorum ipſius* Galiardi donatoris: id qđ arguit,*donationem*,& poſſeſſionis translationẽ fictam,& ſimulatam ſeu fraudulentam fuiſſe; vt ſcribunt Socin.ſen.in conſi.46.num. 7.lib.3.Pariſius in conſi.53.num.21.lib.1. Burſatus in conſ. 153.numer.30.lib.2.& Anchara. Regienſis in q. 80.num.18.lib.3.Et hoc comprobatur, quia(vt in facto præſupponitur) ipſe Galiardus ex ipſis
16 bonis donatis,percepit †ſemper fructus,& ea adminiſtrauit, ſicuti ante ipſam donationem facere conſueuerat.

Nec prædictis obſtat, quod Galiardus fuerit condemnatus ſolummodò in contumaciam : & quod propterea argui minimè poſſit fraude donatum;vt reuocari poſſit in detrimentum donatariæ,vt in ſpecie tradit Alciatus in d.l. poſt contractum.nu.31.ff.de donat. & in reſp. 125. nu. 9. Ea ratione vſus eſt Alciatus, quia contumacia
17 † inducit quandam tacitam fictamque confeſſionem.l.2.§.1.ff.de iure fiſci. & l. ſi filij. la 2. ff.de interroga. actio. At ficta confeſſio operari non debet in detrimentum donatarij, vel emptoris.l. eius,qui,in fine.vbi Bartol.ff.de iure fiſci.& idem Bar.in l.cum filius in prin.ff.de verb. oblig. ſic &
18 ſententia † lata contra contumacem,non nocet creditori.l.Præſes. C. de pigno. Non ergo hæc contumacia nocere debet donatario. Imò ſubiungit Alciat. præcitato in loco; quod etiam ſi
19 donator † ſit ſua confeſſione damnatus,cum aliter non apparet de delicto,donatario non noceat arg.l. 1.§.illud.ff. ad S. C. Syllania.Nam ſicuti ipſe donator non poſſet donationem ipſam perfectam reuocare,& reſcindi facere. l. poſt perfectam.C.de dona.quæ ſub modo; ita nec ſua confeſſione indirectè nocere poteſt. Ita dici-
20 mus,confeſſionem cedentis † non poſſe nocere ceſſionario.l.facta.§.ſi hęres.ff.ad Treb. Reſpondetur, traditionem Alciati procedere, quando de ipſo delicto nullo modo conſtat, niſi per ſolam contumaciam: ſecus ſi de eo aliquo modo, etiam ſolis coniecturis : ſicuti ipſemet Alciatus declarando doctrinam Bar.in d.l.cum filiusfam. de verb.oblig.explicat prædicto in loco.Et in caſu noſtro(vt præſupponitur in facto) de delictis a Galiardo perpetratis, conſtat ex probationib. in iudicio factis.

Quæ hactenus ſcripſi de Galiardi donatione, ſine controuerſia locum habent etiam in donatione facta a do.Raynaldo Chiauena.Nam & in eo extitit cauſa committendi delicta, & conſequenter fraudandi fiſcum. Cum p uribus enim contraxerat inimicitiam, & vir factioſus, & (ut mihi in facto prҫſupponitur) nequam erat. Et non ſolum paulo ante donationem a ſe factam, ſed etiam poſt,multa grauia delicta perpetrauit: *& propterea conijcitur ea de cauſa donaſſe, vt ſine periculo amiſſionis bonorum*,poſſet liberius delinquere.Nam publicis ex actis conſtare dicitur,quod die vltima Iulij.1578.fuit occiſus dom. Hercules Clerius,tractatu habito cum ipſo do. Raynaldo,qui quidem dom.Raynaldus die. 12. Auguſti eiuſdem anni, fecit donationem illam dom.Dominicæ matri : Deinde paulo poſt fuit accuſatus de prædicto tractatu de occidendo Cherio:Ex quo conſtat,dictum do.Raynaldum donaſſe metu imminentis accuſationis, & propterea donatio prҫſumitur facta in fraudem fiſci.Immo eſt omninò inualida,ex quo bona ſtatim erant publicanda,& fiſco deferenda,ob delicti atrocitatem. Exiſtimo enim vel ſtatuto, vel edicto Illuſtriſſimi do. Comitis eſſe cautum,qđ propter ſimilia grauiſſima crimina, publicata cẽſeantur ipſe iure bona,ex quo ſequitur,dominiũ eſſe ipſo iure deuolutum ad fiſcum.& conſequẽter d. dom. Raynaldum donare non potuiſſe.vt egregie in terminis declarat Picus in d. l. poſt contractum.nu.70.qui ſcribit,ſe ita reſpondiſſe.
21 Et admiſſo,† quod ipſo iure bona non eſſent cõfiſcata:attamen adhuc locus erit reuocationi:cũ concurrant præſumptiones fraudis, vt attigi ſupra,& infra dicemus.Ita Picus in d.l.poſt contractum.nu.78.& Io.Annibal.nu.286.

Et prҫterea eodem ann.1578.die.8.Septembris præmeditate tentauit offendere do. Vicentium Barocinum. Et die. 8. Decembris fuit formatus proceſſus,pro multis delictis ab eo perpetratis

cum alijs ſocijs: & fuit in contumaciam cõdemnatus. Et multæ ſententiæ capitales, & bonorũ confiſcationes ſecutæ ſunt. Et tandem anno 1583. fuit condemnatus pena capitali ob id, quod præmeditate quæſierit occidere do. Franciſcum Picaleam. Hæc omnia commiſsa delicta poſt donationem, manifeſte arguũt, prædictum do. Raynaldum donaſse, vt euitaret penam publicationis ſicque amiſſionis bonorum: atq. ita fraudaret fiſcum. His exiſtimo iure clarum eſse, prædictas donationes nullas eſse ipſo iure, vel ſaltem mediante ſententia reuocandas, ad commodum, & beneficium fiſci, ſicque cameræ Illuſtriſſimi do. Comitis Mirandulæ ac Concordiæ.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de futura ſucceſſione & hęreditate, non eſſe punibile, vt paciſcentes poſſint inquiri.*
2 *Pœna puniendum neminem, niſi id expreſſo iure cautum ſit.*
3 *Hæreditatem tanquam ab indigno fiſcus auferre volens, non criminali, ſed ciuili iudicio experitur.*
4 *Vendicare quid ſit.*
5 *Inquiſitio ſolum criminali in iudicio proponitur.*
6 *Teſtimonio ſingulari, etiam exiſtentis in magna dignitate non haberi fidem.*
7 *Socius criminis contra ſocium non probat.*
8 *Actus ſubſequutus, in exequutionem cauſę precedentis cenſetur.*
9 *Dos matrimonio conſtante, apud maritum etiam quo ad dominium cenſetur.*
10 *Veroſimile quod non eſt, falſi habet imaginem, & nu. 41*
11 *Tutor pupilli rem palam emens, non fit ſuſpectus.*
12 *Princeps iuſticia plenus, aduerſus legum ſanctiones quid admittere, non pręſumitur.*
13 *Princeps Dei miniſter eſt, & pro eo omnis eſt pręſumptio. num. 33*
14 *Teſtari aliquem cogere, delictum eſt punibile.*
15 *Probationes in criminalib. manifeſtę debent eſſe, & nu. 43*
16 *Fama & vox publica, vt dicatur probata quę requirantur. num. 17. cum ſeqq. & nu. 47*
21 *Fama inquiſitionem pręcedere debet.*
22 *Veritas famæ præualet.*
23 *Fama in criminalib. vt inquiſitus vel accuſatus damnetur, non ſufficit.*
24 *Inimici teſtimonio fidem non dari.*
25 *Inimicus amici mei, pręſumitur, & inimicus meus.*
26 *Alloquutio, & ſalutatio intermiſſa, ſimultates arguit,*
27 *Teſtes plures defectus patientes, omnino repelluntur, etſi cauſa alias eſſet priuilegiata.*
28 *Reconciliatione ſubſequuta, odij cauſam, & animum malum ceſſare.*
29 *Comedere & conuerſari ſimul, amicitię, & beneuolentię ſigna ſunt.*
30 *Dictum teſtis a ſe producti & approbati impugnare quis non poteſt.*
31 *Preces principum minę dicuntur.*
Et quando dicantur mandata, & coactiones. nu. 32
34 *Conſilium vbi vtile datur, non poteſt conſiderari dolus.*
35 *Dolus non arguitur, quando ei qui doli arguitur, damnum inferretur.*
36 *Dolus veritati repugnat, nec dicitur committi, vbi id quod verum eſt, dicitur aut aſſeritur.*
37 *Teſtamentum non lectum eſſe teſtibus, qualis dicatur eſſe defectus.*
38 *Notarij rogitus non pręſumitur, ſi in protocollo ſuo ordinario, teſtamentum non deſcripſerit.*
39 *Scriptura in protocollo non deſcripta, in authenticam formam redigi non poteſt.*
40 *Teſtatorem allicere precibus, & blanditijs, ad ſe inſtituendũ, cuilibet licitum eſt.*
42 *Teſtari aliquem prohibens, quas pœnas luat.*
44 *Teſtandi prohibitionẽ quæ impedimenta inferant. & nu. 49*
45 *Teſtis de auditu, & ſingularis, non probant regulariter.*
46 *Teſtes de auditu, quando præſumptionem faciant.*
48 *Teſtamentum fauore pię cauſę, coram duob. teſtibus, valere.*
50 *Cuſtodiam adhibere ęgroto, qua de cauſa poſſint agnati.*
51 *Actus & verba in dubio, referenda ſunt ad licitum, & permiſſum.*
52 *Permiſſo aliquo, permiſſa cenſentur ad effectum illius neceſſaria.*
53 *Deſiderium, ne teſtamentum immutetur, in quo quis ſit inſtitutus heres, a lege non eſt improbatum.*
54 *Teſtari aliquem quis dicatur prohibuiſſe, aut quando.*
55 *Fama bona probata teſtimonio multorum fide dignorum omnem tollit doli ſuſpicionem.*
56 *Confeſſio ſacramentalis detegi non debet a Sacerdote.*
57 *Dolus adſcribi non poteſt, ei, qui etſi voluiſſet, neceſſitati tamen ſuccurrere non potuiſſet.*
58 *Medicum non adhibens laboranti morbo incurabili, vtrum ſucceſſione priuandus.*
59 *Vaſallus dominum vulnere læthali ſaucium derelinquens, an feudo priuetur.*
60 *Succeſsione inteſtati, ingratitudinis ratione nemo priuatur.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS *dom. Bernardinus Sabbatellus Feroſempronienſis, cum odio proſequeretur do. Io. Antonium fratrem; & eo defuncto do. Io. Baptiſtam nepotem ex fratre prædicto, condidit teſtamentum, in quo hæredem fecit Montem pietatis, nulla nepotis mentione facta. Deinde anno 1576. quo ſæuiebat peſtis Venetijs, præpoſitus fuit dictus dom. Bernardinus, vt cuſtos eſſet portæ ciuitatis, ne quid infectum peſte in ciuitatæ inferretur. Et cum eſſet accuſatus ac etiam in vinculis ob id coniectus, quod paſſus eſſet in Ciuitate importari quaſdam Lanas infectas, do. Io. Baptiſta nepos, ſua diligentia, & opera effecit, vt e carcere liberaretur. Quo factum eſt, vt ipſe do. Bernardinus grati beneficij accepti memor, ac etiam humaniſſimis ſuaſus literis Sereniſsimæ D. D. Duciſſæ Vrbini, adeo in gratiam receperit ipſum dom. Io. Baptiſtam, vt reuocato primo teſtamento eum hęredem fecerit. Verum maleuolorum quorundam accuſationibus delatum eſt; prædictũ dom. Io. Baptiſtam, pacto prius inito cum do. Co-*

mite

mite Ioanne de Tomaſijs Piſaurienſi genero ſuo, de futura ſucceſſione, & hæreditate dicti do. Bernardini, eum teſtari, & ſe hæredem inſtituere cōpuliſſe Et dolum ac fraudem ab ipſo do. Io. Baptiſta commiſſam his rationibus, & argumentis detegi affirmarunt. Quod ipſe do. Ioā. Baptiſta curauerit primum ipſum do. Bernardinum in carcere conjectum in alium arctiorem detrudi, & deinde ex illo eductam cuſtodiri in propria domo, ut tædio affectus tandem reuocaret primum teſtamentum, & ſe hæredem faceret. Quod ſuppreſſerit liberationem ipſius do. Bernardini e carcere conceſſam a sereniſſimo do. D. Duce Vrbini. Quod impedierit notarium & teſtes, ne accederent ad ipſum domin. Bernardinum, ut poſſet liberè teſtari. Quod do. Io. Baptiſta appoſuerit etiam cuſtodiam armatorum, ne quis addo. Bernardinū ingrederetur. Quod etiā impedierit ipſum do. Bernardinum in extremis laborantem peccata ſua Sacerdoti cōfiteri; ac demum, quod non adhibuerit medicos; & neceſſaria non ſubminiſtrauerit. Et propterea præ tendunt accuſatores, prædictum do. Bernardinum non ſolum iudicari debere indignum ſucceſſione, reſciſſo prædicto ſecundo teſtamento, ſed etiam ſancitis a lege pęnis puniri; ac declarari Montem ipſum Pietatis hæredem inſtitutum, hæreditatem conſequi debere.

Quæritur, quid iuris.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXI.

PROPOSITA facti ſpecies plures habet dubitationes, quæ enucleandæ atque diſſoluendæ ſunt. & de quibus interrogatus, docte, & acute reſpondit præſtātiſſimus do. Hieronymus Alauolinus, quem fratris honorandi loco habeo.

Prima eſt, an pactum de futura ſucceſſione, & hæreditate alterius contineat delictum punibile, ita vt inquiri poſſint ipſi paciſcentes? Secunda eſt, admiſſo citra veri præiudicium, prædictū pactum eſſe punibile, an teſtibus, vel alijs probationibus probatum fuerit dictum Io. Baptiſtam iniuiſſe pactum ſic cum do. Comite Ioanne eius genero de hæreditate do. Bernardini patrui ſui? Tertia eſt, an probatum fuerit, do. Io. Baptiſtam compuliſſe do. Betnardinum reuocare primum teſtamentum, & ſe hæredem facere. Quarta eſt, an probatum fuerit, do. Io. Baptiſtam prohibuiſſe do. Bernardinum ægrotantem denuò libere teſtari, ita quod ipſe do. Io. Baptiſta inciderit in pęnam a lege ſancitam contra eum, qui prohibet aliquem teſtari. Quinta eſt, an probatum fuerit, do. Io. Baptiſtam prohibuiſſe, ne do. Bernardinus in extremis laborans, confiteretur peccata ſua Sacerdoti? Vltima eſt dubitatio; an conſtet, do. Io. Baptiſtam non ſubminiſtraſſe, neceſſaria do. Bernardino ægrotanti?

Primę dubitationi reſpōdendum eſt, pactum
1 † de futura ſucceſſione, & hæreditate non eſſe punibile, vt inquiri poſſint ipſi paciſcentes. Nam conſtitutio Iuſtiniani in l. vlt. C. de pactis, ſolùm prohibet hæc pacta, & nullius eſſe effectus decernit: & ſic paciſcentes ea ſucceſſione ſibi deinde delata tamquam indignos priuari. Et nullā aliā pęnam vel corporalem vel pecuniariam indicit. Ex quo ſequitur, quod nec iudex aliquis pœnā infligere poteſt. Eſt enim vera etſi vulgaris illa iu
2 ris ſententia, nemine eſſe puniendum pęna † aliqua, niſi expreſſo iure cautum ſit. l. at ſi quis. §. Diuus. ff. de religio. & ſumpt. fune. & §. igitur, in auth. de non eligen. ſecundo nuben. & latiſſime diſſerui in lib. 2. de arbitrarijs iudicū. caſu. 276. Non ergo formanda erat inquiſitio hac de re cōtra ipſum do. Ioan. Baptiſtam: ſed potius agendū iudicio ciuili, vt relaxaret ipſa bona tamquam ea ſucceſſione indignus. Nam quādo fiſcus, (cuius hoc competit, ſicuti poſt alios tradit Cagnolus in d. l. vlt. numer. 48. & num. 74.) vult auferre
3 hæreditatē ab aliquo tamquam ab indigno, † nō iudicio criminali; ſed ciuili experitur, vt probat tex. l. vltim. ff. de his, quibus vt indignis; dum vtitur illo verbo, vendicatur, quod ciuilem actionem ſignificat. l. per diuerſas. C. mandati, vbi glo.
4 & Docto. & vendicare † rem is dicitur, qui actione ex teſtamento eam petit. l. peculium. ff. de peculio. Et contra indignos agi ciuiliter petitione hæreditatis, reſp. poſt alios Corneus in conſilio 209. numero nono, & vndecimo, libro ſecundo. Ex quo ſequitur (vt dixi) formari non debuiſſe
5 inquiſitionem: cum illa † ſolum proponatur in iudicio criminali, ſicuti ſcribunt Baldus in l. ſancimus, C. de ſacroſan. eccle. & alij, quos recenſet Angelus Aretinus in Tractat. maleficiorum. in verbo, Hæc eſt quædam inquiſitio. numer. 33. Et hinc fortius ſequitur, hanc ob cauſam carcerari minime debuiſſe. do. Ioā. Baptiſtam.

Secunda eſt dubitatio, an teſtibus, vel alijs probationibus conſtet, prædictum pactum de futura ſucceſſione initum fuiſſe inter dictum do min. Ioan. Baptiſtam, & dom. Ioannem eius generum? Et reſpondendum eſt, nullo modo conſtare. Nam probationes, quæ ex parte fiſci adductæ ſunt, nil penitus concludunt.

Primò enim adducitur teſtimonium Ludouici Mariani, qui atteſtatus eſt, ſe audiuiſſe a do. Ioanne genero dicti domin. Ioan. Baptiſtę, quod ipſe ſocer ſuus fuerat conſecutus hæreditatem dicti domini Bernardini, & quod nihilominus ei non ſeruauit datam fidem, quod ſcilicet eueniente caſu ſucceſſionis, partem ei feciſſet, ex

quo ſuo fauore & medio ſucceſſionẽ obtinuit.
Reſpondetur huius teſtimonium nil omnino
probare. Et primò quidem, quia teſtis eſt ſin-
gularis de his prolatis verbis à Domino Ioanne.
Non enim extat alter teſtis, qui aſſeruerit, ſe hęc
audiuiſſe ab ipſo Domino Ioanne. Qua ex re
ſequitur, teſtem hunc, vt ſingularem, nil proba-
re. l. iuriſiurandi. C. de teſtibus. Imò nec ſingulari
6 teſtimonio † exiſtentis in magna dignitate, ut
puta Epiſcopi, ac etiam Cardinalis adhibenda
non eſt fides. Barba. in conſ. 19. colum. penult.
lib. primo. & late Plotus in l. ſi quando. nu. 762.
C. vnde vi.
Præterea, & ſecundò eſt teſtis de auditu ab ip
ſo Domino Ioanne, & ideò ſicuti nulla fides hac
in re adhiberetur ipſi D. Ioanni, ſi hoc ſuo ipſo
ore atteſtatus fuiſſet, ita nec credendum eſt huic
teſti referenti. Quod D. Ioanni non eſſet adhi-
benda fides, uel ex eo conſtat, quod eſſet ſuſpe-
ctus: quia videretur depoſuiſſe odio ipſius Do.
Io. Baptiſtæ, qui promiſſa non ſeruaſſet: atque ita
de ſuo intereſſe ageretur. Et accedit, quod ſi ita
paciſci, eſt, ut fiſcus præſupponit, delictum: So-
7 cius criminis † non probat contra ſocium. ut ſcri
pſi in lib. 2. de arbitra. iudicum. caſu 474. nu. 18.
vbi multorum auctoritates congeſſi.
Secundò adducitur coniectura ex eo deſump-
ta, quod D. Ioan. Baptiſta mortuo dicto D. Ber-
nardino, tradidit dicto D. Ioanni prædia ſita in
territorio Senogalliæ. Id quod cenſetur factũ
in executionem prædicti pacti de diuidenda hæ
reditate D. Bernardini. Ita enim dicimus, quòd
8 actus † ſubſecutus præſumitur factus in execu-
tionem cauſæ præcedentis. l. quædam mulier.
ff. de rei uend. & reſpondit Crauet. in conſil. 284.
numero ſexto.
Reſpondetur primò, manifeſte conſtare Do.
Ioan. Baptiſtam tradidiſse prædicta prædia Do.
Ioanni genero pro augmento dotis filiæ ei nu-
ptæ. Id quod non acceptaſſet D. Ioannes, ſi ſuo
iure ſibi deberi, & non uxori exiſtimaſſet. Et ſi
9 enim dos † conſtante matrimonio, etiam quò ad
dominium cenſeatur eſſe apud maritum, l. doce
ancillam. C. de rei vend. cum ſimilibus: attamen
ſoluto matrimonio per mortem mariti, dos mu
lieri, uel dotanti reſtituitur, vt eſt manifeſtum,
& probat l. dos à patre. vbi glo. & Docto. C. ſo-
luto matrimonio. Et propterea nihil, aut ſaltem
quid modicum conſecutus fuiſſet Do. Ioannes
ex tam opulenta hæreditate. Quod ergo uериſi-
10 ſimile † non eſt, imaginem habet falſi, vt ex Bal-
di & aliorum ſententia ſcribunt Iaſon in l. ſi ex-
traneus. nu. 6. ff. de condi. ob cauſam, & alij multi
a me congeſti, in Commentarijs de arbitrarijs iu
dicum. lib. 2. caſu 85.
Reſpondetur ſecundò, aſſignationem hanc
factam fuiſſe palàm in Ducali Palatio Vrbini.
Quod ſane factum palàm tollit omnem ſuſpi-
cionem. l. ultima. ff. de ritu nuptia. & ideò dici-
11 mus, ſuſpectum non reddi † tutorem, qui rem
pupilli palàm emit. l. non exiſtimo. ff. de admini
ſtratio. tuto. ubi Bartolus & reliqui. Et multa
his ſimilia congeſſi in præcitatis Commentarijs,
de arbitrarijs iudicum. libro ſecundo, caſu 244.
Et tantò magis hoc locum habet, cum aſſignatio
hæc facta fuerit præſente Sereniſſimo D. Duce
Vrbini, qui ſicuti optimus, & iuſtiſſimus Prin-
ceps eſt, ita paſſus non fuiſſet quid fieri aduer-
ſus legum ſanctiones, & præcepta. Eſt enim,
præſumptio pro principe, quod ſcilicet ſit iuſti-
12 tia † plenus, & rectitudo in eo claro lumine per-
fulget, epiſtola inter claras. C. de ſumma Trinit.
13 & fide catholica. Nam Dei † miniſter, eſt prin-
ceps, ut ſcriptum reliquit Plutarchus de doctri-
na principum.. Et ſummam eſſe præſumptionẽ
pro principe, ut iuſte agat. gloſ. in l. relegati. ff.
de pœnis, & late diſserit Alciatus de præſump.
reg. 3. præſump. 8.
Et demum credendum non eſt, quod Dom.
Dux paſsus id fuiſset contra propriam utilita-
tem, ex quo (ut diximus ſupra ex Cagnolo) ſi pa
ctum ita fuiſset initum de hæreditate Domini
Bernardini inter prædictos Dominos Ioan. Ba-
ptiſtam, & Dominum Ioannem. Non enim prę-
ſumitur quis iactare ſuum. l. cum de indebito. ff.
de probat. cum ſimil.
Tertia eſt dubitatio, an probatum fuerit, Do
minum Ioannem Baptiſtam compuliſse Domi-
num Bernardinum reuocare teſtamentum, in
quo hęredem fecerat Montem pietatis, & ſe in-
ſtituere? Et reſpondendum eſt, probatum non
fuiſse. Nam probationes deductæ nil conclu-
dunt. Quod ut facilius demonſtrem, aliqua
præmitto, ac primum, quòd cogere aliquem
14 † teſtari, eſt delictum punibile, ut ſcribunt om-
nes in l. vltima. ff. ſi quis aliquem teſta. prohib. &
probat clare tex. in l. prima. C. eodem. ubi *Baldus*
numero nono. Et propterea clariis & manife-
ſtis probationibus debet probari. Cum in crimi-
15 nalibus † probationes eſse debeant clarę & ma-
nifeſtę. l. ultima. C. de probat. Ita in ſpecie prope
ad probandum, prohibitionem alicui factam, ne
teſtaretur, reſponderunt multi, quos referam
infrà in quarta dubitatione.
Præmitto etiam ſecundò, quòd coactio hæc
debet eſse facta eo metu, qui cadere poſset in ui
rum conſtantem. Ita in ſpecie docuit *Bartolus*
in l. vltima. numero quarto. ff. ſi quis aliquem te-
ſtari prohib. quem ſecuti ſunt Baldus in l. prima,
columna ſecunda, nume. octauo, verſic. quęro,
quę coactio. C. eodem. & ibidem Salicetus in
quęſt. penult. & Corneus colum. 2. verſ. in textu,
ibi, compulſus. Idem Corneus in conſil. 56. in fi-
ne. lib. 1. in conſilio 209. nu. 27. & in conſ. 150. nu
me. 16. lib. 2. Pariſius in conſ. 67. num. 41. lib. 3. &
idem ego ipſe ſcripſi in Commentarijs, de arbi-
trarijs iudicum. li. 2. caſu 395. nu. 32.
His pręmiſſis diſseramus nunc de probationi
bus deductis à fiſco ad probandum hanc coa-
ctionem.

Primò deductum fuit, quod D. Ioa. Baptiſta ope;& auxilio D. Ioannis, curauerit D. Bernardinum carcerari, ob non diligenter cuſtoditam Ciuitatis ianuam, tempore peſtis, & quod curauerit ipſum do. Bernardinum deinde relaxari, & domum carceris loco aſſignari, id quod dolo, & fraude aſſeritur factum, vt ipſe do. Bernardinus, reuocaret prędictum teſtamentum. Et hoc de facto atteſtati ſunt multi teſtes, qui de uoce, & fama depoſuerunt.

Reſpondetur primò, prædictam uocem, & famam prolatam non fuiſſe. Nam plura concurre-
16 re debent ut publica † vox, & fama dicatur probata. Requiritur primò, quod teſtes dicāt, quod
17 fama ſic eſſet apud maiorem † partem hominū illius loci, vt ſcribunt Bartol. in l. de minore. §. plurimum. num. 14. & numer. 19. ff. de quęſtion. Alexan. in conſi. 72. numero 7. lib. 1. Corneus in conſi. 68. num. 5. lib. 2. Latè Craue. in conſi. 41. numer. 5. qui reſpondit, nec etiam ſufficere ſi teſtes dicant, ſe audiuiſſe a tali, & tali, & alijs multis: ſed debent dicere, ſe publice audiuiſſe. Idem Craue. in conſi. 260. numero ſeptimo, verſic. tertiò reſpondetur. Requiritur ſecundò, quod fama
18 † originem habuerit a perſonis honeſtis, & fide dignis. Ita Bartol. in dicto §. plurimum. num. 15. Aret. in conſi. 73. nume. 13. Pariſius in conſi. 23. num. 265. lib. 1. & in conſi. 153 num. 12. lib. 4. Et hæc qualitas, quod a perſonis fide dignis ortum habuerit, probari debet, nempe, quod illę perſonę honeſtę, & fide dignę eſſent: ſicuti multorum auctoritate reſpondit Craue. in d. conſi. 41. nu. 1 & in conſi. 249. colum. vlt. verſic. item in caſibus. Et illi addo Ludouicum Catum in conſi. 99. nu. 35. inter conſilia Criminalia diuerſorum, lib. 1. tomo primo. Requiritur tertiò, quod ij teſtes de
19 fama deponentes, † ſint omni exceptione maiores. Ita poſt Iaſonem, & Decium reſpondit Crauet. in d. conſil. 249. nume. decimoquarto. Re-
20 quiritur quartò, quod teſtes iſti † reddant rationem ſui teſtimonij, etiam ſi non interrogentur de ratione ipſa: ſicuti reſpondit Crauet. in d. conſ. 249. colum. vlt. verſ. item ad probationem: qui huius ſententiæ recenſet Decium. Illis accedunt Ruinus in conſil. 158. num. 24. lib. 5. Ludo. Catus in d. conſ. 99. nu. 35. & Afflictus in deciſ. 277. & in deciſ. 361. nume. 34. Hęc requiſita non cōcurrunt (quantum ex ipſis atteſtationibus & actis mihi videre licuit) hic in caſu. Non enim teſtes iſti, qui de fama ſunt atteſtati, dixerunt à maiori parte hominum Forſempronii ſic audiuiſſe: Nec quod à tali & tali publicè. Non etiam conſtat quod à fide dignis & honeſtis perſonis exorta fuerit prędicta fama. Imò creditur, quod auctores falſę huius famę, fuerint perſonę minus honeſtę minuſque fide dignę: Sicuti illa Sātina famula D. Bernardini, à Gaſpare de Augubio & Iulia eius uxore. Qui (ut in facto prępſuppponitur) ſunt admodum uiles & turpes perſonę & inimici ipſius Do. Io. Baptiſtę. Et pręterea non conſtat, quod teſtes de fama hac deponentes ſint omni exceptione maiores: cum de qualitate hac nil dictum probatumq; fuerit.

Reſpondetur ſecundò, quod predicti omnes teſtes ſuper fama examinati ſunt poſt inquiſitio-
21 nem inſtitutam. Et ob id non probant: cum † fama præcedere debeat inquiſitionem. Ita Ancharan. in conſ. 253. nume. ſecundo. Et Angelus Aret. in trac. maleficiorum in verbo. Quod fama publica præcedente. nu. 4.

Reſpondetur tertiò, quòd etiamſi concedimus probatam fuiſſe prædictam famam: attamē
22 nil illa prodeſt aduerſus veritatem, † quæ ei prę ualet; vt ſcribunt Bartolus in dicta l. de minore. §. plurimum. nume. 30. & reliqui ſequuntur.

Porrò hoc in caſu conſtat, Præfectos ciuitatis, qui tempore peſtis præerant ipſi ciuitati, fuiſſe illos, qui denuntiarunt, prædictum Dominum Bernardinum permiſiſſe inuehi in ciuitate lanas peſte infectas. Et ipſemet Prætor ciuitatis, qui D. Bernardinum carcerari fecit, atteſtatur; quod D. Ioan. Baptiſta nihil ſibi dixit, de carcerando ipſo Domino Bernardino. Et quod facilè ſibi fuit inuenire culpam ipſius Domini Bernardini ob cuſtodiæ defectum. Conſtat ergo falſam eſſe famam illam, quod D. Ioan. Baptiſta in cauſa fuerit, vt Dominus Bernardinus carceraretur.

23 Reſpondetur quartò, famam † in criminalibus non ſufficere, vt inquiſitus, vel accuſatus damnetur. Ita in ſpecie reſpondit Socin. iun. in conſil. 148. nume. 46. lib. ſecundo. & dicemus infra in quarta dubitatione.

Secundò adducitur teſtimonium Peruzzini Procuratoris fiſci, eo tempore, quo Dominus Bernardinus fuit carceratus: qui quidem Peruzzinus atteſtatus eſt, quòd D. Io. Baptiſta pluries eo tempore ſibi dicebat, quod in cauſa contra ipſum Dominum Bernardinum procederet, *uiuamente, e ſenza riſpetto. Et ch'eſſo Gio. Battiſta moſtraua affettione alle coſe del fiſco.* Hoc idem de D. Comite Ioanne genero D. Ioan. Baptiſtæ eſt atteſtatus Dominus Franciſcus Papius, qui eo tēpore erat iudex ciuitatis Forſempronij.

Reſpōdetur primo, hos teſtes eſſe ſingulares, & ob id non probant. l. iuriſiurandi. in fine. C. de teſtib. cum aliis ſupra allegatis, & teſtimonium Domini Papii de perſona Domini Comitis Ioānis, etiamſi probaret, nihil tamen nocere poſſet D. Ioan. Baptiſtæ, vt in ſpecie reſpondit Corn. in conſ. 209. nu. 25. verſ. nam coactio. & nume. 28. libro ſecundo.

Reſpondetur ſecundò, repelli Peruzzinum teſtem cauſa inimicitiæ. Eſt enim certum, te-
24 ſtimonio † inimici non eſſe adhibendam fidem, vt ſcribunt Bartolus in l. quæſtionibus. ff. ad legem Iuliam Maieſta. Albericus in l. famoſi. ff. eodem. Alexander in conſilio 126. in fine. libro quarto. & Grammaticus in conſilio quadrageſimoſexto, numero octauo. in criminal. & late diſſerui in lib. primo, de arbitr. iudi. q. 28. Atqui hic Peruzzinus inimicus eſt Do. Ioan. Baptiſtæ. Ergo eius teſtimonio non eſt adhibenda fides.

Illa minor propoſitio probatur ex multis. Et
primò,quia cum dom. Comite Ioanne genero
dicti domin. Ioan. Baptiſtæ exorta eſt grauis
contentio cauſa nuptiarum dominę Virginiæ;
qua in contentione minæ interceſſerunt ſatis
graues. Ex quo ſequitur, quod ſicuti Peruzzinus
odio proſequebatur domin.Ioannem, quod ita
inimicus fuerit ſitque domin. Ioan. Baptiſtæ:
25 Cum inimicus † amici mei præſumatur & me-
us inimicus; vel ſaltem ſit mihi ſuſpectus; ſicuti
poſt alios ſcribunt Decius,& Cagnolus in l.cõ-
ſilij.§.ſocij.ff.de regul. iuris. & idem Decius in
conſi.674.num.10.

Prętereà,& ſecundò, Peruzzinus nec alloqui
26 tur, † nec ſalutat, vt facere conſueuerat,ipſum
dom.Ioan.Baptiſtã; pręſumitur ergo eius inimi-
cus;ſicuti affirmant gloſ. in cap. cum Adrianus.
62.diſtinct. Abbas in capit. cum ſuper. de offic.
delega. & ibi Decius, numero quarto, idem in
conſilio 64.numero ſexto,& Marſi.in l.1.§.præ-
terea.nu.8.de quæſtio.

Reſpondetur tertiò, quod prædictum teſti-
monium Peruzzini vel non eſt veriſimile,vel in-
dignum,cui nulla fides penitus adhibeatur. Aut
enim(vt rectè dicebat dom. Alauolinus conſul-
tor ſuo in reſponſo) Peruzzinus vult dicere,ver-
ba illa ab eo relata,fuiſſe ſibi dicta a dom. Ioan.
Baptiſta palam; aut ſecreto:ſi dicit palam, non
eſt id veriſimile. Cum credendum non ſit dom.
Ioan.Baptiſtam fuiſſe tantæ imprudentię; vt pa-
lam,& coram multis protulerit verba illa, quæ
facilè ad dom. Bernardini aures perueniſſent.
Et quibus magis,& magis confirmatus fuiſſet eo
in odio,quo proſequebatur ipſum domin. Ioan.
Baptiſtam, cui nec profuiſſet quodcumque de-
inde adhibitum,& pręſtitum officium liberatio-
nis e carcere. Nam verè exiſtimaſſet ſuam illam
liberationem arte,& colore quodam quæſito ab
ipſo dom.Ioan.Baptiſta impetratam. Et propte-
reà teſtamentum illud primum non reuocaſſet:
Non eſt ergo veriſimile,quod dom.Ioan.Bapti-
ſta protulerit palam prædicta verba. Huic er-
go teſtimonio non veriſimili non eſt adhibenda
fides,ſicuti ſcribunt Decius in conſi.596. nu. 7.
& 8.Socin.iun.in conſi.193.numero 11.lib.2.&
Craue.in conſilio 75.numero 22.& Gramma.in
conſ.28.numero quarto,in criminalibus.Si verò
Peruzzinus dicet,prædicta verba fuiſſe ſibi dicta
ſecretò a domin.Ioan. Baptiſta,tunc conſtat ip-
ſum Peruzzinum eſſe ſingularem, ex quo con-
teſtem non habet. Non ergo ei credendum eſt,
vt ſæpius diximus. Prætereà ſiue palam ſiue clã,
& ſecreto ſibi dicta fuiſſe illa verba aſſerit Peruz
zinus, ſemper veriſimile id non eſſe,dicendum
eſt.Non enim eſt veriſimile,quod domin. Ioan.
Baptiſta,ſi affectabat hęreditatem ipſius domini
Bernardini, quod curauerit eum præhendi, &
carcerari ob crimen non cuſtoditæ portæ ciui-
tatis tempore peſtis:cum ſic delinquenti indicta
eſſet pęna capitalis, & publicationis bonorum.
Nam hoc modo curaſſet domin. Ioan. Baptiſta
ſuum omninò detrimentum, id quod a veriſimi
li longè abeſt. Ita quoque reſpondetur teſtimo-
nio domini Franc.Papij.Quod quidem teſtimo-
nium etiam euitatur,quia loquitur ſolùm de per-
ſona do.Comitis Ioannis.

Quartò adducitur teſtimonium multorum
teſtium,nempè Santinæ; Antoniæ, Iuliæ, Ga-
ſparis & Cæſaris, qui atteſtati ſunt,domin. Ioan.
Baptiſtam inſtigaſſe, & compuliſſe dom. Bernar
dinum ad reuocandum prædictum teſtamen-
tum eo adhibito metu, quod ſi non reuocaſſet,
puniretur pęna capitali,& amiſſionis bonorum:
ſi vero reuocaſset,quod curaſset medio do.Co-
mitis Ioannis generis eum liberari.

Reſpõdetur primò, prędictis teſtibus nullam
eſse adhibendam fidem; cum plures patiantur
defectus. Nam inimici ſunt ipſius do. Ioan. Ba-
ptiſtę,ſunt viles,ac crimínoſi:ſicuti in facto prę-
27 ſuppoſito probatur. Et certum eſt,teſtes † omni-
nò repelli,quando patiuntur plures defectus, ſi-
cuti reſponderunt poſt alios Pariſius in conſi.2.
num.85.lib.4.& Craue.in conſi.6.nume.55.Imò
locum habet etiam ſi cauſa alias eſset priuilegia
ta,ac etiam ſi aliter veritas haberi non poteſt:ſic
reſpondit Gramma.in conſi.45.numer.22. & in
conſilio 58.numero decimo tertio,in criminal.

Reſpondetur ſecundò, prędicta teſtimonia
nil concludere. Illa enim Santina ſolùm dixit,
quod domin. Bernardinus conſueuerat dicere,
quod nolebat dom. Ioan. Baptiſtam habere ali-
quid ex ſuis bonis. Idem atteſtati ſunt Cæſar, An
gelus, & *alij multi, qui* tamen non atteſtantur
de prædictis verbis(vt dicitur) prolatis a do. Io.
Baptiſta. Et *prætereà non expreſſerunt* ij teſtes,
quo tempore *prolata fuerint* prędicta verba, an
ſcilicet etiam poſt liberationem do. Bernardini
e carcere, factamque reconciliationem inter eũ
& do. Io. Baptiſtam. Et propterea *nil penitus* cõ
28 cludunt. Nam ſubſecuta † reconciliatione ceſſat
cauſa odij, & conſequenter malus ipſe animus
ex eo conceptus, ſicuti notiſſimum eſt. Et quod
ſubſecuta liberatione e carcere do. Bernardinus
in ſui gratiam receperit ipſum do. Io.Baptiſtam,
multorum teſtimonio ſatis manifeſtè conſtat,&
præſertim teſtimonio Io.Mariæ qui affirmat,qđ
quando do. Bernardinus habebat domum pro
carcere, pluries vocari fecit do. Io. Baptiſtam, vt
calculum ſuum conficeret cum ſuis agricolis
Caſtri. Et quod ipſe domin. Ioan. Baptiſta una
cum ipſo teſte, comedebat cum ipſo dom. Ber-
nardino. qui quidem actus ſigna ſatis manifeſta
29 prębent amicitię † & beneuolentię. Et huius te-
30 ſtis fidem improbare non poteſt fiſcus,† qui eum
produxit, & approbauit. iuxta l. ſi quis teſtibus.
C.de teſtibus, & ea, quę ſcribunt ibi gloſsa, &
Doctores,& reſponderunt Socinus in conſilio
ſexageſimonono, numero vndecimo, libro pri-
mo, & Pariſ.conſi. 88. numero 84. libro tertio.
Huius teſtimonium iuuatur teſtimonio etiam
Aſcanij, & Hieronymi Oddi,qui idem ſunt at-
teſtati.

Reſpon-

Reſpondetur tertiò, admiſſo, quod prædicta Santina & reliqui ſupra relati teſtes atteſtati fuiſſent de verbis illis prolatis a D.Io.Baptiſta ad terendum do.Bernardinum, attamen de non veriſimili depoſuiſſent. Non enim veriſimile eſt, quod ſi do.Bernardinus innocens erat à crimine, quo fuerat inquiſitus, quia potuiſset obtinere liberationem a ſereniſſ.D.Duce, de cuius optima iuſtitia diximus ſupra. Et præſertim medianteauxilio & fauore ſereniſſimæ do.Duciſſæ, quæ eum ſummopere diligebat.

Quintò ad probandum hanc compulſionem & coactionem adducuntur literæ ſereniſſimæ do.Duciſsæ, quæ curante ipſo domino Io.Baptiſta, datæ fuerunt Præfectis Montis Pietatis iam hæredis inſtituti. Quibus ipſos Præfectos admonebat, vt aduerterent, quod audierat teſtamentũ factum a do.Bernardino eſſe defectiuum, & propterea eos cohortabatur, vt ſi opus fuiſset dom. Bernardino conficere aliud teſtamentum, eis cõmendat do.Io.Baptiſtam. Hæ dom.Duciſsæ preces & commendationes vim habere dicuntur

31 coactionis: cum preces † principum dicantur minæ. glo. in l. 1. §. 1. ff. quod iuſsu. Baldus in l. ſi mandator. ff. quod cum eo, & Decius in conſ. 219. numero 2. & propterea appellantur veteri prouerbio, præces armatæ, vt ſcripſit auctor Chiliadis in quinta Chiliade, centuria prima, in verbo, preces armatæ. Et præterea his literis arguit fiſcus dolum dom.Io.Baptiſtę, quod ſcilicet hac techna voluerit decipere dom.Bernardinum, ei perſuadendo, quod teſtamentum illud eſset defectiuũ, & propterea nouum conderet, & ſe hæredem inſtitueret.

Reſpondetur primo, quod literæ ſereniſſimæ dom. Duciſsæ nullam omnino continent coactionem, ſed bonam & ſanctam monitionem. Nam ſolùm admonet eos, vt aduertant, an teſtamentum ſit defectiuum: & quod ſi opus erit do. Bernardino aliud conficere, eis commendabat ipſum dominum Io.Baptiſtam. Admonitio facta fuit pro commodo & vtilitate ipſius Montis inſtituti. Si quidem cupiebat domina Duciſsa inſtitutionem eſse debere validam pro ipſo Monte. Cohortatio vero & commendatio facta fuit pro vtilitate domino Io.Baptiſtæ, vt ſcilicet dominus Bernardinus teſtator ei aliquod legatum (vt par omnino erat) relinqueret. Præſupponebat enim domina Duciſsa, Montem ipſum omnino futurum hæredem, & dominum Ioannem Baptiſtam legatarium. Hoc vel ex eo conijcitur, quia ſi domina Duciſsa voluiſset in detrimẽtum Montis fauere domini Io. Baptiſtæ, non dediſset literas Præfectis Montis; ſed ipſi domino Bernardino, vel nuncio aliquo eum cohortata fuiſset, vt aduerteret, quod cum ſuum teſtamẽtum eſset defectiuum, aliud conderet, & quod memor eſset domini Io. Baptiſtę, quem ei commendabat. Dedit ergo domina Duciſsa literas illis Præfectis, quia pro conſtanti præſupponebat, Montem conſequi debere hæreditatem. Et commendatio hæc facta illis Præfectis pro domino Io.Baptiſta nullo modo continet coactionem. Nam tunc preces principum ſunt manda-

32 ta & coactiones, quando † ſunt tyrrani; ſicuti reſpondit Decius in dicto conſilio ducenteſimodecimonono, numero ſecundo. & quando conſueuerũt minas ſuas exequi, iuxta ea, quæ docuit Bartolus in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi Prætori. numero quarto. ff. de operis noui nuntiat. & ibidem Alexander numero ſeptimo. Et in ſpecie Socin. iunior in conſilio centeſimoquadrageſimooctauo, numero quadrageſimoſecundo, libro ſecundo, & Pariſius in conſilio ſexageſimoſeptimo, numero quadrageſimoſecundo, libro tertio, qui ambo de eadem facti ſpecie interrogati, reſponderunt, minas eius, qui dicebatur prohibuiſse aliquem teſtari, dici non poſse intuliſse iuſtum metum, quando is non conſueuit exequi ſuas ipſas minas. Id quod nullo modo dicendum, vel excogitandum eſt de ſereniſſima ipſa domina Duciſſa, quæ & bonitate & vitæ ſanctitate conſpicua

33 eſt. Et pro Principe eſt † omnis præſumptio, ꝙ ſcilicet bonus ſit & iuſtitia plenus, vt attigi ſuprà.

Non etiam conſiderari poteſt aliquis dolus, vt in fine argumenti deducebatur. Nam dolus potuiſset conſiderari & dici, quando perſuaſum fuiſset ipſi domino Bernardino, quod teſtamentum illud eſset inualidum, & propterea aliud cõderet, hæredemque faceret ipſum dominum Io. Baptiſtam. Non autem dici poteſt dolus admonendo, vt aduerteret, an teſtamentum eſset defectiuum, & quod ſi aliud faceret, commendabat ei dominum Io.Baptiſtam. Hoc enim ſecundo in caſu dominus Bernardinus relinquitur in ſua libertate, vt denuo hęredem faciat ipſum Montẽ pietatis: & propterea Mons pietatis nullum ſenſiſset damnum, imo potius commodum, quia inſtitutio de eo facta, valida noua diſpoſitione fuiſſet reddita: dolus ergo non poteſt conſiderari,

34 vbi vtile † datur conſilium, iuxta ea, quæ omnes ſcribunt in l. conſilij. ff. de reg. iur. & ſenſit Crau. in conſi. 319. nu. 8.

Præterea dolus diceretur, quando fuiſset perſuaſum domino Bernardino, quod teſtamentum erat validum, cum uere non eſset vt ſuo loco dicemus. Nam perſuadendo, quod eſset ualidum, eueniebat, quod ſi deceſſiſset ipſe dominus Bernardinus eo cum teſtamento, Mons ipſe pietatis, inſtitutus hæres, nihil fuiſset conſecutus, annullato ipſo teſtamento: & propterea dominus Ioan. Baptiſta nepos ex fratre domini Bernardini ei ſucceſſiſset ab inteſtato, vt clarum eſt, præſertim ex Decreto Ducali, quo maſculi proximiores, excluſis fæminis, ab inteſtato admittuntur. Ergo a contrario admonendo dominum Bernardinum, vt aduerteret, an teſtamentum eſset defectiuum, vt poſset aliud condere, non arguitur dolus; quia ipſe dom. Io. Baptiſta in ſui detrimentum eam mentionem fieri feciſset. Et certum eſt, quod dolus † non præ-

35 ſumitur, quando inde ei, qui doli arguitur,

damnum ſequeretur, vt reſponderunt Socinus ſenior in conſilio 277.columna ſecunda. verſic. non enim poſſumus.libro 2.& Craue.in conſilio 8.numero 4.qui idem eſſe ſubiungit, quando ſequeretur lucri amiſſio.

Rurſus conſiderari nulla ratione poteſt ali-
36 quis dolus hoc in caſu. Nam dolus † non dicitur committi, quando dicitur & affirmatur quod verum eſt, ex quo dolus veritati repugnat. Cum dolus ſit machinatio quædam ad decipiendum & fallendum.l.1.§.dolum.ff.de dolo. Atqui noſtro in caſu, etiam ſi concedimus nomine & cauſa domini Ioan. Baptiſtæ dictum & perſuaſum fuiſſe domino Bernardino, ſuum illud teſtamentum inualidum eſſe, attamen verum fuiſſet affirmatum. Ergo dolus non dicitur commiſſus Quod autem illud teſtamentum eſſet inualidũ, ex eo demonſtratur, quia deficiebat in eo, quod notarius illud non legit coram ipſis teſtibus. Bartol.in l.fideicommiſſa, §.quoties.de leg, 3.& ibidem Albericus, Alexander in l.ſciendum.numero 28. ff. de verborum obligatio. late & egregie Calcaneus in conſilio 91. Decius in conſ.79. numero tertio. Rubeus in conſilio 14.numero 3. & 12.Boerius q.14. numero 17. Socinus iunior. in conſilio 189.numero 94. libro 2. Grammatic.in deciſ.62.numero 5.& idem ego ipſe reſpondi in conſilio 37.num.122.& in conſilio 42. numero
37 16.lib.1.vbi dixi, hunc † defectum eſſe voluntatis teſtatoris, non autem ſolennitatis, id quod & affirmant interpretes *ibi a me congeſti*. Imò etiã in teſtamento a patre confecto inter liberos requiritur, quod notarius confectam *ipſam* ſcripturam legat coram ipſo teſtatore & teſtibus, & teſtator affirmet, ſe ita diſponere, ſicuti tradunt Baldus in l.ſi is, qui.C. de teſta. Boerius in d. q. 14.numero 17.Cephalus in conſilio 409.numero 8.libro 3. & idem ego ipſe reſpondi in conſil. 224.numero 34.libro 3.Idem eſt in teſtamento, in quo inſtituta eſt pia cauſa. Baldus in l.1.in fin. C.de ſacroſanc.eccleſ.Barba. in cap. relatum. de teſta. Boerius in q.93.numero decimo. & ſi non me latet, diſſentire aliquos ab his, quę de liberis & pia cauſa diximus.

Præterea aderat & alter defectus, rogitus ipſius notarij. Nam (vt in facto pręſupponitur) hoc teſtamentum non fuit deſcriptum ab ipſo nota-
38 rio ſuo † in protocollo ordinario, ſed potius in quodam libro priuato, in quo res domeſticæ & ad officium notarij non pertinentes ſcriptæ fuerant. Quiquidem liber caret debitis ſolennitatib. quæ adhiberi ſoleant in protocollis, nempe inſcriptione, vel ſubſcriptione manu ipſius notarij atteſtantis, illud eſſe ſuum protocollum, in quo deſcribit inſtrumenta a ſe recepta, vt reſponderunt Alexander in conſi. 153.numero 8.lib.2. Ruinus in conſi. 144.num.1.& in conſi.159. num. 3. lib. 4.Pariſius in conſil.28.num.2.& nume 28.lib.2. & Rolandus in conſ.44.num.40.lib.3. & egregie declarat Didacus in libro practica. quæſtio.cap. 20.num.4.verſi.ſeptimo ad ualorem. Ex quo ſequitur, quod notarius ille non recepit illud teſtamentum, atque ita de eo non fuit rogatus, alioqui illud deſcripſiſſet in protocollo ordinario, in quo deſcripſit alia a ſe recepta & rogata. Ita Caſtren.in conſi.111.Viſis & ponderatis, quæ ſuprascripta ſunt.colum.1.ver.ſi vero ſolennitatem lib.1.Ang.in conſ.400.Teſtator.col.3. verſ. non obſtat commiſſio. Alex.in conſi.153.nu.13.li.2. Ruin.in conſi.90.num.15.lib.1.& Franc.de Marchis in q.163.num.15.parte 2. Si ergo ſcriptura
39 † in protocollo non deſcripta, leuari & in authẽticam formam redigi non poteſt, ſequitur dicendum, illi ſcripturę nullam fidem eſſe adhibendã. Et in ſpecie reſpondit Corneus in conſi.226.numero 3.& 4.lib.3.quod vbi ſcriptura, qua inſtrumenti formam quandam habet, non reperitur in protocollo notarij, ſed inter alias ſcripturas notarii, ſine aliquo ſigno & ſubſcriptione notarii, redigi non poteſt in formam authenticam, atque ita non probat.

Sextò coactionem & compulſionem hanc conatur probare fiſcus aliis literis eiuſdem ſereniſſimæ Duciſſæ datis eidemmet do. Bernardino, quibus eum rogabat, vt recognoſceret ipſum dominum Io.Baptiſtam. Accedunt & preces dom. Nicolai Clementis do.Bernardino ſumma amicitia coniuncto. Quæ ſane preces omnes importunitatem & conſequenter compulſionem quãdam a do.Io.Baptiſta factam arguunt.

Reſpondetur, quo ad literas do.Duciſſæ, ſicuti de *alijs literis* ad Præfectos Montis datis fuit reſponſum. *Et præterea literæ hæ ob id ſcriptæ* fuerũt, quia *ipſe* do.*Bernardinus ſuis* literis prius ſignificauerat ipſi do.*Duciſſæ*, ſe velle mutare teſtamentum, ſicuti colligitur ex eiſdemet *literis* do.Duciſſæ, ibi. *Quanto al renouar il voſtro teſtamento, &c.* Ex quibus facile intelligimus, nullam adhibitam fuiſſe importunitatem & coactionem ipſi do.Bernardino. Quo verò ad preces do. Nicolai Clementis, non video quę & quales illæ extiterĩt & an mandato ipſius do.Io.Baptiſtæ. Et admiſſo etiam citra veri præiudicium, quod D.Io.Baptiſta curauerit medio vel ſereniſſimæ do. Duciſſæ vel amicorum hæredem inſtitui a do. Bernardino, non tamen exiſtimo eum ita deliquiſſe, *vt ea* ſucceſſione priuari mereatur, cum iure *permiſſũ* ſit cuicumque *blandis verbis* & precibus *allicere*
40 † teſtatorem ad ſe hæredem inſtituendum: ſicuti probat textus *l.vlt.ff.* ſi quis aliquem teſta.prohibuerit.& tradit Iaſ. in l.1.nu.4.C.eo.& dicemus infra. ¶ Sextò adducitur & alia cõiectura huius *coactionis* & compulſionis, nempe, ꝙ ipſe D.Io. Baptiſta occultauerit gratiam liberationis ipſius D.Bernardini donec is vixit. Id ꝙ non alia ratione feciſſe dicitur, quàm vt retineret in eo metu, quo mediante cõpelleret ꝑmanere in poſtrema *illa voluntate*, qua eũ hæredẽ fecerat. Rñdet̃ hoc ꝓbatũ nullo modo fuiſſe a fiſco, qui probare tenebatur quòd aſſeruit; vt vulgati iuris eſt. Et præterea non eſt veriſimile, quod gratiam ipſam occultauerit, quia obtineri non potuit, quin

id

id a multis reſciretur;& propterea facillime per ueniſset ad aures ipſius domini Bernardini, qui facto hoc doloſo, magis & magis indignatus, vel non reuocaſset primum teſtamentum, nouo confecto: aut etiam ipſum ſecundum, quo hæredem fecit dominum Ioan. Baptiſtam, mutaſset.
41 Quod ergo non eſt † veriſimile, ſpeciem falſi habet, ſicuti ex Baldo, Iaſone & alijs copioſè ſcripſi in commentarijs, De arbitrarijs iudicum, lib. 2. caſu 85. & attigi ſupra.

Quarta eſt dubitatio, an conſtet, dominum Ioannem Baptiſtam prohibuiſse, dominum Bernardinum ægrotantem libere teſtari, ita quod ipſe dominus Io. Baptiſta inciderit in pœnam à lege ſancitam contra eum, qui prohibet aliquem libere teſtari? Et reſpondendum eſt, non conſtare tametſi multa afferuntur a fiſco ad probandum hanc prohibitionem. Porro, vt facilius hæc veritas eluceſcat, præſciendum eſt, lege ſancitum fuiſse aduerſus prohibentem aliquem teſtari, vt
42 is prohibens † non ſolum priuetur ea hæreditate & ſucceſſione, ſi ad eum peruenit, vel ex teſtamẽto, vel ab inteſtato, ſicuti latiſſime diſſerui in commentariis, de arbitrarijs iudicum, lib. 2. caſu 395. Verum etiam puniatur alia pœna, quam dixi eſſe pro qualitate prohibitionis arbitrariam maiorẽ, vel minorem, vt eo in caſu 395. num. 3. huius ſententiæ multos auctores recenſui. Ex quo ſequitur, quod prohibitio hæc, quæ crimen continere dicitur, probari debet claris & manifeſtis probationibus: quemadmodum reſpondit Corneus in conſi. 56. columna prima, verſic. his tamen. lib. 1. quem ſecuti ſunt, Pariſius in conſi. 67. num. 67. libi. 3. & Socinus iunior in conſi. 148. num. 11. libro ſecundo, qui nu. 36. manifeſte dixit, non ſufficere præſumptiones & coniecturas. Et hos quidem ſecutus ſum in d. caſu. 395. num. 30. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quia cauſa hæc criminalis
43 eſt, in qua probationes † eſſe debent luce meridiana clariores. l. vlt. C. de probatio.

Præmitto etiam ſecundo, quod tunc demum locus eſt pœnæ ob hanc prohibitionem, quando conſtat, teſtatorem voluiſſe teſtari, cum fuit prohibitus: atque ita concurrere debet voluntas cũ tempore; hoc eſt, quod teſtator voluerit eo tempore, quo facta eſt prohibitio, teſtari. Ita ſcripſi in dicto caſu 395. num. 31. ex ſententia Bartolus in dicta l. vlt. nu. 13. ff. ſi quis aliquem teſtari prohib. Socinus ſen. in conſ. 105. columna ſecunda. verſ. capio igitur primum. lib. 3. Pariſius in conſi. 67. num. 33. lib. 3. Io. Ancha. Regienſis in q. 76. num. 11. parte prima, & Socinus iunior in conſi. 148. num. 13. & num. 40. lib. 2. qui quidem Socinus in eod. num. 13. ſecutus eſt Corneum in conſilio 209. colum. penult. verſi. concurrunt etiam, lib. 2. qui reſpondit, requiri, quod voluntas teſtãdi fuerit reducibilis ad actum teſtandi, tempore illius prohibitionis, niſi prohibitio illa interueniſſet: ſed ſi reduci non potuiſſet ob alia impedimenta, tunc locus non eſſet pœnæ prædictæ ſanctionis. Et eãdẽ traditionem probauit Io. Anch. in d. q. 76. numero 18.

Præmitto & tertio, quod prohibitio hæc facta eſſe debet, interueniẽte metu, qui cadere poſſit in virũ conſtantem, alioqui locus non eſt ipſi pœnæ. Ita in ſpecie reſponderunt Corneus in conſilio 209. numero 27. libro ſecundo. Pariſius in d. conſilio 67. numero 41. libro tertio. quos ſecutus ſum in d. caſũ 395. numero 32. vbi numero 33. ſubiunxi, hanc prohibitionem eſſe debere dolo factam: alioqui ſi dolo careret, pœna locum non haberet. & huius ſententiæ in ſpecie commemoraui Pariſium in dicto conſilio 67. nume. 31. & num. 70. lib. 3. & Socinum iun. in in d. conſilio 148. num. 34. & num. 49. verſi. nec tali concluſioni. li. 3. Qui quidem ambo de eadem facti ſpecie interrogati, ſic reſponderunt.

His præmiſſis videamus nunc, an fiſcus probauerit do. Io. Baptiſtam prohibuiſſe, D. Bernardinum teſtari.

Primò adducitur probatio ex eo deſumpta, quod dom. Io. Baptiſta impedierit notarium & teſtes, ne accederent ad ipſum dominum Bernardinum teſtari volentem. Quod ſic prohibuerit dom. Io. Baptiſta, videtur conſtare teſtimonio Horatij, qui atteſtatus eſt, quod cum dominus Bernardinus grauiter ægrotaret, dixit do. Benedicto, quod volebat teſtari, & quod ob id inueniret notarium. Sed quod Do. Io. Baptiſta dixit dicto Benedicto, quod differret vocare notarium donec ipſe d. Bernardinus eſset mortuus: & ꝙ ei diceret, notarios omnes abeſſe à ciuitate. Et qđ do. Benedictus ita fecit. Ita quoque atteſtatus eſt Io. Franc. cum dixit, prædictum dominum Bernardinum ſibi dixiſſe, voca notarium, quia bonũ aliquod tibi faciam: & quod cum eius thalamum exiuiſſet, allocutus eſt d. Benedictum, qui perſuaſit, ne aliquid faceret, quia diſplicebit D. Comiti Ioanni. Et Cyprianus teſtis dixit, ſe idem audiuiſſe à quibuſdam teſtibus tunc carceratis. Et de publica voce & fama, quod ſic dicto domino Benedicto fuerit dictum à do. Bernardino, atteſtantur Gaſpar, & Camillus. Et quod do. Bernardinus voluerit teſtari, deponit etiam clare do. Iulia teſtis. ſic & Nicolaus de Clementis. Et Franc. refert hoc audiuiſſe a dom. Benedicto. Idem atte-
44 ſtatur Bernardus. Et hoc † impedimentum inferre teſtandi prohibitionem probat textus. l. 1. ff. ſi quis aliquem teſtari prohib. & ſcribunt Bart. in l. vltim. numero decimotertio. ff. eo. Baldus in l. prima, numero decimoquarto. & ibidem Salicetus. in fine. C. eodem. Ancharanus in conſilio trecenteſimotrigeſimoſeptimo, columna ſecunda, verſ. ſecundo conſtat, Corneus in conſilio quinquageſimoſexto, & in cõſilio octuageſimoquarto, libro ſecundo. Socinus ſenior in cõſilio quinquageſimoquinto, columna ſecunda, verſi. præterea. lib. 1. Iaſ. in l. in actionib. nu. 17. & ibidẽ Dec. nu. 13. ff. de in litem iura. Pariſ. in d. cõſi. 67. nu. 5. & nu. 43. lib. 3. Soc. iun. in d. conſil. 148. nu. 4. & nu. 38. lib. 2. & Io. Anchar. in d. q. 76. num. 7. quos ſecutus ſum in d. caſu 395. nu. 36.

Reſpondetur primò, prędictos teſtes, eſſe ſingulares: cum vnà ſimul nõ aſtuerint, quando D. Bernardinus volebat (vt ipſi dicunt) accerſiri notarium. Et rurſus ij teſtes nõ ſunt cõteſtes, quod do. Io. Baptiſta prohibuerit notarij vocationem. Nil ergo probant, vt in ſpecie reſponderunt Corneus in conſi. 209. nu. 25. li. 2. & Soc. ſen. in cõſi. 105. col. 5. verſi. confirmatur hoc lib. 3.

Reſpondetur ſecundò, quod ille D. Benedictus contrarium depoſuit. Nam dixit, quod ipſe D. Bernardinus nunquam vocauit notarium; & quod ſi id voluiſſet, ipſe teſtis, qui ei aſſiduus erat illi deſeruiendo, vocaſſet. Non etiam repugnat illa atteſtatio Cypriani, qui dixit ſe audiuiſſe ab illis tunc carceratis; D. Io. Baptiſtam prohibuiſſe, ne D. Bernardinus conficeret teſtamentum. Nam reſpondetur, ei triplici ratione non eſſe adhibendã fidem: Quarum prima eſt, quod regula-
45 riter teſtis † de auditu non probat. l. ſi arbiter. ff. de arbitris. l. teſtium. C. de teſtib. & cap. licet ex quadam. extrà. eo. & in terminis noſtris ſic reſpõdit Corneus in conſi. 56. num. 2. lib. 1. Secunda eſt, quia eſt hic teſtis in ſuo hoc dicto ſingularis: cum nullus adſit conteſtis, qui affirmet, ſe idem audiuiſſe ab illis carceratis. Et teſti ſingulari fides adhibenda non eſt; vt ſcripſi ſupra. Et fortiori in caſu ex ſententia Ioã. Andreę in d. cap. licet ex quadam. de teſtib. reſponderunt Alex. in conſilio 82. col. 2. lib. 1. & Decius in conſi. 321. nu. 6. quod ſi duo teſtes deponunt de auditu; & vnus dicit audiuiſſe a Caio, & Sempronio: alter verò audiuiſſe a Meuio, & Sæio, dicuntur ſingulares: debent enim ambo conuenire de perſonis, a quibus audiuerunt. Tertia eſt ratio, quia teſtis iſte non dixit, ſe audiuiſse ante litem motam: Immo exiſtimo verè audiuiſse lite iam mota ab illis teſtibus carceratis; & ideò non probat, ſicuti reſponderunt Decius in conſ. 82. col. 2. & Pariſius in conſi. 53. num. 11. lib. 4. Nec dicatur, quod teſtes de auditu ſaltem faciunt pręſumptionẽ, iuxta doctrinam Archid. in cap. hoc videtur. 22. q. 5. quam ſingularem dixerunt Roma. in ſing. 341. Teſtimonium; Marſilius in ſing. 371. Socin. iun. in conſ. 69. numer. 17. lib. 1. & Pariſius in conſ. 7. num. 21. lib. 4. quia reſponderi poteſt, id proce-
46 dere, † quando illi, a quibus iſte audiuit, abeſsẽt & examinari non poſsent: ſecus ſi adſunt; ſicuti extabant illi carcerati, a quibus teſtis hic, dixit audiuiſse. Nam tunc nec pręſumptionem quidem facit teſtimonium de auditu, ſicuti declarat Craue. in conſi. 277. col. 3. Et admiſso, quod ij teſtes pręſumptionem facerent; attamen illa non ſufficit hoc in caſu; ſicuti dixi ſuprà in primo præmiſso. Ita quoque diluitur teſtimonium Nicolai de Clementis, Franciſci & Bernardi, qui depoſuerunt, ſe ita audiuiſse a prędicto Benedicto. Non etiam repugnãt permulti illi teſtes, qui depoſuerunt de publica voce & fama, quod dom. Bernardinus fuerit impeditus teſtari, a do. Ioan. Baptiſta, qui cuſtodiam ei ob cauſam adhibuerat: quia reſpondetur, vt dixi ſupra; quod ad hoc, vt teſtes probent publicam vocem, & famam, plu-
47 ra † debent concurrere, hoc eſt, quod ſic ſe habebat fama apud maiorem partem hominũ illius loci, ſecundò quod fama originem habuerit a perſonis fide dignis: & in ſpecie clariſque his terminis publicæ vocis, & famæ, quod teſtator fuerit prohibitus teſtari, reſponderunt Corneus, in conſi. 84. col. 2. lib. 1. Socin. ſen. in conſi. 105. col. 2. & ultim. lib. 3. Pariſius in conſi. 67. numer. 105. lib. 3. & cum eo, de eadem facti ſpecie reſpondẽs Socin. iun. in conſi. 148. numero 45. lib. 2. Dixi etiam ſupra, ad probandum famam requiri tertio, quod ij teſtes de fama deponentes ſint omni exceptione maiores: & demum, quod ij teſtes etiam non interrogati, reddant rationem ſuæ atteſtationis. Hæc ſanè requiſita hoc in caſu non concurrere exiſtimo.

Præterea admiſso citra ueri pręiudicium, qđ hęc fama eſset probata: attamen in hoc caſu nõ ſufficeret: ſicuti in claris terminis, reſpondit Socin. iun. in d. conſi. 148. nu. 46

Reſpondetur tertiò, prædictos teſtes omnes depoſuiſse id, quod nullo modo eſt veriſimile, nempè, quod dom. Bernardinus in extremis laborans, voluerit teſtari, & reuocare teſtamẽtum, in quo hæredem inſtituerat do. Ioan. Baptiſtam ſi quidem ſi eum pænituiſset inſtituiſse ipſum dom. Io. Baptiſtam multum temporis habuiſſet ad mutandum prædictum teſtamentum: cum illud ab eo confectum fuerit, anno 1579. menſe Martio, *ipſe verò deceſserit anno. 1580.* mẽſe Auguſto: *atque ita ſexdecim menſes* interceſſerunt, intra quos, *cui dubium,* quin potuerit reuocare illud teſtamentum, & denuò teſtari. *Ex* quo ſequitur dicendum, quod voluit *decedere* cum illo teſtamento, non autem *illud reuocare,* & mutare. Ita cenſuit text. notabilis in l. athletæ. §. dat remiſſionem. ff. de excuſat. tuto. & ibi glo. Idem probat l. tractabatur, & ibi glo. ff. de teſta. milit. Quibus adductus Caſtren. in l. 1. C. de poſthu. hęredit. inſtitut. dixit, quod ſi pater ignoranter pręteriunt poſthumum nondum natum, adiecta clauſula codicillari in ipſo teſtamento deinde nato ipſo filio, tantum temporis ſuperuixit ipſe pater, vt potuerit mutare teſtamentum, & non mutauit, dicitur voluiſse decedere *cum il*lo teſtamento, & *clauſula* codicillaris operatur onus reſtitutionis. Et Caſtrenſem ſecuti ſunt Iaſon in authen. ex cauſa numero vigeſimoquinto. C. de liber. pręter. Decius in conſilio 490. numero *ſeptimo.* Curt. iunior, in conſilio 150. numero duodecimo. Socinus iunior in conſilio 153. *in fine,* libro ſecundo, & Crauet. in conſilio 67. numero ſecundo. Idem ergo, & noſtro in caſu dicendum eſt, domin. Bernardinum uoluiſse decedere, cum ſecundo hoc teſtamento. Et tãto magis hoc procedit in caſu noſtro, in quo facillimè potuiſset ipſe D. Bernard. ſua ipſa manu adhibitis duob. teſtib. tantùm, conficere teſtamẽtũ, iterum Montem pietatis inſtituendo. Nam teſta-
48 mentum ſic confectum, † fauore piæ cauſæ valet,

vt communem eſſe opinionem teſtatur Decius in conſ. 159. nu. 3. & declarat Clarus in §. teſtamẽtum. q. 7. ver. aliquando vero, & alios recenſet & ſequitur Tiraquellus, in tracta. de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio primo, & ſecundo. Imo ſubiungit Tiraq. in priuilegio quarto, ſufficere ſolã ſcripturam, ſcriptam & ſubſcriptam manu ipſius teſtatoris. Et huius ſententiæ recenſet Imolam & Corneum. Et illis accedit Caſtr. in conſil. 450. Viſa facti. colum. 1. lib. 2. & ſi Clarus in d. q. 7. in prin. diſſentire videatur.

Secũdo huius prohibitionis probationẽ ex eo deſumit fiſcus, quod dominus Ioan. Baptiſta præpoſuerit Benedictum & Paginum, cuſtodiæ domini Bernardini ægrotantis, & in lecto iacentis; ne quis ad eum ingrederetur. Et quod prædicti Benedictus & Paginus armati, multis tormentis bellicis præſertim ſemper adſiſtebãt, nec patiebãtur aliquem ingredi ad dominum Bernardinum vt libere poſset eum alloqui. De his atteſtati ſunt permulti teſtes, hoc eſt, Santina, Antonia, Camerina, Maggia, Nicolaus, Clemẽs & alij non nulli teſtes.

Hęc adhibita cuſtodia, & impedimentum ne quis poſset libere alloqui dominum Bernardinũ
49 ſignificare & probare dicitur † prohibitionem teſtandi domino Bernardino factam, ſicuti reſpondit Baldus in conſi. 285. ſi quis iuris ciuilis. lib. 3. Cùm dixit teſtamentum factum ab eo, qui erat in Caſtro, ad quod non erat acceſsus, impediente Caſtri domino inſtituto, nullius valoris fuiſse, cum reuocationis & mutationis facultas impediretur. Et Baldum ſecutus eſt Ripa in tracta. de peſte. in tit. de priuilegijs vltima. volunta. numero decimo, idem ego ipſe cum illis ſcripſi in cõmen. de arbitrariis iudicum. lib. 2. caſu 395. num. 36. in fine.

Reſpondetur primò, quod etſi apparet Benedictum & Paginum tempore infirmitatis domini Bernardini in ea domo fuiſſe tanquam cuſtodes: non tamen teſtibus video probatum, quod illi adhibiti fuerint à dom. Io. Baptiſta. Erat enim hoc mandatum probandum, quo non probato, dici nulla ratione poteſt, quod ſuo nomine illi cuſtodierint prædictam domum, & perſonam dom. Bernardini.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod ipſe do. Io. Baptiſta, adhibuerit cuſtodiam domino Bernardino: attamen non cõſtat, quod ea de cauſa fuerit adhibita, vt impediretur teſtari, ſed potius præſumendum eſt ob id adhibuiſſe, ne do. Bernardinus ægrotans, modò ab hoc, modo ab illo vexaretur, atque ita paſſim ab omnibus poſſet moleſtari & perturbari, ſicuti in ſpecie ſenſerunt Corneus in conſi. 84. num. 2. & 3. lib. 1. Socinus ſenior in conſi. 105. colum. 2. verſic. ſecundum probat. lib. 3. Pariſius in conſil. 67. num. 37. libr. 3. & Socinus iunior in conſilio 148. num. 33. ver. & ſi dicatur. lib. 2. Potuit etiam adhiberi cuſtodia, ne mobilia, & forte pecunia in arca exiſtens, auferrentur, præſertim ab illis, qui iure ſanguinis aliquid prætendebant. Experientia enim ipſa docet, bona morientis ſine filijs niſi proximiores ab inteſtato ſuccedentes, adhibeant cuſtodiam, paſſim diripi à remotioribus affinitate coniunctis, qui contra ius & æquitatẽ
50 ſibi id licere opinantur. His de cauſis † iure proximiores ab inteſtato venientes, ægrotanti agnato adhibere poſſunt cuſtodiam. Et in dubio ſumenda eſt hæc præſumptio, quæ actum permiſſum infert. Ita in ſpecie reſpondit Socinus iun. in conſi. 148. num. 31. lib 2. cum dixit, quod in
51 dubio actus & verba, quæ poſſunt trahi ad licitũ vel illicitum, ſemper ad licitum referri debent: ex ſententia Barto. in l. non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de operis noui nuntia. ac aliorum. Et propterea dicebat, & recte Socinus, verba & actus, qui poſſunt ſignificare prohibitionem teſtandi, vel ne ægrotans vexetur contra ſuam voluntatem, ſunt interpretandi, vt facti fuerint, ne is ægrotãs vexaretur: & ita de actu permiſſo. Et ſi licuit adhibere cuſtodes, iure etiam conceſſum fuit, arma pro eorum defenſione habere. Nam quando
52 permiſſum † eſt aliquid, dicitur etiam eſſe permiſſum id, quod opus eſt ꝑ illius effectu. l. 2. vbi Docto. ff. de iuriſd. om. iud.

Reſpondetur tertiò, admiſſo citra veri præiudicium, quod adhibiti fuerint cuſtodes ob id, quia cupiebat dom. Ioan. Baptiſta, quod dominus Bernardinus non mutaret & reuocaret teſtamentum, in quo eum hæredem inſtituerat: atta-
53 men hoc deſiderium † non eſt a lege improbatũ. Ita reſpondit in ſpecie Corneus in conſi. 84. Diu poſt reditum. colum. 1. & 2. lib. 1. cum dixit, quod tunc demum quis dicitur impedire & prohibere
54 aliquem † teſtari, quando is deliberauit teſtamẽtum condere. Non autem dicitur prohibere, quando verbo, vel facto conatur remouere vel facere, quominus quis habeat voluntatem teſtandi, vel ſi habet, vt illa ceſſet & remoueatur. Et ideo iſte non male agit, ſicque non damnatur vel punitur tamquam prohibuerit illum teſtari. ſed a iure (inquit Corneus) ei hoc permittitur. l. vlt. C. ſi quis aliquem teſtari prohib. Et propterea (ſubiungit Corneus) ſi teſtes ſuper prohibitione examinati deponunt, Caium impediuiſſe & prohibuiſſe, notarium & teſtes accedere & ingredi locum vbi erat ægrotus, ꝙ nihilominus non probant, Caiũ prohibuiſſe ægrotantem illũ teſtari quia erat neceſsarium probare, quod ipſe ægrotans volebat teſtari, & quod vocari fecerat notarium & teſtes, vt diſponere poſſet, & quod tamẽ illos ſic vocatos, Caius impedierit atque prohibuerit, ne ad ipſum ægrotantem accederent. Et Corneum ſecutus eſt in ſpecie Socin. iun. in conſi. 148. num. 40. lib. 2. & vere idem ſenſit Socinus ſenior in conſ. 105. colum. 2. verſi. primum probatur. lib. 3. Noſtro in caſu nullus extat teſtis, qui affirmauerit, dominum Bernardinum teſtari omnino voluiſſe, & quod propterea curauerit vocari ad ſe notarium & teſtes, vt teſtari poſset. Ex quibus intelligimus, nil obſtare illã auctoritatẽ Baldi in d. con-

in d.conſi.285.Si quis iuris ciuilis.lib.3.& Ripæ in tract.de peſte in tit.de priuil.vltimarum volũtatum.num.10.quia ſolum illi dicunt, teſtamentum confectum coram quatuor teſtibus ab eo teſtatore,ad quem non dabatur acceſsus,valere: atque ita ibi euidenter conſtabat,teſtatorem illũ voluiſse teſtari; id quod non contingit in caſu noſtro. Nec ex eo,quod Benedictus & Paginus haberent tormenta bellica,quæ ſclopos appellãt vel alia,infertur;ea habuiſse,vt impedirent acceſſum ad dominum Bernardinum, & illum poſse teſtari:ſed vt impedirent perturbare uolentes ipſum teſtatorem, vel ne aliqua mobilia poſsent e domo exportari.

Reſpondetur quartò,falſum eſse,quod prædicti Benedictus & Paginus cuſtodes, ꝓhibuerint nedum teſtes & notariũ,ſed nec etiam quoſuis alios accedere ad dominum Bernardinum,ſi modo erant tales, qui merebantur admitti, vt inuiſerent & alloquerentur ipſum dominum Bernardinum. Nam dominus Caſtellucius teſtis, qui erat nepos dicti domini Bernardini ex ſorore, & qui ea in domo commorabatur, atteſtatus eſt, quod nunquam vidit prohibere alicui acceſsum ad dominum Bernardinum. Ita quoque in ea domo liberè permanebat domina Alexandra neptis ex ſorore eiuſdem domini Bernardini. Et tamen ij ambo prætendebant intereſſe aliquod reſpectu ſucceſſionis:& ſi facta fuiſſet aliqua prohibitio,ne dominus Bernardinus potuiſſet teſtari,ij atteſtati fuiſſent,quia & ipſi ſperare poterãt aliquod commodum,ſaltem alicuius legati. Præterea multi teſtes examinati pro domino Io. Baptiſta affirmant,quod ianua domus domini Bernardini ægrotantis cuilibet patebat:& quod omnibus dabatur liber acceſſus ad ipſum dominum Bernardinum. Ita enim de libero acceſſu atteſtatus eſt primùm Cæſar Terlicius,qui dixit, quod quando dominus Bernardinus ægrotus iacebat, ad eum iuit,ſine alicuius prohibitione & impedimento.Idem quoque dixit dominus Aſcanius Aneſutius,quod ſciat eo tempore multos acceſſiſſe ad inuiſendum & alloquendum dictum dominum Bernardinum. & apertius dominus Hieronymus Oddous affirmauit, ſe eo tempore plures acceſſiſſe ad dominum Bernardinum, & quod ſemper inuenit ibi alios eum libere alloquentes.

Nec obſtat teſtimonium Nicolai Clementis, qui depoſuit,dominum Bernardinum deſiiſſe eũ alloqui,quia viderat Paginum ad Oſtium. Nam reſpondetur primò, quia non eſt veriſimile, dominum Bernardinum timuiſſe præſentiam Pagini,quia poterat eum expellere: ſicuti alias expulerat,vt atteſtatur Benedictus. Præterea & ſecundo admiſſo,quod dominus Bernardinus deſierit alloqui ipſum Nicolaum; non tamen ex hoc ſequitur, quod voluerit alloqui cauſa conficiendi teſtamentum.Poterat enim forte eum velle alloqui alia de re. Atque ita nil penitus hæc atteſtatio concludit. Ita quoque non probant reliqui teſtes,vt illæ Santina,Antonia & alii,quia negatiuam improbabilem affirmant,quod ſcilicet,nemo poterat accedere ad ipſum dominum Bernardinum.Imò falſum manifeſte aſseruerunt:cũ conſtet multas acceſſiſse ad ipſumdominum Bernardinum, vt ex ipſis teſtibus conſtat,& Nicolaus Clemens aperte mendacium Santinæ & Antoniæ detegit.

Tertiò deſumitur argumentum huius factæ prohibitionis à teſtimonio Mariani, qui atteſtatus eſt,ſe rogatum fuiſse a prædicto dom.Io.Baptiſta, vt alloqueretur Reuerendum Canonicũ Manuſanguẽ,ne accederet ad do.Bernardinũ,ꝙ non alia de cauſa ſic rogaſse creditur, quàm vt impediret,ne ipſe Canonicus cognoſceret,volũtatem do.Bernardini eſse,denuo teſtandi.

Reſpondetur primò,hunc teſtem eſse ſingularem. Non enim habet his de verbis prolatis a domi.Io.Baptiſta,conteſtem,&ideo non probat,vt dixi ſupra.

Reſpondetur ſecundo,quod etiamſi adeſsent plures teſtes his de verbis atteſtantes : attamen non inde inferri poſset,quod dom.Ioã. Baptiſta male egerit, ſed bene:tum quia ſolum dicitur rogaſse ipſum dominum Canonicum, ne eo accederet ad perturbandum dominum Bernardinũ, non autem,vt aliquid pertractaret cum eo de cõficiendo teſtamento.Et vbi etiam eum rogaſset, ne ſuaderet, aut curaret, dominum Bernardinũ teſtari,male egiſset,ſicuti ex ſententia Cornei & *ſequacium diximus ſupra.*

55 Reſpondetur tertio,*quod cum † bona fama do.* Io.Baptiſtę probata *fuerit teſtimonio* multorum fide dignorum,nempe dom.Io.Franciſci Venturelli,domini Aſcanij Aneſeucij,& aliorum quãplurium,ſequitur dicendum ceſsare omnem pręſumptionem doli,& conſequenter *impedimenti* & prohibitionis, ne domin. Bernardinus libere teſtari poſset,ſicuti in terminis reſpõdit Soc. iunior in conſi.148.num.33.lib.2. Et hac quidẽ reſponſione dilui poſsunt alia indicia ſupra cõmemorata aduerſus do.Io.Baptiſtam.

Quinta eſt dubitatio, an probatum fuerit,do. Io.Baptiſtam prohibuiſse,ne dominus Bernardinus in extremis laborans confiteretur peccata ſua ſacerdoti? Et reſpondendum eſt,nihil penitus fuiſse probatum. Imò multorum teſtimonio contrarium verius eſse apparet,nempe dom.Io. Baptiſtam curaſse,vt dom. Bernardinus confiteretur peccata,& ſi ipſe noluit. Ita ſane atteſtatur Caſtellucius, domina Alexandra Manaſangue, & Santina,quæ ex parte fiſci fuit examinata. Et certe quia hoc fuiſset quid valde impiũ & a viro Chriſtiano & bono longe remotum, nullo modo præſumendum eſt.Et tanto magis, quia dici aut conſiderari non poteſt,quod damnum inde dom.Io.Baptiſtæ prouenire potuiſset. Eſt enim tota contentio & diſputatio,quod dominus Io. Baptiſta impedierit dominum Bernardinum in extremis laborantem teſtari, ne reuocaret teſtamentum,in quo ipſe fuerat hæres inſtitutus ,&

denuò

denuò hæredem faceret Montem pietatis. Quò ad hunc actum nil penitus operari potuiſſet confeſſio ſacramentalis domini Bernardini. Nam ſi volumus, quod ipſe dominus Bernardinus ſacramentaliter confitendo dixiſset, voluiſſe teſtari, & tamen prohibitum ſe fuiſſe à do. Io. Baptiſta, & propterea cum odio habuiſſe; hęc ſacramentalis
56 confeſſio † detegi nullo modo à ſacerdote potuiſset, vt certi iuris eſt. Si verò volumus, quod dominus Bernardinus id dixiſſet ipſi ſacerdoti extra confeſſionem, vt fieri aliquando ſolet. Et tunc teſtimonium ipſius ſacerdotis eſſet ſingulare, & conſequenter nullam fidem faceret, vt dixi ſupra. Quorſum ergo D. Io. Baptiſta impediuiſſet confeſſionem prædictam?

Vltima eſt dubitatio, an conſtet dominũ Io. Baptiſtam non ſubminiſtraſse neceſsaria dom. Bernardino ægrotanti, ita quod indignus ſit ſua ſucceſſione? Et reſpondendum eſt, quod non. Nam quod attinet ad medicum non adhibitum clare conſtat, quod eo tempore, quo dominus Bernardinus ægrotabat, nullum extitiſſe medicum in ciuitate Forſempronij. Ita enim permulti examinati teſtes deponunt, affirmantes eo tẽpore ægrotaſse ac etiam deceſſiſſe matrem dicti dom. Io. Baptiſtæ; qui medicum ei adhibere nõ potuit. Non enim dolus aut culpa adſcribi po-
57 teſt ei, qui etſi voluiſſet, non tamen potuiſſet neceſſitati ſuccurrere. l. cum quidam. §. ſi pupillo. ff. de vſuris, cap. quia diuerſitatem. de conceſs. pręben. cap. 1. §. ſolet. vbi glo. de reſtit. ſpol. num. 6. & reſpondit Oldradus in conſi. 242. colum. 2. quẽ ſecutus eſt Craue. in conſil. 319. numero 15. ver. tertio culpa.

Præterea admiſſo citra veri præiudicium, qđ dom. Io. Baptiſta potuerit & noluerit adhibere medicum: nec alia neceſſaria ſubminiſtrare: attamen non conſtat, quod earum defectu deceſſerit dom. Bernardinus: & propterea dici non debet vel ingratus, vel indignus ſucceſſione. Sicuti in ſpecie reſpondit Socinus ſenior in conſi. 105. colum. vlt. num. 8. lib. 3. Cùm dixit, illum tanquã ingratum non cenſeri vt puniatur ſucceſſione,
58 qui teſtatori morbo † incurabili laboranti non adhibuit medicum. Et apertius idem reſponderunt Alexander in conſil. 123. num. 4. verſ. tertiò reſpondeo. lib. 7. & Io. de amicis in conſi. 9. col. 3. verſ. nunc præſuppoſitis, dum affirmarunt, maritum non amittere lucrum dotis ſibi delatum præmoriente vxore, ſi non adhibuit medicos illi morbo incurabili laboranti. Et idem ſcripſit Rolandus in tract. de lucro dotis. q. 66. num. 8. qui ſimilibus comprobat, eo præſertim; quod ſi vaſal-
59 lus dereliquit dominum lethali † vulnere ſaucium, feudo non priuatur: ſi modo eſt vulnus omnino lethale, & omninò incurabilis, ex ſententia Baldi in cap. 1. quib. modis feudum amitta. & horum traditionem probaui in conſil. 256. num. 8. lib. 3. Quo loci, num. 9. ſubiunxi, maritum non teneri ſubminiſtrare alimenta & neceſſaria vxori, quando illa habet ex proprio, quo ſibi ſuccurrat: & propterea maritus non priuatur eo lucro dotis. Ita ergo & noſtro in caſu, cum dominus Bernardinus eſset diues admodum, & domi ſeruos haberet, facile ei fuit ſuæ neceſſitati prouidere, & mandare vt medicus (ſi modo in vrbe erat) ad ſe curandum iret. Et demum accedit, quod do. Io. Baptiſta fuerit ingratus, non adhibendo medicum, nec ſubminiſtrando alia neceſsaria: attamen eius ſucceſſione non dicitur priuatus: cum
60 ſucceſsione † inteſtati nemo priuetur prætextu ingratitudinis. l. agnatis. ff. vnde cogna. Bartolus in l. fratres. in fine. & ibidem Iaſon num. 9. C. de inoff. teſta. & in ſpecie reſpondit Socinus ſenior in d. conſ. 105. in fin. lib. 3. quem ſecutus ſum in d. conſi. 256. nu. 12. lib. 3.

His intelligimus, nullam omninò ſubeſse cauſam, qua do. Io. Baptiſta cenſeri debeat indignus & ingratus ſucceſsor domini Bernardini. Et vbi res eſset dubia: cum tamen claram eſſe pro D. Io. Baptiſta exiſtimo: adhuc tamen pro eo aduerſus fiſcum pronuntiandum eſt, iuxta l. non puto. ff. de iure fiſci, vt tradunt omnes in l. 1. ff. ſoluto matrimonio. Et iudices, qui cum iure ęquitatem ſolent coniungere, optimi Imperatoris M. Antonini philoſophi morem ſequuntur. Is (ut in eius vita ſcriptum reliquit Iulius Capitolinus in compendijs) fiſco nunquam fauit.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum fauorabili de cauſa relictum, fauorabile & extenſibile iudicandum & nu. 10.*

2 *Caſus vnus dicitur ſimilis alteri quando ratio vnius militat etiam in alio.*

Idem ſi idem oriatur deffectus. nu. 5.

3 *Ratio vbi par, ibi ius idem ſtatuendum eſt, & non extenſio, ſed comprehenſio dicitur. nu. 4.*

6 *Agnationem & familiam voluiſſe teſtatorem conſeruari, vnde colligatur.*

7 *Fictio ſuper certo, præſumptio ſuper dubio.*

8 *Fideicommiſſum conſtitutum pro conſeruatione agnationis & familiæ fauorabile dici.*

9 *Hæredis inſtitutio non inducitur coniecturis, nec extenditur de caſu ad caſum vt ſubſtitutio.*

11 *Subſtitutionem exemplarem factam in vno caſu furoris, ad alium extendi.*

12 *Subſtitutionem factam ſi filius in rerum natura non extitiſſet, extendi ad caſum, quo extitiſſet, ſed in pupillari ætate deceſſiſſet.*

13 *Subſtitutio fideicommiſſaria quando admittat extenſionem de caſu ad caſum.*

Et quando de perſona ad perſonam. num. 14.

15 *Codicillaris clauſulæ effectus.*

16 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & quando. numero 17. & 18.*

19 *Affectio patris maior, erga natum ſe viuo, quam natum ſe mortuo.*

22 *Conditio in forma ſpecifica adimpleri debet.*

Poteſt tamen etiam per caſum ſimilem. nu. 24.

23 *Subſtitutio facta vno in caſu, dicitur facta ſub conditione, ſi ille caſus eueniet.*

25 *Con-*

25 *Conditionibus etiam in voluntarijs, fit extenſio de caſu ad caſum ex mente teſtatoris.*
Eamque non dici extenſionem, ſed interpretationem intelle. ctiuam. nu. 26.
27 *Teſtatoris a verbis recedendum non eſſe, vbi de mente eius non conſtat.*
28 *Subſtitutio directa facta in vno caſu ad alium extenditur, nõ tamen ad contrariam vel diſſimilem.*
29 *Caſu in indiuiduo expreſſo, an permittatur de caſu ad caſum extenſio. nu. 30.*
31 *Extenſio de caſu ad caſum non permittitur in pœnalibus.*
32 *Tunc & eo caſu, verba hęc, an reſtrictiua ſint, & impediant extenſionem de caſu ad caſum.*
Et vtrum taxatiua ſint. nu. 33.
Vel potius ſignificent exaggerationem quandam voluntatis teſtatoris tantum. nu. 34.
Et conceſſo taxatiuas eſſe eas dictiones, non tamen excluderent. caſus ſimiles. nu. 35.
36 *Tantum, dictio, non excludit caſus ſimiles.*
37 *Teſtatoris voluntas prædominatur tamquam lex.*
Aequitati tamen, bonis moribus, legibus aut ſtatutis non cõueniens, ſolum in quo caſu loquitur, intelligenda. ibid.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS ac Reuerendiſſimus Dominus Franciſcus Caſatus Prothonotarius Apoſtolicus, ac Senator Mediolanenſis, anno 1555. condidit teſtamentum, in quo hæredes inſtituit Magnificos Dominos Bernardum & Baptiſtam eius fratres de Caſate, et vtrumque eorum æquis portionibus quibus vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum ſubſtituit, & ore ſuo proprio nominauit, in eorum defectum dominum Petrum de Caſate eius ex fratre nepotem: & vbi dictus Dominus Petrus deceſſiſset ſine filijs maſculis legitimis & naturalibus, eo in caſu voluit, quod ſuccederent alij filij maſculi domini Baptiſtæ fratris ſui, & patris dicti domini Petri: & in euentum quod iſti omnes filij deceſſiſſent, voluit, quod Magnifica domina Catherina de Caſate, eius Illuſtriſſ. Teſtatoris ſoror ſuperſtes, vteretur, frueretur omnibus eius Magnifici Teſtatoris bonis, & poſt eius Magnificæ dominæ Catherinæ obitum, omnia reuerterentur ad dominum Bartholum Caſatum filium domini Io. Iacobi, quem eo in caſu eidem ſubſtituit hæredem, ore ſuo proprio nominando, vt ſupra, & poſt eius primogenitum: & ſic ſucceſſiue quoad omnes eius filios legitimos, & naturales: & decedentibus omnibus eius filijs vt ſupra, tunc, & eo caſu, eidem ſubſtituit in omnibus ſuis bonis, ore ſuo proprio nominando, vt ſupra, dominũ Ioannem de Caſate filium do. Ioan. Aluiſij, & poſt eius primogenitum, & ſic ſucceſſiue, prout ſupra. et decedentibus omnibus eius filijs abſque filijs legitimis, tũc & eo in caſu, ſubſtituit hæredem vniuerſalem Magnificum Dominum Franciſcum, dicti Magnifici Domini Ioannis fratrem, ore ſuo proprio nominando vt ſupra, & poſt eius primogenitum legitimum & naturalem modis, & formis quibus ſupra, & prohibuit alienationem domus, & viridarij Mediolani, poſſeſſiones & domus Glaſſiati, nec non & poſſeſſiones de Sancta Agatha, quia voluit, vt ea ſemper & perpetuo manerent in familia ſua, & prohibuit etiam deductionem falcidiæ, & trebellianicæ in omnibus caſibus.

Prædicto Illuſtri Domino Franciſco Teſtatori, prædeceſſit prædictus Magnificus do. Bernardus vnus ex eius fratribus hæred. inſtitutis, nullis relictis filijs.

Deceſſit deinde prædictus Illuſtris Teſtator, & poſtmodum etiam dictus Magnificus Dominus Baptiſta eius frater, & hæres ſubſtitutus vt ſupra, nullis relictis alijs filijs maſculis, ſed ſuperſtite dicto Dom. Petro eius filio legitimo & naturali in dicto teſtamento ſubſtituto.

Deceſſit quoque dictus dominus Petrus in pupillari ętate, adeo, quod dicta domina Catherina gauiſa fuit parte dictorum bonorum ad formam dicti teſtamenti.

Deceſſit pariter dicta D. Catherina.

Poſtremo deceſsit prædictus Magnificus dominus Bartholus Caſatus, hæres inſtitutus, vt ſupra, nullis relictis ſeu procreatis filijs, adeo, quod magnificus dominus Aluiſius Caſatus, filius primogenitus dicti quondam Magnifici Domini Ioannis prætendit eueniſſe caſum dicti fideicomiſſi ad eius fauorem.

Contra verò Magnifica domina Eliſabeth, de Caſate, ſoror prædicti Magnifici Dom. Petri, prætendit vti proximior in gradu præfato q. Illuſtri domino Franciſco teſtatori, & eius patruo, & quod per mortem prædicti Magnifici Domini Bartholomæi Caſati, abſq; filijs euanuerit fideicommiſſum, vocans filios prædicti Magnifici Domini Ioannis, ea ratione, quia dictus Magnificus dominus Ioannes & eius filij non ſint ſubſtituti ipſo Magnifico domino Bartholomæo, niſi eo caſu, quo habuiſſet filios, & illi omnes deceſſiſſent ſine filijs, & quod hic caſus non euenerit, cum dominus Bartholomæus nullos vnquam procreauerit filios, et quod ideo, cum teſtator dixerit velle bona perpetuo remanere in familia ſua, & dicta do. Eliſabeth ſit ipſius Illuſtris Teſtatoris neptis, ad eam bona dicti teſtatoris pertineant.

Aduer-

Aduertatur, quod ex diſpoſitione iuris municipalis, agnati maſculi vſque ad ſeptimum gradum excludunt fœminas.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXII.

ET ſi difficilis & dubia videri poteſt hæc diſceptatio, ob varias ſapientiſſimorum iuriſconſultorum opiniones, viſa tamen eſt mihi verior, & probabilior ſententia hæc, quod dom. Aluiſius Caſatus dom. Ioannis primogenitus admitti debeat, excluſa dom. Catherina: tametſi deceſſerit dominus Bartholomæus, cui facta fuit ſubſtitutio nullis procreatis liberis. Hanc ego ſententiam iuribus, rationibus, ac Doctorum auctoritatibus comprobabo, deinde ea, quæ in contrarium afferri poſſunt, diluam & confutabo: Et quantum per me licebit, rem claram & dilucidã demonſtrabo.

Verùm priuſquam rationes & argumẽta Doctorumque auctoritates hac pro opinione recẽſeam, aliqua ad faciliorem huius diſputationis explanationem præmittam. Et primum quidem ſciendum eſt, quod etſi contentio eſt inter Doctores, an fideicommiſſum ſit quid odioſum, & conſequenter ſtricte intelligendum: attamen vera & *recepta eſt ſententia illorum, qui dixerunt,*
1 quod quando † *fideicommiſſum eſt* relictum fauorabili de cauſa, *ſicuti eſt illa*, quod agnatio & *familia* conſeruetur, iudicari debet fauorabile, atque *ita extenſibile*. Ita ſcripſerunt Ancharanus in *conſi.27.colum.3.*verſi. hic autem. Comens. in conſi.2. Gozad. in conſi.89.num.12.verſ. ad illud, Curtius iunior in conſi. 22. num. 11. & in conſi.111.num.12. Pariſius in conſ.63.num.26. & in conſi.35.num.38.libr. 2. Capicius in deciſ. 108.num.15. Socinus iunior in conſi.181.num. 39. lib. 2. & Marzarius in epitome de fideicom. q.1.verſ. non omitto tamen.
2 Præmitto & ſecundò, quod vnus caſus † dicitur alteri ſimilis, quando ratio, quæ eſt in vno, militat etiam in altero. Sicuti affirmarunt Bald. in l.illud. colum.2.C. de ſacroſanct. eccleſ. Ruin. in conſi.22.nume.14.lib.3. Decius in conſi.526. num. 11. Craue. in conſi.316.num.9. Euerardus in centuria legali, in loco a ſimili.num.1. & Coraſius in lib.4. de iure ciuili in artem redigendo.
3 cap.8. cum enim par † eſt ratio, idem ius ſtatuendum eſt. l.illud. ff. ad l. Aquil. & l.a Titio. ff. de verborum obligatio. Et vbi eadem extat ratio, non dicitur extenſio:† ſed comprehenſio alterius caſus. Ita ſcribunt Socinus iunior in conſil. 70.nu. 3.lib.2. Tiraquellus in l.ſi vnquam.in verbo, libertis.num.35.C. de reuo.dona.& Craue. in conſil. 62.num. 14.& copioſius in conſil.183.num.3. Et accedit, quod caſus ſunt ſimiles, quando idem
5 oritur † effectus tam ex vno quàm ex altero. Ita Angelus & Imola in l.qui liberis, in princip. ff. de vulg.& pup.ſubſt. quos in ſpecie ſecutus eſt Decianus in conſi.1.nu.114,& 115.lib.1.

Præmitto tertio, eam fuiſſe huius teſtatoris mentem & animum, vt quãtum fieri poſſet, eius agnatio & familia conſeruaretur. Id quod colligitur ex eo primum, dum vocauit maſculos primogenitos, ſicuti in ſpecie reſponderũt Comẽſ. in conſi.2.colum.1.verſi. ad hoc etiam. & in conſil.25.colum.2.verſi. ſed his non obſtantibus. Decius in conſi.227.colum.3.verſ. & ſtante præmiſſa, quos in ſpecie ſecutus eſt Decianus in conſil. 1.num.119.lib.1. Idem ſignificauit teſtator, cum prohibuit alienationem domus & quorundam prædiorum, vt illa ſemper & perpetuo manerent
6 in familia. Hæc ſanc prohibitio ſignificat, † teſtatorem voluiſſe conſeruare agnationem & familiam, vt ſcribunt omnes in l.filiusfam.§.Diui. de leg.1. Dec. in conſ.182.col.2.& Decia. in d.cõſil.1.nu.122.lib.1.

His præmiſſis dicimus nũc, quod etſi teſtator iſte ſubſtituit dom. Io. Aluiſium domino Bartholomæo, decedentibus omnibus ipſius domi. Bartholomæi filijs: attamen dicitur etiam ipſe teſtator ſubſtituiſſe dictum dominum Io. Aluiſium ipſi dom. Bartholomæo eo caſu, quo nulli nati ei eſſent filij: ſicuti vere nati non ſunt. Eſt enim tam vnus quàm alter caſus in ea diſpoſitione comprehenſus; ſeu ſaltem de vno ad alium fieri debet extenſio, ob rationis idemditatem. Et hæc quidem ſententia probatur legibus, rationibus, ac Doctorum auctoritatibus.

Primò, l. *Titius*. §. Lucius. ff. de liberis & poſth. quo loci reſpondit Paulus, inſtitutionem factam de eo, qui naſcetur poſt conditum teſtamẽtum, extendit ad caſum illum, quando is natus iam erat tempore conditi teſtamenti. Nec repugnat, quod ſcripſit Bartolus in l. ſi is, qui pro emptore.num.38.ff. de vſucap.& cum dixit, in caſu d.§.Lucius, eſſe legis fictionẽ. Nam verius eſt, præſumptionem legis eſſe ex mente teſtatoris collectam. Sicuti ſignificat verbum, videtur, quo vſus eſt Paulus, interpretando teſtatoris voluntatem & mentem. iuxta l.qui teſtamentum. in fin. ff. de proba.& l.quidam teſtamento. in fine. ff. de vulg.& pup.ſubſtit.& tradit Iaſon in l.ſciendum,
7 nu.2.ff. de verbor.oblig. Et quia † fictio eſt ſuper certo: præſumptio verò ſuper dubio, vt ſcribunt glo. in l.vnica.§.accedit.C. de rei vxo.actio. Baldus in rub.C. de probat.nu.4.& Felin. in c.quãto. nu.2. de præſumpt.

Non etiam obſtat conſideratio Socini iunioris in conſi.100.num.29.lib.3. cùm reſpondit, d. §.Lucius, loqui in inſtitutione, quæ fauorabilis eſt: ſecus verò in ſubſtitutione fideicommiſſaria, quæ dicitur odioſa. Nam reſpondetur ex eodẽmet Socino in conſi.181. num. 39. lib. 2. qui in
8 ſpecie affirmauit, fideicommiſſum † conſtitutum pro conſeruatione agnationis & familiæ eſſe fauorabile.

uorabile. Quam ſententiam probarunt & alij, quos retulimus ſupra in primo pręmiſſo, atque ita declaratur, quod alias ſcripſi in conſi 326.nu. 19.verſ.reſpondetur ſecundo. lib. 4. Illo enim in caſu, ſubſtitutio illa fideicommiſſaria non fuerat à teſtatore facta pro conſeruatione agnationis & familiæ, vt dicemus infra. Nil etiam vrget, quod eodem in loco ſcripſi, d.§.Lucius, loqui eo in caſu, in quo extabat maxima coniectura præſumptę voluntatis teſtatoris, quod voluerit iam natum eſſe hæredem. Nam reſpondetur, & noſtro in caſu extare vrgentem ſatis coniecturam, quod teſtator voluerit ſubſtituere etiam hoc in caſu, quo nulli nati fuiſſent filij ipſi domino Bartholomæo, ſicuti ſuo loco infra demõſtrabimus. Et rurſus in caſu d.§.Lucius, requirebatur etiã vrgentior coniectura: ex quo agebatur de hære-
9 dis inſtitutione, quæ † regulariter non inducitur coniecturis, nec extenditur de caſu ad caſum: ſicuti ſubſtitutio: vt tradunt omnes ex illo textu in l.iubemus.C.de teſta.Caſtre.& Iaſon in l. pen. C.de impub.& aliis ſubſtit.ille.num.3.iſte. nu 7. Caſtrenſ.in conſi.263.circa primum. col. 3. verſ. nec obſtat l.hæreditas.lib. 2. Corneus in l.captatorias.num.20.C.de teſtam.mil.& Socin.iun. in conſ.174.nu.9.lib. 2.

Secundò confert textus l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff. de lib. & poſth. vbi inſtitutio facta de nepote caſu quo decedat filius, extenditur ad alium caſum, nempe ſi is filius patietur interdictũ aquæ & ignis: vel ſi emancipetur. *Cum & his in caſibus locum habeat diſpoſitio teſtatoris, qui uoluit, nepotem eſſe loco filij, quoquomodo is filius deſinat eſſe talis.*

Tertiò ad rem optime facit text.l. ab hæreditate.§.vlt.de leg.j.Cuius verba adſcripſi. *Cum a poſthumo ita legetur, ſi hæres erit, & non nato poſthumo, ſubſtituti adeant; legata eos debere exiſtimandum eſt, quæ ille, ſi viueret, debiturus erat.* Illa verba, *Si hæres erit*, præſupponunt manifeſte teſtatorem ſubſtituiſſe illi, qui naſceretur & efficeretur hæres, & tamen concedit iuriſconſultus, quod poſthumo illo non nato, ſubſtituti adiuerint hæreditatem. Qui ſane caſus noſtro conuenit.

Quarto confert textus l.vlt.C.de inſtit.& ſubſti. quo loci ſubſtitutio facta eo caſu, quo poſthumus natus non erit, extenditur ad caſum, cùm naſcitur & moritur. Nec repugnat, quod ſcripſit Socin.ſen.in conſil.76.num.6. lib. 3. Cum dixit, d.l.vlt. procedere, quando ſubſtitutio fit in vno caſu neceſſario, ad verificationem ſubſtitutionis vulgaris, vt ſi hæres non erit, vel eſſe non potuerit: ſecus eſt, quando fit in caſu voluntario; ſicuti videtur hic caſus, ſi deceſſerit ſine liberis, & Socinum ſecutus ſum in conſi.326.num.21. libro. 1. Nam reſpondeo nunc, à Socino diſſentire Corneum in conſi.276.num. 18.verſi.non enim.lib. 3.& Ruinum in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.nu. 41.ff.de lib.& poſth.quos refert & ſequitur Decianus in conſi. 1.num.136.137.& 138.lib. 1.vbi multis demõſtrat, hunc caſum, ſi deceſſerint omnes liberi, vel ſi nati non fuerint, eſſe neceſſariã, non autem voluntariam conditionem. Non etiã repugnat, quod ſcripſi in d.conſi. 326.nume.21. d.l.vlt. loqui in ſubſtitutionẽ vulgari: non autem in fideicommiſſaria, de qua nos loquimur: quia reſpondetur, quod imò nulla eſt differentia in caſu noſtro inter vulgarem & hanc fideicommiſſariam, cum & hæc ſicuti illa fauorabilis ſit, eandẽque habeat rationem, tam in vno quàm in altero caſu, & ob id extendenda de caſu ad caſum, vt diximus ſupra.

Quinto ſuffragatur illud judicium centumuirale, quod in cauſa curiana fuit pronuntiatum; ſicuti memoriæ proditum eſt a Cicerone in oratione pro Aulo Cecinna, in primo de Oratore: in Bruto, in ſecundo de inuentione; ac etiam in Topicis, & à Quintiliano in lib.7.inſtit.orato.capit.7.M. Coponius teſtator Marium Curium hęredem fecerat his verbis. *Si mihi poſt mortem meam in decem menſibus proximis filius natus erit, hæres eſto. Quod ſi is antequam in tutelam ſuam veniat, moriatur, tunc in locũ, partemque eius M.Curius hæres eſto.* Natus non eſt poſthumus. Curius hæres ſubſtitutus apud cẽtum viros petebat hæreditatem Q. Mucius Scæuola *pro M.Coponij teſtatoris agnato negabat,* M.Curiũ *ſubſtitutum hęredem eſſe poſſe, cum poſthumus natus non eſſet. Contra vero L.Craſſus dicebat, Curium fore admittendum; quod ea fuiſſet teſtatoris voluntas, vt quoquo modo non eſſet filius ſiue non natus, ſiue natus & pubes factus non eſſet, Curius hæres eſſet. Qui enim voluit hæredẽ eſſe, ſi alius moriatur, multo magis eum ad ſubſtitutionem vocaſſe, ſi non naſcatur, credendum eſt.* Et quanquam contenderet Scæuola, a verbis certis non eſſe recedẽdum; attamen *placuit* Cẽtum viris pro L.Craſſo, id eſt, pro ſubſtituto pronuntiare. Quod ſane iudicatum non ſolum à Cicerone & Quintiliano commendatur: ſed et à noſtris probatur. Nam paſſim affirmant interpretes noſtri, ſubſtitutum, ſi naſcatur & decedat poſthumus, antequam factus eſſet pubes, intelligi etiam ſubſtitutum eo in caſu, quo non naſcatur poſthumus. Ita ſane affirmarunt Raynerius in tract.ſubſtitutionum, Guielmus Cumeus in l.precibus.C de impub.& alijs ſubſt. Bart.*in l.* prima, num.33.ff.de vulg.& pup.ſubſt. Bald.*in l.* vlt.nu.7.de inſtit.& ſubſtit.& manifeſtius *Albericus* in Rub.ff.de vulg.& pup.ſubſt.nu.23. ver. ſed adhuc circa vulgarem, qui ſcriptum reliquit, quod cum teſtator haberet vxorem, quam credebat prægnantem, dixit, inſtituo hæredem filium, mihi ex vxore mea naſciturum, etſi hæres erit & in pupillari ætate deceſſerit, Titium ſubſtituo. Non eſt natus filius, dubitatum fuit, an is Titius ſubſtitutus deberet admitti? dixit Albericus, admitti debere, atque ita iudicatum fuiſſe. Eandẽ quoque affirmarunt Angelus in l. lex Cornelia. ff.de vulg.& in conſil.93.colum.vlti. Salicetus in l.ſi teſtamentũ.in q.5.principali.C.de inſtitut.& ſubſt. Fulgoſius in conſil.90.Imola.in l.ab exhęredati.

re dati.§.vlt.in fine.de legatis primo. Aretinus in l.quandiu.la ſecunda.colum.penult. num.7.ff.de acquir.hæred.Io.de Anna.in conſi. 66.in ſecundo dubio, Signorolus in conſ. 199.num.3. Alex. in l.prima.num.33.in fin.ff.de vulg. & pup.ſubſt. Ludouicus Bologninus in conſi.9.colum.2.ver. probatur etiam.& colum.3.verſi.tertio, Calcan. in conſi.103.colum.3.verſi.ego tamen.& in conſil.ſubſequenti ipſi Calcaneo ſubſcripſit Anton. Roſellus, Corneus in conſ.276.num.12.lib.3.Socinus ſenior in conſi. 52.column.4.verſ.quæ quidem ſubſtitutio.libro primo. Curtius ſenior in conſi.51.ſuper teſtamentis.colum.penult.condeſcendo ad teſtamentum domini Vgonis.&idem in conſi.75.dominus Ludouicus. colum. pen.& vlt.Iaſon in l.prima.num.28.& num.59.ff. de vulgar.& pup.ſubſt.& Copioſius in conſil. 148.lib. 2. Decius in conſil. 227. in ſecundo dubio.& in conſi.238.num.3.Socinus iunior in conſil. 181. lib.2.Qui quidem Decius & Socinus eadem de facti ſpecie interrogati, reſponderunt, Bertrand. in conſi.174.num.3.lib.3. Hos tres & viginti interpretes recenſet & ſequitur Decianus in conſilio primo,num. 128. vſque ad 134.libro primo. vbi refert etiam Viglius, qui tamen contrariam opinionem probauit. Prædictis accedunt Ruin. in conſi.201.num.9.lib.2.& §.l.Gallus.& quid ſi tantum.num.45.ff.de liber.& poſthum. Alciatus ſibi parum conſtans in reſp.250.num.8. & in lib. 3.de verbo.ſignif.num.8.& num. 26. Marzarius in conſil. 1.colum.prima.Crau. in conſi.904.qui num.7.verſi.argumentum quoque ſecundum, teſtatur, *communem opinionem eſſe cõtra Oldradum,*& de quo *infra dicemus.Hieronymus* Gabriel in conſil. 95.nume. 3. Zancus in l.hæredes mei.§. cum ita.in octaua parte.nu. 210.ff. de lib. & poſthum. & Baldouinus in commentariis ad Scæuolam.

His conſtat hanc eſſe hodie receptam ſententiam;etſi diſſentiant multi, qui Q.Mutii Scæuolæ opinionem ſecuti ſunt. Quos quidem infra commemorabo. Nec repugnat, quod in ea controuerſia Curiana, ageretur de ſubſtitutione directa, quæ tanquam fauorabilis extenditur de caſu ad caſum. Nos verò loquamur de fideicommiſſaria, quæ extenſionem non admittit. Et differentiam hanc in ſpecie conſideraui in conſil. 326.num.27.lib.4.Nam reſpondetur, quod imò etiam in ſubſtitutione fideicommiſſaria admitti
10 tur extenſio de caſu ad caſum, quando † fideicõmiſſum eſt fauorabile, vt in caſu noſtro, vt ſupra demonſtrauimus: ſecus verò ſi eſt odioſum, vt eo in caſu, de quo reſpondi in d.conſi.326.cũ enim ibi fuiſſent ſubſtitutæ fæminæ, non agebatur de cõſeruanda agnatione & familia,& vt poſt alios reſpondit Craue.in conſi.250.num.2.ob id ceſſat fauor ipſe.

Sextò comprobatur prædictum centum virale iudicium multis ſimilibus Doctorum traditionib. Et primùm quidem Baldi in l.humanitatis. colum.pen.q.4.C.de impub.& aliis ſubſtit. Cùm
11 dixit, exemplarem † ſubſtitutionem factam in in vno caſu furoris, extendi ad alium caſum. Et Baldum ſecuti ſunt alii in l.prima.ff.de vulgar.& pup.ſubſt.ibi Iaſon.num.25.Eſt ſimile quod egregie reſpondit Roma.in conſi.56.num.3. cùm di-
12 xit, quod ſubſtitutio † facta, ſi filius non eſſet in rerum natura, extenditur ad alium caſum, quando filius in rerum natura extitiſſet: ſed in pupillari ætate deceſſiſset. Et huius ſententiæ citat Romanus gloſſam l.qui habebat.in verbo, pubes. ff. de vulg.& pup.ſubſt. & ibidem Imola eam perpendit. Idem cum Romano ſcripſerunt Iaſon in dicta l.prima.num.27.ff.de vulg. & pup. ſubſtit. Curtius iunior in conſi. 83. num. 6. Pariſius in conſil.70.num.19.lib.2.Socinus iunior in conſi. 180.num.28.lib.2.& Alcia.in reſpon. 250.num. 8.& in lib.3.de verborum ſigni.num.27. Huc ẽt facit, quod ſcripſit idem Iaſon in dicta l. prima. num.29.ff.de vulg.ex ſententia Bartolus in l.quã diu inſtitutus.ff.de acquir.hæred. cum dixit, qđ ſi teſtator inſtituit filium ſuum pupillum, etſi ipſe deceſſiſſet in pupillari ætate, ſubſtituit Titium: & quandocunque decederet Titius ſine liberis, ſubſtituit Sempronium, ſi contingat decedere Titiũ ante pupillum: Deinde moriatur pupillus, Sempronius adhuc ſuccedit, cum illa ſubſtitutio eo in caſu, ſi præmoriatur pupillus, extendatur ad hunc caſum, ſi decedat prius ipſe Titius. Eſt quoque ſimile, quod ſcripſerunt Raynerius & Lancellotus in l.Gallus.§.& quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth. quos recenſet & ſequitur Alciatus in libro 3.de verbor.ſignif.num.27.ver.Quarto hæſitatum eſt. Teſtator iuſſit, quod ſi filii abſque maſculis morerentur, relictis fæminis, hæreditatem ſuam in partes diuidi, ex quibus vna fæminis daretur, duæ Titio & Sempronio, contingit, quod ii filii deceſſerunt abſque maſculis & fæminis. Dubitatum eſt, an locus eſſet ſubſtitutioni ad cõmodũ Titii, & Sempronii: ſcripſit Alciatus poſt prædictos, locum eſse, cum ſubſtitutio facta in eo caſu, ſi maſculi deceſſiſſent ſine maſculis, relictis fæminis, extendatur etiam ad caſum, ſi deceſſiſſet ſine maſculis & fæminis. Nam ſi teſtator voluit, Titium & Sempronium in detrimentum neptum capere duas hæreditatis partes: quantò magis non natis ipſis neptibus, earumque damno ceſſante. Et idem ſenſit Angelus in conſilio 93. in fine. Etſi Decius in conſil. 89. aliter reſpondit.

Septimò ſuffragatur non mediocriter huic ſẽtentiæ, quod etiam in ſubſtitutione fideicommiſſaria admittitur extenſio de caſu ad caſum,
13 quando † adeſt eadem ratio, ſeu præſumpta mẽs teſtatoris, vel quando fideicommiſsum eſt fauorabile. Ita Angelus in l.Gallus.§.& quid ſi tantũ. colum.2.verſ.ſecundo fallit.ff.de libe. & poſthu. Iaſon in conſi.148.colum.3.verſ.quarto facit.li. 2.Socinus ſenior in conſi.52.num.10. in fine.libro 1.Decius in conſil. 89.col.pen. verſic.tertio allegata. Caſsaneus in conſi.61.num.46.Pariſius late in conſi.92.num.48.lib.2. & idem in conſil. 50.num.51.libr.3. & Crauetta in conſil.904.nume.7.

me.7.in fine. Idem ſenſit Hieron. Gabriel in con ſil.95.num.3. Imò (quod fortius eſt) in hac ſubſti
14 tutione fideicommiſſaria admittitur extenſio † de perſona ad perſonã, ex præſumpta voluntate teſtatoris. Ita poſt Angel.in d.l.Gallus.§. & quid ſi tantum, docuit Iaſon in l.Titius,§.Lucius.nu.7 ff.eod.& ſequitur Pariſius in conſi.50.num.55. lib.3. Et his accedunt Curtius iunior in conſil. 121.numer.14.Gozad.in conſil.64.num.18.Gratus in conſil.5.num.19.lib.2.Socin.iun.in conſi. 129.num.35.lib.3.Marzarius in conſil.4. nu.13. & num.21.& Decianus in conſi.1. num.101.& num.120. lib.1. Porrò in caſu noſtro fideicommiſſum eſt fauorabile, vt diximus ſupra, & adeſt præſumpta voluntas teſtatoris, tàm vno quàm altero in caſu. Debet ergo admitti hæc extenſio. Quod adſit præſumpta teſtatoris voluntas colligitur ex eo, quod teſtator ipſe (vt ſupra oſtendimus) voluit bona conſeruari in agnatione & familia. Sicuti hanc eſse vrgentem probabilemq; in ſpecie hac coniecturam ſcripſerunt ex præcitatis Pariſius, Gozadinus, & manifeſtius Decianus in d.conſi.1.num.119.lib.1. Extat & præſumpta ipſius teſtatoris voluntas, quia teſtator dilexit primum dominum Bartholomæum; deinde ipſius domini Bartholomei filios, iuxta, l.cum ita §.in fideicommiſſo.de leg.2. Poſt modum dom. Aluiſium. Et certum eſt, quod filii dom. Bartholomæi fuerunt in cauſa, ne ipſe dom. Aluiſius immediate poſt do. Bartholomæum fuerit dilectus & vocatus. Nullis ergo exiſtentibus quoquo modo filijs do. Bartholomæi, eadem manet ratio dilectionis erga ipſum do. Aluiſium.

Octauò & vltimò accedit, quod teſtator ſuo hoc in teſtamento appoſuit clauſulam codicillarem his verbis conceptam. Hoc meum feci & facio teſtamentum, quod quidem volui & volo valere, & tenere. & quod valeat & teneat iure teſtamenti nuncupatiui. Et ſi eo iure valere & tenere non poteſt, vel non poſset, volui & volo, quod valeat & teneat iure codicillorum. &c. Quæ ſa-
15 ne clauſula † codicillaris operatus, vt etiam ſi cõcedimus, non eueniſse caſum ſubſtitutionis, ſed effectam fuiſſe quoddammodo caducam, ob id, quod nati non ſunt filii: attamen vi ipſius clauſulæ codicillaris in vim fideicommiſſi reſtituenda eſt hæreditas do. Aluiſio à venientibus ab inteſtato. Ita in claris terminis noſtris reſpondit Caſtren.in conſi.395. Videndum. colum.2. verſic. ſed quæro.num.4.lib.1. quem in ſpecie etiam ſecutus eſt Decianus in conſi.1.num.132.lib.1. Et Caſtrenſis quidem ſumma auctoritas à me non perpenſa, (cum fretus auctoritate Alciati in reſponſ.492.num.27.verſic.nec aliter, aliter reſpõdi in conſil.336. num.40. lib.4.) efficit, vt nunc me dubium reddat, & potius cum Caſtrenſi ſentiam.

His demonſtrauimus, veram eſſe ſententiam hanc, quod caſus non natiuitatis filiorum domini Bartholomæi non impedit quo minus dominus Aluiſius admitti debeat. Nunc ſupereſt, vt reſpondeamus illis argumentis, quæ contrarium ſuadere videntur.

Primò vrgere videtur textus l.commodiſſime ff.de lib.& poſth. quo loci Pomponius reſpõdit, quod ſi quis poſthumum ita inſtituit, ſi me viuo naſcatur, non intelligitur inſtitutus poſthumus, qui mortuo teſtatore natus eſſet, ſicuti è contra, non præſumitur inſtitutus, qui natus eſset viuo teſtatore, cùm facta eſset inſtitutio, ſi poſt mortẽ teſtatoris eſset natus. Et ex hoc reſponſo ſumi-
16 tur illa iuris regula, quod caſus † omiſsus habetur pro omiſso: ſicuti colligunt permulti congeſti à Decio in conſilio 394.columna prima, a Socino iun.in conſil.102.numero quarto, libro 1. & à Craue. in conſilio 130.nume.7. alios ſciens omitto.

Verùm reſpõdetur primò, d.l.commodiſſimè,
17 loqui, quando † caſus omiſsus induceret diuerſitatem perſonarum vel inſtituti, vel ſubſtituti: ſecus vero, quando facta extenſione ad caſum omiſsum eadem maneret perſona vocata, vt in caſu noſtro. Ita diſtinguunt & declarant Socinus ſenior in conſilio octuageſimoſeptimo.col. penul.lib.3. Curtius iun.in conſi.29.in fine. Ripa in l.prima.num.92.ff.de vulgar.& pupilla. *ſubſti.* & Decius.in dicto conſilio primo, numero 145. libro primo.

Reſpondetur ſecundo l. cõmodiſſime, loqui,
18 quando † caſus omiſsus eſt omnimodo diſſimilis expreſso, quoad mentem, rationem & effectũ a teſtatore conſideratum. Ita Ripa in dict.l.prima.num.93.ff.de vulg.& pup.ſubſt. & Decianus *in dicto conſilio primo, numero 145.verſ. reſpõdetur, & aliter.lib.primo. In eo enim caſu (*vt præter Ripam & Decianum hoc apertius exponã) l. commodiſſime, non admiſit Pomponius *extenſionem* de caſu ad caſum: quia coniecturam fecit, patrem noluiſse prouidere in vtroque caſu, quando in vno ſolo prouidit. Si enim dixit, ſi viuo me natus erit, non comprehendit caſum illũ, ſi me mortuo naſcetur. Ea eſt ratio, quia maior
19 † affectio patris cõſideratur erga natum ſe uiuo, quàm erga natum ſe mortuo. Quam quidem rationem ſenſit Ripa in d.l.prima.numero nonageſimotertio, & cuius nomine ſuppreſso Alciatus in lib.tertio.de uerborum ſignificatione, numero duodecimo, uerſiculo confirmatur. Et idẽ Ripa adiungit, teſtatorem forte dubitaſse de uxoris pudicitia: & ob id exiſtimaſse, quod ſi ſe mortuo naſceretur, non ex ſe, ſed ex adulterio cõceptus eſset. Si uerò e contra dixit, ſi me mortuo natus erit, non continetur caſus, ſi me uiuo naſcetur. Ratio eſt, quia de filio nato ſe ſuperſtite noluit prouidere: ſolum enim prouidere uoluit in caſu neceſsario, in quo ſcilicet nullo alio tempore prouidere potuiſset. Præterea, cum dixit pater; ſi me mortuo naſcetur, & naſcatur eo uiuo, fuit ſua in facultate mutare teſtamentum, quod cum non mutauerit, præſumitur cum eo carente effectu ob præteritionem, & ſic uoluiſse locum eſse ſucceſſioni ab inteſtato, iux-

to,iuxta tex.notab.l.3.C.de inoff.teſta.Porrò in caſu noſtro, in quo adeſt (vt iam demonſtrauimus)eadem ratio,& præſumpta mens teſtatoris, idemque effectus,ſiue natus, &mortuus ſit filius ſiue nunquam natus,dicendum eſt,vnum caſum cõtineri ſub altero: vel ſaltem ad illum extendi. Et his conſtat non obeſſe, quod ſcripſi in conſi. 326.num.9.lib.4.

Reſpondetur tertiò, dictâ l. commodiſſime,
20 loqui,quando † agitur de extendenda inſtitutione hæredis, quæ non admittit extenſionem de caſu ad caſum; ſicuti admittit ſubſtitutio. Ita in ſpecie reſpondit & declarauit Corneus in cõſil.276.num.11.lib.3.quem ſecutus eſt Decianus in dicto conſilio primo, numero 146. libro primo. Et his accedit Decius in l.quamuis numero primo,verſi.ſecundo reſpondetur.C. de impub. & alijs ſubſt.

Reſpondetur quartò,quod caſus dici non po
21 teſt omiſſus,quando † adeſt eadem ratio,& veriſimilis mens teſtatoris:ſicuti hoc in caſu.Ita Curtius ſenior.in conſil.51.ſuper teſtamentis.col.penult.verſi.condeſcendo ad teſtamentum; quem ſecutus eſt Decianus in dicto conſilio primo, numero centeſimoquadrageſimoſeptimo, libro primo. Et præter eos idem ſcripſerunt Ruinus in conſilio centeſimoſeptuageſimo, numero ſecundo,libro ſecundo.Tiraquellus in tract. de retractu conſangu.§.ſecundo,gloſſa prima,numero decimonono.& Pariſius in conſilio quinquageſimoquarto, columna vltima, in conſilio ſeptuageſimoquinto,numero trigeſimooctauo,& in conſilio ſeptuageſimoſeptimo,in fine,libro ſecundo,in conſi.50.num.51.& in conſi.66.num.62.lib.3.

Secundo hac pro opinione urgere videtur,ꝙ
22 † conditio impleri debet in forma ſpecifica.l.qui hæredi.& l.Mæuius.ff. de cond.& demonſtr.Et tanto magis in conditione voluntaria,qualis eſt hæc ipſa.Ita Bartolus in dicta.l.Gallus.§. & quid ſi tantum.numero ſecundo,& tertio.ff.de liberis & poſthum.quam ſecuti ſunt alij congeſti à Deciano in dicto conſilio primo, numero 6. libro
23 primo,qui copioſe explicat. Atqui ſubſtitutio † facta vno in caſu, dicitur facta ſub conditione, ſi ille caſus eueniet.Ergo ſubſtitutio facta ĩ vno caſu, ad alium non extenditur.

Reſpondetur primò,conditionẽ impleri poſ-
24 ſe per caſum † ſimilem l.legatum.ff.de vſufructu legato.tradunt Bart.in l.1.col.vlt.ff.de cond. inſtit.Angelus in l.paterfam.ff.de hæred.inſti.& in ſpecie hic reſponderunt Iaſ.in conſil. 148.col.5. verſ.non obſtat quintum.& in conſi. 203. col.3. ver.non obſtat tertium.lib.2.Socin.iun.in conſ. 181.nu.50.lib.2.& Decia.in conſil. 1. num. 138. lib.1.Porrò,ꝙ ſimiles ſint caſus iſti, pro certo habetur,vt diximus ſupra. Et hinc intelligimus nil obſtare,ꝙ reſpondit in conſi.326.nu.11.lib.4.Illa enim procedant inſpecta verborum proprietate, non autem ratione, & mente diſponentis præſumpta.

Reſpondetur ſecundò, ꝙ imo etiam in con
25 tionib.† voluntarijs fit extẽſio de caſu ad caſum ex mente & voluntate teſtatoris.Ita in ſpecie declarauit,& reſpondit in conſi.227.col. pen.verſ. non obſtat,ꝙ ſupra.& idem ſenſerunt Iaſ.& Socin.iun.præcitatis in locis, quos ſecutus eſt Decia.in d.conſ.1.num.142.ver.ſeptimò per ꝙ. qui 143.ſubiungit,poſt Socin.ſen.in conſ. 52.col.5. ver.præterea ſi hoc,lib.1.hanc dici non poſſe ꝓ
26 prie extenſionem,† ſed interpretationem intellectiuam,iuxta l.quamuis.C.de fideicom. vbi glo. & Docto.Et præcitato in loco Decia.nu.144.cõmemorat aliam reſponſionem, quæ in idem reincidit, ex mente Decii in dicto conſilio 227. numero 8.

Tertiò ſuffragari videtur ratio,qua dicimus, à
27 verbis † teſtatoris non eſſe recedendum, qñ manifeſte non conſtat de eius mente.l.non aliter.ff. de leg.3.& egregie tradit poſt alios Craue.in cõſil.161.nu.13.Atqui hoc in caſu non conſtat de mente,& voluntate teſtatoris, ꝙ voluerit comprehendere alium caſum, quàm expreſſum. Ergo à verborum proprietate non eſt recedendum.

Reſpondetur,imò conſtare de mente,& volũtate ipſius teſtatoris: cum caſus ſint ſimiles,tam quo ad rationem quàm quoad effectum: ſicuti ſupra demonſtrauimus.

Quartò non mediocriter facere videtur,ꝙ etſi
28 concedimus,ſubſtitutionem † directam factam in vno caſu,extendi ad alium,non tamen extenditur ad caſum contrarium,vel diſſimilem. Ita Bartolus in dicta l. Gallus. §. & quid ſi tantum. numero tertio.ff.de liberis & poſthum. Angelus in l.ſi pater filium.ff.de vulgar.& pupil. ſubſtitut. Corneus in conſilio ducenteſimoſeptuageſimo ſexto,numero ſeptimo,libro tertio.Atqui duo ij caſus, naſci & intra certum tempus mori,& non naſci; ſunt contrarij & diſſimiles: cum vnus ponat exiſtentiam, alius non. Ita Angelus in conſi. 93.colum.vlti. Ergo extenſio, de vno ad alium admitti non debet.

Reſpondetur,quod etſi ij caſus videntur contrarij, aut diſſimiles reſpectu verborum, non tamen ſunt diſſimiles quo ad rationem & effectũ: & propterea vnus ſub altero continetur, vt diximus ſupra.Ita reſpondit Decianus in dicto conſilio primo, numero centeſimoquinquageſimooctauo,libro 1.

Quintò hæc opinio confirmari uidetur,ea ratione, quod quando teſtator dixit, ſi filius mihi naſcetur, & deceſſerit antequam factum erit pubes, expreſſiſſe dicitur caſum in indiuiduo, non autem in ſpecie. Atqui quando in indiuiduo
29 † caſus eſt expreſſus, non admittitur extenſio de caſu ad caſum. Ita Angelus in l. prima.§. primo.ff.de vulg.& pup.ſubſtitu. Ergo noſtro in caſu non debet admitti extenſio ad caſum, ſi nõ naſcetur.

Reſpondetur, veram non eſse Angeli traditionẽ,ſicuti cũ in ſpecie reprehendunt Imola in

cap.Raynutius.num.73.& ibidem Barba.nu.49. de teſta.Corneus in conſi.239.colum.vlti.libr.2. & in conſil.276.ad finem.lib.3.Alex.in l.1.num. 11.verſic.ſecundo modo limita. & ibidem Iaſon num.25.ff.de vulg.& pup.ſubſt. & idem Iaſon in l.3.numero.9.C.de hered.inſtit. Ruinus in conſi lio 97.num.4.& in conſil.183.num.12.lib.2.& in conſ.128.num.12.lib.3. Crauetta in conſil.904. num.10.verſ.quartum item, & Decianus in con ſilio primo,num.160.libro primo.qui dixit, Angelo repugnare l.Gallus.§.& quid ſi tantum. ff. de liberis & poſthum.vbi in indiuiduo expreſſus fuerat caſus,hoc eſt,ſi me viuo morietur.Et textus l.vlt.C.de inſtit.& ſubſtit. vbi expreſsus fuerat caſus,ſi non naſcetur eo viuo. Et tamen vtro-
30 que in caſu † admittitur extenſio,quemadmodũ ſupra in ſecundo, & in quarto argumento pro L.Craſſi opinione diximus.

Sextò fulcitur, hæc opinio multorum auctoritate ſimili in caſu, nempe Oldrad. in conſilio 142.& cuius nomine ſuppreſſo Ioan.Andreæ in addition. ad Specul. in titu. de teſtamentis.§. in primis,in ultima additione.in verſic.quarta quęſtio; quod ſi ſubſtitutio facta fuit de poſthumis naſcituris;& ſic in plurali;non extenditur ad caſum,quando vnus tantum poſthumus, natus eſſet. Et traditionem, hanc ſecuti ſunt Romanus in l. quandiu. la ſecunda, columna. vltima. ff. de acquir.hæred. Corneus in conſil. 199.numero 7.lib.2.Decius in conſ.287.nu.13.& 14.&Gozad.in conſ.67.nu.3.

Verùm reſpondetur, aduerſus Oldradum & Io. Andreæ eſse communem Doctorum opinionem:ſicuti teſtatur Decian us in d.conſ.1.nume. 167.ver.& ſimiliter reſpondetur; qui in ſpecie re cenſet Aret.in l.placet.ff.de acquir.hæred.& Ruinum in l.Gallus.§.& quid ſi tantum. num.48.ff. de liberis & poſthum. damnantes Oldradi opinionem. Et præter hos ſic quoque Alex.in conſil.109.lib.7.Iaſon in conſi.108 lib.4. qui quidẽ Iaſon de eadem facti ſpecie contra Decium reſpondit,ſic etiam Alciatus in lib.3.de verb. ſigni. num.27.& Zancus in l.hæredes mei.§.cum ita.in octaua parte.num.57.& nu. 209.ff.ad trebel.

Septimò affertur auctoritas Decii in conſil. 273.qui reſpondit,quod cum teſtator ſubſtituiſſet hoſpitale heredi ſuo inſtituto ſub conditione ſi ipſe hæres non portauerit inſignia, & nomen ipſius teſtatoris.Et cum hæres deceſſiſset ante teſtatorem, ita quod ferre non potuerit arma, & nomen ipſius teſtatoris, non tamen admitti debuit hoſpitale,quia (dicebat Decius) caſus iſte omiſsus fuit,& non datur extenſio. Et Decium ſecutus eſt Pariſ.in conſi.86.nu.77.lib.2.

Reſpondetur,quod eo in caſu Decij,illa ſubſtitutio facta fuerat in pœnam,ſi hæres non portaret arma & nomen ipſius teſtatoris, quo caſu
31 certum eſt, quod cum ſimus † in pænalibus,non admittitur extenſio de caſu ad caſum. l. pater ſeuerinam.in prin.vbi Bart.ff.de condi. & demon. quem tex.ſic perpendit ipſe Dec.in d. conſ.273. nu.3.& in noſtris terminis, ſic reſpondit Decianus in d.conſ.1.num. 163.lib.1. qui etiam dixit, caſus illos eſſe diſſimules. Et præter Decianum, addo Socinum ſeniorem in conſi.259.nu.3.lib. 2. qui ita in ſpecie eiuſdem forte caſus, de quo reſpondit Dec.in d.conſ.273. etſi mutatis nominibus,explicauit.Et præterea Alciat. in lib. 3. de verbor.ſign.num.15. in fine.ſcripſit, etiam in caſu,de quo reſpondit Socinus, eſſe admittendam extenſionem.

Octauò in ſpecie magis,pro Q.Mutij Scæuolę opinione,reſpondit Oldradus in conſil. 177. Teſtator in ſuo vltimo.Inſtituerat teſtor poſthumum,cui decedenti in pupillari ætate, vel quandocumque,ſubſtituit ſecũdum poſthumum, ſibi naſciturum,cui decedenti in pupillari ætate, vel quandocumque ſubſtituit fratrem ſuum. Euenit,quod nato & mortuo in pupillari ætate primo illo poſthumo, ſecundus poſthumus natus nõ eſt,frater teſtatoris petebat ſe admitti ad ſucceſſionem,reſpondit Oldradus,non eueniſſe caſum ſubſtitutionis,q̃a is frater ſubſtitutus fuerat ſecundo poſthumo naſcituro, decedente ſine liberis,qui cum natus non eſſet, dici non poterat deceſſiſſe,atque ita caſum;ſi naſcetur,& intra pupillarem ætatem morietur,non extẽdi ad caſum, ſi non naſcetur. Et Oldradi nomine ſuppreſſo, idem ſcripſit Io.Andreæ in additionibus ad Specul.in tit.de teſtamentis.§.in primis.Et Oldradũ ſecuti ſunt Ancharanus, Angelus, Signorolus, *Alexander*, Corneus, Ruinus, Socinus ſenior, *Felinus, Pariſius, Gozadinus, Ripa, & Viglius*, quos commemoraui *in conſ.326.nu. 13*. 14.15. & *16*.lib.4.

Reſpondetur,verè receptam magis opinionẽ eſſe contra Oldradum:ſicuti teſtantur Socin.iunior.in conſi.94.numer.21.libro primo. & Decianus in conſi.1.nu.165.lib.1.qui quidem Decianus ſingulatim expendit prædictas auctoritates:& refert alios ab illis diſſentientes. Et ego ipſe in d.conſi.326.num.17.ſenſi communem eſſe aduerſus ipſum Oldradum. Et veriorem eſſe opinionem,contra Oldradum,ſcripſit etiam Alciat. in lib.3.de verbo.ſign. nu. 27. & ideo ego ipſe in ſæpius citato conſi.326. num.16.lib.4.non ſum auſus affirmare Oldradi opinionem. Et præter commemoratos atteſtãtes, communem opinionem eſſe contra Oldradum, accedit nũc Crauc. in conſ.904.nu. 7.ver. ſecundò reſpondetur, vbi recẽſet infinitos prope,ab Oldrado diſſentiẽtes.

Nonò & vltimò vrgere videtur, ꝙ teſtator iſte limitate, & reſtricte viſus eſt ſubſtituere D. Aluiſium,decedentib.filijs D.Bartholomæi, cum dixerit,ſe tunc & eo caſu ſubſtituere. Quæ ſane ver
32 ba,tunc † & eo caſu, eſſe reſtrictiua, & impedire extenſionem de caſu ad caſum, reſpondit oĩum primus Ancha.in conſi.356. Ex ſerie,nu.3.verſi. tertiò hoc ꝓbat,quẽ ſecuti ſunt,Roma. Soc.iun. Dec.Gozad.Rubeus,Pariſ.Soc.iun.Craue. Alc. Marzarius & Zanchus, quos commemoraui & ſecutus ſum in conſi.326.nu.16.lib.4.

Reſpon-

Reſpondetur primò, a prædictus diſſentire Gallia ulam in l. Gallus. §. & quid ſi tantum . in quarto notab.ff.de liber. & poſthum. Gozad.in conſi.64.in fine. Pariſium in conſi.92. num.60. in fine.lib.2.in conſilio 20.numero 36.in conſilio 50.numero 52.& 54.& in conſilio 66.numero 44.libro 3.Ripam in l.prima. numero 169.ff. de vulgar.& pup.ſubſt. Socin . iunior. in conſil. 106.num.29.in conſil.114.nume.29. libro 1.& in conſilio 145.numero 29.libro 3.Diſſenſitquo que ab Ancharano Rota Romana referente Caſſadoro in deciſ.1.in tit. de teſtam. Receſſerunt ēt Alciatus in reſpon.550.incipit. Duo ſunt. ad finem.verſi.Præterea ego.& Craue.in conſil.904. num. 10. Non enim hæc dictio,tunc,dici poteſt taxatiua:ſed ſolummodo demonſtratiua.Ita probant l.Lucius Titius.ff. de hæred. inſtit. & l.cum proponas. C.eod. & in ſpecie magis l.Gallus.in princip.& in §.& quid ſi tantùm.ff.de liber.& poſthum.& tradunt Bartolus in l.lecta. in ſecunda oppoſ.ff.ſi certum peta.Barba.in conſi. 21. colū. 5.verſ.etſi dicatur.lib.2.Ruinus in conſil.97. nu. 4.in fine.lib.2.

35 Non etiam † taxatiua ſunt illa verba,eo caſu, ſed illius caſus iam expreſſi demonſtratiua. Non enim dixit teſtator,eo caſu tantum , ſicuti dixiſſet,ſi voluiſſet excludere alium caſum , vt in ſpecie conſiderat Caſſadorus in d.deciſ.1. nume.4. verſ.& ſi ſubſtituens. Et ideo ipſe Caſſadorus ibidem.nu.10. dixit,hæc verba,tunc & eo caſu,
34 ſignificare † exagerationem quandam voluntatis teſtatoris tantum.

Reſpondetur ſecundo,quod etiam ſi admitti mus,dictiones has ſimul iunctas,tunc &eo caſu,
35 eſſe taxatiuas;non tamen † excludunt caſus ſimiles. Ita in ſpecie declarat Pariſius in conſilio 50. num.52.& in conſil.66.num.65.lib.3.& Rubeus
36 in conſi.31.num.5.Sic dicimus, dictionem,† tantum,non excludere caſus ſimiles.l.ob æs.vbi glo. & Baldus.C.de prædijs mino. & tradunt poſt alios Socinus iunior in conſi.53.num.4. lib. 2.& Tiraquellus in Tracta.de retractu conuentiona. §.1.gloſſa.6.num.4.& 5. Cum ergo demonſtrauerimus ſupra,ob eandem rationem, præſumptā voluntatem teſtatoris,eundemque effectum,hos caſus,non natis filiis,vel natis,& deinde mortuis eſſe ſubſtitutum,dici ſimiles, ſequitur dicendum expreſſione vnius caſus taxatiue , aliud non excludi .

Reſpondetur tertiò, admiſſa Ancharani opinione,nil caſui noſtro obeſſe.Nam Ancharanus dixit,ſuo illo in caſu,ſic eſſe dicendum, fauore fratris in medio exiſtentis: quia ſicuti lex interpretatur ſubſtitutionem vulgarem,in vnum caſū conceptam,non cōprehēdere alium,qñ mater ē in medio.l.vlt.C.de inſt.& ſubſt.ſcd̃m intellectū receptū a Bar. &alijs ī l.pcib.C.de impub.& aliis ſubſtit.Ita etiam debet interpretari ad fauorem fratris contra vxorem teſtatoris. Quando ergo eſſet uera opinio Ancharani; id non operatur proprietas horum verborum , tunc & eo caſu: ſed coniectura,& fauor fratris:vel non ſola natura verborum ; ſed illa iuncta cum dicto fauore. Ita in ſpecie Ancharanum declararunt Galliaula in d.§.& quid ſi tantum,in quarto notab.& Caſſadorus in dicta deciſio.1.in fine.in tit.de teſta. Et eorum nominibus ſuppreſſis. Alciatus in reſponſ.550.incipit.Duo capita.in fine.ver. & etiā ſi vera.Crauetta in dicto conſilio 904.nu.8.verſ. ſecundò Ancharani teſtimonium , & Decianus in dicto conſilio primo,numero 169.ver.ſed pręſuppoſita.lib.1.Et accedit,quod ipſe Ancharan. ibidem.num.3.in primo argumento, conſiderauit odioſam excluſionem fratris,quem & lex ipſa cōmunis & ſtatutum ipſum præferebatur vxo-
37 ri.Et ideo licet voluntas † teſtatoris (dicebat Ancharanus) debeat præ omnibus dominari tamquam lex vt in §.diſponat.in auth. de nuptiis,attamen quia ordinatio ſua non conuenit æquitati,nec bonis moribus, nec legibus, nec ſtatutis, non debet extendi,ſed intelligi ſolùm in caſu,de quo loquitur. Porrò cum in caſu noſtro fauor, præſumpta voluntas teſtatoris,& ſtatuta Mediolani,ſint pro domino Aluiſio aduerſus dominā Eliſabetam,dicendum eſt, ipſum dominum Aluiſium cenſeri uocatum illis verbis; Et decedentibus omnibus eius filijs.&c.vt ſcilicet hæc diſpoſitio verificetur etiam hoc in caſu , filiorum non natorum , quemadmodum Crauetta & Decianus præcitatis in locis , in ſpecie reſponderunt. Qui quidem & præſumptam ipſam teſtatoris voluntatem perpendunt : & illi potius ſtandum eſſe,quam proprietati horum verborum,tunc & eo caſu , ſic pariter reſpondit Socinus ſenior in conſilio 114.numero 29.libro primo,& in conſilio 145.num.29.lib.3. Eſt ergo pro do. Aluiſio pronuntiandum.

S V M M A R I V M.

1 *Auth.præterea C.vnde vir & vxor, vt locus ſit , quæ requirantur.*

2 *Vxorem conſequi quartam partem bonorum mariti debere, tam locum habere,vbi dos tenuis,quàm ſi nulla conſtituta ſit.*

Idem etiam in viro conſtitutum.num. 7. Et qua de cauſa. num.8.

3 *Dos tenuis quæ dicatur.*

4 *Dos an tenuis ſit,quod tempus inſpiciatur.*

5 *Inueniatur verbum,inueſtigationem ſignificat,& futuri tēporis eſt.nu.6.*

9 *Mulier aut vir in viduitate permanentes, dicuntur in matrimonio perdurare.*

10 *Donatio propter nuptias regulatur ſecundum dotem datam.*

11 *Dos vt dicatur congrua,duo conſiderantur tempora.*

12 *Pauper aut inops quis dicatur , iudicis relinquitur arbitrio.*

13 *Reditibus ſuis qui uiuere non poteſt,dicitur vnde ſe alat,non habere.*

14 *Dotis ex reditibus an mulier viuere poſſit,coniungendas eſſe & conſiderandas eius operas.*

15 *Operæ conſiderari in ſene non poſſunt.*

16 *Mulier habens alimenta ab extraneis, non repellitur a ſucceſſione in quarta bonorum mariti.*

17 *Alimenta magis filio debentur a patre, quam e contrario.*

18 *Alere ſororem an teneatur frater magis, quam maritus vel hæredes, vxorem aut viduam.*

19 *Alere ſororem non niſi in ſubſidium frater tenetur. & numero 23.*

20 *Muliere habente patrem diuitem, vel alios, a quibus poſſit alli, vtrum ceßet diſpoſitio Auth. præterea. C. vnde vir & vxor. & nu. 29.*

21 *Filius in bonis patris ius quoddam habere dicitur, & patre uiuo quodammodo dicitur dominus.*

22 *Diuitiæ patris filio proſunt, & eum diuitem conſtituunt.*

24 *Remedium, quod utilius prouidet, præualere debet. Idque etſi extraordinarium ſit, cum ordinario concurrens. num. 25.*

26 *Mulier inops ſuccedens in quarta, vna cum filijs, quando vsũ fructum tantum, uel proprietatem obtineat.*

27 *Debitum filij erga matrem, & fratris erga ſororem reſpectu ſucceſſionis, procedunt a pari.*

28 *Filij obligatio reſpectu alimentorum maior eſt erga matrem quam fratris erga ſororem.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXIII.

CVM præſtantiſſimo eruditiſſimoque Garziareo, quem honoris cauſa nomine, iure ſentio, aſſignandam eſſe quartam bonorum, domini Proſperi partem, dominæ Catherinæ, eius olim vxori, ex diſpoſitione auth. præterea. C. vnde vir, & vxor. Quandoquidem concurrunt hic requiſita illa omnia, quæ adeſſe debent, vt illi conſtitu-
1 tioni ſit locus. Requiri † tria reſpondit Corneus in conſilio ducenteſimoquadrageſimonono, numero primo. in fine. libro tertio. hoc eſt, quod matrimonium fuerit contractum ſine dote, & donatione propter nuptias: quod coniux defunctus fuerit locuples: & qđ ſuperſtes vere inops: Idem de eademmet facti ſpecie cum Corneo interrogatus cenſuit Socinus ſenior in conſilio cẽteſimo vigeſimoprimo, numero quadrageſimoquinto, libro quarto, qui & eodem in libro quarto, conſilio trigeſimo, numero primo. idem ſcripſerat. Quatuor vero eſſe requiſita docuit Fabianus Pepius in dicta authen. præterea, numero 4.

Verùm primum & ſecundum requiſitum vnũ tantum eſt. Illud requiſitum, quod coniux defunctus fuerit diues, & locuples, noſtro in caſu, clariſſimum eſt, cum dominus Proſper multas opes reliquerit. Concurrit etiam illud requiſitum, nẽpe nulla dos. Nam etſi ſtatuerit Iuſtinianus in d. auth. præterea, ſeu in §. quoniam uerò. in authen.
2 de exhiben. reis, uxorem † conſequi debere quartam partem bonorum mariti, quando nullam cõſtituit dotem ipſi marito: attamen idem eſt dicẽdum, cum dos tenuis & modica data fuit, ſicuti ſcribunt Baldus in d. auth. præterea. in fin. & ibidem Decius num. 4. & Pepius. nu. 10. communẽ eſſe ſententiam teſtantur. idem affirmauit Rolandus in conſil. 14. num. 34. lib. 3. Porrò tenuis dos
3 † illa dicitur, ex cuius reditibus mulier ali nõ poterit, ut docuit Baldus præcitato in loco, & ibidem Decius. num. 5. uer. & retenta communi. Socinus ſenior in conſi. 30. nu. 8. & in conſi. 121. nume. 40. lib. 4. & alios quamplures refert & ſequitur Decianus olim compater & collega meus, in conſi. 70. num. 12. uer. tertiò, & ultimo. lib. 2. qui inter alios refert Celſum Hugonem in conſil. 4. nu. 15. atteſtantem ita fuiſſe Cathaloniæ iudicatum. Et illis accedunt Alciatus in reſponſ. 252. num. 5. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem. Craue. in conſi. 199. num. 7. Hieron. Gabriel in conſi. 142. nu. 3. & Lancellotum Galliam in commentarijs ad conſuetudines Alexandriæ; in uerbo, ſolidos. nu. 96.

Nec repugnat, quod obiicitur, dotem hanc dici non poſſe tenuem, ſi tempus contracti matrimonij inſpiciatur: ſicuti tempus illud eſſe inſpiciendum & conſiderandum, an ſcilicet, tunc dos fuerit congrua, uel tenuis, affirmarunt Socinus ſenior in cõſilio trigeſimo, numero decimo, libro quarto. Pepius in d. auth. præterea. numero 110. Alciatus in d. reſp. 252. nume. ſexto. & Hieronymus Gabriel in conſilio 142. Nam reſpondetur, aduerſus prædictos receptam magis eſſe aliorum ſententiam, quod imo inſpici debet tẽ-
4 pus † mortis mariti, ad iudicandum, an dos eiuſmodi ſit, uel non ſit, ut poſſit, uel nõ poſſit uxor conſequi quartam hanc. *Ita ſane reſponderunt* Barba. in *conſilio ſeptuageſimo quarto*, columna tertia, libro quarto. Corneus in conſil. 4. colum. ult. uer. & licet, & in conſilio 224. columna prima, libro quarto. & Decius in conſilio 24. colum na prima, uerſ. ſecundo, nam ſi, & columna ſecũda, uerſ. octauò. & ultimo. Et toto illo in reſponſo cõtendit Decius, quod licèt mulieri poſt mortem mariti ſuperuenerint facultates & bona ex aliquo fælici euentu, nihilominus conſequi & retinere poſſit quartam, ex d. auth. præterea ſibi debitam, cum ſufficiat, quod tẽpore mortis mariti habuerit tenuem dotem. Et idem ſenſit Corneus in conſilio ducenteſimoquadrageſimonono, numero tertio, libro tertio. qui de eadem facti ſpecie & ipſe reſpondit cum Decio in dicto conſ. 24. Conſiderauit enim Corneus nouiſſimã paupertatem & inopiam mulieris, & Decium eſt ſecutus Alciatus libro primo, de uerb. ſig. nu. 80. Eandem ſententiã probarunt Guiel. Benedict. in c. Raynutius. de teſta. in uerbo, uxorem nomine Adalaſiam. nu. 244. Rolan. in conſ. 15. nu. 25. uer. quartò & ultimo. lib. 3. relatis fere omnibus prædictis auctoritatibus idem cenſuit. Eandem ſententiam uiſus eſt probare Riminal. ſen. in conſi. 114. nu. 12. & 13. lib. 1. cũ dixit, inopiã mulieris magis cõſiderari, quã dotẽ, ut locus ſit d. auth. p̃terea. Et ſuo illo in caſu reſpondit, mulierẽ illam conſequi non poſſe quartam hanc, quia & ſi dos

dos eius fuerit congrua tempore dotationis, ſed modici reditus tempore mortis mariti: attamen quartam petere non potuit, ob id, quod maritus amplum ſatis legatum ei fecerat. ſenſit itaque Riminaldus, quod ſatis non fuiſset congrua illa dos tempore matrimonij data, ad excluſionem ab illa quarta, niſi ei fecißet legatum maritus. Et Riminaldum ſecutus ſimili omninò in caſu reſpondit Cæphalus in conſilio ducenteſimoquadrageſimoquarto, libro ſecundo. Et hęc quidem recepta ſententia probatur eo tex. §. quoniam verò. verſicul. *hæc* itaque illis in verbis. Si coniunctorum alter dotem, aut ante nuptialem donationem non faciens, inops aut vir, aut mulier inueniatur. Perpenditur hic primo illud uerbum,
5 inueniatur; † quod ſignificat quandam inueſtigationem. Angelus in l. poſſideri. §. Neratius. ff. de acquiren. poſseſs. Et propterea præſupponit dubium ante *inueſtigationem*, an ſcilicet ſit inops, vel non. Id quod tempori futuro, ſicque *morti* mariti conuenit: non autem tempori matrimonii contracti, ſicque præterito; quod certitudinem habet. Perpenditur & ſecundò illud verbum, inueniatur, quod quidem ſignificat tēpus, à quo diſpoſitio ſumit effectum, & cum ſit
6 futuri † temporis, requirit, quod tempore mortis mariti adſit hæc qualitas inopiæ; etiamſi antea non fuerit. Hæc conſideratio probatur egregia traditione Bartoli in l. ex facto. columna ſecunda, verſicu. ſecundo oppono: ff. de vulgar. & pupil. ſubſtit. in ſecundo caſu, qui uiſus eſt afferre duo exempla, quæ & *caſui noſtro poſsunt* adaptari, quorum *primum eſt, ſi teſtator ita* dixit. Relinquo quæ *cauſa vxoris erant* parata. Illa qualitas, vxoris, reſpicit verbum, erunt; & ab eo determinatur. Et propterea cum verbum, erunt, ſit *futuri temporis*, requirit, quod tempore mortis vxor ſit, *nec ſufficit*, quod antea fuerit. l. ſecūda, ff. de auro, & argen. lega. Secundum exemplum eſt: ſi teſtator ita dicit. Relinquo centum Caio, & ſi Caius ipſe deceſserit ſine liberis, reſtituat illa Seio. Hęc qualitas, ſine liberis, reſpicit tempus mortis Caij grauati; qui quidem, ſi eo tempore non habet liberos, etiam ſi ante habuiſset, locus eſt reſtitutioni. l. ex facto. §. ſi quis autem. ff. ad trebell. quem textum, ſic explicare voluit præcitato in loco Bartolus vt clarius eum ſecutus expoſui in conſilio nonageſimoſeptimo, numero centeſimoſeptimo, & in conſilio centeſimoſexto, numero centeſimoſexto. Ita ergo noſtro in caſu, cum illud verbum, inueniatur, ſit futuri temporis, ſicque reſpiciat tempus, à quo diſpoſitio ſumit effectum, dicendum eſt, quod non ſufficit, quod mulier habuerit dotem congruam tempore contracti matrimonij, ſed requiritur, quod etiam habeat congruam, ideſt, ex qua poſſit viuere, tempore mortis mariti. Non enim conſideratur, quod dos fuerit congrua tempore contracti matrimonii, ſed conſideratur inopia ipſa, ob quam Iuſtinianus quartam detulit. Quæ ſententia uel ex eo manifeſte probatur, quod Iuſti-
7 nianus in d. §. quoniam verò, ſtatuit, etiam † maritum tempore mortis vxoris inopem, conſequi debere quartam hanc ex bonis ipſius prȩmortuȩ vxoris diuitis. Ita enim eo in textu legitur. Hæc itaque dicimus, ſi coniunctorum alter dotem, aut ante nuptialem donationē nō faciens, inops, aut vir, aut mulier inueniatur. Et moriens quidem aut uir, aut mulier, locuplex, ſit: ille verò, vel illa ſuperſtes pauper exiſtat. &c. Porrò cum in viro conſiderari non poſſit dos, vel donatio ante nuptias ad ſui commodum tempore nuptiarum, ſed ſolum conſideretur eius inopia tempore ſoluti matrimonij, morte vxoris, ſequitur pari ratione dicendum, quod inopia mulieris conſiderari debeat tempore mortis mariti. Ita in ſpecie conſiderationem hanc fecerunt Barbat. in dicto conſilio ſeptuageſimoquarto, columna tertia, & Rolandus in dicto conſilio decimoquinto, numero 21. lib. 3.

Præterea communis, & recepta eſt Doctorū ſententia; Iuſtinianum edidiſſe conſtitutionem
8 illam, † vt conſuleret inopiæ mulieris, vel viri ſuperſtitis, ne egeſtate & fame laborent. Sicuti permultos Doctores ſic affirmantes recenſet Rolandus in d. conſil. 15. nu. 5. Et illis accedunt Decianus in conſi. 10. nu. 11. lib. 2. & Cæphalus in conſil. 244. nu. 16. lib. 2.

Eſt ergo ſpectandum (vt dicebat Rolandus) tempus mortis. Hoc enim conſtitutum eſt in honorem & decus præteriti matrimonij; in quo qui-
9 dem mulier & maritus in viduitate † perſiſtentes, durare dicuntur: ſicuti late probat poſt relatos Rolandus in dicto conſilio decimoquinto, numero ſeptimo. & præter eum Tiraquellus de nobilitate. cap. decimooctauo, numero nono. & Arius Pinelus in l. vlt. numero quarto. C. de bonis mater. Et propterea, ſi ſpectandum eſſet ſolum tempus contracti matrimonij, ſequi poſſet abſurdum (vt dicebat Rolandus in dicto conſilio decimoquinto, numero ſexto, verſi. præterea) & inconueniens. Nam ſi mulier. dediſſet dotem centum aureorum marito, quæ eo tempore inſpecta conditione mariti, & ipſius vxoris fuiſſet congrua, & deinde maritus ob adeptam dignitatem, puta Comitatus, Marchionatus, vel doctoratus, acquiſiuiſſet amplum patrimoniū, viginti aut triginta millium aureorum, quod ipſa mulier deberet eſſe contenta tenui illa dote, cuius reditus non ſufficerent, etiam ad uictum vnius menſis. Id quod eſſet inhumanum, & in ſummum tranſacti matrimonij dedecus.

His intelligimus minus recte reſpondiſſe Socinum ſeniorem, Alciatum, & Gabrielem. Nec rationes & argumenta eorum ſubſiſtunt. Rolādus enim in dicto conſilio decimoquinto, columna penultima, & vltima, diligenter & accurrate confutauit Socini conſiderationes.

Non hic repetam, ne longior ſim. Illis verò argumentis, quibus vſus eſt Alciatus in dicto reſponſ. 252. num. 11. quantum per me licebit, ſatisfaciam. Perpendit primo Alciatus textum dicti §. quoniam verò, verſ. attamen non fit, in authen. de exhiben. reis, vbi, conſtiuta dote ab vxore, conſtitui debet donatio propter nuptias a marito eiuſdem quantitatis, cuius eſt dos, vt probatur in auth. de æqualitate dotis. in princ. Illa autẽ
10 donatio † regulatur ſecundum dotem datam: Et ſic ad tempus matrimonij refertur, non ad tẽpus mortis.

Ceterùm reſpondetur, eſſe verum, quod in cõſtituenda donatione propter nuptias conſideratur tempus dotationis, vt cum ipſa dote commẽſuretur, ſed hic non eſt caſus noſter. Nos enim diſputamus, an dos ſit tãta, vt mulier non egeat, & viuere poſſit. Et ideo non tempus dotationis, ſed mortis mariti debet ſpectari, vt diximus ſupra.

Secundò motus eſt Alciatus in dicto reſpon. 252. numero 11. verſ. confirmatur etiam, ea ratione, quod quando dos eſt data congruens, ſecundum tempus matrimonij, dici non poteſt, quod maritus duxerit vxorem ſolo affectu: ſed etiã cõtemplatione dotis. Vnde lex, quæ prouidet de quarta, quando ducta eſt mulier ſolo affectu, nõ poteſt extendi ad hunc caſum, in quo partes per dotem congruam, ſimili conſuluerunt. Et propterea hæc prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis. l. maritus. C. de procu. & l. vlt. C. de pactis conuen.

Verum reſpondetur, argumentum ita ſumi nõ poſſe, cum nulla data eſt dos, quarta debetur mulieri. Ergo a ſenſu contrario, quando eſt data dos, quarta non debetur. Non enim ita poſſumus argumentari, quia repugnat ratio illa egeſtatis, ſi dos non ſufficit pro uictu. Eſt enim ita ſumendum argumentum: cum nulla data eſt dos, quarta debetur mulieri, ne indigeat, fameque laboret. Ergo a ſenſu contrario, quando data eſt dos, qua indigere & fame laborare non poterit, quarta non debetur. Prouidere quidem voluit Iuſtinianus mulieri ſolo affectu maritali ducta ſinè dote. Et id quidem ne egeat, ſed tamen nõ negauit hanc prouiſionem mulieri dotatæ, ſi ea dote viuere non poterit, quia vtroque in caſu locum habet eadem ratio euitandæ egeſtatis, & opprobrij tranſacti matrimonij, quod inde ſequeretur, ſi mulier mendicare cogeretur.

Tertiò argumentabatur Alciatus in dicto reſponſ. 252. numero 11. verſ. ad idem; ea ratione & argumẽto: quod hoc onus legitimę, ſeu quartæ dandæ vxori, dicitur impoſitum à lege contra voluntatem teſtatoris, vt detur mulieri indotatæ. Atqui indotata dici non poteſt, quæ habuit dotem congruam tempore contracti matrimonii; quod tempus attenditur: quia participium illud, cohærens mulieribus indotatis, proprie ad tempus, quo dotata eſſe incipit, refertur, iuxta doctrinam Bartol. in l. ex facto. colum. 2. verſicu. ſecundo oppono. ff. de vulgar. & pupilla. ſubſtit. Non ergo tempus mortis mariti ſpectari debet.

11 Reſpondetur, duo † tempora conſiderari, nempe matrimonj & mortis: quoad tempus matrimonij illa dicitur eſſe dos congrua, quæ pro qualitate mariti, & quantitate patrimonii mulieris conſtituitur. l. cum poſt. §. gener. ff. de iure dotium; & copioſè diſſerui in commentariis, de arbitrarijs iudicum, lib. 8. caſu 149. nu. 25. Et ideo quoad effectum dotationis tempus illud matrimonij inſpicitur. Quo verò ad tempus mortis mariti conſideratur ipſa egeſtas vxoris, ne fame laboret; & propterea qualitas dotationis debet conſiderari ſecundum hoc tempus, in quo diſpoſitio legis ſuum ſumit effectum; quemadmodum ſupra expoſui, declarando præcitatam doctrinam Bartoli in dicta l. ex facto.

Hæc, quæ hactenus ſcripſimus, ſi diligenter perpendantur, apparebit ſatisfactum etiam eſſe conſiderationibus Gabrielis in dicto conſilio 142.

Conſtat etiam ex prędictis, hic pariter concurrere poſtremum illud requiſitum, nempe do. Catherinæ inopiam. Cũ enim eius dos ſit ſolummodo librarum 1350. Bononearum, & ipſa ſit ſenex & valetudinaria, manifeſte apparet, eam laborare inopia, quia nullo modo ex ſolis illis reditib. viuere poſſet. Et quamquam iudicis arbitrio
12 relinquatur, quis dicatur † pauper & inops, ſicuti poſt *Decium & alios in d. authen. præterea, ſcripſi in libro ſecundo, de arbitrarijs iudicum, caſu ſexageſimoquinto*: attamen non dubito, quin noſtro in caſu, quilibet ſapiens & prudens iudex æſtimaturus ſit hanc dominam *Catherinam* dici inopem, & ex ſolo illo reditu *Bononeorum* mille trecentorum quinquaginta. viuere non poſſe. Non enim dicitur quis
13 habere vnde ſe alat, cum ſuis ex reditibus † viuere non poteſt, ex quo proprietatem vendere non tenetur. vt poſt Baldum in conſilio trigeſimo, libro ſecundo, reſpondit Natta in conſilio ſexingenteſimoquinto, numero duodecimo, Decianus in conſilio ſeptuageſimo, numero decimoſexto, verſiculo non obſtat tertium. libro ſecundo. Quibus accedunt Socinus ſenior in l. diuortio. in fine principij. ff. ſoluto matrimonio. & Brunus in conſilio ducenteſimonono. Et ex prædictis ceſſat id, quod obijcitur, nempe dominam Catherinam poſſe commodè viuere, ſi ſuas
14 operas iungat cum † reditibus dotis: ſicuti operas ipſas in ſpecie conſiderant Corneus in dicta authen. præterea. numero octauo. & ibidem Pepius numero octuageſimotertio. & Hieronymus Gabriel in dicto conſilio centeſimoquadrageſimoſecundo, numero vigeſimoſeptimo. Ceſſat inquam hæc obiectio aduerſus dominam Catherinam, quæ operari nec poteſt, nec ſi poſſet, debet.

Non

Non poteſt, quia (vt diximus) ſenex eſt &
15 valetudinaria, & ob id operæ† conſiderari non poſſunt, ut ſcribunt Pepius in dicta authentica præterea.num.86.in fine.& Craue.in conſi.199. num.7. Non etiam ſi poſſet, operari deberet illas quæſtuoſas operas, quas ſolent exercere illi, qui panem inde quærunt: quia id eſſet dedecus præteriti matrimonij, in quo dum vere eſſet, honorifice viuebat. Ita in ſpecie reſponderunt Barbat. in conſilio 74.colum.5.lib.4.Rolandus in conſilio 14.nume.45.lib.3.& Decianus in conſil.70. num.17.lib.2.

Non etiam obſtat, quod domina Catherina habeat fratres diuites, à quibus poteſt habere alimenta: & quod propterea ceſſat diſpoſitio d. authen. præterea, vt reſponderunt Rolandus in d. conſi.14.num.53.lib.3. Decianus in d. conſi.70. num.17.lib.2.& Hieronym. Gabriel in d.conſil. 142.num.30.& idem ſcripſit Ioſeph Ludouicus in concluſ.35.in ſecunda limitatione. Nam reſpondetur primò, non conſiderari in terminis noſtris rationem, quod mulier aliunde habere
16 poſſit alimenta, vt impediatur ſucceſſio† in quarta bonorum mariti. Hoc probat textus d.authē. præterea. & apertius text.d.§. quoniam verò.in auth.de exhiben.reis, e quo deſumpta eſt d.auth. præterea. Eſt enim certū, quod filius tenetur alere matrem inopem, vt infra dicemus. Et tamen filiis ipſis exiſtentibus & ſuccedentibus ipſi patri, mater conſequitur hanc quartam ex bonis mariti; quam quidem non conſequeretur, ſi aliū de habens alimenta non ſuccederet: quia hęc mater eſſet habitura alimenta ab ipſis filiis. Et his intelligimus, veram non eſſe traditionem illam Rolandi, Gabrielis, Deciani & Ludouici, qui dum per tranſennam (vt dici ſolet) & inconſiderate locuti ſunt, nec lege, nec ratione, nec auctoritate, quæ ad rem faciat, moti ſunt. Rolandus enim in d.conſilio 14.numero 53.allegauit ſolum auctoritatem Caccialupi in l.frater à fratre.num.107. ff.de condict.indeb. qui ſolum ſcripſit, quod quādo quis habet patrem & filium diuites, prius alimenta conſequi debet a patre, quam a filio. Ea
17 ratione vſus eſt Caccialupus, quia† alimenta magis debita ſunt a patre filio quàm econtra a filio patri. Et Caccialupum ſecuti ſunt alij congeſti ab Antonio Corduba ī l.ſi quis à liberis, in prin. num.7.& num.36.ff.de liberis agnoſc. Ergo idē in caſu noſtro. Hæc doctrina eiuſque ratio non conuenit caſui noſtro. Cum verum non ſit, fra-
18 trem† magis teneri alere ſororem quàm maritus vel eius hæredes vxorem. Nam ſi maritus omnino tenetur conſtante matrimonio alere vxorem vt ſcribunt omnes in l.prima.ff. ſoluto matrimonio, ita etiam tenentur hæredes poſt mortem mariti, ipſa muliere viuente in viduitate. l. vnica. §.exactio.C.de rei uxo. actio. & ſcribunt Baldus & alii in l.vlt.C. de bonis mater. & Marſilius in l.vnica.num.157.C.de raptu virg. Et tamen fra-
19 ter† non tenetur alere ſororem, niſi in ſubſidiū, vt dicemus infra.

Non etiam conuenit illa traditio, quæ a prædictis allegatur, ex ſententia Comens.in l.in ſuis ff.de lib.& poſthum.& in conſilio 132. nume.2.
20 Cum dixit, quod quando mulier† habet patrem diuitem, à quo conſequi poteſt alimenta, ceſſat diſpoſitio dicta authen.præterea. Et Comenſem ſecuti ſunt Socinus ſenior in dicto conſilio 30. numero quarto, libro quarto. Riminaldus ſenior in conſilio 114.numero decimoſexto, libro primo. Cæphalus in conſilio 224.numero 20. libro ſecundo. & Hieronymus Gabriel in dicto conſilio 142.numero 30.qui alios refert. Non inquā conuenit hæc conſideratio, cùm longa ſit differentia inter patrem & fratrem in hoc onere ali-
21 mentorum. Nam filius † in bonis patris ius quoddam habere dicitur: & proptetea patre ipſo viuente dicitur quoddammodo dominus.d.l. in ſuis.ff.de liberis & poſthum.& propterea diui
22 tiæ† patris proſunt filio, & eum diuitem faciunt appellare. Non ita eſt in bonis fratris, quæ ſororis aliquo modo dici non poſſunt. Et ideo frater non tenetur indiſtincte alere ſororem, ſed ſo
23 lùm in ſubſidium, quando ſcilicet aliunde† non habet, vnde ſe alat. Alexander in l.prima, numero 23.& 24.ff.ſoluto matrimo.& alios refert Antonius Corduba in l.ſi quis a liberis.§. idem reſcripſit.numero nonageſimoſecundo. & in §. ſi mater.numero 35. ff. de liberis agnoſc. Cùm ergo domina Catherina habitura ſit legis diſpoſitione quartam ex bonis mariti, a fratribus ali non debet. Etſi dicatur, diſpoſitionem dictæ authen.præterea, eſſe pariter ſubſidiariam, reſpondetur, diſpoſitionem illam pinguius prouidere vxori, cum ſtatuerit, eam conſequi debere proprietatem illius quartæ, non exiſtentibus, vt hic, filiis, eiuſdem matrimonij: cum tamen frater pręſtare teneatur ſola alimenta, ideſt, fructus. Et pro
24 pterea remedium, † quod vtilius prouidet, præualere debet: ſicuti dicimus, quod quando concurrit remedium extraordinarium cum ordina-
25 rio, anteponitur extraordinarium, † ſi pinguius prouidet. Ita tradunt Bartolus in l. Aemilius. in fine.ff.de minor.25. ann. Alexander in conſilio 207.num.10.lib. 7.& late Tiraq. in l.ſi vnquam, in verbo, libertis.numero 114.C. de reuocan.donat. Præterea, quod vera non ſit illa Rolandi, Deciani, Gabrielis, & Ludouici traditio, manifeſte conuicitur ex diſpoſitione dictę auth.præterea, ſeu ex dicto §.quoniam verò, qua Iuſtinian. (vt etiam attigimus ſupra) ſtatuit, quod quando mulier eſt inops, ſuccedit in quarta vnà cum fi-
26 liis: ſi ſunt eiuſdem matrimonij,† obtinet quartę vſumfructum: ſi alterius matrimonii, proprietatem. Et tamen certum eſt, quod ſiue conſi-
27 deramus debitum † filii erga matrem, & fratris erga ſororem, reſpectu ſucceſſionis, quod a pari procedunt: cum hodie æque ſuccedat mater in bonis filii, vt ſoror in bonis fratris, ex quo mater & ſoror concurrunt in ipſius filii fratriſque ſucceſſione. authen. defuncto.C. ad Tertullia. ſiue etiam conſideramns debitum

vtriuſque reſpectu alimentorum, certum adhuc
29 eſt, ꝙ maior eſt obligatio † filij erga matrem quã fratris erga ſororem. Nam filius tenetur ratione naturali alere parentes, vt ſcripſit Antonius Corduba in d.l.ſi quis à liberis.in prin.nu.6.verſic.in propoſita.ff.de lib.agno. Non ita eſt in fratre, qui ſolum in ſubſidium, iure poſitiuo ita ſtatuente, tenetur alere ſororem. Corduba in d.l. ſi quis à liberis.§.idem reſcripſit, nu.83.& 84. Et propterea ſi mater haberet filios ac etiam fratres, à filijs magis quàm fratribus eſſet alenda. Si ergo ſtatuit Iuſtinianus, quod vxor habeat hanc quartam in bonis mariti, etiamſi extant filii, quorum diuitiæ proſunt quidem quo ad alimenta matris, ſed tamen non efficiunt, quin dicatur in hac ſpecie laborare inopia, vt declarando, dic.auth.præterea, ſcripſit Corduba.in d.l.ſi quis a liberis.§.ſi mater nu.33. Ita à fortiori dicendum eſt, mulierem conſequi debere hanc quartam, & ſi habet filios diuites, a quibus poſſet conſequi alimenta. Et in ſpecie hanc ſententiam admittit Gozad. in d.auth.
29 præterea. nu. 82 cùm dixit, ꝙ mulier inops & patre carens conſequitur hanc quartam, tametſi ab aliis in ſubſiduum alimenta debentur. Cõcludo itaque, aſſignandam eſſe quartam partem bonorum do. Proſperi huic do. Catherinæ eius relictæ vxori.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum factum dici, ſi teſtator bona ſua ſubiacere illi voluerit, nulla etiam de reſtitutione facta mentione.*
Idem ſi ſolum maſculos inſtituendo, filias dotando excluſerit, num. 2.
3 *Trebellianicæ prohibitio, fideicommiſſum conſtitutũ arguit.*
4 *Fideicommiſſum an valeat, non expreſſa perſona, cui facienda ſit reſtitutio.*
5 *Fideicommiſſo omnium bonorum conſtituto, non expreſſo nomine, quibus facienda ſit reſtitutio cenſentur uocati venientes ab inteſtato. & nu. 8.*
6 *Fideicommiſſum conſiſtere, quando aliquo modo appareat cuius gratia factum ſit.*
7 *Teſtamentum non facere aliquem rogans, uidetur rogare de reſtituenda hæreditate, venientibus ab inteſtato.*
9 *Diſpoſitionis pro validitate pronunciandum in dubio, non ſolum cũ de hæredis inſtitutione, ſed etiam de fideicomiſſaria dubitatur ſubſtitutione.*
10 *Hæredem habere vel fiſcum nemo non poteſt.*
11 *Subſtitutis hæredi filijs duob. facienda reſto primogenito.*
12 *Teſtamento conſcripto ab ignaro & imperito presbytero, interpretatio ad fideicommiſſum ſuſtinendum ſumenda eſt.*
13 *Falcidia relicta filio inſtitutionis titulo ab imperito, de legitima intelligitur.*
14 *Diſpoſitio teſtatoris permiſſa conſilio ſapientis, relicta ſimpliciter filio, titulo inſtitutionis relicta eſſe, capit interpretationem.*
15 *Sermonem aptum, rudes proferre nequeunt.*
16 *Loquendi modũ craſſum, leges in benigniorẽ ſumunt partẽ.*
17 *Teſtatoris verba, hæredis inſtitutionem importare ſufficit.*
18 *Relinquo, verbum adiectum rebus particularibus hæredis inſtitutionem ſignificare, quando apparet, ſic loquentem voluiſſe teſtamentum condere.*
19 *Scriptis inepte benignam adhibendam interpretationem.*
20 *Arbitri & arbitratores quibus partium compromiſſo iudicandi facultas datur, æquitatem & benignitatem, non rigorem iuris ſequuntur.*
21 *Diſpoſitionem teſtatoris interpretari debere vt valeat, æquitas ſuadet.*
22 *Rotarum auditores pro bono & æquo iudicare debere.*
23 *Fideicommiſſo non facta mentione perſonę, cui fieri debeat reſtitutio, an feminę ſimul cum maſculis admittantur.*
24 *Fideicommiſſa pro conſeruatione agnationis & familię an ſoleant conſtitui. nu. 27.*
25 *Fideicommiſſorum ſucceſſione vocatos maſculos cenſeri quidem, comprehendi tamen fœminas etiam, ſi uerba illas comprehendere apta ſint.*
26 *Fœminę per ſtatutum a ſucceſſione excluſę tunc intelliguntur, ſi ſucceſſionis tempore maſculi ſuperſtites ſint & ſucceſſibiles.*
28 *Subſtitutione fideicommiſſaria ſuccedens, dicitur ſuccedere teſtatori, & in eius bonis.*
29 *Teſtatori ut ſuccedatur ubi agitur, verbis claris non extantibus, eius ſpectatur affectio.*
Idque etiam in ſubſtitutione vulgari. nu. 30.
Vel etiam fideicommiſſaria. nu. 31
Aut pupillari. num. 32.
33 *Predilectum teſtatori admitti ſolum ad fideicommiſſum, niſi verba repugnent, & ęque dilectos pariter admitti.*
34 *Patrem diligere filios ęqualiter, pręſumit lex, & inter eos ęquitatem uelle ſeruari.*
35 *Sanguinis coniunctio ubi maior, p̃ſumitũ & affectio maior. Et ubi eadem, ibidem & par affectio. nu. 36*
37 *Primogenitorum maior, quam ſecundo genitorum affectio, dilectione.*
38 *Nominatorum & vocatorum primo loco, maior pręſumitur teſtatoris affectio.*
39 *Teſtamenti pars una, declarat aliam.*
40 *Affectio teſtatoris, arguitur etiam ex teſtamento prius facto etſi deinde reuocato.*
41 *Affectio & dilectio teſtatoris etiam inde colligitur, ſi plus vni quam alteri tribuerit.*
Item ex maiore & diligentiori cura adhibita. nu 42
43 *Argumentatio a veroſimili, in interpretandis ultimis voluntatibus plurimum ualet.*
44 *Paternis in bonis, nulla inter utrinque coniunctum, & conſanguineum tantum, differentia eſt.*
45 *Vocati plures poſt mortem alicuius, ſi ęque proximi ſint, nec inter eos affectio cadat pariter admittuntur.*
46 *Dilectus in ſubſtitutione, cenſetur dilectus in fideicommiſſo, quando teſtatoris prœſumpta voluntas non repugnat.*
47 *Filium unius ac alterius uxoris, ęq; p̃ſumitur pater diligere.*
48 *Fideicomiſſi ad ſucceſſionem, ita conſanguineum, ſicut vtrinque coniunctum admitti, uno ex utrinque coniunctis decedente, ex multorum ſententia.*
49 *Subſtitutione fideicommiſſaria, an proximitas grauati, uel teſtatoris attendatur. nu. 50 & 51.*
52 *Charitatis & affectionis ubi non cadit ordo, proximitas teſtatoris intenditur.*
53 *Succeſſio ex teſtamento, quomodo & quando recipiat interpretationẽ a ſucceſſione ab inteſtato, & ſecundum eam reguletur. num. 54.*
55 *Fideicommiſſi ſucceſſione fratrem utrinq; coniunctũ excludere conſanguineum tantũ, tres tantũ Doctores aſſeruerunt.*

FACTI

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS do. Hieronymus Fulginius, cum tres haberet filios; hoc eſt dom. Iuniperam ex dom. Clara Malagucina prima uxore, & dom. Iacobum, & do. Heliſabetam ex dom. Franceſchina de Rinaldis ſecunda uxore; teſtamentum manu Sacerdotis conſcriptum condidit; in quo ita diſpoſuit. Voglio eſſer ſepolto doue ſono l'oſſa di mia moglie; & della mia cariſsima conſorte. Voglio che ſubito ſij comperata vna pietra nuoua, & poſta ſulla mia ſepultura, col'arma Fulgina, & Malagucina. Voglio ſij fatto dir meſſa, per anni quindeci, al mio altare per vn frate de buoni coſtumi, e ſanctimonia, per l'anima de miei maggiori, mia conſorte, & mia. Et da quindeci ſino a trenta ſij rimeſſo alla conſcienza di mia moglie, & di miei figliuoli. Laſcio alla Ginepra mia figliuola della quondam madona Chiara, mia cariſsima conſorte oltrè la facultà ſua materna, ducati doi millia e ducento, per maridarſi, & quando ſi maridera. Laſcio ad Iſabetta mia figliuola, hora nata della mia Cariſsima Conſorte madona Franceſchina, ducati doi millia e ducento per maridarſi, e quando ſi maridera. Laſciando in arbitrio di Giacomo mio figliuolo aggiũgerli più, ſe più gli piacera. Laſcio per ragion di legato, a madonna Franceſchina, mia cariſsima &c. Poi gli laſcio per donatiuo maritandoſi, o non, tutte quelle veſte, e gioie che ſi ritroua, eccetto quella colana d'oro del Duca di Sauio Et ſe maritandoſi morera ſenza figliuoli, voglio che le ſudette coſe al modo, che ſi ritrouerano ritornino a Giacomo mio figliuolo; & eſſendo egli morto, ritornino a Gineura, & Iſabetta mie figliuole.

In tutti li miei beni laſcio Giacomo mio figliuolo, mio vniuerſale herede, ſottopoſto però ogni coſa a fideicommiſſo: e lo priuo, che non poſſa diſporre della trebellianica. Et in caſo che Giacomo moriſſe ſenza heredi maſchi, voglio, che di queſta facoltà ſiano datti doi millia ducati a Franceſcho, & Nicolo fratelli, & figliuoli di mia ſorella Giouanna.

Mortuo prædicto teſtatore, deceſſit Iacobus hæres, ipſa hæreditate adita, ſine filijs. Nunc dubitari contingit de pluribus.

Primò, an dictus teſtator ordinauerit fideicommiſſum, vel non.

Secundò, an ualeat hoc fideicõmiſſum, ex quo expreſſa non fuit perſona, cui facienda eſt reſtitutio.

Tertiò admiſſo, quod valeat fideicommiſſum, utpote quod vocati cenſeantur, qui ab inteſtato ſucceſſiſſent; an illud fideicommiſſum cenſeatur inductum tam ad commodum filiarum teſtatoris quam maſculorum deſcendentium ab ipſo filio hærede inſtituto.

Quartò, dato quod etiam ad commodum fæminarum ſit inductum hoc fideicommiſſum; an do. Iunipera æquè vocata dicatur ac do. Heliſabeta.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXIIII.

CVM cauſa hæc, quæ non leuis eſt ponderis, pertractetur coram arbitris viris ſapiẽtiſſimis atque eruditiſſimis, paucioribus agam quã forte feciſſem, ſi apud alios diſputandum eſſet.

Prima dubitatio facile diſſoluitur. Exiſtimo etenim eſſe certum, & clarum, teſtatorem hunc ordinare, & relinquere voluiſſe fideicommiſſũ. Et tria quidem pręcipua argumenta me in hanc adduxerunt ſententiam.

Primò enim mouet me, quod ipſe teſtator cla-
1 re dixit, velle bona ſua omnia eſſe debere † ſuppoſita fideicommiſſo. Quæ ſane verba ſignificant, teſtatorem inſtituiſſe, & ordinaſſe verum fideicommiſſum, atque ita quod voluerit, Iacobum filium teneri reſtituere alijs, & ſi nullum verbum fecerit de reſtitutione ipſa. Ita Aret. in conſi. 37. num. 9. cùm dixit, teſtatorem voluiſſe inducere fideicõmiſſum, ſic ſtatuit, quod bona ſua ſubiacerent reſtitutioni, ſic & Crottus in conſilio 3. num. 10. lib. 1. qui Aretinum ſecutus eſt, ſic & manifeſtè Decius in conſi. 497. nu. 4. Idem apertius cenſuit Pariſius in conſ. 75. nu. 9. lib. 2. qui pro dominis Saluaticis reſpondit, & clarius idem Pariſius in conſ. 82. nu. 13. lib. 2. Idem quoque manifeſtè reſponderunt Socinus iun. in cõſilio. 180. nu. 6. lib. 2. & in conſi. 75. num. 24. li. 3. Alciatus in reſp. 645. num. 3. Portius in conſ. 55. nu. 88. verſi. item viſſit. & hos ſecutus eſt Marzarius in epitome fideicomm. in ſecunda parte. q. 28. qui manifeſte dixit, quod hæc verba, item *laſcio tutto il mio ſotto fideicommiſſo*, ſignificant inductum, & ordinatum fuiſſe a teſtatore fideicommiſſum.

Secundò accedit, quod teſtator inſtituit ſolũ
2 filium maſculum, † & ambas illas filias excluſit,

dotibus

dotibus eis relictis. Id quod coniecturam facit, teſtatorem ipſum voluiſſe bona debere reſtituere alijs ſucceſſoribus, atque ita ſubiacere fideicõmiſſo. Ita reſponderunt Pariſius in conſi. 57. nu. 10. lib. 2. in conſi. 50. nu. 19. & in conſi. 53. nu. 26. lib. 3. & Cæphalus in conſi. 137. nu. 16. li. 1.

3 Tertiò, & vltimò ſuffragatur, quod teſtator iſte prohibuit detractionem trebellianicæ, † Id quod ſignificat, voluiſſe bona eſſe ſuppoſita fideicommiſſo, & reſtitutioni. Ita Caſtren. in conſilio 343. Quia ex allegationibus. col. 1. verſi. hoc etiam patet. lib. 1. Guido Papæ in q. 531. col. vlt. verſi. nam teſtator. Cæphalus in conſ. 472. nu. 60 lib. 4. & Sforcia Oddo in Tract. de compendioſa ſubſtitutione, parte quinta, art. 1. in fine. Et mea quidem ſentẽtia, nulla eſt probabilis dubitatio, quin teſtator iſte conſtituerit fideicommiſſum.

4 Secunda eſt dubitatio, an valeat hoc fideicõmiſſum, † ex quo expreſſa non fuit perſona, cui facienda eſt reſtitutio? Et reſpondendum videbatur, non valere.

Primò ex tex. l. 5. ff. de rebus dubijs, cuius verba hæc ſunt. Paulus reſpondit, cum nomen fideicommiſſarij teſtamento adſcriptum non ſit, nulli perſonæ neque certæ, neque incertæ, datum fideicõmiſſum videri, indubitatum eſt. Hæc Paulus, cuius reſponſum hanc noſtram dubitationẽ videtur diffinire: cum nulla hic expreſſa fuerit perſona, cui bona hęc ſint reſtituenda.

Secundò vrgere videtur text. l. Lucius Titius. §. in teſtamento. de legat. 1. quo loci reſpondit Marcellus, quod ſi non conſtat ex verbis a teſtatore prolatis, cui reſtitui debeat legatum, vel fideicõmiſſum, præſumptio inſurgit tacitę fidei, in fraudem legis aſſumptæ.

Tertio dubitationem mouet id, quod a fortiori habetur in l. 3. §. ſi quis duobus. ff. de adimẽ. lega. vbi ſi legatum factum eſt duobus, & non apparet, cui datum ſit, neutri dicitur legatum. Idẽ habetur in l. qui plures. ff. de vſufructu legat. & in l. ſi ita fuerit legatum. ff. de rebus dubijs. Et fortiori in caſu reſpondit Modeſtinus in l. ſi quis de plurib. ff. eo. de reb. dubijs, cuius verba adſcripſi. ſi quis de pluribus vnum manumitti voluerit, nec appareat, de quo manumittẽdo teſtator ſenſit: nulli eorum fideicommiſſaria competit libertas. ſi ergo prædictis in caſibus, in quibus aliqua extat nominatio perſonæ legatarij, & vbi vnus ex duobus data videbatur hæredi electio, vt præſtaret, cui vellet, legatum; vel fideicommiſſum, non valet, quanto magis in caſu noſtro, in quo extat omnimoda incertitudo perſonæ, cui fieri debeat reſtitutio hæc fideicommiſſi.

Quarto & vltimò dubium non mediocre facit auctoritas eorum, qui in ſpecie reſpõderunt, fideicommiſſum non conſiſtere, quando non apparet perſona, cui reſtitui illud debet. Ita ſanè Ruinus in conſ. 177. nume. 3. lib. 2. & Pariſius in conſ. 82. num. 14. lib. 2. quos ſecutus eſt Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum. li. 8. tit. 4. nu. 2. Hæc non leuem hac in cauſa dubitationem facere videbantur. Re tamen ipſa longe melius, & diligentius perpenſa, contrariam ſententiam probabiliorem, & veriorem eſſe exiſtimo, quod immo hoc fideicommiſſum valeat, & conſiſtat, ad commodum filiarum ipſius teſtatoris, quibus reſtitui uoluiſſe dicitur.

5 Primò, quia quando teſtator reliquit fideicõmiſſum † vniuerſale omnium ſuorum bonorũ, & non expreſſit nomen eorum, quibus facienda eſt reſtitutio, fieri illa debet venientibus ab inteſtato, quos teſtator ipſe vocare voluit. Ita probat tex. l. peto. in prin. ff. de le. 2. cuius verba hæc ſunt: Peto Luci Titi contentus ſis centum aureis, fideicommiſſum valere placuit, idque reſcriptum eſt. Hic conſtat nominatam non fuiſſe perſonam eius, cui Lucius Titius, retentis pro ſe centum, reſiduum reſtitueret & tamen dicitur valere fideicommiſſum, quod quidem reſtitui debet venientibus ab inteſtato: ſicuti rectè interpretati ſunt ibi Bartol. Baldus, & alij, quos infrà commemorabo.

Secundò perpendo d. l. peto. in prin. verſicul. idem dicemus. cuius verba hæc ſunt. Idem dicemus, ſi cum ex aſſe ſcripſiſſet hęredem, eius gratia, qui legitimus hæres futurus eſſet, ita loquatur. Peto pro hæreditate, quam tibi reliqui, quæ ad fratrem meum iure legitimo rediret, contentus ſis centum aureis. Hactenus Papinia. qui ma-
6 nifeſte cenſuit fideicõmiſſum † conſiſtere, quando aliquo modo apparere poteſt, cuius gratia factum ſit. Et text. hunc ſic perpendit Zabarella in *conſ. 97. in fine.* At noſtro in caſu ſatis apparere *dicitur factum eſſe hoc fideicommiſſum gratia filiarum ipſius teſtatoris, ſi cõtigiſſet eius* filium *hæredem decedere ſine filiis.* Ergo dicendum eſt, cõſiſtere legatum. Illa minor propoſitio *probatur* ex eo quod filias ipſas maximè dile*xit, dũ* eis dotes egregias conſtituit, & dum voluit eis reſtitui illa mobilia, quę reliquit ſecundæ eius vxori, ſi ſecundo nupta decederet ſine filijs.

Tertio hanc controuerſiam, mea quidem ſententia, diffinit Paulus in l. qui filium. in prin. ff. ad Trebel. cuius verba hæc ſunt. Qui filium & filiã habebat, teſtamtẽum fecit, & ita de filia cauerat. Mando tibi non teſtari, donec liberi tibi ſint. Pronuntiauit Imperator, fideicõmiſſum ex hac ſcriptura deberi, quaſi per hoc, quod prohibuiſſet eam teſtari, petijſſet, vt fratrem ſuum hæredẽ faceret: ſic enim accipiendam eam ſcripturam ac ſi hereditatem ſuam rogaſſet eam reſtituere. Hactenus Paulus, cuius ſentẽtia optime, & a fortiori ducto argumento conuenit caſui noſtro. Ibi enim arguitur teſtatorem induxiſſe fideicõmiſſum, ex eo ſolo, quod pater prohibuerit filiũ teſtari, donec haberet liberos: cum tamẽ hic maniſeſtè dixerit, quod volebat bona ſua eſſe ſub fideicommiſſo. Ibi nullum factum fuerat verbũ, cui bona ipſa eſſent reſtituenda: & tamen iudicauit Imperator, eſſe reſtituenda *filio ipſius teſtatoris,* ſicque fratri illius filiæ inſtitutæ. Ita hic dicendum eſt, cenſeri hunc filium rogatum reſtituere

tuere ſororibus,quæ alioqui ab inteſtato, nõ exiſtente ipſo filio,patri ſucceſſiſſent: ſicuti in caſu d.l.qui filium;quem Bar.pulchrum eſſe dixit: & in compendium tex.illum ſic redegit.Qui iubet
7 aliquem non facere † teſtamentum, videtur rogare de hæreditate reſtituenda hæredibus venientibus ab inteſtato. Et idem annotarunt ibidem Angelus,Imola,Caſtre.& Floria. Exiſtimauit enim Papinia. vt & idem reſpondit in l. cum auus.ff.de condit.& demon. coniectura pietatis plus a teſtatore dictum,& minus ſcriptum. Non enim veriſimile eſt, quod teſtator voluerit bona ſua peruenire ad agnatos remotiores: ſed ad filium proprium; quem poſt filiam prædilexit: ſicuti in caſu noſtro,teſtator iſte poſt ipſum filium magis dilexit filias quam alios ab inteſtato alioqui ſucceſſuros.

Quartò ſuffragatur auctoritas multorum, qui affirmarunt; quod quando teſtator conſtituit fideicommiſſum vniuerſale, & non expreſſit no-
8 men eius,cui bona eſſent reſtituenda, † cenſetur grauaſſe hæredem reſtituere venientibus ab inteſtato.Ita ſanè ſcripſit Bar.in d.l.peto.in prin.in tertio notab.& apertius ibidem Baldus,Caſtren. & reliqui.Ita etiam Baldus in conſi. 468. Quidã Titius Baſtardus.lib.1. qui reſpondit notabili in caſu,quando ſcilicet teſtator inſtituit pauperes eligendos; & deinde ſubiecit,quod illi eſſent hęredes in quadraginta ſolidis;reſpondit Baldus,illos pauperes cenſeri factos hęredes in omnibus bonis: ſed quod retentis quadraginta *illis ſolidis*,reſtituerent reſiduum *venientibus ab inteſtato*, quorum *tamen perſonæ non fuerant* aliquo modo nominatæ,*ſicuti & noſtro* in caſu euenit. Et Baldum ſecutus eſt Curtius ſen. in conſi. 75. Andreas de Caſano.col. pen. verſi. & poſito,qđ per *illa &c*.qui reſpondit de hac facti ſpecie. Teſtator *hæredes inſtituit* Franciſcum Ioannem, & Vicentium fratres,in omnibus bonis: deinde eiſdem legauit fundum,quo eos tacitos, & contentos eſſe voluit, & quod nil plus petere poſſent:Reſpondit Curtius,prædictos fratres fuiſſe grauatos fideicommiſſo. Et licet nil a teſtatore fuerit dictum,quibus reſtituere tenerentur,attamen ſubintelligitur, quod reſtituerent venientibus ab inteſtato. Eiuſdem ſententiæ citat Curtius Imolam in cap.Raynutius.nu.37.verſi.quinta fuit opinio Saliceti.de teſtam. Ita quoque in ſpecie reſpondit Alciatus in reſp. 645.In præſenti queſtione.in fine.ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem.Illo enim ſuo in caſu pater inſtituerat filium, deinde dixit; quod fideicommittebat.&c.Nec adiecit in cuius hoc fauorem hoc faciebat.Et poſtmodum ſubiecit;quod prohibebat filium ſuum inſtituere extraneos. Reſpondit Alciatus,fideicommiſſum valere, nõ obſtante incertitudine perſonæ,cui facienda eſſet reſtitutio;quia intelligitur, quod voluerit reſtitui venientibus ab inteſtato.Idem ergo dicendum eſt,& in caſu noſtro,in quo teſtator iſte voluit bona ſua eſſe ſuppoſita fideicommiſſo. Et prohibuit alienationem, ſub qua continetur & inſtitutio hæredis extranei. l. peto. §. fratre. vbi Docto.de leg,2.latiſſime Gabriel in lib.4. concluſionum.tit.de fideicommiſſis; concluſio.10. num.2

Quintò ad rem optimè pertinet, quod in du-
9 bio pronuntiandum eſt pro validitate † diſpoſitionis teſtatoris, non ſolum quando agitur de hæredis inſtitutione;iuxta ea, quæ ſcribunt omnes in l.in teſtamento.C.de teſtam.militis, & in ſpecie Ruinus in l.Gallus.§. & quid ſi tantum.numero 8.ff.de lib.& poſth.ſed etiam cum diſputatur de ſubſtitutione fideicommiſſaria.Nã quando conſtat, vt noſtro in caſu conſtare oſtendimus,teſtatorem voluiſſe conſtituere, & inducere fideicommiſſum; ſumenda eſt illa interpretatio,vt illud valeat. Ita ſcribunt Decius in l. in teſtamentis.ff.de reg.iuris,& Craue.in conſi. 208. num.3.quos ſecutus eſt Marzarius in epitome, de fideicommiſſis.q.1.verſi. non omitto tamen. Illis accedunt Ruinus in d.§. & quid ſi tantum. num.33.& Galliaula in l.centurio. num. 360. in fine.ff.de vulg.& pupilla.ſubſt. & manifeſte probat tex.l.cogi,in prin.ff.ad Trebell.ibi. vt intercidat fideicommiſſum.Idem probat tex.l.ex facto. §.ſi quis rogatus.il 2.ff.eod.ad Trebell. ſi teſtator ſubſtituit filio ſuo, ſi decedat ſine hærede, fit interpretatio,ideſt,ſine filio, vt ualeat fideicommiſſum:quod alioqui non valeret, ex quo nemo
10 eſt, qui † hæredem habere non poſſit, ſaltem fiſcum.

Et egregiè decidit Guido Papæ in q.467.qđ ſi teſtator hæredi ſuo ſubſtituit filium proprium dicti hæredis:& is duos relinquat filios;ita quòd incertum eſt,cui bona reſtitui debeant; fit interpretatio,quod ſubſtitutus fuerit primogenitus,
11 † vt ſuſtineatur fideicommiſſum. Et Guidonem ſecutus eſt poſt alios Tiraquellus in Tract. de iure primigen.q.64.& in l. boues. §. hoc ſermone. in prima parte,nu.125.de verb.ſig.

Sextò accedit, quod hoc teſtamentum fuit
12 conſcriptum † a præsbitero quodam ignaro, & omnino imperito: quemadmodũ ipſamet teſtamenti ſcriptura oſtendit: & propterea ſumenda eſt benigna interpretatio, vt ſuſtineatur ipſum fideicommiſſum, quod teſtator conſtituit. Ita enim in ſpecie reſpondit Alciatus in reſpõ. 645. in prin.ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem,quem ſecutus eſt Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum. lib. 3. tit.3.nu.17. ſic etiam dicimus, quod ſi teſtator imperitus di-
13 xit,ſe relinquere filio titulo inſtitutionis † Falcidiam ſuam;fit interpretatio, falcidiam, ideſt,legitimam.ſic pariter,ſi ignarus literarum dixit, ſe relinquere *filio* legitimam titulo reſtitutionis,fit interpretatio ideſt titulo inſtitutionis. Ita poſt alios ſcribunt Iaſon in auth.nouiſſima.nu.35.C. de inoffic.teſta. Decius & Cagnolus in l.ſi librarius.num.1.& 2.ff. de reg.iuris. Et accedit quod egregie ſcripſit Baldus in l. Captatorias. num. 4. C.de teſta. militis; quod ſapiens, cuius conſilio

extendenda

14 extendenda eſt teſtatoris † diſpoſitio, poterit ſimpliciter relicta a patre filio extendere ſeu illis verbis addere verba hęc, iure inſtitutionis; vt verba (inquit Baldus) quæ neſciuit teſtator aptè proferre, notarius apponat de mandato iuriſperiti.
15 Et ſubiungit Baldus, rudes neſcire † proferre aptum ſermonem. l. quoties. C. famil. ercisc. & l. vlt. in prin. C. de teſta. & ideò indigent ope interpretantium, & ſapientium. Nam (addit Baldus)
16 leges ipſæ craſſum † modum loquendi ſemper in aptiorem partem interpretantur. l. ſi cum ante. C. de dona. ante nuptias. & ibidem Cynus, & Baldus; & idem Baldus in l. quoties. num. 2. C. famil. erciſ. ſcripſit, quod ſi teſtator conficiens teſtamentum dixit, ſe aſſignare bona vni vel pluribus, dicitur illũ, vel illos hæredes inſtituere. quia non omnis teſtator ſcit dicere, heredem inſtituo: ſed ſufficit (ait Baldus) quod eius verba poſſint
17 importare † hæredis inſtitutionem. Et Baldum ſecutus eſt Barba. in cap. cum tibi. num. 18. de teſtam. Et idem Baldus in l. inter omnes. num. 10. C. eo. famil. erciſ. fortius docuit; quod licet ver-
18 bum, † relinquo, adiectum rebus particularibus non ſignificet hæredis inſtitutionem: attamẽ ex æquitate eam oſtendit; quando apparet, ſic loquentem voluiſſe condere teſtamentum. Et demum accedit quod egregie ſcripſit Socinus in l. cum in teſtamento. numer. 1. ff. de reb. dubijs, in
19 ineptè † ſcriptis adhibendam eſse benignam interpretationem. Eſt ergo pari modo idem dicendum in caſu noſtro, quod ſcilicet teſtator dicere voluerit, bona ſua eſſe debere ſub fideicommiſſo, ad commodum alioqui ab inteſtato ſuccedentium.

Septimò & vltimò huc pertinet, quod cum hæc controuerſia commiſſa ſit decidenda arbi-
20 tris † & arbitratoribus, æquitatem & benignitatem non autem iuris rigorem ſequi debent. Conuenit enim hæc obſeruatio boni, & æqui arbitro, cui partium compromiſſo tributa eſt iudicandi facultas. Id quod teſtimonio locupletiſſimo Ariſtotelis lib. 1. Rheto. cap. 13. in fine. comprobatur. Nam (inquit is) arbiter ad æquum, & bonum, & iudex ad legem ſpectat. Et hac de cauſa arbiter eligitur, vt bonum, & ęquum præualeat. Hinc Cicero in oratione pro Sext. Roſcio Comædo, in arbitrio eſse, dixit, moderatum, quanto melius & æquius ſit dari. Et noſtri paſſim ſcribunt, arbitros ſpectare debere æquitatem. Ita ſanè aliorum auctoritate ſcripſit M. Ant. Blancus in tract. de compromiſſo. q. 8. principali. nu. 28. Ita quoque apertius Decianus in conſi. 52. nu. 17. lib. 2. qui auctoritate Baldi, & aliorum comprobauit.

21 Atqui æquitas ipſa ſuadet, vt teſtatoris † diſpoſitio ita interpretetur, vt valeat, non vt corruat. Ergo & noſtro in caſu pronuntiare debent domini arbitri, teſtatorem voluiſse bona reſtitui venientibus ab inteſtato, vt valeat fideicommiſſum. Illa minor propoſitio probatur in l. poſthumus. ff. de iniuſto rupto irritoque teſta. quo loci reſpondit Vlpianus, quod licet iuris ſcrupuloſitate nimiaque ſubtilitate teſtamentum ruptum videatur: attamen ex reſcripro Diui Adriani hæres ſcriptus bonorum poſſeſſionem accipiet ex æquitate. Et apertius Papinia. in l. filio præterito. in fine. ff. eo. de iniuſto rupto; ita ſcripſit. licet ſubtilitas iuris refragari videtur: attamen voluntas teſtatoris ex bono, & æquo tuebitur. Et alia his ſimilia congerit Decianus in d. cõſi. 53. num. 16. lib. 2. Et illis accedit, quod egregie reſpondit Decius in conſi. 631. in fine, cum dixit, dominos
22 † Auditores Rotæ Florentinæ, qui pro bono, & æquo iudicare debent, ita debere interpretari teſtatoris diſpoſitionem, vt valeat. Idem de dominis Auditoribus Rotæ Romanæ reſpondit Bero. in conſi. 23. in fine. lib. 2.

Non obſtant nunc adducta in cõtrarium. Ad primum reſpondetur, d. l. 5. ff. de rebus dubijs, intelligi de legato, & fideicommiſſo particulari, quod ab hærede præſtari debet. Nam ad illud dici non poſſunt vocati alioqui ſuccedentes ab inteſtato: ex quo hæres ipſe inſtitutus directo re, & nomine perpetuo hæres manet: cum tamen diuerſum ſit in hærede grauato reſtituere, qui hæres effectu eſſe deſinit: & hæredem vtiliter facit alios ab inteſtato venientes, quos teſtator pro familiæ conſeruatione, id quod eſt proprium fideicommiſſi, vocaſse credatur.

Reſpondetur, & ſecundò, d. l. 5. ff. de rebus dubijs, declarari a d. l. qui filium. ff. ad Treb. quæ eſt eiuſdem Pauli; vt ſcilicet locum non habeat, quãdo teſtator habens filium, & filiam; & grauauit filium, vel filiam reſtituere: quia & ſi non nominauit perſonam, cui reſtitui voluit, intelligitur voluiſse reſtitui filio, uel filiæ ſuperſtiti, vt in caſu noſtro.

Non obſtat ſecundum argumentum deſumptum ex l. Lucius Titius. §. in teſtamento. de legat. 1. quia reſpondetur primò, illam eſse qualẽ qualẽ ſuſpicionẽ, quæ nil operatur, niſi probetur relictum non capaci. Ita declarant ibi Bart. verſi. quandoque teſtator exprimit. Caſtren. num. 1. & Imola. num. 2. & Comenſ. num. 3. Iaſon in conſi. 110. col. 1. lib. 1. Et in caſu noſtro ceſsat omnis ſuſpicio, ex quo cenſentur vocati venientes ab inteſtato. d. l. peto. in prin. ff. de lega. 2. Et fortius cum ſuperſint filiæ, quibus reſtitui debere bona ſtatuit Imperator referente Paulo in d. l. qui filium. ff. ad Trebell.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõdetur, legatum vel fideicommiſſum non omninò deficere in caſu d. l. 3. §. ſi quis duobus. ff. de adim. leg. & illi ſimilibus. valet enim quantum in ſe eſt, ſed neutri debetur, ex quo ignoratur, cui debeat præſtari. Adeſt enim ius, ſed deficit probatio; vt in caſu. l. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tutel. vbi ſi teſtator dedit Titium tutorem filio ſuo, & duo ſint huius nominis Titij, adeſt ius (inquit iuriſconſ.) hoc eſt tutelæ datio in ſe valet: ſed deficit probatio, ideſt ignoratur quis tutelam gerere debeat.

Et

Et præterea in caſu noſtro non adeſt hæc incertitudo, ex quo venientibus ab inteſtato, ideſt filiabus fieri debet reſtitutio. d. l. peto. & d.l. qui filium, cum alijs ſuprà conſideratis.

Non obſtat quartum; Nam Ruino in d. conſi. 177. num. 3. lib. 2. repugnat tex. d. l. peto. in princ. de leg. 2. & communis ſententia ſuprà cõmemorata, quod ſcilicet cenſeantur vocati venientes ab inteſtato. Et præterea caſus noſter, in quo extant filię ſuperſtites, quibus debet fieri reſtitutio, d. l. qui filium. ff. ad Trebell. differt ab illo Ruini, in quo nullus filiorum ſuperſtes erat. Ita etiam facilè euitatur auctoritas illa Pariſij in d. conſi. 82. num 14. lib. 2. qui nec lege, nec ratione aliqua ſolida motus eſt. ſic etiam tollitur auctoritas Manticæ, quæ munita eſt ſolum illis Ruini, & Pariſij auctoritatibus.

Tertia eſt dubitatio, an ad huius fideicommiſſi ſucceſſionẽ admitti ita debeant fæminæ,

23 † quę alioqui ab inteſtato ſucceſſiſsent: ſicut maſculi? Et reſpondendum videbatur, admitti debere maſculos tantùm. Nam teſtator grauando dom. Iacobum filium ſuum cenſetur eum grauaſse ad commodum, & vtilitatem maſculorum a ſe deſcendentium, iuxtà l. cum auus. ff. de cond. & demon. cum

24 † fideicommiſsa ordinari ac conſtitui ſoleant pro conſeruatione agnationis, & familiæ, vt ſcribunt omnes in l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 1. & in l. cum ita. §. in fideicommiſso. de leg. 2. tum maximè, quando excluſis fæminis, maſculi vocati fuerunt: quemadmodum ſuprà in prima dubitatione ex ſententia Pariſij, & aliorũ ſcripſi.

Cæterùm, re diligentius cõſiderata, exiſtimo contrarium eſse verius, quod ſcilicet, hoc fideicommiſsum fuerit inductum, & ordinatum etiã ad commodum fæminarum. Et ſi enim in fidei-

25 commiſsorum † ſucceſſione cenſentur vocati maſculi: attamen eis deficientibus dicuntur etiã vocatæ fęminæ, ſi verba teſtatoris ſunt apta eas comprehendere. Ita docuit Baldus in l. in teſtamento. num. 13. C. de teſta. militis, dum a fortiori ſcribit, quod ſi maſculi ſint inſtituti in omnib. bonis, & fęminę in rebus certis; & deinde teſtator ita dixerit, quos omnes inuicem ſubſtituo, cẽſentur ſubſtitutæ tam fæminę, quam maſculi: ſed tamen hoc ordine, vt prius maſculi admittantur, & eis non exiſtentibus, fæminę. Et Baldum ſecutus eſt Ruinus in conſi. 149. num. 12. verſic. Immo ex tacita, quo in loco Ruinus aperte magis caſum hunc noſtrum diffinit. Idem Ruinus in conſil. 181. num. 8. in fin. eo. lib. 2. vbi eiuſdem ſententiæ commemorat Socinum in l. Gallus. §. 1. ff. de liber. & poſth. Et manifeſtius idem Ruinus in conſi. 154. nume. 3. eo. lib. 2. reſpondit de hac facti ſpecie. Teſtator filio à ſe hærede inſtituto præmorienti ſine filijs ſubſtituit alium ſuperſtitem, vel eius filios. Euenit quod tempore mortis dicti filij inſtituti non reperiebatur alter teſtatoris ſubſtitutus, nec aliquis maſculos ex eo ſed ſolùm fœminæ. Reſpondit Ruinus, quod illæ fęminæ erunt admittendæ; quia vocatę fuerant in defectum maſculorum. Et loquitur Ruinus eo in caſu, in quo extat ſtatutum; quod maſculi excludant fęminas. Nam & adhuc (inquit Ruinus) idem eſt dicendum: quia ita demum

26 fęminæ † excluſæ cenſentur, ſi maſculi eo ſucceſſionis tempore ſuperſtites, & ſucceſſibiles ſunt. Et huius etiam ſententię recenſet Ruinus Anc. in conſi. 227. col. 9. exiſtimo eſse conſi. 220. col. 3. Quocirca noſtro in caſu dicendum eſt, teſtatorem ſubijciendo bona ſua fideicommiſso, voluiſſe ea reſtitui (vt diximus ſupra) venientibus ab inteſtato: hoc tamen ordine, ut primò deferantur bona ipſa filijs maſculis D. Iacobi, ſi aliquos reliquiſset; deinde fæminis, iuxtà l. cum auus. ff. de cond. & demon. & ibidem Barto. nu. 4. & reliqui omnes. Nullis verò exiſtentibus maſculis vel fœminis ex dicto dom. Iacobo teſtatoris filio hęredeque; quod admitterentur hæ filiæ, quæ ab inteſtato ſibi ſuccesſuræ erant. Et hoc quidem exiſtimo carere probabili dubitatione; ſi diligenter conſideramus. Nec quidquam vrget, fideicommiſſa conſtitui vt familiæ conſeruentur; tum maxime, quando excluſæ ſunt fœminæ & vocati

27 maſculi. Nam reſpondetur, fideicommiſſa † ſui natura non eſse inducta pro familię conſeruatione: cum & fęminæ admittantur, quę tamen familiam conſeruare non poſſunt. Et in caſu noſtro dicimus fœminas fuiſse excluſas a fratre, & eius deſcendentibus: ſed ipſo Iacobo fratre decedente ſine filijs, bona reſtituenda ſunt ex voluntate teſtatoris ſibi ſuccedentibus ab inteſtato: atque ita his ſuis filiabus.

Quarta eſt dubitatio, an ad prædictum fideicommiſsum ęquè vocata dicatur dom. Iunipera ac do. Heliſabeta? Et dicẽdum omnino eſt, ęquè vocatam eſſe do. Iuniperam, ac D. Heliſabetam; cuius veritatis demonſtrãdæ gratia aliqua prius præmittenda ſunt.

Pręmitto itaque primò; quod ex fideicom-

28 miſſaria † ſubſtitutione ſuccedens, dicitur ſuccedere teſtatori, ſicq; in eius bonis. Ita probat tex. l. cohęredi. § cum filiæ. ff. de vulg. & pup. ſubſt. quẽ ita ibi intelligunt Alex. & Iaſon in l. Lucius. nu. 13. eo. tit. ff. de vulg. ſic & tex. l. vnum ex familia. §. 1. de leg. 2. Et manifeſtè hoc affirmarunt Bart. in l. 1. num. 5. C. de pactis. Caſtren. in conſi. 433. Pręſuppoſito, quod iſte. col. 1. uerſi. item non obſtat. li. 2. Salicetus in l. generaliter. §. cum autem. C. de inſtit. & ſubſt. Alex. in conſi. 30. num. 5. lib. 2. Corn. in conſi. 97. num. 10. lib. 1. Maria. Socin. ſen. in conſi. 6. num. 21. lib. 1. & Socin. ſen. in cõſilio 95. num. 38. lib. 4, Ruinus in conſi. 107. nu. 6. & in conſi. 165. nu. 9. lib. 2. & in his terminis noſtris idem in conſi. 142. nu. 15. lib. 3. Curtius iun. in conſi. 57. nume. 5. Pariſius in conſi. 38. nu. 15. lib. 2. Rubeus in conſi. 120. num. 3. Ripa in l. hęredes mei. §. cum ita. num. 130. ff. ad Treb. Alcia. in reſp. 508. num. 5. Socin. iunior in conſi. 178. nu. 61. lib. 2. Tiraquellus de retractu conſang. §. 11. glo. 1. num. 13. qui ſcripſit, ſententiam hanc probari

bari in l. vlt. ff. ad Treb. eandem quoque tradi-
tionem affirmarunt Decianus in conſi. 74. nu. 30
lib. 3. Pancirolus in conſi. 170. nu. 7. & Mantica
de coniecturis vltimarum voluntatum, li. 8. tit. 7.
num. 3. & tit. 23. nu. 7

Præmitto ſecundò, quod vbi agitur de ſucce
29 dendo † teſtatori, & non extant clara verba ſuæ
diſpoſitionis, eius affectio ſpectatur, & illi ſuc-
cedunt, quos teſtator ſua affectione, & deſiderio
ſuccedere velle demonſtrauit: & econtra exclu-
duntur, quos excludere ipſe teſtator contraria
affectione, & deſiderio ſignificauit. Ita quando
30 agitur de vulgari † ſubſtitutione, qua per eã ſub
ſtitutus teſtatori ſine controuerſia ſuccedit, ſpe-
ctari debere teſtatoris affectionem, ſcripſerunt
Bart. in conſi. 54. Baldus in l. iam hoc iure. §. 1. &
in l cohæredi. §. qui diſcretas. ff. de vulga. & pup.
ſubſt. Imola, Alex. Aret. & Ripa in l. Lucius, in fi-
ne. eo. tit. & alios commemorat Tiraquellus de
retractu conſang. §. 11. glo. 1. num. 14. Ita quoq;
31 vbi agitur de ſuccedendo per † fideicommiſſa-
riam, conſideratur affectio, & deſiderium ipſius
teſtatoris. ſicuti ſcripſerunt Alexan. in conſi. 30.
num. 1. lib. 2. Alciatus in l. cohæredi. §. qui diſcre
tas. num. 5. & in l. Lucius. num. 48. & ibidem Ri-
pa. num. 47. in fine. ff. de vulgari, & pup. ſubſt. Et
eandem traditionem manifeſtè probarunt etiã
Decianus in conſi. 74. num. 32. lib. 3. Mantica de
coniecturis vltimarum voluntatum, tit. 23. nu. 7.
32 Imo fortius etiam in † pupillari ſubſtitutione,
qua mediatè ſucceditur teſtatori; & immediatè
ipſi pupillo; ex quo agitur de *interpretanda* ip-
ſius teſtatoris voluntate, quem ſcilicèt *filio* ſuo
impuberi decedenti ſuccedere *voluerit, ipſius* te
ſtatoris affectio, & deſiderium *ſpectatur, & atten*
ditur. Ita tradunt Tiraquellus *in Tract.* de retra-
ctu conſang. §. 11. glo. 1. nu. 15. Ripa in l. Lucius.
num. 47. in fine. ff. de vulga. & pup. ſubſt. Crau. in
conſi. 143. num. 2. Hiero. Gabriel in conſi. 120.
num. 5. Mantica de coniecturis vltimarum volũ-
tatum. lib. 5. titu. 11. col. 3. in prin. & lib. 8. tit. 13.
col. pen.

Præmitto tertiò, quod, quando cõſtat, aliquẽ
33 fuiſſe a teſtatore † prædilectum, interpretatio fit,
vt is ſolus ad fideicommiſſum admittatur; niſi
verba repugnant: ita etiam econtra, quando vel
ex ipſo teſtamento, vel ex ordine inteſtatæ ſuc-
ceſſionis apparet, aliquos eſſe ęquè dilectos, niſi
verba teſtatoris prorſus repugnent, æquè ſunt
admittendi. Ita poſt Bart. in l. vlt. ff. ad Trebell. re
ctè reſpondit Hier. Gabriel in conſi. *96.* nu. 20. &
præter eum, ita apertius cenſuit Socin. ſen. in cõ
ſilio 249. num. 2. verſic. tertius caſus. lib. 2. quod
quando plures ſunt vocati poſt mortem alicu-
ius. & plures ſunt illi æquè proximi teſtatori, ita
quod inter illos non cadit ordo affectionis, &
charitatis, tunc omnes admittuntur. Et Socinũ
ſecuti ſunt Ruin. in conſi. 203. nu. 20. verſi. non
obſtat etiam. lib. 2. & Rolandus in conſi. vltimo.
num. 25. lib. 1. His præmiſſis, dicimus nunc; teſta
torem æquè dilexiſſe do. Iuniperam ac do. Heli-
ſabetam, & propterea æqualiter cenſeri vocatas.

Primò ea ratione, quæ ſumitur a præſumptio
34 ne legis, quæ præſumit patrem diligere † æquali-
ter filios, inter quos dicitur velle ſeruare, & ſer-
uari æqualitatem. l. vt liberis. C. de collatio. vbi
Decius. nume. 3. & latiſſime Tiraquellus de iure
primigen. q. 4. nu. 3. & Zancus in l. hæredes mei.
§. cum ita. in prima parte. nu. 27. ff. ad S.C. Treb.
Atqui ita patris filius eſt ille, qui natus eſt ex vna
vxore, quique fratrem, vel ſororem non habuit
quam ille, qui natus eſt ex alia, & fratrem vel ſo-
rorem habuit: Cum quo ad patrem nil hoc per-
tineat, quod filius habeat, vel non fratrem, vel ſo
rorem. Ergo æquè hos filios diligere, & æquali
affectione proſequi præſumitur. Hanc præſum-
ptionem in ſpecie probat Tiraq. de retractu cõ.
ſang. §. 11. in glo. 1. num. 14. ex §. pen. in auth. de
nuptijs.

Secundò accedit, quod vbi extat arctior ſan-
35 guinis † coniunctio, ibi præſumitur, & maior af-
fectio. l. Titius. ff. de hęred. inſt. Alciatus in Trac.
de præſumptionibus, reg. 1. preſump. 20. Pariſius
in conſi. 51. nu. 21. lib. 2. Socinus iun. in conſi. 71.
num. 21. lib. 1. Craue. in conſi. 147. num. 7. & in
conſi. 297. num. 3. & Decianus in conſi. 61. num.
18. lib. 2. ergo econtra ubi eadem extat ſangui-
36 nis coniunctio, ibidem & par † affectio præſumi
tur: cum maior diligendi cauſa nõ ſit in vno quã
in altero. Cum itaque eadem ſanguinis coniun-
ctio intercedat inter patrem, & filium vnius vxo
ris quàm alterius, dicendum eſt, patrem ęqualem
erga vtrumque affectionem habere.

*Tertiò ſuffragatur, quod non modo eadem af
fectione proſequebatur teſtator do. Iuniperam,*
qua & dom. Heliſabetam *diligebat*: ſed & maio-
37 re. Nam maior præſumitur affectio † patris *erga*
primogenitos, quam erga ſecundos. Ita *manife-*
ſtè reſpondit Roma. in conſi. 408. nu. 8.

Cum ergo dom. Iunipera fuerit primogenita
teſtatoris, ab eo præſumitur magis dilecta.

Quartò comprobantur prædicta ex eo, quod
38 maior affectio † præſumitur erga primo loco no
minatos, & vocatos. l. Lucius, l. vltima. ff. de hæ-
red. inſt. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. l.
Publius. §. vlt. ff. de cond. & demon. & l. ult. C. de
verb. ſign. & in ſpecie ita affirmarunt Baldus in l.
pen. in 3. oppo. C. de verbor. ſignifi. & in l. 1. C. de
edicto Diui Adria. tollen. Angelus, & Imola in
l. qui ſoluendo. ff. de hæred. inſtit. Cùm dixerunt,
quod ordo prioris, denominationis ſignificat
ordinem charitatis, & maioris dilectionis. Et
apertius idem auctoritate multorum reſponde-
runt Craue. in conſi. 147. numer. 2. in conſi. 161.
num. 5. & in conſi. 297. num. 2. & Socin. iunior
in conſi. 71. num. 15. lib. 1. Cum ergo teſtator in
legatis his filiabus factis prius vocauerit do. Iu-
niperam; præſumitur eam magis dilexiſſe. Et
hinc etiam conſequens fit, vt præſumatur eam
prædilexiſſe in ſubſtitutione fideicommiſſaria,
39 cum vna pars teſtamenti † aliam declaret. l. qui
filiabus. de leg. 1. cum ſimilib.

Quintò

Quintò mouet me multum, quod voluntas,
40 diſpoſitio,& deſiderium ſeu † affectio teſtatoris arguitur etiam ex teſtamento prius facto, deinde reuocato. Ita reſpondit Corne. in conſi. 275. nu.5.lib.4. Cum dixit, ex primo teſtamento deinde per ſecundum reuocato argui mentem, & affectionem teſtatoris quod ſub ea vocatione filiorum contineantur, & fæminæ, ab ipſo teſtatore in primo illo teſtamento dilectæ. & Corneum ſecutus eſt Decius in conſi.515.num. 5. Ita quoque Craue.in conſi.113.in fine, reſpondit, ex teſtamento reuocato argui voluntatem, & affectionem teſtatoris vt fideicommiſſum ad alios agnatos perueniat. Atqui teſtator iſte in primo teſtamento a ſe condito,& deinde reuocato, ſubſtituerat hanc dom.Iuniperam dom.Iacobo filio inſtituto, alias uerò filias, quas præoculis habebat,& quarum mentionem fecerat in ipſo teſtamento, eis legando, non ſubſtituit, ſignificans, quod magis diligebat ipſam do.Iuniperam, quã alios. Ergo dicendum eſt, quod & eam magis dilexerit in hoc ſecundo teſtamento. Et ſi admittimus eam prædilexiſſe, ſaltem negare poſſumus, quin æquè dilexerit.

Sextò confirmantur prædicta ex eo, quod dicere ſolemus, maiorem affectionem, & dilectionem teſtatoris erga aliquem ex a ſe uocatis, ar-
41 gui ex maiori † vtilitate,& commodo, quæ teſtator illi plus, quàm alteri attulit, vt ſi teſtator vni hæredum plus prælegauit quam alteri: illud plus diligere ſignificauit. Ita reſponderunt, Corneus in conſi.288.col.vlt.verſi.*etſi dicatur.lib.* 1. & in conſi.167.*col.* 1.*lib.*3. *Socin.iun.in conſi.* 71.nu. 19.lib.1.& Craue.*in conſi.* 161.num.5.& in conſ. 297.num.2.verſi.ſecundo maiorem: ſic pari ratione dicendum eſt, quod teſtator æque dilexiſſe,& æqualem affectionem habuiſſe præſumatur erga hæredes, quando æqualia prælegata eis fecit. Atqui noſtro in caſu teſtator iſte non ſolum ęqualiter pręlegauit ipſis filiabus, ſed etiam quid plus quàm lex ipſa iubet, viſus eſt reliquiſſe do. Iuniperæ: cum ei prælegauerit partem rerum donatarum ſecundæ vxori, ſicque eius nouercæ, caſu quo illa ſine liberis ex altero matrimonio deceſſiſſet: cum tamen res illę pertinerent potius ad do. Heliſabetam matris ſuæ hęredem, quàm ad do.Iuniperam priuignam. Ergo dicẽdum eſt, teſtatorem plus dilexiſſe dom.Iuniperam quàm do.Heliſabetam: uel ſaltem ęqualem erga ambas affectionem habuiſſe.

Septimò accedit, quod maior affectio, & dile-
42 ctio arguitur ex maiore, & diligentiore † cura adhibita; ſicuti reſpondit Cephalus in cõſi. 413. num.17.lib.3. Atqui teſtator iſte maiorem curã, & diligentiam adhibuit circa domin.Iuniperam quàm circa D.Heliſabetam, cum illam, non hãc, in monaſterio monialium reponi, & conſilio trium Doctorum matrimonio tradi voluerit. Ergo dicendum eſt, teſtatorem hunc plus dilexiſſe ipſam dom.Iuniperam quàm dom.Heliſabetam.

43 Octauo confert non parum † argumentatio ducta a veriſimili: quod quidem in interpretanda vltima diſpoſitione, immo & reliquis omnib. plurimum valet, vt latiſſime diſſerunt Tiraquellus in l.ſi vnquam. in pręfatione. nu.6. & nu.40. C.de reuo.dona.& Euerardus in centuria legali, in loco a veriſimili. Et efficax adeò eſt argumentum a uero ſimili ductum, vt etiam verba ſubaudiri debeant, ne teſtatoris voluntas, & diſpoſitio deficiat: & oratio imperfecta perficiatur.l. vnum ex familia.§.penul.ff.de leg.2.omnes in l. errore. C.de teſta.ex illo textu,& reſpondit Corneus in conſi.41.num.3.lib.4.& alibi ſępe Doctores. Atqui veriſimile eſt, quod teſtator uoluerit ęqualiter ſuccedere, cum ambę a ſe progenitę fuerint, ambę dilectæ,& ſi maior dilectio cõſiderari poteſt, illa certe fuit, quam habuit pater erga dom. Iuniperam illa, quam habuit erga do. Heliſabetã. Ergo æque ſuccedere debent.

Nonò hanc controuerſiam diffinit tex.l.vlt.ff. ad S.C.Treb. quem ſic accurrate, & diligenter perpendo. Iulius Phæbus teſtator, cum tres haberet filios Phæbum,& Heracliam ex eadem matre, Polycratem ex alia, eos omnes æquis portionibus hæredes inſtituit. Deinde Polycratem grauauit, vt accepta certa ſumma hæreditatem reſtitueret Phæbo,& Heracliæ fratribus. Quos quidem Phæbum,& Heracliam teſtator inuicẽ ſubſtituit, his verbis: ſi quis veſtrum decedat, ſine liberis, portionem ſuam exceptis bonis maternis, & auitis, reſtituat ei, vel eis, qui ſupereſſent. Euenit caſus reſtitutionis, quia Heraclia deceſſit ſine liberis. Dubitatum eſt, an reſtitutio eſſet facienda ipſi ſoli Phæbo fratri utrinque coniuncto cum Heraclia: an etiam ipſi Polycrati conſanguineo tantum? Et dubitationem mouebat ambiguitas ſermonis teſtatoris, qui dixerat, ei, vel eis. Nam vterque numerus, & ſingularis, & pluralis verificari poterat, ſingularis in perſonã vnius, Phæbi tantum, pluralis in perſonã utriuſq; nempe Phæbi,& Polycratis. Et quod de ſolo ipſo Phebo deberet iſte ſermo intelligi, allegabantur duæ hæ rationes. Prima, quod ipſe Phæbus, & Heraclia eſſent fratres vtrinque coniuncti; & ob id unus in portione alterius eſſet præferendus Polycrati coniuncto, ex uno latere, nempe patris tantum, iuxta l.cohæredi. §. qui diſcretas. ff.de vulga.& pup.ſubſt. Secunda ratio erat: quia ipſe Phæbus fuerat a teſtatore una cum Heraclia inſtitutus,& reciproce ſubſtitutus, & ob id, vt prædilectus in ſubſtitutione videbatur etiam in fideicommiſſo Polycrati anteferendus, iuxta l.Lucius.§.pater puerum.ff.ad Treb. His rationibus minime refragantibus pro Polycrate pronuntiatum bis fuit, a Proconſule primum Achaiæ; deinde ab Imperatore, quod ſcilicet illa verba ambigua ei, vel eis, non ſolum ipſum Phębũ, ſed & Polycratem comprehenderent. Et illorũ verborum ſenſus hic eſſet, ſi vnus tantum ex his duobus, nempe vel ſolus Phębus vel ſolus Polycrates, tempore mortis ipſius Heraclię ſupereſſet, illi reſtitueret Heraclias: ſi uerò ambo ſupereſſent,

reſſent, qđ utrique reſtitutionem faceret. Ratio, qua diſſinitum fuit, quod vtriſque ſuperſtitibus, reſtitui voluerit teſtator, illa prima eſt; quam Paulus iuriſcon. tamquam in iure claram, & manifeſtam ſubticet; quia ſcilicet, ex quo ibi agebat de bonis paternis tantum (excepta quippè fuerant expreſſe materna) nulla erat differentia inter Phæbum ipſum, & Polycratem tametſi, ſolum Conſanguinei eſſent. Eſt enim in iure clarum,
44 quod quando agitur de bonis † paternis, nulla adhibetur differentia inter vtrinque coniunctũ, & conſanguineum tantum. l. 1. C. de legit. hęred. Et in ſpecie ita perpendit. hanc. l. vlt. ff. ad Treb. Ruinus in conſi. 168. num. 5. lib. 2. itaque paritas gradus inſpecta perſona teſtatoris effecit, vt teſtator ipſe vtrumque æqualiter vocauerit. Nam quo ad ipſum patrem teſtatorem (vt diximus ſuprà) eadem conſideratur affectio tam erga vnũ, quam erga alterum. Et hoc illud eſt, quod etiam ſenſit Socin. ſen. in conſi. 249. nu. 2. uerſi. tertius caſus, lib. 2. cum dixit, quod quando plures ſunt
45 vocati † poſt mortem alicuius, & illi ſunt æque proximi teſtatori, ita quod inter illos non cadit ordo affectionis, & charitatis, tunc omnes admittuntur. Ita Socinus intelligere voluit hanc l. vlt. quemadmodum Socinum ita interpretantẽ intellexerunt Ruinus in conſi. 203. num. 20. ver. non obſtat etiam tex. lib. 2. & Rolandus. in conſilio vlt. num. 25. lib. 1. etſi ipſe Rolandus errore recenſeat Socinum in conſi. 86. lib. 3. Hęc itaque paritas affectionis, & gradus erga teſtatorem effecit, vt illa verba, ei, vel eis, æque utrumque ſuperſtitem comprehenderent. Nec illa prima ratio allegata a Phæbo quidquam vrgebat: quia illa procedit, quando agitur de ſucceſſione fratris, atque ita eius perſonam inſpicimus, vt loquitur tex. d. l. cohæredi. §. qui diſcretas. ff. de vulgar. & pup. ſubſt. Non autem quando agitur de ſucceſſione patris, atque ita eius perſo na conſideratur. Non etiam vrgebat illa ſecunda ratio allega-
46 ta a Phæbo; quia tunc demum † dilectus in ſubſtitutione, cẽſetur dilectus, & in fideicommiſſo, quando teſtatoris præſumpta voluntas non repugnat: ſecus ſi repugnat, ſicuti ſenſit Bart. in d. l. vlt. in prima oppoſ. & illum ſecutus eſt in ſpecie Decius in conſi. 304. num. 2. In caſu noſtro repugnat præſumpta mens teſtatoris, qui iure præſu
47 mitur æquè † diligere filiũ vnius ac alterius vxoris. Repugnabat, & eo in caſu d. l. vlt. alia ratio, quam nunc ſubijcio.

Secunda inquam eſt ratio, qua pro Polycrate pronuntiatum fuit, quia teſtator exceperat bona materna Phæbi, & Heracliæ, quæ reſtitui noluit. Et Polycrates matrem habebat ſuperſtitem, cui teſtator etiã aliqua legata fecerat, quæ ab ea decedente inteſtata reſtitui voluit filio ſuo Polycrati. Atque ita in omnibus æqualitatem ſeruari voluit teſtator. Voluit ſanè vt bona materna ſinguli liberi ſeparatim poſſiderent, hoc eſt Phębus & Heraclia matris ſuæ: item & Polycrates ſuæ. Paterna verò ita ad Polycratem pro ſua portione peruenirent, ſicuti ad Phæbum: cum æquè ille ac iſte filius eſſet ipſiuſmet teſtatoris. Hoc equidem Pauli reſponſum totam hanc noſtram controuerſiam diſſinit. Nam & in caſu noſtro agitur de fideicommiſſo, in quo teſtatori patri ſuccedi tur. Et pater ipſe æqualitatem ſeruauit, primùm quo ad bona materna, ex quo reſeruauit dominę Iuniperæ dotem matris ſuę: & mater do. Heliſabetæ ſuperſtes erat tempore mortis ipſius teſtatoris. Atque ita caſui noſtro optime adaptatur illa ſecunda ratio Pauli: conuenit & prima, cum (vt ſupra demonſtrauimus) ad fideicommiſſum cenſeantur uocati ab inteſtato venientes, hoc eſt, qui teſtatori ſucceſſiſſent. Et ex prædictis manifeſtè conſtat, Aretinum in l. cohæredi. §. qui diſcretas. col. 2. & in l. Lucius col. pen. verſi. vltimò adde. ff. de vulga. male intellexiſſe d. l. ult. etſi eam hac pro opinione alleget. In eo enim errauit Aretinus, cum dixi tibi, vtrinque coniunctum admiſſum fuiſſe, excluſo conſanguineo. Eſt enim verius, conſanguineum ipſum fuiſse admiſsũ æqualiter vnà cum ipſo vtrinque coniuncto. Quocirca uana redditur diſputatio, quam aduerſus Aretinum habuit Curtius iunior in conſi. 125. num. 5. & 6. Non etiam repugnat conſideratio ipſius Curtij ibidem. num. 6. & prius Ruini in conſilio 166. num. 6. lib. 2. Cùm dixerunt, ob id conſanguineum unà cum utrinque coniuncto fuiſſe admiſsum: quia teſtator vſus fuerat ſermone illo plurali, eis. Nam reſpondetur, teſtatorem vſum fuiſſe verbis ſingularis, & pluralis numeri: quia *dixit ei, vel eis. Quæ ſane verba erant ambigua;* quia (vt ſuprà *diximus,) vni ſoli* vtrinque coniũcto conuenire poterant: ſic etiam poterant conuenire ambobus. Hæc ambiguitas fuit interpretata ut comprehenderentur ambo ipſi filij, rationibus ſuprà commemoratis. Et infra aliqua hac de re, repetam, & adiungam.

Decimò ſententiam hanc probat tex. l. is, qui cum plures. ff. de leg. 3. ex interpretatione gl. ibi & Socini ſen. in conſi. 249. num. 25. uerſi. tertius caſus. lib. 2. de qua dicam infra in reſponſione ad vltimum partis aduerſæ argumentum, ubi explicabo illud Socini conſi. 249. nu. 25.

Vndecimò, & vltimò mouet me plurimum auctoritas multorum; qui manifeſte affirmarũt, ita conſanguineum vt vtrinque coniunctum ad-
48 mitti debere ad fideicommiſſi † ſucceſſionem, decedente vno ex vtrinque coniunctis; hac adducti ratione; quod eadem affectio, & dilectio fuerit patris erga vtrumque. Ita ſane ſcripſerunt, Alexan. in conſi. 30. num. 4. & 5. lib. 2. Ruinus in conſi. 203. num. 20. verſi. non obſtat etiam. lib. 2. Decius in conſi. 304. numer. 2. Ripa in l. Lucius. num. 47. in fine. ff. de vulga. & pup. ſubſt. Bero. in conſi. 90. num. 18. lib. 2. Alciatus in l. cohæredi. §. qui diſcretas. num. 5. & in d. l. Lucius. nu. 48. ff. de vulg. & pup. ſubſt. Socinus iunior in conſi. 66. num. 5. lib. 3. Alba in conſi. 29. num. 18. Craue. in conſi. 43. num. 1. Hier. Gabriel in conſi. 120. nu. 2. & nu. 9. & Mantica de coniecturis vltimarum

voluntatum

voluntatum.lib.8.tit.7.nu.3.& tit.23.nu.7.

Nunc ſupereſt, vt diluamus rõnes & argumẽta, quæ pro parte contraria afferri poſſunt ad demonſtrandum, D.Heliſabetam tanquam vtrinque coniunctam Do.Iacobo, admitti debere ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem.

Primò ea ratione, quod in ſubſtitutione fidei
49 commiſſaria † ſpectatur & attenditur proximitas grauati, non aũt teſtatoris: ſicuti tradũt poſt alios Socyn.iun.in conſ.126.nu.32.lib.2. Marzarius in epitome de fideicommiſſis.q.3. Iulius Clarus in §.teſtamẽtum.q.76.alios de induſtria omitto. Atqui D.Heliſabeta fuit magis coniuncta, & proximior D.Iacobo fratri quàm D.Iunipera.cum illa fuerit ei ſoror ex eiſdem parentib. progenita: Hæc verò ex ſolo patre. Et propterea ipſa D.Heliſabeta tanquam proximior & magis coniuncta ſucceſſiſſet ab inteſtato ipſi D. Iacobo, excluſa D.Iunipera.auth.ceſſante.C. de legi. hæred. Ergo idem dicẽdũ eſt in hac ſubſtitutione fideicommiſſaria. Hoc argumento præcipuo moti ſunt illi oẽs, qui vtrinque coniunctum admitti voluerunt, excluſo conſanguineo. Ita ſanè Socy.Sen.Ruinus, Curtius iun.& alij nonnulli, quos infrà referam.

Reſpondetur primò veriorem, & receptiorẽ eſſe Doctorum ſententiam, quod in fideicom-
50 miſſis † attendatur proximitas teſtatoris, non autem grauati. Ita ſanè huius ſententiæ quatuor & viginti Doctores diligenter, & ex fide recenſui, & ſecutus ſum in conſi. 124.nu.30. vſque ad 35. Et inter alios retuli Socynum Sen.& Ruinũ ſibi parũ conſtantes. Et illlis addo nunc Beroiũ in conſi.76.in fin.lib.2.Zucchardum in l.vlt.nu. 70.C.de edicto Diui Adria.tollen.Rolan.in cõſil.70.nu.73.lib.3. Hieronymum Gabrielem in d.conſ.120.nu.11.& nu.14. Pancirolum in conſil.170.num.8. Petrum Peraltam Hiſpanum in l. cum ita.§.in fideicommiſſo.nu.24.verſi. in qua. ff.de lega.2.& Manticam de coniecturis vltimarum uoluntatum, in lib.8.tit.12.nu.31.& in titu. 13.num.7.qui loquitur in proprijs terminis noſtris, & ait, ſuppoſitum Ruini in conſ.166.num. 5.lib.2.& Curtij iun.in d.conſil. 125.nu.6.7.8. quod in fideicommiſſorum ſucceſſione inſpiciatur proximitas teſtatoris, non eſſe firmum. Et ſubiungit nil ad rẽ facere, qđ bona accipiantur de manu grauati: quia nihilominus affectio teſtatoris ſpectãda eſt, cui ꝑ fideicõmiſſum ſucceditur. Et grauatus, qui reſtituit in hoc (inquit ille) ꝑbet miniſteriũ, & fungitur vice executoris, iuxtà l.unum ex familia.in prin.& §.1.de leg.2.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citrà ueri prę iudicium, quod attendatur proximitas grauati: † attamen illud procedit, quando non repugnat alia coniectura mentis teſtatoris, à cuius uoluntate totum pendet.l.in conditionibus.ff.de condi.& demon. Cum ergo nr̃o in caſu conſtet, eandẽ imò maiorẽ fuiſſe teſtatoris affectionẽ erga D.Iuniperã, quã erga D.Heliſabetã, dicendũ eſt, eam æquè admitti debere cũ ipſa D. Heliſabeta ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem. Et vbi nõ
52 cadit ordo † charitatis, & affectionis, vt in filijs, illi æqualiter dicuntur vocati, & attenditur proximitas teſtatoris. Soc.ſen. in conſi. 249. nu.25. lib.2.& dicam infra in fine.

53 Secundò vrgere vr̃, quod † ſucceſſio ex teſtõ interpretationem recipit a ſucceſſione ab inteſtato, & ſecundum eam regulatur, ut ſcilicet in dubio vocati, cenſeantur eo ordine, & modo vocati, quo ſuccederent ab inteſtato.l.cum ita.§.in fideicommiſſo.vbi gl.& l. peto.§. fratre.de leg.2. l.vlt.C.de verb. ſig. & reſponderunt, Corneus in conſi.131.in fin.lib.2.Soci.ſen.in conſi. 249.nu. 21.lib.2.& Ruin.in conſi.144.nu.13. li. 3. Atqui in ſucceſſione ab inteſtato D. Heliſabeta excluſiſſet D.Iuniperam conſanguineam tantũ. auth. ceſſante.C.de legit.hæred.& reſpõderunt in ſpecie Ruin.in conſi.168.nu.17.verſi.non obſtat in ſuper.lib.2.& Iaſ.in conſi.143.nu.9.li.4. Ergo & in hac fideicommiſ.ſucceſſione D.Heliſabeta excludere debet do.Iuniperam.

Reſpondetur, argumentum non concludere,
54 quia procederet, quando † ageretur de teſtamento fratris, & de eius ſucceſſione. Verùm cum (vt demõſtrauimus) agatur de teſtõ patris eiuſq. ſucceſſione, argumentum retorquetur, vt ſcilicet ſuccedant ij in fideicommiſſo, qui ab inteſtato ei ſucceſſiſſent. At ab inteſtato huic patri ſucceſſiſſet etiam D.Iunipera. Ergo & ipſa deberet ſuccedere in fideicommiſſo.

Tertiò hac pro opinione perpenditur tex.d.l. vlt.ff. ad Trebell. quem ſic conſiderarunt Ruin. in conſi.166.nu.6.lib. 2.& Curt. iun. in d.conſi. 125.nu.6.Ibi.n.(dicunt Ruin. & Curt.) Polycrates conſanguineus tantùm fuit admiſſus, quia teſtator vſus fuerat illis verbis, ei vel eis. Quod ſanè verbum, eis, pluralis numeri, cõprehendebat ẽt ipſum Polycratem. Et rurſus, fuit admiſſus Polycrates, quia teſtator exceperat bona eius materna. Ergo ſi teſtator vſus non fuiſſet ſermone illo plurali, & non excepiſſet bona materna, ille Polycrates admiſſus non fuiſſet, ſed eum excluſiſſet Phæbus vtrinque coniunctus.

Reſpondetur, vt inducendo hanc l. vlt. pro cõi ſnĩa, ſcripſi ſupra, teſtatorem ea rõne vſum fuiſſe illis uerbis pluralis numeri, quia ſciuiſſe pręſumitur, quod ſua ipſa hæreditas pertinebat tam ad vnum quã ad alterũ filiũ: cum æquè filij ei eſſent. Et hoc idem cenſuit ſibi parum cõſtans Ruin. in conſi.168.nu.5.li. 2. Ex quo ſequitur, quod ẽt ſi teſtator protuliſſet alia verba, quę pluralis numeri non eſſent, nihilominus ẽt cum utrinque coniunctis admitteretur, & cõſanguineus: vt ſi teſtator inſtituiſſet, & ſubſtituiſſet his uerbis: Inſtituo Polycratem filiũ meũ ex prima vxore, & Phæbũ ac Heracliã ex ſecunda, quos inuicẽ ſubſtituo, altero eorũ quandocumq. decedente: Nam hoc ẽt caſu, decedente Heraclia, adita ipſa hæreditate ille Polycrates æquè ac Phęb. eſſet admittẽdus,

ex quo agitũ de ſucceſſione teſtatoris: Et ſi hæc đ facti ſpecie interrogati, aliter reſpõderint eo in caſu, vt exiſtimo, Rui. in d. cõſi. 166. li. 2. & Curt. iun. in d. cõſi. 125. ſunt æquè filij reſpectu patris: æqualiter ab eo dilecti pſumunt̃. Et in caſu nr̃o ſine cõtrouerſia ita dicendũ; quia hic militat illa ſecũda rõ, qua utebat Polycrates ille, nempè qđ teſtator exceperat bona matris defunctæ Polycratis; ex quo mater Phębi, & Heraclię ſuperſtes adhuc erat. Hæc ſanè ratio, quæ ſatis fuiſſet, iux. §. affinitatis, inſt. de nuptijs cum ſimilibus. optimè conuenit caſui noſtro, vt ſupra attigimus.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod d. l. vlt. conſtituat præcipuum fundamentum in eo, quod teſtator vſus fuerit verbis pluralis numeri, dicimus idem eſſe in caſu noſtro, ex mente teſtatoris ſic a lege interpretata. Dixit enim teſtator, quod volebat bona ſua ſubiacere fideicommiſſo, lex autem interpretatur teſtatorem voluiſſe reſtitui ſuccedentib. ſibi ab inteſtato. Ita dixi ſuprà reſpondiſſe Paulum in l. peto. in prin. de leg. 2. vbi gl. & Doct. Et ita omnes alias ſuccedentes ab inteſtato ipſi teſtatori, cenſentur ab eo vocati. Ergo & hic filius ex prima vxore procreatus: cum æquè ac alij ſucceſſiſſent ab inteſtato patri.

Quartò ſuffragari huic opinioni videtur auctoritas eorum, qui in ſpecie ſcripſerunt, in ſuc-
55 ceſſione † fideicommiſſi fratrem utrinque coniũctum excludere conſanguineum tãtum. Ita ſanè Socin. ſen. in l. ſi cognatis. nu. 40. ff. de reb. dubijs, & in conſi. 249. nu. 25. verſi. 3. caſus. li. 2. Ruin. in conſi. 90. nu. 8. in conſi. 151. num. 9. in conſi. 159. nu. 9. in conſi. 166. nu. 5. in conſi. 167. nu. 7. & 8. & in conſi. 191. nu. 12. & Curt. iun. in conſi. 125. num. 4. 5. & 6.

Reſpondetur, contrariam ſñiam eſſe magis receptam, cum illam (vt ſupra demonſtrauimus) ſecuti fuerint decem Doctores: & tamen hac pro poſtremò extent tres tantum. Prætereà, ſi rectè perpendantur verba Socini in d. l. ſi cognatis. nu. 40. & apertius in d. conſi. 249. nu. 25. verſ. tertius caſus. eius auctoritas noſtrę fauet ſententiæ. Diſtinguit enim Socinus duos caſus, quorũ primus eſt, quando teſtator poſt mortẽ alicuius vocauit proximiores ſuos, inter quos nullus cadit ordo affectionis, & charitatis: quod tunc illi æqualiter admittuntur. Quam ſñiam dixit probari in l. is, qui cum plures. de le. 3. ubi ſi poſt mortem vnius liberti, alijs libertis fideicõmiſſum reſtitui debet, omnes liberti æqualiter ſuccedũt, & ſi inter eos extat aliqua dñia, vt quia vnus ſit alteri coniunctus. Ea eſt ratio ſecũdum gloſſam ibi, quia quo ad patronum ſunt eodem in gradu, & ęquales: & propterea nullus ordo charitatis, & affectionis patroni erga eos cadit. Hic caſus noſtro cõuenit. Nam & noſtro in caſu, poſt mortem D. Iacobi fideicommiſſum debuit reſtitui filiab. teſtatoris tanquam alioqui ei ab inteſtato ſucceſſuris, & inter eas, quò ad patrẽ ipſum, nullus cadit ordo charitatis, & affectionis: cum æqualiter eas dilexiſſe præſumatur, vt ſuprà demõſtrauimus. æqualiter ergo debent admitti: Et hic non erat caſus, de quo interrogatus reſpõdit Socinus. Secũdus eſt caſus, quando teſtator, poſt mortem alicuius vult fideicõmiſſum reſtitui eis, inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis; ſicuti quando teſtator vocauit oẽs de familia, & agnatione, ad excluſionem ſubſtituti. Hoc caſu (inquit Socinus) cenſentur vocati proximiores vltimi grauati reſtituere. Nos non verſamur in hoc caſu, de quo reſpondit ipſe Socinus, quem quidem exiſtimo in hoc ſecundo caſu minus rectè reſpondiſſe, cũ & hoc poſtremo in caſu attendi debeat proximitas teſtatoris: ſicuti dixi ſup. receptam magis eſſe Doctorum ſententiam. Concludo itaque D. Iuniperam, æqualiter cum do Heliſabeta ſuccedere debere, in hoc fideicommiſſo.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſionem ex teſtamento, regulari ſecundum ſucceſſioni ab inteſtato, quando non aliter conſtet de teſtantis voluntate, num. 21*

2 *Proximior ab inteſtato ſuccedit.*

3 *Nepos ſub filiorum nomine an contineatur, nu. 22*

4 *Filiorum appellatione filias contineri, ordine tamen ſucceſſiuo, in fideicommiſſis, nu. 24*

5 *Maſculinum concipit fæmininum, etiam in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs.*

6 *Teſtamenti pars vna declarat aliam.*
Sic & conſtitutio vna, nu. 7

8 *Proximior in gradu magis eſt dilectus.*

9 *Onus adiectum hæredi inſtituto magis dilecto, cenſetur adiectum etiam ſubſtituto minus dilecto.*

10 *Conditio expreſſa in perſonam primi inſtituti, cenſetur repetita in ſecundum ſubſtitutum.*

11 *Clauſula, ſingula ſingulis referendo, quid ſignificet.*

12 *Et, dictio, copulare debet æqualiter.*

13 *Teſtatorem vocantem maſculos, ſignificare quod fideicommiſſum pro conſeruatione familiæ voluerit conſtituere.*

14 *Maſculos plus diligere in dubio teſtator præſumitur & numero 25*

15 *Vt ſupra, dictio, relationem omnium antecedentium facit. Idque multis declaratur exemplis. numer. 16. & multis ſeqq.*

23 *Deſcendentium appellatione, non ſolum nepotes, ſed & pronepotes intelligi.*

FACTI SPECIES.

TESTATOR habens filios maſculos, & fæminas; hæredes fecit maſculos tantum. Ita quod (hæc ſunt verba teſtamenti) vno, vel pluribus ex eis decedente, vel decedentibus in ætate pupillari, ſuperſtites vel eorum filij, ei vel eis ſuccedant. Eis verò uel eorum aliquo extra pupillarem ætatem ſine filijs maſculis decedente; vel decedentibus, ſimiliter ſuccedant ſuperſtites fratres, eorumve

eorumvè filij: & ſic ſucceſſiuè de gradu in gradum deſcendentium ſuorum in infinitum obſeruari iuſſit. Si verò prædicti omnes filij, ſeu deſcendentes ſui deceſſiſſent ſine filijs, tunc & eo caſu voluit, quod ipſius filiæ fœminæ, tam natæ quàm naſcituræ, ſuccedant in eius hæreditate. Eis verò, vel earum filijs non exiſtentibus, uoluit quod D. Margarita eius ſoror ſuccedat, & ſuccedere debeat. Et ipſa non exiſtente in rerum natura, quod eius filij ſuccedant, & ſuccedere debeant vt ſuprà in hæreditate ipſius teſtatoris: Et in caſibus prædictis, eas & eos reſpectiuè vt ſuprà inſtituit ac ſubſtituit.

Euenit, quod non extant aliqui ex deſcendentibus maſculis, vel fœminis ipſius teſtatoris. Et quod nec etiam viuit Do. Margarita teſtatoris ſoror. Sed tantùm quædam ipſius Do. Margaritæ filia & quidam eius nepos ex filio maſculo præ defuncto.

Dubitari contingit, an iſte nepos Do. Margaritæ ex filio prædefuncto admitti debeat ad hãc ſucceſſionem excluſa dicta filia D. *Margaritæ.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXV.

REſpondẽdum multis rationibus, & argumentis videbatur, filiam Do. Margaritæ debere admitti, excluſo prædicto nepote ex filio prædefuncto eiuſdem Do. Margaritæ, vel ſaltem quod ipſa filia concurre debeat cum dicto nepote.

3 Primò vrgere uidetur, quod † ſucceſſio ex teſtamento regulatur ſecundum ſucceſſionem ab inteſtato. ſicuti tradunt glo. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de legat. 2. Corneus in conſ. 131. in fin. lib. 2. Socyn. Sen. in conſi. 249. nu. 21. li. 2. Decius in conſil. 186. col. 2. Pariſius in conſ. 37. nu. 42. lib. 2. & Socy. Iun. in conſ. 26. nu. 25. li. 1.

Atqui ab inteſtato filia D. Margaritæ præfertur nepoti ex filio: cum illa teneat primum gradum, nepos verò ſecundum: ſicuti manifeſtè cõſtat. Et certum eſt † proximiorem ſuccedere ab inteſtato. §. 1. in Inſtit. de legitima agna. ſucceſſ. vbi glo. & Docto. & in ſpecie fideicõmiſſi ꝓbat text. d. §. in fideicõmiſſo, ibi, & qui ex his primo gradu procreati ſint. Ergo hæc filia excludit dictũ nepotẽ. ¶ Secundò ſuffragari vr̃, qđ teſtator ſimpliciter uocauit filios Margaritæ. Atqui † nepos iſte non põt dici filius, nec ſub filiorum noĩe cõtinent. iuxtà l. qđ ſi nepotes. ff. de teſta. tutela, & l. filiũ habeo. ff. ad Macedo. & ſcribunt poſt alios Alex. in cõſ. 1. nu. 12. li. 1. Corn. in cõſ. 207. nu. 13. li. 2. Dec. in cõſ. 95. nu. 6. & in conſi. 443. nu. 10. & Soc. Iun. in cõſ. 30. nu. 10. li. 3. Ergo filia ſola, excluſo nepote, admittenda uideť.

Tertiò dicendum videtur, quod ea ratione ſaltem admitti debeat hæc filia vnà cum dicto ne-
4 pote: quia teſtator vocauit filios; † quorũ appellatione continentur etiam filiæ: Cum maſculinũ
5 † concipiat fœmininum, etiam in ſubſtitutionib. fideicommiſſarijs; ſicuti reſponderunt Ancha. in conſi. 120. Alex. in conſi. 55. col. vlt. lib. 3. Corn. in conſi. 83. colu. 1. lib. 1. Dec. in conſi. 568. col. vlt. in conſi. 113. num. 1. lib. 2. Et præſertim, quia teſtator iſte ſubiecit verba illa; Et in caſib. prædictis, eas & eos. &c. Quæ ſanè verba ſignificãt, ſub illo noĩe filiorũ contineri maſculos, & fœminas.

Quartò, & vltimò conferre videtur, quod nulla ratio reddi poſſe videtur, quod in caſu debeat magis admitti nepos iſte maſculus quam ipſa filia. Ergo æquè admittendi videntur. Hæc me dubium, & ancipitem reddebant, vt reſponderem pro filia aduerſus prædictum nepotem.

Cæterùm, re ipſa longe melius, & diligentius perpenſa atque conſiderata, contraria ſententia viſa eſt verior, & probabilior, nempe, nepotẽ ex filio prædefuncto admittendum fore ad hanc ſucceſſionem, excluſa prædicta filia. Et hoc quidem multis rationibus, & argumentis.

6 Primò, quia vna pars † teſtamenti aliam declarat. l. qui filiabus. de leg. 1. vbi latè Iaſon col. 1. & ſcribunt Bart. & Socin. in l. 1. ff. de reb. dubijs, &
7 Dec. in conſi. 333. col. 5. Et vna † ſubſtitutio aliã declarat. l. vlt. ff. ad Trebell. & reſpondet Decius in conſi. 227. num. 3. qui cenſuit, ſecundam ſubſtitutionem in verbis dubiam dici compendioſam, ſi prima fuit compendioſa. ſic & Curtius iunior in conſi. 70. num. 1. Cùm dixit, quod per primam ſubſtitutionem declaratur qualis fuerit voluntas teſtatoris in ſecunda ſubſtitutione. Id qđ Bart. auctoritate comprobauit. Idem reſpondit Craue. in conſi. 62. nu. 11. & apertius idem Crauet. in conſi. 208. num. 6. poſt Baldum in conſil. 17. Præteritio. lib. 2. cenſuit, quod ſi teſtator ſubſtituit filios inter ſe vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, & ipſis omnibus decedentib. ſubſtituit ſimpliciter Titium; intelligitur is Titius pariter ſubſtitutus vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum. Idem ſenſit ipſemet Craue. in conſi. 283. col. 2. verſi. ſed præmiſſis. Ita quoq; Alcia. in reſpon. 577. num. 9. verſi. ſecundo. Cum ergo noſtro in caſu teſtator in prima ſubſtitutione vocauerit maſculos, excluſis etiam proprijs filiabus, dicendum eſt, quod in ſecunda hac ſubſtitutione ſimpliciter facta, idem facere voluerit.

Secundò accedit, quod teſtator iſte præſumitur magis dilexiſſe proprias filias, quàm filias D. Margaritæ ſororis. Id quod ex eo facile conjici-
8 tur, quia filiæ ſunt gradu † proximiores, & ob id magis dilectæ. l. Titius. ff. de hæred. inſtit. Alc. in Trac. de præſ. reg. 1. præſump. 20. Pariſ. in conſi. 51. nu. 21. lib. 2. Socin. iun. in conſi. 71. num. 21. li. 1. & Crau. in conſ. 147. nu. 2. & in cõſ. 297. nu. 3

Et rurſus filiæ fuerunt uocatæ ante D. Margaritam & eius filios, & cõſequenter magis dilectę. l.Lucius.l.vlti.ff.de hered.inſtit.l.cum ita.§.in fideicommiſſo.de lega.2.& l.vlt.C.de verbo.ſignifica.& poſt alios reſponderunt Socin. iunior in conſi.71.nu.15.lib.1.& Crauet.in conſ.147. nu. 2.& in conſ.297.nu.2. Atqui teſtator in uocatione filiarum eas admitti uoluit ſolùm poſt omnes maſculos deſcendentes ſiue filios ſiue nepotes,& pronepotes, qui ſub nomine illo deſcẽdentium continentur,iuxtà l.vlt.C.de ſuis & legit.& reſponderunt Alex.in conſil.56.colum.1. lib.1.Socyn.Sen.in conſi.51.col.1.lib. 4. Ruinus in conſi.120.col.1.lib.1.& Decius in conſi.229. nume.2. Ergo pari modo,imò à fortiori dicendum eſt,quod ipſe teſtator in uocatione filiorũ prædictæ ſororis, uoluerit fœminas admitti ſolùm poſt maſculos,iuxtà l. Publius.§.1.ff.de condi.& demonſt.qua dicere ſolemus, quod ſi teſta-
9 tor adiecit conditionem,& onus † hæredi inſtituto magis dilecto, quod uoluerit etiam eam adijcere ſubſtituto minus dilecto. Et egregiè reſpondit Oldra.in conſi. 141.col.2.in *fin.* & cum eo Curtius Senior in conſ.52.ſuper teſtamentũ, col.4.verſ.corroborantur præmiſſa, quod condi-
10 tio † expreſſa in perſonam primi inſtituti cenſetur repetita in ſecundum ſubſtitutum,ne videretur prætuliſſe remotiorem proximiori. Et ſimilibus in caſibus egregiè reſponderunt Socy.Sen. in conſ.40.col.4.verſ.ſextò. Decius in conſ.514. nu.2.& in conſ.515.num.2.& Curtius iunior in conſ.22.num.8.& in conſ.112.num.5.& ad rem maximè ſic reſpondit Rubeus in conſ. 68. nu.3. poſt Caſtrenſem,quem allegat.

Tertiò perpendo verba illa. Et in caſibus prædictis eas & eos reſpectiuè, vt ſuprà inſtituit, & ſubſtituit.&c. Hìc uocauit teſtator maſculos, & fœminas deſcendentes à dicta D. Margarita reſpectiuè vt ſuprà. Reſpectus iſte ad ſupradicta nil aliud ſignificare poteſt, quàm quod maſculi prius,deinde fœminæ admittantur. Ita in ſimili
11 dicimus de clauſula illa † ſingula ſingulis referẽdo, quã ad rẽ propè conſiderat Socyn.iun.in cõſil.125.nu.15.li.1. Et ſimilibus in caſibus tradũt Dec.in l.1.nu.11.C.de ſecund.nupt.& in conſi. 186.col.vlt.& Pariſ.in conſ.97.num.92. lib. 1.

12 Nec hìc repugnat,quod illa dictio,& † æqualiter copulare ſoleat, ut ſcribit Alber. in dictionario,in dictione,&: ideo vr̃ ſenſus,quod tã fęminæ quã maſculi æqualiter ſuccedere debeãt: quia reſpondetur,quod id procederet, quando non repugnarent præcedens ſubſtitutio, & illa dictio, reſpectiue, ac etiam rationes quas ſuprà & infrà conſiderauimus.

Quartò ſuffragatur coniecturata mens,& uoluntas teſtatoris, qui ſemper voluit anteponere ſexum maſculinum fęminino. Nam in prima illa ſubſtitutione uoluit maſculos ſuccedere in infinitum:& cõſequenter dicitur uoluiſſe maſculos ipſos anteponere fęminis. Et hoc quidẽ nõ alia rõne quàm vt bona inter ipſos maſculos manerent pro conſeruatione familiæ,iuxtà ea,quę reſponderunt poſt alios in ſpecie Curt.Sen.in cõſil.52.ſuper teſtamentis.col.4.verſ. ad idẽ adduci.Pariſ.in conſ.57.nu.10.lib.2.& in conſ.53.nume.26.lib.3.& Cæphalus in conſ.137.nu.16.li.1.
13 Cùm dixerunt,teſtatorem † vocãtem maſculos ſignificare,quod fideicommiſſum cõſtituere voluerit pro conſeruatione familiæ. Hæc ratio locum ẽt habet in hac uocatione filiorum dictæ D.Margaritæ. Et præterea quod teſtator in du-
14 bio magis diligere dicatur † maſculos, ſcribunt Corne.in conſ.4.nu.5.lib.3.& Ruin.in cõſ. 124. in fin.lib. 1.

Quintò & vltimò hanc oẽm controuerſiam dirimunt illa uerba prædictæ ſubſtitutionis, *ibi,* Quod eius filij ſuccedant,& ſuccedere *debeant* ut ſuprà. &c. Et ibi, reſpectiuè ut ſuprà *inſtituit*
15 ac ſubſtituit. Illa dictio,ut ſuprà, ſic repetita,† relationẽ oĩum antecedentium facit, & ob id ſignificat qđ eodẽ modo,eademque forma ſuccedere debeãt filij,& deſcendentes D. Margaritæ, quo ſuccedere debeant ipſimet teſtatoris deſcẽdentes. Ita Bar.in l.hoc edicto.§. 1. ff. de poſtula. Cum dixit, dictionẽ,ut ſuprà, *ibi* referre immediate præcedentia, cũ aliter adaptari nõ poſſet: alioqui refert omnia & ad omnia cum ſuis qualitatibus refertur. Et in ſpecie magis reſpondit Areti.in conſ.155.num.1. Cùm dixit, qđ ſecunda
16 ſubſtitutio † *facta his uerbis,eodem modo,cenſetur habere eaſdẽ qualitates,quas prima habet. Cum aũt, hoc uerbũ, ut ſup. ſignificet teſtatorẽ* uoluiſſe eodem *modo ſubſtituere ſecũ*do loco, dicendũ eſt,ſecundã ipſam ſubſtitutionem habere eaſdem qualitates. Ita quoq; Dec.in con*ſilio*
17 227.nu.3.cenſuit, qđ ſi prima ſubſtitut*io † eſt facta* vulgariter,pupillariter,& ꝑ fideicõmiſſum,et deinde fiat ſecunda ſubſtitutio ſimpliciter, adiecto tamen hoc verbo,vt ſup.cenſetur ſubſtitutio hæc ſecunda eodem modo facta quo illa prima, & ab ea nil differt. Et ſimile reſpondit idẽ Dec. in conſi.394.num.1.& in cõſ.513.nu. 11. Sic &
18 Curt.iun.in conſi.156.nu.7.reſpondit, qđ † qualitas maſculinitatis poſita in prima ſubſtitutione cẽſetur repetita in ſecunda, quãdo ſecũda cõcepta fuit hoc adiecto uerbo, ut ſup. Ita pariter
19 Bero.in q.104.nu.7.ſcripſit, quod ſecunda † ſubſtitutio hẽt eaſdẽ qualitates, quas hẽt prima, ob dictionẽ,ut ſup.quæ eſt repetitiua oĩum qualitatum adiectarũ præcedenti ſubſtitutioni, & diſpoſitioni. Et ad rẽ magis reſpondit Rubeus in conſi.68.num.3.poſt Caſtren.in conſil.411.col. vltim.lib.1.& in conſ.122.lib. 2. quod conditio
20 † adiecta in prima ſubſtitutione cenſetur repetita in ſecunda, quando teſtator uſus eſt hoc uerbo ut ſuprà,& hoc præſertim,ne teſtator uideatur magis dilexiſſe fratrem quàm proprios filios. Id quod conuenit caſui noſtro,in quo alioqui teſtator magis dilexiſſet filias ſororis quàm proprias filias,ut iam diximus.

Cum

Cũ ergo in præcedenti ſubſtitutione facta filijs ipſius teſtatoris maſculi prius vocati fuerint, ſequitur dicendum, quod & in hac ſecunda ſubſtitutione voluerit teſtator anteponere maſculos ex D. Margarita deſcẽdentes ipſis fœminis.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, quod illud pro-
21 cederet, quando † non conſtaret ex antecedentibus, teſtatorem aliter uoluiſse ſibi ex teſtamento ſuccedi quàm ab inteſtato. Sed hìc aliter ſuccedi ſibi voluit, cum antepoſuerit maſculos remotiores fœminis proximioribus. Nam uoluit prius admitti oẽs deſcendentes maſculos, & deinde fęminas. Ex quo conſtat expreſse recedere voluiſse ab ordine ſuccedendi ab inteſtato. Prætereà nepos iſte repræſentat ꝑſonã pris ſui, iuxtà §. cũ filius, in inſti. de hære. quæ ab inteſta. defer. & ſcribunt Dec. in conſ. 1. & in conſ. 217. Iaſ. in conſ. 159. col. vlt. li. 4. & Pariſ. in conſ. 64. nu. 34. lib. 2. Cum ergo pr̃ huius nepotis iã admitti debuerit, excluſa filia hac; ita pariter dicẽdũ eſt de hoc ipſo nepote.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia re-
22 ſpondetur, quod † imò ſub illo noĩe, filiorũ, cõtinentur ẽt nepotes, ex quo eſt uocatio actiua, vt tradunt permulti congeſti ab Antonio Gabriele in ſuis concluſionib. lib. 6. in tit. de verbo. ſignifi. concluſ. 1. nu. 5. & alios cõmemorans cõmunẽ eſse dixit Socin. iun. in cõſ. 125. nu. 35. li. 1. in conſ. 146. nu. 7. & in conſ. 149. nu. 2. & eãdem ſecuti ſunt Caſsa. in conſ. 63. nu. 29. & Simon de Pretis in conſ. 56. nu. 9. Et admiſso quod horum opinio ſit dubia; cũ alij ꝑmulti diſsẽtiãt; attamẽ hoc in caſu vera eſt: Cũ teſtator uoluerit filios D. Margaritæ ſuccedere vt ſupra, atque ita ſicuti erant ſucceſſuri ipſius teſtatoris filii, quorum deſcẽdẽtes uocati fuerunt. Et diximus, qđ deſcẽ-
23 dentiũ † appellatione continẽtur nõ ſolũ nepotes, ſed ẽt pronepotes. Et prætereà cum (vt diximus) nepos iſte repræſentet ꝑſonã patris ſui præ defuncti, ſequitur dicendũ, fruſtrà diſputari, qđ ſub illo filiorum nomine contineatur.

Non obſtat tertium argm̃, quia reſpondetur, verũ eſſe, qđ ſub noĩe illo filiorũ continentur ẽt
24 † filiæ: ſed hoc ordine ſucceſſiuo, vt. ſ. poſt maſculos admittantur fœminæ, quemadmodũ & in p̃cedenti ſubſtitutione teſtator ipſe diſpoſuit.

Non obſtat quartũ argm̃, quia rñdetur, quod imò extat magna differentiæ rõ inter maſculos, & fœminas. Nam teſtator ſemper magis dilexit
25 maſculos † quã fęminas: Et hoc quidẽ, vt cõſeruaret familias quantũ fieri poſſet: quemadmodum abundè ſupra demonſtrauimus.

Concludo itaq; ſolũ ipſum nepotem fore admittẽdum ad ſucceſſionem hanc, excluſa prędicta filia.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex Maximus adminiſtrator eſt beneficiorum.*

2 *Onera odioſa ſunt.*

3 *Beneficium conferre vni, & fructus reſeruare alteri, non ſolũ Pontifex Max. ſed & Epiſcopus poteſt ad tempus, ex iuſta nimirum cauſa. num. 23.*

4 *Effectus cum ſequitur, de modo non curamus. Et quomodo id accipiendum. num. 32.*

5 *Diuina celebrari debere in Eccleſijs, lex Põtificia imponit, nec Pontificem hoc onus tollere voluiße, præſumendum eſt. num. 30.*

6 *Eccleſiarum erectionis cauſa, quæ.*

7 *Deo deputatus locus, à miniſterio diuino, vacuus diu permanere non debet.*

8 *Eccleſia deſtrui potius, quam ſine clericorum miniſtratione relinqui, debet.*

9 *Clerico à ſacris ſuſpenſo, claudi, an debeat Eccleſia.*

10 *Ius alterius tollere Pontifex non præſumitur.*

11 *Cultum diuinum non tollere, ſed augere potius Pontifex præſumitur.*

12 *Commodum ſentiens, ſentiat, & onus vel incommodum.*

13 *Commodum ab onere regulatur in connexis.*

14 *Beneficium datur propter officium, & officio priuatus, priuatur beneficio.*

15 *Beneficio tranſlato, dicitur etiam tranſlatum officium.*

16 *Concedens aliquid, dicitur concedere illi annexum.*

17 *Altari ſeruiens, de eo uiuere debet.*

18 *Clericus mercedem laboris conſequi debet ex reditibus eius Eccleſiæ, cui ſeruit, & è conuerſo.*

19 *Eccleſiarum reditus, quomodo diuidendi, & impendendi.*

20 *Beneficia Eccleſiaſtica, non eße conferenda, vt unus nudum officium, alter uero prouentus habeat & reditus.*

21 *Obſeruantia interpretatur diſpoſitionem dubiam.*

22 *Pontifex diſpoſitionem ſuam iuri communi conformẽ uelle præſumitur.*

24 *Eccleſię bona altero de duobus modis conſiderantur.*

25 *Prębenda quid ſit, & quid diſtributio.*

26 *Diſtributiones ſolùm, & non pręhendas Eccleſias habere, ſępe contingit.*

27 *Fructuum utilitas conceßa à Papa, intelligitur deductis expenſis.*

28 *Prępoſiturarum in Eccleſijs, non ſolum diuina celebrari, ſed permanere aliquos etiam intereſt, qui religionem repreſentent.*

Et neceßariò quot requirantur. nu. 29.

31 *Prępoſitorum ordinem tollere aliud eſt, aliud tollere celebrationem diuinorum.*

33 *Conditionem implens nomine obligati, repetit mercedem vel impenſas, niſi appareat animo donandi factum.*

FACTI SPECIES.

PIVS V. Pontifex Sanctiſſimus Humiliatorum religionem extinxit: & domum cum ædificijs Præpoſituræ ſanctorum Simonis, & Iudæ, aliàs S. Franciſci parui, Paduæ ipſius ordinis Humiliatorum ſeminario Paduæ conceſſit. Reditus verò ipſius Præpoſituræ contulit monaſterio Gratiarum Paduæ. Exorta eſt anno. 1573.

controuerſia inter ipſum Seminarium, & monaſterium Gratiarum. Nam Seminarium prætendebat, ipſum monaſterium teneri celebrari facere diuina, in eccleſia dictæ Præpoſituræ, ex quo ipſi monaſterio reditus omnes Præpoſituræ fuerunt conceſſi. Prætendebat etiam Seminarium quandam demunculã, ipſi eccleſiæ Præpoſituræ coniunctã, quæ cuidam locata per multos annos erat, accedere ipſi ſuæ domui conceſſæ. Econtra verò monaſterium Gratiarum, ſe non teneri celebrari facere diuina, in eccleſiæ dictæ Præpoſituræ: & domunculam illam inter reditus ſibi a Pontifice conceſſos contineri, atque ita ſibi quæſitam fuiſſe. Conuentũ tandem fuit hoc modo. Quod merces præsbiteri, qui in eccleſia prædicta celebrauerat, pro dimidia ſolueretur ab ipſo monaſterio Gratiarum. Et quod domuncula in totum pertineret ad ipſum Seminarium. E conuerſo autem, quod Seminarium ſolueret ipſi monaſterio dimidiam valoris ipſius domunculæ.

Anno 1573. menſe Octobris auctoritate, & licentia Apoſtolica vendita fuit prædicta domus Præpoſituræ cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs Reuerendiſs. Clericis regularibus ordinis Theatinorum.

Dubitari nunc cõtingit, an monaſterium Gratiarum teneatur in futurum ad impenſam vnius Sacerdotis, qui in eccleſia prædictæ Præpoſituræ diuina celebret.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXVI.

REſpondendum prima (qđ aiũt) fronte videbatur, monaſterium Gratiarum non teneri præſtare impẽſam vnius Sacerdotis, qui diuina celebret in eccleſia dictę Præpoſituræ. Nam Pontifex
1 Max. qui eſt † adminiſtrator, & dominus beneficiorum, cap. 2. de præb. in 6. & clem. 1. vt lite penden. & tradunt Abbas in cap. inter quatuor. de maio. & obed. & Calderi. in conſi. 12. in titu. de reſcriptis. conceſſit reditus dictæ Præpoſituræ ipſi monaſterio Gratiarum, nullo ei iniuncto onere celebrandi, vel celebrari faciendi diuina, in prædicta eccleſia Præpoſituræ. Non ergo hoc onus dici deberet nunc iniunctum, cum onera
2 † ſint odioſa. argu. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulg. & pup. ſubſt. Et accedit, quod non ſolũ Põtifex Max. ſed etiam Epiſcopus poteſt conferre
3 † beneficiũ vni & reſeruare fructus alteri, vt docuit Abbas in c. vnico. nu. 15. vt eccleſiaſt. benef. ſine diminut. confera.

Secundò prædicta confirmare videtur ipſamet bulla Pij V. in qua expreſsè dixit ipſe Pontifex, ſe diuidere & ſeparare bona ab eccleſia. Vt ergo verba intelligantur cum effectu, iuxtà tex. l. 1. §. hæc verba, vbi Barb. Iaſ. Decius, & reliqui. ff. quod quiſque iuris. & c. relatũ. de cleri. nõ reſid. dicendum videtur, eccleſiam nullum ius in prædictis bonis habere: quod utiq; haberet, ſi ex bonis ipſis ſatisfaciendum eſſet diuina in ea celebrantibus.

Tertiò accedit, quod expreſsè ipſe Pontifex in ea bulla ſtatuit, eos, quibus bona prædictarũ Præpoſiturarum ſuppreſſarũ aſſignauit, totam earundẽ utilitatem recipere debere. Quod certè non eſſet, ſi ex ipſis bonis ſatisfaciendum eſſet celebrantibus in prædicta eccleſia.

Quarto vrgere vr̃, qđ Pontifex ipſe in diſtributione Præpoſiturarum in aliquib. prouidere voluit de miniſtris, qui diuina celebrarent, eiſq; certũ emolumentũ ex illis bonis aſſignauit, nempè in illis, in quibus ſtatuit certũ numerũ fratrũ humiliatorũ. Ergo à ſenſu contrario, & ab incluſione vnius ad excluſionẽ alterius, iuxtà l. 1. vbi Doct. ff. de off. eius, & l. cũ Prætor. in princi. ff. de iud. dicendũ vr̃, Pontificem uoluiſſe bona aliarũ Præpoſiturarũ immunia eſſe debere ab huiuſmodi onere. ¶ Quinto dicendũ vr̃, quod mens ipſius Pontificis fuerit adimere onus, & obligationẽ celebrandi diuina ab ipſa eccleſia huius Præpoſituræ. Hæc mens colligi vr̃ ex multis cõiecturis, *quarũ prima eſt,* quia ſupprimit nomẽ Præpoſituræ. *Secunda, quia expreſsè dicit, ſe diuidere,* & ſeparare bona, *ab eccleſia. Tertia,* quia monaſterio Gratiarũ *aſſignauit* bona: ſeminario verò eccleſiã. Quarta, quia harũ Præpoſiturarũ *eccleſias* multis, qui nõ erãt Sacerdotes, con*tulit.* Quinta, quia in caſu nr̃o donauit eccleſia ſeminario: ex quo vr̃ inferre, qđ poſſet ea vti ad ſui cõmodũ, qđ non contingiſſet, ſi in ea celebrari debuiſſent diuina. Sexta & vltima eſt coniectura, qa qñ voluit Põtifex in aliqua dictarũ eccleſiarũ celebrari, expreſsè prouiſit de miniſtris, eorumq; numero, & alimẽtis. Cũ verò nihil horũ fecerit in hac eccleſia S. Franciſci, ſenſiſſe videtur, quod onus celebrandi eſſet ſublatum.

Sextò & vltimò dicendũ vr̃, qđ et ſi concedimus, onus celebrãdi ſublatũ nõ fuiſſe, & illud ꝑtinere ad Reuerendos fratres Gratiarũ, qđ ſaltẽ reſpectu ꝑteriti tp̃is nihil petere nũc poſſint Reuerẽdi Patres Theatini: qñquidẽ certũ eſt hactenus fuiſſe celebrata diuina in ipſa eccleſia. Et ꝑ
4 pterea non curamus † de modo, qñ ſequit effectus. l. cũ ſeruus. ff. de verbo. obliga. vbi Docto. & tradũt Soc. Sen. in conſ. 259. col. 1. li. 2. & Grammа. in deciſ. 36. n. 75. Hæc dubitationẽ faciebãt.

Cæterùm, re ipſa diligentiſſime perpenſa atq; benè examinata, contraria ſententia viſa eſt verior, nempè monaſterium Gratiarum teneri præſtare impenſam Sacerdotis, qui diuina celebret in eccleſia dictæ Pręposituręs. Et priuſquam hanc

hanc veritatem patefaciam,ſciendum eſt,neceſſi
tatem quandam imponi a lege ipſa pontificia;
5 quod diuina † celebrari debeāt in ipſis eccleſijs:
& iure non pręſumi,quod Pontifex aliquis velit
hoc onus adimere atq. tollere. Cauſa enim ere-
6 ctionis eccleſiarum eſt, † vt in ipſis diuina cele-
brentur;c.1.cum ſubſequenti.de conſecrat. diſt.
1.Celebrari ergo re ipſa debent. Et in c.& ſi plu-
res.16.q.1.conſtitutum eſt manifeſte, quod in
qualibet eccleſia,celebrari debeaut diuina. Et in
c.pręcepta de conſecra.diſt.1.ſcriptum eſt, quod
7 locus Deo † deputatus non debet a miniſterio
diuino aliquo modo vacuus diu permanere. Et
gl.in d.ca.præcepta ſcribit, quod eccleſia potius
8 † deſtrui debet, quàm ſine clericorum miniſtra-
tione relinqui.Hinc fit,vt ſi cōtingat clericos, q.
in eccleſia celebrare conſueuerunt,ſuſpendi ali-
9 qua de cauſa a diuinis, interim eccleſia † claudi
debet,ne alioqui a celebratione diuinorum de-
ſtituta uideatur.cap.ſi plures. 16.q.7.vbi glo. Eſt
etiam ſciendum,quod in dubio non pręſumitur
10 Pontificem Max.uelle derogare, & tollere † ius
alterius.c.ſuper eo.de offi.deleg.vbi Fely.num.3.
multis.Et ideò dicimus, quod in dubio non in-
tendit Papa derogare iuribus,quę habet capitu-
lum canonicorum,in electionib.& ſimilib.vt re-
ſpondit Alciat.in reſp.15.nu.4.ſecundum anti-
quam impreſſionem Lugdunenſem. Ita ēt non
pręſumitur, quod Papa velit tollere, ſed potius
11 augere† cultū diuinum c. quia per ambitioſam
de reſcrip.in 6.Noſtro itaque in caſu dicendum
eſt,Pium V.noluiſſe eccleſiam S.Franciſci deſti-
tui celebratione diuinorum, alioqui mandaſset
eam prophanari,& ſacra inde abduci, quia alio-
qui ſuperfluo ædificata manſiſset, & ſcandalum
ſęculo prębuiſset.His ita expoſitis, dicimus nūc
quod onus celebrādi diuina in hac eccleſia, per
tinuit, & nunc etiam pertinet ad monaſterium
Gratiarum.Et hoc qnidem multis rationibus,&
argumentis.

Primò me mouet iuris,imò naturæ regula,qđ
12 is,qui ſentit † commodum,debet etiam ſentire
incommodum.l.ſecundum naturam.ff.de regul.
iuris,& c.qui ſentit.de reg.iuris in 6. Et abſurdū
eſt,vnum habere commoda,alium verò ſuſtinere
onera.l.is qui in poteſtate.§.vlt. ff. de legat. præ-
13 ſtat.Hinc eſt,quod † commodum ab onere regu
latur;vt tradunt gl.Bald.Ang.& Alex. in l.planè.
§.ſi duob.de leg.1.& Dec.in d.l.ſecundnm natu-
ram.nu.1.Id quod intelligitur in connexis, iuxt.
l.vnicam.§.pro ſecundo. C. de cad.tollen. Nam
onera rei annexa, ex ipſius rei natura veniunt,in
cōſequentiam: vt tradit Dec.in l.ſi Rufinus col.
2.C.de teſta.mil.& poſt eum Cagnol.in d.l. ſecū
dum naturam.nu.1.qui multis exemplis cōpro-
bat:Cum ergo monaſterium Gratiarum cōſecu-
tum ſit commodum reditus dictæ Præpoſiturę,
debet ēt ſuſtinere onus, & incommodū impēſæ
Sacerdotis,qui in ea eccleſia celebret diuina; cū
vnum ſit (vt ſtatim dicemus) alteri annexum.

14 Secūdò accedit,quod beneficium † datur pp
officium.c.vlt.in prin. de reſcrip.in 6. ibi; & offi-
cium plerumq;, pp qđ beneficiū eccleſiaſticum
datur, omittitur.Et eo in loco gl. inquit, benefi-
cium eſſe ſequelam officij,vt officio priuatus, ſit
ēt priuatus beneficio,& ibid.Gemin. & alij ſimi-
lia ſcribunt:Cum itaque monaſterio Gratiarum
cōceſſum fuerit beneficium,nempè reditus Prę-
poſituræ,debet ipsū monaſteriū diuina celebra-
re uel celebrari facere,in eccleſia dictæ Prępoſi-
turæ. ¶Tertiò comprobantur præmiſſa,ꝙ cū be-
neficium,& officium ſint duo connexa:cū vnum
detur pp aliud.d.ca.vlt.de reſcrip. in 6. ſequitur
15 dicendum,quod translato † beneficio dicitur ēt
translatum officium,arg.cap. translato.de conſt.
vbi dr̄,quod translato Sacerdotio,nec eſſe eſt,vt
legis translatio fiat. Et illo in loco copiosè ſcri-
bunt Abb.& Fely.Dec.& reliqui, quod cōcedēs
16 † aliquid,dicitur etiam concedere id, quod ei cō
nexum eſt:ex quo dr̄ venire in conſequentiam.

Quartò ſuffragatur tex. c.cum ſecūdum Apo
ſtolum,de præb.cuius verba hæc ſunt. Cum ſe-
17 cundum Apoſtolum,qui altari † ſeruit,viuere de
beat de altari: & qui ad onus eligitur,repelli non
debeat a mercede,patet a ſimili, vt clerici viuere
debeant de patrimonio Ieſu Chriſti,cuius obſe-
quio deputantur, vt ipſa nominis ratio perſua-
det.Hæc ibi.Quib.ex verbis apertè colligitur,qđ
18 Clericus † mercedē laboris conſequi debet ex
reditib.illius eccleſiæ,cui inſeruit:& a ſenſu con
trario,quod ille,qui percipit reditus,teneatur ec
cleſiæ deſeruire.Niſi ergo monaſterium Gratia-
rum præſtaret mercedem Sacerdoti, qui diuina
celebrare debet in eccleſia dictæ Præpoſiturę, ſe
queretur; quod monaſterium ipſum uiueret de
altari,& altari non ſeruiret, & econtra, quod ſa-
cerdos, qui diuina celebraret, altari ſeruiret, &
tamen de altari non uiueret.

19 Quintò huc facit, quod reditus † eccleſiarum
ita diuidendi,& impendendi ſunt;vt partem unā
conſequant̄ pauperes, alterā eccleſiæ reparatio
atq; reędificatio;tertiā Eps,quartā uero clericus
uel Sacerdos ,qui eccleſię ſeruit. Ita ſtatuit Syl-
ueſter primus Pōt.ſanctiſs.in tertia Synodo Ro-
mæ celebrata;Id qđ deinde approbatum fuit, &
a reliquis Pontificib.c.mos eſt,in c.uobis,in cap.
Vlterranæ;in fi.in c. quatuor.in c.de reditib.& in
c.cognouimus.12.q.2. & his in locis Doctores.
Si ergo monaſteriū Gratiarū ſacerdoti, qui in ec
cleſia Prępoſituræ celebrare debet diuina, non
pręſtaret mercedem, & alimenta, fraudaretur
is ſacerdos,ſua debita portione redituum ipſius
eccleſiæ,cui ſeruiet; id quod prędictis Pontificū
conſtitutionibus repugnaret.

Sextò ad rē magis,& magis cōfert tex.in c.vni-
co.§.oīb.ut eccleſiaſt.benefi.ſine diminut. confe
rantur;quo in loco ſtatuit Inn. Pontifex, eccle-
20 ſiaſtica † beneficia non ita eſse conferenda, vt
vnus habeat nudum officiū, alter vero prouētus
& reditus. Nec obſtat ſi dicatur, Innocentium
damnaſſe collationem illam,quia ille Epiſcopus
contulerat beneficium clerico, reſeruatis ſibi

fructibus; quaſi quod ſi alteri reſeruaſſet fructus collatio valida fuiſſet: quia reſpondetur; Innocẽtium non ſe retuliſſe ad factum illius Epiſcopi, ſed dediſſe regulam generalem; quod beneficia conferri debent ſine diminutione; & non licere vni conferre officium, & alteri fructus, & prouẽtus, ſicuti ſenſit Abbas ibidem col. ult. uerſicul. contra hoc.

Septimò accedit, quod ſi olim Seminarium, cui Pontifex Pius V. conceſſit hanc eccleſiam S. Franciſci, & nunc Reuerendi P. Theatini, qui ſeminarij loco ſucceſſerunt, tenerentur ſua impẽſa celebrare diuina in eccleſia iſta; inducta ad fauorem, in odium retorquerentur, cõtra. l. quod fauore, ubi Bald. & reliqui. C. de legib. Nam domus eccleſiæ cum omnib. ſuis pertinentijs, locabatur ſolum ducatis viginti. Et tamen impenſa pro diuinorum celebratione excederet ſummã ducatorum quadraginta. Non eſt ergo dicendũ, quod hoc onus pertineat ad Reuerẽdos P. Theatinos: ſed ad monaſterium Gratiarum.

Octauò, & vltimò mouet me non parum, quod collatio facta monaſterio Gratiarum, ſic fuit interpretata, & obſeruata ab ipſis partib. Cum. n. (vt in facto præſupponitur) inter ipſum monaſterium, & ſeminarium hac de mercede ſacerdoti ſoluenda contentio eſſet, conuẽtum tandẽ fuit, quod monaſterium teneretur præſtare mercedem pro dimidia illi Sacerdoti, qui ad illã vſque diem in ea eccleſia celebrauerat. Hæc conuẽtio & obſeruantia, ſignificat monaſterium Gratiarũ teneri præſtare etiam in poſterum, ſaltem dimidiam impenſæ Sacerdotis, qui diuina celebret in eccleſia dictæ Præpoſituræ. Solet enim obſer-
21 uantia † interpretari diſpoſitionem dubiam, vt reſponderunt Caſtren. in conſi. 347. Quia circa donationem. colu. vlt. lib. 1. Socin. ſen. in conſi. 111. col. ult. uerſi. ſed certè poſſumus. lib. 1. Dec. in conſi. 156. col. vlt. & Crauc. in conſi. 201. nu. 12. qui quidem affirmant, hanc obſeruantiam nõ requirere temporis curſum, ſed ſatis eſſe, quod aliquando ita obſeruatum fuerit.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur; quod etiam ſi Põtifex Max. conferendo reditus monaſterio Gratiarum, nullum verbum fecerit de onere ſoluendi mercedem Sacerdoti, qui in eccleſia Præpoſituræ diuina celebret: attamen ita ſenſiſſe præſumitur: cum præſumptio ſit, quod voluerit diſpo-
22 ſitionem ſuam † eſſe debere conformem iuri cõmuni, arg. l. hæredes mei. §, cum ita. ff. ad Trebell. vbi Ripa. num. 74. & 75. & reliqui omnes.

Cum itaque ſupra demonſtratum fuerit, ſecundum iuris communis diſpoſitionem, monaſterium prædictum teneri præſtare, mercedẽ hanc, ſeqtur dicendũ & hanc fuiſſe Pij. V. Pontificis voluntatem. Nec obſtat, quod dictum fuit, ex iuſta & legitima cauſa ſtatui, & diſponi poſſe, qđ
23 beneficium † iuri conferatur: & alteri reditus cõcedantur, ex ſententia Abbatis in dicto capitul. vnico, numero decimo quinto, & columna vlt. vt eccleſiaſt. beneſi. ſine diminut. confera. Nam reſpondetur primò, nos non diſputare de poteſtate Pontificis, quem in his poſse omnia concedimus, ſed dicimus hanc non fuiſse Pij V. mẽtem, & voluntatem. Præterea & ſecundo reſpondetur, Abbatem loqui, quando reditus conceduntur alteri ad tempus, non autem ſi perpetuò ſicuti contingit noſtro in caſu. Ea poteſt eſse ratio, quia ſi beneficium perpetuò priuaretur ſuis reditibus, inutile omnino redderetur, & Clericus illud ſine dubio deſereret: quod ferendum nullo modo eſt.

Non obſtat ſecundum argumentum: quia re-
24 ſpondetur; quod bona † eccleſiæ altero de duobus modis conſiderantur: atque ita duæ ſpecies ſunt; vna appellatur prebenda, altera diſtributio.
25 Præbenda † eſt illa, quæ conceditur clerico, etiã ſi diuina non celebrat in eccleſia, & dicitur quodammodo ipſius clerici patrimonium; Diſtributio verò illa eſt, quæ dietim conceditur celebrantibus diuina, atque ita ſolùm intereſsentib. datur c. quia per ambitioſam de reſcrip. in 6. & c. vnico de clericis non reſid. in 6. vbi Geminia. Anch. & reliqui, & clare explicat Abbas in ca. olim. nu. 6. de verb. ſignifi. Hæ ſpecies nullam, vt iam patet, inter ſe habent affinitatem. Nam eſse poteſt, &
26 ſæpe euenire videmus, quod eccleſia habeat † ſolum diſtributiones, & non præbendas. Cum ergo Pius V. ſeparauit bona Præpoſiturarum ab ipſis eccleſijs, dicitur ſeparaſse illa tantùm, quæ præbendæ erant, non autem quæ pro diſtributionibus dabantur, *alioqui voluiſset eccleſias deſtitui celebratione diuinorum, quod diximus ſuprà non eſse præſumendum.*

Non obſtat tertium, quia reſpondetur, Pontificem voluiſse quidem pertinere totam vtilitatẽ ad monaſterium Gratiarum, ſed hoc intelligitur deducta impẽſa neceſsaria, & ære alieno; alioqui ipſum monaſterium Gratiarum, non teneret ſoluere decimas, & reliqua onera a Pontifice impoſita. Et dicere ſolemus, quod quando alicui con-
27 ceditur a Papa vtilitas † fructuũ, intelligitur deducta impenſa. Ita poſt alios Iaſ. in l. fructus. nu. 16. ff. ſol. matr. Calca. in cõſ. 120. col. 1. & 2. Boer. q. 44. nu. 24. & Soci. iun. in conſi. 33. nu. 10. lib. 1. Et propriè vtilitas redituũ eſt, quę deducta omni impenſa & onere, remanet, ſicuti bona illa dicuntur, quæ ſuperſunt ære alieno deducto. l. 1. & l. ſubſignatum. §. 1. ubi Doct. ff. de verb. ſignifi.

Non obſtat quartum, quia reſpondet, quod diuerſa admodum eſt rõ inter unum, & alterũ caſum. Nam in vno neceſsaria fuit expreſſio, in altero fuiſset ſuperflua. Ea. n. fuit Pii. V. mens & voluntas, quod in domib. in quib. Prępoſiturę nomen erat retinendum, donec Præpoſiti illi in humanis eſsent, in illis extarẽt ipſi Præpoſiti, & Clerici, qui diuina celebrarent, & vitam cõem ducerent. Et quia forte earum aliquę tenues habebãt reditus, ob id ſtatuit ipſe Pius V. qđ in eis unus ſaltem permaneret, qui Prępoſiti locum teneret.
28 Non. n. ſufficit, in eccleſijs † Præpoſiturarũ miſ-

ſas,

ſas,& alia diuina celebrari:ſed opus eſt ẽt, quod aliqui permaneant in ipſis domibus,qui religionem ipſam repræſentent. Porrò cum a iure ipſo communi,nullus certus, & determinatus numerus præſtitutus eſt:nec certi reditus aſſignati: Ea propter optima ratione Pius ipſe,certum numerum ſtatuit,& certos eis reditus cauſa uictus aſſignauit.Non ergo intentio Pontificis fuit declare,in illis eccleſiis eſſe celebrandum,ſed certum numerum,vel Præpoſitorum,vel clericorum ſtatuere,qui ibi permanerent, vt ipſis Præpoſiturarum eccleſijs conueniebat. Diuerſum eſt in caſu noſtro. Non enim dicimus, monaſterium Gratiarum teneri præſtare certam penſionem aliquibus,qui in domo huius eccleſiæ Sancti Frãciſci permaneant:Sed ſolùm dicimus tenericelebrari facere diuina in prædicta eccleſia.Et opus minimefuit Pontificem hoc exprimere: quia ſatis à iure ipſo communi id ſtatutum eſt.Nec etiam nu merus erat exprimendus: cum lege ipſa põtificia
29 ſancitum ſit, ſacerdotem unum† ſaltem cum clerico neceſſarium eſſe.cap.illud diſtinct.7.ca.propoſuit,de filius præsb.& c.3.de uita. & hon.cler.

Non etiam neceſſe fuit,quod ipſe Pius V.ſtatueret quantitatem penſionis prouictu ſacerdotis & clerici,quia uel ipſi Reuerendi fratres Gratiarum, erant per ſe ipſos celebraturi diuina, & tunc non erat neceſſe penſionem aliquam ſtatuere: aut erant celebraturi per alios, & tunc pro qualitate temporis,& perſonarum congrua pẽſio præſtanda erat.

Non obſtat quintum argumentum, quia reſpondetur,quod imò mens,& uoluntas Pontifi-
30 cis non fuit adimere, † & tollere onus & obligationem celebrandi diuina,in prædictis eccleſijs, ſicuti diximus ſupra.Et hic certe opus fuiſſet manifeſta atque expreſſa derogatione,cum præſumptio ſit in contrarium,quod ſcilicet noluerit Põtifex tollere iura alterius, & ius ipſum diuinum. Nec ,tenet conſequentia, uoluit ſupprimere p̃poſituras,ergo etiam voluit tollere celebrationem diuinorũ in eccleſijs, ipſarũ Prepoſiturarũ
31 quia aliud eſt ſupprimere † ordinem illum Præpoſitorum, aliud tollere celebrationem diuinorum,cuius cauſa bona, à teſtatorib.&pijs hominibus relicta & aſſignata fuerunt.Non etiam obſtat quod ſeparauerit Pius V.bona ab eccleſijs, quia ex hoc non ſuſtulit onus iniunctum celebrandi diuina:atque ita pręſtandi diſtributiones, ideſt, alimenta ſacerdoti& clerico,ut ſupra diximus. Non etiam obſtat, quod aſſignauerit eccleſiam ſeminario,atque ira non ſacerdoti,quia reſpondetur,ex hoc colligi argumentum,contra ipſum monaſterium Gratiarum:quod ſeminarium ipſũ credat,ſe non teneri ad celebrandum: non tamẽ inde fit, quin in ipſa eccleſia debeant celebrari ipſa diuina. Atque ita non obſtat,quod ſi donauit eccleſiam ſeminario,uoluit illud ex ea recipere poſse commodum. Nam reſpondetur, quod dato, quod ipſi fratres Gratiarum teneantur celebrari facere, ſeminarium habebit cõmodũ ex eccleſia, quia clerici ipſius ſeminarij potuiſſent quotidie audire miſſam in ipſa eccleſia: & in ea exercere alios actus ſpirituales. Non etiam obſtat,quod Pius V.non prouiſit de miniſtris.Nam reſpondetur,quod voluit ſe remittere diſpoſitioni iuris communis:quo cautum eſſe ſciebat, ad eum pertinere onus celebrandi diuina,apud quẽ reperitur commodum bonorum,ut demon ſtrauimus ſupra.

Non obſtat ultimum argumentum, quia reſpondetur,quod regula illa,qua dicimus,non curamus de modo,quando idem effectus ſequitur,
32 procedit,† quando effectus ille ſequitur ob illã cauſam,ſicuti quando aliquis tenetur aliquid facere,& reperitur illud fuiſſe factum; debet iſte q; obligatus eſt,probare illud fuiſſe a ſe factum, & ab alio ſuo nomine, & cauſa factum. Ita poſt multos declarat Craue.in conſil.171. nume. 14. qui multis ſimilibus comprobat. Noſtro in caſu non apparet,Reuerendos P. Theatinos, qui hactenus celebrarunt diuina in ipſa eccleſia, celebraſſe nomine,& cauſa ipſorum Renerendorum Fratrum Gratiarum,vt eorum obligationi ſatisfacerent. Non ergo prædicti fratres poſſunt ſe hac regula tueri. Præterea ex hac regula non tollitur, quin is, qui nomine obligati impleuit
33 conditionem, † vel actum fecit, poſſit ab ipſo obligato repetere impenſam,vel mercedem,à ſe facti,niſi appareat ita facientem donaſſe. Eſt.n. tunc recurrendum ad coniecturas,an donare voluerit,vel non,iuxta.l.Neſennius,vbi glo. & Docto. ff.de negotijs geſtis.Hic certum & clarum ẽ; Reuerendos P.Theatinos donare noluiſſe,prætcritorum laborum mercedem, ſeu debita eis alimenta:quia ſtatim quo de ſuis iuribus facti fuerunt certiores, requiſierunt ipſos Reuerendos fratres Gratiarum,vt præſtarent debita alimẽta, atque ita rependerent impenſam à ſe debitam. Concludo itaque prædictum monaſterium Grarum teneri, tam ex cauſa præteriti temporis, quam futuri ad celebrandum, vel celebrari faciendum.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio & imperium Domini, non tribuit dominium in nemoribus & paſcuis ſubditorum.*
2 *Nemora & paſcua ad vniuerſitatem pertinent, & in eius ſunt dominio.*
3 *Domina rerum ſubditrum, ſeparata ſunt à iuriſdictione, & imperio.*
4 *Imperator Dominus totius orbis,non tamen eſt dominus rerum ſubditorum ſuorum.*
5 *Depaſcendi ius in paſcuis vniuerſitatis,ſolo iuriſdictionis reſpectu dominus non habet.*
6 *Territorij & diſtrictus appellatione, non contineri proprietates.*
7 *Separatorum ſeparata ratio eſt.*
8 *Territorijq; intra limites ſitum eſt,de eo quoad iuriſdictionẽ, non proprietatem, dominus habet intentionem fundatæ.*
9 *Alimenta præſtare domino principique ſuo,ſubditi tunc demum tenentur,cum ex proprijs reditibus nil habet.*

Collectam

10 *Collectam ſubditis indicere, an belli cauſa princeps poſſit.*
11 *Poſſeſſorem pacificum aliquem declaratum eſſe per ſententiam, cuius ſit effectus.*
12 *Sententia lata contra aliquem, nocet tertio cauſam ab eo habenti.*
13 *Sententiæ Cæſareæ exemplum ſequendum, & ſecũdum illud iudicandum.*
14 *Domanalia bona, ſeu de menſa, aſſignata domino feudi dicũtur, vt ex eis uiuat.*
15 *Caſtro conceſſo cum omnibus iuribus & pertinentijs, quãdo molendina dicantur conceſſa.*
16 *Collectas imponere ſubditis, quemadmodum pro priuata vtilitate Dux nequit, ita neque illud uis transferre in vaſallũ a ſe de feudo inueſtitutum.*
17 *Poſſeſſio antiquiſſima, vim priuilegij obtinet, & efficit, ne aduerſus vaſallos & ſubditos, præſumatur uis principis, metusve aut concuſſio.*
18 *Præſcriptio eius temporis, quod excedit hominum memoriam, præſumi facit pro principe, ſuper exactionibus, & iuribus quæ iuri communi, domino a uaſallis non deberentur.*
19 *Lignorum incidendorum facultatem, præſcribi tempore immemorabili.*
20 *Poſſeſſionem ob antiquiſſimam, præſumitur iuſta cauſa, & iuſtus titulus.*
21 *Poſſeſſio antiquiſſima, prodeſt in iudicio poſſeſſorio tantum, in cauſa petitorij.*
22 *Tempus non eſt modus, tollendæ uel inducendæ obligationis.*
23 *Ruſtici preſtantes ſeruitia non debita domino, metu preſumuntur feciſſe.*
24 *Poſſeſſorium an ſit intentatum uel petitorium, proſequuta iudicij attenduntur.*
25 *Petitorio intentato, ſuper eo pronunciandum eſt, poſſeſſorio omiſſo.*
26 *Collectæ diutina proteſtatio, facta a ſubditis pro emendis lignis & paleis pro uſu domus domini, uim priuilegij habet ſi immemorabilis eſt.*
Quibus autem teſtibus probanda ſit. nu. 27.
28 *Teſti uili & abiecto, ſubdito, debitori, modica datur fides.*
Item non confeſſo eo anno. num. 29.
30 *Teſti producto & approbato, aduerſus producentem datur fides.*
31 *Patientia vaſalli, an curſu temporis immemorabilis, operetur contra dominum directum, eiuſque preſumatur aſſenſus.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXVII.

CVM interrogatus ſim, vt reſpõdeam de percelebri hac cauſa Theſinorum, aduerſus dominũ Baronem, non poſſum non accedere in ſententiam præſtantiſſimi iuriſconſulti domini Luchini Tridentini, Et meam qualemcumque operã tam humaniter petenti negare. Exiſtimo itaque Theſinorum intentionem aduerſus illuſtrem dominum Baronem, eſſe ſatis ſuperque a iure fundatam. Eſt enim certum, quod etſi dominus Baro habet iuriſdictionem, imò & imperium merũ ac miſtum; ac etiam omnem poteſtatem, in tota ipſa Valle Theſina, ac in incolas ipſas: non tamẽ habet facultatem & ius incidendi nemora & capiendi ligna etiam pro vſu ſuæ domus. Cum do-
1 mini & principis iuriſdictio, † & imperium, non tribuat dominium, in nemoribus & paſcuis ſubditorum: ſicuti in ſpecie ſcripſerunt Hoſtien. & Io. Andreæ in cap. nimis. de iureiur. Bertrandus in conſi. 37. lib. 1. & in conſil. 75. num. 15. lib. 2. & in conſi. 1. colum. 2. & 3. libr. 3. Afflictus in commentarijs ad conſtitutiones Neapolitanas. rubr. 85. num. 8. & Petrus Auendanius in tract. de exequendis mandatis. cap. 4. num. 20. quos ſic commemorat & ſequitur Didacus Couar. *libro pra-*
2 *ctica.* quæſtio. cap. 37. colum. 1. Nemora † enim & paſcua ad vniuerſitatem pertinent, & in eius dominio ſunt. l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſ. l. omnes. la ſecunda. C. de oper. publ. l. Duumvirum. C. de decurio. & l. omne territoriũ C. de cenſibus. Non ergo ipſa nemora & paſcua vendicare poteſt dominus, & Princeps iuriſdi-
3 ctionis: cum dominia † rerum ſubditorum, ſeparata omnino ſint à iuriſdictione, & imperio. Ita enim dicimus à fortiori, quod etſi Imperator
4 † ſit dominus totius terrarum orbis. l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iactu. l. bene à Zenone. C. de quadrien. præſcrip. vbi Docto. & tradunt infiniti prope congeſti a Didaco in cap. peccatum, in ſecunda parte. §. 9. de regulis iuris in 6. *attamen non cẽſetur* Imperator *ipſe, dominus rerum ſubditorũ;* vt declarant glo. in l. bene à Zenone. C. de quadrienn. præſcrip. in verbo, omnia principis, C. de quadrienn. præſcript. & ibi in ſpecie Albericus num. 2. & clarius in his terminis Socinus ſenior in conſil. 127. num. 5. verſi. hoc probatur. lib. 1. & Curtius iunior in conſil. 158. num. 23. Idem reſpondit Iaſon inter conſilia Bruni in conſil. 1. nume. 52. cum dixit, Imperatorem non poſſe ſe intromittere in feudis aliorum. Et in ſpecie magis accedit prædictis Purpura. in conſil. 504. num. 5. lib. 2. qui reſpõdit in terminis; dominum & principem iuriſdictionis, ex ſola cauſa, ſoloque reſpectu iuriſdictionis, dicere non poſſe, ſe habere
5 ius † depaſcendi in paſcuis vniuerſitatis ſuorum ſubditorum. Quam quidem ſententiam comprobat auctoritate Oldradi in conſi. 176. Factum tale eſt. in ſecunda q. qui reſpondit, quod ſub appel-
6 latione territorij † & diſtrictus, proprietates nõ continentur; quia prima verba ſonant ſuperioritatem coertionis: Proprietatis vero appellatio, dicit nudum dominium formali vſufructu ſeparatum, vel cum eo coniunctum. Vnde cum iſta (ait Oldradus) nulla ſocietate iungantur, vnum alterum, poſitiuè, vel priuatiuè non ſequitur. Et
7 dici poteſt, quod ſeparatorum † ſeparata eſt ratio. Et Oldradum in ſpecie ſecutus eſt Decius in conſi. 483. num. 10. qui & num. 9. recenſet Baldũ in l. à procuratore. C. mand. dicentẽ iuriſdictionem

nem nihil commune habere cum proprietate rerum. Idem quoque reſpondit Socinus ſenior in conſi. 127. num. 5. verſ. confirmatur hoc, libro 1. Huc facit, quod tradunt Abbas & Felinus in ca. ſi diligenti. de præſcript. Ille in ſecundo nota. iſte num. 2. Cùm ſcribunt, Comites & principes habere fundatam intentionem † ſuam, quoad iuriſdi
8 ctionem, non autem quoad dominium in rebus ſitis intra limites ſui territorij. Idem reſpondit Socinus ſenior in dicto conſi. 127. num. 5. libr. 1. qui egregie diſtinguit, & idem cenſuit Curtius iun. in conſi. 158. numero 22. qui quidem ambo in *ſpecie* hisque noſtris terminis loquuntur.

Ex prædictis illud neceſſario ſequitur, non licere domino Baroni, incidi facere ligna in prędictis nemoribus, etiam pro ſolo vſu ſuæ domus: cum hac via Theſini grauarentur ex propriis nemoribus pręſtare ligna ipſi domino Baroni, id quod iure permiſſum nō eſt. Nam dominus Baro viuere debet ex propriis reditibus, cum multos habeat: non autem grauare ſubditos, vt ei ligna ſui uſus cauſa tradant. Ita in ſpecie reſpondit Socin. iun in conſi. 98. num. 10. & num. 11. libr. 3. Cum dixit in ſpecie, Principem dn̄mque nō poſſe exigere, *uel collectam* imponere ſuis ſubditis ut ei *dent* ligna & paleas pro uſu ſuæ domus: *ſed* debet ex ſua crumena ſibi emere. Et poſt multos tradit, quod etſi ſubditi certis caſibus te
9 neantur præſtare alimenta † domino, principique ſuo; nihilominus hoc intelligitur, quando ipſe dominus & princeps nil habet ex *proprijs reditibus*, *& propriam crumenam euacuauit*, & Socinum *ſecutus eſt Rola. in conſi.* 2. nume. *67*. li. 2. Et ſimile reſpondit *Alciatus* reſpōſ. 161. nu. 12. ſecundum ueterem impreſſionem Lugdunẽ*ſem, cum* dixit, Principem non poſſe indicere
10 colle*ctam ſubditis* ſuis cauſa belli, ſed prius debet impendere ex proprio ærario, ſimilia decidunt Boer. q. 134. nume. 9. & Franciſc. de Marchis. q. 472. num. 4. Cum itaque dominus Baro qui habitat in Caſtro Iuani, poſſit habere ligna pro uſu ſuo, ex nemoribus Iuani, ſaltem ratione incolatus, iuxta traditionem Didaci d. lib. pract. quæſtionum. cap. 37. colum. 1. Imò habeat ipſe montes proprios, hoc eſt Teluagolam & Capriolum, iam ſibi ab initio cum feudo conceſſos, ex quibus poteſt habere ligna, Iſernia in cap. Imperialem. in uerbo, nec dominus. columna 1. & ibi Afflictus. 3. nota. num 46. Bart. leg. tertia, C. de bo. vaca. lib. 10. Ergo ex nemoribus Theſinorum incidere non debet ligna. Prædicta maxime confirmantur Cæſarea illa ſententia pro his Theſinis lata anno 1569. die 1. Martij a Ferdinando Cæſare fœliciſſimæ recordationis, qui aduerſus Cameram ænipontanam declarauit, Theſinos non eſſe moleſtia afficiendos in ſua poſſeſſione dictorum nemorum, reſeruato iure petitorij ipſi Cameræ aduerſus prædictos Theſinos. Quæ quidem ſententia parit hunc effectum, ut cum declarati fuerint Theſini pacifici poſſeſſo
11 res † & moleſtia afficiendos non eſſe, in re dubia pro eis ſumma eſt præſumptio. l. circa. ff. de probatio. & tradunt Ruinus in conſil. 143. num. 23. lib. 5. Alciatus in reſponſ. 529. num. 5. & Ripa in cap. ſępæ. num. 2. de reſtit. ſpoliato. Et in ſpecie prope reſpondit Socinus ſenior in conſilio 127. num. 4. lib. 1. Cùm dicunt, præſumptionem eſſe pro poſſeſſore, quod ius foueat in re. Nec hic dicatur, ſententiam hanc latam fuiſſe inter Theſinos, & Cameram ænipontanam, non autem inter dom. Baronem & Theſinos: & ideo quod tanquam res inter alios acta, alteri nō nocet. l. unica. C. res inter alios acta. Nam reſpondetur primo, quod cum dominus Baro cau
12 ſam habuerit a Camera eique ſucceſſerit; † ſententia ita nocere debet ipſi domini Baroni, ſicuti Cameræ; ut tradunt omnes in lege, ſæpe. ff. de re iud. & nemo plus iuris in alium transfert quā ipſe habeat. l. nemo plus. ff. de reg. iuris. ubi Decius Cagnolus & reliqui, & reſpondit ad rem Socin. Sen. in conſ. 86. nu. 7. lib. 1.

Præterea & ſecundò reſpondetur, hanc eſſe
13 ſententiam † Cæſar eam, cuius ſolum exemplum ſequendum eſt, & ſecundum illud iudicandum. ut declarant glo. in l. nemo. C. de ſenten. & interlocut. om. iud. Socin. in tract. fallent. regul. 225. fallen. 1. Afflictus deciſ. 338. nu. 8. & Zaſius in rub. ff. de exceptio. nu. 6.

His intelligimus, ſatis ſuperque fundatam eſſe intentionem Theſinorum, quod ſcilicet D. Baro nullum ius habeat in nemoribus, & paſcuis ipſorum Theſinorum.

Nunc ſupereſt, ut paucis diluamus ea, quæ pro ipſo D. Barone adducuntur.

Primò affertur, quod D. Baro titulo emptionis uel pignoris ſucceſſit loco Sereniſſi. D. Archiducis Auſtriaci: qui iura omnia imperij, & quæ in ſignum ſuperioritatis reſeruari ſolent, obtinebat: & conſequenter cum potuerit ipſe D. Archidux incidi facere ligna in prædictis nemoribus, ſaltem pro uſu ſuo, & etiam potuerit ipſe D. Archidux indicere collectas pro lignis, cum hoc non etiam ſit de reſeruatis principi, ut reſpondit Alex. in conſil. 68. num. 13. & 14. lib. 2. Ita etiam dicitur hoc permiſſum ipſi D. Baroni, in quem dicuntur translata omnia iura ipſius D. Archiducis. Imò dicitur, quod in ſpecie ipſi D. Baroni conceſſa fuerunt nemora, & ſiluæ.

Reſpondetur primò, non conſtare de titulo emptionis uel pignoris ipſius D. Baronis. Non enim uideo in actis productum fuiſſe aliquod inſtrumentum emptionis uel pignoris.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra ueri prę iudicium, conceſſionem prædictam factam fuiſſe: attamen illa intelligitur quò ad nemora & Syluas, quæ caſtri ſunt, ut ſunt nemora exiſtentia in montibus Teluagelæ & Caprioli: quæ quidem ſunt nemora propria Caſtri Iuani, ſicque ipſius D. Baronis, uti comprehęnſa ſub bonis feudalibus in eum translatis.

Et

Et conſtat hæc nemora iam antiquiſſimo tẽpore conceſſa fuiſſe dominis ipſius Caſtri, ut ex eis poſſet uiuere, nec manus extẽderẽt ad bona ſubditorum, ſicuti tradunt Iſernia in cap. Imperialem. in uerbo, Nec dominus feudi. colu. 1. de de prohib. feud. aliena. per Feder. & ibidem Affictus in §. præterea Ducatus. in 3. notab. num.
14 46. qui ſcribit, Principes habere bona, quæ † demanialia, ſeu de menſa dicuntur; hoc eſt aſſignata ipſi domino feudi, ut ex eis uiuat.

Reſpondetur tertiò, admiſſo etiam citra ueri præiudicium, quod dominus Caſtri Iuani, non habuerit unquam nemora propria: nihilominus nec ipſi domino Baroni potuit a sereniſſimo domino Archiduce, plus iuris (vt diximus ſupra) transferri, quam ipſe habebat, vt egregie & in ſpecie tradunt Baldus & Aluaro. in capit. 1. de capita. qui curiam vend. quos ſecutus eſt Cagnolus in l. nemo plus iuris. num. 1. ff. de reg. iur. quod ſi Princeps concedit alicui Caſtrum, cum
15 omnibus † iuribus & pertinentijs, & dubitetur, an is, cui facta fuit conceſſio, habere poſſit molendina conſtructa ſuper aquis Caſtri: conceſſa dicuntur, modò ſint concedentis, ſecus ſi eſſet priuatarum perſonarum. Et idem reſponderunt Corneus in conſi. 321. colum. pen. lib. 3. Curtius iunior in conſi. 158. num. 30. Decius in conſilio 516. nu. 24. Natta in conſ. 313. col. 2. ver. propterea dicebat Bald. lib. 2. Et hac reſponſione confutatur illa conſideratio, dum dictum fuit, dominum Baronem ſucceſſiſſe loco sereniſſimi domini Archiducis, qui obtinebat ſuprema iura in ipſos Theſinos. Nam facile conceditur, dominum Archiducem obtinuiſſe ſupremam poteſtatem in Theſinos, & eam potuiſſe transferre in dominum Baronem, quo ſcilicet ad iuriſdictionem, & imperium; non autem quoad bona priuatorũ atque ita quo ad facultatem, incidendi ligna in nemoribus Theſinorum, quia facultas hæc non etiam competebat ipſi domino Archiduci, & nemo plus iuris in alium transferre poteſt (vt diximus) quàm ipſe habeat. Id quod ad rẽ tradit Socinus iunior in conſi. 98. num. 27. & num. 20. lib. 3. Cùm reſpondit, quod ſicuti permiſſum nõ eſt
16 † Duci imponere collectam ſubditis pro ſua priuata vtilitate, vt eſt pro habendis lignis, vel paleis (vt hoc de caſu reſpondit ipſe Socinus;) ita nec facultatem hanc poteſt transferre in Comitem de eo feudo a ſe inueſtitum.

Secundò pro domino Barone adducitur antiquiſſima poſſeſſio, ſeu quaſi incidendi ligna in prædictis nemoribus Theſinorum, pro vſu Caſtri Iuani & dominorum. De quaquidem poſſeſſione, ſeu quaſi atteſtantur duodecim teſtes, pro ipſo domino Barone examinati. Et certi iuris
17 eſt, quod antiquiſſima poſſeſſio † priuilegij vim obtinet l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quotid. & æſtiua. Et tanti temporis curſus efficit, ne aduerſus vaſallos, & ſubditos præſumatur domini & principis vis, metus & extorſio. Ita Didac. Couarr. in cap. poſſeſſor. parte ſecunda. §. 3. nu. 5. ver. ſecundo conſiderandum. de reg. iur. in 6. qui poſt Guid. Papæ. conſil. 1. & conſil. 65. Boer. q. 212. num. 9. & alios plures ſcribit, quod ſi tracte-
18 tur lis inter dominum, & vaſallum ſuper † exactionib. & iuribus, quæ iure communi domino a vaſallis minime debentur, ſemper neceſſaria eſt, & ſufficiens præſcriptio eius temporis, cuius initiũ memoriam hominum excedit. Et quod curſu tẽporis, ſicque præſcriptione immemoriali acqui-
19 ri poſſit facultas † incidendi ligna, tradunt Corneus in conſilio ducenteſimo nonageſimo quarto. Multa ſunt, columna 8. li. 3. & Bald. in tract. de præſcr. Et propterea prædictus dominus Baro videtur manutenendus in ea quaſi poſſeſſione. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. l. vſum. C. de aquæduct. lib. 11. & l. litibus. C. de agr. & cenſ.
20 lib. 11. Et ob tam antiquam † poſſeſſionem ſeu quaſi, præſumitur iuſta cauſa, & iuſtus *titulus allegatus*, vt in terminis tradit Iacobinus de Sancto Georgio in tract. de homagijs. nu. 37.

Reſpondetur primò, admiſſo citra veri pręiudicium, quod probata ſit antiquiſſima, hæc quaſi poſſeſſio; nihilominus illa nil prodeſt in caſu noſtro. Nam quaſi poſſeſſio domino Baroni pro-
21 deſſet, quando iudicium † poſſeſſorium tantum fuiſſet pertractatum, non autem prodeſt in hac cauſa petitorij. Ita in ſpecie reſpondit Socinus iunior in conſi. 98. num. 31. verſ. demum non obſtat. lib. 3. ubi num. 38. eiuſdem ſententiæ recenſet Pyleum, Blancum, & Iacobinum de Sancto
22 Georgio. Et ratio prima eſt, quia tempus † non *eſt modus inducendi*, vel tollendi obligationẽ. *l. obligationum fere, §. placet. ff. de actio. & obliga.* Eſt & *ſecunda ratio*, *quia videtur* a ſubditis id permiſſum timore, & metu domini, ſicuti ex ſententia Baldi, & Ruini tradit ipſe Socinus *in*
23 d. conſ. 98. nu. 35. cùm dixit, quod quan*do † ruſti*ci præſtiterunt, aliqua ſeruitia a iure minime debita domino, præſumitur metu ipſius domini factum. Quod autem in caſu noſtro iudicium petitorium dicendum ſit; non autem poſſeſſorium; ſatis manifeſte colligitur, ex initio ipſius cauſæ, & ex iure propoſito, ex parte domini Baronis actoris. Nam in ſcriptura ſeu comparitione domi Capitanei de Artz, ſub die 30. Ianuarij 1568. quæ eſt in proceſſu pagin. 7. à tergo, dictum fuit nomine domini Baronis, quod ipſe dominus Baro ſeu eius Caſtra, habent libertatem, & poſſunt incidere ligna ad beneplacitum. &c. Quæ verba non quaſi poſſeſſionem, ſed ius ipſum, ſeu dominium ſignificant, atque ita uerè deductum fuit petitorium. Hoc etiam magis declarant uerba ſententiæ condemnatoriæ, latæ ab ipſo domino Capitaneo de Artz, vt in dicto proceſſu, pagin. 11. ubi à tergo leguntur hæc uerba, *ch'el prefatto Signore, come Signore di tutta la giuriſdittion, hà auttorità & libertà, di poter fare in qualunque loco d'eſſa giuriſditione legna, ſi da opera, come da fuoco, &c.* Et præterea accedunt alia uerba eiuſdem domini Baronis in ſecunda inſtantia in ſcriptura, de qua in ſecundo proceſſu, pag. 14. quæ hæc ſunt, quia licuit &

licet

licet pro uſu & neceſſitate dicti Caſtri Iuani, incidere ligna.&c. Quæ uerba oſtendunt ius dominij atque ita petitorium fuiſſe deductum. Et rurſus idem ius, & dominium ſeu auctoritatem deduxit ipſe dominus Baro in ſuis capitulis, in prædicta ſecunda inſtantia productis, vt in pro-
24 ceſſu ſecundo, pag.42. Et hæc proſecuta † iudicij obſeruari maxime ſolent, & debent ad cognoſcẽdum, quod iudicium fuerit intentatum, vel poſſeſſorium vel petitorium; vt tradũt poſt alios Pariſius in conſi.112.num.55.lib.1. & Rolandus à Valle in conſ.79.num.37.lib.1. quos ſecutus ſum in commentariis de recuperanda poſſeſſione, remedio primo.num.177. Ex quo ſequitur male fuiſſe iudicatum per iudicem primæ cauſæ appellationis; dum pronuntiauit pro domino Barone in iudicio poſſeſſorio, reſeruato iure in petitorio ipſis Theſinis, quem errorem correxit, & recte, ſecundus iudex ſecundæ appellationis; vt in eius ſententia, de qua in tertio proceſſu, pagina 156. Et in tertia inſtãtia, nomine eiuſdem domini Baronis in ſcriptura producta die 29. Octobris 1575. multis in locis deducitur ius & auctoritas domini Baronis incidendi ligna: atque ita non iudicium poſſeſſorium, ſed petitorium proſecutus eſt dominus Baro. Et in alia ſcriptura producta die 14. Decembris 1576. deductus fuit titulus domini Baronis, quo dicitur, eum poſſe incidi facere ligna in prædictis nemoribus Theſinorum. Negari ergo nulla ratione poteſt, quin ſemper fuerit deductum petitorium, vel ſaltem quin admixtum fuerit ipſum iudicium petitoriũ cum ipſo poſſeſſorio: ex quo ſequitur, quod pro-
25 nuntiandum eſt ſuper † petitorio, omiſſo poſſeſſorio; vt ſcripſi in commentarijs, de recuperanda poſſeſſione remedio primo, num.163.& de retinẽda poſſeſſione, in tertio remedio, num.682. quib. in locis permultos huius ſententiæ Doctores cõmemoraui. Et ex prædictis ceſſat, quod dictum fuit, dominum Baronem eſſe manutenendum in ſua quaſi poſſeſſione, ex d.l. ſi quis ad ſe fundũ C. vnde vi. ceſſat inquam hæc conſideratio, quia illa procederet, quando ageretur iudicio poſſeſſorio, vt in ſpecie declarat Socinus iun. in d.conſi.98.num.44.lib.3.

Non etiam obſtat, quod dictum eſt, quod antiquiſſima poſſeſſio, & conſuetudo incidendi ligna in prędictis nemoribus Theſinorum pro vſu domi. Caſtri Iuani habeat vim priuilegij. d.l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiua. quia reſpondetur primò, hic non conſtare de antiquiſſima hac conſuetudine, & quaſi poſſeſſione; quæ eſſe debet temporis immemorialis, vt in ſpecie reſpondit Socinus iunior in d.conſil.98. num.41.& 42. libr.3. dum poſt Alex. in conſil.5. colum.2. lib.5. & Ruinum in conſ.116.num.12. libro quarto, dixit, quod tunc diutina præſtatio collectæ facta a ſubditis domino, pro emendis lignis, & paleis pro uſu domus ipſius domini, habet vim priuilegij, quando eſt immemorialis tẽporis. Hic autem curſus immemorialis temporis
27 probari debet teſtibus † aſſerentibus, ſe vidiſſe ſemper ita fieri, & nunquam vidiſſe contrarium actum fuiſſe: & a ſenioribus, & maioribus audiuiſſe id ita factum fuiſſe; nec audiuiſſe vnquam contrarium actum eſſe: atque huiuſce rei publicam eſſe famam, & opinionem apud eos; qui rei cognitionem habent: & in ſpecie, qđ fama, & vox communis formiter, hoc in caſu debeat probari, reſpondit poſt alios Pariſius in cõſil.27.num.99.lib.1.& ait, quod dicere debent à quibus id audiuerunt. Et rurſus teſtes, qui hac de re teſtificaturi ſunt, eius ætatis eſſe debent, vt poſſint memores eſſe, & exponere quid actum fuerit quadraginta annis. Ita tradit in ſpecie Didacus Couarr. in cap. poſſeſſor. parte ſecunda. §. 3.num.7. poſt Lappum, Gem. & Francum in ca. 1. de præſcript. in 6. Pariſ. in conſi.27.num.98.lib. 1.& Craue. in tracta. de antiq. tempo. in ſecunda particula, quartæ partis principalis, num.3. qui dixit, hos teſtes eſſe debere ſaltem ætatis quinquaginta quatuor annorum, adhoc vt poſſint eſſe memores eorum, quæ quadraginta iam annis acta ſunt. Idem in ſpecie reſpondit Pariſius in cõſil.27.num.97.lib.1. Et pręterea præſcriptio, hęc temporis immemorialis; locum habet iſtis in caſibus, quando conſtat, aliquando dominos, non obſtante recuſatione ſubditorum, exegiſſe ſeruitium aliquod iure minime debitum, vt noſtro in caſu, & ipſi vaſalli, & ſubditi voluntati domini acquieuerunt; ita poſt alios declarat Didacus in d.cap. poſſeſſor, parte ſecunda. §.3.num.6. verſic. huic ſane obiectioni. Et idem reſpondit in terminis Pariſius in conſi.27.num.97.99.lib.1. qui dixit, vocem & famam eſſe formiter probandam. Quod autem teſtes examinati pro domino Barone non probauerint curſum huius temporis immemorialis, vocem & famam, facile ex lectione ipſarum atteſtationum eſt videre. Nam de publica voce, & fama (vt de hoc primo dicam) formatum fuit vltimum capitulum a domino Barone: & tamen teſtes omnes ſuper eo examinati nõ deponunt, à quibus ex ſuis maioribus & a quibus illius loci hominibus audierint. Præterea multi ex dictis teſtibus ſunt minores quinquaginta quatuor annorum. Ita quod non probant hunc curſum immemorialis temporis; ſicuti minores prædictæ ætatis ſunt Iacobus Chiabarin, ſecundus teſtis. Matthæus Picininus quintus teſtis. Ioſeph Florianus octauus teſtis. Iacobus de Thadea nonus teſtis; Bartholomæus decimus teſtis, & Hieronymus della Romana, duodecimus vltimusq; teſtis. Reliqui verò teſtes, qui adhuc quinque ſunt, nil probant. Nam (vt diximus ſupra) ſaltem debent deponere, ita factum fuiſſe à quadraginta annis citra. Et tamen primus teſtis Iacobus de Peno nihil de hoc tẽpore deponit. Quartus teſtis Baptiſta Chiabarinus ſolum deponit de curſu viginti quinque & triginta annorum. Sextus teſtis Sebaſtianus della Maria de tempore

re nullum uerbum facit. Septimus teſtis Blaſius della Maria, ſolum de curſu 30. annorum deponit. Vndecimus teſtis Antonius Valtolinus, ſolum deponit de curſu triginta octo annorum.

Præterea prædicti omnes teſtes plures defe-
28 ctus patiuntur. Nam primo viles † & abiecti ſunt, ac etiam ſubditi ipſius domini Baronis; & ideo non parum ſuſpecti, vt in terminis decidit Afflictus in deciſ. 304. num. 14 & 15. Et accedit, quod pene omnes debitores ipſius domini Baronis, ob id minuitur eorum fides, propter ſummam fa-
29 miliaritatẽ & reuerẽtiã quã habẽt erga ipſũ d. Baronẽ. Et rurſus multi ex eis † confeſſi non erant eo anno peccata ſua, vel ſacroſãctam euchariſtiã nõ ſuſceperant: & propterea adhibenda non eſt eis fides; ſicuti affirmant Plotus in l. ſi quando. num. 868. verſ. vltimo ad laudem. C. vnde vi, Lãcillotus Conradus in tract. de Prætore, pag. 82. & Pariſius in conſ. 58. num. 83. lib. 4. Et præterea accedit, quod tres ex teſtibus, nempe Bartholomæus Pauchenet decimus teſtis; Antonius Valtolinus vndecimus teſtis, & Hieronymus della Romana duodecimus teſtis, atteſtantur ſe vidiſſe quidem incidi ligna pro canonibus fontanæ Iuani, in prędictis nemoribus Theſinorum: ligna verò ad ignem nunquam in illis nemoribus inciſa fuerunt: ſed in aliis nemoribus ipſius Caſtri Iuani. Et his teſtibus adhibenda eſt fides, aduer-
30 ſus dominum Baronem, cum † eos produxerit, eorumq; perſonam approbauerit, iuxta l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus, & tradunt *ibi* glo. & Doctores, & reſponderunt Craue. in conſi. 73. num. 14. & idem egregie in conſi. 188. num. 5. & Neuiz. in conſi. 47. nu. 2.

Et ſecundum teſtimonium, horum teſtium apparet, dominum Baronem nullum ius, vel quaſi poſſeſſionem acquiſiuiſse in his nemoribus Theſinorum, quo ad ligna ad ignem.

Reſpondetur ſecundo, admiſso citra veri præiudicium, quod domin. Baro incidi fecerit ligna ad ignem, in nemoribus Theſinorum, curſu temporis immemorialis: attamen præſcriptio hæc
31 decurrere † minime potuit in præiudicium Eccleſiæ Feltrenſis, quæ vt domina directi dominij horum nemorum, illa infeudauit ipſis Theſinis, quorum factum, & patientia ipſi eccleſiæ nullũ afferre potuit detrimentum, vt in terminis reſpondit Pariſius in conſi. 27. num. 133. libr. 1. poſt Afflictum deciſ. 254. Et quamquã Afflictus illo in loco. colum. pen. affirmet, ex curſu temporis immemorialis præſumi aſsenſum ſupremi domini, attamen loquitur Afflictus, quando dominus ipſe ſciuit, vel facile ſcire potuit ſuos illos ſubditos inter ſe communicaſse paſcula, de qua quidem ſcientia hic non conſtat. Præterea loquitur Afflictus, quando dominus ille erat dominus feudi vtriuſque vniuerſitatis, quę paſcuis mutuò vſæ ſunt: diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo Theſini ſubſunt domino Baroni reſpectu feudi, & iuriſdictionis: reſpectu verò nemorum dom. Epiſcopo Feltrenſi, inter quos caſus magnam extare differentiam nemo non uidet. Nam primo illo in caſu nempe Afflicti, is dominus non amittit ius aliquod ſuæ ſuperioritatis: ſiue enim vna vniuerſitas, ſiue altera poſſideat paſcula, ſemper dominus ipſe retinet dominium ſuum. Noſtro verò in caſu inferretur detrimentum dominio domini Epiſcopi Feltrenſis, quandoquidem dominus Baro tanquam dominus, & ſuperior contendit habere ius, & auctoritatem incidendi ligna in his nemoribus, id quod nulla ratione dicendum eſt. His concludo, declarandum eſse, bene iudicatum fuiſse a præſtãtiſſimo iuriſconſulto domino Io. Baptiſta Calauino, qui pro Theſinis ſentẽtiam tulit: & e contra male fuiſse appellatum per dominum Baronem. Nec dubito, quin Illuſtriſſimi ſapientiſſimique huius cauſæ iudices idem facturi ſint, poſteaquam apparet, illuſtrem dominũ Baronem nullo ex capite, quod conſiderari põt, iure poſſe incidi facere ligna in prædictis nemoribus Theſinorum. Non equidem id poteſt inſpecto iure ipſo communi, ꝙ ei nõ refragari oſtendimus: Non ex priuilegio, & titulo habito a ſereniſſimo domino Archiduce, quia nec ipſa ſua celſitudo auctoritatem facultatemque hanc habuit vt iam demonſtrauimus. Non etiam ex titulo habito ab ipſis Theſinis, quia de eo non conſtat; & vere nullum vnquam fuit conſecutus. Non etiã tamquam facere id poteſt: cum incola non ſit Theſini. Non demum ius habet ex curſu temporis; quia non apparet de tempore hoc immemoriali. Imò nec teſtibus fuit probatum, *ipſum dominum* Baronem aliquando incidi feciſſe ligna ad ignem in prædictis nemoribus. Excluſus itaque apparet dominus Baro omni ex capite.

SVMMARIVM.

1 *Homicidij cauſam, non ſolum homicidium ipſum, eſſe ſpectandam.*
Idem in alijs delictis ibidem multis declaratum exemplis.
2 *Factum non tam, quam facti cauſam ſpectandam eſſe.*
3 *Præſumptio, & coniectura ex apparentibus ſumenda.*
4 *Odium capitale, & malum animum, detegi ex his quę apparent.*
5 *Lędendi cauſam non habens, non pręſumitur læſiſſe.*
6 *Socius lędere ſocium, & iniuria afficere non pręſumitur.*
7 *Animus dubius, declaratur ex facto ſubſequuto.*
8 *Immunitatis Eccleſię ſpe, pręſumi occidiſſe eum, qui delicto animo deliberato commiſſo, ad Eccleſiam confugit.*
9 *Delictum leuius in dubio pręſumendum.*
10 *Occidere ſocium aſpirantem ad principatum, & tyrannidem delictum eſt leuius, quam ob priuatam cauſam.*
11 *Tyrannum interficere iuſtius eſt, quam ei parere.*
12 *Tyrannis nullam ſeruandam fidem uel amicitiam.*
13 *Amicitiæ uinculum, inter eos qui ad Tyrannidem aſpirant, facile diſſoluitur.*
14 *Aſſertioni noſtræ tribuẽda fides in his, quæ ab animo noſtro pendent.*

Niſi

Niſi aliqua obſtet preſumptio.num. 15.
16 *Preſumptiones efficaciores preualent.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXXXVIIII.

RESpondendum exiſtimo, D. Andronicum comprehendi in Decreto gratię, edito cauſa publicę letitiæ. Etſi enim Decretum ipſum loqui videatur ſolummodò de his, qui cauſa ſeditionis & tumultus ab eis excitati, in excelſa ipſa ciuitate Genuæ puniendi erant: & dom. Andronicus fuerit bannitus, non modò ob ſeditionem ab eo concitatam: ſed etiam ob homicidium in perſonam domini Antonij perpetratum: nihilominus nō
1 ipſum homicidium,† ſed cauſa ipſius homicidij, conſiderari ſpectarique debet. l. verum. la 2. de furtis, quo loci Vlpianus, eum, qui meretricem alienam ancillam rapuit, vel celauit, furtum non committere. Nec enim (inquit Vlpianus) factum quæritur: ſed cauſa faciendi: cauſa autem faciēdi libido fuit, non furtum. Et ideo (ſubiungit Vlpianus) etiam eum, qui fores meretricis effregit libidinis cauſa, & fures non ab eo inducti, ſed aliàs ingreſſi, meretricis res extulerunt, furti non teneri. Conferunt etiam textus capit. intelligentia, & cap. in his. de verborum ſignific. & quod egregie reſpondit Calderinus in conſi. 4. in tit. de hæret. cum dixit, infirmum petentem hoſtiam non cōſecratam, non quia de fide maleſentiat, ſed vt dici poſſit, ſumpſiſſe corpus Chriſti, reputantem ſe indignū ſacratiſſimo illo corpore, (licet peccet petēdo hoſtiam illam non conſecratam,) non tamen dici debere hæreticum, cum non factum, ſed facti cauſa ſpectari debeat. Et Calderinum ſecutus eſt Craue. in conſi. 319. num. 7. etſi ab illis diſſentiat Felinus in cap. ad abolendam. de hæreti. Qua de re nunc contendo. ſatis nunc nobis ſit veram eſſe Vlpiani ſententiam, non ipſum factū,
2 † ſed facti cauſam eſſe conſiderandam & ſpectādam. Ita ergo & noſtro in caſu dicendum eſt; ꝙ etſi dominus Andronicus occiderit dominum Antonium, non tamen ipſum delictum homicidij, ſed cauſa ſpectari debet, nempe, vt cōcitaret tumultum & ſeditionem in ipſa Ciuitate. Quod verò cauſa excitandi tumultum, & ſeditionem dominus Andronicus occiderit dominum Antonium, ita multis rationibus, & argumentis demonſtratur.

3 Primò, coniectura & † præſumptio ſumi debet ex apparentibus, non autem ex non apparentibus. Ita Anchar. in conſi. 302. Materia, de qua quæritur. colum. vlt. quem ſecutus eſt Crauet. in conſi. 319. num. 13. verſ. decimonono præſum-
4 ptio, qui reſpondit, odium alicuius † capitale, & malum animum alicuius detegi ex his, quæ apparent, non ex alijs non apparentibus. Atqui noſtro in caſu apparet, dominum Andronicum, ſtatim occiſo domino Antonio, concitaſſe populū ad ſeditionem. Non apparet autem, quod odio priuato, priuata vè cauſa occiderit ipſum dominum Antonium. Ergo ſequitur dicendum, debere præſumi, ꝙ occiderit cauſa ipſa concitandi tumultum, & ſeditionem.

Secundò vel ex eo confirmantur prædicta, ꝙ cum (vt in facto præſupponitur) nulla interceſſerit inimicitia, nullaque cauſa priuati odij inter prædictos dominos Andronicum & Antonium; non eſt præſumendum, quod dominus Andronicus occiderit, ob cauſam priuatam ipſum dominum Antonium. Non enim præſumitur cōtra
5 eum, qui non habet cauſam † lædendi alterum, quod eum læſerit. Ita Corneus in conſilio 217. col. vlt. lib. 4. quem ſecutus eſt Craue. in conſ. 75. nu. 13. qui rationibus comprobauit.

Tertiò ſuffragatur, quod cum ipſi domini Andronicus & Antonius eſſent ſocij, & amici, non eſt præſumendum, quod priuata ex cauſa ipſe dominus Andronicus occiderit dictum dominum Antonium. Non enim præſumitur ſocius
6 † lædere ſocium, eumque iniuria afficere. l. item apud Labeonem. §. ſi communem. ff. de iniuriis, & tradit Alciatus in tract. de præſumptionibus, in reg. 3. præſumpt. 24. & prius Lucas de Penna in l. 3. col. 6. ver. octuageſimo quinto præſumitur. C. de apochis pub. lib. 10. Eſt ergo præſumendū, quod ipſe dominus Andronicus cauſa concitandi populum vſus fuerit hoc actu, & ſtratagemate, occidendo dominum Antonium, adſcribendo deinde factum nobilibus Sancti Lucæ.

Quartò confirmantur prædicta ex eo, quod
7 animus † dubius qualis fuerit, declaratur a facto ſubſecuto. Ita Decius in conſi. 254. num. 6. arguit dolum ex facto deinde ſubſecuto. Sic & Craue. in conſi. 192. num. 19. cenſuit ex ſubſecuto facto & euentu, declarari dolo contractum fuiſſe initū ad ſui commodum, non autem vt obſeruaretur. Et ad rem magis tradit Alciatus in tract. de præſumptionibus, regu. 3. præſumpt. 33. num. 4. eum præſumi occidiſſe ſpe, & animo immunitatis
8 † eccleſiæ, ad quam ſtatim poſt commiſſum animo deliberato homicidium confugit. Nam factum illud conferendi ſe ad eccleſiam, ſignificat arguitque, ipſum homicidam cogitaſſe ad eccleſiam confugere, delicto perpetrato. Ita ergo & noſtro in caſu, dubius iſte domini Andronici animus, an ſcilicet occiderit cauſa priuata, vel vt ſeditionem concitaret, à facto ipſo ſubſecuto detegitur, atque declaratur; nempe id feciſſe cā concitandi ſeditionem, & tumultum contra nobiles Sancti Lucę, ex quo ſtatim occiſo domino Antonio, ſignificauit commilitonibus, & ſequacibus ipſius domini Antonij, ipſum dominum Antonium fuiſſe occiſum à nobilibus Sancti Lucæ. Quod a domino Andronico aſtute factum dicitur, vt prædicti dom. Antonij ſequaces maiore

iore odio,& ira accenſi,aduerſus nobiles Sancti Lucæ,arma contra eos ſumerent.

Quintò,quod dominus Andronicus non occiderit dominum Antonium ob odium priuatũ priuatamque ob cauſam,ſed ob publicam, vel ex eo ſatis manifeſte conſtat,quia in facto præſupponitur,prædictum dominum Antonium, quãquam eiuſdem eſſet factionis, qua & ipſe dominus Andronicus: attamen multò plures habebat populares,qui ei fauebant: adeoque a multis ſequebatur,vt in non leuem inciderit ſuſpicionem occupandæ tyrannidis, & propterea ipſe dom. Andronicus, qui ferendum hoc non eſse duxerat,ne & ipſe faueret ei,quem habuiſset ſuperiorem,illum interfecit.Non ergo occidit,vt priuatum,& ſocium,ſed vt aſpirantem ad principatũ.

Et iure ita præſumendum eſt; cum in dubio
9 leuius delictum † præſumi debeat,vt egregie tradunt Baldus in l.vlt. num. 17. C. de ædil.edicto. Aret.in conſi.31.num.5.Maria.Socin.ſen.& Felinus in cap.ad audientiam.colum.2.de homicidio,& Alciatus in tract.de præſumptionib.regu.
10 3.præſumpt.6.Porrò leuius delictum eſse † occidere ſocium aſpirantem ad principatum, & tyrãnidem,quam ſocium priuata de cauſa,nemo dubitabit. Imò laude,& gloria dignum eſt occide-
11 re tyrannum.Et iuſtius† eſt eum interficere quã ei parere: quemadmodum ex T. Liuij ſententia ſcriptum reliquit Lucas de Penna.in l.vnica.columna 4. C. publicæ lætitiæ , vel conſulum.&c.
12 lib.10.qui ſubiungit,†tyrannis nullam eſse ſeruãdam fidem vel amicitiam.Etiam perſæpe obſeruatum eſt, multos ſimulaſse amicitiam cum ijs, qui ad principatum aſpirabant, vt facilius illos de medio(quod aiunt)tollerent. Dion Nicæus in vita Tiberii Cæſaris ſcriptum reliquit; Tiberium Sæianum collegam maximis honoribus à ſe ornatum occidiſse.Et idem in uita Commodi commemorat,Commodum ipſum clàm occidi curaſse Iulianum vrbis Præfectum, quem maximis exornauerat honoribus,ne forte Imperium ei aliquando aufferet.Ita quoque legimus, amici-
13 tiæ vinculum † inter eos fuiſse diſsolutum, qui ad principatum, vel verius tyrannidem aſpirabant.Et ne multus hac in re ſim,commemorabo exemplum illud vnum,quod apud Io.Baptiſtam Campo Fulgoſum. lib.7.capi. 4. aliquando legi euenifse in ea ipſa excelſa Ciuitate Genuæ, cuius Ducẽ Petrum Fregoſium cum familia Fliſca principatu deiicere omni conatu ſtuderet. Petrus ingenio acri & aſtuto, fratrem, vxoremque in arce recepit:ipſe verò, apertis ipſius vrbis portis,Genua profectus eſt.Hoſtes exiſtimantes,Petrum præti more auffugiſse,& ſe pugnandi metu liberatos,de principatu inter ſe occupando contendere cœperunt, ob id diſsolutis amicitiæ vinculis,arma inuicem ſumpſerunt. Dum verò ex vno exercitu in multas partes diuiſo, relicto Petrohoſte,hoſtes ſibi ipſis facti inter ſe dimicarẽt, Petrus de re factus certior tertio die poſteaquam Genua abierat reuerſus,ac ſuis,qui in arce erant,coniunctis,hoſtes ipſos profligauit; Quos quidem non profligaſſet,ſi illi de principatu ipſo occupando,amicitiæ ſublatis vinculis, non contendiſſent.

Sexto & vltimo,admiſſo citrà veri præiudiciũ quod res ſit dubia,vt pote,quod adſint rationes, & coniecturæ ſuadentes, dominum Andronicũ occidiſſe dominum Antoniũ, ob priuatam cauſam & inimicitiam: & aliæ ſignificantes interfeciſse ob publicam;in re hac dubia credendum ẽ aſſertioni ipſius domini Andronici. Si quidem in his,quæ noſtro in animo ſunt; quæq; à nobis
14 pendent,aſſertioni † noſtræ adhibenda eſt fides. Ita glo.in §.aliæ.& ibi Iaſon num.54. in inſtit. de actio.

Nec repugnat,quod traditio hæc locum non
15 habet, quando ipſi aſſerenti obſtat aliqua † præſumptio, vt declarant Bartolus in l. inter omnes. §.recte.num.2.ff.de furtis.Crauet.in conſil.225. num.9.& Natta in conſi.230.num.6.Nam reſpõdetur,validiores præſumptiones eſse(vt ſupra demonſtrauimus) pro ipſo domino Andronico,ꝙ publicam ob cauſam occiderit dominum Antonium quam ob priuatam.Et propterea efficacio-
16 res † ipſæ præſumptiones pręualere debent, iuxta l.Diuus.ff.de in integr.reſt.cum ſimilibus.Cõcludo itaque, dominum Andronicum comprehendi in eo decreto gratiæ, edito cauſa publicæ lætitiæ.

SVMMARIVM.

1 *Feudum quod diuidi prohibetur,an vni tantum, & quidem primogenito deferatur.nu.15.& 17.*
2 *Feudum primogenito poſse concedere principem, in aliorum præiudicium.*
Si id nimirum ex certa ſcientia faciat.nu.20,
3 *Bona fides titulo etiam putatiuo cauſatur.*
4 *Feudum in dubio non præſumitur eſse primogenituræ, & qua de cauſa.*
5 *Primogenitura eſt quid a iure communi exorbitãs, imo odio ſum,& ratione carens.*
6 *Primogenituram conſtitutam aſserens in alijs quam Marchia,Ducatu,vel comitatu,quomodo probare debeat.*
7 *Feudo aperto & ad ſe deuoluto, legem & nouam naturam Dominus imponere poteſt.*
8 *Feudum conceſsum pro ſe & hæredibus,hæreditarium omnino dici.*
9 *Teſtator,quod non expreſſit,noluiſse dicitur.*
10 *Incluſio vnius non eſt alterius excluſio,vbi eadẽ adeſt ratio.*
11 *Fœminæ dicuntur finis familiæ.*
12 *Hæredem facto anteceſsoris ſui contrauenire non poſse.*
13 *Veriſimile,quod non eſt,falſitatis habet ſpeciem.*
14 *Miſſio in poſseſſionẽ,quãdo nõ admittat exceptionẽ petitorij.*
16 *Feudum dignitatis unitum manet quo ad ſtatum, ſed uſus & exercitium diuiditur.*
18 *Inueſtituram primam at tendendam eſse, quõ accipiendum.*
19 *Inueſtitura & conceſſio in falſa cauſa fundata non valet, & ſuccedere debentibus non præiudicat.*

Inue-

21 *Inueſtituram antiquā mutare, & præiudicare alijs princeps non niſi publica, & vrgenti de cauſa poteſt.*
Eaque deducenda, & probanda eſt, ijs citatis, quorū intereſt.
22 *Bona fides non dicitur adeſſe, vbi titulus euidenter eſt iniuſtus, & a lege reprobatus.*
23 *Mala fides præſumitur etiam poſt longiſſimi temporis curſū, quando apparet titulum, contra legis eſſe diſpoſitionem.*
24 *Aetate minor, de re a ſe poſſeſſa vtrum tranſigere poſſit, & quæ requirantur.*
25 *Decretum in alienationibus minorum, a quo prætore interponi debeat.*
Et quæ debeat eſſe forma illius decreti. nu. 26.
27 *Tranſigentium aſſertioni, quod adſit timor litis, non credendum, niſi manifeſte appareat.*
28 *Iudici de adhibita cāę cognitione in alienationibus minorū, alijsve ſolennitatibus non dari fidem, ſed ſeparatam eſſe ſcripturam conficiendam.*
29 *Læſio enormiſſima dolum ex propoſito arguit, & annullat tranſactionem. & nu. 30*
31 *Inuentarium conficere curatores tenentur, alias de dolo arguuntur.*
32 *Dolus verus ex mendacio oritur.*
33 *Tranſactio facta ſuper teſtamento, non inſpectis vel conſideratis illius verbis, nulla eſt, licet facta ſit multis cum clauſulis.*
34 *Tranſactione celebrata conſenſu, & auctoritate ſanguine cōiunctorum, cum decreto magiſtratus, omnia ſolenniter acta preſumitur.*
Contrarium tamen probari poſſe. nu. 35
36 *Iuramentum obligat etiam minores.*
Non tamen pupillos. nu. 38.
37 *Iuramenti vinculum perſonale eſt.*
29 *Iuramentum non firmare tranſactionem uel alium contractum in quo adſit lęſio enormiſſima.*
40 *Tranſactio uim habet rei iudicatæ.*
41 *Ratificatio ut ualeat in tranſactione, requiritur ut ratificās ueram perfectamque habeat tranſactionis ſcietiam, eiusq; qualitates non ignoret.*
Nec ſufficit hre noticiā ī genere, accedēte ēt curſu tꝑis. n. 42
43 *Ratificatio vt valeat, debet interuenire noticia, quod alienatio, vel actus non valuerit.*
44 *Lęſio enormiſſima, inualidā redit trāſactionē ēt iuro firmatā a muliere renūciāte bonis patri, patrui, fratris uel ſororis.*
45 *Mulier conſtante matrimonio, non eſt domina rerū dotaliū, & ideo ob mariti negligentiam, non currit ei pręſcriptio.*
45 *Redituum perceptio, tranſactionis ratificationem nō arguit in eo, qui ſcientiam perfectam, & cognitionem tranſactionis non habuit.*
47 *Maiore 25. annis, patiente pręterlabi quinquenniū, omnis contractus alias nullus redditur validus, ob ratihabitionē.*
Illud tamen tempus, non tollit defectum iuſtę cauſę. nu. 48.
Nec procedit qn̄ alienatio bonorum minoris fuit facta dolo uero. nu. 49. Et quid de dolo pręſumpto. nu. 52. Tolli autē uitium quidem nullitatis, non tamen læſionis. nu. 53.
Idque tunc demum, quando ſcientiam, & noticiam alienationis cum omnibus qualitatibus habuit. nu. 54.
50 *Mendacium ſine dolo non datur.*
51 *Dolus in faciendo quomodo conſiſtat.*
55 *Ratificatio non cadit in ignorantem.*
Imo nec in dubitantem. nu. 56.
57 *Recuſari non poſſe, qui credit, habere uelle non cenſetur.*

FACTI SPECIES.

PRæſupponitur in facto, ꝙ anno 1417. Sereniſſimus Rex Alphonſus Aragonū, cōceſſit D. Ludouico de Pontonib. Sardo, feudum Encontratæ ſitæ in nobiliſſima illa inſula Sardiniæ. Et in conceſſione adiectū fuit pactum, ſeu conditio, ꝙ feudum illud diuidi non poſſet inter duos, vel plures, nec aliud feudum ei addi. Poſtmodū feudū hoc fuit alienatum, & translatum in do. Petrum Ioffre, de quo ſtatim Anno 1436. die decima Iulij Sereniſſ. Rex ſucceſſor antedicti, conceſſit ꝑdicto Do. Petro Ioffre iam effecto domino dicti feudi Encōtratæ, ut in feudo illo ſuccedere poſſent fœminæ, deficientib. maſculis. Et idem Sereniſſ Rex eodem anno 1436. die 3 Septembris eidem Petro Ioffre cōfirmauit, ꝙ iā cōceſſerat: & vlterius facultatem ei ac reliquis oīb. a ſe deſcendentib. dedit, ꝙ vltimus ex ſua linea tā fœminina, quā maſculina, diſponere poſſet, & teſtari de dicto feudo, ꝙ alioqui ad Regiā Camerā deuolueret? Præſupponitur et in facto, ꝙ anno 1511. & anno 1520. Regia Maieſtas ampliauit cōceſſiones, et inueſtituras feudorū; vt, ſ. deficientib. maſculis primogenitis, ſuccederet fœminæ primogenitæ, q̄ tn̄ tunc natæ eſſent. Deinde aliquot poſt annos D. Michael Margens Sardus, ꝑtio numerato emit a ꝑdicto d. Petro Ioffre, feudū illud Encontratæ. Quiquidē D. Michael decedēs anno 1534 condidit teſtm̄, et hæredē inſtituit D. Io. Hieronymū filiū: & eo decedente in ætate pupillari, vel in ætate condendi teſtm̄, ſine liberis, ſubſtituit quatuor eius filias, hoc eſt D. Francinā, Catherinam, Mariam, & Heliſabetam. Mortuo ꝑdicto teſtōre, ꝑdictus D. Io. Hieronymus filius hęreditatem adiuit, deinde factus pubes deceſſit ſine filijs. Et propterea factus fuit locus ſubſtitutioni ad fauorem ꝑdictarum filiarū. Verùm Regia Curia exiſtimans feudum Encontratæ titulo emptionis acquiſitum a prædicto teſtatore, fuiſſe ad curiam ipſam deuolutū, eius poſſeſſionem apprehendit; tandē iudicatum fuit ꝑdictas filias mitti debere in poſſeſſionem dicti feudi; q tn̄ miſſio non augeret ius aliquod illarum titulis: & reſeruato iure fiſci Regij ſuper proprietate dicti feudi. Et hæc quidem ſn̄ia lata fuit anno 1545. die 18. menſis Nouembris. Quo quidem menſe hoc eſt die 23. prædictæ ſorores, adeptæ ſunt poſſeſſionem dicti feudi. Deinde mēſe ſubſeq̄nti Decēbris die 5. ſub ꝑtextu, ꝙ oritura eēt lis et cōtrouerſia inter d. Frācinā primogenitā, et alias ſorores tranſactū fuit, inter eas mediantib. ꝑſonis tutorum ac curatorum ſuorum: adhibito etiam decreto magiſtratus: Et conuentum fuit, quod do-

mina Francina tamquam primogenita, ſuccederet in bonis omnibus tam feudalibus quàm alijs relictis a domino Michaele patre, & a domino Io. Hieronymo fratre. & alijs maioribus ſuis tam cognatis quàm agnatis. Quas quidem hæreditates, & ſucceſſiones prædictæ ſorores donarunt, et vendiderunt dictæ dominæ Francinæ, pretio librarum quinque millium. Et quod domina Heliſabeta quę tũc erat ætatis annorum duodecim, haberet libras mille.

Anno poſtmodum ſubſequenti hoc eſt 1546. prædicta domina Francina impetrauit a Camera Regia inueſtituram ſuo proprio nomine pro feudo Encontratæ; ſic etiam alia bona ſibi a ſororib. ceſſa poſſidere cæpit.

Anno 1559. die vltima Decembris prædicta domina Heliſabeta, nupſit domino Petro Forteſæ, cui dotis nomine conſtituit ſummam libr. 4500. quas dominus Vincentius Fagondo, maritus dictæ dominæ Francinæ, ipſius nomine cauſa illius tranſactionis iam factæ eo anno 1545. ac etiam cauſa dotis maternæ, & pro omnibus ſuis iuribus competẽtibus tam in ſucceſſione paterna, quàm fraterna, & materna, ac alio quocunque iure, dare promiſit. Et propterea tranſactionem illam approbauit, adhibito etiam iuramento. Et ab eo tempore citra dicta domina Heliſabeta exegit a prædicta do. Francina reditus, dictarum librarum 4500.

Superiore anno prædicta D. Heliſabeta mouit litem aduerſus D. Franciſcum Fagondum, nepotẽ d. D. Francinæ èx D. Montiſerano eius filio defuncto, & petijt ſibi relaxari quartã partẽ dictorũ bonorũ d. Michaelis patris ſui, cui quidem D. Heliſabetæ obijcitur tranſactio, & ratificatio, nec non antiqua illa inueſtitura, & conceſſio feudi anni. 1410. & illæ cõceſſiones anni 1416. & 1420. Quibus cõſtituta videtur primogenitura in feudo quæ ad eam pertinuiſſe dicitur. Replicatur, tranſactionem, ceſſionem, et ratificationes factas fuiſſe a D. Heliſabeta ætate minori, & minus ſolenniter. Et feudum non pertinuiße nec pertinere, ad ſolam ipſam D. Francinam iure primogenituræ. Quæritur quid iuris.

Initium à Domino,

CONSIL. CDXXXIX.

DVæ ſunt p̃cipuæ dubitationes, quæ ex propoſita facti ſpecie eliciuntur; quarum prima eſt, an feudum Encõtratæ ſit feudum primogenituræ, & tam fœmininum, quàm maſculinum, ita vt iure primogenituræ pertinuerit ad D. Francinam D. Michaelis primogenitam? Secunda eſt dubitatio, an tranſactio, & ceſſio illa, facta à D. Heliſabeta iure conſiſtat, vel non?

De prima illa dubitatione reſpondendũ videbatur; feudum prædictum Encontratæ eſſe primogenituræ.

Primò, q̃a ĩ illa prima inueſtitura, cõceſſa à Sereniſs. Alphonſo Rege Aragonũ anno 1417. D. Ludouico de Põtonib. ita ſcriptum legitur. Nec diuidere inter duas, vel plures partes: nec dimittere inter duas vel plures ꝑſonas. &c. Quæ ſane verba ſignificare videntur, Regem illum voluiſſe feudũ hoc deferri primogenitis. Si enim diuidi
1 non põt † feudũ, vnus tm̃ ſuccedere debet, & is quidẽ primogenitus. Ita reſponderunt Angel. in conſ. 281. Aret. in conſ. 162. nu. 4. verſ. & pro iſtorum Alex. in conſ. 4. num. 3. & 4. lib. 4. Rodericus Suarez in repet. l. qm̃ in priorib. ĩ ampliat. 10. nu. 26. & Didac. in lib. 3. varia. reſolu. c. 5. nu. 3.

Secundò vrgere vr̃ capitulum illud Regiæ curiæ, editũ anno. 1511. quo fuit ita cõceſſum. Placet D. Regi ampliare ſucceſſionẽ dictorũ feudorũ poſſidentib. de pſenti tantùm, ad vnam filiam nunc viuentem, q̃ ſuccedẽs in feudo, illud habeat iuxta illius primæuam naturã, & non aliter, quo ad ſucceſſionem primogeniti: & q̀ præferatur nepos ex filio maiori deſcendens, &c. Quod ſane capitulũ fuit confirmatum a Sereniſſ. Rege ſucceſſore 1520. Hæc ſane capitula ſatis clara vidẽtur, vt dicendum ſit feudum hoc pertinere ad primogenitos, tam maſculos, quàm fœminas.

Tertiò ea ratione quoq; dubitandum non vr̃, quin hoc feudum ꝑtineat ad D. Francinam primogenitã; cùm sereniſs. Rex Catholicus, inueſtituram ei conceſſerit, quadraginta pene ab hinc annis: atque ita obſeruatum hactenus fuit. Et ſatis certũ creditur, principem poſſe cõcedere feu-
2 dũ † primogenito in p̃iudiciũ aliorum: ſicuti tradunt Io. le Cerier in tract. de primogenitura. lib. 3. q. 7. num. 18. & Tiraq. de iure primigenit. q. 22.

Quartò & vltimò dicendum vr̃, Do. Francinã ſeu eius nepotẽ eſſe tutũ, ſaltem præſcriptione 30. annorum iam decurſa, cũ titulo, & bonafide. De titulo ſatis conſtat ex tranſactione, & inueſtitura conceſſa ipſi D. Francinæ eo anno 1546. ex
3 quo titulo cauſata eſt ẽt bona † fides; quę cauſari ſolet etiam titulo putatiuo. Bart. in l. Celſus. nu. 17. ff. de vſucap. Ruinus in conſ. 129. in fin. lib. 1. Decius in conſ. 266. in fine. Curtius iunior in cõſi. 28. nu. 4. & Socin. iun. in conſ. 76. num. 60. & in conſi. 77. nu. 161. lib. 1. Hæc non mediocrem dubitationem facere videntur; vt reſpondendum ſit, hoc feudum Encontratæ, eſſe primogeniturę ſuppoſitum.

Cæterum, re ipſa diligenti accuratoque ſtudio perpenſa ac bene enucleata, contraria ſententia uiſa eſt mihi probabilior, & verior, quod ſcilicet, Feudum hoc Encontratæ, dici non poſſit primogenituræ, & pro-

propterea non pertinuiſſe ad ſolam Dominam
Francinam ſororum primogenitam: nec nunc
pertinere ad D. Francinæ nepotem. Et vt huius
ſim ſententiæ, multa me mouent.

Primo, ꝙ ſatis ſuperque fundata ſit intentio
Do. Heliſabetæ aſſerentis, feudum hoc non eſſe
4 primogenituræ: cum in dubio† non præſumatur
eiuſmodi eſſe: ex quo non præſumitur patrem ac
quirentem, vel principem concedentem, velle fi-
lios, & deſcendẽtes ipſius vaſalli eſse inæquales,
vt in ſpecie tradunt Caſtren. in conſ. 150. Viſo
caſu colum. 1. lib. 1. & Tiraq. in tract. de iure pri-
mige. q. 4. nu. 10. in fi. qui alios recenſet. Et quia
5 † primogenitura eſt quid à iure communi exor-
bitans; vt reſpondit Corneus in conſ. 199. col. 14.
lib. 2. Imò eſſe quid odioſum, & ratione carens
ſcripſerunt Bald. in l. omnes populi. nu. 20. verſi.
tertiò quæro. ff. de iuſt. & iure. Alex. in conſ. 128.
col. 4. lib. 1. & Socin. ſen. in conſ. 252. col. 4. ver. ſe
ptimo ad idem. lib. 2. Et in ſpecie reſpondit Bart.
in conſ.... Ex facto proponitur. lib... quod il-
6 le, qui aſſerit conſtitutam eſſe † primogenituram
in aliis quàm in Marchia, Ducatu, vel Comitatu,
probare id debet, factum priuilegio, vel imme-
moriali conſuetudine. Et Bartolum ſecutus eſt
Rodericus Suarez in repe. d. l. quoniam in prio-
ribus. C. de inof. teſt. in declaratione legis Regni
limit. 11. nu. 4.

Secundò accedit, ꝙ anno 1436. Sereniſs. Rex
Alphonſus Aragonum, cõceſſit hoc feudum En-
contratæ D. Petro Ioffre, vt eius filij maſculi, &
fœminæ poſſent ſuccedere. Et nullum verbum
fecit de primogenitura. Ex quo intelligimus, nul
lã fuiſse in hoc feudo conſtitutã primogeniturã.
Imo ſignificaſse Regẽ illũ, feudũ hoc eſse hære-
ditarium, & ad oẽs filios, & hæredes tranſitoriũ
æqualiter. Et dubium non eſt, quin potuerit ipſe
Sereniſs. Rex efficere, vt ſi hoc feudum antea fuiſ
ſet indiuiſibile, & ꝙ pertinuiſset ad primogeni-
tos, mô ptinere ad oẽs: atque ita potuit immuta
re ipſius feudi naturam, ex quo ad ipſum Regem
7 feudum erat deuolutum, † & apertum; & poterat
ad libitum tamquam de re ſua diſponere, ac ei le
gem, & naturam nouam imponere, vt decidit Af
flict. in deciſ. 282. nu. 10. & idem reſpondit Brun.
in conſ. 82. in fin.

Tertio mouet me plurimum; ꝙ feudum hoc
ſemper fuit hæreditarium, cum tam in antiquis
illis inueſtituris conceſſis illi Pontono, & Ioffre
do, quàm in noua conceſsa D. Michaeli de Mar
8 gens, ſemper dictum fuerit, pro ſe, & † hæredibus,
& ſucceſsoribus. Quæ ſane verba ſignificant, feu
dum eſse hæreditarium; vt tradunt poſt alios Iu
lius Clarus in §. feudum. q. 9. Didac. in lib. 3. va-
ria. reſol. c. 18. nu. 3. & Arius Pinelus in l. 1. part. 3.
nu. 86. & 87. C. de bonis mater. Ex quo ſequitur;
ꝙ prædictus D. Michael potuit diſponere, & te-
ſtari, de hoc feudo, ſicuti diſpoſuit, inſtituendo
æqualiter quatuor ipſas filias. Id quod ſignificat
ſatis manifeſte, noluiſse conſtituere primogeni-
turam. Ita in ſpecie tradit Tiraquellus in tract.
de iure primige. q. 17. in quarta opinione. num. 4.
ſic & Iaſon in conſi. 215. colum. 3. verſi. ſed præ-
miſſis li. 3. Et apertius hoc idem colligitur ex eo,
quod ipſe teſtator, quando voluit conſtituere pri
mogenituram, id expreſſit: ſicuti quando ſubſti-
tuit filios maſculos deinde fœminas do. Io. Hie
ronymi filij inſtituti; dum ſcilicet, vocauit primo
genitos ſucceſſiuè. Hæc ſane diſpoſitio, & voca-
tio primogenitorum hoc in caſu ſic facta, oſten-
dit teſtatorem nullo modo voluiſse, quod eue-
niente ipſo caſu ſucceſſionis filiarum ſuarum, ſer
uaretur aliquis ordo primogenituræ. Si enim
placuiſset teſtatori conſtituere primogenituram
inter filias, facile ei fuiſset exprimere, ſicuti ex-
9 preſſit in alio caſu, cum ergo non † expreſſerit, no
luiſse dicitur. iuxta tex. l. vnicæ. §. ſin autem ad de
ficientis. C. de cad. tollen. Et reſponderunt Dec.
in conſ. 442. num. 10. & in conſi. 581. nu. 7. Goza
din. in conſ. 4. nu. 3. pulchre Curtius iunior in cõ
ſil. 33. in fi. & in conſil. 49. nu. 7. qui ſimilia recen-
ſet. ſic & Socin. iun. in conſil. 100. nu. 12. lib. 1. &
in conſ. 77. in fine. lib. 3. Et accedit illa regula,
quod incluſio vnius, eſt excluſio alterius. l. cum
Prætor. §. primo. ff. de iudicijs. & capit. nonne. de
præſumptionibus, vbi late Felinus. Nec obſtat
10 ſi dicatur, quod incluſio † vnius non eſt excluſio
alterius, quando adeſt eadem ratio, vt reſpondit
Pariſius in conſilio centeſimo vndecimo, nume
ro trigeſimonono, libro primo. Nam dicimus
non eſse eandem rationem, cum in maſculis id
ſtatuerit teſtator pro conſeruatione familię; quę
11 non conſideratur in fœminis; quæ † finis ſunt. l.
pronuntiatio. §. familiæ. vbi Bart. & Alciat. ff. de
verb. ſignif.

Nec prędictæ diſpoſitioni domini Michaelis
contrauenire, nec de ea aliquo modo conqueri
licuit dominæ Francinæ: ex quo ſe hæredem ſua
pro portione declarauit, dicti domini Michaelis
patris. Eſt enim vera, & peruulgata illa iuris
12 ſententia; hæredem † contrauenire minime poſ-
ſe facto ſui anteceſsoris, cui hæres extitit. l. cum
a matre. C. de rei vendic. & latiſſime diſſerui in
conſilio octuageſimonono, libro primo, vbi nu-
mero ſexageſimoſecundo, auctoritate multorũ
demonſtraui, hęredem non poſse reuocare bo-
na fideicommiſſi alienata ab eo, cui ipſe ſucceſ
ſit. Et ibidem, numero ſexageſimoſexto, & ſexa-
geſimoſeptimo. recenſui permultos, qui idem af
firmarunt de bonis feudalibus, quæ reuocari nõ
poſsunt ab hærede eius, qui alienauit. Et in ſpe-
cie primogenituræ ſcribit Ludouicus Molina
libro primo. de Hiſpanorum primogenijs. capi-
tulo octauo, numero trigeſimoquinto. hęredem
eius, qui primogenituram immutauit, non poſ-
ſe mutationem illam impugnarę. Idem Moli-
na libro quarto, capitulo primo, numero de-
cimoſeptimo, hoc affirmat in alienationibus bo-
norum primogenituræ, quæ alienantis hæres re-
uocare non poteſt.

Quartò comprobantur prædicta ex eo, quod mortuo prædicto do. Michaele patre, & lite aduerſus fiſcum finita, lataque ſententia in iudicio poſſeſſorio pro ipſis ſi iab. omnes ipſæ fuerunt æqualiter miſſæ in poſſeſſionē dicti feudi Encōtratæ. Quam quidem miſſionem fieri non permiſiſſet do. Francina, ſi exiſtimaſſet feudum eſſe primogenituræ, & ad ſe ſolam primogenitam perti-
13 nere. Quod enim † veriſimile non eſt, ſpeciem falſi habet, vt poſt Baldum tradit Iaſon in l. ſi extraneus. num. 6. ff. de cond. ob cauſam. Et ſi dicatur, D. Francinam impedire non potuiſſe miſſionem in poſſeſſionem, quæ non admittit exceptionem iudicij petitorij, vt tradunt omnes in l. vlti. C. de edicto Diui Adrian. tollend. illud intelligitur,
14 quando † exceptio illa requirit altiorem indaginem, ſecus verò quando ſtatim, & incontinenti probari poteſt, ſicuti ſcripſi in tract. de adipiſcenda poſſeſſione, remedio quarto. num. 751. ſicuti ſi ius primogenituræ habuiſſet D. Frācina ſtatim probare id potuiſſet illis rationibus, & inſtrumētis, quibus vſa fuit ad faciendum tranſactionem. Illa enim ſic præ manibus habebat tempore factę miſſionis in poſſeſſionem; ſicut tempore tranſactionis.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nā ad primum reſpondetur primò, qđ etſi Rex Alphonſus in ea inueſtitura conceſſa D. Ludouico de Ponthonibus, prohibuerit diuiſionem huius
15 feudi Encontratæ; non † tamen ex eo infertur; quod voluerit conſtituere primogenituram. Ita in ſpecie ſcripſit Ludouicus Molina in tract. de Hiſpanorum primogenijs. lib. 1. c. 11. num. 15. poſt Rodericum Suarez in repet. l. quoniam in prioribus. C. de inofficioſo teſta. in declaratione legis Regni. limit. 11. nu. 3. ver. ſed omnia iſta. & in ſecundo dubio. nu. 7. Diuiſio enim alia ratione, & cauſa, dici poteſt prohibita, quam cauſa cōſtituēdi primogenituram; Eſt ſane ratio, vt feudum, & ſi dignitatis non ſit, maneat tamen vnitum, vt illud, quod eſt dignitatis ſicuti Marchiæ, Ducatus
16 & Comitatus. Quodquidem vnitum † manet quoad dignitatem, & ſtatū: ſed vſus & exercitium diuiditur, vt ſcribunt omnes in cap. 1. §. præterea Ducatus, de prohib. feu. aliena. per Feder. Tiraq. in tract. de iure primogenitorum. q. 4. nu. 50. & alij cōgeſti a Molina præcitato in loco. Nec repugnant illæ auctoritates in argumento allegatæ nempe Angeli, Aretini, Alexandri, Roderici, & Didaci, quia illi loquuntur, quando feudum eſt indiuiſibile, & vnus tantum ſuccedere poteſt, ꝙ tunc debet admitti primogenitus, ſed non affirmant prædicti abſolute, quod quando feu-
17 dum eſt indiuiſibile; quod unus † tantum, & is quidem primogenitus debeat ſuccedere: cum alia ratione poſſit eſſe factum indiuiſibile, vt dixi, quàm ratione conſtituendi primogenituram.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod in ea conceſſione facta domino Ludouico de Pontonibus, conſtituta fuiſſet primogenitura: attamen non idem dici debet in cōceſſione facta do. Michaeli, in qua nullum factū eſt hac de re uerbum. Et propterea dici non poteſt, ꝙ ius, vel verius onus primogenituræ, tranſlatum fuerit ab illo D. Ludouico, in D. Michaelē. Et eo magis, quia in antecedenti conceſſione, & inueſtitura data D. Petro Ioffredo, nec etiam primogenituræ facta eſt aliqua mentio. Nec dici hic poteſt, obſeruandam & attēdendam eſſe primam ipſam inueſtituram, vt tradunt Baldus, & alij multi, quos congeſſi in conſil. 1. nu. 124. in conſi. 103. num. 57. & in conſ. 191. num. 1. Nam reſpō-
18 detur illud procedere, quando † inueſtituræ conceſſæ ſunt vni agnationi, & dicuntur renouatiuę illius primæ: ſicuti ſcripſi in d. conſi. 191. nu. 44. Sed diuerſum eſt, quando ſublata prima inueſtitura ob mortem, vel aliam priuationem primi uaſalli, & eius lineæ, feudum cōceditur nouo vaſallo: quia ſola ipſa ſua inueſtitura cōſiderari debet: cum reſpectu ſuæ perſonæ, dicatur nouum feudum.

Non obſtat ſecundum argumentum; quia reſpondetur, capitulum illud Regiæ Curię, editum anno 1511. nil ad rem noſtram pertinere. Nam loquitur de feudis, quorum primæua eorum natura erat, vt ad filios primogenitos pertineret. Hæc ampliauit Rex, vt etiam ad illa admitti poſſent fœminæ primogenitæ. Et non quidem omnes, ſed ſolum filiæ illæ tunc natæ; illis tunc feuda poſſidentibus, quarum in numero dici nō poterat *D. Frācina, cum eo anno 1511. D. Michael dictæ dominæ Francinæ pater, non poſſideret* hoc feudum. *Et admiſſo, quod poſſideret*; non tamen ipſa domina Francina erat tunc uiuens, & ſic in rerum natura: ſicuti capitulū ipſum *requirit*. Ita quoque reſpondetur illi ſecundo *capitulo*, edito anno 1520. quod manifeſte loquitur de fœminis tunc natis. Et mens ipſorum Regum fuit ſolum extendere feudorum ſucceſſiones a maſculis ad fæminas illis temporibus natas: non autem conſtituere nouas primogenituras, & qđ fæminæ naſcituræ poſſent in poſterum ſuccedere: ſicuti exiſtimo ſatis clara eſſe capitulorum uerba.

Non obſtat tertium argumentum; quia reſpondetur, inueſtituram illam conceſſam dominæ Francinæ, fuiſſe ſub illo falſo prætextu cōceſſam, quod feudum eſſet primogenituræ; & quod iure fuerit tranſactum. Nam expoſuerat domina Fancina ſeu dominus Vincentius eius maritus, & procurator; quod tamquam primogenita domini Michaelis, iuſtis atque legitimis *titulis* poſſidebat hoc feudum. Id quod uerum non eſt, cum is titulus tranſactionis, non ſit iuſtus & legitimus, ut infra demonſtrabimus. Quocirca conceſſio, & coniectura
19 † fundata in falſa cauſa, non ualet, nec aliis ſuccedere debentibus præiudicat. Cum priuilegium ex falſa cauſa conceſſum, ſit nullum. ut

ut tradunt gloſsa. Abbas & reliqui in capitu. quia circa. de conſanguin. & affinitat. & reſpondit Decius in conſilio 73. numer. 13. quos ſecutus ſum in conſil.91.num.40.lib.1.vbi retuli alia ſimilia.

Et his conſtat nil obeſſe, quod poſſit princeps concedere, feudum primogenito in præiudiciũ aliorum filiorum: vt ſcribunt Io.le Cirier & Tiraquellus in argumento allegati. Nam illi loquuntur; quando † princeps id facit ex certa ſcientia, & re cognita; vt illi loquuntur. Imò principem
20

21 non poſſe mutare inueſtituram† antiquam, & præiudicare alijs, niſi publica vrgens extet cauſa probauit copioſe, & doctè erudiſſimus Ludouicus Molina lib.1.de Hiſpanorum primogenijs. cap.8.num.30.verſi.ſed quamuis. & num.32. Et ibidem.num.33. ſubiungit, iuſtam hanc cauſam eſſe deducendam, & probandam citatis illis, de quorum præiudicio agitur.

Non obſtat quartum & vltimum argumentũ; quia reſpondetur, præſcriptionem dici non poſſe decurſam, ex quo titulus ille tranſactionis eſt iniuſtus; ſicuti infra demonſtrabimus. Et nulla etiam conſequenter bona fides conſiderari poteſt. Nam bona fides non dicitur adeſſe quan-
22 do † titulus eſt euidenter iniuſtus, & à lege reprobatus: ſicuti eſt ille cauſatus contractu, non obſeruatis ſolennitatibus legis: cum tunc malafides præſumatur.l.1.vbi Bartolus C. de fide inſtru. & iure haſtę fiſcal. lib.10.& poſt alios Franc.Balbus in l.Celſus.numero 96.verſ. iſtam concluſionem & num.108.ff.de vſucap.Ripa in cap.cum eccleſia.num.94.de cauſa poſſeſſionis.& propr. Pariſius in conſil.49.numero 33.lib.1.Craue.in conſil.142.numero 12.& Arius Pinelus in l.2.in 2. parte.numero 37.C.de reſcind.vend. Imo mala-
23 fides † præſumitur, etiam poſt longiſſimi temporis curſum, quando apparet titulum eſſe contra legis diſpoſitionem.Ita Inno.in capi.2.colum.3. verſi.item nota, quod licet, de in integr. reſtit.& ibidem Io.Andreæ.numero ſexto, & Zabarella columna penultima, quæſtio.decimatertia.ſic & Bartolus in l.quemadmodum. columna prima, verſic.nota ex hoc.C.de agricol.& cenſ.libro vndecimo, Baldus in l.ſuper longi. columna tertia. verſic.nunc habes.C.de præſcript.long.tempor. & ibidem Angelus columna tertia. verſic. ſaluo niſi.Abbas in capit.bonæ.il ſecundo, numero vigeſimoprimo. de poſtul. prælato. Calcaneus in conſilio 49.columna quinta, & Ruinus in conſilio quadrageſimoprimo, numero vigeſimonono, libro primo.Quod autem contra iuris diſpoſitionem confecta ſit tranſactio illa, ſtatim dicemus.

Concludo itaque hoc primo in capite, feudũ hoc Encontratæ, dici non poſſe ſuppoſitum primogenituræ.

Secunda eſt dubitatio, quæ diſcutienda proponitur, an ſcilicet tranſactio, & ceſſio illa facta a domina Heliſabeta, iure conſiſtat, vel non? Et reſpondendum eſt, non valere, cum non ſolum facta fuerit a minore vigintiquinque annorum; ſed & à pupilla; cum(vt audio) ipſa domina Heliſabeta, adhuc non exceſſiſset duodecimum annum; & eſset in poſseſſione pro ſua portione, tã bonorum allodialium patris, quàm feudi Encõ-
24 tratæ. Eſt enim certum, ætate minorem † de re a ſe poſseſsa tranſigere non poſse, vt res ipſa ad alium tranſeat, niſi ſolenniter id fiat, & adhibito magiſtratus decreto. Ita gloſ. & reliqui in l. 1. C.ſi aduerſus tranſact. ſic Bartolus & alii in l.nulli.ff.de tranſactio.& plures congeſſi in tract de arbitrarijs iudicum.libro ſecundo, caſu 171.numero 40.& 41. & alios multos recenſet Simõcellus in tract.de decretis. libro ſecundo, titulo ſexto. nu.99.quo loci, numero 102.ſcribit, quod quando minor poſſidens tranſigit, & rem remittit aduerſario, requiritur Prætoris decretum, cum dicatur hæc vera, & propria alienatio; ex ſententia Bartoli, & aliorum in d. l. nulli. & Saliceti in d. l.prima. Ruini in conſilio vndecimo, columna ſecunda, libro quarto. Decij in conſilio 474. columna prima, & in conſilio 564.columna penultima, & aliorũ, quos non refero. Decretum au-
25 tem interponi debet † ab eo Prætore, & magiſtratu, qui eſset iudex competens in lite, ſuper qua tranſigitur: ſicuti docuit Caſtren. in l. cum ij. §.tranſactiones alimentorum.in princ.ff. de tranſact.an autem is, qui hac in tranſactione decretũ interpoſuit, competens iudex cauſæ fuerit, plane ignoro, cum ex facti ſpecie colligere hoc non
26 potuerim. Decreti † autem forma ea eſse debet, vt iudex ipſe competens, diligenter cognita litis ambiguitate; viſiſque pactis, & conditionibus pupillo & minori vtilibus, in ipſa tranſactione adhibitis, pronuntiet, tranſigendum eſse: & ea tranſactione celebrata, a Prætore ſeu iudice ipſo confirmetur. Ita ſcripſi in præcitato tracta. de arbitrarijs iudicum.libro ſecundo, caſu centeſimoſeptuageſimoprimo, numero quadrageſimo ſecundo.Quod probauit, & Simoncellus in dicto tracta.de Decretis.libro ſecundo, titulo ſexto, numero centeſimoquinto. Dixi enim iudicẽ cognoſcere debere litis ambiguitatem: quia alioqui facile fraus fieri poſset pupillo, & minori, confingendo litem & controuerſiam, ubi res eſset clara, & manifeſta pro eo; ſicuti in ſpecie reſponderunt Decius in conſilio trecenteſimoquinquageſimoprimo, numero tertio, & Pariſius in conſilio octuageſimoſexto, numero trigeſimoprimo, libro tertio. qui Caſtrenſem, & alios recenſent, & dixerunt, non eſse cre-
27 dendum † aſsertioni tranſigentium, quod adeſset timor litis, niſi manifeſte de ea appareat, vt euenit in caſu noſtro, in quo non video, quæ iuſta, & probabilis ratio, & cauſa extiterit, vt diceretur, bona tam feudalia, quam allodialia dom. Michaelis, pertinere ad primogenitam tm̃, cũ (ut demonſtrauimus) nulla oĩno primogenitura in eis fuerit cõſtituta, & iõ nullus eſſe poterat timor

probabilis futuræ litis: ut conſiderat Decius in
dic. conſil.35 1.colum. 2. verſi. non obſtat aſſer-
tio.Non etiam fuit cognitum,& declaratum,pa-
cta, & conditiones appoſitas in ea tranſactione
fuiſse vtiles ipſi D.Heliſabetę.Nã nullo interpoſi
to tẽpore,ſed vnico contextu facta eſt tranſactio
& interpoſitum decretum; & non conſtat,quod
ante adhibita ſit aliqua cauſæ cognitio; ſicuti cõ
ſtare debebat,priuſquàm ipſum decretum inter-
28 poneret is iudex; cui non eſt adhibenda † fides
de adhibita cauſa cognitione; ſicuti ex ſententia
Pariſij,Rolandi, & aliorum quamplurium ſcripſi
in præcitato caſu 171. num.23.vbi num.26.poſt
Corneum,Iaſonem,& Rolandũ ſubiunxi,de ad
hibita cauſę cognitione,aliiſq; ſolennitatib.quæ
ſolent,& debent obſeruari in alienatione bono-
rum minoris, eſſe conficiendam ſeparatam ſcri-
pturam.Et idem reſpondit Natta in conſil. 631.
nu.32.Quibus intelligimus,tranſactionem hanc
non ſolum ſolennitatum defectu eſſe nullam:ſed
29 etiam ob † læſionem enormiſſimam,quæ dolum
ex propoſito arguit;& conſequenter tranſactio-
nem annullat.l.actione.l.ſub prætextu. & in l.in-
terpoſitas. C. de tranſactio. & tradit Molina in
lib.4.de Hiſpanorum primogenijs.c.9.nu. 32.&
33.Quo loci nu.36.declarando, quæ enormiſſi-
ma læſio in tranſactione dici debeat, diſtinguit
poſt Corneum in conſ.166.nu.11.lib.1. Decium
in l.cum te nu.1.C.de tranſact. & in conſil. 203.
nu.4.Craue.in conſi.151.nu.26.Gramma.in de-
ciſ.66.num.44 & alios nonnullos;ꝙ ſi habita cõ-
ſideratione ad dubium litis euẽtum,ſeu ad actio
nis valorem, ſolùm in modico exceſſu ultra di-
midiam contingat,locus non eſt reſciſſioni tran
ſactionis:ſi uero læſio eſt ultra dimidiam,in ma-
gno exceſſu; ueluti ſi ultra duplum, uel triplum
iuſti pretij læſio extenditur, uel alias adeo maxi-
ma ſit læſio, ut non ſit ueriſimile hominem ſanæ
mentis,abſque dolo ex propoſito,& machinatio
ne,in eam incurriſse,dicendum eſt tranſactionẽ
illam,uel dolo ex propoſito confectam non ua-
lere:ſicuti uere contingit hoc in caſu,in quo cõ-
ſtat,nullum ꝓbabile fuiſſe dubium litis: cum de
primogenitura nec in feudo,nec in allodialibus
appareat.Et pro tam tenui ſumma mille librarũ.
ceſſit D.Heliſabeta prædictis omnib. bonis, quæ
(ut audio) erant valoris librarum quadraginta
millium. Et in ſpecie alienationis bonorũ mino
30 ris,ꝙ dolus † uerus detegatur ex enormiſſima læ
ſione,reſponderunt Barba.in conſ.42.nu.16.lib.
1.Craue.in conſ.192.nu.3.& Cæpha. in conſil.
62.nu.21.lib.1.& Rola.in cõſ.7.nu. 43.lib.3.quos
ſecutus ſum in cõſ.26.nu.49.lib.1.Enormiſſima
n.læſio infert dolum re ipſa, qui dolo vero,& ex
propoſito æquiparatur. Dec.in conſ.180.col.3.
& 4.& noue in his terminis nr̄is, Petrus Surdus
in conſ.49.nu.39.&40.Dolus ẽt arguitur ex eo,
ꝙ in ea tranſactione non fuit exhibitum,& conſi
deratũ inuẽtarium bonorum ipſius D.Michaelis
patris:ſed ſolummodum dictum; iuxta earum in
uentaria; ſi q̃ erunt in poſse dictorum curatorũ,
&c.In dubio enim poſuerũt prædicti curatores,
an extaret uel non extaret inuentarium: cum ta-
men certum ſit,ꝙ extabat.Etſi non extabat; ipſo
31 rum curatorum dolus arguitur,ex quo † illud cõ
ficere tenebantur,ſicuti ſcribunt Bartolus, & re-
liqui in l.tutor,qui repertorium.ff. de adminiſtr.
tuto.& manifeſte Afflictus in deciſ.13.nu.17.&
deciſ.44.num. 33. Rolandus à Valle in conſ.49.
nu.18.lib.1.& Oſaſcus in deciſ.58.nu.22.Et ex-
primendo, ꝙ uerum non eſt, nempe ignorare, ꝙ
extet inuẽtarium,eſt committere uerum dolum,
32 † qui ex mendacio oritur. l. ſi quis affirmauerit.
in prin.& l.ꝙ ſi creditor.ff.de dolo. Et dolus ve-
rus dr̄ commiſſus,quando aliquid factum fuit,ꝙ
fieri non debuit:atq; ita conſiſtit in faciendo, vt
in ſpecie noue reſpondit Marchabr. in conſi.51.
nu.93.Eſt ergo commiſſus hic dolus verus, ex-
primendo mendacium; nempe ignorantiam in-
uentarij.

33 Præterea eſt hic aduertendum, ꝙ † tranſactio,
hæc fuit facta ſuper teſtõ D.Michaelis patris; nõ
inſpectis nec conſideratis ipſius teſti verbis:& ꝓ
pterea tranſactio nulla eſt.l.de his.ff. de tranſact.
& poſt alios latiſſime reſpondit Rolan.à Valle in
conſi.13.lib.1.qui nu.27.ſcribit,nec quidem ſuf
ficere iuratam renuntiationem,& nu.37.ſubiun-
git,nil etiam prodeſſe clauſulam renuntiationis
omni legum auxilio.Non etiam ſufficit clauſula,
ex certa ſcientia.Rui.in conſ.107.nu.4.lib.1.Nõ
ẽt *ſufficit ſcientia* in genere,late Bero. in conſil.
177.nu.6.& 7.lib.1.& nu.17. *ſubiungit, nec etiã*
cum iuramento *poſſe diſpoſitioni illius* legis re-
nuntiari.

His abunde demonſtrauimus, prædictam trã-
ſactionem eſſe nullam:ſupereſt nũc, vt *diluamus*
atq; confutemus ea,quæ pro ipſius tranſ*actionis*
validitate afferuntur.

Primò adducitur,quod tranſactio hæc fuit ce
34 lebrata † conſenſu & auctoritate affinium,& ſan
guine coniunctorum ipſi dominę Heliſabetæ;&
adhibito decreto magiſtratus: & propterea inde
inſurgit præſumptio;quod adhibita fuerit cauſæ
cognitio,& omnia ſolenniter acta; vt tradit Bar-
tolus in l.frater a fratre,numero quinquageſimo
primo.ff.de condic. indebiti; & in ſpecie aliena-
tionis bonorum minoris,reſponderunt Alba in
conſilio ſecundo,numero decimo.Natta in con
ſilio centeſimoſexageſimoſecundo, numero vi-
geſimoſecundo, alios recenſet, & ſequitur Si-
moncellus in tract.de decretis,libro primo,titu.
1.num.59.

Reſpondetur,præſumptionem cedere verita-
35 ti,& contrarium † poſſe probari,ſicuti in ſpecie
affirmarunt glo.Baldus & Alex.in l.tranſactionẽ
C.de tranſact.Simoncellus in dicto titu. 1.num.
59.verſ.contra quam. Et illis accedunt Corneus
conſilio centeſimovigeſimoquarto, numero 5.
libro tertio.Decius in conſilio 351.nu.6. Pariſ.
in conſilio 85.num.32. verſ.nec etiam.lib.tertio
Natta

Natta in conſ.162.nu.22.Idem quoq; reſpondit Ceph.in conſ.142.nu.53.lib.1.Idem dicimus de decreto Prętoris,cuius pſumptio ceſſat,quando apparet formam, & ſolennitatem non fuiſse ſeruatam,vt reſpondit Riminal.iun.in conſ.5.num. 162.verſ.nunc accedo.

Secundò obijcitur iurm̄, quo tranſactio ipſa
36 fuit firmata;ꝙ quidē obligat ēt† minores, auth. ſacramenta puberū. C.ſi aduerſus vend. & dicit ſupplere auctoritatem,& decretum iudicis,& curatoris:ſicuti communem eſse opinionem teſtatur *Simoncellus* in tract.de decretis.lib.3.titu.8.

*Reſpon*detur primò,iurm̄ illud præſtitum nō *fuiſse* à D.Heliſabeta,ſed ab eius tutorib. tātùm qui ſoli tranſigerunt,non autem cum interuentu ipſius D.Heliſabetæ,& ob id non obligauit ipſā
37 D.Heliſabetam,cum †iuramentum vinculum ſit perſonale,ca.veritatis. de iureiur.& ibidē Abbas & reliqui, & omnes in *l.ſi* quis maior.C. de tranſact.ibi Parpalea nu.94.& Cagnol.nu. 142.Tiraquel.in l.ſi vnquam,in præfat.nu.17.& 18.C.de reuo.don.& Didac.in c.quamuis,in 1.parte.§.5. nu.6.de pact.in 6.

Reſpondetur ſecundò,ꝙ etſi ipſamet D.Heliſabeta interueniſset in ipſa tranſactione, & eam iurō *firmaſset*,attn̄ nō obligaſse ipſam D.Heliſabetā,ex quo erat adhuc pupilla,ſicuti in eo trāſactionis inſtrō affirmauit ipſamet d.Frācina.Pupil
38 lus †.n.iurō nō obligat,vt probat tex.d. auth.ſacramēta puberum.C.ſi aduerſus vend. & ibidem Corn.nu.8.Igneus nu. 16.& reliqui omnes.
39 *Reſpondetur tertiò,iurm̄* † *non firmare tranſa*ctionē, *vel alium contractum, in quo adſit* læſio enormiſſima;quemadmodū *infra* in ſecunda reſponſione ſubſequentis obiectionis, auctoritate *multorum*,demonſtrabimus.

Tertiò obijcitur,ꝙ D.Heliſabeta iā effecta ętate maior anno 1559. in contractu matrimoniali acceptis lib.4500.a D.Vincētio Fagondo fratre vterino,ac marito d.D.Francinæ,expreſſe approbauit,& ratificauit tranſactionē pdictā. Et accedit ēt conſenſus,& iurm̄ D.Petri Forteſæ,mariti futuri d.D.Heliſabetæ. Ex quo ſequitur nō licere nunc ipſi D.Heliſabetæ tranſactioni contradicere,eamq; impugnare.l.ſi quis maior.C.de tran
40 ſactio.& ibidē ſcribentes oēs. Habet.n.† tranſactio vim rei iudicatæ,vt poſt alios reſpondit Craueta in conſ.685.nu.17.& conſ.715.nu.29.

Reſpondetur primò,ratificationē illā nil operari,ex quo D.Heliſabeta non habuit verā,& pfectā ſcientiā dictæ tranſactionis,& eius qualitatū
41 ſicuti requiritur vt valeat† ratificatio, vt reſpōderunt Bald.in conſ.329.col.vlt.Bald.in conſ.176. col.2.quos ſecutus eſt Craue.in cōſ.197.in fi.qui dixit,eū probare debere ſcientiā ratificantis,qui in ea ſe fundat.Idem affirmarunt Ruin. in conſi. 48.nu.12.lib.1.& Pariſ.in conſ.47.nu.97.li.1.Et his accedit Natta in conſ.162.nu.32. qui in ſpecie ratificationis factæ alienationis a minore rn̄dit,ꝙ factus maior non dr̄ curſu tpis ratificaſſe alienationem,qn̄ dubitauit,an illa alienatio eſſet valida,vel non:& dixit, non ſufficere hoc in caſu
42 habitā fuiſſe notitiā † in genere alienationis,niſi ēt ipſius alienationis tenor in cunctis ſuis partib. innotuerit,quia tunc vt dubitans haberi pōt. Et ad rem optime reſpondit Corn.in conſ. 207.nu. 8.lib.1.ꝙ licet minor,qui alienauit immobilia,effectus ſit maior,& tpis curſu videatur ratificaſse alienationē illā:attamen ſi non habuit notitiā;ꝙ decretum non interuenit:&ita credidit,non poſſe eam impugnare,non dr̄ ratificaſſe,quia (dixit Corneus) qui credit non poſſe recuſare,non cenſetur velle habere.arg.l.is,qui putat,cum duab.ſequentib.ff.de acqu.hæred.& ideo (ſubiūxit Cor
43 neus) vt habeatur conſenſus,& †ratificatio,debet interuenire notitia defectus alienationis,ꝙ,ſ. nō valuerit. Et Corneū in ſpecie ſecutus eſt Oſaſc. in deciſ.179.nu. 13. In caſu noſtro clarum eſt,ꝙ D.Heliſabeta notitiam,& cognitionem non habuit prædictæ tranſactionis, ſeu eius qualitatis, cum in eo contractu matrimoniali non fuerit exhibita:ſed ſolum habita ad eam relatio. Nec ab eo tempore factæ tranſactionis citra veriſimiliter potuit ipſa Do.Heliſabeta habere perfectam ſcientiam, & cognitionē dictæ tranſactionis; ex quo ſemper fuit ſub cuſtodia,& adminiſtratione D.Vincentij fratris vterini,ac d.D.Francinæ mariti;qui non ſolum bona,ſed & iura, rationes, & inſtrumenta veriſimiliter celarunt d.D.Heliſabetæ,ſicuti enormiſſima ipſa læſio doli coniecturā *facit*,vt in *ſpecie* reſpondit Socin.iun.in d. cōſi. 144.nu.33.lib.1

Reſpondetur ſecundo,ratificationē illam eſſe *inualidam*,vt pote factam contemplatione,& cā illius contractus matrimonialis, & renūtiationis ac ceſſionis in eo factis. Qui quidem contractus cum ſit inualidus ob læſionē enormē, imo enormiſſimam;ita etiam inualida eſt prędicta ratifica
44 tio.Quod aūt † læſio enormiſſima inualidā reddat tranſactionē,& renuntiationē ēt iurō firmatam à muliere q̄ tenui accepta ſumma, renuntiauit prī patruo,fratri,vel ſorori,bona patris, & ſimilia maximi valoris; docuit omnium primus Ancharanus in repet.capit.canonum ſtatuta.columna 86.uer.Quærit tamen,de conſtitut.qui dixit,ſe reſpondiſſe Senis,quod neptis,quæ renuntiauerat,ad commodum patrui, bonis paternis, & maternis, dote recepta; & ipſam renuntiationem iuramento firmauerat; nihilominus ob læſionem enormiſſimam;cum ualor bonorum excederet quadruplum dotis ſummam (ſicuti audio excedere noſtro in caſu) potuit contrauenire,atque ita abſolutione à iuramento petita, reſcindi facere ipſam renuntiationem. Et uerè ſic ſemper reſpondit Ancharanus, vt in conſilio trigeſimooctauo,columna ſecunda, in conſilio octuageſimoſecundo.in fine, in conſi.180.in conſilio 340.& in conſilio 376. Et illum ſecuti ſunt infiniti, prope congeſti a Marzario, in conſilio 29.columna antepenulti.penulti.& ulti. Et illis

noue accedunt Cęphalus in conſ.34.nu.20.& in conſ.142.lib.1.Decianus in conſ.39.nu. 149.lib. 2.Oſaſcus in deciſ.179.nu.6.& Sylua.in conſil. 13.nu.7.& Hier.Gabriel in conſ.127.nu.26.ver. vel qualitate,& in conſ.156.nu.26.in fine. Et in ſpecie ſororis ſic bonis paternis renuntiantis,ad fauorem ſororis ætate maioris,reſpondit Socin. iun.in conſ.144.nu.24.cum ſubſequentibus.lib. 1. Et hæc quidem opinio Ancharani & ſequacium in foro,& iudicijs ſeruari ſolet.Ita ſanè aliquando decidit Rota Romana, ſicuti teſtantur Caſſiodorus in deciſ.1.num.4. verſi. & ideo Rota.in titul.de emptio. Gomeſ.in regula cancellariæ,de non tollendo iure quæſito. quæſtio. 15. verſ.& concluſerunt Domini. & Staphilæus in tract.de commiſſionibus & literis iuſtitiæ.in verbo.Et primò ſciendum eſt. Ita & conſilium Neapolitanum,vt Afflictus in deciſ.322.nume. 8. & Gramma.in deciſ.101.num.53.&num.104.& in fine teſtantur.Ita etiam ſeruari in Gallia,affirmãt Rupellanus in Enchiridio.iuris ſcripti Galliæ, in cap.filia minor.verſi.poſtea verò quam.& Rebuffus in commentarijs ad conſtitutiones Regias Galliæ tomo primo in prohem.gloſſa. 5.num.5. verſi.inſuper non ſeruant Galli. Ita demum obſeruari in Regno Hiſpanię,teſtatur Didac.in lib. 2.varia.reſol.c.4.nu.5.

Quarto obiicitur tacita illa ratificatio facta a prædicta domina Heliſabeta,quæ petiit,& conſecuta eſt pluries,& multos annos reditus dictarum librarum 4500. Quæ ſane redituum, & fructuum perceptio ratificationem tacitã inducit; Ita in ſpecie reſponderunt Aretinus in conſilio 128.num.6.Alexander in conſi.117. num.2.lib. 5.Decius in conſi.122.num.5.& Bellonus in cõſil.18.num.17.quos ſecutus ſum in tract.de recuperanda poſſeſſione,remedio decimoquinto.nu. 119.& 120.

Reſpondetur primò, fructus & reditus illos fuiſſe perceptos,& receptos a dom.Petro Forteſa marito dictæ dom.Heliſabetæ, ex quo eis dotis nomine fuerunt aſſignati, & ideo factum ipſius dom.Petri non potuit nocere dictæ dominę
45 Heliſabetę, quæ conſtante matrimonio † non dicitur domina rerum dotalium. l. doce ancillam. C.de rei vend.Ita dicimus, quod ob negligentiã mariti non currit præſcriptio contra mulierem, quę conſtante matrimonio agere non poteſt.Ita in ſpecie reſpondit Socinus iunior in conſi.144. num.60.lib.1.

Reſpondetur ſecundò,quòd etiamſi concedimus receptionem,& perceptionem dictorum redituum factam fuiſse ab ipſamet domina Heliſabeta:attamen non ex eo dicitur ratificata tranſactio;quia (vt diximus ſupra) non habebat domina Heliſabeta,plenam,& perfectam ſcientiam,&
46 cognitionem dictæ † tranſactionis. Etſi in ratificatione expreſſa eſt omninò neceſſaria prædicta ſcientia,& cognitio, multo magis requiritur in ratificatione tacita.

Quintò & vltimò obijcitur,quod cum D.Heliſabeta effecta ſit maior 25. annorum,paſſa eſt
47 præterire † quinquennium,quod conceditur minori ad recuperandam rem alienatam, ſicuti ſancitum eſt in l.vlti.C. ſi maior factus aliena.ratam habu. lib. 5. Illa enim conſtitutione reditur validus contractus nullus, omiſſione decreti,elapſo quinquennio poſt maiorem ætatem: quippe qđ minor effectus maior, nulla facta contradictione intra illud tempus quinquennij,ratum habuiſſe dicatur alienationem in minori ætate factam. Et ratihabitio illa tollit omnem defectum, omneſque nullitates alienationis:cum alienatio habeatur perinde ac ſi in ea maiori ætate facta fuiſſet. Ita ſcripſi in commentariis de recuperanda poſſeſſione, remedio decimoquinto,nume. 148. quo loci huius opinionis recenſui Corneum in conſilio 36.numero 22.lib. 2. Pariſium in conſilio 49.numero 58.lib.1. & Gratum in conſil. 47. in fin.lib.1.Et illis accedunt Hieronym. Gabriel in conſi.13.num.22.& Cęphalus in conſi.51.numero 45.& in conſil.315.nume.25.qui teſtatur, hanc eſſe communem opinionem.Idem ſcripſerunt Simõcellus in tract.de decretis.lib.3. tit.9. nu.25.& nouiſſime Franc. de Caldas Luſitanus, in commentariis ad l.ſi curatorem. C.de in integrum reſtit.min.in verbo.Infra legitimum tẽpus, nu.23.verſ.ſolum igitur.

Reſpondetur primò,quod etſi concedimus,d. l.vlt.locum habere in omni nullitate, non tamen
48 tollit defectum † iuſtæ cãę alienationis;q̃ ſane iuſta cauſa differt à ſolẽnitatib.q̃ requiruñt in alienatione bonorum minoris.Duo.n.hæc ſunt ſeparata;ſolennitas,& iuſta cauſa:ſicuti ſenſit Alciat. in tract.de præſumpt.reg.3.præſump.10.num.3. ver.& vltra;dum explicat l.in minorum. C. de pđ dijs min.Conſtitutio itaque d.l.vlt.tollit nullitates prouenientes à defectu ſolẽnitatum:non autem à defectu iuſtæ cauſæ. Ita tradunt Iacobus de Arena,Cynus,& Albericus in d.l.vlt. Bald.in conſi.45.quandoque,lib.2.Pariſ.in conſi.49.nu. 10.libro 1.Natta in conſi.162.num.34. & in cõſil.295.num.1.verſi.præterea.Rolandus in conſi. 72.num.17.lib.4. Riminal.iunior. in conſil.247. num.18.Marchabr.in conſilio 51.numero 75.Io. Petrus Surdus in conſ.49.nu.29.& egregie Craue.in conſ.889.num.1.qui argumento à fortiori ducto probat.Eandem opinionem ego ipſe probaui in conſ.29.nu.48. Etſi in tract. de recuperã. poſſ.in remed. decimoquinto.nu.143.ſcripſi,hãc ratihabitionẽ curſu quinquennij à lege p̃ſumptã tollere,& ſanare oẽs defectus ẽt ꝓueniẽtes, ab ĩiuſta cã alienãdi,nẽpe,q̃ ęs alienũ ñ vrgeret. Verũ nõ ẽ,ꝙ tm̃ meæ tribuat auctoritati, qn ĩ iudicãdo liceat ſapiẽtiſſ.iudicib.à cõi Doct. opinione recedere.Cũ itaq;nr̃o in caſu defecerit manifeſte iuſta cã;nẽpe quia tãtenui sũma accepta renũtiauit bonis maximi valoris ſub falſo p̃textu primogenituræ,q̃ nulla extabat nec extat, ſequiť dicẽdũ,ratihabitionẽ nõ ſuſtuliſſe hunc defectũ.

Re-

Reſpondetur ſecundò, d.l.vlt.non habere lo-
cum,quando alienatio, bonorum minoris facta
49 fuit † dolo vero:ſicuti ſcripſi in d. remedio deci-
moquinto.num.132.& in dicto conſi.29.nu.48.
poſt Pariſium in conſi.49.num.18.lib.1.& idem
reſponderunt Curtius iun.in conſi.50.num.7.&
8.& alij,quos infra referam, dum a fortiori ſcri-
pſerunt,d.l.vlt.non habere locum, etiam quādo
dolus præſumptus commiſſus eſt. Porrò noſtro
in caſu commiſſum fuiſſe dolum verum,manife
ſtè conſtat. Nam expreſſum fuit mendacium in
illa tranſactione;ſcilicet, illud feudum Encon-
tratæ,nec nō reliqua bona allodialia D. Micha-
elis iure primogenituræ pertinuiſſe ad dictam
dom.Francinam:Cum tamen falſum hoc eſſe ſu
prà demonſtrauimus. Conſtat itaque de dolo,
50 cum mendacium ſine † dolo non detur.l.ſi quis
affirmauerit,in princ.& l. quod ſi creditor. ff. de
dolo,& l.falſus.§.ſi quis.ff.de furtis.Et dolus ve-
rus dicitur commiſſus, quando aliquid factum
51 fuit, quod fieri non debuit·atque ita † conſiſtit
in faciendo, vt in ſpecie reſpondit Marchabru-
nus in conſi.51.num. 93. Eſt ergo noſtro in ca-
ſu commiſſus verus dolus,exprimendo quod ve
rum non erat.Præterea,dolus verus demonſtra-
tur ex eo,quod (vt ſupra demonſtrauimus) in ea
tranſactione læſa fuit enormiter,immo enormiſ
ſime prædicta do.Heliſabeta : atque ita dolus di-
citur re ipſa, & ex propoſito commiſſus. Ita in
ſpecie reſpondit nouiſſime Petrus Surdus in cō
ſilio 49.num.39.& num.40.poſt Barba.in conſi.
42.num.16.lib.1.Craue.in conſi.192.nume.3.&
Cæphalum in conſi.62.nu.21.lib.1.Et his acce-
dit in ſpecie magis Socin. iunior in conſi. 144.
num.33.lib. 1. qui reſpondit, euidentem dolum
ſororis probari ex eo, quod cum ipſa eſſet ætate
maior,& adminiſtrauerit negotia, & bona pater
na;curauerit deinde,vt ſoror minor, accepta te-
nui quadam ſumma, renuntiaret bonis ipſis pa-
ternis.Immo non defuerunt,qui ſcripſerunt,d.l.
vltim. C.ſi maior factus,&c. locum non habere,
52 quando dolus tantummodo præſumptus † fuit
commiſſus.Ita ſane Baldus in conſi.45. Quando
que.lib.2.Roman.in conſi.54.num.3.verſi. con-
trarium.Barba.in conſi.42.col.7.uerſi.facit etiā.
lib.1.& in conſi.70.col.3.lib.3.Rui.in conſi.170.
num.29.lib.1.Curt.iun.in conſi.50.num. 6. & 7.
Natta in conſi.162.num.34.verſic.demum, & in
conſi.295.num.3.Rolandus in conſi.72.nu.7.&
num.12.lib.4.Riminal.iun. in conſi. 247.nu.63.
lib.2.Hier.Gabriel·in conſi.19.num.18. Marza-
rius in conſi.19.num.3. Marcha. in conſi. 51.nu.
130.& nu.132.Ioan.Petrus Surdus in conſi.49.
num.37.num.41.& nu.46.& Simon.de Prætis in
conſi.3.num.22.& in conſi.139.nu.9. Et his con
ſtat hanc eſſe communem Doctorum opinionē;
& ſi ego ipſe ab ea diſſenſerim in Tract. de recu-
peranda poſſeſſione in remedio decimoquinto,
num.179.& num.180.poſt Pariſium in conſi.49.
lib.1.& accedunt Cæpha.in conſi.51.nu.31.Tho
bias Nonius in conſi.45.num.12. Hier. Gabriel
conſi.146.num.10.& 13. Simoncellus in Tract.
de decreto.lib.3.tit.9.num.34.& Borgninus Ca
ualcanus in Tract.de tutore,& curatore.nu.146.
Verùm non eſt, quod in caſu noſtro contenda-
mus de harum opinionum veritate,cum maniſe
ſtè ſatis conſtet de dolo vero.

Reſpondetur tertiò, duo extitiſſe vitia in hac
tranſactione,hoc eſt nullitatis,& læſionis, quē-
admodum demonſtrauimus ſuprà, ex quo ſequi
tur dicendum;quod etſi diſpoſitione d.l.vlt. ſu-
blatum eſt vitium nullitatis; non tamen extin-
53 ctum dicitur illud † læſionis.Ita ex ſententia Bal
di in l.1.C.ſi maior factus.& Pantaleon Cremē.
in l.2.num.98.C.de reſcind.vend.ſcripſi in con-
ſilio 29.num.49.& in Tract. de recuperanda poſ
ſeſſione,remedio decimoquinto.num.184. Qui
bus accedunt Pariſius in conſi.49.num.64.lib.1.
Marchabrunus in conſi.51.nu.89.& Ioā. Petrus
Surdus in conſi.49.nu.45.

Reſpondetur quartò,& vltimò, diſpoſitionē
54 d.l.vlt.locum habere,quando maior factus † ha-
buit ſcientiam,& notitiam alienationis cum om
nibus ſuis qualitatibus,& ſciuit illam eſſe inuali-
dam:ſecus verò ſi ignorauit.Ita in ſpecie reſpon-
dit Corneus in conſi.207.nume.8.lib. 3. Ruinus
in conſi.63.num.23.lib.1. Socinus iun. in conſi.
59.num.5.lib.1.Natta in conſi.162.num.33.li.1.
Rolan.in conſi.72.numer.20.lib.4.& Surdus in
conſi.49.num. 32. Et huius ſentētiæ ea eſt ratio,
quia curſus ille temporis inducit tacitam quan-
dam ratificationem,quæ quidem cadere non po
55 teſt † in ignorantem,vt ſcribunt Bal.in l. obſerua
re.§.vlt.q.3.ff.de offic.proconſ. & legati , & in l.
mater.in 4.opp.C.de rei vend.& in ſpecie ſcripſi
in d.Tract.de recuperanda poſſeſſ. remedio de-
56 cimoquinto.num.137.Immo nec † dubitans ra-
tificare dicitur,vt in terminis reſpondit Natta in
d.conſi.162.num.32.qui ſubiungit, non ſuffice-
re hoc in caſu habitam fuiſſe notitiam in genere
venditionis factæ, niſi etiam tenor venditionis
innotuerit in cunctis eius partibus,quia tunc,vt
dubitans haberi poteſt. In caſu noſtro clarū eſt,
dom.Heliſabetam ſciuiſſe quidem tranſactionē
factam, ex quo in eo contractu matrimoniali
fuit enuntiata: attamen ignorauit eſſe nullam,
vel ſaltem dubitauit.Nam validam eſſe exiſtima
uit, ex quo celebrata fuit auctoritate magiſtra-
tus,& tutorum. Et ideo ipſa do. Heliſabeta effe-
cta maior non contradixit,& vt nullam non im-
pugnauit.Ex quo ſequitur,dici non poſſe,quod
eam ratificauerit.Ita in ſpecie reſpōdit Corn. in
d.conſi.207.num.8.lib.1. Cum dixit,quod licèt
minor alienans notitiam habuerit ipſius aliena-
tionis:attamen ſi non habuit notitiā,quod decre
tum non interuenit, & ita credidit non poſſe eā
impugnare,non dicitur ratificaſſe : quia (inquit
57 Corneus) qui credit † non poſſe recuſare,non
cenſetur uelle habere, arg.l.is qui putat. cū dua-
bus ſequentibus.ff.de acquiren.hæredit. Et ideò
(ſubiun-

(ſubiungit Corneus) vt habeatur tacitus cõſenſus,& tacita ratificatio, debet interuenire notitia defectus venditionis, quòd ſcilicet non voluerit. Et Corneum in ſpecie eſt ſecutus Oſaſcus in deciſ. 179. num. 13.

Concludo itaque pro do. Heliſabeta eſſe pronuntiandum, vt annullata prima illa tranſactione, reſciſſaque ſecunda renuntiatione, iuriumq; ceſſione, ſit ei reſtituenda petitam bonorum portio, vnà cum fructibus, ex eis a domin. Francina perceptis.

Quod attinet ad illam dubitationem, an ex teſtamento do. Michaelis Mengens patris dom. Heliſabetæ colligi poſſit fideicommiſſum ad commodum filiorum ipſius do. Heliſabetæ, an ſcilicet quemadmodum dom. Io. Hieronymus filius ipſius teſtatoris ab eoque inſtitutus, grauatus fuit reſtituere filijs ſuis, ſi aliquos ſuſcepiſſet; & ſi ſine liberis deceſſiſſet, fuit grauatus reſtituere ipſi dom. Heliſabetæ, & alijs ſororibus, an inquam pari modo ipſa dom. Heliſabeta fuerit grauata reſtituere filijs ſuis: ita quod cenſeatur inductum a teſtatore fideicommiſſum perpetuum? Et dicendum eſt; grauatam non fuiſſe: atque ita fideicommiſſum nõ eſſe ſucceſſiuum, & perpetuum. Nã teſtator ita dixit, & diſpoſuit. Et ſi ille (ideſt Io. Hierony.) decedet in ætate, qua poſſit teſtari & ſine filijs legitimis, & naturalibus; quod eo caſu ille poſſit teſtari, & codicillari ad omnes eius voluntates de ſua legitima, & credito, quod habebit in bonis meis, ratione dotis matris ſuæ dũtaxat. Vel caſu, quo ille moreretur abſque eo, quod poſſet teſtamentum facere; exiſtens in pupillari ætate, illi ſubſtituo, & mihi hæredes inſtituo omnes filias meas nuptas, & innuptas, quæ illi tunc ſuperuixerint, videlicet in ſtirpes, hoc eſt æquis portionibus, & filios, & filias deſcendẽtes ex eis, & qualibet earũ vſq; in infinitum. &c. His enim verbis teſtator ſolummodo vocauit filias, & earum deſcendentes per vulgarem, non autem per fideicommiſſum, hoc eſt vocauit eas actiuè, non autem paſſiuè. Voluit enim, quod decedente Ioan. Heronymo ſine filijs, ſuccederent filiæ ipſæ teſtatoris ſuperſtites, & eis tunc non exiſtentibus, ſuccederent filij ipſarum filiarum. Et ita voluit, fæminas vel earum deſcendentes, ſuccedere debere ſibi ipſi teſtatori, ſeu ipſi Ioan. Hieronymo: quę ſubſtitutio, & vocatio dicitur actiua. Non autem voluit, quod poſtquam ſucceſſiſſent filiæ ipſæ, & vna earum moreretur relictis filijs, quod eis reſtituere teneretur; quæ vocatio diceretur paſſiua. Non equidem teſtator grauauit filias ſuas, vt caſu quo ſucceſſiſſent, qđ tenerentur, & ipſæ reſtituere filijs ſuis, ſi quos reliquiſſent. Ita ex ſententia Ruini in conſi. 92. numero 7. lib. 2. Ripæ in l. hæredes mei. §. cum ita. num. 9. ff. ad Trebell. & aliorum reſpondi in conſilio 85. nu. 62. lib. 1. vbi alijs rationibus ibidem comprobaui. Et conferunt ad caſus noſtri declarationem ea, quæ ſcripſi in d. conſi. 85. num. 99. Eandem ſententiam comprobaui in conſi. 376 num. 7. lib. 4. vbi retuli in ſpecie Torniellum in repe. l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 77. ff. de libe. & poſthu. Et alia plura in diſcurſu dicti conſi. 376. ſcripſi, quæ ad rem hanc pertinent. Concludo itaque non eſse inductum aliquod fideicommiſſum; vt ſcilicet dom. Heliſabeta teneatur reſtituere filijs ſuis:

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio ſoluto per mortem mariti, nullam pecuniam deberi vxori ſuperſtiti propter dotis reſtitutionem dilatam, quando verum ſit.*

2 *Vſura eſt, promittere decem annua donec ſoluatur ſors, tam in contractibus quam in teſtamentis.*

3 *Marito moram paſſo ob dotem non ſolutam, vſurę debẽtur, tanquam intereſſe.*

4 *Alimentorum cauſa fauorabilis.*

5 *Vſura eſt etiam, quicquid ex legato vel pacto annuatim debetur, donec ſors ſoluatur.*

6 *Legatum annuum factum vxori, donec dotem non repetat, tanquam vſuram continens, non valere.*

Et teneri vxorem computare in ſortem id quod recepit, numero 7

8 *Vſuram committi in mutuo vero, vel palliato.*

9 *Recipere vltra ſortem, licere a ſponte dante.*

10 *Legatum vſusfructus, factum vxori donec dotem non petat iure ciuili validum eſſe.*

Non tamen iure Canonico, nu. 11

12 *Legatum vt dicatur vſurarium an in pœnam morę hęredis relictum eſſe debeat, nu. 13*

14 *Copulatiuæ ad veritatem, neceſſe eſt verificari vtrumque.*

15 *Obſeruantia contra ius diuinum, & canonicum non admittenda.*

Vt autem approbata, in foro contentioſo, a crimine, & pęna excuſat. nu 16

17 *Legato ab hęrede non ſoluto, pęnam poſſe recipi, abſque vſuraria prauitate.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXL.

MARITVS teſtamento vxori ſuæ legauit in hanc formam: Itẽ prædictus d. Ioſeph. legauit dominæ Calidoniæ vxori ſuæ, donec vixerit, & in viduitate ſteterit, lectum, & honorem ipſius teſtatoris ſeruauerit, & dotem ſuam nõ repetierit, quam dixit eſſe librarum ſex mille, habitationẽ in eius domo ſita &c. & vlterius libras ſexcentum ſingulo anno, pro eius dominæ Calidoniæ vſufructu, & alimentis, dandas per hęredes inſtitutos, ex bonis, & hæreditate ipſius teſtatoris, & vltra prædicta etiam legauit, & legat prædictæ dominæ Calidoniæ eius vxori, totam illam quãtitatem lignorum, exiſtentium in vna camera poſita in dicta domo, correſpõdente ad viridarium,

darium,& ſextaria viginti quinque vini, ex vino poſito in canepa domus habitationis, prædicti domini Teſtatoris,& ſextaria triginta frumenti, pro vna vice tantum, & totam illam quantitatẽ bonorum mobilium, & ſuppellectilium, ex bonis mobilibus,& ſuppellectilibus ipſius d. Teſtatoris,quæ fuerint neceſſaria,pro vſu,& comoditate prædictæ dominæ Calidoniæ per ipſam vſu fructuandorum,toto tempore eius dominæ Calidoniæ vitæ,& ipſa ſtante in viduitate, vt ſupra, & prout ſupra. Et de prædictis omnibus ſic, vt ſupra legatis,dictæ dominæ Calidoniæ eius vxori,prædictus d.Ioſeph,mihi notario prædicto, & infraſcripto,vti publicæ perſonæ ſtipulando, & recipiendo,nomine,& vice,& ad beneficium,& vtilitatem,prædictæ dominæ Calidoniæ, titulo & nomine donationis irreuocabilis inter viuos & quę reuocari non poſſit,nec infringi, nec ipſius penitere, propter aliquam ingratitudinem, iniuriam vel offenſam,renuntiando l.ſi vnquã & l.fi.C.de reuocan.dona.& item legi ſan.C. de donationibus, datum, & donationem fecit, & facit,& hoc durante vita prædictæ dominæ Calidoniæ, & donec ipſa ſteterit in viduitate, & lectum & honorem,per mortem ipſius d. Teſtatoris ſeruauerit, & cuſtodiuerit, & dotem ſuam nõ repetierit,qui vſusfructus incipiat,& incipere habeat,& debeat,in prædictam dominam Calidoniam ſtatim poſt mortem ipſius d.Teſtatoris.

Legatum annuum de quo ſupra,continet vſurariam prauitatem,& illud omne, quod fuit hactenus ſolutum, in ſortem crediti dotalis veniat compenſandum, & quod ſupereſt reſtituẽdum, vt probatur ex infradicendis.

Primò quia illud in iure certum eſt,ſoluto ma
1 trimonio † per mortem mariti prædecedentis, vxori ſuperſtiti,propter dilatam dotis reſtitutionem,nullam pecuniam,nullavè alimenta, deberi,nec pro primo anno, quando mulier habet vnde ſe alat,nec pro ſequentibus, quibus ſi voluiſſet potuiſſet vidua ſuam dotem exigere, vt tradunt poſt.glo.Dyn.Bart. Ang.& cæteri ſcribentes,in l.Diuortio in prin.ff.ſol.matr. & in l. vnica. §.exacti.C.de rei vxo.actio.ergò.neque legatum prædictum,pro alimentis indebitis,pręſtandum erit,ita in terminis arguit Alex.conſi.27.in prin. in quarto.

Secundò pro iſta parte facit,nam ſicuti in cõ
2 tractibus eſset † vſura,ſi promitterem decem annua,donec ſoluam ſortem l.lecta.ff.ſi cert.pet.ita etiam in teſtamentis;nam & in eis prohibetur teſtator,dilationi ſolutionis quantitatis dotis, adijcere vſuram,per dinumerationem menſium, vel annorum,vt tradit Bart. in l. cum ſtipulanti.ff.de verb.obl.& in l.3.in fi.ff.de ann. leg.

Tertio facit ad idem,Doctrina Bar.in l.in Inſulam.§.vſuras.ff.ſolut. matr. vbi ait,quod ſi dos
3 marito † promiſsa non ſoluatur, ei moram paſſo debentur vſuræ,tanquam intereſse,quia ſuſtinet onera matrimonij,vt in c. ſalubriter de vſur. ſed mulieri moram paſsæ,in reſtituenda ei dote, ſol.matr.non debetur intereſse, quia propriè eſſet vſura, ſecũdum Io. Andr.poſt Inn.& Hoſt.in dicto c.ſalubriter.

Quartò facit,nam demus caſum, quod hæredes viri promittant vxori viduæ decem pro centenario, ſiue certam quantitatem annuatim ei ſoluere,donec vidua dotem ſuam non exegerit, pro eius alimentis vel intereſse, iſtud proculdubio vſura erit,vt per Anchar.conſi.150.num.40. & ſeq. poſt Ioan. Andr.quem refert, ergo idem pariter dicemus, ſi defunctus eo modo diſpoſuerit,& vxori reliquerit, cum militet par ratio uſurarum prohibitarum, ſicuti in ſpecie tradit Bar.in d.l.3.§.fin.ff.de ann.lega. & ita argumentatur Paul.de Caſtro conſi.101.in prin.verſi.nam ſicut,in 1.volu.quod præcipue verum eſt, in noſtris terminis, vbi legatum fuit factum uxori librarum 600.donec vidua dotem non repetierit, pro eius vſufructu,& alimentis, cum nec vſufructus nec alimenta ei debeantur,ſoluto matrimo
4 nio,quamuis enim cauſa † alimentorum ſit fauorabilis,tamen nulla cauſa eſt adeo pia,& fauorabilis,ex qua poſſit de pecunia plus deberi, quàm ſit debitũ principale,c.ſuper eo.de uſur. & quicquid ex legato uel pacto annuatim debetur, pro temporis interuallo,donec ſors repetatur vſura
5 † eſt,ſecundum Bartol.in locis allegatis,& tradit Anchar.in d.conſi.150.num.6.& ita contingit in propoſito,ubi dos, eſt de libris ſex mille, & donec repetantur, legatæ ſunt libræ ſexcentum in rationem decem pro centenario quolibet anno,
6 Et iſtam partem, quod legatum † annuum factũ per maritum vxori,donec vidua dotem non repetierit,ſeu donec dos ei reſtituatur,pro eius vſufructu,& alimentis,non valeat,veluti vſuram cõtinens, ex eo,quia quantitas appoſita eſt per dinumerationem annorum, cum ſingulo anno ſit facienda ſolutio,tenuerunt Anchar.in dictis cõſilijs 93.& 150.num.4.& ſequenti. Alexã. conſi. 27.in quarto, vbi ſub num.4. verſi. præſuppoſito ergo,uidetur ponere caſum noſtrum,& poſtea ſequentibus numeris iſtud latè comprobat, iurib. rationibus, & auctoritatibus,ubi omnino uideatur;idem uoluit Alex.conſi.74. num. 13.& ſeq. in 5. vbi ait hanc eſſe communem opinionem, quam etiam tenuerunt Caſtr.conſi. 101. ad finẽ in primo,ſed clarius Soci.in conſi.56.in 3.volu. vbi proprie reſpondit in caſu, quo maritus vxori legauit certam quantitatem annuam,donec vidua erit,& dotem ſuam non exegerit,quod non valeat legatum,ſed ſit vſura, vt per totum conſi. quod videatur: Hanc etiam opinionem tenuit Lupus in c.per veſtras in 6.notab.numer. 8. fol. mihi 396.de donat.inter virum,& vxor.ubi vult
7 ꝙ quicquid vxor † receperit,teneatur computare in ſortem.Plot.conſi.37.num.8.& 9.Cagnol. in l.curabit.num. 14.C.de act.empt.Ripa in l.nemo poteſt.num.22.ff.de leg. 1. Pont.de aliment. c.15.num.4.& 5.Ferettus conſi.247. Didac. uar. reſolut.

reſolut.lib.3.cap.1.in fine, vbi etiam alios citat; Ex quibus patet, iſtam opinionem fore communiter a Doctoribus approbatam; Quibus ita ſe habentibus cum extent deciſiones in terminis, non eſſet opus elaborare vlterius, in remouendis his, quæ per multum Reuerendum dominũ meum, fuerunt in oppoſitum cõſiderata, ad quæ non ignoro ei facile fuiſse reſpondere, licet pro ſua modeſtia, vt Aduerſariæ aliqua in parte ſatisfaceret, ea mihi propoſuerit diluenda; Sed ne ea ita dubia relinquam, dico in primis non obſtare, ꝙ non uideatur hoc relictum vſuram contine-
8 re, quæ † committitur in mutuo vero vel palliato, iuxta illud: mutuum date nihil inde ſperantes, Bero.conſi.168.num.16.in primo, & alibi ſępe, quod mutuum hic non apparet ideo, ſi quidem reſpondetur, ꝙ contraria procedunt in contractibus, ſed nos verſamur in legato, in quo proculdubio comittitur vſura, quando legatur creditori aliquid annuũ, donec ſoluatur ſors. vt per Alex.& alios ſupra relatos, & eſt textus, in legato ita vſuram committi in d.l.3.§.fi. ff. de ann. leg. Secundò reſpondetur ſatis ad vſuram fore mutuum verum, vel palliatum, non inſpecto titulo, ſub quo contrahitur vel relinquitur; & in ſpecie noſtra poſteaquam ceſſit dies, quo poteſt vxor ſuam dotem repetere ſi velit, vbicunq; eius differat exactionem, cenſetur eam quantitatem hæredi ſub vſuris mutuo dare, ita in terminis reſpondet Didac.lib.3.uaria.reſolut.cap.1.num.9. Non obſtat ſecundò, quòd etiam vltra ſortem
9 † licite recipiatur a ſponte dante, *Didac.in reg.* peccatum num.4.in ſecunda parte, quod ita hic uidetur contingere, ubi maritus uxori *liberaliter* & benigne, ſponte legat, & donat, & ſic uxor ex uoluntate legantis licite recipit, ex quo & pœna licite poteſt ab hęrede recipi, ob non ſolutum ab eo legatum; Nam ad iſtud motiuum, quod fuit modernorum Pariſienſium in Tracta. de uſur.q. 73.nume.483.vti refert Didac. in loco proxime relato, reſpondetur, quod ratio iſta tũc obtinet, cum ſimplex pęna, & ſemel comittenda, a teſtatore iniungitur, Bar.vero in d.l.3.§.ult. Ancharan. Ale.Soci.& alij, qui contrariam partem quæ cõmunis eſt, tuentur, loquuntur in caſu quo apponitur per dinumerationem annorum, ſeu temporis, ob dilatam legati ſolutionem, quæ uſura eſt, ſic Didac.in d.c.1.nume.9. Non obſtat tertio, qđ
10 legatum † uſusfructus factum uxori donec dotem non repetierit, de iure ualidum ſit, ut in authen.hoc locum C. ſi ſecundo nupſer. mul. Pic. in repet.l.titia.§.titia.q.42. quia non videtur hoc caſu legatum factum pro uſufructu dotis; Pro quo facit, quia ſi promitto decem pro uſuris donec ſoluero, ualet legatum, ſed ſi promitto centum ſimpliciter, & decem donec ea ſoluero, non eſt uſura, ut per Soc.in l.2.ff.de his quæ pœnę nomine. Nam reſp.vt per Didac. vbi ſupra primo, quod licet de iure ciuili legatum vſusfructus valeat, donec mulier Dotem nõ repetat, tamen de
11 iure † Canonico non ſuſtinetur, quia vſura eſt, d. l.3.§.vlt.de ann. lega. cenſetur enim legatum factum per teſtatorem vxori, in recompenſationẽ interuſurij ab hæredibus interim percipiendi de dote, vt ſenſit Bero.conſi.29. in ſecundo.

Secundò reſpõdetur, ꝙ contraria vera eſſent, vbicunque non eſſet in facultate creditoris ſeu vxoris, exigere ſortem ſiue dotem, vt per Cagn. in d.l.curabit nume.14. Didac.ubi ſupra num.9.
12 Non obſtat quarto, quod ad hoc ut legatum † ſit vſura, neceſſe ſit, vt illud ſit relictum in pęnã moræ hæredis, non ſoluentis, pro tempore quo nõ ſoluerit, iuxta diſtinctionem quam ponit Cagn. in d.l.curabit, num.11.in 1.& 3.caſu, quod non euenit in propoſito, vbi relictum eſt legatum mulieri, donec dotem non repetierit, quam poteſt a ſponte dante accipere, nec ideo legatum perdit, Rol.a Val.conſi.74.nume.27. in ſecundo Pic. d. §.Titia cum nuberet, quoniam reſpondetur 1. Cagn.in primo, & tertio caſu, conſiderare duo, vnum vbi relictum eſt expreſſe in cauſam vſurarum, & pro vſuris dotis in cauſam retardatæ ſolutionis dotis per hæredes, & hic non eſt caſus noſter; aliud ubi certum quid annuum fuerit vxori legatum, quamdiu hæres ceſſaſſet in ſolutione dotis, cum tamẽ eſſet in facultate vxoris, dotem ſuam exigere, & hoc continet vſuram; Neque ve-
13 rum eſt, ad hoc ut uſura, † ſit, neceſſe fore, ut ſit relictum in pęnam moræ hæredis non ſoluentis, nec Cagnol.id dicit, ſed ſatis eſt ad comittendã *vſuram in propoſito caſu,* quòd mulier poſſit dotem exigere, *quam tamen differat exigere, vt cõ* ſequatur *annuum legatum, nec poſſit* hæres liberare ſe, & eximere ab onere annui legati ſoluendo dotem, ut conſiderat Cagnol. ibi in ſecun*do* caſu, & Didac.ubi ſupra. Nec releuat, ꝙ vxor *poſ*ſit a ſponte dante dotem recipere, & legat*um* cõſequi ex Pic. & Cagnol.vt ſupra, nam ad hoc ut debeatur legatũ ueluti uſura, ſat eſt ſi poſſit mulier ad dotem agere contra hæredes, ut per Alex. Anchar.Soc.& alios in conſi.præallegatis.

Quintò non obſtat, ꝙ dictum legatum fuerit factum ſub duplici conditione, ſeu modo, donec uidua erit, & dotem ſuam nõ repetierit, Doctores autem ex aduerſo allegati, loquuntur in caſu, quo fuit factum legatum uxori donec dotem non exegerit, vnde ratione uiduitatis, legatum non poteſt dici factum ſub uſuris, Nam reſpondetur dupliciter: primo, quod legatum fuit factum ſub duplici cõditione donec uidua erit, & dotem non repetierit, copulatiuè; ad ueritatẽ
14 autem copulatiuæ, † neceſſe eſt utrumque uerificari, l.ſi hæredi plures.ff. de conditio.& demon. cum vulgaribus, ſi ergo ratione illius partis, donec dotem non repetierit, legatum non ualet, & uſura eſt, non etiam poterit locum habere diſpoſitio pro ea tantũ parte, quæ uiduitatem reſpicit, nam non fuit ſimpliciter legatum factum uxori, donec uidua erit, ſed donec dotem non exegerit, ut interim hæredes dote fruantur, & in recom-

recompenſationem interuſurij, medio tempore de dote ab hæredibus percipiendi, vt dixi,& hæc eſt ratio potiſſima legati: ſecundo reſpondetur, quod in terminis noſtris, legatum factum vxori,donec vidua ſteterit, & dotem ſuam non exegerit,vſuram continere,reſpondit Soc. in d. conſi.56.colu.2.vbi probat teſtatoris mentē fore,vt legatum illud locum habeat tātummodo, donec uxor vidua ſteterit, & tamen vſuram eſſe dixit,de mente Doctorum ita communiter tenentium, ſicuti ipſe atteſtatur,ibidem penultimo loco nō obſtat,ꝙ paſſim per perſonas grauiores reperiantur facta huiuſmodi legata,quæ fuerunt executioni mandata, ideo ab iſta obſeruantia non videtur recedendum,l.minime l. ſi de interpretatione.ff.de leg.quibus addo Bartol. in l. quis ſit fugitius.§.apud Labeonem.ff.de ędil.edicto,Dec.conſi. 170. Quoniam reſpondetur dupliciter,primo non eſſe recedendum,a communi ſententia de qua ſupra; Ad doctrinam vero Bar.reſpondetur, quod licet fiant ab aliquibus huiuſmodi legata, non tamen reputantur licita ſed illicita per ſapientes,quod ſat eſt, ita reſpondit Cagnol.in l.1.nume.77.C.de edend. Secun-
15 do reſpondetur, ꝙ talis † obſeruantia non valet, tanquam contra ius diuinum,& Canonicum,vt dictum eſt ſupra;& ſic excuſat a pęna temporali,vt non poſſit criminaliter procedi,ratione prauitatis vſurariæ, ſed quo ad reſtitutionem ablatorum,& quo ad Deum,non excuſat;ſatis quip-
16 pe eſt,quod cōſuetudo † quantenus ſit probata, ſicuti non eſt,excuſet a crimine,& pęna, in foro contentioſo,vt per Crau.conſi.145.num.12.poſt alios quos refert,& ſequitur Rolan.a Vall.conſi. 75.num.47.in primo Natta conſi.498.num.24. cogendus itaque ad reſtitutionem ablatorum, & ad pœnitentiam peragendam,per Iudicem Eccleſiaſticum.

Vltimo non obſtat quod ex aduerſo conſideta procedant in legato, ſecus in donatione voluntaria procedente ex mera liberalitate donan-
17 tis.ex qua & † pęna iuſtè poteſt recipi ob non ſolutum ab hærede legatum, quę donatio etiam facta in recompenſationem mutui, excuſat recipientem ab vſuraria prauitate, Didac. in regul. peccatum ſecunda parte.num.4.ſi quidem reſpōdetur, primo obiectum procedere, vbicunque nos verſaremur in mera, & pura liberalitate donantis,ſecus cum verſemur in donatione annuæ quantitatis, ſub modo, & conditione ſolutioni adiecta,quamdiu legataria ſiue donataria diſtulerit dotem repetere, quia non cenſetur mera liberalitas,ideo vſura eſt ſecundum.Bart. Alexan. Soc.& alios ſupra citatos, & ad illud quod de pęna dictum eſt,reſpondetur procedere, cū pęna ſimplex,& ſemel committenda a teſtatore iniungitur,quod ſecus eſt in caſu noſtro,vt dixi,& ita reſpondit. Didac.Var.reſol.lib.3.capit.1.poteſt & ſecundo reſponderi, talem donationem non valere ſed vſuram ſapere,cum fiat ab eo, qui eſt debitor ſortis,per ea quæ ſcribunt Caſtren & alii in l.rogaſti.§. ſi tibi.ff.ſi cert.pet. Gem.conſi. 112.& ita prout dixi,iuris eſſe cenſeo,ſaluo.

Franc. Canuc. I. V. D.
Cremonenſis.

SVMMARIVM.

1 *Fœnus & vſura,tam in legato, quàm in alijs contractibus committitur.*

2 *Vſura in legato indirectè, & alijs contractibus mutuo excepto,committitur.*

3 *Vſura in alijs contractibus palliata, in mutuo uera dicitur.*

4 *Vſura quid ſit,& nu.11.16*

5 *Vſura vt committatur,tria debere concurrere.*

6 *Vſura iure pandectarum,quomodo permiſſa, iuriſconſ.reſpōſis,& Imperatorum conſtitutionibus.*

Et quid de iure nouiſſimo nu.7

8 *Vſura iure pontificio penitus prohibita, eamque permiſſam aſſerens, hæreticus habetur.*

9 *Legatum annuum excedens legitimum modum vſurarum, quando neque iure ciuili valeat.*

Et quid eo caſu quo legitimum modum non excedat, collata nimirum ſoluendi facultate in arbitrium hæredis.nu.10. 20.25

12 *Teſtator de re ſua diſponere ad libitum nequit,ſed a lege ſancita debet obſeruare.*

13 *Vſuram in vltima voluntate præſumi, ſola temporum dinumeratio non facit.*

14 *Solutis æternæ memor præſumitur agens in extremis.*

15 *Vſura in legato alternatiuo an poſſit conſiderari.*

17 *Reditum annuum recipere ad vitam, non eſſe vſuram, ex quo capitale non debeat reſtitui, & quomodo id accipiendum.*

18 *Vſura requirit vel mutuum verum, vel fictum.*

19 *Mutuum palliatum, quod dicatur.*

21 *Quantitas ſoluenda pœnæ nomine, ſub temporum dinumeratione,capitali non ſoluto, quando cenſeatur vſuraria.*

22 *Vſura eſt cum pecunia pecuniam parit.*

23 *Vniuerſitas pro pecunia mutuo accepta, vtrum conſtituere poſſit reditum annuum in pecunia.*

24 *Sortem præſtare dum eſt in hæredis facultate, ſoluendo potius annuam penſionem, vſura dicitur.*

26 *Legatum conſequi,in arbitrio legatarij poſito, quando vſuram committat id non exigendo, ſed percipiendo penſionē annuam nu.28.& 29*

Et quæ requiratur exactio nu.30.& 31

27 *Legatum annuum teſtatoris donec ſors ſoluatur, quando dicatur fęneraticium.*

32 *Legatum alimentorum, & vſusfructus, an fœneraticium dici poſſit.*

33 *Datum ſponte a debitore ſortis vtrum vſura ſit.*

34 *Donatio facta in recompenſationem mutui, an excuſet recipientem.*

Et quod vſuraria ſit, & præſumatur facta, vt ſortis exactio retardetur nu.35

Initium

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLI.

CVM de egregia hac facti ſpecie doctè,& acutè admodum reſpõderit præſtantiſſimus do.Franc. Canucius iuriſcon.Cremonenſis,quem diu inter aſſiduos auditores meos(quę eius ſemper fuit humanitas) enumeraui, non erat, quod verba facerem. Omnis namque ſuperuacanea videri poterat mea ipſa opera. Verùm cum rogatus ſim,vt meum omninò interponam iudicium, nõ nulla ad bene eruditi reſponſi comprobationẽ, in medium afferam. Exiſtimo itaque vnà cum excellentiſſ.ipſo do.Canucio conſultore, legatũ hoc annuum a teſtatore factum vxori, donec dotem repetierit,eſſe fœneratitium,& propterea ei non deberi.& quod hactenus conſecuta eſt, imputandum eſſe in ſortem. Porrò vt veritas hæc eluceſcat,præmitto ante omnia primum; fœnus
1 † & vſuram ita in legato committi, ſicuti in contractu mutui,vel quouis alio. Hoc indicat rubrica,& integer titulus.C.de fructibus, & vſuris legatorum;& habetur in l.Titia Sæio.§.1. de lega. 2.& in ſpecie noſtra eſt text.in l.3.§. vlt.ff. de annuis legatis,vbi Bart.& idem in l.2.ff.de his, quæ pęnæ nomine. & ibidem Socinus. num.6.Iaſon in l.1.num.29 C.de ſumma Trinit.& fide catho. & alij,quos infra referam. Et hæc quidem vſura
2 dicitur in legatis committi † indirectè, ſicuti in omnibus contractibus,mutuo excepto, in quo directè committitur. Ita multorum auctoritate declaraui in conſi.109.num. 29.lib.2. Et dicitur
3 vſura † palliata in alijs contractibus, & diſpoſitionibus:in mutuo autem dicitur vera, vt declarat Nauarr.in manuali Confeſſorum.c.17. num. 206.His accedit Barba.in conſi.66.col.2.verſi.ita dicamus.lib. 2. qui in claris his terminis reſpondit,vſuram in mutuo dici regularem:in legato verò irregularem.
4 Præmitto ſecundo,vſuram eſſe † quidquid accedit ſorti ex pacto, vel intentione præcedente. ſic etenim vſuram diffiniunt Innocẽ.Cardinalis, Abbas,& Ioan. de Anna. in cap.1. de vſuris.Anchar.in cap.peccatum.col.2.de reg. iuris in 6.Salicetus in rubric.C.de vſuris.in fine, & Syluester Prierius in ſumma,in verbo,vſura. il 1. numer. 1. Qui ſubiungit; quod tria debent concurrere, vt
5 dicatur † committi vſura propriè, & formaliter; primò mutuum; ſecundò, lucrum principaliter intentum,tertiò pactum. Quando verò(inquit Syluester)ceſſat pactum; & adſunt illa duo tantum,nempe mutuum,& lucrum principaliter intentum,eſt vſura mentalis. Quando verò non eſt mutuum expreſſum,vel tacitum,nullo modo eſt vſura.Ita quoque(ait Syluester) cum deficit intentio lucri,& pactum,nõ eſt vſura. Quando verè deficit intentio,ſed adeſt pactum,non eſt vſura mentalis,quò ad Deum: ſed formalis quò ad iudicium eccleſię.Quando verò deficit pactum, ſed non intentio,non eſt formalis; ſed mentalis. Hæc Syluester.Ita quoque ſcribit Nauarr.in manuali confeſſorum cap.17.num. 208.uſuram realem dici, quando concurrit voluntas cum effectu,atque ita opere ſecuto.Mentalem verò, quã do ſola voluntas lucrandi,adeſt in creditore.

Præmitto tertiò, vſuram certo modo permiſſam eſſe iure ciuili. Iure enim Pandectarum, iuriſconſultorum reſponſis permiſſa fuit vſura. l. lecta. ff. ſi certum peta. & l.placuit. in fine. ff. de
6 vſuris. Et hoc quidem dummodo † legitimum modum non excederet.l.3.§.vl.ff. de annuis legatis,& l.nihil.uerſi.quod in ſingulos.ff.de nautico fœnore.Ita pariter iure ciuili,Imperatorum conſtitutionibus conceſſa fuit vſura,non excedens legitimum quendam modum.l.eos.C. de vſuris. & tradit Iaſon in l.1.num. 28. C. de ſumma Trinit.& fide cathol. Iure uerò nouiſſimo,Iuſtiniani Conſtitutionibus magna eſt dubitatio, an permiſſa,uel prohibita ſit uſura? Et recepta eſt ma-
7 gis opinio † eo iure non permitti, ſed ad certum uſque modũ tolerari,ob bonum publicum. Huius ſententiæ permultos recenſet auctores nouiſſimè Ioan.Baptiſta Lupus in l. curabit.§.3.numero 36.C.de actio.empt.Demum iure pontifi-
8 cio,† quod omninò ſpectandum eſt, omnis penitus uſura prohibetur.Extat enim Concilium Lateranenſe,ſub Leone decimo editum, Seſſione decima,quo declaratum fuit illud Euangelij Lucæ cap.6.*Mutuum date,nihil inde ſperantes; eſſe præceptum,non autem conſilium.* Et ideo aſſerere,aliquo modo iure diuino, & ſic pontificio, uſuram eſſe permiſſam, eſſet omninò hæreticũ, vt tradunt Alphonſus de Caſtro in libro *aduerſus hæreſes*.cap.ult.& alij relati a Io.*Baptiſta* Lupo in d.§.3.nu.33.in fine.

His ſic pręmiſſis, diſtinguo nunc aliquot caſus,ut facilius tota hæc diſputatio, & Doctores de ea ſubobſcurè,& perplexè loquentes, explicẽtur atque intelligantur.

Primus eſt, quando teſtator legauit, ex ſuis bonis quantitatem,ut putà mille, & uoluit eſſe in facultate hæredis illam ad ſui libitum præſtare:interim tamẽ eum grauauit ſoluere legatario
9 quotannis, aliquid excedens † legitimum modum uſurarum, ut puta decem pro ſingulo centenario.ſicuti contigit in caſu, de quo reſponderunt Aretin.in conſi. 151. & Barba. in conſi.66. lib.2.ubi legata fuerat annua penſio,ad octo pro ſingulis centum. Hoc ſanè caſu, legatum ipſum quatenus excedit ipſum legitimum modum,eatenus non ualet, iure ciuili inſpecto. l. 3.§.ult.ff. de annuis lega.Et multo magis inſpecto iure põtificio, quo (ut diximus) omnis omninò uſura prohibetur. Et hunc caſum in ſpecie probarũt. Doctores,quos in ſubſequenti caſu referam.Hic tamen caſus ex eo ad rem noſtram non pertinet,

quod

quod in hoc conſideratur data facultas hæredi præſtandi legatum ad ſui libitum. Nos uerò loquimur, quando eſt in facultate legatarij, petere, & conſequi legatum ut ſuo loco dicemus.

Secundus eſt caſus, quando teſtator, ut ſupra, legauit ex ſuis bonis quantitatem, ut puta mille,
10 & uoluit eſſe in facultate † hæredis illam præſtare: interim tamen eum grauauit ſoluere legatario aliquid quotannis, non excedens legitimum alias modum uſurarum, ut puta quinque pro ſingulo centenario. Hoc ſanè caſu tres ſunt Doctorum opiniones.

Prima fuit eorũ, qui ſcripſerunt, legatariũ iure capere poſſe illa quinq; annis ſingulis, donec hæres differt præſtare illa mille. Ita ſanè affirmarunt Caſtren. in rub. ff. de his, quæ pęnæ nomine in fine, & in l. 1. num. 14. C. de ſumma Trinit. & fide Cathol. & in conſi. 101. Quantum ad tempus. li. 1. Roman. in conſi. 510. nume. 15. Socinus in l. 2. num. 7. ff. de his, quæ pęnæ nom. Alciatus libr. 5. Paradoxo. cap. ult. Moderni Pariſien. in Trac. de uſuris. num. 482. Cagnolus in l. curabit. num. 14. uerſicu. quando uero. C. de act. empti. Ripa in l. nemo poteſt. num. 23. ff. de leg. 1. & apertius Didacus Couarr. lib. 3. uaria. reſolut. ca. 1. in fi. dum conſiderat moderatam penſionem, ſentit diuerſum eſſe, quando penſio excederet legitimum modum. Idem manifeſtius ſcripſit Ioan. Baptiſta Lupus in d. l. curabit. §. 4. nu. 73. Et ij quidem moti ſunt multis rationibus, & argumentis, quæ non alia ratione referam, & confutabo, quam ut diſputationis noſtræ ueritas planior reddatur.
11 Primò, eo argumento uſus eſt Caſtrenſis, ꝙ † uſura illa dicitur, quę prouenit pacto creditoris, qui lucri cupiditate ita pactus eſt, ſicuti diximus ſuprà in præmiſſis. Atqui hoc in caſu, nullum interceſſit factum creditoris: nullaque eius cupiditas, ſed ſolius teſtatoris, qui pro libito ſuæ uoluntatis diſponere poteſt de re ſua: Et ſicuti potuit nõ relinquere hæredi: ita potuit eum grauare, arg. l. uideamus. §. pen. & l. in actionibus. ff. de in litem
12 iura. Verùm reſpondetur, † teſtatorem non poſſe ad ſui libitum diſponere de re ſua: ſed debet obſeruare a lege ſancita. l. nemo poteſt. de leg. 1. Et manifeſtè probat tex. d. l. 3. §. ult. ff. de annuis legatis, ubi non ualet legatum annuum, excedens legitimum modum uſurarum, ſi ergo ſola teſtatoris uoluntas conſideraretur, ut potè, quod ei eſſet liberum de re ſua diſponere, ualeret etiam legatum illud annuum, excedens legitimum modum uſurarum.

Præterea reſpondetur, quod immo hoc in caſu non deficit legatarij cupiditas, capiendi reditum, & non ſortem principalem, cum non appareat eam petijſſe: ſicuti dicemus infra in tertia opinione huius caſus.

Secundò motus eſt Romanus in d. conſilio 510. num. 5. ea ratione, quod ſola dinumeratio
13 † temporum, in ultima uoluntate non facit uſuram præſumi; ob illam notabilem præſumptionem, qua dicere ſolemus, non præſumi teſtatorẽ de morte cogitantem, uelle efficere, ut legatarius uſuram committat, atq; delinquat: cum in extre
14 mis † agens, præſumatur memor ſalutis æternæ. l. vlt. C. ad l. Iuliam repet. Cæterùm reſpondetur, fieri poſſe, quod bona ſit mens, & animus teſtatoris, qui credidit vſuram non committi: & ideò peccaſſe non dicitur, etſi ita legauit: ſed lex illa eſt, quæ huiuſmodi legata prohibet: atque ita nõ tam pendet a teſtatoris voluntate, quàm a legis diſpoſitione, & voluntate hæredis, & legatarij, qui mortuo teſtatore videntur inuicem conſentire; vnus de non exigendo legatum: alter de ſoluenda penſione: atque ita fænerandi animum detegunt.

Tertiò adductus eſt Roman. textu. d. l. 3. §. vlt. ff. de annuis legatis; ubi duo caſus diuerſi ponũtur. Vnus eſt, quando legatum excedit legitimũ modum vſurarum. Hoc caſu legatum non valet; vt ſuperiore caſu diximus. Alter eſt, quando legatum non excedit legitimum modum vſurarũ. Et hoc quidem caſu, qui noſtro conuenit, valet. Reſpondetur, Vlpianum illo in loco præſupponere, vſuram eſse tam illam modicam, quàm illã magnam: ſed modicam illã eſſe iure permiſſam; quemadmodum diximus ſupra in tertio præmiſſo. Porrò cum hodie iure Pontificio conſtet omnem vſuram, etſi tenuem eſſe prohibitam; ſumi non poteſt argumentum, ex d. l. 3. §. vlt. qui hodie iure ipſo Pontificio impediente, ſublatus dicitur. Tertiò Aretinus in conſi. 51. col. 1. verſ. & per hanc rationem, & eius nomine ſuppreſſo Ripa in d. l. nemo poteſt. numer. 23. in fine. de leg. 1. Moder. Pariſien. in Tract. de vſuris. nume. 48[illegible] & Didacus lib. 3. uaria. reſolut. c. 1. in fine, ſic argumentari voluerunt. Hoc legatum eſt alternatiuũ: Cum data ſit optio heredi, ſoluendi quantitatem legatam, vel annuam penſionem: atque ita legatarius non poterit petere ſortem, ex quo electio eſt heredis ſoluere vnum, vel aliud. Ergo non eſt vſura; ſecundum Baldum in l. 1. num. 38. C. de
15 his, quæ pęnę nom. qui dixit, in legato † alternatiuo vſuram conſiderari non poſſe. Verùm reſpõdetur traditionem illam Baldi, ad rem noſtram non pertinere: quia in caſu Baldi teſtator legauit centum, vel decem annua. Et ob id æquè principaliter legata ſunt illa decem, ac illa centum, nõ autem illa decem dicuntur vt quædam acceſſio, ſicuti egregiè declarando Baldum, reſpondit Socin. ſen. in conſi. 41. num. 8. & 9. lib. 4. Et ita teſtator dedit facultatem hæredi ſoluendi annuam penſionem, qua electa, dicitur extinctum legatũ illud quantitatis centum ſemel tantum: ſed in caſu noſtro præſupponitur, quod ſors, & ſic capitale permaneat: ſed quod interim quo præſtetur annua ipſa penſio, ſoluatur. Petere itaque poteſt in caſu Baldi legatarius illa centum, ſed recuſante hærede; ſolam ipſam penſionem, extincto illo primo legato, capiet legatarius. In caſu noſtro petita, & ſæpius conſecuta penſione, perdurat ad-

huc ſors ipſa principalis. Quartò Aretinus in
d. conſi. 151. col. 1. verſ. in contrarium. &c. ſic vo
16 luit argumentari. Vſura † eſt lucrum ex mutuo
factum; debitum, vel exactum accedens ſorti, vel
intentioni præſtantis. Ita Io. Andreæ in cap. pec
catum. de regu. iuris in 6. & diximus ſupra in ſe-
cundo præmiſſo. Atqui hoc in caſu dici non po-
teſt, quod fiat acceſſio ad ſortem, quia ſors non
debetur, ita quod a debitore poſſit exigi, licet
debitor eam ſoluendo liberari poſſit ab annua
præſtatione. Ergo nullo modo vſura dici poteſt.
Reſpondetur; ſortem ipſam principalem ſic le-
gatam exigi non poſſe, recuſante hærede debito-
re; a quo dum differt petere legatarius, dicitur
conſentire, vt annua pēſio ſit acceſſio ſortis prin
cipalis, atq; ita vſura. Eſt enim neceſſaria aliqua
legatarij ſieque creditoris petitio, vt declaret, ſe
non conſentire præſtationi penſionis. Nec hic
conſideranda eſt perſona hæredis debitoris, vt
malè dicebat Ripa in d. l. nemo poteſt. num. 23.
verſic. mihi tamen placet. ſed conſiderari debet
perſona legatarij creditoris.

Quintò adduxit Aret. in d. conſi. 151. nume. 1.
verſi. confirmatur iſta concluſio; reſponſum Ol-
17 dradi in conſi. 7. qui reſpondit, † vſuram non eſ-
ſe, pro reditu annuo ad vitam aliquid prꝑſtare; ex
quo capitale non debet reſtitui. Et Oldradum ſe
cuti ſunt Ancha. in capitu. peccati venia. q. 14. de
reg. iuris. Et ſimile recenſet Aretinus præcitato
in loco num. 2. ex Lapo in cap. Salubriter. de vſu
ris, & Rodulpho in Tract. de vſuris in vltimo du
bio principali; cum ſcripſerunt, vſuram nō com-
mitti, quando pro pecunia mutuo data Ciuitati,
recipitur annua penſio; ex quo non eſt in facul-
tate ipſius creditoris exigere ſortem ipſam prin-
cipalem. Ita ergo & hoc in caſu, non dicitur vſu-
ra, cum non ſit in poteſtate legatarij, conſequi le
gatū; ex quo data eſt optio hęredi, ſoluendi vnū,
vel aliud. Verùm reſpondetur ſecundum ipſum-
met Aretinum in d. conſi. 151. col. pen. verſic. &
ideo Laurentius; ab Oldrado, & Lappo diſſenti-
re ipſum Laurentium Rodulphum.

Præterea reſpondetur, id poſſe procedere, qn̄
creditor vſus fuiſſet aliqua diligentia, ut conſe-
queretur ſortem: alioqui ea non petita, dicitur
conſentire annuæ præſtationi, quæ uſura eſt.

Vltimò mouetur Didacus in d. lib. 3. varia. re-
ſolut. cap. 1. in fine ea ratione; quod hoc in caſu,
conſiderari non poteſt aliqua ratio mutui veri
vel ficti. Ergo non committitur vſura, quæ (vt
18 diximus ſupra in præmiſſis) requirit, quod † ad-
ſit mutuum verum, uel fictum. Cæterùm reſpon-
detur; quod immo hìc adeſt mutuum fictum,
cum legatarius poſſit rem legatam petere, & ta-
cendo differt, & penſionem exigit, videtur mu-
tuo dare hæredi, vt annuam illam penſionem
percipiat. Ita conſiderat ipſemet Didacus in d. c.
1. nu. 9. uerſi. & ſanè dicti. Et idem ſenſit Nauarr.
in manuali Confeſſorum. cap. 17. num. 206. verſ.
dixi, uerum. &c. dum declarat, quid ſit mutuum
19 verum, & quid palliatum, inquit, palliatum † di-
ci. vt ſi quis rem valoris decem, vendit pro duo-
decim, conceſſa temporis dilatione ad ſoluen-
dum, videtur (ait Nauarrus) mutuare pretium, &
illud plus quod recepturus eſt, pro vſuris accipe-
re. Ita etiam ad rem noſtram magis reſpondit
Barb. in conſi. 66. lib. 2. de quo intra.

Secunda fuit opinio eorum, qui abſolutè di-
20 xerunt, † quod immo hoc in caſu committitur
vſura. Ita ſanè Aretinus in d. conſi. 151. colum. 2.
verſi. ſed tamen his non obſtantibus, & de eadē-
met facti ſpecie interrogatus idem reſpōdit Bar-
bat. in conſi. 66. lib. 2. Idem ſcripſerunt Crottus
in l. nemo poteſt. col. 2. de leg. 1. Iaſon in l. 1. num.
59. C. de ſumma Trinit. & fide Cathol. & in l. 1.
col. 2. C. de his, quæ pœnæ nomine. & Cagnolu.
in l. curabit. num. 14. uerſic. quando uerò tertio.
C. de actio. empt. qui dixit, hanc eſſe commune
opinionem, quod verum non eſſe ex dinumera-
tione Doctorum ſatis conſtat. Eandem opinio-
nem probauit Rota Romana, teſte Putheo in de-
ciſi. 106. lib. 1

Primò ſic argumentantur: vbicumque man-
21 datur ſolui † quantitas, etiam nomine pęnæ ſub
temporum dinumeratione, ſi non ſoluatur capi-
tale, cenſetur vſura. Bar. in l. qui ſine. ff de negot.
geſtis, & in l. cum ſtipulatus ſim. ff. de verb. oblig.
Baldus in l. cum allegas. in fine. C. de vſuris, &
Ancha. in conſi. 93. nu. 3. Atqui hoc in caſu man
datur ſolui quantitas ſingulis annis nomine pę-
næ, ſi ſors non ſoluatur. Ergo eſt vſura.

Verùm reſpondetur, primò, quod argumentū
procedit, *quando pęnæ adiectio continet quan*
titatem exceſſiuā: ſecus vero ſi moderatam. Ita
declarat Roma. in d. conſi. 510. num. 13. verſi. *aut*
non continet.

Reſpondetur ſecundò, Bart. & alios *ſupra* alle
gatos loqui, quando debitor ipſe is *eſt*, qui ſe
obligat ſoluere quantitatem, ſi ſortem non ſol-
uet: ſed in caſu noſtro mandatum cenſetur fa-
ctum a teſtatore: atque ita nulla eſt hic conuen-
tio, inter hęredem, & legatarium.

Secundò motus eſt Aretinus ea ratione: cum
22 pecunia † pecuniam parit, vſura eſt. cap. plerique
14. q. 4. & cap. ſicut ij. 47. diſtinct. Atqui hoc in
caſu, ob illam quantitatem legatam, alia quanti-
tas annuatim ſoluitur. Ergo vſura committi dici
tur. Quare ſcripſerunt Lignanus, & Rodulphus
23 ab Aretino allegati, uniuerſitatem † non poſſe
pro pecunia mutuo accepta, conſtituere reditū
annuum in pecunia. Cæterùm reſponderi po-
teſt, quod ſufficit ad cauſandum vſurā, quod ob
quantitatem præſtetur annuatim quantitas: ſed
etiam requiritur mens, & uoluntas committen-
di ipſam vſuram, vt dixi ſupra in præludijs, quæ
uoluntas hic videtur deficere. Nec repugnat il-
la Lignani, & Rodulphi traditio, quia loquūtur
eo in caſu, in quo ſubditi illi mutuantes commu
nitati, coactè id faciunt, ſicuti Rodulphum intel
ligit, & declarat Socinus, in d. l. 2. numero 8. ff.

de

de his, quæ pęnæ nomine; quæ quidem coactio
non adeſt hoc in caſu.
Tertiò adductus eſt Aretinus in d.conſi.151.
col.vlt.verſi.confirmatur iſta concluſio; quod cũ
24 ſit in facultate † hæredis præſtare ſortem, & ſic
capitale, & ſe liberare ab ea ſortis præſtatione; &
id non facit, ſed potius vult ſoluere annuam pen
ſionem, dicitur committi vſura. Ita Lauren. Ro-
dulphus in Tracta. de vſuris, in ſecunda parte. q.
18. nu. 58. Reſpondetur, Rodulphum referre re-
ſpõſum Lignani, & Laurentij de Pinu, qui loquũ
tur, quando eſt in facultate donatarij, de quo ip-
ſi diſſerunt, & ſic creditoris, repetere, & cõſequi
ſortem, & eam non exigit: ſed vult potius recipe
re annuam penſionem, ſed hic non eſt in faculta
te legatarij, exigere ſortem legatam: cũ data fue-
rit optio ipſi hæredi præſtandi ſortem, vel an-
nuam penſionem.
25 Tertia † eſt opinio, qua diſtinguendo, poſsũt
conciliari duæ iſtæ præcedentes contrariæ opi-
niones. ſic itaque diſtinguo: Aut legatarius inter
pellauit hæredem debitorem, & fecit quod po-
tuit, vt is præſtaret ſortem, & hæres ſemper recu
ſauit. Hoc caſu legatarius recipiendo penſionem
annuam, non dicitur committere vſuram, ex quo
hæres debitor elegit potius præſtare penſionẽ,
quam ſortem, atq; ita nil pōt imputari legatario,
cuius conſenſus, abeſt ſine quo (vt diximus ſup.
in ſecundo præmiſso) uſura cauſari non pōt. Hoc
in caſu recte procedit opinio illa prima, Caſtren
ſis ſcilicet, & ſequacium. Aut legatarius non in-
terpellauit hæredem, nec quãtum potuit effecit,
vt hæres præſtaret ſortem: ſed tacite conſenſit, ei
ſoluenti annuam penſionem. Hoc caſu dr̃ com-
mitti vſura; ex quo concurrit uoluntas, & inten-
tio ipſius legatarij creditoris, una cum præſtatio
ne annuæ quantitatis pro ipſa ſorte, & ſic quanti
tate principali: ob quæ uſura cauſari dicit. Hoc
in caſu procedit opinio Aretini, Barbatiæ, & ſe-
quacium. Hanc tertiam opinionem exiſtimo ſa-
tis manifeſtæ probari, ex his, quæ ſcripſerũt Imo
la, & Romanus. in l. diuortio in prin. ff. ſolutò ma
trim. ille. num. 14. iſte. nu. 17. Cùm dixerunt, mu-
lierem non poſse aliquid annuatim percipere cã
dotis ſibi reſtituendæ, ab hæredibus mariti, poſt
annum luctus, ſi eam ſibi reſtitui non petijt, & nõ
fecit quod potuit, vt eam repeteret. Eandem di-
ſtinctionem illo in loco, probauit Iaſ. nu. 18. Et
manifeſtius idem affirmarunt Alex. in conſi. 74.
num. 15. li. 5. & Campegius in Tracta. de dote, in
ſecunda parte. q. 18. nu. 3. Idem reſpondit Crau.
in conſi. 89. nu. 3. uerſi. ſed quia. Et quamquam ij
Doctores, non loquantur in caſu hoc ſecundo,
nempe quando eſt in facultate hæredis, ſicque
debitoris ſoluere ſortem, vel annuam penſionẽ,
ſed loquantur in caſu, de quo ſtatim dicemus,
quando ſcilicet eſt in poteſtate mulieris legata-
riæ, & ſic creditricis petere, & exigere dotem, ſeu
legatum ſortis. attamẽ ratio, qua ij moti ſunt, cõ
cludit & noſtro in caſu; nempe, quod mulier nõ
petendo, ſed tacite recipiendo penſionem, dici-
tur conſentire præſtationi penſionis, atque ita
uſuram uelle committere Debet ergo adhibere
aliquam diligentiam, vt exigat ſortem, quam ſi
ſoluere recuſabit hæres, & debitor, recte, & iuſte
penſionem percipere poterit. Hic etiam caſus no
ſtro non conuenit, ut diximus.
Tertius eſt caſus, quando teſtator legauit ex
ſuis bonis, uel rem à ſe debitam legatario, & vo-
26 luit † eſse in facultate legatarij eam petere, & cõ
ſequi ad ſui libitum, & donec differet petere, ei
præſtaret hęres aliquid annuatim, non excedens
legitimum modum vſurarum, ſecundum iuris.
ciuilis permiſſionem, ſeu tolerantiam. Exempli
gratia, ſi teſtator legauit uxori dotem, quam ab
ea recepit, & donec illa differat dotem ipſam re-
petere, & exigere, legauit annuam penſionẽ, quin
que puta pro ſingulo centenario. Hoc ſane caſu
etiamſi legatum annuæ penſionis non excedit
legitimum modum vſurarum, ſecundum ius Cæ
ſareum, nihilominus non debetur, & ſi mulier
conſequitur, uſuram committit. Cum iure pon-
tificio prohibita ſit omnis uſura, etſi modica. Et
cum fuerit in facultate ipſius mulieris repetere
dotem, non ſolum ex diſpoſitione ipſius teſtato
ris, ſed etiam legis, ut ſcribunt relati ab Alex. in
conſi. 27. num. 2. lib. 4. & in conſi. 74. nu. 12. li. 5.
ſequitur dicendum, quod cum mulier ipſa non
petierit, & omnem diligentiam non adhibuerit,
in dote ipſa repetẽda, non poſſit annuam ipſam
penſionem conſequi. Nam non petendo dotem
reſtitui, conſenſiſse dicitur annuæ præſtationi
penſionis, idque in fraudem uſurarum feciſſe.
Hæc ſententia probatur auctoritate multorum;
ac primum Anchar. in conſil. 150. In quæſtione,
quæ uertitur inter, qui reſpondit, quod ſi ſoluto
matrimonio poſt mortem uiri, hæres promiſit
præſtare annuam penſionem ſingulis annis ipſi
mulieri, donec dos ipſa fuerit integre reſtituta,
illa penſio præſtari non debet, cum promiſſa fue
rit in fraudem uſurarum, ex quo fuit in faculta-
te ipſius mulieris petere, & exigere dotem. Et
quamquam Ancharanus loquatur de conuen-
tione facta inter hæredes mariti, & ipſam mulie-
rem, attamen ratio ab eo conſiderata, locum ha-
bet, & in caſu diſpoſitionis teſtatoris: tum etiam
quia, ut eſt vulgatum, hæres adeundo hæredita-
tem, dicitur quaſi contrahere cum legatarijs, &
ij cum illo. Clarius ſententiam hanc probauit
idem Ancharan. in conſilio nonageſimo tertio.
Verba teſtamenti, qui reſpondit mulierem, cui
maritus teſtator legauit penſionem annuam, pro
uſufructu ſuæ dotis, donec illa dotem petijſſet,
aut exegiſset, non potuiſse penſionem illam tan-
quam fœneratitiam conſequi: cum in eius facul-
tate fuerit petere, & exigere dotem. Et Anchara-
ranum in ſpecie ſecuti ſunt, Alexand. in conſilio
uigeſimoſeptimo, numero nono, libro quarto,
& in conſilio ſeptuageſimo quarto, numero de-
cimoquarto libro quinto. Ruinus in conſilio 25.

numero tertio, & in conſilio quinquageſimo-tertio, numero uigeſimoquarto, libro ſecundo. Campegius in Tractat. de dote in ſecunda parte, queſtion. decimatertia, & idem reſpondit manifeſte Socinus ſenior in conſilio quinquageſimoſexto, numero primo, & ſecundo. ſecutus Ancharanum in dicto conſilio 93. Idem quoque affirmarunt Ioan. Lupus Hiſpa. in capitul. per ueſtras. in ſexto notab. numero octauo, uerſicul. Hinc eſt etiam, quod eſt mihi in pagin. 235. ſecundum nouiſſimam impreſſionem Lugdunenſem. de donat. int. uir. & uxo. Idem reſponderunt Neuiz. in conſi. 74. nu. 3. Soc. iun. in conſi. 131. numero undecimo, libro ſecundo. Crauc. in conſilio 912. num. 9. Plotus in conſilio 37. nume. 8. Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſilio 247. numero decimoquarto, & decimoquinto. Purpur. in l. rogaſti. §. ſi tibi. numero 28. ff. ſi certum peta. Idem ſenſit Didacus in dicto libro tertio. uaria. reſolut. capitul. primo numero nono, uerſicu. & ſanè dicti. &c. dum ſic intelligit Bartol. & alios dicen
27 tes † legatum annuum teſtatoris donec ſors ſoluatur, eſse fœneratitium, intelligit Didacus procedere, quando legatarius poteſt ſtatim petere, & exigere, ſi uelit. Nam dum (ait ille) exactionem differt, eam quantitatem uidetur hæredi ſub uſuris mutuo dare. Comprobatur hæc traditio auctoritate Imolæ, & Romani in d. l. diuortio, in prin. ff. ſoluto matrim. illius nume. decimoquarto, iſtius num. decimoſeptimo, & ibidem Iaſonis numero decimo octauo. Cum dixerunt, quod cum mulier elapſo primo anno luctus, poſſit ad libitum exigere dotem ſuam, etiam ſi maritus teſtatus non eſt, ſi differt eam petere, & exigere, non poteſt illius cauſa cōſequi aliquam annuam penſionem, quia uſura eſt, Et illos ſecuti ſunt Alexand. in conſilio 74. numero octauo, & nono libro quinto. Campegius in Tractat. de dote parte ſecunda. numero 18. Crottus in l. nemo poteſt. columna prima, & alios retuli ſupra in fine præcedentis caſus. Et hæc quidem ſententia
28 multo magis procedit, † quando annua ipſa penſio legata, excedit legitimum modum uſurarum, ſicuti quando legata ſunt octo pro centum, ut in caſu Aret. in dicto conſi. 151. & Barba. in dict. conſi. 66. lib. 2. uel decem, ut in caſu Anchar. in dicto conſi. 93. ſic etiam in caſu noſtro. Nam tūc legatum de iure ciuili ipſo iure non ualet, quatenus excedit ipſum modum uſurarum. d. l. 3. §. ult. In reſiduo etiam non ualet hodie, iure pontificio reprobante omnem omninò uſuram, ſicuti diximus ſupra.

Non obſtant nunc aliqua, quæ aduerſus prædictam ſententiam, obijci poſse uidentur.

Primò adduci poſse uidetur auctoritas eorum, quos recenſet Didacus in d. lib. 3. uaria. reſolut. capitul. 1. num. 9. uerſicu. licet contrariam, dum ſcribit aduerſus ſentētiam ſupra firmatam, ſenſiſse Caſtren. in rub. ff. de his, quæ pœnæ nomine in fine. & in l. 1. colum. penultim. C. de ſumma Trinitat. & fide cathol. Roman. in conſi. 510. numero 13. Alciatum lib. 5. Paradox. cap. ult. Ioan. Gerſonem in libro de contractibus. colum. antepenul. & Moder. Pariſienſem in Tract. de uſuris. numero 483. ij ſane ſcripſerunt, uſuram non committi a creditore, recipiente penſionem annuam, donec ſors ipſa præſtetur.

Verùm reſpondetur, prædictos Doctores nō loqui in ſpecie huius noſtri caſus, quando ſcilicet eſt in facultate creditoris, & ſic legatarij, petere, & exigere ſortem, ſed loquuntur in caſu præcedenti, nempe, quando eſt in poteſtate, & electione hæredis ſicque creditoris, præſtare ſortem, uel penſionem annuam. Differunt namque
29 hi caſus inter ſe. Cùm enim eſt in facultate † legatarij, & ſic creditoris petere, & exigere ſortem, non excuſatur ipſe creditor, & conſequenter iuſte penſionem non percipit, niſi adhibeat omnē diligentiam, etiam in iudicio conueniendo ipſum debitorem, ut præſtet ſortem, & propterea
30 non ſufficeret ſimplex † interpellatio iudicialis, quæ alioqui colluſorie fieri poſset, ſed requiritur, ut faciat omne poſſe, quo exigat ipſam ſortem, quam ſi exigere non poterit, rectè percipiet penſionem ratione moræ, & pro iuſto intereſſe. Cùm uerò eſt in poteſtate debitoris præſtare ſortem, uel penſionem, ſatis erit, ſi creditor eum in-
31 terpellet † extraiudicium coram teſtibus, & is recuſet uelle præſtare ſortem. Nec neceſſarium exiſtimo, ut iudicialiter eum conueniat, cum *nulla ipſi creditori competat actio ad ſortem*, & ſi eū *in ius uocaret, facile ipſe* debitor abſolueretur.

Secundò repugnare hoc noſtro in caſu uidetur, quod teſtator *legauit pro* alimentis, & uſu-
32 fructu. id † quod non dicitur fœneratitium *ſicuti* in ſpecie tradunt Pariſius in capitul. cum *uenerabilis*. colum. nona, de except. & Ludou. *Bolog.* in conſilio 19. ſic relati a Cagnolo in l. curabit. numero 15. C. de action. empti. & apertius Picus in l. Titia. §. Titia. quæſt. 42. ff. de leg. 2. Alciatus in reſp. 8. num. 5. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem.

Reſpondetur, non eſſe conſiderandum quib. uerbis uſus ſit teſtator, ſed ipſe effectus qui inde prouenit. Ita Cagnolus in d. l. curabit. nu. 15. & manifeſtius Anch. in d. conſi. 93. qui in caſu, in quo teſtator legauerat uxori pro uſufructu, donec dotem non petierit, & exegerit, reſpondit, eſſe uſuram, ſi mulier recipiat ipſam penſionem. ſic idem Anch. in conſi. 150. reſpondit eo in caſu, in quo fuerat dictum, quod pro alimentis præſtaretur illa annua penſio. Et Ancharanū in ſpecie ſecutus eſt Ruin. in conſi. 25. nu. 3. lib. 2. Idem reſpondit Socin. iun. in d. conſi. 131. in fi. li. 2. ſic ēt docuit Purpur. in l. rogaſti. §. ſi tibi. numero uigeſimo octauo. ff. ſi certum petat. Nec repugnat illud reſponſum Alciati in dicto reſpon. octauo quia ibi teſtator legauerat bona, non aūt pecuniam, & ex bonis illis uoluit præſtari penſionem annuam, qui caſus a noſtro longe differt. Non ēt

repugnat

repugnat auctoritas Pauli Pichi in d. §. Titia. q. 42. quia reſpondetur, Picum loqui extra terminos noſtros, nempe quando teſtator legauit dotem, & alimenta; nec dixit, donec dotem repetierit, atque ita voluit eam habere alimenta etiam ſi dotem ipſam repetierit.

Tertiò vrgere videtur, vſuram dici non poſſe
33 illam, quæ a debitore † ſortis, ſponte datur: vt ſcribit Didacus in cap. peccatum, in initio, regula prima, in fine. Atqui hæres iſte ſponte præſtitit penſionem: Ergo non eſt vſura. Ita in ſpecie arguit Moder. Pariſien. in Tract. de vſuris. num. 483. Cæterùm reſpondetur ex eiuſdemmet Didaci ſententia præcitato in loco, non cenſeri vſuram, quando conſtat debitorem animo omnino libero aliquid vltra ſortem dediſſe: alioqui in dubio præſumitur coactè dediſſe. Cõſtare ergo debet de animo libero: ſicuti cõſtat, quando creditor vſus eſt diligentia, vt ſortem conſequeretur; & debitor vel noluit, vel non potuit eam præſtare: ſed expreſſe eſt proteſtatus, quod ſua ipſa ſpõtè, & liberè volebat præſtare annuã penſionem. Qui ſanè caſus hic non euenit.

Quartò obſtare videtur quod noſtro in caſu teſtator legauerit ſub duplici conditione, ſeu modo, nempè, donec vidua erit, & dotem non repetierit. Legatum itaque cenſetur factum ratione, & cauſa viduitatis. Non ergo reſpectu dotis, atq; ita non videtur legatum fæneratitium.

Reſpondetur præter duas reſponſiones a do. Canucio conſultore conſideratas, prædicta verba *donec vidua erit*; reſpicere eundem effectum repetendi dotem. Nam ſi ſecundo nupſiſſet, dotem ẽt repetijſſet; vt eam ſecundo viro daret. Voluit ergo duobus caſibus prouidere teſtator, primò ſi mulier dum vidua permanſiſſet, non repetijſſet dotem. Secundò, ſi nupſiſſet; quia nubendo dotem ipſam neceſsè habuiſset repetere, vt nouo viro numeraret.

Reſpondetur ſecundò teſtatorem nil voluiſſe relinquere in recompenſationem (vt ita dicã) viduitatis: ſed principaliter, & propriè, donec dotem non repetijſset. Hoc patet, quia legauit teſtator his verbis. Et hoc durante vita præfatæ dom. Calidoniæ; & donec in uiduitate, lectum & honorem poſt mortem ipſius do. teſtatoris ſeruauerit. &c. Legauit itaq; teſtator do. Calidoniæ viuenti in viduitate, ſed etiam durante eius vita, donec tamen dotem non repetierit.

Quintò, & vltimò videtur repugnare, quod prædicta ſententia loquitur de legato. Nos vero de donatione facta in ipſo teſtamento. Et conſequenter non videtur poſse conſiderari vſura,
34 cum donatio † facta ẽt in recompenſationẽ mutui, excuſet recipientem; vt tradit Did. in d. c. peccatum. in initio, in prima regula. num. 4.

Verùm reſpondetur, vt rectè reſpõdit do. Cõſultor, quod hæc non cenſetur mera liberalitas teſtatoris, ex quo legauit ſeu donauit, donec nõ repetierit dotem, atque ita in recompẽſationem ſortis nõ exactæ. Et dicitur vſura, quod donatur
35 ab eo, qui eſt debitor ſortis, cum præſumat † eã ob cãm donatum, ut ſ. retardetur exactio. Ita manifeſte tradunt Io-And. in c. ad noſtram. de emp. & vend. Gemin. in conſ. 112. in fin. & Caſtr. in l. rogaſti. §. ſi tibi in fi. ff. ſi cer. pet. & ſenſit ibid. Bart. & latè ac clarè Purpur. nu. 57. Concludo itaque, hanc do. Calidoniam, computare debere in dotem, quod hactenus eſt cõſecuta annuę pẽſionis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator vocans aliquem, ſub qualitate, intelligitur de illo, qui eam habeat tempore cõditi teſtamenti, & mortis ſuæ, quando nulla alia coniectura extet.*

Aliud ſi coniecturæ adſint, quibus conijci poſſit, teſtatorem intelligere voluiſſe de eo, qui tempore ſucceſſionis eam habeat num. 2

3 *Coniecturata teſtatoris mens quib. in caſib. ſpectanda.*

4 *Qualitas adiuncta verbo aut participio, regulatur ſecundũ tempus verbi.*

5 *Succedat verbum, futuri temporis eſt.*

6 *Futuri temporis verbis teſtator vtens, quomodo intelligendus in ſucceſſionib.*

7 *Subdiaconum effici laicum amplius non poſſe.*

8 *Priuatio habitum præſupponit.*

9 *Precibus fruſtra impetratur. quod iure conceditur.*

10 *Confeſſio in re clara, nil nocet confitenti.*

11 *Primogenito ex natura primogenituræ incluſo, cenſentur incluſi omnes ab eo deſcendentes, excluſis ſecundogenito, cum eius poſteris.*

Et num. 37

12 *Excluſo aliquo tanquam inhabili, excluſi cenſentur omnes ab eo deſcendentes.*

13 *Radice excluſa, excluditur quidquid ab ea prouenit.*

14 *Patre excluſo, non datur repręſentatio in filio.*

15 *Iuris plus in cauſato nequit eſſe, quam in influenti potentia cauſæ.*

16 *Tranſuerſalium in ſucceſſione, filius non repręſentat patrem*

17 *Fideicommiſſorum ſucceſſione non grauato, ſed teſtatori ſucceditur.*

Nec verum eſſe opinionem eorum, qui in fideicommiſſis volunt ſpectandam eſſe proximitatem ultimi grauati numero 18

19 *Maiorem natu vocari, vel primogenitum vocari, diuerſa ſunt.*

Et ſi aliqui hac ab opinione diſſentiant nu. 20.

Quo autem caſu nulla ſit differentia nu. 21

Et quo caſu magna nu. 22

23 *Primogenitus non ſolum primò natus, ſed & ſecundò genitus, primo ſublato, dicitur.*

24 *Diſpoſitio magis certa & clara, retinenda eſt.*

25 *Tranſmittere quod non habet, nemo poteſt.*

26 *Primogenitura ſeu maioratu conſtitutis, cenſentur gradatim vocati omnes primogeniti.*

27 *Ius iam acquiſitum, auferri non poſſe.*

28 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filijs, in detrimentum filiorum nequit alienari.*

29 *Tranſigere non poſſe patrem, in detrimentum iuris filiorũ.*

30 *Agnatus ſuper feudo in præiudiciũ aliorum nequit trãſigere*

31 Pater licet legitimus bonorum filij adminiſtrator, ſine decreto tamen prætoris, neceſſitate non vrgente, non alienat.
32 Donatio quæ poſt mortem alicuius facta eſt, donatario præcedente nulla redditur.
Et quod idem ſit de ceſſione ibid.
33 Ratificatio fieri non poteſt, cū res non eſt in primæuo ſtatu.
34 Actus nullus ratificari non poteſt.
35 Confirmationem, & conſenſum principis, non præiudicare ijs, quibus ſpe probabili ius eſt adquiſitum.
36 Iuriſdictionales actus excercere permittens aliquem, abſq; vlla contradictione, vtrum ſibi præiudicet.
38 Primogenituræ, & maioratus duplex conſideratur ſucceſſio.
39 Diſpenſare ſuper ſubdiaconatu, tanquam ſuper voto continentiæ, eſt vnum ex reſeruatis ſummo pontifici.
Idem ſuper periurio nu. 41
40 Legato a latere vel ſummo pænitentiario, non cenſentur cõceſſa, ſummo Pontifici reſeruata, niſi ſpeciali conceſſione id expreſſum ſit.
42 Pœnitentiarius ſummus, vel a latere legatus in voto continentiæ diſpenſare nequit.
43 Voto ſuper continentiæ, ſine iuſta cauſa, Pontifex nequit diſpenſare.
Et quæ ſint cauſę iuſtæ nu. 44
45 Ordinibus ſuſceptis metu, & timore, vtrum concedatur diſpenſatio.
46 Diſpenſationē ſuper ſubdiaconatu, non poſſe concedi in tertij prçiudicium, cui quęſitum ſit ius. Sic in diſpenſatione ſuper periurio nu. 47
Vel alio quouis crimine nu. 48
49 Legitimatio etſi a Principe concedi poſſit, nil tamen operatur contra eum, cui iam ſit ius quęſitum.
50 Spurium legitimari non poſſe, vt in feudo ſuccedat, in præiudicium agnatorum quib. ſpe probabili, ſit ius adquiſitum.
51 Diſpenſationem conceſſam, non probatis neceſſario requiſitis, ſubreptitiam cenſeri, & nullam.
52 Votum religionis, & ingreſſum non omnis metus vitiat, ſed is ſolum qui in conſtantem cadat virum.
Et num. 60
Itaque non leuis nu. 53
Non reuerentialis nu. 54. & 59
55 Metum iuſtum inferre, bonorum priuationem poſſe.
Non tamen alicuius partis ſolum nu. 56
57 Vis metuſvè non prçſumitur, ſed coniecturis a lege probatis, demonſtrari debet.
58 Perſuaſio metum non infert.
61 Timor reuerentialis, non vitiat matrimonium temporale: Ita nec ſpirituale.
Idque etſi de eo, proteſtati ſint contrahentes.
62 Ordinibus in ſacris diu perſeuerans, non dicitur caruiſſe animo in ijs permanendi.
63 Matrimonio perſeuerans per aliquod tempus, non poteſt allegare, animum contrahendi ſe non habuiſſe.
64 Taciturnitas longi temporis, cum actu poſitiuo arguit expreſſum conſenſum.
65 Diſpenſatio facta, non obſeruata reſcripti ſolemnitate, inualida eſt.
66 Spuriorum legitimatione vocandos eſſe eos, quibus prçiudicium fieri poteſt.
67 Diſpenſatio ſuper matrimonio conceſſa, ſi inualida ſit, an matrimonium ſaltem ex parte vnius contrahentium validū ſit, & ex eo natus ad fideicommiſſi ſucceſſionem reddatur habilis.
68 Legati a latere ſumma poteſtas.
69 Matrimonium putatiuum, quo ad prolis legitimationem, iuris diſpoſitione verum, & legitimum cenſetur.
Et vt dicatur putatiuum duo requiruntur nu. 73
70 Legitimatio ſpurij ob inhabilitatem excluſi, non tollit ius legitimè nati.
Nec trahitur retrò, in alicuius prçiudicium nu. 71
72 Impedimenti cauſa ceſſante, ceſſat impedimentum.
74 Matrimonium palam contrahi quando dicatur, & num. 75
76 Conſuetudo patrię, vim legis obtinet.
77 Matrimonium clàm contrahentes, in mala fide conſtituūtur
78 Filium ex matrimonio putatiuo legitimum debere dici, vt in fideicommiſſo ſuccedat vel primogenitura, ad quam ſolum legitimi admittuntur, opinio dubia eſt.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS admodum dom. Galleotus Carrettus ex Marchionibus Sauonæ, anno. 1527. nullis relictis filijs deceſſit, condito teſtamēto, in quo hæredem inſtituit, dominos Io. Vincentium, & Io. Ambroſium nepotes, ex quondam D. Alberto fratre. Et ſtatuit, quod decedente quandocumque dom. Io. Ambroſio ſine filijs maſculis, de legitimo matrimonio, procreatis, tunc & eo caſu, maior natu legitimus, & naturalis deſcendens ex legitimo matrimonio ex prædicto domin. Ioan. Vincentio ſiue eius linea, ſuccederet. &c. Et caſu quo prædictus do. Io. Vincentius quandocumque decederet cum filijs, ſeu liberis maſculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio natis, quod tunc, & eo caſu, natu maior ipſorum filiorum & liberorum, exceptis & excluſis perſonis eccleſiaſticis, ſemper ſuccedat, & ſuccedere debeat, ſolus, & in ſolidum, & pleno iure in omnibus bonis, & iuribus. Et ipſo maiore natu decedente, ꝙ ſemper, & in perpetuum, maior natu deſcendens ex linea maſculina, ſupradicti do. Io. Vincentij, & natus de legitimo matrimonio, ſuccedat & ſuccedere debeat inſolidum, in dictis bonis, quos prædictus do. Teſtator eo in caſu ſubſtituit, vſque in tertiam, & quartam generationem, ac in infinitum. Prohibuit etiam prædictus teſtator, quod vllo vnquam tempore futuro, non poſſint diuidi, vel aliter diſtrahi, nec de illis diſponi in teſtamento neq; in codicillis, neque per aliquam aliam alienationis voluntatem, neque ex cauſa dotis ſeu donationis propter nuptias, &c. Et in caſu alienationis, voluit dominium, & poſſeſſionem tranſire in maiorem natu. Et prædictus teſtator, idem diſpoſuit, & ſtatuit in codicillis a ſe confectis, anno 1530. & in tranſa-

tranſactionibus, quas cum ipſis ſuis nepotibus fecit: ac etiam in inueſtituris a ſe ſuſceptis, exprimi id voluit.

Mortuo ipſo teſtatore; deceſſit do. Ioã. Ambroſius ſine filijs, & ob id eius portio, peruenit ad dictum do. Io. Vincentium.

Poſtmodum deceſſit do. Io. Vincẽtius, relictis trib. filijs, nempe D. Alberto D. Galleoto *& D.* Georgio.

Prædictus D. Albertus primogenitus, ſacros ordines Subdiaconatus in Ciuitate Vercellenſi anno. 1533. ſuſcepit. Et in eo ordine permanſit vſque ad ann. 1545. Quo quidem anno ipſe do. Albertus expoſuit Pont. Max. ſeu ſummo Pænitentiario: quod ipſe in decimoſexto anno, uel circiter conſtitutus, & ante legitimam ætatem, vi, & metu patris; qui in conſtantem virum cadere poterat, coactus fuit, ſuſcipere ſacros illos ordines.

Pontifex Max. ſeu ſummus Pænitentiarius cauſam hanc commiſit Epiſcopo Caſalenſi; ſeu eius generali Vicario, vt vocatis vocandis, ſi ei conſtitiſſet narrata eſſe vera; inquiſita per eum diligentius veritate, ſuper quib. conſcientiã ſuã onerabat, ad effectum contrahendi matrimoniũ, cũ eo diſpenſaret. Præfatus Vicarius generalis Epi ad inſtantiam d. do. Alberti ſuper narratis examinauit do. Hier. Nattam auunculũ, do. Io Ambroſium Carrettum patruum, do. Albert. ex comitib. Ticineti affinẽ, & do. Io. Lanceã ipſorũ fratrum pædagogũ qui atteſtati ſunt; ſe intellexiſſe a d. do. Alberto, ꝙ numquam habuit aĩum ſuſcipiendi ſacros illos ordines, neq; in illis perſeuerandi, ſed vt morem gereret patri, ad ſubdiaconatus ordinem, citra voluntatem, & conſenſum promotum fuiſſe. Exaĩatus etiã fuit ipſe do. Io Vinc. pater, qui depoſuit; quod licet ſciret; dictum do. Albertũ eius filium ſacros ipſos ordines minus libenter ſuſcepiſſe; quod tamen ſperabat vt ſuccedente tempore, & ſuperueniente ætate, voluntatem commutaſſet: Et quod propterea ei perſuaſit, & perſuadere fecit, vt ſacros ordines ſuſciperet: quia, ſi forte ſperabat, ex bonis patrimonialibus ditеſcere, de reb. ſuis ita diſpoſiturus erat ut eum pæniteret; ſi mandatis non obtemperaſſet: Præfatus Vicarius generalis, uiſo proceſſu, non vocato do. Galleoto, de cuius intereſſe agebatur, declarauit dom. Albertum, non obſtante ſubdiaconatu, matrimonium contrahere potuiße.

Deinde eodem ann. 1545. prædicti do. Albertus, Galleotus, & Georgius fratres ætate maiores, cum beneplacito Sereniſs. Ducißæ Mantuæ, ac præſente, & conſentiente do. Io. Vincentio eorum patre, tranſactionem fecerũt; in qua do. Gallectus ad fauorem, & commodum do. Alberti, pleno iure natu maioritati, & fideicommiſſo, ceſſit & renuntiauit, his verbis. Per vigore de'le quali tutte le predette coſe, hanno da eſſere dil predetto Sign. Alberto primogenito del predetto Sig. Gio. Vicenzo doppo la morte d'eſſo Sig. ſuo padre. *Et hanc tranſactionem confirmarunt ann. 1559. Domini Galleotus & Georgius, ad commodum filiorum do. Alberti, qui iam deceſſerat.*

Poſtmodum anno. 1546. do. Albertus matrimonium contraxit cum do. Barbara Puſterla; ex qua duos ſuſcepit filios, hoc eſt do. Bonifacium & do. Aledramum.

Deceſſit deinde dictus domin. Albertus anno. 1563. ſuperſtitib. dictis duobus eius filijs, ac etiã adhuc uiuo dicto do. Io. Vincentio.

Mortuus eſt ipſe do. Io. Vincẽtius ann. 1575. relicto ſuperſtite dicto do. Galleoto, qui tunc erat ætatis annorum quinquaginta ſeptem: Et ex eo natus eſt dom. Proſper, qui nunc agit annum decimum octauum.

Prædictus do. Bonifacius primogenitus dicti do. Alberti, mortuo d. dom. Io. Vincentio eius auo, ingreſſus eſt poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo, & maioratui ſubiectorum, aſſerens ius maioratus ex perſona dom. Alberti patris in ſe translatum: & propterea ſe excludere do. Galleotũ patruum: E contra uero dom. Bonifacius aſſerit, bona prædicta tempore mortis do. Io. Vincentij, pertinuiſſe ad dictum do. Galleottum patrem ſuum: & conſequenter nunc ad ſe ſpectare.

Quæritur, quid iuris? Et ut de ueritate huius arduæ controuerſiæ manifeſtè appareat, proponuntur diſſoluendæ octo dubitationes; quarum prima eſt; An dom. Alberto, ullo unquam tempore, ius competierit in bonis fideicommiſſi, & natu maioritatis, uel re, uel ſpe probabili; cum deceſſerit ante do. Io. Vincentium patrem; ſicque priuſquam eueniret caſus & tempus ſucceſſionis.

Secunda eſt dubitatio, præſuppoſito, quod dom. Alberto nec re, nec ſpe, competierit ius aliquod, an dom. Bonifacius ad huiuſmodi bona admittendus ſit, ex propria perſona, tamquam uocatus a teſtatore, uel ex perſona patris iure repræſentationis uel iure tranſmiſſionis a patre in eum factæ.

Tertia eſt. ſuppoſito nullum ius ipſi dom. Bonifacio competere, prædictis ex cauſis; an ſaltem

31 *Bonifacius ſit præferendus dicto do. Proſpero, vigore trãſactionum initarum, annis. 1545. 1553.*
3' *& 1559. in quibus do. Galleotus, ceſſit & renunciauit, ad fauorem do. Alberti & eius filiorum, & deſcendentium: & in vltima tranſactione anni. 1559. expreſſe ad fauorem ipſius dom. Bonifacij.*

Quarta eſt dubitatio, præſuppoſito, quod dictæ ceſſiones, & renuntiationes obſtent dom. Galleoto, & non do. Proſpero eius filio, an do. Bonifacius ſit do. Proſpero præferendus, cum ſit ætate maior dom. Proſpero & ſufficiat, q. ſit natu maior, in linea do. Galleoti, licet non fuerit natu maior omnium nepotum deſcendentium a do. Io. Vincentio.

Quinta eſt, an do. Proſper, non obſtante renuntiatione paterna, ex propria perſona venire poſſit tamquam a teſtatore, & a principe vocatus, non ſolum in caſu mortis filij natu maioris, ſed etiam in caſu alienationis, ceſſionis & renuntiationis, prohibitæ a teſtatore: cum renuntiatio facta fuerit ante ius quæſitum.

Sexta eſt dubitatio, an Cardinalis Antonius Sabinenſis, vel tamquam legatus a latere, in ciuitate Bononienſi, uel tamquam ſummus Pænitentiarius, diſpenſare potuerit in ordine ſubdiaconatus.

Septima eſt, præſuppoſito, quod diſpenſare potuerit, an ſufficienter probata fuerint, quæ neceſſario erant probanda, hoc eſt, vis & metus paternus, ætatis defectus, reſiſtentia continua, & quod nullo unquam tempore, per undecim annos, poſtquã fuit promotus ad ſubdiaconatum, ratificauerit, & approbauerit ordines ſuſceptos.

Octaua & vltima eſt dubitatio, præſuppoſito, quod prædicta diſpenſatio fuerit inualida; et quod propterea dom. Albertus contrahere non potuerit matrimonium, an dom. Bonifacius ex eo matrimonio putatiuo procreatus, effectus fuerit inhabilis, ut ſuccedere nunc non poſſit, in hoc fideicommiſſo, & maioratu.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLII.

PROPOSITAE conſultationis dubitationes, difficiles, & arduæ admodum ſunt; & cum maximi ponderis cauſa pertractet; ea propter non leui ſtudio, & diligentia, quatum per me licebit, ſingillatim illis ſatiſfaciam. Primæ dubitationi, an do. Alberto vllo vnquam tempore, ius competierit in bonis fideicommiſſi, & natu maioritatis, vel re, vel ſpe probabili, cum deceſſerit ante tẽps euenientis caſus ſucceſſionis? reſpondendũ eſt; nullum ius nec re nec ſpe competijſſe; cum teſtator vocando maiorem natu, decedente D. Io. Vincentio, intellexerit vocare eum, qui eſſet eo tempore ſucceſſionis natu maior, atq; ita dom. Galleotum, non aũt qui ante fuit, & eſſe deſijt: atque ita vocare voluit do. Albertum. Hanc verã ſententiam multis rationibus, & argumentis demõſtrabo: ſed prius diſtinguam duos caſus. Quorum primus eſt, quando teſtator vnum tantum vocauit ſub aliqua qualitate, puta maioratus: & duo reperiuntur eodem tempore: quorum vnus tantum eam qualitatem eo ipſo tempore conditi teſtamenti ſeu mortis teſtatoris habet: alteri verè ſuperuenit hæc qualitas, ſolum tempore ſucceſſionis, vt in caſu noſtro; in quo do. Alber. erat tempore mortis teſtatoris natu maior dom. Galleoto: & dubitatur, quem ex his teſtator vocauerit, & altero excluſo, ſuccedere voluerit: & nulla extat cõiectura ex verbis, & diſpoſitis a teſtatore: ſed verſamur in ſimplicibus terminis vocationis quæ interpretãda eſt ſola legis diſpoſitione. Hoc in caſu copioſe ego reſpondi in conſi. 106. num. 31. & multis argumentis demonſtraui, teſtatorem cenſeri vocaſſe, eum, qui qualitatem illã ma-
1 ioratus habebat † tempore conditi teſtamenti ac mortis ſuæ: Verùm hic caſus noſtro non conuenit, cum hic non verſemur in ſimplicibus terminis *iuris communis, vt mox dicemus.*

Secundus eſt caſus, quando non verſamur in puris terminis iuris communis: ſed coniecturæ
2 † extant, quibus conijci poteſt, teſtatorem vocare voluiſſe eum, qui eam qualitatem habebit *tempore* euenientis conditionis, ſicque *caſu ſucceſ*ſionis. Hic caſus adaptatur huic noſtro; cũ multæ hic extent coniecturæ, quę ſignificant teſtatorem vocare uoluiſſe habentem qualitatem maioratus, tempore ſucceſſionrs. Et coniecturatam te-
3 ſtatoris † mentem ſpectandam eſſe his in caſibus, ſcripſit Didac. libro pract. quæſtio. cap. 38. nu. 5. verſi. decimo apparet.

Prima eſt coniectura, quæ colligitur ex illis verbis; quod quandocumque decedente dom. Ioan. Vincentio, ſuccedat, & ſuccedere debeat maior natu. Illa verba, ſuccedat, & ſuccedere debeat, referuntur ad tempus mortis: atque ita intellexit teſtator, quod ſuccederet ille, qui eſſet primogenitus ſeu natu maior tempore ſucceſſionis: ſicuti erat dominus. Galleotus. Nam
4 † qualitas iuncta verbo, aut participio, intelligitur, & regulatur ſecundum tempus verbi. lege in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. action. & lege Titius. ubi Baldus. ff. de milita. teſtam. Et in ſpecie primogenituræ, & maioratus ita argumentantur Caſtren. in conſilio centeſimo ſexageſimoquarto. In præſenti cauſa. columna ſexta, uerſic. ad ſecundum, libro ſecundo. Socinus ſen.

ſen.in con ſi.88.columna 2. lib. 3.& Dec. in cōſ. 443.nu. 14.& his accedūt Bellemera in concluſ. 723.incipit.Etiam de extra.nu. 15.uerſic. confirmatur ſecundò.& ex recentiorib.Alba in conſ. 60.nu. 12.& Berreta in conſi. 134.nu.23. Voluit ergo teſtator vocare do.Galleotū.Nec repugnat quod ipſe Bellemera ibidem col. antepe. & apertius Tiraq.in Tract.de iure primigen.q.40.num. 179.ſcripſerunt,quod licet tempore ſucceſſionis non extet ille,qui primo natus eſt,tamen ſufficit quod extet eius filius primogenitus, qui locum patris obtinet. Nam reſpondetur, Bellameram, & *Tiraquellum* loqui,quando conſtat,teſtatorē *vocaſſe* eum,qui tempore ſuæ mortis erat primo *natus*,quo deficiente, filius ſubintrat eius locū: ſed nos dicimus, ipſum primo natum exiſtētem tempore teſtamenti,non fuiſſe vocatum:quia tēpus illud teſtator non conſiderauit:ſed vocauit exiſtentem tempore ſucceſſionis; cū ad tempus illud,verba direxerit.

Secunda eſt coniectura, quæ ſumitur ex illis *verbis*, quod ſuccedat primogenitus ſeu maior
5 natus.Illud verbum,ſuccedat,† eſt futuri temporis. Ita in ſpecie prope ſcribit Ripa in l. centurio. num.143.& *in* l.ex facto.nu.*3*2.& 33. ff.de vulg. & *pup.ſubſt.* Atqui quādo teſtator vtitur verbis
6 †*futuri temporis*,reſpicientibus tempus ſucceſſionis,dicitur vocaſſe eū, qui erit primogenitus eo ſucceſſionis tempore. Ita in ſpecie ſcripſerūt Bal.in l.2.num.5.C.de iure emph. Alex.in l.ex facto.§.ſi quis autem.in primo notab.ff.ad Trebe. *Dec.in* conſi.443.num. 13. *Alciatus in reſp.*5*6*0. num.*3.in fi.*& *in* l.*proximus.ff.de verb. ſignifi.*& Tiraquellus in *Tract.de iure primigen.q.3.nu.6* & ex eodem & q.34.nu.28. Eſt ergo dicendum, teſtatorem hunc vocaſſe D.Galleotum,qui ſucceſſionis tempore, primogenitus ſeu maior natus *dicitur.*

Tertia eſt coniectura, quæ deſumitur ex eo, quod ſi teſtator intellexiſſet de primogenito, qui aderat tempore conditi teſtamenti,facile potuiſſet eum nominare proprio nomine, ex quo tā ipſe.D.Albertus primogenitus, quàm D.Galleotus ſecundogenitus,erant tunc in rerum natura.Non nominauit illum primogenitum, quia reſpexit tempus futurū,nempe ſucceſſionis; quod incertitudinem notat, an ſcilicet extitiſſet is primogenitus, vel non,ſenſit ergo teſtator de primogenito, qui extitiſſet tempore ſucceſſionis. Ita in ſpecie primogenituræ, ſimili propè argumento vſus eſt Alciatus in reſp.560.nu.4.

Quarta eſt coniectura ſumpta ex eo, dum teſtator ita diſpoſuit. Et caſu quo dictus do. Ioan. Vincentius quandocumque decederet,cum filijs ſeu liberis maſculis,quod tunc & eo caſu,natu maior ipſorum filiorum,& liberorū, exceptis perſonis eccleſiaſticis,ſemper ſuccedat. &c. His manifeſtè conſtat teſtatorem ſuccedere noluiſſe primogenitum in ſacris cōſtitutum. Reſpexit ergo teſtator tps futurum, ſicque ſucceſſionis, non autem tempus natiuitatis filiorū;quia qualitas hæc clericatus, non ineſt ipſi filio a principio natiuitatis,ſed ex poſt ſuperuenit, ſicuti manifeſtum eſt,& tradunt gl.in c.præsbyteri. 68.diſt. & Alc.de pręſump.reg.2.pręſump.4. Vocauit itaq; teſtator illum primogenitum, exiſtētem tpe euenientis caſus ſucceſſionis:non autem tempore à ſe conditi teſtamenti.

Quinta eſt coniectura, quę clare demonſtrat, teſtatorem non vocaſſe D.Albertū. Eſt enim certum,quod eo tempore conditi teſtamenti,vel ſaltem codicillorum, & mortis ipſius teſtatoris D. Albertus erat in ſacris,hoc eſt in ordine ſubdiaconatus:& teſtator ipſe id ſciebat:quia in illis codicillis appellauit eum Reueren.D.Albert.Cum aūt in teſtō diſpoſuerit, quod ſuccederet primogenitus filiorum D.Io.Vincentij,exceptis eccleſiaſticis,clare conſtat,teſtatorem ipſum,vel non ſenſiſſe de D.Alberto,ex quo nouerat tūc ſacris initiatū:vel ſi ſenſit,caſu quo tpe ſucceſſionis talis eſſe deſijſſet, apparet eum reſpexiſſe tempus ſucceſſionis,vt ſuccederet is, qui tunc reperiretur primogenitus.

Sexta eſt coniectura, qua præcedens comprobatur; quod.ſ. nullo modo teſtator ſub ea vocatione maioris natu,contineri uoluerit do. Albertum.Cū enim(vt diximus)excluſiſſet primogenitos eccleſiaſticos,ſicque ipſum D.Albertum,ſenſit,quod is nunquam poſſet ſuccedere, quia perſuadere ſibi nunquam potuiſſet,quod D. Alber
7 tus exueret ſacros illos ordines:Cum† ſubdiaconus laicus effici,amplius nō poſſit:vt inf.dicemus

Septima eſt coniectura, non quidem ducta ex verbis teſtamenti;ſed ex geſtis, & ſubſecutis partiū,quæ ita declararūt, & interpretatæ ſunt teſtatoris diſpōnem, ut uocare uoluerit D. Galleotū tamquam natu maiorē;non aūt do.Albertū,quē exiſtimauit inhabilē. Hæ ſane partes, nempe do. Galleotus,& Albertus, cū anno.1545.contenderent de ſucceſſione;tandē tranſactione inter eos inita,actum fuit,vt D. Galleotus renuntiaret maioritati,& quod D.Albertus in ea ſuccederet.Renuntiatio hæc pſupponit ipſum D. Galleotū tāquam maiorē natu ſuccedere debuiſſe,cum pri-
8 uatio † præſupponat habitum.l. manumiſſiones. ff.de iuſt.& iure & l. decē. §. decē.vbi Doct.ff.de uer.obl.ubi Doct.Et ſi D. Albertus fuiſſet uocatus,neceſſaria minime fuiſſet illa D. Galleoti re-
9 nuntiatio,quia fruſtra † impetrat, qđ nobis iure conceditᷣ l.in cāę.la 2.ff.de min.25.annis.l.1.ff.ad munic.& l. 1.C.de theſau.li.10.cū vulgatis ſimilibus.Et quod hæc renuntiatio demōſtret, teſtatorem ita diſpoſuiſſe,probatᷣ eo ſimili,qđ ad rē maxime ptinet,quo dicimus,qđ etſi quis fateᷣ teſtatorē cōſtituiſſe fideicommiſſum, cum tñ non fe-
10 cerit,nil in re clara † confeſſio illa nocet confitēti,vt reſponderunt Curt.ſenio.in conſilio 92.colum.penul.& Socin.iunio.in conſi. 112.numero ſecundo libro 2. attamen quando teſtatoris diſpoſitio eſt dubia, confeſſio illa nocet cōfitenti,

quia illa declarat, mentem ipſius teſtatoris talem fuiſſe, ad confitentis præiudicium. Ita egregie reſpondit Ruinus in conſ. 128. num. 8. & nu. 2. li. 2. His conſtat do. Galleotum tanquam maiorem natu, fuiſſe a teſtatore vocatum, & do. Albertum tanquam inhabilem excluſum; ex quo conſequũtur duo; quorum primum eſt, quod admiſſo ipſo D. Galleoto, cenſentur admiſſi, & vocati, omnes ab eo deſcendentes, donec vſque eius linea erit extincta, & finita: ſicuti probat tex. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. quo adducti ita in ſpecie relicti a teſtatore fideicõmiſſi primogenito, ſcripſerunt Præpoſ. in c. 1. nu. 10. de feudo Marchię, Socin. ſen. in conſi. 252. col. 8. lib. 2. Alciatus inter conſilia Grati in conſi. 8. lib. 1. & ſuis in reſpõſis in reſp. 96. in fine, Tiraquellus de iure primig. q. 10. num. 18. & q. 14. nu. 7. & Didacus lib. pract. quæſtio. cap. 38. verſi. quartò licet; quos ſecutus ſum in conſi. 106. nu. 309. lib. 2. & in conſi. 211. nu. 11. & 12. lib. 3. Et his accedunt congeſti a Ludouico Molina in lib. 3. de Hiſpanorum primogenijs. c. 6. nu. 29. & nu. 30. & cap. 10. nu. 10. qui
11 poſt alios inquit, quod incluſo primogenito † ex natura ipſiuſmet primogenituræ, cenſentur incluſi omnes ab eo deſcendentes: & excluſus ſecundogenitus, & ab eo deſcendentes. Idem in ſpecie maioratus reſponderunt Celſus Hugo in conſi. 120. num. 14. & Marcus Salon Burgenſis Hiſpanus in conſi. 29. num. 49. Secundum verò quod ex prædictis cõſequitur illud eſt, quod
12 excluſo do. Alberto, tamquã † inhabili, ita quoque excluſi cenſentur omnes ab eo deſcendentes. Ita in ſpecie, & claris terminis primogeniti, qui ſi tamquam inhabilis reijcitur: cum omnib. a ſe deinde deſcendentibus a ſucceſſione primogenituræ, reiectus dicitur: Scribit egregiè Ludouicus Molina in lib. 3. de Hiſpanorum primogenijs cap. 7. num. 4. cum dixit, quod quando pater nullo tempore potuit in primogenitura ſuccedere, ex quo inhabilis fuit ab initio, ita etiam inhabilis redditur eius filius. Idem affirmauit Didacus Burgenſis Salon Hiſpanus in quæſtionibus Ciuilibus. q, 3. nu. 15. 16. & 17. cùm dixit, quod excluſo patre inhabili ad ſucceſſionem primogenituræ, ob id, quod notatus ſit infamia, excludi-
13 tur etiam filius: cum excluſa radice, † excludatur quidquid ab ea prouenit; vt inquit Baldus in l. maximum vitium. colu. 2. C. de liberis præter. & copioſè diſſerui in conſi. 172. col. 1. & 2. & 3. li. 2 Et ex his facilè intelligimus, leuiſſimum eſſe fundamentum, quod conſtituit do. Bonifacius in illo nomine liberorum, ſub quo exiſtimat ſe contineri iux. l. liberorum. de ver. ſignifi. Id enim verum eſſet, quando eſſet ſub linea uocati: Porrò cõ ſit ſub linea do. Alberti excluſi, nil ei prodeſt quod ſit nepos do. Io. Vincentij.

Secunda eſt dubitatio, præſuppoſito, qđ D. Alberto nec re, nec ſpe competierit ius aliquod, an D. Bonifac. ad hmôi bona admittẽdus ſit, ex propria perſona, tamquam vocatus a teſtatore, vel ex perſona patris, iure repręſentationis, vel iure tranſmiſſionis a patre in eum factæ: Reſpondendum eſt, D. Bonifac. admittendum non eſſe, aliquo modo. Non. n. primum eſt admittendus tãquam vocatus: Cũ uocatus nullo mõ fuerit. Nã cum teſtator vocauerit natu maiorem D. Io. Vincentij, hoc eſt D. Galleotum excludendo D. Albertum tunc inhabilem, vt ſup. demõſtrauimus; ita pariter dicendum eſt, non vocaſſe, ſed excluſiſſe oẽs deſcendentes ab ipſo D. Alberto; ſicuti abunde ſup. oſtendimus; & conferunt illa multa argumenta, & rõnes, quas conſideraui in conſi. 172. col. 1. 2. 3. & 4. lib. 2. Non ẽt iure repræſentationis ex perſona patris admittẽdus eſt D. Boni.

Primò quia excluſo patre, hoc eſt, D. Alberto,
14 non datur repræſentatio † in filio, i. in D. Bonifacio. Ita docuit Bald. in l. uenia. nu. 5. C. de in ius uocando; cum dixit, quod nepos ex filio, ſuccedit ex repræſentatione parentis, qui ſuccedebat: neptis verò ex filia non ſuccedit: quia repræſentat perſonã, quæ excludebat. Et Bald. ſecuti ſunt ibid. Alex. nu. 5. Iaſ. nu. 6. Dec. num. 7. & alij multi congeſti a Ludouico Molina in d. lib. 3. de Hiſpanorũ primogenijs. c. 7. nu. 2. qui in ſpecie primogenituræ ſic ſcripſit. Et rõ eſt manifeſta; quia nõ
15 põt eſſe plus iuris † in cauſato, quam in influenti, potentia cãæ. vt docuit Bald. in l. 1. ff. de ſena. & probauit Molina in d. c. 7. nu. 1. qui eodem in li. 3. c. 5. num. 45. comprobauit. Secundò accedit,
16 quod ubi agitur de ſucceſſione † tranſuerſali, filius non ingreditur locum patris, vt eum repræſentet. *auth. poſt fratres. C. de egit. hæred. & manifeſte ſcribunt Dec. in conſi. 1. nu. 3. & in conſ.* 527. nu. 8. Iaſ. in *l. fratres. C. de inoffi.* teſt. & in l. ſi auiæ. nu. 8. C. de ſucceſſ. edicto, & in conſi. 124. nu. 3. li. 4. & alij multi, quos congeſſi in conſi. 124 nu. 79. lib. 2. Atqui noſtro in caſu, agitur *de ſuccedendo* tranſuerſali, nempe do. Galleoto ſeniori teſtatori. Ergo locus non eſt repræſentationi. Il-
17 la minor probatur: quia in † fideicommiſſis agĩt de ſuccedendo in bonis teſtatoris, non aũt grauato ſucceditur. Ita probat. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & tradunt ibi Docto. Et illis accedunt Bart. in l. 1. num. 5. C. de pactis, Caſtr. in conſi. 433. Præſuppoſito, quod iſte. col. 1. uer. item non obſtat. li. 2. Salic. in l. generaliter. §. cum aũt. C. de inſt. & ſubſt. Alex. in cõſ. 30. nu. 5 li. 2. Corn. in conſi 97 num. 10. li. 1. Socin. ſen. in conſ. 6. nu. 22. lib. 1. Iaſ. in l. pen. nu. 1. C. de inſt. & ſubſt. Dec. in conſi. 302. nu. 2. Ruin. in conſi. 142 nu. 15. li. 3. Pariſ. in conſ. 38. nu. 15. li. 2. & in conſ. 53. nu. 89. lib. 3. Rubeus in conſi. 120. nu. 3. Socin. iun. in cõſi. 168. nu. 71. li. 2. Ripa in l. hæredes mei §. cum ita. nu. 130. ff. ad Treb. & Alc. in reſp. 508. nu. 5. Et in ſpecie Curt. iun. in cõſi. 57. nu. 5. reſpõdit, quod qñ agitur de ſuccedẽdo patruo magno filius non repręſentat patrem. idẽ quoq; in claris terminis maioris natu, vocati ad fideicõmiſſum, cẽſuit Alex. in cõſi. 4. nu. 11. verſ. & potiſſimè eſt in caſu nrõ. li. 4. ſic ẽt Alba in conſi. 60. num. 10.

Nec

Nec repugnat, quod ſcripſit Ludouicus Molina in lib. 3. de Hiſpanorum primogenijs capit. 7. num. 7. cum dixit, proximitatem maioratus, non conſiderari ex perſona primi inſtitutoris: ſed ab vltimo poſſeſſore conſiderandam eſſe. Et propterea, licet a tranſuerſali relictus cōſtabilitusq; fuerit maioratus ſeu primogenitura; quod nihilominus ſi vltimus poſſeſſor reliquit fratrem, & nepotem ex filio præmortuo, is nepos ingreditur locum patris ſui, cuius perſona ſpectanda eſt. Et eiuſdem opinionis commemorat Didacum Couuarr. in libro practicarum quæſtio. cap. 38. num. 6. Nam reſpondetur Molinam, & Didacū loqui, vel in terminis legis Hiſpanicæ, quam illis in locis explicant, vel ſecundum opinionem eo-
18 rum,† qui etiam in fideicommiſſis volunt ſpectādam eſſe proximitatem vltimi grauati, quam quidem opinionem veram non eſſe, & communi aliorum ſententię repugnare, latiſſime demonſtraui in conſi. 124. vbi num. 30. & multis ſubſequentibus, congeſſi infinitos prope affirmantes, ſpectandam eſſe proximitatem teſtatoris. Et illis nunc accedunt Zuchardus in l. vlt. num. 70. C. de edicto. Diui Adria. tollen. Berous in conſi. 76. in fine. lib. 2. Rolandus in conſi. 70. num. 79. libr. 3. Petrus Peralta in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. num. 24. verſ. in qua de leg. 2. & Pancirolus in cōſil. 170. nu. 8.

Tertiò, quod non ſit locus repræſentationi oſtendunt illa verba, dum vocauit maiorem natu; quæ quidem impediunt, filium poſſe repręſentare perſonam patris. Nam teſtator vocando maiorem natu, ſolum conſiderauit prærogatiuam
19 ætatis: cum tamen† diuerſum ſit, quando vocauit primogenitum. Ita in ſpecie reſpondit Alexā. in conſi. 123. nu. 2. lib. 1. & in conſi. 4. nu. 13. verſi. item iura, & rationes. lib. 4.

Et Alexandrum ſecuti ſunt Io. Lupus in rubr. de donatio. inter virum, & vxorem. §. 69. in fine. Tiraquellus in tract. de iure primigenit. q. 40. nu. 160. Alciatus lib. 8. parerg. capit. 15. & Emanuel Coſta in quæſtione, de patruo, & nepote. pag. 12. ad finem. Et his accedunt Ancha. in conſi. 82. in fine. ver. quartò ſic. Socinus ſen. in conſi. 47. col. 3. & in conſ. 88. lib. 3. Decius in conſ. 443. nu. 22. verſ. & ex prædictis, Bero. in conſ. 71. num. 19. & num. 23. lib. 1. Berretta in conſ. 134. nume. 22. & 23. & Antonius Gabriel in lib. 4. concluſionum, tit. de ſucceſſione ab inteſtato. concluſio. 2. nu. 14. & nu. 18.

20 Verùm† diſſentiunt alij permulti congeſti à Didaco Burgenſi, in quæſtionibus ciuilibus. q. 1. num. 1. & q. 2. num. 84. qui communem eſſe teſtatur ſententiam, quod nulla ſit differentia, an teſtator dicat, inſtituo primogenitum, an dicat, inſtituo natu maiorem. Et in ſpecie differentiam hāc non eſſe conſtituendam ad impediendam repręſentationem, ſcripſit Ludouicus Molina in lib. 3. de Hiſpano. primogenijs. cap. 8. nu. 20. Ego verius exiſtimo eſſe ſic diſtinguendum; quod aut loquimur de vno ſolo filio ex multis, ſicque re-
21 ſpectu fratrum ſuorum: & tunc† nulla eſt differē quoad effectum, quod teſtator vocauerit maiorem natu, vel primogenitum, cum is, qui eſt natu maior, etſi alij fuiſſent iam nati, & defuncti, dicatur primogenitus: cum nemo eum antecedat, vt ſcribunt congeſti a Tiraquello de iure primogeniorum. q. 1. num. 3. Hoc in caſu loquuntur, & recte, multi illi Doctores relati a Molina, & Dida-
22 co Burgenſi. Aut loquimur de vno† ſolo reſpectu tranſuerſalium, hoc eſt filiorum ex fratribus. Et tunc eſt magna differentia, quod teſtator vocauerit primogenitum, vel vocauerit maiorē natu. Nam vocando primogenitum, relinquit rē
23 dubiam; cum primogenitus† dicatur, non ſolum filius primo natus ex primogenito iā defuncto: ſed etiam is ſecūdo genitus (vt dixi) ſublato mortuoque primo. At vocando maiorem natu, relinquit diſpoſitionem claram: cum intelligi ſolum poſſit de eo, qui reſpectu ætatis maior eſt. Et credendum eſt, hunc teſtatorem conſideraſſe hanc natu maioritatem, vt certam, & claram relinqueret diſpoſitionem. Et verè retinenda eſt diſpoſi-
24 tio† magis certa, & clara. cap. iudicantem. 30. q. 5. Nos verſamur in ſecundo hoc caſu, & propterea nil repugnant illæ auctoritates Didaci Burgenſis, Molinæ, & aliorum, quos ipſi commemorant.

Non etiam admitti debet Do. Bonifacius ex perſona patris, iure tranſmiſſionis.

Primò, quia iam demonſtrauimus, dominum Albertum, non fuiſſe a teſtatore vocatum, & cōſequenter nullum ius ei fuiſſe acquiſitum, vel re,
25 vel ſpe. Et propterea nec tranſmittere† potuit, quod non habuit, argum. l. traditio. ff. de acquiren. rerū dom. & in ſpecie tranſmiſſionis ſcribunt Ruinus in conſ. 22. num. 16. lib. 3. & Zancus in l. hæredes mei. §. cum ita. in quarta parte, num. 114. ff. ad S. C. Trebell. cum dixerunt, id quod tranſmittitur cenſeri eſſe in hæreditate tranſmittentis, & idem ſenſit Iaſon in l. emancipata. in ſecunda lectura. nume. 15. C. qui admitti. Et dubio probabili carere exiſtimo.

Tertia eſt dubitatio, an ſaltem dominus Bonifacius præferendus ſit, do. Proſpero, vigore tranſactionum, initarum anno 1545. 1553. & 1559. in quibus dominus Galleotus ceſſit, & renuntiauit ſucceſſioni maioratus, ad fauorem dom. Alberti, & filiorum ſuorum, & in ea vltima tranſactione anni 1559. renuntiauit ad fauorem domini Bonifacij? Hac de dubitatione reſpondendū eſt, dominum Proſperum præferendum non eſſe, cum ceſſiones, renuntiationesque illæ nocere minime potuerint do. Proſpero. Eſt enim certū,
26 quod quando conſtitutus eſt maioratus, † ſeu primogenitura, vocati cenſentur gradatim, & ſucceſſiue, omnes futuri primogeniti, ita tradunt Caſtren. in l. ſi pecuniam. num. 11. ff. de condict. ob cauſam, & in conſ. 164. num. 19. 20. & 21. lib. 1. Decius in conſ. 498. num. 19. Pariſ. in conſ. 65. num. 17.

num.17.lib.3.Siluanus in conſi.15.num.9.Tiraquellus de iure primigen.q.40.num. 108. Natta in conſi.602.num.42.lib.4.& Rolandus in conſ. 10.nu.37.39.lib.3.& Molina lib.1.de Hiſpanor. primogen.cap.1.num.17.Ex quo ſequitur, quod ſtatim nato primogenito, primogeniti iam ad-
27 miſſi, illi primogenito cenſetur acquiſitum ius,† quod quamuis in vita patris ſuſpenſum eſſe dicatur: attamen illi auferri non poteſt. Quæ ſententia multipliciter probatur. Primò auctoritate multorum, qui ita in his terminis cenſuerunt. Ita ſane omnium primus Oldrad.in conſ.224. num. 27.Abbas in conſi.85.num.2.lib.2.Socinus ſen. in conſi.252.num.15.lib.2. Tiraquellus de iure primigen.q.21.num.7.& q.43.num. 14. & num. 20.& in q.40.num.66.Natta in conſil.501.num. 61.lib.3.& alij congeſti a Ludouico Molina.lib. 3.de Hiſpanorum primigenijs.cap.6.num.37.& idem ego in ſpecie reſpondi, in conſ.211.nu.15. & num.144.

Secundò confert, quod quando conceſſa fuit
28 † emphyteuſis, pro ſe, & filijs: atque ita ſucceſſiuè defertur emphyteuſis filijs poſt mortem patris, non poteſt pater eam alienare in detrimentum filiorum. Ita Baldus in auth.ſi quas ruinas.num.6. C.de ſacroſ. eccleſ. quem ſecuti ſunt multi à me congeſti in conſi.161.num.1.vbi idem in feudo reſpondi. Et illis accedit Rolan.in conſ. 10. nu. 39.& num.40.lib.3.qui ſecutus Baldum præcitato in loco reſpondit, in cauſa primogenituræ illuſtris D.Georgij Carretti, ex diuiſione à matre facta, non cenſeri illatum aliquod præiudicium primogenito: & idem reſpondit Natta in conſil. 501.nu.61.lib.3.

Tertiò accedit, quod reſpondit *Baldus in cõſi.357.Nulla mulier.colum.2.lib.1.*& in conſilio 331.Quædam puella.lib.3.cùm dixit, patrem trã-
29 ſigere † non poſſe in detrimentum iuris filiorũ. Et Baldum ſecutus eſt Tiraqu. in l. ſi vnquam.in præfatione.num.31.C. de reuocan.donation.& conferunt textus l. de re filiorum.ff. de tranſact. & l.tranſactione matris.C.eo. & illis in locis Do-
30 ctores omnes ſcribunt. Ita quoque agnatum† nõ poſſe ſuper feudo tranſigere in pręiudicium aliorum, reſpondit poſt alios Rolan.in conſi. vlt.nu. 110.lib.4.

Quartò alia ratione demonſtratur, tranſactiones illas nocere minime potuiſſe domino Pro-
31 ſpero. Nam permiſſum non eſt patri † quamquã ſit legitimus adminiſtrator bonorum filij, vt bona illa alienet ſine decreto Prætoris, ſi filius ipſe eſt ætate minor, & neceſſitas non vrget. Ita Bald. in l.prima.& in l. ſi pupillorum.§.pater, ff.de reb. eorum, & in l.Præſes.C.de tranſact. Afflict.in deciſ.393.num.2.Pariſius in conſi.101.nu.83. lib.1. Tiraquellus in l.ſi vnquam.in præfatione. nu.31. C.de donat.Crauc.in conſ.74.nu.1.& Roland.in conſ.99.nu.39.lib.1.

Quintò & vltimò admiſſo citra veri præiudicium, quod dominus Galleotus pater dom.Proſperi, potuerit in præiudicium ipſius dom. Proſperi, cedere, & renuntiare primogeniturę; & q̃d ſolennis fuiſſet renuntiatio: attamen adhuc caret effectu. Si quidem deceſſit domin. Albertus ante ipſum dominum Galleotum, qui ceſſit, & renuntiauit, ad commodum domini Alberti poſt mortem domini Io. Vincentij patris. Ex quo ſequitur; quod tamquam effecta caduca nullius
32 ſit momenti. Ita de † donatione, quæ poſt mortẽ alicuius facta eſt, dicimus; quod ſi donatarius decerat ante donantem, vel eum, poſt cuius mortem eſt collata, nulla redditur. l.ſecunda.vbi Baldus.num.2.C.de inoff.teſta.& idem in conſ.391. Factum tale eſt. Quidam nomine.lib.3.Bologninus in conſi.64.colum.2.verſ.& primo non obſtat. Alciatus in reſpon.99.nu.17.ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem. & Cæphal. in conſil.312.num.84.& 85.lib.3. qui reſponderunt donationem alicui factam pro ſe, filijs, & hęredibus, ſi collata eſt põſt mortem, & is donatarius moriatur ante, ſicuti effectum non habet in perſonam donatarij, ita nec in perſonam eius filiorum, & hæredum.

Nec repugnat, quod in caſu noſtro illæ tranſactiones, & ceſſiones annorum 1545.& 1553. fuerunt ratificatæ anno 1559. quia reſpondetur partes ipſas præſuppoſuiſſe illas tranſactiones, & ceſſiones fuiſſe validas. Verum cum nullę fuerĩt
33 non poſſunt dici ratificatæ: ex quo † ratificatio fieri non poteſt, cum res non eſt in primæuo ſtatu. Bologninus in conſi.39.colum.2.in finc. Pariſius *in conſi.12.num.112.lib.2. & Socin. iunior*
34 *in conſil.77.num.115.lib.1. Et quod actus † nullus non poſſit ratificari, tradunt Bartolus* in l.ob ſeruare.ff.de officio.Præſid.Decius in conſ.645. in fi.& Pariſ.in conſ.100.nu.66.lib.1.

Non obſtant nunc aliqua, quæ prædictæ ſententiæ repugnare uidentur. Et primò, quod ceſſiones, & renuntiationes comprobatæ fuerint auctoritate confirmationeque ſereniſſimæ Ducisſæ Mantuæ, tamquam Marchioniſſę Montisferrati, quæ directum dominium dictorum Oppidorum, & Caſtrorum obtinebat. Quæ ſane cõfirmatio tanti ponderis eſſe videtur, ut non uideatur permiſſum domino Proſpero, eam impugnare.

Reſpondetur principis conſenſum, & confir-
35 mationem † non præiudicare filijs, quibus quæſitum eſt ius, ſaltem ſpe probabili. Ita in ſpecie reſponderunt Socinus iunior in conſi.160. num.3. lib.2. Alciatus in reſponſ.481.nume.19. Pariſius in conſi.10.num.3.lib.1. Et his accedunt Didac. lib.3.varia.reſolut.cap.6.nu.5. Clarus in §.feudũ quæſtio.41.Rolandus in conſil.vlt.nu.111.lib.4.

Secundo obſtare videtur, quod dominus Proſper paſſus ſit, dominum Bonifacium poſſidere multos annos hæc bona maioratus, & aliquos
36 actus iuriſdictionales facere, nulla† contradictione facta, & propterea alienationem ſeu ceſſionẽ a domino Galleoto patre factam, confirmaſſe dicitur

eitur; vt poſt alios in ſpecie tradit Tiraquellus de iure primigen. q. 25. nu. 3. Et accedit Ruinus in conſ. 191. col. 3. in fi. lib. 1.

Reſpondetur, multis modis, ſicuti reſpondi latiſſime. in conſ. 158. nu. 81. vſque ad 85. vbi commemoraui quinque reſponſiones, quę dubitationem hanc penitus diſſoluunt.

Quarta eſt dubitatio; an dominus Bonifacius ſit præferendus domino Proſpero: cum ſit ipſo domino Proſpero ætate maior: an verò ſufficiat domino Proſpero, quod ſit natu maior, in linea domini Galleoti; licet non fuerit natu maior, omnium nepotum deſcendentium à Dom. Io. Vincentio?

Reſpondendum eſt; dominum Bonifacium non eſſe anteferendum domino Proſpero, cui ſatis ſuperque eſt; quod ſit natu maior in linea domini Galleoti patris ſui; qui cum vocatus fuerit à teſtatore (vt ſupra demonſtrauimus) & poſt eum maiores natu a ſe deſcendentes; dominus Proſper tamquam in ea vocatione comprehenſus debet admitti, excluſo domino Bonifacio, cuius pater (vt diximus) vocatus non fuerat. Eſt enim vera ſentẽtia, quam ſupra auctoritate multorum probauimus; quod primogeni-
37 to † vocato, & admiſſo, reliqui omnes a ſe deſcẽdentes admitti debent donec vſque aliquis ex ea linea extet. Et e contra, ſemel excluſo primogenito tamquam inhabili, cenſeri excluſos omnes ab eo deſcendentes. Ita ſane auctoritate multorum affirmaui ſupra in fine primæ dubitationis; non repeto, ne ex ſcriptis ſcripta conficiam.

Quinta eſt dubitatio, an dominus Proſper, nõ obſtante renuntiatione paterna, ex propria pſona venire poſſit, tãquã a teſtõre, & a principe vocatus nõ ſolũ in caſu mortis filij maioris: ſed etiã in caſu alienationis, ceſſionis, & renuntiationis prohibitæ a teſtõre: cum renuntiatio facta fuerit ante ius quæſitum? Dicendum eſt, dominum Proſperum venire poſſe ex propria perſona: cum renuntiatio paterna, nocere ei iam vocato minime potuerit; ſicuti demonſtrauimus ſupra in tertia dubitatione. Imò ceſſio, & renuntiatio tamquam facta contra teſtatoris prohibitionẽ, aperuit ei viam, vt etiam ante mortem domini Galleoti patris, petere potuerit ſe admitti. Ita Bald. in conſi. 389. conſuetudo eſt. lib. 2. Iaſon in l. is poteſt num. 53. ff. de acquiren. hæred. Decius in conſ. 443. num. 29. Tiraquellus de iure primigen. q. 26. num. 5. & q. 40. num. 187. Rolandus in cõſi. 10. num. 31. & num. 37. lib. 3. & Natta in conſilio 501. num. 61. lib. 3. Nec dici poteſt, renuntiationem nocere potuiſſe domino Proſpero, ex quo facta fuit ante ius quæſitum, quia reſpondetur, ꝙ licet re ipſa quæſitum ei non fuerit ius realiter: attamen ſpe probabili ius competebat. Nam in
38 ſucceſſione † maioratus, & primogenituræ, conſideratur duplex ſucceſſio, quarũ prima eſt, quæ competit ipſi primogenito ſtatim eo nato, & hęc dicitur ſucceſſio in potentia. Secunda eſt, quæ ei competit mortuo patre, & hæc dicitur ſucceſſio actualis, & realis ſeu cum effectu. Ita egregie declarant Bellemera in concluſ. 723. num. 16. verſic. accedo ad ſolutiones. Moderni Pariſienſes in commentarijs ad conſuetudines Pariſienſes in tit. 1. §. 8. gl. 3. num. 5. & Ludouicus Molina li. 3. de Hiſpanorum primogenijs cap. 6. nume. 36. Et ſi ergo domino Proſpero nõ competebat ius reale, & cum effectu, tempore renuntiationis factæ a patre; nihilominus competebat ius in ſpe probabili, ſicque in potentia, & propterea ei nocere non potuit. Ex quo ſequitur, quod licet viuo adhuc primogenito, nullum ius cum effectu competat dicto filio, ſed ſolum habeat ſpem aliquam eueniente caſu mortis ipſius patris, attamen pater ipſe non poterit renuntiare primogenituræ ad fauorem tertiogeniti, & in præiudicium primogeniti, ſicuti tradit Tiraquellus de iure primigen. q. 26. num. 5. qui huius ſentẽtiæ commemorat Baldum, & Cardinalem Alexandrinum. & hos ſecutus ſum in conſi. 211. nu. 48. lib. 3.

Sexta eſt dubitatio, an Cardinalis Antonius Sabinenſis, vel tamquam legatus à latere in ciuitate Bononienſi, vel tamquam ſummus Pænitentiarius, diſpenſare potuerit in ordine Subdiaconatus? Reſpondeo, diſpenſare non potuiſſe; nec voluiſſe, quod vt verum oſtendam, his utor argumentis.

Primò diſpenſare in ordine Subdiaconatus, vt is poſſit effici laicus, & vxorem ducere, eſt di-
39 ſpenſare † ſuper voto continentiæ, ſicuti ſatis manifeſte ſenſit Nicolaus de Milis in repertorio, in verbo, Diſpenſare, an poſsit Papa; Quæ ſanè diſpenſatio, eſt ex reſeruatis Pontifici Maximo, ſicuti tradunt Hoſtien. & Abbas in capit. veniens. qui clerici, vel vouen. & ibidem Syluester Prierius in ſumma, in verbo, votum. §. 4. verſi. quartũ Papa, & cõmunem teſtatur Gammarus in tract. de auctoritate legati à latere. lib. decimo. nume. 478. & ſi ipſe diſſentiat, idem ſcripſit Martinus Nauarrus in manuali confeſſorum. cap. 12. num. 75. verſi. quartò dicimus. Atqui reſeruata Ponti-
40 fici maximo, non cenſentur conceſſa legato † à latere vel ſummo Pænitentiario, niſi id ſpeciali conceſſione expreſſum ſit. Ita reſpondit Gemminianus in conſi. 105. Ad ſupplicationem. cól. penulti. verſic. ex his infertur; cum dixit, quod cum
41 diſpenſare † ſuper periurio, inferente infamiam ſit ex reſeruatis Papæ, ſummus Pænitentiarius diſpenſare non poterit, niſi ſpecialiter ei permiſſum ſit a Papa, & Geminianum ſecutus ẽ Ludouicus Gomelius in tract. breuium. nu. 50.
42 Et quod ſummus † Pœnitentiarius, non poſſit diſpenſare in voto continentiæ, ſed illud tantum modo commutare, affirmat Syluester Prierius in ſumma in verbo. votum 4. in verſi. octauum ſummus. Idem eſt in legato de latere, cap. niſi ſpecialis, & cap. quod translationem, & ibidem glo. & Docto. de officio legati, & tradit Villadiego in tract. de lega. q. 14. n. 50. poſt Spec. in tit. de lega.

Se-

Secundò, admiſſo, quod facultas diſpenſandi in ordine Subdiaconatus, & ſic continentiæ, pmiſſa ſit, ēt ſummo Pœnitentiario, & legato à latere: nihilominus certum, & clarum eſt, quod nil plus illi poſſunt, quàm poſſit ipſe ſummus Pontifex, a quo omnis eorum fluit, & deſcendit poteſtas. Porrò ſummus ipſe Pontifex iure ordinario
43 non poteſt diſpenſare ſuper † voto continentiæ ſine iuſta cauſa. Ita tradunt Archidiaconus in cap. ſunt quidam 25. q. 1. Hoſtien. in ſumma de voto. §. qualiter. ad finem. Io. Andreę in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu mona. & Nicolaus de Milis in repertorio, in verbo, diſpenſare an poſſit Papa, qui proprie loquitur de diſpenſatione ſuper ordine Subdiaconatus. Atqui noſtro in caſu nulla extitit iuſta diſpenſandi cauſa. Ergo ſicuti iure ordinario diſpenſare non potuiſſet Papa, ita nec potuit is legatus à latere, vel ſummus Pœnitentiarius. Illa minor propoſitio probatur, qđ ſcilicet nulla hic extiterit iuſta cauſa. Nam iuſtæ
44 cauſæ † diſpenſationis ſuper voto continentiæ ſunt, vt pro graui bello ſedando: pro augendo cultu diuino; vt ſi eſſent illa in prouincia pauci fideles; pro ſtrage hominum euitanda, pro communi vtilitate eccleſiæ vniuerſalis, vel regni, vel vnius prouinciæ. Ita tradunt Hoſtien. Archia. & Nicolaus de Milis, in locis ſupra allegatis. Nulla ex his cauſis noſtro in caſu extitit: ſicuti manifeſtum eſſe exiſtimo. Non enim graue bellum, nec hominum ſtrages vereri poterat; ex quo illuſtres ij Comites ſuberant, ac etiam nunc ſubſunt Sereniſſimo Do. Duci Mantuæ, & Montisferati, qui ea paſſus non fuiſſet. Non etiam ſuberat noſtro in caſu iuſta cauſa, quod ipſe dominus Albertus metu, & timore patris ſuſcepit, ſacros ipſos ordi
45 nes; quæ † ſane cauſa iuſta creditur concedendi diſpenſationem ſuper ordinibus, vt ſcribunt omnes in cap. veniens. qui clerici, vel vouen. Syluester in ſumma. in verbo, votum. il quarto. verſic. quarto quæritur. Nō inquam hic affuit iuſta hęc cauſa; quemadmodum infra demonſtrabimus.

Tertio, admiſſo citra veri præiudicium, quod regulariter poſſit legatus de latere, & ſummus Pœnitentiarius, diſpenſare in ordine Subdiaconatus: attamen noſtro in caſu diſpenſari, ob id
46 non potuit, quia† iam quæſitum fuerat ius domino Galleoto, ſaltem ſpe probabili, vt diximus ſupra. Ita reſpondit Geminianus in d. conſil. 105. columna vltima. Cum dixit; quod diſpenſatio con
47 ceſſa ſuper † periurio, non nocet ei, cui propter iuramentum acquiſitum fuit ius, ad rem, ideſt in ſpe. Sic etiam ait idem eſse, in diſpenſatione ſup
48 accuſatione † alterius criminis. Ita quoque dicimus, quod etſi diſpenſatio, imò & legitimatio fi
49 lij illegitime nati à principe concedi † poſſit: attamen illa nil operatur contra eum, cui iam quæſitum fuit ius. Sicuti in ſpecie dicimus, diſpenſari
50 nec legitimari poſse † ſpurium, vt ſuccedat in feudo in præiudicium agnatorum, quibus ſpe probabili ius eſt quæſitum, vt poſt alios reſponderunt Decius conſi. 85. colum. vlt. Socinus iunior in conſi. 103. num. 31. lib. 2. & in conſi. 95. nu. 45. & num. 50. li. 3. & Cæphalus in conſ. 186. nu. 38.

Septima eſt dubitatio, præſuppoſito, quod Cardinalis prædictus Sabinenſis, diſpenſare potuerit, an ſufficienter probata fuerint, quæ neceſſario erant probanda, hoc eſt vis, & metus paternus, ætatis defectus, reſiſtentia continua, & qđ nullo vnquam tēpore per vndecim annos, poſtquam ipſe dominus Albertus fuit promotus ad Subdiaconatū, ratificauerit, & approbauerit ordines ſuſceptos? Exiſtimo minus ſufficiēter fuiſſe probata, quæ neceſſario erant probāda in hac diſpenſatione concedenda: & propterea diſpen
51 ſationem † ipſam fuiſſe ſubreptitiam, & conſequenter nullam, iuxta ea, quæ ſcribunt a me congeſti in commentarijs, De arbitrarijs iudicum. libro ſecundo, caſu 201. num. 17. & ibidem in fine dixi, idem eſſe in diſpenſationibus, quod in impetrationibus, vt ſcilicet illæ æquè ac iſtæ vitientur propter ſubreptionem, vel obreptionem. Et ſcribunt Sylueſter Prierius in ſumma. in verbo, Diſpenſatio. num. 2. & Martinus Nauarrus in manuali confeſſorum. cap. 12. num. 57. Et his accedunt Decius in conſi. 318. colum. pen. verſi. Nō obſtat, & Iacobinus à Sancto Georgio in l. ſed ſi hac lege. §. patronum, in primo notab. ff. de in ius vocan.

Et quod attinet ad qualitatem illam metus, dicendum eſt, illam probatam non fuiſſe Hic tamen prius ſciendum eſt; quod non omnis metus
52 *viciat votum † religionis, & ingreſſum: ſed ſolùm is metus, qui cadere poteſt in conſtātem virum, ſicuti timor mortis cap. porrectum.* de regula. & cap. vlt. qui clerici, vel vouentes. vbi annotarunt Abbas, & reliqui. & ſcripſit Bartholomæus *Fumus* in ſumma Armilla, in verbo, religio. *num. 7.*
53 Et leuem † metum non viciare religionis profeſſionem, cenſuit eruditiſſimus Dominicus Soto lib. 7. de iuſtitia, & iure. q. 2. art. 1. colum. 7. verſi.
54 quo ergo. Et accedit, quod nec † reuerentialis metus, irritat religionis profeſſionem; cum ſit leuis metus. Ita Abbas in cap. cum virum. de regula. Romanus in l. ſi cum dotem. §. eo autē tempore. ff. ſoluto matrimo. Præpoſ. in cap. cum locum. colum. 4. de ſponſal. Felinus & Decius in ca. cauſam matrimonij. de officio delegati; quos ſecutus eſt Didacus in epitome de ſponſal. parte prima. cap. 3. §. *6. num. 7.* verc. ſed iſta opinio. Hoc pmiſso, dicimus nūc; probatum nō fuiſſe aliquē metum grauem, & qui in virum conſtantem cadere poterat. Etſi enim allegauit dominus Alberbertus metum illatum a domino Io. Vincentio patre minante, quod niſi ſacros ordines ſuſciperet, eum bonis priuaſset; quā quidem bonorum
55 priuationē, metū † iuſtum inferre ſcripſerūt Abbas in cap. 2. de his, quæ vi metusvè cauſa fiunt, & alij, quos congeſſi in conſ. 1. num. 280. lib. 1. & in commentarijs; de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu 135. in fi. attamen metus iſte, hic eſse non potuit.

tuit. Nam ſi conſideramus bona relicta a do. Galeoto ſeniore teſtatore, eſt certum, & clarum, qđ de eorum amiſſione dubitare, atque timere non poterat dominus Albertus, qui niſi clericus extitiſſet, tamquam natu maior ſucceſſiſſet, etiam inuito domino Io. Vincentio patre. Si verò conſideramus bona ipſiuſmet domini Io. Vincentij patris, non etiam poterat timere dominus Albertus quoad legitimam, qua priuari minime potuiſſet, nulla alia exiſtente cauſa quàm illa, quod noluiſſet obtemperare patri, vt ad ſacros ordines promoueretur. De reſiduo patrimonij, parum ipſi domino Alberto erat curandum, quia ſatius ei fuiſſet illud tenue amittere, vt bona maioratus multo maioris valoris conſequeretur. Et iuſtus
56 non dicitur metus, quādo agitur de amiſſione † alicuius partis bonorum. cap. gemma. vbi Abbas nu. 2. de ſponſal.

Præterea nec etiam illatum aliquem metum fuiſſe, probatur teſtibus illis examinatis. Nam primus teſtis dominus Hieronymus Natta, non probat, primò quia non leuibus de cauſis eſt ſuſpectus. De ſuo enim intereſſe agebatur; vt Dominus Albertus matrimonium contraheret: tum quia eius priuignam ipſi domino Alberto matrimonio tradidit: tum etiam, quia conſecutus eſt pro domino Georgio eius filio, annuam penſionem, centum quinquaginta coronatorum, ſuper beneficiis ipſius do. Alberti.

Secundò non probat, quia ſolum atteſtatur de auditu ab ipſomet domino Alberto, atque ita nō deponit de aliquo actu, quo conſtare poſſit de vi & metu: cum non ſufficiat vim, & metum allega-
57 re, ex quo † non præſumitur. l. 2. C. quod metus cauſa. vbi Baldus, & reliqui, & Alciatus de præſumptionibus, regul. 3. præſump. 7. Probari itaq; debet, ſaltem coniecturis a lege probatis. l. metū & l. ad inuidiam. C. quod metus cauſa, & egregie tradunt poſt alios Decius in l. in omnibus cauſis pro facto. num. 6. ff. de reg. iur. & in conſ. 219. nu. 2. Alciat. in d. præſump. 7. & in reſp. 5. nu. 3. & Rolan. in conſ. vlt. nu. 27. lib. 4.

Ita quoque metum hunc non probat teſtimonium dom. Io. Ambroſij; quia & ipſe pariter deponit ſolum, id ſe audiuiſſe à domino Alberto, quod pædagogus nomine domini Io. Vincentij patris minabatur. Præterea atteſtatus eſt dom. Io. Ambroſius, a ſeptem annis citra, dominū Albertum fuiſſe conqueſtum, id quod non ſufficit, ſtantibus verbis diſpenſationis; ibi, quem nunquam ratum, aut gratum habuit: & nunquā animo, vel intentione geſſit; quod propterea vellet, aut deberet ordini Subdiaconatus huiuſmodi, & illius prętextu ad continentiam obſeruandam quomodolibet obligari. Imo non ſufficit etiam inſpecto ſolo ipſo iure communi; vt metu religionem, & continentiam vouens, non habeat ratum, ſi vult poſſe metum ipſum allegare. cap. 1. in fine. & cap. cum dilectus. de his, quæ vi metus vè cauſa, & ibidem Doctores. Non etiā probat tertius teſtis dominus Ioannes Lancea; cum ſolùm dicat, quod fuit requiſitus à prædicto domino Io. Vincentio, quod vellet perſuadere dicto do. Alberto, vt ſuſciperet ordines ſacros. Quæ ſanè
58 perſuaſio † non infert metum. capit. vlti. ibi, non tam metu Regio quàm parentum. qui clerici, vel vouentes. Et ibidem ſcribunt Abbas in fine. &
59 interpretes. Non enim patris reuerentia † incutit iuſtum metum, quo viciari poſſit ingreſſus religionis, vt ſtatim dicemus.

Præterea atteſtatur hic teſtis, quod dominus Albertus conqueſtus tantummodo fuit, poſt annum, & ſic poſt adeptum beneficiū curatū, quo tempore iam peruenerat ad legitimam ætatem, & conſequenter conqueri amplius non poterat. Nō etiam probat quartus teſtis, nempe ipſemet do. Io. Vincētius pater, cum ſolum dixerit; quod perquiſiuit perſuadere, & perſuaderi facere domino Alberto, vt aſſumeret ordinem Subdiaconatus. Et quod his perſuaſionibus, & cohortationibus abſque voluntario, & libero conſenſu fuit promotus. Quibus quidem verbis non probatur metus, qui in conſtantem virum cadit: ſicuti ne-
60 ceſſarius eſt ad impediēdum † votum religionis, & continentiæ. Non enim perſuaſio, & reuerentia erga patrem ſufficit: cum ſicuti reuerentialis,
61 timor † non vitiat matrimonium temporale. l. ſi a patre. ff. de ritu nupt. & ſcribūt Hoſtien. Abbas Calderinus, & alij, quos refert, & ſequitur Didacus in epitome de ſponſalibus parte ſecunda. capit. 3. §. 6. num. 3. vbi num. 5. confutat contrariā Ignei opinionem. Ita nec etiam vitiat matrimonium ſpirituale. Ita Abbas in cap. veniens. il ſecūdo, num. 4. de ſponſal. & latius Didacus in d. §. 6. num. 7. quo loci confutat contrariam opinionē Butrij, Angeli, Aretini, & aliorum quorundam. Imo locum habet, hæc ſententia, etiam quando filius vel filia præmiſerunt proteſtationem; qđ metu reuerentiali patris coguntur contrahere, vel religionem profiteri. Nam adhuc metus iſte non pręſumitur, & conſequenter contractus, vel religionis ingreſſus, non vitiat. Ita poſt alios ſcribunt Alex. in conſi. 16. num. 11. lib. 3. Socinus ſenior in conſi. 59. num. 15. lib. 3. Decius in capit. cauſam matrimonij. num. 5. de officio delegati. & in conſ. 219. colum. 3. Alciatus in cap. cum contingit. in primo notab. de iureiuran. & Craue. in conſi. 114. num. 6. & in conſi. 120. num. 3.

Nil etiam obſtat, quod dixerit dominus Albertus, ſe non habuiſſe animum perſeuerandi in ſacris illis ordinibus, quia reſpondetur, quod ſi
62 eo animo caruiſſet, tam diu non † perſeueraſſet. Qua ex re intelligimus, adhibendam non eſſe fidem aſſertioni ipſius domini Alberti, quod eum perſeuerandi animum non habuerit, iuxta traditionem Abbatis in capi. vidua. numer. 5. verſi. in contrarium de regula. Quandoquidem illa locum habere poteſt, quando tamdiu in ſacris ipſis non perſeueraſſet, & beneficium non retinuiſſet ut probat tex. in cap. 2. vbi glo. in uerbo, permaneat.

neat.in cap.cum virum.& ibi glo.& Abbas de re
63 gula.Ita dicimus in matrimonio † temporali,qđ perſeuerans in eo per aliquod tempus,non pōt allegare,quod non habuerit animum contrahendi.Sicuti probatur in cap.ad id, quod. de ſponſal.impub.& in cap.ſignificauit. de eo, qui duxit in matrim. quam polluit per adulter. & egregie reſponderunt Oldradus in conſi.35. & Alciatus in reſpon.5.numero decimoquinto.Præterea ta
64 citurnitas † tam longi temporis,vna cum illo actu poſitiuo,obtinendi,& retinendi beneficium curatum arguit conſenſum expreſsum. Abbas in d.cap.cum virum.in tertio notab.de regula.& Iaſon in l.quæ dotis.num.90.& num.100.ff.ſoluto matrimon.& in ſpecie ſcripſit Afflictus in cap.1. num.10.verſ.ſed dubitat.de milite uaſallo,qui arma bell.depoſ. & illum ſecutus ſum in lib.2.de arbitrar.iudic.caſu 231. nume.12. etſi eo loci dixi, hoc relinqui iudicis arbitrio: ſed certe exiſtimo neminem ita imprudentem iudicem,qui ob tam longum tempus aliter æſtimare poſſit. Et præte-
65 rea diſpenſatio † illa facta fuit, non obſeruata reſcripti ſolennitate, cum vocati non fuerint vocandi,ab illo Epiſcopo Caſalenſi.Non enim vocatus fuit dominus Galleotus,de cuius intereſse agebatur. Erat enim hæc quædam legitimatio, & diſpenſatio, qua videbatur reddi habilis dominus Albertus ad ſuccedendum in præiudiciū domini Galleoti;& propterea ipſe dominus Gal
66 leotus erat citandus.Ita dicimus in ſpuriorū † legitimationibus obſeruari,vt citari debeant ij,qui alioqui ſucceſsuri ſunt in fideicommiſso, & alijs bonis ſuppoſitis reſtitutioni, ſicuti reſponderūt Brunus in conſi.15.num.16.& Cephalus in conſil.23. lib.1. & in claris terminis ſucceſſionis in maioratu,ſcripſit Ludouicus Molina in lib.3.de Hiſpano.primogen.cap.3.num.10.& num.11.

Octaua & vltima eſt dubitatio;præſuppoſito,
67 quod dicta diſpenſatio † fuerit inualida, & qđ propterea dominus Albertus contrahere nō potuerit matrimonium,an dominus Bonifacius ex eo matrimonio procreatus, fuerit effectus inhabilis,vt ſuccedere non poſſit in hoc fideicommiſſo,& maioratu? Reſpondendum videbatur non videri effectum inhabilem. Quandoquidem negari non poteſt,quin extiterit probabilis quædā cauſa,non ſolum ex parte dominæ Barbaræ Puſterlæ vxoris deinde,dicti domini Alberti:ſed ēt ex parte ipſiuſmet domini Alberti credendi, diſpenſationem illam fuiſse iuſte,& legitime factā
68 poſteaquam facta fuit à legato † a latere, cuius ſumma eſt poteſtas. Etſi iuſtam cauſam credendi iuſtè,& legitimè aliquid fuiſse factum,præbet iudicis inferioris auctoritas;l. iuſte poſſidet. ff. de acquiren. poſseſs. ubi late Iaſon; quanto magis iuſtam hanc cauſam præſtat,tam ſummi uiri auctoritas:ex quo ſequitur bonam fidem extitiſse ſaltem in dicta domina Barbara; & propterea matrimonium inter eam, & dominum Albertū contractum, ſaltem putatiuum dici poterat,cap. ex tenore,& cap. peruenit. qui filii ſint legitimi. & cap.cum inhibitio.§.1.de clandeſt.de ſponſat. & illis in locis ſcribunt Doctores, & reſponderunt Socinus iunior in conſi.31.nu.49.& in cōſ 86.num.60.lib.2. & Curtius iunior in conſil.64. num.10.

Cum ergo dominus Bonifacius, natus ſit ex matrimonio putatiuo,ſequitur dicendum habilem videri, vt in hoc maioratu ſuccedere poſſit. Sicuti in ſpecie ſcripſit Ludouicus Molina in libro 3.de Hiſpanorum primogeniis.cap.1.nu.12. qui numer. 15. ſubiungit, locum etiam habere in primogenio,& maioratu relicto, vt non niſi filio legitimo,& ex legitimo matrimonio nato deferatur. Nam & in eo (inquit Molina) ſuccedit filius natus ex eo putatiuo matrimonio. Cum
69 matrimonium illud,† quoad prolis legitimationem,diſpoſitione iuris ſit verum, & legitimū matrimonium:ſicuti affirmarunt Decius in conſil.153.& Didacus Couuarr.in epitome de ſponſalibus,in cap.8.§.1.num.3. quos recenſet Molina. Et illis accedit eruditiſsimus Cardinalis Palæotus,in tract.de nothis ſpuriiſque filiis. cap.9.

Cæterum,contrariam ſententiam veriorem, & probabiliorē eſse exiſtimo, quod ſcilicet etſi dominus Bonifacius dici poſſit natus ex matrimonio hoc putatiuo, nihilominus admitti non debet, ad hanc maioratus ſucceſſionem. Quandoquidem non ſua ipſa perſona, primum ſpectāda eſt,ſed domini Alberti patris,a cuius habilitate in ſuccedendo,pendet, & habilitas ipſius domini *Bonifacii. Si enim admittimus dominum Albertum tamquam habilem ad ſuccedendum*, omnes primogeniti ab eo deſcendentes, habiles dicendi ſunt:ſicuti ſupra diximus. Ita e contra,*ſi* concedimus,dominum Albertum inhabil*em ex*titiſse,ſic & inhabilis dici debet dominus *Boni*facius,cum ex radice infecta proueniat;iuxta ea quæ ſcripſi in conſi.172.num.3.5.& 6.lib.2.

Qua ex re conſtat,diſputandum non eſse; an dominus Bonifacius,ſit quoad ſucceſſionem maioratus,legitime natus,vel non: ſed diſputandū eſt ſuper habilitate domini Alberti eius patris; Qui uel ea etiam ratione admitti non potuiſset, tametſi concederemus diſpenſationem fuiſſe legitimè factam. Nā cum ipſe dominus Albertus fuerit excluſus à teſtatore, tamquam clericus,& ſic inhabilis,licet deinde per diſpenſationem Pōtificis ſuperuenerit habilitas, non tamen nocere potuit domino Galleoto,cui iam fuerat quæſitū
70 ius.Ita dicimus,quod † ſpurio ob ſui inhabilitatem excluſo,licet legitimetur,non tamen legitimatio tollit ius primogeniti legitime nati: ſicuti communis eſt Doctorum ſententia, vt teſtatur, Tiraquellus de iure primigeniorum.q.34. num. 4.vbi infinitos prope recenſet Doctores,qui hāc ſecuti ſunt. Et inter multas rationes,hanc ſub nu
71 mero 8.affert,quod † legitimatio non trahitur retro in pręiudicium alterius,& num.9. ſubiungit, legitimationem eſſe reſtitutionem quandam; &

pro-

propterea non retrotrahi in præiudicium eius, cui medio tempore quæſitum fuit aliquod ius. Ita enim dicimus cæteris in reſtitutionibus, quę non nocent ijs, quibus quæſitum fuit ius; ſicuti auctoritate multorum ſcripſi in conſ.103. num. 25.libro primo,& in conſ.275.numero 57.lib.3. Et ex prædictis tollitur illa difficultas,quæ poterat excitari,nempe,quod cum D.Galleotus teſtator,excluſerit dominum Albertum ob impedimentum clericatus, ceſſante ipſo impedimento dicitur ceſſaſſe etiam ipſa excluſio:ſic enim dici-
73 mus, quod ceſſante cauſa impedimenti, † ceſſat etiam impedimentum, vt late tradit Tiraquellus in tract. Quod ceſſante cauſa, ceſſet effectus. in 1.parte.nu.118.

Hæc ſane difficultas diſſoluitur ex prædictis, quia iam quæſito iure alteri,& ita effectu ipſo cō ſumato,ſtatim ipſo teſtatore mortuo,licet ceſſet cauſa, non tamen ceſſat ipſe effectus: ſicuti poſt multos declarat Tiraquellus in tract.quod ceſsā te cauſa ceſſet effectus,in ſecunda parte, in limitatione 12.

Præterea admiſſo citra veri præiudicium, qđ ſit locus huic diſputationi, dicimus hoc matrimonium contractum inter dom.Albertum,&D. Barbaram,non poſſe appellari putatiuum, vt filij ex eo nati,dici poſſint legitimi. Nam vt dici poſ-
73 ſit matrimonium putatiuum † requiruntur duo; quorum vnum eſt; quod matrimonium fuerit rite, & ſolenniter ſecundum morem patriæ contractum.

Secundo,quod affuerit bona fides in facto ipſorum. *Ita probat tex. cap. cum inhibitio.§.1.de clandeſt.deſponſat. & ibidem glo. & Doctor.&* egregie reſponderunt Curtius iunior in conſil. *64*.num.10.& Socinus iunior in conſ.31. num. *49.& in conſ.86.nu.60*.lib.2. Idem affirmauit doctiſſimus Cardinalis Palæotus in trac. de nothis ſpurijſque filijs.cap.9.num.5.verſi.unde&c.Hoc noſtro in caſu certum eſt,matrimonium contractum non fuiſſe palam,ſed clandeſtine.Nam ma-
74 trimonium † palam contrahi,ex aliquorum opinione dicitur, quando obſeruantur illa omnia, quæ narrat ſummus Pontifex in d.cap. cum inhibitio,nempe quod fiāt banna, ſeu publicationes in eccleſia;& reliqua obſeruentur, quæ ex more regionis ſunt. Ita in ſpecie reſpondit Ruinus in conſi.14.nu.10.lib.3.qui reſpondit,matrimoniū dici palam contractum,vt inde filij nati legitimē tur, quando forma dicti cap. fuit obſeruata. Nā tunc(ait ille) verè dicitur contractum matrimonium in faciem eccleſiæ,quo ad filiorum legitimationem,non quò ad reliqua. Noſtro in caſu clarum eſt, facta non fuiſſe illa banna ſeu publicationes; Non etiam fuit ſeruatus patriæ mos, qui erat ac nunc eſt,vt parentes,affines, & amici conuocentur.

Altera fuit opinio eorum, qui dixerunt, ma-
75 trimonium ſatis dici † palam,& in faciem eccleſiæ contractum,quando fuit contractum coràm amicis,& conſanguineis ex patriæ cōſuetudine, etſi reliqua enarrata à ſummo Pontifice in d.ca. cum inhibitio,non fuerint obſeruata.Ita ſcripſerunt Oldradus in conſi.256.Abbas & Præpoſ.in cap.vlt.de clandeſt.deſponſat. Ruinus ſibi parū conſtans in conſ.51.num.15.lib.5.Decius in cō ſil.153.num.2.Pariſius in conſ.13.num.13.& in conſ.15 num.42.lib.2. Socinus iunior in conſil. 31.num.48.& in conſi.86.nu.62.lib.2.eruditiſſimus Palæotus in dicto tract. de nothis ſpurijſq; filijs.cap.9.num.4. verſi. alibi verò. & Rolandus in conſ.93.num.29.li. 3.ij enim(vt dixi)affirmāt ſufficere, quod patriæ conſuetudo fuerit obſer-
76 uata,ex quo vim † legis obtinet. Hac opinione admiſſa,dicimus;quod noſtro in caſu obſeruata non fuit conſuetudo ciuitatis Caſalis,in qua cō tractum fuit hoc matrimonium. Non enim(vt diximus ſupra)adhibiti fuerunt parētes, nempe, neque pater,neque auus,nec affines,&amici,niſi quidam ſecreti, ne forte matrimonium detegerent.Non etiam fuerunt ipſi coniuges benedicti in eccleſia,vt etiam eo tempore moris erat. Et demum matrimonium ſic contractum,non fuit deſcriptum in libro parochi,in quo matrimonia deſcribi conſueuerant. Deficit etiam hic ſecundum illud requiſitum, nempe bona fides ipſorū contrahētium.Nam eorum mala fides detegitur
77 ex † clandeſtinitate.d.cap.cum inhibitio.§. 1. de clandeſt. deſponſat. & ſcribunt Cardinalis Palæotus in d.cap.9.num.5.Pariſius in conſi.57.nume.27.lib.4.Socinus iunior in conſi. 31. nu. 49. lib.2.& Rolandus in conſil.93.numer.30.libr.3. qui manifeſte cenſuit, ob id, filios non reddi legitimos.

Præterea matrimonium, hoc fuit contractū contra publicam honeſtatem. Non enim honeſtati conueniebat,dominum Albertum ex familia non modo illuſtri, ſed etiam illuſtriſſima,ducere in vxorem filiam pauperis pędagogi, nulla dote, vel ſaltem tenuiſſima numerata. Ex quo ſequitur,filios ex eo matrimonio natos, non dici legitimos, quoad ſucceſſionis effectum. Ita Bartolus in conſ. 120. Nerutius Corraducij nu. 3.lib. 1.Baldus in auth.item ſi quis.la 1.C.de natural.lib.Curtius iunior in conſ.136.num.11.Socinus iunior in conſ.12.num.5.lib.4.&nouiſſime Proſper Pashetus in conſi.152.num.1.qui communem eſſe opinionem aſſeruit.

Rurſus aduertendum eſt,quod illa opinio Decij in d.conſ.153.Didaci, & Ludouici Molinæ,
78 quod filius ex matrimonio † putatiuo dici debeat legitimus, vt ſuccedere poſſit in fideicommiſſo,vel primogenitura,in quibus ſuccedere ſolum poſſunt nati de legitimo matrimonio;eſt ſane hæc opinio dubia. Nam ab ea diſſentiunt Curtius iunior, in conſilio vigeſimoſeptimo, numero ſexto,& in conſilio ſexageſimoquarto, numero ſexto. & Marcus Salon Burgenſis Hiſpanus in conſilio vigeſimo,in fine, qui loquitur in terminis ſucceſſionis in maioricatu. Hæc habui,

bui, quæ de propoſitis his quæſtionibus, & dubitationibus reſponderem. Nec dubito, quin ſapientiſſimi æquiſſimique cauſæ huius iudices, ſint ſecundum ſupradicta pronuntiaturi.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio forma, & ſolennitate non obſeruata, corruit.*

2 *Formæ omiſſio, in qualibet minima parte, ipſum actum uitiat.*

3 *Tranſactio non ratificata, nullum operatur commodum.*

4 *Donatio effectum non ſortitur, niſi donatario ratificante.*

5 *Permiſſum ad tempus, poſt illud dicitur prohibitum.*

6 *Mandatum cum ratificatione procedit à pari.*

7 *Ratificationem tempore congruo fieri debere.*

8 *Conuentionem ex parte ſua, qui non impleuit, ſibi ut impleatur petere non poteſt.*

9 *Inſtrumentum habens exequutionem paratam, patitur tamen exceptionem defectus implementi.*

10 *Exceptio litis finitæ, impedit litis ingreſſum.*

11 *Clauſula annullatiua, ſi aliter factum fuerit, cuius ſit effectus.*

13 *Conſtitutum operari translationem poſſeſſionis, etiam vniuerſitatis bonorum.*

13 *Clauſula, ex nunc, pro ut ex tunc, quid operetur.*

14 *Conſtitutum eſt tranſactionis acceſſorium.*

15 *Datoris iure reſoluto, cenſetur reſolutum ius acceptoris.*

16 *Contractus quoties inutilis eſt, conſtitutum tanquam illius acceſſorium nil operatur.*

17 *Conſtitutum factum ab emphyteuta uel uaſallo, quemadmodum non nocet domino, ita nec alteri, ab eodem domino inueſtito.*

18 *Promiſſa non implens, tranſactioni dicitur contrauenire, & inter alias pœnas, actione priuatur,*

Idque etiam extenditur ad hæredes tranſigentis. num. 19.

20 *Remedium l. vlt. C. de edict. D. Adria. toll. conceſſum eſſe ſolis hæredibus ſcriptis in teſtamento.*

Neque datur fœminis vel deſcendentibus ab eis, quando agnati iam in poſſeſſione reperiuntur. nu. 21.

Aut ſi agnati obyciant probationes in continenti ſuper petitorio. nu. 22.

23 *Allodialibus, & liberis in bonis, tam fœminæ ſuccedunt, quàm maſculi.*

Idem in bonis a principe donatis. nu. 24.

25 *Iuriſdictio quæ iure hæreditario competit, ad fœminas etiã tranſit.*

Et num. 44.

26 *Conceſſione facta pro ſe, & poſteris, fœminas comprehendi.*

27 *Feudum conceſſum pro ſe, & poſteris, tranſire ad fœminas.*

28 *Feudum conceſſum pro ſe & poſteris hæreditarium dici.*

29 *Feudo hereditario ſuccedunt etiam fœminæ.*

Idem & in emtitio. nu. 32.

Alijs tamen id negantibus. nu. 69.

Et quomodo intelligenda prior opinio. nu. 70.

30 *Feuda franca quæ dicantur & nu. 67.*

Et quod in ys ſuccedant fœminæ. nu. 31.

33 *Succeſſor, beneficium, priuilegium, & omnem titulum lucratiuum anteceſſoris declarare poteſt.*

34 *Succeſſor principis, legem obſcuram anteceſſoris ſui declarare poteſt.*

35 *Fœminã poſſe reddi habilem, vt ſuccedat in feudo nouo, vel antiquo, ob patris uel mariti benemerita.*

36 *Dominium utile de iure ciuili, princeps pro ſua uolũtate tollere poteſt.*

37 *Fœminas in feudo non ſuccedere iuris eſt regula, eique ſtatur donec probetur exceptio. nu. 38.*

39 *Feudum in dubio cenſetur maſculinum.*

41 *Feudum ſecundum ſui naturam præſumitur conceſſum.*

42 *Iuriſdictionis fœmina non eſt capax, vt eam exercere poſſit.*

43 *Feudo dignitatis, & iuriſdictionis, fœminæ non admittuntur etſi in inueſtitura omnes poſteri ſint uocati.*

Idque etiamſi feuda hæreditaria ſint. nu. 45.

46 *Feudorum ſeruitia, a fœminis regulariter præſtari non poſſunt.*

47 *Feudo admittitur fœmina, pro quo præſtatur ſeruitium, quod decedenter a fœmina præſtari poteſt.*

48 *Feudum conceſſum in dubio pro maſculis, arguit fidelitatis iuramentum.*

49 *Inueſtituræ antiquæ ſtandum eſt.*

50 *Succeſſorẽ in dignitate, poſſe declarare, & interpretari, actũ dubium ſui anteceſſoris.*

51 *Inueſtituras antiquas, a nouis poſſe declarari.*

52 *Inueſtituræ antiquæ mutari poſſunt uoluntate principis concedentis, & ipſorum uaſallorum.*

53 *Maſculorum incluſione, fœminas excludi, ex natura feudi.*

54 *Inueſtiri de re propria, eamque in emphyteuſim recipere, ſcienter quis poteſt.*

55 *Vaſallo aufferre ius queſitum ex inueſtitura, & conceſſione, à ſe uel ſuis anteceſſoribus facta, principem non poſſe ſine iuſta cauſa.*

56 *Heres anteceſſoris factum nequit impugnare.*

Et id neque heredi heredis liberum eſſe. nu. 86.

57 *Preceptum penale inducit iuſtum metum, in Tyranno, & principe illo, qui minas conſueuit exequi.*

58 *Metus illatus non preſumitur, nec ab eo qui magiſtratum obtinet.*

59 *Feudis excludi fœminas, antiquiſſima etiam conſuetudo efficit,*

60 *Feudo ſi fœmine admittuntur, tunc demum intelligitur, ubi nulli extent maſculi.*

Et num. 62. & 66.

Nec gradus conſideratur proximitas. nu. 61.

63 *Feudum emtitium etſi ad fœminas quoque pertineat, id tamen demum maſculis deficientibus.*

64 *Feudo etiam ſui natura fœmineo, maſculus tamen exiſtens fœminam excludit.*

65 *Poſterorum nomine, in feudis fœminas non contineri.*

68 *Feudo qua nullum preſtatur ſeruitium, admitti fœminam in preiudicium domini, non autem maſculorum exiſtentium.*

71 *Declaratio non dicitur, quæ ſubſtantiam mutat & alterat.*

72 *Priuilegium principis, quando nodificatur contra apertum eius tenorem, citanda pars eſt, ſecus ſi interpretatio, eſt ſolum declaratoria dubij.*

53 *Priuilegij ad conceſſionem, alicuius citationem non requiri.*

Idem in diſpenſatione & habilitatione.

Niſi tamen, aliquibus ius iam ſit queſitum nu. 74.

75 *Inue-*

75 *Inueſtituras, & conceſſiones feudorum, ad libitum nequit princeps reuocare.*

76 *Papa habente liberam diſponendi facultatem, ſi conſtet eũ præiudicare alicui uoluiſſe, non eſt neceſſaria citatio.*

77 *Feminas habilitari vt in feudis ſuccedant, non poſſe à principe, in agnatorum præiudicium, æquior eſt, & verior opinio.*

78 *Vaſallo ius vtile quæſitum, principem non poſſe ad libitum ſuæ uoluntatis tollere.*

79 *Dominij acquirendi modi iuris ciuilis quidem ſunt, dominiũ autem iam quæſitum iuris eſt gentium.*

80 *Promiſſa, & conuentiones anteceſſorum ſuorum uiolare, principi non eſſe permiſſum.*

81. & 82 *Fœminis non ſuccedentibus, nec maſculi ab eis deſcẽdentes ſuccedunt.*

83 *Subſtitutio de te non loquitur, ergo excluderis.*

84 *Alienatione prohibita, quando in ſuccedentes ab inteſtato poſſit alienari.*

85 *Bona conceſſa familię ex pacto, & prouidentia Imperatoris utrum poſſint fideicommiſſo ſubijci.*

87 *Vaſallus de re feudali teſtari non poteſt.*

Poteſt tamen de feudo miſto, nu. 88.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRISSIMVS Dominus Rolandus Pallauicinus fuit inueſtitus ab Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo D.D. Duce Mediolani, de Caſtro ſiue oppido Buſeti, ſub cuius territorio comprehendebatur locus Curtis Maioris; in quo fuit deinde ædificatũ Caſtrum, quod hodie appellatur Corte Maggiore.

Deceſſit dominus Rolandus tribus filijs relictis hoc eſt dom. Io. Ludouico, dom. Pallauicino, & do. Io. Franciſco, quos ſuo in teſtamento hæredes inſtituit; & eos ſubſtituit inuicem, & deinde eorum filios, & deſcendentes maſculos in infinitum. Et prohibuit alienationes quouis titulo, & quoquo modo Caſtrorum, & iuriſdictionum, niſi inter ipſos fratres, & filios legitimos, & naturales ipſorum, ideſt maſculos tantum. Et ideo, quia ipſas Rochas territoria, & iuriſdictiones, in poſteros eorum mares tantum ex linea maſculina in perpetuum peruenire voluit, &c.

Prædicti filij diuiſerunt bona, & hæreditatem, & in portione Dominorum Io. Ludouici, & Pallauicini, ſimul habitantium & viuentium, obuenit oppidum ipſum Buſeti cum eius iuriſdictione, & territorio. Qui quidem inueſtituram à Duce Mediolani acceperunt, tamquam de feudo antiquo, & paterno. Sicuti fecit etiam dominus Ioan. Franciſcus tertius frater de Caſtris ei obuentis.

Verum præfatus dominus Dux Mediolani ſuo quodam priuilegio ſtatuit; quod decedente dom. Io. Ludouico, vel domino Pallauicino ſine filijs, & deſcendentibus, alter ſuperſtes vel eius deſcendentes ſuccederent.

Poſtmodum prædicti domin. Io Ludouicus, & Pallauicinus, bona inter ſe communia diuiſerunt. Et domino Pallauicino obuenit Buſetum, cum parte iuriſdictionis, & territorij. Prædicto vero do. Io. Ludouico, obuenit locus Curtis maioris, cum reſiduo iuriſdictionis alias Buſeti. Et vnuſquiſq; horum recognouit partem ſuam in feudum cum clauſula, iure feudi paterni, & antiqui.

Deceſſit dominus Io. Ludouicus, relicto domino Rolando filio, qui pariter recognouit dictum locum Curtis maioris in feudum, tamquam de feudo antiquo, & paterno pro ſe, & filijs ac deſcendentibus maſculis, excluſis fœminis.

Prædictus dominus Rolandus deceſſit, relictis quatuor filijs, hoc eſt Domino Io. Ludouico, Mãfredo, Gaſpare, & M. Antonio; quos hæredes inſtituit; & eos eorumque filios, & deſcendentes inuicem ſubſtituit per fideicommiſſum in ampliſſima forma, vocando ſemper maſculos: & excludendo ſemper fœminas.

Anno 1527. deceſſit dominus Ioan. Ludouicus, vnus ex dictis quatuor fratribus, relicta ſola domina Virginia filia, & hærede ab inteſtato; relictis etiam ſuperſtitibus dominis Sfortia, Hieronymo, & Cæſare nepotibus ex prædictis eius fratribus prædefunctis. Et cum de ſucceſsione in feudo contentio fuiſſet inter dictam dominam Virginiam, & dictos nepotes, tranſactum inter eos fuit, anno 1528. Sicuti in tranſactionis inſtrumẽto legitur.

Deceſsit deinde dominus Cæſar, & eius portio peruenit ad dominum Hieronymum; qui poſtea anno Milleſimo quingenteſimoquinquageſimoſeptimo, vita functus eſt, relictis poſt ſe duabus filiabus, nempe domina Victoria, & domina Iſabella, & domino Sfortia nepote. Qui quidem dominus Sfortia tranſactionem fecit cum prædictis dominabus Victoria & Iſabella. vt conſtat ex tranſactionis inſtrumento confecto anno 1557.

Anno deinde 1558. præfatus D. Sfortia trãſactionem iniuit cum D. Virginia, filia dicti D. Io. Ludouici, ut legitur in ipſo inſtrumento tranſactionis.

Anno 1573. iam defuncta dom. Virginia eius filij, & hæredes, hoc eſt dominus Cardinalis Gambara, & dominus Raynutius: nec non, & prædictæ dominæ Victoria & Iſabella, litem mouerunt aduerſus præfatum dominum Sfortiam coram Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Cremonenſi, occaſione Lacunarum ſeu p ſcheriarum; quæ ad ipſum dominum Sfortiam pertinebant: & in quorum poſſeſſionem reperiebatur; contrauenien do dictis tranſactionib. annorũ 1557. & 1558. Et pro domino Sfortia lata fuit ſententia a Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Papienſi delegato; ſicuti in ea legitur.

Eodem anno 1572. ad inſtantiam prædicti D. Raynutij, trãſmiſſum fuit præceptum à D. Gubernatore Parmæ d. D. Sfortiæ, qui oppoſuit de cõfirmatione, & mulcta trãſactionum anni. 1528. ac anni 1558. proteſtando contra ipſum do. Raynutium de contrauentione illarum conuentionum; & petendo ſe ab eo iudicio, & moleſtia abſolui; ſicuti legitur in comparitione, & ſcriptura anni 1581. Et hoc quidem præſentibus procuratorib. dicti dom. Raynutij, qui generalia tantum oppoſuerunt.

Poſtmodum præfatus Dom. Sfortia carens ſobole, adoptauit dom. Alexandrum deſcendentem a dom. Io. Franciſco filio domini Rolandi ſenioris. Poſtmodum præfatus dominus Sfortia condidit teſtamentum, in quo hæredem ſibi fecit dictũ dominum Alexandrum cum licentia D. D. Ducis Placentiæ, & Parmæ.

Prædictus do. Alexander hæreditate adita cum beneficio legis, & inuentarij, ingreſſus eſt poſſeſſionem bonorum præfati dom. Sfortiæ, & in ea confirmatus fuit decreto præfati D. D. Ducis; qui mandauit præfato domino Raynutio, ne moleſtiã aliquam inferat dicto domino Alexandro, ſed qđ compareat, ſi ſenſerit ſe grauatum. Comparuit dictus dominus Raynutius ſuo nomine, ac nomine domini Cardinalis fratris, petentes aſſiſtentiã ſeu aſſociationem in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium, ſtante clauſula conſtituti appoſita in illis inſtrumentis tranſactionum, & conuentionum.

Dubitari nunc contingit de pluribus.

Primo, an tranſactio illa inita cum D. Virginia anno 1558. iure valeat uel non?

Secundò admiſſo, quod conſiſtat, an clauſula cõſtituti in ea appoſita operetur hunc effectum, vt Domini de Gambara mitti & aſſociari poſſint in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium?

Tertiò, an prædicta tranſactio irrita facta fuerit ob illas moleſtationes, & perturbationes, quas intulerunt dicti domini de Gambara, præfato quõdam do. Sfortiæ.

Quarto, an domini de Gambara mitti poſſint in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium, in præiudicium dicti dom. Alexandri, ac prius dom. Alphonſi eius patris, de quorum iure euidenter conſtat ex antiquis inueſtituris, & Decreto Ducis Mediolani, quibus feminæ, & earum deſcendentes ab his feudis excluduntur: accedente præſertim diſpoſitione domini Rolandi ſenioris, qui fideicommiſſum ſuis in bonis, fœminarum excluſiuũ, conſtituit.

Quintò, an ex prædictis antiquis inueſtituris, Decretis & conceſſionibus colligatur, hæc eſſe feuda, & quidem maſculina, ita vt ad fœminas, vel earum deſcendentes etiam maſculos non pertineat, & conſequenter quod tranſactiones illæ cenſeantur factæ in fraudem dominorum Alphonſi & Alexandri, vt ab ipſa feudorum ſucceſſione excluderentur? atque ita an ij ad ſucceſſionem admitti debeant, non obſtantibus prædictis tranſactionibus.

Sextò & vltimò, admiſſo, quod prædicta bona non eſſent feudalia, an ad deſcendentes maſculos ex fœminis peruenire poſſint, ſtante teſtamento do. Rolandi ſenioris.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLIII.

PEregregijs his propoſitis dubitationibus, quæ vere complectuntur illas omnes, quas in alia facti ſpecie, lõga ſerie perlegi, ea diligentia, & ſtudio ſatiſfaciam, q̃ cauſę grauitas, & perſonarum dignitas expoſtulant. Et quod attinet ad primam illam dubitationem; an trãſactio illa anni 1558. inita cum dom. Virginia iure valeat, vel non? Reſpondendum eſt, multis rationibus, & cauſis non conſiſtere.

Primò, quia adhibita non fuerunt nomina patrum duorum teſtium deſcriptorum in ipſo inſtrumento tranſactionis: quemadmodum cautum eſt ſtatuto Parmenſi ſeu notariorum collegij illius Ciuitatis: quod (vt in facto præſupponitur) obſeruari quotidie ſolet. ob igitur formam, & ſolennitatem hanc non ob-
1 ſeruatam corruit† tranſactio, cum forma ſit, quę

dat

dat eſse rei.l.Iulianus §.ſi quis. ff. ad exhib. Imò
2 omiſſio† formæ in qualibet minima parte uiciat totum ipſum actum; Decius in conſi. 532. nu.5. & Tiraquellus de retractu conſangu.§. 1.glo. 21. nume. 11. qui idem eſſe ſcribit, quando ageretur de cauſa pia, & fauorabili. Et idem reſpondit Iaſon in conſilio 162. in fine. lib.2. Et ipſummet ſtatutum habet clauſulam annullatiuam, quæ tollit omnem prorſus effectũ, ſicuti infra dicemus. Imò actus ipſe redditur ipſo iure nullus, vt reſpõdit Socinus ſenior in conſi.37. colum.2. libro 1. Et tanto magis, quia hæc forma fuit inuenta ad euitandum falſitates.

Secundò accedit, quod domina Virginia nõ
3 *ratificauit* † tranſactionem hanc ab eius filijs factam. Et propterea tranſactio nil operata eſt ad commodum ipſius dominæ Virginiæ; & conſequenter nec ad commodum dominorum de Gãbara eius filiorum, ſicuti reſpondit Caſtrenſ. in conſi.172. In caſu præſenti. Viſis omnibus. lib.2. quem ſecuti ſunt permulti congeſti a Decio in l. contractus. num.22. & 23. ff. de regul. iuris, Craueta in conſilio 252. numero ſecundo. Tiraquel. in tract. de iure conſtituti, in tertia parte, in limitatio.30. numero decimo, & vndecimo. Neuiz. in conſ. 35. numero decimoſeptimo, & vigeſimo. & egregie diſputat, & cum Caſtrenſi concludit Alciatus in reſponſ. 112. ſecundum antiquã impreſſionem Lugdunenſem, qui ſcripſerunt,
4 donationem † factam alicui, notario etiam pro eo ſtipulante, effectum non ſortiri, niſi ſecuta ipſius donatarij ratificatione.

Tertio, admiſſo citra veri præiudicium, quod domina *Virginia ratificauerit tranſactionem* hanc, attamen non *ratificauit* intra tempus, & terminum in ipſa tranſactione præſtitutum. Ex quo *ſequitur* elapſo eo tempore ratificari mini-
5 me *potuiſſe: quia* † permiſſum ad tempus poſt tẽpus dicitur prohibitum ita de mandato, quod
6 cum ratificatione † procedit a pari, probat l. ſi mandauero. in princip. ff. mand. & reſpondit Pariſius in conſil. 91. num. 9. lib. 1. Et de alijs actib. & diſpoſitionibus latiſſime tradit Tiraquellus de retractu conſangu. §. 1. gl. 10. num. 19. & de retractu conuentio. §. 1. gl. 2. num. 44. Et ſcribit Dec. in d.l. contractus, num. 20. verſic. & ſi nunc. ff. de
7 reg. iur. † ratificationem fieri debere congruo tẽpore; alioqui non valere.

Nec repugnat inſtrumentum illud præſentationis prædictæ ratificationis: quia nulla ei adhibẽda eſt fides; cum deficiat primum vnius teſtis nomen; & deinde, qua in vicina reliqui teſtes habitarent, id quod repugnat ſtatutis prędictæ ciuitatis Parmæ; & conſequenter non probant.

Quarto dato etiam citra veri præiudicium, ꝙ intra præſtitutum tempus ratificata fuerit tranſactio illa: attamen ratificatio ipſa non fuit præſentata dominæ Sfortiæ intra tempus conuentum in ipſa tranſactione: & propterea cum non fuerit obſeruatum pactum hoc in ea tranſactione adiectum, ſequitur dicendum, tranſactionẽ non obligaſſe ipſum dom. Sfortiam. Nam qui ex ſui parte
8 conuentionem † impleuiſſe, & illi ſatisfeciſſe nõ oſtendit, petere non poteſt, quod ſibi impleatur. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. & in ſpecie trãſactionis, vt is, qui eam obſeruare petit, demonſtrare debeat ſe ex ſua parte illi ſatisfeciſse, & eã impleuiſse, reſpondit Baldus in conſi. 102. lib.2. quem ſecutus eſt Brunus in conſi. 38. num.2. & ſimili in caſu reſpondit Rubeus in conſi. 30. nu. 4. qui ait, petentem obſeruari contractum probare debere, ſe obſeruaſse etiam quo ad minimum quadrantem, & late reſpondit Decius in conſil.
9 119. num. 1. qui multis oſtendit, quod etſi † inſtrumẽtum habet executionem paratam, attamẽ illa impedirĩ exceptione hac defectus implemẽti. Et idem reſpondit Craue. in conſi. 151. nume.
10 10. Eſt enim hæc exceptio litis finitæ, † quæ litis ingreſſum impedit, ſicuti poſt alios reſpondit idẽ Craue. in conſi. 127. nu. 14.

Quinto tranſactio hæc nulla reddi videtur decreto Ducis Mediolani, quod incipit, Meminimus, quo quidem cautum eſt, quod cõceſſiones, & donationes factæ a Principe alicui, ꝓ ſe, & poſteris ſuis, intelligantur pro maſculis tantum. Et quod propterea nil pacto, conuentione, & contractu agi poſſit, vt ad fœminas, & earum deſcendentes tranſeant. Et ſi aliter factum fuerit, quod illud omne ſit irritum, & inane, ac nullius prorſus effectus, roboris, & momenti. Quæ
11 ſane clauſula † annullatiua hunc parit effectum, vt nec ei partium conuentione renuntiari poſſit; vt latiſſime tradit Antonius Gabriel in lib.6. concluſionum. in tit. de clauſulis. in concluſ. 3. num. 18. & præſertim quando reſpicit commodum principis, qui ſic ſtatuit, vel alterius, vt ibidem ſenſit Gabriel num.30. Nec quidquam operatur cõfirmatio illa dom. Ducis Mediolani, quia in ea confirmatione facta non fuit mentio prædicti Decreti, ſicuti requirit ipſummet Decretum in illis verbis: Niſi huic Decreto ſignanter, & expreſſe derogetur &c.

Cæterum aduertendum eſt, quod forte hoc non eſt ſatis ſolidum fundamentum, quia Decretum illud loquitur ſolummodo de conceſſionibus ab ipſomet Io. Galeacio Duce factę, & de fiendis à ſuis ſucceſſoribus, quemadmodum ſuperiore anno reſpondendo pro Illuſtriſſimo domino Sfortia contra Illuſtriſſimam Cameram Ducalem Placentiæ ſcripſi in conſilio trecẽteſimoſeptuageſimooctauo, nu 10. verſ. præterea Decretum. lib.4.

Sextò prædictæ tranſactioni obſtat aliud decretum editum ab eodem domino Duce Mediolani, anno Milleſimo quadringenteſimoquadrageſimoquinto, quo cautum eſt, quod Caſtra & fortilitia nõ poſſint alienari in aliquẽ, quouis titulo, ſine expreſſo D. Ducis Mediolani conſenſu niſi in eos, ꝗ ab inteſtato ſucceſſuri ſunt. Et hoc ĩ Decreto pariter eſt adiecta clauſula annullatiua.

eum itaque domina Virginia in his Caſtris,& oppidis ſucceſſura non eſſet ab inteſtato;vt infra demonſtrabimus in quinta dubitatione, ſequitur dicendum;tranſactiones prædictas reddi nullas, ac ſine aliquo prorſus effectu.

Secunda eſt dubitatio;admiſſo; quod prædicta tranſactio iure valeat an clauſula conſtituti in ea appoſita operetur hunc effectum,vt domini de Gambara mitti,& aſſociari poſſint in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium? Et reſpondendum eſt,clauſulam illam nil operari.

Primo,quia locus, quem ſe poſſidere conſtituit do.Sfortia,eſt incertus ratione loci, & quotæ:cum nullo modo fuerit deſignatus.Nam conuentum fuit,quod decedente dom. Sfortia ſine ex ſe deſcendentibus maſculis,domina Virginia eſſet in eodem ſtatu, & gradu, in quo reperiebatur ante annum 1528. & ſic ante tranſactionem illo anno factam. Qui ſane ſtatus eſt omninò incertus reſpectu poſſeſſionis locorum: cum nõ fuerit etiam eo tempore certum quæ loca, vel eorum partem ad ipſam pertineret,& propterea clauſula conſtituti non eſt operata noſtro in caſu poſſeſſionis translationem. Nec hoc in caſu exiſtimo procedere communem illam Doctorũ

12 opinionem,quod conſtitutum † operetur tranſlationem poſſeſſionis etiam vniuerſitatis bonorum; vt tradit poſt alios Tiraquellus in tract. de iure conſtituti,parte ſecunda,ampl.31.Nõ enim hic conſtat quæ eſſent bona iure peruentura ad ipſam do.Virginiam.

Secundo accedit,hoc conſtitutum fuiſſe adiectum diſpoſitioni,& actui,qui non niſi poſt mortem ipſius dominæ Sfortiæ conſtituentis poterat verificari,& effectum conſequi. Et propterea non operatur translationem poſſeſſionis. Ita ex ſententia Alexandri,Iaſonis,Bertrandi,& Ripæ ſcribit Tiraquellus in dicto tract.de iure cõſtituti,in tertia parte,nu.2.

Nec repugnat, quod in hac tranſactione anni

13 1558. fuerit adiecta illa clauſula ;† ex nunc pro vt ex tunc. Quæ omnimodo operatur poſſeſſionis tranſlationem,vt ſcribunt congeſti ab eodẽ Tiraquello in dicta limit.3. num. 15. quia ab ea opinione diſſentiunt alij multi ibidem ab eodẽ Tiraquello relati.num.17. qui & ipſe eam viſus eſt ſequi.

Tertio accedit,quod etiamſi concedimus,cõſtitutum fuiſſe validum, nihilominus nil operari poteſt ob reuocationem factam a domino Sfortia,qui propter contrauẽtiones dominorum de Gambara filiorum dictæ dominæ Virginiæ proteſtatus eſt,& declarauit,ſe non teneri obſeruare promiſſa,& conuenta in prædictis tranſactionibus: & quod propterea intendit,& vult ſuo proprio nomine tenere,& poſſidere. Cum ergo tranſactio ipſa effecta ſit irrita, defectu implementi ex parte dictorum dominorum de Gambara; ſequitur dicendum, quod ſicuti tranſactio ipſa obſeruari non debuit a domino Sfortia, l. cum proponas.la ſecunda.C.de pactis.& ibidem Do-

14 ctores, ita pariter nec conſtitutum, quod † eſt ipſius acceſſorium,eiuſque naturam (vt mox dicemus)ſequitur.

Quarto vel ex eo etiam demonſtratur extinctum fuiſſe hoc conſtitutum. Nam cum deceſſerit dominus Sfortia ſine filijs legitimis, & naturalibus à ſe procreatis, extincta dicitur linea domini Io.Ludouici; & propterea locus Curtis maioris, accreuit portioni Buſeti tamquam loco principali,cui iam fuerat Vnitus: atque ita reuerſus eſt ad priſtinam ſuam naturam. Extincto ergo iure domini Sfortiæ, extinctum, & ſublatum cenſetur conſtitutum; quod a iure principali pendet,eiuſque eſt acceſſorium: ſicuti tradunt congeſti a Tiraquello in præcitato tract. de iure conſtituti,in ſecunda parte. in ampliatione decimaquinta,verſic.tertio illud.& in tertia parte,in ſecunda limitatione,numero ſecundo, & latius in limitatione ſeptima, numero decimoſexto. Et ſimile tradit ipſe Tiraquellus in limitatio.29. num.4.

15 Et reſoluto iure datoris † cenſetur quoque reſolutum ius acceptoris.l.lex vectigali.ff.de pignori. & ad rem prope reſpondit Brunus in cõſilio primo,numero ſecundo, quod mortuo vaſallo, qui renuntiauerat feudum filiæ alioqui incapaci,feudum reuertitur,vel ad agnatos,vel ad dominum.Et idem conſuluit Gozadinus in conſilio vigeſimoſexto, numero quinquageſimoprimo,in ſimili in caſu.

Quinto & vltimo conſtitutum hoc *cenſeri* ſublatum,& *nil operari,vel ex eo etiam ſatis maniſeſte* apparet,*quod per publica in*ſtrumenta conſtat de iure Dominorum Alphonſi,& Alexandri & de non iure Dominorum de Gambara, *cum* hæc bona feudalia,tàm de iure commu*ni,& ex* inueſtituris,de quibus infra, quam ex *teſtamẽto* domini Rolandi ſenioris, non ſint trãſitoria ad fœminas.Ex quo ſequitur,clauſulam conſtituti nil operari in præiudicium dictorum dominorum Alphonſi,& Alexandri. Nam quotieſcum

16 que contractus † eſt inutilis,conſtitutum quoq; quod eſt eius acceſſorium,nil operatur. Ita late ſcribit Tiraquellus in tract. de iure conſtituti,in tertia parte.in ſeptima limitatio.numero primo, & numero decimoquarto,& decimoquinto. & idem affirmat Plotus in l.ſi quando.numer. 285. C.vnde vi. Et accedit quod tradit idem Tiraq. in d.tertia parte, in tertia limitatio. numero 5. poſt Decium in conſilio 24.col.2.ver.vltimo nõ obſtat.&col.vlt.ver.poſtremo,quod ſicuti conſti-

17 tutum † factum ab emphyteota, vel feudatario non nocet domino directi,nec etiam nocet alteri inueſtito ab eodem domino.

Tertia eſt dubitatio, an prædicta trãſactio irrita facta fuerit,ob illas moleſtationes,& perturbationes,quas intulerunt dicti domini de Gambara præfato quondam do.Sfortiæ.

Et reſpondendum eſt,prædictam tranſactionẽ irritam

irritam factam fuiſſe; cum uiolatum fuerit iuramentum in ea adhibitum; ſicuti ſancitum eſt in l. ſi quis maior C. de tranſact. vbi non implens
18 promiſſa, † dicitur tranſactioni contrauenire: & propterea inter alias pœnas hanc patitur, vt priuatus maneat actione. Quæ quidem conſtitutio, locum habet etiam in muliere iurante: quemadmodum affirmarunt Fulgoſius, Antonius ab Alexandro, Hieronymus Tortus,& Iaſon,congeſti ab Antonio Gabriele in lib.3. concluſionum.in tit.de tranſactio.in concluſio. prima,numero tertio.Et ibidem.numero vigeſimo quinto, ſcripſit ex ſententia Caſtrenſis, locum
19 habere etiam in † hærede ipſius tranſigentis. Id quod in caſu noſtro credo carere probabili dubitatione,cum ipſimet domini de Gambara,matris nomine tranſegerint, & iuramentum præſtiterint.

Quarta eſt dubitatio, an domini de Gambara mitti poſſint in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium,in præiudicium dictorum Dominorum Alphonſi, & Alexandri, de quorum iure euidenter conſtat ex antiquis inueſtituris, & decreto Ducis Mediolani,quibus fœminę,& earum deſcendentes ab his feudis excluduntur; accedente præſertim diſpoſitione domini Rolādi ſenioris,qui fideicommiſſum ſuis in bonis fœminarum excluſiuum conſtituit? Et reſpondendum eſt;prædictos dominos de Gambara; mitti non debere in poſſeſſionem dictorum bonorum feudalium.

Non enim video, quo remedio in poſſeſſionem hanc poſſint mitti. Nam ſi mitti volunt ob vim conſtituti,ſatis demonſtrauimus ſupra,illi locum non eſſe. Si vero exiſtimant ſibi competere remedium.l. vlt. C. de edicto Diui Adriani
20 tollen.falluntur:cum † illud conceſſum tantum modo ſit,hæredibus ſcriptis in teſtamento; quē admodum auctoritate quamplurium ſcripſi in tract.de adipiſcenda poſſeſſione,in quarto remedio. numero ſexageſimo quarto. Si verò demū mitti uolunt domini Gambaræ in poſſeſſionem ex diſpoſitione.cap. 1.§. inter filiam, ſi de feudo fuerit controuerſ.inter dom. & agna. idem dicendum,quod ſcilicet,mitti non poſſint:Quan-
21 doquidem remedium illud † non competit fœminis,aut his,qui à fœminis deſcendunt, quando agnati iam reperiuntur in poſſeſſione. Ita in ſpecie de eadem cauſa interrogati reſponderunt Decius in conſilio 517.numero ſeptimo,& Gozadinus in conſilio 50.numero 26.quos ſecutus eſt Alba in conſ. 72.numero 18. Idem ego ipſe ſcripſi in tract. de adipiſcenda poſſeſſione remedio quarto.numero 380.Cum ergo domini Alphonſus,& Alexander,reperiantur in poſseſſione horum bonorum;ſequitur dicendum, Dominis Gambara nō concedi hoc remediū.Pręterea ceſſat prædictum remedium, quando agnati aduerſus fœminam, & ab illis deſcendentes, qui mitti in poſſeſſionem petunt,obijciunt probatio-
22 nes in promptu † ſuper petitorio. Ita in ſpecie ſcripſi in dict. quarto remedio,numero trecēteſimo octuageſimoprimo cuius ſnīę retuli Cāpegiū Bruuum,Gozadinum,Portium,Oſaſcum, & Rolandum.Et prædictis accedit in ſpecie magis,deciſio Rote Romanæ inter deciſiones Puthei libro primo,deciſio.229.numero quinto,quæ diffiniuit, dominam Aloyſiam Pallauicinam, filiā domini Pallauicini,pro qua reſponderat Decius in conſilio 467.& 468.mitti non debuiſſe in poſſeſſionem horum bonorum feudalium, ex quo agnati offerebant probationes in promptu, quibus demonſtrare volebant,feuda hæc non poſse pertinere ad fœminas:ſed maſculos tantum ſuccedere in illis debere. Et ſi agnati illi aduerſus prædictam dominam Aloyſiam admiſſi fuerūt, & probationes in promptu habuerunt;quare nō idem dicendum ſit in caſu noſtro? Eſt enim credendum, quod prædicti domini Alphonſus, & Alexander,habeant eaſdem probationes claras, & paratas.

Quinta eſt dubitatio, an ſtantibus antiquis inueſtituris, vnitate territorij, & Decreto Ducis Mediolani, tranſactiones illæ cenſeantur factæ in fraudem dominorum Alphonſi,& Alexandri vt à feudorum ſucceſſione excluderentur?atque ita an ij admitti debeant, ad horum bonorum ſucceſſionem, non obſtantibus prædictis tranſactionibus?Et reſpondendum videbatur,in fraudem dominorum Alphonſi, & Alexandri tranſactum non fuiſse:cum in his bonis, nempe Caſtro,& Oppido Buſeti,& Curtis maioris, ita fœminæ, ab eisque deſcendentes,ſuccedere poſſe videantur,ac ipſi maſculi. Nam hæc Caſtra, & Oppida conceſsa fuerunt à Sereniſſimis Imperatoribus,huic Illuſtriſſimæ familiæ Pallauicinæ, quemadmodum refert Ruinus in conſilio trigeſimooctauo,numero vigeſimoſecundo,libro primo.De quibus quidem conceſſionibus,reſponderunt præcitato in loco Ruinus,& idem in cōſilio ducenteſimooctauo,libro primo,& Decius in conſilio quadringenteſimoſexageſimooctauo, & in conſilio 498. etſi inter ſe diſſentiant. Ruinus enim primum in eo conſilio ducenteſimooctauo,libro primo, reſpondit pro maſculis aduerſus D.Aloyſiam Pallauicinam, & demonſtrauit,prædicta bona conceſsa ab Imperatorib. feudalia eſse,& in eis ſuccedere poſse maſculos tm̄,fœminis excluſis. Verùm de eodemmet caſu interrogatus Dec.in conſ.468.cōtrariū cōſuluit. Cum verò exorta fuiſset lis inter Do. Virginiam matrē Dn̄orū de Gambara,& D.Sfortiā,& alios agnatos reſpondit Ruin.in conſ.38.lib.1. ꝓ ipſa D.Virginia,& cū eo ēt idē reſpondit Dec. in cōſi.498.qui conati ſunt demonſtrare,in his bonis ſuccedere ita poſse fœminas vt maſculos. Et horū quidē opinio multis rōnib.& argumētis partim ab eorum reſponſis collectis,& partim a me conſideratis,vera demonſtrari ſic poſse videtur

Primò ea ratione; quod hęc bona non fue-

runt conceſſa vt feudalia, ſed vt libera, & allo-
dialia ab Imperatore Ludouico, multos annos
ante conceſſionem Ducis Mediolani, ſicuti ver-
ba conceſſionis ipſius Imperatoris oſtendunt
Ruinus in dicto conſilio 38. columna prima, li-
bro primo, & Decius in dicto conſilio 468. nu-
mero ſeptimo, numero nono, & 10. & in dicto
conſilio 498. numero ſeptimo, octauo, nono, &
decimo. Atqui dubium non eſt, quin fœminę
23 ęque ac maſculi ſuccedant † in bonis liberis, &
allodialibus. l. maximum vitium. C. de liberis
24 pręter. Et in bonis † ſic a principe donatis, re-
ſponderunt Baldus in conſilio 303. In feudalib.
lib. 3. & Alexander in conſil. 160. libro ſecundo.
quos ſic recenſet in ſpecie noſtra Decius in di-
cto conſilio 498. numero duodecimo. Ergo &
in his bonis ſuccedere poſſunt fœminę ut ma-
ſculi. Et hoc quidem procedit etiam reſpectu
25 † iuriſdictionis, quę & ad fœminas tranſit,
quando iure hereditario competit, vt cenſuit
Ruinus in dicto conſilio trigeſimooctauo, nu-
mero ſexto.

Secundò vrgere videtur; quia admiſſo, qđ
bona hęc ſint feudalia, attamen cum conceſ-
ſa fuerint à prędicto Imperatore Ludouico,
26 domino Vberto Pallauicino, pro ſe, & poſteris †
cenſentur vocatę, & comprehenſę fœminę, vt
conſiderat Decius in dicto conſilio 460. nume.
9. cum ſub nomine poſterorum, contineantur
etiam fœminę. l. cognoſcere. §. liberorum. de ver
borum ſignificatione. & l. cum acutiſſimi. C. de
fideicom. glo. in l ſi ita ſcriptum ſit filiabus. ff. de
legatis ſecundo. Caſtren. & Alexan. in l. quia tale
ff. ſoluto matrimonio. Et in ſpecie; quod feudũ
27 † conceſſum pro ſe, & poſteris, tranſeat etiam ad
fœminas, affirmarunt Anchar. in conſilio 339.
Pro maiori. numero ſeptimo. & Decius in conſ.
269. numero ſecundo. Ergo etiam fœminæ ſuc-
cedere in his feudis æque poſſe videntur, ac ipſi
maſculi.

Tertiò ſuffragari videtur, quod feuda hæc sũt
28 hæreditaria, cum conceſſa fuerint † pro ſe, & hæ
redibus poſteriſque &c. Ita enim verba, & hæ-
redibus; requirunt, quod is, qui vult ſuccedere,
debeat eſſe hæres, vel primi, vel vltimi inueſtiti,
vt reſponderunt Alexander in conſil. 30. nume.
11. lib. 1. Ruinus in conſil. 149. num. 8. lib. 1. De-
cius in conſi. 208. in fine. & Curtius iunior in cõ
ſil. 1. colum. 5. & in conſi. 220. numer. 12. Atqui
29 in feudo † hæreditario ſuccedunt etiam fœminę
Iſernia in cap. 1. an agnatus, vel filius. & in cap. 1.
de aliena. feudi pater. Alexan. in conſi. 18. nume.
18. in conſi. 26. num. 7. verſ. ex quo infertur. & in
conſi. 28. num. 18. verſ. confirmatur. lib. 5. Decius
in conſi. 208. num. 8. & in conſi. 295. Afflictus in
deciſ. 112. num. 3. & Natta in conſ. 501. nu. 20. &
22. Ergo, & in his feudis ſuccedere debent
fœminæ.

Quartò accedit, quod hæc feuda dicũtur eſſe
franca; dum bona hęc, pleno iure fuerint conceſ-
ſa, quæ verba idem ſignificant, quod verba illa,
libera, quæ efficiunt feudum eſſe francum Bald.
30 in l. ſi plures. C. de cond. inſer. cum nullum † ſer-
uitium pro eis præſtetur, iuxta ea, quæ ſcribunt
Io. Andreæ in additionibus ad Specul. in rub. de
præſcript. colum. penult. Oldra. in conſi. 328. At
31 qui in feudo franco, ſuccedunt etiam † fœminę;
ſicuti in ſpecie noſtra probat Ruinus in d. conſi.
38. num. 7. verſ. & poſito, quod iſta. libro 1. ex ſen
tentia Baldi in ca. 1. §. ſed quia vidimus. Qui feu-
dum dare poſſunt, Roma. in conſ. 367. Cornei in
conſi. 41. lib. 3. & Barba. in cap. ex parte. de feudis
Idem reſponderunt ipſemet Ruinus in conſ. 18.
nu. 13. lib. 1. Ergo &c.

Quintò confert, quod hæc feuda Curtis ma-
ioris, & Buſeti empta fuerunt, per dominum Ro
landum ſeniorem, à Camera Ducali Mediolani,
ſicuti refert Ruinus in d. conſi. 38. num. 22. lib. 1.
32 Atqui in feudo † emptitio, ſuccedunt etiam fœ-
minæ, vt tradunt Iſernia in capit. 1. §. hoc autem
notandum. qui feudum dare poſſunt, Romanus
in conſi. 367. num. 12. Decius in conſ. 208. num.
2. & in conſi. 269. num. 3. & in conſ. 424. num. 14.
Pariſius in conſi. 4. num. 38. lib. 1. & communem
eſſe opinionem teſtatur Iulius Clarus in §. feudũ
quæſt. 73. verſi. ſed quid in feudo empto. Ergo
& in his feudis ſuccedere poſſunt fœminæ.

Sextò omnem dubitationem tollere videtur
declaratio ſummi Pontificis, qui cum in directo
horum Caſtrorum, & Oppidorum dominio, Cæ
ſaris ſeu Ducis Mediolani loco ſucceſſiſſet, de-
*clarauit in his feudis ſuccedere etiam poſſe fœ-
minas, quemadmodum declarationem hanc re-
fert, & tueri conatur, Ruinus* in dicto conſi-
lio trigeſimooctauo, numero nono, libro primo.
33 Nam (inquit ille) poteſt † ſucceſſor declarare *ſui*
anteceſſoris beneficium, priuilegium, & *omnem*
titulum lucratiuum, vt pote fauorabili*a: ſicuti* di
cimus facultatem declarandi obſcuram volun-
tatem teſtatoris in legatis, tranſire ad hæredem
l. ſi à filio. §. ſi quis plures. ff. de legatis primo.
vbi glo. Bartolus, & Doctor. Ita & ſucceſſor
34 † principis, poteſt declarare legem obſcuram
ſui anteceſſoris. Baldus in lege vltima. C. de
legibus.

Septimò & vltimo, admiſſo, quod hæc non
ſit declaratio, ſed noua quædam conceſſio: at-
tamen eam facere potuiſſe videtur ſummus
Pontifex; vt in ſpecie huius caſus reſpondit
Decius in dicto conſilio quadringenteſimono-
nageſimooctauo, numero vigeſimoquarto, qui
multis contendit; Principem poſſe inueſtire,
35 & habilem reddere † fœminam, vt ſuccedat in
feudo ſiue nouo, ſiue antiquo, ob benemerita
patris, vel mariti, ex ſententia Fulgoſij in con-
ſilio quarto. Et rationem conſiderat Decius
quia dominium hoc vtile eſt de iure ciuili, quod
36 † princeps pro ſui voluntate tollere poteſt: vt
ſcribunt Baldus in lege vltima. C. ſententiam
reſcindi non poſſe. Angelus in lege, item ſi
ver-

verberatum.§.1.ff.de rei uend.alios omitto. Et ſubiungit Decius. Principem tollere poſſe hoc ius etiam ſine cauſa: ſicuti dicimus, poſſe legitimare illegitimum, n præiudicium agnatorum. Baldus in cap.primo,in tit. hic incipit lex Corradi;Caſtren. & alij à Decio ipſo congeſti.Hæc dubitationem non mediocrem facere videntur,aduerſus agnatos.

Re tamen ipſa,longe melius, & diligentius conſiderata, contraria ſententia viſa eſt probabilior, & verior; quod imo hæc bona ſint feudalia, & eiuſmodi, vt ad maſculos, excluſis fœminis peruenire debeant. Eſſe bona feudalia ſatis manifeſte conſtabit ex his,quę infra diſſeremus. Quod vero feuda hæc ad maſculos, non autem ad fæminas pertineāt, his rationibus, & argumentis demonſtrari facile poteſt.

37 Primo, iuris eſt regula; fœminas † in feudo non ſuccedere. capit.primo.§. hoc autem notandum, de iis, qui feudum dare poſſ. & in capit. primo.in fine,de feudo marchiæ. Et hanc eſſe regulam,tradunt poſt alios Romanus in conſilio 367.numero duodecimò. Iaſon in conſil. 114. columna prima,libro primo. Decius in conſilio 139.columna ſecunda.& in conſilio 390.numero primo. Curtius iunior in conſilio vigeſimoprimo,numero ſeptimo, & in Tract.feudorum in tertia parte.numero primo.Socinus iunior in conſilio 65.numero ſecundo,libro primo, Franciſcus Beccius in conſilio 101.numero 34.& copioſè Thomas Marinus in commentarijs feudorum,in titu.vndecimo, De feudo fæmineo ſeu materno,numero ſecundo,vbi quamplures conſiderat rationes, quibus fæminæ regulariter ad feuda non admittuntur.Porrò huic regulæ ſtan-
38 dum eſt,† donec exceptio probetur à fæmina ipſa,ſeu maſculo ab ea deſcendente,iuxta tradita à Bartol.in l.ſecunda,nume. 1. ff. ſi quis in ius voca.non ierit,& à Decio in l.prima,numero ſeptimo.ff.de regu.iuris.Et ideo in dubio feudum
39 † cenſetur maſculinum.Decius in conſ.517. numero quinto. Socinus iunior in dicto conſilio ſexageſimoquinto. nu. 1. & Franc.Beccius in d. conſ.101.nu.36.

Secundo ſuffragatur; quod conceſſio Imperatoris Ludouici,facta domino Vberto Pallauicino, vt refert Decius in dicto conſilio 468. num.9.eſt,pro ſe,hæredibus,poſteriſque ſuis. Et idem continet inueſtitura Conradi Imperatoris conceſſa domino Manfredino. His enim verbis concepta eſt,pro ſe,hæredibus,& deſcendentibus ſuis:ſicuti refert Ruinus in conſilio duceenteſimooctauo,numero ſeptimo, verſ. & idem eſt
40 libro primo.Atqui hæredis † nomen in iure feudorum,filium maſculum ſignificat ad excluſionem ſcilicet fæminarum. Ergo hoc feudum fuit pro maſculis conceſſum. Illa minor probatur in cap.primo.§.etſi Clientulus. de aliena. feudi.& auctoritate multorum, nempe gloſſę.in cap. primo. §. penult. de lege Corradi, Baldi in prohem.feudorum num.25.Caſtrē.in l.ex facto. §.penult.ff.ad trebell.Zabarellæ in conſi.64.col. vlt. Decij in conſilio 208. numero quarto. & in conſil.414.nume.10. Gozadini in cōſilio nono, numero 52.Rubei in conſ.164.numero 13.& Pariſij in conſilio ſecundo, numero 23.libro 1. & in conſi. 16.num. 112.lib.4.& eiuſdem ſententię alios nonnullos commemorat, & ſequitur Franciſcus Beccius,in conſi. 101.nume. 37. quo loci. numero 38.ſubiungit,permultos huius fuiſſe opinionis, vt etiam feudum conceſſum pro hæredibus quibuſcumque,intelligatur ſolum pro ma-
41 ſculis.Nam † feudum(vt ille ait) præſumitur conceſſum ſecundum ſui naturam,ex ſententia Baldi in præludijs feudorum,nu.46.

Tertiò accedit, quod hæc feuda ſunt dignitatis marchionalis,cum adminiſtratione iuriſdictionis,& imperij. Atqui fæmina non eſt capax
42 † iuriſdictionis,vt eam exercere poſſit. Ergo ad horum feudorum ſucceſſionem,non admittuntur fæminæ;nec ab eis deſcendentes. Illa minor probatur auctoritate in indiuiduo noſtri caſus Ruini in dicto conſilio 208.numero ſexto,libro primo. ex ſententia Ancharani in conſil.341. Et eiuſdem Ruin.in conſ.40. nu.6.eod.libro 1. qui reſpondit, ꝙ etſi in inueſtitura vocati ſunt poſteri, quo ſub nomine continentur etiam fæ-
43 minæ;nihilominus ſi feudum † eſt dignitatis, & iuriſdictionis,fæminæ non admittuntur, ſi maſculi extant.

Nec repugnat,quod in indiuiduo horum feudorum,dixit idem Ruinus ſibi parum conſtans, in conſi.38.num.7.libro primo. quod, cum hæc feuda ſint hęreditaria, & iure hæreditatis pertineant etiam ad fæminas: illæ ſunt admittendæ
44 ad † iuriſdictionis adminiſtrationem, ſicuti tradunt Hoſtien.& Io.Andreæ in ca.dilecta.de maior.& obed. Et ſcribit Decius in l.2. nume. 111. ff.de regul.iur.Nam reſpondetur,feuda hæc non dici hæreditaria,vt eſt quælibet res patrimonialis libera, & allodialis: ita quod tranſire poſſint ad quoſcumque hæredes: ſed dicuntur eſſe hęreditaria mixtè, vt non poſſint tranſire niſi ad eos,qui ex ſanguine ſunt, qui tamen etiam ſint hęredes, vt infra declarabimus. Et prętera, extantibus maſculis, nec etiam ad feu-
45 da † hæreditaria dignitatis, & iuriſdictionis admittuntur fœminę; vt reſpondit in ſpecie Ruinus in dicto conſilio quadrageſimo,numero ſexto.

Quartò confert, quod pro his feudis, vt exiſtimo (non enim, hactenus inueſtituras ipſas videre potui: cum illę tranſmiſſę non
46 fuerint, ſicuti opus erat,) pręſtantur † ſeruitia; quę regulariter à fœmina pręſtari non poſſunt, ſicuti ſeruire in bello, & arma ſumere pro ipſo domino. Et propterea feuda pro ipſis maſculis, conceſſa dicuntur. Ita Baldus in lege quoties. C. de ſuis, &

legit. Iſernia & reliqui in capi. 1. §. quinetiam. Epiſcopum, vel Abb. Alexander in conſ. 1. lib. 5. Socin. ſen. in conſ. 257. col. 2. lib. 2. & admittunt hoc paſſim permulti illi Doctores, quos recenſet Decian. in conſ. 58. nu. 39. lib. 2. dum dicunt, fœminam admitti ad feudũ,† pro quo prę̨ſtatur ſeruitium, ꝙ decenter, & à fæmina ipſa præſtari poteſt. Ergo à contrario ſentiunt, non admitti quã do ſeruitium ab eis præſtari non poteſt.

47

Quintò ad rem facit, quod etiam exiſtimem his pro feudis, præſtari iuramentum fidelitatis: & illud hactenus fuiſſe à ſucceſſoribus pro tpe pſtitum ex quo ſequitur, feuda cenſeri in dubio† cõceſſa pro maſculis, nõ aũt pro fæminis. Ita reſpõderunt Alex. in conſ. 9. nu. 6. lib. 5. Decius in conſil. 139. in fine. & Brunus in conſ. 41. nu. 4. Nec repugnat ꝙ ſcripſi in conſ. 65. nu. 40. lib. 1. quia reſpondetur, ꝙ ibi locutus ſum de feudo improprio, & quando ex alijs qualitatibus conſtabat, feudum poſſe pertinere etiam ad fæminas. quẽadmodum quando præſtatur annuus cenſus; vt ibi declaraui nu. 12. & nu. 16.

48

Sextò mouet me non parum, quod in inueſtitura conceſſa a Carolo Quarto Imperatore, Do. Vberto Pallauicino ſcriptum ſic legitur; pro ſe, & ſuis hæredibus per lineam maſculinam deſcẽdentibus &c. Quæ ſane verba manifeſte oſtendunt, feuda fuiſſe conceſſa pro maſculis tantum non autem pro fæminis. Sicuti in indiuiduo huius inueſtituræ, conſiderauit, & reſpondit Ruin. in conſi. 208. nu. 7. in fin. verſ. & magis, & clarius. lib. 1. Et prædicta verba manifeſte excludunt dominos de Gambara, deſcendentes ex Domina Virginia earum matre, vt expreſſe tradit Ruin. in dicto conſilio 208. num. 7. ex *ſentẽtia Caſtrẽ.* in l. maritus. C. de procura. & dicemus infra ſuo loco.

Nec repugnat ſi dicatur, hanc inueſtituram non alteraſſe, & immutaſſe primam illam antiquam; cui † ſtandum eſt, vt ſcribunt Baldus in l. vnica. colum. penult. C. quando non pet. partes, & in conſ. 82. Proponitur, quod inueſtitura. lib. 1. Caſtren. in conſi. 61. Videtur dicendum. lib. 1. Decius in conſi. 185. num. 3. verſ. non obſtat. & Curtius iunior in conſilio 108. num. 5. Nam reſpondetur ſecundum Ruinum in dicto conſilio 208. num. 7. in fine. & num. 8. Carolum Quartum interpretatum fuiſſe præcedentes conceſſiones & inueſtituras; non autem eas immutaſſe. & † ſucceſſorẽ in dignitate poſſe declarare, & interpretari, actum dubium ſui anteceſſoris, reſponderunt Barbatius in conſilio octuageſimotertio. colum. penult. libro tertio. & in ſpecie noſtri caſus idem Ruinus in conſilio trigeſimooctauo, numero nono, libro primo. Et antiquas † inueſtituras à nouis declarari poſſe, late auctoritate multorum firmaui in conſilio 202. numero 33. libro 3.

49

50

51

52 Præterea immutari poſſunt antiquæ † inueſtituræ, voluntate & conſenſu principis conceden tis, & ipſorum vaſallorum: ſicuti reſponderunt Caſtrenſis, & Decius præcitatis in locis. & Clarius Moderni Pariſien. in commentarijs ad conſuetudines Pariſien. in §. trigeſimoquinto, numero vndecimo.

Septimò hac pro ſententia vrget quamplurimum, quod & dominus Rolandus ſenior, & eius filii, recognouerunt hæc feuda à Ducibus Mediolani, qui conceſſerunt inueſtituras pro ipſis, liberiſque eorum maſculis. Ita refert Ruinus in dicto conſilio 208. numero nono. verſicu. ex alio etiam capite. lib. 1. qui ob id reſpondit, per † incluſionem maſculorum excludi fæminas & quia eſt ex natura feudi, ad quæ fæminæ non admittuntur. Et ſubiungit Ruinus nume. 10. qđ talis recognitio iure valuit: quia quis † inueſtiri poteſt de re propria, & in emphyteuſim concedere, & recipere, quando ſcienter id facit, ex ſententia Bartoli, & aliorum in l. ſi aliquam rem. ff. de acquiren. poſſeſs. Quod autem ſcienter facta fuerit hæc recognitio, vel ex eo probatur, ſubiungit Ruinus; quia D. Ludouicus, & D. Pallauicinus prædictam recognitionem fecerunt, adiecta hæc clauſula, ſponte, & ex certa ſcientia, nulloq; errore iuris, vel facti, omnique meliori modo, via, & forma, quibus melius, & validius potuerunt, & poſſunt &c. ad partem, & vtilitatem Domini Ducis, ſuorumque filiorum, & ſucceſſorum, & omnium, & ſingulorum quorum intereſt, & intereſſe poterit, quomodolibet. Hæc ſane verba operantur, vt dicantur inueſtiti tamquam *de re propria: ſicuti auctoritate multorum & rationibus comprobat Ruinus.* Nec obſtat, quod *Maximilianus Imperator*, ad poſtulationẽ aliquorum reuocauerit, & annullauerit prædictas inueſtituras Ducis Mediolani: id quod *face*re potuiſſe, cenſuit Ruinus in dicto *conſilio 38.* numero vigeſimotertio, verſi. præterea. *libro* primo. quia reſpondetur ex eodem ſibi parum conſtante Ruino, in dicto conſilio 208. numero decimoquarto, quod imò non potuit Imperator ipſe eas inueſtituras reuocare, ob vinculum iuramenti, quo illæ firmatæ ſunt. Et præterea diximus ſupra, auctoritate multorum, principem non poſſe ſine iuſta cauſa, auferre ius quæſitum † vaſallo ex inueſtitura, & conceſſione à ſe, vel ſuis anteceſſoribus facta. Non etiam obſtat, quod prædicti Marchiones, recipiendo prædictas inueſtituras à Ducibus Mediolani, non potuerunt præiudicare fæminis; quibus iam fuerat ius quæſitum, vt reſponderunt ijdem Ruinus in dicto conſilio trigeſimooctauo, numero vigeſimotertio, libro primo. & Decius in dicto conſilio quadringenteſimoſexageſimooctauo, numero vigeſimoquinto. verſi. ſecundo principaliter. & in conſ. 498. nu. 17. ver. ſecundo principaliter. Nam reſpondetur ſecundũ ipſum Rui. in d. cõſi. 208. num. 14. verſic. & ſimiliter. quod cum inueſtituræ, & conceſſiones factæ fuerint pro ſe, hæredibus, & poſteris; & pro ſe, hæredibus, & de-

53

54

55

& deſcendentibus; illi, qui volunt ſuccedere debent eſſe hæredes anteceſſorum, qui inueſtiti fuerunt: & propterea non poſſunt † illorum factum impugnare; iuxtà l. cum a matre. C. de rei vend. & multis comprobat ipſe Ruinus; qui. num. 16. ſubiungit, quod in caſu noſtro fruſtra de hoc dubitatur: cum fœminæ ex donationibus imperialibus, non poſſint venire ad Caſtra, & iuriſdictiones: ſed nec ad alia bona in eis comprehenſa. Id quod & nos ſuprà abundè demonſtrauimus. Nõ etiam obſtat, quod obijcit Decius in d. conſilio 468. num. 21. verſi. ſecundò principaliter; & in d. conſi. 498. num. 15. verſi. ſecundo principaliter, has recognitiones factas fuiſſe metu, nempè ob præceptum pænale ipſius Ducis. Quod ſanè præceptum † inducit iuſtum metum, vt ſcribunt Bartol. in l. creditor. in fine. ff. de ſolutio. & in Tract. de Tirannide. q. 7. Angelus in l. liber homo. in fi. ff. de hæred. inſt. Ancharan. in conſi. 300. & Comenſ. in conſi. 185. & idem Decius in conſi. 219. num. 1. & 2.

56 … 57

58 Nam reſpondetur, quod † metus non præſumitur illatus. l. 2. C. quod metus cauſa. ubi glo. Baldus & reliqui, & tradit Alciatus in Tract. prę ſumptio. reg. 3. præſumptio. 7. Quæ ſententia locum habet etiam in eo, qui dignitatem, & magiſtratum obtinet. l. ad inuidiam, & ibidem Doct. C. quod metus cauſa. Nec repugnat illa traditio Bar. & ſequacium, quia procedit in Tyranno, & principe illo, qui fecit præceptum valdè cõminatorium; & qui minas illas exequi conſueuit: ſicuti uerè loquitur Decius in d. conſi. 219. nu. 1. & 2. & eodem in caſu, de quo reſpondit Decius ſic conſuluit & declarauit Ruinus, in conſi. 121. numero 4. lib. 4. Et noſtro in caſu, non apparet de aliquo præcepto, quod hactenus mihi exhibitũ non fuit.

Octauò, quod in his feudis non ſuccedant fæminæ; ſed maſculi tantum, ſic ſancitum fuit Decreto Ducis Mediolani, cuius in indiuiduo huius caſus, meminit Ruinus in d. conſi. 208. num. 18. verſic. illud etiam. lib. 1. Eſt ſanè Decretum, quod incipit: Meminimus. Quo quidem declaratum eſt, quod donationes, & conceſſiones, quæ ius tranſeundi ad poſteros habent, intelligantur pertinere ad maſculos tantum: non autem ad fæminas, & deſcendentes ab eis. Verum exiſtimo hoc fundamentum nõ eſſe ſolidum, ob id, quod alias in conſi. 378. num. 10. uerſi. prætereà Decretum, reſpondendo pro do. Sfortia dixi, dictũ Decretum loqui ſolum de conceſſionibus, & donationibus, factis ab ipſomet Duce Ioã. Galeacio, & de fiendis a ſuis ſucceſſoribus.

59 Nonò accedit interpretatio ordinis ſuccedẽdi in his feudis, deſumpta ex antiquiſſima † conſuetudine Illuſtriſſimæ huius familiæ Pallauicinæ, quæ ſemper admiſit maſculos, fæminis excluſis: ex quo ſequitur dicendum, iudicari debere, hæc feuda eſſe maſculina, non autem fæminina. Ita tradunt Iaſon in l. ſi quis a patre. §. 1. & ibidẽ Zaſius, de legat. 1. Ruinus in conſi. 40. num. 11. lib. 1. Curtius ſen. in conſi. 66. col. 14. Brunus in conſi. 11. num. 4. Curtius iunior in Tract. feudorum, in tertia parte in 8. limit. & egregie Franc. Duarenus in Tract. feudorum. cap. 10. num. 8. & alios refert Thomas Marinus in Tract. feudorũ, in titu. de feudo materno ſeu fęmineo. num. 29. Et in indiuiduo huius noſtri caſus, ſic reſpondit Ruinus in conſi. 38. nu. 6. lib. 1. & ſi ipſemet Ruinus ſibi parum conſtans, in conſi. 208. nu. 3. lib. 1. negauerit dominos Pallauicinos, tamquam principes inferiores, potuiſse inducere ſua in familia hanc conſuetudinem. Id quod eſt a veritate, & communi aliorum ſententia alienum.

Decimò & vltimò, admiſso citra ueri præiudicium, quod hæc feuda ſint etiam fæminea, hoc eſt, quod etiam vocatæ fuerint fęminę: attamen intelligitur, fęminas ſuccedete tunc demum poſſe, † quando nulli extabunt maſculi. Non enim cum eis concurrere poſſunt fęminę ipſę, vt ęqualiter ſuccedant, ſed ſucceſſiuè poſt eos. Ita reſpõdit Fulgoſius in conſi. 229. Cum nobiles. col. 2. verſi. deinde etſi exprimatur; qui reſpõdit; quod licet conceſſum ſit feudum, vt fęminę ſuccedant cum maſculis: attamẽ intelligitur; quod fęminę ſuccedant, ſi maſculi non extabunt. Nec (ſubiungit Fulgoſius) conſideratur ſtirpes, vel gradus † proximitas. Nam morienti ſuccedit potius filius fratris, quàm filia ipſius morientis. cap. 1. de eo, qui ſibi, vel hęred. ſuis, dummodo ex eo (inquit Fulgoſius) qui primus de feudo inueſtitutus fuit, utrique ſint, hoc eſt tam maſculus, quàm fęmina. Nam unus ſtipes unaque radix eadem eſt: Et ipſe maſculus proximiorem gradum tenet lineę maſculinę; qui fęminę pręfertur, quocunque gradu morientis conſtitutus fuerit. d. c. 1. de eo. & c. Hæc ad rem noſtram optimè reſpõdit Fulgoſius; quem in indiuiduo illiuſmet caſus & feudi, ſecuti ſunt Pariſius in conſi. 16. nu. 13. lib. 4. & Decianus in conſi. 24. num. 60. lib. 1. Ita quoque Fulgoſium ſecutus eſt Gozad. in conſi. 8. num. 9. & conſi. 26. num. 32. Ita quoque reſpõdit Roma. in conſi. 1. num. 3. quod ſi feudum eſt conceſſum pro ſe, filijs maſculis, & fęminis: fęminæ † quidem admittuntur, ſed non exiſtentibus maſculis. Idem reſpondit ipſemet Roma. in conſi. 33. num. 1. & in conſi. 367. nume. 3. & idem affirmarunt Alex. in conſi. 9. nu. 6. lib. 5. Ruinus in conſi. 9. num. 7. lib. 1. Dec. in conſi. 139. col. 2. uerſi. & licet iſto. Purpur. in conſi. 109. num. 7. & Rubeus in conſ. 110. nume. 8. Thomas Marinus, de quo infra. Ita quoque Alex. in conſi. 29. nu. 5. lib. 1. reſpondit. quod etſi conſtitutione Regni effecta ſit habilis fęmina, vt ſuccedat in feudo: attamen intelligitur, nullis exiſtentib. maſculis, ſic pariter reſpondit Alex. in conſi. 9. in prin. li. 5. quod etſi feudum fuit conceſſum pro ſe, & filijs utriuſque ſexus; attamen fęminę ſuccedere non poſſunt, exiſtentibus maſculis. Et Alexandrum in ſpecie ſecuti ſunt, Ruinus in conſi. 9. num. 6. lib. 1.

60 61 62

lib. 1. Rubeus in conſi. 110. num. 8. & Currius iunior in conſi. 220. num. 5. qui dixit, quod fæminæ vocatæ cũ maſculis ſub ſigno vniuerſali, ſuccedunt ſolummodo nullis exiſtẽtibus maſculis. Idem ſcripſit Thomas Marinus in Tract. feudorum. in tit. de feudo fæmineo, ſeu materno. num. 40. ſic pariter quando feudum fuit conceſſum pro ſe, filijs maſculis ſiue fæminis; non admittuntur fæminæ exiſtentibus maſculis: quemadmodum declarat Afflictus in cap. 1. num. 43 de natura. ſucceſſ. feudi. Immo, quod fortius eſt, quando feudum fuit conceſſum pro ſe, & quibuſcumq; hæredibus; dicuntur vocatæ fęminæ, quãdo nulli extabunt maſculi: ſicuti reſpondit Brunus in conſi. 18. num. 12. verſic quartò; iunctis his, quæ dixerat paulò ante. numer. 11. Idem eſt in feudo

63 † pecunia. pretioque numerato empto; quod etſi pertinet etiam ad fæminas; vt diximus ſupra: attamen intelligitur, deficientibus maſculis. Ita reſpondit Socin. iunior in conſ. 109. num. 7. lib. 2.

64 ſic etiam in feudo ſui natura † fæmineo, nempè ab initio conceſſo fæminæ. Nam & tunc, ſi ex ea fæmina naſcuntur maſculus, & fęmina; maſculus ipſe excludit fæminam. Ita reſpondit Curtius iunior in conſi. 181. numer. 2. qui communem eſſe opinionem teſtatur. Et eandem probauit Socin. iun. in d. conſ. 109. nu. 7.

Non obſtant nunc adducta in contrarium; quia reſpondetur ſingulatim. Et ad primum argumentum dicitur; quod immo hæc caſtra, & oppida non ſunt bona libera, & allodialia: *ſed* feudalia: ſicuti ex inueſtituris, & recognitionib. ſuprà abunde demonſtrauimus. Et ſi concederemus fuiſſe allodialia, & patrimonialia, ſubiacerẽt fideicommiſſo domi. Rolandi *ſenioris, de quo* infrà ſuo loco dicemus.

Non obſtat ſecundum argumentum: quia reſpondetur primò; quod etſi in alijs diſpoſitionibus, & ſucceſſionibus ſub nomine poſterorum

65 continentur etiam fæminæ: Non tamen † in feudis, ad quæ ſui natura ſolum maſculi admittuntur: & propterea feudum conceſſum pro ſe, & poſteris, intelligitur pro maſculis, non autem pro fæminis. Ita in indiuiduo huius noſtri caſus, reſpondit Ruin. in d. conſi. 208. nu. 6. qui huius ſententiæ dicit fuiſſe Anch. in d. conſ. 341. eſt in meo Codice conſ. 339. quem ipſe declarat. Et ita declarari poſſunt Decius, & reliqui in argumento citati, qui Ancharanum ſecuti ſunt. Et hoc confirmatur ex his, quæ diximus ſupra in ſecundo noſtræ opinionis argumento; quod etſi nomen hæredis in alijs diſpoſitionibus, intelligitur tam de fæminis quam de maſculis: non tamen ita in feudis, in quibus de maſculis intelligitur.

Reſpondetur ſecundò ex ſubſecutis alijs inueſtituris, & recognitionibus declaratum fuiſſe, quod prædicta uerba, pro poſteris ſuis, intelligi debeant, pro ipſis maſculis; ut ſuprà demõſtraui.

Reſpondetur tertio, admiſſo, quod etiam fæminæ fuerint vocatæ: attamen intelligitur; deficientibus maſculis: ſicuti auctoritate quamplurium, probauimus ſuprà in ultimo argumento.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõdetur; feuda hæc non fuiſſe ſimpliciter hæreditaria, ſed conceſſa hæredibus, poſteriſque ſuis, quæ uerba maſculos, non autem fæminas, ex natura feudi comprehendunt, vt diximus ſupra.

Reſpondetur ſecundo, quod etiam in feudis conceſſis pro ſe, & hæredibus; immo, & pro hęredibus quibuſcumque: immo & pro filijs utriuſq; ſexus, non admittuntur fęminæ, exiſtentibus ma

66 ſculis, ſed illis † tantum deficientibus, vt abundè ſupra probauimus.

Non obſtat quartũ, quia reſpondetur primò, hæc feuda dici non poſſe franca, tum quia pro cis præſtatur, vt opinor, ſeruitium, tum quia fran

67 cum † tunc dicitur feudum, quando dominus cõcedens expreſſit, quod eſſet francum, ſicuti ſcribunt Alex. in conſi. 30. num. 20. lib. 1. Curtius iunior in Tract. feudorum, parte prima. q. 8. principali. numer. 27. & Natta in conſi. 600. numero 8. lib. 4

Reſpondetur tertiò, fæminam admitti ad feu

68 dum, † pro quo nullum præſtatur ſeruitium, intelligitur reſpectu domini, ut ſcilicet in eius præiudicium admittatur, nullis ſcilicet exiſtentibus maſculis, non autem admittitur in præiudicium maſculorum, qui ubi extant, fæminæ ipſę excluduntur. Ita ſcripſit Curtius iunior in Tract. feudorum, in primo membro tertiæ partis principalis. nu. 18. uerſi. 2. limitate, poſt Alexã. in conſi. 9. *num. 8. lib. 5*

*Non obſtat quintum argumentum, quia re*ſpondetur primò, *alios plures diſſentire,* negãtes

69 † in feudo empto pretio numerato, admitti fęminas. Ita ſane ſcripſerunt Afflictus in capit. 1. §. & quia vidimus. num. 23. verſi. nono. de ijs, *qui feu*dum dare poſſ. Brunus in conſi. 18. nume. 9. & in conſ. 108. num. 27. uerſi. nec obſtat, qui communem opinionem eſſe teſtatur, ſicuti etiam aſſerũt Zaſius in epitome feudorum, parte duodecima. num. 21. & in conſi. 8. num. 22. & num. 23. lib. 2. Socin. iunio. in conſ. 65 num. 16. lib. 1. & Anton. Gabriel in lib. 6. concluſionum. in titu. de verbo. ſignifi. concluſ. 6. nu. 57

Reſpondetur ſecundò, dato citra ueri præiudicium, quod illa prima opinio uerior eſset, atta

70 men intelligitur, quando † feudum fuit iuſto pretio emptum. Ita quod nil inſit beneficij, & liberalitatis. ſecus verò quando modica ſumma numerata fuit. Ita reſponderunt Curtius ſen. in conſi. 49. num. 3. uerſicu. præmiſſis omnibus. Brunus in conſ. 18. num. 8. Pariſius in conſ. 16. nu. 10. lib. 4. Rubeus in conſ. 110. nu. 3. & nu. 12. & Soc. iun. in conſ. 65. nu. 16. lib. 1. ſi ergo (vt opinor) ita fuit emptum hoc feudum, de eo, ut de feudis non emptis dicendum eſt.

Reſpondetur tertiò, admiſso, quod iuſto integroque pretio fuerit emptum hoc feudum, ita quod & fæminæ debeant admitti, attamen intelligitur,

telligitur, quando non extant maſculi. Ita dixi ſupra reſpondiſſe Socinum iunior. in conſ. 109. num. 7. lib. 2

Non obſtat ſextum, & ultimum argumentum quia reſpondetur primò, quod illa declaratio facta a Pontifice Max. non meretur nomen declarationis, ex quo immutauit alterauitque ipſius conceſſionis ſubſtantiam, cum effecerit, vt feuda quæ erant maſculina, efficerentur fæminina. Nō
71 inquam dicitur declaratio, † quæ ſubſtantiã mutat, & alterat. Ita ſcribunt poſt alios Alexand. in conſ. 11. nu. 14. lib. 7. Decius in l. edita. nume. 49. C. de eden. & in l. in ambiguis. nume. 4. ff. de reg. iuris. *Pariſius* in conſi. 50. in fine. lib. 4. Socinus *iunior* in conſi. 95. nu. 22. lib. 3. & Craue. in conſ. 104. nu. 7. & in Tract. de antiq. tempo. in ſecunda particula primæ partis principalis. num. 30.

Nec repugnat quod diximus ſuprà, in ſexto noſtræ opinionis argumento, illam cenſeri declarationem, quam *fecit* Carolus 4. Imperator, dum conceſſit inueſtituram pro ſe, & deſcenden*tibus* ex linea maſculina. cum tamen antea ſui illi anteceſſores, conceſſiſſent inueſtituras pro ſe, hæredibus, & poſteris ſuis. Nam reſpondetur, illam dici debere declarationem, quia non repugnat *ipſis antiquis* inueſtituris, nec naturæ feudorum, *quæ* (ut demonſtrauimus ſuprà) ſignificant, maſculos non autem fæminas ad feuda admitti. Diuerſum eſt in caſu huius declarationis, quę reddendo fæminas feudorum capaces, peruertit, & ius ipſum commune, & antiquas ipſas inueſtituras.

Reſpondetur ſecundò, quod ad hanc declarationem ſeu *habilitationem fęminarum* faciedã, vocari debebant etiam agnati, de quorum inter eſſe agebatur, ut tradunt Bar. in l. Theopompus ff. de dote prę leg. & in l. alio. num. 18. ff. de alim. & ciba. leg. Ioã. de Anna. in conſ. 84. & alios refert, & ſequitur *Decius* in conſi. 533. in fine. Idem cẽſuit Alex. in conſ. 11. num. 15. lib. 7. ubi recentiores in additionibus. Nec repugnat conſideratio Ruini in d. conſi. 38. num. 10. lib. 1. cùm dixit, ex ſententia Innoc. in cap. olim, de uerbo. ſignificat.
72 quod quando † priuilegium principis modificatur contra apertum eius tenorem, pars eſt citanda, ſed ſi interpretatio eſt ſolum declaratoria dubij, uel eſt congrua uerbi, uel orationis, ut ſit expoſitio, neceſsaria non eſt citatio. Nam reſpondetur, quod immo eſt contra apertum tenorem antiquarum inueſtiturarum, ut pręſertim illius Caroli. 4. ut demonſtrauimus ſuprà.

Non etiam obſtat conſideratio Decij in d. conſ. 498. num. 30. verſi. non obſtat prędictę, cũ dixit, neceſsariam minime fuiſse citationẽ agnatorum, ex quo habilitatio hęc fęminarum, fuit facta per modum priuilegij, ad quod conceden-
73 dum † non requiritur citatio alicuius, ut docuit Baldus in l. nam ita Diuus. ff. de adoption. Et in ſpecie diſpenſationis, & habilitationis factæ a principe, quod nõ ſit neceſsaria citatio alicuius ſcripſit Innoc. in cap. niſi cum pridem. de renuntia. Et illum ſecuti ſunt Roman. in conſi. 369. numero 29. & in ſpecie Alciatus in reſp. 162. nu. 2. Nam reſpondetur, immo neceſſariam fuiſſe cita-
74 tionem, ex quo † iam fuerat quæſitum ius agnatis. Nec poteſt Princeps ad libitum reuocare cō
75 ceſſiones, † & inueſtituras feudorum: vt ſcribunt omnes ex illo tex. in capit. 1. de feudo ſine culpa non amitten. Ruinus in conſi. 37. num. 4. & in cōſilio 46. num. 10. lib. 1. Socin. iun. in conſi. 76. nu. 114. & in conſi. 77. num. 97. lib. 1. & in conſi. 134. num. 110. lib. 3. & Pariſius in conſi. 23. nu. 77. li. 1.

Non etiam obſtat, quod dixit idem Decius in d. conſi. 498. num. 32. uerſi. ſecundò, reſpōdetur; quod cum conſtet, Pontificem voluiſſe præiudicare agnatis; citatio non requirebatur, ut docuit Abbas in cap. inter quatuor. in ſecundo notab. de maio. & obed. cum dixit, quod in his, in quib.
76 † Papa liberam habet poteſtatem, vt in his, quæ ſunt de iure ciuili, in quibus conſtat, quod voluit alicui præiudicare, non requiritur citatio. Et Abbatem ſecuti ſunt multi, relati a Decio in d. conſ. 498. in fine.

Nam reſpondetur; quod immo Papa non potuit præiudicare dictis agnatis, quibus quęſitum fuerat ius ſpe probabili, ut infra dicemus.

Reſpondetur quartò, admiſſo citra ueri præiudicium hanc eſſe declarationem, & ritè ac rectè factam: attamen intelligitur, quod fæminæ ſuccedant, nullis exiſtentibus maſculis. Ita in ſpecie, & egregiè quidem reſpondit Alex. in conſi. 29. num. 5. lib. 1. dum ſic explicat conſtitutionem Regiam Neapolitanam, qua fuerat declaratum fæminas poſſe ſuccedere in feudis, in quibus antea ſoli ipſi maſculi ſuccedebant.

Non obſtat ſeptimum, & vltimum argumentum; quia uerior eſt, & æquior ſententia eorum, qui ſcripſerunt, principem non poſſe habilitare
77 † fæminas ut ſuccedant in feudo, in præiudiciũ maſculorum. Ita ſanè affirmarunt Campegius inter conſilia Bruni in conſ. 2. num. 42. uerſi. fortificari, & apertius inter eadem reſponſa: Iaſon in conſi. 8. num. 28. & eodem in caſu cum illis reſpōdit Alciatus in reſp. 188. nu. 2

Nec uera eſt traditio illorum, qui opinati ſunt principem poſſe ad libitum ſuæ uoluntatis tolle-
78 re † ius utile quæſitum uaſallo: cum illud ſit ex iure ciuili. Eſt ſanè uerius contrarium, vt multis oſtendit Craue. in conſi. 5. num. 10. in conſi. 7. numero 10. in conſi. 103. num. 3. & in conſi. 135. numero 20. qui dixit, quod etſi modi acquirendi dominium, ſint iuris ciuilis: attamen dominium
79 † ipſum iam quæſitum iuriſgentium eſt. Et in ſpecie magis reſpondit Socinus iun. in conſilio 77. num. 124. li. 1. Maximilianum Imperatorem nō potuiſſe ſine cauſa iuſta, priuare Marchiones Mōtisferrati feudo illius Marchiæ, de quo inueſtituti fuerant eorum maiores, & num. 25. ſubiungit non eſſe iure permiſſum principi, ſuorum ante-
80 ceſſorum promiſſa † & conuentiones uiolare, quemad-

quemadmodum faceret, ſi vaſallum iam inueſtitum feudo ipſo priuaret, & in alium transferret.

Reſpondetur ſecundò ex dictis ſupra, in vltima reſponſione ad præcedens argumentũ; quod etſi fæminæ effectæ ſunt habiles, vt in his feudis ſuccedant, intelligitur tamen deficientibus maſculis: ſicuti dixi reſpondiſſe Alex. in d. conſi. 29. num. 5. lib. 1

Ex prædictis ſatis manifeſte conſtat, hæc feuda eſſe maſculina, atque ita in his ſuccedere minime potuiſſe nec poſſe fæminas, exiſtentibus præſertim maſculis. Ex quo & illud conſequitur
81 nec etiam ſuccedere nunc poſſe † maſculos a fæminis deſcendentes: ſicuti in ſpecie ſcripſerunt Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua. q. 146. & ibidem Baldus in annota. Et idem Baldus in authen. ſi quas ruinas. in fine. C. de ſacroſ. eccle. Robertus de Saliceto, inter conſilia Baldi in conſil. 205. Dubium ſuper quo. col. vlt. lib. 5. Angelus in conſ. 321. Iordanus fuit inſtitutus. col. 2. Caſtrẽ. in conſ. 146. Viſo puncto ſupraſcripto. col. vlt. & conſil. 190. Nouiter col. 2. lib. 2. Caſtren. Alex. Socinus & Iaſon in l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de liberis & poſthum. Alex. in l. ex facto. §. vlt. & ibidem Ripa. num. 3. ff. ad Trebell. Socinus in l. cum auus. num. 84. ff. de condi. & demon. & in conſil. 252. colum. 9. verſ. Confirmatur iſta concluſio lib. 2. Guido Papæ in q. 133. Iaſon in l. 2. nu. 206. C. de iure emph. & idem inter conſilia Bruni in conſ. 9. colum. 3. Decius in conſil. 239. colum. 2. Socinus iunior in conſ. 30. num. 49. li. 1. Rubeus in conſ. 35. nume. 4. Alba. in conſ. 81. nume. 7. & Franciſcus Beccius in conſ. 101. nu. 35. qui alios nonnullos refert. Et tandem in indiuiduo huius noſtri caſus, idem affirmant Ruinus in d. conſil. 208. num. 7. lib. 1.

Sexta & vltima eſt dubitatio, admiſſo, quod prædicta bona non eſſent feudalia, an ad deſcendentes maſculos ex fœminis peruenire poſſint, ſtante teſtamento D. Rolandi ſenioris? Et reſpondendum eſt; peruenire minime poſſe. Eſt enim certum; quod quando fœminæ ſuccedere
82 † non poſſunt in bonis fideicommiſſi; quod nec etiam admittuntur maſculi deſcendentes ab ipſis fœminis: quemadmodum ſcripſerunt Io. Andreæ in annota. ad Specu. in rub. de teſta. in fine, dum recenſet diſputationem Ricardi Malũbræ. & apertius Mattheſ. in notab. 130. Nota unum dictum, qui ſcribit ita etiam vnà cum eo reſpondiſſe Butrium & alios plures: ſicuti verè Butrius in conſ. 46. Ita quoque Ricardum & Io. Andreæ ſecuti ſunt Capra in conſil. 18. nume. 7. Alex. in conſil. 56. num. 4. lib. 5. Corneus in conſ. 124. nume. 14. lib. 2. Socinus ſen. in conſ. 91. num. 3. li. 4. Ruin. in conſ. 39. num. 11. lib. 1. Decius in conſil. 199. col. vlt. Gratus in conſ. 120. num. 11. lib. 2. & Socin. iun. in conſ. 69. nu. 21. lib. 3.

Quod verò noſtro in caſu fęminæ fuerint à ſucceſſione huius fideicommiſſi excluſæ, ſatis conſtat ex verbis ipſius teſtamenti: Cum teſtator ipſe vocauerit & ſubſtituerit, filios & deſcendentes maſculos in infinitum. De fœminis nullum verbum: ex quo ſequitur, illas vocatas non fuiſſe. Et in ſubſtitutionibus dicere ſolemus; de
83 te ſubſtitutio † hæc non loquitur, ob id excluderis, ſicuti tradunt permulti, quos congeſſi in conſil. 97. nu. 49. lib. 1.

Et prætereà teſtator ipſe prohibendo alienationes dictorum bonorum, dixit, quod illa fieri poſſent inter ipſos maſculos tantum: Et ſubiunxit rationem; quia uolebat ipſas Rochas, territoria & iuriſdictiones in poſteros eorum mares tantùm, ex linea maſculina in perpetuum peruenire. Quæ ſanè verba ſic relata à Ruino in conſil. 208. num. 16. verſ. tertiò principaliter. lib. 1. & in conſil. 77. num. 9. lib. 3. (Non enim vidi ego ipſius D. Rolandi teſtamentum, quod tranſmiſſum non fuit, ut trãſmitti debuit) rem claram reddunt; quod ſcilicet feminæ fuerint omninò excluſæ, ac etiam maſculi ex illis deſcendentes. Verùm aduerſus hanc D. Rolandi diſpoſitionem, multa obijciuntur.

Primò, quod prædicti maſculi vocati fuerint ſolum in caſu alienationis, non autem ſimpliciter diſpoſitiuè.

Reſpondetur primò iam conſtare ex uerbis ipſius ſubſtitutionis, uocatos fuiſſe maſculos deſcendentes in infinitum; ut diximus ſuprà.

Reſpondetur ſecundò, vnà cum Ruino in d. conſ. 208. nu. 16. verſ. quia igitur prohibitio &c. quod cum prohibitio facta fuerit ex cauſa illa, *videlicet, quia voluit Rochas, territoria & iuriſdictiones, in perpetuum peruenire ad ſuos deſcendentes mares tantùm, & ex linea* maſculina. Hæc ſanè verba (inquit Ruinus) enũtiatiuè prolata, per modum cauſæ prolata, diſponũt, & *propterea* filij & deſcendentes, cenſentur *vocatiuò* ſolùm in caſu alienationis ſubſecutæ, *ſed etiam* ſimpliciter & indiſtinctè. Quam quidem conſiderationem Ruinus ipſe rationibus, quas hic nõ repetam, confirmat. Hic ſolùm addam eundem Ruinum in conſil. 143. num. 12. verſ. ex alio quoque. lib. 3. qui ſuper teſtamento D. Io. Franciſci Pallauicini ſenioris, interrogatus ſic reſpondit, & cum eo in illo ipſo caſu reſpondit eruditiſſimus D. Cardinalis Albanus in conſ. 1. etſi in eodemmet caſu contrarium reſponderit Dec. in conſil. 218. nume. 16. aduerſus quod iudicatum fuiſſe in Senatu Mediolani teſtatur Alciatus in reſp. 561. num. 4. & in reſp. 777. nu. 4.

Reſpõdetur tertiò, quod etiamſi admittimus, D. Rolandum uocaſſe deſcendentes maſculos in caſu alienationis tantum, nihilominus adhuc factus eſt locus ſucceſſioni, ad commodum Dominorũ Alphonſi & Alexandri, ex quo D. Sfortia tranſigendo alienauit hæc feuda in D. Virginiam, contra teſtatoris expreſſam prohibitionẽ. Voluit enim teſtator, quod ſolùm alienari poſſent hæc bona inter ipſos maſculos tantũ. Quæ quidem taxatiua, manifeſte excludit ipſas feminas,

nas,& ab eis deſcendentes. Ex quo ſequitur,nil
84 obeſſe,quod etſi prohibita alienatione † alienari nihilominus poſſit alioqui ſuccedentes ab inteſtato, iuxta l. cum pater. §.cum inter.de lega.2. Non enim hoc obeſt:cum illud procedat in ſimplici prohibitione, quæ intelligitur facta quò ad extraneos:ſed diuerſum eſt, quãdo & in certum genus ſuccedentium ab inteſtato prohibetur fieri alienatio,ut hoc in caſu, in quo prohibitio eſt facta quo ad fęminas. Et huic obiectui alia reſponſione ſatisfacit Ruinus in d.conſ.208. num. 18.verſ.Nec obſtat,quod illa.lib. 1.

Secundò obijcitur,quod D.Rolandus nõ potuit *teſtari* de his bonis,& ea ſubijcere fideicom*miſſo*,ex quo illa conceſſa fuerunt primum Do*mino* Vberto ex pacto † & prouidentia Imperatoris, qui uoluit ea peruenire etiam ad filios & deſcendentes ipſius Vberti, ſicuti in indiuiduo huius caſus conſiderauit Ruinus in conſil.38.nume.16.lib.1.Et ideò *filij & deſcendentes* dicuntur vocati ab ipſomet principe, & non ex tacita donatione patris, ut tradunt Bartol. in l.mortis cauſa capitur.§.1.ff.de dona.cauſa mortis, & in l. ſi mihi & Titio.ff.de verbo.obliga. Baldus in l.1. in fine.C.per quas perſo.nob.acquir. Aretinus in l.apud Iulianum.§.ſi quis alicui. in fi. ff.de leg.1. *& alios recenſet* præcitato in loco Ruinus; qui *ob id ſubiungit*, D.Rolandum in his bonis conſtituere & inducere non potuiſſe fideicommiſſum.Et obiectionem hanc ſic etiam conſiderauit in caſu noſtro Decius in conſ.468.num.30.verſ. vlterius non obſtat,& in conſi.498. nu.20. verſi. *non obſtat,quod. Et accedit, quod ego ipſe in* conſ.378.*nume.52.lib.4.dum ſuperiore anno re*ſpondi pro Illuſt. *D. Sfortia* aduerſus Illuſtriſſimam Cameram Ducalem Placentiæ, affirmaui, *feudum Buſſeti eſſe* ex pacto & prouidentia ſic *conceſſum D.Rolando.* Et propterea in d.conſil.378.num.54.uerſ.reſpondetur, quid; dixi nil agi & diſponi potuiſſe ab anteceſſoribus in pręiudicium deſcendentium.

Reſpondetur primò, quod etiam ſi concedimus hæc bona fuiſſe conceſſa ex pacto & prouidentia ipſius Imperatoris, attamen cum pro maſculis tantum (ut ſuprà demonſtrauimus) conceſſa fuerint, ſequitur dicendum; fęminas & ab eis deſcendentes nil obijcere poſſe cõtra D.Rolandi diſpoſitionẽ,quæ nil ad eos pertinet; iuxta l.loci corpus.§.competit.ff.ſi ſeruitus uend.

Reſpondetur ſecundò, quod cum D. Io.Ludouicus abauus D. Virginiæ matris Dominorũ de Gambara,fuerit hæres dicti D. Rolandi teſtatoris eius patris, & ſucceſſiuè alij deſcendentes ab ipſo D.Ludouico eius hæredes fuerint, non poſſunt nunc impugnare diſpoſitionem ipſius
6 D. Rolandi.Cum nec hæredi † hæredis permiſſũ id ſit,ſicuti latiſſime reſpondi in conſ. 89. nume. 126.in quo reſponſo.num.*66.* & 67. auctoritate multorum demonſtraui,filium hæredẽ non poſſe reuocare bona feudalia alienata a ſuo anteceſſore,cui hæres extitit, & ſi is anteceſſor alioqui tenebatur ea reſeruare ipſi filio ſuo. Et tanto magis hoc procedit in caſu noſtro, in quo Ruinus in d.conſ.38.num.*6.* verſ.ſed in contrarium. lib.1.affirmat, hæc bona fuiſſe conceſſa pro hæredibus & poſteris.Quæ ſane verba efficiunt,bona cenſeri miſta, nempe ex pacto & prouidẽtia, & hæreditaria ſimul,iuxta ea,quę late poſt alios ſcripſi in conſ.*161*.num.5. quo in loco dixi, patrem poſſe de ſimili feudo & bonis diſponere, ea prælegando vni filiorum, alijs excluſis, quia alij filij non poſſunt contrauenire, ex quo ſi uolunt ſuccedere,debent etiam eſſe hæredes, quibus non eſt permiſſum impugnare factum ſui anteceſſoris.l.cum a matre. C. de rei vend.cum ſimilibus.

Tertiò obijcitur, quod etſi concedimus bona hæc eſſe ſimpliciter feudalia, attamen de his diſponere & teſtari non potuit D.Rolandus. Cum
87 † vaſallus teſtari non poſſit de re feudali. cap.1. in prin.de ſucceſ.feudi,& cap.1.§.donare.qualiter olim feudum aliena.poterat.Ita in ſpecie noſtra obijcit Decius in d.conſil.468. nume.31.& in dicto conſil.498. nume. 20. verſ. Non obſtat, quod Virginia.

Reſpondetur ex dictis ſuprà,quod imo diſponere potuit,tum quia non agebatur de præiudicio fęminarum,quæ ſucceſſuræ non erant, tum
88 quia de feudo † miſto diſponere poteſt vaſallus, vt ſuprà expoſui.Et prædicta iura in argumento allegata a Decio loquuntur quo ad præiudiciũ Domini directi, ſine cuius conſenſu uaſallus de feudo diſponere non poteſt, quo de caſu noſtro non eſt diſputatio. Et ſi de ea ageretur, conſtat diſpoſitionem ipſius D.Rolandi fuiſſe confirmatam & approbatam ab ipſis Principibus Dominis directi dominij. Concludo itaque nullum ius in his bonis & feudis cõpetere Illuſtriſſimis Dominis de Gambara filijs pręfatæ Illuſtriſſimę D.Virginiæ Pallauicinæ, & conſequenter tranſactiones illas initas inter olim Illuſtriſſimum D.Sfortiam,& præfatos Dominos de Gambara nocere minime poſſe prædictis Illuſtriſſ. Dominis Alphonſo & Alexandro.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis perpetua eſt,locationis autem id natura repugnat.*
2 *Locatio ſi perpetua ſit, & penſio parua, pręſumitur emphyteuſis.*
3 *Conductori ob ſterilitatem cur mercedis remiſſio fiat, non idem & emphyteutę.*
4 *Locatio quando dicatur,& quando emphyteuſis.*
5 *Laudemium pro ſola emphyteuſi præſtatur,non locatione.*
6 *Nomine claro & certo recedendum non eſſe.*
7 *Contractum talem cenſeri,qualis nominetur à partibus.*
8 *Contractibus cognoſcendis, effectum magis quam verba ſpectari.*
9 *Verba intelligenda ſecundum ſubiectam materiam.*

10 *Contra-*

10 *Contractus effectum, non denominationem ſpectandam.*

11 *Emphyteuſim à locatione diſcernētes, effectum magis quam verba ſpectamus.*

12 *Emphyteuſim etſi contrahentes nominent, pretio tamen cum natura emptionis intercedente, emptio dicitur, non emphyteuſis.*

13 *Veritas rei, falſa denominatione non poteſt immutari.*

14 *Emphyteuſi pro alienata quicquid præſtatur, non ex partium conuentione venit, ſed iuris diſpoſitione, & laudemium dicitur.*

15 *Laudemium lex appellat quinquageſimam, & quam ob cauſam præſtetur.*

16 *Laudemium non ſolum ob locationem, ſed nec ob feudum ſoluitur.*

17 *Laudemium à quo ſoluatur, & cui.*

18 *Laudemij onus reale, & bonis emphyteuticis annexum vulgari ſermone capſoldum dicitur, nu. 20.*

19 *Iura realia, rem ad quemcunque tranſeuntem ſequuntur.*

21 *Laudemiorum pro præſtatione, prædia emphyteutica hypothecata eſſe.*

22 *Eccleſia laico ſuccedens, vtitur iure laici, & è conuerſo. nume. 24.*

23 *Laici quomodo cogere poſſint & compellere perſonas Eccleſiaſticas, pro ſolutione onerum.*

25 *Succedens in ius alterius, vtitur iure anteceſſoris.*

26 *Eccleſiam lædere, nec directè, nec per indirectum eſt commiſſum.*

27 *Collectorum oneribus, vt grauari non poteſt Eccleſia, ſic neque coloni illius, vel emphyteutæ.*

28 *Laici ne conducant bona Eccleſię, cur ſtatui non poſſit.*

29 *Arrendator etſi clericus eſſe nequeat, arrendatori tamen ſuccedens, in ea conductione ad tempus præfinitum poteſt conſiſtere.*

30 *Argentaria mulier ex perſona ſua, eſſe nequit, ſuccedens tamen argentario edere tenetur.*

31 *Priuilegium ſapiens naturam pacti, ad ſucceſſores tranſit.*

32 *Laicum ſuccedentem Eccleſiæ, in bonis ſubiectis laudemiorum præſtationi, laudemia exigere poſſe.*

33 *Priuilegia perſonalia, in ſucceſſores non tranſeunt.*

34 *Laudemia exigendi, ius reale eſſe, ex vim iuris diſpoſitione.*

35 *Eccleſia dupliciter, quo ad perſonam, ſcilicet & bona conſideratur.*

36 *Mutatione perſonæ, quando dicatur mutari ius & ceſſare priuilegium.*

37 *Priuilegium cohærens rei tranſit ad ſucceſſores, aliud in cohærente perſonæ.*

38 *Conſequi ex perſona ſua quod quis non poteſt, poteſt tamen ex perſona eius cui ſucceſſit.*

39 *Per ſe qui non poteſt, nec ex perſona alterius poſſe, quomodo intelligendum,*

40 *Laudemia exigendi, eſt quoddam ius conditionale.*
Item odioſum, nu. 41. & 43.
Id tamen negatur, nu. 42.
Cum à pacto & conſenſu emphyteutæ proueniant nu. 44.

45 *Fideicommiſſi onus ſui natura odioſum, reale tamen ad quemcunque grauati ſucceſſorem tranſit.*

46 *Alienatio bonorum prohibita filijs, nepotes non comprehendit ſi perſonalis ſit, ſecus ſi realis.*

47 *Laicos non prohiberi vti commodis ſuis, contra alios laicos conducentes aut ementes bona ab Eccleſijs.*

47 *Laicos non prohiberi vti commodis ſuis, contra alios laicos conducentes aut ementes bona ab Eccleſijs.*

48 *Gabellas non ſoluente Eccleſia, vtrum teneantur laici in bonis Eccleſiæ ſuccedentes.*

49 *Hæres eadem perſona cum defuncto, licet non proprie, iuris tamen interprætatione.*

50 *Obligationis qualitas ex perſona hæredis non immutatur.*

51 *Laudemia non priuilegio perſonæ, ſed ratione prędiorum præſtantur.*

52 *Laicorum ſtatuta, non ligant nec comprehendunt bona Eccleſiæ, nec principaliter, nec in conſequentiam, quoad deciſoria, ſcilicet, non autem quoad ordinatoria.*

53 *Actus vel res ſi deueniat ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, vitiatur.*

54 *Emphyteuticus contractus, nullam habet regulam & naturam, niſi tanquam partes ei imponunt.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLIIII.

CVM interrogatus ſim, vt libere & ingenuè reſpondeam hac de Laudemij cōtrouerſia, quæ pertractatur inter Magn. Dominos Equitē Guarientum, & Bernardinum ſaccum Veronenſes aduerſus Dominos Murarios; prius declarabo, an conceſſiones factæ à Reuerendo D. Abbate, & monacis *ſanctæ Mariæ* de Organis, prædictis Dominis *Guariento & Sacco, ſeu eorum anteceſſoribus, ſint locationes, vel potius* emphyteuſes. Deinde & ſecundò diſſoluam præcipuam dubitationem, an Murarij exigere nunc poſſint Laudemia, quæ exigebant monaci, ſeu *eccleſia*, cui ipſi ſucceſſerunt. Et quod attinet *ad prim*ā dubitationem, exiſtimo clarum & certum ſatis eſſe, quod conceſſiones iſtæ ſunt emphyteuſes, non autem ſimplices locationes.

Primò, quia hæ conceſſiones perpetuæ ſunt;
1 id quod conuenit emphyteuſi † & repugnat naturæ locationis, atque ita emphyteuſis erit. Ita Baldus in cap. literę. colu. 2. verſ. modò ego quę-
2 ro. de dilatio. quod ſi locatio † eſt perpetua, & penſio eſt parua, præſumitur contractus emphyteuſis. Ita quoque Cynus in l. 1. q. 7. C. de iure emphy. & ibidem Salycetus. colum. vlt. vbi aſſignando differētiam inter emphyteotam, & ſim-
3 plicem conductorem cui fiat † remiſſio mercedis, quando ſterilitas aliqua euenit, emphyteotę verò non fit, dixerunt hoc ideò eſſe; quia emphyteota habet perpetuo dominium apud ſe; nō ita conductor. Et hos ſecutus eſt Natta in conſ. 49. num. 23. lib. primo. Idem quoque affirmarunt Angelus Aret. in §. adeo nō. inſti. locati & cond. Iaſon in l. 1. num. 6. C. de iure emph. & Bellonus in conſ. 21. nu. 2.
4 Secūdò accedit, quòd locatio dicitur, † quando pen-

do penſio, quæ præſtatur, correſpondet fructib. Emphyteuſis verò quãdo ſoluitur tenuis, & modica penſio. Ita Bar. in l. 1. C. de iure emph. & nu. 3. uerſi. quæro dicitur hic. & ibidem Baldus in 4. oppoſ. & Iaſon num. 16. Sylua. in conſi: 9. nu. 3. Et his accedit Specul. in ti. de emphyteuſi. §. nũc aliqua. uerſi. ſecundò quęritur, &c. qui manifeſtè ſcripſit, quod emphyteuta plus percipit de fructibus quam ſoluat nomine penſionis. Idem ſcripſerunt Alex. in conſi. 112. num. 2. & nu. 3. uerſi. ſextò, lib. 1. Cagnolus in l. 2. nu. 202. C. de reſcin. vend. Natta in conſi. 49. nu. 7. lib. 1. Iulius Clarus in §. *emphyteoſis*. q. 1. uerſi. & aduerte. & Neuiz. in *conſi*. 92. num. 12. & nu. 45. qui huius opinio*nis alios* refert præſertim Cæpollam in Tract. de ſimulatione contractuum. in tertia præſumptio. uerſic. & ſic penſio, qui in ſpecie horum contractuum, qui Veronæ celebrari ſolent, ita affirmat: & ait, ſic obſeruari.

Tertio ſuffragatur, quod hic conuentum fuit, quod, ſi prædicti domini Guarientus & Saccus alienarent prædicta bona, ſoluantur duo ſolidi pro libra ipſi eccleſiæ. Quæ quidẽ ſolutio eſt laudemium ipſum. Eſt autem certum, quod laude-

5 mium † non præſtatur pro locatione, ſed pro ſola emphyteuſi, *vt ſtatim* dicemus. Ergo hæ conceſſiones *dicuntur* emphyteuſes, non autem locationes.

Non obſtant nunc aliqua, quæ cõtrarium ſuadere videbantur.

Primo, quod in inſtrumentis conceſſionum, appellãtur hæ locationes, non autem emphyteu-

6 ſes. *Et a certo claroque † nomine recedendum* non eſt. Ita in *ſpecie Baldus in additio.* ad Specu. tit. de locato, circà princ. qui manifeſte cenſuit,

7 quod talis eſt cenſendus † contractus, qualis fuit denominatus a partibus, quia a natura verborũ, & propria earum ſignificatione, non eſt receden dum. l. ſi alij. ff. de vſufructu legato. Quæcumque enim fuerit uellata intentio: attamen verbis ſtandum eſt; nec ſunt verba cauillanda. l. 2. §. vlt. ff. ad S.C. Tertullia. Natta in conſi. 49. nu. 2. & Neuiz. in conſi. 92. nu. 2

Reſpondetur, quod in cognoſcendis contra-

8 ctibus † effectus magis quàm verba ſpectari debet. Ita probant tex. l. ſi olei. C. eo. ubi locationis verbum pro conceſſione vſus ſumitur. Et ex eo

9 textu colligunt omnes, verba † eſſe intelligenda ſecundum ſubiectam materiam: ſicq; ab effectu. Et huc pertinent plura ſimilia, quę congerunt Decius in l. non vult hæres eſſe, num. 8. de reg. iuris, & in l. qui accuſare: in fine. C. de eden. Craue. in cõſ. 245. nu. 6. & egregiè Tiraquellus in Trac. de retractu conſang. §. 32. glo. 1. nu. 34. & nu. 35.

10 qui poſt multos ſcribit, effectum † contractus ſpectandum eſſe, non autem denominationem. Et in ſpecie reſpondit Neuiz. in conſi. 92. nu. 12. qđ

11 ad dignoſcendam emphyteuſim † a locatione magis finem, & effectum quam ipſa verba ſpectamus. Et ibidem, nu. 22. poſt Purpur. in l. 2. in prin. num. 51. ff. ſi certum peta. ſcribit, quod ad cognoſcendum qualitatem contractus, non attenditur nomen, ſed id, quod cõuenit contractui. Ita quoque Bellonus in conſi. 21. nu. 7. poſt Baldum in rub. C. de iure emph. & Barba. in rub. extra de locato, & conducto. col. vlt. reſpondit, quod contractus iudicatur emphyteoticus, non autem locationis ab ipſo effectu. His accedit Afflictus in deciſ. 72. in fine, cùm dixit; quod licet contrahen

12 tes appellent contractum † emphyteuſis: attamẽ ſi adeſt pretium, & natura emptionis; dicetur emptio, non autem emphyteuſis. Et huius quidem ſententiæ ea eſt uera ratio; quod falſa denomina

13 tione, & demonſtratione rei ueritas † non poteſt immutari. l. cum falſa. C. de iuris, & facti igno.

Cum itaque hæc ſit emphyteuſis, non autem locatio, ſequitur dicẽdum, ſtatutum Veronæ, c. 126. quo cautum eſt; quod nullus notarius poſſit ſcribere in inſtrumentis contractuum locationum, quando vendit conductor ius ſuum, vel refutat, teneatur dare, & ſoluere aliquid locatori ſeu eius ſucceſſori pro venditione ſeu refutatione. Hoc ſanè ſtatutum non loquitur de emphyteuſi, ſed de ſola locatione, & ideò nil pertinet ad caſum noſtrum. Et tantò magis, quia (vt infrà di-

14 cemus) quod præſtatur pro emphyteuſi † alienata non uenit ex conuentione partium, ſicuti ſtatutum loquitur, ſed ex iuris diſpoſitione. Et dicitur laudemium, quod verè pro emphyteuſi præſtatur, quando emphyteuta vẽdit ius ſuum, ideſt, ſua melioramenta; l. vlt. C. de iure emph. ubi omnes, & reſpondit Alex. in conſi 123. num. 7. lib. 5.

15 hoc laudemium, † quod lex appellat quinquageſimam, præſtari ex natura contractus emphyteutici pro conſenſu, quo præſtat dominus directi, in ipſius emphyteoſis alienatione, & nouè alia ſcribit Amedeus de Ponte in Trac. de laudemijs, q. 1. Immo non ſolum pro locatione nõ ſoluitur

16 laudemium, ſed nec, † pro feudo, cũ alienatur, vt poſt alios tradit idem de Ponte ubi ſup. q. 3. Et prætera loquitur ſtatutum, quando cõductor uendit ius ſuum, vel refutat aliquid, ipſe dat locatori, non eius ſucceſſori. Id quod diuerſum valde eſt a laudemio, quod non ſoluitur ab ipſo emphyteota, ſicque cõductore, ſed a nouo † emphyteota, atque ita ab emptore, & nouo ſucceſſore veteris emphyteotæ: nec id præſtatur ab uno em

17 phyteota, alteri, ſed ipſimet domino directo pro noua inueſtitura: ut ſcribunt glo. in l. ult. C. de iure emphy. & ibidem Iaſon. num. 43. & nu. 52. Iulius Clarus in §. emphyteoſis, q. 23. & Amedeus de ponte in Tract. de laudemijs. q. 9.

Secunda eſt dubitatio, an ij emphyteutæ teneantur pręſtare laudemium dominis Murarijs, qui eccleſiæ ſucceſſerunt: atque ita an Murarij poſſint tãquam eccleſiæ ſucceſſores exigere laudemia: ſicuti exigebat ipſa eccleſia? Et reſpondẽdum eſt, poſſe exigere: cum hoc ius conſequendi laudemia ad eos pertranſierit. Et quò facilius hoc intelligatur; ſciendũ prius eſt, laudemij onus

eſſe

18 † eſſe reale, hoc eſt, annexum eſſe rebus boniſque emphyteuticis. Ita affirmant Iaſon in l. 2. num. 12. C. de iure emphyt. Caſſaneus in commẽtarijs ad conſuetudines Burgundiæ in tit. de cenſibus. §. 1. num. 2. & Riminaldus iunior in conſi. 1. nu. 57. lib. 1. quos ſecutus eſt Amadeus de Ponte in Tractat. de laudemijs. q. 45. col. 1. Idem nouè affirmauit Franc. Salſona Hiſpanus in Tract. de Laudemijs, quem inſcripſit, lucerna Laudemiorũ. Cellula. 1. nu. 9. & nu. 12. qui hoc expoſito, dicimus nunc multis rationibus, & argumentis, quod ius hoc exigendi Laudemium, transierit ab eccleſia ad Murarios emptores ſicque eccleſiæ ſucceſſores.

19 Primò, quia iura † realia ſequuntur rem ipſam ad quemcunque tranſeuntem. l. reſcripto. §. ſciẽdum. ff. de muner. & hono. glo. in clem. 1. de cenſibus. Ruin. in conſi. 111. num. 2. lib. 5. Et in terminis reſpondit Riminal. iunior in d. conſi. 1. nu. 57.

20 li. 1. hoc onus Laudemi, quod † Capſoldum ipſe vulgato nomine appellat, tranſire cum prædijs ipſis ad ſucceſſores eorum. Et his accedit Amedeus de Ponte in d. Tracta. de laudemijs. q. 45. in fine, qui poſt Paridem de Putheo & Crauettam,

21 ſcripſit, pro laudemijs præſtandis, eſſe † hypothecata prædia ipſa emphyteotica, & illam tranſire ad quemcumque tranſeunt ipſa prædia. Eſt ergo dicendum, quod hoc ius exigendi Laudemia tranſierit ab eccleſia ad Murarios, qui illorum prædiorum effecti ſunt domini.

Secundò mouet me argumentum ductum a

22 contrarijs, nempe quod ſi eccleſia † ſuccedit laico utitur iure laici, & res ipſa laici tranſit ad ipſam eccleſiam cum ſuo onere. Ita enim dicimus, quod ſi prædia laici ſunt obnoxia decimis, ſi illa tranſeunt ad eccleſiam, ad ipſarum decimarum præſtationem cogi poſſe, & eccleſiam ipſam. cap. nuper. de decimis. & ibidem Abbas. nu. 1. & Cardinal. in clem. vlt. q. 9. eod. titu. ſic etiam ſi prædia laici ſuppoſita ſolutionibus collectarum cenſuũ, & onerum tranſeunt ad eccleſiam, ipſa quoque eccleſia ad ea tenetur. Bartol. in l. ſi diutina. C. de exacto. tributo. li. 10. Baldus in l. ſi debitor. C. de diſtract. pigno. & in l. omnes. C. ſine cenſu uel reliq. Salicetus in l. placet. col. 2. C. de ſacroſanct. eccle. & ibidem Iaſon in ſecunda lect. in glo. vlt. & infinitis prope Doctorum auctoritatibus comprobat Craue. in conſi. 217. num. 5. Et quamuis laici non poſſint cogere, & compellere perſonas ipſas eccleſiaſticas pro ipſorum onerum ſolutio-

23 ne: attamen eos cogere poſſunt per † occupationem bonorum. Ita docuit Inn. in cap. poſtulaſti, num. 3. de foro compe. Ergo a contrario dicen-

24 dum eſt, quod ſi † laicus ſuccedit in bonis eccleſiæ, debet ſentire illud onus, & ea cõmoda, quæ ſentiebat eccleſia, cauſa & reſpectu ipſorum bonorum.

Tertiò accedit, quod ſuccedens in ius alterius

25 † iure illo ſui anteceſſoris utitur. l. qui in ius. de reg. iuris, ubi Decius. num. 1. intelligit procedere etiam in ſucceſſore ſingulari. Et ideò ſubiungit ex l. ſi aquæductus. ff. de contrah. empt. ſeruitutẽ aquæ ducendæ, quæ debebatur prædio, tranſire in emptorem prædij. Et num. 2. ſubiungit idem Decius, regulam illam procedere in iure reali, nõ autem in perſonali. Idem tradit Dynus in cap. is, qui in ius. num. 10. de reg. iuris in 6. Cum itaque ij laici ſucceſſerint in locum eccleſiæ, cui Laudemia cauſa prædiorum in emphyteuſim ab ea cõceſsarum, præſtari conſueuerunt, dicendum eſt, & hos laicos eodem exactionis iure uti poſſe.

Quarto optime ſuffragatur, quod ſi diceremus laicos ſuccedentes eccleſiæ, non poſse exigere laudemia, per indirectum eccleſia læderetur. Nã prædia minori leuiorique pretio venderet. Eſt enim certum quod maiori pretio vẽduntur prædia cum perceptione laudemiorum quam ſine. Læderetur ergo eccleſia ſi laici ſucceſsores exigere non poſsent, id quod dicendum non eſt. Cũ

26 ita permiſsum non ſit † indirectò quemadmodũ nec directò lædere eccleſiam ipſam, vt tradunt omnes in cap. eccleſiæ ſanctæ Mariæ, de conſtit. ubi Abbas, & reliqui omnes. Et ad rem maximè

27 facit, quod ſicuti eccleſia † grauari non poteſt oneribus collectarum, ita nec eius coloni; quandoquidem ipſa eccleſia multo minoris locaret prædia, ſi eius coloni his oneribus grauarentur: ſicuti in ſpecie tradunt relati a Boerio. q. 213. columna ult. ſic pariter non licet grauare emphyteotam eccleſiæ onere collectarum quemadmodum nec poteſt grauari ipſa eccleſia, vt in *ſpecie reſpondit* Siluanus in *conſ. 9. num. 17. qui alios refert. Ita quoque dicimus, ex cap. 2. de lo-*

28 *cato, non ualere ſtatutum, quod laici* † non poſſint conducere bona eccleſiæ: Nam hoc modo per indirectum ius eccleſiæ læderetur.

Quintò dato citra ueri præiudiciũ, qđ *regula*riter laici ſua ex perſona incapaces *ſint* perceptionis exactioniſque horum laudemiorum: attamen nõ cenſentur incapaces ex perſona eccleſiæ, cui ſucceſſerunt. Ita enim dicimus, ex glo. in Clem. ne clerici, uel monaci; quod licet clericus

29 ex ſua perſona eſse non poſſit † arrendator, attamen ſi arrendatori ſucceſſit, perſeuerare poteſt in ea conductione uſque ad tempus quo ipſe arrendator perſeueraſset. Eſt etiam ſimile quod tradit glo. in l. 1. C. de eden. quam ibi ſecuti ſunt Socinus in tertio notab. Decius. num. 12. verſi. ulterius, & Alcia. num. 10. ex l. quædam. §. nihil. ff. de eden. Inquit gloſsa illa, quod etſi mulier ex ſua

30 perſona eſse non poſset † argentaria, & ob id nõ teneatur edere rationes: attamen ſi ſucceſſit argẽtario tenebitur. Eſt quoque ſimile quod tradit Bar. in l. 1. §. ſed ſi iure. ff. de falſis, ſi ſtatuto caueatur, quod nobilis habere non poſſit ceſſionem cõtra popularem; ſi populari nobilis ſuccedit, obtinere poterit ceſſionem iam populari illi iam factam contra alterum popularem: cũ hic nobilis nõ ex ſua perſona, ſed ex perſona illius popularis cui ſucceſſit, ceſſionem obtineat. Et Bartolum

ſecutus

ſecutus eſt Barba. in conſi. 12.col.3.verſic. capio nunc ſecundum.lib.2.& in cōſ.1. colum.6.lib.3. Et addit aliud ſimile ipſe Barba.in d.conſt.12.ex glo.cap.1.ne cler.vel monaci; quod etſi Clericus non poſſit eſſe conductor, ex ſua perſona, attamen ſi conductori ſuccedit, perſeuerare in ea cō ductione poterit. Et eodem in loco ſic declarat ſtatutum Bononiæ, quod finita conductione ſi conductor in ea perſeuerat, dicatur facta tacita conductio; vt illud ſtatutum comprehendat etiā clericos.

Sexto dato citra veri præiudicium, quod facultas exigendi Laudemia, eſſet perſonalis; attamen quia ex pacto in rem prouenit, etiam ad emptores tranſit.l.ſi tibi.§.pactum conuentum.ff. de pactis.vbi Bartolus, & reliqui omnes. Et huc pertinet, quod reſpondit Socin. ſen. in conſ.58.
31 ad finem.lib.4.cum dixit, priuilegium,† quod ſapit naturam pacti, ad ſucceſſores trāſire. Eſt autē certum, quod ius exigendi Laudemia, non ſolū hic competebat eccleſiæ ex iuris diſpoſitione, & natura ipſius contractus, vt reſpondit Alex. in conſi.123.num.7.ver.præterea, lib.5. vbi M. Antonius Natta in annotationibus commendat. Sed etiam competebat ex pacto expreſſo, inito inter ipſam eccleſiam, & hos emphyteotas: Sicuti extant manifeſta verba inueſtiturarum. Ergo hoc ius, & facultas, tranſiuit ad hos laicos emptores bonorum eccleſiæ. Nec repugnat, quod obijcitur, ad hos laicos tranſire nō potuiſſe hoc ius, ex quo ipſi laici ſunt in capaces ex diſpoſitione ſtatuti Veronæ, quia verum non eſt, quod ſint in capaces præſertim ex perſona ipſius eccleſię vt diximus ſupra, & repetemus ſtatim infra.

Septimo & ultimo, mouet me non parum auctoritas Franciſci Salſonæ Hiſpani in tracta.de Laudemijs, cellula prima. nu. 10.11.&12.qui in claris his terminis ſcripſit, laicum ſuccedentem eccleſiæ, in bonis præſtationi laudemiorum ſubiectis, exigere poſſe laudemia, ſicuti poterat ipſa eccleſia.

Non obſtant nunc aliqua, quæ prædictæ ſententiæ repugnare videntur.

Primo, quod hoc ius exigendi Laudemia, qđ eccleſiæ competebat, erat ius, & priuilegium per
33 ſonale. Atqui priuilegia† perſonalia in ſucceſſores non tranſeunt.l.quia perſonale.ff.ſoluto matrimo.vbi Bart. Alex. & reliqui cap.priuilegium. vbi Dynus. de regulis iuris in 6. & tradit Decius in l.in omnibus cauſis.ff.de regu.iur. Ergo hoc ius exigendi Laudemia non tranſiuit ad hos laicos. Illa maior propoſitio vel ex eo uidetur probari, quod ſtatuto Veronenſi laicis prohibita eſt exactio horum laudemiorum, ergo eccleſię perſonaliter dicitur permiſſum in priuilegium. Et accedit, quod lege Veneta lata anno 1468.clericis permiſſa fuit exactio hæc laudemiorum. Eccleſiæ itaque priuilegium eſt.

34 Reſpondetur, ius† exigendi Laudemia ſui natura ex iuris communis diſpoſitione eſſe reale, non autem perſonale, vt ſupra demonſtrauimus. Nec ex eo, quod ſtatutum prohibet eorum exactionem laicis (ſi modo ſtatutū de his, ꝙ falſum eſſe dixi, loquitur), inde ſequitur, ꝙ dicat̄ in priuilegium tributum eccleſiæ. Nam duo in eccleſia
35 ſicuti & in laicis conſiderantur, perſona† ſcilicet & bona. Statutum itaque prohibens laicos exigere laudemia, ex ſuis bonis in emphyteuſim datis, tollit illud ius reale, quod ipſis laicis competebat, cum autem ab eccleſia illud non tollat, efficit, vt eccleſia retineat ius ſuum, ſecundum ſuam naturam, ideſt reale. Noluit etenim ſtatutum lædere eccleſiam in ſuo iure, ſed permiſit in ſuo eſſe & ſtatu, ſicuti erat ante ſtatutum; reale ergo ius manet. Et hoc quidem veriſſimum eſſe exiſtimo Ex quo ſequitur ceſſare, ꝙ docuit Bart.in l.Paulus, in fi.ff.de acquir.hęred.cum dixit, mutatione
36 perſonæ† mutari ius, & priuilegium ceſſare, & propterea, ꝙ ſi eccleſia trāſit ad priuatum perdit priuilegium. Et Bart.ſecuti ſunt ibi Angel. Imola, & reliqui.& Socin.ſen.in conſ.116.nu.20.lib.1.& Boer.q.180.in fi. ceſſat inquam hæc doctrina, qn̄quidem Bart.& ſequaces loquuntur, qn̄ ratione perſonæ ipſius eccleſiæ competit priuilegium, atq; ita qn̄ priuilegium eſt perſonale. Ita quoq, locum non habet doctrina Bal.in rub. C. de vſuris.q.4.ver.item mutatione perſonæ. Loquitur enim Bald. quando perſona eſt cauſa immediata priuilegij. Ita quoq; ceſſat doctrina eiuſdem Bart.in l.licitatio.§.vlt.ff. de publica. & vectigal.cum dixit, quod licet eccleſia non ſoluat pedagium pro ſuis ſalinis, attamen emptor ipſarum ſalinarum ſoluere tenetur, quia illud priuilegium eccleſiæ, ad ſuos ſucceſſores non tranſit.

Ceſſat inquam hæc doctrina, cum loquatur Bart.de priuilegio perſonali, ſicuti eum ſic ſunt interpretati.poſt alios Boer.in q.213.nu.19. Ripa in tract.de peſte.in tit.de remed. ad conſeru. vbert.nu.108.& apertius Ruin.in conſ.143.nu. 18.lib.5.qui ſic manifeſte declarando Bart.traditionem, diſtinguit inter priuilegium cohęrēs rei,
37 & cohærens perſonę. Cum rei† cohęret, ad ſucceſſores tranſit, cū vero cohęret pſonę nō trāſit. Ita quoq, ceſſat auctoritas Ancharani in conſil. 204.nu.8. Cùm reſpondit, ꝙ variato ſtatu rei, & pſonæ, variant etiam iura, conuentiones, pacta, & priuilegia. Ceſſat inquā, quia Ancha. manifeſte diſtinguit inter iura realia, hoc eſt illa quæ rebus cohærent, & iura perſonalia, quę cohęrent perſonis. Illa ad ſucceſſores etiam ſingulares (inquit Ancha.) tranſeunt, hęc uero non tranſeunt.

Secundo vrgere videtur, ꝙ ille, qui nō pōt aliquid ſuo nomine facere, nec ēt pōt nomine alieno, ſeu ex alterius pſona, c. ꝙ alicui non licet vbi Dyn.de reg.iur.in 6.& Francus ibidem, & tradit Cardinalis Zabarella in clem.vlt.de cēſib. Atqui his laicis permiſſum non eſt ex propria perſona exigere hęc laudemia, impediente ſtatuto prędicto. Ergo nec etiam permiſſum eis eſt, nomine, & ex perſona eccleſiæ.

Reſpondetur primò, quod imò is, qui aliquid
38 † conſequi nō poteſt ex ſua perſona: attamen po
teſt ex perſona eius, cui ſucceſſit: ſicuti diximus
ſupra in quinto argumento. Nec obſtat illa tradi
tio Dyni, Franchi & Cardinalis: quia reſponde-
tur ex declaratione eiuſdem Dyni in d.ca. quod
alicui.num.4. quod tunc demum ille, qui non po
teſt per ſe, nec etiam poteſt ex perſona alterius;
39 quando † impedimentum prouenit ratione deli
cti a perſona commiſſi: & ſic ratione perſonæ: aut
ratione rei: aut miſta ratione rei, & perſonæ. In
caſu noſtro, ceſſat impedimentum ratione rei, cū
tranſire illa potuerit ad laicos. Ita etiam Fran-
cus in d.cap. quod alicui non licet. col. 2. verſi. cir
ca ſecundum. dum poſt Ioā. Andreæ concludit,
quod ex perſona alterius quis poteſt, etſi per ſe
non poſſit; quando impedimentum non afficit
omnes. Quid autem ad rem hāc ſcripſerit Zaba-
rella in d.clem.vlt. quem pro hac opinione addu-
ctum uideo, non ſatis perſpicio.

Tertiò dubitationem mouet; quod hoc ius
40 exigendi † laudemia, eſt ius quoddam conditio-
nale, nempe ſi emphyteotæ alienauerint. Vnde
licet hoc ius habuerit radicem in perſona habili:
attamen quia formam, & effectum ſortitur, per
exiſtentiam conditionis, poſtquam nulla eſt per-
ſona habilis de iure ſeu capax, non poteſt oriri
actio, cum non adſit perſona, cui illa poſſit acqui
ri. Ita probat. l. quoties. ff. de nouat. ubi Angelus,
Imola & Caſtren. Ita eſt noſtro in caſu, in quo
tempore alienationum factarū ab emphyteotis,
iam ipſa eccleſia ius ſuum directum alienauerat.
Et ſic eccleſiæ nulla competere poterat actio,
pro exactione laudemiorum. Non etiam compe-
tere potuit actio ipſis laicis eccleſiæ ſucceſſorib.
Cū diſpoſitione ſtatuti excluſi atque incapaces
effecti fuerint.

Reſpondetur, quod ij laici ſucceſſores eccle-
ſiæ effecti non ſunt incapaces horum laudemio-
rum diſpoſitione ſtatuti, ſicuti ſuprà demonſtra-
uimus. Etſi enim concederemus hoc ſtatutum
loqui, non ſolum de locationibus, vt eius verba
ſonant; ſed & de emphyteuſibus: nihilominus in
telligi debet de illis, quæ propriè ſunt ipſorum
laicorum, & quæ ab eorum perſonis deſcendūt:
non autem de his, quæ deriuant ab eccleſia in ip
ſos laicos: quemadmodum iam explicauimus.

Quartò huic opinioni videtur ſuffragari; quod
41 ius exigendi laudemia eſt † odioſum; quippe qđ
exigitur ex re propria ipſius emphyteotę, nempè
ex melioramentis, quæ ipſe uendit. l. vlt. C. de iu-
re emph. Et ob conſenſum qui a domino directo
præſtatur, ſolui ſolet laudemium hoc, ut tradunt
Iaſon. in d. l. vlt. num. 43. & Gozad. in conſi. 65.
num. 13. & Iulius Clarus in §. emphyteuſis. q. 23.
& Amodeus de Ponte in Tract. de Laudemijs.
q. 1. Eſt autem odioſum, quod quis recipiat ali-
quid, vt conſenſum præſtet alienationi rei meæ;
etiāſi venditionem ipſam impedire poſſet. ſic tra
dit Cæpolla in Tractat. de ſimulatione contra-
ctuum, in ſecunda præſumptione. num. 25. & nu.
27. Cum autem odia ſint reſtringenda, non autē
extendenda. l. cum quidam. ff. de liberis & poſth.
& cap. odia. de reg. iuris in 6. ſequitur dicendum,
hoc ius competens eccleſiæ, non debere extendi
ad laicos.

Reſpondetur, quod immo hoc ius nō eſt odio
42 ſum, ſed potius † fauorabile, cum introductum
ſit ad inuitandam liberalitatem eorum, qui mul-
ta bona poſſident, vt aliquam eorum partem in
emphyteuſim concedant; & ipſi in ſignum libe-
ralitatis vel pro parte pretij, exigant hæc laude-
43 mia. Et quamquam reſpectu emphyteotæ † ſol-
uentis dici poſſit onus: attamen eſt a lege appro-
batum; & propterea non debet dici odioſum. Et
laudemium præſtatur cauſa, & reſpectu dominij
vtilis, quod a domino directo ipſi emphyteotæ
fuerat conceſſum, cum ſcilicet ius ſuum vtile a do
mino habitum, alienat emphyteota, ita declarat
Amedeus de Ponte in d. Tract. de laudemijs. q. 5.
Et licet præſtetur etiam pro alienatione melio-
ramentorum; attamen id contingit, *quia ipſa* me
lioramenta, cenſentur unita ipſi utili dominio; &
uoluntate emphyteotæ ſuppoſita huic præſtatio
ni, ut late ſcribit Amedeus in dicto Tract. de lau
44 demijs. q. 8. Et cum hæc a uoluntate, † pacto &
conſenſu emphyteotæ proueniant, dici non poſ
ſunt odioſa. Prętereà dato citra ueri præiudiciū;
quod odioſa eſſent, non tamē impeditur laicus,
quin ea obtinere poſſit ex perſona eccleſiæ, cui
competebant. Ita enim dicimus, quod onus fidei
45 *commiſſi † ſui natura odioſum. l. cohæredi. §. cū
filio vbi Docto. de vulga. & pup. ſubſt. ſi reale eſt,*
hoc eſt, annexum *ipſi rei, ad quemcumque* ſuc-
ceſſorem grauati tranſit; ut ſcribunt Socin. ſen. in
conſi. 57. col. 1. lib. 3. Decius in conſi. 38. colum. 2.
verſi. & uerba illa. & in conſi. 287. col. 6. uerſic. &
licet quandoque, & Pariſius in conſi. 88. nu. 14.
& 15. li. 2. Ita etiam dicimus, quod licet prohibi-
46 tio alienationis † bonorū, facta a teſtatore filijs,
non comprehendat nepotes: attamen id intelligi
tur quando eſt perſonalis, ſecus ſi realis, quia illa
tranſit in quemcunque ſucceſſorem, ut poſt alios
declarant Ripa in l. filiusfam. §. Diui. nu. 108. de
leg. 1. & Ruin. in l. Gallus. §. inſtituens. nu. 44. de
liber. & poſthum. & in conſi. 134. nume. 14. & 15.
lib. 3.

Quintò ſuffragari huic opinioni videtur quod
egregie reſpondit Baldus in conſi. 496. Punctus
quæſtionis. col. 2. uerſic. non ſolum ſtatuta. lib. 4.
47 Cùm dixit, quod † laici non impediuntur uti eo
rum commodis, contra alios laicos conducen-
tes bona ab eccleſijs, uel ementes ab eis poſſeſſio
nes, quia ſicuti laici non poſſunt tollere liberta-
tem clericorū: Ita nec clerici libertatem, & iuriſ-
dictionem laicorum in ſubditos laicos. Et ad
rem facit, quod poſt multos decidit Boer. in quę
ſtion. 213. col. ult. quod licet eccleſia non ſoluat
48 † gabellas & collectas, attamē laici ſuccedētes in
bonis ipſius eccleſiæ, ſoluere debēt. Et cōfirmat

eo

eo ſimili, quo dicimus, quod hæres proprie non repręſentat perſonam defuncti; ut ſcribunt Dec. & Cagnol. in l. hæredem. ff. de regul. iuris; & idem Cagnol. in l. 2. nu. 249. C. de pactis inter empto. & vend. Ita ergo & noſtro in caſu hic laicus ſucceſſor eccleſiæ, proprie non repręſentat eccleſiam, ſicque diuerſo iure ab ea utitur.

Reſpondetur Baldum in d. conſi. 496. col. 2. verſi. interdum ſtatutum non grauat. &c. dum pe ne attigit caſum noſtrum, ſubiũgere ad finē prope quod illa opinio aliqualiter eum remordet: quia intentio ſtatuentium eſt intenta, ad propria commoda, & eccleſiarum damna. Non etiam repugnat illa deciſio Boerij in d. q. 213. colum. vlt. quia diximus ſupra, contrarium affirmare, quod ſcilicet priuilegium perſonale non tranſit ab eccleſia in laicum, reale tamen tranſit. Non etiam obſtat quod hæres non repræſentet perſonam defuncti proprie, quia reſpondetur id verum eſſe, attenta vi, & proprietate verborum, ſed quan-
49 tum ad iuris interpretationem, hæres † eadem perſona cum defuncto habetur, quia regulariter eiuſdem eſt poteſtatis, cuius eſt defunctus. Ita declarat Dec. in d. l. hæredem. num. 2. verſi. & prædicta procedunt. Et ibidem Cagno. nu. 3. ad rem
50 ſcribit, quod ex perſona † hæredis qualitas obligationis non immutatur. ex l. 2. §. ex his. ff. de ver. obli. ſic ergo, & ex perſona horum laicorum, qui in ius eccleſiæ ſucceſſerunt, non cenſetur ſublata, & mutata qualitas obligationis emphyteotarum eccleſiæ, tranſlatorum in dictos laicos.

Sexto adducitur hæc conſideratio, quod ſi laici liuellarij alienantur per laicos eccleſiæ, ſtatim liuellarij illi *ſoluere debent laudemium*, etſi *alias ſoluere non debeant*. Ergo a ratione caſus *conuerſi*, ſi eccleſia tales vendit laico, ſoluere illi non *debent laudemium* ipſi emptori laico, ex quo *attenditur perſona* domina, cui ſoluendum eſt.

Reſpondetur; quod ſiue liuellarij ſint eccleſiæ, & ab ea alienentur in laicos; ſiue ſint liuellarij laicorum, & ab eis eccleſię vendantur, attamen ſemper laudemia ſunt præſtanda; ſi contingat ipſos liuellarios ſeu emphyteotas alienare prædia emphyteotica. Quandoquidem, (vt demonſtraui ſu-
51 pra) laudemia † non priuilegio perſonæ domini directi, ſed ratione prędiorum præſtantur, atque ita onus reale appellatur. Non ergo ſpectāda eſt perſona eccleſiæ, vel laici, ſed an prædia ſint emphyteotica, vel non, ſi non ſunt emphyteotica nulla eſt dubitatio: quia etiam ſi eccleſiæ efficiantur, laudemiorum nulla eſt præſtatio: ſi verò ſunt emphyteotica, & tranſeunt ab eccleſia ad laicos; vel a laicis ad eccleſiam; ſemper manent laudemijs obnoxia, eueniente ſcilicet caſu alienationis.

Septimò affertur argumētum, quod cum hęc cauſa nunc tractetur coram iudice laico, is ob id ſequi debet leges laicorum, & ſtatuta fori, vt tradunt Bartol. & reliqui in l. cunctos populos. num. 27. C. de ſumma Trinit. & fide cathol. Feder. de ſenis in conſi. 85. & latè Tiraquellus in Tract. de retractu conſang. §. 1. in glo. 13. num. 2. Atqui noſtro in caſu ſecundum ſtatuta, & conſuetudinem ciuitatis Veronæ, laicus non ſoluit laudemium laico. Ergo &c.

52 Reſpondetur, quod ſtatuta † laicorum non ligant nec comprehēdunt bona eccleſiæ uel principaliter, uel in conſequentiam, etiam quando lis tractatur coram iudice laico, quò ſcilicet ad deciſoria; licet ſecus ſit quò ad ordinatoria iudicij. Ita poſt alios declarat Felinus in capit. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. num. 55. & nu. 81. uerſi. tertius caſus eſt. de conſt. Et ſi ergo cauſa hæc tractetur coram iudice laico: attamen diſtinguendum eſt; qđ quò ad litis ordinem, & formam obſeruari debent ſtatuta, & leges ciuitatis: Ita procedit doctrina Bar. in d. l. cunctos populos. nu. 29. uerſi. ſubijcio exemplum. Et ideò in forma libelli, in aſſignādis dilationibus, in citationum modo, & forma, & alijs ordinatorijs iudicij, obſeruabitur etiā contra hos laicos eccleſiæ ſucceſſores, ſtatutum & conſuetudo ſeu ſtylus fori laici. Quò verò ad ipſius litis deciſionem, ſpectandæ ſunt leges, & iura illa, quæ obſeruari debuiſſent, ſi cauſa tractaretur contra ipſammet eccleſiam: Cum iura ipſius eccleſiæ tranſlata fuerint in hos ſucceſſores laicos, ut ſupra demonſtrauimus. Si autem cauſa tractaretur contra eccleſiam, certum eſt, quod obſeruarentur leges, quæ iubent laudemia præſtari ipſi eccleſiæ, ab his, qui bona eius emphyteotica emunt. Nec ad rem noſtram pertinet auctoritas illa Federici de ſenis in conſi. 85. quæ potius eccleſiæ eiuſque ſucceſſoribus fauet. Ita nec urget quod ſcripſit Tiraquellus in d. Tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 13. nu. 2. 3. & 4. quia non loquitur Tiraquellus de rebus, & bonis eccleſiæ iam acquiſitis, & ab ea in laicum transferendis; quæ quidem laicorum ſtatutis ligari nō poſſunt: ſed loquitur de bonis laicorum acquirendis ab eccleſia: quæ ſane laicorum bona, ligari ſtatuto potuerunt, vt non niſi cum eo onere, tranſeant ad quemcunque.

Octauò, & vltimò conſideratur argumentum,
53 quod quando res † & actus deuenit ad eum caſum, a quo incipere non poteſt, viciatur. l. pluribus. §. etſi placeat. de uerb. oblig. Atqui hic deuenit ad eum caſum, a quo incipere non poteſt; nēpe ad laicum, qui ex ſtatuto, & conſuetudine, obtinere non poteſt laudemia. Ergo. &c.

Reſpondetur, quod immo res non deuenit ad eum caſum, a quo incipere non poteſt: quia etſi laicus obtinere non poſſit laudemia a laico prouenientia, uel a ſe ipſo pacto acquiſita: attamen obtinere poteſt ea, quæ proueniunt ab eccleſia: ſicuti ſuprà demonſtrauimus. Concludo itaque in hac prima dubitatione, prædicta prædia emphyteotica alienata ab eccleſia his laicis, ſubiacere adhuc oneri præſtationis laudemij, eueniente caſu alienationis.

Quod uerò attinet ad illam dubitationem: an

emphyteotæ, qui decimas præſtant, teneantur
eas deferre in domo ipſius domini directi? Di-
cendum eſt, ſeruandas eſſe conuentiones, & pa-
cta; quæ, vt accepi, ſunt, quod deferre teneantur.
54 Nam contractus emphyteoticus † nullam habet
regulam & naturam, niſi eam, quam partes ei im-
ponunt. Ita copioſè reſpondit Natta in conſ. 49.
num. 18. lib. 1. Et cum hac de re nulla apud me ſit
dubitatio, non eſt quod plura ſcribam.

SVMMARIVM.

1 *Contractus omnis præſumitur iuſtus & licitus.*
2 *Contractus illicitus infert delictum.*
3 *Inſtrumentum publicum habet præſumptionem pro ſe vt de contractu licito ſit factum.*
4 *Iuſtum precium dicitur vſque ad decem pro centenario.*
5 *Contractus cenſetur legitimè factus, quando in ciuitate ita ſolet fieri.*
6 *Contractus eſſe fictos, & ſimulatos ex coniecturis probatur.*
Et maximè, quando cauſa agitur coram illis iudicibus qui poſſunt procedere ſola facti veritate inſpecta. nu. 7.
Et multo magis in foro animæ. nu. 8
9 *Valor rei extenuari poteſt per pactum de redimendo.*
10 *Pretium quo res præſtationis cenſus emitur, iuſtum eſſe dicitur.*
11 *Iuſta præſtatio cenſus debet eſſe minus decem pro centenario.*
12 *Penſio cenſus debet commenſurari ad rationem fructuum.*
13 *Cenſus eſt loco fructuum.*
14 *Cenſus dicitur fæneraticius quando adeſt pactum de eo redimendo, niſi poſt certum tempus.*
15 *Dictio, infra, quid ſignificet.*
16 *Modicitas pretij quando faciat præſumi contractum fæneraticium.*
17 *Contractus iuſtus præſumitur, niſi de contraria appareat præſumptione. & nu. ſeq.*
19 *Pretium iuſtum non dicitur decem pro ſingulis centum.*
20 *Cenſus præſtatio quanti eſſe debeat, de iure communi non reperitur deciſum.*
21 *Facta non præſumuntur.*

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS Dominus Luffus de Nomarijs eques pretio aureorum trium millium quingentorum, vendidit atque conſtituit cenſum annuum redimibilem, trecentum, & quinquaginta aureorum magnifico do. Aloyſio Muciarello Ferrarienſi, ſuper prædijs tornaturarum tercentum quinquaginta; quæ quidem ſingulæ tornaturæ vna cum altera computata, ſunt valoris aureorũ triginta quinq, & ſingularum harũ tornaturarum reditus annuus eſt ſatis minus unius aurei. In hac conſtitutione cenſus, fuit inter alia adiectum pactum, quod quotieſcunque dom. Luffus venditor vellet redimere dictum cenſum, atque ita ſe ab eo liberare, teneretur per ſex menſes ante certiorem reddere ipſum do. Muciarellum emptorem, Deinde peracto contractu iſto, ſtatim coram eiuſdem teſtibus, & notario ipſe dom. Luffus denuntiauit atque ita certiorem fecit dictum Muciarellum; quod uolebat redimere dictum cenſum infra decennium. Præſupponitur etiam in facto; quod annui cenſus in Ciuitate Rauennæ, vbi ſita ſunt prædicta prædia, vendi & conſtitui ſolent ad rationem octo, nouem ac etiam aliquando decem pro ſingulo centenario.

Dubitari nunc contingit, an iuſtus & legitimus ſit cenſus iſte, vel non?

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLV.

MVLTAE ſunt rationes, & argumenta, quibus reſpondendum videbatur, cenſum hunc eſſe iuſtum, & legitimum; nullamque in eo cadere ſimulationis atque fænoris ſuſpicionem; nec ob id eſſe reducendum ad minorem præſtationem.

Primò ea urgere *videtur ratio, quod omnis*
1 † contractus præſumitur iuſtus, & licitus; ſicuti
affirmarunt Bartol. in conſilio ſexageſimoquin-
to, columna ſecunda, uerſicul. ſed ad hoc, *libro*
ſecundo. Baldus in l. rogaſti. §. ſi tibi. *ff. ſi certum*
peta. & in conſilio 389. Quod dictus contractus.
columna ſecunda, libro quarto. Decius in conſi
lio 119. columna quarta. Socinus iunior in con-
ſilio 83. numero ſexto, libro ſecundo. Crauet. in
conſilio 156. numero primo, & Rolandus in cõ-
ſilio 96. numero decimoquarto, libro ſecundo,
& in conſilio 58. numero quarto, libro quarto.
Et ij quidem moti ſunt ex l precibus. C. de pro-
2 batio. Et accedit ratio, quod contractus † illici-
tus infert de ictum, quod non præſumitur. l. me-
rito. ff. pro ſocio.

Secundò accedit quod confectum fuit publi
cum, & ſolemne hoc de cenſu inſtrumentum;
3 quod † quidem præſumptionem pro ſe habet,
ut ſit factum de contractu licito atque legitimo;
vt in ſpecie ſcripſit Cæpolla in Tract. de ſimula-
tione contractus, præſump. 22. & præſumpt. 26.
num. 85

Tertiò videtur ſuffragari; quod cenſus iſte fuit venditus, & conſtitutus, inhærendo ſemper Bulli ſummorum Pontificum, præſertim Pij. V. fælicis recordationis; qui ſtatuit, cenſus conſtitui debere iuſtis pretijs. Quod ſanè iuſtum pretium

videtur

4 videtur hic conſtitutũ,nempè † ad decẽ pro cẽte
nario ; ſicuti ita iure permiſſum eſſe ſcripſerunt
Bar.in l.in l.Falc.la 1.ff.ad l.Falc.Bal.in l.ult.§.præ
terea.nu.5.C.de iure dotiũ,& in c. conſultationi
bus.nu.5.de offi.deleg.Cæp. in conſ.15.Circa ca-
ſum.col.vlt.in ciuilib. Corn. in conſ.265.colu.2.
uer.& maxime,li. 1.& ex Theologis Ioannes Ca-
piſtranus in Tract.de uſur.q. 2. & hos referens te
ſtatur Tiraq.de retractu conſang.§. 1.gl.6.nu.16.
ita apud antiquos fuiſſe obſeruatum. Et ibid.nu.
19.in fi.teſtat̃ ſenatum Pariſien.tolerare has cen-
ſuum uenditiones ad decẽ. Et accedit quod Ni-
colaus V.Pont.Max. ſua bulla conceſſit Neapoli
tanis,vt cenſus conſtitui poſſent vſq; ad rõnem
decem:ſicuti Bullam hanc recenſet & probat Pe
trus Folerius in Trac.de cenſib.in uerbo,vidiſtis,
nu.1. ¶ Quartò & ultimò confert, quod cenſus
iſte dr̃ venditus, & conſtitutus ſecundũ merum
vſum & obſeruationem Ciuitatis Rauennæ, vbi
prædia hæc ſunt ſita;& ubi contractus fuit confe
ctus. Qua quidem in ciuitate vendi, & conſtitui
ſolent cenſus ad rõnem decem pro cẽtenario. Et
5 certum eſt,quod † contractus cenſetur legitimè,
& recte factus,quando ita paſſim in ciuitate,&lo
co ſolent confici,& ſeruari ſimiles contractus:&
proptereà argui nõ poſſunt,quod ſint ficti,& fæ-
neraticij,quod intelligo in foro fori, ſicuti ſcrip
ſerunt Bar.in l.quis ſit fugitiuus. §. apud Labeo-
nem.ff.de ædilitio ædicto ; Oldr.in conſi. 207.in
fi.Cald.in conſ.4.in tit.de vſuris.Cęcoll.in Trac.
de ſimulatione contractuum.nu.4.& nu.97.Soc.
ſen.in conſi.83.nu.21.lib.2.Dec.in l.2.nu. 17.C.
de eden.& in conſ.170.col.pen.Goz.in conſ.63.
nu.18.Pariſ.in cõſ.75.nu.30.li. 4. Tiraq. in Trac.
de retractu conuentionali,ad fi.nu.129.Cęph.in
conſ.237.in fi.li.2.& Rol.in conſ.75. nu.42.li.2.
& in cõſ.58.nu.19.li.4. alios ſciẽs & de induſtria
omitto.Hęc dubitationem faciebãt aduerſus D.
Luſtum, ne ſuo nomine argui poſſit contractus
iſte uel iniuſtus,uel fæneraticius.

Cæterum,re ipſa melius,& diligentius perpẽſa
beneq; examinata, contrariam ſnĩam ueriorem,
& probabiliorem eſſe exiſtimo, nempe cenſum
hunc non eſſe legitime, & iuſte uenditum atque
conſtitutum,ſed eſſe uel fæneraticium , vel ſaltẽ
ad iuſtũ pretium redigendum. Et priuſquã rõnes
& argumenta huius ſnĩæ proferam , præmitten-
6 dum eſt,contractus † fictos, ſimulatos atq; fæne
raticios,ob id qđ clam,& multis ſub technis fie-
ri ſolent,coniecturis,& præſumptionib. abunde
ſatis detegi,& probari.Ita reſpõdi in cõſ. 109.nu.
7.ubi huius traditionis auctores commemoraui,
Anch.Gemi.Alex.Corn.Dec. Berouum , Gratũ,
Pariſium , Crauett.Tiraq. & Gabriel. Et eodẽ in
loco,dixi poſt Crau.in conſ.73.nu.23.hoc maxi-
7 me procedere,quando cã agitur † corãm illis iu-
dicib.qui poſſunt procedere, ſola facti ueritate
inſpecta.Dixi ẽt in eodem conſ.109.nu. 24. poſt
Alex.& Crau.hoc multò magis procedere in fo-
8 ro † aĩæ,pro cuius ſalute in dubio cõtractus præ
ſumitur fæneraticius. Et eiuſdem opinionis eſt
noue Io. Bapt. Lupus bene eruditus iuriſcon. in
l.2.in ſecundo commentario.in fi.C. de pactis in
ter empto.& vend. His præmiſſis, dicimus nunc
extare coniecturas,& præſumptiones ; quod hic
cenſus fictus,& fæneratitius eſt.

Primò hoc uel ea cõiectura, & præſumptione
detegitur,quod prædia ipſa ſuper quib. fuit con-
ſtitutus cenſus,ſunt multò maioris pretij, & valo
ris,quam fuerit pretium ipſum, quo venditus eſt
cenſus.Nam pretium extitit triũ milliũ, & quin-
gentorum aureorũ.Et tamen prædia ipſa ſunt(vt
ex facto colligitur) valoris ad minus decẽmilliũ
9 aureorum.Qui ſane ualor ẽt ſi ob pactum † de re
dimendo extenuari poſſit,iuxta ea, quæ ſcribunt
Socin.ſen.in conſ.15.colu.vlt.li.1. Pariſ. in conſ.
65.nu.15.li. 1.& Tiraq.de retractu conuentio.in
præfatione.nu.20. attamen non tm̃ minui põt ra
tione ipſius pacti,quin adhuc appareat,ualorem
maxime excedere pretium ipſum numeratũ : Ex
quo ſequitur,cẽſum minus legitime, & iuſte fuiſ
ſe conſtitutum. Eſt n.recepta ſnĩa , pretium,quo
10 res præſtationis † cenſus emitur, iuſtũ eſſe debe-
re;ut ſcribunt Inn.in c.in ciuitate.de uſuris Laur.
Rodulphus in c.Conſuluit. parte ſecunda.q.11.
& 12.de vſur.Ambro.de Vignate in c.ſalubriter,
nu.69.eo.tit.& Io.Bapt.Lupus in l.2. in ſecundo
commẽtario.§.2.nu.79.C. de pactis inter empt.
& vend. Et hoc idem expreſſim credo ſtatuiſſe
Pium V.Pont.Max.ſua Bulla,dum uoluit,cenſus
conſtitui debere iuſto , & legitimo pretio,id qđ
intelligi,& referri ẽt põt,ad pretium ipſius rei, ſu
per qua cenſus ipſe conſtituitur.

Secundò vel ex eo ẽt detegitur cenſus iſte ille
gitimus atq; iniuſtus,ꝗ conſtitutus eſt cenſus ad
rõnem decem aureorum pro ſingulis centum au
reis,quod iure permiſſum non eſt. Et ſi.n.magna
11 ſit diſputatio inter doctores de iuſto reditu † &
præſtatione cenſus,attamen recepta eſt ſnĩa , qđ
eſſe debeat minus decem. Aliqui.n.dixerunt cõ-
ſtitui poſſe cenſus ad rõnem ſex pro ſingulis cen
tum,vel(vt alij loquuntur)quantum aſcendit cu
mulus penſionum annorum quindecim.Ita tra-
dit Tiraq.in Tract.de retractu conſang.§.1.gl.6.
nu.18.& eo apertius Lauren. Rodulphus in d.c.
conſuluit, parte ſecunda. q. 12. de uſur. Pariſ.in
conſi.60.nu.29.li.1.Didacus Conuarr.li.3.uaria.
reſolutio.cap.9.num.6. Alij verò magis commu-
niter ſcripſerunt,cenſum iuſtum cenſeri, quando
ad rationem quinque pro ſingulis centum eſt cõ
ſtitutus.Ita gloſ. vlt.l.perpetua. C. de ſacroſanct.
eccleſ.& ibidem Angelus, Caſtrenſis, & Fulgo-
ſius,Specula.in tit.de locato.§. nunc aliqua.q.7.
Roman.in conſilio 369.numero nono,& in con
ſilio 423.num.1. Corneus in conſilio 181. num.
66.lib.2.in conſilio 201. nume.14.& in conſilio
285.num.10.lib.tertio. Guido Papæ in conſilio
180.columna prima. Cæpolla in Tractat. de ſi-
mulatione contractuum.in tertia præſumpt. Ia-
ſon in l. ſi fundum per fideicommiſſum. num. 5.

de leg. 1. Et horum receptam ſententiam uiſus eſt ſequi Tiraq. in d. Tract. de retractu conſang. §. 1.gl.6.nu.19. Eandem probarunt Conradus in Tract.de cōtractib.q.5.nu.118.Didac.Couuarr. lib.3.uaria.reſolut.c.9.nu.5.& Io.Baptiſta Lupus in l.2.in ſecundo Commentario.§.2.nu.77.C.de pactis inter empto.& uend.Idem ſcripſit Moder. Pariſien.in Tract. de uſuris nu.18.

Tertiò admiſſo citra veri præiudicium, quod cenſus conſtitui poſſit ultra quinque pro centū: attamen negari non poteſt, quin rationi,& æquitati conſentanea ſit ſententia eruditiſſimorū Nauarræ in Commentarijs,de vſuris.nu.86.& Ioan. Baptiſtæ Lupi in d.§.2.nu.81. qui ſcripſerunt,pē
12 ſionem † cenſus commenſurari debere ad rationem fructuum, qui perciperētur ex re, ſuper qua cenſus fuit conſtitutus. Et teſtantur prędicti hac de re extare Bullā Caliſti Pontificis max. Eſt ſanè rationi,& æquitati conſentanea horum ſnīa:
13 Cum cenſus † ſit loco fructuum. Porrò cum noſtro in caſu manifeſtè conſtet vt in facto præſupponitur,reditus dictarum tornaturarum,tercentum & quinquaginta,eſſe multò minores ipſo cēſu:ſequitur dicendum, cenſum eſſe iniuſtum.

Quartò quod venditio, & conſtitutio huius cenſus ſit illicita, & fæneraticia,ex eo etiam detegitur; quod à Doctorib.noſtris recepta eſt, & ve
14 ra illa ſententia,cenſus† conſtitutionem argui fęneratitiam, quando pactum eſt de eo redimēdo, niſi poſt certum tempus. Ita in ſpecie affirmarūt Conradus in Trac.de contractib.q.50. Didacus li.3. uaria.reſolut. cap.8.nu.8.Io. Baptiſta Lupus in d.l.2.in ſecundo Commentario. §. 1.nu.42.C. de pactis inter empt.& vend.poſt Baldum,Henricum Boic,Guid.Papæ, Io.Fabri, Cæpollam,& Tiraq. Idem reſponderunt Abbas in conſi. 76. nu.2.lib.2.Pariſ.in conſi. 55.numero 46.lib.1.& Hieronimus Gabriel in conſ. 34. num.7. Atqui noſtro in caſu ita conuentum fuit; quod ſcilicet D.Luffus venditor cenſus non poſſet redimere, niſi lapſo decennio. Ergo cēſus iſte fæneraticius dici debet. Illa minor propoſitio clarè ex facti ſerie probatur. Nam conſtat in ipſa conſtitutione cenſus conuentum fuiſſe, quod quotieſcunque placuiſſet do.Luffo redimere hunc cenſum, teneretur per duos menſes ante certiorem facere ipſum do. Muciarellum. Deinde peracto illo contractu ſtatim coram eiſdem teſtib. & notario ipſe do.Luffus inthimauit D.Muciarello, ſe velle redimere cenſum infrà decēnium. Quæ ſanè verba ſignificant,quod durante ipſo decennio,nole
15 bat redimere. Illa enim dictio,† infrà,idem ſignificat quod dictio,poſt,vt ſcribunt Card. Zabarella in prohemio Clem.§.nec ſane.q. 3.Geminian. in c.2.num.2.de excep.in 6.Ant.Corſetus in cap. grandi.num.11.de ſupplenda negligen. prælato. Ant.Franc.de Doctorib. in additio. ad Abba. in cap.ex parte.num.2.de reſtit.ſpolia.& Petrus Rebuffus in l.habere,uerſicu.ſextò non procedit,de verbor.ſign. Et ideo idem eſt ac ſi dixiſſet, quod poſt decennium volebat redimere.

Quintò,& vltimò accedit,quod etiam ſi concederemus,ſolum ipſum pactum de non redimēdo cenſum,niſi lapſo decēnio,non arguere cōtractum fæneraticium,ex aliquorum opinione:atta
16 men quando cum pacto illo concurrit † modicitas pretij,ſine controuerſia contractus præſumitur fæneraticius.Ita Baldus in conſi.114. Secundum ea.lib.3. & apertius in conſi. 487. Apparet. lib.1.quem ſecutus eſt Craue.in conſi.156.nu.5. idem reſpondit Hier.Gabriel in conſ.34. num.7. Qui quidem manifeſtè reſponderunt,contractū argui fæneratitium, ſi adeſt modicitas pretij, & pactum de non redimendo, niſi poſt decem annos. Et prædictis accedunt Caſtren.in conſ.109. Viſa petitione.col.2. uerſi. ſunt etiam alia. lib.2. Lauren.Rodulphus in c.conſuluit.in ſecūda parte.q.61.de uſuris. Roma.in conſi.423.nu.14. Anton.Burgos in cap. ad noſtrā.nu.54.de emptio. & uend.Guido Papæ. q.516. Tiraq.de retractu conuentionali.§.1.gl.2. nu. 10. Pariſius in conſi. 55.nu.46.lib.1.& Io. Baptiſta Lupus in d.l.2. in ſecundo commentario.§.2.num.69. uerſi.minus obſtant Doctores, qui multos ex relatis non recenſet. Cum ergo noſtro in caſu (vt ſuprà demōſtrauimus) concurrat hoc pactum cum modicitate pretij,ac etiam magna cenſus præſtatione,dicendū eſt; contractū eſſe illicitū, & fæneraticiū.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nā ad primum reſpondetur,contractū in dubio pręſumi iuſtum,& licitum,quando nō apparet † ali-
17 qua contraria præſumptio, & coniectura. Ita.n. declaratur regula illa l. merito. ff. pro ſocio, ut poſt alios tradit Alciat.in Tract.de pręſump.reg. 2.præſump.21. in fine.

Non obſtat ſecūdum argumentum,quia eodē
18 modo reſpondet,vt.ſ.nō procedat, quando † repugnat contraria pręſumptio,& coniectura.

Non obſtat tertium,quia reſpondet, quod etſi cenſus fuit conſtitutus,inhærēdo bullis ſummorum Pontificum:attamen nō fuit iuſto pretio cō
19 ſtitutus:Cum decem pro ſingulis centum † non ſit iuſtū pretiū.Nec repugnāt illæ auctoritates in argumento allegatæ ſecundum Tiraq.in d.glo.6. nu.16.quia reſpondet primò, non oēs Doctores illos hoc non affirmare.Nam Bar.in d.l. in l.Falc. la 1. ff. ad l. Falcid. nil ad rem hanc pertinentem uere ſcripſit.Bal.verò in d.l.ult.§.pterea.nu.5. C. de iure dotium, dixit, intereſse pro dote nō ſoluta præſtari poſſe ēt ad rōnem decē pro centenario illis in locis,in quib.extant ſtatuta; quæ(dixit Bal.)ſeruanda ſunt: cum princeps pro rōne loci, & negotiorū, ſtatuere poſſit rōne lucri ceſſantis, intereſſe taxari ita poſſe. Ita quoq; loquitur idē Bal.in d.c.conſultationib. nu.5. de offi.delegati. ſic ēt loquit Cæp.in d.cōſ.15.col. vlt. dū declarat ſtatutū,quo taxatū eſt intereſſe dotis nō ſolutæ. Et hic quidē caſus eſt a nr̄o lōgè diuerſus,cū nos loquamur ſecūdū ius cōe, quo nō reperit expreſ
20 ſe,& ſpecifice deciſū, quāti eſſe debeat † pſtatio

Cenſus.

Cenſus Non ēt obſtat illa auctoritas Tiraquelli; quia inquit ille, ſi recte animaduertat̄, ſenatū Pariſienſem non reprobaſſe quidem hos reditus ad rationem decem, tamquā eſſent fæneraticij: ſed reduxiſſe uel ad ſex, uel octo, hoc eſt (ut ipſe loquitur) ad vnum pro ſingulis quindecim, vel ad vnum pro ſingulis duodecim. Id quod faciendū erit ſaltem noſtro in caſu; in quo iure affirmare poſſumus, ob alias concurrentes coniecturas, cōtractum hunc eſſe fæneraticium, ſicuti ſupra demonſtrauimus. Non ēt obſtat Bulla illa Nicolai V. quia generalis non eſt; ſed reſtricta ad Regnū Neapolitanum pro qualitate loci, & negotiorū; & ad euitandum maius malum, nempe grauiſſimū fænus, quod in ea regione exercebatur: ſicuti in ſpecie Bullam hanc declarat Ioan. Baptiſta Lupus in d.l.2. in ſecundo commentario. §.2. nu. 86. C. de pactis inter empto. & vend. qui ſubiungit; quod ſi concederemus eſſe legem generalē, illam repugnare Bullis Martini V. & Calliſti 3. & propterea prætermittendam eſſe.

Non etiam obſtat vltimum argumētum; quia reſpondetur primò, non conſtare, quod in ciuitate Rauennæ cōis obſeruantia ſit, ut cenſus cōſtituantur ad rationem decem pro ſingulis centum. Nam cum hoc ſit quid facti, probari debet:
21 cum † facta non præſumantur. l. in bello. §. factæ. ff. de cap. & poſtlim. reuerſ. Et efficaces eſſe debēt
22 hæ probationes, ex quo agitur de probādo † uſu, qui repugnat iuri cōi; iuxtà tex. l. vlt. ff. quod metus cā: vbi gl. Bar. & Doctor. Qui dixerunt, quod efficaciores probationes requiruntur, quādo agitur de probando aliquid, cui repugnat iuris præſumptio. Et idem manifeſtè reſpondit Curt. iun. in conſ. 52. nu. 7. & ideò admitti ſolum debent teſtes omni exceptione maiores. Alex. in l. tranſactione. C. de tranſact. Iaſ. in l. ſciendum. nu. 10. de verb. obl. & Galliaula in l. Centurio. nu. 305. ff. de vulg. & pup. ſubſt.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citrà ueri prꝫiudicium, quod conſtaret de hoc cōi uſu: attamen is poterit quidem prodeſſe, quò ad excuſandum do. Muciarellum, ne tamquā fænerator incidiſſe dicatur in aliquā pꝫnam: non tn̄ efficiet, quin iniuſtus dici debeat cenſus; & propterea ſit reducendus ad rōnem quinq; pro centum: ſicuti ſic ſenſit Tiraq. in d. gl. 6. nu. 19. in fi. Et verè quo ad excuſandum a delicto loquuntur Doctores ſup. commemorati; Cōcludo itaq; declarādum eſſe hunc contractum iniuſtum, & fæneraticium, aut ſaltē cenſum ipſum eſſe redigēdum ad rōnem quinq; pro centum; & quod indebitè hactenus fuit perceptum, eſſe computandum cū ipſo capitali, ſorteque principali.

SVMMARIVM.

1 *Licentia contrahendi matrimonium ſine denunciationibus concedi non poteſt ſine iuſta cauſa.*
2 *Conſiliū patris non pot dici afferre malitioſum impedimētū.*
3 *Meretricem ducere in vxorem eſt inter pietatis opera.*
4 *Infamia q̄dā eſt ducere in vxorē mulierē turpē & meretricē.*
5 *Matrimonio primo exiſtente non pōt contrahi ſecundum.*
6 *Matrimoniū contractū a furioſo uel ebrio dicitur nullum.*
7 *Matrimoniū manifeſtū ſi venit irritandum, per aliud non manifeſtum, debet de primo plene & perfectè apparere.*
8 *In cā matrimonij requiruntur teſtes oī exceptione maiores.*
9 *Confeſſio authoris non nocet ſingulari ſucceſſori poſt ius ſibi quæſitum.*
10 *Duas uxores retinentes debent puniri.*
11 *Matrimonium debet denunciari, & contrahi in parochia ſpōſi vel ſponſæ; alias eſt nullum.*
12 *Parochia quæ dicatur.*
13 *Parochianus debet a parocho ſacramenta ſumere.*
14 *Parochus proprius mercatoris, & peregrini quis dicatur.*
15 *Denūciationes mr̄imonij nō debent fieri in aliena parochia.*
16 *Falſitas non præſumitur.*
17 *Inſtrumentum falſum producere quis non præſumitur.*
18 *Præſumptio falſitatis ex quibus tollatur.*
19 *Matrimonium præſumitur contractum cum ea cui vir eſt æqualis uel inferioris conditionis.*
20 *Matrimonium putatiuum cauſat legitimitatem filiorum.*
21 *Mrimoniū eē cōtractū inter patrē & matrē ſufficit cōis opi.*
22 *Matrimonium putatiuum, quando cauſetur.*
23 *Bonafides ex quibus cauſetur.*
24 *Perſona patris debet eſſe ſancta, & honeſta ipſi filio.*
25 *Filius dr̄ hr̄e bonamfidem ſi audiuit a patre quod ipſe emerit.*
26 *Auctoritas ſuperioris inducit bonam fidem.*
27 *Viro probo & nobili eredendum eſt.*
28 *Palam actum faciens bona fide dicitur facere.*
29 *Bonafides cauſata dicitur ex nominatione viri & vxoris.*
30 *Ignorantia non præſumitur qn̄ aliquid eſt notum publicè.*
31 *Ad probationem uocis & famæ quot requirantur.*
32 *Producens poteſt improbare eius atteſtationem.*
33 *Communis uox & fama contra quos inducat ſcientiam.*
34 *Matrimonium eſt cauſa grauis.*
Item legitimatio filij. nu. 35.
36 *Cauſa grauis ubi eſt, requiritur ſcientia certa & clara.*
37 *Fama ſuperueniens de primo matrimonio contracto etiam ante filij conceptionem, non facit eum illegitimum.*
38 *Canonica monitio ut dicatur, quot denūciationes requirant.*
39 *Denunciatio ſola primi matrimonij non ſufficit, ut matrimonium ſecundò contractum dicatur nullum.*
40 *Mulier præſumitur perſcrutaſſe conditionem viri.*
41 *Puella ſub poteſtate patris conſtituta non tenetur perquirere ſtatum mariti.*
42 *Habitans cum alio præſumitur ſcire quæ ab eo geruntur.*
Limita, vt nu. ſeq.
44 *Filij nati ante ſententiam diuortij legitimi cenſentur.*
Etiam poſt ſententiam, pendente tamen appellatione. nu. 47
45 *Matrimoniale exercitium ſuſpendi non debet.*
46 *Pꝫna eſſe non debet ubi legitime factum eſt.*
48 *Mulier quando dicatur excuſata, ob matrimonium contractum ſine debitis ſolemnitatibus.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDXLVI.

NON ignoro hac de graui cā matrimoniali reſpondiſſe multos prꝫſtantiſſimos Iuriſconſ. & nodos omnes diſſoluiſſe: Verùm ne opera ipſa mea,

& qualiſcumque diligentia fruſtrà deſiderata ſit, aliqua his ſcriptis committam, quæ in mentem venerunt. Hic tres præcipuas dubitationes verſari video; quarum prima eſt, an matrimonium illud quod aſſeritur cõtractum inter magnificum do. M. Antonium Rambaldum, & Virginiam de Carolis conſiſtat? Qua de dubitatione reſpondẽdũ eſt, multiplici ratione, & cã non conſiſtere.

Primò eſt nullum ob id, quod cõtractum fuit clàndeſtinè. Nam etſi concedimus, datam fuiſſe licentiam ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. do. Epiſcopo Veronenſi, vt omiſſis denuntiationibus celebraretur matrimonium: attamen licentia fuit malè impetrata, & conceſſa: Cum concedi non poſ-
1 ſit ſic contrahendi † licentia, niſi iuſtis de cauſis. ſicuti ſtatuit ſacrum Concilium Tridẽtinũ, Seſſ. 24. c. 1. De reformatione matrimonij; perpendẽdo primum illa verba, quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denuntiationes. &c. Hic conſideratur malitioſum matrimonij impedimẽtum; quod quidem ceſſabat noſtro in caſu; vt mox dicemus. Conſideranda etiam ſunt illa verba Concilij. Niſi ordinarius ipſe expedire iudicauerit, vt prædictæ denuntiationes omittãtur: quod illius prudẽtiæ, & iudicio ſancta Synodus relinquit. &c. Illa verba, expedire iudicauerit, &c. ſignificãt iuſtam ſubeſſe debere cauſam: alioqui dici non poteſt expedire, ideſt, utile eſſe. Et illa uerba, quod illius prudẽtiæ, & iudicio &c. prudentia ſignificat arbitrium eſſe debere, iure & ratione regulatum. Ita tradunt Iaſon in l. ſi ſic legatum. nu. 9. de leg. 1. & Georg. Natta in Clem. ſæpe. §. non ſic tamen. col. 15. de verb. ſig. & ſcripſi in Tract. de arbitrarijs iudicum. lib. 1. q. 8. nu. 27. Idem ſignificat illud verbum iudicium: ſicuti dixi in d. q. 8. nu. 14. poſt Iaſonem, Nattam & alios ibi congeſtos. Porrò noſtro in caſu non modo nulla allegata fuit cauſa, qua impedirentur denũtiationes: verum etiam nullæ extabãt cauſæ, quæ ſi fuiſsent allegatæ, & conſideratæ, nullo modo licentia illa fuiſset conceſsa. Prima fuit cauſa; quod ſi narratum fuiſset, do. M. Antonium Rambaldum habere patrem nobilem, diuitem ac opulentum, qui conſilium dediſset ipſi filio, ne duceret dictam Virginiam. Quod ſanè conſilium hoc in caſu dici non poteſt a lege improbatum: ſicuti copioſè in his terminis demonſtraui in conſ. 69 nu. 25. 26. & 27. ubi eruditiſſimorum theologorum auctoritates congeſſi. Et eodem in conſ. 69. nu. 30. cum multis ſequentibus latiſſime demon-
2 ſtraui, hoc patris † conſilium dici nõ poſse afferre malitioſum impedimentũ: ſicuti requirit Concilium ipſum. Non repetam illo in loco ſcripta; cum facile ibi legi poſſint. Secũda eſt cauſa; quia hæc Virginia erat publica meretrix; quæ nõ niſi maximo cum dedecore poterat ab ipſo Rambaldo in uxorem duci. Et ſi enim inter pietatis ope-
3 ra referri ſolet, ducere † meretricem in vxorem; vt ſcriptum eſt in c. inter opera. de ſponſa. & multis comprobaui in conſi. 225. nu. 62. lib. 2. Nihilominus id intelligitur, quando ſcienter fit, & eam ob cauſam, vt a turpi quæſtu illam educat; vt explicat Io. de Turre Cremata in c. integritas, in fi. 32. q. 1. Et veriſſimum ac rationi conſentaneum eſſe exiſtimo. Id quod non euenit noſtro in caſu, ſicuti ſatis certum eſt. Prætereà etſi pietatis opus dici hoc poteſt: attamen (vt attigi) dedecus, & facti quędam infamia grauis eſt apud bonos viros,
4 adoleſcentem nobilem, & diuitem ducere † in vxorem mulierem turpem, & meretricio fędatã: Id quod niſi notiſſimum foret, multis comprobarem auctoritatibus. Tertia etiã eſt cauſa; quia fama, & communis erat vox, prædictam Virginiam iam nupſiſse dom. Paulo Spoluerino; vt ſtatim dicemus. Quæ ſanè cauſa iuſtiſſima erat recuſandi licentiam contrahendi matrimoniũ inter Rambaldum, & dictam Virginiam, omiſſis denuntiationibus. Immo erat cauſa, vt omninò fierent denuntiationes, quibus detecta fuiſset veritas prædicti primi matrimonij.

Secundò ea ratione nullum eſt hoc matrimonium; quia iam conſtat communi voce, & fama, prædictam Virginiam fuiſse nuptam dicto Spoluerino: & cum eo copulam carnalem habuiſse.
5 Eſt enim clarum, quod exiſtente primo † matrimonio, non poteſt contrahi ſecundum: ſicuti in ſpecie reſpondit Pariſius in conſi. 57. nu. 7. lib. 4.

Tertiò redditur nullum hoc matrimonium ex eo, quod Rambaldus malis artibus, nempe præſtigijs, ueneficijs, & faſinacionibus adeò affectus *a prædicta Virginia fuerit, vt bono ſenſu eo tempore careret. Ita permulti* examinati teſtes affirmarunt, ſicuti atteſtati ſunt multi teſtes relati in proceſsu B. Cum itaque bono ſenſu caruerit Rãbaldus, dicendũ eſt, matrimoniũ *illud fuiſse nul-*
6 lum. Ita. n. dicimus, † matrimoniũ *contractũ a* furioſo, uel ebrio, ob id, qđ carent cõſenſu, *eſse* nullũ; ut in ſpecie de furioſo eſt tex. in c. dilectus. de ſponſ. & de ebrio manifeſtè ſcribunt Henricus Boic, Iacob. Zochus, & alij ibidẽ. Et quemadmodum furioſus, uel ebrius neſciunt quod agũt: ita pariter ueneficijs, & præſtigijs affectus.

Quartò, & fortius dicimus, qđ de hoc matrimonio inter Rambaldũ, & Virginiã, non ſatis cõſtat in præiudicium ſecundi matrimonij contracti inter ipſum Rambaldũ, & do. Oliuã. Nã qñ agit, vt
7 irritetur † matrimoniũ manifeſtũ, per aliud non manifeſtũ, opus eſt, quod de primo ipſo matrimonio plenè, & perfectè appareat. Nec ſufficit eſſe probatũ pluſquã ſemiplene, ẽt ſi adhibeat deinde iurm ſuppletiuũ. Ita reſpõderũt Caſtr. in cõſ. 45. Licet per ſupraſcriptum eximiũ conſultorẽ. col. ult. li. 1. Alc. in cõſ. 143. li. 2. & Soc. ſen. in cõſ. 17. col. 3. li. 1. Et pręterea accedit fortius qđ reſpõderunt idẽ Soc. ſen. in cõſ. 270. col. 2. uerſi. iſta cõcluſio probat. li. 2. & in cõſ. 119. lib. 3. Goz. in cõſ. 77. col. 2. nu. 12. & Crau. in cõſ. 281. col. vlt. reſpõderũt pdicti; qđ ſi primũ matrimoniũ occultũ, probat ꝑ unũ teſtẽ, famã & confeſſionem cõiugum;

Secun-

Secundum verò matrimonium probetur per veras probationes palam, & ſolenniter contractū; præfertur ſecundum illi primo. Idem reſpondit Io. Baptiſta Ferrettus in conſil. 51. nume. 1. & in conſi. 187. num. 5. Noſtro in caſu clarum eſt, q̄d de hoc ſecundo matrimonio inter Rambaldum & Dominam Oliuam manifeſtiſſime conſtat, vt ſuo loco dicemus. De primo verò matrimonio ipſius Rambaldi, & Virginiæ conſtat ſolum teſtimonio Franciſci Piſcaroli, qui dixit, ſe adfuiſſe dum celebraretur ipſum matrimonium. Cæterū teſtimonio huius adhibenda non eſt fides, tum quia eſt ſingularis, tum etiam eſt patruus dictæ Virginiæ, atque ita ſuſpectus, & ſaltem non eſt
8 omni † exceptione maior, ſicuti requiritur hoc in caſu, vt in claris his terminis reſpondit poſt Decium, & alios Io. Baptiſta Ferrettus in d. conſil. 187. num. 6. qui num. 7. ſubiungit, probandam eſſe hanc qualitatem, quod teſtis ſit omni exceptione maior. Illi verò teſtimonio Reuerendi domini Valentini Storarij nulla eſt adhibēda fides cum affirmet, ſe non cognouiſſe, an eſſet ipſe Rābaldus vel non: fieri enim poteſt, quod eſſet alter eius perſonæ loco ſuppoſitus.

Nec repugnat aſſerta confeſſio ipſius Rambaldi; tum quia non eſt manifeſta, & clara, tum etiā quia (vt dicunt præcitati Doctores) nil obeſt ſe-
9 cundo matrimonio. Non enim † confeſſio auctoris nocet ſingulari ſucceſſori, poſt ius ipſi ſucceſſori quæſitum. Bartolus in l. ſi cum emptori. ff. de pactis. Caſtren. in conſ. 70. Ad id, de quo quęritur. & in conſi. 110. ſuper quæſito. in fine. lib. 2. & Comen. in conſ. 30. ſtatuto cauetur. in fin. Ita ergo confeſſio Rambaldi nocere aliquo modo non potuit Do. Oliuæ poſt ius ſibi quæſitum in hoc matrimonio.

Eſt præterea hic aduertendum, quod etiam ſi concedimus, hoc matrimonium fuiſſe legitimè cōtractum, attamen nil hoc obeſt Andreæ filio, nato ex ſecundo matrimonio, contracto inter Dominum Rambaldum, & dominam Oliuam Canoſſam, de quo infra dicemus. Ita in ſpecie, & egregie admodum reſpondit Geminianus in cōſil. 27. colum. 2. verſ. & iſta diuerſa. Hæc enim duplicata matrimonia (ſi modo de hoc cum Virginia, quod negatur, conſtat) ſolum nocere debent Rambaldo, qui ea graui pœna plectendus eſſet,
10 qua puniri ſolent, & debent † retinentes duas vxores. Quibus quidem de pœnis latiſſime diſſerui in tract. de arbitrarijs iudicum. libr. 2. caſu 420. vbi num. 110. ſcripſi, puniri etiam morte naturali. & num. 112. dixi eſſe indictam pœnam publicationis bonorum. & num. 114. ſcripſi puniri tamquam ſuſpectum de hæreſi.

Secundum eſt dubium, an matrimonium contractum inter dictum Rambaldum, & Magnificam dominam Oliuam Canoſſam conſiſtat? Et dicimus conſiſtere. Nam ipſius dominæ Oliuæ intentio fundata eſt, cum appareat contractum fuiſſe ipſum matrimonium coram teſtibus, & Parocho ipſius dominæ Oliuæ, præmiſſis denuntiationibus, & habita etiam fide de denuntiationibus factis in parochia Rambaldi.

Non obſtant nunc difficultates, quæ obijciuntur.

Primò obijcitur, quod denuntiationes huius matrimonij factæ fuerunt in loco Grezani, qui non erat locus ordinariæ habitationis dominæ Oliuæ, quæ conſueuerat habitare in ciuitate Veronæ. Ex quo ſequitur, matrimonium in eo loco Grezani contractum, fuiſse nulliter contractum. Nam ſacrum Concilium Tridentinum in d. cap. 1. de reformatione matrimonij requirit, quod
11 † matrimonium denuntietur, & contrahatur in parochia ſponſi vel ſponſæ, alioqui redditur nul-
12 lum. Parochia † autem dicitur illa, in qua quis ordinariam habitationem habet, non autem illa ruris, in quo tempore æſtiuo culturæ facilioris gratia ſe confert. Ita in ſpecie probat textus in cap. is, qui, de ſepult. in 6. Abbas in capi. in noſtra. nu. 10. extra eo. tit. Cardinal. Zabarella in clem. vnica. colum. 4. verſi. decimoſexto quæro. de priuilegio. & alios infra commemorabo.

Reſpondetur primò, quod imò is Parochus Grezani erat Parochus dominæ Oliuæ. Nam ipſa domina Oliua pro maiori parte anni habitabat illo in loco Grezani, & ibidem ſacramenta eccleſiæ ſumebat. Sicuti atteſtantur multi teſtes examinati in cauſa contra Reuerendum Storarium parochum, ſicuti ſummatim relatum eſt in in proceſſu E. pag. 19. vbi referuntur atteſtationes Pauli de Villafranca; Bōtempi Scaramucię, Iacobi Treuij, Antonij de Zanonis. Nec repugnat, quod aliqui teſtes dixerint, ſe non recordari, & neſcire, quod domina Oliua conſueuerit pro maiori parte anni commorari in loco Grezani. Nam reſpondetur, nil hæc concludere, cum facile ſit hos neſcire, cum tamen alij examinati teſtes ſciant. Non enim hæ atteſtationes (ſicuti clarum eſt) alijs repugnant.

Eſt ergo verum, dominam Oliuam conſueuiſſe pro maiori parte anni habitare in loco Greza-
13 ni, & ab eo parocho eccleſiæ ſacramenta † ſumere: ex quo ſequitur, Grezani parochum fuiſse ipſius dominę Oliuæ parochum. Ita tradit Petrus de Vbaldis in tract. de canonica parochiali. cap. 7. nu. 2. Cùm dixit parochianum aliquem effici eccleſiæ, quando per annum, vel maiorem anni partem ibi habitat, & ab eo parocho ſacramenta ſumit, ſic pariter Io. de Selua in tract. de Beneficio, parte 3. q. 42. num. 7. ex ſententia Federici de Senis in conſil. 254. Quæſtio ſubſequens, col. 2 verſ. præterea &c. ſcripſit, Parochianum illum dici, qui animo permanendi habitat ſub aliqua parochiali. Idem cēſuit Angelus Clauaſius in ſumma, in verbo, confeſſio 3. num. 11. cum dixit, q̄d
14 mercatoris, † & peregrini proprius ſacerdos, & parochus, cui peccata confitenda ſunt, is dicitur, ſub cuius parochia uixit pro maiori parte anni. Idem ſcripſerunt Syluester Prierius in ſumma

in

in verbo, confeſſio primo, nu. 10. & Gabriel Bieleuis in 4. ſent. diſt. 17.

His conſtat nil obeſſe d. ca. is, qui de ſepult. in 6. & auctoritates Abbatis in d. cap. in noſtra; ac Zabarellæ in d. clem. vnica, allegatę in argumento. Cum illæ procedant in eo, qui recreationis cauſa ruri, alioue in loco eſſe, & habitare conſueuit: ſicuti ipſimet allegati Doctores explicant. Et in claris his terminis, ita vna mecum reſponderunt permulti celeberrimi huius ætatis iuriſconſulti; vt retuli in conſi. 398. lib. 4. vbi num. 49. adſcripſi reſolutionē Rotæ Romanæ, quæ in ea cauſa ſic determinauit.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod dom. Oliua æqualiter tam loco Grezani, quàm in Ciuitate Veronæ habitare cōſueuerit, dicendum eſt, quod etiam æqualiter vtriuſque loci Parochum habuerit, à quibus indiſtinctè ſumere poterat ſacramenta eo tempore quo in altero eorum extitiſſet. Sicuti affirmarunt Angelus Clauaſius in ſumma, in verbo, confeſſio tertio. num. 10. *Syluester* Prierius in ſumma. *in verbo*, Confeſſio primo, num. 10. q. 12. Paludanus in 4. ſentent. diſtinct. 17. q. 4. art. 2. concluſ. vlt. & ibidem Gabriel Biel. cum dixerunt, eū qui non niſi proprio parocho confiteri ſacramētaliter poteſt propria peccata, poſſe confiteri tā vni quàm alteri parocho: cum æqualiter vtroque in loco habitare conſueuit. Et huius ſententię in claris his terminis fuit eruditiſſimus Dominus Bonſus Florentinus, cuius reſponſum retuli in d. conſi. 398. num. 7. & ſecuti ſunt alij, qui illi reſponſo ſubſcripſerunt; ſecundum, quod reſponſum ſic tandem iudicauit Rota Romana, vt in fi. dicti conſi. 398. deciſionem ipſam adſcripſi. Et in caſu noſtro vanum ē de hoc dubitare cum iā lata ſit ſententia vltima a Reuerendo dom. Vicario Mantuano apoſtolico delegato, qua fuit declaratum, prædictum Reuerendum Storarium fuiſſe parochum D. Oliuæ, & ob id potuiſſe celebrare hoc matrimonium.

Secundò obijcitur, quod Parochus Grezani adductus falſa fide, quod denuntiationes factæ fuerint a Parocho Rambaldi, celebrauerit hoc matrimonium. Quæ ſane falſitas reddit denuntiationes Parochi Grezani inualidas, & conſequenter matrimonium nullum; quippe quod habet fundamentum inualidum. Non enim de-
15 nuntiationes† hæ fieri poſſunt in aliena parochia cum veriſimile non ſit, in ea eſſe cognita impedimenta inter ſe contrahere volentium.

Reſpondetur primo, ꝙ de huiuſmodi falſita-
16 te non conſtat, & ob id probari debuit: cum † falſitas non præſumatur. l. cum precibus. C. de probat. & copioſè ſcribunt Iaſon in l. iuriſgentium. §. quod fere. ff. de pactis, Socinus iunior in conſ. 45. nu. 5. 6. & 7. lib. 3. & Gramma. in conſ. 23. nu. 4. in criminalibus. Et teſtibus probatum nō fuit quod illa apocha non erat dicti Reuerendi Storiani Parochi. Et præſertim, cum fides illa fuerit præſentata ab illuſtri D. Comite Ludouico Canoſſa patre dictæ D. Oliuæ. Qui ſane D. Comes habitus ſemper eſt vir ſummæ integritatis, & bonitatis: ſicuti manifeſtum eſt, & multorum teſti-
17 monio probatum fuit. Ex quo ſequitur, nō† præſumi, quod falſam apocham, & fidem produxerit, iuxta ea, quæ tradunt Baldus in l. 3. C. ad l. Corneliam de falſis, Cæpolla in conſi. 21. nu. 24. in criminal. & Craue. in conſ. 75. num. 8. cum di-
18 xerunt præſumptionem falſitatis † tolli probitate, & integritate eius, qui ſcripturam aliumve actum confecit. Et probationem bonæ famæ diluere præſumptionem falſitatis, reſponderunt Socin. iun. in d. conſi. 45. in fine. lib. 3. & Neuizan. in conſi. 25. num. 20. & in conſi. 68. num. 31. Et accedit, quod cum ipſe Do. Comes Ludouicus ſit pater D. Oliuæ, credendum non eſt, quod voluerit contrahi matrimonium nullum, & inualidū cum eius filia, atque ita potius etiam proſtituere, quàm matrimonio tradere; iuxta ea quæ ſcribūt Baldus in cap. ſuper eo. il ſecundo, num. 4. de teſtibus. & atteſta. Io. de Anna. in conſ. 52. num. 1. Decius in conſilio 311. numero 1. & Alciatus in tract. de præſumptio. regu. 1. præſump. 2. nu. 4. Cum dixerunt, adhiberi fidem teſtimonio parentum, qui atteſtati ſunt de matrimonio cum filia
19 contracto, quando † maritus eſt æqualis vel inferioris conditionis, ne videatur pater voluiſſe proſtituere filiam.

Tertium eſt dubium, admiſſo citra veri præiudicium, quod prædictum matrimonium contractum inter dictos D. Rambaldum, & D. Oliuam ſit nullum, an ſaltem eorū filius Andreas infans cenſeatur legitimus, vt ſuccedere poſſit? Et reſpōdendum eſt; legitimum, & ſucceſſibilem declarari debere. Hoc vt verum eſſe demonſtrem, *præmittam* prius aliqua.

20 Præmitto itaque primo; *matrimonium*† putatiuum cauſare legitimitatem filiorum. Ita probat textus. & ibi glo. & Docto. in cap. lator. qui filij ſint legit. Io. Andreæ in cap. peruenit. eo. titu.
21 qui ſcribit, ſufficere† communem opinionem hominum, quod inter patrem, & matrem eſſet matrimonium. Idem affirmauit in ſpecie Geminia. in conſi. 27. col. 2. verſ. idem Io. Decius in conſi. 154. Iaſon in conſi. 168. num. 4. lib. 2. Curtius iunior in conſil. 52. num. 2. Pariſ. in conſ. 13. nume. 22. & in conſ. 15. num. 44. lib. 2.

22 Præmitto ſecundò, matrimonium putatiuū † cauſari, quando fuit ſolenniter, hoc eſt in eccleſia, palàm contractum: & bona fides in facto ipſorum contrahentium extitit. Ita probat tex. in capit. cum inhibitio. §. 1. de clandeſt. deſponſa. vbi glo. & Doctores, & tradunt Socinus iunior in conſi. 31. num. 49. & in conſi. 86. colum. pen. nu. 60. lib. 2. Palæotus in tract. de nothis ſpurijsque filijs. cap. 9. num. 5. verſ. vnde; Curtius iunior in conſi. 64. num. 10. Imò ſufficit bona fides vnius eorum, ca. ex tenore, & cap. tanta, qui ſint legitimi, & manifeſte affirmant Præpoſ. in cap. vlti. col. 6. verſic.

verſic.ſed pone.de clandeſt. deſp. & in d. cap.ex tenore,qui filij ſint legit.& Geminia. Pariſius,& alij ſupra congeſti.& Ruinus in conſi. 100.num. 3.lib.3.

His præmiſſis,dicimus nunc, hic vna cum ſolennitate contractus matrimonij affuiſſe bonam fidem D.Oliuæ. De ſolennitate matrimonij iam eſt ſatis clarum.De bona fide D. Oliuæ ſic etiam manifeſte apparet.

23 Primo,quia bona † fides cauſatur ex eo,quando quis facit aliquid ſuaſionibus viri probi,& legalis,cui debet,& ſolet adhiberi fides.Ita docuit Ripa *in cap.*cum eccleſia.nu. *96.* de cauſa poſſeſ. *& proprie.*poſt Bartolum in l.Celſus. num. 17.ff. *de vſucap.*

Atqui domina Oliua ſuaſionibus, & mãdato patris viri probi contraxit matrimonium cum prædicto domino M. Antonio Rambaldo: cui quidem patri credere,& fidem adhibere potuit, ac debuit ipſa domina Oliua. Ergo in ea cauſata fuit bona fides.Illa minor propoſitio, quod ſcilicet, fidem adhibere debuerit D. Oliua ipſi patri

24 ſuo, eſt certa: quandoquidem perſona † patris videri ac eſſe debet ſancta, & honeſta ipſi filio. Et propterea filius dicitur habere bonam fidem,

25 & ob id † pręſcribere,ſi audiuit a patre, quod ipſe emerat.Baldus in l.indicia.colum.2.ver.quęro quartò.C.de rei vend.& in l.ſi ſuper longi. col.2. verſi.idem ſi cauſatur.C.de pręſcript.longi.tem-

26 po.Ita etiam dicimus, quod † auctoritas ſuperioris inducit bonam fidem.Baldus in l. 1. col. vlti. nu.24.C.de *furtis*, & Ruinus *in conſi.* 161.num. 37.lib. 1.

Præterea etiam ſi pater non extitiſſet: adhuc

27 tamen ei tamquam viro † nobili, & probo credere debuit,iuxta glo.l.Titio fundus. ff.de cond.& demonſtr. quam multis exornarunt Ripa in d.c. cum *eccleſia.*nu.*96.*de cauſa poſſ.& proprieta.& latiſſime Tiraq.in tract.de pęnis legum&c.cauſa 51.nu.26.& 28.

Secundò accedit,bonam fidem ex eo cauſatã fuiſſe in Do.Oliua,quod contraxit manifeſte,ſolenniter,& in faciem eccleſiæ.Atqui is, qui palã

28 † actum facit,bona fide facere dicitur, vt in ſpecie probant,l.vlt.ff.de ritu nuptia.& capit. vlti.de cland.deſponſ.& tradunt Gratus in conſi.2. nu. 39.& 46.lib.2.Socin.iun.in conſi.31.num.49.libro 2.late & in ſpecie Craue.in conſ. 321. nu.2. & Curtius iun.in conſ.64.nu. 2.

Tertiò confert, quod bona fides cauſata fuit ex eo,quod ipſe Rambaldus, & domina Oliua

29 tractarunt † ſe,& nominarunt pro viro,& vxore. Et ab alijs ita habiti ſunt:ſicuti multi teſtes atteſtati ſunt;vt manifeſte legitur in eorum atteſtationibus.

Ex hoc ſequitur cauſatam fuiſſe bonam fidẽ. Ita ſenſit Putheus in deciſ. 173.num.2.lib. 2. auctoritate Alex.in conſi.28.lib.4.& Pariſij in conſi.13.num.22.lib.2.qui eiuſdem ſententię recenſet Abba.in cap.lator.qui filij ſint legit. & Geminian.in conſi.27.Idem in ſpecie affirmarunt Butrius,& Prępoſ.in cap.ex tenore.qui filij ſint legitimi.& Curtius iunior in conſil.52.num.3. verſi. idem.

Quartò & vltimò, hęc bona fides Do. Oliuę magis,& magis confirmata fuit ex ſententia poſtremo loco lata a Reuerendo admodum D.Vicario Mantuano,qui declarauit,licuiſſe illi Reuerendo D. Valentino Storario tamquã D. Oliuę parocho, celebrare illud matrimonium inter eã, & Rambaldum.

Non obſtant nunc multa, quę aduerſus pręddictam veram ſententiam obijciuntur.

Primò obijcitur mala fides dom. Oliuę, quę dicitur ſciuiſse ante huius filij conceptionem iã fuiſse contractum primum illud matrimonium inter ipſum Rambaldum,& pręddictam Virginiã. Hęc ſane ſcientia arguitur ex communi voce, & fama, quę de eo matrimonio contracto extabat; iuxta ea, quę ſcribunt Dec. in conſ. 154. num.2. Marſilius in l.de minore.§.plurimum.num.83.ff. de quęſtio.Pariſius in conſi.57.nu.14.lib. 4. Et quando aliquid eſt notum publice ignorantia

30 † non præſumitur.Baldus in l.ſi tutor.C. de periculo tuto.& in ſpecie Decius in conſi.154.nu.2. Gratus in conſi.49.num.15. lib.1. Socin.iun.in conſ.31.nu.7.lib.2.& Craue.in conſi. 225.nu.8. verſi.ſecundo reſpondeo.

Et hæc quidem ſcientia,&conſequenter mala fides dominæ Oliuæ ante huius filij conceptionem,illegitimum reddit filium ipſum:ſicuti aſſeritur reſpondiſse Geminia.in conſi.27.in fine,& decidiſse Rotam Romanam, referente Putheo in deciſ.118.nu.4.lib.2.

Reſpondetur primò, hanc vocem, & famam non fuiſse probatam. Nam ad eius probationẽ

31 † plura requiruntur. Et primò debent teſtes nominare perſonas àquibus originem habuit fama ipſa, nempe, quod ita audierit à perſonis fide dignis,& ab illo, vel illo.Ita Baldus in l.ea quidem, num. 60. C. de accuſat. & ibidem Salicetus, Ancharanus in conſ.253.Decius in conſ.575.col.2. Marſilius in l.de minore.§.plurimum,nume.43. & Craue.in conſi.249.colum.vlt.verſ.item in caſibus.& in conſ.260.nu.7. verſ. tertio reſpondetur.Et magis in ſpecie contractus matrimonij reſpondit Curtius iun.in conſi.52.num.5. De origine huius famæ nullus teſtium atteſtatur, excepto quarto teſte Virginię in proceſsu G.Verùm nulla adhibenda eſt ei fides, quia eſt ſingularis. Nec conſtat, quod is, à quo iſte audiuit, ſit fide dignus.Et ſi ab vno audiuit, conſtat non eſse famã publicam.

Requiritur ſecundò, quod fama hæc fuerit ẽt apud mulieres, ſicuti ſcribit idem Salicetus in d.l.ea,quidem.colum.31. verſic. pro euidentiori declaratione. C. de accuſat. qui in ſpecie ponit exemplum de fama, quod quis vxorem duxerit, quod ſcilicet illa fama debet eſse etiam inter mulieres. Hac de re nullum uerbum a teſtibus uidi

factum.

factum. Requiritur tertiò, quod fama ſit orta ex cauſa probabili, Rolandus in conſ. 3. num. 50. lib. 1. & late Craue. in conſi. 260. num. 7. & in ſpecie contractus matrimonij reſpondit Curt. iun. in conſ. 52. nu. 5.

Requiritur & quartò, quod teſtes de communi voce, & fama atteſtantes, ſint omni exceptione maiores: & quod reddant rationem, etiam ſi non ſint interrogati. Ita poſt alios reſpondit Craue. in dicto conſ. 249. num. 14. & in d. conſi. 260. nu. 7.

Præterea, quod non extiterit hæc forma, probatur teſtimonio multorum teſtium examinatorum pro domina Oliua, qui ſe nil audiuiſſe teſtātur: tametſi eadem in Ciuitate, & vicinia conuerſarentur. Non eſt ergo adhibenda fides illis teſtibus atteſtantibus de fama; ſicuti in terminis reſpondit Curt. iun. in d. conſ. 52. nu. 3. verſ. quod quidem.

Nec obſtat, quod hac de fama, & communi voce atteſtentur aliqui teſtes pro Rambaldo dictæ dominæ Oliuę marito examinati; quibus quidem adhibenda eſt fides contra eos, iuxta l. ſi quis teſtibus. C. de teſtib. etiamſi teſtes ipſi eſſent ſingulares; ſicuti in ſpecie cenſuit Rimina. iunior in conſ. 77. num. 26. & conſ. 79. num. 4. inter conſilia matrimonialia; Nam reſpondetur, qđ teſtes probant quidem contra producentem, ne ſcilicet ipſe producens poſſit improbare ipſius teſtis
32 perſonam: poteſt tamen † improbare eius atteſtationem. Ita declarant Pariſius in conſi. 88. num. 84. lib. 3. & Craue. in tract. de antiquit. tempo. in ſexta particula, primę partis principalis. num. 30. in fine. qui ſimile adducit de eo, qui etſi proponē do adminiſtratorem dicitur approbaſſe eius perſonam; non tamen dicitur approbaſſe eius librum rationum.

Reſpondetur ſecundo, quod etiamſi concedimus extitiſſe hanc vocem, & famam: attamen dici non poteſt cauſaſſe ſcientiam in domina
33 Oliua. Nam communis uox, & † fama inducit ſolum ſcientiam in eos, qui cum alijs verſantur; & qui veriſimiliter ea ſcire poſſunt, ſecus in alijs: ſicuti in ſpecie reſpondit Curtius iunior in conſil. 52. num. 4. cum dixit, non præſumi, quod pupillus contrahens matrimoniū cum ea, de qua erat publica vox, & fama, quod alteri iam eēt nupta; es quo pupillus veriſimiliter ignorat etiam ea, quę publicè facta vel dicta ſunt. Hoc eſſe non potuit in domina Oliua, quę commorabatur ordinarie Veronæ, vbi famam hanc increbuiſſe aſſeritur: ſed habitabat pro maiori parte anni in oppido Grezani. Et quādo erat Veronæ, aſſidue domi permanebat, & a latere magnificæ D. Creuſæ eius amittæ, non recedebat.

Reſpondetur tertiò, admiſſo, quod domina Oliua conuerſari conſueuerit cum multis etiam in Ciuitate Veronæ: & quod à multis audierit Rambaldum iam contraxiſſe matrimonium cū Virginia: Non tamen cauſari potuit in ea probabilis ſcientia dicti matrimonij: quia cum eſſet adhuc admodum adoleſcens: & eius pater ac alij affines aliter ſuaderent; magis eis, quam illi famæ credere debuit.

Reſpondetur quartò, quod hic agitur de graui præiudicio, cum tractetur de declarando ma-
34 trimonio irrito, & nullo, quæ † cauſa grauis admodum eſt, vt ſcribunt multi, quos congeſſi in conſi. 69. num. 59. & conſ. 100. num. 241. libro 1.

Agitur etiam de legitimitate filij, quæ cauſa
35 grauis etiam dicitur; ex quo cauſa † ſtatus perſonæ uerſatur.

36 Atqui vbi cauſa † grauis eſt, requiritur ſciētia certa, & clara. Ita glo. notab. in cap. concertationi. in verbo, ſciuerit. in fine. de appella. in 6. & reſpondit Alex. in conſ. 114. nu. 4. lib. 1. & in conſ. 24. col. 2. lib. 4. Ita quoque ſcripſerūt Felynus in cap. quod conſultationem. num. 22. de re iudicata. & alij plures congeſti à Tiraquello in tract. de retractu cōſang. §. 36. gl. 2. nu. 20. & illis accedit Alba in conſ. 18. nu. 7.

Reſpondetur quintò, quod ſi cōcedimus, D. Oliuam ſciuiſſe famam matrimonij contracti inter Rambaldum, & Virginiam, dicendum eſt; ꝙ etiam præſumitur ſciuiſſe communem vocem, & famam matrimonj contracti inter dictam Virginiam & Spolucrinum: & ꝓpterea exiſtimare potuit, ſecundam illam formam dicti matrimonij Rambaldi, & Virginiæ eſſe falſam.

Reſpondetur ſextò & vltimò, quod etiam ſi D. Oliua ſciuit hanc communem vocem & famam, non tamen filius ex ea natus dici poteſt illegitimus, quo ad bonorum ſucceſſionem: cum enim non conſtet de hac communi voce, & fama tempore quo contraxit cum ipſo Rambaldo
37 etiamſi deinde ſuperuenit fama † illius primi matrimoni, etiam ante huius filij conceptionem: non tamen inde filius ipſe ſic conceptus dicitur illegitimus. Sicuti fortiori in caſu probat cap. 2. qui filij ſint legit. de quo plura dicemus infra in reſponſione ad quintam obiectionem.

Secundò obijcitur, do. Oliuam ſciuiſſe Rambaldum contraxiſſe cum Virginia: quia facta eſt ei inthimatio, & denuntiatio; ne cum ipſo Rambaldo ſe commiſceret. Sicuti de denuntiatione conſtat ex ipſis actis.

Reſpondetur primò, non conſtare, quod dicta inthimatio, & denuntiatio facta fuerit D. Oliuæ. Etſi enim retulit nuntius, ſe inthimaſſe Do. Comiti Ludouico patri dictæ D. Oliuæ, non tamen inde ſequitur, quod dom. Comes id deinde retulerit eius filiæ. Imò credendum eſt, quod nil ei dixerit: tum quod exiſtimaret, non fuiſſe contractum dictum matrimonium: tum ſi credidit contractum, referre noluit filiæ factam denuntiationem, ne eam perturbaret, ex quo ipſe Dominus Comes eam Rambaldo in matrimonium collocauerat.

Reſpondetur ſecundò, quod non ſatisfuit ſemel denuntiare, & inthimare: ſed trina requirebatur,

38 batur, vt dici poſſet canonica † monitio. cap.in
audientia.& cap. reprehenſibilis. de appella. vbi
gl.& Docto.
Reſpondetur tertiò,quod hoc caſu non ſuffi-
ciebat ſola denuntiatio,& inthimatio: ſed requi
39 rebatur ſnĩa diffinitiua , † qua pronuntiaretur
matrimonium illud primum inter Rambaldum,
& Virginiam eſſe validum ; & propterea iuſtum
eſſe impedimentum,ne Rambaldus ipſe contra-
here potuerit cum D.Oliua. Ita in ſpecie legiti-
mationis filiorum ſcripſit Sylueſter in ſumma.
in d.verbo *filij*. q. 9. cuius traditionem retuli ſu-
pra.Cui quidem doctrinæ non repugnat, quod
ſupra obijcitur in argumento, contrarium reſpō
diſſe Geminia.in conſi.27.in fine, & decidiſſe Ia
cobum Putheum in deciſ.118.num.4. lib.2. Nā
reſpōdetur,Geminianum, & Putheum nil quod
ad rem hanc pertineat,reſpondiſſe,decidiſſevè.
Tertiò obijcitur ſcientia D. Oliuæ, reſultans
ex eius confeſſione facta in reſcriptis apoſtoli-
cis:dum retulit facti ſeriem,nempe matrimoniū
contractum inter ipſum Rambaldum & prædi-
ctam Virginiam.
Reſpondetur primò,quod licet D.Oliua nar-
rauerit facti ſeriem *litis* motæ à Rambaldo ad-
uerſus *Virginiam*:non tamen infertur,illam ſci-
uiſſe ab initio litis motæ, ſed tantum tempore
narrationis,& petitæ admiſſionis. Et certe obie
ctio hæc non merebatur excitari, adeo leuis eſt.
Quarto obijcitur ſcientia Do. Oliuæ, ex quo
40 elegit Rambaldum in † virum, cuius conditionē
præſumitur *perſcrutaſſe; vt in ſpecie reſpondit*
Pariſius *in conſi.57.num.20.libr.4.* ex regula *l.*
qui cum alio,ff.de *regulis iuris*.Quæ ſane iuris re
gula locum habet etiam in muliere, ſicuti ſcripſe
runt Comen.in conſi.26.colum.1.& in conſilio
72.*col.3.Dec.in* conſ.19. col. 1. verſ. tertiò ſpe-
cialiter.*Purpur.in* l.cunctos populos. nu.149.C.
de ſum.Trinit.& *fide* cathol.Cagnol. in d. l. qui
cum alio.nu.7.& Rolan.à Valle in tract.de lucro
dotis.q.14.nu.18.
Reſpondetur,regulam d.l.qui cum alio, pro-
cedere in his, qui ipſimet negotium tractant, &
contrahunt:ea eſt ratio, quia ipſi perſcrutari de-
bent conditionem perſonæ eius, cum quo con-
trahunt,vt eo in textu dicitur:ſecus eſt in puella,
quæ contrahit matrimonium mediante perſona
patris.Non enim ipſa tenetur perquirere ſtatum
41 & conditionem mariti: † ſed acquieſcit volunta
ti patris;& eum accipit virum, quem pater iam
idoneum eſſe iudicauit.Et propterea iuſta credu
litas, & conſequenter bona fides cauſata fuit in
D. Oliua, quæ fidem præſtitit D. Comiti Ludo-
uico patri, qui ei tradidit Rambaldum vti ido-
neum,& legitimum virum.Ita declarat Purpura.
in d.l.cunctos populos.num.149.verſ. & ideo.
Quinto arguitur ſcientia do. Oliuæ ex eo,q̄d
ab initio,& ex poſt pendebat lis inter Rambaldū
& Virginiam:& propterea cum do. Oliua habita
ret tempore *litis* pēdentiæ cum ipſo Rambaldo,
præſumitur ſciuiſſe illam litis pendentiam.Nam
42 cum alio habitans † præſumitur ſcire quæ ab eo
geruntur.Ita reſponderunt Ancha.in conſi.170.
colum.vlt.Aret.in conſ.29.col.5. Ruinus in con
ſil.168.num.6.lib.1.& Craue.in conſ.237.nu.1.
qui alios recenſet:ſic etiam dicimus,filium habi-
tantem cum parte præſumi ſcire ab eo geſta, vt
reſpondit Socin.ſen.in conſ.284.num.10.lib.2.
& Ruin.in conſ.50.nu.17.lib.1.&in conſil.122.
nu.19.lib.5.
Reſpondetur primò,prædictos Doctores lo-
43 qui,quando† agitur de illis factis,quæ cadunt in
ſcientia,& cognitione cohabitantis: ſecus verò
eſt, quando veriſimiliter cognita eſſe non poſ-
ſunt,ſicuti in caſu noſtro,in quo hæc litis pendē
tia probabiliter ſciri non potuit à Do. Oliua,cui
Rambaldus vir tegebat omnia.
Reſpondetur ſecundo, admiſſo citra veri præ
iudicium; quod D.Oliua iam contracto,& con-
ſumato matrimonio cum Rambaldo ſciuerit
hanc litis pendentiam;non tamen ſequitur An-
dream filium eis natum eſſe illegitimum, imo le-
gitimus eſt tamquam natus ex matrimonio pu-
tatiuo.Ita probat text. c. 2. qui filij ſint legitimi;
44 quo loci ſtatuit Alex.tertius,quod filij† nati an-
te ſententiam diuortij facti inter eos, qui matri-
monium contrahere non poterant,legitimi cen
ſentur,ex quo iam inter ſe publice, & in faciem
eccleſię nupſerant.Vt ergo dicentur legitimi,ſuf
ficit,quod nati ſint ij filij ante ſententiam, atque
ita nil obeſt litis pendentia. Id quod apertius af
firmat Abbas in d.c.2.nu.4.cum ita ſcribit.Nota,
quod concepti poſt litem conteſtatam ſuper im
pedimento, perinde ſunt legitimi,ac ſi fuiſſent
concepti ante litem conteſtatam,ſatis eſt enim,
quod ante ſententiam diuortij fuerint concepti.
Rationem reddit Abbas, quia pendente lite ſu-
per impedimento,non debet ſuſpendi exercitiū
45 † matrimoniale,vt in cap.2.vt lite pend. Non de
46 bet ergo(ait Abbas) prodire pœna† ex eo,quod
legitime factum eſt. Eandem ſententiam proba-
runt ibidem Ancha.n.2.& Præpoſ.nu.3.Imo ſu-
biungit idem Præpoſ. ibi,in verſic. Quæro, quia
hic;poſt Egidium,& Io.Andreæ,quod filius cō-
47 ceptus † poſt ſententiam diuortij, pendente ta-
men appellatione, adhuc dicitur legitimus. Et
fortius ſubdit idē Præpoſ.nu.4.poſt Io.Andreæ,
ibi,& Bartholomæum Brixienſem in quæſtioni-
bus dominicalib.q.65.in tit. qui filij ſint legit.q
ſi vir, & mulier alioqui ſanguine coniuncti, con-
traxerūt matrimonium in faciem eccleſiæ,facta
ſolēni denuntiatione, vtroque vel eorum altero
ignorante conſanguinitatis impedimentum ,
& poſtea accuſati, & peremptorie citati venire
recuſauerint;ac tandem excommunicati ; in ex-
communicatione filios genuerint, quibus dein-
de eccleſiæ recōciliatis, & probata parentela,di
uortium factum ſit; attamen filij concepti, & na-
ti ea excommunicatione pendente, dicuntur le-
gitimi. Eandem ſententiam probauit Sylueſter

Prierius

Prierius in ſumma, in verbo, filij. q. 9.

Sexto & vltimò obijcitur, quod cum D. Oliua contraxerit hoc matrimonium cum Rambaldo, non ſeruatis debitis ſolennitatib. nēpe nō factis denuntiationib. à proprio parocho, iuxta ſacri concilij conſtitutionem, dicitur fuiſſe in mala fide. cap. qui contra iura. de regul. iuris in 6. & ſcribunt glo. in l. 1. C. de fide inſtr. & iure haſtæ fiſcal. lib. 10. Alex. in conſi. 46. lib. 3. Pariſius in cōſil. 49. num. 33. lib. 1. Socin. iunior in conſi. 69. nu. 45. lib. 1. & Crauc. in conſi. 142. nu. 12.

Reſpondetur primò, quod imo hoc matrimonium contractum inter Rambaldum, & dominā Oliuam, non fuit contractum contra iura, non ſeruatis ſolennitatibus, ſed ſolenniter, & in faciē eccleſiæ, ſicuti ſupra demonſtrauimus.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod hoc matrimonium fuiſſet celebratum ſine debitis ſolennitatibus, attamen eſset
48 excuſata domina Oliua, ob id, quod eſt † mulier, & adhuc admodum adoleſcens. Ita declarat Pariſius in cap. ſi diligenti. num. 26. de præſcript. dum dixit, quod illa regula. cap. qui contra. de regul. iur. in 6. non habet locum ex qualitate perſonæ, quæ probabilem habet iuris ignorantiam, ſicuti in ruſtico, & muliere. Et præterea iuris ignorantia hic excuſat, ex quo publice, & in faciem eccleſiæ fuit contractum matrimonium. Ita in ſpecie reſpondit Ruinus in conſi. 100. nume. 2. lib. 3. qui num. 4. ſubiungit, ab hac iuris ignorantia excuſari mulierem ætate minorem, ſicuti erat Domina Oliua. His concludo pronuntiandum, & declarandum eſſe, ſecundum hoc matrimonium contractum inter Rambaldum, & dominam Oliuam, tamquam legitimum eſse pręferendum illi aſserto primo, quod dicitur fuiſse contractum inter pręedictum Rambaldum & Virginiam. Et ſine controuerſia declarandum eſt, Andream infantem, natum ex ipſa domina Oliua, & pręedicto Rambaldo, eſse legitimum & ſucceſſibilem.

SVMMARIVM.

1 *Iure datoris reſoluto, reſolutum dicitur ius acceptoris.*
2 *Permißa ad tempus poſt illud cenſentur prohibita.*
3 *Præſcriptio nulla decurrere dicitur, durante tempore alicuius conceſſionis.*
4 *Vſufructuarius durante vſufructu, cur proprietatem non præſcribat, ſic neque conductor nu. 5.*
Item & creditor nu. 6.
7 *Pronomina: ipſis, eis, &c. perſonalia ſunt.*
8 *Commodum ab onere regulatur.*
9 *Conductionis tempore finito, in conductione permanens, reconduxiße videtur & pignora remanent obligata.*
Idque in alijs etiam conceſſionibus ad tempus, videri locū habere nu. 10.
Quod tamen negatur nu. 13.
Immo nec locum habere in conceſſionibus ad longum tempus, nec in emphyteuſi nu. 14.
11 *Hebræis facta conceſſio, vt ad certum tempus poſſint exercere fœnus, renouata cenſetur, ſi tempore illo lapſo, princeps paßus ſit, eos ſub fœnore mutuo dare.*
12 *Conceßum vni, alteri cenſetur ademtum.*
15 *Conceſſio aut actus ſi non niſi magna cum ſolemnitate fieri poteſt, prima conceſſione finita, ea non dicitur renouata, etſi is cui conceſſio facta eſt, in ea perſeueret.*
16 *Alienatio aut conceſſio iurium alicuius ciuitatis, quid requirat.*
17 *Aquam ducere ex flumine publico, requirit præſcriptioni tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in contrarium.*
18 *Aquam ducere per locum publicum, eſt unum ex principi reſeruatis & nu. 24. & 33.*
19 *Aquę ductus ut pręſcribatur, plura requiruntur & nu. 20. 29. 30. & 34.*
21 *Seruitutum & rerum incorporalium præſcriptione, requiri bonam præſcribentis fidem.*
Idq; etiam in præſcriptione annorum 40. & ulterioris tēporis. nu. 22.
23 *Præſcribentis mala fides arguitur, ſi fama ſit in uicinia, rem ab eo poßeſſam, eße alienam.*
25 *Præſcribente uniuerſitate, ſola unius ſcientia ſufficit, ad arguendam malam fidem, in tota uniuerſitate.*
26 *Spolians nullo unquam tempore præſcribit.*
27 *Mala fides præſumpta, curſu 20. annorum dicitur ſublata.*
28 *Mala fides multis probatur modis.*
31 *Seruitutis ad præſcriptionem, non requiritur titulus.*
Niſi tamen præſcribens habeat contra ſe ius commune, numero 32.
35 *Vniuerſitates caſtrorum, uillarum, & ciuitatum, reſtitui aduerſus præſcriptiouem, etiam longiſſimi temporis, ex capite iuſtæ ignorantiæ.*
36 *Vniuerſitates caſtri uel ciuitatis, æquiparari minorib. furioſis, & eccleſiæ.*
37 *Priuilegiatus contra priuilegiatum, an priuilegio aliquādo utatur.*
38 *Seruitutum præſcriptio, quibus actibus intterumpatur.*
39 *Legans aut concedens ius, quod in re aliqua habet, quale id ſit, probare debet.*
40 *Aqua quæ in riuo naſcitur, tacite lucrifit ab eo, qui ducit.*
41 *Aquæ quæ iure facultatis defluunt, an & quando non poſſint auerti a patiente nu. 42.*
43 *Actor iure in ſua propria perſona reſidenti uti debet, non iure tertij.*

FACTI SPECIES.

ANNO 1305. Magnifica Communitas Bergomenſis, conceſſit facultatem domino Muſchæ Turriano Ciui *Mediolanenſi, ex trahendi atque ducendi aquam quandam, ex flumine Brembi, quod eſt ipſius* Ciuitatis *Bergomi flumen publicum. Et quæ quidem aqua extraheretur à foſſato Bergomenſi infra. Eamque facultatem limitauit præfata communitas, uſque ad annos ducentum tantum.*

Anno

Anno 1334. ſucceſſores præfati Turriani, vendiderunt magnificæ Communitati Triuillij vas ſeu rugiam, e flumine prædicto Brembi prouenientem, & facultatem ducendi aquam ex illo vaſe, vſque ad oppidum Faræ; quo in loco fieret diuiſio aquæ; ita quod dimidia deflueret uerſus Triuillium pro irrigandis Triuillienſium prædijs, altera verò dimidia deflueret uerſus Brignanum, quod erat oppidum prædicti Turriani. Expulſis e ciuitate Mediolani Turrianis, eorum bona, & prædia occuparunt Vicecomites, qui hac aqua uſi ſunt, irrigando prædicta prædia Brignani.

Decurſis præfatis ducentis annis, Bergomates litem aduerſus Triuillienſes mouerunt, ob dimidiā dictæ aquæ. Et tandem ann. 1508. per quoſdam Triuillienſes non habentes auctoritatem, facta fuit tranſactio cum Bergomatibus; qui ipſis Triuillienſibus denuo conceſſerunt facultatem ducendi hanc aquam a dicto foſſato infrà, cum annuo cenſu librarum trecentum. Verùm cum prædicta tranſactio, non eſſet approbata a Triuillienſibus; iterum mota fuit lis: & diu diſceptatum: Tandem anno. 1570 menſe Iulij illuſtris dom Camillus Parrus a Rege Catholico delegatus, & Clariſs. dom. Aluiſius Grimanus delegatus a Sereniſſimo Dominio Veneto, ad conſtituendum fines inter Dominiū Mediolanenſe, & Venetum, mutuo conſenſu Bergomatum, & Triuillienſium, non vocatis Vicecomitibus ſeu Brignanenſibus ſed viſis oſtijs ſiue buccis riuorum Communitatis Triuillij, & Brignani, ſic declararunt.

Licere Triuillienſibus, & eorum agentibus, ac quibuſcumque habentibus ſeu habituris cauſam ab eis, extrahere & deducere aquas a flumine Brembi in totum, vel in parte, vbi et prout eis placuerit, & pro commodiori, & faciliori deriuatione ipſarum aquarum, & ad arbitrium ipſorum Triuilliēſium, alueum ipſius fluminis inter utramque ripā in toto, ſeu in parte ubi libet in ipſo flumine, & eius alueo, prout eis videbitur, claudere, & eius aquas ſuſtinere, clauſis & alijs quibuſcumque operibus, & ædificijs ligneis, & lapideis, & cæmentitijs, prout eis magis conducet, & placuerit, a dicto ponte ſancti Victoris infra: ac etiam ad eorum libitum voluntatis tenere vel facere duas buccas, Ita tamē, q̄ ex hoc nec dicti Triuillienſes nec Brignanenſes, ſi quod ius habent, poſſint efficere buccas, vltra numerum prædictarum duarum, nec aliter nec alio modo &c.

His in facto præſuppoſitis; exiſtimant Triuillienſes ſibi licere impedire curſum aquarum, quæ defluunt ad Brignanenſes; quibus nullum ius creditur competere ducendi dictas aquas; ex quo elapſi ſunt ducenti illi anni, intra quos ipſi iamque Turriani ſucceſſores, poterant ducere ipſas aquas, iuxtà illam conceſſionem anni. 1305. cū eis renouata non fuerit conceſſio ipſa, ſicuti fuit in totum facta conceſſio ipſis Triuillienſibus; & demum, quod præſcriptione aliqua temporis, non fuerit quæſitum ius aliquod ipſis Brignanenſibus: Quæritur itaque quid iuris.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLVII.

DIFFICILIS admodū & perplexa eſt hæc contentio, cum multa hinc inde afferri poſſint: Cæterùm, vt breuitati quantum per me licebit, ſtudeam, demonſtrabo prius extinctum ſublatūque fuiſſe omne ius, quod Brignanenſes conſecuti fuerunt ex illa conceſſione anni. 1305. facta Muſchæ Turriano: & illam omnem facultatem ducendi hanc aquam, translatā deinde fuiſſe eo anno. 1570. in Triuillienſes; Deinde ſingulatim confutabo rationes, & argumenta, quæ vel ob præſcriptionem, vel aliam ob cauſam prætendere poſſunt ipſi Brignanenſes. Eſt itaque prius ſciendum; Bergomates nullam antiquitus conceſſiſſe facultatem Vicecomitibus ſeu Brignanēſibus, ducendi hanc aquam; ſed eam facultatem datam fuiſſe Turriano, cuius ſucceſſores extiterunt Vicecomites ſeu Brignanenſes. Ius itaque omne Brignanenſiū pendet a Turriani iure, quo reſoluto & extincto, reſolutum, & extinctum cenſetur ius ipſorum Brignanenſium, l. lex vectigali.
1 ff. de pignoribus, quo dicimus, quod reſoluto † iure datoris, dicitur pariter reſolutum ius acceptoris, & egregiè tradunt Bart. in l. 3. nu. 3. ff. quibus mod. pignus vel hypoth. ſoluitur. & in l. 1. §. vlt. ff. de ſuperficie: Decius in l. aliud eſt vendere. §. vlt. ff. de reg. iuris. Ruin. conſi. 17. num. 8. lib. 1. Afflictus in deciſ. 380. num. 2. & Tiraquellus de retractu conſang. §. 36. glo. 2. nu. 19. Porrò facultas ducendi aquam hanc, conceſſa fuit limitatè Turriano uſque ad annos ducentum tantum; eo ergo elapſo tempore, finita dicitur hæc conceſſio; & cōſequēter cenſet̄ inducta prohibitio ducēdi,
2 quia uera, & trita eſt iuris ſnīa; qđ p̄miſſa † ad tps poſt illud cenſentur prohibita. l. ſtatu liberum. §. ſtichum. de leg. 2. & l. 1. ſi mulier. ff. de liberis agnoſc. & multis ſimilibus comprobat Craue. in conſ. 216. num. 20. qui ex Baldo, & Ancharano, quos commemorat, ſubiungit, quod ſi alicui cōpetit

petit ius percipiendi fructus, vſque ad certum tempus, eo elapſo dicitur prohibitus. Et ſimile dicimus in emphyteuſi permiſſa vſque ad viginti & nouem annos; quod eo tempore finito dicitur prohibita. Caſtren. in conſ. 135. In caſu præſenti. lib. 1. quem ſecutus eſt Decius in conſilio 328. num. 1. Et accedunt Tiraquellus de retractu conſang. §. 1. glo. 10. num. 19. & de retractu conuentio. §. 1. glo. 2. num. 44. & Gozad. in conſi. 37. num. 7. & 8. qui permulta ſimilia congerunt. Nec dicere poſſunt Brignanenſes, durante hoc termino annorum ducentum, ſe præſcripſiſſe hanc facultatem ducendi aquam: quandoquidē
3 nulla præſcriptio † dicitur decurrere, donec vſq; tempus expreſſæ conceſſionis perdurat. Ita probat tex. l. nec vſufructuarium. C. de vſufructu. cuius verba hæc ſunt. Nec vſufructuarium ad obtinendam proprietatem rerum, quarum vſumfructum habet, neque ſucceſſores eius vlla tēporis ex ea cauſa tenentes, præſcriptio munit. Hæc ſta
4 tuit lex illa, vt ſcilicet vſufructuarius, † durante vſufructu, præſcribere non poſſit proprietatem: cuius ſententiæ ea eſt ratio, quia nulla conſiderari accuſarive poteſt negligentia domini proprietatis, qui vſufructu perdurante, non potuit rem ab ipſo vſufructuario poſſeſſam repetere. Qua quidem ratione adducti ſcripſerunt Bald. & Angelus in l. male agitur. colum. 2. C. de præ-
5 ſcript. 30. vel 40. annorum, conductorem † ad tēpus puta viginti, vel triginta annos, non præſcribere donec vſque durat ipſius locationis tempus: cum pendente ipſo locationis tempore, dominus agere non poſſit ad recuperandum prædium locatum. Et Baldum ac Angelum ſecutus ſum in conſ. 291. num. 34 lib. 3. Idem ſcripſit Balbus in tract. præſcriptionum, in ſexta, & vltima
6 parte. nu. 51. qui ſimile dixit, de creditore, † qui non dicitur præſcribere. Id quod dixerat, & idē Balbus in quarta particula, quartæ partis principalis. q. 3. num. 4. & idem affirmarunt de creditore Baldus in conſi. 342. col. 2. lib. 1. & Oſaſcus in deciſ. 115. num. 11.

Nec dicere poſſunt hæredes, & ſucceſſores Vicecomitum ſeu Brignanenſium, quod licet ſui ipſi maiores, quibus facta fuit conceſſio, præſcribere non potuerint, quod tamen ipſi potuerunt. Non inquam hæredes ij dicere hoc poſſunt: cum & ipſi eodem iure, & modo, poſſediſſe dicantur: ſicuti in ſpecie docuit. Caſtren in d. l. nec vſufructuarium; quē ſecuti ſunt Balbus in tract. de præſcriptionibus in quarta particula, quartæ partis principalis. q. 11. colum. 2. Tiraquellus in tract. de conſtituto in ſecunda parte, ampl. 13. num. 5. & Didac. in c. poſſeſſor in ſecunda parte, §. 9. nu. 2. de reg. iur. in 6.

Hoc itaque finito ducentum annorum tempore, facultas ducēdi has aquas, conceſſa fuit in totum magnificæ Communitati Triuillij, excluſis ipſis Vicecomitibus, & Brignanenſibus, quorum nulla eſt habita mentio, in tranſactione facta anno. 1508. inter Bergomates, & Triuillięſes: nec in conceſſione ſeu ſententia anni. 1570. In ea enim legitur, Bergomates Triuillienſibus concedere facultatem ducendi has aquas, ex flumine Brembi in totum, uel in parte, ubi & prout eis placuerit: & quod pro commodiori, & faciliori deriuatione ipſarum aquarum, poſſint ipſi Triuillienſes claudere alueum dicti fluminis, inter utrāque ripam, in toto, uel in parte, & quod poſſint facere duas buccas. Et paulo poſt in eadem ſentētia ſcriptum eſt, quod Bergomates teneantur ita facere, quod non impediatur curſus duodecim canalium aquarum, quæ ſunt unciæ ſeptuaginta duæ, ad menſuram Mediolanenſem, quas poſſint ipſi Triuillienſes, & eis liceat, immittere in dictas eorum rugias. &c. Prædictis ex verbis manifeſtè habetur, conceſſionem in totum factam fuiſſe ipſis Triuillienſibus: & quod ipſi poſſint habere duodecim illos canales, pro ducendis ſeptuaginta duab. vncijs aquarum. Illa pronomina, † ipſis,
7 eis; ſunt perſonalia ſignificatiua ipſorum Triuillienſium tantum, vt poſt Baldum, & alios ſcribūt Ripa in l. filiusfam. §. Diui. num. 111. ff. de leg. 1. Pariſius in conſi. 95. num. 11. lib. 2. & late Tiraq. de retractu conuentio. §. 1. gl. 6. nu. 25. Excluduntur ergo Vicecomites ſeu Brignanenſes. Præterea ſi Triuillienſibus conceditur facultas extrahendi, & ducendi vncias duas, & ſeptuaginta aquarum; & nulla alia eſt quantitas, quæ ducitur tam ab ipſis Triuillienſibus, quam a Brignanenſibus in totum; ſequitur dicendum; quod nihil Brignanenſibus, ſed totum Triuillienſibus fuerit conceſſum. Iure itaque dicere poſſunt Triuillienſes erga Brignanenſes, ſaluæ ſint nobis vnciæ ſeptuaginta duæ aquarum, nobis conceſſæ ſententia, & facultate a Bergomatibus; ſi quid plus ex eis ſupereſt, quantum ad nos attinet, uobis relinquimus. Rurſus quod ſententia, & conceſſio tribuerit ius ducendi has aquas Triuillienſibus tantummodò, colligitur ex onere ſolutionis annui cenſus centum librarum; quod quidem onus perſonaliter etiam fuit iniunctum ipſis Triuillienſibus, ſi ergo diceremus, tributam fuiſſe facultatem etiam Brignanenſibus, ducendi partem harum aquarum, ſequeretur iniquum, & illud repugnans iuri naturali, & ciuili; quod Triuillienſes ſentirent incommodum ſolutionis cenſus, & Brignanenſes haberent commodum aquarum; contra. l. ſecundum naturam. ff. de reg. iuris, quo in loco ſcribit Dec. nu. 1. ex ſentētia gl. Bal. & An-
8 geli, quod commodum † ab onere regulatur, & plura ſimilia illo in loco tradunt Decius ipſe, Cagnolus, & reliqui. Nec dici poteſt, ſentētiam fuiſſe latam pro Triuillienſibus, ſecundum antiqua eorum iura, ea potius confirmando, quàm renonouando: ex quo illud conſequitur, iura Brignanenſium connexa iuribus Triuillienſium, confirmata etiam fuiſſe: quia reſpondetur, quod immo eſt renouatio: cum ſententia ſit fundata in alijs Triuillienſium iuribus, quæ Brignanenſib. communia

munia non ſunt. Nam ipſi Triuillienſes pręter
antiquam illam conceſſionem, à Bergomatibus
factam Turriano anno 1307. alia multa iura pro
duxerunt, & allegarunt, ſicuti ex præfatione ſen-
tentiæ apparet. Quæ ſane iura communia non
erant, cum prædictis Brignanenſibus.

His demonſtrauimus, Brignanenſibus nullũ
quæſitum fuiſse ius, ducendi has aquas vſque ad
annum 1508. Et ab eo anno citrà, nullam eis fa-
ctam fuiſse conceſſionem à Bergomatibus. Non
etiam conſtat mihi, aliquid eis fuiſse expreſse cõ
ceſsum à Triuillienſibus.

Nunc ſupereſt, vt referamus, & confutemus
ea, *quæ pro* ipſis Brignanenſibus conſiderari
poſsunt.

Primò conſiderari poſse videtur, quod cum
Bergomates, elapſo illo ducenteſimo anno, nul-
lam fecerint declarationem, quod Vicecomites
ſeu Brignanenſes, qui loco Turrianorum ſucceſ
ſerant, non ducerent amplius has aquas; ſed dum
paſſi fuerint, eos ſic perſeuerare; iterum ſub eiuſ-
dem conditionibus conceſſiſse videantur, iuxta
l. item quęritur §. qui impleto, ff. loca. vbi ita ſcri-
9 ptum eſt; Qui impleto tempore † conductionis
remanſit in conductione, non ſolum reconduxiſ
ſe videbitur: ſed etiam pignora videntur durare
obligata. &c. Et in l. ſequenti, ſic legitur. Qui ad
certum tempus conducit, finito quoque tempo
re colonus eſt. Intelligitur enim dominus, cum
patitur colonum in fundo eſse, ex integro loca-
re, &c. Idem fuit conſtitutum in l. legem. §. 1. C.
locati. Et quamquam iura hęc loquantur de lo-
catione, & *conductione*: *attamen locum habere*
10 videntur *etiam in alijs* † *conceſſionibus* ad tem
pus. Ita reſpondit *Alex. in conſi.* 1. num. 13. *lib.*
2. cum dixit conceſſionem factam à Principe
11 *hębreis*, † vt in ciuitate Chriſtianorum vſque ad
certum tempus poſsint exercere fœnus; cenſeri
renouatam; *ſi elapſo* illo tempore paſsus eſt prin
ceps, hæbreos illos ſub fęnore mutuo dare. Et di
ſpoſitio hæc locum habet, non ſolum in condu-
ctore, & locatore: ſed etiam in eorum hęredibus
& ſucceſsoribus, vt poſt alios ſcripſerunt Alex.
in conſi. 28. in fine. lib. 4. Affli. in deciſ. 365. nu.
6. Alciatus de pręſumptio. reg. 3. pręſump. 17. nu
me. 14. & Socin. iun. in conſi. 63. nu. 20. lib. 2.

Reſpondetur primò, ſatis ſuperque factam
fuiſse declarationem à Bergomatibus, ne prę-
dicti Brignanenſes ducerent has aquas; ex quo
(vt diximus) hanc ducendi facultatem conceſse
runt Triuillienſibus in totum. Quod enim vni
12 fuit † conceſsum, alteri cenſetur ademptum. l. rẽ
legatam. ff. de adimen. lega. cum ſimilib.

Reſpondetur ſecundo, diſpoſitionem dicti
13 §. qui impleto, habere † locum ſolummodo in lo
catione, & conductione, non autem in alijs con
tractibus, & conceſſionibus: ſicuti reſpondit idẽ
ſibi parum conſtans Alexander, in conſilio ſe-
ptuageſimo ſexto, numero ſeptimo, verſic. non
obſtat pręd ictis. libro quinto. idem cenſuit Rui-
nus in conſilio ſexageſimoprimo, num. 7. lib. 1.
14 Imò nec locum habet in locationibus † factis ad
longum tempus: nec etiam in conceſſione em-
phyteuſis. Baldus in dicto §. qui impleto. & in l.
1. quæſtio. vndecima. C. quando non pet. partes.
Roma. in conſi. 103. num. 7. Alexander in conſi.
17. num. 12. lib. 4. & in conſ. 76. num. 4. lib. 5. Rui
nus in conſi. 61. num. 7. lib. 1. Decius in conſilio
328. num. 1. & in conſilio 555. numero 1. Afflic.
in deciſ. 365. num. 6. & Craue. de antiqui. tempo
ris in quinta parte principali. numero decimo-
quarto. Non ergo habebit locum hæc diſpoſitio
in hac conceſſione priuilegij, facta ad longiſſi-
mum tempus ducentum annorum.

Reſpondetur tertiò, quod quando conceſſio
15 vt locatio, & ſimilis actus † fieri non poteſt, niſi
adhibita magna ſolennitate, tunc finita prima
conceſſione, puta locatione, & ſi is, cui facta fue
rat conceſſio ipſa, in ea perſeuerat, non tamen di
citur renouata conceſſio. Ita declarando d. l. itẽ
quęritur. §. qui impleto ff. locati, ſcripſerunt ibi-
dem Bartolus numero ſeptimo, in fine, Caſtren.
& Fulgoſius. Ita quoque Romanus in conſilio
centeſimotertio, numero ſexto. Ruinus in conſi
lio centeſimoſexageſimoſeptimo, numero vige-
ſimoſecundo, libro primo. Afflictus in deciſio.
365. numero decimo. Boerius in quæſtio. ducẽ-
teſimaoctuageſimaquarta, numero decimoquar
to. & Craue. de antiquit. tempo. in quinta parte
principali. numero decimoquarto, & in conſilio
octuageſimoſeptimo, numero tertio. qui quidẽ
ob id dixerunt, non cenſeri renouatam conceſ-
ſionem emphyteuſis, & feudi, ex quo illa pro ſui
ſolennitate, & ſubſtantia requirit ſcripturam. Ita
quoque de locatione bonorum eccleſiæ; quę ſi-
ne magna ſolẽnitate alioqui fieri non poteſt, re-
ſpondit Alex. in conſi. 17. nu. 11. lib. 4.

In caſu noſtro certum eſt, quod Bergomates
non poſsunt alienare, & concedere, bona & iura
ſuæ ciuitatis, niſi adhibita magna ſolennitate: ſi-
cuti ſtatuit, l. vlt. C. de vend. rer. ciuit. lib. 10. quę
16 requirit † conſenſum ſaltem maioris partis ciuiũ
decretũ iudicis; & iuramentum prędictorũ om-
nium; ꝙ alienatio facta ſit pro vtilitate ipſius vni
uerſitatis. Et de venditione ſimiliq; alienatione
tradunt Bart. in l. ciuitas. in fi. & ibidem Dec. ff. ſi
cert. pet. Alex. in conſ. 1. lib. 4. & Rui. in conſ. 41.
nu. 7. & in conſi. 189. nu. 10. li. 1. Et in donatione
quoq;, ſimiliq; actu liberalitatis ab vniuerſitate
facta requiri p̃toris decretũ, poſt Bart. in l. ambi-
tioſa. ff. de decretis ab ord. facien. reſpondit Rui.
in conſ. 175. nu. 18. lib. 1. Secundò afferri põt ꝑ
Brignanẽſib. ius ab eis q̃ſitũ, pſcriptiõe ab anno.
1508. quo tpe finita fuit illa cõceſſio, anni 1307.
citra, sũt. n. decurſi 77. anni. Qui quidẽ tpis cur-
ſus ſatis ſupq. fuit ad pſcribẽdam facultatẽ ducẽ
di has aquas: cũ iure sãcitũ ſit minori ẽt tpe pſcri
bi, nẽpe curſu 10. anno. ĩter pſẽte, & 20. ĩter abſẽ
tes. l. 2. C. de ſerui. & aqua, vbi gl. ĩ verbo, q̃ſiſti. &
cõem teſtant̃ Cępol. in tract. de ſerui. urb. pręd.

cap. 19. Quomodo, & qualiter conſtituatur ſer-
uitus num. 4. Balbus in tract. de præſcriptionib.
in ſecunda particula, quartæ partis principalis.
quæſtio. prima, numero 1. Alba in conſilio 35.
num. 1.

Reſpondetur primò, quod hæc aqua dicitur
publica, ſiue conſideramus Bergomates, ſiue Tri
uillienſes: cum ipſi Bergomates e flumine ſuo
Brembi publico, conceſſerunt communitati Tri
uillienſium: ex quo ſequitur; neceſſariam fuiſſe
17 † præſcriptionem tanti temporis, cuius initij me
moria non ſit in contrarium. Ita affirmarunt gloſ
ſa, Bartol. Io. a Platea & Lucas de Penna in l. vsũ
aquæ. & in l. diligenter. C. de aquæduct.

Idem ſcripſerunt Cæpolla in tract. de ſeruitu
tibus ruſticorum prædiorum cap. 4. de ſeruitute
aquæductus. num. 24. verſ. in caſu verò ſecundo.
num. 28. verſ. ſecundò per tantum. num. 55. &
num. 56. verſ. item quando; Franc. Balbus in tra-
cta. de præſcriptio. in ſecunda particula, quartæ
partis principalis. q. 4. vbi num. 2. refert Aretinũ
in conſi. 30. num. 5. qui reſpondit, quod cum du
18 cere † aquam per locum publicum, ſit ex reſerua
tis principi, ob ip præſcribi non poteſt, niſi cur-
ſu temporis immemorialis. l. hoc iure. §. ductus
aquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiua, iuncta. l. 1. §. p-
mittitur. ff. eo. titu. & tradit Bartolus in l. quomi-
nus. q. 2. & q. 15. ff. de flum. & ibidem Iaſon & Ri
pa. Idem eſt in alijs principi reſeruatis, ſic ergo
& in hac facultate, extrahendi ducendique aquã
e flumine publico dicendum eſt.

Reſpondetur ſecundò, hic non concurrere
omnia illa neceſſaria, quæ requirũtur ad præſcri
bendum aquæductum. Requiruntur enim plu-
ra, vt ſcripſit Cæpolla in cap. 4. de ſeruitute aquę
19 ductus. num. 55. Et primò, † quod poſſeſſionem,
ſeu quaſi habuerit; ſicque iure ſeruitutis aquam
duxerit, non aũt iure familiaritatis, vel ſimplicis
facultatis. Ita Baldus in l. 2. num. 7. C. de ſeruit.
& aqua; Florianus in l. ſeruitutes. C. de ſeruitut.
ruſt. prædio & Cæpolla in d. capi. 4. numero 56.
20 Secundò requiritur † bona fides. d. l. 2. vbi Bald.
C. de ſeruitu. & aqua, & l. vlt. C. quemadm. ſerui.
amitta. Cæpolla in d. cap. 4. num. 56. verſ. ſecũdũ
21 requiritur. Idem in præſcriptione aliarum † ſerui
tutum, ſcripſit poſt alios idem Cæpolla in tract.
de ſeruitutibus vrbanorum prædiorum. cap. 20.
num. 1. verſ. ſecundum, quod. Ita quoque in præ
ſcriptionibus aliarum rerum incorporalium, re-
quiri bonam fidem præſcribẽtis, reſpondit poſt
alios Crauet. in conſilio 134. numero decimo-
quinto. Et hæc ſententia locum habet etiam in
22 † præſcriptione quadraginta annorum, & vlte-
rioris temporis. Nam & in eis hodie requi-
ritur bona fides, ſicuti communem eſſe
opinionem, teſtatur Balbus de præſcri. in ſecun
da particula, tertiæ partis principalis. quæſtio.
decimatertia. vbi etiam de præſcriptione incor-
poralium loquitur.

Hoc requiſitum non concurrit noſtro in ca-
ſu; in quo conſtat de malafide Brignanenſium,
qui optime ſciebant, ſciuntque flumen Brembi
eſſe Bergomatum, & conceſſionem ab eis habi-
tam, fuiſſe extinctam elapſo ipſo ducenteſimo
anno; & Triuillienſes diu litigaſſe cum ipſis Ber
gomatib. p eorum iuribus, & facultate ducendi
has aquas. Hæc ſane omnia inducunt malam fi-
dem; ſicuti docuit Bartolus in l. Celſus. numero
decimoſeptimo. ff. de vſucap. & Cæpolla in d. ca
pit. vigeſimo. numero ſecundo, verſic. item, ſi de
hoc; cum dixerunt, malam fidem argui, ſi erat fa-
23 ma in vicinia, quod res illa poſſeſſa à † præſcribẽ
te erat aliena. Et idem affirmarunt Bartolus in l.
Celſus. numero decimooctauo. ff. de vſucap. &
ibidem Franciſcus Balbus numero 122. Socin.
ſen. in conſilio vigeſimoſecundo. in fin. lib. 1. Af
flict. in deciſ. 369. numero nono. & Socinus iu-
nior in conſilio 69. numero 52. libro primo. Et
rurſus ex eo etiam arguitur malafides Brignanẽ
ſium, quod cum ſcirent Brembi flumen eſſe pu-
blicum Bergomatum, & non licere e flumine pu
24 blico educere aquam, niſi a † principe, & domino
fluminis concedatur; ipſi ſic educendo fuerunt
in mala fide. Ita ſimili in caſu reſpondit Crauet.
in dicto conſil. 134. num. 16. Et aduertendum
hic erit, quod ſola ſcientia vnius ex vniuerſitate
25 Brignanenſium, ſufficeret † ad cauſandã malam fi
dem, in tota vniuerſitate. Ita Balbus in dicta ſecũ
da particula, tertiæ partis principalis q. 17. quod
eſt maxime notandum. Pręterea arguitur malafi
des Brignanenſium ex eo, quod elapſo ipſo du-
centeſimo anno curarunt habere titulum, & no
uam *conceſſionem à Bergomatibus, & à Triuil-
lienſibus. Id quod malam fidem arguit. Ita Bald.
in l. quoties. C. de rei vend.* & Cæpolla in d. cap.
vigeſimo, numero ſecundo. verſi. item ſi procu-
rauit. & Balbus in repe. l. Celſus in tertia parte.
num. 19. in fi. ff. de vſucap. Et demum mala fides
Brignanenſium ex eo detegitur, quod ſi dicere
volunt finito illo tempore ducentum annorum,
ſuo iure poſſidere cæpiſſe, & ita poſſeſſionem in-
teruertiſſe, dicuntur ſpoliaſſe Bergomates, & cõ
ſequẽter Triuillienſes Bergomatum ſucceſſores
26 & propterea † nunquã præſcribere potuiſſe, ex
iuris canonicis diſpoſitione. Ita in ſpecie prope
de conductore, qui finito tempore cõductionis
cępit ſuo iure poſſidere, & poſſeſſionem inter-
uertere, tradunt Caſtren. in d. l. neq; vſufructua-
rium. C. de vſufr. & Balbus de præſcrip. in quarta
particula, quartæ partis principalis. q. 11. nu. 4.
Nec repugnat, q hoc in caſu allegari minimepoſ
27 ſit hęc mala fides, q cũ ſit tantũmodo † pſumpta.
dr ſublata curſu 20. anno. vt ſcribunt Bart. in l. vl
ti. in fi. C. vnde vi, Butrius in c. ſæpe. col. 5. ver. itẽ
hoc verũ. de reſtit. ſpol. Cępol. in d. c. 20. nu. 1. in
fi. ſcripſi in tract. de recup. poſſ. remedio 13. nu.
70. Nã rñdeo, q imò Brignanẽſes fuerũt ſuntq;
ĩ vera mala fide, ex quo ſciuerũt, extinctã fuiſſe
facultatẽ ſibi cõceſſã 200. anno elapſo: & flumẽ
Brẽbi eẽ publicũ Bergomatũ. Ita. n. pbatur vera

mala

malafides vt poſt alios tradit Balbus in repe.l.cel ſus.in 3.par. nu. 20. de vſucap. qui ſcribit, multis
28 modis probari † malā fidem, ſicuti quando fuit denuntiatum, quando fuit fama in vicinia; ſi poſ ſeſſor ſic eſt confeſſus extra iudicium, & ſi mercatus eſt contra iura. Idem ſcripſit pract. papien. in forma reſponſionis rei conuēti. in verbo. pręſcriptionis. nu. 17.
29 Requiritur tertiò † curſus temporis immemorialis, de quo diximus ſupra.
30 Requiritur & quartò † titulus, quo omnino carent Brignanenſes. Et ſi enim regulariter in
31 pręſcribenda † ſeruitute titulus non requiritur. l.ſi quis diuturno. vbi glo. ff. ſi ſeruit. vendi. & tradunt glo. in l. ſeruitutes. ff. de ſeruit. & in l. 2. C. de ſeruit. & aqua, & ibidem Baldus, & glo. in l. 1. §. vltima. ff. de aqua pluuia arcenda. Bartolus in l. ult. ff. quemad. ſeruit. amitta. Cæpolla in d. capit. 20. num. 6. & reſpondit in ſpecie Alciatus in reſpōſ. 403. incipit. Non repugnantibus. num. 4. ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem; ꝙ in præſcribenda ſeruitute aquæductus, non requiritur titulus. Nihilominus tunc requiritur,
32 quando præſcribens habet, † contra ſe ius commune. Ita Caſtren. in d. l. ſeruitutes. num. 4. ff. de ſeruitu & Cæpolla in d. cap. 20. num. 7. cùm dixerunt; *quod præſcribens ſeruitutem in prædio eccleſiæ*, neceſſe eſt, vt habeat titulum, ex quo ei repugnat ius commune, atque ita declarant. d. l. ſi quis diuturno. Idem quoque noſtro in caſu dicendum eſt, cum non poſſit quis ducere aquam
33 ex flumine publico † ſine licentia principis, vel ciuitatis. l. quominus. ff. de flum. & l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotidia. & æſtiua. & tradunt ibidem Bartolus, & reliqui. & manifeſte Cæpolla in dicto tract. de ſeruitutibus ruſticorum prædiorum, capitu. quarto, de ſeruitute aquæductu. numero 39.
34 Requiritur & quintò, † quod præſcribens probet, ſe vſum fuiſſe hac ſeruitute tamquam ſeruitute, & ex cauſa ſeruitutis ſibi debitæ. Ita Caſtrē. in l. ſeruitute. colum. vlt. ff. de ſeruit. Salicetus in l. ſi certis annis. in fine. & ibidem Alexan. in fine. C. de pactis, & idem Alex. in conſ. 108. ad finem. lib. 2. Cæpolla in tract. de ſeruitutibus ruſticorū. prædiorum. cap. 19. numero quarto, verſ. primò, quando. Felinus in cap. de quarta. columna decimaquarta, verſi. vel concorda. de præſcriptio. & Balbus in tracta. de præſcriptionibus in tertia parte principali. quæſtio. decima, numero octauo. & in ſecunda particula, quartæ partis principalis. numero nono, & Alba in conſilio 35. numero primo.

Reſpondetur tertiò, admiſſo citra veri præiudicium, quod ad fauorem Brignanenſium decurſa ſit præſcriptio: attamen Triuillienſes reſtitui poſſunt in integrum. Ita Balb. in tract. de præſcriptionibus. in tertia particula, quintæ partis principalis q. 2. in fi. qui refert Caſtren. in conſ. 294. Ego Paulus in antiquis. & apertius reſpondit Alciatus in reſpon. 167. Quia caſus præſens. nu. 3. & 4. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdu-
35 nenſem, qui manifeſte ſcripſit, † vniuerſitates caſtrorum, villarum & ciuitatum, reſtitui aduerſus præſcriptionem etiam longiſſimi temporis ex capite iuſtæ ignorantiæ, quæ ſemper ei ineſt. & latiſſime comprobat Rolandus a Valle in conſilio 68. num. 20. cum ſubſequentibus lib. 3. qui multorum auctoritatibus demonſtrat, vniuerſitatem
36 Caſtri, † vel ciuitatis, æquiparari minoribus, furioſis, & eccleſiæ: vt ſicuti illi, reſtitui poſſint.

Nec obſtat ſi dicatur, Triuillienſes reſtitui nō poſſe contra Brignanenſes, ex quo, & illa eſt vni
37 uerſitas: & certa eſt iuris regula; quod † priuilegiatus non vtitur priuilegio, contra alterum priuilegiatum. l. verum. §. vlt. cum l. ſeq. ff. de minor. 25. annis. & §. ſed hæc præſenti ī auth. de ſanctiſſ. epiſco. & ſcribunt omnes in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. Nam reſpondetur; quod cum Brignanenſes tractent de lucro captando, mediante præſcriptione: & Triuillienſes de dāno euitando; dicendum eſt, ipſos Triuillienſes vti poſſe ſuo priuilegio reſtitutionis ī integrum. Ita in ſpecie ſcribit Didacus in cap. poſſeſſor. in ſecunda parte. §. ſecundo, numero quarto. de regu. iur. in 6.. qui de his reſtitutionibus, contra decurſam præſcriptionem ad fauorem vnius priuilegiati contra alterum priuilegiatum.

Erit præterea aduertendum, an ex parte Triuillienſium, vel Bergomatum; factus fuerit aliquis actus ad interrumpendam præſcriptionem Brignanenſium, vt puta, ſi canales, ſeu bucca aquæductus, fuit facta ab ipſis Bergomatibus, vel Triuillienſibus: vel quid ſimile ad impediendum
38 aquæ curſum. Nam his † actibus præſcriptio interrumpi dicitur. Ita Caſtren. in conſilio ducenteſimotrigeſimoquinto. Viſo puncto ſupraſcripto. columna ſecunda. verſic. tertiò poſito. libro ſecundo. quem ſecutus eſt Craue. in conſilio cēteſimotrigeſimoquarto, numero decimonono. Idem de alijs impedimentis in vtenda ſeruitute tradit Balbus in tract. de præſcriptionibus, in vltima parte, in quarta quæſtione principali. numero quadrageſimo, quo in loco, alia de pręſcriptionis interruptione ſcribit.

Tertiò adduci pōt pro Brignanenſib. ꝙ in ea ſnīa lata anno 1570. pronuntiatum fuit, ꝙ nec Triuillienſes nec Brignanenſes poſſent efficere Buccas vltra numerū duarum: ſenſerunt ergo Illuſtriſſ. illi Delegati, cauſęq. iudices, Brignanēſes ius habere ducendi has aquas, alioqui fruſtra eorum facta fuiſſet mentio. Et hoc confirmari poſſe vr, ex tranſactione facta inter Triuillienſes, & Bergomates, in qua conuentū fuit; ꝙ per tranſactionē illā nō cēſeretur factū aliqđ ꝑiudiciū iuribus aliquorū, qui ius habent in dicto flumine, & aquis, ſentiētes forte trāſigētes ipſi, de Brignanēſib. qui & eo tpe, erant in quaſi poſſeſſione ducē di has aquas. Reſpondeť, ꝙ in illa ſententia anni 1570. ita legitur. Ita tamen, quod ex hoc, nec

dicti Triuillienſes, nec etiam Brignanenſes, ſi ꝙ
ius habent, poſſint efficere buccas, &c. Illa enim
verba, ſi quod ius habent, referuntur ad ſolos ip-
ſos Brignanenſes: cum de ipſi Triuillienſibus
eſſet apud iudices certum, quod ius habebant.
Et propterea illa verba ſic conditionaliter pro-
lata, relinquunt in incerto, & in dubio, iura ipſo-
rum Brignanenſium. Nihil enim eis concedunt
nihilque adimunt: & ideo Brignanenſes probare
debent ius, quod habere opinantur. Ita ſimili in
39 caſu dicimus; quod quando quis legat † vel cō-
cedit ius, quod in re aliqua habet; probari de-
bet, ꝙ ius illud ſit, vt ſcribit poſt alios Iaſon in l. ſi
ſic. §. ſi mihi. nu. 16. de leg. 1.

Nil etiam repugnant illa verba tranſactionis
factę inter Bergomates, & Triuillienſes; quia
prolata fuerunt reſpectu priuatarum perſonarū
quæ ius habebant vel prætendebāt deriuandi ri-
uulos aliquos dictę aquæ, ad particularia eorum
prędia, atque ita nil de Brignanenſibus in vniuer
ſum.

Quartò pro Brignanenſibus conſideratur, qđ
Triuillienſes ipſi paſſi ſunt, tam longiſſimo tem-
pore defluere aquas ſuas, ad Brignanenſes, ob id
nō poſſunt nunc ipſi Triuillienſes curſum illum
aquarum impedire, cum Brignanenſibus cenſea
tur acquiſitum ius, ſic ducendi l. ſecunda, ad fi-
nem, C. ad l. acquil. & l. Præſes, & l. ſi manifeſte.
C. de ſeruitut. ubi dicitur, quod aqua diuerti nō
debet à ſuo curſu. & confert textus l. hoc iure. §.
aqua. ff. de aqua quotidian. & æſtiua. quo loci
40 habetur, quod aqua, † quæ in riuo naſcitur, tacite
lucrifit ab eo, qui ducit. Et ad rem magis vide-
tur textus l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. vend. vbi
clare dicitur, quod ſi quis diuturno tempore
aquam duxit, non poterit impediri, quominus
eam ducat in poſterum, & ſi impediatur, eā actio
nem intentabit.

Reſpondetur, quod etiamſi Triuillienſes paſ-
ſi fuiſsēt immemoriali tempore, ſuas ipſas aquas
defluere ad Brignanenſes, non tamen ius aliqđ
dici poteſt acquiſitum ipſis Brignanenſibus. Cū
41 iure † facultatis defluerint aquę ipſę, & propte-
rea poſſunt nunc Triuillienſes curſum illum im
pedire, & alio aquas deriuare. l. Proculus. ff. de
damno infecto. & l. ſi in meo fundo. ff. de aqua
pluuia arcen. & latiſſime diſſerit Cępolla in tra-
cta. de ſerui. ruſticorum prædiorum, c. 4. de aquę
ductibus. nu. 51. Idem quoq; reſponderunt Ca-
ſtren. in conſi. 243. Videtur, quod non poſſit in fi
ne lib. 2. Bellamera in conſ. 7. col. 2. & Calcaneus
in conſi. 56. col. pen. qui hoc intellexerunt, & de
clararunt, niſi aquę, quas earum dominus paſsus
42 eſt defluere; defluxiſsent per † opus manu factum
ab eo, ad quem defluunt. Nam tunc opus illud
puta canale, arguit non iure facultatis, ſed ſerui-
tutis defluxiſse, & propterea auerti, & impediri
aquę ipſę tunc non poſſunt. Et hos ſecutus eſt
Crauet. in tract. de antiqu. tempo. in quinta par-
ticula, quartæ partis principalis. incipit, circa pre
miſsa. nu. 40. Quo ſane in caſu, nos nō verſamur,
cum intelligam Brignanenſes nullum opus ma-
nufactum conſtruxiſse in flumine Brembi, vt ex
eo deriuari facerent aquas ad ſua ipſa prædia.

Quintò pro Brignanenſibus conſiderari poſ
ſe videtur; quod cum ipſi ius ducendi has aquas
conſecuti fuerint antiquitus à Bergomatibus,
non poſſint nunc Triuillienſes opponere de iu-
re ipſorum Bergomatum, ex quo de iure tertij
obijcere, & opponere videntur. iuxta l. loci cor-
pus. §. competit. ff. ſi ſeruitus vend. Nam actor
43 † vti debet iure reſidenti in ſua propria perſona,
non autem de iure tertij. l. in ſpeciali. ff. de rei
vend. & poſt Baldum ſcribit Socinus in l. ſecun-
da, nu. 7. ff. de exceptio. rei iud.

Reſpondetur, quod cum Triuillienſes conſe
cuti ſint omne ius Bergomatum pro deriuandis
ducendisque his aquis (ſicuti ſupra demonſtra-
uimus) non de iure Bergomatum opponunt,
ſed de proprio. Iam enim in ius, & locum Ber-
gomatum ſucceſserūt, & propterea nil ab eis dif
ferre dicuntur.

His exiſtimo, abunde fuiſse demonſtratum
ius optimum, quod fouet hac in cauſa Ma-
gnifica Triuillienſium communitas, aduerſus
Brignanenſes.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti de itinere actuque priuato, duo ſunt capita.*
2 *Seruitute itineris, qui dicit ſe eſse in poſseſsione, quid proba
re debeat. nu. 3. 4. 5. 6. & 7.*
8 *Via publica alio nomine regalis dicitur.*
9 *Via publica ut dicatur, quæ debeant concurrere.*
10 *Via publica regalis, propria principis eſt, nec datur in ea
quaſi poſseſsio alicuius certæ perſonæ, ſed communis eſt
omnibus.*
11 *Via publica vendi alienarique, non niſi ab ipſo principe po-
teſt.*
12 *Via vicinalis, quomodo publica dicatur.*
12 *Via vicinalis dupliciter ſumitur.*
14 *Iudicis pro ſententia præſumendum.*
15 *Viæ vicinales, vicinis ſemper patere debent.*
16 *Præiudicare alicui, princeps in dubio uelle non præſumi-
tur.*
17 *Poſseſsorij remedium ſummarium, hiſpani nominant: In-
terim.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLVIII.

IVDICIVM poſſeſſorium,
quod iam diu pertractatur in-
ter magnificum Candianum, &
Saccum, ac Taconum, eſt de iti-
nere; an ſcilicet prædicti Sac-
cus, & Taconus ſint in poſſeſ-
ſione

ſione ſeu quaſi, iter faciendi per prædia Candiani, vel potius Candianus, ſit in quaſi poſſeſſione ſuæ libertatis, & iure prohibēdi, ne prædicti iter eo faciant. Quo circa certum eſt, hoc iudicium reddi ex interdicto; De itinere actuque priuato; de quo in l. prima. & toto illo titu. ff. de itinere
1 actuque priuato. Cuius quidem interdicti† duo ſunt capita; vnum quod reſpicit cauſam proprietatis admiſtam cauſæ poſſeſſionis; l. ſecunda. §. quædam. ff. de interdictis: ſicuti quando proponitur, quod iter reficere liceat. Et hoc in capite non ſufficit probare poſſeſſionem: ſed requiritur etiam probatio iuris ſeruitutis, dicto §. quædam & in l. 3. §. hoc autem. ff. de itinere actuque priua. & poſt alios declaraui in tract. de retinenda poſſeſſione, remedio quinto. numero tertio, & quarto, & numero nonageſimoquinto, cum multis ſubſequentibus. De hoc interdicti capite noſtra non eſt diſputatio: ſicuti ſtatim manifeſte intelligemus. Alterum eſt huius interdicti caput; quo agi permiſſum eſt illi, qui aſſerit ſe eſſe in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, iter faciendi ꝑ fundum alterius: ſicuti probant textus. l. primę. §. primo. ff. de itinere actuque priua. & l. ſecundę. §. vltim. ff. ſi ſeruitus vend. & declaraui in dicto quinto remedio, numero ſecundo. Hoc ex capite iudicium mouiſſe Saccum & Tacconum conſtat; cum ſempet dixerint, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione eundi iterque faciendi, per illa prædia Candiani. Eſt ergo videndum, an prædicti Saccus & Taconus, hoc in iudicio obtinere poſſint? Et vere dicendum eſt; obtinere non poſſe. Nam requiſita illa, quæ neceſſario concurrere *debent, in aſſerente ſe eſſe in quaſi poſſeſſione* iter faciendi *per prædiū alterius*, probata hoc in caſu non ſunt.

Requirūtur enim plura, vt late ſcripſi in dicto *tract.* de retinenda poſſeſſione, remedio quinto *quæſtio. prima.* Et primò requiritur, quod is, qui aſſerit, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione vtendi hac ſer-
2 uitute itineris, † probare debet, quod ea ſeruitute vſus fuerit, eo anno retro à die litis conteſtatę: l. prima. §. hoc interdicto. ff. de itinere actuque priuato. & ibidem Bartolus. Debuerunt ergo Saccus & Taconus, qui litem mouerunt anno 1578. menſe Iunio probare, quod iam antea ꝑ annum, vſi fuerant hac ſeruitute itineris.

Requiritur & ſecundò, quod aſſerens ſe eſſe in hac quaſi poſſeſſione ſeruitutis itineris, pro-
3 bet, † quod per triginta dies ipſius anni iuerit, hacque ſeruitute vſus fuerit. Ita dixi in dicto quinto remedio, numero octauo, ex ſententia Bartoli, Cæpollæ, & Crauettæ. Duo prædicta requiſita, non probarunt Saccus & Taconus: cum non ſolum teſtes Candiani, ſed & ipſorummet affirment, eos nec per annum, nec per triginta dies, vſos fuiſse hac ſeruitute. Nam Antonius de Grugnis primus teſtis, pro prædictis Sacco & Tacono examinatus, die vigeſimaſeptima. Nouēbris Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimooctauo, dixit; *mai, l'e ſtato meſſo impedimento* (loquitur de itinere) *ſaluo il raſtello, da doi anni in qua, quando fece* (intelligit de Candiano) *fare il raſtello, fece fare doi caui*. Hic ergo teſtis manifeſte probat, biennio iam exacto extitiſse impedimentum raſtri, ne Saccus, Taconus, & quisvis alter, eo iter faceret, atque ita probat teſtis iſte, prædictos Saccum, & Taconum, nec anno illo fuiſse in quaſi poſſeſſione, huius ſeruitutis itineris, nec per triginta dies eo itinere vſos fuiſſe. Ita quoque Gaſpar de Sachis tertius teſtis, die prima Decembris Milleſimo quingenteſimoſeptuageſimooctauo. examinatus, depoſuit, quod poſt raſtrum poſitum Candianus impedijt iter fieri, per viam illam; quod raſtrum (dixit teſtis iſte) fuit poſitum iam anno cum dimidio elapſo. Sic quoque quartus teſtis Iacobus de Putheo, die ſecundi prædicti menſis examinatus, dixit, quod a duobus annis citra, raſtrum fuit poſitum. Ita etiam Stephanus Caluus, die tertia, dicti menſis examinatus idem depoſuit: Idem affirmauit Marcus Antonius Maluicinus quintus teſtis: Ita quoque Paulus Cantonus die 21. Martij Milleſimo quingenteſimoſeptuageſimonono, examinatus ſuper loco viſitato, nomine Sachi & Taconi depoſuit; quod iter fieri non potuit per illa prædia poſt appoſitum raſtrum; quod appoſitū fuiſse dixit, iam duobus, vel tribus annis elapſis: ij ergo teſtes non modo probant contra ipſos Sachum & Taconum, quod ſcilicet anno ante a ſe motam litem, vſi non ſunt hac ſeruitute; nec per triginta dies iter per prędicta prædia feciſſe. Verum etiam probant pro Candiano, nempe quod per biennium, & vltra, paſsus non eſt aliquem vti ea via, & itinere: atque ita probant ij teſtes, quod Candianus ante litem motam a Sacho & Tacono, iam erat in quaſi poſſeſſione prohibendi; ne quis per fundum ſuum iter faceret. Et horum teſtium atteſtationes improbare non poſſunt Saccus & Taconus; cum ab eis producti fuerint, iuxta. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus, & præſertim cum hactenus, aduerſus eos eorumque teſtimonia, nil obiecerint. Comprobantur præterea prędictorum atteſtationes, teſtibus pro Candiano examinatis; quorum tertius, hoc eſt Io. Antonius Squintanus depoſuit, quod anno Milleſimo quingenteſimoſeptuageſimoquarto, in feſto Sancti Martini, hoc eſt die decima Nouembris tamquam negotiorum geſtor, (vt vulgo dicitur) *per Fattor* inſeruiret cępit Candiano, & quod ei inſeruiuit vſque ad menſem Auguſti Milleſimi quingenteſimiſeptuageſimiſexti. & quod eo anno Milleſimo quingenteſimoſeptuageſimoquarto, iam ipſe Candianus apponi fecerat prædictū raſtrū, & quod non permittebat aliquē eo pertranſire: & ꝙ ipſe teſtis toto illo tpe prohibuit multos, ne pertranſirent. Ita quoq. quartus teſtis Daniel de Bellis depoſuit, quod ante tempus peſtis, quàm

 poſt,

poſt,atque ita anno 1575.& 1576. quo anno peſtis ſæuiebat in ciuitate Papiæ, inſeruiuit Candiano:& quod toto illo biennio, vidit raſtrum prędictum appoſitum, & ſemper impediuit, ne quis eo iter faceret.

His itaque manifeſte conſtat, non modo Saccum,& Taconum,per annum, & per triginta vices,ante captum hoc iudicium,iter nõ feciſſe per hanc viam: ſed ipſummet Candianum fuiſse in pacifica quaſi poſſeſſione,prohibendi quoſcumque,ne per viam illam tranſirent.

Requiritur etiam tertiò,vt locus ſit huic interdicto,quod ſcilicet aſserens,ſe eſse in quaſi poſ-
4 ſeſſione ſeruitutis viæ, & itineris; † probet, qđ vſus ſit hac via,vel itinere atque ita iuerit iure ſeruitutis, credens iure ſuo vti. Ita ſcripſi in dicto tract.de retinenda poſſeſſione, in quinto remedio nu.decimotertio, poſt Bartol.Alexandrum, & Cæpollam;& illo in loco dixi ex l.prima.§.Iulianus. & l. vlti. ff. de itinere actuque publ.eum, qui propter incommoditatem riui: aut quia via publica interrupta erat, per proximum vicini agrum iter fecerit,non poſſe dicere, ꝙ iure ſeruitutis vſus ſit eo itinere. Et præcitato in loco recenſui eiuſdem ſententiæ Alexandrũ in conſilio ſexageſimonono,numero ſexto, libro quinto,& Cæpollam in tract. de ſeruitutibus ruſticorum prediorum.capitu.primo,numero vigeſimo quinto. Hoc requiſitum non probaſse Saccum & Taconum, acta ipſa teſtantur. Imò teſtibus Candiani probatum eſt,quod viatores ire ſolebant per viam publicam: etſi aliquando ob incommoditatem viæ publicæ,quæ aquis inundabatur, & luto rupta erat, viatores ipſi pertranſibant per hanc viam Candiani.Ita ſane atteſtantur Melchior de Groſſis: Vincentius de Marcherpis, Antonius de Regibus, Ioan. Maria Cantonus,Benedictus de Camparijs,& Bartholomæus de Perea.

Requiritur etiam quartò, quod aſserens ſe eſse in quaſi poſſeſſione ſeruitutis itineris,non
5 † ſit eo vſus vi, clam, aut precario: ſed bona fide.Ita ſcripſi in dicto quinto remedio, numero vigeſimo,quo loci dixi, hunc aſſerentem ſe eſſe in quaſi poſſeſſione probare debere, hanc bonã fidem, quam quidem dixi ſatis probari, quando conſtat eum iuiſſe per annum,& per triginta vices. Quod cum hic probatum non ſit; ſequitur dicendum,non probatam bonam fidem Sachi & Taconi; qui ſi aliquando per hanc viam iter fecerunt,clã id fecerũt non autem ſciente,& patiente Cãdiano:cum ipſius Candiani teſtes affirment,ſe pluries prohibuiſſe, prædictos Saccũ & Taconum,ne per viam hanc iter facerent.

Requiritur quintò, quod aſserens ſe eſſe in quaſi poſſeſſione ſeruitutis itineris,per fundum
6 alienum,probet ſe † habere fundum vicinum, & iuxta hunc, in quo dicit habere quaſi poſſeſſionem ſeruitutis. Ita dixi in dicto quinto remedio,numero vigeſimonono. poſt Bartolum, Cæpollam. Hic autem conſtat Saccum non habere aliquem fundum prope fundum Candiani Non ergo dici poteſt,quod acquiſierit quaſi poſſeſſionem huius ſeruitutis.

Requiritur ſextò, vt dixi præcitato in loco.
7 numero trigeſimo. quod † inter duo hęc prædia nullum adſit intermedium, quod non ſeruiat. Cum autem inter Sachi prædia,& prædia Candiani,extet prædium Abbatiæ Sancti Lanfranchi; & non probauerit Saccus prędium Abbatię ſibi ſeruire, ſequitur dicendum, ei dici non poſſe acquiſitam fuiſse aliquam quaſi poſſeſſionem huius ſeruitutis. Quo verò ad Taconum, quod ei tamquam conductori bonorum Abbatiæ non fuerit quęſita hęc quaſi poſſeſſio,ex quatuor primis requiſitis ſatis ſupra demonſtrauimus.

Nec prędictis obſtat, quod Saccus,& Taconus aſſeruerunt,hanc eſſe viam publicam,& cõmunem, & conati ſunt probare teſtibus ita eſſe. Nam reſpondetur,quod aut Saccus & Taconus
8 voluerunt intelligere,hanc viam † eſſe publicam proprie, quam alio nomine regalem appellant Doctores, vt refert Cæpolla in tract.de ſeruitutibus ruſticorum prędiorum. capitulo tertio,de ſeruitute vię. numero decimoſexto, poſt Iacobum Aluarotum in capitu.primo,quę ſint regalia; Hoc quidem falſiſſimum eſt: cum via hęc non fuerit à principe conſtituta;nec exitum habeat ad vrbem, vel flumen publicum, vel viam publicam, nec ſit in ſolo publico poſita, ſed *in prædijs Candiani,ſicuti concurrere hæc debent*
9 *vt † dicatur via publica, vt tradit Cæpolla in dicto capitu. tertio, numero decimooctauo*. vbi poſt Mattheſilaum in notab.nonageſimoſecundo.ſcribit, non ſufficere ad probandum viam eſſe publidam, quod teſtes dicant, conſueuiſſe homines publice ire per longum tempus: *ſicuti* ita ſimpliciter atteſtati ſunt *nonnulli ex teſtibus* Sachi & Taconi. Et non eſſe viam publicam regalem, manifeſte atteſtatus eſt publicus agrimenſor, & Cameræ Ducalis æſtimator. Imò, idem affirmarunt Saccus, & Taconus, dum eo anno Milleſimo quingenteſimoſeptuageſimooctauo, die nono Iunij, litem mouentes Candiano, dixerunt, ſe virtute longæ, & longiſſimæ, & legitiſſimæ poſſeſſionis, ac iuſtis titulis eſſe in quaſi poſſeſſione, eundi per hanc viam, tam mediantibus eorum perſonis, quam datorum, & anteceſſorum ſuorum,& eorum, à quibus cauſam habuerunt &c. His ſanè verbis affirmarunt prædicti Saccus & Taconus,hanc viã
10 non eſſe publicam,ideſt regalem, cum via † publica regalis ſit (ut diximus) propria principis, nec detur in ea quaſi poſſeſſio alicuius certæ perſonæ, ſed communis ſit omnibus. lege ſecunda. §. primo. ff. ne quid in loco publico. ibi priuatorum vſibus deſeruiunt, iure ſcilicet ciuitatis, non proprio cuiuſque. Et annotauit Cæpolla in dicto capitulo tertio, numero 21.

mero 21. qui numero vigeſimoſecundo, dixit
11 † uiam publicam uendi alienarique non poſſe,
niſi ab ipſo Principe. Cum ergo Saccus & Taco
nus dixerint, ſe habuiſſe cauſam a ſuis datoribus
& auctoribus manifeſte dixerunt hanc viam non
eſſe publicam. hoc eſt regalē. Si verò Saccus &
Taconus dicere voluerunt, hanc viam eſſe pu-
blicam, reſpectu ipſorum vicinorum: ſicuti pu-
12 blicam appellant Doctores viam † vicinalem; vt
tradit Cæpolla in dicto capit. tertio, numero de-
cimooctauo, verſic. vicinales; dicēdum eſt, quod
imò nec hoc modo publica dici poſſet; quando
præſens iudicium eſſet petitorium, nempe quan
do diſputaretur, an hæc via dici deberet vicina-
lis, vel priuata ipſius Candiani. Verùm cum
præſens contentio ſit ſolum ſuper poſſeſſorio;
non eſt, quod quæratur an ſit vicinalis via, vel
non. Eſt enim prius ſuper poſſeſſorio ſuper quo
formatus eſt proceſſus, ferenda ſententia, de-
inde de petitorio tractabitur. Et dato citra veri
præiudicium, quod diſputaretur nunc de petito
rio, uere dicendum eſſet, quod hæc via non eſt
vicinalis. Nam Cæpolla in loco præallegato
13 ſcribit, vias † vicinales ſumi dupliciter. Quædam
ſunt, quæ dicuntur ex numero publicarum, vt
illæ, quæ ex agris priuatis collatione factæ ſunt;
quarum memoria non exiſtit, vel etiam vbi a pu-
blico eius ſolum relictum eſt, quia tunc conſtat
eſſe publicam. l. vlt. in princ. vbi glo. ff. de locis,
& itiner. pub. Quædam ſunt (inquit idem Cæ-
polla) viȩ vicinales, quȩ ex agris priuatorum col
latione factæ ſunt, quarum extat memoria. Et
iſtæ (ait Cæpolla) dicuntur etiam viæ priuatæ, &
conſortiuæ ſeu conſortum. Ex his conſtat non
eſſe hanc viam, de cuius quaſi poſſeſſione ſer-
uitutis nunc diſputatur: cum non probauerint
Saccus & Taconus, quod hæc via ſit facta ex
agris, & prædijs priuatorum, hoc eſt conſortum:
manifeſte appareat, eſſe factam ex prædijs ipſius
Candiani, vt ad alia ſua prædia ire poſſit · & qđ
non habet initium à via publica, quemadmodū
prædictus publicus agrimenſor, & æſtimator, lo
co ipſo viſo, & conſiderato retulit in actis, cuius
quidem relationem ſecutus dominus Vicarius
Prætorius, declarauit viam hanc eſſe priuatam
ipſorum prædiorum, & ob id condemnauit Can
dianum ſoluere earum pretium venditori, ſeu
eius hȩredi tamquam ipſa via ſit ex prædijs ven-
14 ditis. Et pro ipſius iudicis † ſententia prȩſumē-
dum eſt. l. Herennius. §. Caia. ff. de euictio. Et tan
to magis accedente etiam teſtimonio vnius ex
fratribus dicti Taconi, qui affirmauit, prȩdictas
vias non eſſe publicas, ſed ad vtilitatem, & com
modum prædiorum Candiani, tempore vinde-
miarum maxime claudi, & impediri prȩdictas
vias, ſicuti facere conſueuerat Spairanus vendi-
tor, quemadmodum affirmarunt multi teſtes
Sachi, & Taconi, examinati ab illuſtri Domino
Vicecomite in viſitatione loci. Quam quidem
clauſuram etiam tempore vindemiarum paſſi nō
fuiſſent vicini, ſi hȩ viȩ eſſent vicinales, cum vi-
15 cinis † ſimiles viȩ ſemper patere debeant. Et
accedit, quod prȩdicta ſententia, & ordinatio
D. Vicarij Prȩtorij nota fuit vicinis, & nemo ab
ea appellauit, vel quidquam contradixit. Et
propterea nec Saccus, nec Tacconus, conqueri
nunc poſſunt. Et eo maxime, quod cum prȩ-
fatus Dominus Vicarius Prȩtorius, ordinauerit
licere Candiano prohibere, ne quis tranſiret
per has vias, ipſe Candianus, iudicis auctoritate
ſuffultus, raſtrum atque ita impedimentum po-
ſuit, vt viatores impediret eo pertranſire. Et in
ea quaſi poſſeſſione tenendi raſtrum, & ſic pro-
hibendi, pacifice (vt diximus ſupra) ſtetit vltra
biennium, & vſque ad annum Milleſimum quin
genteſimum ſeptuageſimumoctauum, menſe Iu
nio, quo tempore Saccus & Taconus litem mo-
uere cȩperunt. Ex quo ſequitur, quod malè e-
gerunt Saccus & Taconns, dum eo menſe, no-
ctis tempore fregerunt prȩdictum raſtrum, &
ſerram ferream, atque perturbarunt pacificam
quaſi poſſeſſionem Candiani, cum prȩter eui-
dens ius proprietatis, haberet ipſam quaſi poſſeſ
ſionem non ſolum annalem, ſed etiam bienna-
lem; in qua manuteneri, & conſeruari debuit,
& debet. l. 1. ff. vti poſſid. & ſcripſi in tract. de reti-
nenda poſſeſſione, remedio tertio. numero pri-
mo. Quinimo ſtatim quo conqueſtus eſt Can-
dianus apud illuſtrem dominum Capitaneum
Iuſtitiȩ Mediolani, & cauſa eſt delata ad ſenatū
excellentiſſimum, debuit in ſummario ipſo poſ-
ſeſſorio pronuntiari pro Candiano, ex quo ma-
nifeſte conſtabat fractum ei fuiſſe prȩdictum ra
ſtrum, quod ſignificabat eum eſſe in quaſi poſ-
ſeſſione tunc, ſicuti ex ſententia Baldi, & Ca-
ſtrenſis, & aliorum ſcripſi in dicto tractat. de re-
tinenda poſſeſſione, remedio vltimo, ex officio
iudicis, numero primo, & ſecundo. Sic etiam
nunc pro ipſo Candiano iudicandum eſt; cum
excellentiſſimus ipſe ſenatus mandauerit, cau-
ſam ciuilem ad illuſtrem Dominum Prætorem
Papiæ remittendam; qui iuſtitiam inter partes
tes faciat; amotis interim impedimentis, &
in cauſa criminali, vſque ad litis ciuilis expedi-
tionem, ſuperſedendum eſſe. Nam verba illa,
amotis interim impedimentis, ſignificant ſo-
lum, quod raſtrum fractum non reficeretur, ſed
via ipſa maneret ſine aliquo impedimento, ſicu-
ti erat ante poſitum raſtrum, quod fuit in cau-
ſa rixæ, & litis criminalis, non autem ſignificant
quod ſenatus uoluerit, priuare Candianum
ſua quaſi poſſeſſione libertatis, & facultatis
prohibendi, ne quis pertranſiret per uiam illam,
quia alioqui fruſtra ſenatus ipſe cauſam ciui-
lem remiſiſſet Prætori, cum nulla alia eſſet ci-
uilis cauſa inter Candianum, & Saccum ac Ta-
conum, quàm hæc poſſeſſoria. Nec eſt præ-
ſumendum, quod ſenatus uoluerit prȩiudi-
cium afferre Candiano, in ſua quaſi poſſeſſione.
16 Cum in dubio præſumatur principem † nolle

alicui pręiudicare.l.2.§.merito & §.ſi quis à prin cipe.ff.ne quid in loco publ. vbi Bartolus & latè tradit Alciatus in tract. de præſumptionibus, regula tertia, præſumptione vndecima. Voluit enim tantummodo ſenatus prouidere, ne appoſitione noui raſtri, & ſerræ nouæ, rixæ, & ſcandala orirentur: & ideo interim quo cauſa ciuilis poſſeſſoria pendens inter ipſas partes finiretur, ordinauit ipſe ſenatus, tolli illa impedimenta. Atque ita hoc dicitur factum per modum prouiſionis: ſicuti ſignificat illa dictio, interim; vt declarat Didacus libro practicarum quæſtionũ. capitu. decimoſeptimo. dum loquitur de remedio poſſeſſorio ſummario, quod Hiſpani appel-
17 lant hoc nomine † Interim, de quo diſſerui in tract. de retinenda poſſeſſione. remedio vltimo. num. 6.

Nec repugnant illa verba prohemij ordinationis ſenatus, facto verbo tam de lite ciuili quàm criminali. &c. quia poſtea ipſe ſenatus ſuſpendit cauſam criminalem, donec finiatur cauſa ciuilis: atque ita nihil quo ad cauſam ciuilem innouat: ſed eam in ſuis terminis relinquit; ſolum amotis illis impedimentis; voluit ergo ſenatus; quod cauſa ciuilis diffiniatur, in illis terminis, & modis, in quibus fuit tractata, & formatus proceſſus, hoc eſt in poſſeſſorio: declarando primum in poſſeſſorio ſummario, nempe Candianum eſſe in quaſi poſſeſſione: & deinde in plenario poſſeſſorio, hoc eſt, Candianum perſeuerare debere, in ea ſua quaſi poſſeſſione, & nullo modo perturbari poſſe, & debere, à Sacco & Tacono, eis reſeruato iure agendi in petitorio, ſi ius aliquod habere exiſtimant.

SVMMARIVM.

1 *Via non præſumitur publica, ſed priuata. prædijs circum iacentibus priuatis exiſtentibus.*
2 *Prædia ſui natura libera creduntur.*
3 *Seruitus neque præſcripta præſumitur.*
4 *Cridæ perſonis certis non nocent, quæ ſpecialiter citandæ ſunt.*
5 *Poſſidens autore iudice rem tamquam priuatam, in ea poſſeſſione manutenendus.*
6 *Poſſidere ſe qui melioribus probationibus demonſtrat, in poſſeſſione manutenendus.*
7 *Poſſidens autore magiſtratu, iuſte poſſidet. & nu. 10.*
8 *Res acta inter alios præſumptionem facit.*
9 *Sententia ſi ab ea non appelletur, tranſit in iudicatum.*
11 *Inhibitioni non contradicens, illi dicitur conſentire.*
12 *Viam publicam, nullo tempore, nullaque ex cauſa priuata, poſſe impediri.*
13 *Viam publicam eſſe, non ſufficit probare per teſtes, quod publice omnes, tranſierint per longum tempus.*
14 *Via publica per aliquem impedita, propria auctoritate impedimentum tolli nequit, ſed agendum interdicto: ne quid in loco publico.*
15 *Poſſeſſorio ſummario ſufficere leues probationes.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXLIX.

PErmultæ ſunt rationes, & argumenta, quibus reſpondendum, & iudicandum eſt in poſſeſſorio ſaltem vel plenario, vel ſummario, pro Magnifico Domino Cãdiano aduerſus Saccum & Tacconos; viam ſcilicet, de qua eſt contentio, publicam non eſſe, ſed mere priuatam ipſius Domini Candiani pro vſu prædiorum ſuorum Peregrinæ.

Primò vel ex eo, ſatis ſuperque fundata eſt ipſius domini Candiani intentio: quod cum prædia, quæ omni ex parte circumiacent viæ, ſint propria ipſius domini Candiani, via ipſa
1 † non præſumitur publica, ſed priuata. l. 2. §. viã publicam. ff. ne quid in loco publi. Et prædia
2 † ſui natura libera eſſe creduntur; cum ſeruitus non præſumatur. l. alius. C. de ſeruit. & aqua. & ſcribunt poſt alios Iaſon in l. quominus. colum. penult. de flum. Decius in l. domum. de reg. iur. Alciatus in tract. de præſumptionibus, regula 3. præſumptione tertia. & Craue. in conſilio 111.
3 num. 9. *Imò nec ſeruitus † præſcripta præſumitur. l. ſi tibi. C. de ſer. & aqua vbi Baldus in ſpecie notat.*

Secundò accedit, quod prædia hæc Peregrinæ vendita fuerunt à Domino Pompeo Spairano dicto Dom. Candiano libera, & ſine aliqua ſeruitute. Et cum prædia hæc ſit vendita, poſita fuiſſent ad cridas, & proclamationes, iuxta diſpoſitionem nouarum conſtitutionum Mediolanenſium, in titu. de bonis ad cridas ponendis, nemo contradixit. Ex quo ſequitur omnes, qui poterant prætendere ſeruitutem viæ, confirmaſſe, prædia hæc eſſe libera ab omni ſeruitute viæ. Atque ita ab illuſtri D. Prætore Papiæ declaran
4 tum fuit. Nec obſtat, quod cridæ † non nocent perſonis certis, quæ ſpecialiter, & nominatim citandæ ſunt, nec ipſæ cridæ ſufficiunt, vt in terminis reſpondit Romanus in conſi. 53. in fin. quia reſpondetur, eo tempore, quo factæ fuerunt ipſę cridæ, & proclamationes, incerti omnino erant, qui poſſent prætendere viam hanc eſſe publicã, & omnib. communem. Et ideo ſatisfuit generali citatione voce pręconis, eos in ius vocare. l. ſi eo tempore. C de remiſſ. pigno. Barto. in extrauag. ad reprimendum. in verbo per edictum. in fine. Iaſon conſilio 86. num. 12. lib. 3. & Ruinus conſil. 111. numero 8. libro quinto. Et tantò magis, quia deinde unus ex his Tacconibus aduerſarijs atteſtatus fuit, (vt infra dicemus) hanc viam eſſe mere

mere priuatam,pro vſu prædiorum do. Candiani:Ex quo intelligi facile poteſt, tempore factarum proclamationū , neminem fuiſſe cognitū a do.Candiano.qui ei aduerſari poſſet.

Tertiò non parum ſuffragatur, quod facta viſitatione a magnifico dom.Iudice viarum, ſtratarumque, requirente tunc do. Pompeo ſpairano venditore.& ſumptis informationibus,ita'ab ip-
5 ſo do. Iudice declaratum † fuit, uiam hanc eſſe priuatam, & ad commodum dom.Candiani pro prædijs Peregrinę,non autem communem & publicam.Et ipſe do. Candianus non ſolum per annum,ſed & ultra,auctore ipſo do.Iudice,ſic quaſi poſſedit viam hanc, atque ita impediebat eo tranſeuntes,ſe inuito. Ex quo ſequitur, quod & nunc ipſe dom.Candianus debet manuteneri in ea quaſi poſſeſſione uiæ priuatæ,iuxta.l.1.in prin. ff.uti poſſidetis,& ibi Docto. & copioſè diſſerui in Tract.de retinenda poſſeſſ.remedio tertio,ubi num.718.poſt multos ſcripſi,illum eſſe in poſſeſſione manutenendum,qui melioribus probatio-
6 nibus,† ſe poſſidere demonſtrauit.& nu.725.copioſè affirmaui, antiquiorem poſſeſſorem eſſe in ea conſeruandum.Cum ergo eo tempore litis cæptæ,& ante ultra annum,& prætore auctore poſſideret do.Candianus, in ipſa poſſeſſione manu-
7 tenendus eſt.Nam qui auctore magiſtratu,† poſſidet,iuſte poſſidet.l.iuſte.ff.de acqui.poſſeſs.ubi Bart. & Docto. Nec obſtat,quod informationes iſtę aſſumptę fuerint non citatis Sacco,Tacconibus, & alijs , de quorum intereſſe agebatur; agiturque. Nam reſpondetur primò, vt ſupra dictū fuit,non fuiſſe cognitos Saccum, & Tacconos, tamquam prætendentes intereſſe.

Reſpondetur ſecundò, do. Iudicem ex ſuo officio, ob querimonias, quas aſſerebat audiuiſſe ab aliquibus, quorum nomina ignota erant do. Spairano & do.Candiano,locum uiſitaſſe , eamque declaratione fecisſe:quo caſu actus iſte præſumptionem facit rem ita eſſe, etſi non perfectè
8 probet;Nam res † inter alios acta præſumptionē facit,glo.& Docto.præſertim Iaſon in l.ſi duo patroni.ff.de iureiurando.& glo.in l.2.C.in quibus cauſis res iud.non noceat. Et egregie poſt alios Decius in conſi.270.num. 3. qui dixit poſt alios; hanc præſumptionem habere uim ſemiplenæ probationis : & transferre onus probandi in aduerſarium.Et inquit poſt Alex.hoc eſſe obſeruādum,quia eſt de pane lucrando.

Reſpondetur tertiò, declarationem hanc confirmatam fuiſſe ex continuata deinde poſſeſſione dom.Candiani, qui poſt ordinationem hanc ipſam multos menſes clauſam retinuit viam , & neminem ſe inuito,patiebatur eo pertranſire.

Quartò diffinitur tota hæc controuerſia ex altera loci uiſitatione,facta mandato illuſtris D. Picinardi Prætoris Papiæ, vocatis omnibus, de quorum intereſſe agi poterat.Et,aſſumptis informationibus,declarauit ipſe do.Prætor, uiam hāc eſſe priuatam, & ad commodum priuatum illorum prædiorum do.Candiani.Quæ ſanè ſenten-
9 tia dicitur in iudicatum † pertranſiuiſſe: cum ab ea non fuerit appellatum.Et quo ſequitur, quod dom.Candianus præter antiquam poſſeſſionem ſeu quaſi,huius viæ ſuæ priuatæ, cæpit eam poſſi-
10 dēre auctore prætore. Et qui prætore † auctore poſſidet,iuſte poſſidere dicitur. l. iuſte poſſidet.ff. de acq.poſſeſs.ubi Bar. & reliqui.

Quintò confirmantur prædicta ex eo, quod ſententia,& declaratio fuit inthimata communitatibus,& locis vicinis,factaq; inhibitio, ne quis auderet perturbare moleſtiamque inferre. dom. Candiano:cui quidem inhibitioni nemo contradixit,nemoque ab ea appellauit. Ex quo ſequitur,quod do.Candianus magis, & magis confirmatus fuit auctoritate prætoria, in ſua hac quaſi poſſeſſione uiæ huius priuatæ,& propriæ. Et cū
11 † inhibitioni inhibitus non contradicit,illi conſentire dicitur ; & ob id ſibi præiudicium affert; ſicuti ſatis manifeſtum eſt.

Sextò,dato citra veri præiudicium, quod tot ordinationes,ſententiæ & declarationes non extarent:attamē adſunt teſtes, qui atteſtati ſunt,qđ iam ante multos annos, quam prædia eſſent uendita dn.Candiano,conſueuerat dom. Spairanus venditor, uel illius coloni,tempore vindemiarū ponere impedimenta , & cuſtodes vinearum impediebant,ne quis per uiam illam tranſiret. Id quod ſignificat, uiam non fuiſſe nec eſſe publicam,ſed propriam,& priuatam ipſius dom. Candiani;alioqui nullo tempore impediri potuiſſet. Et multò magis tempore vindemiarum, vt commodè vicini omnes poſſent eo pertranſire, adue-
12 hendo vindemiam.Et uiam † publicam nullo tēpore, nullaque ex cauſa priuata poſſe impediri certum eſt;l. 2.§.ait prætor.ff.ne quid in loco public.& l.vbi glo.ff. de loco, & itinere publ. & tradit Cæpolla in Tracta.de ſeruit.ruſt. prædio.c.3. de ſeruitute uiæ.nu.28.poſt Angelum in conſ.18

Nec obſtat quod nonnulli, ex prædictis teſtibus atteſtati ſint, hanc viam eſſe publicam ; quia communiter, & publicè per eam iter fieri conſueuit. Nam reſpondetur, quod ad probandum
13 uiam † eſſe publicam,non ſufficit probare,per teſtes,quod publicè ſeu vulgò per omnes itum fuerit per longum tempus : ſicuti in ſpecie ſcriptum reliquit Cæpolla in Trac.de ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.cap. 3. de ſeruitute uię.num. 18. poſt Bar.in l.1.ff.de ijs,qui deiecerunt, uel effud. & Matheſ.in notab.93.

Septimò accedit, quod Tacconus unus ex nunc aduerſarijs, iam ut teſtis examinatus, teſtimonium dixit,quod hæc uia eſt priuata ad commodum prædiorum ipſius domin.Candiani. Et teſtis iſte ita probat, ut nullo modo ei licuerit ēt tamquam colono,& fictabili Illuſtriſſimi do.Cardinalis Albani contradicere , & aſſerere , quod nomine ipſius D.Cardinalis ſe opponebat;quod hæc uia ſit publica, quandoquidem uel oſtendit, ſe falſum teſtimonium dixiſſe ; uel fidem facit ēt

contra

contra ipſum do. Cardinalem; qui ſi contendit hac de uia, medio dicti Tacconi, dicitur eius perſonam approbaſſe, & conſequenter eius teſtimonio contradicere non poteſt. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtib. glo. Baldus & reliqui, & multis comprobat Craue. in conſi. 73. nume. 14. & in conſi. 188. num. 5.

Octauò confert, quod poſt aſſumptas informationes, ab illuſtri do. Picinardo, factamque inhibitionem communitatibus, & conſequenter Sacco, & Tacconibus; poſtquè auditam eorū contradictionem, Sacchi ſcilicet nomine ſuo, & Tacconi nomine dom. Cardinalis Albani: Attamen domin. Candianus perſeuerauit in ſua quaſi poſſeſſione, tenendi impedimenta in ipſa via, ne quis ſe inuito pertranſire poſſet. Et ideò apparet de continuata quaſi poſſeſſione do. Candiani habendi hanc viam, ut propriam, & priuatam, ad cōmodum prædiorum ſuorum: non autem extitiſſe publicam. Ea propter in ea quaſi poſſeſſione manutenendus eſt. iuxta d. l. 1. ff. uti poſſidetis; & alia, quæ commemoraui ſupra in tertio argumēto. Ex quo etiam illud ſequitur, quod nullo modo licuit Sacco, & Tacconibus frangere raſtrū, & ferra, quibus uia hæc præcluſa fuit a do. Candiano; ut in ſpecie tradit Cæpolla in Trac. de ſeruit. ruſt. prædio. cap. 3. de ſeruitute uiæ. numer. 30. in
74 fine, qui dixit, quod etiam ſi via eſt † publica, quæ per aliquem impeditur, non poteſt tolli impedimentum propria auctoritate ab aliquo, ſed agendum eſt, interdicto, ne quid in loco publico.

Nonò & vltimò, dato citra ueri præiudicium, quod hæc quaſi poſſeſſio do. Candiani eſſet dubia, & apparerēt aliquæ probationes ex parte aduerſariorum; cum tamen nullas extare uideo: Nihilominus ſaltem pronuntiandum eſt pro ipſo do. Candiano in poſſeſſorio ſummariſſimo; vt ſcilicet manuteneatur iudicis officio in hac ſua poſſeſſione, iuxta ea, quæ ſcripſi in commentarijs de retinenda poſſeſſione, in ultimo remedio ubi. num. 34. ſcripſi poſt multos, in hoc iudicio ſuffi-
15 cere † leues probationes; ut per ſolam famā, vel unius teſtimonium. Cum autem hic extent non ſolum teſtimonium (vt retuli ſuprà) vnius ex aduerſarijs, nempe Tacconi: ſed etiam aliæ probationes, & auctoritas magiſtratus, dubitandū non eſt, quin pro. D. Candiano pronuntiandum ſit; ne perturbetur ab aduerſarijs, iuxta ea, quę ſcripſi præcitato in loco num. 44.

SVMMARIVM.

1 *Subſcriptio eandem habet vim, quam principalis ipſa ſcriptura cui adiecta fuit.*

2 *Fideiuſſor, principalis ſui naturam ſequitur, & in tantum obligatur, inquantum ipſe principalis.*

3 *Indefinita vniuerſali aequipollet.*

4 *Diſpoſitio vniuerſalis vel indefinita, non in primo actu tantum, ſed omnibus poſtea futuris intelligitur.*

5 *Obligatio dubia, interpretari debet ſecundum id, quod eſt magis veroſimile.*

6 *Creditorem ſibi in caſu magis neceſſario prouidere voluiſſe, præſumptio eſt.*

7 *Debitorem prima vice fidem fallere nolle, cur & quamob cauſam veroſimile ſit.*

8 *Quantitas ſui natura reiterabilis eſt, & ſimpliciter promittens, intelligitur tam pro ſecunda, quàm prima vice.*

9 *Promittens pro cauſa certa & determinata, non ſolum pro prima, ſed etiam ſecunda vice promiſiſſe præſumitur.*

10 *Diſpoſitio & conuentio, vbi æquitas ſuadet, etiam de ſecundo actu intelligenda.*

11 *Fideiuſſoris in obligatione interpretanda, non creditoris intentio & interrogatio, ſed reſponſio fideiuſſoris conſideranda.*

12 *Mens & intentio ſatis conſtat, ſi coniecturis appareat.*

13 *Geminatio multum operatur, ad oſtendendum enixam uoluntatem agentium.*

14 *Verba contra eum interpretanda, qui legem apertius dicere potuit, iuxta l. veterib. ff. de pactis.*
Idque quomodo accipiendum. nu. 17

15 *Fideiuſſoris obligatio ſtrictè interpretatur.*

16 *Clarum dicitur & illud, quod præſumptionibus ſit manifeſtum.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDL.

DIFFICILE admodum videtur de duobus contrarijs ſententijs, duorum præſtantiſſimorum iudicum ferre iudicium: tū maximè, quando hinc & inde non deſunt rationes, & argumenta: quemadmodum hac in controuerſia extare animaduerti. Cœterùm, cum rogatus ſim, vt liberè & ingenue dicam, quod ſentio, meo ipſo munere fungar. Exiſtimo itaque rectè & optimè iudicaſſe, Clariſſi. iuriſconſul. D. Camillum Capellū; cum pronuntiauit, D. Franciſcum Bellaſium vti fideiuſſorem Biſſoni, teneri erga. D. Bartholomeū Caliarium. Eſt enim verius, Bellaſium fideiuſſorem interceſſiſſe non modò, pro primis ſeptemcentum tronis: ſed etiam pro ſecundis, & alijs deinceps poſterioribus.

Primò fundata eſt ſatis ſuperque intentio Caliarij principalis; qui conuenit cum Biſſono; vt Caliarius ipſe pro emptis ab ipſo Biſſono pellibus, numeraret tronos ſeptemcentum, ſeu aureos centum: & quod acceptis a Caliario pro ea ſumma pellibus, denuo eidem numeraret alios trones ſeptemcentum: & ita ſucceſſiue iuxta primū caput cōuentionis. Deinde ſubijcitur; quod ipſe Biſſonus fideiuſſorem det Bellaſium &c. Hic certum eſt, Caliarium & Biſſonum ſe inuicem obligaſſe ſucceſſiue non ſolum pro primis centū aureis: ſed & pro ſecundis & vlterioribus. Et Biſſonus promiſit dare fideiuſſorem ſimpliciter Bellaſium. Atqui cum deinde Bellaſius ſimpliciter ſubſcripſerit,

ſubſcripſerit, ſe fideiuſſorem, dicẽdum eſt, ſe obligaſſe: ſicuti obligatus erat ipſe principalis, & dicitur ſimpliciter & abſolute approbaſſe iam ſcripta.
1 Cum ſubſcriptio † eandem vim habeat, quam principalis ipſa ſcriptura, cui adiecta fuit, vt tradunt Bart. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis, & ibidem Iaſon colum. 1. verſic. ſed notat. Idem in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. in primo notab. de verborum obligatione & in l. quæ dotis. numer. 93. ff. ſoluto matr. Felinus in cap. 2. num. 7. de fide inſtr. Ruinus in conſil. 22. num. 5. & in conſil. 76. in fine. libr. 5. Decius in conſil. 11. nume. 16. alios ſciens prætereo. Pariſ. in conſi. 83. num. 3. lib. 1. & Socin. iun. in conſi. 92. num. 15. lib. 2. Ergo Bellaſius, æque ſe obligauit, ac ipſe Biſſonus eius principalis: cum perinde ſit, ac ſi ipſemet Bellaſius totam ſcripturam pactorum feciſſet.

2 Secundò accedit, fideiuſſorem † cenſeri principalis ſui naturam ſequi, & in tantum velle obligari, inquantum obligatus eſt ipſe principalis. l. græcè. §. illud vbi Bart. & reliqui. ff. de fideiuſſor. Atqui Biſſonus principalis ſe obligauit tã pro primis centum aureis quàm pro ſecundis & vlterioribus; vt dictum, fuit. Ergo Bellaſius fideiuſſor etiam pro ſecundis interceſſiſſe dicitur.

Tertiò ſuffragatur; quod promiſſio Biſſoni dã di fideiuſſorem, fuit his verbis concepta; *da per ſicurtà delli troni ſettecento.* &c. ſic etiam ſubſcriptio Bellaſij ita legitur; *di troni ſettecento.* Hæc verba
3 ſunt prolata indefinite; vt clare apparet, at † indefinita æquipollet uniuerſali. l. ſi pluribus. de leg. 2. & ſcribunt omnes in l. 2. ff. de lib. & poſth. & late diſſerit Didacus lib. 1. varia. reſol. cap. 13. Atqui
4 quando uniuerſalis † eſt diſpoſitio, vel indefinita, tunc illa non uerificatur in primo actu, ſed ẽt de alijs poſtea futuris intelligĩt, ut poſt alios clare ſcripſit Tiraquellus in l. boues. §. hoc ſermone. limit. 25. ff. de uerb. ſig. Ergo dicendum eſt, Bellaſium fideiuſſorem ſe obligaſſe, tam pro ſecunda quàm pro prima vice, & ſumma.

Quartò confert, quod ſi volumus intelligere illa verba; *delli troni ſettecento.* vt comprehendant vnam tantum ſummam; intelligi etiam poſſunt de ſumma ſecundo loco numeranda: Cum dicta verba facilius referri poſſint ad immediate præcedentia. l. ſi idem cum eodem. §. vlt. ubi Iaſon. ff. de iuriſd. om. iud. & reſpondit Socin. ſen. in conſilio 156. numer. 16. lib. 2. Cum ergo ſupra immediate ſcriptum fuerit; quod poſt primam ſummam perſolutam in tot pellibus, numeretur ſecunda; ſequitur dicendum; quod fideiuſſor pro ea ſecũda potius quam pro prima promiſerit.

Quintò mouet me, quod promiſſio, & obliga-
5 tio † dubia, debet intelligi, & interpretari ſecundum id, quod eſt magis veriſimile, ut poſt alios reſpondit Crauetta in conſ. 135. nu. 33. & in ſpecie poſt alios Tiraquellus in d. l. boues. §. hoc ſermone. in duodecima limita. ff. de verb. ſignifi. Et rur-
6 ſus præſumitur, † creditorem uoluiſſe ſibi prouidere in caſu magis neceſſario, iuxtà ea, quæ reſpondit Craue. in d. conſi. 135. nu. 34. & in conſi. 149. nu. 12. At qui magis uerisimile, magiſque neceſſarium fuit, quod Caliarius uoluerit ſibi caueri potius pro ſecundis, & tertijs ſummis a ſe numerandis, quàm pro illa prima. Ergo præſumitur acceptus fideiuſſor potius pro ſecunda illa ſumma, quam pro prima. Illa minor propoſitio probatur, ex eo, quod magis ueriſimile eſt, debitorẽ nolle prima ipſa uice fallere fidem: ſed eam maxi-
7 me obſeruare, ut † facilius alliciat creditorem, ad denuò numerandum; ita quod maiorem ſummã ſuffuretur. Et hoc quidem docet experiẽtia quotidiana, rerum omnium magiſtra. ca. quam ſit. de elect. in 6. ex quo ſequitur; magis neceſſariũ fuiſſe Caliario creditori, ut cautionem magis pro ſecunda uice, quàm pro prima reciperet.

Sextò huc facit, quod hic agitur de quantitate, nempe de ſumma ſeptingentorum tronorum, ſeu centum aureorum, an pro ea ſemel tantum hoc eſt pro prima vice, vel etiam pro ſecunda, & ulteriori, promiſerit Bellaſius fideiuſſor. Atqui
8 quantitas † ſui natura reiterabilis eſt: & ideò ſimpliciter promittens, intelligitur promittere tam pro ſecunda quam pro prima vice, ſicuti declarando regulam. l. boues. §. hoc ſermone. de verb. ſignifi. ſcripſit ibi Tiraquellus in uigeſimaſecunda limitatione. poſt Imolam in l. in inſtitutione. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & Calcan. in conſi. 20. columna 1. uerſi. tertia limit. Ergo dicẽdum eſt, Bellaſium fideiuſſorem, promiſiſſe tam pro ſecunda uice quam pro prima.

Septimò eſt certum, quod Bellaſius fideiuſſit pro cauſa illa uenditionis pellium, facta a Biſſo-
9 no. Atqui ille qui promiſit † pro aliqua certa, & determinata cauſa, præſumitur promiſiſſe non ſolum pro prima, ſed etiam pro ſecunda uice. Ita multorum auctoritate declarando regulam. d. §. hoc ſermone, ſcripſit ibi Tiraquellus in quinta limitat. Ergo præſumitur, Bellaſium interceſſiſſe etiam pro ſecunda uice, numeratæ ſummæ centum aureorum.

Octauò comprobantur prædicta ex eo, quod
10 vbi æquitas ſuadet, vt † diſpoſitio, & conuentio intelligatur etiam de ſecundo actu, de eo intelligi etiam debet. Ita ex ſententia Saliceti in l. dotis promiſſio. ff. de iure dotium, & Comen. in l. ſi cũ dotem. §. 1. ff. ſoluto matr. declarat Tiraq. in d. §. hoc ſermone, in decimanona limit. Atqui æquitas hic ſuadet, quod Bellaſius fideiuſſerit tã pro ſecunda uice, quàm prima, quia alioqui Caliarius facile decipi potuit a Biſſono debitore, qui (vt ẽt dixi ſupra) prima ac etiam ſecunda uice, promiſſa impleuiſſet, & deinde Caliarium ipſum decepiſſet: ſicuti apparet uere eum fefelliſſe: æquitas itaque ſuadet, quod Bellaſius interceſſerit tã pro ſecunda, quam pro prima uice. Ergo concludendum eſt ſic fideiuſſiſſe.

Non obſtant nunc rationes, & argumẽta, quæ in ſecunda contraria ſententia, conſiderata fuerunt.

Primò

Primò adducitur argumentum, ad iudicandā
11 & interpretandam † obligationem fideiuſſoris, non eſt habenda conſideratio interrogationis,& intentionis creditoris:ſed reſponſionis, & intentionis fideiuſſoris. Cum actus agentium non operetur ultra eorum intentionem. l. non omnis.ff.ſi certum peta.& confert.l. 1.§.ſi ſtipulanti, de verbor. obliga. Atqui mens & intentio Bellaſij fideiuſſoris,fuit intercedendi ſolum pro prima vice, & pro prima ſumma. Ergo non tenetur pro illa ſecunda. Illa minor propoſitio ex eo videtur probari, quod ſi Bellaſius voluiſſet,ſe obligare etiam pro ſecunda uice,ſimpliciter ſubſcripſiſſet illi conuentioni:non autem reſtrictiuè his verbis,*prometto di troni ſettecento.* Et ita limitate facta eſt ſubſcriptio,limitatam ergo promiſſionem reddit; arg.l. in agris.ff.de acq.rer. dom.

Reſpondetur, quod illa verba ſic ſimpliciter prolata. *de i troni ſettecento*, non ſtant reſtrictiue reſpectu primæ ſummæ: atque ita pro prima ſumma:ſed ob alia, quæ Biſonus debitor promiſerat ipſi Caliario creditori. Inter eos enim conuentū fuerat; quod Biſonus traderet Caliario omnes pelles macellariæ colloniæ. Conuentum etiam fuit,quod ſi Biſonus non dediſſet pelles,& econtra Caliarius non numeraſſet ſubuentionem ſeptem centum tronorum; quod poſſent ſtare ſuper hoſpitio,impenſis, & damno non obſeruantis promiſſa. Ita enim ſunt intelligenda illa uerba; *E non dagando,che ſi poſſi ſtar ſu l'hoſtaria a ſuoi danni & intereſſi.* &c. Ita ſanè debet intelligi hoc pactum,alioqui ſi intelligeretur ſolum ad fauorem Biſoni, claudicaret,contra.l. Iulianus. §. ſi quis a pupillo.ff.de act. empt.& tradit Decius in cap. 1.num.3.de probat. & in cap.cum inter.num.5.de except.|Socin.iun. in conſi.84.num. 27. lib. 2.& Crauetta in conſi. 239. num. 6. Cum uerò Bellaſius fideiuſſor animaduerteret, quod ſi fideiuſſiſſet ſimpliciter, & abſolute;obligatus fuiſset,eueniente caſu, quod ſi Biſonus nō tradidiſſet omnes pelles Caliario, vel morā interpoſuiſſet, ita quod Caliario neceſſe fuiſset mittere coloniam, famulos & negotiorum geſtores,pro accipiendis pellibus, & ſuper hoſpicio dies & menſes permanſiſsent; propterea ne tanto periculo ſe ſupponeret Bellaſius voluit reſtringere atque limitare ſuam ipſam fideiuſſionem ad certam ſummam, nempe ſeptem centum tronorum:Cum ſciret ſe ſatis tutum eſse pro ea ſumma in bonis Biſoni: non autem pro damnis & intereſse incertis, quæ ad multò maiorem ſummam potuiſsent aſcendere. Et ſi minores etiam fuiſsent,noluit pro utroque teneri. Reſtrinxit ergo ſuam ipſam obligationem,ad quantitatem tronorum ſeptemcentum,quæ ſane obligatio intelligitur(vt demonſtrauimus) facta tam pro ſecunda, quam pro prima uice. Ex quibus intelligimus, Bellaſium non obligari ultra ſuam intentionem,iuxta d.l.non omnis.ff. ſi certū pet. Cum uere(ut ſupra demonſtrauimus)ſuæ fuerit intentionis, velle obligari non ſolum pro prima, ſed etiam pro ſecunda, & ulteriori uice. Et de
12 mente † & intentione ſatis conſtare dicitur, quādo conſtat etiam præſumptionibus, & coniecturis:Cum expreſsū ſatis illud dicatur:ſicuti tradūt Bart.in l.Prætor ait.in princ.nume. 1.ff. de operis noui nuntia. Iaſon in l.licet Imperator.num.5.de leg. 1.& Afflictus in deciſ.44. nu. 15.

Secundò urgere videtur;quod illa verba, *delli troni ſettecento*, in margine appoſita, ea ratione,& cauſa adſcripta fuerunt; quia cum apocha illa conuentionum, & pactorum fuiſset conſcripta abſente ipſo Bellaſio;is deinde ſuperuenit,& cognouit;quod ſi ſimpliciter ſubſcripſiſset illi apochæ,obligatus fuiſset tam pro ſecunda, & ulteriori uice,quam pro prima;ob id curauit in margine ſcribi illa uerba, *delli troni ſettecento;* vt obligaretur ſolummodo pro prima vice.

Reſpondetur ut diximus ſupra;quod ob id Bellaſius curauit ſcribi in margine illa uerba, quia alioqui, ſi ſimpliciter illi chyrographo ſubſcripſiſset, obligatus fuiſset ad alia promiſsa,a dicto Biſsone principali ſuo.

Tertiò pro Bellaſio facere videtur; quod geminate expreſsum fuit,ut ipſe teneretur pro tro-
13 nis illis ſeptem centum. Quæ quidem † geminatio multum operatur, ad demonſtrandum enixā voluntatem agentium,& diſponentium.l. Baliſta ff.ad Trebell. & habet vim ſpecialis expreſſionis. glo.in clem. 1.in verbo, dioceſanis. de iure patro. & reſpondit Gozad.in conſi.4.num.25. & in cōſ. 30.num.3.

Reſpondetur primò, prædicta verba non eſse *geminata,cum primò loco ſcripta ſint uerba cōtrahentium:ſcripta uerò ſecundo loco ſunt ipſiuſmet fideiuſsoris.* Præterea & ſecundo reſpondetur,geminationem illam enixam uolūtatem Bellaſij demonſtrare, quod noluerit teneri pro *alijs* promiſſionibus Biſsoni: ſed ſolum pro *ipſis tro*nis ſeptem centum.

Quartò & ultimò ſuffragari videtur; quod cū dubia ſint uerba illa; *delli troni ſettecento*, ex quo intelligi poſsunt uel de prima vice, uel de ſecunda;in dubio facienda eſt interpretatio pro Bellaſio contra Calliarium ſtipulatorem; cui uidetur
14 imputandum, cum legem apertius † dicere potuerit,iuxtà l.ueteribus ff.de pactis.& præſertim,
15 quia fideiuſsoris † obligatio ſtricte interpretatur l.ſi fideiuſsores magiſtratuum.ff.de fideiuſso.& l. cum apud.ff.iudicatum ſolui;& reſponderunt Decius in conſi. 107.num.2.uerſi.prætereà.Curtius iunior in conſi.36.numer.5.Natta in conſi. 602. num.5.lib.4.& Roland. in conſi. 58. numero 20. lib. 1.

Reſpondetur primò uerba illa,*delli troni ſettecento,* nō eſse dubia,ſed clara pro Caliario, cum multis rationibus,& argumentis conſtet,contrahentes ipſos intellexiſse,tam de ſecunda, & ulteriori uice,quam de prima, ut ſuprà demonſtrauimus.
16 Et clarum † illud eſse dicitur, quod coniecturis, & præſumptionib. fit manifeſtum; ut dixi ſuprà.

Reſpon-

Reſpondetur ſecundò, regulam, d.l. ueteribus,
17 locum habere,† quando eſt ambiguitas verborũ ſecus ſi obſcuritas, cauſata eſt a generalitate uerborum. Ita declarat egregie Socinus in l.cũ quæritur. num.2.ff. de rebus dubijs. At noſtro in caſu ambiguitas, & obſcuritas, cauſata eſt a generalitate illorum uerborum, *delli troni ſettecento*, quæ (vt dixi ſupra) ſunt indefinita atque ita uniuerſalia; & conſequenter comprehendunt primam, & ſecundam uicem. ceſsat ergo regula. d.l. ueteribus; alioqui (inquit Socinus) nunquam haberet locũ generalis diſpoſitio & pactum.

Reſpondetur tertiò, regulam. d.l. ueteribus.ff.
18 de pactis, non habere locum, † quando maior veriſimilitudo facit pro ſtipulatore, quam contra *ipſum* ſtipulatorem. Ita declarat Iaſon in l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. num.4. uerſi. ſecundò limita. ff. de uerbo. obl. At ſuprà demõſtrauimus, ueriſimilius eſſe, quod Bellaſius interceſſerit tã pro ſecunda, & ulteriori uice, quàm pro prima. Ergo dicendum eſt, interpretatio facienda ſit contra eum. Rectius itaque exiſtimo ſenſiſſe Clariſſimum Capellum. Et ego ipſe, ſi hac de cauſa iudicandi munus demandatum mihi fuiſſet, (ita me Deus bene adiuuet,) conſtanter iudicaſſem. ſic etiam facturum ſpero eiuſdem ſententiæ præſtantiſſimum æquiſſimumque iudicem, qui iudicandi onus ſuſtinet.

SVMMARIVM.

1 *Donatio in dubio non præſumitur, cum alia ſumi poteſt coniectura, errorque præſumitur potius nu.* 2

3 *Actus ut ualeat, non ut pereat interpretandus.*

4 *Donatio vel cauſa mortis uel inter uiuos, eo modo quo ſuſtineri poteſt facta præſumitur.*

Idque etiam impropriando verba. nu. 5

6 *Donatio inter patrem, & filium non conſiſtit.*

7 *Donatio excedens ſummam quingentorum aureorum, inſinuanda.*

8 *Feudalia bona, domino inconſulto nequeunt alienari.*

9 *Aſſignari per modum prouiſionis, non donationem, ſed peculij adminiſtrationem, ſignificat.*

10 *Agentis animus ex præfationis verbis colligitur.*

11 *Cura dominio caret.*

12 *Adminiſtrare dicitur is, qui aliena tractat.*

13 *Peculij adminiſtrationem, filij & ſerui habere dicuntur.*

14 *Obſeruantia interpretatur omnes actus, tam inter viuos, quã in vltimis voluntatib.*

15 *Fidelitatis iuramentum a patre præſtitum, filium non ligat.*

16 *Dominio bonorum in filium tranſlato, is ſine patris conſenſu, poteſt eſſe in iudicio.*

17 *Caſtrenſis vel quaſi caſtrenſis peculij, filius dominus dicitur, nec in ijs patris conſenſus neceſſarius.*

18 *Peculij conceſſio potius, quam donatio præſumitur in dubio.*

19 *Tronomen ſuus, dominium ſignificare.*

Aliquando tamen ſolam poſſeſſionem nu. 20

Idque ſecundum ſubiectam materiam.

21 *Alienationis prohibitio, utrum inferat dominij translationem.*

Et dato quod inferat, id ſolum procedere in conceſſione facta in ultima voluntate nu. 22

23 *Peculij conceſſio ad libitum concedentis reuocabilis eſt.*

24 *Feudi diuiſione facta inter fratres, ſi uni concedatur facultas adminiſtrandi, cum promiſſione de non contraueniendo, poſſe tamen facultatem illam reuocari.*

25 *Perpetuò, aduerbium: ſecundum ſubiectam materiam ſumitur.*

26 *Donare pater filio iure communi prohibetur.*

27 *Donationem inter patrem, & filium iuramento confirmari, ſecundum ſententiam multorum, quomodo accipiendum.*

28 *Inſinuationis defectum tolli per iuramentum donatoris, quo modo verum ſit.*

29 *Forma donationis a ſtatuto requiſita, non obſeruata, corruit donatio.*

30 *Iuramentum non ſupplet defectum ſolennitatis.*

31 *Laicorum ſtatutum ſuper iuramento diſponere non poſſe, quo modo accipiendum.*

32 *Donatio patris facta filio inter viuos, eo præmoriente nulla redditur.*

Idem in donatione inter virum & vxorem.

33 *Donatio patris facta filio, reuocata cenſetur, ſi teſtamento inſtitutus filius onere fideicommiſſi grauatus ſit.*

34 *Emancipatio ob ſeparationem diutinam, aut quot annorum, præſumatur.*

35 *Emancipatus non cenſetur filius, cui mota lite, pater in iudicio conſentiat.*

36 *Actus geſti tanquam ab emancipato, patri non præiudicant.*

37 *Alienatione poſſeſſori prohibita, bona eius ob delictum, fiſco non deferentur.*

38 *Quæſita a filio, ex bonis patris præſumuntur acquiſita.*

39 *Adminiſtrationem bonorum filio pater concedens, cum facultate diſponendi de bonis ſibi aſſignatis, nihilominus vſufructum eorum habet.*

40 *Fiſco in dubio non deferendum.*

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS do. Comes Gaſpar Maria Scottus Placentinus, Cum iam eſſet penè ſenio confectus, diuiſit bona ſua, quorum partem aſſignauit do. Comiti Io. Mariæ eius filio, aſſerendo, ſe id facere per modum prouiſionis, ad hoc, vt ipſe Comes Io. Maria, diſceret tractare negotia propria, & filiorum ſuorum. Prædicta bona aſſignata poſſedit dictus Comes Io. Maria, donec vſque capitaliter damnatus deceſſit. Et cum ob grauiſſimum læſæ maieſtatis crimen ab eo commiſſum, eius bona publicata, & fiſco delata fuerint, incidit quæſtio, an & bona iſta dicantur publicata. Ex parte fiſci aſſeritur, cenſeri publicata, ex quo donata, ei a patre fuerunt. Econtra verò aſſerit dom. Comes Gaſpar Maria, donata non fuiſſe: ſed peculij loco aſſignata; & conſequenter non confiſcata, ſed ad ſe ipſum

patrem

patrem eſſe reuerſa, & dato, quod illa eſſet donatio, eam fuiſſe, & eſſe nullam, & ei adiectam fuiſſe prohibitionem alienationis: immo cenſeri etiam reuocatam ob teſtamentum ab ipſo do. Comite Gaſpare Maria conditum. Quæritur quid iuris.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLI.

PROPOSITAE huius dubitationis difficultas, circa multa verſatur, Et primum an hæc ſit donatio, vel in peculium conceſſio? Hic prius demonſtrabo aliquot rationibus, & argumentis. non eſſe donationem, ſed peculij aſſignationem: Deinde confutabo ea, quæ pro contraria opinione afferuntur. Quæ ex re illud conſequetur, publicari hoc peculium non poſſe: ſicuti in his claris terminis ſcripſerunt Baldus in l. executorem. nu. 32 C. de execut. rei iud. & Alex. in l. ſi donatione. numero 15. verſi. quando autem. C. de colla.

Primo itaque quod hæc non fuerit donatio,
ſed peculij cõceſſio, probatᷓ ea iuris regula, & ſen-
1 tentia; qua dicere ſolemus, † donationem in du-
bio non præſumi; cum alia coniectura ſumi po-
teſt. l. elegãter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. l.
cum de indebito. verſi. qui enim ſoluit. ff. de pro-
2 bat. & l. ſi cum aurum. ff. de ſolutio. Et error † po-
tius præſumitur quàm donatio. Baldus in conſi.
189. Creditor. in fine. lib. 2. & Decius in conſi.
350. num. 4. & alij, quos congeſſi in lib. 2. de arbi-
trarijs iudicum. caſu. 88. num. 2. & 3. ubi ad rem
hanc alia multa ſcripſi. Huic itaque regulæ ſtan-
dum eſt, donec probetur exceptio, vt poſt Bar. &
alios ſcribit Dec. in l. 1. nu. 7. ff. de reg. iuris.

Secundò accedit, quod etſi in alijs poſſet præ-
ſumi donatio: non tamen ita dicendum eſt in ca-
ſu noſtro. Nam trita eſt iuris, & interpretum om-
3 nium ſententia; actum † ita eſſe interpretandum
vt valeat, non autem ut pereat, & inualidus ſit. l.
quoties. ff. de reb. dubijs. & l. quoties. ff. de verb.
oblig. Et ad rem optimè confert; quod quando
4 ambigitur, an donatio ſit facta † cauſa mortis, vel
inter viuos, præſumitur eo modo facta, quo ſuſti
neri poteſt. Ita ſcribunt Corn. in conſi. 259. col. 3.
lib. 4. Socin. in l. Senatus. num. 8. ff. de reb. dubijs,
Decius in l. ſi donatione. num. 12. C. de colla. &
Craue. in conſi. 52. num. 4. qui ſubiungit, quod ſi
non valet ut donatio, interpretatur ut ualeat tam
quam fideicommiſſum. Et hæc regula locum ha
5 bet etiam ſi † verba impropriarentur: Decius in
l. in contrahenda. num. 5. de reg. iuris. & Craue.
in d. conſi. 52. num. 6. & in conſi. 278. col. 4. uerſi.
ſeptimò; Atqui noſtro in caſu, ſi dicimus, bona
hæc fuiſſe conceſſa in peculium, actus ipſe vali-
dus fuit: ſi uero donata, actus extitit omninò nul
lus & inualidus. Ergo ſumenda eſt interpretatio;
quod pater iſte concedere uoluerit in peculium,
non autem donare. Illa minor probatur ex eo pri
6 mùm, quod donatio † inter patrem, & filium nõ
conſiſtit. l. cum donationis. C. de donat. & l. dona
tiones, quas parentes. C. de donatio. inter virum,
& uxo. & dicemus infra. Præterea donatio fuiſ-
7 ſet nulla ob id, quod cum excederet † ſummam
quingẽtorum aureorum, non fuit inſinuata; iux
ta. l. ſancimus. C. de donatio. Extitiſſet etiam nul
la, quia magna horum bonorum pars feudalis
8 † eſt; ob id alienari non potuiſſent inconſultò, &
ſine licenria domini directi, nempe Illuſtriſſimi,
& excellentiſs. do. D. Ducis Placentiæ. iuxtà cap.
1. quib. modis feudum amitta. & c. 1. de alien. feu
di. ubi Docto.

Et demũ extitiſſet nulla ipſa donatio, ex quo non fuiſſet ſeruata forma ſtatuti Placẽtiæ, quod requirit donationem fieri coram iudice, & quinque teſtibus, adhibito ſolenni iuramento: & demum eam debere inſinuari, ſicuti dicemus infra in ſecundo huius reſponſi Capite, quo loci confutabimus aliqua, quæ huic argumento obijci poſſe videntur.

Tertiò ſuffragatur, quod pater iſte ita expreſſe
vulgari ſermonè dixit. *Per modo di prouiſione, & acciò impari il caſo ſuo, & de ſuoi figliuoli.* Hæc enim ver
9 ba per modum † prouiſionis, nullo modo ſignifi
ficãt donationem: ſed potius peculij adminiſtra-
tionem. Nam pater iſte prouidere voluit filio, do-
nec eſſet in humanis: atque interim donec viue-
ret: & deinde tempore mortis de rebus ſuis per-
fectè diſponeret; *Eſt enim idem aliquid per modum prouiſionis facere, quod interim facere.* vt
ſæpe aſſeruit Petrus Rebuffus in commentarijs
ad Regias Conſtitutio: Galliæ, tomo primo, in
Tract. de ſenten. prouiſionalibus in præfatione.
num. 22. & num. 37. & alibi. Et idem ſenſit Iodo-
cus Damhouderius in praxi ciuili. capit. 103. De
prouiſione petenda.

Quartò comprobantur prædicta ex verbis po-
ſitis in prohemio inſtrumenti, a notario deinde
confecti, quæ quidem ita leguntur: *Decreuit om*
ninò præfatus do. Comes, curam, geſtum & ad-
miniſtrationem omnium bonorum præfati illu-
ſtris do. Comitis Gaſparis Mariæ, ſaluis ſemper
infraſcriptis, & ut infra, dare, & in futurum relin
quere, præfato illuſtri do. Comiti Ioã. Mariæ filio
10 ſuo. Hac ex præfatione † ſatis manifeſte demon-
ſtratur animus do. Comitis Gaſparis patris; iux-
tà. l. vlt. ff. de hæred. inſtitut. & ſcribunt poſt alios
Decius in conſi. 640. in fin. Rubeus in conſ. 147.
num. 13. Socin. iun. in conſi. 183. num. 1. lib. 2. &
Craue. in conſi. 192. num. 21. & in ſpecie reſpon-
dit Pariſ. in conſi. 33. nu. 17. lib. 3. Illa autem pro-
hemij verba clara, & aperta ſunt: Cum geminatè
exprimant, curam, geſtum & adminiſtrationem
11 ipſi filio datam. Eſt ſane † cura, quæ dominio ca-
ret: ſicuti patet in curatore, qui rem minoris ge-
rit. ſic & geſtus conuenit tractanti negotia; vt in

llio

illo titulo de negotijs geſtis; Ita & adminiſtrare
12 † is dicitur, qui rem alienam tractat, ſicuti colligitur ex tit. ff. & C. de adminiſtra. tut. & ſatis aperte ſenſit Rebuffus in l. in lege cenſoria. in uerbo. adminiſtratores. in fine. ff. de uerb. ſignifi.

13 Et eſt de natura † peculij, cuius adminiſtrationem tantum habere dicuntur filij, & ſerui. Bar. in rub. ff. de peculio. nu. 2.

Quintò etſi concedimus actum tunc eſſe dubium, attamen obſeruãtia ipſa, & ſubſecuti actus interpretationem rei obſcuræ præbent, iuxtà §. pauonum in inſt. de rerum diuiſ. & late ſcribũt poſt alios *Alciatus* in Tracta. de præſump. reg. 2. *præſump.* 26. num. 7. Craue. in conſi. 77. nu. 10. & latiſſime Tiraq. in ... Ita quoq; obſeruantia † in-
14 terpretatur omnes actus, tam inter viuos quàm in ultima uoluntate. Bero. in conſi. 91. nu. 10. li. 3. Actus in quam ſubſecuti ſunt hoc in caſu; quod cum pro bonis his, quorum pars feudalis eſt, præſtandum eſſet iuramẽtum fidelitatis, Illuſtriſſimo atque excellentiſſimo do. D. Duci Placentiæ, iuramentum ipſum, præſtitum fuit, non a filio, ſed a patre. Declarauit ergo ipſi pater, & filius, donationem factam non fuiſſe, quia alioqui ipſe donatarius, tanquam effectus dominus debuiſſet præſtare ipſum iuramentum. iuxta ea, quæ tradit Afflictus in capit. 1. num. 13. qualiter uaſallus iurare debeat fidelit. & ibi. num. 2. ſcribit, iuramentum
15 † fidelitatis patris nõ ligare filium. Extat & alius actus. Nam cum de his bonis exorta eſset lis, & contentio, nõ ipſe filius, ſed pater fuit in iudicio. Id quod ſignificat donationem *factam non fuiſ*
16 *ſe, alioqui tranſlato ipſo dominio † in filium*, is ſine patris *conſenſu in iudicio eſse potuiſset, iux*ta ea, quæ tradunt Caſtren. in l. ult. §. neceſſitate. num. 13. C. de bonis, quæ liberis, & ibidem Corneus. num. 11. cum ſcribunt, patrem neceſſe minime *habere conſentire* filio, agenti pro Caſtrenſi,
17 vel quaſi *Caſtrenſi* † peculio, ex quo ipſe filius dicitur dominus illarum rerum.

Sextò admiſſo citrà ueri præiudicium, quod res eſset dubia, ut ſi nulla extarent verba, nullæq;
18 coniecturæ, quibus conſtaret hanc eſse † peculij conceſſionem, attamen in dubio ita eſset dicendum, auctoritate multorum nempe Bart. in l. vlt. ff. de peculio legato, & in l. ſi donatione. nu. 4. C. de collatio. Baldi in authẽ. ex teſtamento. nu. 4. C. eo. in l. cum virum. num. 12. C. de fideico. & in l. executorẽ. nu. 32. uer. & unum ſcias. C. de execu tio. rei iud. Alex. in l. in quartam. num. 24. ff. ad l. Falcic. & in l. ſi donatione. num. 15. uerſi. quando autem, & ibidem Decius. num. 34. uerſi. tertius caſus. C. de collation. & idem Decius in conſi. 86. col. ult. Gratus in conſ. 7. num. 5. lib. 2. Pariſius in conſi. 33. num. 10. lib. 3. Marſil. ſing. 57. Non præ. ſanitur. Idem reſponderunt Cæphalus in conſi. 294. nu. 25. li. 4. & Decianus in conſ. 3. nu. 21. li. 1. Et ij quidem ſunt adducti ex. l. cum pater. §. pater pueris. de leg. 2. & l. ult. ff. de peculio legato.

Non obſtant nunc ea, quæ afferuntur pro fiſco ad demonſtrandum, quod immo hæc fuit donatio.

Primò adducuntur illa uerba conſignationis; ibi. *Il reſto del Caſtello sij ſuo.* &c. Et paulò poſt, ibi. *Il reſto del Pallazzo sij ſuo.* &c. Hoc enim pronomẽ,
19 † ſuus, ſignificat dominium. Bart. in l. Quintus. §. argento. num. 3. ff. de auro, & argento lega. quem ſecuti ſunt Rebuffus, & alij in l. plebe. §. ſuum. in fine. ff. de uerb. ſignifi.

Reſpondetur, hoc pronomen, ſuus, ſtare ſecundum ſubiectam materiam. Nam aliquando importat ſolam poſſeſſionem, vel curam, ſeu adminiſtrationem: ſicuti quando colonus dicit, agrũ ſuum, intelligitur reſpecto curæ, & culturæ: ſic & famulus, qui curam equi habet, appellat equum ſuum. Ita declarat Bar. in d. l. Quintus. §. argento. num. 8. & ſcribit Rebuffus in l. plebe. §. ſuum. in fine. ff. de verb. ſignific. hoc pronomen, ſuum, ali-
20 quando ſignificare dominium, † & aliquando poſſeſſionem. Cum ergo ex dictis ſuprà conſtet manifeſtè, hunc patrem transferre voluiſſe ſolam poſſeſſionem, curam & adminiſtrationem bonorum aſſignatorum filio; ſubiecta ipſa materia ſignificat illud pronomen, ſuum, non ſignificare dominium: ſed ſolam ipſam poſſeſſionem, & adminiſtrationem.

Secundò affertur prohibitio illa alienationis, horum bonorum, quam pater iſte fecit. Quæ
21 † quidem prohibitio, ſignificat tranſlatum fuiſſe dominium: alioqui fruſtra facta: ſicuti ſimili propè in caſu ſcripſit Bal. in l. Proculus. in prin. ff. de vſufructu; cum dixit, quod ſi maritus legat vxori vſumfructum, prohibitione adiecta, ne alienare poſſit; intelligitur legaſſe proprietatem. Et Baldũ ſecuti ſunt Roman. in conſi. 206. nu. 4. Corne. in conſi. 64. nu. 2. Ruin. in conſi. 133. num. 13. lib. 2. Socin. ſen. in conſi. 131. nu. 15. lib. 1. Dec. in conſ. 41. nu. 2. Cremen. in ſing. 27. & Marſi. in ſing. 561.

Reſpondetur primò traditionem illam Bart. reijci ab alijs, vt ſcribunt. Roman. in l. donationes. §. ſpecies. ff. de donat. Decius. in conſi. 278. nu. 5. in fine. Ruin. in conſi. 65. lib. 3. Capella Toloſa. in q. 462. Boer. in conſi. 13. num. 2. Craue. in conſi. 25. num. 30. uerſi. ex præmiſſis. Arius Pinellus in l. 1. in tertia parte. numer. 43. C. de bonis mater. Borgnin. Caualcan. in Tract. de uſufructu mulieri relicto. num. 77. uerſi. contrarium autem; & eruditiſſimus Franc. Conna. lib. 4. Commenta. iuris. cap. 3. in fine.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo, quod vera ſit Bar. & ſequacium opinio. attamen illa ſolum pro-
22 cedit in conceſſione † facta in vltima diſpoſitione; non autem in facta inter viuos, in qua nos verſamur. Ita declarat Arius præcitato in loco, nu. 43. in fine, poſt Bart. & Comenſ. in l. donationes. §. ſpecies. ff. de donatio. & Fulgoſium in d. l. Proculus. Non omitto tamen Arium ipſum affirmare, communem opinionem eſſe in contrarium.

Reſpondetur tertiò, & melius quidem, prohibitionem hanc dici non poſse ſuperfluam; etſi nõ opera-

operatur tranſlationem dominij. Nam cum pater iſte per modum prouiſionis donec viueret, aſſignauerit filio prædicta bona: concedendo liberam, quodāmodo peculij adminiſtrationem, videbatur dediſse alienandi facultatem, iuxtà. l. ſi conuenerit la 2. §. vlt. cum. l. ſeq. ff. de pigno. actio. & declarant glo. & Doct. in l. 1. §. 1. ff. quæ res pigno. oblig. poſſ. Et econtra ipſemet pater retinendo reſiduum bonorum, videbatur etiam retinuiſſe, priſtinā & liberam alienandi facultatem: & cōſequenter non aſſignaſse ipſi filio partem illam per modum prouiſionis: ſed vt abſolute pro ſua contingenti parte haberet: & de reſiduo ipſe diſponere libere poſset. Vt ergo pater ſibi prouideret, ne ſcilicet filius poſset alienare: & econtra, vt filius certus eſset, aſſignationem hanc fieri per modum prouiſionis; adijcere voluerunt mutuam prohibitionem alienationis.

Tertiò hac pro opinione perpenduntur verba illa conceſſionis, quæ ita ſcripta ſunt in prohemio. ſed animo deliberato, & ſpontaneo, infraſcriptas conuentiones & pacta perpetuò duraturas. &c. Et deinde ad finem propè ipſius conceſſionis ita legitur, Et prædicta omnia, & ſingula ſupraſcripta, & in præſenti inſtrumento contenta, dictæ partes per ſolemnem ſtipulationem promiſerunt, & conuenerunt, ſibi inuicem perpetuò firma, rata & grata habere. &c. Illud verbum, perpetuò, ſignificare videtur donationem inter viuos, quæ cum perfecta eſt, perpetuò manere debet. l. perfecta. C. de donatio. quæ ſub modo; & l. poſseſſionem. C. de reuo. donat.

23 Non ergo dici poteſt conceſsa ſola † peculij adminiſtratio, quæ reuocabilis eſt ad libitum patris concedentis: ſicuti de procuratore conſtitutum eſt in cap. vlt. vbi glo. in verbo, reuocatus. de procura. in 6. ubi Geminia. & reliqui. Et in ſpecie magis reſpondit Alex. in conſi. 29. num. 18. lib. 5.
24 cum dixit, quod ſi diuiſione † feudi facta inter fratres, concedatur vni eorum facultas gubernandi, & adminiſtrandi, adhibita promiſſione, de nō contraueniendo, nihilominus facultas illa reuocari poterit. Et Alexandrum ſecuti ſunt Curtius ſen. in conſi. 53. ſuper articulo. colu. 2. & Ruin. in conſi. 54. num. 8. lib. 1.

Reſpondetur primò, patrem hunc, diuiſionem hanc bonorū feciſse inter ſe & filium ipſum ſuū, & voluiſset illā obſeruari debere per modū prouiſionis; propterea illa uerba perpetuò nil operātur, vt in ſpecie docuit Baldus in l. 3. num. 2. C. de vſucap. pro donat. & Baldum ſecuti ſunt Socin. ſen. in conſi. 4. nu. 4. lib. 1. & in conſi. 127. nu. 17. lib. 3. & apertius Decius in conſi. 86. col. vlt. Et in ſpecie ſententiam hanc admittit Pariſius, in cōſ. 33. num. 3. lib. 3. etſi ipſe ſuo illo in caſu, ob verba clara aſſignationis reſponderit, illam non fuiſse conceſſionem in peculium, ſed donationem.

Reſpondetur ſecundò, quod aduerbium hoc,
25 † perpetuò, ſumitur ſecundum ſubiectam materiam; ut in ſpecie cenſuit gl. in l. & in perpetuum. ff. de procura. quam probauit Ruin. in conſi. 143. nu. 10. & in conſi. 134. nu. 11. li. 2. Cum dixit, qđ ſecundum ſubiectam materiam diuiſionis bonorum, factæ a patre inter filios, aduerbium, perpetuo, debet intelligi, donec uixerit. Et ad rem magis reſpondit Dec. in conſi. 521. nu. 12. quod conceſſio bonorum facta a muliere marito, ut eis frui & gaudere poſſit perpetuo, intelligitur, non vt is effectus ſit proprietarius: ſed fructuarius tantum: & illud, aduerbium, perpetuò, intelligitur ſecundum ſubiectam materiam cōceſſionis vſufructus, id eſt, donec maritus uixerit.

Secundum eſt huius reſponſi caput, quo demonſtratur; quod etiā ſi concedimus, hanc eſse donationem, nihilominus bona ipſa donata, publicari & fiſco deferri non potuerunt. Nam donatio hæc, non eſt iure ualida: cū plures defectus patiatur, tam iure cōi quàm municipali inſpecto.

Primò repugnat ius cōe, quo pater prohibetur
26 donare † filio. l. donationes, quas parentes. C. de donat. inter uir. & uxo. & l. cum donat. C. de donat. & latiſs. in ſpecie reſpondit Cæphal. in conſ. 494. nu. 18 lib. 4. & attigi ſuperiore capite in ſecundo argumento. Nec hic repugnat iuramentū, quod confirmare donationem inter patrem, & filium, ſcripſerunt permulti, congeſti a Cęph. in d. conſ. 494. nu. 20. & a Iulio Claro. in §. donat. q. 8. in fi. quam quidem ſententiam, ſum, & ego ſecutus in conſi. 261. nu. 28. lib. 3. Nam reſpondeo,
27 † id procedere, quando ipſe pater donator deceſſit ante filium, ſecus ſi prædeceſſit filius donatarius. Nam tunc, non obſtante iuramēto, donatio redditur nulla. Ita reſpondi in conſi. 84. nu. 24. & 25. iuncto. nu. 15. li. 1.

Secundò inualida eſt donatio hæc defectu inſinuationis, requiſitæ a iure ipſo cōi; cum excedat quingentos aureos. l. ſancimus. C. de donatio.

Nec obſtat, iuramentum tollere defectum inſinuationis, ſicuti affirmarunt multi a me congeſti in conſ. 1. nu. 378. quib. accedunt, & alij relati a Iulio Claro in §. donat. q. 18. Nam reſpondet, hoc
28 † procedere, quando donans ipſe in ſpecie renūtiauit inſinuationi, adhibito iuramento. Ita reſpōdit Corn. in conſ. 69. lib. 2. qui teſtatur hanc eſse receptam opinionem legiſtarum, & Canoniſtarum. Et hanc probarunt ēt Iul. Clarus in d. § donatio. d. q. 18. uerſi. retenta igitur. & noue Plotus in conſ. 79. nu. 6. Et his accedit Curt. iun. in conſ. 34. nu. 1. Porrò cum noſtro in caſu non fuerit in ſpecie ipſi inſinuationi renuntiatum, adhibito iuramento, ſequitur dicendum, donationem eſse inualidam.

Tertiò nulla redditur donatio hæc, ob nō ſeruatam formam ſtatuti Placentini, quo ſancitum eſt; donationes inter uiuos fieri debere corā iudice, adhibitis quinq; teſtib. & iurō; quo affirmetur, donationem non fieri ficte, ſimulate & in fraudē alicuius. Requirit ēt ſtatutum ipſius donationis inſinuationem. Et hęc quidem pro forma obſeruari debere, ſanciuit ſtatutū ipſū, quemadmodū

ſignifi-

ſignificant illa verba. Et non aliter,nec alio modo.&c. Quæ quidem verba in terminis huius ſtatuti,perpendit Riminaldus iunior in conſi. 467. num. 15. lib. 4. Et in ſpecie ſimilis ſtatuti Bononiæ,ſcripſerunt Pariſius in conſilio trigeſimotertio,numero decimotertio,libro tertio,& Gratus in conſilio ſeptimo numero ſexto, libro ſecundo, etſi ipſi ſuo illo in caſu, alijs adducti rationibus contrarium reſponderunt.

29 Porrò cum forma † ipſa ſeruata non ſit,donatio redditur omninò nulla; cap. cum dilecta.de confirma. utili vel inutili, & ſcribunt præcitati Doctores.

Nec repugnat iuramētum hic adhibitum, quo dicitur confirmata ipſa donatio, & ſublata omnis nullitas,vt in ſpecie reſpondit Pariſ.in d.conſilio trigeſimotertio, numero 48.

Nam reſpōdetur primo, prædictum iuramentum non fuiſſe ritè præſtitum. Nam ad formam dicti ſtatuti, & decreti Placentini adhiberi debuit;vt reſpondit in ſpecie huius ſtatuti Riminal. iun. in dicto conſilio 467. numero quinquageſimo primo,uerſicul. ſecundò dico; poſt Albam in conſilio ſeptuageſimo,numero ſeptimo.Idem in terminis affirmauit Plotus in l. ſi quando numero 264.& numero 865.C.unde vi, a quo nō diſſenſit in cōſ.261.numero ſexto, & nu. 42. li. 3.

Prætereà & ſecundo reſpondetur,ſtatutum & decretum Placētiæ improbare donationem hāc, ratione deficientis ſolennitatis probatoriæ.Quē
30 quidem † defectum non poteſt ſupplere iuramentum: ſicuti ſcribunt Bartol. in l. ſi quis pro eo.numero decimotertio. ff. de fideiuſſo.Ruin. in conſilio nono,numero duodecimo,libro tertio.Alciatus in capitul.Cum contingat.numero 239.de iure iura. Roland. in conſilio quadrageſimotertio,numero primo,libro tertio, qui teſtatur communem hanc eſſe opinionem: ſic etiam eſſe receptam ſententiam,aſſerit Didacus Couuarr.in cap.quamuis.parte ſecunda, §.6.nu.1.de pactis in 6.

31 Nec obſtat, quod ſtatutum † laicorum non poſſit diſponere ſuper iuramento, vt in ſpecie tradunt permulti in ſpecie congeſti a Pariſio in d.conſi.33.nu.50.lib.3

Nam reſpondetur, ſtatutum habere poteſtatem ſtatuendi generaliter ſuper modo probandi:& iuramenti ratio non habetur; quippe quod ueniat in conſequentiam: ſicuti ſcribunt præcitati Ruin.in conſi.9.nu.13.li.3.Alcia.in d.c.cum contingat.nu.244.& Rol.in d. conſi.43. num.8. lib.3.quos ſecutus eſt Riminal.iun. in conſ. 467. num.49.

Rurſus,& tertio reſpōdetur, hic adeſſe quatuor defectus,Quorum primus eſt,quia non fuit facta donatio coram iudice. Secundus; quia non fuit facta,adhibitis quinq; teſtibus.Tertius; quia nō fuit inſinuata.Quartus, quia non fuit adhibitum iuramentum ſecūdum præciſam formam decreti. Cum verò tot extent defectus,non poteſt iuramentum illos omnes ſupplere. Ita tradunt multi congeſti a Riminal.iun. in d. conſi.467.nu.53.li. 4.& illis accedunt Iaſ.in conſi.118.col.2.uerſi.& ſi contra.lib.4.Bello.in conſi.4.nu.4.& Soci.iun. in conſ.48.nu.18.lib.1

Reſpondetur etiam quartò, prædictum ſtatutū requirere, quod donationis inſinuatio fiat intra menſem. Non ergo iuramento cōfirmari potuit. Ita egregiè declarat Iul.Clar.in §. donat. q.18.in fi.ex ſententia Federic.de ſenis in conſi. 181. & Curtij iun.in conſi.141.nu.22.qui teſtatur, communem eſſe opinionem, & eādem probauit Plotus in d.conſi.79.nu.6.

Quartò redditur nulla & inualida hæc donatio ob id,quod filius iſte donatarius deceſſit ante patrem donatorem.Eſt enim magis recepta ſenten
32 tia,† donationem inter viuos factā a patre filio nullam reddi,ſi ante donatorem moritur donatarius.Ita de donat.inter vir.& uxo. reſponderūt Bald.in conſi.29.Caſus.vir donauit.col. 2.uerſi. teneo igitur.lib.1.& in conſi.352.Donatio cauſa mortis li.2.repetito in conſi.294.lib.3. Dec.in conſi.240.nu.3.& in conſ 586.nu.8. ſic etiam de donatione facta a patre filio, reſpondit Dec.in conſi.659.in fin.quem ſecuti ſunt Pariſ.in conſi. 86.nu.48.li.3.Alc.in reſp.442.in fi.Port. Imolēſis in conſ.112.nu.46.Silua.in conſi.40.num. 20. Gramm.in deciſ.103.nu.72.& Mantua in conſi. 243. lib. 2. Et horum ſententiam ſecutus ſum in conſi.84.nu.15.lib.1

Quintò & vltimò,dato citra ueri præiudicium; quod ualida fuerit prędicta donatio:attamen di
33 citur,quod illa fuit ab ipſo patre † reuocata,dum conſentiente ipſo filio, condidit teſtamentum, & filium ipſum ut exiſtimo(non.n.teſtamentum uidere hactenus potui) hæredem fecit,grauauitque onere fideicommiſſi: ob id donatio dicitur reuocata. Ita in claris his terminis reſponderunt Corn.in conſi.87.col.2.lib.2. Dec. in conſi.254. col.2.li.2.Dec.in conſi.254.col.2.& Pariſ.in cōſ. 2.nu.21.li.3.cum quo de eadē facti ſpecie reſpondit Curt.iun.in conſ.54.col.1.qui ſententiam hāc probat etiam ex.l.ſi verò non remunerandi.§.inde Papin.ff.mandati.

Nec obſtat donationem hanc cenſeri iam confirmatam ante mortem ipſius filij,ob emancipationem de eo a patre factam,iux.l.donat.§.pater ff.de dona.ubi Caſtrē.Et prædictum filium fuiſſe emancipatum ſignificat diutina illa ſeparatio inter ipſum, & patrem dū viginti annos ſeparatim
34 vixerunt.Ita ſanè † emancipationem præſumi ēt ſolo curſu decennij,ſcripſerunt Dec.in l.ſi emancipati.nu.4.C.de collat.Alc.in Trac.de pręſump. reg.2.præſump.2. Nam reſpondetur emācipationem ex eo actu ſeparationis,&poſſeſſionis bonorum non præſumi: Cum conſtet de ipſa antecedenti cā ſic uiuendi ſeparatim, & poſſidendi dicta bona;conſtat inquam cām ipſam eſſe aſſignationem adminiſtrationis noīe peculij. Et ideò emancipatio non pręſumitur; vt in ſpecie reſpō-

dit Rimin.ſen.in conſ.108.nu.26.li. 1. Quo loci.
nu. 16.dixit,emãcipationẽ,præſcribi, ſi mõ adeſt
titulus putatiuus;quo omnino hic deficit.Et qđ
nulla extiterit emancipatio ex eo colligitur ;
quod cũ de his bonis mota fuiſſet lis ipſi filio,in
35 iudicio † fuit pater & filio litiganti conſenſit.Ita
ſimili propè in caſu reſpondit Oldra. in conſ.26.
nu.1.verſi.ſed contrariũ. Nec repugnat, qđ repe
riantur multi actus geſti ab hoc filio tamquam
ab emancipato; & in quibus aſſeruit ſe fuiſſe emã
cipatum:quia reſpõdetur primò,adeſſe alios plu-
res contrarios actus ſignificantes patriam pote-
ſtatem.Reſpondetur & ſecundò, actus illos pro-
bare quidem inter ipſum filium,& eos, cum qui-
36 bus contraxit;non autem contra,† patrem,de cu
ius præiudicio agebatur. Ita in ſpecie reſpondit
Cæphalus in conſi.397.nu.61.lib.3

Tertium eſt huius reſpõſi caput,quo dicimus,
bona hæc publicari minimè potuiſſe. Nam in ea
conceſſione facta ab ipſo dom. Comite Gaſpare
Maria patre, adhibita fuit prohibitio alienatio-
nis:Quæ quidem operatur, ut prohibita cenſeatũ
ẽt donatio inter viuos; ſicuti docuit Ripa in l. fi-
liusfam.§.Diui.nu.100.de leg.1.qui teſtatur com
munem eſſe opinionem. Porrò quando prohibi-
37 ta eſt hoc modo † alienatio,bona hæc ob delictũ
poſſeſſoris,fiſco non deferuntur.Ita ſcribũt Bart.
in l.Imperator.ff.de fideic.libert.Alex.in cõſi.23.
nu.4.li.1.Soc.ſen.in conſi.121.nu.22.lib.4.Ruin.
conſi.124.nu.5.& in conſi.129.num.4.lib.2.& in
conſi.25.nu.9.li.5.Dec.in conſi.442.nu.27.Pari-
ſius in conſ.157.nu.1.lib.4. Soc. iun. in conſ.77.
nu.15.lib.2,Alcia.in reſp.650.& latius in reſpon.
783.Boſſius in Tract.cauſarum Criminalium. in
tit.de bonorum publicatione.nu.34.Gramma.in
deciſ.104.nu.30.& 39.Iul.Clar. in praxi Crimin.
§.finali.q.78.uerſi. item quæro. & Rol. a Valle in
conſi.56.nu.12.lib 1.His trib.ex capitis,exiſtimo
eſſe ſatis clarum,& manifeſtum,bona hæc publi-
cari,& fiſco nulla rati one deferri poſſe.

Quod verò attinet ad acquiſita,dicendum eſt,
nec illa quidem publicari poſſe:Quandoquidem
38 dicũtur eſſe ipſius patris,cum ſuis † e bonis quæ
ſita præſumantur.iuxta.l.cum oportet.in prin.C.
de bonis,quæ liber.Et in claris terminis reſpõdit
Alc.in reſp.152.nu.4. quod licet pater cõceſſerit
39 † bonorum adminiſtrationem filio,& dederit fa-
cultatem diſponendi de bonis ei aſſignatis ; nihi-
lominus vſusfructus, quẽ ex bonis illis percepit
filius;& quod ex eo ſupereſt,ipſi patri acquiritur.
Et in ſpecie magis ſcribit Bal.in d.l.cum oportet.
nu.5.quod ſi pater dedit fundũ filio, vt ſe aleret,
ſicuti euenit in caſu noſtro, & ipſe filius parũ im-
pendit,ita quod ex reſiduo emit aliqua prædiola,
quod illa cenſentur acquiſita ex bonis patris, &
conſequenter ipſi patri acquiſita dicantur. Et
Baldum ſecuti ſunt Albericus, & Salicetus, quos
refert,& probat Roland.in conſi.54.nu.15.lib.3.
Eſt ergo liberandus illuſtris dom.Comes Gaſpar
Maria a moleſtia, quam ei infert Ducalis fiſcus,
40 † aduerſus quem in dubio eſt pronuntiandum,
iuxtà.l.non puto.ff.de iure fiſci,& ſequendum eſt
illud præclarum M.Antonini philoſophi Impera
toris exemplum, qui in compendijs fiſco num-
quam fauit; auctor eſt in illius uita Iulius Capito
linus.

SVMMARIVM.

1 *Codicilli, a diſpoſitis in teſtamento recipiunt interpretationem.*

2 *Legato in teſtamento facto,adiecta dilatio,cenſetur repetita legato facto ſimpliciter in codicillis.*

3 *Voluntatis mutatio non præſumitur.*

4 *Perſonæ mutatio,non infert mutationem qualitatis diſpoſitionis.*

5 *Subſtitutionem ad fideicommiſſariam inducendam,præſumptiones ſufficiunt & coniecturæ,& nu. 13*

6 *Teſtator quos vocare voluerit, conſideratur affectio illius.*

7 *Subſtitutio dubia, interpretationem recipit ab inſtitutione.*

8 *Subſtitutio vna interpretatur aliam.*

9 *Proximiores magis dilecti præſumuntur.*

10 *Teſtator vocans filios minus dilectorum, a fortiori cenſetur vocare etiam filios magis dilectorum.*

11 *Codicillis tolli ea tantum in teſtamento diſpoſita, quæ codicillans expreſſe mutauit, reliqua firma manere.*

12 *Diſpoſita in teſtamento, quando prorſus cenſeantur ſublata per diſpoſita in codicillis.*

14 *Teſtatoris uoluntatem non attendi,ſi ex diſpoſitione non deprehendatur, quando verum ſit.*

15 *Relatio,omnes qualitates ſubſtantiæ adiectas,refert.*

16 *Clauſula in fine diſpoſitionis poſita, refertur ad omnia antecedentia.*

17 *Teſtator vocans duos fratres,& eorum filios,intelligitur eos vocare reſpectiuè quo ad portiones patrum ſuorum.*

18 *Maſculorum vocatio non ſolum primos, ſed & vlterioris gradus continet.*

Idem ſi vocentur antiquiores de familia nu. 19

20 *Dilecti æqualiter cenſentur, qui æqualiter vocati ſunt, aut ſubſtituti.*

21 *Aequalitatis ſeruandæ cauſa, teſtatoris diſpoſitio extenditur.*

22 *Subſtitutio reciproca, cauſa æqualitatis ſeruandæ facta cenſetur.*

23 *Subſtitutio quæ ut directa tantum ualeret, ſuſtinetur ut fideicommiſſaria,cauſa ſeruandæ æqualitatis.*

24 *Diſpoſitum cenſetur a teſtatore, quod interrogatus veroſimiliter reſpondiſſet.*

Et ob hanc præſumptam mentem, concedi extenſionem de perſona ad perſonam nu. 25

26 *Expreſſum quod a teſtatore non ſit,pro omiſſo haberi, ſecundum reg. l.vnicæ.§.ſin autem ad deficientis, quando locum non habeat.*

Et ubi regula hæc fundata ſit.nu. 27

28 *Omiſſus caſus non dicitur,qui expreſſo ſimilis eſt, & vbi eadem militat ratio.*

26 *Subſtitutionem extendi trahique non debere, vt includat alias perſonas quam expreſſas.*

Admitti tamen extenſionem,quando eadem adeſt ratio, vt=

it:

teſtatoris coniecturata uoluntas nu. 30

31 *Subſtitutionis fideicommiſſariæ extenſionem admitti, ob rationem conſeruandæ familiæ.*

32 *Subſtitutione fideicommiſſaria, facta de tranſuerſalibus, & eorum filijs, an filiorum appellatione contineantur nepotes nondum nati vel concepti, tempore mortis teſtatoris, vel confecti teſtamenti.*

33 *Filius quando in diſpoſitione conſideratur, ratione conſeruandæ agnationis & familiæ, illius appellatione continetur, & nepos.*

34 *Filiorum appellatione continentur nepotes, ex coniecturata præſumptaque mente teſtatoris.*

35 *Verba generalia, reſtringuntur ad cauſas præcedentes, & quibus magis conueniunt, nec derogant expreſſe diſpoſitis.*

36 *Teſtatorem virum prudentem in eodem actu ſibi aduerſari voluiſſe, abſurdum eſt.*

37 *Intentio qualis in vno diſpoſitionis loco, talis videtur, & in alio.*

38 *Intentio diſponentis circa ſubſequentia ſumit interpretationem ex præcedentibus.*

39 *Diſpoſitio ſequens, alio non apparente, nũquam cenſetur derogare diſpoſitioni præcedenti, etiam ſubſecuta ex interuallo.*

40 *Verba generalia, prout magis congruunt, ad unam potius perſonam, quam ad aliam trahenda ſunt.*

41 *Teſtatoris mens quàm verba potius ſpectanda.*

42 *Vt ſupra: uerba, quomodo intelligenda & nu.* 43

44 *Ipſe, dictio: perſonaliſſima eſt.*

45 *Affectionem ad perſonas non cognitas, teſtator an præſumatur habuiſſe.*

46 *Teſtatorem de perſonis non nominatis, non cogitaſſe, quomodo intelligendum.*

47 *Nominatum, & expreſſum aliquid multis dicitur modis.*

48 *Subſtitutio reciproca vt dicatur inducta, quæ requirantur.*

49 *Subſtitutionem fideicommiſſariam reciprocam, inter tranſuerſales non induci.*

50 *Onus reciprocum fauorabilius, quam uni tantum impoſitum.*

51 *Subſtituere per fideicommiſſum non poteſt pater in dote filiæ data, reciprocum tamen facere poteſt inter plures filias.*

52 *Fideicommiſſum conditionale, regulariter non tranſmitti.*

Ex coniecturata tamen mente teſtatoris num. 53

Et quæ poſſint ſumi coniecturæ. numero 54. 55. & 56.

57 *Agnationis conſeruandæ ratio, operatur vt fideicommiſſum conditionale fiat tranſmiſſibile.*

58 *Tranſmiſſio quæ propriæ dicatur, & quæ ſit inter tranſmiſſionem, & vocationem differentia.*

59 *Vocationem aut ſubſtitutionem ad inducendam, quæ coniecturæ non ſufficiunt, ſufficiunt tamen ad inducendam tranſmiſſionem.*

60 *Tranſmiſſionem fieri ad perſonam in vocatione omiſſam.*

61 *Nominatus de tranſmiſſionis iure contendere, non habet neceſſe, ſed ex perſona propria ſuccedit.*

62 *Fideicommiſſi conditionalis ad tranſmiſſionem, ſufficere coniecturatam teſtatoris uoluntatem.*

63 *Tranſmiſſio in perſonis iam excluſis locum non habet.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS atque excellentiſſimus dominus Iacobus de Vgonibus Brixienſis, condito teſtamento, hæredes inſtituit domin. Hectorem & dom. Caſparem filios; & deſcendentes maſculos filiorum ſuorum. Et illis deficientibus, ſubſtituit domin. Alexandrum & domin. Chriſtophorum de Vgonibus, & eorum filios maſculos, quibus deficientibus ſubſtituit filios maſculos domin. Stephani & domin. Bonifacij de Vgonibus; ac etiam eorum filios. Ita & taliter, quod bona & hæreditas ipſius teſtatoris, perpetuo remaneat in agnatione, & familia de Vgonibus.

Deinde ipſe teſtator confecit Codicillos, in quibus mutauit ſubſtitutionem prædictam factam in teſtamento: atque ita deficientibus domin. Gaſpare & domin. Hectore ſine filijs, & deſcendentibus his verbis ſubſtituit; dimidia bonorum ſuorum. dominum Stephanum de Vgonibus, & filios & hæredes ſuos, & filios maſculos filiorum ſuorum maſculorum, vſque in infinitum. Et in alia dimidia ſuccedant ſupraſcripti Chriſtophorus, & Alexander; ita & taliter, quod ipſa tota hæreditas, & omnia bona prædicti domini Iacobi, remaneant, & remanere debeant, in maſculis, de ipſa domo, & familia de Vgonibus. Et quod aliquo modo vendi, alienari, & permutari non poſſunt.

Mortuo teſtatore, deceſſit domi. Alexander relicto domin. Scipione qui pariter deceſſit relictis domin. Horatio & Scipione filijs.

Deinde deceſsit Dominus Pamphilus nepos teſtatoris ſine filijs, ita quod euenit caſus ſubſtitutionis.

Dubitari nunc contingit, an prædicti Domini Horatius & Scipio, admitti debeant ad huius fideicommiſsi ſucceſsionem.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLII.

DVAE ſunt explicandæ enucleandæque dubitationes, de quibus doctè, & acute reſpondit, excellentiſſimus dominus Ioan. Baptiſta Siccus, & eleganti eruditaque ſubſcriptione cõprobauit Clariſſimus domin. Eques Lana, quos honoris cauſa nomino.

Prima eſt dubitatio, an dominus Horatius eiuſque frater, cenſeantur ex propria eorum perſona vocati, vt ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem admitti debeant.

Secunda eſt, an ſaltem ſint admittendi iure tranſmiſſionis, ex perſona eorum patris & aui.

De prima dubitatione reſpondendum eſt, dominos Horatium, & Scipionem, admittendos eſſe, ex ſua perſona tamquam a teſtatore vocatos. Quam quidem ſententiam multis confirmabo argumentis, & rationibus; deinde ſatiſfaciam meis pro uiribus, acutis, & eruditis motiuis, excitatis ab excellentiſſimo domin. Paulo Bornato cauſæ commiſſario Sapientiſſimo. Præmittenda tamen prius ſunt nonnulla, quibus clariora reddentur ea, quæ dicturus ſum.

1 Et primò præmitto, † Codicillos recipere interpretationem a diſpoſitis in teſtamento; ita quod conditio, modus, qualitas & ſimilia adiecta in teſtamento, repetita cenſentur in codicillis; ſicuti probat textus. legis Caio. in princ. ff. de alimen. & ciba. lega. ubi ſi in teſtamento legauit teſtator tercentum Caio, vt ex uſuris illius ſummæ preſtaret cibaria libertis, & deinde ipſe teſtator in Codicillis ſummam illam tranſtulit in Publium Mæuium, dicitur tranſtuliſſe, cum eodem onere præſtandi alimenta libertis. Et illo in loco reſponſum illud annotauit Bartol. ad per egregiam facti quæſtionem, de qua ait ſe interrogatum reſpondiſſe. Ita pariter in lege, tertia. ff. de fundo inſtructo inſtrumentoque lega. reſponſum eſt, quod ſi teſtator in teſtamento dixit, lego libertis meis fundum inſtructum, deinde in codicillis diſpoſuit, quod liberti, qui præmorientur, ſuperſtitibus reſtituerent fundi ſui partem, intelligitur de fundi parte inſtructa: atque ita illa qualitas appoſita in teſtamento, repetita dicitur in codicillis. Quo circà poſt Alexan. in conſilio ducenteſimo quarto, numero duodecimo, libro ſexto, reſpondit Crauet. in conſilio ducenteſimo trigeſimoprimo numero duodecimo in fine, quod diſpoſitio facta in codicillis, recipit interpretationem a teſtamento. Et confert textus lege talis ſcriptura. §. ultimo cum lege ſequen. ff. de legat. primo, ubi dilatio adiecta legato
2 † facto in teſtamento, cenſetur repetita in legato ſimpliciter facto in codicillis. Et ſcribit *Baldus* in lege Neſennius. ff. de excuſat. tuto. quod codicilli trahuntur ad mentem teſtamenti. Et Baldum ſecutus eſt Natta in conſilio quadringenteſimo octuageſimo tertio, in fine. Et his addo Capram in conſilio tertio, numero vndecimo, & numero vigeſimo ſeptimo. Huius ſententiæ eſt
3 ratio, quia † voluntatis mutatio non præſumitur. lege eum, qui. ff. de probat. & ſcribit Alcia. quem ſtatim referam.

4 Nec mutatio † perſonæ infert mutationem qualitatis diſpoſitionis, vt tradit Bartol. in *dicta* lege Caio. in prin. ff. de alimen. & cibar. leg. *quem* ſecuti ſunt Iaſon in lege ſancimus, in *tertio* notab. C. de teſtamẽ. & Alciatus de præſumption. *regul. ſecunda præſumptio. decimaſexta num. 1. verſi. ſecundò amplia.*

Præmitto ſecundò, coniecturas & præſum-
5 ptiones ſufficere † ad inducendum ſubſtitutionem fideicommiſſariam. lege cum proponeretur. lege qui ſolidum. §. primo & lege unum ex familia. §. ultimo, de legat. ſecundo. Caſtren. & Salicet. in lege penultima. C. de impuberum, & alijs ſubſtit. Alexandr. in conſilio centeſimo, numero quinto, libro quarto. Decius in conſilio quadringenteſimo ſexageſimo quinto, numero ſecundo. Pariſ. in conſilio quadrageſimo octauo, numero decimotertio, & in conſilio quinquageſimoſeptimo numero quinto, libro ſecundo, & Socin. iunior in conſilio quadrageſimo ſecundo, nume-
6 ro uigeſimoſexto, libro primo. Et affectio † teſtatoris plurimum operatur ad cognoſcendum, quos uocare ille uoluerit, ſicuti ſcribunt gloſ. in lege ille a quo. §. ſi de teſtamento. ff. ad *Trebell.* Socin. ſenior in conſilio uigeſimoſexto numero quarto, libro quarto. Crauet. in conſilio ſexageſimoſecundo, num. octauo, & numero decimo, & conſilio centeſimoquadrageſimoſeptimo, numero ſecundo, & in conſilio centeſimo *ſexageſimo* primo, numero quinto, & Socin. *iun.* in conſi. ſeptuageſimo primo numero decimoquinto, libro primo, & infrà in diſcurſu comprobabimus.

His

His præmiſſis,argumentor,
7 Primò mouet me, quod † ſubſtitutio dubia,re
cipit interpretationem ab inſtitutione. Bart. in l.
vlt.nu.1.ff.ad Trebel.apertius Alex. in conſi.24.
num.5.in fine. lib. 3. & egregiè in conſi. 204.nu.
13.lib.6.Decius in conſi.480.num. 12. & Socin.
iun.in conſi.75.num.24.lib.3.Atqui in inſtitutio
ne hæredis facta in teſtamento,quod(vt præfati
ſumus,)interpretatur Codicillos, teſtator voca-
uit non ſolum perſonam ipſius primi hæredis in-
ſtituti:ſed & filios ac deſcendentes ab illo. Ergo
pari modo dicendum eſt, quod in his codicillis,
uocare *uoluerit* filios, & deſcendentes domi-
norum Chriſtophori, & Alexandri ſubſtitu-
torum.
8 Secundò accedit, quod una † ſubſtitutio aliã
interpretatur; ut reſponderunt Baldus in conſi.
17.Præteritio.lib.2.Decius in conſi.227. nu.2.&
Craue.in conſi.208.nu.6.& in conſi.283. col.2.
uerſi.ſed præmiſſis non obſtantibus. Atqui non
ſolum in teſtamento,ſed etiam in codicillis,quã-
do *teſtator* vocauit,& ſubſtituit do.Stephanum,
vocauit etiam eius filios,& deſcendentes, vt ma-
nifeſtè patet.Ergo eadem ratione dicendum eſt,
quod,dum in *codicillis* ſubſtituit D.Chriſtopho
rum & D.*Alexãdrum*, uoluerit vocare,& eorum
filios & deſcendentes.
Tertiò maximè confert, quod domini Chri-
ſtophorus, & Alexander,magis dilecti fuerant a
teſtatore quàm dom. Stephanus. Nam illi erant
gradu affinitatis proximiores do.Stephano,& ob
9 id † *magis dilecti*.l.Titius.ff. de hæred. *inſtit.* Al-
ciatus *in Tract.de præſump.regu.1.præſump.20.*
num.2.Pariſius *in conſi.51.num.21.lib.2.Socin.*
*iun.*in conſi.71.num.21.*lib.1.*& Crauet.in conſi.
147.nu.2.& in conſi.297.num. 3. Et his accedit
Signorol.in conſi.171.in fine,qui dixit hanc cõ-
iecturam anteponi proprietati ſermonis. Atqui
10 quando *teſtator* uocat filios † minus dilectorum,
a fortiori cenſetur uocare etiam filios magis dile
ctorum. Ergo cum hoc in caſu teſtator vocaue-
rit *filios*,& deſcendentes do.Stephani minus di-
lecti, cenſetur etiam vocaſſe filios dominorum
Chriſtophori,& Alexandri magis dilectorum. Il
la minor propoſitio probatur auctoritate Curtij
iun. in conſi.16.col.3.nu.7.uer.ſed quid fortius;
ubi in claris terminis reſpondit; quod ſicuti te-
ſtator vocauit fratrem, & eius filios remotiores,
ſicque minus dilectos; ita ẽt uoluit admitti filios
filiorum ſuorum proximiorum,ſicque magis di-
lectorum.Et Curtium in ſpecie ſecutus eſt Crau.
in conſi.62.nu.10.qui appellant, hanc coniectu
ram fortiſſimam. Eandem probarunt Pariſ. in
conſilio. vigeſimoquinto, numero ſeptimo, li-
bro *ſecundo*, & Alba in conſi. 86. in fine. & in
conſi.87.nu.12.
Quartò ſuffragatur non parum, quod teſtator
in teſtamento uocauit dictos dominos Chriſto-
phorum,& Alexandrum,ac eorum filios, & de-
ſcendentes,eos in totum ſubſtituendo *filijs* ſuis:
Deinde in codicillis diuiſit ſubſtitutionem; pro
vna dimidia ſcilicet ſubſtituendo dictos domi-
nos Chriſtophorum & Alexandrum: & pro alia
dimidia do.Stephanum. Mutauit itaque teſtator
teſtamentum reſpectu quantitatis relictæ dom.
Chriſtophoro & fratri, eam pro dimidia tranſ-
ferendo in dom.Stephanum. Reſpectu verò qua
litatũ,ſub quibus vocauit dictos dominos Chri-
ſtophorum & fratrem, nil non mutauit expreſſe;
ſed tacite ita per tranſiuit. Non eſt ergo dicen-
dum quod voluerit eas tollere,ſed potius repete-
re in ipſis codicillis.Nam dicere ſolemus, codicil
11 lis † tolli tantum diſpoſita in teſtamento,quan-
tum ipſe codicillans expreſſe mutauit, reliqua
verò firma manere. l. alumnæ. §. qui filias, ff. de
adim.lega.& reſponderunt Capra in conſi. 3.nu.
28.Decius in conſi.190.num. 8. Pariſius in con-
ſilio 34.num.49.lib.2.& in conſi.108. num.27.&
num.50.lib.3.Alciatus in reſp.565.num.3.ſecun-
dum ueterem impreſſionem Lugdunenſem.Nat-
ta in conſilio 476.num.7.& manifeſtè egregieq;
Rolandus in conſi.31. numero 23. libro quarto.
Cum ergo teſtator in codicillis expreſſe non mu
tauerit conditiones,& qualitates adiectas ſubſti-
tutis in teſtamento, nempe quod eorum filij poſt
eos ſuccedant,dicendum eſt,& in ipſis codicillis
vocatos cenſeri,& filios ipſorum. Et ſimili pro-
pè in caſu argumentatur Natta in d. conſi.476.
num.4.uerſi.ſed teſtator &c. Et his conſtat,non
ſatis uerum eſſe,quod inquit do. Commiſſarius
ſuis in motiuis pagin. 11.uerſi.Et ex prædictis in-
fertur. &c. quod teſtator noluit caſſare partem
tantùm ſubſtitutionis factę in teſtamento:ſed to
tam,ex ſententia Socin.iunio.in conſi.129.num.
33.lib.3.& Craue.in conſi.80. num. 2. num.15.&
nu.16.Nam uerius eſt,quod immo (vt diximus)
reuocare eam uoluerit in parte tantum; nempe
reſpectu dimidiæ totius portionis, relictæ dictis
dominis Chriſtophoro,& Alexãdro :Illam enim
dimidiam tranſlatam in do. Stephanum,ab illis
abſtulit: aliam verò dimidiam eiſdem dominis
Chriſtophoro & Alexãdro remanere uoluit; ſub
eiſdem qualitatibus in teſtamento deſcriptis.Ita
ſimili prope in caſu reſpondit Pariſius in conſi.
108.num.27.& 28.lib.3.quod cum teſtator in te
ſtamento hæredem particularem inſtituiſset An
toniam filiam ſub conditione,ſi poſthumus non
naſceretur: Deinde in codicillis aliquid aliud le-
gaſſet ipſi Antoniæ ſub conditione, ſi eius uxor,
mater Antoniæ nupſiſset;reſpondit Pariſius, qđ
per codicillos non cenſetur reuocata, & ſublata
ſed potius repetita conditio, in ipſis codicillis.
Et idem Pariſius ibidem.num. 50. idem repetit.
Et Pariſium ſecutus eſt Rolandus in conſilio
trigeſimoprimo, numero uigeſimotertio, libro
quarto.
Nec repugnant auctoritates Socini iunioris,
& Crauettæ. Nam Socinus in dicto conſil. 129.
numero 33. libro tertio, reſpondit eo in caſu,
in quo teſtator in codicillis nihil reliquerat illi

Franciſcæ,& ſuis deſcendentibus, quos ſub conditione in teſtaméto vocauerat: ſed caſſauerit in codicillis totam illam ſubſtitutionem , dici non potuit repetita aliqua qualitas,& cõditio,ex quo re ipſa ſublata fuerat diſpoſitionis ſubſtantia.Diuerſum eſt in caſu noſtro,in quo ſubſtãtia diſpoſitionis teſtamenti,non fuit mutata; ſed ſolum diminuta quantitas: Reſpectu ergo reſidui,quod teſtator conceſſit dictis dominis Chriſtophoro, & Alexandro,qualitas appoſita in teſtamento cenſetur repetita in codicillis. Crauetta verò in d.cõſilio 80.num.2.15.& 16.loquitur quando diſpo-
12 ſita † in codicillis omninò repugnabant diſpoſitis in teſtamento.Nam tunc diſpoſita in teſtaméto,cenſentur prorſus ſublata,cum duo contraria ſimul ſtare non poſſint. In eo enim caſu teſtator ille ſubſtituerat Guielmo hæredi pro dimidia, Franciſcum ſub conditione, quod teneretur contrahere matrimonium cum Margaritta: & econtra pariter ſubſtituit pro alia dimidia Margaritam,ut contraheret cum Franciſco.Deinde in codicillis ſubſtituit in totum Margaritam , vt nuberet cum conſenſu fratrum,& propinquorũ. Hæc ſecunda diſpoſitio facta in codicillis ; repugnabat in totum teſtamentariæ. Nam ſubſtitutio in totum facta in codicillis, ſignificabat in totum fuiſſe ſublatum , quod Franciſco fuerat in teſtamento relictum. Repugnabat etiam , quia ſi uoluit teſtator in codicillis, quod Margarita nuberet cum conſenſu fratrum , noluit quod nuberet Franciſco ; cui ſi ſecundum diſpoſitionem teſtamenti debuiſſet nubere, *fruſtrà adhibitus fuiſset* fratrum conſenſus,

Non etiam repugnat quod ait idem domin. Commiſsarius ſuis in motiuis pagin.12. a tergo, uerſi.Et ultrà,ac etiam ex deductis. &c. quod ex quo teſtator in teſtamento uocauit deſcendentes dominorum Chriſtophori , & Alexandri : Et in codicillis illos omiſit,cenſendum eſt,quod cõſultò,& data opera omiſerit : & quia intendebat eos eſse excluſos. Et tanto magis,quia vſus eſt iteratis geminatiſque verbis , quæ plus operantur, & enixam uoluntatem diſponentis ſignificant.l.Baliſta.ff.ad Trebell. cum ſimilibus. Nam reſpondetur, quod etſi teſtator in codicillis,expreſſis ſingularibuſque verbis,non vocauerit deſcendentes dictorum dominorum Chriſtophori & Alexandri , attamen urgentiſſimis coniecturis eos cenſetur uocaſse , & propterea dici non poteſt,quod eos omiſerit,& excluſerit. Et his diluitur quod ſubiungit idem do.Commiſsarius pag. 12.fac.1.uerſi.Cumq; ẽt. &c. Cum inquit; quod teſtatoris voluntas non eſt attendenda ; ubi ex eius diſpoſitione non depreheditur; etiam quod magna præſumptione munita eſſet; vt cẽſuit Crauett.in conſilio 161.numero decimotertio.Hæc inquam ex dictis ſuprà tolluntur; cum coniectu-
13 ræ & præſumptiones ſufficiant † ad inducendam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, quemadmodum etiam ſupra in primo præmiſſo,auctoritate multorum demonſtraui; & præſertim auctoritate ipſiuſmet Craue.in conſilio ſexageſimo ſecundo,numero octauo, & decimo , qui in ſpecie caſum hunc(vt ſuperiore argumento dixi) diffinit. Et ipſe Crauett.in dicto conſi. 161.numero 13. allegatus a dom.Commiſſario,loquitur, quando
14 verba † non patiuntur,ſed repugnant menti. Id quod non contingit in caſu noſtro , in quo non repugnant verba. Non enim repugnat, quod etſi teſtator omiſerit exprimere deſcendentes, illi ſubintelligantur. Repugnaret quidem, quando teſtator locutus eſſet taxatiuè; vt ſi dixiſſet;quod in alia dimidia, ſuccederent ſolummodo ipſi domini Chriſtophorus, & Alexander. Ita quoque declarandi ſunt alij a dom.Commiſſario allegati.

Non obſtat demum conſideratio eiuſdem D. Commiſſarij pag.12.a tergo;verſi. *Et ſimiliter apparet.&c.* Cum dixit, Capram,Decium,& alios ſuprà allegatos,loqui in diuerſis terminis , nempè quando in una ſola diſpoſitione, pluribus inſtitutis , vel ſubſtitutis , uni ipſorum vocatorum eius filios , & deſcendentes tantùm *expreſſe ſubſtituerit*, quod æquè alteri eius filios ſubſtituiſſe cenſeatur, ex quo eadem adeſt, uel maior ratio. ſed diuerſum eſt in caſu noſtro , in quo duæ ſunt diuerſæ diſpoſitiones,teſtamenti ſcilicet, & Codicillorum:Et in Codicillis excluſit deſcendentes,quos uocauerat in teſtamento. Nam reſpondetur,Capram,& apertius Decium & alios,*in argumento* allegatos , loqui de diuerſis diſpoſitionibus,hoc eſt de diſpoſitis in teſtamento, & deinde *in codicillis aliqua ex parte mutatis*. Nec in *caſu noſtro omiſſio illa expreſſæ uocationis*, deſcendentium *Dominorum Chriſtophori*, & Alexandri,infert teſtatorem excludere eos uoluiſſe; vt ſuprà demonſtrauimus. His conſtat,quartum hoc fundamentum ſolidum & *inconcuſſum* manere.

Quintò confert quod teſtator ipſe in codicillis primùm narrauit a ſe diſpoſita in teſtamento; nempè quod deficientibus filijs deſcẽdẽtibuſque ſuis , ſubſtituit dictos dominos Chriſtophorum,& Alexandrum, & eorum filios & deſcendentes:Deinde in mutatione alterationeque ſubſtitutionis ; dum pro una dimidia ſubſtituit do. Stephanum , & pro altera dimidia dictos dominos Chriſtophorum, & Alexandrum ; exiſtimauit,breuitatis gratia,ſatis eſſe,ſi ita diceret ; Et in alia dimidia ſuccedant ſuprascripti Chriſtophorus,& Alexander.Atque ita deſignando,referendoque dictos dominos Chriſtophorum, & Alexandrum,retulit cum omnibus ſuis qualitatibus;
15 nempe cum uocatione filiorum. Relatio † enim referre ſolet qualitates omnes ſubſtantiæ adiectas.l,aſſe toto.ff.de hæred.inſt.& ſcribunt copioſè Decius in conſi.489.nu.10.& Tiraq.de legib. connubial.glo.5.nu.176.& nu. 186. Et procedit tam quò ad ſubſtantiam, quàm quò ad qualitatẽ. vt poſt alios reſponderunt Soc.iun.in conſ. 144. nu.33.li.3.& Bellonus in conſi.50. nu. 3.

Sextò

Sextò huc facit, quod teſtator in codicillis ſtatim quo uocauit dictum do. Stephanum pro vna dimidia:& dominos Chriſtophorum, & Alexandrum pro alia dimidia;adiecit hæc verba. Ita & taliter,quod tota ipſa hæreditas, & omnia bona prædicti do. Iacobi,remaneant,& remanere debeant in maſculis,de ipſa domo, & familia dominorum de Vgonibus, ut ſupra dictum eſt. &c. Hæc ſane uerba referuntur non ſolum ad perſonam do. Stephani,ſed etiam ad perſonam dominorum Chriſtophori,& Alexandri, poſt quorum uocationem,immediate adſcripta fuerunt. Nam
16 clauſula poſita in fine† diſpoſitionis,refertur ad omnia antecedentia. Bartol. in l. ult. num. 2. ff. de reb. dubiis. Roman. conſi. 480. num. 7. Anch. conſilio 68. num. 6. Dec. conſi. 92. nu. 1. Iaſon in conſilio 142. nu. 7. lib. 2. & Socin. iun. in conſi 3. nu. 41. lib. 1. Immo referri magis debet clauſula hæc ad perſonas dominorum Chriſtophori, & Alexandri,qui immediate præcedunt. Iaſon in l. talis ſcriptura. nu. 37. de leg 1. Ruin. in conſi. 133. in fi. li. 3. Voluit ergo teſtator bona remanere in agnatione,& familia de Vgonibus reſpectiue, hoc eſt ut illa dimidia relicta do. Stephano in eius familia remaneret:illa denique Dominorum Chriſtophori,& Alexandri ſimiliter,iuxta ea, quæ reſpõderunt Corn. in conſi. 202. num. 5. in conſi. 230. num. 6. & in conſi. 258. ad finem. lib. 3. Alexan. in conſi. 204 colum. 2. lib. 2. & in conſi. 157. nu. 10. lib. 5. ubi de ſubſtitutione reciproca diſſerit, & Ruin. in conſi. 121. num. 8. conſi. 159. num. 11. & in conſi. 191. nume. 13. lib. 2. & Pariſ. in conſi. 18. num. 61. lib. 2. Cum dixerunt, quod quando teſta
17 tor † uocat duos fratres, & eorum filios; intelligitur uocare reſpectiue, hoc eſt, filios reſpectu portionis patris ſui, non autem patrui, & egregie reſpondit Alciatus in reſp. 546. colum. 1. uerſi. & multum; qui diſtinguit ad rem noſtram ſi ergo teſtator uoluit, bona hæc conſeruari pro dimidia in maſculis, & in familia dominorum Chriſtophori,& Alexandri, dicitur eorum maſculos, & familiam uocaſse:ut in ſpecie reſpondit Ruin. in conſi. 179. num. 6. & 7. lib. 2. atque ita non ſolùm primos maſculos,ſed & vlteriores. Quandoquidem dicitur vocaſſe maſculos, ſicque ſub nomine appellatiuo; quæ vocatio comprehendit non
18 ſolum † primos maſculos, ſed etiam alios vlterioris gradus;vt egregie ſimili in caſu reſpondit Anchar. in conſi. 27. Non ſeruato, Cùm dixit, quod
19 ſi teſtator vocauit antiquiores † de familia, cenſetur uocaſſe non ſolum primos, ſed & alios. Et id quidem ob uim nominis appellatiui. Hanc traditionem ſecuti ſunt Roman. in conſi. 438. nu. 14. Socin. ſen. in l. Gallus. §. quidam recte. nu. 9. & in §. inſtituens. col. vlt. ff. de lib. & poſth. & ibidem Iaſon. nu. 23. Egregie, idem Socin. ſen. in conſ. 250. col. 5. uerſicu. præterea poſt filios. lib. 2. Ita etiam Ruin. in conſi. 34. num. 15. in conſi. 214. num. 9. lib. 1. & in conſi. 164. nu. 4. & in conſi. 167. nu. 7. lib. 3. Dec. in conſi. 516. nu. 16. Alba in conſi. 51. num. 14. & Natta in conſi. 531. num. 27. lib. 3. qui declarat.

His ceſſat conſideratio do. Commiſſarij ſuis in motiuis pag. 9. uerſi. Neque diſſoluta. &c. dum inquit, dicta uerba, ita & taliter. &c. eſſe uerba generalia, quæ nil operantur ſtante excluſione facta à teſtatore, iuxta id quod reſponderunt Craue. in conſi. 29. nu. 3. & in conſi. 136. nu. 5. & Soc. iun. in conſi. 80. nu. 38. lib. 3. Ceſſat inquam hæc conſideratio; cum hæc verba non ſint generalia, ſed ſpecialis rationis, qua teſtator ſignificauit voluntatem ſuam eſſe, quod in utriuſque ſubſtituti familia, bona conſeruentur: Nec deſcendentes dominorum Chriſtophori, & Alexãdri dici poſſunt excluſi, vt infra in diſſolutione primi argumenti dicemus.

Septimò negari nõ poteſt quin ſaltem teſtator æque dilexerit do. Chriſtophorum, & Alexandrũ ac diligebat do. Stephanum; id quod arguitur ex
20 eo,† quod æqualiter pro dimidia eos ſubſtituit, deficientibus filijs, & deſcendentib. ipſius teſtatoris. Et ex hoc etiam colligitur teſtatorem ſeruare voluiſſe æqualitatem inter eos. Ergo ſequitur dicendum, quod ſicuti vocauit do. Stephanum, & eius filios, & deſcendentes, ita pariter vocare voluit: Dominũ Chriſtophorum, & Alexãdrum, ac eorum filios, & deſcendentes. Ita. n. dicimus, qđ
21 cauſa † æqualitatis ſeruandæ, diſpoſitio teſtatoris extenditur, l. vlt. C. cõia vtriuſq. iud. Bald. in l. filiæ. q. 7. C. de colla. Soc. ſen. conſ. 243. in fin. li. 2.
22 & ſubſtitutio † reciproca, cenſeatur facta cauſa ſeruandæ æqualitatis. Baldus in l. in teſtamento. num. 8. in fine. C. de teſta. mil. Et dicimus quod cauſa ſeruandæ æqualitatis, ſubſtitutio, quæ vt di
23 recta tantum valeret, ut † fideicommiſſaria ſubſtituetur. Corne. in conſ. 180. col. 1. lib. 1. & in conſ. 114. col. 2. lib. 2. & Roland. in conſi. vlt. nume. 18. lib. 3.

Octauò & ultimò, ad rem pertinet quod illud
24 cenſetur diſpoſitum † a teſtatore, de quo ſi interrogatus fuiſſet, ueriſimiliter reſpondiſſet, ſe ita diſponere uoluiſse. l. Titius. §. Luc. ff. de lib. & poſth. gl. notab. in l. tale pactum. §. ult. ff. de pactis; & ibi late Iaſ. & reſponderunt Dec. in conſi. 89. nu. 1. & in conſi. 325. nu. 4. & Soc. iun. in conſi. 117. nu. 5. li. 1. qui affirmat concedi, ob hanc præſumptã mẽ
25 tem, extenſionem † de perſona ad perſonã. Atqui maxime ueriſimile eſt, quod ſi teſtator iſte fuiſſet interrogatus; an in ſubſtitutione facta de domi. Chriſtophoro, & Alexandro, uoluerit comprehẽdere et eorum filios? vere reſpondiſset; quod ſic. Ergo cenſetur ita diſpoſuiſſe, atq; ita illorũ filios, & deſcendentes vocaſse. Illa minor probatur. Nã veriſimile eſt, quod ſicuti dilexit ipſos dom. Chriſtophorum, & Alexandrum, qđ pariter dilexit eorum filios, ut ſup. diximus. Et cõfert. l. cũ ita. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. Eſt etiam veriſimile qđ ſicuti uocauit filios, & deſcendentes do. Stephani minus dilecti, quod ita pariter vocare uoluerit filios dictorum dominorum Chriſtophori

& Alexandri magis dilectorum,vt ſupra demonſtrauimus.

His abundè demonſtrauimus, hos filios & deſcendentes,dominorum Chriſtophori,& Alexandri,fuiſſe vocatos, & conſequenter nunc eſſe admittendum.dom. Horatium dicti do. Alexandri nepotem.

Nunc ſupereſt,vt ſatisfaciamus peracutis argumentis, & conſiderationibus excitatis ab excellentiſſimo do.Bornato Commiſsario cauſæ.

Primò itaque adducitur argumentum illud præcipuum,quod teſtator vocauit do. Stephanũ & eius filios.& deſcendentes. Ergo ſi vocare voluiſset filios & deſcendentes dominorum Chriſtophori,& Alexandri,ita expreſſiſset, ſicuti expreſſit dictos filios,& deſcendentes do.Srephani; quod cum non fecerit,dicitur illos vocare noluiſſe. iuxta.l. vnicam. §. ſin autem ad deficientis. C. de cad.tollen. Alex.in conſi.31.col.2.lib.3. & in conſi.53.col.7.nu.15.& col.pen.& in conſi. 158. nu. 7.lib.4.Ita quoque Socin.iun.in conſi.23.nu. 25.in conſi.89.nu.38.& in conſi.142.nu.15.li.3. Pariſius in conſi.44.nume.33.& in conſi. 64. nu. 34.lib.2.Gabriel in conſi.95.num.5.Crau.in conſilio 67.num.1.Ripa in reſp.132.num. 10. Alba in conſi.7.nu.23.Alciatus in reſp.161.nu.8.in reſp. 531.nu.3.in reſp.533.num.8.in reſp.611.nu.4.& in reſp.638.nu.2.Portius in conſi.11.nu. 8. Et in ſpecie magis Aret.in conſi.12.col.pen.Et reſpondit etiam Alciatus in reſponſ.508. num. 1. quem allegat do.Commiſsarius in motiuis,pagin. 14.a tergo;quod teſtator ita omittendo dicitur voluiſſe excludere. Et hoc fundamentum eſt præcipuũ & principale,quo dom.Commiſsarius mouetur.

Reſpondetur primò,quod regula d. l. unicę.§. ſin autem ad deficientis.C.de cad.tollen. qua moti ſunt, Alexander & reliqui in argumento allegati,locum non habet,† quando eadem ratio militat tam in caſu omiſso,quàm in expreſso. Ita in claris terminis reſpondet Craue.in conſi. 62.nu. 14.qui auctoritate multorum comprobauit. Illo enim ſuo in caſu,teſtator vocauerat Petrum, & eius liberos. Hieronymum verò, nulla liberorum mentione facta,pariter ſubſtituerat. Hier.erat magis dilectus a teſtatore: Reſpondit Crauetta, q̃d licet in vocatione Petri, facta eſset mentio filiorum eius, & non in uocatione Hieronymi, quod nihilominus non cenſerentur omiſſi filij Hieron. quia eadem eſt ratio,immo maior, quod ita vocati cenſeantur filij Hierony.ut filij Petri. Idem pariter reſpondit ipſe Craue.in conſilio 130.numero ſeptimo,qui a fortiori dixit, quod ſi teſtator aliquos inuicem, & reciproce ſubſtituit,& alios non ita ſubſtituat, quod licet ex regula. dictæ legis unicę.§.ſin autem ad deficientis.C.de caduc. tollen. uidebatur dicendum illos poſteriores nõ cenſeri inuicem ſubſtitutos, quia ſi ſubſtituere eos teſtator uoluiſſet,ita expreſſiſset, ſicuti de primis expreſſit;nihilominus dixit Crauetta, quod cum eadẽ, imò maior eſset ratio in ſecundis, quã in primis, ita illi ac iſti cenſeatur inuicem ſubſtituti. Et præter Crauettam idem ſimilibus in caſibus reſpondit Decius,in conſilio 480.nume.4. & in conſilio 515.numero ſexto, qui ſic in ſpecie declarat d.l.unicam.§. ſin autem ad deficiẽtis. Et illam ſecutus eſt Socin.iunior in conſi. 77.in fin.lib.3.Ita & Gozadin. conſilio 4. colum. pen. uerſic.non obſtat quartum.Cum itaque ſupra demonſtrauerimus,eandem eſse rationem, immo maiorem in filijs & deſcendentibus, dominorum Chriſtophori, & Alexandri, ut cenſeantur vocati,quæ in filijs dom.Stephani,dicendum eſt, quod & illi uocati, non autem omiſſi ſint. Quibus ceſsat conſideratio dom. Commiſsarij,ſuis in motiuis pagin.nona,fac.1.uerſicul.Neque diſsoluta,&c.dum inquit, hanc excluſionem a teſtatore factam,dum vocauit deſcendentes domin. Stephani, & omiſit uocare deſcendentes dominorum Chriſtophori,& Alexandri, eſse excluſionem certam; & ob id nil eis prodeſse uerba illa generalia,ita & taliter. &c. Ceſsat inquam hæc conſideratio,cum uere prædicta omiſſio, *non inferat certam,& expreſsam excluſionem;vt demõſtrauimus:& alijs ſtatim comprobabimus.*

Reſpondetur ſecundò quod regula dictę legis vnicæ. §. ſui autem ad deficientis eſt fundata in
27 regula illa, † quod incluſio unius eſt excluſio alterius,iuxtà.l.cũ prætor.in prin.ff.de iud.& in regula,quod caſus omiſsus habeatur, pro *omiſso* iuxta.l. ſi extraneus. ff. de condic. cauſa data & l. commodiſſime.ff.de liber.& poſthum. Quæ ſane *regulæ locum non habent, quando adeſt coniecturata mens teſtatoris, quod ita diſponere voluerit. ſic declarant Curtius ſenior* in conſilio quinquageſimoſecundo,columna penult. Ruin. in conſilio 170.numero ſecundo,libro ſecundo. Pariſius in conſilio ſeptuageſimoquinto, numero trigeſimo octauo,& in conſilio ſeptuageſimo ſeptimo,in fine.libro ſecundo. Gratus in conſil. quinto numero 83.lib.2.& Socin.iun.in conſilio 121.numero uigeſimoſecundo, libro primo, & Gozadin.conſilio quadrageſimoquinto. numero decimoſexto. Quod autem noſtro in caſu adſit coniecturata uoluntas teſtatoris, & vocare voluerit etiam filios, & deſcendentes dominorum Chriſtophori,& Alexandri,abunde ſuprà demonſtrauimus.

28 Reſpondetur tertio, quod caſus † omiſsus nõ dicitur, quando expreſso eſt ſimilis; vt egregiè declarant Curtius ſen.in dicto conſi. 52.columna vlt.Pariſius in conſilio 54.colum.vlt.& in conſilio 72.num.98.libro ſecundo.Et quando militat eadem ratio, ut late tradit Tiraquellus in l. ſi unquam in verbo, libertis. numero 45. C.de reuocan.donat. & Gozadin. conſilio quadrageſimoquinto,numero decimoſexto.Quod caſus filiorum do.Chriſtophori, & Alexandri ſit ſimilis caſui filiorũ do.Stephani,eſt ſatis manifeſtũ: imò maior eſt,ex quo illi tãquã ꝓximiores,& ex vera familia teſtatoris magis familiã ipſam cõſeruare

poſsunt,

poſſunt, quàm filij, & deſcendentes domini Stephani, qui verè ex eadẽ teſtatoris agnatione ſeu (vt vulgo dicitur) ex eodem Colonello nõ erat. Et his intelligimus ſatisfactum eſſe illi conſiderationi, quam facit D. Commiſſarius ſuis in motiuis pag. 10. fac. 1. verſ. Vnde cum diſponentis mens. &c. cùm dixit, quod ſicuti teſtator excluſit filios Dominorum Alexandri, & Chriſtophori, à ſe cognitos, & magis dilectos, ita etiam excludere voluit eorum nepotes, ſibi non cognitos, & minus dilectos. Hoc inquam ceſſat: quia imò tã filios, quàm nepotes vocauit, vt ex prædictis patet.

Reſpondetur quarto, quod illa verba, ita & ta*liter &c.* operantur extenſionem de perſona ad perſonam. Ruinus in conſi. 153. nu. 2. lib. 2. & cõſil. 92. nu. 6. lib. 3.

Secundo argumentatur excellentiſſimus do. Commiſſarius, *ſuis* in motiuis pag. 2. a tergo ver. 29 Et ſupradicta concluſio. &c. quod † ſubſtitutio trahi extendique nõ debet, vt includat alias perſonas quam expreſſas, Alex. conſ. 59. col. 4. lib. 3. *Decius* in conſi. 287. num. 9. & in conſi. 513. nu. 6. Iaſon in conſ. 29. colum. 3. lib. 3. Alexan. de Neuo in conſi. 81. num. 6. & 7. Pariſius in conſilio 44. num. *15. lib. 2. Alcia.* reſpon. 479. num. 30. Alba. *in conſi. 13.* num. 5. & Cœphalus in conſ. 510. *num. 8. lib. 4.* Atqui ſi diceremus, filios, & deſcendentes Dominorum Chriſtophori & Alexandri eſſe admittendos, illa ſubſtitutio facta de perſona ipſorum Dominorum Chriſtophori & Alexandri, extenderetur ad dictos *eorum filios*, & *deſcendentes, quod dicendum non eſt.* Ergo dicti deſcenden*tes non ſunt admittendi.*

Reſpondetur primò, quod in caſu noſtro, nõ agitur de extẽdenda ſubſtitutione vocationeq; *facta de perſonis* Dominorum Chriſtophori & *Alexandri, ad eorum* filios & deſcendentes: ſed dicimus, quod ipſimet filij ſunt vocati ex propria eorum perſona, vt ſupra demonſtrauimus.

Reſpondetur ſecundò, quod etſi ſubſtitutio egredi non ſoleat perſonam vocatam, & ob id non extendatur de vna ad aliam, vt in argumen-30 to dictum eſt: attamen † extenſio admittitur, quando adeſt eadem ratio, vel coniecturata mẽs teſtatoris. Ita in ſpecie ſubſtitutionis fideicommiſſariæ, vt extendatur de perſona ad perſonam ex præſumpta cõiecturataque mente teſtatoris, affirmarunt Angelus in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth. Iaſon in l. Titius. §. lucius. num. 7. ff. de lib. & poſth. Pariſius in conſi. 50. nu. 55. lib. 3. Gratus in conſil. 5. num. 19. lib. 2. Gozadin. in conſi. 64. num. 18. Curtius iunior in conſi. 121. nu. 14. Socinus iunior in conſi. 129. nu. 35. lib. 3. Cæphalus in conſ. 252. num. 21. libr. 2. latè Marzarius in conſi. 4. nu. 21. & num. 42. & in conſil. 6. nu. 9. & Decianus in conſi. 1. num. 101. lib. 1.

Et hæc quidem ſententia, & vera, & magis recepta nunc mihi videtur: tum maxime, quando adeſt eadem ratio: ſicuti extat noſtro in caſu, in quo coniecturæ permultæ demonſtrant, teſtatorem voluiſſe vocare hos filios, & deſcendentes Dominorum Chriſtophori & Alexandri, in quibus militat eadem ratio, imò maior (vt diximus) conſeruandi agnationem & familiã: quam qui-31 dem † rationem in admittenda hac extenſione ſubſtitutionis fideicommiſſariæ, conſiderant prçcitati Doctores. Quibus conſtat nil obeſſe conſiderationem domini Commiſſarij pag. 3. a tergo cùm dixit, quod licet intentio teſtatoris fuerit, conſeruandi bona in agnatione & familia, attamen non intelligitur, quod conſeruare voluerit in omnibus: ſed in expreſſe nominatis, hoc eſt in filijs, & deſcendentibus Domi. Stephani, iuxta notata a Pariſio in d. conſi. 44. num. 15. & 18. libro 2. & ab Alba in conſi. 13. num. 4. Hoc inquã nil obſtet, quandoquidem voluit teſtator familiam magis conſeruari per filios, & deſcendentes Dominorum Chriſtophori & Alexandri, quam per deſcendentes Do. Stephani, vt ſupra demonſtrauimus: cum & illi ſint vocati ab ipſo teſtatore, non autem excluſi, vt præſupponit Dominus Commiſſarius, præcitato in loco.

Tertiò mouetur Dominus Cõmiſſarius ſuis in motiuis pag. 3. a tergo verſ. accedatque etiam &c. admiſſo, quod teſtator vocauerit filios maſculos Dominorum Chriſtophori & Alexandri, attamen non dicitur vocaſſe Dom. Horatium nepotem dicti Dom. Alexandri. Quando quidẽ 32 in fideicommiſſaria † ſubſtitutione, facta de tranſuerſalibus, & eorum filijs, appellatione filiorum non continentur nepotes, nondum nati, vel concepti rempore mortis teſtatoris, vel confecti teſtamenti. Sicuti reſponderunt Alex. in conſil. 184. num. 2. lib. 2. Socin. ſen. in conſ. 73. num. 27. lib. 4. Curtius iunior in conſi. 111. num. 3. Rolandus in conſi. 38. num. 5. lib. 4. Riminal. iunior in conſi. 75. num. 35. lib. 1. & Cephalus in conſil. 3. nu. 36. lib. 1.

Reſpondetur primò, ab Alexandro, Socino, & alijs ſupra allegatis, diſſentire permultos quos longa ſerie commemorat Antonius Gabriel lib. 6. concluſionum. tit. de verbo. ſignif. concluſ. 1. num. 36. vbi refert eundem Alexandrum, Angelum Aretinum, Corneum, Decium, Curtium iuniorem, Durantem, Pariſium, Gozadinum, Bertrandum, & Socinum iuniorem, & his accedit Natta in conſi. 602. num. 19. lib. 4. Et quod etiã hoc caſu contineantur, nepotes nondum nati, tradit idem Gabriel in d. concluſ. 1. num. 66. qui multos refert. Quibus conſtat non eſſe conſtituẽdum ſolidum fundamẽtum in Alex. & ſequaciũ auctoritate.

Reſpondetur ſecundò, quod teſtator in teſtamento, vocatis filijs & filiorum filijs, Dominorum Chriſtophori & Alexandri: eis deficientib. vocauit filios Domini Stephani, & Domini Bonifacij. Et poſtmodum ſubiecit clauſulam generalem, reſpicientem prædictas omnes ſubſtitutiones, his verbis conſcriptam. Et ita & taliter,

quod

quod bona,& hæreditas pręfati D. teſtatoris,remaneat,& remanere debeat in maſculos de domo,& familia de Vgonibus,perpetuis temporibus,&c. Hæc verba ſignificant; teſtatorem ſub nomine filiorum comprehendiſſe nepotes, & alios deſcendẽtes: alioqui perpetuis temporibus bona non poſſunt in familia conſeruari. Nam
33 quando † filius conſideratur in diſpoſitione, ratione agnationis,& familiæ conſeruãdæ, nepos ſub illius appellatione continetur. Ita tradit Gabriel in dicta concluſ.1.num.37. vbi huius ſententiæ recẽſet Io. Andreæ, Salicetum; Imolam, Fulgoſium, Georgium Nattam, Caſtrenſem, Iaſonem, Curtium iuniorem, Gozadinum, Pariſium & Socinum iuniorem, qui teſtatur ita omnes tenere.

Reſpondetur tertiò, quod appellatione filio-
34 rum † continentur nepotes, ex coniectura ta præſumptaque mente teſtatoris. Ita Gabriel in d.cõcluſio.prima,num.32. poſt Baldum, Aretinum, Socinum ſeniorem, Curtium iuniorem,& Pariſium. Hic autem extant coniecturæ multæ, nẽpe; quod (vt ſtatim diximus) voluit bona perpetuo conſeruari in agnatione,& familia. Et rurſus, quia in codicillis vocando Dominum Stephanum,& eius filios remotiores,& minus dilectos,vocauit eos vſque in infinitum. Ergo parimodo dicendum eſt, quod vocare voluerit filios dom. Chriſtophori & Alexandri,vſque in infinitum.

Quartò conſiderat Dominus Commiſſarius in motiuis pag.4.fac.1.verſ. Et ex his deprehenditur.&c. quod licet dictæ ſubſtitutiones verbis generalibus expoſitæ,ex natura verborum,aptæ ſint comprehendere quaſcunque ipſorum deſcendentium perſonas,& conſequenter dictorũ nepotum. Verùmtamen cum dicta verba gene-
35 ralia † ſoleant ad cauſas præcedentes, & quibus magis conueniunt,reſtringi,& ſecundum eas interpretari, Caſtre.conſ.333.lib.2.& Roland.conſil.61.num.54.lib.2. Et non ſoleant verba generalia derogare iam expreſſe diſpoſitis, Caſtrenſis in conſ.71.col.1.lib.2.& Aretin.in conſi.1.nu.3. ſequitur dicendum, dictas ſubſtitutiones non extendi ad dictos nepotes; cum in verbis generalibus præcedentibus non comprehendantur, ſed ſint excluſi.

Reſpondetur paucis, perſonas horum nepotũ cenſeri vocatas expreſſe, & manifeſte: cum expreſſum,& manifeſtum illud dicatur, quod coniecturis,& præſumptionibus apparet, ſicuti ſcribunt Bartolus in l.licet Imperator.num.2.& ibidem Iaſon num.5. de leg.1.idem Iaſon in conſi. 141.colum.antepen.verſ.non obſtat,dum tertio lib.2. Afflict.in deciſ.44.num.14. & 15. quos ſecutus ſum in conſi.95.num.33.lib.1.vbi nu.37.ex ſententia Alexan.& Zuchardi dixi, illud cenſeri ſcriptum, quod ex præſumptionibus,& cõiecturis conſtat.

Demonſtrauimus nos ſupra multis vrgentiſſimis præſumptionibus, & coniecturis, teſtatorẽ vocaſſe hos nepotes. Ergo ſequitur dicendum, & verba ipſa generalia ſubſtitutionis ad eos referri,atque ita tam eos quàm deſcendentes Domini Stephani reſpicere. Nec dici hic poteſt, q̃d verba generalia derogant, expreſſe iam diſpoſitis, ſecundum Caſtren. d. conſi.71. & Aret.in d. conſi.1.num.3.quia hic nil apparet fuiſſe diſpoſitum,contra perſonas horum nepotũ,ſicuti mox dicemus.

Quintò mouetur dominus Commiſſarius in dictis motiuis,pag.5.fac.1.verſ. Et maxime,cum abſurdum. &c. quod abſurdum eſſet teſtatorem
36 virum prudentem in eodem actu † ſibi aduerſari voluiſſe, videlicet vocando eos, quos ſtatim in eodem actu iam excluſerat. Quod ſane abſurdũ correctionis, mutationisque euitari debet. Aret. in dicto conſi.1.num.3. Alex.in conſi. 175. in fi. lib.7. Corneus in conſi.44.colum.3.lib.3. Crottus in conſi.70.nume.7.8. Decius in conſi.186. num.4. Pariſius in conſi.91.num.38. & in conſi. 92.num.28.lib.2.& Cæphalus in conſi. 267. nu. 10.lib.2. Et quæ quidem abſurditas (inquit dominus Commiſſarius (per reſtrictiones euitanda omnino eſt, Craue.in conſi.33. num. 9. in conſi. 62.num.7.& 8. Roland.conſi.61.num. 54. lib.2. Alba conſi.24.num.1.& Gabriel in conſi.96.numer.25.& 26. Et maxime (ſubiungit idem Do-
37 minus Commiſſarius) cum qualis intentio † in vno diſpoſitionis loco fuerit, talis quoque fuiſſe videtur,& in alio eiuſdẽ diſpoſitionis loco, Pariſ.in conſ.63.nu.44.lib.2.

Reſpondetur & argumentum retorquetur, q̀ abſurdum maximũ ſequeretur, ſi diceremus hos nepotes Dominorum Chriſtophori & Alexandri, non eſse vocatos: quia ſi vocauit filios,& nepotes domini Stephani remotioris gradus, multò magis dicitur voluiſſe vocare hos proximiores; atque ita magis dilectos: ſicuti in ſpecie hoc abſurdum conſiderat Craue.in d.conſil. 62. nu. 10. allegatus ab ipſomet dom. Commiſſario. Et ſupra in tertiò agrumento comprobaui; demonſtrauique, etiam alijs rationibus & argumentis, hos nepotes eſſe vocatos, ex quibus vel omninò ceſſat argumentum ductum ab abſurdo, vel illud retorquetur in aduerſarios.

Sextò perpendit Dominus Commiſſarius in motiuis pag.5.a tergo.verſ.cum que etiam.&c. q̀
38 diſponentis intentio † circa ſubſequentia ex pręcedentibus interpretationem capere ſolet. Caſtren.in conſi.410.col.4. Alba conſ.59. num. 10. Craue.in conſ.221.num.15.& Hieronymus Gabriel.in conſi.90.num.27.& in conſi. 96. nu. 26.
39 & in conſi.97.num. 5. Nam † diſpoſitio ſequens (ait dominus Commiſſarius) alio non apparente, nunquam diſpoſitioni præcedenti derogare cenſetur, etiamſi ex interuallo ſit ſubſecuta Decius in conſi. 136.num. 4.& Crauet.in conſi. 33.num. 12. Atqui in præcedentibus teſtator excluſit hos nepotes, tum ex caſsatione ſubſtitutionis

tionis factæ in teſtamẽto; tum etiam ex omiſſio ne vocandi eos in codicillis. Ergo dicendum eſt teſtatorem voluiſſe eos excludere.

Reſpondetur, vt ſupra dictum fuit, quod imò teſtator vocare voluit hos nepotes, & deſcendẽ tes Dominorum Chriſtophori & Alexandri. Nec caſſatio ſubſtitutionis factæ in teſtamento, nec omiſſio facta in codicillis, vocationem tollit ſicuti demonſtraui ſuis locis ſupra. Non repeto, ne (vt eſt in veteri prouerbio) repetita crambes ſtomachum moueat.

Septimò argumentatur dominus Commiſſarius in motiuis pag. 6. fac. 1. verſ. Et maxime. &c.
40 quod † verba generalia, prout magis congruunt, ad vnam potius perſonam, quam ad aliam trahenda ſunt, Craue. in conſ. 70. num. 7. & 10. Et conſequenter ſunt trahẽda ad perſonas, ad quas magis veriſimiliter ſecundum diſponentis intentionem trahi debent. Caſtre. in conſi. 222. col. 4. lib. 2. Alex. conſi. 46. colum. 3. lib. 1. Craue. in conſil. 32. num. 5. in conſi. 33. num. 3. & num. 5. & in conſ. 160. num. 5. Atqui veriſimile non eſt, quod teſtator vocare uoluerit hos nepotes, & deſcendentes, ex quo eos non nominauit. Ergo verba generalia ad eorum perſonas trahi non debent.

Reſpondetur, negando minorem illam argumenti propoſitionem; Etſi enim teſtator, verbis ſingularibus non nominauerit perſonas horum nepotum, & deſcendentium: attamen coniecturis & præſumptionib. vrgentibus, ita eas expreſſit, ut nominatim uocatæ dici debeant. Et mens
41 † teſtatoris ſpectari magis debet, quàm ipſa verba: quemadmodũ affirmauit ipſemet dominus Commiſſarius in motiuis pag. 2. fac. 1. verſ. cum mens, & intentio. &c. ex ſententia Craue. in conſil. 62. num. 8. qui in claris noſtris terminis reſpõdit. & alios alios refert ipſe dominus Commiſſarius, quos breuitatis gratia omitto.

Octauo adducitur dominus Commiſſarius in motiuis pag. ſexta, a tergo, verſ. quæ etiam nõ modicum. &c. ex uerbis illis codicillorum, ibi, vt ſupra dictum eſt. &c. Quæ ſane uerba (inquit dom. Commiſſarius) ſtant declaratiue, limitatiuè repetitiuè, ac reſtrictiuè. Decius in conſil. 394. num. 1. Pariſius in conſi. 92. num. 33. lib. 2. Alciatus in reſpon. 492. num. 17. & in reſpon. 618. nu. 2. Socin. iun. in conſi. 69. nu. 33. lib. 3. & Cæphalus in conſi. 107. num. 6. & in conſ. 269. nu. 39. & Oſaſcus deciſ. 163. num. 13. Qui quidem omnes affir
42 mant, prædicta uerba intelligi † ſecundum præcedentia expreſſa: & conſequenter trahuntur ad perſonas expreſſas ac nominatas à teſtatore.

Reſpondetur primò, & argumentum retorquetur, quod cum teſtator in ipſis codicillis vocauerit etiam hos nepotes, & deſcendentes, ſicuti ſupra demonſtrauimus multis rationibus, & argumentis, prædicta uerba, ut ſupradictum eſt; reſpiciunt atque comprehendunt, tam hos nepotes quàm illos do. Stephani. Imò maior ratio (ut diximus) eſt, quod referri debeant dicta uerba ad hos nepotes, quos ueriſimilius eſt uoluiſſe vocare, quam illos D. Stephani. Et uerba hæc, ut ſu
43 pradictum eſt, referuntur † etiam ad ea, quæ ex coniecturata mente teſtatoris colliguntur, etſi expreſſis uerbis ſcriptum id non fuit, & expreſſũ & dictum cenſeatur, quod ex coniecturis apparet. Iaſon in l. Licet Imperator. num. 8. 9. de leg. 1. & dicemus infra.

Reſpondetur ſecundò, quod dicta uerba, ut ſupradictũ eſt, referũtur ad declarationem illius clauſulę, ita & taliter, ut ſcilicet dimidia hæreditatis, permaneat in familia dom. Stephani: alia dimidia in familia Do. Chriſtophori & Alexandri, ut ſupra dictum eſt.

Reſpondetur tertiò, quod clauſula hæc, ut ſupradictũ eſt, exponi poteſt caſualiter & diſpoſitiuè: Et ſenſus erit, quod hæreditas remaneat in maſculis, ut ſupra dictum eſt, ideſt, quia ſic ordinauit. Ita in ſpecie reſponderunt Ruinus conſil. 92. num. 6. lib. 2. Pariſius conſ. 90. num. 26. lib. 2. Marza. conſ. 4. nu. 42. in fi. & Paſhetus conſ. 92. col. 3. uerſ. quibus non obſtant.

Nono comprobat prædicta D. Commiſſarius in motiuis pag. ſeptima. a tergo, uerſi. Et ſicut in teſtamento. &c. dum inquit, quod ſicuti teſtator in teſtamento reſtrinxit ſe ad perſonas, quas in eo expreſſe nominauit, ut ſignificat illa dictio,
44 ipſis, quæ perſonaliſſima eſt, Alex. in conſ. 75. nu. 6. lib. 6. Alciatus reſpon. 424. num. 3. & Rolan. in conſ. 55. num. 28. lib. 3. Idem quoque (ait Dom. Commiſſarius) uidetur uoluiſſe in codicillis. Verùm cum dicta uerba, prout ſupra dictum eſt magis congruant ſubſtitutioni factæ de deſcendentibus Dom. Stephani, in illa ſubſtitutione nominatis, quàm alijs perſonis non nominatis, dicendum eſt, quod referri debeant ad deſcendentes Do. Stephani ſolummodo, ixta id quod decidit Oſaſcus in deciſ. 81. num. 15. Et ſimili in caſu reſpondit Cæphalus in d. conſi. 107. num. 10. & 11. Et rurſus verba hæc, vt ſupra dictum eſt, referuntur ad perſonas nominatas tantùm. Decius in conſi. 394. num. 1. & Pancirolus in conſi. 176. num. 5.

Reſpondetur & argumentum retorquetur, q̃ ſicuti teſtator in teſtamento vocauit Dom. Chriſtophori & Alexandri filios, quorum appellatione veniunt & nepotes, ex quo agitur de conſeruanda agnatione & familia, vt ſupra diximus. Ita pariter dicendum eſt, quod eos vocare voluerit in codicillis, cum in eis non mutauerit expreſſe has qualitates, vt demonſtrauimus. Et propterea ſequitur, quod dicta verba, prout ſupra dictum eſt &c. ita referuntur ad perſonas filiorum & nepotum Dominorum Chriſtophori & Alexandri: ſicuti ad perſonas nepotum D. Stephani. Et dixi ſupra, quod natura horum verborum, vt ſupra dictum eſt, referuntur ad dicta ſupra per coniecturas, ſicuti ad expreſſis verbis ſcripta.

Nec repugnant illæ auctoritates Decij, Oſaſchi, Cæphali, & aliorum; quia non negant, quin hæc

hæc clauſula referri etiã poſſit, & debeat ad præcedentia, quæ coniecturis & præſumptionibus colliguntur, ſicuti ſupra in prima reſponſione ad præcedens argumentum ſcripſi.

Decimò & vltimò arguit D.Commiſſarius in motiuis pag.8.a tergo, verſ.Et maxime cum magnificus,&c.quod teſtator non præſumitur habuiſſe † affectionem ad perſonas à ſe non cognitas. Alexander in conſi.36.colum.vlt.lib. 3. & in conſ.49.num.13.lib.6. Et rurſus, non præſumitur cogitaſſe de perſonis non nominatis, Alex. d.conſ.36.colum.vlt.Pariſius in conſil.77. num. 18.lib.2.& Craue.in conſi.161.nu.13.& Cæphalus in conſi.253.num.22.& 29.Et ex his(ſubiungit D.Commiſſarius) ſequitur, nil aliud poſſe inferri, quàm voluerit teſtator, quod ſi deficeret linea maſculina D.Stephani, eo caſu ſuccederent Domini Chriſtophorus & Alexander. Si verò deficerent Domini Chriſtophorus & Alexãder, etiam cum deſcendentibus maſculis; quod eo caſu, excluſis dictis deſcendentibus, ſuccederent deſcendentes D.Stephani. Vnde(ſubiungit Do. Commiſſarius) quod cum deceſſerint D. Chriſtophorus & Alexander, admitti nunc debeant deſcendentes D.Stephani.

45

Reſpondetur primò, illi primæ parti argumẽtationis; quod ſi teſtator affectionem nõ habuit, a ſe non cognitorũ, dicendũ eſt, quod ita nullã affectionem habuit erga nepotes D.Stephani: ſicuti erga nepotes Dominorum Chriſtophori & Alexandri, cum æque omnes *incogniti ſibi fuerint*. Et quod ſubiungit ipſe do.Commiſſarius, teſtatorem† non præſumi cogitaſſe de perſonis nõ nominatis; intelligitur, quando non *ſunt* nominatæ, nec in ſpecie, nec in genere ſaltem per *idẽ*ditatem *rationis*. Expreſſum enim, & nominatum † multis modis aliquid dicitur; in genere, in ſpecie, & ſingulariter, ſicuti declarant Bartolus in l.prima, num.7.ff.de vulg. & pup. ſubſt. & ibidem poſt alios Ripa.nu.49.& copioſe Tiraquellus de legibus connubial.in gl. quinta, num.85. Cum autem noſtro in caſu eadem imò maior(vt diximus) adſit ratio, quod cenſeantur vocati deſcendentes Dominorum Alexandri & Chriſtophori, quàm Do. Staphani, dicendum eſt, teſtatorem de illis cogitaſſe, eoſque ſatisſuperque nominaſſe. Et erga eos affectionem habuit in genere, gratia conſeruationis agnationis, & familiæ.

46

47

Reſpondetur ſecundò, conſequentiam illam quam facit D.Commiſſarius in illo verſic. Et ex his.&c.veram minime eſſe; quod ſcilicet, D.Stephanus, & eius deſcendentes, fuerint à teſtatore ſubſtituti Dominis Chriſtophoro & Alexandro, Et non e contra: Nam verius eſt, nec Dominum Stephanum nec eius deſcendentes fuiſſe ſubſtitutos D.Chriſtophoro, & D. Alexandro, ſed quod in ea portione relicta D. Sthephano, vocati, & ſubſtituti ſint eius filij, & deſcendentes Et in illa relicta Dominis Chriſtophoro & Alexandro, ſint pariter eorum filij, & deſcendentes vocati, quemadmodum planum fecimus ſupra in ſexto noſtræ ſententiæ argumento, ubi multorum auctoritates, quæ hic repetendæ non ſunt, adduximus. Et in ſpecie noſtra patet, quod teſtator nullus penitum verbum fecit, quod decedẽtibus Domininis Chriſtophoro & Alexandro, ſine filijs, ſuccedat d.Stephanus vel eius filij & deſcendentes.

Præterea accedit, quod ſi admittimus, Dominum Stephanum fuiſſe ſubſtitutum Dominis Chriſtophoro & Alexandro, ſaltem admittere deberemus, quod etiam Domini Chriſtophorus & Alexander fuerint ſubſtituti, dom. Stephano morienti ſine filijs, cum illa clauſula, ita & taliter quod bona remaneant in maſculis de ipſa domo &c.reſpiciat tam Dominos Chriſtophorum & Alexandrum, ſaltem reſpectu eorum perſonæ tantum, quàm ipſum dominum Stephanum. Et tamen falſum eſt, quod prædicti fuerint inuicem & reciproce ſubſtituti. Quandoquidem † reciproca ſubſtitutio, non cenſetur inducta, niſi tria concurrant.

48

Primò, quod expreſſe fiat vltimò decedenti l.filium.§.vlt.de leg. 1. & ſcribunt permulti concongeſti à Zancho in l.hæredes mei. §. cum ita. num. 550. ff. ad Trebellia. ſecundum primam editionem.

Secundò requiritur, quod facta ſit in tota hæreditate, vel in omnibus bonis.l.Titia Sæio.§.Sęia libertis.de leg.2.Iaſon in l.quidam teſtamento *in fine. ff.*de vulg.& pup.ſubſt.Zanchus in d.§.cũ *ita.nu.614.*

Tertiò, quod ſint expreſſe uocati. Non enim ſufficit, quod ſint *poſiti in conditione*. Ita Socinus ſenior in d.§.cum ita.num. 3. & alios plures commemoraui in conſi.85.num.41.42.& 43.*li*bro 1.vbi tria hæc requiſita recenſui. *Noſtro in* caſu deficit illud primum, & præcipuum, cum vere appareat, nullam hic factam fuiſſe expreſsã ſubſtitutionem. Et quamquam teſtator prohibuerit omnem alienationem, & quod bona remanerent in familia, non tamen cenſetur inducta ſubſtitutio fideicommiſſaria, inter ipſos Do. Stephanũ, & Dominos Chriſtophorũ & Alexandrum. Ita in ſpecie reſpondit Pariſius in conſilio 72.num.38.lib.3.Sic pariter Alciatus in reſpon. 546.num. 2. qui in *ſpecie* negat induci ſubſtitutionem † reciprocam fideicommiſſariam inter tranſuerſales. Et totum illud reſponſum ad rem noſtram maxime confert. Et præterea *fortius* accedit, quod ſubſtitutio fideicommiſſaria non eſſet inducta, etiamſi teſtator ita dixiſſet, Quos Dominum Stephanum, & Dominos Chriſtophorum ac Alexãdrum, à me hæredes *inſtitutos* inuicem ſubſtituto, ij enim dici poſſent *reciproce* ſubſtituti per vulgarem, non autem per fideicommiſſariam. Ita poſt alios Ripa *in* l.Lucius. numero quadrageſimoprimo. de vulg. & pupil. ſubſt. qui communem eſſe opinionem teſtatur. Et *fortiori* in caſu Caſtren. in conſi. 14. ſi contingat

49

tingat dictam Dominam Liſam.colum.2. ver.re
ſtat reſpondere lib. 1.reſpondit, quod ſi teſtator
plures liberos vocauit, & inuicem ſubſtituit; &
grauauit per fideicommiſſum reſtituere cuidam
ſocietati; quod licet illa ſocietas, ſit vocata per
fideicommiſſum: attamen(inquit Caſtrenſis)illi
liberi inter ſe ſubſtituti, ſolùm vulgariter, non au
tem per fideicommiſſum vocati ſunt. Et ideò,
hæreditate adita, corruit inter eos facta ſubſtitu
tio. Et Caſtrenſem ſecuti ſunt Torniellus in l.
Gallus.§.quidam recte.num.70.ver.idem etiam.
ff.de lib.& poſth.& Zanchus in d.§. cum ita.nu.
559. *Si ergo* noſtro in caſu, dici non poteſt facta
reciproca ſubſtitutio fideicommiſſaria, inter do.
Stephanum,& do.Chriſtophorū & Alexandrū,
multo minus dicendum eſt, quod ipſe do. Ste-
phanus,& eius deſcendentes fuerint per fidei-
commiſſum ſubſtituti do.Chriſtophoro,& Ale-
50 xandro, cum *fauorabilius ſit*† reciprocum onus
quam vni tantummodo impoſitum, iuxta l.ſi pa-
ter puellæ.C.de inoff. teſta. Qua adductus ſcri-
pſit Tiraquellus in l.ſi vnquam, in verbo; dona-
tione largitus.num.129.C.de reuoc. donat.poſt
Georgium Nattam, quem commemorat, quod
51 etſi pater† *ſubſtituere* non poſſit per fideicom-
miſſum *in dote data* filiæ: attamen poteſt reci-
procam facere inter plures filios: cum nullum in
feratur onus ex mutua ipſa ſubſtitutione.

Et ex prædictis infertur, quod cum ij nepotes
dom.Stephani, non ſint ſubſtituti dictis Domi-
nis Chriſtophoro, & Alexandro, & multo mi-
nus eorum *deſcendentibus*; *non poſſunt* nunc
conten*dere aduerſus do.Horatium, dicti D.*Ale
xandri nepotem, *&* aſſerere eum vocatum non
eſſe à teſtatore.

Secunda eſt dubitatio, an do. Horatius eiuſq;
frater, ſaltem iure tranſmiſſionis admitti debeât
ex *perſona* eorum patris? Et reſpondendnm eſt,
52 admitti debere. Etſi enim fideicommiſſum† con
ditionale non tranſmittitur regulariter, vt poſt
glo.l.vnicæ.C..de ijs, qui ante apertas tabu. ſcri-
bunt infiniti prope congeſti à Tiraquello in tra-
cta.de retractu conſang.§.1. glo. 2. num. 25.& à
Zanco in l.hæredes mei.§.cum ita.in 4.parte.nu.
53 96.ff.ad Trebell. Attamen tranſmittitur† ex cō-
iecturata mente teſtatoris, vt tradunt Baldus in
d.l.vnica.C. de ijs, qui ante apertas tab. Socinus
ſen.in d.§.cum ita.num.25.& ibidem Zancus in
d.4.parte.num.103.& num. 183. qui quamplu-
res eiuſdem ſententiæ Doctores recenſet. Et
quibus accedunt Decius in conſil. 397. num. 1.
Ruinus in conſi.178.nu.1.& in conſi.179.nu.5.
& in conſi.201.num.6. lib. 2. Berous in conſilio
104.nu.18.lib.2.& Crauet.in conſi. 776. nu. 12.

Prima itaque coniectura, qua dicendum eſt,
tranſmiſſum eſſe hoc fideicommiſſum a perſona
Dom.Alexandri in prædictum dominum Hora
tium,& fratrem, illa eſt, quæ ſumitur ex eo, quod
ſi teſtator vocauit filios, & deſcendentes dom.
54 Stephani remotioris† multo magis ſenſit, quod
portio relicta dom. Alexādro perueniret ad eius
filios & deſcendentes proximiores. Ita in claris
terminis tranſmiſſionis fideicommiſſi conditio-
nalis, reſpondit Ruinus in conſ.156.num.5.verſi.
atque ex alia.lib.2.in conſi.79,colum.pen.verſi.
præterea,& in conſi. 130.num.3.ver.& ex alio.li
bro 3.qui in ſpecie coniecturam hanc facit. Idē
reſpondit Curtius iunior in conſi. 16. nume. 7.
qui appellat hanc coniecturam fortiſſimam. Ita
quoque Socinus iunior in conſi.89.num.15.li-
bro 3.Sic & Crauet.in conſi.62.nnme. 10. dixit,
hanc coniecturam eſſe valde vrgentem. Idem
Craue.in conſi.584.num.1.& in conſi. 591.nu.
3.Zanchus in d.§.cum ita, in 4.parte. nume.311.
& num.321.& Decianus in conſi.88. nume. 72.
lib.2.

Nec obſtat, quod diſſentiant nonnulli cōme-
morati à præcitato Zanco in d. §. cum ita. num.
312.verſ.ſecundo principaliter.& num.322.hoc
eſt Ruinus in conſi.29.colum.4.verſi. & ex his.li
bro 2.& Craue.in conſi.67.colum.1.Nam reſpō-
detur, Ruinum,& Crauettam, minus recte,& ad
uerſus propriam,& receptam aliorum ſententiā
reſpondiſſe. Et ipſemet Crauetta in repe. l. cum
filiofam.in ſecunda parte.num.349.ff.de lega.1.
affirmauit, ſenatum Gratianopolitanum iudicaſ
ſe, aduerſus ſuum illud reſponſum 67.

Secunda eſt coniectura, quæ oſtendit domi-
num Horatium eiuſq; fratrem, iure tranſmiſſio-
nis admittendos eſſe: quia ſi aliter diceremus, ſe
55 queretur, quod minus † dilectus præferrentur
magis dilectis.

Demonſtrauimus enim ſuperiore diſpoſitio-
ne, in tertio argumento, dominos Chriſtopho-
& Alexandrum, eorumque deſcendentes tan-
quā gradu propinquiores, fuiſſe magis dilectos
à teſtatore, quàm dom.Stephanū,& eius deſcen
dentes gradu remotiores. Niſi ergo dicamus di-
ctum dominum Horatium, & fratrem eſſe ad-
mittendos, eis magis dilectis præponerentur de
ſcendentes do.Stephani minus dilecti. Illi ergo
tranſmiſſionis iure ſunt admittendi. Ita in ſpecie
ſcripſerunt Socinus ſen.in l.hæredes mei.§. cum
ita.colum.4.ff.ad Trebel.& in conſ.6.nu.13.ver.
ſed ſi in caſu noſtro.lib.3. Ruinus in conſi. 178.
colum.1.& 2.lib.2.Iaſon in conſi.52.ad fin.lib.3.
Pariſius in conſi.77.nu.19.lib.2.Zanchus in d.§.
cum ita, parte 4.nu.376.& Crau.in d.l.cum filio
fam.in ſecunda parte.num.349. de leg.1.in con-
ſi.649.nu.3.& in conſ.776.nu. 14.

Tertia & nunc vltima eſt coniectura, quia te-
56 ſtator rationem habuit conſeruationis† agnatio
nis, & familiæ, ex perſonis etiam dominorum
Chriſtophori,& Alexandri: cum clauſula illa; ita
& taliter, quod hęreditas remaneat in maſculos
de familia. &c. reſpiciat (vt ſupra demonſtraui-
mus) etiam eorum perſonam. Ratio autem con
57 ſeruandæ† agnationis operatur, vt tranſmiſſio-
ni locus ſit. Ita reſponderunt Ruinus in conſilio
179.nu.6.& 7.libr.2. Iaſon in conſ.233. colum.1.
lib.2.

lib.2.in conſi.52.col.vlt.lib. 3. & in conſil. 154. colum.3.lib.4. Decius in conſi.574.num.4. Pariſius in conſi.76.num.3.lib.2. in conſil.5. nu.9.in conſi.50.num.22.in conſi.52.num.26.& in conſil.66.num.76.lib.3. Curtius iunior in conſi.69. num.1.in fine. Rubeus in conſ.28.num.7. Socin. iunior in conſi.117.colum.pen. num. 29.lib.1. & in conſi.167.num.20.lib.2. Boer.q.155.num. 28. Cephalus in conſi.16.num.43. & Crauet. in l.cum filiofam.in ſecunda parte.num.336.de lega.1.& in conſi.306.col.3. Et hos quidem ſic cõmemorat,& ſequitur Zancus in d.§.cum ita in 4. parte. num. 357. Et prædictis addo Ruinum in conſi.156.num.5.lib.2. Craue.in conſi. 776.nu. 14.verſ.rurſus in quantum,& Decianum in con 129.num.44.lib.3. Et horum quidem ſententia locum habet,etiamſi bona conſeruarentur in agnatione, tametſi locus non eſſet transmiſſioni. Cum vere alioqui non conſeruarentur in famiia illiuſmet hæredis vocati, vt reſpondit Pariſius in conſi.76.num.3.lib.2.& in conſi.50. num. 22. lib.3. Et tantò magis in caſu noſtro,in quo familia teſtatoris magis, & proprius cõſeruari poteſt per dominum Horatium eiuſque fratrem, qui deſcendunt ab eodem ſtipite, a quo deſcendit ipſe teſtator: cum tamen idem non ſit in deſcendentibus Domini Stephani, qui ex alio ſtipite ſunt.

Non obſtant nunc aliquæ conſiderationes, quas aduerſus hanc tranſmiſſionem conſiderauit excellentiſſimus D. Commiſſarius, ſuis in motiuis in vlt.pag.

Primò argumentatur dominus Commiſſarius, quod dominus Horatius, & frater, nepotes Domini Alexandri non fuerunt nominati à teſtatore. Atqui tranſmiſſio non fit in non nominatos. Decius in conſi.397.num.16.& in conſil. 574.nu.4. Pariſ.in conſi.18.nu.66.& nu.71.& in conſ.78.num.4 & 7.lib. 2. Craue.in conſ.62.per totum,& præſertim num.16.in conſi.67 nu.2.& in conſi.306.num.3.& Alciatus reſpon.491.nu. 1. Ergo D. Horatius eiuſque frater, iure tranſmiſſionis admitti non debent.

Reſpondetur prædictam argumentationem
58 repugnare terminis tranſmiſſionis, † quæ proprie dicitur; quando fit ab hærede nominato pręmortuo in ſuum deſcendentem expreſse non nominatum. Et hæc eſt differentia inter tranſmiſſionem, & vocationem: quod tranſmiſſio præſupponit nullam eſse factam expreſsam nominationem, alioqui is tamquam vocatus ueniret ex ſua propria perſona. Vocatio uero pæſupponit imò manifeſte ſignificat expreſsam nominationem. Ita declarat manifeſte Cæphalus in conſil.16.nu.42. lib.1. Ita quoque explicat poſt multos Zancus in d.§.cum ita in 4.parte. nume. 202.& nu.322. ubi refert ita etiam ſenſiſse Craue.in conſi.62.num.16.allegatum à Do. Cõmiſſario. Inquit enim Crauetta, quod coniecturæ,
59 quę non ſufficiunt ad inducendum † vocationẽ ſicque ſubſtitutionem, ſufficiunt tamen ad inducendum tranſmiſſionem, atque ita inter vnam & alteram differentiam conſtituit. Nec repugnat conſideratio Craue.in conſi. 67. nu. 2. quia aduerſatur receptę ſententiæ aliorum, qui ſcripſe-
60 runt, tranſmiſſionem † fieri ad perſonam in vocatione omiſsam. Et ideo mirum non eſt, ſi ſenatus Gratianopolitanus, atteſtante eodemmet Craue.in d.l.cum filiofam.in ſecunda parte.nu.349, de leg. 1. iudicauit aduerſus prædictum reſpon-
61 ſum 67. Cum enim quis eſt nominatus † neceſse non eſt contendere de iure tranſmiſſionis, quæ dicitur ab alterius perſona prouenire: ex quo poteſt tamquam ex propria perſona ſuccedere, vt prædicti omnes ſcribunt.

Nec repugnant duo illa reſponſa Decij in cõſil.397.num.6.& in conſ.574. num. 4. quia fatetur ipſemet Decius ſufficere coniecturatam volũ
62 tatem teſtatoris, ad † inducendam fideicommiſſi conditionalis tranſmiſſionem; atque ita non requirit expreſſam nominationem, & vocationem Non obſtat pariter auctoritas Pariſij in d. conſi. 18.num.66.& num.71.lib.2. quia non dicit, q̃d tranſmiſſio ibi impediatur ex eo, quod filij illi Lauræ non eſſent nominatæ; ſed cum teſtator vocaſſet Lauram & Conſtantiam, atque eſſent duæ, hære & verbis coniunctæ, quod portio Lauræ, quæ deceſſerat ante aduentum conditionis accreuit Conſtantiæ, atque ita ad eam pertinebat: non autem ad Lauræ deſcendentes, qui *tamquam nõ vocati, præferri non poterant Conſtãtiæ*, ex quo nominati non erant: nec iure *tranſmiſſionis, ex quo tranſmiſſio ceſſat*, quando *ſupereſt, re & verbis coniunctus prædefuncto.*

Minus vrget *alia auctoritas* eiuſdem Pariſij in dicto conſilio ſeptuageſimooctauo, numero quarto, libro ſecundo, qui etſi admittit locum eſſe tranſmiſſioni, quando teſtator vocauit *ſuperſtites*: non tamen negat, quin illa concedatur ex alijs coniecturis, tacitam voluntatem teſtatoris ſignificantibus. Et Alciatus in reſponſo. quadringenteſimononageſimoprimo, numero primo, nihil ſcribit, quod ad tranſmiſſionem pertineat.

Secundò mouetur dominus Commiſſarius, in vltimis ſui motiui verbis, verſiculo. cumque
63 etiam. &c. quod † tranſmiſſio locum non habet in perſonis iam excluſis. Ita Gratus in conſilio centeſimotrigeſimoquarto, numero trigeſimotertio, libro primo, cum tranſmiſſio proueniat ex tacita mente teſtatoris. Cephalus in conſilio centeſimodecimoquarto, numero duodecimo. Atqui dominus Horatius, & frater, excluſi fuerunt a teſtatore, ex quo non fuerunt nominati. Ergo in eis non fit huius fideicommiſſi *tranſmiſſio.*

Reſpondetur, quod Dominus Hieronymus, & frater, dici non poſſunt excluſi, *etſi expreſſis* clariſque verbis nominati atque vocati non fuerunt. Imò multæ extant coniecturæ, quibus conſtat, teſtatorem voluiſſe eos admitti, non ſolum

ex perſona eorum aui, iure tranſmiſſionis, vt demonſtrauimus in hac ſecunda diſputatione: ſed etiam ex propria eorum perſona, vt oſtendimus in præcedenti dubitatione. Concludo itaque ex prædictis, magnificos Dominum Horatium, & Scipionem, admittendos eſſe ad hanc ſucceſſionem, non ſolum iure tranſmiſſionis ex perſona Domini Alexandri eorum aui: ſed etiam iure vocationis, ex propria ipſorummet perſona.

SVMMARIVM.

1 *Legitimam filio filiæue, inſtitutionis iure relinquendam eſſe, iure nouiſſimo.*
Idque etiam in teſtamento condito inter liberos. nu. 2.
3 *Inſtitutionis tacitæ uim habere verba illa: uolo contentam eſſe filiam parte relicta, uel legata.*
4 *Relinquens filio pater in teſtamento, uidetur eo titulo relinquere, quem neceſſitatis, & obligationis ratio expoſtulat.*
5 *Clauſula, omni meliori modo quid operetur.*
6 *Dotis de augmento, idem quod de dote ipſa iudicamus.*
7 *Res adiecta, & unita alteri, aſſumit eius naturam cui adijcitur.*
8 *Lego verbum & relinquo, vtrum differant.*
9 *Codicillaris clauſula, multum in teſtamentis operatur.*
10 *Legatarius acceptando legatum, diſpoſitionem cenſetur approbaſſe, vt nil petere poſſit amplius.*
Et tenetur obſeruare uoluntatem teſtatoris, eum grauantis vltra legati valorem, nu. 11.
12 *Quarta debita Epiſcopo ex legatis factis ad pias cauſas, nec prohiberi poteſt, nec minui per teſtatorem.*
Acceptando tamen legatum, quo contentus eſſe iuſſus ſit, ſibi is præiudicat. nu. 13.
14 *Legitimæ onus impoſitum, reijcitur ipſo iure, filio ſcilicet id petente, & volente.*
15 *Emphyteuta ob Canonem non ſolutum, tunc demum ipſo iure cadit ab emphyteuſis commodo, quando dominus id declarat.*
16 *Filio præterito acceptante legatum factum cum clauſula ne plus petat, teſtamentum firmum manet.*
17 *Legatum ademptum, & reuocatum non præſumitur.*
Et huic præſumptioni ſtatur, donec probetur contrarium. num. 18.
19 *Legatam rem alienando teſtator, quando tamen non cenſeatur legatum reuocaſſe.*
21 *Legatum nominis debitorum, non cenſeri reuocatum, debitore ſua ſponte ſoluente. & nu. 22.*

FACTI SPECIES.

HIERONYMVS Stoppaciolus *Lēdenarienſis condidit teſtamentum, in quo hæredibus inſtitutis Liuia, & Tognina neptibus, ex Antonio filio prædefuncto; ita legauit Paulæ filiæ.*

Item reliquit iure legati, Paulæ filiæ ſuæ dilectæ, vxori Io. Mariæ Berrati, ducatos tercentos auri in ratione librarum ſex, & ſolidorum quatuor pro ducato, ita quod computatis ducatis centum, per ipſam Paulam habitis, ab ipſo teſtatore eius patre, tempore nuptiarum ſuarum, pro eius dote, habeat in totum quatuor centum, dandos, & ſoluendos dictos ducatos tercentum, eidem Paulæ per infraſcriptos tutores ſeu commiſſarios. Inter quos computari debeat, quoddam caſamentum poſitum in fundo villæ Barbuliæ, iuxta ſuos confines alias de ratione Bartholomæi Manfrini, & per dictum Io. Mariam hypothecatum ipſi teſtatori eius ſocero, pro ducatis quinquaginta auri, ab ipſo habitis atque acceptis iam anno cum dimidio proxime elapſo in circa, in domo ſer Antonij Mariæ Beccarij & fratris, in terra Lendenariæ pro acquirendo quodam molendino &c.

Et etiam computatis inter prædictos ducatos tercentum, vt ſupra ſoluendos, ſtaria triginta frumenti, quæ ipſo Io. Maria gener tenetur ſoluere annuatim prædicto teſtatori, pro liuello dimidij molendini; et quatuor camporum terræ. &c. Et quos quidem ducatos tercentum ſoluendos ut ſupra, uoluit ipſe teſtator, & mandauit inueſtiri in alio fundo ſtabili per ſuos infraſcriptos commiſſarios, pro cautione ipſius Paulæ & ſucceſſorum ſuorum. Mandans & uolens ipſe teſtator, prædictam Paulam eius filiam ſtare debere quietam & contentam, de ſupradicta ſumma, & niſi acquieſcere voluerit, ſed auſerit quoquo modo mouere litem, ſeu moleſtare infraſcriptos hæredes generales ipſius teſtatoris, tunc & eo caſu, eam excludit, & excluſam eſſe voluit, a beneficio præſentis legati.

Ita quod non poſſit habere aliquid aliud præter dotem ducatorum centum, quam iam habuit ab ipſo teſtatore.

In eodem teſtamento prædictus teſtator ita etiā diſpoſuit. Et ſi quo caſu lis aliqua moueretur hæredibus prædictis, occaſione tam dotium, quam hæreditatis prædictæ, uoluit eo caſu; quod ſupradicta Paula eius filia, ſtare debeat pro tertia parte expenſis & damno, quod ipſi hæredes dicta occaſione paterentur ſeu pati poſſent.

Præſuppouitur etiam; quod in dicto teſtamento adhibuit teſtator has clauſulas, vt in præfatione legitur. Omni moliori modo, uia & forma, quibus magis & melius potuit ac poteſt, diſpoſitionem omnium bonorum ſuorum, & ultimam uoluntatem per præſens ſuum nuncupatiuum teſtamentum, facere & deliberare curauit. In fine vero dicti teſtamenti appoſita eſt hæc alia. Et uoluit dictus teſtator,

tor dictam eius voluntatem, valere iure teſtamẽti: etſi dicto iure non valeret, ualeat ſaltem iure codicillorum; vel alterius cuiuſcunque vltimæ voluntatis, etiam donationis cauſa mortis.

Præſupponitur etiam in facto; prædictum teſtatorem ſuperuixiſſe ſex annos poſt conditum teſtamentum, intra quod tempus Io. Maria Berratus eius gener, maritus dictæ Paulæ, oblato, & ſoluto pretio redemit aliqua ex bonis ipſi ſoceri ſuo teſtatori obligatis; & ab ipſo teſtatore legatis prædictę filiæ. Reſiduum verò bonorum ſic obligatorum, & legatorum, permanſit ſemper ſicuti nunc permanet apud dictum Io. Mariam, & eius hæredes, ac hæredes Paulæ nunc defunctæ.

Dubitari nunc de pluribus contingit.

Primò, an prædicta Paula dici poſſit præterita à patre, ex quo titulo inſtitutionis legitimam ei non reliquit?

Secundò, an Paula retinendo bona ſibi legata & poſſeſſa à Io. Maria marito, ita dicatur approbaſſe patris teſtamentum, ut petere nil amplius poſſit, vel iure legitimæ, vel eius ſupplemento, vel quod fuerit in ipſo teſtamento præterita?

Tertiò, an ademptum, & reuocatum cenſeatur legatum, pro ea parte bonorum redemptorum à Io. Maria, quam pretio accepto, teſtator liberauit.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLIII.

PRopoſitis dubitationibus, paucis quantum fieri per me poterit, ſatisfaciam. Et quod attinet ad primam, reſpondendum videbatur Paulam dici poſſe præteritam. Nam lege omnium nouiſſima cautum eſt, patrem teneri relinquere filio filiæuè
1 legitimam † inſtitutionis titulo; vt conſtituit Iuſtinianus in §. aliud quoque capitulum. in auth. vt cum de appella. cogno. relatus in auth. non licet. C. de liberis præter: & vtroque in loco glo. & Doctor. eſſe communem opinionem teſtantur Alexan. in l. inter cæteras. num. 2. ff. de lib. & poſthu. Iaſon in auth. nouiſſima. nu. 13. C. de inoff. teſta. Picus in l. in quartam. num. 60. verſi. quarta concluſio. ff. ad l. Falcid. quos retulit, & ſecutus eſt Iulius Clarus in §. teſtamentum. q. 38. in principio. Et prædictis accedunt congeſti a Decio in conſi. 105. num. 2. qui in ſpecie reſpondit, teſtamentum patris nullum eſſe, quando filiæ non
2 reliquit titulo inſtitutionis. Imò in † teſtamento inter liberos confecto, quale eſt hoc noſtrum, requiri etiam quod titulo inſtitutionis relinquatur legitima filio, affirmarunt infiniti prope congeſti à Iulio Claro in d. §. teſtamentum. q. 8. ver. ſed pone teſtator, vbi refert quamplures atteſtantes hanc eſſe communem opinionem: Et inquit ipſe Clarus, non eſſe ab hac opinione recedẽdum, in conſulendo, & iudicando. Cum itaq; noſtro in caſu teſtator dixerit ſe relinquere prædictæ Paulæ iure legati, conſtat non eſſe relictum iure inſtitutionis, & conſequenter teſtamentum reddi videtur nullum. Hæc dubitationem non mediocrem facere videntur.

Cæterum re ipſa longe melius, & diligentius perpenſa, ac bene examinata, contrariam ſententiam veriorem eſſe exiſtimo; quod imò prædictũ teſtamentum dici poſſit nullum, ob id quod expreſſo inſtitutionis titulo, teſtator non reliquerit legitimam prędictæ Paulæ eius filiæ. Et vt huius ſim ſententiæ multa me mouent.

Primò, quia prædictus teſtator expreſſe dixit; dictam Paulam eius filiam, ſtare debere tacitam & contentam, de ſupra ſcripta ſumma. &c. His enim verbis, teſtator uoluit tacitæ inſtitutionis
3 † uim habere, legatum illud ſibi relictum. Ita Baldus in l. ſi adulta. num. 2. verſi. ſed pone pater reliquit. C. de hæred. actio. quem ſecuti ſunt Caſtren. in conſi. 323. ſuper puncto, de quo quæritur. num. 3. lib. 1. Roma. in l. nam quod. §. non omnis. ff. ad trebell. Comens. in l. his verbis. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. Corneus in conſi. 298. num. 2. lib. 1. Iaſon in authen. nouiſſima. num. 24. verſic. *quinto ſingulariter. C. de inoff. teſta. Idem ſenſit* Craue. in d. conſi. 75. num. 2. & 5. cum reſpondit quod ſi pater dicat, ſe relinquere quinque ſolidos tantum, quibus mediantibus voluit eam eẽ excluſam in bonis ſuis, conſiderata dote ei conſtituta; ex hoc cenſetur (ait Crauetta) *voluiſſe* relinquere, vt ius diſponit, ideſt titulo inſtitutionis. Et horum traditio ea ratione ſuadetur, ꝙ cũ teſtãr aliquid relinquit in teſtamẽto, videtur eo
4 titulo † relinquere, quem neceſſitatis, & obligationis debitum: ac etiam ratio expoſtulat, vt reſpondit Bartolus ſeu Franciſcus Tigrinus inter conſilia Bartol. in conſi. 152. Et ego Franciſcus lib. 1. Et prædicta Baldi ſententia, videtur magis recepta, & ſi ab ea diſſenſerint Salicetus in d. l. ſi adulta. in fine. C. de hæred. actio. Imola in l. 1. §. ſi ex fundo. num. 58. ff. de hæred. inſtitut. Claudius Seyſel ius in l. inter cætera. num. 7. ff. de lib. & poſthu. qui teſtatur hanc eſſe communem, ſicuti eũ refert Iulius Clarus in d. §. teſtamentum. q. 38. verſic. præterea quæro. Sed minus diligenter Claudius, & Clarus, enumerarunt Doctores.

Secundò ſuffragatur clauſula illa, *omni melio*ri modo; quæ cum poſita ſit in præfatione teſtamenti, repetita cenſetur ad omnes *ipſius* teſtamenti partes ſubſequentes. Quæ *quidem* clauſu
5 la † operatur, vt teſtator cenſeatur reliquiſſe titulo inſtitutionis. Ita egregie Baldus in l. quoties. C. de hæred. inſtitut, Decius in conſi. 14. num. 4. & in

& in conſil.77.num.4.verſic. facit,quod &c. qui eiuſdem ſententiæ recenſet Caſtren. in conſilio 355.ſuper puncto.col.pen.lib.1.& Fulgoſium in conſ.90.In quæſtione Ioannis.col.2.verſi. hanc ſententiam.

Tertiò confert,quod teſtator iſte fecit hoc legatum Paulæ filiæ,cauſa dotis ſeu pro dote:ſicuti colligitur ex illis uerbis. Ita quod computatis ducatis centum per ipſam Paulam iam antea habitis,ab ipſo teſtatore eius patre,tempore nuptiarum ſuarum,pro eius dote,ſint in totum quatuor centum.&c. Ita ſane fieri debet punctus ſiue cõma ante illa verba,pro eius dote. Et ſit ſenſus;Ita quod pro eius dote ſint in totum quatuor centum. Et comprobatur,quia teſtator paulò infrà diſpoſuit,quod prædicti ducati tercentum ab eo in teſtamento relicti, inueſtiantur in alio fundo ſtabili pro cautione ipſius Paulę. Id quod conuenit naturæ dotis,cuius nomine cum pecunia numeratur,adhiberi ſolet diligentia,& cautio,ut ex eis ematur fundus, qui dotalis ſit: ſicuti quotidiana experientia docet. Et accedit, quod teſtator uoluit cum his ducatis tercentum,computari atque ita uniri, illos centum iam pro dote datos: ea propter uoluit augere dotem illam iam datam; ex quo ſequitur hos ducatos tercentum
6 dotales dici debere,cũ idem iudicemus de † augmento dotis,quod de ipſa dote.l.etiam.C. de iure dotium,& tradunt Iaſon in rubr.ff.ſoluto matrimonio.in fine.& late Rolandus in tract. de lucro dotis.quæſtio 100. Et accedit, quod dicere
7 ſolemus, quod quando una † res adijcitur, & unitur alteri,aſſumit naturam eius,cui adiecta eſt Ita Bartol.in l.ſi conuenerit.§. ſi nuda. numero tertio.ff.de pignor.actio. Ruinus in conſilio 39. numero decimoquinto,libro primo. Decius in conſilio quadringenteſimooctuageſimoſexto, numero nono.& late Rolandus in tract.de lucro dotis.q.85.num.2.alios ſciens prætermitto.cum ergo dotis nomine relicti ſint ij ducati tercẽtũ, dicẽdũ eſt, ſatis dici relictos titulo inſtitutionis. Ita ſcribunt congeſti à Iulio Claro in d.§. teſtamentum.q.38.uerſi.quid autem ſi teſtator dicat, qui dixit,ſe inclinare in hanc ſententiam, maxime ſi eſſet iudicandum ſecundum æquitatem,& ſola facti ueritate inſpecta. Sicuti in caſu noſtro iudicare debent Domini Arbitri. Nec dicatur teſtorem noſtro in caſu non dixiſſe,ſe relinquere;ſed quod relinquit iure legati; quia nulla eſt
8 differentia inter verbum † lego,& verbum relinquo,cum etiam uerbum lego,adiectum uniuerſitati ſignificet hæredis inſtitutionem, ut tradũt multi in l.prima.ff.de legatis primo. ibi Iaſon numero quinto,& alij recentiores. Et ideo in caſu noſtro idem eſt dicere,relinquo iure legati, ac ſi dixiſſet,relinquo iure inſtitutionis:ex quo legati nomen adiectum uniuerſitati,ſignificat(ut diximus)inſtitutionem.

Quartò, & ultimo accedit,clauſula codicillaris adiecta, qua teſtator uoluit teſtm̃ ualere iure
9 codicillorum.&c. Quæ ſane † clauſula operatur, ut teſtamentum dici non poſſit nullum,quin ſaltem ſuſtineantur diſpoſita in eo iure codicillorũ & conſequenter fideicommiſſi, etſi pater titulo inſtitutionis non reliquerit legitimam filio,atq; ita eum præterierit.Ita tradunt Barto.in l.1.q.4. ff.de iure cod.& in auth.ex cauſa.C.de liber.prę-ter.& ibidem Alex.& Iaſ.nu.22.idem Iaſ.in l.ſi filius,qui in poteſtate.nu.13.ff.de lib.& poſth.& ĩ ſpecie magis idem in auth.nouiſſ.nu.24.uer.octauo limita.C.de inoff.teſta.Dec.in conſi.228.nu 2.&alios plures recenſet Iulius Clarus in §.teſtamentum.q.46.Et ſcribit Iaſon in d.auth.ex cauſa.num.22.filium ſic fideicommiſſo grauatum detrahere duas quartas.Qua tamen de re non ẽ quod plura ſcribam: cum ſatis clarum ſit, Paulã ſua in legitima portione inſtitutam fuiſſe, ſicuti tribus argumentis demonſtrauimus.

Non obſtant adducta in contrarium, quia ſatis illa apparent ex prædictis diſſoluta.

Secunda eſt dubitatio, an Paula retinendo bona ſibi legata,& poſseſsà a Io. Maria marito, ita dicatur approbaſſe patris teſtamentum,ut petere nil amplius poſſit,uel iure legitimæ, uel eius ſupplementi,uel quod fuerit in ipſo teſtamento præterita? Et ſine controuerſia reſpondendum eſt,cenſeri approbaſse,& proterea nulla ratione, uel cauſa poſſe conqueri. Cum enim teſtator dixerit, quod prædicta Paula ſtare deberet tacita & contenta de prędicto legato, nec aliquid plus petere poſſet, & ipſa Paula legatum
10 † acceptauerit, dicendum eſt, nil amplius poſſe petere.

Primò ſententiam hanc probat. l.Imperator §.ſi centum. in fine. de legatis ſecundo. ubi teſtator legatarium, cui quantitatem reliquerat, grauauit reſtituere rem propriam, quæ maioris erat ualoris illa quantitate relicta: cum autem legatarius acceptaſſet legatum,dubitatum fuit, an reſiduum valoris rei a ſe reſtituendę,vel retinere vel conſequi poſſet.

Reſpondit acutiſſimi ingenij Papinianus,reſiduum ualoris legatarium non conſequi. Et ſimilis eſt caſus in l.ſed etſi non ſeruus. in princ. ff.ad l.Falcid.quo loci reſpondit Paulus, legatarium,cui legata fuit quantitas, vt ſeruum manumittat, acceptato legato, cogi manumittere ſeruum, etſi is ſit maioris ualoris illa quantitate. Ea ratione, quæ huc pertinet, vſus eſt Paulus: quia acceptando legatam quantitatem, tanti æſtimaſse ſeruum videtur. Et his iuribus adducti
11 ſcripſerunt multi,legatarium † teneri obſeruare voluntatem teſtatoris,eum grauantis vltra valorem legati,quãdo legatum acceptauit.Ita reſpõderunt Corn.in conſ.192.col.1.lib.2.& apertius Soci.iun.in conſ.122.nu.15.lib.1.& in cõſ.173. nu.3.& nu.8.lib.2. Sic ergo & nr̃o in caſu dicendum eſt,Paulam acceptando legatum,tanti æſtimaſse legitimam ſibi debitam.

Secundò accedit textus in l.cum ab vno.de legat.ſe-

gat. ſecundo, vbi maritus debitor dotis vxoris ſuæ, eidem legauit quantitatem præſtandam ab vno ex ſuis hæredibus, & iuſſit eam eſſe ipſo legato contentam. Mulier non agnito adhuc legato, quæſiuit aduerſus quem mouere deberet, de dote actionem?

Reſpondit iuriſconſultus, mouere debere actionem pro quantitate legati, aduerſus illum hæredem, à quo legatum fuit; pro reſiduo verò aduerſus omnes hæredes. Hoc inquam (vt diximus) procedit, legato adhuc non agnito. Ergo à ſenſu contrario, agnito legato, non poterit mulier agere aduerſus ipſos hæredes pro conſequẽda dote: ſed eſſe debet eo legato contenta. Ita textum hunc in hãc ſententiam adducere ac perpendere voluerunt Caſtren. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater numero ſecundo. & Alex. nu. 2. ff. ſolut. matrimo.

Tertiò ſuffragatur textus l. ſecunda in fine. C. de iure dotium, vbi mater, quæ dedit dotem filiæ; permiſit filiam ſtipulari ſibi reddi dimidiam ipſius dotis: deinde eadem mater filiæ prælegauit. Dubitatum fuit, an ex quo illud prælegatũ erat quid minus ipſa dote, potuerit filia petere dotis ſupplementum pro dotis valore? Et reſponſum fuit petere poſſe; niſi ipſa mater voluerit, filiam eſſe eo prælegato contentam. Nam tunc filia, acceptato legato, excluditur à petitione dotis, vel eius ſupplemento. Id quod ſenſit ibidem Salicetus. columna prima, uerſic. ſi igitur. Et huius ſententiæ ratio ea eſt, quia acceptando (vt diximus ſupra) legatum, dicitur approbaſſe matris voluntatem: & tanti æſtimaſſe dotis valorem. Sic & noſtro in caſu, Paula dicitur approbaſſe patris teſtamentum, legato ipſo acceptato, & propterea non poteſt amplius dici hoc teſtamentum nullum, ob præteritionem, nec ob legatum minus legitima factum, peti poteſt aliquod ſupplementum.

Quartò confert textus in capi. officij. de teſta.
12 Quarta † debita epiſcopo ex legatis ad pias cauſas factis, nec prohiberi nec minui poteſt per teſtatorem. cap. requiſiſti. de teſta. Nihilominus ſi teſtator relinquat epiſcopo minus ipſa quarta,
13 adiecta clauſula, † quod plus petere non poſſit, Et epiſcopus ſimpliciter acceptet ipſum legatũ, non poterit amplius petere aliquod quartæ ſupplementum.

Nec hic repugnat conſideratio Caſtren. in l. ſi quando. §. & generaliter. numero tertio. C. de inoff. teſta. Cum dixit, quod epiſcopus videtur approbare, quod de iure fieri potuit; & non illud quod non potuit, atque ita ſenſit Caſtrenſis, quod in caſu dicti cap. officij, agi poſſit ad ſupplementum, & quod onus illud reijciatur. Id quod ſenſit & gloſſa in dicto cap. officij. Nam reſpondetur, Innocen. & Ioan. Andreæ, & reliquos in dicto capitulo officij, affirmare, quod imò eo in caſu non poſſit agere epiſcopus ad ſupplementum. Et hos ſecutus eſt Ruinus in conſilio ſeptuageſimonono, numero quinto, libro ſecundo. Non etiam obſtat alia conſideratio eorum, qui conſtituunt differẽtiam inter legitimam, & illam quartam Epiſcopo debitam. Quod ſcilicet in caſu dicti capitut. officij, non reijcitur ipſo iure illud onus impoſitum à teſtatore, quod ſcilicet epiſcopus ſit eo legato ſibi relicto contentus, uel quod nil plus petere poſſit, cum tamen in legitima diuerſum ſit, vbi onus reijcitur ipſo iure: & ſic pariter nullum eſt ipſo iure teſtamentum ſi præteritus appareat filius. Ita ſanè ſcripſit Ruinus in dicto cõſilio ſeptuageſimonono, numero quinto. Non inquam obſtat hæc conſideratio, quia etſi
14 onus impoſitum † legitimæ reijcitur ipſo iure; & pariter teſtamentum ſit ipſo iure nullum: attamen intelligitur, filio ipſo uolente, & petente. Et nolle, vel non petere dicitur, ſi nulla proteſtatione facta, acceptat legatum. Ita ſane dicimus
15 quod licet emphyteota † ob non ſolutum canonem cadit ipſo iure à commodo emphyteuſis. l. ſecunda. C. de iure emphyt. attamen intelligitur, ſi dominus declarauit velle illum amiſiſſe ius ſuum: ſecus verò domino non declarante, vt ſcribunt omnes in dicta l. ſecunda. ibi Bartolus numero ſecundo, & Iaſon numero decimo. Et ideo, ſi dominus recipit penſionem non ſolutã, nulla adhibita proteſtatione, dicitur declaraſſe voluntatem ſuam eſſe, quod is emphyteota non cadat à iure ſuo; atque ita eam caducitatem remiſiſſe dicitur. Ita cenſuit gloſſa in capitu. potuit de locato, quam ſecuti ſunt magis communiter noſtri interpretes; vt teſtantur Iaſon in d. l. ſecunda, numero centeſimovigeſimoquarto, verſ. ego puto. Decius in conſilio cẽteſimotrigeſimooctauo, columna quarta, verſi. tertio. Ruinus in conſilio ceteſimoquinquageſimoprimo, numero duodecimo, libro primo. & Pariſius in conſil. 108. num. 4. lib. 1.

Quintò & vltimò mouet me auctoritas multorum, qui in ſpecie reſponderunt, quod quando pater præteriuit filium, ei ſolummodo legando rem aliquam, vel minus legitima reliquit, adiecta clauſula; quod ipſe filius nihil plus petere poſſit, etſi filius ante acceptatum legatum poſſit dicere teſtamentum nullum, vel petere ſupple-
16 mentum legitimæ: attamen ſi legatum † acceptauit, omnino excluditur. ex quo dicitur approbaſſe patris diſpoſitionem. Ita ſane docuit Baldus in l. prima, columna penultima. ver. item pone filio. C. de iure fiſci. lib. 2. quem ſecutus eſt Iaſ. in l. quoniam in prioribus. in fin. C. de inoff. teſta. Et apertius ad rem noſtram Rui. in conſil. 56. nu. 9. & 10. lib. 2. vbi de filio præterito loquitur, ſic & Rubeus in conſ. 73. nu. 4. & Socin. iun. in conſil. 122. nu. 9. & 15. lib. 1. & in eadem facti ſpecie cũ Soci. idẽ reſpondit Curt. iun. in conſ. 159. nu. 6. & 7. Idem ſenſit Decian. in conſi. 70. nu. 16. lib. 3. Eſt ergo hic concludendum, hoc teſtamentum dici non poſſe nullum, ob præteritionem Paulæ, ex quo legatum acceptauit.

Tertia

Tertia eſt dubitatio, an ademptum, & reuo-
catum cenſeatur legatum, pro ea parte bonorum
redemptorum à Io. Maria, quam pretio accepto,
liberauit teſtator? Et vere reſpondendum eſt, nõ
cenſeri ademptum, atque reuocatum.

Primò ſatis, ſuperque fundata eſt intentio aſ-
ſerentis, legatum non eſſe reuocatum: cum regu-
17 la iuris ſit, legatum † non præſumi ademptum
atque reuocatum. l. 3. §. ſi duobus. ff. de adimen.
lega. & ſcribunt Baldus in l. ſi pluribus. num. 1.
de leg. 1. Aret. in l. plane. §. ſi coniunctim. num. 9.
& ibidem Iaſon num. 8. de leg. 1. Corneus in cõ-
ſilio *vigeſimo* ſexto, numero ſeptimo, libro ſecũ-
do. *Alexander* in conſilio 169. numero quarto,
libro quinto. & in conſilio 157. numero nono, li
bro ſeptimo. Qui quidem Alexander reſpondit,
quod vbi ſumi poteſt alia coniectura, non præ-
ſumitur legati ademptio. Et idem reſponderunt
Natta in con*ſilio* 483. numero decimoquarto, li
bro tertio. & Cæphalus in conſilio ſexageſimo ſe
ptimo, numero quarto, libro primo. Et huius ſen
tentiæ ea eſt ratio, quia non præſumitur teſtato-
rem mutaſſe voluntatem. l. qui teſtamentum. ff.
de probat.

Huic itaque regulæ, & præſumptioni ſtandũ
18 eſt, donec † exceptio, & fallẽtia probetur, vt ſcri
bunt Bartolus in l. ſecunda, numero primo. ff. ſi
quis in ius voca. non ierit. Decius in l. prima, nu-
mero ſeptimo. ff. de reg. iur. & Tiraq. de retractu
conſang. §. 1. gl. 9. nu. 209.

Secundò accedit, hoc legatum fuiſſe à teſtato
re factum, *vt Paula filia non poſſet conqueri, &*
dicere *ſe præteritam. Atqui teſtator etiamſi alie*
19 nat rem a ſe legatam, non tamen cenſetur † tunc
reuocaſſe legatum; quando alioqui teſtamentũ
eſſet ſuppoſitum querelæ, vel eſſet nullum præte-
ritione filij. Ita declarat Socinus in tract. fallent.
in *verbo, legatum.* regula prima. fallent. prima.
poſt Doctor. in l. ſcimus. in princ. C. de inoff. te-
ſta. Ergo dicendum eſt in caſu noſtro, hunc teſta
torem non præſumi ademiſſe hoc legatum Pau-
læ filiæ factum.

Tertiò confert, quod quando teſtator vrgen-
20 te † neceſſitate alienat rem legatam, non præſu-
mitur voluiſſe reuocare ipſum legatum. l. fidei-
commiſſa. §. ſi rem. de leg. 3. & confert. l. cum ſer-
uus. ff. de adim. lega. & tradunt Alexander, & Ia-
ſon in l. ſeruum filij. §. idem ſeruus. ff. de legat. pri
mo. & alij congeſti à Socino iuniore in conſilio
162. numero primo, libro ſecundo. & à Natta in
conſilio 613. numero primo, libro quarto. Atqui
noſtro in caſu teſtator iſte vrgente neceſſitate a-
lienauit, ſeu Io. Mariam generum liberauit: quia
ipſe Io. Maria voluit, pro iure, & facultate iam ſi
bi conceſſa liberari. Erat enim obligatus teſta-
tor reſtituere prædia ſibi vendita, ſeu hypotheca
ta, volente ipſo Io. Maria, & ideo neceſſitas com
pulit ipſum teſtatorem obligatum, cum obliga-
tio ſit iuris uinculũ, quo neceſſitate aſtringimur
vt in inſtit. de oblig. in prin. Ergo teſtator non cẽ
ſetur reuocaſſe prædictum legatum.

Quartò magis in ſpecie ſuffragatur text. d. l.
fideicommiſſa. §. ſi rem. ver. cum tamen. de leg. 3.
cuius verba hæc ſunt. Cum tamen quidam no-
men debitoris exegiſſet, & pro depoſito pecu-
niam habuiſſet, putaui fideicommiſſi petitionem
ſuper eſſe, maxime quia non ipſe exegerat, ſed de
bitor vltrò pecuniam obtulerat, quam offerente
ipſo non potuit non accipere. &c. Et illo in lo-
co annotauit Raphael Comẽſis numero primo,
21 legatum † nominis debitorum, atque ita creditũ
legatum non cenſeri reuocatum, quando debi-
tor ipſe voluit ſoluere; quia tunc non dicitur te
ſtator voluntarie liberaſse ipſum debitorem, ſed
neceſſitate quadam. Cum ergo noſtro in caſu te
ſtator iſte non ſua ſponte liberauerit prædictum
Io. Mariam debitorem, ſed ipſe debitor liberari
voluerit, ſequitur dicendum, non cenſeri reuo
catum legatum.

Quintò & vltimò, vel ea etiam ratione dicen
dum eſt, prædictum legatum non cenſeri reuoca
tum. Nam quando teſtator legauit aliquam quã-
titatem, quam præſtari voluit ex credito, quod
erga ſuum debitorem habebat, vt ſi dixit, lego
centum Caio, quam ſummam præſtari volo ex
credito, quod mihi eſt cum Sempronio: Hoc ſa-
22 ne caſu, exacto ipſo Sempronio, † nihilominus
legatum non cenſetur ademptum. l. quidam te-
ſtamento. in princ. de leg. primo. Verba illius le-
gis hæc ſunt. Quidam teſtamento, vel codicillis
ita legauit. Aureos quadringentos Pamphilæ da
ri volo ita, vt infraſcriptum eſt, a Iulio actore au-
reos tot, &, in caſtris quos habeo, tot. Poſt mul-
tos annos eadem voluntate manente, deceſſit:
cum omnes ſummæ in alios vſus tranſlatæ eſsẽt.
Quæro, an debeatur fideicommiſsum. Reſpondi
veroſimilius eſt, patremfamilias demonſtrare
potius hęredibus uoluiſse, vnde aureos quadrin
gentos ſine incommodo rei familiaris contrahe
re poſſint, quam conditionem fideicommiſso
inieciſse, quod initio pure datum eſset. Et ideo
quadringenti Pamphilæ debebuntur. Hactenus
ille iuriſcõſultus: ſimilis eſt textus in l. Paulo Cal-
limacho. §. ult. de leg. 3. & prędictis in locis ſcri-
bunt gloſ. & Docto. & egregie Romanus in ſin-
gulari quadringenteſimotrigeſimo. Quęritur, &
Socinus in tract. fallen. in uerbo legatum. reg. 1.
fallent. 3.

Porrò noſtro in caſu conſtat, teſtatorem pu-
re, & ſimpliciter legaſse ducatos tercentos; &
deinde demonſtraſse perſonam debitoris, à qua
partẽ eorum ipſa Paula legataria cõſequeretur.
Non enim legauit creditum ipſum: ſed tercentũ
ducatos; & quod quędam pars ſumeretur ex cre
dito, quod aduerſus Ioan. Maria habebat. Ita ſa-
ne dixit: Item reliquit iure legati Paulæ filiæ
ſuę dilectę uxori Ioan. Marię Barati, ducatos
tercentos auri, in ratione libra. ſex & ſolidorũ,
quatuor pro ducato. Ita quod computatis duca
tis centum, per ipſam Paulam per antea habitis,

ab ipſo teſtatore eius patre, tempore nuptiarum ſuarum pro eius dote,habeat in totum quatuorcentum , dandos, & ſoluendos dictos ducatos tercentum eidem Paulę per infra ſcriptos tutores ſeu commiſſarios. &c. His uerbis conſtat teſtatorem uoluiſſe legare non creditum, ſed ipsã ſummam. Deinde ita ſubiunxit ipſe teſtator. Inter quos debeant quoddam caſamentum.&c.& hic refert teſtator credita,quæ habebat erga prędictum Io.Mariam. Et tandem ſubiungit hęc verba. Et quos quidem ducatos tercentum ſoluendos,vt ſupra,voluit ipſe teſtator,.& mandauit in ueſtiri in alio fundo ſtabili.&c.His verbis ſignificauit teſtator, ſe non legaſſe creditum,ſed quantitatem, quam demonſtrauit uelle ſumi ex illo credito, quod uoluit exigi, & in fundo inueſtiri Ex quo ſequitur , quod cum ipſemet teſtator aliqua ex parte exegerit creditum illud, noluiſſe pro ea exacta parte legatum reuocare, cum fecerit id,quod fieri mãdauerat a ſuis commiſſarijs, nempe exigi creditum, vt fundus & ſic prędium pro cautione ipſius Paulę,emeretur.

His concludo prędictum legatum non cenſeri reuocatum,& conſequenter hęredes prędictę Paulę conqueri non poſſe, prędictam Paulam fuiſſe pręteritam,ut ualeant nunc dicere teſtamẽtum nullum,ſed obſeruari illud debet.

SVMMARIVM.

1 *Melioramenta,vel vtiliter vel neceſſario facta in bonis fideicommiſſi,deduci debere, receptiſſima eſt omnium ſententia.*

Idem in bonis feudalibus num. 2.

3 *Melioramentorum exceptio,opponi poteſt etiam in exequutione ſententiæ,*

4 *Melioramenta conſiderari non ſolum ad detrimentum ſed etiam ad commodum grauati tempore reſtitutionis faciendæ.*

5 *Hæres ut impenſam non deducit,ſi res in valore non eſt aucta reſtitutionis,tempore,ita etiam lucrum conſequi debet aucto rei valore.*

6 *Fideicommiſſo grauatus pendente conditione dicitur dominus.*

7 *Error in facto proprio non præſumitur.*

8 *Error propriæ confeſſionis,non detegitur contrario iuramento,ſed probando rem aliter ſe habere.*

9 *Iuramentum triplex.*

10 *Iuramentum neceſſarium quando deferatur .*

Et quod non,in re magni ponderis.nu.11.

12 *Feudo de hæreditario,teſtamentum condi et legata poſſe conſtitui.*

Aliud in feudo ex pacto,& prouidentia.nu.17.

13 *Legitimi hæredes , an ſolum dicantur ſucceſſores ſanguinis.*

14 *Inueſtitura prima attenditur,*

15 *Feudo miſto ſucceſſurus , quas debeat habere qualitates.*

16 *Feudum hæreditarium ex uſu, & conſuetudine familiæ cenſeri.*

18 *Feudo hæreditario ſuccedens, obſeruare debet omnia per prædeceſſorem geſta,nec poteſt acceptato feudo,eius hæreditatem repudiare.*

19 *Feudi naturam non immutari,etſi bona illius fideicommiſſo per prædeceſſores ſubiecta fuerint .*

20 *Deſcendentium nomen, ſignificat omnes in infinitum.*

21 *Diſpoſitio teſtatoris ita debet interpretari,ne circa impoſſibilia uideatur diſpoſuiſſe.*

22 *Verba generalia in quauis diſpoſitione, ita interpretari, ne contineant, quod quis in ſpecie diſponere non poſſet.*

23 *Forum ſortiri,& ſtatutis ligari,paria ſunt.*

24 *Vxor forum uiri ſequitur, & fruitur commodis illius.*

25 *Princeps lege à ſe lata, uel lata a ſubditis non ligatur, nec vxor illius.*

26 *Paraphernalium bonorum fructus omnes, maritus lucratur ex ſtatuto .*

27 *Contrahentes præ oculis habentes conſuetudines, & ſtatuta loci, ſecundum illa præſumuntur contraxiſſe.*

28 *Paraphernalium bonorum fructus qualeſcumque, tempore matrimonij ſoluti,mulieri reſtituendi.*

Quid in conſumptis contra voluntatem mulieris. numero 29.

Et quid in conſumptis, uxore volente, & conſentiente vbi tres recitantur opiniones, quoad fructus induſtriales. num.30.

De fructibus naturalibus diſtinguit Bart.nu.31.

Quid demum ſit in dubio , ubi non apparet, uel conſenſiſſe, vel contradixiſſe mulierem.nu.32.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLIIII.

Etſi docte & acute admodum abſolutæ,atq; explicatæ fuerint ab excellentiſ.D. Petro Paulo Rutilio,quẽ ob ſingularem eruditionẽ colendiſſimi fratris ac maioris loco habeo,dubitationes omnes,quæ in hac cauſa proponuntur: attamen ne illius doctiſſimo reſponſo, incõſiderate ſubſcripſiſſe uidear,paucula aliqua,quæ in mentem venerunt, addenda hiſque ſcriptis committenda duxi. Et quod attinet ad primam illã dubitationem,an ex bonis fideicommiſſi, & feudi deduci debeant melioramenta in eis facta, quæ non fideicõmiſſo ſuppoſita, nec feudalia dici poſſint? dicendum eſt, cum ipſo Do.Conſultore,deduci
1 omninò debere. Nam melioramenta † in bonis
fideicommiſſi facta deduci debere, receptiſſima eſt omnium ſnĩa in d.l.domos.de leg.1.vbi Iaſon nu.4. Ruin.in conſ.184.nu.15.lib.3.Ripa in l. vbi pure.§.vlt.ff.ad S.C.Trebel. Roland.in conſ.28. num.21.lib.1. & Cæphalus in conſi. 188. nu.37, lib.2,

lib.2.qui alios plures recenſent,& præter eos idẽ reſponderunt Berous in conſ.79.num.61.lib.2. & Craue.in conſi.792. num. 22. Et(vt ingenue fatear) nunquam vidi reuocatum in dubium, quin grauatus fideicommiſſo poſſit conſequi æſtimationem melioramentorum,quę vel neceſſario, vel vtiliter fecit in bonis fideicommiſſo ſuppoſitis. Idem dicendum eſt de melioramẽtis
2 factis in bonis† feudalibus;vt deduci,vel eorum æſtimatio præſtari debeat.Sicuti affirmarũt poſt alios Ruinus in conſi.14.num.3.lib.1. Afflictus in cap.1.§.ſi vaſallus.num.7. Hic finitur lex,Decianus in conſi.58.num.66.lib.2. Alciatus in reſponſ.176.in fine.Burſatus in conſi.236. numero decimo,& in conſi.295.num.45.& Clarus in §.feudum. q.88. Et in ſpecie huius feudi Caſtri Collalti,reſpondit Pariſius in conſi.2.col.vlt.ver ſic.vnde ſi ex dictis.lib.1.

Et hæc quidem exceptio deductionis, vel retentionis impenſarum,& melioramentorum,op
3 poni poteſt etiam in † executione ſententiæ: quemadmodum pręter commemoratos a domino Conſultore,reſpondit in ſpecie Craue.in cõſi.789.in fin.

Quo verò ad aliam dubitationem,quæ recto obſeruato ordine ſecũda eſt,etſi Dominus Conſultor loco tertiæ explicauerit,cuius tẽporis valor,& æſtimatio ipſorum melioramentorum cõſiderari debeat?

Reſpondendum videbatur, tempus reſtitutionis fideicommiſſi ſolum conſiderari,ad detrimentum grauati,vt ſi melioramenta effecta ſunt deteriora, ſoluantur ſecundum tempus reſtitutionis fideicommiſſi: ſi verò res meliorata effecta eſt pretioſior,& maioris valoris,ſoluatur impenſa,non autem ipſa æſtimatio,vt in ſpecie reſponderunt Marzarius in conſi.11.num.9. & in epitome de fideicom.q.65.& Burſatus in conſi. 71.num.23 lib.1.qui huius opinionis recenſent Caſtren.Capicium,Curtium,Cagnolum,& Siluanum.

Cæterum re diligentius perpenſa, ſentio cũ domino Conſultore, quod ſcilicet etiam ad cõ
4 modum grauati ſpectari † debeat tempus reſtitutionis fideicommiſſi, & ſecundum illud ſolui debeat æſtimatio ipſorum melioramentorum Ita ſane docuit Angelus in d.l.domos, cũ dixit, non inſpici tempus impenſæ factæ,ſed inſtitutionis rei,vt iudicari poſſit, an bene expenſũ ſit vel male. Et manifeſtius Caſtren.in d.l.domos.numero 4.in fine.iuncto num.6.in fine.cum declarando.d.l.domos,ſcripſit,quod, quando impenſæ factæ ſunt ad perpetuam rei vtilitatem,habetur reſpectus ad id,quod valet res de præſenti,& apertius etiam idem affirmauit num.7.qui ſic intellexit Angelum.Dixit clare Caſtrenſis, quod ſi ob impenſam,& ſic ob melioramenta, res effecta eſt maioris pretij,inſpicitur tempus præſens hoc eſt reſtitutionis,non autem tempus quo impenſa fuit facta. Sic quoque Raphael Comenſ. in dicta l.domos.numero primo.ſcripſit hęc verba. Nota, impenſas non repeti quatenus res eſt melior tempore impenſæ: ſed quatenus melior reperitur tempore reſtitutionis. Et Comenſem ſecutus eſt Alexander in dicta l.domos.numero primo,verſic.ſed bene huic. Idem docuit Imola in d.l.domos.numero ſecundo,cum dixit quod ualor ædificij, ĩ quo facta ſunt melioramẽta, attendi debet ſecundum valorem temporis, quo res debet reſtitui. Sic quoque Comenſ.in conſilio quinquageſimoſexto.in fine. Ruinus in conſilio decimoquarto,numero tertio,verſic.& non tantum,& in conſilio trigeſimooctauo,numero vigeſimoquinto,libro primo. & in conſil. centeſimodecimoſeptimo,columna 1.verſi.contrarium tamen libro tertio. & in conſilio 165. numero 6.lib.4.qui ſemper manifeſte dixit, eſſe ſpectandum tempus reſtitutionis, ſiue cauſa impenſæ,auctus fuerit valor rei,ſiue diminutus, & quod omne augmentum pretij,contingens propter dictam impenſam quantumcumque illa excedat,detrahi debet ab hærede grauato:ſic quoque clare affirmarunt Boerius in q.44. nume.12. & num.13.in fin.Moder.Pariſien. in conſuetud. Pariſienſ.in tit.1.§.1.glo.5.num.97.& Craue. in conſil.792.num.12.

Et ſententiam hanc præter.d.l.domos, ſic ab omnibus prædictis intellectam, probat Ruinus in dicto conſilio 117.ratione ducta ab æquitate naturali,quam & Dominus Conſultor perpen-
5 dit,quod ſicuti † hęres non deducit impenſam, quando tempore reſtitutionis res non eſt aucta in valore: ſed ſolum quantum res tunc temporis valet: et ſic patitur damnum. Ita econtra, ſi ob impenſam auctus eſt valor rei;debet conſequi lucrum,ex eo augmento proueniens, iuxta regulam.l.ſecundum naturam.de regu. iur. Probat & hanc ſententiam Ruinus in dicto conſilio 117.numero primo,in fine.textus l.& in totum. de leg.1.quem præter alios perpendit.

Nec obſtant illæ auctoritates Marzarij,& Burſati, quia minus recte conſiderarunt illos interpretes, quos pro ſua opinione commemorarũt. Nam Caſtren.in conſil.270. Viſo puncto ſupra ſcripto.in fine.libro ſecundo.non loquitur in hę
6 rede grauato reſtitutione fideicommiſſi, † qui pendente conditione dicitur dominus, ſed loquitur in alio bonę fidei poſſeſſore ſicuti in conductore,emphyteota,& ſimilibus. ſic etiam loquuntur Curtius iunior in conſilio 144.in fine. Capicius in deciſio. nonageſimatertia, numero nono. Cagnolus in l. ſecunda. numero centeſimodecimoquarto. C. de pactis inter emptor. & vend. Siluanus in conſilio quadrageſimonono, numero ſeptuageſimoquinto,& Natta in conſilio 256.numero quarto. Sic etiam Caſtrenſem intellexit, & declarat Tiraquellus in tract. de retract.conuent.§.7.gl.1.nu.8. Et p̃dictos q.dẽ oẽs, tã ꝑ cõi opinio.cõmemoratos,q̃ relatos à Marzario,& Burſato,nõ leui diligẽtia ĩ fonte videre

uolui. Et ſic ex traditis à à Ruino præſertim, manifeſte conſtabit, longam eſſe differentiam inter hunc hæredem grauatum, & bonę fidei poſſeſſorem.

Quoad tertiam dubitationem, an aduerſus propriam confeſſionem Illuſt. Domini Comitis Antonij, Ducatorum 36502. quę dicitur eſſe bonorum imobilium, admitti debeat eius iuramentum, quod in ea ſumma contineatur etiam iocalium, & mobilium valor, qui eſſe dicitur ducatorum 5715? cum domino Conſultore dicendū
7 eſt, admitti non debere, cum † error in facto proprio non pręſumatur, vt tradunt omnes in l. error. C. de iuris & facti ignor. & de errore proprię confeſſionis glo. in l. rura. C. de omni agro deſer. libro vndecimo. Caſtren. in l. ſecūda. in princip. C. de erro. aduo. Et errorem allegari non poſſe ab his, qui rerum notitiam habuerunt poſt Bartolum in l. qui Romę. §. duo fratres. q. 4. & q. 5. & Alexander in conſilio trigeſimonono, columna ſecunda, libro ſecundo, reſpondit Syluanus in conſilio quinquageſimoſeptimo, numero vigeſimoſeptimo. Et accedit, quod cum ſecundum prędictam confeſſionem fuerit iudicatum, & obſeruatum in conſtitutione dotis Illuſtris dominę Blancę, ſequitur dicendum omnem errorem fuiſſe purgatum. Ita Barbat. in conſilio decimooctauo, columna decimaquinta, verſic. item re-
8 ſpondeo, & aliter. libro ſecundo. Pręterea † error proprię confeſſionis non detegitur contrario iuramento: ſed probando rem aliter ſe habere. Id quod fit vel teſtibus, vel inſtrumentis: ſicuti ſcribunt Doctor. in l. error. C. de iuris & facti ignor. vbi Iaſon colum. 1. Fulgoſius in conſilio ducenteſimotrigeſimoſeptimo. Socinus iunior in conſilio tertio, numero decimonono, libro 2. & copioſè Craue. in conſilio 157. numero octauo. Et quod iuramentum hoc in caſu aduerſus propriam confeſſionem nō ſit recipiendum, vel ex eo conſtat manifeſte: quod iuramentum eſt
9 triplex † ſecundum Bartolum in l. 1. ff. de iureiuran. Conuentionale, quod partium conuentione præſtatur: iudiciale, quod defertur à parte parti iudice approbante, & neceſſarium, cuius ſpecies eſt, quando defertur in ſupplementum probationum. Duo illa prima genera iuramenti, locum habere non poſſunt in caſu noſtro, cum nulla extiterit conuentio, nullaque delatio facta ab Illuſtriſſimo domino Carolo, Illuſtri domini Comiti Antonio. De iuramento neceſſario ſolummodo eſſe poteſt diſputatio. Verum nec huic iuramento locus eſſe poteſt noſtro in caſu multiplici ratione, & cauſa, quarum prima eſt;
10 quod iuramentum † hoc neceſſarium defertur, quando aliquid ſaltem ſemiplene probatum fuit ſicuti tradunt Iaſon in repet. l. admonendi. num. 85. 86. & numero 312. ff. de iure iura. & alij à me congeſti in commentarijs de arbitrarijs iudicū. lib. 2. caſu 190. num. 2. Secunda eſt ratio, & cau-
11 ſa, quia agitur de re † magni ponderis, nempe de ſumma ducatorum 5715. ob id deferri non debet iuramentum in ſupplementum probationum. Ita Iaſon in d. repe. l. admonendi nu. 271. & num. 281. & alios commemoraui in præcitatis commentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu 190. num. 17. & in caſu 464. num. 4.

Quoad quartam dubitationem, an feudum Caſtri Collalti, eius naturæ ſit, vt de eo teſtari, & grauari potuerit onere legatorum? Qua de dubitatione idem ſentio cum domino Conſultore, onere legatorum grauari potuiſſe ab Illuſtr. Domino Comite Alphonſo. Eſt enim certum
12 hoc feudum † eſſe hæreditarium, ſicuti in indiuiduo huius feudi, reſpondit Pariſius in conſilio ſecundo, lib. 1. qui. num. 15. perpendit verba primæ inueſtituræ conceſſæ à ſereniſſimo Henrico Romanorum Imperatore; qui anno 1077. cōceſſit Illuſtr. domino Rambaldo primo, Caſtrum hoc pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus. Quæ ſane verba, manifeſte ſignificant feudum eſſe hæreditarium, quemadmodum conſiderat *Pariſius* in dicto conſilio ſecundo, num. 17. & *reſpondi in conſil. 104. num. 9. lib. 1.* & in conſi. 160. num. 43. & in conſi. 191. num. 76. lib. 2 vbi ſcripſi, hoc procedere ſine dubio, quando fuit dictum, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus. Nec repugnat, ꝙ anno 1481. ſereniſſima Reſpubl. Veneta, quæ Imperatoris loco ſucceſſit, in toto Dominio, & territorio Forliuienſi, renouauerit inueſtituram *horum feudorum in perſonam Illuſtr. Comitum Iacobi & Antonij filiorum, Illuſtr. dominis Comitis Vinciguerræ; & in ea renouatione dictum fuerit, pro ſe, & hæredibus, & legitimis ſucceſſoribus.* &c. Quod ſane verbum, legitimis, ſignificare videtur; quod feudum ſit ex pacto, & prouidentia, hoc eſt, quod fuerit conceſſum pro hæredibus ſanguinis, ſicque pro filijs, & deſcendenti-
13 bus: ſicuti in ſpecie huius verbi, † legitimis, reſpōdit Berous in conſilio ſexageſimooctauo, numero 39. lib. 1.

Nam reſpondetur multipliciter. Primò, ſereniſſimam Rempublicam, non alteraſſe nec immutaſſe primam inueſtituram Henrici: cum conceſſerit ipſa Reſpubl. quod prædicti Do. Comites Iacobus & Antonius, haberent, & poſſiderent hoc feudum, quod poſſedit Dominus Comes Schinella, qui fuit *filius* Domini Comitis Rambaldi ſenioris, *virtute* inueſtiturarum, & priuilegiorum ſuorum. Cum ergo D. Schinella poſſederit feudum tamquam hæreditarium, ſecundum inueſtituram Henrici; ſic eſt dicēdum, quod fuit conceſſum a ſereniſſima Republica. Id quod ſignificant illa verba, virtute inueſtiturarum, & priuilegiorum ſuorum. &c. quæ quidem ſunt *relatiua* ad illam antiquam inueſtituram *Henrici.* Et accedit, ꝙ in dubio ita dicendū eſt, quia attendit
14 † prima inueſtitura, vt in ſpecie huius *feudi* reſpōdit Pariſ. in d. conſi. 2. nu. 24. lib. 1. & ego ipſe cōprobaui in conſi. 1. nu. 124. in conſi. 103. nu. 57. libro 1. & in conſi. 191. nu. 1. lib. 2.

Secun-

Secundò reſpondetur, quod etiamſi attendimus inueſtituram ipſius ſereniſſimæ Reipubl. adhuc hoc feudum miſtum dici debet, hoc eſt ex pacto, & prouidẽtia hæreditariũ, cum verba illa, pro ſe, & hæredibus, & legitimis, hoc ſignificent: vt reſponderunt Alciatus in reſpon. 160. nume. 11. & Socinus iunior in conſilio 112. num. 10. libro ſecundo, qui ambo de eadem facti ſpecie ſuper feudo Corrigienſi reſponderunt, quos ſecutus ſum in conſilio 181. num. 61. lib. 2. vbi pariter de eodem feudo Corrigienſi ſic affirmaui.

Et huius quidem feudi natura eſt, vt is, qui vult
15 ſuccedere in hoc feudo† debet habere duas qualitates. Nam debet eſſe ex eo ſanguine, quo fuit primus inueſtitus: debet etiam eſſe hæres ſicuti tradunt præcitati Doctores. & ſcripſi in conſil. 104. nu. 17. lib. 1. vbi alios quamplures eiuſdẽ opinionis recenſui.

Tertiò reſpondetur, dato citra veri præiudicium, quod res ſit dubia, dicendum eſt in dubio
16 recipere interpretationem ab vſu, & † conſuetudine ipſius familię, quæ feudum hoc habuit pro hæreditario; ſicuti reſpondi in dicto conſilio cẽteſimononageſimoprimo, numero 78. 79. Cum ergo permulti hoc de feudo teſtati ſint, ſicuti refert *Pariſius in dicto* conſilio ſecundo, nume. 7. *& 9. Dominum* Rambaldum ſeniorem, Dominum Schenellam, ac etiam Dominum Gerardũ hoc de feudo condidiſſe teſtamenta, de eoque diſpoſuiſse: & illo in reſponſo concludit Pariſius, quod Illuſtr. Dominus Comes Ioã. Antoninus, quem credo *fuiſſe auum Illuſtr. Dom. Comitis Antonij iunioris, & Illuſtr. quondam Domini* Alphonſi, potuerit hoc de feudo teſtari. Quod
17 equidem facere non potuiſſet, quando eſſet† feudum ex pacto, & prouidentia proprie & vere.

Ex quo ſequitur, quod prædictus Dominus Comes *Antonius* iunior, ſi vult ſuccedere in portione ipſius Domini Alphonſi fratris ſui, debet etiam eſſe eius hęres: ſicuti manifeſte reſpondit Pariſius in dicto conſilio 2. num. 26. & num. 30. ſubiungit, quod ille, qui ſuccedit in feudo hoc
18 hæreditario † debet ſeruare, & adimplere omnia geſta per prædeceſſorem feudatarium: & qđ non poteſt acceptare feudum, & eius hæreditatem repudiare. Cum ergo dominus Comes Alphonſus legauerit ſummam illam decem milliũ aureorum, Illuſtr. dominæ Olimpiæ vxori, legatum ipſum præſtare debet dominus Comes Antonius, qui tamquam hæres domini Comitis Alphonſi, eius voluntati, & facto contrauenire nõ poteſt.

Nec obſtant teſtamenta domini Comitis Rãbaldi ſenioris; nec non, & domini Schinellæ, & aliorum antiquorum, qui dicuntur ſubieciſſe prædicta omnia bona fideicommiſſis; ob quæ impeditus videbatur dominus Comes Alphonſus, legare ſummam prædictam dictæ dominæ Olimpiæ; quia reſpondetur, ex prædictis teſta-
16 mentis non fuiſſe immutatam † naturam feudi: ſicuti in ſpecie dictorum teſtamentorum reſpondit Pariſius in dicto conſilio ſecundo, numero quinquageſimo, libro primo. Et ideo cum dominus Comes Antonius, eſſe debeat hæres, domini Comitis Alphonſi, non poteſt obijcere prędicta fideicommiſſa, vt impediat executionem voluntatis ipſius domini Alphonſi: ſicuti ſcripſi copioſè in conſilio octuageſimonono, numero ſexageſimo, libro primo. vbi poſt multos reſpondi, hęredem non poſse cõtrauenire diſpoſitioni teſtatoris, qui rem fideicommiſſi ſibi reſtituendam alteri reliquit.

Quoad quintam dubitationem, an bona Roſanæ ſint libera, vel ſuppoſita fideicommiſſo ex teſtamento domini Marci Forzatæ? reſpondendum eſt, libera & nullo fideicommiſſo ſuppoſita eſſe. quemadmodum acute demonſtrauit excellentiſſimus Dominus Rutilius ſuo in reſponſo. Cum enim teſtator inſtituerit proprium filium hęredem: & alios ex vxore ſua naſcituros, & altero eorum decedente, ſubſtituerit ſuperſtites: Et omnibus ipſis filijs decedẽtibus ſine filijs, voluerit bona ſua peruenire ad ſuos commiſſarios. Et euenerit, quod ille hęres inſtitutus deceſserit relictis filijs, & filij illi alios ꝓcrearĩt filios, ſeq̃ dicẽdum extinctã fuiſse ſubſtitutionẽ, iuxta vulgatum illud reſpoſum Oldradi in conſilio vigeſimoprimo, quod probarunt, & ſecuti ſunt infiniti prope, quos congeſſi in conſilio 85. numer. 46. lib. 1.

Nec repugnat, quod teſtator iſte non ſolum vocauerit filios, ſed etiam eorum deſcendentes: ſicuti ſignificare videntur illa verba: Et voluit, quod poſt mortem ſuorum hæredum, & deſcen-
20 dentium, &c. Illud nomen, † deſcendentium, ſignificat omnes in infinitum, vt tradunt à me cõgeſti in conſilio centeſimoſexto, numero trecenteſimoquadrageſimoquinto, libro ſecundo, & illis accedunt Berous in conſilio centeſimovigeſimo, numero ſexto, libro primo. & Natta in conſilio quadringenteſimotrigeſimoſeptimo, numero ſecundo, libro ſecundo. Nam reſpondetur, quod imò ſignificat tãtummodo filios ipſos vocatos, & filiorum filios in conditione poſitos. Satis enim eſt, quod nomen deſcendentium verificetur in nepotibus teſtatoris: cum ſupra in expreſſa inſtitutione, vocauerit filios proprio, & in ſubſtitutione poſuerit in conditione ipſos nepotes.

Et prædicta interpretatio comprobatur ſecundum do. Conſultorem ex eo, ꝙ ipſe teſtator ita dixit: Et voluit, ꝙ poſt mortẽ ſuorũ hęredum & deſcendentium, & eius vxoris. &c. Hic conſiderauit propriam vxorẽ poſse ſuperuiuere filijs ſuis, & ꝑdictis deſcendentib. Id ꝙ eſſet impoſſibile, ſi intelligeremus de deſcendentib. in infinitũ. Eſset. n. opus ꝙ viueret multa ſecula. Porrò di-
21 ſpoſitio teſtõris ita debet interpretari, ne † circa impoſſibilia diſpoſuiſse uideat. Ita Barba. in cõſ.
22 7. col. 1. li. 1. cũ dixit verba generalia ĩ quacumq;

diſpoſitione, etiam teſtamentaria debere ſic interpretari, ne contineat id, quod in ſpecie quis facere, & diſponere non poſſet. Eſt ergo concludẽdum, prædictum nomen deſcendentium verificari in ſolis filijs filiorũ, atque ita in nepotibus.

Quoad ſextam dubitationem, ſtante ſtatuto Ciuitatis Taruiſij ſub rub. De maſculorum ſucceſſione, prohibente aſcendentes, & deſcendentes poſſe extraneis relinquere, vltrà tertiam partem bonorum ſuorũ; an potuerit Dominus Comes Alphonſus legare, Dominæ Olympiæ eius vxori, ſummam illam ducatorum decem milliũ? Et vnà cum excellentiſſimo D. Conſultore ſentio legare potuiſse. Primò quidem ea ratione, quia Dominus Alphonſus non ligabatur ſtatutis Taruiſij, cum (vt rationem hanc, præter aliàs doctiſſime à Domino Conſultore conſideratas addam.) Dominus Alphonſus non eſſet ſuppoſitus foro, & iuriſdictioni Taruiſinæ, ſed ubi contingebat eum in ius vocari, conueniendus erat Venetijs. Id quod obſeruatum ſemper fuit (vt audio) in alijs Illuſtr. Domini Comiti Collalti cauſis. *Atqui paria ſunt forum † ſortiri, & ſtatutis ligari, & e contra.* Ita tradunt multi congeſti à Rolando à Valle in tract. de lucro dotis. q. 36. num. 6. Et illis accedit Decius in conſi. 496. nu. 1. & in conſi. 639. num. 11. Ergo quemadmodum Dominus Comes Alphonſus non ſortiebatur forum Taruiſij, ita nec eius ſtatutis ligabatur.

Secundò, dato citrà *veri præiudicium, quod Dominus Alphonſus ligaretur ſtatutis Taruiſij;* attamen adhuc exiſtimo eum potuiſſe legare dominæ Olimpiæ: cum ſtatutum prædictum de maſculorum ſucceſſione, nil ad rem noſtram pertineat. Nam loquitur ſtatutum de aſcendentibus, qui habent deſcendentes, ut in eorum detrimentum non poſſint legare extraneis: & e contra ſic non poſſint deſcendentes, qui aſcendentes habent.

Porrò cum Dominus Comes Alphonſus nullos haberet, nec aſcendentes, nec deſcendentes, dicendum eſt, eo ſtatuto impeditum non fuiſse, ſic legare eius vxori. Quod autem dictum ſtatutum ſic intelligatur, extat in indiuiduo deciſio Pauli Caſtren. in conſi. 368. quod eſt conſilium vltimum. lib. 2. & incipit, ſuper primo dubio. Ibi enim colum. 2. verſi. Et ſecundum formam ſtatuti Triuiſani. & colum. 3. verſ. aut conſideramus dictas ſubſtitutiones, &c. vbi late proſequitur, & tuetur hanc interpretationem, quàm veriſſimã eſſe credo. Et ſi recte perpendatur, idem reſpondit Fulgoſius in conſilio nonageſimonono. Magiſter Guandaguinus. colum. 2. ver. præterea ſpectanda eſt mens, cum dixit, mentem huius ſtatuti Taruiſini eſſe, quod pater alterue aſcendens, non poſſit legare extraneis vltra tertiam partem bonorum ſuorum, in præiudicium deſcendentium, quibus ſtatutum vult ſaluas eſſe duas partes ipſorum bonorum. Et ideo in caſu illo, de quo interrogatus fuit Fulogſius, pater inſtituerat Ioannem filium, & eo moriente, ſubſtituerat nepotem ex fratre, in tertia parte; & in alijs duabus partibus ſubſtituit Scolam ſanctæ Marię de Battutis Taruiſij. Deceſſerat ille Ioannes filius; reſpondit Fulgoſius teſtatorem illum ſic potuiſſe ſubſtituere, atque ita relinquere illi eccleſiæ, ex quo ei reliquerat poſt mortem filij ſui. Nec nepos ex fratre poterat inuari eo ſtatuto Taruiſino, quod fauet ſolum filijs & deſcendentibus, non autem tranſuerſalibus. Atque ita Fulgoſius idem reſpondit, quod Caſtrenſis. Et horum vera interpretatio manifeſte coadiuuat aliud eiuſdẽ Ciuitatis Taruiſij ſtatutum, in tertio volumine tract. 15. cap. 1. quo ſtatuentes extendendo, & cõfirmando ſtatutum ſupra relatum, ita dixerunt. Nam ipſi ordines, & ſtatuta diſponunt, quod nõ poſſit relinqui per patrem extraneis perſonis, ꝙ excedat tertiam partem bonorum ſuorum: ſed duæ partes liberæ remaneant ipſis filijs ſuis, & deſcendentibus ſuccedentibus ab inteſtato. &c. Et in fine eiuſdem ſtatuti ſic legitur. *Et maxime* ſtatuti, de quo ſupra continetur; quod de neceſſitate ſit relinquere filijs, & deſcendentibus ſuccedentibus ab inteſtato, duas partes ſuorum bonorum liberas. &c.

Nec obſtat in caſu noſtro, quod Dominus Comes Alphonſus reliquerit ſuperſtitem illuſtrem Dominam Comitiſſam Mirandam matrẽ, in cuius præiudicium videtur legare non potuiſſe *dictæ dominæ Olimpiæ* vxori: cum ſtatutum *prædictum Taruiſij prohibeat deſcendentes poſſe relinquere extraneis; quod videtur intelligen*dum, ne poſſint relinquere *in* præiudicium aſcẽdentium, inter quos etiam mater connumeratur: quia reſpondetur, prædictum ſtatutum intelligi de aſcendentibus maſculis, hoc eſt de *patre,* vel auo, vt ſcilicet non poſſit filius relinquere extraneis in præiudicium patris, vel aui. Hæc interpretatio manifeſte colligitur ex eo, quod ſtatutum in ſui principio ita ſtatuit, vt bona conſeruentur inter maſculos, & non minuantur ſucceſſionibus fœminarum; colligitur etiam, quia ſi illud verbum *deſcendentibus,* intelligitur de maſculis, nempe, quod aſcendentes non poſſint relinquere extraneis in præiudicium deſcendentiũ maſculorum, vt ſtatutum poſtremum declarat. Ita quoque verbum aſcendentibus, debet de maſculis intelligi, hoc eſt de patre, vel auo. Cum *vni*ca terminatione debeant regulari, iuxta regulam l. iam hoc iure. ff. de vulg.

Quò ad ſeptimam dubitationem, an Illuſtris quondam D. Comitiſſa Miranda, mater d. D. Comitis Alphonſi, quæ ei fuit ſuperſtes, *conſequi* debuerit legitimam in bonis ipſius do. *Alphonſi* ſecundum ius commune, aut ſecundum ius Venetum; vel nullam conſequi debuerit ſecundum ſtatuta Caſtri Collalti? Et dicendum eſt; conſequi debuiſſe legitimam ſecundum ius Venetum. Cum enim illuſtr. D. Comes Rambaldus ipſius

D. Mi-

D. Mirãdę maritus, eſſet nobilis Venetus, & foro Veneto ſubijceretur, illiuſque ciuitatis ſtatutis ligaretur; idem eſt dicendum de ipſa do. Miran-
24 da eius uxore: Cum † uxor ſequatur forum viri. l. cum quædam puella. ff. de iuriſdict. omn. iud. & l. exigere dotem. ff. de iud. & utroque in loco Doctores, præſertim Decius in d. l. cum quædam. numero 9. & alios plures congerit Tiraquellus in Tract. de legibus connub. in lege prima. num. 27. qui num. 28. ſubiungit, mulierem effici ciuem illius ciuitatis, cuius eſt vir, & frui commodis ſtatutorum ipſius Ciuitatis, vt & ipſe vir.

Nec obſtant ſtatuta Caſtri Collalti, quib. cautum non reperitur, quod mater aliquam legitimam conſequatur in bonis filij, exiſtentibus alijs filijs, fratribuſque prædefuncti. Nam vno verbo reſpondetur; quod ſi ſtatuta loci non diſponũt, ſtat incorrectum ius commune, ſiue ergo dicamus ius commune quo ad Dominos Comites Collalti, eſſe ius Venetum, ſiue dicamus eſſe ius Cæſareum; ſemper dicendum erit, vel vnum, vel aliud eſſe ſpectandum: Cum nil a proprijs Caſtri ſtatutis ſancitum ſit.

Præterea dato citrà præiudicium veritatis; qđ ſtatutis Caſtri Collalti, aliter eſſet diſpoſitũ, quã a lege Veneta, vel a iure communi circa legitimam matris in bonis filij: attamen illis ſtatutis non ligaretur do. Miranda: ſicuti nec ligabatur. do. Comes Rambaldus eius maritus, ipſius Caſtri dominus, & princeps; vt poſt alios reſpondi conſ. 250. num. 38. lib. 3. & in conſi. 351. num. 10.
25 lib. 4. ubi dixi, quod ſicuti Princeps † non ligatur lege a ſe lata uel lata, a ſubditis ſuis: ſic nec eius uxor. Cum eiſdem commodis, & priuilegijs frui debeat vxor quibus fruitur maritus. l. fæminæ. ff. de ſenato. & l. cum ſe & l. vlt. C. de nuptijs, & ſcribit Tiraquellus in Tract. de legibus connubial. lege prima. nu. 18.

Quò ad vltimam dubitationem, an Illuſtris do. Comes Rambaldi maritus dictæ do. Mirandæ, ſuperlucratus adeò ſit fructus bonorum paraphernalium ipſius dom. Mirandæ, vt nunc habenda non ſit eorum ratio, ad commodum Illuſtris do. Comitis Antonij filij, & hæredis dictæ dom. Mirandæ? Et reſpondendum eſt vna cum excellentiſs. do. Rutilio conſultore, prædictorum fructuum nullam eſſe habendam rationem: cum do. Rambaldus illos fecerit ſuos. Nam extat ſtatutum Patauinum ſub rub. de ſucceſſionib. mulierum. cap. ſi aliquis acceperit uxorem; quo
26 manifeſtè conſtitutum eſt, quod maritus † lucretur fructus omnium bonorum paraphernalium vxoris, & vndecumque venientium, qui fructus de iure communi ſpectari poſſint dictæ vxori. Quod ſanè ſtatutum obſeruari debet, etiam ad ad fauorem dicti domin. Comitis Rambaldi, qui etſi exterus eſſet: attamen dum contraxit matrimonium in hac ipſa ciuitate Paduę, vbi bona immobilia, ex quibus fuerunt percepti fructus, ſita ſunt. attendi debet ſtatutum huius Ciuitatis: Ita poſt Baldum, Curtium iuniorem, & Cagnolum ſcripſit Rolandus a Valle in Tract. de lucro dotis. q. 19. num. 6. & 7. Alios commemorat, & ſequitur Phanucius in Tract. de lucro dotis in glo. nona num. 34. Et quamquam prædicti Doctores loquantur de dote lucranda: attamen idem eſt dicendum de fructibus paraphernalium: Cũ ratio, qua moti ſunt ipſi interpretes, ſit generalis, nempè, quia attenditur ſtatutum loci contra-
27 ctus ubi ſita eſt res. Nam contrahentes † præoculis habentes leges, & ſtatuta loci; ubi bona ſita, & poſita ſunt, ſecundum ea dicuntur contraxiſſe. Et teſtantur prædicti Doctores, hanc eſse cõmunem opinionem. Et hoc quidem argumentũ, ni fallor, tollit communem dubitationem. Cæterùm admiſso citra ueri præiudicium, quod attendi non debeat ſtatutum huius Ciuitatis Paduæ: ſed ius ipſum commune: adhuc idem dicendum eſt; quod ſcilicet dom. Comes Rambaldus lucratus ſit hos fructus. Quæ ſententia vera demonſtratur ex communi traditione Doctorum, qui ſecuti ſunt diſtinctionem Bart. in l. pen. in prin. ff. ad l. Falcid. quemadmodum cum eo eſſe communem teſtantur, ibidem Alex. colu. vlt. verſi. quæ videtur, & Afflictus in deciſ. 44. nu. 7. uerſi. tamen diſtinctio; & ſecundum eam fuiſse aliquando iudicatum, affirmauit Guido Papæ in q. 468. col. 2.

Diſtinguit itaque Bar. duo capita, quorum primum eſt, quando fructus conſumpti non ſunt, ſed adhuc extant tempore ſoluti matrimonij, ſicque reſtitutionis dotis: ſecundum eſt caput, quãdo fructus omnes ſunt conſumpti.

Quo ad primum caput, concludit Bar. fructus
28 hos ſeu naturales ſeu induſtriales, ſeu ciuiles † reſtitui debere mulieri. Et idem quod Bar. affirmarunt Baldus in conſi. 276. Verba ſtatutorum. in fine. lib. 3. & in conſi. 478. Quædam ſunt res, li. 5. Salicetus in l. vlt. C. de pactis conuent. Caſtren. in d. l. pen. in prin. & ibidem Alex. col. vlt. ff. ad l. Falcid. Socin. ſen. in conſi. 82. nume. 8. ad finem. uerſi. circa ſecundum & num. 9. lib. 4. Iaſon in l. maritus in fine. C. de procurat. & Afflictus in d. deciſi. 44. nu. 5. Verum cum hic caſus noſtro non conueniat, ex quo fructus omnes conſumpti fuerant tempore mortis do. Rambaldi, nõ eſt quod ulterius progrediar.

Quo ad ſecundum caput, quando ſcilicet fructus non extant, ſed conſumpti fuerunt, diſtinguit Bar. duos caſus; nos tertium adijciemus.

Primus eſt, quando maritus conſumpſit hos
29 fructus contra † uolũtatem ipſius mulieris. Hoc in caſu, maritus tenetur reſtituere ſiue ſint fructus naturales, ſiue induſtriales, ſiue ciuiles. Ita abſolute cenſuit Bar. in d. l. pen. in prin. nu. 3. uerſ. aut ſunt conſumpti. ff. ad l. Falcid. & ibidem Caſtren. & Alexan. col. vlt. Ruinus in Rub. ff. ſoluto matr. num. 198. Socin. ſen. in conſi. 82. nu. 9. verſi. aliquando, & ſecundò ſunt conſumpti. lib. 4. qui expreſſim de fructibus induſtrialibus loquitur.

ſic

ſic & Afflictus in d.deciſ.44.nu. 5. Hic caſus noſtro non conuenit: Cum non appareat, de dom. Mirandole contradictione.

30 Secundus eſt caſus, quando maritus conſumpſit fructus † uolente, & cõſentiente uxore. Hoc in caſu quò ad fructus induſtriales, tres ſunt Doctorum opiniones. Prima fuit eorum, qui dixerunt maritum abſolutè, & indiſtinctè teneri reſtituere. Ita ſanè glo. in l. ubi adhuc. C. de iure dotiũ & ibidem Baldus, & idem in l. vlt. C. de pactis cõuent. & ibi etiam Angelus, & manifeſtius Caſtr. in conſ. 199. ſuper primo reperio. col. 2. verſi. breuiter iſta diſtinctio. lib. 2. & eandem viſus eſt probare Socin. ſen. in d. conſi. 82. num. 10. uerſi. tertia fuit opinio. lib. 4.

Secunda fuit opinio præcedenti directò contraria, quod ſcilicet maritus non teneatur reſtituere hos fructus induſtriales conſumptos, conſentiente ipſa muliere. Hanc opinionem probarunt Bartol. in d. l. pen. in prin. nu. 3. uerſi. aut percepit. ff. ad l. Falcid. Baldus in conſi. 276. Verba ſtatutorum: in fine. lib. 3. poſt Cynum & Raynerium in l. vlt. C. de pactis conuent. & ibidem Salicetus. Caſtren. Et idem in d. l. pen. in princ. ff. ad l. Falcid. & ibi Alex. col. vlt. ſic quoque deciderunt Guido Papæ in q. 468. col. pen. uerſi. aut maritus. & Afflictus in d. deciſ. 44. num. 5. Ex quorum auctorum dinumeratione, conſtat hãc eſſe communem opinionem.

Tertia fuit opinio eorum, qui diſtinguebant; quod aut ij fructus induſtriales conſumpti fuerunt in vſus ipſiuſmet vxoris, vel in vſus communes: Et tunc ij non reſtituuntur. Et hoc in caſu locum habet prima illa opinio Bart. & ſequacium. Aut fuerunt conſumpti in vſus proprios ipſius mariti, & tunc maritus ipſe, ſeu eius hæredes, tenentur reſtituere. Et hoc in caſu procedat ſecunda illa opinio gloſſæ, & aliorum, qui eam ſecuti ſunt. Ita diſtingunt Baldus in l. ſi viua matre. C. de bonis mater. & in conſi. 478. Quædam ſunt res. lib. 5. Angelus & Imola in d. l. pen. in princ. ff. ad l. Falcid. Franc. de Albergotis in conſilio, qđ eſt relatum in additionibus ad Bar. in conſi. 125. lib. 1. & Campegius in Trac. de dote parte prima. q. 7. Eſt tamen retinenda ſecunda illa opinio, quæ communis eſt. Et in caſu noſtro dicendum, ſatis conſtare de conſenſu ipſius dom. Mirandæ, quæ ſciebat reditus bonorum ſuorum parapher nalium, percipi & conſumi ab ipſo do. Rambaldo, & ſæpe conſueuiſſe interuenire, cum ex illis pecunijs aliquid emebat, uel creditoribus numerabat ipſe do. Rambaldus. ex quibus ſatis arguitur ipſius do. Mirandæ conſenſus. Immo (quod fortius eſt) cum anno. 1576. deceſſiſſet do. Rambaldus, & in eius arca reperta fuiſſet ſumma ducatorum 34732. ipſamet dom. Miranda, francauit Liuellos cum D. Zarotto, & do. Peregrino; & in illis inſtrumentis francationum, quæ confecta fuerunt anno. 1577. menſe Aprilis, & Iunij, ipſa do. Miranda dixit, prędictam pecuniam fuiſſe do minorum Comitum Antonij, & filiorum ſuorũ. Id quod non dixiſſet, nec feciſſet, ſi uoluiſſet con ſequi æſtimationem fructuum bonorum ſuorũ parapernalium. Eſt ergo pluſquam veriſimile, quod ipſa do. Miranda conſenſerit do. Rambaldo percipienti, & conſumenti dictos fructus. Et præterea admiſſo, quod tertia illa opinio ſit vera; conſtat do. Rambaldum magna ex parte impendiſſe prædictos fructus, & reditus in vſus ipſius do. Mirandæ, ſoluendo æs alienum, quod ei reliquerat Magnificus do. Antonius Capiuacius eius pater ſicuti in facto præſupponitur.

31 De fructibus † naturalibus perceptis, & conſumptis a marito conſentiente uxore, diſtinguit Bart. in d. l. pen. in prin. nu. 3. uerſi. ſi verò ſunt fructus. ff. ad l. Falcid. quod aut ſunt fructus magni ualoris: & ij non cenſentur donati a muliere marito, & ob id maritus tenetur eos reſtituere, inquãtum factus eſt locupletior, aut uerò ſunt modici ualoris, & tunc præſumuntur donati atque ita non reſtituuntur. Et Bar. ſecuti ſunt *Baldus in* conſi. 293. Factum ſic *proponitur. col. vlt. uerſic.* quantum ad primum, & in conſi. 437. ſuper dubia. col. 2. uerſi. & breuiſſimè. lib. 3. Alex. in d. l. pe. in prin. col. ult. Socin. ſen. in conſi. 82. nu. 8. uerſi. circa ſecundum. lib. 4. & Afflictus in d. deciſ. 44. num. 5. Porrò cum noſtro in caſu dixerimus, do. Mirandam conſenſiſſe conſumptioni horum *fru*ctuum, & non appareat, quod D. Rambaldus *ſit* ex eis factus locupletior, ſequitur *dicendum*, nõ eſſe locum reſtitutioni. Quod autem dom. Ram*baldus non ſit factus locupletior, ex conſumptio ne dictorum fructuum, a iure præſumitur.* Ita tra*dunt* Angelus in *conſi. 160.* do. Catherina in fin. Felinus in cap. de quarta. col. 10. uerſi. ſecunda reſtrictio. de præſcript. Iaſon in l. Neſennius. §. *fun*dum. num. 4. ff. de re iud. Curtius ſen. in *conſi. 72.* Princeps. col. 4. uerſ. ſeptima concluſio. Dec. in l. ex pœnalibus. nu. 5. de reg. iuris. Ruinus in conſi. 204. numer. 15. lib. 1. & Curtius iun. in conſi. 28. in fine.

32 Tertius eſt caſus, quando ſumus in dubio, vt quia non apparet, † quod *mulier conſenſerit, vel* contradixerit perceptioni, & conſumptioni fructuum. Hunc caſum omiſit Bart. in d. l. pen. ff. ad l. Falcid. ſicuti aduertunt Socinus & alij, quos ſtatim referam. Hoc in caſu recepta eſt omnium ſententia; non præſumi mulierem conſenſiſſe, & propterea maritum teneri reſtituere, omnes fructus tam induſtriales quam naturales. Ita *Baldus in* conſi. 293. *factum ſic* proponitur. colu. vlt. uerſi. quantum ad primum. lib. 3. Andreas Alphæus inter conſilia Baldi in conſi. 366. ff. ad euidentiã dicendorum. lib. 2. Franc. de Albergotis *in dicto* conſilio relato in additionibus ad Bar. *in d.* conſilio 125. Alex. in d. l. pen. in prin. num. 4. uerſi. aut voluntas mulieris, eſt. ff. ad l. Falcid. & *in* conſi. 42 num. 2. uerſi. ſi uerò uoluntas. lib. 1. & in conſ. 63. numer. 7. uerſi. aut uoluntas. lib. 2. Campegius in *Tract.* de dote parte prima. q. 9. Ruinus in Rub.

ff. ſoluto

Reſoluto matr.num. 198.uerſi.ſi verò, & in conſi. 162.num. 26.lib. 3.Socin.ſen.in d.conſi.82.num. 13.uerſi.aliquando & tertio,& num.15. uerſi.ſed quando uoluntas.lib.4. Alciatus in reſp.254.nu. 3.& Craue.in conſ.193.in fine. Cæterùm hoc in caſu nos non verſamur,cum hic appareat de con ſenſu ipſius do.Mirandæ, quæ uoluit prædictos fructus percipi,& conſumi a do.Rambaldo eius marito,vt diximus ſuprà.

SUMMARIUM.

1 *Dotis legatum cum eſt conditionale, non tranſmittitur.*
Immo nec dos relicta ſub modo, muliere antequã nubat moriente nu.2
3 *Legitimæ,conditio & modus nequeunt apponi.*
4 *Legitima correſpondet ſucceſſioni ab inteſtato.*
5 *Dos conſtituenda a patre filiæ excluſæ a ſtatuto, an poſſit eſſe minor legitima.*
6 *Legitimæ quæ repugnent.*
7 *Dos quando legitimæ loco non ſuccedit, nulla eſt inter patrem,& extraneum differentia.*
8 *Dotis legatum factum ab extraneo, ſui natura conditionale eſt.*
Secundum aliquos modale nu. 9
10 *Dos legata filiæ cum nupſerit, legatum conſtituit conditionale.*
11 *Si,& cum,dictiones,non differre.*
12 *Dos relicta pupillæ,pro elocanda ea,conditionalis dicitur,nec ante legitimæ ætatis tempus petitur.*
13 *Tempus incertum loco conditionis eſt.*
14 *Dotem legans,& donec adueniat nubendi ætas, alimenta relinquens, dotem ſub conditione, ſi nupſerit, dicitur legaſſe.*
Et quo caſu intelligendus Ancharanus contrarium conſulens num. 15
16 *Loquendi communis uſus,quomodo probari debeat.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLV.

De dubitatione propoſita non erat quod aliqua ſcriberem, cũ & docte,& acute, a præſtantiſſimo cauſæ patrono reſponſum viderim. Ne tamen meam qualemcumque operam Magnifico dom.Cæſari Quatrinæ negaſſe uiderer, uolui hęc paucula in medium afferre. Dubitari itaque contingit,an Helena, quæ in pupillari ætate deceſſit, tranſmiſerit dotem ad Ioannem fratrem ſuperſtitem,ita ut D. Clementia eius mater, conſequi poſſit dimidiam vſusfructus ipſius dotis, ſecundum diſpoſitionem ſtatuti Bononiæ, ſub rub.de ſucceſſionibus ab inteſtato aſcendentium, & col lateralium.§.ipſi quidem. Qua in re dicẽdum eſt, Helenam nullum ius tranſmiſiſſe. Et quò veritas elucſcat; pręmittendum prius eſt, quod legatum
1 dotis † cum eſt conditionale, non tranſmittitur; ſicuti tradit Bart.in l.Titio centum.§. Titio genero.num.2.ff.de cond.& demon.quem ſecuti ſunt omnes ibi. & accedunt Corneus in conſi. 229. num.4.& 5.lib.4. Pariſ.in conſi.25.num.58.lib. 2. Hieron.Gabriel in conſi.116. num. 25. Imò nec
2 dos † relicta ſub modo tranſmittitur, ſi moritur mulier antequam nubat, vt tradunt Baldus in l. generaliter.col.pen.C.de epiſ.& cler.& in l. ſi plu res.nu.2.C.de cond.inſertis, & Corn.in d.conſi. 22.nume. 4. lib. 4. & infrà repetam. Et in claris his noſtris terminis, idem affirmauit eruditiſſ. Monterentius, in commentarijs ad ſtatuta ipſius inclitæ Ciuitatis Bononiæ ſub rub. de ſucceſſione libero:patre,vel matre,vel alijs aſcendentibus deficientibus condito teſtamento, in princip. in gloſſa,modus.

Eſt & ſecundò præmittendum,dotem in caſu prædicti ſtatuti Bononiæ,non ſuccedere loco legitimæ;ſicuti ſcripſit Monterentius in d.glo. modus.in fine.Et recte quidem; quia permittit prædictum ſtatutum,poſſe ipſi legato dotis adijci mo
3 dum,& conditionem; quæ alioqui † legitimæ apponi non poſſunt. l. quoniam in prioribus. C.de inoff.teſt.Et quia ſtatutum permittit,dotem poſſe quouis titulo relinqui. quæ tamen titulo inſtitutionis eſſet relinquenda,ſi legitimæ loco ſucce deret, ex ſententia Angeli & Roman.in l. ſi quis priore.ff.ad Treb.

Et rurſus,quia hoc caſu filia non erat ſucceſſura ab inteſtato,ex quo extabat maſculus, qui excludebat ipſam Helenam ſororem ab inteſtato: ex diſpoſitione ſtatuti, ſub rub.de ſucceſſione liberorum,patre,uel matre,vel alijs aſcendentibus morientibus ab inteſtato;in principio, quo cautum eſt, quod filia dotata a patre,non ſuccedat, ſed excludatur a maſculis; & illo in loco Monterentius in gloſſa,nec petere,ſcribit, filiam in terminis dicti ſtatuti,haberi pro exhæredata, atque ita ei legitimam non deberi. Et certum eſt,quod quando ſtatutum excludit filiam a ſucceſſione ab inteſtato,quod dos,quæ deinde illi præſtanda
4 eſt,non ſuccedit loco legitimæ;cũ legitima † correſpondeat ſucceſſioni ab inteſtato,ſicuti copioſe diſſerit Brunus in Tract. Quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant,art.8.q. 1. & idem in ſpecie noſtra in art. 10.num.53.Et in claris his terminis idem reſpondit Hiero.Gabriel in conſi. 116.num.38.qui hac in re videndus erit.

Nec obſtat quod in terminis prædicti ſtatuti de ſucceſſione liberorum, patre, vel matre, vel alijs aſcendentibus deficientibus, condito teſtamento;reſpondit Gratus in conſi.160.nu.36.37. & num.38.lib.2.quod immo in caſu dicti ſtatuti, dos ſuccedit loco legitimæ, ea ratione, quia ſtatutum dicit, quod pater non poſſit relinquere dotem minorem legitima.

Nam reſpõdetur, ſtatutum id dixiſſe ſolum ad tollendam illam controuerſiam Doctorum, an hæc

5 hæc dos † conſtituenda a patre filiæ excluſæ a ſtatuto, poſſit eſſe minor legitima, de qua quidē copioſè diſſerui, in commentarijs de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu. 149. Ex quo etiam tollitur conſideratio eiuſdem Grati, dum conſiderat, ſtatutum prohibere repletionem, quia intelligit ſtatutum de repletione dotis, habita deinde relatione ad ipſam legitimam, reſpectu commenſurationis, & quantitatis, non autem quod ea dos ſit loco ipſius legitimæ, ut eius naturam retineat: cū
6 eius naturæ repugnat, † quod debeatur non ſuccedenti ab inteſtato, quod conditio apponi poſſit, & quod quouis titulo poſſit relinqui: ſicuti contingit in caſu prædicti ſtatuti. Et prædicta verba ſunt appoſita a ſtatuto ad declarationem, & augmentum excluſionis fæminarum. Ita in ſpecie reſpondet Hier. Gabr. in conſi. 116. nu. 38. Et illi addo Ruinum in conſi. 152. nu. 5. verſi. & quā uis. & nu. 8. uerſi. & dato. lib. 5. qui omninò perpendendus erit.

Nec etiam ad rem pertinet quod idem Gratus in d. conſi. 160. num. 37. uerſi. item pondero, conſiderat ex. §. 1. dicti ſtatuti, vbi non exiſtentibus maſculis, ſi fæminæ inſtituuntur, alia filia poteſt petere ſupplementum legitimę, quia reſpondetur ſtatutum loqui, quando filia dotata, non excluditur ab inteſtato: ſicuti ipſemet Gratus fatetur. Et illa aduerſatiua, autem, conſiderata a Grato, aduerſatur in iure, & in facto. l. 2. ff. ne quis eum, qui in ius uoca. Bart. in l. hoc amplius. §. de his autem. nu. 1. ff. de damno infecto. Alex. in l. ſi filius a patre. nu. 2. ff. de liberis, & poſth. & Gomeſ. in §. actiones autem. nu. 18. inſt. de actio. Et ideò ſignificat, quod etſi in ſecundo ipſo caſu filia cōſequatur legitimam, tamqam non excluſam ab inteſtato: non tamen debet conſequi in primo ca
7 ſu. Cum itaque dos iſta non † ſuccedat loco legitimæ, ſequitur dicendum, nullam eſſe differentiā, inter patrem, & extraneum, in legato dotis: ſicuti manifeſtè. ſcripſit Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. nu. 6. uerſi. ad quæſtionem propoſitā. ff. de cond. & demon. & apertiſſime Cæphalus in conſi. 145. num. 17. lib. 1.

His ſic præmiſſis, dicimus, hanc dotem quatuor millium aureorum, relictam a do. Carolo teſtatore Helenæ filiæ, fuiſſe relictam ſub conditione. Id quod multis rationibus, & argumentis ſic demonſtratur.

8 Primò. quia legatum † dotis factum ab extraneo, ſui natura eſt conditionale. Ita Bart. in l. 2. §. vlt. ff. de iure dotium. & in l. Titio centum. §. Titio genero. num. 1. & 2. ff. de condit. & demon. & ibi Caſtren. teſtatur communem eſſe opinionē, quam quidem ſecuti etiam ſunt Bald. in l. generaliter. C. de epiſ. & cler. Corn. in conſi. 229. num. 3. lib. 4. Capra in conſi. 72. num. 4. Alex. in conſ. 42. num. 2. lib. 7. qui communem eſſe opinionem aſſeruit. Ita etiam communem eſſe opinionem aſſeruit Pariſius in conſi. 110. lib. 4. Et his accedunt alij plures, quos commemorant, & probant Baldus Nouellus in Tract. de dote parte ſexta, priuilegio. 50. & priuileg. 76. Brunus in Tracta. Quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant, art. 6 q. 3. & 7. & in claris noſtris terminis Cæphalus in conſi. 145. nu. 17. lib. 1. Et admiſſo etiam, quod
9 legatum dotis factum ab extraneo ſit † modale, ſecundum opinionem eorum, qui aduerſus Bart. ſenſerunt: attamen ex quo Helena deceſſit antequam nuberet, & ita modus defecerit, dos non fuit tranſmiſſa ad eius heredes, ſed remanere debet apud hæredes teſtatoris. Baldus in l. generaliter. col. pen. C. de epiſ. & cler. & in l. ſi plures. numero 25. C. de cond. inſertis, & Corneus in conſilio 229. nu. 4. lib. 4. qui affirmat in hanc ſententiam conuenire omnes Doctores antiquos, & modernos.

Secundò accedit quod hęc dos fuit legata He
10 lenæ, cum † nupſerit. Quę ſane verba ſignificant, legatum eſſe conditionale, ſicuti affirmant Bart. in d. l. Titio centum. §. Titio genero. num. 7. uerſ. ſi uero relinquitur. Alexā. in conſi. 36. nu. 1. lib. 7. Bero. in conſi. 25. nu. 10. lib. 2. Neuiz. in conſi. 72. num. 13. & apertius Bero. in conſi. 28. num. 1. li. 1. qui reſpondit, legatum relictum filię, cum monachabitur, eſſe conditionale. Idem quoque in ſpecie noſtra reſpondit Caſtren. in conſi. 309. In iſto facto plura. col. 2. uerſi. ſed ad hoc reſpondeo. li. 1. Idem etiam ſenſit Pariſ. in conſi. 110. nu. 5. li. 4. Quorum ſententiam probat tex. l. hac conditio filiæ. ff. de cond. & demon. cuius manifeſta uerba hæc ſunt. Hæc conditio, filiæ meæ cum nupſerit, talis eſt, ut qui teſtatus eſt, impleri ſolūmodò conditionē uoluerit. &c. Ita & tex. l. ſi Titio. in princ. ff. quando dies legati cedat. ubi legatum factum Caio, cùm annorum quatuordecim eſſet, ſignificat primò tempus, deinde conditionem. ſicuti illo in loco annotauit Bar. & Socinus in l. 1. in fine. ff. de cond. & demon. Et confert tex. l. qui promiſit. ff. de cond. indebiti, qui manifeſte probat, nul
11 lam eſſe differentiam inter dictionem, † ſi, & dictionem, cum. Et accedit auctoritas Bartol. in l. 1. nu. 9. uerſi. item quod dicitur. ff. de condit. & demon. qui dixit, quod dictio, cum, adiecta tempori incerto, & ætati incertæ faciat conditionem. Quæ ſane traditio communis eſt, ſicuti teſtatur Alex. in l. Sæius. in fine. ff. ad Treb. qui etſi ipſe diſſentiat: attamen dicit, quod durum eſſet in practica obtinere contra communem.

12 Tertiò, quod dos † relicta pupillæ pro ea maritanda, dicitur conditionalis. Ita Bart. in d. §. Titio centum. num. 7. uerſi. ſed ſi relinquitur mulieri. Et loquitur Bart. in patre, qui dum non tenetur præſtare legitimam filiæ excluſę a ſtatuto, reliquit filiæ pupillę dotem pro ea matrimonio tradendo. Nam (inquit Bart.) tunc dos peti non poteſt, ante tempus legitimæ ętatis. Et apertius Baldus in l. non ſine. in fine. C. de bonis, quæ liberis, qui dixit, quod ſi dos eſt relicta infanti, & illa decedit in ea ætate, non tranſmittit legatum hoc conditionale. Et Baldum ſecuti ſunt Comen. in

conſi.

conſi.46. Mater filijs.col. 1.uerſi. nec uidetur abſurdum. & Brunus in Tract. Quod ſtantib. maſculis fœminæ non ſuccedant.artic. 10. num. 52. Eiuſdem ſententiæ addo Baldum in conſi. 249. an legatum dotis.col.2. uerſi.ſic poſſumus diſtinguere.lib.4. Et huius ſententiæ ea eſt ratio, quod legatum hoc, collatum eſt in tempus omninò incertum: Cum incertum maxime ſit, an infans per

13 ueniet ad ætatem nubilem. Et tempus † incertū, conditionis loco eſt.l.cum teſtator.C. de manumiſs.teſta.Docto.in l.ex his.C.quando dies lega. cedat. Ita rationem hanc conſideraueram priuſquam uidiſſē Baldum.in d.conſi.249.col.2.lib.4. qui ſic eam deduxit.

Quartò & ultimò comprobatur hæc ſententia ex eo, quod ipſe dom.Carolus teſtator, interim quo eueniret ætas nubilis Helenæ filię, ei reliquit alimenta. Id quod ſignificat legaſse dotē

14 ſub conditione † ſi nupſiſset. Ita Salicetus in l. ſancimus.col.ult.verſic.tertiò ad quęſtionem.C. de nuptijs, & idem ſenſit Baldus Nouellus in Tractat.de dote, parte ſexta, priuilegio.17.col.4.uer. & ex prædictis. Et ratio ea eſse uidetur, quod alimenta cenſentur relicta in recompenſationem dilationis conceſsę ad dotem ſoluendam, alioqui ne ſine alimentis maneret filia, dotem ſtatim petere poſset, ut ex ea poſset ali. Nec repugnat reſponſum Ancha.in conſi.323.Iſta omnia; verſ. ſed vlterius; qui viſus eſt ſentire, quod vbi pater relinquit dotem filię cum nupſerit, & interim alimenta; quod dos dicitur purè relicta.

15 Nam reſpondetur, Ancharanum † loqui eo in caſu, in quo dos ſuccedebat loco legitimę, quam pater tenetur purè relinquere: Nec affirmat Anchar.legatum alimentorum efficere, quod legatum dotis conditionale, reddatur purum.

Non obſtant aliqua, quæ in contrarium adduci poſſe videntur. Et primò quod do. Carolus pater & teſtator, legato dotis & alimentorum facto dixerit, pro omni, & toto eo, quod ipſa Helena in bonis, & hæreditate ipſius do. teſtatoris petere & conſequi poſſet; Iubens & mandans eam ſtare debere tacitam, & contentam de prædictis, Quæ ſane uerba ſignificare uidentur, quod dos fuerit pure legata, ſicuti ex ſententia Anchar.in conſi.232.num.1.in fine, reſpondit Socin.iunior in conſ.134.num.26.lib.1.

Nam reſpondetur Ancharanum, & Socinum loqui, quando dos loco legitimæ debebatur; & pater eam ſic relinquere tenebatur; Et ipſe pater hoc maxime demonſtrauit, dum eam dotem reliquit, pro omni, & toto eo, quod filiæ relinquere tenebatur, ideſt pro legitima, quam vere tenebatur relinquere; id quod non contingit in caſu noſtro; in quo dos loco legitimæ non ſuccedit, ut diximus ſupra. Et filia ipſa debet eſſe contenta de eo, quod pater ei relinquit.

Non obſtat ſecundò, quod quando extat cōmunis uſus loquendi in ciuitate, ſicuti forte extat Bononiæ, quod etiam mulieres non nuptæ, dicātur dotatæ, putà, talis habet amplam, & opulentam dotem; tunc teſtator relinquēdo dotem, intelligitur pure relinquere, non autem ſub conditione. Ita Bar.in l.Titio centum.§. Titio genero.nu.3.in fine.uerſi.item ſi ponamus.ff. de cond. & demon. quem ſecuti ſunt Brunus in Tractat. Quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedāt. art.6.num.39.& Socin. iunior in conſi. 134. nu. 27.lib. 1

Nam reſpondetur, non conſtare de hoc communi loquendi uſu Bononiæ, qui quidem communis loquendi vſus probandus erat, ſicuti ſcribunt Barto.& reliqui in l.Labeo.ff. de ſuppelectili legata; & multos congeſſi in Commētarijs, de arbitrarijs iudicum.lib.2.caſu. 489. quo loci dixi, quod ad probandum communem hunc lo-

16 quendi † vſum, quatuor concurrere debēt, quod ſcilicet per multos annos iam inoleuerit is communis uſus, & quod aderat tempore diſpoſitionis factæ a teſtatore. Et quod extabat eo ipſo in loco, ubi actus confectus fuit: Et tertiò, quod teſtes affirment, ſe a multis audiuiſſe. Deinde & qđ teſtes atteſtentur de communi vſu loquendi, illius generis hominum, cui conuenit actus ille, vel illa uerba. Concludo itaque legatum dotis factum a dom.Carolo Helenæ filiæ, fuiſſe ſtatim extinctum mortua ipſa Helena; atque ita nullum ius tranſmiſiſſe ad Ioannem eius fratrem ſuperſtitem, & conſequenter nullum uſumfructum deberi dom.Clementiæ matri.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula generalis non comprehendit, iam ſpecificata.*
2 *Vniuerſalia nihil excludunt.*
3 *Renunciationem iuris, verbis factam uniuerſalibus, trahi ad omnia etiam ualde grauia.& præiudicialia.*
4 *Singula & quælibet, dictiones, vniuerſalitatem notare.*
5 *Sermo vniuerſalis geminatus, comprehendit ea, quæ aliàs etiam non comprehenderentur.*
6 *Meum & tuum propriè id dicitur, cuius dominium irreuocabile eſt.*
7 *Pignus, & hypotheca in propria re, quomodo conſtitui poſſit.*
8 *Proprium non dicitur, quod vendicari ab alio poteſt.*
9 *Fideicommiſſo cenſeri renunciatum, quando diuidentes renunciant iuribus quouis modo ad ſe ſpectantibus.*
10 *Locationis commodo cadens ob penſionem nō ſolutam, vtrū cadat commodo redimendi*
11 *Contractus plures facti vno & eodem die, coram iiſdem teſtib. correſpectiui ſunt, & alter alterius gratia factus cenſetur.*
12 *Stipulationis uerba ſtrictè accipienda.*
13 *Pœnarum interpretatio fieri ſemper debet potius vt minuantur quam augeantur.*
14 *Pœna adiecta in tranſactione, iudicis arbitrio quadruplum excedere poteſt.*
15 *Locationis & conductionis contractu, ſi actum ſit expreſſe, ut non ſoluendo penſiones cadat conductor a facultate redimendi, pactum valere.*

Expul-

16 *Expulſionis pęnam, ratione facti, quantacunque ſit, imponi poſſe, & valere.*

17 *Legitima parentibus adhuc viuis, filijs non debetur.*

18 *Actio quem de euictione tenet, eundem agentem repellit exceptio.*

19 *Excipiendi ius in ſingularem tranſit ſucceßorem.*

20 *Statutum liberam teſtandi facultatem auferens non valere.*

21 *Pactum de futura ſucceſſione, cur ſtatuto uel conſuetudine non poſſit confirmari.*

22 *Statutum ualere, quo mater prohibetur ultra quartam bonorum relinquere extraneis.*

Et an & extendatur ad piam cauſam. nu. 25

25 *Teſtandi facultatem tolli, lex communis, & æquitas, naturaliſque ratio non admittit.*

24 *Statutum uel pactum negatiuum, utrum neceßario includat affirmatiuum.*

26 *Eccleſiæ quin donetur, legislator nec expreße poteſt prohibere.*

27 *Iuri & fauori ſuo, quem poße remittere.*

28 *Legatum acceptans, voluntatem diſponentis cenſetur approbaße.*

29 *Ceßio ubi per partium confeßionem tantùm, non etiam precij numerationem conſtat, ficta potius quam uera præſumitur.*

30 *Cauſæ piæ fauendum in dubio.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDLVI.

DVO ſunt capita, quibus do. Ioſeph Antonius longus, experiri & iure conſequi poſſe videtur bona dom. Catherinæ, ab ea ſuo teſtamento relicta, venerandæ confraternitati ſancti Ioſephi inclitæ Ciuitatis Nouariæ. Et primum quidem eſt, ob facultatem redimendi hæc bona, conceſſam ab ipſa do. Catherina do. Cæſari filio & auctori, dicti do. Ioſephi Antonio. Secundum eſt caput, propter ius ſuccedendi in bonis maternis, quod dicitur competijſse ipſi do. Cæſari, ſic diſponente ſtatuto Nouariæ.

Et quod attinet ad primum caput, reſpondendum eſt, quod etſi do. Catherina in tranſactione inita cum dicto D. Cæſare ei conceſserit ius, & facultatem redimendi hæc bona, numeratis nouem millibus libris. Attamen do. Cæſar ius illud eamque facultatem redimendi, amiſit ob inobſeruantiam dictæ tranſactionis. In ea enim conuentum fuit; quod ſi D. Cæſar non ſoluiſset penſiones bonorum ſibi locatorum a do. Catherina matre, cenſeretur priuatus non ſolum ipſo commodo locationis. ſed etiam omni alio iure. Ita enim ſe habent tranſactionis verba. Et ex nunc dictus. D. Cæſar, ubi non obſeruauerit, & adimpleuerit omnia, & ſingula per eum promiſſa, de quibus ſupra, ceſſit, & renuntiauit ac cedit, & renuntiat, dictæ dom. Catherinæ ibi præſenti. &c. dictæ locationi, ac omnibus, & ſingulis iuribus, quæ habet ſuper dictis bonis. Et eo in caſu, liceat & licitum ſit, dictæ D. Catherinæ, de dictis omnibus bonis tamquam ſuis proprijs diſponere, tam per viam contractus, quam vltimæ voluntatis: ac etiam ſuper ipſis bonis quæcumque onera, & grauamina imponere, prout ſibi placuerit. &c. Hæc verba multis modis conſiderabo, ad demõſtrandum, conuentionem hanc, quod ſi do. Cæſar non ſoluiſſet penſiones locatorum bonorũ, caderet non ſolum ab ipſius locationis contractu: ſed etiam a commodo, & beneficio redimendi luendique hæc bona.

Primò perpendo illa verba, renuntiauit dictæ locationi, ac omnibus, & ſingulis iuribus. In ſpecie primùm renuntiauit locationi: Deinde ſubiungit, ac omnibus alijs iuribus. &c.

Quæ uerba vniuerſalia, non poſſunt intelligi, nec referri ad ipſam locationem, de qua in ſpe-
1 cie dictum fuerat. Cum clauſula † generalis non
comprehendat iam ſpecificata. l. doli clauſula.
ubi copioſè Iaſon. num. 4. ff. de verb. obligat. & l. ſanctio legum. ff. de pœnis, & tradunt Decius in Rub. ff. de reg. iuris. num. 2. & ibidem Cagnolus aliorum quamplurium auctoritatibus comprobauit.

Secundò conſidero verba illa, omnibus iuri-
2 bus; quæ ſunt uniuerſalia, & propterea † nihil ex-
cludunt. l. Iulianus. de lega. 3. & confert quod reſpondit *Baldus* in conſi. 326. Rex Romanorum. *col. 3. lib. 1. Cum dixit, verba uniuerſalia comprehendere omnia, quę excogitari poßunt:* ita quod *nulla* perſona uel locus excipitur. & Baldum ſecutus eſt Craue. in conſi. 290. num. 4. uerſi. itaque ſtante; qui alia ad rem ſcripſit. Et ibidem. *in verſ.* decimo in terminis, reſpondit poſt *Albericum,*
3 Iaſonem, & alios, renuntiationem † *iuris,* factam
verbis vniuerſalibus trahi ad omnia etiam valde grauia, & præiudicialia. Et ad rem noſtram de vi & effectu huius dictionis vniuerſalis, plura congeſſit idem. Crau. in conſi. 294. num. 1. & 2. & alia multa Didacus in lib. 1. uaria. *reſolu.* cap. 13. nu. 2. Et in claris his terminis noſtris ſic argumentatur Comenſ. in *conſ. 65.* Titius col. 1.

Tertiò pondero etiam dictionem illam, & ſin-
4 gulis, † quæ pariter ſignificat uniuerſalitatem.
Ita Baldus in l. cum omnes. num. 16. de conſtitut. quemadmodum & dictio, quilibet; quæ uniuerſalis eſt, vt reſpondit Iaſon in conſi. 55. col. 2. li. 3. ſic & de dictione, aliquis, copioſe cenſuit Craue. in conſi. 294. num. 4. Et propterea geminatus iſte
5 ſermo vniuerſalis, † comprehendit etiam ea, quæ
alias non comprehẽderentur. ut auctoritate multorum conſuluit Craue. in d. conſi. 290. nu. 4. uer. nonò conſidero, & in d. conſi. 294. nu. 3. uerſi. ad idem adduco. His itaque verbis comprehendere uoluerunt ij tranſigentes, tam ius francandi, & redimendi, quàm ipſius locationis.

Quartò ſuffragatur; quod actum & conuentũ eſt,

eſt, quod ſi D. Cæſar non obſeruaſſet omnia in tranſactione promiſſa; ipſa dom. Catherina poſſet, de dictis omnibus bonis tamquam ſuis proprijs diſponere, tam per uiam contractus quam vltimæ uoluntatis.&c. Quæ ſane conuentio inutilis eſſet, ſi non intelligeretur, quod D. Cæſar cecidiſſet etiam a pacto redimendi. Nam non potuiſſet do. Catherina diſponere de his bonis, tam quam ſuis proprijs: ex quo eſſent ſubiecta facul-
6 tati redimendi. Proprie.n. tuum,† & meum illud uere dicitur, & in potentiori ſignificatu ſumitur, cuius dominium irreuocabile eſt: l. omnes actiones. §. non videtur. ff. de regul. iuris. Et huc facit
7 quod dicimus, quod etſi rei propriæ pignus † & *hypotheca* conſiſtere non poſſit: attamen ualet pignus, quando res eſt propria reuocabiliter. Ita tradunt Decius in l. neque pignus. num. 2. ff. de reg. iuris, Afflictus in deciſ. 8. num. 1. Neguſant. in Tract. de pignoribus. in quinta parte, in primo membro. nu. 52. & Tiraq. de retractu conſang. §.
8 1. glo. 7. nu. 70. Eſt ratio, quia non dicitur † proprium, quod vendicari ab alio poteſt.

Quintò cõfirmantur prædicta, alijs his verbis, quæ in ipſa tranſactione ſubijciuntur. Ac etiam ſuper ipſis bonis *quæcumque* onera, & grauamina *imponere. &c. His verbis* data fuit facultas *do. Catherinæ*, imponẽdi quæcumque onera his *bonis*, tam in contractu, quam in ultima diſpoſitione. Potuiſſet ergo D. Catherina ſuo in teſtamento inſtituere aliquem hæredem; & eum grauare perpetuò fideicommiſſo, ne exirent ex familia ipſius hæredis: *quemadmodum etiam potuit* ipſa do. *Catherina relinquere hæc bona, huic venerandæ* Confraternitati *ſancti* Ioſephi, ne ex ea aliquo tempore exeant. Quod ſanè onus imponere non potuiſſet ipſa dom. Catherina, ſi ſublata *extinctaque non fuiſſet* facultas redimendi. Non enim *perpetuo fideicommiſſo* pro familiæ conſeruatione: Non etiam confraternitati pro perpetua pauperum utilitate ſubiecta fuiſſent: quia potuiſſent aliquando redimi, uel a dom. Cæſare, vel altero eius ſucceſſore.

Sextò & vltimò ſuffragantur alia hęc ſubſequẽtia verba. Ita & taliter, quod nullo unquam tempore, quouis modo contraueniri poſſit, contractibus, & diſpoſitionibus per dictam do. Catherinam in caſibus prædictis faciendis. &c. His ſanè verbis conſtat, ſublatam eſſe facultatem redimendi hęc bona, caſu quo D. Cæſar non ſolniſſet pẽſiones. Nam actum fuit, quod contractibus, & diſpoſitionibus do. Catherinę de his bonis: nõ poſſet contraueniri quouis modo. Ergo nec mediãte luitione, & redemptione, poteſt nunc contraueniri diſpoſitioni do. Catherinæ, factæ ad fauorem confraternitatis. Illa enim dictio, quouis modo, includit etiam hunc modum, hancque facultatem redimendi, cum ſit uniuerſalis. Ita Ruinus in conſi. 123. num. 11. & in conſi. 137. nu. 2. lib. 2. Socin. iun. in conſi. 2. nu. 21. lib. 1. & in conſi. 92. num. 14. li. 2. & Pariſius in conſi. 33. nu. 29. lib. 3.

Ita quoque dicimus, quod quando fratres diuidunt bona fideicommiſſi, dantes inuicem facultatem alienandi: promittendo non contrauenire aliquo modo, dicuntur remiſiſſe fideicommiſſum: atque ita ſuſtuliſſe facultatem redimendi, & reuocandi bona alienata, eueniente caſu fideicõmiſſi. Ita reſponderunt poſt alios Ruinus in dicto conſi. 137. nu. 2. lib. 2. Pariſius in conſi. 71. nu. 14. lib. 3. Gratus in conſi. 60. num. 18. li. 1. & egregie Craue. in conſi. 638. nu. 14. qui dixit, cenſeri
9 renuntiatum † fideicommiſſo, quando diuidentes dixerunt; quod renuntiabant iuribus, quomodolibet ad ſe ſpectantibus.

Non obſtant nunc ea, quę pro parte contraria afferuntur, ad demonſtrandum do. Cęſarem non cecidiſſe a commodo, & facultate, luendi ac redimendi hęc bona.

Primò conſideratur, quod & ſi do. Cęſar non
10 ſoluit penſiones; & ob id ceciderit † a commodo locationis: non tamen cecidit a facultate redimendi ipſa bona. Ita in ſpecie reſpondit Barba. in conſi. 51. col. 17. uerſi. capio nunc alium articulũ. lib. 1. quem ſecuti ſunt Decius in l. in bonę fidei. num. 11. C. de pactis, Cagnolus in l. 2. nu. 167. C. de pact. inter empto. & vend. & idem ſcripſerunt alij, a me congeſti in nunc impreſſis commentarijs de pręſumptionibus, lib. 3. pręſumpt. ultima num. 5.

Reſpondetur uno verbo, pręd ictos Doctores loqui in caſu dubio, quando ſcilicet in contractu emphyteuſis, uel locationis, & conductionis, in quo appoſitum fuit pactum redimendi rem ipſam, fuit ſimpliciter dictum, quod non ſoluta pẽſione, is emphyteuta, uel cõductor caderet a ſuo iure. Ita ſane in dubio, & ſimplici pacto intelligitur actum, ut caderet ſolum a commodo emphyteuſis, uel conductionis, non autem a pacto luendi: ſecus uerò eſt in caſu noſtro, in quo expreſſe conuentum fuit, quod ultrà commodum conductionis, perderet omne ius ſuum.

Secundò ſuffragari uidetur, quod unico in inſtrumento ſcriptus fuit contractus, inſolutum dationis, una cum contractu ipſius locationis: & adiectum fuit pactum redimendi; quod ſanè pactum, non uidetur correſpectiuum contractus locationis: ſed ſolummodo inſolutum dationis. Ex quo ſequitur, quod corruente locatione, nõ corruit pactum luendi. ſicuti ſcripſerunt Cagnolus in d. l. 2. num. 168. C. de pactis inter empto. & vẽd. & ibidem Gozad. num. 171. uerſi. quarta concluſio, hac ratione annotauit, quod renouata locatione ad formam. l. item quęritur. §. qui impleto. ff. locati. non tamen dicitur renouatum pactum ipſum redimendi, & luendi.

Reſpondetur primo, quod immo pactum redimendi eſt correſpectiuum tã locationis quàm inſolutum dationis. Cum (vt in ipſo argumento conceditur) in eodem inſtrumento ſcripti fuerint cõtractus locationis, & inſolutum dationis, ac etiam pactum luendi. ſunt ergo omnia inter

ſe

ſe correſpectiua,hoc eſt vnum cauſa,& gratia alterius factum.Ita Baldus in l.petens.nu.49.C.de
11 pactis,qui dixit, quod ſi plures contractus † eodem die, & loco coram eiſdem teſtibus confecti ſunt correſpectiui, hoc eſt unus cauſa,& reſpectu alterius confectus. Idem reſponderunt Alex. in conſi.90. col. vlt. verſi.nec habent obſtare.lib.3. Corn.in conſi.36.nu.14.lib.2.Dec.in conſi.182. nu.8.& in conſi.245.nume. 5. alios plures refert Craue.in conſi.298.num.13.qui in ſpecie propè loquitur. Nec probabilis ſubeſt ratio, quin tam reſpectu locationis,& conductionis,quàm tranſactionis, & ceſſionis,factum fuerit pactum redimendi:Cum unico contextu ſimulque confecti fuerint: & promiſſio facta fuerit de obſeruandis ipſis contractibus.

Reſpondetur ſecundò hoc argumentum ſumptum a contractibus correſpectiuis, eſt fundatū in præſumptione atqua ita in dubio. ut reſpondit Corn.in conſi.vlt.col ult.lib.3.ſed nos verſamur in caſu claro:vt ſupra demonſtrauimus.

Tertiò vrgere videntur verba ipſius tranſactionis; quod dicta D. Catherina ſeu eius hæredes, ſeu habituri cauſam ab ea,vel ab eis,teneātur &c. facere datum,& retrodatum. &c. Ecce quod his verbis præſupponitur,licere redimere bona e manibus ſingularis ſucceſſoris;vt ſignificant illa verba;ſeu habituri cauſam ab ea.Cæterum dari non poteſt caſus, vt bona valeant immediatè perueniре a dicta dom.Catherina in ſingularem ſucceſſorem, niſi præſuppoſita caducitate locationis. Quandoquidem alias obſtaret ſtatutum;cui cum renuntiatum ſit in pacto caducitatis, neceſſariò debet ipſa caducitas præcedere. Nam qui vult conſequens,dicitur etiam uelle neceſſarium antecedens.l.2.ff.de iuriſd.omn.iud.& l. ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff.de procura.cum ſimilibus.

Reſpondetur hoc argumentum ſophiſticum nihil concludere. Nam cum in tranſactione fuiſſet actum;quod do.Catherina eodem pretio lib. 9000. teneretur reuendere, & retrocedere dicto do.Cęſari,prędicta bona,ipſi do.Catherinæ in ſolutum data: Cogitarunt partes euenire poſſe qđ do.Catherina,quæ do.Cæſarem filium, ob male eius merita odio habebat, potuiſſet vel alium hæredem quam ipſum filium inſtituere,vel dicta bona alteri vendere: ea propter conuenerunt ipſæ partes;quod ſiue dicta bona permanſiſſent apud ipſam dom. Catherinam,ſiue apud hæredem a ſe inſtitutum, ſiue apud ſingularem ſucceſſorem; quod ſemper poſſet ipſe D.Cæſar bona ipſa redimere,ſolutis illis libris nouem millibus.

Reſpondetur item uerum non eſſe,quod dr̄ in argumento, dari non poſſe caſum vt bona valeāt immediatè peruenire a dicta do. Catherina in ſingularem ſucceſſorem, niſi præſuppoſita caducitate locationis.Hoc ſanè verum nō eſt; cum, firma manente ipſa locatione, potuerit do. Catherina vendere ipſa bona cuiuis emptori,qui tametſi eſſet ſingularis ſucceſſor, attamen obligatus fuiſſet ſtare colono, & ſic obſeruare locationis contractum, vt in claris his terminis ſcripſerunt multi congeſti a Tiraquello in Tract. de retractu conuentionali.§.3.glo. 1.nume.14.qui uidendus eſt.

Quartò adducitur argumentum; quod in dubio dicendum eſt,factum non fuiſſe locum caducitati,cum hic uerſemur in materia ſtipulationis,
12 † in qua verba ſunt ſtricte interpretanda. l. quicquid aſtringendæ.ff.de uerb. obligat. Et ubi agi-
13 tur de pæna † ſemper capienda eſt interpretatio, vt potius illa minuatur quàm augeatur. l. pen.ff. de pœnis & tradit Dec. in l. ſemper in obſcuris. num.9.ff.de reg.iur.

Reſpondetur, verba ſtipulationis ſtricte intelligi,niſi appareat partes ipſas eas extendiſſe, & large intelligere uoluiſse.Nam quando verba ſtipulationis ſunt clara,large, & ample illa intelliguntur ſicuti ſonant ipſa uerba. Ita tradit Iaſon in d. l.quidquid aſtringendæ.nu. 4. Immo fit extenſio in ſtipulatione, quando colligitur ſic fuiſse mentē ipſarum partium. Ita reſpondit Pariſius in cōſilio 32.num.75.lib.1. Et in ſpecie tranſactionis, quod propter uerba vniuerſalia admittatur extēſio,& comprehenſio omnium caſuum, reſpōdit poſt alios Craue.in conſi.294.col. 7.uerſi.3.principaliter.Porrò noſtro in caſu ſatis cōſtat (vt demonſtrauimus ſupra) partes ipſas voluiſse, quod non ſoluente do. Cæſare ipſas penſiones,caderet non ſolum ab ipſa locatione, ſed & a quocunq; ſuo iure.Non repeto iam dicta.

Quintò & vltimo conſideratur; quod hic uerſamur in pæna conuentionali, quæ adiecta obligationi dandi quantitatem,non poteſt excedere intereſse,alioqui eſset adiecta in fraudem vſurarum,ſicuti decidit Afflictus in deciſ.135.num.2. & alios refert Burſatus in conſi. 21. nu. 14.& 15. qui ſic declarat,& alios congeſſi in lib.2. de arbitra.iudicum.caſu.260.num. 13. Et illis accedunt Benedictus Capra in reg.70.nu.28.& 29. & Pancirolus in conſ.156.num. 12. Et licet adiectum ſit iuramentum, non tamen pæna hæc conuentionalis,excedere poteſt quadruplum eius, quod intereſt.Ita ſcripſi in d.caſu.260.nu. 4. & accedūt Crottus in conſ.86.nu.4.lib. 1.& Cagnolus in l. quod a quoque.nu.4.verſi.intelligatur, niſi talis. ff.de reg.iuris. Porrò noſtro in caſu pæna hæc caducitatis excederet quadruplum, ex quo do.Cæſar,amitteret non ſolum facultatem hanc redimendi bona,ſed etiam legitimam, quæ dum cōprehēdit omnia bona matris,iuxtà ſtatuti diſpoſitionem,eſset ualoris mille aureorum, uel ſecundum ius commune, eſſet quingentorum aureorum. Ergo dicendum eſt, do.Cæſarem non amiſiſſe hanc redimendi facultatem, nec ius conſequendi ſuam legitimam.

14 Reſpondetur primò, hic agi de † pæna adiecta in tranſactione,quæ excedere poteſt quadruplum,iudicis tamen arbitrio. Ita in ſpecie ſcripſi in d.caſu.260.num.25.poſt Alexa.in l. promiſſis. C.de tranſact. Nec dubitandum eſt, quin hoc in

caſu,

caſu, in quo vel ipſis oculis cernitur tantus filij erga matrem contemptus, ſit pronuntiaturus pęnam iuſtam eſſe, etiam ſi concederemus excedere quadruplum; quod tamen uerum non eſſe, nunc demonſtrabimus.

Reſpondetur ſecundo, quod in caſu noſtro pæna non excedit quadruplum. Nam conuentum fuit, quod ſi D. Cęſar non ſoluerit pēſiones, amittat facultatem redimendi ipſa bona inſolutū data. Hæc pæna non excedit quadruplū, quia alioqui nunquam illi locus eſſet, etiam ſi apponeret in ipſomet ſolo contractu locationis, & conductionis: *Et* tamen fatentur Gozadinus, & Cagnolus *in d.l.* 1. C. de pactis inter empt. & vend. ille. *nu.*171. iſte. nu. 168. quod, ſi expreſſim ita actum

15 fuiſſet, in contractu ipſo † locationis, & conductionis, ſi conductor non ſolueret penſiones, caderet a facultate redimendi. Et comprobatur traditione Iaſonis in l. 2. nu. 141. uerſi. mouetur. C.

16 de iure emph. cum dixit, † pęnam expulſionis ratione facti quantacunque ſit imponi poſſe, & valere. Eſt enim hæc expulſio, ſeu cōtractus reſolutio, quæ permiſſa eſt a lege ob inobſeruantiā partis. ſed quid plura? vere in caſu noſtro, dici nulla ratione poteſt, hanc pęnam excedere quadruplum, *imò nec ſimplum*, etſi cadat D. Cæſar a facultate redimēdi hæc bona. Nam iuſtus & verus *horum* bonorum valor erat, eſtq; nouem milliū librarū, cum ea pro ſumma ſic data fuerint a patre, dictæ do. Catherinæ do. Aloyſio eius marito. Et ideò pactum redimendi appoſitum ad cōmodum do. Cæſaris *non ſignificat, ualorem ipſorū maiorem excedere non modo quadruplum, ſed* nec etiam ſummam, *prædict*am nouem *millium librarum*. Non itaque amiſſio hæc facultatis luēdi *inferre* poteſt do. Cæſari damnum quadrupli, *immo nec ſimpli*. Nec hic dicatur, bona hæc eſſe nunc *maioris ualoris* quam eo tempore, inſolutum dationis *factę* a patre, dom. Catherinæ eius marito, quia reſpondetur, quod etiam ſi hoc concedimus: Non tamen tantus eſt ualor, ut quadruplum imò nec duplum vel ſimplum excedat. Nō etiam eſt conſiderabilis illa pęna amiſſionis legitimæ, ut dicitur in argumento, quia eo tempore,

17 matre adhuc viuente, legitima † non debebatur ipſi do. Cæſari, ut tradunt oēs in auth. nouiſſ. ibi Iaſ. nu. 4. C. de inoff. teſta. & Decius in l. vlt. nu. 14. C. de pactis. & alibi ſæpe Doctores. Nam poterat ipſe do. Cæſar decedere ante ipſam matrem.

Nec obſtat, ſi dicatur; quod ſtante ipſo ſtatuto Nauariæ, non modo certus erat do. Cæſar, quod erat conſecuturus legitimam, ſed etiam omnia bona matris, quia reſpondetur primò ſtatutum ipſum non valere, vt dicemus infra.

Pręterea & ſecundò reſpondetur, ſtatutum intelligi, quando filius eſt ſuperſtes matri, ſed eo præmoriente nihil ei debetur, & propterea non dicitur damnum conſiderabile. Et hęc quidem conſideratio, quod ſcilicet pæna non excederet etiam ſimplum, ex eo manifeſte demonſtratur, quod ipſemet do. Cæſar ceſſit & vendidit omnia iura ſua, omneſque actiones, quas habebat in his bonis maternis do. Ioā. Baptiſtæ longo, pro ſumma ducatorum 450. tanti ergo ęſtimauit ipſemet do. Cæſar valorem ſuorum iurium in his bonis, quanti quotannis ipſi matri præſtare cauſa locationis tenebatur. Non ergo pęna remiſſionis iurium ipſius do. Cæſaris excedit ſimplum.

His abunde demonſtrauimus, dom. Cæſarem iure cecidiſſe a commodo, & facultate redimenhi hęc bona, & cōſequenter hodie nullū ius ſic redimendi, cōpetere do. Ioſepho Antonio Lōgo, ipſius D. Cęſaris ceſſionario, & ſucceſſori ſingulari

Nunc dicimus alia ratione, & iure, dom. Ioſepho Antonio nullum ius cōpetere in his bonis. Nam in facto pręſupponitur, dictum do. Cęſarē anno. 1575. pretio dictorum ducatorum. 450. iā ceſſiſse, & inſolutum dediſse do. Io. Baptiſtæ Lōgo, oīa iura ſua, omneſque actiones, quę ſibi competebant ex dicta tranſactione cū eius matre inita, tam reſpectu locationis quàm iuris luendi dicta bona, & dictum do. Io. Baptiſtam eodem pretio ceſſiſse, & vendiſse prædicta iura do. Catherinæ. Ex quo ſequitur, quod ſicuti do. Cęſar, non poſset agere contra ipſum do. Io. Baptiſtam, quia ab eo repelleretur ea exceptione, quem de euictione tenet † actio, eandem agentem repellit exceptio. l. uendicantem. ff. de euictio. & tradunt Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 5. ff. de ver. oblig. Ruinus in conſi. 37. nu. 3. & num. 12. lib. 2. Socin. iun. in conſi. 116. nu. 60. lib. 1. & Gramma. in deciſ. 66. nu. 21. Ita pariter agere nunc non poteſt do. Cæſar, uel do. Ioſeph Antonius, dicti do. Cęſaris ceſſionarius contra do. Catherinam, quę acquiſiuit a dicto dom. Io. Baptiſta iura prædicta ab eo empta a do. Cęſare. Nam in ſingularem ſucceſsorem & ſic in do. Catherinam, quę a do. Io. 18

19 Baptiſtę titulo emptionis emit, tranſit † ius excipiendi. l. ſi poſt. ff. de conſt. pec. & in ſpecie prope ſic reſpondit Craue. in conſ. 298. nu. 12. uerſi. 4. conſidero; qui quidem ad rem hanc uidēdus eſt. Non enim facti ſpeciem de qua ipſe reſpondit, refero, cum facile apud eum legi poſſit.

Nec obſtat ſi dicatur. do. Cęſarem nimis tenui pretio uendidiſse, ſeu inſolutum dediſse, prędicta iura ſua. d. do. Io. Baptiſtæ, & ipſum do. Io. Baptiſtam do. Catherinæ, & ppea ob magnā læſionē contractū reſcindi debere, quia reſpondetur, hoc aliud eſse iudiciū, aliamq; actionē, quā nunc motam, & iō non eſse de hac in pſenti iudicio diſputandum, quod ſi in poſterū hæc actione experiri tētabit uel D. Cęſar, uel D. Ioſeph. aut, eius ceſſionarius, facile exluder. cū re uera nulla extiterit lęſio. Secūdū eſt caput, quo D. Ioſeph Antonius tamquā ceſſionarius D. Cęſaris experiri, & conſequi poſse videtur, hæc bona relicta a dicta do. Catherina uenerandę huic cōfraternitati S. Ioſephi. Eſt inquā hoc caput, pp ius ſuccedendi in bonis maternis, quod dicitur competiſſe do. Cæſari, ſic diſponente ſtatuto inclitę Ciuitatis

Nouariæ. Cæterum verius exiſtimo dom. Cæſari
& conſequenter D. Ioſepho Antonio eius ceſſio
nario, nullum ius ex hoc capite competere. Et
primò quidem ob ipſius ſtatuti inualiditatem. ac
deinde ſecundo, quia admiſſa ipſius ſtatuti validi
tate, ipſe D. Cæſar ſe ipſum, proprio facto ab hac
matris ſucceſſione excluſit.

Et quod attinet ad primum, exiſtimo quidẽ ſta
tutũ prædictũ iure non conſiſtere; dum ſtatuit,
quod mater teneatur relinquere totam ſuam hæ
reditatẽ, & omnia ſua bona filijs proprijs. Nã ſta
20 tutum † hoc tollit matri liberam teſtandi faculta
tem, & propterea iure non ualet. Ita Bald. in l. 2.
col. 2. verſi. itẽ in pacto de futura ſucceſſione. C.
21 quæ ſit longa conſue. Cum dixit, pactũ † de futu
ra ſucceſſione, ſtatuto, vel conſuetudine cõfirma
ri non poſſe, cum liberam teſtandi facultatem tol
lat, ſi ergo ſtatutum iuncto pacto, tollere non po
teſt liberã facultatẽ teſtandi, multo minus ſolum
ipſum ſtatutum. Et Baldum ſecuti ſunt Alex. in l.
pactum, quod dotali. col. 2. uerſ. fallit tamen hæc
regula. & in l. vlt. in fi. C. de pactis, idem in l. pactũ
col. 1. verſ. vtrũ aũt ſit. C. de collatio. & in l. ſtipu-
latio hoc modo concepta. col. 3. uerſi. an autem
poſſit. ff. de verb. oblig. & prædictis fere omnibus
in locis Iaſon nempe in d. l. pactum, quod dotali.
col. 2. C. de pactis. & in d. l. pactum. colu. 2. in 4. li-
mit. C. de collat. & in d. l. ſtipulatio hoc modo cõ
cepta. in vltimo notab. Idem Iaſ. in l. de quib. nu.
12. uerſi. & an conſuetudine. ff. de legib. & in conſ.
87. col. ult. lib. 1. qui teſtatur hanc eſſe cõem opi-
nionem. Iacobinus a S. Georgio in d. l. pactum.
nu. 2. C. de collatio. & ibidem Riminal. ſen. nu. 4.
& Corn. numer. 14. ſi diligenter perpendatur. ſic
etiam decidit Capella Toloſana. q. 453. in fine.
Decius in conſi. 225. nu. 4. & in conſi. 578. nu. 6.
Bertrandus in conſi. 29. col. 1. lib. 1. in conſi. 1. nu
mero 92. lib. 2. & in conſ. 267. col. 1. lib. 3. qui pa-
riter dixit, hanc eſſe communem opinionem, &
ab ea non eſſe recedendum in iudicando. Eandẽ
probarunt Crottus in d. l. ſtipulatio hoc modo
concepta. nu. 13. ff. de verb. oblig. & ibidem But-
tigella. nu. 17. & num. 19. Idem ſcripſit Georgius
Natta in cap. quamuis. nu. 59. de pactis in 6. Et vt
fatear ingenue, hactenus nunquam legi apud Do
ctores, quod valeat ſtatutum, quod mater tenea-
tur relinquere bona omnia filijs. Nam Cardina-
lis Zabarella in conſi. 144. col. 2. uerſi. item ex his
Ancha. in conſi. 25. Abbas in conſ. 63. lib. 1. & alij
quos commemorabo infra, reſponderunt qui-
22 dem valere † ſtatutum quo mater prohibetur re-
linquere extraneis, ultra quartam partem bono-
rum ſuorum: Non tamen (mea quidem opinio-
ne) reſpondiſſent, quod ualeret, ſi uellet omnia re
linqui filijs, nec alteri quidquam. quia tolleret fa
23 cultatem teſtandi ipſi mulieri, quod † lex ipſa cõ
munis, & æquitas naturaliſque rõ non admittit.

Nec obſtat quod a prædicta ſententia diſſenti-
re uideantur, permulti congeſti a Tiraq. in Com
mentariis de iure primig. q. 7. nu. 1. nempe Bar. in
l. pactum quod dotali. C. de collation. & ibidem
Bald. in 2. oppoſ. Salicetus col. 2. uerſi. quæro pri-
mo. Ang. Caſtr. nu. 8. & Corn. col. 3. nu. 14. Idem
Bar. in conſ. 72. Ex facto proponitur. col. 2. uerſ.
pręterea ſtatutum. li. 1. Bald. in l. de quibus. col. 2.
verſi. item non valet pactum. ff. de legibus. & in l.
Cum Archimedoram. col. ult. verſ. ſed nunquid
per conſuetudinem. C. vt in poſſeſ. lega. & in c.
ſi filii nati. ſi de feudo fuerit controuerſ. inter do
min. & agna. & ibidem Præpoſ. & Aluarottus; &
idem Aluaro. in c. mulier. col. 2. uerſi. nota, quod
licet pactum. ſi de feudo fuerit controuerſ. inter
dom. & agna. Imola in l. ille autem. in fi. ff. de hær.
inſtit. Auffrerius in additio. ad deciſ. Capellæ To
loſa. q. 453. Decius in l. pactum, quod dotali. in
primo notab. & nu. 10. verſic. nunc concluſio. C.
de pactis, & in conſ. 516. colu. 2. & in conſ. 578.
nu. 9. Vigilius in §. acceſſit. in verbo, libripendæ.
in fi. in inſt. de teſta.

Nam reſpondetur primò, multos ex prædictis
loqui de ſtatuto, & pacto, de non ſuccedendo;
quæ quidem longe differunt a ſtatuto, & pacto
de ſuccedendo. Ita ſane loquuntur Salicetus in
d. l. pactum: quod dotali. col. 2. ver. quæro primò.
C. de collat. & ibidem Caſtren. nume. 8. in fine. &
Corn. nu. 14. ſic Aluarottus & Præpoſ. in d. ca. ſi
filij. ſi de feudo fuerit controuerſ. inter dom. &
& agna. & idem Præpoſ. in cap. 1. de filijs natis ex
matr. ad morgan. contracto. Et hoc ẽt in caſu lo-
quitur tex. d. c. 1. §. filij nati. ſi de feudo fuerit cõ-
trouerſ. inter dom. & agna. ſic & tex. ca. 1. de filijs
*natis ex matr. ad morga. cõtracto: ſicuti recte ani
maduertit Alex. in d. l. pactum, quod dotali. col.*
2. uerſi. fallit tamen. C. *de pactis.* Nec repugnat
conſideratio Decij in d. l. pactum. nu. 10. cum di-
xit, non differre pactum, & ſtatutum negatiuũ ab
affirmatiuo, cum & ipſum negatiuum contineat
affirmatiuũ in fauorẽ eorũ, qui ſuccedere debẽt.
Nam reſpõdetur ſtatutum vel pactum negatiuũ,
24 † non includere neceſſariò affirmatiuũ, vt eo me-
diante alij ſuccedere debeant: ſed ſolùm excludit
illum, de quo loquitur ſtatutũ, vel cũ quo pactũ
fuit initũ, & operatur ad commodum aliorũ, qui
cũ excluſi nõ fuerint, ſuccedere poſſunt ab inte-
ſtato: non aũt, quod is bonorũ dominus, teneatur
eos hæredes facere. Reſpondetur ſecundò multos
ẽt ex relatis Doctorib. loqui, quãdo factũ eſt pa-
ctum, vel ſtatutũ de ſuccedendo in aliqua re ſin-
gulari, vel in aliqua parte bonorũ. Ita ſane loquit̃
Bar. in d. cõſ. 72. nu. 2. li. 1. Ita ẽt ſunt intelligendi
Bart. Bald. & Ang. in d. l. pactũ, quod dotali. C. de
collat. dũ ſimpliciter loquuntur, allegantes d. c. 1.
de filijs natis ex matr. ad morga. contracto, qui lo
quitur, de pacto, & conſuetudine, nõ ſuccedendi
in re aliqua particulari, vt in certo caſtro, vel feu
do. ſic & Dec. in d. cõſ. 278. nu. 6. uerſi. ſed tñ ꝑdi-
ctis. ſic quoq; ſẽſit Auffrerius in d. q. 453. in fi. dũ
ꝓſupponit paciſcentẽ hr̃e ſaltẽ mobilia, de quib.
poſſit teſtari. Et hoc ẽt in caſu ꝓcedit tex. l. Diui
Cõſtantini. C. de natura. libe. qui paſſim a ꝑdictis

Docto.

Doctoribus hac pro eorum opinione allegatur. Hoc quidem ſtatutum vel pactum ualet, cum nõ tollatur teſtandi facultas, ſicuti conſiderant Baldus in l.vlt.num.20.uerſi. ſed quid ſi donat.C.de pactis, Alex.in conſi.29.lib.1.& in conſi. 83.li.3. & Decius in d.conſi.578.num.6.& 9.& Hieron. Gabriel in conſi. 140.num. 2.lib.1. & idem ego ipſe reſpondi in conſi.1.num. 150. lib.1. Noſtra verò diſputatio eſt, quando ſtatutum vel pactũ, eſt de omnibus bonis, vniuerſaque ſucceſſione: quod ſanè ſtatutum vel pactum ſi ualeret, tollere tur teſtandi facultas.

Reſpondetur tertio, admiſſo citra ueri præiudicium, quod poſterior hæc opinio eſſet vera: at. tamen adhuc non obeſſet. Nam huic noſtræ ſententiæ fauet quidem hæc argumentatio, ſi pactũ ſuccedendi a ſtatuto approbatum, ſecundum opinionem ſuprà affirmatam, non valet: multo minus valet ſolùm ſtatutum, ſed non licet ita argumentari: ſi hoc pactum a ſtatuto approbatum valet: ergo ualet, & ſolum ſtatutum. Cum enim pactum iungitur cum ipſo ſtatuto, apparet paciſcentes approbaſſe ipſius ſtatuti diſpoſitionem: Id quod non contingit, quando pactum non adeſt. Nec obſtat ſi dicatur, iam do. Catherinam approbaſſe dictum ſtatutum, tamquam iure ualidum, dum porrexit preces excellentiſſimo Senatui Mediolanenſi, ut teſtari poſſet.

Nam reſpondetur, dictam dom. Catherinam nõ fuiſſe uſam eo reſcripto; quod nec etiam plus poteſt operari, quam ipſum ſtatutum. Et ſenatus ipſe ſic reſcripſit, præſuppoſita ſtatuti validitate.

Præterea dubito quoque non parum de validitate huius ſtatuti, dum prohibet relinqui etiam piæ cauſæ, ultra ſeptimam bonorum partẽ. Nam conditum videtur ſtatutum in ipſius piæ cauſæ odium. Et ſi enim recepta eſt Doctorum ſententia, ſtatutum generaliter & abſolutè diſponens, mulierem non poſſe diſponere uel relinquere vltram quartam partem bonorum ſuorum, com-
25 prehendere etiam † piam cauſam; vt ſcilicet nec ei relinquere poſſit: quemadmodum in ſpecie ſcripſerunt Cardinalis Zabarella in conſi. 144. ſtatuit ciuitas.columnn. 1. contrarium conſuluit. Feder.de Senis in conſi.85. ſtatuto Ciuitatis Peruſinę in fine. Anchar. in conſi. 25. relato etiam inter conſilia Calde.in conſi.20.titul.de conſtit. Abbas in conſi.63.lib. 1. & Felinus in cap. eccleſiæ ſanctæ Mariæ.nu.90.de conſtit.& ibidem Decius.uerſi.primus caſus. Crottus & Ferdinandus Loazes in l.filiusfam.§.Diui.ff.de leg.1.ille num. 82.iſte num.158.etſi egregijs aliquot rationibus a prædictis diſſentiat Socin.in l.2.numer.3.ff. de his, quæ pœnæ nom. Verum tamen quando ſtatutum manifeſtè loquitur de pia cã, prohibendo ei poſſe relinqui, quemadmodum prohibet hoc ſtatutum, non ualet. Ita in ſpecie declarant Zabarella in d.conſ.144.col.2.verſic. ex his hæc quæſtio. Federicus de ſenis in d.conſi.85.col.vlt.ver. ratio quare, dum dixit, & pro abſoluto habuit, qđ legiſlator expreſſe uetare non poteſt, quin eccle-
26 ſiæ † donetur. Idem ſenſit Abb.in d.conſi.63.col. vlt.uerſ.ſecus autem ſi ſimpliciter.& idem ſcripſit Felin.in d.c.eccleſiæ ſanctæ Mariæ.nu.90. Et huius quidem declarationis ea eſt ratio, quia videtur ſtatutum id in odium piæ cãæ expreſſiſſe; id quod non contingit, quando ſimpliciter, & abſolute loquitur. Ita ſimili in caſu docuit Zabarella in cap.perpendimus.col.19.uer. aliquando de eccleſia; cum dixit, Laicos non poſſe expreſſe aliquid ſtatuere contra eccleſiam; ut puta, quod ei non alienetur: ſimili in caſu idem ſcripſit ipſe Zabarella in c.decernimus.de iudicijs, quem retulit, & ſecutus eſt Ambroſius Opizonus in l.filiuſfam.§.Diui.nu.84.in fi.de leg. 1. qui quidem. nu. 91.recenſet Io.Andreæ in c.vlt.de immunita. eccleſ.qui ſcripſit, quod ſi expreſſe cautum eſſet ſtatuto, immobilia non poſſe trãsferri in eccleſiam, non ualeret ſtatutum. Eandem declarationẽ probarunt Capra in concluſ.15.nu.24.Soc.ſen. in cõſilio 56.nu.3.li.1.& in conſ.45.col. 2. uerſi.tertia concluſio.lib.3.Natta in conſi.280.num.4.uerſi. prædicta, ſic & Cæphal.in cõſ.54.nu.2.& 3. Quo circà ſuaderem, quod aliquando in huius ſtatuti reformatione ſimpliciter diceretur; quod mater non poſſit diſponere de bonis ſuis, vltra quartam uel quintam partem, augendo hoc modo filiorũ legitimam.

Quo vero ad ſecundũ caput, quo diximus D. Cæſari, & conſequenter dom. Ioſepho Antonio eius ceſſionario, nullum ius ſuccedendi competere in bonis maternis, illud quidẽ eſt, quia admiſſo citra ueri præiudicium, quod prædictum ſtatutum ſit iure ualidum; attamen ipſe do. Cæſar proprio ſuo facto, dum beneficio huius ſtatuti renũtiauit in ea tranſactione, quam non obſeruaſſe diximus; ſe ipſum excluſit. Eſt enim certum; quẽ-
27 libet poſse remittere † & renuutiare iuri, & fauori ſuo.l.pen. C. de pactis, ubi copioſe Doct. Cum quilibet ſit dominus, & moderator rei propriæ.l. in re mandata.C.mand.cum ſimilib. Porro ſtatutum hoc fuiſse editum ad commodũ, & beneficiũ filiorũ, clarũ eſt. Et paſſim Doctores tradunt fuiſſe ita conſtitutum, ad augendam filiorũ legitimam. Ita ſane manifeſte dixerunt Calder. in cõſ. 32.in ti. de teſt. Quemadmodũ ergo filius põt renuntiare beneficio, & fauori ſibi tributo a lege, concedente legitimã, eã remittendo, vt ſcribunt oẽs ex illo tex.in l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoff.teſt.& diſſerui in conſi.71.lib.1.Ita ẽt poteſt filius renuntiare beneficio, & cõmodo huius ſtatuti, augentis ipſam legitimã. Quod aũt D.Cæſar renuntiauerit dicto ſtatuto, uerba ipſius renũtiationis adeo manifeſta, & expreſſa ſunt, vt ſuperuacaneũ ſit dubitare. Quinimo quando eſſent generalia, adhuc ſufficerent, ſicuti ſcripſi in d.cõſ. 71.nu.11.& hoc maxime procedit ob iuramentũ ipſi renuntiationi adiectũ: ut dixi in d.cõſ.71.nu. 24. ubi quamplurium auctoritates in terminis his commemoraui.

Præterea cum dom. Cæſar acceptauerit lega-
28 tum † vſusfructus ſibi factũ a matre, dicitur eius voluntatem, & diſpoſitionem adeo approbaſſe, vt illi contrauenire amplius non poſſit: ſicuti ſcripſi in d.conſi. 71. num. 21. lib. 1. & in conſi. 206. num. 13. lib. 3.

Erit præterea conſiderandum, ceſſionem a D. Cęſare factam do. Ioſepho Antonio, non carere fraude, & ſimulatione. Cum de numeratione pretij dictæ ceſſionis non conſtet, niſi ipſarum partium confeſſione, quæ ficta potius quam uera præſumitur: & propterea ceſſio eſt ſimulata ad vexandam confraternitatem. Ita Bartol. in l. per diuerſas. num. 19. C. mand. Fulgoſius in conſilio 205. & Aretinus in conſi. 36. colu. 1. in fine, & in conſi. 95. in ſecundo dubio. Idem reſpondit Roman. in conſi. 450. num. 1. quando pro parte finxit cedens ceſſionarium eſſe ſuum creditorem. Et Romanum ac predictos ſecutus ſum in lib. 3. de prçſumptionibus. in prçſumpt. 129. num. 26. Et ſi dicatur, extare inſtrumentum depoſiti confectum iam anno. 1569. dico eſſe illud conſiderandum, quam ſummam contineat: quia ſi eſſet tenuis ſumma, magis augeretur ſuſpicio fictę, & ſimulatę ceſſionis. iuxta. l. per diuerſas. C. man. & reſponderunt Alciatus in reſp. 124. num. 9. & Socin. iun. in conſi. 48. num. 6. lib. 3. quos probaui in dicta prçſumpt. 129. num. 2. Prudentiſſimi atque ſapientiſſimi iudicis partes erunt, omnia diligenter perpendere: tum maxime, quod pertractatur
30 de bonis pię † cauſę, cui in dubio fauendum eſt, vt inquit iuriſconſ. in l. ſunt perſonæ. ff. de religio. & ſumpt. fune.

SVMMARIVM.

1 *Creditor non præſumitur, qui petere per longum tempus diſtulit.*
2 *Iudicium ſubterfugiens de ſua iuſtitia præſumitur diffidere.*
3 *Creditor habens in manu ſua, debitoris bona omnia, præſumitur ſibi integrum ſoluiſſe.*
Idem eſt in adminiſtratore, prçſertim inuentarium non conficiente nu. 4
5 *Detentor bonorum, feciſſe prçſumitur quod uero ſimiliter feciſſent alij.*
6 *Creditor in exigendo diligentiſſimus, bona alicuius apprehendendo plene ſibi prçſumitur ſatisfeciſſe.*
7 *Soluere ſibi totum qui poterat, non prçſumitur partem tantum ſoluere voluiſſe.*
8 *Teſtib. deponentib. de confeſſione extraiudiciali alicuius, fidem dari imo, & ſingularib. nu. 9*
10 *Sacerdotis uirique religioſi teſtimonium, ob præſumptionem maioris bonitatis, & integritatis, cuius anteponitur.*
11 *Rem petens ſimpliciter, totam petere dicitur.*
12 *Creditor debitoris bona occupans, dominium tamen in ſe non transfert niſi uel a debitore uel hæredib. ipſi tradantur in ſolutum.*
13 *Caritas ordinata incipit a ſe ipſo.*
Neque alijs quis prius, quam ſibi ſoluere uelle, prçſumitur num. 14
15 *Subſtantia ubi certa eſt, de eius quantitate in litē iurari poteſt contra doloſum detentorem.*
16 *Iuramentum in litem, quando deferatur legatario & fideicommiſſario contra hçredem.*
17 *Dictum teſtis in quantitate deficiens, cuius iuramento, aut quomodo ſuppleatur.*
18 *Liber rationum pro ſcribente non probat in magna ſumma. Sic neque illius exemplum, ab eo deſumptum nu. 29*
20 *Exemplo non creditur, niſi de originali conſtet.*
21 *Rerum pluralitas cum præſumitur, identitatem aſſerens probare debet.*
22 *Numeri diuerſitas arguit rerum pluralitatem.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLVII.

NVLLA eſt ratio, nullum ius, nulla demum æquitas ſuadere mihi, vel uiris bonis, hoc eſt præſtantiſſimis cauſæ huius iudicibus, unquam poterit, quin Iunius Gradi actor, nullo honeſtatis obſeruato gradu, iniquo peſſimoque iure, aduerſus Gondulas contendat, & leues has nauiculas, ſuę improbitatis uento, in ſcopulos impellere conetur. Permulta enim ſunt, quę ipſis ſapiētiſſimis iudicibus ſignificare poſſunt, Gradum non eſſe creditorem quondam Ioannis Gondulę, fratris ipſorum reorum in iudicio conuentorum.

Prima quidem vrgens eſt coniectura, & prçſumptio, quod ſi Gradus creditor extitiſſet ip-
1 ſius Ioannis, non diſtuliſſet † tam diu ab eius fratribus petere, quod nunc petit. Diſtulit ſane decem, & plures annos. Deceſſit Ioannes ann. 1575 die. 3. Auguſti: Iudicium uero hoc inchoatum fuit ſuperiore anno. Cum tamen Iunius Gradi alter fratrum, qui nunc magis vexat Gōdulas, ſit homo (ut audio) omnium auariſſimus, ſimulac rerum ſuarum adminiſtrator diligentiſſimus, Et in manibus Blaſij eius fratris ac ſocij, hactenus fuerunt libri, iura & rationes Ioannis defuncti, cui ipſe Iunius mandare, & committere conſueuerat negotiationes ſuas pertractandas: coniectura vrgens hinc ſumitur, Gradum non eſſe creditorem. Ita ſane coniecturam hanc fecit. M. Cicero Oratorum eloquentiſſimus, in oratione pro. P. Quintio, cuius uerba hęc ſunt. In hac re te inquā teſtem Næui citabo: annum, & eo diutius poſt mortem. C. Quintij, fuit in Gallia tecum ſimul Quintius, doce te petijſſe ab eo iſtam, neſcio quā innumerabilem pecuniam: doce aliquando mētionem feciſſe, dixiſſe deberi: debuiſſe concedamus: Moritur. C. Quintius, qui tibi, vt ais, certis nominibus grandem pecuniam debuit, hęres eius Pius Quintius, in Galliam ad te ipſum uenit in agrum communem. Eo denique, vbi nō mo-

modo res erat, ſed rō quoq, oīs, & oēs literę. Quis tam diſſolutus in re familiari fuiſſet? quis tam negligens? quis tam tui Sexte diſſimilis? qui cum res ab eo, qui contraxiſſet, receſſiſset, & ad hæredem perueniſſet, non hæredem cum primùm vidiſset, certiorem faceret? appellaret? rationem afferret? ſi quid in controuerſum veniſset, aut intra parietes, aut ſummo iure experiretur? Ita ne eſt? Hactenus Cicero, qui & alijs multis inuehebatur in Sextum Næuium, & demonſtrabat, veriſimile non fuiſſe, quod P. Quintij creditor eſſet; quia *ſi ita* fuiſset, non tam diu diſtuliſſet petere: *Cum is* Sextus Næuius eſset admodum auarus, *& in* rebus ſuis diligentiſſimus. Hanc quoque coniecturam fecit Afflictus in deciſion. 13. num. 21. verſi. nona coniectura; cum dixit, præſumi contra eum, qui prætendit, ſibi reſtitui debere, a quibuſdam hæredibus certa bona, ſi diu reſtitutionem petere diſtulit. Nā (inquit Afflictus)
2 prēſumitur, † iudicium ſubterfugiens de ſua iuſtitia diffidere. capitul. nullus. de præſumpt. Et in ſpecie magis reſpondit Pariſius in conſi. 83. num. 27. libro primo, cum dixit, contra eum præſumi, qui cum aſſereret ſe creditorem, diu diſtulit petere. Et idem Pariſius in conſilio centeſimo *trigeſimoſeptimo*, numero duodecimo, li*bro quarto*, reſpondit, non eſse veriſimile, quod *quis ſit* creditor alicuius, quando longo tempore nihil ab eo, quem aſſerit debitorem: petijt, nec ab eius hærede, & ſucceſsore. Et tanto magis quando is prætenſus creditor, eſt vir alioqui *dili*gens in exigendis creditis.

*Secunda eſt vrgens, & notabilis coniectu*ra, quod *Gradi creditor non ſit*. Nam *Blaſius* alter eorum, dum eſset Venetijs, eo tempore quo Ioannes Gondula in extremis laborabat, bona *omnia*, nempe merces, credita, libros rationum in *ſua manu habuit*. Eſt ergo præſumendum,
3 quod *ſibi ipſi †* integrum creditum ſoluerit. Ita in terminis hanc coniecturam facit, Afflictus in dicta deciſion. decimatertia, numero decimotertio, verſicul. adducitur quartò. &c. ea ratione vſus eſt Afflictus; quod cum eſt in manu creditoris ſibi ipſi ſoluere, & ſatisfacere, præſumitur quod noluerit iactare ſuum, atque ita omittere creditum. l. cum de indebito. in princ. ff. de probatio. & l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignor. actio. Et prædicto in loco Afflictus. numero decimoſexto, recenſet Angelum in l. ſed ſi damnum. §. peculium. ff. de peculio. dicentē; quod ſi adminiſtrator eſt creditor eius, cuius bona adminiſtrat, præſumitur ſuum exegiſse. Quod eſse notatu dignum, ſcripſit ipſe Angelus. Et tanto magis coniectura hæc procedit (inquit Afflictus. num. 17.) quando adminiſtrator † non confecit inuenta-
4 rium bonorum ſui debitoris: quia præſumitur habere malum animum, fraudandi ſcilicet ipſum debitorem, iuxta. l. tutor, qui repertorium. in princip. ff. de adm. tut. quemadmodum euenit in hoc Blaſio Gradi, qui bonorum, & rationum Ioannis Gondulæ, quæ eo mortuo detinuit, nullum inuētarium confecit. Eſt ergo præſumendum, quod ſibi ipſi plene ſoluerit, & ſatisfecerit.

Tertia eſt coniectura, & præſumptio, quia ex quo Blaſius apud ſe habuit prædicta bona Ioan-
5 nis, præſumitur, quod ipſe fecerit † quod uериſimiliter alij habentes apud ſe bona debitoris ſui feciſsent: aliàs diceretur in culpa, vt ſcribunt Bar. in l. ſi cum venderet. §. vltim. ff. de pignor. Baldus in l. ſolam. col. 5. C. de teſtib. & Angelus in l. continuus. § cum ita. ff. de verb. oblig. Quæ ſane culpa cum non præſumatur. l. 3. §. ſi ad diem. ff. de re milit. & tradit Bartol. in l. in illa ſtipulatione ſi Calendis. ff. de verb. oblig. dicendum eſt, ipſum Blaſium feciſse, quod ueriſimiliter feciſset alter detentor. Atqui alter, qui apud ſe habuiſset bona, pecuniam & ſimilia ſui debitoris (vt experientia rerum magiſtra docet) ſibi ipſi ſoluiſset. Ergo etiam prēſumitur, Blaſium ſibi ſoluiſse. Hanc cōiecturam in ſpecie facit Afflictus in d. deciſ. 13. uerſi. quinta.

Quarta eſt coniectura, quæ ſumitur a qualitate perſonæ ipſius *Blaſij*, qui diligentiſſimus ſem-
6 per fuit in exigendis † ſuis creditis: quemadmodum ſummam eius diligentiam, oſtendit actus ille apprehendendi bona, merces, iura & rationes Ioannis, in extremis laborantis, cui potius adiumento eſse debebat, vt Chriſtianè moreretur. Hæc ſane ſumma Blaſij diligētia, arguit, quod ſibi plene ſatisfecerit de bonis ipſius Ioannis. Hanc coniecturam in terminis facit Afflictus in d. deciſ. 13. num. 18. uerſicu. ſexta coniectura; qui multis ſimilibus *Doctorum* auctoritatibus probat.

Quinta eſt, & valde urgens coniectura, quod ipſemet *Blaſius*, nec non & Iunius Gradi fratres, non negant: ſed affirmant, ipſum Blaſium tempore quo deceſſit Ioannes, partem ſui crediti conſecutum fuiſse, ex bonis, & mercibus ipſius Ioannis, quæ ſua auctoritate tunc occupauit. Ex quo colligitur coniectura, quod ſi ſibi ſoluit partem bonorum, cum multo plura bona in illa domo eſsēt, vt ſtatim dicemus; præſumitur etiam, quod in totum ſibi ſoluerit. Ita in ſpecie coniecturam hanc facit Afflictus in d. deciſ. 13. num. 20. uerſi. octaua coniectura; qui quidem ea vſus eſt ratio-
7 ne; quia non eſt præſumendum, quod ille, † qui poterat ſibi totum ſoluere, partem tantùm ſoluerit, ex quo damnoſum hoc ei fuiſset. arg. l. plane. ff. famil. erciſ. & l. tutor. §. Lucius. ff. de uſuris & l. quidam æſtimauerunt. ff. ſi certum peta.

Sexta eſt coniectura iam deductis urgentior, quæ colligitur ex eo, quod ipſemet Blaſius prædicto tempore infirmitatis dicti Ioannis, poſtquam occupauit ſua auctoritate bona, & merces ipſius Ioannis, dixit, ac confeſsus eſt, ſe id feciſse vt ꝑ ſuo credito firmiter ſibi caueret. Hac de cōfeſſione atteſtanē Reuer. D. M. Araneus Archidiaco. ac D. Andreas Reſti. Quorū quidē atteſtatio
8 ni adhibēda eſt fides, ēt ſi deponāt de † cōfeſſione

extraiudiciali ipſius Blaſij. Cum (vt in facto præſupponitur) in alma Ciuitate ipſa Raguſi, ubi cauſa hæc pertractatur, teſtibus ſic deponentibus, adhibetur fides. Et iure etiam communi idem ſancitum eſt, ut tradunt Iaſon in repe. l. admonendi. num. 256. ff. de iureiuran. & Pariſius in
9 conſ. 60. num. 45. lib. 4. Immo teſtes † ſingulares probant confeſſionem alicuius, ſicuti egregie reſpondit Craue. in conſ. 267. num. 4. uerſi. tertia & vltima, qui in ſpecie confeſſionis extraiudicialis crediti, probatæ teſtibus ſingularibus loquitur. Et tanto magis hoc locum habere debet ob qualitatem teſtium, nempe Reuerendi do. Archidiaconi, cui magna adhibenda eſt fides. Nam teſti-
10 nium Sacerdotis † virique religioſi, anteponitur teſtimonio cuiuſcumque, ob præſumptionem maioris bonitatis, & integritatis, quæ eſt in eo. Ita ſcripſerunt Alex. in conſ. 43. num. 4. lib. 7. Iaſon in auth. ingreſſi. col. 2. C. de ſacroſanct. eccle. & Craue. in conſ. 267. num. 2.

His etiam accedit teſtimonium dom. Thomę Cioli quem ipſe Gradi produxit, & conſequenter approbauit iuxta. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus. Hic ſane teſtis affirmauit, quod cum ipſe eſſet in domo dicti Ioannis Gondulæ, Blaſius Gradi, accepit aliquot pannos laneos, & ſericeos, pro eius credito; quod habebat cum ipſo Gondula, & quod alij panni tam ſericei quàm lanei ſuperfuerunt. Dum itaque teſtis iſte affirmat, Gradi accepiſse pro ſuo credito, ſignificat pro integro credito ſibi ſatisfeciſse, & eo maxime, quia alij panni ſuperfuerunt, quos etiam ipſe Gradi accepiſſet, ſi ex iam acceptis ſibi ſatisfactum non fuiſset Nec repugnat, quod ij teſtes non atteſtantur de præciſa ſumma, & quantitate accepta a dicto Blaſio, & ob id non probent, quia reſpondetur primò, quod immo optime probant. Nam Thomas Ciolus dixit abſolute, Blaſium accepiſse pannos pro ſuo credito. Intelligitur (ut attigi ſupra) pro toto credito, alioqui dixiſset pro parte crediti. Et præterea manifeſte magis probat domin. Archidiaconus, qui atteſtatus eſt: Blaſium fuiſse confeſsum, ſibi firmiter cauere uoluiſse. Non enim ſibi firmiter cauiſset, ſi pro parte habuiſset bona ipſius Blaſij. Confirmatur quia ipſe Blaſius dixit, ſe ita feciſse, ne alij creditores Ioãnis, actionem haberent ſuper bonis ipſius Blaſij. Quæ ſane ratio declarat Blaſium intellexiſse, pro toto ſuo credito ſibi cauiſse.

Præterea & ſecundò reſpondetur, quod cum prædictus Thomas Ciolus, loquendo de credito ipſius Blaſij dixerit eum pro ſuo credito accepiſse illos pannos, intelligi debet, reſpectu totius crediti. iuxta glo. l. ſi in rem, in uerbo, totam. ff. de
11 rei vendic. quæ dixit, quod ſi peto rem † ſimpliciter, dicor petere totam rem. & idem docuit ibidem Bartol. & reſpondit etiam Decius in conſilio 146. numero decimotertio, ad finem quod ſi quis confeſsus eſt ſibi fuiſse ſolutum pro uinea, intelligitur pro tota ipſa uinea. Rurſus & tertio reſpondetur, admiſso etiam citra ueri præiudicium, quod Blaſius dixiſset, ſibi pro parte cauiſſe, attamen præſumitur, quòd pro integra ſumma ſibi cauerit, ex quo aderant bona maioris ualoris, in domo ipſius Ioannis, ſicuti dixi in præcedenti coniectura.

Non etiam repugnat, quod prædictus Reuerendus dom. Archidiaconus ita dixerit. *Con queſta occaſione Biagio entrò in ragionamento de conti, moſtrando d'eßer creditore &c.* quaſi quod his uerbis ſignificare uoluerit dom. Archidiaconus, ſeu ipſe Blaſius, quod eſset creditor maioris ſummę quàm ſibi cauerat, quia reſpondetur, nõ eſse ueram interpretationem hanc, cum Blaſius locutus eſset de toto ipſo ſuo credito, pro quo ſibi firmiter voluit cauere, ob id ſubiunxit, quod erat creditor,
12 ſcilicet cautus. Cum ſcilicet is, qui creditor † eſt non poſſit in ſe ipſum transferre dominium bonorũ debitoris, etſi eius bona occupat & creditoris nomen retinet, & hoc quidem donec vſque ab ipſo debitore, uel eius hæredibus vel bona illa recipiat in ſolutum, vel aliter ei ſit ſatisfactum. Et accedit teſtimonium prædicti dom. Andreæ Recti, qui depoſuit, quod Blaſius ſtrepitus, & rumores fecerat, antequam acciperet bona, affirmando ſe eſse creditorem tantæ ſummę, & quantitatis, & quod deinde ipſe Blaſius occupatis bonis dicti Ioannis acquieuit. Hæc ſane atteſtatio probat, quod ipſe Blaſius pro integro ipſo ſuo credito ſibi cauit. alioqui ſi pro parte tantùm bona illa accepiſſet, non deſiſſet conqueri. Et demum *prædictæ atteſtationes comprobantur ex coniecturis, & præſumptionibus ſupra conſideratis; ac etiam ex vrgenti, quam nunc ſubijciam.*

Septima eſt urgentiſſima coniectura, qua dicendum omnino eſt; Blaſium ſibi plenè & integrè ſoluiſſe atque ſatisfeciſſe. Nam cum Ioannes reliquiſset ſummam tredecim millium ducatorum apud campſores, quos vulgò Banquerios appellamus: reliquiſset etiam ipſe Ioannes multos creditores: & iura omnia, & rationes ipſius Ioannis eſſent in manibus prædicti Blaſij, factum hinc eſt, quod illorum creditorum *amici vel negotiorum geſtores*, curarunt *ipſis creditoribus* a campſoribus ſolui atque *ſatisfieri*: Quæ ſolutiones tam egregiæ ſummæ, *fieri* minime potuerunt ſine interuentu *ipſius Blaſij*, uel eo ſaltem conſcio, cum libri *rationum*, & aliæ ſcripturæ prædicti Ioannis eſsent apud eum. Eſt ergo pluſquam veriſimile, quod ſi Blaſius extitiſſet creditor ipſius Ioannis, non fuiſset paſsus ſolui alijs creditoribus ante ipſum: ſed curaſset ſibi
13 prius numerari: Cum ordinata † charitas incipiat a ſe ipſo: l. Præſes. C. de ſeruitut. & aqua. Et ſtultus creditur is, qui alium magis quam *ſe ipſum* diligit. Comprobantur prædicta ex eo, quod cum anno. Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, menſe Aprili, Blaſius & Iunius Gradi Raguſij exiſtentes, literas dederunt Ioanni Venetijs his verbis.

Quando

Quando Nicolo Gozze di Landra, ſi valera da voi di alquanta ſomma de denari per reſto di quatrocento pezze di Cariſee ordinateli per li ſcudi quatromilia, non mancareti recapitare, & pagar il tutto con auiſarci, perche delli noſtri denari non vi mancara per giornata. Hæ literæ peruenenerunt Venetias, iam mortuo Ioanne, & conſequenter poſteaquam Blaſius acceperat pannos Ioannis pro ſuo credito; & cum has literas acceptaſſet prædictus Blaſius, numerauit dicto Nicolao ducatos, nouem centum, & quatuordecim.
14 Quam ſane ſolutionem † nō feciſſet ipſe Blaſius, ſi creditor ipſius Ioannis extitiſſet: ſed curaſſet Nicolao ſatisfieri ex illis tredecim millibus ducatorum, qui apud campſores erant: quemadmodum ſoluebantur aliæ ſummæ alijs creditoribus ipſius Ioannis. Aut ſaltem ipſe Blaſius, in honorem (ut dicere ſolent mercatores) literarum, ſoluiſſet ex ſua pecunia; adhibita proteſtatione: non autem ita ſimpliciter numeraſſet. Cum ergo ſic ſoluerit, manifeſtè colligitur; quod eo tempore non erat amplius creditor ipſius Blaſij. Et præterea, cū in prædictis literis datis Ioanni dicatur; quod ſoluat; adiunxerunt ſcribentes cauſam; *perche non vi mancara de noſtri danari per giornata.* Cum itaque, mortuo Ioanne; & pannis receptis ab ipſo Blaſio, *literę dicti* Nicolai Gozze perueniſſent Venetias, & ipſe Blaſius eas acceptaſſet, & numeraſſet dictos ducatos nouem centum, & quatuordecim; dicitur affirmaſſe, quod defecerat cauſa, ob quam literæ ſcriptæ fuerant Ioanni e Raguſio; hoc eſt cauſa illa, *perche non vi mancara de noſtri danari per giornata.* Defecerat ſanè, quia iam ipſe Blaſius acceperat pannos *dicti Ioannis.* Quinimò, eſt quod hic animaduertant, ſapientiſſimi integerrimi q̄ huius cāæ iudices, quod non modo ex prædictis conſtat, prædicto Iunio Gradi fuiſſe perfecte ſatisfactum. ſed etiam ipſum Gradi teneri reſtituere Gondulis, pretium illorum pannorum, Ioannis, qui ultra acceptos a prædicto Blaſio pro ſuo credito, remanſerunt apud ipſum Blaſium. Nam domin. Hieronymus Bona ita depoſuit. *Sò qualmente, eſſendo mancato di queſta vita Gioanni Gondula, ſi trouaua lui Gondula in caſa quattro, cinque, ouer ſei pezze di damaſco, che preciſe il numero non mi ricordo, & panni quatro in circa di lana.* Sic etiam eſt atteſtatus do. Thomas Ciolus, ab aduerſario productus: & ſi non expreſſerit quot eſſent ipſi panni ſericei, & lanei. attamen dixit, quod poſtquam Blaſius accepit pro ſuo credito aliquot ex dictis pannis, alij remanſerunt in domo prædicti Ioannis. Idem quod Ciolus depoſuerunt domi. Franc. Radagulius, & dom. Hierony. Sorgus; qui dixerunt, quod poſt mortem dicti Ioannis, panni, ſcripturæ, & aliæ res remanſerunt apud ipſum Blaſium. Nec hic repugnat, quod obijcit Iunius actor, tres hos poſteriores teſtes, non deponere de quantitate ipſorum pannorum, & ob id non probare; quia reſponderi poteſt, quod ex quo cōſtat de ipſa ſubſtantia, nempe pannos, res & ſcri-
15 pturas permanſiſſe apud Blaſium, † quantitas probari poteſt iuramento, quod in litem appellant Doctores, dominorum Gondularum. Nam cum dictus Blaſio Gradi, nec nō & nunc Iunius eius frater, & ſocius, non reſtituerit prædictos pannos, aliaſque res Gondulis, ſed dolo apud ſe retinuerit, in litem iurari poterit contra eum, ſicuti ſcribunt omnes in l. in actionibus. ff. de in litem iura. & poſt alios Plotus in l. ſi quando. numero 750. & numer. 752. C. unde ui. Et eo magis quia Blaſius fuit etiam in dolo, non conficiendo inuentarium dictorum pannorum, ſcripturarum & rerum: Hanc enim iuſtam eſſe cauſam deferendi iuramentum in litem, & affectionis, ipſis Gon-
16 dulis, certum eſt, ſicuti † deſertur legatario, & fideicommiſſario contra hæredem, qui inuentarium conficere tenebatur. Plotus in d. l. ſi quando. num. 564. & 565.

Præterea cum extet teſtimonium dom. Hieronymi Bonæ ſummæ integritatis uiri, atteſtantis de quantitate ipſorum pannorum, deferri poterit Gondulis iuramentum in ſupplementum probationum. Immo etiam ſufficiunt aliæ coniecturæ ad probandam ipſam quantitatem. Ita egregie, & ad rem docuit Bartol. in l. admonendi. numero 41. ff. de iureiura. cùm dixit, quod ſi teſtis deficit in dicto, ut puta dicit teſtis, uidi mutuari pecuniam, ſed de quantitate non recordor: ſi ex aliquibus coniecturis præſumi poteſt quantitas,
17 † ſuppletur dictum illius teſtis, ſaltem iuramento ſolutoris. Porrò noſtro in caſo iam extare diximus plures coniecturas, Et præſertim quod do. Hieronym. Bona teſtis, ſpecifice atteſtatur extitiſſe in bonis, & mercibus Ioannis, quatuor, quinque, aut ſex petias damaſchi, & quatuor petias panni. Qui quidem teſtis etſi ſingularis ſit, attamen ſemiplene probat, atque ita urgentem pręſumptionem facit, ut ſcribunt commemorati a Crauetta in conſilio ſeptuageſimo tertio. numero trigeſimoquinto, ſicuti urgentes coniecturæ ſunt illæ, quod ipſe Blaſius interfuerit, quando ex pecunia Ioannis exiſtente apud campſores, ſatisfactum fuit alijs omnibus creditoribus, & tamen ipſe proteſtatus non eſt, & quia acceptauit literas Nicolai Gozze londrenſis, illaſque ſoluit, non adhibita proteſtatione aliqua, ut dixi ſupra. Ex his itaque coniecturis, & maxime ex teſtimonio Bonæ ſuppletur, & declaratur atteſtatio aliorum teſtium, qui nihil de quantitate depoſuerunt, vt ſcilicet verum ſit, apud ipſum Blaſium, ultra acceptos pannos pro ſuo credito, remanſiſſe illos relatos a domino Hieronymo. Bona.

Secundò obijcitur, quod in libro rationum Ioannis, poſt eius mortem ſcripto ab illo ſcriptore, præpoſito ex ordine dato ab altero ex fratribus dicti Ioannis, non apparet, niſi pannos nouem, & duas petias acceptas fuiſſe ab ipſo Blaſio, qui tamen Ioannes reperitur adhuc debitor ducatorum octingentorum.

Rñdetur nullā fidē adhibendā eſſe p̄dicto libro

ad commodum Blaſij,& Iunij eius fratris:ex quo ſcripta eo in libro,deſumpta fuerunt ex libris, & ſcriptis datis ab ipſomet Blaſio;cui non adhiberetur fides ſi ipſe ſcripſiſſet. Nam ſicuti liber
18 † rationum non probat pro ſcribente,præſertim quãdo ſumma eſt magna; ut tradunt Decius in l. 1. num.4.C.de eden.& Ripa in l.admonendi.num. 126.ff.de iure iuran. Ita etiam credi non debet alteri libro ſcripto, & deſumpto ex illo libro ſcribentis, cum eadem ſit ratio: quia ſi ſuſpectus eſt primus liber & ſic originale:ita etiam ſuſpectum,
19 eſt † exemplum,cui non creditur,vt ſcribunt omnes ex illo textu in authen.ſi quis in aliquo. C.de eden. Non etiam obſtat,quod hic ſecundus liber ſcriptus ab illo ſcriptore poſt mortem Ioannis fuerit deſcriptus ex libro originali dicti Ioannis, quia reſpondetur ut ſupra, non credi exem-
20 plo,† niſi conſtet de ipſo originali, & præſertim in caſu noſtro, in quo liber ille originalis fuit in manibus Blaſij creditoris, atque ita perſonæ ſuſpectæ, & parcellæ ipſæ reſcriptæ in ſecundo hoc libro,fuerunt reſcriptæ confuſe, &(ut dicere ſolemus)tumultuariæ ad faciendum bilancium, & ideo nullam fidem facit. Ita Iaſon in repe.l. admonendi.nu.111.uerſi.ſecundò limita.ff.de iure iura. & in ſpecie libri bilancij,decidit Rota Genuenſis in deciſ.176.num. 22. Et præterea non licuit prædicto Blaſio, uel alteri ſuo nomine,ex libris Ioannis aliquas parcellas ad ſui commodum referre in alio libro,ſed fieri id debuit,monitis hæredibus Ioannis, uel ſaltem iudicis auctoritate, ſicuti ſcribunt Doctores in d. auth. ſi quis in aliquo. Præterea in prædicto libro extat parcella, quæ ſic dicit. *Et de più s'hà d'acconciar vna partita in credito di Giouanni;cauata dal libro di Biagio.* Et hæc quidem parcella ſubſcripta eſt manu trium teſtium. Ex quo colligitur, quod deficiunt hoc in libro ſcribenda ad commodum dicti Ioannis. Non ergo huic libro imperfecto atque inordinato adhibenda eſt fides;vt ſcribunt Baldus in cõſi....li.3.Iaſ.in conſi.4.& in conſ.14.lib. 3.

Tertiò obijcitur, conſtare ex quadam fide a Iunio producta,de pannis nouem, & duabus petijs drapi,deſcriptis in prædicto libro, & ideò eſſe pannos,& petias illas, quas ipſe Blaſius a Ioanne ipſo viuente receperat, & propterea eum poſt mortem nihil habuiſſe.

Reſpondetur primò,huic libro, in quo ſcripta hæc fuerunt,non eſt adhibenda fides,rationibus & cauſis ſupra commemoratis.

Reſpondetur ſecundò, quod cum teſtes examinati pro Gondulis reis conuentis,nec non & do. Thomas Ciolus productus a Iunio actore deponunt de pannis, & pretijs draporum Ioannis,occupatis a Blaſio poſt mortem ipſius Ioannis,onus probandi hos pannos, & petias draporum eſſe illaſmet,quæ Blaſius acceperat a Ioanne ipſo viuente, pertinebat ad prædictum Iunium
21 actorem. Cum enim rerum † pluralitas præſumatur,is qui idemditatem rerum aſſerit, probare id debet.l.ſi in rem.in fine. ff. de rei uend. & l. 1.§.ſi quis argentum.ff.depoſiti,& tradunt Bart. in l. 1. nu.3.C.ſi unus ex plurib.& Alex.in conſ.183.nu. 19.lib. 6. Cum ergo Iunius actor nec deduxerit, nec probauerit idemditatem hanc, ſequitur dicendum,præſumi eſſe diuerſa. Et tantò magis, quia panni, & drapi, occupati a Blaſio uiuente Ioanne,erant nouem panni, & duæ petiæ drapi. Et tamen hi alij ſunt quatuor panni, & quatuor
22 in ſex petias drapi. Quare diuerſitas numeri † arguit rerum pluralitatem.

Reſpondetur tertio, admiſſo citrà veri præiudicium,quod ij panni,& petiæ draporum, eſſent eædem cum illis aſſertis a Iunio,attamen ex hoc non fit,quin ex alijs coniecturis,& præſumptionibus ſupra commemoratis, dicendum & affirmandũ ſit; Blaſium plene,& perfecte ſibi ipſi ſol uiſſe creditũ,quod aduerſus Ioannẽ obtinebat.

Concludo itaque,ſine controuerſia & dubio, Gondulas reos conuentos, eſſe abſoluendos a moleſtia hac eis a Iunio Gradi actore illata, quẽ admodum ſi mihi hoc iudicandi munus eſset demandatum,ſic abſoluerem,atque intrepide liberarem. Concludo pariter prædictum Iunium Gradi eſse condemnandum, reſtituere, uel ſoluere pannos, & alia, quæ ex bonis Ioannis, eo mortuo,permanſerunt apud Blaſiũ;quemadmodum ſupra demonſtraui.

SVMMARIVM.

1 *Familia vna quidem exiſtente in genere,ſub diuerſis tamen appellationib. quomodo teſtator de familia loquens,intelligendus ſit.*

2 *Priuilegium familiæ conceſſum,aſſerens ſibi competere, quid probet.*

3 *Matrimonij libertatem conditione adiecta teſtator nequit impedire,prohibere tamen ne certo perſonarum generi mulier nubat nu.4*

5 *Subſtitutio fideicommiſſaria,facta in uno caſu, non extenditur ad alium.*

6 *Subſtitutus filio extraneus, excluditur per liberos ei ſupernaſcentes & nu. 10*

Et procedere id,tam in fideicommiſſaria quam vulgari nu.7

8 *Fideicommiſſi onus regulariter, a primo uocato in ſecundũ, non cenſetur repetitum.*

9 *Fideicommiſſum extare non præſumitur in dubio, & bona libera eſſe,pronunciandum eſt.*

11 *Diſpoſitio l.cum auus ff.de cond.& dem.& l.cum acutiſſimi. C.de fideicom. quando ceſſet.*

Et licet ea tam de filiab.quam filijs intelligatur,ob coniecturas tamen ab illa recedi.nu. 12

13 *Poſitos in conditione expreſſe, non cenſeri ex teſtamento vocatos ſecundum communem opinionem, fallit quando coniecturæ extent in contrarium.*

14 *Agnationem per fœminas non conſeruari.*

15 *Maſculorum vocatio,ſignificat teſtatorem voluiſſe conſtituere fideicommiſſum.*

16 *Subſtitutionum plures gradus teſtator faciens,poſitos in cõditione cenſetur uocaſſe.*

Et

Et onus reſtitutionis omnibus gradatim, & ſucceſſiue iniunctum. nu. 20.
17 *Deſcendentium appellatio, infinitos complectitur gradus.*
18 *Proneptis melioris conditionis ipſa nepte eße non debet.*
19 *Inſtituti uel ſubſtituti filios, quemadmodum teſtator ob eandem dilectionem uocare uoluiße præſumitur, ita etiam ſub eadem conditione, uel onere & nu. 27.*
21 *Agnatos uocante teſtatore diſpoſitiue: eorumque deſcendentes, onus reſtitutionis fideicommiſſi, primo iniunctum, repetitum cenſetur in omnibus.*
22 *Fideicommißum perpetuum ubi conſtitutum eſt, reſtitutionis actus ſucceſſiuus requiritur.*
Idque extenditur ad ultimum agnationis gradum a perſona teſtatoris numerandum. nu. 23.
24 *Grauās magis dilectos, minus etiam dilectos grauare uoluiſſe præſumitur.*
Aliquibus tamen dißentientibus. nu. 25.
26 *Remotiorem magis proximiore diligi, non eße inconueniens.*
28 *Diſpoſitum cenſeri, quod uerisimiliter diſpoſuißet quis, interrogatus ſi fuißet.*
29 *Subſtitutio de caſu ad caſum extenditur quando eadem eſt in utroque caſu ratio.*
30 *Fideicommiſsi conditionem non præſumi repetitam, quando teſtator eam uni perſonaliter iniunxit. & nu. 32.*
31 *Nominatio a lege ſuppletur, ex coniecturata mente teſtatoris.*
33 *Fideicommittentis de uoluntate quando conſtat, fideicommißum longam habet interpretationem.*
34 *Fideicommißum agnationis conſeruandæ gratia conſtitutū, fauorabile eſt.*

F*ACTI SPECIES.*

CLARISSIMVS D. Io. Baptiſta Maurocenus, nobilis Venetus, anno 1549. condidit teſtamentum; in quo hæredem fecit in omnibus bonis ſuis, Magnificam D. *Mariam neptem ſuam, ex Magnifico D. Io Paulo filio prædefuncto adiecta prohibitione his uerbis concepta.* Et che la ſia maridata in caſa Moreſina della mia arma. E quando pur non ſi trouaſſe alcun giouene della mia arma, che ſatisfaceſſe alli mei commiſſarij, in tal caſo, uoglio poſſano eleggere vn'altro giouene dell'altra arma della treſſa. *Et aliquot uerbis interpoſitis, ita ſubiungit teſtator.* Et acciò s'habbi cauſa d'eſſequire la mia uolontà, voglio che non eſſendo maridata in caſa Moreſini, ma in altre caſate, che la ſia priua di tutto il mio, che li laſcio, e uada in Fauſtina mia fia, ò in ſuoi deſcendenti. *Deinde ita ſubiungit teſtator.* Et ſimilmente (*loquitur de Maria*) la moriſſe auanti il ſuo maridar, ouer s'ella foſſe maridata, & moriſſe ſenza heredi, voglio, che in tutti queſti caſi, tutta la mia facultà, peruenghi in la ſopradetta Fauſtina mia fia, ſin che la uiuerà. &c. Et doppo la morte di detta Fauſtina, ſe Diana ſua fia foſſe da maridar, uoglio, che la ſia maridata in caſa Moreſini della mia arma, & habbi in dote la detta mia facultà. E uoglio che detta Diana ſia obligata al tempo, che in lei perueniſſe la mia facultà, di renuntiar tutta la parte, che li poteſſe aſpettar delli beni di madonna Marieta Loredana fo ſua ameda a Marieta ſua ſorella, uiuendo in uita originale, o uolendoſi maridar, o eſſendo maridata à obedienza di chi l'hauerà in gouerno. Et ſe detta Marieta foſſe morta, hauendo laſciato heredi legitimi, & noſtri gentilhuomini, ditta Diana ſij obligata renuntiare vt ſuprà alli heredi di detta Marieta, come s'ella foſſe uiua. Et ſe per caſo ditta Diana, auanti la morte di ſua madre, foſſe maridata in caſa Moreſini, voglio che doppo la morte di ſua madre Fauſtina, tutta la ſua facultà medeſimamente peruengha in eſſa Diana, ouer in ſuoi deſcendenti legitimi maſcoli, con le condition ſopra dette. Et ſe per caſo Iddio così permetteſſe, che la detta Diana mancaſſe di uita auanti la foſſe maridata, ouero, che l'andaſſe monaca, uoglio che Marieta ſua ſorella, eſſendo maridata in caſa Moreſini, ſij poſta in luoco della ditta Diana, nella mia facoltà, con le condition ſopradette. Et ſe per ſorte, eſſendo già morta Maria mia nepote, ſenza heredi come hò detto, doppo la morte di Fauſtina mia figliuola, non hauendo laſciato altri figliuoli, che Marieta & Diana ſopradette, le quale foſſero maridate in altre famiglie de'noſtri gentilhuomini, che non foſſero de caſa Moreſini, uoglio che la mia facultà peruenga in eſſe due per mittà, fin che uiueranno: & doppo la morte d'una uaddi nell'altra, & mancate, che ſaranno tutte dua, uaddi detta mia facultà in miſſer Dominico Moreſini, & fratelli mei nepoti che ſono de miſſer Barbon, con le condition ſopradette, & mancando alcuno di loro ſenza figlioli maſcoli, la ſua parte uada ne gl'altri, che ſopraiuiueranno, o in loro deſcendenti maſcoli.

Pra-

Præſupponitur in facto, quod domina Maria neptis teſtatoris, nunc nupta eſt Clariſſ. D. Io. Baptiſta Mauroceno della treſſa.

Præſupponitur etiam in facto, deceſſiſſe Dominam Fauſtinam teſtatoris ſororem, relictis Dom. Diana, & Dom Marieta filiabus. Et cum Do. Diana fuiſſet nupta Domino Georgio Mauroceno, deceſſit ſine filijs. Dom. Marieta nupta fuit domino Io. Franciſco Mauroceno, Et ex ipſa Domina Marieta nata eſt Domina Fauſtina, quæ nunc nupta eſt D. Franciſco Paſqualigo.

Nunc quæritur; quid ſi Domina Maria neptis ipſius teſtatoris moriatur ſine filijs, (hactenus enim nullos ſuſcepit) ſuperſtite Domina Marieta filia Dominæ Fauſtinæ, uel etiam ſuperſtite Domina Fauſtina vltima ipſius ſcilicet Dominæ Marietæ filia, an bona prædicta peruenire debeant ad hæredes domini Dominici Mauroceni, ultimo loco ſubſtitutos, hoc eſt ad Illuſtriſſimum D. Vincentium, & eius fratres.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLVIII.

PErmultæ ſunt rationes, & argumenta, quibus reſpondendum videtur, bona hæc peruenire nõ debere ad clariſſimos Dominos Maurocenos, filios quondam Clariſſimi Domini Barbari Mauroceni, ſed illa vel manere debere apud Dominam Marietam, nunc ſuperſtitem, uel apud Do. Fauſtinam ipſius D. Marietæ filiam. Et hoc quidem his rationibus.

Primo, quia iam conſtat eueniſſe caſum illum priuationis ſucceſſionis; dum teſtator priuauit Dominam Mariam neptem ſuam, ſi nupſiſſet in alia familia, quàm in familia ſua propria Maurocena, quæ inſignia mei ipſius teſtatoris fert. Et cum nupſerit Domina Maria in familia Maurocena, quæ vulgò appellatur dalla treſſa, quæ non dicitur proprie familia ipſius teſtatoris; ſequitur dicendum, locum fuiſſe illi priuationi. Quod autem familia Maurocena della treſſa, dici non poſſit proprie familia teſtatoris, probatur ex clara ipſius teſtatoris diſpoſitione, cuius verba hæc ſunt. *Et quando pur non ſi trouaſſe alcun giouene della mia arma, che ſatisfaceſſe alli miei commiſſarij, in tal caſo voglio poſſano eleggere un'altro giouene dell'altra arma della treſſa, &c.* His manifeſte ſignificauit teſtator familiam illam Maurocenam della treſſa, non eſſe ſuam propriam, ſed à ſua differre. Id quod & iuri communi conſentaneum eſt: & facile demonſtratur auctoritate multorum, & primo Socini ſenioris inter conſilia Curtij ſen. in conſi. 40. cũ in præſentiarum. colu. 6. quo loci reſpondit, & cum in ciuitate Placentiæ, plures eſſent familiæ

1 de fontana, quę in genere † vna erat familia: attamen vna appellabatur, Fõtana de paueris: altera de Arcellis, tertia de Maluicinis; quarta de Bandicis; teſtator quidam ex familia Fontanę de Paueris, fideicommiſſum cõſtituit, vt eius bona cõſeruarentur in familia de Fontana: reſpondit Socinus, teſtatorem voluiſſe intelligere de familia Fontana de Paueris, in ſpecie, tamquam de propria, cæteras familias de Fontana iudicans ſuas non eſſe. Idem reſpondit Pariſius in conſi. 51. numero decimo. & in conſi. 88. num. 36. lib. 2. & in conſi. 1. num. 59. lib. 3. Huc facit, quod reſpondit Curtius ſen. in conſi. 16, Clarus vir Iacobus. col. 12. verſ. vel reſpondeamus. & in conſ. 17. colum. pen. quod conſilium eſt Vincentij Palæoti; & in conſi. 18. col. 2. verſ. ſecunda ratio. &c. quod reſponſum eſt Socini ſenioris, ſicuti relatum eſt inter eius conſilia in conſi. 246. lib. 2. Reſponderũt Doctores ij, quod quando eſt conceſſum priui-

2 legium † vni familiæ, vt puta familiæ de Caſtelliono, ſi quis aſſerit ſibi competere hoc priuilegium tamquam uni ex ea familia, probare debet ſe eſſe ex ea familia in ſpecie, cui cõceſſum fuit priuilegium; non autem ſufficit demonſtrare, ſe eſſe ex ea familia in genere. Ita ergo noſtro in caſu, teſtator iſte ſenſit de ſua propria familia Maurocena in ſpecie, quæ diſtinguitur ab illa familia Maurocena della treſſa. Et quod teſtator *ita ſenſerit, ac illius voluntati fuerit contrauentum, iam admiſit Illuſtriſſimus Dominus Vicentius* Maurocenus, Diui Marci procurator optime meritus, qui anno 1559. egit aduerſus commiſſarios teſtamenti, qui nuptum collocarunt prædictam dominam Mariam, in familia prædicta Maurocena della treſſa, accuſãs eos, quod aduerſus teſtatoris diſpoſitionem, & contra præceptum Clariſſimorum Auocatorum, de exequendo teſtamentum, dictam dominam Mariam matrimonio collocarint. Quã ſane aſſertionem improbare nunc non poteſt ipſe Illuſtriſſimus dominus Vincentius, iuxta. l. poſt mortẽ. ff. de adoptio. ibi Bartolus & reliqui. Et certum eſt, licuiſſe teſtatori ita priuare ipſam dominam Mariam ſi nupſiſſet in alia familia quàm in ea propria teſtatoris. Nam etſi teſtator ſuo in teſtamẽto adij-

3 cere non poſſit conditionem † impeditiuam libertatis matrimonij. l. cum tale. ff. de cond. & demon. vbi Doct.

Attamen apponere poteſt conditionem hanc

4 quod non nubat † mulier, certo generi perſonarum: cum tunc non impediatur quominus poſſit alteri nubere. Ita probat textus in l. cum ita legatum ſit. & l. ſeq. ff. de cond. & demon. vbi Docto. & tradunt Calcaneus in conſi. 3. num. 19. Ruin. in conſi. 95. num. 11. lib. 1. Et apertius nouiſſime. Emanuel Coſta in l. cum tale. in quinta limitatione. ff. de cond. & demon. qui ait ualere conditionem

tionem adiectam a teſtatore filię; ſi certo generi & familiæ non nupſerit: cum poteſt nubere in alia familia.

Cum itaque ob hanc priuationem, bona fuerint deuoluta ad dominam Fauſtinam, filiam ipſius teſtatoris, ſequitur dicendum; quod poſt dominam Fauſtinam eiuſque filios filiasvè, admitti non debeant, prædictus Dominus Vicentius Maurocenus eiuſque fratres. Quandoquidem ij fratres ſubſtituti non fuerunt dominæ Fauſtinę, hoc in caſu; nempe quando ad eam perueniſsēt bona prædicta, ex priuatione Dominæ Mariæ, ſed ſolum fuerunt ſubſtituti Dominæ Fauſtinæ, & eius filiabus, caſu quo ad eas perueniſſent bona hæc, præmoriente domina Maria ſine filijs: & poſtmodum ipſa domina Fauſtina, & filiabus de

5 cedentibus ſine prole. Cum itaque † ſubſtitutio hæc fideicommiſſaria, facta fuerit uno in caſu, non extenditur ad alium caſum; vt tradunt Oldradus in conſi. 21. Decius in conſ. 95. num. 8. & num. 10. apertius Socinus ſenior in conſi. 104. numero octauo, libro tertio. Gozadinus in conſil. 21. num. 8. & Socinus iunior in conſil. 4. nume. 13. lib. 3.

Secundò admiſſo, quod factus non fuerit locus illi priuationi: ſed quod euenire debeat caſus mortis dominæ Mariæ ſine filijs, quod locus eſse debeat ſubſtitutioni vltimo loco factę, ſub qua continentur ij fratres: Attamen adhuc non videtur admittendi fratres ipſi. Quandoquidem teſtator mortua ipſa dom. Maria ſine filijs, poſt mortem dominæ Fauſtinæ, ſubſtituit dominam Dianam, & dominam Marietam filias ipſius dominæ Fauſtinæ. Et poſt mortem ambarum, ſubſtituit Clariſſimos hos fratres. Quæ ſane ſubſtitutio habet hanc interpretationem, quod ſcilicet decedentibus domina Diana, & domina Marieta ſine filijs, ſuccedant ij fratres: ſi vero uel ex domina Diana, vel ex domina Marieta ſuperſtes eſſet aliquis filius, vel filia; qđ ille illaue, anteponatur his fratribus, iuxta textum l. cũ auus. ff. de cond. & demonſt. quo loci reſpondit Papinian. quod ſi pater inſtituit filium, & ei morienti ſub-

6 ſtituit † extraneum, intelligitur facta ſubſtitutio ſi filius non ſuſcepiſſet filios. Nam ſuſceptis filijs dicuntur illi prius vocati, atque ita præferuntur illi ſubſtituto. Quod ſane Papiniani reſponſum comprobarunt Impp. in l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. & in l. generaliter. §. cum autem. C. de in

7 ſtit. & ſubſtitut. Quæ iura locum habent † etiam in ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſicut & in vulgari, vt tradunt Socinus in d. l. cum auus. nu. 18. Curtius iunior in conſi. 33. num. 2. & Pariſius in conſi. 19. nu. 92. lib. 2. qui eiuſdē opinionis alios commemorant.

Hoc ita ſtante, quod ſcilicet poſt mortem dominæ Marietę ſit nunc vocata domina Fauſtina eius filia, (de Domina Diana agendum non eſt, ex quo iam ſine prole deceſſit); ſequitur videndũ an illud reſtitutionis onus, quod fuit iniunctum à teſtatore dominæ Marietæ morienti ſine filijs, vt ſcilicet reſtitueret hæc bona, his fratrib. Maurocenis, cenſeatur repetitum in perſonam dominæ Fauſtinæ filię dictę dominæ Marietę, hoc eſt, vt moriente ipſa domina Fauſtina ſine filijs, teneatur reſtituere prædictis Dominis Fratribus? Et dicendum videtur, hoc fideicommiſſi onus non cenſeri repetitum, ea ratione prima, quia re

8 gulariter onus † fideicommiſſi non cenſetur repetitum a primo vocato in ſecundum. l. ſub conditione. ff. de hæred. inſtit. & l. ſi quis hęres ita. ff. de acquir. hæred. & reſponderunt Gozadinus in conſil. vlti. nume. 4. & Pariſius in conſi. 38. num. 24. lib. 2.

Pręterea, & fortius accedit, quod teſtator iſte ſubſtituit hos dominos fratres, dominæ Dianę, & dominæ Marietę nominatim, hoc eſt expreſſis proprijs earum nominibus; ex quo ſequitur; quod onus reſtitutionis eis iniunctum, non cenſetur repetitum in perſonam filiorum ipſarum Dianæ & Marietæ. Ita reſpondit Craue. in conſ. 98. nu. 7. 8. & 9. qui aliquot ſimilibus hanc confirmat ſententiam.

Tertiò & vltimò in dubio ita videtur pronun

9 tiandum: cum in dubio dicendum ſit † fideicommiſſum non extare; vt poſt Rotam, tradunt Craue. in conſi. 180. in fine. & Neuizanus lib. 6. Syluę nuptia. num. 47. verſi. item in dubio. Et accedit, quod in dubio pronuntiandum eſt, bona eſſe libera, non autem fideicommiſſo ſuppoſita. l. altius. C. de ſeru. & aqua. & ad rem noſtram ita reſpondit Alciatus in reſp. 483. in fine, quem ſecutus ſum in conſi. 85. num. 52. lib. 1. Hęc me dubium, & ancipitem reddebant, vt aduerſus Clariſſimos hos fratres reſponderem.

Re tamen ipſa diligentiſſime perpenſa, cõtraria ſententia viſa eſt verior & probabilior, nempè quod moriente domina Maria ſine filijs, bona hęc peruenire debēt ad dominam Marietam vel ad dominam Fauſtinam ipſius dominę Marietę filiam, qua domina Fauſtina decedente, bona ipſa reſtituenda erunt Illuſtriſſimo domino Vicentio Mauroceno eiuſque fratribus. Quod domina Maria moriens ſine filijs, teneatur reſtituere dominę Marietę vel eius filiæ, clarum, & abſolutum eſt, & iam ſupra diximus. Ita pariter clarum eſt, quod vbi domina Marieta decederet ſine filijs, bona eſsent reſtituenda prędictis, Dominis fratribus Maurocenis. Eſt ſolum dubitatio an poſt mortem dominę Marietę admitti debeant ij Domini fratres, excluſa domina Fauſtina dictę dominę Marietę filia, vel ſaltem moriente dicta D. Fauſtina ſine filijs, ij domini fratres Mauroceni ſuccedere debeant.

Hac in re dicendum eſt, primò D. Fauſtinam admitti non debere, ex quo nullo modo vocata fuit.

Secundò, admiſso quod poſſit dici vocata, adhuc tamen non debet admitti, ex quo nupta non eſt in familia Maurocena.

Tertio

Tertiò, admiſſo, quod D. Fauſtina ſit uocata, & quod admitti debeat, non obſtante, quod in alia familia ſit nupta: attamen concludendum erit, quod ſi et ipſa morietur ſine filijs, ij Domini fratres erunt tunc admittendi.

Quod attinet ad primam illam aſſertionem, quod ſcilicet do. Fauſtina non debeat admitti, ex quo non eſt aliquo modo uocata, veram eſſe exiſtimo. Nam ex verbis teſtaměti clare apparet eam non fuiſſe expreſſe vocatam à teſtatore, qui ſolùm poſt Dominas Dianam & Marietã, quas inuicem ſubſtituerat, vocauit hos dominos fratres: atque ita nullum verbum fecit filiorum, vel filiarum dominæ Marietæ. Non etiam tacite vocata intelligitur domina Fauſtina, ex diſpoſitione. l. cum auus. ff. de cond. & demon. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. Quibus reſponſum atque ſtatutum eſt, quod quando pater, vel alter aſcendentium ſubſtituit extraneum filio, vel alteri deſcendenti, poſt eorum mortem, intelligitur fa

19 cta ſubſtitutio, ſi is filius, † vel deſcendens nullũ ex ſe filium reliquerit. Nam ſi filium reliquiſſet, is deficere facit conditionem: atque ita excludit ſubſtitutum. Hæc autem diſpoſitio locum non habet noſtro in caſu. Id quod ea ratione demonſtratur, quia teſtator iſte cogitauit de nepotibus, ac pronepotibus, tam ex domina Fauſtina filia ſua, quam ex domina Maria nepte. Sicuti manifeſte apparet ex verbis teſtaměti; dum vocando dominam Mariam neptem, vocauit etiam *eius* filios, & deſcendentes. Et *ipſa domina Maria* decedente ſine filiis, & deſcendentibus, vocauit dominam Fauſtinam *filiam ſuam*, & *ipſius* dominę Fauſtinæ filias, & earum *filios*: ſicuti *oſtendunt* illa verba. *Et ſe detta Marieta foſſe morta, hauendo laſciato heredi legitimi, & noſtri gentilhuomini, detta Diana sij obligata, a renuntiare ut ſupra, alli heredi di detta Marieta, come s'ella foſſe uiua.* Et apertius colligitur etiam ex ſubſequentibus his verbis. *Et ſe per caſo detta Diana, auanti la morte di ſua madre, foſſe maridata in caſa Moreſini, uoglio, che dapoi la morte di ſua madre Fauſtina tutta la ſua facultà medeſimamente peruenghi in eſſa Diana, ouero in ſuoi deſcendenti legitimi maſcoli &c.* Eſt itaque clarum & manifeſtum, teſtatorem cogitaſſe de pronepotibus, & proneptibus. Hoc ita poſito dicimus nũc ceſſare noſtro in caſu; diſpoſitionẽ d. l. cum auus. & d. l. cum acutiſſimi. Quando-

11 quidem illa † locum non habet, quando teſtator cogitauit de filijs filiorum, & eorum nepotibus, & tamen eos non nominauit. Hanc ſententiam probauit Socinus ſen. in d. l. cum auus. nu. 35. verſ. ſed alias. & num. 37. & num. 38. ff de condit. & demonſt. & in conſi. 191. lib. 2. quem ſecutus eſt Socinus iunior in conſilio. 100. numero 11. lib. 1. qui reſpondit ſuper teſtamento Illuſtriſſimi domini Bartholomæi Colconi Bergomatis, Et quo etiam in caſu idem reſponderunt Ruinus in conſi. 106. lib. 2. Decius in conſi. 416. & Curtius iunior in conſi. 33. Et ij quidem ſuam hanc traditionem comprobarunt, auctoritate aliorum plurium, nempe Comenſis, in quodam reſponſo commemorato, & probato a Socin. ſen. inter conſilia Curtij ſen. in conſi. 2. & ab eodem Socin. in d. l. cum auus. num. 38. adducunt, & Bulgarinum, Baldum nouellum & alios, vt apud Socinum iuniorem in dicto conſi. 100. numero 14. nu. 15. 16. & 17. Idem Socinus iunior in conſi. 128. num. 38. cum multis ſubſequentib. lib. 1. & ibidem num. 212. extat ſubſcriptio Hormonotij Deti, qui doctrinam hanc ſecutus eſt. Et inter cæteras rationes et hac vſi ſunt, quia ſi mens teſtatoris fuiſſet, quod nepotes, vel pronepotes iſti deberẽt ſuccedere excluſo ſubſtituto, ita eorum feciſſet mẽtionem in ipſa vocatione, ſicuti fecit in cæteris, arg. l. unicæ. §. ſinautem ad deficientis. C. de cad. tollen. Præterea alia ratione dici non poteſt domina Fauſtina tacite nominata, ſeu in conditione poſita, iuxta diſpoſitionẽ d. l. cum auus. Nam etſi illa diſpoſitio regulariter

12 ita intelligitur de filiabus, † ſicuti de filijs: vt omnes admittunt in d. l. cum auus. vbi Socin. nu. 80. & omnes in l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. Attamen ab hac regula receditur ex cõiecturis, cum tota illa diſpoſitio, d. l. cum auus, fundata ſit in coniecturata voluntate teſtatoris. Et propterea ex alijs cõiecturis cõtrarijs ab ea receditur, vt poſt alios reſpondit Socin. iun. in d. conſi. 100. num. 10. & in conſ. 128. num. 33. lib. 1. Hic autem extat clara, & vrgens coniectura, quod teſtator iſte non cogitauit vocare ſeu in conditione ponere fœminas: ſed ſolum maſculos. Nam quando *vocauit dominam Marietam, poſt dominam Dianam, & econtra, ſemper vocauit, &* earum filios maſculos. Dixit enim in hæc verba. *Et ſe detta Marieta foſſe morta, hauendo laſciato heredi legitimi, & noſtri gentilhuomini &c.* Et clarius paulo, poſt, *ibi. Et ſe per caſo detta Diana, auanti la morte di ſua madre foſſe maridata in caſa Moroſini, uoglio che dopoi la morte di ſua madre Fauſtina, tutta la ſua facultà medeſimamenti peruenga in eſſa Diana ouero in ſuoi deſcendenti legitimi maſcoli. &c.*

Hic apparet, teſtatorem voluiſſe admitti maſculos tantum, & ita nullam rationem fæminarũ habuit. Ergo pari ratione dicendum eſt, quod ẽt ſi concederemus in ea ſubſtitutione facta dominæ Marietæ vltimo loco decedenti, de his dominis fratribus debere ſubintelligi, ſi domina Marieta decederet, nullis relictis filijs: iuxta d. l. cum auus: attamen deberet intelligi de filijs *maſculis* ſicuti ſolos maſculos neptum, teſtator *vocauit*, alioqui *filiæ* neptum eſſent deterioris conditionis, quam *filiæ* ipſarum proneptum: quod non eſt dicendum. iuxta l. ſi viua matre. C. de bonis mater.

Quo vero ad ſecundam, illam aſſertionem, dato, ſed non conceſſo, quod hæc domina Fauſtina filia dominæ Marietæ dici poſſit tacitè nominata, & poſita in conditione, ſecundum diſpoſitionem. d. l. cum auus, quod tamen admitti non debeat, ex quo nupta fuit in familia Paſqualiga: uerè

verè ita eſt concludendum. Id quod ſic demonſtratur.

Et primo præmittendum eſt, dominam Fauſtinam ita tacitè vocatam, eſſe admittendam non ab inteſtato, ſed ex teſtamento. Et ſi enim poſita uideatur (vt dixi) in conditione iuxta diſpoſitionem d.l.cum auus, atque ita non uideatur vocata ex teſtamento, ſed ab inteſtato: ſicuti declarat Socin.iun.in d.l.cum auus.num.111.verſic.eſſet hic diſcutiendum poſt Alexandrum in conſilio 185.num.11.lib.2. Attamen iſto in caſu dicendũ erit, vocatam eſſe ex teſtõ. Nam illa multorum

13 interpretum opinio, quod etiam expreſsè † poſiti in conditione, non cenſeantur ex teſtamento *vocati*, locum non habet quando coniecturę extant, quibus conſtare dicitur teſtatorem voluiſſe eos vocare. Sicuti quando teſtator uoluit bona ſua conſeruari in agnatione, & familia: vt reſponderunt Corneus in conſil. 59. col.vlti.lib.2. Socin.ſen.in conſi.250.in fi.lib.2. Ruinus in cõſil.101.colum.4.libro.2.& alij permulti congeſti ab Antonio Gabriele in ſuis cõcluſionibus. lib. quarto, tit.de fideicommiſſis. concluſ. 4. nume. 28.34.42.& 45.quos ſecutus ſum in conſil.173. num.52.lib.2.

Quod autem *noſtro* in caſu teſtator iſte uoluerit *bona ſua* conſeruari in ſua agnatione, & fa*milia, vel* ex eo apparet, quod cum haberet ſolã dominam Mariam neptem, ex domino Ioan. Paulo filio, & dominam Fauſtinam filiam iam nuptã, & ex ea dominam Fauſtinam, dominam Dianam, & dominam Marietã adhuc *innuptas*

14 & *ſciret* à fœminis *non poſse conſeruari*† agnationem, *& familiam, voluit ita* demum eas poſſe ſibi ſuccedere, ordine *illo* à ſe præſtituto, ſi nupſiſſent in familia ſua propria Maurocenorum, *qui ſua inſignia ferunt*. Quod non alia ratione fecit, *quam vt familia* hæc ſua conſeruaretur. Ita in *ſpecie cenſuerunt* Pariſius in conſi.18. nu. 42. Marzarius *in* conſi.4.colum.4.ver.de voluntate, verò teſtantis.& Riminal.iun.in conſi. 21. num. 27.lib.1. Et præterea teſtator ſuis his neptibus ſemper ſubſtituit maſculos ſuæ familiæ Maurocenæ.

15 Quæ ſane† maſculorum vocatio, ſignificat teſtatorem voluiſſe in eorum familia conſtituere fideicommiſſum. Ita reſponderũt multi relati à Pariſio in conſi.57.num.10.& in conſil.92.nu. 41.lib.2. Idem cenſuerunt Gratus in conſi.5.nu. 15.lib.2. Socinus iunior in conſil.170.num. 48. lib.2.& Alciatus reſp.483.num.3. Et rurſus teſtator vocauit hos Dominos fratres Maurocenos, & eorum deſcendentes. Quæ ſane deſcendentiũ vocatio, ſignificat teſtatorem voluiſſe fideicommiſſum conſtituere. Ita affirmarunt Ruinus in conſi.101.num.15.lib.2. Pariſius in conſ.88. col. 4.verſi.nam prædicta.& in conſi.92.num. 39 & num.46.lib.2. Extat & alia coniectura, qua dicẽdum eſt dominam Fauſtinam in conditione poſitam, dici debere ex teſtamento vocatam. Eſt enim magis recepta opinio, quod quando teſta-

16 tor† digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionũ quod tunc poſiti in conditione, cenſentur vocati. Ita ſcripſerunt permulti à me congeſti in conſi.135.num.5.& in conſi.173.nu.55.lib.2. Quod autẽ noſtro in caſu, teſtator digreſsus ſit ad plures gradus ſubſtitutionum, vel ex eo apparet, ꝙ poſt Dominam Mariam neptem, ex domino Io. Paulo filio, vocauit dominam Fauſtinam, & deinde dominæ Fauſtinę filias, hoc eſt dominam Dianam, & dominam Marietam. Deinde (ſupplendo ex diſpoſitione l.cum auus, filios do.Marietæ) poſt do.Marietam eius filios, ſicque dom. Fauſtinã, & poſt illam dominos fratres Maurocenos, & eorum deſcendentes; quæ deſcenden-

17 tium † appellatio infinitos prope gradus complectitur, ut ſcripſerunt permulti quos commemoraui & ſecutus ſum in conſi.106. nume. 345. & in conſi.152.nu.28.lib.2.

Hoc ita explicato, quod ſcilicet domina Fauſtina cenſeatur uocata ex teſtamento; dicendum eſt, eam fuiſſe vocatam ſub eiſdem conditionib. ſub quibus vocata fuit domina Marieta eius ma-

18 ter. Non enim † proneptis melioris conditionis eſſe debet *ipſa nepte*, quæ teſtatori proximior ẽ, vt diximus ſupra. Et ſicuti lex coniecturam hanc facit, quod teſtator ob eandem dilectionem vo-

19 luerit vocare filios † inſtituti vel ſubſtituti, ſicuti vocauit ipſum inſtitutum, vel ſubſtitutum, ita pariter præſumendum eſt, quod voluerit eos vocare ſub eadem conditione, ſub qua uocauit inſtitutum, uel ſubſtitutum. Nam quæ ratio dilectionis à lege conſideratur in præſumenda uocatione nepotis, eadem conſideratur in præſumendo onere conditionis adiecto filio inſtituto, uel ſubſtituto, ut cenſeatur etiam adiectum, nepoti tacite uocato.

Conditio autem ſub qua uocata fuit domina Marieta illa fuit, ſi nupſiſſet in domo, & familia Maurocena, ſicuti clara ſunt uerba teſtatoris. Ergo ſub eadem conditione, ſi nupſiſſet in familia Maurocena, fuit uocata etiam domina Fauſtina: Ex quo ſequitur, quod cum nupſerit in familia Paſqualiga, repelli omninò debeat a ſucceſſione hac. Et dubium non eſt, quin ſimilis diſpoſitio teſtatoris ualeat, ſicuti diximus ſupra ex l.cũ ita legatum ſit.& l.ſeq. ff. de cond. & demon. ex auctoritate Doctorum ibi, ac Calcanei in conſi. 3, num.19. Ruini in conſi. 95. num. 11. lib. 1. & Emanuelis Coſtæ Luſitani in l.cum tale.in quinta limit.ff.de cond.& demo.

Quo uero pertinet ad tertiam illam aſsertionem, dato, ſed non conceſso, quod domina Fauſtina ſit uocata, & quod admitti debeat, non obſtante, quod in alia familia ſit nupta, attamen cõcludẽdum eſt, quod ſi & ipſa morietur ſine filijs, ij domini fratres Mauroceni erunt tunc admittendi. Nam illud onus reſtitutionis, impoſitum ultimo loco dominæ Marietæ morienti ſine filiis, ut reſtitueret his dominis fratribus Maurocenis, dicitur pariter repetitum in perſonam hu-

ius

ius dom. Fauſtinæ. Quę ſententia ſic multis uera demonſtratur.

Primò ea me mouet ratio, quod teſtator iſte eſt digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum. Nam Domina Maria hærede inſtituta, ſubſtituit dominam Fauſtinam, & ipſi dominæ Fauſtinæ Dominas Dianam, & Marietam. Quas quidem poſtea inuicem ſubſtituit: Deinde vltimę earum morienti, ſubſtituit dominos fratres Maurocenos, ac etiam eorum deſcendentes. Atqui quando teſtator digreditur ad plures gradus ſubſtitu
20 tionum, ſignificat ſe velle onus † reſtitutionis fideicommiſſi eſſe debere omnibus gradatim, & ſucceſſiue iniunctum. Et ſe nullo pacto velle, ꝙ ſubſtituto vno adeunte hæreditatem, extinctum illud ſit: ſed potius cenſeatur ab vno in alterum ſemper, atque perpetuo repetitum. Ergo voluit teſtator iſte, onus hoc reſtitutionis eſſe iniunctũ D. Fauſtinæ, vltimo loco morienti ſine liberis. Illa minor probatur auctoritate multorum, præſertim Socini ſen. in conſi. 250. num. 10. verſ. quare iſtis. lib. 2. Curtij iunioris; in conſi. 121. nu. 15. & Pariſij in conſi. 18. nu. 38. lib. 2.

Secundò accedit, quod teſtator dum vocauit neptes ſuas, & poſt eas, dominos hos fratres, ſemper eos diſpoſitiue vocauit. Dixit enim, quod poſt mortem ſuarum neptum; bona ſua eant in hos dominos fratres Maurocenos. Atqui quan-
21 do teſtator diſpoſitiuè vocat † agnatos, & eorũ deſcendentes, onus reſtitutionis fideicommiſſi, quod fuit iniunctum primo, cenſetur repetitum in ſecundum, & ſucceſſiuè in omnes, vnde non ſufficit primum extitiſſe hęredem. Ergo noſtro in caſu non ſufficit Dominam Marietam, adiuiſſe hæreditatem, & ſuſcepiſſe dominam Fauſtinã filiam. Nam & in ipſam dominam Fauſtinam cẽſetur repetitum hoc onus reſtitutionis. Illa minor probatur auctoritate Guido Papæ. q. 531. colum. 2. verſi. ſecunda ratio. & c. iuncta facti ſpecie ab eo propoſita in initio ipſius quæſtionis. Et idem reſpondit Decius in conſi. 95. colum. pen. verſ. nec obſtat ſi dicatur. in conſi. 269. nu. 10. ver. difficultas videtur. & in conſ. 480. nu. 7. ibi, ſed hic manifeſta.

Tertiò ſuffragať, ꝙ hic teſtőr uoluit bona hęc conſeruari in agnatione, & familia horum dominorum fratrum de Maurocenis: atque ita in ea, conſtituere fideicommiſſum: ſicuti multis cõiecturis ſupra demonſtraui. Atqui quando eſt
22 conſtitutum † fideicommiſſum perpetuum, actus ſucceſſiuus reſtitutionis requiritur, ſine quo ipſum fideicommiſſum eſſet inane. Ita in ſpecie ſcripſerunt Alex. in conſi. 53. col. vlt. lib. 6. Iaſon in l. ſi quis hæredem. nu. 10. C. de inſtit. & ſubſtit. Caſſaneus in conſi. 62. num. 10. & horum immemor Crauetta inter conſilia Marzarj in conſil. 6. col. 11. verſi. & ſi maxime. Ergo dicendum eſt noſtro in caſu, onus reſtitutionis, repetitum cenſeri in perſonam Dominæ Fauſtinæ, filiæ dictæ dominę Marietę, vt & illa teneatur reſtituere his dominis fratribus. Et hæc ipſa traditio, & doctrina, comprobatur auctoritate eorum, qui ſcripſerunt; quod quando teſtator uoluit fideicom-
23 miſſum eſſe perpetuum, illud † extenditur etiam ad vltimum agnationis gradum a perſona teſtatoris numerandum. Ita affirmarunt relati à Tiraquello in tract. de retractu conſangui. §. 1. glo. 9. nu. 24. & a Didac. lib. 3. varia. reſol. c. 5. nu. 4. uerſ. ſecundum.

Quartò accedit, quod ſi teſtator iſte grauauit propriam filiam, ac etiam neptes reſtituere bona hæc dominis his fratribus, multo magis credendum ac præſumendum eſt, uoluiſſe grauare etiã dominam Fauſtinam proneptem ſuam: quia ſi
24 magis dilectas † grauauit, a fortiori grauare etiã uoluit minus dilectas, iuxta. l. Publius. §. vlt. ff. de cond. & demon. Et in ſpecie reſponderunt Socin. ſen. in conſi. 250. colum. 5. uerſic. item ſi filiabus & in conſi. 251. col. 9: lib. 2. Ruinus in conſi. 67. num. 4. & in conſi. 142. num. 13. verſic. præterea. lib. 2. Decius in conſi. 205. num. 8. Curtius iunior in conſi. 22. num. 8. & alios recenſui in conſil. 85. nu. 24. libr. 1. Et quamquam coniecturam
25 † hanc multi non recipiant, ut Decius in conſil. 465. num. 15. in fin. Ruinus in conſi. 67. num. 10. lib. 2. Soci. iun. in conſi. 2. num. 24. & in conſilio 100. num. 57. lib. 3. & Craue. in conſi. 98. nu. 14. & in conſi. 161. nu. 17. uer. ſecundo, &c. Nihilominus prima illa opinio receptior eſt. Et quæ quidem maxime procedit in caſu noſtro, in quo apparet ceſſare præcipuam illam rationem, qua *dicebant prę citati interpretes*, nempe mirum nõ *eſſe, quod teſtator grauare magis uoluerit filiam* quàm neptem, *atque ita proximiorem: quia* filia conſequitur commodum *legitimæ* & trebellianicæ, quod non ſentit neptis. Hæc ſane ratio ceſſat noſtro in caſu, in quo teſtator grauauit *neptes* ſuas, ex domina Fauſtina filia, *quæ nec legi*timam; nec trebellianicam poſſunt detrahere. Et ideo quemadmodum eas grauauit, præſumendũ eſt, quod multo magis grauare uoluerit proneptem. Ceſſat etiam hic alia ratio eorundem Doctorum, qui dixerunt, non eſſe inconueniens
26 quod remotior † ſit magis dilectus *ipſo proxi*miore. Ceſſat inquam hæc ratio noſtro in caſu, in quo teſtator ita neptes, *ſicque* remotiores grauauit, ut grauauit & *filiam* propriam, & econtra: ex quo apparet, quod æque remotiores grauare uoluit ut proximiores: quemadmodum ergo grauauit neptes, ita etiam uoluit grauare Fauſtinam proneptem.

Quinto, *ſuffragatur* non parum, quod teſtator iſte non uocauit expreſſe, hanc Dominã Fauſtinam proneptem ſuam, ſed illa aſſeritur comprehenſa in ſubſtitutione, ex ſola coniectura ta uoluntate teſtatoris, quod lex exiſtimauerit, teſtatorem uocando filium uel filiam, & eos grauãdo reſtituere extraneo poſt eorum mortem, uoluiſſe intelligere, ſi modo filij ij ſui, non reliquiſſent liberos, quia tunc coniectura pietatis, & di-

lectionis

lectionis uoluiſse, hos filios, uocare poſt eorum parentes. d.l. cum auus. ff. de cond. & demon. & d.l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. Sicuti ergo lex coniecturam facit, teſtatorem voluiſse voca re filios inſtituti, vel ſubſtituti: Ita pariter præſu-
27 mendum eſt, uoluiſse filios † vocare ſub eadem conditione, ſub qua vocauit inſtitutum ipſum: & ita onus reſtitutionis in eorum filios (vt dixi ſupra) eſse repetitum.

Sextò & vltimo, in hanc adducor ſententiam quod ſi hic teſtator fuiſset interrogatus, an voluerit hoc onus reſtitutionis fideicommiſſi eſse repetitum a perſona dominę Marietę in perſonam dominæ Fauſtinæ eius filiæ, vere reſpondiſ ſet, ſe ita ſtatuiſse, & ob multas coniecturas ſupra conſideratas; id nos cognoſcimus. Ergo pro
28 manifeſte † diſpoſito habendum eſt; iuxta glo. l. tale pactum. §. vlt. ff. de pactis, ubi Baldus & cæteri. & in ſpecie reſponderunt Crauet. in conſilio 98. num. 2. Socin. iun. in conſi. 168. num. 83. lib. 2. & Riminal. iunior in conſi. 21. nume. 29. lib. 1. qui in claris his terminis ob rationem hanc dicunt, fideicommiſſum extendi de perſona ad perſonam.

Non obſtant nunc adducta in contrarium: Nam ad primum argumentum reſpondetur, nō cueniſse caſum illum priuationis dominę Marię neptis teſtatoris, quia etſi nupſerit in alia familia quam in propria ipſius teſtatoris: attamen non dicitur contraueniſse uoluntati teſtatoris, qui voluit dominam Mariam neptem debere locari matrimonio in ſua familia, ſi modo repertus fuiſ ſet aliquis ex ipſa familia, qui placuiſset Cōmiſſarijs, atque executoribus teſtamenti: alioqui q̄d poſsent Commiſsarij ij eligere maritum ex familia Maurocena della treſsa. Cum autem conſtet Commiſsarios elegiſse dominum Baptiſtā Maurocenum della treſſa, ut eſset maritus dictæ dominę Marię, ſignificarunt, ſe nullum inueniſſe adoloſcentem ex propria familia teſtatoris, cui ex voto ſuo, matrimonio traderent ipſam dominam Mariam. Et ita iudicatum fuit ab Illuſtriſsimo Conſilio de 40. anno 1559. Menſe Iulio; Iudicauit in quam ipſum Conſilium prædictos Commiſsarios, non incidiſse in aliquam pęnam, ſub qua iuſſi fuerant a Clariſſimis Auocatoribus, ne contra mentem, & diſpoſitionem teſtatoris nuptui traderent dominam Mariam alteri quam Magnifico dom. Barbono Mauroceno. Ex quo ſequitur dominam Mariam non nupſiſſe contra diſpoſitionem ipſius teſtatoris, & conſequenter non fuiſse locum priuationi ipſius ſucceſſionis, ſicuti diſpoſuerat teſtator.

Præterea & ſecundò reſpondetur, admiſso, ꝙ factus eſset locus priuationi dominæ Mariæ, & bona hac de cauſa ſint deuoluta nunc ad dominam Marietam, attamen poſt mortem ipſius dominæ Marietæ, deuolui debent ad hos dominos fratres Maurocenos, qui cēſentur uocati, & ſubſtituti, etiam hoc in caſu dominæ Marietæ. Nam illi dominæ Mariæ nepti teſtatoris in omnibus caſibus fuit ſubſtituta domina Fauſtina filia ipſius teſtatoris, & ipſius dominæ Fauſtinæ deſcē dentes, ſicuti ſignificant illa verba. ibi. *Et uada in Fauſtina mia fia, o in ſui deſcendenti.* Et ibi. *Voglio che in tutti queſti caſi, che tutta la mia facoltà peruenghi in la ſupraditta Fauſtina. &c.* Et inter hos caſus connumeratur caſus iſte priuationis. Cum itaque inter deſcendentes dominæ Fauſtinę, ſit domina Marieta eius filia, ſequitur illam fuiſſe ſubſtitutam in omni etiam caſu priuationis. Ipſi verò dominæ Marietę ſimpliciter & abſolute ſunt ſubſtituti, ij Domini fratres Mauroceni.

Rurſus & tertiò reſpondetur, quod cum ij domini fratres Mauroceni fuerint ſubſtituti dominæ Marietæ in caſu mortis, ita etiam dici debēt ſubſtituti in caſu priuationis, cum a pari procedant: ob eandem rationem, qua motus eſt teſtator vt bona ſua tandem peruenirent ad hos Dominos fratres Maurocenos. Ita dicimus, quod
29 ſubſtitutio † extenditur de caſu ad caſum, quando eadem eſt ratio vtroque in caſu. Ita poſt alios affirmarunt Pariſius in conſi. 31. nu. 11. & in conſil. 92. nu. 48. lib. 2. & in conſ. 50. nu. 51. lib. 3. Et eo loci. num. 55. ſcribit Pariſius ex idemditate rationis. & coniecturata mente teſtatoris extendi ſubſtitutionem fideicommiſſariam de perſona ad perſonam? Et hanc quidem ſententiam multis ſimilibus confirmat Pariſius, qui ſubiungit, præſumptam & coniecturatam hanc mentē teſtatoris colligi, quando voluit bona conſeruari in agnatione, & familia: ſicuti cōtingit noſtro in caſu.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur primo, dominam Fauſtinam non poſſe admitti ad hanc ſucceſſionem: ex quo nupſit extra familiam Maurocenam, ſicuti dixi ſupra in vltimo noſtræ opinionis argumento.

Præterea & ſecundò reſpōdetur, dato, ſed nō cōceſſo, quod domina Fauſtina non ſit excluſa, dico, quod ipſa domina Fauſtina cenſetur à teſtatore, tacite vocata ex coniectura, quam facit lex; vt in d.l. cum auus. ſed ſub eiſdem conditionibus, quibus eius mater domina Marieta vocata fuerat, quemadmodum demonſtraui ſupra in ſexto & vltimo opinionis noſtræ argumento: cū itaque domina Marieta fuerit vocata ſub conditione, vt ſi ſine filijs deceſſiſſet, reſtitueret hæreditatem his dominis fratribus Maurocenis; ita dicendum eſt, quod vocata ſit hæc domina Fauſtina, dominæ Marietæ filia. Et ideo illud onus reſtitutionis, cenſetur repetitū a perſona dominæ Marietæ in perſonam dominę Fauſtinæ: ſicuti repetita fuit, & ipſa ſuſtitutio, & vocatio. Nec hoc in caſu locum habet illa doctrina Craue. in d. conſ. 98. nu. 7. & nu. 9. cùm dixit, conditionem
30 reſtitutionis fideicommiſſi † non præſumi repetitam, quando teſtator eam vni perſonaliter iniunxit: ſicuti quando nominatim, expreſſo ſcilicet nomine proprio, aliquem vocauit, & ei ſubſtituit.

tuit. Non inquam noſtro in caſu procedit illa doctrina, quia Crauetta, & Doctores ab eo allegati loquuntur, quando teſtator plures ſubſtitutiones expreſſim fecit, & primos ſubſtitutos perſonaliter, ſicque limitatè grauauit. Hoc caſu non cenſetur repetitum onus reſtitutionis in ſecundos ſubſtitutos: quia ſi teſtator voluiſſet grauare etiam ſecundos ſubſtitutos, non plus perſonaliter grauaſſet primos quam ſecundos: & quemadmodum expreſſim ſecundos honorauit, ita ſi voluiſſet repetere onus, idem expreſſe feciſſet. In caſu enim Craue. in d. conſi. 98. teſtator ita diſpoſuerat: Inſtituo Gilletum & Brunellum filios meos, & eorum filios maſculos, & altero ſine filijs præmoriente, ſubſtituo ſuperſtitem, & ſuos liberos. Etſi Gilletus & Brunellus filij mei decederent, ſine filijs maſculis, Gilletto ſubſtituo Antoniam eius filiam: & Brunello ſubſtituo Catherinam eius filiam, & earum liberos maſculos. Et ipſis ambabus decedentib. ſine liberis, dictis Antoniæ & Catherinæ, ſubſtituo Catherinæ Henricum, & Florimondum. &c. Euenit, quod filij maſculi teſtatoris deceſſerunt ſine filijs, deinde deceſſit Catherina ſine liberis. Antonia verò reliq̃t Ioãnem qui deinde deceſſit ſine filijs, reſpondit Crauetta, quod cum illi, Henricus & Florimondus fuerint perſonaliter ſubſtituti Antoniæ, nõ cenſetur repetitum onus in perſonam Ioannis filij dictæ Antoniæ. Ea eſt ratio, quia teſtator in ſubſtitutione expreſsè vocauit Antoniã, & eius filios: & tamen in ſubſtitutione ſolum ſubſtituit ipſi Antoniæ, & nullum verbum fecit de filijs. Etſi voluiſſet teſtator grauare etiam filios Antoniæ dixiſset hoc modo. Et ipſis ambabus decedentibus ſine liberis, ſubſtituo Henricum, & Florimondum æquis portionibus: qua ſimplici ſubſtitutione, cum duo ſuccederent duabus in portionibus, dicerentur ſubſtituti etiam filijs ipſarũ Antoniæ & Catherinæ. Diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo filij dominæ Marietæ, non fuerunt vocati, & ita onere iniuncto ipſi dominæ Marietę, non dicitur facta reſtrictio ad eius ſolam perſonam, ex quo filij eius non fuerant nominati:
31 cum itaque nominatio † ſuppleatur à lege ex cõiecturata mente teſtatoris. d. l. cum auus, dicendum eſt ſuppleri etiam cum illa qualitate adiecti oneris reſtitutionis, ſicuti & eius matri fuerat iniunctum, ut declarauimus ſupra. Ita etiam intelligendi ſunt cæteri Doctores, qui affirmarunt, q̃d
32 quãdo † limitate & reſtricte onus fideicommiſſi fuit iniunctum primo ſubſtituto, quod non cenſetur repetitum in ſecundum.

Non obſtat ultimum argumentum, quia reſpondetur, nos hic verſari in caſu ſatis claro, cum ſatis manifeſte conſtet multis commemoratis rationibus, teſtatorem hunc voluiſſe bona hæc cõſeruari in agnatione & familia ſua Maurocena: atque ita voluit bona hæc eſſe ſuppoſita fideicõmiſſo. Et certum illud eſt, quod quando manife-
33 ſte conſtat de uoluntate fideicommittentis, † habet fideicommiſſum largam interpretationem. Ita in ſpecie reſponderunt Bald. in conſi. 104. Teſtamentum. in fin. lib. 4. Alex. in conſi. 39. nu. 13. lib. 1. Iaſ. in conſ. 203. col. 4. ver. non obſtat ſecũdo lib. 2. Soc. ſen. in conſ. 249. nu. 5. lib. 2. Dec. in cõſil. 652. nu. 2. & Soc. iun. in conſ. 168. nu. 91. lib. 1. Ea etiam ratione admittenda eſt hic larga interpretatio, ꝙ agnationis conſeruandæ gratia con-
34 ſtitutum † fideicommiſſum, vt hic contingit, fauorabile eſt; quemadmodum ſcripſerunt permulti a me congeſti in conſi. 97. nu. 117. ver. & licet, lib. 1. Ex quo & illud ſequitur, quod pronuntiandum erit pro ijs Clariſſimis dominis fratribus, quorum cauſa fauorabilis eſt, ſicuti egregie declarat Alciatus in tract. de præſumpt. reg. 3. præſump. 44. nu. 7. Atque ita iuris eſſe arbitror.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatum ex teſtatoris uoluntate, excludere ſubſtitutum his verbis: ſi filius meus ſine legitimis & naturalibus deceſſerit. & nu. 43.*

2 *Legitimorum nomine comprehendi legitimatos de uoluntate teſtatoris, ab Imperatore uel Comite Palatino.*

3 *Legitimationem cenſeri factam contra teſtatoris uoluntatẽ, ſi dixerit, ſubſtituo ſine filijs legitimis, & ex legitimo matrimonio natis decedenti.*

4 *Legitimationes in præiudicium fideicommiſſorum, lege Veneta, non ualere, fallit, ſi legitimatus ſecundum teſtatoris voluntatem ſuccederet.*

5 *Legitimatum de uoluntate teſtatoris, lex uere & proprie cẽſet eſſe legitimum,*

6 *Fictio probationem in contrarium non admittit.*

7 *Præſumptio iuris admittit probationem in contrarium.*

8 *Lex aliquid ſubintelligens in diſpoſitione hominis, id facit, quia hominem ita uoluiſſe præſumit.*

9 *Expreſſum dici, quod præſumptionibus colligitur.*

10 *Pupillarem expreſſam dici, quæ ex præſumptionib. & coniecturis colligitur.*

11 *Expreſſum dicitur, quod ex natura uerbi continetur.*

12 *Legitimatum non contineri legitimorum appellatione, ſi teſtator erat uir ſpectatæ uitæ, ex communi opinione.*
Quæ tamen reijcitur. nu. 13.

14 *Doctoris opinio duobus in locis affirmata, ſequenda potius, quam quę in uno tantum.*

15 *Legitimus an communi uſu is tantum dicatur, qui legitimo matrimonio natus eſt.*

16 *Notorium aliquid dici, ſententia declaratoria requiritur.*

17 *Verba teſtatoris uulgari ſermone loquẽtis, redacta in ſcriptis per tabellionem latine ſcribentem, ſecundum iuris interpretationem, non vulgarem loquendi modum capienda.*

18 *Hæres filius, uoluntatis paternę pręſumitur conſcius, eiuſq; interpretationi ſtatur, maxime in ſui præiudicium.*
Eamque interpretationem nec hęres põt impugnare. nu. 19

20 *Diſpoſitio teſtatoris ueniens ad diſpoſitionem legis, eo modo debet intelligi quo & legalis, & e contra.*

21 *Fideicommiſſum nouum non cenſeri inductum ab eo qui dixit, bona ſubiacere debere: fideicommiſſo facto per patrem uel anteceſſorem.*

22 *Relatio non fit, quando actus infringeretur.*

23 *Abſur-*

23 *Abſurdum vt vitetur, accipiendus eſt ſenſus qui vitio careat.*

24 *Falſa cauſa, legatum vitiat, ſi finalis eſt.*

25 *Confeſſio geminata, vtrum admittat probationem erroris.*

26 *Comitem Palatinum, Pontificium vel Cæſareum, in Ducatu Ferrarienſi, non poſſe legitimare, abſque licentia Ducali, neque conſentiente patre. nu. 28,*

27 *Ferrariæ Dux, ſua in ditione & Ducatu, ſummam habet poteſtatem.*

29 *Lex non promulgata non obligat.*

30 *Decretum repertum in archiuo, quo ſolent referri publica proclamata an temporis lapſu præſumatur publicatum.*

31 *Præſumptio de caſu ad caſum non ſumitur.*

32 *Legem a principe editam, non ligare ſubditos, ſi vſu recepta non ſit.*

33 *Decretum principis, vſu receptum a ſubditis aſſerens, id probare debet.*

34 *Conſuetudinem loci princeps ſcire præſumitur, eique conſentire.*

35 *Infans quidquid videt ignorat.*

36 *Agens in extremis, non præſumitur immemor ſalutis æternæ.*

37 *Legitimos uocans, dicitur etiam vocaſſe legitimatos de ſua voluntate.*

38 *Legitimari poteſt filius ab Imperatore vel eius Comite, ad ſubſtituti excluſionem, in defectum legitimorum uocati.*

39 *Comitis Palatini priuilegio de legitimando adiecta clauſula, ut legitimationes faciendæ, non præiudicent filijs, & hæredibus legitimis quid operetur. numero 40. & 41.*

42 *Conditione pendente, nullum dicitur ius quæſitum.*

44 *Legitimatione naturalium citandos eos, quorum intereſt.*

45 *Subſtitutum in defectum prolis legitimæ, non eſſe citandum in legitimatione filij, grauato, & inſtituto adhuc uiuente.*

46 *Legitimari faciens pater quo ad ſui ſucceſſionem, illegitime natum, non tenetur citari facere alios filios legitimos.*

Nec facere eorum mentionem, in petitione legitimationis. num. 47.

48 *Legitimatione ſpurij ſeu adulterini, requiri citationem eorũ qui prætendunt intereſſe.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLIX.

DVbitationes nouiter excitatę ab eruditiſſimo, atque præſtantiſſimo domino Prætore huius cauſæ iudice, doctæ, & acutæ quidẽ ſunt, Exiſtimo tamen nil obeſſe poſſe Fabalio legitimato. Et quo facilius muneri meo ſatisfaciam, dicam
1 prius, † legitimatum ex voluntate teſtatoris excludere ſubſtitutum vocatum his verbis, ſi filius hæres meus deceſſerit, ſine filijs legitimis, & naturalibus. Quod ſub prædictis verbis comprehendatur legitimatus, affirmarunt triginta Doctores congeſti a Rolandos à valle in conſil. 83. columna penult. verſ. Non obſtat quoque. lib. 3. quos ſecutus ſum in conſilio 266. num. 20. lib. 3. & ibi alios nonnullos adiunxi. Et eo in caſu, de quo reſpondi idem conſuluit Decianus in cõſilio 42. libro primo. Et prædictis accedunt Catellianus Cotta in memor. in verbo legitimatus Durans de arte teſta. in titu. 5. cautela 15. num. 5. & ex recentioribus, Iacobus Berretta in conſilio 31. Natta in conſil. 368. colum. 1. lib. 2. Siluanus in conſi. 45. num. 24. Didacus in lib. 3. varia. reſolutio. cap. 6. num. 7. ver. eadem quidem. Crauetta in conſil. 958. num. 45. Burſatus in conſil. 1. numero octauo. & in conſi. 18. num. 6. libro primo. Marzarius in epitome fideicommiſſorum, q. 30. Petrus Surdus in conſilio primo, num. 97. qui fortiori in caſu idem affirmat. Quod vero ſub prædictis verbis contineatur legitimatus ex voluntate teſtatoris, in ſpecie ſcripſi in conſilio vigeſimo, numero trigeſimo, quo loci dixi, quod legitimatio facta ab Imperatore, vel eius Comite Palatino, cenſetur facta de voluntate teſtatoris, qui vocauit legitimos, ex quo ſub illo nomine
2 † legitimorum, continentur & legitimati. Et huius ſententiæ recenſui Galliaulam in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. numero octuageſimoſeptimo ff. de liberis, & poſthum. & Ruinum in conſilio octuageſimo, numero ſexto, verſic. & ex pluribus & numero vndecimo, verſic. præterea. libro tertio. qui quidem Ruinus reſpondit, legitimationem cenſeri factam contra voluntatem teſtatoris ad excluſionem ſubſtituti, quando teſtator
3 ſubſtituit filio ſuo decedenti ſine filijs † legitimis & ex legitimo matrimonio natis, ſentiens ſecus eſſe quando ſimpliciter ſubſtituit filio decendenti ſine filijs legitimis. Idem ſcripſit Socin. ſen. in l. Gallus. §. ſi eius. numero... ff. de libe. & poſthu. & in conſilio 226. colum. 3. libro ſecundo. Idem reſpondit Berretta in conſilio 31. columna quinta. qui tamen dixerunt eſſe voluntatem tacitam. Idem quoque manifeſte reſpondit Decianus in conſilio quadrageſimoſecundo, numero 39. lib. 1. cum dixit, legem Venetam, qua cautum eſt, ꝙ
4 non valeant † legitimationes in præiudicium fideicommiſſorum, non habere locum quando legitimatus ſuccederet ſecundum voluntatem teſtatoris: ſicuti euenit quando iniunctum eſt onus fideicommiſſi hæredi, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis. Nam tunc legitimatus dicitur a teſtatore comprehenſus ſub illis verbis, ſine filijs legitimis. Et prædictis accedit auctoritas egregia acutiſſimi Franciſci Aretini in l. ex facto numero duodecimo. ff. de vulgari & pupillar. ſubſti. qui manifeſte dixit, quod cum legitimatus contineatur ſub his verbis, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, prolatis a teſtatore, legitimatio, q̃

deinde mortuo ipſo teſtatore ſubſequitur, dr̃ decius volũtate facta & propterea, (inquit Areti.) nõ p̃t cõqueri ſubſtitutus, q̃ de ſuo p̃iudicio agat ex quo ius ſibi q̃ſitũ tollitur: quia (ait Aretinus) nõ cenſet ſibi q̃ſitũ ius aliqđ ante legitimationẽ quæ dicitur de voluntate ipſius teſtatoris fieri. Idem ſcripſit Iaſon in l. Gallus.§.& quid ſi tantũ. num.115.verſ.tu caue.ff.de liberis & poſthum. Et hæc quidem ſentẽtia probatur ea ratione; quod
5 cum lex ſtatuerit hunc † legitimatum eſſe uere, & proprie legitimũ, ſicuti latiſſime demonſtraui in dicto conſilio 266.lib.3.Et præſumatur teſtatorem diſponere ſecundum legis diſpoſitionem illique voluntatem ſuam conformare, vt ſcribunt poſt alios Ripa in l.hæredes mei.§. cum ita num.74.ff. ad trebell. & ibidem Zancus in nona parte.nu.5. ſequitur dicendum, legitimatum ex voluntate teſtatoris, cõtineri ſub illis verbis, filiis legitimis.

Præterea, accedit, quod legitimatus comprehenſus ſub nomine legitimorum, dici nõ poteſt, niſi altero de duobus modis, nempe aut per fictionem, aut per præſumptionem. Per fictionem
6 non eſt: quia † *fictio non admittit probationem* in contrarium, vt *ſcribunt* glo. in l. *ſi duo*. ff. de ac quiren. hæred. Felinus in cap. quando in fine. de præſumpt. & Alciatus in tract. de præſumptionibus in præludijs, in prima parte. numero quarto.

Et tamen in caſu noſtro admittitur contraria probatio imo præſumptio, vt ſtatim dicemus. Eſt ergo dicendum, hanc eſſe præſumptionem, cum
7 † præſumptio iuris admittat probationem in cõtrarium, etiam per aliam præſumptionem efficaciorem. l. Diuus. ff. de in integr. reſtitu. Felinus in dicto cap. quanto. num. 3. Decius in l. 1. in tertia lectura. num. 68. & ibidem Purpur. num. 113, ff. ſi certum peta. & Craue. in conſ. 258. nu. 13. Quod autem admittatur probatio imo præſumptio contraria ad demonſtrandum, teſtatorem ſub his verbis, filijs legitimis, noluiſſe comprehendere legitimatos, affirmarunt omnes in d.l.ex facto §.ſi quis rogatus il primo, ff. ad trebellia. ibi, Ripa nume.44. & manifeſte Mantica lib. 11. de coniect. vltima voluntatũ. titu. 10. num. 22. Et hoc quidem exiſtimo carere probabili dubitatione. Si ergo hæc eſt, vt vere eſt præſumptio, quam lex facit, neceſſe eſt dicere, hanc eſse voluntatẽ, & diſpoſitionem teſtatoris. Comprobatur tertiò, egregia traditione in his terminis, Bartoli in l. ex *facto*. §. ſi quis rogatus il primo, in ſecunda oppoſitio. ff. ad trebell. cum dixit, quod quan-
8 do lex † aliquod ſubintelligit in diſpoſitione hominis, id facit, quia præſumit hominem ita voluiſſe. Et Bartolum ſecuti ſunt ibi Angelus ac Imola, Socinus ſenior in conſilio centeſimooctuageſimoſecundo, columna prima, libro ſecundo. & Decius in l. generaliter. §. cum autem. columna vltima. C. de inſtitut. & ſubſtitut. Et loquitur Bartolus, quod ſub nomine filiorum contineantur naturales. Cum ergo in caſu noſtro, lex ſub intelligat ſub illis verbis, ſine filijs, contineri etiam legitimatos, ſequitur dicendum, teſtatorem ita voluiſſe. Et hæc quidem teſtatoris voluntas dicitur expreſſa. Quandoquidem
9 expreſſum † illud eſſe dicitur, quod ex præſumptionibus colligitur. Ita ſcribunt Bartolus in l. Prætor ait, in princip. nume. 1. ff. de operis noui nuntia. & ibidem Iaſon, qui & in l. licet Imperator. num. 5. & num. 8. de lega. 1. idem docuit. Et ad rem optime ſcribit Angelus in §. ſi verò expreſſim. in auth. de hæred. & falci. quod ſi lex mãdat aliquid fieri expreſſe, tunc ſatis fieri expreſſe dicitur, quod conſtat ex coniecturis fuiſſe factũ. Et Angelum ſecutus eſt Afflictus in deciſio. 44. num. 15. & 16. Et his accedit Baldus in conſilio 3. Factum tale eſt. Quidam nomine Paulinus. libro quinto. qui reſpondit, expreſſum dici, quod coniectura deprehenditur. Et propterea dixit ex
10 preſſam † pupillarem ſubſtitutionem dici, quę ex præſumptionibus, & coniecturis colligitur. Idẽ Baldus in l. item quia. ff. de pactis docuit, expreſſum id dici, quod ex ſignis colligitur. & *Baldum* ſecutus eſt Curtius ſenior in conſi. 50. Memoriæ recolendæ. colum. 43. ver. octauo reſpondemus. *Et loquuntur* prædicti Doctores tam de præſumptione hominis quàm legis. Imò ſi ſtatutum requirit propriam expreſſionem in his, quæ non ſunt correctoria iuris communis, ſufficit expreſſio per coniecturas, & præſumptiones. Ita egregie docuit Purpu. in l. cũ quid. n. 21. ff. ſi cert. pet.

Præterea hæc verba, filijs legitimis ex ſui proprietate *comprehendunt* legitimatum: Ita Are*tinus in l. ex facto. numero duodecimo. ff. de vulgar. Atqui quando aliquid continetur in* aliquo
11 ex natura verbi, illud dicitur † expreſſum. l. Prætor, & ibi glo. Angelus Alexander, & Iaſon ff. de operis noui nuntiat. Angelus, in conſilio *decimoſeptimo*, columna penultima. *& in conſilio* trecenteſimo trigeſimo*primo*. *columna* vltima. Ergo dicendum eſt, expreſſam eſſe hanc voluntatem domini Claudij, quod vocauerit etiam legitimandum.

Non obſtant nunc contrariæ cõiecturæ, quas conſiderat Dom. Prætor in *tertia dubitatione*, ad demonſtrandum, quod imo legitimatus hoc in caſu, non continetur ſub *illis* verbis, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis.

Prima eſt coniectura, quia recepta eſt opinio
12 quod legitimatus † non contineatur ſub illis verbis; ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, quando teſtator erat *vir ſpectatæ vitæ*, & *honeſtæ conuerſationis*, vt reſponderunt Alexander in *conſilio vigeſimquinto*, numero quarto, & in cõſilio *ſexageſimoſeptimo*, numero quinto, libro primo. Decius in conſilio ducenteſimooctuageſimoquarto, numero decimo. Pariſius in conſilio duodecimo, numero 149. libro ſecundo. Gratus in cõſilio vigeſimonono, nu. 51. *lib*. 2. & Rui. in conſil. 27. nume. 6. libr. 1. cum enim legitimatus naturali infamia, & ignobilitate notatus rema-

remaneat, vt reſponderunt Ruinus in conſil. 77. num. 10. lib. 3. & Bertrandus in conſi. 169. nume. 8. parte prima. lib. 2. ex præſumpta mente dom. Ludouici, qui magnificus appellabatur, & qui de conſilio ciuitatis fuit, & officia geſſit, vt notoriũ eſt; credendum eſt ardentiore charitate dilexiſſe legitimum, quam nepotem legitimatum.

Reſpondetur primò, quod imò etiam legitimatus etiamſi teſtator erat nobilis, nihilominus excludat ſubſtitutum, ſicuti & quilibet alius
13 legitimus, & quod opinio † contraria non ſit vera. vt reſpondit Ruinus in d. conſil. 76. nume. 13. verſ. vltimò poteſt. lib. 3. qui motus eſt vrgenti ſolidoque argumento, ducto a doctrina Barto. in l. *hæredibus*. §. vlt. ff. ad trebell. cum dixit, poſt glo. *ibi*, quod ſi ſtatuto cautum ſit, quod filius naturalis ſuccedere poſſit, is naturalis faceret deficere conditionem, ſi deceſſerit inſtitutus ſine filijs legitimis: ex quo talis eſt, vt ſuccedere poſſit, ſicuti poſſunt legitimi. Et loquitur Bartolus eo caſu, quo teſtator eſſet poſitus in dignitate: alioqui eius traditio dubitationem non haberet: ſicuti refert Ruinus affirmaſſe Imolam, & Caſtrenſẽ ibi, ac etiam Imolam, & Alexandrum in dicto §. ſi quis rogatus. Si ergo (inquit Ruinus) vbi naturalis eſt *ſucceſſibilis* ex forma ſtatuti, videtur *teſtator etiam* conſtitutus in dignitate, de illo *ſenſiſſe*, quando de filijs loquitur etiam conditionaliter: eodem modo, & fortius de legitimato ſenſiſſe creditur; qui de iure communi ſuccedere poteſt, ſicut legitime natus. Et ſic locum habet *illa* ratio Bartoli. Idem *ſcripſit ipſemet Ruinus in cõ* ſilio centeſimoquarto, *numero decimoquinto, libro* tertio, *& in l.* Gallus. §. *ſi eius*. numero *vigeſi* moquarto. verſi. ſed tamen. ff. de lib. & poſthum.

Reſpondetur ſecundo, admiſſa prædicta opinione *Angeli*, & *ſequacium*, dicimus illam non habere *locum in caſu* noſtro, in quo hic Vincentius fuit legiti*matus*, & reſtitutus ad honores, & ad nobilitatem paternam, & propterea ceſſat illa Angeli opinio: ſicuti in ſpecie reſpondit Alexander in conſilio ſecundo, numero decimonono, verſic. denique per legitimationem libro primo. & idemmet hoc ſenſit in conſilio vigeſimoquinto, numero quarto, verſi. & licet non ponam. eo. libro primo, & Alexandrum ſecuti ſunt Ruinus in conſilio 76. numero decimotertio, verſi. quod ex alio, & in cõſilio 104. numero decimoquarto, verſic. & primo, libro tertio. Pariſius in conſilio primo, numero 85. libro ſecundo. Alciatus in reſpon. 490. incipit. Verba teſtamenti. num. 1. ſecũ dum antiquam impreſſionem Lugdunenſem. Rolan. in conſi. 67. num. 39. lib. 3. & Decianus in conſil. 3. nu. 90. lib. 1. Ex quibus conſtat hanc eſſe receptam opinionem, etſi Ruinus ſibi parum conſtans diſſenſerit in conſil. 77. nume. 10. lib. 3. Et is duobus in locis ſecutus ſit Alexandrum, re
14 tinenda eſt magis eius † opinio, duobus in locis affirmata, quam in vno tantum, iuxta ea, quæ ſcripſit Socin. iun. in conſi. 128. nu. 21. lib. 1.

Secunda eſt coniectura, quæ ſuadere videtur teſtatorem hunc non ſenſiſſe de legitimatis: ſed de vere legitime natis, quia communis loquen-
15 di vſus eſt, quod legitimus † is tantum dicitur, qui de vero matrimonio natus eſt, non autem de legitimato. Ita reſponderunt Decius in conſilio 425. Gratus in conſi. 29. nu. 49. lib. 2. Roland. in conſi. 83. nu. 20. lib. 3.

Reſpondetur primò, non conſtare de cõmuni hoc vſu loquendi: ſicuti conſtare deberet, vt reſpondit Rolandus in d. conſi. 83. num. 20. libr. 3. & idem ego ipſe reſpondi in conſ. 266. nu. 63. lib. 3. quo loci ex ſententia Decij, & aliorum ſcripſi, probari debere primo, communem hunc loquendi vſum extitiſſe in eademmet ciuitate vel loco, in quo conditum fuit teſtamentum. Et ſecundò, quod eo tempore conditi teſtamenti extiterit hic communis loquendi vſus. Tertiò, ꝙ teſtes audiuerint a multis. Quartò, quod teſtes atteſtentur de communi vſu loquendi illius generis hominum, cui conuenit actus ille, vel illa verba.

Nec repugnat, quod in motiuis dicitur, hunc communem loquendi vſum eſſe notorium Nam reſpondetur, non obſtare, quod ſit notorium?
16 Nam, quod aliquid ſit notorium, † requiritur ſententia declaratoria. Ita Bartolus in l. vlt. in princ. ff. ſi certum peta. & Decius in conſ. 402. num. 11. in fine. & in conſ. 483. num. 27. in fine. qui alios recenſet.

Et præterea admiſſo, quod eſſet notorium, legitimatum non cenſeri vere & proprie legitimũ, ex communi vſu loquendi idiotarum: non tamẽ conſtat eſſe notorium ex communi vſu loquẽdi ſimilis teſtatoris, qui dum vocat legitimos, non intelligat vocare legitimatos: & præſertim, quando teſtamentum conſcriptum fuit à notario, vt ſtatim dicemus.

Reſpondetur ſecundo, vt in ſpecie cenſuit Alexander in conſilio ſecundo, numero decimoſeptimo, libro primo, quem ſecutus ſum in dicto conſilio ducenteſimo ſexageſimoſexto, numero ſexageſimoquarto, libro tertio. quod;
17 quotieſcumque verba vulgari † ſermone prolata a teſtatore, redacta ſunt in ſcriptis per tabellionẽ latine ſcribentem: tunc verba illa intelligenda ſunt ſecundum iuris interpretationem, non autẽ ſecundum vulgarem modum loquendi, cum præſumatur notarium ipſum apposuiſſe verba, quæ ſignificant voluntatem teſtatoris. Ita Bart. in l. ſi quis filia b. ff. de teſta. tut. Et ſcribit Bald. in l. lege duodecim tabulorum. in fi. C. de legit. hæred. ſermones vulgariter prolatos, debere intelligi ſecũ dum artem literarum. Et cum Bartolo & Baldo ſenſerunt alij multi, quos congeſſi in dicto conſi. 266. nu. 65. Tertia affertur cõiectura, quod prędictus cõmunis vſus loquendi, & voluntas ipſius teſtatoris, ſic fuit interpretata a D. Claudio filio, hæredeq;. Qui quidem mandauit pallium dari ſorori, vt patris voluntas executionem cõſequeretũ

Et præſumitur, quod is dominus Claudius fue-
18 rit † conſcius voluntatis paternæ, magis quam alius: & propterea eius declarationi ſtandum videtur. Bartolus in l.gerit.num.17.ff.de acquiren. hæred. Corneus in conſi.302.num.5.lib.4.& Cephalus in conſi. 183.num.71.lib.2. Id quod præſertim procedit, quando reſpicit detrimentum, & præiudicium hæredis interpretantis, ac etiam ipſius hęredis hæredum. Ruinus in conſi.128.nu. 4.& num.15.lib.2.& Decianus in conſil. 89.nu. 21.lib.3. Et hæredes hæredis non poſse impugna-
19 re† interpretationem, & declarationem ſui anteceſsoris, reſponderunt Socinus ſenior in conſ. 12.num.20.verſ.ſecundo, lib.3.& Decia.in cõſi. 87.num.22.lib.2.

Reſpõdetur primò, prædictam domini Claudij diſpoſitionem, habere relationem ad teſtamẽtum paternum. Nam in primo ſuo teſtamento ita diſpoſuit dominus Claudius, ſubindeque in executione teſtamenti paterni mandauit dari, & cõſignari magnificæ Dominæ Laudomiæ eius ſorori, vxori magnifici domini Iulij Pariſeti, poſſeſſionem della Foſsa illi legatam a patre, *in ſuo ultimo* teſtamento, vt dicitur rogato per *olim dominum* Ioan. Baptiſtam Murum, notarium Regienſem, ad quod &c. Deinde idem dominus Claudius in ſecundo teſtamento ita diſpoſuit. In primis ipſe dominus teſtator voluit, & mandauit omnia legata, & alia quæcumque in altero eius teſtamento, diebus proximis præteritis, ex rogitu domini Petri Duchij *notarij Regienſis* facta, & ordinata, adimpleri & exequi, *in vim huius ſui ultimi teſtamenti, in omnibus, & per omnia*, prout in dicto teſtamento, quæ omnia hic pro deſcriptis, & expreſse ſpecificatis *haberi uoluit*; perinde ac ſi de verbo ad verbum, hic eſsent inſerta. &c.

Hic primum dicimus, ſecundum teſtamentũ domini Claudij, eſſe relatiuum ad primũ in omnibus, & per omnia, & propterea illę omnes qualitates, quæ inſunt primo, cenſentur etiam repetitæ in ſecundo. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſti. & copiosè tradunt Decius in conſi.489. num.10. Socinus iunior in conſi.94. num. 46. & in conſilio 144. num.33. lib.3. Tiraquellus de legibus connubialibus, in glo.5. num.176. Crauet. in conſil. *666.* num.12. & Natta in conſil. 483. & 484. lib. 3. alios ſciens omitto. In illo autem primo teſtamento, voluit dominus Claudius præſtari legata in executione teſtamenti domini Ludouici patris, & propterea intelligitur hæc diſpoſitio domini Claudij. ſecundum diſpoſitionem domini Ludouici. Ita reſpondit Caſtren. in conſ.64. licet plura. col. vlt. num.4. lib.2. cum dixit, quod diſpo-
20 ſitio † teſtatoris, quæ venit ad executionem diſpoſitionis legis, intelligi debet eodem modo, quo & legalis, ad cuius executionem venit: ſic & è contra l. ſi pecuniam. §. 1. in fine. ff. de condict. cauſa data. Sic & Decius in conſilio. 362. reſpondit, cenſeri conſtitutum nouum fideicom-
21 miſſum ab eo teſtatore, † qui dixit, quod volebat bona ſua ſubiacere fideicommiſſo, & prohibitio ni factę per eius patrem ſuo in teſtamento. Idem Decius in conſil.497. num.3. & 4. conſuluit, illũ noluiſſe inducere nouum fideicommiſſum, qui voluit quædam bona à ſe emenda ſubiacere fideicommiſſo ſecundum teſtamentum ſui anteceſſoris. Ita quoque reſpondit Celſus Hugo in conſi.41. num.8. teſtamentum, quod ſe refert ad conditum a ſuo anteceſſore, & illud declarat, & confirmat, non ſpectari, ſed illud anteceſſoris. Et manifeſte Pariſius in conſi.54. num.13. lib.3. reſpondit, ſecundum teſtamentum, quod confectũ eſt pro executione primi, nõ debere attendi, ſed illud primum. Craue. in conſi. 135. numero 14. qui ſecutus Caſtrenſem in d. conſi.64. nu.4. ſimile reſpondit.

Nec hic repugnat illa conſideratio facta in motiuis, quod cum ipſe dominus Claudius habuerit facultatem diſponendi de dicto prædio, non attenditur, quod eſt in relato, nempe *in teſtamento domini* Ludouici *eius patris, ſicuti de*clarat Alba in conſi.*64*. num. 74. Nam ex præd*ictis ceſſat hæc* conſideratio, quia dominus Clau*dius* tamquam executor teſtamenti patris diſpoſuit. Et quia exiſtimauit eueniſſe conditionem. Et præterea Alba præcitato in loco loquitur, quando illud, ad quod fit relatio, non reperitur. Nam tunc credimus referenti, ſi ipſemet diſponere potuit, etſi de ipſo relato, non conſtat. Ita de*clarant* Bartolus in l. admonendi. num.7. ff. de iu*reiuran. Decius in conſi.325.* nu. 2. late Currius *iunior in conſi.97. num. 4.* Ruinus in *conſil*. 25. *num.*11. lib. 1. Boer. in q.247. *colum. 1.* & Gramma. in deciſ. 59. nu.20.21. & 35. Porrò cũ in caſu noſtro conſtet, de ipſo teſtamento domini *Claudij* patris, & dominus Ludouicus *filius voluerit* illud exequi, dicendum *eſt ipſum dominum* Ludouicum nil noui diſpoſuiſſe.

Non etiam repugnat alia conſideratio in mo-
22 tiuis adducta, quod relatio† nõ fit, quando actus infringeretur; vt reſpondit Ruinus in conſil. 73.
23 num.*16*. lib.*3*. & ad euitandum abſurdum † accipiendus eſt ſenſus, qui vitio caret. Ita Cardinalis in conſi.111. nu.7. Vnde *quando* dominus Claudius ſe retulit ad teſtamentum patris, intelligendum videtur pro ea parte, *in* qua ſubſtituit montem filię, non autem *in* ea, pro qua ipſe dominus Claudius ſpecialiter *diſpoſuit*. Romanus *in conſil*.94. nu.7. ver. huic tamen.

Nam reſpondetur, hic diſpoſitionem D. Claudij non infringi, ſed confirmari, & executioni mãdari. Is enim voluit, ꝙ decedente Do. Ludouico ſine filijs legitimis, D. Laudomia haberet *prædiũ:* idẽ diſpoſuit D. Ludouicus, vt ſcilicet *eadem* patris voluntas effectum ſuum conſequatur. Nec aliquo modo relatio illa Dom. Ludouici ad teſtamentum patris, intelligi poteſt pro ea parte, in qua dictus do. Claudius pater ſubſtituit Montem filiæ. Si quidẽ verba prolata a D. Ludouico

vere

vere, & proprie reſpiciunt legatum factum ipſi Dominæ Laudomiæ, cum ita ſcripta ſint, ſubindeque in executione teſtamenti paterni, mandauit dari, & conſignari dominæ Laudomiæ eius ſorori, poſſeſſionem della foſſa, illi legatam a patre &c. Et in his verbis nihil de Monte pietatis.

Non etiam obſtat, quod in eiſdem motiuis dicitur, quod dominus Claudius referens ſe ad teſtamentum patris, dicitur ſe retuliſſe ad rem expreſſe, & principaliter legatam, non autem ad acceſſoria, & demonſtratiue enunciataa, vt docuit Iaſon in l. talis ſcriptura. num. 40. verſ. ſeptimo intellige de lega. 1. Nam reſpondetur, relationem fuiſſe factam ad rem legatam principaliter, cum ſuis ipſis qualitatibus. Nam ſe retulit dominus Ludouicus ad teſtamentum domini Claudij patris abſolute, & in totum, cum dixerit, ad quod &c. ideſt, ad quod habeatur relatio. Et præterea ſi voluit dominus Ludouicus teſtamentum domini Claudii patris exequi, intelligitur voluiſſe debere exequi illis modis, & ſeruatis illis qualitatibus, ab ipſo domino Claudio diſpoſitis.

Nec repugnat illa traditio Iaſonis in d. l. talis ſcriptura. num. 40. verſic. ſeptimo intellige, quia loquitur Iaſon, quando aliqua oratio continet aliquid principale, & aliquid acceſſorie, quod ſtat demonſtratiue, tunc ſi ſubijcitur verbum aliquod, quod ad præcedentia habet relationem, intelligitur facta relatio ad id, quod eſt principaliter, ſicuti in caſu. l. vlt. §. Titia. ff. de liber. lega. vbi Bartolus quem Iaſon ipſe allegauit. Eo enim in caſu diſpoſuerat teſtatrix: Rationem tutelæ meę, quam egit Publius Mæuius cum Lucio Titio, repoſci ab eo nolo. Dubitatum fuit de duobus. Et primo, an pecunia ex tutela exiſtens apud ipſum Publium, eſſet etiam ei legata? Et reſponſum fuit cenſeri legatam.

Secũdo fuit dubitatum, an etiam Lucio Titio contutori legata diceretur liberatio. Et reſponſum fuit, quod nõ, quia perſona Lucij Titij fuit ibi adiecta acceſſorie, ad demonſtrandum perſonam Publij Mœuij contutoris. Et ideo verba liberationis ad eum non referuntur, ſed ad ſolũ ipſum Publium Mœuium, ſed diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo conditio adiecta legato, facto à domino Claudio, eſt connexa, & qualificat ipsũ legatum, & propterea relatio facta a domino Ludouico ſit ad totum.

Reſpondetur ſecundò, quod cum dominus Claudius in poſtremo ipſo teſtamento mandauerit etiam filium ſuum legitimari, dicitur voluiſſe illud legatum factum ab eius patre præſtari, ſi ſecuta non fuiſſet ipſa legitimatio, atque ita interpretando conueniet eius diſpoſitio, cum illa D. Claudij eius patris.

Reſpondetur tertiò, admiſſo, quod non habito reſpectu ad legitimationem futuram, ſed pure ipſe dominus Claudius fecerit legatum, id dicitur feciſſe, quia exiſtimauit eueniſſe conditionem, ſub qua eius pater legauit. Et propterea cũ verum non eſſet, quod eueniſſet conditio illa, diſpoſitio & confeſſio, ſic ab ipſo domino Claudio facta, nec ſibi, nec filio legitimato nocere poteſt, vt egregie reſponderunt Curtius iun. in conſilio nonageſimoſexto, numero 6. & 7. Socinus iunior in conſilio 180. numero 82. lib. 2. & in cõſilio 75. numero 27. & numero 34. libro tertio. & Decianus in conſilio decimo, numero 80. & numero 90. libro primo. Quam quidem ſententiam ego ipſe comprobaui in conſilio 91. numero 38. in fine. libro primo, & fuſius in conſil. 191. nume. 53. lib. 2.

Nec obſtat, quod obijcitur in motiuis, quod falſa cauſa non uitiat legatum l. cum tale. §. falsã. de cond. & demon. Barto. in l. demonſtratio falſa. §. quod autem. numero 13. verſic. tertio modo. ff. de cond. & demonſt. Et præterea, qui vult dicere dominum Claudium erraſſe, & ex falſa cauſa motum eſſe, probare debet. Caſtrenſ. in l. 1. in princip. de falſa cauſa non adiecta; Nam reſpondetur, ex ſententia eiuſdem Bartoli in l. demonſtratio. §. quod autem. num. 13. ff. de condit. & demon. ab alijs receptã, vt à Corneo in conſilio 309. numero primo, libro primo, & a Ruin. in conſilio 141. numero nono, libr. quarto. quod
24 imo falſa † cauſa vitiat legatum, ſi eſt cauſa finalis, ſicuti eſt hæc ipſa, cum dominus Ludouicus fecerit legatum in executionem teſtamenti paterni. Voluit itaque exequi illud teſtamentum, quod exequi non poterat in perſonam dominæ Laudomiæ, niſi eueniſſet conditio, nempe niſi ipſe dominus Ludouicus deceſſiſſet ſine filijs legitimis. Dum ergo exequi voluit, ſequitur dicendum exiſtimaſſe, eueniſſe caſum ſic illud exequendi: atque ita motum fuiſſe falſa ipſa cauſa finali; Qui ſane error, cum ſatis euidens ſit, non indiget alia probatione. Nec illud vrget, quod geminata ſit hæc confeſſio, quæ non admittit probationem erroris, ſicuti dicitur in motiuis ex ſententia Roman. in conſi. 346. num. 9. quia reſpon
25 detur, quod imo etiam † confeſſio geminata, & duplicata, admittit probationem erroris, ut tradunt Baldus, & Romans in l. iuſiurandum & ad pecunias. ff. de iureiurã. idem Baldus in l. 1. C. de errore calculi. vbi Decius. num. 7. Iaſon in l. error. num. 29. C. de iuris & facti ignor. Pariſius in conſilio vltimo, num. 35. lib. 1. & Craue. in conſi. 151. nu. 32. cum dixerunt, confeſſionem geminatãreuocari poſſe prætextu erroris, errore ipſo detecto. Præſupponunt ergo ij omnes interpretes, confeſſionem geminatam, admittere probationem in contrarium, ad detegendum errorem.

Secunda eſt dubitatio, ꝙ Decreto ſereniſs. D. Do. Herculis Ferrariæ Ducis, ab eo edito anno 1545. ſancitum fuerit, ꝙ nullus † Comes Palatinus, vel Põtificius, vel Cæſareus, legitimare poſſit illegitime natos, ſine ipſius domini Ducis licentia. &cæt. Quæ ſine licentia cum in hac legitimatione facta de dicto Fabalio, non interceſſerit, ſequitur dicendum, illam eſſe nullam

vt reſponderunt Barba.in conſil. 12. colum. 13. verſic.ſecundo eſt ponderandum.lib. 1.& in ſpecie magis idem Barba.in conſi.58.num. 9. lib. 2. Curtius ſenior in conſilio 19. in fine. Curtius iunior in conſi.157.num.9.& num.30.& Cæphalus in conſi.23.num. 76. idem ſcripſit Boſſius in tract.cauſarum criminalium.in titu. de principe. numero 184.quos ſecutus eſt Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum.lib. 11.titu.10.nu. 45.Nec dubitãdum eſt, quin præfatus dominus
27 Dux,edere potuerit Decretum illud,cum ſua† in ditione,& Ducatu eam habeat ſummam poteſtatem,quam ipſemet Imperator ſuo in imperio obtinet: quemadmodum in ſpecie poteſtatis facultatisque domini Ducis Ferrariæ, in ciuitate hac Regij,in qua facta fuit hæc legitimatio, reſpondit Alexander in conſil.1.num.29.lib.5.& in toto Ducatu Ferrariæ idem affirmarunt Ruinus in conſil.200. num. 2.libr. 2. Cęphalus in conſilio 539.lib.4.Riminaldus iunior in conſi.156.num. 3.lib.2.quos ſecutus ſum in conſil.92.num. 32.libro 2.Non potuit ergo Comes hic Palatinus le-
28 gitimare etiam conſentiente † patre, qui ipſius Comitis iuriſdictionem prorogare non potuit. cap.per venerabilem,vbi Abbas num.23.qui filij ſint legitimi. & reſponderunt in ſpecie Socinus iunior in conſilio 100.num.21.lib.2.& in conſilio 126.nu.22.lib.3.& Rolandus in conſi.88.nu. 36.lib.1.

Cæterum huic dubitationi reſpondetur multis modis.

29 Primo,quod lex † & Decretum non obligat, niſi fuerint publicata,ſicuti tradunt ex illo textu Bartolus,& reliqui, in auth. vt factæ nouæ conſtitu.Butrius, Abbas, Felinus, Decius & reliqui in cap.2.de conſtitut.late Roland.in conſi. 8.numero 23.lib.3.& Burſatus in conſil. 255. nume. 30.Quod & ego ipſe affirmaui in lib.2. de arbitr. iudicum caſu 125.& idem affirmãt theologi omnes,vt Turrecremata in cap.in iſtis.§. leges. diſt. 4. Dom.Soto lib. 1.de iuſtitia,& iure q. 1.artic.4. Alphonſus de Caſtro lib. 1.de poteſtate legis pęnalis cap.1.in verbo,additur deinde. Sylueſter Prierius in ſumma in verbo.lex nu. 7.& Fumus in ſumma,in verbo lex.nu.11. Porro, quod hoc Decretum non fuerit publicatum vel ex eo demonſtratur, quod ipſe dominus Dux voluerit illud publicari,& notum fieri,in conſilijs generalibus ciuitatum. Deinde publico proclamate ſubditis publicari notumque fieri. Deinde inſeri inter ciuitatum ſtatuta. Hæc ſane omnia obſeruata minime fuerunt. Etſi enim legitur (vt in motiuis attigit dominus Iudex) in ſcriptura reperta in archiuo publico, publicatum fuiſſe hoc Decretum in conſilio generali Regij:non tamen legitur, quod publico in foro,publico proclamate fuerit publicatum. Nec dicatur, quod,
30 cum hoc† Decretum fuerit repertum in eo archiuo, in quo reponi ſolent alia proclamata, ob id curſu tam longæui temporis, præſumatur publicatio, ex ſententia Gabrielis lib. 1. concluſionum.in titu.de præſumptio. in concluſione prima,num.1.& num.48. Nam reſpondetur,Decretum hoc eo in archiuo fuiſſe repoſitum,quia fuerat publicatum in conſilio generali,&conſilium ipſum mandauit, vt deſcriberetur in uolumine ſtatutorum. Præſumptio itaque recte ſumitur publicationem illam fuiſſe factã in ipſo conſilio poſtquam in ea ſcriptura reperta in archiuo ſic legitur. Non tamen hinc ſumi poteſt prꝗſumptio, quod etiam fuerit publicatum publice in
31 foro. Non enim † præſumptio extenditur de caſu,ad caſum,vt tradit Abbas in cap. vlti. nu.3. de ſponſal.

Secundo,admiſſo citra veri præiudicium, ꝙ Decretum hoc fuerit publicatum: adhuc tamen non ligauit: cum uſu receptum non fuerit. Eſt
32 enim communis omniũ ſententia,legem † a principe editam, & promulgatam non ligare ſubditos,ſi ab eis vſu non fuit recepta.Ita ſcribunt copioſe poſt alios Socinus iunior in conſil.32. nu. 44.& in conſil. 126.num.25. lib. 3.& Rolandus à Valle in tract.de lucro dotis.q. 99. Et qui vult
33 aſſerere, legem, vel † Decretum principis fuiſſe vſu receptum,& approbatum a ſubditis,probare debet: cum ſit,quid facti, vt in ſpecie cenſuit Socinus iunior in d.conſi.32.num.47.lib.3.Et tanto magis hoc locum habet in caſu noſtro: cum hoc Decretum vſu receptum non fuiſſe ſatis cõſtet,atteſtatione præſtantiſſimi iuriſconſulti, Iacobi Cagnacini iuris pontificj, ſua ætate profeſſoris in Gymnaſio Ferrarienſi, is inquam inter conſilia Riminaldi ſenioris in conſi.725.nu.4.& in conſi.726.num.6.lib.4. atteſtatur ſuo illo tempore,quod fuit poſt editum illud D. Ducis Decretum, conſueuiſſe Comites Palatinos legitimare illegitime natos, in ciuitate Ferrariæ,&prę-
34 ſumi † principem ſcire loci conſuetudinem ; & propterea dici conſentire. Non ergo requiritur expreſſa principis licentia,vigore decreti, alioqui fruſtra dixiſſet Cagnacinus pręſumi principis patientiam ob conſuetudinem.

Tertio,dato citra veri præiudicium,quod decretũ hoc,fuerit & publicatũ, & uſu receptum: attamen adhuc nil Fabalio officit. Nam Decretum illud non comprehẽdit caſum hunc noſtrũ. Hoc demonſtratur ex eo, quod editum fuit, ne legitimationes fierent poſt mortem parentum; eis inuitis:ac etiam ne legitimarentur filij in prę iudicium tertij ad bona feudalia, vel fideicommiſſi.Hę cauſæ non habent locũ in caſu noſtro atque ita non impediunt hanc legitimationem. Non.n.hic reſiſtit voluntas patris:imo aſſiſtit,cũ is ſuo in poſtremo teſtamento mandauerit filiũ hunc legitimari. Non etiam cẽſetur facta in fraudẽ tertij,nẽpe D.Laudomiæ legatariæ. Nulla.n. fraus(ut manifeſtũ eſt)conſiderari põt ex ꝑſona
35 legitimati infantis,†qui quidquid uidet ignorat l.1.C. de falſ. mon. Nulla et iã fraus ex ꝑſona patris, qui legitimari mandauit, cum in extremis agens

36 agens † non præſumatur immemor æternæ ſalutis.l.vlt.in fine.C.ad l.Iuliam repetundarum.& multis exornat, Alciatus in tract.de præſumptio. nibus,regul.3.præſumptio quarta, & præſumpt. 35.Nulla etiam fraus cogitari poteſt re ipſa,obid ſcilicet, quod facta legitimatione admitteretur legitimatus;contra voluntatem teſtatoris,qui vo cauit ſolummodo legitimos. Quandoquidem
37 vocando legitimos † dicitur etiam vocaſſe legiti matos,ex quo dicuntur & ij vere & proprie legitimi,ſicuti iuribus,rationibus,& innumeris prope Doctorum auctoritatibus demonſtraui in cõ ſil.166.lib.3.Et illis accedunt alij,quos infra referam.Et in ſpecie Decianus in conſil.42.num.39. lib.1.qui reſpondit,legem Venetam, qua cautũ eſt,quod non valeant legitimationes in præiudi cium fideicommiſſorum,habere locum,quando is legitimatus ſuccederet contra voluntatem ipſius teſtatoris.ſecus ſi eius fuit mentis, vt admitteretur:ſicuti quando fideicommiſit,deficientibus filijs legitimis, cum & inter legitimos habere voluerit legitimatos. Et in ſpecie ego ipſe reſpondi in conſi.20.num.32.lib.1.Imperatorem,
38 vel Comitem eius Palatinum poſſe † legitimare filium illegitimum,ad excluſionem ſubſtituti vo cati in defectum filiorum legitimorum;cum hæc legitimatio non ſit contra voluntatem teſtatoris qui fideicommiſſum conſtituit. Et huius ſententiæ recenſui Galliaulam in l.Gallus §.& quid ſi tm̃ nu.87.ff.de libe.& poſthu.& Ruinum in cõ ſil.80.num.6.verſ.& ex pluribus.& num.11.verſ. preterea lib.3.Et quam quidem ſententiam com probaui ſupra aliquot rationibus,quas breuitatis cauſa hic non eſſe repetendos duxi.

Teria eſt dubitatio,dum ambigitur,an hæc legitimatio,quatenus valida ſit,prȩiudicare poſſit dominæ Laudomiæ filiæ domini Claudij teſtatoris? Et dicendum videtur non poſſe præiudicare multis rationibus,& argumentis.

Primò quia in priuilegio cõceſſo Clariſſimo iuriſconſulto domino Mazollio, expreſſe ſcriptum eſt clauſula hæc,dummodo † legitimatio-
39 nes per vos faciendæ,non præiudicent filijs, & hæredibus legitimis,&c. Quæ ſane clauſula operatur,ſecundum Ruinum in conſil.79.num.4.lib. 3.quod Comes Palatinus, non poteſt legitimare in præiudicium fideicommiſſarij quando ſuo in priuilegio eſt adiecta clauſula,ſine prȩiudicio ſuccedere debentium.

Reſpondetur primò,hanc clauſulam ſine præ
40 iudicio filiorum legitimorum intelligi † vt æq; ſuccedant illi legitimi cum ipſo legitimato, cui pater nil plus relinquere poteſt,quàm vni ex legitime natis.§.quoniam.in auth.quomod. natura.efficia.ſui. Et in ſpecie ſic declarant Baldus in cap.per tuas.numero ſecundo, de maior. & obedien.Alexander in conſilio quinquageſimoprimo, numero ſecundo, libro ſecundo. Corneus in conſilio nonageſimotertio,numero vigeſimo ſexto,libro ſecundo. Curtius ſenior in conſilio decimoſexto.Clarus vir,columna tertia. verſic. & conſueui pro iſta. Iaſon in cõſilio ſexageſimo octauo;in fine.libro... Socinus ſenior in conſilio nonageſimoſexto, numero decimoſeptimo, libro quarto.Felinus in cap.cum olim. num. 17. de re iudic.& Decius in conſilio trecẽteſimono nageſimotertio,num.2.

Præterea hæc clauſula operatur alium effectũ
41 † quo ad filios legitimos, nempe, vt hoc legitimato inſtituto,& præterito filio legitimo, hic legitimus præteritus rumpat ipſum teſtamentum; & æque cum legitimato ſuccedat ab inteſtato. Ita reſpondit & declarauit Socinus ſenior in cõſilio quadrageſimoprimo, numero octauo, verſi. operatur etiam, libro tertio, qui huius ſententiæ commemorat Fulgoſium,& Io. Baptiſtam à Sancto Seuerino.

Quo vero ad dominam Laudomiam reſpectu fideicommiſſi,relicti à domino Ludouico teſtatore,nullum dici poteſt inferri præiudicium : cũ nullum ei acquiſitum fuerit ius, voluntate ipſius teſtatoris. Nam teſtator eam ſolummodo vocauit,ſi dominus Claudius eius filius & hæres, deceſſiſſet ſine legitimis. Quæ ſane verba ſunt conditionalia,& certum eſt, quod pendente condi-
42 tione † nullum penitus ius dicitur quæſitum.l. ſi quis ſub conditione dandorum.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſtam. & in ſpecie & claris his terminis, quod non cenſeatur acquiſitum aliquod ius ſub ſtituto, ex quo pendet hæc conditio, egregie do cuit Aretinus in l.ex facto numero 12.ff.de vulga.& pup.ſubſt.qui ad rem hanc videndus omni no erit.

Eſt itaque clarum, quod viuente adhuc domino Claudio, nullum ius acquiſitum fuit dominæ Laudomiæ. Non etiam quæſitum ei fuit ius,mortuo ipſo domino Claudio, ex quo moriens reliquit filium legitimatum, qui uere & proprie dicitur legitimus: & ob id comprehenſus ſub illis verbis, ſine filiis legitimis, ſicuti ſupra monſtrauimus. Ex quibus intelligimus nil obſtare reſponſum illud Ruini in dicto conſilio 79. num.4.lib.3.

Secundo obijcitur ſtatutum Regij libro ſecundo,capitulo ſeptuageſimoſeptimo,quo cautum eſt, quod legitimati non ſuccedant, niſi legitimatio procedat de voluntate vel conſenſu expreſſo patris, vel agnati, de cuius hæreditate agitur. Cum ergo hic agatur de hæreditate domini Ludouici aui teſtatoris, & de eius expreſſo conſenſu non appareat,ſequitur dicendum, legitimationem non valere.

Reſpondetur, noſtro in caſu legitimationem hanc factam fuiſſe, ex expreſſo conſenſu prædicti teſtatoris. Eſt enim certum (vt dixi-
43 mus ſupra) legitimatum † contineri ſub his verbis ſi deceſſerit ſine filijs legitimis. Et lex eſt illa, quæ interpretata fuit,teſtatorem voluiſſe comprehendere etiam legitimatum. Hoc igitur dicĩt expreſſum:cum expreſſum illud cenſeatur, quod

colligitur ex præſumptionibus,& coniecturis,legis,vel hominis,quemadmodũ auctoritate multorum demonſtraui ſupra. Et ſtatutum hoc pōt verificari,quando ex verbis teſtatoris colligi nō poſſet aliquo modo eius voluntas: quia tunc diceretur proprie non expreſſum: ſecus ſi poteſt colligi vt in caſu noſtro.

Tertiò obijcitur,quod domina Laudomia nō
44 fuit citata; quemadmodum † citari debuit,vt ſcribunt Antonius Gabriel in lib... concluſionum.in tit.de citationibus,concluſ.1.num.138. & Thobias Nonius in conſ.76.num.31.id quod videtur habere locum etiam, non obſtante clauſula;citatis & non citatis,quia non porrigitur ad non ſubditos concedentis.Ita Gabriel in d.concluſ.1.nu.16.& fuſius Cephalus in conſ.117.nu 25.lib.1.& in conſ.186.nu.42.lib.2.

Reſpondetur prædictos interpretes loqui illis in caſibus,in quibus per legitimationem auffertur ius iam quæſitum, vel probabili ſpe acquirendum ſubſtituto:ſed in caſu noſtro,nullum ius dici potuit acquiſitum dominæ Laudomiæ,viuēte domino Claudio:cum adhuc penderet conditio,quę quidem defecit ſubſecuta legitimatione ſecundũ voluntatem teſtatoris,quæ fuit ut legitimi ſuccederent,inter quos quidem legitimos,& legitimatus connumeratur, ſublato illo illegitimitatis obſtaculo: Et propterea neceſſaria non fuit citatio.Ita reſpondi in conſi.20.num. 37.& 38.li.1. quo loci retuli Iaſ. in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.num.115.verſi.tunc caue.ff.de liber.& poſthu.qui hoc manifeſte ſcripſit. Ita etiam manifeſte Alex.in conſi.2.num.15.lib.1.reſpondit,
45 ſubſtitutum † citandum non eſſe viuente adhuc ipſo inſtituto grauato. Et Alexandrum ſecutus eſt Ruinus in conſi.76.num.9.verſi. idem eſt lib. 3 Et apertius Socinus ſenior in conſi.226.col. 3.lib.2.quem ſecutus eſt Gozad.in conſil.29. nu. 23.Idem reſpondit Pariſ.in conſi.9.num.31. lib. 1.& in conſi.1.num.69.& num.75.lib.2.& manifeſte Alciatus in reſpon.490.num.18. qui reſpōdit, hoc caſu fideicommiſſarium non eſſe citandum ex quo non habet ius contradicendi, & teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem.

Nec repugnant Doctores allegati à Gabriele in d.concluſ.1.num.138.quia Anchar.in conſil. 427.num.3. allegatus ab ipſo Gabriele loquitur quando legitimatio fit contra voluntatem teſtatoris. Et licet Alex.in conſi.67.colum.3.& in cōſil.94.num.9.lib.1.affirmet, requiri citationem: attamen contrarium reſpondit in d.conſi.2. numero decimoquinto,libro primo. Ita quoque euitatur auctoritas Ruini allegata a Gabriele.Nã Ruinus aliter reſpondit in d.conſi.76.nu.9.verſi. idem eſt.lib.3.

Reſpondetur ſecundo, Cęſaream Maieſtatem dediſſe facultatem legitimandi præfato domino Mazolio,citatis & non citatis his,de quorum intereſſe agitur, & propterea neceſſaria minime fuit citatio dominæ Laudomiæ. Ita declarat Gabriel in dicta concluſione prima, numero 141. ex ſententia Pariſij & Ruini,quos recenſet.& illis addo eundem Ruinum in conſilio 178. in fine,libro ſecundo, in conſilio 76.numero nono in fin.libro tertio.& Gozadinum in conſilio 29. num.23.

Quartò & vltimo obijcitur,quod de ſubſtitune prædicta,nulla facta fuerit mentio in ipſa legitimatione, quæ ob id redditur ſubreptitia, & cōſequenter nulla. Ita reſponderũt Curtius iunior in conſilio octuageſimotertio, numero octauo, verſi.non obſtat. & Decianus in conſil.88. num. 32.& 34.lib.2.

Reſpondetur primò,quod cum neceſſe minime fuerit citari facere Dominam Laudomiam ſubſtitutam,vt ſupra demonſtrauimus:ita nec neceſſe fuit mentionem aliquam facere ipſius ſubſtitutionis. Ita enim dicimus,quod quando pa-
46 ter † quo ad ſui ſucceſſionem, legitimari facit illegitime natum, non tenetur citari facere alios filios legitimos: ita nec eorum mentionem tene-
47 tur † facere in petitione facta, vt legitimaretur. Sic reſpondi in conſilio vigeſimo, numero quadrageſimoſexto,ex ſententia Caſtren.in l.Gallus §.& quid ſi tantum.numero decimoſexto. verſi. ſed aduerte. quia. ff. de liber. & poſthum.& ibidem Socinus ſen. numero vigeſimoprimo. Galliaula. nu. 84. & aliorum quos illo in loco commemoraui.

Et huius ſententiæ ratio eſt;quia ſi non eſt citandus ſubſtitutus ob id, quod de ſuo intereſſe *non agitur,ita nec neceſſe eſt mentionem facere ipſius ſubſtitutionis,a qua pendet ius ipſius* ſubſtituti.

Nec obſtant auctoritates ſupra in contrarium allegatæ,quia reſpondetur,Curtium iuniorem *in* conſilio 83.num.8.loqui,quando *facta fuit legi*timatio in præiudicium piæ cauſæ,& contra voluntatem teſtatoris,ſicuti eum intellexit, & declarauit Decianus in d.conſi.88. num. 38.lib.2. Et ibi Decianus num.34. probauit diſtinctionẽ Socinus ſenior in conſilio 246.num.6.lib.2.qui
48 dixit,quod aut legitimatur ſpurius † ſeu adulterinus,& tunc requiritur citatio,& mentio eorum qui ius prætendunt,aut legitimatur naturalis, & tunc ſecus,quo poſtremo in caſu,nos verſamur.

Concludo itaque pro legitimato eſſe pronuntiandum.

SVMMARIVM.

1 *Solutio ad fauorem ſoluentis, ſemper in duriorem cauſam imputanda.*
2 *Debitis duobus pœnalibus extantibus,ſolutio facta, cedit in dubio in illud debitum cuius pœna non eſt commiſſa.*
3 *Compenſationem ad euitandam caducitatis pœnam, admitti.*
4 *Emphyteutam quęlibet cauſa colorata, a pœna caducitatis excuſat.*
5 *Compenſatio non liquidi,cum liquido non admittitur.*

6 Liqui-

6 *Liquidatio de proximo fieri, iudicis arbitrio dicitur.*
7 *Beneficium in inuitum non confertur.*
8 *Depoſitum integre factum non præſumitur, cui aliqua pars deeſt,*
9 *Rationes & inſtrumenta occultans, præſumitur fraudulentus, & in dolo.*
10 *Emphyteuta ceſſans per annum tantum, emphyteuſi priuari poteſt, ob iuramenti vinculum.*
12 *Mercatoris liber fidem an faciat contra tertium.*
13 *Referenti, niſi de relato conſtet, non credi.*
14 *Caducitatem ut poſſit remittere procurator, ſpeciale mandatum requiritur.*
15 *Pupillus nec per ſe, nec tutorem, curatoremve poteſt remittere ius ſuum, aut conſtituere procuratorem ad id remittendum.*
16 *Emphyteutam ob deteriorationem rei, poſſe priuari emphyteuſi.*
17 *Caducitate declarata, aliquid in bonis emphyteuticis incidẽs, dolo dicitur feciſſe.*
18 *Faciens, quod de iure facere non debet, præſumitur in dolo.*
19 *Emphyteuta ob non ſolutam penſionem, etiam alimenta dicitur amittere.*
20 *Verba, ex nunc, prout ex tunc, quid efficiant.*
21 *Caducitatem declarandi facultas, non tranſire ad hæredes.*
22 *In circa, dictio, quid comprehendat in depoſitione teſtis.*
23 *Reſtituendum tanquam ſpoliatum non eſſe eum, qui iudicis autoritate ſua poſſeſſione priuatus fuit,*
Idque etiamſi iudex nulliter ob aliquam ſolennitatem omiſſam, proceſſerit nu. 24
25 *Spoliationis factæ a iudice, & factæ a priuato differentia.*
26 *Poſſeſſione priuatus culpa ſua, non uenit reſtituendus.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLX.

RESPONDI ſuperioribus annis pro hæredibus Illuſtriſſimi dom. Giberti Pij, Saxoli Domini, aduerſus dom. Ioannem Falopium; & in eo reſponſo, quod nunc eſt impreſſum in conſi. 372 lib. 4. meorum conſiliorum, demonſtraui, ipſum Falopium emphyteotam, non autem cenſuariũ, vel ſimplicem conductorem fuiſſe. & propterea ob non ſolutum canonem, cecidiſſe a aommodo ipſius emphyteuſis. ſicuti oſtendi in d. conſ. 372. nu. 24. Et ibidem. num. 30. uerſi. ſecundum eſt caput, probaui alia de cauſa, nempè ob deteriorationem, quam ex arborum inciſione ipſe Falopius intulit, priuari ea emphyteuſi debere. Nunc ab Illuſtr. Dominis Iudicibus cauſæ, dubitationes nonnullæ acutæ quidem excitatæ ſunt, quibus meis pro viribus ſatisfaciam. Et primum dicitur; quod immo Falopius, ſoluit debitis temporibus canones, & penſiones. Nam de ſolutione conſtat per totum annum. 1554. ex libris Cancellariæ Saxoli; in quibus licet efficiatur debitor librarum triginta octo, & ſolidorum decem, & ſeptem, attamen verius eſt, eum eſſe creditorem; ſi omnia in illis libris per eum ſoluta, in cauſam penſionũ & liuellorum computentur: & nõ in cauſam quorundam bonum, prout ſemper in duriorem † cauſam ad fauorem ſoluentis, quælibet ſolutio eſt imputanda. l. 1. cum ſequentibus. ff. de ſolutio. & ibidem Bart. & reliqui. Hinc dicimus, quod quando extant duo debita † pęnalia, ſolutio facta per debitorem, in dubio cedit in illud debitum, cuius pęna non eſt commiſſa, ne ſcilicet committatur. Ita reſpondit Gramma. in conſi. 163. nu. 4. in ciuilibus, poſt Alex. in conſi. 85. lib. 3. & Antonium ab Alex. in additio. ad Bar. in l. 1. ff. de ſolutio.

1 rundam bonum (margin)

Verùm huic dubitationi facilè reſpondetur cõſiderando factum ipſum; quod (vt mihi præſupponitur) ita ſe habet. Conſtat enim ex libris cancellariæ Saxoli, qđ ann. 1546. per totũ menſem Decembris, Falopius ſcriptus fuit in libro cancellariæ debitor, ratione, & cauſa liuellorum de ducatis 239. ſ. 8. & cauſa bonum factus fuit debitor ducatorum 68. ita quod in totum erant ducati 307. ſ. 8. & 7. Deinde annorum 1547. die. 18. Martij in dicto libro cancellariæ ad creditum Falopij ſcriptæ fuerunt in tribus parcellis duc. 307. ſol. 8. & 7. Ex quo conſtat, quod eo anno. 1547. ipſe Falopius ſoluit debitum cauſa boum contractum. Non ergo eo anno. 1554. ſolutum quidquã dici poteſt a Falopio, quod referri, & imputari debeat in cauſam boum: ſed id totum quod ſoluit, relatum fui in cauſam ipſius liuelli, ſeu penſionis emphyteuticæ, atque ita ceſſat illa conſideratio deducta in motiuis; quod ſolutio referri debeat in cauſam duriorem. Et cum hoc ſit manifeſtiſſimũ non eſt quod plura ſcribã.

Quo vero ad annos. 1555. & 1556. (aiunt in motiuis domini Iudices) Falopius ſatisfeciſſe dicitur, ſi non per modum ſolutionis, ſaltem per modum compenſationis. Quæ quidem † compẽſatio admitti debet. ad impediendam caducitatis pęnam; vt poſt alios ſcribunt Iaſon in l. 2. nu. 59. C. de iure emph. Rolandus in conſi. 87. nu. 26. lib. 1. & Alciatus in reſp. 293. col. 1. & 2. Quæ ſententia locum habet etiam in promiſſione de ſoluendo iurata, præſertim quando ius opponendi compenſationem ſuperuenit poſt promiſſionem iuratam, ut latiſſime decidit Oſaſcus in deciſ. 92. num. 34. Quæ quidem compenſatio ad hanc pęnam euitandam locum habet, etiam ſi oppoſita non eſt. Iaſon in d. l. 2. nu. 63. Alciatus ubi ſup. & Riminal. iunior in conſi. 421. nu. 12. qui quidem. nu. 14. ſubiungit, quod etiam ſi ex poſt facto nõ conſtat, dominum tunc non fuiſſe debitorem; attamen credulitas ipſius emphyteutæ eum a caducitatis pęna excuſat: cum in eam, niſi fuerit in dolo, incurrere non dicatur. ſicuti tradit ipſe Riminaldus. & idem in conſi. 503. in fine. Et quælibet cauſa colorata, excuſat a pœna ipſum † emphyteotam; vt tradit Iulius Clarus in §. emphyteuſis. q. 8. uerſi. ſed quid in emphyteota. Creditum autem Falopij apparere dicitur ex deductis in

in proceſſu,in quo probatum fuit, Falopium præſtitiſſe alimenta equabus hæredum ipſius do. Giberti per totam hyemem. Id quod videntur admiſiſſe ipſimet hæredes do. Giberti, dum voluerunt probare, ipſum Falopium ſequenti æſtate vſum fuiſſe ipſis equabus in triturando: & ex eis fuiſſe conſecutum longè maius emolumentum quàm fuerit impenſa in illis alendis; licet in probatione ipſi hæredes defecerint.

Cæterùm ex multis conſtat hanc compenſationis exceptionem, nil penitus prodeſſe poſſe Falopio.

Primò, quia non conſtat de prædicto credito Falopij: cum non appareat equas illas fuiſſe hæredum do. Giberti. Nec conueniunt teſtes pro Falopio examinati; quo ſcilicet tempore ipſe Falopius aluerit prædictas equas: Nec quot illę eſſent. Præterea non apparet, quod Falopius aluerit prędictas equas ſuis paſcuis, & pabulis. Nam anno. 1556. de menſe Decembris, declarata fuit caducitas aduerſus Falopium; & virtute reſcripti Sereniſſimi do. Ducis, prædicti hæredes ſtatim fere miſſi fuerunt in poſſeſſionem prædictorum bonorum emphyteoticorum. Cum ergo Falopius deduxerit, ſe aluiſſe una hyeme prædictas equas: intelligi facile poteſt, quod aluerit hyeme ſequẽti, poſt declaratam caducitatem, & adeptam poſſeſſionem a prædictis hæredibus. Ex quo ſequitur, quod cum prædicta alimenta præſtita fuerint in pratis, & prædijs iam ad prædictos hæredes de uolutis, ſequitur dicendum, *Falopium nihil ex* ſuo proprio impendiſſe. Erat enim neceſſe, quod Falopius probaret, ſe aluiſſe *prædictas equas ex* ſuo proprio, vel ex pabulis ſumptis ex *dictis* prædijs ante declaratam caducitatem, & adeptã poſſeſſionem a prædictis hæredibus: Cum hoc ſit ipſius Falopij fundamentum; ſicuti manifeſtum eſt.

Secũdò admiſſo citra ueri præiudicium, quod Falopius ex ſuo proprio aluerit prædictas equas: atque ita quod ea de cauſa fuerit ſitque creditor: attamen deducere non poteſt hoc creditum in cõpenſationem debiti, ad quod cauſa emphyteuſis tenetur. Cum debitum cauſa emphyteuſis ſit clarum, & liquidum: creditum verò Falopij non eſſet tempore declaratæ caducitatis, ſicuti nec nũc eſt, liquidum & manifeſtum. Quo fit, vt nulla ad-
5 mittatur compenſatio: cum non † liquidum non admittatur ad liquidi compenſationem. l. vlt. C. de compenſa. & tradunt omnes in l. cum fundus. §. ſeruum. ibi Iaſon num. 12. ff. ſi certum peta. Alexan. in conſi. 93. nu. 1. lib. 4. & Afflictus in deciſi. 381. nu. 1. Cæteros ſciens omitto.

Nec repugnat quod dicitur in motiuis, quod cum de proximo liquidari potuiſſet illud Falopij creditum, deduci potuiſſe in compenſationem, vt ſcribunt Bart. in l. in compenſationem in fine. ff. de compenſa. & Tiraq. de retractu conſang. §. 3. glo. 3. nu. 11.

Nam reſpondetur, quod immo nec de proximo poterat liquidari: Cum extaret diſputatio, & lis ſicuti nunc eſt, ſuper lucro percepto ab ipſo Falopio, ex trituratione facta cum dictis equab. ac etiam extitit, & nunc extat contentio, ſuper æſtimatione alimentorum. ſi ergo hactenus atq; ita intra viginti annos, fieri non potuit hæc liquidatio; ſequitur dicendum, quod eo tempore declaratæ caducitatis liquidatio de proximo fieri non poterat.

6 Nam etſi dicitur fieri de proximo † liquidatio iudicis arbitrio: ſicuti latè ſcripſi in Tract. de arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu. 14. ubi etiam retuli multos ſcripſiſſe, dici incontinenti fieri liquidationem, quæ fit intra duos menſes: attamen exiſtimo neminem dicturum; quod in caſu noſtro potuerit fieri hæc liquatio in continenti: cum nec curſu tot annorum liquidari potuerint illa melioramenta.

Tertiò admiſſo citra ueri præiudicium, quod Falopius habuerit creditum liquidum, attamen locus eſſe non potuit compenſationi, quò ad penſionem anni. 1555. Cum ea compenſatione *vti* noluerit Falopius, ex quo dixit, quod pro eo anno fecit depoſitum. ſi enim uoluit deponendo ſoluere, non ergo compenſare, Nec hic obſtat quod dicunt Iaſon in d. l. 2. nu. *63*. C. de iure emphy. & alij relati ab Alciato, & Riminaldo; hanc compenſationem fieri, etiam ſi non opponatur ab ipſo emphyteuta; ex quo ipſo iure fit.

Nam reſpondetur, Doctores loqui, quando ipſe emphyteota non negat uelle uti compenſatio*ne, ſed tacet, nihil* opponendo. Diuerſum eſt in ca*ſu noſtro, in quo emphyteota negat uelle uti cõpenſatione. Et ideo beneficium ei non dicitur* cõ
7 ceſſum, cum in † inuitum non conferatur.

Quòd vero attinet ad ſecundam cauſam defenſionis, qua ad euitandam caducitatẽ *ſe tueri* conatur Falopius, nempe quod depo*ſuerit penſionis* debitæ quantitatem, reſpondi alias in dict. conſi. 372. nu. 25. lib. 4. prædictum depoſitum minus legitimè factum fuiſſe. Et inter multas rationes, & argumenta conſideraui ibidem. num. 26. prædictum depoſitum minus perfec*te factũ fuiſſe*, quo caſu nihil operatur, ſicuti *illo in* loco multorum auctoritate comprobaui. Nec obſtat qđ in motiuis dicitur, immo depoſitum fuiſſe integre factum pro tempore *præterito*, Cum per totum illum annum. 1554. iam ſatisfeciſſet. Et ideò ſolummodo remanebat debitor pro anno. 1555. Et quo ad annum. 1556. tempus ſoluendi nondũ venerat. Quare cum depoſitum factum fuerit *die* quinta Maij anni. 1556. & tempus ſolution*is eſſet* ſolum, *dies ultima*. Nouembris, dici non poteſt, quod Falopius fuerit in mora ſoluendi.

Nam reſpondetur, (ſicuti in facto præ*ſupponi*tur,) quod immo Falopius erat debitor *duc*. 38. pro anno. 1554. Quæ ſumma non fuit *depoſita*: & ideò cum depoſitum non fuerit integre factũ, nihil prodeſſe poteſt ipſi Falopio, quemadmodũ tradunt poſt alios Ripa in l. quod te. num. 22. ff. ſi certum peta. Curt. iun. in conſi. 28. nu. 12. Neuiz. conſi.

conſi.88.nu.14.& Crauetta in conſi.106.num.1.
8 qui vno ore affirmant, depoſitum † non cenſeri legitime factum, quando aliqua pars deeſt. Quo verò ad penſionem anni.1555.dicitur pariter depoſitum minus recte factum. Nam partita banchi ſeu campſoris ita ſcripta legitur. 1556. die 5. Maij. *Da miſier Giouāni Falopia duc.240. Cōtanti, hauuti in depoſito di darli alla Signora Iſabella moglie fù dil Signor Giberto; come ne appare inſtrumento rogato miſier Nicolò Bragheto*. Cùm uerò nunquam fuerit exhibitum illud inſtrumentum: ſciri non poteſt an pure, uel potius ſub conditione factum fuerit? Et coniectura eſt, quod factum fuerit ſub cōditione, quia ſi pure, & ſic legitime, produxiſſet Falopius inſtrumentum illud depoſiti. Dum ergo illud hactenus occultauit, coniectura ſumitur contra eum; iuxtà ea, quæ tradunt Afflictus in deciſ.13.nu.22.& Craue.in conſi.6.num.8.in conſi.131.num.17.& num.34.& in conſi.298.nu.11. Cum dixerunt,
9 præſumi dolum, & fraudem cōtra eum, qui † occultat rationes, & inſtrumenta. Ita dicimus præſumi contra eum, qui diu diſtulit opponere exceptiones; vt poſt alios reſpondit Craue. in conſi. 65.num.8.& in conſi.75.num.6. Eſt & coniectura, quæ ſumitur ex aſſertione procuratoris ipſius Falopij, dum dixit in actis, depoſitum factum fuiſſe penes mercatores, cauſa ſoluendi liuellum ſeu penſionem ipſi do.Iſabellæ, dummodo ipſi Falopio reſarciantur damna, & intereſſe, ob non pręſtitam patientiam vtendi datijs ſolorię. Et hæc quidem procuratoris aſſertio, fidem facit contra Falopium dominum, qui geſta a ſuo procuratore ratum habuit, nec aliqua ex parte ea improbauit. Bart.l. quo enim. ff. rem ratam haberi. & ad rem Ruinus in conſi.151.num.13.lib.1. Quo uero ad penſionem anni. 1556. nihil fuit ſolutum, vel depoſitum per totam diem ultimam Nouembris. Et ideò die 15. Decembris. iure declarata fuit caducitas. Conſtat ergo elapſum eſſe triennium ſolutioni Canonis, & penſionis præſtitutum, incipiendo ab eo anno. 1554. de quo diximus ſupra. Et admiſſo, citra veri præiudicium; quod Falopius ſolummodò defecerit in ſolutione illius anni.1556.ſicuti uere non ſoluit: adhuc ſufficit, vt dicatur incidiſſe in commiſſum, ob vinculum
10 iuramēti: quod operari ſolet, vt emphyteuta † ceſſans per annum tantum, priuari poſſit illa emphyteuſi. Ita Baldus in c. querelam.de iure iura.quem ſecuti ſunt Gozad.in conſi.57.num.19. uerſ.non obſtant allegata; & Guielmus Benedictus in cap. Raynutius in verbo, teſtamentum.il 3.nu.27.de teſtam.qui communem eſſe teſtatur: etſi a prædictis diſſentiat Iulius Clarus in §. emphiteoſis. q. 8.verſi.& hoc quidem.

Præterea eſt aduertendum iure dici poſſe; nul-
11 lum eſſe factum depoſitum, cum liber ille † mercatoris fidem non faciat contra tertium, nempè contra hos hæredes dom.Giberti, & do. Iſabellę. Ita ſanè ſcripſi in commentarijs, de arbitrarijs iudicum.lib.2.caſu.91.num.25.ex Crauettæ, & aliorum ſententia. Et tanto magis, quia liber refert ſe ad inſtrumentum depoſiti; de quo quidem in-
12 ſtrumento non conſtat. Et non creditur † referenti, niſi conſtet de relato. auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. ubi latè Decius, & reliqui.

Non etiam obſtat quod in motiuis dicitur; quod & ſi concedimus; Falopium incurriſſe caducitatem; nihilominus illam cenſeri remiſſam; ob id, quod anno. 1557. procurator horum hæredum petijt penſiones annorum. 1555.& 1556.& obtulit ſe compenſare, quod de iure eſſet compenſandum. Cum ergo petijt penſiones dictorum duorum annorum. 1555.& 1556.tantùm; duo feciſſe dicitur, quorum primum eſt; quod confeſſus eſt, factam fuiſſe penſionem anni. 1554. Secundum; quia dicitur remiſiſſe caducitatem pro duobus ipſis annis hoc eſt. 1555. & 1556. Cum nullam prædictus procurator adhibuerit proteſtationem; ſe id facere citrà præiudicium caducitatis. Ita Iaſon in l.2.num. 128. C. de iure emph. & Clarus in d.§.emphyteoſis.q.8.

Nam reſpondetur primò; prædictum procuratorem non habuiſſe a prædictis hæredibus mandatum ſpeciale, ad ſic remittendum pęnam cadu-
14 citatis: quemadmodum ſpeciale mandatum † requiri, hoc caſu conſtat: quia remittere ius, eſt donare.d.l.contra iuris.§.vlt.ff. de pactis. Et ad donandum requiritur ſpeciale mandatum. Bart.in l. filiusfam.nu.8.ff.de donat. & ibidem reliqui Doctores.

Reſpondetur ſecundo, quod etiam ſi ſpeciale mandatum fuiſſet prædicto procuratori datum: attamen inutile illud fuiſſet; ex quo hæredes pręditi erant ætate minores. immo ſub tutela matris; ob id ius eorum, etiam conſenſu ipſius tutricis remitti non potuit. l.contra iuris.§.vlt. ff. de pactis, vbi glo. & Doct. & in l.pactum curatoris. C. de pactis. Ita dicimus, adminiſtratorem non poſſe remittere ius ſui principalis: Iaſon in l. ſi præſes.num.12.uerſic.quartò nota. C. de tranſact.& Decius in conſi.402.num.9.qui reſpondit, adminiſtratorem, remittere non poſſe exceptionem,
15 peremptoriam. Et quemadmodum pupillus † vel minor non poteſt nec per ſe, nec tutorem curatoremue ſuum remittere ius proprium; ita nec poteſt conſtituere procuratorem ad ita remittendum: ſicuti reſpondit Ruin.in conſi.107.nu.12.& in conſi.170.nu.27.lib.1.cùm dixit, non poſſe cōſtitui tutorem ad donandum.

Quòd verò attinet ad cauſam illam deteriorationis, ob quam declarata fuit caducitas; ſcripſi in d.conſi.372.nu. 30. verſi. ſecundum eſt caput, veram & receptam eſſe Doctorum ſententiam;
16 ob † deteriorationem rei, emphyteotam ea emphyteuſi priuari poſſe. Et de deterioratione facta a Falopio ſatis manifeſtè conſtare. Non obſtant, quæ in motiuis dicuntur. Et primò, quod etiam concedatur inciſas fuiſſe illas quercus: non tamen dicitur deteriorata poſſeſſio, ex quo loco arborum antiquarum, & iam vetuſtate conſumpta-

ſumptarũ nouæ repoſitæ,& plantatæ fuerũt:ſicu
ti nouas plantari feciſse Falopium,teſtes multi af
firmãt. Et propterea dici non poteſt deterior red
dita prædicta poſseſſio. Ita poſt alios Iaſon in l.
diuortio.§.ſi fundum.nu.4.in fine.ff. ſoluto matr.
& in ſpecie quercuum inciſarum in fundo em-
phyteutico,reſpondit Crottus in conſi.111. nu. 8.
Nam reſponderur primò, prædictos Doctores lo
qui,quando arbores antiquę ſunt inutiles,vt mor
tuæ.Illæ enim incidi poſsunt, & in earum locum
nouæ ſubrogari.Ita etiam tradunt Barbat. in con
ſilio 36.col.2.lib.2.& Tiraquellus in Tract. de re
tractu conuentio.§.3.glo.1.nu. 24. Diuerſum au-
tem eſt,quando arbores ipſæ antiquæ ſunt utiles:
ſicuti erant hæ a Falopio inciſæ.Quę quidem erãt
duodecim aut tredecim quercus glandiferæ, &
proceræ; quemadmodum ingens lignorum ex
eis cęſorum quantitas,nempe centum,& ſexagin
ta plauſtrorum ſignificat;vt multorum atteſtatio
nibus probatum eſt.

Secundo dicitur in motiuis, quod cum Falo-
pius multa fecit melioramenta in his prædijs em-
phyteoticis, plantando,*ædificando domum co-
loni,reficiendo porticus,fænile & alia ; ſicuti de-
ponunt teſter;*dicendum eſt; qnod licet inciderit
illas quercus;id non fecit dolo, ut prędia redde-
ret deteriora:Et ideò ad euitandam caducitatem
fieri debet compenſatio melioramentorum cum
ipſa deterioratione, dolo ceſsante; ſicuti docuit
Baldus in l.ędem.nu. 14.in fine.C.locati quem ſe
cutus eſt Redoanus in Tracta. de rebus eccleſię
non alienandis. in titu.de caducitate ob rei dete-
riorationem.num.16.in fine.*

Reſpondetur primò, quod immo Falopius do-
loſe incidit illas quercus, cum eas inciderit iam
17 declarata † caducitate, atque ita eo tempore quo
ſciebat ſe priuatum iri hac emphyteuſi. Quod au-
tem eo tempore inciderit,ſatis manifeſtè colligi-
tur ex teſtibus,qui examinati de menſe Octobris.
1561. atteſtati ſunt iam quatuor exactis annis Fa
lopium incidi feciſse prędictas quercus.Eſt ergo
facta inciſio vel in fine anni. 1556. vel in princi-
pio anni. 1557. quo iam tempore declarata fue-
rat caducitas. Hoc itaque tempore facta inciſio
dolum arguit,ex quo ſciebat,ſe ab emphyteuſi ce
cidiſse ; & ob id ſibi non licere amplius in ea ſe
intromittere. Dolus enim pręſumitur in eo, qui
18 facit † quod de iure facere non debet. Bartol.in l.
propter veneni.§.neptis.ff.ad S.C.Sylla.Dec.in l.
ſi idem cum eodem. §.1. in fine. ff. de iuriſd.omn.
iud.& Craue.in conſi.193.nu. 2. & in conſi.282.
nu.8.uerſi.nonò dolus.

Reſpondetur ſecundò, admiſso citra ueri prę-
iudicium, quod ſine dolo incidi fecerit Falopius
prędictas quercus :attamen compenſari illa dete
rioratio minimè poteſt cum melioramentis,cum
19 & ipſa melioramenta † amiſiſse dicatur Falopius,
ob non ſolutam penſionem. ſicuti tradunt om-
nes in l. 1.C.de iure emphyt.ibi Iaſon. num. 46.&
47.& latè Iulius Clarus in §. emphyteoſis. q. 45.

Reſpondetur tertiò, nullam eſse habendam ra-
tionem horum melioramentorum : cum iam pa-
cto conuento effecta fuerint hęredum do. Giber
ti.Nam cum Falopius deberet aureos. 1500.præ-
dictis hęredibus,promiſit ſuo iuramento quod ſi
illos non ſolueret anno 1555. in ferijs natalitijs,
ex nunc prout ex tunc,venderet,& inſolutum da
ret prædictam melioramenta. Cum autem ipſe
Falopius pręſtituto illo termino, ſummam illam
non ſoluerit,ſequitur dicendum,purificatam fuiſ
ſe conditionem, atque ita illa melioramenta ceſ-
ſiſse inſolutum prædictis hæredibus a die dictæ
conuentionis,ob vim illorum verborum , ex nũc
20 prout ex tunc; quæ ſane verba ſignificant, † vt
vnum tempus,hoc eſt futurum trahatur ad aliud
& ſic ad præſens,& econtra. ut tradunt Alexã.in
l.huiuſmodi.ff.de legat. 1.Socin.in l.4. §.vlt. ff.de
cond.& demon.& Dec.in cap. paſtoralis in 3.no
tab. de except.Ita ſanè reſpondi in d. conſi. 372.
nu.32.uerſi.reſpondetur ſecundo.Et nunc addo,
quod cum do. Iſabella mater, & tutrix *dictarum
filiarum* hæredum, anno.1556.die 21.*Decem-
bris* declarauerit, uelle retinere prædicta melio-
ramenta inſolutum data,ob id, quod ſumma illa.
1500.aureorum perſoluta non fuit;ſequitur dicē
dum,inſolutum dationem conſecutam fuiſse ſuũ
effectum;& conſequenter effecta fuiſse omnimo
dò ipſarum hæredum. Cum ergo Falopius non
amplius ſit creditor dictorum meliora mentorũ;
dicendum eſt, ea deducere non poſse in compen
ſationem.

Tertiò & ultimò dicitur in motiuis, quod aut
prædicta inciſio quercuum,facta fuit ſciente do.
Giberto,& hoc caſu cum *ipſe non declarauerit*,
uelle Falopium incurriſse caducitatem , nec po-
tuerint eius filiæ,& hæredes hoc facere, cum *fa-*
21 *cultas* declarandi caducitatem † in *hæredes non*
tranſeat.vt reſponderunt Socin.*ſen.in* conſi.*66.*
num. 19.lib.3.& Curtius iunior in conſi.142.nu.
12.Aut inciſio illa facta fuit poſt mortem do.Gi-
berti,*ſed antequam* eius *filiæ* adipiſcerentur poſ-
ſeſſionem huius emphyteoſis.Et hoc caſu dicun-
tur prędictæ filiæ remiſiſse ipſam *caducitatem*,
ex quo petierunt abſq; aliqua *proteſtatione* ſibi
ſolui penſiones *præteritorum annorum*. Aut &
tertiò inciſio facta fuit *poſt* adeptam poſseſſio-
nem bonorum huius emphyteoſis; ſicuti primus
teſtis ipſarum hæredum videtur ſentire, cum exa
minatus anno.1561.de mēſe Octobris, deponat
inciſionem factam fuiſse iam annis quatuor in
circa.Et ſic de anno.1557. Et hoc caſu iſta dete-
rioratio non poteſt iuſtificare poſseſſionem ab
his hęredibus iam acceptam,anno.1566.de men
ſe Decembris. Nec poteſt (ſubiungitur in *moti-*
uis)hic teſtis ſaluari ex illa dictione,in *circa*, quæ
22 ex iudicis arbitrio poterit ſolum † quinque aut
ſex menſes comprehendere.ſicuti ſcripſi in com-
mentarijs,De arbitrarijs iudicum lib. 2.caſu. 46.
num.5.

Reſpondetur, prædictam quidem inciſionem
quercuum

quercuum factam fuiſse vel in fine anni 1556. vel de anno. 1557. atque ita poſt declaratam caducitatem: ſicuti diximus ſupra in prima reſponſione præcedentis argumenti: Non tamen dicendum eſt, quod remiſſio ipſius caducitatis dicatur facta ob id, quod procurator ipſarum filiarum petierit ſolutionem penſionum annorum iam præteritorum: cum procurator ille (ut diximus ſupra) non habuerit ſpeciale ſeu ſingulare mandatum ad ſic remittendum. Et rurſus (vt iam demōſtrauimus) nec etiam ipſæ filiæ potuiſſent mandatum ad remittendum facere.

Quod verò attinet ad iudicium poſſeſſorium *reintegrandæ*, motum a Falopio; exiſtimo rectè a *primo illo* iudice pronuntiatum; Falopium non *eſſe* reſtituendum, & reintegrandum: ſed in ea poſſeſſione manutenendas eſſe has filias, & hæredes: & propterea male iudicaſſe ſecundum cauſæ appellationis iudicem; dum pronūtiauit: Falopium eſſe reintegrandum ad ſuam poſſeſſionem. Non enim potuit Falopius petere tamquam ſpoliatus reſtitui, & reintegrari; ut ſcilicet prius cauſa poſſeſſorij quam petitorij tractaretur, atque diffiniretur.

Primò, quia hæ *filiæ* & hæredes dom. Giberti non ſua *ſponte* ſuaque auctoritate adeptę ingreſſæque *ſunt* poſſeſſionem hanc: ſed auctoritate Iu*dicis* ac etiam principis, miſſæ fuerunt in poſſeſſionem iudicialiter, & cauſa cognita. Non ergo dici poteſt ſpoliatus ſua poſſeſſione Falopius, vt ante omnia reſtituatur. Ita ſanè non eſſe reſtituen-
23 dum † vt ſpoliatum *illum, qui auctoritate iudicis* ſua poſſeſſione *fuit priuatus, ſcripſerunt infiniti* prope *Doctores, quos congeſſi in Tract: de recu*peranda poſſeſſione. remedio octauo. num. 3. & *& ibi.* nu. 27. ex ſententia Crau. in conſi. 302. nu. 4.
24 *ſcripſi locum* habere, etiam ſi iudex † nulliter, ob omiſſam *aliquam* iuris ſolennitatem proceſſit. Et nu. 29. *ſubiunxi* poſt Abbatem, Berouum & Cra-
25 uettam, differentiam eſſe inter † ſpoliationem a iudice factam, & factam a priuato ſpoliatore. Ille enim ſpoliatus a priuato ſpoliatore, neceſſe habet probare ſolummodo antiquiorem ſuam poſſeſſionem; & nouam ſpoliatoris, atque ita ſpoliationem tantum probat. Ille verò qui ſpoliatus fuit a iudice probare debet; cauſam, ob quam fuit ea poſſeſſione priuatus, eſſe iniuſtam, atque ita cauſam dominij, & iuris ſui oſtendere debet. Idem a fortiori dicendum cum quis priuatus fuit ſua poſſeſſione a principe, qui cauſa cognita, poſſeſſione illum priuauit. Ita poſt Craue. in conſi. 5. num. 7. ſcripſi in dicto remedio octauo. nu. 68.

Secundò accedit, ꝙ Falopius ſuo ipſo facto & culpa priuatus fuit ſua poſseſſi one. Nam (vt in facto præſupponitur) Falopius partem illorum prędiorum iam ſibi appropriauit pro duc. 2000. viuēte D. Giberto: & eam deinde vnà cum melioramentis factis in alijs prædijs, dedit inſolutum prędictis filiabus, & hæredibus, pro illa ſumma aureorum mille quingentorum: & in eo inſolutum dationis inſtrumento adeſt (vt exiſtimo) clauſula conſtituti: ſequitur ergo dicendum: quod cum Falopius non ſoluerit (vt diximus ſuprà) præſtitu to tempore, ſummam illā aureorum. 1500. factū fuiſse locum inſolutum dationi, & conſequenter
26 Falopiū ſuo ipſo facto, & culpa poſseſſione † priuatum fuiſse: ob id reſtitui ante omnia non poſſe. Ita ſcripſi in præcitato Tract. de recuperanda poſſeſſiōne, remedio primo. nu. 261. auctoritate Cæpollæ in conſi. 60. omiſsa ſerie. colu. 4. in ſecundo dubio, in ciuilibus, Decij in conſi. 191. nu. 9. verſ. ſeptimò, quod ſuprà; Craue. in conſi. 302. col. pe. verſi. ſed dicet aliquis, & Cæphal. in conſi. 272. nu. 70. lib. 2.

Tertiò comprobatur præcedens argumentatio ex eo, quod Falopius priuatus fuit ſua poſseſſione, ob id, quod cum eſset emphyteota, non ſoluit penſiones debitis temporibus, & propterea tamquam ſpoliatus reſtitui ante omnia non debet. Ita reſponderunt Corne. in conſi. 171. lib. 3. & alij, quos retuli in dicto Tracta. de recuperanda poſseſſione, remedio quinto. num. 45. licet ibi. num, 46. commemorauerim alios nonnullos diſſentire.

Quartò, & ultimò vel ea ratione malè iudicauit ſecundus ille iudex, Falopium eſse tamquam ſpoliatum ante omnia reſtituendum, ſed omiſso iudicio poſseſsorio, erat ad petitorium deueniendum, cū Falopius paſsus fuerit opponi exceptiones petitorium concernentes: & ſuper illis diſputari. Ita copioſe ſcripſi in dicto Trct. de recuperādạ poſseſſio. remedio primo. nu. 163. & 164. quo loci recenſui quamplures ita affirmantes. Et in ſpecie nunc etiam addo Bouerium, in ſingulari De petitorio, & poſseſsorio iudicio. nu. 5. & Crauett. in conſi. 302. nu. 5.

His itaque ſatis manifeſte conſtat, ſecundum iudicem male iudicaſse, Falopium tamquā ſpoliatum reſtitui debere ante omnia.

SVMMARIVM.

1 *Legitimari petens pater filios illegitimos, niſi narret omnes qualitates requiſitas, inualida redditur legimatio.*
2 *Legitimatio facta tanquam de naturali, qui tamen ſpurius ſit ſubreptitia cenſetur.*
3 *Meretricis filij ſeu vulgò concepti, difficulter legitimantur.*
4 *Legitimare non poſſe comitem palatinum, vt in fideicommiſſo legitimati ſuccedant, niſi expreſſe prius in priuilegio hoc cautum ſit.*
5 *Adiectiuum ſuum præſupponens ſubſtantiuum, dicitur qualificare & reſtringere.*
6 *Verbi qualitas, ſecundum verbi tempus intelligitur.*
7 *Tale non dicitur propriè, quod non eſt ſimpliciter tale.*
8 *Spurij a naturalibus origine & effectu differunt.*
9 *Filij natī ex muliere quam quis maritali affectu tractet, etſi extra domum, dicuntur ſimpliciter naturales.*

Leges

10 *Leges dare formam futuris non præteritis negocijs.*

11 *Deinceps & de cętero, dictiones, futurum tempus ſignificant.*

12 *Priuilegium titulo oneroſo à Principe conceſſum, non poſſe ab eo reuocari.*

Quod negatur ſi iuſta reuocationis cauſa ſubeſt. nu. 35

13 *Lex nec publicata, nec vſu recepta, non obligat.*

14 *Pontificem ſecundum terminos iuris diſpoſuiſſe præſumitur.*

15 *Reſcripta & ſtatuta a iure communi recipere interpretationem.*

16 *Miſtum ex duab. ſpecieb. quæ ſimul ſtare queant conficitur.*

17 *Filius naturalis quis proprie dicatur.*

18 *Spurius quis dicatur.*

19 *Spuriorum & naturalium, iure pontificio nulla differentia cõſtituitur.*

20 *Concubinatus non ſolum hodie iure pontificio, ſed etiam ciuili damnatur.*

21 *Spurius, & naturalis procedunt a pari, in his, quæ lex Canonica pietatis cauſa conſtituit.*

22 *Alimenta debita filijs naturalib. uel ſpurijs poſſe peti etiam coram iudice ſeculari.*

23 *Naturales propriè, hodie nulli reperiuntur.*

24 *Lex facta aliquo caſu, ratione frequentioris vſus, non excludit caſus alios.*

25 *Diſpoſitio facta de caſu miſto, trahitur etiam ad caſum ſimplicem & e contrario.*

26 *Legitimandi ſpurios facultas conceſſa, intelligitur etiam de ſpurijs inceſtuoſis.*

27 *Spurij nomen in genere ſumi pro nato ex quouis coitu.*

28 *Nati illegitime, præſumuntur in dubio ſpurij, & non naturales.*

29 *Naturalis ut quis dicatur plura concurrere debent.*

30 *Extenſio lata, quomodo etiam fiat in correctorijs.*

31 *Legitimatum excludere regulariter ſubſtitutum, ex voluntate teſtatoris fideicommittentis.*

Niſi tamen ipſius præſumpta uoluntas repugnet. nu. 32.

33 *Factum de præterito, ſi expectet perfectionem & complementum a facto futuro, lex noua illud comprehendit.*

34 *Statutum prohibens mulierem teſtari ſine conſenſu duorum propinquorum, inualidat teſtamentum antea factum, ſi poſt ſtatutum conditum mulier decedat.*

36 *Vtilitas publica iuſta eſt cauſa reuocationis priuilegij.*

37 *Priuilegium concedere, quo teſtatoris diſpoſitio locum nõ habeat, iniuſtum eſt.*

38 *Priuilegium alioqui nullum, poſſe principem ad libitum reuocare.*

39 *Leges pontificias ſatis eſſe, ſi Romæ publicentur.*

40 *Leges latas & promulgatas ab hominibus vſu receptas præſumi.*

41 *Legitimatus quem ſubſtitutum excludat.*

42 *Priuilegium principis, non immutat teſtamenta.*

43 *Pater legitimando filios etiam ſpurios per ſubſequens matrimonium, ſua confeſſione ſibi quoad ſucceſſionem nocet, non autem ſubſtituto per fideicommiſſum.*

44 *Legitimatio alienacionis eſt ſpecies quædam.*

45 *Taciti & expreſſi eandem eſſe rationem, quando non procedat.*

46 *Legitimatio a legitimitatis abſentibus ratificari quidem poteſt, eo tamen tempore, quo ipſa legitimatio fieri poteſt.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS dom. Cæſar Graſſius Bononienſis condidit teſtamentum, & hæredes inſtituit dominos Lactantium, Hierony. & Paulum filios ſuos legitimos, & naturales; eoſque inuicem ſubſtituit vulgariter, pupillariter & per fideicommiſſum; ita quod alteri eorum decedenti ſine filijs legitimis & naturalibus, ſuperſtites & ſuperſtitum filij maſculi ſuccedant. Et quos ex nunc, alteri eorum vni, vel pluribus quandocunque decedentibus ſine hæredibus, ſuperſtitem eorum & filios maſculos legitimos & naturales aliorum pręmortuorum ſubſtituit, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum. Prohibens & vetans omnem alienationem, & vẽditionem, quorumcunque eius bonorum immobilium; eo quia voluit bona ipſa quæcunque ipſius teſtatoris, immobilia, ſtare debere in domo, & familia dictorum de Graſſiis. Et ex nunc, caſu quo prædicti omnes eius filij & eorum filij, & deſcendentes decederent ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, vltimo ſic decedenti alios quoſcumque filios legitimos, & naturales quorumcunque eius fratrum, eius fratribus mortuis; & eos viuentes, & eorum deſcendentes, in ſtirpem ſubſtituit omni meliori modo quo ſupra. &c. Mortuo dicto do. Cæſare teſtatore, dom. Lactantius legitimari fecit dominos Auguſtinum, & Cæſarem filios natos ex ſe, & ſoluta, quam tamen in domo non retinebat; & quæ cum alijs conſuetudinem habuiſſe dicitur.

Nunc prædicti legitimati prætendunt, poſſe ſuccedere in bonis fideicõmiſſi do. Cæſaris eorum aui, excluſis patruis ſubſtitutis. E contra verò patrui contendunt, non excludi ab his legitimatis; quorum legitimationem in omnem caſum dicunt fuiſſe inualidam, ac etiam reuocatam Bulla Pij. 4. Pontificis Maxim. Edita ſuper reuocatione legitimationum.

Dubitari itaque contingit quid iuris.

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXI.

ETSI hac de graui cauſa, & controuerſia, ſciã adeò doctè, & acutè reſpondiſſe, excellentiſſimos atque præſtantiſſimos Gypſium, Glauarinum, Doſium & Marenſanum, mihi vti fratres Colendiſſimos

ſimos,quos honoris cauſa nominare ſoleo;vt ina
nis videri poſſit omnis mea qualiſcunque opera:
Attamen vt deſiderio me conſulentis, & veritati
ſatisfaciam, quod & ipſe ſentio,his ſcriptis com-
mittā. Exiſtimo itaque tres hic dubitationes enu-
cleandas atque diſcutiendas proponi. Quarum
prima eſt, an prædicta legitimatio fuerit rite fa-
cta, atque ita an ſit ualida ? Secunda, admiſſo,
quod valida fuerit, an reuocata dicatur Bulla illa
Pij quarti Pont.Max. Tertia,admiſſo,quod & va-
lida,& reuocata non dicatur,an prædicti ſic legi-
timati excludant patruos ſubſtitutos?

Quod attinet ad primam dubitationem, reſpō
dendum eſt, prædictam legitimationem minus
rite factam fuiſſe, & ob id cenſeri inualidam. Nā
quando pater petit filios illegitime natos legiti-
1 mari, † ſi non exprimit omnes qualitates, quæ
narrari debent (vt mox ſubijciam) ſubreptitia,at-
que ita inualida redditur legitimatio. Ita reſpon-
derunt in ſpecie Ruinus in conſi. 66. num.27. &
in conſi. 103.num. 16.lib.3.Socin. ſen. in conſilio
120.nu.6.lib.3.Curt.ſen.in conſi. 16.col.pen.Pa-
riſius in conſi. 15.nu.55.lib.2.& Portius Imolen-
ſis in conſi. 106.nu.47.

Primò narrari atque exprimi debuit qualitas
natiuitatis ipſorum filiorum, nempe, quod eſſēt
nati ex ea, quæ & cum alijs cōſuetudinē habebat
(vt infrà dicemus) & quam domi non retinebat
loco uxoris.Ita tradunt Baldus in l.eam,quam,nu
mero 34.C.de fideicom.Alexan.in conſi. 60.col.
vlt.& in conſi. 195.nu.5.& 6.lib.2.Felinus in cap.
poſtulaſti.nu.2.de reſcript. Iaſon in conſi. 11.col.
1.uerſi.tertio dicta.lib.3. Socin. ſen. in conſi.47.
nu.26.& nu.40.lib.4.Ruinus in conſi. 158. lib.1.
& in conſi.88.col.3.lib.3. Præpoſ. in cap. per ve-
nerabilem.pag.5.uerſic.4. quæro.Dec.in conſilio
579.nu.4.Marſilius in ſing.492. Gozad. in conſi.
26.nu.20.Socin.iun.in conſi.99.nu.38.lib.2. Ri-
pa in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.3.ff. ad Treb.
& Rolan.in conſi.89.num. 46.li. 1. qui poſt Ale-
xan. Ripam & Gozadinum præcitatis in locis,re
ſpondit,quod ſi narratum eſt, filium eſſe natura-
2 lem,cum ſit † ſpurius, talis legitimatio tamquam
obreptitia, eſt nulla.Idem reſpondit Portius Imo
lenſis in conſi.106.nu.45.& nu. 51.

Secundò narranda atq; exprimenda erat qua-
litas matris,nempè quod vilis & abiectæ condi-
tionis eſſet;ut reſpondit in ſpecie Ruinus in con-
ſilio 66.nu.26.in fi.lib.3.Erat etiam exprimendū,
quod mulier illa meretricabatur; ſicuti in facto
præſupponitur,& teſtes examinati affirmant. Ita
in ſpecie reſpondit idem Ruinus in conſi. 103.
nu.16.lib.3.qui ſubiungit rationem, quia ſi Co-
3 mes Palatinus ſciuiſſet,matrem fuiſſe † meretricē
& hos filios fuiſſe vulgò conceptos, difficilius ſal-
tem eos legitimaſſet.

Tertiò admiſſo citra,p̄iudiciū q̄d p̄dicta mater
dictorū filiorum, non eſſet vilis:ſed perſona hone
ſta;erat tamen narrandum, quod eo legitimatio-
nis tempore,eam in vxorē ducere potuiſſet prę-
dictus Lactantius legitimans;quod cum non fue
rit narratum,legitimatio redditur nulla. Ita ſin-
gulariter Bald.in c.illud.nu.3.de præſumpt. Ant.
Roſellus in Tractat.de legitimatione. in Rubr.de
cauſa formali legitimationis. Lud. Surdus in Tra
ctat.legitimationis,in tit.de legitimatione per re-
ſcriptum.q.5.Cæpolla in cautela. 221. Marſilius
in ſing. 130.Iaſon in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.
nu.107.ff.de liber. & poſth. & Didacus in epito-
me de ſponſal.in ſecunda parte.capit.8.§.9.nu.5.
Et hāc quidem egregiam iuris,& Doctorum ſen-
tentiam, infrà in vltimo argumento tertiæ dubi-
tationis deducam,& confirmabo.

Quartò narrandum atque exprimendum erat
fideicommiſſum relictum a do. Cæſare patre di-
cti dom.Lactantij legitimantis. Ita reſponderunt
Alex.in conſi.67.col.pen.lib. 1. Iaſon in conſilio
127.nu.8.lib. 4. & Curtius iun. in conſi. 83.nu.9.
Qui quidem Curtius ſubiungit, nec Comitem
4 ipſum Palatinum † legitimare poſſe, vt ſuccedāt
legitimati in fideicommiſſo,niſi expreſsè id fue-
rit in priuilegio conceſſum.

Secunda eſt dubitatio, admiſſo citrà veri præ-
iudicium, quod prædicta legitimatio fuerit vali-
da,an reuocata illa dici debeat per Bullam Pij. 4.
Pont. Max. Et reſpondendum uidebatur multis
rationibus,& argumentis, reuocatam nō cenſeri.

Primò; quia Bulla loquitur de legitimatione
naturalium,ſpuriorum, & inceſtuoſorum. Atqui
ij legitimati non erant ſpurij nec inceſtuoſi, ſed
naturales tantummodò.Ergo ſub Bulla non con
tinentur. Illa maior propoſitio probatur uerbis
Bullæ.Et primum in rubrica,ibi,legitimationum
naturalium ſpuriorū.&c. Et in nigro ibi.ſpurios
naturales,& forte inceſtuoſos.&c.Et paulo infra,
ibi. De quibuſcumque naturalibus ſpurijs. &c.
ſemper enim loquitur de naturalibus ſpurijs, ſic-
que qualificatè,& cum adiuncto, & non ſimplici
5 ter.Adiectiuum † enim ſuum ſubſtantiuum præ-
ſupponens dicitur qualificare,& reſtringere. Ita
Abbas in cap.vlt.num.4.de ſumma Trinit. & fide
6 Cathol. ſicuti qualitas verbi † intelligitur ſecun-
dum tempus ipſius verbi. l. in delictis. §. ſi detra-
cta.ff.de noxa.actio.& l.Titius.ff.de milit. teſtam.
7 Neque dicitur propriè † tale, quod non eſt ſim-
pliciter tale.l.hoc legatum. ubi Bart.ff. de leg.3.&
ſcribunt Docto.in l. 1.ff.ſi certum peta. Hic autē
proprie intelligi debet: cum ſimus in correctorijs
8 iuris communis.ſpurij † enim differunt a natura-
libus origine tantum, & effectu. auth. licet.C.de
natural.liber.capit.tanta, qui filij ſint legitimi:Et
tamquam magis odibiles, videntur excluſi hac
Bulla,etiam ſi fuerint legitimati. Illa uerò minor
propoſitio, quod ſcilicet ij filij fuerint ſimplici-
ter naturales, non autem naturales ſpurij, ex eo
probatur;quod orti ſunt ex muliere, quæ ab ip ſo
dom.Lactantio affectu maritali tractabatur: cum
proptijs ſumptibus eam retineret, & aleret, etſi
extra domum:cum eam in domo habere, non ſa-
tis honeſtum eſſet ob affines, & conſanguineas
nobiles.

9 nobiles. Et ideò filij ex † ea nati, dicuntur ſimpliciter naturales. Ita reſpondit Paulus Picus in conſilio 20.nu.4.uerſi.nec obſtat.

Secundò urgere videtur, admiſſo, quod prædicta Bulla comprehendat etiam filios ſimpliciter naturales legitimatos; Attamen adhuc non videmur eſse in caſu dictæ Bullę. Nam illa loquitur & reuocat legitimationes factas in præiudicium vocatorum ex fideicommiſso, quando ſcilicet facta fuerunt contra iuris formam, & mentem teſtatoris: ſicuti ſignificant illa uerba. Ita legitimaſſe, vt in huiuſmodi fideicommiſſis, hęreditatibus, aut legatis, aut donationibus, non obſtantibus teſtatorum uoluntatibus ſuccedant. &c. & paulo infrà; ibi Decernētes Comites Palatinos. & alios quoſcunque legitimandi facultatem habentes, vt præfertur; nullas in præiudicium fideicommiſſorum, & uoluntatum teſtatorum, huiuſmodi legitimationes in poſterum facere poſse. Atqui hæc legitimatio non dicitur facta contra iuris diſpoſitionem, & voluntatem dom. Cæſaris teſtatoris. Ergo non dicitur comprehenſa hęc legitimatio ſub hac Bulla. Illa minor probatur auctoritate Cęphali in conſi.117.nu.21.*lib.1. Et præter eum idē* ſcripſerunt Galliaula in l.Gallus. §. & quid ſi tantum.nu.87.& Iaſon.nu.115.ff.de lib.& poſthu. Et in ſpecie magis reſpondit Decianus in conſi. 42. nu. 39. lib.1. legitimatum excludere ſubſtitutum ex uoluntate teſtatoris, qui fideicommiſsum reliquit: & quod propterea legitimatio non dicitur facta contra ipſius teſtatoris voluntatem; & conſequenter non contineri ſub lege Veneta, qua prohibentur legitimationes contra voluntatem teſtatorum.

Tertiò dubitationem mouet, quod hæc legitimatio, iam facta fuit ante editionem, & publicationem prædictæ Bullæ: cum Bulla publicata fuerit anno.1564. menſe Aprilis, legitimatio verò facta fuit anno.1563.menſe Aprilis.. Atqui Bulla reuocat futuras, non autem præteritas legitimationes. Ergo hanc reuocare non dicitur. Illa minor non ſolum regula ipſa, iuris communis: ſed ēt uerbis ipſis Bullæ ꝓbat. Extat ſane iuris regula;
10 leges † dare formam futuris non autem præteritis negotijs.l.leges.C.de legib.& cap.vlt.de conſtit. in 6. Verba autem Bullæ idem ſignificantia hæc ſunt. Nos illa, vt pote, contra ius, & æquum exiſtentia, de cætero, ne fiāt.&c. De cætero, ideſt in futurum, ut nota eſt ſignificatio. Et paulo poſt ibi. Ad hoc tantum, vt deinceps tales legitimatio, nes in præiudicium fideicommiſsorum. &c. Illa
11 dictio, deinceps, † futurum tempus ſignificat. l. nemo deinceps. C. de epiſco.audien. & Clemen. vnica.§.porrò.de ſumma Trinit. & fide cathol.

Quartò ſuffragari videtur, quod priuilegium legitimandi, illuſtribus dominis Comitib. Campegijs conceſsum, a ſummis Pontificibus, conceſſum fuit ob eorum benemerita, & iuſtis de cauſis; ſicuti uerba priuilegij manifeſta ſunt, & ideo ipſi domini Campegij priuilegium habent titulo oneroſo, ſicuti affirmarunt multi congeſti ab Afflicto in deciſ.128.nu. 10. Quibus accedunt Ruinus in conſi. 217. col.3. lib.1. Gramma.in conſi.
12 156.col.2.in ciuilibus. Atqui priuilegium † titulo oneroſo a principe conceſsum, reuocari ab eo non poteſt. Ita Baldus in l.qui ſe patris.colu.pen. verſi.hoc ſcias.C.vnde lib. & alios plures congeſſit Anto.Gabriel in lib. Concluſionum. in tit.de iure quæſito non tollendo, concluſ.6.nu.5.& 10. & late Tiraquellus in l.ſi vnquam in verbo, reuocauerit.nu.13.& 14.C.de reuo.dona. Non ergo priuilegium dominorum de Campegijs reuocatum dici poſse videtur; & conſequenter legitimationes ab eis factæ valent.

Quintò, & ultimo fortius dicendum videtur, Bullam prædictam nemini nocuiſse in alma Bo-
13 nonienſi urbe; in qua non fuit † nec publicata, nec uſu recepta. Et proptereà neminem ligaſse dicitur, vt ſcribunt omnes in cap.1.extra.de conſtit. Et in ſpecie ſimilis conſtitutionis Ducis Ferrariæ, ne fierent legitimationes ſine eius auctoritate reſpondit Riminal. iunior in conſi. 108. nu. 10.lib.1. qui dixit, illam non ligaſse eos, in quorum oppido non fuerat publicata. Ita etiam Burſatus in conſi.255.nu. 15. & nume.30.lib.3. Cùm dixit, Bullam Pij. V. Pont.Max. ſuper legitimationibus, non ligaſse ob id, quod fuit in aliis ciuitatibus publicata. ſic etiam non ligauit hæc Bulla Pij.4. ob id, qđ non dicitur vſu recepta, ut tradūt poſt alios a ſe congeſtos, Socinus iunior in conſi. 126.num.25.lib. 3. Rolandus in Tractat.de lucro dotis.q.99.& Burſatus in d.conſi.255.numer.30.

Hæc dubitationem non mediocrem aduerſus patronos facere videbantur.

Re tamen ipſa longe melius, & diligentius perpenſa, beneque enucleata, contraria ſentētia *viſa* eſt probabilior, & uerior; nempe prædictam legitimationem fuiſse reuocatam, & annullatam per Bullam illam Pij.4. Quæ quidem ita comprehendit legitimationes naturalium, ſicuti ſpuriorum, & inceſtuoſorū, cum illa uerba, naturalium ſpuriorum, poſita in rubrica: & illa, ſpurios naturales ſcripta in nigro, non ſint ſimul coniungenda, vt intelligantur de naturalibus ſpuriis, conſtituendo unam ſpeciem, quæ eſset ſpecies quædam miſta, nempe naturalium ſpuriorum ſimul, ſed diſtinctim, & ſeparatim, comma ſic interpoſita, naturalium, ſpuriorum, &c. multos ſpurios, naturales, & forſan inceſtuoſos, legenda ſunt. Quam ſententiam multis rationibus, & argumentis ueram demonſtro.

Primò ea ratione; quia prę ſumitur Pontificem
14 † diſpoſuiſse, & conſtituiſse ſecundum terminos
15 iuris, Ita enim dicimus ſtatuta, reſcripta † & his ſimilia, recipere interpretationem a iure communi, ſecundum quod prę ſumuntur edita, quemadmodum ſcribunt omnes in l. 1. §. lex Falcidia.ff. ad l. Falcid. Atqui in iure non datur hęc ſpecies miſta, nempe naturalium ſpuriorum ſimul. Ergo non ſimul coniungenda ſunt illa duo nomina, ad conſti-

conſtituendum ſpeciem hanc miſtam. Illa minor propoſitio probatur auctoritate Illuſtr.atque doctiſſimi Cardinalis Palæoti in Commentarijs,de nothis ſpurijſque filijs.c.12.nu.9.& in c.16.nu.3. qui commemorat has omnes ſpecies filiorum illegitime natorum,nempe,Naturales,Spurios,vulgò conceptos, Varios, Manzeres, Inceſtuoſos, Nepharios,Adulterinos,Sacrilegos,Nothos,Hyberidas,& Baſtardos. Et qui ij ſinguli ſint, is docte,& diligenter declarat. Nec apud alium quem quam legi,quod reperiatur ſpecies hæc miſta naturalium ſpuriorum.

Secundò accedit,quod nec quidem miſta hęc ſpecies conſiderari datiue poteſt. Eſt enim certũ,
16 miſtum † confici ex duabus ſpeciebus,quæ ſimul iungi,& ſtare poſſint:ſicuti dicimus ex melle, & vino confici tertiam ſpeciem,ideſt multum.§.ſi duorum materiæ.in inſt. de rerum diuiſ. & clare tradit Iaſon in l.2.in prin.nu.6.ff.de uerb.oblig. qui ait, ratione contrarietatis duo ſimplicia miſtum non conſtituere: Atqui duæ hæ ſpecies naturalis fili, & filij ſpurij,ſimul iungi ſimulque ſtare non poſſunt,cum ſint omninò repugnantes.Ergo miſtum non conficiunt. Illa minor propoſitio pro-
17 batur. Nã *filius † naturalis* dicitur proprie natus ex ſoluto,*& ſoluta*,quæ uere concubina erat; hoc eſt *quæ in* domo vxoris loco habebatur. vt ſcribunt poſt alios Ripa in l.ex facto.§. ſi quis rogatus.num.4.ff.ad Trebell.Cagnolus in d.l.ſi qua illuſtris.num.12.C.ad S.C.Orficia.& doctiſſimus Palæotus in d.cap.12.nu.9. Spurius uero *in ſpecie* & ſic proprie dicitur, *vulgò conceptus, hoc eſt* ex muliere,ad quam *publice aditus patebat*: atq;
18 *ita dicitur † ſpurius*, qui certum patrem non habet.§.ſi aduerſus.in inſtit. de nuptijs, & declarat *Palæotus* in præcitatis Commentarijs capitu.16. *num.5.qui ſubiungit*,ſpurios aliquos dici ex damnato *coitu, vt ex inceſtu*,ſtupro, & adulterio : Ex non damnato, *vt* ex meretrice, ancilla, aut alia ſimili muliere uili.Quod ergo pater ſit certus,& incertus, ſimul ſtare non poteſt, ſicuti etiam ſimul eſſe non conceditur, vt eodem tempore mulier ſit retenta in domo loco vxoris, & quod ad eam publicè aditus pateret.

Tertiò ſuffragatur,quod ſi diceremus, reuocatas non eſſe legitimationes naturalium, ſequeretur dicendum,Pium quartum Pontificem, con-
19 ſtituiſſe differentiam inter ſpurios,† & naturales: cum tamen ſecundum ius ipſum pontificium nulla conſtituatur:Nam illo iure naturalis etiam dicitur is qui natus eſt ex alia quam ex concubina, dummodo contrahi cum ea potuerit matrimonium,ſicuti auctoritate Baldi, Abbatis & Crauettæ ſcripſit Didacus in epitome de ſponſal. in ſecunda parte. cap.8 §.4.num.2.in fine. Et illis addo Alciatum in reſpon. 268.nu.6.ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem, & Palæotum de notis ſpurijſque filij ca.12.nu.5.Sic etiam ſtatuit lex pontificia damnatum eſſe coitum cum ſoluta in domo retenta, quam cum ea, quæ extra domum ſine affectu maritali habetur. cap.nemo.
20 22.q.4.Et propterea hodie † concubinatus damnatur non ſolum iure ipſo pontificio,ſed & ciuili:ſicuti ſcribunt congeſti a Cagnolo in l. ſi qua illuſtris.nu.11.C.ad S.C.Orphitia:& Doctiſs. Cardinalis Palæotus in commentarijs de nothis ſpurijſque filijs.cap.12.nu.11. Ita demum a pari pro-
21 cedunt † naturalis,& ſpurius in his, quæ lex ipſa canonica pietatis cauſa conſtituit; vt eſt quo ad alimenta præſtanda. Præſtari enim ſic debent ſpurijs,vt naturalibus;quemadmodum ex c. cum haberet.de eo,qui duxit in vxo.quam polluit per adulterium ; & ibi Abbas.& alios recenſent & ſequntur Decius in conſi.311.nu.3.& in cap. eccleſiæ ſanctæ Mariæ.nu.10.de conſt.Cagnolus in d. l.ſi qua illuſtris.num.7.C.ad S.C.orphitia.& Paulus Picus in conſ. 20.num.6. qui dixit, peti poſſe
22 hæc alimenta † etiam coram iudice ſeculari.

Quartò admiſſo citrà ueri præiudicium,quod prædicta uerba intelligerentur de ſpurijs naturalibus,atque ita de hac ſpecie miſta:attamen id dictum ac conſtitutum eſſet gratia frequentioris vſus:cum hodie,ob multa illa requiſita,quæ con-
23 currere debent,nulli reperiantur † propriè naturales;ſicuti ſcripſit Palæotus in prællegatis commentarijs,c.13.nu.3 poſt Oldr.in conſi. 196. Bal. in conſi.206.lib.3.& in conſi.456.li.5.& Alex.in
24 conſi.174.nu. 7.lib. 5. Atqui lex † & conſtitutio facta aliquo in caſu ratione frequẽtioris vſus, nõ excludit alios caſus.auth.Caſſa.C.de ſacroſ.eccl. ubi gl.in verbo,per Italiam;& ibid. Barto.& Dec. nu.8.Alex.in conſi.119.in fi.lib.6.Iaſon in l.1.nu. 32.C.de ſacroſ.eccl.& Curt.iun. in conſ. 107.in fi.alios ſciens omitto. Ergo Bulla & conſtitutio hęc non excludit, ſed comprehendit potius legitimationem naturalium:ſicuti ſpuriorum.

25 Quintò accedit, quod † diſpoſitio facta de caſu miſto,trahitur etiam ad caſum ſimplicem, & illum comprehẽdit:ſicuti e contra diſpoſitio facta de caſu ſimplici trahitur ad miſtũ,quando ſcilicet adeſt eadem ratio:ſicuti in his propè terminis ſcribunt omnes in l.2.in prin.ff.de verb.obl. ibi Bart. Iaſ.Alciatus & alij multi,cum dixerunt;quod con-
26 ceſſa † facultate legitimandi ſpurios, dicitur conceſsa ẽt legitimandi ſpurios inceſtuoſos. Atqui noſtro in caſu eadem eſt ratio naturalium & ſpuriorum,vt ſcilicet tam ipſorum naturalium quàm ſpuriorum reuocatæ cenſeantur legitimationes: Eſt ſanè eadem ratio,ne contra uoluntatem teſtatoris, in fideicommiſſo ſuccedant aliàs inſucceſſibiles, & qui a lege in filiorum numero non habentur. Ergo Bulla loquens de ſpurijs, intelligi debet etiam de ſimpliciter naturalib.

Nec repugnat, quod ſpurij ſint magis odibiles,quam naturales;vt dictum fuit ſupra,quia reſpondetur, hic non conſiderari qualitatem ipſorum filiorum : ſed perſonam teſtatoris,cuius uoluntati Pontifex Maximus , voluit præiudicare.

Sextò cõfert,quod ſi volumus dicere,hos ſpu-

rios naturales, non eſſe quid miſtum: ſed intelligi pro filijs ſpurijs abſolutè: tunc dicimus, nomen
27 ſpurij † ſumi etiam in genere pro nato ex quouis coitu illicito: vt poſt alios ſcribunt Bar. in l. vlt. ff. de his, quib. vt indign. Cacialupus in l. ſi qua illuſtris. col. 2. C. ad S.C. orphitia. Iaſon in l. 2. in prin. nu. 3. & ibidem Alciat. num. 15. de verb. obliga. & Palæotus de nothis ſpurijſque filijs. c. 16. num. 4. Atqui ſub genere continentur ſpecies, & quidem propriè. ut tradunt Bald. in l. 2. C. de iure aureo. annulo. Decius in rub. ff. de iuriſd. om. iud. in fin. & in l. in toto. num. 2. ff. de reg. iuris.

Ergo ſub illo nomine ſpuriorum continentur etiam naturales.

Septimò, & vltimò, admiſſo Bullam loqui de ſpurijs tantum, & non de naturalibus; dicimus, dominos Auguſtinum, & Cæſarem fuiſſe ſpurios & ob id cõprehendi ſub Bulla. Quod fuerint ſpurij ex eo probatur; quia ſic in iure præſumitur, vt
28 in dubio illegitime † nati cenſeantur ſpurij, & nõ naturales. Ita gloſſ. in cap. lator. qui filij ſint legit. vbi Præpoſ. in q. 2. Baldus in conſi. 262. Recolome. lib. 1. Thomas Feratius *in cautela. 41. & apertius* Alciatus in reſp. 123. nu. 10. *in reſp. 268. nu. 2.* & in reſp. 269. nu. 1. ſecundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem. Idem Alciatus in Trac. de præſumptio. reg. 2. præſumpt. 5. nu. 4. & idem ego ipſe reſpondi in conſi. 60. num. 12. lib. 1. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quia adhoc, vt filius dici poſ-
29 ſit † naturalis, plura debent concurrere; quod ſcilicet ſit natus ex concubina *proprie ſumpta, quæ* quidem dicitur propriè concubina quando vterque eſt ſolutus inter quos potuerit eſſe matrimonium: quod diu fuerit retenta in domo. & *in ſchemate* concubinæ, & demum quod cum ea ſolus ipſe vir conſuetudinem habuerit. l. 3. ff. de cõcub. §. ſi quis autem. in auth. quibus modis natura. efficia. ſui, glo. in cap. per venerabilem. in verbo, naturalibus: qui filij ſint legit. Cacialupus in l. ſi qua illuſtris col. 1. C. ad S.C. Orphicia. & ibidem Cagnolus. nu. 12. & ex recentioribus idem affirmarunt Ripa in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. il 1. nu. quarto. ff. ad Trebell. Illuſtriſs. atq; eruditiſſimus Cardinalis Palæotus in Tract. de nothis ſpurijſq; filijs. capitul. 12. numer. 1. late Craue. in conſi. 368. colum. 1. Portius Imolenſis in conſi. 106. nu. 43. & Didacus Couuarr. in epitome de ſponſal. in ſecunda. parte cap. 8. §. 4. num. 2. Cum ergo concurrere debeant tot requiſita, quæ facti ſunt; ſequitur dicendum præſumi illegitime natum eſſe potius ſpurium quàm naturalem. Probatur etiam minor illa propoſitio, ex eo, quod in caſu noſtro euidenter conſtat multorum teſtimonio domin. Lactantium non habuiſſe dictam mulierem in domo loco vxoris, & eam non tractaſſe vt vxorem. Ex quo ſequitur illam non fuiſſe vere concubinam do. Lactantij, & conſequenter filij ex eis nati ſpurij erant.

Non obſtant nunc adducta in contrarium; Nam ad primum reſpondetur, negando maiorem propoſitionem argumenti, nempe, Bullam loqui ſolum de ſpurijs, non autem de naturalibus ſi quidem contrarium verius eſſe ſuprà demonſtrauimus. Et (vt ingenue fatear) miror certe, quod præſtantiſſimi huius cauſæ iudices, opinati ſint, coniungenda eſſe duo illa nomina; naturalium ſpuriorum, nullo commate interpoſito: cum uere interponi, & legi ſic debeat, naturalium, ſpuriorum. &c. Et alios multos ſpurios, naturales, & forſan inceſtuoſos. Nec video quomodo vnum ſit alterius adiectiuum; & unum qualificet alterũ. Et ideo comma, ſeu punctus:, erit loco copulæ vt ſcribunt glo. & Doct. in l. pretia rerum. ff. ad l. Falcid. & Cagnolus in rub. ff. ſi certum peta. num. 13. Non etiam repugnat, quod hic verſemur in correctorijs iuris communis: quia correctio cenſetur fauorabilis, ex quo ſublato legitimationis *priuilegio*, a lege noua conceſſo, in detrimentum diſpoſitionis teſtatoris, reuertimur ad ius commune antiquum: id quod eſſe fauorabile affirmant glo. in l. ſi unus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis, *vbi late* Iaſon. num. 6. & hoc etiam in caſu in *correctorijs* lata ſit † extenſio. Curt. iun. in conſi. 1. nu. 22. 30
& Didacus lib. 3. varia. reſolut. capit. 4. in fine. Et procedit etiam quo ad *tertij* prẹiudicium. Grammat. in deciſ. 106. num. 3. Et accedit quod reſpondit Gozad. in conſilio primo, numero 35. reuocationem conceſſionis alicui *factæ* eſſe fauorabilem; quando primo domino reſtituitur. Et tantò magis ſententia hæc procedit noſtro in caſu, in quo *ſublata ipſa* legitimatione, non datur ſucceſſor *in fideicommiſſo contra teſtatoris uoluntatem; quam obſeruare fauorabile eſt. l. vel* negare. ff. quemad. teſta. aperia. *& ſcribunt Iaſon* in l. Gallus. §. quod ſi is, in ſecunda lectura. nu. 7. ff. de lib. & poſthum. & Craue. in conſi. 143. num. 3.

Nec ad rem pertinet, ſpurios eſſe *magis odibiles* quàm naturales: quia (vt attigimus *ſuprà*) non hic conſideratur perſona filiorum ſed teſtatoris; ne ſcilicet cõtra eius voluntatem, ſucceſſorem habeat in fideicommiſſo; vt diximus ſuprà.

Reſpondetur ſecundò, negãdo minorem *illam* propoſitionem argumenti, quod. *ſ. prædicti* do. Auguſtinus, & Cæſar eſſent *filij* naturales, & non ſpurij: cum verius ſit, ſpurios *fuiſſe*, vt ſup. demonſtrauimus; ex eo, quod *nati* ſunt ex muliere, quæ in domo maritali affectu nõ retinebatᷓ. Nec repugnat illud reſponſum Pauli Pici in conſ. 20. nu. 4. quia reſpondetur, Picũ nec iure, nec ratione, *nec* aliqua Doctorũ auctoritate ſuam illã traditioné confirmaſſe. Et admiſſo citra ueri ꝑiudiciũ; quod eſſet uera, attamen non conuenit caſui noſtro, in quo apparet teſtimonio multorũ, mulierem hanc non fuiſſe ſolius D. Lactantij concubinam, *ſed &* alijs ſui copiã feciſſe. Nec eo mõ eaque *impenſa*, & decore illã retinebat D. Lactantius, *vt alij* eius fratres proprias uxores retinebant.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpõdetᷓ, negãdo minorẽ illã argumẽti propoſitioné, dũ dictũ fuit; legitimatum excludere ſubſtitutum

ſecundum

ſecundum voluntatem, non autem contra voluntatem ipſius teſtatoris; ex traditione Cephali, Galliaulæ, & Deciani: quia (vt diximus) reſpondetur; quod imò in caſu noſtro; ij ſubſtituti excluderentur ab his legitimatis, contra ipſius teſtatoris voluntatem. Etſi enim verum eſt, legitimatum † ex-
31 cludere regulariter ſubſtitutum ex uolūtate teſtatoris fideicommittentis: ſicuti Galliaula, Cæphalus, Decianus & alij, quos nunc referam, affirmarunt: attamen voluntas hæc dicitur tacita, & coniecturata, non autem expreſſa, & certa; vt in ſpecie ſcripſerunt Socin. ſen. in l. Gallus. §. ſi eius. ff. de liberis, & poſth. & in conſi. 226. col. 3. lib. 2. Tiraquellus in l. ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos. nu. 86. C. de reuoca. donat. & Berretta in conſilio 31. col. 5. Recedimus autem a tacita, & coniecturata hac uoluntate, quando contraria extat coniectura: quemadmodum in ſpecie reſpondi in conſi. 20. nu. 34. lib. 1. Cum dixi, quod etſi ſecūdum voluntatem teſtatoris legitimatus excludit ſubſtitutum: non tamen id locum habet, quando
32 ipſius † teſtatoris præſumpta voluntas repugnaret. ſicuti quando teſtator eſſet in dignitate poſitus; vel vſus fuiſſet aliquibus verbis, quibus poſſet conſtare, *teſtatorem* noluiſſe admitti legitimatum ad *ſubſtituti* excluſionem. Porrò in caſu *noſtro permultę* ſunt coniecturæ, quibus dicendum eſt, teſtatorem hunc noluiſſe hos legitimatos debere ſuccedere ad ſubſtitutorum excluſionem; vt demonſtrabimus infra in diſputatione tertiæ dubitationis.

Non obſtat *tertium argumentum; quia reſpondetur, Bullam Pij quarti, comprehendere* etiam legitimationes antea factas; quæ tamen adhuc effectum non habuerunt. Ita ſanè verbis manifeſtis *eiuſdem Bullæ* diſpoſitum eſt. In ea enim leguntur *hæc* uerba. ibi. Motu proprio &c. omnes, & ſingulas legitimationes de quibuſcunque naturalibus, ſpurijs per Romanos Pontifices prædeceſſores præfatos ac Comites Palatinos, &c. ac alijs cautelis quomodolibet factas: Nondum tamen adhuc viuentibus vltimis bonorum huiuſmodi poſſeſſoribus, per quorum obitum ad legitimos prædictos deuolui deberent, effectum ſortitas; nec ius in re conſecutas. & c. illud verbū factas, manifeſtè ſignificat tempus prę teritum: & ideo Bulla comprehendit legitimationes præteritas: ſicuti conſiderando verba temporis præteriti, egregiè reſpondit Socin. iun. in conſi. 21. nu. ſeptimo uerſi. ſi quis tamen. lib. 1. poſt Angelum in conſi. 382. Et certè clarus eſt Bullæ ſenſus; nēpe quod legitimationes ante Bullam factæ, quę adhuc effectum non ſunt ſortitæ non valeant: & quod in poſterum non fiant; Et hoc quidem conuenit diſpoſitioni iuris communis; qua dicimus,
33 quod quando † factum de præterito expectat perfectionem, & complementum a facto futuro, lex noua illud comprehendit. Exemplum eſt; in ſtatuto, quo filia dotata extantibus maſculis non ſuccedat, ſtatutum illud dicitur excludere etiam filiam, quæ ante ſtatutum illud dotata fuerat. Et ratio eſt; quia licet cauſa excluſionis, id eſt, dotatio ſit de præterito: & ſic excluſio habeat originem ante ſtatutum: attamen caſus deferendæ ſucceſſionis eſt de futuro: Et ſic excluſio re ipſa, & cum effectu conſideratur de futuro: denique re vera conſideratur poſt ſtatutum. Ita egregiè docuit Baldus in l. omnes Populi. columna ſeptima, uerſicul. ſed pone ſtatutum de iuſt. & iure. & in l. illam. C. de collatio. quem ſecuti ſunt: Felynus in capitul. ultimo, numero undecimo, verſi. illam gloſſam de conſtit. Decius in capitul. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. numero quinquageſimoſecundo, de conſtitut. Brunus in conſilio primo, numero ſexageſimo tertio. Campegius in Tractat. de dote, in quinta parte. quæſtion. quinquageſimaſeptima, & Socin. iunior in conſilio uigeſimoprimo, numero decimo, libro primo, qui quidem Socinus ſubiungit ibidem, numero vndecimo, traditionem illam Cyni, & Baldi in l. leges. C. de legibus, quos ſecuti ſunt Albericus Roſatius in Tractat. ſtatutorum, parte quarta. quæſtion. quinquageſimaquinta, & Caccialupus in l. omnes populi. numreo. 57. ff. de iuſtit. & iure. diffinitam inquā fuiſſe hic Patauij quęſtionum hanc. ſtatuto antiquo ſancitum fuerat, bannitos remittendos eſse, ſolutis viginti quinque. Deinde nouo ſtatuto cautum fuit, quod banniti non remitterentur, niſi ſoluiſſent quinquaginta. Dubi[illegible]um fuit, an bannitus ante nouum hoc ſtatutum, ſi vult reſtitui atque remitti, debeat ſoluere illa uigintiquinque ſecundum ſtatutum, quod extabat tempore banni, uel quinquaginta ſecundum ſtatutum nouum. Deciſum fuit, ſoluere debere quinquaginta, ſecundum ſtatutum nouum. Ratione hac moti ſunt; quia licet ſolutio habeat principium a banno, & ſic ante nouum ſtatutum; attamen reſtitutio banniti, & ſolutio quæ eadem de cauſa fieri debet, effectum habet poſt ipſum nouum ſtatutum, & propterea ſolutio ipſa regulatur ſecundum ipſum ſtatutum nouum. Et ſimile etiam affert Socin. in dicto conſilio vigeſimoprimo numero decimoquarto, ex traditione Angeli in auth. ut factæ nouæ conſtitu. §. 1. columna 5.
34 Cùm dixit; quod ſtatutum † prohibens mulierem teſtari ſine conſenſu duorum propinquorum, inualidat teſtamentum factum ante ſtatutum, ſi mulier decedat poſt ipſum ſtatutum. Ea ratione uſus eſt Angelus; quia teſtamentum recipit effectum ſuum poſt mortem teſtatricis. Huc etiam facit quod egregiè, & ad rem maxime ſcriptum reliquit Laurus Pallaſius in Tractat. De ſucceſſione maſculorum, excluſis fæminis; parte ſecunda numero duodecimo, Cùm dixit, ſtatutum excludens fæminas exiſtentibus maſculis, locum habere in fæminis natis ante conditum ſtatutum.

Ea eſt ratio, quia effectus ſuccedendi, eſt poſt conditum ſtatutū. Ita ergo. & in caſu nr̄o, legitimatio, quæ noua natiuitas filij dicitur, & ſi ante

ęditam Bullam Pij. 4. fuerit habilis ad ſuccedendum, attamen Bulla ſuperueniens antequam eueniat actus atque ita effectus ſucceſſionis, reddit eum inhabilem, vt ſuccedat in fideicom.excluſo ſubſtituto, ſicuti ſtatutum ſuperueniens reddit inhabilem fæminam, ne pro ſua alias contingenti portione excludat maſculum.

Non obſtat quartum argumentum, quia reſpondetur, quod immo Pius quartus, potuit reuocare priuilegium legitimandi, conceſſum dominis Comitibus Campegijs.

Nam reſpondetur primò, hoc priuilegium dici non poſſe conceſſum ob benemerita, ex quo illa in ſpecie non fuerunt commemorata, ſed in genere tantum, quemadmodum in terminis auctoritate multorum reſpondi in conſi. 112. num. 11. lib.2.& in conſi.350.nu.24.& 25.lib.4.

35 Reſpondetur ſecundo, principem † poſse reuocare priuilegium a ſe conceſsum etiam ex cauſa onerosa, atque ita ex contractu, quando iuſta ſubeſt reuocationis cauſa. Ita reſpondi in conſil. 103.numer. 70. Atqui noſtro in caſu iuſta extitit
36 cauſa reuocandi hæc priuilegia, nempè † *publica* ipſa utilitas, quæ iuſtam præſtat cauſam, vt ſcripſi in d.conſi.103.num 44.lib.1.& in conſi.350. nu. 21.lib.4.ubi eiuſdem ſententiæ in ſpecie commemoraui Ruinum Gozadinum, Afflictum, & Crauett. Et ob publicam utilitatem ſe motum eſse, teſtatus eſt ipſemet Pius quartus, in prædicta Bulla. Et euidens etiam eſt ipſa publica utilitas, nempe, ne teſtatorum diſpoſitiones ſubuertantur, quod reſpicit publicã ipſam utilitatem. l. uel negare. ff. quemad.teſta.aperia.& dixi ſupra. Et demum iuſta extitit cauſa, quia reuocauit, quod *iniuſtè fue-*
37 rat conceſsum. Eſt ſane iniuſtum concedere † priuilegium, quo teſtatoris diſpoſitio locum non habeat, ut ſcripſi in conſilio trigeſimo, numero 1. & num.26.

Et propterea iuſte & ſancte potuit Pius. 4. reuocare, & nullum reddere hac in parte illud priuilegium, ſicuti ex ſententia Alberici, Lucę a Penna, & Antonij Nicelli ſcripſi in d. conſi. 350. nu. 22. principem poſse ad libitum reuocare priuile-
38 gium, † quod alioqui nullum eſt.

Non obſtat ultimum argumentum, quia reſpondetur, primò quò ad publicationem, ſatis eſ-
39 ſe quod fuerit publicata † Romæ. Nam & omnes aliarum Ciuitatum, & pecuniarum incolas obligat, habita eius ſcientia. Ita in ſpecie Bullarũ, & conſtitutionum Pontificis Maximi ſcripſerunt Henricus Boic, Gomeſius & Capella Toloſana, quos recenſui, & ſecutus ſum in lib.2. de arbitrarijs iudicum. Caſu. 185.n.10.& 11. Quod verò vſu recepta ſit Bulla hæc in Ciuitate Bononienſi, exiſtimo certum, & clarum ſicuti etiam in *facto* præſupponitur, pluries & pluries fuiſse in iudicijs pro ductam. Et coniectura hæc eſt euidens, quod vſu approbata fuerit. Imo reſponderunt Dec. in cõſ. 649.nu.10. Curt.iun.in conſi.129.nu.12.& Goz. in conſi.16.nu. 16. præſumi leges iam editas, &
40 promulgatas † fuiſse ab hominibus receptas, & vſu comprobatas.

Tertia eſt dubitatio, admiſso citra veri præiudicium, quod legitimatio ſit ualida, & non reuocata, an prædicti domini Auguſtinus, & Cæſar legitimati, excludant patruos ſubſtitutos? Et reſpõdendum excludere poſse hos patruos. ſi quidem
41 vera, & recepta eſt Doctorum ſententia, † legitimatum excludere ſubſtitutum, cum ſubſtitutio his verbis eſt concepta, ſi deceſserit hæres meus ſine filijs legitimis, & naturalibus, quemadmodũ latiſſime demonſtraui in conſi.266. ubi num. 20. recenſui *infinitos* propè Doctores, qui ſententiã hanc probarunt. Et illo in caſu, de quo reſpondi, conſuluit etiam Decianus in conſi. 42.libro 1. Et prædictis accedunt Ruinus in l. Gallus. §. ſi eius. num.41.ff. de liberis & poſthu. Catelia. Cotta in memorab.in verbo, legitimatus, Durans in Trac. de arte teſtandi, in tit.5.cautela.15.nu.5. Natta in conſi.368.col.1.lib.2. Silua.in conſi.45.num. 24. Didacus lib.3.uaria.reſolut.cap.6.num.7.*verſi.eadem quidem.* Craue.in conſi.958.nu.45. *Marzarius in epitome de fideicommiſſis* q.30. Berretta *in conſi.31.* Burſa.in conſi.1.nu. 8.& in conſ. 18. nu.6.lib.1.& Ludouicus Molina Hiſpanus. lib.3. de Hiſpanorum primogen.cap.3.nu. 2.

Re tamen ipſa longe melius, & diligentius perpenſa atque examinata, contrariam ſententiam in ſpecie noſtra exiſtimaui probabiliorem, & veriorem, nempè hos legitimatos non excludere *patruos ſubſtitutos.* Et ſi enim (vt dixi) regulariter *legitimatus excludit ſubſtitutum*: attamen cũ *id eueniat ex tacita, & coniecturata voluntate* teſtatoris, ſicuti admonui *ſupra ſcripſiſſe* Soci. ſen. in l.Gallus.§.ſi eius.nu.5.in fi.ff. de liberis, & poſthu. Tiraquellum in l.ſi vnquam, in verbo, *ſuſceperit* liberos.nu.86.C.de reuoca.donat.& *Berret* tam in conſi.31.col. 5.& idem ego *ipſe ſcripſi* in conſi. 164.num.7.in fine, ex ſententia Cæphali in conſi.117.numer.21.lib.1. Ea propter a regula, & ſententia prædicta receditur, cùm extant contrariæ *coniecturæ voluntatis ipſius teſtatoris.* id qđ admittunt omnes in l.ex facto. §. *ſi quis rogatus.* il primo.ff. ad Trebell. & *manifeſtè* Cæphalus in conſi.117.nu.21.lib.1. quos *ſecutus* ſum in conſi. 20.num.34.lib.1.& in *conſi.*164.nume.7. in fine. lib.2. Et inter alias *coniecturas*, quæ a Doctoribus afferri ſolent; & quorum aliquæ hic in *caſu* a reliquis prętantiſs. *Conſultoribus conſideratas* vidi, *hæ præcipuæ ſunt.*

Prima inquam eſt coniectura; quæ colligitur ex eo, quod teſtator ſubſtituit alios filios ſuos, quos omnes vnà hæredes inſtituerat: ex quo ſequitur, teſtatorem ſub illis verbis, ſi *deceſſerit ſine* filijs legitimis, & naturalibus, noluiſſe comprehendere legitimatum ad excluſionem aliorum filiorum ſuorum. Ita reſpondi in conſilio *164.*numero octauo, libro ſecundo, ex ſententia Alexandri, & Ripæ; cum dixerunt, quod etſi regulariter naturalis excludat ſubſtitutum: attamen non

non procedit, quando etiam ſubſtitutus erat filius ipſius teſtatoris. Nunc in ſpecie legitimati, vt non excludat filium teſtatoris ſubſtitutum, adduco Baldum in conſi. 349. ſuper eo, quod quæritur col. 2. verſi. ſequitur videre, de alio puncto. lib. 3. Qui ratione motus eſt: quia ſupereſt perſona, quę ex præſumpta voluntate teſtatoris eſt potior, & magis dilecta a teſtatore ipſo. Et Baldum ſecutus eſt etiam Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum li. 11. titulo. 10. nu. 25. Nec video quod huic ſententiæ repugnet communis aliorum opinio: ſicuti Ripa in d. §. ſi quis rogatus. il 1. num. 8. & Michael Grattus in communibus opinionibus quæſtion. trigeſima ſeptima, numero ſeptimo, atteſtati ſunt.

Secunda eſt coniectura, quæ ducitur ex eo, quod etſi concedimus, teſtatorem ſenſiſſe, quod naturales legitimati excluderent alios filios ſuos ſubſtitutos: attamen non præſumitur; quod voluerit, idem procedere in ſpurijs legitimatis. Ita in claris his terminis reſpondit Baldus in d. conſi. 349. ſuper eo, quod quæritur. col. 2. uerſi. ſequitur videre de alio. lib 3. Cuius verba hæc ſunt, ſi autem talis perſona non extat; aut legitimatur ſpurius: & idem, quia priuilegium principis teſtamenta non mutat. Aut legitimatur naturalis tantum: & tunc excludit ſubſtitutum prorſus extraneum. &c. Voluit itaque Baldus, ſpurium legitimatum non excludere ſubſtitutum etiam extraneum. Ea ratione vſus eſt Baldus, quia priuilegiũ

42 † principis teſtamenta non mutat. Exiſtimo Baldum ſubobſcure loquentem dicere ſic voluiſſe. Quod naturalis legitimatus excludat ſubſtitutum, eſt ſecundum voluntatem teſtatoris; qui ſubſtituendo hæredi his verbis; ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus; ſenſit, quod ſub his verbis, filijs legitimis, & naturalibus, comprehendantur naturales legitimati: quia conſtat eſſe illius hęredis filios, ex quo pater ipſe certus eſt: conſtat etiam, ſubſecuta legitimatione eſſe legitimos. Id quod clare, & in ſpecie docuit acutiſſimi ingenij Franc. Aretinus in l. ex facto. nu. 12. ff. de vulg. & pup. ſubſt. ſed diuerſum eſt in ſpurio legitimato; qui ſi ſubſtitutum excluderet, eſſet contra uoluntem teſtatoris. Non enim hic dici poteſt filius hæredis, cum ſpurius certum patrem non habeat. l. vulgò. ff. de ſtatu hom. & §. ſi aduerſus. in inſt. de nuptijs; & dixi ſupra. ſi ergo Princeps legitimando ſpurium vellet eum admitti ad excluſionem ſubſtituti, mutaret (vt inquit Baldus) teſtamẽtum ipſius teſtatoris, qui poſuit in conditione filios ſui hęredis, non autem extraneos, quales ſunt ſpurij. Nec obſtat ſi dicatur in caſu noſtro do. Lactantium, petendo hos legitimatos legitimari, affirmaſſe cõfeſſumque fuiſſe, hos eſſe filios ſuos, quia reſpondetur, confeſſionem dom. Lactantij poſſe quidem ſibi nocere, & efficere, quod ij legitimati ſuis in bonis ſuccedant, ſed non vt ſuccedant ipſi teſtatori, & excludant ſubſtitutos, ex quo agitur de bonis teſtatoris, & eius ſucceſſione; vt ſcripſi latiſſime in conſi. 124. nu. 13. Et in ſpecie ſcripſit Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum.

43 lib. 11. tit. 12. num. 11. quod etſi pater † per ſubſequens matrimonium legitimet filios etiam ſpurios, affirmando illos a ſe procreatos, confeſſio illa nocet patri, quo ad eius ſucceſſionem, non autem quò ad detrimentum ſubſtituti per fideicommiſſum. Quinimò nec do. Lactantio patri nocet, cum erronea credatur confeſſio hæc. Nam do. Lactantius ignorans fortè, mulierem illam matrem dictorum dominorum Auguſtini, & Cæſaris, meretricari conſueuiſſe, ſicuti multorum teſtimonio fuit probatum; exiſtimauit, hos eſſe filios a ſe procreatos, cum tamen incertum id fuerit, ob id, q͛d ad mulierem illam patebat aliorum aditus. Et propterea confeſſio fuit erronea, & conſequenter nec quò ad ſucceſſionem ipſius do. Lactantij nocere debet. Ita in ſpecie reſpondit Ruinus in conſilio 103 nu. 16 lib. 3.

Tertia eſt cõiectura, quæ ducitur ab ea expreſſa prohibitione alienationis facta a teſtatore, qui prohibuit omnem, & quamcunque bonorum ſuorum alienationem, ex quo ſequitur prohibuiſſe etiam legitimationem filiorum illegitime nato-

44 rum, cum legitimatio † ſit alienationis ſpecies. Ita reſponderunt Ancha. in conſi. 427, nu. 2. in fine. & Alexan. in conſi. 25. num. 1. in fine. lib. 1. qui locuti ſunt de prohibitione illa alienationis tacita, quæ inſurgit ex natura fideicommiſſi. ſed apertius, & in ſpecie magis, quando ſcilicet teſtator expreſsè prohibuit alienationem reſponderunt Gratus in conſilio uigeſimonono, numero 48. libro ſecundo, & Pariſius in conſilio duodecimo num. 151, libro ſecundo. Et inter expreſſam, & tàcitam ipſam prohibitionem eſt differentia. Nam quando facta eſt expreſſa prohibitio, dicitur adeſſe duplex, una ſcilicet tacita, ex natura fideicommiſſi, & ſic diſpoſitione legis, altera expreſſa adiecta a teſtatore, & ideo maiorem effectum parit. Bartol. & Alexand. in l. filiusfamil. §. Diui. columna ſecunda. ff. de legat. primo. Iaſon in conſil. 157. columna ſecunda, uerſicul. confirmatur alia ratione. libro ſecundo. Ruin. in conſilio ſeptuageſimo numero decimoquarto, libro quinto, & Decius in conſilio 636. numero decimo, qui ſcripſerunt, expreſſam prohibitionem teſtatoris cum tacita legis prohibitione concurrentem efficere, vt alienatio aliqua, quæ non obſtante illa legis prohibitione fieri poterat, non tamen concedatur, quando expreſſa ipſa prohibitio concurrit. Ita ergo, & noſtro in caſu, licet legitimatio non impediatur ob fideicommiſſum, quod in ſe habet tacitam legis prohibitionem, ne bona alienentur, attamen accedente expreſsa teſtatoris prohibitione impediri debet.

Quibus intelligimus huic coniecturæ non obſtare, regulam illam, quod par ſit ratio taciti, & expreſſi, iuxt. l. 3. ff. de lega. primo, & l. tertia. C. de fideiuſſ.

46 Nam regula † illa non procedit, quando id

quod tacite ineſt, prouenit a præſumpta diſponẽtis voluntate. Nam tunc expreſſio operatur. Ita ex traditione Bartol. & Alexand. in d. §. Diui. declarat in ſpecie Ruinus in dicta. l. 3. numer. 40. de leg. 1. Rurſus non habet locum prædicta regula, quod tacita diſpoſitio adiuuatur ſpeciali diſpoſitione exprimentis. Ita declarat Ripa in dict. l. 3. num. 36. verſic. ego aliter. ff. de legat. 1. ſicuti ſpecialis eſt diſpoſitio in caſu noſtro. Nam ſpecialiter expreſſit teſtator; quod alienari non poſſint bona; quæ uoluit ſtare in domo, & familia Graſſiorum.

Quarta, & vltima eſt coniectura ex eo ſumpta; quod creditur teſtatorem noluiſse aliquo modo ſibi ſuccedere illegitime natos, qui rite, & ſolenniter non eſsent legitimati: ex quo illi tales non poſsunt dici legitimi: ſed adhuc ſpurij, vel naturales. Ita in ſpecie hanc eſse teſtatoris præſumptam voluntatem egregiè conſiderauit, & reſpondit Marcabrunus ab Anguillis in conſi. 1. nu. 78. Atqui noſtro in caſu legitimatio hæc fuit minus ritè, minuſque ſolenniter facta; immo nec fieri potuit. Ergo teſtator de ea non ſenſit. *Illa minor* propoſitio etſi ſatis probari poteſt ex his, quę diſſerui ſuprà in prima dubitatione, dum demonſtraui reddi nullam hanc legitimationem ob multa obreptionis, & ſubreptionis vitia: præſertim ex eo; quod, cum eo tempore legitimationis factæ eſset in humanis mater horum filiorum, id quod colligo iuris illa præſumptione; qua dicimus, hominem præſumi viuere centum annos; vt inquit glo. l. vlt. C. de ſacroſan. eccleſ. quam ſecuti ſunt multi congeſti a Cagnolo in l. ſi emancipati. num. 20. C. de collatio. & a Socino iun. in conſilio 12. numer. 26. lib. 2. Et ex eo idem colligo; quod ſi eo tempore fuiſset mortua, dixiſset do. Lactantius in ſuis precibus oblatis dom. Comiti Palatino; quod ex quondam muliere ſoluta ſuſcepit hos filios; ſignificando illam iam deceſſiſse. Cum ergo (vt diximus) eo tempore legitimationis viueret dicta mulier; eam potuit do. Lactantius in uxorem ducere, atque ita hos filios per ſubſequens matrimonium legitimare, quod cum nõ fecerit; nec per reſcriptum legitimari illi potuerunt. Ita in ſpecie tradunt Baldus in capitul. illud num. 3. de præſump. Iaſon in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. num. 3. ff. de liberis, & poſth. Marſilius in ſing. 130. Didacus in epitome de ſponſalibus, in ſecunda parte cap. 8. §. 9. nu. 5. & apertius ſcripſit Ludouicus Molina Hiſpanus lib. 3. de Hiſpano: primogen. cap. 3. nume. 39. hunc ſic legitimatum non excludere ſubſtitutum: & eiuſdem ſententiæ recenſet alios Doctores Hiſpanos, nempè Coſtam, Gregorium Lopez, & Tellium: & ſubiungit, hoc defectu infringi poſse multas legitimationes. Accedit etiam alter defectus ex eo proueniens, quod legitimatio hæc facta fuit abſentibus ipſis Dominis Auguſtino, & Cæſare; quorum præſentia, & conſenſus omnino requirebatur. §. generaliter. in authen. quibus modis natura: efficiantur ſui, & reſponderunt in ſpecie Decius in conſilio 661. numero decimo, & Brunus in conſilio 15. columna ſecunda, verſicul. tertio videtur iſta; quos ſecutus eſt Oſaſcus in deciſ. 119. nu. 22. qui quidem numero vigeſimotertio, ſubiungit
46 quod licet † legitimatio poſſit a legitimatis abſentibus ratificari: attamen ratificatio ipſa fieri debet tempore quo poſset fieri ipſamet legitimatio, hoc eſt viuo ipſomet patre, legitimati. Id qđ non euenisse puto in caſu noſtro, in quo non cõſtat, hos legitimatos viuo ipſo domino Lactantio patre ratificaſse prædictam legitimationem. Immo addit idem Oſaſcus in dicta deciſ. 119. numero uigeſimoquinto, quod etſi concedimus, ratificationem fieri poſse, poſt mortem patris legitimati, & illam reconualidare legitimationem ipſam: attamen non retrotrahitur in prę iudicium eorum, quibus iam quæſitum eſt ius, morte prædicti patris: atque ita in caſu noſtro non retrotraheretur in præiudicium horum patruorum ſubſtitutorum, pro quibus non dubito quin ſit pronuntiandum.

SVMMARIVM.

1 *Conditio inſtitutioni adſcripta, non cenſetur in ſubſtitutione repetita.*
2 *Subſtitutio fideicommiſſaria, de perſona ad perſonam non extenditur.*
Et ſi præſumpta mens teſtatoris, & voluntas ſit in contrarium nu. 3
Et quę huius cauſa ſit nu. 4
5 *Subſtitutio fideicommiſſaria reciproca, vt cenſeatur inducta multa concurrere debent.*
6 *Subſtitutio reciproca cenſetur facta etiam inter eos, qui in conditione poſiti ſunt, ex aliquorum opinione, cuius tamen contraria verior.*
Immo quod nec ſufficiat, virtualis vel interpretatiua vocatio num. 7
8 *Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria, vt coniecturis inducatur, illæ vrgentes eſſe debent.*
9 *Subſtitutione repetitum cenſetur, quod in inſtitutione dictum eſt.*
Et quando id ſic accipiendum nu. 10
11 *Verba ſuppleri non debere, niſi in caſu valde neceſſario.*
Et de diſponentis mente conſtare debere nu. 13
12 *Suppletio permiſſa tunc eſt, quando congrue fieri poteſt.*
14 *Suppletio eſt quædam interpretatio extenſiua, quæ in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs permiſſa non eſt.*
15 *Verba in fideicommiſſis interdum ſuppleri.*
16 *Fideicommiſſi onus in filios, & ſubſtitutos repetitum cenſetur, quando teſtator illud reſtrictiuè & limitate, primis inſtitutis iniunxiſſet.*
17 *Fideicommiſſum non ſubeſſe pronunciandum in dubio.*
18 *Pronunciandum in dubio pro poſſeſſore.*
Item pro reo nu. 19
20 *Remotiorem non ſemper grauatum dici, etſi proximior grauatus reperiatur.*
21 *Familia a maſculis conſeruantur.*

Familia

22 *Familiæ conſeruandæ fauor, conſideratur tantum in caſu a teſtatore expreſſo.*

23 *Subſtitutionum gradus plures teſtator faciendo onus inſtituto iniunctum repetitum cenſetur in ſubſtituto.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICUS dom. Petrus ſpoluerinus Veronenſis condidit teſtamẽtum, in quo pro dimidia bonorum ſuorum hæredes ſcripſit Io. Mariam, M. Antonium, Albertum, & Andream filios quondam Ioannis de Saibantis *in capita:* Et Ioa *Petrum;* Camillum *& Aloyſium filios q.* Io. Franc. *in ſtirpem.*

Deinde ita ſubſtituit, ſi uero aliquis ex prædictis de Saibantis quandocumque deceſſerit, ſine liberis maſculis legitimis, & naturalibus, tunc & tali caſu, ſi talis fuerit ex dictis. Io. Maria, *M. Antonio, Alberto & Andrea, ſubſtituit vulgariter, & per fideicommiſſum alios decedentis fratres prædictos ſuperſtites, in capita, & prædefunctorum ex illis maſculos, in ſtirpem. Pariter & prædictos eius nepotes. f. q. Io. Franc. ſimiliter ſi ſine filijs maſculis legitimis vt ſuprà quandocunque deceſſerit, tunc ſic decedenti ſuſtituit alios fratres ſolum ſuperſtites, & prædefunctorum liberos maſculos in ſtirpem. & ſi non ſupererint ex ſtirpe. d. Ioan. Franc. tunc admittantur prædicti eorum patrui in capita, & prædefunctorum filij maſculi, vt ſuprà in ſtirpem.*

Præſupponitur in facto deceſſiſſe Albertum relicto Ioſepho filio maſculo, ac etiam Brigida, Barbara, & Panthaſilea filiabus. Et poſtmodum deceſſiſſe Ioſephum ſine filijs.

Dubitari nunc contingit, an locus adhuc ſit fideicommiſſo, reſpectu portionis Ioſephi defuncti ſine filijs maſculis, ad beneficium Horatij, & fratrũ filiorum Petri, ad excluſionemque dictarum ſororum Ioſephi.

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXII.

PRO Magnifica do. Brigida & ſororibus reſpondendum eſt, locũ non eſſe fideicommiſſo ad commodum, & fauorem Magnifici do. Horatij & fratrum. Nam teſtator inuicem ſubſtituit Io. Mariã, M. Antonium, Andream & Albertum, ſi eorum alter deceſſiſſet ſine filijs maſculis. Porrò cum deceſſerit Albertus relicto Ioſepho filio maſculo, defecit conditio ſubſtitutionis, ſub qua fratres ſuperſtites vocati fuerunt. Nec curandum eſt, quod deceſſerit deinde Ioſephus ſine filijs. Non enim onus reſtitutionis iniunctum Alberto: ſi ſine filijs maſculis deceſſiſset, repetitum dici poteſt in ipſum Ioſephum. Quæ ſanè ſententia multis iurib. argumentis, & Doctorum auctoritatib. comprobari ſic poteſt.

Primò ex. l. hæredibus in princ. ff. ad S. C. Trebellia. vbi Scæuola reſpondit, quod ſi teſtator inſtituit filios vtriuſque ſexus, nempe maſculum, & fæminam, & eos inuicem ſubſtituit his verbis: Voſque liberi chariſſimi, hoc fideicommiſſo teneri inuicem volo, donec liberos binos educaueritis. Quæſitum eſt (inquit Scæuola) ſi quis ex liberis duos liberos procreauerit, quamuis ſuperſtites non reliquerit, an hæredes eius fideicommiſsum debeant? Reſpondi (ait Scæuola) ſecundum ea, quæ proponerentur, videri fideicommiſſi onere eſſe liberatos. Extinctum ergo fuiſſe fideicommiſsum reſpondit Scæuola ex ſola filiorum educatione, etiam ſi ſuperſtites eos non reliquerit. Ita a fortiori ſic dicendum eſt, extinctum eſſe fideicommiſsum ex eo ſolo, quod Albertus grauatus ſuſcepit Ioſephum, eumque ſuperſtitem reliquit. Non enim onus illud iniunctum Alberto, repetitum dicitur in perſonam Ioſephi; ſed propter eius exiſtentiam ceſsauit conditio, atque ita extinctum fuit fideicommiſsum.

Secundò accedit textus in lege, cum vxori. C. quando dies legati cedat, cuius verba hæc ſunt. Cum uxori vſusfructus fundi legatur, & eius proprietas, cum liberos habuerit, nato filio, ſtatim proprietatis legatæ dies cedit. Nec quidquam obeſt, ſi is decedat. Ecce, quod illa verba, cum liberos habuerit, quæ tempus ſignificant, terminum quendam ponunt, vt ad illum vſque, nempè donec liberos habuerit ille legatarius ſit vſufructuarius; eo verò tempore, & termino euenien te, ideſt, ſuſceptis filijs ſit proprietarius. Nec vlterius quæritur, quid de filijs illis ſuſceptis contingat. Ita & noſtro in caſu, teſtator voluit Albertum hæredem grauatum eſſe, ſi filios non ſuſcepiſset; ergo eis ſuſceptis extinctum eſt onus, atque ita nihil amplius quæri debet.

Tertiò ſuffragatur ratio, & argumentem, quod
1 † conditio adſcripta inſtitutioni, non cenſetur repetita in ſubſtitutione, lege. ſub conditione. ff. de hæred. inſtit. & lege ſi quis hæres ita. ff. de acquirend. hæreditat. & tradunt Socinus in lege, quæ conditio. numero quarto. ff. de condition. & demonſtr. Pariſius in conſilio trigeſimo octauo, numero uigeſimoquarto, libro ſecundo, & Gozad. in conſilio vltimo, numero quarto. Illa ergo conditio, & onus iniunctum Alberto, ſi deceſſiſset ſine filijs, non dicitur repetitum in Ioſephum ipſius Alberti filium.

Quartò mouet me, quod hæc ſubſtitutio fideicommiſſaria a teſtatore facta inter Alber-

tum, & eius fratres, non poteſt extendi ad eorum filios, qui in conditione poſiti ſunt.

2 Nam † ſubſtitutio fideicommiſſaria, non extenditur aliquo modo de perſona ad perſonam. Ita affirmarunt gloſſa in l. Titius. in prin. ff. de liberis, & poſth. Aretin. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. col. 3. uerſi. ſecundo adde eo. titu. Dec. in conſi. 211. nu. 5. conſi. 212. nu. 9. & in conſ. 377. nu. 3. Iaſon. in conſ. 220. col. 4. lib. 2. Ruin. in conſ. 127. nu. 9. lib. 2. Pariſ. in conſ. 74. nu. 21. lib. 2. conſi. 63. nu. 12. & in conſ. 66. nu. 5. lib. 3. Crauet. in conſ. 161. nu. 6. & nu. 11. Tornielli. in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 76. in fine. ff. de liber. & poſth. Cæphal. in conſ. 269. nu. 29. lib. 2. & in conſ. 394. nu. 17. li. 3. & Thobias Nonius in conſi. 33. nu. 12

3 Quæ ſane ſententia procedit, etiam † ſi in contrarium adſit præſumpta mens, & voluntas teſtatoris, ſicuti clarè docuit Aret. in loco præcitato, & apertius Iaſon in l. cum res. col. 3. uerſic. ſextò nota. de leg. 1. & in d. conſ. 220. col. 4. uerſi. in primis ergo, & in conſ. 228. colu. 2. lib. 2. Decius in conſ. 291. nu. 6. & in conſ. 377, nu. 3. Pariſius in d. conſ. 63. nu. 12. lib. 3. & Crauett. in conſ. 161. nu. 12. & communem eſſe aſſerit Crottus in d. §. ex quid ſi tantum. nu. 53. licet ipſe diſſentiat. & fortiori in caſu idem reſpondit Socin. iun. in conſ. 4. num. 13. lib. 3. qui reſpondet aperte conſtare debere de fideicommiſſo, & ob id extenſionem nō magis admitti, quam nouam ipſam inductionem. Idem cenſuit Celſus Hugo in conſi. 68. nu. 1. & idem uberrimè affirmauit Roland. in conſi. 56. nu. 24. lib. 3.

4 Et huius ſententię ea eſt ratio, quòd † ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt odioſa, & odia non extenduntur, ſed reſtringuntur, vt vulgatum eſt.

Quintò comprobantur prædicta quod adhoc

5 vt † ſubſtitutio reciproca fideicommiſſaria, cenſeatur inter aliquos inducta, plura concurrere debent.

Primò, quod expreſse fiat vltimo decedenti. l. vlt. §. filium. de leg. 1. & l. Lucius. §. Caio. ff. ad Trebell. & ſcribunt Caſtrẽſ. & alij in l. hæredes mei, §. non ita. ff. ad Treb. ibi Socin. ſen. nu. 7. & 8. idem in conſ. 113. in fin. lib. 2. & in conſil. 104. col. pen. lib. 3. & Zanch. in d. §. cum ita, in prima editione, num. 550.

Secundò requiritur, quod ſit facta in tota hæreditate, vel in omnibus bonis, ita ſcribũt omnes in l. Titia Seio, §. Sæia libertis, de leg. 2. ex illo tex. Iaſon in l. quidam teſtamento, in fin. de vulgar. & pup. ſubſt. & alij plures quos recẽſet Zanch. in repetitione l. hæredes mei. §. cum ita, in prima edit. nu. 614. ff. ad Trebell.

Tertiò requiritur, quod ſint expreſſe vocati, nec domini ſufficit, quod ſint in condititione poſiti; Ita Socin. ſenior. in d. l. hæredes mei, §. non ita nu. 3. & idẽ, in conſi. 113. in fin. lib. 1. in conſi. 249 col. 4. lib. 2. & in conſ. 104. colu. pen. lib. 3. Ruin. in conſ. 96. nu. 11. in conſ. 108. nu. 2. & in conſ. 140. nu. 12. lib. 2. Pariſ. in conſ. 44. nu. 29. lib. 2. Socin. iun. in conſi. 151. nu. 11. & in conſ. 176. nu. 11. lib. 2. Craue. in conſ. 162. nu. 7. & in conſ. 306. nume. 2. Portius Imolenſis in conſ. 43. nu. 28. Idem reſpõderunt Alexan. in conſi. 82. & Burſat. in conſ. 52. nu. 14. lib. 1. Cum autem noſtro in caſu non concurrant hæc requiſita, ſequitur dicendum non eſſe inductam ſubſtitutionem hanc reciprocam. Illud enim tertium requiſitũ (vt prius de eo dicã) hic deficit, quia hic non eſt ſubſtitutus unus fratrum alteri præmorienti, vel vltimo ex deſcendẽtibus ipſius patris; poſteaquam is frater præmoriens, vel eius filij, & deſcendentes effecti eſſent hæredes. ſed ſolummodo unus frater loco pręmorientis eſt ſubſtitutus; quo ad actum ſuccedendi, vltimo ex deſcendentibus ipſius teſtatoris, filijs præmorientis ſemper in conditione poſitis. Id quod arguit factam non eſse reciprocam inter ipſos tranſuerſales, nempe inter ipſos fratres. Dixit enim teſtator hoc tantum, quòd ſi dicti filij ſui, uel aliquis eorum quandocunque decederet, vel decederent, ſine filijs maſculis, uel alijs deſcendentibus, quòd alij filij ipſius teſtatoris uel eorũ deſcendentes, ſuccederent. Ecce quòd filij illi præmorientis fratris ſunt ſemper poſiti in conditione, & conſequenter non ſunt expreſse, & clare uocati: ſicuti expreſsa, & clara vocatio requiritur, ad inducendam reciprocam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ut diximus ſupra. Non obſtat auctoritas Curtij Iunioris in conſ. 43. numer. 6. & Marzarij in conſi. 1. pagin. 15. verſi. pro qua facit.

6 *Cum dixerunt, quod reciproca † ſubſtitutio cenſetur eam facta inter eos, qui poſiti ſunt in conditione.*

Nam reſpondetur, contrariam ſententiam aduerſus Curtium & Marzarium eſſe, & ueriorem & receptiorem ſicuti diximus ſup.

Non etiam obſtat ſi dicatur ſufficere, quòd uirtualiter, & interpretatiue ipſi ſubſtituti ſint vocati, ut reſponderunt Curtius iun. in d. conſi. 43. num. 7. & Ruin. in conſi. 140. num. 9. lib. 3. ſi qui-

7 dem reſpondetur uerius eſse. † quòd non ſufficiat interpretatiua vocatio, ſicuti ſcripſerunt Ripa in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 23. & ob id Torniell. nu. 34. ff. ad Trebell. & idem Torniellus in l. Gallus, §. quidam recte, col. ult. ff. de liber. & poſthum. His accedunt Soc. ſen. in conſi. 104. ad fin. lib. 3. Alciat. in reſponſ. 447. ad finem. & Anguſola in conſ. 65. num. 10. lib. 6. Et admiſso citra ve-

8 ri præiudiciũ, quod coniecturæ † ſufficerent ad inducendam reciprocam ſubſtitutionem fideicõmiſsariam, vrgentes tamen illæ eſsæ debent, ſicuti affirmarunt Caſtr. & Iaſ. in l. poteſt, ff. de vulg. & pup. ſubſt. Ripa in d. §, cum ita nn. 17. & ibid. Zanchus in prima edit. nu. 558. & nu. 619. Illud etiam ſecundum requiſitum videtur hic deficere; cum non reperiatur facta ſubſtitutio, in omnibus bonis; Nec obſtat ſi dicatur, immo factam eſse in omnibus, cum inſtitutio de omnibus ipſis bonis

9 facta fuerit. & dictum in inſtitutione † cenſeatur repetitum in ſubſtitutione, ut in ſpecie reſpondit

dit Portius in conſi.46.num.30.& idem viſus eſt ſẽtire Ruin.in conſi.180.num.3. lib.2. Nam reſpondetur ex ſententia Alciati in reſponſ. 546. colum.2.verſicu. ſecundum, quod facta ſit; quia manifeſte dixit non ſufficere, quod inſtitutio facta in omnibus bonis, cum neceſſe ſit, quod illa ita fiat, ne alioqui corruat teſtamentum, iuxta l.ius noſtrum.ff. de reg.iur. Id quod (ait Alciatus) ſenſit & Caſtre.in l.Titia Saio.§.Saia libertis, de leg.2.

Præterea & ſecundo reſpondetur Portium in dicto conſi.46.nu.30.non loqui in caſu noſtro, quando .ſ. inſtitutio eſt facta in omnibus bonis & hæreditate, & deinde ſubſtitutio eſt facta ſim-
10 pliciter, ſed loquitur quando ſubſtitutio † eſt facta per indefinitam, ſicuti quando dixit, & in hæreditate ſubſtituo, &c. Nam (ait Portius) indefinita æquipollet vniuerſali, quemadmodum Portius ipſe auctoritate Curt.iun.& aliorum cõprobat. Ita quoque reſpondet auctoritate Rui. in dic. conſi.180.num.3.lib.2.quia non ſolum is loquitur, quando teſtator vſus eſt ea indefinita, hæreditate, ſed etiam quando dixit in dicta hæreditate, quę dictio, dicta, eſt præcedentium relatiua, cum *omnibus ſuis* qualitatibus. Ita etiam loquitur *Corneus* in conſil.186.colum.2.libr.2.

Sexto confert, quod ſi nolumus dicere inter *filios* Alberti, & alios tranſuerſales eſſe factam ſubſtitutionem reciprocam fideicommiſſariam, vt ſcilicet Ioſephus Alberti filius, fuerit grauatus reſtituere patruis ſuis, opus eſt, quod multa verba ſuppleantur. *Eſſet enim opus ſupplere* omnia hæc verba. *Etſi prædicti Alberti, Ioan. Mariæ, M. Antonij, & Andreæ* filij, vel eorum *vnus* deceſſerint ſine liberis maſculis, ſuperſtes *vel ſuperſtites ſuccedãt*. Atque ita verba adiecta *in prima ſubſtitutione* eſſent repetenda in ſecunda, & *poſtrema ſubſtitutione*. Et tamen certum
11 eſt, ſuppleri non debere † verba, niſi in caſu valde neceſſario, quando ſcilicet apparet orationẽ eſſe imperfectam, & abſque ſuppletione diſpoſitionem teſtatoris locum habere non poſſe, iuxta text.l.1.§.ſinautẽ, ff. de hæred.inſt. & ibi Imola, qui dixit diſpoſitionem potius vitiari, quam qđ
12 duo verba ſuppleantur. Et ſuppletio † permiſſa tunc eſt, quando congruè fieri poteſt. l. cum pa-
13 ter.§.cum imperfecta, de leg. 2. Et conſtare † dẽt de mente teſtatoris vt ſuppleri poſſint verba in oratione & diſpoſitione aliqua, vt reſpondit Curtius iunior in conſil.5.num. 15. verſicu.nec mirum videatur. Et in ſpecie magis ita ſenſit Ripa in rubr.ff.ad trebell.num. 1.cum dixit ſuppleri quando ex præcedentibus, & ſubſequentibus id colligitur. Et ratio illa eſſe videtur, quia ſupple-
14 tio † eſt quædam interpretatio extenſiua, l. oratio in fin.ff.de ſponſal. Baldus, & Salicetus in l.1. colum.vlt.C.ſi rector, prouin. Iaſon in l. 2. num. 36.ff.de iuriſd.om.iud.& Neguſant.in tractat.de pignor.in ſecunda parte, num. 75. Quæ ſane extenſio non eſt permiſſa (vt diximus ſupra) in ſubſtitutionibus, præſertim fideicommiſſarijs. Noſtro autem in caſu neceſſaria non eſt ſuppletio, cum oratio ſatis recte ſtet abſque aliqua ſuppletione. Et ſubſtitutio ipſa perfecte facta legitur. Et in claris his terminis, hoc genere argumenti vſus eſt clariſſimus dominus Cæphal. in conſi. 514.nu.25.lib.4.

Nec hic obſtat, ſi dicatur, quod imo etiam in fideicommiſſis verba ſupplentur. l.vnum ex familia, §.penul.& vltim.de leg.2. Reſpondetur, quod
15 † illis in caſibus ſupplentur, quia ex alijs verbis colligebatur mens teſtatoris diſponentis. Cuius quidem diſpoſitio omnino inutilis fuiſset, niſi factæ fuiſsent illę ſuppletiones, id quod non cõtingit in caſu noſtro.

Septimo me plurimum mouet, auctoritas in ſpecie multorum, ac primum Oldradi in conſil. 21. Thema tale eſt; Qui quidem de hac facti ſpecie reſpondit. Teſtator fratrem habebat, & ex altero fratre præmortuo nepotem, & ex tertio alio fratre prędefũcto tres alios nepotes. Hos omnes hæredes fecit in ſtirpes. Deinde dixit, ſi aliquis hęredum meorum ſine filijs, aut deinceps deſcendentibus maſculis decedat, eius portio deuoluatur ad cohæredes, dum modo maſculi ſint, & ex maſculis ſecundum lineã rectam deſcendentib. Excludendo ſemper fœminas, quas dotauit; Deinde cauit idem teſtator, quod ſi pręfati omnes hęredes nollent prędictas dotes ſoluere, quod tũc ea portio, ad eccleſiã Romanam deuolueretur, quam cum onere illo ſubſtituit. Rurſus & tertio ſtatuit, quod ſi nec hęredes maſculi, nec eccleſia ſoluerent dictas dotes, portio illa deuolueret ad fœminam, quæ cum ea portione, in qua eam ſubſtituit, nuberet. Demum ordinauit idem teſtator, quod ſi dicti omnes eius hæredes, ſine filijs & nepotibus, & deinceps deſcendentibus maſculini ſexus decederent, bona ſua ad Eccleſiam Romanam deuolueruentur. Euenit poſtmodum, ꝙ mortuo teſtatore, vnus nepotũ deceſſit, quatuor relictis filijs maſculis, quorum duo ſine liberis deceſſerunt, tertius vero ſola filia ſuperſtite. Mortuus eſt quartus quoque ſine prole. Maſculi ex maſculis deſcendentes, bona ex ſubſtitutione dote oblata vindicabant. Conſultus Oldradus reſpondit proneptem illam abſoluendam eſſe, & integram illam ſubſtitutionem expiraſſe in perſona' aui ipſius neptis, qui deceſſit quatuor filijs ſuperſtitibus, quidquid poſtea de illis contigerit; Cum verum non ſit ſubſtitutum obijſſe ſine filijs maſculis, atque ita cenſuit Oldrad. onus fideicommiſſi nõ eſſe repetitũ in perſonam ſubſtitutorũ. Eandem opinionem verè probarunt Angelus in conſi.179.num.3. & Ancharanus in conſi.137. Et in caſu non diſſimili ab illo Oldradi reſpondit Alexander in conſil.108. libro.1. & Clarius in conſi.185. lib.2. qui de hac ſpecie reſpondit. Ricardus teſtator filiis carens, inſtituit Sinibaldũ nepotem ex fratre, & ipſius Sinibaldi filios maſculos. Et cauit, quod ſi Sinibaldus de-

cederet

cederet cum filijs, & deinde eius omnes filij decederent quandocũque ſint filijs legitimis, & naturalibus, tunc & in quolibet dictorum caſuum, ſuos eſse hæredes voluit, & dicto Sinibaldo, & eius Sinibaldi filijs ſubſtituit Philippum. Euenit quod Sinibaldus ſucceſſit teſtatori, & deinde deceſſit relictis Antonio & Iuliano filijs; Antonius deinde reliquit Iacobum, recuſabat Iacobus eſſe hæredẽ patris, & Iuliani patrui, vindicando bona iure ſubſtitutionis, pręſertim bona illa Iuliani qui deceſserat ſine filijs. Reſpondit Alexander ſecutus Oldradum non potuiſse Iacobum illũ iure ſubſtitutionis admitti, cum repetitum non eſſet onus fideicommiſſi in perſonam Iuliani. Idẽ reſpondit Alex. in conſi. 139. lib. 6. quem ſecutus eſt Rubeus in l. Gallus §. quidam recte num. 68. & num. 70. ff. de liber. & poſthum. Idem quoque reſponderunt, & affirmarunt alij permulti interpretes, quos commemoraui in conſ. 85. num. 46. 47. & 48. lib. 1. & in conſi. 117. num. 7. lib. 2. His accedunt Celſus Hugo. in conſi. 68. num. 8. & in conſi. 75. num. 1. Couarruuias in cap. Rainaldus in princ. num. 4. verſi. ſed & illud. Socinus iunior in conſi. 29. num. 20. lib. 4. Rolandus in conſil. 16. num. 10. lib. 3. Cæphal. conſi. 514. num. 12 lib. 4. Burſatus in conſi. 1. num. 1. lib. 1.

Octauo comprobatur prædicta, vt omnino locum habeant, quando teſtator reſtrictiue, & limitate, iniunxiſset onus reſtitutionis fideicommiſſi

16 † primis inſtitutis. Nam tunc præſumitur illud onus repetitum in eorũ filios, & ſubſtitutos. Ita reſponderunt Socinus ſenior in conſil. 259. col. 3. lib. 2. Decius in conſi. 63. colum. 1, in conſi. 89. colum. 3. verſ. poſtremo prædicta concluſio, in conſi. 227. colum. 1. & in conſi. 291. colum. 3. verſic. his ſic præmiſſis. Ruinus in conſil. 108. nu. 3. & in conſi. 130. num. 4. lib. 2. Pariſius in conſ. 86. num. 36. lib. 1. & Craue. in conſi. 98. num. 5. Atqui noſtro in caſu reſtrictiue & limitate, teſtator ſubſtituit de Saybantis nepotibus. Ergo onus reſtitutionis eis iniunctum, non dicitur repetitum in eorum filios. Illa minor propoſitio probatur primo, quia dixit teſtator, tunc & tali caſu &c.

Hæc verba ſtant reſtrictiue, & limitatiue, vt in ſpecie reſponderunt Decius in conſ. 63. num. 2. & in conſi. 89. num. 3. Pariſius in conſil. 92. num. 10. libr. 2. Socinus iunior in conſ. 4. numero. 21. libro. 3. & Crauetta in conſ. 98. num. 6. qui alios refert.

Secundò quia dixit, ſi talis fuerit ex dictis. Quæ quidem dictio, dictis, eſt reſtrictiua. Ita in ſpecie Craue. in dicto conſ. 98. num. 8. & vltra eũ Decius in conſi. 218. num. 9. verſ. cum ergo factæ. Ruinus in conſilio 108. numero 3. & in conſilio 130. num. 4. lib. 2. & Pariſius in conſi. 86. nume. 36. lib. 2.

Tertiò teſtator expreſſis proprijs nominibus Io. Mariæ, M. Antonij, Alberti, & Andreæ alteri eorum decedenti ſine filijs, ſubſtituit ſuperſtites. Quæ expreſſio nominũ reſtrictionem operatur. Ita in terminis reſpondit Crauetta in dicto conſilio 98. num. 9.

Nono & vltimò, admiſso, quod res ſit dubia, quam tamen claram eſſe arbitramur ad fauorem ſororum Ioſephi: attamen dicendum eſt, in du-

17 bio eſſe pronuntiandum † fideicommiſſum non ſubeſſe. Ita ſcripſerunt poſt alios, Craue. in conſil. 180. in fin. Neuizan. lib. 6. ſyluæ Nuptial. nu. 47. verſ. item in dubio. Alcia. in reſponſo 483. in fine. Et clariſſimus Cæphal. in conſ. 45. num. 12. & in conſi. 86. nu. 15. lib. 1. Et præterea in dubio

18 eſt pronuntiandum pro † poſſeſſore. §. commodum, in Inſtit. de interdictis. Et demum in dubio

19 pronuntiandum eſt pro † reo conuento, cum fauorabiliores eſse debeamus ad abſoluendum, quam ad condemnandum. l. Arianus. ff. de actio. & obligatio. & l. fauorabiliores, de reg. iur. Et reſpondit ad rem Alciatus in dicto reſponſo 483. in fine. Et copioſius Rolandus in conſi. 56. num. 34. 35. 36. lib. 3.

Nec obſtant nunc aliqua, quæ huic ſentẽtię repugnare videntur.

Primò, quod ſi teſtator grauauit Albertum nepotem, multo magis grauaſse dicitur Ioſephum Alberti filium, ſicque pronepotem, quia ſi teſtator grauauit proximiores plus dilectos, præſumitur etiam grauaſſe remotiores minus dilectos iuxta l. Publius. §. vlt. ff. de condit. & demon. & in ſpecie reſponderunt Socinus ſenior in conſilio 250. colum. 5. verſ. item ſi filiabus libr. 2. Ruinus in conſi. 67. num. 4. & in conſ. 142. num. 13. verſi. præterea. lib. 2. Decius in conſi. 205. numero 8. Curtius iun. in conſi. 22. num. 8. & Craue. in conſil. 67. nu. 7.

Reſpondetur ex declaratione Craue. in conſilio 98. num. 14. ver. non obſtat quartum. & in cõ 161. num. 7. verſ. ſecundo, &c. quod ſi hoc genus argumenti in hac materia procederet, nunquam locus eſſet doctrinæ Oldradi in d. conſi. 21. Ea propter (inquit Crauetta) non licet in fideicommiſſis ita argumentari. Quod reſpondit & Dec. in conſi. 465. num. 15. in fine. Præterea (inquit Crauetta præcitatis in locis) non eſt inconue-

20 niens, quod remotior † ſit aliquando magis dilectus ipſo proximiore. Quam ſane traditionem comprobauit ipſe Crauetta auctoritate multorum. Et illis accedunt Ruinus in conſi. 67. numero 10. in conſi. 117. num. 24. & in conſi. 142. nu. 3. lib. 2. & Socinus iunior in conſi. 2. num. 24. lib. 3. quiquidem Socinus reſpondit, aliquando filium eſſe melioris conditionis matre ſua.

Secundo vrgere videbatur, quod teſtator iſte ſolum inſtituit & ſubſtituit maſculos legitimos, & de legitimo matrimonio natos. Quod non alia ratione factum creditur, quàm, vt bona in familia de Saybantis conſeruẽtur, Quandoquidẽ

21 † familiæ ſolent a maſculis conſeruari, non autẽ a fœminis, §. Cæterum, in inſtitu. de legit. agna. ſucceſs. & poſt Baldum & alios tradunt Socinus ſenior in conſi. 63. nume. 17. lib. 3. & Decius in conſil. 15.

conſil.15.colum.2. In familia autem hac conſeruari bona nō pñt, niſi inter Ioſephum Alberti filium eiuſque patruos, aliosque tranſuerſales ipſius familiæ adſit reciprocum fideicommiſſum, ſicuti in ſpecie ſic argumentatur Dec. in conſil. 270.in fin.

Reſpondetur, quod ratio, & fauor conſeruan-
22 dæ † familiæ, & agnationis conſideratur ſolùm in caſu expreſſo à teſtatore, ſeu in caſu, in quo diſpoſuit, atque ita vbi Albertus deceſſiſſet ſine filijs maſculis. Ita egregie, & his in terminis reſpōderunt Alex.in conſ.59.col.vlt.verſi. non obſtat etiam.lib.3.Socin.ſen. 116.col.4.verſ.quæ omnino non habent.lib.3.Ruinus in conſi.92. num.9. lib.2.Socin.iun.in conſi.4.num.20. in fine. lib.3. & Cæphalus in conſi. 17.num.28.in fin.lib.3.

Tertio nō leuem dubitationem mouet, quod
23 quando teſtator digreditur, ad plures † gradus ſubſtitutionum, onus reſtitutionis iniunctum inſtituto dicitur repetitum in ſubſtitutum, ita declarando reſponſum Oldradi d. conſi. 21. affirmant Socin.ſen.in conſi.250. num. 5. & 6. lib. 2. Curtius iunior in conſ.43.col. 1. & in conſ. 121. num. 15. Pariſius in conſi.18.num.38.lib. 2. Gratus in conſ.5.num.18.lib.2.& apertius Craue.in conſ.98.num.3.& in conſ.326.col.vlt.verſ.ſecūdo principaliter.& in conſ.935.nu.11.& Marzarius in cōſ.4.col. 1. Atqui noſtro in caſu videtur hic teſtator digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionis, ex quo decedente vno ex inſtitutis ſine liberis maſculis, *vocauit ſuperſtites, vel eorum filios ſeu liberos: atque ita ſubſtituit teſtator primum alios ſuperſtites, deinde ſecundo ſubſtituit* prædefunctorum filios. Ergo dicendum videtur quod onus reſtitutionis iniunctum inſtituto, ſic que *Alberto*, cenſeatur repetitum in Ioſephum *eius filium*.

Reſpondetur primò, duo eſſe capita ſubſtitutionis, vnum eſt vocationis actiuæ; dum ſcilicet teſtator vni nepotum decedenti ſine filijs ſubſtituit ſuperſtites, & prædefunctorum filios. Hoc in capite ſubſtitutio complecti videtur plures gradus, nempe ſuperſtitum, & prædefunctorum filios. Sed de hoc capite noſtra non eſt diſputatio. Non enim hic quærimus ex parte ſuperſtitum qui ſuccedere poſſint & debeant. Alterum eſt caput ſubſtitutionis paſſiuę, dum ſcilicet teſtator grauauit decedentem ſine filijs reſtituere ſuperſtitibus. Hoc in capite teſtator non eſt digreſſus ad alios gradus ſubſtitutionis. Non enim dixit, etſi vnus ex dictis nepotibus inſtitutus deceſſerit ſine filijs, & ipſi filij ſine liberis. &c. ſuccedant alij ſupetſtites, quo in caſu facta diceretur digreſſio ad plures gradus ſubſtitutionis, ſed ſolum dixit, quod decedente vno ex dictis nepotibus inſtitutis, ſine filijs, ſuccedant ſuperſtites: nec de filijs filiorum mentionem fecit. Hanc diſtinctionē ſubſtitutionis ſeu vocationis actiuæ & paſſiuæ, ad rem noſtram faciunt multi commemorati à Marzario in epitome de fideicom.q. . .

His concludo non eueniſſe caſum ſubſtitutionis fideicommiſſi ad commodum prædictarum fœminarum, ſed extinctum illud omnino eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Fœminam agnatam, dici ex teſtatoris familia.*

2 *Proximioris, verbum, tam fœminis conuenire quam maſculis, & nu.8.*

Non tamen in materia differenti.nu.9.

3 *Diſpoſitionis verba cui conueniunt, eidem & diſpoſitio.*

4 *Statutum excludens à ſucceſſione vnius, non dicitur excludere à ſucceſſione alterius.*

5 *Dilectionem maiorem argui, ex maiori vtilitate, & commodo, a teſtatore collato.*

Item ex arctiore ſanguinis vinculo nu.6.

7 *Maſculos teſtator vocans excluſis fœminis, dicitur fideicommiſſum inducere, etſi non exprimat, bona ſe ſua in agnatione conſeruare velle.*

10 *Deſcendentium nomine, fœminæ in ſucceſſione feudi vel fideicommiſſi non comprehenduntur.*

11 *Maſculinum non comprehendit fœmininum, quādo teſtator diſcretiue de maſculis, & fœminis loquitur.*

12 *Succeſſio ex fideicommiſſo, in dubio regulatur a ſucceſſione ab inteſtato.*

13 *Legis & ſtatuti verba ita interpretari debere, vt ſtent cum miſterio, & virtute operandi.*

14 *Interpretatio ea ſumenda eſt, quæ recto ſermoni conuenit, & quæ repugnat reijcienda.*

15 *Statutum excludens vnum à ſucceſſione, dicitur includere alios.*

16 *Reſeruatio de vno caſu, & perſona, operatur vt aliæ perſonæ, & caſus in diſpoſitione dicantur comprehendi.*

FACTI SPECIES.

MAGNIFICVS D. Hieronymus Ragona Vicentinus liberis carens, condidit teſtamentum, in quo diſpoſuit primum, quod domina Catherina eius neptis ex domino Petro fratre præmortuo ex proprijs eius bonis dotem haberet congruam, qua poſſet nubere. Deinde hæredem inſtituit dominum Iacobum nepotem ex dicto domino Petro, cui ſic ſubſtituit: Et decedente ipſo domino Iacobo eius nepote abſque filijs legitimis, & naturalibus, tunc eidem ſic decedenti generaliter ſubſtituit proximiores de nobili familia Ragona, legitimos & naturales; ſaluo, ut infra; excludendo ab hæreditate & ſucceſſione prædictū dominum Ludouicum quondam domini Io. Pauli Ragonæ, iuſtis de cauſis animum ſuum mouentibus.

Mortuo teſtatore, deceſſit prædictus dominus Iacobus ſine filijs, ita quod euenit caſus fideicōmiſſi ad commodum proximiorum ex familia Ragona.

Quare

Quare dubitari nunc contingit, an admitti debeat præfata domina Catherina neptis ex fratre, uel potius Domini Antonius Maria & Alphonſus de Ragona, coniuncti in tertio gradu conſanguinitatis cum ipſo teſtatore.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXII.

RESPONDENDVM videbatur, dominam Catherinam eſſe admittendam, excluſis dominis Antonio Maria & Alphonſo Primò, quia verba illa teſtatoris, ſubſtituit proximiores, de nobili familia de Ragona, legitimos & naturales, verificentur in perſona ipſius dominæ Catherinæ. Nam proximior erat ipſi maiori, ex quo erat filia fratris, atque ita in ſecundo conſanguinitatis gradu. l. iuriſconſultus. §. eodem gradu ſunt. ff. de gradibus. & §. ſecundo gradu. in inſtitut. de gradib. cogna. Prædicti verò Domini Antonius Maria & Alphonſus in tertio gradu. Eſt etiam domina Catherina ex familia Ragona, quia dicitur agnata. l. lege duodecim tabular. C. de legit. hæred. & §. item vetuſtas. in inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. defer. & probat. l. 2. §. 1. ff. de ſuis & legit. iuncto. §. item vetuſtas. in inſtit. de legit. agna
1 ſucceſs. Et † fœminam agnatam dici ex familia teſtatoris, probat. l. pronuntiatio. in fi. & l. ſequenti. ff. de verborum ſignific. & reſponderunt Alexan. in conſ. 55. nu. 5. lib. 3. & Iaſon in conſ. 142. colum. 4. ver. ſextò facit. libro ſecundo. Et verbũ
2 illud, † proximiores, ita conuenit fœminis vt maſculis; ſicuti reſponderunt poſt alios Decius in conſ. 527. nu. 5. & in conſ. 570. nu. 10. & Pariſius in conſ. 89. nu. 40. lib. 2. & ſcripſit Tiraquellus in tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 9. nu. 201. Eſt etiam legitima & naturalis, quod non negant prædicti Domini Antonius Maria & Alphõſus.
3 Cum ergo verba † diſpoſitionis teſtatoris conueniant ipſi dominæ Catherinæ; ſequitur dicendum; quod etiam ei conuenit diſpoſitio. iuxta l. 4. §. toties. ff. de damno infecto; & egregie ac latè congerit permulta ſimilia Tiraquellus in l. ſi vnquam. in verbo, libertis. num. 2. C. de reuocan. donat.

Secundo accedit, quod ſi mens, & voluntas teſtatoris fuiſſet vocare proximiores maſculos, non autem fœminas, facile fuiſſet ipſi teſtatori exprimere vno verbo, dicendo, proximiores maſculos. Cum ergo non dixerit, dicẽdum videtur, eos vocare noluiſſe argumento. l. vnicæ. §. ſin autem ad deficientis. C. de caducis tollen. & tradunt copioſe Decius in conſi. 442. num. 9. & in conſi. 581. num. 7. Curtius iunior in conſi. 33. in fin. Pariſius in conſ. 58. nu. 5. lib. 2. & latiſſime Tiraquellus in d. l. ſi vnquam. in verbo, libertis. nu.
4 3. C. de reuoc. donat. Sic dicimus, quòd † ſtatutũ excludens à ſucceſſione vnius, non dicitur excludere à ſucceſſione alterius: quia ſi uoluiſſet excludere ab alterius ſucceſſione, facile fuiſſet ipſis ſtatuentibus exprimere.

Tertiò vrgere videtur, quod teſtator magis dilexit dominam Catherinam quàm prędictos dominos Antonium Mariam & Alphonſum: cum dominam Catherinam dotari voluerit ex ſuis bonis, prædictis verò dominis Antonio Mariæ, & Alphõſo nihil reliquerit: ex quo (vt diximus) arguitur maior dilectio erga ipſam dominam
5 Catherinam, ſicuti † maiorem dilectionem argui ex maiori utilitate, & maiori commodo a teſtatore collato, uni quam alteri, reſponderunt poſt alios Socinus iunior in conſ. 71. num. 19. libro 1. & Craue. in conſ. 161. nu. 5. & in conſilio 297. num. 2. verſ. ſecundo maiorem. Quemadmodum ergo teſtator magis dilexit dominam Catherinam in ea parte dum dotem ei reliquit, ita pariter præſumitur magis dilexiſſe in ſecunda parte, nempe in ſubſtitutione, iuxta. l. Publius §. ult. ff. de cond. & demon. Præterea maior dilectio teſtatoris erga dominam Catherinam præ-
6 ſumitur ex arctiore † uinculo ſanguinis, l. Titius. ff. de hæred. inſtit. & tradunt Pariſius in conſ. 51. num. 21. lib. 2. Socin. iun. in d. conſil. 71. nu. 21. li. 1. & Craue. in conſi. 147. num. 2. in d. conſi. 297. num. 3. & in conſi. 831. num. 7. *Hæc aduerſus D. Antonium Mariam, & Alphonſum dubitationẽ facere videntur.*

Cæterum re ipſa longe melius, & diligentius perpenſa ac bene diſcuſſa, contrariam ſententiã veriorem eſſe exiſtimo, nempe dominos Antonium Mariam & Alphonſum eſſe uocatos, excluſa dicta domina Catherina. Quam quidem ſententiam, aliquot rationibus, & argumentis cõfirmabo, deinde ea, quæ in contrarium afferuntur, confutabo: præmitto tamen prius, teſtatorẽ hunc pro agnationis, & familiæ ſuæ Ragonę cõſeruatione, reliquiſſe hoc fideicommiſſum. Hoc colligitur, ex eo, quod hæredem inſtituit dominum Iacobum nepotem ex fratre, & dominam Catherinam ex eodem fratre neptem excluſit, dote ei relicta. Id quod arguit teſtatorem voluiſſe prædictum fideicommiſſum relinquere, cum domina Catherina, non ſit apta conſeruare ipsã agnationem & familiam. Ita quoque ipſe teſtator eueniente caſu ſubſtitutionis, excluſit ab uniuerſali ſucceſſione dominos Fabricium & Vincentium de Sorophis eius nepotes ex ſorore, qui erant ei in pari gradu cognationis, eis tm̃ relinquendo quædam prædia. Id quod non alia ratione fecit, quàm quia animaduertit familiã agnationemque ſuam Ragonam, non poſſe ab ipſis Sorophis conſeruari. Ita ſane fideicommiſſum prædicta de cauſa a teſtatore relictum cenſeri, reſponderunt Ruinus in conſi. 150. num. 12. lib. 2. Pari-

Pariſius in conſi.57.num.10.lib.2.& in conſ.53. num.36.lib.3.& Cæphalus in conſi.37.num.16. lib.1. qui quidem manifeſte ſcripſerunt, quod
7 quando teſtator vocauit maſculos † excluſis fœminis, dicitur voluiſſe inducere fideicommiſsũ: etiamſi non dixerit, ſe vocare maſculos ob id, quod volebat bona conſeruari in agnatione, & familia.

His præmiſſis dicimus, nunc D. Catherinam vocatam non eſſe: ſed ſolum D. Antonium Mariam & Alphonſum.

Primò, quia teſtator vocauit proximiores, ſignificans maſculos tantum: non autem fęminas.
8 Etſi enim † proximiorum nomine continentur tam fœminæ quam maſculi, vt diximus ſupra.
9 Attamen in materia † differenti, nomine proximiorum continentur ſolummodo maſculi: ſicuti quando agitur de ſucceſſione feudi, ad quod maſculi ſolum admittũtur. Sic enim dicimus quod etſi maſculinum continet fœmininum · non tamen comprehendit, quãdo verſamur in materia differenti, vt ſcribunt Alex. in l. ſed etſi hac. §. liberos. num.5. ff. de lib. & poſthum. Iaſon in l. ſi quis id, quod num.11. verſ. iſtam limitationem. ff. de iuriſdict. omn. iud. & Tiraquellus in tract. de iure primigen. q.10. num.1. Idem dicimus in ſucceſſione fideicommiſſi, vt tradunt Socin. ſen. in conſi.73. colum.3. lib.4. Ruinus in conſ.146. colum. 3. lib.2. Gratus in conſi.53. colum.2. lib.2. Pariſ. in conſ.57. colum. pen. lib.2. Socinus iunior in conſ.168. num.84. lib.2. & Tiraquellus in tract. de retractu conſang. §.1. gloſſa 9. num.194. Et ad
10 rem magis ſic dicimus, quod etſi nomen † deſcẽdentium, ſit commune æque fœminas ac maſculos ſignificans, vt affirmarunt congeſti a Decio in conſ.223. num.1. & à Pariſio in conſi.51. nu. 30. lib.2. attamen in ſucceſſione feudi, vel fideicommiſſi: atq; ita in materia differenti, ſub nomine deſcendentium non continentur fœminę. Ita cenſuit Baldus in conſi.330. In hoc corcordati ſunt omnes lib.3. quem ſecutus eſt Corneus in conſi.16. nu.6. lib.1.

Secundò comprobãtur prædicta ex eo, quod
11 quando † teſtator diſcretiue de maſculis, & fœminis loquitur, ſicque differentiam inter eos cõſtituit, tunc maſculinum non comprehendit fœmininum. Ita tradũt Iaſon in d. l. ſi quis id, quod num.13. ff. de iuriſd. omn. iud. Ruinus in conſil. 22. colum.2. lib.3. Pariſius in conſi.49. num.36. lib.3. Socin. iun. in conſ.1. num.37. lib.1. & in cõſil.168. num.69. li.2. & Purpur. in conſi.402. nu. 9. lib.2. Atqui noſtro in caſu teſtator iſte differentiam conſtituit inter maſculos, & fęminas. Ergo ſub illo nomine, proximiores, noluit comprehẽdere fœminas. Illa minor probatur ex eo, quod in ipſa hęredis inſtitutione, vocauit ſolummodo dominum Iacobum nepotem ex dicto domino Petro fratre prædefuncto, & dominę Catherinę eiuſdem domini Petri filiæ dotem reliquit. Et præterea in ſubſtitutione non vocauit dominos Vincentium & Fabricium de Sorophis nepotes ex ſorore, atque ita repręſentantes matris perſonam. Et hoc quidem vt ſexum fęmininum, & ab eo deſcendentes excluderet.

Tertiò ſuffragatur, quod cum teſtator haberet præ oculis prędictam dominam Catherinam, cum ei legatum dotis reliquerit, ſi voluiſset eam vocare & ſub ſubſtitutione contineri, expreſſiſſet; quod cum non fecerit, credendum eſt, noluiſſe eam vocare. argu. d. l. vnicæ. §. ſin autem ad deficientis. C. de caducis tollen. Cum enim ei dotẽ reliquerit, exiſtimauit, ſatis illi prouidiſse: & propterea reſiduum bonorum peruenire voluit ad alios agnatos, qui poſsent conſeruare agnationem, & familiam, ſicuti apti ſunt eam conſeruare Domini Antonius Maria & Alphonſus.

11 Quartò confert, quod in dubio † ſucceſſio ex fideicommiſso regulatur a ſucceſſione ab inteſtato. Ita glo. in l. cum ita. §. in fideicommiſso. de lega. ſecundo. Corneus in conſi.131. in fine. lib.2. Ruinus in conſ.144. num.13. lib.3. Decius in cõſi.186. col.2. Pariſius in conſi.37. nu.42. & in conſi.38. col.1. lib.2. Socinus iunior in conſ.26. num. 25. lib.1. & Alciatus in reſpon.96. num.34. ſecũdum antiquam impreſſionem Lugdunenſem. Atqui ſi ageretur de ſucceſſione inteſtati, domini Antonius Maria & Alphonſus anteponerentur dominæ Catherinæ. Ergo præſumendum eſt, quod teſtator ſic eos anteponere voluerit ipſi dominę Catherinæ. Illa minor probatur, quia extat ſtatutum Vicẽtiæ cap.92. ſub Rubrica De teſtamẽtis & vltimis voluntatibus, & de ſucceſſionibus ab inteſtato; quo cautum eſt; quod ſi quis deceſſerit ſine liberis, extantibus collateralibus maſculis per lineam maſculinam paternam & agnatitiã procedentibus, vſque ad tertium gradum incluſiuè, de iure canonico, fœminæ collaterales etiam agnatæ &c. non ſuccedant. Hoc ſane ſtatutum comprehendit dominos Antonium Mariam, & Alphonſum, ex quo ſunt collaterales tertio in gradu, cum ipſo teſtatore: & deſcendunt ex linea paterna, ſeu agnatitia ipſius teſtatoris, cum ſint abnepotes domini Hieronymi ſenioris aui ipſius teſtatoris. Et ſtatutum in illis verbis, per lineam maſculinam paternam &c. non intelligit de linea paterna effectiue, hoc eſt, cuius pater eſt caput & principium, tamquam cauſa efficiens: ſed contentiue, nempe, ſub qua ipſe pater etiam continetur. iuxta declarationem Saliceti inter conſilia Baldi in conſil.334. In nomine patris & filij. colum.3. lib.3. & inter conſilia Ancha. in cõſilio 95. Socin. ſen. in l. Gallus. §. nunc de lege. numero 3. ff. de liberis & poſthum. & in conſ.33. nume.9. lib.3. Ruinus in conſ.98. nu.4. lib.1. & in cõſi.22. nu.5. & 6. lib.3. & Dec. in conſil.379. num. 4. & 5.

Et hoc quidem confirmatur, quia dixit teſtator, lineam paternam & agnatitiam, ſignificans lineam illam, ſub qua omnes etiam deſcendentes ab eodem auo, vel attauo continentur, alio-

qui

qui fruſtra dixiſset, agnatitiam, cum ſatis ſuperq; fuiſſet dicere, paternam. Et clarum eſt verba le-
14 gis † & ſtatuti ita eſſe interpretanda, vt ſtent cū miſterio, & virtute operandi, argum. l. ſi quando in prin. de leg. 1. & in ſpecie ſtatutorum late Alexā̄der in l. 4. §. Prætor ait. colum. 3. ff. de damno infecto, & Felinus in c. 1. nu. 7. de reſcrip. & ibidē Ripa nu. 41.

Quintò accedit, quod ſumi debet illa inter-
14 pretatio, † quæ conuenit recto ſermoni, & illa eſt reijcienda, quæ illi repugnat. Atqui noſtro in caſu recto ſermoni conuenit, vt dicamus dominos Antonium Mariā, & Alphonſum vocatos fuiſſe ſub illo nomine, proximiores, ꝙ cū ſit plurale plures comprehendere dicitur. Non autem conuenit hic ſermo dominæ Catherinæ; cum vna tantum ſit. l. vbi numerus. ff. de teſtibus. Ergo vocati cenſentur dominus Antonius Maria, & Alphonſus, non autem domina Catherina. Illa minor propoſitio probatur in l. Plautius. ff. de auro, & argen. lega. & tradunt Decius in l. ſi librarius ff. de reg. iur. Felin. in cap. ad audientiam. *il* 1. de reſcript. & Iaſon *in l. talis ſcriptura. nume.* 42. de leg. 1. Et confert, quod ad rem docuit Bartolus in l. vlt. num. 2. ff. ad trebell. cum dixit, quod ſi pater habens duos filios maſculos, & vnam fœminam, filiam in certa quantitate hæredem, & maſculos hæredes vniuerſales ſcripſit, deinde ita ſubiecit, ſi quis eorum deceſſerit, eius pars ad ſuperſtites deueniat. Dubitatum fuit, an alter frater ſolus eſſet admittendus, vel etiam *ipſa* fœmimina. Inquit Bartol. cenſeri vocatam etiam fœminam, quia pluralis ille ſermo non poterat verificari in ſolo maſculo. Et Bartolum ſecuti ſunt Ruinus in conſi. 168 lib. 2. Curtius iun. in conſi. 69, num. 2. Ripa in l. Lucius num. 38. ff. de vulga. & pupil. ſubſt. & Hieron. Gabriel in conſil. 121. num. 20. Ita ergo noſtro in caſu dicendum eſt; ꝙ cum pluralis ille numerus verificari non poſſit in domina Catherina, teſtator noluit eam vocare, ſed dominos Antonium Mariam & Alphonſum, quibus ſermo ipſe pluralis conuenit, & adaptatur.

Sexto & vltimo vrget plurimum, quod ipſe teſtator, eueniente caſu ſubſtitutionis, excluſit a ſucceſſione dominum Ludouicum fratrem prædicti domini Antonij Mariæ ac dicti domini Alphonſi conſanguineum. Quæ quidem excluſio non fuiſſet neceſsaria, ſi voluiſſet teſtator ſub eo nomine, proximiores, comprehendere dominā Catherinam, quia ſatis dicebatur excluſus dominus Ludouicus vna cum domino Antonio Maria fratre, & domino Alphonſo conſanguineo. Cum ergo teſtator excluſerit ipſum dominum Ludouicum, manifeſte ſignificauit voluiſse includere prædictos Dominos Antonium Mariā & Alphonſum. Eſt certa iuris regula, quod incluſio vnius eſt excluſio alterius. l. cum Prætor. in princip. ff. de iudicijs. Et præterea ſtatutum † excludens a ſucceſſione vnum, alios includere dicitur. Ita in ſpecie ſtatuti ſic excludentis affirmarunt Bartolus in l. 2. §. videndum. ad finem. uerſi. non obſtat, ſi dices. ff. ad S.C. Tertull. Ruinus in conſi 107. num. 6. & in conſil. 143. nume. 3. lib. 3. Pariſius in conſi. 20. num. 41. & in conſ. 23. num. 25. lib. 2. & Socinus iun. in conſi. 5. num. 13. lib. 2. Et in ſpecie diſpoſitionis teſtatoris, qua aliquis eſt excluſus, quod alij incluſi cenſeantur, reſponderunt Socinus iunior in conſi. 121. num. 22. lib. 1. & in d. conſi. 5. num. 12. lib. 2. Gratus in conſil. 5. num. 82. lib. 2. qui tamen alijs rationibus, quæ ſuis illis in caſibus concurrebāt, ab hac regula receſserunt. Et comprobatur ex eo, quod reſpōdit Craue. in conſi. 214. num. 15. vbi dixit, quod re-
16 ſeruatio † facta de vno caſu, & perſona, operatur vt alij caſus & aliæ perſonæ ſint in diſpoſitione comprehenſæ, eſt enim & hic reſeruatio ne Do. Ludouicus ſuccedat.

Non obſtant adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, & facile conceditur, dominam Catherinam agnatam, & *proximiorem* in gradu ipſi teſtatori, ſed negatur, *quod* fuerit a teſtatore vocata, & comprehenſa ſub illo nomine communi, proximiores; quemadmodum late ſupra demonſtrauimus. Et propterea licet verba conuenire quo ad hoc videantur, quia eſt proximior, nō tamen conueniant, ex quo numero plurali ſunt prolata, & Domina Catherina eſt ſola. Non etiam conuenit ipſa voluntas & mens teſtatoris, quæ ex alijs verbis ſupra perpenſis manifeſte *colligitur, quod noluerit* vocare ipſam dom. Catherinam.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, retorquendo argumentum, quod ſcilicet ſi teſtator voluiſset vocare dominam Catherinam, facile ei fuiſset exprimere vno verbo, cum eam præ oculis haberet, dum ei dotem reliquit. Cum ergo in ſubſtitutione eius mētionem nullam fecerit, ſequitur dicendum, eam vocare noluiſse.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpōdetur, teſtatorem magis quidem dilexiſse dom. Catherinam reſpectu dotis ſuæ, non autem quo ad ſubſtitutionem. Imo ex dote ei legata ſignificauit, uelle eam eſse dote ipſa contentam, & eueniente ſubſtitutionis caſu non ſuccedere.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ſi conceſſum ſit a principe duobus vel pluribus fratribus, vno ſine filijs moriente, portionum accreſcat reliquis. nu.* 4. 5. 6. & 7.
Et opinio affirmans, quod accreſcat, dubia eſt. nu. 14.
Niſi tamen conceſſio a principe ſupremo fiat. nu. 15.
Item ſi motu proprio. nu. 16.
2 *Feudo in paterno, iuri accreſcendi locum eſſe.*
3 *Feudum acquiſitum communi ſeruitio vel pecunia a plurib. fratribus vno eorum ſine filijs decedente, reliquis accreſcit.*

8 *Feudi conceſſio, eſt quidam contractus, ideo in eo iuri accreſcendi non eſt locus.*

9 *Iuri accreſcendi locum non eſſe, nec in emphyteuſi nec feudo.*

10 *Ius accreſcendi in feudo nouo ceſſare. & nu. 22.*

11 *Feudo hæreditario ſuccedere volens, debet eſſe morientis hæres.*

12 *Feudo ſuccedens frater fratri, in alijs bonis debet, Eſſe hæres. nu. 30.*

13 *Inueſtitura prima attendenda.*

17 *Feudum paternum, quod proprie dicatur.*

18 *Stipulari frater pro fratre in feudis poteſt, & tam ſibi quam fratri ius quæritur æqualiter. nu. 20.*

Et decedẽte vno alter in ſtipulatione nominatus admittitur num. 21.

19 *Feudi natura, verborum naturæ accedit, & ab ea regulatur.*

23 *Stipulari frater fratri in feudo poteſt, quo ad partem ſcilicet ei contingentem.*

Niſi expreſſum fuerit, quod in ſolidum ſtipuletur. numero 24.

25 *Verba obligatiua & executiua, conferuntur in recipientem.*

26 *Feudo in nouo, quando frater fratri ſuccedat.*

27 *Stilus & conſuetudo quia facti eſt, non præſumitur, ſed probanda.*

28 *Infeudandi certo modo conſuetudo, quomodo probanda.*

29 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis miſtum cenſeri.*

31 *Feudo hæreditario, agnatum non ſuccedere, niſi etiam ſit hæres ultimi uaſalli defuncti, de cuius ſucceſſione agitur.*

FACTI SPECIES.

ILLVSTRISSIMVS & Reuerendiſſimus dominus Bernardus Cardinalis, & Epiſcopus Tridentinus inueſtiuit de feudo decimarum Caſtri Barchi, Magnificum dominum Ioan. Maria de Saybandis de Rouereto tã ſuo nomine, quam vice & nomine M. Antonij, Alberti & Andreæ fratrum ſuorum: Nec non Ioannis Petri, Camilli & Aloyſij fratrum ex quõdam Frãciſco fratre dicti Io. Mariæ, & hæredibus ſuis maſculis ſingulorum prædictorum in perpetuum ex ipſis legitima deſcendentibus &c. Quæ quidem inueſtitura a reliquis ſucceſſoribus in Epiſcopatu Tridentino, fuit eadem ſub forma renouata.

Præſupponitur in facto, quod ex M. Antonio. ſuperſtites ſunt Scipio, & eius fratres, ſic & ex Andrea extat Io. Baptiſta. Ex Petro vero extant Horatius & fratres.

Præſupponitur etiam, quod Albertus reliquit Ioſephum filium maſculum, nec non Brigidam, Barbaram & Pantaſileam. Deceſſit tandem Ioſeph prædictus, nullis relictis filijs.

Nunc dubitari contingit, an portio feudi decimalis prædicti Ioſephi, iure accreſcendi pertineat ad prædictos maſculos, deſcendentes ex M. Antonio, Andrea & Petro, vel potius deuolutum ſit ad eccleſiam Tridentinam.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXIIII.

RESPONDENDVM prima (quod aiunt) fronte videbatur, locum eſſe iuri accreſcendi, huius portionis feudi ad commodum & vtilitatẽ prædictorum deſcendentium maſculorum, atque ita non eſſe apertum feudum eccleſiæ Tridentinæ.

Primò, quia hoc feudum conceſſum fuit ab Illuſtriſſimis Cardinalibus Tridentinis qui & dignitatem principatus obtinent: quemadmodum manifeſte Illuſtriſſimus dom. Cardinalis Chriſtophorus Madrutius, ſe principem in harum inueſtiturarum renouationibus appellauit. Atqui
1 quando † feudum conceſſum eſt a principe, duobus, uel pluribus fratribus, tunc eorum vno moriente ſine filijs, eius portio reliquis accreſcit. Ergo & noſtro in caſu portio dom. Ioſephi accreſcere debet alijs maſculis deſcendentibus. Illa minor probari creditur ex l. vnica. C. ſi ſocius imperialis liberal. lib. 10. quam ſic in ſpecie intellexerunt Baldus in l. vnica §. in primo. col. 3. verſ. vnũ ſcias. C. de cad. tollend. in l. ſi qua. C. ad S. C. Tertull. in cap. 1. §. & quia vidimus, de his, qui feudũ dare poſſ. Comenſis & Caſtren. in l. ſi mihi & Titio. de verbo. oblig. Roman. in l. vnica. nu. 16. C. quando non peten. partes. Aret. in conſil. penul. colum. antepen. Alex. in conſi. 30. col. 4. num. 8. lib. 1. Barba. in cap. 2. num. 12. extra de feudis Iaſon in l. ſi mihi. & Titio. num. 6. de verbo. oblig. & in conſi. 117. col. 6. ver, & tenendo. & in conſilio 136. num. 4. lib. 4. Gratus in conſi. num. 14. lib. 1. Socin. iun. in conſi. 73. nu. 22. lib. 1. & eſſe magis communem teſtantur Iulius Clarus. §. feudum. q. 77. verſic. ſed certe credo. Crauetta. conſi. 965. num. 2. 3.

Secundo ſuffragari videtur, quod hoc feudũ reſpectu Ioſephi, de cuius portione agitur eſt feudum paternum, ex quo iam fuerat acquiſitum
2 Alberto eius patri. Atqui in feudo † paterno locus eſt iuri accreſcendi. Ergo hęc portio videtur prædictis maſculis accreuiſſe. Illa minor probatur in cap. 1. de duobus fratribus de nouo benef. inueſt. a ſenſu contrario, quem ſic perpendunt & declarant Baldus in cap. 1. §. & quia vidimus. nu. 5. qui feudum dare poſſ. & in cap. 1. num. 3. de feudo Marchiæ. Aluaro. in d. §. & quia vidimus. nu. 3. & ibidem Afflict. nu. 5. Salicetus in l. vnic. q. 11. C. quan-

C.quando non pet.partes.Roman.in d.l. vnica. num.16.C.quando non peten.partes Alexan.in conſ.29.num.3.lib.1.Barba.in cap.2.num.13.de feudis.Gratus in conſ.4.nu.31.lib.1.Pariſ.in cõſil.16.nu.2.lib.4.

Tertio vrgere videtur,quod prædicta inueſtitura dicit,quod dominus Cardinalis motus pre cibus præfati Io. Mariæ, eundem ſuo. & prædictorum omnium nominibus,& hæredibus ſingulorum maſculis, ex ipſis & quolibet ipſorum in perpetuũ. &c. Illa verba, & quolibet eorum.&c. ſignificare videntur,quod inſolidum ipſis deſcẽdentibus a prædictis fratribus conceſsum ſit feudum,& quod ob id, eorum uno decedente ſine filijs,alteri accreſcat, vel potius non decreſcat,ſicuti viſus eſt reſpondere Alex.in conſi.30. num. 9.lib.1 poſt Baldum & Aluarotum in cap.1.§.filiæ vero.de ſucceſs.feudi.Loffredus in conſi.15. num.4.& Bellonus in conſi.20.nu.3.Pariſ.in cõſi.6.nu.13.lib.1.

Quarto & vltimo non parum videtur facere, quod in inueſtitura illa prima conceſsa a domino Cardinali *Bernardo dicitur,quod fratres illi* iam acquiſierant hoc *feudum ab illis de Barcho* atque ita pecunia communi numerata; facta videtur acquiſitio. Atqui quando plures fratres
3 † communi pecunia, vel ſeruitio acquiſiuerunt feudum, uno fratrum decedente ſine filijs, eius portio accreſcit reliquis fratribus. Ergo & hæc portio domini Ioſephi debet accreſcere prædictis agnatis,& deſcendentibus dictorum *fratrũ*. Illa minor propoſitio probatur *in cap.*1.de beneficio fratris.Iſernia in cap.1.§.præterea.in fin. de cap.Corradi,Bald. & Aluaro. in d. *capit.*1.de beneficio fratris. Zaſius in epitome feudorum, parte 8.num.25.& 26.Socinus iun.in conſil.73. num.20.lib.1.& Boer.q.214.nu.25.& 26. hęc in cauſa faciebant.

Cæterùm,re ipſa diligentiſſime perpenſa atq; examinata,contraria ſententia viſa eſt verior, & probabilior,quod ſcilicet hæc feudi portio,non accreuerit prædictis maſculis deſcendentibus: ſed deuoluta apertaque ſit eccleſiæ Tridentinæ: cuius quidem intentio optime multis iuribus & argumentis fundata eſt.

Primò ex cap.1.§.ſi autem.de ijs,qui feudum dare poſſ.cuius verba hæc ſunt: Si autem vnus ex fratribus,a domino feudum acceperit: eo defuncto ſine legitimo hærede,frater eius in feudo
4 †nõ ſuccedit,quod etſi communiter acceperint, vnus alteri non ſuccedit,niſi hoc nominatim dictum ſit: ſcilicet,vt uno defuncto ſine legitimo hærede,alter ſuccedat:hærede vero relicto,alter frater remouebitur.

Secundo accedit textus notab. in cap.vnico. in princ.de fratribus,de nouo benef.inueſt. quo loci ita ſcriptum eſt. Si duo fratres de nouo beneficio, & nõ de paterno ſimul inueſtiti fuerint,
5 vno ſane hærede defuncto,ad alterum † non pertinet eius beneficij portio,niſi facta fuerit eo pacto inueſtitura.&c.Cum ergo noſtro in caſu nõ ſit ſcriptum aliquod pactum expreſſum in ipſa inueſtitura,vt ij agnati poſſint D.Ioſepho ſuccedere, ſequitur dicendum excludi, & feudum ad dominum deuolui.

Tertiò eandem ſententiam probat textus capit. 1. de duobus fratribus à capitaneo inueſti. vbi manifeſte dicitur,quod ſi duo fratres ſunt inueſtiti, vt quamdiu ipſi uel eorum hæredes maſculi uiuerent: & deinde fœminæ ſuccederent; primum ſuccedant maſculi deinde fœminæ; & tãdem alter frater,excluſo domino. Ea eſt ratio, quia ita pacto conuentum eſt.Ergo a ſenſu contrario, frater non ſuccedit, ſed domino deuo-
6 luitur feudum;quando† ex pacto vocatus nõ eſt frater.

Quarto accedit textus notab.in cap.1.*in fine.* de ſucceſſ.feudi,cuius verba hæc ſunt.In alio vero feudo,quod habuit initium tantum a fratrib.
7 non † ſuccedit vnus alteri, ſiue una inueſtitura, ſiue duabus:niſi hoc fuerit dictum expreſſim, vt alter alteri ſuccedat.Cum ergo hic *nil dictũ fuerit*,ſequitur dicendum,hos agnatos nõ poſſe ſuccedere D.Ioſepho.

8 Quinto ſuffragatur ratio, quod† feudi conceſſio & receptio eſt quidam contractus, qui celebratur inter dominum concedentem feudum,& vaſallum illud recipientem.Bartolus in l.iuriſgẽtium.§.quinimo.num.19.ff.de pactis.late Curt. iunior in tract.feudorum,in prima parte.q.9.

Atqui in contractibus locus non eſt iuri ac*creſcendi.Ergo in feudo non eſt locus iuri accreſcendi.Illa minor probatur. l. ſi mihi & Titio*. ff. de uerborum obligat. *ubi Bartolus, Iaſon* & reliqui omnes,qui id dixerunt factum eſſe,quia potuerunt contrahentes clarius paciſci,& ita efficere,vt portio accreſcere poſſet portioni, *quod cũ* non fecerint,eis imputandum eſt.l.*ueteribus*. ff. de pactis.

Sexto confert argumentum ſumptum ab emphyteuſi ad feudum,quod argumenti genus probabile eſt,vt ſcribũt commemorati ab Euerardo in centuria legali, in loco ab *emphyteuſi* ad feudum.

9 Atqui in emphyteuſi† *locus* non eſt iuri accreſcendi, ſicuti tradunt *Bartolus* in l. ſi mihi & Titio.num.4. ff. de uerborum obligatione. & Alexander in conſi.17.num.7.lib.5.& in conſi.167. num.4.lib.7.qui quidem Alexander teſtatur cõmunem eſſe *opinionẽ*, quod ſcilicet reuertatur ad dominum. Et communem quoque aſſerit Iulius Clarus in §.emphyteoſim.q.39.Ergo nec in feudo ius accreſcendi locum habet.

Septimò diffinitur hæc controuerſia *auctori*tate multorum, qui ſcripſerunt, in feudo nouo
10 ceſſare† ius accreſcendi,& ob id ſi plures fratres receperunt feudum pro ſe,& eorum filiis,ſi vnus fratrum ſine filiis moritur,eius portio non accreſcit aliis.Ita Baldus,& Aluarotus in cap.1. de fratribus de nouo benef.inueſt.& omne in l.vnica

C.quando

C.quando non peten. partes, ibi Baldus nu. 12. Salicetus quæſt. 11. Curtius iunior in tract. feudorum, in tertia particula, ſecundæ partis principalis numero 70. 71. Iulius Clarus in §. feudũ. q. 77. in princip. Franciſcus SonsbeKius in tracta. feudorum. parte nona. num. 79. Zaſius in epitome feudorum, parte octaua, num. 22. & Alciatus in reſp. 160. num. 23. ſecundum impreſſionẽ veterem Lugdunenſem, & Crauet. in conſi. 465. in fin.

Octauò & vltimò mouet me plurimum, quod nec ij agnati, & deſcendentes fratrum, nec filiæ domini Ioſephi poſſunt ſecundum formam inueſtituræ ſuccedere, cum maſculi tantum ſint vocati. *Ergo* hæc feudi portio ad dominum directi *deuoluta* apertaque eſt. Quod agnati ij non ſuccedant, vel ex eo apparet, quod hoc feudum fuit conceſſum prædictis fratribus pro ſe, & eorum hæredibus: & propterea dicitur hæreditarium; vt

11 ſcilicet qui vult in eo ſuccedere debet † eſſe hæres illius morientis, iuxta naturam feudi hæreditarij, vt ſcribunt multi relati à Iulio Claro in §. feudum. quæſtio. 9. & a Didaco Couarruuia libro 2. varia. reſolut. cap. decimooctauo, numero

12 quarto. Et in ſpecie quod, quando frater † ſuccedit in feudo *fratri*, *eſſe* debeat eius hæres in alijs bonis, *affirmant* Iacobus Beluiſius in capitu. primo, *de eo*, *qui ſibi* & hæred. ſuis. Curtius iunior *in conſ*. 1. numero vndecimo. Brunus in conſilio 9. numero 8. Lofredus in conſi. 1. nu. 22. & apertius Thomas Marinus in tractat. feudorum in tit. de feudo fraterno. numero 4. Cum ergo *ij* agnati, qui prætend*unt ſuccedere in ea portione* feudi domini Ioſephi, *non ſint eius* hæredes, dicendum *eſt*, *non poſſe obtin*ere feudum. Ita nec etiam filię domini Ioſephi ſuccedunt, ex quo (vt *dixit*) *ſunt* fœminæ. Deuoluitur ergo feudum ad *dominum*. *Ita in* ſpecie tradit Curtius iunior in *tract. feudorum*, in prima parte. quæſtio. 8. principali. num. 20. verſ. & per prædicta ſuperiori anno, quem ſecutus eſt Rolandus in conſil. 2. num. 43. lib. 1. Dixit Curtius, ſe reſpondiſſe, quod cum feudum eſſet conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis, & vaſallus reliquiſſet ſolùm filias, quæ eius hæredes extiterunt: nec non ẽt agnatos non hæredes, feudum deuoluatur ad dominum: quia incapaces ſunt filiæ, ex quo ſunt fœminæ, incapaces etiam ſunt agnati; quia non ſunt hæredes.

Non obſtant nunc adducta in contrarium, in quorum confutatione totus verſatur labor, totaque difficultas. Et ad primũ reſpondetur multis

13 modis. Et primò, quod prima † inueſtitura, attendenda eſt, vt tradunt poſt alios Decius in conſi. 185. nu. 3. Bero. in conſ. 72. nu. 21. lib. 1. & alios retuli in conſ. 103. nu. 57. lib. 1. At ex prima illa inueſtitura non apparet D. Cardinalem Bernardum tamquã principem conceſſiſſe hoc feudum: ſed ſolum conceſſit tamquam Epiſcopus Tridentinus; & ideo ceſſat argumentum. Reſpondetur ſecundò, admiſſo citrà veri prę iudicium, ꝙ conceſſio facta ſit à D. Cardinali Bernardo tamquam à

14 principe: attamen valde dubia eſt † opinio eorũ, qui (vt in argumento retuli) exiſtimarunt in feudo conceſſo à principe, eſſe locum iuri accreſcendi. Nam & eo in feudo ceſſare ius accreſcendi ſcripſerunt Cynus in l. vnica. in fi. C. quando nõ peten. partes. & ibidem Salicet. q. 11. Iſernia in c. 1. in fine. de duobus fratribus, a Capitaneo inueſtit. & ibidem Aluarotus. Idem affirmarunt Laudenſis in cap. 1. de duobus fratribus de nouo benef. inueſt. Curtius iunior in tracta. feudorum in tertia particula, ſecundæ partis principalis. nu. 72. ver. quid tenendum. Moderni Pariſien. in additio. ad Alex. in conſ. 30. nu. 8. lib. 1. qui aſſerunt, hanc eſſe communem opinionem. & idem aſſeruit Alciat. in reſp. 160. nu. 23. ver. nec obſtat. &c. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem.

Reſpondetur & tertiò, admiſso citra veri præiudicium contrariam opinionem eſſe magis receptam, attamen dicimus, illam procedere, quan

15 do † conceſſio feudi facta eſt a principe ſupremo qui ſuperiorem non recognoſcit, ſicuti à Pontifice, Imperatore, Rege & ſimilibus: ſecus ſi à principe inferiore recognoſcente ſuperiorem. Ita in ſpecie declarant Curtius iunior in dict. conſ. 49. col... ver. modo ſic. Soc. iun. in conſi. 73. nu. 7. lib. 1. Iulius Clarus in d. q. 77. verſ. & hæc quidem concluſio.

Reſpondetur quartò & vltimò, ꝙ illa opinio, ꝙ in feudis conceſſis à principe ſuperiore, ſit locus iuri accreſcendi, procedit ſolum quando cõ

16 ceſſio facta fuit motu † proprio ipſius principis: ſecus ſi ad vaſallorũ inſtantiam & petitionem. Ita glo. in l. vnica. C. ſi Imperialis libera. ſocius. libro 10. & ibidem Baldus, & idem affirmauit Curtius iun. in tract. feudorum, in tertia particula, ſecundæ partis principalis. nu. 73. ver. iſtam limitationem. &c. Cum ergo noſtro in caſu, manifeſte pateat ex verbis prędictę inueſtiturę domini Cardinalis Bernardi, conceſſionem hanc factam fuiſse ad inſtantiam ipſorum fratrum de Saibandis, ceſsat prædicta argumentatio.

Non obſtat ſecundum argumentum; quia reſpondetur, quod hoc feudum in caſu noſtro non poteſt dici feudum paternum, ex quo non fuit acquiſitum à communi patre plurium fra-

17 trum. Nam feudum † paternum in ſpecie hac intelligitur, quando pater plures habens filios recipit feudum pro ſe, & filijs: & deinde pater morit, relictis plurib. ipſis filijs, qui ĩ feudo ſuccedant, tunc ſi unus filiorum moritur ſine filijs, alij eius fratres ſuccedunt in ea feudi portione, quæ quidem iure ſucceſſionis potius quam accreſcendi defertur. Ita declarant Baldus in cap. primo. §. & quia vidimus. numero quarto. de ijs, qui feudũ dare poſsunt idem in cap. primo, numero quinto. de feudo Marchiæ. Aluarot. in d. §. & quia vidimus. numero 15. & apertius in dicto capi. 1. in

principio verſ. In textu, ibi, de nouo. &c. dum inquit, feudum dici de nouo acquiſitum, quia habuit principium ab iſtis, ideſt a fratribus: & non ab eorum parente. Salicetus in l. vnica. quæſtio. vndecima. C. quando non peten. partes. Alexander in conſi. 29. num. 4. lib. 1. Sic etiam intelligit poſt alios Iulius Clarus libro 4. §. feudum. q. 77. uerſic. ſed quando feudum eſt. Et vere ita intelligitur textus dicto capitulo primo. in princip. de fratribus de nouo beneficio inueſtitis, dum inquit, ſi duo fratres de nouo beneficio, & non de paterno ſimul inueſtiti fuerint. &c. inquit, de paterno, præſupponens communem ipſorum fratrum patrem, fuiſſe iam inueſtitum. Cum ergo hoc feudum non fuerit acquiſitum a domino Ioanne patre dictorum Ioan. Mariæ, M. Antonij Alberti, Andreæ, ac Io. Franciſci, ſed ab ipſiſmet fratribus, dici non poteſt feudum paternum, ita quod portio peruenta ad Ioſephum Alberti filium accreſcere debeat eius patruis, ſeu eorum filijs. Ita etiam Ancharanus in conſ. 245. Duo prima colum. 2. verſ. & concludo, dum conſiderat in duobus fratribus feudum habere ab eis originem, & radicem. Et omnium Clarius explicat Franc. SonsbeKius in tract. feudorum, parte nona numero octuageſimooctauo. Idem reſpondit Pariſius in conſ. 6. colum. 1. lib. 1.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpõdetur, quod illa doctrina Alexandri in d. conſi. 30. num. 9. lib. 1. procedit, quando illa dictio, cuiuslibet, vel quilibet, diſtributiua, eſt appoſita inter ipſoſmet fratres inueſtitos, ut ſi dictum eſt; cõcedo in feudum uobis Petro & Ioanni, & cuilibet ueſtrum. Nam tunc vterque eorum inſolidum vocati dicuntur ad feudum, ita quod, eorũ vno deficiente, portio eius remanet per ius non decreſcendi ad alterum. Ita vere loquitur Alexander quem ſic intelligit; & ſequitur Curtius iunior in tractat. feudorum, in tertia particula, ſecundæ partis principalis. numero ſeptuageſimo octauo. Diuerſum eſt, quando illa dictio, cuilibet, eſt appoſita reſpectu deſcendentium ab ipſis fratribus; ſicuti quando eſt dictum, vt noſtro in caſu, concedo feudum Petro & Ioanni pro ſe, & cuilibet pro eorum filijs, & deſcendentibus. Nã tunc decedente uno eorum, puta Ioanne ſine filiis, eius portio non accreſcit Petro, quia illa dictio, cuilibet, reſpicit eorum deſcendentes, non autem ipſos Petrum & Ioannem. Ita in ſpecie reſpondit Ancharanus in conſilio ducenteſimoquadrageſimo quinto. Duo prima. numero quarto. verſ. ſed in caſu noſtro. Et Ancharanum ſecuti ſunt Alexander in conſilio decimotertio, colum. vlt. numero decimotertio, & in conſilio decimoſeptimo, numero octauo, libro quinto. Curtius iunior præcitato in loco. numero ſeptuageſimonono.

Non obſtat quartum & vltimum argumentũ, quia reſpondetur, hic non conſtare, quod hoc feudum fuerit acquiſitum a prædictis fratribus ex pecunia communi, vel ex communi ſeruitio præſtito domino, ſicuti loquuntur Doctores allegati in argumento. Nam ſolummodo dicitur in ea inueſtitura domini Cardinalis Bernardi, 9 dicti fratres de Saibandis, acquiſiuerũt hoc feudum à nobilibus de Barcho, quo autem modo acquiſierint uel pecunia communi, uel ſeruitijs communiter præſtitis, uel proprijs ſingulorum in ea inueſtitura non dicitur. Et ideo eſſe poteſt quod acquiſierint ſinguli proprijs eorum pecunijs. Imo requiritur, quod fratres ſic ementes, uel acquirentes ex ſeruitijs ſimul habitent, vt expreſſim tradit Zaſius in d. epitome feudorum, parte octaua. numero vigeſimoquinto. poſt gloſſam Baldum, & Præpoſitum in capit. primo. de beneficio fratris, & ueriſſimum putant SonſbeKius in tract. feudorum, parte nona, numero octuageſimoſecundo, & Thomas Marinus in tract. feudorum. tit. duodecimo, de feudo fraterno. numero duodecimo. Et præterea, admiſſo citra ueri præiudicium, quod acquiſitio facta fuiſſet pecunia communi: attamen noſtro in caſu ij fratres nõ acquiſierunt ab Illuſtriſſimo domino Cardinali, & epiſcopo Tridentino domino directo feudi: ſed dixerunt ſe acquiſiuiſſe a nobilibus de Barcho, qui forte erant uaſalli ipſius Epiſcopi, & qui quidem forte uendiderunt ſuum utile dominium. Ex quo ſequitur argumentum nil vrgere, Quod quidem procedere poſſet, quando ab ipſomet Epiſcopo domino directo emptum uel ſeruitijs acquiſitum fuiſſet feudum. Concludo itaque hanc portionem feudi do. Ioſephi, eſſe apertam & deuolutam eccleſiæ Tridentinæ, & propterea licere Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo domino Cardinali Madrutio, ipſius eccleſiæ Epiſcopo, de eo feudo ad libitum diſponere.

In eadem cauſa.

Reuocantur in dubium, quæ ſcripſi ſuperioribus diebus, ſuper feudo decimali conceſſo ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Cardinali Bernardo Epiſcopo Tridentino, Magnifico domino Ioan. Mariæ Saibando, pro ea uacanti nunc portione ob mortem domini Ioſephi, qui ſine filijs deceſſit. Cum dixi, eſſe deuolutam ad ipſum dominum Epiſcopum, non aũt iure accreſcendi, uel nõ decreſcendi pertinere ad agnatos, & cõſanguineos domini Ioſephi. In dubium inquam reuocãtur prædicta, ab uno, ex excellentiſſimis atque eruditiſſimis cauſæ iudicibus, quæ iam reſpondi. Eaque ratione

14 mouentur, quod in feudis † frater ſtipulari poteſt pro fratre. Baldus in capitulo primo, columna ultima, ſi uaſallus feudo priuetur, per textum, capituli primi, de duobus fratribus, a capitu. inueſtit. Baldus in conſilio trecenteſimotrige-

trigeſimo. In hoc concordant omnes.libro tertio.Natta in conſilio 467.numero ſecundo.Na-
19 tura † enim feudi accedit nature verborum,& ab ea regulatur. capitu. primo. de eo,qui ſibi & hæred.maſculis.Baldus in conſi.353.Præſupponendum eſt vna cum veritate.lib. 1. Et in caſu, quo conſtat,quod frater ſit ſtipulatus ſibi ipſi,& pro ſe;atque pro fratribus ſuis;ex tenore ſtipulatio-
20 nis quæritur † ius tam ſibi quàm fratribus æqualiter ex ipſamet ſtipulatione.Bartolus in l.ſi mihi & Titio.numero 6. verſicu. præterea. vbi etiam Alexander numero decimoquarto. de verborũ obligatione.glo.in capitu. primo de fratribus.de nouo benef.inueſtit.in verbo, acquiſierit. Neque vno ex eis decedente, tollitur, quin ſuccedat alter † nominatus, & admiſſus in ſtipulatione.Cum pro eo appareat facta ſtipulatio.Ita Prępoſ.in capitu.primo,numero primo,verſic.nota differentiam.de benef.fratr.& qualiter frater fratri ſuccedat,vbi ſenſit rationem differentiæ, quæ in feudo nouo cadit, quãdo ſcilicet duo fratres inueſtiuntur de feudo nouo:& quando vnus inueſtitur, ſtipulãdo nõ ſolum pro ſe, ſed & pro fratre, vt primo caſu, ſi frater decedat, alter frater non ſuccedat:quia quilibet ſibi ipſi & hæredibus ſuis deſcendentibus eſt ſtipulatus: nec frater ſe fundat ex ſtipulatione fratris decedentis, in qua non videtur comprehenſus,nec nominatus: ſed in propria, & pro eius portione proportionabiliter.

Secus autem ſecundo caſu,quo frater tam fratri,quam ſibi ex beneficio etiam concedentis ſtipulatus eſt. Nam tunc deficiente fratre ſtipulante, non deficit prouiſio ſtipulationis, factæ pro fratre:ſed iure non decreſcendi,& ex vi, & natura verborum, eiuſdem ſtipulationis acquiritur ipſi fratri, ex ipſo etiam beneficio, & conſenſu domini.Calderinus in conſilio vndecimo. Epiſcopus rem eccleſiæ.titu.de feudis. Ita etiam videtur ſumi ex Bartolo in conſilio quinquageſimooctauo.incip. Ex themate prædicto. numero ſecundo, verſiculo præterea. vbi licet loquatur de emphyteuſi; attamen idem dicendum videtur de feudo.

Secundo adducitur, ſtylus cancellariæ Tridentinæ,qui eſt,vt maior natu inueſtiatur,pro ſe fratribus,& omnibus agnatis,quotquot fuerint vel ſint,& donec aliquis de agnatis inueſtitis ſupereſt, nunquam feudum deuoluitur ad dominum: ſed ĩ inueſtitura nominatum, etiam quod feudum fuerit, vel ſit nouum: dummodo dominus in inueſtitura conſentiat, vt fratres, vel agnati in inueſtitura comprehendantur,& nominentur.

Hæc ſunt, quæ dubitando excitauit eruditiſſ. Dominus Iudex.

Re tamen diligenter conſiderata, exiſtimo veram eſſe ſententiam, quam meo in reſponſo firmaui, quod ſcilicet hæc feudi portio non accreuerit prædictis agnatis, ſed deuoluta ſit eccleſiæ Tridentinæ. Et dixi hanc ipſam ſententiam ſatis ſuperque probari ex capitulo primo. §.ſin autem. de ijs, qui feudum dare poſſunt, ex capitulo vnico.in principio;de fratribus de nouo benefic.inueſtitis. ex capitulo primo,de duobus fratribus a Capitaneo inueſtitis. & demum ex capitulo primo.in fine. de ſucceſſione feudi, vbi eſt textus manifeſtus,cuius verba repeto. In alio verò feudo (inquit iuriſconſultus) quod habuit initium tantum à fratribus, non ſuccedit vnus alteri, ſiue vna inueſtitura, ſiue duabus, niſi hoc fuerit dictum expreſſim, vt alter alteri ſuccedat.

Hactenus textus ille,qui controuerſiam hanc diffinire mihi videtur: cum in caſu noſtro expreſſim dictum non fuerit in inueſtitura ſuſcepta a domino Ioan. Maria, quod vno fratrum decedente alter ei ſuccederet. Nec huic textui vidi aliquid reſponſum. Et præter duo alia argumenta,quibus meo illo in reſponſo vſus ſum, adduxi receptam Doctorum traditionem,nempe Baldi & Aluarot. in capitulo primo, de fratribus de nouo benefic.inueſtitis. Baldi in l. vnica. numero vndecimo.C.quando non peten. partes. &c. & ibidem Salicetus quæſtione vndecima. Curtij iunioris in tractat. feudorum.in tertia particula, ſecundæ partis principalis. numero ſeptuageſimo,& ſeptuageſimoprimo. Iulij Clari in §. feudum.quæſtione ſeptuageſimaſeptima. in principio.Franc.SonsbeKij in tractat.feudo.parte nona,numero ſeptuageſimonono.Zaſij in epitome feudo. parte octaua, numero vigeſimoſecundo. Alciati reſpon. centeſimoſexageſimo, numero vigeſimotertio. & Crauet. in conſilio quadringenteſimoſexageſimoquinto, in fine.qui omnes
22 vno ore concludunt,in feudo ceſſare † ius accreſcendi,atq; ita fratrem non ſuccedere fratri. Idẽ reſponderunt Corneus in conſilio centeſimononageſimoſexto,numero ſexto,libro ſecundo.Iaſon in conſilio primo,columna prima,& in conſilio vigeſimoquarto, numero primo, libro tertio. Socinus ſenior in conſilio decimonono, numero decimoſexto.& in conſilio ſexageſimooctauo, numero decimoſeptimo, libro primo. quo poſtremo in loco manifeſte reſpondit, reuerti ad dominum. Et in feudo nouo fratrem non ſuccedere fratri, niſi ſit expreſſum in inueſtitura,reſpondit Brunus in conſilio ſeptuageſimo tertio,numero quinto. Quibus conſtat hanc eſſe veram & receptam ſententiam.

Non obſtant nunc adducta in motiuis, & dubitationibus. Nam ad primum reſpondetur, & conceditur illud præſuppoſitum,quod in feudis frater ſtipulari poſſit fratri:quemadmodum,præter allegatos in motiuo, idem affirmarunt Alexander in conſilio decimo, columna prima, libro tertio, & in conſilio nonageſimoſecundo, columna ſecunda, numero . . . libro ſexto. Curtius iunior in conſilio 55. columna prima. & cõmunẽ teſtatur idem Curtius in tract.feudo.

in ſecunda parte. numero. 56. verſiculo cadit neceſſaria dubitatio, Iacobinus, in inueſtitura feudali, in verbo, nobiles. colum. 1. Pariſius in conſi. 6. in fine. lib. 1. & Lofredus in conſilio 38. colum. 1.

Verum hoc non eſt, de quo nos diſputamus. Nam admittimus. dominum Io. Mariam potuiſſe ſingulis ſuis fratribus ſtipulari, & acquirere, ſicuti acquiſiuit ſingulis partem ipſius feudi: ſed
23 id intelligitur † quo ad partem eis (vt diximus) contingentem; non autem quo ad partem aliorum fratrum: ſicuti de emphyteuſi reſpondit Alexander in conſilio 204. num. 3. lib. 2. vbi loquitur de emphyteuſi, & Alexandrum ſecuti ſunt Ruinus in conſi. 163. num. 13. lib. 3. & Pariſius in conſilio 18. num. 6. lib. 6. & in claris noſtris terminis ſic Socinus iunior in conſi. 73. nume. 1. lib. 1. poſt Corneum in dicto conſilio 166. num. 6. lib. 2. & Socinum ſenio. in conſi. 165. colum. 7. lib. 1. Et vere idem affirmarunt Bartolus, & Alexander in l. ſi mihi & Titio. de verborum obligatio. qui in contrarium allegantur vt infra. In caſu noſtro verò is Dominus Io. Maria ſtipulando, & acquirendo feudum pro ſe, & fratribus ſuis ac pronepotibus ex domino Franciſco præmortuo, non dicitur inſolidum ſtipulatus feudum ſingulis eorum: ſed ſingulis pro contingenti eorum portione: cũ ſimpliciter ſtipulatus fuerit. Ad hoc enim vt dicatur frater ſtipulatus inſolidum tẽ alijs fra-
24 tribus, neceſſaria eſt† expreſſio & declaratio manifeſta; ſicuti probant iura ſupra allegata, præſertim textus cap. primo, in fine. de ſucceſſ. feudi. Et tradunt Doctores ſupra allegati, maxime Iaſon in dicto conſilio 1. colum. 1. verſ. ſecundo principaliter. & in dicto conſi. 24. nume. 1. lib. 3. qui ob id inquit, quod mortuo ipſo fratre ſine filijs, feudum reuertitur ad dominum.

Nec obſtat illa doctrina Bartoli in d. l. ſi mihi & Titio. numero ſexto. & Alexandri numero decimoquarto. de verborum obligatione. quia vere illi contrarium concludit. Alexander enim, declarando verba Bartoli ſubobſcura, ita ſcribit Si autem concedatur per hæc verba: Concedo tibi recipienti pro te nomine Titij fratris tui abſentis: Tunc ab initio valet conceſſio in totum:
25 quia verba † obligatiua & executiua conferũtur in recipientem: vt plene declarat Bartolus in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler. ſupra eodem in verſicu. ſextus modus. Et iſto caſu indiſtinctè ſecundum Bartolum ceſſat ius accreſcendi: & ſic portio deficiens reuertitur ad dominum. Hactenus Alexander cuius verba magis manifeſta eſſe nõ poſſent aduerſus hos agnatos. Et miror certe, quod præſtantiſſimus dominus Iudex, quem alioqui occulatiſſimum eſſe exiſtimo, locum hunc pro ſua opinione allegauerit.

Non etiam obſtat illa doctrina Præpoſ. capitulo primo, columna prima. verſic. nota differentiam. de benefic. fratris. &c. quia reſpondetur, Præpoſitum loqui ſecundum terminos illius textus qui ponit tres declarationes ad regulam, ꝙ frater non ſuccedit fratri in feudo nouo.

Prima eſt, quando pacto expreſſo conuentum ita fuit, quod frater fratri ſuccederet.

Secunda, quando feudum fuiſſet acquiſitum a fratre de communibus bonis, & domino ſciente.

Tertia, quando ipſi fratres ſtarent ſimul, & dictum feudum fuiſſet acquiſitum de proprijs bonis, nomine tamen vtriuſque, & domino ſciente.

Quarta quando fratres acquiſiuiſſent dictum feudum exiſtentes in bello, inſeruiẽtes domino cum equis, & armis communibus. Ita manifeſte declarant Aluarotus ibidem in principio, & ipſemet Præpoſ. qui deinde in eo verſ. nota differẽtiam, ſubobſcure loquendo ſecundam & tertiam declarationem, quarum neutra caſui noſtro conuenit. ...Et alias dixi, ita à multis intelligi. d. c. 1. quod ſcilicet illud procedat, quando fratres vel ſimul habitant, vel communis eſt pecunia, qua feudum acquiſitum fuit. Ita enim dixi in reſponſione ad vltimum argumentum, declarare, & intelligere poſt glo. Baldum, Præpoſitum, & alios Zaſium in epitome feudorum, parte octaua. numero 25. Franciſcum SonsbeKium in tractat. feudorum. parte nona, numero octuageſimoſecundo. & Thomam Marinum in tractat. feudorum. titulo duodecimo. De feudo fraterno. numero 11.

Non etiam obſtat illud reſponſum Calderini *in conſilio vndecimo. tit. de feudis;* quia reſpondeo, *me totum illud reſponſum inſpexiſſe, atque conſideraſſe, nihil tamen inueniſſe, quod* ad rem noſtram pertineat, quare opinatus ſum vitio ſcriptoris locum fuiſſe in ipſis motiuis corruptum.

Non etiam obſtat illa auctoritas *Bartoli in* dicto conſilio quinquageſimooctauo, quia reſpondetur, illum loqui in feudo paterno acquiſito a patre ipſo, pro ſe & filijs, qui æqualiter inſolidum acquirere dicitur, & ideo, ſi, mortuo patre, eorum vnus ſine *filijs* moritur *alij* ſuccedunt in eius portione. capitulo primo in principio de fratribus de nouo benefic. inueſtitiẽdis & manifeſte ſic tradunt poſt alios Salicetus in lege vnica, quæſtio. vndecima. C. quando non peten. partes, Alexander in conſilio vigeſimo nono, numero quarto, libro primo. & Iulius Clarus in §. feudum. quæſt. 77. verſ. ſed quando feudum eſt.

Non obſtat ſecundum argumẽtum, quia vno
27 verbo reſpondetur, allegatum ſtylum, † & conſuetudinem eſſe quid facti, & ob id non præſumi; vt in ſpecie conſuetudinis concedendi bona in feudum, reſpondit Rolandus *in* conſilio ſecundo, numero centeſimo decimoſeptimo, libro primo, quo loci enumerat ſex requiſita, quæ debent concurrere, vt dicatur
28 probata † conſuetudo infeudandi certo modo.

Non

Non hic ea ſingulatim refero, quod videam reſponſa illa eſſe præoculis ipſimet excellentiſſimo D.Iudici.

His conſtat, veram eſſe a me iam firmatam ſententiam, nempe hos agnatos non ſuccedere in feudo hoc ob id, quod eſt feudum transuerſale.

Alio ex capite dicebam quoque hos agnatos non poſſe ad feudum hoc admitti, ob id ſcilicet, quod eſt feudum hęreditarium, ex ſententia multorum, quos commemorant Clarus in d. §. feudum.q.9. & Didacus lib.2.variar.reſolut.cap.18. num.4. qui poſt a ſe allegatos, ſcripſerunt, feudū
29 † conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis, cenſeri miſtum, ideſt ex pacto, & prouidentia hæreditariū, ut ſcilicet is, qui vult ſuccedere debeat eſſe ex filijs ſeu deſcendentibus, debeat etiam eſſe hæres. His addo Baldum in conſilio 202. Inueſtituram. columna ſecunda, verſ. nam verba dicunt lib.5. Lofredum in conſilio quadrageſimoſexto, numero vndecimo, & in conſil. vltim. num.53. & Arium Pinelum in l.1. parte 3. num.87. C. de bonis maternis. & in ſpecie feudi decimalis conceſſi ab Epiſcopo, ſic reſpondit Socinus iunior in conſi.103. num.33. lib.2. Et hæc quidem eſt vera & recepta ſententia, qua prædicti Doctores conciliant opiniones diſſentientium quas recenſet Rolandus in dicto conſil.67. lib.1. in motiuis allegato. Cum itaque ij agnati non fuerint hæredes domini Ioſephi, de cuius portione agitur, dicendum eſt, illam eſſe deuolutam ad eccleſiā; vt in ſpecie affirmarunt Curtius iunior in tract. feudorum. in prima parte. q,8. principali. nu.20. verſ. & per prædicta, ſuperiori anno; quem ſecutus eſt Rolandus in conſilio ſecundo, nume.43. libro 1.

Nec obſtat, quod in motiuis dicitur, ꝙ ita demū frater, vel agnatus dēt eſſe hæres fratris, ut ſuccedat in feudo hęreditario, quando ſibi defertur hęreditas; Nam tunc ſi eam recuſat, non poteſt in feudo ſuccedere: ſecus uerò ſi hęreditas non defertur, & non ſtat per ipſum quo minus ſit hęres, quia tunc admittitur ad feudi ſucceſſionem, etſi hęreditatem fratris non obtineat. Ita Aluarotus Baldus & alij in capitu. 1. an agna. vel fil. Decius in conſi.207. in fine. Ruinus conſil.17. num.11. lib.1. Rolandus conſi.52. numero 77. lib.1. Aretinus conſi.14. num.14. qui de communi atteſtatur, & Brunus conſilio 18. numero 15. Nam reſpondetur, Aluarotum & Baldū hoc non ſcribere in d.ca.1. an agna. vel filius, imò Baldus ibi. num.17. ſcribit, quod, vbi feudum fratris eſt hęreditarium, frater qui ſuccedit in feu-
30 do, debet † etiam eſſe hæres, cum feudum & ipſa hæreditas ſint inſeparabilia. Et Aluarotus in dicto capitulo primo, numero nono, verſ. ſubſequenter addas; quem allegat Decius in dicto cōſilio 208. in fine. loquitur, quando pater inſtituit alium hæredem vniuerſalem, & filium in re certa vel in legitima. Hoc caſu (inquit Aluarotus) filius ſuccedit in feudo, atque ita ad rem noſtram non pertinet. Et propterea Modernus Pariſienſ. in annotat. ad Decium in dicto conſilio 208. in fine. reprehendit ipſum Decium, quod auctoritate Baldi & Aluaroti abutatur. Ita etiam eandem auctoritatē male conſiderauit Ruinus in conſilio decimoſeptimo, numero vndecimo, libro primo.

Non etiam obſtat auctoritas Rolandi in conſil.52. num.77. lib.1. quia nihil is eo in loco ſcribit. Imò ipſemet Rolandus in conſilio ſexageſimoſeptimo, numero vigeſimoquarto, libro ſecundo, teſtatur communem eſſe opinionem, ꝙ
31 † agnatus non poſſit ſuccedere in feudo hæreditario, niſi etiam ſit hæres vltimi vaſalli defuncti, de cuius ſucceſſione in feudo agitur. Et in terminis feudi decimalis idem reſpondit Socinus iunior in conſilio 103. numero decimoquarto, & numero 33. lib.2. Et hanc ſententiam ſecutum eſt Conſilium Neapolitanum vt teſtantur Capicius in deciſ. 198. & noue Vicentius Francus in deciſ. 1. nu.22.

Præterea cum hoc ſit feudum nouum, ſequitur dicēdum neceſſe eſſe, quod agnatus, qui vult ſuccedere, hæres defuncti ſit, vt tradit Iulius Clarus in §. feudum. q.76. ubi affirmat ſenatum Mediolanenſem ſic obſeruare conſueuiſſe. Non etiam obſtat auctoritas Aretini in conſi.14. num. 14. quia ipſe Aretinus nihil affirmat. Brunus uero in dicto conſilio decimooctauo, numero decimoquinto. contrarium reſpondit, affirmat enim quod agnatus, qui vult ſuccedere agnato in feudo hæreditario debet eſſe hæres vel primi vel vltimi inueſtiti.

His exiſtimauerim abunde ſatisfactum eſſe eruditiſſimis dubitationibus excitatis.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutum in donatione poſt mortem collata, nil operatur.*

2 *Conſtitutum adiectum actui nullo, & ipſum eſt nullum.*

Nec aliquid operatur contra ſingularem ſucceſſorem uel poſſeſſorem ex interuallo, nu.3.

4 *Poſſeſſionem ingrediendi propria autoritate, pactum factum etiam cum clauſula conſtituti, poſt poſſeſſionis interuerſionem, nil operatur.*

5 *Pactum executiuum nil operatur, adiectum contractui nullo.*

6 *Donatio facta a minore vigintiquinque annis nulla eſt, etiāſi decretum prætoris autoritas curatoris, vel affinium conſenſus acceſſerit.*

Nec illa ualida redditur, etſi quis tanquam maior ſit pronunciatus. nu.7.

Aut etiam adhibitum ſit iuramentum. nu.9.

8 *Minorem vigintiquinque annis etiam pronunciatum maiorem, non tamen poſſe bona immobilia, uel donatione, uel alio titulo alienare.*

10 *Iuramentum ætatis defectum ſupplet ubi is ſolus eſt, ſecus ſi aliud ſit ei uitium coniunctum.*

11 *Iuramentum minoris non impedire reſciſſionem immenſæ donationis.*

Nec confirmare alienationem ipſo iure nullam. numero 12.

13 *Maior factus, quando donationem habuiſſe ratam, & cuius temporis lapſu dicatur.*

14 *Donationes in Ducatu Mediolanenſi, omnium bonorum, uel non minores parte dimidia, uoce preconia, intra menſem, ad loca ſolita, ſub uitio nullitatis, publicari debent.*

15 *Inſinuatio per iuramentum non ſuppletur, quando intra certum tempus illa fieri debet.*

Et quo caſu illa ſuppleatur per iuramentum. nu. 16.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXV.

CVM *cauſa hæc coram eruditiſſimo* æquiſſimoque iudice pertractetur, paucis ſubſcribam doctiſſimis præſtantiſſimorum conſultorum reſponſis. Exiſtimo equidem aſſociattionem illam in poſſeſſionem, conceſſam magnificis Berretis reuocandam fore. Nam aut aſſociati fuerunt, ob vim clauſulæ conſtituti, aut pacti, quod executiuum ſolemus appellare. Quod attinet ad conſtitutũ,
1 uere nil illud operatur; ſi quidem † collatum illud fuit poſt mortem ipſius donatricis, quæ donauit ſeu donare promiſit poſt mortem ſuam, ob id nullius eſt momenti, vt poſt alios ſcripſit Tiraquellus in tract. de conſtituto. limit. 2. num. 2. & 12. Et in ſpecie conſtituti adiecti in donatione, reſponderunt Decius in conſil. 247. col. 2. verſic. vlterius. & nu. 6. Gozad. conſi. 99. nu. 13. & Natta in conſ. 189. nu. 1. lib. 1.

Nec habenda eſt ratio illorum verborum ex nunc prout ex tunc, iuxta declarationem Tiraquelli in d. limit. 2. num. 15. vbi alios plures recenſet, quia non video, quod in ea parte, in qua adiecta fuit clauſula conſtituti, adſcripta fuerint illa verba, ex nunc prout ex tunc: ſed ſolum appoſita fuerunt in ea parte, in qua ſcriptus eſt donatio-
2 tionis actus. Rurſus inutile fuit† conſtitutum, cũ & inutilis nullaque fuerit donatio, cui fuit adiecta. Sicuti tradit Tiraquellus in d. tract. de iure conſtituti. limit. 7. num. 14. & eiuſdem ſententiæ alios plures commemorat Plotus in l. ſi quando num. 285. C. vnde vi. Porro, quod nulla inutiliſq; fuerit donatio, infra ſuo loco demonſtrabimus. Et demum contra magnificum Saluaticum ſin-
3 gularem † ſucceſſorem, & bonorum poſſeſſorem ex interuallo, nil operari potuit conſtitutum: ſicuti ſcripſit Tiraquellus in dicto tract. de iure cõſtituti in prima parte. nu. 45. poſt Caſtren. in conſi. 10. libro primo. Ruinus in conſi. 127. nume. 8. libro quinto. Quod vero pertinet ad pactum executiuum, nec illud quidẽ operari aliquid potuit. Nam pactum executiuum, facultaſque ingrediẽ-
4 di poſſeſſionem † propria auctoritate etiamſi cõiuncta ei ſit clauſula conſtituti, nil operatur poſt poſſeſſionis interuerſionem: ſicuti hanc eſſe communem opinionem aſſeruit Iaſon in l. 2. numero 117. C. de iure emph. quẽ retuli in tract. de adipiſcenda poſſeſſ. remedio quinto. nume. 36. vbi ex Baldo ſolidam attuli rationem. Præterea pactũ
5 executiuum† nil operatur, quando creditor vult eo vti ad executionem iuris realis in pignore vel alio contractu (ita enim in aliis ut in pignore locum habet diſpoſitio. l. creditores. C. de pignor. vt ſcripſi in dicto quinto remedio. numero trigeſimoquarto.) cuius conſtitutio non valuit. Ita ſcripſi in dicto remedio quinto. numero decimo quarto. vbi rationem attuli, quia ſi non valet pignoris conſtitutio; quæ principalis eſt, *ita nec* hæc conuentio, quæ eſt acceſſoria. Et *illo in loco* ſic dixi eſſe declarandum ſtatutum Papiæ 53. in *ciuilibus*. De poſſeſſione plena. &c. Cum itaque (*vt ſuo* loco dicemus) donatio hæc, cuius cauſa tradita dicuntur bona, *inutilis fuerit*, pactum ipſum executiuum nil prodeſſe debet. Rurſus concedenda non erat aſſociatio, *niſi* prius liquidatione facta, vel ſtatim poſt aſſociationem, oblatis incontinenti probationibus, quibus *fieri* illa poſſet. Erat ſane demonſtrandum eueniſſe caſum fa*ctæ donationis, iuxta ea, quæ ſcripſi* in dicto *remedio quinto, numero quadrageſimoſeptimo. vbi ſimili* prope in *caſu conſulentem* Aretinum in conſilio trigeſimoſecundo, columna prima. commemoraui. Et qui quidem liquidationis praxim docuit, & quam retuli eodem *in remedio* quinto, numero ſeptuageſimo, *inter alia dixi*, citandum eſſe aduerſarium litemque conteſtandã. Quæ quidem cum obſeruata minime fuerint, cõſequitur aſſociationem fieri minime debuiſſe.

Præterea accedit; quod pactum executiuum nil prodeſt Berrettis donatarijs, *aduerſus* magnificum Saluaticum ſingularem *ſucceſſorem*, magnificæ dominæ Apolloniæ vxoris ſuæ. Aut enim dicimus hoc pactum verſari circa ius perſonale orto ex contractu donationis: & tunc eſt certum, quod non niſi prius reuocata alienatione facta in ipſum Saluaticum, exequi nõ potuit pactum ipſum: ſicuti auctoritate Bartoli Saliceti, Pract. Papien. Ruini & aliorum quamplurium ſcripſi in dicto quinto remedio, num. 126. Aut dicimus, hoc pactum verſari circa ius reale, vt quia concedimus, dominium ex ea donatione fuiſſe translatum, & hoc etiam caſu non potuit tranſire hoc pactum aduerſus dominum Saluaticũ, qui cauſam habuit a domina Apollonia ante litem aliquam cæptam quemadmodũ poſt alios dixi in dicto remedio quinto. n. 139. Nõ refero aliorũ autoritates, cũ illo ĩ loco legi poſſint.

Et

Et demum citandus omnino erat dominus Saluaticus,ut in ſpecie reſpondit Natta in conſilio 350.num.3.lib.2. qui rationibus comprobat. Hæc ſufficiant de iudicio poſſeſſorio ſcripſiſſe.

Quod ſpectat ad iudicium petitorium, exiſtimo, donationem illam factam,nullam omnino eſſe, quemadmodum & reliqui præſtantiſſimi conſultores reſponderunt.Eſt enim donatio facta a minore 25.annis:ſicuti in facto præſupponitur,quod & ueriſſimum credo, cum retroacta tempora in memoriam reuoco. Nam cum anno 1561.menſe Aprilis è patria diſcerem,vt docendi cauſa proficiſcerer Monteregalem Pedemontium,erat domina Apollonia,ni fallor ætatis annorum ſeptem.Ita enim de facie eam agnoui ſæpe,& ſæpius,Cum in ædibus excellentiſſimi præſtantiſſimique iuriſconſulti domini Caroli Angeli Gringheli cõpatris mei familiariſſime (quæ illius erat humanitas) verſarer.Quocirca cum donatio facta fuerit anno 1574.die 23.Aprilis conſtat eo tempore dominam Apolloniam fuiſſe ætatis annorum viginti.

6 Donatio † autem facta à minore vigintiquinque annis nulla eſt,etiamſi adhibitum ſit *Prætoris decretum,vel curatoris auctoritas,vel affiniũ; conſenſus.Ita reſponderunt* Ancharanus in con*ſi.69.colum.*1.Alex.in conſi.116.nume. 2.lib.1. *Corneus* in conſi.11.num.6.lib.4. Ruinus in cõſil.214.num.5.lib.1.Ripa lib.3.reſponſorum.ca.15.num.13.Neuiz.in conſi.8. num.40. Natta in conſil.173.num.3.lib.1.& Rolandus in conſilio 54.num.29. lib.2. *Et hos ſecutus ſum* non vno in loco,nempe in *conſi.29.num.* 14.*lib.* 1.in tractat.de *arbitrarijs* iudicum.lib.2.caſu 171. num. 43.& in tract.de recuperanda poſſeſ.remedio decimoquinto.nu.62.

*Nec obſtat,*quod,cum domina Apollonia eſſet eo *donationis* tempore annorum viginti,fuerit pronuntiata maior vigintiquinque annorum iuxta diſpoſitionem ſtatuti Papienſis in ciuilib. ſtat.13.ſub rub.Quod pronuntiatus maior decẽ & octo annis,habeatur ꝓ legitima perſona.Quæ ſane pronuntiatio operari ſolet,vt tamquam maior ſic pronuntiatus poſſit contrahere,vt ſcribũt Caſtren.& alij in l.2.C.de ijs, qui ueniam ætatis impetra.& in conſi.106.num.2.lib.2.& Socinus ſenior in conſ.130.lib.primo.Nam reſpondetur
7 pronuntiationem † illam nõ habilitare ad donãdum.Ita in claris terminis reſpondit Caſtren.in conſ.161.Non eſt dubium;quod dicta.lib.2.quẽ ſic allegare uoluit Socinus ſenior in conſi. 130. num.3.lib.1. Et hos ſecutus eſt Decius in conſil. 403.num.10.Et horum quidem ſententia a fortiori comprobatur auctoritate eorum, qui ſcri-
8 pſerunt,quod † minor 25.annis habilitatus maiorque pronuntiatus vt contrahere poſſit, non tamen poteſt immobilia etiam alio titulo,quam donationis alienare. Ita Caſtren. in conſil. 106. Incipiendo a ſecundo.num.2.lib.2.Curtius ſen. in conſ.43.ſuper contingentia facti.num.29.Decius in conſi.39. num.3. & Rolandus in conſilio 7.num.17.lib.3.qui alios refert.

9 Non etiam obſtat † iuramentum ea in donatione adhibitum: quod donationem ab ipſa Do. Apolloniam factam adeo ualidam dicitur reddidiſſe,ut prætextu minoris ætatis reſcindi non poſſit:ſicuti conſtitutum eſt in auth.ſacramenta puberum.C.,ſi aduerſus vend. quæ locum habet etiam in donatione ipſius minoris. vt ſcribunt Barto.in d.auth.ſacramenta.colum.vlt.uerſ.quæro utrum Corneus in conſi. 140.num.7.lib.4.Socinus ſen.in conſi.48.num.9.lib.4. Decius in cõſil.180.nu.5.qui communem eſſe aſſeruit, & Antonius Gabriel lib. 2.concluſionum.in titu.de minoribus,concluſ.5. num.5. Nam reſpondetur
10 primò,iuramentum † ſupplere ætatis defectum, cum is ſolus eſt: ſecus uero ſi aliud uitium ſit ei coniunctum.Ita declarant Bart. in d. auth ſacramenta puberum.colum.2.& ibidem Iaſon num. 46.Ruinus in conſi.98.nu.7.lib.1.Ripa lib. 3. reſponſ.cap.15.num.12.& Pariſius in conſi.96.numero 63.lib.1.& in conſi.93.num.17.lib.3.quos quidem ſecutus ſum in conſi.29.num. 39. lib.1. ubi num.40.adiunxi rationem : quia iuramentũ ſanare non poteſt plures defectus,ſicuti reſponderunt Socinus, Ruinus ac alij illo in loco congeſti. Hoc autem in caſu aliud extat uitiũ huius donationis, nempe defectus inſinuationis, de qua ſtatim dicemus.

Reſpondetur ſecundo, iuramentum minoris
11 † nõ impedire reſciſſionem donationis immenſæ atque exceſſiuæ:ſicuti in ſpecie reſpõdit Curtius iunior in conſi. 141.nu.10.qui ſic cenſuit, donationẽ oĩum bonorũ facta a duob.fratrib, ætate minorib.duob.alijs fratrib.ob rẽ tenuẽ;reſcindi debuiſſe ob ætatẽ minorem, non obſtante iuramento. Ita ergo & noſtro in caſu dicendũ eſt; cum D.Apollonia,re modica ſibi promiſſa donauerit bona ſua oĩa.¶Reſpõdetur tertio iurm̃ mi-
12 noris † non confirmare alienationẽ ipſo iure nullam,ſicuti eſt illa facta a minore ſine decreto, & debitis ſolennitatibus, ut in ſpecie auctoritate multorum reſpondit Rolandus in conſ.7. nu.41. lib.3.Non etiam obſtat,quod D. Appollonia effecta maior, nõ reuocauerit reſcindi vè nõ fecerit donationem hanc & propterea ratificaſſe eã dicitur ſuperuenientia maioris ætatis.l. ult. C. ſi maior factus alienat. factam ſine decreto ratam hab.& in ſpecie prope reſpondit Purpura. in cõſi.510.nu.19.uerſ.quarto hic ultra. Nam reſpondetur. d.l.ult. procedere, quando decurſum eſt
13 † decennium poſt maiorem ipſam ætatem . Ita declaraui in tract.de recuperanda poſſeſſione remedio decimoquinto.num. 176. poſt Curtium iun.in conſi. 141. num. 20. & idem in ſpecie nouiſſime reſpondit Simon de prætis in conſilio 150. numero trigeſimo . Secundus autem defectus,quo laborat hæc ipſa donatio ille eſt, qui à non facta inſinuatione ſeu publicatione ꝓuenit. Eſt enim manifeſte cautum conſtitutionibus.

14 ſtatus † Mediolani in tit.de donationibus.in fine.his verbis. Hæ donationes, & quæcumque aliæ donationes omnium bonorum,ſiue partis, quæ minor non ſit dimidia,publicari debent voce præconia intra menſem poſtquam factæ erũt ad loca ſolita ciuitatum,vbi id fieri ſolet. Et hæc tribus diebus in hebdomoda. Quod ſi factum non fuerit ſint nullæ,nulliuſque momenti. Hactenus Conſtitutio;quæ paſſim ſine controuerſia ſeruatur,& in ciuitate Papiæ, & alijs in locis totius Ducatus Mediolani.

Nec hic obſtat,quod ſicuti iuramẽtum, quod hac in donatione fuit adhibitum, ſupplet defectum inſinuationis, quam ius cõmune requirit in donationibus excedentibus quingentos aureos,vt ſcribunt infiniti prope congeſti ab Antonio Gabriele lib.3.concluſionum in tit. de donationib.concluſione prima,num. 66.Ita quoque ſupplere poſſit defectum huius inſinuationis,ſeu publicationis requiſitæ à nouis his conſtitutionibus:quia reſpondetur, nullo modo ſupplere.

15 Non enim iuramentum ſupplet†inſinuationem; quando illa intra certum tempus fieri debet. Ita in ſpecie omnium primus reſpondit Federicus de Senis in conſi.281.quem ſecuti ſunt Butrius, & Imola in cap.cum contingat.in ſeptimo membro.de iure iurando; Aretinus in conſi.77.colũ. vlt.& Socinus ſenior in conſi.77.colum. vlt. lib. 1.& hos commemorauit probauitque, Curtius iunior in conſi.141.colum.vlt.Idem affirmarunt Antonius Gabriel in dicta concluſio.prima.numero 67. & Iulius Clarus in §. donatio. q.18. in fin. Et in ſpecie huius cõſtitutionis Mediolanenſis,ſic pariter reſpondit Alciat. in reſponſ. 759. in fine.

Rurſus,& ſecundo reſpondetur, conſtitutionem requirere hãc publicationem in odium donantis & donatarij,vt ſcilicet eorum fraus poſſit ſi qua ſubeſt, detegi, vtque ij,qui cum donante contrahent in poſterum, non maneant decepti. Et propterea iuramentum eam non ſupplet, vt recte in ſpecie huius conſtitutionis reſpondit Siluanus in conſi.41.nu.15.

Præterea & tertiò reſpondetur,quod tunc demum iuramentum tollit defectum non factæ in
16 ſinuationis,quando † fuiſſet ſpecifice renuntiatum ipſi inſinuationi;& deinde adhibitum iuramentum.Non enim ſufficit generale ipſum iuramentum.Ita tradunt Caſtren.in l.ſi quis pro eo, colum. vlt.ff.de fideiuſſ. Roma.in l. Modeſtinus. ff.de donat.Anto. Cauarius in tract. de inſinuatione.q.30.Corn.in conſ.69.lib.2.& alios refert Gabriel in d. concluſ. 1.numero 69. & in ſpecie conſtitutionis Mediolanenſis ſic reſpondit Silua.in d.conſ.40.nu.18.His cenſui ſubſcribendũ eſſe reſponſis præſtantiſſimorum conſultorum, qui hac de cauſa ante me reſponderunt.

Non eſt in cauſa magnifici domini Saluatici conſtituendum aliquod fundamentum in eo, ꝙ dicitur, donationem factam fuiſſe ſub conditione,ſi donatarij perſoluiſſent promiſſam illã ſummam.Quandoquidem facile illi ſe excuſare poſſunt,a ſe nil petitum, & vbi fuiſſet petitum mereri excuſationem ob ætatem ipſam pupillarem; quæ & a mora excuſat,& ſi qua commiſſa foret, reſtitutione petita in integrum, purgari poſſet. Non etiam mihi probatur conſideratio illa, ꝗđ iuramentum non fuit præſtitum ſolenniter, ſicuti conſtitutione Mediolanenſi cautum eſt: cum eo in inſtrumento donationis, adhibita fuerit clauſula cæterata;hoc eſt,iurantes.&c. quam exiſtimo ex ſtilo ipſorum notariorum extendi, vt comprehendat omnia ſolennia. Nec,quod non tactis euangeliis iuratum ſit,nocet: cum in celebrandis contractibus conſuetudine abrogatum id ſit,ſicuti auctoritate multorum ſcripſit Antonius Gabriel lib.2.concluſionum.tit.de minoribus,concluſio.5.nu.36. Eſt etiam debile, & forte non verum ꝗđ de incertitudine loci & quotæ cõſideratur: tũ quia conſtitutio Mediolanenſis in tit.de emptione & venditione.§.innotuit,concedit transferri dominium:tum etiam, quia hic donata fuerunt omnia bona in vniuerſum, quo fit,vt incertitudo minime impedire potuerit trãſlationem poſſeſſionis & dominij:quemadmodũ auctoritate multorum ſcripſit Tiraquellus in tracta.de iure conſtituti,limit.19.num.2. Exiſtimo etiam nullum eſſe conſtituendum fundamentũ in eo,quod dicitur: hanc donationem non eſſe; ſed pactum de donando: quia ſi conſiderentur verba,donationem indicant.Sic enim leguntur; ſint & intelligantur donata.Natura verbi,eſt,veritatem oſtendit.l.ſi maritus.§. legis. vbi Bartol. ff.de adult.idem Bartolus, & alij in l. mercis appellatione.de verborum ſignific.Et admiſſo,eſſe pactum de donando;efficax tamen eſt, & donationem ipſam perficit. Ripa lib. 3. reſponſorum. cap.12.

Non eſt etiam inſiſtendum eo in fundamento,quod propter ſuperuenientiam filiæ ſuſceptę ex do.Saluatico reuocata ſit donatio: quãdoquidem cenſeretur reuocata quo ad legitimam tantum ipſi filiæ debitam; ex quo donatio facta eſt alijs filijs,vt eſt recepta Doctorum opinio,ſicuti teſtatur Tiraquellus in l.ſi vnquam in verbo, libertis.numero ſeptuageſimoquinto.C.de reuocan.donatio.quo in loco reijcit opinionem Ripæ in eadem lege, ſi vnquam. quæſtione quadrageſimaſeptima, aſſerentis, reuocari donationem quo ad contingentem portionem filij nati.

SVMMARIVM.

1 *Foro exemtus,tam in criminali quam pecuniaria cauſa,an intelligendus.nu.6.7.& 16.*

2 *Par in parem non habet imperium.*

3 *Reus excuſatur,ſi ad locum ubi conuenitur, tutus non detur acceſſus.*

4 Citatio

4 *Citatio ad locum non tutum, adeo nulla eſt, vt neceſſaria non ſit appellatio.*

5 *Locum non tutum dici poſſe, ob graues inimicitias.*

8 *Delinquens in loco, quaſi contrahere ibi dicitur, & proprio conſenſu ſubijcere ſe illi foro, in quo deliquit. nu. 9.*

10 *Argumentum a delictis ad contractus, & è contra validum.*

11 *Legis auxilium fruſtra inuocat, qui in eam delinquit.*

12 *Priuilegium amitti ob delictum commiſſum.*
Illudque interpretari debere, ne delinquendi anſam præſtet num. 13

14 *Exemtio ſtrictè interpretanda.*

15 *Priuilegij verba in dubio contra priuilegiatum interpretanda.*

17 *Exemtionis priuilegium, quid operetur in delictis.*

18 *Delinquens fori prærogatiuam non habet.*

19 *Exemtionis fori criminalis priuilegium, nec quidem concedi poſſe.*

20 *Exemptionis fori priuilegium, non præterita, ſed futura tantum reſpicere.*

21 *Priuilegium eſt lex ſingularis.*

22 *Legis natura eſt futura reſpicere, non præterita.*

23 *Iuriſdictio conceſſa alicui, reſpectu cauſarum futurarum non præteritarum intelligitur.*

24 *Verba ſimpliciter prolata, intelligi debent ſecundum legis diſpoſitionem.*

25 *Domini ſi duo ſint caſtri alicuius, alter alterum delinquentem punire nequit, niſi alter ſit ſuperior delinquente.*

26 *Priuatio præſupponit habitum.*

27 *Precibus fruſtra impetratur, quod iure communi conceditur.*

28 *Locus nō tutus reo principali, odio perſonæ ſuæ, poteſt tamē dici tutus procuratori vel excuſatori.*

29 *Locum non tutum, delinquentem non poſſe allegare.*

30 *Cauſam grauem dici, arbitrio iudicis, rei & perſonæ qualitate inſpecta.*

31 *Nobiles nec mentiri, nec fidem fallere præſumuntur.*

32 *Appellatio ad Imperatorem, medio omiſſo, qui immediatus ſit appellationis iudex, nulla eſt.*

33 *Appellatio ſecundum vſum, & ſtylum fori interponi debet.*

34 *Ius poſitiuum, vſu & conſuetudine tolli poteſt.*

35 *Attentata contra appellationem non dici, quæ conſuetudine permiſſa ſunt.*

36 *Appellationem coram iudice interponendam, nec ſufficere ſi coram honeſtis perſonis id fiat, niſi iuſta ſubſit cauſa.*

37 *Cauſam vel nullam, vel friuolam allegare, paria ſunt.*

38 *Attentans aliquid, appellatione a ſe interpoſita, dicitur appellationi renunciaſſe.*
Idque etiam verum eſſe, vt poſt purgationem dicatur perempta nu. 39.

40 *Cauſas cœptas vel coram ordinarijs vel delegatis, Imperator ad ſe euocare poteſt.*

41 *Euocationes cauſarum, non niſi iuſtis de cauſis, concedere boni Principes ſolent.*
Et quæ ſint cauſæ iuſtæ nu. 42

Euocatio, defectu iuſtæ cauſæ, nulla redditur.

Euocatio odioſa cenſetur, & in contumeliam vergit iudicis, qui iam cognoſcere cœpit.

FACTI SPECIES.

CVM grauis exorta eſſet controuerſia inter Illuſtriſſimos dominos Comites Gibertum Camillum, & Fabricium Auſtriacos, Corrigij dominos, aduerſus illuſtrem do. Alexandrũ filium Illuſtriſſimi atque Reuerendiſſimi dom. Cardinalis Corrigenſis, & ab eo legitimatum; de qua quidem controuerſia alias reſpondi in conſi. 181. lib. 2. tandem partes ipſæ compromiſerunt in Cæſaream Maieſtatem, quæ ex bono, & æquo pronuntiare poſſet. Qua de re reſpondi etiam in conſilio 2. lib. 3. Cæſarea ipſa Maieſtatis prudentiſſimè atque ſapientiſſimè pronuntiauit. Feuda omnia pertinere ac eſſe debere prædictorum Illuſtriſſimorum Comitum: Bona vere allodialia mobilia, & immobilia, diuidenda eſſe æqualiter. Et quod eueniente caſu mortis præfatorum dominorum Comitum ſine filijs maſculis, feuda deuoluerentur ad prædictum dom. Alexandrum; quem exemit a foro, & vaſallagio dictorum dominorum Comitum.

Præſupponitur in facto; quod ante prolatum laudum a Cæſarea Maieſtate, prædictus domin. Alexander clam occidi fecerat, Magnificum do. Leonellum Todum, Prætorem oppidi Fabrici, quod delictum mandato ipſius dom. Alexandri perpetratum fuit detectum laudo ipſo pronuntiato. Quare Excellen. dom. Prætor Corrigij ordinarius, & iudex in toto ipſo Comitatu, in ius vocauit ipſum dom. Alexandrum; qui cum eſſet Parmæ eo ſub prætextu, quod tutus ei non daretur acceſſus ad oppidum Corrigij, & quod exemptus eſſet ab eius iuriſdictione, proteſtatus eſt, ſe non conſentire in iudicem Corrigienſem, & iuriſdictionem declinauit: Et cum ipſe dom. Prætor Corrigij vlterius in cauſa proceſſiſſet ipſumque dom. Alexandrum condemnaſſet, elapſo decendio appellauit prædictus domin. Alexander Cæſaream Maieſtatem, omiſſo medio prædictorum dom. Comitum; qui ſecundum eorum inueſtituras, priuilegia, & antiquiſſimam conſuetudinem, & obſeruantiam cognitores ſunt ipſarum appellationum a ſententijs dom. Prætoris Corrigij Et cum lapſa eſſent fatalia, recurſum habuit ipſe dom. Alexander ad Cæſaream Maieſtatem; Quæ quidem totam ipſam cauſam, & negotium delegauit Illuſtriſſimo dom. Vito Dorinbergo eius legato apud Sereniſſimam Rempub. Venetam. Qui dom. Delegatus, delegatione ipſa acceptata, citari mandauit dom. Alexandrum; qui, & ſi citari non potuit perſonaliter, nec in loco habitationis, ex quo erat Parmæ ſcientiam tamen habuit delegationis ac de-

creta

cretæ citationis. Nam coram Reuerendiſſimo do. Epiſcopo,qui partes componere ſtudebat, confeſſus eſt,ſe ſcire delegationem,& citationem de ſe factã.

Deinde ipſe do.Alexander, pendente ipſo tractatu compoſitionis,curauit agros, domos,bonaque ipſorum do.Comitum depopulari, deuaſtari atque diſſipari, armis & incendio;inde abducendo animalia ac multa alia mobilia. Quo audito Cæſarea Maieſtas, cauſam ipſam delegatam præfato dom. Dornbergo legato,ad ſe euocauit.

Nunc coram Cæſarea Maieſtate quatuor in dubium reuocantur.Quorum primum eſt, an dom. Alexander,ob illam exemptionem a foro & vaſallagio a Cæſarea Maieſtate, ſuo in laudo conceſſam,cenſeatur etiam exemptus a foro criminali;ita quod ob delictum perpetratum in perſonam domin. Prætoris Fabrici conueniri non potuerit ab ordinario Corrigij,ab eoque condemnari?

Secunda eſt dubitatio,an appellatio a dom.Alexandro interpoſita a proceſſu, & ſententia, lata a do Prætore Corrigij, fuerit rite & recte interpoſita?

Tertia eſt dubitatio,admiſſo, do. Alexandrum appellare ſic potuiſſe,an appellationi cenſeatur ipſe dom. Alexander renuntiaſſe,ob a ſe commiſſas uiolentias & attentata?

Quarta & vltima eſt dubitatio,an locus ſit euocationi cauſæ,quam ſacra Cæſarea Maieſtas fecit?

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXVI.

NON me latet huius controuerſiæ iudicium tractari coràm viris ſapientiſſimis atque integerrimis; & propterea paucis,quantum per me licebit,agam. Et quod attinet ad primam dubitationem;reſpondendum videbatur;dom. Alexandrum conueniri ſeu inquiri minime potuiſſe a domin. Prætore Corrigij.

Primò; quia uerba exemptionis factæ à Cæſarea Maieſtate ſunt abſolute prolata. Cum di-
1 ctum ſit, à foro & uaſallagio. At qui forum † ita dicitur ratione Criminis, ut rei pecuniariæ. cap. forus de uerbo.ſignifi.& ibi Docto. Ergo D. Alexander dicitur exemptus etiam à foro & iudicio criminali.

Secundũ, quod etiam ipſe D. Alexander eſt dominus Caſtri Roſenæ, quod dicitur membrũ Corrigij, atque ita eſt conuaſallus, cum præfatis
2 Dominis Comitibus. Atqui par † in parem non habet imperium. Ergo D. Alex. conueniri & inquiri non potuit, à magiſtratu dictorum Dominorum comitum. Illa minor propoſitio probatur in l.nam & magiſtratus. ff. de recept. arbitr. & l.ille a quo..§tempeſtiuum.ff.ad Trebell.& in ſpecie docuit Bar.in l.vlt.in fine. ff. de rerum diuiſ.& in l.inter tutores.ff.de adminiſt.tuto.quem ſecuti ſunt Decius in cap.prudentiam num.11. verſi.ex prædictis.de off. delegati Ruinus in conſi. 37.nu. 2.lib.1.& in conſ.130.nu.4. & nu.6.lib.5.& Capicius in deciſ.17.nu. 9.

Tertiò & ultimò accedit, quod & ſi concedimus, do. Alexandrum inquiri potuiſſe rgulariter à domin. Prætore Corrigij:attamen hac in cauſa & hoc tempore excuſari debuit ipſe do. Alexander,cui tutus non dabatur acceſſus ad Corrigiũ.
3 Non enim eſt dubium,quin † reus conuentus excuſetur,ſi non comparet, ob nõ tutum acceſſum; ſicuti manifeſtè probat tex.clem.paſtoralis.§.nos circa.de ſenten.& re iud.& ſcribunt Bart. & Alex. in l.recuſare.§.vlt.ff.ad Trebell.Francus *in* cap.ex parte.il 1.in glo. 1. de appella. Ruinus *in* conſi.3. nu.3.lib.5.Afflictus in deciſ.289.nu. 24.Marſil.in conſi.81.nu.4.& in ſing.261.Pariſius in conſi.28.
4 nu.4.lib.4.Et citatio † ad locum non tutum adeò eſt nulla, vt neceſſe non ſit appellare; ut tradunt Bar.& Francus præcitatis in locis; & idem reſpõdit Rolan.in conſi.68.num.20.& 21.lib. 2.Quod autem tutus acceſsus ad Corigium D.Alexandro non pateret, uel ex eo conſtat quod grauem inimicitiam gerebat ac nunc gerit cũ Dominis Comitibus, *qui domini* ſunt iuriſdictionis, & oppi-
5 dorum. Et *graues* † *inimicitias efficere, ut* locus non dicatur tutus,probat tex. d. clemen.paſtoralis.§.nos circa.

Quartò & ultimò excuſandus videtur do.Alexander,ſi non comparuit, ex quo *ſuſpectum habebat* D.Prætorem Corrigij. Et iuſta videbatur ſuſpicio:quia ſi inimicitiam gerebat cum Dominis Comitibus,à quibus Prætor eſt electus, & iuriſdictioni præpoſitus, ſic & ipſum Prætorem iure ſuſpectum habuiſse dicatur. Iaſon in l. apertiſſimi.nu.7.C.de iud. Hæc dubitationem faciebãt. Re tamen ipſa longè melius, & diligentius perpẽſa atque conſiderata, contraria ſententia uiſa eſt probabilior,& verior,nempe do.Alexandrum de delicto perpetrato conueniri, & inquiri potuiſse a dom. Prætore Corrigij: cum uerba illa, a foro & uaſallagio, eum exemptum non reddant à iudicio criminali.

Primò ſententiam hanc probat text. in §. hæc conſiderantes.in auth.vt omnes obediant iudicibus, ex quo eſt deſumpta auth. qua in prouincia. C.ubi de crimin.agi oportet.Cũ (ut in præfatione illius conſtitutionis præfatur Iuſtinianus) multi prætextu priuilegiorum, quibus a iudicio, & foro iudicum prouinciarum exempti erant, alios coràm alijs iudicibus vexarent, ipſique ob perpetrata delicta conueniri coram iudicibus prouincialibus non poſſent;ſtatuit Iuſtian. etiam

de

de crimine in aliquo prouinciæ loco perpetrato, coram iudice ipſo prouinciali conueniri, & puniri ab eo poſſe; priuilegio non obſtante. *Quid enim erit* (integra Iuſtiniani uerba quæ huc maximè pertinent, referre placet) *durius, quàm læſum circa ſublationem bouis, aut equi, aut iumentorum alicuius, aut pecudum, aut (vt exiguum dicamus) domeſticæ gallinæ, hunc cogi, non in qua aufertur prouincia litigare, ſed alibi currere, & ibi probationes horum, quæ pertulit, exigi. Et aut plures expenſas pati quam rei æſtimatio eſt, aut inopiam ingemiſcentem ferre? Hinc nobis multitudo plurima eſt interpellantium quotidie, & crebro in talibus inquietamur paruarum gratia occaſionum, & ipſi multas ſuſtinentes importunitates; & videntes quidem plurimam multitudinem virorum, plurimamque mulierum ex proprijs locis agitatas, & ad hanc uenientes fœliciſſimam ciuitatem, quorum plurimi etiam mēdicantes, & afflicti hic agunt, interdum quoque hic moriuntur.* Hactenus Iuſtinia. Cuius æquiſſimam conſtitutionem non dubito quin probaturus ſit ſacratiſſimus Rodulphus, nunc diuina fauente bonitate Imperator; qui pro ſingulari ſua prudentia, & æquitate, æſtimaſſet iniquiſſimum, ſi do. Leonelli occiſi vxor, coacta fuiſſet Cæſaream ipſam ſuam Maieſtatem, remota ſatis in regione agentē adire; & aduerſus do. Alexandrum uiri ſui interfectorem, querelam proponere. Nimis certe impius is ſit, qui auſit dicere, ſacrum Imperatorem ferre debere; mulierculam inopem, uiro orbatam, remota in regione agentem de occiſo marito cōqueri minimè poſſe, niſi coram ipſo Cæſare; vt ea de cauſa bona, & uitā ipſam, relicta domuncula, profundat. E contra uerò, pius ac æquus is ſit æſtimator, qui credet Cæſaream Maieſtatem eximendo D. Alexandrum a foro, & vaſallagio intel
6 lexiſſe ſolum † de foro ciuili & pecuniario; neſcilicet a dominis Comitibus ſuis de rebus, uel ab alijs incolis conueniatur; niſi uel contrahendo ſe ipſi foro obſtringat: Non autem cauſa perpetrati criminis, pro quo nullum fori priuilegium eſſe debet.

Secundò apertius, ni fallor, controuerſiam hanc diffinit Innocentius 4. in cap. 1. in princ. de priuileg. in 6. *Volentes* (inquit Innocentius) *libertatem, quam nonnullis apoſtolica ſedes priuilegio exemptionis indulſit, ſic integram obſeruari, vt & illam alij non infringant, & ipſi eius limites non excedant, declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcunque ſic exempti gau-*
7 *deant libertate: Nihilominus tamen ratione † delicti, ſiue contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ritè poſſunt coram locorum ordinarijs conueniri, & illi quò ad hanc ſuā in ipſos iuriſdictionem (prout ius exigit) exercere.* Hæc Innocen. quartus, qui manifeſtè ſtatuit exemptū a foro, cauſa perpetrati eo in loco delicti conueniri ibi poſſe. Nam ſuo ipſo conſenſu ſe illi foro
8 aſtrinxit. Is enim qui † delinquit quaſi contrahere dicitur, quemadmodnm infra dicemus. Ita quoque exemptus iſte ratione initi contractus illi foro ſubijcitur. ſi quidem ſic contrahendo, conſentire in eum iudicem dicitur. Conuenitur quoque hic exemptus ratione rei (vt idem Innoc. ſtatuit) ibi ſitæ: quia alioqui non perſonæ, ſed rei tributum eſſet exemptionis priuilegium. Quod quidem (vt ſubiungit idem Innoc.) prodeſt priuilegiato; ne pro delicto extra locum commiſſo, vel contractu alibi inito, vel re litigioſa alibi ſita, conueniatur coram ordinario ſui domicilij. Prodeſt etiam (ait Innocentius) ne diocæſanus ideſt ordinarius iudex, cogere poſſit exemptum hunc extrà locum ipſum domicilij delinquentem, ad ſe remitti. Nec ipſe ordinarius cogi poterit remittere.

Tertiò ſuffragatur ratio, qua ita eſſet diffiniendum, ſi expreſſim (vt retulimus) non fuiſſet conſtitum. Eſt ſanè ratio, quam & ſupra vno verbo attigimus, quia exemptus deliquendo cenſetur ſe
9 † proprio conſenſu ſubijcere illi foro, in quo delinquit: Nam delinquens quaſi cōtrahere dicitur. l. omnem. ff. de iudicijs, ubi glo. & Docto. & c. vlt. de foro compet. & propterea regulariter ſumitur
10 † argumentum a contractibus ad delicta, & econtra. ut tradit Euerardus in Centuria legali in loco a delictis ad contractus; ubi in ſpecie ſcribit, quod ſicuti contrahens, non obſtante priuilegio poteſt conueniri in loco celebrati contractus: Ita etiam delinquens priuilegiatus, inquiri poteſt in loco perpetrati delicti.

Præterea hic exemptus delinquens offendit legem, ob id non meretur iuuari auxilio ipſius legis. Ita in ſpecie ſenſit glo. in d. c. 1. in prin. de priuil. in 6. dum allegat cap. priuilegium. 11. q. 3. & c.
11 tuorum. de priuil. Et fruſta legis † auxilium inuocat, qui in eam committit. l. auxilium in fine. ff. de
12 mino. 25. annis. Et dicimus priuilegium † amitti propter commiſſum delictum. cap. vlt. de immun. eccleſ. & c. Romana. in ſecundo reſponſo. de ſent. excom. in 6. & in ſpecie Feder. de ſenis in conſi. 2. nu. 5. uerſi. ad tertium. & Specula. in Tract. de modo generalis concilij. parte prima in tit. de exemptionibus. num. 69.

13 Quartò accedit, quod conceſſio † & priuilegiū ita debet interpretari, ne præſtet anſam, & materiam delinquendi. l. conueniri. ff. de pactis dotal. Et ad rem optime ſcripſit Specula. in Tractat. de modo generalis concilij, parte prima. in titul. de exemptionibus. nu. 70. hæc exemptionum priuilegia eſſe reuocanda, ex quo præbent anſam delinquendi. Ita ergo, & noſtro in caſū intelligi atque interpretari debet hæc exemptio, vt non comprehendat cauſas criminales, alioqui parata eſſet anſa, & materia do. Alexandro perpetrandi etiam grauia delicta, quæ manerent impunita, cum dāno affecti, ob inopiam adire non poſſent Cæſaream Maieſtatem. Quod nulla ratione ferendum eſt, ſicuti ſenſit Iuſtinia. in illa ſua conſtitutione auth. ut omnes obediant iudicib. §. hæc conſiderantes. in fine.

14 Quintò confert, quod † exemptio eſt ſtrictè interpretanda; ex quo tollit iuriſdictionem iudicis ordinarij; ſicuti in ſpecie tradunt Francus in cap. 1. in prin. in tertio notab. de priuileg. in 6. & ibidem Geminianus. Lucas de Penna in l. vlt. col. vlt.

vlt.in prin.C.de Vetera.lib.12. Marinus Frecia in Tract. de ſubfeudis Baronum lib.1.in tit. de officio magni cancellarij nu.33. Brunus in conſ.35. nu.6.qui.nu.7.ſubiungit ex ſententia Geminia.in c.1.de priuil. in 6. quod priuilegium exemptionis, quod poteſt incerto caſu venificari,non debet vniuerſaliter operari. Et in dubio verba priui
15 legij † ſunt interpretanda contra ipſum priuilegiatum;vt in ſpecie priuilegij exemptionis,reſpõdit Brunus in conſi.35.num.9.in fi. Eſt ergo hæc exemptio do.Alexandro conceſſa,ſtricte,& contra cum interpretãda, ut ſcilicet exemptus ſolum ſit a foro cauſarum ciuilium loci:non autem Criminalium,ob delicta ipſo in loco perpetrata.

Sextò mouet me auctoritas multorum, qui
16 ſcripſerunt, quod † exemptus a foro intelligitur a ciuili,non autem a criminali, ob delictum eo in loco perpetratum.Ita ſane glo. in d. c.1.in princ. in glo.1.& in glo.nunquid.de priuileg.in 6.& ibidem Archidia.nu.2.Io.Monacus.nu.5.Geminia. nu.3.qui in §.1.nu.8. ſubiungit ex ſententia Ioan.
17 Andreæ ibi, priuilegium † exemptionis ſolum operari, vt ſic exemptus *ſi deliquit* extra locum ipſum puta extra prouinciam, *vel in aliqua parte* prouinciæ ſpecialiter exempta, puniri non poſſit ab ordinario illius prouinciæ:ſi verò delinquit in ipſa prouincia,& in loco non exempto ſpecialiter ab ordinario puniatur, non obſtante illo exemptionis priuilegio. Idem quoque docuit Ancha.in d.c.1.in tertio,& quarto notab.qui ſubiungit,quod exemptio ſubtrahit exemptos tantũ a poteſtate ordinarij ab omnibus, in quibus ratione domicilij ordinarij ius habent in exemptos ſuper remiſſione,conuentione,& iniunctione. Et in duodecimo notab.addit; quod ordinarij locorum, poſſunt procedere contra exemptos delinquentes in ſua diocæſi,& territorio, & eos punire.Ita quoque Francus in d.c.1.in prin. in 2.notab.ſcribit, quod priuilegium plenæ exemptionis quantumcunque latum, non includit exemptionem ratione delicti. Idem Francus in c.2.§. ſtatuto.nu.10.& nu.15.de conſt. in 6. ſcribit,exẽptum delinquentem in loco exempto, uel extra territorium non puniri ab ordinario loci: ſecus verò ſi delinquit in territorio, & in loco non exẽpto.Sic quoque Feder. de ſenis in conſi. 2.nu.4. uerſi.ſed contrarium eſt uerum;reſpondit; exemptum delinquentem in loco non exempto, vel non exemptum in loco exempto,puniri ab ordinario loci,in quo commiſſum fuit delictum.Quã ſententiam aliquot rationibus firmauit Federicus,& idem in conſi.19.nu.6. Ita quoque ſcripſit Lucas de Penna in l.2.col.1.uerſi. poſt glo.C.de
18 priuil.ſcola.lib.12.quod ille,qui † deliquit,non habet fori prærogatiuam. Et idem apertius in l. vlt.col.pen.verſi.ſpecialiter indulto.C. de vetera. lib.12.ſcriptum reliquit. Quod ſi Rex conceſſit alicui priuilegiũ, ut non teneatur coram aliquo Præſide reſpondere,is autem delinquat in iuriſdictione Præſidis,conueniri & puniri ab eo poſſit, non obſtante ipſo priuilegio. Eandem ſententiam probauit poſt alios Iaſon in l.beneficiũ. nu.34. uerſ.ſecundò principaliter.ff. de conſtitu. principum.Idem docuit Decius. in cap. tuarum. nu.51.extra.de priuilegijs. Idem tradit Anto. de Prætis in Tract.de iuriſd.Epiſcopi cap. 1.nu.19. Sic pariter reſpondit Beroius in conſi. 172.colu. 1.lib.3. qui fortius ſcripſit ex ſententia Baldi, & Caſtre. in d. auth. ſi qua in prouincia; nec quidẽ
19 concedi poſſe priuilegum † exemptionis fori criminalis.Et Coſumus Guymier in commentarijs ad Pragmaticam ſanctionem in titu. de cauſis. §. Romanæ,in verbo,comprehendi;ſcribit,ſanctionem illam editam in Concilio Baſilienſi ſub Eugenio. 4. qua ſancitum fuit Cardinales, prothonotarios,& alios ſedis Apoſtolicæ officiales conueniri nõ poſſe in locis eorum domicilij,ſed Romæ tantùm; non comprehendere prædictos delinquentes:quia tunc conueniri, & puniri poterunt in loco domicilij,ob commiſſum ibi delictum.Ita quoque decidit Antonius *Capicius in* deciſ.59 Baronem Neapolitanum, *qui ſecundũ* capitula, & priuilegia Regni conueniri non poſſet *alibi* quàm in ipſa Ciuitate Neapoli, poſſe tamen conueniri,& puniri Calabriæ,ſi ibi deliquit, hoc eſt (ut ſuo illo in *caſu* euenerat) ſi ui poſſeſſorem ſua poſſeſſiõe deieciſset. Et hos ſecutus eſt Marinus Frecciain Commentarijs, de ſub feudis Baronum.lib.1.titu. de officio magni Cancellarij. num. 33. & ſi Capitij locum corrupte allegat. Et *prædictis* accedunt Antonius Matthæus in *Tractat.de prorogat.iuriſdictionis.*numer.71.uerſ. & *quod dictum eſt; qui manifeſtè dixit,priuilegi*um *perſonale* non *excuſare hunc delinquen*tem, quo minus eo in loco puniatur. & Euerardus in centuria legali,in loco a delictis ad contractus.

Septimò,admiſſo citra ueri *præiudicium*, qđ, hæc exemptio fori comprehendat etiam *forum* delictorum, & criminum:attamen non comprehendit delictum homicidij commiſſi mandato do.Alexandri: Cum illud perpetratum fuerit ante huius exemptionis conceſſionem. *Eſt enim* uera hæc interpretũ ſententia; *priuilegium* exem
20 ptionis † fori,non reſpicere præterita, ſed futura tantum:Et ob id exemptus is non dicitur a foro, in quo iam lis aliqua de re eſt cœpta. Ita in ſpecie ſcripſerunt Ancharanus.in d.capitul.1.in prin.in duodecimo notab.& *ibidem* Francus. num.6.de
21 priuil. in 6. Et huius ſententiæ ratio eſt, quia † priuilegium eſt lex ſingularis.glo.& Doct.in rub. de
22 priuileg. Porrò *legis* † natura eſt,vt futura non autem præterita reſpiciat, & determinet. l. leges.la 2.C.de legib.& optimè facit tex.l. vnicæ. in fine. C.de rei vxo. actio.ubi priuilegia conceſſa dotib. mulierum,intelliguntur de futuris,non autem de iam datis,& conſtitutis.Idem de priuilegio militum.l.ult.C.de teſta.milit. Et ad rẽ confert quod reſpondit Signorolus in conſ.87.Cùm dixit, qđ
23 ſi princeps ſuo priuilegio concedit alicui † iuriſdictionem, intelligitur reſpectu cauſarum futurarum,

rarum, nõ autem præteritarum. Et de priuilegio Clem.ſuper Cathedram.de ſepul. ut de relictis factis mendicantibus quarta præſtetur parochiali, intelligitur de futuris legatis, non autem de præteritis,reſponderunt. Aretinus in conſ. 85. nu. 2. & Socin.ſen.in conſ.106.num.4.lib.4.ex Ancharani ſententia.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur; quod etſi regulariter forus ita de criminali quemadmodum de ci-
24 uili dicatur,attamen verba † ſimpliciter & abſolute prolata intelligi debent ſecundum legis diſpoſitionem.§.omnes.in auth.de iudicib. & à qua ēt reſtringuntur,ſicut in ſpecie ſenſit Brunus in conſilio 35.num.10. Cum ergo in cap.1. de priuileg. in 6. diffinitum ſit, exemptionem non comprehendere forum criminis,ſicque delicta,ſic dicendum eſt, Cæſaream Maieſtatem ſub illo nomine fori comprehendere noluiſſe cauſas criminales, ob delicta commiſſa, & committenda a D. Alexandro in comitatu Corrigienſi.

Non obſtat ſecundum argumentum; quia reſpondetur,verum non eſſe; quod do. Alexander ſit conuaſallus dominorum Comitum, cum manifeſte conſtet ex laudo Cęſareæ Maieſtatis,eum eſſe a feudo,& iuriſdictione excluſum. Et quamquam obtineat nunc Caſtrum Roſenæ ſeu eius partem, attamen illud non obtinet iure feudi, vt æqualis ſit poteſtatis cum ipſis Dominis Comitibus, ſed potius obtinet eius partem tamquam ſubfeudum, ex quo ei fuit aſſignata una dimidia in laudo Cæſareo,& altera dimidia quo ad ſolam commoditatem, cauſa crediti quatuor millium coronatorum,de quo etiã in ipſo laudo. Ex quibus inteligimus locum hic non eſſe illi traditioni Bar.in d.l.vlt.nu.3.ff.de rerum diuiſ. & ſequaciũ, cum dixerunt, quod quando ſunt duo domini
25 † alicuius Caſtri, vnus non poteſt punire alium delinquentem. Hæc ſane traditio locum non habet.quando unus eſt dominus ſuperior & alter inferior.Nam inferior a ſuperiore poteſt puniri.Ita decidit Capicius in deciſ. 27.nu.10. qui eiuſdem ſententiæ recenſet Lucam de Penna in l.2. colu. pen.C.de exacto.lib.10.Et ſi ergo D. Alexander aliquam iuriſdictionem forte habet reſpectu Caſtri Roſenæ;attamen negari non poteſt, quin ſit inferior Dominis Comitibus. Et præterea admiſſo citrà veri præiudicium, quod ipſe D. Alexander dici poſſet ex Comitib. & dominis Corrigij,attamen cum antiquiſſima illa conuentione anni. 1409. & longiſſimi temporis obſeruatione clarum ſit, maiorem natu habere iuriſdictionis adminiſtrationem,ſequitur dicendum,D.Alexãdrum puniri potuiſſe,& poſſe,ab Illuſtriſs. do.Giberto,& nunc ab Illuſtriſs.do. Camillo natu maiore,& adminiſtratore, exercenteque iuriſdictionem & imperium.Ita in ſpecie ſenſit Barto.in d.l. vlt.in fi.ff.de rerum diuiſ.Cùm dixit,Pręſidem punire clariſſimum,ex quo erant ſolum pares in dignitate,non autem in adminiſtratione, quæ erat apud Præſidem ſic Bar.intelligit.§. quod autem. in auth.ut iudices ſine quoquo ſuffragio. Præterea,clarum eſt, Caſtrum Roſenæ fuiſſe diſtinctũ, & ſeparatum a Comitatu Corrigij, ex quo ſequitur,quod etſi do. Alexander eſt dominus Caſtri Roſenæ,attamen delinquẽdo in Comitatu Corrigij,puniri potuit a domino Corrigienſi.Ita tradit egregie Caſtren. in l. eſt receptum. nu. 3.ff.de iuriſd.om.iud.Ruruſus;quod D. Alex.non ſit par cum dominis Comitibus,& quod eis ſubijciatur, ſatis aperte conſtat,ex quo impetrauit, & conceſſa ei fuit exemptio à foro& uaſallagio:præſupponit enim hæc exemptio iuriſdictionem, & poteſtatem in ipſis dominis Comitibus contra ipſum
26 dom. Alexandrum.cum priuatio † præſupponat habitum.l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iure & l.decem.ff.de verb.obliga.cum ſimilibus.Et ſi D.Alexander erat ſuo iure exemptus fruſtrà priuilegiũ, & conceſſionem exemptionis à Cæſarea Maieſta-
27 te impetrauit.Nam fruſtra † impetratur,quod iure ipſo communi conceditur.l.2.C.de ijs,qui veniam ætatis impetra.

Non obſtat tertium, & ultimum argumẽtum, quia reſpondetur primò, quod immo D.Alexander habebat tutum acceſſum ad oppidum Corrigij. Nam etſi litem habuit aduerſus Dominos Comites,non tamen dici poteſt,quod cauſata fuerit inter eos capitalis inimicitia; qua potuiſſet ſuſpicari,Dominos Comites inſidiaturos vitæ ipſius dom.Alexandri.

Reſpondetur ſecundò, quod cum notorium non eſſet, non dari tutum acceſſum; propterea de eo proteſtari debuit do. Alexãder. vt ſcripſi in conſi.100.num.206.lib.1.ex ſententia Bart.Alex. Socini,& aliorum.Et ſi id erat notorium, allegari debuit,ut in ſpecie reſpondit Ruin.in conſi.30. nu.9.lib.5.

Reſpondetur tertio,quod do.Alexander ſaltẽ mittere debebat procuratorẽ, & excuſatorẽ, cuius opera excuſaretur,& defenderetur. ſicuti tradunt Baldus in tit.de pace Conſtantiæ, in verbo, ſententiæ nu.1. Angelus in conſi. 65. Per habentem.in fine.Rota in deciſ.3. de dolo, & contuma. in antiquis.& Alexan.in l.recuſare.§. ſi quis alio. nu.6.uerſi.& uide.ff.ad Treb. quos quidem ſecutus ſum in conſi.100.num.199.lib.1. quo loci.nu. 201.& 202. & 203. diſtinguendo,demonſtraui,
28 quod † locus, qui reo principali tutus non eſt odio ſuæ perſonæ, non poteſt ſic dici non tutus ſuo procuratori,& excuſatori. Et ibidem num. 208.ſcripſi, reum inquiſitum uel accuſatum alle-
29 gare non poſſe locum † non tutum ob delicti cauſam,quia ſibi imputare debet. Et in ſpecie huius ſententiæ allegaui Baldum in l.omnes.§. verum ſi appariter.col.2.uerſi.circa ſecundam.C.de epiſc. & cler.Aretinum in cap.ueniens.num.54. de accuſ.Alexand. in d.§.ſi quis alio.nu.5.in fine,Ruinum in conſi.48.nu.15.lib. 4. & Rubeum Alexandrinum in l.pen.§.ad crimen.nu. 204. ff.de publicis iudicijs. & his nunc accedunt Franc. de Marchis

chis in deciſ.6.nu.9. in ſecunda parte. & Ruin.in conſi.118.num.9.lib.5.

Reſpondetur quartò, quod do. Alexander poterat a Cæſarea Maieſtate impetrare ſaluum conductum, quò ſe tutum ab inimicis reddidiſset, ſicuti ſcripſi in d.conſi.100.num.209.lib. 1.

Reſpondetur quinto, quod dom. Alexander petere poterat cautionem ſibi præſtari, a dominis comitibus de non offendendo, quemadmodum ſcripſi in d.conſi.100.nu.211.

Non obſtat ultimum argumentum, quod ſcilicet do. Alexander habuerit ſuſpectum do. Prætorem Corrigij: quia reſpondetur primò, quod nulla aderat probabilis ſuſpicio aduerſus ipsum do. Prętorem. Cum nec dici poſsent ſuſpecti ipſi domini Comites, ex quo non erat inter eos grauis inimicitia: Cum ſolum eſset tunc contentio ſumm ę quatuor millium aureorum; quæ cauſa grauis dici non poteſt inſpecta perſonarum, & patrimonij vtriuſque partis egregia quantitate, ut ſcripſi in lib. 2. de arbitrarijs iudicum. caſu.72. num. 10.

30 cùm dixi, pro iudicis arbitrio † cauſam dici grauem, pro rerum, & perſonarum qualitate. Et præterea, credendum eſt, quod domini Comites ob ſummam eorum nobilitatem, & integritatem, paſſi non eſsent iniuſtitiam fieri ipſi do. Alexandro, iuxta l.2.C. de officio ciuilium iudicum. Et pro

31 nobilibus † eſse præſumendum, quod nec mentiantur nec fidem fallant, reſpondit Decianus in conſi.66.nu.18.lib.3.

Reſpondetur ſecundo, quod dom. Alexander poterat petere adiunctum ipſi dom. Prætori dari, auth. ſi uero contigerit. C. de iudicijs, ubi Bartol. Iaſon & reliqui, & reſponderunt Alexã. in conſi. 12 nu.4.lib.6. & Natta in conſilio 408. numer.7. libro 3.

Reſpondetur tertio, quod do. Alexander petere poterat cauſam delegari iudici ſibi confidenti & non ſuſpecto. Quandoquidem etſi concedimus citra veri præiudicium, dom. Comites fuiſse ſuſpectos in cognoſcendo, & iudicando hoc de crimine, per ſe, uel per ſuum ordinarium, non tamen erant ſuſpecti in delegando. glo. in cap. querelam. de elect. & in cap a collatione de appell. in 6. Decius in l. Prætor. num.1.ff. de iuriſd. om. iud. & Ripa in c.1.nu 45 de iudicijs.

Secunda eſt dubitatio, an do. Alexander, rite, & recte appellauerit a ſententia pronũtiata a do. Prætore Corrigij? Et reſpondendũ eſt, quod nõ.

Primò, quia appellauit Cęſaream Maieſtatem, omiſso medio Illuſtriſſimorum dominorum Comitum, qui ſunt iudices immediati appellationũ

32 a ſententijs ſui Prætoris. Et ideo † appellatio minus rite fuit interpoſita. l. Imperatores. ff. de app. & ibi ſcribunt Bar. & reliqui Caſtre. in l. nemo. C. de iuriſd. om. iud. Neuizanus in conſi.44.nu.1. & Natta in conſi.271.num.1. Et prædictis accedũt Myſingerius in ſingularibus obſeruationibus, Centuria prima, obſerua.67. & cent.2. obſerua.4. & eruditiſſimus. Andreas Gaylius lib. 1. practica. obſerua.c.119.num.2. qui teſtantur ſic obſeruare curiam Cæſareæ Maieſtatis.

33 Secundò accedit, quod † appellatio interponi debet ſecundum vſum, & ſtylum fori: c. Romana.§.1. de appella. in 6. & glo. in cap. dilecti, de appella. & ibidem Doct. & Myſingerius in dicta obſerua.67. in fine. Cum dixerunt, quod ſi extat cõſuetudo appellandi ſuperiorem omiſſo medio, obſeruari illa debet. Hæc enim conſtitutio ordinis obſeruandi in appellationibus, iuris poſitiui

34 eſt: vt clarũ eſt: & propterea vſu † & conſuetudine tolli poteſt, & immutari: ſicuti in materia appellationum ſcripſit poſt alios Lancellotus in Trac. de attentatis, in ſecunda parte. capit.12. limit. 48.

35 cum dixit, illa non cenſeri attentata † contra appellationem, quando cõſuetudine permiſſa ſunt. Atqui noſtro in caſu clara, & notoria eſt conſuetudo, ſtylus & vſus Curiæ Corrigienſis, vt a ſententijs pronuntiatis a dom. Prætore, appellentur ipſi domini immediati, non autem Cæſarea Maieſtas. Ergo idem erat a dom. Alexandro obſeruandum.

Tertiò vel ex eo etiam malè *fuit interpoſita* hæc appellatio, quæ debuit interponi coram ipſomet do. Prætore, qui ſententiam ipſam tulit. c. ut debitus. de appella. c. alias.§. biduum. 2. q.6. gl. in c. ſuggeſtum, de appella. Et non ſufficit interpo

36 nere appellationem † coram honeſtis perſonis: ſicuti latiſſime tradit Lancellotus in Tract. de attentatis, parte ſecunda. cap.12. ampliat. 15. nu.3. qui communem eſſe opinionem teſtatur. Et quãquam *ipſe* Lancellottus eo in loco traditionem *hanc limitet, & declaret,* vt appellare liceat corã *honeſtis perſonis, quando* iuſta ſic appellandi ſubeſt cauſa, huc nõ pertinet: cum *nulla* hic demonſtrata probataque fuerit cauſa iuſta. Non enim hic fuit aliquis metus; nec impeditus *tutus acceſſus*, ut ſuprà fuit demonſtratum. *Non etiam de*fuit copia ipſius do. Pręṫoris; *cuius abſentia* iuſtam tribuere ſolet cauſam appellandi coram honeſtis perſonis; vt tradit Lancellottus in d. ampl. 15.num.50.

Quartò & vltimò male *fuit interpoſita* hæc appellatio: Cum nulla iuſta allegata *fuerit* cauſa: ſed leuis, & friuola, vt in *facto præſupponitur*. Et pa-

37 ria quidem, ſunt uel † nullam, vel friuolam cauſam allegare. Iaſon in l. quoties. in fin. ff. qui ſatiſd. cog. & Contardus in repet. l. vnicæ. q.1. nu. 12. C. ſi de momenta. poſſeſſ. fuerit appella. qui ſubiungit, cauſæ friuolæ allegationem, magis vitiare ſententiæ diffinitiuæ appellationem, quàm ſi nulla allegetur. Et nulla præſumitur iuſta cauſa ſic appellandi. vt decidit Rota in deciſ.44. de appella. in nouis Manfredus in Trac. de attẽtatis. Concl. 110. & Lancell. in Tract. de attentatis. parte 2. c. 12. limit. 1. nu.34. Et præterea nulla iuſta cã conſiderari hic poteſt: cũ proceſsus fuerit formatus contra do. Alexandrum cum adſiſtẽtia excell. do. Franc. Magliani ſubauditoris præpoſiti ab Illuſtr. & Reuerend. do. Card. Cæſio, tunc legato Bonõ.

Tertia

Tertia eſt dubitatio, an do. Alexander cenſea-
tur renuntiaſse appellationi ob violentias ſuo no
mine commiſsas? Et dicendum eſt, cenſeri renun
tiaſse. Nam recepta, & vera eſt illa ſententia inter-
38 pretum affirmantium, appellantem † renuntiare
appellationi, ſi ea pendente aliquid attentat. Ita
ſanè ſcripſerunt glo. in c. non ſolùm. in gl. magna
ad finem. de appella. in 6. & poſt alios Decius in
cap. an ſit. nu. 1. de appella. & in cap. ex parte. il 2.
nu. 6. de reſcriptis. & in l. 1. nu. 4. C. de bono. poſſ.
ſecundum tab. & alios congeſſi in Tract. de recu
peranda poſseſs. remedio decimoſeptimo. nu. 39.
& in li. 2. de arbitrarijs iudicum. caſu. 16. Et alios
addit Lancellotus in Tractat. de attentatis parte
tertia. cap. 31. quod eſt ultimum. nu. 235. qui nu.
237. extendit, vt locum habeat etiam perpetuò,
ita ut appellatio, cui per attentationem fuit taci-
39 tè renuntiatum, etiam poſt † purgationem rema
neat duretque perempta. Et non ſolum (ſubiun-
git Lancellotus ibidem. nu. 24 .) procedit, quan
do appellans ſpoliauit, ſed etiam turbauit. Cum
ergo noſtro in caſu do. Alexander ſpoliauerit, &
violenter perturbauerit fiſcum, quo inſtante in
cauſa criminali perpetrati homicidij, fuit contra
eum proceſsum, ſed etiam ipſoſmet dominos; ſe-
quitur dicendum *ipſi* appellationi renuntiaſse.

Quarta eſt dubitatio, an locus ſit euocationi
cauſæ, quam ſacra Cæſarea Maieſtas facit? Hac
de dubitatione non poſſum certi aliquid affirma
re: cum nec preces a do. Alexandro ſuæ Maieſta-
ti oblatas, nec ſuæ Maieſtatis reſcriptum videre
potuerim: Nihilominus nonnulla his ſcriptis cō-
mittam; quibus facilè cognoſci poterit, an ipſi
euocationi locus ſit. Et quamquam dubium non
eſt, quin pro *ſuæ* Maieſtatis arbitrio, & volunta-
40 *te poſſit* cauſas † iam cæptas coram vel ordina-
rijs, vel ſuis delegatis ad ſe euocare; ſicuti tradit
Rebuffus *in* commentarijs ad Regias conſtitu-
tiones *Galliarum*, tomo primo, in Tract. de euo-
cationibus. in præfatione. numer. 36. & num. 59.
Nihilominus boni, & iuſti principes, qualis eſt
omnium optimus inuictiſſimus, Rodulphus Im-
41 perator, non ſolent concedere cauſarum † euoca
tiones, niſi iuſtis, & legitimis de cauſis, vt ſcribit
idem Rebuffus præcitato in loco. nu. 57. qui citat
in ſpecie tex. Authen. qua in prouincia. C. vbi de
crimin. agi oportet. qui in ſpecie cauſarum etiam
criminalium loquitur, ſicuti diſſeruimus ſupra in
primo dubio. Iuſtæ autem & legitimæ ſunt cau-
ſæ, auctore eodem Rebuffo ubi ſupra. nu. 65. quā-
42 do † publica vrget utilitas, uel quādo ordinarius,
vel delegatus eſſet ſuſpectus. Et num. 71. ſubiun-
git aliam cauſam, quando ſcilicet agitur de bonis
ſitis diuerſis in locis, quorum cauſa ſunt iudican-
da bona ipſa a diuerſis iudicibus, & ideo ut eui-
tentur diuerſæ ſeu contrariæ ſententiæ, quæ fer-
ri poſsent, concedi ſolet euocatio. Nullam harum
cauſarum exiſtimo hic locum habere. Nam nulla
vrget publica vtilitas, vt eſt ſatis manifeſtum. Im-
mo e re omnium magis eſt, ut cauſa diffiniatur ab
Illuſtriſſimo D. Dorinbergo Cęſareo Delegato,
ne tam magno diſpendio partes ipſæ in curia ip-
ſa Cæſarea contendant. Nulla etiam apparet ſu-
ſpicio ipſius do. Delegati, cuius integritas, boni-
tas & iuſtitia, eſt ſatis ſuperque omnibus cognita
atque perſpecta. Non etiam ſubeſt timor, quod
uariæ pugnanteſque ferantur ſententiæ. Quocir-
ca credere minimè poſsum, quin Sacra Cæſarea
43 Maieſtas reuocatura ſit euocationem, † quæ alio-
qui nulla redditur defectu iuſtæ, uel falſæ narra-
tę cauſę; ut tradit eodem in loco Rebuffus. nu. 86.
44 qui. nu. 89. ſubiungit, euocationem cenſeri † odio
ſam, ex quo cedit in contumeliam iudicis, qui iā
de cauſa cognoſcere cæperat: Quod ſi Cæſareæ
Maieſtati placuerit; euocatione reuocata, eſse lo
cum delegationi, prudentiſſimi integerrimique
ſui Delegati, conſultum erit exiſtimationi, ac gra
uibus ipſarum partium impēſis ac moleſtijs. Quo
rum quidem memor, & experientia ipſa edoctus
Iuſtinia. in §. hęc conſiderantes. in auth. ut omnes
obediant iudicib. ſtatuit cauſas, criminum præſer
tim, non in ipſa Cæſaris curia, ſed ſuis in prouin-
cijs pertractari debere. Eſt ergo quod placeat ſa-
cræ Cęſareę Maieſtati, quod Illuſtriſſimus dom.
Delegatus Dorinbergus, his de cauſis cognoſcat,
in uinculis, & carcere prius coniecto do. Alexan
dro, homicidij, & violentiarum accuſato; quem-
admodum iure ſic ſancitum eſt in eos, qui pęna
corporis afflictiua ob perpetratum delictum fe-
riendi ſunt, l. pen. §. ad crimen. ff. de publicis iud.
& latiſſime diſſerui in commentarijs De arbitra-
rijs iudicum. lib. 1. q. 80. quo loci rationes com-
memoraui, quas, ne ſim nimius, hic repetendas
non eſse exiſtimaui.

SVMMARIVM.

1 *Iure ſuo priuari neminem, niſi expreßè id caueatur.*
2 *Legis transgreßor non dicitur, vbi nulla lex extat.*
3 *Lex ſcripta, contraria conſuetudine poteſt abrogari.*
4 *Conſuetudo in feudis, vincit legem, & ciuilem, & canonicam.*
5 *Conſuetudo & vſus excuſat etiam ab his, quæ alioqui lege naturali prohibita ſunt.*
6 *Dolo & fraude carere dicitur, qui facit quod conſuetudo permittit.*
7 *Iuramento fidelitatis præſtito a primo inueſtito pro ſe, ſuiſq; hæredibus, eoque per inueſtientem ſimili modo recepto, non eſt neceßaria inueſtituræ renouatio, nouumque fidelitatis iuramentum.*
8 *Vaſalius ad purgandam moram ex quacunque cauſa admitti poteſt.*
9 *Rigor Tyranni, æquitas, æqui & boni principis eſt.*
10 *Ius ſummum, ſumma iniuria appellatur.*
11 *Subdito magis, quam fiſco, in re dubia princeps fauere debet.*
12 *Vaſallum feudo priuari ob non petitam inueſtituræ renouationem, rigoris & odij plenum eſt.*
13 *Temporis ſola circumuentione aliquem iure ſuo priuari, iniquum cenſeri.*

Vaſallis

14 *Vaſallis ſi doloſè, & in contemtum non deliquerint, domini fauere debent.*

15 *Feudum paternum vel antiquum ob non petitam inueſtituram intra annum, & diem, non ad dominum directum, ſed filios aut agnatos vaſalli deuoluitur.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXVII.

DVBITANDVM nõ eſt, quin Sereniſſima Reſpub. Veneta iure debeat renouare uel uerius cõfirmare antiquam inueſtituram Caſtri Crudignani iam conceſſam Illuſtriſimo D. Comiti Guido Rangono; nulla habita ratione; quod Illuſtriſſimus do. Marchio Iulius, qui nunc renouationẽ petit, tam diu a morte patris, & poſt obitum multorum Sereniſſimorum Principum ipſius Reipublicæ, eam petere diſtulerit. Cum nulla ratione dici poſſit, cauſatam fuiſſe aliquam caducitatem; quæ ſaltẽ ipſi ſereniſſimę Reipub. prodeſſe poſſit.

1 Primò certum, & clarum eſt, neminem † iure ſuo priuari debere, niſi expreſſo iure ſit diſpoſitũ. l. at ſi quis. §. Diuus. ff. de religioſ. & ſumpt. funer.

2 Cum legis † transgreſſor dici nemo poſſit, quando nulla extat lex, quæ iubeat. Peccatam enim non imputatur (inquit Diuus Paulus ad Romanos cap. 5.) quando lex non eſt. Porro nulla extat Sereniſſimæ. Reipub. lex, quæ mandet & iubeat, uaſallos tam propter nouum electum Principem, quàm propter mortuũ ipſius vaſalli anteceſſorem, peti debere inueſtituræ renouationem. Non ergo do. Marchio Iulius hoc feudo ob non petitam renouationem intra annum, ſicuti lege Imperiali ſancitũ eſt, priuari debet. Nec exiſtimo Sereniſſimam ipſam Rempub. uelle uti ea diſpoſitione legis Imperialis: Cum alioqui eſſet ſignum quoddam ſubiectionis; & aduerſus propriam libertatem; quæ hactenus diuina fauente bonitate intacta manet. Et ſi Sereniſſima ipſa Reſpub. admitteret leges Imperiales proprium ſibi pareret excidium atque interitum. Non enim amplius libera Reſpublic. ſed Cæſari ſerua, & uaſalla (ut his vtatur nominibus) diceretur: ut pote eius legibus obnoxia, & alligata.

Secundò, admiſſo citrà ueri præiudiciũ, quod Sereniſ. Reſpub. uti vellet lege Cæſarea, dicimus illam eſſe contrario vſu, & conſuetudine ipſius

3 Reipub. abrogatam. lex † enim ſcripta tolli & abrogari ſolet contraria conſuetudine. l. de quibus. ff. de legib. Id quod maximè locum habet in feu-

4 dis, in quibus † conſuetudo vincit legem Ciuilem & Canonicam: ſicuti tradit Ioã. Baptiſta Cacialupus in Tract. de feudi cognitione. art. 3. num. 7. At vſus, & conſuetudo ipſius Reipub. eſt; quod uaſallus neceſſe minime habeat a nouo Principe petere inueſtituræ renouationem: nec minus teneatur ob ſui Anteceſſoris vaſalli mortem idem facere. Quocircà non modò ipſe. D. Marchio ligatus non fuit lege, ſed etiam maximè ab ipſa cõ

5 ſuetudine & uſu excuſatus. Nam vſus † & conſuetudo excuſat etiam ab his, quæ alioqui lege naturali prohibita ſunt: quemadmodũ ſi quis aliquo in ludo, in quo pugnis, baculis & lignis permiſſũ eſſet contendere, ſicuti Caſtellanos, & Nicolotos permittit Sereniſſima Reſpub. dimicare, aliquem vulneraret, immo & occideret, excuſaretur. Ita tradiut Roma. in ſing. 19. Franc. Cremen. in ſing. 149. & Alciatus in Tract. de ſingulari certamine. cap. 3. qui ſic de uſu ſimilis dimicationis, & certaminis Bononienſis, Senenſis, & Peruſini affirmarunt. Et in his terminis, quod ſeruanda ſit conſuetudo loci, & quod illa omnino excuſet vaſallum, ſi non petijt inueſtituram intra annum, ſcripſerunt Iſernia in d. cap. 1. nu. 2. quo tempore miles, & Afflictus in cap. 1. nu. 150. de milite uaſallo, qui contumax fuit. Et proptereà Mediolani conſuetudo hæc obſeruatur, ne uaſallus feudo hac de cauſa priuetur. cap. 1. quæ fuit prima cauſa bene. amitt. ſic Neapoli & Siciliæ, vt dicemus infrà. Et ea quidem ratione moti ſunt prædicti

6 Doctores, quia dolo † & fraude is carere dicitur, qui facit, quod vſus & conſuetudo, quæ lex non ſcripta appellatur, permittit, ſicuti tradunt Bar. in l. ſi pignore. §. vlt. ff. de pigno. actio. & Marſilius in conſ. 90. nu. 10.

Tertiò admiſſo citra ueri præiudicium, quod extaret lex & uſus Sereniſsimæ Reipububl. quod uaſalli petere, & obtinere debeant renouationes *inueſtiturarum*: Attamẽ do. Marchio Iulius non tenebatur, *nec nunc tenetur ſuſcipere hanc inueſtituræ renouationem; tametſi eam petierit* vrbanitate quadam, tamquam *fideliſſimus* Sereniſſimæ Reipub. vaſallus, ſecutus *exemplum ſuorum* maiorum, qui pro ipſa Repub. *occubuerũt. Non* inquam tenetur do. Marchio *ſuſcipere hanc* renouationem; Quandoquidem Illuſtriſſimus D. Guidus primus, hoc de feudo inueſtitus fidelitatis iuramentum pro ſe, & ſuis ſucceſsoribus præſtitit Sereniſſimo D. D. Franciſco Foſcaro tunc Duci, recipienti ipſum iuramentum, pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus; ac pro ipſo Ducali Dominio: & pro-

7 pterea † neceſſaria non eſt alia inueſtituræ renouatio. nouumque fidelitatis iuramentum: cum tã ex parte ipſius Reipub. quam D. Marchionis iuramentum illud perduret: ſicuti affirmant Beluiſius & Baldus in cap. 1. quæ ſit prima cau. benefi. amitten. & ibidem Afflictus. col. 1. uerſi. adde aliam limitationem. Alex. in conſ. 79. col. pen. lib. 1. Iaſon in conſi. 159. col. 3. in fine. lib. 4. quos ſecutus eſt Socin. iunior in conſ. 115. num. 20. lib. 2. qui poſt Alexã. prædicto in loco reſpondit, quod etiam ſi in iuramento fidelitatis facta non eſt mentio ſucceſſorum domini, ſi tamen ipſum iuramentum eſt præſtitum dignitati, ſufficit, ne cogatur nouus uaſallus nouo Principi præſtare nouum fidelitatis iuramentum. Cum ſemper ſit idem Princeps, ex

quo dignitas numquam moritur. Quanto ergo fortius ſic dicendum eſt in caſu noſtro, in quo prædictus dom. Guidus primus inueſtitus non ſolùm Sereniſſimo Duci, atque ita dignitati, ſed etiam omnibus eius ſucceſsoribus iurauit fidelitatem.

Quartò admiſso citra ueri præiudiciũ, quod do. Marchio fuerit obligatus ſuſcipere prædictã inueſtituræ renouationem: Non tamen dici poteſt cau ſata aliqua caducitas, cum antequã hac de cã vocatus fuerit in ius do. Marchio, & ante declaratam caducitatem, immo antequam hoc reſciret ipſa Reſpub. ad eam ſua ipſa ſponte acceſſit, & renouationem petijt; & propterea dicitur purgaſse moram. Ita ſcripſit Afflictus in cap. 1. num. 15. in fine. quo tempore miles. qui dixit, hoc eſse iuſtum, & rationi conſentaneum. Et Afflictum ſecutus eſt Socin. iunior in conſi. 115. numero 21. lib. 2. qui eiuſdem opinionis recenſet Guido: Papę in q. 166. qui dixit, hanc opinionem eſse ęquam; & quod ſic fuit iudicatum in illo cõſilio Gratianopolitano. Idem reſpondit Gratus in conſi. 49. nume. 23. lib. 1. ſic etiam Iulius Clarus in §. feudum. q. 49. uer. ſed nunquid vaſallus; dixit hanc opinionem eſse æquiorem; & quod
8 vaſallus admitti debet ex quacumque cauſa † ad purgandam hanc moram. Et eãdem ſententiam ſecutus eſt Lauren. Siluanus in Tract. de recognitione feudi. q. 27. 4. uerſi. mihi placet.

Quintò admiſso citrà ueri preiudicium, quod factus eſset locus caducitati, nec dici poſset purgata mora. adhuc tamen dicendum eſt, do. Marchionem hoc feudo priuandum non eſse. Nam Sereniſſima ipſa Reſpub. non rigorem, ſed æqui
9 tatem obſeruare ſolet: cum † rigor ſit Tyranni, æquitas uero boni, & æqui Principis, ſicuti ſignificauit Conſtantinus Imp. in l. 1. C. de legib. Eſt enim rigor, ſummum ius, quod a M. Cicerone,
10 & alijs ſapientiſſimis viris, ſumma † iniuria appellatur. Quam ſane æquitatem obſeruare maxime debet bonus Princeps, quando inter eius fiſcum, quem Principis cameram appellare vulgò ſolemus, & ſubditum contentio eſt. Fauere ete-
11 nim debet in re dubia Princeps magis † ſubdito quam fiſco: ſicuti facere cõſueuit M. Antoninus Philoſophus; qui ut in illius vita ſcriptũ reliquit Iulius Capitolinus, in cauſis compendij, hoc eſt, ubi de lucro, & vtilitate agebatur, fiſco nunquã fauit. Porrò clarum eſt, leges illas Imperiales,
12 quæ mandant, † vaſallum feudo priuari ob non petitam inueſtituræ renouationẽ, rigoris & odij plenas eſſe, non aũt æquitatis. cum ſit quædam temporis circumuẽtio, quæ ſæpiſſime nos fallit: Et propterea feudorum interpretes non vno in loco ſcripſerunt, bonos & iuſtos Principes, qui æquitatem rigori anteponũt, parui pendere hãc tpis anguſtiã. ſic ſanè Iſernia in c. 1. col. 1. quo tẽpore miles, affirmat, in regno Siciliæ vaſallũ non priuari feudo ob nõ petitam inueſtituram intra
13 annum & diem, cum iniquũ ſit ſola † tpis circũuentione aliquem iure ſuo priuari. Et Iſerniã ſecuti ſunt alij commemorati a Rolan. in conſ. 64. in fi. li. 3. & in conſ. vlt. nu. 158. li. 4. qui propterea
14 ibid. nu. 155. dixit dominos eſſe debere † gratioſos erga vaſallos, qñ doloſe, & in contemptũ nõ deliquerunt: ſicuti nullus extitit dolus in D. Marchione Iulio. Eſt enim (inquit Rolã.) caducitas hæc cauſata ob nõ petitam inueſtituram iniqua & odioſa. Et hoc idem manifeſtè affirmauit Socin. iun. in conſi. 115. uu. 16. lib. 2.

Sextò & ultimò admiſso ẽt citrà ueri præiudicium; quod ob non petitam hanc inueſtituræ renouationem, priuandus eſſet do. Marchio Iulius hoc feudo: Nihilominus illud non ad Sereniſſimam Rempub. ſed ad ipſius. D. Marchionis filiũ deuoluitur. Eſt enim certum hoc feudũ eſſe antiquum, cum centum triginta duob. plus minus ab hinc annis, conceſſum fuerit præfato D. Guido abauo ipſius D. Marchionis. & propterea dicitur feudum antiquum: ut ſcribunt commemorati à Iulio Claro in §. feudum. q. 8. a Thoma Marino in Tract. de feudis in tit. de feudo ex pacto & proui. antiquo ſiue paterno nu. 3. & Laurẽtio
69 Siluano in conſ. 3. nu. 69. Feudum † autem paternum & antiquum ob non petitam inueſtituram intra annum, & diem, ab eius poſſeſſore, nõ deuoluitur ad dominum directum: ſed ad filios illius uaſalli, uel alios agnatos. Ita tradunt poſt alios multos Socin. ſen. in conſi. 66. nu. 18. lib. 3. Crauett. in conſ. 29. in fine. Thomas Marinus in Tract. feudorum lib. 1. tit. 2. de feudo ex pacto & prouidentia antiquo ſiue paterno. nu. 46. & idem reſpondit Rolandus in conſi. 64. nu. 19. 30. & 31 lib. 2. in conſ. 64. lib. 3. & in conſi. ult. nu. 158. li. 4. Cõcludo ita que, Serenifimam Rempub. ſic ſuadente omni iure, & æquitate, concedere debere Illuſtriſſimo do. Marchioni Iulio ab eo petitam inueſtituræ renouationem.

SVMMARIVM.

1 *Natura hominibus nouerca eſſe non conſueuit.*
2 *Cæcum aliquem aſſerens, probare debet.*
3 *Probationes validas requiri, ad probandum aliquid quod nõ eſt veroſimile.*
4 *Negare quæ ad ſenſum patent infirmitas eſt intellectus.*
5 *Teſtamentum bene conditum, & diſpoſitum, diluit ſuſpicionem inſanæ mentis.*
6 *Solennitas l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fac. poſſ. cur introducta ſit a Iuſtiniano.*
7 *Teſtamenta ad alterius interrogationẽ, cur non poſſint cõfici Et quando ceſſet in eo, falſitatis ſuſpicio nu. 9*
8 *Teſtamenti ſingulæ paginæ ſubſcriptæ a teſtatore, uerũ ſunt ſignum deliberati teſtantis animi.*
Et eo maxime, ſi dilecti, & ab inteſtato ſucceſſuri, in eo ſint inſtituti nu. 10.
11 *Teſtator ſuperuiuens multos annos poſt conditum teſtamentum, ratione ſolennitatis inualidum, id non mutando, dicitur voluiſſe cum eo decedere.*
12 *Teſtib. non ueroſimilia deponentib. fidem non dari.*

Et magis credi iſs,qui veroſimilia aſſerunt.
Et naturæ conſona.nu.13
Idem in nobilioribus,& in dignitate conſtitutis.num. 14.
15 *Actus pro ualiditate in dubio pronunciandum.*
16 *Præſumptio quæ facit actum ualere,alijs præfertur.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXVIII.

CVM hęc magni ponderis cauſa coram ſapientiſſimis atque integerrimis iudicibus(vt audio)pertractetur paucioribus agam quàm fortè egiſſem. Non enim multus is eſſe debet apud eos, qui multis grauiſſimis detinentur occupationibus.Exiſtimo itaq; (ut ad rem deueniam) teſtamentum ab Illuſtri Do. Lupo Arce de Campo Hiſpano conditum,in quo inſtituit illuſtrem D. Alphonſum ex fratre nepotem, iure conſiſtere: tametſi obſeruata ab eo non fuerit ſolemnitas.l. hac conſultiſſima. C. qui teſta.facere poſſ.quę a teſtatore cęco obſeruari debet. Quandoquidē teſtator hic eo tempore, quo teſtamentum ipſum confecit,ea infirmitate & morbo non laborauit.Id quod multis probationionibus ſatis manifeſtè conſtat.

Primo præſumptio a natura ducta ſtat, eum
1 cæcum non fuiſſe. Cum natura † quæ hominibus nouerca eſſe non conſueuerit, nos oculis cernentes pariat. Quod niſi notiſſimum eſſet, probarē: commemorabo illud tantū Ouidianū.

Pronaq; cum ſpectent cætera animantia terram.
Os homini ſublime dedit cęlumq; tueri.

Quocirca.C.Plinius in naturali hiſtoria libr. 11.c.37.ita ſcriptum reliquit.

Poſt viceſimum annum,multis reſtitutus eſt uiſus. Quibuſdam ſtatim naſcentibus negatus,nullo oculorum uitio: multis repente ablatus ſimili modo, nulla pręcedente
2 *iniuria.* Qui ergo aliquem aſſerit cæcum, quid naturę repugnas affirmat, & præterea probare id debet,& validis quidem probationibus: quēadmodum dicimus, requiri ualidas & urgentes probationes,quando probandum eſt aliquid
3 aduerſus id,† quod non eſt ueriſimile. Bart. in l. vlt.n.2.ff.quod metus cauſa, Alex.in cō.99.in fi. li.3.Cur.iu.in cōſ.52.n.7.& eruditiſſ.Lud.Molina.in lib.3.de Hiſpano:primogeni.c.4. num.33.

Secūdò accedit quod teſtibus probatum fuiſſe audio,teſtatorem ante & poſt teſtamētum vſque ad diem obitus,ſemper habuiſſe oculos lucidos & claros:tametſi paulò ante conditum teſtamentum ob infirmitatem,uiſus ipſe oculorum fuerit diminutus.Concludunt ij teſtes teſtatorē nō fuiſſe cæcū ante conditū teſtamentū:vt ſenſit Bar.in l.2.nu.3.ff.de bo.poſſ.furioſo,infanti,&c.

Cùm dixit,quod probare is debet,qui aſſerit, habētē oculos claros nō cernere, ſed cæcū eſſe. Et Bart.ſecuti ſunt Imol.in l.1.§.ult.nu.69.ff.de verb.obl.Angel.Aret.in §.cæcus.n.1.in inſti.quibus non eſt permiſſum facere teſta.& Decius in d.l.hac conſultiſſima.in fin.C.qui teſtam.facere poſſ.Probant & ij teſtes,hunc teſtatorem eo tēpore conditi teſtamenti vidiſſe: ex quo dicunt; ei uiſum ob infirmitatem fuiſſe diminutum:ſi enim effectus fuiſſet cæcus,non dixiſſent viſum oculorum fuiſſe imminutum:ſed dixiſſēt,eū effectū fuiſſe cæcū & uiſu omninò caruiſſe.Et demum probant teſtes iſti, teſtatorem poſt conditum teſtamentum priſtinæ ſanitati uiſus fuiſſe reſtitutum:ex quo dicunt,quod poſt ipſum teſtamentū vſq; ad obitum habuit oculos,lucidos & claros.Nec dicūt eū in ea diminutione viſus perſeueraſſe.Euenit.n.aliquādo, ut nō modo morbo oculorum laborās,ſed etiam cæcus effectus, aliquot poſt annos reſtituatur,quemadmodum Plinij recitata uerba ſignificāt.Et his quidē teſtibus atteſtantibus,teſtatorem cæcum non fuiſſe magis credi debet quā illis,qui depoſuerunt,cęcum fuiſſe:ſicuti infra demonſtrabimus.

Tertiò ſuffragatur, quod teſtimonio multorū probatū fuit,prædictū teſtatorē nūquā deambulaſſe cum baculo,aut cane,aut aliquo duce:tametſi plures famuli eū, qui diues admodū erat, comitarentur.Ex quo inſurgit euidens,& manifeſta probatio, teſtatorem hunc uiſu non caruiſſe,iuxtà prædictam doctrinam Bart. in d.l.2. nu.3.ff.de bon.poſſeſ.furioſo,infanti &c. quam præcitati Doctores probarunt.

Quarto magis & magis prędicta comprobantur;*quod teſtib. permultis viris illuſtrib.* ac eius *domeſticis*,qui *aſſiduè* cum eo conuerſabantur, probatū fuit,dictum *teſtatorem* ante & poſt cōditum teſtamentum,feciſſe multos actus hominis optimè uidentis.Nam cū *aliquando luſorijs* paginis luderet,uel luden*tibus aſſiſteret,cogno*ſcebat pictas ipſas paginas.uidebat *famulos*,quādo erant cooperto capite,uidebat veſtes laceratas:ac demū,qđ eſt oīum maius,ſcribebat manu propria.Hęc ſunt adeò manifeſta ſigna uidentis ut qui negaret,nihil ſe uidere, uel intelligere re-
4 ctius diceret.Quæ.n.ad ſenſum patēt† negare,eſt infirmitas intellectus.

Quintò oēm omninò tollit dubitationē, qđ (ut in facto pſupponit)teſtm̄ hoc cōſcriptū duodecim in paginis,fuit ab eodē teſtatorē ſingulis ipſis in paginis propria manu ſubſcriptū. Quod ſignum eſt euidentiſſimum, teſtatorem eo tempore nō modo cæcū nō fuiſſe: ſed optimè vidiſſe,Cū manifeſtū actū uidētis fecerit. Eſt ſimile
5 qđ ſcribūt Doc.teſtm̄ † confectū ab eo, qui demēs & inſanus credebatur,cēſeri factū ab homine ſanę mētis,qn̄ ipſū teſtm̄ ita bene geſtum eſt, ut ſignificet atq; oſtēdat,nō eſſe actum dementis & inſani:ſicuti tradūt poſt alios Iaſ.in l.patre furioſo.n.3.ff.de ijs, qui ſūt,uel alieni iuris;Dec. in l.furioſum.num.13.C.qui teſtam.facere poſſ. Boer.quæſtio.23.numer.56. Rodericus Suarez in allegatione 1.numer.2. & 18. & Tiraquellus de

de legibus connubial. lege decima num. ſexto.
Sextò & vltimo, admiſſo citrà ueri præiudi-
cium, quod prædictus teſtator fuiſſet eo tempo-
re conditi teſtamenti cæcus, attamen hoc teſta-
mentũ carens illis ſolennitatibus requiſitis a d.
l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. facere poſſ. valet
& conſiſtit. Eſt enim conſtitutio illa non alia
6 † ratione a Iuſtiniano edita, & promulgata, quàm
vt falſitas, quæ in his teſtamentis committi ſolet,
quantum fieri poteſt, euitetur. Ita ſane manifeſtè
ſcripſerunt permulti ſicuti tradunt ibi Iaſon. nu-
mero 4. & Decius. num. 36. & apertius M. Anto-
nius *Natta* in repe. l. hac conſultiſſima. §. ex im-
perfecto. num. 37. C. de teſta. Idem ſenſerunt Za-
barella in conſi. 149. in fine. Corneus in conſilio
86. num. 13. lib. 3. & de eadem facti ſpecie reſpõ-
dens Socin. ſen. in conſi. 163. num. 1. li. 2. Et hæc
ſententia manifeſtè probatur ultimis his verbis
dictæ conſtitutionis. ſic namque (inquit Iuſtinia
nus) fieri confidimus, vt non recipiat ſe tantum
in cæcis teſtandi licentia, ſed ne locum quidem
vllum relinquat inſidijs, tot oculis ſpectata, tot
inſiuuata ſenſibus, tot inſuper in toto locata ma-
nibus. Qua propter quando ceſſat illa *falſitatis*
ſuſpicio, *teſtamentum conſiſtit*, etſi ſolennitas il-
la non *fuit obſeruata*, ſicuti de teſtamento con-
dito a patre cęco inter liberos, ſcripſit Decius in
d. l. hac conſultiſſima. nume. 36. poſt Baldum, &
alios ibidem. ſic etiam reſponderunt Fulgoſius
in conſi. 41. col. 2. & in conſ. 91. colum. 1. Socin.
ſen. in conſi. 163. colu. 1. lib. 2. & Natta ubi ſupra.
Et ſimile eſt, quod *ſtatuit idem Iuſtinian. in l.* Iu-
bemus. C. de *teſta. teſtamenta confici ob id* non
7 poſſe ad *alterius* † interrogationem, ne *falſitas*
aliqua committatur: vt manifeſte annotarunt,
ibi Baldus. num. 4. verſi. ego circa. & Iaſon ad fi-
nem. Corneus in conſi. 77. num. 5. li. 4. & Socin.
iunior *in conſi.* 183. numero 22. lib. 2. Cùm vero
ceſſat ipſa *falſitatis* ſuſpicio, teſtamentum conſi-
ſtit. ſicuti affirmarunt Baldus ibid. nu. 6. Corneus
in d. conſi. 77. num. 4. Ruinus in conſi. 2. num. 8.
lib. 2. Socin. ſen. in conſi. 92. num. 16. lib. 3. & Al-
ciatus in reſpõ. 570. num. 5. alios ſciens omitto.
Porrò noſtro in caſu ceſſat omnis falſi ſuſpicio.
Nam primum conſtat teſtatorem ipſum ſua ma-
8 nu ſingulas † teſtamenti paginas (vt diximus ſu-
prà) ſubſcripſiſſe; quod præbet manifeſtum ſi-
gnum, teſtamentum hoc vere fuiſſe ab eo confe
ctum. Ita ſimili prope in caſu probat tex. l. Diuus
Claudius, §. plane. in fine. & apertius in §. ſequen
ti. ff. ad l. Corneliam de falſis, quo loci Calliſtra-
tus reſpondit, falſi ſuſpicionem ceſſare in eo te-
ſtamento, in quo ſcriptor teſtamenti lega-
tum ſibi adſcripſit, ſi teſtator ipſe ſua manu teſta-
mento ſe ſubſcripſit.

Præterea accedit, quod ipſemet teſtator mul-
tos poſt annos coram multis teſtibus dixit, ſe
confeciſſe teſtamentum (quod eſt hoc ipſum)
ſcriptum manu Reuerendi cuiuſdam fratris ſan-
cti Franciſci, quo relinquebat bona ſua omnia
prædicto dom. Alphonſo nepoti. Et hac de te-
ſtatoris aſſertione atteſtatus eſt Reuerendus Pa-
ter Frater ſancti Franciſci, ipſius teſtatoris con-
feſsor, cui tempore obitus confeſsus eſt peccata.
Hoc ſignum ſatis manifeſtum voluntatis teſtato
ris probatur eo ſimili, quo dicunt Doctores,
quod etſi teſtamentum (vt diximus) confectum
ad alterius interrogationem, eſt de falſo ſuſpe-
ctum. dicta lege Iubemus. C. de teſtam. attamen
9 † ceſsat illa ſuſpicio, quando conſtat ex declara-
tione ipſius teſtatoris, ſe ita teſtari voluiſse. Ita
Corne. in dicta l. Iubemus. in fine. & in conſilio
73. numero quinto, uerſi. nam apparet. & in con
ſilio 232. num. 4. lib. 1. & in conſi. 261. nume. 18.
lib. 4. & Socinus iunior in conſi. 178. numer. 9. &
num. 11. libro ſecundo. Rurſus ceſsat ſuſpicio,
quia teſtator inſtituit dom. Alphonſum ſibi cæ-
teris nepotibus cariorem, & a ſe maxime dile-
ctum. Ita in ſimili in caſu. d. l. Iubemus. affirmant
Doctores ceſsare falſi ſuſpicionem, quando ap-
10 parent inſtituti dilecti † ab ipſo teſtatore, ſicuti
illi qui erant ei ſucceſsuri ab inteſtato. ſi reſpon-
derunt Corneus in dicto conſi. 232. num. 4. & in
conſi. 319. numer. 2. lib. 1. & Gratus in conſi. 90.
num. 29. libro 2. Et demum conſtat, teſtatorem
hunc uixiſse multos annos poſt cõditum ipſum
teſtamentum, & infirmitatem, ex qua obijt, per-
duraſse [duodecim] dies, ita quod facile ei fuiſ-
ſet aliud condere teſtamentum, ſi dubitaſset de
iam confecti ualiditate. Quod cum non mutaue
rit, voluiſse dicitur hoc iam confectum ualere.
Ita ſimili in caſu poſt alios ſcripſerunt Iaſon in
authen. ex cauſa. numero 25. C. de lib. præter. De
cius in conſilio 490. num. 7. & 8. Socinus iunior
in conſi. 153. in fine. lib. 2. & Pariſ. in conſi. 60. nu
mero decimo quinto libro ſecundo, quod ſi te-
ſtator uixit multos annos poſt a ſe conditum te
ſtamentum, quod ſciebat ob alicuius ſolennita-
tis defectum eſſe inualidum, & potuit illud mu-
11 tare, & non mutauit, dicitur † uoluiſse cum eo
decedere, atque ita confirmaſse dicitur.

Non obſtant nunc quæ in contrarium affe-
runtur, nempe prædictum teſtatorem fuiſse om-
ninò cæcum, tam tempore conditi teſtamenti
quam ante, & poſt, ſicuti dicitur probatum te-
ſtibus quàm plurimis, qui atteſtati ſunt, teſtato-
rem ſæpiſſime ſolitum offendere ad lapides, &
muros, quod non uidebat ea, quæ coram eo in
menſa adponebantur, & demum, quod ſolitus
erat facere alios actus hominis nihil omnino
uidentis, Quæ ſanè ſigna ſunt hominis cæci, ſi-
cuti tradit Bartol. in dicta lege ſecunda, nume-
ro tertio. ff. de bono. poſseſs. furioſo infanti. &c.
quem ſecuti ſunt Iaſon in dicta lege, hac conſul-
tiſſima numero duodecimo. C. qui teſta. facere
poſsunt, & ibidem Decius. in fine, & alij ſuprà
congeſti.

Reſpondetur primò, prædictos affirmaſse
non uerisimilia. Non enim eſt uerisimile,
quod vir nobilis, & diues, qui multos ſer-

uos, & famulos concomitantes habebat, offenderet ad lapides, & muros. Non ad lapides, quia ſi parui erant, non eſt ueriſimile, quia etiam ſi fuiſſet cæcus non offendiſſet, cum (vt experiētia rerum omnium magiſtra docet) cęcus ſine baculo præſertim incedens, altius tollere ſoleat pedes, quàm uidentes, ne ad lapides hos paruos offendat. ſi uero lapides magni erant, non eſt ueriſimile, quod ſerui, & comites paſſi fuiſſent teſtatorem hunc ad ſaxa collidere, & pedes offendere. Ita quoque minus veriſimile eſt, quod de capite, & pedibus ad muros atteſtati ſunt. Non etiam eſt veriſimile, quod teſtator iſte non videret ea, quæ in menſa coram apponebantur, quia ſi (vt permulti alij teſtes affirmant) videbat, & optime cernebat chartas luſorias, & an famuli eſſent tecto, uel detecto capite, ut retulimus ſuprà, multo magis dicendum eſt, quod videbat appoſita in menſa. Cum itaque teſtes iſti atteſta-
12 ti † ſunt non ueriſimilia, nulla eis adhibenda eſt fides l. ob carmen. ff. de teſtibus, & reſponderunt Decius in conſilio 554. in fine. Gozadin. in conſilio octauo, numero *quadrageſimoſexto*, & Pariſius in conſilio 112. in fine. *libro primo*, & Myſingerius in dicta obſeruat. 38. uerſicul. ſecundo, ſi qualitas.

Reſpondetur ſecundo, magis credendum eſſe teſtibus affirmantibus, prædictum teſtatorem vidiſſe, & hominis recte uidentis actus facere conſueuiſſe. Nam magis creditur teſtibus affir-
13 mantibus ea, quæ ſunt magis naturæ † conſentanea, ſicuti dicimus, plus credi atteſtantibus aliquem eſſe ſanæ mentis, quàm aſſerentibus eſſe inſanæ, vt ſcribunt Corneus in conſilio 219. columna penultima libro primo. Decius in l. furioſum. numero vigeſimo. C. qui teſtam. facere poſſunt, & in conſilio 488. numero undecimo, & de eadem facti ſpecie reſpondens Pariſius in conſilio octuageſimo octauo, numero uigeſimo tertio, libro tertio. Cum ergo dixerimus ſuprà, naturale eſſe hominis, ut oculos videntes habeat, magis credendum eſt teſtibus aſſerentibus teſtatorem hunc uidiſſe, quàm dicentibus cæcum fuiſſe.

Præterea teſtibus nobilioribus, & illuſtribus
14 † adhibenda eſt maior fides quam minus nobilibus, & dignitate carentibus, ſicuti probat. lege tertia. ff. de teſtibus. & lege vltim. ff. de fide inſtrum. & egregie Myſingerius in Commentarijs obſeruatio. centuria quarta, obſeruation. 38. Cum itaque (vt audio) longe præſtantiores ſint teſtes affirmantes teſtatorem uidiſſe, quàm ſint teſtes dicentes, eum cæcum fuiſſe, illis magis credendum eſt. Rurſus, deferendum magis eſt teſtibus atteſtantibus, teſtatorem cæcum non fuiſſe, ut teſtamentum valeat. Cum in dubio pro va-
15 liditate actus † ſit pronuntiandum. l. quoties. ff. de rebus dubijs, & l. quoties. ff. de regul. iuris. Et hæc quidem præſumptio, & interpretatio, quæ
16 actum ualere facit, alijs † præfertur, ut poſt alios ſcribunt Decius in l. in contrahenda. num. 5. ff. de regul. iuris, Alciatus in Tract. de præſumpt. regula tertia, præſumpt. 34. numero primo, & Neuizanus in lib. 6. Syluæ nuptia. nu. 47. uerſi. item in dubio, quod actus.

Reſpondetur tertio, conciliando teſtes dom. Ferdinandi actoris, cum teſtibus dom. Alphonſi rei conuenti, quod ſcilicet eſſe poſſit, teſtatorem non fuiſſe cæcum, ſed viſu ipſo oculorum ita debilitato, vt quædam videre, & quædam non videre potuerit. Aliqui enim ſunt omnino cæci, ut nihil penitus uidere, & cernere poſſint, & de his loquitur. d. l. hac conſultiſſima. C. qui teſtam. facere poſſ. ut ſcribunt ibi Doctor. & manifeſte Natta in repe. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. num. 34. C. de teſtam. Alioqui uero ſunt, quibus obſcurata eſt pupilla oculorum, qui propterea aliqua vident, aliqua uero non l. binas ædes. ubi Baldus, Angelus, & Caſtren. ff. de ſeruitut. urban. prædiorum, & Natta præcitato in loco: Cùm ergo teſtes. D. Ferdinandi actoris atteſtati ſunt, teſtatorem conſueuiſſe offendere ad lapides & muros; & non uidere quæ in menſa ei apponebantur, non inferunt neceſſario, quod eſſet cæcus, ſed quod ita obſcuratos habuerit oculos, vt non niſi proxime uidere poſſet, ſicuti quotidie uidemus multos oculorum morbo, ita laborare, vt non niſi ualde proximè oculis ad literas admotis, legere illas ualeant. vt mirum nec ſit, ſi in menſa appoſita non cernant. ſtat ergo ſimul, (vt atteſtantur teſtes do. Alphōſi rei conuenti,) quod teſtator non fuerit cæcus, & quod (vt dicunt teſtes dom. Ferdinandi actoris) non potuerit aliqua videre, & clare cernere.

SVMMARIVM.

1 *Tarentum in bonis ab inteſtato decedentium, tam fæminarum quam maſculorum filiorum prima eſt cauſa.*

2 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota, quam dotem poſſit conſtituere filijs primi matrimonij extantibus.*

3 *Alienans contra legis prohibitionem, peccare dicitur, nec iuramentum eam alienationem confirmat.*

4 *Statutum ſimpliciter excludens forenſes, non dicitur excludere filios forenſes, ſucceſſuros ab inteſtato.*

5 *Pactum aut renunciatio generalis legitimam non comprehendit.*

6 *Statutum quo mulier poſſit omnia bona ſecundo viro in dotem dare, in præiudicium filiorum primi matrimonij, an valeat.*

7 *D s dici non poteſt, ſi matrimonium non conſiſtat.*

8 *Statutum de lucro dotis, comprehendit ſolum bona exiſtentia in loco ſtatuentium, non autem ſita alibi.*

9 *Mulier iterum nubens, non petito tutore liberis, & reddita ratione adminiſtrationis tutelæ, priuatur legato a primo marito relicto & nu. 12*

10 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota poſt annum luctus, tenetur reſeruare proprietatem rerum donatarum a marito, primi matrimonij filijs ſolo vſufructo retento.*

Etiamſi

Etiamſi liberā diſponendi facultatē liberi dediſſent nu. 11

13 *Pœnas ſecundò nubentium, quæ filiorum fauorem reſpiciūt, nec hodie ſublatas eſſe.*

14 *Marito conſentiente impunè nubit mulier, ſi ſolum offendat maritum, ſecus ſi ſimul & liberos.*

Et quomodo intelligenda ſit, conceſſa a marito nubendi licentia nu. 15

16 *Promiſſio ſecundum naturam actus intelligitur.*

17 *Legati cauſa ceſſante, ceſſare & legatum.*

18 *Impedimenti ratione qui ſe vult excuſare, probare debet, actum ſubſecutum fuiſſe, niſi illud extitiſſet.*

19 *Filij conſentientes ſecundis nuptijs matris, an cenſeātur ius ſuum remittere.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXIX.

QVOD reſponſum eſt; doctè & accuratè, a præſtantiſs. iuriſconſulto do. Bernardino Maſerata, quem Colendiſſimi fratris loco obſeruare ſoleo, etiam mihi ſummopere probat. Quòd enim attinet ad primam *dubitationem* eiuſdem ſententię ſum; quod.ſ. *filiæ* primi matrimonij, conſequi debeant *duas* partes ſucceſſionis bonorum Illuſtr. *D.Iſabellæ* matris. Eſt ſanè ſatis ſuperq; fundata intentio harū filiarum: cū prima ſucceſſionis cā ſit filiorum, tam fæminarū quam maſculorū
1 in bonis † parentū decedentium ab inteſtato: ſicuti vulgatiſſimū eſt. Nec his filiabus *obſtant* uel pactū initum in mrimonio *inter prædictā D.Iſabellā*, & Illuſtr. *D.* Octauiū Gonzaghā ſecūdum maritum; vel diſpoſitio ipſa teſtamentaria ipſius do.Iſabellæ, dū inſtituit hæredem vniuerſalem Illuſtr..D.Herculē d.D. Octauij filiū. Nam ſi do. *Hercules* vult admitti ex eo pacto, dicimus pactū illud repugnare. l. hac edictali.C.de ſecund.
2 nupt. qua conſtitutū eſt, quod mulier † tranſiens ad ſecundas nuptias, non poſſit plus dotis conſtituere ſecundo uiro, quā habituri ſunt ſinguli filij primi mrimonij, Et quod filij primi, æquè ſuccedant matri cū filijs ſecundi mrimonij. Nec conuentione, & pacto mutari pōt diſpō hæc ſicuti ibi eſt clare conſtitutū, & ſcribunt ibi oēs; & poſt Ruin.in conſi.64.col.2.li.3. tradit Rol. in Tract. de lucro dotis.q.24. ſi uerò vult D. Hercules admitti ex diſpoſitione teſtamentaria, dicimus illi teſtō repugnare ſtatutū Mantuæ quo eſt cautū; quod mater nō poſſit teſtō relinquere plus filijs ſecundi quàm primi matrimonij. Quod ſanè ſtatutū tollit oēm potētiam, & adeo reſiſtit, ut nec ēt in foro, (vt appellant) conſcientiæ, teſtamētū ipsū illi contrariū obſeruari debeat: iuxtà ea, quę ſcribit Ripa in l.nemo pōt.nu.100.ff. de leg.1.ex aliorū ſnīa. Et accedit qđ qn̄ lex prohibet aliquē contrahere, uel alienare: ſi is cōtra prohibitionē
3 alienat dr̄ † peccare: & iuramentū nō confirmat alienationē illā. Bar.in l.ſi quis pro eo nu.9.ff. de fideiuſſ. Ruin.in conſ.100.num.8.li.1.& Pariſ.in cōſ.75.nu.2.li.3. Non etiā repugnat his filiab. ſtatutū Mantuæ, quo forenſes impediunt acquirere, & hr̄e bona in territorio, & vrbe Mantuæ. Nā reſpondet multis modis, & doctè quidem à D. Conſultore. Et inter multas reſpoſiones illa placet; quod Decreto ſereniſſi. D. Ducis Mantuæ declaratū fuit, filios etſi forenſes, admitti debere ad ſucceſſionē parentū ab inteſtato decedētiū Quod quidem ſtatutum eſt æquitati, immo ipſi iuri cōi conſentaneū. Nam qn̄ ſtatutum ſimplici
4 ter loquitur, excludendo forenſes, † nō dr̄ excludere filios forenſes, qui ſucceſſuri ſunt ab inteſtato. Ita reſpondit Bald.conſi.358. Caſus talis eſt. Quidam Lucanus.col.vlt.verſic.de eo aūt. lib.1. qui ſic argumentatur à filio ad eccleſiam, vt quēadmodum non prohibet filius forenſis ſuccedere; ita nec eccleſia. Et Bal. ſecutus eſt Plotus (& ſi corruptè locum allegat) inter conſilia criminalia diuerſorū tomo primo, parte ſecunda conſi. 108.nu.76. qđ ſanè conſiliū fuit deinde impreſſum in conſilijs ipſius Ploti in conſi. 17. nu. 76. qui eiuſdem ſnīæ recēſet Bertachinū in fœcūdo eius repertorio. Et accedit quod fortiori in caſu in ſpecie huius ſtatuti Mantuani, reſpondit Soc. ſen.in conſi.292.col.vlt.lib.2. allegatus etiā à D. Conſultore. Conſuluit Socinus, quod ſtatutum hoc Mantuæ non prohibet agnatum forenſem ſuccedere ex teſtamento ciuis Mātuæ: cum alio qui ei ſucceſſiſſet ab inteſtato. Quæ ſanè ſententia comprobatur auctoritate Caſtren. & Imolæ, quos ſecutus eſt Ruin.in conſi. 144.num.1.lib.3. cum dixerunt, quod ſtatutum prohibens alienari in forenſes, ſicuti loquitur hoc ſtatutum, non dicitur prohibere ſucceſſiones ab inteſtato: ex quo illa non dicitur proprie alienatio. Confert etiam quod reſpondit idem Plotus in d. conſi. 17.nu.115. poſt Curtiū iun.in conſ.105.nu.8. ſtatutum prohibens in forenſem transferri bona, non comprehendere legitimam debitam filio, qui etſi forenſis ſit: attamen eā conſequi poterit. Ea ratione uſus eſt Curtius, quia ſicuti dicimus, quod pactum ſiue renuntiatio generalis non cōprendit legitimam: cum ſpecialis mentio eius requiratur: idem dicendum eſt de ſtatuto, quod.ſ. non tollat legitimā, niſi in ſpecie eam exprimat; ut argumentatur Comenſ. in conſilio 126. in fine.

Nec prædicto Decreto repugnat declaratio illa facta anno. 1540. Quandoquidem hæc declaratio potius fauet quàm noceat, cum ea conceſſum ſit, quod bona alienari, & transferri poſſint in forenſes, dummodò tranſeunt bona cum eiſdem oneribus iam illis annexis. Hæc ſane declaratio non ſolum concedit filios forenſes poſſe ſuccedere parentibus ab inteſtato, ſed etiā extraneos poſſe hæredes inſtitui.

Reſpondetur ſecundò, dato citra ueri præiudicium quod ſtatutum Mantuæ non prodeſſet his filiabus, attamen eis ſatis ſuffragat̄ ius cōe, qđ ita pro-

prohibet matrem relinquere plus filijs ſecundi matrimonij, ſicuti impedit quod plus relinquat ſecũdo marito quàm filijs primi viri. Ita ſanè aduerſus Bal. in conſ. 22. li. 5. Iaſ. in auth. unde ſi parens. in 4. notab. C. de inoff. teſt. & Dec. in conſi. 246. colu. 2. affirmarunt alij multò plures relati a Boer. in q. 201. nu. 4. & nu. 6. & Neuiz. in conſ. 84 nu. 18. & 161. nu. 20. refert Bal. conſuluiſse cõtrarium; & quod ſecundũ hanc opin. fuit iudicatũ a Ricardo de Saliceto; & idem fuiſse practicatum & obſeruatum Bononiæ.

Non ẽt obſtat quod cum hæ filiæ ſint hæredes ipſius do. Iſabellę matris, uel ſaltem legatariæ, nõ poſſint contrauenire diſpoſitioni, & voluntati ipſius matris. iuxtà l. cũ a matre. C. de rei vend. Nã reſpondetur, quod cum huic diſpoſitioni do. Iſabellæ repugnet lex, nempe ſtatutũ Mantuæ, prohibens plus relinqui filijs primi quàm ſecundi matrimonij; ceſſat diſpoſitio. d. l. cum a matre, ſicuti in ſpecie declarant Bal. in conſi. 161. Quidã Mechuſ. lib. 5. Curt. ſen. in conſi. 1. col. vlt. & Iaſ. in conſi. 87. nu. 2. in fi. li. 1. qui dicit, procedere ẽt ſi factum eſset iuratum. Idem decidit Gramm. in deciſ. 93. nu. 9. & reſpondit Natta in conſi. 289. nu. 6. lib. 2. Non ẽt obſtat ſtatutum Corrigij, quo cautum eſt, quod mulier ſecundo nubens, poſſit

6 dare † oĩa bona ſua in dotem ſecundo uiro ẽt in præiudicium filiorum primi matrimonij; Quod ſanè ſtatutum iure ualidum eſt, vt poſt alios tradit Rol. in Tract. de lucro dotis. q. 24. Et hoc ipſum ſtatutum mulieris in lucro dotis, ob adiectũ pactum, attendit: ut ſcribunt Roland. in d. Tract. de lucro dotis. q. 20. & Phanuc. in Tract. de lucro dotis in gl. 9. q. 36. Et hoc ipſum ſtatutum comprehendere, & ligare dicitur has filias, quamquã forenſes ſint, ut filiæ primi mariti, ut reſpondit Natta in conſi. 148. & conſi. 149. li. 1.

Reſpondetur primò, quod cum primum illud matrimonium contractum inter pręfatos dom. Octauium & D. Iſabellã fuerit nullũ, ob impedimentum affinitatis, ſicuti deinde fuit eius nullitas a Pont. Max. declarata; ita pariter nec pacta, nec dos dici põt tunc promiſsa & conſtituta. Cũ

7 dos † dici non poſſit, quando matrimonium nõ conſiſtit, ſicuti in ſpecie matrimonij contracti inter ſanguine coniunctos, ſcripſit Bal. in c. iurauit col. 2. de prob. quem ſecuti ſunt Barba. & Fel. ibi, Rol. in Tract. de lucro dotis. q. 97. nu. 12. & Phanucius in Tract. de lucro dotis in gl. 3. nu. 12. & nu. 19. ubi multa ad rem hanc congerunt.

Reſpondetur ſecũdò, admiſso quod illud primum matrimonium fuerit validũ, attamen ſtatutum Corrigij in lucro dotis, non erat nec eſt attẽdendũ in perſonã D. Iſabellæ, quę tãmquã ſoror Illuſtriſs. Comitũ Corrigienſiũ, illi ſtatuto nõ ſubijciebatur; vt tradit Rol. in d. Tract. de lucro dotis. q. 83. quam ſñiam latiſſime cõprobaui in cõſ. 250. li. 3. quod ſanè reſpõſum reddidi pro Illuſtr. & Reuer. D. Card. Eſtenſi, aduerſus Sereniſs. do. do. Ducem Ferrariæ eius fratrem.

Reſpondetur tertiò, quod eo tpe cõtractus dicti matrimonij ſecundi validi, & legitimi, qđ eſt (vt dixi ſupra) attendendum, & obſeruandũ, bona D. Iſabellæ non erant ſub territorio, & iuriſdictione Corrigienſi ſed Mantuana, ob permutationem antea factã: Et propterea ſtatutum Corrigiæ obſeruari non debuit; ex quo ea comprehẽdere non potuit Ita poſt alios tradit Rolã. in d. Tract. de lucro dotis. q. 15. vbi in fi. dicit, eſſe cõmunem opinionem, & ſeruandam; quod ſtatutũ

8 † de lucro dotis ſolùm comprehendit bona exiſtentia in loco ſtatuentium; non autem alibi ſita.

Quod verò pertinet ad ſecundam dubitationẽ cum eodẽ eruditiſs. D. Maſerata conſultore ſentio, nempè, præfatam Illuſtr. D. Iſabellam cenſeri excluſam, & priuatã illis oĩb. bonis ab Illuſtr. D. Giberto primo marito legatis: & hoc quidẽ ob

9 id, qđ nullo † petito tutore filiab. ac non redditis rõnib. adminiſtratæ earum tutelæ, nupſerit ſecũdo viro. Et in indiuiduo huius caſus reſpondit Excellentiſs. Decianus olim cõpater, & collega meus in conſ. 35. li. 1. Eſt. n. ſatis ſuperque fundata intentio filiarum dicentium, matrẽ eſſe priuatã relictis a marito factis; cum ſecundo nubit. Nã clara diſpoſitione. l. fæminæ. in prin. C. de ſecun.

10 nupt. conſtitutum eſt; quod mulier trãſiens † ad ſecunda uota poſt annum Luctus, tenet̃ reſeruare proprietatem rerũ ſibi donatarũ vel legatarũ a marito, filijs ipſis primi mariti. Atque ita ſolum vſumfructum retinet mulier, proprietate amiſſa: Quod iuſta rõne factum fuiſse oſtẽdit Soc. iun. in conſi. 71. nu. 8. lib. 2. Et hæc quidem ſñia procedit ẽt ſi ipſi filij dediſſent facultatem liberam

11 matri diſponendi † de bonis ipſis. Nam adhuc ſecuto ſecundo matrimonio, mulier priuat̃ ea proprietate: ſicuti reſponderunt Fulg. in cõſ. 63. Blaſius quondam. colu. pen. & Bertran. in conſ. 306. li. 2. & idem docuit Ioã. a Ripa in d. l. fæminæ. q. 12. nu. 26. C. de ſecund. nup. Et hoc tanto magis procedit hoc in caſu, in quo D. Iſabella tranſiuit ad ſecunda uota, nullo petito, & dato tutore filiabus: ob quod priuata fuit ẽt ſucceſſione filiarũ. l. omnem. C. ad Tertull. & multis comprobat Decianus in d. conſi. 35. nu. 18. Et quod mulier tranſeundo ad ſecundas nuptias, nullo petito tutore

12 filijs † priuetur legatis a marito factis, & alias pænas patiat̃, probat auth. eiſdẽ. C. de ſecun. nuptijs. Et ibi poſt alios declarat Io. de Garronib. nu. 5.

Nõ obſtãt nunc aliqua, q̃ in cõtrariũ adducunt̃ Et primo, quod hodie ſublatæ ſint pænæ ſecũdo nubentium; vt ſcribunt fere oẽs in l. 1. C. de ſecũdis nupt. & latiſſ. Ant. Gabr. lib. 4. concluſionum in tit. de ſecundis nuptijs, concluſ. 5. nu. 1

Reſpondet̃; ſublatas non eſſe pęnas ſecundo

13 nubentiũ, quæ † reſpiciunt fauorẽ filiorũ. Ita tradunt multi cõgeſti a Deciano in d. cõſ. 35. nu. 19. & alios refert do. Conſultor. Quib. accedũt alij. propè innumeri, quos congerit Antonius Gabriel in ſuis concluſionib. lib. 3. concluſ. 6. in tit. de ſecundis nuptijs.

Secundò

Secundò obijcitur, quod volente, & conſentiente D. Giberto primo marito do. Iſabella nupſerit ſecundo: quo caſu locus non eſt pœnæ amiſſionis legatorum ei ab ipſo D. Giberto factorum; ſicuti ſcribunt multi relati a Gabriele in d. lib. 3. concluſionum in concluſ. 1. nu. 19. & in d. concluſ. 6. nu. 2. Quod autem do. Iſabella ſecũdo uiro nupſerit, cõſentiente do. Giberto primo marito, vel ex eo cõſtat, quod ipſe do. Gibertus reliquit legatum ipſi do. Iſabellæ etiam eo in caſu quo tranſiret ad ſecundas nuptias. Ita in ſpecie conſenſum mariti arguunt Baldus in l. 1. nu. 7. C. de ſecundis nuptijs, & alij quos allegat *Decianus in* d. conſi. 35. nu. 7. Quibus accedunt *Iaſon in* conſi. 53. nu. 1. lib. 1. Pariſius in conſi. 95. *col.* 4. lib. & Gratus in conſi. 83. col. vlt. lib. 1.

Reſpondetur primò, prædictos Doctores loqui quando mulier non offendit niſi maritum, tranſeundo ad ſecunda vota: Nam tunc, marito
14 † conſentiente, impunè illa nubit: ſed diuerſum eſt, quando mulier offendit etiam filios, quibus non petit dari tutores, nec reddit adminiſtrationem tutelæ. Hoc ſanè caſu licentia illa mariti ſuuſque ille conſenſus, non tollit pęnas priuationis, tam relictorum a marito, quam ſucceſſionis ipſorum *filiorũ, ſi pręmoriãtur.* Ita huic obiectioni *noſtro in* caſu reſpondet Decianus in d. conſ. *35. nu. 26.* & 27. Et rectè quidem. Nam quando
15 maritus concedit nubendi licentiam † intelligitur, quod quo ad ſe poſſit, ſeruata tamen legis diſpoſitione; quæ ſtatuit, quod ſi mater gerit tutelã filiorum debeat antequam ſecundò nubat petere tutorem filijs, & de *adminiſtratis reddere* rationem. Id quod ſuadetur, *quia ſi teſtator voluit*, quod ipſa *do.* Iſabella pendente adminiſtratione tutelæ, atq; ita manẽte viduitate teneretur do*bitis temporibus* reddere rationem adminiſtra*tionis*, quanto magis idem voluiſſe dicendũ eſt, quando *voluiſſet* nubere ſecundo viro. Ex quo ſequitur, nil obeſſe quod dicitur teſtatorẽ vſum fuiſſe illis verbis, *liberamente*, quia verbum illud intelligitur, quò ad ſe ipſum, ſeruata tamen in reliquis diſpoſitione legali: ſicuti in ſimili probat tex. allegatus a do. Maſerata conſultore in l. quæ
16 ro. §. inter locatorem. ff. locati, vbi promiſſio, † intelligitur ſecundum naturam actus ſeruata ſcilicet legis diſpoſitione. Et ad rem forte melius cõfert, quod ſi ei, qui alioqui teſtari non poteſt, cõceditur libera teſtandi facultas, intelligitur ſeruata tamen legis ſolennitate, & diſpoſitione: vt probat tex. in l ſi quando. in prin. C. de inoff. teſta. & declarant ibidem Iaſ. num. 3. & idem in l. Præſes. nu. 6. C. de tranſact. Ruin. in conſi. 83. nu. 9, lib. 3. Dec. in conſ. 512. in fin. & Curt. iun. in conſi. 105. nu. 3. Ita ergo & noſtro in caſu intelligi debent illa verba, *liberamente*, cum ipſa dom. Iſabella lege ipſa impediretur tranſire ad ſecundas nuptias.

Reſpondetur ſecundo, teſtatorem legaſſe do. Iſabellæ eam ob cauſam, vt poſſet educare filias iam natas. Hæc cauſa effectum non habuit, ob
17 tranſitum ad ſecundas nuptias. debet ergo † ceſſare & legatum. l. Titia. §. uſuras. de leg. 2. & in ſpecie reſponderunt Anch. in conſi. 237. nu. 1. Soc. ſen. in conſi. 69. nu. 3. lib. 1. Ruin. in conſi. 46. nu. 3. lib. 2. & Dec. in conſi. 485. nu. 5.

Nec prædictis obſtat, quod dom. Iſabella dici poſſit excuſata ob id, quod rationes reddendæ, & tractandæ erant cum Sereniſs. do. Duce Ferrariæ: cum quo negotia tractari ita facilè nõ poſſunt: ſicuti cum priuatis: quia reſpondetur; quod licet impedimẽtum extare potuerit ob perſonã D. Ducis, attamen debebat do. Iſabella adhibere omnem diligentiam, ut tutores peteret, & rationes redderet, & ſi comperijſſet impedimentum uel ob perſonam do. Ducis, vel aliam ob cauſam debebat proteſtari de ipſo impedimento, iuxtà ea, quæ tradunt multi congeſti a Crau. in conſi. 151. nu. 23. quo loci. nu. 22. ſcribit poſt alios, qđ
18 ille, qui vult ſe excuſare propter † impedimentũ, debet probare, quod niſi illud extitiſſet, actus ſecutus fuiſſet. Id quod obſeruatum hoc in caſu non fuit.

19 Tertiò obijcitur, quod hæ filiæ † conſenſerũt his ſecundis nuptijs, & propterea dicuntur remiſiſſe omne ius ſuum, quod erant conſecuturæ ex priuatione matris, ſicuti tradunt Iaſ. in l. filium, quem habentem. nu. 13. in fi. C. famil. erciſ. Dec. in rub. C. de ſecund. nũpt. col. vlt. & in conſ. 206. nu. 4. Pariſ. in conſi. 29. nu. 81. lib. 3. & Socin. iun. in conſi. 71. col. 1. lib. 2.

Reſpondetur primò, quod imò non conſenſerunt, ſed expreſſe contradixerunt, petendo ſibi reſtitui bona paterna. Et compromiſſum ea de controuerſia fecerunt.

Reſpondetur ſecundò, quod eo tp̃e cõtractus matrimonij inter prædictam D. Iſabellam & do. Octauium hæ filię primi matrimonij, erãt adhuc pupillæ, & ignarę ſui iuris, & propterea dici non poſſunt, conſenſiſſe ſecundis illis nuptijs, ſicuti aliorum plurium auctoritate decidit Boer. in q. 185. nu. 23. His cenſui eſſe ſubſcribendum crudi tiſſimo do. Maſeretæ reſponſo.

SVMMARIVM.

1 *Mater in ſucceſſione filij, æqualiter cũ alijs liberis admittit.*
2 *Parẽtes luctuoſa filij hæreditate priuari, iniquum viſũ eſt legislatori.*
3 *Parentib. deberi legitimam ex bonis filij abſque deſcendentib. morientis.*
4 *Mulier intra annum luctus nubens, quas pęnas ferat.*
Et quid ſi poſt annum. nu. 5
6 *Mulier ſecundò nubens duo dicitur negligere.*
7 *Iniuriæ illatæ patri, in conſequentiam dicuntur illatæ filijs, & alijs ſanguine iunctis.*
Et ſublata iniuria patris, per illius remiſſionem, ſublata dicitur iniuria filij. nu. 11
8 *Iniuria illata patri a muliere ſecundò nubente, expreße poteſt ab eo vel etiam tacitè remitti.*
Et quãdo expreße, quãdo tacite remißa dicat. nu. 9. & 10.

12 *Iniuriam principaliter etiam filio illatam, pater an remittere poteſt, & nu. 20*

13 *Mulier non petito tutore liberis, iterum nubens, quando tamen euitet priuationem ſucceſſionis eorundem.*

14 *Conſenſus patris nocet filijs hæredibus.*

15 *Maritus faciens legatum vxori ſi iterum nubat, cenſetur remiſiſſe iniuriam non ſolum ſibi, ſed & filijs illatam.*

16 *Mulier iterum nubens poſt annum luctus, de licentia mariti, omnes euitat pœnas l. 1. & 2. C. de ſecund. nup.*

17 *Matris ſecundas nuptias, quando cenſeantur filij approbaſſe. Et vtrum reſtituantur in integrum ætate minores, aduerſus illius iniuriæ remiſſionem nu. 28*

19 *Nuptiarum ſecundarum pœnam euitandi, duo remedia.*

20 *Iniuriam illatam filio a coniuncto ſanguine, patrem remittere poſſe.*

FACTI SPECIES.

MVLTVM magnificus do. Veſpaſianus Bradiolus Patauinus moriens condidit teſtamentum; in quo hærede vniuerſali inſtituto D. Scipione filio; dotem legauit do. Angelicæ filiæ. Dominam verò Lauram vxorem, vnà cum dom. Lucretia ſocera reliquit vſufructuarias; & vna earum præmoriente, ſuperſtitem in integro vſufructu ſubſtituit. Deinde adiecit. *Quod ſi dicta do. Laura eius uxor vitam vidualem ducere noluerit; tunc dom. Lucretia ſola ſit domina, patrona, & vſufructuaria: Et quod eo caſu dicta do. Laura vltrà eius dotem habere debeat ducatos ducentum auri quotannis, ex bonis ipſius teſtatoris donec vixerit tantùm.*

Mortuo ipſo do Veſpaſiano teſtatore, do. Laura aliquot poſt annos nupſit illuſtri domin. Franc. Suardo equiti Deinde deceſſit do. Scipio, ætatis annorum viginti, curatore carens, cum ipſe ſolus ſuo negotia ageret; nullo condito teſtamento.

Dubitari nunc contingit, an ad ſucceſſionem bonorum dom. Scipionis ſuccedere debeat dom. Angelica eius ſoror tantùm; vel etiam vnà cum ipſa do. Angelica, concurrere debeat prædicta do. Laura eius mater.

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXX.

CVM in hac diffinienda controuerſia partium conſenſu (quæ earum fuit ſingularis humanitas) electus ita ſim ſolus arbiter atq; arbitrator, more Veneto, & ſine appellatione aut recurſu, vt nemini obſtrictus iure dici poſſim, reddere rationes & cauſas, quæ me mouent, vt declarem illuſtrem do. Lauram concurrere debere cum illuſtri dom. Angelica, nunc vxore illuſtris domin. Iulij Suardi equitis, ac fratris præfati illuſtris dom. Franc. Verùm tamen literis mandare uolui argumenta hæc & rationes, vt ſi quando (quod minime futurum fore exiſtimo) de mea hac in re iuſtitia, & animi ſinceritate, dubitari contingeret, intelligant illi me non ea ampla tributa facultate eſſe vſum; ſed iuris ſtrictam normam ſequi voluiſſe. Iure itaque exiſtimo multis rationibus, argumentis & Doctorum auctoritatibus, præfatam do. Lauram matrem, concurrere debere cum dicta do. Angelica eius filia in ſucceſſione dicti dom. Scipionis filij fratriſque reſpectiuè. Eſt enim ſatis ſuperque fundata do. Lauræ intentio: Cum iure conſtitutum
1 ſit; matrem † concurrere debere cum filio in ſucceſſione alterius filij inteſtati prædefuncti. auth. defuncto. C. ad S. C. Tertullia. cuius verba hæc ſunt. *Defuncto ſine liberis filio, parentes, ſi ſoli ſunt, ſuccedunt, ſalua gradus ſui prærogatiua; ſi pari gradu ſunt, pariter ſuccedunt, paternis quidem dimidia, maternis verò alia dimidia delata, licet ſit diſpar eorum numerus, ſed ſi cum parentibus fratres, & ſorores vtrinque defuncto coniuncti ſuperſint, vocantur cum aſcendentibus gradu proximis, ita vt viriles portiones fiant, excluſa prorſus omni differentia ſexus & patriæ poteſtatis* vbi nulla ſecundarũ nuptiarũ fit mẽtio. Hæc ſcripta ſunt eo in textu deſumpto ex §. conſequens in auth. de hæred. ab in teſt. venien. vbi apertius hoc conſtitutum legimus. Et huius conſtitutionis ea eſt ratio; quia iniquum viſum
2 eſt legiſlatori, quod pater † vel mater priuetur luctuoſa filij ſucceſſione, & hæreditate. iuxtà. l. nam & ſi parentibus. in prin. ff. de inoffi. teſta. vbi gl. & & Doct. & manifeſtius ita cenſuit Iuſtinian. in §. ſin autem non voluerit. in auth. de non eligen. ſecun. nub. quem infra ſtatim referam. Et accedit quod ſeruanda eſt æqualitas, ut ſcilicet quemadmodum filius ſuccedit parentibus. l. cum ratio. ff. de bonis proſcrip. & dam. ita quoque ſuccedant parentes ipſis filijs. d. l. nam etſi parentibus. & cõfert tex. §. 1. in auth. de hæred. & Falcid. quo pro-
3 batur, legitimam deberi † parentibus ex bonis filij decedentis ſine deſcendentibus. Et ad rem prope tradit Ioã. de Garronibus in rub. C. de ſecund. nup. nu. 77. Et quamquam ſumma eſt ratio, quod patris fauore ita lex ſtatuerit: attamen nec minori ratione motam eſſe exiſtimamus ad idem conſtituendum fauore matris. Quandoquidem matri ſummopere debet filius, qui ab ea non ſolum procreatus, ſed & proprio altus eſt ſanguine, qui ab ea tot menſes in utero geſtus eſt, qui tanto dolore in lucem eſt editus. ſicuti tanti laboris meminit Iuſtinia. in l. aſſiduis. C. qui potio. in pign. habea. & ad rem magis in §. ſin autem non uoluerit in auth. de non eligen. ſecund. nube. dum ſtatuit, quomodo filio præmorienti ſine filijs, ſuccedere debeat mater, quę ſecundo nupſit, affirmat legem abſurdam, & inhumanam qua mater excluditur. Iuſtiniani verba hæc ſunt. *Alioqui ex abſurditate legis,*

*legis,licet præmoriantur filij omnes,non relinquentes filios,
aut nepotes, nihilominus ſupplicium manet, & non ſucce-
dit eis mater,nec ſi ſine filijs moriantur ſed inhumane ab eo-
rum expellitur ſucceſſione, fruſtra quidem pariens, fruſtra
& ſimul nutriens; propter legales nuptias ſubiecta pœnis;
& ſuccedent quidem illis aliqui ex longa cognatione: mater
autem irrationabiliter expelletur.Qua propter & ipſa ſucce
dat filijs,& ſit hæc lex clemens & mitis, matres filijs con-
cilians.*

Hæc Iuſtinianus.Eſt ergo omni iure,& ratio
ne debita matri hæc filij ſucceſſio. Nec ab hac
ſucceſſione,& hęreditate excludi debet domina
Laura mater, ob id, quod tranſierit ad ſecundas
nuptias ſine filiorum conſenſu, cum ſatis ſuper,
que fuerit conſenſus etiamſi tacitus ſit Domini
Veſpaſiani mariti.Quod ut facilius intelligamus
dicendum prius eſt,legem inſecutam eſſe præſū
ptam quandam mariti voluntatem,& ob id con
ſtituiſſe,eam ſecundo marito nubentem multas
4 pęnas pati debere.Si enim intra † annum luctus
nupſit ſecundo viro,efficitur infamis, & amittit
omnem hæreditatem,omnia legata,omnem do
nationem cauſa mortis, quæ ei reliquit primus
maritus.Et demum amittit ſucceſſiones ab inte
ſtato,vſque ad tertium gradum. Ita conſtitutum
eſt in l.1.*& in l.2. C.* de ſecund. nupt. ſi vero nu-
5 pſit *poſt † annum* luctus,priuatur ſola proprieta
te dictorum bonorum, quæ reſeruatur filijs pri-
mi matrimonii,atque ita retinet ſolum vſumfru-
ctum.Sic de bonis immediate a marito in vxorē
peruentis ſtatuit.l.3.in princ.C.de ſecund. nupt.
De bonis vero *filiorum duo alia ſtatuit lex ipſa.*
Quo.n.ad ea bona,quæ a patre *in filios* peruene-
rūt,*ſanciuit Iuſtinianus* in §.hinc nobis. in auth.
de nupt.ex quo deſumptus eſt textus auth.ex te-
ſtamento.C.de ſecund.nupt.quod mater hæc ab
inteſtato ſuccedat ſolummodo in vſufructu. In
aliis vero bonis quæſitis aliunde ab ipſo filio,
ſuccedat *hæc* mater etiam in proprietate, atque
ita pleno iure,vt poſt alios declarat Io. de Garro
nibus in d.auth. ex teſtamento numero 8. Hæc
ſtatuit lex(vt attigi ſupra) ex quadā præſumpta
mariti præmorientis voluntate. Nam exiſtima-
uit maritum affici quodammodo iniuria, cum
vxor,ſe mortuo,ſecundo nubit, Et primi ipſius
viri anima dicitur contriſtari. Sic legitur in §.
quo vero,verſi.nos igitur in auth.de nuptijs. Et
ideo (vt dixi) ipſi marito dicitur inferri iniuria,
vt ibi tradit glo.& apertius Romanus in conſilio
219.num.2.Socinus iunior in conſi.56. num.5.
lib.3.Pariſius in conſi.95.nu.17.& nu.25.libr.3.
& Nicolaus Arelatanus in l.generaliter. num.6.
C.de ſecund.nupt. quo etiam in loco ſcribit idē
Arelatanus,mulierem ſic tranſeuntem ad ſecun
das nuptias,dici oblitam prioris matrimonij, vt
habetur in §.non tamē.in auth.de nupt. Et quod
6 duo negligit,† memoriam ſcilicet defuncti,& li-
berorum charitatem §.ſinautē tutelam.in authē.
de nupt.Hæc autem iniuria,quæ dicitur illata ab
vxore ſecundo nubente primo marito,ei princi-
paliter cenſetur facta,in conſequentiam vero fi-
lijs ipſius primi mariti, quaſi quod iniuria facta
patri,& eius animæ perturbatio,deſcendit in fi-
lios.Ita in ſpecie declarant Decius in rubr.C.de
ſecund.nupt.num.8.verſ. niſi dicamus. & Io. de
Ripa in l.fœminæ.num.25. C. eo. ſic intelligen-
tes textum.§,proſpeximus.in auth.de non eligē.
ſecund.nuben.& §.ſoluto ac §. audient. in auth.
de nuptijs,in quibus dicitur, filios contriſtari, &
7 iniuria affici.Ita etiam dicimus de alijs † iniurijs
illatis patri,vt in conſequentiam dicantur illatæ
etiam filijs,& alijs ſanguine coniunctis.Caſtren.
in l.ſororem.nu.3.in fine.C.de his,quibus vt in-
dignis.Illa iniuria principaliter patri illata ab ip-
8 ſomet † patre remitti poteſt,ſicuti clarum eſt.&
in ſpecie affirmant gl.in §.duo igitur. in auth. de
nuptijs.Baldus in l.filium,quem.numer.4.C.fa.
mil.erciſc. & in conſil.42.Ad euidentiam præ-
mittendum.lib.3.Romanus in conſil. 219. nu.1.
& alios plures congerit Io.de Garronibus in tra
C.de ſecund.nupt.num.112.Nam dicimus, ſciē
ti & volenti non infertur iniuria. capi.ſcienti.de
reg.iur.Et non ſolum expreſsè, ſed etiam tacitè,
vt ſcripſit Baldus in conſi.336. Iuxta caſum. lib.
1.& apertius idem in l.1.num.6.verſic.ſed pone.
C.de ſecund. nupt. quem ſecuti ſunt permulti,
quos ſtatim referam,& præſertim Io.de Garro-
nibus in dicta rub.C.de ſecund.nupt.num.112.
qui clare dixit,maritum poſſe etiam tacite remit
9 tere hanc iniuriam.Expreſſe dicitur remiſſa, quā
do manifeſtis verbis concedit licentiam vxori
nubendi ſecundo viro. Ita glo.in §. duo in ver-
10 bo,ſiue vir.in auth.de nupt.Tacite† vero dicitur
remiſſa, quando maritus ipſe non improbat trā-
ſitum ipſum ad ſecundas nuptias, ſed potius eo
caſu eueniente,aliquid (vt noſtro in caſu factū
eſt)reliquit. Ita in claris his terminis docuit Bal-
dus in l.1.nu.6.verſ.ſed pone.C.de ſecund.nupt.
cum dixit, ſe conſuluiſſe pro domino Pādulpho
de Malateſtis,qui vxori legatum fecerat,ſi ſecun
do viro nupſiſſet.Et Baldum ſecuti ſunt Roma.
in conſi.219.num.2.& in ſingu.251.Tu ſcis. Cæ-
polla in cautela.238.ſi mater. Iaſon in l. filium,
quem habentem.num.13.C.fam.erciſc. & in cō
ſi.53.Decius in rub.C.de ſecund.nupt.num.7.in
fine.& in cap.eccleſiæ num.35.de conſti.Neuiz.
in lib.2.ſyluæ nuptia.nume.77. Franciſcus Cre-
men.in ſing.75.ſi maritus.Io.Dilectus de arte te
ſtandi. in tit. de legatis cautela 18. Boerius in q
185.Pariſius in conſi.95.num.23.lib. 2. & Io. de
Garronibus in d.rub.C.de ſecund.nupt.nu.112.
Hæc iniuriæ remiſſio ſic tacite facta a marito
ſicque a patre,operatur in conſequentiam,vt cē
ſeatur etiam ſublata illa iniuria filijs illata, ex ipſo
tranſitu ad ſecundas nuptias. Quā ſententiā, de
qua in pręſentiarum maior eſt dubitatio,rationi
bus, argumentis & Doctorum auctoritatibus
comprobabo,deinde diluam obiectiones, quæ
afferuntur.

Primo,hæc iniuria principaliter illata dicitur
patri,

patri,& in conſequentiam filio,ſicuti ſupra diximus. Atqui ſublato principali,dicitur etiam ſublatum, quod venit in conſequentiam. Ergo
11 ſublata illa † patris iniuria per eius remiſſionem; dicitur etiam ſublata iniuria ipſius filij. Illa minor propoſitio probatur vulgata illa regula, qđ ſublato principali extinctum etiam dicitur acceſſorium, ſicque quod conſequitur ipſum principale.l.cum principalis.ff.de regulis iur.& ibidem ſcribunt Decius, Cagnolus, & reliqui. & latiſſime Tiraquellus in tract.de iure conſtituti. parte tertia,in ſeptima limit.num.16.& 17. Ea enim quæ veniunt in conſequentiam non ſunt in conſideratione.l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi certum peta.vbi Iaſon nu.21.poſt Baldum in l.vt vim.ff. de iuſt.& iure,ſcribit,quod pax debet fieri à principaliter offenſo,non autem ab eo, qui offenſus ē in conſequentiam,mediante ſcilicet perſona ipſius offenſi.

Secundò accedit a fortiori,quod pater poteſt
12 remittere † iniuriam principaliter illatam filio. l.ſed ſi vnius.§.filiosfam.ff.de iniurijs;& l.qui cætu.§.vlt.ff.ad l Iul.de vi publ. Angelus in l.inter liberas.§.filiusfam.ff.ad l. Iul. de adult. Alexander in l.Lucius. ff. ſoluto matrimonio. Boerius. q. 120.& in conſi.68.colum. pen. Ergo multo fortius poteſt remittere iniuriam,quæ in conſequentiam afficit filium. Quod verò pater ſic legando vxori voluerit ea ſua poteſtate vti etiam quo ad filios,certum eſt, quia ſi voluit remittere quod ē maius,hoc eſt iniuriā,qua ipſe afficiebatur, multo magis dicitur voluiſſe remittere iniuriam filij, quæ minor erat.

Tertiò confert textus l. 2.§. mater.ff. ad S.C. Tertullia. quem ad rem noſtram perpendit Io. de Garronibus in d.rub.C. de ſecund. nupt. nu. 112.verſ.addo,quod &c.In eo enim §.mater,habetur,quod ſi mater tranſeundo ad ſecundas nuptias non petit tutorem dari filijs,amittit eorum ſucceſſionem.Hanc pœnam euitat mater, quan-
13 do † primus ipſe maritus concedit licentiam nubendi nullo petito tutore: ſicuti ergo illa licētia patris præiudicat filijs, ne poſſint conqueri de matre,& eam ſucceſſione priuare, ita & hoc noſtro in caſu dicendum eſt.

14 Quartò ſuffragatur, quod † conſenſus patris nocet filijs hæredibus.l.cum a matre.C.de rei vēdic.& l.ex qua perſona. ff. de regu.iur. & confert textus notab.in l.ea,quæ a patre.C.de reſtit. mil. vbi filius ex ſua perſona & priuilegio,non poteſt petere reſtitutionem & contrauenire geſtis à patre. Cum ergo pater conſenſerit vxorem ſuam poſſe ſecundo nubere,dicitur noluiſſe inde cauſari aliquam iniuriam, & conſequenter dicitur potuiſſe,& voluiſſe remittere iniuriam pertinentem ad filios, qui ſi non poſſunt improbare patris factum & conſenſum,ſequitur dicendum; ꝙ nec poſſunt de illata ſibi iniuria conqueri.

Quintò mouet me non parum,quod egregie ſcripſit Albericus in l.licet.colum.2. verſic.item quæro duas ff.nautæ caupo. ſtabul. qui recenſet egregiam illam diſputationem,quam hic Paduę habuit G.Iuſtus Doctor; Aliquis interfecit ciuē Paduanum,qui reliquit patrem, & vxorem prægnantem. Pater interfecti,pacem fecit cum homicida,atque ita ei remiſit iniuriam: Deinde ex illa vxore prægnante natus eſt filius,cuius mater nomine ipſius filij uolebat accuſare, atque ita agere contra homicidam; qui quidem ſe defendebat diſpoſitione ſtatuti ciuitatis; quo eſt cautum, quod habita pace de homicidio non poſſit proponi accuſatio. Vxor nomine filij excipiebat pacem illam a patre occiſi factam, nocere non potuiſſe filio occiſi:atque ita in eius detrimentū pacem illam non cenſeri factam. Concludit tamen illo in loco Albericus poſt Iuſtum, pacem initam ab illo auo,ſuſtuliſſe etiam iniuriam,& cōſequenter accuſationem competentem ſuo nepoti.Et Albericum ſecutus eſt Boerius in q.120. num.6.in fine.Quemadmodum ergo eo in caſu, occiſio illa,iniuriam & damnum intulit patri occiſi,nec non & filio: & tamen ſola *pax facta ab* ipſo patre occiſi, dicitur remiſiſſe etiam iniuriā *ſicque accuſationem* competentem filio ipſius *interfecti:*ita pariter *noſtro in caſu*, remiſſio facta a D.Veſpaſiano D.Lauræ *vxori*,ſuſtuliſſe dicitur iniuriam,& conſequenter pœnam competentem filijs ipſius D.Veſpaſiani.

Sextò hanc controuerſiam diffinit auctoritas multorum,qui ſcripſerunt in terminis, quod quā
15 do maritus † facit legatum uxori, caſu quo ſecūdo *viro nubat, cenſeri remiſiſſe* non ſolum iniu*riam ſibi ipſi illatam:ſed etiam illam* illatam filijs *Ita* ſane in ſpecie *affirmarunt* Decius in rub. C. de ſecund.nupt.num.8.verſ. ſecunda concluſio. & Io.de Ripa.in l.fœminæ.nu.25.C. de ſecund. nupt. qui communem eſſe *opinionem teſtatur*, & is quidem videndus eſt: cum *manifeſte hanc* diſputationem abſoluat. Idem quoque docuit Io.de Garronibus.in l. 1.num. 79. C. de ſecund. nupt.cuius verba hæc ſunt. Ex prædicta deciſione(eſt enim deciſio Baldi *ibi*, quam & ſupra retuli,dum dixit ſe conſuluiſſe pro domino Pandulpho de Malateſtis) eliciuntur duæ concluſiones;prima, quod ſi maritus expreſſe, vel tacite poteſt dare licentiam ſecundo nubendi poſt an-
16 nū luctus:& tūc mulier,† vel coniūx ſic ſcđo nubēdo poſt annū luctus, euitat oēs pœnas huius l 1.& l.2 inf.eo.& quas incurreret circa lucra nuptialia,& ēt in bonis primi uiri ēt ex ſucceſſione liberorum primi matrimonij,& ſic pœnas.l.fœminæ.in princ.& §. 1.cum ſua auth. ex teſtamento infra eo. Et iſtam concluſionem in effectu ſequuntur communiter omnes Docto.&c. *Hæc* ille: cuius quidem verba clara, & manifeſta ſunt quod ſcilicet ex eo legato facto a marito vxori ſecundo nubenti,remiſſa eſt etiam pœna,qua ipſa mulier ſic ſecundo nubens priuabatur ſucceſſione bonorum filij, quæ ex bonis primi ipſius viri prouenerant.

Se-

Septimo in ſpecie magis omnem tollit difficultatem reſponſum Bertrandi in conſi.52.Punctus.lib.2.in ſecunda parte. Giletus quidam condidit teſtamētum, in quo hæredem inſtituit Honoratam & Catherinam eius filias. Bertrandæ verò eius vxori legauit florenos ducentos. Et deinde dixit, quod ſi prædicta Bertranda deceſſiſſet ſine alijs filijs ex alio matrimonio per eam contrahendo procreandis, ei ſubſtituit dictas eius filias in dictis ducatis ducentis legatis. Mortuo ipſo teſtatore, eius hæreditatem adiuerunt dictæ duæ filiæ. Deinde poſt biennium prædicta Bertranda vxor dicti teſtatoris nupſit ſecundo viro. Poſtmodum deceſſit Honorata vna ex filiabus dicti teſtatoris nullo condito teſtamento. Exorta eſt diſputatio inter Bertrandam matrem & Catherinam eius filiā, ſororemque dictæ Honoratę de ſucceſſione ipſius Honoratæ, an ei ſuccedere deberet ſola Catherina, an etiam cum ea Bertranda mater. Reſpondit illo in conſil. 52. Bertrandus primùm; quod quo ad ea bona, quæ habuit Honorata aliunde quàm ex bonis patris, in eis æqualiter ſine controuerſia ſuccedebant ipſa mater, & Catherina filia. ex §. cum igitur. in auth. de non eligen. ſecund. nub. & §. hinc nos. in auth. de *nupt.*

Reſpondit & ſecundo is Bertrandus, quod in *bonis* Honoratæ ei ex ſucceſſione paterna peruentis, maior videtur dubitatio: quia videbatur dicendum, prædictam Bertrandam matrem priuatam fuiſse eorum ſucceſſione ob tranſitum illum ad ſecundas nuptias. Verùm *tamen ſubiungit* ipſe Bertrandus *conſultor*, quod imo dicta mater *ſuccedit æ*qualiter cum eius filia: quia illa iniuria & conſequenter pœna ob tranſitum ad *ſecundas* nuptias, cenſetur remiſsa a marito in *ipſo teſtamento* etiam reſpectu filiorum.

Octauò & vltimò, admiſso citra veri præiudicium, quod remiſsa non cenſeatur hæc iniuria, & pœna a domino Veſpaſiano marito reſpectu filiorum: attamen cenſetur remiſsa ab ipſiſmet filijs. Quandoquidem dum in humanis fuerunt numquam ſunt conqueſti: quod domina Laura eorum mater nupſerit ſecundo viro: ſed potius ſecundum hoc matrimonium approbarunt. Ita in ſpecie docuit Baldus in auth. ex teſtamento. num.3.C.de ſecund.nupt. quem ſecuti ſunt permulit, quos congeſſi in conſil. 155. nu.15.lib.2.
17 quo in loco. num. 19. ſcripſi, filios cenſeri † approbaſse ſecundas matris nuptias, quādo victricum dilexerunt, vel cum eo habitarunt. Et illo in loco huius ſententiæ recenſui Pariſium, Gratum, & Rolandum. Nunc addo duos alios celeberrimos iuriſconſultos, Crauettam ſcilicet in conſi.*661*.nu.5.& Pancirolum in conſ.*99*.nu.*6*. & ibi num. 10. ſubiungit ex ſententia Decij in conſil. *206*. num. 7. quod quando filius diuidit bona cum matre iam ſecundo nupta, & non conqueritur de ſecundis eius nuptijs, dicitur omnē iniuriam ei remiſiſse. Et Paulo poſt adingit idē eruditiſſimus Pancirolus; matrem tranſeuntem ad ſecundas nuptias, non inferre iniuriam filio, quando id pro filij commodo & vtilitate egit: vt ſi filius & ipſa, a ſanguine coniunctis erant derelicti, vel ſi victricus curauit deinde priuignum diligenter educari & erudiri. Quæ quidem noſtro in caſu euenerunt.

Nec repugnat ſi dicatur; quod prædicti ambo filij quando deceſserunt, adhuc non erant legitimæ ætatis, vt ſuo conſenſu præſertim tacito potuerint ſibi præiudicare; ut declarat Io. de Garronibus in rub. C. de ſecund. nupt. numero 123. Nam reſpondetur, prędictum Io. de Garonibus loqui de infante, & impubere: nō autem de adulto, & qui ꝓpria negotia tractat; ſicuti pertractabat dominus Scipio; de cuius ſucceſſione nunc eſt diſputatio.

Præterea in claris his terminis reſponderunt pręcitati acutiſſimi iuris interpretes Crauetta in conſi.*661*.num. *9*. & Pancirolus in dicto conſilio *99*.num. 11. & 12. filium hunc ætate minorē
18 non reſtitui integrum aduerſus huius iniuriæ † remiſſionem. Quam ſententiam multis ſimilibus comprobat Crauetta ipſe.

Non obſtant nunc ea, quæ aduerſus prædictā ueram ſententiam afferuntur.

Primò conſideratur, quod mater tranſiens ad ſecundas nuptias iniuriam facit filijs primi matrimonij. §. proſpeximus. in auth. de non eligen. ſecun. nub. & in §. ſoluto & in §. audient. in auth. de nupt. Ergo requiritur conſenſus ipſorum filiorum, vt dici poſſit remiſſa hæc iniuria, & conſequenter pœna. Et quod requiritur omnino cōſenſus filiorum, affirmant glo. in §. 1. in verbo, copulantur. in auth. de non eligen. ſecund. nub. quā ſingularem dixit ibi Angelus. & illam ſecuti ſūt Nicolaus de Vbaldis in tract. de ſucceſſio. ab inteſtato in ſecunda parte. Pariſius in conſil. 129. nu.81.lib.3.& alij plures, quos congeſſi & ſecutus ſum in conſi.155.nu.13.lib.2.

Reſpondetur, duo eſſe remedia hæc diſtincta,
19 quibus mulier poteſt euitare pœnam † ſecundarum nuptiarum. Eſt primum, quando ipſemet primus maritus remittit iniuriam, & conſequenter pœnam.

Secundum eſt, quando filij ipſi primi matrimonij remiſſionem hanc faciunt. Si maritus ipſe remittit non ſolum quo ad ſe ſufficit: ſed etiam quo ad eius filios, vt ſupra demonſtrauimus. Si verò ipſe maritus non remiſit, hæc facultas conceſſa etiam eſt eius filijs. Quod hæc ſint duo remedia diſtincta, & ſeparata, ſignificant manifeſte Doctores omnes. Ita ſane Angelus in conſilio *396*. vbi num. 1. proponit regulam; quod mulier tranſiens ad ſecundas nuptias amittit proprietatem lucrorum, quæ ex bonis mariti ſibi obuenerunt. Deinde ſubiungit primam fallentiam, ad d. regulam, vt ſcilicet non habeat locum, quando primus ipſe maritus conſentit & licentiam tribuit, vt ſecundo viro nubat. Deinde Angelus num.2.

num.2.refert ſecundam fallentiam; quando ſcilicet filij primi matrimonij conſentiunt. Et ſicuti ſolus conſenſus filiorum ſufficit ad tollendum pœnas ſecundarum nuptiarum: ita pariter ſufficit ſola illa licentia primi viri. Et præterea ſi vult Angelus, ſolum conſenſum filiorum ſufficere, vt tollatur pœna reſpectu perſonæ eorum patris; ita pariter voluit, quod conſenſus & licentia patris, ſufficiat reſpectu perſonæ filiorum. Ita quoque Roman. in conſi.219.num.1. & 2. ſenſit hæc eſſe duo remedia ſeparata, & vnum quodque eorum ſufficere. Et clarius hoc explicat Ioan. Dilectus in tract. de arte teſtandi in tit. de legatis cautela decimaoctaua. dum ſcribit, quod ſi primus vir dedit licentiam re nubendi, illa ſufficit ad euitandum pœnas: ſi verò maritus licentiam nõ dedit, eam dare poterit filius. Ita quoque Cæpolla in cautela 238. duo hæc remedia diſtincta pro duabus cautelis affert ad euitandum has pœnas: & vult quod idem vna ac altera operetur. Sic & manifeſte Franciſcus Cremen. in ſing. 75. ſi maritus, ſic & Bertrandus in conſi. 327. num. 8. lib. j. parte prima, affirmat, *quod conſenſus filiorum* idem operatur, quod *ille patris. Ita demum Ioã.* de Garronibus in rub. C. de ſecund. nupt. nume. 112. & num. 116. proponit duo hæc remedia diſtincta. Et manifeſte ſcribit, quod idem vnum ac alterum operatur, vt ſcilicet ſic patre conſentiẽte, euitet mulier pœnam amiſſionis proprietatis bonorum, ſeu ſucceſſionis filij: ſicuti etiam quando filius ipſe conſentit.

Secundo adducitur, quod *reſpondit* Pariſius in conſi. 129. num. 8. *lib. 3,* quod *conſenſus* primi mariti, operatur quidem remiſſionem pœnæ reſpectu bonorum, quæ proueniunt ab ipſo marito: non autem operatur remiſſionem aliarum pęnarum; quę in fauorem filiorum primi matrimonij ſtatutæ ſunt, vt in l. hac edictali. C. de ſecund. nupt. cum non poſſit pater præiudicare filijs etiã in bonis ab ipſo patre donatis. l. 2. C. ſi aduerſus vend. & l. Papinianus. in prin. ff. de inoff. teſta. Nõ ergo cenſetur noſtro in caſu ex illo conſenſu D. Veſpaſiani, remiſſa pæna amiſſionis proprietatis bonorum D. Scipionis.

Reſpondetur & retorquetur argumentum ſicque Pariſij auctoritas. Cum enim bona domini Scipionis ſint ex his, quæ a patre prouenerũt, ex quo ipſe D. Scipio ea aliunde non acquiſiuit, ſed a patre habuit, ſequitur dicendum ſecundum Pariſium, quod conſenſus ipſius D. Veſpaſiani patris, proſit Do. Lauræ quo etiam ad hæc bona: Et ita vere loquuntur Doctores omnes ſupra commemorati. Nec repugnat. d. l. hac edictal. C. de ſecund. nupt. quia ibi agitur de pœna inducta principaliter ad fauorem filiorum primi matrimonij; nec aliquo modo reſpicit bona primi mariti, ſed ſolius mulieris, quæ ſcilicet non poteſt dare plus in dotem ſecundo marito, quàm tantum quãtum debet relinquere ſingulis filijs primi matrimonij, & ideo competit illud ius filijs etiamſi patris hęredes non ſunt. Idem declarat in terminis Io. de Garronibus in rub. C. de ſecund. nupt. nu. 11. Non etiam repugnat. d. l. 2. C. ſi aduerſus donat. quia illa loquitur in bonis donatis a patre filio, qui eo caſu conſideratur vt extraneus, cum ea non habeat tamquam hęres à patre. Nõ enim perfecta donatione poteſt amplius reuocari, vel aliquo onere grauari. l. poſt perfectam. C. de donat. quæ ſub modo. Non pariter obſtat. d. l. Papinianus in princ. ff. de inoff. teſta. qui a loquitur in

20 iniuria ſoli *filio facta*, † quæ non tranſit ad patrẽ, & ideo per patrem remitti non poteſt, vt ibi declarant Doctores, & manifeſte Boerius in q. 120. num. 6. verſ. item fallit in querela. Et hanc interpretationem probarũt etiam Aretinus in l. *filiuſ*ſam. ff. de acq. hęred. & Decius in l. 1. C. qui admitti. in prima lectu. nu. 13. & in ſecunda, nume. 72. & ibidem prius Cynus. num. 8. & Albericus colum. 3.

Tertio vrgere *videtur*, quod hæc iniuria, quã mater tranſeundo ad ſecundas *nuptias infert filiis*, eſt iniuria illata a coniuncta ſanguine, *vt eſt* manifeſtiſſimum. Atqui pater non poteſt remit*tere iniuriam* illatam filio a ſanguine ei coniuncto l. Lucius. ff. ſoluto matrimo. ſecundum intellectum Bart. ibi, & ſingularem dicit textũ illum Romanus in ſing. 93. Tu habes. & huius opinionis alios commemorat Decianus in *conſil.* 35. num. 29. lib. 1. qui ſic in ſpecie argumentatur. Ergo D. Veſpaſianus non potuit remittere hanc iniuriam illatam a D. Laura ipſi D. Scipioni, & cõ*ſequenter ipſa D.* Laura *amiſiſſe* dicitur proprie*tatem bonorum D. Scipionis filij.*

21 Reſpondetur primò uerum *non eſſe*, † quod pater remittere non poſſit iniuriam *illatam filio* a coniuncta perſona: quia imò poteſt, *cum a* generali regula non reperiatur *exceptus hic caſus,* & communis *Doctorum ſententia in caſu* noſtro eſt in contrarium, *vt dixímus ſupra* in ſexto argumento.

Nec repugnat. d. l. Lucius, a qua traditionem illam ſumpſerunt Bartolus, & reliqui, quia ille textus loquitur de iniuria illata filio, quæ inhæret oſſibus ipſius filii, & propterea pater non poteſt eam remittere. Ita egregie declarat Baldus Nouellus in tract. de dote. parte ſexta, in priuilegio 38.

Reſpondetur ſecundo, iniuriam, de qua nos loquimur, cenſeri illatam principaliter ipſi patri & in quandam conſequentiam filijs, potuit ergo pater eam remittere tam quo ad ſe, quam quo ad ipſos *filios*, vt ſupra declarauimus.

Reſpondetur tertio, quod hæc iniuria facta filijs, reſpicit in caſu noſtro ſolum priuationem proprietatis bonorum ipſius patris, non autem filij, poteſt ergo pater remittere, ex quo de re ſua agitur, id quod non contingit in caſu dictę l. Lucius.

Quarto obſtare uidebatur, ratio perpẽſa à Coraſio lib. 3. miſcella iuris cap. 1. num. 13. cum dixit

in

in ſpecie noſtra, quod etſi poſſit pater remittere iniuriam illatam filio ſe viuo: non tamen poteſt remittere illam, quæ poſt ipſius patris mortem infertur: cum tunc non ſit amplius in patris poteſtate: ob quam lex tribuit actionem patri. l. ſed & ſi vniut. §. filiofam. ff. de iniurijs.

Reſpondetur primò, quod pater non dicitur proprie remittere iniuriam: cum nulla adhuc dici poſſit verè illata: ſed dicitur remittere cauſam è qua iniuria deinde exoritur. Data itaque renubendi licentia, ſublata eſt cauſa iniuria: & ideo non poteſt dici remiſſa iniurię, quæ nunquam fuit illata, nec in poſterum inferri potuit. Iniuria enim naſcitur ex prohibitione ipſarum ſecundarum nuptiarum, eis ergo conceſſis, dici non poteſt iniuria: ſed iure factum.

Quintò & vltimò huic noſtræ ſententię repugnant auctoritates Coraſij in d. lib. 3. miſcella. iuris. cap. 1. in fine. & Deciani in conſi. 35. num. 29. lib. 1. qui ſcripſerunt, patrem hoc in caſu nō poſſe remittere iniuriam filio illatam.

Reſpondetur, aduerſus Coraſium, & Decium eſſe receptam Doctorum ſentētiam, ſicuti ſupra abunde demonſtrauimus.

Lector Beneuole.

MONITVM te eſſe uolo; quod cū illuſtris Dominus Eques Iulius, a meo hoc laudo prolato reclamaſſet, & ad Illuſtriſſimos legum Conſeruatores Venetos confugiſſet; Illuſtriſſimi ſapientiſſimique illi patres, auditis non ſemel partium aduocatis, hoc anno Menſe Martio, meum hoc laudum approbarunt atque confirmarunt. Vale.

SVMMARIVM.

1 *Inuentario non deſcriptis bonis, vt hæres priuetur, dolum eius probare neceſſe eſt. & nu. 4.*
2 *Error in facto potius, quam dolus præſumitur.*
3 *Notarius in inſtrumento aliquid omittens, errore non dolo feciſſe præſumitur.*
5 *Sacerdotem accuſans, quod ſacramenta in aliena parrocchia adminiſtrauerit, non obtinet, niſi probet, id eum ſine licentia feciſſe.*
6 *Dolus quid ſit.*
7 *Machinatio ſcientiam præſuponit, & ſine ea non conſideratur dolus.*
8 *Doli præſumptionem, tollit bona fides.*
9 *Hæres etiam doloſe omittens rem deſcribere in inuentario, non totum inuentarij beneficium amittit, ſed in duplicatę tantum rei, punitur reſtitutione. & nu. 17.*
Et manet inuentarium ualidum, nec vltra uires hæreditarias, creditoribus tenetur. nu. 10.
11 *Pœna duplex pro eodem delicto non cenſetur impoſita.*
12 *Pœna indicenda non eſt, niſi expreſſo iure caueatur.*
13 *Inuentarium conficere dolo differrens, punitur grauius, quā vnam rem tantum occaltans.*
14 *Delicti pro qualitate, plagarum ſit modus.*
15 *Feudi partem alienans uaſallus, ea ſolum, non toto feudo priuatur.*
16 *Pœna mitior ut imponatur, in dubio retinenda opinio.*
18 *Inuentario de conficiendo, pro tempore varia fuerunt conſtituta, Iure Digeſtorum, codicis, & nouiſſimo.*
19 *Inuentarium uel non confectum, uel minus ſolenniter, paria ſunt.*
20 *Inuentarium vel nullum uel minus ſolenne confectum eſſe, diuerſum eſt ab eo, quod res aliqua fuerit ab hærede occultata. & nu. 26. & 29.*
21 *Legis beneficium allegans probare debet, ſe conditioni adiectæ paruiſſe.*
22 *Conditione non impleta, diſpoſitio conditionalis non ſortitur effectum.*
23 *Inuentarij forma eſt, vt ſingulæ res hęreditariæ deſcribantur.*
24 *Inuentarij requiſita alia ſunt, quę totum reſpiciunt inuentarium quibuſque omiſſis illud corruit. num. 35.*
Alia vero quę partem tantum, & quibus omiſſis, hęres tamen inuentarij beneficio non priuatur. nu. 25.
27 *Suſpicio ad pœnam indicendam non ſufficit.*
28 *Inuentarium conficere hęres cur teneatur.*
30 *Legis auxilio frui non debet, in eam qui delinquit.*
31 *Furtum non manifeſtum dupli pœna punitur.*
32 *Inuentarij ſolemnitates cur conſtitutę.*
33 *Propoſitum in propoſito idem operatur, quod oppoſitum in oppoſito.*
34 *Inuentarium non conficiens hęres, oneribus tamen hęreditarijs non tenetur, ſi creditores & legatarij alia bona non adfuiſſe confiteantur.*
36 *Inuentarium legitime confectum quando dicatur.*
37 *Hæredem doloſe omittentem aliquas res deſcribere inuentario, totum ipſius beneficium amittere, aliquorum fuit opinio.*
Contraria tamen ſententia magis recepta eſt. num. 38.
36 *Doctoris dictum, ſecundum iura quę allegat intelligendum.*
40 *Hęredem occultantem aliquam rem in conficiendo inuentarium, amittere falcidiam non in re occultata tantum, ſed in omnibus. Bartoli eſt contra Cyaum opinio.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXI.

EST quidem difficilis, & perplexa hæc diſputatio, an magnificus dominus Antonius Hieronymus Illarionus Peruſinus, amiſerit beneficium inuentarij ob id, quod omiſerit opponere in eo bona aliqua, & conſequenter, an teneatur in totum creditoribus, vel potius res illas non deſcriptas in inuentario tantummodo amiſerit?

Reſpon-

Reſpondendum atque reſoluẽdum, mea qui
dem ſententia eſt primum , dominum Illarionẽ
nil amittere debere:cum non conſtet dolo omi-
ſiſſe deſcribere bona illa in inuentario: quemad
1 modum,† vt locus ſit huic pœnæ,omnino dolus
ex omnium ſententia requiritur . Erat ita ab ad-
uerſarijs probandus dolus ipſius domini Illario-
nis,ex quo is non præſumitur.l.dolum.C.de do-
lo.l.ſi creditor.C.de pignor. actio. & poſt alios
ſcribunt Alciatus in tract. de præſumptionibus,
reg.3.præſumptio quarta.num.1.& Crauetta in
conſi.31.num. 1. Et potius præſumitur error
2 † in facto commiſſus à Dominus Illarione quàm
dolus:ſicuti ad rem prope docuit Bartolus in l.ſi
librarius.num.7.ff.de reg.iuris: cum dixit, quod
3 ſi notarius † omiſit aliquid ſcribere in inſtrumen
to prę ſumitur per errorem,non autem dolo omi
ſiſſe.Idem Bartolus in l.quoties.§.1. ff. de hæred.
inſtit.& reſponderunt Aretinus in conſi.47. nu.
3.Cæpolla in conſi. 21. num. 25. in criminal. &
Barbat.in conſ.77.colum.1.lib.4.Et in ſpecie ma
gis Baldus in auth.ſed cum teſtator.num. 17.C.
ad l.falcid.ſcribit,hæredem amittere commodũ
4 inuentarij,†ſi interuenit dolus non deſcribendo
rem aliquam in inuentario. Non ergo ex ſola ip
ſa omiſſione inſurgit præſumptio doli, quia eo
ipſo,quod eſſet omiſſum dicendum eſſet interue
niſſe dolum. Et textus l.vlt.§.licentia.C. de iure
deliber.loquitur,quãdo hæres ſurripuit,celauit,
vel amouendum curauit. Qui quidem actus in
ſe habent ſcientiam rei,& dolum. Quæ non con
tingunt in ſola omiſſione,quæ eſſe poteſt per er-
rorem, vel bona fide,vt dicam infra. Idem quod
Baldus vbi ſupra ſcripſit Corneus in d.§.licentiã
Confirmantur prædicta quia hic actus omiſſio-
nis ſolum dicitur à lege ciuili,& poſitiua prohi-
bitus: non autẽ a diuina vel naturali; ea propter
interpretatio fieri debet in meliorem partem;
quæ quidem eſt,vt præſumatur per errorem po-
tius,quam per dolum omiſſa rei deſcriptio in in
uentario.Ita Angelus in l.plagij.C.ad l. Fauiam.
de plagia.& in l.ſi non conuicij. C. de iniurijs.&
Salicetus in l.ſenatus.C.de ijs,qui ſibi aſcribunt
Ita quoque Felinus in cap.ſuper his.num.17. de
accuſa.poſt Innocentium ibi ſcripſit, quod exce
ptio,quæ prima fronte ſonat in delictum , ſi ne-
ceſſario illud non infert,non obſtat electo. Vn-
5 de accuſans ſacerdotem,† quod ſacramenta ad-
miniſtrauerit in parrochia aliena, non obtinebit
niſi etiam probet , illum non habuiſſe licentiam
a parrocho ipſo.Idem Felinus in capi. ſuper his.
num.16.in fine.eodem titu.de accuſa. & Alciat.
in tract.de præſumptionibus,reg.2. præſumpt.6.

Præterea dolus hic conſiderari non poteſt,cũ
6 dolus† ſit machinatio ad decipiendum,& fallen
7 dum.l.1.§.dolum.ff.de dolo.Porrò machinatio †
præſupponit ſcientiam, ſine qua dolus conſide-
rari non poteſt. Et ſenſit Barto lus in l. propter
veneni.§.1.ff.ad S.C.Sylla.cum dixit, quod ille,
qui ſcit factum,ſi facit contra ius, præſumitur in
dolo. Si ergo neſcit factum, dolo carere dici-
tur.

Quo circa recte Bartolus in l. Paulus. ff. ad l.
Falcid.ſcripſit,quod cum quidam Tudertinus aſ
ſereret ſe eſſe hęredẽ cum beneficio inuẽtarij,&
ei fuiſſet obiectum, quod omiſerat ſcribere rem
aliquam in inuentario, & fuiſſet probatum eum
illam celaſſe,is amiſit beneficium inuentarij. Af
firmat itaque Bartolus illum,qui arguit doloſam
omiſſionem,probare debere hæredem illum ce-
laſſe,& ſic oſtendere is debet occultationẽ, quæ
ſcientiam & conſequenter dolum detegit. Et
præterea in caſu noſtro præſupponitur, dominũ
Illarionum fuiſſe in bona fide, quando curauit
inuentariũ,confici vt quia forte aderat iuſta ali
qua cã,qua fuit impeditus deſcribere rem illam,
vt quia erat occulta,vel non credebat eſſe hære-
ditatis. Quæ ſane iuſta cauſa, & bona fides tollit
8 omnem † doli præſumptionem. Baldus in l. vlt.
§.cum igitur.num.8.verſic.quærò,requiritur.C.
de iure delib.& ibidem Caſtren.colum.2.verſic.
ſed pone. Decius in conſi.633.num.11.Et quia
exiſtimo extare præſumptiones & coniecturas,
quibus conſtare aperte poteſt,dominum Illario-
nem dolo non omiſiſſe apponere rem hanc in in
uentario,ea propter crederem ceſſare ea,quę ex
Abbate,Grato,& aliis ſcripſit Phanucius in tra-
cta.de inuentario.parte tertia.num.49.

Cæterùm admiſſo citra veri præiudicium, q
dominus Illarionus doloſe omiſerit deſcribere
rem illam in inuentario,adhuc dicendum eſt,eũ
9 non amiſiſſe totum ipſum beneficium † inuenta
rij,ſed ſolum rem non deſcriptam,& tantumdẽ,
& ſic teneri ad duplum. Et vt huius ſim opinio-
nis mouent me multa argumenta, quæ primum
deducam,deinde ea, quæ in contrarium afferun
tur,ſingulatim & diligenter, quantum per me li-
cebit,confutabo.

Primò mouet me conſtitutio illa Iuſtiniani in
l.vlt.§.licentia.C. de iure delib.cuius verba refe-
ro & perpendo.

*Licentia danda creditoribus ſeu legatarijs, uel fideicom-
miſſarijs,ſi maiorem putauerint eſſe ſubſtantiam a defuncto
derelictam, quam hæres in inuentario deſcripſit, quibus uo-
luerint legitimis modis,quod ſuperfluum eſt approbare , uel
per tormenta forſitan ſeruorum hæreditariorum ſecundum
anteriorem noſtram legem, quæ de quæſtione ſeruorum lo-
quitur,uel per ſacramentum illius,ſi aliæ probationes defece
rint. Vt vndique veritate exquiſita , neque lucrum neque
damnum aliquod heres ex huiuſmodi ſentiat hereditate,illo
videlicet obſeruando,vt ſi ex hæreditate aliquid heredes ſur
ripuerint,uel celauerint, vel amouendum curauerint , poſt-
quam fuerint conuicti,in duplum hoc reſtituere,uel heredis
quantitati computare compellantur.* Hactenus Iuſti-
nianus.

Hic primum perpendo illa verba ibi.Illo vide
licet,quæ ſunt præcedentium reſtrictiua, ſicuti
ſignificat illa dictio videlicet.l.cum quidam.§.1.
ff.de vſucap.& tradit Bartolus in l. prima. ff. ad l.
Acquil. Cum enim ſtatuiſset Iuſtinianus,hęredẽ
ſurri-

ſurripiente bona hæreditaria, nec lucrum, nec damnum pati debere, ſubiungit reſtrictionem, & ita ſtatuit; hæredem ipſum ſurripiētem, vel celantem bona aliqua, teneri ea duplicata reſtituere; & ita nullum aliud ex hoc damnum ſentire debet. Ita enim ſignificant verba illa. *Vt undique veritate exquiſita, neque lucrum, neque damnum aliquid hæres ex huiuſmodi ſentiat hæreditate.* Dixit aliquod lucrū vel damnum. Illa dictio, aliquod, verificatur in quid minimo. clemen. 1. vbi gl. de foro compet. & late ſcribunt poſt alios Decius in l. cum quid num. 1. ff. ſi certum petat. & in l. 2. num. 46. C. de eden. Gomeſ. in §. pœnales. in princ. in inſtitu. de actio. & latiſſime Craue. in conſi. 294. numero 4. ſi ergo ne minimum aliud damnum ſentire debet hæres ita celans & ſurripiens, quam duplicatę rei reſtitutionem, ſequitur neceſſario concludendum, inuentarium † manere validum, & cōſequenter eum non teneri creditoribus vltra vires hæreditarias. Perpendo etiam Iuſtinianum ſtatuiſſe hanc pœnam reſtitutionis dupli, atque ita excluſiſſe aliam pœnam nullitatis inuentarij ne pro vno ſolo delicto, duplex pœna in dicta cenſeatur contra. l. ſenatus. ff. de accuſat. & l. ſanctio. in fi. ff. *de pœnis.* Quod verò annullare actū ſit pœna, *l. ſenatus.* ff. de contrah. empt. Bartolus *in l. turpia.* ff. de lega. 1. late Sebaſtianus Vantius *in tracta.* de nullitate. in titu. 1. Quid ſit nullitas. num. 1.

10 (margin number beside "dendum, inuentarium † manere validum")

Quibus conſtat, veram non eſſe conſiderationem Albani nunc Cardinalis meritiſſimi in conſi. 2. num. 10. Phanucij *in tract. de inuentario*, in tertia parte. num. 53. *verſ. ad ſecundum*, & Riminaldi iunioris *in conſi.* 417. nume. 35. lib. 4. cum dixerunt, d. §. licentia, non affirmare hæredem omittentem doloſe apponere, & deſcribere bona *in inuentario*, eo inuentarij beneficio gaudere debere, ſed ſolum ſtatuere, quod hæres nō ſeruans formam legis in apponendo omnia bona in inuentario; careat illius beneficio, & quod teneatur ad dupli reſtitutionem. Hæc ſaneconſideratio vera non eſt, cum textus ille. §. licentia, ne verbum quidem faciat, de forma & ſolennitate obſeruanda in inuentario, de qua dicemus infra ſed ſolum ait; quod hęres non deſcribens omnia bona, ſed celans vel ſurripiens, teneatur ad dupli reſtitutionem.

Conſtat etiam veram minime eſſe conſiderationem illam, quod pœna illa reſtitutionis dupli ſit a Iuſtiniano indicta cumulatiuè ad pœnā annullationis inuentarij. Non inquam vera eſt,
1 hæc conſideratio, tum quia in dubio duplex † pęna pro eodem delicto impoſita non cenſetur, vt diximus ſupra, tum etiam, quia in eo. §. licentia nullum ſit verbum de hac annullationis pœna; ex quo ſequitur dicendum non eſſe indictam, cum vulgata, & vera ſit iuris & Doctorum ſentētia; pœnam † non eſſe indicendam, niſi expreſſo
2 iure caueatur. l. atſi quis. §. Diuus. ff. de religio. & ſumpt. fune. & copioſe ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum, libro ſecundo. caſu 276.

Secundò conſidero, quod ſi in caſu dicti §. licentia, ob vnius rei ſurreptionem, corrueret inuentarium, fruſtranea & omnino ſuperuacanea fuiſſet impoſitio pœnæ dupli. Nam ſi in totum corrueret inuentariū, perinde eēt, ac ſi nullum fuiſſet confectum: & ita hæres teneretur in totū ſatisfacere fideicommiſſarijs, legatarijs, & creditoribus, ſicuti ſtatuit Iuſtinianus in d. l. ult. §. etſi præfatam. Ex quo ſequitur ueram non eſſe conſiderationem eorum, qui dixerunt, ſuperfluam non eſſe huius pœnæ impoſitionem, ex quo multi ſunt caſus, in quibus eo iure codicis, hæres nō conficiens inuentarium, non tenebatur ultra uires hæreditarias. Iam enim conſtat Iuſtinianum ſtatuiſſe illo in loco, quod imò teneatur. Et præterea ſi diceremus; quod in caſu d. §. licentia, ob illam unius rei occultationem hæres ipſe ultra pœnam dupli priuaretur beneficio inuentarij, ſequeretur abſurdū & iniquum; quod. ſ. grauiori pœna is occultans puniretur, quam is, qui doloſè diſtulit intra debitum tempus conficere inuētarium, uel alia neceſſaria requiſita non obſeruauit, cum tamen grauius ſit huius peccatum quā illius ſurripientis rem unam. Nam lex præſumit, quod is doloſè differrens conficere inuentariū, multa ſurripuerit, ex quo non conſtat, quid ſurripuerit. In hoc uerò occultante iam ſatis conſtāt de re una ſola ſurrepta. Porrò, quod mitius puni-
13 retur is, qui diſtulit dolo † conficere inuentariū *illo* occultante rem vnam, patet: quia Iuſtinianus in d. §. etſi præfatam, ſolum indicit pœnam, vt non gaudeat beneficio inuentarij, atque ita ꝙ teneatur vltra vires hæreditarias. Et tamen occultans ille teneretur præſtare pœnam dupli.

Tertiò comprobatur hæc ſententia ea ratione, & argumento, quod æquum & rationi conſentaneum eſt, ne quis in dubio pro vno ſolo delicto plures ferat pœnas. d. l. ſanctio. in fine. ff. de pœnis. & l. ſenatus. ff. de accuſatio. Pro qualitate
14 enim delicti † erit plagarum modus, inquit lex Deuth. cap. 25. l. ſancimus. C. de pœnis & capitu. quæſiuit. de his, quæ fiunt a maiori parte capituli. Atqui hæres iſte ob ſolum hoc delictum plures ferret pœnas, nempe reſtitutionis dupli, & annullationis inuentarij. Ergo dicendum eſt, vnam ſolam eſſe impoſitam, hoc eſt reſtitutionis dupli.

Quarto confirmantur prædicta ſimili Docto-
15 rum traditione, cum dicunt, quod ſi vaſallus † alienat partem aliquam feudi, ſolum eam partē perdit, non autem totum. Ita ſcribunt glo. in capit. 1. §. callidis de prohib. feud. alien. per Feder. Corneus in conſi. 67. num. 6. lib. 2. & alios recenſet Iulius Clarus in §. feudum. q. 31. verſ. ſed pone vaſallus. Ergo idem dicendum eſt in caſu noſtro, vt hæres iſte ſolum amittat, ſeu patiatur pænam dupli, nō autem amiſſionis totius beneficij inuentarij.

Quintò accedit, quod in dubio retinenda eſt opi-

16 opinio, vt mitior † pœna immponatur.l. interpretatione.ff.de pœnis.& egregie tradunt Iaſon in l.ſi tranſigere. num. 9. C. de tranſact. Decius l.ſemper in obſcuris.num. 10.ff.de reg.iur. & late Alciatus in tracta. de præſumptionibus, regu.3. præſumpt.6.& Gramma.in conſi.45.in fin.in criminalibus,& egregie declarat Crauc.in tract. de antiq.tempo.in prima particula, quartæ partis principalis.num.6.Ergo dicendum eſt,recipiendam eſſe hanc opinionem, vt conſiſtat inuentarium.

Sexto & vltimo mouet auctoritas quam plurium,qui in ſpecie ſententiam hanc affirmarunt
17 nempe † hæredem doloſè omittentem deſcribere rem aliquam in inuentario, ſolum puniri pœna reſtitutionis dupli,non autem amiſſionis beneficij totius inuentarij. Ita ſane ſcripſerunt ij multi;quos ex ordine referam infra in reſponſione ad vltimum aduerſæ partis argumentum.

His iactis hac pro opinione vera & magis recepta fundamentis, ſupereſt,vt reſpõdeamus his quæ pro contraria opinione afferri ſolent. Verũ priuſquam ad ea deueniam,pręmitto non nulla. Et primo pro tempore varia fuiſſe conſtituta,cir
18 ca ipſum † inuentarium.Iure Digeſtorum atque ita iure antiquo ſancitum fuit, quod hæres occultando rem aliquam hæreditariam, amitteret falcidiam.Ita habetur in l.Paulus.& in l.de beneficio.ff.ad l.falcid.in l.Paulus.ff.ad trebell. & in l. reſcriptum.ff.de his,quibus vt indignis.Quod ea ratione creditur conſtitutum, quia indignus eſt beneficio legis tribuentis lucrum, cum eam offenderit. Et hoc in caſu agi de lucro amittendo affirmarunt Angelus in d.l.Paulus.ff.ad l.falcid. & alij eodem in loco.Iure nouo nempe codicis fuit ſancitum ſeu additum,quod hæres occultãs rem hæreditariã teneatur erga legatarios,& creditores ad reſtitutionem dupli, vt legitur in d.l. vlt.§.licentia.C. de iure delibera. Et hoc in caſu agitur non de lucro & beneficio conſequendo, ſed de damno euitãdo,ſicuti probat.d.l.vlt.§.ſin vero creditores.in fine.C.de iure deliber.& ſcripſerunt Angelus in d. l. Paulus. ff. ad l. falcid. & alij eũ ſecuti ſũt.Iure uero nouiſſimo hoc eſt authenticorum,ſtatuit Iuſtianus in §. ſancimus, in auth.de hered. & Falcid. quod præter antiquam illam formam conficiendi inuentarium à ſe præſtitam,in d.l.vlt.C.de iure deliber. obſeruetur,vt creditores,& legatarij moneantur,vt confectioni adſint:ſi verò illi abſunt,quod eorum loco adhibeantur tres teſtes & notarius. Poſtmodum idem Iuſtinianus paulo poſt in §. ſi verò non fecerit,ſanciuit,quod hęres,qui vel nullum,vel minus ſolenne inuentarium confecit, vel in rebus hæreditarijs aliter malignatus eſt,amittat beneficium ipſius inuentarij quo ad commodum legatariorum, vt eis teneatur legata ipſa præſtare etiamſi tranſcendant menſuram,hoc eſt, etiamſi excedant dodrantem. Non enim falcidiam detrahere poterit hoc caſu hæres.Quo verò ad creditores nil fuit additum vel immutatum: cum de illis nullum factum ſit verbũ in illo. §. ſi verò fecerit.Et propterea Iuſtinianus reliquit incorrectam.d.l.vlt.§.licentia.C.de iure delibe.quoad creditores.Id quod permulti ex his, quos infra referam affirmarunt.

Præmitto & ſecundo, nullam eſſe differentiã inter hæc duo, quod ſcilicet nullum ſit cõfectũ
19 † inuentarium,vel ſit confectum ſine debitis ſolennitatibus:ita ſenſit in ſpecie Natta in conſilio 574.nume.13.verſi. ſecundò reſpondeo. lib.3.& apertius Capra in conſi.64.num,3.& Petrus Io. Anchaſanus Regienſis lib.3. quæſtionum.q.50. nu.3.Et ratio eſt, quia ſuſpicio illa ſurreptionis, quam ob non confectum inuentarium lex facit. d.§.ſancimus.& d.§.ſi verò non fuerit.in authen. de hæred. & falcidia, locum habet etiam quando confectum fuit inuentarium minus ſolenniter,vt puta non vocatis fideicommiſſarijs, legatarijs,creditoribus & alijs, de quorum intereſſe agitur:vel non adhibitis teſtibus,notario,& ſimilibus. Præſumitur enim tunc inuentarium hoc falſum,cum ad euitãdas fraudes & falſitates tot illæ ſolennitates fuerint inuentæ, & ordinatæ,ſicuti ex d.l.vlt.& ex d.§.ſancimus. facile eſt colligere.

Præmitto & tertio longam magnamque eſſe
20 differentiam inter hæc duo,† quod ſcilicet nullũ ſeu minus ſolenne confectum fuerit inuentariũ: & quod res aliqua ab hærede fuerit occultata, & ſubtracta.Nam primo caſu præſumitur,quod plures fuerint ſubtractæ, & propterea in totum tenetur erga creditores,ſecundo verò caſu, pro certo,& conſtanti lex præſupponit,rem illam ſolam fuiſſe ſubtractam, & in illius ſubtractionis pœnam ad duplum hæredem damnari uoluit: d.l.ult.§.licentia.C.de iure deliberan. Et hanc differentiam ſenſit manifeſte Imola in l. Paulus. colum.2.verſic. nec obſtat,quod habetur.ff.ad l. falcid.

Nunc veniamus ad argumenta prædicta Doctorum,qui hæredem toto inuentarij beneficio priuari contendunt.

Primò perpenditur text.d.l.vlt.§.etſi præfatã C.de iure deliber. Qua conſtitutione ſtatuit Iuſtinianus,hęredem gaudere beneficio inuentarij ſi ſolidauerit, hoc eſt,ſi pfecte obſeruauerit omnia ab ipſo legiſlatore ordinata, & cõſtituta:ſub conditione itaque tribuit Iuſtinianus hoc inuẽtarij beneficium,ſi a ſe præſtitutam formam hæres ipſe obſeruauerit. Ita enim conditionem ſignificat illa dictio,ſi,l. 1.ff.de cond.& demonſtr.
21 Et propterea qui † legis beneficium allegat,probare debet, conditionem ab ea adiectam eueniſſe,eique ſe paruiſſe.l.ſed etſi. ff.de uerb.oblig. & docuit Baldus in l.ſi quidem.num.5.C.de except.& Decius in conſi.585.num.1.Etſi non cõ
22 ſtat conditionem † fuiſſe impletam, diſpoſitio conditionalis effectum non ſortitur.l. qui hæredi,§.Plautius.ubi Bart.& Soc.ff.de cõd.& demõ. & reſpon-

& reſpondit Alex.in conſi.75.in fine.lib.7.Atqui.
25 †forma ipſa inuentarij eſt, vt ſingulæ res hæreditariæ deſcribantur,ſicuti iam paulo ſupra in §. ſinautem dubius, ſtatuerat ipſe Iuſtinianus qui indefinite locutus eſt. Et indefinita æquipollet vniuerſali.l.ſi pluribus.de lega.2.ubi Bartol. col. 2.ſcripſit procedere etiam in diſpoſitione legis; quod reſpondit poſt alios Decius in conſil.685. num.8.Et præſertim cum militet eadem ratio in re vna omiſſa, quæ in multis, nempe vt habeatur veritas patrimonii ipſius teſtatoris, & ut hæres malignare non poſſit, ſubtrahendo res hæreditarias.d.§.ſinautem dubius verſ.ſubſcriptionē, & tradunt Oſaſcus in deciſio. 147. nume. 12. & *Rolan.*à Val.in tract.de inuentario,parte prima. q.5.num.1.Cum ergo dominus Antonius hęres non impleuerit hanc conditionem,ex quo non deſcripſit, ſed occultauit res aliquas hęreditarias, dicendum eſt, eum amiſiſſe hoc iuuentarij beneficium.

Reſpondetur,aliqua eſſe requiſita in inuenta-
24 rio obſeruanda, quę dum reſpiciunt † totum ipſum inuentarium; ſi omiſſa ſunt, inuentarium corruit,ſicuti quando hęres doloſe diſtulit conficere ipſum *inuentarium* intra tempus pręſtitutum ab *ipſo Iuſtiniano in dicta* l.vltima.§.ſin autem *dubius,uel* non adhibitis teſtibus, vel notario, & ſimilibus confecit ipſum inuentarium, ut eo in loco ſtatuit ipſe Imperator. Nam hoc caſu non gaudet hęres beneficio inuentarij, quia lex pręſumit hęredem doloſe diſtuliſſe, vel teſtes, & tabularium, & *ſimilia non adhibuiſſe*, ut multa ſurriperet,&*propterea cum non appareat* quę ſurrepta,& *celata fuerunt*, ſtatuit Iuſtinian. quod eo inuentarij beneficio non fruatur,ſed teneatur totum perſoluere fideicommiſſarijs, legatarijs & creditoribus. Ita ſanciuit Iuſtinianus *in dicto* §.etſi pręfatam,vſque ad §. licentia. Et in ſpecie *idem ſenſit* Natta in conſilio quingenteſimo ſeptuageſimo quarto,numero decimotertio.verſi.ſecundo reſpondeo. libro tertio. cum dixit, quod ubi hęres non confecit inuentariū minus ſolenne,totum inuentarium corruit, & fruſtra quęritur de pœna rei occultatę.Et explicaui ſupra in tertio pręmiſſo. Si vero omiſſum
25 eſt requiſitum † reſdiciens partem ipſius inuentarij,nempe materiam ſeu res in eo deſcribēdas; tunc ſi detegatur rem aliquam non fuiſſe deſcriptam, non corruit totum inuentarium, hoc eſt non priuatur hęres illius beneficio, quia conſtat rem vnam fuiſſe ſubtractam, non autem pręſumitur plures occultatas,ob id ſolum punitur hęres,vt duplum reſtituat.Ita loquitur textus.dicto §.licentia.Et his conſtat nil vrgere argumentum quod ducitur a ſenſu contrario ex dicto §.& ſi pręfatam. Non enim quoad caſum noſtrum ſumi poteſt argumentum à ſenſu contrario, quia legis diſpoſitio repugnat, vt demonſtrauimus.

Secundo conſideratur textus. dictę l. vltimę. §. ſin vero poſtquam,arguendo de tempore ad rem,iuxta l.miles ita §.& quia diximus.ff. de milita.teſta.ibi,qui inuentarium infra tempus ſtatutum non confecerit, eo ipſo beneficio legis frui non poſſit. Ergo idem dicendum eſt in omiſſione rei, cum pręſertim maior ſit ratio in omiſſione rei, quam temporis aut alterius ſolennitatis, cum illę omnes inuentę atque introductę fuerint hac ſola de cauſa, ne creditores fraudentur. Et ſi hęres omittendo ſolennitatem caret beneficio hoc; multo magis carere debet, cum committēdo delinquit, iuxta traditionē illā gloſſę, & Docto.in l.ſi mora.ff. ſoluto matrim. grauius eſſe delictum,ꝙ committendo, quam ꝙ omittendo perpetratur.

Reſpondetur, non valere argumentum hoc
26 in caſu de tempore ad rem,cum diuerſa † ſit ratio,& grauius ſit delictum illius doloſè differentis conficere inuentarium,quàm eius, qui rem vnam occultauit. Nam(vt ſupra demonſtrauimus) qui rem vnam ſurripuit in eo ſolo peccaſſe apparet. At is, qui diſtulit, præſumitur multò plura ſurripuiſſe,&ſummopere fraudere voluiſſe creditores omnes.Et propterea beneficio inuentarij gaudere non debet:ſicuti explicaui ſupra in tertio præmiſſo.

Nec repugnat ſi dicatur, quod præſumatur ēt hūc,qui rem ſubtraxit,alia ſurripuiſſe: quia ſemel malus præſumitur malus in eodem genere mali. cap.ſemel.de reg.iur.in ſexto.Nam reſpondetur, regulam hanc reſpectu temporis præſentis, vel præteriti operari, ſolummodo ſuſpicionem quādam; ſicuti auctoritate Beluiſij, Alberici, & Saliceti,declarauit *Alciatus* in tract.de præſumptionibus regula ſecunda, præſumptione ſeptima,
27 verſ.quartò fallit; quę ſane † ſuſpicio non ſufficit ad indicendam pœnam.

Tertiò affertur textus §. ſancimus. in authen. de hæred.& Falcid.quo loci Iuſtinianus rationē
28 commemorat;quare hæres † inuentarium facere teneatur, quia alioqui lex ſuſpicatur,eum res hæreditarias ſurripere. Si ergo ſola ſuſpicio operatur,vt hæres teneatur ad onera,ſi non facit quanto magis rei hæreditariæ ſurreptio,& occultatio id operari debet:cum veritas plus operetur quam ſuſpicio.

Reſpondetur primò in d.§.ſancimus, nil conſtitutum fuiſſe vltra ius codicis,ſicque d. l. vlt. §. licentia,quò ad pœnam occultantis, ſed ſolum addit circa formam conficiendi inuentarium,vt ſcilicet debeant citari creditores & legatarij. Et in reliquis ſeruatur ius antiquum, quo (vt ſupra diximus)fuit cautum, quod hæres occultans rē non detrahit falcidiā,quo ad legatarios: & quo ad creditores reſtituit duplum.Ita declarat Angelus in l.Paulus.ff.ad l. Falcid. & ibidem Imola.

Reſpondetur ſecundò, præter Decianum in conſi.49.nu.51.& 52.lib.2.qui dixit non eſſe rationem finalem illam:cum Iuſtinianus dubitatiue loquatur, reſpōdetur inquam,legem quidem ſtatuiſſe,quod hæres præſumatur ſubtraxiſſe bona,ſi

na,ſi non confecit inuentarium: ſed tamen non ſequitur, confecit inuentarium,& rem vnam occultauit: Ergo inuentarium omninò corruit. Punitur quidem pœna restitutionis dupli; ſed tamē inuentarium conſiſtit. Nec par eſt ratio (vt diximus ſupra in tertio præmiſſo) omiſſionis † inuen
29 tarii in totum,& omiſſionis quo ad rem vnam tātum. Nam qui in totum omittit, plures res præſumitur ſurripuiſſe & occultaſſe. Quæ præſumptio ceſſat, quando conſtat rem vnam tantū omiſsam fuiſſe.

Quarto adducitur text. §. ſi vero non fecerit, in auth. de hæred. & Falcid. quo ſancitum eſt, hęredem ad omnia onera hæreditaria teneri: quia omnia ſolennia ſeu requiſita a lege non obſeruauit, prout dictum fuerat in d.l.vlt. §. ſi verò poſtquam. Ergo qui aliquas res hæreditarias occultauit, leges inuentarii non ſeruat,& conſequenter inuentarii beneficio carere debet.

Reſpondetur, vt diximus ſupra ad primum, dum declarauimus d.§. etſi pręfatam. Non enim quò ad modum & formam conficiendi inuentarium, plus ſtatuit *Iuſtianus in d. §. ſancimus.* & §. ſi uero non *fecerit, in auth. de hæred. quam iam* ſtatuerat in d.§. etſi præfatam: ſicuti compendioſa illa relatione ſignificat, ſed ſolum addit, quod ueritas ſubtractionis rei, poſſit probari teſtib. deſcriptis in inuentario: & ꝙ in confectione ipſius inuentarii uocentur legatarii, qui ſi venire noluerint, perficiatur eis abſentibus inuentarium. Et propterea in d.§. *ſancimus*; & in §. *ſi uero fecerit* dixit Iuſtinianus, ſe non minuiſſe legem iam a ſe latam, i. d.l.ult. C. de iur. delib. *ſicuti etiam ſupra* declaraui in primo *præmiſſo*.

Quinto ſuffragari uidetur argumentatio hæc Hæres iſte doloſe omittens rem aliquam deſcribere in inuentario, delinquit, & legem offendit.
30 Atqui legis † auxilio frui non debet is, qui eam offendit, uel non ſeruat. ca. quia fruſtra, de uſuris, l. auxilium. §. 1. ff. de mino. Ergo hæres dolo occultans rem, beneficio inuentarii a lege conceſſo frui non debet. Hoc genere argumenti, uiſus eſt uti ad rem glo. in d.l.ult. in prin. C. de iure deliberan. Et confert, ꝙ docuit ibidem Baldus in §. 1. nu. 8. cum ſimile dixit, hæredem ſurripientem rem aliquam hæreditariam, perpetuo priuari beneficio abſtinendi. l. ſi ſeruum. §. prætor ait. ff. de acq. hæred. quo loci Caſtren. ad alios notabiles caſus infert.

Reſpondetur primò, uerum eſse hunc hæredē ſurripientem rem hæreditariam delinquere,& legem offendere: ſed tamen lex eum ſolum uoluit puniri pœna reſtitutionis dupli; quaſi ꝙ exiſtimauerit hoc eſse furtum quoddam non manife
31 ſtum, ꝙ † pœna dupli punitur. §. *in duplum.* in inſtit. de actio. legis itaque beneficio non iuuatur in eo, in quo deliquit, nempe ut confectio inuentarii eum excuſet, quin & rem & pęnam præſtet.

Sexto urgere uidetur; ꝙ in d.l.ult. C. de iur. de liber. enumerantur ſolennitates obſeruandæ in confectione inuentarii, inter quas pręcipua eſt deſcriptio bonorum; quæ quidem dicitur eſſe formalis. Ergo una earum omiſsa, corruit inuentarium. l. Iulia. ff. ad exhiben. Ex quo cōſequitur ꝙ ſi inuentarium eſt nullū, effectus quoq; nullus prouenire inde pōt. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. Et ſi omiſſio aliarum ſolennitatū operatur, ut inuentarium non conſiſtat. d. l. ult. §. ſi uerò poſtquam, quāto fortius operari id debet unius
32 rei occultatio. Cum ad euitandas † fraudes in detrimentum *creditorum, illæ* omnes fuerint cōſtitutæ. d.l. *vlt.* & d.§. *ſancimus. Et facit,* ꝙ inuentarium introductum fuit ad inueniendum res. Bald. in conſi. 383. lib. 1.

Reſpondetur, ꝙ inter alia, q̄ obſeruari debent in confectione inuentarii, eſt ipſa rerū oīum deſcriptio; quocirca ſi *res* oēs, vel maior eorū pars omitteretur, inuentariū dici non poſset cōfectū: ſed *diuerſum* eſt, q̄n res una, vel duæ ſunt omiſſę. *Hic* ſane *conſiſtit inuentariū,* licet hæres pęna reſtitutionis *dupli* puniatur d.§. licen*tia. Et ſimile* afferri pōt de emptionis & vend*itionis contra*ctu, cuius ſubſtantia eſt pretium. §. pretium. in in*ſtit. de empt.* & vend. vbi dicitur, ſine pretio contractum hunc non conſiſtere. Et tamen ſi pars ꝑtii atq; ita tenue pretium conſtituatur, valet contractus, reſiduū ſupplere volēte venditore illo recepto vltra dimidiā. l. 2. C. de reſcind. vend. Et ꝓ pterea ꝙ obiicitur de aliis omiſſis ſolennitatibus nil ad rem pertinet. Iam enim ſupra demonſtraui diuerſam eſse rationem, cum alię ſolennitates re*ſpicientes totum ipſum inuentariū* ſunt omiſſę, a caſu hoc, *cum vna vel duæ* res, deſcriptæ non *fuerunt* in ipſo *inuētario. Non repeto iam dicta;* videndus temen erit Natta in d. conſi. 574. num. 13. ver. ſecundò reſpondeo.

Septimò accedit, quod *idem operatur pro-*
33 poſitum † in propoſito, quod *oppoſitum in* oppoſito. l. vlt. §. vltimo. ff. de leg. 3. *Atqui* hæres nō
34 conficiens inuentarium, non tenetur † oneribus hæreditariis; quando creditores & legatarii fatentur, nulla alia bona hæreditaria ſuperfuiſſe, quàm quæ hęres ipſe patefecit: quia præſumptio occultationis penitus eliditur per confeſſionem partis. Baldus in l. filium, quem habentem. col. penult. C. fam. erciſc. & alii ſequuntur. Ergo ita ecōtra, quando hæres non implet omnem ſolennitatem inuentarii a lege traditam, beneficio inuentarii carere debet.

Reſpondeť, *diſtinguendo*, vt diximus ſupra, ꝙ aut hæres nō *obſeruat* ſolennitates *reſpiciētes* formā atq; ita totū ipſū inuentariū, & tunc *cor-*
35 ruit † inuentariū: quia ꝑſumiť, ꝙ hæres plura *ſub*traxerit, aut hæres non obſeruat ſolenni*tatem* reſpicientem ſingularum rerum deſcri*ptionem* ſed vnam omittit & occultat. Et hoc ca*ſu* conſiſtit inuentarium, licet puniatur hæres pęna reſtitutionis dupli; ut in caſu noſtro.

Octauo conferre videtur, quod illæ conſtitutiones Iuſtiniani in d.l.vlt. C. de iure deliber. & in

in d.§.ſancimus in auth.de hæred. & Falcidia, ꝓmulgatæ fuerunt, vt tollantur hæredum fraudes & ſuccurratur creditoribus. Atqui ſi diceremus inuentarium non corruere, ſed ſolummodo hæredem occultantem rem vnam, puniri pœna reſtitutionis dupli, non eſſet perfecte prouiſum, & ſatisfactum creditoribus & legatarijs, quando credita & legata eſſent immenſa, & duplum rei occultatæ modicum. Ergo dicendum eſt, vt conſulatur indemnitati creditorum & legatariorũ, quod inuentarium corruere, non autem ſubſiſtere debet.

Reſpõdetur, Iuſtinianum per impoſitionem *pœnæ* dupli aduerſus hæredem occultantem rẽ *vnam*, conſuluiſſe & ſuccurriſſe pluſquam plene & perfecte creditoribus & legatarijs, cum re ipſa plus conſequantur quam fuerit in ipſa hęreditate, ex quo duplũ recipiunt, ſupponamus enim quod rem illam non ſurripuiſſet hæres, ſed fideliter in inuentario deſcripſiſſet, non certe plus creditores & legatarij, conſequi potuiſſent quã rem illam, qua ſibi non fuiſſet ſatisfactum ſi maiora extitiſſent credita & legata. Nec dici poteſt præſumi ex hac occultatione & ſurreptione hæredem alia *ſurripuiſſe*: quia iam diximus, in caſu. d.§.*licentia*, *præſupponi* pro certo rei vnius furtum: & *præſumptionem* non ſumi ad præteritum.

Nonò verior, æquior & menti d.l. vlt. & alijs amica videtur hæc opinio; quod inuentarium corruat: quia hac retenta ceſſat fraudis occaſio: econtra verò, niſi *hanc probemus*, *non ſolum* nõ ceſſabunt fraudes, *ſed apertus dabitur illis locus*. Nam quilibet hęres ſciens ſe non amiſſurum inuentarij beneficium: ſed rei occultatæ duplum *tantum reſtituturum*, conficiet inuentarium, & *dolo res aliquas* omittet, fretus, quod forte dolus *non detegetur*, aut ſi in lucem venerit, non propterea *periculum* amiſſionis beneficij inuentarij patietur. Ergo, ne fraudandi anſa præſtetur, dicendum videtur, quod hæres occultans rẽ amittere debeat inuentarij beneficium.

Reſpondetur, & argumentum retorquetur, quod imò verior, æquior & amica magis conſtitutionum Iuſtiniani eſt hæc ſententia; quod hęres rem vnam occultans, vltra pœnam dupli amittere non debeat totius inuentarij beneficiũ. Eſt ſane verior, cum & verbis ipſarum conſtitutionum & rationibus probetùr, vt ſupra demonſtrauimus. Eſt etiam æquior, quia alioqui grauiorem ſuſtineret pœnam, quam delictum ferre poſſit, ſicuti oſtendimus. Eſſet equidem valde iniquum, quod pro rei minimæ occultatione, amittere deberet beneficium inuentarij, quo grauiſſimum detrimentum poſſet pati. Nec veriſimile eſt, quod quis velit ſubijcere ſe, periculo pœnę reſtitutionis dupli, ſubtrahendo rem aliquam, cum ſatis grauis ſit pœna, alioqui dicendum eſſet, quod nec pœna reſtitutionis dupli in furto non manifeſto, non eſſet ſufficiens ad coercendã furis audaciam, contra dictõ §.in duplum.in inſtit.de actio.

Decimò vrgere non parum videtur textus. l. ſi quis intra. C.de bonis præſcriptorum, quo ꝓbatur, in inuentario deſcribenda eſſe bona omnia, cum eorum qualitatibus, quantitab. ponderibus, menſuris & pretio, adhoc, vt † inuẽtarium dicatur legitime confectum. Et licet textus iſte loquatur de inuentario, conficiendo pro commodo fiſci, attamen ob rationem, quam textus ipſe conſiderat, procedit in alijs omnibus inuentarijs, ſicuti illo in loco ſentiunt Bartolus Bald. & reliqui. Et quod hæres teneatur in ſuo inuentario obſeruare diſpoſitionem dictę l. ſi quis intra, affirmarunt Natta in conſilio 574. & in conſilio 575. libro tertio. Rolandus in conſilio 73. numero 43. libro ſecundo. & in tract. de inuentario parte tertia. §. item requiritur, & §. omittendum; Phanucius in dicto tracta. de inuentario, parte tertia, numero trigeſimoprimo. & Riminaldus iunior in cõſilio 417. numero trigeſimoquinto, libro quarto. Si ergo inuentarium non ſubſiſtit, quando deſcriptæ non ſunt res cum ſuis qualitatibus; quod eſt delictum in omittendo, quanto magis corruere debet, quãdo res fuit ſubtracta: quod delictum eſt in committendo, iuxta glo. in l. ſi mora. ff. ſolu. matr.

36

Reſpondetur primò, vt alias dixi ſupra, longam eſſe differentiam inter omiſſionem rerum omnium, & vnius tantum: vel qualitatis vnius. Cum enim omnes omittuntur, & omnium qualitates, corruit inuentarium, quia tota ipſa ſubſtantia deficit. Cum verò vna res, uel vnius qualitas prætermittitur, ſubſtantia non deficit vt ſupra explicauimus.

Reſpondetur ſecundo, & retorquetur argumentum. Illa enim conſtitutio d. l. ſi quis intra, ſolum impoſuit pœnam, vt is, qui rem in inuentario non deſcripſit, aliud tantum ex bonis proprijs ſoluat fiſco, in cuius detrimentum omiſit rem illam deſcribere. Verba d.l. ſi quis intra in fine hæc ſunt.

Nam ſi quid poſt factam a prędicto officio inueſtigationem, rationalis rei priuatæ, cui inquiſitio ſecunda mandata eſt, amplius fortaſſis inuenerit: officium fraudulentum ea condemnatione ferietur, ut aliud tantum quantum fuerat ſubtractum, ex proprijs facultatibus inferat.

Nullum ergo ibi verbum, quod corruat, & non conſiſtat inuentarium. Ergo idem dicendũ eſt & in caſu noſtro.

Vndecimò & vltimò, adducitur auctoritas multorum, qui in ſpecie ſcripſerunt, hæredem

37 † doloſe omittentem deſcribere rem aliquam in inuentario, amittere totum ipſius inuentarij beneficium. Ita ſane primò. glo. in §. ſancimus. in authen. de hæredib. & Falcid. in verbo, non forte, ibi. nam priuilegium meretur amittere. Et magis clare in §. ſi verò. eo. tit. in verbo. lucrari in fi. ibi. item hæredes ſurripientes careant toto. ibi puniebantur in duplum.

2 Dynus, ſic paſſim a Bartol. Imola, Angelo, & alijs allegatus.

3 Iacobus Beluiſius ſic a Bar. Angelo Aretino, Guidone Papa, & alijs relatus.

4 Bartol. in l. Paulus in fine. ff. ad l. Falcid. dum inquit, quod hæres celans aliquid videtur ſubtrahere: & perdit beneficium inuentarij in omnibus. Idem in d. l. vlt. §. cum igitur. nume. 3. C. de iure delibera. vbi deſcribendo formam inuentarij dicit; quod res in præſentia poni debet. Et poſtea ſubiungit hæc verba. Et hæc eſt forma inuentarij, in qua ſi quid deficeret, inuentarium non valeret.

5 Baldus in d. §. cum igitur. nu. 8. affirmat, quod inuentarium in totum corruit, ſi doloſe aliquid omittatur: nihilque valet; quia propter maleficiū perdit beneficium. Idem in auth. ſed cum teſtator. num. 17. C. ad l. Falcid. idem in conſi. 219. ſtatuto ciuitatis. lib. 1. & in conſi. 243. In cauſa, quę vertitur. num. 6. lib. 5. vbi dicit, eſſe nullum in omnibus, & per omnia, ita quod in nullo prodeſt.

6 Angelus in l. Paulus. ff. ad l. Falcid. quem ſic illo in loco intellexerunt *Imola*, & *Alexand.* Et idem Angelus *in authen. de hæred. & Falcid. in prin.* & in conſi. 329. uerſi. contrarium.

7 Roman. in l. ſi prius. ff. de oper. noui nunt. quē ſic intellexerunt Corn. in d. §. licentia, & Crottus in conſi. 201. nu. 23.

8 Abbas in conſi. 73. nu. 8. lib. 2.

9 Ioan. Petrucius de Monte Sperello in authē. ſed cum teſtator. C. ad l. Falc. prout eum *refert* Corn. in d. §. licentia. num. 9. *in fi.*

10 Riminaldus ſen. in conſi. 466. nu. 5. lib. 3.

11 Guido Papæ in conſi. 42. nu. 4. & in *Tracta.* de inuentario. nu. 5.

12 Maſuerius in praxi in tit. de ſucceſſ. & vltimis volunta. num. 49.

13 Bertachinus in Tract. de epiſcopis. li. 4. par. 4. num. 34.

14 Crottus in conſi. 201. nu. 23. lib. 2.

15 Alciatus in reſp. 65. nu. 4. lib. 6.

16 Natta in conſi. 574. nu. 16.

17 Cæphalus in conſi. 314. nu. 24. lib. 3. in conſi. 506. nu. 14. lib. 4. & in conſi. 702. num. 16. lib. 5.

18 Albanus in conſi. 2. nu. 16. & nu. 19.

19 Riminaldus iunior in conſi. 417. nu. 124. lib. 4

20 Phanucius in Tract. de inuentario in tertia parte num. 53

21 Idem ego ipſe viſus ſum reſpondere in conſi. 89. nu. 146. lib. 1.

22 Herculanus in d. l. Paulus.

23 Craue. in conſi. 348. nu. 46.

38 Reſpondetur, contrariam † ſententiam eſſe magis receptam: cum multo plures eam probauerint. Nam 33. ex noſtris eam ſecuti ſunt.

Quos quidem ex ordine ita refero.

1 Odofredus in d. l. ult. §. licentia. C. de iure delibera.

2 Oldradus eodem in loco, vt ibi refert Cynus.

3 Cynus in d. §. licentia.

4 Bart. in conſi. 154. nu. 8. lib. 1.

5 Fulgoſius in d. §. licentia.

6 Salicetus ibidē. uer. Illo in fi. qui in cauſa ſibi Bononię commiſſa ita ſe determinaſſe ſcribit.

7 Angelus in d. l. Paulus. ff. ad l. Falcid. cuius verba, quæ ad rem noſtram pertinent, hæc ſunt. Vnde concludo, quod ſi ſcienter hęres omiſit vnam rē ponere ī inuentario, ob hoc ſolū non tenetur vltra vires hæreditarias: ſed bene ob hoc ſolo priuabitur beneficio Falcidiæ. Nec diſſentit idem Angelus in §. *ſi uere non fuerit.* in authen. de hæred. & Falcid. ex quo *ſolum* dixit, hæredem non conficientem, vel minus ſolenniter conficientē inuentarium, non detrahere Falcidiam, & teneri inſolidum creditoribus. Non enim illo in loco loquitur de hærede, qui rem vnam ſurripuit. Ita quoque idem Angelus in conſi. 329. reſpondit, de hærede, qui minus ſolenniter confecit inuentarium.

8 Caſtrenſis in d. l. Paulus. ff. ad l. Falcid. *& in d. l.* ult. §. licentia. num. 4. C. de iure delib. *& eadem. lege.* §. cum igitur ſub nu. 5

9 Roman. in conſi. 276. nu. 8. *ſolùm* dixit, hunc *occultantem* teneri creditoribus reſtituere rem duplicatam, & quò ad legatarios, & fideicommiſſarios, non poſse detrahere *Falcidiam*, & Trebellianicam.

10 Alexander in d. §. licentia. nu. 4.

11 Imola, qui ab Alexandro præcitato in loco citatur.

12 Corneus eodem in loco nu. 9. dum poſtremo *loco refert hanc opinionem*, & eā nō improbat.

13 *Iaſon in d. §. licentia. nu. 4.* qui cōem aſſerit.

14 Iacobinus a S. Georgio *in d. §. licentia.* nu. 10. qui ſcribit hæc verba. *Et ita teneatis audacter,* quod propter occultationem *aliquarum rerum,* patietur pænam iſtam, ſcilicet, quod *inſolidum* teneatur creditoribus; & legatarijs, *vt uolunt* pręfati Doctores; licet Bal. in §. 1. *huius* legis, dicat, quod per occultationem doloſam, etiam vnius rei, perdit totum beneficium inuentarij.

Quod dictum non eſt uerum. Hæc Iacobinus.

15 Alex. de Neuo in conſi. 38. nu. 17

16 Angelus Aretinus in Trac. de teſtamentis in glo. 112. col. ult.

17 Guielmus Benedictus in c. Raynutius in uerbo, mortuo itaque teſtatore. nu. 402. de teſt.

18 Porcellinus in Tract. de inuentario. c. 3. nu. 6.

19 Vitalinus in Tract. Clauſularum in Clauſula. 41. nu. 38. & 44

20 Bellonus in conſi. 30. nu. 6.

21 Portius Imolenſis in conſ. 50. nu. 7. cui *ſub*ſcripſerunt.

22 Mantua.

23 Torniellus.

24 Ruggierius &

25 Catharus.

26 Beneincaſſius in Tract. de paupertate. q. 9.

27 Villalobs Communium opinionum, in uerbo, hæres. num. 8.

28 Rolandus

28 Rolandus a Valle in Tractat. de inuentario, in quarta parte, in tertia vtilitate. §. quid ſi hæres; verſi. quid dicendum.

29 Monticulus in Tractat. de inuentario numero 154.

30 Caualcanus in Tractat. de tutore & curatore. num. 107.

31 Decianus in conſi. 49. nu. 56. lib. 2.

32 Dionyſius Pontanus in commentarijs ad conſuetudines Bleſenſes in titul. 2. articul. 5. titul. de inuentario. q. 7.

33 Ioannes Coraſius in Tractat. de inuentario. numero 24

Ex prædictorum dinumeratione conſtat, hãc eſſe magis receptam opinionem. Et tanto magis, quia multi ex ſupra allegatis nõ ita ſcribũt, vt allegantur a præſtantiſſimis partis aduerſæ Conſultoribus. Nam Accurſius (vt ab eo incipiam) in illo §. ſancimus. in verbo non fortè in authen. de hæred. ſolum ſenſit, hunc hæredem amittere commodum falcidiæ: non autem totius inuentarij. ſi quidem legendo textum illum duobus modis; ſecundum vltimã lecturam exemplificat hoc modo. Pone patrimonium erat centum, legata erant centum, vel nonaginta; ſubtraxit aliquid, *puta quinque*. Nunc non poterit vti *falcidia. Et ſi* hoc non feciſſet, potuiſſet. Nam *priuilegium* (inquit gloſſa) meretur amittere. Ecce quod gloſſa ex allegata ſubſequenti ratione diffinit ſuperius dictum; quod erat de amiſſione falcidię. Non ergo allegari meruit hæc gloſſa ad amiſſionem totius beneficij inuentarij. Nec eſt dicendum, quod *illa ratio allegata a gloſſa*; quod priuilegium *meretur amittere*, qui legem offendit; ſit ratio generalis, quæ ampliat dictum iuxtà l. cum pater. §. dulciſſimis. de lega. ſecundo, & egregie *Bartol.* in l. regula. §. ſed ſi quis. ff. de iu*ris, & facti* igno. & Craue. in conſi. 236. num. 10. in fine.

Nam reſpondetur, quod illud procedit quando ratio generalis in determinate poſita adaptari poteſt ad alios caſus, tunc enim extenditur, alias non. Ita declarant Bartol. in l. metum. §. animaduertendum. num. 1. ff. quod metus cauſa, & Alciatus lib. 2. paradox. cap. 8. Porrò in caſu noſtro eſt determinate appoſita, ad falcidiæ amiſſionem, nec amiſſioni beneficii totius inuentarij poteſt adaptari, ex his, quæ diximus ſupra.

Idem quoque uere ſenſit gloſſa in d. §. ſi verò non fecerit. in verbo, lucrari. Et ſi enim de ſurripientibus bona hęreditaria verba faciens, ſubiungat; quod toto carere debent, attamen verba illa ſunt intelligenda de toto commodo, & be-

39 neficio falcidiæ. Nam dictum Doctoris † debet in dubio intelligi ſecundum iura, quæ allegat. Bart. in l. non ſolum. §. liberationis. num. 10. ff. de libera. lega. cum ergo gloſſa illa allegauerit text. §. ſancimus, qui de ſola falcidia loquitur, ſic etiã eſt intelligenda prædicta gloſſa. Ita quoque de amiſſione *falcidię* loquitur Iacobus Beluiſius in §. hinc nobis. col. 3. in auth. de hæred. & Falc. cuius verba hæc ſunt. Opponitur tertiò, ꝙ hæres propter furtum non perdat falcidiam, ſed teneatˉ in duplum. ut. C. eo. l. fi. §. illo uidelicet. ſol. obligatio deſcendens ex lege noua non tollitur lege veteri, nec econtra. ut. ff. de actio. & obliga. l. quotiens. & ff. de ſepul. uiola. l. qui ſepulchra. Vel dic, quod diuerſis pæna debetur, quia hęc fiſco, illa parti. Et ideo vna non tollitur per aliam. &c. Et idem Beluiſius ſubiungit in 4. oppo. hæc verba. Opponitur quarto, quod hæres propter furtum Falcidiam non perdat in totum, ſed in re ſurrẽpta tantum; vt ff. de his, quibus ut indignis. l. reſcriptum, & l. hæres. ſol. hæc determinatur per illas; vt. ff. de legib. & Senatuſconſul. l. ſed & poſteriores. Vel dic ſecundum gloſſam, quod hæc corrigit illas. &c. His intelligimus manifeſte Beluiſium loqui ſolummodò de amiſſione Falcidiæ. Illa quoque auctoritas Bartol. in l. ult. §. cum igitur. C. de iure deliber. ad rem non facit, cum loquitur Bartol. de omiſſione formæ circa ipſum inuẽtarium, vt puta, ſi paſſus eſt hæres bona alijs ſub ſignis, & nominibus deſcribi, quam deſcribẽda erãt. *Defectus* circà formam eſſe dicitur. Qui ſane defectus non conſideratur, quando res vna non fuit deſcripta, ſicuti declaraui ſuprà. Non repeto iam dicta. Non etiam urget auctoritas eiuſdem Bartol. in l. Paulus. ff. ad l. Falcid. Nam Bart. cõtradixit Cyno, qui affirmabat, hæredem amittere beneficium falcidiæ in ea re ſurrepta tan-

40 tum. Bartol. verò dixit, quod immo amittit † beneficium in totum, intelligitur in totum reſpectu Falcidiæ, de qua locutus fuerat Cynus. Et ſic ſenſit Bart. hunc hęredem amittere beneficiũ *Falcidiæ* in omnibus rebus hęreditarijs, atque ita poſtrema uerba Bar. ſunt intelligenda ſecundum pręcedentia. Ita ẽt de Falcidiæ beneficio loquitur Bartol. in d. l. reſcriptum. ff. de his, quibus, ut indignis. Et ſi enim Bartol. poſt illa uerba, quod hęres amittit Falcidiam, ſubiunxerit illa, perdit etiam beneficium inuentarij, attamen alius eſt illorum verborum ſenſus. Dixerat Bartol. text. d. l. reſcriptum, videri hodie correctum. Nam ſubiungit Bartol. ſi unam rem omitteret hæres doloſe, priuaretur beneficio legis Falcidiæ in totum, & perderet etiam beneficium inuentarij. Quod tenent (dixit Bartol.) Iacobus de Beluiſio, & Dynus. Bartol. hic reſpiciendo vniuerſaliter dictum antecedens de correctione, amiſſione Falcidiæ, & perditione inuentarij, vt dixerat, poſteà comprobauit auctoritate Dyni, & Beluiſij, licet (ſubiunxit Bartol.) Cynus videatur tenere contrarium, dicens, quod ſolum priuatur Falcidia in re omiſſa.

Et ita ſentiebat Cynus, nihil penitus addi iure nouiſſimo circa pęnam omittentis, immo reduci nos ad ius antiquum, quo ita ſecundum Cyn. in re omiſſa tantũm falcidia amittebatˉ, ſub dit Bar. aduerſus Cyn. dicẽs, qđ mihi nõ placet. ſcilicet qđ omittẽs rẽ priuetˉ Falcidia ſolũ reſpe

ctu illius rei:& cõſequenter,quod ius nouiſſimũ aliquid non correxerit.Demonſtrat poſtea Bar. duos caſus correctos;Quorum primus eſt,quod malignans circa falcidiam tenetur legatarijs inſolidum:Quod non erat(ait Barto.) de iure antiquo.ſecundus eſt (ſubdit Bartol.) quod omiſſio unius rei,priuet eum in toto, vt ibi dicitur. Hæc verba Bartol.in toto ſunt declaranda,ſecundum iura ab eo allegata;hoc eſt ſecundum authen.de hæred.& Falcid.§.ſancimus.Qui quidem tex.loquitur ſolum de amiſſione falcidiæ. Ergo illa verba,in toto,intellexit Bartol.de ipſa Falcidia. Et illa verba Bartol. ibi. Et perdit etiam beneficium inuentarij; intelligi debent quando circà formam inuentarij malignauit. Et ſenſus eſt, coniungendo illa verba Bartol. ſic ſcribentis: ſi vnam rem omittit ponere doloſe in inuentario priuatur beneficio legis falcidiæ in totũ; & perdit etiam beneficium inuentarij; quando ſcilicet circa illud malignauit: omittendo forte formam a lege traditam. Et ita interpretando verba Bartol.illa conueniunt cum traditione Beluiſij,cuius auctoritatem,& opinionem Bartol.ipſe ſecutus eſt.Ita enim ſcripſit Beluiſius, quem ſuprà retuli, de auctoritate Angeli ſatis dictũ fuit ſupra. Roman.in l.ſi prius.ff. de operis noui nuntia. nil quod ad rem hanc pertineat, ſcriptum meo in codice reliquit. Immo ipſe Corneus aliter reſpondit in d.conſilio 276.num.8.ſic & Angelus Aretinus in Tract.de teſtamentis.in gloſſ. pen. num. 29. nil concludit: ſed ſimpliciter ſequitur opinionem gloſſæ,Bartol.& ſequacium, quos demonſtrauimus loqui ſolum de amiſſione falcidiæ:ſic ergo,& Angelus iſte eſt intelligendus.Ita quoque Crotus in dicto conſi. 201. nu. 23.loquitur quando multa fuerunt deſcripta in inuentario non deſcribenda,ita quod veritas haberi non poterat eorum, quæ erant in hæreditate.Riminaldus quoque ſenior in d. conſil. 466. num.5.non ſatis conſtanter id affirmat, ex quo ſubiungit,quod hic occultans ſaltem tenetur ad duplum.Natta uero in dicto conſilio 574.numero.decimotertio. verſicul. tertiò dici poteſt.&c. ſubiungit hæc verba. Circa hoc tamen non inſiſto. &c. ſentiens apud ſe dubiam eſſe illam opinionem,& ob id vſus non fuit eam affirmare.Alciatus pariter in d.reſpon.65.numero quarto.libro ſexto,tomo ſecundo non merebatur allegari:cum ſolum ita ſcripſerit.

Secundo, quia iſtud inuentarium non eſt rite & rectè factum,ſecundum formam a lege traditam in l.finali. C. de iure delibera. Et omiſſa eſt maxima ſumma hæreditatis, & omnia credita, quæ aſcendunt ad maximas quantitates. Hæc Alciatus.Quod uero ego ipſe in conſilio 89. numero 146.ſcripſi,retractarem, ſecutus optimum Diui Auguſtini exemplum, qui retractationum ſuarum opinionum libros conſcripſit, niſi me per tranſennam(vt aiunt)id ſcripſiſſe,appareret, nec illi argumento adeo inhæſiſſe, quin ad alia pertranſierim. Concludo itaque intrepidè iudicandum eſſe pro domin. Illarione; ut nullo modo inuentarij beneficium amiſiſſe dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſultus quid pro veritate,& iuſticia ſentiat, non tenetur ſententiæ ſuæ rationes proferre.*

2 *Maſculinum concipit fæmininum in vltimis diſpoſitionibus.*

Et ſi præſumptionibus ab hac regula diſcedatur,vrgentes eſſe debent nu.3

4 *Subſtitutis ijs qui conſeruare non poſſunt familiam, ſub illis verbis:ſi inſtitutus decedat ſine filijs,etiam fœminæ comprehenduntur.*

5 *Maſculinum non concipit fæmininum, quando teſtator pro conſeruatione familiæ fideicommiſſum conſtituit.*

Item ſi teſtator conſtituit differentiam inter maſculos, & fæminas nn.7

6 *Teſtamenti pars vna,declarat aliam.*

8 *Teſtatoris voluntas in ſuſpenſo ſtare non debet, effectus tamen voluntatis poteſt.*

9 *Pupillarem tacitam,ineſſe quidem vulgari expreſſæ ab initio,eius tamen effectum ſtare in ſuſpenſo.*

10 *Legitimam filij pater grauare non poteſt.*

11 *Trebellianicæ detractionem pater num poſſit prohibere.*

12 *Trebellianicę beneficium perdit hęres inuentarium non conficiens.*

13 *Teſtatore legante ultra dodrantem, fit legatorum reſecatio ex lege Faicidia.*

14 *Res acta inter alios,non nocet alteri.*

15 *Poſſeſſione manutenendus, qui in ea reperitur bona fide,& iuſtis titulis,*

CASVS.

DOM. *Iacobus Laderchius Fauentinus ſuo in teſtamento, dote conſtituta filiabus, hæredes inſtituit vniuerſales domi. Carolum & dom.Petrum Gentilem filios: Et eis ſic ſubſtituit. Et ſi vnus eorum decederet abſque filijs legitimis, & naturalibus, ſubſtituit eidem ſuperuiuentem & eius filios maſculos, æquis portionibus in totam, & integram hæreditatem ipſius teſtatoris, ita quod nulla poſſit per grauatum hæredem trebellianica deduci,quam prohibuit expreſſe.Maſculis non extantibus ad fæminas.*

Mortuo ipſo teſtatore, deceſſit dominus Carolus, relicto domino Iacobo filio. Deinde deceſſit dom.Petrus Gentilis, relicta ſola domin.Cecilia filia.

Præſupponitur in ipſa Ciuitate Fauentiæ extare ſtatutum; quo fæminæ excluduntur ſtantibus maſculis.

Dubitari

Dubitari nunc contingit, an per obitum dicti dom. Petri relicta ſola dom. Cecilia filia, factus ſit locus ſubſtitutioni fideicommiſſariæ, ad fauorem domin. Iacobi filij do: Caroli. vel potius conditio ipſa defecerit, ita quod domin. Cecilia excludat ipſum dom. Iacobum?

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXII.

CVM huius difficilis dubiæque controuerſiæ diffinitio, tranſmiſſa mihi ſit, vt deciſiuè dicam, & conſulam, quod pro veritate, & iuſtitia ſentio; rationes & argumenta, quæ me in hanc adduxerunt ſententiam, libenter ob id commemorabo, vt magis contendentium quieſcant animi; etſi ſcio ſic de iure reſpondentes, minime teneri ſuæ
1 ſententiæ rationes † proferre; quemadmodum poſt alios ſcripſerunt Socin.iun.in conſi. 50.numero primo, lib. 1.& Neuizanus in conſilio 32. num. 1.

Primò, quia iuris eſt regula, & ſententia, ma-
2 *ſculinum* † cõcipere fęmininum in vltimis *diſpoſitionibus*.l.qui duos.in fine.& l.ſeruis legatis.de legat.3.& ſcribunt Decius in conſilio 370.nu.1. & in conſi.568.num. 4.& copioſe comprobaui in conſi.95.num.14.lib. 1.& in *conſi*.150.lib.2. Et quamquam ab *hac iuris regula recedatur cõiecturis*, & *præſumptionibus*, vt ſcribunt multi a me congeſti in dicto conſilio 95. numero 26. & 27. attamen hæ coniecturæ, & præſumptio-
3 nes † *debent eſſe* urgentes: ſicuti reſpondit Illuſtriſſimus atque eruditiſſimus Cardinalis Albanus in *conſilio* 23.num. 1. Quæ ſanè coniecturę hic deficere videntur.

Secundò non mediocrem dubitationem videbatur facere, quod niſi diceremus hæc verba, abſque filijs, continere etiam fæminas & ſic do. Ceciliam; ſequi potuiſset abſurdum, & quid quod dammodo iniquum. Nam ſupponamus, quod ex dom. Carolo extitiſſet ſolummodo filia, quæ vere diceretur vocata a teſtatore, dum non extantibus filijs maſculis, ſubſtituit fęminas. Hęc ſanè filia dom.Caroli excluſiſset dom.Ceciliam; id quod fuiſset abſurdum, iniquum & contra uoluntatem teſtatoris; qui dicitur magis dilexiſse; ipſam dom. Ceciliam in ea portione eius patri relicta, quàm filias do.Caroli: ſicuti in ſpecie ſcripſerunt Socin.in l.cum auus.nu. 80.verſi. quarto decimo.ff.de cond.& demon. & Rolan. conſi.82.nu.9. lib. 3.& alios commemoraui in conſi.95.nu.17.lib.1.

Nec dicatur, teſtatorem magis dilexiſse ſexũ maſculinum, quam fæmininum: ex quo ſubſtituit filios maſculos dom.Caroli, & deinde fæminas, quę ſanè dilectio arguit; quod illa verba: abſque filijs, intelligi debent de maſculis: cum vna pars teſtamenti aliam declaret.l.qui filiabus, vbi latè Iaſon.col.1.ff.de leg.1.

Nam reſpondetur, quod ſicuti teſtator in ea ſubſtitutione facta de filijs do.Caroli, magis dilexit maſculos quàm fæminas, hoc eſt vocauit primùm maſculos, deinde fæminas: ita illis verbis, abſque filijs, dicitur teſtator prius poſuiſſe in conditione, & ſic tacitè vocaſſe maſculos, deinde fæminas do. Petri, ad aliorum excluſionem.

Tertiò dubitationem non leuem faciebat auctoritas eorum, qui ſcripſerunt, quod quando
4 † ſubſtituti ſunt illi, qui conſeruare non poſſunt agnationem, & familiam, ſub illis verbis, ſi inſtitutus deceſſerit ſine filijs, dicuntur comprehenſæ etiam fæminæ. Ita reſpondit Alexan.in conſi. 55.in fine.lib.3.& in conſi.38.num.7.lib.6. Cùm dixit, quod ſi pater inſtituit filium, cui decedenti ſine filijs ſubſtituit filiam; ſub illjs verbis, ſine filijs, continentur etiam filiæ ipſius inſtituti. Et Alexandrum ſecuti ſunt Ruinus in conſil. 142. numero ſecundo libro ſecundo. Decius in conſilio 370.numero ſecundo, in fine.& num.tertio uerſi.ſed deuenio, qui latè declarat. & doctiſſimus Hieronymus Gabriel, in conſi.97.numero 15.ſic pariter, quando teſtator ſubſtituit extraneum, ſub illis verbis, ſine filijs, continentur filiæ ipſius inſtituti: ſicuti ſcripſerunt Socin.in l. cum auus.numero 86.uerſi.quintus caſus, Decius in conſilio 568.columna prima, & Curtius iunior in conſilio 35.numero primo, qui idem eſſe dicunt, quando pia cauſa fuit ſubſtituta. Et huius ſententiæ ratio eſt, quia non conſiderauit teſtator his in caſibus fauorem conſeruandæ agnationis, & familiæ. Porrò noſtro in caſu teſtator ſubſtituit non ſolum maſculos: ſed etiam fæminas. Non ergo habuit animum cõſeruandi agnationem, & familiam; & conſequenter voluiſſe videtur, quod ſub illis verbis, abſque filijs, etiam fęminæ comprehendantur. Hæc me dubium, & ancipitem reddebant, ut pro do.Cecilia reſponderem.

Cæterùm, re ipſa longe melius & diligentius conſiderata, contrariam ſententiam veriorem, & probabiliorem eſſe exiſtimaui, nempè ſub illis verbis abſque filijs, non contineri dominam Ceciliam, & conſequenter illius exiſtentiam, deficere minime feciſſe conditionem: ſed eam eueniſſe ad commodum domin. Iacobi, filij domin. Caroli. Qua quidem verà in opinione fuit, & olim Clariſſimus iuriſconſultus dom. Sylueſter Aldobrandinus, qui cauſæ tunc vertentis arbiter ita pronuntiauit. Et vt huius ſim ſententiæ multa me mouent.

Primò, quia recepta eſt Doctorum traditio, qđ ubicumque teſtator cõſtituit ſuis in bonis fideicõmiſſũ, pro cõſeruatione agnationis, & familię,
5 tunc maſculinũ † nõ cõcipit fæmininũ: atq; ita ſub illis verbis, abſq, filijs, nõ cõtinent̃ fæminæ.

Ita ſane ſcripſerunt Caſtren. in conſil. 79. Caſus iſte frequenter lib. 2. Socin. in d. l. cum auus. nu. 85. uerſic. quartus caſus. & alij prope innumeri, quos congeſſi in conſi. 204. num. 46. uerſi. decimo & ultimo. li. 3. quo loci ſcripſi ſexaginta Doctores ſecutos fuiſſe opinionem hanc, & nouiſſime idem clare, & in ſpecie reſpondit eruditiſſimus Hieronymus Gabriel in conſil. 97. num. 15. uerſ. ſecundus caſus eſt. & num. 27. uerſ. quintus igitur. Porrò noſtro in caſu extant urgentes præſumptiones & coniecturæ, quæ demonſtrãt teſtatorem ita diſpoſuiſſe & ſubſtituiſſe, pro conſeruatione, agnationis & familiæ. Extat enim prima coniectura, quia inſtituit & ſubſtituit maſculos, excluſa propria filia, quam dotauit. Id ꝙ non alia ex cauſa fecit, quàm ut cõſeruaret agnationem, quæ per maſculos, nõ autem per fœminas ſolet conſeruari, ſicuti hanc coniecturam in ſpecie faciunt Iaſon in conſil. 141. columna 6. uerſ. pro eadem parte. lib. 2. & Ruinus in conſil. 139. num. 17. lib. 3. & hos ſecutus ſum in conſil. 95. num. 51. lib. 1. & in conſi. 150. num. 33. lib. 2. quibus in locis difficultates quaſdam diſſolui. Extat & altera coniectura, quia teſtator iſte prohibuit detractionem trebellianicæ, quod feciſſe dicitur, vt onus reſtitutionis fideicõmiſſi cenſeatur repetitum in filios, ut reſpondi poſt alios in conſil. 17. num. 22. lib. 2. Quod quidem pro agnationis conſeruatione factum dicitur. Ea enim de cauſa, relinqui ſolent ut plurimũ fideicõmiſſa.

6 Secundò accedit, quod una pars † teſtamenti alteram declarat. l. qui filiabus. de leg. 1. Atqui teſtator iſte tã in inſtitutione quam in ſubſtitutione uocauit maſculos, quos dilexit magis quam fœminas, quibus prætulit. Ergo & illa uerba, abſque filijs, intelligi debent de ſolis maſculis. Ita in ſpecie hoc argumento uſus ſum, in dicto conſil. 95. num. 80. lib. 1. & in conſi. 150. num. 45. lib. 2. Et illis addo Decium in conſi. 568. nu. 7. uerſi. & pro uera intelligentia.

Tertiò comprobantur prędicta, quia quando

7 † teſtator differentiam cõſtituit inter maſculos, & fœminas, ſicuti noſtro in caſu factum eſt, maſculinum non continet fœmininum. Ita in ſpecie auctoritate multorum reſpondi in conſilio 204. numero 45. lib. 3. Eſt ergo dicendum, quod illa uerba, abſque filiis, non comprehendunt fœminas, ſed maſculos tantum.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur; quod imò noſtro in caſu extant urgentes coniecturæ & præſumptiones, quibus dicendum eſt, teſtatorem uoluiſſe ſub illis uerbis, abſque filijs, contineri maſculos tantùm, ſicuti diximus extare coniecturas cõſeruationis agnationis & familiæ, & quia in alia parte teſtamẽti hoc eſt in ſubſtitutione uocauit, & prætulit maſculos. Extant & aliæ coniecturæ ſupra commemoratæ.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, quod imò nullum ſequi potuit abſurdum, uel iniquum, quia illa uerba, & maſculis non extantibus ad fœminas; habent hunc ſenſũ quod ſi tempore euenientis caſus mortis vnius ex inſtitutis, vt puta Do. Petri extitiſſet, vt verè extitit D. Iacobus filius D. Caroli, quod is excluderet D. Ceciliam: ſicuti excluſit: ſi verò eo tempore extitiſſet filia aliqua ſola dicti D. Caroli, illa non excluderet dictam D. Ceciliam. Et ita illa verba, abſque filijs, relata ad filios maſculos D. Caroli, non comprehendunt fæminas ſicque D. Ceciliam; relata verò ad filias D. Caroli, ſi illæ ſolæ extitiſſent, continent etiam fœminas: & ſic D. Ceciliam. Pendent enim illa verba a futuro euentu. Et in ſpecie ita ſenſit Decius in conſilio 568. nu. 4. verſ. 3. aduertendum, cum dixit, ꝙ exiſtentib. maſculis fœmina nõ continetur ſub his verbis, ſi deceſſerit ſine filijs. Et conſiderabat Dec. ſuo illo in caſu, teſtatorẽ filio maſculo inſtituto decedẽti ſine filijs, ſubſtituiſſe filiam: & ꝙ nullus maſculus reperiebatur tempore mortis illius inſtituti: ſentiens a ſenſu contrario, ꝙ ſi maſculus extitiſſet, fœmina non fuiſſet comprehenſa ſub illis verbis, ſine filijs. Et confert, quod ſcripſit Decius in eodem conſi. 568. colum. vltim. verſ. & concluſio ſuperius, cum dixit, quod ſi teſtator filio decedenti ſine filijs, ſubſtituit, & extat ſtatutum in ciuitate, quo fœminæ excluduntur per maſculos; ſi tempore euenientis caſus ſucceſſionis extant maſculi, ſub illis verbis ſine filijs, non continentur fœminæ, ſi verò non extant maſculi, fœminæ ipſæ continentur. Et ita illa verba, ſine filijs, expectant futurum euentum, vt comprehendant, vel non cõprehendant etiam fœminas.

8 Nec obſtat ſi dicatur, quod † teſtatoris voluntas & diſpoſitio non poteſt ſtare in ſuſpenſo. l. vl in fine. ff. communia prædio. ſicuti hic ſtare videretur, quia ſcilicet exiſtentibus maſculis ſubſtitutis, illa verba, abſque filijs, non continerent fœminas: nullis verò exiſtentibus, continerent. Nã reſpondetur, teſtatoris voluntatã non poſſe ſtare in ſuſpenſo, effectum verò voluntatis poſſe. l. ſi nemo. ff. de teſta. tutela. l. ſi hæres quandocũq; ff. de acq. hæred. & l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. de leg. 1. Et ſi ergo ſub his verbis, ſine filijs, contineantur etiam fæminæ ſui natura ex præſumpta voluntate teſtatoris, attamen effectus ipſe ſtat in ſuſpenſo, vt. ſ. non exiſtentibus maſculis contineantur fœminæ cum effectu: maſculis verò extantib. fœminæ ipſæ non comprehendatur; ſeu effectum non habeant illa verba, ad fauorẽ fœminarum. Et huic caſui noſtro ẽ ſimilis ille, de quo ſcripſerunt Barto. in l. centurio. nu. 5. de vulg. & pup. ſubſt. & in l. precibus. nu. 5. C. de impub. & aliis ſubſt. & ibidem Decius nu. 11. & Galliaula in d. l. centurio. nu. 202. cum dixerunt, tacitã pu-

9 pillarem † ſubſtitutionem ineſſe quidem vulgari expreſſæ vſque ab initio, ſed eius effectum ſtare in ſuſpenſo. Si enim mater non extat, tacita ipſa pupillaris effectum habet, ſi vero mater extat, nullum effectum conſequitur.

Non

Non obſtat ultimum argumentum, quia reſpondetur; quod illa procedunt, quando ſubſtituta fuit filia tantummodo uel alia ſimilis perſona, quę apta non eſt conſeruare agnationem & familiam: ſed diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo teſtator uocauit maſculos donec extitiſsent, & deinde fœminas: atq; ita conſiderauit conſeruationem agnationis & familiæ, vſque quo maſculi ipſi fuiſsent in rerum natura. Concludo itaq; Do. Ceciliam comprehenſam nō fuiſse ſub illis verbis; abſque filijs, atque ita non feciſse deficere conditionem, ſed eueniſse caſum fideicōmiſſariæ, & conſequenter rectè admiſsum fuiſse ad ſucceſsionem Do. Iacobū, quemadmodum iure *optime* pronuntiauit Clariſsimus Aldobrandinus.

Secunda eſt dubitatio, quantum Do. Petrus gentilis, potuerit detrahere & diſponere de hęreditate & bonis paternis? Reſpondeo, detrahere potuiſse ſolummodò legitimam ſibi debitam,
10 † quam pater grauare non potuit. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſtam. ubi Doctores omnes. Quartam uerò Trebellianicę, etſi grauatus fuerit onere fideicommiſſi, detrahere non potuit; cum detractionem illam expreſsim prohi-
11 buerit *pater ipſe, qui quidem* † prohibere ſic potuit; *quemad*modum hanc eſse receptam ſenten*tiam auc*toritate multorum affirmaui in conſil. 272. nu. 15. lib. 3. quo loci retuli multos atteſtantes ita in iudicijs obſeruari. Et ibidem. nu. 16. & 17. recenſui quamplures ſcripſiſse, quod cum filius eſt grauatus reſtituere, ſi deceſserit ſine filiis, poſſit detrahere *duas quartas, legitimam ſcilicet* & trebellian*icā, prohiberi* tamē a patre pōt, ne detrahat trebellian*icam*. Et eodem in conſil. 272. nu. 81. commemoraui quamplurimos, affirmantes, hęredem amittere detractionem trebel-
12 *lianicæ*, † ſi omiſit confectionem inuentarij: quē admodum *nullum* fuiſse confectum a Dom. Petro gentili, *in facto* pręſupponitur.

Tertia eſt dubitatio, quod tempus inſpiciendum ſit in æſtimandis bonis pro detractione legitimæ D. Petri gentilis? Reſpondeo, eſse inſpiciendum tempus mortis ipſius teſtatoris, patris dicti D. Petri. l. cum quæritur & in auth. nouiſſima. ubi Iaſon. nu. 2. C. de inoff. teſt. & reſponderunt Alex. in conſil. 57. num. 4. libr. 3. Decius in conſ. 616. nu. 6. & alios recenſent & probant Cagnolus in l. Papinianus. §. quarta. numer. 8. ff. de inoffic. teſtam. & Natta in conſil. 156. nu. 6. lib. 1. qui uno ore affirmant, nec augmentum nec diminutionem, quę patre mortuo ſuperueniunt, ſpectari debere.

Quarta eſt dubitatio, quid ſeruandum ſit in defalcandis legatis factis per dictum D. Petrum gentilem, caſu quo eius uires hæreditarię non ſufficiant ad diſponendum de tanta quantitate bonorum, de quanta diſpoſuit in eius teſtamento? Reſpondeo; prius eſse inſpiciendam quantitatem & valorem bonorum, quæ propria erant ipſius D. Petri gentilis, tempore eius mortis. Et ſic deduci debent ante omnia eius debita iā contracta, Deinde erit conſiderandum, an ipſe Do. Petrus legauerit ultra † dodrantem, hoc eſt ultra nouem partes ex duodecim, dictorum ſuorum bonorum. Si non legauit ultra nouem partes ſeu vncias, nulla erit facienda legatorum defalcatio, ſicque reſecatio, quæ ex lege falcidia fieri debent. Si verò legauit ultra dictas nouem uncias, ex ſingulis legatis pro rata facienda erit reſecatio, ita ut ſalua ſit quarta, id eſt tres unciæ bonorum teſtatoris, hæredi inſtituto ab ipſo D. Petro gentili. Hoc enim in iure adeò eſt clarum, ut dubitandum minime ſit.

Quinta eſt dubitatio, an per actus illos celebratos inter D. Ceciliam & D. Iacobum filium Do. Caroli, ac etiam Iacobum poſthumum, ſine interuentu ſocietatis Verecundorum, factum ſit aliquod pręiudicium ipſi ſocietati pauperum reſpectu legati ſibi facti a D. Petro gentili, qui ipſi ſocietate legauit poſſeſsionem ſancti Barnabę? Reſpondeo, nullum illatum fuiſse præiudi-
14 cium, cum res † inter alios acta alteri nō noceat toto tit. C. res inter alios acta, & ſcribunt omnes in l. ſæpe. ff. de re iud. Eſt enim ſolum conſiderandum, ann. D. Petrus gentilis, qui legatū fecit, habuerit tot in bonis ſuis, ut potuerit legare prędia illa ſancti Barnabæ. Erit itaque conficiendus calculus ualoris ſuorum bonorum, quę obtinebat tempore mortis ſuę, hoc eſt, deducēdo prius ona a ſe reſtituēda cauſa fideicommiſſi, de quo *diximus* ſupra deinde dos matris D. Ceciliæ filiæ ſuæ: Poſtmodum debita ab eo contracta. Et tandem legitima ex eius bonis debita D. Ceciliæ filiæ. His deductis, ſi tantum habuiſse in bonis D. Petrum gentilem tēpore ſuæ mortis erit repertum, vt poſſeſsionem legare potuerit dictę ſocietati, pręſtabitur legatum, Si uerò compertum erit, tot in bonis non habuiſse, pro rata legatum debebitur, hoc eſt, ut legata omnia calculentur, & a ſingulis fiat detractio Falcidiæ, ita quod omnia legata ſimul non excedāt nouem vncias bonorum dicti D. Petri gentilis.

Vltima eſt dubitatio, quis poſſidere debeat dicta prędia Sancti Barnabæ, donec prædictus calculus & computationes detractioneſq; fiāt? Reſpondeo, quod Do. Iacobus iunior eſt manumittendus in ea † poſſeſsione, tum quia iam in ea eſse reperitur bona fide & iuſtis titulis, tum quia hac noſtra ſententia ac prius illa excellentiſsimi Aldobrandini, apparet eueniſse caſum ſubſtitutionis fideicommiſsariæ. Erit tamen quamprimum conficiendus calculus & computatio dictorum bonorum. D. Petri gentilis, ut ſi quid reperietur, ex quo aliquod legati commodum ualeat conſequi prędicta ſocietas, id pro vtilitate pauperum conſequatur.

SVMMARIVM.

1 Vbi, dictio, an conditionem ſignificet. & nu. 17
2 Vocatus ſub conditione, ut ſuccedat demonſtrare debet, eueniſſe conditionem tempore, quo uenit ſucceſſionis caſus.
3 Qualitas iuncta verbo, regulari debet ſecundum tempus verbi.
4 Teſtatorem præſumimus voluntatem ſuam uoluiſſe legi conformem eſſe. nu. 14
5 Hæreditas & ſucceſſio, aliquo tempore in ſuſpenſo manere an poſſit. nu. 19
6 Vbi dictio, pro quando uel poſtquam exponenda.
7 Quando dictio, temporis ſignificat dilationem.
Eaque ſumenda ſecundum ſubiectam materiam. nu. 8.
9 Conditionem adiectam executioni, non impedire acquiſitionem.
10 Tranſmiſſio præſupponit ius acquiſitum, etſi cum effectu apprehenſum non fuerit.
11 Spurius ſimpliciter inſtitutus a patre, intelligitur, ſi in uita patris legitimabitur.
Inſtitutus autem his uerbis, ſi legitimabitur, intelligitur etiam poſt mortem nu. 12
Et conditione pendente, ſpurius ille datur curator bonis, uel illi decernitur bonorum poſſeſſio nu. 13.
15 Succeſſio teſtati, regulatur ſecundum ſucceſſionem inteſtati.
16 Forenſem non allibratum ſtatutum non admittens ad hæreditatem, non intelligitur de eo, qui antequam adeat, offerat ſe allibrari uelle, etſi interim moriatur, ut locus ſit tranſmiſſioni.
18 Capacitatem tempore aditionis hæreditatis adeſſe ſufficit.
20 Teſtatoris uoluntatem quoad eſſentiam non poſſe eſſe in ſuſpenſo, ſed tamen quoad exequutionem.
21 Hæreditatem non poſſe ſtare in aere quomodo intelligendum.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS D. Comes Vitalianus Boromeus condito teſtamēto inſtituit hæredē D. Annibalem filium, cum conſtitutione primogenituræ: & cum varijs gradibus ſubſtitutionum. Et vbi prædictus Dom. Annibal deceſſiſſet ſine filijs, voluit dictus teſtator; quod ſibi & ipſi Dom. Annibali, ſuccederet filius maſculus primogenitus Dom. Hieronimi Vicecomitis, ſi extabit.

Si verò non extabit qui ſuccedat, & ut ſupra filius maſculus legitimus, & vt ſuprà primogenitus illuſtris D. Comitis Federici de Sarego Veronenſis nepotis ipſius teſtatoris, ex legitima eius ſorore, ubi capax fuerit, ut ſuprà: cum onere agnationis aſſumendæ, vt ſuprà. Et adiecit teſtator ipſe ultimo loco clauſulam in eo teſtamento; in qua ſupplex fit Sereniſſ. Regi Hiſpaniarum Duciq; Mediolani pro confirmatione dicti teſtamenti.

Deceſſit D. Annibal hæres ſine filijs, & propterea euenit caſus ſubſtitutionis in perſonam. Do. Ludouici filij dicti D. Hieronymi. Qui quidem D. Ludouicus pariter deceſſit ſine filijs; & ideò factus eſt locus ſubſtitutioni in perſonam primogeniti dicti Domini Comitis Federici de Serego.

Verùm cum nouæ conſtitutiones Mediolani in tit. de pœnis. §. collegijs, prohibeat non ſubditos ſuccedere ex teſtamento. uel ab inteſtato: ſicuti etiā extat ſtatutum Mediolani; quo cautum eſt; quod mulier nupta extrà territorium Mediolani, uel eius deſcendentes, ſuccedere non poſſint ex teſtamento, uel ab inteſtato alicui deſcendenti, vel trāſuerſali. Ea propter primogenitus dicti D Comitis Federici, hoc eſt D. Comes Albertus poſteaquā euenit caſus ſucceſſionis huius fideicommiſſi, impetrauit à Regia Maieſtate habilitatem ſuccedēdi.

Veruntamen obijcitur aduerſus prædictum D Comitem Albertum; quod non fuit repertus habilis ad ſuccedendum, tempore quo euenit caſus ipſe ſucceſſionis: ſicuti diſpoſuit teſtator; qui eum vocauit, ubi capax eſſet: atq; ita teſtator dicitur voluiſſe; quod eſſet habilis & capax tempore euenientis caſus ſucceſſionis: ut ſignificare uidentur illa verba, vbi capax fuerit. E contra uerò dicitur: quod illa verba; vbi capax fuerit, exponuntur pro quando; ut ſcilicet ſufficiat, quod capax ſit etiam poſtquam euenit caſus ſubſtitutionis, ſicque ſucceſſionis. Quæritur quid iuris.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXIII.

CAVSA hæc grauis & egregia, quæ coram viris grauiſſimis & integerrimis pertractatur, paucioribus à me enucleabitur, quā ſi apud alios verba facerem: Nō multus eſſe ſoleo cum illis, qui ſunt & ingenio & eruditione præſtantes. Reſpondendum quidem videbatur; illa uerba, ubi capax fuerit, habere hunc ſenſum, ut voluerit teſtator, primogenitum hunc eſſe debere capacē tempore quo euenit caſus ſubſtitutionis, ſicque ſucceſſionis: ita quod illa dictio, ubi, ſignificet, & exponatur, pro dictione, ſi, ut conditionem importet.

1 Primò, dictio, † ubi, conditionem ſignificat. l. fideicommiſſa. §. ſic fideicommiſſum. de legat. 3, quem ſic intelligit Albericus in dictionario in verbo, ubi; qui ait legatum & fideicommiſſum relictum ubi hæres uoluerit, eſſe conditionale. At qui

2 qui,ut uocatus† ſub conditione ſuccedere poſſit,demonſtrare debet,conditionem ipſam eueniſſe tempore illo,quo uenit caſus ſucceſſionis. Bald.in l.1.in uerſ.extitiſſe.C.de exceptio. Alci. in Tract.Præſump.reg.3.preſumpt.3.& Socinus Iun.in conſ.67.nu.1.lib.4.Ergo illa uerba,ubi capax fuerit,intelligi debent, quod teſtator uoluerit,hunc primogenitum eſſe debere capacem tẽpore euenientis caſus ſucceſſionis,ſicque ſubſtitutionis,non autem poſt.

Secundò ſuffragari videtur ; quod illa qualitas requiſita a teſtatore;ubi capax fuerit, adiecta
3 eſt illi uerbo,ſuccedat. At qui qualitas † iuncta verbo,regulari debet ſecundum tempus uerbi.l. *in delictis*.§.ſi extraneus.ff.de noxa.action. & l.ſi Titius,ubi Bart.ff.de teſta.mil.& in ſpecie reſpõderunt Soc.Sen.in conſ.19.col.1.uerſi. uidetur. & in conſ.88.col.2.lib.3.Dec.in conſ.443.num. 7.Alba.in conſ.60.num.12.& Berretta in conſil. 134.nu.23. Ergo teſtator iſte dicitur voluiſſe, quod hic primogenitus eſſet capax tempore euenientis caſus ſubſtitutionis, atque ita ſucceſſionis,non autem poſt.

Tertiò vrgere videtur,quod præſumitur teſta-
4 torem † velle voluntatem ſuam eſſe debere conformem *diſpoſitioni* legis.l.hęredes mei.§. cum *ita.vbi Bart.&* *fuſius* Ripa.num.74.ff.ad Trebell. *At qui* lex ipſa requirit habilitatem & capacitatem uolentis ſuccedere,tempore ipſo delatæ ſucſionis.l.ſi alienũ.§.ſi in extraneis. & l.in tempus. ff.de hęred.inſtit.& §.extraneis.in inſtit.de hære. qual.& different. *Ergo & teſtator iſte* illis uerbis,vbi capax fuerit,*ſenſit,quod hic* primogenitus capax *eſſet tempore quo* euenit caſus ſubſtitutionis ſicq; ſucceſſionis.

Quarto dubitationẽ facit;quia ſi diceremus, *dictionem illam*,ubi,exponendam eſſe pro,quãdo,*atque ita* quod ſatis ſit,hunc primogenitum effici aliquando habilem &capacem,ſequeretur abſurdum & quid legi repugnans, nempè quod
5 hæreditas † & ſucceſsio aliquo tempore manere poſſet in ſuſpenſo, contra l.ulti. ff.communia prædio. In ſuſpenſo enim manere poſſet a die euenientis caſus ſubſtitutionis ſucceſſioniſque vſque ad tempus,quo redderetur is capax,& ſic vſque ad tempus aditionis hęreditatis. quod (vt diximus)non videtur concedendum. Hæc me dubium & ancipitẽ reddebãt,ne pro illuſtri hoc primogenito reſponderem?

Re tamen ipſa longè melius & diligentius perpenſa,contraria ſententia verior & probabilior viſa eſt,nempè,quod illa verba, vbi fuerit capax,hunc habeant ſenſum, vt ſufficiat eum eſſe capacem quandocunque, ideſt etiam tempore quo adire volet hęreditatem ipſam. Et,ut huius ſim ſententiæ,mouent me plura.

6 Primo,quod illa dictio,† vbi, exponi ſolũ debet & poteſt pro quando uel poſtquam.l.poſtliminium.in prin.ibi,vbi in fines redijſſet. & in §. poſtliminio,ibi,ubi fines noſtros exceſſerit.ff.de captiuis & poſtlim.reuerſ.& ibidem gloſſa ſic exponit.Idem probat tex.l.2.§.confeſtim. ff.ad municipal.ibi,vbi primum potuit. Et in ſpecie magis confert text.l.ſi ita ſit ſcriptum.§.vlti.de leg. 2.cuius uerba hæc ſunt. Si pater filiæ ſuæ aureos tot hæredem dare iuſſerit, ubi ea nupſiſſet &c. vbi,ideſt,quando ea nupſiſſet. Et dictionem , vbi,exponi pro,quando,affirmauit Albericus in dictionario,in verbo,vbi.Et apud bonos auctores ita ſępè legimus.Terentius in Andria.vbi voles accerſe:ideſt,quando voles. Virgil.lib.6.Aeneid.

Quale per incertam lunam ſub luce maligna.
Eſt iter in ſyluis,vbi cęlum condidit umbra.
Iuppiter & rebus nox abſtulit atra colorem.

Et Cicero in lib.6. epiſtol.famil.in epiſtola Cecinnæ ibi. *Vbi hęc omnium patronus facis,* vbi,ideſt,
7 quando. Dictio autem quando † ſignificat tẽporis dilationem,vt in ſpecie probat tex. l.in tẽpus in ptin.ff.de hęred.inſtit.ibi, cum capere potuerit,ideſt,quando capere. Et ſcribit Albericus in dictionario,in verbo, quando , ſe aliquando habuiſſe magnam diſputationem,an dictio,quãdo,ſignificet dilationem temporis,uel conditio-
8 nem,& tandem concludit,eſſe ſumendam ‡ ſecundum ſubiectam materiam , Quæ quidem vt infrà demonſtrabimus) hic manifeſtè requirit,vt ſignificet temporis dilationem. Ex quo ſequitur,ſatis ſuperque eſſe,quod capacitas, mortuo etiam ipſo teſtatore, & poſtquã euenit ſubſtitutionis caſus,ſuperueniat: ſicuti probat text. l.ſi ita quis teſtamento.in princ.ff.de leg.2.Verba iuriſcon.hęc ſunt. *Si ita quis teſtamento ſuo cauiſſet. Illi quantum plurimum per legem accipere poteſt,dari volo. Vtique tunc cum quando capere poterit, videtur ei relictum,&c.*

Secundo,dato citrà ueri præiudicium , quod hæc verba,vbi capax fuerit,exponi debeant conditionaliter,ideſt,ſi capax fuerit.Attamen conditio hęc eſt quædam conditio intrinſeca, quæ eſt ex natura ipſius actus: & propterea ſufficit,ꝙ verificetur etiam poſtquam euenit caſus ſucceſſionis,& ſi alijs alioqui ſuccedere debentibus videatur eſſe acquiſitum ius. Ita poſt Angelum docuit Imola in l.ſi alienum.§.in extraneis.num. 12.verſ.in ea:gl.ibi,in tempus.ff.de hęred. inſtit. qui ſcribunt,quod hoc caſu inſpicitur unum tẽpus tantum,ſcilicet,in quo erit capax, ſic declarando.d.§.in extraneis,qui requirit hęredes extraneos eſſe debere capaces duobus temporib. hoc eſt tempore teſtamenti & tempore mortis teſtatoris, hoc eſt tempore quo ſuccedere debent.

Tertiò comprobantur prędicta ex eo, quod conditio hęc,ſeu hoc impedimentum non prouenit a voluntate ipſius teſtatoris, ſed a diſpoſitione legis,hoc eſt a Conſtitutionibus illis & ſtatutis Mediolani. Et propterea cenſetur adiecta conditio & impedimentum executioni,non autem ipſi acquiſitioni. Ita in ſpecie docuit Alciatus

9 tus in l.ventre.nu.22.ff.de acquir.hæred. Et † cō
ditionem adiectam executioni, non impedire
acquiſitionem,affirmarunt Ruinus in l.3.nu.16.
ff.de leg.1.& ibidem Torniellus.num.7.& 8.qui
ſcripſerunt,eſſe locum tranſmiſſioni:ſicuti in ſpe
cie & manifeſtè docuit præcitato in loco Alcia-
tus.Quod ſanè ius non tranſmitteretur, ſi non
10 eſset ei acquiſitum cùm † tranſmiſſio præ-
ſupponat ius acquiſitum,etſi cum effectu appre-
henſum non fuerit,ut poſt alios ſcripſerunt Rui
nus in conſil.22.nu.16.lib,3.& Zanchus in l.hæ-
redes mei.§.cum ita.in quarta parte.num.114.ff,
ad Treb.Differtur itaque noſtro in caſu ſola ip-
ſa executio,quæ expectat capacitatem ipſam.

Quartò confert quod egregiè & ad rem opti
mè ſcripſit Ruinus in l.3.nu.13.de leg.1.poſt So
cinum in l.Gallus.§.inſtituens.ff.de lib. & poſth.
& ibidem Alex.nu.4.& Curt.iun.in conſ.84.nu.
4.poſt Baldum Angelũ & alios, quod ſi teſtator
11 ſimpliciter inſtituit † filium ſpurium,intelligitur
ſi legitimabitur in uita ipſius patris, atque ita, ſi
patre ipſo viuente,efficiatur capax,vt ſcilicet ſta-
tim ipſo patre mortuo,hæres effici poſſit. *Si ve-
rò* teſtator inſtituit *ſpurium,his verbis expreſſis,*
12 ſi † legitimabitur;atque ita, ſi efficietur capax,in-
telligitur,quod poſſit legitimari atque ita capax
effici,etiam poſt ipſius patris mortem , ſicque eo
tempore,quo alijs filijs dici poterat ius quæſitũ.
Et inter hunc caſum & illum primum,rationem
differentiæ affert Ruinus.Nam quando (ait ille)
ſpurius ſimpliciter inſtituitur, inſtitutio eſt ipſo
iure nulla ab initio,auth.ex complexu.C.de ince
ſtis nup.nec intelligitur *facta* ſub aliqua condi-
tione:ſed reconualidatur,ſi viuo patre legitime-
tur: quia legitimatio retrotrahitur. Et dicitur
tacita conditio reconualeſcentiæ inſtitutionis;
& non ipſi inſtitutioni.At quando ſpurius inſti-
tuitur ſub conditione,ſi legitimabitur,inſtitutio
eſt conditionalis,& ob id ab initio non eſt nul-
la;ſed ſtat in ſuſpenſo. Et interim donec ſcili-
cet ſequatur legitimatio,† ſpurius ipſe , dari de-
bet curator bonis,vel ei decerni bonorum poſ-
ſeſſio.Qua de infra ſuo loco dicemus.Ita ergo in
caſu noſtro , ſi teſtator ſimpliciter ſubſtituiſset
hunc primogenitum, neceſse ei fuiſset,quod cu-
raſset effici ciuis antequam eueniret caſus ſuc-
ceſsionis , Verum cum fuerit ſubſtitutus, ſi ca-
pax erit,hoc eſt,ſi factus erit capax ; ſatis eſt, qđ
efficiatur capax etiam poſtquam euenit caſus
ſuccedendi.

Quintò & ultimò mouet me multum ; quod
13 iure prǽſumitur † teſtatorem voluiſse ſuã diſpo-
ſitionem & uoluntatem eſse debere cōformem
iuri communi.l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad tre-
belliani.ubi Bartol.& Ripa.numero 74.& 75.&
Fuſius Zancus in nona parte.num.5. Et præte-
15 reà ſucceſſio † teſtati , recipit interpretationem
atque ita regulatur ſecundum ſucceſſionem in-
teſtati; nempè teſtatorem in dubio voluiſse ſibi
ex teſtamẽto ſuccedi,ſicuti hǽredes ab inteſtato
ſucceſſiſsent. Ita gloſsa.in lege cum ita.§. in fi-
deicommiſso de legatis.2. Corneus in conſil.
131.in fine libr.2.Socinus Senior in conſil.249.
numer.21.libr.2.& in conſil. 86. colum. penulti.
lib.3.Ruin.in conſil.144.nu.13.lib.3.Dec.in cō-
ſil.186.col.2.Pariſ.in conſil.37.num.42.lib.2.&
Socin.iun.in conſ.26.nu.25.lib.1. Atqui iure ip-
ſo communi ſolo inſpecto , & in ſucceſſione ab
inteſtato,ſatis dicitur capax ſucceſſionis & hæ-
reditatis is, qui ſuccedere aliàs non poteſt, niſi
ſit ciuis,etiam ſi poſt delatam ſucceſſionem ca-
pax efficitur, atque ita ſufficit , quod hic volens
ſuccedere ſit capax, tempore quo vult adire hæ-
reditatem. Ergo & teſtator iſte ſenſit, & diſpo-
ſuit,ſatis eſse,quod hic primogenitus ſit capax
tempore aditionis,etſi tempore delatæ ſucceſ-
ſionis capax non erat.Illa minor propoſitio pro
batur auctoritate multorum , quos congeſsi in
conſ.166.nu.16.lib.2.ac primum Caſtren.in cō
ſil.286.Videtur,quod *dicta* ſententia.num.2.in
fin.&num.3.lib.2.qui reſpōdit , ſtatutum Paduǽ
prohibens forenſes poſse poſſidere *bona immo*
bilia non impedire illum,qui etſi *tempore con-*
tractus ciuis non erat, attamen antequam poſſi
dere inciperet,atque ita cum effectu acquireret,
effectus eſt ciuis. *Ea ratione motus eſt* Caſtren-
ſis,quia mens ſtatuentium fuit, quod ciuis ſit il
le,qui vult acquirere bona immobilia,non qui-
dem ratione formǽ cōtractus,uel alterius actus,
ſed pro indemnitate ciuitatis & ſic communi
ne ſcilicet forenſis poſſideat bona,& ciues ſuſti
neant onera ciuitatis. Ea propter (inquit Ca
ſtrenſis) *ſufficit,quod* quocunque tempore forē
ſis efficiatur ciuis, antequam res ei tradatur, &
poſſidere incipiat.Et Caſtrēſem ſecuti ſunt Am
broſius Opizonus in l.filiusfam.§.diui.nu.114.&
ibidem Crottus.nu.73.de leg.1. Et in *ſpecie ma*
gis reſpondit Comens.*in conſ. 84. Præſuppoſi-*
to caſu.col.1. uerſ.itē dato *ſine preiudicio* , cũ
dixit ſatis eſſe,quod forenſis *efficiatur* capax ſic
que ciuis, antequam adeat hæreditatem. Et Co
menſem ſecutus ſum in d.conſ.166. nu. 16. quo
loci retuli etiam Soc.Sen.in conſ.81. nu. 11.libr.
3.qui cenſuit,ſatis eſse, quod forenſis efficiatur
ciuis tempore acquiſitionis. Recenſui etiam
Ruinum in conſil.139. numer.22. uerſicel.non
omitto etiam.libro quinto qui ex ſententia Bar
tol.in l.murileguli Codi.de murileguli.libro vn-
decimo reſpondit,quod etſi forenſis capere nō
poteſt ex hæredis *inſtitutione* : attamen ſi inſti-
tutus ſit, & antequã adeat hæreditatẽ efficiatur
ciuis,poterit eã cōſequi & poſſidere. Retuli tãdẽ
Plotum inter conſilia Criminalia diuerſorum
in conſ.108.nu.29.libr.1.& hodie eſt impreſſum
inter reſponſa eiuſdem Plot..in conſil.19. num.
29.reſpondit ille in claris terminis huius conſti-
tutionis Mediolanenſis,ſatis eſſe quod forenſis
efficiatur ciuis,antequam res ei tradatur & per-
fectè acquiratur. Prædictis accedunt alij nōnul-
li,quos aliquando hac de cauſa reſpondens De-

cianus tunc collega & compater meus allegauit nempè Bart.in l.ventre.nu.11.ff.de acq.hæredit. cum dixit, quod ſi ſtatutum prohibet forenſem
16 † non allibratum, hoc eſt, non deſcriptum in æſtimo acquirere; & forenſi delata ſit hæreditas, & is antequam adeat, offerat ſe allibrari facere, & interim moriatur, hæreditatem ſeu ius adeundi tranſmittit. Vult ergo Bart. ſatis eſſe, quod forenſis iſte efficiatur capax antequam adeat hæreditatem, licet tempore delationis capax non fuerit. Et Bartolum ſecuti ſunt alij multi illo in loco, præſertim Alc.nu.22. quem & ſupra commemoraui, & Ruin.in conſ.71.nu.4. lib.1.& in cõſ. 49.*col.vlt.*uerſ.& in terminis.libr.3. & apertius *Soc.iun.*in conſil.13.nu.19.lib.3. qui reſpondit in ſpecie ſimilis ſtatuti, & teſtatur doctrinam Bart. eſſe communiter receptam. Recenſuit etiã Decianus, Albertum Brunum in Tract. quod ſtãtibus maſculis fœminæ non ſuccedant, arti.7.q.6. qui ſecutus eſt Comenſem in præcitato conſil.84.

Non obſtãt nunc adducta in contrarium, ex quorum confutatione clarior & apertior huius rei veritas elucefſet. Ad primum enim reſpon-
17 detur, uerba illa, † *vbi capax* erit, conditionem non *ſignificare, ſed potius* temporis dilationẽ *executioni adiectam*, vt ſuprà demonſtrauimus. *Nec ille* tex.l.fideicommiſſa.§. ſic fideicommiſſum ab Alberico conſideratus aliquid ꝓbat: cũ ĩ eo nõ legat dictio, vbi ſed dictio niſi, verba tex. hæc ſunt, ſic fideicommiſſum relictum. Niſi hæres meus noluerit, *illi* decem *dari volo*, quaſi cõditionale fideicommi*ſſũ eſt. Et* admiſſo, quod ſignificet *conditionem*, *illa* cenſetur conditio intrinſeca, & ex diſpoſitione legis, quæ propterea *(vt oſtendimus)* non impedit acquiſitionem *& ſufficit* quod *impleatur* tempore aditionis hæreditatis.

Non *obſtat ſecundum*, quia reſpondetur, & augmentum retorquetur. Dixit enim teſtator, quod primogenitus D.Comitis Federici ſuccedat, vbi, idest, quando capax fuerit. Diſtulit ergo teſtator actum ſuccedendi ad tempus, quo ipſe primogenitus factus erit capax. Non dixit teſtator, quod non exiſtentibus alijs iam vocatis, ſuccedat primogenitus. D.Comitis Federici, ſi eo tẽpore eril capax, ſed dixit, quod ſuccedat quãdo erit capax. Præterea, admiſſo (vt diximus ſupra,) quod conditionaliter locutus fuiſſet teſtator, attamen ex quo hęc eſt conditio intrinſeca, ex legis diſpoſitione, non impedit acquiſitionẽ iuris, ſed ſolum ſuſpendit executionem. Non repeto iam dicta.

Non obſtat tertium augmentum. quia reſpondetur ex dicti; ſupra, ſatis eſſe in caſu no-
18 ſtro, quod capacitas † adſit tempore aditionis hęreditatis, & hoc in caſu locum non habet diſpoſitio d.l.ſi alienum.§.in extraneis.ff.de hære. inſtit. quemadmodum poſt Imolam ibi & alios ſcripſi ſuprà in ſecundo argumento.

Non obſtat quartum & ultimum argumentũ quia reſpondetur, quòd hæreditas non ſtat in ſuſpenſo: Nam illa repræſentat certum quoddã tempus, nempè hæredis in rerum natura nondũ exiſtentis, ſed impediti ob adiectam conditionẽ ſuæ inſtitutioni: qua quidem conditione eueniente, retro fingitur, quòd ſcilicet ab initio hæres is fuerit. Ita probat. l. hæres quandoque. ff. de acq.hæred. Ciuis verba hæc ſunt. *Hæres quandoque adeundo hæreditatem, iam tunc a morte ſucceſſiſſe defuncto intelligitur.* Quo ſanè reſpõſo intelligimus, teſtamentum conſiſtere, etſi ſtatim non adeatur hæreditas. Idem probat l.quod dicitur.ff.de milita.teſtam. Et uidemus, hęreditatem † poſſe iacere, & antequam adeatur repręſentare defunctũ l.ſi unus.§.vlt.ff.de pact.& l.mortuo.ff.de fideiuſ. & ſcripſerunt Bald.in conſ.200. Verba Cyni. colum.vlt. verſ. item hęreditas.libr.2. Calcaneus.in conſ.primo.col.2.& Iaſ.in l.ſi is, qui pro emptore.nu.28.ff.de vſucap. Et interim datur curator ipſi hæreditati, ut reſpondit Decius in conſ.509. nu.1. Vel datur bonorum poſſeſsio ipſimet inſtituto ſub conditione; quemadmodnm probatur. l.ſi quis inſtituatur.ff.de hæred.inſtit.l.2.§.ſi ſub conditione.& l.ij demum. ff.de bon.poſſeſſione ſecund.tab.& l.filiusfam.ff.vnde liberi. Et ad rẽ ſcribunt Bald.& alij multi in d.l.ſi quis inſtituatur, quod ſi pater inſtituit filium illegitimum, ſi legitimabitur, valet inſtitutio, & expectanda eſt legitimatio, quæ ſufficit, ſi ſuperuenit tempore aditionis hæreditatis vt attigi ſupra: & interum filius ipſe conſequi poteſt bonorum poſſeſsionem. Et idem quod Baldus ſcripſerunt alij relati à Cur.iun.in conſ.84.nu.4. Nec repugnat quod dicitur ex *illa*.l.vlt.in fi.ff.communia prędio, teſtatoris voluntatem & diſpoſitionem ſtare non poſſe in ſuſpenſo: quia reſpondetur, id proce-
20 dere quò ad ipſius † voluntatis eſſentiam: non autem quò ad eius executionem. Ita declarant poſt alios Galliaula in l.centurio.nu.200. & ibidem Ripa.nu.34.ff.de vulg.& pup.ſubſt.& Curt. iun.in l.precibus.nu.22. C.de impuberũ & alijs ſubſtit. ſicuti in caſu noſtro, ſolùm differtur executio voluntatis & diſpoſitionis huius teſtatoris, donec hic primogenitus efficiatur ciuis & cõſequenter huius hæreditatis capax: & interim ei decerni debet bonorum poſſeſsio, ſi modò euenit caſus ſuæ vocationis. Et præterea quod di-
21 citur, † hæreditatem nõ poſſe ſtare in aere, procedit quoad dominium rerum, quod ſi non eſt penes unum, intelligitur eſſe apud alterum: cum in vacuo & aëre ſtare non poſſit: Ita declarat Zãchus.in l.hæredes mei.§.cum ita.nu.1298. ff. ad trebell.ſecundum primam editionem. Et noſtro in caſu dici non poteſt, dominium ſtare in aere, quia donec adeatur ab hærede, manere dicitur apud defunctum, cuius perſonam iacens ipſa hęreditas repræſentat. Et ſi diceremus huic obiectioni & argumento eſſe locum, ſequeretur, qđ nunquam poſſet hæres unus inſtitni ſub condi-

tione

tione, contra d.l.ſi quis inſtituatur, & alia ſupra allegata, quia hæreditas ſtaret in ſuſpenſo. His cõcludo, eſſe pronuntiandum pro illuſtri D. Comite Alberto, primogenito illuſtris Do. Comitis Federici.

SVMMARIVM.

1 *Eligi quando debet vnus ex pluribus in ultima uoluntate, is ſi non eligatur, omnes admittuntur.*

2 *Emphyteuſim volens pater peruenire ad vnum ex filijs, ſi eum non nominet, ad quem pertineat electio & numer. 8*

3 *Inueſtituræ tenor cõceſsioni legem præbet, & à uerbis illius non recedendum.*

4 *Nomen ſingulare non verificatur in plurali, quando diuerſa militat ratio.*

5 *Legatum factum natu maximo, ſi duo ſint pares ætate, neutri debetur.*

Idem in libertate. nu. 6

Et vſufructu. nu. 7

9 *Argumentum a contractibus ad ultimas uoluntates, & è contrario, non valere quando diuerſa extat ratio.*

10 *Electio data perſonæ incertæ de incertis, incerta manet nulla electione facta.*

11 *Emphyteuſis eccleſiaſtica ſimpliciter conceſsa, non tranſit ad extraneos.*

12 *Diſpenſatio & priuilegium ſtrictam recipit interpretationem.*

FACTI SPECIES.

FRANCISCVS quidam, inueſtitus fuit ab eccleſia Diuæ Mariæ in portu, de quodam prædio in emphyteuſim pro ſe ſuiſq; filijs & nepotibus tantum, ex ſe legitime deſcendentibus. Et cum is Franciſcus dubitaret mori ſine filijs & nepotibus, ſupplicauit capitulo & obtinuit inueſtituram pro ſe, filijs, & nepotibus, ac pro vno ſucceſſore extraneo, per eum nominando. Deceſſit deinde dictus Franciſcus condito teſtamento in quo inſtituit ſibi hæredes quatuor extraneos, nulla facta nominatione, quem uellet ſuccedere in prædicta emphyteuſi.

Dubitari nunc contingit, an prædicti quatuor hæredes, ſuccedere omnes debeant in hac emphyteuſi, vel ſaltem unus eorum, electione facta ab ipſa eccleſia ſeu capitulo.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXIIII.

RESPONDENDVM videbatur, prædictos omnes hæredes admittendos eſſe, ad huius emphyteuſis ſucceſſionem, ex quo vnius nominatio a Franciſco ipſo inueſtito facta non fuit.

Primò opinionẽ hãc probare videtur argumẽtũ ſumptum a cõtractib. ad vltimas volũtates. iuxtà.l.ſeruũ filij.§.eũ, q chirographũ. de leg.1. in ultimis.n. voluntatibus ſancitũ eſt, ſi vnus ex plu-
1 rib. eligi † debet, & nõ eligatur, omnes admittũtur. Ita probat l.cum quidã ita fideicõmiſſum in prin.ff.de le.2. ubi ſi teſtator ita diſpoſuit. Rogo reſtituas libertis meis, quib. voles, ſi is hæres nulla electione facta deceſſerit, omnes ad petitionem fideicommiſſi admitti debent, ſimilis eſt text.in l.cum pater.§.hæreditatem filius.eod.titul. de leg.2. teſtator rogauit filium reſtituere filijs ſuis, vel cui ex his voluiſſet: ſi hæres moritur ciuiliter, ita quod eligere amplius non poſſit, omnes ad fideicommiſſi ſucceſſionem admittũtur. Idẽ habetur in d.l. cum pater. §.rogo. Eſt & ſimilis egregiuſque tex.in l.labeo.§.ulti. ff.de ſtatuliberis: cuius verba hæc ſunt. Paccuius Clemens aiebat. Si ita ſit fideicommiſſum relictum, cui eorũ voles rogo, reſtituas: ſi nullum elegiſſet, cui reſtitueret omnibus deberi, Imperatorem Antoninũ conſtituiſſe.

Secundo facere uidetur egregia doctrina & traditio Lambartini Ramponi, in ſua diſputatione, incipient. Quidam Mæuius, quam retulit & probauit Io. Andreæ in additio. ad Specul. Rubr. de teſtam. colum.3. verſicu. item Lambertinus: Dixit ille; quod ſi teſtator ſic diſpoſuit Petro filio meo hæredi uniuerſali ſubſtituo, vnũ ex filijs Titij alterius filij mei, quem hæres ipſe elegerit, aut nominauerit: ſi is hęres deceſſerit, nullo electo, aut nominato, omnes æqualiter admittentur. Et traditionem hanc probauit Alex. in conſ.13.nu.2.lib.4.

Tertio & vltimo videbatur dicendum, ſaltem vnum ex prædictis quatuor eligendum eſſe ab eccleſia ſeu capitulo, qui poſſit ſuccedere & admitti. Et hoc quidem egregia & in ſpecie prope doctrina Io. Andreæ in addit. ad Spec. in titu. de locato.§.nunc aliqua. uerſ. ſeptuageſimoſeptimo
2 cum dixit, quod ſi pater teſtator voluit emphyteuſim peruenire ad vnum ex filijs, & eorum neminem nominauit, ita ut incertum ſit, de quo intellexerit, nominatio & electio pertinebit ad dominum, iuxtà.l.legato generaliter. & l.ſi quis à filio.§.vlt.de legat.1. Et domino non eligente omnes ſuccedent in emphyteuſi per l. cum quidam.§.vlt.& l.ſeq.ff.de leg.2. Hæc ſunt, quæ dubitationem hac in cauſa mouent, ut pro his hęredibus reſpondendum ſit.

Cæterum, re ipſa longe melius & diligentius conſiderata, contraria ſententia viſa eſt probabilior & uerior, nempè, nec quatuor illos omnes hæredes extraneos eſſe admittendos.

Primò, quia a verbis priuilegij & conceſſio-
3 nis recedendum non eſt: cum tenor † inueſtituræ is ſit, qui legem præbet conceſſioni, cap.1.de duobus fratribus a capita inueſt. & ibidem Iſernia, Aluarotus & reliqui, & ſcribunt copioſè. Ne-

Neuizan. in conſ. 10. col. 1. & Curt. iun. in conſil. 20. ad finem. Et tenbrem verbaque pacti & cõuentionis eſſe conſideranda & obſeruanda auctoritate multorum affirmaui. in conſil. 35. num. 17. lib. 1. At qui priuilegium & conceſſio eſt ꝓ
4 vno ſolo herede extraneo nominando. Et † nomẽ ſingulare non poteſt uerificari in plurali. q̃n militat diuerſa ratio in plurali, quæ eſt in ſingulari, & econtra. Bald. in l. iubemus. §. ſin autem. nu. 2. C. ad Trebell. & in l. 1. numer. 4. C. de cond. inſert. & ibidem Caſtren. numer. 2. Alexan. in l. qui quartam. §. vltim. num. 3. de legat. 1. Dec. in conſil. 471. numer. 8. & 9. Diuerſam hic eſse rationẽ *quod plures* admittantur, ab ea, quod unus tan*tum*, certum & manifeſtum eſt. Nam ſi vnus tantum admittitur, facilius, eius morte, emphyteuſis reuertetur ad eccleſiam, quod nõ ita eueniet, admiſſis pluribus, quam rationem vno uerbo in ſpecie & claris his terminis, conſiderauit Ange. in conſil. 311. colum. 1. verſicul. huic tamen & infrà repetam.

Secundò accedit, quod cum vnus tãtum nominari & eligi debuerit hæres; & tamen relicti ſint quatuor, nemo eorum admitti debet: ex quo incertum eſt, *quorum alter* debeat admitti. *Ita* probat. *l. ſi quis de pluribus.* ff. de rebus dubijs,
5 *vbi ſi legatum* † fuit ei, qui natu maximus eſt, & *duo* pares ætate ſunt, neutri legatum debetur. Sic & in l. cum ex pluribus. ff. de manumiſs. teſta.
6 ſi libertas † legata ſit uni ex ſeruis certi nominis & duo eiuſdem nominis ſint, libertas nemini eſt prẽſtanda. Ita & in *l. quoties. §. ſi verò duo.* ff. de
7 vſufructu, ubi ſi *Titio legatus ſit* † *vſusfructus* & eiuſdem *nominis* duo *ſint*, neutri legatum prẽſtatur. Eſt ſimile illud, quod habetur in l. duo sũt *Titij. ff.* de teſtam. tutela. Et ſimile in l. qui ſoluen*do la* 1. cum l. ſeq. ff. de hæred. inſtit.

Tertiò ad rem propius confert quod reſpondit Angel. in conſil. 311. In themate prædicto. in prin. cum dixit, quod cum conceſſa fuiſſet emphyteuſis cuipiam pro ſe, & vna filia: & is plures filias reliquiſſet, nulla declaratione facta, quam vellet emphyteuſim habere, neutri earum deberi. Et hẽc quidem Angeli deciſio eſt ſatis clara & in his terminis. Et ait Angelus intereſse dñi emphyteuſis, quod ad plures non perueniat, vt citius finiatur.

Quartò ſuffragatur, quod in ſpecie magis reſpondit Ruinus in conſil. 36. nu. 7. lib. 2. qui reiecta opinione Io. Andreæ, de qua diximus ſupra & infra dicemus, cõcludit, quod ſi pater uoluit emphyteuſim peruenire ad unũ ex filijs ſuis, & plures reliquit filios, nemine eorum nominato,
8 emphytheuſis † alicui eorum nõ debetur. ſed ad dominum reuertitur. Nec neceſse habet dominus vnum ex illis filijs eligere.

Quintò ad rem hanc pertinet quod decidit Guido Papæ. in q. 505. Factum eſt pactum & in ſing. 521. quem ſecuti ſunt Dec. in conſil. 578. n. 11. & Tiraq. in tract. de iure primogen. q. 65. Decidit Guido, quod ſi pactum factum eſt in contractu matrimonij, quod pater primogenito dabit tale Caſtrum, ſeu alteri ex ipſo matrimonio naſcituro, ſi maluerit. Et naſcantur duo filij ex eo matrimonio, & pater moriens non declarauit, cui vellet Caſtrũ dari, decidit inquam Guido, *illi* primogenito dari debere in totum, illi verò ſecundogenito nihil, reddit rationem, quẽ ad rem noſtram pertinet, quia datio ſeu donatio reſpectu ſecundogeniti, cenſetur facta ſub conditione, ſi pater maluerit. Et ita donatio primogenito facta, dicitur adempta ſub cõditione, & cõceſsa ſub contraria, arg. l. ſi legatum. ff. de adim. lega. Et cum talis conditio non euenerit, quia nulla voluntas fuit a patre declarata, quæ ſanè declaratio ceſsauit per mortem. l. 4. ff. locati. & l. mandatum. C. mandati. ſequitur dicendum, donationem effectum habere non potuiſse, in perſonam ipſius ſecundogeniti. l. 1. ff. de cond. & demon. & l. vnica. §. ſin autem. C. de cad. tollen. Ita ergo & in caſu noſtro, emphyteuſis hẽc fuit conceſsa ſub conditione uni hæredi extraneo, quẽ nominaſset & declaraſset ipſe Franciſcus emphyteota, nulla ergo declaratione facta, nemini illorum quatuor hẽredum debetur.

Non obſtant nunc adducta in contrarium, Nam ad primum reſpondetur, non valere argu-
9 mentum † a contractibus ad vltimas voluntates & econtra, quando extat diuerſa ratio; ſicuti ſcribunt omnes. in d. l. ſeruum filij, §. eum, qui chirographum, & in l. quæ de legato. de lega. 1. & latè Euerardus in centuria legali, in loco a contractibus ad vltimas voluntates. Sed in caſu noſtro lõga eſt differentia inter contractus & ultimas voluntates. Nam in contractibus, ut hic, verſatur præiudicium eccleſiæ, ad quam difficilius reuerteretur emphyteuſis, ſi plures, loco unius, qui eligendus erat, admitterentur, ſicuti in ſpecie cõſiderauit Angelus in d. conſ. 311. colum. 1. uerſic. huic tamen. In ultimis uerò uoluntatibus, eſt diuerſum; ſiquidem teſtator omnes uocatos æqualiter dilexit; dedit tamen hæredi facultatem eligendi unum, ſi ei eligere placuiſſet; electione autem nõ facta; manet pura illa prima uocatio. Ita ſentiunt & declarant Guido Papæ in d. q. 505. Decius in d. conſi. 578. num. 11. & Tiraquellus in dicto tract. de iure primigen. q. 65. n. 3. Et prætereà in illis caſibus res illa reſtituenda, non erat reuerſura ad hæredem grauatũ; ita declarat Angel. præcitato in loco: & tamen diuerſum eſt in caſu noſtro.

Reſpõdetur ſecundo, ꝙ prædicta iura allegata in illo primo argumento loquuntur, quando data eſt electio incertæ perſonæ de certis, vt puta, quod vnus ex filijs, uel ex libertis eligeretur. Hoc enim caſu (vt diximus) nulla facta electione, omnes admittũtur. Diuerſum autem eſt, quã-
10 do data eſt † electio perſonæ incertẽ de incertis quia tunc nulla electione facta, nemo admittitur; ex quo diſpoſitio omnino incerta manet: ſic

ſenſit

ſenſit Ruin. in d. conſil. 36. num. 8. in fine lib. ſecundo.

Reſpondetur tertio, nos hìc verſari in conceſſione facta ex priuilegio & diſpoſitione quadã: cum antiqua inueſtitura conceſſa eſset ſolum pro ſe & filijs ac deſcendentibus, non autem ꝓ extraneis hæredibus, ad quos etiam regulariter
11 † emphyteuſis eccleſiaſtica ſimpliciter conceſſa non trãſit, ſicuti eſse magis communem & veram opinionem teſtatur Iulius Clarus in §. emphyteuſis. q. 28. verſ. Quidquid tamen diſputan
12 do, &c. Eſt autem certum † priuilegium & diſpenſationem ſtrictam recipere interpretationẽ & de vno caſu ad alium etiam habentem maiorem rationem non extendit. capit. cui de non ſacerdotali. de præb. in 6. vbi ſi diſpẽſatio cõceſsa eſt ad obtinendam vnam præbendam integram in vna eccleſia; non poteſt is obtinere dimidiam præbendam in eadem eccleſia. Idem probant capit. ſuſceptum. de reſcrip. libr. 6. & capit. 1. §. vlti. de filijs præsb. eo. tit. & illis in locis ſcribunt interpretes omnes. Et egregiè tradunt Butrius cap. Cum venerabilis: col. 2. de exception. & Iaſ. in l. beneficium, nu. 37. ff. de conſtit. princi. quod habens facultatem ad permutandum beneficiũ ſuum, cum alio beneficio, non poterit illud cum duobus beneficijs permutare.

Non obſtat ſecundum argumentum ex doctrina Lambertini, Ioan. Andreę & ſequacium quia ex prædictis exiſtimo ſatisfactum, ſicuti ẽt ſenſit Tiraq. in dicto Tractat. de iure primogenit. quæſt. 65. dum prædictam Ioan. Andreæ & Alexandri doctrinam recenſet. Et reſponſiones ſuprà commemoratæ, conueniunt & huic argumento.

Non obſtat tertium, quia reſpondetur aduerſus Ioan Andreæ & Iaſonem rectius reſpondiſſe Ruinum. in dict. conſil. 36. num. 7. lib. 2. quo in loco eorum rationes & argumenta diluit & cõfutauit. Et in ſpecie noſtra iam demonſtrauimus eſse manifeſtè falſum; quod in fine argumenti dicebatur ex Ioan. Andrea & Iaſone, qđ ſcilicet nulla facta nominatione a domino emphyteuſis, omnes ipſi filij admittuntur. Non enim in caſu noſtro hoc verum eſse poteſt: Cum vnus tantum hæres extraneus admitti poſſit. Et in illo caſu Ioan. Andreæ & Iaſonis, nulla facta electione & nominatione, vel a patre, vel a domino, filij ipſi omnes manent ſub vocatione facta in ipſa inueſtitura. Id quod non contingit in caſu noſtro, in quo vnus tantum extraneus hæres & ſucceſsor, eligi nominarique potuit. Concludo itaque, emphyteuſim hanc non pertinere nec ad omnes, nec ad aliquem ex prædictis hæredibus extraneis: ſed eſse omnimodo reuerſam ad eccleſiam ipſam.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommiſſa etiam coniectoris & præſumptionibus inducuntur.*

2 *Semper, dictio, in perpetuum intelligitur, & omne tempus, omnemque caſum ſignificat.*

3 *Lex cum auus. ff. de condit. & demonſtr. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiß. non ſolum in filijs maſculis, ſed etiam fœminis habet locum, ad excludendum ſubſtitutum.*

4 *Liberorum nomen, æque fœminas at maſculos comprehendit.*

5 *Subſtitutionum in materia, ſufficit dicere. hic caſus non continetur.*

6 *Conditio in inſtitutione & ſubſtitutione prima poſita, in ſecunda non cenſetur repetita.*

7 *Subſtitutio reciproca vt inter aliquos facta dicatur, tria requiruntur.*

8 *Subſtitutio fideicommiſſaria de perſona ad perſonam non extenditur.*

Etiam quando eadem militaret ratio ſecundum quoſdam. numer. 9

16 *Fideicommiſſum non extare dicendum in dubio.*

11 *Pronunciandum in dubio pro poßeßore.*

12 *Fideicommiſſum reciprocum non induci in ſubſtitutione facta de fratribus, etiamſi teſtator bona conſeruari voluerit in agnatione & familia.*

13 *Familiæ & agnationis conſeruandæ ratio, non efficit teſtatorem diſpoſuiſſe. quod verè non diſpoſuit.*

FACTI SPECIES.

D. *MATTHEVS* Riccius *Tridentinus, anno 1528. condidit teſtamentum, in quo reliquit Annæ, Maſentiæ, Mariæ Vrſulæ & Valentinæ, filiabus ſuis dotes. Deinde hæredes vniuerſales fecit Petrum Thomam, Albertũ & Vigilium, filios ſuos ex Maſentia prima eius vxore. Nec non etiam inſtituit Sebaſtianum & Melchiorem pariter filios ſuos ex Dorothea ſecũda vxore, & prædictos omnes inuicem ſubſtituit his uerbis. Subſtituendo eos ad inuicem & viciſſim, vulgariter pupillariter & per fideicommiſſũ; ita quod ſemper bona tendant in maſculos & non in fœminas.*

Præſupponitur in facto, quod deceſſerunt Petrus, Thomas *Vigilius & Melchior ſine filijs. Deinde deceßit Albertus, relictis Iulio & Chryſtofforo filijs. Poſtmodum deceßit Iulius ſine filijs. Deceßit etiam Sebaſtianus relictis Melchiore & Fran. filijs maſculis; ac etiam* Dorothea *filia. Poſtmodum mortuo iam Fran. deceßit & Melchior.*

Dubitari *nunc contingit, an cauſa fideicommiſſi a teſtatore conſtituti D. Chriſtophorus ſucceda Melchiori, excluſa D. Dorothea; vel potius bona ipſa Melchioris, tanquam libera ab onere fideicõſi pertineant ad ipſam D.* Dorotheam *Melchioris ſororem.*

Ini-

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXV.

RESPONDENDVM uidebatur, Dom. Chriſtophorum admittendum fore ad ſucceſſionẽ Melchioris, vigore dicti fideicommiſſi a teſtatore conſtituti. Id quod aliquot rationibus & argumentis ſuaderi poſſe uidebatur, prius tamen præſup-
1 poſito quod † fideicommiſſa etiam coniecturis & præſumptionibus inducuntur. l. etiam hoc modo. & l. & eo modo. de leg. 1. & l. cum proponeretur. in fi. de leg. 2. Decius. in conſil. 38. colum. 2. in conſ. 292. col. 1. & in conſ. 465. col. 1. & alibi ſæpe Doctores. Coniecturæ autem & præſumptiones multæ hic extare videntur, quibus inductum dicitur fideicommiſſum perpetuum inter prædictos filios, & eorum deſcendentes.

Prima eſt cõiectura quæ ſumit̃ ex illis uerbis teſtamenti. Ita quod ſemper bona tendant in maſculos & non in fæminas. *His ſanè uerbis* conijcitur, teſtatorem *voluiſſe conſtituere* fideicommiſſum non *ſolum inter* maſculos nominatos: Sed etiam *inter alios* ab illis deſcendentes, in infinitum.
2 *Illa* enim dictio, † ſemper, intelligitur in ꝑpetuũ, vt in terminis fideicommiſſi reſponderunt Dec. in d. conſ. 38. nu. 2. verſ. & quod dicitur ſemper, & Pariſius. in conſil. 90. numer. 28. *lib*. 2. qui dixit, quod verbum ſemper, *ſignificat* omne tempus & omnem *caſum* intelligit. Ita & Cephalus *in* conſil. 134. num. 30. lib. 1. dixit, quod uerbũ, perpetuo, intelligitur ſine prędefinitione temporis. Et ego *ipſe ſcripſi in* conſil. 38. nu. 43. li. 1. quod verbum *ſemper reſpicit* futurum.

Secunda *eſt coniectura*, quòd teſtator grauauit non ſolum perſonas, ſed etiam bona, dum uoluit, quod ſemper bona tẽdant in maſculos & nõ in fœminas. Quò fit ut onus & grauamen reale inductum ſit, afficiens omnes, ad quos bona hæreditatis peruenient, ita quod omnes gradatim uidentur uocati, & adſtricti prædicto oneri, maxime iũcto uerbo ſemper, ut copioſè reſpondit Pariſius. in d. conſil. 90. numer. 43. lib. 2. ubi allegat Barbatiam, Curtium ſeniorem Socinum & alios. Sic etium reſponderunt Alba. in conſ. 93. numer. 2. & Cephalus. in conſil. 134. nume. 32. lib. 1. qui alios plures recenſent. Quæ ſanè coniectura confirmari uidetur ratione urgentiſſima. Nam licet ſubſtitutio ꝑ uerba expꝛſſa tm̃ facta videat̃ inter filios teſtatoris: attñ ex ratione generali q̃ ſubnectit̃, gñale inducitur fideicommiſſũ etiam quò ad alios deſcendentes, quia ratio ipſa generalis ſubſtitutionem ampliat, reiecta ſpeciali diſpoſitione. l. regula. §. ſi quis eſt, vbi Bart. ff. de iuris & facti ignorã. Præterea, ut aliquid operetur illa clauſula, ita qd̃ ſemper bona tendant in maſculos. &c. cẽſeri debet inductum fideicommiſſum inter omnes deſcendentes, ne ſuperfluè cenſeatur appoſita, ut reſpondit Cephalus in d. conſ. 134. nu. 36.

Tertia eſt coniectura, quod teſtator uoluit bona peruenire ad maſculos, excluſis fæminis. Id ꝙ cenſetur feciſſe ratione agnationis conſeruandę ut reſponderunt Alex. in conſil. 80. numer. 2. libr. 1. Pariſius in conſil. 37. nu. 32. & in conſil. 77. nu. 14. lib. 2. & Cephalus in conſil. 330. numer. 58. li. 3. Nam per fœminas non conſeruatur agnatio Cephalus in conſ. 323. nu. 58. libr. 3. Et hac ratione dicere etiam ſolemus, fideicommiſſum tranſmitti ad nepotes. Cephalus in conſ. 16. nu. 43. lib. 1. His quæ & in doctiſſimis excellentiſſimi Domini iudicis motiuis adducta fuerunt, reſpondendum uidebatur pro domino Chriſtophoro aduerſus do. Dorotheam.

Cæterum, re ipſa longè melius atque diligentius perpenſa atque conſiderata, contraria ſentẽtia uiſa eſt uerior & probabilior, quod ſcilicet bona prædicta Melchioris tanquam libera ab omni onere fideicommiſſi, pertinent ad D. Dorotheã ipſius Melchioris ſororem, quæ ei ab inteſtato tã quam proximior ſucceſſit. Quod autem fideicommiſſum conſtitutum a teſtatore, nõ comprehẽdat caſum hunc de quo agitur, facilè demonſtrari poteſt, diſtinguendo prius caſus ipſius ſubſtitutionis.

Primus eſt, qui conſiderari poteſt inter ipſoſmet filios teſtatoris, hoc eſt inter Petrum, Thomam, Albertum, Vigilium, Sebaſtianum & Melchiorem. Hoc equidem in caſu, facilè concedimus inter eos conſtitutum fuiſſe ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ſicuti manifeſtè ſignificant uerba ipſius ſubſtitutionis. Hæc autem ſubſtitutio ſic intelligitur, quod ſi unus ipſorum fratrum deceſſiſſet quandocũque ſine filijs maſculis, portio eius perueniret ad ſuperſtites. Si uerò is deceſſiſſet relicto filio maſculo, non admitterentur fratres ipſi ſubſtituti. Quandoquidem filij ipſius grauati excludunt patruum ſubſtitutum ex præſumpta mente aui ſubſtituentis. l. cum auus. ff. de condit. & demonſtra. & ibidem manifeſtè tradit Soc. Sen. num. 39. idem in conſil. 6. nume. 6. lib. 3. Dec. in l. generaliter. num. 6: C. de inſtit. & ſubſtit. Soc. iun. in conſ. 126. nu. 18. lib. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam. in uerbo, donatione. nu. 194. C. de reuoca. donat. & Didacus libr. pract. quæſt. cap. 38. nu. 11.

3 Et hic aduertendum eſt, qnod † diſpoſitio prędicta. l. cum auus, & d. l. cum acutiſſimi ac d. §. cũ autem, locum habet non ſolum in filijs maſculis, ſed etiam in fœminis, ut ſcilicet filiæ ipſius grauati excludant ſubſtitutum, ſicuti mani feſtè probat d. l. cum auus. ibi liberis relictis. Illud enim nomẽ
5 liberorum † æque fæminas ac maſculos comprehendit. l. liberorum. de uerb. ſigni. & l. 1. ubi Doc. C. de cond. inſertis.

Verùm teſtator in caſu noſtro ſtatuit, quod maſculi tantummodo excluderent ſubſtitutos, non autem fęminæ. Cum dixerit dictos filios ſuos in-

uicem, adiectis his uerbis: Ita quod ſemper bona tendant in maſculos & non in fœminas. His ſanè uerbis declarauit, quod filiæ grauati, nō exclu derent ſubſtitutos. Ita declarando. d. l. cum auus; ſcribunt ibi Bart. nu. 4. & Soc. Sen. nu. 76. Idem reſponderunt Riminaldus. Sen. in conſil. 115. num. 5. lib. 1.

Porrò reſpectu portionis Sebaſtiani, patris dicti Melchioris, nō euenit caſus iſte ſubſtitutionis cum prędictus Sebaſtianus deceſſerit relictis pulchiore & Franciſco filijs. Ea propter de hoc ſubſtitutionis caſu nulla eſt contentio.

Secundus eſt ſubſtitutionis caſus, qui conſiderari poteſt inter filios ipſorum ſubſtitutorum inter ſe, nempe inter Melchiorem filium Sebaſtiani & Chriſtoforum filium Alberti, an ſcilicet ita ipſi inter ſe fuerint grauati onere reſtitutionis, ſicuti fuerunt eorum patres. Hoc ſanè caſu, qui noſtro conuenit, dicendum eſt ſine controuerſia, inter dictos Melchiorem & Chriſtophorum non eſſe factam reciprocam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, atque ita Melchior grauatus non fuit reſtituere Chriſtophoro, *caſu quo deceſſiſſet, (ſicuti uere deceſſit,) ſine filijs maſculis. Et hoc quidem* dicendum eſt multis rationibus.

Primò, quia in his ſubſtitutionibus ſufficit dicere; de te non loquitur ſubſtitutio hęc. hic † caſus hac in ſubſtitutione non continetur, ſicuti poſt alios ſcripſerunt Pariſius. in conſi. 31. numer. 6. li. 2. Soc. iun. in conſ. 101. nu. 13. & in conſi. 118. nu. 1. lib. 1. Alc. in reſpon. 564. nu. 1. Crauet. in conſil. 161. nu. 16. & alios recenſet Roland. in conſil. 34. numero 3. libr. 4. Atqui clare conſtat ex uerbis ſubſtitutionis factę a teſtatore, non eſſe comprehenſum hunc caſum. Cum teſtator nullum uerbū fecerit de filijs ipſorum filiorum ſuorum. Ergo Melchior non fuit grauatus reſtituere ipſi Chriſtophoro.

Secundò accedit, quod ſi diceremus dictum Melchiorem fuiſſe grauatum reſtituere ipſi Chriſtophoro, opus eſſet prius dicere, quod onus illud reſtitutionis impoſitū Sebaſtiano patri Melchioris, ſit repetitum in perſonam ipſius Melchioris. Atqui antecedens eſt falſum. Ergo & conſequens. Eſt ſane falſum antecedens, nempe quod onus fuerit repetitum, quandoquidem condi-
6 tio poſita in † inſtitutione & prima ſubſtitutione, non cenſetur repetita in ſecunda. l. ſub conditione. ff. de hæredibus inſtituend. & lege ſi quis hęres ita. ff. de acquirend. hæreditate & tradunt Socinus in l. quæ conditio. numero quarto. ff. de cōditionibus & demonſtration. Gozadinus in conſ. vltimo. numer. 4. & Pariſius in conſil. 38. numer. 24. lib. 2.

Tertiò ſuffragatur, quod ad hoc ut ſubſtitutio
7 reciproca dicatur facta inter aliquos, tria requirū tur. Primò, quod expreſſe fiat ultimo decedenti l. ultim. §. filium. de legatis primo & l. Lucius. §. Caio. ff. ad Trebellia. & ſcribunt Socinus Senior. in conſil. 113. in fine. lib. 1. & in conſil. 104. colum. pen. lib. 3. & idem in l. hęredes mei. §. cum ita. nu. 7. eo. titu. ad Trebell. ubi ex recentioribus Zanch. num. 550.

Secundò requiritur, quod facta ſit in tota hæreditate, uel in omnibus bonis, ut poſt alios tradunt Iaſon in l. quidam teſtamento. in fine de leg. 1. & Zanchus in d. §. cum ita. nu. 614. Et illis accedunt Crauet. in conſil. 328. numer. 12. & Decianus in conſil. 26. numer. 58. libro ſecundo.

Tertiò requiritur, quod ſint expreſſe uocati. Et hoc quidem adeo *neceſſarium eſt, ut non ſufficiat, etiamſi eſſent poſiti* in conditione. Ita Soc. Sen. in d. l. hæredes mei. §. cum ita. nu. 3. ff. ad Trebell. & *in conſ.* 113. in fine. lib. 1. Ruinus in conſil. *96. nu.* 11. & in conſ. 140. num. 12. lib. 2. & *alios refert* Crauet. in conſil. 161. nu. 7. & in conſil. 306. nu. 2. Hæc requiſita dubio procul non concurrūt in caſu noſtro. Non enim prædicti Melchior & *Chriſtophorus fuerunt expreſſe uocati,* Cum de eis ne uerbum quidem *in ipſa ſubſtitutione* factum ſit.

Quartò mouet me multum *quod ſubſtitutio*
8 † fideicommiſſaria, non extenditur de perſona ad *perſonam.* Ita tradunt Ruin. in conſil. 127. num. 2. *lib. 2. Decius* in conſ. 211. nu. 5. in conſ. 291. num. *6.* & in conſil. 377. num. 3. *Pariſius in* conſil. 31. n. 11. lib. 2. & in conſ. 63. nu. 12. libr. 3. & Crauet. in conſ. 161. nu. 6. & nu. 11. Et prædicti quidem intelligunt procedere etiam, quando † militat eadē ratio conſeruandæ agnationis & familiæ. Et manifeſte idem reſponderunt. Natta in conſi. 47. nu. *9. & in conſil.* 678. nu. 29. *Rolan. in conſ.* 56. num. *24. lib. 1. & Hieronimus Gabriel.* in *conſil. 3.* numer. 10.

At qui noſtro in caſu ſubſtitutio hęc fideicommiſſaria, facta inter filios teſtatoris, extenderetur ad nepotes, nempe ad *Melchiorem & Chriſtophorum.* Ergo &c.

Quintò confert non mediocriter, quod fortiori in caſu reſpondit Oldradus in conſil. 21. Teſtator fratrem habebat, ex altero fratre pręmortuo nepotem, & ex tertio fratre defuncto, tres alios nepotes. Hos omnes hæredes fecit in ſtirpes; deinde dixit, ſi aliquis hęredum meorum ſine filijs, aut deinceps deſcendentibus maſculis decedat, eius portio deuoluatur ad cohæredes, dūmodo maſculi ſint, & ex maſculis ſecundum rectam lineam deſcendentibus, excludendo ſemper fœminas, quas dotauit & deſcendentes ex eis. Deinde cauit idem teſtator, quod ſi præfati omnes hæredes nollent prædictas dotes ſoluere; quod tunc ea portio ad eccleſiam Romanam deuolueretur, quam cum onere illo ſubſtituit. Rurſus & tertio ſtatuit, quod ſi nec hęredes maſculi, nec eccleſia ſoluerent dictas dotes, portio illo deuolueretur ad fæminam, quæ cum ea portione, in qua eam ſubſtituit, nuberet. Demum ordinauit idem teſtator, ꝙ ſi dicti oēs hæredes ſine filijs, & nepotibus & deinceps maſculini ſexus deſcendētib. decederent, bona ſua ad eccleſiam Romanam deuoluerentur.

rent. Euenit poſtmodum, quod mortuo teſtatore vnus nepotum deceſſit, quatuor relictis filijs maſculis quorum duo ſine liberis deceſſerũt, tertius vero ſola filia ſuperſtite, mortuus eſt, quartus quoque ſine prole, nepte inſtituta. Maſculi ex maſculis deſcendentes bona ex ſubſtitutione, dote oblata, vindicabant. Conſultus Oldradus reſpondit, proneptem illam abſoluendam eſſe, & integram illam ſubſtitutionem expiraſſe, in perſona aui ipſius neptis, qui deceſſit, quatuor filijs ſuperſtitib. quidquid poſtea de illis contigerit: cum uerum non ſit inſtitutum. obijſſe ſine liberis maſculis: atque ita cenſuit Oldrad. onus fideicommiſſi non eſſe repetitum in perſonam ſubſtitutorum. Oldradum ſecuti ſunt Alex. in conſil. 185. lib. 2. & in cõſil. 139. lib. 6. & Ruin. in conſ. 92. & in conſil. 124. num. 9. lib. 2. Decius in conſ. 205. nu. 8. & in conſ. 291. nu. 5. Curt. iun. in conſ. 92. num. 5. Crauet in cõſ. 98. n. 4. & in cõſ. 161. n. 6. Natta in cõſ. 191. n. 7. li. 1. & Ceph. in cõſ. 17. nu. 4. li. 1. & in conſ. 269. nu. 20. lib. 2. alios ſciens & de induſtria omitto.

Sextò & ultimò, admiſſo quod res ſit dubia, quàm tamen clarã pro ipſa D. Dorothea eſſe exiſtimo: attamen dicendum eſt in dubio, eſſe pro ea pronuntiandum. Cum in dubio dicendum ſit
10 † fideicommiſſum non extare, ut poſt Rotam reſpondit Craue. in conſ. 180. in fin. Et rurſus in dubio pronuntiandum eſt pro reo. l. Arianus. ff. de act. & oblig. Et demum in dubio pronuntiandũ
11 eſt pro † poſſeſſore. §. cõmodũ in inſt. de interdictis. Et in ſpecie ita reſpõdit Alc. in reſp. 483. in fi.

Non obſtant nunc adducta in cõtrarium, quæ etſi ex iam dictis ſatis ſunt diſſoluta, attamẽ quò res hæc clarior reddatur, ſingulatim ſatisfaciam. Primæ coniecturæ reſpondetur, quod illa dictio, ſemper, refertur ad perſonas ipſorum filiorum nominatorum, & reſpicit quidẽ tempus futurum hoc modo, ut ſemper excludantur fæminæ, quæ alioqui, ſi a teſtatore non fuiſſent excluſæ, ſucceſſiſſent, ex diſpoſitione d. l. cum auus. de condit. & demonſt. & diximus ſupra. Et illa dictio, ſemper, reſpicit futurum omni tempore, ſcilicet tam ante aditam hæreditatem quàm poſt; ſi enim Sebaſtianus nõ adiuiſſet hæreditatẽ, factus fuiſſet locus ſubſtõni vulgari ad cõmodũ aliorũ eius fratrum ſubſtitutorum, excluſa D. Dorothea filia. Si uero adiuiſſet (ſicuti uerè adiuit) hęreditatẽ, & deceſſiſſet ſine maſculis, relicta ſola D. Dorothea, adhuc ſubſtituti eius fratres, excluſa D. Dor. ſucceſſiſſẽt.

Non obſtat ſecunda coniectura & argumentũ quia reſpondetur, fideicommiſſum dici quidem poſſe reale, reſpectu tamen eorum, qui inuicem ſunt ſubſtituti, hoc eſt quò ad ipſos filios teſtatoris, non autem quò ad nepotes, ſicq; quo ad Melchiorem, Chriſtophorum & alios. Et propterea non extenditur fideicommiſſum hoc ad prędictos teſtatoris nepotes. Ita verè reſpõdit Old. in d. cõſ. 21. qui reſpondit in caſu, in quo teſtator uolebat bona cõſeruari in agnatione ex quo fęminas excluſerat: & tamẽ cenſuit Old. ſubſtitutionem factã filijs decendentib. ſine filijs maſculis, extinctam eſſe, natis ipſis filijs, & non efficere, quod inter fratres ipſos ſit inducta fideicommiſſaria ſubſtitutio reciproca. Et Oldradum in ſpecie ſecutus eſt Crauet. in conſil. 328. nu. 19. qui & alios recenſet. Et illis accedit Pariſius in conſil. 72. nu.
12 35. lib. 3. qui reſpondit, reciprocum † fideicommiſſum non induci in ſubſtitutione facta de fratribus, etiam ſi teſtator uoluerit bona conſeruari in agnatione & familia. Ita pariter Alciatus in reſpon. 546. col. 2. uerſ. nec obſtat, quod teſtator uo cauerit. &c. Cum dixit, quod etiam ſi teſtator voluit, bona conſeruari in familia, vocando maſculos de familia: attamen non inducitur fideicommiſſum reciprocum: quia (ait Alciatus) non extẽditur hæc ratio ad perſonas nõ uocatas. Sic etiã reſpondit Rubeus in conſ. 120. col. ulti. uerſi. non tenet. &c. cùm dixit, non eſſe bonam conſequentiam, teſtator uoluit bona conſeruari in liberis maſculis, ergo inter ipſos liberos inducere uoluit fideicõmiſſum reciprocũ, quia (inquit Rubeus) teſtator uoluit conſeruari bona in agnatione & familia eatenus quatenus ſubſtituit. Idem etiam nouiſſimè reſpondit Decianus in conſ. 26. nu. 86. li. 2. Cum dixit, quod etſi ſuo illo in caſu, teſtator voluit bona conſeruari in agnatione, illi tamen vocati non cenſentur uocati per fideicommiſſũ: quia (ait Decianus) ratio conſeruandæ familiæ
13 † & agnationis, non efficit teſtatorem diſpoſuiſſe, quod verè nõ diſpoſuit. His ẽt accedit Alc. in l. pater filium. §. fundum. col. ult. uerſ. tertius eſt caſus. de leg. 3. ubi in ſpecie declarando doctrinam Bar. ibi, ſcripſit poſt Alexandrum, Corneum, Decium & alios, quod hęc ratio exp̃ſſa a teſtatore, quia volo bona mea remanere, uel cõſeruari in agnatione & familia, intelligitur ſecũdũ terminos diſpoſitionis. Cũ ergo noſtro in caſu diſpoſitio huius teſtatoris nõ cõprehẽdat reciprocã ſubſtitutionẽ fideicõmiſſariã inter hos nepotes teſtatoris, nempè inter Chriſtophorũ & Melchiorẽ, dicẽdũ eſt, rationem conſeruandæ agnationis & familiæ, ad ſubſtõnẽ factã inter ſolos teſtatoris filios referri.

Nõ obſtat tertia cõiectura, quia ſatis diluta & cõfutata manet ex dictis ſuprà. Cõcludo itaq; D. Dorotheam abſoluendam & liberandam eſſe, à petitione D. Chriſtophori.

SVMMARIVM.

1 *Legitimam liberam conſequi filia debet, nec in ſolo vſufructu aſſignari poteſt illi inuitæ.*
2 *Legitimã eligere ſibi põt filius, in ea re, quę magis placeat.*
3 *Enunciatiua uerba probare in antiquis.*
4 *Iudicis aſſertio, quando probet.*
5 *Confeſſio facta in tranſactione, fidem facit contra confitentem, & illius hęredem.*
6 *Inſtrumenta quę probant contra principales, probant etiam contra eorum hęredes.*
7 *Fideicommiſſum cenſeri remiſſum a renuntiante omnibus iuribus, quomodolibet ad ſe ſpectantib.*

8 *Confeſſionem erroneam, errore detecto non præiudicare.*
Imo nec factam in iudicio cum iuramento. num. 9
10 *Confeſſio ſimulata nil prodeſt.*
11 *Petens ex una cauſa, non poſt obtinere ex alia.*
12 *Fideicommiſſum remiſſum cenſeri per uerba multum generalia, in diuiſionibus bonorum & tranſactionib. adhibita.*
13 *Diſponendi uerbum, ita ad contractus, ſicut ad ultimas volũtates adaptatur.*
Proprie tamen ſignificat alienationem factam in ultima voluntate. nu. 15
14 *Bona fideicommiſſi data libera alienandi facultate, cenſetur remiſſum fideicommiſſum ipſum.*
16 *Fideicommiſſum cenſeri remiſſum, ſi in diuiſione facta uni libera & allodialia, alteri uerò fideicommiſſo ſuppoſita, bona obuenerint, accedente promiſſione euictionis.*
Et tunc maximè ſi per dolum, uni fideicommiſſi bona tantum, fuerint aſſignata. nu. 17
18 *Alienare quæ propria non ſunt, eſt quodammodo delinquere.*
19 *Factum alterius ignorare quis præſumitur.*
20 *Legata ſoluens, coniecturam urgentem præbet ſcientiæ teſtamenti.*
21 *Teſtamenti conditi ſcientiam, fama & uoce communi argui in filijs & hæredibus.*
22 *Patrem non poſſe præiudicare filio in fideicõmiſſo, ipſi filio reſtituendo.*
23 *Filius hęres patris, non poteſt reuocare bona fideicommiſſi alienata, alioqui ſibi reſtituenda.*
Idem in feudalibus. num. 24

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXVI.

CVM præſtantiſſimo atque eruditiſſimo cauſarum patrono. Do. Ioſepho Biliroto, qui doctè & acutè hac de cauſa reſpõdit, ſentio primùm prædia Fraſenedi non eſſe ſuppoſita fideicommiſſo, Domin. Sebaſtiani de ſancto Lazaro. Eſt enim certum & clarum, quod Maria filia ipſius Sebaſtiani teſtatoris conſequi debuit portionem ſuæ
1 legitimæ † liberam, ab omni onere reſtitutionis. l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtam. Et hæc ipſa legitima in ſolo vſufructu bonorum patris non potuiſſet ipſi filiæ inuitæ, aſſignari a patre ipſo, vt ſcribunt Anchar. in conſil. 117. Barba. in cap. cum conſtet, col. 2. de pignor. Iaſon in auth. nouiſſima. num. 45. C. de inoff. teſtam. Rodericus Suarez in repet. l. quoniam. in prioribus in 3. ampliatione. n. 3. C. de inoff. teſtam.

Quo circa rectè & iure potuit Dom. Iudex eo anno 1494. aſſignare dictæ Mariæ pro eius legitima prædia hæc Fraſenedi quinimò ipſamet Do. Maria potuiſſet ea ſibi retinere abſque aſſignatione aliqua: cum poſſit filius eligere ſibi legitimam
2 † in ea re, quæ ſibi magis placet, ſicuti tradunt Iacobus de Arena & Cynus, in auth. res, quæ C. cõmunia delegat. Baldus in l. 2. C. eod. Imo. in l. Marcellus. §. res quæ, ff. ad Trebellian. quos refert Ripa in l. in quartam. num. 113. in fin. ff. ad leg. Falcid. Quibus accedunt Barbat. in cap. Raynaldus. de teſtam. quem ſecutus eſt Fernandus Berengarius. in d. l. in quartam parte. 3. nu. 57. Idem affirmarunt Afflict. in deciſio. 162. nu. 3. & Pariſius in conſ. 43. nu. 13. lib. 3.

Quod autem do. Mariæ aſſignata fuerint hæc prędia Fraſenedi pro eius legitima, cõſtat primò ex adiudicatione facta eo anno. 1494. Et quamquam de ea adiudicatione & aſſignatione, non conſtet ex ſcriptura ipſamet ſententiæ: attamẽ illa eſt enuntiata imò aſſerta in ſcriptura a D. Facino filio, dom. Marię producta in actis anno 1519. Quę quidem uerba enuntiatiua probant hoc in caſu, Cum hic uerſemur in antiquis, in qui
3 bus uerba † enuntiatiua probãt etiam inter alios vt poſt alios ſcribit Crau. in Tract. de antiq. temporum, in quarta particula primę partis principalis. incipit ampliatur. nu. 5. & ibi. nu. 31. de uerbis aſſertiuis, ſicuti uerè hęc ſunt, clarè idem ſcripſit. & Berous in conſ. 170. nu. 6. lib. 2.

Imò hic agitur inter ipſaſmet partes, nempe de probatione facienda contra ipſummet Facinum enuntiantem, ut dicemus infra. Et propterea etiamſi non uerſaremur in re antiqua, adhuc verba ipſa enuntiatiua probarent contra ipſum enuntiantem. Sicuti Crauet. in dict. prima parte principali, in tertia particula, quę incipit. Propoſitum num. 59. Et confirmatur ex eo, quod ipſemet dom. Facinus eodem in iudicio, produxit inſtrumentum dictę aſſignationis, confectum poſt latam illam ſententiam. Quę quidem productio fidem facit contra ipſum producentem; ut tradunt multorum auctoritate Boer. in q. 252. num. 3. & 4. & Grammaticus in deciſio. 103. nume. 30. & num. 84. Berous in conſil. 170. num. 1. libr. 2. & Crauet. de antiq. tempo. in quarta particula. primę partis princ. nu. 45. & 50. Et rurſus extat aſſertio iudicis, qui eo anno. 1519. tulit ſententiam quandam abſolutoriam pro ipſo Facino. Is enim iudex aſſeruit, ſe uidiſſe ſententiam illam anni
4 1494. in actis productam. Quæ ſanè † iudicis aſſertio probat, ſicuti ſcribunt Caſtren. in conſilio 202. In cauſa confinium. col. 3. libr. 1. Cæpolla in conſil. 26. in ſecundo dubio in ciuilibus. Felin. in cap. quoniam contra. colum. 19. de probat. & Alciatus in Tract. pręſump. reg. 3. pręſumpt. 9. nu. 7.

Pręterea probatur dictæ adiudicationis & aſſignationis ſententia, ex inſtrumento tranſactionis, initæ anno 1521. inter Dominum Facinum filium Marię & dominum Marcum auum domini Vinciſlai actoris, in ea enim tranſactione confeſſus eſt dominus Marcus, factam fuiſſe dictam adiudicationem & aſſignationem. Et hęc qui-
5 dem † confeſſio fidem facit ſine controuerſia contra ipſum confitentem. l. cum precum. C. de liberali cauſa. & ab eo improbari non poteſt. lege poſt mortem. ff. de adop. Dec. in cõſ. 454. n. 6. & Tiraq.

raq.in tract.de retractu.conſang.§.1.gl. num.37. ſic etiam facit fidem confeſſio contra hæredem & ſucceſſorem confitentis; qui nec eã impugnare poteſt. Baldus in conſi.octuageſimonono columna ſecunda libr. primo & Socinus Senior in conſilio 249.columna vltima libro ſecundo. Ita
6 dicimus,quod inſtrumenta † illa, quæ probant inter eos, qui principales ſunt,& inter quos fuerunt confecta, probant etiam contra eorum hęredes & ſucceſſores. Ita reſponderunt Aretinus in conſilio trigeſimoſexto & in conſilio 112.colum.ultima uerſ.de ſucceſſore etiam. Socinus Senior in conſi.266.colum.tertia verſiculo ex quibus etiam, & egregiè Crauet. in conſil.434. numero nono,qui eiuſdem ſententiæ alios commemorat.

Secundum eſt fundamentum valde efficax & ſolidum, quo demonſtratur,hæc pręđia Fraſeneti non eſſe ſuppoſita fideicommiſſo dicti D. Sebaſtiani:Nam eo anno 1521.inita fuit tranſactio inter dictum D.Facinum filium dictæ Do. Mariæ & dictum do.Marcum,qua quidem in tranſactione,non ſolum aſſeruit D.Marcus,quod (vt diximus ſuprà) pręđia Fraſeneti fuerunt adiudicata eo ann. *1494.do.Mariæ:ſed* etiam ipſe dom. Marcus *cauſa & uigore* dictæ aſſignationis,recognoſcendo bonam fidem,dimiſit dicta prædia dicto do.Facino.Quæ quidem tranſactio & dimiſſio operatur,ut cenſeatur denuò remiſſum & extinctum omne fideicommiſſum. Cum in ea extent clauſulæ hoc aperte ſignificantes & demonſtrãtes.Adeſt enim *clauſula,cùm dixit dom. Marcus* & renuntiauit *omne ius ſibi & filijs ac deſcendentibus ſuis in* perpetuum quomodocumque & *qualitercumque* pertinens & ſpectans, & quod *eidem ſpectare poſſet* in futurum, &c. Hæc *ſane uerba manifeſte* ſignificant eſſe remiſſum, ſi quod extabat, fideicommiſſum, ut in ſpecie reſpondit Crauet.in conſilio 638.numero decimo
7 quarto. Cùm dixit, cenſeri remiſſum † fideicõmiſſum,ſi dictum fuit, quod renuntiabat omnibus iuribus quomodolibet ad ſe ſpectantibus. Idem quando eſt dictum (vt hic) quod renuntiabat iuri de futuro. Ita decidit Boerius. in quæſt. 147.numero decimoquarto. Sic etiam quando dictum eſt,quod cedebat & transferebat omnimodo omne ius. Gratus. in conſilio ſexageſimo numero decimooctauo libro primo. Idem ſignificat illa clauſula. Ita quod de cætero & d. D.Facinus, & domina Maria pleno iure dictam poſſeſsionem omnibus iuribus, oneribus, & pertinentijs ſuis,habere,tenere,& poſſidere de cætero poſſint. Illa dictio,pleno iure,oſtendit remiſſum fuiſſe fideicommiſſum. Ita in ſpecie reſpõdit Soc.Senior.in conſi.43.num.decimo & duodecimo libro quarto.&alios refert Antonius Gabriel libro quarto.concluſio.in titulo de fideicõmiſ.concluſio.1.num.37.

Non obſtant nunc aliqua, quæ objiciuntur ad demonſtrandum,imò dicta prædia Fraſeneti eſſe ſuppoſita fideicommiſſo Domini Sebaſtiani.

Primò objicitur confeſſio facta ab ipſiſmet Dominis Marco & Facino, qui anno 1534. nouam quandam tranſactionem ſimul iniuerunt: in qua quidem aſſeruit domin.Facinus, quod dicta pręđia erant ſuppoſita fideicommiſſo: & proptereà illa dimiſerit domi.Marco,acceptis ab eo trecentis ducatis. Hæc confeſſio probare videtur, dicta prædia eſſe fideicommiſſo ſuppoſita: ſicuti reſpondit in ſpecie Ruinus in conſil 128. num.8. & 9.lib.2.

Reſpondetur primo,erroneam fuiſſe confeſſionem in hac tranſactione factam: & ob id ueri-
8 tati † obeſſe non potuit,ſicuti dicimus, diuiſionẽ errore factam nil officere; detecto errore, l. ſi poſt diuiſionem.C.de iuris & facti igno.l.ſi ſoror C.de colla.& in l.cum putarem. ff.famil. erciſc.& ſcribunt Alex.in d.l.ſi ſoror in fine.& ibidem Decius in 2.nota.idem Dec.in conſil.408. numer.1. Socinus iunior in conſil.48.nu.42.lib.1.& Crauc. in conſ.26.in fine,& in conſil.188.numer.9.Et in ſpecie quod erronea cõfeſsio eius, qui confeſſus eſt rem propriam eſſe alterius, confitenti non noceat,detecto errore,affirmant Bar.in l.cum falſa.numer.4.C.de iuris & facti igno.& ibidem Baldus.Alex.& Iaſon.Idem Bart.in l.ſi aliquam rem. numer.nono.in fine. ff.de acquirend. poſſeſſion. Aretinus.in conſil.14.numer.octauo.Alex.in cõſilio 9.nume.10.lib.5.Ruin.in conſil.40.nu.12.lib. 1.Decius in conſil.564.nu.6. Curt.iun. in conſil. 17.nu.8.& Alciatus in Tractat.de pręſumptio.regula. 3.præſumptio.21.Et in ſpecie magis, quod confeſsio eius,qui per errorem affirmauit, rem eſſe ſuppoſitã fideicõmiſſo,cũ uere nõ eſſet, nõ noceat ipſi confitenti,reſpondit Socin. iunior in conſil. 112.numero ſecundo libro 1.& in conſil. 180.numer.82.libro 2.quem ſecutus ſum in conſil.91.numero trigeſimoottauo in fine,libro primo ubi comprobaui auctoritate eorum,qui ſcripſerũt,quod is,qui per errorem cõfeſſus eſt rem ſuam eſſe feudalem,cum tamen ſit libera,ſibi nõ præiudicare. Ita Angelus in l.qui rem propriam C.locati,Comens.in conſi.165.Gaſpar.& Aret. in conſil.decimoquarto.numeto octauo.qui quidem reſpondit,idem eſſe, quando ſcienter quis affirmat rem ſuam liberam,eſſe feudalem eccleſię.& idem cenſuit Corneus in conſi.301.colum. 3.uerſic.quod etiam ſumitur, libro primo. Imò reſpondit egregie Corneus in conſilio 186.num.
9 6.libr.tertio quod etiam aſſertio † facta in iudicio cum iuramento, ſicuti illa, quæ fit reſpondendo poſitionibus, aſſerendo fideicommiſſum fuiſſe factum,nil obeſt, errore detecto. Qđ verò erronea fuerit hęc confeſſio Domini Facini demonſtratur: quia error detegitur quando apparet rem aliter ſe habere quam affirmatum fuit.l.ſi poſt diuiſioné.C.de iur.& fact.ignor & ibi.Iaſon numero tertio & egregie reſponderunt Socinus Senior in conſilio vigeſimoquinto nume.tertio,in conſilio trigeſimotertio.nu.5.

& in conſ.57.num.11.lib.4.& Crauet.in conſilio 188.numer.9.verſic.probatur.Hic autem conſtat rem aliter ſe habere, cum abundè demonſtratũ fuerit ſupra,prædia hæc Fraſeneti fuiſſe libera,ex quo pro legitima Domin.Mariæ fuerunt aſſignata.& id iam affirmauerat non ſemel & ipſe Dom. Marcus,cuius eſt hæres D.Vincislaus actor,mediante perſona D.Antonij eius patris: ſic quoq; aſſeruerat ipſemet Facinus, qui propriæ confeſſioni contrauenire non poſsunt. Et prętereà hic error detegitur ex eo,quod ipſemet Domin. Facinus eodem anno.1536.litẽ mouit aduerſus D. Marcum,petendo tranſactionem illam tanquam erroneam retractari & annullari debere.Et error facilè etiam eſt præſumendus in D.Facino, qui non ſolùm prodigus, ſed & ferè mentecaptus erat.

Reſpondetur ſecundò Domin.Marcum *fictè* & ſimulatè conſcribi voluiſse ea in tranſactione confeſſionem illam D.Facini. Et hoc quidem ut ſuæ confictæ acquiſitionis titulum muniret. Cũ enim forte timeret,ne ipſe D.Facinus æs alienũ contraxiſſet,*& ea bona obligaſset,uoluit D.*Marcus adhiberi eam confeſſionem,*quod eſsent ſup*poſita fideicommiſſo. & propterea ficta illa & ſi-
10 mulata † confeſſio,nil prodeſse potuit Do.Marco. Et prætereà fictio & ſimulatio etiam detegitur,quia eo tempore nulla penitus erat lis inter ipſos Dominos Marcum,& Facinum, nec etiam aliqua probabiliter eſse poterat in futurum,cauſa horum prædiorum: quæ iam & ſententia anni.1594.& trãſactione anni 1521.aſſignata fuerant pro legitima Dom.*Mariæ* quæ hoc ipſo titulo poſsedit,& poſt eam Do.Facinus filius *ſpacio* quadraginta annorum,hoc eſt,ab anno.1494. vſque ad annum 1534.Et demum fictio detegitur quia ipſemet Dom.Facinus in eo iudicio moto illo anno.1536.aſseruit fictè & ſimulatè factã fuiſſe tranſactionem illam.

Secundò obijcitur,quod prædia hęc Fraſoneti ſaltem dici debent ſuppoſita fideicommiſso relicto a D.Marco,qui arctiſſimum fideicommiſsũ ordinauit ſuis in bonis,inter quæ hæc extabant.

Reſpondetur,hoc in iudicio obijci non poſse fideicommiſsum D. Marci,cum petitio & lis ſit de fideicommiſso Dom.Sebaſtiani, & clari iuris
11 eſt,quod is,qui petijt † ex una cauſa,non poteſt obtinere ex altera.l.qui habebat.ff.de inſtito. act. & l.quid.ff.de in rem uerſo, & egregie ſcribunt Alexand.in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.numero ſeptimo.ff.de uerborum obligationib. & in l.milites.numer.decimo.C.de teſtam.mili. Pariſius.in conſil.vltim.numero quarto libr. primo Grammat.in conſil.26.numer.16.in criminal. & alios refert & ſequitur Crauet.in conſil.80.num. 17.Et tanto magis hæc regula locum habet in caſu iſto, in quo conſtat hæc fideicommiſsa eſse valde diuerſa,& diuerſas admodum naturas habere. Ex illo enim Domini Sebaſtiani,nec Domi.Marcus,nec eius deſcẽdentes detrahere poſſunt aliquam legitimam,nec trebellianicam, ex quo erat fideicommiſsum tranſuerſale, & e quo iam Dom.Maria D.Sebaſtiani filia,detractiones illas fecerat. Ex fideicommiſso uerò.Do. Marci fieri debent detractiones legitimæ trium filiorum legitimorum;ac alimentorum filij naturalis, & etiam trebellianicæ:ſicuti manifeſti iuris eſt.

Quod uero attinet ad ꝑdia ſancti Angeli, quæ Dominus Bernardinus frater teſtatoris redemit a dom.Felice ipſius teſtatoris uxore, res clara & certa eſt.Cum enim iam prædia omnia teſtatoris fuiſsẽt hypothecata,pro dote dictæ D.Fælicis,& ipſe teſtator grauauerit dominum Bernardinũ hęredem a ſe inſtitutum, ut ſi uellet habere prędia numeraret tercentum ducatos,illaque numeratio fuerit facta,ſequitur dicẽdum, pro ea ſumma trecentorum ducatorum,tot iugera illorum prędiorum *eſse libera* ab onere *fideicommiſſi*.

Quod etiam pertinet ad *reſiduum* prędiorum ſancti Angeli,vna cum pręfato excellentiſſimo domino Biliroto conſultore ſentio,*eſse libera ab* onere fideicommiſſi,quia etſi *reſtitutionis* onere grauata fuerit:a prędicto Domino Sebaſtiano *teſtatore*, attamen fideicommiſsum illud extinctum & remiſsum *fuit*,eo *in inſtrumento* diuiſionis confecto anno 1544.inter dominos Antonium & Iacobum. Extant enim multa verba eo in inſtrumento,quę manifeſte ſignificant, diuidentes ipſos remittere voluiſse fideicommiſsum ſibi iniunctum.

Primò perpenduntur uerba illa multum generalia,*imò uniuerſalia*. *Promiſerunt* portiones bonorum *vnicuique ipſorum* peruentas, & *diuiſiones* inter eos *ſecutas* ſemper & perpetuò firmas,ratas & gratas *habituros*, nec eis aliqua ratione & cauſa, de iure, *uel de facto contrafa*cere,uel contrauenire,&c. *Hęc ſane uerba ſigni*
12 ficant eſse remiſsum † fideicommiſsum. *Ita* omnium primus ſcripſit Ioan.Andreę *in* additionibus ad Specul.in titul.de teſtamentis.§.in primis num.27.verſ.ſed quid ſi fideicommiſsarius. Hũc ſecuti ſunt Bald.in l.qui Romę.§.duo fratres.col. 1.verſic.dic,quod quando.ff.de uerb.oblig.& ibidem Alex.colum.11.uerſ.aduerte tamen,& Crotus.nu.94.Capra.in conſ.89.nu.16.& 17.Corn. in conſ.ult.in fine.lib.Lud.Boleg.in conſil.31.in fin.Soc.Sen.in conſil.43.nu.8.uerſ.ſecundò multum operatur.lib.4.Curt.Sen.in conſ.64.colum. pen.verſic.ſecunda,quando. Ruin.in conſi.118. nu.21.& in conſ.133.numer.14.lib.2.Decius in conſil.11.nu.7.& in conſil.287.col.ult.& in conconſ.345.nu.2.Curt.iun.in conſil.49.nu.12.Gratus in conſ.17.nu.12.lib.1.Pariſ.in conſi.31.*col.* 1.lib.3.Soc iun.in conſ.116.nu.50.lib.1.quos ſecutus ſum in conſ.87.nu.33.lib.1.Et his accedũt Crauet.in conſ.24.nu.11.verſ.amplius dico, Cephalus in conſ.253.nu.11.libr.2. Oſaſcus in deciſ. 112.nu.17.Decianus in conſil.2.num.89.lib.2.& Burſatus in conſilio ſexageſimoquarto.numero 26.lib.1.His conſtat,hanc eſse receptam ſentẽtiã

& ſi

& ſi ab ea diſſentiant Caſtren.in conſil.188.Quia dubia.colum.1.lib.2.Ruin.in conſi.137.nu.9.lib. 3.Decius in conſil.493.colum.5.Gozad.in conſil.36.col.vlt.& Riminal.iunior in conſi.204.nu. 69.lib.2.

Secundò conſiderantur illa uerba; quod unus quiſque ipſorum fratrum, poſſit de bonis ſibi in partem obuentis diſponere ſine contradictione alicuius perſonæ. His uerbis data eſt facultas diſponendi libere. Diſpoſitio auté intelligitur tã
13 teſtando quàm contrahendo. cum verbum † diſponat, ita ad contractus ſicut ad ultimas uoluntates adaptetur. ut ſcribunt glo.in rubri.ff.ſoluto matrim.& ibidem Alex.nu.16.Soc.Iun. in ſecunda parte.nu.46.

14 Porrò quãdo eſt data facultas alienãdi † liberè bona fideicommiſſi, cenſetur remiſſum ipſum fideicommiſſum. Ita Angel.in l.qui Romę.§.duo fratres.quæſt.5.ff.de uerb.obligat.& ibidem Imola & Crotus num.133.Idem reſponderunt Curt. Sen.in conſil.64.colum.penul.uerſicu.& in præſenti narratione.Decius in conſil.11.num.7.Gratus in conſ.17.nu.49.& apertius in conſil.60.nu. 8.libr.1.Soc.iun.in conſ.116.nu.56.lib.1. Rolandus in conſ.34.nu.80.lib.4.& Cephalus in conſ. 253.nu.8.lib.2.Et præterea admiſſa citrà ueri prę iudiciũ opinioné eorũ, qui ſcripſerũt, prædictis verbi non cenſeri abſolutè & ſimpliciter remiſſũ fideicommiſſum, ſed ſolum ſecuta alienatione, quia quidem in opinione fuerunt Alexan.in d.§. duo fratres.nu.73.& ibidem Iaſon.nu.58. & Ripa.num.83.& 84.& ex recentioribus Crauet. in reſpon.24.numero octauo Decianus in conſil.3. numero 147.libro primo & Riminaldus iunior in conſilio 80.numero 38.libro primo. Attamen in caſu noſtro dicẽdum eſt, remiſſum fuiſſe, cum Dominus Iacobus diſpoſuerit, hæredem inſtituẽdo Domi. Adrianum Maurocenum. Eſt enim
15 proprium uerbi, diſponat,† ſignificare alienationem factam in vltima voluntate. §. diſponat. in auth.de nuptijs;§.pen.in inſtit.quibus manumittere licet, uel non.& ſcribunt Albericus in dictionario in verbo, diſpono.gl.Bart.& reliqui in rub. ff.ſoluto matrimonio ubi Alex.num.18.qui dixit eſſe propriam ſignificationem uerbi, diſponat, ut vltimam uoluntatem oſtendat. Idem reſponderunt Iaſ.in conſil.130.colum.4 uerſicu.item pro iſta parte libro quarto.& Socinus ſenior.in conſilio quadrageſimonono numero nono libro quarto.

Tertio remiſſum fuiſſe fideicommiſſum, ſignificat clauſula illa euictionis: ſed ſi aliqua lis ſuper dictis bonis ſic ut ſuprà diuiſis, aut parte eorum moueretur, ſemper & perpetuò bona ipſa defendere, auctorizare & manutenere omnibus eorum periculis & expenſis.&c. Ita reſponderunt Romanus.in conſil.457.verſic.aduertendũ puto.Curtius Senior in conſil.64.colum.penult. Ruin.in conſil.92.col.ultim.lib.3. Gratus in conſil.29.nu.37.lib.2.Socin.Sen.in conſil.31.numer. 7.libr.4.Pariſius in conſil.71.nume.9.& numero 10.libro tertio Riminaldus iun.in conſi.204.nu. 39.lib.2.& Thobias Nonius.in conſil.41.numer. 5.Et licet horum opinio habeat contradicentes quando bona fideicommiſſi æqualiter fuerunt inter fratres diuiſa. attamen quotieſcunque uni fratrum obuenerunt bona allodialia, & alteri bona fideicommiſſo ſuppoſita, tunc promiſſio de euictione operatur, ut cenſeatur † remiſſum fideicommiſſum.Ita ſcripſerunt Alex.in d.§. duo fratres.nu.34.verſ.Baldus tamen, & ibidem Ripa nu.99.uerſ.aut enim res;& apertius ibidem Alc. numer.37.& idem Alciatus in reſpon.138.num. 3.in fine.Et hos ſecutus ſum.in conſil.87.nu.85. Quibus accedunt Decianus.in conſil.2.numero 86.libr.2.& Burſatus.in conſil.173.numer.19.& nu.31.lib.2.Cum ergo D.Iacobo euenerint ſecũdum opinionem Domin.Vincislai, omnia bona fideicommiſſi tranſuerſalis,& D. Antonio bona allodialia vel non ſubiecta ſimili fideicommiſſo tranſuerſali, ſequitur dicendum, per clauſulam euictionis cenſeri remiſſum ipſum fideicommiſſum. Et hæc quidem ſententia ſine controuerſia procedit, quando bona omnia fideicommiſſi
17 fuerunt doloſè † vni tantum aſſignata, ſicuti poſt Alciatum in d.§.duo fratres. numer.37.reſpondi in d.conſil.47.nu.86. Quod dolo fuerint aſſignata bona fideicommiſſi Dom.Iacobo, ex eo conijcitur, quod is carebat filijs, & nulla ſuberat ſpes procreandi Do.Antonius uerò & uxorem duxerat,& ex ea filios ſuſceperat.Ita dolum in ſpecie conſiderat Alciat. in d.§.duo fratres. numer.37. quem ſecutus ſum in d.conſil.87.num.86.in fin. Et quod Domin.Iacobus huius eſſet opinionis, illi fideicommiſſo fuiſſe renuntiatum, ex eo etiã demonſtratur, quod ipſe factis illis diuiſionibus aliqua ex ipſis bonis alienauit.Id quod non feciſſet, niſi pro certo habuiſſet, fideicommiſſum fuiſſe remiſſum, cum ſit quodammodo peccare &
18 delinquere, ea, quæ propria non ſunt † alienare, quod ſane delictum non præſumitur, præſertim in uiro probatæ uitæ l.merito.ff.pro ſocio cũ ſimilibus.

Non obſtant nunc aliqua, quę aduerſus prædicta obijciuntur.

Primo non habere locum quæ diximus, quando diuidentes ipſi ignorabant fideicommiſſum extare, ut ſcribunt omnes in dicta lege qui Romæ.§. duo fratres, de uerborum obligationibus. ibi Bartolus numero duodecimo. Ripa. numero quadrageſimoquinto in fine. Quod autem prædicti Domini Antonius & Iacobus diuidentes ignorauerunt fideicommiſſum Domini Sebaſtiani, ſatis conſtare ex eo videtur, qđ
19 præſumptio iuris eſt.quod factum † alterius quis ignorare præſumitur l.verius. ff. de probatio. & apertius.in l.qui in alterius. ff.de regul. iuris. ubi Dec.& in cap.cum quis.de regul.iur.in 6. Imo dicimus

cimus, quod etſi filius ſit eadem perſona cum patre. l. vltim. C. de impuber. & alijs ſubſtitut. & in eiſdem ædibus cum eo commoretur: attamen præſumitur ignorare teſtamentum a patre conditum. Bald. in conſil. 392. Anno. libro primo. Decius in conſil. 495. numero vigeſimoprimo. Ripa in d. §. duo fratres. numer. 50. & 51. alios plures congerit Crauet. in conſil. centeſimonouageſimotertio. numer. 6. Ita & multò magis præſumitur ignorantia teſtamenti & fideicommiſſi facti ab auo, proauo & ſimilibus antiquis, ut in ſpecie reſpondit Decianus in conſil. tertio. numer. 119. lib. 1.

Reſpõdetur, quod imò prædicti Domini Antonius, & Iacobus habuerunt ſcientiam dicti fideicommiſſi. D. Sebaſtiani, id quod facilè demõſtratur multipliciter, præmittendo primum, ſciẽtiam hanc coniecturis & præſumptionibus probari & demonſtrari poſſe. Ita ſcribunt poſt alios Ripa in d. §. duo fratres. nume. 52. Dec. in conſil. 287. colum. vlt. Crau. in conſil. 193. numer.... & alij, quos infra referam. Porrò hìc permultę extant coniecturæ, quæ manifeſtè oſtendunt ſcientiam huius fideicommiſſi in illis fratribus extitiſſe. Extat ſanè prima, quia prædicti fratres ſoluerunt legata relicta ab ipſo Do. Sebaſtiano. Quæ
21 quidem coniectura † vrgens eſt, ad demonſtrandum ſcientiã teſtamenti: ſicuti in ſpecie affirmarunt Bartol. in d. §. duo fratres. numer. 13. verſic. ſecundo caſu. & ibidem Ripa. numer. 54. qui teſtatur, omnes indifferenter ſequi Bartholum. & eiuſdem ſententiæ receñſet Decium in con. 267. col. 1. Et his accedunt Soc. Sen. in conſ. 75. num. 16. lib. 1. Neuizanus. in conſil. 84. nu. 16. Pariſius in conſil. 16. nu. 48. lib. 2. Craue. in d. conſ. 193. nume. 7. verſ. item ſi probetur; & Soc. iun. in conſil. 116. num. 44. libr. 1. Extat & ſecunda coniectura, quia inſtrumentum illius teſtamenti erat in domo dictorum fratrum, etiam ante diuiſionẽ hãc: cum appareat ab eorum patre productum in iudicio anno 1519. ex quo ſumitur efficax coiectura ſcientiæ ipſius teſtamenti. Ita poſt Aretinum, Abbatem & Deciũ ſcripſit Ripa in d. §. duo fratres. nu. 56. Quibus accedunt Anch. in conſ. 170. num. 6. Afflict. in dec. 13. num. 11. Alba. in conſi. 59. nu. 8. Gramma. in dec. 103. nu. 33. & Craue. in d. conſil. 193. nu. 7. verſic. ſimiliter. Tertia quoq; adeſt coniectura ſumpta à cõi voce & fama, quæ à temporis diuturnitate ortum habuit, ut in ſpecie reſpondit Soc. iunior. in d. conſil. 116. nume. 49. lib. 1. Et communem vocem & famam argue
21 re † ſcientiã conditi teſtamenti, in hæredibus & filijs ac alijs, ſcripſerunt Ripa. in d. §. duo fratres. nu. 55. & Crauet. in d. conſ. 193. num. 7.

Secundò obijcitur, prędictum D. Antonium patrem. D. Vincislai actoris, non potuiſſe ſua illa diuiſione & renuntiatione fideicommiſſi ſibi nocere. Cum alteri per alterum iniqua conditio in-
22 ferri nõ poſſit. c. alteri. de re. iu. in 6. Et qđ pr † nõ poſſit prędicare filio in bonis fideicõmiſſi reſtituendi ipſi filio ſcribi Rui. in cõſ. 220. nu. 3. lib. 1. & apertius Natta in conſil. 470. nu. 13. lib. 2.

Reſpondetur, quod cum D. Vincislaus non ſolum filius, ſed etiam hæres D. Antonij fuerit, nõ poteſt eius factum impugnare: ſed illud approbare debet. l. cum a matre. C. de rei vend. & in ſpecie reſpondit Alex. in conſil. 23. in fin. libr. 3. & in
23 conſ. 30. nu. 5. lib. 6. quod filius † hæres patris, nõ poteſt reuocare bona fideicõmiſſi alienata, quę alioqui ipſi filio erant reſtituenda. Idem reſponderunt Ruin. in conſil. 7. nu. 39. libr. 1. in conſ. 25. nu. 11. lib. 2. Pariſ. in conſil. 34. in fi. lib. 2. Soc. iun. in conſ. 107. nu. 56. libr. 3 & Alba. in conſ. 73. nu. 1. ſic & affirmarunt alij, quos congeſſi in conſil. 89. nu. 60. lib. 1. & eo in reſponſo latiſſime rationibus, argumentis & Doctorum ſimilibus auctoritatibus, ſententiam hanc comprobaui: tum maxime fortiori in caſu, ibi ſcripſi. nu. 65. filium nõ poſſe reuocare bona † feudalia alienata a patre, cui hæres extitit tametſi feudum erat in alienabile in præiudiciũ ipſius filij: Et illo in loco huius ſententiæ adduxi Baldũ, Alex. Afflictum & alios quamplures, quos non refero, Cum illo in reſpõſo, quod valdè cupio legi, & perpendi ab excellẽtiſſimo D. Iudice, facile videri poſſint.

Quod demum pertinet ad reconuentionem quam fecit. D. Adrianus reus conuẽtus, dum petijt ſibi ſolui alimenta relicta D. Marino; res clara & expedita adeò eſt, ex his, quæ & in facto & in iure deduxit, excellentiſſi. D. Conſultor, ut exiſtimẽ nulla mea opera opus eſſe. Quod ſi aliqua in dubium (quod futurum nõ exiſtimo) reuocabũtur, paratus ero meis pro viribus, quæ pro bono & æquo reique veritate conſiderauit, ipſe D. Cõſultor, tueri, ne quis in iudicantis animo ſcrupulus relinqui poſſit.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiam nouam in eadẽ parochia ædificari poße, ob nimiã diſtantiam, eidemque aſſignari certam portionem ab antiqua Eccleſia.*
2 *Pactum tribuit legem actui, & tanquam lex obſeruatur.*
3 *Pacta ſeruare viris bonis conuenit.*
4 *Res iudicata pro veritate habetur.*
5 *Eccleſiarum ſeparatio ex cauſa iuſta fieri quidem poteſt, ea tamen allegari debet & probari.*
6 *Eccleſiæ vnitæ alteri ſeparatio, quomodo fieri debeat.*
7 *Noſtrum quod eſt, ſine facto nobis noſtro auferri non debet.*
8 *Subreptio eſt, cum ea quæ dicenda erant, ſubticentur.*
9 *Subreptio in beneficialibus operatur, ut conceſſio ipſo iure vitietur.*
10 *Legati a latere ſumma poteſtas.*
Non tamen tollere poteſt iura communia. nu. 11.
Nec ordinem iudiciarium nu. 12.
Aut agere aliquid in preiudicium alterius. nu. 13
Vel auferre ius vnius Eccleſiæ, alterique concedere. num. 14

15 *Ap.*

15 *Appellante non proſequente appellationem, appellatus ab obſeruatione iudicij in effectu cenſetur abſolutus.*

16 *Appellationis proſequendæ terminis annuus eſt, a die interpoſitionis.*

17 *Appellatione pendente nil innouandum, & facta vel attentata reuocantur.*

18 *Coadiutoris officium quale ſit.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXVII.

IN eadem ſum ſententia cum eruditiſſimo atque præſtantiſſimo iuriſcõſulto, Domino Luchino Tridentino, huius cauſæ conſultore; quod ſcilicet ſeparatio eccleſiæ Roboretæ ab eccleſia Lizzana fieri minime potuerit ab Illuſtriſſimo, & Reuerẽdiſſimo Domino Cardinali Madrutio, tũc ſedis Apoſtolicæ legato à latere. Etſi enim conſtitutum eſt in cap. ad audientiam, il primo, de
1 eccleſijs ædifica: quod ob nimiam diſtantiam † eccleſiæ, poſſit noua eccleſia in eadem parochia ædificari, & certa portio de antiqua eccleſia ei aſſignari, quam quidem conſtitutionem confirmauit Sacroſanctum Concilium Tridentinum ſeſſione vigeſimaprima, cap. 4. Nihilominus exiſtimo, vna cum præfato domino Luchino Conſultore, ſeparationem ſuſtineri non poſſe. Et hoc quidem multis his rationibus, & argumẽtis.

Primò, quia ſi recte, & accurate perpendatur & conſtitutio, & ratio textus d. ca. ad audientiã, clare demonſtrãt, locum eſſe nõ poſſe huic ſeparationi. Ibi ſtatuitur, quod ob diſtantiam eccleſiæ noua ædificetur, ne populus careat debitis ſacramentis. In caſu noſtro totum diuerſum eſt. Hic enim iam ædificata eſt eccleſia in oppido Roboreti & præpoſitus ei fuit ſacerdos, qui curã animarum habet: eique fuit aſſignata certa portio, qua viuere poſſit. Ita quod ſecundum diſpoſitionem illius canonis habebant habentque Roboretani quod exoptant, atque ita dicta conſtitutio dicti cap. ad audientiam. il 1. eorum intentioni repugnat: ſicuti etiam repugnat Conciliũ Tridentinum. d. c. 4.

Secundò, ſeparationem hanc impedit conuẽtio, & pactum iam antiquitus initum inter Reuerendum Dominum Archipræsbiterum dictę eccleſiæ Lizzanæ, & ipſos Roboretanos. Conuentum enim fuit anno. 1436. quod Archipræſbiter Lizzanæ retineret dictam eccleſiam Roboreti, tamquam membrum ſuæ eccleſiæ Lizzanæ: ſed tamen, quod præponeret ſacerdotem, qui reſideret in eccleſia Roboreti, & ibi poſſet adminiſtrare ſacramenta. Hæc conuentio obſeruata hactenus fuit, ob id mutari minime poteſt.
2 Nam † pactum tribuit legem actui & tamquam lex obſeruari debet. l. 1. §. ſi conueniat. ff. depoſiti & l. paciſci. ff. de pactis, & ſcribũt Decius in l. cõtractus. num. 41. de regul. iuris, & ibidem Cagno-
3 lus, & reliqui. Et viris bonis conuenit † pacta ſeruare. l. 1. ff. de pactis; & præſertim vbi de rebus eccleſiæ agitur: cum etiam pactum nudum tunc ſeruari debeat. cap. 1. de pactis. Nec iuſtam aliquam cauſam allegare nunc plus poſſunt quam olim, quare pacta & conuentiones ſeruari non debeant: cum nil noui ſuperuenerit, quo a pactis illis recedi nunc poſſit. Ita enim habent nunc Roboretani ſacerdotem eccleſiæ ſacramenta adminiſtrantem; ſicuti aliàs habeant. Ita illi ſacerdoti præſtantur debita alimẽta quàm olim, imò multo maiora. Nulla ergo extitit extat vè ratio & cauſa, quibus curauerint eccleſiam illam a Lizzana ſeparari.

Tertiò accedit, quod iam ſententia Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Dom. Patriarchæ Metropolitani, declaratum iudicatumque fuit, tranſlationem eccleſiæ Sancti Thomæ in eccleſiam illã Sancti Marci Roboretanam, fieri non potuiſſe. Et hæc quidem ſententia executa fuit mandato Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini Cardinalis Madrutij tamquam ordinarij & epiſcopi Tridentini. Quæ quidem ſententia cum non ſolum in iudicatum pertranſierit, ſed executa etiã
4 fuerit obſeruanda omnino eſt, cum res † iudicata habeatur pro veritate. l. res iudicata. de reg. iuris. & dicitur facere ius. l. ingenuum. ff. de ſtatu hom. cuius ſane ſententiæ mentionem ſi feciſſẽt Roboretani in impetratione huius ſeparationis, eam certe non obtinuiſſent, cum iam determinata in dubium reuocari amplius non poſſint, nulla noua ſuperueniente cauſa, ſicuti nulla hic ſuperuenit, ab eo tempore citra.

Quartò, quod ſeparatio hæc fieri minime potuerit vel ex eo demonſtratur; quod etſi ex cau-
5 ſa † ſeparatio eccleſiarum fieri poſſit, attamen cã ipſa iuſta non ſolum allegari, ſed etiam probari debet. vt ſcribunt Petrus Peruſinus in tracta. de reuocatione unionis cap. 2. Oldradus in conſil. 261. & apertius Pariſius in conſil. 36. lib. 4. & Petrus Rebuffus in praxi beneficiorum in titu. de vnionis reuocatione. num. 10. Noſtro autem in caſu, non modo, non fuit probata cauſa illa, ob quam petita fuit ſeparatio à Roboretanis, ſed ẽt falſa apparet. Illi enim allegarunt cauſam, quod hodie ex reditibus eccleſię Lizzanę duo Rectores commode viuere poſſint; & quod propterea conſtitui debeat alter Rector in eccleſia. Hęc ſane cauſa eſt falſa, quia reditus non plus excreuerunt, quam olim erant. Et ipſe Rector Lizzanę ita nunc, ut & olim præpoſuit ſacerdotem in eccleſia Roboreti, qui ſacramenta ipſa ſemper adminiſtrauit, ita quod neceſſe minime fuit Roboretanis petere ſibi conſtitui Rectorem, cum iam conſtitutum à Reuerendo D. Archipręsbytero habuerint habeantque.

Quintò corruit hæc ſeparatio ex eo, quod facta fuit non uocato Reuerendo Domino Arch

pręsbi-

preſbytero Campanella. Erat enim neceſse illũ vocare,& de iuribus ſuis cognoſcere. Ita enim
6 neceſſe eſt obſeruare in ſeparatione † eccleſię vnitę alteri, cap. 1. ne ſede vacante, & capit. ſicut vnire. de exceſſ. prę la.& tradit Rebuffus in dicto tit. de unionis reuocatione. num. 26. Et in ſpecie magis idem Rebuffus in dicta Praxi beneficiorũ tit. de erectione in curatam & parochialem. numero 4. declarando d. cap. ad audientiam. il primo. de eccleſ. ędifica. ſcribit, quod curatus eccleſię primæ, debet etiam conſentire ędificationi ſecundę eccleſię, alioqui eo inuito,& ſine cauſa ſi pręiudicetur illi, non poſſet ędificari ſecunda eccleſia, atque ita ait affirmare Abba. in d. ca. ad au-
7 dientiam. colum. 3. Ea ratione, quia quod † noſtrum eſt, ſine facto noſtro à nobis aufferri non poteſt. l. id, quod noſtrum. de regu. iur.

Nec obſtat, quod Reuerendo Domino Archipræsbitero reſeruatum ſit ius donec uixerit. quia reſpondetur, ꝙ n õ tantum certa ipſa perſona huius domini Archipręsbiteri ſed etiam eius ſucceſſorum debet ſpectari, vt eſt ſatis clarum. Et canones doctoreſque loquuntur de pręiudicio, quod infertur eccleſię, non autem illi certę perſonę, quę curam eccleſię gerit.

Sextò corruit ſeparatio hęc & ordinatio conſtruendi nouam eccleſiam in detrimentum eccleſię Lizzanę, quia non erat ita facile credendum aſſertioni & precibus Roboretanorum, ſed perquirenda erat cauſa,& de ea debebat omnino conſtare, antequam ita ordinaretur; quemadmodum in ſpecie tradit Rebuffus in dicto titul. de erectione in curatam,& parochialem. num. 2. cum (inquit ille) hęc ſit quędam ſpecies alienationis, quę fieri non debet priuſquam perfecte conſtet de iuſta ipſa alienandi cauſa.

Septimò & vltimò corruit hęc ſeparatio ob defectum,& uitium ſubreptionis commiſſum à Roboretanis in eius impetratione. Eſt ſane † ſubreptio, cum ſubticentur ea, quę ſi fuiſsent expreſſa, concedens non conceſſiſſet, vel difficilius ſaltem. cap. ſuper literis.& cap. poſtulaſti. de reſcriptis,& copioſè tradunt Iaſon in l. 1. num 2. C. ſi contra ius, vel util. publ. Decius in conſil. 541. num. 20. Gozad. in conſil. 6. num. 6.& Curtius iu-
9 nior in conſil. 27. in fine. Et † ſubreptio operatur hunc effectum in gratiis beneficialibus, ut conceſſio uitietur ipſo iure, ſicuti tradunt Abbas in cap. quia circa. num. 5. de conſang. & affinit. Gemin. in conſ. 120. Quia in facto. col. 1. & Tiraquellus in tract. de pœnis legum, cauſa 44. num. 41. Hoc auté in caſu ſubreptionem fuiſſe admiſsã, certum & clarum eſt, cum non expreſserint Roboretani antiquiſſimum ius, & pręeminentiam eccleſię Lizzanę in eccleſiam Roboretanam. Non etiam expreſserunt pacta,& conuentiones iam olim initas & obſeruatas inter ipſos Roboretanos, & Reuerendum Archipræsbiterum illius temporis. Non etiam commemorarunt ſententias latas & executas à Metropolitano. Non pariter expreſserunt, in eccleſia ipſa Roboretana, præpoſitum fuiſse a Reuerendo Domino Archipræsbitero, curatum, qui animarum curam,& ſacramentorum adminiſtrationem ſuſtinet. Imò falſam cauſam expreſſerunt, quod ſcilicet propter diſtantiam loci Lizzanæ, & flumen intermedium, difficile accedere poſſunt ad ſumẽdum ſacramenta in eccleſia Lizzana. Eſt ſane falſa hæc cauſa, poſtquam neceſſe non habebant eo accedere, ex quo habẽt curatum (vt diximus) in ſua eccleſia præpoſitum. Hæc ſi expreſſiſſent Roboretani non vtique impetraſſent ſeparationem hanc; nec illam facultatem ædificandi aliã eccleſiam. Et verè Illuſtriſſimus atque Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis, tunc legatus à latere, deceptus fuit ſua eximia bonitate, exiſtimãs vera eſſe omnia ſibi expoſita, nihilque fuiſſe ſuppreſſum, quod ſi ſciuiſſet, non ita conceſſiſſet.

Non obſtant nunc aliqua, quæ in contrarium obijci poſſe videntur. Et primũ, quod Illuſtriſſimi atque Reuerendiſſimi Domini Cardinalis
10 legati a latere † ſumma fuerit poteſtas, & quidẽ tanta, quanta illa ſummi Pontificis, vt tradunt Nicolaus Boerius in tract. de poteſtate legati à latere, num. 16.& num. 65. & Io. de Selua in tract. de beneficio. parte ſecunda. q. 4. num. 46. Et ſcribit Boerius præcitato in loco. num. 28. quod tanta eſt poteſtas legati de latere, vt poſſit ſeparare matrimonia temporalia, etiam inter Reges & Principes. ergò multo magis poteſt ſeparare eccleſiam ab eccleſia. Et propterea, quod iure is potuerit pro ſua voluntate, ſeparationem hãc facere,& facultatem concedere ædificandi nouã eccleſiam. Et ſicuti de factis,& ſtatutis à Pontifice max. quærendum amplius non eſt, vt late ſcribunt Felinus in cap. nonnulli. num. 30. de reſcriptis,& Pariſius in conſi. 5. num. 80. lib. 4.& alibi ſæpe. Ita nec de factis & geſtis ipſius Domini Legati.

Reſpondetur, quod etſi ſumma ſit poteſtas le-
11 gati a latere, non tamen tanta eſt, vt † poſſit tollere,& non ſeruare iura communia. Ita ſcribit Gõdiſlaus de Villadiego in tract. de poteſtate Cardinal. in prima parte, q. 12. nu. 3. Imò non poteſt
12 tollere † ordinem iudiciarium, vt ſcribit Boer. in d. tract. de poteſtate legati a latere, nume. 45. Et rurſus nil agere poteſt legatus à latere in præ-
13 iudicium † alterius, vt ſcribit Io. Baptiſta à Sancto Seuerino in tract. de vnionibus. arti. 3. nu. 4. & num. 12. qui in his prope terminis loquitur, Imò ſcribit Petrus Peruſinus in tract. de vnione eccleſiarum cap. 5. num. 4. legatum a latere non
14 poſſe † auferre ius vnius eccleſiæ & alteri concedere. Non ergo permiſſum fuit Domino Cardinali legato, non audito domino Archipræsbitero eccleſiæ Lizzanæ, ſeparationem hanc facere

Non obſtat ſecundò, quod prædictus Reuerendus Dominus Archipræsbiter ac etiam homines communitatis Lizzanę, conſenſerint huic ſepa-

ſeparationis appellauerint; quod nihilominus, eam appellationem proſecuti non fuerint:& ꝓpterea perinde eſt,ac ſi non appellaſſent, & con-
15 tradixiſſent. Et appellatus cenſetur † abſolutus ab obſeruatione iudicij in effectu; ſicuti poſt Corneum in conſi.38.colum.2.lib.4. reſpondit Craue.in conſi.173.col.1. vbi multa ad rem hãc congerit.

Reſpondettur, quod licet hactenus nec Dominus Archipræsbiter, nec homines Lizzanæ proſecuti fuerint appellationem:attamen dicuntur adhuc eſſe intra tempus proſequendi. Eſt.n.
16 certum,quod conceſſum eſt tempus† anni a die interpoſitæ appellationis ad eam proſequendã. cap.cum ſit Romana.& cap. conſtitutus. de appel.& vtroque in loco Doctores.Hic conſtat ſeparationem factam fuiſſe ſuperiore anno 1582. quarto Calend.Iunij. Et cum inthimata atque notificata fuiſſet prædicto Domino Archipræſbitero & hominibus Communitatis Lizzanæ, ſtatim contradixerunt atque appellarunt, quod contigit eodem ſuperiore anno 1582. die 28. Octobris.Ita quod adhuc elapſus non eſt annus ad proſequendum appellationem ipſam. Qua
17 quidem pendente, nihil eſt † innouandum à Roboretanis,imò ab eis facta hactenus in præiudicium dicti domini Archipræsbiteri & Communitatis Lizzanę,reuocari & annullari debent iuxta l.1.& l.2.ff.nil nouari appell.pend. & ipſa quaſi poſſeſſio dicti domini Archipræsbyteri perturbata reſtiutui & in priſtinum ſtatum reponi omnino debet.cap.cum teneamur.de appellat. cum ſimilibus.Et propterea declarandum eſt,male& iniquo animo tentaſſe Roboretanos, ne Dominus Archipræsbiter in ipſa eccleſia Roboretana teneat primum locum, ſante coadiutorem a ſe præpoſitum, & ne celebret ſolennia tamquam Archipræsbiter,tam in funeralibus, quam in re-
18 liquis omnibus:cum coadiutoris † officium ſit ſupplere in defectum ipſius Archipræsbiteri, nõ autem eo præſente, cui tamquam principali coadiutor cedere debet, alioqui honor matrici eccleſiæ non reſeruaretur,contra conſtitutionem. d.cap.ad audientiam.il 1. de eccleſijs ædifica.& contra etiam ordinata ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino Cardinali qui ſtatuit, qđ viuente ipſo domino Archipræsbitero Campanella, ſeparatio hæc locum habeat, nec ei præiudicium aliquod factum cenſeatur. Et quod ad eum pertineat præponere,& conſtituere curatũ ſeu coadiutorem,qui ſane coadiutor ſi præferetur ipſi Archipræsbitero,ſequeretur abſurdum inconueniens,& iniquum, quod maior eſſe deberet ſeruus quodammodo ipſo domino. Et in terminis, quod Rector eccleſiæ dici debeat curatus,& principalis, & præferendus coadiutori à ſe electo & deputato, probat textus in ca. cum ſingula.de præbend.in 6.& reſpondit Pariſius in conſ.49.num.38.lib.4.Ita quoque annullari & reuocari debet, quod tentarunt Roboretani,vt capellæ ſeu loca Norcilij, Terragnoli,& alia,non accedant ad matricem hoc eſt ad eccleſiam Lizzanæ,ſed ad Roboretanam. Hoc equidem annullari & reuocari debet,tamquam innouatum appellatione pendente, ac etiam contra ordinata a domino Cardinali, cuius ordinatio etiamſi firma maneret, quod nõ creditur:adhuc tamen demonſtraret, Roboretanos prædicta facere non potuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Aetàtis conſideratio,in decernendo tutelę onere, præcipua eße debet.*

2 *Tutelam decernere,adhibita diligenti inquiſitione,pertinet ad officium magiſtratus.*

3 *Scientia in his præſumitur,quæ magiſtratus ex officio ſuo gerere debet.*

4 *Tutor facta pupilli cuius bona adminiſtrat, ſcire præſumitur.*

5 *Minor ius dicens principe ſciente, habilis dicitur redditus.*

6 *Inhabilem ad officium princeps ſcienter promouens, ſuper inhabilitate dicitur diſpenſare.*

Neque neceßariam eße clauſulam,ex certa ſcientia.num.7. & 13.

8 *Matrimonij ſciens impedimentum pontifex, dicitur diſpenſare,ſi illud contrahi permittat.*

9 *Spurio alias incapaci feudum concedens princeps,cum eo dicitur diſpenſare.*

10 *Spurio ſuo relinquens aliquid princeps,eum habilem dicitur reddere.*

11 *Bannitum promouens ad honores princeps, ad quos aßumi non poterat,dicitur habilem reddidiße.*

12 *Beneficium infanti Papa conferendo,diſpenſare & habilem reddere cenſetur.*

Non tamen ut illud adminiſtret.num.26

14 *Diſpenſare poteſt inferior a principe ſuper aliquo defectu, adhita tamen cauſæ cognitione.*

15 *Inhabilem promouendo princeps dicitur derogare legi, quæ inhabilitatem induxit.*

16 *Principe faciente aliquid ex certa ſcientia,non eße neceßariam clauſulam,non obſtante,*

17 *Facere uel feciße nemo præſumitur; quod iure facere non poßet.*

18 *Naturæ uitium an tolli poſſit.& nu. 20.*

19 *Aetatis ſuper defectu,principem poße diſpenſare.*

21 *Tutelam alterius gerere,olim minori permißum erat.*

12 *Diſpenſare poße principem ſuper his, quæ iuris poſitiui ſunt.*

23 *Sententia lata contra pupillum defenſum a tutore non legitimo ipſo iure nulla eſt.& nnm.43.*

24 *Exceptionem falſi tutoris,in quacumque parte litis opponi poße.*

25 *Aetatis veniam qui impetrauit,an bona ſua immobilia ſine decreto poſſit alienare.*

27 *Conceßo quid a principe,conceßum cenſetur omne id, quod eſt de natura illius conceſſionis.*

28 *Tutelæ adminiſtratio, habet annexam obligationem omniũ bonorum tutoris.*

29 *Diſpenſatus ad aliquem actum, cenſetur etiam diſpenſatus ad omnia quę veniunt in conſequentiam ipſius.*

30 *Antecedenti conceſſo, dicitur concedi conſequens neceſſarium.*

Etiam in his, quę ſtrictam recipiunt interpretationem. num. 31.

32 *Actus agentium, ſecundum conſuetudinem recipiunt interpretationem.*

33 *Mercatorum in matricula poſitus, habetur ut maior, & tanquam minor non reſtituitur.*

34 *Minori conceſſa facultate a principe, obligandi & alienandi bona, ſine vllo alio pretoris decreto id fieri poteſt.*

35 *Superioris verbum habens, non indiget uerbo inferioris.*

36 *Prętor interponens decretum in alienatione vel obligatione bonorum minoris, quid facere debeat.*

37 *Iuramentum ſupplet defectum auctoritatis curatoris, & decreti iudicis, ex recepta DD. ſententia.*

Idque tam in contractibus improprijs quam proprijs. num. 38.

39 *Actus in caſu magis neceſſario factus pręſumitur.*

40 *Alienationes factę a minoribus nullę ſunt ipſo iure, ualent tamen ſi minoribus eas ſeruare placuerit.*

41 *Actus nullitatem opponi poſſe etiam a tertio de cuius intereſſe ageretur.*

Imò & eam aliquando, quam non poſſet ipſe principalis. num. 42.

44 *Geſta cum tutore vel curatore, qui ſufficienter non ſatisdedit ualent nihilominus.*

45 *Mater adminiſtrans tutelam autore iudice, qui ſolemnitatē aliquam omiſerit, excuſatur.*

46 *Aetatis uenia ſimpliciter conceſſa, minor quo ad omnia effectus dicitur habilis excepta bonorum immobilium alienatione & hypotheca.*

Aliud ſi conceſſa ſit venia in reſcripto, in omnibus, & per omnia. nu. 48.

Et quid ſi ad certum actum obligationis vel alienationis. num. 49.

47 *Sermone ſimplici, non comprehenduntur ea, quę ſunt notatu digna.*

50 *Minor, quem lex vel ſtatutum fingit maiorem, indulgendo ætatis ueniam adeo cenſetur factus maior, ut ualeat contractus & alienatio, nec detur in integrum reſtitutio.*

Et quid ſi ſimpliciter limitet ętatem ſeu tempus ętatis numero 51.

Aut permittat contrahere maiorem 18. annis, minorem tamen 25. num. 52.

53 *Sententia lata a Senatu nomine principis, dicitur lata ab ipſo principe.*

54 *Sententię exequutio impediri non poteſt, quando nullitatis exceptio non eſt adeo clara, ut de ea ſtatim poſſit apparere.*

Et multo minus, ſi calumnioſè illi obijciatur. nu. 58.

55 *Exceptio dici non poteſt clara & notoria, quando in eius cognitione uertitur iuris ſubtilitas.*

56 *Exceptio nullitatis non impedit exequutionem ſententię latę a ſupremo iudice.*

57 *Supplicatio porrecta principi, loco exceptionis nullitatis, nō impedit ſententię executionem.*

59 *Exceptionem nō numeratæ pecunię lapſo biennio, calumnioſe cenſeri oppoſitam.*

Idem in exceptione contractus uſurarij, poſtquam obijcitur facto præcepto de exequendo inſtrumento contractus. numero 69.

Et quid in exceptione falſi, lata iam ſententia. nu. 61.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXVIII.

CVM hæc magni ponderis cauſa, coram ſapientiſſimis æquiſſimiſque iudicibus pertractetur, quantum per me licebit, mihi ipſi temperabo, & ea quæ ad rem magis pertinere uiſa ſunt, his ſcriptis committam.

De prima itaque dubitatione reſpondendum procul dubio eſt; Senatum Excellentiſſimum diſpenſaſſe, habilemque reddidiſſe Illuſtr. Do. Bartholomæam, vt etſi ætate minor eſſet, ei tamen liceret Dominæ Lauiniæ filiæ tutelam gerere, & adminiſtrare. Quam ſententiam *multis* comprobabo; ſed prius præmittendum eſt vnum, quod *in facto eſt* veriſſimum, nempe Senatum ipſum, & eo tempore decretæ *tutelæ*, & ante, in ea diſputatione exorta inter ipſam dominam Bartholomæam, & D. Filiodoram auiam paternam dictæ Dominæ Lauiniæ, ſuper decernenda tutrice, optimè ſciuiſſe, dictam Dominam Bartholomæam fuiſſe ætate minorem, nempe decem & octo annorum tantum. Hæc ſcientia manifeſte probatur ex *precib. ipſi Senatui* oblatis, a dicta *D*omina Filiodora, *quę obijciebat*, dom. Bartholomæam, tutricem *filiæ* eſſe non poſſe, ob tenerā ætatem decem & octo annorum. Et *ipſamet* domina Bartholomæa eidem *Senatui obtulit* preces, quibus ſignificauit, *D. Filiodorę decernē*dam non eſſe tutetam ob litem, *quam* erat habitura cum ipſa infante Lauinia: ſed ſibi, quæ etſi eſſet adoloſcentula, tamen in ea ætate, vt ſibi tutela denegari non poſſet; & quod vbi perfecta ætas non eſſet, modicum tamen tempus deficeret. Et quod ſaltem *dari* deberet tutor datiuus, donec legitimam ætatem impleuiſſet. Nec his precibus contradixit Dom. Filiodora. Hæc partis confeſſio, certam ſcientiam imò notoriam D. Bartholomeæ inhabilitatem apud Excellent. Senatum fecit: vt in terminis reſpondit Crauet. in conſ. 958. num. 18. lib. 5. Colligitur etiam ſciētia Excell. Senatus ex eius Decreto, in quo affirmauit, matura habita omnium conſideratione, decreuiſſe prædictam tutelam. Non enim *dici* poſſet habita matura omnium conſideratio; ſi
1 ætatis † conſiderationem, quæ in decernendo onere tutelæ debet eſſet præcipua, omiſſa *fuiſſet*. Et præterea vbi prædicta ceſſarent, adhuc ſcientia ipſa præſumeretur. Nam ad officium Magi-
2 ſtratus pertinet decernere tutelam, † adhibita diligenti inquiſitione l. 2. ad finem. C. quando mulier tutel. off. fungi poteſt; & §. ſed ex his. in inſtit.

de

de Attilia.tuto.Et illis in locis annotarunt omnes.Et nouis Conſtitutionibus Mediolani in titu.de tutelis.§.1.& §.ſi vero nullus. cautum eſt.
3 Atqui ſcientia † præſumitur in his, quæ Magiſtratus ex ſuo officio facere debet. Ita Abbas in cap.innotuit num.9. de elect. Roma. in conſilio 481.num.8.Decius in conſi.160.colum.3. verſi. ſed his non obſtantibus Gratus in conſi. 12. col. vlt.& in conſi.25.colum.1.lib.2.Et egregie reſpõ-
4 dit Alba in conſi. 18.num.4.tutorem † præſumi ſcire facta pupilli,cuius bona adminiſtrat, cũ ratione officij perquirere teneatur. Hac ſcientia Excellentiſſimi Senatus præſuppoſita ; dicimus nunc,decernendo tutelam ipſi dominę Bartholomeæ,diſpenſaſſe ſuper ętatis defectu,atque ita eam reddidiſſe habilem.

Primò confert tex.l.quidam conſulebat.in fi. ff. de re iud. quo loci reſpondit Vlpianus, quod
5 ſi Prætor,aut Conſul minor † ius dixit, idcircò valet:quia Princeps,qui ei ſcienter Magiſtratum dedit,eum omnia gerere poſſe decreuit:atque ita minorem ipſum ad Magiſtratum gerendum habilem reddidiſſe dicitur.

Secundò accedit tex.l.bonorum. C. qui admitti ad bon.poſſ.deb.vbi reſponſum eſt,Prætorem ſcienter decernentem bonorum poſſeſſionem *pupillo*, qui alioqui ſine tutore agnoſcere non poterat,eum bonorum poſſeſſorem facere; cum impedimentum ætatis ſuſtuliſſe, ipſumque pupillum habilem reddidiſſe dicatur.

Tertiò ad rem proprius confert tex.l.quæro §.vlt.ff.de teſta.tutela, ſeruus a Domino ſcienter tutor datus,& libertatem & tutelam retinet. Dicitur enim libertate donatus,atq; ita habilis effectus,cum tutor datus eſt.

Quartò ſuffragatur recepta omnium ſenten-
6 tia:cum dixerunt; quod quando princeps † promouet ſcienter inhabilem ad aliquod officium, vel dignitatem;dicitur ſuper illa inhabilitate diſpenſare;etiamſi in literis promotionis expreſſa non fuit inhabilitas, nec etiam adhibita fuit in literis ipſis,clauſula ex certa ſcientia. Ita ſane ſcripſerunt Bartol.in l.Barbarius.num.12. ff. de officio.prætor.& in l.2.num.2.C.ſi ſeruus, aut liber. ad decurio.aſpira.lib. 10. Baldus in l.imperialẽ. §.ſi miles.C.de nuptijs.Imola in l.quidam conſulebat.colum.4.verſ.ſed verius.ff. de re iud.Anch. in conſi.65.num.4.Abbas in cap.cum in cunctis §.inferiora.colum.3.& in cap. innotuit nume.7. vbi appellat tacitam diſpenſationem, de electio. Roma.in conſi.216.num.7.verſ. aliquando verò Alex.in l.quidam conſulebat, num. 8. & nu. 10. ff.de re iud.Angelus Aret.in §. ſi ſeruus nu. 2. in inſtit.qui tuto.dari poſſunt.Felinus in cap. præterea.num.9.de teſtibus cogen.Iaſon in l. Barba. nu.10.ff.de off.præto.Capicius in deciſ.65.num.
7 8. Et neceſſariam non † eſſe clauſulam, ex certa ſcientia,reſpondit Socinus iun.in conſi. 60. nu. 13.lib.4.qui dixit,ſufficere ſolam ſcientiam:Imò ſufficere præſumptam cenſuerunt, Pariſ.in conſ. 44.num.18.lib.4.& Didac.Couuarr.in cap. peccatum parte ſecunda.§.8.verſ.hic etiam expendi de reg.iur. in 6. & his accedit Roma.in conſilio 307.col.1.qui reſpondit:quod ſi Pont.max.ſciẽs
8 impedimentum † matrimonij,concedit eos contrahere dicitur diſpenſare,& habiles reddere. Et Romanum ſecuti ſunt Felinus in d. ca. præterea num.9.& Decius in conſi.614.in fine, ſic etiam Baldus in l.eam,quam num. 39. C. de fideico. & in conſi. 248. Quæritur vtrum lib. 1. ſcripſit,qđ
9 ſi Princeps ſcienter concedit feudũ ſpurio † alio qui incapaci, dicitur eum habilem reddidiſſe, & Baldum ſecutus eſt Corneus in conſi. 200.in princ. lib. 1. Idem eſt quando Princeps relin-
10 quit aliquid filio ſuo † ſpurio, eum habilem reddere dicitur.Ita de eadem facti ſpecie interrogati, reſponderunt Socin.iun.in conſi.6. num. 13. 16.lib.4.& Craue.in conſil.958. colum.1.2.& 3. ſic quoque Ruinus in conſi.85.num.9. lib.4. re-
11 ſpondit,quod ſi princeps ſcienter promouit† bãnitum ad honores & dignitates,ad quæ alias aſſumi non poſſunt banniti,eum diſpenſaſſe,& habilem reddidiſſe dicitur.

Quintò, & vltimò comprobantur præmiſſa egregia traditione Geminia.in cap.ſi eo tempore num.5.de reſcript.in 6.cum dixit, quòd ſi Põtifex max.ſciens aliquem eſſe infantem vel pue-
12 rum atque ita inhabilem, cui conferatur † beneficium,ſi confert,illum diſpenſaſſe,& habilem reddidiſſe creditur. Et apertius docuit Baldus in l. impetrata num.6. C. ſenten.reſcindi non poſſe. quòd ſi Papa confert beneficium,infanti coràm ſe exiſtenti,dicitur eum diſpenſaſſe habilemque reddidiſſe. Et Baldum ſecuti ſunt Imola in l.quidam conſulebat colum.2.ff.de re iud. & ibidem Alex.num.7.ſic & Barba.in conſil. 26. colum.3. ver.& faciat lib.2.& Rebuffus in praxi beneficiorum in tit.de diſpenſationibus. num.14. Et his accedit Rota Romana referente Bellamera in concluſ.728.incipit, ſi exiſtens, quæ decidit, qđ ſtante conſtitutione pontificia,quod minor quatuordecim annorum,obtinere non poſſet canonicatum & theſaurarium, ſi ipſe ſummus Pontifex reſcripſit pro eo,qui ea ætate minor eſt,adiecta clauſula; quod ſi theſauraria eſt dignitas,talis diſpenſet ſecum ſuper ætate, præſumitur ex hoc diſpenſaſſe etiam quoad canonicatum, Et deciſionem hanc probauit Io.de Selua in tract.de beneficio parte 3.q.8.num.42.& 43.idem ſenſit Felinus in cap.cum inter num.4.de except. Ita quoque ſcripſit Rebuffus in praxi beneficiorum in tit.de commendis.nu.33.quod ſi Pontifex max. ſcienter commendat beneficium aliquod minori quoad uixerit, non requiritur ſuper ætate alia diſpenſatio, quia commendando ſcienter,dicitur diſpenſaſſe. Ita quoque decidit Franciſcus de Marchis in q. 263. parte prima, quod ſi Princeps concedit inhabili officium cum adminiſtratione iuſtitiæ, dicitur eum habilem reddidiſſe,
13 etiamſi non adijciat † clauſulam ex certa ſcien-

tia:

tia: cum ſatis ſit, eum ſciuiſse huius inhabilitatē, & affert etiam exemplum in infante, ſcienter promoto ad dignitates Eccleſiaſticas a Pontifice.

Non obſtant nunc aliqua, quæ prædictæ ſententiæ repugnare videntur.

Primò, quòd imò Excellentiſſimus Senatus diſpenſare noluit ſuper hac inhabilitate, quia ſi diſpenſare voluiſset, vſus fuiſset verbo illo, diſpenſamus, vel habilem declaramus, vel alio ſimili. Quibus quidem verbis cum vſus non fuerit, dicendum videtur diſpenſare noluiſse.

Reſpondetur opus non fuiſse, quod Senatus ipſe uteretur verbo diſpenſamus, quia eo ipſo, ꝙ ſcienter decreuit tutelam matri ætate minori, diſpenſatio ipſa tacite facta dicitur, ſicuti ex dictis ſupra ſatis conſtat. Et in ſpecie affirmarunt Abbas in cap. 2. num. 4. de ſciſmat. & Felinus in cap. ſi quando num. 6. in fine de reſcript. & licet Felynus declaret nō procedere in inferiore à Principe, attamen infra reſpondebimus. Franciſcus Marcius in q. 263. parte prima. Et accedit, quod ſi ſufficit præſumpta ſcientia Principis, vt tradūt Bartolus in l. 2. num. 2. C. *ſi ſeru. vel lib.* ad decur. aſpira. lib. 10. & *Pariſ. in conſi. 44. num. 18. lib. 4.* Non eſt dicendum, quod ſit neceſſarium illud verbum diſpenſamus. Et hanc eſſe tacitam diſpenſationem dixit Abbas in capit. innotuit nu. 7. de elect.

Secundo repugnare videtur, quod & ſi inferiori à Principe eſt permiſſum diſpenſare ſuper aliquo defectu, & diſpenſare credatur, quando inhabilem promouet: ſicuti ſcripſerunt Specul. in tit. de diſpenſ. §. ſunt quoque, in fine, & Oldradus in conſi. 329. num. 4. & 5. & in conſ. 331. nu. 3. & Baldus in l. cā quam nu. 39. C. de fideic. & in conſi. 248. Quęritur vtrum. lib. 1. attamen intelli
14 gitur hoc procedere, quādo hic inferior † a Principe adhibuit cauſæ cognitionem. Ita glo. in ca. 2. de ſciſmat. vbi poſt alios Abbas. num. 3. & Io. de Anna. col. 1. Baldus in conſi. 46. Conſtitutionibus colum. 2. lib. 5. Felinus in cap. præterea. nume. 8. de teſtib. cogen. & in cap. cum inter col. 2. verſ. in hoc poſſet inſiſti. de except. Iaſ. in l. Barbarius num. 14. ff. de off. Prætor. & Decius in cap. ſi quando num. 5. verſ. ſecus eſt in inferiore, de reſcript. & communem teſtatur Gramma. in deciſ. 81. num. 9. Et accedit Felyn. in capit. ſi quando. num. 6. in fine. de reſcriptis, qui dixit, in inferiore a Principe requiri expreſſionem verbi diſpenſamus. Porrò Excellentiſſimus Senatus dicitur inferior à Principe, ob id debebat adhibere hac in re cauſæ cognitionem; quæ plura requirit, vt ſcripſi in commentariis de arbitrariis iudicum. lib. 1. q. 19. Non ergo diſpenſaſſe dicitur.

Reſpondetur primò, imo hoc in caſu adhibitam fuiſse cauſæ cognitionem. Nam ipſemet Senatus atteſtatus eſt, matura habita conſideratione ſic ſtatuiſse. Non enim dici poſset matura cōſideratio, niſi iura partium audiuiſset, & cognouiſset.

Reſpondetur ſecundò ſupremam eſse Excellentiſſimi Senatus auctoritatem, & poteſtatem quoad hos actus, ut dicemus infra. Etſi ergo Senatus ipſe non ſit princeps ſupremus; eandem tamen auctoritatem in his habet, quam habet princeps, & propterea non magis requiritur in eo cauſæ cognitio, quam in ipſo Principe, ex ſententia Baldi in conſi. 46. conſtitutionibus. col. 2. lib. 5. dum declarat Inno. in d. cap. quoties de filiis præsbitero.

Tertiò aduerſus prædictam ſententiam vrgere videtur; quod adiicienda ſaltem erat clauſula derogatoria. Non obſtante. &c. qua in ſpecie derogaretur iuri communi inhabilitanti minorem ad gerendum tutelam, iuxta ea, quæ tradunt Barto. in l. vlt. C. ſi contra ius, vel vtil. pub. & Alex. in conſ. 125. col. 2. *lib. 2.*

Reſpondetur primò; non requiri hanc derogationem, *quia* eo ipſo, quod *princeps* promouet
15 † inhabilem, *dicitur derogare* legi, quæ inhabilitem induxit. *Eſt enim* tacita derogat*io*, *vt in ſpecie* tradunt Abbas in cap. innotuit. *numero ſeptimo.* de electio. & Socinus *iunior in conſi. 60. numero 16.* & num. 18. verſ. ſecundo non obſtat libro 4.

Reſpondetur ſecundò Excellentiſſimum Senatum habita matura conſideratione, atque ita ex certa ſcientia, decreuiſse hanc tutelam: Quæ ſane certa ſcientia uim habet clauſulæ derogatoriæ, non obſtante. Ita Caſtrenſ. in l. tertia. §. ſi is pro quo numero tertio. ff. quod quiſque iuris. *qui dixit, non eſse* neceſsariam clauſulam non
16 *obſtante, † quando princeps* aliquid facit ex certa ſcientia. Et eandem *vim habere manifeſte* ſcripſerunt Bartolus in l. idem Vlpianus §. ſunt alii. ff. de excuſ. tut. Aret. in *conſi.* 15. num. *6.* Ruinus in conſi. 60. num. 5. lib. 1. & *apertius in conſilio* 126. numero ſecundo, libro quinto. *Socin. Sen.* in conſi. 3. numero 11. libro 3. *Felinus in* cap. cū inter colum. 2. in fin. de except. & Curtius iunior in conſi. 157. num. 21. in fine; qui dixit, non eſse neceſse apponere clauſulam non obſtante, quando princeps aliquid facit ex certa ſcientia, & huius ſententiæ recenſet Imolam in l. quidam conſulebat de re iudic. & Io. de Anna. in cap. 2. col. 2 de ſciſmaticis. Et accedit, quod egregie reſpondit Bart. in conſ. 196. Ciuitati Camerini lib. 1. qđ quando princeps aliquid facit ex certa ſcientia, dicitur remouere omne obſtaculum, & Barthol. ſecutus eſt Alex. in conſ. 111. nu. 9. lib. 6. qui alia ad rem ſcripſit.

Quartò non parum obſtare videtur, quod ne-
17 mo præſumitur uelle facere † uel feciſse, quod iure facere non poteſt. ita in ſpecie Bartolus *in l.* Præſes numero 26. ſi ſeruus aut liber. aſpira. ad decurio. libro decimo. Atqui Senatus ipſe Excellentiſſimus non videtur poſse diſpenſare ſuper defectu ætatis, ex quo dicitur defectus naturalis indiſpenſabilis. Ergo non præſumitur Senatum voluiſse diſpenſare ſuper defectu ætatis D. Bartholomeę.

tholomeæ. Illa minor probatur auctoritate Oldradi in conſi. 325. 326. 327. & conſil. 332. num. 6. & 7. cum reſpondit; Pontificem max. diſpenſare non poſſe, vt infans obtineat beneficium. Et Oldradum viſus eſt ſequi Baldus in cap. 1. in prin. num. 3. per quos fiat inueſt. & apertius Calderinus in conſil. 8. in tit. de reſcript. reſpondit; quod ſi Papa ſcienter confert beneficium curatum ætate minori, nō dicitur cum eo diſpenſaſſe. Ea præcipua ratione vſus eſt Oldra. in conſil.
18 326. num. 14. quia hoc vitium † eſt naturæ, quod tolli non poteſt. Baldus cap. cum adeo num. 10. de reſcript. Felynus in cap. ſi quando num. 4. eo. tit. & Ioan. de ſelua in tract. de beneficio in tertia parte. q. 8. num. 44. cum dixerunt, Pontifici ſic diſpenſanti non eſſe parendum.

Reſpondetur negando minorem illam propoſitionem: cum verius ſit, Senatum ipſum Excellētiſſimum poſſe diſpenſare ſuper defectu ætatis. Eſt enim certum tributam ei eſſe ſummam Regis Catholici poteſtatem, quo ad diſpēſationes concedendas: ſicuti ex nouis conſtitutionibus in tit. de Senatoribus §. 1. manifeſtè cōſtat. Quæ ſanè conſtitutio, conuenit cum iure communi: quo cautum eſt, Senatum, Principis perſonam, ac auctoritatem ſuſtinere, vt affirmarunt Bar. in l. Aemilius in fine. ff. de mino. Guido Papæ. q. 29. & q. 50. Iaſon in l. quominus in 2. no tab. ff. de Flum. Decius in conſi. 200. in fine Afflictus in deciſ. 120. num. 6. & Crauet. in conſil. 144. nu. 20. in conſi. 198. num. 7. & in conſi. 680. num. 12. & in ſpecie ſenatus Mediolanenſis ſcripſi in conſi. 282. num. 36. lib. 3. Atqui Rex ipſe Catholicus princeps ſupremus, diſpēſare poteſt ſuper hoc defectu ætatis. Ergo etiam poteſt ipſe Senatus: illa minor probatur ex l. 3. C. de ijs, qui veniam ætatis impetra. & illo in loco tradūt Baldus, Caſtren. & reliqui. Ita etiam diſpenſare poteſt ſtatutum, ſicuti in ſpecie reſpōdit Corneus in conſi. 108. num. 6. lib. 6. qui dixit, hanc ætatis maioris metam, fuiſſe à lege ciuili, & poſitiua inductam, & propter eà illam ſtatuto minui, & abbreuiari poſſe. Et hæc eſt recepta penè omnium
19 ſentētia, Principem poſſe diſpenſare ſuper † defectu ætatis. Diximus enim ſupra in quinto argumento Gemin. Baldum, Barbatium, Alexandrum, Bellemeram, & alios ſcripſiſſe, Pōtificem max. cenſeri diſpenſaſſe infantem, & pupillum poſſe obtinere beneficium. Et Calder. in d. conſil. 8. allegato in argumento reſpondit; quod ſi Papa (vt etiam retulit ſupra) ſcienter confert beneficium curatum ætate minori, non dicitur cum eo diſpenſaſſe, niſi adijciat clauſulam, ex certa ſcientia. ſenſit ergo manifeſtè Calderinus aduerſus Oldradum, Pontificem poſſe, ſi vult, diſpenſare ſuper defectu ætatis. Nec vera eſt ratio illa Oldradi in d. conſi. 526. num. 14. hoc eſſe naturæ vitium, quod eſt indeſpenſabile. Verius,
20 enim eſt † diſpenſabile eſſe l. 1. & l. 2. C. de ijs, qui veniam ætatis impetra. ſic probat & l. quidā conſulebat. ff. de re iud. Princeps namque concedendo ętate minori officia vel dignitates, quę non niſi maioribus ſolent concedi; non dicitur contra naturam feciſſe, vt is minor efficiatur maior: ſed officia & dignitates ad perſonam ipſius minoris adaptauit, eumque habilem reddidit. Et quod hic defectus non à perſona ipſa, ſed ab officio tutelæ proueniat, certum ſatis eſt. Nā olim
21 permiſſum fuerat † minori, alterius tutelam gerere l. non ſolum. §. ſi libertus. ff. de excuſ. tuto. & §. item maior. inſtit. eod. tit. Quod ſi impedimentum & defectus eſſet à perſona; nec tunc conceſſum hoc fuiſſet, confert ſimile ex Bart. in l. ſi quęramus, num. 6. ff. de teſta. cum dixit, ſtatutum poſſe diſpenſare, vt pupillus teſtari poſſit, ex quo diſpenſat ſolum contra ius poſitiuum, quod ſtatuit ob præſumptum intellectus defectum teſtari eum non poſſe: idem de Principe docuit Alexan. in l. vlt. num. 4. C. de teſta. mil. Quæ ſentētia ſine controuerſia procedit, quando is pupillus eſt proximus pubertati. Ita Iaſon in l. reſcripta. num. 12. C. de precibus imper. offeren. Et accedit, ſtatutum Ciuitatum, vt Papiæ, ac aliorum, & in ſpeciei Mediolani lib. 1. cap. 452. cautum legitur diſpenſari poſſe cum his, qui decimum octauum annum implerunt, vt eſſe poſſint in iudicio & habiles ad contrahendum, iuxtà l. 2. C. de ijs, qui veniam æta. impetra. Et ſtatuta illa obſeruari ſolent; & iure valent, vt in ſpecie reſpondit Corneus in d. conſi. 108. nu. 6. lib. 3. Et principē
22 poſſe diſpenſare ſuper † his, quæ iuris poſitiui ſunt, ſcripſerunt Afflictus in commentarijs ad conſtitut. Neapolita. lib. 1. rub. 24. nu. 57. & Crauc. in conſi. 502. num. 8. & in conſil. 626. num. 1.

Secunda eſt dubitatio, an huius ſententię executio impediri debeat propterea, quod lata fuit eo in iudicio, in quo ſtetit illuſtriſ. D. Bartholemæa mater dictæ. D. Lauinię, vt tutrix minus legitimè conſtituta? Et reſpondendum videbatur, executionem impendendā eſſe. Eſt enim
23 certum, ſententiam † latam contra pupillum defenſum a tutore illegitimo, ipſo iure nullam eſſe l. ſi tutor. C. in quibus caſibus in integrum reſtit. non eſt neceſſa. quo loci ſancitum eſt, ſententiā latam contra pupillum, defendente cauſam tutore, qui non ſatiſdedit, rem pupilli ſaluam fore, nullam eſſe; & ibidem annotauit Baldus, qui in ſecūdo notabili dixit, inhabilitatem tutoris reddere proceſſum ipſo iure nullum. Et Baldum ſecutus eſt Robertus Maranta in Tract. de ordine iudiciorum, in quarta parte principali, in diſtinctio. 16. numer. 24. qui abſolutè dixit, acta iudicij facta cum tutore dato, non obſeruatis iuris ſolennitatibus, hoc eſt ſatiſdatione & alijs, eſſe omnino nullam. Idem ſcripſerunt in ſpecie matris filiorum, Corneus in conſi. 164. num. 4. libr. 4. & Franciſcus Marcius in q. 99. nu. 2. in ſecun-
24 da parte. qui. nu. 5. dixit, exceptionem † falſi tutoris opponi poſſe in quacumque parte litis: quia reddit iudicium retro nullum. Et reſpondit

dit Hier. Gabriel in conſil. 36. num. 32. lib. 1. matrem minus legitimè decretam tutricem, nocere non poſſe filijs ipſis. Porrò illegitimè decreta videtur hæc tutela huic matri, ex quo expreſsè non obligauit ſolenniter eius bona, iuxta traditionē Bart. in auth. matri & auiæ. C. quando mulier tutelæ off. fungi poteſt, quē reliqui ibi ſecuti ſunt, & decidit Capicius in deciſ. 50. nu. 5. Cum enim eſſet mater hęc minor. 25. annis, non potuit ſine decreto prætoris obligare bona ſua. l. vlt. C. de legit. tutela. vbi Bart. & reliqui.

Nec repugnare videtur, quod Eccellentiſ. Senatus diſpenſauerit, huic matri ætate minori decernendam eſſe tutelam; quia diſpenſatio operari dicitur ſolum reſpectu ſexus & ætatis: non autem reſpectu decreti adhibendi in obligatione bonorum: ſicuti in ſpecie ſancitum videtur in
25 ætatis impetra. vbi is, qui reſcripto veniam † ætatis impetrauit, non poteſt alienare, vel obligare bona ipſa immobilia ſine decreto Prætoris, & ibi in terminis annotauit Caſtren. nume. 9. dum conſtituit differentiam inter reſcriptum, & ſtatutum. Sic & Ruin. in conſil. 126. num. 4. & 5. lib. 5.

Imò ſi ſtatutum diſponit, ætatem decem & octo annorum, intelligi ætatem perfectam & legitimam; non dicetur ætas legitima quo ad alienationem bonorum immobilium ſine decreto: vt reſponderunt Caſtren. in conſil. 106. nu. 3. lib. 2. Socin. ſen. in conſ. 130. num. 3. lib. 1. Decius in conſi. 39. num. 3. & Rolandus in conſ. 7. num. 17. lib. 3. quos ſic refert, & ſequitur Simoncellus in Tract. de decreto. lib. 3. tit. 8. num. 24. qui nu. 28. ſubiungit, poſt Ioan. Baptiſtam Ferrettum in cōſi. 282. lib. 2. diſpenſatum ſuper ætate à Pontifice vt poſſit obtinere beneficium, non cenſeri diſpē-
26 ſatum vt poſſit illud adminiſtrare.

Et prædicta vel ex eo confirmari optimè videntur, quod ipſemet Excellentiſs. ſenatus in ea diſpenſatione, non obſtante, quod dixerit, tutelam eſſe decernendam dictæ D. Bartholomeæ, adiunxit clauſulam, ſeruatis ſeruandis, &c. quæ ſanè verba ſignificare videntur, ſenatum ipſum ſenſiſſe, quod adhiberentur decretum & ſolennitates neceſſariæ in obligatione bonorum ipſius mulieris ætate minoris: alioqui prædicta verba nil operarentur, contra capit. ſi Papa. de priuileg. in 6. cum vulgatis ſimilibus. Hæc dubitationem non mediocrem facere videntur aduerſus illuſtrem D. Petrum Franc. vt ſententia pro eo lata exequenda non ſit.

Cæterùm re ipſa diligentius perpenſa, cōtrarium verius eſſe exiſtimo, quod immo prædicta ſententia lata contra D. Lauiniam, dici non debet nulla: ſed valida, & conſequenter exequenda: Cum ſolenniter, & legitimè decreta fuerit tutela dictæ D. Bartholomeæ, quæ ſine aliquo prętoris decreto potuerit obligare bona ſua, pro ipſius tutelæ adminiſtratione. Non enim neceſſarium fuit adhibere aliquod decretum, ex quo excellentiſs. ſenatus diſpenſatione, effecta eſt habilis ad adminiſtrandam tutelam, perinde ac ſi fuiſſet legitimæ, & perfectæ ætatis.

27 Primò, quia quando aliquid † conceditur à Principe, cenſetur etiam conceſſum omne id, quod eſt de natura illius conceſſionis. Innoc. in cap. ex liberis. de iure patro. & Baldus in l. à procuratore. num. 1. C. manda. & in Rub. C. de contrah. empt. & Socin. ſen. in conſil. 126. colum. 2. verſ. confirmatur hoc euidenti. lib. 1. qui in ſpecie obligationis bonorum pro adminiſtratione tutelæ reſpondit. *Et plura his ſimilia congerit* Purpura. in l. 2. num. 83. ff. de iuriſd. omn. iud. At
28 qui natura † adminiſtrationis tutelæ, habet annexam *obligationem* omnium bonorum tutoris. l. pro officio. C. de adm. tuto. & l. vlt. C. de legit. tuto. & reſpondit Socin. ſen. in d. conſil. 126. colum. 1. lib. 1. qui in terminis ferè noſtris loquitur. Sic & Iaſon in l. ſi conſtante. num. 222. ff. ſoluto matr. Decius in conſil. 349. nu. 10. Pariſius, in conſi. 80. num. 34. lib. 1. & Neguſant. in *Tract.* de pignoribus, in ſecunda parte. in *quarto membro.* nume. 6. Ergo diſpenſatio conceſſa. *D. Bartholomeæ*, vt poſſet eſſe tutrix, *includit* etiam *obligationem* bonorū ſuorum. Et hæc quidem conſequentia, ac concluſio, vel ex eo comprobatur, quod ipſemet ſenatus ordinauit D. Bartholomeam poſſe ſuſcipere tutelæ adminiſtrationem, abſque eo, quod fideiuberet: modò bona ſua dotalia obligaret. conſtat itaque ſenatum ipſum diſpenſaſſe, vt obligare poſſet bona.

Secundò accedit, quod (vt diximus) obligatio *omnium bonorum* tutoris, *venit* ex natura, & *in conſequentiam adminiſtrationis* tutelæ.
29 *At qui diſpenſatus* † *ad aliquem actum*, cenſetur etiam diſpenſatus ad ea omnia, quæ veniunt in conſequentiam ipſius actus. Ergo diſpenſatio conceſſa D. Bartholomeæ, vt tutelam *gerere* poſſet, includit ēt *obligationem bonorū ſuorū.* Illa minor probatur *tex. l. 2. ff. de iuriſd. om.* iud. vbi conceſſa iuriſdictione, cenſetur etiam conceſſum, quod venit in conſequentiam, vt exerceri illa poſſit. Et ſcribit Bart. in l. vlt. ff. de his, quę in fraudem cred. quod etiam in mandato hominis continentur ea, quæ ſunt conſecutiua ipſius mandati. Et Bart. ſecuti ſunt Riminal. ſen. in d. l. 2. num. 12. & Purpura. num. 73. verſ. vltimò ampliat. Et ad rem egregiè facit quod docuit Bald. in l. ſi pupillorum. §. ſi pupillus. ff. de rebus eorū; quod decretum interpoſitum ſuper vno contractu, trahitur ad conſequentia illius. Et proptereà ſubiungit Baldus, quod ſi prædium eccleſiæ fuit cum decreto Epiſcopi, & alijs ſolennitatib. obligatum creditori; poterit deinde abſque *alia* ſolennitate alienari: ex quo alienatio eſt *obligationis* conſecutiua. Idem docuit Bart. in *auth.* hoc ius porrectum. colum. vlt. verſ. quæro, quædam eccleſia. C. de ſacroſanct. eccleſ. ſic & de minore, cui ſi permiſſum fuit bona obligare adhibito prætoris decreto, alienari deinde illa poterunt ſine ipſo decreto, & quo alienatio venit in conſequen-

conſequentiam.Ita Bart.in l·Papinian.§.ſed nec impuberis.ff.de inoff.teſt.quem ſecuti ſunt multi congeſti a Simoncello in tract.de Decreto, libr. 2.tit.5.nu.38.& n.42.Huc facit quod ſcripſit Abbas in c.quia tantum.de præb.cum dixit, diſpenſatum ad beneficium cenſeri etiam diſpenſatum ad reſidentiam & alia conſecutiua beneficij. Idē ſcripſerunt Felin.in cap.poſtulaſti. de reſcript. & Gomeſ.in repet.cap.ſi annum.§.1.nu.27.de iudicijs.in 6.

Tertio ſuffragatur,quod ad hoc ut tutor poſſit ſuſcipere tutelæ adminiſtrationem, neceſſe habet obligare bona ſua pro redditione rationum & reſtitutione reliquatus.d.l.pro officio.C.de admin. *tut.*& in ſpecie tradit Bart.in auth. matri & auię. nu.6.C.qui peta.tuto.& diximus ſupra.

30 At qui quando conceditur † antecedens, dicitur etiam concedi conſequens neceſſarium, & ſine quo ipſum antecedens conceſſum redderetur inutile.Ita Bar.in l.2.num.5.ff.de iuriſd.omn.iud. & ibidem Iaſon,Curt.Iun.nu.7.& alios commemoraui in Tract.de recuperanda poſſeſſione, remedio ſexto.nu.43.& quamplures adiunxit Vicentius Carrocius in repet.c.cum quid,in quarta limitatione.*de reg.iuris.in 6.* Imò idem eſt in
37 his,† *quæ ſtrictam* interpretationem recipiunt: *ſicuti in diſpenſatione*,quę ad neceſſaria conſecutiua trahitur.Iaſ.in l.ult.nu.44.ff.de conſt.princip.Soc.Sen.in conſ.226.col.ult.lib.2.Ruin. conſil.153.nu.14.lib.4.& Gammarus in tract. de auctoritate legati.lib.10.nu.228.Cum ergo excellētiſ. Senatus diſpenſauerit cum do.*Bartholomea*, ut poſſit eſſe tutrix,*dicitur etiam diſpenſaſſe*, ut poſſet *obligare* bona pro *ipſius* tutelæ adminiſtratione.

Quarto huc *facit* quod egregiè tradit Beneuenutus *Straccha* in tract.de mercatura.in tertia part.nu.30.cum dixit,quod ſi minor eſt approbatus mercator,& in mercatorum albo deſcriptus, & in mercaturæ actu contrahat, obligare poterit bona ſua immobilia.Ea ratione,quæ ad rem noſtram pertinet,uſus eſt Straccha, quod cum mercatores hodie ex conſuetudine plerunque inſtrumentis negotientur,in quibus de more hypothecam & bonorum omnium obligationē adijciunt cenſentur approbati ſecundum ipſam conſuetu-
32 dinem,a qua † actus agentium recipiunt interpretationem.l.Mela.§.1.ff.de alimē.& Ciba.lega. & propterea approbati cenſentur, ut poſſint ea de cauſa bona ſua immobilia alienare. Et ſimile tradunt Bar.& Bald.in l.i.nu.4.C.qui aduerſus quos,cum dixerunt,eum,qui poſitus eſt in matri
33 cula tamquam † mercator approbatus, habetur ut maior, & ideo tanquam minor non reſtituitur. Ita & noſtro in caſu dicendum eſt,quod cū de iure bona omnia tutoris ſint obligata pro tutelæ adminiſtratione d.l.pro officio.C.de admin. tutor.Dom.Bartholomea approbata tutrix ab excellentiſſi.ſenatu,cenſetur approbata ſecundum ipſam iuris diſpoſitionem,cui ſe conformare uoluiſſe creditur.argumē.l.hæredes mei.§.cum ita. ff.ad Trebellian. Nec hìc repugnat quòd a Straccha diſſentiant Simoncellus in tractat.de Decreto libr.2.tit.6.numer.46. Nam eius argumentis reſponderi facilè poteſt.

Quintò accedit quod excellentiſſimus Senatus Principis perſonam & auctoritatem ſuſtinet: quemadmodum nouis ipſis cōſtitutionibus Mediolani,in titul.de Senatoribus.§.1. Sancitum eſt. Porrò clarum eſt,quod quando Princeps ſuo re-
34 ſcripto conceſſit minori † facultatem obligandi vel alienandi bona,tunc is minor ſine alia ſolennitate decreti Prætoris,obligare & alienare poteſt.l.2.C.quando decreto opus non eſt,ubi Baldus manifeſtè dixit,legem illam quotidie practicari in eccleſijs & hoſpitalibus, impetrantibus a Papa obligandi & alienandi licentiam. Qui.n.
35 (inquit Baldus) habet uerbum ſuperioris † non indiget uerbo inferioris. Et Baldum ſecuti ſunt Ruin.in conſ.35.num.22.& in conſil.161.nume. 26.lib.1.Reſtaurus Caſtaldus in tract. de Imperatore.q.110.caſu.19.& caſu 61.Aemilius Ferretus in conſ.43.nu.3.Cephal.in conſ.316.nu.58.lib.3. Et Lancellotus Conradus in templo omnium iudicum.lib.1·ca.1.de Imperatore.§.4.nu.8.& 19. comprobatur reſponſo Abbatis in conſ.41.col. 3.uerſic.item omnis ſolennitas.libr.1.Cum dixit conceſſa licentia alienandi bona eccleſiæ a Pontifice,non requiri aliam ſolennitatem.Idem ſcripſerunt Dec.in conſ.409.nu.2.Capicius in deci. 16.nu.4.& Redoanus in trac. de rebus eccleſ. nō aliena.rubr.33.nu.67.

Porrò in caſu noſtro manifeſtè conſtat,excellentiſſimum Senatum diſpenſaſſe,atque ſtatuiſſe, quod D.Bartholomæa loco fideiuſſionis obligaret bona ipſa dotalia pro adminiſtratione tutelæ.Nec recipienda eſt aliquo modo illa interpretatio,quod Senatus ipſe intellexerit,D.Bartholomeā obligare debere bona,adhibito decreto, atque ita ſeruatis ſolennitatibus. Nam ſi hæc fuiſſet mens Senatus,non dixiſſet abſolutè & ſimpliciter,quod D.Bartholomea loco fideiuſſionis obligaret bona propria:ſed poſuiſſet actum in pēdenti & dubio,& dixiſſet, quod Prætor uideret & cognoſceret, an expediret D.Bartholomeæ loco fideiuſſionis præſtandę,obligare propria eius bona.Siquidem ſic obſeruare ſolet Prætor, antequam in obligatione uel alienatione bonorum minoris,interponat ſuam auctoritatem & decre-
36 tum uidet & cognoſcit, † an expediat minori ſic obligare, uel alienare : ſicuti probat textus. l. magis puto.§. ne paſſim. ff. de rebus eorum. & tradit Simoncellus in tractatu. de decreto in pręfatione.nu.20.

Sexto uel ex eo ceſſat controuerſia, quod cum ipſa Domina Bartholomea in ſuſceptione tutelæ ei decretæ ab excellentiſſimo Senatu, & ab illuſtri quondam Domino Odeſcalcho delegato auctoritate interpoſita, bonaſua mobilia & immobilia obligauerit, adie-

cto iuramento, dicitur adeò ipſum actum tutelæ confirmaſſe, ut nullitas aliqua allegari minime poſſit. Ita declarando. dicta lege eos. C. ſte ijs qui ueniam ætatis impetra: ſcripſit Cadren. in d.l.2.num.9.in fi.eo.titul. Iuramentum
37 enim † ſupplet defectum auctoritatis curatoris ac etiã decreti iudicis, ſicuti eſt receptiſſima Doctorum ſententia in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſus uend. & in cap. cum contingat. de iure iurando, ubi ex recentioribus Alciatus. nu. 113. atteſtatur communem. Et hanc vbique in foro ſeruari ſcripſit Antonius Petrucius in repe. l.2. in octauo effectu iuramenti. ff. de iure iur. communem quoque teſtantur Corneus. in cõſ. 186. num. 17. lib. 2. in conſil. 71. nu. 9. lib. 3. & in conſi. 238. lib. 4. & Socin. Sen. in conſ. 139. num. 5. libr. 1. His accedunt Dec. in conſil. 31. col. 1. & in conſil. 181. col. 2. Berous. in conſil, 154. nu. 8. lib. 1. Frãciſcus Marcius in q. 477. col. 1. parte prima, Benuenutus Stracha. in tract. de mercatura, parte tertia. nu. 32. Antonius Gomezius in tit. de contractibus. cap. 19. numer. 18. Alba. in conſil. 11. num. 3. Crauet. in conſil. 7. in fin. & in conſi. 455. nu. 6. Hieron. Gabr. in conſil. 13. nu. 2. & in conſil. 127. nu. 7. & 8. Cephalus. in conſil. 207. nu. 8. lib. 2. Riminaldus iunior. in §. 2. nu. 24. in inſtit. Quibus aliena licet uel non. Decianus in conſil. 39. num. 75. lib. 2. & Natta in conſil. 631. nu. 8. Et non ſo-
38 lum procedit hæc traditio in † contractibus propriis, ſed etiam in improprijs: ſicuti affirmarunt ex commemoratis Corneus, Decius & Berous. & alios plures congerit Antonius Gabriel in lib. 2. Concluſionum in titul. de minoribus. Concluſio. 5. num. 5. Imò locum habet etiam in quaſi cõtractu, ut in aditione hæreditatis & ſimilibus. Ita Iaſon. in d. auth. ſacramenta puberum. nu. 73. verſic. adde quintam. Et huius ſententiæ præcipua eſt ratio, quia (ut ſcribunt pręcitati Doctores) iuramentum facit minorem haberi pro maiore. Quemadmodum ergo maior pro adminiſtratione tutelæ obligare poteſt bona ſua etiam immobilia, ita etiã minor mediante iuramenti vinculo.

Septimò uel ex eo ceſſare debet omnis dubitatio, cum illuſtris D. Thomas Odeſcalcus ſenator, delegatus ab ipſomet ſenatu excellentiſſimo ad decernendam hanc tutelam & curam dictæ D. Bartholomeæ, ſuum ipſum decretum interpoſuerit, ſuper expreſſa bonorum obligatione, quã fecit ipſa D. Bartholomæa. Ita enim in eo inſtrumento decretæ tutelę & curę legitur. Quibus per actis pręfatus illuſtris Senator Do. Io. Tho. Odeſcalcus deputatus, ut ſupra, pro tribunali ſedens ſuper quadam cathedra poſita in domo habitationis præfatæ illuſtris Do. Bartholomeæ. ut ſuprà, uiſis dictis literis & ordinationibus, omnib. que diligenter cognitis & conſideratis, decreuit & decernit, dictam tutelam & curam prę fatæ illuſtri D. Bartholomeæ, & eam illuſtrem Do. Bartholomæam filiam & habitratricem ut ſupra, prę ſentem & acceptantem & obligantem ſe & bona ſua, ut infra, deputauit & deputat. &c. Et paulo poſt ſic legitur. Quare prę ſata illuſtris domi. Bartholomæa promittit. & c. obligando ſe & omnia ſua bona & iura etiam dotalia & c. Hæc auctoritas & decretum. dom. Odeſcalchi non ſolum eſt ſuper ipſa tutela, ſed & ſuper bonorũ obligatione, cum utrumque ſit unica uerborum ſtructura comprehenſum, & conſequenter unica eſt determinatio iuxtà. l. iam hoc iure. ff. de vulga, & pupillar. ſubſtitu. & l. quamuis. C. de impub. & alijs ſubſtitut. Nec ratio aliqua conſiderari iure poteſt, ꝙ decretum ipſum fuerit interpoſitũ ſuper aſſignatione tutelæ & curæ, non autem ſuper obligatione bonorum. Imò dicendum eſt, fuiſſe interpoſitum magis ſuper obligatione bonorum. Cum ſuper ipſa tutela non fuerit ita neceſſarium, poſteaquam Senatus ipſe excellentiſſimus expreſſè ſtatuerit, tutelam eſſe ipſi D. Bartholomeæ de-
39 cernendam. Eſt enim uera hęc ſententia, † actum præſumi factũ in caſu magis necesſario. *Ita poſt* Bar. in l. 2. ff. de cond. & demonſt. & *l. triticum. ff.* de uerb. oblig. Caſtrenſem & alios *reſpondit* Crauet. in conſil. 149. nu. 12.

Vltimo admiſſo citra ueri prę iudicium, obligationem bonorum do. Bartholomeę fuiſse nullam, ob non interpoſitum decretum, attamẽ hęc nullitas allegari non potuit nec poteſt, ab alio quàm ab ipſamet D. Bartholomea, quę potuit ẽt inuita D. Lauinia, cuius tutelam geſſit, uelle eſſe efficaciter obligata. Ita poſt alios Mattheſ. in notab. 155. Nota, quod ſi minor. Iaſ. in l. cum ii. §. eã tranſactionem. nu. 4. uerſ. limita tamen. de tranſactio. & Tiraq. in tract. de retractu conuentionali. ad finem. num. 152. in fine, & in Tractat. de legibus connubial. in gl. ſexta. numer. 91. & Simoncellus in Trac. de decreto. lib. 3. tit. 8. num. 45. qui quidm m anifeſtè & in ſpecie ſcripſerunt, quod
40 etſi obligationes & alienationes † factę a minoribus ſine decreto, ſunt nullę: attamen ſi minorib. placet eas ſeruare, validę habentur, cũ ſit in eorũ poteſtate eas dicere nullas, uel ratificare. Huc ẽt pertinet ꝙ dicimus, dolum dantem cauſam contractui reddere cõtractũ nullũ, modò petatur ab eo, qui ſe lęſum credit, cũ ſit in eius poteſtate dicere nullum, uel obſeruare. Ita tradunt Ang. in l. ſi quis aliam. §. ſed & ſi quis. ff. de ſolutio. Caſtrẽ. in conſ. 295. ſi dicta pig. col. 1. li. 2. & Gomeſ. in §. actionũ. n. 9. in inſti. de act. Cũ itaq; D. Bartholomęa nõ modo nõ petierit declarari nullã obligationem a ſe cõtractã, cã prędictę tutelę, uerum ẽt eam ratificauerit & approbarit, reddendo rationes de adminiſtratis, ſequitur dicendum, quod nec quiuis alius tertius, atque ita Do. Filiodora poſſit allegare nullitatem ipſius obligationis & conſequenter prędictę tutelę. Et hoc maxime locum habet hoc in caſu, in quo poſt perfectam ętatem uiginti annorum D. Bartholomeæ, iuxta ſtatutũ Mediolani, ipſa. do. Bartholomea per quinquennium tacuerit, non petendo obligationem declarari nullã, quo dicitur eã adeò ratificaſſe, vt nec

nec ipſa nunc poſset allegare illius nullitatem, iuxtà.l.ultim.C.ſi maior fact.alien.rat.hab.& in ſpecie ſtatutum Mediolani declarando, ſcripſi in tract. de recuperanda poſſeſſione, remedio decimoquinto.num.152.Nec obſtat ſi dicatur, nullitatem † actus apponi poſſe etiam a tertio, de cuius intereſſe agitur: iuxtà.l.ita tamen.§.quoties. ff. ad Trebell. ubi fortius ſcripſit Bartolus tertium poſſe obiicere eam nullitatis actus exceptionem, quam ipſe principalis, opponere non poſſet. Et Bartolum ſecutus eſt Afflictus.in deciſio.235.nume.5.Imo tertius obijcere poteſt nullitatẽ actus, etiam quod reus principalis hoc recuſaret, & expreſſè prohiberet.l.principaliter. la 2.C.de liberali cauſa.& tradunt Baldus.in l.unica. C.ſi unus ex pluribus appella. & in authenti.nunc ſi hęres. C.de litig.& Alexand. ad Bartolum in l.ſi perluſorio.ff. de appellat. Nam reſpondetur, prędicta procedere, quando tertius ipſe immediatè læderetur, ab eo actu confecto a principali: ſicuti quãdo agitaretur iudicium, quod ſi finẽ haberet cõtra reum principalem, immediatè etiam noceret tertio, forte poſseſsori rei petitæ. Non enim ſententia exequenda eſt contra tertium ſine cauſę cognitione, & nouo proceſſu, quemadmodum poſt alios ſcripſit Vantius in tract.de nullitate.in tit. Quis poſſit dicere de nullitate.num.17.qui nume.18.ſubiungit quod ſuprà retulimus, ex Bartolo in d.l.ita tamen.§.quoties, tertium poſſe objcere exceptionem nullitatis actus, quam ipſe princi-

41

42 palis † obiicere non poſſet. Id quod procedit, quãdo is tertius immediatè læditur ab ipſo actu: ſicuti contigit in caſu.d.l.ita tamẽ. §.quoties. ubi licet hęres inſtitutus non poſſit aduerſus legatarios & fideicommiſsarios obiicere nullitatem teſtamenti ob filii præteritionem, attamen eam allegare & opponere poteſt tertius, nempè filius ipſe pręteritus, quia ex ipſo actu nempe teſtamento lęditur immediate. Ita etiam loquuntur.d.l. principaliter la 2.C.de liber .cauſa. Baldus in d.l. vnica.C.ſi unus ex pluribus. Diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo nullum verſatur detrimentum D. Filidorę uel alterius tertij, quod D.Bartholomea minus ſolenniter ſe obligauerit. Non enim hæc obligatio (ut aſseritur) inefficax, immediate imò nec mediate alteri nocere poterat, quàm ipſimet D.Bartholomeæ.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam facile concedimus, ſententiam eſse nullam

43 quando lata eſt † contra pupillum defenſum a tutore illegitimo, ut eſt, quando non ſatiſdedit rẽ pupilli ſaluam fore d.l.ſi tutor. C.in quibus cauſis in integrũ reſt. nõ eſt neceſſa.cũ aliis in argumento allegatis, ſed hic non eſt caſus noſter, cum nos verſemur eo in caſu, in quo D. Bartholomęa fuit legitime decreta tutrix, auctoritate ſenatus, & bona ipſa ſua expreſse obligauit, ſicuti ſupra demonſtrauimus. Et dato citra ueri pręiudicium quod obligatio bonorũ requireret Pretoris decretum: attamen non inde tutela redditur nulla: ſicuti nulla eſt, quando tutor penitus omiſit ſatiſdare, uel bona ſua obligàre. Differunt enim inter ſe duo hi caſus, non ſatiſdare, & ſatiſdare, ſed minus legitime. Illo primo caſu conſtat, tutorem noluiſse obligari, atque ita deficit ipſius obligationis ſubſtantia, & propterea corruit omnino tutela, Cum conſtet quodammodo tutorem ipſum, recuſando ſatiſdare & obligari, noluiſse effici tutorem. Ita procedunt text. d. l. ſi tutor. C. in quibus.cauſ.in integ.reſtit.non eſt neceſsa.& l.in dubium.C.de tutor.& curat.qui non ſatiſd. Secundo uerò caſu apparet tutorem voluiſse obligari, ſicque non deficit ſubſtantia obligationis, ſed ſolum illa qualitas ſolennitatis, quam lex introduxit ad commodum & utilitatem ipſius ętate minoris, a quo pendet dicere & non dicere obligationem nullam: confert quod egregie & ad rem tradit Albericus in d.l.in dubium. nume. 1.verſ.Quid ſi ſatiſdedit, C.de tut.uel curato. qui

44 non ſatiſd. cum dixit, ualere geſta † cum tutore uel curatore, qui ſufficienter non ſatiſdedit, quia contrahentes cum illis, non habent perquirere, an ſufficienter ſatiſdederint, uel non, cum hoc ad ipſum magiſtratum pertineat. Huc facit quod docuit Guiel.Maynerius in l.quo tutelę. nu. 161. ff.

45 de reg.iuris.cum dixit, matrem † excuſari ſi adminiſtrauit tutelam auctoritate iudicis, qui ſolennitatem aliquã omiſit. Et hoc ſecundo in caſu uerſamur.

Nec obſtat quod in argumento dictum fuit, diſpenſationem conceſsã ab excellentiſſimo ſenatu, non operari, quo ad obligationem bonorum immobilium ex d.l.eos.C.de iis, qui ueniam ætatis impetra.ubi Caſtren.nu.9.& Ruin.in d.conſi. 126.nu.4.& 5.lib.5.quia reſpondetur diſtinguendo tres caſus. Primus eſt, quando ſimpliciter con

46 ceſsa eſt uenia † ætatis, ut poſſit minor adminiſtrare propria bona & negotia, iuxta.l.2.C.de his qui ueniam ætatis impetra. Hoc caſu minor iſte dicitur effectus habilis quo ad omnia, excepta bonorum immobilium alienatione & hypotheca. dict.l.eos.C.eo.de iis qui ueniam ętatis impetra. quæ locum habet hoc in caſu, quemadmodum ſic ſenſit gloſsa ibi dum reſpondet obiectioni l. 2.C.quãdo decreto opus nõ eſt, qua de re ſtatim dicemus. Idem quoque ſenſit Corneus in conſi. 108.numer.8.in fine.lib.3.Cum dixit, differentiã eſse inter impetrationem conceſſionemque ueniæ ætatis ſimpliciter, & illam, quæ facta eſt in omnibus, ſicuti eſt differentia inter diſpenſationem illegitimitatis, & legitimationem generaliter factam. Et huius caſus ea eſt ratio, quia cum alienatio ſit grauis pręiudicii, lex pręſumit, non fuiſse eo reſcripto conceſsam, ex quo in ſimplici

47 † ſermone, non comprehenduntur ea, quæ ſunt notatu digna.l.item apud Labeonem. §.hoc edictum.ff.de iniuriis, quo textu adductus decidit Affl.in dec.220.n.16.reſcriptũ gñale nõ cõprehẽdere renũtiationẽ, cuius faciẽda erat mẽtio ĩpãlis. Idẽ Affl.in dec.265.n.20.& 22. dixit ĩ oblõne

generali feudorum, non contineri feuda dignitatis:quorum ſpecialis mentio debuit fieri, & ſimilia reſponderunt Gozadinus in conſ.101. num. 16.& Pariſius in conſil.12. nu.64. libr. 1. Et reſpondit Socinus Senior in conſil.260. colum. 2. lib.2. Præſumi Principem ignorare ea,quæ ſunt notatu digna, ſi eorum ſpecialem mentionem non fecit.

Hoc in caſu procedit traditio Caſtren. in d.l. 2.num.9.C.de ijs, qui ueniam ætatis impetra. & in d.conſil.106.& in d.conſ.161.

Et hic caſus noſtro non conuenit: quemadmodum ex his,quę mox ſubiciemus,apparebit.

Secundus eſt caſus,quando reſcripto conceſ-
48 ſa eſt uenia ætatis † in omnibus & per omnia, ut ſi dictum eſt,quod in omnibus actibus habeatur ac ſi eſſet maior.Hoc in caſu poterit minor iſte ſine decreto obligare & alienare immobilia.atque ita hoc caſu locum non habet d.l.penul. Ita ſenſit Corn,in d.conſ.108.nu.8.in fi.lib.3.quemadmodum retuli ſupra ſic pariter Rui.in d. conſil.126. nu.5.lib.5.dum reſpondit,quod quando Princeps ſuo reſcripto concedit ueniam ætatis, ut eandem uim operetur,ac ſi lex ipſa municipalis effeciſſet ętatē illā eſſe maiorē,is minor ſic factus maior non etiam reſtituatur in integrum: atque ita uoluit Ruinus,non ſolum contractum & alienationem eſſe ualidam, ſed etiam ſublatam eſſe in integrum reſtitutionis remedium. Et dixit Ruin. hoc in caſu non eſſe differentiam inter reſcriptū & ſtatutum,concedentes hanc ætatis ueniam. Hoc etiam in caſu,nos non uerſamur.

Tertius eſt caſus, quando reſcripto conceſſa
49 fuit uenia ætatis † quo ad certum actum obligationis,uel alienationis,ut puta ſi dictū eſt, quod Caius minor habeatur pro maiore, ut poſſit pro tali actu bona ſua obligare,uel alienare. Hoc in caſu obligare & alienare hic poterit,ſine ſolennitate & decreto Prætoris. Ita ſancitum eſt.l.2.C. quando decreto opus nō eſt quam deduxi ſupra in quinto argumento.Atque ita in hoc caſu locum non habet d.l.pen.C.de ijs;qui ueniam ætatis impetra.Senſit Alex.in l.more.nu.11.& 12.ff. de acq.hæred.Hic caſus uerè conuenit noſtro,in quo apparet excellentiſſimum ſenatum conceſſiſſe facultatem D:Bartholomeæ,aſſumendi tutelam filiæ,& eam ob cauſam obligandi propria bona.Pręterea aduertatur quod tam in tertio quàm in quarto excellentiſſim.Senatus reſcripto,adeſt clauſula derogatoria. Nō obſtantibus aliquibus contrarium diſponentibus, quæ ſanè clauſula operatur,ut ſublata ſit ſolēnitas decreti Prętoris. Ita in ſpecie reſcripti conceſſi pro uenia ætatis,reſpondit Ruin.in d.conſil.126.num.6. & ſeptimo libr.5.

Non etiam obſtat illa traditio Caſtren. in d. conſil. 106. numero 3. libro ſecundo. Socini in conſil.130.num.3.lib.1.Decij in conſil.39.num. 3.& Rolandi in conſil. 7. numero decimoſeptimo libro tertio.cum dixerunt, quod etſi ſtatutū diſponit ætatem decem & octo annorum intelligi perfectam & legitimā;quo ad omnes actus: ſed non tamen,ut is poſſit immobilia alienare ſine ſolennitate & decreto Pretoris. Nam reſpondetur,prædictos Doctores non negare imò affirmare, contractum eſſe ualidum: tametſi minor læſus reſtitui poſſit in integrum certis caſibus: Imò alijs caſibus ſublatam etiam eſſe ipſam reſtitutionem.Hac enim in conceſſione ueniæ ætatis facta a ſtatuto,de qua loquūtur præcitati Doctores diſtinguendi ſunt aliquot caſus, quemadmodum diſtinguit Iacobus Beluiſius in quadam diſputatione,quam probarunt. Ioan. Andreæ in additione ad Specul.in titul.de reſtitution.in integrum.§.ſi quis autem.Baldus in authent. ſi captiui.numero quarto. C. de epiſcopis & clericis. Caſtren.in l.2.numero nono. C.de ijs, qui ueniā ætatis impetra.& latius Franciſcus Aretinus. in l. more.colum.tertia.verſiculo ſed queritur. & verſicul.dic ergo.ff.de acquir.hæred.

Primus eſt caſus,quando ſtatutum uel lex fingit minorem eſſe maiorem,ut ſi ſtatutum dicit,ꝙ minor vigintiquinque annis maior tamen uiginti,poſſit contrahere,perinde ac ſi eſſet maior 25. annorum,atque ita ſtatutum reddit contractus ualidos ab hoc ipſo minore factos. Hoc in caſu poteſt iſte ſine aliqua ſolennitate contrahere, obligare,& alienare: quia cenſetur maior. Ita in ſpecie declarando dict.l.penultim. C. de iis, qui ueniam ætatis impetra.dixit Aretinus.in d.l.more.columna tertia,uerſicu.prima concluſio; qui quidem paulò poſt verſicul.aliquando ſtatutum, vel lex, ſubiunxit, ex eiuſdem Beluiſij, Baldi, & ſequacium diſtinctione, quod quando ſtatutum
50 fingit maiorem illum † qui minor eſt, indulgendo in effectu ætatis ueniam;adeo iſte cenſetur factus maior;ut ualeat contractus & alienatio,nec reſtitui poſſit in integrum. Et hoc in caſu ſic manifeſtè etiam ſcripſit Caſtren.in d.l.2;numero nono C.de ijs,qui ueniam ætatis impetra.qui dixit, hunc reputari maiorem quo ad omnia,& propterea poſſe contrahere & liberè alienare, ſine aliquo Prętoris decreto. Et prætereа ſubiunxit Aretinus pręcitato in loco,& ibidem Alexand. numero vndecimo & duodecimo , idem eſſe, ſi ſtatutum habilitaret per dicta uerba minorem in aliqua ſpecie contractus,quia & hic(inquit Aretinus) ſimiliter,ex quo habet eum pro maiore, iura loquentia de maiore,traherentur ad ipſum ſtatutum. Hanc quoque traditionem Beluiſij, Baldi,Caſtrenſis.& Aretini, probarunt Caſtrenſis. in l. momentaneę numero tertio & quarto. C. qui legiti.egregiè Ruinus in conſil.126.nu.4. lib. 5.& ad rem optime cōfert quod quando ſic reducit ætatem, mater poteſt eſſe tutrix,non ſeruata alia ſolennitate decreti, pro bonorum obligatione. Ita poſt alios Soc.Sen.in conſil.20.nu.11.lib. 1.Curt.iun.in conſil.94. & Lamberteng.in commentarijs ad ſtatutum Mediolani.libro 1.gloſſ.3. num.26.

Hoc

Hoc in caſu nos verſamur. Cum non modò ſtatutum ipſum Mediolani,ſed etiam excellentiſſimi ſenatus diſpenſatio,quàm diximus ex ſententia Ruin.in conſil.126.nu.5.lib.5.a pari procedere cum ipſo ſtatuto,ualident contractum,nempè tutelam ac etiam obligationem bonorum eius cauſa factam.

Secundus eſt caſus,quando ſtatutum ſimpliciter limitat ætatem † ſeu tempus ætatis.ſicuti quãſto ſtatuit, quod minor vſque ad uigeſimum annum non poſſit contrahere. Hoc in caſu ſcripſit Aretinus.in d.l.more.col.3.uerſ. ſecunda concluſio.ff.de acquirend.hæred.poſt Bero. q.115. Beluiſium, Io. Andreæ & Baldum,hoc ſtatutum ualidare quidem contractum: ſed tamen concedere ipſi minori reſtitutionem in integrum,ſi lęſum eſſe ex eo conſtat. Idem affirmauit ipſemet Aretinus paulo poſt in uerſic.aliquando ſtatutum limitat.Hic duo uoluit Aretinus,primum eſt,contractum eſſe ualidum,ſecundum concedi reſtitutionem,ſi de læſione apparet.Eãdem opinionem ſecuti ſunt.Caſtr.in l.momentaneæ.nume.3.C.qui legit.perſo.hab.ſtan.in iud.Bald.Nouell.in Trac. de dote parte ſexta in priuil.48. Iaſon in l. ſciendum.nu.33.de uerb.obl.Boer.in q.350.num.4.& Cephalus in conſ.215,nu.28.lib.2. Diſſentiunt tamen ab hac opinione multi commemorati ab Aretino & aliis ſupra relatis.

Tertius eſt caſus, quando ſtatutum permittit
52 ſimpliciter maiorem decem & octo annorum,minorem tamen uigintiquinque poſſe contrahere, vel validare contractum. Hoc in caſu inquit Aretin.in d.l.more.col.3.uerſic. aliquando ſtatutũ ff.de acquirend. hereditate,non eſſe ſublatam reſtitutionem in integrum. Et inquit idem ſenſuiſſe Baldum in d.auth. ſi captiui. ff. de epiſcop. & cleric. Hic caſus noſtro non conuenit: ſicuti ex iam dictis apparet.Et admiſſo citra ueri præiudicium,quod conueniret,adhuc conſtat,prædictos Doctores manifeſtè admittere contractus & alienationes eſſe validas:tametſi ipſi minori ſic effecto maiori,cõcedi reſtitutio in integrũ,ſi lęſus ẽ.

Non etiam obſtat illud , quod poſtremo loco dicebatur in argumẽto;clauſulam illam, ſeruatis ſeruandis &c.ſignificare ſolennitatẽ decreti Prætoris adhiberi debuiſſe,quia reſpõdetur uno uerbo,prædictam clauſulam intelligi,ut cõficeretur inſtrumentum aſſumptionis tutelæ, conficeretur inuentarium,uocata auia paterna,adiretur hæreditas,conſtituerentur actores & procuratores,& alia in ſimilibus neceſſaria,quemadmodum ipſemet excellentiſſimus Senatus tertio ſuo reſcripto diei.30.Maij 1577.ordinauit: ac ſicuti præfatus illuſtris Senator D.Odeſcalcus delegatus obſeruari curauit.Concludo itaque validam & ſolẽnem ſatis fuiſſe obligationem bonorum Bartholomeæ, & conſequenter tutelam fuiſſe legitimã iudiciumq; ab ea ſuſceptum & tractatum,ualidũ fuiſſe,& propterea,exequendam eſſe iam latam ſententiam.

Tertia eſt dubitatio,admiſſo citrà ueri pręiudicium;quòd prædicta tutela fuerit nulla,an eius nullitas opponi poſſit,ex quo eſt tutela ab Excellentiſſ.Senatu decreta? Et reſpondendum eſt, opponi non poſſe.Nam extat clara cõſtitutio Regia ipſius Ducatus Mediolani,in nouis conſtitutionibus,in tit.de Senatoribus.§.a decretis;cuius verba hęc ſunt.A decretis uerò ſententijſve,ordinationibus,& prouiſionib. quas Senatus faciet, non poſſit quouis modo appellari prouocariuè, vel de nullitate dici.Sed hæ omninò effectũ ſortiantur,& executioni mittantur.Et præterea, iure ipſo communi nõ eſt permiſſum dicere de nul-
53 litate ſententiæ Senatus,† qui nomine ſui principis eam tulit,cum ab ipſo principe lata dicatur. ſi modò nullitas ipſa prouenit defectu iuris poſitiui.Ita Afflict.in deciſ.273.nu.7.& Gramm.in deciſ.19.numer.15.qui teſtantur ſic obſeruare conſilium Neapolitanum. Idem obſeruari in curia Gratianopolitana affirmat Guido Pap.q.50. nu. 2.& ſenſit Franc.de Marchis in q.13.nu.6. parte prima. & de alijs curijs Galliarum idem ſcripſit Rebuffus in commentarijs ad Regias conſtitutiones Galliarum tomo primo.in tit. de ſupplicationibus.art.9.gl.1.num.2.& 3.ſic quoque obſeruatur apud ſuprema Hiſpaniarum tribunalia, teſte Didaco lib.practicar.quæſtio.cap.25.nu.1. Idem obſeruari in camera Imperiali Spirenſi,& alijs,aſſerit Andreas Gayllius.lib.1.pract.obſerua.c.42. num.1.Quod uerò hæc nullitas iuris poſitiui ſit, nemini dubium eſſe debet,cum non ab ipſa natura,ſed a lege ciuili conſtitutum fuerit,tutoris bona eſſe debere obligata,pro ipſius tutelæ adminiſtratione.

Quarta eſt dubitatio,admiſſo citra ueri præiudicium, quod dici poſſit de nullitate ſententiæ Excellentiſſ.Senatus, an nullitas obijci poſſit in caſu noſtro,ad impediendum executionem ſententiæ latæ contra ipſam tutricem ſeu eius pupillam? Et reſpondendum eſt,obijci non poſſe.

Primò,quia uera,& recepta eſt iuris & Docto-
54 rum traditio,executionem † ſententiæ non impediri,quando nullitatis exceptio non eſt ita clara, & manifeſta,ut de ea poſſit ſtatim apparere.l.a diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iud.& l.ult.C.ſi ex falſis inſtr.& tradunt Bart.in l.4 §. condemnatũ. ff.de re iud.Bald.in l.ab executore.num.7.c.quorum appell.non recip.Francus in c.dilecto. q.10. de appella.Alex.in conſil.33.numer.9.libr.1. qui communem eſſe teſtatur Calcaneus in conſilio. 16.numero 45.& 46.Afflictus.in deciſione.283. Ripa.in d.§.condemnatum.numero 17. Vantius in tractat.de nullitate in titul.Quibus modis nullitas proponi poſſit.numer.32.Rebuffus in commentarijs ad Regias conſtitut. Galliarum tomo primo,in tit.de ſentent. execution. articul. octauo.gloſſ.10. numero 4. Didacus libro practica. quæſtio.capi.25. colum.1. Contardus in l. unica C.ſi de momen.poſſeſſio.fuerit appellat. in limi. 7.numer.58.numer.61.& Cephalus in conſilio

 201.nu.

201.num.9.lib.2.qui affirmant,exceptionem nullitatis, quæ in dubium poteſt probabiliter reuocari,non impedire ſententiæ executionem. Porro noſtro in caſu de nullitate huius decretæ tutelę, conſtare nō poteſt ſtatim,& incōtinenti, ex quo dubij iuris eſt,(& ſi nos clarum exiſtimamus ualere)an ualeat hæc decreta tutela,uel non. Ex quo ſequitur,quod dici non poteſt euidens, & clara hæc nullitatis exceptio,cum notoria tūc dicatur, quando in dubium reuocari nō poteſt,ſicuti clare;& in ſpecie ſcribunt Corn.in conſ.10.nu.3.li.4.Francus in d.c.dilecto.q.52.de appellat.Calcaneus.in d.conſ.16.nu.45.Dec.in c.ex parte.il ſecundo,col.5.uerſ.5.fallit.de officio delegat.Neuiz.in conſ.7.nu.31.& Ceph.in d.conſil.201.nu.
55 10.li.2.Et quod † exceptio dici non poſſit clara, & notoria, quando in eius cognitione uertitur iuris ſubtilitas,reſpōdit Soc.Sen.in conſ.59.nu.2.uerſ.ex quibus patet.lib.3. Eſt ergo dicendum, hanc nullitatis exceptionem impedire minime poſſe ſententiæ executionem.

56 Secundo accedit, ꝙ nullitatis exceptio † nō impedit executionem ſententiæ latæ a ſupremo iudice, ut puta a Principe,uel a Senatu ſub Principis nomine.ſicuti Regio ſub nomine & auctoritate,ſententiam ferre ſolet Senatus ipſe Excellentiſſimus Mediolanenſis. Ita Guido Papę. q.50.quem ſecutus eſt Didacus in d. ca.25. colum.2.Et quamquam Guido ille ſcripſerit, ex ſtylo & conſuetudine illius curiæ Delphinatus,obſeruari ſic conſueuiſſe:attamen non negat, quin idem ſit de iure. Et iure ſic eſſe ſancitum, hoc in caſu
57 crediderim,poſteaquam † ſupplicatio, quæ loco exceptionis nullitatis proponitr & Principi porrigitur,non impedit ſententiæ executionem, authent.quæ ſupplicatio. C. de precibus Imperat. offeren.

Tertio & vltimo,huius ſententiæ executio impediri non poteſt hac nullitatis exceptione, cum vera ſit illa interpretum traditio, nullitatis exceptionem non impedire ſententiæ executionem,
58 † quando calumnioſe obijcitur,cauſa differendæ executionis. Ita Angelus.& Alex.in l.4.§.condēnatum.&ibi Ripa.nu.14.de re iudic.& reſpondit Barb.in cōſ.18.col.10.uerſi.præterea libr.1. quam ſnīam ꝓbāt notabilis tex.l.ſatis apte.C.de falſis quo cōſtitutū eſt,falſi exceptionē cōtra ius aduerſarij calūniosè oppoſitā eſſe reijciēdā. Ex exceptionē fraude oppoſitā nō impedire proceſſū docuit Bal.in l.1.col.pen. C.qui accuſa. non poſſ. quem ſecutus eſt Barb.in conſ.8.col.8. & in d.cōſil.18.col.10.verſ.præterea lib.1. Et ſimilia recenſent Ruin.in conſil.7.nu.4.lib.4.Decius in c.licet cauſam,in 6.nota.de prob.& Marſil.in ſing.686. Quòd uero calūniosè & fraude oppoſita ſit hæc exceptio nullitatis,uel ex eo ſatis cōſtat,quod cū potuerit opponi in ipſo iudicio principali, & tamen dilata fuerit vſque ad executionem ſententiæ,calumnioſe id factum pręſumitur:ſicuti egregiè in ſpecie ſcripſit Rebuffus in commentarijs ad Regias cōſtitutiones Galliarum tomo primo, in tit.de ſentent.execut.art.3.glo.2.numer.3.in fine,motus auctoritate Baldi in l. in cōtractib.n.2. C.de non numera.pecun. qui dixit, elapſo bien-
59 nio præſumi calumnioſe opponi † exceptionem non numeratæ pecuniæ. Et ad rem magis reſpōdit Anch.in conſ.234.nu.3.exceptionem contra
60 † ctus † vſurarij præſumi malitioſe obijci, quādo obijcitur poſt præceptum de exequendo inſtrumento contractus.Ita quoque Caſtren.in conſil.281.in cauſa iſta quinque col.1.& in conſ.ſequēti.nu.3.libr.1.egregie ad rem reſpondit, quod cū coram Rota Romana eſſet plene diſputatum de cauſa,& nunquam fuiſset oppoſita quædam exceptio,præſumendum fuiſſe, quod calumniosè deinde fuerit oppoſita,lata ipſa ſententia:ſic etiā reſpondit poſt Baldum in conſ.37.in fine.libr.1. Craue.in conſ.75.num.9. præſumi exceptionem
61 falſi † calūnioſe opponi,quādo opponitur poſt latam ſententiam. Confert etiam quod docuit Bald.in l.per hanc.nu.2.C.de tempor. appella.cū dixit,dolo præſumi eum diſtuliſſe opponere & ꝓbare in ſecunda inſtantia,qui potuit id præſtare in prima. His cōcludo,nil impedimēto eſſe,quo minus exequi debeat,lata hæc ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio tutoris,facta per modum contentioſę iuriſdictionis ligat etiam ipſum minorem.*
Idem in procuratore vel ſyndico.nu.2
Quid in pręlato Eccleſiæ.nu.3
4 *Statutum tribuens iuriſdictionem conſulibus mercatorum, inter mercatores,intelligitur, quando agitur de re ad mercaturam pertinenti.*
5 *Pupilli cauſa,ſub protectione principis dicitur, & eius qui principis tenet locum.*
6 *Statutis duobus extantibus,illud magis attenditur, quod minus iuri communi repugnat.*
Item quod maiorem continet utilitatem.nu.8.
7 *Statutum de compromittendo,odioſum.*
9 *Iuriſdictionem uel poteſtatem, princeps tribuens iudici uel magiſtratui cumulatiuè dicitur,non priuatiue quo ad ſe ipſum,concedere.*
10 *Iuriſdictionum in conceſſionibus,concedentis autoritas cenſetur præſeruata illæſa.*
11 *Iuriſdictio conceſsa duobus eodem tempore, cumulatiue intelligitur non priuatiuè.*
12 *Legi uel ſtatuto priori,nunquam cenſetur derogatum per poſterius,niſi id exprimatur.*
13 *Iuriſdictio competens ſuperiori,conceſſa autem inferiori fauore perſonarum intelligitur cumulatiuè.*
Contraria refutatur opinio.nu.14
15 *Iuriſdictio conceſsa ſecundo iudici,non derogat iuriſdictioni maioris & ſuperioris, ſed ſolum æqualis & inferioris.*
17 *Minor ut reſtituatur, conſtare debet uel de dolo aduerſarij, uel quod ſui facilitate læſus ſit.*
17 *Exceptiones declinatorias vel dilatorias non opponens, minor etiam læſus,non reſtituitur.*

18 Reſti-

18 *Reſtitui petens minor ob omiſſam allegationem, quid probare debeat.*
19 *Litis euentus dubius, & iudicium fortunæ dicitur.*
20 *Sorte, & fortuna læſus, non reſtituitur in integrum.*
21 *Iudicari ab arbitris, plus periculi habet, quàm a iudicibus ordinarijs.*
22 *Compromittere, nemo iure communi cogitur.*
23 *Minor dum iure communi vtitur, non reſtituitur.*
Nec aduerſus diſpoſitionem ſtatuti, quo ipſe ligatur. nu. 24.
Aut ſi ſororem a ſtatuto excluſum, ad ſucceſsionem admiſerit. nu. 25
Item non reſtituitur, ubi pecuniarium damnum non imminet. nu. 26
27 *Reſtitutio in integrum ceſſat, ubi extat remedium ordinarium.*
28 *Minor aduerſus ſententiam a principe latam, non niſi magna ex cauſa reſtituitur, quæ & exprimenda eſt & probanda.*
29 *Reſtitutio in integrum conceſſa a ſententia lata a principe, non impedit executionem ſententiæ.*
Et ſi impediat, ante executionem impetrari debet. num. 30
31 *Reſtitutio idem quod appellatio operatur, & quomodo.*
Quid item ſi dolosè petatur. num. 32
33 *Sententia diſceptationi finem imponit, nec eluſoria eſſe debet.*
33 *Exequutor ſententię, de quibus exceptionibus cognoſcat.*
35 *Arbitri de cauſa reſtitutionis in integrum non cognoſcunt.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXIX.

IN eadem controuerſa grauique cauſa, quæ inter Illuſt. Do. Petrũ Frãciſcum & D. Lauiniam Vicecomites coràm Excellẽtiſsimo, atque ſapientiſſimo Senatu Mediolanenſi vertitur, nouæ, & per acutæ excitatæ ſunt dubitationes, ab Illuſtri, & eruditiſſimo D. D. Iacobo Ricardo Senatore optimè merito. Quas quidem crediderim conſideratas potius fuiſſe, pro more æquiſſimorum iudicum, quàm quod ita uerè ſentiat. In his itaq; diſſoluendis, etſi elaborandum mihi eſt: ea tamẽ præcipua ſcribã, quæ ad cãm pertinere viſa ſunt.

Prima eſt dubitatio, an cognitum vnquam fuerit, cauſam, de qua agebatur inter prædictos Do. Petrũ Franciſcum, & D. Lauiniam, aſcendere ad ſummam reditus mille aureorum quotannis: atque ita eſſe cauſam Senatoriam. Et ſine controuerſia reſpondendum eſt, uere fuiſſe eſſeque cauſam Senatoriam.

Primò, quia uere cognitum fuit reditus bonorum, qui in controuerſia ſunt, eſſe nõ ſolum mille, ſed etiam quinque mille aureorum. Nam Do. Bartholomea tutrix (vt in facto præſupponitur) anno. 1577. reſpondẽdo precibus a D. Petro Frãciſco porrectis, in quibus aſſeruit, cauſam excedere reditum mille aureorum, dixit agi de cauſa non modo Senatoria, ſed etiam ardua, & magni momenti: & ideò nõ per Senatorem, ſed per vniuerſum Senatum eſſe decidendam. Hæc confeſ-
1 ſio tutricis facta per modum † contentioſæ iuriſdictionis, ligat etiam ipſum minorem. Ita Bart. in l. certum. §. ſed an ipſos. nu. 2. uerſ. aut confitetur per modum. ff. de confeſſ. Aret. conſil. 13. col. ult. Alex. in conſil. 222. nu. 16. lib. 2. Pariſ. in cõſ. 115. nu. 21. li. 1. ſic etiam Dec. in conſil. 221. num. 1. & Alc. in reſp. 410. nu. 2. reſponderunt idem in con
2 feſſione facta a procuratore † vel Sindico, quorum confeſſio non nocet Domino, & vniuerſitati, niſi facta ſit per modũ cõtentioſæ iuriſdictionis: ſic quoque dicimus, quod licet confeſſio vo-
3 luntaria † prælati non noceat Eccleſiæ: attamen nocet quando fuit facta per modum contentioſæ iuriſdictionis: quemadmodum in ſpecie affirmarunt Abb. in cap. ult. nu. 44. de præſcrip. & ibidem Imol. nu. 26. & Pariſ. nu. 54. Idem reſpondit Angel. in conſ. 245. nu. 8. ſic quoque deciderunt Bellamera in concluſ. 695. confeſſio. col. 1. Rot. in deciſ. 3. in tit. de confeſſis, in nouis, & Afflic. in deciſ. 168. nu. 4. Et præterea, quod bona hæc ſint tot reditus, ſatis manifeſte, & incontinenti conſtare poteſt inſtrumentis, ob id non licet D. Lauiniæ dicere ſe deceptã, ut in integrum reſtituatur, cùm manifeſte conſtet nõ adeſſe læſionem, quę eſt cauſa reſtitutionis, ut ſuo loco dicimus.

Secundò ea ratione cauſa hæc dici debet Senatoria, cum ad iudicium ipſius Excellentiſsim. Senatus pertineant feudorum cauſæ, quæ uertũtur inter ipſos vaſallos, quemadmodum nouis ipſis conſtitutionibus in tit. de Senatoribus. §. cognoſcentque ſancitum eſt. Et ſi dicatur conſtitutionem illam loqui, quando eſt contentio de ipſo feudo, & ſic de re feudali: iuxtà ea, quæ dicimus, quãdo ſtatutum † tribuẽs iuriſdictionem cõſulibus mercatorum, inter ipſos mercatores, intelligitur, quod agitur de re ad mercaturam ipſam pertinenti, ut ſcribunt Rom. in conſil. 300. num. 1. Iaſon in l. age cum Geminiano. numer. 3. C. de tranſactio. & Marſil. in ſingul. 560. Reſpondetur etiam cauſam hanc dici feudalem, ex quo erat contentio ſuper ſucceſſione feudi Plebis Brębiæ. Et prætetea exiſtimo iam longo vſu obſeruatum, ut ipſe Excellentiſſim. Senatus cognoſcat his de cauſis uaſallorum, etſi de ipſomet feudo non ſunt, ob id obſeruari idem hac in cauſa debuit, iuxtà tradita a Roma. in d. conſil. 300. num. 1. & 2. & dicemus ſtatim.

Tertio, uel ex eo etiam dici debuit cauſa hæc Senatoria, Cum ſit cauſa pupillæ, quæ dicitur ſub protectione Principis, & eius, qui Principis locum obtinet. l. 1. C. quando Impe. inter pup. & viduam: Et ita paſſim obſeruãt aliæ ſupremæ Curiæ; ut illa Delphinatus teſte Guido Papæ in quęſtio. 566. ſic Pariſienſis auctore Aufreric in ſtylo parlamenti. §. ulti. Hiſpaniarum, affirmante Didaco libro practic. quæſtion. capitul. 6. num. 1. Neapolitana ut ſcribunt Iſernia & Afflictus in commentarijs ad conſtitutiones Neapolitanas,

in tit.de officio Magiſtrat.iuſtitiæ cap.ſtatuimus, rub.30.Ita audio obſeruare conſueuiſse hunc ipſum Excellentiſſimum Senatum Mediolani iam lōgo vſu,qui(ut dixi ſupra) iuriſdictionē tribuit, ut reſpondit Romanus in dict. conſil. 300. nu. 1. & 2.& idem affirmarunt Bald. in capit. 1.nu.4.de controuerſia feudi apud pares term. & omnes in l.Barbarius.ff.de officio prætoris.Nec obſtat ſi dicatur.d.l.1.C.quādo Imp.inter pup.& vid.loqui, quando pupillus eſt pauper & miſerabilis, nō autem quādo diues eſt,ſicuti reſpondit Alex. in cōſi.121.num.14.lib.1.quem & alij nonnulli ſecuti ſunt:quia reſpondetur,imò etiam locum habere quando pupillus eſt diues,ſicuti communem, & ueram eſse ſententiam aduerſus Alexandrū, ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum,lib.2. caſu 66.num.3. Et(mea quidem ſententia)ratio magis ſuadet,ut pupilli diuites eſſe debeant ſub protectione,& iuriſdictione Principis quàm pauperes:hi enim moleſtia carēt.illi verò aſſiduè uexātur ab his,qui eorum bona,& diuitias occupare, & diripere conantur.

Secunda eſt dubitatio,*an poſito, quod agatur* de cauſa reditus aureorum mille,*illa debuerit co*gnoſci per Excellentiſſimum Senarum, an per arbitros? Reſpondendum eſt,cauſam hanc debuiſse,uel ſaltem potuiſſe cognoſci ab Excellentiſſimo Senatu.Prius oſtendam cognoſci debuiſſe,quippe non alteri quàm ipſi Senatu competebat iuriſdictio ſuper hac cauſa. Deinde oſtendā potuiſse:quia etiam ſi concedimus,arbitros poſſe cognoſcere de his cauſis,ex diſpoſitione Nouarū Conſtitutionū in ti.de arbitris, attamen conſtitutio illa non priuat Senatum cognitione ſimilis cauſæ.Et quod attinet ad primum, nempè iuriſdictionem huius cauſæ, pertinuiſse ad ſolum Senatum,atque ita illum tantum de ea debuiſse cognoſcere,demonſtratur.

Primò mouet me egregia auctoritas, & traditio Baldi.in conſ.223. Primò ſtatuto Aſtenſi.libr.1.quem omiſso numero allegauit,& probauit in ſpecie Decius in conſil.3.numer.5. uerſicu.ſecundo ſpecialiter,ſtatutum prius in ordine temporis diſponebat,quod in cauſa mutui,uel depoſiti,de quibus extant publica inſtrumenta, procedatur executiue.ſecundum poſterius ſtatutum dicebat, quod lites uertentes inter coniunctos deberent compromitti.Modò contigit,quòd cā mutui,de qua extabat inſtrumentum agitabatur inter coniunctos,dubitatum fuit, an locus eſset compromiſso,vel potius eſſet executiue procedendum. Reſpondit Baldus, locum non fuiſse compromiſso,ſed executiue procedendum,ſecūdum diſpoſitionem primi ſtatuti, quo ſecundum reſtringitur.Ea motus eſt ratione Baldus ibi.col.
6 col.pen.in fine,quia ex duobus † ſtatutis illud magis attendi,& obſeruari debet,quod minus repugnat iuri communi.l.qui poſthumos, ubi Baldus in fine,& alij.ff.ad S.C.Sylla.de his, quibus ut indig.Atque ſecundum illud ſtatutum,compellens ad compromiſſum,iuri communi repugnat,quia nemo cogitur contrahere,uel quaſi.l.nec emere. C.de iure deliberand. Et præter Baldum,& Decium in ſpecie probat l.3.§.tametſi.Et l.diem proferre.§.ſtari.ff.arbitris,ubi nemo compellitur cōpromittere.Et preterea(inquit Baldus)ſtatutum
7 de compromittendo eſt odioſum. Primùm uerò ſtatutum nō repugnat iuri cōmuni. Ergo primū ipſum ſtatutum debet obſeruari. Et his accedit Alex.in conſil.65.numer.7.uerſic. Item ſtatutum lib.7.qui eadem ratione utitur ad demōſtrandū attendi magis debere ſtatutū ꝙ prouidet circa errores notariorum, quàm ſtatutū de cōpromiſſis, quando vtrumque in eadem perſona concurrit: quia (inquit Alexander) ſtatutum de compromittendo,repugnat iuri communi,ſtatutum verò circa errores notariorum conuenit iuri communi. *Hæc ſanè ratio caſui noſtro optimè* adaptatur. *Conſtitutio illa Mediolanenſis*, de arbitris, iuri communi*(vt diximus)*repugnat. *Conſtitu*tio verò,de Senatoribus.§.cognoſcetque,*conue*nit iuri cōmuni,quo ſancitum eſt, *omnem iuriſ*dictionem, & poteſtatem eſſe apud principem, *vel qui principis* locum,& perſonam ſuſtinet, ſicuti de pretore,& alio iudice ordinario,in ſpecie reſpōdit Dec.in d.conſil.3.col.2. uerſic. ſed tamē prædictis.

Secundò ſuffragatur ratio illa,qua ad rem propè noſtram vſus eſt Dec. in d.conſil.3.numer.6. verſicul.tertio hoc probatur,& eo prius Alexā.in conſil.65.nu.7.lib.7.quando (inquit Decius) leges uel *ſtatuta in caſibus ſpecialibus* loquuntur: & lex.uel *ſtatutum in uno caſu* ſeruari nō poteſt, quin in alio offendatur,*opus eſt*, quod alteri derogetur:& illi derogatum eſſe intelligitur,in quo minor eſt utilitas: & præualet *ſtatutum illud*,
8 quod maiorem † vtilitatem continet, *& maiorē* rationem ſpecialitatis,ut benigniorem *faciamus* interpretationem. Ita Bartol.in l.hac conſultiſſima.col.1.C.de teſtam.Atqui conſtitutio de Senatoribus continet maiorem rationem ſpecialitatis,& utilitatis,quam illa de arbitris. Ergo illa de Senatoribus præualere debet. Illa minor propoſitio uel ex eo probatur, quòd illa conſtitutione de Senatorib.reuertimur ad ius commune quo ſupremis iudicibus ordinarijs , tributa eſt omnibus de cauſis iuriſdictio , & poteſtas : conſtitutione uerò de arbitris recedimus (vt dictum fuit) a iure communi , illud primum eſt fauorabile hoc ſecundum odioſum , ut in ſpecie præcitatis in locis conſiderant Alexander & Decius,& rurſus conſtitutio de Senatoribus prouidet quo ad utilitatem omnium perſonarum, illa uerò de arbitris prouidet ſolum coniunctis. Ita conſiderat Alexander in dicto *conſi*lio ſexageſimoquinto.numero ſeptimo *verſicu*lo ſed ita eſt.libro ſeptimo. Et demum conſtitutio de Senatoribus magis prouidet expeditionibus cauſarum, quàm illa de arbitris: & ideo illa de Senatoribus continet maiorem vtilitatē,

ut

vt præcita in loco dixit Alexander. Quod illa de Senatoribus magis prouideat expeditionibus cauſarum, ſatis conſtat, quia à ſententia Senatus non datur appellatio, nec de nullitate dicitur: & licet ſit locus ſupplicationi & recurſui, idem tamen eſt etiam, quando latum eſt laudum ab arbitris. In laudo verò arbitrorum; primùm dilationem affert eorum diſcordia, quæ vt plurimũ adeſt, & tertij electio, deinde ad arbitrium boni viri à laudo tertij reductio, quæ appellationis loco eſt, & tandem ſupplicatio ad Principem; vt in d.tit.de arbitris.§.reuiſio, diſpoſitum eſt.

Tertio confert, quod conſtitutio de Senato*ribus in* d.§.cognoſcetque, condita fuit fauore, *& priuilegio* illius excelſi Magiſtratus, in quo viri eminentiſſimi tantùm ſedere ſolent. Et propterea illi cenſetur tributa illa *iuriſdictio*, priuatiuè ad alios iudices & Magiſtratus, ac etiam ad ipſos arbitros. Ita reſpondit Angelus in conſilio 375.col. 2. verſ.item dico, ſi in modum & colu. vlt.verſ.4.fallit, Idem ſcripſerunt Felinus in cap. infragabile col.1. verſ. declara prædicta. de officio ordina. Gramma.in deciſ.30.nu.12. & Crau. in conſi.411.num.31.& num.33.in fine. *Eſt ergo* attendenda *atque obſeruanda* conſtitutio de *Senatoribus hoc in caſu*, vt ſcilicet iuriſdictio *pertinuerit* ad ampliſſimum illum ordinem, nõ *autem* ad arbitros.

Cæterùm admiſſo citra veri præiudicium, qđ illa conſtitutio de Senatoribus §. cognoſcetque non priuet alios Magiſtratus nec arbitros, quin poſſint cognoſcere de cauſis *reditus* mille aureorum quot *annis: ſed quod ipſi Excellentiſſimo* Senatui *tributa* ſit *iuriſdictio* cumulatiuè, cũ ipſis Magiſtratibus & arbitris: Attamen ſine magna controuerſia, & dubio exiſtimo, conſtitutionem *illam* de arbitris, quæ magnam illam auctoritatem *tribuit* arbitris in cauſis ſanguine cõiunctorum, non adimere iuriſdictionem conceſſam Excellentiſſimo Senatui, ab illa conſtitutione de Senatoribus §. cognoſcetque: ſed cumulatiuè tãtùm tribuere arbitris poteſtatem: ita quod vel Senatus prius aditus, vel arbitri prius electi, de cauſis ſanguine coniunctorum excedentium prædictum reditum mille aureorum, cognoſcere & iudicare poſſint. Et quod cumulatiue, non autem priuatiue conſtitutio illa de arbitris tribuat ipſis arbitris iuriſdictionem, ita multis argumentis probatur.

Primò, Senatus ipſe in perſona Regis Catholici, vt Ducis, & Principis Ducatus Mediolani de cauſis cognoſcit, & illas diffinit: & propterea (vt ſæpius dixi) perſonam ipſiuſmet Principis ſuſtinet, qui poteſtatem illam tribuit arbitris. Porrò certum eſt, quòd quãdo princeps
9 tribuit iuriſdem † vel poteſtatem aliquã alicui iudici, & magiſtratui, concedere dicitur cumulatiue, non autem priuatiue, vt ſcilicet ſe ipſum ea poteſtate, & iuriſdictionẽ non priuet. Ita egregie Baldus in conſil.326. Rex Romanorum in fine. libr.1.cùm dixit, quod ſi Papa committit iuriſdictionem alicui, nihilominus retinet ſibi eãdem, & maiorem. Idem ſenſit ipſe Bald. in cap. 1. in prin.nu.2. de ijs, qui feudum dare poſſ. Et idem Baldus in l.qui ſe patris nume.10.ad finem.verſ. item in conceſſis.C.vnde liberi, ſcripſit; quod in
10 conceſſionibus iuriſdictionum † ſemper auctoritas concedentis cenſetur præſeruata illæſa: & quod in eo reſidet ſuprema poteſtas. Et manifeſte decidit, ac reſpondit Gramma.in deciſ.30. nu.3.& nu.11. & poſt ipſas deciſiones in conſi. 2.Idem in ſuis conſilijs criminalibus.in conſil.6. & in voto 28.num.3. Eſt ergo dicendum, tributam à principe, ideſt à Senatu poteſtatem arbitris, fuiſse cumulatiue, non autem priuatiue conceſſam.

Secundò admiſſo citra veri præiudicium, qđ perſona Senatus cõſideretur diuerſa ab illa principis; qui & ipſi Senatui, & prædictis arbitris tribuit iuriſdictionem, & poteſtatem: Adhuc tamẽ idem dicendum eſt, nempe Principem ipſum tribuiſſe arbitris illis poteſtatem cumulatiue ad Senatum: non autem priuatiue. Nam certum eſt; quod vno eodemque tempore, quo tributa eſt poteſtas arbitris, eodem etiam tempore conceſſa fuit iuriſdictio Senatui. Cum nouæ illæ conſtitutiones, vna eademque hora fuerint editæ & promulgatæ. Atqui quando lex, vel princeps
11 contulit † iuriſdictionem duobus eodem tempore; cenſetur facta conceſſio vtrique cumulatiue, non autem priuatiue: atque ita locus erit pręuentioni. Ita *Baldus in* l.vnica. §. vbi autem, nu. *6*.verſ.primo caſu.C.de cad.tollen.Bart.Imol.& *Alex.*in l.ſi vni.ff.de re iud.& ibidem Iaſ. colum. 3.verſ. ſecunda concluſio. Bero. in conſilio 22. num.42.lib.1.& manifeſtus explicat Vantius in tract.de nullitate in titu.de nullitate ſentent. ex defectu iuriſd.ord.num.175.& 177. Et pręd cti quidem ſcribunt; quod aliquando his iudicibus conceſſa eſt iuriſdictio cumulatiue inſolidum: & tunc locus eſt præuentioni, atque ita vnus ſine altero procedere poterit. Aliquando verò dicitur conceſſa cumulatiue ſimul: & tunc omnes ſimul, non autem ſinguli procedere debent. Ergo noſtro in caſu poteſtas hæc eodem tempore cõceſſa Senatui, & arbitris, dicitur cumulatiue tributa, vt locus ſit præuentioni.

Tertiò ſuffragatur, quod nunquam priori legi
12 † & ſtatuto cenſetur derogatum à poſteriori, niſi expreſſum id ſit l.præcipimus.in fine.C.de appella.& l.pen. vbi Baldus in fine C.per quas perſo.nobis acquir. & in ſpecie Decius in d.conſil. 3.nu.7. qui reſpondit, ſecundum ſtatutum, quo tributa fuit iuriſdictio officialibus mercantiæ, in cauſis ſanguine coniunctorum, non derogaſſe primo ſtatuto, quo Prætori Florentiæ generaliter conceſſa fuit iuriſdictio, in omnes ciues & ſubditos, & propterea illud ſtatutum ſecundum dicitur, (ut ſenſit Decius) conceſſiſſe iuriſdictionem cumulatiue illis officialibus, non autem priuatiue

uatiue; vt euitetur correctio. Ita ergo & noſtro in caſu dicendum eſt, cõſtitutionem illam de arbitris, non derogare illi de Senatoribus: atque ita non priuare Senatum cognitione cauſæ reditibus mille aureorum vertentis, inter affines, & ſanguine coniunctos, ſed vtrique eandem poteſtatem, & iuriſdictionem conceſſiſſe. Ita quod vna conſtitutio alteram non tollit, nec illi derogat.

Quartò mouet me, quod ſine controuerſia Excellentiſs. Senatus eſt omnium maior magiſtratus cauſarumque iudex; ac etiam ſupra ipſos arbitros; quorum reuiſiones ipſemet Senatus concedit illis in caſibus, in quibus ſtatuta locorum non prouident: quemadmodum cautũ eſt conſtitutione ipſa Mediolenſi, in tit. de arbitris. §. reuiſio. Atqui quando iudici, & magiſtratui inferiori tribuitur fauore perſonarum, inter quos ius dicendum eſt, iuriſdictio & poteſtas,
13 † quæ iam ſuperiori, & maiori competebat, dicitur concedi cumulatiue, non autem priuatiue. Ergo facultas hæc conceſſa arbitris iudicibus, & inferioribus, & ſi fauore *coniunctorum ſanguine* dicitur tributa, attamen *cumulatiue non autem* priuatiue cenſetur conceſſa. Illa minor propoſitio probatur auctoritate Baldi in l. quod in rerum. §. ſi quis poſt. ff. de leg. 1. Præmittit Bald. quod per deputationem Viſitatoris, cẽſetur derogatum iuriſdictioni generali Epiſcopi, argumento illius tex. Deinde opponit l. 1. C. de offi. præfecti vrb. Et ſoluendo dicit, quod non derogatur habenti iuriſdictionem maiorem, ſecus habenti minorem, vel parem. Idem affirmauit ipſemet Bald. in cap. ſtuduiſti. de officio delegati. Idem ſcripſit Angel. in l. ſi vacantia. C. de bonis vaca. cùm dixit, quod ſi deputatur nouus iudex, non derogatur maiori habenti iuriſdictionem vniuerſalem: ſed minori, vel pari. Imò idem docuit Barto. in l. tam collatores. C. de re milit. lib. 12. ubi in fine ſummarij ſcripſit. Item non derogatur magiſteriæ dignitati. Cum omnes Duces ſint ſibi ſubiecti. Ergo ſecus ſi non ſunt ſubiecti. Et Bart. ſic perpendit Corneus in conſil. 30. nu. 4. lib. 2. qui & alios ſupra commemoratos recenſet, & eos ſecutus eſt ibidem in verſ. cum itaque. Ego animaduerti eundem Bart. in d. l. tam collatores in fine, idem ſcripſiſſe cum dixit; quod ſi alicui viri officiali committitur cognitio alicuius cauſæ, non dicitur derogari iuriſdictioni capitanei. Ratio eſt (inquit Bart.) quia ciuis de cauſa cognoſcens, ſubditus eſt ipſi capitaneo. Et Bart. ſecuti ſunt Feli. in cap. paſtoralis. colum. 2. verſ. conſidera bene. de officio ordina. Brunus in conſil. 47. numer. 10. verſ. poſtremo. Idem ſenſit Abbas in cap. cæterùm in vlt. notab. de iudicijs, quem refert, & probat Io. Baptiſta Ferrettus in conſi. 142. nu. 14.

Quintò & vltimo accedit, quod etiam ſi concedimus dubium eſſe, an dicta conſtitutio de arbitris, tribuat iuriſdictionem cumulatiue ipſis arbitris vel priuatiue reſpectu Senatus attamen adhuc dicendum eſt, cumulatiue concedere. Ita Bar. in l. 1. C. de officio præfecti vrbis, cum dixit, quod licet in Ciuitate nouus creetur officialis ſpecialis, ſuper damnis datis vel ſuper abundantia: Non ob id tamen tollitur iuriſdictio Prætoris, qui omnibus de cauſis ius dicit. Et Bar. ſecuti ſunt Angelus in l. teſtamenta, ad finem verſ. idem eſt, ſi dubitatur. C. de teſta. & in conſi. 375. nume. 3. verſ. regulariter autem, & alij congeſti à Franciſco Aretino in l. quod in rerum §. ſi quis poſt col. 2. de leg. 1. vbi vlt. verſ. pro concluſione, teſtatur cum Bart. eſſe magis receptam opinionem, & quam probauit ipſemet Areti. in conſil. 10. num. 1. ſic quoque cum Bart. Senſerunt Angelus Aretinus in l. 1. §. ſi quis in appellatione nu. 13. ff. de appellat. Benedictus Plumbinus in l. Tharſ. §. vlt. ff. de fideicomm. *liber.* Iaſon in d. §. *ſi quis poſt. nu.* 8. qui *dixit* communem eſſe opinionem, *Felynus in cap. paſtoralis.* colum. 1. de officio ordina. Et his accedit Anchar. *in conſil.* 164. num. 6. verſ. nec ex eo; cum *reſpondit, iuriſdictionem* conceſſam certis *officialibus* Florentiæ *ſuper bonis* ceſſantium, quos appellamus de coctores, non auferre iuriſdictionem ab ordinario: ſed illis cumulatiue conceſſam præſumi. Ita etiam reſponderunt Dec. in d. conſil. 3. nume. 3. Gratus in conſi. 71. nume. 11. & nume. 26. libr. 2. Gramma. in conſi. 6. num. 23. in Criminal. Idem ſcripſit Ripa in Tract. de peſte in tit. de præſeruatiuis *remedijs* contra peſtem num. 60. qui ob id *dixit, Papiæ iudicibus viarum* & cloacarum, cenſeri *datam iuriſdictionem* cumulatiue cum Prætore illius ciuitatis, *non autem* priuatiue. Et his conſtat hanc eſſe receptam ſentẽtiam; & ſi ab ea male diſſenſerint Iacobus de *Arena* & *Baldus* in l. quod in rerum. §. ſi quis *poſt* de leg. 1. & *idem* Baldus in l. cum Prætor. ff. de *iudicijs, quem ibi* ſecutus eſt Angelus, & Craue. in *conſil.* 411. nu. 8. verſ. per hoc quod.

Non obſtat nunc illud vnum argumentum, quod vt ſolidum aduerſus prædicta conſideratur, nempe, quod quando lex, vel ſtatutum alteri iudici concedit iuriſdictionem, quæ ordinario competit, & id facit fauore perſonarum, inter quas exercenda eſt iuriſdictio, dicitur illa con-
14 ceſſa † priuatiue, vt ſcilicet ſecundus hic iudex, & non ordinarius de cauſis harum perſonarum cognoſcat, ſicuti quando fauore monacorum, datus eſt ſpecialis viſitator. Is enim ſolus, non autem Epiſcopus de illorum cauſis cognoſcit. Ita ex ſententia Iacobi de Arena in l. quod in rerũ. §. ſi quis poſt de leg. 1. ſcripſerunt Baldus in l. Vnica. §. vbi autem nume. 7. C. de cad. tollen. & in l. executionem colum. 6. verſ. tertio quæritur. C. de execut. rei iud. Angelus in l. teſtamenta colum. 1. verſ. aut non conſtat. C. de teſta. Caſtrenſ. in l. non eſt nouum nu. 5. ff. de legibus, qui aliud exemplum affert in duobus, ſcilicet ſtatutis, quorum vnum tribuit iudici iuriſdictionem in cau-

ſis à

ſis a centum libris ſupra, aliud verò ſtatutum cõcedit iuriſdictionem alteri iudici in cauſis pupillorum, ſcribit Caſtr. attendi hoc ſecundũ ſtatutum, vt ſcilicet iuriſdictio priuatiue tributa cẽſeatur, fauore ipſarum perſonarum. idem Caſtr. in l. ſi quis cum procurator. §. Iulianus num. 2. ff. de procura. Aret. in d. §. ſi quis poſt. colum. 3. & in conſi. 102. nume. 1. verſ. aliquando. Corneus in conſi. 30. num. 4. verſ. aliam theoricam libr. 2. Afflictus in deciſ. 41. & Crauet. in conſi. 411. nu. 33. verſ. ſeptimo iura. Cum ergo conſtituto de arbitris, fauore ſanguine coniunctorum ſimul litigantium, eam facultatem tribuat arbitris, dicendum videtur, priuatiue, non autem cumulatiue concedere.

Reſpondetur primò, prædictam opinionem Iacobi de Arena & ſequacium eſſe dubiam: cum alij multi ab eis diſſenſerint. Ita ſane Baldus ſibi parum conſtans in l. 1. q. 1. ff. de officio Conſ. & in auth. habita, ne filius pro patre, & Iaſon in l. quod in rerum. §. ſi quis poſt nume. 6. verſ. breuiter. ff. de leg. 1. ſic quoque diſſenſit Bart. in l. in Sa riſ. num. 2. C. de prox. ſacr. Scrin. lib. 12. cum dixit; quod ſi cauetur ſtatuto, quod Hoſpitale Miſericordiæ, *non poſſit agere* nec conueniri, niſi ſub *iudice portæ* Sancti Petri: Et ſi alio ſtatuto *caueatur*; quòd iudex portæ Eburneæ, ſolùm habeat cognitionem cauſarum à decem libris infra, dixit Bart. quòd Hoſpitale poterit agere, & conueniri coram iudice portæ Eburneæ in cauſis à decem libris *infra*. Et *illud ſtatutum*, quod Hoſpitale debeat agere & *conueniri* coram iudice Sancti *Petri*, *intelligitur in alijs* cauſis, quarum cognitio non eſt *ſpecialiter* commiſſa *alijs* iudicibus. & Bart. ſecuti ſunt Franciſcus Baldi in conſil. 253. *Viſis* omnibus in fine libr. 5. Alex. in *conſi. 65*, num. *9*. lib. 7. Decius in conſi. 3. num. 3. Gram. in *conſi*. 2. num. 8. poſt deciſ. & Ioſeph Cumia in Commentarijs ad ritus magnæ Curiæ Neapol. c. 76. nu. 36. & 39. Et his accedit traditio egregia Bal. in c. 1. nu. 4. de controuerſia feudi apud partes termin. cum dixit, quod ſi ſit controuerſia cõtra Cler. de feudo, poſſint & debeãt pares curiæ, qui ordinarij ſunt iudices feudi inter Dominum & vaſallos, ea de cauſa cognoſcere; dixit in quam Baldus, cognoſcere poſſe & debere: quia & ſi perſona clerici ſit admodum priuilegiata & fauorabilis: attamen natura cauſæ (inquit Baldus) trahit ad ſe perſonam: & non perſona naturam.

Reſpondetur ſecundò ex declaratione Decij in dicto conſi. 3. colum. penult. verſ. ſecundo reſpondetur; cum dixit, prædictam opinionẽ Baldi, & Caſtren. quæ fuit & Iacobi de Arena, habere locum, quando ſtatutum reſpiciens perſonas, habet rationem, & cauſam magis fauorabilem, ſecus verò quando ſtatutum reſpiciens cauſas hẽt rationem & cauſam fauorabilẽ: vt puta, quia minus derogat iuri cõi, ſicuti in caſu noſtro.

Reſpondetur tertiò, prædictam Baldi, Caſtrẽſis & ſequacium traditionem locũ habere, quando ſecundo iudici vel maiori, vel pari tribuitur iuriſdictio. Nam tunc fauor perſonarum, inter quas ius dicendum eſt; efficit, vt adempta dicatur iuriſdictio ab illo primo iudice minori, vel pari: ſecus verò eſt, quando iudici nouo minori illo primo, conceditur iuriſdictio. Nam tunc ab illo primo non dicitur adempta: ſed huic ſecundo conceſſa dicitur cumulatiue cum illo primo. Ita manifeſte declarauit ipſemet Bald. in l. quod in rerum. §. ſi quis poſt. de leg. 1. qui diſſerendo, an per deputationem Viſitatoris ſpecialis, qui fauore perſonarum ipſorum monacorum dari dicitur, cenſeatur derogatum iuriſdictioni Epiſco-
15 pi, clare dixit; quod iuriſdictio † conceſſa ſecundo iudici non derogat iuriſdictioni maioris, & ſuperioris iudicis: ſed ſolũ æqualis & inferioris, & alios recenſui, ſuprà in quarto argumẽto, vbi diximus ob id non cenſeri conceſſam hanc poteſtatem arbitris priuatiuè: Cum Senatus ipſe ſit iudex maior, & ſupra ipſos arbitros. Non repeto iam dicta. His ſine controuerſia dicendum eſt Excellentiſſimum Senatum hac de cauſa cognoſcere potuiſſe.

Tertia eſt dubitatio, an D. Lauinæ competat reſtitutio in integrum, aduerſus ſententiam Excellentiſſimi Senatus ex eo, quod omiſsa fuerit petitio compromiſſi: & quod omiſsa fuerit diſcuſſio, an cauſa eſset reditus mille aureorum? Et vtroq; de caſu reſpondendum eſt, locum nõ eſse reſtitutioni. Hanc ſententiam multis rationibus & argumentis veram eſse oſtendam, ſed
16 prius pręmitto, quod ad hoc vt † minor reſtitui poſſit, conſtare prius debet, quod fuerit læſus ſui facilitate, vel dolo aduerſarij l. verum §. ſciẽdum cum §. ſequenti & l. omnia ff. de minor. & ibidẽ glo. & Docto. & poſt alios Iaſon in l. nam & poſtea. §. ſi minor. nume. 4. ff. de iure iuran. Alciatus in tract. de præſumptionibus reg. 1. præſump. 42 num. 6. & Ruinus in conſil. 119. nume. 13. lib. 5. qui reſpondit & tuetur, minorem in libello, quo reſtitutionem petit, deducere debere ſuam illam facilitatem, qua ſe deceptum & læſum aſserit.

Hoc præmiſso, dicimus nunc quò ad omiſſam illam diſcuſſionem, an cauſa eſset reditus, mille aureorum, vel non? concedendam non eſse reſtitutionem aliquam, cum nulla læſio conſiderari poſſit, ex quo ipſamet D. Lauinia & ſi minor, confeſsa eſt cauſam hanc eſse reditus mille aureorum, ſicque Senatoriam: & cum confeſsa ſit veritatem, vt re ipſa apparet, reſtitutio non conceditur, quia non eſt læſa l. vlt. C. de in integr. reſti. cum enim minor fatetur veritatem, facit id quòd quolibet vir bonus & probus facere tenetur l. quoties §. ſicut. ff. de adm. tuto. cum ſimilibus adductis a Sfortia Oddo in Tracta. de reſtitutio. in integrum q. 64. art. 7. num. 15. vbi in ſpecie noſtra ita affirmauit, & ibi num. 17. ſcribit hoc non habere difficultatem, vt ſcilicet reſtitutioni locus non ſit. Et admiſso, quod ex ea confeſſione

feſſione læſa fuiſset Domina Lauinia, attamen
locus eſſe non poteſt reſtitutioni in integrum
cum vti poſſit remedio ordinario reuiſionis, vt
infra dicemus.

Quòd vero attinet ad omiſſionem petitionis
compromiſſi, dicendum eſt pariter locum non
eſſe reſtitutioni.

Primò, quia non petere compromiſſum eſt
omittere exceptiones declinatorias ſiue dilato-
rias, vt in ſpeciei tradit Camillus Borrellus in
tract. de cõpromiſſis. §. 2. gl. 3. nu. 4. ex ſententia
Bart. in l. procurator. ad exhibendum §. 1. nu. 2.
ff. rem ratam hab. & in ſpecie ſic ſenſit Iaſon in
conſil. 63. colum. penult. verſ. tertio facit. libr. 3.
17 Atqui minor † omittens opponere exceptiones
declinatorias, vel dilatorias, ob id quod vel læ-
ſus non eſt. vel ſi eſt læſus, modica eſt læſio, non
reſtituitur. Ergo D. Lauinia non debet reſtitui.
Illa minor probatur auctoritate multorum. Ita
ſane affirmarũt Baldus, Angelus Cardinalis Ho-
ſtien. Inno. Bellemera, Imola, Felinus, Deci. Affli
ctus, Curtius iunior, & Capicius, quos recenſet
Sfortia Oddo. in d. tract. de reſtitutione in inte-
grum. q. 64. art. 5. verſ. ſed contra eſt. Et licet illo
in loco num. 39. affirmet multorum auctoritate,
hoc eſſe iudici arbitrarium; vt ob omiſſam hanc
exceptionem concedat, vel non concedat reſti-
tutionem: attamen non dubito, quin Senatus
Excellentiſſimus, ad quem (vt dicemus) perti-
net reſtituere minores læſos, pro bono, & æquo
ſit arbitraturus, reſtitutionem hanc non eſſe con
cedendam: cum vere nulla hic adſit læſio; vt
mox demonſtrabimus.

Secundò accedit, quod minor petens reſtitui
18 in integrum † ob omiſſam allegationem, vel pe-
tionem, probare debet ſe læſum; nempe quod ſi
id petijſſet, vel allegaſset, in cauſa ipſa obtinuiſ-
ſet. Ita tradunt Bart. Baldus, Angelus, Salicetus,
Riminal. Senior. Alciatus & alij congeſti, à Sfor
tia Oddo in d. tract. de reſtitutione in integrum.
quęſtio. 65. num. 89. verſ. altera eſt; cum dixerũt,
minorem petentem reſtitui in integrum aduer-
uerſus omiſſas probationes, debere probare ſe
ex ea omiſſione fuiſse læſum. Id quod dicitur
probare, quando oſtendit ſaltem ſummatim, qđ
præ manibus habet ipſas probationes, quæ ad
cauſam pertinent, vt reſpondit Roland. in conſi.
10. num. 10. lib. 4 & manifeſtius Nata in conſil.
343. nume. 2. lib. 2. Atqui noſtro in caſu D. Laui-
nia non oſtendit, nec etiam oſtendere poteſt,
quod omiſſio illa petitionis compromiſſi, eam
non parum læſerit. Ergo reſtitui in integrum nõ
debet. Illa minor probatur, ex eo, quod incertũ
maximè eſt, an arbitri illi, qui fuiſsent ex com-
promiſso electi, iudicaſsent pro ipſa Domina
19 Lauinia, cum dubius ſit litis † euentus, vt inquit
tex. l. quod debetur. ff. de peculio. Et iudicium di
citur eſse fortunæ. l. ſeruus. ff. de ſtatu hom. &
ideò in l. vlt. C. de bonis, quæ liberis, appellatur
varius litis euentus. Cum in manu iudicis ſit. l.
ſi explicandi. C. de accuſa. & quando dubius eſt
euentus, læſio conſiderari non poteſt. l. de fidei-
commiſso. C. de tranſact. vbi Decius, num. 3. ſcri
bit poſt Bart. in d. §. ſciendum, quòd læſus a for-
20 tuna † & ſorte, non reſtituitur in integrum. Et
in ſpecie reſpondit Iaſon in conſil. 63. ad finem
verſ. ſic in propoſito lib. 3. quod minor non po-
teſt dici læſus, & ſi omiſit petere arbitrum à te-
ſtatore datum debere proferre arbitriũ: ex quo
ita cõtra eum, quemadmodum pro eo potuiſset
pronuntiare. Et multa his ſimilia congerit Tira
quellus in l. ſi vnquam, in verbo donatione nu.
128. cum multis ſubſequentibus C. de reuo. do-
nat. Et illis accedit Craue. in conſi 114. num. 13.
qui reſpondit, quod filia quę renuntiauit ſucceſ-
ſioni, quam ſperabat obtinere, non dicitur læſa,
ex quo ſpes illa non habebat certitudinem, ſic &
decidit Gramma. in deciſ. 101. nu. 74. Prætereà,
quod læſa non fuerit D. Lauinia, ex eo demon-
ſtratur quia maius ſibi iminebat periculum, ſi in
arbitros compomittebat, quàm ſubeundo iudi-
cium Excellentiſſimi Senatus. Nam facilè arbi-
ter pro ſui parte electus corrumpi, vel decipi po-
tuiſset: cum tamen euenire id non potuerit in
Senatu ipſo, in quo ſedent viri integerrimi, &
ſummæ bonitatis, prudentiæ & ſciẽtiæ. Et quod
22 maius ſubſit periculũ iudicari † ab arbitris, quàm
a iudicibus ordinarijs ſignificãt leges & Docto
res, cum dicunt, minorem lædi eo ipſo, quod cõ
promittit l. ſi minor. 25. annis, an filio. §. vlt. ff. de
mino. l. diem proferre. §. coràm & l. ſi pupillus. ff.
de receptis arbitr. & l. ſi dictum §. ſi compromi-
ſero ff. de euict. Caſtren. in conſi. 429. Viſis & cõ
ſideratis num. 6. lib. 1. & idem in l. nam & poſtea
§. ſi minor. ff. de iure iurand. & Alciatus in reſp.
369. nume. 6. cum dixit, minorem lædi ex com-
promiſso facto etiam adhibita auctoritate Im-
peratoris.

Tertiò ſuffragatur, quod illa conſtitutio Me-
diolanenſis in tit. de arbitris, non compellit ali-
quem petere compromiſsum: ſed ſi ab vno ex
affinibus contendentibus petitum ſit, cogi alter
poteſt compromittere. Ita ſane intelligo initiũ
illius cõſtitutionis, dum ſtatuit, quod iudex adi-
tus per aliquam partium, teneatur, & debeat ip-
ſas partes cogere ad compromittendum, intelli-
go inquam, ſi iudex, fuit etiam requiſitus, vt cau-
ſam compromitti faciat. Ita reſpõdit Alexan. in
conſi. 82. colum. penult. libr. 1. quem ſecuti ſunt
Iaſon in l. vniuerſa numer. 4. C. de precibus. Im-
pera. offeren. & Decius in l. ſi ſuper poſeſſione in
fine. C. de tranſact. & fieri debet compromiſsum
ad inſtantiam eius, contra quem lis fuit mota,
non autem actoris, niſi iudici ita viſum erit. Ita
Alexan. in conſi. vlt. num. 3. lib. 6. & in conſi. 144.
num. 8. lib. 7. Minor ergo petendo cauſam com-
promitti, vti dicitur iure ipſo conſtitutionis: ſi
vero non petit, utitur iure communi, quo nemo
22 compromittere † cogitur vt ſcribunt Bart. in l.
furti. §. qui iuſſu ff. de his, qui nota. infam. Alex.
in d.

in d.conſi.vlt.num. 8.lib.6.& in conſi. 62.nume. 1.& in conſi.65.num.7.lib.7.atqui minor, † qui
23 iure communi vtitur non reſtituitur in integrũ: cum læſus dici non poſſit. Ergo Domina Lauinia ob non petitum compromiſſum reſtitui non debet: illa minor propoſitio probatur l.inter eos.§.cum inter. ff.de fideiuſſo. & l.vlt. C. de in integr.reſtit. mino. quo loci in ſpecie annotauit Caſtrenſ. quod ſi minor legis & ſtatuti diſpoſitione compellitur compromittere, dici non poteſt læſus compromittendo, ex quo iure ipſo cõ muni, vel municipali vtitur. Et idem reſponderunt Alexand.in conſil.vlt. lib.6. Angel. Aret.in conſi.123.num.12.& Nata in conſil.524.nu.10. Idem late affirmauit M. Ant. Blancus in Tracta. de compromiſſ. quæſtio.3.nume. 39. Eſt ſimile quod tradit Tiraquellus in Tracta. de retractu. conſang.§.35 gloſ.2.nume.6. Cum ex ſententia Baldi, Ancharini, & aliorum ſcribit, minorẽ non
24 reſtitui aduerſus diſpoſitionem † ſtatuti, quo & ipſe ligatur. Ita quoque minor non reſtituitur,
25 quando admiſit ſororem†ad ſucceſſionem, alioqui excluſam à ſtatuto: ex quo omiſſo ſtatuto, ius cõe obſeruauit. Ita Socin. Sen.in conſil. 207. colum.vlt.lib.2.& Brun.in Tract.quod ſtantibus maſculis fœminæ non adm.art.10. nu.11.& 12. num. 120.

Quartò huc pertinet, quod minor non reſti-
26 tuitur, quando non imminet damnum† pecuniarium: ſicuti hic non imminet; vt in ſpecie reſpondit Iaſon.in conſi.63. colum.penult.verſ.3. facit lib.3. qui ita cenſuit, quando minor non petijt arbitrum à teſtatore electum arbitrari.

Quintò admiſſo citra veri præiudiciũ, quod Domina Lauinia fuerit læſa, ob non petitum cõ promiſſum: attamen adhuc locus eſſe non poteſt reſtitutioni in integrum. Nam certum eſt, qđ vbi extat remedium ordinarium, ceſſat reſtitu-
27 tio † in integrum, quæ dicitur extraordinarium remedium.l.in cauſæ cognitione.ff.de mino. vbi Bart.& reliqui. Et reſponderunt Corneus, Berous, & Rolandus commemorati, & probati, à Sfortia Oddo in tract. de in integrum reſtitutione.quæſtio.17.num.48. verſ.ſed in contrarium. Illis accedunt Pract. Papienſis in forma libelli, quo petitur in integrum reſtitutio in glo.1. Gozad.in conſi.44. Craue.in conſi.7.num.2.& alios retuli, & ſecutus ſum in conſi. 100.nume.301.& 302.lib.1. Atqui Domina Lauinia habet remedium ordinarium, nempe reuiſionem ſententiæ ipſius Senatus. Quæ ſanè reuiſio, quę loco appellationis ſuccedit, ex diſpoſitione conſtitutionis Mediolanenſis in tit. de Senatoribus. §.à decretis permiſſa eſt. Ergo D. Lauinia in integrum reſtitui non debet.

Sextò, & vltimò, quod locus non ſit reſtitutioni in integrum, vel ex eo patet, quòd hæc ſentẽtia lata ab Excellentiſſ. Senatu, vim obtinet ſententiæ principis, cuius perſonam (vt aliàs diximus) ſuſtinet. Atqui aduerſus ſententiam à Prin-
28 cipe prolatam † minor non reſtituitur, niſi magna ex cauſa, quam in ſpecie exprimere & probare debet l.minor autem.§.1.ff.de mino. quem textum poſt Bartolum ibi annotauit vt ſingularem Roma.in ſing. 113. Minor vult. Et hos ſecutus eſt Rebuffus in commentarijs ad Regias cõſtitutiones Galliæ. tomo ſecundo, in Tract. de reſtitutio.art.1.glo.3.num.25.& in glo. vlt.nume. 2. Idem cum his ego ipſe reſpondi in conſi.100. num.290.lib.1. ſic quoque tradit Sfortia Oddo in tract. de reſtitutio. in integrum quæſtion.72. num.64. qui intelligit, magnam cauſam eſſe, quã do principi fuit aliquid falsò ſuggeſtum; vel proprius error minoris allegatur; quę ſane cauſæ hic ceſſant: cum nec falſa ſuggeſtio, nec error proprius appareat. Ergo locus eſſe non debet huic reſtitutioni in integrum. Et præterea accedit, quod regulariter à ſentẽtia Senatus, nõ conceditur reſtitutio. Ita Longouallius in l. imperium. num.133.ff.de iuriſd. om. iud. Boerius quæſtio. 247.nume.9. & Sfortia Oddo in dicta, quæſtio. 72.num. 28.

Quarta eſt dubitatio, an præſuppoſito, quod Domina Lauinia reſtitui poſſit in integrum aduerſus prædictam ſententiam Excellentiſſ. Senatus; retardari debeat ipſius ſententiæ executio? Et reſpondeudum eſt, retardari non debere.

Primò hoc ſatis clarum eſt diſpoſitione Nouarum Conſtitutionum in tit. de Senatoribus. §.à decretis, qua remouetur à ſententijs, & decretis Excellentiſſimi Senatus, omnis appellatio, & nullitas, ſed quod omnino executioni mittãtur. Et licet cõceditur remedium reuiſionis per modum ſupplicationis, vt ibi conſtitutum eſt: attamen illa reuiſio, & ſupplicatio, non tollit aut impedit executionem, vt ibi clare diſpoſitum eſt. Atqui reſtitutio in integrum, quæ petitur aduerſus ſententiam Principis eſt quædam ſupplicatio; vt in ſpecie docuit Iaſon in l.4.§.condemnatum num.29.ff.de re iud. Ergo ſicuti ipſa ſupplicatio non impedit executionem ſententiæ, vt diſponit d.§.à decretis, ita pariter nec in integrum reſtitutio. Id quod in ſpecie conſiderat, & affirmat Iaſon præcitato in loco.

Secundò accedit, quod etiam ſi nouis ipſis Conſtitutionibus nil cautum eſſet: attamen iure ipſo communi inſpecto, reſtitutio in integrũ conceſſa a ſentẽtia hac, non impedit eius execu-
29 tionem. Nam certum eſt, quod reſtitutio † in integrum conceſſa a ſententia lata a Principe, illius executionem non impedit, vt ſcribunt Innocentius in capitulo. ſciſcitata. de in integrum reſtit. Baldus in l. ſi cauſa cognita num. 3.C. de tranſact.& in conſil. 358.ſuper eo, quod colum. 2.lib.3. Alexan.in l.4.§.condemnatum nu.27.& ibidem Iaſon nu.29.ff.de re iud. Antonius Corſetus in ſingulari in verbo, in integrum reſtitutio. incipit licet petatur; qui eiuſdem ſententiæ recenſet Martinum Lauden. idem ſcripſerunt

Capicius

Capicius in deciſ. 53. Auffrerius in deciſ. Tolo-
ſa. quæſtio. 54. Didacus in libr. pract. quæſt. cap.
25. num. 7. Lancellotus in tract. de attentatis par
te. 2. cap. 18. numer. 101. & communem teſtatur
Sfortia Oddo in tract. de in integrum reſtitutio.
quæſtio. 43. num. 51. verſ. ſed in contrarium. qui
alios plures recenſet. Et ſi ipſe ibidem in verſ.
ſecundo verò caſu, diſſentiat, quando reſtitutio
conceſſa eſt prætextu erroris, vel lapſus ætatis ip
ſius minoris: ex ſententia Afflicti in deciſione
356. num. 4. Quorum opinio communi refraga-
tur. Atqui Senatus Excellentiſſimus, Principis
perſonam, & auctoritatem ſuſtinet: ſicuti proba-
uimus ſupra auctoritate multorum. Ergo reſti-
tutio ab hac ſententia eius executionem retar-
dare non debet.

Tertiò, cōtrouerſiam hanc diffinit Capicius
in deciſ. 53. qui in ſpecie decidit, reſtitutionem
in integrum, conceſſam aduerſus ſententiam Se
natus, non retardare eius executionem. Idem
cenſuit Boerius in quæſtio. 247. num. 12. verſ. &
in ſimili cauſa, qui manifeſte dixit, quod mino-
re reſtituto aduerſus arectum, *ideſt ſententiam*
Principis, latam a Curia ſub nomine *Principis*,
executioni mitti ipſam ſententiam, ſecundū ſui
formam, & tenorem.

Quartò, admiſſo citra veri præiudiciū, quod
reſtitutio in integrum etiam à ſententia Princi-
pis, vel Senatus, eius executionem impediret:
attamen id intelligitur, quando petita, & impe-
30 trata fuit ipſa reſtitutio, † ante petitam executio
nem. Ita ſcribunt Bald. in l. vlt. num. 4. C. ſi ex fal-
ſis inſtru. Alexan. in conſi. 223. num. 6. lib. 6. Bar-
zius in tractat. de guarantig. part. 3. quæſtio. 21.
verſ. ſed nunquid. Ripa in l. 4. §. condemnatum.
num. 30. verſ. aliquando petitur. de re iud. Mau-
ricius in tracta. de reſtitutione in integrum. cap.
423. num. 5. Ea ratione vera, & ſolida motus eſt
31 Baldus: quia reſtitutio † idem operatur, quod
appellatio, vt ſcilicet executionem ſententiæ ſu-
ſpendat. at appellatio ſuſpendit, quando inter-
poſita, & admiſſa fuit: quia tunc pendere dici-
tur: ergo & reſtitutio. Porrò cum noſtro in caſu
Domina Lauinia petierit reſtitutionem non an-
te, ſed poſt petitam ſententiæ executionem a D.
Petro Franciſco, ſequitur dicendum, executio-
nem retardandam atque ſuſpendendam nō eſſe.

Quintò & vltimò, vel ea ratione etiam reſtitu
tio hæc non impedit, nec ſuſpendit executionē
ſententiæ: Nam quando coniecturis conſtat, re
ſtitutionem in integrum petitam fuiſſe calum-
32 nioſe, † ad impediendam ſententiæ executionē,
impediri illa non poteſt: ſicuti tradunt omnes
ex illo tex. in cap. ſuſcitata. de reſtit. in integrum,
vbi Abbas num. 4. Anchar. nu. 5. Baldus in auth.
quæ ſupplicatio. C. de precibus Imper. offer. Ful
goſius in conſi. 150. in fine. ſic etiam Ripa in l. 4.
§. condemnatum. num. 30. in fine. ff. de re iud. &
Pariſius in conſi. 109. nu. 10. lib. 4. Atqui noſtro
in caſu ſatis clare multis coniecturis conſtat, D.
Lauiniam petijſſe reſtitutionem hanc calumnio
ſe ad impediendam ſententiæ huius executionē.
Ergo impediri illa non debet. Illa minor propo-
ſitio probatur ex eo, quod Domina Lauinia di-
ſtulit petere hanc reſtitutionem, & deducere ex-
ceptiones, & iura, poſt petitam a Domino Petro
Franciſco ſententiæ executionem, cum tamen
eam potuerit ante petere. Id quod oſtendit eius
calumniam; ſicuti alias ſcripſi ex ſententia Re-
buffi in commentarijs ad Regias conſtitutiones
Galliæ tomo primo, in titul. de ſentent. executi.
art. 3. gl. 2. nu. 3. in fine. Cùm dixit, exceptionem
nullitatis, non impedire ſententiæ executionē,
quando differtur opponi in executione ſenten-
tiæ: cum antea objici potuerit. Sic quoque dixi
reſpondiſſe Ancha. in conſi. 234. nu. 3. exceptio-
nem contractus vſurarij, præſumi malitioſe obij
ci, quando *obijcitur poſt præceptū de exequen*
do. Ita pariter *poſt Baldum in conſil.* 37. in fine
lib. 1, *reſpondit* Crauet. in conſi. 75. num. 9. *præ-
ſumi* exceptionē *falſi calumnioſe opponi, quan*
do opponitur poſt latam ſententiam. *Cum ergo
Domina* Lauinia potuerit ea, quæ nunc dedu-
cit, opponere, vel ante latam ſententiam, vel ſta-
tim ea lata petere reſtitutionem; dicendum eſt
calumnioſe, petijſſe hanc reſtitutionem in inte-
grum. Et in ſpecie reſtitutionis petitæ poſt lon-
gam diſputationem ſuper ipſa cauſa, reſpondit
Pariſius in dicto conſi. 109. in fin. lib. 4 ſic etiam
ſenſit Baldus in conſi. 358. ſuper eo. in fine lib. 3.

Quinta eſt dubitatio, an Illuſtriſ. D. Capita-
neus *Iuſtitiæ* Mediolani, debeat cognoſcere ſup
alijs exceptionibus, quę opponuntur cōtra exe-
cutionem ſententiæ, an verò ſit formandum iu-
dicium, & actus ordinarij iudicij, an ſit futurus
iudex ordinarius, an verò debeant eligi *arbitri?*
Hac de dubitatione non ſatis certi *aliquid poſ-*
ſum, vt vellem, reſpondere: *cum non ſatis intel*
ligam, quæ nam ſint *exceptiones illę*, quæ nunc
opponuntur. Quo tamen quantum per me licet
dubitationi ſatisfaciam; dicēdum imprimis eſt;
quod ſi exceptiones hæ reſpiciunt vel nullitatē,
vel iniquitatem ſententiæ iam latæ a Senatu Ex
cellentiſſi. non eſt de his agendum coram ipſo
D. Capitaneo Iuſtitiæ; qui cum (vt audio) ſit
merus executor ſententiarum, quas ipſe Senatus
indies fert, non poteſt, nec debet admittere, ex-
ceptiones aliquas reſpiciētes nullitatem, vel ini-
quitatem ſententiæ a ſe exequendæ l. executo-
rem, & l. ſi vt proponis. C. de execut. rei iud. quia
33 ſententia † imponit finem diſceptationi, alias eſ-
ſet eluſoria. l. ſi prætor, vbi Baldus. ff. de iudicijs,
& in ſpecie ſcripſit Rebuffus in commentarijs ad
Regias conſtitutiones Galliæ tomo primo. *in*
tract. de ſenten. executi. art. 7. gloſ. 12. nu. 19. qui
in uerſ. Si autem ſubiungit, quod quicunque iu-
dex ſit, qui ſententiam exequitur, nō poterit co-
gnoſcere, an primus iudex eam iuſte, vel iniu-
ſte tulerit, habito reſpectu ad ius litigatoris, uel
ad propoſita, & probata, coram eodem iudice
cuius

cuius ſententiam exequitur. Et huius opinionis recenſet Rebuffus Guidonem Papæ in quæſtio. 547. qui colum. 1. alios commemorat. & ait poſt Bart. in l. a Diuo Pio. in prin. ff. de re iudicata; remittere cauſam ipſi primo iudici, vt is cognoſcat, an non obſtantibus ipſis exceptionibus, ſit exequenda ſententia, vel non. Idem ſcripſerunt Alexand. in dicta l. a Diuo Pio. in prin. num. 9. & num. 10. & Iaſon num. 12. & late Robertus Maranta in diſputatione prima num. 12. & num. 36 Si vero hæ exceptiones, quæ nunc opponuntur
34 coram ipſo D. Capitaneo iuſtitiæ ſunt † ex illis, quæ opponi poſſunt cōtra ipſam executionem: Et quæ quidem multæ ſunt, vt octo recenſet gl. l. 1. C. de iuris, & facti igno. & decem & ſeptem commemorat Specul. in tit. de executione rei iudicatæ. §. poſtremò, & alias affert Guido Papę in quæſtione. 574. Hoc ſane in caſu, executor ipſe de exceptione oppoſita cognoſcit: & ipſe pronuntiat, an exequenda ſit, vel non. Ita ex Guidone Papæ in d. quæſtio. 574. tradit Rebuffus in d. gloſ. 12. colum. vlt. verſ. ſed de nullitate. Et ſi ipſe executor vel non admittit exceptiones, vel excedit modum, appellari poteſt: ſicuti late diſſerit Rebuffus *in d. glo.* 12. num. 2. cum multis ſubſequentibus; qui in glo. 13. adiungit de huiuſmodi appellatione cognoſcere iudicem, qui executionem mandauit illi executori. Et ratio eſt, quia hæc dicitur impropriè appellatio, ex quo is executor non eſt iudex: ſed dicitur quidam recurſus, vt poſt Baldum in conſil. 428. Delegatus lib. 1. ſcripſit Rebuffus vbi ſupra *in glo.* 12. num. 10. verſ. notandum *eſt*. Ex quibus apparet eligēdos non eſſe arbitros, qui his de exceptionibus cognoſcant: ſed ipſummet Senatum qui Domino Capitaneo mandauit executionem cognoſcere debere. Et hoc quidem ſine controuerſia procedit, quando opponeretur exceptio petitæ reſti-
25 tutionis in integrum: cum de ea arbitri † cognoſcere nequeant l. vlt. C. vbi & apud quem in integrum reſtit. & illo in loco annotarum Bart. & reliqui & cap. pen. extra, de in integrum reſtitut. & ibidem Abbas. & multorum auctoritates congerit Natta in conſil. *66.* nume. 27. lib. 1. quos ſecutus eſt Sfortia Oddo in Tracta. de reſtitutio: in integrum, quæſtio. 32. nume. 65. & ibidem num. 84. verſ. ſexto, quia, recenſet multos, qui ſcripſerunt, arbitros nec quidem pronuntiare poſſe minorem eſſe reſtituendum, & ſi ſubijciat, alios multos aliter ſenſiſſe. Hæc ſunt, quæ de iure, ac pro bono & æquo viſa mihi ſunt, vt ſcriptis cōmitterētur: Reliqua ſapientiſſimo Illuſtrique D. Ricardo, cauſæ relatori, perpendenda ac conſideranda reliqui.

SVMMARIVM.

1 *Parricidij crimen atrociſſimum, claras & indubitatas requirit probationes.*
Et cur nulla in parricidas lex à Solone lata num. 2.
3 *Peritis in arte credendum.*
4 *Peritorum numero maiori deferendum.*
5 *Confeſſio, probationum præſtantiſſima.*
Non tamen in criminalibus num. 6.
7 *Confeſſio minori non nocet, ſi curatore carens fatetur deliquiſſe.*
Nec vllum currit tempus minori, vt de nullitate conqueratur num. 8.
9 *Stylus ad ſui probationem multa requirit.*
10 *Veneni dati delictum ex his eſt, quæ ſecretò ſolent cōmitti.*
11 *Veneno qui tentauit & conatus eſt patrem necare, parricidij pęna plectitur.*
12 *Torturæ vt ſubijciatur inquiſitus, requiruntur indicia probabilia & vrgentia. nu. 13. & 14.*
15 *Criminis occulti reus, de ſocijs interrogari poteſt, eius tamen confeſsio non facit indicium vrgens ad torturam.*
Concurrere item debere ſeptem requiſita num. 16.
17 *Delictis atrocibus ſufficere leuiores probationes.*
18 *Torturę indicium non ſumitur, quod delinquens aliud delictum diſsimile commiſerit. Imo nec ſi ſimile, alijs adminiculis deficientibus.*
19 *Malus ſemel, ſemper præſumitur talis, in eodem, non tamen diuerſo genere mali.*
20 *Exhæredari non poſſe filiam ob delictum, cuius pater quodammodo cauſa ſit.*
21 *Malis duobus, id quod minimum eſt, pręſumitur.*
22 *Variatio, vaccillatio, & mendacia, indicium torturæ an præbeant num. 23.*
24 *Somnum & quietem capere poſſe in loco, eum, vbi graue delictum commiſit, non eſt veriſimile.*
25 *Coire non poſſe, metu perculſum.*
26 *Torturæ indicium non facere ſolam famam, etiam in ijs, quę ſunt difficilis probationis.*
27 *Fama publica, vim aliquam habet, quando de ea legitimè conſtat.*
Et originem habeat a perſonis fide dignis num. 28.
Et omni exceptione maioribus num. 29.
Reddantque ſui teſtimonij, rationem etiam non interrogati num. 30.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXX.

DVo ſunt huius conſultationis capita, de quibus doctè & acutè reſpondit præſtantiſs. D. Ferantes Garziareus, quem ob ſingular eruditionem ſumopere diligo coloque. Primum eſt, quod verſatur circa parricidium adſcriptum Hippolitæ filiæ, quæ aſſeritur veneno patrem necaſſe. Secundùm reſpicit perſonam Ludouici, qui dicitur venenum emiſſe, & filiæ tradidiſſe, vt patrem necaret.

Quo ad primum caput, vna cum D. Garziareo ſentio, Hippolitam non conuinci necaſſe patrem veneno. Verùm priuſquam rationes, & argumenta in medium proferam; ſciendum eſt, quod

quòd ſi cæteris in delictis probandis requiruntur claræ,& indubitatæ probationes. l.vlt.C. de
1 probatio: multò magis in probando † parricidij atrociſſimo crimine; quod adeò graue eſt, & aduerſus naturam ipſam,vt aliquando interroga
2 tus Solon; quare nullam in parricidas † legem tulerit; reſpondiſset; excogitare non potuiſſe filium tam impium eſſe poſſe, vt patrem occideret. Quocirca Cicero in oratione pro ſexto Roſcio Amerino ita ſcriptum reliquit. *Nam vt illud incredibile eſt mortem oblatam eſſe patri à filio ſine plurimis & maximis cauſis.* Et poſt multa ita ſubiungit. *Hęc magnitudo maleficij facit, vt niſi penè manifeſtum parricidium proferatur, credibile non ſit &c.* His præmiſſis, dicimus ſatis ſuperque fundatam eſſe intentionem Hippolitæ filiæ; quod parricidium non commiſerit: cum delictum non præſumatur. l. meritò. ff. pro ſocio, & multò minus hoc tam atrox & graue. Et accedit, quod nulla ratione dici poteſt,filiam neceſſe patrem veneno, ſi conſtat,patrem veneno mortuum non eſſe: quemadmodum impoſſibile eſſet dicere,aliquem gladio interemptum; ſi nullum in corpore appareret vulnus, & propterea rectè admonent poſt alios Clarus in practica criminali. quæſtio. 4. in fine. Ludouicus Cato inter conſilia criminalia diuerſorum in conſ.99.num.9.lib.1.& Burſatus in conſi 166.num. 5.lib. 2.adhibendos eſſe peritos,vt cognoſcant,an ille veneno perierit. Porrò hoc noſtro in caſu Hippolitam non necaſſe patrem veneno, conſtat teſtimonijs artis medicæ peritiſſimorum; qui atteſtati ſunt, patrem illum non deceſſiſſe veneno: Cum nulla veneni ſigna in eo cadauere cognouerint. Nec dubitandum eſt,quin adhibenda ſit fides his peritis: tum quia
3 † peritis in arte credendum eſt,vt in ſpecie veneni ſcripſerunt Bart. in l.vlt.num.4.ff.ad l.Corneliam de Sicar: Alexan.in conſi. 115 num.3.& 4. lib.3.Purpur.in conſi.185. num. 13.lib.1.& Boſſius in tract.cauſarum criminalium.in tit.de delicto.num,7.tum etiam, quia ſunt Doctores virique, dignitate & nobilitate præſtantes: & demum;quia ſunt a querelante ipſo adhibiti, iuxta text.l.ſi quis teſtibus. C.de teſtibus, vbi Bartho. Baldus & reliqui; & egregie reſponderunt Socin.iunior in conſi. 178.in fine.lib.2.& Crauetta in conſi.188.num.5.

Nec obſtat, quod tres ex medicis a querelante ipſo adhibitis,nēpè Beatus,Taliacotius & alius, uiſi ſint affirmare, patrem hunc veneno necatū fuiſse. Nam reſpondetur eis maximè repugnare: quod cum ipſimet atteſtati ſunt, ſublimatum cauſare Corroſionem,exulcerationem & excoriationem in ventriculo & inteſtinis: Et in cadauere comperta hæc non ſint;ſequitur dicēdum; verum non eſſe, quod filia ſublimatum propinauerit patri. Præterea reſpondetur; quod ſicuti maiori teſtium numero deferendum eſt, ſic &
4 maiori numero † peritorum. Ita Salyce. in l.hac edictali.§. his illud. colu.1. C. de ſecundis nupt. Cum ergo duodecim alij artis medicæ periti atteſtati ſint, patrem hunc veneno necatum non fuiſse his magis,quàm tribus illis credēdum eſt. Et tātò magis, quia ij duodecim cadauer ipſum intus & extra diligenter inſpexerunt: illi verò tres,nec extra quidem viderunt. Ea propter illis, non his adhibenda eſt fides, ſicuti in ſpecie reſpondit Caſtren.in conſi.299. Viſa inquiſitione col. 2.verſ.nam eorum depoſitio.libr.2.

Non etiā obſtat, quod ante huius patris mortem apparuerint in eo ſigna veneni: ſicuti vomitatio,dolor ſtomaci,& oculorum reuolutio. Nā reſpondetur, non eſſe bonam conſequentiam, vomitauit, dolore ſtomaci afficiebatur, oculos reuoluebat. Ergo uenenū ei datū fuit. Cum morbi alij permulti ſint, qui hæc cauſant: ſicuti in ſpecie tradit Petrus Follerius in praxi criminali.in verbo.Item ſororem venenauit.nume.13.in fine, qui dixit, cauſari id potuiſse a febri peſtifera & maligna, ſic etiam Caſtren.in d.conſi.299. colum. 2. verſ. quidam verò, qui ſic in ſpecie reſpondit.

His abundè demonſtrauimus, ſatisſuperque fundatam eſſe intentionem Hippolitæ filiæ; quod patrem veneno non necauerit.

Nunc ſupereſt, vt diluamus atq; confutemus ea,quæ aduerſus ipſam filiam obijciuntur.

5 Primò obijcitur ipſiuſmet Hipolitæ † confeſſio, quæ dicitur probationum præſtantiſſima & quodammodo indubitata. quemadmodum latiſſime ſcripſi in commentarijs de recuperanda poſſeſſione,remedio primo.num.217.vbi legibus & multorum auctoritatibus ſententiam hanc exornaui.

Reſpondetur primò,quod & ſi in cauſis ciuilibus & pecuniarijs, confeſſio ſit probationum
6 optima,non ita eſt in† Criminalibus. *Non enim ſic paſſim iudices credere debent affirmanti ſe delictum perpetraſse, ſed prius conſtare debet delictum fuiſſe commiſsum, ſi eiuſmodi eſt, vt de eo poſſit apparere,* quemadmodum ſi quis fatetur occidiſse hominem; non eſt ei credendum, niſi appareat de cadauere occiſi. Ita auctoritate Baldi, Angeli,Marſilij, Boerij, Pariſij, & Crauettæ ſcripſi in commentarijs de arbitrarijs iudicum lib.3.caſu.269. num.4.eoque in loco commemoraui ex Valerio Max. lib. 8.capit. 4. exemplum illius ſerui, qui confeſsus fuerat occidiſse eum, qui, poſteaquam ſumptum fuit de eo confeſso ſupplicium,redijt domum. Prædictis accedit Iulius Clarus in practica criminali.quæſtio.4.in verſ.Quomodo vero,& melius in queſtio.55. colum. 4. verſ.aut eſt delictum facti permanentis,qui Paridē Putheum,Angelum, & alios non nullos recenſet. Cum itaque non appareat patrem veneno mortuum eſſe; ſequitur dicendum confeſſionem non nocere huic filię, etſi dixit, ſe venenaſse patrem, confeſſio ſanè ei nocere poteſt quo ad factum,quod ſcilicet propinauerit venenum illud, quod malum nempè

ſublimatum

ſublimatum eſſe credebat;ſed confeſſio quod ex re illa ſic propinata deceſſerit, non nocet mulieri. Cum non illi confeſſioni,ſed medicis arte peritis credendum ſit,ſicuti in ſpecie propinati ſublimati,ſimiliſque veneni, reſponderunt multi a domino Garzareo allegati,nempè Alex. in conſ. 15.numer.4. libr.3. *Afflictus* in conſtitutione Regni Rub.41.incipit,Mala noxia,nu.3. *Marſil.* in l. 1.§.præterea.nu.32.ff.ad l.Cornel.de Sicar. Purpur.in conſil.185.col.ult.& clare Boſſius in titul. de delicto.nu.7.Grammaticus.conſil.36. num.4. alios ſciens omitto.

*Reſpon*detur ſecundo,nullam adhibendam eſſe fidem hui c confeſſioni. Cum facta fuerit ab *hac* filia ætate minore.Eſt.n.iuris &receptæ DD.
7 ſnīa,cōfeſſionē † minori non nocere, ſi curatore carens deliquiſse fatetus. Ita ſancitum eſt in l.cum & minores.C.ſi aduerſ.rem iud.& in l.Clarum.C.de aucto.præſta.tradunt Cynus, Baldus, Angelus,Albericus,Ruinus,Afflictus,Marſilius, & Rolādus,quos commemoraui & ſecutus ſum in præcitatis commentarijs de arbitrariis iudicū. lib.2.caſu.268.nu.2.quo loci ex Ruini ſententia
8 ſcripſi,nullum † tempus currere huic minori, ut de huius *confeſſionis nullitate* dicere poſſit.

Et quamquam illo in loco retulerim Iuliū Cla*rum & Caſo*num,atteſtantes pleriſq; in locis cō*ſue*tudine hanc traditionem non obſeruari: attamen exiſtimo in alma ciuitate Bononiæ,ubi cā hæc pertractatur,huiuſmodi non extare conſuetudinem,quę alioqui,cum facti ſit,probari debet ut ſcribunt omnes. *in l.de quibus.* ff. de legibus. ibi Bartolus.in *prima lectura.*nu.7.copioſè Crau. in conſ.234.nu.2.uerſicul.ſi militer ex cōſuetudine.Et in probanda hac conſuetudine plura requiruntur:ſicuti reſpondi.in conſil.8.nu.16.& 17.li. 1.*ubi* multos huius opinionis Doctores commemoraui. *Et ſi* dicatur hic non agi de conſuetudine,ſed potius de ſtylo,qui reſpicit modum procedendi in cauſis: Reſpondeo,idem eſse dicen-
9 dum:Cum nec ſtylus † præſumatur, & ad illius probationem plura concurrere debent,ut in ſpecie ſtyli tradunt Bart.in d.l.de quib.nu.20. Alex. cōſ.n.10. in li.2. Dec.in rub.extra.de conſuetud. col.2.& in conſ.677.in fi.Et inter alia requiritur, quod oſtēdantur caſus,in quibus dicitur ita fuiſſe obſeruatum,ut argui poſſit, quod actus ſint ſimiles,quibus ſtylus eſt introductus. Ita reſpōdit. Pariſ.in conſ.112.nu.12.lib.4.

Reſpondetur tertio, admiſso citra ueri præiudicium, quod curatore auctore ſic confeſsus fuiſset filia hęc.uel ob conſuetudinem,non eſset ipſo iure nulla hęc,confeſſio, attamen negari nō poteſt,quin in integrum poſſit reſtitui. l. certum. §.ſed an ipſos.ff.de confeſſion.& tradunt Cynus, Baldus, Angelus,Iaſon, Ruinus, Afflictus, Marſilius,& alij, quos congeſſi in præcitato caſu 268. nu.3.& in ſpecie mulieris ætate minoris,quæ cōfeſsa fuerat propinaſſe uenenum cuidam; reſpōdit.Alex.in conſ.115 nu.6.libr.3. Et tanto magis hoc locum habet in hoc caſu, in quo apparet de erronea confeſſione:cum teſtimonio medicorum conſtet,patrem hunc ueneno necatum non fuiſse. Imò apparet etiam de confeſsionis errore,cum filia dixerit, ſe dediſse ſublimatum cum blaca,quæ eſt mixtura quædam alba,& tamen ancilla dixit,filiam dediſse rem quandam nigram. Et erroneam confeſſionem ſic arguit in ſpecie Grammatica.in conſil.16.nu.1.in fi.dum de commiſſi delicti loco,qui non reperiebatur,reſpōdit.

Secundò obijcitur, quod cum delictum mali
10 † ueneni dati ſit ex his,quę clam & ſecreto committi,ſolent,ſufficiunt probationes coniecturales & pręſumptiuæ,ſicuti in ſpecie ſenſit Boſſius in Tract.cauſarum Criminalium in tit.de delicto nu.12.& 13.& de alijs ſimilibus ſcripſi in commētarijs,de arbitrarijs iudicum libr.2.caſu.116. Atqui hoc in caſu,extant cōiecturæ & præſumptiones,quibus conijci poteſt datum fuiſse uenenū malum,& ex eo ſubſecutā eſse mortem. nēpe vomitatio,Oculorū cōuerſio,& vnguiū apparēs nigredo. Ergo de ipſo uenenatiōis delicto apparet.

Reſpondetur,duo hic eſſe conſideranda,factū & facti effectum,nempè propinationem ueneni, & ipſius ueneni operationem. Quo ad factum coniecturæ ipſæ nil ſuffragantur: cum ipſamet mulier fateatur,ſe propinaſſe rem illam,quam ſublimatum eſſe opinabatur. Quò uerò ad effectū ipſius propinationis, coniecturæ prædictæ non nocent: Cum arte periti affirmauerint, ueneno præſertim ſublimati patrem necatum non fuiſſe: cum nec intus nec extra cadauer, cognouerint ſigna ueneni maximè ſublimati, quod ſolet uentriculum & inteſtina corrodere atque exulcerare. Et propterea illæ coniecturæ diluuntur contrarijs his probationibus, iuxta ea, quæ tradunt poſt alios Decius.in l.1.in tertia lectura.nu.68.ff. ſi certum pet.& in conſ.400.num.8.& Crauet.in tract.de antiq.temp.in tertia parte prin. in princ. nu.28.& in conſ.258.num.13.Et in ſpecie,quod ſuſpicio dati ueuen,itollatur ſimilibus atteſtationibus & probationibus reſpondit Caſt.in d.conſil.299.Viſa inquiſitione.col.2. uerſ. item purgatur dicta ſuſpicio.lib.2.

Et prætereà coniecturæ illæ ex vomitatione, ſtomachi dolore,& oculorum euerſione, dubiæ admodum & fallaces ſunt. Nam cum certum ſit, patrem hunc cōſueuiſſe eo dolore ſtomachi laborare,ex eo facile euenire potuerit,ut antiquus ipſe morbus auctus ita fuerit. Sicuti docet humana experientia,ut & ingentem,vomitum,& dein de necem attulerit,cuius quidem incredilis ipſe dolor,oculorum uerſionem & acres illas corporis contorſiones,cauſare ſolet.

Prætereà cum medicorum iudicio conſtat,patrem hunc ueneno necatum non fuiſse, dicendū eſt,uomitationes illas ſtomechi dolores,& oculorum euerſiones,a graui putridaque febri intrinſecoque morb . cauſari potuiſſe, quemadmodum in ſpecie conſiderant Petrus Follerius

in practica criminali,in rubr. Item quod uxorē venenauit.num.16.& Ludouicus Catus.in conſ. 99.num.12.inter conſilia criminalia diuerſorum tomo 1.

Tertio obijcitur,quod filia hęc ſaltem confeſſa eſt,voluiſſe veneno necare patrem, atque ita ſaltem conſtat, illam tentaſſe uenenare. Atqui pæna parricidij punitur filius,qui tentauit & co-
11 natus eſt † veneno necare patrem.l.1.in fin. ff.ad l.Pompeiam de parricid.cuius uerba hæc ſunt. Et præterea, qui emit uenenum, ut patri daret, quamuis non potuerit dare.

Reſpondetur primò, confeſſionem prædictā eſſe nullam & erroneam,ut ſupra fuit demōſtratum,& propterea nil huic filiæ nocet.

Reſpondetur ſecundo.d.l.1.in fine.ff.ad l.Pōpe.de parricid.loqui,quando filius emit uenenū & patri dare tentauit,ſed hic datum non fuit uenenum:ut ex prædictis clarum eſt. Non ergo locum habet.d.l.1. Et ſi dicatur,ſaltem habuit animum dandi uenenum. & credidit illud eſſe uenenum: Et propterea malus ipſe animus puniri debet. Reſpondeo, quod admiſſa ipſius filiæ confeſſione,malus ipſe animus apparet, & puniri quidem debet,non tamen pæna parricidii, ſed alia leui extraordinaria. Nam lex Pompeia de parricidiis conſiderauit periculum,in quo pater ipſe poſitus fuit,dum filius emit uenenum & illi dare tentauit. Quod ſanè periculum conſiderari hic non poteſt,cum hoc non fuerit uenenum malum, quo pater iſte necari potuerit. Et cum ob illam potionem non deceſſerit pater,ſequitur dicendum non eſſe locum pœnæ mortis. iuxta. d.l.1.in fine ff.ad legē Pompeiam de parricid.ſed pœnæ extraordinariç, quemadmodum præter Afflictum in commentariis ad conſtitutiones Regni Rubri.41.incipit.Mala noxia. numero 6. & Follerium in pract. criminali in d. Rubr.Item quod ſororem venenauit,in fi.allegatos a domino Garzareo, idem ſcripſerunt Bald.in conſilio 443.ſcire oportet,quod Ciccus,libr.3. cui multi ibi ſubſcripſerunt:ſic & Ang. in l. 1.§. ſi iniuria. ff.de extraord.crim.Florianus.in l. item ſi obſtetrix.ff.ad lege Aquil.Pariſius in conſil.167.num. 13.libr.4.Cremen.in ſingul.49. & Grammaticus in deciſio.74.num.16.& 17. Eſt itaque ex prædictis concludendum, Hippolitam puniendam non eſſe pœna parricidij.cum patrem ueneno necaſſe non conſtet.

Quo ad ſecundum caput,quod reſpicit perſonam Ludouici,dicendum eſt,eum non eſſe ſubijciendum quæſtionibus & tormentis, quia etiam ſi diceretur,ipſum Ludouicum dediſſe uenenum Hippolitæ eius patri propinandum, attamen cū conſtet,patrem illum non deceſſiſse ex ueneno, ſequitur dicendum, ſuper ipſo crimine ueneni torquendum non eſse Ludouicum, ut in ſpecie reſpondit Purpuratus.in conſil.185.nu.14.libro 1. Præterea nulla extant indicia nulla eque cōiecturæ,quibus ſubiici poſſit quæſtionibus & tor-
12 mentis. Vt enim inquiſitus ſubiiciatur † torturę, requiruntur indica probabilia & urgentia. l.milites.§.oportet.C.de quæſtio.Baldus.in conſil.77. Ad euidentiam præmitto.col.1.lib.3. Crauet.in conſil.6.num.12.& in conſil.99.num.1.Socinus iunior in conſil.39.nu.55.l br.2.& Rolandus.in conſil.24.nu.23.libr.1.qui alios recenſet. Immo
13 indicia ad torturā eiuſmodi † eſse debent,ut ſemiplenam probationem faciant.Ita Ioan Baptiſta a ſancto Seuerino. in l.admonendi. nu.72. ff. de iure iuran.& Alex.in cōſ.89.col.2.lib.3. quos ſecutus eſt Socinus iunior in d.conſ.39.nu.57.li.
14 2.Et debent hæc indicia eſse in ſua ſpecie † perfecta, ut reſpondit Marſil.in conſil.20. num.2.& in conſ.29.nu.7.

His præmiſſis,diſſeramus de indiciis,quæ aduerſus Ludouicum ita urgere dicuntur, ut torqueri debeat.

Primum & præcipuum eſt indicium, quod oritur ex confeſſione dictæ Hippolitæ, quæ in tormentis conſtanter affirmauit,ſe accepiſse uenenum ab ipſo Ludouico,cum quo tractauit & cōcluſit,eo ueneno necare patrem. Hæc confeſſio & atteſtatio,etſi ſit Hippolitæ,quę dicitur Socia criminis,attamen cùm hic uerſemur in crimine atroci,quod clam & occultò ſolet committi, dicendum uidetur ipſam Hippolitam interrogari potuiſse,de ipſo Ludouico criminis Socio. Ita ſcripſi in libr.2. de arbitrarijs iudicum caſu. 474. num.36.ubi recenſui Baldum,Aretinum,Deciū, Ruinum,Marſilium,Ludouicum,Catū & alios.

Reſpondetur primò,quod etſi Socius crimi-
15 nis interrogari poſſit de ſocijs criminis † occulti attamen eius atteſtatio non facit urgens indiciū ad torturam. Ita ſcripſi in d.caſu.474.nu.43.ubi recenſui permultos Doctores, qui loquuntur de his criminibus,quæ clàm & occultò ſolent perpetrari.Ita ſanè Ruinus in conſi.147.nu.3.lib.5. dum reſpōdit ſuper crimine corruptionis teſtiū, quod crimen clam & ocultò committi nemo dubitat:ſic & Pariſius.in conſil.151.num.9.lib.4. reſpondit de crimine mandantis committi falſum; quod etiam crimen clam committitur.Et in ſpecie criminis ueneni dati ad necandum hominē, ſic reſponderunt Ludouicus Catus in conſi.99. nu.21.inter conſilia criminalia diuerſorum. libr. 1.tomo primo;& Purpurat.in conſil. 185.num. 6.lib.1.qui multis ſimilibus comprobant.

Quibus conſtat, hanc eſse ueram opinionem & ſi diſsentiant Federicus Scotus. in conſilio decimo,numero vigeſimo octauo,& num.31.libro ſecundo,tomo 2.

Reſpondetur ſecundò,quod ad hoc ut inquiſiti atteſtatio fidem aliquam faciat contra So-
16 cium,debent concurrere † ſeptem requiſita, quę enumeraui in dicto caſu. 474. numero quinquageſimo,vſque ad finem. Ex quibus hoc caſu noſtro deficit illud tertium, num.quinquageſimo quarto commemoratum,nempe, quod inquiſitus interrogatuſq; de ſocijs,ſit alias bonę condi-

tionis

tionis,& famæ.Nā ſi eſſet infamatus de alio deli
cto, nō faceret ex ſua illa nominatione aliqđ in
cium aduerſus Socium illum a ſe nominatum.
Ita dixi,ſcripſiſſe Butrium,Imolam,Alexandrū,
Ruinum,Marſilium,Grammaticum,& alios plu
res.Hoc ſanè requiſitum deficit noſtro in caſu,
cum prædicta Hippolita ſit diffamata ſtuprum
commiſiſſe. Deficit etiam ſextum requiſitum a
me,dicto in caſu.474.nu.6u.relatum, quod ſcili-
cet Socius iſte deponens contra Socium, iureiu
rando affirmet ſe uera fateri. Ita illo in loco dixi
ſcripſiſſe Marſilium in practica criminali.§.dili-
genter.nu.62.Hoc ſane requiſitum hic deficere
ex propoſita mihi facti ſpecie colligo.

Secundum eſt indicium,quod oriri dicitur,a-
trocitate delicti,quod clàm ſolet committi, & in
17 quo † ſufficiunt leuiores probationes: imò ſuffi-
ciunt coniecturæ,ut late ſcripſi in libr.2. de arbi-
trarijs iudicum.caſu.116.

Reſpondeo & miror,quod hoc pro indicio al
legetur: cum ſit ſolummodo ipſum factum,& q-
dem clam geſtum,& ad quod detegendum ſuffi-
ciunt indicia & præſumptiones, quæ tamen ad-
uerſus inquiſitum aliunde haberi debent, nem-
pe ex teſtibus vel *aliis* modis.

Tertius eſt indicium, quod dicitur colligi ex
longa practica & ſtupro commiſſo cum prędicta
Hippolita, iuncta etiam ſpe cōtrahendi inuicem
matrimonium,& ſpe ſuccedendi in omnibus bo
nis.

18 Reſpondetur, quod ex alio † diſſimili delicto
perpetrato ab inquiſito,non oritur indicium ſuf
ficiens ad torturam *pro delicto*, de quo noua fit
inquiſitio. *Imò* ex conſuetudine delinquendi,
hoc eſt,quod inquiſitus conſueuerit committe-
re ſimilia delicta,non ſumitur indicium ſufficiēs
ad torturam,niſi alia concurrant adminicula. Ita
gl.in l.iubemus.C.de probat.Bart.in l.vltima.nu-
mer.5.ff.de quæſtio.Salicet.in l.ultima. colum.3.
uerſicul.nunc tranſeamus.C.de quęſtio. Alexan.
in conſil.5.num.2.& in conſil.50.nume. 8.libr.1.
& Marſilius in practica criminali.§.diligenter.nu
mer.99.& idem in conſ.44.num.4. Et in ſpecie
quod delictum adulterij atque libidinis effręna-
tæ,non faciat indicium ad torturam contra adul
terum,inquiſitum de ueneno dato,reſpondit Lu
douicus Catus inter conſilia diuerſorum crimi-
nalia,in conſil.99.num.13.lib.1.tomo primo. Et
hoc vel ea rōne comprobatur, quod ſemel † ma-
lus præſumitur quidem malus in eodem genere
mali:ſed non in diuerſo. Ita Bartolus. in l. Caſ-
ſius.ff.de Sena.& in l.ſi cui.§.iiſdem. ff.de accuſa
tio.& poſt alios Felinus in capit.cum in iure peri
tus.num.2.ff.de officio delega.Marſilius. in conſ.
15.numer.9.& in practica criminali.§.conſtante.
numero quadrageſimoquinto Alciatus. in tra-
ctato.de præſumptio.regu.ſecunda, præſumptio
ne.7.num.ſecundo & Grammaticus.in deciſion.
25.num.ſeptimo.licet ergo hic Ludouicus prędi
ctæ Hippolitæ ſtuprator in eo mali genere malus
extiterit: attamen malus præſumi non debet in
alio hoc genere,quod ſcilicet conſcius fuerit ue
neni dati ab ipſa Hippolita patri. Nec veriſimile
eſt,quod uel Ludouicus uel Hippolita venenum
dederint patri eam ob cauſam, quam allegauit
Hippolita,ut ſcilicet poſſet ei nubere & bonis pa
ternis frui. Hoc ſane veriſimile non eſt: Cum
ipſa Hippolita eſſet unica filia,quæ a patre ipſo
non potuiſset exhæredari,ob eam ſtupri cauſā.
Cum ipſemet pater id pluries ſciuerit, & paſsus
ſit filiam cum illo commiſceri. Non enim obij
20 ci poteſt delictum filiæ,cuius † cauſa fuit quodā-
modo ipſe pater, iuxtà ea, quæ habentur.in l.in
arenam.C.de inofficioſo teſtamento,ubi Docto
res. Nec dubitandum quin ſi Ludouicus uoluiſ
ſet ducere in uxorem ipſam Hippolitam,quin pa
ter libenter conſenſiſset. Cum Hippolita iam
deflorata,non alium quam Ludouicum inueniſ-
ſet maritum.

Quartum eſt indicium, quod colligitur ex eo,
quod tam ante mortem dicti patris, quam poſt
prædictus Ludouicus pecuniam,& alia bona, cō
ſecutus eſt a prædicta Hippolita.

Reſpondetur,iam apparere quod alia de cau-
ſa,quam uenenandi patrem, pecuniam & bona
receperit Ludouicus, nempe quia conſuetudinē
habebat cum ipſa Hippolita,quæ cum ut amaſiū
diligeret, ſi ſe ipſam illi præbuit, multo magis
eius amore accenſa, pecuniam & bona dediſse
credendum eſt. Non tamen ex hoc infertur, qđ
præſumi debeat,recepiſse pecuniam & bona, ut
uenenum emeret,& ipſi Hippolitæ daret, cauſa
necandi eius patrem. Si enim receptio illa pecu
niæ arguit malum,arguere debet illud, quod eſt
minus malum,nempe delictum ſtupri: Quando-
21 quidem ex duobus malis † minus præſumi de-
bet: ſicuti ſcripſerunt Baldus in l.ultima.numer.
17.C.de ædilitio edicto. Marianus Socinus Se-
nior in cap.ad audientiam.col.2.de homicid.&
ibidem Felinus.colum.1.& Alciatus in Tractat.
de præſumptionibus,regu.tertia, præſumptione
ſexta.

Quintū eſt indicium deſumptum a confeſsio
ne ipſius Ludouici q̃ poſt multas uacillationes,
variationes & mendacia, confeſsus eſt ſe emiſse
belletum,quod ex ſublimato conficitur, & dediſ
ſe ipſi Hippolitæ. Quæ ſane uariatio, indicium
22 facit ad † torturam,ſi credimus.Barto.in l.de mi-
nore.§.plurimum.numer.3.& in l. ultima. nume.
3.ff.de quæſtio.Roman.in conſil.octauo. nume-
ro tertio. Marſilio in practica criminali.§.diligē
ter.numer.74.& in conſil.15.numer.15.& in ſin
gul.107.

Reſpondetur primò quod illa delatio belleti
non arguit malum animum Ludouici, ut pater
Hippolitæ veneno necaretur: cum belletum ſit
ad effectum,ut mulieris fucata facies,pulchrior
videatur. Et ipſemet Ludouicus ſic aſſeruit:
cuius quidem confeſſio qualificata ſic admit-
tenda eſt, iuxta ea, quæ tradunt Bartolus in

l. Aurelius. §. idem quæſijt. in fin. ff. de libera. lega. Felinus in capit. cum inter. numer. 7. de re iudic. & Boer. in q. 243. num. 9. alios ſciens examinati.

Reſpondetur ſecundo, ut dixit domin. Garzia

23 reus, ſolam ipſam variationem & mendacia † nõ facere indicium ſufficiens ad torturam. Ita Carerius, Follerius & Clarus, ab ipſo domino Garziareo allegati. Qui quidem Doctores alios plures commemorant, nempè Baldum, Pariſ. de Puteo, Iſerniam, Afflictum Grammaticum, & Ioã. de Amicis. His accedunt Alcia. in reſpon. 465. nu. 3. & Plotus in l. ſi quando. nu. 89 1. C. vnde vi.

Sextũ eſt indicium, ductum ex eo, quod belletum illud ſublimatum continens, fuit allatum ꝑ dictum Ludouicum ipſi Hippolitæ paulò antequam Hippolitam patri propinauit. Quod ſanè factum indicium ad torturam facere ſcripſerunt Angelus in l. milites. C. de quæſtio. Carrerius in practica Criminali. in vigeſimoquarto indicio, & Follerius in practica Criminali in rubr. item qđ ſororem venenauit. nu. 5.

Reſpondetur, nullum ex eo facto ſumi poſſe indicium. Non enim negat Ludouicus tradidiſſe eo tempore prædictum belletum, ſed dicit, ſe ea de cauſa dediſſe, ut fucare poſſet faciem. Nec hic conſtat, quod prædictus Ludouicus ſciuerit, belletum continere ſublimatum, atque ita malum venenum ad necandum hominem. Et ſi Ludouicus hunc habuiſſet animum, ut pater ille necaretur, ſicuti emit belletum, potuiſſet emere purũ ipſum ſublimatum, quod potentius eſt ad necandum ipſo belleto, quod eſt confectum tali mixtura, ut uenenum illud ſublimati temperet & totã penè eius uim tollat. Ita ſanè arte periti teſtãtur: & experientia ipſa docet, quia niſi ſublimatum uim ſuam, ob illam mixturam perderet, mulierũ facies corroderentur, atque exulcerarentur, cũ ſublimatũ corrodẽdi & exulcerandi vim habere atteſtati ſint arte medica periti, hac in cã omitto.

Septimum indicium colligitur ex eo, quod illis diebus & noctibus, quibus fuit propinatum venenum, ipſe Ludouicus fuit in domo cum prædicta Hippolita, & cum ea coiuit.

Reſpondetur primo, hoc indicium eſſe omninò nullum. Cum (ut dixit dominus Garziareus) iam multis ab hinc annis conſueuerit Ludouicus, ſciente patre ipſo, cum Hippolita coire, & ꝓpterea præſumendum eſt, quod eadem de cauſa dormierit & coiuerit cum ipſa Hippolita, non autem ut necaretur pater. Imò magis ueriſimile eſt, quod ſi crediſiſſet Ludouicus, patrem illum iri necatum ab Hippolita filia, quod eo tempore per aliquot dies ſaltem eò non acceſſiſſet, nec cũ Hippolita conſuetudinem habuiſſet. Quinimò hæc Ludouici innocentiam probant. Non e-

24 nim ueriſimile eſt, eum poſſe capere ſomnum † & quietem eo in loco, in quo graue aliquod ſcelus perpetrauit. Planum hoc facit præclarum illud exemplum commemoratum a Marco Cicerone in Oratione pro ſexto Roſcio Ametino & à Valerio Maximo. libro octauo, capitulo primo, ſcribunt ij, T. Clelium Terracinenſem, cum cęnatus, cubitum in idem conclaue cum duobus adoloſcentibus filijs iuiſſet, inuentum fuiſſe mane iugulatum: cum neq; ſeruus quiſquam reperiretur, neque liber ad quem ea ſuſpicio pertineret. Id ætatis autem filij propè cubantes, ne ſenſiſſe quidem ſe dicerent, nomina filiorum de parricidio delata ſunt. Nuſquam veroſimile videbatur, auſum eſſe quemquam ſe in id conclaue committere, eo potiſſimum tempore, cum ibidem eſſent duo filij, qui & ſentire & defendere facilè potuiſſent. Tamen cum planum iudicibus eſſet factũ, aperto oſtio dormientes eos repertos eſſe: iudicio abſoluti adoloſcentes & ſuſpicione omni liberati ſunt. Nulli enim viſum quemquam eſſe, qui cum omnia diuina atque humana iura ſcelere nephario polluiſſet, ſomnum ſtatim capere potuerit: propterea quod qui tantum facinus cõmiſerunt, non modò ſine cura quieſcere, ſed ne ſpirare quidem ſine metu poſſunt.

Hactenus Cicero & Valerius, quorum exemplum ad rem noſtram pertinet. Quis enim credere atque exiſtimare vnquam poterit, Ludouicum eſſe poſuiſſe cum Hippolita, & cum ea coire, ſi tanti facinoris conſcius fuiſſet. Nam metu

25 perculſus † coire nequit: ſicuti experientia rerũ magiſtra docet. Cum metus ipſe impediat deſiderium, ſine quo erigere nemo vnquam poterit. Eſt ergo præſumendum, quod ſi Ludouicus dormiuit apud Hippolitam & cum ea coiuit, nullo metu grauabatur, & conſequenter ignorabat ipſius Hippolitæ factum.

Octauum & ultimum eſt indicium ortum a fama voceque publica, quod ipſe Ludouicus una cum ipſa Hippolita ueneno necauerit prædictũ patrem. Et ſolam famam publicamque vocem indicium facere ad torturam in his, quæ difficilis ſunt probationis, ſicuti eſt hoc delictum uenenationis ſcripſit Iul. Clar. in pract. crimin. §. fi. q. 21. uerſ. cæterum.

Reſpõdetur primo, ꝙ ẽt in his, ꝗ ſunt difficilis

26 probationis, ſola ipſa fama † non facit indicium ſufficiens ad torturam. Ita ſanè de Crimine ſtupri & adulterij, quod difficilis eſſe probationis ſcripſi in libr. 2. de arbitra. iudicum. caſu 116. reſpondit Crauet. in conſil. 41. numero ſexto, qui alios plures refert. & in ſpecie dati ueneni ad necandum, famam non facere indicium ad torturam reſponderunt Caſtren. in conſil. 299. Viſa Inquiſitione, numero ſecundo, libro ſecundo, & Purpuratus in conſilio 185. num. 10. & 11. lib. 1.

Reſpondetur ſecundò, quod tunc demum fa-

27 ma † vim aliquam habet, quando de ea legitimè conſtat. De ea verò dicitur conſtare legitimè, quando plura concurrunt. Et primò quidem eſſe debe: fama apud maiorem partem hominũ loci. Ita Bartolus in dicta lege de minore. §. plurimum. numero decimoquarto. & num. 19. ff. de quæſtioni. Alexand. in conſilio 72. nu. ſeptimo, lib. 1.

lib. 1. & alios refert Crauet. in conſil. 41. numero 5. & in conſil. 260. num. 7. uerſic. tertio reſpondetur, qui auctoritate multorum ſcribit, teſtes, de fama deponentes, dicere debere, ſe publice audiuiſse. Idem in terminis famæ aduerſus eum, qui vxorem ueneno necaſse dicebatur, reſpondit Ludouicus Catus in conſil. 99. num. 35. inter conſilia Criminalia diuerſorum, libro. 1. tomo primo.
28 Requiritur ſecundò, quod † fama originem habeat a perſonis honeſtis & fide dignis. Ita Bart. in d. §. plurimum. numer. 15. & alios plures refert Crauet. in d. conſil. 40. numer. 1. & in conſil. 249. col. ult. uerſic. item in caſibus, & in terminis noſtris Catus. in d. conſ. 99. numero 35. Requiritur tertio, quod teſtes de hac fama deponentes ſint
29 † omni exceptione maiores. Ita poſt alios reſpōdit Crauet. in d. conſil. 249. num. 14. Requiritur
30 quartò & ultimò, quod ij teſtes reddant † rationem ſui teſtimonij etiam non interrogati de ratione ipſa. Ita Catus in d. conſil. 99. nume. 35. qui multos eiuſdem opinionis Doctores commemorat. Et illis accedunt Ruinus in conſil. 158. numero vigeſimoquarto, libro quinto, Afflictus. in deciſione 277. & Crauet. in dict. conſilio 249. columna vltima, verſiculo item ad probationem. Concludo itaque, hunc Ludouicum ſubijciendum non eſſe quæſtionibus & tormentis, ſed omnino liberandum atque abſoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Poſiti in conditione, vocati cenſentur, ſecundum ueriorem & receptiorem ſententiam.*
Idque preſertim, ſi ſub qualitate maſculinitatis. nu. 2
3 *Filij poſiti in cōditione cenſentur vocati ex teſtamento, quo teſtator bona in familia conſeruari diſpoſuerit.*
Vtrum autem uocati cenſeantur per vulgarem uel fideicommiſſariam. num. 4. 6. 8. & 14.
5 *Subſtitutio vbi dubia eſt, vulgaris & directa, non fideicommiſſaria cenſetur.*
7 *Subſtitutio compendioſa continet fideicommiſſariam.*
9 *Subſtitutio cenſetur fideicommiſſaria, quæ fit a teſtatore ſubſtituendo deficientibus inſtitutis eorumque liberis, non referendo ſe ad mortis uel aliud tempus.*
10 *Subſtitutionum ad plures gradus digreſsio, fideicommiſſum arguit.*
11 *Deſcendentium nomen, omnes uſque in infinitum comprehendit.*
12 *Alienationem bonorum prohibens teſtator, quando abſolutum fideicommiſſum cenſeatur induxiſſe.*
13 *Alienare prohibitus extra familiam, nec propriam filiam hęredem facere poteſt.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXI.

CVm hac de controuerſia doctè admodum & acutè reſponderit Excellentiſs. iuriſconſ. D. Ioa. Baptiſta Mengolus Rauennas, quem ob ſingularem eruditionē humanitatemque multis ab hinc annis, ſumma beneuolentia proſequor, ſuperuacanea mea omnis opera uideri poterat. Verum ne ſpe de me concepta conſulentem fruſtrare videar, meum qualecūque iudicium interponam.

Et quod attinet ad primam illam propoſitam dubitationem, an filij & deſcendētes dominarū Antoniæ & Philomenæ, poſiti in conditione uocati actiuè cenſeantur? reſpondendum eſt ſine conrentione, ut reſpondit eruditiſſimus Mengolus, uocatos eſſe.

Primò, quia & ſi magna ſit inter interpretes noſtros diſputatio, an poſiti in conditione uocati cenſeantur: attamen viſa ſemper mihi fuit uerior & receptior ſententia exiſtimantium † voca
1 tos cenſeri: ſicuti auctoritate plurimorum reſpondi in conſ. 135. num. 1. & copioſius in conſ. 152. num. 13. lib. 2. ubi congeſſi innumeros propè interpretes, qui hanc ſententiam probarunt. Et prædictis nunc addo Cęphalum in conſil. 476. num. 6. lib. 4. qui dixit, hanc eſſe opinionem magis ęquam. Idem aſſeruit Marzarius in conſil. 9. num. 1. & magis communem hodie eſſe teſtatur Burſatus in conſil. 202. num. 36. lib. 2.

Secundo accedit, quod teſtator poſuit filios
2 in cōdōne ſub qualitate † maſculinitatis fæminas ſemper excludēdo. Quo fit, ut cēſeantur maſculi diſpoſitiue uocati, ut decidit Guido Papæ in q. 184. quem ſecuti ſunt permulti, quos cōmemoraui & ſecutus ſum in d. conſil. 135. nume. 2. & in d. conſ. 152. num. 3. Et illis multis addo nunc Decianum in conſ. 3. num. 47. & in conſ. 41. nume. 23. lib. 1. Burſatum in conſ. 202. num. 34. lib. 2. & Pancirolum in conſ. 99. nu. 15. & in conſ. 193. nume. 12. Et hæc quidem ſententia locum habet ēt illis in ciuitatibus, in quib. extat ſtatutum, quod ſtantibus maſculis fœminæ dotatæ non ſuccedant: ſicuti reſponderunt Iaſ. in conſil. 108. colū. antep. uerſ. item gl. lib. 4. Ruin. in conſ. 167. num. 9. lib. 2. Dec. in conſ. 546. num. 4. Gratus in conſ. 32. num. 8. & 9. & in conſ. 102. numer. 29. lib. 2. & Curtius iunior in conſ. 87. numer. 1. Quibus conſtat, hanc eſſe receptam opinionem, etſi ab ea diſſenſerint Socinus Senior in conſil. 116. numer. 5. uerſic. pro certo. libro 3. Socinus iunior in conſ. 111. num. 32. & in conſil. 118. numer. 19. libr. 1. & alios nonnullos refert Antonius Gabriel. libro 4. Concluſionum, in tit. de fideicommiſſis, concluſ. 4. num. 8. uerſic. 1. ſublimita.

Tertio comprobatur hæc ſententia ea ratione, quod teſtator iſte ſubſtituit filium ſuperſtitẽ, vel eius filios & deſcendentes alteri filiæ decedẽti ſine filiis. Voluit enim, quod decedente Antonia ſine filijs ſuccederet Philomena, vel ea præmortua, ſuccederent eius filij & deſcẽdentes. Ergo credẽdum eſt, quòd multò magis uoluerit teſtator, quod decedente Antonia ei ſuccederet do. Aſcanius eius filius. Hanc ſententiam & cõiecturam probarunt multi quos ſecutus ſum in d. conſilio 152. numero vndecimo. Quibus accedunt Socinus Senior in conſilio ſexto nume. decimoquinto, verſicul. confirmatur iſta. libr. primo. Gozadinus in conſilio ſexageſimoquarto, numero decimo, uerſiculo quinto. idem Ripa. in lege Centurio. numer. 165. ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut. Curtius iunior in conſilio decimoſexto. numero ſeptimo. Crauetta in conſil. 62. numer. decimo, & Cephalus in conſilio. 476. nume vigeſimoſecundo, libro quarto. Et hanc eſſe fortiſſimam coniecturam, affirmarunt ex prædictis, Curt. & Crauet.

Quartò confert, quod *teſtator iſte voluit*, bona conſeruari *in agnationibus & familijs filiarum* ſuarum, in illis ſcilicet in quibus nupſiſſẽt quemadmodum conſtat ex eo, quod maſculos ſemper uoluit admitti, excluſis fæminis, ut reſponderunt Pariſ. in conſi. 57. num. 10. lib. 2. & in conſil. 50. nu. 19. lib. 3. & Cephalus in conſil. 137. num. 16. lib. 1. Et apertius dum prohibuit bona in alium ſanguinem conuerti. Atqui, quando teſtator uoluit bona conſeruari in agnatione
3 & familia, tunc † filij poſiti in conditione cenſentur uocati ex ipſo teſtamento. Ita reſponderunt Corneus in conſil. 59. nu. 20. lib. 2. Socin. Sen. in conſil. 250. in fi. lib. 2. Ruin. in conſil. 11. n. 5. & in conſ. 567. nu. 13. lib. 3. Gratus in conſil. 89. nu. 8. & in conſil. 106. nu. 46. lib. 2. Curt. iun. in cõſil. 47. nu. 8. & Cephalus. in conſ. 251. num. 81. lib. 2. Ergo ij filij in conditione poſiti, cenſentur diſpoſitiuè uocati.

Quinto & ultimò non parum me mouent uerba illa ſatis expreſſa teſtatoris. Et finita linea deſcendentium ex dictis eius filiabus, bona dictæ hereditatis, quæ tunc reperientur, uadant ad domum & ſtirpem ac deſcendentes Bartholi Cattanei. &c. His uerbis ſignificauit teſtator, ſe non ſolum uocaſſe filios ipſarum filiarum, ſed etiam nepotes & alios vlterioris gradus, ut ſcilicet ſucceſſiuè grauati eſſent ſigillatim unus alteri reſtituere: ſicuti ſubſequenti dubitatione explicabimus. His exiſtimo, ſatis ſuperque demonſtratum, uerum eſſe quod doctè reſpondit præſtantiſſimus dominus Mengolus, filios ſcilicet domina Antonię, nempe D. Aſcanium fuiſſe uocatum ex teſtamento.

Secunda eſt dubitatio, an dominus Aſcanius ſic (ut diximus) in conditione poſitus, & conſequenter uocatus, cenſeatur uocatus per vulgarẽ, uel per fideicommiſſariam? Et reſpondendum videbatur, cenſeri uocatum per vulgarem tantũ: atque ita D. Antoniam eius matrem non fuiſſe grauatam ei reſtituere: ſed quod ipſe dominus Aſcanius admitti poſſet, caſu quo prædicta domina Antonia mater hæres non extitiſſet.

Primò urgere videtur traditio illorum, qui ſcripſerunt, quod vbi filij poſiti in conditione dici debent uocati, intelligitur, quod ſint uocati per
4 † vulgarem, non autem per fideicommiſſariam. Ita reſponderunt Riminaldus Senior in conſilio 326. numero trigeſimoprimo, libro ſecundo. ſic & Socinus Senior. in conſilio 114. column. quinta uerſiculo quarto allegat. libro primo. in conſilio ſexageſimonono, columna quinta, & in conſilio centeſimoquarto, columna penultima, numero decimo, libro tertio, & Ruinus in conſilio 140. columna vltima, libro tertio. & Zanchus in repetitione l. hæredes mei. §. cum ita, in ſeptima parte, numero *centeſimo. ff. ad Trebellianum*. Ea ratione ij moti ſunt, *quia ita etiam filij expreſſe poſt eorum patrem uel matrem uocati, dicuntur directe uocati*, & non per *fideicommiſſum, ut reſponderunt* Alexand. in conſilio *vigeſimoſecundo, numero quarto*, libro tertio. Socinus Senior in l. Gallus. §. quidam *recte*, columna penultima, verſiculo ſed hic cadit. ff. de *liberis* & poſthumis. & Ruinus in conſilio centeſimo, columna tertia, libro ſecundo. Et hoc refert Zanchus *ubi ſupra*. Idem reſpondit Ruinus in conſilio centeſimoſecundo. nu. 7. lib. 2.

Secundo confirmari uidetur hæc opinio eo argumento, *quod in ſubſtitutione ſimpliciter facta dominæ Antoniæ, ſubintelligitur* conditio illa, *ſi ſine liberis deceſſerit. l. cum auus.* ff. de condition. & demonſtrat. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſſis. Et ideo perinde eſt, ac ſi conditio ipſa fuiſſet a domino *Bernardino teſtatore* expreſſa. ut in terminis reſpondit *Curtius iunior* in conſilio centeſimotrigeſimonono, numer. tertio & quarto. At cum domina Antonia ſuſceperit filios, nempe dominum Aſcanium, & dominam Corneliam, ſequitur dicendum, ſubſtitutionem expiraſſe, ob conditionis defectum. lege prima. C. de condition. inſertis. & lege hæredibus. ff. ad Trebellianum, & reſponderunt Socinus Senior in conſili. duodecimo, numero ſeptimo, libro tertio, Decius in conſili. ſexageſimotertio, & in conſilio 218. numero decimo. Ruinus in conſil. 63 nu. 1. Bellonus in conſil. 81. nu. 1. & docuit Ripa in l. *Centurio*. num. 168. ff. de vulgar. & pup. ſubſtit.

Tertio ſuffragari huic opinioni uidetur, quod a fortiori reſpondit Oldradus in conſilio vigeſimoprimo. Thema tale eſt. Cum dixit, quod ſi teſtator inſtituit fratres, & altero eorum decedẽte ſine filijs, ſubſtituit ſuperſtites, & progreſſus ſit ad ulteriores gradus ſubſtitutionis, *ſi omnes* ipſi fratres deceſſerunt, *relictis ex ſe filijs*, omnis ſubſtitutio euanuit nec curatur, ꝗ deinde ſuſcepti filii deceſſerint ſine filiis. Et Oldradũ ſecuti ſunt

per-

quos congeſſi in conſilio 85.num.46.& 47.lib. .

Quarto & ultimo ſuaderi hæc opinio ea ratione poſſe uidetur, quod quando ſubſtitutio
5 † eſt dubia, iudicari debet vulgaris, ſicque directa, non autem fideicommiſſaria. l. uerbis ciuilib. ff. de vulg. & pupillar. ſubſtitut. & l. ultim. C. de hæredib. inſtituẽd. & illis in locis Doctores, & reſponderunt Socinus Senior in conſil. 103. nume. 9. libr. 2. & Dec. in conſil. 366. in fine. & in conſil. 371. numero ſecundo. Hęc dubitationem faciebant.

Cæterum, re ipſa longe melius atque diligentius perpenſa, contraria ſententia uiſa eſt uerior atque probabilior, nempè dominum Aſcanium *fuiſſe* uocatum per fideicommiſſum, hoc eſt dominam Antoniam eius matrem, grauatam fuiſſe ei reſtituere tãquam filio maſculo, ſicuti teſtator diſpoſuit.

Primò mouet me multum auctoritas eorum, qui affirmarunt, quando filij in conditione
6 poſiti cenſentur vocati, dici debere vocatos † per fideicommiſſum, hoc eſt eorum parentes cenſeri grauatos eis reſtituere. Ita ſanè ſenſit Barto. in l. Lucius la ſecunda in fine. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Cum *dixit, hos filios eſſe* uocatos per compé
7 dioſam, † *quæ* (ut notiſſimum eſt) fideicommiſſa*riam continet*. Et idem manifeſtè reſpondit Cor*neus*. in conſi. 273. col. 4. libr. 4. & Curtius iunior in conſil. 48. numero ſeptimo. Et apertius quod per ſimplicem fideicommiſſariam dicantur vocati ij filij, reſpondit Socinus Sen. in conſil. 140. colum. 1. lib. 1.

Secundò, dato *citra ueri præiudicium*, quod prædicta *opinio* eſſet dubia: attamen illa ſine cõtrouerſia procedit, quando in ipſa ſubſtitutione
8 *facta* eſt aliqua mentio † mortis. Nam tunc cen*ſetur fideicommiſſaria*. Ita reſpondit Ruinus in *conſil.* 158. col. pen. num. 15. lib. 2. in conſil. 139. nu. 23. & *in conſ.* 142. nu. 2. lib. 3.

Tertio ſuffragatur non parum, quod teſtator iſte ſubſtituit dominam Philomænam & eius deſcendentes in defectum lineæ deſcendentium dictæ dominæ Antoniæ. Ita enim dixit: Quod deficiente una ex eius filiabus, & deficientibus deſcendentibus ex ipſa, quod altera & filij ac deſcendentes ex ipſa, ſuccedant in portione & parte illorum ſic decendentium. &c. Et deinde teſtator in defectum lineæ deſcendentium dictarum dominarum Antoniæ & Philomenæ, uocauit deſcendentes Bartholi Cattanei. At qui quando teſtator ſubſtituit, deficientibus inſtitutis, eorumque liberis, non referendo ſe ad tempus mortis, uel ad aliud tempus, tunc ſubſtituti
9 cenſentur uocati per † fideicommiſſum. Nam etiam ſi inſtituti ipſi relinquant filios: attamen ſubſtitutio non euaneſcit: ſed etiam ipſimet filij cenſentur grauati. Ita in ſpecie reſpondit Alexand. in conſil. 53. numer. 11. & 12. libro ſexto. Cùm dixit, quod ſi teſtator ita diſpoſuit. Et ſi de dicto Bartholomæo hærede inſtituto, non remaneret aliquis hæres. &c. Et decedat Bartholomæus, relicto Gabriele filio, attamẽ extincta non eſt illa ſubſtitutio. Sed etiam ipſe Gabriel grauatus cenſetur eodem onere reſtitutionis quo & Bartholomæus eius pater. Idem reſpondit ipſe Alexand. in conſilio 101. numero 13. lib. ſeptimo. Idem quoque docuit Socinus Senior. in l. ſolemus. in fine. ff de conditio. & demonſtr. qui dixit; ſe ita reſpondiſſe una cùm Alexandro ſuprà commemorato. Idem reſpondit Decius in conſilio 480. numero ſeptimo verſic. præterea illa deciſio, qui ita poſt Alexand. & Socinum in ſpecie declarat reſponſum illud Oldradi in conſilio. 21. Et hos ſecutus eſt Crauet. in conſil. 316. colum. ultim. uerſic. tamen iſta cõcluſio, qui alia Decij reſponſa recenſet. His ego addo eundem Decium in conſi. 585. in fine & in conſil. 594. numer. 6. Ita quoque reſpondit Ruin. in conſil. 126. numer. 12. libr primo. in conſ. 175. in fin. & in conſil. 199. numero 5. uerſicu. ſed prædictis libr. 2. & in conſil. 132. num. 5. uerſicu. ſed ſi verba. & in conſil. 133. colum. 1. libr. 3. Qui quidem in terminis horum uerborum, ſi deficiet ſine liberis. &c. declarat illam Oldradi & ſequaciũ doctrinam, & ait, ſubſtitutionem cum onere reſtitutionis adhuc ſubeſſe. Idem reſponderunt Pariſ in conſil. 18. nu. 39. & num. 42. lib. 2. & Caſſaneus in conſil. 62. numer. 11. & nouè Crauet. in conſil. 879. numer. ſexto. uerſi. ſecundo reſpondetur, qui alios eiuſdem ſententiæ recenſet.

Quarto accedit, quod teſtator iſte digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum. Nam decedente vna ex ipſis filiabus inſtitutis ſine filijs, ſubſtituit aliam ſuperſtitem, uel eius filios & deſcendentes.

Et rurſus deficientibus filiis & deſcendentibus ex vna, ſubſtituit ſuperſtitem. Ita enim apertè ſonant illa verba. Quod deficiente vna ex eius filiabus, & deficientibus deſcendentibus ex ipſa. &c. Deinde poſt ambas ipſas filias & earum deſcendentes, uocauit teſtator filios & deſcendentes Bartholi Cattanei, & poſt illos Mon-
10 tem Pietatis. Hic degreſſus † ad plures gradus ſubſtitutionis, ſignificat teſtatorem grauaſſe tam priore loco inſtitutos, quàm & ſubſtitutos primos & ſecundos. Ita reſponderunt Socinus Senior in conſilio. 250. numero decimo verſiculo quare iſtis, libro ſecundo. Curtius iunior. in conſilio 121. numero decimoquinto. Pariſius. in cõſilio decimoctauo numero trigeſimoctauo. libr. ſecundo. & Grauett. in conſil. 316. colum. vltim. verſiculo ſecundo principaliter. & in conſilio 878. numero decimo, & undecimo. Marzarius in conſilio quarto, columna quarta. numero quarto, verſiculo confirmantur præmiſſa. & in conſilio ſexto, numero vndecimo. Riminaldus iunior in conſilio vigeſimoprimo numero quadrageſimoprimo, libro primo: ſcribunt prædicti omnes ſic declarari reſponſum illud Oldradi. in d. conſ. 21.

Quinto & ultimò confert quod teſtator iſte uocauit deſcendentes omnes uſque ad finem lineæ, ſicuti maniféſtè ſignificant illa uerba. Et finita linea deſcendentium, &c. Hoc autem
11 deſcendentium † nomen, comprehendit omnes uſque in infinitum, ut ſcribunt poſt alios Socinus Senior in conſilio 51. numero tertio libro quarto. & Pariſius in conſilio quarto in fine lib. 3. & in conſil. 72. num. 8. li. 4. Quibus ſane uerbis ſignificauit teſtator, quod unus alteri reſtitueret, atque ita perpetuum fideicommiſſum relinquere uoluit. Porrò quando teſtator conſtituit fideicommiſſum perpetuum, actus perpetuus reſtitutionis, ſine quo fideicommiſſum eſset nullũ & inane, requiritur. Ita Alex. in conſil. 53. col. vlti. lib. 6. Iaſ. in l. ſi quis hæredem. nu. 10. C. de inſtitut. & ſubſt. Caſſan. in conſ. 62. nu. 10. Et horum immemor Crauet. inter conſilia Marzarij. in conſil. 6. col. 11. uerſic. etſi maximè.

Sextò huc pertinet, quod teſtator prohibuit non ſolum filias a ſe inſtitutas, ſed etiam earum deſcendentes poſſe alienare bona ſua, niſi neceſſitatis cauſa. Et hoc quidem non alia ratione, quàm ut bona ipſa conſeruētur in agnatione & familia: ſicuti oſtendit ipſa uocatio omnium deſcendentium, uſque ad finem lineæ. At qui quan
12 do teſtator ita prohibet † alienationem bonorũ, cenſetur induxiſse ſimplex & abſolutum fideicōmiſſum, non autem in ſolo caſu alienationis. ut tradunt. Bald. in l. uoluntas num. 4. C. de fideicōmiſ. Caſtr. Aret. & Comen. in l. qui Romæ. §. cohæredes, ubi apertius Soci. Sen. nu. 16. qui affirmauit, huius opinionis fuiſse Bartolum. ibi. Et idem Socinus. in conſil. 249. num. 19. verſ. & pro his. lib. 2. Iaſ. in conſ. 96. col. 3. verſ. ſecundo quod. & in conſ. 108. col. 4. verſ. confirmantur optimè. lib. 4. Ruin. in conſ. 110. nu. 7. lib. 2. Dec. in conſi. 23. nu. 2. & in conſil. 182. nu. 3. Curt. iunior in cōſil. 22. nu. 18. & in conſ. 161. nu. 9. Gozad. in conſil. 102. nu. 11. uerſ. ſecundus caſus, Crauet. in cōſil. 130. nu. 10. Pariſ. in conſ. 26. nume. 14. & apertius. in conſ. 52. num. 9. lib. 2. Socin. iun. in conſil. 97. nu. 51. lib. 2. & Alba. in conſ. 54. num. 3. ſi ergo eſt fideicommiſſum ſimplex & abſolutum, ſequitur dicendum. D. Antoniam grauatam fuiſse reſtituere do. Aſcanio filio, alioqui dici non poſſet fideicommiſſum.

Septimò & ultimo; dato citra ueri præiudiciũ quod ex prohibitione alienationis reſultet fideicommiſſum, ſolum, in caſu contrauentionis, iuxtà opinionem Socini Sen. in conſ. 227. col. 4. uerſic. ſed difficultas ſtat lib. 2. Iaſ. in conſ. 96. colum. 3. uerſic. ſecundo, quod. libr. 4. Decij. in conſ. 377. col. 3. uerſ. ad maiorem tamen, & in conſil. 418. n. 16. & Pariſij. in conſil. 75. nume. 33. lib. 2. admiſſa inquam hac opinione, adhuc dicimus noſtro in caſu eueniſſe caſum huius fideicommiſſi, & reſtitutionis in perſonam Do. Aſcanii, quandoquidē domina Antonia eius mater aduerſus factam prohibitionem alienauit, dum pro dimidia hæredem fecit dom. Corneliam filiam. Nam teſtator voluit ſemper maſculos præferri fœminis, atque ita uoluit, fœminas eſſe excluſas ſtantibus maſculis. Et rurſus prohibuit teſtator bona exire e proprio ſanguine ipſarum filiarum. Non ergo potuit domin. Antonia illam facere hæredem ꝓ dimidia, Cum eam excluſerit teſtator. Ita in ſpecie reſpondit Ruin. in conſil. 110. num. 8. uerſicul. ſecundò eſt etiam, & nu. 9. lib. 2.

Et apertius, quod prohibitus alienare extra familiam, ut bona conſeruentur in agnatione, non
13 poſſit hæredem † inſtituere propriam filiam, reſponderunt Iaſon. in conſ. 108. col. antepen. uerſ. non quoque obſtat. lib. 4. Ruin. in conſi. 150. uerſicul. ſecundo probatur. lib. 2. & in conſi. 168. nu. 16. & nu. 26. uerſ. non obſtat. lib. 3. Pariſius in cōſil. 26. num. 16. lib. 2. & in conſil. 1. num. 59. lib. 3. Socinus iunior in conſil. 158. num. 50. & in conſ. 181. nu. 40. lib. 2. Alcia. in reſp. 632 in fine, & ſcribit Ioan. Anchar. Regienſ. in quæſtio. 72. num. 31. parte prima. Et rurſus prohibuit teſtator alienare hæc bona, niſi cauſa neceſſitatis. Si ergo diceremus D. Antoniã potuiſſe inſtituere D. Corneliam eius filiam, ſequeretur dicendum, quod alienatio fuiſset facta contra uoluntatem ipſius teſtatoris. Ita in ſpecie reſpondit Soci. Senior inter conſilia Curtij Sen. in conſ. 40. colum. 5. uerſic. quinto urgenti.

Non. obſtant nnuc adducta in contrarium. Nã ad primum reſpondetur, quod imò quando filij poſiti in conditione ſunt uocati, ex aliorum ſen-
14 tentia, † dicuntur uocati per fideicommiſſariam, vt diximus ſuprà in primo noſtræ opinionis argumento. Et admiſſo, citrà ueri præiudicium, ꝙ dubia eſſet prædicta opinio: attamen (ut diximus) ceſſat dubitatio hoc in caſu, in quo facta eſt mentio mortis, & aliæ coniecturæ concurrunt.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, & concedimus, cenſeri a teſtatore expreſſam conditionem, ſi ipſa domina Antonia deceſserit ſine liberis: & ideo ſuſceptis liberis nempè domino Aſcanio & domina Cornelia, ſubſtitutio quò ad perſonam dominę Philomenæ ſubſtitutę ipſi dominæ Antoniæ, defecit. Sed hinc non fit, quin ipſa domina Antonia permanſerit grauata reſtituere dicto domino Aſcanio filio ut ſupra demonſtrauimus.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpondetur, illud reſponſum Oldradi in dicto conſilio vigeſimoprimo, non procedere illis, in caſibus, in quibus conſtat teſtatorem uoluiſse fideicommiſſum ſucceſſiuum conſtituere, ſicuti conſtat hoc in caſu, in quo multa ſunt uerba & ſigna, quibus teſtator uoluit grauare non ſolum ſuas ipſas filias inſtitutas reſtituere propriis eorum filijs, ſed etiam ipſos filios & ſucceſſiuè nepotes, & alios reſtituere uſque ad finem lineæ deſcendentium ex eis; ſicuti abundè ſupra oſtendimus.

Non

Non obſtat quartum & vltimum argumentum; quia reſpondetur, quod imò Subſtitutio hæc non eſt dubia, ſed clara, nempè fideicommiſſaria, quemadmodum multis urgentibus coniecturis demonſtrauimus. Et illud dicitur eſſe certum & clarum, quod coniecturis apparet. l. licet Imperator. de leg. 1. & ſcribunt ibi Iaſon. num. 10. & egregie Afflictus in deciſ. 44. nu. 15. Concludo itaque, præfatum Dominũ Aſcanium vocatum fuiſſe per fideicommiſſũ, hoc eſt D. Antoniam eius matrem, fuiſſe grauatam ei reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Ex, dictio: cuius ſit naturæ.*
2 *Linea propriè vnde incipiat.*
3 *Fideicommiſſi ſucceſſio in dubio regulatur ſecundùm ſucceſſionem ab inteſtato.*
4 *Succeſſio delata certo perſonarum generi, ad omnes peruenire debet, donec omnes deſinant.*
5 *Subſtitutio extranei, facta filio, intelligitur, ſi is filius ſine liberis deceſſerit.*
6 *Vocatio prior, maiorem arguit dilectionem vel affectionẽ.*
7 *Maſculum plus, quàm fœminam in dubio teſtator diligere præſumitur.*
8 *Nominis aſſumptionem melius maſculi faciunt, quam fœminæ.*
9 *L. vnica §. ſin autem ad deficientis C. de cad. toll. locum quando non habeat.*
10 *Gradibus in remotioribus æqualiter vocans tam maſculos quam fœminas, intelligitur multo magis in proximioribus.*
11 *Proximioris nomen, collectiuum eſſe.*
12 *Deficeret, verbum, reſpicit tempus mortis abſolute.*
13 *Vocatorum primo gradu, ante conditionis euentum deficiente, quando tamen non dicitur, caducatus ſecundus gradus.*
14 *Fideicommiſſi in ſucceſſione, an ſpectanda ſit proximitas, ex perſona vltimi defuncti, an vero ex perſona teſtatoris, opiniones duæ ſunt, maxime controuerſæ.*
15 *Proximiores ſi teſtator vocauerit, iuri repræſentationis, non datur locus.*
16 *Mors ciuilis, æquiparatur naturali.*
17 *Bannitum ob graue delictum, rerum ſuarum dominium amittere.*
18 *Hæres factus vel dominus ſemel, irreuocabiliter cenſetur dominus.*
19 *Reſtitutus ex iuſtitia, quid recuperet.*
Et quid reſtitutus ex gratia num. 20.
21 *Reſtitutionem etiam quo ad bona alienata, & in alium tranſlata, princeps ex iuſta cauſa concedere poteſt.*
An autem ad ea, quibus ob delictum, teſtator priuari aliquem voluit num. 23.
22 *Reſtitutum ex gratia non recuperare bona, in quorum poſſeſſionem alius per ſententiam miſſus ſit.*
24 *Iuri alteri quæſito, princeps non dicitur voluiſſe præiudicare.*
25 *Donatio non præſumitur.*
26 *Fœminarum genus auariſſimum.*
27 *Mulierem donare, miraculoſum cenſeri.*
28 *Tempus & præſcriptio, non currit contra ignorantes ſibi ius competere.*
29 *Fideicommiſſi in reſtitutione, bona acquiſita a grauato aliunde, quam ex bonis teſtatoris, non comprehendi.*
Niſi id teſtator diſpoſuerit num. 30.
31 *Prælegata quando veniant in fideicommiſſi reſtitutione.*
32 *Reditus an inter mobilia cenſeantur vel immobilia.*
33 *Iuxta dictio, quid ſignificet.*
34 *Teſtatoris diſpoſitio ne reddatur eluſoria, ſumenda interpretatio eſt.*

FACTI SPECIES.

Excellentiſſ. iureconſu. D. Matthæus Vicus Piſaurenſis, anno 1520. Condidit teſtamentum, in quo reliquit dotes filiabus, deinde pro conſeruatione domus & familiæ bona immobilia requit filijs ſuis maſculis; ita quod omnia bona irent de maſculo in maſculum, ſine detractione alicuius trebellianicæ. Et quod bona ipſa tranſirent ad maſculos deſcendentes per lineam maſculinam in infinitum, ordine ſucceſſiuo. Et non poſſent aliquo modo alienari in infinitum, nec in alium transferri ex teſtamento, vel ab inteſtato, vel quocumque titulo, delicti, vel alia cauſa. Dein de ita ſubſtituit. Et ſi dicta linea maſculina deficeret, volo, quod in dictis poſſeſſionibus & bonis, ſuccedant fœminæ deſcendentes ex me & linea maſculina, ſiue fœminina: illæ tamen quæ erunt proximiores eo tempore mihi & ſic ſtipiti: Et eis non exiſtentibus, illæ, quæ ſuperextabunt proximiores illi vel illis maſculis, in quo, vel in quibus deficeret dicta mea linea maſculina. dummodò ipſæ fœminæ ſuccedentes & eorum mariti, aſſumat nomen domus meæ, & de domo mea faciant ſe vocari, & ſucceſſiuè ſuccedant deſcendentes ex dictis fœminis, tam mares quàm fœminæ pariter. Et caſu quo contingeret fœminas deſcendentes proximiores ſtipiti ſuccedere in dictis bonis, & remanſerint filiæ fœminæ ex vltimo maſculo deſcendente, volo eas condecenter dotari, ſi non haberent vnde ſe dotent, de bonis paternis vel maternis. Et deficiente linea fœminina, tunc ſuccedant maſculi tranſuerſales mei, & deinde fœminæ, & mihi proximiores & deinde fœminæ, ſicut de deſcendentibus meis dictum eſt.

Præſupponitur etiam in facto; prædictum D. *Mattheum teſtatorem reliquiſſe hos filios & filias. hoc eſt* Franciſcam, *Conſtantiam, Hieronymum, Philippum & Camillam. Ex Franciſca natus eſt* Franc. *qui adhuc viuit, nata etiam eſt Maria,*

ria, quæ deceſſit relictis duobus filijs maſculis & tribus fœminis. Ex Conſtantia orta ſunt Portia & Antonia, quæ adhuc ſunt in humanis. Eſt etiam natus Marinus, qui deceſſit, relictis duobus maſculis & duabus fœminis. Ex Hieronymo natus eſt Capitaneus Franc. qui deceſſit ſine filijs. Eſt etiam orta Maria, quæ deceſſit, relictis tribus filiabus. Ex Philippo orta eſt D. Antonia, quæ deceſſit, relicto Antonio Franc. filio. Ex Camilla nati ſunt tres filij maſculi, hoc eſt Io. Baptiſta. Ioan. Vincentius & Matthæus. Eſt etiam nata filia Fordiliſia*, quæ deceſſit relictis duabus filiabus.*

Præſupponitur etiam in facto, quod dictus Capitaneus Franc. filius Hieronymi, ſucceſſit poſt eius patrem in omnib. bonis teſtatoris: ob id, quod eo tempore nullus alius extabat filius, vel deſcendens maſculus ex ipſo teſtatore. Hic Capitaneus Franc. anno 1544 *ob homicidium, quod perpetrauit, vel committi mandauit, condemnatus fuit in pœnam capitis, & publicationis bonorum. Et propterea in bonis ipſis fideicommiſſi, ſucceſſerunt Franc. Conſtantia & Camilla, tamquam proximiores ſtipiti. Deinde prædictus Capitaneus Franc. ob id, quod nominauit & detexit delictũ ab alio perpetratum, fuit reſtitutus ad bona, patriã & honores. Et quamuis in ea ſententia legeretur clauſula; præterquàm ad bona fiſco incorporata: attamen porrectis poſtmodum precibus Reuerendiſ. tunc, in Marchia Gubernatori, petijt & obtinuit confirmari dictam ſententiam reſtitutionis; nulla tamen facta mentione de dicta clauſula: nec quod dicta bona fuiſſent delata prædictis mulieribus. Quæ quidem ex tunc permiſerunt dictum Capitaneum Franc poſſidere dicta bona, ac eis vti & frui donec vixit, abſque aliqua renunciatione, ſed per ſimplicem tolerantiam. Et prædictus Capitaneus Franc. acquiſiuit deinde multa alia bona, & inter alia ſatis ingentem pecuniarum ſummam poſuit ſuper Montes Romæ non vacabiles. Deceſſerunt prædictæ mulieres, quæ ſuis in teſtamentis fecerunt hæredes filios ſuos maſculos, etiam in iuribus acquiſitis & acquirendis ſuper hæreditate dicti D. Matthæi teſtatoris. Et filiabus reliquerunt certam quantitatem mandantes, eas ſtare tacitas & contentas.*

Deceſſit tandem ſuperiore menſe Aprilis prædictus Capitaneus Franc. abſque filijs.

Dubitari nunc contingit: primo an euenerit caſus fideicommiſſi ad fauorem & commodum D. Franc filij D. Franciſcæ: & Dominorum Ioan. Baptiſtæ & fratrum de Ferretis *filijs. D. Camillæ proximiorum ipſi teſtatori: ita quod dicantur excluſi proximiores ipſi Capitaneo Franc. vltimo ex linea maſculina defuncto.*

Secundò dubitatur, an dictum fideicommiſſum fuerit irreuocabiliter purificatum tẽpore quo dictus Capitaneus Franc. fuit condemnatus in pœnam capitis & publicationem bonorum. Et bona ipſa fuerunt delata ipſis filiabus teſtatoris, ita vt ius tranſmittendi illud in earum hæredes, non potuerit a principe per dictam reſtitutionem tolli in præiudicium dictarum filiarum. Et ita vt hodie non poſſit amplius tractari de alia purificatione dicti Fideicommiſſi per mortem naturalem dicti Capitanei Franciſci.

Tertiò & vltimò, an bona empta à prædicto Capitaneo Franc. hærede, tam propè res reſtitutioni ſubiectas quàm alibi ſitas, & præſertim pecuniæ per ipſum Franc. poſitæ in montibus non vacantibus Romæ, ſint pariter ſubiectæ fideico. vigore illorum verborum teſtamenti. Volo, quod ſub eiſdem conditionibus & modis, ſubiaceant omnia bona, quæ contigerit emi ab illis, qui ſuccedent in omnibus bonis prædictis ſubiectis reſtitutioni: & quomodocumque dicta bona ampliari, iuxtà bona prædicta, quæ reſtitutioni ſubieci; in hoc grauo eos.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXII.

DE multis his peregregijs propoſitis dubitationibus, reſpondebo ea diligentia & ſtudio, quibus veritas ipſa facile illuſtrari poterit. De prima illa hęſitatione reſpondẽdum eſt, D. Franc. Dominæ Franciſcæ filium, & Dominos Io. Baptiſtam & fratres filios D. Camillę admitti debere ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem, excluſis filiabus: Dominæ Mariæ ſororis D. Capitanei Franc. vltimo loco ex maſculis defuncti. Eſt. n. certum & Clarum, teſtatorem poſt filios & eorũ deſcendentes maſculos, vocaſſe hos filios Franciſcę & Camillæ filiarum, ſuo ſtipiti proximiorum. Hoc colligitur ex multis ipſius ſubſtutionis verbis, ſicuti doctè & acutè admodum conſiderauit Excellentiſs. D. Ioan. Baptiſta Ferretus ſuo in reſponſo, hac de controuerſia reddito; cui aliqua nec forte aſpernenda adiungam.

Primò perpendo illa verba. Et ſi dicta linea

maſculina

maſculina in totum deficeret, volo, quod in dictis poſſeſſionibus & bonis ſuccedant fœminæ deſcendentes ex me, & linea maſculina, ſiue fœminina, &c.

Hic primùm vocauit teſtator proprias filias: ſicuti ſignificant illa verba, ſuccedant fęminæ de

1 ſcendentes ex me. Illa dictio, † ex, oſtendit perſonam teſtatoris immediatè; ſicuti eius dictionis eſt natura. l. 1. §. eo tempore. ff. de incendio ruina & naufrag. & ibidem Bar. & in claris noſtris terminis auctoritate multorum reſpondi in conſil. 234. num. 12. lib. 3. Deinde & ſecundò dixit ipſe teſtator, & linea maſculina; vocando fœminas

2 deſcendentes a maſculis. Nam linea † propriè incipit a patre ipſo; vt reſponderunt Socin. Ruinus, Decius & Crau. quos ſecutus ſum in dicto conſi. 234. num. 10. Poſtmodum & tertiò dixit, ſiue fœminina; vocando deſcendentes ex linea fœminina. Quæ ſanè linea dici nullo modo poteſt propriè illa teſtatoris: cum non incipiat ab eo, ſed a patre ipſius filiæ: ſicuti dixi ſupra, multorum auctoritate, dum affirmant, filios fœminarũ non ſequi generationem & lineam aui materni, ſed propriam patris ſui. Hic ergo æque vocauit deſcendentes ex *linea fœminina*, ſicque filios Franciſcæ & *Camillæ*: ſicut & filias Hieronymi; ac *Philippi*. Ita enim illa dictio, ſiue, ſtat ampliatiue. l. ſi quis ita, vbi Bart. ff. de auro & argen. legato, & ſcribunt Baldus & reliqui in l. penult. C. de verbor. ſigni. & Soc. in l. ſi is, qui ducenta. §. utrũ, ff. de reb. dubiis. Et idem ſignificant illam ſubſequentia uerba, *ibi*, tam mares quã fœminę pariter. Hac ęquali uo*catione facta* & poſita, ſubiungit teſtator *declarationem* ſeu ipſius uocationis limitationem his uerbis. Illæ tamen, quę erunt proximiores. Vocauit teſtator tam deſcendẽtes a *ſuis filiabus*, quam a ſuis filiis, ſed tamen proximiores *ipſi* teſtatori, tpe quo ultimus maſculus deceſſiſſet ſine maſculis. Cũ ergo hoc tpe mortis Capitanei *Frãciſci* filij ij Frãciſcę, & Camillę filiarũ teſtatoris, ſint ꝓximiores ipſi ſtipiti teſtatoris ſequitur dicendum, hos fuiſſe prius vocatos.

Secundò hoc apertius comprobatur uerbis illis ſubſequentibus. Et eis non exiſtentibus, illæ, quę ſupereſtabunt proximiores illi, uel illis maſculis, in quo uel in quib. deficeret dicta mea linea maſculina. &c. His uerbis teſtator poſt ſibi proximiores uocauit fœminas proximiores maſculo ultimo decedenti. Poſt ergo filios Frãciſcę & Camillę, vocauit teſtator filios Marię ſororis, ſicque proximioris Capitanei Franciſci vltimi maſculi. Hęc itaque uocatio manifeſte demonſtrat, quod primùm uocati ſint filij filiarum teſtatoris, ſicque Frãciſcę & Camillę, quàm filij neptis, ſicque Marię.

Tertiò eandem ſententiam a fortiori probãt verba ſubſequentis ſubſtitutionis, quę ita ſcripta ſunt. Et caſu quo contingeret, fœminas deſcendentes proximiori ſtipiti ſuccedere in dictis bonis, & remanſerint filiæ fęminę, ex ultimo maſculo deſcendenti, uolo eas condecenter dotari. &c. Hic voluit teſtator, fœminas proximiori ſtipiti, ſicque ipſi teſtatori, ſuccedere. Et quod filię fæminę ex ultimo maſculo dotentur. Si ergo filia aliqua ex Capitaneo Franciſco nunc extaret, illa non ſuccederet, ſed eſſet dotanda, ſi aliũde non haberet dotem. Ergo a fortiori, ſuccedere non debent filiæ Marię ſororis dicti Capitanei Franciſci. Si enim non admittuntur filię Capitanei Franciſci, qui antepoſitus fuit Marię ſorori, quę excluſa dicitur, quantò fortius admitti non debent, filię Marię. Eſt ergo neceſſariò concludendũ ꝙ excluſis his filiab. Marię admitti debeãt filij Frãciſcę & Camillę filiarum teſtatoris.

Quartò comprobatur hęc ſententia, quia etiamſi eſſemus in dubio, attamen idem dicen-

3 dum eſſet. Si quidem in dubio ſucceſsio † fideicommiſsi regulatur ſecundum ſucceſſionem ab inteſtato. gl. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo, de legat. 2. & reſponderunt Socinus Senior in conſil. 249. num. 21. lib. 2. Ruinus in conſil. 144. num. 13. lib. 3. Decius in conſil. 186. colum. 2. Pariſ. in conſil. 37. nu. 42. lib 2. & Soc. iun. in conſil. 26. nu. 25. lib. 1. At qui in ſucceſſione ab inteſtato præferrentur ij filij Franciſcæ, & Camillæ, ex quo ſunt proximiores. §. 1. in inſtitution. de ſuc. ceſſion. ab inteſtato, & ibidem gloſ. & Doctor. Ergo pręferri & ij debent in ſucceſſione huius fideicommiſſi.

Quintò, admiſſo citrà veri pręiudicium, qđ teſtator ipſe non uocaſſet expreſsè filios, filiarũ, ſicque filios Franciſcæ & Camillę, attamen adhuc tacite cenſerentur uocatę & antepoſitę filijs Marię. Eſt enim certum, teſtatorem uocaſſe primùm filios ſuos maſculos, & ex eis deſcendẽtes maſculos. Et ipſis maſculis deficientibus, vocauit ſine controuerſia filias ſuas, ſicque Franciſcam & Camillam, ſicuti ſupra in primo argumẽto clare demonſtraui. Ergo dicitur etiam poſt ipſas filias, immediate uocaſſe earum filios. Hanc ſententiam probat tex. notab. l. cum ita. §. in fideimiſſo. de leg. 2. cuius uerba hæc ſunt. In fideicõmiſſo, quod familię relinquitur, ij ad petitionẽ eius admitti poſſunt, qui nominati ſunt, aut poſt omnes extinctos, qui ex nomine defuncti fuerint eo tempore, quo teſtator moreretur, & qui ex his primo gradu procreati ſint &c. Reſpondit hìc Modeſtinus, ad fideicommiſſi ſucceſſionem prius admitti debere nominatos in ipſo teſtamẽto. Noſtro ergo in caſu admitti debuerũt primũ filij maſculi, deinde filię fęminę, cum ita (ut diximus) hoc ordine fuerint vocati vocatęue. Et quẽadmodum maſculis uocatis eius deſcendentes maſculi ſucceſſiue uocati dicuntur, ita etiam uocatis fœminis, earum filii cenſentur uocati. Ita ꝓbant illa uerba ſubſequentia d. §. in fideicommiſſo. ibi, & qui ex his primo gradu procreati ſunt. Et in ſpecie annotauit ibi gloſſa, in uerbo, eo nomine, quod poſt conſobrinos uocatos, ueniunt eorum filij. Et ibidem Baldus. quæſtio. 2. Alciatus

tus num.8.ſic ſentiunt, & apertius ego ipſe explicaui in conſil.106.nu.39.libr.2. Et huius ſen-
4 tentię ea eſt ratio, quia poſteaquã ſucceſſio † delata fuit certo generi perſonarum, peruenire debet ad omnes illius generis, donec vſque omnes eſſe deſinant. Ita in ſpecie reſpondit Baldus in conſi.37.Præmiſſis verbis ſtatutorum. colum. pe.lib. cum dixit quod ſi teſtator diſponit, quod res aliqua eat de liberis in liberos: ſi vnus ex liberis decedit relictis pluribus filijs, aut liberis; donec (ait Baldus) ſupereſt aliquis ex vna linea, ſuccedunt ſuperſtites illius lineæ: & finita illa; tunc demum ad alios alterius lineæ ſucceſſio deuoluitur. Et Baldum ſecuti ſunt Corneus in conſ.230. col.10.verſ.& licet ipſe, lib.3. Socin.ſen.in conſi. 152. in primo dubio.lib.2. Celſus Vgo in conſi. 93.num.10.& in conſi.120. num.14.& Pratus in conſi.106.nume.11.lib.1. Et his accedunt. Torniellus inter conſilia Portij in conſil.51.nume.3. & ipſemet Portius in conſi. 55.nume.92.qui reſponderunt, quod cum Federicus teſtator ſubſtituiſſet ſuis hæredibus, vt bona eſſent ſuppoſita fideicommiſſo: Et primo *in ſuos filios legitimos* & naturales; quos ſubſtituit *vulgariter, pupillariter* & per fideicommiſſum, reſponderunt inquã, quod etiam filij filiorum cenſentur vocati: & ob id vno filiorum præmortuo, nepos ex eo ſuccedit ex propria vocatione.

Sextò & vltimò accedit, quod quando teſta-
5 tor filio proprio ſubſtituit extraneos, † ſubſtitutio intelligitur facta, ſi is filius deceſſerit ſine liberis.l.cum auus.ff.de cond.& demo.l.generaliter, §.cum autem.C.de inſtit. & ſubſtit.& l.cum acutiſſimi. C. de fideicom. cuius ſententiæ ea eſt ratio, quia ſicuti teſtator dilexit filium, ita etiã præſumitur dilexiſſe nepotem ex ipſo filio. Eſt, & alia ratio, ne ſcilicet videatur teſtator alienas ſucceſſiones proprijs anteponere, vt d. l.cum acutiſſimi, in fine, ſcriptum eſt. Cum ergo noſtro in caſu teſtator filijs ſuis maſculis expreſsè ſubſtituerit filias fœminas: & ipſis filiabus ſubſtituerit tranſuerſales: ſicque extraneos; ſequitur dicẽdum; ſubſtitutionem hanc prædictis filiabus factam intelligi, ſi modò illæ filios non habuerint: ſi verò habuerint, illi cenſentur vocati; ſicuti earum matres vocatæ fuerunt.

Non obſtant aliqua, quæ prædictæ ſententiæ repugnare videntur.

Primò obſtare videtur, quod etſi concedimus vocatas eſſe filias filiarum: ſicuti clarè oſtendunt illa verba, ſuccedant fœminæ deſcendentes ex me & linea maſculina ſiue fęminina: illæ tamen, &c.& paulò poſt duobus in locis ſuprà conſideratis repetit: non tamen dicitur vocaſſe filios maſculos ipſarum filiarum. Nam ſi vocare eos uoluiſſet, parũ ei fuiſſet exprimere: ſic maſculos, vt fœminas expreſſit, iuxtà tex.l.vnicæ.§. ſin autem ad deficientis. C.de caducis tollen. Et incluſio vnius eſt excluſio alterius. l. cum prætor. in prin.ff.de iud.& c.nõ ne, de præſump. Cũ ergo teſtator vocauerit fęminas ſicq; eas in ſubſtitutione incluſerit, ab ea excluſiſſe dicitur maſculos.

Reſpondetur, quòd imò teſtator expreſſim vocauit etiam maſculos. Hoc oſtendunt illa verba; Et ſucceſſiuè ſuccedant deſcendentes ex dictis fœminis tam marẹs quàm fœminæ pariter, &c. ſi hæc clauſula refertur ad fœminas omnes tã proximiores teſtatori, quàm proximiores vltimo maſculo defuncto; res ẽ clara. Si vero refert ad fęminas proximiores maſculo vltimo defuncto immediate ſupra vocatas, a fortior oſtendit, teſtatorẽ in vocatione fęminarũ ſibi proximarũ vocaſſe ẽt maſculos, quia ſi in ſe remotioribus, in quibus minor eſt affectio conſiderauit etiam maſculinitatem: multò magis dicitur eam conſideraſſe in ſibi proximioribus. Et comprobatur, quia conſtat teſtatorem magis dilexiſſe ſexum maſculinum, quàm fœmininum. Hoc manifeſtè patet, ex quo prius *vocauit maſculos* a ſe deſcendentes: *Deinde fœminas.* Ex priore enim voca-
6 tione † maior affectio arguitur.l.Lucius.*la vltima* ff.de hæred.inſtit.& l.Publius.§.vlt. *ff.de cond.& demon.* & auctoritate multorum *reſponderunt Craue.in conſi.*147.nume.2.& in conſil.161.nu. 5.& Socin.iun.in conſi.71.num.15. lib.1.qui late diſſerit. Imò in dubio teſtator præſumitur ma-
7 gis diligere maſculum † quàm *fœminam,* vt reſpondi in conſil.204.nume.24.lib.3. Et accedit, quod teſtator voluit nomen familiæ ſuæ conſeruari, ſicuti manifeſte conſtat, dum ſtatuit, quod mariti fœminarum aſſumerent nomen ſuæ familiæ. Id *quod ſignificat voluiſſe fideicom.* eſſe *debere perpetuum, pro conſeruatione* nominis *ſuæ familiæ,* quemadmodum *auctoritate* multorum in ſpecie reſpondi *in conſi.* 117.num. 22.
8 & 23. Hanc nominis † aſſumptionem melius *facere* poſſunt maſculi quàm fœminæ. *Et propterea* ſi hanc ob cauſam teſtator *vocauit fœminas,* multò magis dicitur uocaſſe etiam *maſculos.* Ex quibus ceſſat regula d.l.vnicæ.§.ſin autem ad deficientis.C.de caduc.tollen. Non enim illa locũ
9 habet, † quãdo adeſt eadem ratio in caſu expreſſe non diſpoſito, ſicuti declarant Decius in conſil.480.num.4.& in conſil.515.num.6.& Craue. in conſil.62.num.14.& in conſil. 130. numer.7. qui dixit, quod dicta in uno caſu ad aliud ſe extẽdunt. Ita quoque ceſſat regula d.l.cum Prætor in princ.ff.de iud. Nam & illi locus non eſt, quãdo ſubeſt eadem ratio in caſu expreſſe non comprehenſo, ut reſpondit Pariſius in conſil.111.nume.39.lib.1. ceſſat etiam hęc regula, quãdo adeſt mens ueriſimilis diſponentis. Ita explicant Socinus iunior in conſil.121.num.22.lib.j. & Gratus in conſil.5.num.83.lib.2.

Secundò obijcitur, quod etiamſi cõcedimus uocatos fuiſſe maſculos, ſicuti & fœminas, *attamen* fæminę ipſę prius uocatę fuerunt & *ſucceſſiue* maſculi. Quandoquidem ſemper fæminę expreſſim uocatæ fuerunt, maſculi uerò tacite quoddammodo poſt eas.

Re.

Reſpondetur,falſam omnino eſſe conſiderationem hanc,cum clarè conſtet,teſtatorem adiciſſe clauſulam illam generalem his verbis. Et ſucceſſiue ſuccedant deſcendentes ex dictis fœminis,tam mares, quàm fœminæ pariter. Hæc clauſula quam generalem eſſe exiſtimo, ſi refertur ad omnia præcedentia;res eſt clara;ſi verò refertur ad immediatè præcedentia tantùm,nempè ad fœminas remotiores, a fortiori (vt dixi etiam ſupra) probat hanc ſententiam. Nam ſi in
10 gradibus † remotioribus teſtator ęqualiter vocauit maſculos & fœminas, multò magis in proximioribus dicitur vocaſſe ipſos maſculos. Et huc pertinent conſiderationes, quas ſuprà deduxi; quibus demonſtrauimus, teſtatorem æquè vocaſſe maſculos, ac fœminas.

Tertiò repugnare videtur;quod teſtator in illis verbis;volo quod ſuccedant fęminæ deſcendentes ex me;intellexerit de filiabus tunc exiſtẽtibus. Et ſic quod eis defunctis,ante Capitaneũ Franc.grauatum, ſubſtitutio euanuerit: & caduca effecta fuerit.l. Vnica.§. ſin autem ſub conditione.C.de cad.tollen.Et factus videtur locus vlteriori ſubſtitutioni comprehenſæ in illis verbis; hoc eſt. Et eis *non exiſtentibus* ſuccedant proximiores *illi, in quo dicta* mea linea maſculina deficeret.

Reſpondetur, teſtatorem nõ vnã tantùm, ſed plures ſubſtitutiones feciſſe. Ita enim diſpoſuit. Et ſi dicta linea maſculina deficeret,volo, quod in dictis poſſeſſionibus & bonis ſuccedant fęminæ deſcendentes ex me & linea maſculina, ſiue fœminina; illæ tamen, quæ erunt proximiores eo tẽpore *mihi & ſic ſtipiti*, &c.His verbis ſignificauit teſtator,ſe uocaſſe primum fœminas immediatè deſcendentes ex propria ſua perſona,ſicq; *proprias filias*.Hoc enim oſtendunt illa uerba; *fęminæ deſcendentes* ex me,ſicuti demonſtraui ſupra. *Deinde* ſecundò uocauit teſtator fœminas deſcendentes ex linea ſua maſculina, ſiue fœminina;quæ ſanè uerba demonſtrant fœminas mediate deſcendentes a teſtatore: ſicque remotiores gradu & cõſequẽter nepotes,& neptes.Quãquidem duplicem uocationem manifeſte oſtendit teſtator illis verbis,quæ ita ſubiunxit; illæ tamen,quę erunt proximiores &c.Vocauit itaque omnium graduum fœminas,ſed tamen primum proximiores ſtipiti:deinde remotiores;quæ alio nomine dixit teſtator proximiores hæredi grauato.Hæc vocatio & ſubſtitutio proximiorum eſt quędam diſpoſitio facta ſub nomine collectiuo;
11 ſicuti ſignificat hoc nomen, † proximiores; Decius in conſi.321.num.2.& 3.Aiciatus in l.Cum ita.§.in fideic.num.13.de leg.2.& Craue.in conſil.180.num.3.

Eſt itaque plurium graduum uocatio,& ſubſtitutio; quæ dicitur facta uel per compendioſam, quæ cenſetur his uerbis facta. Et ſi dicta linea maſculina deficeret,&c.Verbum,deficeret, ſignificat quoduis tempus, tam ſcilicet adita hæreditate, quàm poſt: & tam ætatem pupillarem, quàm adultam: Cum reſpiciat tempus mortis
12 † abſolute,vt ſcribunt Alexan. in conſi.53.num.11.lib.6.& in conſi.101.num.13.lib.7.Socin.in l.ſolemus. in fine. ff. de cond.& demon.Decius in conſi.480.num.7.verſ.præterea. Ruinus in conſ. 126.num.12.lib.1.Pariſius in conſi. 18.num.39. & num.43.lib.2.& Craue.in conſi. 878. numero 6.uerſ. ſecundò reſpondetur. Deficiente itaque quandocunque linea maſculina,vocatæ ſunt fœminæ proximiores ex linea teſtatoris,ſicque nepotes & neptes teſtatoris per compendioſam. Quo fit, vt deficiente primo gradu uocatorum
13 † ante conditionis euentum: non tamen dicitur caducus ſecundus uocatorum gradus, ſicuti tradunt permulti,quos congeſſi in conſi.106.numero.390.libr.2.& in conſil. 215.numero 1.2.& 3. libr.3.

Quartò aduerſus prædictam ſententiam urgere uidetur; quod imò Ioanna,Margarita & Philippa, filiæ Mariæ ſororis Capitanei Franc. vltimo ex maſculis defuncti,ſolæ ſuccedere debeãt, excluſis his filijs Franciſcæ,& Camillæ. Nam teſtator ita dixit. Et ſi dicta linea maſculina deficeret; uolo, quod in dictis poſſeſſionibus & bonis ſuccedant fœminæ deſcendentes ex me & linea maſculina,ſiue fœminina, &c.His uerbis(ut iam diximus) uocauit teſtator proprias filias, ac etiã nepotes & neptes,imò & alios aliaſve deſcendẽtes. Hac uocatione facta,teſtator ſtatuit ordinẽ & modum ſuccedendi: & dixit:Illæ tamen,quæ erunt proximiores eo tempore mihi & ſic ſtipiti, &c.Hæc uerba ſignificant ipſas filias tantùm.Nepotes uero uel neptes & alios deſcẽdentes oſtẽdunt poſtea ſubſequentia hæc uerba. Et eis non exiſtentibus,illæ,quæ ſuper extabunt proximiores illi,uel illis maſculis,in quo uel in quibus deficeret dicta mea linea maſculina,&c.Hanc interpretationẽ ſuadet ratio;quia niſi ita diceremus, nunquàm in deſcendentibus ex linea teſtatoris, admitterentur proximiores ultimo maſculo:ſemper enim diceremus, proximiores teſtatori admitti,id quod repugnat teſtamenti uerbis.

Reſpondetur,ueram non eſſe prædictam conſiderationem quamquam acutam & ſubtilem. Eſt enim hic aduertendum; teſtatorem ſua hac in ſubſtitutione & uocatione; ſtatuiſſe hunc ordinem; (ſicuti diximus) ut ex fœminis a ſe & ex linea ſua deſcendentibus,ſuccedant primùm illæ,quę tempore mortis ultimi maſculi erunt proximiores ipſimet teſtatori. Deinde,prædictis nõ exiſtentibus,ſuccedant proximiores ipſi maſculo ultimo decedenti.Primus illę gradus, & ordo cõplectitur filias teſtatoris & nepotes.Nam & nepotes dicuntur eſſe tã proximiores teſtatori,quã maſculo morienti.Exemplũ fit in caſu,qui nunc per mortem Capitanei Franc. euenit.Filij.n.Camillæ & Franciſcæ proximiores ſunt tã teſtatori,quàm ipſi Capitaneo Franciſco,ſicuti clare cõſtat ex dinumeratione graduum, ſi quidem ſi in-

incipimus

cipimus a perſona filiorum Camillæ, puta à Ioā. Baptiſta & aſcendimus ad teſtatorem, ab eo diſtat per duos gradus tantùm; & ſic eſt in ſecundo gradu: hoc eſt nepos l. iuriſconſ. §. ſecundo gradu. ff. de gradibus, ſi verò poſtmodum dinumeramus gradus ab ipſo Ioan. Baptiſta ad Capitaneū Franciſcum, conſtat ab eo diſtare tertio gradu, ſecundum ius ciuile; quo conſtitutum eſt; quod ſingulę perſonæ faciant gradum, dempto ſtipite, & ideo filij duorum fratrum, vel duarum ſororum, ſunt in tertio gradu. l. iuriſconſ. §. tertio gradu. Ille vero ſecundus gradus & ordo præſtitutus a teſtatore, comprehendit pronepotes proneptesque teſtatoris, & alios eius deſcendentes; qui tamen ſint proximiores vltimo maſculo defuncto. Exemplum ſit in caſu noſtro: ſupponamus, quod ſecundum diſpoſitionem teſtatoris, non extent eius filiæ, nec nepotes, quos oſtendimus eſſe teſtatori proximiores, ſed extent tantū pronepotes & proneptes, ſicq; ſolùmodò ſuperſint filij filiævè Marię Franciſcus; Antonia, Marin. Mariæ Hieronym. Anton. Philipp. & Fordiliſia, hoc caſu mortuo *Capitaneo Franc.* certè ſecundum *teſtatoris diſpoſitionem admitti* debent ſolùm filiæ Mariæ Hieronym. ſicque Ioanna, Margarita & Philippa. Eſt manifeſta ratio, quia iam defecerunt proximiores teſtatori: & ipſæ ſunt magis proximæ Capitaneo Franc. quàm prædictæ aliæ. Nam ad cognoſcendum quo in gradu ſint hæ filiæ cum Capitaneo Franciſco, aſcendimus ſolùm ad eorum ſtipitem nēpè ad eorum auum Heronymum, qui fuit Capitanei Franc. pater. Et filij *dictæ Mariæ ſunt* in tertio gradu, cum dicto Capitaneo Franc. ſi verò dinumeramus gradus, ab his Mariæ, filijs ad ipſum teſtatorem, conſtat eos fuiſſe in tertio gradu. d. l. iuriſconſ. §. tertio gradu. Voluit ergo teſtator quod exiſtentibus ſibi proximioribus, nempe filiabus & earum filijs; illæ ac illi admitterentur. Poſt eos verò admitterentur pronepotes & proneptes, proximiores tamen ipſi maſculo vltimo defuncto. Hoc (quantùm probabili coniectura aſſequi poſſum) non alia ratione fecit teſtator; quàm vt mediam quandam viam eligeret inter duas illas maxime controuerſas opiniones Doctorum: quorum aliqui opinati ſunt, in ſucceſ-

14 ſione † fideic. ſpectandam eſſe proximitatem ex perſona vltimi defuncti: vt huius opinionis recenſui multos in conſil. 124. nu. 51. verſ. decimò adfertur. lib. 2. Aliqui verò cēſuerunt, & rectius quidem, eſſe conſiderandam proximitatem ex perſona teſtatoris, ſicuti huius ſententiæ alios plures congeſſi, & probaui in dicto conſ. 124. numer. 30. Hac in controuerſia elegit teſtator mediam viam; vt ſcilicet donec extabunt ſibi proximiores illi ſuccedant. Eis verò deficientibus ſuccedant proximiores maſculo vltimo defuncto. Et vere niſi ita dicamus, nunquàm poſſet dari caſus, in quo proximiores ultimo defuncto, poſſent ſuccedere maſculo vltimo defuncto.

Quintò & ultimo obſtare nō parum videtur; quod ſaltem ſit dicendum, prædictas Ioannam, Margaritam & Philippam Mariæ filias, repręſentando earum matrem: ſicque ex perſona matris, concurrere debere cum prædictis filijs Franciſcæ & Camillæ, iuxta. §. cum filius. in inſtit. de ſucceſſ. quæ ab inteſta. deferuntur; vbi quando agitur de ſuccedendo auo, filius locum patris ingreditur, vt una cum eius patruo ſuccedat. Idem etiā eſt in pronepote, qui ſubintrat locum nepotis patris ſui, vt una cum patruo ſuo ſuccedat proauo. ſicuti in *ſpecie affirmarunt* Decius in conſi. 217. colum. 1. & *alij* multi, quos ſecutus ſum in conſi. 124. num. 56. Et illis accedunt Decianus in conſil. 9. & in conſi. 43. lib. 2. & Beretta in conſi. 142. num. 31.

Reſpondetur, quod cum teſtator uocauerit ſi-
15 bi proximiores, † *filiæ* Mariæ non poſſunt ingredi locum earum matris, ut concurrant cum prædictis filijs Franc. & *Camillæ*. Ita reſponderunt *Decius* in conſi. 1. num. 6. & in fine, *verſ. quarto*, Pariſ. in conſi. 30. num. 58. conſi. 37. *nume.* 57. & in conſi. 40. nu. 25. lib. 2. Portius Imolen. in conſ. 128. num. 7. Rolandus in conſi. 33. lib. 4. egregiè & omnium melius explicat Didacus libro practica: quæſtio. cap. 38. *verſ. tertio* ad intellectū; qui rationes & argumenta conſiderat. Idem reſponderunt eruditiſs. Decianus & Pancirolus, ille in conſi. 1. num. 343. lib. 1. iſte uere in conſilio 145. num. 3. iuncto. num. 20. & in conſi. 170. nume. 12.

Et horum *ſententia* confirmatur auctoritate eorum, *qui ſcripſerunt*; quod quando teſtator ſubſtituit plures, *adhibita* hac clauſula; ſalua gradus prærogatiua; *filius* nō ingreditur locum patris, vt concurrat cum patruo; Ita ſane affirmarunt Caſtrenſis, Decius, Curtius *iunior* Gozad. Pariſius, Socin. iunior, Grammat. *Crauetta* & Didacus, quos recenſui in *conſi.* 124. num. 85. lib. 2. & illis accedunt multi, quos congeſſit Burſatus in conſi. 170. num. 43. lib. 2. Et quamquàm in eo conſi. 124. nu. 86. ſcripſi a prędictis diſſentire alios nonnullos, pręſertim Decium, Pariſiū & Socin. iunior, ſibi parum conſtantes; a quibus eo loci uiſus ſum non diſſentire, non ita tamen conſtanter id affirmaui, quin eo in caſu, de quo reſpondi, alia uſus ſim reſponſione, ob alia teſtamenti uerba, quę ſcripta non ſunt hac in diſpoſitione, de qua eſt contentio.

Secunda eſt dubitatio, quæ explicanda proponitur an dictum fideicommiſſum fuerit *irreuocabiliter purificatum*, tempore quo dictus Capitaneus Franciſcus fuit condēnatus in pęnam capitis & publicationem bonorum. Et bona *ipſa* fuerint delata ipſis filiabus teſtatoris, ita *ut* ius tranſmittendi illud in earum hæredes, non potuerit a principe per dictam reſtitutionem tolli in præiudicium dictarum filiarum: Et ita ut hodie non poſſit amplius tractari de alia purificatione dicti fideicommiſſi per mortem naturalem dicti

dicti Capitanei Franc. Quia quidem de dubitatione reſpondendum eſt, purificatum fuiſſe irreuocabiliter hoc fideicommiſſum. Nam quod ob commiſſum delictum a Capitaneo Franciſco,& indictam pœnam capitalem, ac publicationis bonorum,euenerit caſus reſtitutionis fideicommiſſi,in perſonam dictarum filiarum, ſatis clarè conſtat tam ex ipſamet teſtatoris diſpoſitione, quàm ipſius legis. Teſtator enim in hæredis inſtitutione dum prohibuit horum bonorum alienationem adiecit; quod nec etiam quocumque titulo delicti alienari poſſet, ſed ſemper & incontinenti,quãdo aliquis ipſorum hæredum inſtitutorum,non poſſit habere vel poſſidere dicta bona, quod ea deueniant in alios deſcendentes maſculos. Deinde poſt maſculos vocat fœminas. Delicto itaq; commiſſo a Capitaneo Franciſco alienatio ab eo facta dicitur, titulo ſeu cauſa delicti,iuxta l.Imperator.ff.de fideicomm.liber.vbi Bart. & latè ſcribunt poſt alios Gramma. in deciſ.104.num.30.& 39.Alciatus in reſp.783.& Iulius Clarus in praxi criminali.q. 78.

Et cum Capitaneus Franciſcus nullos eo tempore, nec etiam poſt,haberet liberos nec maſculos,nec fœminas, euenit caſus,in quo filiæ teſtatoris & earum deſcendentes,vocatæ fuerunt.Diſpoſitione legis idem dicendum eſt. Nam dixit teſtator;quod deficiente linea ſua maſculina,ſuccederent fœminæ. Hic commiſſo delicto a Capitaneo Franciſco & ſecuta condemnatione & banno,dicitur defeciſſe linea maſculina. Cum ipſe Capitaneus Franciſcus dicatur deceſſiſſe
16 morte † ciuili, quæ naturali æquiparatur.l. Gallus.§. & quid ſi tantùm.ff.de lib.& poſth. ubi Socinus, Ruinus & reliqui recentiores, & in ſpecie Ripa in l.ex facto.§.ex facto. nume. 11.ff.ad Trebell.cùm ſcribit, damnatum in metallum, cuius pœna capitalis eſt,cenſeri mortuum,& propterea ſubſtitutum fideicommiſſarium admitti. Et
17 quod bannitus † ob graue delictum amittat rerum ſuarum dominium,ſcribunt omnes in l. 1. C.de hæred.inſtit. & Curtius ſenior in conſi.59. Dux Philippus.num. 14. Et in caſu noſtro res ſatis clara redditur ex eo, quod teſtator ipſe ſtatuit, quod ſecuta alienatione mediante delicto, alij ſubſtituti admitterentur. Eſt enim hæc alienatio ob cõmiſſum homicidium; cum alioqui, niſi prouidiſſet teſtator, bona ipſa fuiſſent fiſco delata,& conſequenter in eum alienata.

His itaque clarè & manifeſtè intelligimus,ob delictum Capitanei Franciſci, eueniſſe caſum ſubſtitutionis fœminarum. Et id quidem irreuocabiliter, poſteaquam ipſæ fœminæ fuerunt ad-
18 miſſæ. Nam ſemel effectus hæres † & dominus irreuocabiliter dominus effectus cenſetur. alioqui non eſſet dominus.§.1.in inſtitut. de fideicom. hæred.& ibidem glo.& Docto.

Nec hic repugnat reſtitutio à principe facta, & conceſſa dicto Capitaneo Franciſco qui quidem dicitur reſtitutus ad patriam, bona & honores,ſicuti clara ſunt reſtitutionis verba. Nam reſpondetur, diſtinguendo duplicem reſtitutionem,ex iuſtitia ſcilicet, & ex gratia. Reſtitutus
19 † ex iuſtitia,dicitur plene reſtitutus ad omnia, & priſtinum illæſum ſtatum recuperat,quemadmodum ſcribunt Bar. in l.cum quis.§.ſi quis pro eo. num. 10.ff.de ſolutio.Baldus in l.vlt.num.5.in fine.C.de ſent.paſs.&,reſtit.& Nellus in Tracta.de Bannitis in prima parte tertij temporis. quæſtio. 11.in fine.ij ſane affirmant hunc ſic reſtitutum,recuperare bona, etiam in alium tranſlata,ſicuti expreſſim cenſuerunt Iaſon in l.Gallus.§.& quid ſi tantum num. 73.ff.de lib.& poſth.& ibidem Ruinus nume...Crottus.nu.118. Garzia.nume.253. & Emanuel Coſta in ſecunda parte. nume.49.& alios commemoraui,ac ſecutus ſum in Tract.de recuperanda poſſeſſio: remedio decimo.nume. 113.Hac de reſtitutione, noſtra non eſt diſputatio: cum clarum hic ſit Capitaneum Franciſcũ non fuiſſe ob id reſtitutum, quod oſtenderit atque patefecerit propriam innocentiam, ſed ob id ſolùm, quod ſui loco alium maleficum detexerit. Hæc itaque reſtitutio, gratia remuneratoria appellari poteſt,non tamen iuſtitię. Altera eſt reſtitutio, quæ gratia dicitur,& quæ lõgè differt
20 ab illa iuſtitiæ.Nam hęc gratia † non reſtituit ad bona iam alienata,& in alios tranſlata. Ita Bar.in l.vlt.num.7.C.de ſenten.paſs.& reſtit.idem in d. §.& quid ſi tantùm ubi Iaſon.num.70.Garzia nume.235.& Galliaulla.num. 68. & Emanuel Coſta.in ſecunda parte.num.42. Barba.in conſi.43. colum.4.lib.2.& alios retuli ac probaui in dicto decimo remedio. numer. 110. Et illis accedunt Boſſius in tract.Cauſarum criminalium in tit.de remedijs ex ſola clementia principis.nu. 11. Decianus in conſi.86.nu.44.lib.3.poſt Borgninum Caualcanum in deciſ. 14. nu. 24. & Burſatus in conſi.54.nu.12.lib.1. Nec repugnat quod auctoritate Rolandi in conſi.45. colu.vlt.lib.4.ſcribit Sfortia Oddo in tract.de reſtit.in integrum,parte ſecunda,quæſtio.99.num.94.Cùm dixit, reſtitutum ex gratia,recuperare bona fideicommiſſi; quæ ad ſubſtitutos fuerunt delata. Nam reſpondetur Rolandum loqui, quando ille ſubſtitutus nondum apprehendit illorum bonorum poſſeſſionem: ſecus ea iam apprehenſa & conſecuta, ex reſponſo Nattæ in conſi.470. nume.20. lib.2. Cœterùm quod reſtitutio conceſſa Capitaneo Franciſco,fuerit ex gratia,non autem ex iuſtitia, ſatis manifeſtè apparet ex uerbis ipſius reſtitutionis:ibi,declaramus debere gaudere, nominatione & beneficijs bannimentorum,&c. Et paulò poſt ibi uigore dictorum bannimentorũ &c. Reſtitutus itaque fuit,non ob id, quod demonſtrauerit ſuam innocentiam,ſed propterea quod nominauit & detexit alios nequiores delinquentes,ac pacis & quietis publicę perturbatores.

Nec repugnat quod reſtitutio hæc facta fue-
21 rit a principe, † qui poteſt concedere reſtitutionẽ ẽt quò ad bona alienata & in alium tranſlata,

ta,vt ſcribunt Afflictus in deciſ.361. colum. pen. Pariſius in conſi. 1.nu.40.lib.4. Burſatus in conſ. 54.nume. 14.lib. 1. vbi latè diſſerit.His accedunt Decianus in conſi. 23. num.61.lib. 1. Roland.in conſi.45,num.33.lib.4.Riminal.iunior in conſi. 399.num.8.lib.3.& Sfortia Oddo in Tract.de reſtitutio.in integrum, parte.2.quæſtio.99.artic.9. qui nu.68.intelligit, quando ex iuſta cauſa conceſſa fuit reſtitutio; Quæ ſanè iuſta cauſa (ait Sfortia) præſumitur.

Reſpondetur primo,quod cum prædictę filię
22 mediante iudicis † ſententia,iam obtinuerint prędicta bona,& in eorum poſſeſſionem miſsę fuerint,atque ita fuerit eis perfectè ius acquiſitum; reſtitutio conceſsa Capitaneo Franciſco, non potuit eis nocere : cum hoc caſu non retrotrahatur. Ita affirmarunt. Natta in conſil.470.nu.20. lib.2.Rolandus in conſi.45. colum.vlt.lib.4.Cephalus in conſil.356.nu.34.lib.3.Magonius Lucenſis in deciſ.40. num.20.

Idem quoque ego ipſe reſpondi in conſi.218. num.16.lib.3. Et prætereа filię ipſę ſubſtitutę cõſecutę ſunt hęc bona diſpoſitione expreſſa teſtatoris, qui voluit ob commiſſum delictum bona peruenire ad alios ſubſtitutos. Hanc autem teſta
23 toris † diſpoſitionem euertere & tollere minime poteſt princeps,vt ſcribunt omnes in l.teſtamentum.C.de teſta. ibi Iaſon col. vlt.

Reſpondetur ſecundò, quod etiam ſi concedimus,reſtitutionem trahi poſſe ad bona iã alienata: attamen noſtro in caſu nullo modo trahi potuit, defectu voluntatis ipſius principis:cum enim in impetratione ipſius gratiæ & reſtitutionis nulla facta fuerit mentio; quod bona ipſa iã fuerant delata & adiudicata prædictis filiabus propterea gratia eſt ſub reptitia,& ideo princeps
24 non dicitur voluiſſe pręiudicare iuri † iam alijs quęſito; vt in ſpecie reſpondit Riminald. iunior in conſi.472.num.30.lib.4.

Non etiam obſtat,quod ipſemet filię,facta ipſa reſtitutione dicto Capitaneo Franciſco etiam de bonis,ei acquieuerint & paſsę fuerint eũ poſſidere,donec uixit,& propterea dicuntur ſibi ipſis pręiudicaſſe cum poſſeſſionem & dominium amiſiſſe videantur l.licet.C.de iure delibera.Bar. & alij in l.recuſare.ff.de acquirend. hęreditat.& egregiè tradit Abbas in cap.in literis num.15.de reſtit.ſpolia.

Reſpondetur primò, quod etiam ſi prędictæ fœminę paſsę ſunt dictum Capitaneum Franciſcum poſſidere hęc bona;non tamen ſibi pręiudicarunt. Nam ſi volumus dicere hanc permiſſionem inferre donationem;hoc falſum eſt cum do
25 natio † non pręſumatur l. cum de indebito. §. 1. ff.de probatio : cum multis,quę congreſſi in cõmentarijs.De arbitrarijs iudicum lib. 2. caſu.88. num. 2.

Et hoc pręſertim locum habet in fœmina
26 † quorum genus auariſs.eſſe ſcimus. glo.in l.Neſennius in uerbo. ex contrario. ff. de nego. geſt. & late ſcribit Tiraquellus in Tract.de legib.Connubial.in lege nona.nume.53.qui ex Baldo ſub-
27 iungit, mulierem † donare miraculoſum eſſe: ſi verò dicimus,permiſſionem hãc inferre præſcritionem;eſt pariter falſum cum deficiat titulus & bona fides dicti Capitanei Franciſci. Deficit ſanè titulus, cum clare conſtet,eum non fuiſse reſtitutum,quo ad hęc bona iam in has filias trãſlata. Deficit etiam bona fides,cum iam ipſe Capitaneus Franciſcus ſciuerit filias effectas fuiſse horum bonorum dominas, & ſe reſtitutum minime fuiſse ad iam alijs quęſita.Hęc ita malafides impedit pręſcriptionem.cap.vlt.de pręſcript. in 6. Pręterea accedit ignorantia dictarum filiarũ, quę tempore dictę reſtitutionis & occupationis bonorum,factę a prædicto Capitaneo Franciſco abſentes erant,nuptę ſcilicet extra loca, vbi bona hęreditaria ſita erant eſt autem certum,quod
28 contra ignorantes ius ſibi cõpetere non currit † tempus & pręſcript.ita Cor.in conſi.338.in fin. lib. 1.Et admiſso,quòd decurſa eſset pręſcriptio hęc contra ignorantes: attamen ijs datur reſtitutio in integrum.Ita Bart.in l. 1.§. ſi quis autem.ff. de itinere actuque priua.Abbas in cap.uigilanti. in vlt.notab.de pręſcript. Et demum tacitus iſte conſenſus (ſi modo conſenſus eſt) non ſufficit, vt ſcripſi in conſi.181.num.92. lib. 2.

Ex prędictis intelligimus, has filias effectas fuiſse horum bonorum dominas,& ius omne in eas fuiſse tranſlatum atque radicatum,& propterea eodem modo & forma, fuiſse ab eis in proprios filios, quos hęredes fecerunt, trãſmiſsum.

Tertia eſt dubitatio, an bona empta à prędicto Capitaneo Franciſco hęrede, tam propè res reſtitutioni ſubiectas,quàm alibi ſitas: & pręſertim pecuniæ per eum poſitę in Montibus nõ vacantibus Romę ſint pariter ſubiectę fideicommiſſo? Hac de hęſitatione reſpondendum eſt; prędicta omnia bona ſubiacere fideicommiſſo. Et ſi enim regulariter,bona aliũde quàm ex bonis teſtatoris acquiſita, a grauato, nõ veniant in
29 reſtitutione † fideicommiſſi l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vulga.& pup.ſubſt.l.ſequens quęſtio. de legat. 2. & & l. 3 §.vxor.ff.de dote præleg. & poſt Caſtren Alexandrum,& alios reſponderunt Decius in conſi.81.in fine & in conſil.243.nu.1.& in conſi.477.num.3. in fine.Pariſius in conſi.64. nu.24.lib.Socin.iun.in conſil.72.num.62.lib. 1.

Verùm tamen, quando teſtator nominatim
30 † diſpoſuit,ut hęc a grauato aliunde quęſita cõprehendantur ſub fideicommiſſo; dicimus, ea eſſe reſtituenda,ſicuti ipſamet bona,quæ teſtatoris fuerunt. Ita probat dicta l.ſequens quęſtio.in fine de leg.2.& clare explicant Alex. in conſ.20. num.9.& 10.lib.3.Corneus in conſil.87. num... lib.3.& copioſe Pariſius in conſi.2.nume 47.lib. 3.qui quidem num. 49.ſubiungit; quod teſtator nominatim diſponere & hęredem grauare dicitur,quando expreſsè ſic diſponit. Et expreſſum id eſſe ſubiungit, quod colligitur ex relatione ad aliud,

ad aliud, cum illud dicatur eſse certum: ſicuti Pariſius ibidem. nu. 54. multis comprobat. Et expreſſum etiam dicitur (ſubiungit Pariſ. nu. 56.) qđ colligitur ex mente & ratione. Quinimò expreſſum illud eſſe dicitur, quod præſumptionibus & coniecturis colligitur, ut latè ſcribunt Iaſ. in l. licet. nu. 8. & nu. 10. de leg. 1. & Afflict. in deciſio. 44. nu. 15. Hoc noſtro in caſu, uerba ſunt clara & manifeſta, quæ apertè demonſtrant, teſtatorem uoluiſse bona omnia quæſita ab ipſo Capitaneo Franciſco eſse ſuppoſita fideicommiſſo. Nam dixit teſtator, quod ſub eiſdem conditionibus & modis, ſubiaceant omnia bona, &c. dixit, omnia bona, quę uerba ſunt de uniuerſalia, & propterea nil excludunt. l. Iulianus. de leg. 3. & perinde eſt ac ſi ſingula expreſſiſset. l. ſi chorus. in princ. de legat. 3. & in ſpecie reſpondit Pariſius in d. conſil. 33. n. 50. Et accedit quod uniuerſali huius dictionis ſignificatione, ſcribunt copioſè Dec. in l. omnia. nu. 1. ff. ſi certum peta. Crau. in conſ. 290. nu. 4. & in conſ. 294. nu. 1. & Didacus. in lib. 1. uariarum reſolutio. cap. 13. nume. 2. Et comprobatur, quod ubi teſtator vſus eſt uerbis uniuerſalibus,
31 prælegata † ueniunt in reſtitutione fideicommiſſi, quæ alioqui non uenirent. l. cum uirum. C. de fideicomm. *Alex.* in l. Marcellus. §. quidam liberis nu. 2. uerſ. ſecundo limitatur. ff. ad Treb. & reſpondit Decius. in conſ. 254. col. 2. & in conſ. 597. numer. 7. Eſt ergo dicendum ſub hoc fideicommiſſo contineri pecunias. poſitas ſuper Montibus Romæ non uacantibus. Nam Montes illi præſtāt certos annuos reditus, & ideo inter bona cōnumerantur, etſi ſit inter Doctores diſputatio, an
32 cenſeantur bona † mobilia uel immobilia, quade re ſcribunt permulti, quos recenſet. Tiraquel. de retractu conſang. §. 1. gl. 6. nu. 4. comprehenduntur etiam ſub prædictis uerbis prædia empta remota ab illis, quę uere teſtatoris erant.

Verum repugnare uidētur uerba illa, iuxta bona prædicta, quibus uiſus eſt teſtator ſignificare uoluiſse, ſolummodo ſubiacere reſtitutioni ea bona, quæ acquirentur apud & propè bona ipſius teſtatoris, ſicuti demonſtrare uidetur illa dictio,
33 iuxtà, † quæ ſignificat idem quod ꝓpè uel apud. l. qui ædes. ff. de incēd. ruin. & naufrag. Et ſignifica propinquitatem per unum uel duos pedes. Felin. in cap. qui iudicante. col. pen. de præſcriptio. Idem quoque uidetur oſtendere illa dictio, ampliari, quæ præſupponit aliquid extare qđ deinde amplietur, ſicuti ipſa uerbi natura ſignificat. Et ratio huius diſpoſitionis ea etiam uidetur eſſe, quod teſtatori uiſum ſit, æquum ualdè eſse, ut ſi quid confine & uicinum aliis prædijs a ſe relictis emptum fuiſſet ab hærede, illa efficerentur unum corpus, & eiuſdem eſsent naturæ & iuris cum ſuis.

Reſpōdetur primò, quod diſpoſitio, ſeu diſpoſitionis huius uerba; duas habent partes, & ſecunda eſt ibi. Et ſeu. In illa prima parte teſtator diſpoſuit, quod omnia bona ab hęredibus ſuis quæſita, ſubiacerent fideicommiſſo. Deinde in ſecunda parte, extendendo primam illam diſpoſitionē vt ſignificaret uelle omnia & quæcunque quæſita, ampliatiuè locutus eſt, & dixit. Et ſeu quomodocunq; dicta bona ampliari. &c. Illa dictio, ſeu, ſtat ampliatiuè. l. cum quis decedens. §. ulti. ff. de leg. 3. l. ſi quis ita. ff. de auro & argen. leg. & l. cum quidam. C. de verbor. ſignifi. & ſcribunt glo. in c. ego Ludouicus. in uerbo, ſeu 63. diſt. Io. Andrea. in cap. ſtatutum. de reſcrip. in 6. Bart. in rubr. ff. de interdictis, Alex. in conſil. 193. num. 4. lib. 2. Socinus Sen. in conſ. 63. nu. 12. libr. 1. Dec. in l. petens. nu. 11. C. de pactis, Pariſius in conſil. 7. nu. 38. lib. 2. & Crauet. in conſ. 105. nu. 5. Hinc egregie ſcripſit Fran. Cremen. in ſingulari 56. lego Digeſtum &c. cum dixit, quod ſi teſtator ita relinquit: Lego Digeſtum, ſeu infortiatum, dicitur ampliatiue legaſse, atque ita debetur etiam Infortiatum. Et Cremenſem ſecutus eſt Gomeſ. in §. ſed iſte. nu. 38. in inſtit. de actio. Voluit ergo teſtator iſte noſter ampliare ſuam diſpoſitionem, ut comprehenderet quodcunque ſui patrimonij augmentum, quouis in loco factum. Et illa dictio iuxta, ſi ſignificat idem, quod apud, ſic interpretari poteſt & debet, ut dicamus teſtatorem dicere uoluiſſe id, quod ſermone vulgari diceremus, *appreſſo o ſij oltre i beni da me ſottopoſti al fideicommiſſo che quelli s'acquiſterano dalli miei heredi ſiano parimenti ſotto al detto fideicommiſſo.* Et illa dictio iuxta, non ſignificat idē quod prope, ſed idem quod apud. Poteſt etiam intelligi dicta dictio, iuxta. ut ſtet ſimilitudinarie ut in l. quidam Hiberus. ff. de ſeruit. urba. præd. & ſcribit Alberic. in dictionario, in uerbo, iuxta. Et ſenſus erit, quod bona ab hæredibus acquiſita, ſimiliter ſint eodem onere reſtitutionis grauata. Qui quidem ſenſus erit clarior, ſi legatur tota illa clauſula hoc modo. Seu quomodocumque dicta bona ampliari, iuxta, ideſt, ſicuti, uel ſecundum bona prædicta, quæ reſtitutioni ſubieci, in hoc grauo eos &c. Hoc eſt, uolo, quod ſicuti ſubieci bona mea reſtitutioni, ita ſimiliter ſubijcio ea, quæ mei ipſi hæredes acquirent. Et hic ſenſus eſt retinendus, quia ſi interpretaretur iuxta, ideſt, prope, facile teſtatoris diſpoſitionem reddere potuiſsent eluſoriam hæredes ipſi grauati, qui non prope bona teſtatoris, ſed remotè acquirendo euitaſsent onus reſtōnis. Eſt autem ſumenda illa interpretatio ne eluſoria reddatur teſtatoris diſpoſitio & uoluntas. l. ſi quando, in principio de legatis primo. & l. tertia. ff. de milita. teſtam. cum vulgatis ſimilibus. Concludo itaque bona omnia a prædicto Capitaneo Franciſco empta & acquiſita, quouis in loco, exiſtant, ſubiacere fideicommiſſo domino Matthæi teſtatoris: atque reſtitui illa debere cum aliis bonis, quæ iam propria ipſius teſtatoris erant.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum caducum fit, hæredibus in eo ſcriptis ante teſtatorem decedentibus.*

2 *Hærede uniuerſali mortuo, teſtatore uiuo, hęreditatē accreſcere ei qui in re certa inſtitutus eſt.*

Siue ij inſtituti ſint ex filijs, ſiue extraneis. nume. 3

4 *Relictæ rei qualitas, oſtendit quod quis ſit legatarius, alio hærede vniuerſali exiſtente.*

Idem qualitas perſonę. ibid.

5 *Fratri liberum eſt quemcunque inſtituere, excludendo fratrē excepta turpi perſona,*

6 *Reliquit & legauit, uerba obliqua ſunt, nec trahi ad inſtitutionem poßunt.*

7 *Verba communia adiecta certæ rei, nec inſtitutionē nec ſubſtitutionem inducunt, ſed legatum tantum.*

Id tamen intelligendo in extraneo, non in filio.

8 *Teſtamentum in quo quis hæres ſcriptus ſit, qui falsò credebatur filius non conſiſtere.*

9 *Ignorantia iuris allegari poteſt aliquando.*

10 *Teſtamento etiam ex imperfecto & nullo, ſumi tamen declarationem mentis teſtatoris.*

Idem ex codicillis imperfectis, circa ea quæ in teſtamento ſunt diſpoſita. ibid.

11 *Ius accreſcendi prohiberi a teſtatore an poſſit. nu. 15*

12 *Ius accreſcendi, eſſe quandam ſubſtitutionem vulgarem tacitam, a lege immediate deſcendentem.*

Id autem ceßare, ubi tacita & pręſumpta teſtatoris mens deficit. num. 13

14 *Odio & inimicitia ſuperueniente, legatum factum, ademptum cenſeri.*

16 *Forum conſcientiæ, forum æquitatis eſt.*

17 *Arbitri & arbitratores æquitatem ſpectare debent.*

18 *Voluntatem mutare qui potuit, & non fecit: an & quando valere uel non ualere uoluerit.*

FACTI SPECIES.

D. Abramus Botta Tridētin. ann. 1564 cōdidit teſtamentum, in quo legauit primum D. Margaritæ eius ſorori Liuellū vnius minalis frumenti. Secundo legauit D. Franciſchinæ eius pariter ſorori, ſimilem Liuellū vnius minalis frumenti. Tertio iure inſtitutionis & legati reliquit & legauit. D. Auguſtino fratri ſuo rhenenſes quinq; bonæ monetæ. Quarto D. Dominicæ vxori ſuæ, vltra dotem legauit domum cum omnibus ſuis pertinentijs, ac etiam cum bonis mobilibus in ipſa domo exiſtentibus. Poſtmodum hæredes uniuerſales inſtituit D. Gulielmum fratrem ſuum, & dominæ Dominicam eius vxorem. Et adiecit teſtator clauſulam codicillarem & ſimiles, quæ adhiberi ſolent.

Præſupponitur in facto, quod uiuo adhuc ipſo teſtatore deceßerunt dicti dom. Gulielmus, & do. Dominica hæredes inſtituti. Et decem pluſque annos ſuperuixit ipſe do. Abramus teſtator, qui & ſecundam uxorem do Belinam duxit.

Præſupponitur etiā, quod in arca & inter ſcripturas ipſius do. Abrami reperta fuit ſcriptura ſeu cedula teſtamentaria ſua manu ſcripta, nullis adhibitis teſtibus, & ſine anno & die: Qua quidē in ſcriptura legitur, quod factis legatis piæ cauſæ legauit do. Franciſco Miranæ Sororio: nec non & do. Ioſepho Dionyſio Miranæ, eius pariter Sororio, rhaynenſes centum ſingulis eorum. Secundo iure legati & inſtitutionis reliquit dom. Franciſchinæ Sorori, rhaynenſes decem. Tertio iure inſtitutionis & legati reliquit do. Auguſtino eius fratri ſolidos quinque, prohibens eum plus petere, ſed quod eo legato tacitus & contentus eſſe deberet, pro omni & toto eo, quod habere & prætendere poſſet iure naturæ, legitimæ, falcidiæ, trebellianicæ. &c. Quartò iure legati reliquit quædam bona do. Bellinæ uxori. Et demum hæredes uniuerſales filios do. Gulielmi Bottæ pro dimidia: & pro altera dimidia dictam dom. Bellinam, una cū filijs do. Thomeni.

Præſuppo nitur etiam in facto, quod do. Abramus teſtator, odio ſemper habuerit dictum do. Auguſtinum fratrem.

Dubitari nunc contingit, an caduco effecto illo primo teſtamento, & imperfecto hoc ſecundo exiſtente, iure quodam accreſcendi, tota ipſa hæreditas deuoluta ſit ad do. Auguſtinum, cui iure inſtitutionis & legati teſtator in primo illo teſtamento reliquit quinque rheneſes.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXIII.

CVM huius controuerſæ cauſæ, iudices arbitroſque eſſe intelligam iuriſconſultos, doctrina & eruditione præſtantiſſimos. paucioribus agam, quam ſi apud parū in iure uerſatos uerba facerem. Eſt enim certum (ut ad rem ipſam veniam) atque clarum, hoc primum teſtamentum dom. Abrami, effectum fuiſse quaſi caducum ob id, qđ eo uiuo & ſuperſtite deceſſerunt do. Gulielmus & Domi. Dominica hæredes inſtituti. l. unica. §. pro ſecundo. C. de cad. tollen. & ibidem ſcribunt gl. Bartol. Baldus, Salicetus & reliqui. Et propterea teſta-
1 ſtamentum † ipſum, nullum & inualidum redditum eſt, ut illo textu probatur. Imò deficiunt omnia diſpoſita & legata in eo. l. eam quam. C. de fideicom. & ibi notat poſt alios Iaſ. nu. 10. & reſpōdit Ruin. in conſ. 102. col. 1. libr. 3. & hæres illius hæredis ſcripti, non cogitur adire hæreditatem, &

reſtituere fideicommiſſum, uel pręſtare legata. l. ille a quo. §. ſi de teſtamento. in fin. ff. ad S.C. Trebell. & ſcribunt ibi Alexā. & reliqui, & Iaſ. in d. l. eam, quam. nu. 21. C. de fideicomm. Eſt itaque ex prædictis ſatis ſuperq; fundata intentio ſuccedentium ab inteſtato, quod ſcilicet teſtamentū illud primū, effectū ſit quaſi caducū & inualidū.

Difficultas & dubitatio tota nunc in eo uerſatur, an hæreditas ipſa accreuerit do. Auguſtino, qui dicitur inſtitutus in re certa, hoc eſt in quinque rhaynenſibus? Et reſpōdendum uidebatur, accreuiſſe. Nam recepta eſt Doctorū ſnīa, quod herede uniuerſali mortuo, teſtatore adhuc ſuper
2 ſtite, hæreditas accreſcat inſtituto in re certa. Ita docuit Bar. in l. quoties. §. ſi duo. nu. 4. ff. de hære. inſti. cum ſcripſit, quod ſi teſtator inſtituit aliquē in fundo, nec adiecit, quod plus petere nō poſſit, & alium inſtituit uniuerſaliter, qui tempore teſtamenti erat mortuus, *licet* teſtator crederet eum viuere, uel deceſſit poſtea, antequam adiret: Ille inſtitutus ī re certa (inquit Bar.) efficitur hęres in ſolidum, argu. l. ſi miles. & l. ex militari, cum l. ſequenti. ff. de milita. teſta. Et Bartolum ſecuti ſunt multi congeſti a Iaſone in l. quoties. nu. 6. C. de hæred. *inſtitu. & in conſ.* 72. li. 3. & illis accedunt Ruin. *in conſ. 83.* nu. 7. & in conſil. 93. nu. 2. & 3. li*br. 3. Et* horum quidem ſententia procedit, ſiue *is* inſtitutus uniuerſalis, & ille in re certa, ſint ex
3 filijs teſtatoris, † ſiue extranei, cum hoc caſu nulla ſit conſtituenda differentia, ſicuti aduerſus Baldum, in d. l. quoties. nu. 1. C. de hære. inſti. tradunt Bart. in l. ex facto. *la* 2. nu. 2. *ff. de hęred. inſtit.* ubi Imol. nu. 10. *teſtatur* communem, & idem Imola in l. 1. §. *ſi ex fundo.* nu. 81. eo. tit. de hæred. inſtit. Fulgoſ. in conſ. 81. Alex. in l. ſi quis priore. nu. 4. *ff.* ad Treb. Iaſ. in d. l. quoties. nu. 5. C. de hæred. in*ſtit. Crottus* in l. re coniuncti. nu. 165. de leg. 3. & Gulielmus *Benedictus* in cap. Raynutius, in uerbo. In eodem teſtamento relinquens. il 1. n. 266. & 267. de teſta. His itaque reſpondendum uidebatur, locum eſſe iuri accreſcendi ad cōmodum do. Auguſtini, ita quod is ſolus tanquam hęres vniuerſalis ex teſtō, ſuccedere poſſit & debeat.

Cæterum, re ipſa longè melius & diligentius conſiderata, contraria ſententia uerior eſt & probabilior, quod imò do. Auguſtino, hęreditas hęc accreſcere non poteſt, ſed quod locus eſſe debet ſucceſſioni ab inteſtato. Et ut huius ſim ſentētię permulta me mouent.

Primò quia dom. Auguſtinus dici non poteſt uel debet, hęres inſtitutus in re certa. Nam teſtator eum his uocauit verbis. Item iure inſtōnis & legati reliquit & legauit D. Auguſtino fratri rhenenſes quinque. Quæ uerba ſignificant do. Auguſtinum legatarium, non autem hęredem fuiſſe re
4 lictum. Hoc ſignificat primum qualitas † rei relictæ, ideſt res certa, quæ efficit, ut dicatur legatarius, quando extat alius hęres uniuerſalis. l. quoties. C. de hęred. inſtit. Idem ſecundo ſignificat qualitas perſonæ do. Auguſtini, cui tanquam fratri, neceſſe non habuit teſtator relinquere titulo inſtitutionis, cum liberum ſit fratri, inſtituere
5 † quemcunque, excepta perſona turpi, §. ſoror. in inſtit. de inofficioſo teſta. excluſo præteritoque fratre. Idem & tertio oſtendit locus ſcripturæ, ubi legitur factum hoc relictum. Eſt enim repoſitum inter alia legata, non autem in inſtitutione ipſa hæredum. Et demum hoc oſtendit ipſamet ſignificatio ipſorum uerborum. Illa enim uerba, iure inſtitutionis & legati reliquit & legauit &c.
6 ſignificant eſſe legatum. Cum illa uerba, † reliquit & legauit, ſint uerba obliqua, quæ ad hæredis inſtitutionem non trahuntur. Ita in ſpecie docuit Philippus Francus in repeti. cap. ſi pater. col. 13. verſ. ſed limita primo, & col. 24. verſ. in ea gl. de teſta. in 6. cum dixit, quod uerbum relinquo, adiectum certæ rei in extraneo, cui teſtator nihil relinquere tenetur, etiam ſi alius hęres inſtitutus non ſit, non ſignificat hæredis inſtitutionem. Et accedit quod reſpondit Bald. in conſil. 296. Præmittendum eſt ad euidentiam. uerſic. in contrarium. lib. 4. Cum declarando. l. 1. §. ſi ex fundo. & l. quoties. §. ſi duo. ff. de hęred. inſtitu. dixit, quod uerbum commune adiectum certæ rei, uel quantitati, non trahitur ad uniuerſum, ut ſcilicet ille cēſeatur hæres in totum. Idem quoque ex ſententia Bartol. reſpondit Romanus in conſil. 200. nu.
7 1. qui dixit, quod uerba † communia adiecta certæ rei, non inducunt nec inſtitutionem, nec ſubſtitutionem, ſed legatum tantum. Et hos ſecutus eſt in terminis Iaſ. in l. quoties col. 2. uerſic. quod vltimum. C. de hæred. inſtit. & idem ſcripſit in terminis Imo. in l. ex facto la 2. nu. 15. Et his cōſtat, nil obſtare quod docuit Bar. in l. filium. §. ſed etſi portio. numer. 2. ff. de legatis præſta. cum dixit, idem eſſe quod pater ita dicat, iure inſtitutionis relinquo filio meo centum, ac ſi dixiſſet, inſtituo filium meum in centum. Et Bartolum ſecuti ſunt Cardinalis Zab. in conſ. 60. col. 1. Durās de arte teſtanditit. 6. cautela 2. numero ſecundo, in titulo de legatis, & Gulielmus Benedictus in repetitione capituli Raynutius, in uerbo, in eodem teſtamento, de teſta. Nā loquitur Bart. qn̄ pater relinquit filio, nō aūt qn̄ relinquit extraneo ut dixi ſup. Et uerè idem ſenſit Zabarella in d. cōſil. 60. col. 2. uerſ. æquior tamen eſt, ſic ēt intelligitur & declaratur qđ reſpōdit Rom. in conſi. 179. nu. 7. & nu. 9. cū dixit, ꝙ ſi pater filiæ ita reliquit, quadraginta filiæ meæ iure legati ſeu inſtitutionis, lego, cenſetur pater reliquiſſe iure & titulo. inſtōnis, & dediſſe electionē filiæ, ut ſuccederet, quo uellet tit. Loq̄ ī Rom. in patre, q. iure inſtōnis relinquere tenebatur, nō autem in extraneo. Nō .n. ualuiſſet teſtm̄, ſi ſolo titulo legati reliquiſſet, ſicuti ipſemet Roman. ibi. nu. 9. perpendit.

Secundo dato citra ueri præiudicium, quod illa uerba, iure inſtitutionis & legati reliquit & legauit, ſignificent inſtitutionem in re certa factam, dicimus, teſtatorem, ſic ſcienter, ſed per errorem & ignorantiam id ſcribi feciſſe. Cum

enim opinaretur, ſe teneri hæredem inſtituere ſaltem in legitima, vel aliqua parte fratrem ſuum contra textum.l. fratris. C.de inoff. teſta. & §.ſoror.in inſtit.eo.tit. Ea propter dixit ſe illos quinque rhenenſes iure inſtitutionis relinquere. Hic error & ignorantia, facilè detegitur ex ſecundo illo teſtamento, in quo dum ipſi Do. Auguſtino fratri reliquit quinque ſolidos iure inſtitutionis & legati, dixit, ſe id relinquere pro eo, quod ipſi Dom. Auguſtino ſpectat aut ſpectare poterit, ſuper bonis ipſius teſtatoris, tam iure naturæ legitimæ, falcidiæ, trebellianicæ & ſucceſſionis, quam ad ſupplementum ipſarum.&c. His conſtat, teſtatorem hunc erraſſe, uel ſaltē dubitaſſe, quod teneatur relinquere legitimam ipſi D. Auguſtino: cū tamen uerum id non eſſet. Hæc itaque uerba errore ꝓlata a teſtatore, exiſtimātis rem ita eſse, reddunt eius diſpoſitionem nullam & ſine effectu.

8 Ita enim dicimus, quod ſi teſtator hæredem † inſtituit, aut aliquid relinquit ei, quem filium ſuum eſse credebat, cum tamen non eſset, diſpoſitio illa nil operatur: l. cum proponas. C.de hęred.inſti. Et ſimile eſt quod *ſcribit poſt alios Iaſon.in l.eā, quam.nu.* 14.C.de fideic.cum *dixit*, quod *ſi teſtator* inſtituit filiū adoptiuum, credens valere adoptionem, ſi poſtea reperitur, quod adoptio non valet, inſtitutio illa non ſuſtinetur. Et aliis ſimilibus comprobat ipſe Iaſon, quæ hic non referam: cum apud eum legi facile poſſint. Et ſimile reſpōderunt Pariſ.in conſil.11.nu.14.& in conſil.12.n.227.lib.2.& Alciat.in reſp.104.nu.1.& 2. *Eſt etiā* ſimile quod ſcripſi in conſ.167.nu.12.*lib*.2. *Sic* & qui relinquit ei, quam uxorem *eſse* credebat, cum non eſset, legatum nō ualet.l.cum hic ſtatus §.ult.uerſic.ſi quis ſponſam.ff.de ritu nuptia. Nec obſtat ſi dicatur, quod hæc eſt ignorantia iuris, q̄ nō excu.l.iuris ignorantia.C.qui admitti. Nam re-

9 ſpondetur, hic allegari poſse ignorantiam † hanc, ad demonſtrandum qualis fuerit teſtatoris uolūtas, ſic egregiè ex ſententia Angeli declarat Iaſon in d.l.eam, quam, nu. 14.uerſ.& pondera, qui ſubiungit, quod etiam ignorantia hæc iuris, allegari poſſit in teſtamento Doctoris legum.

Tertio, admiſso etiam citra ueri præiudicium tamen, quod uerba illa, iure inſtitutionis, ſint ſciēter adſcripta a teſtatore, & ad hunc effectum, ut do. Auguſtinus eſſet heres in re certa: attamen adhuc dicendum eſt, non eſse hoc in caſu locum iuri accreſcendi. Nam teſtator ipſe reliquit dicto D. Auguſtino, illos quinque rhenenſes tantum, nec quid plus eum habere uoluit. Hoc ſatis maniſeſtè demōſtratur, quia etſi in ipſo primo teſtamēto non appoſuit uerba taxatiua nec illa, quod nil plus petere poſset, attamen illa appoſuit in ſecun-

10 do teſtamento, ex quo etiamſi † imperfectum & nullum fuerit, ſumitur tamen declaratio mentis ipſius teſtatoris, iuxta ea, quæ tradit Bart.in l.ult. ff.de rebus eorum, qui ſub tutela, uel cura. & in ſpecie reſpondit Roman.in conſil.179.nu.1. cū dixit ex codicillis imperfectis, declarari mentem teſtatoris circa ea, quæ in teſtamento diſpoſuit. Ita quoque poſt alios Boer.in q.172.nu.22.ſcripſit, quod ex teſtatento nullo, declaratur qualis fuerit teſtatoris uoluntas. Et ex teſtamento imperfecto, declarari teſtatoris uoluntatem probat text.l.in teſtamento, ubi Barto.ff.de fideicom.liber. & poſt Decium in conſ.159.col.2.& Iaſonem in conſ.227.col.12.lib.2.reſpondit Craue. in conſ.856.nu.20.in fi. *Sic* & noue Decianus in conſ.3. num.36.& in conſ.37.nu.30.libr.1. ad rem hanc ſcripta reliquit. *Hoc* ſic ſtante, ſequitur dicendum non eſse locum iuri accreſcendi. cum cenſeatur his uerbis ab ipſo teſtatore prohibitum, ꝙ

11 † & iure prohibere potuit. Cum alioqui ipſe teſtator nō fuiſset inſtituturus uniuerſaliter ipſum D. Auguſtinū quē (vt dicemus infra) odio proſequebatur. Ita *egregie diſtinguendo* ſcripſit Craue. in Trac.de *antiq.tempo.in quarta* parte principali.in princ.nu.132.*qui.num*.133. ſubiungit idem eſse, quando *teſtator* feciſſet ſolum *hæredem* in re certa cum dictione taxatiua, uel *cum prohibitione*, de plus non petendo. Idem *reſpondit ipſe*. *Crau.in conſ*.856.nu.17

Quarto uel ea etiam ratione locus hic eſse nō

12 non poteſt iuri accreſcendi, quod † ius accreſcēdi dicitur quædam ſubſtitutio *vulgaris* tacita, quæ a lege quidem immediate deſcendit, ſed id ob uerisimilem teſtatoris uoluntatem, quia teſtator ita ſubſtituiſset, ſi de hoc cogitaſset, aut interrogatus fuiſset. Ita gl.in l.ſi Titio.& Meuio.§.Iul. de leg.2.*Salic.in l*.unica.qu.10.C.quā non petent partes, *Alex. in l.ſi mihi & Titio.in* 1.notab.ff.de uer.obl.*Soc.Sen.in l.4.§.Cato.col.9*. uerſ.in iure aūt accreſcendi.ff.eo.de uer.obl.Iaſ.in l.huiuſmodi.§.Titio & Mæuio.nu.7.de leg.1.Ruin.in conſ.131.n.5.in fi.li.3.quos in his *terminis ſecutus eſt*: Crau.in conſ.856.nu.19.qui reſpōdit, *quod vbi*

13 deficit † tacita & præſumpta mens *teſtatoris*, ceſſat ēt ipſum ius accreſcendi. Et his accedūt Pariſ. in conſ.17.nu.41.li.3.Bero.in conſ.11.n.24.& in cōſ.57.nu.26.li.3.Ceph.in cōſ.59.nu.19.lib.1. & Natta in conſ.463.nu.15.lib.2.

Atqui noſtro in caſu, deficit hæc tacita & præſumpta mēs & uolūtas huius teſtatoris. Ergo ceſſat & ipſum ius accreſcēdi, ad cōmodū D. Auguſtini. Illa minor propoſitio ex eo ꝓbatur, ꝙ teſtator odio proſequebatur ipſum do. Aug. ſicuti manifeſtum eſse audio, & ſignificat ipſummet teſtm̄tā primum quā ſcd'um: cū ſemꝑ ei quid minimū reliq̄rit: & tn̄ alteri *fratri*, uel eius filiis reliq̄rit totā ipſam hæreditatē. Hoc itaq; odium & tacita quædā inimicitia oſtendit, mentem ipſius teſtatoris fuiſse, ꝙ nil plus habere poſset D.Aug. q̄ illos quinq; rhenēſes. Ita ſenſit Crau.in d.trac. de antiq.tēp.in d.4.p.prin.in prin.n.232. dum cōſiderat, ꝙ ſi teſtator, nō diligebat eum, quē in re certa heredē fecit ꝓſumit̄ noluiſse eū in quid plus ſuccedere. Ita dicimus ob odiū & inimicitiā teſtatorē in ſubſtōne facta de his, qui ſunt ex ſua familia nō intellexiſse de his, cū quib. odiū intercedebat ſic

ſic reſponderunt Alex.in conſil.213.num.4.libr. 6.& Socinus Senior.in conſil.37. col.2. uerſic. 1. quia pręſupponitur.lib.3.& idem docuit Rubeus in l.Gallus.§.quidam rectè.numer.91.ff.de lib.& poſth. Et comprobantur prædicta ex eo, quod
14 ſolemus dicere; odium † & inimicitiam ſuperuenientem, eſse in cauſa, ut legatum iam factum cẽſeatur ademptum.l.3.§.ultim.ubi Bartol.in l.inimicitiæ.ff.de adimen.leg.Iaſ.in l. fideicommiſsũ. C.de fideicom.& Ruin.in conſ.162.col.1.libr.4. Ita pari, imò fortiori, ratione dicẽdum eſt, quod propter odium teſtator nil plus relinquere voluerit, quam ſcriptum legitur.

Quintò, admiſso citra ueri præiudicium, quod
15 teſtator prohibere † non poſſit nec expreſſe nec tacite, ius accreſcendi: ſicuti multi Doct. exiſtimarunt: adhuc tamen noſtro in caſu dicendũ, qđ D. Aug. admitti non debeat in totum iure accreſcẽdi: Quandoquidem iam conſtat præſumpta ſaltẽ volũtate teſtatoris, noluiſse teſtatorem ipſum ꝙ D. Aug. plus haberet, in foro autem conſcientiæ nil plus conſequi debet, ſicuti ex ſnĩa Federici de Senis.in conſ.181.& Anch.in rep.c.canonum ſtatut.de conſti.affirmarunt Barb.in c.Raynald.col. 108.in fi.de teſta.& in cõſ.71.col.8. lib.3. Crott. in l.re coniuncti.nu.172.in fi.ff.de leg.3.& Francus in c.ſi pater.col.15.uerſ.12.ſingulariter.de teſta.in 6.Et dubium non eſt, quin domini arbitri & arbitratores, ſequi debeant in deciſ.huius cau-
16 ſæ forum conſcientiæ, cum † forum conſcientiæ ſit forum æquitatis, ut ſcribunt Bal.in l.vnica. colum.3.C.de confeſs.& Iaſ.in §.ſed iſtæ.nu.108.in
17 inſtit.de act. Quam ſanè æquitatem † arbitri & arbtratores ſpectare maxime debent, ut tradunt omnes in c.quintauallis.de iur.iur.& in ſpecie Io.Bapt.de Sanct.Blaſio in tract.de arbit.in 1.p.q.37.& M.Anto.Blanc.in Trac.de compromiſſis q.1. nu. 24.& q.8.nu.1

Sextò & vltimò ea etiam ratione dicendũ eſt locum non eſse huic iuri accreſcendi. Nam ut ſupra in prin.diximus, hoc primũ teſtm̃ effectũ eſt quaſi caducũ, ob id ꝙ adhuc viuo ipſo teſtatore deceſſerunt hæredes inſtituti. d.l.vnica.§.& pro 2.C.de cadu.toll. Quod uerò teſtm̃ fuerit quodãmodo reconualidatũ in perſonã D.Aug.atq; ita ꝙ ab eius ꝑſona initiũ ſumpſerit, a præſumpta uoluntate teſtatoris pẽdet, ꝙ.ſ.ita uoluerit uel non, ſicuti ſupra attigimus. At qui noſtro in caſu conſtat, teſtatorẽ noluiſſe teſtm̃ illud perdurare atq; ita hæredis inſtitutionẽ incipere a perſona D.Auguſt.ſed uoluit teſtm̃ illud tanquã quaſi caducũ, eſſe nullũ & inualidũ. Ergo ceſſabis ipſum ius accreſcendi. Illa maior propoſitio probatur ex eo, quod ipſemet teſtator cæpit facere ſecundum teſtm̃, aſſerens ſe nolle inteſtatũ decedere, innuens primũ ipſum teſtm̃ eſſe nullũ. Et hoc quidem ſecũdum teſtamentum uerisimiliter perfeciſset teſtator, niſi eũ præueniſset mors uiolenta & repẽtina, ſicuti in ſpecie prope conſiderat Decian. in conſ.37.nu.36.lib.3.ex ſnĩa Crotti & Cornei. Et reſpõſum illud fuit a Deciano deciſiue redditũ in cã Trid.in qua præſtã.iuriſc.D.Geruaſ.Albert. & Frãc.Botta cõſuluerãt. Et accedit ꝙ poſt Aret. in cõſ.ult.col.pen.& alios reſpondit Hier.Gab.in conſ.113.nu.13.uer.maxime hoc caſu, cũ dixit, ꝙ
18 ſi quis potuit mutare † & non mutauit uoluntatẽ iam irritã & nullã effectã: præſumitur uelle eã ualere, & cũ ea decedere. Si uero morte ſupuentus mutare nõ potuit, pręſumit̃ ꝙ uoluerit diſpoſitionem illam nullã & inualidã ita ꝑmanere. Quam ſnĩam probat Gab.l.qui iure.ff.de milit.teſt.& l.3 C.de inoff.teſt.q̃ optimè ꝓbãt. Et ſubiũgit. Gab. in d.cõſ.113.nu.16.pẽdere a iudicis arbitrio, an teſtator mutare uoluerit uolũtatẽ uel nõ ex eo, ꝙ ſuꝑuixit & non apparet de mutatione. Quod ſi ita eſt, non dubito quin ſapientiſ. huius cauſæ iudices, arbitraturi ſint, teſtatorem hunc noluiſse cõfirmare primum illud teſtm̃, atq; ita cũ eo reconualidato recedere, tũ ꝙ (ut dixi) morte violẽta ꝑuentus, nõ potuit ꝑficere ſecundũ: tum qđ ſecundum hoc teſtamentum fuit in eius arca inter ſcripturas de reb.ſuis reptum: Id ꝙ cõiecturã præbet mentis ſuæ fuiſse, noluiſse decedere cum primo illo teſtamento: concludo itaq; ceſsare ius accreſcendi, ad comodum Do. Auguſtini, & cõſequenter locum eſse ſucceſſioni ab inteſtato.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſa coniecturis & præſumptionibus induci & probari.*
Idque etiam in fideicommiſſo reciproco.nu.13
2 *Teſtator inſtituendo, & loco delinquentium ſubſtituendo non delinquentes, alienationem in fiſcum prohibere uoluit.*
3 *Teſtatoris uerba ita interpretanda. ne ab eo fruſtra dicantur prolata.*
4 *Clauſula acceſſoria, quando demum nil operetur.*
5 *Verba poſita in executiuis, declarant mentem diſponentis.*
6 *Familiæ conſeruandæ ratio, in ſuo caſu tantum, locum habet.*
Idque quomodo procedat.nu.11
7 *Alienatio prohibita uſque ad 30.annos, cauſa familiæ conſeruandæ an ad eum caſum tantum, reſtringatur.*
Et an prohibitio facta vni nominatim ad alios extendatur.
8 *Ratio generalis, facit dictum extendi ad caſum, ad quem alias uerba in materia ſtricta, non adaptarentur.*
9 *Extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, fit ob rationem legis expreſſam.*
10 *Ratio generalis diſponit de lege, non lex de ratione.*
12 *Vt ſupra, dictio, eſt relatiua ſubſtantiæ & qualitatis antecedentis diſpoſitionis.*
14 *Teſtator diſponens in hæc uerba: ut bona in familia conſeruentur, idem eſt ſi dicat, uolo uel iubeo illa conſeruari.*
15 *Alienationis facta prohibitione uerbis diſpoſitiuis, fideicõmiſſum inductum cenſetur, non ſolum in caſu alienationis, ſed etiam mortis.*
Idqſe ſi adiecta ſit ratio, ut bona conſeruentur in familia.
17 *Priuatio habitum præſupponit,*
18 *Exhæredatio uel inſtiutio, falſam ob cauſam facta non valet*
19 *Prohibitionis cauſa ceſſante, ceſſare prohibitionem ipſam.*
20 *Condemnatus poſt latam ſententiam in ciuitate toleratus an reſtitutus præſumatur & num.30*

21 *Pater de bonis ſuis, in filiorum detrimentum diſponere poteſt.*

22 *Acta publica probant non ſolum inter partes, ſed etiam contra quemlibet.*

23 *Mandatum procuratoris an longo temporis curſu præſumatur.*

24 *Principi atteſtanti aliquem delictum commiſiſſe, fides datur.*

Idem in actis coram ſe. nu. 27

25 *Principis teſtimonium valere plus, quam notarij in publico inſtrumento.*

26 *Tempus 46. annorum in materia probationum etſi non dicatur antiquum, leuiores tamẽ admitti probationes efficit*

28 *Actus in continenti factus poſt alium, præſumitur ob præcedentem geſtus.*

29 *Reſtitutio quia facti eſt, probari debet.*

31 *Abſoluere & reſtituere pertinet ad eum, qui condemnare potuit.*

32 *Iure familiaritatis potius, quam tanquam cohæres, quando quis ad bona cenſeatur admiſſus.*

33 *Primogenitum ignoranter diuidentem feudum primogenituræ, cum ſecundogenito, ſibi non præiudicare.*

34 *Patientia & taciturnitate non induci conſenſum in his, quæ magni ſunt præiudicij.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXXXIIII.

DVAE ſunt egregiæ quidem dubitationes, quæ diſſoluendę proponuntur, quarum prima eſt, an fideicommiſſum relictum atque ordinatum a domino Baptiſta Clocio, dici debeat relictum tãtummodò, eo ſolo in caſu, quo aliquis filiorum ſuorum, ob perpetratum delictum effectus eſſet indignus & incapax ſucceſſionis, & eius loco ſuccederet fiſcus: uel potius intelligatur ordinatum fideicommiſſum etiam in caſu mortis alterius, ex filijs inſtitutis ſine filijs. Secunda eſt dubitatio, admiſſo citra citra ueri præiudicium, factum fuiſſe fideicommiſſum in ſolo caſu commiſſi delicti, an D. Chriſtophorus & conſequenter D. Ioanna eius filia & hæres, ad ſucceſſionem bonorum teſtatoris admitti, uel excludi aliis de cauſis debeat.

Quod attinet ad primam dubitationem, non erat quod uerba facerem, poſteaquam excellentiſſ. do Franc. Burſ. in cõſ. 227. lib. 3. doctè & copiosè admodũ, hac de dubiõne rñderit & demõſtrauerit multis argumẽtis, fideicomiſſõ relictũ fuiſſe, etiam in caſu mortis alterius filiorum, ſine filijs & deſcendentibus maſculis. Verum cum requiſitus ſim, ut dicam quod uere ſentio, non potui iuſta petentibus deeſſe. Et ut ad rẽ deueniã, exiſtimo dominum Burſatum rectè reſpondiſſe, id quod multis rationibus & argumentis demõſtrabo; prius pmiſſis duob. ad faciliorẽ dubitationis explanationem. Præmitto itaque primum id, quod præmiſit & dominus Burſatus in d. con
1 ſil. 227. num. 12. nempe, fideicommiſſa † coniecturis & præſumptionibus induci & demonſtrari: ſicut permulti ab eo congeſti ſcripſerunt. Et illis addo tantummodò Pariſium in conſil. 48. n. 13. & in conſil. quinquageſimoſeptimo, numero 5. libr. 2. Gratum in conſil. 5. numero 14. libr. 2. & Ioan Coraſium in l. cum uirum. num. 11. C. de fideicomm.

Præmitto & ſecundo, quod teſtator inſtituendo & ſubſtituendo filios & deſcendentes, qui nõ
2 deliquiſſent, loco delinquẽtium, manifeſte † prohibuiſſe dicitur filios delinquere, & conſequenter mediante ipſo delicto poſſe alienare bona in fiſcum, ſicuti hæc cenſetur alienatio, ut tradunt Alexã. in conſil. 23. numero. 6. li. 1. poſt Bartolum quem allegat, & Alciat. in reſpon. 522. num. 2. uer ſicu. ſed prædictis non obſtantibus, & in reſpon. 533. nu. 1. & 2. Et iõ perinde eſt ac ſi teſtator expſſe prohibuiſſet filijs, ne bona alienarent & transferrent in fiſcum.

His præmiſſis; dico nunc, quod fideicommiſſum hoc inductum ex prohibitione alienationis in fiſcum, locum habet etiam in caſu mortis alterius filiorum inſtitutorum, ſine filiis maſculis: atque itta eſſe fideicommiſſum ſimplex & abſolutum.

Primò urget non parum, quod uerba teſtato-
3 ris † ita intelligi & interpretari debent, ne fruſtrà ſint ab eo prolata, ſed ut aliquid operentur. l. ſi quando. in princi. de lega. 1. etiam impropriando uerba, ipſa ut poſt alios reſpõdit Curtius iunior in conſil. decimoſexto, num. 11. in fine. & etiamſi uerba uix conuenirent. Ita Soci. iunior. in conſil. 94. nu. 20. lib. 3. Atqui, niſi hoc in caſu dicamus, teſtatorem induxiſſe ſimplex & abſolutum fideicommiſſum, etiã in caſu mortis, ſuperflua & fruſtratoria eſſent illa uerba, quia finalis mens & intentio ipſius teſtatoris eſt, ut eius bona perpetuò remaneant & conſeruentur in dictos eius filios. Ergo dicendum eſt, teſtatorem ordinaſſe atque induxiſſe, fideicommiſſum ſimplex & abſolutũ. Illa minor propoſitio probatur ex eo, quod illa uerba: Quia finalis mens & intentio. &c. nihil operantur ad inducendum fideicommiſſum in caſu contrauentionis, ex quo illud ſatis erat inductum ex præcedentibus uerbis, dum loco illorũ delinquentium & in fiſcum alienãtium alios nõ delinquentes uocauerat. Vt ergo aliquis oriatur effectus ex dictis uerbis, quia finalis mens & intentio, &c. dicendum eſt, oriri fideicommiſſum ſimplex & abſolutum. Ita in caſu prohibitæ alienationis bonorum, adiecta ratione, ut bona remaneant in familia, argumentantur Socinus Senior in lege qui Romæ, §. cohæredes, numero decimoſexto, de uerborum obligationibus Crottus in conſilio quadrageſimooctauo, num. 20. lib.

nu.20.lib.1.Dec.in conſ.23.num.4. uerſic.ſextò, Curtius iunior.in conſ.22.nume.9. & Cephalus in conſ.124.num.39.libr.1.& in conſ.153.num. 54.lib.2

Nec hic obſtat, quod illa clauſula, & ratio, quia finalis mẽs & intẽtio ipſius teſtatoris, &c. eſt clauſula & ratio acceſſoria ad præcedentem prohibitionem, & propterea non ampliat præcedentia; ſed ad ea ſe reſtringit Clement.1.de præben.& in ſpecie huius clauſulæ reſpondit Decius.in conſ. 377.num.6.Nam reſpondetur quod tunc clauſu
4 la † acceſſoria nil operatur, nec auget, quando poſita fuit in parte executiua: ſicuti loquitur. d. clem.1.de præbendis, ſecus uerò quando poſita ẽ in parte diſpoſitiua: ſicuti in caſu noſtro, ubi apparet coniũcta cum ipſamet diſpoſitione. Et rur-
5 ſus uerba † poſita in executiuis declarant mentẽ diſponentis. Ita reſponderunt Aretin.in conſil. 164.Magnifici excelſi.colum.3.verſic. fortiter tamen, Decius.in conſ.185.num.8.in fine.& Curt. iunior in conſ.3.numer.3.uerſ.ad iſtud ſubtile. Non etiam obſtat quod dixit idem Decius. in d. conſ.377.num.6.uerſ.confirmatur hoc,&c.quod ratio habet relationem ad dictum & *intelligitur* ſecundum *ipſum dictum*. Cum ergo dictum ſit de *fideicommiſſo* in caſu alienationis mediante *delicto*, etiam ratio uidetur intelligenda de eodẽ *fideicommiſſo*. Et ad rem magis confert, quod ratio conſeruandę agnationis † & familiæ, habet locum tantummodo in ſuo caſu, nempè in caſu quo locum habet uocatio, & de ſe nihil infert. ſicuti reſponderunt Aretinus.in conſ.141.Alexander.in conſ.quinquageſimonono, columna vltima, *verſicul.* non obſtat etiam.libro tertio, & alij permulti quos ſecutus ſum. in conſilio octuageſimoquinto, numero 119.libro primo.

Nam reſpondetur, rationem hanc eſſe generalem, ex quo generaliter ita eſt concepta; quia finalis mens & intẽtio ipſius teſtatoris eſt, ut perpetuò eius bona remaneant & conſeruentur in dictos eius filios, &c. Eſt ſanè ratio generalis: cũ conſeruatio fiat, non ſolum non alienando bona, ſed etiam ea reſtituendo poſt mortem. Et ſic ratio generalis extendit dictum & diſpoſitionẽ. ſicuti in ſpecie docuit Bart.in l.pater filium.§.fundum.in fi.de leg.3.cum dixit, prohibita alienatione in vita, cenſeri etiam prohibitam poſt mortem ob adiectam rationem, quia uoluit bona conſeruari in agnatione & familia. Et Bartolum ſecuti ſunt, Decius in conſil.38.nu.2. Rui.in conſ.131. nu.4.lib.2.Curt.iun.in conſ.115.nu.4. Soci.iun. in conſil.163.num.7.lib.3.& Crauet. in conſilio 227.num.7.Hinc etiam reſponderunt Caſt.in cõſil.263.circa primum quæſitum in ſecundo dub. lib.1.& Pariſ.in conſil.31.nu.37.& 38.libr.2.qd'
7 prohibita alienatione uſque ad triginta † annos, adiecta ratione, ut bona conſeruentur in agnatione & familia, non reſtringitur ratio ad eum caſum tantum triginta annorum. Sed extenditur etiam ultra illud tempus. Hinc etiam dicimus, ꝓhibitionem alienandi nominatim factam Sempronio, adiecta ratione, pro conſeruanda agnatione & familia, extẽdi ad alios omnes. Ita Crottus.in l.filiusfamil.§.Diui.nume.127. de legat.1. & ibidem Iaſ.numer.150.& Ferdina.Loazes.nu. 139. Et huc etiam pertinet, quod ratio † generalis facit dictum extendi ad caſum, ad quem alias non adaptantur uerba, etiam in materia ſtricta. Ita poſt Corneum cõſ.273. col.2. li.4. reſpondit Crauet.in conſ.227.nume.4.qui nu.5. ſubiungit poſt Caſtren.in l.ſi uerò.§.de iure.ff.ſolut. matri. quod quãdo ratio eſt expreſſa in lege, ubicumq; locum habet ipſa ratio, locum etiam habet ipſa legis diſpoſitio, licet ſit contra ius commune: atq;
9 ita fit extenſio † de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam propter rationem expreſſam. Quã quidem traditionem alijs multis ſimilibus comprobauit ipſe Crauetta. qui numero ſeptimo, verſicul. alibi ſcribit Baldus, ſubiunxit ex ſententia
10 Baldi & Cornei, quod ratio † generalis diſponit de lege, non autem lex de ratione. Et idem repetit ipſe Crauet.in conſil.243.num.3.

Et ex prædictis conſtat nil obeſſe; quod poſt alios reſpondi in d.conſil.85.nu.120. rationem conſeruandæ agnationis & familię habere locũ tantummodo in ſuo caſu, nempè in caſu, quo locum habet uocatio. Nam illud procedit, quan-
11 do † teſtator expreſſim diſpoſuit; confectis gradibus ſubſtitutionum, ita quod ex ipſa diſpoſitione apparet, quibus in caſibus diſpoſuerit, & uoluerit bona conſeruari in agnatione & familia: ſed diuerſum eſt, quando teſtator induxit fideicommiſſum, mediante prohibitione alienationis, adiecta ratione, ut bona conſeruentur in agnatione & familia. Nam tunc compendioſa illa & ſimplicibus uerbis facta prohibitio, obſcura quodammodo eſt, & ſolum comprehẽdit ſui natura fideicommiſſum in caſu alienationis. Et ideo ſi ei adijcitur ratio generalis, ut bona conſeruentur in agnatione & familia, ratio ipſa generalis ſignificat teſtatorem voluiſſe inducere fideicommiſſũ etiam in caſu mortis, ſicuti ſcripſerunt Socinus Senior, Crottus, Decius, Curtius iunior, & Cephalus ſuprà in argumento allegati. Nõn etiam obſtat, quod teſtator ſe retulit ad pręcedentem diſpoſitionem, dum dixit, & pro ut ſupra. Quæ
12 ſanè dictio eſt † relatiua ſubſtantię & qualitatis antecedentis diſpoſitionis, ut tradunt Bartolus in l.hoc edicto.§.primo, numero tertio. ff.de poſtulan. Decius in conſilio 227.numero tertio, & Rubeus in conſilio ſexageſimooctauo. numero tertio.

Nam reſpondetur, quod *illa* dictio, prout ſupra, non eſt relatiua omnium, quæ dicta fuerant ſupra a teſtatore, ſed ſolum qualitatis uocatorum, nempe quòd deſcendentes & proximiores a ſe vocati & ſucceſſuri, ſint maſculi, legitimi & naturales, & quod ſuccederent in ſtirpes & non in capita. Ita ſanè prius ipſos deſcendentes & proximiores vocauerat

teſtator, qui deinde in ratione generali prohibitionis ſic dixit. Quia finalis mens & intentio ipſius teſtatoris eſt, ut ꝑpetuò eius bona remaneant & conſeruentur in dictos eius filios, ſeu aliquem, uel aliquos ex eis. Et uel in eorum deſcendentes, & prout ſuprà. Hic manifeſtè patet, teſtatorē ſe referre ad qualitatem perſonarum à ſe uocatarum, non autem ad caſum ipſum uocationis. Nō etiam obſtat quod in dicto teſtameuto non reperitur aliqua reciproca ſubſtitutio fideicommiſſaria inter filios & deſcendentes teſtatoris, ſed ſolum directa inſtitutio in caſu delicti. Nam reſpōdetur, ſatis dici factam reciprocam ſubſtitutionē fideicommiſſariam inter ipſos teſtatoris filios, quos ſi grauare uoluit fideicōmiſſo in caſu mortis, ſicuti commemorati Doctores ſcripſerunt, & ſtatim comprobabimus ſequitur dicēdum, inter
13 eos inductum fuiſse fideicommiſſum † reciprocum, quod etiam coniecturis induci ſolet, l. cum proponebatur. de leg. 2. & reſponderunt Socinus iun. in conſil. 110. nu. 37. lib. 3. & Crauet. in conſ. 113. nu. 2. quos ſecutus ſum in conſil. 327. nu. 42. lib. 4.

Secundò huic ſententiæ ſuffragatur, quod hęc prohibitio alienationis facta, ne in fiſcum tranſeant bona, habet annexam cauſam & rationem conceptam uerbis diſpoſitiuis. Nam dixit teſtator, quod ſi alter filiorum ſuorum commiſiſſet, vel in poſterum committeret delictum, quo bona ſua eſsent publicanda, & conſequenter, quorū alienatio ſequeretur, inſtituebat alios non delinquentes, uel proximiores ex agnatione, & familia. Et cauſam rationemque generalem his uerbis conceptam ſubiūxit teſtator, quia finalis mēs & intentio ipſius teſtatoris eſt, ut perpetuo eius bona remaneant & conſeruentur in dictos eius filios, &c. Illa uerba remaneant & conſeruentur ſunt diſpoſitiua, & perinde eſt, ac ſi teſtator dixiſſet, quia uolo, quod bona mea maneant & conſeruentur in agnatione & familia. Ita Socinus. in l. qui Romæ. §. cohæredes. num. 16. de uerbor. oblig. Ruin. in conſ. 208. nu. 16. uerſic. quia igitur lib. 1. Curt. iunior. in conſ. 161. num. 9. & Gozadi. in conſil. 102. nume. 4. Et omnium clarius Iaſon. in conſil. 96. col. 3. verſicul. ſecundo, quod. lib. 4. manifeſtè reſpondit, nullam eſſe differentiam, ꝙ
14 dicatur, † quia uolo, quod bona mea conſeruentur in agnatione & familia, aut, ut bona mea conſeruentur in agnatione & familia. Vtroque enim modo uerba ſunt diſpoſitiua. At qui quando ꝓhibitio alienationis facta eſt uerbis diſpoſitiuis,
15 fideicommiſſum † cenſetur inductum non ſolū in caſu alienationis, ſed etiam in caſu mortis, ſicuti tradunt Socinus. in d. §. cohæredes. num. 17. & 18. Corneus. in conſil. 22. nu. 6. libr. 2. Iaſon. in d. conſ. 96. col. 3. uerſic. prædicta. libr. 4. Crottus. in conſ. 48. num. 24. lib. 1. Ruinus. in conſil. 134. nu. 18. lib. 1. Curtius iunior in conſil. 145. num. 4. Crauet. in conſil. 130. num. 10. & Roland. in conſ. 23. numero decimoquarto, & numero vigeſimoprimo, libr. quarto. Ergo noſtro in caſu inductum fuit fideicommiſſum etiam in caſu mortis.

Tertio mouet me non parum, quod teſtator in caſu commiſſi delicti a filijs & deſcendentibus ſuis, uel ab altero eorum, ſemper uoluit filias eſſe excluſas, & ſuccedere maſculos, atque ita teſtator prætulit extraneos, proprijs neptibus & alijs fœminis, ex ſe deſcendentibus. Et hoc quidem fecit teſtator, ut bona conſeruentur in agnatione & familia. Quæ quidem conſeruatio haud facile locum haberet, ſi ſolum in caſu contrauentionis ſeu alienationis in fiſcum, inductum eſſet fideicommiſſum. Ita in ſpecie coniecturam hanc faciunt Ruinus. in conſil. 110. numer. 15. & 16. libro 2. Curtius iunior. in conſil. 43. in fine, & Crauet. in conſil. 130. col. ult. in princ. Et hoc genere argumenti ſic noſtro in caſu uſus eſt D. Burſatus in d. conſil. 227. nu. 36.

Quartò adducor auctoritate multorū, qui manifeſtè ſcripſerūt, per prohibitionē alienationis factam a teſtatore, adiecta hac cauſa & ratione,
16 vt bona † remaneant, uel cōſeruentur in familia, cenſeri inductum fideicommiſſum ſimplex & abſolutum, non autem in ſolo caſu alienationis & contrauentionis. Ita ſanè affirmarunt Baldus. in l. uoluntas. nume. 4. C. de fideicomm. Caſtren. Aret. & Comens. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de uerb. oblig. & ibidem Socinus. nume. 16. qui alios eiuſdem opinionis receſet. Idem etiam reſpōderunt Iaſon in conſil. 96. colum. 3. uerſ. ſecundo quod, & in conſil. 108. colum. 4. uerſicul. confirmantur optime. libr. 4. Ruinus. in conſil. 110. nu. 7. & in conſ. 122. numer. 2. lib. 2. Decius in conſil. 23. num. 2. & in conſil. 182. nume. 3. Curtius iun. in conſil. 22. num. 18. & 20. Socinus iunior in conſil. 112. num. 105. lib. 1. & manifeſtius in conſ. 97. nu. 51. 52. libr. 2. & Crauet. in conſil. 130. nu. 10. alios de induſtria prætermitto.

Quintò & ultimò me plurimum mouet illa conſideratio, quam facit dominus Burſatus. in d. conſil. 227. numer. 36. verſic. decimonono, quod cum teſtator mandauerit, caſu quo aliquis ex inſtitutis & uocatis, ut ſupra in caſu, uel caſibus prædictis, recuſarent reſtituere bona prædicta, quod tunc recuſantes ipſo iure & facto priuati bonis & hæreditate prædictis intelligantur. Hæc ſanè uerba manifeſtè ſignificant ſubſtitutiones illas factas non fuiſſe in caſu delicti tantum, ſed etiam in caſu mortis. Nam ſi caſus delicti ſolummodo fuiſſet comprehenſus, reſtitutio, ſeu reſtitutionis recuſatio, pertineret ad ipſum fiſcum: non autem ad hæredem grauatum, qui bonis illis fuiſſet priuatus. Cum ergo teſtator voluerit hæredem eſſe priuatum ubi recuſaſſet reſtituere, pręſupponit, quod hęreditatem habere debeat. Cū
17 priuatio † præſupponat habitum, l. manumiſſiones ff. de iuſtit. & iure. Eſt ergo dicendum, ſubſtitutionem factam fuiſse etiam in caſu mortis.

Secunda eſt dubitatio, admiſso, citra ueri præiudicium inductum fuiſse fideicommiſſum

ſum in ſolo caſu commiſſi delicti; an Dominus Chriſtophorus & conſequenter Domina Ioanna eius filia & hæres, ad ſucceſſionem bonorum teſtatoris admitti vel excludi alijs de cauſis debeat? Et reſpondendum videbatur debere admitti.

Primò, quia teſtamentum prædictum D. Baptiſtæ, videtur eſſe nullum, ob id quod ipſe teſtator falſa & erronea cauſa motus exhæredauit ipſum Dominum Chriſtophorum, Eum ſanè exhęredauit, propterea quod credidit, perpetraſſe homicidium & eſſe extra gratiam principis. Et tamen hæc cauſa erronea & falſa creditur; cum nō conſtet de aliquo banno ipſius Domini Chriſto
18 phori. Porro † exhæredatio, imò & inſtitutio facta ob cauſam falſam & erroneam, nō valet l. vlt. ff. de hęred. inſtit. l. nec apud & l. ſi pater. C. de hęred. inſtit. vbi Docto. & reſpondit. Barba. in conſi. 27. colum. 7. lib. 2. quem ſecutus ſum in conſil. 91. nume. 45. libr. 1. Et accedunt nunç Deçius in conſi. 176. nume. 3. & Çurtius iunior in conſilio 96. in fine.

Eſt ergo dicendum, hanç exhæredationem & diſpoſitionem eſſe nullam.

Secundò, admiſſo citra veri præiudicium, qđ prædicta teſtatoris exhæredatio & diſpoſitio nō ſit nulla, ſed valida ob id, quod cauſa ipſa fuerit vera; attamen cum Dominus Chriſtophorus reſtitutus fuerit in gratiam principis; ſequitur dicendum; quod ceſſante cauſa ipſa exhæredationis & excluſionis, ceſſare debeat excluſio & exhæredatio. ſicuti dicimus, quòd ceſſante cauſa
19 prohibitionis ceſſat ipſa prohibitio. l. 1. vbi Bald. colum. 2. C. ſi Rector prouin. & idem Baldus in conſil. 54. ſtatuto cauetur. in fine libr. 2. & Tiraquellus in Tract. Quod cenſſante cauſa ceſſet effectus in prima parte num. 222. Quod autem D. Chriſtophorus fuerit reſtitutus, apparet; quia poſt latam ſententiam condemnatoriam, tolleratus fuit in oppido caſalis maioris multos annos.
20 Quæ ſane † tolerantia, operatur reſtitutionem, vt in ſpecie reſpondit Iulius Scarlatinus in conſi. 113. num. 22. inter conſilia criminalia diuerſorum tomo primo.

Tertiò & vltimo vel ea ratione videtur admittenda Domina Ioanna: quia D. Annibal iam admiſit Dominum Chriſtophorum tamquàm hæredem patris pro dimidia. Nam D. Chriſtophorus vna cum D. Annibale habitauit in eadem domo, adminiſtrando bona, eis vtendo. Cum ergo ita paſsus ſit D. Annibal, dicitur approbaſse, & acceptaſse ipſum D. Chriſtophorum vt cohæredem. Nec dubitandum eſt quin id facere potuerit D. Annibal, cum poſſit quilibet fauori & iuri ſuo renuntiare. l. pen. C. de pactis. Hæc dubitationem faciebant aduerſus D. Annibalem.

Re tamē ipſa longè melius & diligentius perpenſa, contrarium verius eſse exiſtimo, nempè. D. Chriſtophorum non potuiſse, nec D. Ioannā eius filiam nunc poſse, admitti ad ſucceſſionem dimidiæ bonorum ipſius teſtatoris, ſed ſolùm conſequi poſse ſupplementum legitimæ ipſius D. Chriſtophori. Nam teſtator non exhæredauit, ſed hæredem inſtituit ipſum D. Chriſtophorum in quinque ſolidis. Quæ ſanè inſtitutio ipſo
21 iure valet; Nam poteſt pater † de ſuis bonis ad libitum diſponere etiam in detrimentum filiorū; ſicuti ſcribunt Baldus in prohæmio Codicis. colum. 4. verſ. iuxtà hoc quæro, & Decius in conſil. 557. nu. 7. dummodò relinquat legitimam filijs. l. parentibus. C. de in officio. teſta. ubi Iaſon nu. 1. & reſpondit Decius in conſil. 246. nume. 4. & in conſi. 547. nu. 1. Porrò cum teſtator reliquerit D. Chriſtophoro filio quinque ſolidos tantùm, potuit ipſe dominus Chriſtophorus petere legitimæ ſupplementum l. omnimodo. C. de inoffic. teſta. & ibi Doctores omnes ſcribunt.

His conſtat ualidum eſſe teſtamentum quò ad ſubſtantiam: ſicuti etiam conſiſtit quo ad ſolennitatem cum nullum in eo vitium legatur. Quocirca ſupereſt ſolum vt diluantur atque cōfutentur ea, quæ ſuprà in contrarium deducta ſunt.

Non obſtat itaque primum; quia reſpondetur, hanc non eſse exhæredationem, ſed inſtitutionem; quæ quidem erronea non eſt, nec falſa cauſa confecta: Nam teſtator dixit, ſe inſtituere dictum dominum Chriſtophorum in quinque ſolidis tantùm, tamquàm imputatum de crimine homicidij, & extra gratiam principis. Non n. conſtanter aſseruit teſtator, dictum dominum Chriſtophorum perpetraſse homicidium, ſed dixit, tamquam imputatum &c. Quod autem verè eſset imputatus apparet ex comparitione eius procuratoris, nempe domini Octauiani Caranzoni, qui anno 1540. excuſatorio nomine ipſius domini Chriſtophori, comparuit coràm D. Aduocato fiſcali, delegato ab Illuſtriſſimo Gubernatore Mediolani, cauſa præcepti peremptorie tranſmiſſi ipſi domino Chriſtophoro, ad uidendum ſe condemnari cauſa & occaſione homicidij, & homicidiorum, de quibus in altero pręcepto iam dicto d. Chriſtophoro tranſmiſso; eo quod illi primo præcepto non paruerat: & ideo habitus fuerat pro conuicto & confeſso. Et in ea comparitione prædictus procurator excuſatorque dixit, dictum dominum Chriſtophorū eſse tunc carceratum Cremonæ, mandato illuſtris domini Prætoris in executione literarum excellentiſſimi ſenatus Mediolani, quibus etiam mandatum fuerat ipſi domini Prætori, ne donec apud ſe eſset, pateretur eum moleſtari ab aliquo, cauſa alterius delicti: ſicuti deinde ordinatum fuit, eſse ſuperſedendum a domino Aduocato fiſcali, donec ſenatus ipſe excellentiſſimus aliud ordinaret. Hæc comparitio, tamquàm ex actis publicis fidem facit contra ipſum dominū Chriſtophorum & conſequenter contra dominam Ioannam eius filiam; quod ſcilicet ipſe dominus Chriſtophorus, fuerit de eo crimine homicidij imputatus.

22 imputatus. Publica † enim acta probant non ſolum inter ipſas partes, ſed etiam contra quemlibet.l.geſta.C.de re iud.& tradunt Bart.in l.2.C. de eden.& ibidem Iaſon num.23. verſ.limita ſecundum Bart.& Decius nu. 50.& 51. & reſponderunt Gratus in conſi.95.num.18. lib.2.Natta in conſi.98.num.5.& in conſi.309.num.5.& Cephalus in conſi.215.num. 56.lib.2.

Nec obſtat ſi dicatur; quod ille Caranzonus vt procurator comparere non potuit; nec id aſſerere:cum de eius mandato non appareat,nec il-
23 lud † præſumatur etiam longo temporis curſu vt ſcribunt omnes in l.ſciendum. ff. de verborũ obligationib.vbi Alexand.nu.20. Idem in conſi. 1.num. 19.lib.4.& poſt alios Crauet.conſil.266. num.9.& Gramma.in deciſ.103.num. 83.

Nam reſpondetur,ſimiles defenſores,& excuſatores ſic comparentes admitti a iudicibus etiã ſine mandato.Ita tradit Maria.Socin.ſen.in cap. veniens num.69.verſ.ego arbitror.de accuſatio: Et præterea non tantum in verbis ipſius procuratoris fit fundamentum,ſed etiam & multò quidem ſolidius in illis literis excellentiſſimi ſenatus,qui reſcripſit domino Prætori Cremonæ,ne pateretur dictum dominum Chriſtophorũ alio pro delicto moleſtia affici. Cum enim Principis locum & perſonam ſuſtineat ſenatus, cum & ipſe legem facere poſſit l.non ambigitur.ff. de legi-
24 bus,& Principi adhibetur fides ſi atteſtatur † aliquem commiſiſſe delictũ, vt reſponderunt Corneus in conſi.312.nu.9.lib.1.& Socin.ſen.in conſi.266.num.28.lib.2.Sic etiam a fortiori adhiberi debet fides,'quod aliquis ſit apud eum accuſatus & (vt dicitur) imputatus de delicto,cum hoc in caſu atteſtetur Princeps de facto proprio & his,quæ coràm ſe geſta ſunt.d.clem.1.de probationibus, & Socin.in dicto conſil.266.num.27.
25 Imò plus valet teſtimonium † principis, quàm vnius notarij in publico inſtrumento. Iaſon in conſil.65.column.penult.lib.3.& Crauet. ubi ſupra in ſecunda particula primæ partis nume.27. Et accedit,quod hic iam elapſi ſunt quadragin-
26 ta & ſex anni: quod quidem † tempus & ſi non dicitur antiquum in materia probationum:attamen operatur,vt ſufficiant leuiores probationes ſicuti poſt Fulgoſi. in conſil. 154. & Decium in cap.1.colum.4.de appella.ſcripſit Crauet.in Tracta.de antiq. tempo: in prima parte num.5.

Ex his ſequitur, quod cum conſtet dictum d. Chriſtophorum fuiſſe de homicidio accuſatum, præſumi quoque,quod, cum de abſolutione nõ appareret tempore conditi teſtamẽti,etiam fuerit extra gratiam Principis: & cõſequenter,teſtatorem non erronea,ſed uera cauſa adductum diſpoſuiſſe.

Reſpondetur ſecundò;teſtatorem' dixiſſe, ſe inſtituere dictum dominum Chriſtophorum in quinque ſolidis tantùm, quia erat extra gratiam Principis. Quæ ſanè cauſa vt generalis intelligi poteſt, vt referatur etiam ad aliud grauiſſimũ crimen, quod iam perpetrauerat ipſe.D. Chriſtophorus,nempè crimen hęreſis.Quod quidem vt atrox & maximè hominibus odibile ſubticuit teſtator, ne fortè poſteris certum faceret,filium ſuum tam graue ſcelus, quod etiam deſcendentes inficere ſolet,admiſiſſe:& ſatis habuit dicere, ipſum dominũ Chriſtophorum eſſe extra gratiã Principis.Hanc enim pluris fecit teſtator, quàm ſi verè ipſe dominus Chriſtophorus cõmiſiſſet graue delictum. Nam cupiebat teſtator bona in agnatione & familia (vt eius teſtamentaria diſpoſitio ſignificat) conſeruare ob id magis poterat dubitare de mala gratia Principis erga dominum Chriſtophorum,quàm de quouis crimine ab eo perpetrato: quia mala gratia Principis facilè efficit,vt bona aufferantur; quod non operatur delictum, cuius pœnam Princeps erga delinquentem benè affectus,remittere ſolet.Quod verò dominus Chriſtophorus commiſerit crimen hæreſis,ſatis conſtat literis Illuſtriſſimi Gubernatoris Mediolani ſub die.11.Auguſti 1548. ſcriptis d.Vngareſio ex vicarijs generalibus Mediolani; quibus ſignificauit, quod auctoritate excelſi Conſilij ſecreti, a quo acta & proceſſus facti aduerſus dictum dominum Chriſtophorũ ſuper crimine hęreſis, eum condemnaſet pœna capitali & publicatione bonorum. His literis adhibenda eſt fides:cum Princeps atteſtetur de ge-
27 ſtis † coràm ſe ipſo: ſicuti diximus ſuprà. Extant etiam aliæ literæ prædicti dominu Vngareſij ad illuſtres dominos Quæſtores redituum extraordinariorum ſtatus Mediolani, quibus eos reddidit certiores de ſententia a ſe lata, vna cũ Reuerend.P. Inquiſitore ſancti officij inquiſitionis contra dictum dominum Chriſtophorum, ſed quod non publicauerat eius bona, quia erat filiusfam. Extant & aliæ literæ domini Prætoris Caſalis Maioris,ſub die 19. Nouẽbris 1548. ſcriptis ad prædictos dominos Quęſtores, quibus ſignificauit', ſe exequendo literas ipſorum dominorum Quęſtorum die 13.Septembris proximè præteriti,feciſſe publicari cridas,pro bonis dicti domini Chriſtophori, licet non deſcripſerit bona aliqua, quia erat filiusfamilias. Hæc quidem cauſa mouit ipſum teſtatorem ad diſponẽdum, ſicuti diſpoſuit. Id quod colligitur ex actuum vicinitate.Nam teſtator condidit prædictum teſtamentum eo anno 1548. die 11. Septembris, cum paulò ante, hoc eſt ſuperiore menſe Auguſti, lata fuiſſet ſententia de crimine hęreſis contra dictum dominum Chriſtophorum,& die 11. Septembris atque biduo ante conditum teſtamentum, facta fuerant proclamata bonorum ipſius domini Chriſtophori. Eſt ergo præſumendum teſtatorem motum eam ob cauſam fuiſſe:
28 cum † actus incontinenti poſt alium factus,præſumatur ob præcedentem geſtus.l. lecta. verſ.dicebam.ff.ſi certum peta.& reſpondit Corneus in conſi.36.nume.14.lib.2. donationem cenſeri reſpectiuè factam ob merita,quando incontinenti eorum

ti eorum facta fuit mentio. Sic & Decius reſpondit in conſi. 636. nume. 8. prohibitionem de non alienandis bonis fideicommiſſo iam ſuppoſitis, præſumi factam reſpectu & cauſa fideicommiſſi iam ab ipſo teſtatore ordinati. Huc facit quod ſcripſit Geminian. in cap. cum ſecundum in fine principij. de hæret: in 6. Cùm poſt lapum dixit, alienantem bona ſtatim ante, vel ſtatim poſt cõmiſſum crimen hæreſis, pręſumi alienaſſe in fraudem, & ob id alienatio non valet. Et Geminianũ ſecutus eſt Picus in l. poſt contractum. num. 68. verſ. nonum adde. ff. de donat. qui eiuſdem ſentẽtiæ commemorat Angelum, Imolam & Salicetum, ſimili in caſu idem affirmantes. Et idem de alijs delictis loquens ſcripſit Bart. in dicta l. poſt contractum numer. 8. quem ſecuti ſunt Ruin. in conſi. 132. num. 2. lib. 2. & Boſſius in Tracta. cauſarum criminalium in tit. de publicatione bonorum. nu. 51. verſ. quinta eſt.

Non obſtat ſecundum argumentum; quia reſpondetur, quod imò dominus Chriſtophorus, reſtitutus nunquàm fuit ad gratiam Principis.
29 Non enim apparet de aliqua † reſtitutione, quæ cum facti ſit, probari debuit a domina Ioanna. Nam facta nõ præſumuntur, l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & poſt lim. reuerſ. & tradunt Iaſon in l. ſerui electione in prin. num. 8. de leg. 1. Soc. ſen. in conſi. 33. nume. 7. verſ. ſecundo etiam lib. 1. & alij plures, quos ſciens, & de induſtria omitto; ne dubitare videar de his, quæ omnibus ſunt notiſſima.

Nec obſtat, quod ipſe dominus Chriſtophorus poſt latam ſententiam condemnatoriã, fuerit toleratus in oppido ipſo Caſalis maioris; Quæ quidem tolerantia, vt diximus in argumẽto, operatur gratiã & reſtitutionem: quia reſpondetur ut in ſpecie ſcripſi in conſil. 275. nume. 50. lib. 3. quod ſimplex tolerantia Principis, qui nihil bannito conceſſit, ſed ſolùm paſſus eſt, eũ eſ-
30 ſe in ciuitate, † non inducit reſtitutionem. Ita dixi reſpondiſſe Ruinum in conſi. 85. num. 9. verſ. ſecundus caſus eſt lib. 4. cuius traditionem aliorum auctoritatibus comprobaui præcitato in loco; vbi. num. 53. adiunxi ex eodem Ruino in dicto conſi. 85. nu. 15. quod etiam ſi Princeps participauit cum ipſo bannito, concedendo ei aliquid, quod tamen bannitis concedi ſolet & poteſt, non reſtituiſſe bannitum & eum in ſuã gratiam recepiſſe: Et demum numer. 54. ex eodem Ruino adiunxi, quod etiam ſi bannitus toleratus in ciuitate conſecutus eſt honores & dignitates, quæ concedi non ſolent nec poſſunt bannitis, adhuc non dicitur reſtitutus; ſi ad eas dignitates & honores promotus fuit, ſine ipſius Principis licentia & auctoritate. Ita exiſtimo eſſe intelligendam & declarandam conſtitutionem nouam Mediolani in tit. de bannitis. §. imputati; dum de principis tolerantia loquitur. Cũ ergo noſtro in caſu non appareat, dominũ Chriſtophorum promotum fuiſſe ad honores & dignitates ciuitatis cum Principis licentia & auctoritate, ſequitur dicendum tolerantiam ipſam nil operari.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri præiudicium, quod dominus Chriſtophorus fuiſſet expreſſe reſtitutus à Principe laico: attamen nõ potuit illa reſtitutio ei prodeſſe quo ad ſententiam latam a iudice eccleſiaſtico: atque ita a ſanctæ Inquiſitionis officio, a quo vt hæreticus fuerat damnatus. Nam ad eum pertinet abſoluere,
31 † & reſtituere, qui condemnare potuit. l. 3. ff. de re iud. vbi Bart. & reliqui, ſic e contra, qui non poteſt condemnare, nec etiam abſoluere poteſt l. nemo, qui condemnare. ff. de reg. iuris. Qua de re copioſè diſſerui in lib. 1. de arbitrarijs iudicum, quæſtio. 43. Cum ergo Princeps ſecularis ſolus condemnare non potuerit de hæreſi, prædictũ dominum Chriſtophorum, ſed neceſſaria fuit ſententia iudicis eccleſiaſtici, ſequitur dicendũ, nec ab ipſo Principe ſeculari, abſolui vel reſtitui potuiſſe.

Reſpondetur tertiò, admiſſo citra veri præiudiciũ, quod dictus dominus Chriſtophorus obtinuerit gratiam tam ab vno, quàm ab altero Principe, eccleſiaſtico ſcilicet & ſeculari: attamẽ gratia & reſtitutio illa, non fuit interinata ab excellentiſſimo ſenatu Mediolani, intra annum, a die conceſſionis ipſius gratiæ, quemadmodum requirit noua conſtitutio ipſius ſtatus Mediolani, in tit. De iure fiſci. §. literæ.

Non obſtat tertium & vltimum argumentũ, quia reſpondetur, quod licet dominus Chriſtophorus habitauerit in eadẽ domo una cum d. Anibale, & bona ipſa patrimonialia poſſederit, & adminiſtrauerit: attamen ex hoc non infertur, quod fuerit admiſſus ad ea bona tamquã cohæ-
32 res: ſed iure potius † familiaritatis poſſedit & adminiſtrauit. Ita in ſpecie docuit Bart. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acquirend. poſſeſſio. cùm dixit, quod ſi frater & ſoror ſimul habitant, & habent patrimonium diuiſum: & frater ſolus adminiſtrat locando bona, & fructus percipiendo; nihilominus non infertur aliquod præiudicium, ipſi ſorori, quia is frater dicitur iure familiaritatis, non autem iure proprio id egiſſe. Et Bart. ſecuti ſunt Alex. & Iaſon ibi, & egregiè Curtius iunior in conſi. 108. num. 26. quem ſecutus ſum in lib. 2. de arbitrarijs iudicum caſu 160. nume. 15. quo loci commemoraui & Ruinum in conſ. 34. nu. 13. lib. 1. qui poſt Caſtr. in conſi. 163. In cauſa quã magnifi. lib. 1. & in conſi. 179. qui egregie reſpõdit, quod ſi primogenitus, ad quem ſolum dominium caſtrorum pertinebat paſſus ſit, quod alius frater eligeret cum eo & deputaret officiales, per longum tps, per hoc non videtur illi ſuo iuri renũtiaſſe, ſed pręſumitur potius, qđ fratrem ſecũ admiſerit, iure familiaritatis & fraternitatis. Et ſubiungit Caſtren. oportere, qđ ut dici poſſit

acquiſitum

acquiſitum aliquod ius, is poſſidens & adminiſtrans bona ſpectantia ad fratrem, id faciat credens vti iure ſuo, vel ſibi debito: & quod etiam requiritur, vt alter frater, qui id patitur, ſciuerit, quod frater ſuus hoc facere voluerit iure ſuo, & ex debito: & non tam ex gratia, quàm ex debito. Caſtrenſem, Ruinum & Curtium iuniorem ſecutus ſum in conſil. 160. nume. 81. lib. 2. vbi & alios recenſui. Et ibidem nu. 83. commemoraui Nattā in conſi. 501. nume. 58. & 59. lib. 3. & Cephalum in conſil. 152. nume. 71. lib. 2. qui reſponderunt;
33 primogenitum, † qui ignorans ius ſuum diuiſit primogenituræ feudum, cum ſecundo genito, ſibi non præiudicaſſe. Et num. 84. adiunxi, ex ſententia Iaſonis & aliorum, quod cum hæc magni
34 ſint præiudicij, non ſufficit patientia † & taciturnitas fratris, permittentis fratrem iure carentem poſſidere & adminiſtrare, vt ſibi præiudicet, ſed requiri expreſſum conſenſum. Cum ergo noſtro in caſu deficiat expreſſus iſte conſenſus, ſequitur dicendum, d. Chriſtophorum ex illa adminiſtratione & poſſeſſione, nullum ius ſibi in his bonis acquiſiuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Alter, dictio, ſimilium de quibus dictum eſt, an repetitiua ſit num.* 13.

2 *Statutum ex rubrica ſua interpretari poteſt. & nu.* 11.

3 *Statuti legiſque verba interpretantur, ut non ſuperflua ſit diſpoſitio.*

4 *Voluntatis mutatio & correctio non præſumitur.*

5 *Statutum ſtatim corrigere ſe voluiſſe non præſumitur.*

6 *Statutum includens vnam perſonam aliam videtur excludere.*

7 *Agnatorum & cognatorum quo ad ſucceſſionem, iure communi nulla eſt differentia.*

8 *Statuta iuris communis correctoria, ita interpretanda, quo minus lædant ipſum ius commune.*

8 *Excluſio perſonę ex diſpoſitione ſtatuti, eſt quędam exhęredatio.*

Et tam vna quàm altera, nominatim fieri debet num. 10.

12 *Lex vbi habet plures lecturas, illa videtur verior, quę magis conuenit rubricę.*

FACTI SPECIES.

P*Ræſupponitur in facto; quod* D. *Anaſtaſia de Beccaria, exiſtens in ſeptimo agnationes gradu cum* D. Ferando, *deceſſit, relictis* D. *Vincentio & Laurentio auunculis, atque ita cognatis. Nunc dubitatur; an ſtante ſtatuto vallis telinæ. cap.* 88. *ad ipſius dominę Anaſtaſiæ ſucceſſionem admitti debeat ipſe Dominus* Ferandus; *vel potius domini Vincentius & Laurentius, auunculi?*

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXV.

RESpondendum vibebatur; dominum Ferandum admitti debere ad ſucceſſionem hanc; Quando quidem ſtatutum prædictum in verſ. *E non eſſendoli alcuni de queſti, &c.* habet hæc verba. *E non eſſendoli alcuni de queſti, ſuccedano l'altri ſecondo la prerogatiua d'l grado.* Illa dictio, altri, ſignificare videtur; quod ſuccedant alij agnati, de quibus proximè ſupra dixerat. Quę interpretatio his ſuaderi poſſe videtur.

1 Primò quia dictio, † alter, eſt repetitiua ſimilium perſonarum de quibus fuerat dictum. Ita glo. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugit. & ibidem Decius num. 32. & gloſſa in cap. ſedes. *de reſcripti*s. Ruinus in conſi. 73. num. 20. *lib.* 3. *Gomes:* in §. ſed iſtæ, nume. 17. in inſtit. de actio. Pariſius in conſi. 20. num. 54. lib. 3. & Rolandus in conſil. 61. num. 40. & 42. lib. 1. Cùm ergo ſtatutum paulò ſupra loquatur de agnatis, de illis intelligenda videtur illa dictio, altri.

Secundò accedit quod mens ſtatuentiū fuit; quod agnati admitterentur, vt quantum fieri poteſt, bona in agnatione cōſeruentur, vt ſcribunt multi relati à Bruno in Tracta. Quod ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, in tertio articulo. Et ob id in dubio intelligendum eſt ſtatutum; quod voluerit admitti agnatos etiam poſt ſeptimum gradum; hoc ſcilicet modo, vt deinde ſuccederent illi, qui eſſent proximiores.

2 Tertio vrgere videtur rubrica † ipſius ſtatuti; a qua ſummi poteſt declaratio ſtatuti, ex quo perfectam orationem habet, iuxtà tradita ab omnibus in l. 1. ff. ſi certum peta. vbi Decius in tertia lectura. num. 8. teſtatur eſſe communem opinionem. Sic etiam reſponderunt Calcaneus in conſil. 75. num. 8. Curtius iunior in conſi. 5. num. 15. Rubeus in conſi. 16. num. 7. & Crauet. in conſil. 61. nume. 1. Atqui rubrica ipſa abſolutè excludit cognatos omnes. Ita enim legitur. *Con quello ch'e congiunto per linea feminina, non ſucceda al deſcendente.* Ergo videtur dicendum, hos cognatos admitti non debere ad ſucceſſionem dominę Anaſtaſiæ. Hæc aduerſus dominos Vincentium, & Laurentium cognatos, non mediocrem dubitationem facere videntur.

Cæterùm, re ipſa longe melius & diligentius perpenſa, beneque examinata, contrariam ſententiam, vt ueriorem ſum complexus; nempè hos auunculos admitti debere ad ſucceſſionem D. Anaſtaſiæ, excluſo domino Ferando. Nam verè ſtatutum in illis verbis, *Succedano l'altri,* intelligit de agnatis & cognatis; ut ſcilicet poſt ſextū agnationis gradum; ſuccedant alij, tam cognati quam

quã agnati, ſeruata tñ gradus prærogatiua; vt. ſ. agnatus ſeptimi gradus excludat a cognato primi, ſecũdi, vel alterius anterioris gradus, agnatus verò ſeptimi gradus excludat cognatũ octaui gradus. Quo aũt hæc ſnĩa uera demonſtretur; prius præmittendum eſt, prædictum ſtatutũ habere nouem partes. In prima diſponit; quod cognati non ſuccedant illi, qui decedit ſine deſcẽdentibus, Ita enim ſtatutũ ſcriptũ eſt. *E anco ſtatuto che ne la madre ne aſcendente materno, ne altri cognati ſuccedano a colui, a colui che muore ſenza teſtamento, è ſenza deſcendenti.* Deinde ſtatutum in ſecunda parte, ſubiungit & enumerat eorũ perſonas, quas vult prædicto ſic morięti ſuccedere. Et primùm enumerat aſcendẽtes maſculos, & fratres vtrinq; cõiunctos ipſi decedẽti, acẽt eius ſorores. Ita diſponit ſtatutũ in illis verbis. *Ma la ſua heredità, &c.* His non exiſtentib. refert & diſponit ſtatutũ in tertia parte; ibi: *Et non eſsendoli queſti ouero, &c.* quod ſuccedãt filij vel filię fratrũ prædefunctorũ vtrinq; cõiunctorum. Poſtmodum in quarta parte, ibi. *E non eſsendoli queſti, ſi deferiſca, &c.* refert & diſponit; quod ſuccedant filij fratrum prædefunctorum, qui ex latere patris tantùm, coniuncti erãt. In quinta verò parte; ibi. *E non eſsendoli queſti, ſi deferiſca ſimilmente, &c.* diſponit; quod poſt prędictos ſuccedant filię fratris; & filię ſororis; qui erant utrinque coniuncti. In ſexta parte, ibi. *E non eſsendoli queſti, ſi deferiſca per ſtirpe.* diſponit ſtatutũ ꝙ ſuccedat ſoror, ac etiam filij fratris ex latere patris tantum. In ſeptima parte, ibi. *Et non eſsendoli queſti, alli figlioli &c.* diſponit; quod ſuccedant filij & filiæ ſororis ex latere patris tantùm. Hactenus ſtatutum, ſi diligenter aduertimus, admittit omnes agnatos & agnatas deſcendentes, ex eodem patre ipſius defuncti. Poſtmodũ prædictis deficientibus, ſtatutum in octaua parte, ibi. *Et di poi nelli agnati.* admittit alios omnes agnatos & agnatas deſcendentes uel ab auo, vel abauo, uel attauo, uel alio aſcendente; vſque ad ſeptimum gradum excluſiuè. Poſtremo loco in nona & ultima parte, ibi. *E non eſsendoli alcuno de queſti, &c.* ſtatutum uocat alios: ij alij non poſſunt intelligi de agnatis deſcendentibus ab eodem patre; quia iam eos eaſque omnes enumerauit ſtatutum uſque ad octauam partem. Non etiam intelligi poteſt de alijs agnatis deſcendentibus ab auo, uel alio aſcendente; quia etiam de illis omnibus mentionem fecit ſtatutum in ipſa octaua parte, ubi uult, hos ſuccedere, uſque ad ſeptimum gradum excluſiuè; excluſis cognatis proximioris gradus; iuxtà primam partem ipſius ſtatuti atque ita ſecundum diſpoſitionem principalem excludentem cognatos. Eſt ergo neceſſe dicere, illa verba; *Succedano l'altri,* debere intelligi de alijs, hoc eſt tam de cognatis quàm agnatis, ſecundum prærogatiuam gradus; ut, ſcilicet agnatus ſeptimi, excludat cognatum octaui gradus, & e cõtra cognatus ſexti, aut anterioris excludat agnatum ſeptimi. Hic uerus ſenſus & interpretatio, probari his rationibus poteſt.

Primò, quia ſi diceremus, illa uerba, *ſuccedano l'altri,* intelligi ſolùm de alijs agnatis, ſuperflua eſſet diſpoſitio facta in octauo præcedenti capite, in quo (vt diximus) poſt agnatos ex eodem patre deſceedentes, vocauit alios agnatos & agnatas deſcendentes ab alio aſcendente, ultra patrem; & illos quidem uſque ad ſeptimum gradum, proximiores tamen. Hęc ſanè diſpoſitio eſset ſuperflua, ſi ex nono hoc capite, de quo agimus, admitterentur alij agnati, ultra ipſum ſepti-
3 mum gradum. Porrò cum ſtatuti † legiſque uerba interpretari ita debeant, ne ſuperflua ſit diſpoſitio. l. ſi quando in prin. ff. de leg. 1. & in terminis uerborum ſtatuti ita reſpõderunt Deci. in conſ. 466. nu. 1. & in conſi. 527. in fi. Pariſ. in conſil. 84. num. 11. lib. 2. & Goza. in conſil. 5. nu. 6. ſequitur dicendum, prædicta uerba, *ſuccedano l'altri,* debere intelligi, tam de cognatis, quàm de agnatis.

Secundò accedit, ꝙ ſi diceremus, uerba illa, *ſuccedano l'altri.* eſse intelligenda, de agnatis tñ, correctio antecedentis capitis, & diſpoſitionis, induceretur. Nam ſupra admittit agnatos uſq; ad ſeptimũ gradũ. In hoc uero vltimo capite admitterentur ultra ſeptimũ gradũ Correctio autem &
4 uoluntatis † mutatio non præſumitur facta, præſertim ſtatim & incontinenti l. non ab ea, ubi gl. ff. de cond. & demo. & in ſpecie ſtatuti, quod non
5 † præſumatur uoluiſse ſe ipſum ſtatim corrigere, affirmarunt Bar. in l. 1. §. & parui nu. 1. ff. quod ui aut clam. Alexand. in conſil. 145 in fine. lib. 5. Decius in conſil. 195. colum. 3. quos ſecutus eſt Alciatus, in Tracta. de preſumptio. regula 2. præſump. 28. Et præter relatos ab Alciato, idem ſcripſerunt Ruinus in conſil. 102. nume. 11. lib. 3. & Marſilius in ſing. 293. Eſt ergo dicẽdum; quod illa uerba, *ſuccedano l'altri,* intelligi debeant, tam de cognatis, quàm agnatis.

Tertiò ſuffragatur; quod incluſio vnius eſt excluſio alterius, & e contra l. Cum Pretor. in prin. ff. de iudicijs, & cap. non ne; de præſumptio,
6 ubi latè Felinus, & in ſpecie ſtatuti † includentis unam perſonam, quod aliam excludere dicatur, & e contra; ſcripſerunt Bart. in l. 2. §. uidendum nu. 2. ff. ad. S. C. Tertullia. & Pariſius in conſi. 20 num. 41. & in conſi. 23. nume. 24. lib. 2. Atqui in ea antecedenti octaua parte, ſtatutum excludit cognatos propter agnatos ſexti gradus incluſiue. Ergo, non exiſtentibus agnatis ſexti gradus; cognati includuntur.

Quartò confert; quod hoc ſtatutum eſt iuris cõis correctorium. Ius enim commune nullam
7 conſtituit differentiam inter agnatos † & cognatos, quò ad ſucceſſiones. §. nullam in auth. de hered. ab inteſta. uenien. Alexan. in l. certum. col. 1. C. unde legitimi, Ruinus in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm num. 94. ff. de liberis & poſth. & Pariſius in conſil. 99. nume. 6. lib. 2. Porrò in ſtatutis iuris
8 communis correctorijs, † ſumenda eſt illa interpretatio, quæ minus lędit ipſum ius commune;

vt

ut ſcribunt Salicet. in l.2.C. de noxa.actio.Brunus in Tract. Quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant art.8.num 97.& in articulo 9.nume.1.Socin.iunior in conſi.122. nume.5.lib.2.& Crauet.in conſil.236.num.9.Eſt ergo in caſu noſtro ſumenda hæc interpretatio; quod illa verba, *ſuccedano l'altri,* comprehendat etiam cognatos; qui ſaltem hoc caſu,nempè non exiſtentib.agnatis ſexti gradus, admitti ad ſucceſſionem poterunt: atque ita ius commune minus læderetur, quàm ſi cognati nullo modo poſſent ſuccedere.

Quintò mouet me non parum; quod excluſio
9 † perſonæ ex diſpoſitione ſtatuti, eſt quædã exhæredatio. Ita Bal.in l.illam col.1.C.de collat.Iaſ. in l.1.nu.2.ff.de liberis & poſthu. Capra in conſi.39. nu.15.& Alcia.in reſp.53.num.23.& in reſp.57. num.1.verſ.& ratio; Cùm dixerunt, ſtatutũ excludẽs filiã a ſucceſſione patris, vel matris ob exiſtentiam maſculorum, cenſeri filiam ipſam exhære-
10 dare: & propterea ſicuti exhæredatio † debet eſſe clara & nominatim facta l.1.& l.2. ff. de liberis & poſthum. & §.1. inſtitut.de exhæred. libero.ita quoque excluſio *facta a ſtatuto manifeſta* eſſe debet. Porrò in caſu noſtro non eſt clarum, quod illa verba, *ſuccedano l'altri,* intelligi debeant de ſolis agnatis,excluſis cognatis; ſequitur ergo dicendum ipſos cognatos non eſſe excluſos,ſed una cum agnatis vocatos.

Sextò & vltimo, hanc interpretationem coad
11 iuuat rubrica ipſius ſtatuti, a qua licet † ſumere argumentum ad declarationem ipſius ſtatuti; ſicuti diximus ſupra; & ſaltem coniecturam & præſumptionem facit rubrica, quod in textu & nigro de eo agatur; vt ſcripſerunt Decius in d. l. 1. ff.ſi certum petat. in prima lectura nume. 6.& in tertia lectura num.8. & ibidem Alciatus num.7. Et confert quod ſcripſerunt gloſſa in cap.bonæ. de confirmat: vtili, vel inutili, vbi Abbas in fine; & gloſſ.in cap.cum monaſterium, de elect. & ibidem Ioan. Andreæ, Abbas & Imola;& gloſſ.in l. vnica.in uerbo, tractare, vbi Baldus. C.ne liceat tertio prouoca.Cùm dixerunt, argumentũ poſſe ſumi à rubrica ad eliciendam veriorem textus
12 lecturam. Quando enim lex † habet plures lecturas, illa videtur verior, quæ magis conuenit rubricæ. Lex enim in dubio debet intelligi, vt conueniat rubricę, ſub qua ponitur l. Imperator vbi Bart.ff.de in diem adiect. & idem Barth. in l. vlt.in princip.ff.de condict.indeb. Abbas in cap. inter alia, in fine, de immunit. eccleſi.& Caſtren. in l.actione.C. de tranſact. Quocirca cenſuit Baldus in dicta l. vnica l. ne liceat tertio prouoca. quod quando textus eſt dubius, rubrica probat & declarat, qualiter textus ſit intelligendus; qđ (inquit Baldus) eſt notabile pro rubricis ſtatutorum. Cum ergo noſtro in caſu, rubrica huius ſtatuti in illis verbis. *Et della ſucceſſione de tranſuerſali & de aſcendenti per linea materna.* ſignificet in ipſo ſtatuto agi de ſucceſſione cognatorum; dicendũ eſt prædicta verba; *ſuccedano l'altri,* debere intelligi tam de cognatis quàm de agnatis, cum de ipſorum cognatorũ ſucceſſione non agatur in alia parte ipſius ſtatuti.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, quod illa dictio,
13 *altri*, non † eſt repetitiua ſimilium, ideſt agnatorum, de quibus paulò ſupra dixerat: cum de ipſis ſolis intelligi non poſſit, ex quo repugnant multæ illæ rationes & argumenta, quibus demonſtrauimus, debere intelligi etiam de cognatis.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, ſtatutum velle quidem conſeruare bona in agnatione, ſed tamen uſque ad ſextum gradum incluſiue tantùm, ſicuti manifeſtè legitur in ea octaua parte ipſius ſtatuti. Et illa dictio, *altri*, debet intelligi tam de cognatis quàm de agnatis ultra ſextum gradum, quemadmodum multis rationibus & argumentis oſtendimus. Ex quo ſequitur, quod & ſi ratio ſtatuti generalis dici poſſit de conſeruanda agnatione: *attamen ratio ipſa intelligitur atque reſtringitur, reſpectu* graduum a ſtatuto nominatorum. Ita in claris terminis ſcribunt Imola in l. ſi verò. §. de iuro colum.ult.ff.ſolu.matr.& Socin.ſen.in conſil.30.colum.7. lib. 1. quos ſecutus eſt Brunus in Tract Quod ſtantibus maſculis fœminæ nõ ſuccedant, in 3.art.nu.19.

Non obſtat tertium argumentum; quia reſpõdetur, retorquendo illud, ſicuti perpendimus ſupra in ultimo noſtræ opinionis argumento, ubi demonſtrauimus, imò rubricam arguere, quod illa dictio, *altri*, intelligi debet etiam de cognatis. Non repeto iam dicta, ne tædio ſim. Concludo itaque, ſine controuerſia, eſſe admittendos prædictos Dominos Vincentium & Laurentium proximiores cognatos Dominæ Anaſtaſiæ, excluſo Domino Ferando agnato ſeptimi gradus.

SVMMARIVM.

1 *Immunitatem conceſſam patri ob numerum 12 liberorum, competere & prodeſſe filijs, etiam mortuo patre.*
Et eſſe beneficium principis, non autem priuilegium, cum ſit ſecundum ius commune, non contra illud nu. 2.
3 *Conceſſio facta patri per modum beneficij, realis eſt, & tranſit in filios.*
4 *Cum, dictio, copulatiuæ loco accipitur.*
5 *Familiæ appellatione continentur omnes ex eodem ſanguine nati.*
6 *Priuilegium conceſſum perſonis vel generi, tranſit ad filios.*
7 *Priuilegij aut conceſſionis quando pater eſt cauſa remota, illud reale eſt, & ad heredes tranſitorium.*
Et quid ſi cauſa proxima.
8 *Filij patris reliquię ſunt, & in ijs memoria patris conſeruatur.*
9 *Immunitas ob duodecim liberos conceſſa, parum vtilis eſſet niſi ad filios extenderetur.*
Tranſit itaque de iure communi nu. 16.
Et quomodo intelligenda l. eos. C. qui num. liber ſe excuſ. num. 17.

10 Con-

10 *Conceſsionis cauſa durante, durat conceſsio.*
12 *Immunitatis conceſsę ob 12 liberos, rationes & cauſę duę ſunt & num. 27.*
12 *Immunitatem patri conceſsam, continuari in filios.*
13 *Prefationum verba, finalem cauſam notare.*
14 *Cauſa finali ceſsante, ceſsare debet diſpoſitio.*
15 *Cauſa & ratio requiſita certo tantum tempore, ſufficit vt illo tempore adſit, licet poſtmodum ceſset.*
18 *Priuilegium, quo vnus pro altero grauatur, tamquàm odioſum & rigoris plenum, ſtrictè interpretari.*
19 *Immunitatem concedens princeps, ex proprio detrahere debet.*
20 *Beneficium principis latam admittit interpretationem.*
21 *Determinatio reſpiciens plura determinabilia, æqualiter determinat.*
22 *Immunitatem alicui conceſsam, comprehendere eius familiam.*
23 *Conſuetudo localis eſt, nec de loco ad locum extenditur.*
24 *Immunitas conceſsa ob 12 liberos, durat etiam aliquibus ex ijs mortuis.*
Et quid ſi patre mortuo, non perſiſtant in communione num. 25.
26 *Emancipatio facta a patre de filio, non tollit immunitatem patri vel filijs conceſsam.*
27 *Rationes & cauſę diſpoſitionis vbi duæ ſunt, vna ceſsante non ceſsat diſpoſitio.*
28 *Maiorum exemplis quomodo iudicandum ſit.*
29 *Priuilegio conceſso filio, nepotem comprehendi.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXXXVI.

PRopoſita conſultatio, de qua doctè & acutè reſpondit, Reuerendus admodum atque præſtantiſſimus Dominus Ioan. Franciſcus Meſſerottus, quem colendiſſimi fratris loco habeo, quinque habet dubitationes, quarũ prima eſt, an conceſſio ſeu beneficium immunitatis, ob numerũ duodecim filiorum datum patri cum filijs perduret, mortuo patre, in ipſos filios? ſecunda, an mortuis aliquibus ex ipſis filijs, immunitas prædicta locum adhuc habeat? Tertia eſt, an prædicta immunitas perſeuerare poſſit, & debeat in prædictos filios, qui patre mortuo, bona communia diuiſerunt? Quarta eſt dubitatio, an nepotes repræſentent perſonam patris, in obtinenda immunitate prædicta? Quinta & vltima, eſt dubitatio, an bona acquiſita poſt conceſsam immunitatem, comprehendantur ſub ipſa immunitatis conceſſione? De prima dubitatione reſpon-
1 dendum eſt: immunitatem † hanc etiam mortuo patre, filijs competere atque prodeſse.

Primò mouet ratio & argumentum, quod cõceſſio hæc immunitatis dici debet beneficium à
2 Principe † conceſsum, non autem priuilegium, cum non ſit contra, ſed ſecundum ius ipſum cõmune, quo ſimiles immunitates ob numerũ duodecim liberorum conceduntur l. ſi quis decurio la. 2. C. de decurio lib. 10. vbi Barth. Andreas de Barulo, & reliqui. Et in ſpecie hoc eſse beneficiũ affirmarunt Ioan. de Anna. in conſi. vlt. in principio, & Barbat. in conſil. 44. colum. 6. lib. 2. Sic & aliæ conceſſiones immunitatum alijs de cauſis, eſse beneficia principum, reſpondit Natta in cõſil. 64. num. 14. lib. 1. & in ſpecie noſtra communem eſse opinionem teſtatur Purp. in conſi. 371. num. 8. lib. 2. affirmans ius commune concedere hanc immunitatem ob numerum duodecim filiorum. Idem reſponderunt Natta in conſi. 539. colu. 2. lib. 3. & Roland. in conſil. 52. nu. 3. lib. 2.
3 Atqui conceſſio † per modum beneficij conceſsa patri, tranſit in filios, ex quo conceſſio realis præſumitur. Ita Bar. in l. vlt. num. 4. ff. de ſeruit. lega. Baldus in conſi. 303. Ad euidentiam col. 2. verſ. item beneficia lib. 2. Anchar. in conſil. 327. num. 3. Imola & Alexan. in l. quia tale num. 2. ff. ſoluto matri. & in ſpecie magis Barba. in conſil. 44. colum. 6. verſ. præterea faciat lib. 2. cum quo de eadem facti ſpecie idem reſpondit Soci. ſen. in conſi. 84. num. 12. lib. 3. Ita quoque Decius in conſ. 262. num. 5. uerſ. octauo, & in l. in omnibus cauſis nume. 5. ff. de reg. iuris, Bellonus in conſil. 20. num. 8. & Alciatus in reſp. 203. nu. 15. & 17. Ergo & in caſu noſtro, conceſſio huius immunitatis tranſire debet in filios.

Secundò admiſso citra ueri præiudicium qđ conceſſio hæc ſit priuilegium: attamen adhuc dicendum eſt tranſire ad filios. Nam priuilegiũ conceſsum fuit, etiam ipſis filijs. Ita enim in co ſic legitur. Cùm prædictis eius filijs. Illa dictio,
4 † cum, ita contingit, vt æq; principaliter dicatur facta conceſſio filijs, ut ipſi patri. Ita in claris terminis reſpondit Socin. ſen. in conſi. 84. nume. 7. in fine libr. 3. & perinde eſt, ac ſi dixiſset; & filijs ſuis; ut dictionem hanc, cum, exponit Socin. præcitato in loco num. 9. uerſ. poſtremò. Et ideo ij filij habent hanc immunitatem ex propria eorum perſona. Nata in conſi. 242. nu. 2.

Tertiò comprobantur prædicta; quia in eadẽ cõceſſione dictum fuit, ac omni eorum familia,
5 † cuius quidem appellatione continentur omnes, qui ex eo ſanguine progeniti ſunt l. pronuntiatio. §. familiæ. ff. de verborum ſignifi. & in terminis reſpondit, Socin. ſen. in dicto conſi. 84. nu
6 me. 7. lib. 3. Atqui quando † priuilegium conceditur perſonis & generi, illud tranſit etiam ad filios. Ita, in ſpecie poſt Io. de Platea reſpondit Socin. ſen. in dicto conſi. 84. nume. 9. uerſ. poſtremò lib. 3. & cum eo idem conſulit in eadem facti ſpecie, Barbat. in conſil. 44. colum. 3. libr. ſecundo. Eſt ergo dicendum hanc immunitatem tranſire ad filios.

Quartò admiſso citra ueri preiudiciũ, quod conceſſio fuit facta ſimpliciter patri: attamen dicitur tributa ipſi patri tamquàm cauſę remotæ: cum non ſua ipſa perſona, ſed fauor publicus,

blicus,& onus educationis conſiderentur vt cauſæ & rationes,quibus cōceduntur hę immunitates, ſicuti tradunt poſt alios Ripa in l. ex facto nu. 14.ff.de vulg.& pup.ſubſt. Tiraquel.in Tract. Qđ ceſſante cā.& Rol.in conſ.52.num.13.lib.2. Atqui quando pater eſt cauſa remota conceſſio-
7 nis,ipſa conceſſio præſumitur † realis, atque ita ad filios tranſitoria.Ita Dynus in cap.priuilegiū. num.4.uerſ. aut perſona de reg.iuris in 6. & Decius in l.in omnibus cauſis num.4.ff.de reg. iuris. Ergo hæc immunitas tranſit ad hos filios.

Quintò,admiſſo citra veri præiudicium, patrem eſſe cauſam proximam huius conceſſionis, tamquàm de Principe vel de patria ſua benemeritum: Nihilominus idem adhuc dicendum eſt; quod ſcilicet conceſſio præſumitur realis atque ita ad filios tranſitoria.Ita Baldus in conſil. 355. Præmittendum eſt ad euidentiam. libr.1. qui in ſpecie cōceſſionis immunitatis reſpondit. Idem conſuluit Anchar.in conſil.327.nume.3.& alios commemorat Alexan. in l.quia tale num.2.ff.ſoluto matr.& accedit Bellonus in conſi. 20.num. 8. & in ſpecie hiſque terminis Socin. ſenior, in conſi.84.num.7.uerſ. cum per liberos lib.3. qui dixit,patris memoriam conſeruari in ipſos filios
8 † qui dicuntur patris reliquiæ. Eſt ergo & in caſu noſtro dicendum, hanc immunitatem tranſire ad hos filios.

Sextò prædicta comprobantur ratione naturali;quod niſi immunitas conceſſa ob numerum duodecim liberorum, tranſiret ad filios, vel om
9 ninò † in utilis,vel ſaltem parum vtilis fuiſſet. Si quidem hę immunitates conceduntur quando pater iam habet duodecim liberos; nec exiſtens in utero de iure cōmuni in caſu noſtro prodeſſet. Ita poſt alios reſpondit Roland. in conſi.52. nu.6.libr.2. Eo autem tempore quo pater habet duodecim filios iam ſenio confectus eſt,& conſequenter morti proximus, ſicuti docet experiētia,& ob id, ſi ei ſolum prodeſſet ipſa immunitas parum aut nihil commodi afferret: Ergo arguendo a uериſimili mente Principis concedentis,dicendum eſt, immunitatem fuiſſe conceſſam, vt etiam tranſeat ad filios. Ita in ſimili conceſſione immunitatis, rationem hanc perpendit Socin. ſen.in dicto conſil.84.num.10.uerſ. tertia ratio. lib.3.

Septimò ſuffragatur, quod ubi perdurat eadē cauſa & ratio, qua conceſſio facta eſt,adhuc lo-
10 cum habet ipſa † conceſſio.l.2.§.vlt. ff. de donat. vbi Bart.& alij congeſti a Tiraquello in Tracta. Quod ceſſante cauſa ceſſet effectus limit.prima, & in diſcurſu.Atqui mortuo patre eadem ratio & cauſa,imò maior cōceſſionis immunitatis militat in filijs,vt & in parte. Ergo ipſa immunitas conceſſa patri, debet continuari in filios. Illa minor propoſitio ſic clarè probatur: Duæ a Doctoribus noſtris conſiderantur rationes & cauſæ huius conceſſionis immunitatis. Vna eſt
11 † fauor Reipub. cui tot filios procreauit. Altera eſt,ut filij educari alique poſſint.Has rationes ſic conſiderat, & probat Ripa in dicta l. ex facto num. 13.verſ.crederem.Purpur.in conſi.371.nu. 10.Natta in conſ.539.num.2.in fine lib. 3.& Roland.in dicto conſi.52.nume.13.lib.2.Illa prima ratio adhuc militat mortuo patre; cum iam filij ipſi ſint procreati, ſecunda ratio & cauſa locum habet multo magis mortuo ipſo patre, cum ceſſante patris induſtria & bona adminiſtratione, difficilius alantur filij.

Octauò & ultimo mouet me auctoritas mul-
12 torum, qui in ſpecie affirmarunt,† immunitatem conceſſam patri,continuari in filios. Ita Guido Papæ in quæſtio.389.colum.1.verſ.præterea dictus Dominus Ludouicus,Ioan.Mauritius in repet. l.vnicæ.pa.120.C.quo in loco mulier munera ſub ſol.lib.10.qui refert Ioan. Andream,idem ſentientem. ¶ Non obſtant nunc aliqua quę aduerſus prædictam ſententiam obijciuntur.

Primò, quod in præfatione conceſſionum harum immunitatum ita ſcriptum eſt. *Conſueuerunt Illuſtriſſimi Progenitores noſtri,ſe munifices ac liberales reddere in eorum ciues,ac ſubditos,quos graui multaque prole auctos uiderint; quo facilius eā alere atque educare poſſint, &c.*
13 Quæ ſane † præfationum verba,ſignificare ſolēt cauſam finalem conceſſionis & diſpoſitionis l. vlt.ff.de hæred.inſtit, & in ſpecie ſimilis conceſſionis immunitatis, arguit Socin.ſen.in conſ.84. num.6.verſ.ſecundo conſidero. lib.3. Cauſa itaque finalis huius immunitatis,eſt perſona patris
14 grauata.Atqui ceſſante cauſa † finali, ceſsare debet ipſa diſpoſitio & conceſſio l.vlt.ubi Barth.ff. de teſta.tutela & latè tradit Tiraquellus in Tracta. quod ceſſante cauſa ceſset effectus in prima limit.vbi declarat. Ergo mortuo ipſo patre ceſſare debet hæc conceſſio immunitatis.

Reſpondetur primò,quod imò ipſe pater nō eſt cauſa finalis huius conceſſionis, ſed graue ipſum onus alendi atque educandi,tam ingentem numerum filiorum: ſicuti ipſius præfationis verba manifeſte ſignificant ibi, quos graui inutiliq; prole auctos viderint, quo facilius eam alere atque educare poſſint. Non ergo mortuo ipſo patre ceſsat conceſſio, alioqui ſequi poſset quid ualde abſurdum,& omninò contrarium uoluntati ipſius Principis concedentis. Nam ſupponamus,quod ſtatim immunitate conceſsa,decederet tot filiorum pater; nonne ceſsante patris induſtria, & bona rei familiaris adminiſtratione, difficilius alerentur & educarentur filij, ſi præſertim ceſsaret etiam commodum immunitatis. Id quod manifeſte repugnat menti ipſius Principis,qui eā conceſſionem fecit,ut filij illi facilius ali atque educari poſſint.

Reſpondetur ſecundò,quod & ſecunda eſt ratio conceſſionis huius immunitatis; fauor ſcilicet Reipub. cui pater tot filios procreauit. Hanc ratio-

rationem probarunt Ripa in l.ex facto,num.13. verſ.crederem.ff.de vulg.& pup.ſubſt. Rolandus in d.conſi.52.nu.10.lib.2. Atqui hæc cauſa & ratio non ceſſat, mortuo ipſo patre, cum iam filij ſint in eſſe & rerum natura producti. Ergo non ceſſat beneficium conceſſionis immunitatis. Et ad rem confert quod tradit Ripa in d.l. ex facto,
15 nume.17. quod quando cauſa & † ratio requiritur certo tantùm & limitato tempore, ſufficit, quod eo tempore adſit ipſa cauſa, licet deinde ceſſet, ſicuti (inquit ipſe Ripa) hoc in caſu, ad obtinendam immunitatem ob numerum duodecim filiorum, ſatis eſt, quod vno eodemque tempore extent duodecim ipſi filij; etſi deinde decedant aliqui ex filijs. Et Ripam ſecutus eſt Tiraquellus in Tract. Quod ceſsante cauſa ceſſet effectus, limit.4.& limit.35.nu. 2.

Secundò obijcitur, in his conceſſionibus factis ab Illuſtriſſimo & excellentiſſimo D.D. Duce dicitur; quod conceditur immunitas ipſis parentibus, graui inutilique prole auctis, &c. Hæc uerba conueniunt ſolummodo ipſis parentibus, nō autem filijs: quoniam ipſi filij non ſunt aucti prole, ſed ipſa *proles inutilis*: Nec filij ipſi alunt & nutriunt, *ſed aluntur* & nutriuntur ab ipſis parentibus. *Ea* propter ceſſante dicta ratione in filijs, ceſſare etiam debet ipſa conceſſio. l. in omnibus cauſis. ff. de reg. iuris, vbi Decius & Cagnol. ſcribunt, priuilegium conceſſum perſonæ, ea mortua ceſſare.

Reſpondetur primò ex iam dictis, cauſa & fauore publico concedi has immunitates, quæ ſanè cauſa non ceſſat etiam mortuo ipſo patre: cū ſuperſit beneficium in Rempub. collatum, filijs ipſis natis, & eo conceſſionis tempore in rerum natura exiſtentibus.

Reſpondetur ſecundò, immunitatem cōceſſam fuiſſe patri, non contemplatione & cauſa ſuæ perſonæ: ſed vt commodius alere atq; educare poſſet filios. Quę ſane cauſa, perdurat etiam multò magis mortuo patre. Debet ergo perdurare & ipſa conceſſio.

Tertiò urgere videtur, quod conceſſio huius immunitatis recipit interpretationem a iure cōmuni, cui conformis eſt; Bart. in l. ſemper. §. demonſtratur. ff. de iure immunit. & Ancha. in cap. licet. de cenſib. Atqui ſecundum ius commune, immunitas conceſſa patri non tranſit in filios. l. 1. §. vlt. & l. ſemper. §. immunitate. ff. de iure immunita. & l. eos. C. de ijs, qui numero libero. ſe excuſ. lib. 10. reſponderunt Alciat. in reſp. 203. nu. 17. & Bero. in conſi. 173. nu. 68. lib. 1. & in conſi. 153. num. 7. lib. 3. & Natta in conſi. 242. nume. 2. lib. 2. Ergo & in caſu noſtro hęc conceſſio mortuo ipſo patre ceſsare dicitur.

Reſpondetur primò, quod imò de iure com-
16 muni immunitas † conceſsa patri ob numerum duodecim filiorum tranſit in ipſos filios, ſicuti ſupra multis rationibus, ac doctorum auctoritatibus demonſtrauimus.

Nec repugnat. d. l. eos. C. de ijs, qui num. liber. ſe
17 excuſ. lib. 10. quia reſpondetur, † loqui quando pater excuſatur a muneribus perſonalibus, quæ ſcilicet ipſi perſonæ cohærent. Non enim hoc caſu excuſantur & filij, cum ipſi eo onere, quo pater, grauantur. Nos uerò loquimur in onere, quod eſt etiam commune ipſis filijs, nempè educandi atque alendi ipſos filios.

Quartò adducitur, immunitatem hanc conceſsam parentibus ob numerum duodecim filiorum, cedere in præiudicium aliorum ſubditorum, quibus accreſcit portio onerum, quæ alias pertineret ad ipſum patrem exemptum, ſicuti tradunt Bartholus, & reliqui in l. ab omnibus ff. de lega. 1. Barbat. in conſilio 13. colum. ſecunda, libro ſecundo. Iaſon in l. auus. ff. de pactis, Pariſi. in conſilio ſexageſimooctauo, in fine. lib. 1. Berous. in conſilio 152. numero 12. lib. 3. & Cephalus in conſilio quadrageſimooctauo numero decimooctauo, 49. lib. 1.

18 Atqui conceſſio † & priuilegium quo unus pro altero grauatur tamquàm odioſum & rigoris plenum debet ſtrictè admodum interpretari. Decius in l. extra territorium, numero quinto. ff. de iuriſdict. omn. iudi. & in conſilio 491. numero primo, & ſecundo: Ergo interpretari debet hoc priuilegium, vt ſit conceſſum patri, non autem filijs.

Reſpondetur primò ex ſententia Io. Andreæ in cap. peruenit, de immun. eccleſiaſt. quod Prin
19 ceps concedens † immunitatem debet ex proprio detrahere, atque ita ipſe debet ſentire detrimentum. Et Ioan. Andreæ ſecutus eſt Lucas de Penna in l. 4. in fine. C. de exact. trib. libr. 10. & Ruinus in conſilio 125. numero quarto, lib 4. Ita euenit in caſu noſtro, quod Illuſtriſſimus atque excellentiſſimus D. Dux ſentit ipſe damnum, quia locando proprias gabellas & vectigalia, conductores minori pretio conducunt ob has immunitates, quàm conducerent, ſi & ij ſoluerent. Et ideò hæc conceſſio eſt beneficium,
20 conceſsum a Principe, quod latam † admittit (vt diximus) interpretationem.

Reſpondetur ſecundo, admiſſo, quod reliqui ciues ferre debeant onus eius, cui conceſsa fuit immunitas: attamen id iuſtè factum eſt, ex quo & ipſi tamquam membra Reipub. ſentiunt commodum & fauorem allatum ipſi Reipub. hac tot filiorum procreatione. Et præſertim cum ſit modica læſio. Natta in conſilio 63. numero. 19. verſ. ſed ſi.

Quintò affertur argumentum, quod conceſſio hęc facta fuit patri cum eius duodecim filijs, ac omni ſua familia. Atqui familia, mortuo ipſo patre, non gaudet hac immunitate. Ergo nec
21 etiam filij. Cum una determinatio † reſpiciens plura determinabilia ęqualiter determinet. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. ſubſt. cum ſimil.

Reſpondetur, quod imò immunitas perdurat etiam in familia filiorū. Nam immunitas ita

conceſſa eſt filijs ſicuti & patri: quemadmodũ ergo immunitas patris comprehendit eius familiam, ſic & illa conceſſa filijs. Eſt enim vera & re-
22 cepta Doctorum ſententia, † immunitatem conceſſam alicui, comprehendere & eius familiam. Ita tradunt multi congeſti a Boerio in quæſtio. 213. num. 6.

Sextò & vltimo vrgere videtur, quod huius conceſſionis interpretatio, ſumi debet ab vſu & conſuetudine locorum vicinorum, quemadmodum ſcripſerunt congeſti a Crauet. in conſ. 206. num. 14. & in conſi. 258. num. 8. verſ. rurſus. Cùm dixerunt, ſtatuta recipere interpretationem a ſtatutis & legibus loci uicini. Atqui in loco vicino, hoc eſt in ciuitate Mantuæ, obſeruatur, vt immunitas conceſsa patri ob numerum duodecim filiorum, ceſset patre ipſo mortuo. Ergo idem videtur dicendum in caſu noſtro.

23 Reſpondetur, quod conſuetudo † dicitur localis. Non enim de loco ad locum extenditur Bart. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto in fine. ff. de itinere actuque priua. *Aret. in conſil. 44. in prin.* & in conſi. *133. colum. 3. & Decius in conſi. 483.* num. 21. & 22. Præterea ſi loci *vicini* conſuetudo obſeruanda eſt, obſeruari poſſet conſuetudo Ducatus Mediolani, in quo ſcio obſeruari; immunitatem ob numerum duodecim liberorum conceſsam, prodeſse filijs, mortuo ipſo patre.

Secunda eſt dubitatio, an mortuis aliquibus ex filijs immunitas prædicta adhuc perduret locumque habeat? Et perdurare † locumque habe-
24 re ſine controuerſia dicendum eſt. Nam receptiſſima hæc eſt Doctorum ſententia, quam probarunt Ioan. Andreæ, Bart. Albericus Imola, Fulgoſius, Martinus, Laudenſis, Caſtrenſis, Ioan. de Annania, Ludouicus Bologninus, Ioan. de Platea, Iaſon, Decius, Marſilius, Brunus, Ripa Alciatus & Io. Annibal quos recenſet & ſequitur Rolandus in conſi. 52. num. 46. & num. 49. lib. 2. Et maiorem prædictorum partem, prius congeſſit, & ſecutus eſt Tiraquellus in Tract. Quod ceſsante cauſa ceſset effectus in quarta limit. nume. 10. Et his accedunt Baldus in cõſi. 117. Verba domini. lib. 1. Lucas de Penna in l. eos colum. 1. C. de ijs, qui numero libero ſe excuſ. lib. 10. & Vertranius in Tract. de iure liberorum. cap. 44. Et cum hæc ſit ab omnibus ferè probato opinio, nõ eſt, ab ea recedendum in iudicando. Non hic commemoro rationes & argumenta, quibus recepta hæc ſententia probatur. Nam apud Rolandum in d. conſil. 52. qui diligenter & accuratè eas explicauit, facile legi poſsunt.

Tertia eſt dubitatio, an prædicta immunita-
25 tis conceſſio, perduret in hos filios, qui bona † cõmunia diuiſerunt, atque ita, qui non manent in communione? Et reſpondendum videbatur, cõceſſionem hanc immunitatis ceſsare, ob diuiſionem bonorum communium.

Primo, quia ſicuti communio bonorum eſt in cauſa, vt immunis & exemptus, dicatur communicare ſuam immunitatem ei, cũ quo bona ſunt communia, ut tradunt glo. in l. ult. C. de muner. & hono. lib. 10. Iaſon in l. ſi emancipati nume. 9. C. de collat. & in conſi. 112. colu. 3. lib. 2. Barbat. in conſi. 44. num. 14. in fine lib. 2. & in conſil. 83. colum. 2. lib. 3. Tiraquellus in Tract. de retractu conſang. §. 26. glo. 1. num. 34. & Natta in conſil. 1. num. 10. & in conſi. 65. nume. 2. Ita e contra ipſius communionis ſeparatio in cauſa eſse debet, vt locum non habeat *priuilegij*, & immunitatis communicatio. Nam idem operatur oppoſitũ in oppoſito, quod propoſitum in propoſito l. vlt. §. vlt. ff. de leg. 3. & ibidem glo. Bart. & reliqui.

Secundò urgere videtur, quod filij fratresq; immunes, diuidendo bona & ſeparatim uiuendo, ſpernere atque contemnere quodammodo videntur, liberalitatem ſui Principis, qui cõceſſit immunitatem, vt cõmo*dius alere* & educare ſe poſsent. Id *quod facilius* fit, uiuendo in communi, *cum minor ſit* impenſa, ſicuti *experientia ipſa docet*.

Tertio dubitationem mouet, quod reſpondit *Socin. ſen. in* conſil. 84. num. 2. lib. 3. quem ſecutus *eſt Agidius* Boſſius in tit. de Principe, & nume. 155. Cum dixerunt, *priuilegium* immunitatis conceſsum pro numero *filiorum* ſimul habitantium ceſsare, facta ab eis diuiſione.

Quartò ad rem videtur facere, quod exemplis maiorum, ſicuti Imperatoris, Regis & ſimilium iudicandum eſt, ut tradunt glo. in l. nemo. C. de ſent. & *interlocut.* om. iud. Socin. in Tract. *fallentia. reg. 225. fall. 1.* & *Afflictus* in deciſio. 383. num. 8. Atqui *Carolus. V. Imperator* glorioſę recordationis, & *Philippus nunc Hiſpaniarũ* Rex omnium potentiſſimus, ſuis conſtitutionibus in Ducatu Mediolani ſtatuerunt; immunitatem conceſsam numero duodecim *filiorum ſicque* fratrum, habere locum eis *in communione* uiuentibus, ſecus ſi ſe diuidant, & ſeparatim viuant. Ita ſanè extat conſtitutio Noua in titul. de immunitate & iure duodecim liberorum, in fine. Idem ergo videtur dicẽdum in caſu noſtro. Hæc dubitationem faciebant.

Cęterùm, re ipſa longè melius & diligentius perpenſa atque conſiderata, contraria ſententia uiſa eſt uerior & probabilior; quod ſcilicet, non obſtante diuiſione bonorum, facta inter dictos fratres diuiſim & ſeparatim uiuentes, adhuc perduret eorum immunitas. Quam quidem in ſententiam, me multa adduxerunt.

Primò, quia ſuperiore diſputatione abunde rationibus & auctoritatibus multorum demonſtrauimus; quod etſi ex ipſo numero duo*decim* filiorum unus, vel plures moriũtur, nihilomin*us* immunitas perdurat in alios. Et tamẽ *manifeſtè* conſtat, per mortem fieri filiorum fratrumq; diuiſionem. Ergo ſicuti in caſu dictę diuiſionis, nõ amittitur immunitas; ita nec per diuiſionem hãc bonorum, quæ fit inter ipſos uiuentes.

Secundò comprobantur prædicta ducto argumento

gumento a fortiori. Hæc immunitas fuit conceſſa etiam ea ratione, & cauſa, & vt facilius commodiuſque, ali atque educari poſſent *filij*. Hæc cauſa locum multo magis habet, quando fit bonorum diuiſio, quàm quando aliqui ex ipſis filijs decedunt. Nam morientibus aliquibus, eorũ portio alijs accreſcit, vel pater, ſi uiuit minus grauatur in alendis educandiſque filijs: Et tamen perdurat immunitas. Ergo multò magis perdurare debet, quando filij ipſi uiuentes diuidunt bona & ſeparatim uiuunt: cum cenſeantur effecti impotentiores ad ſe alendum.

Tertiò ſuffragatur, quod emãcipatio eſt quędam ſeparatio, quæ fit inter patrem, & filium. §. præterea, in inſtit. quibus mod. ius patr. poteſt. ſo
26 lu. & ibidem gl. Atqui ſi pater † emancipauit filiũ isque ſeorſum a patre uiuat, non ceſſat immunitas patri & filijs conceſſa. Ita tradunt Albericus in rub. de muner. & hono. num. 88. Ioan. de Platea in l. nepotes, & in l. de patrimonialibus. C. de ijs, qui pro num. liber. lib. Parpalea in l. placet nume. 87. C. de ſacroſ. eccle. & Petrus Antibolus in Tract. de muner. §. 2. nu. 14. quos ſecutus eſt Rolandus in conſi. 52. num. 5. lib. 2. Ergo pari ratione *dicendum eſt*, non ceſſare immunitatem, diui*ſione facta* inter fratres.

27 Quartò & ultimo ſuffragatur, quod duæ † ſunt rationes & cauſæ, quibus dicitur conceſſa immunitas hæc; una eſt fauor ipſe publicus. altera, vt facilius commodiuſque ali poſſint *filij*: quemadmodum ſupra *auctoritate multorum* probauimus. Atqui duæ hę *rationes & cauſæ*, militant ẽt facta bonorum diuiſione inter ipſos fratres. Ergo eadem diſpoſitio, & ſic immunitas locum ha-
28 bere debet. Si enim quando duæ ſunt rationes † & *cauſæ diſpoſitionis*, & earum una ceſſante, non ceſſat diſpoſitio. §. affinitatis in inſtit. de nuptijs, cum *ſimilibus*: multo minus ceſſare debet, cum ambæ ipſe cauſæ non ceſſant, ſed locum habent.

Non obſtãt nunc adducta in contrarium; Nã ad primum reſpondetur, prædictam traditionẽ glo. in vlt. C. de muner. & hono. lib. 10. Iaſonis in d. l. ſi emancipati nume. 9. C. de collat. ac Barbat. & aliorum, quos in ipſo argumento recenſui, locum habere, quãdo quis non ex perſona propria ſed ex perſona ſocij immunitatem & priuilegium habet. Nam tunc ſi ab ipſo ſocio recedit, eo priuilegio & immunitate amplius non fruitur: tametſi alter ille ſocius ipſam immunitatem, & priuilegium obtineat: ſed diuerſum eſt, in caſu noſtro, in quo omnes æque ex proprijs perſonis immunes atque exempti ſunt.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur, præſumendum nõ eſse, quod fratres diuidendo bona communia & ſeparatim viuendo, id fecerint ut ſpernerent atque contemnerẽt Principis liberalitatem: ſed potius vt euitarent diſcordias, quas bonorum communio parere ſolet, iuxta l. cum pater. §. dulciſſimis. de lega. 2. & tradit poſt alios Gomes in §. quædam num. 19. in inſtitut. de actio,

Non obſtat tertium, quia reſpondetur, Socinum in d. conſil. 84. nume. 2. lib. 3. loqui quando priuilegium fuit conceſſum eo ſub modo, vt habitarent ſimul. Ita etiam loquitur Boſſius, qui explicat, quando dicantur ſimul uiuere. Diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo nec lege nec conſuetudine cautum reperitur, quod immunitas hęc ceſſare debeat, diuiſione facta inter fratres.

Non obſtat quartum & ultimum, quia reſpon
28 detur, exemplis † maiorum tunc eſse iudicandum, quando illi nobis præſunt. Ita loquuntur prędicti Doctores in argumento allegati, nempè gloſ. in d. l. nemo. C. de ſenten. & interlocut. om. iud. Socin. & Afflictus. Et præterea illa conſtitutio Mediolanenſis. eſt propria illius prouinciæ, ob id non extenditur extra ſuam iuriſdictionem, iuxtà l. extra territorium ubi Doctor. ff. de iuriſd. om. iud.

Quarta eſt dubitatio, quę proponitur diſcutienda, an nepotes ex filio teneant locum patris, ad conſequendum huius immunitatis beneficium? dicendum eſt, tenere. Ita manifeſtè Rolandus in dicto conſi. 52. num. 7. lib. 2. auctoritate Angeli Aret. in §. 1. in inſtit. de excuſ. tuto. Io. de Platea in l. nepotes. C. de ijs, qui pro numero libero. lib. 10. Imolæ in conſil. 77. nume. 3. Alber. in rub. de muner. & hono. nume. 87. & Parpal. in d. l. placet numer. 25. C. de ſacroſanct. eccleſi. Et accedit Socin. ſen. in conſil. 59. nu. 6. lib. 1. Cùm
29 dixit; quod in priuilegio † conceſso filio, comprehenditur etiam nepos. Idem de immunitate conceſsa filijs, vt comprehendat nepotes reſpondit Natta in conſi. 64. num. 13. qui fortius dixit, comprehendere deſcendentes in infinitum, ex quo dicitur beneficium à Principe conceſsum latiſſime interpretandum.

Quinta & ultima eſt dubitatio, an prædicta immunitatis conceſſio, comprehendat ſeu extẽdatur ad bona, poſt ipſam conceſſionem acquiſita? Et extendi affirmarunt Bart. in l. damni infecti ſtipulatio. §. ſi is, qui ædes in fine. ff. de damno infecto. Alexan. in conſi. 178. num. 7. lib. 2. Pariſ. conſi. 68. num. 9. lib. 1. Bero. in conſil. 173. nu. 27. lib. 1. & in conſi. 150. num. 34. & in conſil. 152. in fine lib. 3. Natta in conſi. 64. num. 10. in conſi. 66. nu. 13. & in conſi. 160. nume. 23. lib. 1. & Didacus lib. 1. varia. reſolut. cap. 13. in fine.

SUMMARIUM.

1 *Filiorum nomine, ſecundum ſermonis proprietatem, nepotes non continentur.*

Receditur tamen ab ea regula coniecturis & ſignis nu. 2.

3 *Clauſula generalis poſita in fine, refertur ad omnia præcedentia.*

4 *Generatio ita in matre, vt in patre conſideratur, & in ea comprehenduntur à fœmina deſcendentes.*

5 *Maſculinum continet fœmininum, at non è contrario.*

Niſi tamen eadem ſit ratio num. 6.

7 *Fideicommiſſi conditionalis ius, ante conditionis euentum non tranſmitti, recepta eſt omnium penè ſententia. Tranſmittitur tamen, ex coniecturata teſtatoris voluntate. num. 10. & 16.*

8 *Filiorum appellatione, non continentur nepotes in odioſis.*

9 *Fideicommiſſum eſſe quid odioſum.*

11 *Affectio maior, erga magis coniunctum ſanguine, præſumitur.*

12 *Diuitiæ nobilitatem illuſtrant, eamque tuentur.*

13 *Fideicommiſſo conditionali, locus eſt tranſmiſſioni, quando teſtator bona in familia voluit conſeruari.*

14 *Teſtatorem uoluiſſe diſpoſitionem ſuam cõformem eſſe iuri communi preſumitur in dubio.*

15 *Diſpoſitum habetur & illud, quod interrogatus veroſimiliter teſtator reſpondiſſet.*

FACTI SPECIES.

Illuſtriſſ. D. Octauius Vrſinus condidit teſtamentum, in quo hæredes vniuerſales fecit Illuſtriſſ. Dominos Leonem, Henricum & Franciſcum filios ſuos; quos & eorum deſcendentes vſq; in infinitum ſubſtituit. Deinde ita ſubiecit. Et ſi vltimus ex linea maſculina in infinitum, decederet ſine filijs legitimis & naturalibus, ex legitimo matrimonio natis; tunc inſtituit & ſuccedere voluit filias fœminas dummodò maritentur cum aliquo, vel aliquibus de domo uel familia nobilium de Vrſinis; etiam ſi ad ſecunda vota plures tranſierint. Et paulò poſt ſubiecit ipſe teſtator; quod dicti ſui, & deſcendentes ex illis, non poſſint alienare bona etiam in caſu neceſſitatis Et in euentum alienationis, bona ipſa perueniant ad alios maſculos non alienantes, & in defectum filiorum maſculorum ad fœminas. Et tandem ita dixit teſtator. Et iſtam diſpoſitionem voluit habere locum etiam per mille generationes in infinitum. Mortuo prædicto teſtatore, deceſſit præfatus Dominus Leo Epiſcopus Forouilenſis, Dominus verò Franc. nullos habet filios, & Dominus Henricus ſuſcepit Illuſtriſſimam dominam Virginiam filiam tantum, quæ nupſit Illuſtriſſimo domino Alexandro Vrſino filio Illuſtriſſimi domini Nicolai Comitis Pitilian., dote ſibi conſtituta viginti millium aureorum, adhibita reſeruatione iuris ſibi competentis ex fideicommiſſo prædicti D. Octauij aui ſui. Deceſſit deinde prædicta Domina Virginia, duobus filijs maſculis relictis, & ſuperſtitibus præfatis domino Henrico patre, & domino Franciſco patruo, qui deceſſuri ſunt, nullis relictis filijs.

Dubitari nunc contingit, an filij prædictæ dominæ Virginiæ, fuerint ab ipſo teſtatore ex propria eorum perſona vocati, vel ſaltem, ius fideicommiſſi quod cõpetebat dominæ Virginiæ vocatæ in defectum maſculorum; ex quo nupſit in familia Vrſina, tranſmiſſum ſit in filios ipſius dominæ Virginiæ.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXVII.

De prima dubitatione, an filij Illuſtriſſimæ dominæ Virginæ, fuerint ex propria eorum perſona uocati? paucis reſpondendum videbatur, vocatos non fuiſſe. Nam *teſtator* uocauit ſolùm *filias ultimi maſculi defuncti*. Non ergo admitti debent nepotes: cum regulariter ſecundum *ſermonis proprietatem*, ſub nomine *filiorum*†non
1 contineantur nepotes: quemadmodum latiſſime *ſcripſi in conſi.* 215. numero 12. vbi numero 22. hoc præſertim in fideicommiſſis dixi locum habere, etiam ſi uerſemur in uocatione actiua, & numero 95. idem eſſe dixi in diſpoſitione fauorabili, & numero 100. recenſui auctoritates multorum affirmantium, quod etiam in diſpoſitione, quæ reſpicit futurum euentum; ſicuti eſt in ſubſtitutione fideicommiſſaria, nomine filiorũ *nepotes non continentur*.

Cæterùm re diligentiſſimè perpenſa atque diſcuſſa, contraria ſententia uiſa eſt mihi uerior atque probabilior; quod ſcilicet, prædicti filij Illuſtriſſimæ dominæ Virginæ, ſint uocati. Et ſi enim (vt diximus) regulariter appellatione filiorum non continentur *nepotes*: attamẽ ab ea regula receditur coniecturis & ſignis: ſicuti reſponderunt Iaſon in conſilio 52. numero primo, libr. 3. Curtius iunior, in conſilio 111. numero quinto. Pariſius in conſilio 63. numero vigeſimoſeptimo, & in conſilio ſeptuageſimoquinto, numero ſexageſimoſeptimo, & in conſil. 78. numero decimo libr. 2: Socinus iunior: in conſilio 30. numero uigeſimoſexto lib. 3. Crauetta in conſilio 155. numero quarto, & alios commemorat & ſequitur Antonius Gabriel in libro ſexto concluſionum in titul. de uerbor. ſignificat. in concluſione prima, nu. trigeſimoſecundo. Porrò in caſu hoc noſtro, duæ ſunt urgentes coniecturæ, quibus dicendum eſt, ſub eo nomine filiarum, contineri & nepotes. Eſt ſanè prima coniectura, quæ colligitur ex eo, quod uoluerit teſtator filias matrimonio tradi, in familia Vrſina. Quod quidem non alia ratione & cauſa fecit, quam vt ex ea familia procrearentur filij, qui ſuccederent & conſeruarent aganationem & familiam ipſam Vrſinam. Si enim mens & animus teſtatoris fuiſſet uocare ſolas ipſas filias, non adhibuiſſet eam conditionem, quod nuberent

berent in familia Vrſina. Eſt & ſecunda urgentior coniectura, quæ omnem dubitationem (ni fallor) tollit. Nam in fine ſubſtitutionũ & prohibitionum ita ſcriptum legitur. Et iſtam diſpoſitionem voluit habere locum etiam per mille
3 generationes, in infinitum. Hæc clauſula † generalis poſita in fine, refertur ad omnia præcedentia l. vlt. ubi Bart. ff. de reb. dubijs, & in ſpecie Craue. in conſi. 155. num. 10. qui reſpondit eo in caſu, in quo teſtator plures fecit ſubſtitutiones, in quibus aliquando poſuerat in conditione filios, aliquando liberos; deinde in fine ſic dixerat. Et ſi omnes ſine liberis maſculis decederent, &c. reſpondit Crauetta, prædictam clauſulam referri ad omnes præcedentes ſubſtitutiones & propterea, ſub eo nomine filiorum contineri etiam nepotes. Cum itaque noſtro in caſu teſtator iſte vocauerit maſculos, deinde fęminas. voluit, quod tam in caſu ſucceſſionis fœminarum, quàm maſculorum, ſua diſpoſitio locum habeat per mille generationes. Ex quo ſequitur, quod etiam ſub eo nomine filiarum, continentur & earum filij.
4 Cùm † generatio ita conſideretur in matre, vt & in patre, & eo generationis nomine continẽtur filij, nepotes alijque deſcendentes ab ipſa fœmina. *Sicuti latiſſime* multorum auctoritatibus cõmemoratis ſcripſit Tiraquellus in Tracta. de retractu conſang. §. 1. gloſſ. 9. num. 239. & nu. 241. cui accedunt Bero. in conſil. 120. nu. 34. lib. 2. & Iulius Clarus in §. emphytheoſis q. 36. Id quod dubium non habet, in quo teſtator uoluit, diſpoſitionem ſuã locum habere debere per mille ſgenerationes. Et ex *prædictis* tollitur illud, quod poſſet *obijci* quod cum teſtator ſubſtituerit *filias* non tamen dicitur ſubſtituiſſe earum filios: quia
5 & ſi maſculinum continet fœmininum, non tamen e contra, ſicuti probat. l. ſi ita ſcriptum de leg. 2. & tradunt Iaſon in l. ſi quis id, quod, num. 24. ff. de iuriſd. om. iud. Decius in l. fœminæ nu. 127. ff. de reg. iuris & in capit. cum in cunctis in princ. nu. 26. de elect. Hæc inquam obiectio ex prædictis diluitur. Non enim hic agitur, quod illud nomen filiarum uerificetur in maſculis: ſed dicimus, quod teſtator uocando filias, dicitur ẽt uocaſſe earum filios ſucceſſiuè poſt eas. Et admiſſo citra ueri præiudicium, quod diſputatio eſſet, an ſub eo nomine fœminino comprehendatur maſculinum, adhuc idem eſſet dicendum; cum etiam ſub genere fœminino, comprehen-
6 datur maſculinum, † quando adeſt eadem ratio: ſicuti ſcribunt Iaſon & alij ab eo & a Decio cõmemorati; & ſi ipſe diſſentiat. Eandem imò maiorem rationem eſſe ſatis conſtat, cum maſculi idonei magis ſint, conſeruare agnationem & familiam (ut fuit pręcipua teſtatoris mens) quàm fœminæ: quemadmodum tradunt omnes in l. pronuntiatio. §. familiæ. de verb. ſignifi. & paſſim Doctores, quos commemorare ſuperuacaneum eſt. Præterea aduertatur, qđ teſtator prohibẽdo alienationem ita dixit: Voluit ẽt & iuſſit, qđ dicti ſui & deſcendentes ex illis, &c. Illud pronomen ſui, & ſi ſit maſculinum comprehendit tñ etiam fęminas, cum maſculinum concipiat fęmininũ, quando adeſt eadem ratio; ut tradunt oẽs in l. ſi quis id, quod. ff. de iuriſd. om. iud. & Dec. in l. fœminę nu. 127. ff. de reg. iuris. Vocauit ergo ſuos. i. maſculos, & ſuos, i. fęminas & eorum earumque deſcendentes. Et cõprobatur, quia deinde ſubiecit; quod portio alienata perueniat ad maſculos, & in defectum eorum ad fęminas. Hic abſolutè uocauit fęminas: Non autem dixit, filias; ut ſignificaret hoc nomine appellatiuo, uocare etiã deſcendentes omnes ex fœminis.

Secunda eſt dubitatio, an prædicti filij Illuſtr. D. Virginiæ, ſaltem ex perſona eorum matris iure tranſmiſſionis ſuccedere poſſint in hoc fideicõmiſſo. Et reſpondendum uidebatur, non eſſe locum tranſmiſſioni.

Primò, quia intentio aſſerentium non eſſe locum trãſmiſſioni, ſatis ſuperq; fundata eſt. Nam
7 recepta eſt omnium penè ſententia, ius † fideicõmiſſi conditionalis, non tranſmitti ante euentũ ipſius conditionis: ſicuti cõem eſſe affirmanit Zãchus in l. hæredes mei. §. cum ita in prima editione nu. 191. & in ſecunda in 4. part. nu. 96. ff. ad S. c. Trebellia. Ei illis accedunt Tiraquell. in Tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 2. nu. 25. Soc. iun. in conſil. 98. nu. 7. lib. 2. & Alciatus in reſp. 450. nu. 3. & latè in reſpon. 585. ſecundum antiquam impreſſionem lugdunenſem. Ab hac itaque regula non uidetur recedendum, donec probetur exceptio & (*ut noſtri loquuutur*) fallentia, iuxtà traditionem Bar. in l. 2. nu. 2. ff. ſi quis in ius uoca. non ierit, ubi Iaſon nu. 33. & tradit Decius in l. 1. nu. 7 ff. de reg. iuris.

Secundò urgere uidetur, quod teſtator ſubſtituit filias, nec verbũ aliquid de earũ filijs, ſicq; de nepotibus fecit. Certum autem eſſe uidetur, qđ
8 in odioſis † appellatione filiorum, non continentur nepotes: ſicuti in fideicommiſſis, & in ſpecie poſt alios reſponderunt Decius in conſil. 95. nu. 7. Bero. in conſi. 122. col. 1. lib. 2. Craue. in conſi. 98. num. 13. & Rolan. in conſi. 43. num. 26. lib. 4. Nulla ergo eſſe uidetur ratio, cur hęc tranſmiſſio locum habeat: quia eſſet contra uerba teſtatoris: cum filiæ uocatæ, non fuerint grauatæ reſtituere filijs ſuis. Ita in ſpecie tranſmiſſionis hoc genere argumenti vſus eſt Alcia. in reſp. 585. nu. 5. ſecundum antiquam impreſſionem lugdunenſem, qui motus eſt auctoritate Curtij iun. in conſil. 69. Et Curtium ipſum ſecutus eſt Soci. iun. in conſi. 14. num. 9. lib. 4. qui quidem ſubſcripſit illi Conſilio Alciati in d. reſp. 585.

Tertiò dubitationem mouet, quod in dubio pronuntiandum eſt, non eſſe locum tranſmiſſio-
9 ni fideicommiſſi: cum ſit quid † odioſum; Ita in ſpecie reſponderunt Iaſon in conſi. 201. colum. ſecunda, lib. 2. & Crauetta in conſil. 67. numero ſexto, uerſ. amplius dico. & idem in repe. l. cum filiofamil. in ſecunda parte, numero 307. ff. de

leg.1.Hęc dubitationem faciebant aduerſus hos filios Illuſtr. D.Virginiæ; ne iure tranſmiſſionis ſuccedere debeant.

Cæterùm re ipſa diligentiſſimè perpenſa atq; conſiderata,contrarium verius eſſe exiſtimo,qđ ſcilicet locus ſit tranſmiſſioni in hoc fideicommiſſo conditionali. Quod ut verum eſſe demonſtrem multis moueor, ſed prius præmitto;quod & ſi regulariter fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur,ſicuti poſt glo.in l.vnica.C.de ijs,qui ante apertas tab. ſcribunt Doctores ſupra commemorati in primo contrario argumento:

10 Verùmtamen † tranſmittitur ex coniectura ta teſtatoris voluntate, quemadmodum tradunt Baldus in d.l.vnica Socin.ſen.in l.hęredes mei.§. cum ita num.25.ff.ad S.C.Trebell. & ibidem copioſè Hieronymus Zanchus in prima editione. 195.& in ſecunda in 4.parte num.103.& nu.183. qui quamplures recenſet. Et quibus acedunt Decius in conſi.397.num.1.Ruin.in conſil.156. num.5.in conſil.178.nu.1. in conſi.179. nu.5.& in conſil.201.nu.6.lib.2.Bero.in conſil.104.nu. 18.lib.2.Craue.in conſi.776.nu.12.& Decianus in conſil.129.nu.38.lib.3.Coniecturas, quæ hic extant, nunc explicamus,

Prima eſt coniectura,quæ colligitur ex uerbis illis; tunc inſtituit & ſuccedere uoluit filias fœminas. Quarum quidem appellatione, ueniunt & nepotes,ſicuti ſupra in prima dubitatione demonſtrauimus. Ex quo ſequitur,mentem & animum teſtatoris fuiſse, quod ad nepotes ex filiabus filiorum ſuorum, tranſmitteretur hoc fideicommiſsum. Hanc coniecturam fecit omnium primus Socin.ſen.in d.l. hæredes mei.§. cum ita num.11.ff.ad Trebell. cum dixit,quod ſi teſtator inſtituit filios fratris, & ſi quis eorum ſine filijs decederet,ſubſtituit alios filios;quibus non exiſtentibus ſubſtituit extraneum. Inquit Socinus. quod ſi vltimus filiorum fratris decederet ſine filijs,filij pręmortuorum ſuccederent vigore fideicommiſſi ad eos tranſmiſſi. Reddit rationem Socinus;quia dum teſtator ſubſtituit alios filios; ſequitur quod appellatione filiorum ueniunt nepotes.Et Socinũ ſecuti ſunt Iaſon in conſi. 154. colum.4.uerſ.accedit etiam.lib.4.Ruinus in conſil.179.num.7. in fine lib.2. & manifeſtius Curt. iun.in conſi.114.num.7.Cephalus in conſil.16. nu.42.lib.1.& Decianus in conſi.88.nu.67.lib.2. Idem legendo affirmauit Rubeus in d.l.vnica num.92.C.de ijs,qui ante apertas tabul. Crauet. in l.cum filiofam.in ſecunda parte nume.341.ff. de leg.1.& Torniellus in d.l.hæredes mei. §.cum ita num.64.ff.ad Trebell.

Nec obſtat, quod contrarium reſponderint, Ruinus in conſi.181.nume.4.& 9.lib.2.Gozad. in conſi.29.colum.penult.uerſ. ad tertium.Alciatus in reſp. 585. nume.8.& Natta in conſil. 551. nu.27. quia reſpondetur,præter Zanchum d. nu. 202.quod Rui.in d.conſi.181.loquitur eo in caſu in quo conſtabat, teſtatorem noluiſse, quod appellatione filiorum continerentur nepotes.Gozad.uerò in d.conſi.29.colum.penult. uerſ.ad tertium,loquitur, quando teſtator mentionem fecit filiorum ſub proprio nomine, quo caſu nepotes non continentur:ut ipſemet Gozadinus ſcripſit,ſentiens diuerſum eſse,quando fit mentio filiorum ſub nomine appellatiuo, ſicuti noſtro in caſu, in quo ſub nomine appellatiuo uocauit filias.Ita quoque Alciatus in d.reſp.585 recedit ab opinione Socini, quia ſuo illo in caſu nomine filiorum, nepotes comprehendi non poterant.Sic etiam loquitur Natta in d.conſilio 551.nu.27.& 28.

Secunda eſt coniectura,quæ colligitur ex eo, quod teſtator uocando filios ſuos & eorum deſcendentes,ſubſtituit eos inuicem in infinitum, ita quod euenire potuiſset hinc ad mille annos, quod unus ex deſcendentibus tamquàm uocatus a teſtatore ſucceſſiſset, ſi ergo uoluit teſtator tam remotos a ſe non cognitos, ſuccedere, ſic credendum eſt; quod uoluerit admitti nepotes ex filia, cum certum ſit teſtatorem magis diligere propriam filiam & nepotes ex ea, quàm remotiores ex filio, cum maior proximitas & ſanguinis coniunctio, intercedat inter auum & nepotem, quàm inter proauum & pronepotem atq; ita ſucceſſiuè erga remotiores.Præſumitur enim

11 maior affectio † erga magis coniunctum ſanguine l.Titius.ff.de hæred.inſtit.& poſt alios reſponderunt Pariſius in conſil.51.nume.21.lib. 2.Socin.iun.in conſi.71. nume.21.lib.1. & Crauet.in conſi.147.num.2. Atqui quando in alia ſubſtitutione facta de minus dilecto,uocati ſunt eius filij & hęredes; tunc in alia ſubſtitutione ſimpliciter facta de magis dilecto, eius filij & hæredes iure tranſmiſſionis admitti debent. Ita reſponderunt Ruinus in conſi.79.colu. penult. & in conſi.130.colum.2.lib.3.Pariſ. in conſil.25.nume.7. lib.2.Curtius iun.in conſil.16.num.7.Crauet. in conſi.62.num.10.& in conſil.418.nume.2.& in conſilio 649. numero tertio, uerſ. hoc amplius, Socinus iunior.in conſilio 89.lib.3. & Alba. in conſi.86.in fine & in conſi.87.nume.3.Eandem opinionem probauit Zanchus in dicta l.hęredes mei.§. cum ita, in ſecunda editione in quarta parte numero 311.ff.ad ſ.c. Trebellian. qui numero 321. ſubiungit ex ſententia Crauettæ in conſil.67.colum.tertia,verſ.tertio principaliter; quod etiam ſi ſecundus ſubſtitutus talis eſt, in quo teſtator potuit conſiderare conſeruationem agnationis & familiæ, dicitur teſtator uocaſse etiam eius filios, ſeu ad eos tranſmitti ſucceſſionem pro conſeruatione ipſius familiæ. Cùm ergo teſtator iſte conſiderauerit conſeruationem agnationis, & familiæ in perſona dominæ Virginiæ nubendæ in ipſa familia Vrſina; ſequitur dicendum uoluiſse etiam admitti eius filios.

Tertia eſt cõiectura,quia teſtator(vt ſupra demonſtrauimus)enixè uoluit bona ſua cõſeruari

in agnatione & familia, vt antiquiſſimus ille ſplẽdor, quo ſemper illuſtriſſi. hæc familia enituit,
12 magis, & magis eluceret, ſolent enim † diuitiæ nobilitatem illuſtrare eamque tueri: ſicuti e contra nobilitas ſine diuitijs euileſcit ſordeſcitq;, vt docet experientia, & copioſe tradit Tiraquellus in Tract. de nobilitate c.25. Atqui quando teſtator vult bona conſeruari in agnatione & familia, eiuſque rationem habet, locus eſt tranſmiſſioni
13 † fideicommiſſi cõditionalis. Ergo & in caſu noſtro Illuſtriſſima Domina Virginia ad filios ſuos tranſmiſit hoc fideicommiſſum. Illa minor propoſitio probatur auctoritate Ruini in conſ.156. num.5. in conſi.140.nu.15.& in conſi.179.nu.6. & 7.lib.2. Iaſonis in conſi.233.colum.1.lib. 2.in conſ.52. colum.vlt.uerſ.quarta coniectura lib.3. & in conſil.154.colum.3.verſ. tertio, quia lib.4. Socin.ſenior.in conſi.6.nume.13.lib.3. Decij in conſi.574.num.4.Pariſ.in conſil.87.num.14.lib. 2. Curtij iunior.in conſ.69.colum.2.verſ.accedit alia coniectura & in conſi.89. num.6. Rubeus in conſi.28.num.8.& in conſi.120.num.4. Socinus iun.in conſi.167.num.50.lib.2. & Craue.in conſi.306.nu.3. Et hos quidem ſecutus ſum in conſi.95.num.105.lib.1. Et præter prædictos idem affirmarunt Curt.ſen.in conſil.75. D.Ludouicus colum.4. in primo dubio Boer. in q.155.nu.28. & 29. Cephalus in conſi. 16.nume.43.lib.1. Zanchus in l.hæredes mei. §.cum ita.in quarta parte. nume.357.ff.ad Trebell. & egregiè Decianus in conſi.88.num.70.lib.2. Et prædictus Zanchus in d.§.cum ita num.358. commemoratis nonnullis ab hac opinione diſſentientibus, conciliando ipſas opiniones, diſtinguit; quod aut conſtat enixè & manifeſtè de uoluntate teſtatoris, quod uoluerit conſeruare agnationem & familiam. Et tunc locus eſt tranſmiſſioni, ſicque procedit prima illa opinio, quæ etiam communis eſt: aut nõ conſtat de enixa uoluntate teſtatoris, conſeruandi agnationem, & tunc ceſſat tranſmiſſio.

Quarta eſt coniectura, quia in dubio pręſumi
14 tur † teſtatorem velle ſuam diſpoſitionem eſſe debere conformem iuri communi, ſicuti tradũt omnes in d.l.hęredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel. ibi latè Ripa numer.74.& 75.& copioſius Zanchus in nona parte numer.5. At qui ſecundum ius commune, ſi hic teſtator deceſſiſſet inteſtatus ſuperſtitibus ſolummodò his filijs Dominæ Virginiæ filiæ ſuæ, dubio procul ij tamquam nepotes ex filia, gradu proximiores ſucceſſiſſent. Ergo præſumendum eſt, quod voluerit teſtator hoc fideicommiſſum tranſmitti ad dictos filiæ filios. Hanc coniecturam in ſpecie tranſmiſſionis fecit Socin.iunior in conſi.63.numero ſeptimo, libro quarto, quem uno uerbo ſecutus eſt Zanchus in dicto §. cum ita in quarta parte. nume.385.

Quinta & ultima eſt coniectura, quæ colligitur a mente veriſimili teſtatoris, qui ſi fuiſſet interrogatus, an uellet, quod decedentibus omnibus filijs maſculis, iam mortua ipſa domina Virginia filia, admitterentur ipſius dominæ Virginiæ filij, dubio procul reſpondiſſet, quod ſic, ex quo iam ipſam Dominam Virginiam uocauit, uoluitque nubere in familia Vrſina, qđ pro conſeruatione bonorum in familia fecit, ij etiam filij erant alioqui ſucceſſuri ab inteſtato. Eſt ergo ueriſimile, quod ſi teſtator (vt dixi) fuiſſet interro-
15 rogatus, ſic reſpondiſſet. Ergo † pro diſpoſito habetur. Ita in ſpecie reſpondit Iaſon in conſilio 154. colum.4. uerſ. ſecundo principaliter libr.4. vbi conſiderat veriſimilem hanc mentem teſtatoris ex eo, quod uoluit bona conſeruari in agnatione; & inquit, quod hoc caſu diſpoſitio teſtatoris extenditur nõ ſolùm de caſu ad caſum, ſed etiam de perſona ad perſonam. Idem in ſpecie conſuluit Ruinus in conſilio 179. in fine libr. 2. Idem reſponderunt Crauetta in conſi.418.in fine, & Decianus in conſi. 88.num. 73.lib.2.

Non obſtant nunc adducta in contrarium, quibus etſi ſatisfactum exiſtimo ex his, quæ iam diximus, attamen ſingulatim reſpondetur. Et ad primum dicimus, eſſe quidem uerum, quod ſingulariter ius fideicommiſſi conditionalis non
16 tranſmittitur, ſed † nihilominus ab ea regula recedi coniecturis & præſumptionibus, ſicuti multas hic adeſſe ſupra demonſtrauimus.

Non obſtat ſecũdum; quia reſpondetur, quod imò ſub eo nomine filiarum comprehenduntur & earum filij, ſaltem tacitè quo ad effectũ tranſmiſſionis, ſicuti diximus ſuprà.

Non obſtat tertium, quia reſpondetur, nos non uerſari in caſu tam dubio, ut pronuntiandũ ſit, locum non eſſe tranſmiſſioni, ſed in caſu ſatis claro, in quo extant multæ urgentes coniecturæ, quibus cogimur fateri, eſſe locum tranſmiſſioni.

SVMMARIVM.

1 *Tertius qui non ſpoliauit, nec ſpolium ratum habuit, pro ſuo intereſſe in iudicio recuperandæ poſſeßionis audiri debet.*

2 *Spoliatus ante omnia reſtituendus.*

3 *Pœnæ ſuos debent tenere autores.*

4 *Tertius interueniens lite iam inter duos cępta, ſecundario pro iure ſuo, habet cauſam annexam, cum iure eius cui aſsiſtit, nec illa diuidenda eſt.*

Atque poteſt is probare & allegare omnia, quæ nec principalis probauit vel allegauit nu.5.

Liti autem aſsiſtere debet in eo ſtatu, quo reperitur tempore, quo uenit ad iudicium nu.6.

Quid autem ſi interueniat poſt latam ſententiam, ad impediendam executionem num.7.

Et quid in eo qui non ſecundariò, ſed principaliter ingreditur iudicium, inter duos iam collitigantes cęptum num.8.& 9.

10 *Tertius interueniens lite cępta inter ſpoliatum & ſpoliatorem.*

torem iureque dominij ſibi rem petens reſtitui, impedit ſententiam ferendam inter illos duos litigantes, donec vel ante de iure ſui dominij cognoſcatur, vel ſemel contentio petitorij & poßeſſorij ſimul diffiniatur.

11 *Fine prohibito cenſetur prohibitum principium, & omne medium per quod ad finem peruenitur.*

12 *Spoliatoris odio, & ob vitium illius delicti, exceptio petitorij non admittitur, in iudicio poſſeſſorio.*

Tertio igitur interueniente in quo vitium id ceſſat, omnino prius de petitorio, vel ſaltem ſimul cognoſcendum num. 13.

Idque præſertim cum iura ſua ſuper dominio deducta, & recepta fuerunt nu. 14.

15 *Reſeruationes exceptionum ad finem litis, intelligi de tempore ferendæ ſententiæ.*

16 *Præiudicium vel ante iudicatum, a ſe factum per interloquutoriam iudices ſequi debent.*

17 *Inconſtantia in iudicibus, viriſque bonis, maximè damnari ſolet.*

18 *Petitorium iure communi & fortiori nititur, quam poſſeſſorium.*

19 *Aequitas in re dubia, iudices plurimum mouere debet.*

20 *Aequum eſt lites & contentiones ſopiri.*

Neminem expenſis fatigari.

Et vt iudicia non reddantur eluſoria.

Initium à Domino.

CONSIL. CDLXXXVIII.

DVæ ſunt egregiæ, quæ enucleandæ proponuntur dubitationes. Vna, an tertius, qui non ſpoliauit, nec ſpolium ratum habuit, pro ſuo intereſſe audiri debeat, in iudicio recuperandæ poſſeſſionis, moto à ſpoliatio contra ſpoliatorem, vt oſtendere poſſit rem, de cuius poſſeſſione inter illos contenditur, ad ſe iure dominij pertinere; interimque ſpoliatum reſtitui minime debere? Altera eſt dubitatio, an illa tertij oppoſitio ita impediat proceſſum cauſę, pendentis inter ſpoliatũ illum actorem & ſpoliatorem reum cõuentum, vt non poſſit ea lis diffiniri, donec etiam ius, & dominium ſuum, una eademque ſententia diffiniatur.

Quod attinet ad primam dubitationem ſine
1 controuerſia reſpondendum eſt; tertium † hunc eſſe omnino audiendum. Hanc enim ſentẽtiam paſſim recipiunt omnes; vt Abbas in cap. in literis num. 7. & nume. 33. de reſtit. ſpolia. & ibidem Butrius num. 23. Guido Papæ in ſing. 276. Rota in deciſ. 20. in tit. de reſtit. Alexand. in l. naturaliter §. nihil commune nu. 33. ff. de acq. poſſeſſ. & ibidem Ripa nu. 79. Rubeus nu. 155. Zaſius nu. 60. Ant. Matthęus fallen. 8. Fabius num. 56. & Bolognettus num. 28. eandem probauit Fel. in cap. ueniens l. 2. nume. 11. de teſtibus, & communem eſſe teſtatur Bero. in d. c. in literis nu. 102. Idem ſcripſerunt Claudius Seyſellius in l. Celſus nu. 29. de vſucap. Iac. Nouellus in praxi criminali, in tit. ſpoliatus de facto incipit. Vulgaris eſt regula nu. 38. verſ. limita. Iacobinus a Sancto Georgio in l. ſi de ui. num. 19. verſ. 11. fallit. de iudicijs, Rubeus in conſil. vlt. nu. 6. Myſingerius in obſeruationibus, centuria ſecũda, obſerua. prima, Ioſeph Ludouicus in deciſionibus Peruſinis in deci. 26. nu. 22. in 1. parte. Et hanc quoque receptiſſimã ſententiã; ego ipſe ſecutus ſum in commentarijs de recuperanda poſſeſſione, remedio primo. q. 33. nu. 372. ſecundum poſteriores impreſſiones. Et idem noue reſpondit Marius Anguſola Placẽtinus in conſi. 41. lib. 1. Horum receptiſſ. traditio probatur lege & ratione. Sic etenim probat tex. l. bona fides. ff. depoſiti, quo loci reſpondit Tryphonius, quòd ſi prædo agit contra depoſitarium, apud quem rem a ſe furto ſublatam depoſuit, & dominus rei nil obijciat; res reſtituenda eſt prædoni deponenti: ſi uero rei dominus ad iudicium illud ueniat, & rem ſibi *reſtitui* petat; ei excluſo prædone, reſtituenda eſt. Conſtat ergo tertium pro ſuo iure & intereſſe admitti ad iudiciũ, quod iam inter duos collitigantes fuerat cęptum, & iudicium illud a prædone inchoatũ, nõ multũ differt a poſſeſſorio, cũ ſit iudicium, ſummariũ & priuilegiatũ: & quodãmodo de iure ipſius poſſeſſionis agatur. Probatur ẽt hæc ſententia ratione. Nam hoc in caſu ceſſat illa æquitas,
2 & ratio, quibus ſancitum fuit, ſpoliatum † reſtiſtitui ante omnia debere, quæ ſanè ratio fuit; ob delictum ſpoliatoris. Hoc ſanè delictum ceſſat, in tertio ſe opponente pro ſuo iure & intereſſe: cum is non ſpoliauerit, nec ſpoliationem ratam
3 habuerit. Et propterea pœnã † tenere debere ſuos auctores tantùm l. ſancimus. C. de pœnis. cap. 2. de conſtit. & c. quæſitum. de his, quę fiunt a maio. parte capit.

Nec prædictæ ſententię repugnant tex. l. pen. ff. de petit. hęred. & l. is, a quo. ff. de rei uend. quia infra in ſubſequenti dubitatione, in diſſolutione argumentorum quarti caſus ſatisfaciam.

Secunda eſt dubitatio, an illa tertij oppoſitio, ita impediat proceſſum litis pendẽtis, ſuper ſpolio inter actorem illum & reum conuentum, vt non poſſit ea lis diffiniri, donec etiam ius & dominium ſuum, una eademque ſententia diffiniatur? Hac in re prius quam dicam quod de propoſito caſu ſentio; diſtinguendum arbitror aliquot caſus, ut totã hæc diſputatio de interuentu tertij intelligatur.

4 Primus eſt caſus, quando † lis iam de rei dominio cępta inchoataq; fuit inter duos, deinde ſuperuenit tertius, qui non principaliter, ſed ſecundario pro ſuo iure & intereſſe, uult aſſiſtere liti, defendendo uel actoris, uel rei conuenti partes, ne ſi is, cui ipſo aſſiſtere vult, in cã ſuccũbat, damnum aliquod ſentiat, ſicuti contingit, quando venditor, qui tenetur de euictione, opponit ſe liti motę contra emptorẽ, ut ei aſſiſtat, ne ſi emptor

ptor ſuccumbat, ipſe uenditor teneatur de euictione. Quo de exemplo loquuntur tex. l. uenditor. ff. de iud. l. a ſententia & l. ſi perluſorio. ff. de appell. Sic etiam afferri poteſt exemplum in legatario, qui vult aſſiſtere liti motæ ab hærede, ad ſuſtinendum teſtamentum, quod ſi reſcinderetur, legatum amitteret. Qua de re eſt. text. in l. ſi ſuſpectam. ff. de inoff. teſtamen. Hoc in caſu uera eſt ſententia eorum, qui ſcripſerũt, cauſam & ius huius tertii, eſse connexum cum cauſa & iure eius, cui aſſiſtit, ut in ſpecie & clare ſcripſit Andreas Gailius Germanus. in libro primo Practicarum obſeruationum. cap. 70. nu. 2. qui ob id ait, hanc eſſe cauſæ continentiã, & propterea non diuidẽdam, iuxta. l. nulli. C. de iud. etiamſi coram delegato prima illa cauſa collitigantium cæpta fuit. Et
5 hic ipſe tertius aſſiſtens, poteſt allegare † & probare omnia, quæ principalis nec allegauit, nec probauit. ut poſt gl. in d. l. ſi ſuſpecta, tradunt ibidem Doctores & clarè Didacus in libro practicarum q. c. 13. nu. 1. uerſ. primum ex his. Et hic ipſe tertius aſſiſtens aſumere ſeu aſſiſtere debet liti † in eo ſtatu, in quo reperitur tempore quo uenit ad iudicium. cap. ultim. ut lite pend. in 6. & ſcribunt ibi gl. *Anchar.* & *Francus*, Baldus in l. ſi eo tempore. *in fin.* C. de remiſſ. pigno. Fel. in cap. cum ſuper. nu. 15. de re iud. Didacus. in d. c. 13. nu. 1. uerſ. contrariam vero & Andreas Gailius. lib. 1. pract. obſerua. cap. 71. nu. 1. Hoc in caſu una eademq; ſententia diffiniri debet tam cauſa huius tertii aſſiſtentis, quam *ipſorum prius collitigantium* cũ ſit una & eadem (*ſicuti diximus*) *lis* & *cauſa*. Et in ſpecie *ſenſit Gailius in* d. c. 71. in fi. cum dixit, In Camera Imperiali obſeruari, ut in exordio ſententiæ, fiat mentio tam interuenientis quam principalis. Hic tamen caſus noſtro non conuenit: cum Illuſtri. D. Marchio Collurni, non ſit ingreſſus hoc iudicium, ut aſſiſteret liti ad defenſionẽ, uel Illuſtr. Borromei, uel illuſtri, Sanſeuerinæ, ſed pro ſuo iure & intereſſe principaliter, ſicuti dicemus infra in tertio caſu.

Secundus eſt caſus, quando tertius interuenit poſt ſententiam in executione, ad impediendam eam. De hoc caſu diſſerunt latiſſimè poſt alios Didacus in dicto libro practicarum quæſtionũ capit. decimoſexto. & Gailius. in dicto capitulo 70. nume. 15. cum multis ſequentibus. qui nu. 21. ſubiungit, obſeruandum eſſe in praxi, quod hic
7 tertius non poteſt † impedire executionem, quãdo illa fieri debet ſuper eadem re, ſuper qua ſentẽtia lata eſt: ſed tunc ei præſtatur cautio de indemnitate, hoc eſt, de re ei reſtituenda, ſi deinde conſtabit de iure ſuo. Ita is intellexit textum. l. is a quo fundus. cum l. ſequen. ff. de rei uend. & l. pen. ff. de petit. hæred. Et huius opinionis recẽſet Bartol. in l. a diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. num. 2. & Iaſonem ibidem. num. 17. ff. de re iud. Hoc libenter uolui commemorare, ut intelligamus: quo in caſu loquuntur d. l. is, a quo. & d. l. penultim. de quibus infra. Reliqua, quæ ad caſum hunc pertinent non refero, cum hic ad rem noſtram non pertineat. Non enim de impedienda ſententiæ executione, noſtra eſt diſputatio.

Tertius eſt caſus, quando tertius pro ſuo iu-
8 re & intereſſe † principaliter ingreditur iudiciũ, inter duos iam collitigantes cæptum, ſuper rei alicuius dominio & proprietate, & hic ipſe tertius deducit ius ſuum dominii, ad impediendum actorem, ne ulterius agat, & ad cogendum reum illũ conuentum, ut rem ipſam ſibi reſtituat. Hoc in caſu dubitatur, an hic ipſe tertius admitti debeat ad hoc iudicium, ut impediat ſententiam ferri inter duos illos collitigantes, ut lis non diffiniatur, donec etiam ius & dominum ſuum, una eademque ſententia diffiniatur? Hac de re ſunt interpretum opiniones. Permulti enim affirmarunt hunc tertium admitti debere, & differri illorum collitigantium litem. Ita ſane Bartol. in l. ſi quis libertatem. nu. 1. ff. de petit. hæredi. qui ita ſcribit. Ex quo dicto nota, quod licet duo litigent inter ſe: poteſt uenire tertius, cuius intereſt, ac opponere exceptionem, & facere differri illud iudicium. Quod in ſe puto uerum: ſic etiam Baldus. in capi. 1. §. ſi duo in primo notabili. de pace tenenda & eius uiolat. & ibdem Afflictus numero decimoſexto, & idem Affli. in deciſione decimaquinta, numero tertio. Alexand. in additione ad Bartolum in dicta lege is a quo. ff. de rei uenditione ſic & Petrus Antonius Anguſola in conſilio 62. li. ſecundo dum ſequitur Bartolum in dicta lege ſi quis libertatem, etſi ſuo in illo in caſu ageretur de eo tertio, qui liti iam inchoatæ aſſiſtere voluit, de quo diximus ſupra in primo caſu. Et hæc quidem opinio ſeruata fuit in conſilio Neapolitano anno 1555. teſte Vrſillo *in* additionibus ad Afflictum in deciſ. 235. *in fin.* & iterum anno 1570. vt atteſtatur Ioan. Vincentius de Anna Neapolitanus in allegatione ſeptuageſimaſexta, numer. ſexto, libro ſecundo, qui affirmat ſic obſeruatum in cauſa Illuſtriſſimorum fratrum de Gonzaga. Et illo in loco is Ioan. Vincentius recenſet Didacum quem mox referam. Altera fuit opinio
9 illorum, qui ſcripſerunt, hunc tertium † admitti non debere, ut impediat & differri faciat primũ illud iudicium, cæptum inter duos illos collitigãtes. Ita manifeſtè Didacus in libro practicarum quæſtionum, capitulo decimoquarto, numero quarto, verſiculo nos uero, & Ioſeph Ludouicus in deciſionibus Peruſinus in deciſione decimaſexta, numero vigeſimoquinto. Et illo in loco Didacus eiuſdem opinionis recenſet Innocent. in capitulo cum ſuper, numero quinto, verſiculo ſi uero. de ſententiis & re iudicat. & Butrium. ibidem, numero decimoquarto, Bellemeram num. vndecimo, & Felinum, numero decimoſeptimo, recenſet & Angelum in lege ſi ſuſpecta, ff. de inofficioſo teſtamento: & Rotam in deciſione quarta in titulo de iudiciis in antiquioribus. Horum tamen opinio, iure vel ratione non uidetur ſatis probata. cum textus dictæ legis is, a

quo.ff.de rei uend.& l.pen.ff.de petit.hæred.aliũ habeat ſenſum, vt dicemus infra. Cæterum de harum opinionum ueritate nunc non diſputo: cum caſus iſte noſtro non conueniat. Hic enim agitur de iure dominij tam tertii huius interuenientis,quam illorũ duorum prius collitigantiũ. Nos uerò loquimur,quando duo illi primi collitigantes de poſſeſſione reſtituenda uel non agũt: tertius uero opponit de iure ſui dominii, ſicuti dicemus ſubſequenti in caſu.Præterea hic caſus noſtro nõ adaptatur,cum iſto in caſu diſputetur, an tertius hic oppoſitor admitti ab initio debeat contradicente actore,uel reo iam collitigãibus. Noſtro uero in caſu diſputatur, an poſtquam tertius fuit admiſſus(admitti enim etiam debere inuitis illis de poſseſsione collitigantibus diximus ſuperiore dubitatione)ad hoc iudicium,& probationes fecit,& de iure ſuo docuit,una eademque ſententia diffiniri debeat ius ſuum cũ illo aduerſariorum. Et huic quidem caſui noſtro non repugnat illa traditio Inno.in capi.cum ſuper. num.5. verſic.ſi uero.&c.Imò illis potius fauet; ut infra ſuo loco dicemus.

Quartus & ultimus eſt caſus,quando lis eſt inchoata inter actorem ſpoliatum, & ſpoliatorem reum cõuentum ſuper reſtitutione ipſius poſseſſionis,quam eo interdicto,uel alio remedio recuperandæ actor ſibi petit prius & ante omnia reſti
10 tui. Et deinde ſuperuenit tertius, qui † aſſerit, ſe eſſe illius rei dominum,eamque ſibi reſtituendam iure dominii. Et quem quidem tertium admittendum eſse diximus ſupra,& eius oppoſitione,affirmauimus impediri ſpoliatum actorem reſtitui ad ſuam poſſeſſionem. Hoc in caſu dubitatur, an tertius iſte poſſit ita impedire ſententiã ferendam inter ſpoliatum illum & ſpoliatorem, ut uel prius de iure ſui dominii pronuntietur,uel ſaltem una eademque ſententia tota ipſa contentio petitorij & poſſeſſorii diffiniatur. Hic caſus ille propriè eſt, qui nunc uenit in controuerſiam & de quo quidem reſpondendum eſt,prius de iure dominii huius tertii eſse pronuntiandum, uel ſaltem una eademque ſententia totam ipſam litẽ finiendam. Hanc opinionem prius rationibus &argumentis,ac etiam tandem Doctorum auctoritatibus comprobabo. Deinde ea,quæ pro contraria aliorum opinione afferuntur,diluam & cõfutabo.

Primò itaque mouet me,quod prohibito fine
11 † cenſetur etiam prohibitum principium, & omnia media,quibus ad finem peruenitur. l. oratio. ff.de ſponſa.l.pupillus.§.ſed etſi per interpoſitam. ff.de aucto.tut.cum ſimilibus. At qui tertius opponens & deducens ius ſui dominii, impedit ſpoliatum agentem,ne reſtituatur ante omnia,ſicuti diximus ſuprà in prima dubitatione, id quod eſt finis litis & cauſæ.Ergo dicitur impedire & prohibere proceſsum & ſententiam,quæ ſunt neceſſaria principia & media,quibus iudex deuenit ad iubendum poſſeſſionem debere reſtitui ante omnia ipſi actori ſpoliato. Et huc pertinet quod reſpondit Socinus Senior.in cõnſi.242.col.pen.in fin.lib. 1.cùm dixit,quod ſi ſtatutum prohibet reſtitutionem aduerſus ſententiam,cenſetur etiam prohibere actum,quo deinde peruenitur ad ſententiæ reſciſſionem.

Secundo accedit,quod hic uerſamur in iudicio poſſeſſorio recuperandæ,quo ſpoliatus petit ſe reſtitui ante omnia,atque ita nulla exceptione petitorii,ſicque dominii impediri poſset a ſpolia
12 tore. Et hoc quidem odio † delicti ipſius ſpoliatoris,ſicuti ſcripſi in Tract.de recuperanda poſſ. in primo remedio.num...Niſi ergo adeſset illud vitium & odium ſpoliatoris,ſine controuerſia,exceptio dominij admitteretur, illaque impediret cauſam & proceſsum poſseſsorii,ſicque ſpoliationis:& ſolum cauſa ipſa dominii eſset peragenda.
13 At qui in tertio ueniente † ad iudicium & opponente de ſuo dominio, ſuper quo audiri debet, (ut diximus ſupr.in prima dubitatione)ceſſat omne uitium & odium,& ob id,ſpoliatus dicere nõ poteſt cauſam ipſam ſpolii eſse prius tractandã, & ſe ante omnia reſtituendum eſſe. Non etiam ſpoliator obiicere poteſt,iudicium poſseſsorium eſſe prius diffiniendum,quam petitorium: quia ſi ſpoliatus opponere hoc nõ poteſt, multo minus nec ipſe ſpoliator, de cuius delicto detegendo agitur.Eſt ergo hic dicendum,quod ſuſpenſo iudicio poſseſsorio inter duos illos collitigantes; prius cauſa dominij huius tertij diffiniatur: uel ſaltem eadem ſententia utrumque iudicium terminetur.

Tertiò ſuffragatur, quod in hac cauſa (ſicuti in facto mihi præſupponitur) tertius iſte admiſ-
14 ſus fuit in hoc iudicio,in quo iura † ſua ſuper domino deduxit,& illa recepta fuerunt. Eſt ergo prius ſuper illis ferenda ſententia, ſuſpenſo iudicio poſseſsorio:alioqui ſequeretur abſurdum & inconueniens, quod cum iura magis faueant huic tertio,quam ſpoliato, qui ſolo nititur iure, poſseſsionis debiliore iure dominii, ſolo etiam priuilegio infirmiore iure communi,quibus munitur tertius iſte,is inquam ſpoliatus non audiatur,ſed excludatur a ſpoliatore ipſo odioſo & a legibus damnato, ſi de ſuo iure dominii & proprietatis oſtenderit,probationeſque receptæ fuerint,ut ſcripſi in tract. de recuperanda poſseſſio. remedio primo.q.15.nu.163. ubi huius opinionis recenſui quamplures,quibus accedit & Crauet in conſ.302.nu.5.& tamen hic tertius iure cõmuni ſubnixus,& omni uitio carens, non excludat ſpoliatum ipſum,ac etiam magis ſpoliatorem poſtquam eius de dominio proprio receptæ admiſſæque fuerunt probationes. Et in ſpecie,q̃d tertius iam admiſſus ad opponendum in cauſa poſseſsorii,proſequi poſſit cauſam, etſi alias nõ poſſet,ſenſit Franciſcus de Marchis.in q.164.numer.8.in ſecunda parte. Extat enim hoc in caſu & iudicis & aduerſariorum conſenſus, qui paſſi ſunt de ipſo iure dominii cognoſci, ſicuti in d.

queſt.

quæſtione decimaquinta, numero centeſimoſexageſimotertio ſcripſi.

Quarto mouet me non parum, quod excellentiſſimum conſilium iuſtitiæ Placentiæ, cui Illuſt. & excellentiſſimus domi. D. Dux cauſam ipſam ſpolii delegauit, iam auditis multis iuribus & exceptionibus, de proprio dominio a præfato dom. Marchione tertio interueniente propoſitis, ſua interlocutoria declarauit, cognitionem harum exceptionum reſeruandam eſſe, ſicuti reſeruauit, in fine litis ſpolii. Id quod intelligitur tempore ferendæ ſententiæ, in cauſa ſpolii. Ita enim uerba
15 † reſeruationis exceptionum in fine litis, intelligi de tempore ferendæ ſententiæ, intelligũt Doctores, ut apud Marſilium. in ſing. 292. & ſingul. 365.

Hac itaque interlocutoria factum dicitur præ
16 iudicium, ideſt ante † iudicatum quoddã, a quo iudices ipſi recedere non debent: ſed illud ſequi iuxta ea, quæ tradunt omnes in l. nemo. C. de ſen ten. & interlocut. omn. iud. & in rub. ff. de except. ubi Zaſius. nu. 5. Eſt enim ante iudicatum, quod in eadem cauſa ipſimet iudices fecerunt. Si enim ſemel ipſis iudicibus placuit, ut eadem ſententia terminarentur omnes hæ contentiones, placere ſemper idem debet. cap. quod ſemel. de regul. iur. in 6. ne inconſtantiæ notentur, quæ in iudicibus
17 † uiriſque bonis damnari maximè ſolet. Et rurſus eluſoria redderetur reſeruatio illa, id quod repugnat. l. ſi prætor. in prin. ff. de iudiciis,

Extat præterea aliud præiudicium, ſeu ante iudicatum Rotæ Romanæ, quæ pendente quæſtione coram ea illegitimitatis, dom. Marchionis tertii comparentis, inhibuit, ne procederetur, in cauſa ſpolii: ſenſit ergo Rota, totum hoc negotium etiam reſpectu ipſius D. Marchionis una eademque ſententia diffiniri debere. Hoc itaque ante iudicatum, mouere plurimum debet nunc ſapiẽtiſſimos iudices, qui de cauſa pronuntiare debẽt; ſicuti tradunt Afflict. in deciſ. 383. num. 8. Zaſius in d. rub. ff. de except. nu. 6. & Plotus in l. ſi quando. num. 156. C. unde ui.

Quinto confert a fortiori, quod maior eſt rõ, vt tertius proponens ius dominii, impediat & differre faciat iudicium poſſeſſorium quam petitorium, inter duos collitigantes, ſpoliatum ſcilicet & ſpoliatorem motum. Nam (ut ſupra admo-
18 nui) † petitorium nititur iure cõmuni, iureq; firmiore, ex quo ubi conſtat de ipſo dominio ceſſat omnis contentio de poſſeſſione. Et nil eſt quod obijci poſſit, ipſi tertio opponenti & deducenti ius ſuum dominii. At qui quando tertius principaliter pro ſuo iure & intereſſe comparet in iudicio, inter duos de rei dominio iam collitigantes, & ius ſui dominii deducit, iudicium illud duorũ iam collitigantium differri debet, donec ius tertii diffiniatur. Ita dixi ſupra in primo caſu diſtinctionis affirmaſſe Bartolum. in l. ſi quis libertatem. nu. 1. ff. de petit. hæred. Baldum, in capi. 1. §. ſi duo. in primo notab. de pace tenen. & eius uiola. & Afflictum. ibidem. nu. 16. non referam alios a me in dicto primo caſu commemoratos. Ergo a fortiori idem dicendum eſt, quando tertius deducit ius ſui dominii in iudicio poſſeſſorio, iam moto inter ſpoliatum & ſpoliatorem, ut ſcilicet differri debeat iudicium illud poſſeſſorium, uel ſaltem unica ſententia utrumque diffiniri.

Sextò comprobatur hæc opinio ratione du-
19 cta a ſumma † æquitate, quę iudices in re dubia plurimum mouere debet. Suadet enim æquitas
20 in iure etiam ſcripta, ut lites † & contentiones quamprimum ſopiantur. l. properandum. in prin. C. de iudiciis.

Eſt etiam æquitati conſentaneum, ne quis fruſtra litibus & impenſis fatigetur, cap. finem litib. de dolo. & contumac. ubi Doctores plura ad rẽ ſcribunt. Conuenit etiam æquitati, ne (vt dixi ſupra) iudicia reddantur eluſoria. Porrò in caſu noſtro, niſi prius diffiniatur cauſa dominii Dom. Marchionis tertii in iudicio interuenientis, non erit quamprimum finis litium, ſed contentio adhuc (ut eſt manifeſtum) perdurabit. Si uero feratur ſententia pro domino Marchione ſuper dominio ceſſabit omnis lis ſuper poſſeſſione illorum collitigantium. Ita pariter ceſſabunt impenſę omnes. Non etiam reddetur eluſorium aliqđ iudicium, ſicuti reddetur, ſi prius feratur ſententia ſuper poſſeſſorio, quia lata deinde ſententia pro do. Marchione ſuper petitorio, euaneſcet ius omne poſſeſſionis alterius collitigãtium, qui in eo ſententiam retulerit.

Septimò & ultimò probatur hæc ſententia auctoritate multorũ, qui in ſpẽ clariſq; his terminis ita affirmant. Sic ſanè Rota Rom. in deciſione 20. in tit. de reſtitutione ſpolia. in nouis, quæ recenſet ſic fuiſſe dubitatum. Pone quod A. ſpoliatus per B. ſuo beneficio agat contra B. interdicto unde ui, petendo ſe reſtitui: antequam uerò reſtituatur per ſententiam, uenit quidam. C. aſſerens ad ſe dictum beneficium pertinere de iure, intentando petitorium contra dictum A. qui excipiendo proponit ipſum nõ audiendum, donec fuerit & ſit ad poſſeſſionem dicti beneficij plenè reſtitutus. Dubitabatur, utrum huiuſmodi exceptione. C. repelleretur ab agendo? Erat hic diſputatio, an tertius impediretur agere ab ipſo ſpoliato, qui ante omnia volebat reſtitui, vel potius tertius iſte impediret ipſum ſpoliatum. Decidit ibi Rota, tertium hunc de iure dominij agentem, non impediri agere contra ipſum ſpoliatum cuius nullum eſt priuilegium cõtra hunc tertiũ. Senſit ergo Rot. tertium hunc impedire ſpoliatũ ante omnia reſtitui, ſed prius de iure ſui dominij cognoſci & terminari. Et illo in loco Rota, verſic. non obſtat. d. capi. olim uobis, conſtituendo differentiam inter exceptionem ſpoliationis factæ a tertio, & exceptionem dominij ipſius tertij, dixit exceptionem illam ſpoliationis factæ a tertio, opponi ſolum poſſe, contra executionem latam pro ſpoliato, non autem contra proceſſum

&

& diffinitionem :ſenſit ergo Rota, exceptionem illam dominij tertij opponi poſſe ab eo tertio, contra proceſsum & diffinitionem ſpoliati, qui ſe ante omnia reſtitui petijt. Et Rotam ſecuti ſunt Abbas in c.in literis.nu.33.de reſtit.ſpolia. Alex. in l.naturaliter.§.nihil commune.nu.33. ff. de acquir.poſs.& ibid. Ripa.nu.79. & apertius Myſingerius in obſeruationibus centuria. 2.obſeruatione prima.

Non obſtant nunc ea, quæ afferri ſolent, pro contraria opinione, quod ſcilicet oppoſitio do. Marchionis tertii in hoc iudicio interuenientis, dum ius ſui dominii deduxit, impedire non poſſit ſententiam ferendam inter Illuſtr. Borromeos & Sanſeuerinam collitigantes, ſuper iudicio poſſeſſorio ſpoliationis. Sed prius ferendam eſſe ſententiam ſuper poſſeſſorio, & deinde ſuper iure dominii ipſius tertii.

Primò adducitur tex.l.is a quo il 2.ff. de rei vẽdic.quẽ ſic perpendit Didacus libr.practic.quæſtio.c.14.nu.5.ver.nos uero, executio minime impeditur in fauorem eius, qui prius ſententiam obtinuit, propter nouam alterius rei vendicationem eiuſdem rei. Eadem fermè ratione (inquit Didacus) non eſt impedienda litis diffinitio, ad deciſionem eius iudicij, quod prius de eadem re cæptũ fuerat.

Reſpondetur primò.d.l.is, a quo loqui, quando duo actores actione reali petunt a reo conuento eandem rem diuerſis in iudiciis, quo ſanè in caſu, diffinitum eſt ibi, quod ferri debet ſententia pro illo ex duobus actoribus, de cuius iure conſtat, præſtita cautione alteri, ſi deinde de iure ſuo meliore apparebit. Ita.d.l.is a quo, declarant Inno.in cap.ueniens, il 2.de teſtibus Baldus. in c. 1.§.ſi duo.in primo notab. de pace tenen. & eius viola.& ibidem Affli.nu.16. Alex.in add. ad Bar. in d.l.is, a quo, & Felin.in cap.cum ſuper. nu. 11. uerſ.limita tertio.de re iud. Nos uero loquimur, quando pendente lite inter duos iam collitigantes, tertius ſe ipſum liti obijcit, petens actorem ab actione per eum mota excludi, & reum ad ſibi reſtituendum condemnari. Qui ſane caſus eſt lõge diuerſus ab illo d.l.is, a quo.

Reſpondetur ſecundo, admiſſo citra ueri præiudicium, quod d.l. is a quo, loquatur de tertio oppoſitore: adhuc tamẽ caſus ille a noſtro differt. Ille enim eſt de oppoſitore, qui ius dominii deducit contra eos, qui pariter de dominio contendunt. Et propterea par eſt ratio & ius, cum lex nõ plus unius dominio & cauſæ, quam alterius faueat. A diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo tertius oppoſitor deducit ius dominii fauorabilius ut demonſtraui ſupra, ipſa poſſeſsione contra collitigantes de poſſeſſione minus fauorabili, inſpecta perſona illius tertii oppoſitoris.

Reſpondetur tertio, & retorquetur argumentu a ſenſu contrario illud perpendendo. Si in caſu.d.l.is a quo, ob id non impeditur proceſſus & ſententia, quia non impeditur executio, & ſic rei reſtitutio. Ergo a ſenſu contrario ſi executio & ſic reſtitutio impeditur, ut iñ caſu noſtro: Ergo etiam impeditur proceſsus & ſententia, quibus ad executionem & reſtitutionem peruenitur.

Reſpondetur quarto, quod dom. Marchio tertius interueniens, non intendit impedire & ſuſpendi facere iudicium Borromei & Sanſeuerinę ſed ſolum vult, quod ſicuti tam ſuper ſuo iure dominii proceſſum fuit, quã ſuper poſſeſſione Borromei & Sanſeuerinę, quod ita etiam eadem ſententia diffiniatur. Ita etiam prædictis reſponſionibus declaratur.l.pen.ff. de petitio.hæredit. quæ pro eadem contraria opinione adduci ſolet.

Secundò affertur ratio perpenſa ab Alciato in l.bonafides.§.1.nu.3.ff.depoſiti, cum dixit, qđ ſi creditor ius poſſeſſionis habeat, ut quia depoſuerit, uel commodauerit, uel precario dederit, interdictoque experiatur, tardandam non eſſe poſſeſſorij iudicii executionẽ, ob id, quod alius hoc eſt tertius prætendat ius dominij: iuxta c.ueniẽs, il 1.ubi gl.in uerbo, ſuperinductam. de ſpõſa. Rationem reddit Alciat. quia ſalua ſunt huius tertii iura aduerſus eum, cui reſtituta fuerit poſſeſſio.arg.d.l.pen.ff.de petit.hæredi. Et rurſus q̃a (inquit Alcia.) æquum nõ eſt, ſummariam cognitionem propter ordinariam retardari, iuxta traditionem Bart.in l.ſed & hæ.§.non ſolum. ff.de procura.& in l.naturaliter.§.nihil commune, in ſexta combinatione.ff.de acquir.poſſeſ.ſi uero (ſubiũgit Alciatus) damnum aliquod inde probabiliter illi tertio fieret, ſecus eſſet, ut ſcribunt glo.& Abbas in capitulo in literis, de reſtitutione ſpoliatorum.

Reſpondetur primò, ueram non eſſe Alciati traditionem: cum illi repugnet tex. d.l.bonafides vbi dominus rei a prædone depoſitę, excluſo a iudicio ipſo diſpoſitario eam recuperat, tametſi ſalua fuiſſent iura huius domini, contra ipſum prædonem, cui reſtituta fuiſſet poſſeſſio. Nec repugnat.d.l.pen.ff.de petitio.hæred. quia ſupra reſpondi. Et rurſus in caſu.d.l.bonafides, iudicium illud a prædone depoſitario inchoatũ, erat ſummarium.l.pen.C.depoſiti.& ibi Bart. Imò depoſitum habet executionem paratam, ita Iaſon. in cõſil.85.col.1.libr.1.Boer.q.295.nu.7. & Rolan.in conſ.17.nu.7.lib.1.& nihilominus iudiciũ ipſius domini rei depoſitę ſuperueniens, & ſi uideatur ordinarium, tamẽ inquã impedit illud depoſiti. Eſt ergo falſa utraque ratio Alciati.

Reſpondetur ſecundo, noſtro in caſu ceſſare omne impedimentum iudicij poſſeſſorij: cum iã inſtructus ſit proceſsus cauſę dominii, receptæ namque fuerunt probationes omnes, & omnia deducta ſunt quæ ad cauſam ipſam tam petitorii quam poſſeſſorij pertinere poſſunt. Vna ergo eademque ſententia utrumque iudicium ſaltem diffiniri dẽt. Id quod ſuadent multę illę rõnes, quas ſatis diligenter exiſtimo conſideraſſe me & deduxiſſe. Et accedit, quod poſtquam admiſſę receptæque fuerunt probationes ſuper iure dominij

minij tertij, nempe D. Marchionis, facile conſtare poterit ſapientiſſimis Dominis iudicibus, nullam actionem competere illuſtr. Borromeis actoribus, ex quo fiet, vt locus eſse poſſit illi doctrinæ Inno. in cap. cum ſuper. nu. 5. verſicul. ſi verò ante litis. de ſenten. & re iud. quem retulimus ſupra in tertio caſu, vbi ſcripſit Innocent. hęc verba. Si verò ante litis conteſtationem, tertia perſona velit immiſcere ſe & impedire, ndlis cum reo incæpta procedat, non poteſt: Dummodo alteri, qui primo reum conuenit, competat actio. Hæc Innoc. qui ſenſit clarè, quod quando conſtat, actori actionem non competere, tertium admitti debere.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis nomen, quem proprie ſignificet.*
Et quid in fideicommiſſis. nu. 4
2 *Teſtator quos in inſtitutione prædilexit, eoſdem etiam, in ſubſtitutione prędilexiſse præſumitur.*
3 *Verba, de herede in hęredem quomodo accipienda.*
Idque in materia fideicommiſſaria. nu. 14
5 *Alienatio inter plures cohęredes prohibita, quomodo intelligenda.*
6 *Subſtitutionem fideicommiſsariam reciprocam, ubi uerba expreſſa non ſignificant, ea nec ex tacita mente infertur.*
7 *Agnationis & familiæ conſeruandæ ratio, tanta habenda non eſt, ut diſpoſitio extendatur ad caſum omiſsum.*
8 *Subſtitutio facta de deſcendentibus differt ab ea quæ fit tranſuerſalibus.*
9 *Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria difficilius inducitur inter plures inſtitutos, quã fideicommiſſaria inter unum inſtitutum eiuſque deſcendentes.*
Et ut inducta cenſeatur inter plures, multa requiruntur. numer. 10
Aliud in fideicommiſso ſucceſſiuo de inſtituto, in filios & deſcendentes eius. nu. 11
12 *Aequalitatem ſeruare uoluiſſe inter hæredes, teſtatorem præſumimus.*
13 *Subſtitutio reciproca, facta non præſumitur, quando inter hęredes reſultaret inæqualitas.*
15 *Fideicommiſſum relictum deſcendentium fauore ab ultimo poteſt alienari.*
16 *Fideicommiſſo grauatus, in præiudicinm hæredis ſui, alienare poteſt & qua de cauſa.*
17 *Donatio facta abſenti, quibus caſibus valida fiat.*
10 *Stipulari poſse patrem filio.*
19 *Donationis ratihabitatio, ex ſola ſcientia arguitur.*
20 *Donatio facta ſub modo, quando poſsit reuocari, modo non impleto.*
21 *Pactum vt primogenitus ex matrimonio ſuccedat, intelligi Si paciſcentis in eadem uoluntate perſeuerant.*
22 *Donationem partium conſenſu non poſſe reuocari, in præiudicium tertii, cui ex ea ius fuerit quæſitum.*

FACTI SPECIES.

REVERENDVS *Dom. Ioannes Stephaninus Archipresbiter Schledi, anno 1552. condidit teſtamentum, in quo pro quarta bonorum ſuorum parte, hæredem ſcripſit* Theophilum, *pro altera quarta Barnabam & Io Petrum fratres, pro alia quarta Ioſephum, & demum pro vltima quarta parte Ludouicum Et ſolam hanc adiecit ſubſtitutionem his verbis. His conditionibus & declarationibus, caſu quo unus Barnabæ & Zampetri ſupraſcriptorum fratrum, decederet abſque filijs & filiabus, quod alter conſequatur ſupraſcriptam partem &c.*

Poſtmodum prohibuit alienationem bonorum prædictorum his verbis: Iſta tamen conditione, quod nemo ipſorum hæredum poſſit & valeat vllo modo vendere vel alienare, vel donare, nec ſui deſcendentes de petia terræ Paradiſi domo & ſegete camporum quatuordecim vel quindecim, vel circa, infra ſuos confines, niſi inter ſupraſcriptos heredes: ſed voluit, quod tranſeat de hærede in hæredem, & proximiores ſub fideicommiſſo, &c. Hoc condito teſtamento, deceſſerunt tres ex prædictis hæredibus hoc eſt Barnabas Ioſephus & Ludouicus.

Anno verò 1565. prædictus teſtator ſecundũ conſcripſit teſtamentum, in quo ita diſpoſuit. Et primo confermo il teſtamento fatto per il quondam Nouello *(eſt nomen Notarij, qui illud teſtamentum ſcripſerat.)* delli Guiliani; per lo quale ſon ſcritti heredi Theophilo fu di miſtro Zuampetro de i Stephanini, & Zuampetro fu di Zuane di Stephano de i Stephanini. Aggiungendo in queſto modo, che Theophilo ſia herede dil paradiſo, con l'obligation di pagar l'affitti &c. & che Zuampetro ſia herede delli pradi delle chiarre, con l'obligation dell'affitti &c.

Mortuo prædicto teſtatore, his teſtamentis ita relictis, anno 1573. prædictus Theophilus donauit prædictum prædium Paradiſi ſibi relictum domino Franciſco Lodi, filio domino Ioſephi ſibi proximiori in gradu, ſequuto quodam contractu reuocationis donationis inter dominum Ioſephum nomine Franciſci, & ipſum Theophilum donatorem: poſtmodum ſine filijs ipſe Theophilus deceſſit, condito tamen teſtamento, in quo hæredem inſtituit in omnibus ſuis bonis, prædictum Ioan Petrum.

Nunc prædictus Ioan Petrus cohæres, prætendit

dit ſuccedere, & ex diſpoſitione praesbiteri Ioannis teſtatoris ad ſe pertinere, prædictum prædium Paradiſi, quod ad ſui præiudicium donari non potuiſſe Franciſco *exiſtimat: ſed illud contineri uel ex teſtam. d. præsbyteri, uel ſubinſtitutione hæredis, de ſe facta a dicto Theophilo. E contra verò prædictus Franciſcus credit dom. Theophilum, ſibi donare potuiſſe: & conſequenter prædium prædictum non contineri ſub illa inſtitutione hæredis, facta ab ipſo Theophilo.*

Quæritur quid iuris?

Initium à Domino,

CONSIL. CDLXXXIX.

RESPONDENDVM *videbatur*, *prædictum* domi. Ioan Petrũ *cenſeri uocatum a teſtatore & ꝓpterea*, excluſo domin. Franciſco ſuccedere debere, reuocata donatione facta à dicto Theophilo ipſi Franciſco.

Primò vrgere videtur, quia teſtator diſpoſuit quod prædictum prædium tranſiret de hærede in hæredem. Quæ uerba relata ad perſonam teſtatoris, iuxta gl. l. ex facto. in prin. in uerbo, ſua. & ibidem Ripa. nu. 5. ff. ad Trebel. intelligenda uidentur de hæredibus ſcriptis a teſtatore eo in teſtamento, hoc eſt de Ioan. Petro, non autē
1 de Franc. qui ſcriptus non legitur. Et nomen † hęredis, ſui natura ſignificat eum, qui in hæreditate ſuccedit: non autem pro filijs & deſcendentibus ſumitur. Ita enim dicimus, quod ſi conceditur emphyteuſis pro ſe & hæredibus, intelligitur de his, qui bonorum ſucceſſores ſunt: non autem de filijs & deſcendentibus. ſicuti ſcripſerunt Alexā. in l. quod dicitur. nu. 20. & 20. ff. de uerb. obligat. & declarat Didacus lib. 2. varia reſol. capi. 10. nu. 3. uerſ. at ſi quæratur. ſic etiam feudum conceſsū pro ſe & hęredibus, tranſit ad extraneos ſucceſſores bonorum, ut affirmarunt permulti. in l. etiam. ff. ſolut. matr. & in l. Gallus. §. etiam. ff. de lib. & poſthum, ac etiam in d. l. quod dicitur. ff. de verbor. obligat.

Secundò confirmantur prædicta ex eo, quod teſtator paulo ſupra dixerat, quod alienari poſſent prædicta bona inter ſupraſcriptos hæredes, ſignificans prædictos Theophilum, Ioſephum Ludouicum, Barnabam, & Ioan Petrum. Ita enim illud uerbum ſupraſcriptos eſt relatiuum & reſtrictiuum, ad præcedentia, quemadmodum ſcribūt Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. nu. 7. ff. de vulga. & pupilla. ſubſt. Iaſ. in conſ. 15. numer. 2. libr. 1. & Ruinus in conſil. 101. nu. 19. verſ. quia ergo. libro 2. & Dec. in conſ. 292. col. pen. Sic ergo & illa ſubſequentia verba, de hærede in hæredem, quæ a præcedentibus declarationem recipiunt, iuxta. l. qui filiabus. de leg. 1. & ibi copioſè diſſerit Iaſon. col. 1. intelligenda viden tur, de hæredibus in ipſo teſtamento ſcriptis.

Tertio accedit illa iuris ſententia & præ-
2 ſumptio, qua dicimus, teſtatorem † quos in inſtitutione: prædilexit, eoſdem etiam cenſeri prædilexiſſe in ſubſtitutione lege Publius. §. vltimo. ff. de conditione, & demonſtration. & l. ult. ff. ad Trebell. At qui in inſtitutione magis dilexit. Ioan Petrum vocatum, quàm Frāciſcum non vocatum: ut clarè patet, Ergo etiam dicitur teſtator magis dilexiſſe Ioan Petrum in ipſa ſubſtitutione.

Quartò & ultimò ſuffragari uidentur illa uerba, ſub fideicommiſſo, *quæ quidem* vidētur ſignificare reciprocum *fideicommiſſum*, ut reſpondit Socin. iunior. in conſ. 180. nu. 5. lib. 2. Et *ratione ſuaderi poſse uidetur*. Cum enim Io. *Petrus* fuerit inſtitutus in primo ipſo teſtamēto, *in dimidia* parte quartæ partis prædii Paradiſi: & cuperet ipſe teſtator, prædictum pręedium conſeruari in ipſos hæredes & poſtea in proximiores, uidetur dicendum, teſtatorem uoluiſſe inducere reciprocum fideicommiſſum inter eos, alioqui locus nō eſſet illi conſeruationi. Hæc pro Io. Petro aduerſus Franciſcum dubitationem facere videntur.

Re tamen *ipſa*, longe melius & *diligentius* perpenſa atque conſiderata, contrarium uiſum eſt verius & probabilius, *nempe*, dominum Franciſcū eſse admittendum, excluſo domino Ioan Petro. Et quo facilius intelligantur ea, quæ dicturus ſum, præmitto, teſtatorem *in primo illo teſtamēto* duo feciſſe; Primum enim inſtituit *quatuor* illos hæredes, pro ſingulis ipſis *quatuor partibus*: & nulllam expreſſam ſubſtitutionem reciprocam fecit inter eos, præter quam inter prædictum Io. Petrum & Barnabam eius fratrem. Deinde fecit ſecundum, nempè prohibitionem alienationis, niſi inter ſe ipſos hæredes. Ex illa prima parte diſpoſitionis eſt clarum, quod Ioan. Petrus admitti non debet, quia nullo modo eſt uocatus. Eſt ergo ſolum dubium, an ex ſecunda parte cenſeatur uocatus? Et dicendum omnino eſt, non cenſeri uocatum.

3 Primò quia illa uerba de † hærede in hæredem, exponenda ſunt, hoc eſt de deſcendente in deſcēdentem. Ita in *ſpecie* reſpondit Socinus Sen. *in* conſil. 57. col. 1. *verſic.* ſecundum fideicommiſsū. lib. 3. Teſtator prohibuerat hæredes ſuos alienare bona eis relicta, & adiecit hæc uerba. Et hoc *fieri & obſeruari* uoluit dictus teſtator, per dictos eius filios & nepotes & eorum deſcēdentes: *quia* ſemper voluit dicta bona eſse, dictorum ſuorum filiorum & nepotum & deſcendentium, & ea tranſire de hærede in hæredem, &c. Illa poſtrema uerba, de hærede in hęredem, expoſuit Socinus, ideſt, de deſcendente in deſcendentem. Nec dicatur,

Soci-

Socinum ita expoſuiſse, quia teſtator ibi dixerat quod uolebat bona ſua eſſe filiorum ſuorum, ac nepotum & deſcendentium: Nam reſpondetur quod potuiſset etiam exponere, de hærede in hæredem, ſignificando extraneos heredes ipſorum deſcendentium. Et tamen eſt interpretatus de ſolis ipſis deſcendentibus, & ſic de hæredibus ſanguinis. Idem apertius reſpondit Decius in conſil. 38. num. 4. Idem ſenſit ipſemet Decius in conſ. 287. num. 12. uerſic. & licet quandoque. Et apertius idem reſpondit Pariſius. in conſil. 88. numer. 14. & 15. & in conſil. 92. num. 46. libr. 2. Et multo clarius idem Pariſ. in conſil. 8. nu. 7. libr. 3. reſpondit, quod hæc verba: de hærede in hæredem; interpretari debent, id eſt, de deſcendente in deſcẽdentem, & huius ſententiæ preter Socinum & Decium ſupra allegatos, recenſet Bartolum. in conſil. 52. Salumbene. num. 3. libr. 1. & Baldum in conſil. 125. lib. 4. eſt in meo Codice in conſ. 325. Viſo teſtamento libr. 4. qui ambo reſponderunt in his fideicommiſſis & hæreditatibus, uerbum
4 hæredis, intelligi pro filiis & deſcendentibus. Et affirmant prædicti, hæc ex communi loquendi loquendi vſu obſeruari, ut ſcilicet hoc in caſu, heredis nomen pro nomine filii ponatur. His accedit Ripa. in l. ex facto. §. ult. in fine. ff. ad Trebel. teſtator inſtituit filium ſuum hæredem, & ei prohibuit alienationem bonorum, quia uolebat illa peruenire de hærede in hæredem, dubitatum eſt, an intelligatur de liberis, qui heredes ſint, uel ſimpliciter de ipſis liberis? Dixit Ripa, debere intelligi de liberis ſimpliciter.

Secundo non mediocriter ſuffragatur, quod cum in ipſa hæredum inſtitutione, nullam teſtator fecit expreſsam ſubſtitutionem reciprocam inter ipſos inſtitutos, præter quam inter Barnabã & dictum Ioan Petrum fratres, ſic dicendum eſt, reciprocam inter prædictos inſtitutos fuiſse inductam ex illis verbis prohibitæ alienationis, niſi inter ipſos hæredes, & ſi ita adiecit: ſed volo, quod tranſeat de hærede in hæredem. Non enim his poſtremis uerbis, cenſetur inductum reciprocum fideicommiſsum inter ipſos inſtitutos hæredes: ſed quilibet dicitur prohibitus alienare pro ſua parte. Ita reſpondit Socin. Sen. in conſil. 69. col. penult. uerſic. igitur fortius. lib. 3. Cum dixit, quod ſi ſunt inſtituti tres, ſinguli pro tertia parte: & adiecta eſt prohibitio alienationis non eſt inductum fideicommiſsum inter eos. Et Socinum ſecutus eſt Ripa. in l. hæredes mei. §. cum ita nu. 15. uerſ. ampliatur. ff. ad Trebelli. Et apertius ſic docuit Salicet. in l. quoties, ab omnibus. C. de fideicomm. cum ſcripſit, quod ſi plures cohæredes ſunt prohibiti alienare, non inducitur inter eos fideicommiſsum reciprocum: cum quilibet cen-
5 ſeatur prohibitus alienare † partem ſuam, gratia liberorum ſuorum, ad quos poſt mortem res eſt peruentura. Et Salicetum ſecuti ſunt Alex. in l. ſi liusfam. §. Diui. in fine. ff. de leg. 1. & Iaſon. in conſil. 96. col. 3. in princ. lib. 4. qui ſic claré & in ſpecie reſpondit. Illo enim ſuo in caſu, teſtator inſtituerat quatuor nepotes ex fratre, quos inuicem expreſſe non ſubſtituerat, ſed ſolũ adiecerat clauſulam prohibitionis alienationis, ne exirent bona illa ex dictis ſuis nepotibus & eorum liberis. Reſpondit Iaſon inter prædictos quatuor inſtitutos, non cenſeri inductum reciprocum fideicõmiſſum: ſed quemlibet inſtitutorum dici rogatũ conſeruare filiis & deſcendentibus proprijs. Et ibidem ſubiungit Iaſon. in uerſic. tertio facit, qđ cum teſtator nullam penitus ſubſtitutionem fecerit, nec directam nec fideicõmiſſariam & ſic nullum iniunxerit fideicommiſſum, inde (inquit Iaſon) ex ſola prohibitione alienationis, dici non poteſt iniunctum ipſum fideicõmiſsum inter ipſos inſtitutos. Eandem ſententiam in ſpecie magis probauit Crauett. in conſ. 328. num. 17. verſ. non obſtat ſecundum. Illo enim ſuo in caſu, teſtator uoluit bona conſeruari in agnatione & familia, ut ibi. nu. 3. refert ipſe Crauett. & tamen. num. 17. & 18. reſpondit, ex eo ſolo non induci reciprocum fideicommiſsum inter illos inſtitutos. Ea ratione prima vſus eſt Crauetta, quod cũ expreſſa ipſa ſubſtitutionis uerba, non ſignificent
6 adeſse † reciprocam ſubſtitutionem fideicõmiſſariam, ſic dicendum eſt, eam non inferri ex mente tacita. Et quamquam ipſe Crauetta ſuo illo in caſu, non affirmet rationem hãc, ex quo uerba ſubſtitutionis uidebantur lædi: attamen in caſu noſtro recipienda omnino eſt, ex quo nulla prorſus facta eſt ſubſtitutio, nec ſimplex vulgaris, nec reciproca fideicommiſſaria. Secũda ratione, quæ huc etiam facit, motus eſt Crauetta, quod tanta ratio habenda non eſt conſeruandæ agnatio-
7 nis † & familiæ, ut diſpoſitio extẽdatur ad caſum omiſsum. Ita ergo & noſtro in caſu dicendum eſt, prædicta uerba, quod tranſeat de hærede in hæredem, continere fideicommiſsum reciprocũ inter ipſos inſtitutos, cũ caſus ſubſtitutionis fuerit a teſtatore ipſo omiſsus.

Tertio accedit, quod in dubio preſumitur, teſtatorem uoluiſse conſulere poſteritati ſingulorum hæredum a ſe inſtitutorum: quia in ea portione, quam vni reliquit, magis præſumitur eum & eius deſcendentes dilexiſse, quam alterum cohæredem. Atqui in ea portione, quam hic teſtator reliquit Theophilo, præſumitur eum ac poſteritatem ſuam plus quam Io. Petrum & eius deſcendẽtes dilexiſse. Ita in ſpecie reſponderunt Alexã. in conſ. 161. nu. 10. lib. 5. Ruinus in conſ. 121. nu. 8. lib. 2. & in conſ. 142. num. 5. lib. 3. Pariſ. in conſil. 28. num. 61. & in conſil. 31. nu. 31. lib. 2. & ad rem magis Alciat. in reſpon. 546. Fideicommiſſi ſunt. col. 1. ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunẽſem, reſpondit, diſtinguẽdo ſubſtitutionẽ factam deſcendentibus teſtatoris, a ſubſtitutione
8 facta de tranſuerſalibus & concludit, † in ſubſtitutione facta de tranſuerſalibus, non includi alterũ tranſuerſalem: ſed deſcendentem trãſuerſalis grauati, ut ſimili in caſu reſpõdit Alex. in conſ. 204. col. [illegible]

col.2.libr.2.Et rationem egregiam conſiderauit Alciatus in d.reſpon.546.col.2. uerſ. Nō obſtat, quod ſubſtitutio &c.quia facilius teſtator grauabit hæredem reſpectu ſuorum deſcendentium quam reſpectu tranſuerſalis.arg.l.cum auus.ff.de cond.& demonſtr.Et æquiore animo (inquit Alciat.) quis patitur ſe grauari,ut reſtituat filiis ſuis quam fratri uel tranſuerſali remotiori.l.1.§.ueteres.ubi gl.ff.de acq.poſſeſſ.

Eſt ergo dicendum, ꝙ illa uerba, de hærede in hęredem interpretanda ſint,ideſt,de deſcendēte in deſcēdētē,ut.ſ.ſinguli inſtituti,conſeruent ſuis deſcendentibus portionem ſibi relictam.

Quarto mouet me; quod ſi teſtator intellexiſſet illa uerba; tranſeat de hęrede in hęredem, ut ſignificaret hęredes ipſos ſcriptos & īſtitutos nō fuiſſet uſus ea formula uerborum, ſed ſimpliciter dixiſſet: ſed quod tranſeat in dictos hęredes. Cum enim dixiſſet,quod dictum prædium Paradiſi,non poſſet alienari, niſi inter ſubſcriptos hæredes,ſic ſubieciſſet: ſed quod tranſeat in dictos heredes. Quocirca ſenſus iſte eſt clarus & planus, quod prædium prædictum non poſſit alienari in extraneos,ſed ſolū inter ipſos hæredes ſcriptos, quia uoluit,quod ſinguli inſtituti cōſeruent portionem ſuam ſuis deſcendentibus proximiorib.

Quintò non parum urget,quod difficilius in-
9 ducitur & præſumitur ſubſtitutio † reciproca fideicommiſſaria inter plures inſtitutos, quàm fideicommiſſaria inter unum inſtitutum & eius deſcendentes. Ergo facilius dicere debemus, illa verba, de hærede in hæredem & proximiores ſignificare deſcendentes,& proximiores, ſingulorum inſtitutorum, quàm ipſos omnes inſtitutos,ut ſcilicet ſinguli inſtituti tenerentur conſeruare prædictum prędium ſuis deſcendentibus & proximioribus, & non aliis cohæredibus. Illud antecedens probatur ex eo, quod ut cenſeatur
10 † inducta reciproca ſubſtitutio fideicommiſſaria inter plures inſtitutos & ſubſtitutos plura requiruntur. Nam primò requiritur, quod fiat ab ultimo decedente.l.ult.§.filium.de leg.2.& l.Lucius §.Caio.ff.ad Trebell.& ſcribunt Soc.in l.hęredes mei.§.cum ita.nu.7.ff.ad Trebell.& ibi late Zancus in prima repetione.nu.550. Requiritur ſecundo, quod ſit expreſsè facta in omnibus bonis. l. Titia Sæio. §.libertis.de leg.2.Iaſon in l. quidam teſtamento.in fin.ff.de vulga.& Zancus in d.§.cū ita.nu.614. Requiritur tertio, quod ij,inter quos dicitur facta reciproca, ſint expreſsè uocati. Nō enim ſufficit,quod ſint poſiti in conditione. Ita tradunt Socin.Sen.in d.§.cum ita.nu.3.& in conſil.113.in fine.lib.1.& in conſ.104. col.pen.libro 3.Ruinus in conſ.96.nu.11.lib.2.& Pariſ.in conſil.44.nu.29.lib.2. Et propterea nec coniecturæ admittuntur ad inducendam hanc reciprocam, Ripa in d.§.cum ita,nu.23.& ibidem Torniellus. nu.34. Alciat.reſpon.447.in fi.& Anguſola in cōſil.65.nu.10.lib.6. Et admiſſo, quod ſufficiant cōiecturæ: Nihilominus vrgentes admodum eſſe debent.Ripa in d.§.cum ita.nu.17.& ibidem Zā-
11 cus.nu.558.& nu.619. Non ita eſt in ſimplici † fideicōmiſſo ſucceſſiuo de inſtituto in eius filios & deſcendentes.cum hoc etiam ſolis inducatur coniecturis ut ſcribunt Alex.in conſil.100.num.5.libr.4.Decius in conſil.465.num.2.& in conſi.537.num.9.& Pariſius in conſil.48.num.13.lib.2. Imò coniecturas leues ſufficere, ex ſententia Alex.in d.conſil.100.num.5.libr.4.reſpondit Socinus iunior.in conſil.181.num.20.libr.2.& probant,l.cum proponebatur.l.qui ſolidum.§.1.& l.vnum ex familia.§.ult.de leg.2.

Et accedit quod in ſpecie ſcripſi ſuperiore argumento ex ſententia Alciati in d.reſpon.546. colum.2.uerſic.Non obſtat,quod ſubſtitutio,difficilius induci reciprocam inter trāſuerſales, quā ut fideicommiſſum reſtituat grauatus ſuis deſcēdentibus. *Alciati locus uidendus* omnino eſt.

Sextò & ultimò mirum in modum hęc ſententia,quam ueriſſimam eſſe exiſtimo, *confirmatur* ex eo,quod ſi conſideramus ſecundum *teſtamentum* primo coniunctum ſic omnino dicendum *eſt. Teſtator* enim in primo teſtamento in omnibus *ſuis bonis*, hoc eſt,in prędiis glarearum, & Paradiſi (hæc enim tantum habebat immobilia) quatuor illos hæredes fecit, ſingulos pro quarta parte: & nemini eorum aſſignauit prædium Paradiſi,atque ita illud reliquit commune inter ipſos hæredes,qui deinde diuiſione bonorū inter eos facta,illud eorum uni potuiſſent aſſignare; uel in communi retinere. Et hoc ipſo teſtamento ita ſtāte *probabilis eſt dubitatio*,an illa uerba, de hærede *in* hæredem,& in *proximiores*, debeant exponi de deſcendente in deſcendentem ſingulorum inſtitutorum,uel de hærede in hæredem ex ipſiſmet inſtitutis. In ſecundò vero teſtamento *teſtator* inſtituit Ioan. Petrum in prædio *glarearum*, & Theophilum in prædium *Paradiſi*, ſi hoc teſtamentum coniungimus cum primo, ut ſcilicet illa *prohibitio* alienationis cenſeatur repetita etiam in hoc *ſecundo teſtamento*, *non* erit probabilis dubitatio, quin *omninò dicen*dū ſit, illa uerba de hærede in hæredem *& in* proximiores, debere intelligi de deſcēdēte in deſcēdentē & proximiores ipſius Theophili,& non de hærede in hæredem, ideſt in Io.Petrum cohæredem. Huius ſentētiæ ratio eſt,quia ſi diceremus,Theophilum fuiſſe grauatum reſtituere Io. Petro prædium hoc Paradiſi, ſequeretur magna inæqualitas & abſurdum, quod ſcilicet; Theophilus eſſet grauatus erga Io.Petrum,& tamen ipſe Io. Petr. nō eſſet adſtrictus & grauatus reſtituere aliquid
12 Theophilo. Et in dubio præſumendum eſt, † teſtatorem uoluiſſe ſeruare æqualitatem inter *hæ*redes,iuxta l.1.C.unde liberi.& l.ut liberis. C. de coll.ubi Decius,& reliqui omnes, qui *etſi* loquūtur de filiis hæredibus, idem tamen eſt dicendū de aliis, in quos aliqua cadit affectio, ut in caſu noſtro inter coniunctos ſanguine ipſi teſtatori, ſicuti tradit Alcia.in Tract.de prēſumptione, regu.

gu. 1.præſump.23.in fin.Hinc dicimus reciprocã
13 † ſubſtitutionem factam non præſumi, quando inęqualitas reſultaret inter hęredes. Ita omnes in l.iam hoc iure,& in l.Lucius.ff.de vulg. & pupill. ſubſt.& in l.quamuis.C.de impub. & aliis ſubſtit. Si uerò dicimus prædicta uerba, de hærede in hęredem poſita in primo teſtamento, eſse repetita ſecundo,& debere intelligi, de deſcendente in deſcendentem, nulla reſultat inæqualitas, uel abſurdum: ſed eſt quid conſentaneum iuri communi, quo conſtitutum eſt, quod ſi teſtator ſtatuit, bona ſua debere tranſire de hærede in hęredem, intelligitur de deſcendente in deſcendentem, ut diximus ſupra. Atque ita omni ex parte ſatisfactũ erit diſpoſitioni teſtatoris: Nam prædium Paradiſi, cõſeruabitur inter hęredes teſtatoris, hoc eſt in deſcendentes & proximiores ipſius Theophili:& omnis inæqualitas inter ipſum Theophilum & Io.Petrum euitabitur.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, quod imò prædicta uerba, tranſeat de hęrede in hæredem † in ma-
14 teria fideicommiſſaria, intelliguntur de deſcendendente in deſcendentem, ut probauimus ſupra. Ita etiam *feudum* & emphyteuſis conceſsa *pro ſe & hęredibus*, intelligitur pro filiis: atque ita de hæredibus ſanguinis, ſicuti ad rem poſt alios ſcripſit Ripa in l.ex facto.§.ulti.nu.14.& 15.ff.ad Trebell. & idem affirmat Didacus. libr.2. uaria. reſolut.c..18.nu.3.& Thomas Marinus in tracta. feudorum in tit.de feudo hæreditario.nu.9.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur & concedimus, quod illa uerba, niſi inter ſupraſcriptos hæredes, intelligi de quatuor illis hæredibus ab ipſo teſtatore nominatis, ſed non ita ſunt intelligenda illa ſubſequentia uerba: quod tranſeat de hærede in hæredem, quia hæc poſtrema reſpiciunt perſonam ſingulorum inſtitutorum, ut ſcilicet ſinguli teneantur conſeruare ſuis deſcendentibus, portionem illam ſuam prædij Paradiſi: rationes & argumenta hac pro interpretatione ſupra commemoraui, non repeto, ne ſim in ſcribendo nimius.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpondetur, quod imò teſtator magis dilexit Theophilum & eius deſcendentes & proximiores, in portione ei relicta quam Io. Petrum, ſicuti demonſtraui ſupra in tertio argumento. Et ideo intellexit, de hæredibus, hoc eſt de deſcendentibus & proximioribus ipſiuſmet Theophili.

Non obſtat ultimum argumentum, quia reſpõdetur, quod imò illa uerba, ſub fideicommiſſo, non ſignificant fideicommiſſum reciprocum inter ipſos quatuor hæredes inſtitutos: ſed ſolummodo ſucceſſiuum in filios & deſcendentes ſingulorum inſtitutorum: ſicuti ſupra demonſtrauimus. Non repeto iam dicta ne ex ſcriptis ſcripta conficiam.

His intelligimus, do.Theophilum non fuiſse grauatum reſtituere domino Ioan. Petro, ſed ſolum propriis deſcendentibus: Et ideo cum deinde nullis relictis filiis deceſſerit ſequitur dicendũ bona libera fuiſse, defectu conditionis, iuxtà. l.1. C.de condi.inſertis, ubi Baldus & reliqui omnes: & conſequenter do. Theophillus illa donare potuit prædicto do. Franciſco filio dom. Ioſephi. Ita enim a fortiori dicimus, quod quando teſta-
15 tor reliquit fidecommiſſum deſcendentium fauore, vltimus eorum poterit bona illa alienare; ex quo fideicommiſsum finitur in ſua perſona, l. ij, qui ſolidum.§.pen.de legat.2.& ſcribunt Decius in conſil.182.colum.2.& in conſil.511.numer.6. Ripa in l.filiusfam.§.diui.nu.27.de legat.1.Pariſ. in conſ.22.nu.53.lib.3.Natta in conſil.470.nu.3. & 4.libr.3.& Rolandus.in conſil.25.numero 18. lib.1.

Potuit ergo dominus Theophilus donare do. Franc. Et pręterea, admiſso citra ueri pręiudiciũ quod hæc bona eſsent reſtituẽda do.Io.Petro ex prædicto fideicommiſso, adhuc dicendum eſt, do.Theophilum donare potuiſse domi.Franc.in pręiudicium do.Io.Petri. Nam do. Io.Petrus effe-
16 ctus eſt hęres ipſius do.Theophili. At † grauatus fideicommiſſo, poteſt in præiudicium ſui hæredis, cui alioqui reſtituere tenebatur ipſum fideideicommiſſum, bona ipſius fideicommiſſi alienare. ex quo hæres non poteſt contrauenire facto ſui anteceſſoris, l.e gecum a matre. Cod.de rei uendicat. Ita in ſpecie reſponderunt Roman. in conſ.18.nu.4.Alex.in conſil.23.in fine, libr.3. Ruinus in conſil.7.nu.39.libr.1.& manifeſte Pariſ.in conſil.34.in fine.libr.2.& Soc.iun. in conſi. 107.nu.56.lib.3.Et in ſpecie magis, hæredem nõ poſse contrauenire donationi factę a ſuo anteceſſore, de bonis fideic.ſubiectis,& ipſi hæredi reſtituendis, reſpondit Fulg.in cõſ.67.incipit.Paterf. Eſt ergo dicendum do.Theophilum donare potuiſſe hæc bona do.Franciſc. in præiudicium dicti do.Io.Petri hæredis.

Non obſtant nunc aliqua, quæ aduerſus predictam donationem obiici poſſe uidentur.

Primò uidetur obſtare, quod donatio prædicta, facta fuit D.Franciſco abſenti, de cuius ratificatione non conſtat, ob id donatio non ualet. l.abſenti.ff.de dona.& l.nec ambigi.C.eo. & egregie reſpondit Caſt.in conſ.172.In caſu præſenti viſis omnibus.& in conſil. 197. Viſis his, quæ narrantur.in 2.dubio libr.2.qui tres caſus ſic diſtinguit & conſiderat.

17 Primus eſt, † cum donatur abſenti, nemine pro eo ſtipulante: tunc neceſsaria eſt donatarii acceptatio.

Secundus quando extraneus abſentis nomine ſtipulatur: tunc abſenti donatario acquiritur ſi is abſens ratum habet, & ille extraneus cedit actionem.

Tertius eſt caſus, quando notarius nomine abſentis ſtipulatus eſt: tunc abſenti acquiritur, ſi ſolum ratum habet. Et Caſtrenſem ſecuti ſunt multi congeſti a Tiraquello in tractatu. de iure conſti-

-conſtituti parte tertia, limitatio. 30. numer. 10. & a Rolando in conſ. 19. numer. 10. libro 1. Cum ergo hoc in caſu, non conſtat de ratihabitione do. Franciſci, videtur dicendum, hanc donationẽ non conſiſtere.

Reſpondetur primò, non fuiſſe hic neceſsariã acceptationem atque ita ratihabitationem dom. Franciſci. Nã eius nomine ſtipulatus eſt notarius, qui ipſo iure abſq; ratificatione dicitur acquirere donationẽ ipſi donatario. quemadmodum aduerſus Caſtrenſem eſt magis recepta opinio, ut teſtantur Socinus iunior in conſil. 67. num. 4. lib. 3. & Roland. in conſil. 19. nu. 22. libr. 1. Extat & ſtipulatio dom. Ioſephi patris dicti domin. Franciſci
18 qui quidem pater ſtipulari † potuit filio, ut ſcribit in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de uerb. obliga. ibi Iaſ. in 7. notab. Ex quo ſequitur, quod nec ob id requiritur ratificatio filii. Ita in ſimili caſu reſpondit Caſtren. in conſil. 171. In caſu præſenti, viſis omnibus. col. 2. uerſic. & ſic ſtatutuum. libr. 2. & in ſpecie ac claris terminis donationis factæ filio abſenti, ſtipulante patre ipſius filij nomine, reſpondit Alba. in conſ. 36. nu. 4.

Reſpondetur ſecundo, quod imò dominus Franciſcus, dicitur ratificaſſe hanc donationem,
19 ex quo ſciuit ſibi factam, & ſola ipſa † ſcientia arguit ratihabitionem. Ita in ſpecie reſponderunt poſt alios Socinus iunior in conſil. 76. nume. 11. & 12. libro 3. & Rolandus in conſil. 19. numero trigeſimoquarto, libr. 1. qui multis ſimilibus comprobat. Et ſimili in caſu renuntiationis, reſpondit Crauet. in conſil. 11. nu. 4.

Secundo obiici poſse uidetur, quod cum donatio hæc facta fuerit ſub certo modo, nempe ut dominus Ioſeph pater dicti domini Franciſci donatarij, præſtaret annuatim certam pecuniarum ſummam, ipſi domino Theophilo donatori: Quã quidem ſummam dominus Ioſeph non perſoluit, ob id donatio reſoluta dicitur. l. j. C. de donatio. quæ ſub modo. quo loci conſtitutum eſt, donationem factam ſub modo, ut alimenta præſtentur, eis non præſtitis reuocari, & ibi tradunt Doctor. & reſponderunt Bald. in conſil. 250. libr. tertio; Romanus in conſil. 284. Ripa libro tertio reſpon. capitulo ſeptimo, & Alciatus reſpon. 111. ſecundum impreſſionem antiquam lugdunenſem.

Reſpondetur primo, quod cum implere modum principaliter pertineret ad dominum Franciſcum donatarium, ut ſcilicet curaret, quod domin. Ioſeph pater qui promiſerat, deberet ea pręſtare, erat ipſe do. Franc. interpellandus & in mora conſtituendus, ut deinde commiſſa mora, locus eſset reuocationi ipſius donationis: ſicuti in ſpecie late diſſerit Alciatus in dicta reſponſione 111.

Reſpondetur ſecundo, quod tunc demum
20 donatio † facta ſub modo, reuocari poteſt, quando is modus fuit cauſa finalis ipſius donationis, ſecus uero ſi fuit ſolum cauſa impulſiua. Nam tunc non reuocatur donatio, ſed ille promiſſor compelli debet ad implendum modum. Ita probat tex. l. ea conditione. C. de reſcind. uend. quem ſic in ſpecie conſiderat Antonius Corſetus in ſingulari in uerbo, contractus incipit: In omnibus, ad declarationem, d. l. 1. C. de donat. quæ ſub modo. Et confert quod poſt Abb. Cardinalẽ Prępoſ. & alios in cap. uerum. de conditio. appoſ. tradit Socinus in l. quibus diebus. §. Termilius in fine. ff. de conditionib. & demonſtrationib. cum dixit in caſu dicti capituli uerum, non reuocari donationem factam eccleſiæ ſub modo, ipſo modo non impleto, quando is modus non fuit cauſa finalis ipſius donationis. & idem ſcripſerunt Baldus Nouellus in tract. de dote, parte ſexta, priuil. 50. & Tiraquellus de retractu conſang. ad finem. nu. vndecimo. At qui noſtro in caſu modus ipſe pręſtationis, ſummę promiſsæ a domino Ioſepho, *non fuit cauſa finalis*, ſed impulſiua. Hoc patet, quia ipſe dominus Theophilus donator in ipſo prohemio donationis dixit, ſe eam donationem facere ob beneuolentiam, qua proſequebabatur ipſum dominum Frãciſcum donatariũ, & ob grata ſeruitia, quæ acceperat ab ipſo domino Ioſepho patre dicti domini Franciſci. Quę ſanè cauſæ finales ſunt: ſicuti probat textus legis ultimę. ff. de hæredib. inſtitut. ubi cauſa illa finalis dicitur, quæ colligitur ex præfatione actus & diſpoſitionis. Et in hanc ſententiam ſic annotarunt omnes textum illum ibi, & egregiè Alexand. in conſil. 119. columna ultima libro quinto, Socinus Senior. in conſil. 67. colum. 3. uerſic. ſecundo probatur. lib. 1. Dec. in conſil. 376. col. 3. verſ. & vlterius iſta concluſio. & Socinus iun. in conſil. 21. colum. 1. lib. 1. Erat ergo compellendus dom. Franciſcus donatarius, vel domin. Ioſephus eius pater, implere modũ, & ſic præſtare ſummam promiſsam, non autem reuocari debuit donatio.

Tertio obſtare uidetur dom. Franciſc. reuocatio donationis, facta conſenſu ipſius dom. Theophili donatoris, & dicti domini Ioſephi patris dicti domini Franciſci. Quæ quidem reuocatio & reſolutio, ualere uidetur in præiudicium ipſius domini Frãciſci donatarii, ſicuti probare dicitur text. l. 1. C. ſi manc. alien. fuer. ut manumittat. vbi ſeruus alteri donatus, ut certo tempore trãſacto, ad libertatem perueniat, liber efficitur, niſi interim donator voluntatem mutauerit. Et ad rem uidetur conferre doctrina Bartoli in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de uerborum obligationibus: cum ſcripſit, quod ſi donator fundum alicui donauit, ita ut poſt tempus ſit eccleſiæ, pendente tempore (inquit Bartolus) poteſt donator penitere. Et propius confert quod docuit Ioannes Fabri in lege ultima. C. de pactis, cum dixit,
21 quod illud pactum, † quod fit in cõtractu matrimonii, ut primogenitus ex eo matrimonio ſuccedat in aliqua re, intelligitur, modo ipſi paciſcentes in eadem uoluntate perſeuerent,

ſenſit

ſenſit ergo manifeſte Io. Fabri, quod ſicuti fuit in facultate patris ſuo pacto acquirere primogenito rē aliquā, ita etiam ei licuiſſe in ipſius filii prę iudiciam, ab ea conuentione & acquiſitione recedere. Et Io. Fabri doctrinam probarūt Capella Toloſana in q.454.& Alciatus in reſp.136.nume.4. verſ.tertia ratio. Ita ergo noſtro in caſu uidetur dicendum, potuiſſe do. Ioſephum in detrimentū filii ſui donatarii eam donationem a ſe ſtipulatā diſſoluere.

Reſpondetur primò, doctrinam illam Barto. in dict.§. Flauuius, eſſe dubiam: cum ab eo diſſenſerint multi, ut Caſtren. & Comenſis ibi. Sic & Romanus in l. ſi pecuniam. num.22.ff. de cond. cauſa data. Aretinus in l.3.ff. de ſeruis exportan. Io. Lupus in rubr. extra de donat. inter uirum & uxo.§. 54. in fi. Gulielm. Benedict. in c. Raynutius in uerbo, ſi abſque liberis. n.23. de teſta. ubi teſtatur cōmunem eſſe contra Bartolum. Idem aſſeruit Rodericus Suares alleg.19.& in l. quoniam in prioribus. q.8. C. de inoff. teſtam.

Reſpondetur ſecundo, admiſſo, quod uera ſit Bartoli doctrina: attamen adhuc nil obeſt. Quandoquidem loquitur Bartolus quando donatio facta fuit ſub conditione, atque ita minus perfecte facta eſt *donatio.* Ea propter conditione illa, *uel illo tempore* pendente, donator reuocare *poſſe* uidetur. Illo enim in caſu loquitur Bartol. quando quis donauit uni, uſque ad certum tempus, uel uſque quo caſus aliquis euenerit, & poſtea uoluit alteri acquiri, an quo ad illum ſecundum donatarium, qui ad huc donationem, cuius caſus non euenit, non acceptauit, reuocare eam poſſit? Qui ſane caſus non conuenit noſtro. Nos enim verſamur in donatione, quę mediante ſtipulatione patris ac etiam notarii perfectionem eſt conſecuta: & irreuocabiliter acquiſita ipſi do. Frā*ciſco,* & propterea conſenſu ipſorum do. Theophili & Ioſephi ab ea recedi non potuit, ſicuti in ſpecie declarant Iaſ. in d.§. Flauius. num.8. Soc. iunior in conſ.418. nu.13. li.2. qui teſtatur communem eſſe opinionem Rola. in conſil.19. n19. li.1. & in claris terminis ſic reſpondit Crau. in conſil. 19. n.11. qui auctoritate multorum, quos refert,
22 reſpondit, donationem † reuocari non poſſe conſenſu partium in præiudicium tertii, cui ex ea donatione quæſitum fuerat ius. Confert traditio egregia Baldi, in l.1. in fi. C. per quas perſon. nobis acq. cum dixit, quod ſi pater ſtipulatus eſt emphyteuſim pro ſe & filiis, non poterit deinde eam reuocare, prælegando vni filiorum tantum. Et confert text. notab. in l. ſi cum dotem.§. ſi pater. ff. ſolut. matrimon. quo probatur, quod ſi pater ſtipulatus eſt dotem reddi filiæ, adeo illi acquiritur, ut non poſſit pater amplius ab ea, ſuo facto auferre. Et eo textu adductus docuit Bart. in l. vt iuris iurandi.§. ſi liberi. num.6. verſic. veritas tamen. ff. de operis liberto. feudum ſtipulatione patris acquiſitum filio, ab eo non poſſe auferri contraria eiuſdem patris diſpoſitione. Et Bartolum ſecuti ſunt poſt alios Curt. Sen. in conſil.25. Tria ex facti, in ſecundo dubio, Calcan. in conſil.74. nu.11. Corneus in conſ.199. numero 51. libro ſecundo, & apertius in conſil.68. numer.9. libro 3. Decius in conſilio 389. columna prima, Ruinus in conſilio vigeſimoquinto, numero decimotertio; & numero 16. lib.1. Hieron. Gabr. in conſil.85. numer.5.& Roland. in conſ.2. nu.108. lib.1. confert etiam textus. l. cum maritus.§. vlt. ff. de pactis dotal. mulier de dote quam viro dedit, pacta eſt, ut ſi in matrimonio deceſſiſſet eius fratri redderetur: Deinde mulier ipſa decedēs res quaſdam marito legauit, quæſitum eſt, an maritus earum rerum nomine, quæ mulier legauit, teneretur fratri reſtituere. Reſpondit Scæuola, maritum teneri. Ecce ergo quod acquiſitum alteri propria ſtipulatione, auferri non poteſt ab eodem ſtipulante acquirente que, cum illi fratri, pro quo facta fuit ſtipulatio dicatur perfecte & irreuocabiliter acquiſitum, vt declarant Aretinus in conſil.74. num.3. & Soci. Sen. in conſ.53. col.3. verſ. confirmatur. lib.1. Cōcludo itaque pronuntiandum eſſe prædictam donationem firmam manere, & fore obſeruandam nulla habita ratione illius reuocationis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium triplex eſſe.*

2 *Matrimonium uerum quid*

3 *Matrimonium præſumptum quid, & an differat a vero.*

4 *Matrimonium putatiuum quid.*

Et an eoſdem habeat effectus, reſpectu legitimitatis filiorū quos habet uerum. nu.5

6 *Matrimonium duobus modis deduci conſueuit in iudicium.*

7 *Cohabitatio longæua, inter virum & mulierem, inſpecto iure pontificio, an ad præſumendum matrimonium ſufficiat.*

Idque in prę iudicium alterius matrimonij. nu.8

Et quid ſit, quo ad filiorum legitimitatem nu.9

Qualis autem ea cohabitatio eſſe debeat. nu.10

11 *Coniuges ſe inuicem nominantes, uel maritum & uxorem, præſumuntur matrimonium contraxiſſe.*

Idem ſi filios natos, legitimos nominent nu.12

13 *Legitimus quis probatur ex confeſſione patris facta in teſtamento, quo naturalem eum & legitimum nominat.*

14 *Legitimum reddere dicitur pater eum, quem in teſtamento nominat & inſtituit ut filium.*

15 *Mariti & vxoris loco ſe tractantes, preſumuntur matrimonium contraxiſſe.*

16 *Facta verbis anteponuntur.*

17 *Matrimonium ex tractatu cohabitantium, quando facile præſumatur.*

18 *Vox & fama communis, matrimonium contractum fuiſſe ad legitimitatem filiorum cohabitantibus natorum, ſufficit.*

19 *Matrimonium probatur quidē teſtibus qui in illius cōtractu*

inter fuerunt, non minus tamen etiam coniecturis & præſumptionibus.

Idem dicendum de inſtrumentis. nu. 20

21 *Legitimitas filij probatur, quod is tanquam legitimus ſit factus hæres patris.*

22 *Filiationis ſolus tractatus ad inducendam filiationis quaſi poſſeſſionem ſufficit.*

23 *Legitimum eſſe, & hæredem eſſe, ſeparata ſunt.*

24 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, nil differt a nato poſt contractum matrimonium.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDXC.

NVLLA eſt certè apud me probabilis dubitatio, quin pronuntiandum & declarandum ſit, Reuerendum admodum dominum Ioan. Iacobum Diedum Primicerium Patauinum, fuiſse filium legitimū & naturalem Clariſſimi domini Petri, ita ut iure promoueri poſſit ad Epiſcopatum Cremenſem. Et ſi enim ipſe dominus Io. Iacobus aſseruerit, ſe legitimum filium fuiſse effectum ob ſubſecutum matrimonium inter prædictum dom. Petrum patrem & do. Bortolam matrem, attamē hoc ipſum matrimonium ſatis abunde quo ad effectum legitimationis probatū eſse uerè exiſtimo. Et quo facilius hoc demonſtretur, duo præmittēda ſunt,
1 quorum primum eſt; matrimonium † eſse triplex, verum, præſumptum & putatiuum, ut poſt alios ſcripſit Præpoſ. in c. quod nobis. nu. 5. & in capi. p tuas. num. 15. qui filij ſint legitimi. Matrimonium
2 † verum dicimus eſse illud, quod probatur teſtibus affirmantibus ſe fuiſse præſentes, quando vir & mulier ſolenni more matrimonium ipſum contraxerunt, uel quando confectum apparet inſtrumentum principaliter de ipſo cōtractu matrimonij, ut ſcribunt Gem. in conſ. 27. col. 1. uerſ. pro declaratione. Pariſ. in conſ. 170. num. 8. libr. 4. Præ-
3 ſumptum † matrimoniū appellamus illud, quod præſumptionibus & coniecturis a lege receptis probatur, ſicuti tradunt prȩcitatis in locis Prȩpoſitus & Geminianus & manifeſtius explicat Ioan. Lupus in trac. de matrimonio parte prima, numer. 52. Præſumptum hoc matrimonium quo ad ſui effectum nil penitus differt a matrimonio vero. Beluiſius & Baldus in §. ad hæc. in auth. ut liceat matri & auiæ, & apertius Abb. in c. is, qui fidem. nu. 2. de ſponſal. Et ratio quidem eſt, quia lex, quæ præſumptiones & coniecturas admittit, actum illum ſic probatum habet pro uero & proprio. Ita Baldus in l. cum citra. C. de iure dotium, Abb. in d. c. is, qui fidem. nu. 2. Comenſ. in conſil. 109. col. 2. & Curtius iun. in conſ. 4. num. 17. Cū dixerant diſpoſitionem loquentem in caſu uero, locum habere etiam in præſumpto, præſumptione iuris. Et tanto magis idem dicendum eſt, quia præſumptio eſt iuris & de iure, quemadmodum ſcripſerunt Bart. in l. certi condictio. §. ſi numos, num. 6. ff. ſi certum peta. Ang. Aret. §. idem iuris, num. 56. in inſtitu. de except. & Iaſ. in §. fuerat. nu. 56. in inſtit. de act. Et egregiè ac ad rem noſtram docuit Abb. in c. per tuas. in primo notab. de condit. appoſ. quod deducēs matrimonium uerum, & probans preſumptione iuris & de iure, obtinet. Ex quo ſequitur, quod ſicuti is, qui verum matrimonium ſicque ſe filium legitimum probauit uere nempe teſtibus, uel inſtrumento, ſine controuerſia promoueri poteſt ad epiſcopatum: ita etiā & is, qui probauit matrimonium præſumptum. Cum & hoc prȩſumptum eūdē effectū habeat. Et in ſpecie argumento ducto a fortiori ſtatim de-
4 monſtrabimus. Matrimoniū uerò † putatiuum dicimus eſſe, quando matrimoniū uerè & propriè apparet fuiſse contractū ſolenniter bona fide, ſed tamen ob aliquod impedimentum cōtrahi nō potuit. Ita probat c. ex tenore, vbi Doc. qui filii ſint leg. & tradūt oēs in c. cū inhibitio. †. 1. de cland. deſponſ. Cur. iun. in cōſ. 64. nu. 10. Illuſtriſs. atq; eruditiſſ. do. Card. Palæot. in Tract. de nothis ſpurijſque filijs. c. 9. & apertius Soc. iun. in conſil. 63.
5 nu. 42. lib. 3. Hoc matrimonium † putatiuum habet eos effectus, quos & uerum matrimonium reſpectu legitimitatis filiorum, qui adeo uere cenſentur legitimi, ut admitti debeant ad ſucceſſiones & prælaturas: ſicuti poſſunt & uerè legitimi. Ita reſpondit Soc. iun. in d. cōſ. 63. n. 23. lib. 3. qui nu. 45. ſubiungit, natum ex matrimonio putatiuo promoueri poſse ad epiſcopatum. Quod ſi in putatiuo hoc concedimus, multò magis admittēdum erit in præſumpto. Cum præſumptū ipſum prȩſupponat ueritatē ita eſse: putatiuū uerò non. Cum uerè non ſit matrimoniū, ex quo lex illud impedit

6 Præmitto ſecundo, † matrimonium altero de duobus modis in iudicium conſueuiſse deduci & probari, hoc eſt principaliter & incidenter. Dicimus principaliter deduci, quando diſputatur inter uirum & mulierem, quorum unus aſſerit, alter negat contraxiſse, tum maximè quando agitur de impediendo altero matrimonio. Hoc ſane caſu principaliter deducitur; & ob id magis concludenter debet probari. Ita tradunt Sal. in l. quidam. col. 2. ff. de probat. & alii quos infra referam, præſertim Gemin. in conſ. 27. col. 1. uerſ. pro declaratione iſtius. Incidenter uero deducitur matrimonium, quando eſt ſola contentio legitimationis filiorum; & propterea leuiores probationes admittuntur, ſicuti ſcribunt Salicet. in d. l. quidam, colum. 2. uerſicul. ſecundo caſu. ff. de probatio. qui dixit, ſufficere coniecturas & præſumptiones ad probandum matrimonium quo ad filiorum legitimitatem. Et reddit rationē, quia vertitur fauor legitimitatis, & non aīȩ periculum quando quæſtio de matrimonio eſt inter uirum & mulierem. Et accedit Butr. in c. 2. in 5. notab. & in

in c.ex tenore,in 6.notabilis.qui filij ſint legitimi qui manifeſtè ſcripſit,quod ad legitimandam ꝓlem ſufficit colorata opinio,& quaſi poſſeſſio maritalis,excluſa proprietate & ueritate ueri matrimonii, & Butrium ſecutus fuit Dec. in cõſ. 153. num.2.uerſ.& hoc in terminis,& Curt.iun.in cõſil.52.num.3.Et accedit quod pulchre & ad rem maxime reſpondit Geminianus in conſil.27.col. 2.ver.quandoque agitur. cum dixit, coniecturas & præſumptiones ſufficere ad probandum matrimonium,quo ad legitimitatem filiorum, etiamſi adſit inſtrumentum contractus alterius matrimonij eodem tempore. His expoſitis dicimus nunc plures eſſe hic coniecturas & præſumptiones, quibus manifeſte conſtat,contractum fuiſse matrimonium inter dictum do.Petrum & do.Bortolã.

7 Prima eſt coniectura & pręſumpta ex † ultima cohabitatione quinquaginta plus minus annorũ inter dictum D.Petrum & do.Bortolam,quæ quidem tam longæua cohabitatio & ſi iure Pontificio inſpecto,minime ſufficiat ad coniecturandũ matrimonium inter ipſoſmet cohabitãtes,ut tradũt poſt alios Dec. in l.nuptias.n.4. ff.de nuptijs. Alciat.in tract.de præſumpt.regul.2. præſump.5. n.1.eruditiſſimus atque illuſtriſſimus Cardinalis Palæotus in tract.de nothis ſpurijſque filijs.ca.5. nu.4.cap. 19.nu.12.& in cap.20.nu.4.& Didacus Cuuarrius in epitome de ſponſal.in ſecunda parte,cap.1.nu.5.qui quidem adiungit, maxime pro

8 cedere quãdo agitur de † præiudicio alterius ma-

9 trimonii: Attamen quo ad legitimationem † filiorum,cohabitatio diutina uiri & vxoris inducit etiam iure ipſo pontificio efficacem cõiecturam contracti matrimonij. Ita ſcribunt gloſſ.in capitulo primo trigeſimoquinto,Innocen.in cap. ex parte.de reſtitutio.ſpol.Abbas,& Imol.in capitu. illud,de præſumpt.idem Abb.in c.lator, & in ca. ex tenore,qui filii ſint legit.Io.Lup.in trac.de matrimonio.p.2.nu.12.Cæpolla in conſil.5.nu.16. in ciuilib.Iaſon in l.1.colum.4.C.qui teſta.facere poſſ.& in conſi.268.col.1.lib.4.Felin.in ca.illud. nu.15.in fin.de præſumpt.Dec.in l.nuptias.nu.4. de reg.iur.& in cap.eccleſiæ ſanctæ Mariæ. num. 44.verſ.ſeptimo caſu,de conſtitut.idem in conſil. 153.nu.2.& in conſil.471.nu.3.Curt.iun. in conſil.52.nu.3.Cagnolus in l.ſi qua illuſtris,num.12. C.ad S.C.orphicia.Pariſ.in conſil.13.nu.22. libr. 2.Soc.iun.in conſ.39.nu.17.lib.3.Puteus in deci. 103.in,fi.lib.2.& in dec.2.nu.3.lib.3.Palæotus in trac.de Nothis ſpuriiſque filiis,c.19.nu:12.Didacus in Epitome de ſponſ.p.2.c.1.nu.5.Gramm.in conſ.26.nu.9.in Ciuilib.& Ceph. in cõſ.435.nu. 64.lib.3.Et quãquã Didac.pręcitato in loco ſcribit & aliquorum opinione cum hac cohabitatio

10 ne plura † concurrere debere,primo quod cohabitatio ſit diutina,hoc eſt ſaltem decem annorũ, ſecundo,quod uir & mulier pares ſint, tertio qđ mulier honeſta ſit uitæ,hoc eſt quod quæſtũ ſui corporis non fecerit: quartò quod uir eam pertractet honorifice,hoc eſt ut uxorẽ:Nihilominus in caſu noſtro omnia hæc requiſita concurrunt, hoc excepto,quod eſſent paris conditionis: ſed hoc quidem requiſitum, iure ipſo pontificio inſpecto,neceſſarium non eſſe, ex ſententia Baldi, Caſt.& Præpoſ.in ſpecie reſpondit Celſus Hugo in conſ.73.nu.14.

Secunda eſt coniectura & præſumptio,quæ ſumitur a denominatione:cum.ſ.uir & mulier ſe in

11 uicem ita nominant coniuges, uel † maritum & vxorem.Ita ſcribunt Archid.in cap.1.de deſponſ. impub.lib.6.Abb.in c.lator,qui filii ſint legitimi, & ibidem Præpoſ.Lucas de penna. in l.3.in præſump.13.C.de apochis public.lib.10.Soc.Sen.in conſ.39.nu.8.lib.1.Dec.in conſ.153.nu.3.Pariſ. in conſ.13.nu.25.lib.2.Palęotus in trac.de noth. ſpuriiſque filiis.c.19.nu.11.& Ceph.in cõſ.435.n. 60.lib.3.Et hæc quidem præſumptio poteſt etiã

12 ſumi & conſiderari ex † perſona filiorum,ut ſi pater nominat filios,ut legitimos. Nam præſumptio eſt,quod duxerit eorum matrem in uxorem. Ita ſcriptum reliquit Iacob.Beluiſ.in §.ad hæc,uerſic.ex hoc,in auth.ut liceat matri & auię, qui dixit ex illo textu,hanc eſſe pręſumptionem iuris & de iure.Et Beluiſium ſecutus eſt Lucas de penna in d.l.3.in pręſump.14.C.de apochis publ. lib.10. idem reſpondit Dec.in conſ.54.col.1. Hæc frequens nominatio(ut in facto mihi ſupponitur) fuit abunde probata.

Tertia eſt coniectura & præſumptio efficacior quæ ſumitur a confeſſione do.Petri patris d. do. Io.Iacobi facta in ſolenni ſuo teſtamento, in quo

13 † confeſſus eſt ipſum do.Io.Iacobũ eſſe filiũ ſuũ legitimum & naturalem & ut late hęredem fecit. Quæ ſane confeſſio optime probat legitimitatẽ. Ita Pariſ.in conſ.13.nu.15.& nu.25.lib.2. ex ſententia Abbatis,quem refert. Et his accedit Bald. in §.adhęc.in auth.ut liceat matri & auię, qui dicit,quod eo ipſo quod pater in teſtamento nomi

14 nat † & inſtituit filium,dicitur eũ reddidiſſe legitimum:cũ inde ſumatur præſumptio iuris & de iure(inquit Bald.)quod ipſe pater contraxerit iam matrimonium cum illius filij matre. Et hoc matrimonium(ſubiungit Bal.poſt Beluiſiũ) dicitur præſumptum,quod operatur idem quod uerum. Ita quoq; Inn.in c.per tuas.qui filii ſint legit.ſcribit,quod ſi pater in teſtamento inſtituit hæredẽ filium naturalem,& legitimaſſe dicitur. Et idem affirmant ibid.Abb.nu.5.& Fulius Præpoſ.& nu. 16.& 17. Et hæc quidem ſententia multò magis comprobatur ex eo,quod ipſe D.Petr.affirmat in ipſo teſtamento,D.Bortolam eſſe uxorem ſuam, quam & uſufructuariam reliquit. Et teſtamẽtum hoc fuit receptum & approbatũ a Seren.Repu.in cuius archiuio repoſitum fuerat.

Quarta eſt cõiectura & pſumptio cõtracti huius matrimonii,quæ ſumitur a tractatu,quando

15 ſcilicet uir & mulier ſe ſe tractarunt † ut maritus & vxor. Ita Baldus in l.non ignorat.nu.5. C. qui accuſ.non poſſ.qui dixit,hanc eſſe præſumptionẽ efficaciorẽ illa,q̃ a ſola denominatiõe deſcẽdit,q̃

16 cum facta † verbis anteponantur. Baldum in ſpecie ſecuti ſunt Dec. in conſil. 54. nu. 2. & Alciatus in Tract. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 38. nume. 1. verſic. ſed nunquid. Et ad rem optimè confert quod reſpondit Ruin. in conſil. 128. nu. 7. libr. 4.
17 cum dixit, ex tractatu facile probari † matrimonium, quando quæſtio non eſt inter uirum & mulierem: ſed inter alios. Idem reſponderunt Pariſ. in conſil. 13. num. 17. lib. 2. & Cephalus in conſil. 435. nu. 56. libr. 3. Hunc tractatum plenè probatũ hoc noſtro in caſu fuiſse intelligo.

Quinta eſt coniectura, & præſumptio, quæ ſu-
18 mitur a † communi voce & fama. Et hæc quidẽ ſufficit, quò ad legitimationem filiorum: Ita Io. Andreę in cap. peruenit, qui filij ſint legit. Prępoſit. in cap. per tuas. nu. 1. eo. tit. Geminianus. in cõſil. 27. col. 2. verſic. idem Ioan Andreæ. Dec. in cõſil. 153. nu. 2. Pariſ. in conſil. 13. num. 22. in fin. lib. 2. & Puteus in dec. 72. lib. 1. & in dec. 2. nu. 2. libr. 3. Hanc communem vocem & famam optimè probatam eſſe hoc in caſu audio.

Et prætereà, dato citrà ueri præiudicium, q̃d ſingulæ hæ coniecturæ & præſumptiones, ſeparatim conſideratæ, non ſufficerent ad probandum hoc matrimonium: attamen ſimul iunctę, ſine cõtrouerſia abunde ſufficere debent. Sicuti in ſpecie tradunt Abbas, & reliqui in capitul. conſultationi. in 3. notabil. de ſponſal. & manifeſtius Pariſ. in conſil. 13. numer. 20. lib. 2. & Puteus in deciſ. 103. lib. 2. qui teſtatur ita fortiori in caſu fuiſſe a Rota deciſum.

His intelligimus, nil obeſse quod obijci intelligo, matrimonium probari debere teſtibus de viſu contractus matrimonij atteſtantibus. Nil ſanè hoc obſtat, quia & ſi uera ſit iuris & interpretum
19 ſententia, matrimonium † probari teſtibus, qui interfuerunt contractui matrimonij, ut ſcribunt Doctores commemorati ſupra in primo præmiſſo. & probat cap. 1. de conſang. & affinit. & capit. conſultationi. ubi Præpoſ. nu. 1. de ſponſal. Attamen non negant prædicti Doctores, quin probari alijs probationibus & coniecturis ac præſumptionibus poſſit, quemadmodum multorum auctoritate poſſe probari ſupra demonſtrauimus. Ita pariter tollitur obiectio illa, quod requiratur inſtrumentum contractus matrimonij. Nam Doctores, qui concedunt matrimonium probari
20 poſſe † inſtrumento contractus matrimonii, uel inſtrumento dotis, in quo matrimonii mẽtio fit, ſicuti hac de re ſcribunt Baldus in rub. C. de priuileg. dotis. col. ult. Gemin. in conſil. 27. colum. 1. Socin. Sen. in conſil. 39. num. 5. & num. 10. lib. 1. Curt. iun. in conſ. 95. nu. 2. & Pariſ. in conſil. 170. num. 8. lib. 4. ij ſanè non negant, quin matrimonium probari aliter poſſit quàm his inſtrumentis. Imò egregiè reſpondit Geminianus in conſ. 27. col. 1. uerſic. pro declaratione iſtius paſsus, q̃d etſi inſtrumentum contractus matrimonij cum una, concurrit cum coniecturis & præſumptionibus contractus matrimonij cum altera. Coniecturas illas repugnantes illi inſtrumento ſufficere ad probandam legitimitatẽ filiorum. Nõ eſt etiã q̃d quæratur, an dominus Iacobus adierit hæreditatẽ patris, & adhuc eam poſſideat? Quandoquidem ad probandum legitimitatem filij, prodeſt ꝙ
21 filius ipſe tanquam legitimus † effectus ſit hæres patris. ſed tamen ad eam improbandam & impediendam non obeſt ſi non poſſideat. Prodeſt ſane, quia non niſi filii legitimi ſucceſſibiles ſunt. Non nocet, quia eſse poteſt, quod filius ipſe legitimus ab occupatoribus paternæ hæreditatis, impediatur eam conſequi & poſſidere. Quę ſanè ſẽtentia manifeſtè ꝓbatur auctoritate Butrii in c. tranſmiſsę. colum. 3. verſ. quandoque, qui filii ſint legitimi, quem ſecutus eſt Dec. in conſil. 54. num. 3. verſic. non obſtat, quod quaſi poſseſſio. Dixit
22 Butrius, quod ſolus tractatus † filiationis, ſufficit ad inducendum quaſi poſseſſionem *filiationis*, ut is tanquam filius *principaliter hæreditatem* petere poſſit. *Prȩſupponunt* ergo Butrius & Decius, *legitimitatem filij probari* ſatis poſse, & *ſi is filius non poſſideat* bona patris & *manifeſtius* Prępoſit. in cap. quod nobis. nu. 3. qui *filij ſint legitimi*: cum ſcribit, quod etſi quis probauit, ſe eſse filium *legitimum*, non tamen inde ſequitur, quod ſit hęres. Cum hęc duo non *ſint conſecutiua*, ſed diuer-
23 ſa † & ſeparata. Quę ſententia cum uera cęteris in cauſis ſit, in hac ipſa eſt maximè uera: cum hic cõſtet ex teſtamento ipſo patris dom. Io. Iacobum hæredem ab eo inſtitutum fuiſſe. Et hæreditatem ipſam adiuit: ſicuti facilè probari poſset, ſi opus aliquo modo eſset. Porrò cũ nil ad rem hoc pertineat, *fruſtrà certe ambigitur*. Quod uerò quęritur & in dubium *reuocatur*, an dom. Io. Iacob. natus *ſit* ante, uel poſt *matrimonium* contractum, nil etiam ad rem facit. Nam ſiuè natus ſit poſt, ſiue ante contractum *matrimonium*, ſemper *dicitur* effectus legitimus uerè & propriè. *Eſt enim* legitimatio per ſubſequens *matrimonium* adeò
24 efficax, ut is ſic † legitimatus nil *penitus* differat a nato poſt contractũ matrimonium. l. cum quis, & l. ſeq. C. de natura. lib. & §. ſi quis igitur. in auth. quibus mod. natura. efficiantur ſui. Et idem ſtatuit ius pontificium. cap. 1. & capit. tanta, qui filij ſint legitimi, & ſcribunt Pariſ. in conſil. 13. nu. 34. lib. 2. & propterea ſuccedunt ſic legitimati etiam in emphyteuſi & feudo eccleſiaſtico. Socinus iunior. in conſil. 63. nu. 42. lib. 3.

Huius itaque quæſtionis Cardo non uerſatur in hoc, an do. Io. Iacobus natus ſit ante uel poſt contractum matrimonium: ſed in hoc tantum, an probatum ſit, uel non, hoc matrimonium? Et dicimus, quod quo ad hunc legitimitatis effectũ ita clare fuiſse probatum, ut dubitandum *minimè* ſit, quin præfatus Reuerendus admodum do. Io. Iacobus declarari debeat legitimus, & abſque vlla Sãctiſſimi D. N. diſpenſatione ad epiſcopatũ promouendus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Matrimonium metu contractum ipſo iure nullum eſſe.
Et iterum ſecundò contrahens cum alia, ad ſecundum, nõ primum obligatur. num. 2
3 Metus illatus fuiſſe, non præſumitur.
4 Metum illatum matrimonium contrahentibus, ex diuturna cohabitatione, purgatum præſumi.
Et quanti temporis cohabitatio eſſe debeat. nu. 5
6 Matrimonio ex putatiuo, ut legitimi cenſeantur & ſucceſſibiles, duo requiruntur.
7 Matrimonium palam contrahi, quando dicebatur ante Concilium Tridentinum.
8 Matrimonium etiam coram teſtibus contractum, non tamen dicitur palàm cõtractum, ſi ipſis dictum ſit, ne matrimoniũ publicarent.
9 Clandeſtinitas arguit malam fidem.
10 Bonam fidem cauſari, aſſertione cuiuslibet uiri boni.
11 Matrimonium ſecundum contrahens, non obſtante quod fama ſit de priori, filios non procreat legitimos.
12 Matrimonium quid facti eſt, nec præſumitur.
13 Matrimonium inter pares ut præſumitur, ſic è contrario, inter impares non item.
14 Sacerdotis teſtimonium alijs præualere ſolet.
15 Salutis æternæ nemo præſumitur immemor.
16 Teſti ſingulari fides non datur.
17 Vitricus pro priuigno, nec ſocer pro genero, ferre poteſt teſtimonium.
18 Domeſticum teſtimonium reijcitur.
19 Solicitatorem eſſe, & victoriam affectantem, non eſſe teſtem idoneum.
20 Teſtis infamis, bannitus ob homicidia, non eſt idoneus.
Sic & inops, magna iunctus amicitia ei, pro quo fert teſtimonium. nu. 21
22 Filius alicuius nemo, niſi probetur, præſumitur.
23 Præſens quis in patria ſua præſumitur.
24 Mulierem ex eo concepiſſe præſumptio eſt, cum quo diu & aſſiduè conſuetudinem habuit.
25 Fama etſi non probet regulariter, in his tamen quæ difficilis ſunt probationis, fidem facit.
26 Filiationis in quaſi poſſeſſione conſtitui aliquem ob famam.
27 Præſentia præſumitur, niſi probetur abſentia.
28 Natus in matrimonio contracto, præſumitur natus legitimè.
29 Similitudo an arguat eum eſſe filium illius, cui aſſimilatur, & num. 30
31 Procuratoris confeſſio quando non nocet.
32 Error probatur, cum rem aliter ſe habere conſtat, quam actũ fuit.
33 Litis impenſæ & alimenta quando filio decernendæ ſint, tres ſunt opiniones.
34 Teſtis unicus in cauſis ſummariis & leuis præiudicij, probat, ſi omni exceptione maior eſt.
35 Alimenta ut non facile decernenda ſunt petentibus, ita tamẽ neque deneganda, certis caſibus.

FACTI SPECIES.

ANNO 1541. contractum fuit matrimonium inter Agnetem filiam Roberti & Baldaſſerem Mariſcalcum filium Lucæ. Qui quidem coniuges eo tempore contractus non excedebant annum 17. ſuarum ætatum.

Anno 1550. die 9. Maij Illuſtr. dominus Comes Iulius Cæſar San Bonifacius, duxit in uxorẽ magnif. dominam Ludouicam de Iuſtis.

Deceſſit præfatus dominus Iulius Cæſar, eodẽ anno 1550. die 29. Septembris. Eodem etiam anno 1550. die 9. Nouembris deceſſit illuſtris dominus Comes Franciſcus pater dicti domini Iulij Cæſaris.

Anno 1551. prædicta Agnes citata fuit in iudicio ad inſtantiam prædicti Balthaſaris eius mariti, aſſerentis ſe eam duxiſſe in uxorem vi & metu, quæ quidem Agnes confeſſa eſt, ita eſſe. Et ſuper vi & metu examinati fuerunt teſtes, & prolata fuit quædam ſententia a Reuerendo Vicario Abbatiæ Pollicinij qui anno 1551. pronuntiauit & declarauit, prædictum matrimonium contractum inter prædictos Balthaſarem & Agnetem, fuiſſe & eſſe nulliter contractum.

Eodem anno 1551. die 16. Februarij comparuit prædicta Agnes coram eodem Vicario, & aſſeruit, ſe iam de anno 1545. contraxiſſe matrimonium cum præfato domino Iulio Cæſare, cum quo dixit potuiſſe ſic contrahere non obſtante matrimonio prius contracto cum dicto Balthaſſare, ex quo dictum matrimonium cum ipſo Balthaſſare erat nullum, tanquam vi & metu contractum. Et de ipſo contracto matrimonio cum Domino Iulio Cæſare, curauit Agnes examinari teſtes:

Eodem ano 1551. menſe Maio Illuſtris D. Comes Marcus regulus alio nomine Margulato San Bonifacius hæres ex teſtamento dicti domini Comitis Franciſci patris dicti domini Iulij Cæſari, ſentiens ſibi parari poſſe aliquod detrimentum, ex actis illis Agnetis aſſerentis ſe uxorem fuiſſe dicti Domini Iulij Cæſaris, eam ſuper iactatione & diffamatione in iudicium coram Reuerendiſſimo Nuntio Apoſtolico Venetiarum vocauit.

Eodem anno coram eodem domino Nuntio comparuit Iulia Cæſara filia dictæ Agnetis aſſerens, ſe filiam legitimam dicti domini Iulij Cæſaris, & dictæ Agnetis, qui erant maritus & vxor.

Anno 1552. menſe Aprilis domi. Nuntius Apoſtolicus ſeu eius Auditor declarauit, ſententiã latam a prædicto D. Vicario Abbatiæ nocere minime poſſe etiam debere do. Caniti Margulato.

Appellarunt a prædicta ſententia, Agnes ſeu Iulia Cæſara eius filia: ſed deinde appellatio non fuit proſecuta, ita quod ſentẽtia lapſa ẽ in iudicatũ

Anno 1552. menſe Iunio, Iulia Cæſara proſequi cæpit litem a ſe ipſa cæptam, coram eodem do. Nuntio, petendo ſe declarari filiã legitimam dictorum D. Iulij Cæſaris & Agnetis coniugum, & ſuper eorũ matrimonio examinari curauit multos teſtes.

Ab eo anno 1552. vſque ad annum 1556, Iulia Cæſara ſuperſedit in cauſa. Eo anno 1556. curauit Dom. Comes Margulatus Breui Apoſtolico cauſam committi R. D. Victori Putheolano Auditori Reuerendiſſim. do. Patriarchæ Venetiarum, conſenſit Iulia Cæſara commiſſioni, ſed tamen cauſam proſecuta non eſt vſque ad annum 1561.

Eo anno 1561. cæpit Iulia Cæſara proſequi cauſam & petijt ſibi tanquam filiæ dicti dom. Iulij Cæſaris decerni alimenta & litis impenſas, ut cauſam ipſam proſequi poſſet. Et cum ſuper ipſius Iuliç Cæſaris paupertate & inopia & ſuper alijs incidẽtibus adhunc effectũ, vt ſibi decernerẽtur prædicta alimenta & litis impenſas examinati fuerũt teſtes.

Præfatus domi. Auditor declarauit & pronuntiauit, eſſe decernenda & præſtanda prædicta alimenta & impenſas.

Appellauit D. Margulatus a prædicta ſententia, & decreto. Prædictus do. Auditor, cauſam remiſit ſedi Apoſtolicæ.

Præfatus D. Margulatus anno 1566. curauita ſede Apoſtolica cauſam committi Reuerendiſſimo domi. Patriarchæ Venetiarum, qui eo anno. 1566. declarauit & pronuntiauit ſe iudicem competentem. Prędicta Iulia Cæſara ſuperſedit procedere in dicta cauſa ab eo anno 1566. vſque ad annum 1584. Quo quidẽ anno impetrauit dicta Iulia Cæſarã, a ſede Apoſtolica cauſam cõmitti Reuerendo do. Deſiderio Guidoni Vicario Reuer. Patriarchæ Ven. Præfatus do. Vicar. aduertẽs, dictã Iuliam Cæſarã non narraſſe ſedi Apoſtolicæ, cauſam ipſam tam prius pẽdere coràm ipſo do. Patriarcha, eam remiſit ipſi do. Patriarchæ.

Prædicta Iulia Cæſara confugit ad Reuerendiſſimum Nuntium Apoſtolicum Campegium qui reformando commiſſionem Apoſtolicam do. Patriarchæ factã, ordinauit quod ipſe do. Patriarcha procederet in cauſa, ſed quod inferendis ſententijs interlocutorijs magni præiudicij, & in diffinitiua haberet uotum ſui Auditoris.

Anno. 1584. die prima Septembris do. Margulatus, ad tollendam omnem dubitationem, impetrauit Breue Apoſtolicum, ut dictus dom. Patriarcha deueniret ad ſententiam hac in cauſa.

Prædictus do. Patriarcha reſpectu huius nouę commiſſionis, declarauit, ſe iudicem incompetẽtem, pronuntiando eſſe procedendum in hac cauſa ſecundum primam commiſſionem. Et cum votum animi ſui declaraſſet ipſe domin. Patriarcha, aduerſus dominum Margulatum, ipſe dominus Margulatus appellauit qua appellatione non obſtante, ipſe domi. Patriarcha ſolus pronuntiauit, examinandos eſſe teſtes ſuper paupertate dictæ Iuliæ Cæſaris, ut ei poſſent decerni alimẽta & litis impenſas. Appellauit & proteſtatus eſt ſemper domin. Margulatus.

Anno 1585. menſe Februario obtinuit dominus *Margulatus a ſede Apoſtolica cauſam* com mitti Reuerendiſſimo *domino Nuntio Apoſtolico Venetiarum, qui* Reuerendo *domin. Auditori ſuo, eam ſubdelegauit. Cum uerò nunc ferenda ſit ſententia tam ſuper alimentis, & litis impenſis, quàm ſuper cauſa ipſa principali; contingit dubitari.*

An ex actis conſtet, dictam Iuliam Cæſaram fuiſſe & eſſe filiam legitimam, & naturalem, vel ſaltẽ naturalem prædicti domini Iulij Cæſaris, vel ita eſſe in quaſi poſſeſſione ipſius filiationis, ut decerni ei debeant alimenta, et litis impenſas.

Initium à Domino,

CONSIL. CDXCI.

RESPONDENDVM eſt, nõ conſtare, prædictam Iuliam Cæſaram fuiſse filiam legitimam & naturalem, immo nec filia dicti domini Iulij Cęſaris, nec etiam fuiſse & eſse in quaſi poſsesſione ipſius filiationis, ut ei decerni poſſint prædicta alimenta & litis impenſę. Hęc ut demonſtrem vera, plura explicabo.

Primò oſtendam nullum verum matrimoniũ contrahi potuiſse inter dictum dominum Iulium Cæſarem & dictam Agnetem matrem dictę Iuliç Cęſaris impediente matrimonio, adhuc conſtante inter ipſam Agnetem & Balthaſarem.

Secundò demonſtrabo, quod nec etiam eſse potuit aliquod matrimonium putatiuum, inter pdictos D. Iuliũ Cæſarẽ & Agnetẽ, quo hęc Iulia Cęſa-

Cæſara dici nunc poſſit filia legitima & naturalis ipſius D. Iulij Cæſaris.

Tertiò planum faciam, prædictum D. Iulium Ceſarem, nullo modo contraſiſſe aliquod matrimonium cum dicta Agnete.

Quarto probabo, dictam Iuliam Cæſaram, dici non poſſe procreatam a D. Iulio Cæſare, nec verè nec præſumptiuè.

Quintò explicabo, huic Iuliæ Ceſari, decernenda non eſſe aliqua alimenta, nec litis impenſas.

Quod attinet ad illud primum certum eſſe exiſtimo, dominũ Iulium Ceſarem & Agnetem contrahere non potuiſſe aliquod matrimoniũ. Nam conſtat ipſam Agnetem fuiſſe nuptam Balthaſari ab anno 1541. & matrimonium perduraſse vſque ad annum 1551. intra quod tempus prædicta Agnes dicitur contraxiſse cum domino Iulio Ceſare. Et ſi enim eo anno 1551. petente Balthaſare & conſentiente ipſa Agnete, fuit a Vicario illo Abbatiæ pronuntiatum matrimonium illud nullum, tamquàm metu contractum iuxta cap. tua, & cap. cum locum, de ſponſal. & cap. ſignificauit, de eo, qui duxit in matr. quam polluit per *adulter.* quibus probatur matrimo-

1 nium † *metu* contractum eſſe ipſo iure nullum: *nec opus* eſſe aliqua reſciſſione. Id quod manifeſtè Abbas, & reliqui ibidem & multos commemorat ac communem teſtatur Didacus in epitome de ſponſal. in ſecunda parte. cap. 3. §. 5. nu. 1. Idem *ſcripſit* Syluester Prierius in ſumma, in verbo, matrimonium. 8. num. 11. verſ. circa predicta tamen. Et adeo *eſt nullum* matrimoniũ metu contractum, vt ſi is, qui ita fuit compulſus, cũ

2 ſecunda deinde contraxit, obligatur † ſecundo, non autem primo matrimonio. Ita ſancitum eſt *in dicto* cap. ſignificauit, vbi Abbas, & Syluester *in loco* præallegato. Nihilominus manifeſtè cõſtat, ſententiam illã fuiſse non modo iniquã, ſed etiam iniquiſſimam. Nam de ipſo illato metu nõ cõſtabat illi Vicario; ſicuti probari debuit: cum

3 metus † illatus non præſumatur, l. 2. C. quod metus cauſa, vbi gloſsa & Baldus & poſt alios tradũt Alciatus in Tractat. de præſumptionibus, reg. 3. præſumpt. 7. Pariſius in conſil. 5. nume. 168. & in conſi. 60. num. 20. lib. 4. & Crauet. in conſil. 115. num. 13. Nec adhiberi debuit fides ipſis Balthaſari & Agneti, ex quo agebatur de præiudicio cõtracti iam matrimonij, cap. ſuper eo. de eo, qui cogno. conſang. vxoris ſuæ, & ibidem annotarũt Abbas & reliqui, Roman. in ſing. 620. Tu audiuiſti. & reſpondit Decius in conſi. 133. nu. 1. Præterea clarè conſtat, nullum illatum fuiſse metum nec Balthaſari nec Agneti: cum contraxerint palàm multis amicis præſentibus ſicuti atteſtati ſunt multi teſtes examinati pro D. Margulato anno 1562. hoc eſt, Balthaſar Bazzolanus primus teſtis, Ioan. Andreas Recetta ſecundus, & Chriſtophorus Thebaldus tertius. Ex quo ſequitur, nullo modo præſumi illatum metum: vt tradunt omnes in l. trãſactionem. C. de tranſact. ubi Iaſon num. 1. Idem Iaſon in l. bonorum. nu. 4. C. qui admitti. Ruinus in conſ. 170. nu. 17. lib. 1. & in conſi. 122. num. 12. lib. 4. Decius in conſi. 448. num. 4. in conſi. 463. num. 7. Pariſius in conſi. 96. num. 39. lib. 1. Boer. in queſtio. 100. num. 7. Crauet. in conſi. 114. num. 3. & Grammat. in deciſ. 66. num. 9.

Rurſus dato citrà ueri preiudicium, quod Balthaſar & Agnes metu contraxiſsent: attamen

4 † ob diuturnam habitationem, quam ſimul habuerunt, præſumitur metus ipſe purgatus, ſicuti conſtitutum eſt in cap. ad id, de ſponſal. ubi Abbas & reliqui annotarunt; & reſponderunt Oldradus in conſi. 35. num. 2. Syluester Prierius in ſumma, in uerbo, matrimonium 8. num. 11. verſ. ſextum. Pariſius in conſi. 170. num. 18. & nu. 24. lib. 4. & Alciatus in reſp. 5. nu. 15. Et quamquam prædicti Doctores ſcripſerint, iudicis arbitrio relinqui, quanti temporis eſse debeat hec cohabi-

5 tatio, † attamen nemo vnquàm negabit, quin vnius anni ſufficiat. Id quod cõprobatur auctoritate glo. in dicto cap. ad id, cum dixit, quod ſi metu compulſus poſt ipſum illatum metum, potuit tutò aufugere, & non aufugit, dicitur purgaſse metum. Et gloſsam illam probarunt Oldradus in dicto conſi. 35. num. 2. Cœpola in conſi. 2. nu. 18. verſ. octaua præſumptio. in ciuilibus. Quod autem prædicti Balthaſar, & Agnes per annum ſaltem habitauerint ſimul, tamquàm maritus & vxor, atteſtati ſunt multi teſtes pro domino Margulato examinati anno 1562. hoc eſt Balthaſor Bazolanus primus teſtis, qui deponit, cohabitaſſe per biennium, Ioan. Andreas Recetta ſecundus, qui deponit de anno cum dimidio, & Chriſtophorus Thebaldus tertius, qui de anno & plus atteſtatur. Et ij teſtes dicuntur conteſtes in minori tempore, nempè in anno, ut ſcribunt omnes in l. 1. §. ſi ſtipulanti. de verbor. obligatio. Nec repugnat, quod multi teſtes examinati pro Iulia Cæſara atteſtati ſint; prædictum Balthaſarem diſceſſiſse a patre ob id, quod metu coegerit eũ ducere in vxorem prædictam Agnetem: quia reſpõdetur; Balthaſarem non ea de cauſa illati metus aufugiſse: quia citius aufugiſset, vel ſaltem conqueſtus fuiſset apud amicos & affines: ſed diſceſſit propterea quod ipſa Agnes meretricabatur; atque ita ne tãtùm dedecus ferret: ſicuti permulti teſtes pro domino Margulato examinati anno 1551. ſunt atteſtati, nempe Antonius Mattheus primus teſtis, Nicolaus de bono ſecundus, præsbyter Ioannes de Comanis duodecimus & Nicolaus Spinellus decimus quartus, & tandem ex examinatis anno 1562. ſic deponit Antonius Braccius quintus teſtis. Eſt ergo concludendũ, illud matrimonium inter Balthaſarem & Agnetem conſtitiſse: atque ita illam contrahere non potuiſse cum d. Iulio Cæſare.

Quo ad ſecundum; quod nec etiam eſse potuerit aliquod matrimonium putatiuum, inter dictum

dictum dominum Iulium Cæſarem & dictam Agnetem, quo hæc Iulia Cæſara dici poſſit filia legitima & naturalis ipſius domini Iulij Cæſaris; dicendum eſt prius duo requiri, vt filij nati ex
6 matrimonio † putatiuo cenſeantur legitimi atque ita ſucceſſibiles. Primò, quod matrimonium fuerit rite ideſt ſolenniter palàm ſecundum morem patriæ contractum. Secundò quod affuerit bonafides in facto ipſorum contrahentium, vel ſaltem vnius eorum. Ita probat cap. cum inhibitio. §. 1. de clandeſt. deſponſa. vbi gloſſa & Doctores, & manifeſte Curtius iunior in conſil. 64. num. 10. Socinus iun. in conſil. 31. num. 49. & in conſi. 86. num. 60. lib. 2. & Illuſtriſſimus Cardinalis Palæotus de nothis ſpurijſque filijs. cap. 4. nu. 5. verſ. vnde. Noſtro in caſu conſtat defuiſſe duo hęc requiſita. Non enim palàm ſecundum morem patriæ fuit contractum. Nam non ſolùm in eo oppido Abbatæ Pollicinij, ſed etiam quouis in loco, palàm matrimonia contrahuntur, conuocatis ſanguine coniunctis & amicis. Et ante ſacrum Concilium Tridentinum ſatis dicebatur
7 contrahi palàm † cum affines *ipſi* & *amici* fuerunt conuocati, & ſi aliæ requiſitæ *ſolennitates* in dicto cap. cum inhibitio non fuiſſent obſeruatæ; vt poſt alios ſcribunt Ruinus in conſi. 51. nu. 15. lib. 5. Decius in conſil. 153. num. 2. Pariſius in conſi. 13. num. 13. & in conſi. 15. nume. 42. lib. 2. Ioan. Lupus in Tract. de matrimonio, cap. vlt. nume. 18. & 20. Socinus iunior in conſil. 31. nume. 48. & in conſil. 86. num. 62. lib. 2. Palæotus in dicto cap. 9. num. 4. verſ. alibi verò; & Rolandus in conſi. 93. nume. 29. lib. 2. Porrò in caſu noſtro, conuocatos non fuiſſe affines, & amicos, tam domini Iulij Cæſaris, quàm Agnetis conſtat clarè ex teſtibus ipſiuſmet Agnetis ſeu eius filiæ Iuliæ Cæſarę. Non etiam dici poteſt hoc matrimonium palàm contractum & ſi contractum aſſeritur coram teſtibus: quando mandatum fuit ip-
8 ſis teſtibus, ne † matrimonium publicarent: ſed tegerent. Ita reſponderunt Ruinus in conſi. 128. num. 5. lib. 4. Curtius iunior in conſi. 64. num. 2. Pariſius in conſi. 57. num. 10. lib. 4. Socinus iun. in conſi. 86. num. 63. lib. 2. & Rolandus in conſi. 93. num. 29. & num. 33. lib. 3. Quod verò ſic mandatum fuerit teſtibus, quos Agnes aſſerit affuiſſe ipſi contractui, atteſtati ſunt Nicolaus Pennonus quartus teſtis, & Franciſcus Morus quintus. Illud etiam ſecundum requiſitum, nempè bonafides ſaltem vnius contrahentium, quod defuerit, manifeſte ſic demonſtratur. Et primùm qui-
9 dem ex ipſa Clandeſtinitate, † quæ malam fidem arguit, dicto cap. cum inhibitio. §. 1. de cland. deſponſa. & manifeſtè reſponderunt Pariſius in cõſi. 57. num. 27. lib. 4. Socinus iunior in conſil. 31. num. 49. lib. 2. & apertius Curtius iunior in conſil. 289. num. 4. Rolandus in conſi. 93. nume. 30. lib. 3. & Palæotus de nothis ſpurijſque filijs cap. 9. nu. 5. Præterea, & ſecundo arguitur malafides vtriuſque contrahentium: quia ambo ſciebant adeſſe impedimentum præcedentis matrimonij iam contracti inter ipſam Agnetem & Balthaſarem, de quo diximus ſupra. Quod etiam dominus Iulius Cæſar ſciret matrimonium affuiſſe inter dictos Balthaſarem & Agnetem, atteſtati ſunt multi teſtes, nempè Ioan. Baptiſta de Paſiſinis teſtis vndecimus examinatus anno 1562. Nec dici poteſt, ſaltem ipſam Agnetem fuiſſe in benafide ob id, quod a ſacerdote ſuo confeſſario audiuit, matrimonium a ſe contractum cum dicto Balthaſare, ob adhibitum metum eſſe nullum, & ob id ſibi licere cum alio contrahere. Quæ ſanè confeſſarij aſſertio dicitur cauſaſse
10 bonamfidem: ſicuti bona fides † cauſatur affirmatione cuiuſlibet uiri boni iuxtà gloſ. l. Titio fundus. ff. de cond. & demo. & late reſponderũt Pariſ. conſi. 57. nume. 50. lib. 1. & Craue. in conſil. 319. num. 14.

Nam reſpondetur, *non conſtare*, quod *confeſsarius id dixerit*. *Nec* veriſimile eſt, *quod ita affirmauerit*: cum canonibus repugnet. *Potuit* quidem dixiſse, quod matrimonium *eſset nullum*, *ſed non* quod ei ſua auctoritate liceret ab eo *recedere*, & alium uirum ducere. Et accedit quod a fortiori decidit Rota Romana referente Putheo in deciſ. 77. & in deciſ. 118. parte ſecũ-
11 da; quod quando ſubeſt † fama alterius matrimonij, qui ea fama non obſtante contrahit, *filij* inde nati non ſunt legitimi. Et ex prædictis ſequitur, quod nec dici poteſt, hoc matrimonium inter dominum Iulium Cęſarem & Agnetem, eſse coloratum, quod alioqui ſufficit, ut filij poſſint ſuccedere: quemadmodum tradunt Abbas in cap. ex tenore. colum. ſecunda, qui *filij* ſint legitimi, Decius in conſil. 153. colum. 2. Pariſius in conſi. 15. num. 44. lib. 2. Non enim coloratum dici poteſt: cum clam & ſine bonafide contractum fuerit, ut declarat Curtius *iunior in conſi.* 52. num. 3. Imò eſt præſumptio, quod nullo modo fuerit legitime contractum. Ita in ſpecie matrimonij, quod dicebatur contractum tempore noctis, hoc eſt una hora & cum dimidio noctis coram tribus, vel quatuor teſtibus ſuſpectis in ciuitate Venetiarum, reſpondit Barba. in conſilio quadrageſimoquarto. columna 7. verſ. præmitto etiam, lib. 1.

Quò ad tertium; quod ſcilicet, dominus Iulius Cæſar nullo modo contraxerit aliquod matrimonium cum dicta Agnete, nec vere nec præſumptiue, ſic demonſtratur.

12 Primò, quia matrimonium † eſt quid facti, ob id non præſumitur; ut in ſpecie reſponderunt Alex. in conſi. 150. num. 1. & in conſi. 154. nume. 1. lib. 6. Decius in conſi. 310. colum. 1. Pariſius in conſi. 59. nume. 1. & in conſil. 61. nume. 1. lib. 4. & Socinus iunior in conſil. 86. numero 5. & in conſil. 88. num. 7. lib. 2. quos ſecutus ſum in conſilio 199. nu. 2. lib. 2.

Secundò, quod nullum præſumatur contractum matrimonium inter dominum Iuliũ Cæ-

ſarem

ſarem & Agnetem arguit eorum imparitas. Nam dominus Iulius Cæſar erat nobilis & diues: ipſa verò Agnes pauper & ignobilis: quemadmodũ ipſamet Agnes ſe eſſe imparem confeſſa eſt in ſua petitione & in capitulis, & teſtes eius nomine examinati atteſtantur. Ex quo ſequitur, quod
13 ſicuti matrimonium † præſumitur ex paritate viri & mulieris, vt reſponderunt Socinus iunior in conſi.89.num.3.lib.2.Grammat.in conſil.26. num.8. in Criminal. Alciatus in reſp.5.num.25. & in reſp.13.nume.9.& Cephalus in conſi.435. num.26.lib.3.Ita econtra matrimonium nõ pręſumitur inter valde impares. Ita in ſpecie reſpondit Socinus iunior in conſil.86.nume.26.verſ.& quod,libr.2. quem ſecutus ſum in dicto conſilio 199.num.44.

Tertiò ſuffragatur, quod dominus Iulius Cæſar palàm & omnibus ſcientibus anno 1550. Cõtraxit matrimonium cum domina Ludouica de Iuſtis, & cum ea vixit multos menſes, & tamen Agnes non contradixit prædicto matrimonio, nec, de eo conqueſta eſt; quod feciſſet, ſi iam ipſa ſa contraxiſset cum dicto d.Iulio Cæſare.

Quartò accedit, quod ipſa Agnes dum uixit ipſe dominus Iulius Cæſar nunquam requiſiuit, vt is tamquàm eius maritus eam teneret, aleret, & quæ a uiris vxoribus ſolent tribui, præſtaret. Id quod magnam facit coniecturam, quod matrimonium non fuiſset inter eos contractum.

Quintò confert teſtimonium Reueren. Præſbiteri Iacobi de Romanis teſtis octaui examinati anno 1562. qui atteſtatus eſt, quod Agnes acceſſit ad eum tempore quo dominus Iulius Cæſar duxit in uxorem dominam Ludouicam, de Iuſtis; & dixit ipſi teſti. *Ringratiato ſia Dio, non ſi dirà già piu, ch'il Conte Giulio Ceſare venghi qua da M. Luca per me, perche quando el veniua qua, le perſone mormorauano, ch'el veniua per me; tamen il che veniua, perche M. Luca era ſtà ſuo Vicario alla villa Bartholomea. el me ſarà pur leuà queſta maſcara.* Hæc verba ab Agnete prolata ſignificant manifeſtè eã non fuiſſe vxorem domini Iulij Cæſaris, alioqui fuiſſet conqueſta de eo matrimonio contracto inter ipſum dominum Iulium Cæſarem, & dominam Ludouicam. Et quamquàm hic teſtis ſit in hoc ſingularis: attamen ſaltem ſemiplenè probat, vt ſcribunt Bart.in l. admonendi, num.36.& ibidem Iaſon in repe. nume.92. ff.de iure iurando. Nec aduerſus hunc teſtem obſtat aliqua exceptio: Imò magna fides ei adhibenda eſt; quia
14 erat ſacerdos, cuius † teſtimonium præualere alijs ſolet, ſicuti tradunt Iaſon in auth. ingreſſi, colum.2.C.de ſacroſan.eccl.& Crauet.in conſil. 267. num.1.

Sextò, & vltimò coniecturam vrgentem ſatis, quod dominus Iulius Cęſar non duxerat in vxorem dictam Agnetem, facit, quod cum eſset in extremis, poſt ſacramentalem confeſſionem, dixit confeſſario, ut rogaret patrem ſuum, vt commendatam haberet dominam Ludouicam uxorem ſuam dilectiſſimam; nec de Agnete verbum aliquod fecit; quod certè feciſset, ſi eam in uxo-
15 rem duxiſset: cum nemo † præſumatur immemor æternæ ſalutis atque ita velle decedere in peccato capitali.l.ult.C.ad l.Iuliam repet. & tradit poſt alios Alciatus in Tract. de præſumptionibus, reg.3.pręſump.4.& 6.

His intelligimus, matrimonium non præſumi fuiſse contractum inter dominum Iulium Cæſarem, & Agnetem. Nunc ſupereſt, vt confutemus & diluamus ea, quibus Agnes conata eſt probare, quod imò inter eam & ipſum dominum Iulium Cæſarem contractum fuerit matrimoniũ.

Primò adducitur teſtimonium multorum, qui dicuntur præſentes fuiſse, quando dominus Iulius Cæſar per verba de præſenti duxit in vxorem ipſam Agnetem. Ita ſanè atteſtati ſunt Lucas de Mareſcalchis uictricus ipſius Agnatis ſecundus teſtis; ſic Hieronymus de Caprilis tertius, Nicolaus Pennonus quartus, Pariſina teſtis quinta, & Franc. Morus ſextus.

Reſpondetur primò, quod ſi diligenter conſiderentur teſtimonia prędictorum teſtium, non concludunt, quod dominus Iulius Cęſar per verba de pręſenti deſponſauerit dictam Agnetem. Nam ille Lucas ſecũdus teſtis ſolùm dixit, quod ipſemet uocauit ipſam Agnetem, quę erat in uicino cubili, & quod ei dixit. *Il Conte Giulio Ceſare ti vuole accettar per ſua ſpoſa:* Et quod ipſa Agnes reſpondit, *ſe ſi degna ſpoſarmi. Et che lui reſpoſe, ma de ſi, pigliandola per mano, e l'accetto, baſciandola, ſoggiungendo M. Luca, non ſon venuto qua per ingannare.* Hæc verba non concludunt contractum matrimonium, quia nulla extant verba ipſius Agnetis erga dominum Iulium Cæſarem. Nec econtra. ſolùm enim dixit Agnes erga Victricum, *ſe ſi vuol degnare ſpoſarmi.* Non tamen ſubiunxit, quod eum acceptabat in maritum. Et ipſe dominus Iulius Cęſar reſpondit, *ma de ſi.* ideſt, *vi voglio ſpoſare,* non tamen dixit, *vi ſpoſo,* aut *vi accetto.* Quemadmodum enim verba, *ſe ſi vuol degnare ſpoſarmi.* ſignificant futurum, vt tradunt egregiè Corneus in conſi.91.num.10.& 11.lib.3.& Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſi.281.colum.penult.verſ. ſupereſt reſpondere. Ita & domini Iulij Cæſaris reſponſio, quę ſecundum præcedentem interrogationem debet intelligi.l.qui interrogatus.ff.de interrog.actio.& §.præterea, in inſt.de inutil. ſtipul. ſignificat futurum; quod ſcilicet, volebat eã deſponſare.

Hoc apertius conſtat ex verbis Hieronymi de Caprilis tertij teſtis, qui dixit, quod prædictus Lucas dixit, *dapoi che coſi volete ſiate contenta accettarla per voſtra legitima ſpoſa è mogliere; il quale* (intelligit de domino Iulio Cęſare) *reſpoſe che ſi.* Nullum hic teſtis dixit uerbum; quod D. Agnes cõſenſerit per aliqua uerba matrimonij in ipſum dominum Iulium Cæſarem. Idem eſt atteſtatus Nicolaus Pannonus quartus teſtis. Pariſina verò quinta teſtis aliter depoſuit. Nam dixit, quod poſtquàm

poſtquàm Lucas victricus dictæ Agnetis eam è cubili vocauit, ei dixit. *Vedi Agneſe la Signoria del Conte qui dice ch'e venuto perche ti vuole per ſua moglie-re, e ſe l'animo ſuo e coſi, ti contenti tu. Et lei riſpoſe, che ſe ſua Signoria ſi vuol degnar di me, M. ſi, mi contento ancora mi.* Hactenus hæc uerba non concludunt matrimonium, quia dominus Iulius Cæſar præſente ipſa Agnete nullum fecit verbum, quod eã acceptaret in vxorem. ſubiunxit deinde hæc teſtis. *Et all'hora ſuo padre*, hoc eſt, Lucas, *la pigliò per mano è fece le belle parole, ſi come ſi fa nelli matrimonij, & lei & il Conte, quali tutti doi diſsero, che s'accettauano per marito è moglie*. Hæc verba fuiſſe ſic prolata, nullus ex alijs teſtibus affirmauit: Et ideo

16 eſt in hoc ſingularis; atque in nulla † eſt ei adhibenda fides. l. iuriſiurandi. C. de teſtibus. Præterea hæc teſtis examinata anno 1562. narrauit totam facti ſeriem: & tamen non dixit, dictum Lucam non protuliſſe verba contractus matrimonij. Quæ certe retuliſſet, & in hoc ſecundo examine, ſi dicta fuiſſent. Et in primo examine affirmat, & tamen in hoc ſecundo dicit, quod ſibi videtur, quod dicta fuerint. Et ideo non concludit. Imò ex teſtimonio Franciſci Mori teſtis ſexti conſtat, nulla uerba apta ad contrahendum matrimonium fuiſse dicta. Nam dixit, ſe audiuiſſe multa verba prolata a prædicto Luca: ſed non audiuiſſe deducta in capitulis ab ipſa Agnete; quæ quidem deduxit verba, de quibus depoſuerunt ſecundus, tertius, quartus teſtis. Si enim prædicta verba fuiſſent prolata, ita ea audiuiſſet, vt & reliqua. Et accedit, quod cum ij teſtes varient in forma ipſa uerborum tunc prolatorum, non probant. Ita in ſpecie matrimonij reſpondit Barbat. in conſil. 54. colum. 7. uerſ. capio primum, lib. 1.

Reſpondetur ſecundò prædictis teſtibus nullam eſſe adhibendam fidem: cum multis laborẽt vitijs & defectibus. Nam ille Lucas ſecundus teſtis erat Victricus ipſius Agnetis; & in domo habebat ipſam priuignam: & propterea ſuſpe-

17 ctus eſt duplici ratione; prima quia erat † victricus, qui cum loco patris dicatur, ferre non poteſt teſtimonium pro priuigno, iuxta l. parentes. C. de teſtib. ſicuti dicimus, ſocerum qui loco patris eſt, non poſſe dicere teſtimonium pro genero, glo. in l. teſtis idoneus. ff. de teſtibus, & reſpondit Gramma. in conſi. 45. num. 6. in ciuilibus. Secunda; quia domeſticus. Si enim qui nobis ſeruiunt

18 in domo & alij † domeſtici fidem non faciunt, ut in ſpecie cauſæ matrimonialis reſponderunt Alexan. in conſil. 13. in fine lib. 1. Decius in conſil. 133. colum. 2. Socin. iun. in conſi. 29. nume. 2. & Gramma. in conſi. 26. num. 43. in criminal. & ſcripſi in conſil. 199. nume. 19. lib. 2. Ita pariter nec huic uictrico cum priuigna commorante adhibẽda eſt fides. Præterea, erat homo malæ uitæ, & leno: ſicuti atteſtati ſunt teſtes examinati anno 1551. pro domino Margulato, hoc eſt Mattheus primus teſtis & Ioannes orgianus tertius, teſtis. Et alij multi atteſtati ſunt de mala eius vita, & de priuatione officij, quod obtinebat. Et Nicolaus ſecundus teſtis deponit, prædictum Lucam fuiſse ſolicitatorẽ cauſę ipſius Agnetis. Idem affirmarunt duodecimus teſtis presbyter Iacobus, & Marius vigeſimus quintus. Nulla ergo adhibenda eſt ei fides, ut ſcribunt multi a me congeſti in conſi. 199. nume. 20. lib. 2. ubi in ſpecie cauſæ matrimonialis reſpondit, ſolicitatorẽ

19 † cauſę, & uictoriam affectantem, ſicuti affectabat hic Lucas, eſse omninò ſuſpectum teſtem, nullamque fidem facere. Et præterea eius atteſtatio fuit declarata nulla a Reuerendiſſimo Beccatello Nuntio Apoſtolico; & ideo cum non fuerit iterum examinatus cum alijs, anno 1562. nullam fidem facit. Secundus teſtis Hieronymus de Caprilis nullã meretur fidem: cum multos patiatur defectus. Nam ſępe carnaliter cognouit prædictam: ſicuti de communi uoce & fama atteſtati ſunt multi teſtes examinati anno 1551. pro domino Margulato, hoc eſt Matthæus primus teſtis, Ioan. Hieronymus vndecimus, & Marius uigeſimus quintus. Idem affirmauit Balthaſar Bazzolanus examinatus anno 1567. Imò tenebat eam ut concubinam, & ex ea procreauit Iuliam Cæſaram ut dicemus infra. Erat etiam bannitus e ciuitate Ferrariæ, tamquàm homicida, ut atteſtatur Nicolaus 14. ac etiam Flos, teſtis examinata anno 1567. pro ipſa Agnete.

Erat etiam malæ conditionis, & famæ: ſicuti atteſtantur. Ioan. Hieronymus vndecimus teſtis & Ant. 23. examinati anno 1551. & Ant. Bracerius quintus teſtis examinatus anno 1562. Cum

20 ergo fuerit infamis † teſtis iſte, nullam fidem facit: quemadmodum in ſpecie teſtis condemnati, & infamis deponentis in cauſa matrimoniali poſt multos reſpondi in dicto conſi. 199. nume. 18. lib. 7.

Non etiam adhibenda eſt fides Nicolao Pennono quarto teſti; quia & ipſe patitur multos defectus. Nã erat bannitus e ciuitatibus Paduæ & Vicentiæ ob perpetrata homicidia: ſicuti atteſtantur teſtes pro domino Margulato examinati, hoc eſt Matthæus primus teſtis Ioan. Hieronymus undecimus, Antonius 23. Marius 25. & ipſemet hoc confeſſus eſt examine facto anno 1562. Et prædicti omnes deponunt etiam de mala eius conditione, uoce & fama. Præterea cum fuiſſet hic teſtis interrogatus ſuper interrogatorijs domini Margulati, noluit eis reſpondere: ob id non probat, vt ſcribunt Baldus in l. 2. C. de eden. & Barbat. in conſil. 3. colum. penult. lib. 3.

Non eſt pariter credendum Pariſinæ quintæ teſti: cum fuerit filia prædicti Lucæ, uictrici ipſius Agnetis, & eius domeſtica, cum habitaret una cum ea in domo ipſius, Lucæ quemadmodũ ipſamet Pariſina in ſuis atteſtationibus affirmauit: Eſt etiam in ſuo teſtificatu ſingularis, & ideò nulla ei adhibenda eſt fides, ut diximus ſupra.

Non

Non etiam credendum Franciſco, Moro ſexto teſti: quia & ipſe multos patitur defectus. Nã
21 præter ſummam † inopiam, erat magna amicitia iunctus Hieronymo Caprilio, de quo diximus ſupra, cuius cauſa faciebat, & dicebat omnia, vt ei placebat, ſicuti ſunt atteſtati Matthæus primus teſtis, Nicolaus decimus, Nicolaus 14. Marcus 15. Facinus 20. Ant. Maria, 24. & Mag. Ant. 26. multi quorũ etiam affirmant, quod ipſe Morus conſueuit receptare res furto ſubtractas ab ipſo Caprilio, & quod res ipſas eius cauſa & nomine diſtrahebat. Præterea hic Franciſcus erat ſolicitator cauſæ Agnetis, & pro ea fideiuſſit coram Reuerendiſſimo Nuntio Beccattello. Nulla ergo ei adhibenda eſt fides. Rurſus hic teſtis ſibi ipſi contradicit. Nam in examine facto anno 1551. dixit, quod Lucas uocauit ipſam Agnetẽ, quæ erat in cubili, & illam exiuiſſe. Et tamen in examine facto anno 1562. dixit, quod dominus Iulius Cæſar ſua manu eduxit ipſam Agnetem. Rurſus dixit hic teſtis, quod vellet, Agnetem obtinere hac in cauſa: ob id eſt ſuſpectus & indignus, cui credatur. Ita in ſpecie cauſæ matrimonialis reſpondit Pariſius in conſil. 58. numer. 84. lib. 4.

Quò ad *quartum*, quod ſcilicet non conſtet *nec verè nec* præſumptiuè, Iuliam Cęſaram fuiſſe procreatam a domino Iulio Cæſare, ita demonſtratur.

22 Primò, quia nemo præſumitur filius † alicuius: ſed qui dicit, ſe eſſe eius filium, probare debet. Ita tradunt *Angelus* in l. *libertorum* ff. *de ijs*, qui nota. infam. *Abbas in* cap. peruenit, qui filij ſint legitimi, & ibidem *Butrius* num. 4. Iaſon in l. neque profeſſio. num. 3. C. de teſtam. Decius in l. ſi emancipati. num. 3. C. de colla. Roland. in conſil. 31. num. 1. lib. 1. & Didacus in epitome de ſpõſal. part. 2. cap. 8. §. 3. nu. 1.

Secundò accedit, quod iam conſtat, Agnetẽ matrem dictæ Iuliæ Cæſaris habuiſse Balthaſarem maritum: & ideò præſumitur Iulia Cæſara ab illo procreata. l. miles. §. defuncto. ff. de adulter, & tradunt permulti a me congeſti in commentarijs, de arbitrarijs iudicum; caſu. 89. nume. 20.

Nec obſtat, quod dictus Balthaſar diſſoluerit matrimonium: quia diximus ſupra verum id nõ fuiſse. Non etiam obſtat, quod dictus Balthaſar eſſet abſens; quia reſpondetur non conſtare, quod eo tempore, quo concepta fuit Iulia Cæſara, prædictus Balthaſar abeſſet. Nam præſentia
23 eius eo in loco † patriæ ſuæ præſumitur, vt dicemus infra in fine quinti argumenti.

Tertiò admiſso citra ueri præiudicium, quod Iulia Cęſara non fuerit procreata a Balthaſare ipſius Agnetis marito, dicendum eſt, generatam fuiſse à Hieronymo Caprilo, alias del medico, qui aſſiduè carnaliter cognoſcebat ipſam Agnetem, quam ut concubinam retinebat, ſicuti multi teſtes affirmant. Ita ſanè ex teſtibus examinatis anno 1562. depoſuerunt Antonius Bracerius quintus teſtis, Pręsbyter Iacobus octauus, Ioan. Baptiſta de Romanis nonus teſtis, & manifeſtius Ioan. Baptiſta Paſinus vndecimus, qui aſſociatus eſt dictum Hieronymum, quando accedebat, ad ipſam Agnetem, & affirmauit, ſe eam carnaliter cognoſcere, & manifeſtè etiam Hieronymus Calanchus 12. & Bartholomæus Prouatus teſtis decimus ſextus, qui uiderunt hunc Caprilium & Agnetem eodem in lecto dormientes.

24 Eſt enim pręſumptio, † quod mulier concceperit ex eo, qui diu & aſſiduè cum ea conſuetudinem habuit, ſeu cuius erat concubina. Ita ſcripſi in lib. 2. de arbitrarijs iudicum. Caſu. 89. num. 26. poſt gloſſam, Ancharanum, Iaſonem, Alciatum, Pariſium, & Palęotum, quos ibi commemoraui.

Quartò comprobantur prædicta teſtimonio eorum, qui ſunt atteſtati, ſaltem communem eſſe uocem & famam, quod hec Iulia Cæſara fuerit generata a prędicto Caprilio. Ita ſane atteſtati ſunt. Balthaſar Bazzolanus primus teſtis Ioan. Baptiſta Curtius nonus, & Antonius Recetta de
25 cimus quintus. Et quamquam † fama non probet regulariter, attamen plenam fidem facit in his, quę ſunt difficilis probationis, ut ſcribũt Bartholus in l. ſi quidem. C. ſoluto matrimo. Roma. in conſi. 66. quos ſecuta eſt Rota Romana, referente Verallo in deciſ. 49. in fine, parte tertia. Et copioſe ego ipſe ſcripſi in lib. 2. de arbitrarijs iudicum; caſu. 89. nume. 86. famam conſtituere ali-
26 quem † in quaſi poſseſſione filiationis.

Quintò & ultimo confert, quod Pariſina filia Lucę victrici Agnetis, atteſtata eſt qđ ipſa Agnes ſibi dixit, ſe pręgnantem per duodecim dies ante mortem domini Iulij Cęſaris. Et excellens iuriſcon. dominus Iulius Minicalcus, teſtis octauus pro domino Margulato examinatus depoſuit, quod facto calculo a die mortis domini Iulij Cæſaris vſque ad tempus natiuitatis Iulię Cæſaræ, opus eſset, quod ipſa Iulia Cęſara fuiſſet cõcepta per duos dies ante dictam mortem. Quamobrem dicendum eſt neceſsario, quod eo tempore debuit ipſe dominus Iulius Cęſar eſſe in loco Abbatię, in quo Agnes mater dictæ Iulię Cęſaris habitabat. At qui quod eo in loco tunc dominus Iulius fuerit, non præſumitur. Ergo nec pręſumitur, quod ipſe dominus Iulius Cęſar reddiderit grauidam prędictam Agnetem. Illa minor propoſitio probatur. Nam dominus Iulius Cęſar continuò habitabat in ciuitate Veronę, & ibi habebat uxorem dominam Ludouicam; Eſt ergo pręſumptio, quod ibi etiam fuerit ſemper: & Iulia Cæſara, quę aſserit, imo dominum Iulium Cęſarem ab fuiſse a ciuitate Veronæ & acceſſiſse ad locum Abbatię debet hoc probare,
27 cum † præſentia pręſumatur, niſi probetur abſentia. Ita tradunt Bartholus in l. is poteſt nume. 17. ff. de acquiren. hęred. & ibidem Alexand. colum. 5. uerſ. ponderanda ſunt; & Aretinus columm. 8. verſ.

verſ.quintò adde, idem Aretinus in conſil. 102. In cauſa, & quæſtione colum.6. Corneus in conſil.50.colum.vlt.lib.2.& in conſil.151. colum.2. verſ.præterea ciuis,& colum.vlt.verſ. tamen, qđ valeat.lib.4. & Socinus ſenior in conſil. 121.colum.1. lib. 1.cum ergo Iulia Cæſara non probauerit, quod dominus Iulius Cæſar eo ſuæ conceptionis tempore, eſſet in eo loco Abbatiæ, ſequitur dicendum verum non eſſe, quod ex eo fuerit concepta.

His manifeſtè intelligimus, Iuliam Cęſaram non fuiſſe generatam a domino Iulio Cæſare. Nunc ſupereſt, vt diluamus atque confutemus ea, quæ pro ipſa Iulia Cęſara adducuntur.

Primò affertur argumentum ex eo ductum, quod dominus Iulius Cęſar duxit in uxorē prædictam Agnetem, & quod † propterea Iulia
28 dictam Agnetem, & quod † propterea Iulia Cęſara progenita ab ipſa Agnete, fuerit generata ab ipſo domino Iulio Cęſare, iuxta l.miles. §.defuncto.ff.de adulter. & diximus ſupra.

Reſpondetur primò, quod imò nullum fuit contractum matrimonium inter ipſum dominum Iulium Cęſarem & prædictam Agnetem, ſicuti ſupra abundè demonſtrauimus.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo citra veri prę iudicium, quod dominus Iulius Cęſar contraxiſſet matrimonium cum dicta Agnete: attamen cum dominus Iulius Cęſar ordinariè habitaret Veronæ; & non conſtet quod eo tempore, quo concepta eſt Iulia Cæſara, eſſet dominus Iulius Cęſar, in loco Abbatiæ, ſequitur dicendum; quòd ab eo non fuit procreata: atque ita ceſſat prę ſumptio ducta a dicta l.miles.§. defuncto, ſicuti diximus ſupra ex his, quæ ſcripſimus in d.libr. 2. de arbitrarijs iudicum. Caſu 89.nume.26.

Eſt ergo dicendum, præſumi generatam a Hieronymo Caprilio, qui eo tempore cum ipſa Agnete matre (ut diximus ſupra) conſuetudinem habebat.

Secundò adducitur teſtimonium Pariſinæ, quæ depoſuit, prędictam Iuliam Cęſaram fuiſſe generatam a dicto domino Iulio Cęſare, qui eo conceptionis tēpore, acceſſerat ad ipſam Agnetem. Idem aſſeruit Flora teſtis ſecunda.

Reſpondetur, prędictam Pariſinam dixiſſe, Agnetem neſciuiſse quod eſſet tunc grauida, & quod ſi ſciuiſset, requiſiuiſset, ſeu acceſſiſſet ad dominum Iulium Cęſarem.

Reſpondetur ſecundò, prędictas teſtes nullā mereri fidem, ob multos defectus, quos (ut diximus ſupra) patiuntur.

Tertiò ſumitur argumentum a ſimilitudine, qua ipſa Iulia Cęſara reprę ſentare dicitur ipſum dominum Iulium Cęſarem, quemadmodum atteſtata eſt Flora in ſecundo examine. Et forte ſimilitudo ipſa adhuc poſſet ab alijs recognoſci.
29 Et quod ſimilitudo † arguat eum eſſe filium eius, cui aſſimilatur: tradūt Iacobus Beluiſius in l.1.C.quorum bono. Bart.in l. Gallus in princ.ff. de liberis & poſth. ubi Iaſon in ſecunda lectura nu. 67. multis comprobat, & fuſius Coraſius in lib.2.miſcella.iuriſ.cap. 22.

Reſpondetur primò, illi Floræ non eſſe adhibendam in re aliqua fidem, cum hoc in dicto ſit ſingularis, & rurſus eſt perſona vilis & infamis. Nam lenocinium pluries exercuit, ſicuti multorum teſtimonio patuit.

30 Reſpondetur ſecundò, † ſimilitudinem non probare filiationem: quemadmodum multorū auctoritate & rationibus demonſtraui in dicto lib.2. de arbitrarijs iudicum caſu.89.num.98.

Quartò & ultimo, urgere magis videtur quod d. Margulatus confeſſus eſt in iudicio hanc Iuliam Cæſarem fuiſſe filiam domini Iulij Cęſaris. De confeſſione enim conſtat in actis, dum dominus Margulatus in impetratione Breuis Apoſtolici aſſeruit, Iuliam Cęſaram filiam domini Iulij Cęſaris.

Reſpondetur *primò eſſe* confeſſionem *procuratoris, quæ non nocet.* Cępolla in conſi.2.nume.21.*in* ciuilib. qui reſpondit in *ſpecie* confeſſionis contractus matrimonij.

Reſpondetur ſecundò, aſſertionem illam eſſe erroneam. Error enim uel ex eo ſatis probatur
32 † quando conſtat rem *aliter ſe habere*, quàm actum fuit. Ita gloſſa in l.de ętate.§. *vlt.* ff.de inter roga. actio. Bart.in l.error.C.de iuris & *facti*, Igno. Iaſon in l.ſi poſt diuiſionem num.3.C.eo. & alios plures congeſſi in conſi.91.numero 11. Cum ergo noſtro in caſu negauerit ſemper dominus Margulatus *dictam* Iuliam Cęſaram fuiſſe procreatam a *Domino Iulio* Cęſare, & multorum *teſtimonio*, & *prę ſumptionibus* demonſtrauerit, eam fuiſſe generatam a Hieronymo Caprilio, & ſemper fuerit de hoc contentio; dicendum eſt, uerisimile nō eſſe, quod dominus *Margulatus* ſcienter affirmauerit, *dictam Iuliam Cæſaram* fuiſſe filiam domini Iulij *Cęſaris, ſed* per errorem, quæ etiam erronea aſſertio, ſtatim fuit reuocata.

Quo ad quintum & vltimum, an Iulię Cęſari aſſerenti ſe eſſe filiam domini Iulij Cęſaris, decernenda ſint alimenta & litis impenſæ? maius eſſet dubium. Cum excellentiſſimus quondam compater & collega meus, Decianus in conſilio 66.lib.2.repetitum in conſi.128.lib.3.hac de facti ſpecie interrogatus, reſponderit, huic Iuliæ Cęſari decernenda eſſe alimenta. Exiſtimo tamen contrarium eſſe uerius. Et ſi enim tres ſunt (quamquàm quatuor commemoret Decianus)
33 opiniones; † quę requirantur, vt aſſerenti ſe filium, pendente lite decerni debeant alimenta & litis impenſę. Nulla tamen earum eſt, quæ huic Iulię Cęſari faueat. Eſt ſanè prima opinio, quod pendente lite ſuper filiatione, indiſtinctè ali debeat filius a patre, & ei præſtari litis expenſæ. Ita quidem ſcripſit gl.in l.ſi quis a liberis.§. ſi uel parens.ff.de lib.agno.& in l.vlt.in gloſ.ult.C. de alendis liberis. Hæc opinio non ſuffragatur Iulię Cęſari,

Cæſari; cum ſit a reliquis omnibus iuris interpretibus reiecta; vt a Petro Iacobo de Arena, Cyno, Angelo & Alberico in dicta l.vlt. & a Bartholos in l. ſi neget. ff. de liber. agno. qui dixit, quod ex hac opinione abſurdum & iniquum ſe queretur, quod quilibet poſſet mouere litē & allegare, ſe eſſe filium ut interim aleretur. Et cum his manifeſtè ſenſit Decianus in dicto conſ.66. num.1. Secunda fuit opinio eorum, qui ſcripſerunt, tria concurrere debere; quorum primū eſt, quod is, qui contendit ſe eſſe filium ſit in quaſi poſſeſſione filiationis, ſecundum, quod pro eo lata ſit prima ſentētia: Tertium, quod ſit pauper atque ita non habeat unde ſe alat. Hanc opinionem probarunt Albericus, Angelus & Caſtren. in l. ſi inſtituta §. ſi de inofficioſo. ff. de inoff. teſta. Idem ſenſit Salicetus in l. vlt. colum. 1. verſ. quęrit gloſsa. C. de ordine cognit. & hanc eſſe communem opinionem atteſtati ſunt Didacus libro pract. quæſtio. cap.6. num.6. verſ: tertium, quod habeat, & Antonius Corduba Hiſpanus in l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens num.42. ff. de liberis agno. qui quidem Corduba quamplures Doctores huius opinionis recenſet. Hæc quoque opinio non fauet, ſed omninò repugnat Iuliæ Cæſari: cum nulla hactenus lata ſit pro ea ſententia, quod ſcilicet fuerit filia domini Iulij Cæſaris. Non etiam eſt ita inops (vt infra dicemus) quin cauſam ſuam proſequi & peragere poſſit. Tertia fuit opinio eorum, qui dixerunt, ſufficere, quod pro filio ſit præſumptio, eum ſcilicet eſſe filium eius cum quo contendit, atque ita neceſsaria nō eſse duo illa prima requiſita, nempè, quod ſit in quaſi poſſeſſione filiationis; & quod pro eo lata fuerit prima ſententia. Hanc ſanè opinionem affirmarunt permulti congeſti a Deciano in d. conſi.66. num.1. verſ. quarta fuit opinio; nempe Rota Romana, Guido Papæ, Afflictus, Aretinus Felinus, Boerius, Alciatus, Crauetta, Rebuffus, Lupus, Didacus, Bennicaſius, & Cephalus. Hæc etiam opinio non ſuffragatur Iuliæ Cęſari; quandoquidem, præter id, quod (vt diximus ſupra) Didacus, & Corduba teſtantur communem eſſe ſecundam ſupra relatam opinionem, nulla hic ſtat præſumptio pro ipſa Iulia Cæſara. Eſt enim neceſse, quod præſumptio hæc ſit urgens, non autem leuis: ſicuti in ſpecie tradunt Didacus in d. cap.6. nu.6. uerſ. non tamen negauerim & Ludouicus Molina in lib.2. de Hiſpanorum primogenijs. cap.16. num.36. Porrò in caſu noſtro nullam adeſse urgentem pręſumptionem pro Iulia Cæſara, ſatis abunde ſupra demōſtrauimus. Imò urgentes eſse præſumptiones contra eam probauimus; quo fit, ut nulla ei decerni debeant alimēta. Ita Didacus in dicto cap.6. num.7. verſ. qua in re oportet. Nec obſtat quod ſcripſit idem Decianus in dicto conſi.66. num.3. ſufficere, quod unius teſtimonio tantùm probatum ſit, Iuliam Cæſaram fuiſse filiam domini Iulij Cæſaris, vt ei decerni debeant alimenta: quemadmodum in ſpecie tradit Didacus in dicto cap.6. nume.8. & præter eos Ludouicus Molina in dicto cap. 16. num. 40. Cum (ut prædicti ſcribunt) cauſa alimentorum ſit ſummaria, & præiudicium non afferat cauſę principali, & propterea ſufficit probatio uno teſte facta, tradit Bar. in extrauaganti ad reprimendum in uerbo, ſummarie nume. 11. Nam reſpondetur primo, quod ita demum vni-
34 cus † teſtis in cauſis ſummarijs, & leuis pręiudicij probat, quando eſt teſtis omni exceptione maior. Ita egregie Bar. in l. admonendi num.36. ff. de iure iurando, & ibidem Iaſon in repe. num. 92. & apertius de cauſa ſummarie tractanda, ſic docuit Zuchardus in l. ult. num.101. C. de edicto diui Adrian. tollen. & decidit Petrus Benintendi in deciſ.62. nume. 14. Qui quidem affirmant, qualitatem hanc, quod ſcilicet teſtis ſit omni exceptione maior, eſse deducendam & probandā. Et ideo ſubiungit Bart. in d.l. admonendi num. 37. quod ſi teſtis eſset conſanguineus, uel multū amicus (ut noſtro in caſu) partis, dici non poſſet omni exceptione maior; ſicque non faceret aliquam probationem. Et Bart. ſecuti ſunt etiā Decius in conſil.311. num.3. & Socin. iunior in conſi.12. num.11. lib.2.

Reſpondetur ſecundo, vnicum teſtem nullam probationem quouis in caſu facere, quando ei repugnat pręſumptio aliqua. Ita Angelus in l. vlt. ff. quod metus cauſa, Baldus in l. qui accuſare colum. vlt. verſ. vltimo nota. C. de eden. Iaſon in repe. d.l. admonendi nume.93. verſ. vltimo dicta regula. Afflictus in deciſ.364. column. penult. & Gratus in conſi.40. num.29. lib.2. Hic plures repugnare diximus.

Non etiam repugnat quod ſcripſit idem Decianus in dicto conſil. 66. colum. vlt. verſ. poſtremò, quod iſta; cùm dixit, deberi omninò hæc alimēta, ex quo dominus Margulatus eſt diues, & potens, & uarijs ambagibus & ſuffragijs quęſiuit & quęrit, præſentem cauſam in longum protrahere, confiſus diuitijs, & potentia ſua, quibus facile defatigare poteſt pauperem, & derelictam hanc puellam; quę cogetur cauſam derelinquere, niſi hæc ei decernantur alimenta. Quod quidem a bono iudice (inquit Decianus) ferendū non eſt. Nam ſicut Bart. in l. ſi neget. ff. de liberis agno. conſiderat non ita paſsim concedenda eſ-
35 ſe alimenta † petentibus, ne detur occaſio cuicumque uili, calumnioſe aſſerendi ſe filium talis, ut interim alimenta habeat. Ita etiam (inquit Decianus) non eſt dicendum, alimenta nunquā decerni debere, ne detur occaſio potentibus, & opulentis, denegare filiationes pauperum, ut non habentes unde ſe alant, cogantur tandem cauſam deſerere.

Reſpondetur, uera non eſſe, quæ in facto fuerunt præſuppoſita Deciano. Non enim uerum eſt, quod dominus Margulatus aduerſarius Iuliæ Cęſaris, quæſierit unquam cauſam hanc in longum protrahi, imò manifeſte conſtat, eum adhibuiſse

adhibuiſſe & adhibere omnem diligentiam, ut quam primum terminetur: & acta ipſa ſupra in facti ſpecie commemorata, teſtantur. Non etiam uerum eſt, quod hæc Iulia Cæſara ſit paupercula, & inops, quia imò eſt opulenta, cum nupta ſit uiro diuiti. qui habet reditum annuum ſexcentorum aureorum. Quocirca ſi decernerētur alimenta huic Iuliæ Cęſaræ, eſſet præſtare anſam cuicumque calumniatori & improbo, carenti iure aſſerendi ſe filium nobilis & diuitis, ut ab eo alimenta conſequatur; quod ferendum non eſt. Quare concludo, ab importunitate huius mulieris, abſoluendum & liberandum eſſe Illuſtrem D. Comitem Margulatum.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus qui poteſt impune offendi, bona perdit, & capite dicitur minutus.*

2 *Teſtamentum conficere eſt actus legitimus.*

3 *Bannitus qui per ſtatutum excluditur ab omni actu legitimo dicitur excluſus a beneficio iuris communis.*

4 *Banniti teſtamentum confectum extra territorium, ſecundum ius commune vel conſuetudinem loci vbi teſtatur, valet quidem, ſed non comprehendit bona exiſtentia in loco ſui banni.*

Et uide ſex caſus nu. 6.7.8.9.10. & 13.

5 *Teſtamentum vt habeat effectum, duo concurrere debent.*

11 *Bannitum poſſe hæredem inſtitui, a non bannito teſtante ſecundum diſpoſitionem iuris communis, non ſecundum ſtatuta ciuitatis.*

12 *Dominij proprium eſt, ut de eo liberè diſponatur.*

14 *Publicatio bonorum non comprehendit futura.*

15 *Bannitus beneficio ſtatutorum ciuitatis, non autem iuris communis priuatur.*

Excepto bannito ab Imperatore num. 16.

Et an ſicut poteſt Imperator uel expreſſè uel tacitè priuare bannitum commodo iuriſgentium. Ita poſſit inferior priuare beneficio iuris communis 17.

18 *Bannitus e ciuitate, etſi iura communia non amittat: illa tamen ſtatutis poſſunt obſcurari in eius detrimentum.*

19 *Iuriſdictio extra territorium non extenditur.*

20 *Bannitum ex dominio alicuius, cenſeri bannitum ex locis ipſi confęderatis.*

21 *Bannitus ut reddatur inteſtabilis, an neceſſario requiratur bonorum publicatio & confiſcatio. nu. 24.*

22 *Teſtabilis uel inteſtabilis ut quis dicatur, non bona conſiderantur, ſed perſona.*

23 *Bannitus qui diſponente ſtatuto poteſt offendi realiter, & perſonaliter deportato æquiparatur, & bona amittit, nulla facta publicatione expreſſa.*

25 *Bannitum qui nequit interficere, an poſſit bona eius occupare & num. 26.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDXCII.

HAeret memorię, ſuperiore anno me ſubſcripſiſſe reſponſo doctè & acutè reddito, ab excellē. D. Fuluio Paciano; quo demōſtrabat, magnificum Dom. Nicolaum Albertum Pacianum Mutinenſem, bannitum ab illuſtr. D. Prętore Ferrariæ, ac etiam a ſereniſſi. D. D. Duce Ferrariæ, teſtari minime potuiſſe illis de bonis, quæ poſſidebat in ciuitate Mutinæ, ac in tota ditione ipſius domini Ducis. Nunc uerò requiſitus ut & ego (quod aiunt) ex profeſſo de iure reſpondeam, & quid hac de re ſentio, rationibus & argumentis confirmem; facere non potui, quin meam qualemcunque operam præſtarem. Veram itaque, & iuri conſentaneam exiſtimo ſententiam, iam ab ipſo eruditiſſimo domino Paciano firmatam, nempe dominum Nicolaum Albertum bannitum, de prædictis bonis teſtari non potuiſſe.

Primò mouet me, quod dominus Nicolaus
Albertus fuit bannitus & condemnatus, ita qđ
1 potuit impunè offendi. Atqui ſic † bannitus per
dit bona, cum dicatur capite minutus, ut in ſpecie docuit Franciſcus Aret. in l. eius, qui. §. ſi cui. vol. 5. verſ. quærendum eſt, nunquid. ff. de teſta. qui ſcribit, ita ſenſiſſe Bart. idem ſenſit Imola in l. ex facto. §. ex facto. nume. 20. verſ. item ſecus. ff. ad trebell. Ergo hic bannitus de bonis illis teſtari non poteſt: cum illis careat, & nemo dat quod non habet, vt uulgatum eſt.

Secundò accedit, quod ſtatuto ipſo Mutinenſi ſancitum eſt; bannitum ob maleficium, quo pati debet pœnam mortis, vel membri abſciſſionē ſecundum diſpoſitionem uel iuris communis, uel ſtatutorum ipſius ciuitatis, impune poſſe offendi, & ipſo iure ab omni legitimo actu eſſe ex-
2 cluſum. Atqui conficere teſtamentum † eſt actus
legitimus l. actus legitimi. ff. de reg. iuris. Ergo d. Nicolaus Albertus bannitus ob delictum, pro quo eſt indicta pœna mortis naturalis, effectus fuit inteſtabilis. Et in ſpecie ita argumentantur Alexand. in conſil. 75. nume. 4. lib. 1. Corneus in conſi. 59. lib. 1. Socin. ſenior in conſi. 28. numero 14. lib. 3. Gozad. in conſi. 96. num. 8. Curtius iunior in conſil. 100. numero 2. Boſſius in Tracta. cauſarum criminalium, in titul. Banniti, quid ammittant: numero decimoſexto. Thobias Nonius in conſilio 93. numero quarto. Ex ex ſententia Iaſonis in conſilio 168. libro ſecundo, reſpondit Franciſcus Vegius in conſi. 52. numero
3 ſeptimo, quod quando † bannitus a ſtatuto, ex-
cluditur ab omni actu legitimo; dicitur excluſus a beneficio iuris communis.

Tertiò

Tertiò & vltimo ſuffragantur; quod decreto, & proclamate sereniſſi. D. Ducis Ferrariæ, edito anno 1573. bannitis aufertur omnis fauor & omne auxilium, ob quæ dicuntur priuati omni iure, cum ſint poſiti extra auxilium & protectionem omnium, ſicuti tradunt multi a me congeſti in conſi. 101. nu. 4. lib. 1. Et illis accedunt Ruinus in conſi. 49. nu. 4. in fine lib. 4. Ludouicus Catus inter conſilia criminalia diuerſorum conſil. 103. num. 6. lib. 1. Burſatus in conſil. 54. nume. 4. lib. 1. & Alba in conſi. 17. num. 16. Cùm dixerũt, bannitum hunc ob id ſuccedere in aliquibus bonis non poſſe. Si ergo omni iure & auxilio priuatus fuit dominus Nicolaus Albertus bannitus, ergo & iure, ſeu facultate conficiendi teſtamentum.

His ſatis ſuperque demonſtratum eſt, D. Nicolaum Albertum teſtari non potuiſſe. Nunc ſupereſt reſpondere atque ſatisfacere, nonnullis obiectionibus, quæ prædictæ ſententię repugnare videntur.

Primò obijcitur; D. Nicolaum Albertum confeciſſe teſtamentum extra ditionem ſereniſſimi d. Ducis Ferrariæ, obſeruata forma iuris communis; id quod iure permiſſum eſſe docuit Imola in l. *eius, qui.* §. *ſi cui*, nume. 6. in fine. ff. de teſta. *cuius uerba* ad ſcripſi. Et videtur hæc quæſtio habere locum, quando intra territorium ciuitatis ſuæ teſtatur: alias ſi extra, non eſſet dubiũ; quod non poſſet teſtari, ſecũdum ſtatuta ciuitatis ſuæ: cum attendi debeant ſtatuta & etiam conſuetudines loci, *vbi fit teſtamentum*. Hæc Imola; qui ſenſit, teſtamentum *confectum* extra territoriũ a bannito, obſeruata *ſolemnitate ſtatutorum* loci, uel iuris communis, valere. Et Imolam ſecutus eſt Corneus in conſ. 55. nu. 23. lib. 2. Et idem *dicimus* in teſtamenti factione paſſiua, nempè in *facultate* ſuccedendi ex teſtamento, quam non *perdit* bannitus inſtitutus in teſtamento confecto ſecundum ius commune; ſicut affirmarunt Iacobus de Arena, Bart. Alexander, & alii multi, quos congeſſi in conſil. 271. num. 19. lib. 3. Cum dixerunt, bannitos poſſe hęredes inſtitui etiam in bonis exiſtentibus in ipſa ciuitate, uel territorio, e quibus ſunt banniti; dummodò teſtamentum conficiatur ſecundum ius commune, non autem ſecundum ſtatuta ciuitatis.

Reſpondetur primo, non negando, quin teſta-
4 mentum confectum extra territorium a † bannito ualeat, ſi confectum fuit ſecundum ius commune uel ſecundum ſtatuta loci, vbi teſtatus eſt, ſed dicimus, teſtamentum non comprehendere bona exiſtentia in ipſa ciuitate ſeu territorio; e quibus is bannitus fuit. Et quo tota hęc ſatis obſcura & perplexa traditio explicetur; diſtinguã aliquot caſus, ſed prius monendi ſumus, duo in hac diſputatione conſideranda, nempe bona, de quibus fit teſtamentum, & ipſamet forma ſeu factio teſtamenti. Vt enim teſtamentum habeat
5 † effectum duo concurrere debent, quod teſtator diſpoſuerit ſecundum formam a lege traditam, & quod habuerit bona, de quibus potuerit teſtari & diſponere. Hoc præmiſſo, diſtinguo ſex caſus.

6 Primus eſt, quando † bannitus confecit teſtamentum ſecundum ius commune, vel ſtatutum, aut conſuetudinem loci, in quo reperitur extra locum banni, & diſpoſuit de bonis, quæ poſſidebat extra ciuitatem, vel oppidum, e quibus fuit bannitus. Hoc caſu ualet teſtamentum, cum nullum ſubſit impedimentum, nec quò ad ordinationem & formam ipſius teſtamenti ex quo non obſeruauit formã legis loci, a quo fuit bannitus. Nec etiam quo ad bona; cum illis bonis extra locum banni priuatus non fuerit. Sic loquitur Imola in dicto §. ſi cui, numero ſexto, in fine & apertius idem Imola in l. ex facto. numero 20. uerſ. ſecus ſi bona non eſſent publicata ff. ad Trebellian. & Corneus in conſilio quinquageſimo quinto, numero decimotertio, libro ſecundo. Et hic caſus noſtro non conuenit, cum nos diſputemus, an bannitus potuerit teſtari de bonis exiſtentibus Mutinæ, a qua bannitus fuerat d. Nicolaus Albertus.

7 Secundus eſt caſus, quando † bannitus confecit teſtamẽtũ ſecundum ſtatutum, uel conſuetudinem ciuitatis & loci, a quo fuit bannitus, ſed diſpoſuit de rebus & bonis exiſtentibus extra locum illum banni. Hoc in caſu dicendum eſt, quod & ſi teſtamentum quo ad ipſa bona, nullum habet impedimentum ex quo bannitus ea retinet, attamen non ualet ipſum teſtamentum reſpectu ordinationis, cum is bannitus uti uoluerit beneficio ſtatutorum, vel conſuetudinis, ciuitatis, quo omnino priuatus fuit. Ita etiam loquitur Imola præcitato in loco. Hic caſus noſtro pariter, (ut eſt manifeſtum) non adaptatur.

8 Tertius eſt caſus, quando † bannitus confecit teſtamentum obſeruata forma & ſolennitate loci, a quo bannitus fuit, & diſpoſuit de bonis illis exiſtentibus in eodem loco, quibus quidem bonis priuatus fuit ob delictum. Hoc in caſu ſine controuerſia, teſtamentum non ualet, nec quo ad ordinationẽ & formam, nec quo ad bona, cum his omnibus priuatus ſit. Hic quoque caſus noſtro non conuenit.

9 Quartus eſt caſus, quando † bannitus teſtatus eſt ſecundum ius commune, uel ſtatuta loci, ubi reperiebatur; & diſpoſuit de rebus in ciuitate exiſtentibus, quibus priuatus non fuit ob bannum. Hoc caſu ualet teſtamentum, cum nullum hic ſubſit impedimentum quominus teſtari potuerit. Non enim impeditus fuit quò ad teſtamenti formam & ordinationem, ex quo uſus eſt iure communi, quo non dicitur priuatus. Non etiam quo ad bona, cum illa non amiſerit, ita in ſpecie affirmarunt Imola & Salicetus in l. prima. C. de hæred. inſtit. quos ibi manifeſte ſecutus eſt Corneus numero trigeſimoſecundo, & idem reſpõdit Goza. in conſ. 96. nu. 7.

Hic etiam caſus noſtro non adaptatur, ſicuti ſatis manifeſtum eſt.

10 Quintus eſt caſus, quando † bannitus confecit teſtamentum ſecundum ius commune, vel ſecundum ſtatuta loci, vbi reperiebatur, & diſpoſuit de bonis, quę in ciuitate habebat. & quibus quidem ob delictum & bannum fuit priuatus. Hoc caſu etſi teſtamentum quo ad formā & ordinationem valet, ex quo bannitus nō cenſetur priuatus commodis & beneficio iuris communis & aliorum locorū extra ciuitatem, e qua eſt bannitus, ut loquitur Imola in d.§.ſi cui nume.6. in fine, & affirmāt Iacobus de Arena, & alij a me congeſti in d.conſi.271.nume.19. dum loquuntur de factione teſtamenti paſſiua: de qua ſtatim dicemus: Nihilominus teſtamentum hoc nullum habet effectum, quo ad bona, cum illis iam priuatus fuerit. Non enim habuit teſtator de quibus teſtaretur. Ita ſenſit Corneus in l.1.num.33. verſ.ſi verò ſtatutum. C.de hæred. inſtit. cum dixit, quod & ſi facta nō eſt bonorum publicatio: attamen vel fiſcus, vel quilibet priuatus poteſt ea occupare. Quo itaque ad effectum bannitus iſte manet inteſtabilis. Idem reſpondit Alciatus in reſp.58.nume.9. ſecundum impreſſionem antiquam lugdunenſem; qui teſtatur uidiſſe obſeruari in Ducatu Mediolani, ut bannitus amittat etiā iura communia, reſpectu bonorum exiſtentium ſub ipſo Ducatu, a quo bonorum fuit. Hic caſus noſtro uere conuenit, cum dominus Nicolaus, Albertus, priuatus fuerit bonis illis, quæ poſſidebat in ciuitate Mutinæ. Nec huic caſui repugnat illa ſententia Iacobi de Arena, & ſequaciū, quā ſecutus ſum in d.conſil.271.nume.15. quia caſus ille eſt a noſtro longe diuerſus. Nam ſcripſerunt

11 illi, † bannitum poſſe hæredem inſtitui a teſtatore non bannito, ſi modò is teſtator, non teſtetur ſecundum ſtatuta ciuitatis, ſed ſecundum ius cōmune. Et huius ſententiæ ratio eſt; quia teſtator ipſe, quo ad ſe ipſum non impeditur teſtari. Quo verò ad hæredem inſtitutum, qui bannitus eſt, nullum etiam conſiderari poteſt impedimentū. Nam reſpectu formæ & diſpoſitionis ipſius teſtamenti, nullum extitit impedimentum, cum inſtitutus non fuerit ſecundum formam & diſpoſitionem ſtatutorum ciuitatis, cuius commodis & priuilegijs iam eſt priuatus, ſed fuerit inſtitutus ſecundum ius commune; a quo excluſus non dicitur. Non etiam extitit impedimentum reſpectu bonorum, quia bannitus etſi priuatur bonis, quæ obtinebat tempore banni, non tamen cenſetur priuatus bonis futuris, futuraque ſucceſſione l.ſi mandauero.§.is cuius.ff.mandati, & l.eius qui §. primo. ff. de teſta.& in ſpecie Bartholus in l.certa forma. C.de iure fiſci, & reſpōdit Ruinus in conſi.123.nume. 2.lib.quarto. In caſu noſtro (vt diximus) diuerſum eſt, quia aut teſtator bannitus non retinet aliqua bona in ea ciuitate, ſed omnibus priuatus fuit (ſicuti in domino Nicolao Alberto contigit) & tunc non habet, de quo teſtetur. Aut obtinet ipſa bona, & tunc relicta ēt dicitur ei facultas diſponendi de eis, alioqui illorum dominus non diceretur, & eſſent duo inuicem repugnantia, quod ſcilicet dominus eſſet, &

12 de eis non poſſet diſponere, cum † dominij proprium ſit, ut dominus ualeat de re ſua ad libitum diſponere l.in remandata. C.mandati, cum ſimilibus. Et in ſpecie ſic docuit Corneus in l.1.nu.32.C.de hęred.inſtit. quem ſecutus eſt Gozad.in conſi.96.num.7.

13 Sextus eſt caſus, quando † bannitus confecit teſtamentum ſecundum ius commune, & diſpoſuit de bonis acquiſitis in ciuitate poſt bannum. Hoc caſu ualet teſtamentum. Ita intelligo & declaro Bar.in l.amiſſione.§.1.nu.3. ff.de capite minut.in l.eius qui.§.1.nu.2.ff.de teſta.& in q.1.Lucanæ ciuitatis. num. 26. Corneum in l.1.nu.26. C.de hęred. inſtit. ubi teſtatur communem eſſe opinionem. Sic reſponderunt Gozad.in conſil. 96.num.6. *Berous in conſi.8.num.6.& in conſi.54.num.10.lib.2.*

Hoc enim caſu, qui noſtro non *adaptatur, nullum* ſubeſt impedimentum, quominus teſtari potuerit. Nam reſpectu bonorū potuit teſtari, quia bannitus non prohibetur denuo acquirere bo-

14 na in ciuitate, a qua bannitus eſt, ex quo † publicatio illa bonorum non comprehendit futura, ut diximus ſupra ex l. ſi mandato. §. is cuius. ff. mand. cum ſimilibus. Potuit etiam teſtari reſpe-

15 ctu formę & diſpoſitionis, quia † bānitus ſolū priuatur beneficio ſtatutorum ciuitatis, ne ſcilicet teſtari poſſit, ſecundum ipſa ſtatuta, non autem beneficio iuris communis; ut dicemus infra, in ſubſequenti reſponſione.

Reſpondetur ſecundò, negando quod d.Nicolaus Albertus, in caſu noſtro potuerit conficere teſtamentum ſecundum ius commune, cū eo etiam dicatur priuatus: dicimus enim quod etſi

16 recepta eſt Doctorum ſententia; bannitum † ab Imperatore, ſolum præſumi priuatum beneficio iuris communis, hoc eſt iuris Cæſarei, nō autem iuris gentium, ſicuti ſcripſerunt multi a me congeſti in conſil. 101. nu.8. lib.1. quibus accedunt Cur.iun.in conſ.100.nu.3. Rimi.iun. in l.ut uim. nu.139.ff.de iuſt.& iure. Ita quoq; in dubio bannitum ab inferiore ab Imperatore, ut puta a Repub. obtinente principatum, præſumi priuatum ſolum, beneficio & commodo ſtatutorum & cōſtitutionum ipſius Reipub. nō autem iuris communis, & alterius principis: Sicuti de bannito a Republ. Florentina egregie reſpondit Corneus in conſil.55.num.26.lib.2. Sic pariter bannitum à Duce, uel alio principe, in dubio pręſumi priuatum beneficio legum & cōſtitutionū, illius principis, non aūt iuris ciuilis, vel alterius principis, ſicuti de bannito a Duce Mediolani reſpōdit Craue.in conſi.941.nume.40.verſ. ſecundò reſpondetur; reiecta contraria opinione Cur. iun.in cōſi.100.nu.3. Ita demū bānitū a iudice inferiore ciuitatis, pręſumi priuatū ſolummodo beneficio

ſtattorum

ſtatutorum ipſius ciuitatis: vt ſcribunt poſt alios Alexan. in l. ex facto. §. ex facto nume. 9. verſ. ſed Imola hic ff. ad Trebellian. & ibidem apertius Ripa num. 18. Idem Alexan. in l. 1. num. 4. C. de hæred. inſt. & ibidem Iaſon num. quinto, & alios refert Neuizanus in conſi. 73. num. 8. Portius Imola, in conſi. 48. num. 2. & Riminald. iunior in conſil. 595. num. 54. lib. quinto. Verùm tamen † ſicut poteſt Imperator vel expreſsè, vel tacitè priuare bannitum etiam commodis, & beneficijs iuris gentium, ut Bartholus Imola, Alexander, Iaſon, Crauetta & reliqui omnes affirmant præcitatis in locis: ita etiam poſſunt inferiores ab Imperatore, uel expreſse, vel tacitè priuare bannitum commodis & beneficio iuris communis: quemadmodum Corneus, Alexan. & præſertim Neuizanus, & Crauetta ſcripſerunt. Et hoc in caſu locum habere poteſt traditio Caſtrenſ. in l. 1. colum. 1. verſ. aduerte notabiliter. C. de hęred. 18 inſtit. cum dixit, quod etſi bannitus † e ciuitate non amittit iura communia; attamen poteſt ipſa ciuitas ſuis ſtatutis obſcurare & obūbrare ius illud commune, in detrimentum ipſius banniti; vt ſcilicet, bannitus eo iure communi non vtatur ſua in ciuitate. Et Caſtrēſem ſecuti ſunt multi a me congeſti *in conſil.* 101. nu. 9. lib. 1. Et illis accedunt *Marſilius* in conſi. 131. nume. 42. lib. 2. *Curtius* iunior in conſil. 100. nu. 2. Sigiſmundus Lofredus in conſi. 45. num. 9. Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſil. 169. nume. 4. Franſcicus Vegius in conſi. 25. nu. 6. & Decianus in conſil. 86. num. 38. lib. 3. Et ſi Neuiz. in dicto conſil. 73. nume. 8. Iulius Clarus *in §. teſtamentum quęſt.* 20. & Craue. in conſil. 925. num. 19. *verſ.* tertio maiorem; ſcripſerint, aduerſus *Caſtrenſem* eſſe receptā aliorum opinionem. Porrò noſtro in caſu ſatis manifeſtè conſtat, ſtatutum Mutinæ, priuare bannitos a *ciuitate* illa, beneficio, & commodis iuris *communis.* Nam eos excludit ab omni actu legitimo, atq; ita tollit factionem teſtamenti actiuam & paſſiuam, vt dixi ſupra in ſecundo argumento. Et manifeſtè ſic declarat Alex. in dicto conſi. 75. num. 11. lib. 1. Rurſus, ſanciuit ſtatutum poſſe offendi perſonaliter & realiter, ob id dicitur ipſum bannitum priuare, etiam beneficio iuris communis. Ita in ſpecie reſpondit Ruinus in conſi. 49. colum. 2. verſ. ſed reſpondetur lib. 4. & idem affirmauit nouiſſime Doctiſſi. Riminal. iun. in conſi. 595. nume. 56. in fine. lib. 5. Extat & alia expreſſa ſatis diſpoſitio D. Ducis Ferrarię, ex illo decreto anni 1573. quo bannitis adimit omne auxilium; ut diximus ſupra in tertio argumento. Eſt ergo ius ipſum commune alioqui competēs domino Nicolao Alberto ſublatum, vel ſaltē obſcuratum & obumbratum, ut de rebus exiſtentibus in ciuitate Mutinæ, teſtari nullo modo potuerit.

Secundò obijcitur; d. Nicolaum Albertum nec quidem iura ipſa municipalia Mutinæ amiſiſſe; cum ab ea non fuerit bannitus, ex quo fuit bannitus a Prætore Ferrariæ. Cuius bannum nō extenditur extra ſuam iuriſdictionem, atique ita 19 ad ciuitatem Mutinæ; cum iuriſdictio † iudicis non extendatur extra territorium l. extra territorium, ubi Doctores omnes. ff. de iuriſdict. omn. iud.

Reſpondetur primò, quod cum utraque ciuitas, Ferrarię, ſcilicet & Mutinę, ſit ſub eodē Duce & principe, bannitus ab una, cenſetur etiam bannitus ab altera. Ita ſcripſit Marſilius in practica criminali. §. oportune. num. 38. & in conſil. 32. num. 8. quem ſecuti ſunt Plotus in conſil. 24. num. 43. & Riminal. iun. in conſi. 28. nu. 16. lib. 1. 20 Et fortius ait Riminaldus, quod bannitus † ex dominio Ducis Ferrariæ, dicitur etiam bannitus ex locis ipſi confœderatis. Imò bannitus a Prætore Ferrariæ, dicitur bannitus ab ipſo Duce, qui eam poteſtatem dedit Prætori. Ita egregie & in ſpecie reſpondit Corneus in conſi. 192 num. 3. uerſ. & licet lib. 3.

Reſpondetur ſecundò; d. Nicolaum Albertū fuiſſe etiam bannitum immediate ab ipſomet D. Duce Ferrariæ, & propterea cenſetur bannitus etiam a *ciuitate* Mutinę, & priuatus beneficio ſtatutorum *Mutinæ, ſicuti* in ſpecie ſic banniti a D. Ducæ Ferrariæ, ut non gaudeat beneficio ſtatutorum Mutinæ, quo ad facultatem teſtandi, reſponderunt Socin. ſen. iu conſi. 28. in fin. lib. 3. & apertius Thobias Nonius in conſi. 93. num. 6.

Tertiò obſtare uidetur dominū Nicolaum Albertum, non cenſeri priuatum facultate teſtandi, ex quo nulla bonorum ſuorum facta fuit publicatio & confiſcatio. ſicuti requiritur, ex ſententia Saliceti in l. 1. num. 22. C. de hæred. inſtit. Imola in l. ex facto. §. ex facto num. 20. ff. ad Trebell. Gozad. in conſi. 96. nu. 7. & Craue. in conſil. 925. num. 10.

Reſpondetur primò, neceſſariam non eſſe 21 † bonorum publicationem & confiſcationem, vt bannitus efficiatur inteſtabilis: ſed ſufficit, q̄d impune offendi poſſit: ſicuti ſcripſerunt Baldus in l. eius, qui §. ſi cui, numero quarto, verſ. ſecundo quæro, & ibidem Albericus numero primo, Caſtrenſ. numero decimo, verſ. tertiò quæritur. ff. de teſtam. Idem Caſtrenſ. in l. prima, numero quarto. C. eo. de teſtam. Alexand. in l. ex facto. §. ex facto in fine. ff. ad Trebellian. Corneus in l. 1. numero trigeſimotertio, C. de hæred. inſtitu. qui docuit, quod quando bannitus, ſic diſponente ſtatuto, poteſt impune offendi, licet eius bona non ſint publicata, attamen & a fiſco & a priuato aufferri ab eo poſſunt. Iulius Clarius in §. teſtamentum, quæſtio. decimanona, in fine, qui manifeſte dixit, non eſſe conſtituendam differentiā an quis ſit bannitus cum confiſcatione bonorū, 22 uel ſine: quia ad hoc, ut quis dicatur † teſtabilis, uel inteſtabilis, non conſiderantur bona, ſed ſtatus perſonæ. Et ideo (ſubiungit Clarus) dato, q̄d bona eſſent confiſcata, poterit adhuc teſtari de bonis extra territorium ciuitatis, a qua eſt

Oo 2 bannitus:

bannitus; vel de deinde in ipſa ciuitate poſt bannum acquiſitis. Et prædictis in ſpecie magis accedit Gozad. in conſ. 96. num. 8. verſ. Non obſtat conſilium, &c. Cùm ex ſententia Alex. in conſil. 75. lib. 1. reſpondit, quod quando bannitus ſic diſponente ſtatuto, poteſt impune offendi perſonaliter & realiter, ſicuti noſtro in caſu permittit ſtatutum Mutinæ, teſtari non poteſt, & ſi eius bona non fuerunt publicata. Id quod ex eo confir-
23 matur, hic † bannitus æquiparatur deportato, vt diximus ſupra. Qui quidem deportatus amittit bona, etiam ſi nulla expreſſa publicatio facta fuit: quemadmodum poſt alios reſpõdit Cephalus in conſi. 79. nu. 17. lib. 1.

Reſpondetur ſecũdò, prædictos Doctores in argumento allegatos, loqui in bannito lata ſententia in eius contumaciam, ſecus eſt, quando factis probationibus ſuper delicto, quo priuari debet bonis, fertur diffinitiua: quia tunc ipſo iure
24 † cenſetur facta publicatio bonorum. Ita declarant Alex. in l. 2. colu. pen. verſ. concludo, quod C. qui teſta. facere poſſ. & Bero. in conſil. 8. nu. 3. lib. 2. Putheus in deciſ. 417. nu. 3. parte. 3. cum ergo D. Nicolaus Albertus fuerit condemnatus & bannitus factis probationibus; ſequitur dicendũ eius bona cenſeri ipſo iure publicata.

Quartò non parum repugnare videtur; quod etiam ſi concedimus, d. Nicolaum Albertum teſtari non potuiſſe: attamen dicendum videtur; quod eius bona occupari minime potuerint ab eius fratre, ex ſententia Craue. in conſil 941. nu. 36. & nu. 40. qui ſic in claris his terminis reſpondit: Et ea ratione, ac argumento motus eſt; quod
25 qui † bannitum interficere nequit: nec eius bona occupare poteſt; vt ſcribunt Decius in l. vt uim. numero decimoquarto, ff. de inſtitution. & iure. Ruinus in conſi. 49. nu. 6. verſ. ſed dato, quod dictus lib. 4. & ſcripſi in conſi. 91. nu. 5. lib. 1. vbi reſpondi ſuper banno huius d. Nicolai Alberti. At qui frater iſte interficere non potuiſſet ipſum d. Nicolaum Albertum fratrem etſi bannitum; ut tradunt Albericus in Tract ſtatutorum, in quarta parte quæſt. 6. Nellus in Tracta. de bannitis in tertia parte ſecundi temporis q. 53. Cępolla in conſil. 5. col. 5. verſ. ſextò pro hoc adducitur, in criminalibus, Decius in cap. quæ in eccleſiarum nu. 60. verſ. ſecundus caſus eſt, de conſtit. & Marſilius in l. unica num. 200, C. de raptu uirg. in conſi. 119. num. 18. & in ſing. 210. Ergo hic frater d. Nicolai Alberti banniti, eius bona occupare nõ potuit.

Reſpondetur, quod imò frater occupare poteſt bona fratris banniti: ſicuti in ſpecie reſpondit Ruinus in conſilio 49. numero ſexto, libro 4. iuncto principio illius reſpon: & idem ego ſcripſi in conſilio nonageſimoprimo, numero quinto, libr. primo, ubi in ſpecie banni huius Domini Nicolai Alberti reſpondi. Nec repugnat conſideratio & argumentum Crauettæ: quia reſpondetur primo; Doctores noſtros argumentari affirmatiuè hoc modo de maiori ad minus, Qui p̃t occidere, põt ẽt occupare bona cũ occupare bona ſit minus, quàm occidere, & ideò cui cõcedit̃, quod eſt plus, dicitur etiam concedi quod eſt minus. Ita argumentantur in terminis Ruinus in dicto conſilio quadrageſimonono, numero ſexto, libro primo. Decius in l. vt uim. nume. decimoquarto, ff. de iuſt. & iure. ſed Craue. in dicto conſil. 941. numer. 36. & numero quadrageſimo arguit negatiue de maiori ad minus, hoc modo; Qui non poteſt occidere, non etiam poteſt occupare bona. Quod quidem genus argumenti non procedit. Non enim ſequitur qui non poteſt quod eſt plus, ergo nec poteſt, quod eſt minus. Præterea & ſeuundo reſpondetur; quod
2 conſequentia Crauettæ eſſet uera, quando † occupatio bonorum penderet a facultate occidendi. Nam tunc liceret ſic argumentari; non poteſt occidere: ergo nec bona occupare: ſed diuerſum eſt in caſu noſtro: in quo facultas occupandi bona banniti, eſt quid diuerſum & ſeparatum a facultate occidendi. Nam ſtatutum Mutinæ concedit duo ſeparata, nempe quod bannitus poſſit offendi perſonaliter & realiter: atque ita in perſona & in bonis. Et in ſpecie ſic ſenſit Gozad. in conſilio 96. nu. 7. & nu. 8. verſ. non obſtat conſilium, & c. dum declarando reſponſum Alexan. in conſi. 75. lib. 1. dixit, quod quando ſtatutum diſponit, bannitum poſſe impunè offendi perſonaliter & realiter. tunc bannitus teſtari nõ poteſt, quia cenſetur priuatus bonis. Sì uerò diſponit, quod poſſit impunè offendi, intelligitur perſonaliter: ſed non realiter: & ideo (inquit Gozadinus) teſtari poteſt. ſentit ergo Gozadinus, quod priuatio bonorum, non pendet a facultate occidendi & offendendi bannitum. Et ſi ergo frater, non poteſt offendere fratrem bannitum in perſona: poteſt tamen eius bona occupare.

Concludo itaque D. Nicolaum Albertum teſtari minimè potuiſse.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutioni adiecta conditio, non cenſetur repetita in ſubſtitutione.*

2 *Teſtatore limitate & reſtricte de primo hærede loquente, et onus fideicommiſſi ei perſonaliter iniungente, illud in ſubſtitutos non cenſetur repetitum.*
Et quæ ſit ratio num. 3.

4 *Perſonarum diuerſitas inter inſtitutos & poſitos in conditione, efficit conditionem adiectam vni, non cenſeri repetitam in alia.*

5 *Suppletio non admittitur, niſi in caſu valde neceſſario, & quando congrue fieri poteſt nu. 6.*

7 *Suppletio eſt quædam interpretatio extenſiua.*
Et in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs non permiſſa nume. 8.

9 *Filiorum appellatione in fideicommiſſis non contineri nepotes & nu. 10. & 11.*

12 *Fideicom-*

12 *Fideicommiſſum non extare, pronuntiandum in dubio.*

13 *Teſtatore aliquem & filios eius diſpoſitiue vocante in locum demortui, onus fideicommiſſi primo iniunctum, cenſeri repetitum in ſecundum.*

Fallit tamen quando teſtator reſtricte, & limitate diſpoſuit nume. 14.

15 *Subſtitutionnm gradus ubi plures teſtator fecerit, onus fideicommiſſi omnibus grauatim & ſucceſſiue in iungere uelle præſumitur.*

16 *Alienationis prohibitio collata in uitam tantum, quando tamen extendatur.*

17 *Fideicommiſſa in principio ſubſtitutionis plerumque fiunt, non in probitione alienationis.*

FACTI SPECIES.

MAgnificus d. Auantinus Fracaſtorius *Veronenſis anno 1489. condidit teſtamentum, in quo hæredes ſcripſit d. Scipionem et d. Io. Baptiſtam filios ſuos: Et illis ſic ſubſtituit. Et ſi aliquis ipſorum filiorum, quandocumque decederet ſine filijs maſculis, legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis; tunc eidem ita decedenti, ſubſtituit vulgariter expreſſe & per fideicommiſſum, alterum fratrem ſuperuiuentem, ſiue præmortui fratris filios, mares legitimos & naturales, & de* legitimo *matrimonio*. Decedentibus *verò dictis fratribus, filijs ipſius teſtatoris, ſine filijs maſculis legitimis, et naturalibus, & de legitimo matrimonio quandocumque, tunc & eo caſu eiſdem ſubſtituit, vulgariter & per fideicommiſſum, in ſtirpem & non in capita, proximiores in gradu de domo & familia* Fracaſtoriorum, *ad quos tunc & eo caſu dictam eius hæreditatem in ſtirpẽ & non in capita, deuenire voluit & mandauit, dictus teſtator.*

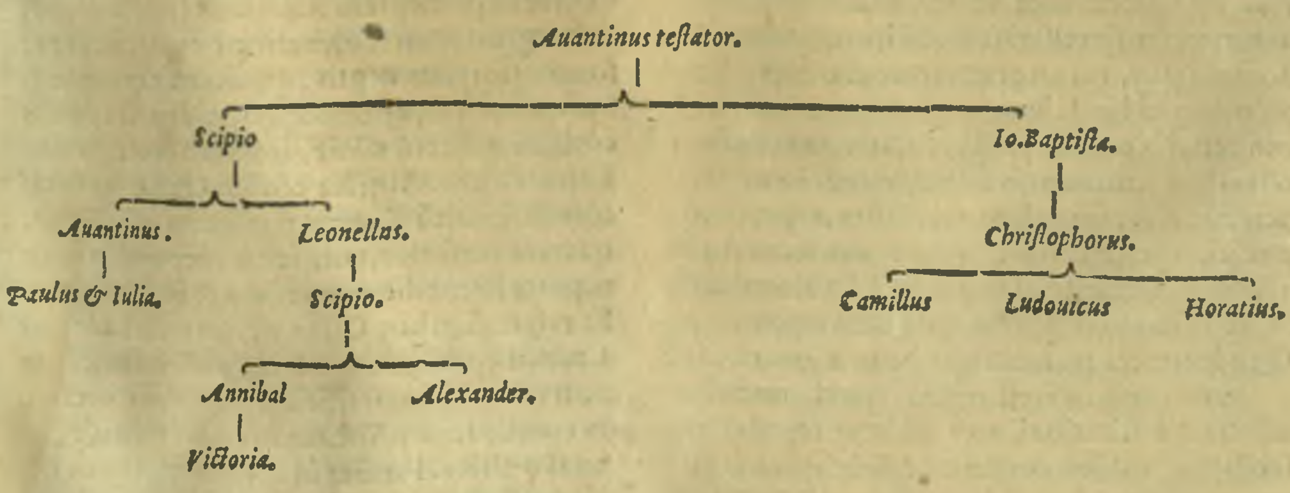
In eodem teſtamento ipſe teſtator paulo ante hæredis inſtitutionem, adſcripſit prohibitionem alienationis, his verbis.

Item voluit et expreſſè prohibuit, omnes campos, caſamenta, fictus & decimas, iacentes in pertinentijs Opedani, Tombæ, Ronchi & Inſulæ *Porcaritiæ, poſſe vendi vel alienari per eius hæredes, nec contractum aliquem cuiuſcumque obligationis & conditionis ſuper eis conſtitui, nec quouis alio modo, &c. pignorari, alienari, nec in aliquam aliã perſonam transferri: Quia idem teſtator vult & intendit, & ita mandauit, dictas res debere remanere, in deſcendentes ſuos maſculos legitimos & naturales: & ipſis deficientibus in proximiores attinentes maſculos de Fracaſtorijs,* legitimos *& naturales. Et teſtator pœnam appoſuit contrafacientibus, alios vocando, ſalua tamen facultate permutandi, cum eadem probibitione in* rebus *permutatis.*

Præſupponitur in facto; quod ex d. Scipione filio dicti domini Auantini teſtatoris nati ſunt domini Auantinus iunior & dominus Leonellus: Ex domino Auantino dominus Paulus, & d. Iulia. Qui dominus Paulus deceſſit ſine filijs. Ex domino Leonello natus eſt dominus Scipio iunior & ex D. Scipione, domini Annibal, & Alexander. Qui quidem d. Alexander deceſſit ſine filijs d. Annibal vero deceſſit relicta d. Victoria filia.

Ex domino Ioan. *Baptiſta altero filio domini Auãtini ſenioris teſtatoris, natus eſt dominus Chriſtophorus. & ex domino* Chriſtophoro, *orti ſunt domini Camillus Ludouicus &* Horatius. *Qui quidem prætendunt eueniſſe caſum fideicommiſſi, relicti a domino Auantino ſeniore, ex quo deceſſerunt maſculi omnes deſcendentes a domino Scipione eorum propatruo, in quorum defectum, exiſtimant ſe tamquàm proximiores maſculos, deſcendentes ab ipſo domino Auantino teſtatore, fuiſſe vocatos.*

Quæritur, qnid iuris?

Initium à Domino.

CONSIL. CDXCIII.

CVm iuri, æquitati, ac veritati conſentaneum eſſe exiſtimen, non eueniſſe caſum aliquem ſubſtitutionis fideicommaſſariæ, quo Dominus Camillus, & fratres actores admitti debeant ad ſucceſſionem alicuius partis bonorum, præfati teſtatoris, primùm rationibus & argumẽtis veram eſſe demonſtrabo ſententiam hanc, deinde confutabo quæ pro ipſis actoribus conſiderari poſſunt. Verùm quò facilius tota hæc diſceptatio explicetur, diſtinguendi ſunt duo caſus huius ſubſtitutionis.

Primus eſt, qui conſideratur inter dominũ Scipionem & eius filios, ac eorum deſcendentes an ſcilicet ipſe dominus Scipio, grauatus fuerit reſtituere filijs ſuis, ſicq; dominis Auantino, & Leonello. Et ille deinde ſuis filijs & nepotibus. Hic caſus non eſt, qui nunc venit in controuerſiam: cum hic non diſputemus, an d. Scipio fuerit grauatus, erga filios, & deſcendentes ſuos.

Secundus eſt ſubſtitutionis caſus, qui conſideratur inter filios & deſcendentes dicti domini Scipionis ſenioris, & dominũ Ioan. Baptiſtam ſeu nunc eius nepotes; an ſcilicet quemadmodum ipſe dominus Scipio, ſi deceſſiſſet ſine filijs, maſculis, grauatus erat atque ita tenebatur, reſtituere dicto domino Ioan. Baptiſtę, ſeu eius filijs, an & nunc domini Annibal & Alaxander, filij dicti domini Scipionis iunioris, ſicque nepotes præfati domini Scipionis ſenioris, teneantur reſtituere dicto domino Ioan. Baptiſtæ, ſeu eius filijs & nepotibus? Hic caſus eſt, de quo præſens eſt diſputatio; in quo quidem dicendum eſt, prędictos dominos Annibalem, & Alexandrum grauatos non fuiſse. Eſt enim certum, quod teſtator ſolùm dixit; & ſi aliquis ipſorum filiorũ meorum deceſſerit ſiue filijs maſculis, tunc eidem ſubſtituo fratrem ſuperuiuẽtem ſiue eius filios. Non autem dixit, & repetijt, & ſi filij filiorum meorum deceſſerint ſine filijs, reſtituant dicto fratri meo, vel eo præmortuo eius filijs. Et propterea eſt hic ſolummodò diſſerendum, an coniecturis conſtare poſſit, teſtatorem voluiſse onus illud reſtitutionis fideicommiſſi iniunctũ Scipioni filio, ſi ſine filijs deceſſiſset, repetitum cenſeri, in perſonam dictorum dominorum Annibalis & Alexandri abnepotum? Et dicendum eſt, nullo modo dici poſse, onus illud repetitum. Quæ ſententia ita multis probatur argumentis.

Primò, quia iuris eſt regula, quod conditio
1 adiecta † inſtitutioni, non cenſetur repetita in ſubſtitutione. l. ſub conditione. ff. de hęred. inſti. cuius verba hęc ſunt, ſub conditione hęrede inſtituto, ſi ſubſtituamus, niſi eandem conditionẽ repetemus, pure eum hæredem inſtituere intelligimur. Idem probant. l. ſi quis hęres ita. ff. de acquirend. hæred. & l. hęredibus in prin. ff. ad Trebell. & hanc regulam firmarunt Bart. Baldus, Caſtren. & Imola in d. l. ſub conditione Bart. in l. ſi mater. §. 1. in fine. ff. de uulg. & pup. ſubſt. Socin. in l. quæ conditio. num. 4. ff. de cond. & demonſtr. Decius in conſi 190. colu. vlt. verſ. tertio non obſtat Gozad. in conſi. vlt. nume. 4. & Pariſius in conſi. 38. nu. 24. lib. 2. Eſt ergo dicendum, quod illa conditio adiecta domino Scipioni ſeniori hęredi inſtituto, de reſtituenda hæreditate domino Ioan. Baptiſtæ fratri, vel eius filijs, non cenſeatur repetita in perſonam eius filiorum & deſcendentium.

Secundò mouet me auctoritas Oldradi in cõſi. 21. quẽ alij omnes ſecuti ſunt; reſpõdit *ille hac* de facti ſpecie. Habebat teſtator *fratrem*, & ex altero *fratre præmortuo nepotem*, ac etiam ex altero tertio *fratre præmortuo* tres alios *nepotes*. *Hos omnes hęredes* fecit in ſtirpes, *deinde dixit; ſi aliquis hęredum* meorum *ſine filijs, aut deinceps* deſcẽdentibus maſculis *decedat*, eius portio deuoluatur ad cohęredes dummodo maſculi *ſint*, & ex maſculis, *ſecundum* rectam lineam deſcendentibus, & *excludendo ſemper* fœminas, quas dotauit. Deinde cauit *idem* teſtator; quod ſi præfati omnes hęredes, nollent prædidictas dotes ſoluere, tunc ea portio ad eccleſiam Romanam deuolueretur, quam cum onere illo ſubſtituit. Rurſus & tertio ſtatuit, quod ſi nec hęredes *maſculi*, nec eccleſia ſoluerẽt dictas dotes, portio *illa* deuolueretur ad fęminam, quę cũ ea portione, in qua eam *ſubſtituit*, nuberet. Demum ordinauit idem teſtator, *quod ſi* dicti omnes hæredes ſine filijs & nepotibus, & deinceps deſcendentibus maſculini ſexus *decederent*, bona ſua ad eccleſiam Romanam *deuoluerentur*. Euenit poſtmodũ, quod mortuo teſtatore, unus nepotum deceſſit, quatuor relictis *filijs*, quorum duo deceſserunt ſine liberis, tertius ſola filia ſuperſtite, mortuus eſt: Quartus quoque ſine prole. Maſculi ex maſculis deſcẽdentes bona ex ſubſtitutione dote oblata, uindicabant. Reſpondit Oldradus proneptem illam abſoluendam eſse, & integram illam ſubſtitutionẽ expiraſse in perſonam aui ipſius neptis; qui deceſſit quatuor filijs maſculis ſuperſtitib. quidquid poſtea de illis cõtigerit. cũ uerũ nõ ſit, inſtitutũ deceſſiſse ſine filiis maſculis. Atq; ita cenſuit Oldr. onus fideicõmiſſi iniũctũ illi nepoti inſtituto qui reliquit, quatuor maſculos, non cenſeri repetitũ in ipſos nepotes in conditione poſitos, & ſic ſubſtitutos. Et reſponſum hoc Oldra. ad rem noſtrã adduxit Crau. in conſi. 98. nu. 1. & nu. 4. affirmauit, cõmunem eſse ſententiam. Et illis accedunt Curt. iun. in conſi. 62. nu: 5. Soc. iun. in conſ. 180. nu. 65. & num. 67. lib. 2. Pariſius in conſilio 74. num. 21. & in conſil. 82. num. 4. lib. 2. Natta in conſ. 191. nu. 7. lib. 1. Marzarius in conſilio 1. & in conſilio 4.

&

& Anilius Ferrettus in conſilio 11. numero 6. Celſus Hugo in conſi.68.num 4.& in conſil.75. num.1.Burſatus in conſi.1. num.1.lib.1.& Didacus in cap.Raynaldus,in prin.numer.4.verſ. ſed & illud de teſta. alios etiam ſciēs & de induſtria omitto.

Tertiò ſuffragatur mirum in modum; quod
2 quando teſtator † reſtrictè atque ita limitate loquitur,de primo ſuo hęrede,ei perſonaliter iniungendo onus reſtitutionis fideicommiſſi, illud onus illaque conditio, non cenſetur in ſubſtitutos repetita. Ita in ſpecie ex Socin.ſen.Decij,ac Rubei ſententia reſpondit Craue.in d.conſi.98.
3 nu.5.Non enim diſpoſitio teſtatoris† ultra ſuam voluntatem, & intentionem operari debet arg. l.non omnis.ff.ſi certum peta. Et ut uoluntati teſtatoris locus ſit, illa debet eſſe dicta, vel ſcripta. l.vnica §.Sin autem ſub conditione. C.de cadu.tollen.Atqui noſtro in caſu teſtator onus reſtitutionis fideicommiſſi, ſicque conditionem illam reſtrictè & limitatè ipſis filijs hæredibus inſtitutis iniunxit.Ergo non cenſetur repetitum in nepotes ſubſtitutos. Illa minor propoſitio probatur.Nam dixit teſtator primum;& ſi aliquis ipſorum filiorū,&c.dixit,ipſorum,quud pronomen, ipſorum,ſignificat perſonalitatem;ut poſt Baldū & alios ſcripſerunt Ripa in l.filius famil. §.Diui. num.3.ff.de leg.1.Capicius in deciſ.108.num.... Socin.iun.in conſi.144.num.14.lib. 3.& Alciatus in reſp.33.num.1. tunc eidem ita decedenti, &c.Illud pronomen eidem, perſonale eſt, & ob id cōſtringit ſubſtitutionem limitatè, ad perſonam filij inſtituti,morientis ſine filijs. Ita in ſpecie reſpondit Craue.in d.conſi.98.nu.7. qui nu. 8.ſubiungit,idem eſſe,quādo teſtator ſubſtituiſſet his verbis, & dictis ſuis hæredibus ſubſtituit, &c.Illa dictio, dictis,eſt reſtrictiua l.vlt. C.de hæred.inſtitut. & in ſpecie reſponderunt Decius in conſilio 218.numero nono,verſ.cum ergo factę Ruinus in conſil.39.num.11.uerſ.non obſtat lib. 1.in conſil.29 nume.5.lib.2.& apertius Pariſius in conſi.31.num.25.& 26.lib. 2. Et magis in ſpecie huius dictionis, eidem,ſic reſpondit Ruinus in conſi.99.num.16.& in conſi.101.nume.9.lib. ſecundo, quem ſecutus eſt Cephalus in conſilio 16.numero 21.lib.1. qui alios commemorat affirmantes, eſſe dictionem reſtrictiuam. Et manifeſtius idem reſpondit Ruinus in conſilio 58. numero 10.& 11.libro ſecundo. Et eſſe perſonalem,probat textus l.pater §.quindecim.ff.de leg. 3. ſecundum interpretationem Bart. ibi, & eiuſdem in l.peto.§.fratre numero ſecundo de leg.2. & ſcripſi libro primo de arbitra.iudicium. q. 54. num.25.

Quarto accedit, quod alia eſt perſona filiorum inſtitutorum, & alia perſona nepotum poſitorum in conditione, ſicuti manifeſtum eſt.
4 Atqui ubi extat perſonarum † diuerſitas,conditio & qualitas,quæ adiecta fuit primæ,non cenſetur repetita in ſecundam. Ergo conditio hęc, ſi aliquis dictorum filiorum deceſſerit ſine filijs, &c. non cenſetur repetita in perſonam nepotum.& pronepotum teſtatoris. Illa minor propoſitio probatur auctoritate multorum, nempe gloſſ.in l.in repetendis. ff. de leg.3. & in l. Titia. §.idem reſpondit.il 1.ff.de verborum obligatio. & ibidem Iaſon numero quinto,Capra in conſi. 35.num.decimonono,& in conſilio 70.numero 8.Corneus in conſil.129.in fine.lib.ſecundo, latè Pariſius in conſi.38. numero vigeſimooctauo libr.2.Berous in conſil. 120.numero ſeptuageſimotertio,verſ. quintò in contractibus lib. ſecundo,& Alciatus in reſpon.96. numero uigeſimoquinto verſ.3.

Quintò confert,quod ſi uolumus dicere,conditionem illam adiectam primis illis filijs hęredibus inſtitutis, eſſe repetitam in perſonam deſcendentium, ultimo loco mortuorum, nempe dominorum Annibalis & Alexandri, opus eſt multa ſupplere uerbis ipſius teſtatoris. Et enim opus ſupplere hæc omnia uerba; etſi filij filiorum, & alij ab eis deſcendentes,deceſſerint ſine filijs,eis,vel ei ultimo ſic decedenti,ſubſtituit,ipſum Domino Ioan. Baptiſtam, uel eius deſcendentes, &c. Quæ ſanè ſuppletio non admitti-
5 tur: cum illa non permittatur, niſi in † caſu ualde neceſſario; nempè quando apparet orationem eſſe imperfectam, & abſque ea ſuppletione,teſtatoris diſpoſitionem locum habere non poſſe, iuxta l.1.§. ſinautem.ff. de hæred. inſtitut. quo loci ſcripſit Imola, diſpoſitionem potius uitiari, quàm quod duo uerba ſuppleantur. Et
6 ſuppletio tunc permiſſa eſt, † quando congruè fieri poteſt l.cum pater.§.cum imperfecta de leg. ſecundo. Et conſtare debet de mente teſtatoris, ut ſuppleri poſſint verba in oratione & diſpoſitione aliqua; ſicuti reſpondit Curtius iunior in conſilio quinto,numero decimoquinto, verſic. nec mirum uideatur, & in ſpecie magis Ripa in Rubr.ff. ad ſenatusconſ. Trebellia.numero primo cum dixit, ſuppleri, quando ex præcedentibus & ſubſequentibus id colligitur. Cuius
7 ſententiæ ratio eſſe videtur; quia ſuppletio † eſt quædam interpretatio extenſiua.l. oratio. in fine.ff.de ſponſal.Baldus & Salicetus in l.vlt. C. ſi Rector prouin.Iaſon in l.ſecunda,numero trigeſimoſexto,ff.de iuriſdic. omn. iud. & Neguſa. in Tracta.de pigno.in ſecunda parte numero ſe-
8 ptuageſimoquinto. Quæ ſane extenſio † permiſſa non eſt,in ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs;ut ſcribunt Aretinus in l.Gallus §.& quid ſi tantum,columna quarta, verſ.ſecundo adde. ff. de lib.& poſthu.& alios retuli in conſilio nonageſimoſeptimo numero 50.lib. primo,& in claris his terminis reſpondit Cephalus in conſilio 514.numero 17.& numero decimooctauo,libr. quarto.

Porrò cum noſtro in caſu neceſſaria minime ſit ſuppletio, cum ſine illa, oratio & diſpoſitio rectè ſtet, ut ſit unica ſubſtitutio facta a te-

 ſtatore

ſtatore filijs ſuis. Et in claris his terminis hoc genere argumenti vſus eſt Cephalus in dicto conſi.514.nu.25.lib.4. Eſt ergo dicendum, conditionem illam reſtitutionis, impoſitam filijs teſtatoris, non cenſeri repetitam in eorum deſcendentes.

Sexto comprobatur hæc ſententia; quod teſtator non ſolum non vocauit diſpoſitiuè domi nos Annibalem & Alexandrum; ſed nec etiam eos poſuit in conditione: cum in conditione tātummodò poſuerit filios ipſius D. Scipionis filij ſui. Dixit enim; & ſi aliquis ipſorum filiorum ſuorum quandocumq; decederet ſine filijs, &c.

9 Et filiorum † appellatione, non continentur nepotes in fideicommiſſis, etiam ſi ſit actiua uocatio, ſicuti dicemus in ſubſequenti argumento. Cum itaque nec uocati, nec in conditione poſiti fuerint prædicti domini Annibal & Alexāder, ſequitur dicendum, nec dici poſſe fuiſſe grauatos. Cum nec grauari potuerint l. ab eo. C. de fideicom. & in ſpecie reſpondit Ruinus in conſil. 149. num. 1. lib. 2. & apertius Cephalus in *conſil.* 268. nu. 16. *lib.* 2. & in *claris his noſtris terminis* idem Cephalus in d. *conſi.* 514. nu. 23. *lib.* 4.

Septimò, admiſſo citra veri præiudicium, qđ onus & condito reſtitutionis, ſit repetita in perſonam horum abnepotum teſtatoris, attamen cenſeatur ſolummodò repetita eo modo & eadem ſub forma, quibus iniuncta fuerant D. Scipioni eorum abauo. Atqui illi d. Scipioni iniunctum fuerat, ut ſi deceſſiſſet ſine filijs, reſtitueret vel fratri ſuo ſuperſtiti, uel eius filiis; non autem dixit teſtator, vel nepotibus. Non ergo is D. Scipio tenebatur reſtituere his *D. Ioan. Baptiſtæ* nepotibus, & conſequenter nec tenentur *ipſi* domini Annibal & Alexander. Nec dici poteſt, quod ſub illo nomine filiorum, contineantur etiam ne potes, iuxta l. liberorum. §. vlt. ff. de verb. ſignific. & quidem uere & proprie, vt affirmarunt Baldus in l. maximum uitium num. 6. C. de liberis præter, poſt glo. & Butrigarium, quos commemorat, & Barba. in conſi. 10. colu. 5. verſ. item poſſet lib. 2. Nam reſpondetur, quod imò ſub nomine

10 † filiorum non continentur nepotes proprie, ſed abuſiue: ſicuti ſcripſerunt quamplurimi congeſti ab Antonio Gabriele in lib. 6. concluſionum. in tit. de verb. ſignifi. concluſ. 1. nume. 3. Quibus accedunt Socinus iun. in conſil. 30. nu. 10. lib. 3. Portius Imol. in conſi. 15. nu. 34. qui dixit, filium ab eſſentia diffinitionis differre a nepote. Tiraquellus in Tract. de iure primigen. quæſtio. 40. nume. 49. & nume. 58. Alba. in conſil. 60. num. 6. eruditiſſimus & optimè meritus Cardinalis Albanus in conſi. 4. num. 11. & Rolandus in conſi. 43. nu. 28. & 30. lib. 4. Et in ſpecie ac ad rem ma-

11 gis, quod ſub nomine filiorum † non contineantur nepotes in fideicommiſſis, etiam *ſi* agatur de actiua uocatione; ut puta ſi teſtator ſubſtituit filium in fideicommiſſo, vt aliquo inſtitutorū deficiente ſuccedat filius; ſub hoc nomine filij non continetur nepos, ut & is uocatus cenſeatur. Ita in terminis reſponderunt Romanus in conſi. 438. colum. vlt. & apertius Alex. in conſi. 1. nu. 12. lib. 1. & illomet in caſu idem clarius reſpondit Corneus in conſil. 199. nume. 34. verſ. tertiò, quia licet lib. 2. Idem reſponderunt Socin. ſen. in conſi. 104. num. 1. lib. *3.* apertius Crottus in conſi. 164. num. 12. & 13. lib. 2. Decius in conſil. 95. nume. 7. qui teſtatur omnes ita tenere. Berous in conſi. 122. colum. 1. uerſ. ſecundo ſumus lib. 2. & omnium apertius idem reſpondit Alciatus in reſp. 98. nu. 12. & in reſp. 526. num. 3. Ita quoque Socin. iunior in conſi. 30. num. 9. lib. 3. Thobias Nonius in conſi. 33. num. 24. Ioan. Baptiſta Ferretus in conſi. 484. nu. 10. lib. 2. Crauetta in conſil. 98. nu. 13. & multò clarius idem reſponderunt Riminaldus iunior, in conſil. 173. *num.* 37. *lib.* 2. Rolandus in conſil. 43. nume. 26. *lib.* 4. & Federicus Scottus in *conſil.* 18. *numero* nono lib. 2. totum *primo.*

Octauo & ultimo, admiſſo citra *ueri preiudicium*, qđ prædicta opinio eſſet *dubia; quam ſatis* claram eſſe exiſtimo: Attamen *in dubio* pronun

12 *tiandum* eſt, † fideicommiſſum atque ita onus *reſtitutionis*, non extare. Ita auctoritate Rotæ reſpondit Crauc. in *conſi.* 180. *in* fine, & in conſilio 208. numero ſecundo, & *idem* ſcripſerunt Neuiz. in libro ſexto. Syluæ nuptia numero 47. verſ. item in dubio; Alciatus in reſp. 483. in fine, & Rolandus in conſi. 46. nu. 3. & in conſi. 56. nu. 35. lib. 3.

Non obſtant nunc aliqua, quæ ſuadere videntur, quod imò onus *fideicommiſſi* iniunctum domino Scipioni ſeniori hæredi inſtituto, a dicto Domino Antonio teſtatore, cenſetur repetitum in perſonam deſcendentium *ipſius* domini Scipionis.

Primo adduci poteſt, quod teſtator *inſtitutis* ambobus ipſis filijs; ſic diſpoſuit. *Et ſi aliquis* ipſorum filiorum ſuorum quandocumque decederet, ſine filijs maſculis &c. tunc eidem ita decedenti, ſubſtituit vulgariter expreſſe, & per fideicommiſſum, alterum fratrem ſuperuenientem, &c. His ſane uerbis conſtat, teſtatorem locutum fuiſſe diſpoſitiue, cum uſus ſit uerbo ſubſtituo, quo uocauit alterum filium & eius filios, Quod quidem verbum ſubſtituo diſpoſitiuum eſt, ſicuti multi, quos ſtatim referam affirmarunt;

13 & ſatis clarum eſt. Atqui quando teſtator † diſpoſitiue uocat alium, & eius filios in locum demortui, onus reſtitutionis fideicommiſſi, quod fuit iniunctum primo, cenſetur repetitum in ſecundum & ſucceſſiue in omnes. Ergo noſtro in caſu, fideicommiſſi onus iniunctum a teſtatore filiis ſuis, cenſetur repetitum in nepotes, ut & ipſi teneantur reſtituere alijs ſubſtitutis. Illa minor propoſitio probatur auctoritate Guidonis Papæ in quæſt. 531. colum. ſecunda, verſ. ſecunda ratio; iuncta facti ſpecie ab eo propoſita in initio ipſius quæſtionis. Et idem reſpondit

Decius

Decius in conſil.269.numer.10.uerſic.difficultas videtur &c.qui manifeſtè ſcripſit, uerbum, ſubſtituo, eſſe(ut dixi ſupra)diſpoſitiuum. Idem Dec. in conſil.480.numero ſeptimo.ibi. ſed hic manifeſta.

Reſpondetur, prædictam deciſionem Guido 14 Papę, non habere locum, quando teſtator † reſtrictè & limitatè diſpoſuit, ſicuti reſtricte & limitate, noſtro in caſu teſtatorem diſpoſuiſſe, ſupra demonſtrauimus. Ita in ſpecie declarat Crauet. in conſ.98.nu.14.uerſ.ad ſecundum, quod dictum. &c.dum reſpondet ad ea, quæ dixerat. ibi. nu. 1. ubi allegat ipſum Guidonem Papæ. Et uere idē ſenſit ipſemet Guido in d.q.531.colum.2.uerſi. ideo d.l.quæ conditio.&c. Cum dixit legem illā procedere, quando conditio illa fuit certis inſtitutis adiecta, Dixit Guido, certis, reſtrictiue loquitur, ut clarum eſt.

Secundo urgere uidebatur, quod hic teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum. Nam decedente uno ipſorum filiorum inſtitutorum, ſubſtituit alterum ſuperſtitem:& decedentibus ambobus ſubſtituit proximiores de familia Fracaſtoria. At qui quando teſtator digreditur 15 ad plures gradus † ſubſtitutionum, ſignificat ſe velle, onus fideicommiſſi eſſe debere omnibus gradatim & ſucceſſiue iniunctum, atque ita de uno in alterum repetitum, ſicuti reſponderunt Curtius iunior in conſil.121.num.15.& Pariſ.in conſil.18.num.38.libr.2. Ergo & in caſu noſtro teſtator iſte uoluiſſe dicitur, quod onus reſtitutionis iniunctum filiis, cenſeatur repetitum in nepotes, & in alios deſcendentes ſucceſſiue.

Reſpondetur ex ſententia & declaratione prædictorum Curtii iunioris & Pariſii, qui declarando illud reſponſum Oldradi.in conſil.21. uiſi ſūt diſtinguere duos caſus, quorum primus eſt, quando teſtator ita dixit, & ſi Sempronius filius meus deceſſerit ſine filiis, ei ſubſtituo Caium. Hic unicus eſt gradus ſubſtitutionis. Cum is Caius fuerit ſolummodo ſubſtitutus ipſi Sempronio, non autem filii Sempronii.Ita loquitur.Oldr.in d.cōſil.21.Et hic caſus noſtro conuenit.Secundus eſt caſus, quando teſtator ita dixit, & ſi ſempronius filius meus deceſſerit ſine filiis, uel cum filiis, & filii illi ſine filiis, & ſic deinceps, tunc ſubſtituo Caium. Hoc caſu dicitur factus digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum. Et propterea licet Sempronius decedat relictis filiis, & ſic ex ea ſubſtitutione non admittatur Caius, attamen ſi deinde illi filii Sempronij, moriantur ſine filiis, admittitur Caius qui dicitur ſubſtitutus illis filiis Sēpronij. Hoc in caſu loquuntur Curtius & Pariſius. Et hic caſus uere differt a noſtro: cum do. Ioan Baptiſta, uel eius filii, ſolum ſubſtituti fuerint ipſi domino Scipioni decedenti ſine filiis. Nec illa ſubſtitutio, qua alii proximiores de familia uocati ſunt, ad rem noſtram facit. cum illi uocati fuerint decedentibus ambobus ipſis filiis, nempe domino Scipione & do.Io.Baptiſta ſine filiis, atque ita in ea non agitur de uocatione ipſius dom. Io.Baptiſtæ & filiorum ſuorum.

Tertio & ultimo non leuem dubitationem facit, clauſula illa prohibitionis alienationis dum teſtator alienationem ipſam prohibuit enixis uerbis, & deinde adiecit hanc rationem & cauſam: Quia idem teſtator vult & intendit, & ita mandauit, dictas res debere remanere in deſcendentes ſuos maſculos legitimos & naturales, & ipſis deficientibus in proximiores attinentes maſculos de Fracaſtorijs.&c. His ſanè verbis uiſus eſt uelle teſtator, quod ſubſtitutio eſſet ſucceſſiua atque ita repetita a filiis in nepotes, & a nepotibus in pronepotes, & deinceps in alios, ſicuti ſenſerunt Gozad.in conſ.64.num.13.& Soc.iun.in conſ.168. nu.78.lib.2.Voluit enim teſtator conſtituere perpetuum fideicommiſſum, quod alioqui effectum non habebit, niſi ſucceſſiue unus alteri grauatus ſit reſtituere.

Reſpondetur, prohibitionem alienationis eſſe acceſſoriam principalis diſpoſitionis, cui adiicitur, & ob id, ab ea recipit declarationem & interpretationem. Ita in claris terminis reſpondit Alex.in conſil.59.colum.ulti.libr.3.Cum dixit, qđ etſi teſtator ſuo illo in teſtamento prohibuit bonorum ſuorum alienationem, adiecta ratione & cauſa, quia uolebat bona ſua ſemper permanere in dictos filios ſuos, & alios de parentela. Quæ quidem uerba ſignificare videbantur, quod perpetuum eſſe deberet fideicommiſſum, & prædicta ratio illud ampliaret: Attamen reſpondit Alexander, prohibitionem ipſam declarari & intelligi ſecundum præcedentem vocationem & ſubſtitutionem. Et Alexandrum ſecuti ſunt Ruinus in conſil.134.nu.15, & 16.lib.3.& Dec.in conſil.636.nu.17. Et omnium melius explicat Cæpolla inter conſilia Alexandri de Neuo in conſil. 81.col.pen.uerſ.Nec obſtant rationes. Illo in caſu teſtator grauauerat filios & nepotes, caſu quo decederent ſine filiis maſculis, reſtituere conſanguineis ſuis de familia de Thienis, præſentibus & futuris maſculis deſcendentibus, de tempore in tempus. Et deinde(ut refert ibidem Cæpolla. num.2.uerſic.quinto hoc) ſubiecit prohibitionē alienationis conceptam uerbis his generalibus. Inſuper, quia finalis & firma voluntas & intentio mea eſt, quod hæreditas & bona mea immobilia ſemper in perpetuum & continuè deueniant & deuenire debeant, in proximiores de affinitate, mea, &c. Quæ ratio(inquit Cæpolla)generalis, & mens expreſſa per modum cauſæ, uidetur inducere fideicommiſſum in omnes deſcendentes ſuos maſculos, uſque in infinitum. Id quod multis iuribus probat Cæpolla ipſe, qui, num.3. ſubiungit hac de re extare in terminis doctrinam Bart.in l. §.fundum, de leg.3.cum dixit, quod licet uerba 16 prohibitionis uideantur eſſe collata † in uitam tantum. attamen ſi ratio, ſeu verba prohibitionis prolata per modum rationis, ſunt generalia, comprehendentia omne tempus, ut puta, quia dixit, uolo,

lo, quod de nomine noſtro non exeant, tunc dictum & diſpoſitum in uita, extenditur & declaratur per rationem generalem. Verum, hac ratione non obſtante, reſpondit ipſe Cæpolla. in d. col. pen. verſ. Nec obſtãt rationes &c. quod licet prædicta uerba & ratio ſit multũ generalis, nihilominus reſtringuntur & limitãtur ſecundum formã inſtitutionis & ſubſtitutionis, ut ſcilicet eo caſu & modo, quibus facta eſt inſtitutio & ſubſtitutio locum habeat. Idem doctè & egregie reſpondit doctiſſimus & optimè meritus Cardinalis Albanus, in conſ. 1. num. 9. qui ſecutus Alex. in d. conſil. 59. lib. 3. dixit, quod etſi teſtator prohibuit alienationem, adiecta ratione & cauſa, quia vult bona conſeruari integra, fauore deſcendentium maſculorum: Nihilominus reſtringitur hæc prohibitio ad caſum & perſonas, ſecundum diſpoſitionem factam a teſtatore, in inſtitutione & ſubſtitutione. Et ſubiungit Cardinalis, prohibitionis clauſulam eſſe acceſſoriam. Et in uerſicul. prætere addit rationem hanc, non eſſe uериſimile teſtatorem in eodem teſtamento uelle ſe corrigere. l. nam ad ea. ff. de cond. & demonſt. Imo una teſtamenti pars aliam declarat. l. ſi ſeruus pluriũ. §. ultim. ff. de leg. 1. Et ideo cum teſtator in inſtitutione & ſubſtitutione, diſpoſuerit de uno caſu tantum, non eſt dicendum, quod deinde in prohibitione uoluerit ſe ipſum corrigere, & alio modo & caſu diſponere. Et rurſus, ſubiungit idem Cardinalis. nu. 12. rationem, quæ ad rem noſtrã pertinet, teſtatores communiter facere fideicom-
17 miſsa conſueuiſse † in principio ſubſtitutionis: non autem in prohibitione alienationis, ob id, ſi teſtator omiſit in ſubſtitutione id facere, non eſt credendum quod in prohibitione alienationis inducere illud voluerit. Eandem ſententiam probauit idem Cardinalis Albanus in conſ. 21. nu. 8. in fin. Et Cardinalem in ſpecie ſecutus eſt Hieronim-Gab. in con. 132. in q. 3. nu. 21. Et his conſtat, nil obeſſe auctoritates illas Gozad. & Socini iunioris: tum quia procedunt, quãdo teſtator in ipſiſmet ſubſtitutionibus ita diſpoſuit: tum quia ſi loquerentur, quando teſtator ſic ordinauit in prohibitione alienationis, repugnarent communi aliorum ſententiæ. His concludo, nullum extare ex teſtamenro huius dom. Auantini fideicommiſsũ, quo domini Camillus & Ludouicus Fracaſtorij, admitti poſſint, excluſa do. Victoria domini Annibalis filia.

SVMMARIVM.

1 *Conditio alia ſuſpenſiua, alia reſolutina, & earum definitio. num. 3*

2 *Cautionem Mutianam antequam præſtet mulier, hæreditatẽ nequit adire.*

4 *Legatum vſusfructus factum uxori donec vidua uixerit, purum eſſe, ſed reſoluendum ſub conditione ſi illa nubat.*

5 *Cautio Mutiana, in conditione reſolutiua, neceſſaria non eſt.*

6 *Conditio reſolutiua a modo num differat.*

7 *Modus quid ſit ſecundum Bart.*

8 *Modus a conditione ſuſpenſiua in quo differt. & nu. 9*

10 *Modi & conditionis uera differentia & nu. 13*

11 *Cautionem Mutianam non habere locum, in diſpoſitione negatiua modali.*

Et quamuis pro implemento cautio requiratur, non tamen ea Mutiana eſt ſed alia. nu. 12

14 *Modum qui vult impleri, petere debet.*

15 *Inſtitutus ſub conditione, non eſt hæres niſi ea impleta.*

Alid in ſubſtituto ſub modo affirmatiuo uel negatiuo. numer. 16

17 *Conditio non dicitur, niſi adſit aliquid, quod neceſſario illam importet.*

18 *Conditionem non præſumi in dubio, ſed modum.*

19 *Conditionem cum uerba aliquando ſignificant, ea tamen diẽ uel quid ſimile important. quando teſtator inſtitutum a ſe plurimum diligeret.*

20 *Vitam uidualem obſeruando, uerba hæc per gerundium, conditionem an modum potius, ſignificent.*

Idque ex coniecturata mente teſtatoris. nu. 22

21 *Modus ſignificatur his uerbis: donec, quamdiu, quouſque &c.*

23 *Interpretatio illa ſumitur in dubio, qua utrique partium conſulitur.*

24 *Caſus dubius ab obſeruantia declaratur.*

25 *Ablatiui abſoluti important diſpoſitionem quo ad ſe, ſed conditionem quo ad aliud.*

56 *Actus futurus uerba præſentis uel præteriti temporis ad futurum trahi efficit.*

27 *Participia preteriti temporis in legis diſpoſitione cur futura dicuntur comprehendere.*

28 *Participia futuri temporis, conditionem ſignificare.*

Conſiderandam tamen teſtatoris mentem coniecturatam. numer. 29

30 *Succeſſio quando in pœnam adempta eſt, nunquam dicitur data ſub contraria conditione.*

32 *Cautionem Mutianam non eſse neceſſariam, quando hæreditas uel legatum fuit relictum uxori, donec & quamdiu vitam vidualem uixerit.*

Initium à Domino.

CONSIL. CDXCIIII.

CVM doctè & acutè hac de facti ſpecie, reſponſum ſit redditum a præſtantiſſimo atque eruditiſſimo iuriſconſulto, domino Valerio Nanno Ariminenſi, & bene erudita ſubſcriptione illud comprobauerit excellentiſſimus do. Robertus Lancellottus Iuriſc. Peruſinus, quos loco colendiſſimorum fratrum habeo, non erat quod meis his ſcriptionibus paginas denigrarem. Verum cum enixe rogatus fuerim, ut meum qualecunque interponam iudicium, nõ potui non ſuſcipere hãc, etſi grauem prouinciam. Verſatur hic dubitatio an uerba illa teſtamenti dom. Antonij Bonamici

Ari-

Ariminenſi ſic ſcripta: Et dictam dom. Liuiam dominam, maſſariam, in domo ipſius teſtatoris inſtituit in uita tantum ſua:& uitam uidualem, caſtam & honeſtam ſeruantem, poſt uero mortem dictæ dom. Liuiæ, vel ſi aliam uitam elegerit, eidem dom. Liuiæ ſubſtituit, &c. Dubitatio in quã verſatur, an prædicta uerba efficiant locum eſse cautioni Mutianæ, quam cum non præſtiterit ipſa dom. Liuia, hæreditatem adire non potuerit, & conſequenter an teneatur nunc fructus ex ea perceptos reſtituere? Hac de dubitatione crediderim reſpondendum eſse, una cum prædictis præſtantiſſimis iuriſconſultis cautione Mutianæ locum minime factum fuiſse. Et quo apertius eluceſcat ueritas, præmittendum eſt prius in iure noſtro conſiderari conditionem, & modum: con-
1 ditio duplex eſt, ſuſpenſiua † & reſolutiua. Illa dicitur ſuſpenſiua, quæ actum ita ſuſpendit, ut ſine vllo effectu penitus maneat, antequam exiſtat ipſa conditio. l. ſi quis ſub conditio. dandorum decem. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta. quo ſolemus dicere, quod conditio nihil ponit in eſse. & tradũt Bartol. in l. 1. nu. 30. ff. de cond. & demon. Gratus in conſil. 81. num. 79. li. 2. & Pariſius in conſi. 19. num. 45. lib. 2. *quos ſecutus ſum* in conſil. 388. nume. 15. *lib. 4. ubi in ſpecie* ſic declaraui conditionem *hanc ſuſpenſiuam*. Et huius ſuſpenſiuæ conditionis exemplum afferri poteſt in his terminis noſtris, ut ſi teſtator ita dixerit, Inſtituo Caiam vxorem meam, ſi me mortuo alteri non nupſerit. Hæc dicitur conditio ſuſpenſiua, quæ cum ſit negatiue concepta, impleri non poteſt, niſi ultimo uitæ ſpiritu. Et propterea loco implementi præſtatur cautio Mutiana. l. Mutianæ. ff. de condit. & demon. Cauet enim Caia illa inſtituta, quod nũquam nubet. Verum antequam præſtat mulier
2 hanc † cautionem, quia dicitur inſtituta ſub conditione, non poteſt adire hæreditatem. §. quæ uero *in auth. cui relictum*. C. de indicta uid. tollen. Et in ſpecie conditionis huius uiduitatis, reſpondit Baldus in conſil. 267. Proponitur, quod Manfredinus. col. 2. uerſ. iſta quæſtio eſt multum dubia. libr. 5. quem ſecuti ſunt Ruinus in conſil. 190. nu. 6. uerſi. ex his ergo ſequitur. li. 2. & in cõſil. 170. nu. 7. uerſi. ſi ergo inſtitutio. libr. 3. Marcus Modeſtus inter conſi. ultimarum uoluntatum in conſil. 160. nu. 9. & num. 11. lib. 1. & Natta in conſil. 459. numer. 15. lib. 2. Reliquos ſciens omitto.
3 Conditio † reſolutiua eſt, quæ non impedit actũ eſse purum, neque illum ſuſpendit, ſed actus ipſe ſuſpenditur in aliquem euentum. l. 2. ubi glo. ff. de in diem adiect. Et huius quidem conditionis ea eſt natura, ut actus purus remaneat; ſed reſoluatur, ſi conditio ipſa eueniet. Ita declaraui in d. cõſil. 388. num. 16. ex ſententia Accurſii, Alberici, Socini, Tiraquelli, Grammatici, Beroii, Pariſii & Deciani. Et his accedit Cagnolus in l. is damnũ §. quod pendet. numer. 7. & numer. 8. ff. de reg. iuris, qui egregiè declarat. Exemplum in noſtris his terminis adduci poteſt, quando teſtator ſic dixit. Inſtituo Caiam uxorem meam hæredem, donec, uel quouſq; me mortuo alteri nupſerit, vel donec & quouſque uidualiter uixerit. Eſt enim hæc conditio reſolutiua, & propterea non impedit mulierem adire hereditatem, ſed operatur, ꝙ ſi contigat mulierem alteri nubere, reſoluitur actus aditionis: atque ita perdit hereditatem ſeu eius commoda, quo ad annos futuros. Ita docuit Cynus l. ult. C. de indict. uiduitate tollen. Nam (inquit Cynus) relictum pro primo anno eſt purum, & pro reliquis annis cõditionale, & non inducit perpetuam uiduitatem, ſed temporalem. Et propterea mulier ſtatim illud capit, & non ante amittit, quam placuerit nubere. Mens etenim teſtatoris hęc eſſe dicitur, ut nubat quando placet: & ex tunc non capiat. Hanc Cyni traditionẽ probarunt in ſpecie Corn. ibid. nu. 6. Bald. in d. cõſi. 267. Proponitur quod Manfredinus. col. 2. verſic. ſuper hoc tamen. lib. 5. & alios refert & ſequitur Natta in conſil. 459. num. 15. & 16. Et præter eum ſic clarè & egregie Caſtren. in conſil. 451. Legatum iſtius domus li. 1. reſpondit legatum vſuſ-
4 fructus † factum uxori, donec uixerit, in uiduitate, eſſe purum, ſed reſoluendum ſub conditione, ſi illa nubat. Idem reſpondit Pariſ. in conſil. 95. nu. 44. lib. 2. qui alios refert. Et hac pro conditione reſolutiua, eiuſque implemento, neceſſaria non
5 eſt cautio † Mutiana: cum aditio hereditatis, uel acquiſitio legati ab initio non impediatur, ex quo pura eſt uocatio ſed (ut diximus) ea deficiente, ut puta ſi mulier nubat, pro futuris annis reſoluatur. Ita Baldus in d. conſil. 267. col. 2. uerſi. ſi uero nõ important. Idem ſenſit ipſemet Baldus in conſil. 42. Præmittendum eſt in ti. lib. 5. dum ponit differentiam inter hęc uerba. Si uidua permanſerit, & hæc, quo ad uidua permanſerit: primo caſu cautio (ait Baldus) præſtatur, Secũdo uero caſu (ſubintelligere uoluit Baldus) non præſtatur. Et apertius idem reſpondit Baldus in conſil. 421. Quod Domina Corteſina. libr. 5. Cuius uerba hæc ſunt. Et licet fuerit in teſtamento inſtituta, donec uitam uidualem duxerit; tamen in uiduitate permanens hæreditatem adire potuit, etiam non præſtita cautione Mutiana. Et Baldum ſecuti ſunt Caſtren. in l. cum filius. §. Mutianam. de leg. 2. & in l. vlt. num. 3. C. de indicta vid. tollen. Idem in conſil. 451. legatum iſtius. lib. 1. Ruinus in conſil. 51. numer. 17. & in conſil. 190. nu. 1. & num. 6. libr. 2. Pariſ. in conſil. 95. num. 43. & nu. 55. lib. 2. Berous in conſil. 29. nu. 4. libr. 2. Petrus Antonius Anguſola in conſ. 6. num. 2. & num. 8. lib. 6. Benedictus de Girardis, & Marcus Modeſtus inter conſilia ultimarum voluntatum, ille in conſil. 68. nume. 7. iſte in conſ. 160. num. 20. & 22. libr. 1. Ioſeph Ludouicus in deciſionibus. Peruſinis in deciſ. 61. n. 43. 44. & 46. & Torniellus in l. a teſtatore. nu. 39. verſic. ſi uero ſibi legaſset. ff. de cond. & demonſt. vbi huius ſententiæ refert etiam Curtium Sen. in conſil. 14. Idem ſcripſit Emanuel Coſta in lib. 2. Selecta. interpretationum, de conditionibus. ca. 6. nu.

6.num.2.Idem reſpondit Matth.Brun. Ariminē. in conſil.114.num.36. Et hæc quidem conditio
6 † reſolutiua,non differt a modo, & ſaltem reſpectu effectus dici poteſt modus,de quo nunc ſubijcio. Modus itaque eſt (ſecundum Bartolum in l.quibus diebus.§.Termilius. numer. 1.uerſic.dic ergo ſic.ff.de condition.& demonſtrat.) modera
7 tio † quędam diſpoſitioni adiecta in eum,qui honoratur, aggrauans in tempus diſpoſitionis perfectæ. Et Bartolum ſecuti ſunt reliqui, ut teſtatur Socin.ibid.num.7.& illis accedit Aret. in conſil. 93.in fine,& in conſil.149.in princip. Et ideo
8 modus † differt in hoc a conditione ſuſpenſiua, quod conditio impedit ab initio acquiſitionē actioniſque ortum,ut diximus ſupra. Modus verò effectum ipſum diſpoſitionis,non tenet in ſuſpenſo,ante eius implementum,ut ſcribunt idem Bartol.in dict.§. Termilius. numer. 13. & ibidem
9 Socinus.numer.8.Differt etiam † modus ab illa conditione ſuſpenſiua, quod illa conditio reſoluit actum,ea non eueniente,uſque ab initio. l.neceſſario.§.1.ff.de periculo.& commo. rei uendit. & l.pecuniam,quam.ubi Alexā.nu.4.ff.ſi certum petat.modus uero reſoluit & extinguit diſpoſitionem ex poſt facto. Ita Barto.in d.§.Termilius.nu. 13.& Socinus ibidem.num.8.& egregie Caſtren. in conſil.292.circa primum dubium.nu.1.libr.1. & Corn.in conſil.311.num.5.lib.1.His accedunt Iaſon in l.ſiue apud acta.nume.13.C.de tranſact. alios refert Hieronimus Gabriel. in conſil.5. nu. 9.& egregie Franciſcus Sarmientus.libr.2. Selecta.interpreta.cap.3.numer.1.qui dixit,hanc eſſe
10 veram differentiam inter † conditionem & modum,quod modus non pręcedit actum, ſed ſequitur:& ideo non impedit obligationem naſci, quia debet prius præcedere diſpoſitio principalis,quam modus impleri. In conditione uerò diuerſum obſeruatur,quia illa debet prius impleri. Quocirca rectè docuit in ſpecie Baldus in authē. cui relictum.num.22.uerſic in contrarium C. de
11 indicta uid.toll.cautionem † Mutianam non habere locum,in diſpoſitione negatiua modali,Cū ante modum impletum iam nata ſit actio. Et in ſpecie magis idem Baldus in d. conſil.267.col.2. verſicul.ſed ſi exponeretur obſeruando. libr.5. Idem ſcripſerunt Ruin.in conſil.170.num.2.uerſ. hoc ergo caſu. libr.3.& Marcus Modeſtus inter conſilia ultimarum uoluntatum.conſi.160.num. 25.uerſic.quin etiam amplius. lib.1. Et quanquā pro impliamento modi negatiui,requiratur cau-
12 tio:attamen illa non eſt Mutiana † ſed alia ut inquit Baldus in d.auth.cui relictum.nu.22. uerſ.in contrarium.Et alterius quidem naturæ. Nam ſi petita non præſtatur, non efficit ut ille qui ſub eo modo fuit inſtitutus, uel cui aliquid legatur deſinat eſſe hæres,uel legatarius. Et ſi legatum, uel hæreditatis commodum eſt ſucceſſiuū, amittit percipiendum,non autem reſtituit iam perceptum,ſicuti retuli ſup.poſt Cynum in l.ulti. C.de indicta uid.tollend.& Nattam in conſil.459.nu.

13 17.Extat & alia † differentia in terminis noſtris, inter conditionem hanc negatiuam, & modum negatiuum.Nam in conditione negatiua,requiritur quod offeratur cautio a grauato,qui mediante ipſa cautione,vult implere ipſam conditionē. l.Mutianæ.ff.de cond.& demonſt. ubi Socin.nu. 5.& num.7.& Berous in conſil.29.nume.17. libr. 2.ſic & in aliis conditionibus, requiri oblationē implere debentis,reſponderunt Dec.in conſilio 261.nu.3.& Pariſius in conſil.19.nu.215. libr.2. Quam ſententiam exiſtimo ueram etiam in conditione affirmatiua,quæ habet implicitam negatiuam. Nam & hæc requirit oblationem. l. cum tale. in princ.ibi offerri. ff.de condi.& demonſtr. & tradunt Bart.in d.l.Mutianæ.num.3.ff.de condi.& demonſt.& Imola.num.3 .verſicu.in gloſ.2. Diuerſum eſt in cautione præſtanda pro impleplemento modi negatiui. Nam hæc peti debet ab eo,qui vult modum impleri.Ita Bart.& Caſtr. in l.ſiue apud acta.C.de tranſact. & ibi manifeſtè Iaſon num.13.quos in ſpecie ſecutus eſt Hieron. Gabriel in conſil.5.num.12.in fine,vbi rationem reddit.Et his accedit Crauet.in conſil.59.nume.
14 7.qui pariter dixit,quod is,qui vult † modum impleri,petere debet.

His intelligimus,quid ſit conditio & quid mo
15 dus:intelligimus etiam,quod inſtitutus † ſub cōditione,non prius dicitur hæres quam impleta conditione,ſi negatiua eſt conditio, data aut oblata cautione loco implementi.Inſtitutum uerò
16 ſub † modo affirmatiuo uel negatiuo,eſſe hæredē etiam ante impletum modum datamve cautionem. Nunc ſupereſt ut explicemus quomodo vocata & hæres inſtituta fuerit prædicta dom.Liuia,an ſcilicet illa uerba.Et uitam uidualem, caſtam & honeſtam ſeruantem. &c.importent conditionem,uel modum? Hic primum demonſtrabo aliquot rationibus & argumentis,non ſignificare conditionem,ſed modum,uel quid aliud ſimile.Deinde confutabo argumenta,quæ pro cōtraria opinione afferri poſſunt.

Primò ſatis ſuperque fundata eſt,do.Liuiæ intentio,quod prædicta uerba non ſignificent con
17 ditionem.Cum conditio † non dicitur, niſi aliquid adſit,quod neceſſario illam importet.Ita in claris noſtris terminis docuit Baldus in auth.cui relictum.num.22.C.de indicta uid.tollen.Et hęc traditio comprobatur ex eo,quod paſſim dicunt
18 omnes, in dubio non præſumi † conditionem: ſed modum,vt dicebat ipſemet Baldus præcitato in loco,quem ſecutus eſt Hieron.Gabriel in conſil.5.nu.4.qui alios recenſet. Et his accedunt alii multi,quos congeſſi in conſil.131. numero 2. libro 2.

Porrò cum noſtro in caſu nil adſit, quod neceſſario inferat pędicta uerba ſignificare conditionem,dicendum eſt,illam non importare, ſed potius modum,uel onus quoddam,ut infrà dicemus.

Secundo comprobantur pędicta,quod,quā-
do

do teſtator multum diligit a ſe uocatum & inſtitu
19 tum, verba, quæ alioqui poſſunt ſignificare † con ditionem, eam non important, ſed potius diem, vel quid ſimile. Ita Alex. & Iaſon in l. quodcunq; §. ult. num. 2. verſ. tertio inquantum. ff. de uerbor. oblig. Cum dixerunt, quod licet dictio, cum, faciat conditionem: attamen ex præſumpta uoluntate teſtatoris, ob perſonæ charitatem, ſolum ſignificat diem. At qui dubium non eſt, quin hic teſtator multum diligeret dom. Liuiam uxorem. Cum præter id, quod in quarta parte bonorum hęredem inſtituit, eam tutricem filiorum conſtituit, & noluit teneri conficere inuentarium, nec reddere rationem adminiſtrationis, quæ ſunt ſigna dilectionis non vulgaris. Ergo illa uerba, uitam uidualem, caſtam & honeſtam ſeruantem, nõ important conditionem.

Tertio mouet me non parum auctoritas Baldi in d. cõſ. 267. Proponitur quod Manfredinus. colum. 2. uerſic. iſta quæſtio eſt multum dubia. libr. 5. qui reſpondit quod etſi hęc uerba obſeruan
20 do † uitam uidualem, quæ ſunt gerundii, ſui natura ſignificent conditionem, ſicuti etiam ſcripſerunt Bart. in l. ſi tu ex parte. in fin. ff. de acquiren. hæred. Decius in conſi. 433. num. 6. & Socin. iun. in conſil. 122. num. 20. lib. 2. Attamen (inquit Baldus) uoluntas teſtatoris in hoc magis inclinat, vt exponatur illud gerundium, obſeruando, ideſt, donec, uel quouſque obſeruabit. atque ita nõ importat conditionem, ſed modum (ut ſtatim dicemus) vel conditionem reſolutiuam, uel temporis limitationem. Eandem interpretationem in ſpecie magis fecit Ruinus in conſil. 190. num. 7. libr. 2. Cum dixit illa uerba uiuente & faciente uitam vidualem, ſic eſſe exponẽda, ideſt, quamdiu uixerit & fecerit: ſic etiam Curt. Sen. in conſil. 14. Nobilis teſtator colum. 2. uerſ. ſic dicamus. & c. reſpõdit uerba hæc permanente in uiduitate, exponi. i. quamdiu uel donec uixerit in uiduitate. Et Curtium ſecutus eſt Torniellus in l. a teſtatore. num. 39. ff. de cond. & demon. Ita quoque Alciatus in l. ſtichum, qui meus erit. num. 12. uer. exiſtimarim. ff. de legat. 1. exponit hæc uerba, ſtante in uita uiduali, ideſt, donec ſteterit, ſic etiam reſpondit Benedictus Girardus inter conſilia ultimarum uoluntatum. conſil. 68. num. 7. lib. 1. Et interpretationem hanc probauit Mantica, de coniecturis vltimarum uoluntatum. lib. 11. tit. 19. num. 23. comprobantur prędicta traditione Angeli & Imolæ in l. ei, qui ſoluendo. ff. de hæred. inſtit. quos ſic refert & intelligit Brun. in trac. Quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant. art. 10. num. 65. circa finem, qui dixit, nullã eſſe differentiã inter hęc uerba, fæmina non ſuccedat, ſuperſtite maſculo, uel donec & quouſque ſuperſtes erit maſculus. Si ergo hanc admittimus (vt uere admitterem) expoſitionem, clarè conſtat hunc eſſe modum, qui ſo-
21 let ſignificari his uerbis, † donec, quamdiu, quouſque & ſimilibus, ſicuti tradunt Bart. in l. 1. nu. 15. ff. de cond. & demonſt. Decius in conſil. 360. nu. 6. in conſil. 621. num. 7. & in conſil. 637. num. 12 & nu. 13. & Soc. iun. in conſ. 122. nu. 13. lib. 3. Vel alio nomine appellari ſolet conditio reſolutiua, quæ (ut diximus ſupra) non requirit cautionem Mutianam.

Quartò ſuffragatur, quod & ſi uerba ſecundũ propriam ſuam ſignificationem important con-
22 ditionem: attamen ex coniecturata † mente teſtaris non ſignificant conditionem, ſed diem ſeu tẽporis dilationem. Ita Ruinus in conſil. 166. nu. 10. libr. 3. At qui noſtro in caſu extant coniecturæ, quibus dicendum eſt, illa uerba, ſeruantem uitam uidualem. ſignificare temporis dilationem, & modum quendam. Ergo dicendum eſt, conditionem non importare. Coniectura eſt prima ſumpta a dilectione, qua hic teſtator proſequebatur dom. Liuiam eius uxorem, ut diximus ſupra. Eſt & ſecunda, ducta a communi uſu maritorum qui dum relinquũt vſumfructum bonorum ſuorum, ſicuti hoc in caſu, iuxta traditionem docto. in l. extraneum. C. de hæred. inſtitu. relinquere ſolent, donec & quouſque vitam viuunt uidualem. Ita ſanè uſus iſte communis colligitur, ex traditis ab omnibus in l. Titia. §. Titia cum nuberet. de legat. 2.

Quinto accedit, quod in dubio ſumi debet il-
23 la † interpretatio, qua poteſt eſſe conſultum, & ſatisfactum vtrique partium. l. adoptiuus. §. 1. ff. de ritu nupt. & tradunt Bald. in l. bonorum. qu. 3. C. qui admitti, & Crauet. in conſil. 201. nu. 16. & in conſil. 301. nu. 4. At qui ſi ſumimus interpretationem, quod hæc verba ſignificent (vt dicebat Bal. ſupra relatus in tertio argumento) idem, ac ſi dixiſſet, donec, & quouſque. & c. ſatisfactum erit voluntati & deſiderio teſtatoris, mulieris, ac etiam filiorum, ſeu aliorum hæredum. Satisfactum quidem erit deſiderio teſtatoris, qui ſicuti & reliqui omnes facere ſolent, uolunt vxores a ſe relictas ſua liberalitate frui, donec viduæ permanẽt: quippè quæ dicuntur quodammodo viuere in matrimonio, & teſtatoris animam (vt ſolemus dicere) non contriſtant. Erit etiam ſatisfactum ipſi mulieri, quæ donec vitam vidualem, quæ dura eſſe plerumque ſolet, ob multa incommoda, præſertim adoloſcentibus, vixit, ſui oneris & incommodi, præmium aliquod reportabit. Erit etiam ſatisfactum filiis & hæredibus, qui ea muliere nupta ſuccedent.

Sexto me etiam mouet ratio illa a præſtantiſſimo Lancellotto perpenſa, prædicta uerba, vitam vidualem, caſtam & honeſtam ſeruantem, ſic interpretata fuerunt ab ipſis aliis hæredibus, qui admiſerunt ipſam dominam Liuiam, in compromiſſo & aliis actibus, vt hęredem pure & ſimpliciter abſque alia pręſtatione cautionis. Hęc igitur ſubſecuta obſeruantia declarat, quòd ipſa domina Liuia fuit vocata purè, vel ſub modo, non autem ſub conditione. Ita probat tex. l. qui in aliena. §. ſed ſi adierit. ff. de acquirend. hęredi. quem ſic in ſpecie intellexit Roman. in conſil. 271. numer. 4.

quem ſecuti ſunt Crauet.in conſ.101.nu.3.verſ. rurſus,& Ioſeph Ludouicus in concluſ.38.col.3. verſic.infertur tertio.Nec repugnat,quod in ſpe cie reſpondit Ruin.in conſil.170 nu.8.& 9.libr. 3.quia illo ſuo in caſu,illa cõfeſſio, quod mulier eſſet hæres non præſtita cautione,fuit ſolum per verba ſimpliciter enuntiatiua,& præterea ibi uer ba erant clara,quod illa mulier fuerat vocata ſub conditione. Nos uerò verſamur in caſu dubio,
24 † qui ab obſeruantia declaratur.

Septimò & vltimò, quod prædicta verba non ſignificent conditionem,uel ex eo manifeſtè demonſtratur. Hæc ſanè verba: Et dictam dominam Liuiam(ſupple inſtituit)dominã, maſſariã, in domo ipſius teſtatoris videlicet dictam dominam Liuiam in vita tantum ſua,& vitam viduale͂, caſtam & honeſtam ſeruantem.Hæc inquam verba,habent hunc certum & clarum ſenſum. Inſtituit dominam Liuiam,non accipientem maritũ. Ea verò accipiente maritum,ei ſubſtituit filios. Quæ ſanè verba,tam prima quam ſecunda ſunt ablatiui abſoluti,uel(ut alio nomine noſtri appellant)participij. Quæ quidem cum prolata fuerint a teſtatore,qui poteſtatem habuit ſic diſpone͂di,non conditionem, ſed diſpoſitionem ſignificant,reſpectu perſonæ do. Liuiæ, quæ diſpoſitiuè dicitur uocata,ei verò ſubſtituti ſub conditione filii,ſi ipſa domina Liuia acciperet maritum. Ita probat text.l.fideicommiſſa.§.cum eſſet.de legat.3.teſtator inſtituit duos hæredes, Caium & Sempronium,& dixit,quod Caius acceptis centum a Sempronio,reſtitueret ei portionem ſuã. Ille Caius dicitur diſpoſitiue uocatus, ad ſuam portionem,ille uerò Sempronius ſub conditione ſubſtitutus,ſi illa centum deinde Caio numeraſſet. Et ideo dicitur duplex fideicommiſſum. Vnum in perſonam Cai,qui poteſt, ſi vult cogere Sempronium, ut ſibi numeret illa centum, & portionem ſuam recipiat. Alterum in perſonam Sempronij,qui poteſt cogere Caium,ut accipiat centum a ſe numerãda,& hęreditatem reſtituat. Ille Caius dicitur diſpoſitiue & non conditionaliter uocatus,alioqui non potuiſset grauari: atq; ita non appellaretur fideicommiſſum, ut animaduertunt Bartolus & reliqui ibi,& infra dicemus. Ita hoc noſtro in caſu dom.Liuia dicitur diſpoſitiue vocata,ea non accipiente maritum:accepto verò marito, ei, & ſic ſub conditione, ſubſtituti ſunt eius filii. Vocatio itaque actiua domin. Liuiæ eſt ſimplex & pura,paſſiua verò eſt conditionalis. Eſt enim grauata reſtituere,ſi maritum accipiet. Et hoc illud eſt,quod dicere uoluit Bart. in d.§.cum eſset.uerſ.oppono,quod ablatiui, cũ
25 dixit,quod ablatiui † abſoluti,important diſpoſitionem quò ad ſe,ſed conditionem quo ad aliud. Voluit dicere Bartolus quo ad ſe,ideſt, quo ad Caium grauatum reſtituere,acceptis centum,importãt diſpoſitionem,Cum Caius ſit diſpoſitiuè vocatus:quo uerò ad Sempronium importãt cõditionem,quia is non admittitur, niſi ille Caius recipiat illa centum,atque ita non cogitur Caius reſtituere,niſi acceptis centum.Sic & in caſu noſtro domina Liuia eſt diſpoſitiue vocata, ea non accipiente maritum,accipiente vero eſt grauata reſtituere hæreditatem filiis. Hanc quoque ſententiam probauit idem Bartolus in l. a teſtatore. ff.de cond.& demonſtr.& in l.1.§.qui habebat.n. 4.verſic.nunc ad propoſitum.ff. de bonor.poſſeſ. contratab.Et ad rem egregie confert, quod docuit idem Bartol.in l.2.§.videndum. numer.2.ff. ad Senatuſ.Tertullia.*ſi ſtatuto* (inquit Bartolus) cautum eſt,quod *ſtantibus maſculis*,fæminæ nõ admittantur. *Ille ablatiuus abſolutus*,ſtantibus, ſignificat,quod maſculi cenſentur purè & ſimpliciter vocati,fœminæ vero ſub conditione excluſæ,hoc eſt,ſi extabunt maſculi. Et ſub contraria conditione vocatæ,nempè, ſi non extabunt maſculi. Ita etiam noſtro in caſu domina Liuia eſt purè vocata,*ea ſeruante viduitatem*:filii verò sũt ſub *conditione excluſi;hoc eſt*, ſeruante *ipſa domina Liuia viduitatem*,& ſub cõtraria *conditione vocati*,nempe, non ſeruante ipſa *domina Liuia viduitatem*. Et prædictam *Bartholi traditionem*,ſecuti ſunt Baldus in l.maximum vitium.nu. 2.C.de liberis præter.Romanus in conſil.32.nu. 4.Decius in conſil.578.num.12.& omnium clarius Io.Coraſius in rubric.ff.ſolut. matrim. num. 10.qui manifeſte dixit,ſtatutum prędictum pure vocare maſculos,ſub conditione verò fœminas: cum ablatiuus abſolutus,diſpoſitionem purã inducat,quo ad ipſos maſculos.

Non obſtant nunc ea,quæ pro contraria opinione *conſiderari & afferri poſſunt*,ad demõſtrãdum,quod *imò hæc dicitur conditio*,ſub qua vocata fuit D.Liuia,& *conſequenter* neceſſaria fuit cautio Mutiana.

Primò, illa verba, vitam vidualem, caſtam & honeſtam ſeruantem, ſunt *participij, quod cum* hoc in caſu reſpicere non poſſit nec *præteritum*, nec præſens.ex quo eo tempore *confecti* teſtamenti,& ante,non poterat dici *domina* Liuia viuere in viduitate,reſpicit ergo futurum tantum:
26 Cum ſit actus futurus,† qui efficit,vt verba etiam præſentis,ac etiam præteriti ſignificatiua,trahantur ad futura.Sicuti reſpondit Romanus in conſil.333.colum.2.verſ.quia verbum.& Iaſon in l.talis ſcriptura.nu.32.& 34.de leg.1. Et confert qđ docuit Bartol.in l.Centurio.numer.25.in fin. ff. de vulg.& pupill.ſubſt.hoc participium,eligẽdos exponi in futurum,ideſt,qui eligentur. Et in ſpecie magis reſpondit Ruin.in conſil.49. nume.11.
27 lib.3.participia † preteriti temporis,comprehendere etiam futurum in diſpoſitione legis,quæ futura determinare dicitur. Et accedit Iaſon in cõſil.55.col.5.verſ.confirmatur,quia, lib.3. cum dixit,participium deſcendentes,exponi,ideſt, qui
28 deſcendent. Porrò participia,† quæ futuri *ſunt* temporis,vel quæ in verbum futuri *temporis* reſoluuntur,conditionem ſignificant Bart.in l.1.n. 35:ff.de cond.& demon.Corn.in conſ.189.nu.7. lib.4.

lib.4.Iaſ.in d.conſil.55.colum.5.verſic.confirmatur,quia lib.3.& in claris noſtris terminis Alciatus,in reſpon.85.in fin.lib.9. quod eſt in reſp. 544.Secundum antiquam impreſſionem Lugdunenſem,dum reſpondit hoc participium, ſeruante,eſſe exponendum,ideſt,ſi ſeruabit,atque ita cõditionaliter. Ita quoque Pariſ.in conſil.9.num. 23.lib.2.cenſuit,illa participia,ſuperuiuentem,& extãtem, reſolui in futurum,ideſt,qui ſuperuiuẽt qui extabunt.

Reſpondetur primo,quod imò dictum participium,ſeruantem,exponi debet,ideſt,donec, vel quouſque ſeruabit: ſicuti auctoritate multorum probauimus ſupra in tertio argumento,quo loci in ſpecie retuli Alciatum ſibi parum conſtantem ſic explicaſſe.Prætetea & ſecundo reſpondetur, ꝙ etiamſi verba ſecundum propriam ſuam ſignifi-
29 ficationem,important conditionem:attamen † ex coniecturata mente teſtatoris,important etiam diſpoſitionem,ut diximus ſupra in quarto argumento,vbi retulimus coniecturas,quę in caſu noſtro hoc ſuadent. Rurſus & tertiò reſpondetur, quod imò hoc participium,ſeu hic ablatiuus abſolutus importat in caſu noſtro diſpoſitionẽ puram,quo ad D.Liuiam,quæ pure dicitur uocata: conditionem uerò ſignificat quo ad filios,qui euenienie conditione contraria,quod ſcilicet do. Liuia non ſeruet viduitatem,ipſi filii dicũtur ſubſtituti.

Secundò vrgere uidetur,quod teſtator poſt illa verba.vitam vidualem,caſtam & honeſtam ſeruantem,ſubiunxit hęc,vel ſi aliam vitam elegerit. Quæ ſignificant conditionem contrariam, ſub qua vocati ſunt filij. Et ſic hæreditas adempta a domina Liuia,dicitur data filiis ſub contraria cõditione,& perinde eſt,ac ſi domina Liuia inſtituta fuiſſet,ſi vitam vidualem ſeruaſſet.Ita in terminis reſpondit Ruinus in conſil.170.nu.5.lib.3.ſic & Petrus Antonius Anguſola in conſil.6. nume. 8.lib.6.

Reſpondetur multis modis ex ſententia eiuſdem Ruini in conſ.190.numer.7.verſic. nec obſtat tertio.libr.2. Et primò,quod cum illa verba, vitam vidualem ſeruantem,exponãtur,ideſt,quã diu,vel donec vitam vidualem ſeruabit,ſequitur, quod ex hoc ſolo,legatum factum ad tempus ẽt incertum,fuiſset finitum abſque alia ademptione,& reuersũ fuiſſet ad filios hæredes, apud quos eſt proprietas.l.vlt.C.de legat. Non ergo contraria conditio reſultat iſto caſu,ex dicta ademptione(inquit Ruinus) quia ademptio tacite inerat. d.l.vlt. Et ideo expreſſio nil operatur. Præterea,& ſecundo reſpondetur ſecundum eũdẽ Rui-
30 num pręcitato in loco,nu.8.quod cum † ſucceſſio,ſicuti noſtro in caſu eſt adempta in pænam, nunquam dicitur data ſub contraria conditione. Ita tradit Bart.in l.1.§.item ſi ita.ff.ad l.Falci. qui ſic declarat.l.aliquando.ff.ad l.Falcidiam & Bartolum ſecuti ſunt ibid. Alex.& Iaſ.& idem Ruin. in conſ.20.nu.7.lib.3. Et in terminis noſtris idẽ reſpondit Matth.Brunus Ariminenſis in conſil. 114.num.38.qui in ſpecie ſecutus eſt Ruinum in d.conſil.190.nu.8.lib.2.

Reſpondetur quarto,vt dicebat dom.Nannus ſuo in reſponſo,quod eueniente caſu ademptionis conditionalis,intelligitur datum filijs ſub cõtraria cõditione,ſed antequam caſus ille eueniat. dicitur ipſa dom Liuia purè inſtituta.Ita Soci. in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.colum.2.verſ.aliquando & ſecundo.ff.de leg.1.quæ reſponſio comprobatur ex his, quæ ſcripſimus ſupra in ſeptimo & vltimo argumento,vbi demõſtrauimus, dominã Liuiam fuiſſe purè vocatam, filios verò ei fuiſse ſubſtitutos ſub cõdõne,ſi illa nõ ſeruabit vitã vidualem, & ideo rectè dixit teſtator, poſt vero mortem d.dominæ Liuiæ,vel ſi aliam vitam elegerit.

Tertio huic opinioni ſuffragari videtur,traditio Baldi.in l.vltim.num.3. verſic. quæritur, quid ſi teſtator. C.de indicta viduitate tollend. Cum dixit,quod etiam ſi teſtator inſtituit vxorem ſuã, donec & quouſque vitam vidualem ſeruauerit, adhuc præſtanda eſt cautio Mutiana. Et Baldũ ſecutus eſt Salicetus ibidem. Et in terminis noſtris ſic reſpondit Ruinus in conſil. 170. numer. 7.libr.3

Reſpondetur primò,aduerſus Baldum Salicetum & Ruinum,eſse receptam ſententiam,quod
31 ſcilicet neceſsaria non ſit cautio † Mutiana,quãdo legatum,vel hæreditas fuit relicta vxori, donec & quandiu vixerit vitam vidualem. Ita ſane ſcripſi ſupra,reſpondiſſe & docuiſse Baldum, Caſtrẽſem, Ruinum, Pariſium & alios quamplures.

Reſpondetur ſecundo,caſum noſtrum eſſe longe diuerſum ab illo Baldi,& ſequacium.Nam Baldus loquitur,quando teſtator reliquit proprietatem ipſi vxori, atque ita quando eam hæredem inſtituit in proprietate: quo ſane in caſu militat ratio illa conſiderata ab ipſo Baldo, & Ruino, quod vnicum ſit relictum & hæreditas, & quod ſemel factus hæres, non poteſt deſinere eſse hæres. In caſu verò noſtro eſt diuerſum. Nam hic relictus eſt ſolum vſusfructus,ſicuti verba, dominam, maſariam,in domo ipſius teſtatoris, hoc ſignificant, quando teſtator reliquit filios. iuxta. l. Titia.§.Titia cum nuberet.de legat.2.& ibi ſcribunt Bartolus,& reliqui omnes,præſertim Paul. Picus.

Et hoc ſecundo caſu, cum tot cenſeantur diſpoſitiones ſeu legata,quot ſunt anni, pro annis, in quibus vixit in viduitate, eſt purum, pro aliis vero poſt nuptias,conditionale, ob id non requiritur cautio Mutiana,ſicuti declarauimus ſupra vbi retuli infinitos prope doctores, qui ſic manifeſte explicant.

SVMMARIVM.

1 *Compromittere in iudicem ordinarium, iure non eſt permiſsum.*

2 Com-

2 *Compromiſſum nullum redditur, defectu mandati compromittentium.*
3 *Mandatum etiam curſu mille annorum non præſumi.*
4 *Scriptura reperta quidem manu notarij, ſed non in protocollo, non præſumitur facta à notario rogato.*
Quamuis ſe rogatum eſſe, notarius ibidem exprimat, numero 5.
6 *Referenti non credi, dum de relato non conſtat.*
7 *Teſtem producens contra perſonam eius aliquid opponere non poteſt, obijcere tamen contra dicta & atteſtationes.*
8 *Teſti extra capitula deponenti, non dari fidem.*
9 *Compromiſſum requirit ſpeciale mandatum.*
10 *Qualitas ſi eſt fundamentum alicuius actus, de ea conſtare debet.*
11 *Compromiſſi nullitas ex mandati defectu, ſemper poteſt opponi.*
12 *Litigans contra eum, quem ſcit non eſſe procuratorem, exceptionem quod non ſit procurator, quandocunque opponere poteſt.*
13 *Iniuſtitia notoria & euidens, ſententiam nullam reddit, nec ſententia exequenda eſt, num. 14*
15 *Laudo prolato, duo dantur remedia illi, aduerſus quem pronunciatum fuit.*
16 *Appellatio præſupponit ſententiam iure ualidam, ſed tamē minus iuſtè latam.*
Sic reductio ad arbitrium boni viri, præſupponit laudum validum quidem, ſed iniquum. num. 17
18 *Nullitas tam in ſententia, quam in laudo preſupponit illa minus recte prolata fuiſſe.*
19 *Laudi de nullitate, ſemper poſſe opponi.*
20 *Remedia vbi diuerſa ſunt, vno remiſſo nō cenſetur remiſſum aliud.*
21 *Appellatione deſerta, non dicitur deſerta nullitas.*
22 *Reductionem ad viri boni arbitrium, de laudo lato ab arbitratore, intra 30. annos peti & num. 45*
23 *Vniuerſitas cur non poſſit niſi magna cum ſolennitate compromittere.*
24 *Actus qui ſine certa ſolennitate nequit expediri, non inducitur tacito conſenſu.*
Exempla in locatione & emphyteuſi. nu. 25. & 26.
Idem in ſocietate. nu. 27
28 *Syndicus vtrum appellationi, reductioni, aut nullitati poſſit renunciare ſine ſpeciali mandato.*
29 *Principis aduerſus voluntatem & poteſtatem non eſt diſputandum.*
30 *Nullitate ſententiæ cognita, executor non debet mandare eam executioni.*
31 *Seruitutis conſtitutio, arguit dominium in conſtituente.*
32 *Dominium & poſſeſſio dicitur transferri, quando alienans reſeruat ſibi vſumfructum.*
33 *Seruire non dicitur res propria.*
Item nec communis, nu. 34
34 *Reſeruatio iuris nil noui tribuit.*
39 *Inſtrumentum antiquum an dominium probet.*
37 *Inſtrumentum antiquum famæ æquiparatur.*
38 *Dominium antiquum probari fama.*
39 *Inſtrumentum locationis iunctis alijs adminiculis probat dominium locatoris contra conductorem.*
30 *Inſtrumentum emphyteuſis facere præſumptionē pro concedente quod ſit dominus & transferre onus probandi in aduerſarium.*
41 *Identitas rei probari debet ab eo qui in ea fundamentū facit.*
42 *Sententia ſtricti iuris eſt nec extendenda.*
Idem in laudo. num. 43. & 44.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXCV.

CVM copioſè & doctè admodum hac de controuerſia, pro ſpectabili communitate Archi, reſponderit excellentiſſimus atque eruditiſſimus dom. Albertus de Albertis, iuriſconſultus Tridentinus, tā quam frater mihi colendiſſimus: paucioribus agā tum maxime quod audio cauſam hanc, coram uiris ſapientiſſimis atque integerrimis pertractari. Duo eſſe exiſtimo huius conſultationis capita, quorum primum reſpicit nullitatem laudi, prolati ab illuſtri domin. Comite Maximiliano. Secū dum, quod ſpectabilis Communitas Archi, ſit vere domina montis Campi. Quod attinet ad primum caput, crediderim vna cum ipſo domino conſultore, laudem illud prolatū, a quōdā illuſtri D. Comite Maximiliano, ad fauorē Vltraſarchenſium, eſſe omnino nullum, multiplici nullitate.

Prima nullitas conſideratur, quod compromiſſum factum fuit in ipſum domi. Comitem Maximilianum, qui alioqui erat iudex ordinarius, & ſuperior ipſarum Communitatum contendentiū.
1 At qui certum eſt, iure permiſſum non eſſe † cōpromittere in iudicem ordinarium. Non ergo in dictum domin. Comitem compromitti potuit. Illa minor propoſitio ꝓbatur. l. ſed etſi in ſeruū. §. ſi quis iudex. ff. de receptis. arbitr. vbi Bart. Bald. & reliqui, & idem affirmarunt Spec. in tit. de arbitris. §. poſt verſ. item iudex Hoſt. in ſumma. in tit. de arbitris. §. 2. verſic. tertio, Lanfrancus Orianus in Tract. de arbitris, parte 2. numer. 12. & 13. Maſſuerius in ſua practica. in tit. de arbitris. numer. 8. Marcus Antonius B[illegible] in Trac. de compromiſſo. q. 2. nu. 41. qui l[illegible] rationib. & permultis Doctorum auctoritatibus validiſſime comprobat. Et hanc eſſe communem opinionem teſtantur Curt. iun. in l. j. num. 30. & ibidem Ludouicus Burgheſius. numer. 50. ff. de iudicijs, & ſi ipſi diſputando diſſentiant: ſcribit tamen eo in loco ipſe Burgheſius, ab hac opinione in foro non eſſe recedendum.

Secunda eſt nullitas, quia compromiſſum fuit factum ſine mandato ipſorum Archenſium. Eſt
2 enim certum, compromiſſum † reddi omnino nullum defectu mandati compromittentium, vt in ſpecie compromiſſi facti a Syndicis vniuerſitatis reſpondit Soc. Sen. in conſil. 95. col. 2. lib. 3. At qui noſtro in caſu aſſertus ille procurator, qui nomine Archenſium compromiſſum fecit, nullū habe-

habebat mandatum. Ergo compromiſſum redditur nullum. Illa minor propoſitio ſatis probata eſt, ex ſola negatiua Archenſium cum mandatum

3 † non præſumatur, etiam curſu mille annorum: ſicuti manifeſtè tradunt poſt alios a ſe congeſtos Cagnolus in l. uelle non creditur. nu. 13. de reg. iuris, Crau. in conſ. 266. n. 9. Grammat. in dec. 103. nu. 83. Ceph. in conſ. 65 nu. 16. lib. j. & Hier. Gab. in conſ. 36. nu. 39. Probatur quoque ex inſpectione protocolli illius do. Pitotii notarii, qui dicitur rogaſſe inſtrumentum illud mãdati ſeu ſyndicatus. Nam cum aſſeruerint Vltraſarchenſes Pitotum conſcripſiſſe mandatum illud anno 1560. & extet protocollum illius anni dicti notarij, & reperta fuerint in eo conſcripta multa inſtrumenta ab eo recepta toto illo anno & menſe, tã ante quã poſt mẽſẽ illũ: & repertũ nõ fuerit inſtrm̃ huius ſyndicatus, ut conſtat ex proceſſu pag. 108. ſequitur dicendum, prædictum inſtrumentum nõ fuiſſe a prædicto Pitoto receptum & rogatum. Ita ſcripſi in cõmentariis de arbitrariis iudicum. lib. 2. caſu 187. nu. 31. poſt Didacum Couuar. in libr. pract. q. c. 19. nu. 3. uerſ. 4. erit obſeruandum. Illo enim in loco cum Didaco affirmaui fortiori in

4 caſu, quod quando reperitur aliqua † ſcriptura manu notarii repoſita in filcia (vt vulgo dici ſolet,) & nõ in protocollo ex ordine aliorũ inſtrumentorrum, ab eodem notario receptorum, dici non poteſt, quod de ea ſcriptura ſeu actu in ea deſcripto, fuerit rogatus ipſe notarius, quia ſi rogatus fuiſset, ita eam retuliſset in protocollo, ſicuti retulit alias illius anni & menſis. Imò reſpondit Anch. in conſ. 431. Præmiſsa ſine allegationibus

5 in princip. quod etiam ſi ipſemet † notarius ſcripſiſset in illa ſcriptura ſe de ea fuiſse rogatum, adhuc ei credi non debet. ex quo apparet in protocollo relatam nõ fuiſse, & Ancharanum ſecutus eſt Boer. in q. 36. nu. 1. ſi ergo ex ſcriptura & atteſtatione ipſiuſmet notarii, non probatur rogitus inſtrumenti, quod deſcriptum in protocollo nõ legitur, quanto magis adhibenda non eſt fides in caſu noſtro alteri notario, qui de eo ſyndicatu non fuit rogatus, & aſserit, ſe illum uidiſse, cum re ipſa appareat in protocollo dicti Pitoti non reperiri. Ex quib. illa orit̃ diſputatio, an referenti

6 † credatur, quando de relato non conſtat: quia præter id, quod communis & uera eſt illa ſententia, non adhiberi fidem, ſicuti in claris terminis mandati affirmarunt Alber. & Caſt. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden & decidit Afflict. in deciſio. 273. numer. 4. Ceſsat hæc diſputatio: cum ex ipſo protocollo conſtet prædictum Pitotum nõ rogaſse, ſeu recepiſse hunc ſyndicatum. Nec hic repugnat illa atteſtatio do. Marci Tulii Bernerii, teſtis producti ab Archenſibus, dum dixit, quod quando factum fuit compromiſsum, lecti fuerũt ſyndicatus tam ipſorum Archenſium quam Vltraſarchenſium quem quidem teſtem improbare non poſse uidentur Archenſes, iuxta. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus. Nam reſpondetur, quod etſi

7 producens † teſtem, non poſſit aliquid obiicere contra eius perſonam. d. l. ſi quis teſtibus, obiicere tamen poteſt contra dicta & atteſtationes: ſicuti, præter allegatos a do. Conſultore, declarando d. l. ſi quis teſtibus, reſponderunt Pariſ. in conſil. 88. nu. 84. lib. 3. & Natta in conſ. 31. nu. 3. lib. 1. ex ſententia Caſtrenſis & aliorum in d. l. ſi quis teſtibus. Et confert ſimile quod ad rem ſcripſit Crau. in Tractat. de antiquit. tempo. ſexta particula primæ partis principalis. num. 30. in fine, quod licet dominus nil opponere poſſit cõtra perſonam adminiſtratoris a ſe electi & præpoſiti: attamen opponere poterit contra librum adminiſtrationis ab eo conſcriptum. Dicta igitur & atteſtationes dicti do. Bernerii, repugnare ueritati ſatis manifeſtè ex iam dictis conſtat: cum in eo protocollo Pitati, nõ reperiatur ſyndicatus iſte. Et præterea

8 nulla huic teſti adhibenda eſt fides, ex quo † depoſuit extra capitula. glo. in cap. de cauſis, de teſtibus Iaſ. in l. ſi duo. §. idem Iulianus. nume. 29. ff. de iure iuran. Berous in conſilio 124. nu. vigeſimoquarto, lib. 1. & Rolan. in cõſ. 4. n. 29. li. 4. qui propterea dicunt teſtes ſic extra capitula deponentes, reddi ſuſpectos. Non enim iuratus deponit: cum iuramentum delatum eis ſit, ut ueritatem deponant ſuper capitulis, ſuper quibus interrogabuntur.

Et demum atteſtatio domini Bernerii, nil nocet Archeſinbus: cum non deponat teſtis iſte, de qualitatibus ipſius ſyndicatus & mandati. Cum

9 enim ad compromittendum † requiratur ſpeciale mandatum, ut ſcribunt Dec. in conſ. 60. nu. 1. Celſus Vgo in conſil. 51. numer. primo, & Purpuratus in conſilio ducenteſimoſeptuageſimoquinto, numero quinto.

Et præſertim quia dicitur appoſita pœna contra non obſeruantem, propterea ſpeciale mandatum requiritur. Iaſ. in l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. nu. 4. ff. quod quiſque iuris. Pariſ. in conſil. 100. nu. 13. lib. 2. & Natta in conſ. 445. nu. 3. lib. 2. Et tanto magis in mandato uniuerſitatis, quod ſolennitatem (ut dixi ſupra) requirit. Conſtare deberet igit̃ prædictũ mandatũ habuiſse qualitatem hanc ſpecialitatis, & alias neceſsarias. Cum

10 enim qualitas † eſt fundamentum alicuius actus, ut iuriſdictionis & poteſtatis, de ea conſtare debet, Alexander in conſilio centeſimoſeptuageſimoſecundo, numero quinto, libro ſecundo. Decius in conſilio ducenteſimovigeſimoſecundo, numero tertio. Cephalus in conſilio quingenteſimovigeſimo, numero vigeſimoſexto, lib. quarto, & alios ego ipſe congeſſi in conſilio centeſimotrigeſimoſecundo, numer. vigeſimotertio libro ſecundo. Et reſpondit Aret. in conſ. 68. nu. 2. cõſtare ergo dẽt de qualitate compromiſſi, ut electus arbiter ferre poſſit laudum.

11 Et hæc quidẽ nullitas proueniẽs defectu † mãdati opponi ſemper poteſt. ita Bart. in l. Põpon. §. ratihabitionis. ff. de procurat. Alex. in conſ. 72. nu. 2. lib. 4. Iaſon in l. licet, nume. 9. C. de procurator.

& poſt alios Vantius in Tract.de nullitate.in ti. de nullitate ſentent.ex defectu inhabil. ſeu mandati comparen.nu.63.& nu.135

Immo docuit Bartol.præcitato in loco, quod
11 etiamſi litigans † contra eum, qui ſe procuratorē eſſe aſſerit, ſcit eum non eſſe procuratorem,& tolerat, attamen ſemper poterit opponere exceptionem, quod non eſt procurator. Et Bartolum ſecutus eſt Alex.in d.conſil.72.num.3.& alii cōgeſti a Vantio in loco ſupra alleg. nu.63.& 64. & idem ſcripſit Iaſ.in l.licet.num.9.uerſic. tertio fallit.C.de procurat.qui declarat.

Tertia eſt nullitas laudi prolati a dicto domino Comite Maximiliano. quæ a manifeſta eius iniquitate colligitur. Dicere etenim ſolemus,
13 † notoriam & euidentem iniuſtitiam ſententiæ, cenſeri nullitatem. Ita ſane reſponderunt Barb. in conſ.1.colum.1.lib.2.Iaſ.in conſ.21.num.2.libro 1.Ruinus in conſil.138.num.22.lib.5. Craue. in conſ.104.nu.10.Cephalus in conſil.442.num.
14 47.& ſententia notorie † iniuſta nō eſt exequenda ut late poſt alios tradunt *Didacus lib.1.uar.reſol.c.1.nu.10.*& Maranta *in diſput.3.De euidenti iniuſtitia laudi*, dicti do. Comitis Maximiliani conſtat. Nam is pronuntiauit dimidiam huius montis Campi pertinere ad Vltraſarchenſes eāque dimidiam illis aſſignauit.

Id quod iniuſtum fuit: ſicuti infra in ſecundo huius conſultationis capite, demonſtrabimus.

Non obſtant nunc aliqua, quæ aduerſus prædicta obiiciuntur.

Primò obiicitur, quod cum petita nec proſecuta fuerit aliqua reductio ad arbitrium boni viri, laudum ipſum videtur in rem iudicatam lapſum,& conſequenter obſeruandum illud videtur.

Reſpondetur primò duo eſſe remedia a lege
15 conceſſa illi, aduerſus † quem pronuntiatum fuit laudum, primum eſt reductio ad arbitrium boni, quæ dicitur eſſe loco appellationis, l.non diſtinguemus.§.cum quidam. ff.de arbitris & tradunt Dec.in conſil.60.columna prima,& Marcus Antonius Blancus in Tract.de compromiſſis, quæſtione decima, numero vigeſimoſeptimo.

16 Et propterea ſicuti † appellatio præſupponit ſententiam iure validam atque ita rite prolatam; ſed tamen iniuſtam, atque ita minus recte pronūtiatam, ut notiſſimum eſt,& poſt alios tradit Vātius in Tractat.nullitatum in tit.quid ſit nullitas. numero nono. Ita quoque reductio ad arbitriū
17 boni uiri præſupponit † laudum validum, ſed iniquum, cum reductio hæc (vt diximus) loco ſit appellationis.

18 Nullitas † verò tam in laudo, quàm in ſententia, præſupponit illa minus rite atque ita non ſeruata legis forma fuiſſe prolata. ſicuti tradunt cōgeſti a Vantio in dicto titulo. Quid ſit nullitas. nu.9.& 10.

Et ſi ergo concedimus Archenſes non petijſſe hanc reductionem ad arbitrium boni uiri, atque ita confirmaſſe quodammodo iuſtitiam laudi: attamen non dicuntur renuntiaſſe nullitati. Ita in ſpecie reſpondit Pariſius in conſi.45.num. 97.lib.1.

19 Et de nullitate † laudi opponi ſemper poſſe, reſpondit Ruinus in conſil.95. numero decimo-ſexto, libr.2.

Et cōfirmatur ratione, quia cum hæc ſint duo remedia diuerſa, quæ diuerſum finem reſpiciunt,
20 † remiſſo vno, aliud non dicitur remiſſum, lege 2.in princip.& ibidem gloſſa.& doctor.ff.de priuatis delictis,& gloſ.in l.numquam. ff. de actio. & oblig:

Et ideo dicimus, quod deſerta appellatione
21 † non dicitur deſerta nullitas, quę eſt ab appellatione diuerſa. Bartol.in l.ſi expreſſim.nu.10. ff.de appellat. Zabarella *in Clem.ſi appellatione in fin*, de appell. *Alex.in conſ.225.nu.25.libr.6.& Soc. Sen.in conſil.10.in fi.lib.4.*

Et remiſſa appellatione, non dicitur renuntiatum nullitati. Ita auctoritate *multorum ſcripſit Vantius in tract.*de nullitate.nu.35.& 36.

Reſpondetur ſecundo, ut dicam infra ad finē ſecundi capitis huius *conſultationis*, quod dici non poteſt deſerta cauſa *reductionis* ad arbitriū boni viri: quia ex quo dominus Comes Maximilianus, pronuntiauit etiam vt arbitrator, datum eſt tempus triginta annorum, ad petendum & ꝓſequendum reductionem ad † arbitrium boni vi
22 ri. Ita Blancus *in tract.*de compromiſſis.q.10. nu. 17.*poſt alios multos*, quos recenſet.

Reſpondetur tertio, *admiſſo* citra ueri præiudicium, quod remiſſio reductionis ad arbitrium boni *viri, inferret* etiam remiſſionem nullitatis: attamen in caſu noſtro, hoc locum habere nō potuiſſet, quia nec tota ipſa Archēſium *uniuerſitas* potuiſſet, niſi magna adhibita ſolen*nitate, renun*tiare iuri ſuo, iuxta.l.nulli, ubi Bart.& *reliqui* omnes.ff.quod cuiuſque uniuerſi nomi. & in ſpecie Alex.in conſ.115.col.1.lib.5. Et propterea dici-
23 mus vniuerſitatem † non poſſe ſine magna ſolennitate compromitere, ex quo compromittere eſt alienare. Ita in ſpecie reſpondit Soc.Sen.in conſil.95.nu.6.& 7.lib.3. Ex quo ſequitur, quod nec etiā tacite potuit renuntiare huic reductioni. Eſt enim uera & recepta Doctorum ſententia, quod quando quis non poteſt expreſſe conficere actū
24 ſine aliqua ſolennitate, tacitus † conſenſus non inducit actum illum. *Ita* egregie docuit Bart.in l. item quæritur.§.ult.nu.4. ff.locati: cum dixit, qđ ſi ex parte locatoris, qui permittit conductorem perſeuerare in conductione, aliquod agendū *eſt*
25 vltra patientiæ præſtationem, locatio † ipſa renouata non cenſetur ſola ipſa patiētia. Idē Bar. *ibid.* nu.7.in fine, ſcripſit, quod ubi locationis contractus requirit ſcripturā, ſola patientia non cenſeri renouatam ipſam locationem. Idem affirmarunt Caſtren.& Fulg.in d.§.ult.& Rom.in cōſ.103.nu. 6.Rui.in conſ.167.nu.22.lib.1.Affl. in deciſ.365. n.10.& Boer.in q.284.n.14. Et ij quidē eadē rōne addu-

adducti ſcribunt,non cenſeri renouatam conceſ-
26 ſionem emphyteuſis † & feudi eccleſiæ, ex quo illa pro ſui ſubſtantia & ſolennitate requirit ſcripturam.Idem reſpondit Crauet.in conſ.87.num. 3.Idem de locatione bonorum eccleſiæ cenſuit Alex.in conſ.17.nu.11.lib.4. Et ad rem propius confert,quod docuit Baldus in tit. de pace conſtantiæ.in uerbo,item ſocietatem in fine,cum di-
27 xit,quod ſi duæ ciuitates ineant † ſocietatem & confæderationem per quinquennium, adhibita ſolenni ſtipulatione & ſcriptura, ſi elapſo quinquennio mutuo auxilio ſe adiuuant, non tamen cenſentur renouaſse ipſam ſocietatem & cõfæderationem,quæ ſcripturã & ſtipulationem requirebat. Cum ergo (vt diximus) Archenſium vniuerſitas,remittere non potuerit ius ſuum ſine magna ſolennitate,dicendum eſt,taciturnitate non cenſeri renũtiaſſe reductioni ad arbitriũ boni uiri & nullitatis exceptioni. Nec obſtat, quod Archenſes iam habuerint ſyndicum,ſicque procuratorem ad cauſam illam, qui propterea potuit & debuit petere hanc reductionem ad arbitrium boni uiri,ſeu dicere de nullitate : quia reſponde-
28 tur:ſyndicum † non poſse renuntiare appellationi & ſic reductioni,nullitati,ſine ſpeciali mandato *Baldus in l.vltim*.§.vlt.uerſic.ſed nunquid procurator.C.de tempo.appella.& in omnem caſum Archenſibus concedenda eſset reſtitutio in integrum aduerſus non petitam & proſecutam reductionem & nullitatem,ut reſpondit Alex.in conſil.115.num.4.lib.5.quem ſeutus eſt Ruin.in cõſ. 68.nu.21.lib.1

Secundò obiicitur, Sereniſſimum dominum Archiducem mandaſſe,prædictum laudum exequendum eſse ad vtilitatem Vltraſarchenſium:& magnificum dominum Capitaneum pluries declaraſſe,exequi debere. Non ergo videtur poſſe obijci aliqua nullitatis exceptio. Nam aduerſus
29 voluntatem & poteſtatem † principis non eſt diſputandum.l.2.C.de crimine Sacrileg. & tradũt Decius in conſ.588.nu.2.Soc.iunior in conſ.91. num.6.lib.2.& latè Crauet.in conſil. 241. numero tertio.

Reſpondetur ex ipſo proceſſu manifeſtè cõſtare Seren.ipſum do.Archiducem admiſiſſe Archẽſes,ad dicẽdũ de nullitate prædicti laudi D.Comitis Maximiliani.Ita.n. legitur in Decreto ſuæ Celſitudinis anni 1583.die 12. Iulii in proceſſu pag.160.vbi concedit,quod coram Mag. Capitaneo Archi,cauſam nullitatis dicti laudi pertractare poſſint.Et Decretũ ipſum fuit acceptatũ ab ipſis Vltraſarchenſibus & confirmatum a prædicto do.Capitaneo,qui eodem anno 1583.die 20.Septembris ex conſilio excellent.iuriſc.do.Chriſtophori Fritii de Roboreto, declarauit Archenſes poſt ſecundam diem iuridicam,debere deducere eorum iura,ſuper deducta & oppoſita nullitate dicti laudi.Cum ergo admiſſi fuerint Archenſes ad proſequendum cauſam hanc nullitatis, nil ad eam impediendam obiici nunc poteſt. Et cum reſponſio hæc,quam & ſuo eruditiſſ. in reſponſo deduxit dom. Albertus conſultor, tollat omnem dubitationem, non eſt quod alias reſponſiones ab eodẽ D.Cõſultore cõſideratas referã,& confirmem.Illud tantum cum ipſo do.Alberto dico, cognita hac nullitate,impediri oĩo laudi executionem,ex ſentẽtia Baldi in l.2.C.ne liceat tertio prouo.Ruin.in conſ.114.nu.17.lib.1.& Felini in cap.inter monaſterium.col.14.de re iud.Idem di-
30 cimus,quod vbi conſtat de nullitate ſententiæ iudicis ordinarii,executor,cuius partes ſolum ſunt in exequendo,eam executioni mandare non debet.Ita poſt alios ſcribunt Didacus lib.1.varia.reſol.cap.1.nu.10.& Maranta in diſputatione 3.

Secundum itaque eſt caput huius conſultationis,quod reſpicit merita ipſius cauſæ,nempè Archenſes verè eſſe dominos huius montis campi.

Primò hoc ſatis manifeſte probatur ex ſententia lata anno 1464.a do.Comite Franc. qua pronuntiatum fuit,Vltraſarchenſes non intelligi excluſos a iuribus ſuis paſculandi & alia faciendi in loco,vbi dicitur,*Il campo*. Et ſententiam hanc confirmauit alia ſententia D.Comes Paulus, anno 1537.qui quidem declarauit his verbis. Item per hanc noſtram ſententiam & declarationem, non intendimus,quod ipſi de Vltraſarcha,intelligantur excluſi a iuribus ſuis paſculandi,& alia faciendi in loco,vbi dicitur *ſul campo* : quia in ipſis ſuis iuribus volumus eſſe ſecuros & tutos, & in aliquo ſibi non præiudicare. Secundum etiam, quod diſpoſitum fuit in præallegata ſententia antiqua.&c. Hæ ſententiæ demonſtrant,Archenſes dominos eſſe montis. Nam reſeruatio iuris depaſcendi facta Vltraſarchenſibus, præſupponit Archenſes ipſos eſſe dominos montis.Conſtitu-
31 tio † enim ſeruitutis,arguit dominium in conſtituente.l.1.ff.cõia prædio.& §.ruſticorum.in inſti. de ſeruit.& tradit Cæpolla in trac.de ſerui. urba. præd.c.14.Et ipſi Vltraſarchenſes ex illis ſententiis, quas approbarunt, retinendo & reſeruando ſibi ius & vſum depaſcendi,dicuntur ipſimet trãſtuliſse dominium ipſius montis in Archenſes:
32 quemadmodũ dicimus,dominium † & poſſeſſionem transferri quando alienans reſeruat ſibi vſumfructum.l.quiſquis.C.de donat. & ibi gloſ. & Doct.& auctoritate multorum reſponderũt Curtius iun.in conſ.127.num.1.& 2.& Pariſ.in conſ. 90.nu.17 lib.3.

Et ſi dominium huius montis pro dimidia fuiſset Vltraſarchenſium,fruſtra ſibi reſeruaſſent ius depaſcendi : quia res propria non dicitur
33 ſibi ſeruire. l. uti frui. ff. ſi vſufructus petat. ubi glóſſa in verbo, ſeruire,allegat ſimilia.

44 Immo nec res communis † ſeruire dicitur lege in re communi,digeſtis de ſeruitut.urbanorum prædiorum, vbi etiam gloſſa & Doctores.

Et tantomagis ita dicendum eſt, quod reſer-

ſeruatio non videtur facta, tamquam de iure depaſcendi Vltraſarchenſibus competenti ſimpliciter & purè, ſed qualificatè & conditionaliter, nēpè ſi eis ius aliquod cōpetit. Nam dictum fuit in poſtrema præſertim ſententia. Non intendimus, quod ipſi de Vltraſarcha intelligantur excluſi a iuribus ſuis paſculandi & alia faciendi, &c. Illa enim verba, & alia, præſupponit incertitudinem quandam, atque ita relinquunt rem in ambiguo.
35 Et propterea reſeruatio iuris † nil noui tribuit: ſed relinquit ius ipſum in ſuis terminis, ut reſpōdi in conſ. 2. nu. 57. vbi huius ſententiæ Doctores quamplures congeſſi.

Secundò Archenſes fuiſse ac eſſe huius montis dominos, ſatis manifeſtè arguit inſtrumentū conuentionis & tranſactionis, confectum inter ipſos Archenſes & Drenenſes anno 1484. Conuentum eo in inſtrumento fuit, quod Drenenſes ipſi ſolum haberēt ius malgæ in dicto monte. Excepto ergo iure ipſo malgæ, totius montis dominium eſt Archenſium. Et cum inſtrumentum
36 † hoc ſit antiquum, probat dominium. *Decius in* conſ. 36. nu. 6. Crau. in conſil. 54. nu. 10. & in conſil. 411. nu. 63. & Alba. in conſ. 64. nu. 21. & 22. cō
37 probātur prædicta ex eo, quod inſtrumenta † antiqua, æquiparantur famæ. Iaſ. in l. cum aliquis. n. 5. C. de iure delib. Pariſ. in conſ. 27. nu. 18. libr. 1. & Crauet. in trac. de antiquit. tempo. in prima parte
38 principali. nu. 74. Eſt autem certum, † dominium antiquum probari fama. Soc. Sen. in conſ. 187. numer. 5. lib. 2. Decius in conſil. 428. numer. 3. & in ca. cum cauſam in 2. notabi. de probatio. & Boer. q. 42. nu. 32.

Tertio probatur hoc dominium Archenſium, multis illis locationibus ab eis factis, præſertim ipſiſmet Vltraſarchenſibus ad faciendum malgā in hoc monte. At qui inſtrumentum locationis, ſicuti etiam emphyteuſis, iunctis aliquibus aliis adminiculis, probat dominium locator, contra conductorem, etiam quando agitur actione reali, atque ita de dominio principaliter diſputatur, ſic tradunt Bart. in l. ad probationem. C. locati. Angelus in l. officium ad finem. ff. de rei uendi. Socin. Sen. in conſ. 187. col. 2. lib. 2. & in conſ. 11. col. 1. lib. 3. & Iaſ. in l. quoties. nu. 5. in fin. C. de rei vend. & Dec. in conſ. 146. nu. 14. qui quidem ſcripſit, hoc procedere ſine dubio in antiquis. At qui noſtro in caſu, cum his inſtrumentis locationum concurrunt multa adminicula. Ergo illis inſtrumentis locationum, probatur dominium. Illa minor propoſitio probatur, eo primo vrgenti adminiculo, quod ipſi Vltraſarchenſes & alij conductores, perſoluerunt mercedem & pēſiones. Hoc eſſe vrgens adminiculum reſpondit Crauet. in cōſil. 434. nu. 5. Et illi accedunt Pariſ. in conſi. 104. nu. 82. lib. 1. Et Alciat. in reſpon. 9. nu. 12. Extat & ſecundum adminiculum, nempè temporis antiquitas, Crottus in conſil. 34. nu. 6. concurrit & tertium adminiculum, nempè accuſationes & cōdemnationes eorum, qui ſine licentia ipſorum Archenſium ligna eo in monte inciderunt. Ita enim dicimus, accuſationes, & ſubſecutas condēnationes arguere, quod locus occupatus & inuaſus ſit, ſub ditione & finibus accuſatoris, ita Corneus in conſ. 333. nu. 26. lib. j. & Brun. in conſ. 34. num. 6.

Quarto & ultimo negari non poteſt, quin ſaltem prædicta inſtrumenta locationum, & alia ſupra commemorata, faciant præſumptionem pro Archenſibus, ut in Vltraſarchenſes translatum ſit onus probandi contrarium. Sicuti in claris his terminis affirmarunt Roman. in conſ. 127. nu. 1. Boer. in q. 211. ad finem, & Socin. iun. in cōſil. 128. nu. 16. lib. 2. Qui quidem reſpondit ſolum
40 † inſtrumentum emphyteuſis præſumptionem facere pro concedente, ut ſit dominus illius rei, & ob id transferre onus probandi contrarium, in ipſum emphyteotam *recipientem*. Cum ergo Vltraſarchen*ſes non probauerint*, ſe eſse dominos *pro dimidia huius* montis, ſequitur dicēd*um aduerſus* eos *pronuntian*dum eſſe.

Non obſtant nunc illæ ſent*entiæ, quæ dicun*tur latæ a dñis Petro Pectorello, & Vincentio de *Nobilibus* ad fauorem Vltraſarchenſium. Nam *illis* abundè & diligenter *reſpondit* præfatus excellentiſſimus dominus *Albertus Conſul*tor, qui narrata facti ſpecie, tunc controuerſa *inter* Archenſes & ipſos Vltraſarchenſes demonſtrauit, ſententias illas nil ad rem noſtram pertinere. Demonſtrauit enim conſultor controuerſiam illam fuiſse ſuper loco dicto il Mugè, poſito in finibus montis nuncupati, *Il fliuo*, qui quidem locus eſt communis, inter ipſos *Archenſes*, Vltraſarchenſes & *Drenenſes*, & nil pertinet ad montem Campi, nunc controuerſum. Et debebant ipſi Vltraſarchenſes probare idemditatem, nempe locum illum, de quo tulerunt ſententias *prædicti Pecto*rellus & de Nobilibus, eſſe illummet, *de quo nūc*
41 nunc eſt contentio. Si quidem rei † *idemditas* probari debet ab eo, qui in ea fundamentam facit: l. ſi quis rem in fine. ff. de rei vendicat. & l. actione. ff. de furtis, & ſcribunt Bartolus in lege prima, numero tertio, C. ſi vnus ex pluribus appellauerit. Alexander in conſil. centeſimooctuageſimotertio, numero decimonono, libro ſexto, Ruinus in conſilio ſexageſimoquinto, numero tertio, libro quinto, Decius in conſilio nonageſimoprimo, in fine, & Soc. iun. in conſil. 127. num. 29. lib. 3

Præterea, admiſſo citra ueri præiudicium, qđ de eodem loco, nempè montis campi fuerit illa contentio: attamen adhuc conſtat, ſententias illas non declaraſſe Vltraſarchenſes eſſe dominos prædicti montis: ſed ſolum habere ius depaſcendi, quod non negant Archenſes. Et pro-
42 pterea ſententia, † quę ſtricti iuris eſt, non extenditur, ut dicebat dominus Conſultor auctoritate multorum, quibus accedunt Socinus iunior in conſilio centeſimooctuageſimoprimo, numero 67. libro ſecundo, Gozadinus in conſilio 50. nu. 12.

nu.12 & Crauet.in conſ.188.num.6. & in conſil.
43 216.in fi.Idem † in laudo reſpondit Ruin.in con
ſil.89.nu.3.lib.4.Nō in quam debet ſententia la-
ta ſi.per iure ſeruitutis depaſcendi,trahi & exten
di,ad ius ipſius proprietatis & dominij.

Non etiam obſtat,quod in antiquis illis ſenten
tiis dominorum Comitum Franciſci & Pauli, ac
etiam dictorum Dominorū Pectorelli & de No-
bilibus,reſeruatum ſit ipſis Vltraſarchenſibus nō
ſolum ius depaſcendi: ſed etiam alia faciendi in
dicto monte Campi,atque ita uidetur reſeruata
facultas incidendi ligna.Cum illa verba, alia fa-
ciendi,ſint vniuerſalia. Nam reſpondetur, quod
imò dictio,alia,non eſt vniuerſalis, ſed ſolum ſi-
gnificat ſimilia,ut declarat Dec.in l.1. nu.33. C.
de ſeruis fug.ſimilia iuri depaſcendi ſunt, fænum
incidere,glandes colligere,& ſimilia facere, qui-
bus hyberno tempore depaſci poſſint animalia.
Et pręterea accedit quod hic verſamur in laudo,
44 quod ſtricte † debet interpretari, ut in ſpecie re-
ſpondit Ruin.in conſ.80.nu.3.lib.4. Porrò in di-
ſpoſitione ſtricte interpretanda, dictio,alius, etiā
ſi iungatur cum aliqua dictione vniuerſali, vt pu
ta,quilibet, quemcunque,quoſcunque:attamen
adhuc de ſimili intelligitur.Ita declarant Soc. in
l.quidam relegatus in 6.concluſ. ff. de reb. dubiis
& Roland.in conſ.61.nu.43. verſ.ſecundo reſpō-
detur.lib.1.Erunt ergo prædicta verba,& alia fa-
ciendi,intelligenda,vt de iure incidendi fęnum,
vel quid ſimile quod pertinet ad ius depoſcendi.

Nō etiam obſtat quod intra debitum tempus
Archenſes non petierint, nec proſecuti fuerint
reductionē ad arbitriū boni viri aduerſus p̄dicti
laudi iniquitatem:quia reſpondetur, vt etiam di-
xi ſupra, quod cum dominus Comes Maximilia
nus,pronuntiauerit etiam tanquam arbitrator,
45 conceſsum † dicitur tempus triginta annorum,
ad petendum prædictam reductionem ad ar-
bitrium boni viri. Ita poſt alios tradit Marcus
Antonius Blancus in dicto Tractat. de compro
miſsis q.10.nu.17.Et pręterea,ſatis clare conſtat
ex actis,Archenſes debito tempore petijſſe & p̄
ſecutos fuiſſe, reductionem ad arbitrium boni
viri.

Concludo itaque reiectis leuiſſimis Vltraſar-
chenſium exceptionibus, pro ipſis Archenſibus
pronuntiandum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatore inſtituente filium ſuum Caium,& eius filios, ordine ſucceſsiuo id factum intelligitur,ex communi opinione.*
Idque per modum directæ ſubſtitutionis nu.2
Et quid ſit in inſtituto extraneo eiuſque filijs nu.3
Vbi declaratur eo in caſu Baldi opinio nu 4
Et quod cenſeantur vocati ordine ſucceſsiuo per vulgarem num.9
5 *Filiorum appellatione in materia teſtamentaria & fauorrabili,contineri nepotes.*
6 *Filiorum nomen collectiuum eſt,& plures continet gradus.*
7 *Confeſsio facta in libello confitenti nocet.*
8 *Libelli permutatio poſt litis conteſtationem permiſſa non eſt,*
10 *Subſtitutio in dubio directa,non fideicommiſſaria præſumitur.*
11 *Clauſula codicillaris adiecta in teſtamento, ſubſtitutionem efficit fideicommiſſariam,quando ea iure directo valere nō poteſt.*
12 *Clauſula codicillaris nil operatur contra mentem teſtatoris.*
13 *Subſtituo uerbum,directam ſubſtitutionem ſignificat.*
14 *Cognatos ſubſtituens teſtator,ſecundum communem opinionem,intelligitur uocaſſe tantum, eos qui tempore conditi teſtamenti,nati erant uel concepti.*
Vide tamen declarationem.nu.17
15 *Subſtitutio ubi conditionalis eſt,futurum expectans euentū non ſolum nati & concepti tempore teſtamenti, ſed & poſtea naſcituri ſub ea comprehenduntur.*
16 *ſubſtitutione & uocatione collectiua aliquorum, quia tractus temporis ſucceſsiuus requiritur,non ſolum nati, ſed et naſcituri continentur.*
18 *Sermonis a proprietate non recedendum.*
Etſi adſit mens pręſumpta diſponentis,in contrarium.nu.21
Vel actus reddatur nullus nu.22
19 *Maſculinum non concipit fœmininum ex proprietate ſermonis.*
Eaque opinio communior & receptior nu.21
Vnde tamen infra.num.48
20 *Indefinita non æquipollet uniuerſali,ex ſermonis proprietate*
23 *Maſculinum ut fœmininum concipiat,triplici tantum de cauſa a lege permiſſum eſt.*
Et quando illa extenſiua,pręſumptiua ſit,uel comprehenſiua nu.24
25 *Mulier fulget radijs et ſplendore dignitatis mariti,non è conuerſo.*
26 *Maſculos plus quam fœminas diligi a teſtatore, pręſumptio eſt.*
27 *Maſculi familias,non fęminæ conſeruant.*
28 *Statuti a diſpoſitione licet argumentari ad diſpoſitionem teſtatoris.*
29 *Statutum magis ultimæ uoluntati,quam cōtractui conuenit.*
30 *Maſculinum abſolute et regulariter,non concipit fœmininum in diſpoſitione ſtatuti.*
Niſi forte materia et diſpoſitio indifferens ſit, et tam fœminis quam maſculis conueniens.nu.31
32 *Maſculum uocans teſtator fęmina excluſa, ſignificat in poſterum ſub maſculino fœmininum non uelle comprehendi.*
33 *Teſtator uolūtatē ſuā ſtatuto cōformē eſſe,uelle præſumitur.*
34 *Diſpoſitum cenſetur et id, quod teſtator interrogatus uero ſimiliter reſpondiſſet.*
35 *Teſtatore uocante et ſubſtituente filios, non contineri filias ex multorum opinione.*
Contraria opinio nu.50. Et quomodo procedat utraque.
36 *Filiorū appellatione contineri filias ex ſermonis proprietate.*
38 *Maſculinum concipere fęmininum in teſtamtis et ſubſtitutionibus ex multorum opinione.*
Idque iure regulari nu.38
9 *Teſtatoris uoluntas pręſumitur talis, qualis de iure eſſe debet et iuri communi conformis.*
40 *Maſculorum et fœminarū in ſucceſsione parentum uel agnatorum,nulla conſtituitur differentia iure communi.*

41 Teſtator iuris præſumptione, tam fœmellam quam maſculum inſtituere voluiſſe præſumitur.

42 Legis vt pars vna, ſic & teſtamenti, partem alterã declarat. Idque multo magis in ſubſtitutionibus. nu. 43

44 Maſculinum non continet fœmininum, quando teſtator, inter maſculos & fœminas conſtituit differentiam.

Quid dicendum ſi nullam conſtituat. num. 45

46 Maſculinum continet fœmininum, quando nulla inter maſculos & fœminas differentiæ ratio aſſignari poteſt.

47 Filiorum nomen comprehendit etiam filias, quando teſtator inſtituit extraneum, qui non ſit de familia ſua, & eius quoque filios.

48 Maſculinum etiam ex ſermonis proprietate fœmininum concipere, vbi eadem adeſt ratio in vtroque.

49 Maſculinum concipere fœminum in diſpoſitione ſtatuti, quãdo ſumus in materia indifferenti.

51 Melioramenta neceſſaria & utilia deducuntur, à grauato. Item quod ſoluit creditoribus hęreditarijs nu. 5

53 Filius in legitima ſua grauari non poteſt.

54 clauſula generalis, refertur & reſtringitur ad expreſſe ſpecificata.

55 Liberationes & renuneiationes quantumuis generales & cõceptæ amplis verbis, an extendantur ad incognita & minime cogitata.

Vide affirmatiuam. nu. 58. 73. & 75

56 Ignorantia in facto alieno præſumitur.

57 Liberatione generali non liberatur, qui reſtituere aliquid cuipiam tenetur.

59 Tranſigi etſi de incognitis non poſſit: ea tamen per modum tranſactionis in conuentione poſſunt deduci.

60 Ceſſionem & remiſſionem iurium & actionum, verbis factã vniuerſalibus, comprehendere ea, de quibus nulla erat controuerſia, & de quibus non fuerat cogitatum.

61 Dotem totam reſtituere promittens maritus, nil lucrari poteſt ex diſpoſitione ſtatuti.

62 Creditori legans teſtator, pro omni & toto eo, quod habere debet & poteſt, dicitur feciſse animo compenſandi, cum credito tam voluntario quam neceſſario.

63 Plenitudini adiungi aliquid non poteſt.

64 Trebellianica fideicommiſſum præſupponit.

65 Etiam, dictio, ſui natura implicatiua eſt.

66 Quouis modo, & qnocunque modo, dictiones ſunt vniuerſales, & includunt ſimiles & diſſimiles, æquales & maiores expreſſis. nu. 67

68 Geminatio plurimum operatur.

69 Liberatio facta cauſa dirimendarum litium, fauorabilis eſt, & extendenda.

70 Dubium a futuro euentu, diſpoſitione & renuntiatione generali comprehendi.

71 Liberationes & quietationes, quas filij faciunt parentibus largam admittunt interpretationem.

72 Ceſsionem iurium & actionum, factam coniunctis, fauorabilem eſſe.

74 Renuntiatio generalis, non reſtringitur ad ſpecificata, quando ratio recti ſermonis, id non concedit.

76 Tranſactio vim iudicati obtinet, nec retractatur, etſi inſtrumenta de nouo reperiantur.

77 Renuntiatio liberatio & quietatio, verbis facta ampliſſimis cuius ſit effectus.

78 Filium renuntiantem bonis paternis, ipſo patre viuente, excludi etiam a legitima.

79 Legitimę loco ſi filius recompenſationem habeat, ab eius petitione excluditur.

80 Renuntiatio facta patri ab uno filiorum, quando demum proſit alijs.

81 Teſtamentum nouum feciſſe, & primum reuocaſſe, non dicitur quis ex ſolo deſiderio & voluntate teſtandi.

Idque etſi coram ſeptem teſtibus dixerit, ſe nolle illud primũ valere num. 82

Niſi dicat expreſſe, ſe inteſtatum velle decedere. nu. 83

Vel decurſum ſit decennium ab eo tempore. nu. 84

85 Tranſactiones & renunciationes ob enormiſſimam læſionem reſcindi.

86 Portio debita alicui, tempore tranſactionis conſideratur, nõ reſpectu temporis futuri.

87 Legitima vel eius portio, patre viuo, filio non debetur.

88 Læſio in contractu Venditionis conſiderari nequit, quando vterque rei uenditæ valorem ſciuit.

89 Renũtiatio geminata, maxime & interuallo, plurimũ operat.

90 Metus reuerentialis vna cum læſione enormi, an tranſactionẽ faciat reſcindi.

Et an ſolus ille metus num. 93

91 Metus reuerentialis in filio filiaue, quæ ſuæ libertatis eſt, non præſumitur.

91 Veriſimile quod non eſt, falſi ſpeciem habet.

93 Donatio remuneratoria inſinuationem non requirit.

94 Liberationes & quietationes quæ fiunt aliquid dato, inſinuationem non requirere.

95 Tranſactiones & renuntiatianes firmatas iuramento, non vitiari ob defectum inſinuationis.

96 Renuntiationes cenſentur donationes, quæ factæ abſenti non ſecuta ratihabitione inualidæ ſunt.

Vbi tamen diſtingue duos caſus nu. 97. & 98

99 Geſta a defuncto, ſuo & hæredum ſuorum nomine, non requirere nouam hæredum ratihabitionem.

100 Stipulatio facta à notario nomine quorumcunque intereſt, prodeſt abſentibus quorum præſentia vel ratificatiõ requirebatur.

101 Donationem approbaſſe & ratificaſſe cenſetur quis ad ſui commodum, ſi poſtquam illam factam ſciuit, rei donatæ poſſeſſionem cępit.

102 Ratificatio non minus facto, quam verbis inducitur.

103 Statutum prohibens dominum re ſua ad libitum diſponere odioſum eſt.

104 Donatio perfecta nec principis reſcripto reuocari poteſt.

Neque admittit conditionem & qualitatem nouam, donatario inuito. nu. 105

106 Donatio facta ab uxore marito, iure prohibita.

Secus in ea quę ante matrimonium contractum. nu. 107

Imo ipſa die ſponſaliorum. nu. 108

109 Pactũ factũ in cõtractu matrimonij, uel ante, ut reſeruata ſit facultas donandi inter ſe poſt matrimonium, an ualeat.

110 Donationem inter maritum & vxorem iuramento firmatam ualere ex recepta opinione.

111 Donationẽ omnium bonorum vel maioris partis ob liberorum ſuperuenientiam reuocari.

Eamque reuocationem dari donãtis hęredib. vel libe. n. 114

Id tamen quando fallat. nu. 112.

113 Legis ſi vnquam C. de reuoc. donat. remedium, tollitur 30. annorum præſcriptione.

115 Do-

115 Donatio omnium bonorum, quare dicatur contra bonos mores.
116 Donatio omnium bonorum, futura non comprehendit, niſi id exprimatur.
117 Donatione onoroſa & remuneratoria, ceſsare diſpoſitionē l.fœminæ.C.de ſecund.nupt.
Item in donatione facta cauſa nuptiarum. nu.118

FACTI SPECIES.

DOMINVS Bartholomæus à funibus Anconitanus, anno 1527. condidit teſtamentum; in quo hæredem fecit do. Vrſam vxorem ſuam, dum vidua uixiſſet. Et ea decedente, tunc & eo caſu, ſubſtituit Blaſium filium ſuum. Et caſu quo dictus Blaſius decederet ante dictam Vrſam ſine filijs legitimis & naturalibus, tunc & eo caſu ſubſtituit d.dom. Vrſam, dum vixerit tantum, & vitam vidualem ſeruauerit.

Quibus deficientibus ſine filijs, videlicet dicto Blaſio, tunc & eo caſu, ſubſtituit do. Magdalenā & monaſterium ſancti Bartholomæi in dimidia: & Antonium Aquilinum ac eius filios in alia dimidia: Cum clauſula, ſi iure teſtamenti nō valeret, ſaltem ualeret & teneret iure codicillorum.

Præſupponitur in facto, deceſſiſſe Vrſam et Blaſium ſine filijs; atque ita do Antonium aquilinum ſubſtitutum pro dimidia ſucceſſiſſe.

Deceſſit nuper dictus dom. Antonius aquilinus, relictis dom. Bartholomæo filio, & do. Camilla filia.

Dubitari nunc contingit, quomodo vocati ſint filij ipſius do. Antonij, an ſcilicet una ſimul cum eo, vel poſt iure directo, vel per fideicommiſſum. Et an do. Bartholomæus ſolus ſuccedere debeat, excluſa do. Camilla, vt potè non comprehenſa ſub illa ſubſtitutione, qua vocati ſunt filii do. Antonij: ex quo extat ſtatutum Anconitanum, quo maſculi excludūt fœminas. Et etiam quia do. Camilla non erat nec nata nec concepta, tempore conditi teſtamenti.

Et dato, ſed non conceſſo, quod ipſa domina Camilla admitti non debeat, vna cum domino Bartholomæo, ad huius fideicommiſſi ſucceſſionem: an ſaltem deducenda ſint melioramenta & quod numeratum fuit creditoribus hæreditarijs. Ac etiam deduci debeant quartæ, legitimæ & trebellianicæ ex perſona Blaſii filij ipſius teſtatoris. Et quia dominus Bartholomæus tranſegit cum domino Antonio patre ſuo, & ei renuntiauit omnia iura ſua, quo ad bona paterna, materna & alia, &c. dubitatur, an ipſe dominus Bartholomæus, ſit a bonis prædicti teſtatoris excluſus. Et rurſus an poſſit reſcindi facere, tranſactiones & renuntiationes prædictas, multis de cauſis ab eo deductis.

Dubitari etiam contingit de validitate teſtamenti deinde conditi ab ipſo domino Antonio, in quo reliquit hæredem vniuerſalem dominam Camillam, factis quibuſdam legatis ipſi domino Bartholomæo. Et tandem dubitari contingit, de validitate donationis factæ a domina Maria ipſius domini Bartholomæi matre, illis de cauſis, quæ in iudicio deductæ fuerunt.

Initium à Domino,

CONSIL. CDXCVI.

DVBITATIONES excutiendę atque enucleandæ proponūtur, & multæ & difficiles verè ſunt. Quas quidem hoc ordine explicabo.

Primò diſſeram, an vna cum domino Antonio aquilino patre, cenſeantur vocati eius filii, vt eodem tēpore ſuccedere debeāt, vel potius filij ſint ordine ſucceſſiuo per vulgarē poſt patrem vocati.

Secunda eſt dubitatio, dato, ſed non conceſſo, quod prædicti filii dom. Antonij cum eo concurrant, an domina Camilla contineatur ſub illis verbis. Et Antonium Aquilinum & eius filios, ex quo tempore conditi teſtamenti, adhuc nec nata nec concepta erat.

Tertia eſt dubitatio, an domina Camilla cōprehendatur ſub illis verbis. Et eius filios, quæ generis maſculini ſunt: cum tamen ipſa ſit fœmina.

Quarta eſt dubitatio, dato, ſed non conceſſo, quod do. Camilla admitti non debeat, ad ſucceſſionem horum bonorum, vt pote fideicommiſſo maſculino ſuppoſitorum, an deducere poſſit melioramenta, & quod creditoribus hæreditarijs fuit numeratum. Et an etiam poſſit deducere quartam legitimæ & trebellianicæ, ex perſona Blaſij filii ipſius teſtatoris, ob id quod domina Vrſa mater dicti Blaſij, omnia iura ſua renuntiauit do. Antonio Aquilino.

Quinta eſt dubitatio, dato, ſed non conceſſo, quod do. Battholomæ. concurrere debuerit cū domino Antonio patre ſuo in ſucceſſione bonorum prædicti teſtatoris, vel ea habere ex cauſa fideicommiſſi; an ipſe dominus Bartholomeus dici debeat excluſus a ſucceſſione horum bonorum huius teſtatoris, ex quo tranſigendo cū do. An-

Antonio patre ſuo, renuntiauit ampliſſimis uerbis;bonis paternis,maternis,& aliis quibuſcunque

Sexta eſt dubitatio,an domin.Bartholomæus iure poſſit reſcindere renuntiationes & trãſactiones prædictas.cũ patre ſuo initas, ex cauſis ab eo in iudicium deductis.

Septima eſt dubitatio,an do. Bartholomæus, iure petierit annullari teſtamentum do. Antonij patris ſui.

Octaua & vltima eſt,an domi. Bartholomæus iure petierit reſcindi donationem do.Mariæ matris ſuæ,factam do.Antonio marito,& conſequẽter auocare bona donata poſſit.

Primę dubitationi reſpondendum eſt,hos do. Antonij filios, non cenſeri ſubſtitutos & uocatos,vt una cum ipſo do.Antonio eodem tempore ſuccederent,ſed ordine ſucceſſiuo,& id quidẽ per vulgarem,nõ autem per fideicommiſſariam. Quò autem ſententia hæc vera demonſtretur,aliquot caſus pro faciliori explanatione diſtinguẽdi ſunt.

Primus eſt,quando pater condidit teſtamentum,& inſtituit filium ſuum & ipſius filij filios,
1 vt ſi teſtator pater ita dicat. Inſtituo † Caium filium meum,& eius filios. Hoc in caſu duę ſunt dubitationes.Prima eſt,quo ordine Caius iſte & eius filii ſint uocati,an ſcilicet vna ſimul, vel potius ordine ſucceſſiuo,hoc eſt,filii poſt ipſum Caium? Et recepta eſt omnium ſentẽtia, filios hos Caij,eſſe vocatos ordine ſucceſſiuo, nempè poſt eorum patrem. Ita affirmarunt Bartol. in l. Gallus.§.quidam recte.nu....ff.de liber. & poſthu. & ibidem Soc.Sen.num.2.qui teſtatur communem poſt Alex. ibidem. Et eodem in loco Alciatus nu.42.atteſtatur pariter hanc eſſe cõmunem ſententiam.

Ea ratione prima vtuntur,quia non poſſet diſpoſitio eſſe valida in nepotib. niſi prius vocatio & diſpoſitio haberet locum in filio, qui inſtitui debet.Et ideò ſumitur interpretatio,ut illa copula non retineat ſuam naturam, ſed ſumatur pro diſiunctiua, hoc modo, inſtituo Caium filium meum,ſeu eius filios.iuxta.l.ſi Titio.vbi Bartol.ff. vſufructu lega.Iaſ.in l.1.col.2.ff.de iuſtit. & iure, Ruinus in conſ.172.lib.2.& Socin.iun. in conſil. 131.nu.32.lib.2.Affertur & alia ratio, quia hic concurrit neceſſitas in teſtatore, ut filium ſuum & nepotem ita ſucceſſiue inſtituat.l.Gallus.§.quidam recte.ff.de libe.& poſth.l.peto. §.fratre. & l. cum pater.§.pen.de leg.2. Teſtator itaque pater voluit inſtituere filium ſuum primo loco, & ſi ipſe hæres non eſſet, voluit hæredem facere nepotes,ne contingeret,quod prætereundo nepotes, teſtamentum redderetur nullum,ſi filius hęres nõ eſſet.

Secunda eſt dubitatio, quæ ex hoc ipſo caſu oritur an ordo iſte ſucceſſiuus, ſub quo vocati ſunt filii Caii, ſicque nepotes teſtatoris, ſit per modum vulgaris ſubſtitutionis, vel per modum directæ? Et recepta eſt Doctorum ſententia,
2 † eſſe per modum directæ ſubſtitutionis, ac ſi teſtator dixiſset,inſtituo Caium filium meum,& ſi ipſe hæres non erit,ſubſtituo eius filios nepotes meos.Ita affirmarunt poſt alios Soci.Sen. in d.§. quidam recte.num.9.verſ.primus caſus.& ibidẽ Alciatus.nu.46.& Torniellus nu.56.qui quidem alios plures eiuſdem opinionis commemorat. & quos ſecutus ſum in conſil.85.nu.76.& 77.lib. 1. Hic caſus noſtro non conuenit:cum teſtator iſte noſter ſubſtituerit Antonium & eius filios, qui quidem Antonius non erat nec filius,nec ex deſcendentibus ſuis.

Secundus eſt caſus, quando teſtator inſtituit
3 extraneum (ſumo hic extraneum illum, qui non eſt ex deſcendentibus teſtatoris, iuxta legẽ vnicam.§.extraneum.C.de rei vxor. action.) & eius filios, vt puta ſi teſtator dicat, inſtituo fratrem meum & eius filios. Hoc in caſu qui noſtro conuenit,duæ pariter exoriuntur dubitationes. Prima eſt,quomodo filii illi fratris ſint vocati,an ſcilicet vna ſimul cum eorum patre,vel ordine ſucceſſiuo poſt ipſum patrem ſuum.

Secunda eſt dubitatio, ſuppoſito, quod ordine ſucceſſiuo vocati ſint filii iſti, an cenſeantur vocati per vulgarem, vel per fideicommiſſariam ſubſtitutionem.

De prima illa dubitatione ſunt opiniones. Vna fuit eorum qui ſcripſernnt, hos filios cenſeri vna ſimul cum eorum patre vocatos, atque ita vno tempore eos debere cum patre ſuccedere. Hac in opinione fuerunt Baldus in dict. §. quidam recte.vbi & Alexander atteſtatur eſse communem opinionem. Idem cenſuit ibidem Socinus Senior.numero tertio,quo in loco ſubiungit quod etſi contraria opinio quæ fuit Bartoli, vt mox dicemus,poſſit defendi:non tamen conſulendo,& iudicando ſit ab hac recedendum. Et hanc ſecuti ſunt ibidem Alciatus, numero quadrageſimono,Ruinus in conſilio centeſimo quinquageſimonono,numero decimoſexto, libro ſecundo. Cęteros,qui opinionem hãc ſecuti ſunt de induſtria nunc prætereo.

Altera fuit opinio eorum, qui exiſtimarunt, filios illos eſse vocatos ordine ſucceſſiuo poſt eorum patrem. Qua quidem in opinione fuerũt Bartolus in dicto §.quidam recte,numero quarto, verſic ego dicerem, quem ſecuti ſunt ibidem Ruinus numer.... Torniellus numero ſeptimo,in fine, qui ait, eſse indubitatam. Barbatius in capitulo Raynutius,columna vigeſimaquarta, de teſtamentis:ſunt & alij nonnulli, qui Bartoli opinionem probarunt.

Cæterum admiſsa opinione illa prima Baldi & ſequacium, quam Socinus & alii dicunt eſse
4 communem,declaratur,vt locum habeat, quando inſtitutio & vocatio illa eſt reſtricta ad certos filios;ſecus ſi eſset generalis ad incertos,ſicuti contingit in caſu noſtro, in quo teſtator iſte vocauit dominum Antonium & eius filios, at-

que ita nomine plurali uocauit filios, cum eo teſtamenti tempore natus ſolum eſſet Dominus Bartholomeus iſte, domini Antonij filius, nō autem domina Camilla. Hoc itaque in caſu cenſentur uocati ij filij ordine ſucceſſiuo, poſt eorū patrem, non autem vnà ſimul. Hac in opinione fuit omnium primus Baldus in conſilio, quod incipit, cariſſima: relato a Socino ſenior. in dicto §. quidam recte nu. 3. verſ. limita tamen communem, qui ſubiungit, Modernos aliquos conſulendo eā fuiſſe ſecutos. Et credo illos fuiſſe Alexandrum. Imolenſem, & Ioan. Baptiſtam Cacialupum, quorum omnino reſponſis ſubſcripſit ipſe Socinus ſen. in conſil. 113. lib. 1. vt mox referam. Et uerè Cacialupus inter conſilia Alexan. in cōſil. 14. nume. 10. verſ. tertia concluſio. lib. 4. hanc Baldi declarationem probauit. Eandem opinionem ſecuti ſunt Decius in conſil. 253. in fine, & Torniellus in dicto §. quidam rectè nume. 16. & num. 20. Qui quidem Torniellus rationibus, & argumentis hanc tuetur opinionem, & ibi reſpōdet rationibus & argumentis Socini ſen. ibi, ac in dicto conſi. 113. lib. 1. Nec Angelus in conſil. 38. Quidam Ioannes, &c. qui a Torniello allegatur, pro Socini opinione loquitur iſto in caſu: quemadmodum ex claris eius verbis apparet. Hac itaq; prima Baldi & ſequacium traditione, dicendum eſt in caſu noſtro, quod filij ij domini Antonij, ſicque dominus Bartholomeus & domina Camilla, ſint uocati non ſimul cum patre, ſed ordine ſucceſſiuo ſicque poſt ipſum d. Anto.

Præterea & ſecundo in ſpecie hac noſtra dicendum eſt, quod ij filij ſint vocati ordine ſucceſſiuo. Nam teſtator vocauit dominum Antonium & eius filios.
5 Appellatione autem † filiorum continentur nepotes in materia teſtamentaria & fauorabili, qualis eſt hæc noſtra; ut ſcribūt poſt alios Socinus ſenior in l. Gallus. §. inſtituēs. num. 4 ff de lib. & poſthu. Decius in conſil. 391. num. 3. Socinus iunior in conſi. 1. num. 36. lib. 3. & Alciatus reſp. 526. num. 5. quo loci poſt Alex. in conſ. 77. lib. 6. & alios in dicto §. inſtituens, ait, filiorum appellatione contineri nepotes, quādo diſpoſitio non reſpicit tempus præſens, ſed futurum, atque ita quando vocātur filij futuri incerti; ut eſt noſtro in caſu. Ex quo ſequitur, quod
6 illud nomen filiorum † eſt collectiuum, cum plures gradus contineat, & propterea uocatio cenſetur facta ordine ſucceſſiuo. Ita in ſpecie declarat Socinus ſen. in dicta l. Gallus. §. quidam rectè num. 4. verſ. ex qua conſideratione infero duas. Et quamquam Socinus ipſe dixerit, hanc eſſe nouam limitationem & ſuper ea eſſe cogitandū: attamen ipſemet Socinus ſen. in conſil. 90. colu. vlt. lib. 2. affirmat hanc eſſe veram & concludentem rationem. His addo alios permultos, qui ſcripſerunt traditionem hanc eſſe veram & recipiendam. Ita ſanè in claris noſtris terminis reſpondit Curtius iunior in conſil. 22. nu. 12. Idem firmauit Ruinus in conſilio 35. nume. ſecundo, in fine lib. primo, & apertius idem in conſi. 139. num. 22. lib. 3.

Rurſus & tertio ceſſat omnis dubitatio noſtro in caſu, in quo ipſe dominus Bartholomeus ſuo in libello affirmauit, ſe fuiſſe vocatum ordine ſucceſſiuo poſt d. Antonium patrem ſuum. Quæ
7 ſanè confeſſio † facta in libello, nocere omninò debet ipſi domino Bartholomeo, iuxtà l. cū precum. C. de liber. cauſa, vbi Baldus, & tradunt Decius in l. cum te la. 2. num. 7 C. de tranſactio. & in l. 2. nu. 6. C. de inſtitut. & ſubſt. & Pariſius in conſi. 47. num. 5. lib. 1. & in conſil. 24. nume. 10. lib. 3. Cæteros ſciens prætereo. Nec licuit ipſi domino Bartholomeo poſtmodum ſuam illam aſſertionem reuocare, atque ita aſſerere, ſe fuiſse uocatum unà ſimul cū domino Antonio patre ſuo.
8 Nam † libelli mutatio permiſsa non eſt poſt litis conteſtationem, ut ſcribunt omnes in l. edita. C. de edend.

His intelligimus dominum Bartholomæum ac etiam dominam Camillam filios domini Antonij, fuiſse uocatos ordine ſucceſſiuo, poſt eorū patrem dominum Antonium.

Nunc de ſecunda dubitatione, quæ ſecundo iſto caſu propoſito exoritur, eſt dicendum; quo modo ſcilicet, ordo iſte ſucceſſiuus intelligi debeat, an ſcilicet per vulgarem, uel per fideicommiſsaiam? Et (ut ingenue fatear) nulla apud me eſt dubitatio, quin intelligi debeat per uulgarem. Nam uera eſt & ab omnibus recepta opinio, quod quando teſtator ſubſtituit extraneū, ut puta fratrem ſuum & ipſius ſui fratris filios; ij
9 filij dicuntur uocati ordine ſucceſſiuo † per vulgarem, nempè ſi ipſe frater uel nolit, uel non poſſit eſſe hæres, quod eius filij ſuccedant. Ita in ſpecie cenſuerunt Aretinus in dicta l. Gallus. §. quidam recte. ff. de lib. & poſthum. & ibidem Socinus ſen. nu. 8. verſ. tertius caſus, & ibidem Torniellus nume. 56. teſtatur hanc eſse communem opinionem. Idem reſponderunt Alex. in conſil. 13. num. 7. lib. 4. Socinus ſen. in conſil. 113. lib. 1. Decius in conſi. 253. num. 1. & in conſi. 291. nu. 2. & num. 4. Pariſius in conſil. 82. nume. 11. lib. 2. qui communem eſse aſſeruit. Ruinus in conſil. 23. nume. 3. in conſi. 78. nume. 6. & in conſi. 200. num. 5. lib. 2. Socinus iun. in conſil. 81. nume.... & in conſil. 136. num. 4. lib. 3. Ripa in l. hęredes mei §. ult. ff. ad Trebell. & Boer. quæſtio. 185. nume. 6. Alciatus in dicto §. quidam recte nume. 49. Cephalus in conſil. 473. lib 4. & Hieron. Gabriel in conſi. 117. nu. 12. quos ſecutus ſum in dicto conſi. 85. num. 79. lib: 1. Ea eſt ratio, quia ſubſtitutio hæc concepta eſt per uerbum ſubſtituo, ſine aliquo adiuncto, quo ſignificetur tractus temporis futurus, ob id ſolam uulgarem infert l. iam hoc iurc. ff. de uulg. & pup. ſubſt. Bart. in l. Lucius q.
10 penult. ff. eo. Et præterea in dubio † ſubſtitutio, præſumitur directa non autem fideicommiſsaria l. vlt. C. de hæred. inſtitut. & diximus ſupra in præſumpt.

Compro-

Comprobatur ſententia hæc auctoritate eorum, qui reſponderunt fortiori in caſu, nempè, quod ſi teſtator ita diſpoſuiſſet: ſubſtituo Sempronium fratrem meum: & eo non extante, vel non extante, eius filios, vel deſcendentes. Nam adhuc hoc caſu, filij illi vel deſcendentes ſempronij, non præſumūtur vocati per fideicommiſſariam, ſed ſolùm per vulgarem. Quandoquidem verba illa, non exiſtente, vel non extante, habent hunc ſenſum, vt referantur ad tempus euenientis caſus ſubſtitutionis, mortuo filio hærede primo ſine filijs; non autem interpretari poſſunt, hoc in ſenſu, videlicet, quoties, vel quomodocumque non extabit frater. Atque ita verba hęc, non compendioſam, ſed vulgarem tātùm ſubſtitutionem ſignificant. Ita in ſpecie reſponderunt Ancha. in conſi. 236. Iſte magiſter. Abbas in conſi. 40. facti contingentia lib. 1. Corneus in conſi. 295. lib. 1. & in conſi. 186. lib. 3. Alexand. in conſi. 22. lib. 3. Iaſon in conſil. 134. colum. 2. lib. 1. Decius in conſi. 63. & hos commemorauit, ac ſecutus eſt Socinus iun. in conſi. 180. nu. 63. lib. 2. Idem affirmarunt Pariſius in conſil. 74. num. 17. lib. 2. & Torniellus in l. Gallus. §. quidam rectè nu. 68. ff. de liberis & poſth.

Nec repugnat huic ſententiæ, quod hoc in teſtamento adhibita fuerit clauſula codicillaris; quæ operari videtur, ut dominus Antonius dici poſſet grauatus onere fideicommiſſi reſtituere filijs ſuis; ut ſcribunt Docto. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. & pup. ſubſt. Ancharanus in conſilio 27. Crauet. in conſi. 22. num. 8. Alba in conſi. 39. num. 4.

Nam reſpondetur, quod clauſula codicillaris operatur effectum ſuum, nēpè vt ſubſtitutio cenſeatur fideicommiſſaria, ut pote facta in codicillis, quando teſtamentum iure teſtamenti ſub-
11 ſtineri non poteſt; atque ita quando † ſubſtitutio iure directo ualere non poteſt. Ita in claris noſtris terminis docuit Socin. ſen. in dicta l. Gallus. §. quidam rectè in fine. de lib. & poſthu. poſt Aretinum ibi. Et idem reſponderunt Curtius iunior in conſi. 48. num. 6. verſ. ex alio, & Pariſius in conſi. 11. numero 32. lib. 3. Et præterea clauſu-
12 la † codicillaris, nil operatur contra mentem teſtatoris; ut reſponderunt poſt alios Decius in cōſil. 187. colum. 3. in conſilio 205. colum. vlt. & in conſi. 291. colum. ſecunda, & Alba in conſil. 19. num. 9.

Quod autē hoc noſtro in caſu repugnet mens teſtatoris, vel ex eo apparet, quod teſtator uoluit condere teſtamentum, non autem codicillos, atque ita ualuit ſubſtitutionem ualere iure dire-
13 cto, nō autem per fideicommiſſum. Et quia vſus eſt uerbo ſubſtituo † quod directam ſubſtitutionem ſignificat. Socin. ſen. in conſil. 232. colu. 2. lib. 2. & Decius in l. precibus num. 2. C. de impub. & alijs ſubſt. Et ideo clauſula codicillaris, nō operatur, ut ualeat iure fideicommiſſi, vt ſcribunt Bart. & reliqui in l. 1. ff. de iure cod. Io. Ancharanus in quæſtio. 11. num. 16. & Torniellus in Tract. ſi non valet ut ago, ualeat vt valere poteſt nume. 14. Concludo itaque in hac prima dubitatione filios domini Antonij, fuiſſe uocatos ordine ſucceſſiuo, per vulgarem ſubſtitutionē. Ex quo ſequitur, quod cū ipſe dominus Antonius, adiuerit hęreditatem, extincta omnino ſit, prædicta ſubſtitutio l. poſt aditam, C. de impub. & alijs ſubſt. ubi Docto.

Secunda dubitatio, quę explicanda proponitur, eſt, dato, ſed non conceſſo, quod prædicti filij domini Antonij, cum eo concurrant per vulgarem: uel ſint uocati ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſariam, an domina Camilla, quæ tempore conditi teſtamenti, nec nata, nec concepta erat, comprehendatur? Et reſpondendum uidebatur, non contineri. Quandoquidem uera, & recepta videtur opinio eorum, qui ſcripſerunt, quod quando teſtator ſubſtituit cognatos ſuos, quales erant ij filij, domini Antonij, intelligitur
14 vocaſſe eos tantùm, † qui nati, vel concepti erāt tempore conditi teſtamenti. Qua in opinione fuerunt Bart. in conſil. 51. incipit. Bonauentura. lib. 1. Iaſon in l. ſi ſtipulatus fuerim. §. cum ſtipulamur num. 8. ff. de verbor. oblig. Soc. ſen. in l. ſi cognatis nu. 30. ff. de rebus dubijs, & in cōſi. 73. nu. 26. lib. 4. Deci. in conſi. 95. col. 4. uerſ. tertio principaliter Goza. in conſi. 36. nu. 8. Curtius iun. in conſi. 3. nu. 3. Soc. iun. in conſi. 128. num. 45. lib. 1. & in conſil. 30. nu. 24. lib. 3. Quos quidem Doctores ita hoc ordine retuli & ſecutus ſum in cō ſil. 97. num. 75. lib. 1. Comprobantur prædicta; quia domina Camilla non etiam nata vel concepta erat, tempore mortis ipſius teſtatoris, ob id ſubſtitutio facta a teſtatore non, videtur potuiſſe in ea verificari, ut reſpondit Socin. ſen. in conſil. 152. lib. 1. cui multi ſubſcripſerunt ibi, & idem docuit Iaſon in l. qui filiabus, in prin. nu. 10. de leg. 1. Ea ratione præcipua uſi ſunt, quod nec nati nec concepti uel tempore conditi teſtamenti, uel tēpore mortis teſtatoris, tamquam incogniti & extranei ſucceſſuri non erant ab inteſtato l. Titius. ff. de ſuis & legit. & l. 1. § ſi quis proximior. ff. unde cogna. Ita etiam præſumitur teſtatorem uoluiſſe uocare & ſubſtituere eos tantùm, qui nati uel concepti erant. Hæc dubium faciebant.

Re tamen ipſa diligentius perpenſa, ac bene conſiderata, contraria ſententia uiſa eſt uerior, & probabiliòr; quod ſcilicet domina Camilla, quamquam nec nata nec concepta fuerit, tempore uel conditi teſtamenti, uel mortis teſtatoris, tamen contineatur ſub ea ſubſtitutione, qua ipſe teſtator uocauit filios d. Antonij.

Primò ea me mouet ratio, quod ij filij domini Antonij, una cum ipſo domino Antonio uocati atque ſubſtituti fuerunt ſub ea conditione ſi Blaſius teſtatoris filius deceſſiſſet ſine filijs. At-
15 qui quando ſubſtitutio † eſt conditionalis, quæ ſcilicet futurum euentum expectat, non ſolùm nati & concepti tempore teſtamenti, uel mortis teſtatoris

teſtatoris ſub ea continentur, ſed & naſcituri poſtea. Ergo & domina Camilla concepta & nata poſt mortem domini Antonij teſtatoris, comprehenditur ſub hac ſubſtitutiones. Illa minor probatur auctoritate multorũ nempe Caſtre. in conſi. 16. num. 3. lib. 2. Alexan. in conſi. 26. nume. 14. lib. 3. Socin. ſen. in conſii. 10. num. 12. lib. 3. Pariſij in conſi. 31. nume. 41. in conſil. 36. nume. 9. in conſi. 39. num. 16. & in conſi. 41. nume. 29. lib. ſecundo. Alciatus in reſp. 480. nume. 15. & in reſp. 594. num. 1.

Secundò accedit, quod tempore conditi teſtamenti, dominus Antonius ſuſceperat ſolum dominum Bartholomeum filium, & tamen teſtator vocauit ſub nomine plurali filios ipſius domini Antonij; Quæ ſanè pluralis locutio, verificari non poterat in ipſo ſolo domino Bartholomæo, & propterea comprehendere uoluit teſtator etiam naſcituros, poſt a ſe conditum teſtamẽtum; atq; ita uocare etiam uoluit dominam Camillam. Ita in ſpecie & claris his terminis reſpõdit Imola in conſil. 113. nu. 7. quem ſecutus ſum in conſi. 97. num. 75. lib. 1. Quæ traditio comprobatur auctoritate Roma. in conſil. 134. col. pen. uerſ. primo, quia: cum reſpondit, quod ſi teſtator uocauit filios filiarum, & illæ filiæ eo tempore nullos habeant filios, intelligitur teſtator uocaſſe naſcituros cum alioqui ſua diſpoſitio uerificari non potuiſſet. Et Romanum ſecuti ſunt Pariſi. in conſi. 71. num. 15. lib. 4. & Socinus iunior in conſi. 172. num. 24. lib. 2. qui ambo de eadem facti ſpecie interrogati, idem reſponderuut. Eandem ſententiam probauit Ruinus in conſil. 22. num. 11. & 12. lib. 2. poſt Caſtrenſ. in conſil. 17. lib. 1. Idem ſenſit Alciatus in reſp. 495. nu. 1.

Tertiò ſuffragatur quod teſtator iſte ſubſtituit, dominum Antonium & eius filios: quorum quidem filiorum appellatio, continet etiam nepotes ut diximus ſuperiore diſputatione ex traditionibus Socini ſen. in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de lib. & poſth. & aliorum. Atqui quando teſta-

16 tor uocat & ſubſtituit † collectiuè aliquos, & quorum ſucceſſio requirit tractum temporis ſucceſſiuum, nõ ſolùm nati tempore teſtamenti vel mortis teſtatoris, continentur, ſed etiam concepti & nati, poſt. Ita ſenſit Socin. in l. ſi cognatis nume. 30. uerſ. tertio poſſunt. ff. de rebus dubijs; qui dixit, quod quando teſtator ſubſtituit poſteros, intellexit etiam de naſcituris, ex quo tractũ temporis ſucceſſiuum reſpiciebat, & collectiue facta erat ſubſtitutio. Et Socinum ſecutus eſt Ruinus in conſi. 22. num. 11. & in conſi. 160. nu. 8. lib. 2. Idem ſenſit Pariſ. in conſi. 31. num. 41. lib. 2. Ergo & noſtro in caſu, domina Camilla fuit comprehenſa ſub illis verbis: Antonium, & eius filios.

Non obſtant adducta in contrarium, quia illa traditio Bart. in dicto conſil. 51. & ſequacium

17 procedit † in fideicommiſſo puro, vel in ſucceſſione ab inteſtato', ita declarant Doctores a me ſupra relati, & manifeſte Tiraquellus de retractu conſang §. 1. glo. 9. num. 84. concludo itaque & dominam Camillam contineri ſub hac ſubſtitutione.

Tertia eſt dubitatio propoſita an domina Camilla contineatur ſub ea uocatione a teſtatore facta, dum filios Antonij Acquilini ſubſtituit, & uocauit? Et reſpondendum videbatur, non contineri, ex quo maſculinum non videtur concipere fœmininum.

18 Primò urgere uidetur ratio hæc, quod a † ſermonis proprietate non eſt recedendum l. non aliter de leg. 3. & l. ſi alij. ff. de uſufructu lega. & ibidem Doctor. Atqui ex ſermonis proprietate

19 † maſculinum non concipit femininum. Ergo hoc nomen filios, quod generis maſculini eſt, nõ continet filias fœminas. Illa minor probatur ex l. ſeruis legatis in prin. ff. de leg. 3. ibi quaſi commune nomen: illa dictio quaſi, eſt ſignificatiua improprietatis, ut ibidem annotauit gloſſa. Ita & in l. inter ſtuprum in princ. in l. pronuntiatio in princ. & apertius in l. iuſta, de verbo. ſignifica. Idem probat textus in l. cum in adoptiuis. §. quæ in filio. C. de adopt. ibi, Quę in filio diximus, hęc in filia extendimus. Et text. eſt notabilis in l. iubemus in fine. C. de præpoſ. ſacri cub. lib. 12. in illis uerbis. Hæc omnia quæ ſuper cubicularijs ſanciuimus, etiam ad cubicularios extendi decernimus: Et huc pertinet ratio, quod uox hæc filijs, eſt indefinita, indefinita autem locutio non

20 † ęquipollet uniuerſali, ex ſermonis proprietate. Ea propter hęc maſculina uox, non comprehendit fœmininam: ſicuti in ſpecie hac ratione uſi ſunt Bar. in l. 1. colum. vlt. ff. de pecul. & Aretinus in conſi. 39. num. 2. & nume. 3. Et his quidem iuribus, & rationibus adducti, cenſuerunt infiniti prope interpretes, maſculinum non continere fęmininum, quos ſane Doctores commemorat Tiraquellus in Tract. de retractu conſang. §. 1. in gloſſa 9. nume. 181. recenſet enim Ruinum Bart. Alber. Baldum Ang. Speculatorem Cardinalem Anchar. Abbatem, Comenſem, Capram Alex. Corneũ, Iaſonem, Socinum, Decium, Herculanum, & Socinum iuniorem. Et eo in loco Tiraq.

21 atteſtatur opinionem hanc eſſe † communiorem ac receptiorem. Et prædictis accedunt Curtius ſenior in conſi. 41. colum. 2. Ludouicus Bologn. in conſil. 60. colum. 2. Ruinus in conſi. 93. nume. 3. & in conſi. 148. nu. 5. lib. 2. Gozad. in conſi. 43. num. 19. & conſi. 45. num. 3. Curtius iun. in conſi. 163. num. 12. & in auth. præterea nume. 31. C. unde uir & uxor qui quidẽ Curtius aſſerit hanc eſſe communem opinionem. Idem pariter affirmauit Socinus iunior in conſilio 100. nume. 39. lib. 3.

Illa uerò minor propoſitio, quod ſcilicet a ſermonis proprietate non ſit recedendum, eſt ſatis nota, & probatur in l. non aliter de leg. 3. & in l. ſi alij. ff. de uſufructu legato. Et fortius reſpondit Baldus in conſil. 452. ſtatuto ciuitatis Mantuæ

tuę colum. ult. llib. 1. quem ſecutus eſt Crauet.in
conſi.161.nu.13.tantam adeò eſſe vim proprie-
tatis ſermonis, ut ab ea non liceat recedere etſi
22 adſit † mens præſumpta diſponentis in contrar.
Imò, quando verba ſunt clara, eorum attenditur
23 proprietas, etiam ſi actus † redditur nullus. Ita
docuit Soc.in l.ubi eſt, in quinto nota.ff.de cód.
& demonſtr. & reſpondit Crauet.in conſil. 188.
nume.2. Et in ſpecie hoc genere argumenti vſus
ſum in conſi.150.num.53.lib.2.

Secundò huic opinioni videtur ſuffragari, qđ
nec etiam ex aliqua interpretatione noſtro in ca
ſu, maſculinum concipit femininum, Nam hæc
interpretatio, quæ admittit maſculinũ cócipere
24 femininũ a lege permiſſa eſt ſolũ † triplici cauſa,
nẽpe vel dignitatis, vel affectionis, uel ob identi
tẽ rationis. Ita reſpondit Barb.in conſi.66.col.9.
uerſ. reſtat nunc videre lib.3. & idem inter conſ.
Alex.in conſ.52.nu.8.lib.4. quo loci citat Bal.in
conſi.qđ incipit de filio ſcriptum eſt. Quod qui-
dem eſt conſi.433.d. Ioanna Piſana colum. pen.
verſ.eſt vltimo conſiderandum lib.3. Et Baldum
ſecuti ſunt Tiraquell.in Tracta.de retractu con-
ſang.§.1.gloſſa.9.num.227. & apertius Roland.
a Valle in conſi.82.num.39.lib.3.& inquit Bald.
quod ubi admittitur hæc interpretatio, ſi eſt
25 † ob dignitatem erit extenſiua, ſi ob paritatem
affectionis erit præſumptiua, & coniecturata, ſi
uero ob rationis idemtitatem, erit comprehenſi-
ua. Atqui noſtro in caſu, nec ex dignitate, nec
ex affectione, nec ex idemtitate rationis, inter-
pretatio hæc admittitur. Ergo maſculinum nõ
concipiet fœmininum. Illa minor ſic probatur.
Ratio dignitatis locum hic non habet, cum cer-
tum ſit ſexum maſculinum eſſe præſtantiorem
fœminino l.in multis.ff.de ſtatu hom.& l.1.ff.de
26 ſenato. Et hinc dicimus mulierem † fulgere ra-
dijs, & ſplendore dignitatis mariti, & non e con-
tra l.ſi Auguſtæ de leg.2.& l. fœminæ.ff.de ſena.
Hinc etiam dicebat Ariſtoteles libr.1.Polit.cap.
3.Mari & fœminæ a natura tributum eſſe, ut hic
præſit, illa pareat, cum maſculus præſtantior ſit,
deterior fœmina. Alia plura hic adferri poſſent
ex Tiraquell.in Tract.de legibus connubia.lege
prima num.88. quæ apud eum legere eſt unicui-
que facile. Nõ etiam noſtro in caſu locum habet
ratio affectionis. Quandoquidem præſumptio
27 eſt, quod ipſe teſtator magis dilexerit† maſculos
quàm fœminas, quemadmodum & cæteri homi
nes facere ſolent. Ita reſponderunt poſt alios
Corneus in conſil.4. nume.5.lib.3. & Ruinus in
ſilio 124.numero decimoquarto, in fine lib.1.

Non quoque hic poteſt conſiderari rationis,
idemtitas, cum alia ſit ratio in maſculis, quàm in
28 fœminis. Nam maſculi † familias ipſas conſer-
uare ſolent, fœminæ uerò non Bart.l.pronuntia-
tio.§.familiæ de uerbo. ſignifi. & alibi ſæpe.

Tertiò ad rem hanc videtur pertinere, quod
29 argumentari licet a † diſpoſitione ſtatuti ad di-
ſpoſitionem teſtatoris l.ſi quis legauerit, ubi Bar.
ff.de leg.1.Et hinc dicimus ſtatutum magis con-
30 uenire ultimæ † uoluntati, quàm contractibus,
ut tradunt Baldus in l. pen. colum.penult.C. de
verborum obligatione. Curtius ſen.in conſilio
26.column.6.verſ. Verùm his omnibus. Curtius
iun.in conſi.5.nume.18.Crauet.in conſi. ult.nu.
12.& Socinus iun.in conſil.181.nume.38.lib.2.
31 Atqui in diſpoſitione ſtatuti, †maſculinum regu
lariter & abſolute non concipit fœmininum. Er-
go idem & in ultimis diſpoſitionibus, ut in caſu
noſtro. Ita cenſuerunt Dynus in l.1.ff.de verbo.
ſignifi. Signorolus in l.Cæſar.ff.de publ.& vecti-
gal.& in conſil.220.colum.vlt. & alij quos com-
memorat Tiraquellus in Tract.de retractu con-
ſang.§.1.gloſſa.9.nu.182. Et quamquam eodem
in loco Tiraq.nume.205.recenſeat multos affir-
32 maſſe, quod ubi materia & diſpoſitio † eſt indiffe
rens ſicque conueniẽs, tam feminis quàm maſcu
lis, maſculinum concipit fœmininum, quia re-
ſpondetur ex dictis ſupra, in caſu noſtro, mate-
riam hanc non conuenire æqualiter fœminis &
maſculis.

Quartò huc uidetur pertinere, quod cum te-
ſtator haberet Blaſium filium maſculinum, &
Magdalenam filiam; ipſum maſculum inſtituit,
& ſubſtituit; ipſamque filiam excluſit. At qui
quando teſtator uocauit filium maſculum exclu
33 ſa filia,† ſignificauit, ſe nolle in poſterum ſub ge-
nere maſculino contineri fœmininum. Ergo &
noſtro in caſu ſub illo nomine, filios, non conti-
netur domina Camilla fœmina. Illa minor pro-
batur auctoritate Caſtren. & aliorum, quos com
memorant Socinus ſen.in l.cum auus nume.80.
ff.de cond.& demo. Et apertius Iaſon in conſil.
140.col.5.verſ.ſecundo principaliter, & in conſ.
141.colum.6. verſ.quarto pro eadem parte libr.
2. Ruinus in conſil.150.num.7.lib.2.vbi egregie
rem hanc explicat. Ita & Socinus iun. in conſil.
168.num.37.lib.2. Alciatus in reſp.52. ad finem.
Et horum nominibus ſuppreſſis Roland. in con
82.nu.28.lib.3.quos quidem & ego ſecutus ſunt
in conſi.95.num.30.lib.1.& in conſil.150.num.
25.libr.2. Et prædictis nunc addo Barbat.inter
conſilia Alexan.in conſi.52.lib.4.Gratum in cõ
ſil.53.nu.5.lib.2.Crottum in conſi. 6.nume.13.
lib.2.& Bero.in conſi.133.nume.4.in conſi.114.
numero quinto, in conſil.115.numero 11.libro
ſecundo.

Quintò accedit, quod in ciuitate Anconæ ex
tat ſtatutum, quo fœminæ excluduntur exiſten-
tibus maſculis. Quæ ſane ſtatuta non alia ratio-
ne & cauſa edita ſunt, quàm ut bona conſeruen-
tur in agnatione, & familia, ſicuti copioſe reſpõ-
dit Socinus iunior in conſil.1. nume.44. lib.1.&
alij a me congeſti in conſ.95.num. 60.lib.1.& in
conſi.150.num.39.lib.1. Atqui iuris eſt prǽſum-
34 ptio, quod teſtator † uoluerit ſum uoluntatẽ eſſe
ſtatuto conformem; ut ſcribunt omnes in l.hęre
des mei.§.cum ita, ubi copioſe Ripa nume.75.ff.
ad Trebellian. Quemadmodum ergo ſtatutum
pro

pro conſeruatione agnationis & familiæ nō admittit fœminas cum maſculis ad ſucceſſionem patris,aui ac etiam agnati tranſuerſalis. Ita etiā hoc caſu præſumitur, teſtatorem pro conſeruatione familiæ, ſolùm intelligere nomen filijs, de filijs maſculis, non autem de fœminis. Ita ſcripſerunt permulti a me congeſti in conſilio nona geſimoquinto nu.60.61.libro 1.& in conſi.150. num.41.lib.2.

Sextò huc facere videtur, quod illud cenſetur
34 † diſpoſitū, quod veriſimiliter diſpoſuiſſet teſtator, ſi viuens interrogatus fuiſſet, ita reſpondiſſet glo.l.tale pactum §.vlt. ff. de pactis & ibidem Iaſon, & copioſe tradunt Decius in conſi.89.num. 1.& in conſil.325.num.4. Socinus iun.in conſil. 117.num.6.lib.1. & Craue.in conſil.98.nume.2. cæteros de induſtria prætereo: Atqui ſi hic teſtator fuiſſet interrogatus, an uoluerit excludere, vel includere fœminas, ſub illis verbis, ſi ſine filijs deceſcerit, certe reſpondiſset, ſe uoluiſſe excludere, ex quo maiorem ſemper affectionem demonſtrauit, erga maſculos, vt familiam conſeruare poſſent, quàm erga fœminas, quæ id præſtare non poſſunt. Ergo cenſetur a teſtatore iſto diſpoſitum, quod *fęminæ* non comprehenduntur, ſub *prædictis uerbis*, ſi deceſſerit ſine filijs. Et hoc genere argumēti in noſtris his terminis, vſi ſunt Iaſon in conſil.140.colu.vlt. verſ. ſexto multum facit, & in conſi.141.colum.8. verſ.octauo facit. lib.2. & Socinus iunior in conſi.168.numer.63. lib.2.

Septimò & *ultimo* ſuffragari videtur huic opinioni auctoritas *multorum*, qui affirmarunt, in
35 diſpoſitione † & uocatione facta a teſtatore, dū uocat & ſubſtituit filios, non contineri filias, ſed ſolùm ipſos maſculos. Ita multos commemoraui in conſi.95.num.90.& 91.lib.1.ubi.retuli Caſtren. Fulgoſium, Comenſem, Socinum ſen. Catonem, Saccum, Iacobum Puthæum, Aretinum, Barba. Alexandrum, Riminal. ſenio. Cacialupū. Petrucium, Opizonium, Lancellotum, Decium, Maria, Socin.ſen. Curt.ſen. Calcaneum Aloyſiū, Tento. Ambroſium, de Aduocatis. Iaſonem Philippum Decium, Corneum, Curtium iuniorem Baldum Nouellum. Gozadinum, Alciatū, Crottum, Gratum, Elephantucium Saluiolum, Gammarum, Pepum, Salam, Palæotum, Pariſium, Ruinum, Brunum, Cæpollam, Matthæum Boſſium, Conradum Manlium, Socinum iuniorem, Beroium, Rolanduma Valle, Iacobum, Abbam, Portium, Albanum, Pinellum, & Couuaru. Et alios pariter adiunxi in conſi.150.num.54.lib. 2.nempe Baldum, Felinum, Durantem, Thobiam Gabrielem, Marzarium, Rotam Bomanam, Zanchum, Oddonem Sfortiam & Burſatum. Hæc dubitationem faciebant non mediocrem.

Cæterùm, re ipſa diligentiſſimè perpenſa beneque examinata, contraria ſententia viſa eſt verior, & probabilior; quod imò domina Camilla ſitæque uocata a teſtatore, ſicuti dominus Bartholomæus frater ſuus, cum illud nomen filios noſtro in caſu ita contineat filiam, vt filium, ſicque maſculinum concipit fœmininum. Quam quidem ſententiam multis argumentis, ita cōfirmo atque veram eſſe demonſtro.

Primò, argumentum duci poteſt a ſermonis proprietate, a qua recedendum non eſt l.non aliter. ff. de leg. 3. Ex proprietate autem ſermonis
36 appellatione filiorum † etiam fœminæ continētur. l. heredes. §.vlt. ff.ad Trebell. & in l.iubemus in princ.iuncto §.ſin autem. C.eo. & in l.1.C. de cond.inſert. Et confert textus l. Lucius. de leg. 2. vbi legatum relictum filijs debetur & filiæ. Et adhuc pertinet.l.qui duos in fine l. ſeruis legatis in princip. de legat.3.& l.prima.ff.de verborum ſigni. Et in teſtamentis, ac ſubſtitutionibus, ma-
37 ſculinum † regulariter concipere fœmininum, affirmarunt Anchar.in conſil. 120. Pro clariori verſ.vlterius aduertendum Alexan. in conſil.55. col.vlt.verſ.præterea illa uerba lib.3.& in conſil. 17. colum. 3.verſ. quarto quia lib.7. Corneus in conſ.83.colum.1.verſ. tamen his non obſtantib. lib.1.& in conſil.177.colum. 3. verſ.& videmus in ſimili libr.4. Decius in conſil.568. colum. ult. verſ.ſecundò principaliter. Et hos ſecutus eſt Tiraquellus in tract. de retractu conſang.§.1.gloſſa 9.nume.212. Et illis accedunt Boerius in conſil. 113.numero 1.lib.2.& Anguſſola in conſil. 64. num.ſecundo, lib.6. qui hoc argumentum deduxerunt.

38 Secundò accedit, quod regulari † iure in teſtamentis, & ſubſtitutionibus maſculinum continet & fœmininum. Quæ ſanè ſententia probatur in l. ſi ita ſcriptum ſit, filiabus. ff.de leg. 2.in l. ſi quis ita. ff. de teſta. tutela. Ioan.Andreæ, Butrius & alij in cap. Raynaldus de teſtam.& ibidē Barba.colu.4. Ancha.in conſil.120.verſ.vlterius aduertendum, qui in ſpecie ſubſtitutionis factæ de eccleſia, ſi filij ſui decedent ſine filijs reſpondit. Alexan.in conſil.55.nume.9.lib.3.& idem in conſi.17.num.9.lib.7. qui ait hoc procedere, in his fauorabilibus. Corneus in conſi.70.nume.1. in conſi.83.colum.1.uerſ.his tamen non obſtantibus lib.1. apertius in conſil.230. nume.8.lib.3. Idem Corneus in conſil.191.num.8. lib.4. Iaſon in l.ſi quis id, quod.num.4.ff.de iuriſd. omn.iud. Decius in conſil.299.colum.penult.& colum. 1. & in conſil.568.colum. ult.verſ.ſecundo principaliter. Riminal.ſen.in conſi.223.num. 66.lib.3. Tiraquel.in Tract.de retractu conſang.§.1. in gl. 9.num. 222.

Tertiò ſuffragatur, quod teſtatoris uoluntas
39 † talis eſſe pręſumitur, qualis de iure eſſe debet l.quamquam ff.de ritu nuptia. Et uoluntas teſtatoris præſumitur conformis iuri communi l.heredes mei.§.cum ita, vbi late Ripa num. 74.ff.ad Trebell. Atqui ius ipſum commune nullam con-
40 ſtituit † differentiam inter maſculos & fęminas, cum agitur de ſuccedendo patri, uel matri, vel agnatis l.maximum uitium.C.de liberis præter, & l.

& l.lege.C.de legitim.hæræd. Ergo teſtator ſubſtituendo filios, non magis maſculos quàm fœminas reſpexit. Ita argumentantur in ſpecie propè Crottus inter conſilia Grati in conſil. 54. nu. 4. libro ſecundo, & Thobias Nonius in conſi. 36. numero ſeptimo, & ſenſit prius Socin. ſenio. in l. Cum auus nume. 80. verſ. ſexto allegabatur. ff. de condit. & demon. poſt Bartholum ibi. Nec hic obſtat illa conſideratio, quam feci in conſil. 150. num. 62. libro ſecundo. Cum dixi, præſumi teſtatorem uoluiſſe uoluntatem ſuam eſſe debere cõformem ſtatuto ciuitatis, & propterea ſi ſtatutũ excludit fœminas exiſtentibus maſculis, maſculinum non continere fœmininum. Nam huic conſiderationi ſatisfaciam, infra in reſponſione ad quintum partis aduerſæ argumentum.

Quartò confert, quod in diſpoſitionibus te-
41 ſtatorum iuris ſit præſumptio, teſtatorem † ipſum uoluiſſe ita uocare fœminam ac maſculum, vt probat tex. in l. 1. C. de cond. inſertis. Qua quidẽ conſtitutione ſancitum eſt, huic præſumptioni eſſe ſtandum, niſi euidens uoluntas cõtraria probetur. Hic autem nulla extat contraria probatio uel iuris præſumptione, vel præſumptione hominis; qua dici poſſit ſub hoc genere maſculino nõ contineri fœmininũ. Erit ergo ſtandum illi præſumptioni ex dicta l. 1. Ita fortiori in caſu arguit Riminald. ſen. in conſi. 223. num. 48. libr. 2. Nec hic repugnant conſiderationes illæ, quas feci in conſi. 150. nume. 64. 65. quia reſpondetur, quod noſtro in caſu, nulla extat præſumptio teſtatoris, nulla etiam legis, qua recedi poſſit a præſumptione dicta l. prima. C. de condit. inſertis.

Quintò confert, quod ſicuti vna pars legis
42 † alteram declarat. l. vtrum. ff. de petit. hered. Ita pariter una pars teſtamenti alteram interpretatur l. qui filiabus. ff. de leg. 1. ubi latè Iaſon col. 1.
43 & multo magis una pars † ſubſtitutionis alteram explicat. Cum itaque in hac ſuſtitutione, quam fecit teſtator, Blaſio filio ſuo morienti ſine filijs, uocauerit Magdalenam filiam ſuam pro dimidia, & pro altera dimidia Antonium acquilinũ, & eius filios, ſignificauit, ſe nolle bona ſua debere conſeruari in agnatione & familia. Et propterea, ſub illis uerbis, & filios, uoluit comprehendere etiam fœminas. Ita fortiori in caſu argumentantur Iaſon in conſi. 140. colu. 7. verſ. octauo, & in conſ. 141. colum. 8. verſ. vndecimò facit. lib. 2. Gozad. in conſi. 89. num. 6. Neuiz. in conſi. 33. num. 7. Alba in conſil. 19. num. 12. & Socinus iunior in conſi. 168. num. 74. lib. 2. ij enim reſpõderunt, quod ſi teſtator in una parte teſtamenti mentionem maſculorum facit, & in alia uocat ſimpliciter filios; quod tunc maſculinum non continet fœmininum. Ergo e contra, quando teſtator mentionem facit fęminarum, eas aliqua in parte uocando, maſculinum concipit fœmininum, quia mens teſtatoris non fuit conſeruare bona in agnatione & familia, atque ita conſtituere differentiam inter maſculos & fęminas.

Sextò comprobantur præmiſſa, quod ſicuti, quando teſtator differentiam cõſtituit inter ma-
44 ſculos & fœminas † maſculinum non continet fœmininũ, ut cenſuit poſt alios Iaſon in l. ſi quis id, quod, num. 13. ff de iuriſd. om. iud. & alij multi a me congeſti in conſi. 110. nume. 24. lib. 2. Et quibus addo Socinum iun. in conſil. 168. nu. 69. lib. 2. & in conſi. 65. num. 14. lib. 4. & Purpura in conſil. 409. nu. 9. lib. 2. Ita e contra quando teſta-
45 tor nullam differentiam conſtituit † inter maſculos & fęminas, dicendum eſt, maſculinum continere & fęmininum, cum oppoſitorum eadem ſit iuris determinatio. Cum itaque (ut diximus) in hac ipſa ſubſtitutione, teſtator uocauerit Magdalenam filiam ſuam, quę apta non erat conſeruare agnationem & familiam, & præſertim, quia iam erat effecta nominalis; ſequitur dicendum ipſum teſtatorem, uocando dominum Antoniũ, & eius filios, ſub eo nomine filiorum, uoluiſſe comprehendere etiam fœminas. Ita in ſpecie reſpondit Decius in conſil. 370. colum. penult. verſ. ſed deuenio.

Septimò accedit, quod quando nulla ratio differentiæ aſſignari poteſt inter maſculos & fęminas, atque ita quãdo ſumus in materia indiffe-
46 renti, ut noſtri loquuntur, tunc † maſculinum cõtinet fœmininum. Ita ſcribunt permulti congeſti a Iaſone in l. ſi quis id, quod num. 11. & 12. ff. de iuriſd. om. iud. & a Tiraquello de retractu cõſang. §. 1. gloſſa. 9. num. 200. & nume. 205. & nu. 224. & 225. Et idem affirmarunt Marſil. in ſing. 20. & Pariſ. in conſi. 49. nume. 12. & in conſi. 53. num. 39. lib. 3. Cum itaque hic uerſemur in materia indefferenti; cum ſcilicet hic non agatur de conſeruatione bonorum in agnatione & familiæ, atque ita, cum æquè fęminæ, ac maſculi idonei ſint ſuccedere in his bonis, ſequitur dicendum ſub illo nomine, filiorum, contineri tam fęminas quam maſculos.

Octauò ad rẽ maxime pertinet, quod noſtro in caſu teſtator iſte uocauit dominum Antoniũ, qui ſuæ agnationis & familiæ non erat, & ob id extraneus dici quodamodo poterat, argu. l. vnicæ. §. extraneum, ubi Docto. C. de rei uxo. actio. Atqui quando teſtator uocat eum, qui non eſt
47 ex ſua familia, ſed extraneum, & eius filios, † tũc nomen illud filiorum comprehendit etiam fęminas. Ita in ſpecie docuit Ancharanus in ſuis reportatis in l. tres fratres. ff. de pactis. quem ita cõmemorat & ſequuntur Barbat. in cap. Raynaldus, colum. 6. de teſtamen. Alexand. in conſi. 15. nu. 7. lib. 4. & Curtius ſen. in conſi. 64. Antiquiſſima colum. 14. verſ. quarto reſpondemus. Et de eadem facti ſpecie interrogatus, idem reſpondit Iaſon in conſi. 142. colu. 2. uerſ. quartò moueor. lib. 2. dum Ancharanum in dicta l. tres fratres, ſecutus eſt; & ſi eum non ita referat, ut faciunt Alexander, & Curtius. Ergo ſub eo nomine filiorum continetur hæc domina Camilla.

Nono & ult. cõfirmãt pdicta auctoritate Caſtr. in

in conſi.409. Caſus iſte frequenter lib.2. qui reſpondit, quod quando teſtator ſubſtituit ſuo hæredi decedenti ſine filijs, & is hæres decedit relicta filia, ita demum admittitur ſubſtitutus maſculus excluſa illa fœmina, ſi duo hæc concurrunt, quod is ſubſtitutus ſit de deſcendentibus teſtatoris, & quod in ciuitate extet ſtatutum, quo maſculi excludunt fœminas. Nam tunc ſub illo nomine filiorum, non continentur fœminæ, ſecus ſi is ſubſtitutus non eſt de deſcendentibus teſtatoris. Et Caſtrenſem ſecuti ſunt commemorati a Iaſone in dicto conſi. 142. colum.7.lib.2. a Socino ſen. in l.cum auus.num.86. Ruin. conſilio 82. numero ſexto, lib. ſecundo. Curtius iunior in cōſil. 139. num. 15. in fine. Goza. conſil. 89. nume. 4. & diſtinctionem hanc communiter recipi teſtatur Rolandus in conſi. 82. nume.... & colum. vlt. lib. 3. & eam ſum & ego ſecutus in conſilio. 95. num. 98. lib. 1. & in conſi. 150. in fine lib. 2. Cum itaque dominus Antonius non fuerit ex deſcendentibus teſtatoris, nec ex eius agnatione & familia, ſequitur dicendum ſub eo nomine filiorū contineri etiam fęminas.

Non obſtant nunc adducta in contrarium, in quorum confutatione totus verſatur labor. Et ad primum reſpondetur, maſculinum concipe-
48 re fęmininum quando † eadem ſubeſt ratio, vel adeſt coniecturata uoluntas teſtatoris. Ita reſpōdent Curtius ſen. in conſi.40. Cum in præſentiarum colum.3. quod reſponſum eſt Socini ſenioris, & idem tradit ipſemet Curtius ſen. in d. conſilio 64. colum. 11. Cum autem noſtro in caſu eadem ſit ratio in fęminis, quæ & in maſculis, ex quo ita fęminæ idoneæ ſunt ad ſuccedendum, ſicut maſculi, dicendum eſt hanc non eſſe extenſionem, ſed comprehenſionem: quandoquidem ubi eadem eſt ratio, dicitur comprehendi & contineri caſus, ſub eadem diſpoſitione, ut tradunt Cynus in l. vnica. C. quæ ſit longa conſue. Bald. in l. de quibus. ff. de leg. & idem poſt alios reſponderunt Socinus iun. in conſi. 70. num. 3. libro ſecundo, & Crauet. in conſi. 183. num. 3. & in ſpecie noſtra Socinus in l. cum auus nume. 80. verſ. quoniam non ſimilis. ff. de conditio. & demonſ.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur ex dictis ſupra, quod cum hic adſit eadem ratio in fęminis ac in maſculis, ſub eo nomine filiorum comprehēſę ſunt & filiæ. Non enim plus poterant poſſuntvè maſculi iſto in caſu conſeruare agnationem & familiā teſtatoris, quàm fęminæ, quæ ratio præcipua eſt illorum interpretum, qui (ut eo ſecundo in argumento referebam) ſcripſeruut, maſculinum non continere fęmininum, deficiente hac ratione conſeruationis familiæ teſtatoris.

Non obſtat tertium argumentum, quia reſpōdetur, quod imò etiam in diſpoſitione ſtatuti, ma-
49 ſculinum † concipit fęmininum, quando ſumus in materia indifferenti, atque ita quando ratio, & diſpoſitio conuenit tam fęminis, quàm maſculis, ut poſt multos declarat Tiraquellus in d. Tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 9. num. 205. Cum itaque hic uerſemur in materia indifferenti, ut diximus ſupra in ſeptimo noſtræ opinionis argumento, ſequitur dicendum, hoc ipſum argumentum poſſe in aduerſarium retorqueri.

Non obſtat quartum, quia reſpōdetur, noſtro in caſu diuerſum eſſe quia in hac ipſa poſteriore ſubſtitutione, quā teſtator fecit Blaſio filio ſuo decedenti ſine filijs, ſubſtituit, Magdalenam filiā ſuam monialem, pro vna dimidia, & pro altera dimidia ipſum Antonium acquilinum; ex quo apparet ipſum teſtatorem nullam conſtituiſſe differentiam inter ſexum maſculinum & fœmininum, & ideo ſub illo nomine filiorum, æquè continetur domina Camilla, vt dominus Bartholomæus.

Non obſtat quintum, quia reſpondetur, argumentum procedere, quando ſtatutum eo in caſu excludi vellet fęminam ob maſculos, atq; ita quando cōtentio eſt inter maſculum illum, qui alioqui ab inteſtato excluderet fœminam, quia ſicuti ab inteſtato fęmina fuiſſet excluſa, ita etiā præſumitur teſtatorem ſuo teſtamento uoluiſſe excludere: diuerſum autem eſt, quando fęmina ab inteſtato ex diſpoſitione ſtatuti, non excluderetur a maſculis. Ita in ſpecie declarant permulti a me congeſti, in conſi. 95. nume. 63. & 64. lib. 1. & in conſi. 150. num. 41. uerſ. uerùm lib. 1. & in ſpecie addo nūc Rubeum in l. Gallus. §. quidam recte nu. 62. in fine. ff. de lib. & poſth. Cum autem noſtro in caſu, ſtatutum Anconę, quo ad horum bonorum ſucceſſionem, non excludat ab inteſtato dominam Camillam per exiſtentiam domini Bartholomæi fratris ſui, ſequitur dicendum, ſub illo nomine filiorum contineri, & ipſam dominam Camillam. Quod autem ſtatutum Anconæ, non excluderet dominam Camillam, quando ageretur de ſuccedēdo ab inteſtato in his bonis, uel ex eo apparet, quod hic ageretur de bonis ipſius domini Antonij a funibus teſtatoris, qui fuit proauus maternus ipſorum domin. Bartholomæi et dominæ Camillæ, cuius quidem proaui perſona, non eſt nominata in eo ſtatuto, ut ſcilicet ad eius ſucceſſionem admittantur maſculi ſimiles domino Bartholomæo, excluſis fęminis ſimiles dominæ Camillæ. Et hæc ſtatuta excludere ſolùm fęminas a ſucceſſionibus in eis nominatorum reſpondit poſt alios Pariſi. in conſi. 47. nu. 78. lib. 3. Et ſtatutum hoc conſiderauit conſeruarionem agnationis & familiæ eius, de cuius ſucceſſione agitur, vt poſt multos tradit Antonius Gabriel in ſuis concluſionibus libr. 6. concluſ. 6.

Quæ ſanè conſiderationis ratio, locum habere non potuiſſet iſto in caſu; ut iam diximus.

Non obſtat ſextum argumentum, quia reſpōdetur vno uerbo, quod imò ſi teſtator fuiſſet interrogatus, ueriſimilite reſpondiſſet ſe ſub eo nomine filiorum comprehendere etiam uoluiſſe filias;

lias,ex quo eadem eſt ratio in ipſis fęminis, quæ eſt,& in maſculis; ſicuti ſupra demonſtrauimus.

Non obſtat ſeptimum argumentum, quia re-
50 ſpondetur, alios multos reſpondiſſe † aduerſus commemoratos in dicto argumento, ſicuti illos recenſui in conſil. 150. in fine lib. 2. Et quamquàm eo in loco ſcripſerim, illorum opinionem eſſe magis receptã: attamẽ in conſ. 95. nu. 98. li. j. & in d. conſi. 150. in fine, ſcripſi, horum diſſentiẽtium interpretum opiniones, ſic poſſe conciliari; vt illa quæ magis recepta videtur, procedat quando ſubſtitutus eſt ex deſcendentibus teſtatoris, hęc verò poſterior, quando ſubſtitutus eſt extraneus, atque ita quando non agitur de conſeruanda agnatione & familia teſtatoris; quo ſanè in caſu nos verſamur.

Concludo itaque, ſub eo nomine filiorum cõtineri d. Camillam, atque ita non excludi a d. Bartholomæo fratre ſuo.

Quarta eſt dubitatio propoſita, dato, ſed non conceſſo, quod domina Camilla admitti non debeat ad ſucceſſionem horum bonorum, vt potẽ fideicommiſſo maſculino ſuppoſitorum, an deducere poſſit melioramenta: & quod creditoribus hæreditarijs fuit numeratum: Et an ẽt poſſit detrahere quartã legitimæ, & trebellianicæ ex ꝑſona Blaſij filij ipſius teſtatoris; ob id, quod domina Vrſa mater dicti Blaſij, omnia iura ſua renũtiauit domino Antonio acquilino? Hac de dubitatione non erat quod aliqua ſcriberem, cum pro certo & abſoluto habeam, nullum hic extare fideicommiſſum, ſicuti demõſtrauimus ſupra. Verùm ut omni ex parte ſatisfaciã, honeſto huic conſulentis deſiderio, dico quod quo ad melioramenta eſt certum & clarum, illa eſſe deducenda, ſeu perſoluenda, ſi modo ſunt melioramenta
51 † neceſſaria, vel vtilia. Sicuti ſcripſerunt Roma. in conſi. 276. num. 6. in fine. Guido Papæ quæſt. 496. colum. vlt. Capra in conſi. 55. nu. 5. Comenſis in conſi. 56. Quidam filię, & alios plures eiuſdem ſententiæ commemorant Rolandus à Valle in conſilio 28. libro primo, & Marzarius in epitome de fideicommiſſis. q. 65.

Deduci etiam debet, quod ſolutum fuit credi-
52 toribus † hæreditarijs, ſicuti in ſpecie affirmat Romanus in conſi. 276. numero ſecundo, & nume. ſexto, dum a fortiori vult, fideicommiſſo grauatum poſſe deducere quod ſibi a teſtatore debebatur. Et ibidem ait, fideicommiſſarium æquiparari poſſeſſori bonę fidei hæreditatis, qui ſi quid ſoluit creditoribus hęreditarijs deducit l. ſi quid poſſeſſor. ff. de petit. hæred. Idem affirmauit vno verbo Guido Papæ, quæſtio. 496. colum. ſecunda, verſ. & hoc propter detractiones. apertius Comenſ. in conſilio 56. Quidam filiæ, verſ. dixi etiam.

Quo uerò ad detractiones legitimæ, & trebellianicæ, non video quid obſtet, quo minus fieri
53 poſſint. Eſt enim clarum, filium † non poſse in ſua legitima grauari l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtam. vbi omnes. Imò non poteſt pater aliqua cautela uti ad impediendam legitimæ detractionem, vt inquit Cæpolla in caut. 21. Et has detractiones fieri poſse & debere, affirmant in ſpecie Guido Papæ in dicta quæſt. 496. col. 2. Capra in conſilio quinquageſimoquinto, nu. 8. Comens in d. conſi. 56.

Concludo itaque detractiones has fieri poſse & debere.

Quinta eſt dubitatio, dato, ſed non conceſſo, quod dominus Bartholomæus concurrere debuerit cum patre ſuo, in ſucceſſione bonorũ prædicti teſtatoris, uel ea habere ex cauſa fideic. an ipſe dominus Bartholomæus dici debeat excluſus a ſucceſſione horum bonorum prædicti teſtatoris, ex quo trãſigendo cum domino Antonio patre ſuo, renuntiauit ampliſſimis verbis, bonis paternis, maternis, & alijs quibuſcumque &c? Et reſpondendum videbatur, dominum Bartholomæum non eſſe excluſum, a ſucceſſione bonorum huius teſtatoris.

Primò, quia in ipſa tranſactione & renuntiatione ſeu liberatione, in ita inter ipſum dominũ Bartholomæum, & dominum Antonium eius patrem, ſolùm expreſsè ſcriptum eſt, quod ipſe Dominus Bartholomæus accepta ea ſumma, ac illa bonorum quantitate, ſibi a patre numerata, atque data, renuntiauit omnia iura ſua, quæ habet & habere poteſt, quò ad bona paterna, & materna: Et nullam hic expreſsam mentionem facit iuriũ, quæ habebat quo ad bona domini Bartholomæi antiqui teſtatoris. Et quamquàm ſubijcitur in ea tranſactione & liberatione clau-
54 ſula generalis; attamen clauſula generalis † refertur atque reſtringitur, ad expreſse ſpecificata, & ſecundum eam, quæ præcedunt, reſtringenda eſt l. non eſt nouum. ff. de legibus l. hæres meus. §. 1. de leg. 1. & l. legatorum. §. vlt. de leg. 2. & tradunt Corneus in conſi. 172. colum. 3. numero.... & in conſi. 177. colum. 3. nu. lib. 2. Decius in conſil. 179. nu... Craue. in conſi. 86. num. 5. & in conſil. 221. num. 15.

Secundò vrgere uidetur; quod renuntiatio-
55 nes, & liberationes † quantumuis generales, & amplis uerbis conceptæ, non extenduntur ad incognita l. qui cum tutoribus. ff. de tranſact. & l. ſi de certa. C. eo. & vtroque in loco Doctores. Et apertè affirmant Socin. ſen. in conſi. 214. colum. 4. num.... verſ. circa ſecundam, lib. 2. & in conſil. 103. num.... lib. 3. Curtius ſen. in conſil. 43. ſuper contingentia colum. 9. verſ. iuramentum. Atqui iura hæc competentia domino Bartholomęo reſpectu bonorum ipſius teſtatoris erant incognita ipſi domino Bartholomæo, vt de eis non cogitarit. Ergo tranſactio, renuntiatio & liberatio quantumuis generalis, ad ea nõ uidetur poſſe trahi. Illa minor probari ſatis videtur iuris pręſumptione, quæ eſt, quod † ignorantia in facto
56 alieno præſumitur l. uerſus. ff. de probat. & cap. præſumitur, de reg. iuris in 6. & præterea, quia ipſe

ſe dominus Bartholomęus non fuit principaliter hæres inſtitutus, ſed ſubſtitutus, & apud eum non extitit teſtamentum illud d. Bartholomæi antiqui teſtatoris.

Tertiò cōferre videtur; quod dominus Antonius tenebatur reſtituere partem dictorum bonorū ipſi domino Bartholomæo, ex quo ita erat diſpoſitum a teſtatore illo. Atqui quando quis tenetur aliquid reſtituere alicui, non liberatur

57 ille debitor generali † liberatione. Ergo nec d. Antonius videtur liberatus a reſtitutione horū bonorum. Illa minor probari videtur ex l. Aurelius §. Mæuio. ff. de liberat. leg. Quæ ſane ſententia locum habet tam in contractibus quam in vltimis voluntatibus, ut ſcribunt Iaſon in l. ſub prætextu la 2. nume. 2. uerſ. ſecundo moueor. C. de tranſact. & in conſil. 171. colum. 3. lib. 1. Soci. ſen. in conſi. 190. colum. penult. lib. 2. Ruinus in conſi. 25. nume. 17. lib. 1. & Didacus lib. 2. uaria, reſol. capit. decimoquarto. Hæc me dubium, & ancipitem reddebant.

Cæterùm, re ipſa diligenti, & accurato ſtudio perpenſa atque examinata contraria ſententia uiſa eſt *verior* & probabilior, quod ſcilicet

58 *tranſactio liberatio* & quietatio (ut vulgo appel*lant*) comprehendat iura & actiones, quæ pręſuponitur prò nunc competijſſe huic d. Barthol. reſpectu bonorum illius antiqui d. Bartholomæi teſtatoris, atque ita omninò ab earum reſtitutione liberatum fuiſſe dominum Antonium, & nunc dominam Camillam eius hæredem. Hęc ſententia multis *rationibus*, & argumentis vera demonſtratur, ſed prius hoc vnum præmitto qđ liberatio, & quietatio generalis, & verbis amplis *facta*, extenditur etiam ad incognita & minimè *cogitata*. l. Si de certa. C. de tranſact. ubi Bart. *colum*. 2. *verſ*. ſi verò loquimur, &c. & ibidem Iaſon num. 2. Idem Bart. in l. Aurelio. §. Caius nu. 3. ff. de lib. leg. His accedunt Bart. in l. cum aquiliana. num. 2. ff. de tranſactio. & Caſtren. in l. tres fratres. ff. de pactis, qui ſcripſerunt, quod etſi de

59 incognitis † tranſigi non poſſit, attamen incognita deduci poſſunt in conuentione per modum tranſactionis. Et Bartholum, ac Caſtren. ſecuti ſunt Socinus ſen. in conſil. 103. colum. pen. lib. 3. Pariſ. in conſilio 150. numero vndecimo, lib. 4. & Grammat. in deciſ. *66*. numero 62.

Ita etiam in ſpecie prope Crauett. in conſilio ducenteſimouigeſimoſeptimo, numero vndecimo, verſ. ſeptimo, nu. decimoquarto, reſpondit,

60 quod ceſſio † & remiſſio iurium & actionum, facta uerbis vniuerſalibus, comprehēdit ea, de quibus nulla erat controuerſia, & de quibus cogitatum non fuerat. Idem Crauett. in conſilio ducenteſimononageſimoquarto, column. quarta, verſ. ſed adhuc magis, quo loci multis comprobat. Idem reſpondit Cephalus in conſilio quadringenteſimoſexageſimotertio, numero vigeſimonono, libro quarto, & idem cenſuit Neuizan. in conſilio ſexageſimoſexto, numero 10.

His ita præmiſſis, dicimus, nunc, hanc liberationem & quietationem factam fuiſſe verbis vniuerſalibus, & ampliſſimis. Id quod demonſtratur, perpendendo multa uerba ipſius tranſactionis.

Primò perpenduntur verba illa. Et etiam contentum, & ſatisfactum, de omni eo & toto, & occaſione omnis iuris, & totius, quod poſſet prætendere in bonis maternis, & hæreditate dicti Antonij eius patris, &c. Illa verba; de omni eo & toto, ſunt uniuerſalia, & omne omninò ius, quod competere poterat ipſi domino Bartholomæo, comprehendunt.

Ita enim dicimus in ſimili, quod ſi maritus

61 promittit reſtituere totam † dotem, nihil poterit lucrari ex diſpoſitione ſtatuti, cum illa dictio, totam, ſit uniuerſalis, & comprehendat omne ius retentionis & lucri, quod maritus facere poterat. Ita poſt multos ſcripſerunt Marſil. in ſingul. *687*. Rubeus in conſilio quadrageſimotertio, numero decimotertio, & Rolandus de lucro dotis, quæſtio. trigeſimaoctaua, numero nono, comprobatur alia ſimili egregia traditione eorum, qui dixerunt, quod quando teſtator legat ſuo creditori, pro omni, & toto eo, quod ha

62 bere debet, & poteſt, dicitur legaſſe animo † compenſandi cum credito tam uoluntario, quàm neceſſario, ex quo legatum conceptum eſt verbis vniuerſalibus. Ita reſponderunt Corneus in conſilio trecenteſimoquadrageſimoquarto, in fine libro primo. Ruinus in conſilio ſexageſimo, numero ſexto, & in conſilio ſeptuageſimo nono, numero octauo, libro ſecundo, & Socinus iunior in conſilio centeſimoſeptuageſimotertio, num. 3. lib. 2.

Secundò perpendo illa verba, prædictæ liberationis, & quietationis, ibi Quam renuntiationem uoluit dictus Bartholomæus eſſe plenam & pleniſſimam.

Hæc verba ſunt omnino uniuerſalia, ut in ſpecie docuit Caſtrenſ. in l. tres fratres numero quinto, & ſexto. ff. de pactis, qui conſilium prębet his, qui recepturi ſunt liberationem & quietationem, ut eam his conceptam uerbis recipiant; quia hoc modo dicetur comprehendere omnia & quæcumque iura, in uniuerſum competentia, & competitura, ipſi renuntianti, & liberationem facienti. Et ratio eſt, quia ſi plena & pleniſſima eſt liberatio, nil addi ei poteſt,

63 cum † plenitudini adiungi aliquid non poſſit, vt multis egregie comprobat Tiraquellus de retractu conſang. §. quarto, gloſſ. 1. numero decimoſexto.

Tertiò conſidero uerba illa, quæ iam proximè relatis annectuntur. Et extendi ad cognita & incognita, etiam ſi dolo contrahentium eſſent in cognita, &c. Quæ ſanè verba ſunt ampliſſima & omninò apta comprehendere ius, quod competere

petere forte poterat ipſi domino Bartholomæo etiam quò ad bona prædicti domini Bartholomæi antiqui teſtatoris. Ita in ſpecie Caſtren.in dicta l.tres fratres.ff.de pactis; qui dixit illa verba, quod liberatio trahi debeat ad cognita,& incognita, operari hunc effectum, ut is liberans, & quietans, ſit omninò excluſus. Et idem, quod Caſtrenſis ſcripſerunt alij multi congeſti a Crauet.in conſilio 264. colum.9. verſ.vndecimò licet tranſactio, qui in ſpecie tranſactionis & liberationis loquitur.

Quartò perpendo verba illa. Item & denuò cum decreto infraſcripti magnifici domini Auditoris, dictus Bartholomæus fecit dicto Antonio præſenti & ſtipulanti, pro ſe & ſuis hæredibus, quietationem de omnibus,& ſingulis bonis maternis plenè de eis inſtructus,& informatus, & ſpecialiter de legitima & trebellianica. Nec non etiam quietauit, & quietationem fecit, de omnibus bonis,& de omni iure, quod poſſet prętendere, in & ſuper hæreditate, eiuſdem *Antonij* patris ſui. Ita & *taliter, quod non poſſit modo* alio quidquam conſequi. *Et ſpecialiter renuntiauit* legitimæ & trebellianicæ, in bonis eiuſdē ac omni iuri,& actioni, quod & quæ poſſet quo uis modo prętendere,& ſub quouis quæſito colore in hæreditate & bonis, dicti Antonij,& Mariæ alias Margaritæ matris ſuæ, &c. Hic conſiderandum eſt, dominum Bartholomæum renuntiaſſe bonis paternis & maternis, & quo ad ea liberaſſe dominum Antonium patrem ſuum. Quę liberatio intelligitur quo ad bona omninò libera, in quibus potuiſſet ſuccedere ipſe dominus Bartholomæus, ſi dominus Antonius eius pater deceſſiſſet inteſtatus: Deinde ſubiunxit, ſe etiam liberare ipſum patrē ſuum, quo ad ius legitimæ: ac etiam trebellianicæ. Hæc renuntiatio iuris trebellianicæ, præſupponit aliquod fideicomſum, quo mortuo ipſo domino Antonio patre, grauatus dici poſſet ipſe domin. Bartholomæus, reſtituere ſuis deſcendentibus;& ob quam reſtitutionem poſset ipſe dominus Bartholomæus deducere ſuam quartam trebellianicam. Non enim alium ſenſum habere poſsunt verba hæc; cum ad perſonam domini Antonij patris, rectè referri non poſſint, quia ſi ipſe fuiſset grauatus onere fideicommiſſi,& debuiſset detrahere trebellianicam: Illa trebellianica effecta fuiſset patrimonialis ipſius domini Antonij, atque ita incorporata ſuo patrimonio, cui iam renuntiauerat ipſe dominus Bartholom. Hæc itaque trebel-
64 lianica † præſupponit aliquod fideicommiſsum in perſonam ipſius domini Bartholomæi. Quod quidem fideicommiſsum, conſiderari non poteſt, niſi ex teſtamento dom. Bartholomæi antiqui teſtatoris, (ſi modò verū eſt in eius teſtamēto fuiſse inductum fideicommiſsum, quod falſum eſse ſupra demonſtrauimus) cum nullum aliud extet teſtamentum, quo prætendere poſſit dominus Bartholomeus ſibi reſtitui debere aliquod fideicommiſsum. Dum itaque dominus Bartholomęus renuntiauit trebellianicę, dicitur in neceſsarium antecedens renūtiaſse ipſi fideicommiſso, cum trebellianica pendeat a fideico. vt notiſſimi iuris eſt. Et qui concedit conſequēs dicitur etiam concedere antecedens l.2.ff.de iuriſdict.omn.iud.& l.ad legatum & l.ad rem mobilem.ff.de procurat.cum *vulgatis* ſimilibus.

Quintò conſidero *illa* uerba, quę ſubijciuntur poſt ſupra coſiderata, ibi. Nec non etiā quietauit,& quietationem fecit, de omnibus bonis,
65 & de omni iure, &c. Illa dictio,† etiam, *ſui* natura implicatiua eſt,& dicitur implicare caſum magis dubium & maiorē expreſſis, vt *poſt* alios in ſpecie propè reſpondit Crauet. *in* conſilio 294. numero ſeptimo, *quem ſecutus* ſum in conſilio 116.*numero octauo, libro* ſecundo, *cum autem ipſe dominus Bartholo*męus verbis *pręcedentibus renuntiauerit* bonis paternis, *& maternis,* nec non legitimæ,& trebellianicę, *& deinde* adiecerit verba. Nec non etiam, &c. ut operentur, ſuum effectum includere debent in hac renuntiatione, & *liberatione*, caſum magis dubitabilem,& expreſſis *maiorem. Id quod* veri ficari non poteſt in alio, quàm in iure *hoc fidei*commiſſi, quod prætendebat ex teſtamento domini Bartholomęi antiqui teſtatoris.

Sexto perpendo illa verba, quouis modo prætendere, & ſub quouis quęſito colore, &c. Illa uerba *quouis modo*, *ſunt vniuerſalia*, cum exponantur pro quocumque modo l.ſi talis. ff. de condic. indeb. & l. *vbi* autem non apparet, in fine. *ff.* de verborum obligation. & exponitur etiam in omnem caſum, ut *reſpondit Siluan. in* conſilio vigeſimoquinto, numero *decimoocta*uo, qui multis comprobat.
66 Et dictiones has quouis † modo, & quocumque modo, eſse uniuerſales tradunt in ſpecie Crauett. in *conſilio ducenteſimononageſi*moquarto, columna quinta, *verſ.*ad idem adduco,& Ruinus in conſilio 98.*numero* vndecimo, lib. 2.

Et accedit, quod dictio, quouis modo, inclu-
67 dit modos *ſimiles* ac diſſimiles,† æquales & maiores expreſſis, ut reſpondit Cephalus in conſilio quinquageſimotertio, numero decimooctauo, & numero vigeſimoſecundo.& in conſilio 150. num.15.lib.1.

Et in ſpecie magis Crauett. in dicto conſilio ducenteſimononageſimoquarto, columna quinta, verſ.ad idem adduco, & Socinus iunior, in conſilio nonageſimoſecundo, numero 14.libro ſecundo.

Septimò accedit, quod prędicta verba *vniuer*ſalia, fuerunt ſępe & ſępius geminata. Quę ſanè
68 † geminatio operatur, ut comprehendantur etiā diſſimilia & maiora expreſſis. Ita ad rem propè reſpondit Crauett.in conſilio 294. nu.ſeptimo,

poſt

poſt Calcaneum, Socinum ſenio.& Iaſonem. Debet ergo hic operari geminatio, vt cenſeatur liberatus dominus Antonius ab onere reſtitutio nis fideicommiſſi.

Octauo etiamſi non extarent verba tam vniuerſalia huius liberationis, & quietationis, id tamen eſſet dicendum, quandoquidem liberaio hæc facta fuit ob lites, quæ diu & multũ fuerunt inter ipſum dominum Antonium & do minum Bartholomæum eius filium, ſicuti colligitur ex ipſius tranſactionis præfatione, quæ ſanè præfatio ſignificat cauſam finalem diſpoſitio nis,& actus geſti l.vlt.ff.de hæred.inſtit.& tradũt Alexan.in conſi.7.num.5.libro ſecundo, Barbat. in conſi.19.colum.1.lib.1.Decius in conſi.600. numero.2.& in conſil.640.in fine,& Crauet.in conſil.192.nu.21.

69 Atqui liberatio † & quietatio facta cauſa finiẽdarũ,ac dirimendarum litium,eſt fauorabilis, & ob id extendenda,vt complectatur omnia, quæ alioqui litigandi occaſionem in poſterum præbere poſſent, vt reſpondit Crauet.in conſil.294. colu.13.uerſ.decimoſexto,& verſ. decimoſeptimo,quem ſecutus ſum in conſi.156.numero 27. lib.2. Ergo dicendum eſt,quod liberatio & quietatio iſta,extendi debeat ad ius, quod alioqui pretendebat dominus Bartholomæus ex fideicommiſſo conſtituto ab illo domino Bartholomæo antiquo teſtatore.

Nonò confert, quod tranſactio, liberatio & quietatio hæc,fuit facta (vt dixi) cauſa dirimen darum litium, quarum euentus dubius eſt,atque ita res pendebat a caſu,& ideo poterat ita eſſe ad incommodum vt ad commodũ domini Bartho lomæi l.3.§.idem ſcribit.ff.de pecul.Atqui quan

70 do aliquid eſt dubium † & a futuro euentu pendet,generalis diſpoſitio, & renuntiatio illud cõprehendit. Nec dici tunc poteſt,non venire illum caſum,quia ſi expreſſus fuiſſet, veriſimiliter comprehenſus non fuiſſet, aut conceſſio veriſimiliter in caſum illum facta non fuiſſet.Ita egregiè Socin.ſen.in conſi.200.colu.vlt.lib.2.quem ſecutus eſt Crauet.in dicto conſil.294. nume.7. in fine. Ergo & hic,caſus iſte dicitur in hac liberatione comprehenſus.

Decimò,& vltimo accedit, quod hæc liberatio,& quietatio facta fuit a domino Bartholo-

71 mæo patri ſuo domino Antonio. Atqui † liberationes & quietationes, quas faciunt filij eorũ parentibus, largam & amplam admittunt interpretationem l.Aurelio.§. Caius.ff.de lib.leg. vbi Bart.Gozad.conſi.94.nume.16.& ſcribunt permulti a me congeſti in conſilio 22.num.4. lib.1. Huc facit, quod reſponderunt Aretinus in conſi.94.colum.5.verſ. præterea etiam concurrit, &

72 Craue.in conſi.160.colu.1.quod ceſſio † iurium & actionum facta coniunctis,eſt fauorabilis. Et liberationis has latè debere interpretari cenſuerunt.Fulg.in conſi.25.in fi. Decius in conſi.69. nu.5.Soc.iun.in conſil.167.nu.11.lib.2.& Pariſ. in conſilio 84.numero 30.lib.primo.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur, quod imò generalis iſta liberatio & quietatio † non reſtringitur 73
ad expreſſe ſpecificata, ſed extenditur etiam ad incogitata, & incognita, vt diximus ſupra. Et in ſpecie reſpondit Crauetta.in conſilio 209.

74 numero ſexto, qui dixit,quod renuntiatio † generalis,non reſtringitur ad ſpecificata, quando ratio recti ſermonis id non concedit. Et idem cenſuit Aſſlictus in deciſ.285. numero ſeptimo, ex ſententia Bart.in l.ſi de certa.C. de tranſact. & ibidem Iaſon numero tertio, Alexand.in conſilio quadrageſimoſexto,libro primo. Ruinus in conſilio 210.columñ.vlt.libro primo,& Gozad. in conſilio nonageſimoquarto, numero vigeſimo primo, Crottus in l. qui Romæ.§. duo fratres numero nonageſimoquarto, de verborum obligatio. Ratio autem recti ſermonis nullo modo hic permittit, vt ad ſpecificata reſtringantur renuntiationes hæ,tam amplis verbis factę,cum ad ampliandam & extendendam ipſam liberationem & quietationem factæ fuerint.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur,imò uerius eſſe,quod renuntiationes

75 † quietationes & liberationes, extenduntur ad caſus incognitos & minimè cogitatos,ſicuti ſupra abundè demonſtrauimus. Præterea & ſecundo reſpondetur, hæc iura minime incognita fuiſſe ipſi domino Bartholomæo, tum quia erat filius, & in domo patris conuerſabatur, & cum eo lites habebat: Et ipſemet, in tranſactionis inſtrumento aſſeruit, ſe inſtructum, & informatum eſſe de ſuis iuribus. Quam ſanè confeſſionem,& aſſertionem,impugnare nunc non poteſt ipſe dominus Bartholomæus l. poſt mortem,vbi Barth.ff. de adoptio. & reſpondi in conſilio 89. nu. quadrageſimoſeptimo, libro 1.

Non obſtat tertium & vltimum argumentum, quia reſpondetur dictã l.Aurelius.§. Mæuio. ff. de libera. lega. & Doctores in argumento allegatos loqui in liberatione, & quietatione, facta uerbis ſimplicibus atque ſingularibus: Diuerſum uerò eſt quando uerbis vniuerſalibus,& amplis,& vniuerſalibus facta, vel relicta eſt. Ita declarant in ſpecie Bartho.in l.Aurelius.§. Titius ff.de liber.leg. Gozad.in conſilio nonageſimoquarto,numero decimooctauo verſ.decimo pondero,& iam multis ſupra comprobauimus, Et præterea diximus ſupra,liberationem,& quietationem factam patri,recipere largam interpretationem, & præterea extendi ad ea, quæ alioqui ſpecialem mentionem & expreſſionem requirunt.

Sexta eſt dubitatio,quæ uerſatur circa reſciſſionem & annullationem prædictæ tranſactionis, quam multis de cauſis reſcindi, & annullari petit Dominus Bartholomæus. Qua quidem in re, reſpondendum omninò eſt, vt doctè, & erudite reſpondit Excellentiſſi.Pranzonus,

nus, nec reſcindi, nec annullari poſſe tranſactionem hanc, cum nulla proponatur iuſta legitima cauſa, qua dici poſſit reſcindi, & annullari debere. Eſt enim ſatis ſuperque fundata' intentio dominę Camillę, quod ſcilicet obſeruari debeat tranſactio hæc, cum & debitam habeat formam

76 ac ſubſtantiam. Et † tranſactio vim obtinet iudicati l.2.ff.de iureiuran. & per eam omnis actio extinguitur l.2.ff de tranſact. & l.vt reſponſum, vbi Docto.C.eod. Et tranſactio retractari non ſolet, etiamſi inſtrumenta de nouo reperiantur l.ſub pretextu la 2.vbi Docto.C.de tranſactio.

Quę ſententia ſine controuerſia locum habet noſtro in caſu, in quo geminatæ ſunt hæ tranſactiones & renuntiationes, & ob id nil obijci amplius poteſt, ut in ſpecie reſponderunt Soci.iun. in conſil.67. nume. 45.libro ſecundo, Crauet.in conſi.54.num.7.

Et certum eſt, ob hanc tranſactionem, & liberationem, ac quietationem, dominum Bartholomęum amiſiſſe omne ius ſuccedendi ab inteſtato, cum ampliſſimis verbis renuntiauerit, omnibus bonis paternis, maternis ac alijs quibuſcumque iuribus ſuis, tam quo ad legitimæ & trebellianicæ detractionem, quam & ad alia quæcum

77 que. Quæ ſanè renuntiatio, operatur † primò effectum hunc, vt ſit ipſe dominus Bartholomæus excluſus a ſucceſſione ab inteſtato, cap.quamuis de pact.in 6.& ſcribunt in ſpecie Roma.in conſi.22.colum.2.verſ.non obſtat Socin.ſen.in conſi.34.nu.6.lib.4.& alij quos commemoraui in cõſil.6.num.15.quibus accedunt Didacus in dicto cap.quamuis, parte 3.§.3.num.4.uerſ.decimò eſt omninò, & alij quos retuli in conſi.6.nu.15.li.1. Eandem opinionem nouiſſime probauit Ioannes Guterius Hiſp.in repe. dicti cap.quamuis, in verbo, omninò ſeruari, num.primo, qui recenſet idem affirmaſſe Antonium Gomezium. Hæc etiam renuntiatio, excludit dominum Bartholomęum a conſecutione legitimæ, cum ei in ſpecie renuntiauerit. Et uera eſt doctrina eorum, qui ſcripſerunt, q̃p quando filius ſimplici renũtiatione,

78 renuntiat † bonis paternis, ipſo patre adhuc viuente, excluditur etiam a legitima. Ita poſt Comens. Ruinum, Curtium iuniorem & Tiraquellum, reſpondi in conſilio 71.nume.quinto, libro 1.

Et præterea in caſu noſtro, ceſſat omnis dubitatio, quin ipſe dominus Bartholomæus ſit excluſus a legitima, quia etiam ſi facta fuiſſet hæc renuntiatio poſt mortem ipſius domini Antonij patris ſui, adhuc legitimæ ius fuiſſet remiſſum, ex quo ampliſſimis verbis, ac etiam ſpecialiter & in indiuiduo ei renuntiauerit l.ſi quando.§.& generaliter.C.de inoff.teſtam. vbi Bart. Iaſon & reliqui, & idem ſcripſerunt Curtius ſen. in conſil. 39.colum.3.& Pariſius in conſilio 26.nume.93. lib.3.& apertius Rubeus in conſilio 43.colum. vlt.& Socinus iun.in conſil. 136.numero 16.libro 1.

79 Et præterea cum filius † habet recompenſationem loco legitimæ, excluditur ab eius petitione. Ita reſpondit Socinus iunior in conſilio 122.numero vigeſimoquarto, lib. primo, quem ſecutus ſum in conſilio 71.numero decimo, lib. 1. Ita ergo dicendum eſt noſtro in caſu, in quo dominus Bartholomæus receptis multis bonis, & egregia pecuniarum ſumma, renuntiauit non ſolùm generatim omnibus bonis paternis, ſed etiam in ſpecie ipſi legitimę. Qua ex re ſequitur, cum dominus Bartholomęus non eſſet alias ſucceſſurus ab inteſtato, nec etiam nunc poſſit petere reſcindi, uel annullari patris teſtamentũ, vt mox ſuo loco dicemus.

His cõſtat ſatis ſuperq; fundatam eſſe intẽtionẽ d. Camillæ, ut obſeruari omninò debeat hęc tranſactio, & liberatio.

Nunc ſupereſt, vt diluamus atque confutemus cauſas illas, quibus opinatur dominus Bartholomæus, tranſactionem hãc, atque ita renuntiationes & liberationes in ea factas, reſcindi, vel annullari debere.

Primò obijcitur, quod tunc demum renuntiatio facta patri ab vno filiorum, prodeſt † cæ-

80 teris filijs, ſi pater ipſe in eadem uoluntate vſque ad mortem permanſit, ſecus verò ſi ſuam illã uoluntatem mutauit. Ita ſcripſerunt Baldus, Alex. Felinus, Decius & alij multi commemorati a Didaco in cap.quamuis, parte.3.in initio. nume.7. & num.9. Quibus ego in conſi.6.numero 4. lib. 1.adiunxi Aret.in conſil.93. nu.9. & Caſſane.in conſi.59.num.4.& 5.

Et nunc addo Rodericum Suarez. in l. quoniam in prioribus, in quinta limit.C.de inoff.teſtam. & Ioan. Guterium in dicto cap.quamuis, in uerbo, omnio ſeruari nu. 11. qui alios plures commemorat. Quod autem Dominus Antonius, ſuam illam volũtatem mutauerit, vel ex eo apparere dicitur, quia antequã moreretur corã pluribus teſtibus dixit, ſe nouum uelle condere teſtamentum, & reformare aliud a ſe conditum anno 1556. Quo fit, ut concurrente curſu decennij a die conditi teſtamenti primi, illud reuocatum cenſeri debeat, iuxta l.ſancimus. C.de teſta. quo loci Alexan.numero 8. teſtatur cõmunem, & eiuſdem opinionis alios refert Iulius Clarius in §.teſtamentum, quæſtio.91. verſ.benè uerum eſt.

Reſpondetur huic obiectioni multis modis. Et primò, quod illa traditio Baldi, & ſequacium procedit, quãdo pater reuocat renuntiationem, (diſponendo ſuo nono in teſtamento) relinquendo aliquid ipſi filio. Ita declaraui in conſilio ſexto, numero 19.

Et ſi ergo diceremus noſtro in caſu', dominũ Antonium feciſſe poſt illam tranſactionem, & renuntiationem nouum teſtamentum, attamen non conſtat, quod quid plus reliquerit ipſi domino Bartholomæo. Reſpondetur, & ſecundò, falſum eſſe, quod dominus Antonius ſuam

voluntatem

volu itatem ex eo dicatur reuocaſse & mutaſse, quod voluerit condere aliud teſtamentum.

81 Non enim dicitur quis† teſtamentum nouum cõfeciſſe & primum reuocaſſe, ex ſolo deſiderio, & volũtate teſtandi, ſed re ipſa debet teſtari. §. poſteriore in inſtit. quib. mod. teſta. infir. & l. ſi quis in principio de leg. 3. Et non dicitur quis teſtamentum condidiſſe ex eo, quod dixerit, volo teſtari l. verbum volo, ubi Baldus. C. de fideicom. & ſcripſi in commentarijs, de arbitrarijs iudicũ libro ſecundo, caſu 496. num. 19. & numero 22. multorum auctoritate comprobaui. Imò nec dicitur quis nouum teſtamentum feciſſe & primum iam conditum reuocaſſe, etiam ſi coràm
82 † ſeptem teſtibus dixerit, ſe nolle illud primum ſuum ualere, ſed velle eſſe nullum atque ita ſe eũ reuocare. Ita docuit Bart. in l. ſi iure numero 3. ſecuti ſunt alij commemorati a Iulio Claro. in §.
83 teſtamentum, quæſtio. 91. Niſi expreſſe † adiecerit, quia uolo decedere inteſtatus; ut declarat ipſemet Bartholus præcitato in loco, quem poſt multos ſecutus ſum in conſilio 170. numero nono, libro ſecundo. Nullo itaque modo dici poteſt dominum Antonium condidiſſe nouum teſtamentum, cum non appareat, vel reuocaſſe primum ipſum, & deceſſiſſe inteſtatum.

Nec obſtat, quod dictum fuit, teſtamentum cenſeri reuocatum a teſtatore, qui poſteaquàm coram teſtibus dixit, ſe nolle teſtamentum a ſe conditum valere, ſed illud reuocare, curſu decenij nil aliud egit, atque ita in ea uoluntate perſeuerauit, dicta l. ſancimus. C. de teſta. Nam reſpondetur nil ad rem noſtrã hoc pertinere, quandoquidem non conſtat, quod a die, quo dominus Antonius protulit illa verba, quod ſcilicet, volebat cõdere nouum teſtamentum, decurſum ſit decennium. Imò teſtes ipſi atteſtantur, quod paulo antequam moreretur ipſe dominus Antonius dixit prædicta verba. Præterea dato, ſed nõ conceſſo, quod dominus Antonius dixerit uer-
84 ba illa, & decurſum † ſit decennium, non tamen aliud ex hoc infertur, quàm quod deceſſerit deinde ipſe dominus Antonius inteſtatus. Qua ex re ſequitur, nil penitus hoc poſſe prodeſſe domino Bartholomæo, qui ob eam tranſactionem & renuntiationem dicitur excluſus a ſucceſſione inteſtati, dicti domini Antonij patris ſui, ſicuti ſupra auctoritate multorum diximus. Ex quo & illud ceſſat, quod obijcitur teſtamẽtum ipſum conditum a domino Antonio, fuiſſe nullum ob id, quod præteritus in eo fuerit dominus Bartholomæus filius, cui iure inſtitutionis ſua ipſa legitima erat relinquenda. Hoc equidem ceſsat, quia etiam ſi verum eſset, quod teſtamẽtum hoc de cauſa eſset nullum, quod tamen minime verum eſt, vt ſtatim dicemus, attamen inteſtatus deceſſiſset ipſe dominus Antonius, & per conſequens ipſe dominus Bartholomæus adhuc eſſet excluſus. Cæterùm, ut dixi, falſum eſt, quod in eo teſtamento fuerit præteritus ipſe dominus Bartholomæus, cum dominus Antonius eius pater ei reliquerit titulo inſtitutionis multa bona. Et admiſso, quod fuiſset præteritus, attamen ſtante ipſa tranſactione, & renuntiatione, non poteſt dicere teſtamentum nullum, ut poſt alios dixi in conſi. 71. nume. 6. lib. 1. & idem in ſpecie firmauit nouiſſime Ioan. Guterius in dicto cap. quamuis, in uerbo, omnino ſeruari numero 1. de pact. in 6.

Secundo obijcitur aduerſus hanc tranſactionem, & renuntiationem liberationemque; quod contineat enormem, ac enormiſſimam læſionẽ, cum ob tenuem quandam ſummam, renuntiauerit dominus Bartholomeus omnibus bonis paternis, maternis, & alijs, quæ maximi ualoris
85 erant. Et tranſactiones † & renuntiationes has ob enormiſſimam læſionem reſcindi, reſponderunt permulti a me in ſpecie congeſti, in conſi. 6. nu. 7. lib. 1.

Reſpondetur primò non conſtare de lęſione hac uel enormi, uel enormiſſima; quæ cum facti quid ſit, probari omninò debuit, cum facta non præſumãtur l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & poſt lim. reuerſ. & in ſpecie tradunt omnes in l. 2. C. de reſcind. vend.

Præterea & ſecundo reſpondetur, nullam hic conſiderari poſse læſionem, cum debita portio fuerit domino Bartholomæo aſſignata ſecundũ ualorem patrimonij tempore illo initæ trãſactio-
86 nis. Nec ſpectandum eſt tempus† futurum, quo auctæ fuerunt facultates ipſius dominij Antonij, ut in ſpecie reſpondi in conſi. 6. numero 21. Et illis accedunt Crauet. in conſi. 11. & in conſi. 114. Riminal. iunior in conſi. 164. numero.... lib. ſecundo, & his accedunt Didacus in cap. quamuis, parte. 3. §. 1. num. ſecundo, de pact. in 6. qui in terminis noſtris loquitur. Ita etiam Rodericus Suarez. in l. quoniam in prioribus in 4. limi. C. de inoff. teſtam. Cæteros ſciens prætereo. Rurſus & tertiò reſpondetur, quod cum renuntiatio hæc facta fuerit patre viuente, nulla cõſiderari poteſt
87 læſio, quandoquidem nulla portio † etiam legitimæ eſt debita filio patre viuente, vt tradunt Comens, in conſi. 188. & alij multi a me commemorati in conſi. 71. numero quinto, lib. 1. & dixi ſupra.

Nã pater poteſt, dum viuit, de rebus ſuis ad libitum diſponere, etiam ſi uellet ea in mare proijcere; vt ſcribunt multi, quos ſupra commemoraui. Quinimò ex ipſa renuntiatione, dicitur remiſſum omne ius petendi legitimam. Ita in ſpecie ſcripſit Didacus in dicto cap. quamuis, part. 3. §. tertio, numero tertio, & ibidem Ioan. Guterius in verbo, omnino nu. 6.

Præterea, & quarto reſpondetur, quod nulla læſio enormiſſima, imo nec enormis conſiderari poteſt in d. Bartholomæo, qui optime informatus, & certus erat ualoris bonorũ patris, iuxtà ea, quæ tradunt docto. in l. 2. C. de reſcin. uẽd. dum ſcribunt lęſionem non poſse conſiderari,

88 in contractu venditionis † cum vterque optimè ſciuit rei venditæ valorem. Ita ſanè tradunt in d.l.2.Bart.num.14.in fine, Decius in conſi.583. numero ſecundo.Crauet.in conſil.151.numero 25.& in conſil.192.num. ſecundo,& Rolandus in conſi.9.nu.27.lib.1.Cæteros,ſciens & de induſtria prætereo.

Præterea & quintò reſpondetur,nullam læſionem conſiderari hic poſſe,ob geminatam hanc renuntiationem & liberationem, ſicuti tradunt Decius in conſi.181.colum.2.Socin.iun.in conſil.67.nu.45.lib.2.Craue.in conſil.11.& in conſil.114.num.8.& Riminald. iunior in conſi.164. nume.71.lib.2.qui nu.74.ſubiungit,ceſſare om-
89 nem dubitationem, quando renuntiatio † geminata & reiterata eſt ex interuallo, ſicuti contigit noſtro in caſu. Et hoc etiam maximè procedit, quando concurrit ſcientia valoris rei. Ita Ruin. in conſi.161.num.24.lib.2. & Roland.in conſil. 59.num.28. lib.1.

Tertiò obijcitur aduerſus tranſactionem, & renuntiationem hanc, quod metu reuerentiali,
90 † inductus fuerit d. Bartholomæus ad ita tranſigendum, & renuntiandum: Vnde talis metus vnà cum læſione enormi, ſufficit ad cōtractum reſcindendum,ſicuti reſponderunt Aret.in conſil.24.colum.4.uerſ.in contrarium.Socinus ſen. in conſi.263.colum.3.lib.2.Curtius iun.in conſil.141.colum.2.Crauet.in conſi.11.num.12.Alciatus in cap.cum contingat num.2.& num.81. de iureiurand. Didacus in cap.quamuis,parte 3. in initio.num.7. de ſponſal.& nouiſſime. Ioan. Guterius in auth.ſacramenta puberum num.93. C. ſi aduer. vend.

Reſpondetur primò,nullum metum conſiderari potuiſſe in domino Bartholomæo, qui ſeorſum a patre habitabat,unde non eſt veriſimile talem metum extitiſſe, ut reſpondit Ancharan. in conſi.433.& in ſpecie Crauet.in conſil.114.nu. 4.ibidem num.7.conſiderauit poſt alios,metum
91 hunc non † præſumi in filio filiaue, qui ſuæ eſt liberatis;vt erat iſte dominus Bartholomæus. Et tanto magis hoc procedit noſtro in caſu,in quo ipſe dominus Bartholomæus,pluries contendit, & lites habuit cum ipſo domino Antonio patre, ſicuti ex narratione inſtrumēti tranſactionis apparet, & ideo nō eſt veriſimile,quod patrem per timuerit & metum reuerētialem habuerit, & qđ
92 † veriſimile non eſt habet ſpeciē falſi, vt poſt Baldum dicebat Iaſon in l. ſi extraneus num. 6.ff.de cond.cauſa data.

Reſpondetur ſecundo, metum non præſumi, hoc in caſu,ob geminatam atq; reiteratam tranſactionem & renuntiationem, vt reſpondit Craue.in dicto conſil.centeſimodecimoquarto,nume.8.

Reſpondetur tertiò, dato, ſed non conceſſo, quod adfuerit in domino Bartholomæo metus iſte reuerentialis,attamē nulla extitit læſio,ſicuti ſupra demonſtrauimus, ex quo ſequitur tranſa-
93 ctionem reſcindi non poſſe cauſa ſolius † metus reuerentialis. Sicuti poſt multos reſpondi in conſi.136.numero quinto,libro ſecundo, & illis accedunt Alba in conſilio 77.numero ſexto,Rodericus Suarez.in allegat.24.in fine.Capicius in deciſio.159.numero trigeſimoquarto, Curtius iunior in l.interpoſitas.columna.vlti.C.de tranſact.& Alciatus in cap. cum contingat in princ. de iure iuran.

Quarto obijcitur *aduerſus* tranſactionem & renuntiationem hanc; quod ob defectum inſinuationis corruat. Cùm enim excederet ſummam quingentorum aureorum,videbatur requirere inſinuationem,ſiue conſideretur, ut renuntiatio,ut ſcripſerunt Baldus in l.illud.C.de ſacroſanct. eccleſi.& *Afflictus in Tracta.* de iure prothomiſſ. *in princ. numero decimo*. Sine conſideretur, *ut pactum de non* petendo in eo appoſitum;*ſicuti affirmarunt* Baldus in l.prima.C.de *bonis mater.Alexan.* in l.ſi quis pro *fundo.C.de* tranſact.& in conſi.vigeſimo colum.tertia, *libro quinto. Rolandus* in conſilio 70. numero octauo *libro 2.*

Reſpondetur primò, *renuntiationes* has factas fuiſse ex cauſa *onerosa, nempe ob* bona illa data a domino Antonio ipſi domino *Bartholomæo*,quo fit ut neceſsaria minimè fuerit inſinua-
93 tio. Cùm nec uera donatio † remuneratoria requirat inſinuationem,ut ſcribut Bart.& reliqui in l.Aquilius Regulus.ff.de dona.Antonius Gabriel in ſuis *concluſionibus libro* tertio,in titul. de donat.concluſ.1.*numero quinquageſimono*no,limit.14.& numero *ſexageſimoſecundo*, Iulius Clarus in §. donatio. quæſtiōne decimaſexto,in fine. Burſatus conſilio 183.nume.6.libr.2.
94 Et in his liberationibus † & quietationibus, quæ fiunt aliquod dato,non requiri *inſinuatio*nem,affirmauit Antonius Canarius in Tract. de inſinuationibus,in ſecunda parte principali,numero decimoſ*eptimo*. Et ibidem numero 21. in fine inquit,quod *renuntiatio facta a filia* dotata de bonis patris,non *requirit inſinuationem*, cum ipſo patre viuente nullum ius ſit ſibi quæſitum: *Et* declarando doctrinam Baldi in dicta l. illud.C.de ſacros, eccleſ.inquit,illam procedere,quando renuntiatio fit patre mortuo: atque, ita poſt ius queſitum. Quod non contingit in caſu noſtro. Et idem quod Canarius ſcripſerunt alij permulti congeſti a *Tiraquello* in l.ſi unquā in uerbo,donatione nu. 180. C.de reuo.donat.

Reſpondetur *ſecundo*, tranſactiones & renūtiationes has *fuiſse* iureiurando firmatas,& pro-
95 pterea defectum † inſinuationis eas non uitiare, ſicuti recepta magis eſt Doctorum opinio,vt tradunt Alex.in conſi.4.nume.10.lib.1.& *alij a me* congeſti in conſil.1.nu.377.lib.1.Quibus accedunt Bologne.in conſi.6.num.50.Burſatus in d. conſi.183.nu.7.& 8.lib.2,& latiſſi.Neuiz. in conſi.8.num.7.& nu.8.& communem eſse dicit Rolandus in conſi.19.in fine,lib.1.

Quintò

Quinto & ultimo obijcitur, admiſſo, quod tranſactiones & renuntiationes iſtæ ſubſiſtant, attamen non videntur poſſe prodeſſe nũc dominæ Camillæ filiæ dicti domini Antonij, ex quo non conſtat eam præſentem fuiſſe, illis tranſactionibus, & renuntiationibus, nec eas ad ſui cõmodum & utilitatem acceptaſſe. Cùm tamen ne-
96 ceſſaria ſit præſentia & acceptatio, quia † renuntiationes hæ, donationes cenſentur; vt ſcribunt Baldus in l. pactum, quòd dotali, quæſtio. 8. C. de colla. Craue. in conſil. 142. num. 7.

Donatio autem abſenti facta, non ſecuta ratihabitione reputatur inualida l. qui abſenti. ff. de donat. & in terminis harum renuntiationum ita cenſuerunt Craue. in conſi. 42. in fine. & in conſil. 127. num. 5. Didacus Couuarruuias in cap. quamuis, parte tertia, in initio nume. *6.* de pactis in *6.*

Reſpondetur primò, *vt declaraui in* conſil. *6.* num. 20. lib. 1. dum poſt Purpuratum, Didacum & alios, viſus ſum diſtinguere duos caſus, quos planius ita nunc explico. Primus eſt, quando
97 † ſoror, vel frater ad commodum alterius fratris vel ſororis *principaliter*, renuntiat bonis paternis *maternis* & ſimilibus, idque facit patre con*ſentiente*. Hoc caſu præſentia & acceptatio illius fratris, vel ſororis, ad cuius commodũ principaliter fit renuntiatio, neceſſaria eſt: Nec ſufficit ille conſenſus patris. Ita loquuntur Crauetta, & Didacus præcitatis in *locis*. Hic caſus noſtro non *conuenit, ut ſtatim intelligemus.*
98 Secundus eſt *caſus* † quando renunciatio fit à filio, vel *filia principaliter* ad commodum ipſius patris, & in conſequentiam ad commodum fratrum, vel ſororum ipſius renuntiantis. Hoc in *caſu* non requiritur præſentia & acceptatio illo*rum fratrum* & ſororum, ſed ſufficit præſentia, & acceptatio ipſius patris. Ita declaraui in dicto conſil. *6.* numer. 20. poſt præcitatos Crauettam, & Didacum. Hic caſus verè noſtro conuenit, quandoquidem dominus Bartholomæus, renũtiauit bonis paternis, maternis & alijs quibuſcũque, ad fauorem & commodum patris ſui domini Antonij, cum quo tranſactionem iniuit. Et in conſequentiam poſtea, ad commodum & vtilitatem ipſius dominæ Camillæ, non ergo requirebatur præſentia, & acceptatio ipſius dominæ Camillæ. Quę ſententia vel ex eo comprobatur, quod dominus Antonius acceptauit renuntiationes prędictas, pro ſe & hæredibus ſuis, cum autem domina Camilla extiterit hæres ipſius d. Antonij, renuntiationes hæ ſatis dicuntur acceptatę ad commodum ipſius dominę Camillæ: cum hæres ſit eadem perſona cum defuncto, au-
99 th. de iureiuran. a morei præſt. Et geſta † à defuncto ſuo & hęredum nomine, non requirere nouam ipſorum hæredum ratihabitationem, admittunt omnes, qui ſcripſerũt acquiſita pro ſe & hęredibus, eis omninò acquiſita cenſeri.

Reſpondetur ſecundo dato, ſed non cõceſſo, quod neceſſaria fuerit dominæ Camillæ pręſentia & acceptatio, dicendum eſt illam ſatis cenſeri adfuiſſe, ob iuriſiurandum in ipſis renuntiationibus adhibitum. Ita ſcripſit Ioan. Ancharanus Regienſis in quæſt. 38. in fine parte prima, poſt alios, quos ille recenſet. Et in ſpecie idem affirmarunt Didacus Couarr. libro primo, uaria. reſolut. cap. 14. numero 13. Rolandus in conſi. 19. numero 29. libro primo. Ioan. Guterius Hiſpan. in cap. quamuis, in principio nume. 53. verſ. ſed his non obſtantibus, de pactis in *6.* qui eiuſ dem ſententiæ recenſet Georgium ſeptem Hiſpanum.

100 Reſpondetur tertio † ſtipulationem factam a notario, nomine quorumcumque intereſt, adiecta etiam clauſula conſtituti, prodeſſe etiam abſentibus, quorum præſentia, uel ratificatio requirebatur, ſicuti tradunt poſt alios Iulius Clarus in §. donatio. quæſtio. decimatertia verſ. primo caſu. Oſaſcus in deciſ. 33. numero octauo, Burſatus in conſilio trigeſimotertio, numero ſecundo, libro primo, & in conſilio 179. numero ſeptuageſimoſeptimo, libro ſecundo, & his addo Rolandum in conſilio decimonono, numer. 22. libro primo, Didacum in rubr. extra de teſtam. parte 3. nume. decimotertio, & Ioan. Guterium in dicto ca. quamuis, in principio, numero quinquageſimoquarto, qui in ſpecie harum renuntiationum loquitur.

Reſpondetur quarto, dato, ſed non conceſſo, quod prędicta non ſufficiant ad inducendum acceptationem & ratihabitationem, adhuc dicendum eſt, renuntiationes has fuiſse acceptatas atque ratificatas, ab ipſa domina Camilla. Quandoquidem negari non poteſt, quin ipſa domina Camilla ſciuerit renuntiationes has fuiſse factas a domino Bartholomæo, unde ad ſui commodum, dicitur eas ratificaſse, ſicuti poſt alios in ſpecie reſpondi in conſilio ſexto, numero vigeſimo, libro primo. Et illis accedunt Crauet. in conſilio ducenteſimoſexageſimoprimo, numero quinto. Ioan. Anchara. in quæſtio. 23. in fine parte ſecunda, & nouiſſime Ioan. Guterius in dicto capit. quamuis, in principio, numero quinquageſimonono.

Et tanto magis hoc procedit, cum poſt mortem domini Antonij patris, acceptauerit poſſeſſionem ipſorum bonorum, quibus remiſit, & renuntiauit, ipſe dominus Bartholomæus, iuxta doctrinam Baldi in l. nec ambigi. C. de donat. qui dixit, donatarium cenſeri approbaſse atque
101 ita ratificaſse † donationem ad ſui commodum factam, ſi poſtquam ſciuit factam donationem, cæpit poſſeſſionem rei donatæ. Et Baldum ſecuti ſunt Afflictus in deciſion. 275. in fine. Pariſius in conſilio vigeſimoquinto, numero quinquageſimoſecundo, libro 3.

Et huius traditionis ea poteſt eſse ratio, quod ita facto, ſicuti verbis † ratificatio inducitur: vt probat textus in l. Paulus. ff. de ratam. hab.

Reſpondetur quintò, quod ſtante illa ſtipulatione notarij, facta nomine quorumcumque intereſt, poteſt etiam nunc domina Camilla acceptare hanc renuntiationem & acceptationē. Ita declarat Didacus in d. rub. de teſta. part. 3. nu. 13. & Ioan. Guſerius in d. cap. quamuis, in principio num. 57.

Octaua & vltima eſt dubitatio, propoſita circa donationē factam a domina Maria d. Antonio viro ſuo. Qua in re dicendum eſt, donationem ipſam conſiſtere, nec reſcindi, aut annnullari poſſe ex rationibus deductis a domino Bartholomęo. Siquidem fundata eſt intentio d. Marię & nunc d. Camillæ, quod ſcilicet potuerit ipſa domina Maria donare, quæ ſua erant, cum quilibet ſit arbiter & moderator rei ſuę l. in re mādata. C. mād. & multis ſimilibus comprobat Iaſon in l. penul. num. 7. C. de pactis. Imò dicimus, licere domino rem ſuam etiam in mare proijcere, vt tradit poſt alios Crauet. in conſilio 217. nu. 2. Hinc dicimus
103 † ſtatutum illud eſſe odioſum, quod prohibet dominum re ſua ad libitum diſponere, ut in ſpecie propè noſtra docuit *Decius in l. 1. num. 5. C.* de ſecund. nupt.

Et cum perfecta fuerit donatio hæc, obſeruari omninò debet, iuxta l. donatio. C. de donatio.
104 Imò nec principis † reſcripto donatio perfecta reuocari poteſt l. Si donationem. C. de reuo. dona. & reſpondit. Decius in conſil. 468. nume. 18. & num. 28. Et accedit, quod donatio ſemel perfecta, non admittit conditionem, & qualitatem
105 nouam † donatario inuito l. penult. C. de donat. quæ ſub modo, vbi Baldus, & tradunt Decius in conſil. 543. num. 7. & Curtius iun. in conſil. 120. num. 9.

Et non ſolùm debuit obſeruari ad commodum & utilitatē d. Antonij mariti, cui facta fuit, ſed & multò magis ad commodum dominę Camillæ, obſeruari nunc debet. Nam facta fuit donatio ipſi domino Antonio, pro ſe & hæredibus ſuis, quo fit, vt omnes hæredes etiam extranei comprehenſi cenſeantur; vt ſcribunt omnes in l. quod dicitur. ff. de verborum obligatione, ubi Alexan. num. 21.

Et tantò magis, vt dixi, obſeruari debet ad cō modum dominæ Camillæ, cum morte d. Antonij, fuerit donatio ipſa cōfirmata, ſicuti dicemus infra ſuo loco.

Nunc ſolùm ſupereſt, ut diluamus atque confutemus rationes & argumenta, quibus d. Bartholomæus contendit, donationem hanc eſſe ad ſui vtilitatem & commodum reuocandam, vel annullandam.

Primò obijcitur, quod hęc fuit donatio facta
106 † ab uxore marito, quæ iure permiſſa non eſt. l. 1 ff. de dona. inter uirum & vxo. & qua ratione prohibita ſit donatio hęc inter virum & uxorem, ſcribunt egregiè Aretinus in conſi. 74. & Ioan. Coraſius lib. 5. miſcella, iuris cap. 1.

Reſpondetur primò, donationem hanc factā fuiſſe a domina Maria, ante ipſum matrimoniū
107 † contractum cum d. Antonio, & ideo valet l. Sæia. §. uirgini. ff. de donat. inter uirum & vxo. & l. cum in te. C. de donat. ante nupt. Nā dicitur tunc donari ob futuras nuptias, quod iure permiſſum eſt, ut facilius matrimonia contrahātur.
108 Quinimò valet donatio facta eo die, † quo contracta fuerunt ſponſalia l. inter eos. ff. de dona. inter uirum & vxo. & reſpondit *in ſpecie Ant.* Gabriel in conſi. 82. nu. 7. & 8. Et reſpondit Caſſa-
109 neus in conſi. 2. valere pactum † ante contractū, vel in contractu matrimonij, ut reſeruata ſit facultas donandi inter ſe poſt ipſum matrimoniū.

Reſpondetur ſecundo, donationem hāc fuiſſe confirmatam morte ipſius domini Antonij ex quo iam facta fuerat traditio, iuxta textum l. Papinianus ubi glo. ff. de dona. inter uirum & vxor. & ſcribunt *Dec. in conſ. 296.* nu. 1. Pariſ. in conſ. centeſimouigeſimooctauo, nu. 8. lib. 1. Craue. *in* conſi. 245. nu. 12. & pro traditione ſufficere *clauſulam* conſtituti ſcribit copioſe Tiraq. *in Tracta.* de iure conſtituti, parte prima num. 49. & nu. 53.
110 *Reſpondetur* tertiò donationem hanc † iuramento fuiſſe confirmatam ut arbitror: & ideo valet; vt eſt magis recepta *opinio*, ſicuti teſtatur Socin. iunior in conſi. 44. num. 36. *lib. 2. Pariſ.* in conſi. 86. num. 9. lib. 3.

Secundò obijcitur, donationem hanc cenſeri
111 ręuocatam † ob ſuperuenientiam liberorum, nempè domini Bartholomęi, iuxta textum l. ſi unquam. C. de reuoca. donat. Quod uidetur carere dubitatione, cum bona omnia donata fuerint, ut ſcribunt omnes *in dicta* l. ſi unquàm, ibi *latiſſime Tiraq.* in verbo, omnia, uel partem.

Reſpondetur primò, diſpoſitionem d. l. ſi un-
112 quam, non procedere, quando † donans de *liberis* ſuſcipiendis cogitauit, & eo non obſ*tante donationem* fecit. Ita affirmarunt *Bart. in l. Titia Sę* io. §. Imperator colum. 2. num.... de *leg.* 2. & alij multi commemorati a Tiraquello in d. l. ſi unquam in prohemio num. 67. & num. 68. & ab Antonio Gabriele in conſi. 127. nu. 38. qui communem eſſe opinionem teſtatur, & idem ego reſpōdi in conſi. 196. num 46. lib. 2.

De liberis autem cogitaſſe dominam Mariam quando donationem hanc fecit, uel ex eo apparet, quod in actu ipſius contractus matrimonij donauit, & ideo dicitur cogitaſſe de liberis ipſis, vt reſpondi in conſilio *196.* numero 53. libro 2. Idem reſpondit Antonius Gabriel in conſi. 127. num. 42. 43. & *Hiero.* Gabriel in ſuis concluſionibus lib. 3. in tit. de donatio. nu. 51.

Reſpondetur ſecundò, donationem hanc factā fuiſſe anno 1526. & hactenus fuiſse obſeruatam, quo fit, ut curſu temporis fuerit firmata.
113 Nam remedium dictæ l. ſi vnquam, tollitur præſcriptione triginta annorum, ſicuti tradunt Guido Papæ ſing. 339. Ripa in dicta l. ſi unquam q. 43. & Antonius Gabriel in d. conſi. 127. nu. 22.

Reſpondetur tertiò, reuocatio donationis ob filiorum

filiorum ſuperuenientiam,conceditur *ipſis* ſuſce
114 ptis *liberis*,† qui donantis hæredes ſunt; quiq; *non* impediuntur,ſuo *ipſo* facto donationem ipſam reuocare; quemadmodum ſentiunt omnes in d.l.ſi unquam.

Noſtro autem in *caſu* non ſolum ipſe domin. Bartholomæus,non extitit hęres Dominę Marię matris, ſed etiam eius bonis renuntiauit. Non ergo ad ea bona ſibi datur regreſſus.l.quæritur.§. venditor. ff.de ædilitio edicto. & reſponderunt Crauet.in conſi.24.nu.4. & ad rem prope noſtrā Cephalus in conſil.463.nu.31.lib.4.

115 *Tertio* obiicitur,quod donatio hæc fuit † om*nium* bonorum, quæ dicitur contra bonos mores,ex quo tollit,vel reſtringit teſtādi facultatem l.ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerborum obligationibus,vbi late Doct.& copioſè diſſerūt Curtius iunior in conſilio vigeſimoquinto,& in conſil.56.

Reſpondetur primò,donationem hanc ſolum *factam* fuiſſe,bonorum mobilium & immobilium:& cum additum non fuerit,præſentium &
116 futurorum,*futura* † non cenſentur donata,ſed præſentia *tantummodo*. Sicuti in ſpecie reſpōderunt *Iaſon in conſilio* quinto , numero tertio, *libro tertio*. Socinus iunior in conſilio centeſimoquadrageſimotertio , numero vigeſimoprimo, libro primo , & his addo Marſilium in ſingular.517.& Craue.in conſilio ducenteſimoquinquageſimoſecundo,columna ſecunda, verſiculo Ideò.

Reſpondetur *ſecundo*,donata non fuiſſe iura & actiones,ac *nomina* debitorum,tanquam *ſpecies ſeparatas*. Et ideò non dicitur *ſublata teſtā*di *facultas*:cum de eis teſtari potuerit: atque ita *ceſſat* diſpoſitio.d.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta *vt declarant* poſt alios Cagnolus in lege vltima, *numero* 219. C. de pactis Antonius Gabriel in *conſilio* 141.numero primo, Burſatus in conſilio centeſimotrigeſimoſexto, numero vndecimo libro *ſecūdo*,& illis addo Neuizanum in conſilio 25.numerò 23.& Rolandum in conſilio 65.nu. 7.libr.1.

Reſpondetur tertio, dominam Mariam reſeruaſſe ſibi florenos vigintiquinque pro facultate teſtandi:quod ſufficit. Ita declarant Decius in conſilio ducenteſimononageſimotertio, Socin. iunior in conſil.145.numero 20.libr.1.& in conſil.127.num.22.lib.3.Iulius Clarus in §.donatio. quæſt.19.Burſat.in d.conſ.136.nu.10. & numero vndecimo.

Reſpondetur quarto,hanc donationem non fuiſſe omnium & quorumcunque bonorum, vt diximus ſupra,ſed præſentium tantum:& ideo iuramento fuit optime confirmata,ut poſt alios reſpondit Burſatus in d. conſilio 136. numero 30. libr.2.

Quarto obiicitur,quod cum dominus Antonius,ad ſecundas nuptias conuolauerit alioſque filios,nempe dominam Camillam ſuſceperit,bona hęc remanere debent apud dominum Bartholomæum, iuxta diſpoſitionem legis fœminæ. C. de ſecundis nuptiis, quæ locum habet etiam in maſculo tranſeunti ad ſecundas nuptias , ſicuti communem eſſe opinionem teſtatur Antonius Gabriel,in ſuis concluſionibus,libro tertio,in titul.de ſecundis nuptiis concluſione prima, numero ſecundo,qui numero ſexto,ſcripſit ex ſententia Guidonis Papæ, Decii & aliorum,procedere,etiam ſi filii primi matrimonii,renuntiaſſent bonis ipſis paternis & maternis: quemadmodū contigit noſtro in caſu.

Reſpondetur multis modis ex declarationibus,quas commemoraui in conſilio 155. libro ſecundo,& quas ad rem noſtram recenſuit præſtantiſſimus dominus Ioſephus Pranzonus. Et primò reſpondetur,donationem hāc factam fuiſſe ex cauſa oneroſa,ut in facto præſupponitur. Qua quidem in donatione oneroſa,ſicque remu
117 neratoria † ceſſare diſpoſitionem d.l.fœminæ,ſcripſi in d.conſ.155.num.6.& 7.ex ſententia Baldi, Roman.& aliorum

Reſpondetur 2. diſpoſitionem d. l. fœminæ non habere locum,in donatione facta cauſa † nuptiarum,ut hic. Ita declaraui in dicto conſilio 155.numero duodecimo , poſt ibi relatos & illi meo reſponſo,ſubſcripſit Clariſſimus dominus Cephalus in conſilio 463. libro quarto, vbi numero decimooctauo,declarationem hanc attigit.

Reſpondetur tertio,donationem hanc factam fuiſſe,non ſolum ipſi domino Antonio,ſed & eius hæredibus:& propterea mediante ſtipulatione notarii, quæſitum fuit ius filiis & hæredibus domini Antonii,ut dictum fuit ſupra. Vnde ſequitur facto ipſius domini Antonii,per ſecundas nuptias auferri nō potuiſſe ius hoc,iam illis quæſitum l.cum maritus.§.ultimo.ff. de pactis dotal. & in ſpecie reſpondi,in dicto conſilio centeſimo quinquageſimoquinto,numero 26.27.& 28.lib. ſecundo.

Reſpondetur quarto,dominum Bartholomęum excluſum a lucro,quod alias potuiſſet conſequi ex diſpoſitione dictę.l.fœminæ:ex quo poſt ſecūdas nuptias Domini Antonii patris renuntiauit bonis paternis,maternis & aliis uerbis admodū amplis.Ita declarant Decius in rubr.C.de ſecundis nuptiis,columna penultima.& in conſilio ducenteſimoſexto,in fine.Ioan de Ripa in l. fœminæ,numero decimonono.C.de ſecundis nuptijs & Antonius Gabriel in ſuis concluſionibus lib. 3.in tit.de ſecundis nuptiis concluſio. 1. numero 7. Et ſcribit Ioan de Ripa præcitato in loco, hoc maxime procedere , quando in renuntiatione generali, adiectum fuit iuramentum : ſicuti factum fuit noſtro in caſu.

Concludo itaque donationem, hanc viribus ſubſiſtere atque ita obſeruandam eſſe.

S VM-

SVMMARIVM.

1 Lineæ nomen collectiuum eſt, & multorum graduum.
2 Subſtitutionis verba directa & ciuilia, an trahi ad fideicommiſſariam poſſint & nu. 3
4 Peruenire, uerbum, optum eſt, tam comprehendere fideicommiſſariam quam directam.
7 Reſtituere grauatus, in neceſſarium antecedens cenſetur alienare prohibitus.
6 Determinatio una, diuerſa reſpiciens determinabilia, æqualiter non determinat, quando adeſt ratio diuerſa.
Vel quando æqualiter determinari nequeunt nu. 7
8 Subſtitutionis vnius verba, declarationem recipere a uerbis alterius, quando eodem modo concepta ſunt.
9 Succeſſio ab inteſtato ex magis recepta doctorum ſententia connumeratur inter alienationes.
10 Datum ſub conditione, cenſetur ademptum ſub contraria.
11 Fideicommiſſum perpetuum ordinatum eſse, & datam liberam teſtandi facultatem, an repugnet.
12 Teſtandi facultas conceſſa grauato per fideicommiſſum, an ad extraneos, uel ſolum eos de familia, intelligatur.
Vide nu. 19
Et utrum inſtituendi proximiores tantum. nu. 20.
13 Alienatio prohibita in uita, ob conſeruationem familiæ extẽditur etiam poſt mortem.
Idem ſi ad certum tempus nu. 14
Vel ſi nominatim uni fiat, ut eam ob cauſam ad alium extendatur. num. 15
16 Diſponentis de mente vbi dubitamus, ad rationem ab eo expreſſam recurrimus.
17 Et, dictio, copulatiua eſt, & ſubſequentia. nectit ancedentibus.
18 Diſpoſitio teſtatoris ſtatuto æquiparatur, & ita intelligenda vt minus corrigat, quam ſit poſſibile.

FACTI SPECIES.

ILLVSTRIS Domin. Camillus Senior de Elephantucijs anno 1540. condidit teſtamentum in quo legatis dotibus filiabus, eiſq; ab hæreditate excluſis, ac legatis quibuſdam bonis immobilibus, Ioanni eius unico filio legitimo, & naturali, iure inſtitutionis pro legitima &c. eundẽ Ioannem in illis verbis. In omnibus uero alijs ſuis &c. inſtituit ſeu reliquit vſufructuarium, Et interim durante vſufructu vel per mortem domini Ioannis, uel alio modo, quo ad vſumfructum, & proprietatem ſimul tunc conſolidatos, hæredes vniuerſales inſtituit, quoſcunque filios maſculos legitimos & naturales ipſius Ioannis natos & naſcituros, æquis portionibus & ipſorum filiorum liberos, in ſtirpes & nõ in capita, eoſque inuicem ſubſtituit vulgariter. pupillariter & per fideicommiſſum ſalua ſemper gradus prærogatiua.

Et in caſu prædicto, exiſtentibus filiabus legitimis & naturalibus ipſius Ioannis, vna vel plurib. iuſſit eas congruè & honorificè dotari.

Et eo caſu, ſic deficiente linea maſculina legitima & naturali ipſius Ioannis, in totum excluſis omnibus legitimatis, reliquit iure legati, & omni meliori modo, Lucio ipſius teſtatoris filio naturali, tunc ſuperuiuenti, alias dicti Lucij filijs & deſcendentibus maſculis legitimis & naturalibus, ſcuta bis mille auri, in tot bonis immobilibus ipſius teſtatoris, nec non quædam credita Montium.

Eodem caſu dictæ lineæ maſculinæ Ioannis in totum extinctæ, & ſic nullis exiſtentibus filijs legitimus & naturalibus, non autem legitimatis, iure legati reliquit dominæ Portiæ & dominæ Laertiæ filiabus ipſius teſtatoris, quædam credita Montium.

In reliquis omnibus alijs bonis inſtituit, ſubſtituit, elegit, vocauit, nominauit, & eſſe voluit eius hæredes vniuerſales: dominum Carolum Antoniũ fratrem ſuum, ipſo tunc ſuperuiuente, Eo autem defuncto, quoſcumque filios dicti Caroli Antonij legitimos & naturales, in capita & non in ſtirpes, & ipſorum filiorum liberos in ſtirpes, & non in capita, eoſque inuicem ſubſtituit, vt ſupra.

Subdens. Et quos etiam filios & deſcendentes prædicti Caroli Antonij, nec non & ipſum Carolũ Antonium ſubſtituit, quibuſcunque filijs & deſcẽdentibus dicti Ioannis, decendentibus ab inteſtato, & ſine filijs & deſcendentibus.

Et ſic ultimo ex deſcendentib. maſculis dicti Ioannis, decedenti ſine filijs maſculis, & per maſculum tantum ex linea maſculina prouenientibus, vt ſupra. Et hoc pro conſeruatione agnationis. & familiæ ipſius teſtatoris.

Prohibuit quoque expreſſe idem teſtator ſupradictus, omnibus eius hæredibus inſtitutis & ſubſtitutis cuilibet ipſorum omni tempore iure, via & cauſa, omnem & quamcunque alienationem ac vẽditionem, donationem &c.

Eiſdem quoque hæredibus inſtitutis & ſubſtitutis, expreſſe prohibuit trebellianicæ, ſeu cuiuſcunque alterius portionis, detractionem, ex bonis & hæreditate ipſius teſtatoris: cum omnimo velit & intendat adimpletis relictis & legatis prædictis, reſiduum ipſorum bonorum & hæreditatis, perpetuò remanere & eſſe in eius agnatione & familia, & peruenire debere ad prædictos maſculos & deſcendentes per maſculum, legitimos & naturales, & ex linea maſculina legitima & naturali: & ea finita ad præfatos maſculos & deſcendentes, per lineam

neam maſculinam prædicti Caroli Antonij eius fratris, legitimos & naturales in infinitum, ſalua ſemper gradus prærogatiua.

Defuncto præfato domino Camillo teſtatore, dictus Ioannes eius filius hæres ut ſuprà, adminiſtrauit omnia bona: deinde deceſſit, relicto Camillo iuniore filio, qui hæres prædicti teſtatoris factus, deceſſit anno 1580. ſine filijs & deſcendentibus maſculis, condito teſtamento, in quo hæredem vniuerſalem inſtituit, Illuſtrem dominum Carolum Antoninum iuniorem filium Illuſtris domini Ioan. Franciſci de Elephantucijs, legatis nonnullis Illuſtri dominæ Poliſenæ Rangonæ matri, & Camillæ Gadiæ vxori, & quibuſdam alijs.

Nunc Illuſtris dominus Ioannes Franciſcus, pater dicti domini Caroli Antonij hæredis inſtituti a dicto domino Camillo iuniore: necnon & Illuſtris dominus Cæſar ipſius domini Ioannis Franciſci frater, ambo filij Illuſtris domini Caroli Antonij Senioris fratris, dicti domini Camilli Senioris, prætendũt per mortem dicti domini Camilli iunioris fuiſſe factum locum fideicommiſſo ex teſtamento dicti domini Camilli Senioris, ad qđ petierunt ſe admitti, non obſtante teſtamento dicti domini Camilli Iunioris. Quare plures dubitationis hic diſſoluendæ proponuntur.

Prima eſt, an domini Ioan. Franciſcus & Cæſar, ita vocati fuerint a Domino Camillo Seniore ex prima parte ſubſtitutionis ibi. In reliquis autem, &c. ac etiam ex vltima parte, ibi Cum omnino, &c. ut domino Camillo iuniori, nulla dici poſſit conceſſa facultas, a prædicto domino Camillo Seniore, ex illis verbis, ab inteſtato, poſitis in ea clauſula Et quos &c.

Secunda eſt dubitatio admiſſo, quod teſtandi facultas relicta fuerit domino Camillo iuniori, an is teſtari potuerit, ad commodum extraneorum: vel ſolum quo ad eos, qui ſunt ex familia Elephantucia.

Tertia eſt, admiſſo dominum Camillum iuniorem, teſtari potuiſſe ſolum ad commodum familiæ Elephantuciæ, an teſtari potuerit, inſtituendo remotiores in gradu: uel debuerit inſtituere proximiores.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXCVII.

Et ſi ex his, quæ ſuperioribus annis reſpondi, ſuper hoc illuſtris domini Camilli Elephantucij Senioris teſtamento, exiſtimo diſſolui poſſe propoſitas dubitationes: quemadmodum facile eſt legere inter mea reſponſa in conſil. 277. n. 44. verſicul. tertia eſt dubitatio. lib. 3. Verumtamen non grauabor, noua hac (vt dici ſolet) ſub incude, quæ nunc proponuntur, reuocare: aliaque addere, quæ nunc in mentem venerunt.

Quod itaque ad primam dubitationem attinet, reſpondendum eſt, Illuſtres dominos Ioan. Frãciſcum & Cæſarem fuiſſe uocatos a domino. Camillo Seniore illis uerbis. In reliquis autẽ bonis &c. Quod ut facile oſtendam, exiſtimo prius eſſe animaduertendum, prædictum teſtatorem, reliquiſſe primum titulo inſtitutionis, quædam bona domino Ioanni filio, cauſa ſuæ legitimæ. Et hac in parte dictus dominus Ioannes dicitur hęres particularis, iuxta. l. quoties. vbi Doc. C. de hęred. inſtit. Nam deinde ipſe teſtator poſt multa alia legata aliis relicta, ſubiunxit inſtitutionem uniuerſalem illis uerbis: In oĩbus uerò aliis ſuis bonis. Et propterea quo ad particularẽ illam inſtitutionem, nulla eſt diſputatio: cum nec illi facta fuerit, nec fieri potuerit ſubſtitutio. In ea uero parte quæ incipit ibi. In omnibus uero aliis ſuis bonis. &c. teſtator primum inſtituit dictum dominum Ioannem, donec uixerit, in uſufructu omnium bonorum, & eo viuente, in proprietate ipſius domini Ioannis filios, hoc eſt dominum Camillum iuniorẽ. Dixi alias in d. conſil. 277. nume. 45. Dominum Ioannem cenſeri hęredem inſtitutum in totum, ex quo non daretur hæres vniuerſalis. Ei namque relictus fuit vſufructus, eius uero filiis proprietas, ut ergo detur aliquis hæres uniuerſalis, dicendum eſt dominum Ioannem fuiſſe inſtitutum, tam in proprietate, quam in uſufructu, ſed grauatum fuiſſe poſt mortem ſuam reſtituere domino Camillo filio ſuo, iuxta opinionem illam quam in d. conſil. 277. nu. 45. dixi eſſe receptam a Doctoribus in l. extraneum. C. de hæred. inſtitu. Sicuti rem hanc copioſius & clarius explicaui in conſ. 273. nume. 6. eod. lib. 3. Quæ a me ſcripta ſi rectè perpendantur, apparebit ad rem pertinere, & ſi præſtantiſſimus dominus Hieronimus Gabriel in conſil. 124. in princip. & numer. 3. lib. 2. dum ſuper hoc ipſo teſtamento reſpondit, opinatus eſt, nihil huc facere. Et rurſus ſubiunxit teſtator, hęc verba, vel per mortẽ Ioannis, vel alio modo, quo ad vſumfructum & proprietatem ſimul, tunc conſolidatos, hæredes vni-

vniuerſales inſtituit quoſcumque filios maſculos ipſius Ioannis.&c His ſanè uerbis manifeſtè conſtat, teſtatorem vocaſſe atq; ita ſubſtituiſſe filios domin. Ioannis, hoc eſt, do. Camillum iuniorem ut ſcilicet is mortuo ipſo do. Ioanne, conſolidato vſufructu cum proprietate, eſſet hęres vniuerſalis. Hactenus itaque apparet filios D. Ioãnis nẽpe dominum Camillum fuiſſe actiuè vocatos. Deinde teſtator, faciendo primum gradum ſubſtitutionis, ſubiũxit hæc verba. Eoſque inuicem ſubſtituit. &c. duo ſignificauit teſtator, vnum, quod iam uocauerit filios ipſos D. Ioannis: alterum, quod eos inuicem grauauerit, atque ita paſſiue vocauerit. Hic ergo eſt primus gradus ſubſtitutionis & vocationis paſſiuę inter filios ipſius domin. Ioannis, ex quo infertur, qđ ſi dominus Camillus iunior, habuiſset alterum fratrẽ, & deinde deceſſiſset ſine filiis, is eius frater mediante prædicta ſubſtitutione reciproca, admiſsus fuiſset. Poſtmodum ſubiunxit teſtator ſecundum gradum ſubſtitutionis paſſiuę his verbis. *Et in caſu prædicto, & ſic deficiente linea maſculina ipſius Ioannis.&c. ideſt deficien*te domino Camillo & aliis deſcendentibus do. Ioannis, in reliquis bonis ſubſtituit hæredes uniuerſales dominum Carolum Antonium fratrẽ, & eo tunc defuncto, eius filios, hoc eſt dominũ Ioan Franciſcum, & dominum Cæſarem. ij itaq; filii domini Caroli Antonii, fuerunt a teſtatore ſubſtituti immediate ipſi domino Camillo. Imò ſi ipſe dominus Camillus reliquiſset filium, puta Iacobum, & *is* Iacobus deceſſiſset deinde, nullis relictis filiis, ipſi Iacobo cenſerentur ſubſtituti prædicti dominus Ioan Franciſcus & Cęſar. Cum ſubſtituti fuerint lineæ ipſius domini
1 Ioannis, quod *ſanè* lineæ † nomen, eſt collectiuum, cum ſit multorum graduum, iuxta ea, quæ tradunt omnes in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & poſthum. & in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ubi nouè, & late Petrus Peralta Hiſpanus. nu. 15. ad finem. de leg. 2. comprehendit filios, nepotes, & alios deinceps, & propterea ſequitur dicẽdum, prædictos dominos Ioann. Franciſcum & Cæſarem, ſubſtitutos fuiſse illi ultimo decedenti ex linea & deſcendentibus domini Ioannis.

Et ex prædictis apparet, filios & deſcendentes domini Ioannis ſeu eius lineam, non fuiſſe ſimpliciter poſitam in conditione, ita ut dici debeat dominum Carolum Antonium, ſeu eius filios, fuiſse ſubſtitutos immediatè domino Ioãni, deficiente eius linea: ſed dicendum eſt filios & lineam domin. Ioannis, fuiſse diſpoſitiue uocatam: & poſt eam, immediate ſubſtitutum fuiſſe dominum Carolũ Antonium uel eius filios, hoc eſt dominum Ioan. Franciſcum & dominũ Cæſarem.

Nec hic obſtat, quod prædicta ſubſtitutionis verba, ſint omnino directa & ciuilia, uidelicet, inſtituit ſuos hæredes &c. iuxta. l. 1. in princip. ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtit. ubi Ripa. nu. 8. Quo
2 caſu in fideicommiſſariam † reſolui non poteſt. l. uerbis ciuilibus. eo. tit. maximè cum teſtator ipſe paulo inferius fecerit ſubſtitutionem compẽdioſam in illo uerſ. Et quos etiam. &c. ob id præcedens ſubſtitutio uerbis directis ciuilibus facta, non trahitur ad fideicommiſſariam, ut tradit Crauet. in conſil. 98. num. 16. Ex quo ſequitur, quod cum filii dom. Caroli Antonii, ex ſubſtitutione illa ſuccedere non *poſſent, cum iam* domi nus Camillus Iunior hæreditatem adiuerit, iuxta. l. poſt aditam. C. de impub. & aliis ſubſtit. neceſse eſt dicere, quod ſuccedant ex clauſula, Et quos. &c. quæ ponit ſubſtitutionem compẽdioſam. Vnde cum ad ea ſit reſtricta, quatenus filii Ioannis decedant *inteſtati, deficiente* conditione, *ex ea ſuccedi non poteſt.* Nam reſpondetur, primò, *teſtatorem inſtituiſſe*, uel uerius *ſubſtituiſse dominum* Carolum Antonium *& eius filios*, domino Camillo iuniori (ut *diximus ſupra*) ſi deceſſiſſet ſine filiis. Quo *caſu etiam ſi cõ*cederemus teſtatorem fuiſse uſum verbis directis ciuilibus tantum: adhuc tamen illa ad fideicommiſſariam traherentur, ut reſponderunt Caſtren. in conſil. 411. *Viſo facto* & *dubiis* numer. 2. libr. primo, & Ancharanus in *conſil.* 27. num. 2. ques ſecutus eſt Vaſquius in Tract. de ſucceſſionum creatione. §. 24. in titul. de compendioſa ſubſtitut. num. 75.

Reſpondetur ſecundo, teſtatorem uſum fuiſſe uerbis *directis & communibus* ſimul: quia dixit, inſtituit, & *ſubſtituit, quo caſu* continetur & fideicommiſſaria. Ita *Corn. in* l. precibus. num. 18. & *ibidem* Cacialupus numero 47. & Cagnolus. num. 207.

Reſpondetur tertio, teſtatorem uocaſſe dominum Carolum Antonium & *eius filios, quos*
3 valdè diligebat. Quo fit, † ut uerba etiam *directa* ciuilia, trahantur ad *fideicommiſſariam.* Sicuti hanc eſse communem Doctorum opinionem teſtantur Cagnolus in l. precibus. nume. 203. & Riminaldus iun. numer. 440. qui alios commemorat.

Reſpondetur quarto, teſtatorem ita dixiſse. in reliquis omnibus aliis eius bonis, rebus & iuribus, & eius hęreditatis inſtituit, ſubſtituit, elegit, & eſse uoluit eius hæredes. &c. Illa dictio, eius, ſignificat perſonam ipſius teſtatoris, ſicuti oſtendunt illa ſubſequentia uerba, dominum Carolum Antonium eius fratrem. Et ſupra cũ dixit, eius *hæreditatis.* Et in dubio ſic etiam referri debet dictio, eius, ad perſonam teſtatoris. l. ex *facto*. §. ſi quis rogatus & ibidem Ripa nume. 5. ff. ad Trebellian. & alios retuli in conſil. 106. n. 212. lib. 2.

Et perinde eſt, ac ſi dixiſset, inſtituo & ſubſtituo mihi dominum Carolum Antonium. &c. Quo ſtante equitur hãc eſse ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ut egregiè docuit Baldus in l.

preci-

precibus.num.35.quem ſecuti ſunt ibi Caſtren. num.15.uerſicul.tene ergo & Cagnolus. nume. ducenteſimovndecimo, qui aliis commemoratis teſtatur communem eſſe opinionem.

Reſpondetur quinto, teſtatorem paulo poſt inferius ſe ipſum declaraſſe,dum facta prohibitione alienationis,ita ſcriptum eſt. Cum omnino velit & intendat ipſe dominus teſtator,adimpletis relictis & legatis prædictis,& quolibet ipſorum,reſiduum eius bonorum,rerum & hæreditatis,perpetuò manere & eſſe,in eius agnatione & familia, & peruenire debere ad præfatos maſculos deſcendẽtes per maſculum, legitimos & naturales,& ex linea maſculina legitima & naturali. Et ea finita,ad præfatos maſculos & deſcendentes,per lineam maſculinam ipſius domini Caroli Antonii de Elephantuciis eius fratris, legitimos & naturales in infinitũ, ſalua ſemper gradus prærogatiua,cum ſubſtitutionibus ad inuicem,ut ſupra factis,omni meliori modo. Hic voluit teſtator bona ſua, extincta propria linea maſculina, peruenire ad prædictum dominum Carolum Antonium eiuſque filios.

4 Quod ſanè uerbum † peruenire,eſt commune atque ita aptum comprehendere fideicommiſſariam, ſicuti & directam,ut tradunt Bartolus in l. Centurio.num.48.ff.de vulgar. & pupillar. ſubſtit.& ibidem Iaſon num.63.& Ripa nume.188. qui communem eſſe teſtantur, & idem reſponderunt Alexander in conſil.36. numer. ſecũdo, libro tertio, *Socinus Senior in conſi.249.num.18.libro ſecundo,& Curtius iunior in conſilio 15.nu.1.*

Et verbum peruenio,eſſe aliquando obliquũ probant.l.hæredes mei,§.cum ita,& l.hęredibus. ff.ad Senatuſconſultum Trebellia. Cum itaque *voluerit* teſtator poſt temporis longum interuallũ, nempe extincta propria linea, ſicque poſt aditam ab illis ex ſua linea hæreditatem,peruenire eam debere ad dominum Carolum Antonium & eius filios,ſequitur dicendum, uoluiſſe per fideicommiſſariam illos ſuccedere. Nec hic repugnat,quod prædicta uerba,poſita ſunt in ultima parte prohibitionis alienationis, quæ ſanè prohibitio,cum acceſſoria ſit ad pręcedentem diſpoſitionem & uocationem, ſecundum illam reſtringi & intelligi debet:quemadmodum latiſſime auctoritate multorum reſpondi in conſil. 376.num.49.lib.4.Nam reſpondetur, non conſtitui fundamentum in uerbis prohibitionis,ſed in ipſamet expreſſa uocatione:cum dixit, uelle bona ſua peruenire ad dominum Carolum Antonium & eius filios. Et ideo prædicta uerba non veniunt acceſſorie ad ſubſtitutionem factã in uerſ. Et quos etiam filios. Hoc pariter colligitur ex eo,quod una eſt diuerſa ab altera. In hac enim ſubſtituit in infinitum uſque,comprehendens deſcendentes ultra quartum gradum, vt tradunt Alex.in conſilio ſexageſimoſexto, libr.1.Iaſon in l.filiusfam.§.Diui in ſecunda lect. num.153.de legat.1.Decius in conſil.23.nume. 4.alios ſciens omitto. In illa uero ſubſtitutione poſita in d.uerſicul.Et quos etiam, non ſunt vocati,niſi uſque ad quartum gradum. iuxta. §. nos autem.in auth.de reſtit.fideic.

Et rurſus in hac adiecit clauſulam, ſalua gradus prærogatiua.In illa uero non adiecit. Et demũ uoluit teſtator in hac ultima parte oĩno,ſicq; neceſſitate quadam,(ſicuti eſt illius præciſè dictionis ſignificatio,latè Tiraquellus. in l. ſi unquam in uerbo reuertatur.num.89.C.de reuoc. donat.)bona ſua peruenire ad dominum Carolum Antonium, & eius deſcendentes, id quod non dixerat teſtator ipſe in antecedenti clauſula.Et quos etiam filios &c.

Eſt ergo dicendum,uocationem hanc non eſſe acceſſoriam ad illam,factam in verſicul.quis etiam.&c.Sed eſſe repetitiuam & declaratiuam illius principalis factę in uerſic.In reliquis omnibus,&c.

His intelligimus,hos dom.Caroli Antonii filios,fuiſſe a teſtatore uocatos in prima illa parte ſubſtitutionis quę incipit.In reliquis.&c. Ex quo ſequitur,teſtatorem tacite prohibuiſſe illi vltimo decedenti ex ſua linea, de his bonis teſtari & diſponere:cum grauatus † reſtituere,cenſea-
5 tur in neceſſarium antecedens prohibitus alienare.l.2.§.ſin autem. C.cõmunia de leg.& fideicomm.& conſequenter prohibitus hæredem inſtituere. l.peto.§.fratre.de legat.2.ubi Bart.Soc. Senior in conſil.251.num.3.lib.2. Ruinus in cõſil.89.num.24.& in conſil.121.nu.7.libr.2.Pariſ. in conſil.88.num.18.lib.2.& Alciatus in reſpon. 484.num.7.& 8.alios de induſtria omitto. Teſtator ergo dicitur ſubſtituiſſe dominũ Carolũ Antonium,& eius filios & deſcendentes,vltimo ex ſua linea decedenti cum teſtõ ſeu ab eo hęrede alio inſtituto,& ſine liberis. Quam quidem ſubſtitutionem & uocationem,ad commodum prædictorum domini Caroli Antonii & deſcendentium,magis & magis augere uolens ipſe teſtator,ſubiunxit. Et quos etiam filios &c. Quæ quidem uerba,ſtant ampliatiuè & augmentatiue. Sicuti ſignificat dictio, &,l.ea tamen adiectio.de leg.2.& poſt Albericum ſcripſi in conſil. 272.nu.73.lib.3. Sic et dictio,etiam, augmentatiua eſt,ut ſcripſi in d.conſ.277. num.55. Dixit ergo teſtator.Et quos etiam filios &c.ſubſtituit vltimo decedenti ab inteſtato. Explicant hæc verba caſum ſucceſſionis decedẽti ab inteſtato, & implicant caſum ſucceſſionis decedenti cum teſtamento:ac ſi dixiſſet. Subſtituo prædictos filios domini Caroli Antonii,ultimo decedenti teſtato, & etiam decedenti ab inteſtato, & ſine liberis. Et propterea ipſe teſtator in ſubſequenti ver.cum omnino,recte dixit,ſe uelle omninò, hoc eſt omni caſu,dominum Carolum Antoniũ & eius deſcendentes ſuccedere. Sic enim dictio, omnino, exponitur ut poſt alios ſcripſi in conſ.272.nu.78.lib.3.

Nec

Nec huic ſenſui atque interpretationi repugnat conſideratio Reuerendiſſimorum Patrum facta in reſolutione ſub die 4. Iulii huius anni: Cum dixerunt prædicta uerba. Et quos etiam filios &c. ſtare reſtrictiue & conditionaliter, ſeu declaratiuè, quaſi quod teſtator declarare uoluerit, quomodo intelligebat ſubſtitutionem factã vltimo ex ſua linea: & ſic deuenit ad magis particularem ſubſtitutionem, quam eſset præcedẽs quæ erat generalis & ſub compendio. Nam reſpondetur, immo ſtare ampliatiuè: ſicuti dictio illa, etiam, ſignificat: quæ omnino repugnat naturæ declarationis: quia alioqui teſtator aliter fuiſset locutus; rectius enim dixiſſet, & quos ſcilicet vel videlicet, aut quid ſimile, aut ſaltem ſimpliciter dixiſset. Et quos filios & deſcendentes. &c. Cum ergo dixerit. Et quos etiam filios, ſignificauit uelle fideicõmiſsũ eſſe omni ex parte perfectum & abſolutum, nempe quod filii & deſcendentes domini Caroli Antonii, ſuccederẽt illi ultimo decedenti teſtato, & etiam ab inteſtato.

Nec etiam repugnat, quod *ſicuti illa uerba, ſi* ne liberis, important conditionem, ſic & *illa*, ab inteſtato, ſtent conditionaliter & reſtrictiue: ex regula. l. iam hoc iure. ff. de vulg.

6 Nam reſpondetur, quod una † determinatio reſpiciens plura determinabilia, æqualiter non determinat, quando adeſt diuerſa ratio determinandi: ſicuti. d. l. iam hoc iure, declarat ibi Imola, quem ſecuti ſunt Alex. in conſil. 179. lib. 5. Iaſon in d. l. iam hoc iure. colum. ultim. uerſic. ſecundò limita. Dec. in l. in teſtamento. num. 8. C. de teſtament. mil. & in conſ. 394. numer. 3. & Ripa in l. j. in princ. num. 68. ff. de uerborum oblig. Porrò in caſu noſtro diuerſa admodum eſt ratio inter hæc duo, decedentibus ab inteſtato, & decedentibus ſine liberis. Nam decedere cum liberis; eſt ſecundum mentem & uoluntatem teſtatoris, qui iam ſubſtituit & uocauit filios domini Ioãnis & eius liberos. Sed decedere cum teſtamento eſt contra mentem & uoluntatem teſtatoris, qui iam omnem alienationem prohibuit, ut diximus ſupra. Eſt & diuerſa ratio, quia decedere cum liberis eſt fideicommiſsum conſeruare. Decedere uero cum teſtamento, eſt fideicõmiſsum deſtruere. Præterea regula d. l. iam hoc iure, habet locum quando duo determinabilia poſsunt æqualiter determinari, ſecus uerò quãdo

7 † non poſsunt. Ita Dec. in d. l. in teſtamento. numero octauo, verſiculo tertio regula. At noſtro in caſu, non poſsunt duo hæc æqualiter determinare. Cum unum tendat ad conſeruationem fideicommiſſi: aliud uerò ad deſtructionẽ. Vnum ſit ſecundum uoluntatem: aliud uero contra uoluntatem teſtatoris, ut diximus ſupra.

Non etiam obſtat alia conſideratio eorundẽ Reuerendiſſimorum Patrum; quod verba ab inteſtato appoſita in fideicommiſſo, important expreſsam conditionem. l. generaliter. in princip. C. de inſtitutio. & ſubſtitutio. Socinus Senior in conſil. 150. numero vigeſimoquarto, verſic. confirmatur libr. 1. Pariſius in conſil. ſeptuageſimoſecundo, numer. ſexageſimo, lib. 3. & paſſim Doctores admittunt hanc conditionem in fideicõmiſſis, Reſpondetur. d. l. generaliter loqui in caſu claro; quando teſtator uoluit importare conditionem, nec aliquod præceſſit fideicommiſsũ, quo prohibita eſset *alienatio ex teſtamento*: ſicuti preceſſit in caſu noſtro, in quo poſtmodum teſtator ſubiunxit ampliando fideicommiſſi cõſeruationem. Et quos etiam filios. &c. Quæ ſane uerba non erant in caſibus, de quibus reſponderunt Soc. Senior in d. conſil. 150. numero vigeſimoquarto. Pariſius in d. *conſil.* 72. numero ſexageſimo. ac etiam *alii*, nempe idem Socinus in *conſil.* 251. *nu.* 8. *libr.* 2. Fabiani inter conſilia *vltimarum uoluntatum* in conſil. 149. nume. 31. *Purpuratus in conſilio* 117. numero 3. *& Anguſſolæ* in conſilio decimo, numero *ſexto. Prędicti* ſane Doctores loquuntur illis in caſibus, in quibus *teſtatores* expreſſim dederant teſtãdi facultatem, qui *caſus noſtro non conueniunt.*

Non etiam obſtat *alia conſideratio* ipſorum Reuerendiſſimorum Patrum, dum *argumentũ* ſumunt a præcedenti ſubſtitutione, facta Liuiæ filię naturali teſtatoris, in qua decedenti ab inteſtato & ſine filiis ſubſtituit Lucium filium naturalem. Quemadmodum *igitur ibi* importãt conditionem: *ita etiam in hac ſubſtitutione*, in qua eadem fere *verba fuerunt* appoſita. Verba

8 enim unius ſubſtitutionis † recipiunt declarationem a uerbis alterius. l. qui filiabus, de legatis primo.

Reſpondetur uerba unius *ſubſtitutionis* declarare verba alterius, quando eodem *modo* ſũt concepta: ſecus uero quando *ſunt diuerſa*, ut in caſu noſtro. Non enim in ea *ſubſtitutio*ne facta Dominæ Liuię, locutus eſt teſtator ampliatiue, nec in ea agitur de cõſeruãdis bonis in agnatione & familia, atque ita non eſt ibi inductum perpetuum fideicommiſsum, quo tacite iam ſit excluſa diſpoſitio teſtamentaria, ſed diuerſum eſt in caſu noſtro, in quo iam conſtat teſtatorem voluiſse inducere fideicommiſsum arctiſſimũ, pro conſeruatione familiæ, & propterea prohibere uoluit quamcumque aliam ſucceſſionem teſtamentariam ac etiam ab inteſtato. His facile defendi poteſt hæc interpretatio.

Eſt & alter ſenſus & interpretatio dictorum verborum, ab inteſtato, quam adhibui in d. conſil. 277. num. 48. verſic. crediderim, quod *ſcilicet* voluerit teſtator, ne ſi ultimus ex linea ſua, ut puta dominus Camillus iunior deceſſiſſet, relicto hærede ab inteſtato ſibi ſucceſſuro, is excluderet filios deſcendentes domini Caroli Antonii ſubſtitutos. Quã quidem interpretationem cõprobaui ibi. num. 55. perpendendo dictionem illam, etiam, & alia multa. Nec prædictæ interpretationi

pretationi obſtant quæ a Reuerendiſſimis Pa-bus,& à præſtantiſſimis partis aduerſæ aduocatis,obiiciuntur.

Et primò quidem obiiciunt Reuerendiſſimi Patres in eorum reſolutione,ſub die 4.Iulii, qd' hæc interpretatio admitti poſset,ſi illa verba ab inteſtato, fuiſsent adiecta prohibitioni alienationis:puta ſi teſtator prohibuiſset alienationẽ extra familiam,etiam per ſucceſſionem ab inteſtato,tunc enim cẽſeretur illam adieciſſe ad tollendam difficultatem ſupradictam. ſed cum ſint adiecta ſubſtitutioni & coniunctim cum alia cõditione,& ſine liberis deceſſerint, non poteſt dari hæc intelligentia. Quinimò neceſſario dicendum eſt,teſtatorem ſubſtituiſſe ſub duplici conditione, ſi ſine liberis & ab inteſtato deceſserint.

Et hoc eo magis,(ſubiiciunt Reuerendiſſimi Patres)dicendum eſt,cum teſtator iam prouidiſſet ſupradictæ difficultati,in primis uerbis ſubſtitutionis,inducendo abſolutum fideicommiſſum, deficiente linea Ioannis. Vnde ne uerba ſubſequentia ſint ſuperflua,dicendum eſt,adiecta fuiſse ad declarationem præcedentis ſubſtitutionis.

Reſpondetur,nullam penitus probabilem differentiæ rationem conſiderari poſse, quod prædicta uerba ab inteſtato,ſint adiecta ſubſtitutioni,uel prohibitioni alienationis.cum idem effectus ſemper reſultet. Si enim adiecta eſt,(ſicuti uere eſt)ſubſtitutioni,emanat effectus iſte,quod ſi filii & deſcendentes domini Caroli Antonii, debent ſuccedere illi ultimo decedenti ab inteſtato & ſine liberis,alii alioqui ſucceſsuri ab inteſtato,illi ultimo cenſentur prohibiti ſuccedere:cum incluſio & admiſsio filiorum Domini Caroli Antonii, ſit excluſio & reiectio illorum hæredum ab inteſtato,alias illi ultimo ſuccedentium.l.cum prætor.in princ.ff.de iud.& in ſpecie prope reſpondit Socinus Senior in d. conſilio 150.nu. 34.lib.2.

Et ideo perinde eſt,ac ſi teſtator expreſse ꝓhibuiſset,illos alias ab inteſtato ſuccedentes, ne in detrimentum fideicommiſſariæ ſubſtitutionis factę de filiis dom. Caroli Antonii, poſsint ſuccedere.

Et propterea non duæ (ut dicebant Reuerendiſſimi Patres)conditiones:ſed una tantum eſt, ac ſi ita dixiſſet,& decedentibus omnibus deſcẽdentibus Ioannis teſtati,& etiam inteſtati & ſine filiis, ſuccedat dominus Carolus Antonius & eius filii.&c.

Nec uerba hec dici poſsunt ſuperflua; tametſi iam ſupra fecerit teſtator abſolutum fideicommiſsum.

Nam cum animaduerteret teſtator,ſe ſatis nõ declaraſse,& fideicommiſsum efficax ordinaſse uoluit ampliatiue & augmẽtatiue ſubijcere hęc verba.

Et quos etiam filios &c. ut ſignificaret ſe excludere a ſucceſsione huius fideicõmiſſi, quoſcumque alios hæredes,ex teſtamento, uel ab inteſtato illius vltimi defuncti,ex linea Ioannis filij.

Secũdo objciunt præſtantiſſimi partis aduerſę aduocati,quod data noſtra illa interpretatione,teſtator prouidiſset in caſu raró eueniẽti, nemque quando is vltimus decedens reliquiſſet matrem ſibi ab inteſtato ſuccedentem.

Nam reſpondetur,caſum non eſse rarum, q̃a non modo matrem,ſed & alios ex matris cognatione,uel uxorem:ſibi ab inteſtato ſuccesſuros, habere potuiſset. Et admiſso citra ueri præiudicium,quod caſus eſset rarus:attamen veriſimile eſt,teſtatorem diligentiſſimum omnia præuidiſse, & omni ex parte conſulere uoluiſse pro ſuæ familiæ & agnationis conſeruatione: ſicuti ex ipſis ſubſtitutionibus, & prohibitionibus factis manifeſte colligitur.

Tertio obiicitur,dictionem,etiam,fuiſse poſitam in principio clauſulæ. Et quos etiam,non autem fuiſse dictum, decedentibus etiam ab inteſtato.

Et ob id non ampliare uerbum, ab inteſtato, ſed magis explicite explicare id,quod ſupra breuibus uerbis dictum fuerat. Nam reſpondetur, nullam eſse differẽtiam, quod ita ſcriptum ſit, quos etiam filios ſubſtituit decedentibus ab inteſtato uel ſic eſset ſcriptum,quos filios ſubſtituit decedentibus etiam ab inteſtato.

Non enim dictio,etiam,implicat nouas & diuerſas perſonas, atque ita non refertur ad nouas perſonas,cum iam ſupra uocauerit & ſubſtituerit filios & deſcendentes omnes,ipſius domini Caroli Antonii, & ipſorum filiorum liberos in ſtirpes &c.dixit liberos,ſignificans deſcendẽtes,iuxta.l.liberorum.de uerbor.ſign. & tradunt ibi Alciatus.num. 1.& alii, quos commemoraui in conſil.1.nu.198.lib.1.

Eſt ergo neceſse dicere,dictionem hanc, etiã, implicare atque ita referre nouum caſum ſubſtitutionis & uocationis,qui quidẽ eſt,ut filii Do. Caroli Antonii,ſuccedant ultimo decedenti,ex linea domin.Ioannis,non ſolum decedenti condito teſtamento,hoc eſt relicto hærede ex teſtamento:ſed etiam decedenti ab inteſtato,nempe relicto hærede ſibi ſucceſsuro ab inteſtato.

Quod autem prohibuerit hic teſtator ultimũ illum ex linea domini Ioannis,teſtari poſse in præiudicium fideicommiſſi,eſt clarum ex prohibitione,quæ tacite colligitur ex natura fideicõmiſſi,ut dicemus ſtatim. Et niſi dicamus, teſtatorem uoluiſse prohibere ſucceſſionem ab inteſtato,illi ultimo decedenti ex linea domini Ioãnis, non prouidiſset teſtator in utroque caſu, ſed in uno tãtum,nempe prohibendo ſucceſſionem ex teſtamento.

Quartò obiicitur, hoc uerbum, ab inteſtato eſse generale, & habere locum in omnibus deſcendentibus in dicta clauſula uocatis:non autẽ in

in ultimo tantum decedente. Nam reſpondetur, teſtatorem iam ſupra inuicem & reciprocè ſubſtituiſſe, deſcendentes omnes ipſius domini Ioānis, dum ergo in hac clauſula, Et quos &c. dixit, & deſcendentibus dicti Ioannis decedentibus ab inteſtato, & ſine filiis & deſcendentibus. &c. neceſſe eſt, ut referatur ſubſtitutio ad unum ſolum ultimo loco decedentem, alioqui altero ex deſcendentibus ſuperſtite, filii D. Ioānis non admitterentur. Nec ad rem pertinet locus Ruini in conſil. 50. num. 13. lib. 3. quem hic allegatum legi.

Quinto obiicitur, naturam huius dictionis, etiam, eſſe implicare caſum minus dubitabilem, & explicare magis dubitabilē. l. 1. C. qui admitti. Dec. in l. qui ſe patris. num. 10. C. unde liberi, & alios retuli in d. conſil. ducenteſimoſeptuageſimoſeptimo, numero quinquageſimoquinto. Sed in caſu noſtro, ſtantibus uerbis teſtamenti, ſemper explicaret caſum indubitabilem, quia in tali teſtamento nullo modo dubitari poterat, quod uideretur poſſe extraneus ab inteſtato venire.

Reſpondetur, quod immo hæc dictio, etiam, in caſu noſtro auget & implicat maiora expreſſis: ſicuti eius fert natura, ut multorum auctoritatibus ſcripſi in d. conſi. 277. num. 55. & reſpondit Corn. in conſ. 302. nu. 15. li. 4. augmentatiuā & implicatiuā eſſe: & unum ab altero non differre. Cum enim hic teſtator feciſſet fideicommiſſum, & in multis teſtamenti partibus prohibuiſſet alienationes. non poterat dici comprehenſa

9 † ſucceſſio ab inteſtato, quæ ex magis recepta Doctorum ſententia, non connumeratur inter alienationes: quemadmodum dixi in d. conſil. 277. num. 50. Comprehendebatur quidem ſucceſſio ex teſtamento, quia illa inter alienationes recenſetur, ut ſcribunt omnes in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & dixi ſupra.

Nec ex aliqua alia teſtamenti parte conſtat, quod prohibita fuerit ſucceſſio ab inteſtato. Nō ergo dici poteſt caſus iſte de indubitabili.

Sexto obiicitur, hæc uerba. Et quos etiam &c. implicare quoad perſonam diſponentem, ſupra expreſſam, ad quam refertur illud relatiuum, quos, non autem implicare reſpectu limitationis & reſtrictionis comprehenſæ in illis verbis, ab inteſtato, ad quæ immediate referri non poteſt prædicta dictio. etiam, ut per Pariſium in conſil. 36. numero decimo, libro primo. Huic conſiderationi nullum afferro reſponſum: cum excogitare minime poſſim, quid ſibi uelit, id qđ non tantum tribuo uerborum obſcuritati, quantum forte debili meo intellectui.

Septimo obiicitur, quod cum dicta uerba, decedentibus ab inteſtato, faciant conditionem, ut reſpondit Socinus Sen. in conſ. 150. num. 24. verſiculo decimo confirmatur libr. 1. neceſſario dicendum eſt, quod deficiente dicta conditione ſiue caſu inteſtati, fideicommiſſum ceſſet, & conſequenter quod ſtent reſtrictiuè, & non ampliatiue ad caſum teſtari, quia alias dici non poſſent, quod ſtarent conditionaliter.

Reſpondetur, prædicta uerba, decedentibus ab inteſtato, non ſtare conditionaliter, ſed ampliatiue diſponendo, ut ſcilicet dominus Carolus Antonius, & eius filii ſuccedant etiam ultimo decedenti ab inteſtato.

Et hoc quidem *dicendum eſt illis* rationibus quas in d. conſil. 277. num. 55. conſideraui, quæ ſanè rationes non erant in caſu Socini in d. conſil. 150. num. 24. uerſ. decimo. Et ſi ſtarent conditionaliter, opus eſſet ea ſic reſoluere, ergo condito teſtamento non ſuccedent dominus Carolus Antonius & filii: atque ita in *neceſſarium* antecedens teſtator diceretur *dediſſe* teſtandi facultatem, id quod *repugnat* uoluntati & diſpoſitioni *teſtatoris, ut diximus* in d. conſil. 277. *numero 56. & 57. & infra* comprobab*imus*.

Octauò obiicitur, quod imò *alius eſt ſenſus horum uerborum*, ab inteſtato, *quæ uerius debent* exponi ut ſtent conditionaliter, hoc eſt, ſi *deceſſerint* nullo condito teſtamento, & conſequenter datum ſub condit*ione*, cenſeatur ademptum ſub contraria condit*ione, hoc eſt* decedētibus condito teſtamento non ſuccedan*t, iuxtà* l. aliquando. ff. de cond. & dem. & tradita a Socino Seniori in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. col. 2. uerſ. aliquando & tertio. ff. de leg. 1. a Ruino in conſil. 20. numero quinto, libro ſecundo, & in conſil. 150. *num. 4. libr. 3. Cephalo* in conſil. 17. *numer. 19.*

Reſpondetur primo, interpretationem hanc in *neceſſarium* antecedens admittere, quod a ſenſu contrario data ſit teſtandi *facultas*. Non enim poteſt dici, quod ij filii domin*i Caroli Antonii* non ſuccedant, decedente illo *ultimo ex linea* teſtatoris condito teſtamento, niſi in neceſſariū anteced*ēs fateamur*, teſtatorē dediſſe teſtādi facultatē. Quę quidē facultas uenit a ſenſu cōtrario, quia dixit teſtat*or*, decedētib. ab īteſtato ſuccedāt. Ergo a cōtr*ario*, nō ſuccedāt decedētibus teſtatis. Qui quidem *argumentandi* modus idem eſt cum illo, dum *dicicimus*, datum

10 † ſub conditione, cenſecur ademptum ſub contraria conditione, ut ſi dico ſi Titius factus non fuerit Conſul centum tibi lego. Ergo a ſenſu contrario ſequitur, quod ſi Titius factus ſit conſul tibi non lego. Ita ſumitur argumentum a ſenſu hoc contrario in d. l. aliquando in fin. ff. de cōdit. & demonſtrat. ſicuti illum intellexerunt Alex. & Iaſon in l. 1. in prin. ff. de off. eius, & refert ibi Dec. nu. 47. qui idem affirmauit manifeſtè, & in ſpecie fere Alciat. in reſpon. 778. num. 3. *ſecū*dum impreſſionem antiquam Lugdunenſem. Euerardus in centuria legali in loco a cōtrario ſenſu. numero 41. qui recenſet & l. Lucius, la ſecunda. ff. de hęreditat. inſtitut. ubi pariter ſumitur hoc argumentum a ſenſu contrario, ſeu ut datum ſub una conditione cenſeatur ademptū

ſub

ſub contraria conditione. Teſtator ſic dixerat. Titius frater meus ex aſſe mihi hæres eſto. Si mihi Titius hæres eſſe noluerit, aut prius morietur quam meam hæreditatem adierit, aut filium ex ſe natum habuerit: tunc Stichus & Pamphilus ſerui mei liberi & hæredes mihi ſunto. Hic conſtat ſeruis datam eſſe hæreditatem & libertatem ſub conditione, ſi Titius hæres non erit, aut filios non ſuſceperit. Si vero Titius adiuerit hæreditatem, aut filios ſuſceperit ſeruis data non eſt nec libertas, nec hæreditas, & ſic a ſenſu contrario, ut in caſu noſtro filiis domini Caroli Antonii data fuit ſucceſſio, ſi ultimus ex linea teſtatoris decederet ſine teſtamento, & ſine liberis. Ergo a ſenſu contrario, filiis domini Caroli Antonij data non eſt ſucceſſio, ſi is ultimus decederet condito teſtamento & ſine filiis. Hæc paulo fuſius uolui ea ratione explicare, quòd animaduerti, præſtantiſſimos partis aduerſæ Aduocatos, in eorum informationibus, conſtituiſſe differentiam inter argumentum a ſenſu contrario, & propoſitionem hanc, datum ſub conditione cenſeri ademptum ſub contraria conditione. Cum uerius ſit nil differre. Hoc itaque poſito, quod teſtator iſte ſecundum hunc ſenſum dici debeat dediſſe a ſenſu contrario hanc teſtādi facultatem, ſequitur dicendum; argumentum ipſum ſumi ſic non poſſe. Quandoquidem reſultaret correctio & uoluntatis mutatio incontinēti ipſius teſtatoris, qui & ſupra & infra, ſemper enixe uoluit bona ſua conſeruari in agnatione & familia, ſalua ſemper gradus prærogatiua, id quod eſt penitus contrarium abſolutæ & ſimplici facultati teſtandi, qua inſtitui etiam poſſunt extranei. Quod uero ceſſet hoc argumēti genus ad euitandam contrarietatem & repugnantiā uoluntatis teſtatoris, tradunt gloſſa Bartolus, & Imola in lege ultima. ff. de legatis ſecundo, & Euerar. in centuria legali. in loco ſenſu contrario. nume. quadrageſimoprimo, uerſiculo ſecundo iſtud. & ſcribunt omnes in l. 1. ff. de officio eius. ibi Alexand. num. 9 & Iaſ. numero 54. uerſiculo tertio limita. & egregie ac ad rem prope Decius in conſilio trigeſimooctauo, col. 4. uerſic. Illa. n. tacita: quem retuli & in d. conſilio ducenteſimoſeptuageſimoſeptimo. num. quadrageſimoſeptimo. & his accedit Alciat. in reſpōſ. 537. nu. 3.

Nec hic obſtat, quod non repugnet, ordinatū
11 eſſe a teſtatore † perpetuum fideicommiſſum, & datam eſſe ab eodem teſtatore teſtandi facultatem. Sicuti legimus in caſu. l. Titia. ff. ad Trebellian. & auten. contra rogatus. C. eo. tit. & reſponderunt Socin. Sen. in conſil. 31. num. 3. uerſicul. nam etſi deceſſiſſet. lib. 4. Ruinus in conſil. 115. nume. 2. lib. ſecundo, Crottus in conſil. ſexageſimoprimo, numero nono, Iaſon in conſilio centeſimoſeptuageſimotertio, libro ſecundo, Pariſius in conſi. vigeſimoquinto, nu. 25. lib. 2. & Socin. iun. in conſ. 163. col. ult. lib. 2.

Nam reſpondetur caſum. d. l. Titia, & d. auth. contra rogatus, nullo pacto huic noſtro adaptari. Ibi enim non eſt inductum aliquod fideicommiſſum, niſi in eo, quod illi heredi ſupererit: atque ita ab initio non eſt conſtitutum fideicommiſſum in bonis tunc relictis a teſtatore, ſed in illis tantum, quę extabūt tempore mortis ipſius hæredis, & propterea nulla eſt repugnantia, uel contradictio. quæ quidem conſideratur in caſu noſtro, in quo ſtare non poteſt, quod ſemper & perpetuo bona debeant conſeruari in agnatione & familia, & quod grauatus ad libitum teſtari & de eis diſponere poſſit.

Secunda eſt dubitatio, quæ enucleanda proponitur, admiſſo citra ueri præiudicium, quod teſtandi facultas cōceſſa fuerit domino Camillo iuniori, an is teſtari potuerit ad commodum extraneorum, uel ſolum quò ad eos, qui ſunt ex familia Elephantucia? Et reſpondendum eſt, teſtari & diſponere ſolum potuiſſe, quo ad commodum familiæ Elephātuciæ. Nam multis in teſtamenti partibus conſtat enixam fuiſſe teſtatoris mentem, ac expreſſam uoluntatem, quod bona a ſe relicta conſeruarentur ſemper & perpetuò in agnatione & familia Elephantucia. Hoc ſanè expreſſit teſtator ſtatim prohibita detractione trebellianicæ, Ioanni filio eiuſque filiis. Poſtmodum ſubſtituto fratre eiuſque filiis & deſcendentibus: & rurſus, prohibita bonorum alienatione. Demum cum detractionem trebellianicæ prohibuit fratri eiuſque deſcendentibus: His ſanè quatuor in locis, expreſſe dixit, ſe ita diſpoſuiſſe & feciſſe, ut bona in agnatione & familia conſeruentur. Quæ ſanè ratio reſtringit diſpoſi-
12 tionem, ut ſcilicet teſtandi facultas † conceſſa grauato intelligatur, modo diſponat inter eos, qui ſunt de familia & agnatione. Ita ſimili in caſu docuit Bart. in l. pater. §. fundum. de leg. 3. Cū dixit, prohibitam alienationem † in uita, cenſeri etiam prohibitam poſt mortem, ob adiectam rationem, quia uoluit bona conſeruari in agnatione & familia. Et Bartolum ſecuti ſunt infiniti propè, quos in additionibus ad ipſum Bartolū noue impreſſis, cōgeſſi. Hinc etiam reſponderūt Caſtr. in conſil. 263. circa primum quæſitum in ſecundo dubio. lib. 1. & Pariſius in conſil. 31. nu.
14 37. & 38. lib. 2. quod prohibita alienatione † uſque ad triginta annos adiecta ratione, ut bona conſeruentur in agnatione & familia, extendi illa debet etiam poſt trigeſimum ipſum annum.

Hinc etiam dicimus, prohibitionem alienādi nominatim factam Sempronio, adiecta ratione pro conſeruanda agnatione & familia extendi
15 † ad alios omnes. Ita Iaſon in l. filiusfam. §. Diui in ſecunda lectura. num. 150. de legat. 1. quem ſecuti ſunt ibi Crottus. num. 127. & Loazes. numer. 130. Ita ergo & noſtro in caſu dicendum eſt, quod etſi teſtator in illis uerbis.

Et quos etiam filios &c. ſimpliciter uiſus ſit

concedere illi ultimo.& ſuis deſcendentibus teſtandi facultatem:attamen ob adiectam ſæpiuſque repetitam rationem,ut bona conſeruentur in agnatione & familia,præſumendum eſt,quod intellexerit,dũmodo teſtetur inter eos,qui ſunt ex agnatione & familia Elephantucia. Nam
16 vbi dubitamus de intentione & mente † diſponentis,ſemper recurrimus ad rationem ab eo expreſſam. Ita Alex.in conſ.45.col.3.lib.1.& Crauet in conſi.ducenteſimoquadrageſimoquinto, nu.2.cum ratio diſponat de dicto, & non dictũ de ratione,ut poſt Baldum & Corneum ſcripſit idem Crauet.in conſ.227.nu.7.uerſi. alibi Bald. & in conſilio ducenteſimoquadrageſimotertio, numero tertio, Et ratio efficit,ut recedamus a ſignificatione uerborum antecedentium,ut egregie poſt Baldum docuit Iaſ. in l. filiusfamil. §. Diui,in ſecunda lectura. numer. 153. de legatis primo.

Secũdo ſuffragatur, quòd teſtator in illis verbis.Et quos etiam filios.&c.continuatiuè & relatiue diſponit ad præcedentia. ſicuti ſignificat
17 dictio,† &,quæ copulatiua eſt,& ob id copulat ſubſequentia antecedentibus, repetitis eiſdem qualitatibus.l.eum,qui ita. ff.de uerb.obliga.vbi Doct.Et tradunt Iaſ.in l.1.in princi.nu.3.& 4 ff. de iuſtitia & iure,& egregie Dec. in conſil.480. nu.4.& apertius meliuſque Neuizanus in conſi. 72.num.14.

Cum ergo teſtator,ſupra uocauerit & ſubſtituerit dominum Carolum Antonium & eius deſcendentes,pro conſeruatione agnationis & familiæ:ſic etiam dicendum eſt, quod ipſe teſtator dederit facultatẽ ultimo ex ſua linea, ut poſſet teſtari pro eiuſdem familiæ conſeruatione, atque ita repetierit eandem rationem in prædictis uerbis. Et quos etiam.

Tertio accedit,quod negari non poteſt,quin hæc teſtandi facultas ſit correctoria antecedentis,amplæ & liberæ uocationis & ſubſtitutionis. Teſtator enim in antecedenti ſubſtitutione,quę incipit in illis uerbis. In reliquis omnibus.&c. abſolutè & ſimpliciter poſt deſcendentes ſuos ſubſtituit dominum Carolum Antonium fratrẽ & eius deſcendentes.Deinde in eo uerſicul. Et quos etiam filios.&c.Correxit & reſtrinxit uocationem illam, ut ſcilicet ſuccederent domin. Carolus Antonius & eiuſdem deſcẽdentes, decedente illo ultimo ex linea ipſius teſtatoris ſine liberis & ſine teſtamento. At qui diſpoſitio
18 teſtatoris,† quæ æquiparatur ſtatuto,ut tradunt Curt.in conſ.5.num.18.& latiſſimè Tiraquellus in trac.de retractu conſanguineorum ad finem. nu.13.debet ſic intelligi,ut minus corrigat quã ſit poſſibile:ſicuti & de ſtatuto tradunt Soc. iun. in conſ.122.numero quinto,libro primo,& Crauet.in conſ.ducenteſimoquinquageſimonono, numero ſecundo poſt Docto.in l.ultim.§.in cõputatione.C.de iure delib.

Erit autem minor correctio & reſtrictio,ſi dicemus datam fuiſse facultatem teſtandi inter eos, qui ſunt ex agnatione & familia.

Quarto & ultimo mouet me auctoritas mul-
19 torum,qui in ſpecie reſponderunt,† facultatem teſtandi grauato datam a teſtatore,qui fideicomiſſum ordinauit,intelligi inter eos qui ex agnatione & familia ſunt. Ita egregiè Socinus Sen. in conſilio ducenteſimoquinquageſimoprimo, columna tertia, uerſiculo ex quibus ultimo loco infero,libro ſecundo, qui fortiori in caſu reſu reſpondit, nempè quando teſtator expreſse dedit facultatem teſtandi hæredi grauato:ſicuti colligitur ex uerbis Socini.col.1.

Et Socinum in ſpecie ſecutus eſt Pariſius in conſilio ſeptuageſimoſecundo, numero quinquageſimooctauo, & numero ſexageſimoquarto,libro 3.qui & ipſe reſpõdit,facultatẽ teſtandi hæredi grauato datam a teſtatore,qui uoluit bona cõſeruari in agnatione & familia & prohibuit alienationes,intelligi de facultate teſtandi & diſponendi inter eos, qui eſsent ex agnatione & familia. Idem affirmauit & ipſemet Pariſius in conſilio quadrageſimoquarto,in fine libro tertio,etſi Socini auctoritatis memor non fuerit.

Nec hic repugnat auctoritas Alexandri in cõſilio ducenteſimoſecundo.numero ſeptimo , in fine,libro ſeptimo,qui affirmauit hæredem grauatum,ſi inteſtatus & ſine liberis deceſſiſſet, cenſeri aſſecutum facultatem teſtandi & inſtituendi etiam extraneos.

Nam reſpondetur quod in illo caſu erat clarum teſtatorem dediſſe amplam & liberam facultatem hæredi grauato teſtandi etiam quo ad extraneos.Sicuti ipſe ibi.nu.4.præſupponit.Præterea illo in caſu teſtator non fuerat uſus uerbis tam claris & enixis ad ſignificandum uelle bona in agnatione & familia : cõſeruare ſicuti nr̃o in caſu vſus eſt teſtator iſte. Et demũ reſpondetur, Alexandrũ id ſcripſiſſe,ſine iure & rõne,& quodammodo per tranſennam,ut dici ſolet.

Tertia eſt dubitatio,quæ explicanda proponitur,admiſso dominum Camillum iuniorem teſtari potuiſse ſolum ad commodum familiæ Elephantuciæ, an teſtari potuerit, inſtituendo remotiores in gradu,& ſic dominum Carolum Antonium iuniorem, uel inſtituere debuerit
20 proximiores hoc eſt dominum Ioan Franciſcũ & dominum Cæſarem. Hac de dubitatione copioſè olim reſpondi in meo reſponſo nunc edito in conſ.277.num.16.uerſ.ſecunda eſt dubitatio.lib.3.quo loci demonſtraui multis rationib. & argumentis,dominum Camillum iuniorem debuiſse inſtituere dominos Ioan Franciſcum & Cæſarem proximiores.

Et pro huius dubitationis explanatione ibi. num.vigeſimoquinto, verſicul.primus eſt caſus dixi conſiderandos eſse duos caſus. Quorũ primus eſt, quando teſtator grauauit hęredem à

ſe

ſe inſtitutũ relinquere uel ex familia uni in fami que ita non conſiderauit abſolutè & in uniuerſum ipſam familiam. Secundus eſt caſus, quãdo teſtator grauauit hæredem reſtituere certo generi perſonarum, ut puta familiæ, vel illis de familia, & apertius quando dixit, quod reſtitueret filiis, & deſcendentibus talis. Primò caſu dixi, hæredem illum grauatum, poſſe eligere unum ex remotioribus familiæ, cui reſtituat. Secundò uerò caſu eligere debet vnũ ex proximioribus. Hanc diſtinctionem dixi in d. conſil. 277. nu. 30. receptam fuiſſe a gloſſ. in l. unum ex familia. §. 1. in uerbo, vni. de legat. 2. a Caſtren. ibidem, & ab eodem in l. peto. §. fratre. de leg. 2. & ibidem Comenſis, a Ruino in conſil. 117. nu. 26. & in conſ. 127. col. pen. libr. 2. & alios plures prædicto in loco recenſui. Et ibidem. nu. 31. commemoraui Socin. Sen. in conſil. 227. col. 5. uerſ. ex quib. cõcludo. lib. 2. Et hanc quidem diſtinctionem, cõmomoratis multis ex prædictis Doctoribus, approbarunt Reuerendiſſimi Patres Rotæ, in reſolutione hac in cauſa facta die 7. Februarij hoc anno 1586. coram Reuerendiſſimo Lauretano. Qui tamen a *nobis in* hoc diſſenſerunt. Nam ipſi *exiſtimarunt*, primum caſum noſtro conuenire. Nos uero credimus adaptari ſecundo. Dixerunt ipſi, hunc teſtatorem grauaſſe ultimum ex ſua linea, ut relinqueret in familia; prout in caſu noſtro, in quo teſtator per illam clauſulam, ab inteſtato, *uidetur conceſſiſſe filiis* & deſcendentibus Ioannis, *facultatem* teſtandi ad fauorem illorum de fam*ilia* de Elephantuciis, prout reſolutum fuit. &c. Hæc conſideratio admittẽda nõ eſt. Nã ipſi Reuerẽdiſſimi Patres in reſolutione facta die 8. Nouembris 1585. ſolum dixerunt, *facultatem* teſtandi conceſſam a teſtatore predicto Ioanni & eius deſcendentibus, eſſe limitatã & reſtrictam ad commodum familiæ Elephantuciæ, & non extendi ad beneficium extraneorum. Erat enim illo reſolutionis tempore diſputatio, an teſtandi facultas eſſet abſolute & libere conceſſa, uel limitata, quo ad ipſam familiam, & rectè reſolutum in hoc fuit, eſſe reſtrictam, auctoritate Socini Sen. in d. conſil. 251. & Pariſij in d. conſ. 72. num. 58. quos retuli in præcedenti diſputatione. Quo autem modo illa teſtandi facultas eſſet exercẽda ab ipſo grauato inter eos, qui eſſent ex familia, ipſi Reuerẽdiſſimi Patres tunc nullam fecerunt reſolutionem. Non etiam dici poteſt, nos verſari hoc in caſu, per illa uerba, decedentibus ab inteſtato.

Nam conſiderandum eſt, clauſulam illam: Et quos etiam filios & deſcendentes. &c. in qua habentur illa uerba: decedentibus ab inteſtato, nõ determinare ad cuius commodum data ſit illa teſtandi facultas. Solum enim in conditione ponitur, quod decedente ultimo ex linea ipſius teſtatoris ſine teſtamento & ſine liberis, ſuccedãt d. Carolus Antonius & eius deſcendentes maſculi, legitimi & naturales, deſcendẽtes ex linea maſculina. Deinde ſubiunxit teſtator rationem & cauſam, his uerbis. Et hoc pro conſeruatione agnationis & familiæ ipſius domini teſtatoris. Hęc ſane ratio & cauſa, ſicque hęc uerba, nõ referuntur ad facultatem teſtandi conceſſam: ſed ad ſubſtitutionem factam de domino Carolo Antonio, & eius deſcendentibus, quos teſtator eſſe uoluit legitimos maſculos ex linea maſculina deſcendentes, cum illegitimi, uel maſculi ex linea fæminina, apti non ſint conſeruare agnationem & familiam; ut manifeſtum eſt.

Quare aliunde colligendum eſt, ad cuius fauorem & commodum fuerit conceſſa hæc teſtãdi facultas. Colligi autem hoc debet ex coniecturata ipſius teſtatoris mente & uolũtate, collecta ex antecedentibus & ſubſequentibus. Ex antecedentibus uerbis colligitur, dum teſtator vocauit & ſubſtituit dominum Carolum Antonium, deinde eius filios, poſtmodum alios deſcẽdentes: & ſic gradatim.

Et præterea dixit, quod ſuccederent in ſtirpes & non in capita. Ex ſubſequentibus: quia in eo uerſiculo. Et quos etiam filios & deſcendentes. &c. dixit. Et hoc pro conſeruatione agnationis & familiæ. Deinde factis prohibitionibus alienationis ita dixit: Cum omnino velit & intendat ipſe dominus teſtator, adimpletis relictis ac legatis prædictis & quolibet ipſorum, reſiduum eius bonorum, rerum, & hęreditatis, perpetuo manere & eſſe in eius agnatione & familia: & peruenire debere ad præfatos maſculos & deſcendentes per maſculum. &c. in infinitum ſalua ſemper gradus prærogatiua &c.

His conſtat enixam fuiſſe teſtatoris mentem & uoluntatem, quod gradatim ſicque ſalua gradus prærogatiua filii & deſcendentes domini Caroli Antonii ſuccederent. Dum ergo teſtator dedit teſtandi facultatem, & illa eſt reſtricta, ſecundum prædictam reſolutionem Reuerendiſſimorum Patrum ſub die ſexto Februarii, ad commodũ agnationis & familiæ, eſt etiã dicendum eſſe reſtrictam ſecundum ordinem & modum datum a teſtatore in ſuccedẽdo, nullo condito teſtamento ab illo ultimo grauato, alioqui nec etiam reſoluere potuiſſent ipſi Reuerendiſſimi, quod hæc facultas eſſet reſtricta ad commodum familiæ: cum nec hoc dicatur in ea clauſula.

Et quos etiam filios &c. ut ſupra declaraui. Ita etiam Socinus in dicto conſilio ducenteſimoquinquageſimoprimo, columna tertia, verſiculo. Ex quibus ultimo loco infero. libro ſecundo, colligit ex prohibitionibus & aliis extra clauſulã facultatis teſtandi, teſtatorem illum voluiſſe reſtringere facultatem ipſam, ad commodum agnationis & familiæ.

Et manifeſtius Pariſius in dicto conſilio quadrageſimoquarto, in fine, libro tertio, colligit facultatem teſtandi reſtrictam ad commodum familiæ ex eo, quod teſtator dixerat alia in par-

te teſtamenti, uelle bona ſua conſeruari in agnatione & familia. Idem multo clarius reſpondit ipſe Pariſ.in d.conſil.72.numer.64. libr. 3. dum declarat Socinum in d.conſi.251. Si ergo ex ſubſtitutione & vocatione ſucceſſionis nullo condito teſtamento a grauato colligitur, facultatem teſtandi eſſe reſtrictam ad commodum familiæ: colligi etiam omnino debet (ut dixi) ſecũdum modum & ordinem a teſtatore præſtitutum: atque ita ſalua gradus prærogatiua. Quibus reſpondetur conſiderationi Reuerendiſſimorum Patrum ſub die 7. Februarii factę in reſolutione, cuius uerba hæc ſunt.

Non obſtant quæ dicũtur de clauſula, ſalua gradus prærogatiua, quia illa intelligitur ab inteſtato, non quando filij & deſcendentes Ioannis feciſſent teſtamentum, relinquendo alicui de familia. &c. Et preterea dum in ipſa reſolutione in uerſ. Nõ obſtat, quod quando. &c. dixerũt, teſtatorem grauaſſe hæredem, ut relinqueret in familia, atque ita nos uerſari in primo caſu, de quo ſupra. Hoc ſane uerum non eſt, quia ſi ſpectamus uerba ultima dictæ clauſulæ. Et quos ẽt filios, &c. ita illæ ſcriptæ ſunt. Et hoc pro conſeruatione agnationis & familię. Quæ ſane uerba ſignificãt teſtatorẽ ipſum diſpoſuiſſe iuxta declarationem. Caſt. in dicta lege filiusfamil. §. cum pater. numer. ſecundo. de legat. primo. ibi. Nec obſtat textus, quia hic grauauit, ut relinqueret in familia. Vnde ſi uni reliquit, uel diſpariter: ſatisfecit.

SVMMARIVM.

1 *Allodialium in ſucceſſione frater utrinque coniunctus, excludit fratrem conſanguineum.*

Diuerſum an ſit in feudis, ut æqualiter admittantur. nume. 2. & 10.

Conſtituta nimirum differentia inter hęreditarium uel miſtum, & id quod ex pacto & prouidentia appellatur. numer. 22

3 *Poſſeſſorij actus ſuo iure facti, vtrum præiudicent.*

Et quid in feudis. nu. 23. 24. & 25

4 *Confeſſus per errorem iuris, rem propriam eſſe alterius, ſibi an præiudicet in iudicio.*

5 *Feudum hæreditarium eſſe, quod pro ſe, & omnibus hæredibus maſculis conceſſum eſt.*

Vel pro ſe, hæredibuſque ex ſuo corpore legitime deſcendentibus. nu. 6

7 *Hæredis facta mentio in feudo, ſemper de maſculo accipienda.*

8 *Feudi hæreditarij uel miſti natura eſt, ut in illo ſuccedens, ſit etiam hæres in bonis allodialibus defuncti cui ſucceditur.*

Et nu. 11. & 12

9 *Feudi ſucceſſio regulatur ſecundum ius commune, niſi expreſſim a iure feudorum determinatum ſit.*

10 *Feudo hæreditario, uel habente illius qualitatem, tam concedens quam recipiens, præſumitur iuris communis diſpoſitioni ſe voluiſſe conformare.*

13 *Feudi in ſucceſſione quod filijs & agnatis ſine qualitate hæreditaria non defertur, conſanguineum excludi per utrinque coniunctum.*

Niſi tamen feudum id ſit primogenituræ.

Hæreditaria autem illa qualitas, reſpectu allodialium intelligitur. nu. 14

15 *Feudo emptitio, pecuniaque acquiſito, filij & deſcendentes, tamquam in re patrimoniali & hæreditaria ſuccedunt.*

Et in illo empto ex communi patrimonio, frater fratri ſuccedit. nu. 16

Et admittitur in illo fœmina quoque. nu. 17

Illudque regulari legibus, quibus regulatur patrimonium et hæreditas. num. 18

19 *Feudi ex pacto & prouidentia ſucceſſione, patruus nepotem ex fratre excludit, ubi de ſuccedendo fratri agitur.*

20 *Feudo quod iure hæreditario non defertur, nepos ex fratre, non repręſentat patrem ſuum, ut cum patruo concurrat.*

Aliquibus tamen in hac opinione nutantibus. nu. 21

26 *Primogenitus diuidens cum ſecundo genito, feudum non diuidendum, utrum ſibi præiudicet.*

27 *Diuiſio erronea, non infert præiudicium.*

28 *Caſtro conceſſo cum pertinentijs, quando conceſſa preſumũtur predia ſub ipſo ſita.*

29 *Conſuetudo in feudis plurimum operatur.*

30 *Piſcandi ius publici iuris eſt, & inter regalia principis connumeratur.*

31 *Decimę ad Eccleſiam pertinent, & laicus eas ſuo nomine nequit poſſidere.*

32 *Reditus & liuellos connumerari inter immobilia, quando eorum cauſa ſoluuntur.*

33 *Reditus non eſſe ex pertinentijs caſtri neque feudales, niſi qui cauſa iuriſdictionis præſtantur.*

34 *Caſtri appellatione, ſolum ipſum ędificium quod muris cingitur continetur.*

Itaque non prędia, ſed ſolum iuriſdictio & imperium. num. 35

36 *Caſtrum uel curiæ nomen vniuerſale, iuriſdictionem continens non prædia ſub eo ſita.*

37 *Caſtro conceſſo cum pratis, terris, uineis, nemorib. illa non preſumuntur de pertinentijs vel feudalia, niſi fines ſint expreſſi.*

38 *Caſtrum recognoſcens in feudum cum ſuis pertinentijs, non dicitur fateri prædia feudalia, ſed aliter id conſtare debet.*

39 *Prædia cenſeri de caſtri pertinentijs, quando in conceſſione illius, prædia ab alio non poſſidebantur.*

40 *Fines cuius ſunt, preſumuntur & eſſe illa, quę intra fines ſunt.*

41 *Conſuetudo quia facti eſt, probari debet.*

Et quod illa plurimum poſſit, in diſcernendis Caſtri pertinentijs.

Idem in communi loquendi vſu. nu. 41

43 *Caſtro recognito tanquam principali, an cenſeatur etiam recognitum territorium, uelut acceſſorium.*

44 *Territorium caſtro annexum, non comprehendi in conceſſione de Caſtro facta.*

41 *Fonte conceſſo, non conceſſum ſolum circumiacens.*

45 *Flumine conceſſo, conceſſam non dici ripam illius.*

47 *Prędia, quę ſuis impenſis ſubditi colere tenentur, non ob id feudalia cenſeri neceſſario.*

F A-

FACTI SPECIES.

ILLUSTRIS Domin. Baptiſta de prato Tridētinus anno 1535. inueſtitutus fuit de Caſtro Segonzani ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo domino Cardinali Bernardo Epiſcopo Tridentino, pro ſe & omnibus eius legitimis hæredibus maſculis. Et adiectum fuit pactum, q̃d caſu quo deficeret linea deſcendentium maſculina, dicti domin. Baptiſtæ, ita quod feudum deuoluere tur ad menſam epiſcopalem, non poſſent hæredes ipſius dom. Baptiſtæ ſeu vltimi decedentis, priuari dicto Caſtro, niſi Epiſcopatus eis reſtitueret ſummam ſex millium raynenſium, quam ipſe domin. Baptiſta ſeu domin. Baro Philippus Lichtenſtain a quo domin. Baptiſta Caſtrum prædictum emit, cauſa recuperandi ipſum Caſtrum impenderat. Et quemadmodum eadem promiſſio facta fuerat dicto dom. Baroni Philippo.

Deceſſit dictus dominus Baptiſta relictis quatuor filijs maſculis, hoc eſt domino Ioſepho ex prima vxore, do. Antonio ex ſecunda, & domino Iuſtiniano & Io. Maria ex tertia. Deceſſit deinde dominus Antonius, nullis relictis filijs, cui ſucceſſerunt in bonis allodialibus dom. Ioſeph, pro tertia parte: Et pro alijs duabus partibus ſucceſſerunt dom. Juſtinianus & dom. Io. Maria. De feudo nulla habita eſt mẽtio. Poſtmodū deceſſit D. Ioſeph. relictis quatuor filijs maſculis, & deinde mortuus eſt d. Io. Maria, nullis relictis filijs. Illi in bonis allodialib. ſucceßit dominus Iuſtinianus tan quam vtrinque coniunctus. De feudo nullum uer bum fuit. Prædictus do. Iuſtinianus anno 1579. nouam inueſtituram antiquæ renouatiuam ſuſcepit, ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo dom. Cardinali Madrutio, ſuo nomine ac nomine dictorũ filiorum dom. Ioſephi fratris. Et cum poſtmodum eßet exorta controuerſia inter dictum domin. Iuſtinianum prædictoſque eius nepotes ex fratre, cõpromiſſum fuit in communes arbitros, ut fieret diuiſio æqualiter bonorum feudalium. Et ipſe dominus Iuſtinianus petijt ab ipſis arbitris, ut ita diuiderent.

Nunc dictus dominus Iuſtinianus re ipſa melius conſiderata, non obſtante erroneo compromiſſo & petitione facta, exiſtimat, ſibi eſſe aſſignandam totam illam portionem, quæ fuit domin. Io. Mariæ, fratris ſui vtrinque coniuncti, quemadmodum etiam bona eius allodialia in totum conſecutus eſt. iuxta authen. ceſſante. C. de legitimis hæredib.

Secunda eſt dubitatio, an prædia, reditus, liuelli & ſimilia, quæ poſſident dictus dominus Iuſtinianus & eius nepotes, diuidi debeant tanquam feudalia, uel potius ut bona libera & allodialia.

Initium à Domino.

CONSIL. CDXCVIII.

RESPONDENDVM uidebatur, feudum hoc eſſe diuidendũ ęqualiter, inter dominos Iuſtinianum, & filios domini Ioſephi, tanquam repręſentantes perſonam ipſius domini Ioſephi eorum patris, & ſi is fuerit frater conſanguineus tātum, dicti domin. Io. Mariæ, ipſe uero dominus Iuſtinianus fuerit frater utrinque coniunctus. Et hæc quidem opinio, ita multis perſuaderi poſſe uidetur.

Primò, quia etſi in ſucceſſione bonorum allo
1 dialium † frater vtrinque coniunctus excludat fratrem conſanguineum, auth. ceſsante. C. de legitimis hæred. Attamen diuerſum eſt in ſucceſ-
2 ſione feudi, † in qua fratri defuncto æqualiter ſuccedit frater conſanguineus, cum fratre utrinque coniuncto, ut ſcribunt Bald. in capitulo primo. §. is uero. de ſucceſſio. fratrum. & ibidem Aluarotus, & Præpoſitus. colum. ultim. & Afflict. numero decimoquarto, idem Baldus in conſil. quinquageſimoquarto, Proponitur libr. tertio, Martinus Laude. in cap. 1. §. & quia, numer. 48. qui feudum dare poſſunt & ibidem Prępoſitus. numero ſeptuageſimoſecundo, & Afflict. nume. 7. Caſtren. & Corn. in l. 1. C. de legitimis hæredi. Iacobinus a Sancto Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, præſentes. nume. duodecimo. Curtius iunior in tract. feudorum in ultima particula tertiæ partis principalis. nu. 56. & in conſi. 78. num. 2. Ruin. in conſil. 29. num. 9. lib. 3. Tiraquellus in trac. de retractu conſang. §. decimoquarto, gloſsa ſecunda, numero decimo, Caſsaneus in conſil. octauo, numero decimoquinto, Crau. in conſil. 186. nu. 3. &c. Andreas Gailius in libr. 2. obſer 1. c. 151.

Secundo urgere uidetur, quod longa & diutina poſſeſſione, nempe a morte dicti do. Io. Marie, hactenus prædicta bona feudalia poſſeſſa fuerunt, æqualiter inter dictum D. Iuſtinianũ, & do. Ioſephum & eius filios. Qui quidem actus
3 poſſeſſorij † tanquam ſuo iure facti, præiudicare videntur dom. Iuſtiniano, ut reſpondit Rui. in cõſil. 154. col. 3. lib. 4.

Tertio & ultimo ſuffragari magis uidetur, q̃d ipſemet dominus Iuſtinianus in compromiſſo

ſuper hac diuiſione bonorum feudalium facienda, conſenſit, quod diuiderentur æqualiter. Q͠d ergo ſemel ei placuit, diſplicere amplius non debet. capit. quod ſemel. de regul. iuris in 6.

Et accedit, quod ille, qui in iudicio cõfitetur
4 † rem propriam eſſe alterius, ſi id per errorem iuris facit, ſibi præiudicat, & dominium in illum transfert. Ita Bartol. in l. cum falſa. nume. 10. C. de iuris & facti igno. & Corneus in conſil. 301. colum. 2. verſicul. ſi quid ergo. lib. 1. Hæc me dubium & ancipitem reddebant, ut pro nepotibus aduerſus illuſtrem dominum Iuſtinianum patruum, reſponderem.

Re tamen ipſa diligentiſſime perpenſa atque conſiderata, contraria ſententia uiſa eſt uerior & probabilior, quod ſcilicet, bona hæc feudalia, diuidi non debeant æqualiter: ſed quod tertia illa pars, quæ fuit do. Io. Mariæ, aſſignari d͠eat domino Iuſtiniano, qui ſolus in ea portione tã quam frater utrinque coniunctus, ſuccedere d͠ebet domin. Io. Mariæ, excluſo domino Ioſepho conſanguineo, & conſequenter *excluſis ipſius* Domini Ioſephi filiis.

Et quo ueritas hæc eluceſcat, ſciendum prius eſt, feudum hoc Segunzani, non eſse feudum ex pacto & prouidentia, ſed hæreditarium, uel ſaltem miſtum. Quod ſit feudum hæreditarium, vel ex eo conſtat, quia fuit conceſſum, pro ſe & omnibus legitimis hæredibus maſculis.

5 Quæ ſane uerba ſignificant, feudum † eſſe hęreditarium, ſicuti tradunt Iacobus Beluiſius in cap. 1. de eo, qui ſibi & hæredi. Iſernia in ca. 1. in prin. & in §. hoc quoque. de ſucceſſ. feud. & in ca. 1. §. *etſi libellum*. colum. 3. uerſic. quid acquiſiuit. de alien. feudi paterni. *Alex* in conſilio decimononono, num. 8. & in conſil. 28. numero uigeſimo, libro quinto, Lofredus in conſil. 1. num. 43. qui teſtatur ita pluries fuiſse iudicatum in conſilio Neapolitano. Sicuti etiam affirmat Afflictus in deciſione centeſimaquadrageſima. Hanc ſententiam probauit Franciſcus Antonius Villanus, in eius reſponſo, quod eſt impreſſum poſt commentarios Antonij Canetii, numero uigeſimoquinto, & uigeſimoſexto, qui poſt prædictos manifeſtè dixit, feudum dici etiam hæ-
6 reditarium, quando eſt conceſsum, † pro ſe, hęredibus, ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus. Eandem opinionem ſecuti ſunt Caſtrenſis, & Aretinus in l. pro hærede. §. quid tamen de acquirenda hęreditate Afflictus in capit. 1. §. ſimiliter. de capitaneo, qui curiam uendi. Rub. in conſilio decimooctauo, numero tertio, & in conſil. 164. numero undecimo, Didacus libro 2. varia. reſolutio. ca. 18. nume. 3. Ioſeph Cumia in commentariis ad cap. ſi aliquem, in præludiis, num. 282. Siluanus in conſ. 30. numer. 11. Craue. in conſ. 131. num. 8. Thomas Marinus in Tracta. feudorum, lib. 1. tit. 5. de feudo hæreditario. nu. duodecimo, uerſicul. contrariam opinionem qui teſtatur hanc eſſe communem opinionem, & ab ea non eſse recedendum in iudicando; & ſubiungit, idem eſse quando feudum conceſſũ eſt, pro ſe & filiis hęredibus, uel pro ſe & hæredibus maſculis. Cum omni in caſu, in quo facta
7 eſt mẽtio † hæredis, is filius, uel maſculus hæres eſse debeat. Id quod maximè confirmat Marinus auctoritate Siluani in dicto conſilio trigeſimo, numero undecimo, & *infra repetam*.

His conſtat, hanc eſſe receptam opinionem etſi ab ea diſſentiant, Baldus in l. cum uirum. in fin. C. de fideicomm. Alex. in conſil. 105. numer. 2. lib. 1. Iaſ. in præludiis feudorum, num. 128. Decius in conſil. 185. num. 3. & in conſ. 395. nume. 6. Rubeus in conſil. 84. nume. 9. in conſil. 85. nu. 4. & in conſil. 110. num. 4. *Afflict.* in cap. 1. nu. 2. de eo, qui *ſibi & hæred. maſculis*. Brunus in conſil. 24. num. 3. *Natta in conſil.* 127. nu. 2. in conſi. 128. *num. 3. in* conſilio centeſimotrigeſimo, *nu.* 1. *Arius Pinelus in* lege prima, parte *tertia*, *nu.* octuageſimooctauo. C. de bonis *mater.*

Et præterea negari non poteſt, quin dici debeat feudum miſtum, nempe ex pacto & prouidentia hęreditarium, quemadmodũ ſcripſerunt Iacobus Beluiſius, Alexander, *Iaſon*, Gratus, Ruinus, Curtius iunior, Pariſius, Socinus *iunior*, & Crauetta, quod refert & ſequitur Iulius Clarus in §. feudum. quæſtio. 9. verſ. quandoque & tertio, qui teſtatur, ſepluries uidiſſe obſeruari in practica.

Et his accedunt *Baldus in conſ.* 202. Inueſtitura dom ini. colum. 2. *uerſ.* nam uerba dicunt, libro. 5. Brun. in conſil. 24. col. 2.

Et hos ſecutus eſt Didacus lib. 2. uaria. reſolu. cap. 18. nu. 3. prope finem. Idem affirmarunt Lofredus in conſ. 46. num. 11. & in conſil. vltim. nu. 53. Arius Pinelus in l. 1. in tertia parte. nu. *87. C.* de bonis mater. Ioſeph Cumia in *commentariis* ad cap. ſi aliquem, in prælud ijs, numero ducenteſimononageſimoſexto, Gulielmus Perna in cõſilio vigeſimoſecundo, Camerarius in *reſponſo* impreſſo poſt commentarios Cannetii, columna quarta, Thomas Marinus in tract. feudorum. lib. 1. tit. 10. de feudo miſto. ubi numer. 8. inquit, dici etiam feudum miſtum, quando eſt conceſſum, pro ſe & hæredibus ex ſuo corpore legiti-
8 me deſcendentibus. Huius autem feudi † natura ea eſt, ut filius, uel agnatus habere debeat coniunctam hanc qualitatem cum ipſo feudo, ut & ſit hæres in bonis allodialibus, ultimo loco defuncti, cui in feudo ſucceditur. Et quamquam dubitent Doctores, an qui vult ſuccedere in feudo, uel hęreditario, uel miſto, debeat eſse hæres ultimi defuncti, vel ſufficiat, quod ſit hæres primi inueſtiti, mediante perſona ſuorum anteceſsorum. attamen magis recepta eſt ſententia eorum, qui ſcripſerunt, eſse debere hæredem vltimi defuncti. Ita Cenſuerunt Curtius iunior in conſilio 138. num. 34. Socinus iunior

in

in conſil 188.num. 15.lib.2. & Purpurat.in conſ. 349.num. 1.qui teſtatur, hanc eſse communem opinionem,& ſecundum illud conſilium Curtij fuiſse iudicatum. Et his accedunt Iacobus Beluiſius in capit. 1. de eo, qui ſibi & hæred.ſuis.Iſernia in capi. 1.§.hoc quoque,numero ſeptimo,de ſucceſſ.feudi & apertius in cap. 1.in princip.nu. 2.an agnatus uel filius. Et in annotatio.teſtatur Liparulus eſse ueriſſimã.Campegius inter conſilia Bruni.in conſil. 11.num.3.Pariſ. in conſil. 16. num.12.libr. 1.Marinus Freccia in commentariis,de ſubfeudis lib.3.in ti.differentiæ inter feuda ex pacto & prouidentia & hæreditaria, verſic. decimo,Io.Thomas Minadoi in conſil. 10.num. 20.Camerarius in capit.Imperialem.§.præterea colum. 14.verſic.4.ſpecies de proh.feud.alienat. per fed.Franciſcus Antonius Villanus in reſpõſo impreſso poſt commentarios Canetii. num. 25.& ipſemet Cannetius in reſponſo ſub nomine Camerarii impreſso, pariter poſt commentarios ipſius Canetii.colum.7.& colu.8. quo in loco ſatis diligenter hanc ſententiam tuetur,reiecta opinione Pariſii in conſi.23.lib.1.& Siluani in conſil.30.nu.12.qui dixerunt, ſufficere, qđ ſit hæres *mediatè* primi inueſtiti.Qua in opinio*ne fuerunt* etiam Alex.in conſil.10. nu.8.libr.3. Gozadin.in conſil.8.nume. vndecimo.& Iulius Clarus in §.feudum, quæſt.9. verſic. ſed quæro, an oportet.

His præmiſſis; dicimus nunc, quod ſolus dominus Iuſt*inianus frater* utrinque coniunctus domino Ioan *Mariæ*, cui hæres etiam exritit in allodialibus,ei *ſuccedere* debet in feudo, excluſo domino Iopho fratre conſanguineo,ſeu eius *filijs*.

Primò ea ratione, quod ſucceſſio in feudo
9 † regulatur ſecundum ius commune, niſi expreſſim *determinatum* ſit a iure feudorum. Ita docuit Præpoſit.in capit. 1.colum. ultim. in principio,de gradibus ſucced.in feudo.quem ſecutus eſt Rubeus in conſil.85.num.2.

Et idem ſenſit, ſi recte perpendatur, Baldus in cap. 1.in princip.num.4.verſic.faciliter reſpõdetur.de ſucceſſio.feudi.& apertius Butr. in cõſil.47.Brunus in conſil.74. colum. 1. & Pariſius in conſil.65.num.43.lib.3. His accedunt Alex. in conſil.29.numer. 7.lib.5.Berous in conſil.68. num.25.lib.1.Iaſ.in præludiis feudorum nu.63. & Rolan.a Valle in conſil.54. numero vigeſimo nono,lib.3.

10 At qui in feudo † hæreditario, uel miſto,non reperitur determinatum legibus feudalibus, qđ frater conſanguineus, ſuccedere debeat æqualiter cum fratre utrinque coniuncto. Nam (ut ẽt infra ſuo loco repetam) Baldus & reliqui allegati in primo argumento ſupra, loquuntur in feudo recto & proprio, quod alio nomine appellatur, ex pacto & prouidentia, non autem in feudo hæreditario uel miſto. Cum itaque iure feudorum nõ ſit hoc in caſu diffinitum, quod æqualiter ſuccedant conſanguineus & utrinque coniunctus, ſtandum eſt diffinitioni iuris communis, quæ quidem eſt, quod utrinque coniunctus excludat conſanguineum authent. ceſſante. C. de legitimis hæred. Ergo dominus Iuſtinianus vtrinque coniunctus domino Ioan Mariæ, ſolus ſuccedere ei debet, excluſo domino Ioſepho conſanguineo tantum.

Secundo confert, quod ubi eſt feudum hæreditarium, ſeu habens qualitatem hæreditariam, præſumitur quod tam domin.concedens, quam vaſallus recipiens, uoluerint ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, ut in eo ſuccedatur prout lex communis diſponit,& prout in hæreditate ſucceditur. Ita de eadem facti ſpecie conſulti, reſponderunt Rubeus in conſil.85.nu. 4.& Natta in conſil.127.in fi.lib.1.

At qui ius commune ſtatuit, quod utrinque coniunctus, excludat conſanguineum.d.authẽ. ceſſante. Ergo dominus Iuſtinianus, excludit dominum Ioſephum, ſeu eius filios.

Tertio accedit, quod in feudo hẹreditario,
11 vel miſto ſuccedens fratri debet etiam eſse eius hẹres in bonis allodialibus, alioqui non admittitur, ſicuti ſupra in præmiſſis, auctoritate multorum comprobaui. Et in ſpecie magis tradit Ioſeph Cumia in commentariis ad ca. ſi aliquem Regni Siciliæ in rub.de ſucceſſione feudalium. nu. 14.verſic.ubi etiam.&c.qui ex ſententia Baldi & Cornei ſcribit, quod frater ſuccedens fratri, in feudo conceſso pro ſe & hæredibus, ex ſuo corpore deſcendentibus, debet eſse hæres ipſius fratris. At qui noſtro in caſu, dominus Ioſeph non fuit hẹres domini Ioã. Mariæ in bonis allodialibus, ſed ſolus dominus Iuſtinian. Ergo prædictus do.Ioſeph, excluſus eſt a domino Iuſtiniano. Et ad rem hanc confert quod ſcriptũ reliquit Curt.iun.in trac.feudorum.in 1.p.princip.quæſt.8.num.vigeſimo, ad finem, Cum dixit aliquãdo reſpondiſse, quod mortuo uaſallo, qui reliquerat deſcendentes ex fæmina, qui non ſunt habiles ad ſucceſſionem feudi, tamen erant hæredes in bonis allodialibus,& reliquerat etiam agnatos, qui erant capaces feudi ſed non erant hæredes, tãquam ulteriores in gradu, quoniam feudum, de quo agebatur erat hæreditarium,& non poterat ad aliquem tranſire, qui nõ eſſet hæres, inquit Curtius, quod cõſuluit, illud feudum fuiſse extinctum,& ad dominum reuerſum, ex quo deſcendentes ex fœmina, non poterant ſuccedere, quia incapaces. agnati vero ſuccedere non poterant, quia non erant hæredes. Et uere ſic reſpondit Curtius ipſe in conſil. primo, numero vndecimo, quem ſecuti ſunt Rolandus in conſ.ſecundo, numer. quadrageſimotertio, libr. primo, Socinus iunior in conſilio centeſimodecimoquarto, in fine, libro ſecundo, & Cannetius vel Camerarius in reſponſo impreſſio poſt commen-tarios ipſius Cannetii, columna ſexta, in prin. qui manifeſte dixit quod cum vo-

12 volens ſuccedere in feudo † miſto non ſit hæres vltimi defuncti, ſuccedere in feudo ipſo non poteſt.

Eſt ergo excluſus dominus Ioſeph, ex quo hæres eſse non poteſt domino Ioan Mariæ, & ſolus dominus Iuſtinianus admitti debet, Cum ſit hæres & habilis ad feudi ſucceſſionem.

Quarto in ſpecie magis & claris his terminis ſuffragatur quod reſpondit Io. Antonius Cannetius in reſpōſo, quod ſub nomine Bartholomæi Camerarij impreſſum eſt, poſt commentarios, ipſius Cannetii ad cap. ſi aliquem. Reſpōdit Cānetius hac de facti ſpecie, quam clarius & diſtinctius ſic propono. Ferrerius acquiſierat feudum pro ſe & hæredibus, in perpetuum, ita ut in eo viueretur iure Francorum: Quod ſanè feudum miſtum eſſe ille affirmauit. Ex illo Ferrerio nata eſt Angela, quæ reliquit filiū nomine Antoniū de Lucheſijs.

Ex Antonio extitit Franciſcus, qui ex Eliono ra uxore ſuſcepit Paulum & Natalitium: *Deinde* Elionora, mortuo Franciſco *primo* uiro, nupſit Leophanti, ex quo natus *eſt Alpherius Leophantes.* Deceſſit Paulus, relicto filio Antonio Poſtmodum deceſſit Natalitius, de cuius ſucceſſione diſputatio exorta fuit inter ipſum Alpherium, & Antonium eius nepotem ex Paulo fratre conſanguineo. Dicebat Antonius tanquam repræſentans perſonā Pauli patris ſui, æqualiter debuiſſe admitti ad ſucceſſionem dicti feudi.

E contra uero aſserebat Alpherius, quod ipſe ſolus admittendus erat, excluſo ipſo Antonio nepote.

Quādoquidem prædictus Antonius ſeu Paulus eius pater, in bonis allodialibus hæres eſse non poterāt prædicti Natalitij, cum ipſe Alpherius tamquam utrinque coniunctus, eos excludebat ab hæreditate ſeu bonis allodialibus dicti Natalitii. Et propterea ſicuti excludebantur ab hæreditate Natalitij, ita etiam a feudo miſto, qđ ſine qualitate hæreditaria ſtare non poteſt. Et illo in loco Cannetius affirmat, quod is, qui vult ſuccedere in feudo miſto, debet eſse heres ultimi defuncti in bonis ipſis allodialibus.

Nec repugnat quod Camerarius illo ipſo in reſponſo, tanquam cum Cannetio interlocutor colum. 7. in fine, ſcripſerit, quod is, qui vult ſuccedere in feudo hæreditario, uel miſto, debet etiā eſse hęres in allodialibus, quæ ipſe burgenſatica appellat, quando poteſt eſſe hæres: ſecus uerò ſi non poteſt: ut quia alius eum pręcedit in gradu, uel a defuncto non fuit inſtitutus. Nam cum ei nil ſit imputandum, cur non ſuccedat, dicendū eſt, eum non impediri, quominus feudum conſequatur. Ita (ait Camerarius) declarant Baldus & Aluarotus in cap. 1. an agnatus, uel filius.

Nam reſpondet prædicto in loco Cannetius, Baldum & ſequaces loqui in eo, qui ſi facto hominis priuetur, non eſt ei aliquid imputandum. Cum tunc, etſi non ſit hęres diſtributiue, ſufficit quod ſit denominatiue:, hoc eſt, eum nominatum eſse a lege.

Et hanc explanationem ad Baldi traditionē cōſiderauit Cannetius poſt Modernum Pariſiē. in additio. ad Decium in conſil. 208. Et ſubiungit Cannetius, quod uerus intellectus doctrinæ Baldi eſt, quod ille, qui vult ſuccedere in feudo, ſit ſaltem denominatiue hæres, *quia lex* defert ei hæreditatem, & homo eam *aufert.* Et ita etiā loquitur & intelligitur idem Cannetius in commentarijs ad cap. ſi aliquem, in uerbo. Notandum eſt, ſub pagina 291. & 292. quo in loco *ſcripſit* in claris his terminis, quod in ſucceſſione feudi, quod filiis & agnatis nō defertur ſine qua

13 litate hæreditaria, ſicque in *ſucceſſione* † feudi miſti, frater *utrinque coniunctus* excludit conſanguineum: *niſi ſit feudum* quod noua conſtitutione *Regni deferatur* ſoli maiori natu, & *ipſe* conſanguineus ſit natu maior: quia *tūc cōſan* guineus pręfertur utrinque coniuncto, *ut ibidē* concludit Cannetius. nu. 12. Senſit ergo Canne*tius*, quod niſi Regni conſtitutio obſtet, utrinq; *coniunctum* excludere conſanguineum. Nec obſtat quod inquit ipſe *Cannetius ibi* in fine, ſufficere quod conſanguineus ſit hęres *denomi* natiue in feudo, ex ſententia Baldi in d. capit. 1. an agnatus, uel filius. Nam reſpondetur, Cannetium loqui & intelligi, ut ipſemet declarat in reſponſo ſupra allegato, quando lex ei defert hæreditatem, quia tunc dicitur ſaltem denominatiue hæres, ſicuti eſt *in caſu illius* conſtitutionis Regni. *Senſit* ergo *Cannetius* illo in loco idem quod *ſcripſit* in præcitato reſponſo, quod quando conſanguineus non eſt hęres ſaltem denominatiue, ideſt, quod lex ei hæreditatem *fratris nō* deferat, non etiam poſſit ei ſuccedere in *feudo* ipſo hæreditario, ſeu miſto. Non demum *obſtat* quod ſcribit Camerarius in prædicto reſponſo Cannetii. colum. 9. dum inquit, quod *illa* qualitas hæreditaria in feudo, non conſideratur reſpectu bonorum allodialium, ſed ipſiuſmet feudi, ut ſcilicet ille, qui in feudo ſuccedit, dicatur habere feudum tanquam quid hæreditarium. Id quod (ait Cannetius) eſt ex ſententia Iſerniæ in dicto capitulo primo, an agnatus uel filius.

Nam reſpondetur, receptam eſſe Doctorum

14 ſententiam, quod qualitas hęc † hæreditaria intelligatur reſpectu allodialium, ſicuti manifeſtè ſcripſerunt permulti illi Doctores, quos ſupra in fine præmiſſorum congeſſi.

Quinto mouet me non parum, quod hoc feudum fuit emptum pretio decem & octo millium Renenſium.

At qui ubi feudum eſt emptitum, pecuniaque

15 acquiſitum, filii & alii deſcendentes, qui ſuccedunt, dicuntur ſuccedere tanquam in re hæreditaria & patrimoniali. Cum ex ipſo patrimonio prouenerit. Ita dicimus, quod licet regulariter

in

in feudo frater non ſuccedat fratri cap. 1.§.ſi nau
tem de ijs, qui feudum dare poſſ. & cap. primo,
de duobus fratri a capita. inueſtitis , attamen
16 quando feudum fuit emptum a fratre † ex com-
muni patrimonio , frater ſuccedit, ex quo feu-
dum illud cenſetur quid patrimoniale. Sic ſcri-
bunt Iſernia in cap.primo,§.præterea,in fine, de
capitul.Corradi.Baldus,& Aluaro.in capit. 1. de
beneficio fratris, Zaſius in epitome feudo. part.
8.num.25.& nume.26.Boer.in quæſtio.214.nu-
me.3.Socinus iunior in conſilio 73.numero 20.
lib.1.& Natta in conſi.226.num.5.qui ex ſenten
tia Baldi in conſilio 56. Commune As.lib.3.re
ſpondit, feudum pecunia emptum, cenſeri quid
patrimoniale. Ita pariter dicimus, quod licet fę-
mina non ſuccedat in feudo: attamen admit-
17 titur† ad feudum pecunia emptum, quemadmo
dum tradunt Odoffred.referente Baldo in cap.
1.§.hoc autem ad finem, verſ.quid in feudo iure
emptionis, qui feudum dare poſſunt, & in capit.
ſignificauit, in prin.de reſcriptis. Roman.in con
ſil.367.num.12. Decius in conſil.269.nume.4.
& in conſi.424.num.14.Brun.in conſilio 11.nu.
7.qui affirmat, hæc feuda pecunia acquiſita non
regulari ſecundam naturam feudi Idem reſpon-
derunt Ioan.Baptiſta Ferrettus in conſi.108.nu.
5. Pariſius in conſil.4.nu.38.lib.1. Iulius Clarus
§.feudum, quæſtion.73. verſ.ſed quid in feudo,
qui teſtatur eſſe magis receptam opinionem.
Natta in conſi.246. numero quarto, & in conſil.
393.num.8.Marinus Freccia in Tract. de ſub feu
dis, libro tertio, quæſtio.vlt. Rolandus in conſil.
18.num.20.lib.3.& in conſil.48. num. 11. libr.4.
Iulius Clarus in §.feudum, quæſtio.37. verſ.ſed
quid in feudo empto. Riminald. iun.in conſilio
ducenteſimoquinquageſimoſexto, num. 12.lib.
tertio, & Decianus in conſilio 58. numero 49.
libro ſecundo, qui numero 50. ſubiunxit, ea ra-
tione motos eſſe prædictos Doctores, quia feu-
dum ſic emptum, cenſetur quid patrimoniale, &
18 propterea† regulatur illis legibus, quibus regula
tur patrimonium & hęreditas, & feudum em-
ptum cenſeri feudum hæreditarium affirmauit,
etiã Iſernia in cap. primo, §. quid ergo de inueſt.
de re aliena facta, & in cap. 1.§.profecto, quid iu
ris ſit ſi poſt aliena.vaſall.feud.recup. Hæc enim
pręſumitur mens, & uoluntas domini conceden
tis, & vaſalli recipientis, ut feudum ſit loco pecu
nię numeratę, exceptis pactis expreſſis in ipſo cõ
tractu, & conceſſione: cum ergo noſtro in caſu
nullum extet expreſſum pactum, quomodo ſuc-
cedere debeant deſcendentes a domino Bapti-
ſta primo acquiſitore & inueſtito, dicendum eſt
obſeruandum eſſe illud ius, quod in bonis ſim-
pliciter hæreditarijs obſeruari ſolet; & conſe-
quenter, quod ſecundum diſpoſitionem auth.
ceſſante, frater vtrinque coniunctus excludat cõ
ſanguineum.

Nec obſtat quod prædicta Baldi & ſequaciũ
traditio procedit, quando feudum fuit emptum
ab ipſomet domino, non autem ſi ab alio vaſal-
lo, ſicuti reſponderunt poſt alios Curtius ſen.in
conſi.48.colum.7.& Alciatus reſpon.170.num.
3.quia reſpondetur ex ſententia Deciani in con
ſil.58.num.49.libro ſecundo, idem eſſe, quando
fuit emptum ab alio vaſallo, conſentiente ipſo
domino. Præterea & rectius in caſu noſtro iam
ab intio hoc feudum fuit conceſſum pecunia nu
merata.

Sextò, & vltimo, dato citra ueri præiudicium,
quod hoc feudum ſit ex pacto, & prouidentia,
ita quod non requiratur qualitas hæreditaria,
attamen adhuc exiſtimo hos filios domini Ioſe-
phi, excludi a domino Iuſtiniano eorum patruo.
Nam, cum in facto pręſupponatur dominum Io
ſephum deceſſiſſe ante dominũ Ioan.Mariam, di
ſputatio de ſucceſſione ipſius domini Ioan.Ma-
riæ, exoritur inter pędictum dominum Iuſtinia
num & dictos eius nepotes. Qua in re dicimus,
ipſum dominum Iuſtinianum domini Ioan. Ma
riæ ei ſuccedere, excluſis prædictis ſuis nepoti-
bus. Eſt enim recepta & uera Doctorum ſenten
19 tia, quod in ſucceſſione feudi † ex pacto, & pro-
uidentia, patruus excludit nepotem ex fratre,
quando agitur de ſuccedendo fratri, cum nepos
nec ex propria perſona ſuccedere poſſit, ex quo
remotior eſt patruo, nec etiam poſſit ex perſona
patris ſui, quem repræſentare non poteſt. Ita do-
cuit Bart.in auth.poſt fratres.C. de legit. hæred.
cum dixit, quod ubi non agitur de ſucceſſione
hæreditatis, filius fratris non repræſentat perſo-
nam patris ſui, ut concurrat cum patruo, & pro-
20 pterea in ſucceſſione feudi, † quod iure hæredi-
tario non defertur, nepos ex fratre non repręſen
tat patrem ſuum, ut concurrat cum patruo. Et
Bartholum ſecutus eſt Alexan. in conſi.204.nu.
6.libro ſecundo, qui in ſpecie feudi ex pacto, &
prouidentia, reſpondit patruum excludere ne-
potem, quem dixit, non repręſentare perſonam
patris ſui Bart.& Alexand.ſecutus eſt Decius in
conſi.1.numero ſexto, verſ.& iſtam. Idem reſpõ-
dit ipſemet Alexand.in conſil.129.num.8.lib.5.
qui loquitur de emphyteuſi eccleſiaſtica, & eiuſ-
dem ſententiæ recenſet Baldum & Comenſem.
Idem reſponderunt Ancharanus in conſilio 82.
colum.vlt.uerſ. ſeptimò & ultimo. Iaſon in con-
ſil.141.colum.7.libro primo. Ruinus in conſi.
25.num.23.in fine, & in conſi. 162.num.9.lib.2.
& in conſi.30.colum.vlt.& in conſi.163.colum.
penult.& ult.lib.3. Crottus inter conſilia Rubei
in conſi.39.num.5.& ipſemet Rubeus in conſil.
38.& in conſil.85. & idem l.Gallus l.quidam re-
cte num. 136.verſ. quid ſi quis.ff.de lib.& poſth.
Idem quoque affirmarunt Curtius iunior in l.2.
num. 14.C.de ſucceſſo.edicto, Didacus in libro
practica, quæſtio.cap.38.nu.13.& egregie Natta
in conſi 127.conſi.128.in conſi.129.& in conſi.
130.qui de eadem facti ſpecie idem reſpondit,
cum Rubeo in d.conſi. 85.

Non me latet tamen, opinionem hanc nõ ca-
rere

21 rere † dubitatione, cum ab ea diſſenſerint ipſemet Baldus in conſi. 293. Primò dicam libr. 2. Abbas in conſ. 85. col. pen. lib. 1. & in conſi. 3. nu. 4. lib. 2. Aret. in conſi. 162. col. 1. Alex. in cõſi. 88. nu. 3. lib. 1. Corn. in conſi. 24. & in conſi. 131. lib. 2. & in conſi. 232. lib. 4. Soc. ſen. in conſi. 252. colum. 6. verſ. præſuppono lib. 2. Ruinus in conſil. 12. nume. 13. & in conſi. 13. numero decimotertio, in fine, libro primo, & in conſil. 171. num. 13. libro ſecundo. Iaſon in l. 2. numero nono. C. de ſucceſſo · edicto, Decius in conſilio 443. nume. 7. Afflictus in deciſ. 115. Brunus in conſil. 70. & 71. Pariſius in conſilio tertio, numero 42. & in conſi. 10. colum. 1. lib. 1. Tiraquellus in tracta. de iure primigen. quæſtion. 40. numero 20. Rolandus in conſil. 68. num. 29. libro primo. Decianus in conſi. 28. num. 34. lib. 1.

Et de feudo miſto idem reſponderunt Alex. in conſi. 129. nu. 8. libro quinto, & Natta in conſil. 127. num. 7.

Non obſtant nunc adducta in contrarium. Nam ad primum reſpondetur; quod *illud proce*
22 dit † in feudo merè ex *pacto & prouidentia*, quod nõ iure hæreditario; ſed mero iure ſanguinis regulatur, ſecus uerò eſt in feudo merè hæreditario; uel (ut eſt hoc noſtrum) miſto, quod etſi defertur tantùm ijs, qui ſunt ex ſanguine, atque ita ex deſcendentibus d. Baptiſtæ: attamen regulatur iure hæreditario; ſicuti ſupra demonſtrauimus. Non repeto iam dicta.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondetur ex ſententia Caſtren. in l. *qui iure familiaritatis*, numero ſecundo, ff. de acquir. poſſe. cùm dixit, quod ſi primogenitus, ad quem ſolũ
23 pertinebat feudum † paſſus eſt ſecundogenitũ adminiſtrare & officiales conſtituere, triginta annorum ſpacio, non dicitur is primogenitus, ex actibus illis renuntiaſſe iuri ſuo. Et eo loci ſubiungit Caſtrenſis, ſe ita conſuliſſe; vt verè conſuluit in conſilio 179. In cauſa, quam magnificus Dominus Titius colum. 4. verſ. item non obſtat, libro 1.

Et Caſtrenſem in ſpecie ſecuti ſunt Ruinus in conſi. 34. numero decimotertio, & in conſi. 174. numero quarto, libro primo, & Tiraquellus in Tracta. de iure primigen. quæſtio. 35. Et ſimile reſpondit Curtius iunior in conſilio 108. numero 26.

Reſpondetur ſecundò, admiſſo, quod nepotes domini Iuſtiniani, fecerint actus illos poſſeſſorios non iure familiaritatis, ſed iure ſuo, vt acquirerent ſibi ius in hoc feudo: attamen nullum ius acquiſiuiſſe dicuntur, cum requiratur in iu-
24 re feudi acquirendo, † curſus triginta annorum; ſicuti ſcribunt Abbas in cap. ad audientiam col. vlt. de præſcrip. Alua. & Prepoſ. in cap. primo, de capitulis Corradi. quos ſecutus eſt Balbus in Tract. de præſcript. in quarta parte, quartæ partis principalis, quæſtio. 12. principali. numero 8. Cùm dicunt, quod ſi quis aſſerit, ſe præſcripſiſſe dominium utile contra uaſallum, probare debet quod triginta annorum ſpacio poſſederit, idque cum titulo, & bona fide. Idem cenſuerunt Ruinus in conſi. 34. num. 17. libro primo, & Rolandus in conſilio 3. numero nonageſimotertio, libro primo.

Quinimò requiritur, quod is uaſallus, contra
25 quem allegatur præſcriptio, ſciat † feudum ad ſe pertinere, & tamen patiatur *præſcriptionem* ad ſui detrimentum currere. *Ita poſt alios* Afflictus in capit. primo, §. pręterea numero decimoſexto, quibus modis feudum amittat, & reſpondit in terminis Cephalus in conſilio 152. nume. 72. libro ſecundo, cum itaque noſtro in caſu nõ ſint decurſi triginta anni a die mortis domini Ioan. Mariæ, de cuius ſucceſſione tractatur; nec ſciuerit uere *dominus Iuſtinianus* totam illam portionem *domini Ioan.* Mariæ ad ſe pertinere, *dicendum eſt*, nullam eſſe decurſam contra eum *pręſcriptionem*.

Non obſtat tertium & vltimum *argumentũ*; quia reſpondetur primò, quod ab ea confeſſione receſſum fuit, per nouum compromiſſum, quod factum fuit ſimpliciter, de diuidendo feudo, ſecundum iuris diſpoſitionem, & *ut de iure* diuidi debet.

Reſpondetur ſecundo, quod etiam ſi nõ eſſet nouo compromiſſo receſſum ab illa aſſertione, & facultate; quod nihilominus nihil illa nocere poteſt, cum erronea ſit. Ita in ſpecie *imò* fortiori caſu, reſpondit *Natta in conſilio* 501. num. quinquageſimooctauo, & 59. *libro* tertio. Cùm
26 dixit, quod ſi primogenitus † diuiſit cum ſecundogenito *feudum*, quod diuidendum non erat, illa diuiſio non præiudicat *ipſi* primogenito. Idem cenſuit Cephalus in conſil. 152. nume. 71. & num. 73. libro ſecundo, qui quidem ea ratio-
27 ne moti ſunt, quod erronea † diuiſio *præiudiciũ* non infert. Et ad rem magis pertinet quod ſcripſerunt Alexand. in l. ſi ſoror. in fine. C. de collatio. Corneus in conſilio 278. colum. vlt. verſ. ſed contra prædicta libro quarto, & Socinus iunior conſilio 48. numero 43. & 44. in fine libro primo, ij in quam ſcripſerunt, ex tex. dictæ l. ſi ſoror, quod ſi facta eſt diuiſio bonorum auctoritate arbitrorũ electorum; & laudum eorum eſt emologatum atque confirmatum ab ipſis partibus; diuiſio illa nihil penitus præiudicat; ſi deinde conſtat, de iure ita diuidi non debuiſſe. Nec repugnat illa traditio Bart. in dicta l. cum falſa numero decimo. C. de iuris & facti igno. quia reſpondetur, Bartholum loqui, quando confeſſio fuit facta in iudicio contradictorio. Ita reſponderunt Ancharanus in conſi. 291. num. 3. & Socinus ſen. in conſi. 25. num. 12. & in conſilio 33. numero 6. libro quarto, & apertius Decius in cõſilio 351. numero ſeptimo, uerſ. non obſtat text. & c. qui declarando l. cum putarem. ff. famil. erciſ. ſcripſit, non ſufficere, quod diuiſio facta ſit, interpoſito decreto iudicis, vt retractari non

poſſit,

poſſit, tamquam iudicialiter facta, ſed ſententia debet eſſe lata in iudicio contradictorio. Et reddit Decius rationem, quæ ad rem noſtram pertinet; quia decretum interponitur inter volentes, & ob id non adhibetur plena cauſæ cognitio, at ſecus in ſententia, quæ re plenè cognita, fertur inter contendentes. Concludo itaque in hac prima dubitatione, illuſtrem dominum Iuſtinianum, ſolum admittendum fore ad portionem feudi, domini Ioan. Mariȩ, excluſis eius nepotibus ex d. Ioſepho fratre.

Secunda eſt dubitatio, quæ hic enucleanda, proponitur; quæ dicantur bona feudalia, & quȩ allodialia, ex poſſeſſis per illuſtrem dominum Iuſtinianum & eius nepotes, vt ſciri poſſit, quæ diuidi tamquam feudalia, & tamquàm allodialia, debeant? Hac in re exiſtimo, priore loco eſſe diſtinguenda bona ſita ſub territorio Legonzani, abonis ſitis extra illud territorium. Quò ad bona ſita extra dictum territorium; res ſatis clara eſt, quod non præſumuntur feudalia, tum quia rationes illæ omnes, quibus infra demōſtrabimus ſita ſub territorio Legonzani nō eſſe feudalia, locum habent multo magis & in his, ſitis extra illud territorium, tum etiã quia ceſſat hoc in caſu, ratio illa præcipua, qua mouetur Doctores ad dicendum, quod, conceſſo Caſtro † cum
28 pertinentijs, cenſentur conceſſa etiam prædia ſita ſub territorio ipſius Caſtri, quando eo concōceſſionis tempore, a nullo poſſidebantur: Ea ſane ratione moti ſunt; quod ea prædia præſumuntur domini ipſius Caſtri & territorij, ex ſententia Caſtren. in l. 1. in princ. numero primo, & ibidem Socinus ſen. numero decimooctauo, de acquirend. poſſeſſio. & dicemus infra. Hæc inquam ratio, vt manifeſte patet, ceſſat hoc in caſu, cum ſcilicet hæc bona non ſint ſub territorio dicti Caſtri Segonzani, conceſſi in feudum. Et in ſpecie ſic reſponderunt Brunus in conſilio 127. col. 9. verſ. quid ſi ſeptimam, & Natta in conſi. 514. nu. 32.

Quò verò ad bona & prædia exiſtētia ſub territorio ipſius Caſtri Segonzani, diſtinguenda ſunt prædia ipſa a lacu, decimis, liuellis & alijs reditibus. Et quod attinet ad locum & decimas, exiſtimo illa cenſeri feudalia. Nam (vt in facto præſupponitur) conſuetudine Epiſcopatus Tridentini, hæ decimæ & lacus, pro feudalibus habitȩ ſunt. Et ideò feudalia præſumun-
29 tur; ſicuti † conſuetudinem plurimum in his operari, reſpondit Crauet. in conſil. 234. numero ſecundo.

Et accedit, quod in ipſamet inueſtitura, conceſſa ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Cardinali Bernardo, prȩdicto domino Baptiſtæ patri domini Iuſtiniani, auoq; dictorum nepotū, expreſſe fuerunt hæ decimæ & lacus. Eſt ergo dicendum, quod feudalia hæc ſint, quemadmodum in claris terminis cenſuit Crauet. in reſponſo pro genero. nume. 431. verſ. ſeptimus caſus.

Et accedit, quod lacus dicitur eſſe quid perti-
30 nens ad iuriſdictionem principis; cum ius † piſcandi, iuris publici eſt; l. inter publica, in fine, de verbo. ſignifi. vbi Cȩpolla, Alciatus, & Rebuffus, ſcribunt. Et ius piſcandi in publicis fluminibus ſolet inter principijs regalia cōnumerari cap. 1. quȩ ſint regalia ubi Afflictus in uerbo, piſcatio-
31 num. Ita etiam decimæ † ſunt pertinentes ad eccleſiam, & ob id laicus eas ſuo iure poſſidere, non poteſt. cap. Maſsana, & capit ſacroſancta, de electio. & illis in locis tradunt interpretes omnes.

Quò uerò ad reditus & liuellos, qui percipiūtur ſub hoc territorio Segonzani, dicendum eſt; quod illi reditus, qui cauſa exercitij iuriſdictionis præſtantur, dicuntur feudales. Illi verò, qui ex prædijs forte uenditis, uel alio modo conceſſis, dici non poſſunt feudales, ſed ſequuntur naturam ipſorum prædiorum, quorum cauſa præ-
32 ſtantur. Ita enim dicimus, reditus † & liuellos cō numerari inter bona immobilia, quando eorum cauſa ſoluuntur; ut ſcribunt Barbat. in conſi. 22. colum. 3. libro 3. Boer. in quæſtio. 227. in fine. Pariſ. in conſil. 56. numero 15. lib. 3. & Tiraquellus in Tract. de retractu conſang. §. 1. gloſ. 6. num. 3.

Et in ſpecie redituum (quos introitus alio nomine uulgo appellare ſolemus,) quod nō ſint ex
33 † pertinentijs Caſtri, atque ita nec feudales, niſi qui cauſa iuriſdictionis præſtantur, reſpondit Socin. iunior in conſilio 160. numero. 13. in fin. libro 2.

Quò uerò ad prædia ipſa ſita ſub territorio dicti Caſtri Segonzani, ſicuti ſunt prata, vineæ, terræ aratoriæ, & ſimilia, dicendum eſt, illa cenſeri allodialia, nō autem feudalia, & ob id tamquam allodialia, eſſe diuidenda inter dictum illuſtrem dominum Iuſtinianum & eius nepotes. Et ſi enim illuſt. dominus Baptiſta dicti domini Iuſtiniani pater & dictorū eius nepotum auus, emerit dictum Caſtrum cum ſuis pertinētijs, ac etiã illud cum eiſdem pertinentijs recognouerit in feudum a domino Cardinali Bernardo: Nihilominus prædicta prædia, non præſumuntur feudalia, ſicuti eſt ipſum Caſtrum.

34 Primò quia appellatione † caſtri, ſolum continetur ipſum ædificium, quod muris cingitur, ut Purp. conſil. 119. nu. 11. & in ſpecie reſpondit Oldradus in conſil. 121. num. 7. qui ſimili exemplo confirmat

35 Non ergo prædia † continentur ſub nomine Caſtri. Non etiam appellatione pertinentiarum Caſtri, continentur prædicta prædia, ſed ſolùm comprehenditur ipſa iuriſdictio & imperiū, quæ ratione caſtri exerceri poſſunt in ſubditos. Ita in ſpecie tradunt poſt alios Areti. in l. 3. in princ. colum. 4. ff. de acquirend. poſſeſſi. & ibidem Imola in fine. Alexan. numero. 23. & reliqui recentiores. Cùm dicunt, uendito Caſtro cum pertinentijs; ſub uerbo, pertinentiarum, non contineri prædia, ſed ipſam ſolam iuriſdictionem. Idem

reſpondit

reſpondit Alexan.in conſil. 14. nu. 6.lib.7.quem ſecutus eſt Craue.in conſil.234. numero ſecundo,in fine.

Et accedunt Socin.iunior in conſi.160.num. 32.lib.2.& Curtius iunior in conſil.41.nume.7. & apertius idem Curtius iunior in conſil. 158. num.26.& num.28. Cùm dixit, quod Caſtrum, vel curia (nomen enim hoc, idem quod Caſtrũ ſignificat) eſt quoddam nomen vniuerſale, ſub quo continetur iuriſdictio,non autem prædia,& ſimilia. Imò idẽ eſt,quãdo in ſpecie conceditur
37 † Caſtrum cum pratis,terris,uineis,nemoribus, &c.adhuc illa non præſumuntur de pertinentijs Caſtri ſicq; feudalia,niſi etiam confines ſint expreſſi. Ita poſt alios reſponderunt Curtius iun. in conſi.158. colum.vlt.Crauet.in conſil.54.nu. 9.in fin.& Natta in conſi.313.numero ſecundo, & in conſi.514.num.9.Cephalus in conſil. 250. num.16.& Roland.in conſi.82.numer.nono,& 10.lib.2.

Secundò accedit,quod hæc prædia poſſidebantur ab illo *Barone Philippo,qui deinde vendidit* domino Baptiſtæ. At qui recognoſcens,
38 † Caſtrum cum ſuis pertinentijs in feudum,a domino directo,non dicitur fateri & recognoſcere ipſa prædia vt feudalia, ſed aliter cõſtare debet, quod illa ſint de pertinentijs ipſius Caſtri,atque ita feudalia. Ita in claris terminis reſpondit, Alexan.in conſi.55. nume.19.lib.4.quem ſecuti ſunt Curtius iunior in conſil. 158. num.30.prope medium,& apertius Natta in conſi.313.col. 2.lib.2.ac Cephalus in conſi.250.nume.15.lib.2. Ergo dicendum eſt, hęc prędia non eſſe feudalia,ſed allodialia.

Tertiò ſuffragatur; quod ſi feudalia fuiſſent hęc prædia, ita fuiſſent enumerata in inueſtitura domini Cardinalis Bernardi,ſicuti lacus,decimæ & liuelli in ea relati. Ergo hæc prædia non ſunt feudalia;ſed allodialia. Ita enim argumentari licet ab incluſione vnius, ad excluſionem alterius,iuxta l.cum prætor in princ. ff.de iudicijs, & cap. nonne de præſumpt. Et ad rem confert quod in ſpecie reſpondit Crauet. in conſil. 111. num.4.ubi ad demonſtrandũ, prędia aliqua eſſe libera & allodialia,& nõ ſubiacere oneribus collectarum;argumentatur, quod illa non erant regiſtrata ſicuti regiſtrata fuerant alia, quibus onera imponi conſueuerant.

Non obſtant nunc, quæ in contrarium poſſunt conſiderari & adduci. Et primò,quod Caſtrum Segunzani fuerit conceſſum cum ſuis pertinentijs: Et quod inter pertinentias præſumuntur eſſe prędia ſita ſub territorio Caſtri, vt tradunt Baldus in capit.primo,nu.10. verſ. in quęſtione domini Oldradi.de capitaneo, qui curiã vend.Ruinus in conſil.22.num.7.& in conſi.40. num.14.libro 1. Decius in conſi.517.num.9.Curtius iunior in conſi.140.num.10.Pariſius in conſil.27.num.14.lib.1.Alba in conſil.64.nume.69. & num.70.

Reſpondetur prædictos Doctores loqui in
39 caſu, quando † tempore conceſſionis inueſtituræ,nullus poſſidebat dicta prędia: Nam tunc tãquam bona iacentia prǽſumuntur eſſe domini Caſtri & territorij,ſicuti ſcribunt Caſtren.in l.1. in prin.num.7.ff.de acquirend.poſſeſſ.& ibidem Socinus ſenior,numero 18. & idem Socinus in conſil. 86.numero ſexto, libro primo,quo in lo-
40 co ſcribit ex ſententia Baldi, quod illa,† quæ ſunt intra fines,*præſumſitur eſſe eius*, cuius ſunt ipſi fines. Idem reſpondit Curtius iunior in conſilio quadrageſimoprimo, numero quarto. Ita verè loquuntur Baldus, Ruinus, & reliqui in argumento allegati. Et in ſpecie, ac manifeſtè ſic declarat Crauetta in conſi.tertio, numero 5. in fine,& num.6. & idem in reſponſo pro Genero numer.430. *verſ. ſextus caſus*, &c.& idem in *ſpecie reſpondit, ac declarat* Curtius iunior in *dicto conſilio* quadrageſimoprimo, numero 9. *Diuerſum eſt in caſu* noſtro, in quo *apparet,qđ hęc prędia poſſidebantur* a dicto *D.Barone Philippo,tẽpore ſuſceptę* ab eo inueſtituræ, & ideò *præſumuntur allodialia;* ſicuti diximus ſuprà ex *ſententia* Alexan. in *dicto conſi.*55.num.19.lib. 4.Nattę in *dicto* conſilio *313.columcn.*2.& Cephali in dicto conſilio 250.nume.*decimo*quinto,lib.2.

Secundò obijci poſſe videtur, quod hęc prędia dici debeant ex pertinentijs caſtri, atque ita feudalia,ob id quod conſuetudine,ac denominatione ipſarum *partium* ac maiorum ſuorum ita *ſunt habita,ſicuti pertinentias his* modis probari,reſponderunt Socinus *ſen.in* conſil.47.col. 3. verſ. poſtremò lib.1.& Crauet.in conſil.234.nu. 2.verſ.ſecundo,in caſu. Rolandus in conſil.82. num.58.lib.2.Pariſ.in conſil.*13*. numero trigeſimo, lib.1.

Reſpondetur, quod imò non *conſtat de ali-*
41 qua denominatione,uel conſuetudine † *quę*,cũ facti ſint,non prǽſumuntur; ſed probari debent; vt in ſpecie conſuetudinis tradunt poſt alios Alexan.in conſi.67.nu.1.lib.7.& Socin.iun.in conſil.65.numero 36.libro primo. Imò habita ſunt hæc prędia pro feudalibus,cum in diuiſione fieri cępta,ex laudo Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi domini Cardinalis Madrutij,habita fuerint pro allodialibus.

Reſpondetur ſecundo,quod hæc denominatio tamquam erronea, nocere non poteſt, vt in terminis reſpondit Curtius iunior in conſil. 41. colum.vlt.verſ.preterea conſtat.Quod erronea, fuerit ex iam dictis conſtat.

42 Tertiò urgere videtur, quod loquendi † vſu prędia hęc habita ſunt ex pertinentijs caſtri,atq; ita feudalia, ut hoc modo probari caſtri pertinentias,reſpondit Calcaneus in conſilio *90*.numero *6*.

Reſpondetur, quod imò de hoc ipſo uſu loquendi non conſtat, & probari debet, cum ſit quid facti, & ob id non præſumatur, ſicuti de conſuetu-

conſuetudinc diximus ſupra. Et in ſpecie communis loquendi vſus reſpondit Alex. in conſilio 26. num. 11. lib. 3.

Quartò videtur dicendum, quod ſaltem illa prædia, quæ circum iacent ipſi Caſtro Segonzani, ſicutti *il Pradeſtel; il Pra dil commune, la chiaſura, commune, la caneua & l'horto ſotto il ponte*, quod inquam hæc ſint de pertinentijs caſtri, & ob id feudalia, cum ſint ipſi Caſtro, annexa. Ita enim di-
43 cimus, quod conceſſo, & recognito † principali, ut caſtro, cenſetur etiam recognitum acceſſorium, ſicuti territorium l. creditor. §. vlt. ff. de act. empt. & l. prædijs. §. balneas, & §. pen. & §. vlt. de leg. 3.

Et accedit præſumptio, quod homines ſubditi ipſius caſtri Segonzani, tenentur in prædictis prædijs præſtare operas, & ſuis impenſis illa colere. Id quod eſt indicium, prædia hęc eſſe ſub iuriſdictione & iure caſtri comprehenſa.

Reſpondetur, quod idem eſt dicendum de his prędijs circa caſtrum ipſum iacentibus, quod de alijs diximus ſupra, rationibus ſupra commemoratis. Nec obſtat, quod adſit hic quædam connexitas, quia dici non poteſt talis connexitas, ut *ſub noĩe:* caſtri, comprehendantur prędia *ipſa*, ex quo caſtrum dicitur quatenus muris cingitur; ſicuti dixi ſupra ex Oldrad. in dicto conſi. 121. num. 7.

Et prædia circumiacentia, dicuntur quid ſeparatum ab *ipſo* caſtro, ut idem Oldradus in dicto conſi. 121. num. 11. reſpondit; cùm dixit, ter-
44 ritorium † alioqui caſtro annexum, non comprehendi in conceſſione de caſtro facta, ſicuti nec
45 appel'atione † fontis conceſſi; vel excepti continetur ſolum, quod circumiacet ipſi fonti l. qui 2. reſponſo. ff. de ſeruit. ruſt. prædio. Ita quoque
46 conceſſo † flumine, non dicitur conceſsa ripa ipſius fluminis l. 1. §. in flumine. ff. de flum. Et tamẽ certum eſt quod ripa eſt annexa ipſi flumini. Ita dicimus quod hortus vel viridarium coniunctũ dominio vel caſtro feudali, nõ eo ipſo, quod eſt ita annexum dici debeat feudale, cum ab alio, quàm a domino feudi haberi potuerit, ſicuti poſt Baldum in l. 1. quæſtion. 20. de rerum diuiſ. tradit Iacobinus a Sancto Georgio in quæſtionibus feudalibus impreſſis poſt omnes illius cõmentarios, quæſtion. 7.

Nec quidquam repugnat quod dictum fuit, prędia illa, quę ſuis impenſis colere tenẽtur ſubditi, cenſeri feudalia, quia reſpondetur, hoc neceſsario non inferri, cum eſse poſſit, quod homines ſubditi, qui tenentur ſubiectionis cauſa præſtare certum numerum operarum quotannis domino; iuxta ea, quæ ſcribit prędictus Iacobinus in Tracta. De roydis ſeu operis, quod inquã ij homines, promiſerint loco ipſarum operarum colere illa prædia. Ex quo quidem ſequitur, quod operæ quidem feudales ſunt, cum ratione & cauſa feudi præſtantur, prædia uerò, in quibus colendis præſtantur, non ſint feudalia.

Concludo itaque prædicta prædia eſse diuidenda tamquam allodialia; non autem vt feudalia.

SUMMARIUM.

1 *Teſtamentum ruptum natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, an ſubſtineatur vt fideicommiſſum, ob vim clauſulæ codicillaris, inter Doctores eſt ingens diſceptatio.*
Et referre vtrum verbis præſens tempus ſignificantibus, concepta ſit nu. 2.
Aut etiam illa referantur ad futurum, non tamen fideicõmiſſum importent nu. 3.
4 *Donatio inter viuos, cur fideicommiſſo validior.*
5 *Teſtamentum militis non cogitantis de poſthumo, illo præterito, per clauſulam codicillarem non ſuſtinetur.*
6 *Codicillos vbi teſtator conficit, nulla inter natum, & naſciturum an differentia ſit, quo ad præſtanda legata.*
Differentia tamen inter legata particularia, & fideicommiſſa vniuerſalia nu. 7.
8 *Legatorum repetitio facta venientibus ab inteſtato vires habet etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi præteriti.*
9 *Teſtator illis verbis, ſi non ualeat iure teſtamenti, valeat iure codicillorum an pręſumatur in genere cogitaſſe de poſthumo.*
10 *Teſtatorem in dubio de filijs naſcituris cogitaſſe non præſumitur.*
11 *Clauſula codicillaris, quos producat effectus, & quibus in caſibus.*
12 *Generalitas comprehẽdit omnes caſus, licet maior ſit in vno quam in alio ratio.*
13 *Negatiuæ vis maior quàm affirmatiuæ.*
14 *Filium excludere velle, & admittere extraneum, aduerſatur paternæ pietati.*
15 *Sermo generalis non comprehendit ea, quę non ſunt de mẽte diſponentis.*
16 *Opinioni eorum, quorum ſcripta non habentur, an deferendum.*
17 *Euentus tristes, non eſſe in conſideratione.*
18 *Teſtator poſt teſtamentum conditum decennio ſuperuiuens, nec illud immutans, præſumitur cum illo decedere velle.*
Aliquibus tamen ab ea opinione deſsentientibus numero 19.
Idque a iudicis arbitrio pendere nu. 20.
21 *Teſtamentum factum ante ius nouum conditum, quod certum formam requirat, ualere, tametſi teſtator ſuperuixerit, & id mutandi tempus habuerit.*
22 *Teſtari poſſe non ſemper in noſtra eſt poteſtate.*
23 *Lex deffinit futura non pręterita.*
24 *Creditor in iure pignoris non ſibi pręiudicare dicitur, ſi pręſente ſe illud debitor alienet.*
25 *Sẽtẽtię pro ſolennitate, latę pręſente parte & non contradicente, an pręſumatur.*
26 *Pręteritionem matris, exhęredationis eſſe loco.*

FACTI-

Iacobi Menochij

FACTI SPECIES.

DOminus Diomedes Polinus de Spoleto condidit teſtamentum, in quo hæredem inſtituit Ioan. Angelum, Caroli nepotem ex filia: Et in eo teſtamento adiecit clauſulam codicillarem his verbis. Quod quidem teſtamentum iuſſit, voluit & mandauit, ualere iure teſtamenti: Et ſi de iure non valeret, valere voluit, iuſſit & mandauit, iure & fauore codicillorum, donationis factæ cauſa mortis; Caſſans. &c.

Deinde prædictus Diomedes ſecundam duxit vxorem, ex qua procreauit Antonium filium; cuius natiuitate teſtamentum ſupradictum ob ipſius Antonij præteritionem ruptum atque irritũ fuiſſe præſupponitur.

Et quamuis prædictus teſtator poſt natiuitatem dicti Antonij dixerit, velle bona ſua conſeruari pro eius filio: Et quod Ioan. Angelus eius nepos, de eius bonis ſatis ſuperque habuerat; & alia ſimilia verba; & decennium decurſum fuerit: attamen ipſe Diomedes teſtator aliter non reuocato dicto teſtamento deceſſit; ſuperſtite prædicto Antonio filio; qui dum vixit hæreditatem ipſam paternam pacifice conſecutus eſt, & poſſedit. Qui quidem Antonius decedens, condidit teſtamentum, in quo hæredem inſtituit Rutilium auunculum; qui mortuo ipſo Antonio, hæreditatem adiuit.

Nunc prædictus Ioan. Angelus hæres, ſcriptus in dicto teſtamento Diomedis, iudicium mouit contra dictum Rutilium; prætendens, quod licet teſtamentum dicti Diomedis ob præteritionem Antonij filij poſtea nati, effectum fuerit irritum: nihilominus per clauſulam codicillarem ſuſtineatur in vim fideicommiſſi, maxime quia decennium decurſum eſt, intra quod tempus potuit ipſe Diomedes teſtator reuocare ipſum teſtamentum. Replicatur à Rutilio; *quod natiuitate Antonij poſthumi ignoranter præteriti, dictum teſtamentum adeò irritum factum fuit; vt nec clauſula codicillaris operari poſſit hoc in caſu fideicommiſſum: Et tanto magis, quia ipſe Diomedes pluries dixit, velle bona ſua conſeruari, pro eius filio. Quid iuris ſit, reſponderi requiritur.*

Initium à Domino,

CONSIL. CDXCIX.

PErdifficilis, & ardua admodum eſt hæc conſultatio: cum magna & grauis ſit inter Doctores contentio, an teſtamentum † ruptũ natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, ob vim clauſulæ codicillaris, ſuſtineatur vt fideicommiſſum; ita quod cenſeatur filius ipſe præteritus, grauatus reſtituere illi hęredi ſcripto: Et præſertim quando teſtator potuit mutare teſtamentum, & non mutauit? Et quamquàm multa ſunt, quæ ſuadere videbantur, vt reſponderem hac propoſita in facti ſpecie, fideicommiſſum operari clauſulam hanc codicillarem: Verùm tamen cum diligentiſſimè omnia perpendiſsẽ, viſa eſt mihi verior & ęquior ſententia hæc, nullum fideicommiſsum deberi, nec reſtituendum eſse. Hanc ipſam opinionem multis primum comprobabo rationibus & argumentis; deinde confutabo, non leui ſtudio & digentia, quę obſtare atque repugnare videntur. Quod itaque clauſula hæc codicillaris non operetur fideicommiſsum, ſic demonſtratur.

Primò clauſulæ huius codicillaris verba, & ſi non ualeret, &c. ſunt præteriti imperfecti ſubiũctiui, quæ in dubio referũtur ad tempus præſens illudque ſignificant. Ita in ſpecie reſpondit Crauetta in conſi. 69. nu. 2.

Atqui clauſula codicillaris concepta verbis
2 præſentis † temporis, ſi non valet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorũ, non operatur, vt poſthumo nato, & irrito facto teſtamento, is poſthumus tamquam ab inteſtato ſuccedens, teneatur, reſtituere bona teſtatoris per fideicommiſsum ſcripto hęredi. Ergo non operatur fideicommiſsum. Illa minor propoſitio probatur auctoritate multorum, quos congeſſit Antonius Gabriel in lib. 6. concluſionum in titul. de clauſulis, in concluſ. 8. numero primo, qui quidem recenſet, Bartholum in l. 1. quęſtio. 6. ff. de iure cod. in l. ſi ita ſcripſiſset, de leg. 2. & in l. ſi ſtipulatus. §. cũ ſtipulamur, de verborum obligatione, Baldum in l. ex ca §. primo, ff. de teſta. & ibidem Imolam; ſic & Caſtrenſ. in l. 1. C. de poſthu. hæred. inſtit. & in conſil. 200. Clarum eſt, in tertio dubio lib. 1. & in conſil. 15. Incipiendo a ſecundo quæſito, libro ſecundo. Salicetum in auth. ex cauſa colu. penul. C. de liberis pręter, & in l. vlt. §. vlt. colum. 1. C. de codicillis Alexand. in dicto §. cum ſtipulamur. Angelum Aretinum, & Portium in inſtit. de codicillis, & Iaſonẽ in d. auth. ex cauſa colum. penult. Et pręter hoc idem affirmarunt Baldus in conſil. quadrigenteſimouigeſimoctauo. Pręſuppoſito, quod dictus teſtator libro 4. & in conſilio 264. Ad euidentiam pręmittendum

eſt

eſt colum. 2. libro quinto. *Philippus Francus in* cap. ſi pater colum. 29. de teſta. in 6. Corneus in conſil. 297. colum. 2. lib. 4. Socinus ſen. in conſil. 140. colum. 4. lib. 1. Decius in conſil. 242. colum. penult. & in conſi. 652. in fine.

Secundo, admiſſo citra veri præiudiciũ, quod prædicta verba; & ſi non valeret, referantur ad
3 † tempus futurum; atque ita idem ſignificent ac ſi teſtator dixiſſet; & ſi non valebit: attamen adhuc dicendum eſt, nõ operari; vt poſthumus iſte fuerit grauatus onere fideicommiſſi erga ſcriptum hæredem. Nam verior & recepta magis, eſt ſententia, clauſulam hanc codicillarem; et ſi non valebit; non operari fideicommiſſum in poſthumo ſic ignoranter præterito. Hanc opinionem ex antiquis probarunt Guielmus Cuneus, Cynus, ſpeculator, Ioan. Andreæ, Beluiſius & Matterellus, quos commemorat Socinus ſen. *in* conſil. 93. num. 8. & 9. libro quarto, qui addit, *& Bartholum in* l. 1. quæſt. 6. ff. de iure cod. Bald. *in* l. ſi vt certo. C. de teſta. militis & in auth. ex cauſa. C. de liberis præter: Et idem Socinus in dicto conſil. 93. num. 27. *verſ.* & ſic remanet, &c. eiuſdẽ opinionis recenſet *Bart.* in conſil. 91. Quidam nomine Lapus *libro* primo, & Angelum in conſ. 173. *Quidam* condidit teſtamentum. His ad*dit* quamplures alios Antonius Gabriel in lib. 6. concluſionum in tit. de clauſulis, in concluſio. 8. num. 6. addit inquam Caſtrenſem, Aretinũ, Cardinalem, Martinum Laudenſem, Alexandrum, Barbatiam, *Portium*, Angelum Aretinum, Iaſonem, Ruinum, *Socinum*, *prædictum*, Rubeũ Alexandrinum, *Curtium iuniorem*, Afflictum & Mãtuam. Et prædictis addo etiam Io. *Dilectum* in *Tracta*. de arte teſtandi in tit. de liberis hęred. in*ſtit*. cautela 10. nume. 3. Guielmum Benedictum *in cap.* Raynutius in verbo. In eodem teſtamento relinquens il. 1. num. 247. de teſta. Ripam in l. Centurio. num. 83. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & in l. ſi vnquam num. 44. C. de reuoca. donatio. Goza. in d. auth. ex cauſa num. 64. verſ. tamen mihi, & ibidem Cagnol. nu. 142. Putheum in deciſ. 234. numero primo libro 2. qui dixit, quod Rota inclinabat in hanc opinionem. Bero. in conſi. 118. numero 30. lib. 1. Bonifacium Elephantucium inter conſilia vltimarum uoluntatum diuerſorum in conſil. 66. nu. 47. libro ſecundo, Socinum iuniorem in conſi. 153. colum. 1. lib. 2. Iulium Clarum in §. teſtamentum, quęſtion. 46. verſ. contrariam autem, Ioan. Bolognetum in d. auth. ex cauſa nu. 79. & ibidem Iacobinum num. 27. in fine. Hieronymum Gabrielem in conſi. 113. num. 9. libro 1. & Decianum in conſi. 37. num. 10. lib. 1. Et multi quidem ex prædictis præſertim Aretin. in conſi. vlt. Socinus ſen. in dicto conſi. 93. colum. penult. lib. 4. Ruinus in conſi. 6. nume. 1. libro 1. & Iulius Clarus in dicto §. teſtamentum, quæſtione 46. verſ. contrariam, &c. dixerunt, hanc eſſe æquiorem & rationi magis conſentaneam. Imo multi atteſtati ſunt, ſecundum hanc pluries fuiſſe iudicatum. Sic pronuntiatum eſt Senis, teſte Socino in dicto conſi. 93. num. 31. ſic duos ſenatores Mediolanenſes iudicaſſe auctor eſt Iaſon in d. auth. ex cauſa num. 23. & ibidem Cagnolus nume. 142. dixit, ita vidiſſe iudicari a viris excellentiſſimis. Sic etiam ſenatum Mediolanenſem ſemper obſeruaſſe teſtatur Iulius Clarus in dicto §. teſtamentum, quęſtio. 46. in fine.

Et hæc quidem opinio, quam æquiſſimam, & veriſſimam exiſtimo, multis rationibus & argumẽtis fulcitur, quorum præcipua paucis refero.
4 Et primò quidem; quòd † donatio inter uiuos eſt ualidior fideicommiſſo, cum illa duorum cõſenſu firmetur: Hęc uerò vnius teſtatoris uoluntate l. 1. C. de fideicom. At donatio inter viuos poſthumi natiuitate reuocatur l. ſi vnquã. C. de reuoca. donatio. Ergo multò magis fideicommiſſum, atque ita clauſula codicillaris in totum cenſetur ſublata & extincta, quò ad hunc effectũ reſtitutionis. Hoc argumento ad rem noſtram vſi ſunt Bart. in dicta l. 1. nume. 10. ff. de iure cod. Socin. ſen. in dicto conſi. 93. num. 11. Ruinus in conſi. 2. & in conſi. 6. colum. 2. lib. 3. Qui quidem duo poſtremi interpretes, confutarunt aliquot conſiderationes diſſentientium; quas non hic commemoro, ne nimius ſim. Secundò accedit, quod in teſtamento militis tacitè ineſſe dicitur clauſula; ſi non valebit iure communi, valeat iure militari. l. 3. ff. de militari teſta. Atqui ſi miles
5 † de poſthumo non cogitauit, eius teſtamentum nec iure quidem militari ualet, quod tamen ſuſtineretur, ſi de poſthumo ipſo cogitaſſet l. ſi cum in utero. C. de teſta. militis, ubi ſi filius, qui adhuc erat in vtero, fuit pręteritus a milite teſtatore ignorante uxorem eſſe pręgnantem, præteritio filio non nocet. Ergo nec clauſula codicillaris appoſita in teſtamento a patre non cogitante de poſthumo operari poteſt, ut filius ipſe cenſeatur grauatus reſtituere bona ipſa. Hoc etiam argumento vſi ſunt Bart. in dicta l. 1. num. 10. ff. de iure codicillorum, & Socinus in dicto conſil. 93. numer. 10. verſ. ſecundò, nam. Nec repugnant nonnullæ conſiderationes Baldi & aliorum circa dicta l. ſi cum in vtero; quia illis abundè & diligenter ſatisfacit Socin. in dicto conſi. 93. numero 21.

Tertiò adducitur tex. l. ex teſtamento in prin. ff. de vulg. & pup. ſubſt. quo loci dicitur, non eſſe veriſimile patrem teſtatorem cogitaſſe hunc caſum, vt filij priuentur ſucceſſione paterna ſibi quodammodo debita. Et conferunt l. cũ auus ff. de cond. & demo. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. Ita dictã l. ex teſtamento ad rem noſtrã perpendunt Bart. in dicto conſil. 135. Quidam nomine Lapus libr. 1. & Socin. in dicto conſi. 93. numero 27. in fine. Cum ergo hoc non ſit ueriſimile, ſequitur dicendum, clauſulam codicillarẽ ad illud non extendi, ſicuti ſcripſerunt Decius in l. precibus num. 18. C. de precibus Imper. offeren. & in conſi. 205. in fine, & Decianus in conſi.

205. in

205.in fine,& Decianus in conſil.37.numer.15. lib.1.Sic etiam conſiderauit in his terminis Ruinus in conſilio ſexto,numero 3.lib.3.

Nec obſtant conſiderationes Baldi,& ſequacium,quia Socinus in dicto conſil.93. nume.28. illas diligenter & accurate diluit, & confutauit.

Quartò perpenduntur textus l. qui graui,& l. pen.ff.de iure codicillorum,vbi habetur, nō eſſe veriſimile, teſtatorem ſubſtituentem muto, vel principem tale priuilegium concedentem, voluiſſe,quod filijs ſuperuenientibus, locum haberet. Ita ergo & noſtro in caſu veriſimile nō eſt, teſtatorem voluiſſe, quod nato poſthumo, clauſula codicillaris operetur onus reſtitutionis fideicommiſſi. Sic argumentantur Bart. in dicto conſil. 235. Quidam nomine Lapus Aretin.in dicto conſi.vlt.num.3.verſ.pro iſta opinione.Socin.ſen.in dicto conſil.93.num.29. in fine,& Gozad.in d.auth. ex cauſa nu.64. Nec obſtant aliquæ conſiderationes diſſentientium,quia illis ſatisfaciunt abundè Aretinus & Socinus.

Quintò huc facit l.qui iure militari.ff.de milita. teſta. quam ad rem conſiderauit Gozadinus in loco iam allegato; vbi ſi miles,qui ignorabat ſe filium habere, eius fuit animi, vt quiſquis ſibi naſceretur,fideicommiſſum pręſtaret,diſpoſitio valebit, alias non. Cum ergo in caſu noſtro,nō conſtet ſolis his verbis,ſi non valebit,&c.teſtatorem grauare voluiſſe poſthumum,ſequitur dicendum,fideicommiſſum non deberi.

Sextò ac ultimò confert tex l.is,qui ducenta. §.pater.ff.de rebus dubijs;quem diligenter ad rē perpendit Ruinus in conſi.6. num.primo,libr.3. His intelligimus hāc eſſe veriorem & receptam magis opinionem, & ſi ab ea diſſentire quamplurimos,ſcripſerit Rolandus in conſi. 7.nu. 5.verſ. ſecundo iſta libr.4. Horum argumenta primùm diluemus,deinde de auctoritatibus non rectè ſatis a Rolando congeſtis differemus. Et primò quidem adducitur l. ab inteſtato & l.ſi quis cum teſtamentum nullū.ff.de iure codicillor. vbi habetur,quod quando teſtator conficit codicillos
6 † nulla adhibetur differentia inter filium iam natum & naſciturum,ſed vtroque caſu velle præſumitur,quod filij teneantur præſtare legata,ſicuti ergo teſtator conficiendo codicillos dicitur grauaſse poſthumum reſtituere fideicōmiſsum; ita pariter dicitur grauaſse, quando in teſtamento adiecit clauſulam codicillarem;quæ teſtamentū deinde ob præteritionem annullatum, transmutat in codicillos.Et comprobatur hęc argumentatio,conſiderando prædicta iura ſecundū Aretinum in l.Titius in prin. ff. de liberis & poſth. & in conſil.93.nu.5.verſ.his præmiſsis. In ea enim l.ſi quis cum teſtamentum nullum, dicitur idem iuris eſse, ſiue naſcatur poſthumus ſuus, ſiue agnatus,ut puta nepos ex fratre, ut ſcilicet pręſtari debeant legata. Atqui in agnato certum eſt, non diſtingui,an teſtator ſcienter,vel ignoranter prætererit,cum nulla extet ratio,qua grauare eū voluerit, ſicuti alios ab inteſtato ſuccedentes. Idem ergo dicendum eſt in poſthumo ſuo, vt ēt ignoranter præteritus teneatur reſtituere fideicommiſsum. Cæterùm reſpondetur d.l.ab inteſtato & l. ſi quis cum teſtamentum nullum,loqui in legatis & fideicōmiſſis particularibus, noſtrā verò diſputationem eſse de vniuerſalibus.Ita reſponderunt Socin.ſen.in dicto conſil.93.nume. 34.libro quarto,& Cagnolus in d. auth.ex cauſa num.34.C.de liberis præter,ſic etiam loqui in legatis intellexit Aretinus in loco ſuprà commemorato. Et inter legata particularia, & fideicom
7 miſsa uniuerſalia, † magna eſt hoc in caſu ratio differentiæ. Nam poſthumus grauatus etiam magna legatorum ſumma deducit falcidiam, & ſuam legitimam, ut manifeſtum eſt, at uerò grauatus hoc fideicommiſso uniuerſali,legitimam tantùm deducit, non autem trebellianicam, ex quo non ſub conditione ſed purè grauatus dicitur,ſicuti in ſpecie tradunt Caſtren.in d.auth.ex cauſa columm. vlt.C.de liberis præter,& ibidem Salicetus colum.7.Curtius iunior num. 73.in fine,& Cagnolus nume. 140. vbi refert etiam Decium in conſi.320. num.4.qui alios commemorat,& illis accedunt Crottus in conſil. 66.nu.29. libro primo,& Crauett.in conſil.295.numero 2. verſ.tertium dubium. Rurſus,& ſecundò reſpondetur ex ſententia Cagnoli in d. auth. ex cauſa nume. 144. Cùm dixit,in caſu d. l.ſi quis cum teſtamentum nullum,teſtatorem cogitaſse de poſt huius idem dixit Aretin.in conſil.vlt.nume.3.in fine. Exiſtimo Cagnolum perpendere uoluiſse verba illa teſtatoris, quiſquis mihi hæres erit, &c.quæ includunt quemcumque ſiue natum ſiue naſciturum,qui futurus ſit hæres. Diuerſum in caſu noſtro,in quo iure dici non poteſt,teſtatorem his ſolis verbis,& ſi non ualebit iure teſtamenti,ualeat iure codicillorū,cogitaſse de poſthumis, cum alia de cauſa prolata dici poſſint, vt dicemus infra. Secundo adducitur l. generaliter.§.ex teſtamēto.ff.de fideicom.liber.vbi repe-
8 tito † legatorum facta venientibus ab inteſtato habet uires etiam rupto teſtamento, natiuitate poſthumi præteriti. Nulla ibi fit differentia, an teſtamentum rumpatur præteritione iam nati, uel poſthumi,& an teſtator ſciuerit,ſeu cogitauerit,uel non? Verùm reſpondet idem Socin.ſen. in dicto conſi.93.num.33.lib.4. loqui in relictis particularibus,nos verò in uniuerſalibus.Præterea reſponderi etiam poteſt ſecundum Ruinum in conſi.2.in fine & in conſi.6.nume.10.lib.3.loqui quando teſtator ſcienter præteriuit poſthumum, quippè quod ſciebat uxorem eſſe prægnātem,ſicuti textum illum intellexit gloſ.in l.alia.§. primo,eod.tit. Vel & tertio poteſt intelligi ſecūdum eundem Ruinum,vt loquatur fauore libertatis,ſicuti conſeruatur legatum ipſius libertatis factum in codicillis, & ſi alius filius poſthumus naſcatur l. cum pater §. Cum exiſtimaret de leg. 2.ubi Doctor. Tertiò afferri ſolet argumentum

quando

quando legata ſimpliciter debentur a uenientibus ab inteſtato, a filio etiam ſuccedente præter ſpem præſtantur. l. qui graui & l. penul. ff. de iure codicillo. iuncta. d. l. ſi quis cum teſtamentum, & d. l. ab inteſtato, eod. titul. Ergo cum hoc in caſu generaliter cenſeatur iniunctum onus reſtitutionis uenientibus ab inteſtato, dicitur etiã grauatus ipſe poſthumus præteritus, ex quo præter ſpem ſuccedit. Cæterum reſpondet Soci. Sen. in dicto conſilio 93. num. 34. verſicul. ad ſextam qui dixit, probare contrariam opinionem: quẽadmodum ſic iura hæc pro alia opinione perpẽdunt Bartolus, & alii ſupra allegati. Quarto ſic argumentum ducitur, teſtator utendo his uerbis, & ſi non ualebit iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum &c. in genere cogitaſſe dicitur de poſthumo, cuius natiuitate in futurum rũpi poſſet teſtamentum: & ideo dixit, ſi non ualebit. At qui cogitatio & ſcientia in genere, idem operatur ad conſeruationem diſpoſitionis & teſtamẽti, quod operari ſolet cogitatio, & ſciẽtia in ſpecie. l. placet. l. ideoque. ff. de liberis & poſthu. & l. qui iure militari. ff. de milit. teſta. & latiſſime tradit Tiraquellus in l. ſi vnquam in præfatione. n. 60. C. de reuocan. donatio. Ergo ſicuti conſeruantur fideicommiſſa & legata, rupto teſtamento natiuitate poſthumi, quem teſtator ſcienter præteriuit, ut ſcribunt Bartol. in d. l. 1. nu. 10. ff. de iure cod. & manifeſtius Socinus Sen. in d. cõſil. 93. num. 32. lib. 4. Decius in conſil. 490. num. 4. & Ruinus in conſil. 2. in fi. libro tertio, ſic etiã dicendum uidetur, quãdo teſtator de poſthumo in genere cogitauit.

Reſpondetur ſecundum Socinum in d. conſ. 93. numer. 34. uerſ. non obſtat ſeptima, negando illam minorem propoſitionem, quia immo per dictam clauſulam, ſi non ualebit, non dicitur teſtator etiam in genere cogitaſſe de poſthumo. Cum uerisimile non ſit, quod uoluerit priuare filium bonis, excepta legitima, relinquendo illa extraneo hęredi, arg. d. l. cum auus. ff. de cond. & demon. & d. l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſſ.

Nec prædicta uerba, ſi non valebit. &c. neceſſario concludunt, teſtatorem cogitaſſe de poſthumo. Nam intelligi debent, teſtatore in eodem ſtatu permanente, ut tradunt Io. Andreæ in additio. ad Speculat. in titul. de inſtru. editione. §. compendioſe, verſiculo item vide, ſi eſt, & manifeſte Angelus in lege prima. ff. de iure codicillo. relatus a Socino, dixit, opinionem Bartoli eſſe veram, niſi appareat teſtatorẽ in genere de poſthumo cogitaſſe. Senſit ergo Angelus illis ſolis
9 verbis, ſi non valebit, teſtatorem in genere † de poſthumo non cogitaſſe. Et accedit, inquit Socinus) quod tunc teſtator dicitur in genere cogitaſſe, quando dubitaret an uxor eſſet prægnans uel non? Ita tradunt Angelus in dicta authent. ex cauſa. colum. 2. uerſicul. quoniam & ibidem Caſtren. Et in dubio non præſumitur
10 † teſtatorem cogitaſſe de filijs naſcituris, vt docuit Barth. in l. Titia. la 2. §. Imperator, numero octauo, de legat. 2. & multis comprobauit Tiraquellus in l. ſi vnquam in præfatione numer. 67. C. de reuoca. donat. Et accedit, quod prædicta clauſula, ſi non valebit, operari poteſt alios effectus, propter quos præſumitur appoſita; vt tradunt Areti. in conſilio vlt. numero primo, Iaſon in auth. ex cauſa numero vigeſimotertio, & ibidem Curtius iunior numero 72. ac etiam Goza. numero ſexageſimoquarto, uerſ. tertio non vi-
11 deo. Et enim operari † poteſt, vt ualeat in vim codicillorum, ſi moriatur hæres, uiuo ipſo teſtatore, uel eo mortuo, recuſet adire hęreditatem, vel efficiatur incapax. Idem etiam in ſpecie reſpondit Crauet. in conſilio 440. numero 19.

Nec hic repugnat conſideratio Rolandi in conſilio ſeptimo, numero 20. libro quarto. Cùm dixit, quod & ſi clauſula hæc, ſi non valebit, pluribus modis poſſit verificari; negari tamen non poteſt, quin in generalitate verborum comprehendatur etiam caſus natiuitatis poſthumi pręteriti, quia eius natiuitate teſtamentum rumpitur, l. poſthumo. C. de bono. poſſeſ. contratab. Et
12 quia ſub generalitate † comprehenduntur omnes caſus, licet maior ſit ratio in uno quã in alio l. 1. §. & generaliter de leg. præſta. Et quia hæc eſt
13 clauſula negatiua, cuius ſanè negatiuæ † vis maior eſt affirmatiua, gloſ. in capit. cum dilectus, de conſuetud. Et ſi ob hanc clauſulam teſtator cogitauit de alijs cauſis, quibus teſtamentum rumpi poterat, ſic dicendum eſt (inquit Rolandus) cogitaſſe de hac, quę prouenit a poſthumi natiuitate; de ipſo ergo poſthumo dicitur cogitaſſe. Reſpondetur huic conſiderationi, aliam eſſe rationem aliarum cauſarum, quibus teſtamentum rũpi poteſt, aliã huius cauſæ poſthumi. De illis eſt ſatis veriſimile teſtatorem cogitaſſe, cum naturalis ratio non repugnat. De poſthumo veriſimile non eſt, quod cogitauerit, cum aduerſetur
14 pietati paternæ, † qua coniecturam facit lex, q noluerit pater excludere filium & admittere extraneum d. l. cum auus. ff. de cond. & demonſtra. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. Et ſermo ipſe
15 quamuis † generalis, non tamen comprehendit ea, quæ non ſunt ex mente teſtatoris & diſponẽtium. Ita ad rem reſpondit Aretinus in dicto cõſilio vlt. colum. verſ. item ſi efficiatur incapax. Et accedit Crauet. in conſi. 221. nume. 7. qui auctoritate Bar. & Decii ſcripſit, uerba quantumuis generalia, reſtringi ſecundum mentem contrahentium & diſponentium. Et ſubiungit idem Crauetta, diſpoſitionem generalem teſtatoris, non comprehendere ea, quæ uериſimiliter non cogitauit ipſe teſtator ex ſententia Alex. in conſi. 76. col. 1. lib. 4. His intelligimus veram eſſe opinionẽ eorum, qui dixerunt, hãc clauſulã, ſi non ualebit, non operari, ut poſthumus iſte ignoranter præteritus, pręſumatur grauatus reſtituere bona per fideicommiſſum, ſcripto hæredi.

Nec repugnat quod contraria opinio ſit magis recepta, ſecundum Rolandum in dicto conſ. 7. numero vigeſimoquinto, verſ. ſecundo iſta ſententia lib. 4. qui commemorat innumeros propè Doctores, imò clauſulam hanc operari reſtitutionem fideicommiſſi. Nam reſpondetur, quamplures ex enumeratis ab ipſo Rolando hoc non affirmaſſe, ſed diuerſo in caſu locutos eſſe, imò & alios contrarium ſcripſiſſe. Et primùm quidem (vt ordinem & dinumerationem Rolandi ſequar) retulit Bartho. in l. qui filiabus, in fine prin. ff. de leg. 1. & in auth. ex cauſa, in fine. C. de liberis præter. Verùm Bart. in d. l. qui filiabus, loquitur in legatis, quæ ſenſit conſeruari. In auth. ex cauſa in fine, viſus eſt ſe remittere ad ea, quę ſcripſit in l. 1. quæſtio. 6. ff. de iure cod. vbi contrarium affirmauit, & ipſemet Bart. in conſilio 235. Lapus, lib. primo, diligenter re perpenſa primam opinionem probauit. Beluiſius verò a Rolando allegatus, aliter ſcripſit in ſua illa diſputatione, quam (vt multi retulerunt) poſuit poſt. l. 3. C. de liberis præter: Nam diſtinxit Beluiſius; quod aut pater nato poſthumo ſuperuixit, & non mutauit teſtamentum, cum mutare potuiſſet, & tunc poſthumus cenſetur grauatus. aut non ſuperuixit, & tunc ſecus. Sic Beluſij diſtinctionem retulerunt multi nempè Corneus in conſilio 150. numero 4. lib. 3.

Ita Cynus in d. auth. ex cauſa in fine, ibi niſi ponerētur, vix eſt, vt hoc ſentiat, & potius loquitur de legatis & fideicommiſſis particularibus, ſecundum diſpoſitionem illius authenticæ, quàm de fideicommiſſis vniuerſalibus, commemorat etiam Angelum in d. auth. ex cauſa & in conſil. 51. Et tamen Angelus in l. idemque. ff. de milita. teſta. & in conſil. 108. columna ſecunda, verſ. venio ad ſecundum, & in conſi. 309. contrarium affirmauit in proprijs noſtris terminis. Refert etiam Rolandus Crauettam in conſil. 34. & Curtium iun. in conſil. 150. num. 12. qui hanc opinionem non affirmant. Ruinus verò in conſi. 19. numero verſ. duodecimo, ſed præmiſſis libro tertio, relatus a Rolando ea in opinione non ſe firmauit, ex quo dixit, non eſſe ibi neceſſariam. Et ipſemet Ruinus in conſil. ſecundo, & in conſilio ſexto, eodem lib. tertio, ex profeſſo & diligenter perpenſis argumentis aliter reſpondit. Tiraquellus vero in d. l. ſi unquam, in verbo, donatione numero 269. C. de reuoca. donat. commemoratus a Rolando hoc non affirmat, ſed nume. 273. contrariam potius opinionem a ſe poſtremo loco relatam admittit. Sic nec Capella Toloſana & Auffrerius ibi in quæſtio. 455. hanc opinionē affirmauit, cum non loquatur de poſthumo ignoranter præterito. Refert etiam Rolandus ſic conſuluiſſe, Claudium, Marcum Petrum Cornelium, & Thomam Peliſonum relatos a Bertra. in conſilio decimo, libro primo, ſic etiam dixit reſpondiſſe Purpuratum, Vegium, Callerium, Guielmū, Sangeorgium, & Oſaſcum, in reſponſis, quæ dixit Rolandus ſe vidiſſe. Cæterùm huic atteſtationi parum deferendum eſt. Non enim
16 multum eſt deferendum opinioni† eorum, quorum ſcripta ipſa non habentur; vt poſſint conſiderari, ſicuti reſpondit Decius in conſilio ducenteſimoquinquageſimonono, nume. quarto, verſ. præterea. Commemorat etiam Rolandus Iaſonem in conſilio 104. colum pen. lib. 4. & in l. qui filiabus numero trigeſimotertio, de leg. 1. cum tamen ipſe Iaſon in auth. ex cauſa numero vigeſimotertio, contrarium ſcripſerit, ad quem locum ipſe Iaſon in dicta l. qui filiabus numero trigeſimotertio, ſe remittit. Refert etiam Rolandus Iacobinum a Sancto Georgio in d. auth. ex cauſa numero trigeſimoſeptimo, C. de liberis pręter. qui contrarium dixit ibi *in fine, dum affirmauit, in iudicando ſequendam eſſe* opinionem Aret. *in dicto conſilio vlt.* commemorat etiam Rolandus *Socinum iunior.* in conſilio 107. numero vigeſimoquarto, *libro* primo, & in *conſilio tertio*, numero vigeſimoſeptimo, libro quarto, *qui tamen aliter reſpondit* in conſi. 153. colum. prima, *lib. 2.* Et Socinus in dicto conſilio 107. numero 24. non loquitur, in poſthumo ignoranter præterito, & in dicto conſilio *tertio*, numero 27. loquitur in legatis & fideicommiſſis particularibus. Refert etiam Rolandus Alciatum in reſp. 350. qui non explicat, an teſtator cogitauerit, vel nō, de poſthumo, ſed pręſupponit pro abſoluto illū fuiſſe grauatum fideicommiſſo.

Recenſet etiam Rolandus Cęphalum in conſilio centeſimotrigeſimooctauo, nume. 32. libro primo, qui tamen reſpondit eo in caſu, in quo teſtator in ſpecie de poſthumo cogitauerat cōmemorat ēt Ripam in reſp. 128. & 129. Cùm tamen in l. centurio. nu. octuageſimo quarto, aliter ſcripſerit. Gratus verò allegatus in conſi. 112. nil ad rem ſcripſit, nec in primo, nec in ſecundo eius reſponſorum uolumine. Non eſt itaque a prima illa opinione recedendum; tum maximè ob ſummam ſui æquitatem.

Tertiò principaliter, admiſſo citra veri præiudicium, quod verior & recepta magis ſit illa poſterior opinio ſupra confutata: Attamen illa locum non habet, quando teſtator non modo non cogitauit de poſthumo, verùm etiam nulla erat ſpes, quod aliquis naſceretur, quippè quod habebat teſtator uxorem ſterilem, vel admodum ſenem. Hoc ſanè caſu clauſula illa, ſi non ualebit, &c. non operatur fideicommiſſum hæredi ſcripto reſtituendum. Ita Alexand. in conſilio centeſimouigeſimotertio, column. penult. libro primo, Corneus in conſilio centeſimo quinquageſimooctauo, columna 8. in quarta limit. libro ſecundo, & in conſilio 150. nume. quarto, in conſilio 194. colu. penul. & in conſilio ducenteſimouigeſimoquinto, columna penult. libro tertio, & hos retulit ac ſecutus eſt Antonius Gabriel in libro ſexto concluſionum in tit. de clauſulis, in concluſ. 8. nu. 23.

His

His accedunt Ruinus in conſil ſexto, numer. vndecimo, libro tertio. Purpuratus in conſi. quadrigenteſimoquinquageſimoprimo, numer. ſecundo, verſ. tamen, qui reſpondit de teſtatore, qui vxorem tunc non habebat quando confecit teſtamentũ, & Crau. in conſi. ſeptingenteſimodecimooctauo, numero octauo, vbi numero ſeptimo, adducit ſimile de donatione. Nec dicendum eſt, teſtatorem potuiſſe cogitare de poſthumo, etſi habebat tunc vxorem ſterilem, vel ſenẽ, quia potuit cogitare, quod illa decedet, & aliam fœcundam ducet. Nam reſpondetur unà cum Ruino in dicto conſil. 6. numero vndecimo, & Crauet. in dicto conſilio 718. numero decimo-
17 tertio, triſtes euentus † non eſſe in conſideratione: Imò impedire hunc effectum clauſulæ codicillaris. Cum ergo hic dominus Diomedes teſtator non haberet vxorem tempore conditi teſtamenti, vel ſi habebat, ſterilis erat; ſequitur dicendum, eum non cogitaſſe de poſthumo aliquo ſibi naſcituro.

Quartò & vltimò mouet me plurimum, quod in facto præſupponitur fuiſſe probatum, ipſum dominum Diomedem teſtatorem, nato ſibi poſthumo ſæpius declaraſſe voluntatem ſuam, dicendo, velle filium ſuum eſſe hæredem, & bona ſua in familia conſeruari, ex quo manifeſtè ſequitur, teſtatorem hunc voluiſſe ſuum illud teſtamentum nullum habere effectum, atque ita Io. Angelum nepotem ex filia hæredem ſcriptum, nil debere cõſequi, & eo maximè quod teſtator ipſe dixit; quod ipſe Ioan. Angelus ſatis ſuperque de eius bonis habuerat. Ita in claris noſtris terminis reſpondit Clariſſimus Decianus, qui mihi fuit compater & collega; is inquam in conſil. trigeſimoſeptimo, numero vigeſimotertio, & vigeſimoquarto, libro primo, & numero. trigeſimo, ſubiũxit, quod etſi hæc teſtatoris declaratio vim teſtamenti non habet, nihilominus ſufficit ad declarandam ipſius teſtatoris uoluntatem, quod teſtamentum ipſum irritum factum poſthumi natiuitate, nullum & irritum permanet, & quod ipſe poſthumus ſibi ab inteſtato in totũ ſuccedat. Et præterea ſubiunxit Decianus in dicto conſil. trigeſimoſeptimo, numero trigeſimotertio & trigeſimoquarto, quod quando conſtat teſtatorem diligere poſthumum ſibi ñatum præſumitur uoluiſſe eſſe derogatum, cõdito iam teſtamẽto, cum paternus ipſe amor operetur vim clauſulæ derogatoriæ, ſicuti reſponderunt Roman. in conſilio centeſimoſeptuageſimonono, numero vigeſimoprimo, & Barbat. in conſilio tertio, numero vigeſimoſeptimo, libro ſecundo, & docuit Alciatus in l. latæ culpæ. §. vlt. ff. de verbor. ſignifi. cum itaque certum ſit, ut in facto pręſupponitur, & iuri ac rationi naturali conſentaneũ eſt, dominũ Diomedem teſtatorem ualdè dilexiſſe filium hunc ſuum poſthumum, ſequitur dicendum, uoluiſse omninò eſse derogatum illi teſtamento, quo heredem fecerat Ioan. Angelum nepotem.

Non obſtat nunc præcipuum illud fundamẽtum, quo pars aduerſa vtitur; nempè, quod domi
18 nus Diomedes teſtator, uixit per decẽnium † nato ipſo poſthumo, & tamen non mutauit teſtamentum, cum facilè mutare potuerit, ex quo ſequi videtur, quod uoluerit cum eo ſic decedere, atque ita poſthumum eſse grauatum onere reſtitutionis fideicommiſſi, erga ipſum Ioan. Angelũ ſcriptum heredem, ſicuti in terminis his claris aſſmarunt Beluiſius in l. 3. C. de liberis præter. Caſtren. in l. 1. C. de poſth. hæred. inſtit. idem in cõſ. 200. Datum. circa finem libro primo, & in conſi. decimoquinto. Incipiendo a ſecundò, column. penul. libro ſecundo, Roman. in conſilio centeſimouigeſimoſecundo, colu. ſecunda, Alexand. in conſilio centeſimouigeſimotertio, libro primo, in conſilio trigeſimoprimo, & in conſilio 102. libro tertio, & in conſilio quinquageſimo, lib. ſexto, Corneus in conſilio centeſimodecimooctauo, in fine libro ſecundo, & in conſil. 150. nume. quarto, libro tertio, Iaſon in l. 3. colum. ſecunda C. de inoffic. teſta. & in auth. ex cauſa, numero vigeſimoquinto, C. de liberis præter, & ibidẽ Curtius iunior numer. ſeptuageſimoquarto, & idem in conſi. 150. numero ſeptimo, Betrandus in conſil. 150. colum. 3. libro tertio, Decius in conſilio 490. numero ſeptimo, Pariſius in conſilio ſexageſimoquarto, colum. 2. libr. 2. & prædictos omnes commemorauit ac uiſus eſt ſequi Gabriel in lib. 6. concluſionum in tit. de clauſulis, in concluſ. 8. numero decimoquinto.

Quibus accedunt alij nonnulli commemorati a Rolando in dicto conſilio 7. numero 30. lib. 4. nempe Angelus in conſi. 108. column. penult. Corneus in conſilio 195. colum. penul. libro primo, in conſil. 194. colum. penult. libro ſecundo, Crottus in conſi. 66. num. 12. Ruinus in conſilio 11. numero quinto, libro tertio. Pariſius in conſi. 60. numerò decimoquinto, & in conſil. 61. num. 15. libro ſecundo, Berous in conſil. duodecimo, numero 7. lib. 2. Ballionus in auth. ex cauſa num. 80. C. de liberis pręter. Guielmus Benedictus in cap. Raynutius in uerbo. In eodem teſtamento il 1. num. 247. de teſta. Ripa in reſp. 128. num. 19. & in reſp. 129. Craue. in conſi. ſexageſimoſeptimo, & Cephalus in conſil. 138. nume. 32. libr. 1. His addo Putheum in deciſ. 234. num. 3. lib. 2. Purpura. in conſil. 518. nu. 8. & Goza. in d. auth. ex cauſa in fine C. de liber. præter. & Pancirolum in cõſil. 95. nu. 32. lib. 1.

Et ij quidẽ moti ſunt text. l. athletæ. §. dat remiſſionem. ff. de excuſa. tuto. l. quærebatur. in fine. ff. de militari teſta. l. 3. C. de inoffic. teſtam. ac l. 3. & l. eum, qui. ff. de probation. confert etiam ſecundum aduerſarium text. l. ſancimus. C. de teſtam.

19 Reſpondetur primo, a prędicta opionine † diſ-

ſentire Accurſium in l.prima, C. decod. Bart.in conſilio ducenteſimodecimo, libro primo. Angelum in l.qui iure militari,ff.de teſta.& in l.1.C. de codicillis, quo loci dixit,ita iudicaſſe collegium Peruſinum Aretinus in conſilio nonageſimotertio,colum.tertia,& in conſilio vlt.colum. penult.Barbat.in conſilio ſexageſimo, columna tertia,libro ſecundo, Socinum ſen.in conſil.nonageſimotertio,in fine libro quarto,Rubeum in conſilio centeſimouigeſimoquinto, columen. ſecunda,qui teſtatur hanc eſſe communem opinionem,Bertrandum in conſilio decimo, libro primo,& in conſilio ducenteſimotrigeſimotertio, columna prima,libro ſecundo. Ripam in l. ſi vnquam quæſtione. 42. in fine. C.de reuoca.donatio. & Socinum iunior.in conſilio centeſimoquinquageſimotertio,columen.ſecunda libro ſecūdo, & hos quidem commemorauit Antonius Gabriel in dicta concluſion.octaua,numero decimoſexto.

Et prædictis accedunt *Corneus in conſilio* centeſimononageſimoquinto,*colum. 2.libro 1.* Bonifacius Elephantucius,inter conſilia vltimarum voluntatum diuerſorum, conſilio ſexageſimoſexto,numero trigeſimonono, & numer. 43. libro ſecundo, Cagnolus in d. auth.ex cauſa numero centeſimoquadrageſimonono,C. de liberis præter.Tiraquellus in l.ſi vnquam in uerbo, ſuſceperit numero vigeſimo,C.de reuoca.dona. Hiero. Gabriel in conſilio centeſimodecimotertio,numero decimotertio,libro primo,qui dixit hanc coniecturam eſſe leuem, & numero deci-

20 moſexto dixit, multum pendere † a iudicis arbitrio,an mutata fuerit uel nō ipſius teſtatoris voluntas.& Decianus in conſilio 37.num.decimo, lib. 1.

Et hæc quidem opinio, quæ mihi uiſa ſemper fuit verior,& æquitati magis conſentanea,multis his iuribus & argumentis probatur. Et primo text.l.filio.§.Sęia.,ff.de adimen.lega.ubi legatum ob ſuperuenientem inimicitiam reuocatum non debetur,tametſi poſtea teſtator in codicillis legatum illud non reuocauerit, cum ſatis ſit ſemel præſumi a teſtatore fuiſſe reuocatum, ob illam inimicitiam,quę ſuperuenit. Ita & noſtro in caſu licet pater ſuperuixerit tanto tempore, quod potuerit mutare teſtamētum, attamen neceſſe non habuit illud reuocare,cum ſatis ſit, qđ ſemel fuerit ruptum & reuocatum. Nec obſtat, quod ſecundum Decium in conſilio 490.numero nono, verſ.ſed reſpondetur; termini dicti §. Sæia ſint diſpares a noſtris. Nam (inquit Decius) ibi agitur de facto limitato declarando,ex quo noua illa diſpoſitio codicillaris,limitauit atque declarauit teſtamentum, quod mutare voluit,& ob id tacita reuocatio legati iam facta,permanet in ſuo ſtatu reuocationis: ſed diuerſum eſt in caſu noſtro. Nam hic non mutando teſtamentum, confirmaſſe præſumitur, quod diſpoſuerat per clauſulam codicillarem futurum reſpicientem, atque ita uoluiſſe, quod ſi ipſe poſthumus pręteritus dicet teſtamentum nullum,teneatur ab inteſtato reſtituere fideicommiſſum. Huic obiectioni reſpondet Cagnolus in d.auth. ex cauſa,numero centeſimoquadrageſimooctauo, verſ.nec obſtat, quod termini,&c.Imò clauſulam codicillarem,ſi non ualebit, &c.non operari fideicommiſſi onus in poſthumo ignorāter præterito, quemadmodum diximus ſupra, atq; ita diſpoſitio *facta* per clauſulam codicillarem in poſthumo ignorāter præterito nullius eſt momenti & effectus, & propterea teſtatoi perſeuerā do in eadem uoluntate non præſumitur,fideicōmiſſum uelle deberi a poſthumo, cū *teſtator* per huiuſmodi clauſulam id nūquàm ſenſerit aut intellexerit. *Poſſumus etiam* reſpondere, quod cum teſtator *natiuitate poſthumi* ſciat teſtamentum *eſſe inualidum*,quo ad diſpoſitionem *principalem, præſumitur* etiam uoluiſſe *eſſe nullum* quo ad omnes clauſulas in eo ſcriptas,ex quo potuit confirmare ipſum teſtamentum & non confirmauit. Secundo Aretin.in *dicto* conſilio vlt. num.5.hanc ſententiam compro*bat* text.§.Prouinciarum in auth.ut *factæ nouę conſtitut.* ubi Iuſtinianus ſtatuit, quod ſi quis fecit teſtamen-

21 tum † ante ius nouum conditum,ſecundum formam iuris ueteris, & poſtea viuo ipſo teſtatore, lex noua promulgetur, qua ſtatuatur non valere teſtamenta ſine *noua* quadam forma, valet illud teſtamentum prius *factum, ſine illa* forma noui iuris. Nec teſtatori imputatur,quod poſt legem nouam ſuperuixerit, & habuerit tempus mutandi teſtamentum. Ita ſanè habetur eo in textu in uerſ.Non.n. infringi, &c. Non *imputatur* itaq; illi, qui mutare potuit teſtamentum, & non mutauit. Et eo in textu affertur ratio, quæ *huc perti-*

22 *net*: Cum poſſe teſtari † non ſit ſemper *in nobis*, ex quo perſæpe incidit repentina hominis mors,quæ teſtandi tollit facultatem. Quod itaque mutare potuerit, uel non potuerit teſtamentum,nil refert, vt mox dicemus. Nec repugnat interpretatio Iaſonis in d. auth. ex cauſa col. vlt. C.de liberis præter.ac prius Crotti in conſil.66. nu.17. Cùm dixerunt d.§.prouinciarum, quem pro §.vltimo allegare uoluerunt,loqui, quando teſtator,noua lege condita & promulgata breui deceſſit,& propterea non habuit facultatem mutandi teſtamentum. Nam hæc interpretatio diuinatione non caret, nec rationi generali illius conſtitutionis,quæ abſolutè prouidet,ſatis conuenit. Non etiam urget conſideratio Crotti in d.conſi.66.nu.18.ac Decij in conſi.490.num.9. uerſ.ſed etiam ad illum,qui ambo de eadem facti ſpecie reſponderunt. Dixit apertius Crottus, aliud eſſe quærere, an teſtamentum factum ſecūdum formam legis antiquę irritari debeat,per legem nouam introducentem aliā formā? Et dicēdū eſt, nō irritari, ſiue teſtator ſtatim lege noua promulgata,

promulgata,ſiue lõgo tempore poſt deceſſerit. Ea eſt ratio, quia teſtamentum iam erat perfe-ctum ratione formę,licet eſſet in pendenti reſpe ctu ipſius effectus,& ob id lex noua illud non re
3 ſpicit,cum lex† futura,non autem præterita diffinire debeat.l.leges.C.de legib. Bart.in l.oẽs po puli num.40.ff. de iuſtitia & iure. Et rationem hanc conſiderauit Iuſtinianus in dicto §. prouin ciarum,dum dixit. Erit namque abſurdum, vt quod factum eſt rectè,ex eo,quod tunc non erat factum poſtea mutetur. Aliud verò eſt (inquit Crottus) quęrere,an teſtamentum factum ſecũdum formam legis antiquę,debeat irritari, non promulgatione legis nouæ, ſed alia ſuperuenien te cauſa,de qua teſtator non cogitauit,vt in caſu noſtro: Nam tunc (ſubiungit Crottus) diſtinguendum eſt,an teſtator ſtatim deceſſerit, an ex interuallo; ita quod potuerit mutare teſtamentum,& non mutauerit,quia non mutando,cenſe tur cum eo deceſſiſſe l. tractabatur. ff. de milita. teſta. Hæc ſanè conſideratio nil vrget. Si quidem Aretinus conſiderauit rationem,qua vſus eſt Iuſtinianus, dum dixit, quod facere teſtamentum non eſt in nobis. Nam poteſt eſſe (inquit Aretinus) quod ob id teſtator non mutauerit teſtamentum, quia ſperabat diutius viuere,& ob diuturnam vitam, habere largam ſatis facultatẽ mu tandi teſtamentum. Poteſt etiam eſſe (ſubiungit Aretinus) & hoc frequentius cõtingit,quod teſtator crederet,morte repentina non præueniri,& ideò intendebat differre factionem teſtamẽti ad extremum vitæ: ſicuti a maiori hominum parte obſeruari conſueuit. Ex hoc ergo,quod teſtator mutare potuerit teſtamentum, & non mutauerit,non eſt ſumenda coniectura,quod uoluerit decedere cum illo teſtamento, quo filius excludebatur, admiſſo extraneo, cũ hoc repugnet rationi naturali. Et præſumendum potius eſt, teſtatorem nil dixiſſe; propterea quod (ut ſubiunxit Aretinus) ſciebat teſtamentum legis diſpoſitione effectum fuiſſe irritum. Non ergo (ſi rectè conſiderabimus) argumentatur Aretinus ex caſu illius cõſtitutionis,vt opinati ſunt Crottus & Decius, ſed ab eius ratione, quæ & caſui noſtro conuenit.

Tertiò confert ſecundum Aretinum in dicto conſil.vlt.numero quinto, in fine,ſimile ex l.ſicut §.non uidetur.ff. quibus modis pignus, vel hypoth.ſoluitur,vbi creditor non dicitur ſibi præ-
4 iudicare in iure pignoris,ſi ſe † præſente debitor illud alienauit. Nam non dicitur creditor alienationi conſentire; ex quo ſcitius ſuum eſſe ſaluum. Et huc facit quod ſcripſit Felinus in capit. eccleſia, numero 21.de conſtit.& in cap.inter cęteras,colum.vlt. de ſenten.& re iud. Cùm dixit,
5 non præſumi pro ſolennitate † ſententiæ latæ parte præſente,& non cõtradicente;ex quo ſciebat ſaluum ſibi ius eſſe appellandi, vel dicẽdi de nullitate. Ita & noſtro in caſu dicendum eſt,prę-ſumi teſtatorem non mutaſſe teſtamentum; in quo poſthumus fuerat præteritus, propterea qđ ſciebat legis diſpoſitione eſſe nullum, atque ita illud confirmare noluit.

Quartò & vltimò urget ratio perpenſa a Cagnolo in d.auth. ex cauſa num.149. C.de liberis præter. Quod veriſimile non eſt,falſi ſpeciem habet, Baldus in l.ſi extraneus,vbi numero ſexto, ff. de condict.cauſa data. Atqui veriſimile non eſt, quod pater, nato ſibi filio poſt conditum teſtamentum,in quo illius mentionem non fecerat, uoluerit cum eodem teſtamento mori, & excludere filium,admittendo extraneum, cum hoc repugnet paternę pietati & charitati, iuxta l. cum auus ff.de cond. & demo.& l. cum acutiſſimi.C. de fideicom. Ergo dicẽdum eſt,patrem noluiſſe confirmare teſtamẽtum illud,vt clauſula illa codicillaris operetur onus fideicommiſſi in filio, ſed uoluiſſe omninò decedere nullo condito teſtamento. His conſtat poſtremam hanc opinionem eſſe veriorem, & æquitati magis conſentaneam. Et eò magis apparebit verior confutatis illis argumentis,quibus prima illa opinio contraria fulcitur.

Non itaque obſtat primò text. ille l. athletę.§. dat remiſſionem.ff.de excuſa.tuto. Nam reſpondetur, Vlpianum illo in loco non affirmare, teſtatorem præſumi remiſiſſe iniuriam,ſi potuit mutare teſtamentum,& nõ mutauit. Prærerea in caſu dicti §. dat remiſſionem, agebatur de leui præiudicio;& de eo,quod veriſimile eſt; nẽpè quod teſtator ſuperuiuens aliquod tempus remiſerit iniuriam,atque ita effectus ſit amicus. At noſtro in caſu de magno præiudicio agitur, nempè de auferendis omnibus bonis ipſi filio, eius legitima excepta, agitur & de non ueriſimili cum veri ſimile non ſit patrem uoluiſſe relinquere bona extraneo, filio excluſo, ſicuti diximus ſupra.

Non obſtat ſecundò l. quærebatur, in fine. ff. de milita.teſta.Nam reſpondetur,quod ibi nulla ſuperuenit noua cauſa, qua dici potuit teſtatorẽ mutaſſe uoluntatem.Sicuti contingit in caſu noſtro, in quo poſt conditum teſtamentum natus eſt poſthumus,quo ruptum dicitur teſtamentũ; & teſtator ſciens ita ruptum eſſe, præſumitur & ipſe mutaſſe uoluntatem, vt ſcilicet is poſthumus non eſſet excluſus. Hoc ſanè ſuadet & paterna ipſa pietas,& ratio, ut cẽſeatur teſtator voluiſſe ſuam uoluntatem eſſe debere conformem legi,quæ iam irritum fecit illud teſtamentum.

Non obſtat tertio ille textus l.tertia,C. de inoffic.teſtam.Nam caſus ille eſt a noſtro longè diuerſus. Hic natiuitate poſthumi irritum factum eſt teſtamentum, & propterea teſtator non curauit alia diſpoſitione illud reuocare, ſed uoluit decedere cum ea uoluntate ſic annullata, atque ita uoluit decedere omnino inteſtatus. Diuerſum vero eſt in caſu d.l.3. Nam ibi teſtamentum ẽt nato poſthumo conſiſtebat;& mater ſuperui-

 uendo

uendo aliquod tempus confirmaſse magis dicitur. Ibi enim mater duos ex filijs hęredes fecerat tertium iam condito teſtamento peperit, atque ita tertius iſte tamquam exhæredatus (matris
26 præteritionem † exhæredationis loco eſſe manifeſtum eſt §.vlt in inſt.de exhæred.libero.) poterat querelam intentare, id quod ſignificat teſtamentum eſſe ualidum. Si mater edito partu, tam diù ſuperuixit, ut mutare potuerit teſtamentum & non mutauerit; præſumitur, quod cum eo teſtamento decedere voluerit. Dicitur ergo uoluiſſe decedere cum eo teſtamento, quod erat validum; & ſi expugnari deinde poterat.

Non etiam obſtat quarto l. 3. & l.eum qui ff. de probatio. vbi dicitur uoluntatis mutationem non præſumi, & propterea cum hic conſtet teſtatorem præterijſſe filium, & voluiſſe ob clauſulam codicillarem eſse grauatum reſtituere ſcripto hęredi; ſequitur dicendum, patrem hunc uoluiſse cum eo teſtamento decedere, & conſequente fillium præteritum eſse eo onere reſtituendi bona grauatum. Nam reſpondetur, *non præſumi* mutatam voluntatem teſtatoris, *niſi noua ſuperueniat* cauſa, qua conijci poſſit mutaſse. Ita tradunt Bart. in l. in confirmando numero ſecundo, ff. de confir. tuto. Aretinus in conſilio 22. num. quinto Decius in capit. primo, numero ſexto, de iudicijs, Alciatus in Tract. de præſumptio. reg. 2. præſumpt. 16. numero ſecundo, Craue. in conſi. 264. numero quinto, & Decianus in conſi. 46. nu. 47. lib. 2. poſt Baldum in l. tale pactum §. vlt. ff. de pactis, qui quidem Baldus ſcriptum *reliquit, præſu*mi teſtatorem mutaſse uoluntatem, quando filij ei ſuperuenerunt. Cum ergo noſtro in caſu ſuperuenerit noua cauſa, nempè natiuitas poſthumi ignoranter præteriti, ſequitur dicendum, præſumi patrem hunc mutaſse voluntatem, vt ſcilicet teſtamentum eſset irritum, ſicuti lex ipſa ſtatuit. Nec curauit expreſſim reuocare teſtamentum, quod iam ruptum eſse ſciebat. Pręterea reſpondetur, vt ſtatim ſubijciam, teſtatorem hunc declaraſse ſe iam mutaſse uoluntatem, nato ſibi poſthumo, cum ſæpius dixerit, uelle eum eſse hęredem; & nepotem illum ex filia ſatis habuiſse ex ſuis bonis.

Non obſtat quintò text. l. ſancimus. C. de teſta. quia reſpondetur, nil ad rem noſtram pertinere. Nam illa conſtitutione ſolum ſtatuit Iuſtinianus, teſtamentum temporis curſu non cenſeri a teſtatore mutatum uel reuocatum, cùm nulla innouatio, vel contraria teſtatoris uoluntas apparet, ſed in caſu noſtro non agitur de nuda teſtatoris contraria uoluntate, ſed de diſpoſitione legis, quæ annullat teſtamentum, in quo filius eſt, præteritus. Et huic diſpoſitioni legali, ſuam ipſam voluntatem uoluit eſse cõformem teſtator, qui nato ipſo filio poſt a ſe conditum teſtamentum, nil aliud egit, ſciens illud eſse nullum. Et interpretes omnes explicantes dictã l. ſancimus, eam intellexerunt ſemper, quando condito teſtamento nil aliud ſuperuenit, quàm ipſius teſtatoris uoluntas, ſecus ergo eſt ſuperueniente cauſa, qua lex decernit, teſtamentum cenſeri nullum & tacita ſeu præſumpta mente teſtatoris reuocatum, ſicuti quando natus eſt poſthumus, de quo teſtator non cogitauerat.

Reſpondetur, & ſecundo principaliter huic obiectioni; quod cum dominus Diomedes teſtator, nato ipſo filio *declarauerit* (ut diximus ſupra in ultimo argumento) uoluntatem ſuam eſse: quod bona ſua conſeruẽtur pro eius filio, & quod Ioan. Angelus nepos de ſuis bonis *ſatis* ſuperque habuerat, ſequitur dicendum, ſatis manifeſtè conſtare de mutatione *ſuæ* uoluntatis, atque ita uoluiſse teſtamentum a *ſe factum* manere nullum, ſicuti lex *ipſa irritum* eſse ſtatuit.

Concludo *itaque* Antonium domini Diomedis *teſtatoris filium*, non fuiſse aliquo onere *fideicommiſſi* grauatum, erga Ioan. *Angelum teſtatoris* nepotem hęredem ſcriptum *in teſtamẽto*, quod ipſius Antonij natiuitate fuit omnino *irritum* & nullum, nec aliquo modo ab ipſo *teſtatore* confirmatum. Et cum hæc opinio apud me ſit vera, & æquitati maximè conſentanea, ſecundum eam, ita me *Deus amet*, intrepidè iudicarem.

SVMMARIVM.

1 *Vxor inſtituta vſufructuaria, non vt hæres, ſed vt legataria conſideratur.*
Itaque decedens ante teſtatorem, non efficit teſtamentum fieri caducum num. 2.
3 *Teſtamentum caducatum in primo gradu, incipit a ſecundo.*
4 *Codicillaris clauſula efficit teſtamentum non reddi caducum hærede etiam prius teſtatore moriente.*
5 *Teſtatore dicente, & eo ſine filijs decedente, intelligendum, tam nullis natis, quam natis, & ante ipſum teſtatorem decedentibus.*
6 *Codicillaris clauſula operatur, vt extenſio de caſu ad caſum permittatur.*
7 *Maſculos uocans teſtator in una teſtamenti parte, in alia filios ſimpliciter, an comprehendere etiam uoluerit fœminas.*
8 *Repetitio qualitatis & uerborum, de una perſona ad aliam diuerſam non admittitur.*
Idem ſi diſpoſitiones ſeparatæ ſunt nu. 9.
10 *Subſtitutionis conditionalis euentus, expectandus eſt.*
Et hæreditati iacenti curatores dandi nu. 11,
12 *Aequales in gradu ſuccedunt æqualiter.*
13 *Naturalibus tantum, & ſpurijs, ab inteſtato ſucceditur ex ſtatuto Bononienſi, perinde ac ſi legitimi eßent, ac naturales.*

FACTI-

FACTI SPECIES.

DOMINVS *Hieronymus Paſſarotus Bononienſis, filijs maſculis carens anno* 1584. *condidit teſtamentum, in quo inſtituit hæredem quo ad vſumfructum dominam Lucretiã vxorem, donec vidualiter vixiſſet. Nec non omnes & quoſcunque ipſius teſtatoris filios naſcituros maſculos legitimos & naturales. Ipſo vero teſtatore decedente ſine filijs maſculis legitimis & naturalibus, inſtituit filios ſuos naturales, legitimãdos tamen. Dictis verò filijs naturalibus decedentibus ſine filijs maſculis ſubſtituit in toto vſufructu dictam dominam Lucretiam; Cui quandocunque decedenti vel ad ſecunda vota tranſeunti, ſubſtituit dominam Hippolitam filiam, quo ad dimidiam vſufructus; & pro alia dimidia ſubſtituit primum filium maiorem natu ipſius dominæ Hippolitæ. Et ipſa domina Hippolita decedente, & ſic vſufructu cum proprietate conſolidato, ſubſtituit prædictum primum filium domin. Hippolitæ, Et decedente dicto primo filio ſine filijs, ſubſtituit ſecundum, & deinceps tertium filium ipſius dominæ Hippolitæ Et caſu quo (ſubiunxit teſtator) ſupraſcripti oẽs ut ſupra vocati inſtituti & ſubſtituti ut ſupra, ſine filijs & filiorũ filijs &c. decederent, tunc et eo caſu ſubſtituit filios naturales maſculos. &c. Decedentibus vero omnibus ſupraſcriptis, & eorum filijs & deſcendentibus maſculis ut ſupra, tunc & eo caſu ſubſtituit primum filium domini Syluestri Paſſaroti; & dicti filij filios, ſemper tamen vocando natu maiorem. Decedentibus verò omnibus filijs & deſcendentibus dicti domini Syluestri, ſubſtituit primum filium natu maiorem domin. Thomæ Paſſaroti. Deficientibus uerò omnibus ſupraſcriptis, & ſic finita & extincta linea maſculina prædicta, in ſuis bonis & hæreditate, ſubſtituit proximiorem natu de agnatione & familia de Paſſarotis, de gradu in gradum. &c.*

Præſupponitur in facto, quod viuo adhuc ipſo teſtatore, deceſſit dicta Lucretia eius vxor. Deinde vita functus eſt ipſe teſtator ſine filijs maſculis, ſuperſtite ſola dicta Hippolita, quæ tanquam parricida, fuit pœna capitis damnata, nullis relictis filijs.

Præſupponitur etiam in facto, quod tempore mortis teſtatoris, vel dictæ Hyppolitæ, nullus extitit, nec extat filius maſculus domini Syluestri. Nullus etiam filius maſculus legitimus & naturalis domin. Thomæ: ſed vnus eius illegitimus tantum.

Nunc dubitari cõtingit, quis ſuccedere debeat ex teſtamento, vel ſi non eſt locus illi ſucceſſioni, quis ab inteſtato ſucceſſor ſit.

Quæ quidem diſputatio plures habet dubitationes: quarum prima eſt, an teſtamentum effectũ caducũ, propterea q. do. Lucretia hæres inſtituta in vſufructu, deceſſit ſuperſtite teſtatore. Secunda eſt, an euenerit caſus ſubſtitutionis in perſonã primi filij domini Syluestri, ex quo nulli nati ſunt filij ipſi teſtatori, qui inſtituerat filios ſuos naſcituros, & eis decedentibus ſubſtituerat filios domin. Hippolitæ, & deinde dictum primum filium domini Syluestri. Tertia eſt dubitatio, an ex quo tempore mortis domi. Hippolitæ nullus adhuc extitit, nec nunc extat filius maſculus, dicti domini Syluestri; nullus etiam filius maſculus legitimus & naturalis domin. Thomæ: ſed vnus tantum dicti domi. Thom. illegitimus, an inquam is illegitimus admitti nunc debeat? Quarta eſt, admiſſo quod is illegitimus domin. Thom ſuccedere non poſſit, an admittendus ſit ipſe domin. Thomas, tanquam natu maior proximior ex familia Paſſarota: vel expectandus ſit filius primus maſculus naſciturus ex domino Syluestro. Quinta & vltima eſt dubitatio admiſſo citra veri præiudicium quod locus non ſit ſucceſſioni ex teſtamento, dubitatur an ſuccedere debeant ab inteſtato æqualiter ipſi domini Syluester & Thomas: cum ambo ſint æquales gradu, quo ad prædictum dominum Hieronymũ, non obſtante quod natus ſit dominus Hyeronimus ex patre naturali.

Initium à Domino,

CONSIL. D.

De ſingulis propoſitis dubitationibus dicam paucis quod ſentio: cum quotidianis aſſiduiſq; lectionib. valde occupatus ſim. Illi primæ dubitationi reſpondeo, teſtamentum effectum nõ fuiſſe caducum: etſi domina Lucretia deceſſit ante teſtatorem.

Primò dici non poteſt quod domina Lucretia ſit inſtituta, ſed tantum relicta uſufructuaria. Cum teſtator eam inſtituerit in uſufructu tantũ, filios vero ſuos inſtituit in proprietate: ſicuti ſatis manifeſta ſunt uerba teſtamenti, ubi & paulo poſt dixit, quod, decedente ipſa domina Lucretia

tia, vel ea tranſeunte ad ſecundas nuptias, conſo
lidetur vſufructus cum ipſa proprietate ad com
modum filiorum ipſius teſtatoris inſtitutorum.
Imò ſi nati fuiſſent ipſi filii maſculi teſtatori, &
ſuperſtes teſtatori fuiſſet domina Lucretia, non
integrum vſumfructum: ſed alimenta tantum in
domo habuiſſet, iuxta ea, quę tradunt gloſſ. &
Doct. in l. Titia. §. Titia cum nuberet, de legat. 2.
vbi Bart. Picus & reliqui.

Cum itaque domina Lucretia fuerit uſufru-
1 ctuaria † tantummodo, dicendum eſt, quod nõ
ut hæres: ſed ut legataria conſiderari debet: ex
quo filii deinde hæredes uniuerſales inſtituti sũt
iuxta. l. quoties, ubi Doctores. C. de hæred. inſti.
Si ergo fuit legataria tantum, inde ſequitur, qđ
2 etſi deceſſit ante ipſum teſtatorem, † teſtamentũ
non eſt caducatum. Cum caducitas teſtamenti
non cauſetur, præmoriente legatario. l. unica. §.
pro ſecundo. C. de caducis tollendis, & ibidem
gloſſ. & Doct.

Secundo admiſſo citra ueri præiudicium, qđ
dicta domina Lucretia fuerit hæres inſtituta: at-
tamen adhuc teſtamentum non fuit effectum ca
ducum, ex quo ei factæ fuerant plures ſubſtitu-
3 tiones. Nam teſtamentum nullum primo † gra
du, nempe in inſtitutione caducata, incipit a ſe-
cundo gradu, nempe a ſubſtitutione. l. 3. §. ulti. ff.
de liber. & poſthum. ubi Aret. in primo notabil.
Et confert text. notab. l. Thais. §. Splẽdophorus.
ff. de fideicommiſſa. libert. quo probatur, quod
moriente inſtituto, uiuo teſtatore, teſtamentum
incipit a ſubſtituto. Quo reſponſo adducti ſic
ſcripſerunt Aret. in l. quamdiu. la ultima. colum.
pen. uerſ. ſed ad iſtam. ff. de acq. hæred. & Dec. in
conſ. 529. nu. 3.

Tertio & ultimo accedit, quod hoc in teſta-
mento adiecta fuit clauſula codicillaris. Quæ
quidem operatur, ne teſtamentum efficiatur ca-
4 ducum † & ſi hæres inſtitutus deceſſit, ſuperſtite
teſtatore. Ita reſponderunt Baldus in conſilio
centeſimoquadrageſimo. Quidam Nicolaus
colum ſecunda, libro ſecundo, Alexand. in con
ſilio decimoſeptimo, numero decimonono, lib.
3. Socinus Senior in conſilio centeſimoquadra
geſimo, numero quinto, libro primo, Decius in
conſilio ducenteſimoquadrageſimoſecundo,
columna prima, & Pariſius in conſilio ſexageſi-
moſecundo, numero decimoquinto, & in conſ.
ſexageſimoquarto, numero decimoquarto, libr.
ſecundo, & idem ſcripſit Marſilius in ſingular.
quingenteſimoquadrageſimoquarto, omnibus
iuris &c. His concludo, hoc teſtamẽtum effectũ
non fuiſſe caducum.

Secunda eſt dubitatio, an euenerit caſus inſti
tutionis ſeu ſubſtitutionis, in perſonam primi fi-
lij domini Sylueſtri, ex quo nulli nati ſunt filii
ipſi teſtatori, qui inſtituerat filios ſuos naſcitu-
ros: & eis decedentibus ſubſtituerat filios dom.
Hippolite, & deinde dictum filium primum do.
Sylueſtri? Et reſpondendum uidebatur, non
eueniſſe hunc inſtitutionis ſeu ſubſtitutionis ca
ſum. Nam teſtator inſtituit filios ſuos naſcitu-
ros, & eis decedẽtibus ſine filiis, ſubſtituit filios
dom. Hippolitæ & poſt illos ſubſtituit filios do
mini Syluestri. Porrò cum multi nati ſint filii ip
ſius teſtatoris, uidetur dicendum, factum non
fuiſſe locum ſubſtitutionibus. Sicuti reſpondit
Oldradus in conſilio centeſimoſeptuageſimoſe
ptimo, incipit, Teſtator in ultimo, qui in hac fa-
cti ſpecie conſuluit. *Teſtator inſtituerat* filium
poſthumum naſciturum primo loco, ex uentre
tunc uxoris ſuæ prægnantis. Et ſi dictus primus
deceſſiſſet in pupillari ætate, uel poſtea quando
cunque ſine prole legitima, ſubſtituit aliũ poſt-
humum ſecundo naſciturum, ex dicta vxore ſua.
Et ſi dictus ſecundus poſthumus *deceſſiſſet* in
*pupillari ætate, uel poſtea quandocunque ſine
prole legitima, ſubſtituit* fratrem ſuum. Euenit
quod *natus eſt, primus* poſthumus tantum, qui
quidem deceſſit in pupillari ætate, *ſubſtitutus
ille frater petebat, ſe* admitti ex dicta *ſubſtitutio*
ne. Interrogatus reſpondit Oldradus, fratrem *il*
lum ſubſtitutum admitti non debuiſſe, ex quo
ſubſtitutus fuerat illi ſecundo poſthumo, ſi na-
tus fuiſſet, & in pupillari ætate *deceſſiſſet*; quo
non nato, ſubſtitutio non trahitur *de caſu* ad ca
ſum. Idem reſponderunt Ancharanus in conſil.
356. incipit. Ex ſerie teſtamenti, & de eadem fa-
cti ſpecie idem conſuluit Fulgoſius in conſilio
quadrageſimonono. Ex facto. &c. ij ſanè ambo
reſponderunt, quod ſubſtitutio facta de filijs na
ſcituris, ex perſona uxoris locum non habet, ſi
filii non naſcentur. Oldradum Ancharanum, &
Fulgoſium ſecuti ſunt permulti, quos comme-
moraui in conſil. 326. numer. 13. lib. 4. quo loci
aliis ſimilibus comprobaui. Et ibidem numero
decimoſexto, dixi, hoc maxime procedere quan
do teſtator uſus eſt uerbis illis reſtrictiuis, tunc
& eo caſu. &c. quemadmodum uſus eſt teſtator
iſte.

Cæterum, re ipſa longè melius & diligentius
perpenſa ac bene examinata, contraria ſententia
viſa eſt probabilior & uerior, quod imò euene-
rit caſus ſubſtitutionis, tametſi nati non ſunt fi-
lii teſtatoris. Nam poſtquam teſtator vocauit in
ſtituitque filios ſuos naſcituros, notarius, qui te
ſtamentum conſcripſit, ita in perſonam teſtato-
ris ſubiunxit. Vel ipſo teſtatore decedente ſine
filiis maſculis legitimis & naturalibus, & de legi
timo matrimonio natis, ut ſupra, tunc & eo ca-
ſu ſuos hęredes uniuerſales inſtituit, nominauit
& eſſe uoluit, omnes & quoſcunque eiuſdem te
ſtatoris filios naturales. &c. His uerbis manife
ſte conſtat, teſtatorem uoluiſſe comprehendere
etiam hunc caſum, ſi nulli filij ei nati fuiſſent. at-
que ita uoluit, duos hos caſus a pari procedere;
quod filii nati fuiſſent, ſed hæredes non extitiſ-
ſent, uel quod nulli nati eſſent. Illa enim uerba
5 decedente † ſine filiis, intelligi poſſunt tam nul-
lis natis filiis, quam natis, & decedentibus ante
ipſum

ipſum teſtatorem. Et hoc in caſu locum habet ſine controuerſia, quod aliquando iudicatum olim fuit Romæ, inter Quintum Mucium Scæuolam & L. Craſſum contendentes de M. Coponii teſtatoris uoluntate, qui Marcum Curium hæredem his uerbis fecerat. Si mihi poſt mortem meam, in decem menſibus proximis filius natus erit, hæres eſto. Quod ſi is antequam in tutelam uenerit, moriatur, tunc in locum, partēque eius Marcus Curius hæres eſto. Natus non eſt poſthumus, Curius hęres ſubſtitutus apud cētum uiros petebat hæreditatem Quintus Mutius Scęuola pro M. Coponii agnato negabat, niſi poſthumus & natus & antequam in ſuam tutelam ueniret, mortuus eſſet, hæredem Curium eſſe poſſe. Contra uero, L. Craſſus dicebat. Curium fore admittendum, quod ea teſtatoris fuiſſet uoluntas, vt quo quo modo, non eſſet filius, ſiue non natus: ſiue natus & pubes factus non eſſet, Curius hæres eſſet. Qui enim uoluit hæredem eſſe, ſi alius moriatur, multo magis ad ſubſtitutionem vocaſſe, ſi non naſcatur, credendū eſt. Et quanquam contenderet Scæuola, a uerbis certis, non eſſe recedendum: attamē placuit centum uiris, pro l. Craſſo, ideſt pro ſubſtituto pronuntiare. Hoc iudicatum a multis etiam ex noſtris commendatur: quemadmodum ſcripſi in dicto conſilio trecenteſimovigeſimoſexto, numero vigeſimoquarto, quo loci dixi, Bartolum Albericum, Decium & alios affirmaſſe, ſubſtitutionem factam, decedente hærede inſtituto, intelligi etiam factam, eo non naſcēte. Cum vnus caſus ad alium extendatur: Bartolum, & Albericum ſecutus eſt Decianus in conſilio primo, numero centeſimouigeſimooctauo, libro primo, qui uiginti tres Doctores huius opinionis recenſet. Quam ſententiam etſi eo in conſilio trecenteſimovigeſimoſexto, numero vigeſimoquinto, dixi eſſe dubitabilem: attamen quando aliqua extant uerba, uel coniecturæ, quibus conijci poteſt, teſtatorem ita ſenſiſſe, ceſſat omnis dubitatio: ſicuti in caſu noſtro extant uerba illa. Vel ipſo teſtatore decedente ſine liberis? Quæ ſane verba (ut diximus) comprehendunt etiam caſū quo liberi nati non eſſent. Et præterea adiecta

6 eſt clauſula codicillaris, quæ operat̄, ut admittatur extenſio de caſu ad caſum, ut in ſpecie reſpōdit Decianus in conſilio primo, numero centeſimotrigeſimoquarto, libro primo. His etiam dicimus, quod quando teſtator ſubſtituit dominam Hippolitam & eius filios; decedentibus filiis naturalib. legitimatis, intelligitur etiam ſubſtituiſſe, quando naturales ipſi nati non fuiſsēt: ſicuti non ſunt nati. Nam eadem eſt imò & maior ratio, nempe, quod ſi teſtator uoluit eſſe locum ſubſtitutioni nullis natis filijs maſculis legitimis & naturalibus: ſic uoluit ſubſtitutionem habere locum, non natis prædictis naturalibus deinde legitimandis. Idem eſt dicendum de filiis dominę Hippolitæ ſubſtitutis, ut mox dicemus.

Non obſtant nunc adducta in contrarium, quia vno uerbo reſpondetur, noſtro in caſu extare uerba, quibus ſatis conſtat teſtatorem uoluiſſe ſubſtituere etiam eo caſu, quo nati ei non fuiſſent filii legitimi & naturales, uel naturales tantum.

Et propterea ceſſat omnino illa opinio Oldradi in dicto conſilio centeſimoſeptuageſimoſeptimo, & ſequacium. Ita etiam ex prædictis intelligimus, eueniſſe caſum ſubſtitutionis reſpectu filiorum domin. Hippolitæ, quibus decedentibus ſubſtituit filium primum natu maiorem domini Syluestri. Euenit ſanè caſus iſte: quia nulli nati ſunt filii ex dicta domina Hippolita, cui quidem nec aliquod ius vſusfructus fuit acquiſitum: Cum ob patrem ueneno necatum, priuata fuerit omni ſucceſſionis commodo. Eſt ergo dicendum, hoc teſtamentum ſumere vires a ſubſtitutione facta de filijs domin. Syluestri, vt etiam infra dicemus.

Tertia eſt dubitatio, an ex quo tempore mortis domin. Hippolitæ, nullus adhuc extitit, nec nunc extat filius maſculus domini Syluestri, nullus etiam filius maſculus legitimus & naturalis domin. Thomæ; ſed unus tantum illegitimus, an inquam is illegitimus admitti debeat? Et reſpondendum eſt, non eſſe admittendum. Nam & ſi teſtator quando uocauit filios ſuos, vocauerit primum legitimos & naturales: deinde naturales tantum legitimandos, ſic etiam quando uocauit filios primi filij maſculi legitimi & naturalis domin. Hippolitæ filiæ, uocauerit prius legitimos & naturales: deinde, eis non exiſtentibus, naturales legitimandos. Attamen hoc non ordinauit in ſubſtitutione filiorum domini Syluestri & domin. Thomæ. Cum tunc ſolummodò vocauerit eorum filios legitimos & naturales: ſicuti manifeſta ſunt ſubſtitutionis uerba. Et ſi teſtator uoluiſſet ſubſtituere etiam filios naturales dictorum dominorum Syluestri & Thom. ita expreſſiſſet; ſicuti expreſſit in aliis caſibus: Cum ergo non expreſſerit, dicendum eſt, noluiſſe aliquo modo naturales ipſos debere ſuccedere. iuxta regulam. l. unicæ. §. ſin autem ad deficiētis. C. de caduc. tollen. qua motus reſpondit Io. de Anna. in conſilio vigeſimoſecundo, quod ſi

7 teſtator in una parte teſtamenti uocauit † filios maſculos, deinde in altera uocauit ſimpliciter filios, intelligitur non vocaſſe maſculos tantum ſed etiam fæminas. Et Annaniam ſecuti ſunt Iaſon. in l. qui filiabus, numero tertio, de legatis primo, & in conſilio centeſimoquadrageſimoſecundo, columna ſexta. uerſiculo ſexto libro ſe Ruinus in conſilio nonageſimotertio, numero decimoquinto, libro ſecundo, Pariſius in conſilio vigeſimooctauo, numero vigeſimoſeptimo, & numero trigeſimoſecundo, libro ſecundo, &

in

in conſilio trigeſimoquinto,numero decimono
no,libro tertio,& Socinus iunior in conſilio cē
teſimoquinquageſimooctauo,numero quadra-
geſimo,libro ſecundo.

Et accedit,quod ſi diceremus, teſtatorem vo
luiſſe vocare etiam filios naturales domini Syl-
ueſtri & domin.Thomæ,opus eſſet repetitam eſ
ſe illam uocationem,quod nullo modo eſt dicē
dum. Cum non admittatur repetitio qualita-
8 tis † & uerborum,de una perſona ad aliam per-
ſonam diuerſam. Sicuti tradunt gloſſ. in l.in re
petendis. de legat. tertio, Corneus in conſilio
centeſimovigeſimonono,in fine,libro ſecundo,
Iaſon in l.Titia.§.idem reſpondit, il primo , nu-
mero quinto,de uerborum obligationibus. Pa-
riſius in conſilio trigeſimooctauo, numero vige
ſimooctauo;libro ſecundo. Berous in conſilio
centeſimovigeſimo, numero ſeptuageſimoter-
tio,uerſiculo quinto in contractibus libro ſecū
do , & Alciatus in reſponſo nonageſimoſexto,
numero vigeſimoquinto, verſiculo tertio. Præ
terea non admittitur repetitio qualitatis, quan-
9 do diſpoſitiones † ſunt ſeparatæ. Ita Bart.in l.in
repetendis,de leg.tertio,& in l.Sæia.§.Caio, nu-
mero tertio,ff.de fundo inſtru. inſtrumentoque
lega. Et fortius idem Bartolus in conſilio tri-
geſimonono,numero ſecundo, libro primo, re-
ſpondit,repetitionem hoc in caſu non admitti,
etiamſi adſint verba repetitionis ſignificatiua,
vt dictio,item,cum tunc ſtent potius continua-
tiue quam repetitiue. Id quod affirmauit etiam
Baldus in conſil.58.In reſtitutione dotis. col.2.
verſ.ſuper primo,lib.2.Caſtren.in conſil.16.Vi-
ſo dicto puncto & dubiis.in fi.lib.2.Corneus in
conſil.129.in fin.lib.2.& Alex.in conſil. 66. nu.
6.lib.3.qui in ſpecie reſpondit,dictionem, &, ſe-
parare præcedentem clauſulam a ſequenti, &
ob id qualitatem appoſitam in prima, non cen-
ſeri repetitam in ſecunda. Idem reſponderunt
Socinus Senior in conſilio vigeſimoſecundo,
numero ſecundo,libr.3.Socinus iunior in con-
ſilio centeſimoquadrageſimoſecundo , in fin.&
in conſilio centeſimoquadrageſimotertio , nu-
mero ſecundo , libro tertio, Pariſius in conſilio
trigeſimooctauo, numero vigeſimo , libro ſecū
& Alciatus in d.reſponſione nonageſimoſexto,
nu.26.verſi. quinto, &c. Cum itaque noſtro in
caſu,manifeſtè conſtet perſonas ſubſtitutorum
eſſe admodum diuerſas, & ſepartas pariter eſſe
ipſas diſpoſitiones,ſequitur dicendum,illam uo
cationem factam de filiis illis naturalibus teſta-
toris,& filiorum domin.Hippolitæ,non eſſe ali-
quo modo repetitam in ſubſtitutione facta de
filijs dominorum Sylueſtri & Thomæ.

Quarta eſt dubitatio,an excluſo dicto filio il-
legitimo domin.Thomæ,admitti debeat dom.
Thomas,tanquam natuiunior,proximior ex fa-
milia Paſſarota,uel expectādus ſit filius primus
maſculus,naſciturus ex dom.Sylueſtro?Et dicē
dum eſt, domin.Thomam admitti non debere:
ſed eſſe expectandum filium primum maſculum
domini Sylueſtri. Nam teſtator priore loco
vocauit,ſubſtituitque dictum filium primum na
ſciturum. Quæ ſane inſtitutio ſeu ſubſtitutio
10 † conditionalis eſt: & propterea expectandus
eſt eius euentus, & interim decernenda eſt bo-
norum poſſeſſio curatori & adminiſtratori:ſicu-
ti probant.l.ſi quis inſtituatur. ff.de hæred.inſti.
l.2.§.ſi ſub conditione & l.hi demum.ff.de bono
rum poſſeſſ.ſecundum tab.& multis confirmaui
& explicaui in conſil.vltim. nu.50.& multis ſe-
quentibus lib.1.quo loci.nu.53. dixi, pendente
natiuitate filiorum inſtitutorum vel ſubſtituto-
11 rum, dari debere † curatores & adminiſtratores
hæreditati.& nu. 55. commemoraui Alciatum
in reſpon.495.num.4.qui in ſpecie inſtitutionis
factæ de filiis naſcituris reſpondit.Nec hic repu
gnat,quod hæreditatis dominium ſtet in aere:
quia huic obectioni abunde ſatisfeci.in d.conſ.
ult.nu.58.& 59. Et idem quod ego ipſe,reſpon
dit & Decianus in conſ.129.num.20.libr.3.qui
manifeſte dixit,aſſignandum eſſe hæreditati cu-
ratorem, qui eam adminiſtret, donec naſcatur
filius vel deſinat poſſe naſci.Erit ergo expectan
dus filius maſculus naſciturus ex do. Sylueſtro,
& interin ipſe domin. Syluester conſtituendus
eſt curator & adminiſtrator horum bonorum:
cum ad eum magis pertineat tueri & adminiſtra
re ea, quæ futura ſunt filiorum ſuorum.

Quinta & ultima eſt dubitatio, admiſſo citra
ueri pſæiudicium,quod locus non ſit ſucceſſio-
ni ex teſtamēto,dubitatur,an ſuccedere debeāt.
ab inteſtato æqualiter ipſi domini Syluester &
Thomas,cum ambo ſint æquales gradu quo ad
prædictum dominum Hieronymum,non obſtā
te,quod natus ſit ipſe dominus Hieronymus ex
patre naturali? Et ſine controuerſia reſponden
11 dum eſt, † æqualiter ſuccedere debere. Cum
ambo fuerint nepotes ex fratribus dicti domini
Hieronymi. Ita ſanè hos æqualiter admittit &
ius commune; & lex municipalis Bononien-
ſis. Nec repugnat quod dominus Hieronymus
natus ſit ex parte naturali illegitimo,& propte-
rea,quod ſicuti ipſe non ſucceſſiſſet ab inteſtato
aliis ex familia Paſſarota,iuxta ea , quæ tradunt
omnes in §.vltim.in auth.quibus mod.natura ef
ficia.ſui,& in l.2.& l.ſpurius.ff.vnde cognati.Ita
nec etiam ei ſuccedi poſſit ab his,qui ſunt ex fa-
milia ipſa de Paſſarotis.Nam reſpondetur, cau-
tum eſſe ſtatuto Bononienſi ſub rubr. de ſucceſ-
ſionibus ab inteſtato aſcendentium & collate-
13 ral.§.volentes.il 1.quod † naturalibus tantum &
etiam ſpurijs ſuccedatur ab inteſtato per quoſ-
cunque,perinde ac ſi forenr legitimi & natura-
les. Quod ſane ſtatutum corrigit prædictū ius
commune:quemadmodum animaduertit bene
eruditus Monterentius in interpretationibus
ad illud ſtatutum in d.§.uolentes,in gloſſ.1.

Non

Non etiam obſtat quod ſucceſſio prius fuerit deuoluta ad Dominam Hippolitam filiam, quæ cum patrem ueneno necauerit, effeciſſe videtur, quod bona acquiſita fuerint fiſco.

Nam reſpondetur, vt alias copioſe demõſtraui in reſponſo hac de dubitatione reddito aduerſus fiſcum, quod immo fiſcus eſt omnino excluſus, & quod propterea admitti debent alioqui ab inteſtato uenientes. Non repeto illo in loco ſcripta, cum facile legi poſſint.

Ad ſummam, ſummi Dei, laudem.

F I N I S.